MEDICAE
ARTIS
PRINCIPES

ARETAEUS,
EPHESIUS,
ORIBASIUS,
AEGINETA,
CASSIUS,
TRALLIANUS

1567

Medicæ artis principes,

post Hippocratem & Galenum.

Græci Latinitate donati,

Aretæus,
Ruffus Ephesius,
Oribasius,
Paulus AEgineta,
Aëtius,
Alex. Trallianus,
Actuarius,
Nic. Myrepsus.

Latini,

Corn. Celsus,
Scrib. Largus,
Marcell. Empiricus.

Aliíque præterea, quorum vnius nomen ignoratur.

Index non solùm copiosus, sed etiam ordine artificioso omnia digesta habens.

Hippocr. aliquot loci cum Corn. Celsi interpretatione.

Henr. Stephani de hac sua editione tetrastichon.

Quærere quos ægri per compita multa solebant,
Hospita nunc per me est omnibus vna domus.
Prima salutiferæ medicorum gratia dextræ:
Sistenti medicos nónne secunda mihi?

ANNO M. D. LXVII
Excudebat Henricus Stephanus, illustris viri Huldrichi Fuggeri typographus.

HENRICVS STEPHANVS GVlielmo Plancio medico doctiſſimo S. P. D.

HO tantúmne eſt ab re tua otii tibi, Henrice, aliena vt cures, eáque nihil quæ ad te attinent? Quid tibi cum Aſclepio, quid cum Aſclepiadis, quid cum Aſclepiadarum poſteritate negotii eſt? Quid tibi cū arte Pæonia, quid cum Hippocraticis legumlatoribus cōmercii eſt? His me verbis ſiquis aggreſſus fuerit, mi Planci, ad ea quidem certè quæ Terentianè rogauerit, Terentianè viciſſim reſpondebo, Homo ſum, humani à me nihil alienum puto. Hæc enim pauca verba eſſe eiuſmodi puto quæ ad ſoluendas id genus quæſtiones accommodari poſſint. Nam quid, obſecro, vetat quominus dictum illud comici ſenis paulo latius extendens, ad meum etiam vſum conuertam, dicámque me, qui meam alioqui officinam aliis potius libris deſtinaram, à medicinalium tamen editione minimè abhorruiſſe, ſed potius vt hominem & humani nihil alienum à me exiſtimantem, à medicis etiam gratiam inire déque iis bene mereri ſtuduiſſe, quorum fidem atque opem futurū eſſet fortaſſe aliquando vt ἢ ἠὼς ἢ δείλη ἢ μέσον ἦμαρ implorarem? At ſua potius quàm aliena loquentes lingua medici à te expectati fuiſſent. Huius nec ipſe ſum neſcius: ſed Latinos excudendo, ad plures peruenturum meæ editionis fructum ſperaui, atque adeo mihi certò perſuaſi, quàm ſi Græcos excuderē. Nam tu quidē certè Planci, cui non familiarior eſt lingua vernacula quàm Græca, libentius Aretæum, Oribaſium, Paulum AEginetam, Aetium, cæteróſque Græcè legiſſes quàm Latinè: ſed quotuſquiſque eorum qui eandem profitentur artem, cognitionem linguæ Græcæ non dicam tantam, ſed vel mediocrem eſt adeptus? Imò verò res eò deuenit vt bona pars medicorum ſi præcipua ſuæ artis vocabula vtcunque intellecta, ſcribere incorruptè & proferre poſſit, præclarè ſecum agi exiſtimet, quod tute haud paulo melius compertum habere potes. Quòd ſi tamen nullam publicæ huius quam dico vtilitatis rationem habens, Græcos excudere inſtituiſſem, non erant certè ad manum omnes: & vnde quidem eos accipere poſſem ſciebam, ſed vnde ſatis emendatos, hoc verò neſciebam. At eos, quales inueniuntur, edere debebas. Hoc quidem multos obiecturos eſſe ſcio: verùm illi ipſi, ſi verum fateri velint, quæ aliis typographis condonant menda, eadem mihi condonaturos ſe nō fuiſſe, faſſuri ſint. Quid dico eadem? Multum certè abeſt, mi Planci, quin eodē mecū quo cū pleriſq; typographis iure agatur. ſiquid ēad cēturias erratorū quæ ab illis cōmiſſa fuerint, cōniuctur, ad decadas meorum plerique omnes oculos pluſquam lynceos afferunt. Illis venia eorum etiam datur quæ minus veniam merentur: (qualia ſunt quæ typographica vocari ſolent) ego non de eiuſmodi ſolùm, verumetiam de iis quæ ex ipſo manarunt exemplari, acerrimè accuſor. quaſi verò non meam duntaxat, ſed & alienā præſtare culpam debeam. Iam verò & eiuſdem generis mēda ab vtriſque (ab illis inquam & à me) prætermiſſa, non eadem penſari trutina, quotidie animaduerto. Hæc ſunt mi Planci (vt verum fatear) quæ me iampridem malè habent. Exemplum autem quo res velut ante oculos ponatur afferre libet. Quid igitur aliud eſt Pauli AEginetæ & Aëtii editio quæ ab hæredibus Aldi prodiit, quàm mendorum omnis generis fœda colluuies? Ea certè ſiquis enumerare voluerit, enumeranda illi certis quibuſdam in locis verba fuerint. In illa editione ſunt deprauationes, multæ quidem quas ex ipſo exemplari ſcripto profectas eſſe manifeſtum eſt, multo tamē plures quas incuriæ typographi imputari par eſt: & tamen illa qualis qualis eſt, nō ſolùm toleratur, ſed apud nonnullos in aliquo etiam pretio eſt. At ego ſi Paulum AEginetā vel Aëtium edidero, in quo non ſolùm typographica illa menda, ſed multa quoque eorum quæ ex ſcripto codice manarint correxero, (ea nimirum in quibus minimè audax miniméq; periculoſa eſt cōiectura) diligentia quidē qua pro viribus vſus fuerim diſſimulabitur, ea autē quæ ſupra meas & alius etiam cuiuſlibet fortaſſe vires futura eſſet, deſiderabitur: id eſt, non tam locorum plurimorum qui in mea editione reſtituti fuerint, quum in ſuperioribus deprauati eſſent, quàm paucorum qui in ea quoque mendoſi relicti fuerint, ratio inibitur. Et quoniam in hunc ſermonem incidi, addam quæ multis multorum ad me literis reſpondeam, quibus ſciſcitari ſolebant quid me ab aggredienda Theſauri linguæ Græcæ editione tandiu remoraretur. Quid igitur fuiſſe putas mi Planci quod me tandiu remoratum ſit, vel potius deterruerit? Non alius (mihi crede) illud opus retardauit quàm qui nunc quoque animo meo aſſiduè obuerſatur metus. Nimirum ne in tales illud quoque opus iudices ſeu æſtimatores repentè incidat, quales aliorum quorundam laborum à me ſudatorum expertus ſum, & tibi modò deſcripſi. Quamobrem autem hoc dicam, audi. Quæ hodie manibus omnium teruntur vulgata lexica, quid aliud ſunt quàm omnifaria, ſed omni carens iudicio, conſarcinatio, in qua infinita mala pauciſſimis permixta ſunt bonis? Cuius conſarcinationis autores tot fuerunt quot ii qui lexicorum margines nugis ſuis oppletos indoctis typographis ſeriò vendiderunt. Ex his paulatim in rudem illam indigeſtámque quam videmus molem, ac in illud verè chaos excreuerunt celeberrima illa omnis generis erroribus mendaciiſque (& quidem portentoſis pleriſque) referta

lexica,vt ego ſuo tẽpore & loco docebo,ſi vixero & voluerit Dominus. At verò in linguæ Græcæ Theſauro quem nũc ſub prelo habeo,præterquàm quòd omnia,quoad fieri poteſt,ex ipſis fontibus haurio(quod & pater meus Robertus Stephanus in ſuo Latinæ linguæ theſauro ſtudioſè fecit)omniáque ſuis autoribus accepta fero, ſuo quenque nomine deſignans (ſiue is antiquus, ſiue recens,ſiue etiam noſtri temporis ſit) ita tamen vt meum paſſim iudicium interponam: præterquam etiam quòd quàm poſſum aptiſſimum in diſponendis diuerſis ſignificationibus, diſtinguendíſque earum exemplis, ordinem teneo: denique præterquam quòd in lingua Græca facio (non ſine maximo & propè incredibili labore) quod in nulla vnquã niſi in Hebraica factũ fuiſſe audiuimus,& cùm in aliis difficillimũ factu eſſe, tũ verò in Græca ne fieri quidẽ poſſe multi credidiſſent,vt nimirum infinitam innumerabilémque illam verborum multitudinem ad certas(vt ita cum Hebræis loquar)radices reducam, totámque ſingulorum verborum proſapiam ſub vno aſpectu ponam, tritauum, atauum, abauum, proauum, auum ordine collocans:præter hæc omnia,inquam, iam me plurima reſtituiſſe profiteor in iis quæ Theſauro meo cum lexicis illis cõmunia ſunt,multo verò plura reſtituturũ me ſpero ſi Deus animum viréſque priſtinas ſubminiſtrarit. Et tamen hoc euenturum præuideo,vt ſi ex decem errorum millibus nouem millia emendaro,mille inemendatos reliquero,illa cæterorum decem millia præ meis mille, pauca eſſe videãtur.Quaſi verò non & hìc Terentianum illud vſurpare iure optimo poſſim, Homo ſum, humani à me nihil alienum puto. Quid enim magis humanum eſt quàm falli,errare,labi,decipi? Sed vt aliud eſt cæcutire,aliud cæcum eſſe,multúmque inter dormitantem & dormientem intereſt:ita & grauia errata à leuibus,& pauca à multis diſtinguenda eſſe dico. Verùm de his aliâs plura.

Nunc, vt vnde digreſſa eſt,eò redeat oratio, hoſce omnes medicos peregrina potius quàm ſua loquentes lingua ob eas quas protuli cauſas edidi. Alioqui certè multum abeſſe fateor quin hæ illorum interpretationes, deſiderium Græci textus, iis quibus ad eum aditus patet, minuere debeant. Vt enim eos vbi falſæ ſunt omittam locos,(qui certè non pauci ſunt) quot prętereа locorũ interpretatio,ſi non falſa,at certè inepta ridiculáque eſt, & quæ non delicatas tantùm,ſed & quaſlibet(modò non omnino hebetes)radat aures? De Latini ſermonis proprietate taceo,quam à vulgatis librorum medicinalium interpretationibus iampridem exulare norunt omnes: vtpote quæ ἀκριβῆ πυρετὸν, exquiſitam febrim: ἀγωνιστικὰ φάρμακα, contentioſa medicamenta: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem excellẽtem: itidem verò καῦμα ὑπερβάλλον,excellentem æſtum, paſſim reddant. quum alioqui & Latinè & propriè loquendo,ἀγωνιστικὰ φάρμακα, valida medicamenta,ſeu potentia,aut fortia, vel fortiter morbum oppugnantia:ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem ingentem, ſeu vehementiſſimum: at verò ἀκριβῆ πυρετὸν, propius ſaltem ad Latini ſermonis vſum accedendo, febrim exactam reddere poſſint,atque adeo(ſiquid in his iudicio valeo)debeant. Quæ ego exempla è multis pauca(quòd plura memoria non ſuggerat)afferre contentus ero. Nec verò ita loquutos fuiſſe ſuperiore ſeculo medicos miror,nimirum vbique graſſante adhuc barbarie: ſed ita loqui hodiéque quendã qui ſibi in artis medicæ & in vtriuſque linguæ cognitione primas tenere videtur, & in hanc opinionem alios adducere manibus pedibúſque conatur,quis non id mirandum eſſe dixerit? Vtinam tamen hoc vnum in pleriſque iſtorum librorum locis reprehendi poſſet,ac non(quod longè peius eſt) aliud Græci ſcriptores,aliud eorum interpretes dicerent: atque ita non ineptæ tantùm,ſed & falſæ,(vt eas paulo antè nominaui)occurrerent plerunque interpretationes. Ad hæc autem mala quũ & typographicæ deprauationes quamplurimæ accederent, ego huic ſaltem malo mederi officii mei eſſe exiſtimaui,cui partim me,partim eos quorum ad hanc rem opera vſus ſum,in aliis occupatus,non defuiſſe fatebuntur,vt ſpero,quicunque hanc cum cæteris editionem conferre non grauabuntur.quos ex eadem collatione malo quàm ex meis verbis, quæ præterea nonnullis in locis præſtiterim intelligere.

Quod autem ita diſperſos variorum medicorum libros in vnum velut corpus collegi,nõ paruam me vel hoc nomine ab eorum amatoribus initurum gratiam ſperaui.Nec verò in huiuſmodi duntaxat autoribus,ſed in aliis quoque partim iam feci,partim facere decreui. Quũ enim meis ſtudiis vtiliſſimum eſſe ſemper iudicarim,eiuſdem argumenti ſcriptores ſi non vno volumine,at certè quàm pauciſſimis fieri poſſet incluſos habere,(adeo vt etiam multos qui ſeorſum compacti erant,recompingendos,vt aliis ſociari poſſent curarim) venit mihi tandem aliquãdo in mentem, de meo ſenſu iudicanti,gratiſſimam me omnibus literarum ſtudioſis rem eſſe facturum,ſi eiuſdẽ generis ſcriptores,quorũ alii ex Gallia,alii ex Italia,alii ex Germania,alii aliunde accerſendi eſſent, (vt alias incommoditates omittam)ſemel accitos eodem velut tecto reciperem,ita vt vna eadémque opera vniuerſi inuiſi& conſuli à quolibet poſſent. Cui meo cõſilio acceptum ferri debuit illud poetarum Græcorum volumen,ante menſes aliquot editum,itidémque acceptum ferri debebit, quod propediem Deo fauente à me edetur hiſtoricorum:nunc verò omnes artis medicæ candidatos hoc medicinalium librorum corpus eidem acceptum ferre oportet.

Qui porro huic ſyntagmati ſunt ſubiuncti παράλληλοι Hippocratis & Corn. Celſi loci,in quibus Celſus Hippocratẽ aut omnino aut ſaltẽ ex parte interpretatur,ii quàm bene hæc duo inter ſe con-

ueniant, vt aliquis Latinè ſimul & medicè loquatur, illis quorum paulo antè memini, pertinaciter βαρβαρίζουσι, manifeſtum facient.

Sed nondum aliam prӕterea, & quidem non paruam, voluminis huius commoditatem audiſti. Ea eſt in indice omnibus qui hoc volumine incluſi ſunt ſcriptoribus communi: ita vt quacunque quis de re ad hanc artem pertinente dubitet, is indicem adiens, tot eius rei quam diſcere cupit, doctores reperturus ſit, vt etiam quem primum vel vltimum conſulere debeat, incertus eſſe poſſit. Ne tamẽ vlli ſcriptori fieret iniuria, ad ſingulos ordine remiſimus, id eſt ad Aretӕum primùm, deinde ad cӕteros, prout alii alios tempore prӕceſſerunt. Quod tamen in Oribaſio ideo obſeruatum non eſt quòd is priore tomo non contineatur, (quippe quem cӕteris adiungere non decreuiſſem initio) à ſecundo autem tomo rurſus ad primum recurrere lectori moleſtum fuiſſet. Quoniam verò fore prӕuidebam vt tam prolixus index, vtilis quidem lectori, ſed nõ ἀμεταχείριστος eſſet ſi (vt alii in vnoquoque cuiuſque ſcriptoris indice fecerant) omnia commiſceremus: eo in ſingulis certo quodam ordine digerendis artificio vſi ſumus, quod ſemel obſeruatũ à lectoribus moleſto eos quӕrendi labore leuaturum ſit. Sed quid omnia in ſuperioribus indicibus commixta fuiſſe queror? Longè certè grauius malum illorum pleriſque inerat: quum ſӕpe iis ad quos lectorem remittebant locis omnino repugnantia, ſӕpe, ſi non prorſus cõtraria, valde certè diuerſa, frequentiſſimè verò, quod vna de re autor ſcripſiſſet, illi de altera dicerent. Omitto quòd in illis bellis indicibus plurima non ſuo loco poſita eſſent, nec ſub ea voce in qua quiſquam ea quӕrere vel debuiſſet, vel ei in mentem venire potuiſſet. Quòd ſiquis ſuſpectum hoc noſtrum prӕconium habens, vel in vnico indice, harum omnium quas dixi elegantiarum aliarúmque prӕterea exempla videre velit, index in Aetium abundè omnia ſuppeditabit.

Iam tenes mi Plãci, quid operӕ prӕter cӕteros in horum librorum editione poſuerim: quam ideo tibi dicatam volui, primùm vt amoris erga te mei teſtimonium publicè extaret, deinde vt illa te quoque ad nauãdam aliquam hiſce libris operam inuitaret. Nam doctiſſimum quempiam medicum, ſimúlque linguӕ Grӕcӕ peritiſſimum (id eſt Plancium, aut alium Plancio ſimillimum, ſiquis eſt) reliquam his medicorum libris medelam adhibere ӕquiſſimum eſt. Vale.

IVNII PAVLI CRASSI IN SVAM Aretæi & Ruffi interpretationem præfatio.

ILLVSTRISS. PRINCIPI ALBERTO SENIORI, marchioni Brandemburgensi, Prussiæ, Stetini, Pomeraniæ, Vandalorum, Cassubiorúmque duci, burggrauio Norimbergensi, ac Rugiæ Principi,

IVNIVS PAVLVS CRASSVS S. P. D.

DVO longè omnium pulcherrima diuinísque operibus consimilia nobis à diis fuisse concessa, veritatem scilicet eloqui, & mortalibus benignè facere, Pythagoras ille philosophorum sapientissimus asserebat. Id ego mecum sæpe animo reputás, ALBERTE princeps illustrissime, verissimam tanti philosophi sentétiam esse cognoui. Deus nanque quum res omnium summa, perfectissima, verissimáque sit, cuiusque veritatis fons est vberrimus. Idem quum sit perquam beneficus & liberalis, in omnem mundum munera sua longè latéque diffundit: & quicquid est, à Deo vitam & perfectionem, quãtam eius natura capere potest, adipiscitur. Quapropter ego Deum imitari, eiúsque muneribus aliquo pacto defungi cupiens, vt primùm per ætatem licuit, veritatem docere, atque humanum genus pro virili parte iuuare constitui. Inde factum est vt annos propè viginti in nostra Patauina Academia per totam Europam celeberrima, Hippocraticam medicinam publicè nõ infrequenti auditorio interpretatus fuerim. Verùm quum ab eo docendi officio nimiis laboribus deterritus, corpusculique nostri valetudini consulens, destitissem, alia ratione veritaté patefacere, humanóque generi opem ferre quærebam. Ea verò est, aut aliqua per me vtiliter inuenta, literarum monumentis commendare, aut veterum auctorum obsoleta documenta illustrare, in hominúmque memoriam reuocare. Quum in hac animi fluctuatione versarer, fortè liber quidam Græcè manu scriptus, veterrimus & cariosus in manus meas incidit. In fronte libri nomen autoris inscriptum erat, Aretæi videlicet Cappadocis. De morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiũt. Ipsum auidè, vt mihi moris est, & ter & quater perlegi. Perlectus liber, cùm gaudio tum mœrore animum perfudit meum. quippe gauisus sum tam egregii autoris librum qui vetustatis iniuria hominúmque socordia in tenebris tot secula iacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum: indolui verò non mediocriter, ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnísque vulneribus concisum & laceratum ad manus nostras delatum esse. Cæterùm hæc fragmenta colligere, vtque pluribus vsui forent, Latina facere ac publicare satius esse iudicaui quàm ea in totum carie, tineis, situque deleri permittere. Scriptor enim mihi plurimi faciendus visus est. nam salutaria in primis documenta proponit, auxiliáque pellendis morbis præsentanea recenset. quo quid magis expetendum mortalibus sit, nescio. Quid enim cætera vitæ bona affecto languentíque corpore proficiunt? Præterea summopere lectorem detinet atque delectat. Nam & quatenus materiæ conuenit, grandiloquus est cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum, vehemens, varius, copiosus, ad permouendos animos acerrimus, ipsa quoque vetustate venerabilis. Qua verò tempestate vixerit, apud nullum Græcum Latinúmve scriptorem hactenus reperire aut certis coniecturis assequi valui. Natione Cappadox fuit, vt libri testatur inscriptio: in qua regione, licet barbara, tres tamen gentes Græcæ, Dorica, Ionica, & AEolica floruere. Galenus quum huiusce Aretæi nusquam meminerit, alioqui veteres medicos sæpe commemorans, nullam de eo notitiã habuisse videtur. Paulus AEgineta semel eum initio quarti sui voluminis, Aetius verò Amidenus frequentius nominauit. Sua patria lingua Ionica scribit, Hippocraticámque dicendi formam, id est breuitatem cum grauitate coniunctam, æmulatur. Hippocrate nanque fuit ætate posterior: siquidem eum nonnunquam testem adducit, eiúsque vel integros aphorismos in suis voluminibus conscripsit. Nulli sectæ addictum se Aretæus apertè demonstrat. in quibusdam enim ab Hippocrate, Galeno, Aristoteléque dissentit. De nonnullis etiam morbis propria quædam à nullis aliis tradita, rationi tamen consentanea scitúque dignissima exponit. Quàm multos in eo transferendo labores tulerim, quantum temporis atque olei absumpserim, vix queam dicere, quum plurimis vndique vulneribus confossus esset. Ex tribus tamen collatis exemplaribus multa quæ deficiebant, restitui: quæ erant deprauata, castigaui: quæ confusa erant, in ordinem redegi: per coniecturas etiam certissimas ab artis medicæ peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque sinceram veritatem eruere mihique penitus satisfacere poteram, eos asterisco notaui, aliorúmque iudiciis pensitandos castigandósque reliqui: vtque in summa dicam, quantum huic libro opis attulerim, qui candida mente & liuore purgata ipsum curiosè lectitabunt, & cum Græcis exemplaribus conferent, facilè deprehendent. Libellus præterea quidam Ruffi Ephesii de medicinalibus appella-

tionibus inſcriptus, Franciſci Frigimelici medici nobiliſſimi & omnibus reconditis diſciplinis ornatiſſimi opera quum ad me allatus eſſet, auctoris præſtantia atque eruditione cognita, eum quoque eadem de cauſa Latinitate donandum, Aretæóque adiungendum eſſe iudicaui. Vterque enim vetus ſcriptor eſt, vterque Græca oratione artem medicam literis commendauit. Fuit ſanè Ruffus Traiani Adrianíque Cæſarum temporibus medicus eximius, Epheſi natus, vrbe Ioniæ celeberrima, minoríſque Aſiæ metropoli. Hic multos de medendi facultate libros eruditiſſimè compoſuit, magníque Galeni teſtimonio laudari commeruit. Nam de atra bile neminem exactius luculentiúſque quàm Ruffum diſſeruiſſe commemorat. Verùm ex tot eius doctiſſimis libris hic vnus, quod ego ſciam, vix reliquus eſt, in quo ſingularum corporis partium Græca vocabula enumerat: necnon & earum poſitum, figuram, numerum, vſum, facultatéſque declarat. Igitur hunc libellum perutilem, dignúmque qui ab eruditis perlegatur, Latina lingua donare, & in manus ſtudioſorum proferre haud alienum duximus. Neque hîc parum diligentiæ adhibẽdum fuit, quum Græcis vocibus Latinas reſpondentes indagaremus, neque id in omnibus ſemper aſſequi poſſemus. Interdum enim linguam noſtram vocabulorum inopem (niſi forſan hoc ignorantia noſtra factum ſit) inueniebamus. At vbi nos Latina deficerent, Græcis, quemadmodum & in aliis doctrinis fieri ſolet, pro Latinis vſi ſumus. Porro illud monitos lectores velim, huiuſce libelli primam partem à Ruffo bis eiſdem ferè verbis fuiſſe conſcriptam, eadémque fermè ad vnguem repetita. Quo id conſilio fecerit, diuinare nequeo. Ego verò quum ita manu ſcriptum librum offenderim, ita & tranſferre & edere libuit. neque enim ex toto partes hæ ſimiles ſunt, ſed nonnulla quæ in altera deſunt, in altera reperiuntur: nonnulla quæ in altera obſcurè ac breuibus perſtricta ſunt, in altera clarius ac fuſius explicantur. Hos itaq; perueteres ac præſtantiſſimos artis medicæ ſcriptores, ne eorum qui de humano genere bene meriti ſunt, memoria prorſus euaneſceret, diuulgare quũ mihi in animo eſſet, meáque commendatione apud vulgus eos minus probatum iri ſuſpicarer, ſub tuo nomine id facere optimum eſſe cenſui illuſtriſſime ac ſapientiſſime princeps. Te verò potiſſimùm inter Chriſtiani nominis principes delegi, cui has lucubrationes meas dicarem, quòd te conſtans fama & ſanctiſſimis moribus, & vera religione inſignem, bonarúmque diſciplinarum alumnum & parentem celebrat. Non potui igitur non te maxima veneratione atque amore proſequi, quum nihil ſit in terris optimo principe dignius, nihil amabilius, nihil (ſi modo humana diuinis conferre fas eſt) quod magis Deo ſimile dici queat. Verus enim princeps ille eſt qui vt dignitatis faſtigio perinde & virtute cæteris mortalibus præſtat. Qui talis autem agnoſcitur, is tanquam terreſtris deus, aut ſaltem Dei vicem gerens inter homines, ſuſpiciendus ac ſanctè piéque obſeruandus eſt. Iccirco & antiquitus populi & ciuitates viros probitate vitæ excellentes ad magiſtratus & ad imperia prouehebant: eóſque vel inuitos imperare cogebant, vt Scylax de regibus Indiæ memoriæ commendauit. Te verò huiuſmodi eſſe, hiſque de cauſis tanto imperio dignum iudicatum, maxime atque optime princeps, nemo tam rerum imperitus eſt qui neſciat. Ea enim in te omnia ſunt quæ in ſummo rege ineſſe debere omnis teſtatur antiquitas. Porrò familiæ tuæ, maiorúmque tuorum ſplendorem ac fortia facta conſultò prætereo, quandoquidem quæ nos (vt poeta ille dicebat) nõ fecimus ipſi, Vix ea noſtra puto. At quæ tua propria ſunt, & verè regia ornamenta, ea planè digna ſunt quæ ab omnibus in cælum ferantur, ab omnibus memoriæ ac literis prodantur. Admirabilis prudentia, quam propriam regum eſſe virtutem Ariſtoteles voluit, in primis apparet. Per eam enim tantam molem tuæ latiſſimæ ditionis tam in bello q̃ in pace ſcientiſſimè gubernas ac moderaris: populíſque tuis ventura incommoda longè proſpiciens & cauens, eos in ſumma tranquillitate conſeruas. Iuſtitia præterea, quæ cuiuſque regni firmiſſimum vallum ac munimentum eſt, nullo vnquam in principe quàm in te clarius enituit. Nam ſua cuique pro meritis tribuis: diuites potentioréſque non deprimis: pauperes atque humiles ſuſtines, foues, à contumeliiſque defendis. Liberalitatem autem tuam & erga omnes, ſed præcipuè literarum cultores, munificentiam quis vnquam ſatis pro meritis laudauerit? Plurimos enim ære tuo non in Germaniæ modò, verumetiam Italiæ gymnaſiis vberrimè fouiſti atque ſuſtentaſti: ſcholam Regiomontanam inſtituiſti: doctiſſimíſque viris, qui ſtudioſam iuuentutem erudirent, vndique accitis exornaſti: bibliothecam quibuſlibet veterum ſcriptorum libris refertiſſimam profuſiſſimis impenſis condidiſti, quam qui viderunt, cum antiqua illa Philadelphi AEgyptii bibliotheca certare contendunt. Nempe fortitudinem, quanta in te ſit, res in bello ſtrenuè ac fortiſſimè per te geſtæ, omnibúſque vel remotiſſimis gentibus manifeſtè declarant. Humanitatem & clementiam incredibilem non modò ſubditi, ſed & finitimæ & longinquæ nationes teſtantur: quum nemini vnquam te adire volenti occludatur acceſſus: nemini vnquam irrita ceciderit, modò fuerit honeſta, petitio. Iure itaque Homeri poetarum principis carmina illa de te cani poſſunt quibus bonus princeps paſtor populorum dicitur: Iupiter deorum hominúmque pater appellatur. Quid mirum ergo, ſi tu virtutibus adeo fulgens, in tanta fortunæ amplitudine poſitus, (quæ duo in eodem rara inuentu ſunt) me ad te amandum, & quoquo modo poſſem, colendum illexiſti, vel potius attraxiſti? ac non vereor, ne flagitioſa quadam aſſentatione aucupari tuam gratiam videar: neque enim

tu is es qui sis nescius eos magis qui te non admirentur, inuidos, quàm eos qui laudent assentatores esse iudicandos. Nam quæ de te hactenus prædicaui, neque mea commenta sunt, neque solus attestor, sed hæc passim Germani, Sarmatæ, Itali homines, neque vulgaris notæ, sed grauissimi quique viri vno ore fatentur ac celebrant. Hisce ego rebus impulsus, sed tua potissimùm lenitate mansuetudineque fretus, benignissime princeps, hos tibi dedicaui libellos. Nõ me latet quàm ignobile, quàm sordidum munusculum. At me legisse memini Artaxerxi Persarum regi cognomento Memori, agrestem quendam haustam è proximo flumine aquam caua manu obtulisse: neque ab eo reiectum, sed comiter acceptum, & phiala aurea, stola Persica, multisque daricis donatum abiisse. Dices fortè, Quid principi cum medicorum libris? Multa & præclara priscorum regum exempla adduci possunt, Attali regis minoris Asiæ, Gentii Illyriorum, Iubæ Mauritaniæ, Mithridatis regum barbarorum maximi. Hi omnes medicinæ scientiam adamarunt, diligẽterque coluerunt. Quod, nisi iam plus æquo vagatus essem, tibi valentissimis argumentis ostenderem, principi viro nihil medicina charius, nihil iucundius, nihil fructuosius in vita accidere posse. Itaque ne tuas aures grauissimis in administranda republica negotiis occupatas diutius inani loquacitate fatigem, finem faciam, si hæc pauca adiecero, me in his vertendis autoribus fidelẽ quàm elegantem atque disertum esse maluisse, quum in arte medica res spectetur non verba pendantur. Sterilis quoque materia est morborum natura & curatio: neque magnæ (in alieno præsertim libro) facundiæ capax, quæ alioqui nobis tenuissima est. Sed iam aliud opus, quod deus fortunet, sanè quàm pulchrius meo iudicio, longéque vtilius, amicis nostris hortantibus, ac propè impellentibus, aggressi sumus: vbi non alieni scriptoris sententiis adstringemur, sed propriis viribus nitentes spatiabimur. Latius excurret oratio, amœna interdum quæret diuerticula: casus mirabiles, euentus varios, aliáque iucunda dictu, ac legentibus non minus frugifera quàm blanda narrabimus. Interim hos libellos nostri ergà te animi veluti arrabonem qualemcunque mittimus, grandiorem librum & magis operosum, si hos non respueris, missuri posterius. Vale.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI
De caufis & fignis acutorum morborum Liber I,
Iunio Paulo Craffo Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA, EX QVIBVS prima quatuor perierunt.

DE ACCESSIONE MORBI COMITIALIS, Cap.V,carens principio.

*** hèbetudines, vertigines,tendonũ grauitates,venarum colli repletiones & diftenfiones: naufea frequentius quidem à cibis, non minimè tamen & ab inedia,pufilla quædam naufea fequitur, & vberior pituitæ fit vomitus: paucis affumptis cibis faftidiunt,& crudi funt,flatibus replentur,præcordia elata habent. Hæc fanè perpetuò comitantur.Quũ verò accefsio appropinquat, fplendores quidam purpurei,aut nigri, aut omnes vnà permixti ob oculos in orbem verfantur ac difcurrunt, vt in cælo iris prætenta effe videatur: aures fonant,fœdum odorẽ fentiunt, iracundi fiunt,bilis præter rationẽ accenditur. *Quibufdã igitur cõcidendi caufa,angor animi fuit: aliqui intẽtè fluminis decurfum,aut rotam quæ circunuoluitur,aut turbinem qui in orbem agitur,cõfpicati,alios autem rerum graueolentia, vt gagatis lapis odoratus, proftrauit. his vtique in capite vitium inhæfit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite pofitis incipiens, quicunque principium in confenfum affectus inducunt. Itaque magni manuum aut pedum digiti conuelluntur: vnde & dolor & ftupor & tremor fequuntur. atque hæc in caput impetũ faciunt, fi & malum furrepẽs caput inuafit. His porro fragor quidam redditur perinde acfi ab ligno aut lapide verberentur:quúmque ab humo furrexerunt, quædam tanquam fi exinfidi s vapulaffent,commemorant.Hoc fanè pacto illi quibus primò id malũ incidit, decipiũtur. Quibus verò familiare & confuetum eft, fimul atque morbus in digitum impetum dedit,aut alicunde exortũ eft, *vfitatos, qui adfunt, adiutores inclamant, futurámque ab experimento calamitatem profpiciunt: obfecrant quoque vt membra vnde oritur, conftringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipfimet fibiipfis affecta membra, tanquã inde morbum eximentes,trahunt vellúntque: atque ita fibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Nonnullos vtique ceu inuadente fera pauor corripuit, aut adumbrationis opinio incefsit, atque ita prociderunt. At in ipfo morbi infultu fenfibus captus homo iacet:manus ipfi neruorum diftentione cõuelluntur: crura verò non folùm diftracta funt, fed etiam huc atque illuc à tendonibus proiiciuntur. Id genus calamitas iugulatis tauris haud abfimilis eft: ceruix incuruatur, caput variè diftorquetur. fiquidẽ nonnunquam pronum ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærefcit: nonnunquam verò in fcapulas refringitur, veluti iis qui per vim crinibus trahũtur, vfu venit: quando modò in hanc,modò in illam partem ad humeros admouetur.Sic laborantes,magno hiatu os aperiunt:id ficcum habent,linguam prælongam,vt periculum fit ne aut magno vulnere faucietur,aut penitus abfcindatur. Interdum conuulfione dentes inter fe colliduntur: oculi inuerfi funt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehifcunt. quòd fiquando conniuêre velint, palpebræ nõ committuntur, fed alba oculorum cernuntur,ac fubapparent. Supercilia nonnunquam (vt iis qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum reuelluntur, vt cutis circa frontem valde prætenta fit,atque in fuperciliorum medio rugæ euanuerint. Malæ rubentes palpitant: labia interdum quidem in acu-
A tum clauduntur, interdum verò ad obliqua dilatantur,
quando in ridentis fpeciem dentibus circuntenduntur.
Malæ rubent quidem, fed quũ morbus increuit,& faciei
liuor accedit:Ceruicis vafa diftenduntur: vox,vt in ftran
gulatu,aufertur: etiamfi vehementer inclames, non fen-
tiunt.Eorum vox nihil nifi gemitus & fufpirium eft: re-
fpiratio verò fuffocatio quædam eft, veluti in iis qui la-
queo ftrangulantur. Inter initia,arteriarum motus vehe-
mentes funt,& celeres,& parui: in fine verò magni,tardi,
& languentes, in vniuerfum autem,ordine carentes. Pe-
B nis quoque arrectio fequitur. Hæc vtique circa accefsio-
nis finẽ patiuntur.At vbi ad mali remifsionẽ perueniunt,
tunc fponte vrinam reddunt,aluus fluit:nonnullis etiam,
adftrictis comprefsifque vafculis genitura excernitur. id
verò & dolore irritante,& humiditate erumpẽte accide-
re poteft:fiquidem & iftis neruorũ dolores fiunt. Ad hæc
os vehementer humidum habent,pituitam multam,craf
fam & frigidam: eam fi trahas, in longum veluti filum
multitudinem ipfius deduces. Porro temporis longitu-
dine & laboris vehementia, quæ intra pectus funt,feruẽt:
C fpiritus verò intus coercitus omnia concutit: eorundem
quoque & conuulfio & perturbatio fequitur. Inter refpi-
randum præterea humores & os & nares inundant, fpiri-
tus cum humore effertur.Quum præcedens verò ftrangu
latio remittit, omnia item remittere videntur. Quine-
tiam,vt magnis procellis concitatum mare,fpumam ore
profundunt: quando & tanquã iamdudum expulfo mor
bo refipifcunt,& refurgunt. Cæterùm quũ à morbo quie
fcunt, ab initio membris fegnes funt, capitis grauitate
premuntur: diffoluti funt,languidi,pallentes, confterna-
D ti animo: ob lafsitudinem morbíque verecundiam con-
triftantur.

DE TETANO SEV RIGORE, CAP. VI.

Tetani, mufculorum qui in maxillis funt & tendo-
num diftentiones funt, dolorem quidem magnum
inferentes, celerrimè verò necantes, haud facilè quoque
fanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore com
municantur. omnia enim cum principiorum vitiis con-
fentiunt.Species verò conuulfionis tres funt,quũ rectum
corpus riget, aut retrorfum flectitur, aut prorfum verfus
E incuruatur. Recto quidem corpore, τέτανος dicitur, quũ
neutram in partem detortus homo atque inflexilis con-
tentus eft. At conuulfiones, quæ retorfum aut in priorem
partem fiunt, à tentione & loco nomenclaturã accipiũt.
Nam in auerfam partem ægrotantis reclinationem, ὀπι-
σθότονον vocamus, neruis qui eo loci funt, malè affectis:
ἐμπροσθότονον autem, fi in priorem partem homo defle-
ctitur, neruis anterius pofitis laborantibus. τόνος enim
neruorum tentionifque vocabulum eft. Caufæ autẽ ifto-
rum infinitæ funt. nam ob vulnera fieri folent, membra-
F na,aut mufculis,aut neruis punctis,ex quo plerunque mo
riuntur. à vulnere enim cõuulfio,lethalis eft. Conuellitur
autem & ex aborfu mulier,verùm & hæc raró admodum
euadit:& ab aliquo vehemẽti ceruicis ictu nonnulli con
uelluntur: & frigus afperrimum horum vitiorum caufa
effe poteft.Quapropter hyẽs omniũ maximè horũ vitio-
rum ferax eft:fecũdo loco ver & autũnus:æftas autem mi
nimè, nifi vulnus præcefferit, aut peregrini morbi graf-
fentur in vulgus. Mulieres fanè magis quàm viri, neruo-
rum diftentione tentãtur: frigidæ enim funt,verùm ipfæ

frequentius liberantur, quoniam humidæ sunt. Quantum A ad ætates attinet, pueri aſsiduè hoc morbo vexantur: ſed non admodum pereunt, quòd illis vſitatũ & familiare id vitiũ ſit. Iuuenes autẽ rarius quàm pueri id patiũtur: ſed crebrius intereũt. viri minimé. At ſenes inter omnes magis & eo vitio corripiuntur, & eo necãtur. In cauſa eſt frigiditas & ariditas ſenectæ, *& mortis natura. Cæterùm ſi frigiditas cum humido coniungatur, minus noxiæ ſunt cõuulſiones, minúſque ab ipſis diſcrimẽ impendet. Affectum hũc iſta comitãtur: *Omnes ſubitò atque affatim corripit labor, & intẽtio tendonũ adeſt, & dorſi, & muſcu B lorum qui in maxillis & pectore ſunt. inferiorẽ enim maxillam ſuperiori annectunt, adeo vt neque vectibus aut * cuneis facilè diduci poſsint. Quòd ſi * quis vi dentes diducens, humorem inſtillauerit, non *demittunt, ſed effundunt, aut ore continent, in naréſve retrudunt. Iſthmus enim ſimul inhæreſcit, ac tonſillæ duræ atque intẽtæ eius quod deuoratur impreſsioni nõ cedunt. Facies eſt rubida, variegata, oculi ferme rigentes, qui vix circumuoluãtur: ſtrangulatio vehemens, ſpiratio vitioſa, manuũ crurúmque diſtentio, muſculi palpitãtes, facies variis modis diſ- C torta: buccæ & labia tremũt, maxillæ quatiũtur, dentes ſtrident. in alio verò quodam & aures mouebãtur. * Ego ſanè vidi & miratus fui, lotium ſupprimi vſque ad inſignem meiẽdi difficultatẽ, aut ſponte effundi quum veſica premeretur. Hæc vtique omnibus cõuulſionis generibus communia. Propria verò cuiuſque hæc ſunt: Tetani quidem, in rectũ totius diſtentio, nullam prorſus in partẽ detorta neque declinans: recta quoque ſunt crura & manus. Ὀπισθότονος verò retrorſum incuruat hominem, vt reflexum caput inter ſcapulas locetur. Guttur extat: maxil D la inferior plerunque dehiſcit, & raro cum ſuperiore committitur. In reſpirãdo ſtertunt, venter & pectus prominẽt, lotium his minus cõtineri poteſt: abdomen intentũ eſt, &, ſi percutias, reſonans. manus retrorſum extenſione detorquẽtur: *crura inflectuntur: *ecõtrario poplites vitioſe curuantur. At ſi in priorẽ partẽ contrahuntur, conuexa quidem his terga ſunt æqualiter cũ parte pectori oppoſita, quam μετάφρενον Græci appellant, coxendicibus extra pulſis: dorſum totum rectũ eſt: vertex capútque in pe- E ctus vergunt: mentum oſsibus pectoris affigitur, manus conſertæ ſunt & cohærẽtes: crura extẽta. Dolores omniũ atroces, vox omnium flebilis. ſuſpirant autem muſſantes profundius. Si pectus & ſpiritum morbus occupauerit, facilè migrant è vita: bonum quidem ægrotanti quòd laboribus, diſtortione, turpitudinéque liberatur: præſentibus quoque hominibus minus triſte, ſeu filius, ſeu pater ſit. Verùm ſi in vita adhuc perdurẽt, ſpiritu licet vitiato, nihilominus permanẽte, prorſum verſus nõ arcus modò inſtar, verùm & orbis, incuruantur, vt caput genibus an- F nexum habeant, cruráque ac terga in priorem partẽ refracta ſint: adeo vt genu articulus in poplitem depulſus eſſe videatur. Inhumana calamitas, iniucundus aſpectus, triſte intuenti ſpectaculum, & malum inſanabile: ob inuerſionem autẽ, vel ab amiciſsimis hominibus nõ agnoſcuntur. Votũ quoque illis qui adſunt, prius impium, nũc honeſtum efficitur, ægrum vita defungi, quò vnà cum vita doloribus & acerbis malis liberetur. Quinetiã neque medicus præſens atque aſpiciẽs, ad vitam, aut ad doloris leuamen, aut ad figuræ emendationẽ quicquam opis ad- G ferre poteſt. nam ſi membra dirigere velit, viuentẽ ſanè hominem diſtraxerit diſcerpſeritque. Igitur victis à morbo nihil vltra ſubueniens, cõtriſtatur duntaxat. hæc verò eſt medici magna infelicitas.

DE ANGINA, CAP. VII.

ANgina peracutus affectus eſt. ſpiritus enim compreſſio eſt. Duæ verò eius ſpecies ſunt. aut enim inſtrumentorum ſpirandi phlegmone eſt, aut ſolius ſpiritus in ſeipſo cauſam habentis affectus. Inſtrumentorum quidẽ, tonſillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, ſummæ ar- H teriæ. quòd ſi depaſcitur phlegmone, etiam linguæ & maxillarũ interius: quũ ob phlegmones excellentẽ magnitudinem, linguã extra dentes proferunt. oris enim cauernam implet, & ipſius quod abundat, extra dentes exeritur. hoc malum *συνάγχη, angina* Latinè, & *κυνάγχη, id eſt canina angina*, nominatur. aut quoniam huiuſmodi animalia

A aſsiduè hoc malo vexantur; aut quòd etiam ſana linguam exerere conſueuerunt. Alteri autem generi contraria eueniũt, inſtrumentorũ collapſio, *gracilitas maior q̃ pro cuiuſq; natura, & ſtrãgulatio vehemẽs: vt ipſiſmet in pectore latẽtioribúſq; partibus circũ cor atq; pulmones abdita eſſe inflãmatio videatur. Συνάγχην hãc appellamus, quaſi *συνέχουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν. i. interius uergentem & angentem.* Ego verò exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitiũ eſſe, praua conuerſione ad calidiſsimum ſicciſsimúmque conuerſi, nulla corporis parte inflammatione laborante. B Id autem mirandum nõ eſt. nam in * Charonæis ſtrãgulatus citra vllum corporis affectum acutiſsimi contingũt. immò vel vnica inſpiratione, prius quàm corpus aliquod maleficium cõtrahat, homines moriuntur. Quinetiam & à rabido cane, qui in faciem, dum ſpiritus adducitur, tantummodo inſpirauerit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. Talẽ igitur reſpirationis mutationem interius fieri, haud eſt ex iis quæ fieri nequeãt: quandoquidem & alia infinita eorũ quæ in homine ſunt, eandem ſpeciem cũ exterioribus cauſis obtinent. ſucci per- C dentes intra corpus ſunt & exterius: morbi quoq; medicamentis pernicioſis aſsimiles: & à medicamẽtis talia vomunt qualia ob febres vomere ſolent. Quocirca neque à ratione alienum eſt, in peſtilentia quæ Athenas afflixit, nonnullos exiſtimaſſe in puteos Piræi à Peloponnẽſibus venena fuiſſe coniecta. homines enim peſtilentis morbi cum lethalibus medicamẽtis ſimilitudinem ignorabãt.

Adeſt ſanè laborantibus canis angina, tonſillarum, faucium, totius oris inflammatio: lingua extra dẽtes & labia prominens: ſaliua effunditur: pituita craſsiſsima ac frigi- D da defluit, facies rubicunda & inflata eſt: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi ſunt, ſed ſtrangulatione vexati, eos obſcurius ſentiunt: pectus & cor ardẽt: frigidi aeris deſiderium adeſt, & admodum exiguum inſpirant, eouſque donec demũ interclusõ ad pectus aeris tranſitu ſtrangulentur. Nempe quibuſdam cũ pulmone vitium facilè communicatur: hi verò permutatione moriuntur. febres ignauæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At ſi alicui in bonum res vertitur, abſceſſus ſecundum aurẽ hinc atque inde exterius aut E *interius in* tonſillis fiunt. Quòd ſi cũ torpore nõ admodũ tardè fiant, euadunt quidẽ, ſed cũ dolore atque diſcrimine: ſin autem morbo in abſceſſum mutato tumor maior ſubeſt, in acutũ abſceſſu inſurgente, repentè ſtrangulantur. Hæ ſunt planè caninæ anginæ ſpecies. Anginam autẽ collapſio, gracilitas, pallor comitantur, oculi caui, interius demerſi, fauces & gurgulio retracti, tonſillæ multo magis ſubſidentes, vociſque priuatio. Huiuſce ſpeciei ſtrangulatus longè quàm prioris violentior: quippe, quũ in pecto- F re malum ſit vbi ſpirandi initiũ ponitur, eodem die moriũtur, qui *celerrime, nonnunquam & antequam medicũ accerſiuerint: nonnulli & accerſito medico nihil profecerunt. mortuus eſt enim æger antequam medicus arte vteretur. Quod autẽ in melius vertitur, inflammat omnia quæcunque extrorſum phlegmone impulerit: quare ex *συνάγχη, id eſt angina*, fit *κυνάγχη, id eſt canina angina.* Bonum quoque eſt ſi in pectore magnum œdema oriatur, aut inſigne eryſipelas. Egregius verò medicus aut cucurbitula in pectus malum detrahit, aut ſinapi oſsibus pe- G ctoris, aut partibus iuxta maxillas imponens, extrinſecus vlcerat, difflationémque molitur. Quibuſdam ſanè breui tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit: abſolutum verò, ſubitò recurrit, & ad interiora reuerſum eſt.

Cauſæ vtique infinitæ ſunt, refrigerationes magis, exuſtiones minus, plagæ, penetrationes in tonſillas ab oſsibus piſcium, frigidæ potus, ebrietates, ſaturitates, & mala à reſpiratione prodeuntia.

DE AFFECTIBVS COLVMELLAE, CAP. VIII.

COrpus ſolidum ex palato pendens, inter tonſillas poſi- H tum, columna & gurgulio nominatur. Vua enim affectionis nomen eſt. Columella natura neruus eſt, ſed humidus: nã in humido loco ſitus eſt. Iſte itaque gurgulio pluribus incõmodis afficitur. Etenim phlegmone craſſeſcit, æqualíſque à baſi vſque ad extremũ terminum efficitur in longũ protẽtus, ac rubore ſuffuſus. *κίων i. columna* huiuſce vitii appellatio eſt. Si in extrema tantùm parte rotunda-

tur & increſcit,liuet,atque ſubnigricat. Vua huiuſmodi affectus cognominatur. omnia enim vuæ ſimilia ſunt,& figura,& color,& magnitudo. Tertius affectus eſt membranarum ab vtraque parte iacentium, quæ veluti ſquamæ latæ,aut veſpertilionum alæ conſpiciuntur. Id genus morbi Lorum vocatur: loris enim ſimiles ſunt membranarũ in latum explicationes. At ſi in tenuẽ & oblongam membranam columella deſinat, veluti vrinaculum in extremo habens; *κράσπεδον* hunc affectum nominant, *quod montis radicem uel pedem ſignificat. Latino caremus uocabulo.* Prouenit autem & id ex fluore, quemadmodum & alia vitia: fit verò & per abſciſsionem obliquè factam, ab vno tantùm latere membranam relinquẽte medico. ſin autẽ bicornis columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus,nomẽ quidem nullum obtinuit,verùm affectus ipſe perſpicuus eſt: omnia verò hæc facile fuerit introſpicientem dignoſcere. Omnibus ipſis ſtrangulatus accidit,& ægrè cibum potúmque deuorant. tuſsis quoque omnibus adeſt,ſed præcipuè loro vexatis & craſpedo. Quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquam verò & aliquid humoris in arteriam clanculum inſtillatur,vnde ad tuſsim prouocatur. Vuam autem & columnam maior ſpiritus difficultas ſequitur,& magis impedita deuoratio. * in his enim humor in nares repellitur, quoniam tonſillæ vnà malè habent. Senibus columna accidere conſueuit: iuuenibus autem ac viris,vua,ſiquidẽ hi ſanguine referti ſunt, * & inflammationi magis obnoxii. pubeſcentes & pueros membranarum vitia ſæpius infeſtant. Secari autem omnia citra noxam queunt: ſed in vua adhuc rubentibus locis,ſanguinis effluuium,& dolores,& phlegmones incremẽtũ ſuperueniunt.

DE TONSILLARVM VLCERIBVS, CAP. IX.

VLcera in tonſillis fiunt,aliqua familiaria,mitia, non lædentia: aliqua aliena,peſtifera,necantia. Mitia quidem,ſunt munda, exigua, non altè deſcendentia,non inflammata,dolorem non excitantia. Peſtifera ſunt lata,caua, pinguia, quodam concreto humore albo, aut liuido, aut nigro ſordentia. Id genus vlcera *ἄφθαι* nuncupantur. Quòd ſi concreta illa ſordes altius deſcenderit, affectus ille *ἐσχάρα* & eſt & vocatur, *Latinè cruſta.* Cruſtam verò circumueniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque puſtulæ, quas *Græci ἐξανθήματα* vocant, orientes: hiſque aliæ ſuperuenientes, in vnum coaleſcunt, atque inde latum vlcus efficitur. Id ſi interius in os depaſcendo ſerpit, ad columellam vſque peruenit, ipſámque exedit,& linguam etiam occupat,& gingiuas,& fræna, *id eſt dentium alueolos:* dentéſque inde labefactantur & denigreſcunt. In collum etiam phlegmone erumpit: atque iſti haud ita multis diebus pòſt phlegmone, febribus,fœtore,inediáque conſumpti intereunt. At ſi in pectus per arteriam id malum inuadat, illo eodem die ſtrangulat. Pulmo enim & cor neque talẽ odoris fœditatẽ,neque vlcera,neque ſanioſos humores ſuſtinent. ſed tuſsis ſpirandique difficultas enaſcitur. Cauſa maleficii tonſillarũ, eſt frigidorum,aſperorum,calidorum,acidorum adſtringentiúmque deuoratio: quandoquidem hæ partes pectori ad vocem ſpiritúmque edendum inſeruiunt,& ventri,ad alimenti tranſmiſsionẽ, & gulæ,ad eiuſdem deuorationem obſequio ſunt. Internis verò partibus ſiquod contingat incommodũ,ventri videlicet,gulæ,& pectori, ad iſthmũ & tonſillas,& loca ibi poſita,mali conſenſus & eructationes perueniunt. Quapropter pueri vſque ad pubertatem maximè hoc morbo tentantur. præcipuè nanque pueri multum frigidúmque aerẽ inſpirant, quoniam in iis plurimum caloris ineſt,& ad cibos intemperantes ſunt,& varia concupiſcunt, & frigidã potant, & excandeſcentes ac ludentes,altius vociferãtur. Puellis quoque vſque ad menſtruæ purgationis tempora hæc vitia vſitata ſunt. Regio AEgypti horum affectuum planè fœcunda eſt. aer enim ſpirãdo ſiccus adducitur. varios præterea cibos ſuggerit. Radices enim,herbæ,vtpote olera ibi largè proueniunt,& acria ſemina, & potio craſſa, vtpote Nili aqua. ſibi verò AEgyptii ex ordeo, & ex flocibus ſeu vinacẽis potiones acres conficiunt. Syria quoque, maximè *illa quæ κοίλη, id eſt caua, nominatur,* huiuſmodi morbos procreat. vnde AEgyptia & Syriaca vlcera id genus appellant. Modus verò mortis quammiſerrimus accidit. dolor quidẽ acer, & calidus,qualis in carbunculo,ſpiritus vitiatus. exhalant enim maximæ putredinis odorẽ, * eundémque vehemẽter in pectus ſpirando adducunt. Immundi adeo ſunt vt neque ſuũ ipſorum odorẽ ferre queant. Pallida his ſeu liuida facies,febres acutæ, ſitis, vt igne accenſi videantur potum,veriti dolores,nõ admittunt. * triſtãtur enim quũ tonſillæ comprimuntur, aut potus in nares reſilit. quúmque decumbunt,ſurgũt vt ſedeant,decubitũ nõ ferentes. quòd ſi ſedent, * quiete carentes,iterũ decumbere coguntur: plerunque autẽ recti ſtantes obambulant. * nam quieſcere nequeunt. ſolitudinẽ fugiunt,dolorẽ tollere dolore tentãtes. Inſpiratio,magna eſt. frigidũ enim aerẽ ad refrigerationem deſiderãt: expiratio verò,parua. nam veluti igne exuſta vlcera quũ ſint,à calido præterea ſpiritu incenduntur. Raucitas adeſt: vox nihil ſignificat. atque hæc in peius ruunt,quum ſubitò in terrã collapſis anima deficit.

DE PLEVRITIDE, ID EST MORBO lateris, CAP. X.

SVb coſtis,dorſo,& * internis pectoris ad iugula vſque,tenuis membrana robuſtáque,oſſibus inhærẽs, ſubſtrata eſt,cui nomẽ Succingẽs inditũ eſt. In hac quum phlegmone ſuborta fuerit,ignis adeſt cũ tuſſi & ſputis variis. *πλευρῖτις* morbus iſte appellatur. Opus eſt autẽ omnia hæc inter ſe conſonare atque cõſpirare, ab vna cauſa pendentia. quotquot enim ex his ſparſim alia ab alia cauſa proueniunt,etſi omnia ſimul ingruũt, *πλευρῖτις* nõ vocatur. Hunc affectũ comitatur dolor acutus ad iugula aſcendẽs, ignis acer: decubitus in latus inflammatũ facilis eſt. * In ſua enim ipſius ſede collocatur: in oppoſitã verò partẽ decubitus dolorem cõcitat: à pondere enim & phlegmone,& ſuſpenſione in omnes mẽbranæ continuas partes ad humeros vſque & iugula,quibuſdam verò & in terga,& in dorſi ſcapulas dolor protenditur. * Pleuritida veteres *Græci* appellarũt, *Latini morbum lateris,uel coſtarum.* Eam verò ſequitur difficilis ſpiritus,vigilia,ciborũ faſtidium, malarũ rubor hilaris,tuſſis arida, ſputa ægrè exeuntia, pituitoſa, aut billioſa,aut abundè cruenta,aut ſubflaua: & hæc ordinẽ nõ ſeruantia,ſed aliàs alia aduenientia ac recedentia. ex omnibus verò peius eſt ſi cruentũ ſputum deſit. Delirant autẽ, & nonnunquam comate occupantur, * atque in ſoporem grauẽ inclinantes,mentis alienationẽ patiuntur. Itaque ſi in malũ vertatur morbus, omnibus in peius vergentibus, intra ſeptimã iſti in ſyncopam lapſi,conſumuntur: at ſi in ſecunda hebdomade educi ſputa incipiant,& mala augeſcant,decimoquarto die pereunt. Nonnunquã ſanè intra huius temporis ſpatiũ,omnium in pulmonẽ tranſitus eſt. trahit enim in ſeipſum pulmo rarus & calidus, & ad proxima trahenda ſeſe cõmouens: túncque * morbi tranſpoſitione repentè homo ſtrangulatur. Cæterùm ſi diem hunc ægrotus tranſierit,atque intra viceſimum non moriatur, *ἔμπυος, hoc eſt pectore ſuppuratus,* euadit. Hæc profectò ſi morbus ad perniciem tendat, eueniunt. At ſi in melius vergat,ſanguinis è naribus larga profuſio cũ impetu ſuccedit: túncque repentè morbus diſcutitur: quandoquidem & ſomnus oritur,& pituitæ reiectio aduenit,poſtea bilioſorum tenuiũ,deinde multo tenuiorũ,rurſum verò cruẽtorum,craſſorum,carnis formã referẽtium. Quòd ſi poſt cruenta iterũ exeat bilis,poſt ipſam pituita,ſecura eſt hæc in priſtinũ reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facilè extuſſiunt læuia,æqualia,humida,rotunda,ſeptimo die liberantur: quando & venter bilioſa exturbat,ſpiratio conquieſcit,mens ad ſe redit,febres decreſcunt, ciborum appetentes ſunt. Si ſecunda verò hebdomade hæc inchoantur, decimoquarto die ſanantur: ſinminus, in *ἐμπύημα, hoc eſt pectoris ſuppurationem,* morbus vertitur. Id verò rigores indicãt,doloréſque punctorii. ſedere cupiunt, ſpiritus deterius ducitur: tunc metus maior eſt ne pulmo pus multum ſubitò attrahens,hominẽ ſuffocet qui prima & maiora mala euaſerat. Verumenimuero ſi inter coſtas morbus irrepſerit, eáſque diſiunxerit, & phlegmones faſtigiũ extrorſum deprompſerit,aut verſus inteſtina eruperit,plerũque homo ad ſanitatem redit. Inter anni tempora hyems maximè huius morbi ferax eſt: ſecundò autũnus: ver mi-

a.ii.

nus, niſi interdum frigidum ſit, æſtas verò minimè. Quantum ad ætates attinet, in primis ſenes pleuritidi ſunt obnoxii: qui etiam ſæpius quàm alii liberātur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari poteſt, neque in pulmonē tranſitus facilis eſt: quippe qui eſt in ſene ćta quàm in alia ætate frigidior, quando & ſpiratio parua eſt, & omnium attractio imbecilla. Iuuenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbū incidunt: verùm neque admodum frequēter euadunt. nam neque ab exigua cauſa, neque ob exiguam phlegmonē ægrotāt: in magnis autem maius ineſt periculum. Et pueri minimè pleuritide corripiuntur, minùſque ab ea periclitantur: quandoquidem puerilia corpora rara, humida, fluxáque ſunt, ac multa eſt in eis * difflatio atque digeſtio: quocirca neque magna contrahitur phlegmone. ea eſt huius ætatis in hoc morbo felicitas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de cauſis & ſignis acutorum morborum, Lib. II,

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE PVLMONARIA, CAP. I.

AB duo potiſsimùm viuūt animalia, eſcam videlicet & ſpiritum. Ex his multo magis vitæ conducit ſpiratio: hanc enim ſi quiſpiam ſupprimat, non diu fuerit incolumis, ſed protinus interibit. Huius inſtrumenta multa parata ſunt. initium ſunt nares: via eſt arteria: locus continens, pulmo: pectus autē, pulmonis eſt vallum & conceptaculum. Verùm cætera vt inſtrumenta ſolùm animali ſubſeruiunt: pulmo verò attrahendi cauſam in ſe continet. Nanque in ipſo medio calidum viſcus ſedet, cor, vitæ ſpirādique principium. Id pulmoni quoque attrahendi frigidi aeris cupiditatē iniicit. ſiquidem ipſum incendit, verùm cor eſt quod attrahit. In primis igitur ſi cor affectum eſt, non diuturna eſt mortis dilatio: ſi pulmo malè habet, puſillam quidem ob cauſam difficulter ſpirat, * malè vitam agit, mors tardiſsimè aduenit, ſiquis medelam adhibet. Si vitium inſigne fuerit, qualis eſt phlegmone, ſtrangulatus ſequitur, vocis ſpiritúſque ſublatio: ſubitanea pernicies imminet. Hæc eſt ægritudo ea quam περιπνευμονίαν vocamus, *Latini pulmoniam dicunt*, * vomica ſcilicet pulmonis, quam acuta febris comitatur: quibus accidit thoracis grauitas, doloris carentia, ſi ſolus pulmo inflammatur. quippe qui naturaliter doloris immunis ſit, ob corporis raritatem, lanis aſsimilis. Aſperæ arteriæ in ipſo inſertæ ſunt, cartilaginoſæ, & ipſæ dolorem non ſentientes. Muſculorum pulmo expers eſt, neruos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos. his de cauſis pulmo dolorem non percipit. At ſi quæpiam ex membranis eum ambientibus & ad pectus deligantibus inflammatur, adeſt tunc & dolor, ſpiritus eſt deprauatus, calidus: * ſedere volunt laborantes: ad ſpiritum ducendum, corpus rectum ſtatui tur: (ad id enim hic eſt ſitus aptiſsimus:) rubeſcit facies, ſed malæ præcipuè: oculorum album nitidiſsimum ac pingue eſt: ſummæ nares ſimæ ſunt: venæ temporum, vel etiam colli, elatæ apparent: cibos auerſantur, arteriarum pulſatus initiò magnos habent, inanes, creberrimos, perinde acſi feſtinare coacti ſint. Calor in exterioribus membris modicus humectúſque eſt: in interioribus ingens, aridus. Inde ſit ſpiritus calidus, ſitis, linguæ ſiccitas, frigidi aeris auiditas: mentis ambiguitas ſuperuenit: tuſsis adeſt plerunque ſicca. Sin aliquod ſputum mouet, id vel ſpumans pituita eſt, aut aliquid exquiſitè bilioſum, aut cruentum, floreo colore valde perfuſum: id verò cruentum aliis perniacioſius eſt. Quòd ſi mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augeſcunt, ſomnus paucus, torpidus, haud abſimilis ſopori qui *à Græcis* cōma nominatur. Cogitationes vanæ inſurgunt, mens alienatur, non admodum ecſtaſi corripiuntur: præſentia mala ignorant. nam eos ſi de morbo interroges, nihil periculi inſtare reſpondent. Eorum algent extrema liueſcunt vngues curuantúrque: motus arteriarum parui frequentiſsimique ſunt & deficientes, quando ipſis proB xima mors eſt: nam ſeptimo die plerunque moriuntur. Porro ſi nonnunquam morbus ſubſiſtit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus ſanguinis eruptio conſpicitur, aut per aluum cum perturbatione, multorum bilioſorum & ſpumantium ſuccorum deiectio: qui ex pulmone in * imum ventrem depulſi fuiſſe videri poſſunt, ſi multi liquidiores & facilè deiiciuntur. nonnunquam verò & per vrinarias ſemitas euocantur. Cæterùm quibuſcunque hæc ſimul eueniunt, hi quamprimum ægritudine ſubleuantur. quidam vtique ſunt quiC bus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, ſi maius bonum ſuboritur. Quòd ſi ad inteſtina aut veſicam ex lateris morbo ſanies deriuata ſit, tunc quidem continuè pulmonis vomica liberantur: ſed diuturnum vlcus, quod demum ſaneſcet, in latere patiuntur. Quibus verò in pulmonem pus irrumpit, nonnulli ob ſubitaneam & copioſam effuſionem, & reiiciendi infirmitatem ſuffocantur: at quicunque ſuffocationis periculum ex tumoris eruptione ſubterfugiūt, hi longo tempore pulmonis vlcere cruciantur, & in phthiD ſin prolabuntur. Verùm ex abſceſſu & phthiſi pauci admodum ſenes liberantur, ſicut neque à pulmonia iuuenes & florentem ætatem agentes.

DE SANGVINIS REIECTIONE Caput II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur: primò, ex ipſo ore, capite, & vaſculis quæ ibi ſunt. via eſt palatum & fauces, vbi eſt gulæ & arteriæ principium. ſcreantes verò & cum parua tuſsi, vel etiam citatiore, in os ſanguinem eructant. Nam quum ab ore fertur, neque * ſcreatu opus eſt, tum ἔμπτυσις, *id eſt expuitio*, dicitur: * quum veE rò pauciſsimus & guttatim ſanguis exit, aut etiamſi copioſus de capite vel ab ore eruperit, nondum appellanda * eſt ἀναγωγὴ, *id eſt reiectio*: ſed idem vel πτύσις, *id eſt ſpuitio*, vel αἱμορραγία, *id eſt ſanguinis eruptio*, dicitur; ſin ab inferioribus aſcendat, à pectore viſceribúſque ibi latentibus, pulmone, aſpera arteria, locíſque ſpinæ finitimis, huiuſmodi non πτύσις, ſed ἀναγωγὴ vocitatur, aſcenſionis ac viæ per quam fertur, nomen habens. Signa verò vtriuſque communia, exigua & pauca ſunt, quantum & locus permittit, in quem reiectio & ſputum conueniunt: F ſingulorum autem propria, magna & multa, & periculoſa ſunt, quibus vtranque effuſionis ſanguinis ſpeciem internoſſe leue eſt. Igitur ſi à capite ſanguis decurrit, vbi multus eſt, plura maioráque aderunt: pauca minoráque, vbi raro paucúſque expuitur. Caput graue eſt, dolet: ſonant aures, facies rubet, venæ diſtentæ ſunt, vertigo infeſtat. Et ante hæc cauſa euidens fuit, percuſſus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. quippe id ſubitò ac valde caput implet, repentéque multum ſanguinis

A effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena sanguineum sputum mouet. Interdum per nares sanguinis consuetum profluuium sistitur: ad palatum verò conuersum, reiectionis imaginem præbet. Igitur si de capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber screatus fit: post quem sputum erumpit: inde irascuntur, tussique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per tussim sanguinem extrudunt: idque multos falsos habuit, ex profundis visceribus reiectionem fieri suspicantes. Nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, sicque cum nausea euomitur: falsóque multis ita B persuasit vt ex gula ferri sanguinem crederent. Qui expuitur sanguis, haud ita crassus est, colore ater, læuis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus, (screantibus enim confestim in linguam cadit) rotundus, auulsionique obediens. Tu verò si palatum etiam introspicias, * id sordidum, vlcerosum, & sæpius cruentum videbis. Huic simplex curatio breuisque suffecerit, adstringentia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigida: siquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ dilatant, fluxum maiorem citant: eáque fit à C capite cadentis sanguinis coniectura. At caput quoque vel per venæ sectionem, vel per nares, vel per aliam difflationem euacuandum est. & hæc maturè facienda sunt. nam si diutius sanguis feratur, quædam erit eius cursui exercitatio, eiúsque loci membra suscipiendo sanguini assuescent. Vlceratur autem & arteria: vnde * tussis non screatus exoritur, atque inde fit * eruptionis initium. Si verò à pectore inferioribúsque visceribus sanguis effluxerit, *ἀναγωγὴ, reiectio Latinè,* nuncupatur. Vtique valde mortifera est si ab aliquo principe membro effracto D sanguis manauerit, aut à concaua cordis vena, sanguinem ab iecore illi suggerente, aut à magna arteria secundùm dorsi spinam discurrente: nam erumpente sanguine, perinde acsi iuguletur homo ac strangulentur, mors instat celerrima. Quibus autem ex pulmone, aut costa, aut aspera arteria profunditur, non æquè citò intereunt: veruntamen in suppurationem pectoris, *quæ ἐμπύημα dicitur,* & in phthisin incidunt: minus periculi ab aspera arteria portenditur. Si autem gula aut ventriculus sanguinem vomunt, * neque admodum lethalis est affectus: E &, si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa curatio est, neque varia. Si à iecore aut liene prodeat, non facilè id fit, neque continenter. nanque in ventriculum & intestina expeditius hæc viscera sanguinem propellunt: haud ita tamen quin credendum sit hæc eadem ad superiora, videlicet pulmonem & arteriam, posse retrudere. Siquidem in febribus à liene & iecinore * per narem illam sanguis erumpit quæ eregione patienti visceri opponitur. Locos vnde fit exitus, iam recensuimus, eorúmque periculi vel mortis discrimina. F Effusionis autem sanguinis tres sunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exesa, vel rarefacta. Rumpitur quidem repentè vel ictu, vel * ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco desiliendo, vel clamore, vel magna excandescentia, aliáve id genus causa, quum subitò in arteriam copiosus sanguis effunditur. Si ab erosa parte, hominem interrogare opus est num prius tussierit, difficulter spirauerit, nausea vomitúsve antea infestauerit. in his enim diuturnis affectibus copiosa & acri fluxione perseuerante vascula exeduntur. Vbi igitur * detritæ & G attenuatæ & ad extremum consumptæ fuerint ambientes membranulæ, hac atque illac sanguine perfluunt. At rarefactio citra rupturam est: proinde non subitanea, neque cum multi aut crassi sanguinis exitu. nam quum rarefeunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quòd si multus * in aliquo inani spatio sanguis collectus rursus emittitur, crassior seipso redditur: non tamen multo crassior, neque ater, quale concrementum aut grumus est: sed copiosior, vtpote qui vnum in locum prius confluxerit. Id genus autem repentini exitus plerunque H fœminis quibus menstrua non respondent, euenire solet: idque singulis mensibus euenit, iisdémque menstruæ purgationis circuitibus apparet, necnon iisdem statis cessationis diebus supprimitur. ac nisi mulieri laboranti succurratur, per multos circuitus sanguinis emissio reuertetur. Nempe quibusdam vasa rupta sunt, sed multitudine reiectio euariat. Et ab arteria an à vena feratur interest: quoniam ater est sanguis, crassus, & facilè spissescens, qui à vena mittitur: præterea minus periculi adfert, celeriúsque compescitur. Ab arteria flauus tenuisque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem perimit, & maiori negotio supprimitur. nam arteriæ agitatio, sanguinis fluorem mouet, vulnúsque frequenti concussione dehiscit. * Erosionis autem curatio magnam diligentiam postulat, quum * sit longa, difficilis & periculosa. Etenim parte membri deficiente, ad solidationem vlcus non ducitur. vlcus enim, non vulnus efficitur. Rupturæ verò facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt: & hæc secundo periculi ordine consistit. Minimus in rarefactione metus subest: sponte enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratióque in medendo satis est. Cæterùm & sedes vnde sanguis proficiscitur, obseruandæ sunt. siquidem multa sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu est, curatióque diuersa. A gula igitur haud ita sæpe per rarefactionem solet sanguis effluere, quum ob cibos potionésque refrigeratio & adstrictio eius partes condenset. Quinetiam erosiones haud frequenter fiunt, ac minus quàm rarefactio, gulam infestant. quippe fluxiones erodentes non multum temporis in ea subsistunt, sed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentius gulæ incidit ruptio. itaque si interdum rupta est, non tam magnæ, sicuti à pectore, sanguinis profusiones fiunt: in causa est venularum quæ ibi sunt, arteriarúmque tenuitas. sanguis verò exiens non magnopere nigricat, subflauus est, non exactè læuorem habet: aut salinæ permixtus est. cum nausea & vomitu reiicitur. Leuis tussicula citatur, modò humidum quippiam mouens, modò arida. id euenit, quoniam gulæ affectum arteria quoque participat, secundum illam extenta & adhærescens. morsus vel adstrictio vlceris inter deuorandum percipitur: idque præsertim si bene frigida, aut calida, aut acerba sint quæ deglutias. nonnullos autem & gulæ ipsius dolor inuadit, ad interscapulum vsque interdum pertinens. vomunt * pituitosa. nonnunquam, si morbus producitur & inualescit, cibum reiiciunt, cibos summopere fastidiunt. febres haud ita multum continuæ, sed erraticæ sunt. E ventriculo niger concretúsque sanguis euomitur, etiamsi ab arteria fluxerit: si à vena, multo nigrior compactiórque est. nausea multa adest, pituitosus biliosúsque vomitus: si prius homo comedit, cum cibis mixtus sanguis eiicitur. in eodem enim loco cibus sanguísque colligitur. ructus crebri fiunt, & virus olentes. Quòd si multa materia collecta est, angor animi vertigóque sequitur: * quum materiam vomuerunt, subleuantur: * resoluuntur tamen, penitus exæstuant, assiduéque dolet ventriculus. Ab aspera autem arteria paucus sanguis, vehementer flauus, per tussimque expellitur: qui nisi expellitur, continens tussis inhæret. sensus verò & dolor in gutture est, paulum supra aut infra: vox rauca & obscura fit. Si à pulmone, repentè vberiórque sanguis emanat, idque magis si erosio in causa fit: * tussis permolesta est: sanguis verò exactè flauus, spumans, rotundus, sic vt pars eiecta à parte distincta sit. Cæterùm & in communi vase corruptio eorum quæ de pectore exeunt, alia est: comparatione autem, permixta discernas: alioqui pectoris partes specie carnosas, pulmonis esse partes censueris: verùm pectoris grauitas, indolentia, rubórque in facie multo magis in pulmonis vitio reperitur. * Si in pectore noxa fit, in parte priori secundum os pectorale, quod vocant, dolor laceratam partem ostendit. ingens tussis adest, vix aliquid extrudens: sanguis non multum flauus est, modicè crassus, spuma carens. Quòd si & pulmoni in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per pulmonem iter datur. * Si à membrana costas vestiente, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, læuis, tetri odoris virosique, qualis ex putridis rebus exhalat: * dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex his cum febre, vt pleuritici solent, intereunt. Tempus anni humidum calidúmque sanguinis emisionem maxi-

mè procreat: tale est humidum & calidum ver: secundo loco æstas, autumnus minus, hyems minimè. Æstate maximè moriuntur ob sanguinis effluuium, quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriūtur: vere secundò, phlegmonis & vrentibus febribus consumuntur: autumno plurimùm tabes, quas *Græci φθόας dicunt*, eueniunt. Vt semel autem dictum sit, omnem sanguinis reiectionem, quantumuis modicam, quāuis iam rupta vasa coiuerint, comitatur mœror, diffidētia, vitæ desperatio. Quis enim est adeo firmo & constanti animo, qui se iugulationi simile quiddam passum esse conspiciens, nō futuram mortem vereatur & perhorrescat? nam & grandiora animalia & robustiora, quales tauri sunt, sanguinis profusione celerrimè perduntur. Verùm hoc haud magnopere mirandum est: illud summa admiratione dignum, quòd in sola ex pulmone reiectione, quæ omnium sæuissima est, homines animum non despondent, quum tamen in extremo discrimine versentur. Pulmonis indolentiam huiusce rei causam ego statuo. quilibet enim dolor, quanuis exiguus, interitus metum iniicit, & plerunque terribilior est quàm * periculosior: contrà indolentia in plurimis vel magnis morbis à morte securitatem præstat, damnosiórque est quàm terribilior.

DE SYNCOPA, CAP. III.

Rectè planè medicus & vulgus, rectè, inquam, huic affectui nomen indiderunt. *ô cyphon, cuius mali est nomen? Ecquid enim maius? ecquid celerius syncopæ *facultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid verò corde ad mortem vitámve * potentius? Neque syncopam, cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis detrimentum, nō credendum est. tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. Quippe is affectus, vinculorum potestatis vitam fouentis dissolutio est, hominis constitutioni aduersarius: hanc enim tenaciter corripiens nō dimittit, sed dissoluit ac dissipat. Neque id magnum est miraculum: nam & alii affectus, quorundam membrorum quibus inhærescunt, indéque accenduntur, proprii sunt & periculosi. *Βουβῶνες, id est inguinum tumores*, pestiferi & permaligni, iecoris soboles sunt, nulláque alia ex parte prodeunt: tetanus autem, neruorū labes est: comitialis morbus caput obsidet. Pari igitur ratione & syncopa, cordis & vitæ ægritudo est. Quicunque verò stomachi affectum syncopam esse opinantur, quoniam cibis vinóque, in nonnullis & frigida vires refectæ sunt, & ægritudo sublata, iidem mihi videtur capillorum capitis & cutis affectum esse phrenitin opinari: quoniam capillorum detonsione & * cutis irrigatione phrenitici releuantur. Verùm * cordi stomachus vicinus perniciosus est, vnde in cor tam noxia quàm vtilia deriuantur. Etenim per pulmonem etiam, vt spiret, aerem cor accersit. Verumtamē pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est, quum facultates nō in instrumentis, sed vbi est fons vitæ atque roboris, statuātur. At stomachus, vitæ neque principium, neque sedes est: aliquis tamen ab eius imbecillitate lædi potest. nam & cibi cordi nocentes, nō stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. Siquidem & ab illis morientes, cordis affecti notas repræsentant, arteriarum motus paruos debilésque, cordis concussionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionémq́; copiosum sudorem, qui supprimi nequeat, refrigerationē in toto corpore, sensus vocísque priuationē. dicendúmne est hæc stomachū perpeti? Sed quænam ei propria? Nausea, vomitus, cibi fastidium, singultus, eructatio simplex, vel acida. Illi præterea quibus cor laborat, sensus aciem exquisitiorem habēt, vt videant & exaudiant plus quàm antea. mente etiam sunt firmiore, & animo puriore. proinde non tantùm præsentia declarant, verumetiam futura verissima diuinatione prædicunt. Nónne igitur & hæ stomachi potestates sunt? Hercule minimè, sed cordis, vbi & anima & eius natura inhabitat, ad quod & virtutū ibi sitarum calamitas pertinet. Huius verò morbi est tenoris naturæ destructio, *auctore frigido humidóque: quippe hoc oppresi intus & in cute refrigescunt, nō sitiunt: frigidum spirant, quanuis magnis ac perurentibus febribus, vnde ipsa syncopa dependet, affliguntur. Natura enim robusta & probè temperata omnia superat, omnibus dominatur, ac per humorem & spiritum & solida, horúmq́; omnium conuenientem ordinem & modum, hominis vitam administrat. Quòd si naturæ nexus, id est tenor, dissolutus sit, tunc affectus oritur, cuius prægrediens causa est *καῦσος, id est febris ardens, vel vstoria*. is verò huiusmodi est.

DE CAVSO, ID EST FEBRE VSTORIA, Cap. IIII.

Ignis passim & acer & tenuis est: sed intus maximè. Spiritus tanquam ab igne, calidus: aeris vehemens attractio, frigidi cupiditas, lingua arida, in labiis & cute squalor: algent extrema, lotium quàm biliosissimum, insomnietas, arteriarū mot⁹ crebri, parui, imbecilli: oculi *puri, lucētes, subrubri: facies bene colorata. Quòd si morb⁹ vlterius crescat, omnia maiora & sæuiora fiunt. arteriæ minimis motibus & creberrimis agitantur: ignis aridissimus & acerrimus. mens delirat, *omnia ignorat. siticulosi fiūt, omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pauimentum, humorē. manus frigent, sed palmæ perquam calidæ: vngues liuent: spiratio crebra est, roscidus humor circa frontem & iugula. Quum ad summam ariditatem calorémque corporis natura peruenerit, tum calidum in frigidum, squalor in imbrem conuertitur. Rerum nanque ad maximam molem incrementa in contrarium statum prolabuntur. Vbi ergo naturæ nexus soluti fuerint, ea syncopa est. tunc sudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compescitur. Spiratio frigida est, * vaporē naribus multus exhalat. Siti non vexantur: cætera enim exaruerunt. quinetiam alia instrumenta sitiunt, os & gula: vrina tenuis & aquea redditur. Aluus plurimùm adstricta est: nonnunquam tamen pauca quædam biliosa descendunt. copiosa & aliena *humiditas redūdat, ossa quoque tabescentia diffluunt: & vndique, vt in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. animus stabilis & constans est: sensus omnis purus & integer, subtile ingenium, mēs vaticinando idonea. Primùm quidē seipsos de vita migraturos præsentiunt, deinde præsentibus futura denuntiant. Nonnulli verò interdum eorū dictis fidem non habendam putant, sed dictorum euentus homines in eorū admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cū quibusdam vita defunctis sermonē habent: fortasse quidem ipsi soli præ sensus acumine & puritate eos adesse cernentes, aut fortè ipsorum animo viros cum quibus versaturi sunt, prænoscente atque enarrante. Quippe antea in lutulētis humoribus & caligine demersus erat: quos vbi morbus exhausit, & ab oculis tenebras detersit, quæ in aere fiunt prædicant, exutóque sordibus animo, veracissimi vates efficiuntur. Sed quorum succi & ingenium adeo extenuati sunt, ii nō diu admodū solent esse superstites, quū eorū vitalis potentia * iam in aerē cesserit atque abierit.

DE CHOLERA, CAP. V.

Cholera est materiæ à toto corpore in gulam, ventriculum & intestina retro fluens motio: vitium acutissimum. suprà enim per vomitum erumpunt quæ in ore ventriculi & gula congesta fuerant: infrà deiiciuntur humores in ventriculo intestinísque natātes. In primis quæ euomuntur, aquæ similia sunt: quæ anus effundit, stercorea, liquida, tetriq́; odoris sentiuntur. siquidem longa cruditas id malum excitauit. Quòd si per clysterem eluantur, primò pituitosa, mox biliosa feruntur. Initio quidem facilis morbus est, dolore vacans: postea verò tensiones in ore ventriculi & gula, tormina in ventre nascuntur. Si magis sæuiat morbus, & tormina augescant, anima deficit, membra resoluuntur, cibos exhorrent, animus consternatur. Siquid acceperint, cum magno tumultu nausea & vomitus inuadit, tum sincerè flaua bilis expellitur: deiectiones quoque similes sunt: nerui tenduntur, tibiarū brachiorúmque musculi conuelluntur, digiti incuruantur: vertigo oboritur, singultiunt: vngues liuent, algent extrema, totum corpus rigore concutitur. Si malum ad vltimū venit, tum verò ægrotus sudore perfunditur: bilis atra suprà infráque prorumpit. conuulsione impedita vesica, lotium cohibetur, quod tamen, quum in intestina humores deriuentur, abundare non potest: voce priuantur, arteriarum pulsatus minimi sunt ac frequentissimi: cuiusmodi

in syncopa proposuimus. conatus ad vomẽdum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad deiiciendum prompta, quã *τεινεσμὸν Græci uocant*, sicca tamen, nihilque succi egerẽs. mors demum sequitur doloribus plena & miseranda, per conuulsionem, strangulatum & inanem vomitum. Id genus maximè æstate grassari cõsueuit: secundò per autumnũ, minus vere, hyberno tempore minimè. Inter ætates autem iuuenta, & ea quæ robustior est, hoc fere corripiuntur: senecta rarissimè: pueri magis quàm senes, sed non mortiferè.

DE HILEO GRAECE VOCATO, LATINE voluulo, CAP. VI.

PHlegmone in intestinis gignitur, perniciosum dolorem mouens. quippe innumeri torminibus acerbissimis necantur. In hisce & frigidus flatus & lentus colligitur, nec infrà, nec suprà facilè penetrans. Commoratur autem diu, pérq; superiorum intestinorum angustos anfractus *εἰλοῦνται, id est reuoluitur*. vnde & affectus, *εἰλεὸς, Latinè voluuli*, nomen accepit. Quòd si ad tormina compressio & remollitio intestinorum accesserit, multúmque imum ventrem superauerit, id verò iam *χορδαψὸς* est: quod nomen vltima parte * elixationem remollitionémve significat: *χορδὴ* autẽ intestinorum vocabulum est. Græci enim veteres *μεσεντέριον, id est lactes*, nominarunt *ἐπὶ χορδῆς*, neruos scilicet interiacentes, & vascula, & membranas, quæ intestinorũ stabilimenta & fulcimina sunt. Voluuli causa est perpetua ciborũ multorum, diuersorum, inusitatorúmque corruptio, & aliã super aliam cruditas: præcipuè ab esu ciborum qui voluulum excitare consueuerũt: quale est sepiæ atramentũ in ferculis sumptum. idem existimandum de plaga est, de frigore, de frigidæ potione, si, dum quis sudat, eã largè abundéque ingurgitauerit. Ad hæc iis voluulus accidit quibus intestinũ cũ stercore in scrotum procidit, neque in ventrẽ repulsum, sed per vim retentũ fuit, his inferiora intestina phlegmone vexari solita sunt. Pueros hîc affectus crebrò malè habet, vtpote quos sæpe cruditas infestat. hi tamẽ sæpius etiã sanescũt, cum ob consuetudinẽ, tum ob humiditatẽ intestinorũ. lubrica enim sunt. Senes rarò afficiuntur, sed multo perniciosius. Æstas magis quàm ver huius mali referta est, autumnus quàm hyẽs: æstas vtrunque superat. Multi quidem vi torminũ repentè intereunt: aliis intestinũ suppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ità deficiunt. Mediocrem voluulum hæc symptomata comitantur, dolor oberrãs, in stomacho * humiditas superãs, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes: aluus flatibus perstrepens, qui ad podicem vsque properant, sed ibi exitus intercluditur. Sin autem ex toto voluulus occupet, omnia sursum petunt, flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt. fiunt perpallidi, frigent toto corpore, acerbo dolore cruciantur, malè spirant, sitiunt. Quibus verò iamiam mors instat, gelidus sudor emanat, vrina difficulter exit: anus tam arctè clausus est * vt neque vel tenuem acũ possis adigere: stercus per os redditur: vox aboletur, arteriæ rarò inter initia & parũ micãt, instãte autẽ morte, minimè, creberrimè, tandem micare desinunt. Hæc sunt quæ tenuibus intestinis affectis incidũt. Verùm & in pleniore intestino, *quod Græci κῶλον vocant*, iidem affectus oriuntur, eadémq; symptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli quibus *κῶλον* suppurat, huiusce morbi discrimen effugiunt. Causa est huiusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. Dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est & acutus, in pleniore verò intestino est redundans humiditas, & incumbens grauitas. dolórq; modò ad costas vsque superiores ascendit, quando & speciẽ lateralis morbi præ se fert: (siquidẽ & isti febricitãt) modò sub spurias costas in dextram aut in læuam partem descendit, sic vt iecur aut lien dolere videantur: item & ilia nonnunquam dolore torquentur. Colon nanque prægrande est, & quoquouersum se circumuoluens. Quidam sunt etiam quibus & in sacro osse dolor inhærescit, & in femoribus, & illis in locis quibus testes appenduntur. *Græci κρεμαστῆρας appellant*. Qui hoc genere tentãtur, vomitione plerunque inani laborant. quòd siquid reiecerint, id est subtile, biliosum, olei simile. In hoc malo periculũ tanto leuius est quanto *κῶλον, id est, laxum intestinum* tenuibus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius est.

DE ACVTIS IECORIS AFFECTIBVS, Caput VII.

QVibus iecur malè habet, ii non celerius quàm qui corde ægrotãt, sed maiore cruciatu perimuntur. maxima enim iecoris pars sanguinis concrementum est. Si in huius autẽ visceris portis aliqua incidat causa mortifera, æquè ac si ex corde laborarent, celeriter consumuntur. Ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus & magni ad vitam momẽti, grandioribúsque venis contexũtur. præterea (vt sapientum quidã prodiderunt) hoc loco appetitricis animæ domiciliũ est. Sanguinis vtiq; profluuia è iecore omnium maxima fiũt: neque abs re. venarum enim radicatio iecur est. Itaque in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: (homo enim vita excedens præuenit) at exiguæ frequẽtius eueniunt. inde fit vt mortem quidem euadant, sed longinquo morbo impliciti cruciẽtur. Ipsius enim functionis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neque dilatio: atque hinc ad cor & ad viscera intra septũ sanguis diffunditur. At si qua magna iniuria, vtputa verbere, longa ciborum multorum vitiosorúmque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione, phlegmone in portis iecoris excitatur, tunc ægrotus celerrimè iugulatur. Ignis enim in profundo corpore depascitur, obscurus, acer. venarum motus torpent: doloris species variæ & diuersæ sunt. nonnunquam enim dextra in parte defigitur, adeo vt acutum telum adactum esse videatur: interdum torminibus similis est: rursum verò interdum dolor eum summa grauitate coniũgitur: atque inter dolendum virium debilitas vocisque casus incidit: transuersum septum, & interna costarum tunica inferius detrahuntur. quoniam inde iecur suspensum onere suo degrauat. Proinde ad iugulum è regione oppositum vehemens dolor peruenit. Tussicula quædam imperfecta, seu potius tantùm ad tussim * inclinatio est. si quando verò tussiunt, nihil reddunt, vitiosè spirant. neque enim pulmoni transuersum septum opitulatur, ei ad constringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aeris adducunt, plus expirant. colore ex atro viridique permixto infecti sunt. plumbea scilicet specie: cibos oderũt: quòd siquid sumpserint, eis inflantur præcordia: ructus biliosi, acidi, graueolentes exeunt, nauseant, * vomere frustra conantur. venter solutus multa biliosa excernit, viscida pauca: sed perpetuò augescunt mala. mens haud ita multũ delirat: torpida, suspensa, & attonita est. magna est in corpore segnities: extrema frigent, tremor adest, horrores, singultus inanis, conuulsioni similis, morbus regius, pura bilis, totúmque corpus bilioso colore suffunditur. Quin morbus regius ante septimum diem si apparuerit, plurimos sustulit. Quibus autem vel sanguinis profusio, vel per aluum multorum biliosorum exturbatio, vel vrina sincera plurima effluens mortem depulit, post tres septimanas iecur his suppurat. Quòd si multum temporis citra abscessum prætereat, in hydropem ineuitabilem terminatur. Hi siticulosi sunt, parum tamen bibunt. eorum corpus squalet, pinguedine carens. appetunt acida, sed gustatus sapores non percipit. Autumnus hoc malum fert, * multorum variorúmque fructuum esum sequente cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia est.

DE VENAE CONCAVAE ACVTO MORbo, Cap. VIII.

AB iecoris portis inter eius extrema magna vena ingreditur: quæ semper in tenues pluresque dũ scinditur, denique in tenuissimas visúmque latentes toto iecore dispergitur. Istarũ summis osculis aliæ venarum extremitates cõmittuntur: quæ & gracilibus & pluribus maiores amplitudine, sed numero pauciores constituuntur. demum in medio iecore in venam vnicam grandem coalescunt. Inde hæc in duas partitur, quæ iecoris extrema petunt. Harum altera superius primam fibram penetrans, in eius conuexa egreditur: mox transuersum septum perforans, in cor inferitur. hæc vena cõcaua nominatur. Altera verò quintam fibram, quæ inferius iacet, traiiciens, vsque in iecoris gibba ad spinã peruenit, & eo loco ad coxendices vsque porrigitur. Ea quoque eodem nomine concaua

nuncupatur: quoniam vna [& eadem vena est ab initio A de iecore exoriens. * Siquis enim aliquid de superiore vena caua cordi infixa in eam quæ iuxta spinam protenditur, aut à spina per iecur ad cor velit impellere, eundem descensum ascensúmque inueniet. Hæc igitur vena (vt arbitror) vniuersa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota vna est atque continua. à nonnullis autem medicis ea pars duntaxat quæ secundum dorsum discurrit, ægrotare creditur. quoniam eius quæ cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhærens, sed in pectore subleuata protenditur, donec transuersum B septum egressa, cordi inseritur. Igitur siquod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delitescit. In hac itaque vena καύματα oriuntur. *sunt autem καύματα diuturni affectus ex defluxu materiæ prouenientes*, quando sanguis copiosus erumpens, citissimè vitam delet: per superiora quidem, per pulmones & arteriam effluens, si in pectore fiat effractio: si iuxta principium, in imum ventrem descendens, in intestinis continetur, atque adeo intestina replentur. quum priusquam deiectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt, * & ventriculus C sanguine redundat. Nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa, si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordáxq; in ambabus cauitatibus inclusus accenditur, paucúsque duntaxat foris apparet, vt tangenti flamma tenuis esse videatur: æger verò sese cōburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppressi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: facies decolor, rubet: omne corpus subrubidum est: præcordia dura sunt atque reuulsa. dolor in dextra parte maior, & * cum eo palpi- D tatio in longitudinem ad ilia vsque perueniens. Quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur. quod pulsatio in alteris præcordiis manifestat. nam & ipsa venæ cauæ morborum particeps efficitur, iuxta illam in sinistro latere posita, vtpote ea quæ in omne corpus diducitur, nihil leuaminis adferente, neque cutim emolliēte. Cutis autem sic affectorum, squalida, rugosa atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, vt in cubitis, genubus, digitorúmque articulis magnis, talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. aluus quibusdam E nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium * acre mordáxque est. mens vtique his constat: sed * quadam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum καῦσον, * *id est ardoris speciem*, appellarunt. quandoquidem quæ adsunt, sub ardoris genere collocantur. Per autumnum hæc labes exoritur, * quum ferum quiddam & immane sapit. Viros ac iuuenes occupat, quibus mala viuendi ratio laborésque tenuem corporis habitum compararunt. De- F cimoquarto die hi plerunque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonen habent, aut magnam, paulatim remittentem, mortem quidem euadunt, sed nondum morbo liberantur. Hi longo sanè tempore causo laborant: verùm omnia periculosa iam desinunt, dolores, præcordiorum distentiones, & pulsuum malitia, & mentis ignauia. adhuc tamen fastidiosi sunt, languentes, consilii inopes: simúlque & ardor, & sitis, & linguæ orísque siccitas ægrum dis- [G cruciant. multum diúque trahentes spirant, & subitò totum aerem vna spiratione refrigerandi causa adducunt. Verùm si frigidam quamplurimam affatim bibunt, breui interuallo molestia leuantur. postmodum ipsis sitis accenditur: rursúmque vberrimè aquam ingurgitant. & hæc est mali successio & reciprocatio. At egregius medicus frigidam liberaliter citra noxam propinare potest, vt in aliis ardoribus adsolet: sed longè tutius ardore à vena caua oriente laborantibus eam concesserit. Quòd si ventriculus aut vesica potam aquam expel- H lant, neque vomitione opus est: sin id facere nequeant, à multa frigida epota multum vomendum est. homo enim disrumperetur si tanto bibito humore nihil aut per sudores, aut per vrinam, aut per ventrem effunderet.

DE RENVM ACVTIS AFFECTIBVS, Caput IX.

A REnes quantum ad corporis speciem attinet, haud ita multum periculis patent, tametsi in aliquod acutum vitium incidant. glandulosa enim ipsorum natura est. ad mortē verò inferendam bene habiles sunt: ipsorum enim actio peropportuna est, vrinæ videlicet à sanguine secretio, eiusdémque expulsio. Sed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut sanguineum concrementum, aut id genus. quandoquidem ex consensu affectionis ob formam corporis prouenientis nulla creatur offensio. Vrinæ autem interclusio omnia sæ- B ua & acerba facit, ignem acrem & fastidium inferentem, dolorem grauem secundum lumbos in dorso, partium distentionem, sed magis circa præcordia. Suppressio autem lotii non ex toto fit, sed stillatim quidem meiunt, multum verò effundere cupiunt: redundantiam enim sentiunt. Quòd si & acre mordáxque lotium inest, frigent, tremunt, conuelluntur, distenduntur præcordia, & replentur. Hæc morbi forma perceptióque doloris, alui inflationi à ciborum multitudine corruptionéque prouenienti similis est. Pulsus initio rari sunt ac se- C gnes: si malum plus vrgeat, parui fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. somni tenues, dolore vexati, non continui: sed repentè à somno perinde acsi quis pupugerit, prosiliunt: postea in soporem tanquam lassitudine oppressi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna est: nugantur, facies liuet. At siquando rursum meiendi auiditas redeat, cum * distentionibus magnísque doloribus modicum quiddam, ídque stillatim eiiciunt. tum paulum cruciatibus leuantur, postmodum in eadem relabuntur. Inter hos illi celerrimè pereunt qui nihil pror- D sus emittunt. * Quicunque verò non moriuntur, (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per vrinæ semitas delapso, aut phlegmone suppurante, paulatimve per difflationem exhalante, discrimen euadunt. Quāquam enim paulatim & auarè effundatur vrina, mortem tamen facilè effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit. Atque iure ista ægrotantes patiuntur, in peiúsque labentes ad colliquationem deuoluuntur. Anni verò tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in vena caua laborante ferebant. Non- E nunquam è renibus sanguis multus subitaneus erupit, multísque diebus continenter effluxit: verùm nemo ex huiusmodi profluuio moritur: * sed phlegmones ratione, quæ simul cum profluuio nascitur, & sanguinem coercet. plerunque autem ex retentione quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

DE ACVTIS IN VESICA AEGRITVdinibus, Cap. X.

F VEsica difficiles in acutis morbis dolores patitur & quū ab aliis vitiū participat, sed difficiliores magísque mortiferos si per se laborare inceperit: quandoquidem omni corpori & neruis & menti labem communicare valentissimè potest. Quippe vesica neruus frigidus albúsque est, & * ab innato calido quamlongissimè, quamproximè verò externo frigori posita. Nam in imo ventre ad aures thoracis sita est: nobili quoque munere fungitur, vrinæ videlicet emissione. Hæc porro si tantùm calculis, aut sanguinis grumis, aut qua alia pro- G pria peregrináve calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. In mulieribus enim ipsis & vteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prælongúmque intestinum. In plerísque verò ob inuoluntariam præ verecūdia retentionem in cœtibus hominum, aut in conuiuiis repleta distenditur: constringeréque non valens, nihil amplius excernit. Igitur vbi vrina supprimitur, superiores quoque partes, renes videlicet, replentur: ὐρητῆρες, (*id est urinæ ductus*) distenduntur. ilia dolor ponderosus infestat: nerui conuelluntur, tre- H munt, horrent, desipiunt. Verùm si ad hæc & * vlcus accedat & inflammatio, multa sanè damna eueniūt, sed mors ab vlceribus sanè quamcelerrima inuadit. Cæterùm de vlceribus, abscessu, suppuratione, & id genus aliis, quæcunque non acutissima sunt, in libro de diuturnis morbis tractabitur. Quæcunque verò peracuta sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius seriúsve ho-

minem perimunt qualis phlegmone est: aut grummi san- A guinei, aut calculus in ceruicem delapsus, de istis in præsentia sermonem faciam. Quapropter si quid horum inciderit, vrina retinetur, abdomen intumescit, dolor acutus totum ventrem occupat. vesica turget: decimo die luteus sudor exit, pituita vomitur primò, deinde bilis: vniuersum corpus friget, sed pedes vehementius. Si malum vires maiores acquirat, tum febres cum singultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus ac pusillis motibus: rubida facies est, sitiunt, animo ancipites sunt, mens non constat, nerui B contrahuntur. Medicamentis præterea venenosis, & cantharidibus, aut bupreste & pneumatibus vesica deuritur: & tota aluus maiorem vim patitur, ac prorsus in peiorem statum delabitur, neque longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & sanguinem vesica effundit: flauus autem ac tenuis vesicæ sanguis est. Sed perrarò hac de causa homines pereunt, quanuis haud facilè sanguis supprimitur. Grummi verò & phlegmonæ minantur interitum. refrigeratio enim & νέκρωσις, *id est extinctio caloris ingeniti*, sequitur, gangræna quoque, & quæ C eam comitantur mala. Id genus facilè hominem tollit. Hæc vitia hyeme & autumno grassantur. In ætate virili, magis etiam in senecta vigent. Reliqua anni tempora & ætates neque assiduè hos morbos ferunt, miniméque mortiferi sunt. Pueri omnium maximè his calamitatibus vacant.

DE VVLVAE STRANGVLATV, Caput XI.

IN mediis ilibus mulierum vulua posita est, muliebre viscus, animalis ferme naturam adeptum. Siquidem D per se huc atque illuc versus ilia mouetur: quinetiam ad superiora e regione pectoris cartilaginem subit: in latera quoque, in dextram videlicet aut læuam partem, aut ad iecur aliáve intestina mouetur: & ad inferiora natura procliuior est. Vtque paucis absoluam, penitus errabunda est, & iucundis odoribus delectatur, ad ipsósque se recipit: contra fœdè olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit. ac prorsus est in homine vulua perinde ac in animali quoddam animal. Hæc itaque si repentè superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, E visceribúsque violenter incumbat, interdum homo veluti comitiali morbo correpta, citra neruorum distentiones strangulatur. angustiis nanque iecur, transuersum septum, pulmones, cor, celeriter opprimuntur. Qua de causa spiritus priuatio imbecillitásque adesse videntur. Præterea & καρωτίδες, *id est uenæ somniferæ*, cordis vitium participantes, affliguntur, vnde capitis grauitates & sensuum abolitio cum nouo quodam sopore adueniunt. Incidit etiam ipsis aliud vitium proximè dicto non absimile, in quo spiritus & vox auferuntur: sed à F vulua non prouenit. quippe & viros infestat instar morbi quem κάτοχον nominant. At mulieribus à vulua male habentibus tetra odoramenta naribus subiecta, iucunda verò naturalibus opposita, opitulantur. altero autem affectu laborantibus hæc frustra adhibentur, nihilque opis adferunt. Præterea membra in vuluæ morbo agitantur, in altero affectu quiescunt. Amplius tremores spontini & non spontini, sed ex * amblothriæi subiectione excitantur. vuluæ refrigerationes vehementes, copiosæ sanguinis profusionis retentio, & id genus G alia in causa sunt. Itaque si in superiora subeunte vulua vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur, exoluitur, infirmatur, genua labant, vertigo infestat, extrema debilitantur, caput dolet, grauescitque. In venis ab vtroque nasi latere iacentibus dolorem mulier percipit: quòd si ceciderit, stomacho mordetur. Iuxta præcordia, ilia, vbi vuluæ domiciliū est, inania sūt, motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt: spiritus magnopere angitur, vox intercipitur, sentiendi facultas impeditur. spiratio ignota obscuráque est: celer- H rima nec opinatò mors aduenit. nihil enim adest quod mortem instare significet: color nanque viuidus est, ac multo post mortem tempore magis rubent. Oculi parum admodum extantes fulgent, haud ita multum intenti, neque tamen valde remissi & conniuentes. Cæterùm si priusquam malum ad extremum venerit, aliquando vulua in sedem propriam migret, à strangulatione liberantur: quando aluus submurmurat, humiditas adest locorum muliebrium, spiritus asperior manifestiórque redditur, * nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut subleuantur, immo quamcelerrimè interitus aduenit. nam facilè superiora vulua petit, facilè quoque inde recedit. Quippe vulua suapte natura superfluitat: membranæ verò eam sustinentes humidæ sunt: humidus est & locus vbi reconditur. Amplius fuga & appetentia tristium iucundorúmque mouetur: quocirca labascit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc susque déque impellitur. Propterea & iuuenes fœminæ id vitii patiuntur, seniores immunes sunt. Quibus enim ætas & vita & mens vaga magis & erratica est, his vulua quoque errabunda instabilísque fit necesse est: quibus verò firma ac stabilis ætas & vita & mens fuerit, his & vulua similiter afficitur. Hæc vtique à vulua proueniens ægritudo, strangulatus videlicet, mulieribus duntaxat infesta esse potest. Veruntamen * communes quoque viris ægritudines in vulua oriri consueuerunt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio. communes etiam sunt quæ comitantur notæ: vtpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amissio. In sanguinis autem profusione & maturius mors ingruit, quemadmodum quum quis animal iugulat.

DE SATYRIASI, CAP. XII.

SAtyri * Baccho sacri, qui pictura quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod diuinæ rei signum est. Est verò & affectus species, qui laborantis penem excitat erigitque: atque ob Dei figuræ similitudinem σατυρίασις nuncupatur. Est autem inexplebilis coeundi appetitus. Verùm neque si ad Veneris opus accedant, quicquam iuuantur: neque multo assiduóque concubitu sedatur arrectio. Conuulsiones autem omnium neruorum fiunt, & tendonum distentio, & inguinum, partísque eius quæ inter inguina & femen est, (πλιγάδα *Græci nominant*) genitalium præterea inflammatio & dolor. In facie rubor inest, & vapor quidam roscidæ humiditati similis. Porro ipsi ægri sese incuruant & comprimunt: quiescunt tristes, demissi, vtpote calamitatem suam grauatim ferentes. Quòd si hominis verecundiam id malum superet, turpiter admodum lingua intemperantes efficiuntur: intemperantes quoque in * aluo exoneranda, in venerem lasciuientes, mentéque indecenter titubantes. nam se continere nequeunt: siti laborant, pituitam largius euomūt: quoniam labris spuma (quemadmodum hircis in libidinem ruentibus) insidet. quinetiam haud absimilis odor est. lotium post longam retentionem effunditur album, crassum, genituræ simile. aluus resoluitur, costæ & axillæ sponte pruriunt ac titillantur. conuelluntur, à cibis abhorrent: sed quum eos assumunt, rapaciter assumunt: conturbantur. Sin ad interitum ægritudo spectat, inflantur, ventérque in tumorem effertur. tendones & lacerti omnes contenduntur, ægrè admodum corpus mouetur, membra contrahuntur, arteriæ paruo motu, debili, inordinatóque agitantur. Hæc omnia quandoque discutiuntur, si aluus perturbata multas pituitosas biliosásque humiditates eiecerit: easdem quoque vomitus * non absque discrimine effuderit. Nempe medela non vacat discrimine: ea per somnum profundum longissimúmque præstatur. Siquidem refrigeratio & resolutio stupórque neruorum multus somnus est: stupor verò ac refrigeratio satyriasin medicatur. Id morbi genus vere potissimùm atque æstate sæuire consueuit. Inter ætates autem adulescentia iuuentúsque ei maximè patet: præcipuéque illi omnes quorum natura in venerem propensior est. Acutissimum id malum, triste fœdúmque est. nam plerunque in septima die hominem consumit. Memoriæ proditum est mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetū ac cætera omnia similia perpeti. Verùm ego impudicum quendam libidinis ardorem mulieres inuadere mihi persuadeo, mulieres, inquam,

humiditate affluentes, vt ipsius redundantia profundatur: sed satyriasin id esse minimè concesserim. Neque enim ipsarum natura atque temperies, quum frigida sit, huic vitio habilis atque exposita est. præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, (vnde affectui nomen est inditum) mulier obtinet: quandoquidem neque viri strangulatione ab vtero vexantur, quoniam viro vterus datus non est.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI De causis & notis diuturnorum affectuum Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

CAPITA HVIVS LIBRI.

DE DIVTVRNIS AFFECTIBVS, PROOEMIUM, CAP. I.

Diuturnarum ægritudinum dolor multus est, tempus colliquationis lõgum, & medicatio instabilis. vel enim haud ex toto morbi deleti sunt, vel deleti, ex qualibet leui offensa reuertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre vsque in finem nõ audent quin etiamsi æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longa delinquunt. Si verò & dolor adest, laboriosa curatione per sitim, famem, amara medicamina & dolorem excitantia, aut per sectionem, aut vstionem, (quibus in diuturnis morbis egemus) miseri ægroti cruciantur, vt mortẽ quam iampridem appetebant, effugiant. Vbi mehercule in magna animi cõstantia diu præstanda, auxiliis variandis, iucundis citra noxam ægro concedendis, ipsóque decipiendo, medici virtus atque excellentia dignoscitur. Cæterùm & æger fortis sit, & cum medico aduersus morbum conspiret, necesse est: qui non solùm corpus tenaciter arripiens ipsum celeriter tabefacit & exedit, verumetiam sensum magnopere subuertit, animámque insanam reddit. Nanque ab intemperie corporis id genus furorem atque μελαγχολίαν proficisci nouimus: de quibus in sequẽtibus dicã: in præsentia de cephalæa, *id est de uetere capitis dolore*, sermonem instituam.

DE CEPHALAEA, CAP. II.

SI caput repentè obuia quaque de causa per plures etiam dies dolorẽ patitur, hic affectus κεφαλαλγία nominatur: si multo tempore dolor infestare assueuit, & per longos frequentésque circuitus, ac in dies maior violentiórque insultat, difficulter sanationem admittens, id genus κεφαλαίαν appellamus. Eius formæ infinitæ sunt. Quibusdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, sed non intermittens: nonnullis per circuitus reuertitur, vt iis qui quotidiana intermittente febricitant: nonnullis ab occasu solis vsque in meridiẽ, & tunc ex toto remittitur: vel à meridie in vesperam, aut etiam vlterius vsque in noctem permanet. sed nõ multum hæc durat circuitio. Præterea dolor modò est in toto capite, modò in dextra magis, modò in sinistra, modò circa frontem, aut sinciput: hæcque eodẽ die incertè & erraticè fieri solent. Quidam dextrâ tantùm parte dolent, quidã læua, quà tempus, vel auris, vel supercilium vnum, vel oculus ad medium vsque terminatur, vel quà nasus in æquas partes diuidit: vltra quẽ terminũ dolor non progreditur, dimidium tantùm capitis occupãs. Id vitium solum ἑτεροκρανία dicitur: haud leue malum: quanuis intermittit, quãuis exiguũ esse prima specie videtur. nam si acutè interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta adfert: nerui distenduntur, facies obtorquetur: oculi vel contenti instar cornu rigidi sunt, vel huc atque illuc interius conuelluntur, ac vertiginosè agitãtur: in ipsisque dolor profundus vsque ad intimas tunicas descendit. sudor ex tendonibus immodicus effluit repẽtè, neque cohiberi potest: * neque vlla causa præcessit, perinde acsi quis ligno plagam inflixerit. Nausea & vomitus biliosus comitantur: homo consistere nequit, sed in terram delabitur. Quòd si vitium quandoque increscit, de hominis vita actum est: at si debilius est, & citra vitæ periculum, diutius permanet: pigritia multa adest, & capitis grauitas: animi pendent: vitã ægrè ferũt. fugiunt enim quodammodo lucem, tenebræque his ægritudinẽ solantur. neque quicquã iucundi aut intueri, aut audire sustinẽt. Olfactorius in iis sensus infectus est, neque quicquam eos bene olens oblectat, pariter quoque graueolentia detestãtur. Vita ipsis inuisa est, mortémque discupiunt. Harũ calamitatũ fons & origo est, cũ ariditate frigiditas. Si diu teneat, magísque inualescat ægritudo, post id genus dolores vertigo subsequitur.

DE VERTIGINE, CAP. III.

SI tenebræ oculis prætendũtur, & caput in turbinis modum circũ duci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cũ strepitu fluminis insonat, aut tanquã ventus flatu vela percutiẽs, aut tibiarũ fistularúmq; cantus, aut veluti stridor plaustri currẽtis obstrepit, σκότωμα. *i. uertigo* huic vitio vocabulum est: malũ quidẽ, si capitis symptoma est: malum quoque, si cephalææ successit, aut ex ea vetusta ægritudine ortum est. Nam si priora vitia non recesserũt, sed remanet σκοτοδίνη, *id est tenebræ oculorum, & apparens motus in orbem*, aut longiori tempore cum propriis symptomatibus nulla adhibita curatione ad summũ peruenit, vitium *appellatum à Græcis* scotωma, *à Latinis uertigo*, procreatur. Causam habet frigidam & humidam: aliorúmque sæpe morborum, quũ insanabilis euasit, initium est, vt furoris, melancholiæ, morbi comitialis, cuique suis symptomatibus accedentibus. Vertiginis autẽ forma ita se habet: Grauitas adest capitis, splendida quædam oculis inter multas tenebras sese offerunt, sui met æger propinquorúmque ignarus est: quúmque morbus augescit, tũc tibiæ soluuntur, atque humi repunt. Nausea fit atque vomitus pituitæ, bilísve tam atræ quàm flauæ: quãdo flaua per vomitum reiecta, furor enascitur: atra verò, melãcholia: ac pituita exeunte, morbus comitialis efficitur. omnium quippe morborum talis conuersio est.

DE EPILEPSIA, ID EST MORBO comitiali, CAP. IIII.

VArium ac portentosum morbi genus est ἐπιληψία, *quæ dicitur Latinè comitialis morbus*, * terribilis vtique in accessionibus, & peracutus, & perniciosus: quandoquidem nonnunquam accessio vna hominem rapuit. At si diligenti cura vim morbi sustinet laborans, ægrè tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias atque dolores. Morbus autem non facilè recedit, sed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget. * Vexat etiã pueros & adolescẽtes. interdũ secunda fortuna euenit vt per succedentem prouectiorẽ ætatẽ abigatur, quando simul * cũ ætatis flore euanescit: sed & tum quosdã abiẽs deformes efficit: pueros quoque pulchritudinis inuidia perdit:

A aũt manũ inutilem reddẽs,aut faciẽ torquens,aut ſenſum aliquẽ prorſus auferens.Quòd ſi malum hoc penitus inſederit,atque radices altius egerit, neque ipſum medicus neque ætatis mutatio ſubmouent,ſed cũ ægrotante viuit atque cõmoritur.Interdum morbus iſte membra oculóſque conuellens ac diſtorquens,dolores ciet: interdum & mentem in furorẽ adegit. Triſte mediusfidius eſt ipſius inuaſionis ſpectaculum: turpis & eius deſinẽtia,cũ ſtercore & lotio & ſpontina ventris ſolutione. Ipſius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominũ opinionẽ eſt. B quippe nonnulli flagitioſis hominibus à luna immitti exiſtimant:cuius rei cauſa & ſacrum morbum hũc nominant.Verùm & aliis rationibus id nomen fuit ei impoſitum:aut ob magnitudinẽ: (omne enim magnũ,ſacrũ dici conſueuit) aut quòd nõ humana ope tolli queat,ſed diuina:aut quoniam dæmone correptus eſſe homo videatur aut ob hæc ſimul omnia ſacer morbus appellatus eſt. Quæcunque ſanè huic tanquam acuto morbo ſymptomata eueniunt,ſuperius memorauimus. At ſi diu permanet, neque per intermiſsiones citra noxã degunt torpentes, C abiecti animo, mœſti,hominũ aſpectum cõſuetudinémque vitantes.neque ætate procedente mitiores fiunt:vigilant, per quietẽ multis formidoloſis imaginibus terrentur: cibũ ſumere faſtidiunt,ſumptũ malè conficiunt: decolores, faciéque plumbea ſunt:ob ingenii ſenſúſque tarditatem ægrè diſcũt:auditus hebet,aures tinniunt,capiti bombi veluti quidã inſonant.Lingua in ſermone perplexa eſt ac titubat,aut ex vi morbi, aut * ob vulnera,quæ tẽpore exacerbationis accepit: tunc enim ob conuulſionis neruorum motum lingua in ore variis modis torquetur. D Rationem quoque vſqueeo morbus cõturbat ac deiicit, vt prorſus denique infatuentur. Atque horum omnium cauſa eſt cum humiditate frigiditas.

DE MELANCHOLIA, CAP. V.

Atra bilis in acutis ægritudinibus, ſi in ſuperioribus apparet, oppidò quàm mortifera eſt.ſi ad inferiora deſcendẽs exiit,nõ valde vacat diſcrimine.In tardis autẽ longiſque morbis,ſi ad aluũ bilis atra decurrit, in tormina iecoriſque dolorem finitur: mulieribus verò purgatio vice menſium aduenit, ſi in cæteris abeſt mortis periculum. E At ſi ſuperius,vt puta ſtomachum, ſeptúmve tranſuerſum petit, inſaniam parit, quam *μελαγχολίαν* nominant: flatũ nanque gignit, & ructus fœtidos, piſciũ odorẽ exhalãtes.Infrà verò & *φύσας.i. flatus* cũ crepitu trãſmittit:necnõ & mentẽ ſimul alienat. Proinde melãcholicos iuxtà & *φυσώδεας.i. flatuoſos* medici veteres ſic affectos appellarũt.Porro quidã reperiũtur in quib[9] neq; flatus,neq; bilis atra colligitur,ſed ira immoderata & mœror, & ingens animi cõſternatio:hos quoque nihilominus *μελαγχολικοὺς* nũcupamus.quippe quũ *ὀργὴ, id eſt ira*,ſignificetur per *χολὴν*:per *μέλαιναν* autẽ, *id eſt atrã, πολλὴ & θηριώδης, id* F *eſt multa & efferata*. Teſtis autem Homerus eſt,vbi inquit,

— τοῖσι δ᾽ ἀνέστη

Ηρως Ατρείδης εὐρυκρείων Αγαμέμνων

Αχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι

Πίμπλαντ᾽. ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

Id eſt, Inter hos autem ſurrexit heros Atrides latè imperans Agamemnon, triſtis: furore autem valde præcordia atra circum oppleta erant: eiúſque oculi igni fulgenti ſimiles erant. Tales euadunt melancholici, quũ ab hoc malo interimuntur. Eſt G autẽ animi angor in vna cogitatione defixus atque inhærẽs abſque febre. Mihi profectò melãcholia *μανίας, quæ Latinè furor dicitur*, initium atque pars eſſe videtur. ſiquidem furentibus animus modò ad excandeſcentiã,modò ad voluptatem cõuertitur: at melancholici in triſtitia & animi angore duntaxat verſantur.Adde ꝙ furentes,plurimum vitæ ſic tranſeũt deſipientes,& fœda atrociáque cõmittentes: melancholici verò non in vna tantùm inſaniæ ſpecie laborant,ſed aut venenum ne ſibi detur ſuſpicantur,aut hominũ conſuetudinẽ peroſi, in ſolitudinẽ aufugiunt:aut ad ſuperſtitioſam religionẽ conuertũtur aut lu H cem hãc vitámque odio proſequũtur. Verùm ſiquid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptáſque plurimis aduenit. hi verò in furorẽ præcipitant.Sed quomodo quibúſque ſedibus affectis id vitium plerũque cõtrahatur,ſubiiciã. Porro ſi in præcordiis reſi-

det,cauſa circa ſeptum tranſuerſum immoratur, biliſque ſupra infráve melancholicis prorumpit.Si caput etiã per conſenſum afficitur,& excandeſcẽtiæ * delirium in riſum hilaritatémque per longum vitæ ſpacium cõmutatur. Hi verò morbi potius magnitudine quàm affectus dolore in furorẽ prolabũtur: in vtriſque nimirũ ariditas * accuſanda.Viri ſanè & furore & melancholia corripiũtur: * rarius autẽ quàm viri, ſed deterius mulieres furiis agitantur. Ætas quæ prope ſtatum eſt, & ipſe ſtatus huic malo ſubiiciuntur. Æſtatis tempus & autumni hunc morbum procreant,ver autem iudicat.Inter notas euidentiores hæ ſunt,quòd videlicet quieti aut triſtes,abiecti torpẽtéſque ſunt abſque ratione, nulláque de cauſa melãcholia initiũ ſumit: præterea in iram facilè incidũt,malè ſunt animati,vigilant,ex ſomnis tumultuoſè excitãtur: ingenti quoque pauore trepidant, quũ morbus crementum ſuſcipit: quando & inſomnia vera ſunt,terribilia atque euidentia. * Quotquot enim à naturali ſtatu valde aliena ſunt, ea nõ protinus huic malo inſunt,ſed per quietem ſeſe offerunt: quũ in aliquid impetu rapti ſunt, poſtea facilè eos pœnitet:mutabiles ſunt,turpes,de minimis quibuſque ſoliciti, auari, ſed nõ ita multo pòſt ſimplices,prodigi,multa largiẽtes:nõ virtute animi,ſed morbi varietate.Quòd ſi malum exaſperatur,homines oderunt,ab eiſque fugiunt, de inanibus conquerũtur:vitæ maledicẽtes mortẽ expetunt. Atque iſtorũ multis ſenſus ac mens vſqueeo ſtupore fatuitatéque capiuntur vt omniũ ignari,ſuiquemet immemores,in morẽ beſtiarũ vitam degant. corporis quoque habitus in peius labitur:colore fœdo & ex atro viridique commixto tinguntur:niſi inferius bilis deſcendat atque exeat, ſed quoquouerſum per corpus cũ ſanguine diffundatur. Multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati ſunt,quoniã ſomnus in eis neque potu,neque cibo membra confirmat, ſed vigilia ad exterius mouet, ac diſsipat: proinde & aluus arida eſt,nihil deiiciẽs. Nonnunquã verò deiicit ſicca,rotũda,atro quodam bilioſóque circunfuſa.Vrina pauca redditur,acris,bilioſa. Multũ flatuoſi ſpiritus in præcordiis eſt:ructus putidi feruntur,graueolentes, perinde acſi ex maris lacuna exhalarẽt. Nonnunquam & humidum quoddam acre cũ bile reiiciunt. arteriarũ motus fere parui ſunt,pigri,inualidi, crebri, frigori ſimiles. Fama eſt ex his quempiam inſanabiliter ſe habentẽ, quũ puellam deperiret, medicis nihil proficiẽtibus,ab amore fuiſſe ſanatum.Ego verò ſuſpicor,eũ ab initio in puellam exarſiſſe,inde triſtem & languenti animo,quòd ea nõ potiretur,euaſiſſe,ſuíſque popularibus melancholicũ viſum eſſe. Hic verò nec amorem in ſe nouerat:at vbi puellæ amatæ ſe coniunxit,mœſtitia receſſit,ira & animi languor diſcuſſus eſt,gaudium triſtitiam deleuit,& mens ab Amore medico prorſum ſanata eſt.

DE MANIA, ID EST FVRORE, CAP. VI.

Furoris modi ſpecie permulti ſunt, genere tantùm vnus. eſt enim ex toto mẽtis alienatio diuturna,vacãs febri. Etenim ſi febris quandoque coniungitur,id nõ ratione furoris propriè,ſed alio quouis caſu incidit.Quippe & vinum mentẽ inflammat, & per ebrietatẽ delirare cogit:præterea quædam eſculẽta amentiam pariũt,vt mandragora & altercus. Sed neutiquã hi inter furẽtes numerandi ſunt. nam repentè hæc adueniunt, & celeriter conquieſcunt: furor autem,ſtabilis ac permanens eſt. Furori autem nihil ſimile deliriũ habet,quod ſenectæ calamitas eſt.Eſt enim ſenſus, mẽtis rationiſque marcor & ignauia, ex refrigeratione proueniens: at furor ex calida ſiccáque cauſa exoritur, functionéſq; tumultuoſas præſtat. Deliramentum autẽ à ſenectute incipiens, nunquam per interualla deſinit, ſed ſimul commoritur: furor verò & intermittit,& diligẽti curatione radicitus euellitur. Sed intermiſsio non ſincera eſt, quando per ſe furor deſinit, quũ nõ congruẽter aut medela,aut temporis anni clemẽtia curatur.Nonnullos nanque qui penitus ſoluti morbo videbantur,aut veris tempus,aut error in victu,aut ira caſu aliquo prorritata,denuo ad furorẽ reuocauit.Porro illi huic vitio facilè patẽt qui natura ſunt iracundi,acriter excandeſcentes,negotioſi,faciles,hilares,qui iocoſis puerilibúſque delectantur. Illi etiam qui cõtrario his ſunt ingenio, quicũque videlicet ſtupidi ſunt,triſtes,tardi in diſcẽdo,iſt-

laboribus perſeuerantes, & qui quum demũ quid didice-
runt, facilè obliuioni tradunt. hi & melancholia prom-
ptius capiuntur, qui & antea in furorẽ procidunt. Verùm
& in ætatibus quibus calor & ſanguis multus eſt, hi furo-
re exagitãtur, vt puberes, iuuenes, & *viri. In quibus autẽ
calor ex atra bile accenditur, corporiſque habitus ad ari-
ditatem vergit, his in melancholiã cadere facillimum
eſt. Item victus ratio, multi cibi aſſumptio, ſaturitas im-
modica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia, hanc ægritu-
dinem concitant. Nonnunquam & mulieres, niſi mũde-
tur corpus, furor infeſtat: quum ipſarum vteri ad virilem
congreſſum apti euaſerunt. aliæ verò haud ita facilè, ſed
admodum acerbè in furorẽ aguntur. Cauſæ tales ſunt:
vir nimium furioſus fit ſi conſuetus ſanguinis exitus, aut
bilis, aut ſudoris, aliqua de cauſa repreſſus eſt. Et quibus fu-
ror voluptati eſt, rident, ludunt, ſaltant diu noctúque: ira-
ſcuntur palàm, nonnunquam coronati incedunt, ac ſi ex
aliquo certamine victores redeant: quibus obuiam fiunt
nõ ſunt infeſti. *Ita ſe habet huiuſmodi furoris ſpecies.
Alii verò ab ira furentes, nonnunquam ſibi veſtes proſci-
derunt, & ſeruos interfecerunt, & ſibiipſis manus attule-
runt, & *obuios quoſque malè habuerũt. Species vtique
infinitæ ſunt. Nã qui ingenioſi ſũt ac dociles, aſtronomiã
diſcunt ſine doctore, philoſophiámque poſsident à nemi-
ne traditam: poeticam quoque veluti à Muſis infuſam no-
runt. aliquid enim & in morbis emolumenti præbet do-
cilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo
circunuenti, grauia pondera ferunt: figulinam exercent
aut fabrilem, aut lapides cælant. Præterea & *monſtroſa
quædam cogitant. Timebat enim quiſpiam ne vaſa olea-
ria prociderent: alius non bibebat, ſe laterem eſſe exiſti-
mans, ne humore diſſolueretur pertimeſcens. Id etiam fa-
ma diuulgat: Carpentarius quidam olim fuit, qui domi
prudẽs operator erat, ligna bene metiebatur, ſcindebat,
cõplanabat, clauis iungebat aptabátque: in domo extruẽ-
da ſobrius, cum exactoribus operum verſabatur, paciſce-
batur, pro laboribus iuſtam mercedem poſcebat. porro i-
ſte in loco vbi arte ſua fungebatur, mente conſtabat: at ſi
in forum quandoque diſcederet, ad balneum aut ad a-
liud quippiam neceſſarium, inſtrumenta deponens, pri-
mò ſuſpirabat, deinde egrediẽs humeros conſtringebat:
poſtea quum è ſeruorum, fabricæ, locique illius cõſpectu
abiiſſet, tũ penitus inſaniebat, & furore rapiebatur: quòd
ſi ad eundem locum celeriter recurriſſet, iterum ad ſe re-
dibat. *Hæc erat inter locum illum & viri mentẽ cogna-
tio. Cauſa morbi huius in capite præcordiiſque conti-
netur: modò vtroque membro pariter laborare incipien-
te, modò *altero alterũ inuicẽ lædente. Verùm *præci-
pua furoris & melancholiæ ſedes viſcera ſunt: quemad-
modum caput & ſenſus in phreniticis plerunque labo-
rant, in quibus vis ſenſoria oblæſa eſt, & quæ non adſunt,
tanquam iam præſentia conſpiciunt: & aliis non conſpi-
cua, ipſorum ſeſe oculis repræſentant. At furẽtes, tantum-
modo vident quæ videre oportet: ſed de illis non ſenti-
unt vt ſentiendum eſt. Itaque ſi magnũ eſt malum, prom-
ptiore ingenio ſunt: ſenſibus acutiores fiunt, ſuſpicioſi
ſunt, iracundi nulla de cauſa, mœrentes præter rationem,
quum in ſeuerum & tetricũ furor vertitur: quũ verò ad
animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt. Prius di-
cti, ſine *lædẽte cauſa vigilant: vtriſque viſio deprauata
eſt, capitis dolor aut ſaltem grauitas comitatur: auditu
prompti ſunt, mente tardiſsimi. In quibuſdam ſanè pe-
culiariter ſonant aures, & bombis adeo perſtrepũt vt tu-
barum fiſtularúmque voces audire ſeſe exiſtiment: idque
fit quum morbus incremẽtum accepit. Multo vẽto inflan-
tur, *anxii ſũt, in ſumẽdo cibo voraces atque auidi. vigi-
lant enim, & vigilia famem ſuſcitat. Verùm neque, vt æ-
gri ſolent, emaciantur: ſed magis peculiaris melancholi-
cis corpulentia eſt: item pallore quodam ſuffundũtur. Si-
quod autem viſcerum phlegmone inuaſerit, tunc appe-
tentia nutricatióve hebetatur. oculi caui fiunt, non con-
niuentes: ob quos cæruleæ atræque imagines ſeſe obii-
ciunt, ſi ad melancholiam affectus vergit: ſed rubicun-
diora & punicea viſa ſunt, ſi ad furorem inclinat. pleriſ-
que etiam tanquam fulgurãs ignis apparet, pauórque eos
veluti inſtantis fulminis occupat: nonnullis verò & ru-
A bent oculi, & ſanguine ſuffuſi ſunt. In ſummo ægritudi-
nis impetu variis ſecundum quietem viſis perturbantur,
immoderatéque venerem cõcupiſcũt: neque eos etiam in
publico *ventrem exonerare pudet. Ad mutua & fami-
liaria colloquia pigri ſunt: commonefacti & increpiti ad
iram excitantur, atque furore penitus inſaniunt. Exinde
alius alio modo furit: quidam *immẽſum ſpatium de-
currunt, & quò peruenturi ſint neſcientes, eòdem vnde
diſceſſerant, curſu feruntur: alii per longum iter eos qui-
bus fortè occurrerint comitantur. Item nonnulli vocife-
B rantur, latrocinium, aut vim illatam querentes: alii ab ho-
minum conſpectu in ſolitudines fugiunt, ſecúmque tan-
tummodo verſantur. Quum verò iam inclinatus eſt mor-
bus, ſtupidi, quieti, mœſtique ſunt, in notitiam enim mor-
bi veniẽtes, ſua calamitate miſeriáque triſtantur. Alia
reperitur furoris ſpecies, qua laborantes propria mem-
bra dilacerant pia cogitatione, Diis ſuis tanquam id po-
ſtulantibus gratificantes. Id furoris genus à perſuaſione
quadam duntaxat proficiſcitur. In cæteris hi temperan-
tes modeſtique ſunt. excitantur autem tibiæ cantu, alióve
C animi oblectamento, aut temulentia, aut præſentiũ hor-
tatu. Deorum afflatu hic furor prouenit, qui quum remit-
titur, hilares ſunt & curis vacui, tanquã diis initiati. præ-
terea decolores & macie affecti ſunt, diúque ex vulnerũ
doloribus infirmum eorum corpus eſt.

DE NERVORVM RESOLVTIONE, CAP. VII.

APoplexia, paraplegia, pareſis, paralyſis, omnia genere
eadem ſunt. aut enim motionis, aut tactus, aut vtriuſ-
que defectus eſt: interdum & mentis, interdum & reli-
quorum ſenſuum. Sed apoplexia, totius quidem corpo-
D ris & ſenſus, & mentis, & motionis reſolutio eſt. Proinde
apoplexiam fortem ſoluere nulla facultas poteſt: debilem
verò tollere non facile eſt. Paraplegia eſt tactus motúſ-
que remiſsio, ſed in membro vno, vtputa manu cruréve:
paralyſis autem, motus tantùm fere eſt actioniſque defe-
ctio. Quòd ſi nonnunquam ſolus tactus deficiat (rarò
autem id euenit) potius anæſtheſia, *id eſt ſenſus abolitio*,
quàm pareſis *id eſt defectio*, nominatur. At ſi Hippocra-
tes apoplecton, *id eſt attonitum*, crus *ſecundum rectum
dicat, illud tanquam mortuo ſimile, inutile & inſanabile
E vult ſignificare. quod enim in toto corpore eſt vehemẽs
apoplexia, illud in crure paraplegiam vocat. Vrinæ autẽ
in veſica aut ſuppreſsio, aut retinendi impotentia, pareſis
propriè eſt. Palpebrarum verò & malarum, muſculorúm-
que in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, ſi
per conuulſionem torqueantur, canina conuulſio nomi-
natur. Genuum reſolutionem, ſenſúſque per aliquantum
temporis ſtuporem, & exanimationem, & caſum, lipo-
thymiam, *id eſt animæ deliquium*, vocitamus. Verùm non-
nunquam membra ſingulatim reſoluuntur: ſupercilium,
F exempli gratia, ſolum, aut digitus: aut maiora etiam, vt
manus cruſve: nonnunquam ſimul plura: & aliâs dextra
tantùm, aliâs ſiniſtra, aut vnũ poſt aliud omnia reſoluun-
tur exquiſitè, aut debiliter. Neque tantùm quæ diſtantia
ſunt, & quæ eodem cenſentur nomine, cõiugatáque ſunt,
vt oculi, manus, crura: verumetiam coniuncta, cognatá-
que, vt nares vſque ad medium, & lingua vſque ad fines
qui in ipſa media poſiti ſunt: vna tonſilla & iſthmus, ipſa-
que gula dimidia reſoluitur. Ego ſanè ſtomachum etiam,
& inteſtina, & veſicam, oblongúmque inteſtinum vſque
G ad principium, id eſt anum, idem vitium pati exiſtimo.
ſed interiora membra reſoluta latent, obſcuráque ſunt:
imperfectæ verò ſunt ac dimidiatæ eorum functiones.
Proinde mihi & membra dimidia pati vidẽtur, in duas
partes à morbo diducta. Hæc res nimirum documento
eſt quo dextræ partis facultas & natura à ſiniſtræ partis
natura & facultate differat. Quippe accidens cauſa æqua-
lis eſt, & vtrique communes morbi occaſiones, ſiue frigi-
ditas ſit, ſiue cruditas: ſed vtraque haud æquè pati ido-
nea eſt. Natura verò æquè valens eſt, vbi ſubiecta ſunt æ-
H què valentia: idem autem inæqualibus ineſſe nullo mo-
do poteſt. Igitur ſi infra caput aliquod principium affe-
ctum ſit, qualis medullæ dorſi membrana eſt, quæ nomi-
nis eiuſdem ſunt & contigua, dextra in dextris, & in ſini-
ſtris læua reſoluuntur. Verùm ſi caput primò in dextra
patiatur, ſiniſtra: ſi in læua, dextra neruorum reſolutione

laborant.Hoc ideo euenit quòd neruorum initia permutata ſunt.neque enim dextri nerui in dextras partes ſecundum rectum vſque ad extremum progrediuntur:ſed ab initio enati,protinus ad oppoſitos tranſeunt, ſe inuicem permutantes in figuram *dictam* χιασμὸν,*id eſt quæ repræſentat hanc literam* X.Vtque ſemel dicam;ſiue omne ſimul corpus reſolutionem neruorum patiatur,ſiue aliqua membra,ſiue ab alterutra,ſiue ab vtraque parte,nerui de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam ſenſu quidē (vt paucis dicam)hi priuantur,non admodum autem facilè ex ſe motum amittunt.Quòd ſi per communionem cum iis qui mouentur, aliquid vitii contraxerint, paulũ & ipſi motus perdiderint.Nam & per ſe ipſi motum,tāetſi minorem,naturaliter poſſident. Nerui enim à muſculis ad muſculos tranſeuntes motionis principatũ obtinent, & iis qui à capite manant, impertiunt. Nerui enim capitis ab illis plurimum motus participant: tamen ex ſe quoque(licet minorem)vim mouendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Raro autem vſu venit vt per ſe iacturam ſenſus faciant: neque tunc ex toto eam facere videntur. At ſiqua copula neruorum ab oſſe quopiam enatorum, & ad oſſa pertinentium,ſoluta aut rupta ſit,tum membra proprio ſitu non continentur, luxantur,locóque dimouentur:non tamen ſenſu priuantur.Hæ ſunt autem paraplegiæ ſpecies. quandoque enim membra reſoluta in longum porriguntur: neque,quando extrema longiſſima apparent, iterũ poſſunt recuruari:nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur:ſiquis autem ea,ceu ligna, adaptans & poliens, violēter protrahere nititur,breuiora ea ſeipſis inueniet. Vtrunque id vitium & in oculis pupilla ſuſtinet.aut enim in amplitudinem magnam diffunditur:(idque πλατυκορίαν,*id eſt pupillæ amplificationem*,appellamus) aut hæc eadem in anguſtum contrahitur: idque phthiſis,aut etiam μυδρίασις à nobis dicitur. Veſica etiā in ſuis obeundis muneribus deprauatur, & πάρεσιν *quam uocant*,patitur.aut enim per extenſionem reſoluitur, quũ retinendi impotens lotium effundit:aut in ſeipſam conuoluitur,quum vrinæ plena reddere nihil poteſt. Morbi huius,pareſis videlicet,cauſæ prægredientes ſex numerantur,vulnus,percuſſio,refrigeratio,cruditas, venus, vinolentia. Cæterùm & animi immodicæ perturbationes,vt repentè incuſſi pauores,timores, animi conſternatio & mœror præterea,& in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium, item riſus vſque ad mortē implacabilis,neruos reſoluere conſueuerunt. Hæc vtique morbi prima initia ſunt:ſed vltima atque potiſſima cauſa eſt ingenitæ caliditatis refrigeratio, quādo ab humiditate aut ſiccitate iniuriam patitur. ab hac verò magis quàm ab illa ſanatu difficilis læſio eſt: necnon & à vulnere neruíque interciſione malum inſanabile prouenit. Quantum ad ætates attinet,ſenes & ipſi curationē vix recipiunt:pueri facilè ad ſanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipuè,ſecundò ver,tertiò autumnus, æſtas omnium minimè. Habitus corporis pingues natura, humidi, deſides, belluini,hoc vitio facilè corripiuntur. Affectus hi iam perfecti talibus ſignis deprehenduntur, immobilitate, ſenſu ſopito, qui neq; calidum, neque frigidum, neque vellicantes,aut ſcalpentes,aut aliter contingētes,percipiat.Rarò euenit vt iſtis extremitates doleant: verùm ſanitati recuperandæ indolentia nō leuiter prodeſt.Porrò morbus hic repentè inuadere ſolet.nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, grauitatem, motum difficilem,torporem,frigoris ſenſum,aliâs caloris exceſſum,ſomnos breues,cogitationes ſiue apparitiones vehementiores:atque tunc ſubitò reſoluti ſunt. Nempe in canino σπασμῷ,*id eſt neruorũ conuulſione*,omnes faciei partes σπᾶσθαι,*id eſt conuelli*,non magnopere vſitatum eſt: ſed ad dextras partes læuæ,ad læuas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex ſede propria diſcedente maxilla,longius detorquentur. Etenim quibuſdam nonnunquam articulus luxatus eſt, quũ valde hiantibus maxilla ad inferiora delapſa fuit. in læſa mala,oculi inuerſio & ſtraboſitas,*ut ita dicam*,fit:in palpebra inferiore palpitatio.Palpitat & ſuperior, aliâs quidē

A cum oculo,aliàs verò ſolà.Contēduntur & labia, ſeorſum alterutrum:nonnunquam verò & ambo collapſa balbutiunt:quibuſdam & exactè occluduntur,poſtea repētè ac latè dehiſcunt,& ſolitum ſputum cum ſtrepitu eiiciunt. Cōuellitur & lingua:ſiquidem & ipſa muſculus eſt & nerui: quando ad palatum ſecūdum latitudinem tota cohærens,ſubitò ſeſe remouit,& concuſſionis ſonum reddidit. Conuellitur & columella:ac ſi os quæ interius ſunt in vnum cogat,inopinatus ſonus redditur: ſi verò dehiſcat, columellam intueberis nonnunquam palato ſecundum
B latitudinem adhærentem, nonnunquam violentia quadam in lōgum productam,ac deſcendentem, fiſtulæ perſimilem: quandoquidem & ipſa ſonum edit.Porro caninæ cōuulſiones decipiunt,quippe integræ ac ſanæ partes ægrotare ſpectantibus videntur.Nam in omnem partem tentione,colore,oculi amplitudine,ſanæ partes læſionem pati exiſtimantur. Deprehenduntur verò & ridendo & loquendo,& conniuendo.ſiquidem læſæ partes omnes cũ violentia & ſtrepitu quodam trahuntur: labium riſu caret: inter loquendum non mouetur: palpebra non volu-
C bilis,oculus intentus ac rigens eſt: ſenſus tangendi nihil percipit.At ſana membra loquuntur,conniuent,ſentiunt, rident.

DE PHTHISI, Cap. VIII.

SI ab *externa cauſa abſceſſu in pulmonibus facto,aut à longinqua tuſſi, aut à ſanguinis reiectione & puris extuſsiant, πύη & φθίσις nominatur: ſi pectus autem coſtáue ſuppurauerit, materiáque per pulmones traducatur, id genus homines *ἔμπυοι vocantur,*purulenti à Latinis dici poſſent*.Quòd ſi & ab his pulmo exulceretur à præterlapſo
D pure corroſus,hoc vitium non vlterius ἐμπύημα, *id eſt purulentiam*,ſed φθόην, *id eſt corruptionem*,appellato. Simul autem adeſt & ignis aſſiduus,qui nũquam intermittere videatur,interdiu latēs ſudore atque corporis frigore. Hæc enim propria phthoen ſequuntur,quòd videlicet caliditas excitatur,& in noctem emicat, interdiu rurſum in viſceribus deliteſcit.patet autem iſtorum* angor, & imbecillitas,& colliquatio. Nam ſi per diem corpus ignē euaderet,cur non fieret tunc homo carnoſior & robuſtior,& morbi tolerantior? vt enim receſſit,grauia magis inten-
E duntur: arteriarum motiones paruæ & imbecillæ fiunt: vigilant,color languet:& alia omnia patiuntur quotquot febricitantes comitari ſolent.At ſpecies humorum propè infinitæ ſunt,liuidorum,atrorum,purorum ac ſincerorũ, aut pallido albóque,aut albo & viridi mixtorum, latorũ, rotundorum,durorum,glutinoſorum,aut rarorũ diffluētium,aut odore carentium,aut fœdè olentiũ.Omnes autē hæ puris formæ ac ſpecies ſunt.Quicunque verò aut igne aut aqua humiditates explorāt ac notant, hi haud ita multum phthoen mihi dignoſcere videntur. Nanque viſio
F quolibet alio ſenſu certior eſt,nō modò iis quæ reiiciuntur,intuendis,ſed etiam ægrotantis ſpecie conſideranda. Siquis enim vel plebeius hominem viderit pallentē, imbecillum,tuſſientem,macie cōfectum,hunc vera phthoe laborare pronuntiat. Quinetiam quibuſcunque quidem vlceratus pulmo non fuerit,nihilominus tamē diuturnis febribus conſumpti ſunt,ſæpiúſque duriter & abſque effectu vllo tuſſientes nihil reiiciunt:hos quoque phthiſicos haud ita multùm impropriè nominarunt. Simul verò & his adeſt pectoris grauitas:pulmo enim infirmus eſt,
G angor,intolerantia,cibi faſtidium,veſpertina extremorũ frigiditas,& matutina caliditas: ſudor vſque ad pectus caliditate moleſtior: per tuſsim varia, qualia memorauimus,extruduntur.Vox rauceſcit, ceruix nonnihil tortuoſa eſt,gracilis,non verſatilis, ſed veluti rigens atque intenta: digiti tenues,ſed articuli craſsi ſunt: oſſiũ duntaxat ſpecies remanſit. ſiquidem & carnes extabeſcunt. vngues adunci fiunt: digitorum ventres rugoſi & lati. nam præ macie neque faſciam ambientem,neque rotunditatem obtinent.quamobrem & vngues adunci ſunt. ea
H eſt enim ipſorum requies & fulcimen, quæ ipſorum extremitates replet: quoniam & ipſi laborem ſuſtinent, vtpote qui ſolida membra ſunt.Item nares iiſdē acuminatæ,graciles:malæ extātes & rubidæ:oculi caui,lucidi,micātes:tumida,*excarnis,pallida,ſeu liuida facies eſt.*buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus aſſimulan-

tur:in omnibus denique cadaueris speciẽ referunt.Hunc
in modum & cætera sese habent.tenues enim &carnibus
priuati sunt:brachiorum musculi nõ apparent: mamma-
rum neque vestigia extant, solæ autem papillæ cernũtur.
Costas non solùm dinumerare perspicuè licet,verumetiã
vbi desinant,intueri facile est.neque enim cum vertebris
factæ articulationes occultantur. Patent etiam in os pe-
ctorale costarum insertiones: quarum interstitia inania
& caua sunt,rhombi figuram secundum osium circũdu-
ctum ostendentia.Præcordia vacua ad superiora cõuulsa
sunt.abdomen & ilia spinæ dorsi cohærescunt:artus con-
spicui,prominentes & macri sunt: perinde se habẽt & ti-
bia,& coxendix,& brachium: at spina vertebris superex-
tat,à priori parte caua,vtrisque musculis per tabem dissi-
patis.scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque
auium alas imitantur.Huiusmodi ægrotis si aluus pertur-
betur,actum est:sin ad sanitatem vergant,perniciosis cõ-
traria signis adueniunt.Porro senes in hoc malũ frequẽ-
ter*non incidunt,sed minimè euadunt. Iuuenes autẽ vs-
que ad florẽtem consistentémque ætatem post sanguinis
reiectionem in phthisin prolabuntur: inde sanescũt qui-
dem,sed non facilé.Pueri assiduè tussi vsque ad phthisin
nonnunquam diuexati facilè ad sanitatem redeunt. Ha-
bitus verò in id vitium proni sunt graciles delicatique,
sectilibus tabulis similes,alarum instar habentes, promi-
nenti gutture,albidi,rariori pectore.Regiones autem fri-
gidæ atque humidæ huiusce affectus germanæ sunt.

DE PVRVLENTIS, Cap. IX.

QVibus hominibus in cauis locis e regione pectoris,
aut inferius sub trãsuerso septo puris abscessus fiũt,
si per os id eiiciunt,*ἔμπυοι,hoc est purulenti*,vocitãtur, si per
aluum pus deiicitur,ἀποστηματίαι dicuntur. Ac si in pecto-
re quidem,quum est vlceratum,in pulmone verò, quum
phthoe laborat, aut in subcingente costas mẽbrana cir-
ca latus, aut *στέρνον, id est os pectoris* :aut inferius, vbi pulmo
cum spina dorsi committitur cohærescitque, aut siquo
alio pectoris loco vitium sit,omnibus ad pus excernendũ
via per pulmonem munita est.Sub intersepto verò in vi-
sceribus,iecore,liene,renibus per vesicam:in mulieribus
etiam per vterum transitus datur. Nempe cuidam ego a-
liquãdo abscessum laxioris intestini dextra in parte pro-
pe iecur dissecui: multúmque inde puris effusum est:mul
tum quoque per renes & vesicam ad plures dies emana-
uit: vnde & sanitatem homo adeptus est.Causæ verò com
munes omnium hæ sũt,plaga,cruditas,frigus, & id genus
alia.Porro & quibusdam in pectore diuturna tussis incũ-
bens,& lateris inflammatio,&vomica pulmonis,& fluxio
longinqua,necnõ & acuti morbi in aliquod istorum de-
cubitus purulentiæ originem præbent. At humor aliâs
iners imbecillúsque alii inhæret,aliâs acris & mordax, &
ad mortem vsque putrefaciens. Nam & species infinitæ
sunt,quas suo loco postea memorabimus. Sed magnum
profectò miraculum est quomodo id fiat vt ab exili te-
nuíque membrana nihil crassitudinis habente,membra-
na,inquam,costas interius obtegẽte,tanta copia puris ef-
fundatur:multũ enim colligi in multis deprehensum est.
Huius rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudi-
ne oriens,ob quam membrana crassescit.Verùm ex mul-
to sanguine multum in medio pus contrahitur. id si ad
interiora subeat, costarum ossa suam propriã sedem ob-
tinent,sed phthisis altera species,superius à nobis memo-
rata,secundum naturam eueniet:sin ad exteriora procur-
rat,ossa disiungũtur.in aliquod enim inter costas mediũ
spatium ipsius abscessus acies exeritur: quando in hanc
atque in illam partem costarum ossa pelluntur.Notarum
autem quædam omnium communes,quædam singulorũ
affectuum propriæ sunt: grauitas*potius quàm dolor, cõ-
mune signum est.pulmo enim dolorem non percipit.Fe-
bres obscuræ,horrores vespertini,sudores in remissione,
vigilia,tumores in extremis pedibus, manuúmq; digitis
subinde consistentes,atque insurgentes:inquies,cibi abo-
minatio,totius corporis macies.Quòd si & in lõgum mu
tatio producitur,habitus phthisicus redditur. neq; enim
vltrà in officio natura perseuerat: * quoniam concoctio

A non fit qualis antea.inde caro consumitur: *color qualis
belluæ, efficitur. Spiratio cunctis quidem mala, sed illis
peior quibus ad superiorem ventrem morbus ascendit.
quinetiam tussis ab initio tantisper vexat donec inflam-
matio quæ vrget,perseuerat.quando & dolores & horro-
res augẽtur & caliditas & vigilia & spiritus difficultas,ad-
huc magis increscunt. Venarum motus, parui, torpentes,
imbecilli fiunt:mens delirat,pectus distenditur. Verum-
enimuero si ad suppurationẽ inflammatio veniat, omnia
maxima fiunt:sed reiectio parua est cum maiore tussi, &
B ex violento abscessu in primis pituita fertur bile infecta,
ad nigritiem vergens,tanquam admixta fuligine: adhuc
tamen cruenta ac pinguis pituita est.Quòd si proximè rũ-
penda inflammatio est,quæ reiiciuntur,speciẽ carnis ha-
bent,crassioráque sunt. At si iã rupta sit, strangulatus dis-
crimen impendet,si multum subitaneúmque pus emana-
uit:si pedetentim verò emittatur, exactè sanitas aduenit.
Porro si ad inferiora pus transire velit,partes quidem su-
periores,vbi erat abscessus,acutus dolor occupat:aluus ve-
rò humida est,primùm aquosa cum pituitosis deiiciens,
C deindè cruenta quædam circumfluẽtia: rursúmque carno-
sa, quum iam effractus abscessus est. Hæc pus sequitur
aut per aluum,aut per vrinæ vias elabens.Sed materiæ ad
renes & vesicam transmutationes meliores omnibus sũt.
At si pus infrà supráue feratur,eius color varius est, palli-
dus,aut albus, aut cinereus, aut liuidus,aut ater. pus item
aut olidum est, aut odore vacans: crassissimum, aut me-
diocris corpulentiæ: aut læue æquale, aut asperum inæ-
quale. Et frusta caruncularum similia in eo fluitantia,ro-
tunda,aut lata sunt,quæ facilè abluantur,aut tenacia. Vt-
D que in summa de pure dictum sit,quæcunque alba ferun-
tur,concocta,inodora,læuia,rotunda, & celerius extussi-
untur,aut per aluũ deturbantur,hæc tuta & salutaria sunt:
quæcunque autem perpallida,biliosa & inæqualia sunt,ea
praua esse scito: sed multo his peiora,liuida & atra.putre-
dinem enim & exedentia vlcera significant.Adhæc & ha
bitum simul animaduertere conuenit, & quæ morbum
comitantur. nam si excretionem bene tolerat, febre va-
cat,rectè concoquit,bene coloratus est, bene ad cibos se
habet,si facilè extussit,si arteriarum motus bonus est, si
E vires firmæ,ægrotus perniciem euadit.At si febris super-
ueniat,omniáque in deterius conuertantur, de salute de-
speratum est.Præterea & loci abscessibus occupati simul
noscẽdi sunt: quibuscũque enim in sternῳ,*id est osse pecto-
ris*,empyema,*id est purulentia*,fit,tardè abscedit.nudæ enim
& excarnes & cartilagineæ partes illæ sunt: eiusmodi ve-
rò non facilè phlegmones redundantiam suscipiunt, &
absque suppuratione multum temporis permanẽt: siqui-
dem res frigida cartilagines sunt: sed earum phlegmonæ
minimè nocent. Ipsius verò habitus colliquationes pra-
F uæ sunt,breui enim tempore suppurant. Lienis, iecur,&
pulmo, & diaphragma, *id est interseptum*, celerius quidem
pus ducunt,sed periculosa & mortifera sunt.

DE PVLMONIS ABSCESSIBVS, Cap. X.

QVicunque pulmonia laborant,si pituita sit, nisi dif-
fundatur, superstites erunt. hi verò morbi primum
impetum euadentes purulenti fiunt. Futuri quidem aut
iam perfecti abscessus indicia in capite de purulentis ex-
G posuimus:at quũ perfectus iam abscessus est, non vi ac la
boribus ad eum rumpendum reiiciendúmque (quemad-
modum in aliis corporibus vsuuenit)opus est: sed facilè
per superiora excernitur: quũ magis in raritatibus quàm
in corporis habitu distentio fiat. Rarus enim ac forami-
nulentus pulmo est,spongiæ similis,humorem haud mo-
lestè ferens: qui aliam post aliam inanitatem eousque do
nec ad asperam arteriam deueniat,permutare solet. Cir-
cuitus autem humori faciles sunt, quandoquidem flexile
atque lubricum pus est. Respiratio etiam sursum spiri-
tum efflat.Sæpius autem mortem effugiunt, nisi aliquan-
H do quispiam subitanea ac multi humidi attractione strã-
guletur:quòd arteria puris multitudine obstructa aerẽ nõ
recipiat.Horũ nonnulli progressu tẽporis moriũtur,quẽ-
admodum phthisici aut purulenti extingui solent. Sputa
verò candida sunt, spumãtia, cum saliua permixta, aliâs

cineracea, aut subnigrantia. Et βρογχία, *id est asperæ arteriæ circuli*, nonnunquã expuũtur ob vlceris varietatem, si altè abscessus penetrat: quando & fragmenta visceris expelluntur. Raucescunt, breue spirant, grauem vocem edunt: ipsorum pectora latescunt, & latioribus humiditatis causa indigent: oculorum nigræ partes fulgent, albæ verò albissimæ fiunt, ac pingues: malæ rubent, venæ in facie elatæ ac tumidæ sunt. Mirum est autem in his quòd tenor quàm pro corpulentia maior est, animi verò alacritas & constantia tenore potentior.

DE ASTHMATE, ID EST ANHElitu, Cap. XI.

SI à cursu, exercitationibus, & quolibet negocio, spiritus ægrè redditur, ἆσθμα *anhelitus Latinè* vocatur. Morbus quoque ille qui ὀρθόπνοια dicitur, & ipse asthma nominatur. in accessionibus enim & ipsi anhelant. ὀρθόπνοιαν verò appellabant quoniam duntaxat ὀρθίῳ σχήματι, *id est erecto corpore* facilè spiritum ducunt. decumbentes enim strangulantur. propter extensionem igitur quæ in spirando adhibetur, affectui nomen orthopnœa, *id est recta spiratio* inditum est. Erectus enim homo ad respirandum extenditur: at si supinus decubuerit, strangulationis instat periculum. Afficitur autem pulmo, simul etiã quæ spirationi conducunt, afficiuntur, interseptum & pectus. At si cor vitiatum sit, nunquam diutius vita produci poterit. hoc enim loco spirandi viuendique initium situm est. Causa est frigiditas spiritus, atque humiditas: * materia verò, crassi interiúsque abditi humores. Huic vitio mulieres opportunæ sunt magis quàm viri: quandoquidẽ & humidæ & frigidæ sunt. Pueri facilius quàm hæ liberantur. nam ipsorum natura in incremento est, quæ valentissimè calefacere potest. Viri tametsi nõ facilè hoc morbo capiuntur, citius tamen capti pereunt. Differtur autem interitus quibuscunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incalescit & accenditur: quemadmodũ calcis opificibus, aut ærariis aut ferrariis fabris, aut ignis in balneis excitatoribus. Morbi verò * incipientis notæ huiusmodi sunt: grauitas pectoris, tarditas ad opus solitũ, & ad aliud quodlibet gerendum: in cursu, aut in accliui itinere difficilis & ægra spiratio: raucescunt, ac tussiunt: flatus in præcordiis, atque eructationes præter rationẽ excitantur: vigilant, noctu parum & obscurè incalescunt: nares acutas & ad spirationem paratas habent. Si malum in peius ruat, malæ rubent, oculi prominent, veluti in iis qui strangulãtur: stertunt dum vigilant, multo magis quũ dormiunt: humida, obscura sonóque carens vox est: * multum & frigidũ aerem cupiunt: sub diuo ambulant. quælibet enim domus ipsis ad trahendum spiritum parua & angusta est. Erecti spirant, tanquam omni aere attracto potiri cupientes. præ aeris autem cupiditate & os aperiunt, patefaciúntque, tanquam eo ampliore indigentes. Ipsorũ facies (præter malas, quæ rubent) pallida est: sudor circa frõtem & iugula emanat: assidua & aspera tussis infestat: reiiciuntur pauca, tenuia, frigida, veluti quædam spumæ efflorescẽtia. Inflante spiritu collum intumescit, præcordia reuulsa sunt: arteriarum pulsatus parui, crebri, atq; depressi: crura exilia. Quòd si hæc vlterius crementum acceperint, instar comitialis morbi nonnunquam hominem strangulant. At si vertantur in melius, tussis longior & rarior fiet: plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: vrina copiosa scaturiet, licet nondum quicquam in ea subsidat: vox sonantior, clariórque reddetur: somni longiores, quantum satis fuerit, efficientur: præcordia remittentur. dolor interdum ad scapulas in remissione transiuit: anhelitus rarus, lenis, sed cum vocis asperitate fit. Ita sanè mortem effugiũt: sed in morbi cessationibus, licet ipsi nõ decumbentes obambulent, secũ tamen morbi signa circũferũt.

DE PVLMONARIIS, Cap. XII.

ASthmatis, *id est anhelitus*, species est τὸ πνευμῶδες, *quasi dicas pulmonarium*, & à pulmone hoc vitiũ, quẽadmodum & anhelitus, oritur. Quæ insunt enim, vtrique communia sunt, & exigua differentia est. nam spirandi angustia, & tussis, & vigilia & caliditas vtrunque vitium comitantur: item in cibos odium, & totius corporis extenuatio. Id enim malum quum fœdum sit, producitur. neque

A tamen anni spacium excedit. Nam si autumni tempore ægrotare quis inceperit, vere aut æstate futura vitam finiet: sin hyeme, sequenti autumno moriturus est. * Interdum & senes in hanc labem facilè incidunt, & exterriti. Ea correptis, leui momẽto ad perniciem opus est. omnes simillimè spiratione priuantur: arteriarum motus parui, crebri, infirmi sunt. sed hæc & in anhelitu reperiuntur. Priuatim verò hi tussiunt, tãquam aliquid expulsuri, quũ tamen irritus eorum labor sit (nihil enim reiiciũt) verùm siquid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, B rotundum, grandinosúmque est. Pectus in his latius vtiq; est, non obtortum, non vlceratum. Tametsi autem pulmo non suppuret, humorum tamen veluti concretorum plenus est. Tẽporis intercapedines inter huiusce morbi accessiones longiores sunt. Nonnulli ex his celerius suffocati sunt quàm aliquid deterius omne corpus inuaserit: nonnullis verò in hydropem circa ilia, aut in eum qui κατὰ σάρκα dicitur, morbus iste mutatur ac desinit.

DE IECORE, Cap. XIII.

IEcur lieni in generationem æquilibre est: dextram e- C nim læuámque partem hæc viscera occupant, naturaliter paria numero, sed facultate tam in sanitate quàm in morbis imparia. In sanitate quidem, quoniam principatũ alimenti iecur obtinet: siquidem venarum radicatio iecur est. Quinetiam in morbis ad sanitatem consequẽdam multo quàm mors valentiorem causam habet. Igitur quãto ad sanitatem iecur melius est, tanto & deterius à morbis afficitur. Etenim celerius & violentius inflammatur, & frequẽtius perniciosiúsque abscessum patitur: at scirrho, *id est duro tumore* affectum, velocius atque dolentius D quàm lien interficit. Cæterùm quæ ad inflammationem attinent, in libro de acutis morbis proposui. Quòd si in pus conuertitur, dolor acutus ad iugulũ vsque aut ad summum humerum pertinet. Nam præ onere trahit diaphragma, *id est interseptum*, vnde iecur suspensum est: diaphragma verò membranã costis substractam degrauat (ipsum enim illa consequitur) quæ planè ad iugulum vsque & ad summum humerum extenta est. atque hæc omnia simul ad inferiora detrahuntur. Ignis acer cum horroribus in E suppuratione exoritur. tussis arida non admodum crebra diuexat: colore herbaceo ægri tinguntur: si largius colorentur, in auriginem incidunt, in albidum vergentes: somni haud ita visis imaginibúsque vacant. Prudentes verò quum sint in omnibus, in aliquo tamẽ ad tempus oblato repentè delirant, ad seque protinus reuertuntur. Tumor sub mãmis, aut sub costis oritur: multi autẽ mẽbranæ peritonæi tumorem esse falsò crediderunt. Verùm si tumor sub spuriis costis fiat, quum premitur, dolor excitatur: iecur intumescit: humiditate nanque refertum est. At si non sub osse remaneant, inflatur membranæ signũ. F Et ipsius quidem circunscriptio & fines patent: post enim fibrarum circunductum in vacuum abdomẽ comprimẽs manus descendit ac subsidet. Peritonæi verò interminata duritia est: & extremitatis processus nequaquã cernitur. Porro si ad interiora subit abscessus, longè medico natura præstat. aut enim ad intestina, aut ad vesicam pus conuertet. verùm multo innocentior est in vesicam via. At si extra feratur abscessus, ipsum nõ secare vtique malum est. nam si prætermittatur incisio, à pure iecur eroditur, nullàque mortis dilatio est. Si secare autem malis, pro- G fluuii sanguinis periculum instat, statimque hominẽ perdi contingit. nam sanguinis è iecore profusio coerceri nullo modo potest. Igitur si aliquando necessariò ad sectionem venire cogeris, vstorium ferramentum candens perspicuúmque ab igne accipito, & vsque ad puris locum intrudito. idem enim tibi & secat & comburit. Quòd si homo periculum euadit, tum pus albũ effluet, concoctũ, læue, olidum, quoniam crassum est. istis febres & acerba remittunt, omniáque facilè mulcebuntur. Verùm si in intestinũ pus effũditur, ex aluo primũ aquea ferũtur, postea H humori in quo sint lotæ carnes, similia: itẽ qualia in torminibus, vbi vlcerata intestina sunt, exire solẽt. interdum cruentũ virus, interdũ cõcretus sanguis effunditur. fertur & bilis flaua, sincera aut porracea, & postrema interitũ afferẽs, nigra bilis. Si nõ suppurat vlcus, & mali odoris quædam veluti putredinẽ vẽter expellit, crudũ alimentũ præ-

terfluit ob vẽtriculi inteſtinorúmque intẽperiem. neque enim bene ſe habens iecur iterum ea concoquit. poſtea ignis acer ſuboritur,omniáque in malum prolabuntur. carnes colliquatione tabeſcunt, motus arteriarum parui ſunt,& ægra ſpiratio:vbi haud ita multo pòſt vitæ finis imponitur.Cæterùm quibuſdam difficultas quidem inteſtinorũ vlcúſque ſanata ſunt,morbus tamen in aquã inter cutem deſiit.Quòd ſi omnia remittantur,pus albũ ſit, læue,æquale,inodorum,venter deiiciat, & cibaria cõcoquat,homo in bona ſpe eſt. Optimum verò eſt per lotiũ criſin fieri.hac enim ſecurior eſt minúſq; maleficus puris tranſitus. Verùm ſi à phlegmone iecur non ſuppurat, nemini dubium fuerit tumorem durũ ſubſidentem in ſcirrhum mutari ac ſtabiliri: quando continuus dolor nõ infeſtat:quúmque adeſt,obtuſus inérſque ſentitur: rara verò & caliditas:à cibis alienatio,ab amaris delectatio,à dulcibus contriſtatio: horrore afficiuntur,ſubalbicant,virẽt, lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: * venter ſqualet: deiectiones crebræ fiunt. malorum autem colophon aqua inter cutẽ.Poſt aquam inter cutem,ſi multa vrina & craſſa feratur,multúmque in ea limoſi ſubſideat, & cum impetu erumpat, humorem illum intercutaneum effluere poſſe ſperandum eſt: ſi tenuis autẽ,ſubſidentia carens, paucáque vrina exeat,aquam intercutem auget fouétq;. Quòd ſi priſtinas vires natura recipiat,& quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet, poſt multorũ, craſſorum,aquoſorúmque depulſionem & ipſum hydropicum morbum tollere conſueuit. Verùm id genus auxilii cum periculo eſt.Poſt enim ſubitas & copioſas inanitiones, extremóſque caſus, proſtratis interdum viribus, (quemadmodum in ſanguinis profluuio accidere ſolet) ægri interierunt.cum minori autem noxa morbũ ſudor, ſi liberalius effluat,diſſoluit. Hydropici nanque haud ita multum in ſumma cute humectari ſolent.atque morborum iecoris hic finis eſt.Quando in iecore pus naſcitur, ** Adoleſcentes, & qui vſque ad conſiſtentem ætatẽ peruenerunt,his vexantur morbis: mulieres minus his patiendis expoſitæ ſunt.Huiuſmodi vitiorũ cauſæ numerantur,victus intemperantia, & longa valetudo. præſertim poſt difficultatem inteſtinorum,*συντήξεις,id eſt colliquationes*.quandoquidẽ& eos *συντηκτικούς, id eſt colliquatos*, nominarunt,qui poſt vlcera iecoris tabefacti moriũtur.

DE LIENE, Cap. XIIII.

Lieni familiaris longus morbus eſt, quem *σκίῤῥον* nominant.Purulentia verò haud ita facilè, quandoque tamen efficitur, quum dolor non aſper,tumor autem ingens ſpiratione maior exoritur.Siquidem in dextrã partẽ ad iecur vſque tota communione * increſcere viſus eſt. vnde vt multi fallerentur in cauſa fuit,tanquam non lienis,ſed membrana affecta eſſet.nam peritonæon inflammatione occupari iſti exiſtimant. cõtumax autem atque indomitus inſtar lapidis tumor eſt.talis plerunque à ſcirrho lienis efficitur: quando & ambiguitas difficultáſque maxima ſimul adeſt. Verùm ſi fortè ſuppuret, tractabilis eſt vtique,& in parte ſumma,vbi puris quoq; creatio eſt, tactui cedit:quando verò pus nõ ducit,tactui omnino reſiſtit. Porro nonnunquam ſcirrhus totus ſuper ventrẽ ſuſpenſus eſt, in hanc atque in illam partem,prout impellitur,delabens: donec,puſillus quum ſit,locum ad fluitandum habet. Adeſt nauſea & anxietas, maximè quum inſtat eruptio.Incrementi autem notæ ſunt febres,dolores, & horrores.multoties enim horrent: nonnunquam verò non horrent,quum breui caliditate & dolore vacant. hac de cauſa interdum & in ſplene abſceſſus oriens latuit.rarum enim & ſenſu carens in ſanitate quoque viſcus eſt. Turgent iſti,atque humoris, tanquam hydropici, pleni ſunt,atro colore viridi admixto ſuffuſi,ægrè omnia patiẽtes,pectore veluti pondere oppreſſo grauiter ſpirantes. euidens enim malum eſt.vſque ad ſuperiora ſpiritu venter impletur craſſo,caliginoſo,humido quidem ad ſpeciem, quum tamẽ non ſit humidus.tuſsis adeſt, multúmque irritantur,ſquoſa,primò paulum ſubleuat,deinde ſi largius deiicit,hominem quidem tabefacit,ſed nihilominus iuuat. At ſi & abſceſſus ruptus fuerit, pus vtique purum &

A concoctum nunquam excernitur,ſed ſubalbidum & cinereum,quandoque fæculentum,aut liuidum. quòd ſi & profundior abſceſſus fuerit,nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua ſucci lienis,qui ſimul tabeſcit,particula exprimitur. Quibuſdam præterea & integræ lienis partes exierunt:ſiquidem & natura diſſolubilis lienis eſt. Cæterùm ſi morbus vlcere non ſubſtitit, ſed in longum tempus extrahitur,cibos auerſantur,malo ſunt habitu,tumidi,aſpectu fœdi. multis vlceribus toto corpore,ſed maximè in cruribus ſcatent:rotunda, liuida, concaua, ſordi- B da,ægrè ſanabilia vlcera ſunt: ſicque demum tabefacti * interiere. At in exiguo tumore cum duritia & renixu,indolentia eſt:vnde fit vt iſti longiorem vitam ducant. Verùm ſi ab affectu ſuperentur, aqua inter cutẽ aut phthiſis neceſſariò ſequitur: & corporis *τηκεδών,id eſt eliquatio*, ſuperuenit:atque iſte ſanè perniciei modus ipſos è vita migrare compellit. Pueri ac iuuenes facilè calamitatem hãc patiuntur,faciléque inde liberantur: ſenes verò non facilè vtique læduntur,ſed affecti euadere interitũ nequeunt. Quinetiam ſeniores quidam neſcientes, ipſi vitio lienis C abſumpti ſunt: nam & puſillus tumor ipſis cauſa interitus fuit.Longa quoque ægritudo tabidos facit: & iuuenibus otium maximè nocet, quicunque à certaminibus exercitationibúſque corpus quieti deſidiæque tradunt: loca paluſtria,aquæ exuberantes,ſalſæ,viroſæ. Inter anni tempora ferinus autumnus.

DE MORBO REGIO, Cap. XV.

Si bile flaua,vitellina,aut crocina,aut nigra cum viridi mixta omne corpus à viſcere ſuffuſum ſit,affectus hic D *à Græcis* icterus.*à Latinis regius morbus,ſiue arquatus,ſiue aurigo* dicitur. Difficile vtique in acutis malum eſt: quia non ſolùm ante ſeptimum apparens,ſed etiam poſt ſeptimum infinitos necauit.raro autem ad extremum febrem bene iudicauit: ipſe verò haud facilè diſcutitur. Neque vitio iecoris tantummodo prouenit, vt nonnulli medicorum exiſtimant: ſed & ventriculus,& lienis,& renes & laxum inteſtinum in cauſa ſunt. & ab iecinore quidem naſcitur ſi phlegmone aut ſcirrho viſcus illud opprimitur, à ſolito tamen munere non impeditur.creatur enim in iecinore E bilis,eámque in iecinore poſita veſica ſecernit. Verùm ſi meatus ad inteſtinum bilem deferentes phlegmone aut ſcirrho intercluſi fuerint,veſica autem exundauerit, bilis retrò labitur.Cum ſanguine igitur miſcetur,qui per totũ corpus diſcurrens,ſecúmque bilem vehens,in omnia mẽbra diffundit: atq; ita corporis ſpecies bile tingitur. Stercora verò albida ſunt,& argillam referentia. neque enim bile colorantur,quoniam humoris eius affluxu carent.idcirco & venter valde ſiccus eſt:ſiquidem bile nec madet, neque ſtimulatur. color autem ad albedinem vergit. Si F morbus regius ab liene ortum habeat, color eſt ater cum viridi mixtus.ipſius enim atra bilis alimentum eſt, quũ ſanguinis atri effigies quædam ac ſimulacrum ſit: cuius purgamenta non ſuſcipit neque elaborat lienis ægrotans. inde fit vt per omne corpus cum ſanguine dilabantur. Propterea qui lienis arquato laborãt,cum viriditate quadam nigricant.ipſorũ quoque conſueta ſtercora nigriore colore imbuta ſunt: nam quod alimenti in ſplene abundat,ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. A laxo etiam inteſtino & ventriculo arquatus prouenit, vbi G concoquendi facultas in ventriculo & cœlo,*id eſt laxo inteſtino* læſa fuerit.nam in cœlo cõcoctio efficitur, & ab ipſo alimentum in iecur digeritur. Igitur ſi aliud alimentum crudius iecur ſuſceperit, proprium quidem elaborat, & conficit,alienum verò dimittit. ſanguis enim qui diſtribuitur, cœli ceſſationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam diſſeminat: in cœlo autem cruditas,ipſius bilis effectrix eſt. Hunc ſanè in modum ab omnibus viſceribus arquatus oriri poterit,non modò ab iis quæ iecori eſcam ſuggerunt,ſed etiam ab iis quæ à H iecore ſuſcipiunt. Neque enim per canales duntaxat ſenſiles, ſed multo copioſius per halit⁹ natura in omne corp⁹ alimẽta diſtribuit,qui à toto in totũ natura ipſos per ſolidas ac denſas partes dirigente, diſcurrere facilè queunt. gignuntur itaq; halitus bile infecti,& corpus vbi inſederint,colorant. Nẽpe per aluũ laborante cœlo nõ ſit albida

excretio:iecur enim creandis succis nullam noxam patitur,exitúmque bilis ad intestina patentem habet.Habitus quoque totius corporis ad morbum regiũ citãdum summopere efficax est.Habet enim & in toto causam,quæ huiusmodi est: In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in omnibus item humorum est creatio ac separatio: sed aliorum alia,singulis autem propria:vt puta in carne sudor,in oculis lacryma, in articulis & naribus mucus,in auribus κυψέλις. *Latini aurium marmorata,seu cerumina uocant.*Itaque si ad singula obeunda munera calidum,fatigatum lassatúmque fuerit,ipsum quidẽ in acre atque igneum vertitur: humiditates autẽ omnes in bilem abeunt.ignis enim opera amara & bile infecta sunt.quòd si & in sanguine cruditas incidat,sanguis biliosus efficitur, & quoquouersus nutriens dispergitur. Propterea & vbique bilis conspicitur. Planè acerbum id malum est,color verò specie horribilis.etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet quod in lapide pulchrum fuerit.At superuacuum mihi videtur, vnde id nomen icterus tractum fuerit,explicare,præterquã à terrestribus feris quadrupedibus,quas *Græci* ictidas,*Latini uiuerras,aliqui martes* vocant,*& syluestris mustellæ species est*: his enim bestiis oculi huiuscemodi colore tincti sunt. Duæ sunt huiusce labis species.aut enim in flauum croceúmq; vergit,simúlque albicat & virescit:aut in liuidũ nigrúmque declinat.*atque adeo istorum causa & ipsius bilis causa est.Aliqua enim bilis flaua est,subtilis,perspicua,tenuioris generis, aut ad liuidũ atrúmque vergens: aliqua magis colore saturata,vt crocum,aut vitellum eiusdem speciei quis affirmet.Secunda bilis species nigrioris coloris est, porri aut isatidis herbæ colorem referens,atra. inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates.penes autem calorem atque humiditates istarũ mutatio fit.Quinetiam viscera huiusce varietatis causæ sunt: vt puta si flauum viscus sit,quale iecur est, aut liuidum, qualis lienis. Quocirca si ab aliquo viscere arquatus oritur, à iecore quidem iecoris notæ sunt: à liene,lienis: singulorúmque vnde oritur membrorum indicia apparent. Si nullius membri signa videantur, vniuersi habitus ægritudo est. Perspicua verò sunt & ea quæ in albissimis oculis cernuntur.Frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipuè,& in paruo arquato color exquisitior efflorescit.Porro quicunque nigro arquato laborãt,in his ater color viridi commixtus apparet. iidem frigent: imbecilli, desides, tristes atque demissi animo sunt.tetrum odorem exhalant,gustatum amarum habẽt: spiritus non facilè ducunt: in ventriculo morsum percipiunt: alui excrementa porracia,subnigra,arida sunt, ægréque descendunt. vrina bene colorata est, ad nigrius vergens. adhæc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant,mœrent,melancholia agitantur. At in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mẽte sunt hilariores: cibos accipere primò eos piget, sed vbi cœperũt,gnauiter comedũt, facilius quàm priores cõcoquũt: alui purgamenta alba sunt,arida,cretacea: lotium reddũt flauum,pallidum,crocinum.In vtrísque corpus omne pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidẽ, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniatque: gustatus amarorum quidem, nõ amarus(quod mirum est)non tamen dulcis: dulcium verò amarus.In ore nanque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hunc ludificatur ac decipit.Lingua enim bile suffusa cibos non sentit:atque antea quidem ieiunii tempore bilis quiescit: neque idcirco lingua propter consuetudinem ægrè fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis obiecta prius linguam mouet ac stimulat. Itaque siue amara sit esca,amari sensus est:siue dulcis,biliosi perceptio.bilis enim sensio præuertit. Falluntur autem qui amara videri dulcia existimant. res enim haud ita se habet: sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat,propter morbi cõsuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repræsentat: verùm in dulcibus & amaris cibariis idem status reperitur.fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. Vtique si nullius visceris calefactio euidens fuerit, plerunque sine noxa arquatus est, sed diuturnior:si perseuerauerit, atque insuper viscus

A inflammatione vexatum fuerit,in aquam inter cutem & malum corporis habitum vtplurimum desinit. Plerique & sine aqua intercute colliquati interiere. Id malũ adolescentulis iuuenibúsque familiare est: quibus & minus officit: pueris autem non*admodum inusitatum,non omnino tamen innoxium est.

DE CACHEXIA, id est MALO CORPORIS habitu, Cap. XVI.

KAχεξία, *id est malus habitus*, omnium simul vitiorum conuersio est:siquidem*ab omnibus morbis propa- B gatur & emanat. Verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multum lutulentam nactus, à principio noua ægritudo gignitur.Et habitus quidem malus,simplex,cõmunis est,& symptomata multa comitantur: noménque ipsum significanter inditum est.Gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, & siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur:cachexia autem,*id est malus habitus*,vnius ingentis affectus species est,eique nomen tale fuit impositum.Nam hominis ad omnia est euexia,*id est bonus habitus*, & ad concoctionem,aut ad distributionem: sangui- C nis creatio,atque omnis naturæ functio inde prouenit. hæc consequitur facilis spiratio,validæ vires,floridus color,sed prima omniũ sanitas. Quòd si ad imbecillitatem cacochymiæ,*id est uitiosorum corporis humorum*, natura conuersa fuerit,id iam est cachexia. Valetudo hæc vix sanabilis est,malúmque longissimum. longo enim tempore acquiritur:neque ab vno corporis vitio,neque ab vno viscere prodiens,sed omniũ est in deterius conuersio.Quocirca ab hac enascentes morbi,ineuitabiles sunt , vt puta aqua inter cutẽ,aut phthisis,aut συντηξις,*id est colliquatio*: si- D quidem & mali habitus causæ colliquationis germanæ sunt.Morbus autem in multum tempus extrahitur:*intestinorum difficultas adest continua: quibusdam morborum reuersiones eueniunt. Bene vtique cibos appetunt, tametsi multos ingerant,ac repleantur:crudi verò & non confecti digeruntur: quoniam alimẽti elaboratio ad coctionem pertinens,debilis admodum atque inualida est. Labis huius causæ sunt & ab hæmorrhoidibus *quas uocant uenis* effluuii suppressio,& vsitatorum vomituum retẽtio, & ab exercitationibus quies, & sudorum exiccatio, & ab E ingentibus laboribus otium. * quando enim horum singula,quæ aderant,non amplius reuertuntur, tunc sequitur corporis grauitas,pallor subinde repetens, venter flatibus refertus,oculi cõcaui,somni graues torporem afferentes. Verumenimuero hæc si erraticè & non statis temporibus fiant,morbi inconstantiam infirmitatémque significant: sin altius exactis radicibus maneant,neque desistere velint,ingentis mali nuntia sunt. Stantibus pedes tibiǽque intumescunt,decumbentibus autem*partes decliues atque iacentes. Quòd si decubitum mutauerint, tumor in illas*decumbentes partes deuoluitur: humidi- F que aut frigidi in grauitatem fit circuitus. nam si calor humidum euaporet,id verò non effundatur, postea delabetur.Multos vtique cibos appetunt, edaces admodum sunt: celerior concoctione distributio fit crudiorum magis quàm incõcoctorũ:nutricatio non perficitur.Sed hoc inde prouenit quoniam in toto alimentum à natura non concoquitur.in ventre enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem est.Quapropter neque optimus, neque boni coloris sanguis procreatur: qúmque crudorum succorum omne corpus refertum fuerit,& ciborum G appetentia euanescat, sic malo habitu vsque ad ventriculum grassante,& affectu iam summam potentiam obtinente.tunc sanè tumidi fiunt,imbecilli, & ad omne opus abiecto prostratóque animo.Aluus siccior est: plerunque recrementa bile priuata,alba,aspera,crudáque deiiciunt: corpore squallent,sudore carentes & pruriginosi.Somnus nequaquã firmus est,sed decumbentes conniuent: tardè spiritum ducunt:arteriarũ motus languidi sunt, debiles, frequentes:post quamlibet autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt. Post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in tẽporibus elatæ apparent. partes enim quæ cir- H cumiacent,emarcuerunt. Verùm & in brachialibus longè grandiores inflatione venæ redditæ sunt: sanguis atro coloreviridi admixto infectus est. Ab his phthisis,aut syntexis,*id est colliquatio*, hydropẽ ana sarca vocatã,aut ascitem

adducit: iſtorûmque procreatio ineuitabilis eſt. Ætates huius morbi feraces ſunt, in primis ſenectus, neque mortem euadunt: pueri & celeriter pati idonei ſunt, & liberantur facilius: florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè ſanantur. Tempus anni non vnum hanc fert ægritudinem, neque vno tempore finitur: verùm autumnus cõcipit, hyems alit, ver ad vltimam vehementiam perducit, æſtas verò interficit.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de ſignis & cauſis diuturnorum morborum, Lib. II.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE HYDROPE, HOC EST AQVA inter cutem; CAP. I.

Hydrops, *id eſt aqua inter cutem*, iniucundum aſpectu vitium eſt, & toleratu difficile. ab ipſo enim perpauci liberantur: idque felicitate quadam, ac deorum potius quàm artis auxilio. (maiora enim omnia vitia ſoli dii medicantur) Nam aut in viſcere primario morbus deliteſcens totũ in malum habitum conuertit, aut omne corpus ingruente peſtilentia in malum ſuccum viſcera permutauit, quando ſibi vtraque viciſsim ad perniciem ſuffragantur: nulláque eſt pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre poſsit. Eſt autem ad humectationem fluxio frigida, craſſa, qualis eſt nebula vniuerſo: aut cõuerſio ab humida & frigida cauſa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuãs humidũ, hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium eſt: ſed quum morbum conſequitur tumor, inflatio, coloris fœditas, iſte in aquam habitus colliqueſcens, ὕδρωψ & eſt & appellatur. Nam tametſi nonnunquam foras ſponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia reſcindẽs effundit, adhuc in ſede ſua permanent hydropici. Princeps itaque cauſa malus habitus eſt, ſpecies autẽ plures. Verùm & eius nomen aliud atque aliud. nam ſi ſit humida ſuffuſio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, quum verberantur, tympanum quodammodo referant, τυμπανίας nominatur: at ſi aqua copioſa in peritonæo continetur, natántque in humore inteſtina, ἀσκίτην cognominarunt: ſin autem ilia nihil iſtorum habeãt, ſed omne corpus intumeſcat, ſi ex alba pituita craſſa & frigida, φλεγματίας ei nomen eſt: ſi in humorem ſanguineum, aquoſum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, ὕδρωψ ἀνὰ σάρκα generatur. Praua quidem eſt harum ſingularum conſtitutio, peior autem multo ipſarum permixtio. Nam earum quæ in ilibus fiunt, vna vni earum quæ totum corpus inflant, ſociari nonnunquam conſueuit. Difficillimus eſt autem tympanias cum ana ſarca vocato copulatus. Ex occupãtibus enim ilia, tympanias aſcite improbior eſt: ex infeſtantibus verò totum corpus, leucophlegmatias quàm ana ſarca benignior. Mitis quidẽ vt in deſperatis morbus eſt, ſi minor ſpecies cum minori pariter cõiungatur: peior verò, ſi aliqua ex minoribus cum altera ex maioribus admiſceatur. Quòd ſi duarum maiorum mixtio exactè facta fuerit, grauius inde malum exoritur. Notæ autem maximæ ſunt, & viſu, & tactu, & auditu facillimæ. In aſcite nanque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumeſcunt teſtes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuoſus eſt. Tãgito verò, & aliquam in partem manum imprimens intrò moderatè pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. Verùm etiam in corporis ad alterutrum latus conuerſionibus humor in locum decliuem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantíſque liquoris ſonitus exauditur: quinetiã ſicubi digitum impegeris, locus cauus efficitur, & multum temporis cauus perſeuerat. Hæc vtique aſciten ſigna declarant. Tympanias autem, vltra tumoris ſpectaculũ, etiã auditu ſonorus eſt. nam ad palmæ percuſſum abdomẽ ſonũ edit: neque ad corporis conuerſionem ſpiritus locum mutat. etſi enim locus ambiens aliquorſum inclinat, ſpiritus tamen æqualis ſuprà & infrà vbique permanet. Cæterùm ſi in nebulam & aquam ſpiritus vertatur, (nam aſcites ex tympania gignitur) ſi non perfectè aliquãdo mutatus fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterũ ana ſarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddunt, & quæcunque in aliis vacua ſunt, in huiuſmodi ægrotis opplentur. Quandoquidẽ in leucophlegmatia, alba pituita, frigida & craſſa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiáq; tumeſcunt, abdoménque ex inflatione craſſeſcit. mammæ quoque in tumorem excitãtur, illis ſcilicet qui iuuenes robuſti in ætatis proſpera fortuna cõſiſtunt. At in hydrope ana ſarca vocato, carnis liquamẽtum fit in ſuccum ſpeciem carnis referentem: ſaniéſque cruenta, qualis ab inteſtinorum vlceribus, emanat. talis verò & à membris aliquo graui, quod ſuperinciderit, contuſis, *ſi paulum ſuperficiem ſecueris, humor effunditur. Ex duabus quidem ſpeciebus permixtio, ambarum indicia obtinebit. Omnibus verò ſimul ineſt pallor, ſpirationis difficultas, tuſſis: diuerſis temporibus ſegnes ſunt: pigritia multa, à cibo alienatio: quòd ſi aliquid aſſumant quanuis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur: diſtentiones patiuntur quales ex ſaturitate fiunt. citra madorem eorũ corpus eſt: idcirco neque in balneis ſudore madeſcunt: præterea albidi ſunt & effœminati. Qui autem hydrope ana ſarca laborant, colore ex atro viridíque permixto infecti ſunt, obſcuráſque & nigras venas habent: in aſcite atque tympania conſpicuæ atque admodum euidentes ſunt in brachialibus atque in abdomine. In ana ſarca verò atque phlegmatia tumore, omnia deliteſcunt: ſomni ſunt graues, torpentes, breues, animæ deliquium, circa minima quæque ſolicitudo, viuendi cupiditas. tolerãtia nõ ex animi alacritate, ac bona ſpe, vt in iis eſt qui proſpera fortuna vtũtur, ſed ex ipſa morbi natura. Neque cauſa dici poteſt, ſed mirari tantùm id licet, quod mehercule magnum eſt. nãque in aliis haud omnino pernicioſis affectibus ægrotantes abiecto ſunt animo, triſtes, mortis amatores: in his verò & bene ſperant, & vitæ cupidi ſunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam à copioſo frigidæ potu continuo prouenit, quum præ nimia ſiti ad ſaturitatem quiſpiam multam aquam gelidam ingurgitauerit: poſtea humidum in peritonæum delatum ſit, atque inde in ventribus inſitus calor refrigeratus fuerit: deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem verſæ, per tranſpirationem digerebantur. Id igitur ſi incidit, facilior eſt huius morbi curatio, antequam viſcus aliquod aut totus homo affectus ſit. Cæterũ & ventoſus cibus, & cruditas, & bupreſtes aquam inter cutem pepererunt. Eſt hæc omnibus communis calamitas, viris, mulieribus, cuicunque ætati: præterquam quòd alii in aliam ſpeciem ſunt propenſiores. In vocatam ana ſarca & leucophlegmatiam pueri: iuuenes autem ad conſiſtentem vſque ætatem inundationi ilium obnoxii ſunt: at ſenes omnibus quidem generibus ſunt expoſiti, quum inopes ſint caloris, (frigida enim ſenectus eſt) verùm ad

humoris multitudinem contrahendam apti non ſunt. ipſis igitur tympanias accidere conſueuit. Omnes quidem ſpecies prauæ (hydrops enim morborum omniũ vitium eſt) ſed inter ipſas leucophlegmatias mitior habetur. nam multæ & variæ ſunt eius tollendæ proſperæ occaſiones, ſudoris aut lotii excretione, aut alui nonnunquam in huiuſmodi ægrotantibus copioſo effluuio, iam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autem tympanias eſt, adhuc tympania difficilior ana ſarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. quod per Iouem neque diis ipſis facile fuerit. Cæterùm nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutẽ patitur: vt ſecundum caput, in eo morbo qui hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone ſolo, aut iecinore, aut liene, aut in mulierum vtero: & cæteris hæc ſpecies ſanabilior. Nam ſi eius oſtiolum à priori concluſione hiare cœperit, humorem quidem ſi habeat, effundit: ſi ſpiritum, efflat. quòd ſi vterus ana ſarca laboret, plurimùm tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi ſpecies talis agnoſcitur: In ea veſiculæ quædam puſillæ, crebræ, humoris plenæ, in loco vbi aſcites fieri ſolet, excitantur. Cæterùm, quòd humore multo refertæ ſint, illud indicio eſt: *ſi abdomen perforaueris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori nanque parte veſica occluſit: at ſi in veſicam inſtrumentum impuleris, iterum ſuccus emanabit. Hæc vtique aquæ inter cutem ſpecies haud leuis eſt. vnde enim id genus veſiculæ eruperint, via haud facilè reperitur. Alii nanque affirmant huiuſmodi ampullas per inteſtina tranſiiſſe. Ego verò id nũquam vidi: idcirco neque nunc ſcribendo affirmo. *nam ſiue ex inteſtino cœlo, ſiue ex ventre ferantur, qualis ſit ipſarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionẽ per ſedem lubricum ac patens eſt: at ipſius humoris in ilibus collecti per inteſtinorum rupturam egreſſio credi non poteſt. neque enim innoxium, neque citra perniciem inteſtini vulnus eſt.

DE DIABETE, ID EST VRInæ profluuio, Cap. II.

DIabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam eſt, haud ita ſæpe hominibus viſitatus, carnium ac membrorũ in vrinam colliquatio. Frigida atque humida, vt in aqua inter cutem, cauſa eſt: tranſitus autem conſuetus, renes & veſica. Neque enim cum intermiſſione lotium reddunt: ſed, perinde atque canales laxati ſint, indeſinens eſt profuſio. Diuturna eſt huius morbi creatio, & longo tempore parturitur. Breuis erit autem hominis vita in quo affectus iſte perfectus fuerit. velox enim eſt colliquatio, & feſtina interdum mors aduenit, & vita fœda eſt, ac vexata doloroſa. Sitis intoleranda eſt, potus copioſus, multitudini tamen lotii non reſpondens. copioſius enim lotium redditur: neque eos quiſquam neque à potu neque à mictu inhibere poteſt. Quòd ſi vel punctum temporis inhibeantur, ſi quidem à potu, os ſiccatur, corpus areſcit, viſcera ipſi ſua conflagrare opinantur, omnia faſtidiunt, de omnibus dubitãt, haud multo pôſt mortem obeunt, ardentiſsima ſitis adeſt. Mictum verò quæ ratio ſuppreſſerit, aut quæ verecundia dolore potentior? Sin autem vel parum temporis à meiendo abſtinuerint, intumeſcunt lumbi, teſtes & ilia: quúmque remiſerint, lotiũ quidem calefactione profundũt, tumidæ verò partes detumeſcunt: in veſicam enim confluit exundatio. Quum morbus iſte iam perfectus eſt, facilè omnes eum deprehendunt: ſed quum futurus eſt, os humore priuatur: ſaliua eſt albida, ſpumans, perinde atque in ſiti: nondum tamen ſitiunt. præcordia grauia ſunt: calorem aut frigus à ventre in veſicam tendere ſentiunt, prout aduentantis morbi proceſſus eſt: quinetiã paulo plus lotii quàm moris erat, effunditur: ſitis adeſt, ſed nondum vehemens. Quúmque amplius cremẽtum accipit, calefactio parua quidem, ſed mordax viſceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugoſum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & vrinæ profluuium & ſitis iam aucta inſigniter ſunt: quúmque ad extremum colem vitii conſenſus peruenerit, protinus vrinam reddunt. Atque inde mihi huic morbo διαβήτης appellatio indita fuiſſe videtur,

A *perinde ac ſi pertranſeuntem dixeris*, quòd in corpore humor nõ remanet, ſed *vbicunque in homine collectus ſtagnauerit, ad exitum labitur. Durãt ſanè aliquod tempus, licet nõ admodum diu: nam cum dolore meiunt, atque atrox ſit liquefactio. neque enim ex potu aliqua inſignis portio in corpus abſumitur, & carniũ magna copia in vrinã eliquatur. Huiuſce languoris cauſa aliquis acutus morbus eſſe poteſt, qui hanc in partem impetum fecerit, & in criſi aliquod malignũ virus latenter morbi reliquerunt. Haud incredibile eſt etiam aliquod pernicioſum venenum, ex

B iis quæ veſicam & renes infeſtant, huic affectui cauſam præbuiſſe. Quinetiam ſiquis à dipſade morſus ſit, talis morſum affectus ſequitur. Dipſas autem reptilis fera, ſiquem percuſſerit, ſitim non ferendam accendit, iſque copioſè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis eſt bibendi cupiditas. At ſiquis ob ventris diſtentionem doleat, grauetúrque humoris copia, & ideo paulum temporis à potu abſtineat, iterum ſitiens, largiſsimè bibit. Atque hæc eſt malorũ viciſsitudo: ſe nanque mutuò ſitis & potus adiuuant. Alii præterea

C ſunt qui lotium nõ reddunt: neque vlla eſt alia eius quod bibunt tranſpiratio. itaque potus inſatiabili auiditate, humoris inundatione, ventris diſtentione repente ac penitus diſrupti ſunt.

DE RENVM AFFECTIBVS. Cap. III.

REnes ſubſtantia adenas, *glandulas quaſdam*, referunt: colore autem rubidiores ſunt, quale eſt iecur potius quàm mammæ aut teſtes: nam & hi adenes ſunt, verùm albiores. Figura teſtibus ſimiles, lati magis ſunt iuxtà &

D retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorũ inſtar foraminibus peruios. Ex vtroque neruoſi canaliculi tanquam fiſtulæ expullulant, qui in veſicæ terga vtrinque ſeſe inſerũt. æqualis eſt autem lotii à renibus in veſicam via. Huiuſce viæ multi atq; varii affectus renes prædictóſque meatus malè habent: aliqui acuti, ſanguinis profluuio, & febribus, & inflammationibus iugulantes: hi verò ſunt quotquot ego enumeraui: aliqui diuturni, hominem colliquatione diſſoluẽtes, haud lethales quidem, ſed inſanabiles, & vnà cum ægroto commorientes. Diu-

E turni itaque ſunt, abſceſſus, vlcera, calculorum exortus, hæmorrhoides vocatæ. Vlcera quidem hominis ex abſceſſu facta, omnia planè diuturniſsima ſunt, atq; ægrè ſanationem recipientia. Calculorum verò diuturna eſt creatio, cum dolore obſtructiones: haud enim facillimus eſt exitus. adhæc difficilis eſt & lotii ſuppreſſio. At ſi multi ſint & exigui calculi, ſeſe mutuò impedientes, remorantur: aut *ſi vnus ſit magnus, locorũ anguſtiis intruſus inhæreſcit. Atque ſi vtroque in rene hæc fieri vſuueniat, intercluſa vrina, diſtentíſque locis, paucis diebus ſuperſtites

F ægri moriuntur. Rectè ſanè natura renum ventrem oblongum, & vrinæ canalibus magnitudine æqualem fabricauit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò ſuperius concretus calculus expeditiſsimum in veſicam iter inueniat. atque ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim prope vrinæ fiſtulas id genus lapilli concreſcunt & quotquot eo loco fiunt, inæqualis craſſitudinis ſunt. priori in parte ob canalium anguſtiam gracileſcunt, poſteriori autem craſſiores fiunt: quoniam renes deorſum vergunt. In ſolis autem renibus oriuntur, hiſque igneo ca-

G lore feruentibus. neque enim ſedem in fiſtulis vrinæ calculi obtinent, ſed arenulæ cum lotio per eas fiſtulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia huiuſce affectus ſunt. Quòd ſi aliquando grandior effectus lapis concauo renis inhæſerit, tunc dolores lumborum circa muſculos quos ψόας appellant, excitantur, & ad medias vſque coſtas perueniũt. Multis ſanè dolor iſte, perinde ac ſi morbi lateralis eſſet, impoſuit. Præterea grauitas adeſt coxendicis: dorſum ægrè incuruatur: difficulter annuunt: tor-

H mina dolores inferunt grauia, perſeuerantia. inteſtinum enim ſinuoſum eſt, quúmque exundat vrina, & diſtentiones increſcunt, ad meiendum, vt in parturiginibus, proritantur: flatuoſi ſunt, ſed flatus excerni nequeunt. febres adſunt mordaces, præaridæ: ſqualida quidem lingua, ſicca verò eſt aluus, macreſcunt, à cibo abhorrent: quòd ſi quid aſſumant, neque concoquere, neque diſtribuere fa-

cilè poſſunt.Sin autem in lotii canaliculum lapis incide-
rit,concuſsio corporis fit,vt in rigore: calculi progreſſus
ſentitur *communi ſimul violento.Quòd ſi in veſicā de-
lapſus fuerit,lotium aquoſum vberius effunditur: aluus
deiicit: flatus inde exhalant: extentus ſtomachus eſt: ru-
ctus eduntur:à prioribus malis quies datur: interdū quo-
que vlcerato canali præter lotium cruor emanat.Secunda
porro calamitas eſt,quum per colem calculus tranſmitti-
tur.Nam ſi amplior ſit quàm vrethra,*id eſt urinæ iter* cape-
re poſſit, in eo multū temporis hæſitat:atque veſica mul-
titudine vrinæ completur:túmque eius maiore cum do-
lore ſuppreſsio fit.nam cum veſica & canales vreteres vo-
cati veluti incēduntur. Ægerrimè autem tortuoſi calculi
exeunt: quoſdam enim & hamatos vidi, in meatibúſque
adnatas quaſdam calloſas duritias.Plerunque autem ob-
longi propter canalium rectitudinem figurantur. At co-
lore nonnulli albicant,argillam referētes,taléſque ſæpius
in pueris generantur: alii flaui ſunt inſtar croci:hi verò in
ſenibus reperiuntur, quibus & in renibus creari ſolent.
crebrius enim pueris in veſica lapilli oboriuntur. Con-
cretionis autem cauſæ geminæ ſunt: in ſenibus frigidum
corpus,& craſſus ſanguis.frigidum verò craſſas materias
celerius cogit.indicio ſunt aquarum natura calidarū fon-
tes.hæ nanque refrigeratæ in tophaceum lapidem con-
denſantur.At in pueris multum *ſanguinis limum elixa-
tum generandi calculi veluti ſedem ignis habet.Igitur in
calculi creatione talis eſt affectio. Cæterùm nōnulli ſunt
qui per quoſdam circuitus ſanguinem meiunt.húiuſmo-
di affectus hæmorrhoidum profluuio ſimilis eſt: ſimilis
eſt quoque corporis conſtitutio.nam valde palleſcūt,tor-
pent,ignaui ſunt,cibum faſtidiunt,cruditate laborant, &
quum excretus eſt ſanguis,languidi fiunt,membra reſol-
uuntur,caput verò leuius & agilius redditur.At ſi per cir-
cuitum nihil ſanguinis effluxerit,capitis dolore vexātur,
oculorum acies hebet,tenebræ eis obuerſantur, vertigi-
nem patiuntur.Inde alii infiniti in comitialem morbum
incidunt,tumidi,veluti caligine perfuſi,aquam inter cu-
tem patientibus ſimiles: alii morbo atræ bilis,aut neruo-
rum reſolutione tentantur.Nam ex cōſueti profluuii ſan-
guinis retentione huiuſmodi mala proueniūt.Si quidem
à renibus defluat ſanguis mundus, lotio non permixtus,
plerunque tamen cum veſicæ vrina circunfuſus emanat.
Nonnunquam & ex renū diſruptione ſanguis fertur mul-
tus collectim,verùm cogitur,& in grumos denſatur: vtq;
in ſanguine extra corpus effuſo fieri aſſolet,interdum vti-
que & in veſica congelatur, quando atrociter vrina ſup-
primitur.Ruptionem verò vlcera diuturna atque vix ſa-
nabilia ſequuntur.indicia ſunt, ramentum,aut membra-
nula araneæ inſtar rubida egrediens, aut pus album me-
iendo profuſum,modò purum & ſincerum, modò cum
vrina permixtū.Ab iiſdem & abſceſſus dignoſcēdi ſunt,
ſi veſperi febres acceſſerint & rigores, dolores circa lum-
bos,& pruritus.At ſi ruptus fuerit, grumi purulenti car-
níſque formam repræſentantes eiiciūtur:quinetiam & al-
bida ſanies excernitur.Vlcera verò mordacia ſunt,modò
repurgata,modò ſordentia: id pus manifeſtat: vrina quo-
que aut olida,aut nihil olens. Ver ſanguinis profluuia &
abſceſſus parit,hyems autem autūnúſque calculos. Quòd
ſi à calculis vlcera facta ſint, inſanabiles inde morbi na-
ſcuntur,cita colliquatio mórſque adueniunt.

DE VESICAE AFFECTIBVS, Cap. IIII.

VEſicæ morborum nullus placidus eſt. quippe acuti
inflammatione,vulneribus,cōuulſione,febribúſque
acutis interficiunt.Vlcus verò & abſceſſus, aut reſolutio,
aut lapis magnus tolli nequit. neque enim potione aut
medicamento frangitur, aut circunteritur: neque citra
noxam exciditur. opus eſt enim & tenues veſicæ partes
ſimul cædere.Id verò aut eodem die hominē perdit, aut
paucis diebus conuulſionibus febribúſque conſumit.Ni-
ſi excidatur autem, *præter vrinæ concluſionem, dolori-
bus febribúſque aut liquationibus homo contabeſcit. ſin
haud ita magnus ſit calculus,frequentius lotium cohibe-
tur: nam facilè in ceruicem delapſus lotii tranſitum ob-
ſtruit.Securius autem quàm grandiores exciditur,ſed ve-
ſica quoque neceſſariò ſauciatur: quúmque, mortis peri-

A culum euaſerint,in fiſtulam ῥοιάδα dictam prolabuntur.
quod licet periculo vacet,ingenuis tamen hominibus nō
eſt tolerandum,perpetuum ſcilicet vrinæ profluuium, ſi-
ue quis ambulet,ſiue dormiat: ambulantibus verò maxi-
mè iniucundum.Valde parui autem plerunque citra no-
xam exciduntur.Quòd ſi veſicæ inhæſerit calculus,ex col
liquationibus patefiet: ſed neque dolorum, neque graui-
tatis expertes ſunt,licet vrinam expeditè reddant:ſin mi-
nus,& vrinæ difficultas accedet. Omnes verò calculos ex
ſabuloſis vrinæ ſubſidentiis deprehēdes: & quòd iſtis vi-
B rilia ſæpius arriguntur.quando enim meiunt,ſubéſtq; cal
culus,dolent,tractant,attrahúntque pudenda,tanquā cal-
culum cum veſica execturi. Anus quoque vitii parti-
ceps redditur,pruritu laborans. Prominet verò & rectum
inteſtinum vi,cōtentionibus,imaginatione, perinde ac-
ſi iam lapis excernatur.Ambo enim inter ſe copulantur,
anus & veſica: quorum vno affecto, & alterum afficiatur
neceſſe eſt. propterea inflāmato podice vrinæ exitus clau
ditur: & veſica exacerbata ſedes non deiicit, licet aluus
admodum ſicca non ſit.Tales vtique ſunt ex calculis labo
C res.At ſanguinis effluuium tametſi non admodum citò
enecet,tempore tamen procedēte infinitos iugulauit.Ab
eo verò grumi creantur, lotii ſuppreſsio, & matura mors,
non ſecus atque à calculis fieri compertum eſt.quanuis e-
nim ſanguis tenuis flauúſque eſt,neque valde craſſus, ne-
que concretus, veſica tamen longo tempore congregat,
ac eadem calefaciens & elixans cogit conſpiſſátque:
atque ita grumus efficitur, & *ἰσχουρία, id eſt urinæ inter-
cluſio,* inferendæ morti potentiſsima. His accedit dolor
acutus,ignis acer,lingua arida:& ab his delirantes moriū-
D tur.Sin autem à vulnere dolor excitetur, vulnus vtique
mortiferum eſt: vlcus verò etſi non protinus interficit,
febribus tamen aut inflammatione inſanabile redditur.
Tenuis quidem eſt craſsitudine veſica,neruus autem ſub-
ſtantia.quocirca neque carnem cōtrahit,neque facilè ad
cicatricem ducitur. Accedit & vrina billioſa, acris, mor-
dax vlceris,communis victus. Veſica enim quum reple-
tur,diſtenditur: quum inanis eſt,ſubſidit.in extenſione i-
gitur & cōtractione eundem quem & articulus affectum
patitur.In articulo verò nullum vlcus bene ſaneſcit: ſup-
E purationem autem ex abſceſſu contrahit. Veſicæ ſigna
eadem ſunt quæ & in aliis membris inflammatis. Nam
etſi febribus rigoribúſque ſuccedat abſceſſus,eadē peri-
cula impendent. Verùm ſi pus craſſum, album, non tetri
odoris eiiciat,ab his orta vlcera benigna ſunt.At ſi depa-
ſcantur,fæculentam,mucidam,graueolentem vrinā red-
dunt.Huiuſmodi ægrotantibus non tarda mors aduenit.
Mordax quidem vrina eſt,& cum dolore eſt eius emiſsio:
ad ſummum vſque colem dolor peruenit.Ipſos vtique o-
mnia etiam contraria lædunt,& ſaturitas & inanitio,& o-
F tium & exercitatio,& lauatio & illuuies,& *ſaturitas & ie-
iunitas,& dulcia & acida: quum alia alios lædant,alios iu-
uent,in vnum autem conuenire non poſſint.

DE GONORRHOEA, ID EST ſeminis profluuio, Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat *γονόῤῥοια, id eſt geni-
turæ profluuium,* iniucunda tamen eſt, & vel auditu
inſuauis.Nam ſi intemperies & reſolutio humida occu-
pat genitaliáque membra,vt à frigidis contingere ſolet,
profluit ſemen: neque ipſum vel in ſomnis cohibere poſ-
G ſumus:verùm ſeu quis dormiat,ſeu vigilet,cōtinens pro-
fuſio eſt,neque *id quod fit, ſenſu percipitur. Ægrotant
quoque & tali morbo mulieres,ſed partibus illis prurien-
tibus,& cum voluptate nonnullis genitura profunditur:
quinetiam virilem coitum impudenter appetūt.Viri au-
tem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum,
tenue,frigidúmque eſt,ſine colore,infœcundum. Quî e-
nim genitale ſemen refrigerata natura emiſerit? Quòd ſi
iuuenes hoc vitio laborent, omnes ſenilem corporis ha-
bitum induant neceſſe eſt: quippe qui ſegnes fiant, reſo-
H luti,exanimes,torpentes,hebetes,imbecilli,recurui,igna-
ui,pallentes,albidi,effœminati,à cibis abhorrentes,frigi-
di,membris graues & ſtupidi,cruribus impotentes, & ad
omnia remiſſi & languidi.Multis ſanè id genus ægrota-
tio ad paralyſin,*id eſt neruorum reſolutionem,* viā ſtrauit.Quo-
modo enim neruorum facultas non afficiatur, quum na-

tura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit? Atqui & genitura vitalitatem impartiens,nos viros efficit, calidos,articulatos,hirsutos,vocales,animosos,ad intelligendum operandúmque valentes: id viri testâtur.Contrà verò quibus non inest vitalis genitura,rugosi sunt, debiles, acutæ vocis,glabri,imberbes,effœminati.eunuchi id manifestant.Siquis autem vir & seminis profundendi abstinens fuerit,robustus est,audax,neq; vel feras expauescẽs: testimonio sunt ex athletis temperantes. Nam & illi qui natura quibusdam præstant,ob intemperantiam deterioribus multo peiores fiunt: contrà natura deteriores,ex tẽperantia præstantioribus longè meliores euadunt. Neque sanè ab alio quopiam quàm à genitura robustum animal generatur. Vitalis itaque genitura ad sanitatem,ad robur,ad animi fortitudinem,& ad generandum mirificè confert. A satyriasi in gonorrhœam,*id est seminis profluuium*,corporis status deuoluitur.

DE *STOMACHI AFFECTIBVS, Cap. VI.

STomachus delectationis tristitiæq; princeps est,*cordi periculosa vicinia ad tenorem, animiq; alacritatẽ, siue abiectionem:ob animæ consensum præcipuè stomachi facultas confert.hæc mihi alio loco dicta sunt.* Delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis cõueniens incrementum,floridus corporis color: tristitiæ verò,istorum cõtraria. Nonnunquam & animi abiectionem,quũ alimento caret, inducit:atra bile vexatur, cibum refugit.Quum itaque stomachus ægrotat, escas odit & abominatur,non modò quum offeruntur, verumetiam si non in conspectũ dentur, sed eas memoria repetant,aut anxietate,aut madore stomachi, aut eius ostioli dolore perciti.& saliuam effundũt quidam, & vomitibus lancinantur,corpúsque simul ab his vexatur. Quòd si ventriculus istorum vacuus est,dolorem quàm cibi sumptionem facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo peius est. Labor quidem famis est *ore conterere, in deuorando dolor,& maior conflictatio. Cæterùm nõ erga vsitata quidem ita se habet,erga aliena verò optimé: sed quæ naturaliter habent,in contrarium mutata sunt: & omnia grauatim ferũt: fugáque adest & odium alimẽtorum.In interscapulis præterea dolor inhæret: sed longè maior si edant, deuoréntque. fastidiunt,animi pendent,visus hebetatur,aures sonant,caput grauatur,membra torpẽt,crura,brachiáque resoluuntur,palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moueri,aliâs aliò huc atque illuc sese ferri existimãt,seu stent,seu iaceant,quemadmodum à ventorum flatu arundines aut arbores agitantur: pituitam frigidam,aqueam reiiciunt. Quando verò & in biliosis redundat bilis, istorum oculi tenebris caligant: siticulosi non sunt,etsi à cibis sitire videntur, vigilant, tardi sunt, dormitant, non vero tamen somno: ii qui sopore graui, quem κῶμα Græci appellant,occupantur, similia patiuntur,macie confecti,valde pallentes, debiles, resoluti, animæ deliquium patientes,animo consternati, meticulosi, quieti,repentè tamen irascentes, valde melancholici. nõnunquam enim in melancholiam, *id est atram bilem*, id genus ægrotantes inciderunt. Talem vtique stomacho impartiente animæ affectum esse oportet. Verùm homines compatibilium membrorum ignari,in quibus hæc grauissima vitia fiunt,stomachum esse causam opinantur. magnum autem ad ea quæ dico probanda testimonium cordis contiguitas est,vbi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmone cor sedet: horum autem medium,stomachum coniungit: ambo verò dorso inserta sunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor cardialgia dictus excitatur,& resolutio, & morbi melancholici. Nempe morbi causæ & aliæ sunt plurimæ: præcipua verò,pus multum à vẽtre per stomachum effusum. Familiare est etiam id vitium illis qui tenui victu & duriore coacti sunt vti: quinetiam illis qui,vt erudiantur,laborant,& eius causa multa perferunt.quibus inest diuinæ scientiæ cupiditas: qui cibi parsimonia & vigiliis macerantur,qui doctos sermones & res graues meditantur,qui victum pleniorem & varium contemnunt,sed famẽ pro alimentis habent,pro potu aquam,& in somnis vigilant:

A quib⁹ molle cubile est *nuda humus,stragula vestis,ignobilis,tunica lacera: ipsorum verò tectum est communis aer: diuitiæ autem *adeptio atque vsus diuinæ sapientiæ. Hæc vtrique ipsis eruditionis amore bona comparantur. quúmque cibum & illum quidem ignobilem accipiunt, id *vitæ tantùm,non saturandæ famis,neque potum vini causa assumunt.Non eos abstrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio,non corporum exercitatio, nec carnium circumpositio.A quo enim disciplinæ amor non auocet? à patria,à parentibus,à fratribus, à seipsis vsque ad mor-
B tem.His igitur corporis macies adest,decolor facies:& in iuuenta senescunt;& ob contemplationem stupidi habẽtur:animo autem seueri,non ridentes,immites sunt. *Atqui ob stomachum erga cibos malè affectum,citò satiantur cibo vsitato,vili & ad manum. Variis autem dapibus non sunt assueti,& erga omnes cibos pigri sunt.quòd si aliquem inusitatum acceperint,lædũtur, omnes alios protinus auersantes.Iste est stomachi longus morbus.Inflammationes verò, distillationes, καρδιωγμὸς, *id est oris uentriculi morsus*,aut dolor,stomachalis affectus nõ dicitur. Hũc
C morbum æstas affert: quando & concoctionis, & appetitus,& omnium est impotentia.Inter ætates verò senecta, quibus & absque morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum peruenit.

DE AFFECTV VENTRICVLI, Cap. VII.

VEntriculus concoctioni destinatum viscus,in cõcoquendo laborat,quum diarrhœa, *id est alui profluuium*, hominẽ premit. & est liquidi alimenti incõcocti profluuium: nisi à recenti & proxima causa vnum aut alterum
D tantùm diem permanente oriatur. præterea & totus homo debilis redditur,quia corpus non alitur, vnde longus morbus efficitur, cœliacus dictus, *Latinè uentricularis dici potest*,ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigúsque ventriculi: quum liquescit quidem à calore alimentum, sed non concoquit calor,neque in succum proprium vertit,semicoctum imperfectúmque relinquens, quum perfectionem assequi non possit:id verò concoctione destitutum ad prauum commutatur & colore,& odore,& con sistentia.albus est enim bile priuatus color: olida excer-
E nuntur,& lutulenta: liquida & incõsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modò atque principiũ coctionis præ se ferens.Hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui,tetri odoris. Quòd si deorsum penetrent, strident intestina,flatus erumpunt asperi,humidi,argillosi.videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere.Dolor ventriculi grauis est,aut subinde punctiones referens: gracilis verò & emaciatus homo redditur,pallidus,iners,nihil ex negotiis vsitatis valenter efficiens: sed
F quum ambulat,membra labascũt,temporum venæ exertæ sunt.siquidem ob alimenti penuriam tempora habent concaua,atque in omni corpore venæ insignes apparent. non modò enim morbus iste non cõcoquit, verùm* statim neque in molem corporis distribuit.Nam haud solũ concoctionis,sed etiam digestionis vitium mihi esse videtur.Porro si in incremento morbus sit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea iam est corporis eliquatio,os est aridum, superficies squalida, nihil sudant: ventriculus nonnũquam vt ab ardenti car-
G bone peruritur,aliàs tanquam à crystallo conglaciatur. Interdum verò sanguis in extremo vitæ discrimine constitutis in deiectionibus flauus defluxit, purus, non permixtus: vt venæ ostiolum patefactum esse videatur.acredo nanque venas exedit.Longissimum & difficulter curabile vitium est.etenim si absque manifesta causa desiisse videtur,iterũ inuadit, vbi & ex leui errore iam denuo suboritur. Per circuitum igitur morbus iste reuertitur. Senibus hoc malum familiare est,& mulieribus magis quàm viris.Pueris autem ventris effluuium assiduũ est,
H ob quotidianam cibi intemperãtiam:sed non ventriculi debilitate morbus aduenit. Ex anni tẽporibus æstas hoc malum sæpius affert,secundò autumnus: deinde hyems frigidissima,si proximè ad extinctionem calor deueniat. Diuturnũ quoque morbũ & affectus iste, & difficultas, & læuitas intestinorũ consequuntur. Verùm & largissimus frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

DE COLICIS, ID EST INTESTINI plenioris morbo laborantibus, Cap. VIII.

COlici ſanè voluulo & ſtropho, *id eſt torminibus*, celeri-
ter necantur.longè plurimæ ſunt huiuſce morbi cau-
ſæ.Signa verò hæc ſunt:grauitas in ieiunio, vbi affectus
maximè vrget: pigritia multa adeſt,tardi ſunt,cibos refu
giunt,graciles,vigiles,facie tumidi.Quòd ſi prope ſplenē
ægrotet cωlon, *id eſt laxius inteſtinum*, colorem habent ni-
grum cum viridi mixtum: albū verò cum viridi, ſi pro-
pe iecur.ab his enim proximis viſceribus malum cōmu-
nicatur.Sin autem cibum acceperint quantumuis paucū,
& flatu vacantem,mirum in modum tum inflātur.& dif-
flandi quidem cupiditas eos inceſſit, ſed inferius exitus
intercluditur: ſuperius verò ructus violenter tentati, neq;
ipſi finem aſſequuntur.Siqua verò parte flatus vi erūpunt,
viroſi planè odoris ſunt,ſurſum petentes, & acidos ructus
excitantes.Renes & veſica in partem huius doloris addu-
cuntur: & vrina cohibetur.iſtis alia pro aliis accedūt.Mi-
raculum autem his maius eſt, quòd in teſtes & cremaſte-
ras,*id eſt ſuſpenſores*,inopinatus dolor inuadit. Non paucis
medicorum hæc morbi communicatio in occulto eſt:ſi-
quidem nonnunquam & ſuſpēſores execuerunt, propriā
morbi cauſam eos continere opinati.quocirca & his pro
aliis alia fiunt.Ab hoc quoque vitio alia prodeūt, abſceſ-
ſus,& vlcera non mitia,aqua inter cutem,&phthiſis,mor-
bi inſanabiles:nam à frigore & craſſis humoribus,& lon-
gè glutinoſa pituita propoſiti inteſtini,* dolor exoritur.
Quinetiam & ætate, & tempore, & regione frigida & a-
ſpera hyeme prouenit.

DE DYSENTERIA, ID EST difficultate inteſtinorum, Cap. IX.

SVperiora inteſtina ad cæcū vſq; tenuia ſunt,&χολώ-
δεα, *id eſt bilioſa*, atq; inde *Græcè* χολάδες nominantur.
poſt hæc inferiora, vſq; ad inteſtini recti initiū , craſſa &
carnoſa ſunt.In omnib⁹ vlcera fiūt.dyſenteria verò eſt ho
rū vlcerū ſpecies:idcirco & varii exiſtunt morbi. Aliqua
etenim ſuperficie tenús inteſtina radunt,excoriationē tā-
tùm facientia,& innoxia ſunt:ſed longè innocētiora ſi in
inferioribus inteſtinis cōſiſtant.Alia paulo etiam profun
diora vlcera.verùm neque hæc immitia ſunt. Alia pro-
funda,non vno loco manentia, ſed exedentia, glandulc-
ſa,ſerpentia,& ſphacelum inferentia,mortifera ſunt. Ve-
nulæ quoque in hiſce vlcerum paſtionibus circūroſæ ap-
parent: & in his vlceribus ſtillationes ſanguinis largiores
cernuntur.Alia eſt ſpecies vlcerum,quæ oris tumentibus
aſpera ſunt,inæqualia,calloſa, vt in ligno gemmam dici-
mus.id genus vlcera vix medicabilia ſunt. neque enim
cicatricem facilè contrahunt,& facilius aperiuntur. Dy-
ſenteriæ cauſæ plurimæ ſunt: principes autē cruditates,
refrigerationes aſſiduæ,acrium ciborum aſſumptio,opſo
nii quod μυτ́ωτὸν vocatur, *Latini moretum dicerent* : cepæ i-
pſius,allii,carniū vetuſtarum acriū eſus: à quibus poſtea
cruditas ſuperuenit. Super hæc humidum aliquod in-
uſitatū,vt mixtura illa quæ κυκεὼν dicitur: aut potio *ry-
teon appellata: aut qualia in ſingulis regionibus loco vi-
ni fiunt contra ſitim remedia.Plaga præterea, & refrige-
ratio,& frigidæ potus inteſtina exulcerant. Excrementa
verò,& quæ cum vlceribus ſunt,alia atque alia in aliis at-
que aliis reperiuntur. Nam ſi in ſuperficie ſint, ex ſupe-
rioribus quidem tenuia,bilioſa,inodora, præter eum qui
ab inteſtinis fit,odorem:ieiuni autem inteſtini excremē-
ta,puriora,crocea,mali odoris:aliqua verò & cum alimē-
to liquato quidem ſed a ſpero exeunt.At modò grauis o-
dor ob vlcerū putredine fit,modò vt à ſolo ſtercore pro-
uenit.Ab inferiorum autē inteſtinorum vlceribus aquo-
ſa,tenuia,ſine odore feruntur.ſin profundioravlcera ſint,
ſanioſa effluunt,ſubrubida,vinoſa,aut inſtar aquæ in qua
caro lota ſit: & hæc modò ſola,modò cum ſtercore. hóc-
que liquidum eſt circunfuſo humore diſſolutum,non in-
fectum bile,inodorum: aut compactum,ſiccúmque, ſed
ob humorem circunfluentem lubricum deiicitur. Cæte-
rùm ſi maiora læuioráquevlcera ſint,& in ſuperiorib⁹ in-
teſtinis,eorum ratione à quibus & per quæ tranſeunt, bi-
lioſa effunduntur.ſedem enim vellicant: nam bilis acris
eſt,eóque magis ſi ab vlceribus effluat. bilis verò & inſtar

A vnguinis pinguis eſt.Ex profūdioribus autem vlceribus,
ſed inferioribus cruenta manant,craſſa, pituitoſa, carno-
ſa,non valde pinguia,ramentoſa: vtpote quæ ab inteſti-
nis abſtrahantur.quinetiam & integræ inteſtinorū partes
commixtæ ſunt.Excernūtur quoque & albida,craſſa,mu-
coſa,adipis conciſæ ſimilia,humore circunfuſa: hæc vti-
que à recto oblongo inteſtino feruntur. Nonnunquam
ſanè mucoſa tantùm vellicantia,parua,teretia,mordaciá-
que egeruntur,crebrò ſurgere cogentia,& deiiciendi cu-
piditatem cum voluptate afferentia: ſed quæ deiiciuntur
B valde pauca ſunt.teneſmus huic vitio nomen eſt. A cæco
autem carnes longè rubicundæ & grandes excernuntur,
circunſcriptionem multò maiorem habentes: in ipſo e-
nim*maiora fiunt vlcera,cruor etiam craſſus,fæculentúſ-
que emanat: & hæc omnia multo quàm antè dicta fæ-
dius olent. Cæterùm poſtquam ſerpunt & exedunt vlce-
ra,& nullo remedio vllo in loco coerceri poſſunt, à ſupe-
rioribus quidem non ſolùm exquiſitè bilioſa, ſed & cro-
cina, ſpumea, fæcem vini referentia, & nigra, iſatidis &
porri ſuccū repræſentantia, antedictis craſſiora atque in-
C ſtar putredinis graueolentia deiiciuntur.Alimentum nūc
minus concoctum eſt,ſolùm vt à dentibus voracius con-
tritum.At ſi inferiora inteſtina vlceribus erodentur, gut-
tæ cruoris atræ,craſſa,carnoſa,rubida, grumoſa, nonnun-
quam nigra,multis modis variantia,olida , non ferenda
per ſedem,expelluntur: humiditatúmque exitus inuolun
tarii fiunt.Nonnunquam oblongum quiddam in plurib⁹
nō diſcretum,inſtar ſani inteſtini deiicitur: & ignaris rei
ſuſpicionem præbuit inteſtini. At negotium ita ſe habet,
Inteſtinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ ſunt,
D & altera alteri obliquè ſuperiniecta eſt. Igitur quum earū
connexio diſſoluitur,interior tunica ſecundū longitudi-
nem abſiſtēs foras egreditur: exterior ſola intus remanet,
& carnoſa efficitur,& cicatrice ſolidatur:ſaneſcúntq; ho-
mines & noxa ſoluti viuunt. Id verò inferius inteſtinum
ſolùm patitur.in cauſa eſt tunicarum carnoſa ſubſtantia.
Quòd ſi ex quopiam vaſculo cruor emanet flauus, aut ni-
ger,purus,non cum cibo aut ſtercore mixtus effunditur:
verùm concretum quiddam latis araneolis ſimile exten-
ditur.in grumum enim,quum refrixit,obduratur : neque
E ſanguinem excretum eſſe credideris.ob ſonum autē mul
tum cum ſpiritu maior quàm pro effectu eſt excretionis
apparentia.Interdum & in pleniore inteſtino purulentus
abſceſſus efficitur,nulla nouitate ab aliis internis vlceri-
bus differens.etenim ſigna,& pus,& vlcerum medicatio,
penitus eadem ſunt.Si res duræ,carnoſæ,contritis aſperiſ-
que corporibus ſimiles excernantur,abſceſſus nō benigni
moris ſignificatur.Nonnunquam ex laxo inteſtino aqua
multa dyſenteriæ modo profluit, ídque plurimos ab hy-
dropico morbo liberauit.Vlcera quidem inteſtinorū (vt
F paucis dixerim)huiuſmodi ſunt.Cæterùm & ipſorū for-
mæ; & ab ipſis purgamenta tot ſunt quot ſuprà compre-
hendimus.Quæ ſingulis quoque ægrotantibus accidunt,
explicabimus,ſeu placida,ſeu noxia vlcera ſint.Itaque col
lectim dictum eſto,ſi exulceratio ſuperficie tenus fuerit
ſiue ſuprà,ſiue infrà,febrem non habent,nec dolorem:ac
ſine decubitu, tenui victus ratione diuerſis modis ſane-
ſcunt : ſin vlcus altius deſcēderit,in ſuperioribus quidem
mordacia tormina & acria ſunt tanquam à pauca calida
bile.aliis atque aliis temporibus ſuppurant inteſtina: ple-
G runque verò ſuppurant,aut coctiones dimidiatæ ſunt, ci-
bos tamen non horrent.Si inferiora vlcerata ſint, longè
ſuperioribus ſunt ſalubriora.hæc enim humiliora inteſti-
na multò carnoſiora ſunt aliis: ſin caua & depaſcentia vl-
cera in ſuperioribus graſſentur,febres acutæ concitantur,
non emicantes,in viſceribus demerſæ: extrema refrige-
rātur,cibus faſtiditur,vigilia adeſt,ructus malè olēt, nau-
ſeabundi ſunt,bilis vomitus,vertigo.quúmque multa ex-
pelluntur(ea verò bilioſiora ſunt)tormina,atque alii do-
lores magis perſeuerant.His accedit virium conſumptio,
H genuúmque reſolutio: ardore æſtuant , ſitibundi ſunt &
anxii,atra per nauſeam reiiciunt,lingua eſt arida, pulſus
puſilli,debiles.atque his germana ſunt quotquot de per-
nicioſis vlceribus mortifera expoſui. oris etiam ventri-
culi dolore vſque ad animæ deliquium torquentur. Qui-
dam verò neque ex eo deliquio in priſtinū reſtitui-

ſed in tali affectu vitam finierunt. Huiuſmodi calamitates & inferiorum inteſtinorum corroſionibus communes ſunt, ſi depaſcantur vlcera. neque eorum depaſtionē compeſcere valemus, præterquam quòd tormina doloréſque ſub vmbilico inferius, vbi vlcera ſunt, percipiuntur. Formæ autem excremētorum tales ſunt quales ſuprà poſuimus. Verùm ſi inter initia, parua vlcera ſint, in longúmque tempus depaſtio producatur, alia aliis vlcera ſuperueniunt, aliquibus miteſcētibus, aliquibus in ſummū excreſcentibus. quales enim ſunt in mari fluctus, talis eſt in vlceribus tempeſtas. Cæterùm ſiquādo natura reſiſtere potens fuerit, ſimúlque & medicus ſubuenerit, depaſcentia compeſcitur, mortiſque timor remouetur: inteſtina tamen dura, tumida, cicatricoſáque remanent, & nonniſi lōgo poſt tempore ſaneſcunt. Verumenimuero quum ab inteſtinis cruor erumpit, ſi ex magna vena aut arteria exeat, matura mors aduenit. neque enim aut manū intromittere, dolorémque attingere, aut medicamentum ipſi vlceri adhibere poſſumus. Quinetiam ſi medicamento ſanguinis profluuium coercetur, non propterea tuta eſt ac vera mortis euaſio: quandoquidem nonnullis magna eſchara, *id eſt cruſta*, decidens, venæ oſtiolum patētius efficit. Vbi verò & grumi intus concreſcunt, intúſque remanent, ineuitabilis morbus eſt. Incipiētibus igitur ſanguinis eruptionibus ſuccurrere oportet. Plerunque autē quū futuræ ſunt, licet non admodum claris ſignis, tamen ſeſe indicant. anxietas enim adeſt, & animi ambiguitas: grauitas ea in parte eſt quæ rumpitur: & facies rubet, ſi nōdum ruptura facta eſt. Sin autē vena proximè reſciſſa eſt, plurimum vēter mollitur omnino: ſi ſatis temporis præteriit, difficilius atque tardius ſoluitur. Huiuſce qualitatis ſunt inteſtinorū vlcera. Præcipuè autē naſcūtur æſtatis tēpore, ſecundò autumni, minus vere, minimè hyeme. Pueris quidem & adoleſcentibus ventris profluuia contingunt: difficultas autem inteſtinorum, viris & iuuenibus. Senecta verò ægrè medicabilis eſt, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At vlcera exedentia, ſenibus inuſitata, ſanguinis verò profuſio ſenectæ eſt cōueniens.

DE LAEVITATE INTESTINORUM, Cap. X.

SI à torminibus & ab latis valdéq; profundis ſuperiorū inteſtinorū vlceribus cicatrices crebræ, craſſæ, ſolidæque contrahantur, ſtercora ex his deorſum liquida, ab alibili indiſcreta prolabuntur. Inteſtinorum enim raritas, per quā ſurſum verſus alimonia diſcurrit, à cicatrice intercluſa eſt. Homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adeſt & infirmitas. Affectus iſte qui ab cicatrice fit, λειεντερίας cognomen accepit, ἀπὸ τῶν ἐντέρων, *id eſt ab inteſtinis*. Et nunc quidem à cicatricibus morbus exoritur, aliâs verò inteſtina cicatricis expertia ſunt: ſed conſuetudo & exercitatio inteſtina profluuium pati edocent. * In iſtis enim calidum quandoque refrigeratum eſt: vt neque concoctionem, neque digeſtionem moliatur: ſed præ imbecillitate retinere non poteſt, omnémq; elaborationem alimentum ſubterfugit. Quòd ſi ex tempore, & non ſtabilis ſed leuis momenti purgatio fiat, ſimplex à cibis vomitus morbum ſoluit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, & in ſede firma iſtorum cauſa permaneat, nihil opis vomitus affert. Morbus quoque lōgus, & malus habitus* qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua inter cutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata eſt, in malum ſcilicet ex malo: ſed melior eſt ſucceſſio.

DE VTERI MORBIS, Cap. XI.

MVlieribus vterus ad purgationem & partum bonus eſt, ſed morborum infinitorum malorúmque aceruum congerit. neque enim vlceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius eſt, verumetiam, ſi totus repentè ſurſum verſus moueatur, celérem interitum affert. Alibi quidem ſcriptum eſt quinam ipſius morbi pernicioſi acuti ſint. Diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, vlcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. Fluor ſanè ruber aut albus eſt: forma declarat. Ruber quidem, ſi ſanguis flauus emanet: & huius ſpecies, vel liuidus, vel niger &, tenuis, vel craſſus & concretus, vt gru-

A mi. Albus, vt aqua, aut flauus cum pallido mixtus, vt bilis: craſſus verò aut ſubtenuis aut tenuis liquor, *ἰχὼρ à Græcis dictus*, & malè olens: albus item, vt pus: ſed exquiſitè albus, vt album ſerum. quinetiam gutta cruenta nonnunquam cum pure ſimul effluit: mille aliæ ſunt ſecundum rationē maioris & minoris iſtorum ſpecies. Circuitus verò modò eſt menſtrua purgatio, ſed non ad priſtinum præſcriptū diem reuertitur: non multus quidem ſanguinis, ſed per multos dies effluit. paucorum autem dierum fit interpoſitio, ſed omnino pura. Alter eſt circuitus modus, ſed ad certū B diem: neque plurimi ſanguinis eſt plerunque prima purgatio. bis autem ac ter purgantur per totum mēſem. Tertia eſt quoque fluoris ſpecies: indeſinens quidem effluuium eſt, & ſingulis diebus modicum, ſed in totum menſem ſumma fit non admodum modica. neque enim vterus oſtium claudit, ſed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. Verùm ſi neque intermittatur, neq; parum effluat, ob ſanguinis effuſionem moriuntur. Signa vtrique hæc ſunt, præter humiditatis effluentis colores, ipſius hominis color: peruigilant, cibos oderunt, * anxie- C tate vexantur. Diſſoluuntur in rubro profluuio magis, & dolore torquentur: & in ambobus quod effluit, mali odoris eſt, ſed modò magis, modò minus. Album enim profluuium peius olet, ſiquando maior adeſt putredo: aliâs autem rubrum, quum* leuius debacchatur eroſio. Breuibus ſanè dictum eſto. Ater fluor omnium peſſimus eſt, de inde liuidus: pallidus, albus & purulentus, diuturniores quidem ſunt, ſed minus periculoſi. Ex his ipſis pallidus deterior quidem eſt, ſed longè melior eſt ille qui cum vſitato colore mixtus eſt: vſitatus autem eſt ruber, eiúſque D ſpecies. Quinetiam & ipſis minus noxii ſunt vſitati: ſed reuera ſenioribus infeſtiores ſunt rubri fluxus: * minimè autem puellis, quibus magis albi nocent. Item altera eſt albi fluoris ſpecies, menſtrua purgatio, exalbida, acris, & pruriginem cum voluptate afferens. In iſtis verò humor albus, craſſus, genituræ ſimllis prouocatur: hanc ſpeciem γονόῤῥοιαν γυναικείαν, *id eſt fluxum ſeminarium muliebrem* appellauimus. Eſt autem vuluæ refrigeratio: quamobrem humorum tenax eſſe non poteſt. quinetiam ſanguinem in albidum colorem tranſmutat. vim enim ignis rubrificā E non habet. Id genus vitii & ſtomachus patitur, ideo & pituitam euomit. Simili affectu & inteſtina laborant, quum profluuio quod diarrhœa vocatur, ægrotant. In vtero præterea vlcera ſuboriuntur, aliqua lata, pruriginoſa, tāquam ſale inſperſa: hæc ſunt quædam ſuperficiei excoriatio. pus habent craſſum, inodorum, paucū. vlcera huiuſmodi mitia ſunt. His cauiora ſunt vlcera & deteriora, quibus dolores parui accidunt, pus paulo plus. grauius olent: nihilominus tamē hæc quoque placida ſunt. Quòd ſi* altius penetrent, & labia dura aſperáque fuerint, & ſanies quædam F olida exeat, & maior ſit quàm in ſuperioribus dolor, exedit vuluam vlcus, & nonnūquam caruncula quædā ſeparata egreditur. neque ad cicatricem vlcus id ducitur, ſed longiſſimo tempore hominem tollit: nam maximè diuturnum eſt. huiuſmodi φαγέδαινα nuncupatur. Nempe mortifera vlcera ſunt ſi præter ipſa dolor exacerbat, & mulier valde contriſtatur: & res putrida ab vlcere neque ipſis ægrotis tolerabilis emanat, efferatúrque manuū attrectatione & medicamentis, & quolibet genere medelæ exaſperatur: venæ autem in vtero turgent, & pro- G ximæ ſimul partes diſtenduntur. Id verò perſpicacibus medicis tactu deprehenditur. neque enim aliter liquet. Cæterùm ignis & anxietas totius, & duritia ſimul, vt in feris vlceribus, inſunt: quæ & ipſa mortifera ſunt, necnon & cancri appellationem obtinent. At cancer neutiquam vlcus eſt, ſed tumor durus & indomitus, qui vnà totum vterum diſtendit: dolores quoque, & reliqua omnia quæ in vlcere inſunt, cancrum comitantur. Hæc eadem verò cancroſa vtraque ſunt, & diuturna, & pernicioſa. Vlceratus autem cancer non vlcerato longè impro- H bior eſt & odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulua de ſede ſua egreditur, & mulieris feminibus inſidet incredibilis calamitas: ſed neq; inaſpectabilis eſt vterus, neque ingenerabilis cauſa. relaxantur enim membranæ ilibus appenſæ, quæ vteri ſunt ligamēta neruoſa: quæ in fundo ſunt iuxta lumbos gracilia, quæ

in ceruice hinc atque inde iuxta ilia,maximè neruosa,la-
táque sunt: qualia nauigiorum vela cernuntur. Omnes i-
gitur hæ membranæ remittuntur,quum vulua foras pro-
cidit. Plerunque sanè huius exitus mortem affert.accidit
enim ex abortu,& magnis concußionibus, & violento
partu. At si non interficit,diu hæ vitam producunt; non
visibilia videntes,extra alentes vterum, atque fouentes.
Videtur autem nonnunquam duplicitatis vteri interius
succingẽs tunica,quando à contiguo diuellitur. Geminæ
nanque membranæ tantùm sunt differẽtes à tunica. hæc
verò abscedit & fluxione,& abortu,& violẽto partu, quã-
do ipsa secundis inhærescit. Nam quum ipsæ vi extra-
huntur,simul & vteri tunica extrahitur: verùm nisi per-
eat mulier,reuertens eadem tunica vtero adamußim cõ-
nectitur,aut paulum extra prominet. contegit autem fe-
minibus mulier.Nonnunquam vteri osculum solum ad
ceruicem vsque procidit,sed rursum intrò se recipit, si v-
terus suffimenta mali odoris olfaciat.ipsum quoque mu-
lier attrahit *si grata odoramẽta naribus subiiciat.Quin-
etiam obstetricis manibus paulatim intrò recurrit, si pla-
cidè & sensim prematur, & prius remedia vteri mitiga-
toria, *quæ *Græci ὑςερικὰ uocant, id est uterina,* ei adhibita
fuerint.

DE ARTHRITIDE ET ISCHIADE, id est articulorum & coxendicis dolore, Cap. XII.

COmmunis omnium *ἄρθρων, id est articulorum,* dolor est
ἀρθρῖτις: sed pedum dolorem, podagram vocamus:
coxẽdicum,ischiada: manuum verò,chiragram. Nempe
aut ex tempore dolor est,si ex aliqua parum durante cau-
sa consurgat:aut latenter meditationibus longo tempore
contractus est morbus,quum ab exigua occasione dolor
& morbus accenduntur.Est autem omnium simul neruo-
rum affectus,si auctum malum omnibus ingruat. Initio
verò nerui,articulorum vincula,& quæcunque ex oßibus
exorta sunt & in ossa inseruntur, dolere incipiunt. At i-
storum magnum est miraculum: non dolent quidem vel
minimum,etiamsi quis secet,aut collidat: at siquis ab i-
psis doleat,nihil aliud est eis ad dolorem citandum po-
tentius,non ferramenta adstringentia,non vincula, non
vulnerans gladius,nõ exurens ignis. nam & hæc assumun
tur tanquam maiorum dolorum remedia.Quòd si quis i-
psa dolentia ossa præciderit,sectionis dolor, vt exiguus,à
maiore obscuratur.Sin autem iste præualeat,eos voluptas
capit,priorum malorum obliuionem afferens.id sanè pa-
tiuntur dentes & ossa.Causam quidem veram soli dii no-
uerunt,probabilem verò & apparentem,etiam homines.
Est autem(vt simpliciter dicam) huiusmodi: Quod præ-
densum est, contactum vulnerationémque nõ sentit, id-
circo & ex tactu vulnerationéque non dolet.Dolor enim
est res aspera sensui: densum autem nõ exasperabile,ideo
quoque est indolens.At rarum bono sensu præditũ est,&
vulnere exasperatur.Cæterùm quoniam & densa ingeni-
to caloreviuunt,per hunc eundem calorem etiam sentire
possunt.Si quidem efficiens causa substantialis sit, vt gla-
dius,aut lapis,substantialis patientis corporis pars nõ do-
let: natura enim densa est: sed si caliditatis insitæ intem-
peratura corripiatur,sensus fit permutatio. quúmq; ipso-
rum ex se ipsa dolet caliditas,ab interna sensus pulsione
excitatur.natura autem in maius excedente,vel ex abun-
dantia dolores proueniunt. At aliàs in alios articulos
morbus articularis inuadit:quibusdam in coxendices(eà-
que parte plerunque claudus remanet) & in alia quædam
membra nonnunquam exiguus. quandoque nec in par-
uas particulas transit,pedes & manus.nam si maiora mem
bra occupauerit morbum ipsum capere valẽtia,instrumẽ
ta illa non supergreditur.Sed si ab exiguo membro ini-
tium ceperit,mitis est & inopinata euasio. Ischiadis qui-
dem à femore posterius, aut poplite, aut tibia initiũ est.
Aliàs verò in cotyla,*id est coxæ cauo,quod Lat.acetabulum uo-
cant,* dolor apparet,rursus in clunem aut lumbos impetũ
facit,& omnia potius essevidetur quàm coxendicis mor-
bus. Verùm etiam articuli ita fere dolere incipiunt: Ma-
gnum,pedis digitum dolor occupat: rursum calcem in
priori parte,qua nitimur,deinde in concauam subit:mal-

A leolus autem postremus intumescit.Doloris causam non
legitimam afferunt aliqui nouæ crepidæ attritum,aliqui
longam obambulationem: alius plagam, aut calcationẽ:
nullus intestinã domesticámq; causam explicabit: quin-
etiam ægrotis verum audientibus incredibile esse vide-
tur quamobrẽ in insanabilem affectum inciderunt: quo-
niam principiis,quum debilißimus morbus est; medicus
non resistit: qui vt temporis spatio vires acquisiuit, nihil
medici diligentia proficitur.Quibusdam in pedum arti-
culis vsque ad mortem residet morbus, quibusdam in o-
B mnis corporis ambitum vagatur: plerunque à pedibus
in manus prosilit.neque enim multum interest in pedi-
búsne an fiat in manibus: quum vtrique eiusdem naturæ
sint,graciles,excarnes,externo frigori proximi, à calore
interno remotißimi.Item cubiti flexura, & genu conue-
niunt.post hæc *κοτύλαι,id est coxarum cauitates,* & vocatus
peristrophus.Transitus quoque in dorsi thoracísque mu-
sculos fit,incredibiléque est quàm malum serpat. Verte-
bræ dorsi ceruicísque dolent,& in summo sacri oßis do-
lor inhærescit. simúlque omnium bos,asinus, & proprius
C cuiusque dolor. Verumetiam tendones & musculi cum
distentione dolorem patiuntur, necnon maxillarum &
temporum musculi.Item communicatur renibus & vesi-
cæ.Orem admirabilem! post omnia nares, & aures,& la-
bia afficiuntur.Nam quoquo versus nerui & musculi * in
capite feruntur, dolent capitis suturæ, & quid doleat æ-
grotus ignorans,indicat suturarum species,obliquam, re-
ctam,transuersam,posterius ac prius. Tenuem autem do-
lorem & in oßibus defixum cõqueritur. vniuersam enim
oßium compagem morbus populatur haud secus atque
D pedis aut manus articulum. In articulis quoque tofacea
quædam coalescunt: ab initio quidem veluti abscessus
occupant: postquam verò magis spissantur, etiam cõcre-
to humore difficiles fiunt inflexiones:demum tofi solidi
albi consistunt.In toto autem membro tubercula exigua,
quales sunt *ἴονθοι,id est uari,* & maiora exurgunt. Humidi-
tas verò crassa,albicans,grandinosa est: nã & totius mor-
bus frigidus instar grandinis est. Videtur autem caloris
aut frigoris differentiam præ se ferre:siquidem modò ex
calore,modò ex frigore voluptas percipitur.At mihi pla-
E cet vnicam esse morbi causam,insitam frigiditatem,vni-
cúmque esse affectũ: verùm si protinus increscat, & cali-
ditas apparuerit,refrigeratione opus est, ac talibus dele-
ctatur: & huiusmodi affectum calidum vocant. Quòd si
dolor in intimis neruis demoretur,& articulus non calẽs
collapsus fit,neque extumeat, frigidum hunc esse dixe-
rim, in quo ad caloris reuocationem medicamenta cali-
da requiruntur: multis autem valde acribus opus est.Ca-
liditas enim collapsas partes in tumorem excitat, & in-
F ternum calorem ad superficiem euocat. quo tempore fri-
gida medicamina proficiẽt.Huic rei fidem id facit quòd
iisdem eadem non conducunt. nam quod modo pro-
fuit,id aliàs noxium fuit.atque(vt compendio dicam)ca
lore in principio,frigiditate in fine opus est. Haud facilè
quidem continua podagra gignitur: sed nonnunquam
longo interuallo temporis intermittitur: tenuis enim est.
Et in ludis Olympicis podagricus morbo fedato cursu vi-
ctoriam adeptus est.* Viri facilius in hunc morbum inci-
dunt,& ex mulieribus agiliores.Mulieres autem,licet ra-
G rius quàm viri,difficilius tamen hoc vitio laborãt. Quod
enim neque vsitatum,neque familiare est, id si aliqua vr-
gente causa potentius euaserit,violentum quũ sit,maiorẽ
calamitatem infert. Ætas autem huic morbo subiecta est
à quinque annis suprà triginta.Celerius quoque, aut tar-
dius,prout cuiusque natura aut victus ratio postulat. A-
troces sanè dolores sunt,sed dolores comitantia atrocio-
ra: defectus animæ, ad manuum contactum immobili-
tas,ciborum auersatio,sitis,vigilia.Si discrimẽ euaserint,
tanquam ab inferis elapsi,laxiorem vitam degunt, incõ-
H tinẽtes,simplices,hilares,*auari,& in victu molles ac de-
licati.*Idcirco verò tanquam mortem rursus subituri li-
centiosè præsenti vita fruuntur. Multis in hydropicum
morbum podagra conceßit,quibusdam in asthma, *id est
deprauatam spirationem,Latinis anhelitum.* Hæc verò succeßio
immedicabilis atque ineuitabilis est.

DE ELE-

DE ELEPHANTIASI, Cap. XIII.

Elephanti morbo & feræ elephanti communia multa sunt, & specie, & colore, & magnitudine, & victu. Verùm neque vlli alii similia sunt, neque affectus affectui, neque animal animali. Nam elephas fera longè ab aliis differt. Primùm quidem ingentissima crassissimáq; est. magnitudo enim tanta est vt magnum animal super aliud animal turris instar imponere queas. Crassitudo quoque tanta, quantam plura crassissima animalia inter se coniuncta vix æquare valeant. Cæterùm neque specie cuipiam admodum similem inuenias: siquidem omnes exquisitè nigro colore toto corpore obscurantur. Nam equorũ alius candidissimus est, quales Rhesi equi Thracii: alii sunt podargi *.i. albis pedibus*, qualis Menelai Podargus: alii flaui, quales centũ & quinquaginta: alii κυάνεοι *.i. cærulei. Vnde illud Homeri*, Ἵππῳ εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτης, *id est, factus equo similis concubuit Cæruleos habens crines.* Ita boues se habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia quæ super terram depascuntur. Elephantes autem soli, nigri, tenebricoso colore, nocti & morti similes. Specie verò tali sunt: capita quidem & facies "fœdas habent, figura non euidenti, super breui ceruice, vt caput in humeris considere videatur: atque ideo non euidens est. aures enim grandes sunt, latæ, alarum similes, ad iugula vsque & pectoris ossa. Hæ ceruicem armósque tegunt, sicut nauigia velis conteguntur. Cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitentia possidet elephas. alii hæc dentes appellant. Hæc sola autem candidissima sunt, quale nihil in vllo alio quanuis candido animali reperitur. Et hæc ipsa non super frontem & tempora, (qualis cornigeris natura est) sed in ore superiorique maxilla sita sunt, prorsum versus spectantia, recta non admodum, sed paulum in superiora retorta, quo à recto detorqueri liceret, & insimis dentibus pondus extollere. Grandia vtique cornua sunt: lõgitudinem orgyæ, *id est extenti brachii*, æquant mediocria: alia his multo longiora, duplo longiora sunt. Prominentiam habet superior maxilla à labro enascentem, longam, exossem, tortuosam, serpentis similem. Duo verò in summa prominentia foramina sunt: & hæc in pulmones vsque pertinentia natura terebrauit, duplicis tibiæ imaginem referentia. Hac sanè fistula tanquam nare ad respirationem, necnon & vice manuum, id animal vtitur. poculum etenim, quum velit, hoc processu corripit, complectitúrque, & valide retinet: neque ab eo quispiam vi eripere possit, nisi alius sit potentior elephas. herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribúsque dentibus carnes edendo vitam ducit. prælongi enim pedes longè à terra distans animal sustinent. quinetiam breue (vt diximus) collum est. ore igitur humi pabulari non potest. Nonnunquam & cornuum ab ore processus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quotcunque venatur, hac complexus, ventri futura alimentum in os detrudit. Ritè igitur primi illi προβοσκίδα hãc vocarunt. "nam πρό, *id est ante se*, animal hac βόσκεται, *id est pabulatur*. Verũenimuero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet. eadẽ enim causa est. Quòd si sitiat, proboscidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam respirans, vice aeris, multum aquæ attrahit: vbi verò impleuit narẽ, ceu poculum, in os instar fluminis effundit: deinde iterum attrahit, iterúmque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam nauem compleuerit. Corium habet asperum, crassissimúmque, tumoribus inæquale, fissuras habens, ceu semitas prælongas, alias diuisuras concauas transuersas, alias verò obliquas valde profundas. totum tripodonio persimile est. Pili autem aliis quidem animalibus natura, aut setæ sunt, elephanti verò sordida lanugo est. Infinitæ sunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cætera animalia. Etenim retrouersus quandoque secundum genu flectitur, quemadmodum & homo, & mammas prope axillas habet, vt mulieres. Cæterùm non in præsentia mihi opus est de animalis huius natura tractare, nisi quatenus ex eo & morbus elephas vocatus patefiat, quótque ægrotantis forma huius animalis naturæ similia obtineat, agnoscatur. Morbum quoque hunc, leonem vocauerunt, ob episcynii, *id est extremarum* A *frontis rugarum*, similitudinem: de qua posterius dicam. Satyriasis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentémque coeundi libidinem. Necnõ & Herculeus dicitur, quoniam eo nullus maior est, neque valentior. Magnus est quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam est omnium longè efficacissimus. est etiam visu fœdus, & in omnibus terribilis, quẽadmodum & elephas belua. Ineuitabilem quoque affert interitum: quandoquidem à mortis causa ducit originem. Ea, ingeniti caloris frigiditas est non exigua, vel potius con- B gelatio, ceu quædam sæua hyems: quum aquam in niuem, aut etiam grandinem, aut crystallum, aut glaciem cõuertit. hæc est communis mortis ac morbi causa. Verũtamen neque vllam insignem cõiecturam morbi principiũ obtinet: neque vlla noua atque inusitata labes hominem incessit: neque in corporis summis partibus repræsentatur, vt protinus videre quis possit, & incipiẽti malo resistere. sed in visceribus (tanquam domo Plutonis) delitescens ignis iam succenditur, internorúmque victor, rursum in superficie aliquando exardescit. Plerunque sanè à facie hæc C pestis incipiens, tanquam ignis de specula procul conspicuus effulget: nõnullis verò ab extrema cubiti curuatura, à genu, à manuum pedúmque articulis. Idcirco autem huiusmodi hominum salus desperata est, quoniam medicus ad morbi debilissima initia artem nõ adhibet, negligẽs, & ægrotantium calamitatis ignarus. Tardi enim sunt, vt ab aliqua leui & vulgari causa, somniculosi, quieti, sicca aluo. Hæc etiam sanis haud valdè inusitata sunt. In morbi autem crementis respiratio graue olet ob interni spiritus exhalationem. Huiusce rei aer, aut quippiã aliud extrinse- D cum, causam præbere videtur. Lotium crassum est, album, turbidum, quale iumentũ reddit. venerem appetunt, crudorum & incõcoctorum distributio fit: neque istorũ est sensus & meditatio, (neque enim concoxerint nécne percipiunt) & cruditas hæc concoctioni similis est. nam ipsis haud frequens est in optimum aut familiare concoctio. Digestio verò facilè fit, tanquam in suum ipsius alimentũ raptim morbo attrahente. propterea valde siccitate inferioris ventris laborant. Tumores alii iuxta alios exurgũt, nondum quidem continui, sed crassi & asperi: & intersti- E tium tumorum discissum est, vt elephãtis corium. Venæ latæ sunt, non sanguinis redundantia, sed cutis crassitudine. Non multo post autem & sedes declarat, vniuerso corpore in æqualem tumorem distento. Pili in omni corpore præmoriũtur, in manibus, femoribus, tibiis. item in pube, in mẽto rari sunt: rara quoque in capite cæsaries: quod verò maius est, intempestiui cani & caluitium affatim subitóque ingruunt. non multo pòst autem pubes & mentũ glabrescunt. Quòd siqui pauci pili remaneant, hi magis dedecent quàm qui defluxerunt. Capiti cutis altius rescis- F sa est: rimæ autem frequentes, profundæ, asperæ sunt. Tumores in facie duri, acuti: nonnunquã fastigio albido, basi viridiore: pulsus pusilli, graues, tardi, tanquam per cœnũ vix se mouentes. Venæ temporum distẽtæ sunt, & sub lingua: ventres biliosi. lingua grandinosis varis exasperatur. Neque inopinabile est & omne corpus talibus scatere tuberculis: quandoquidem & in victimis prauos humores habentibus carnes grandinis plenæ sunt. Sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatib[9] apparebit, impetigines summos digitos infestabunt, ge- G nua pruriẽt, pruritúsq; cũ voluptate scalpetur. Ambit verò impetigo & mentũ nonnunquã in orbẽ. rubent malæ cũ tumore haud ita magno: oculi caliginosi, ænei coloris sũt: supercilia prominẽtia, crassa, glabra, deorsũ versus põdere vergẽtia: cõtractis glabellis eminẽs tumor insurgit: color liuidus aut ater est. episcyniũ vehemẽter cõtrahitur, vt oculos cõtegat, quẽadmodum irascẽtibus aut leonib[9] accidit: vnde & leonina hæc ægritudo vocatur. Igitur neq; leoni neq; elepãtho solũ, verũetiã nocti tenebrosæ æquales sũt. ὑπώπια *.i. sub oculis insurgẽtia ossa*, & nares cũ atris tumo- H ribus salebrosæ extãtésque sunt. labiorũ prominẽtia crassa est, pars autem inferior liuescit, nasus tumet, dentes non albi sunt, sed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia, obstructæ, elephanticæ, vt grandiores consueto esse videantur. Vlcera in basi aurium sunt: sanies defluit, pruriunt. Totum corpus rugis asperis exaratur: necnon

& altè descendunt scissuræ, veluti nigri in corio sulci. propterea & elephas huic morbo nomen est. Plantarum & calcaneorum vsque ad medios digitos fissuræ sunt. Quòd si plus augescat malum, tumores malarum, menti, digitorum, genuúmque vlcerosi fiunt. vlcera fœtida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgũt, super alia alia mitescunt. siquidem membra hominem diu morte præueniunt, quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totæ manus. Neque enim hæc labes prius perimit, à turpi vita, sæuísque cruciatibus liberans, quàm membratim dilaceratus homo sit. At longæua est, quemadmodum & elephas animal. Sin autem membrorum recens dolor sit, longè acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia est, non obtusa, sed gustatus qualitatis expers est: nullàque edendi ac potandi delectatio. omnia verò ob doloris cruciatũ oderũt. alimẽto priuatur corpus: rabiosa inest cupiditas: spõtinæ sunt lassitudines, singulorum membrorum species hominẽ grauitate inusitata premit, quantũlibet exigua membra sint. Quinetiam corpus omnia grauatim fert: non balneis delectatur, non illuuie: non cibo, non ieiunio: non motu, nõ quiete. ab omnibus enim morbus alienus est. somnus tenuis, vigilia peior, mala sua cogitans: spirandi vehemens difficultas: suffocationes fiunt acsi laqueo strangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem somnum in mortem dormientes. Itaque tales quũ sint, quis non aufugiat? aut quis non auersetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater sit, quum metus est ne morbus communicetur? Propterea multi in solitudi-

A nes & montes, sibi charissimos abduxerunt: aliqui eorum egestati, quoad viuerent, subuenientes, aliqui verò minimè, quum eos vita defungi mallet. Fama est, eorum quẽdam qui in solitudinem expositi erant, ex terræ latebris reptãtem viperam intuitũ, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, vt malo malum commutaret, viuentem viperam edisse, neque prius è vita migrasse quàm omnia ipsius membra computruerint atque exciderint. Alterũ præterea ferunt, viperam in musti dolium irrepsisse conspicatum, quum mustum ad satietatem ingurgitasset, vo-
B muisse, multúmque veneni simul cum musto reiecisse, quoniam in musto fera extincta fuerat: iterúmque hominem mustum largissimè potasse, vitæ pariter ac morbi finem quærẽtẽ. Vt verò satiatus iuxtà inebriatúsque fuit, primũ quidem humi prostratus instar morientis iacebat: posteaquam deinde graui sopore experrectus est, ebrietatémque discusit, in primis comæ defluxerunt, præterea digiti & vngues, deinceps omnia in ambitu corporis mẽbra contabuerunt. quoniam verò adhuc in semine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti
C ex cera creauit. alios enim crines enutriuit, vngues nouos & nitidam carnem instaurauit, ac vetus corium, seu serpentis senectam, exuit, & tanquam alter homo ad vitæ munia reuocatus est. Ita habet fabula nõ admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. Malum enim malo pulsum esse probabile est: naturam verò ex residua vitæ scintilla hominẽ redintegrasse, haud ita à ratione abhorret vt monstro simile esse videatur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI, De morborum acutorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

PROOEMIVM.

Acutarum ægritudinũ medicamina speciebus signorum contigua sunt quæ superioribus libris à me comprehẽsa fuere. Quæcũque sanè in febrium curatione fiunt secundum ipsorum differentiã, & secundum morborum speciem, & in ipsis diuersitatem, eorum plura in tractatione de febrib⁹ explicabuntur: quotquot autẽ cum febribus acuti morbi fiunt, qualis phrenitis est, aut sine febribus, qualis apoplexia, eorum duntaxat medicamina commemorabo: vt ne aberrem, neque verbosior sim, alia in aliis describens locis. Idem verò principiũ quod & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

CVRATIO PHRENITICORVM, CAP. I.

Aegrotum cubare conuenit in conclaui mediocris amplitudinis, aeris temperati, hyeme tepidi, æstate frigidioris. vere autem & autumno secundum temporum naturas coniectura vti decet. Deinde quiescere iubendum est & ægrotos ipsos, & omnes domesticos. Acutè

D nanque audiunt phrenitici, & strepitibus irritantur, nec non & ab iis in furorem aguntur. Parietes læues sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas aut aliquid exertum habentes. neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat. nam præ oculis falsa quædam simulacra obuersantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contrectant: omnísque occasio citra causam manuum agitationem prouocat. Cubilis longitudo & latitudo moderata sit: quò neque in ampliori volutari iactarique possit, neque à nimis angu-
E sto delabi. Stragulæ vestes glabræ sint, vt ne floccos colligere in mentem veniat. In molli lecto decumbant: nam durum stratum neruis ingratum est. Non minimè autem inter cæteros ægrotantes phrenitici neruis laborant: facilè enim conuelluntur. Amicissimi eos inuisant: fabulæ & sermones animum ne vellicent: quum delectabilia omnia esse oporteat, illis præcipuè quorum iracunda insania est. Vtrũ in tenebris an in luce habendi sint, ex morbi natura cõiicere debemus: nam si ad lumen efferãtur, & quæ non sunt cernunt, & quæ nõ adsunt cogitãt, aut pro aliis alia cognoscunt, aut quasdam nouas & vanas i-
F magines accipiunt, atque in summa, lucẽ, aut quæ in

luce sunt, extimescunt, obscuro loco eos continere præstat: sin secus se habeant, lucido. Bonum est autem ad lucem resipiscere, placarique insaniam. Ne diu à cibis abstineant. cibi verò humidiores sunto, paucioresque & cõtinui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibẽdi cibi esto in vtriusque remissionibus, febris videlicet atque delirii. Quòd si ab inedia furant, & non desinat febris, cibos dare non valdè febrim lædentes vtile est. Nempe bonum est febrim deliriumque in accessionibus remissionibusque concordare, quò exhibendi cibi opportunum tempus inueniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis necne mittendus sit. Si mẽtis quidem alienatio vnà cum febre à principio inuaserit, vena in cubiti curuatura primo aut secundo die, media potissimum secanda est. Quòd si nonnisi tertio aut quarto die delirium accedat, vsque ad primum decretoriorum dierum circuitum venæ sectio differenda est. At si vltra conueniens tempus, vt puta sexto aut septimo die, superueniat, *venæ sectio dimittenda est. multo enim antè iudicationes in acutis morbis euacuandum est, aut purgandum, aut aliis irritationibus vtendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet à principio secet. phreniticis nanque malum est in syncopã facilè mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit, & iuuenis plurimo cibo, & largissimo vini potu saginatus, hæ ad phreniticidem rationes non pertinent: verùm istis & citra delirium, multum sanguinis hauriendum est: longè autem minus auferendum si iidem phrenitici sint. Veruntamẽ audacius vena soluenda est, si à præcordiis non à capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est: caput verò sensus neruorumque originis locus est, sanguinemque potius à corde trahit quàm aliis distribuat. Igitur si membrum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non conuenit. quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, à quibus non modica noxa prouenit. Quòd si vires patiantur vt quantum sanguinis satis est euacuetur, semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus cõteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuæ febres sunt, neque remissiones longas habent, sed breues & latentes subleuationes. Cæterùm si ante mediocritatem defecerit æger, ad secundam remissionem differendum est, nisi longo tempore pòst ventura sit: quòd si nõ sit, vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione, protinus sanguis detrahendus est: quantum verò mittendum sit, facultas ostendet. Esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maximè: aridiores enim sunt quàm si sola adesset febris. Neque mulsa danda nisi biliosi sint: nam facilè à biliosis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua aut mulsa conuenit. Bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere, quales satureia, aut apio, aut anethó incoctis fieri solent. hæ nanque bonam spirationẽ conciliant, & vrinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. Omnia olera prosunt: sed maluæ potissimum lentor bonus est, & ad linguæ arteriæque læuorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus, cucurbita, & quicquid suis temporibus optimũ fuerit. Ordei verò mundati cremor liquidissimus quidẽ in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiórque sit, quanto plus temporis morbus progressus fuerit. Verùm in iudicationibus & paulo ante iudicationes cibus subtrahẽdus est. Si morbus longiori tempore producatur, cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quò sufficiat ægrotus: quando extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerunque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolui. Ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito. quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito, quoniam caput & mentẽ percutiunt. Verùm si necessitas vrgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus, mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto: aliorũ singula calida aqua dissoluito, si roborandi duntaxat oris vẽtriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non vsqueadeo vinosa facultas dissoluẽda est. Cibi quidem (vt semel dicam) huiusmodi sunto. Irri-

A gandum verò caput est refrigerandi causa, oliuæ acerbæ contritæ vnguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. Quòd si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent, rosacei parem modum in principio misceto: adhuc verò plus rosacei addendum, quò magis extrà intràque caput roboretur ac refrigeretur. At si mens labefactetur, & loquutio euariet, serpylli comam oleis incoquito: aut hederæ succum aut sanguinalis affundito. Si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet, peucedanum & spondylium oleis inferuefacito, & aceti parum instillato:
B hæc enim halitus & caliditatem difflant, crassásque humiditates, quæ & ipsæ delirameti causæ sunt, discutiunt. Cauere autẽm conuenit ne in ceruicẽm ac tendones madefactio descẽdat. tendonibus enim atque neruis inimica est. Nempe irrigandi semper occasio est, præterquam exacerbationis initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissimè vigente morbo, quum maximè insaniunt, tum maximè irrigãdum est humore frigido: atque æstiuo tempore, multo magis refrigerato, hyeme verò, tepido. Vt mitescat autem delirium, posca
C aut conyzæ decocto cum spongia facies fouenda est: deinde œnanthino aut crocino vnguine linenda: quinetiam nares & aures iisdem imbuẽdæ. hæc enim somnũ alliciunt. Siquando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur, sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, iactantur autem, & è lecto prosiliunt, iis somnus & quies conciliandi sunt: primùm quidem caput rosaceo mero irrigãdo, aut amaracino, cum succo hederæ, aut serpylli, aut etiam ferulæ decocto. Magis autem soporiferũ est papauer in oleo elixum, capitis sincipiti superdatum,
D aut in aqua faciei per spongiam impositum. Ipsæ quoque integræ herbæ (si proximè lectæ fuerint) virides ceruicalibus subiiciendæ sunt. crassant enim madefaciúntque spiritum aridum tenuémque, & caliginem quandam sensibus obducunt: graue autem & torpens est caligo: id verò est somni principium. At si valentioribus auxiliis egebũt, ipsa etiã papaueris lacryma ex aqua frons inungẽda: quinetiam nares ea linendæ, & in aures infundenda est. Contrectatio pedum suauis ex oleo: capitisque attactus efficax est, sed potissimum si tempora auresque scalpan-
E tur. nam & ferarum iram furorémque aurium & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique verò vsitata somnum accersunt: nautis in cymba decubitus, & maritima nauigatio, & littorum sonus, & vndarum murmur, ventorúmque bombus, & maris nauisque redolentia: musico tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium: ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. Cæterùm præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata ad-
F hibeto, si phlegmone subsit atque durities, flatúsque distendat. Oleum quoque ex oliua bene matura, nequaquã acerba, iniicito: id enim crassum est, & viscidum, & calefaciens. Hæc vtique in inflammatione facienda sunt. Iniiciatur verò in ipsa anethum, aut conyza: bonum quoque est si simul omnia. Quòd si adsit etiam inflatio, cumini & apii semina adiicito, & quæcunque lotium flatúsque prolectant: necnon & nitrum cribratum inspergito. Verùm si in iecore vitium dolórque fuerit, lanas ab oue sordidas accipito, oleum verò acerbũ, aut rosaceum, & sapã Græcã
G aut Creticam admisceto: ferulámque incoquito, atq; omnibus in vnũ succum permixtis iecur irrigato. Ad lienẽ verò oleũ cum aceto bene facit, aut si magis quàm prius turbet, posca, & pro lanis spongia mollis adhibeatur. nam mirũ in modũ his gaudet mitescitq; lienis. Porro si præcordia interius sint, sursúmque trahantur, & circuntenta cutis sit, optimum hoc remedium erit loco vnguinis, aut vnà cum ipso crasso tantundem opportunum est. cunila verò & rosmarinus incoquantur: anethum quoque non iniucundum erit. Quòd si cataplasmatis tempus erit idoneum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus vten-
H dum est: materia sit autem, lini semen, fœnum Græcum, ordei tenuis farina. Bonum est autẽ & faba, & eruũ, si vẽter intumescat: pariter & miliũ torrefactũ, in sacculo positũ, leue mollé q; fomentũ est: pinsitũ verò & aqua intercutẽ laborantibus, cum melle & oleo & lini semine cata-

plaſma bonum eſt. Flores autē & herbæ & ſemina quæcū-
que à me in irrigationibus poſita ſunt, & in cataplaſma-
tibus eadem ſunto. Mel verò & cum ipſis bonum eſt, vt a-
rida cogantur, miſceantúrque ſqualentia, atque vt calor
diutius permaneat: ipſum quoque ſolū bonū eſt pro cata-
plaſmate ſemicoctum, & ad irrigandū, ſi cum aliquo hu-
more liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiúmque e-
uocat, & ardores obtūdit. Nam hæc quoque mulſa epota
præſtat: hiſque plura & meliora, ſi interius arteriā, pulmo-
nes, pectus, & ventrē ſubeat. Aſſiduè verò aluus irritanda
eſt glandulis, aut illitionibus (ſæpius enim ſiccеſcit) vt à
capite materiæ detrahantur, & à pectore halitus difflen-
tur, & alui purgamenta excernantur. Quòd ſi multis die-
bus vēter ſuppreſſus fuit, ipſum mulſa, oleo & nitro ſub-
luere op⁹ eſt. Verùm ſi nō ſatis phlegmones exhalationes
deſierunt, cucurbitulam affigens incidito qua parte phle-
gmone extumuit, & maior apparet: vnā autē aut duas af-
figito, prout phlegmone ſignificauerit, & vires præcepe-
rint: & ſanguinis detrahendi copiā ab his cōiectare opor-
tet. exceſſus enim ſyncopæ author eſt. Primo quidē aut
altero die madefactio eadē eſto, tertio verò ceratū cū ali-
quo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epi-
themata in inflāmatione, ſi facultas ſit, ex hyſſopo, fœno
Græco ex mulſa decocto, terebinthi arboris reſina, & ce-
ra: olea verò in iiſdē eadem. Quòd ſi nihil iſtis delirium
remittat, tōdere caput neceſſe eſt: ſi lōgiſsimi crines ſint,
primū dimidios: ſi breuiores, ad cutim. Poſtea, prius refe-
ctis viribus, cucurbitula vertici capitis affigenda eſt, ſan-
guíſque hauriendus: verùm prius inanis cucurbitula in-
terſcapulo adhibeatur. Cæterū quoniā thoracē in omni-
bus acutis morbis medicari oportet (nam prorſus ipſe cū
corde & pulmone laborat) primū quidē ob ſpiritus modò
calidi, modò frigidi neceſſitatē, præterea ab ardenti fe-
bre, & tuſsi, & humorū prauitate, & neruorū cōmunione,
& oris ventriculi noxa, necnō ſuccingentis mēbranæ, &
ſepti trāſuerſi vitio (cor enim ſi maiori aliquo malo op-
preſſum ſit, nunquā ſaneſcit) in phreniticis vtique & hæc
in primis mitiganda ſunt. ſiquidem nōnullis mētis alie-
natio ab aliquo eorū quæ in pectore ſunt, vitio exoritur.
ea verò ſunt, ſpiritus calidus & ſiccus, ſitis acris, ignis into
lerabilis, qui vndique in thoracē cōfluit, & prauitas quidē
à domeſtico calore cōmutato & maior & moleſtior pro-
uenit. Ab aliis etiā mēbris in thoracē cōtributio fit: extre
ma nanque frigida ſunt, caput, pedes, ac manus: ſuper hæc
autē thorax eſt. igitur humectādi refrigerādiq; auxilio e-
get. Humectatio quidē fit ex oleo in quo chamæmelū, aut
nardus incocta ſit. Æſtate verò & ſapa Græca bene faciet.
At ſi epithematibus vti deceat, palmulæ vino auſtero ma-
ceratæ, deinde cōtuſæ in placentā cū nardo, polenta atq;
œnanthe, ſuaue pectori cataplaſma fuerint. Refrigerant
quoq; mala pinſita cū maſtiche & ſertula: quæ omnia ce-
ra & nardo excipiantur. Sin autē & os vētriculi torpeat, &
à cibis abhorreat, ſuccū abſinthii aut comāvnà cū his te-
rito: ipſo etiā in oleo incocto præcordia irrigato: & aquā
in qua maduit, aut ipſius ſuccū ante cibū propinato, duos
ſcilicet aquæ illius cyathos, *aut ſucci, ad amaræ fabæ ma
gnitudinē, ex aquæ cyathis duobus. At ſi os ventriculi ar-
dor malè habet, nō ratione morbi, ſed ita vt ipſū dūtaxat
ab acrib⁹ ſalſisq; humiditatib⁹, ſiue à bili mordeatur, atq;
ſiti perareſcat: lac aquæ admixtū in cibis exhibēdum, he-
minæ videlicet dimidiū vno aquæ cyatho temperatum:
atque ita huiuſce lactis plurimū ſorbeat, nōnihil etiā cū
pane aſſumat. Veruntamen ſi ardor hominē torqueat, &
ſitis, & anxietas, & furēs inſania, & frigidæ cupiditas, pro-
pinanda quidem frigida eſt, ſed non tanta quanta in ar-
dore morbo abſque phrenitide propinatur. In iſtis enim
timendum neruis eſt: itaque danda eſt, vt ori ventriculi
ſubueniatur. pauca verò ſatis eſt: parum enim potāt phre-
nitici. Cæterùm ſi in ſyncopam prolabantur (nam & hoc
accidere ſolet, viribus euaneſcentibus, in ſudorem lique-
ſcente homine, omnibus humoribus extrorſum impetū
facientibus, tenore ac ſpiritu fathiſcētibus) tunc cura de-
lirii poſthabetur: ſed quum metus ſit ne in vaporem hu-
miditatémque homo diſſoluatur, vnicum ſubſidium vi-
num eſt. celeriter enim ſubſtantiam alendo inſtaurat: &
quoquouerſus ad extremitates vſque permeat, tenori te-

A norem apponit, & ſpiritum torpentem expergefacit, fri-
giditatem calore temperat, laxantem madorem adſtrin-
git, extrorſum erumpentia atque diffluentia coercet, ol-
factu ſuaue delectat: vires demum fulcire ad vitam pro-
rogandam poteſt: atque in inſania ad animum demulcē-
dum optimum eſt. Hæc omnia epotū vinum ſimul præ-
ſtat. iracundia nanque molleſcente animo conquieſcit:
atque ipſimet ad recreandas vires cibos accipiunt: quin-
etiam ſeipſos ad voluptatem replent. Nempe ſi iam plus
temporis morbus extrahitur, & febris ignaua eſt, & deli-
B rium in fatuitatem vertitur, & præcordia non vſqueadeo
læſa ſunt aut tumore, aut inflatione, aut duritia, ſed in ca-
pite potiſsima morbi cauſa eſt: audacter lauare oportet,
atque ſæpius caput perfundere. habitus nāque ſanabitur,
& caput difflabitur, & omne corpus exhalabit. Atque ita
ſiccitas obtūditur, & ſenſus caligo diſcutitur, & mens ſta-
bilis atque inconcuſſa firmatur. Hæc vtique ſunt tollendi
morbi præcepta.

CVRATIO LETHARGICORVM, ID eſt veternoſorum, Cap. II.

C LEthargici, *id eſt veternoſi*, in luce & ad ſolis radios col-
locētur (morbus enim nihil aliud eſt quàm tenebræ)
& magis in loco calido habeantur: ipſius enim cauſa eſt
inſita frigiditas. Cubile agitabile ſit: ſtragulæ veſtes, parie-
tum picturæ, omnia ſint varia, quæcunque viſum prori-
tare queunt. multus habeatur ſermo: pedes premēdo tra-
ctentur: vellantur pili: membra ſcalpantur. Si altus ſopor
obtineat, vociferandum eſt: iracundè increpandus eſt æ-
ger, iis quæ timere conſueuit, deterrendus: quæcunque
prius optabat expectabátque, annuntianda ſunt: omnia
D ad ſoporem diſcutiendum, contrà atque in phreniticis,
moliēda. Quod ad veternoſorum euacuationem attinet,
hæc nouiſſe oportet: ſi alteri morbo, vtpote phrenitidi,
ſuccedat veternus, venā ne ſoluito: neque alicunde mul-
tum ſanguinem educito: ſed ventrem ſubluito, non ſo-
lùm ſtercoris educendi cauſa, ſed etiam vt aliquid à ſu-
perioribus partibus reuellatur, & à capite deriuetur. Igitur
multum inſit ſalis & nitri. Optimum verò ſit ſi ſublutioni
caſtorium inſpergas. imum enim inteſtinum veternoſis
frigidum eſt, & ad excretionē emortuū. Quòd ſi non per
E ſucceſsionē ſed ſuopte ingenio veternus incipiat, & æger
plenus eſſe videatur: ſi ſanguinis *plenus*, vena in cubiti cur-
uatura ſecanda eſt: ſi pituitæ aquoſæ, aut aliorum ſucco-
rum, purgare opus eſt cnico ex ordei cremore, aut nigro
veratro ex mulſa inter initia, ſi mediocriter purgare ve-
lis. Sin autem copioſius, medicamenti quod hieram, *id
eſt ſacram*, vocant, pondo drachmas duas ieiuno dato cum
mulſæ cyathis tribus: atque tantiſper expectās quoad pur-
gatio confecta ſit, tunc cibos, ſi opportunum ſit, exhibe-
to: ſin minus, in poſterum diem alimentum differto. Nō-
F nunquam ſanè & veſperi hieræ drachma cum aquæ aut
mulſæ cyathis duobus diſſoluta, in tempore datur. Nem-
pe inedia malum eſt, malum eſt & cibi multitudo. Igitur
exiguo cibo vti ſingulis diebus oportet: neque ſubitò ac
penitus ieiunandum eſt. os enim ventriculi per totum
diem refectione caloréque indiget. Quinetiā cibus eſto
attenuans, & aluum leniens, in iuſculis magis quàm legu-
minibus, gallina, cenchride. *Herba verò Mercuriali aſsi-
duè vtitor: acetúmque affundito, & ſuccis iniicito, ſi for-
tè ſucco ptiſanæ vtendum ſit. Bonum autem ſpiritū red-
G dit vrinámque citat fœniculum, apium, olera, aut horum
ſemina. Item porrum acrimonia ſua proficit, & braſſica
cum oleo & garo. Optimè facit & cuminum dulce cum
braſsica ad flatus dirigendos & lotium euocandum. Ve-
ſica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque
infeſtāt. Irrigationes capitis tales fiāt quales & in phreni-
ticis. Vtriſque enim ſenſus pleni halituū ſunt: quos refri-
gerando, adſtringēdóque, roſæ atq; hederæ ſucco propul-
ſare neceſſe eſt, aut dirigere per tranſpirationē extenuāti-
bus: exēpli cauſa, ſerpyllo, aut aceto cum roſaceo. Si nerui
H doleāt & totū corpus, ſed multo magis extrema frigeſcāt,
caput ceruicémq; caſtorio cū anethino oleo inūgito, atq;
irrigato. quinetiam ſpinā eodem Sicyonio, aut gleucino,
aut veteri oleo admixto perfundito: necnō & *manus ad
humeros vſque, & pedes vſque ad inguina perungendi
ſunt. Nonnullis quoque veſica eſt humectanda: quæ tan-

quam neruus patitur: & tanquam vrinæ iter laborat: insuper humorum acredine vexatur: biliosum enim lotium est. Sin autem maior tremor adsit, & conuulsionem minetur, necessariò & Sicyonium oleum capiti superfundẽdum: sed breuis eius vsus esto. Quòd si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida, inflata, distentáque, aut introrsum vergentibus præcordiis concaua efficiatur: madefactiones & cataplasmata eiusmodi sint cuiusmodi in capite de phreneticis comprehendimus. Cucurbitula minimè vtitor, si à phrenitide in hanc labem incidit: audacius verò cucurbitula vti poteris si ab initio morbus iste inuaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam affigere necesse est. postquam verò interuallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare: quandoquidẽ ea parte euacuare sine vlla virium molestia possumus: & flatus supra infráque eliciendi sunt. Veternus enim flatus colligit: & in ventriculis & in toto corpore ignauia, marcor animæque defectus conspicitur. Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. Rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito. sic enim magis flatus digerit: cũ his verò & terebinthinæ resinæ pars vna misceatur. Fotus quoque flatus prouocat aut cũ sordidis calentibúsque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, vbi hyssopum, aut origanum, aut pulegium, aut rhyte incocta sit. Euocant autem flatus & quæcunque ante cibos propinantur: quæ vtique pituitam bilémque ab intestinis & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum Creticum, origanum, acria quidem sunt, sed eductoria. Adiantum, graménque flatus & lotia erumpere faciunt. Si manus & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi verò non possit, ad demoliendam calamitatem, cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta sit, duplum in imum intestinum infundatur: idque per plures dies faciendum. Vltra verò vtilitatem quæ ex hoc prouenit, (nam suprà infráque flatus expellit, & nonnullis vrinam stercúsque detrudit) si fortè in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nerui efficiũtur, & habitus ad calidum siccúmque permutat: morborúmque constitutiones conuertit. Optimè etiam proficit si in nares inspiretur: nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit: & quemadmodum per vesicam vrinam expellit, ita & per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suaui caliditate præstat, & melius quàm alia sternutatoria, scilicet quàm piper, veratrum, radicula, euphorbiũ. Nam hæc ad primum atque vltimum attractum immitia sunt, & caput sensúmque perturbant. Castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, quum & alioqui capiti conducat: quandoquidẽ nerui vndique ex capite oriuntur: morbis autem neruorum castoreũ medetur. Cæterùm ipsum cum aliquo aut aliquibus ex suprà comprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbauerit, diutius verò caliditatem accenderit. Nares prorritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur, acria quidem ad sensum, sed facultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia, aut arida aceto perfusa. Acribus pharmacis pedes genuáque illinantur. Materia esto calefaciẽs, & ex adiectione mordẽs. nam vtroque veternosis opus est ad calorem excitãdum atque vigiliam. Primùm igitur vrtica crura verberato. tenuissimæ nanque vrticæ partes adhærentes nõ diu perseuerant: *sed pruritum & dolorem non grauem inferũt: mediocriter verò stimulant & tumefaciunt, & calorẽ excitant. Quòd si hæc vehementiora fieri volueris, lemnestidis atq; euphorbii pares portiones cum vnguine gleucino illinito. Optimum quoque est scillæ crudæ laminis perfricare, sed à mẽbris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtum cum vnguine, nisi id medicamentosum sit, *quale est cyprinum, aut gleucinum, aut Sicyonium. Si præter hæc altus adhuc sopor occupet, proderit syluaticum cucumerẽ ex aceto tritum, & æquæ sinapis portioni admixtum imponere. Acre verò est id cataplasma, celeritérque ruborem

A concitat: celeriter quoque calefacere potest. Verùm ne pustulas vulneráque efficiendo periculũ inferat, frequenter detrahendum est cataplasma, atque nunquid horum acciderit inspiciendum. Hæc vtique ad ipsius torporem ac veluti demortui languorem discutiendum, quolibet morbi tempore, præter exacerbationum inuasiones, molienda sunt. Quòd si iam sensum recuperet, pondus tamẽ aliquod in capite insit, & sonus aut bombus obstrepat, etiam per os pituita elicienda est. Mastichen in primis mãdendam exhibe, vt continenter expuat: postea rursum v- B uam taminiam, granum Gnidium: sed omnium maximè sinapi, & quoniam vsitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac siquis sponte ipsum deuorauerit, quæ in ventriculo sunt, disiicere potest: potest etiam aluũ madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando casu hæc mihi euenerunt, quum homo quidam me consentiente ipsum deuorasset. Bonus autem magister est experientia. opus est verò & & ipsum periculum facere. *imperitia nanque timoris & cautionis causa est. Caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere C proficiat, vt transpiret, radendum est: quinetiam ad vsum acrium medicaminum, vt eius quo ex lemnestide cõstat, aut hydar, aut thapsia, aut sinapi humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdãdum est: quúmque horæ spatio ibi permissum fuerit, spongiis calidis fouere opportunum fuerit. Item ex vsu erit & lauatio, omnibus iam, aut saltẽ plurimis & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente: vbi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

D

DE CVRATIONE MARASMI, id est tabis, Cap. III.

IStos sanè si & tabes malè habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimouendo. Tabis quoque lac medela est, & nutricatio, * & ventris calefactio, & vesicæ lenitio. Quinetiam eadem huic vitio quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. Castoreum vtique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. Mulieribus autem qualia his similia E ab vtero vitia oriantur, in libro de muliebribus morbis à nobis disputabitur.

DE CVRATIONE APOPLEXIAE, Cap. IIII.

APoplexia validus planè morbus est. *nam in omnibus exanimes sunt, quorum & corpus & mẽs stupet. Si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) nõ liberatur, & morbi magnitudine & ætatis miseria oppressus. Quibus autem notis morbi magnitudo coniectanda sit, antea à nobis positum est. Si iuuenis æger sit, debilis F est apoplexia, non tamen facilè remouetur. tentãda igitur curatio est. AEquale sanè adiutorium, vtpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est: nisi quis plus quàm cõueniat mittendo delinquat. modum autem coniectare difficile est: nam si paulo plus detraxeris, hominem planè strangulasti: (ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est: quum sit vitæ corporísque alimenti fomes) si minus detraxeris quàm causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim causa permanet. Sed præstat minus detrahen- G do delinquere: nam si minus detractũ esse visum sit, aliqui verò optimi successus apparuerint, iterũ venã rescindere cõgruens fuerit: scindenda est autẽ vena in conc auo cubiti. hæc enim in sinistro fluida est. Simul quoque in pusilla apoplexia & resolutæ partes cõsiderandæ sunt, in sinistróne an in dextro latere resolutio sit: à salubribus enim partibus (vt dicere mos est) sanguinem haurire oportet. hâc enim sanguis facilè delabitur: hâc etiã à læsis partibus materia deriuatur. Igitur si absque euidẽti causa attoniti reddantur, sic de secãda vena ratiocinãdum est. At si ab ictu, aut delapsu, aut cõprehensione in hanc labẽ in- H ciderint, in aliud tẽpus res differenda est: nõnullis verò ad medelã atque vit am id solũ satis fuit. Cæterùm si frigiditate multa, & torpore, & sensuum abolitione hominem occupante, vena minimè scindenda videatur, subluenda aluus est, vt multitudo ab intestinis extrahatur,

(plerunque enim ex voracitate & crapula in morbum talem prolabuntur) vtque humores caput occupantes reuellantur. Sublutio planè acris esto, pituitam, bilémque subducens. Igitur nitrum solum ne habeto, sed etiam euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ aluo modus vsitatus est) & cucurbitæ agrestis interanea, aut cētaurii comæ decoctum ex oleo, aut aqua. Optima quoque sublutio fuerit, mellis consuetæ portioni ruta adiuncta, & cum vnguine elixa, & terebinthi arboris resina, & sal pro nitro, & hyssopi decoctum. Quòd si per hæc subsidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut sensum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu restituto, aut facie vtcunque meliora significante, spes salutis concipiēda est, audaciúsque subueniēdum. Interim igitur roboratis viribus, purgatorii medicaminis, quod sacrum vocant, ieiuno maximè quidem integra potio dāda est: sin vires prohibeāt, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitādus est, sensim eum qui ferunt gestantibus: frequenter verò, quò lassitudo arceatur, interquiescat: ac, si aluus liquida sit, libens admittito: sin secus, aquæ aut mulsæ cyathos duos potui dato. Sin autem & dum purgatur nauseabundus sit, id ne prohibeto. nam & illa distentio vigorē quendam ad expergefaciendum præstat, & pituitæ vomitus morbi causam euellit: sensum verò, & caput, & neruos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio administrāda purgatione satis differuimus. Totum verò hominem lanis inuolutum oleo Sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri: aut singulis seorsum, aut simul mixtis. Sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parū colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valētior reddenda est: sint verò tenuiter contrita & cribrata. At mirā habet vim ad resolutos castoreū, etiā illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longè potentius est si cum mulsa potui detur: portio verò tanta sit quantam in veternosis nouimus. Coniectare autem oportet & ætatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. Nēpe inunctiones irrigationibus præstant, facilius ferūtur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectū & stragula inquinant: *ægrotis verò id inutile est: illæ autē inhærētes corpori in colliquatas partes à calore sorbentur. quinetiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est. nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est quæcunque à me suprà dicta sunt: cum ipsis verò castoreum. Accipitur itaque resina terebinthi arboris, euphorbium, lemnestis, *hoc est adarce*, pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri Ægyptii triplum: ceræ quantum ad liquida conspissanda satis sit. Cæterùm medicamina multo magis quàm hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. Epiplasmata quoque duris distentísque partibus superdāda. Horum *sylua est, lini semen, fœnum Græcum, farina ordei, mel: oleum vbi ruta aut anethum incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa vsque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto verò & tractabilia, & temperatura suauia. Siquidem adhuc febre vacant, aut leuiter febricitāt, posthabita caloris cura hæc facienda sunt: at si febres acutæ sunt, & reliquus morbus iis leuior esse videtur, febres verò in discrimē adducūt, ad has & victus rationem & reliquam curationem conuertere oportet. Alimentis itaque summè tenuibus & facilis coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc magis obseruanda. Et per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. Quum morbus autem diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipitio affingēda, & sanguis largiter hauriendus plus enim quàm venæ sectio proficit, & vires nequaquam labefactat. Sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoueas, vt in contrarium eius quæ in occipitio est succos reuellat. Nempe interdum & gula resoluta est, in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, deuorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famísque tantummodo periculum instat, verumetiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. Nam siquis intra os liquidum cibum infundat, in arteriam subterlabitur, quum neque tonsillæ ad impulsum ciborum con-

A cidant, neque epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum à natura facta est. Quapropter opus est mulsam aut succum longa mystila infundentem, suprá- que arteriam attollentem, in gulam demittere: id quoq; enim ad deglutiendum inseruit. Verumenimuero si ægrotus iam morti proximus sit, ipsius adeo ceruix spiritúsque congelascunt. ideo ceruicem & mentum calefactoriis illinito & foueto. Frustra verò laborant atque imperiti illi sunt quicunque sub mento cucurbitulam, vt gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad

B impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est. dilatat autem cucurbitula: & quum deuorare velis, prohibet, reuellens ac retrahens: quum remittendum potius sit, quò in deuorando cōstrictio fieri possit. Insuper arteriam repleri, vt strangulatio fiat, periculū est. neque etiamsi hac & illa in parte gutturis affixeris, quicquam prodest. musculi nanque & nerui & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. Vesica vtique & laxū intestinum inter se proxima, interdum ad excernēdum debilitantur, resoluuntur, recrementorúmque semper plena

C reperiuntur: vesica verò & in maximam molem extumescit. Interdum autem ita resoluuntur vt purgamenta cōtinere nequeant. per ipsa enim tanquam inanima superuacua delabuntur. Tunc igitur instrumentum quod cathetera vocāt, in vesicam demittere haud sanè tutum est. ne corrumpatur enim vesica, atque homo cōuellatur, discrimen impendet. sed præstiterit cremore haud multo aluum subluere: quúmque stercus ab intestino eiectum fuerit, iterum iniiciendum est cum oleo castoreum. Spes autem vnica omnium pariter resolutorum, separatimque

D singularum partium eovitio laborantium, in oleum inſessio fuerit. quomodo verò ipsa administretur, in sermone de diuturnis morbis exponetur.

DE CVRATIONE ACCESSIONIS epilepticæ, id est comitialis, Cap. V.

EPilepsiæ, *id est comitialis morbi*, primus casus perniciosus est, si acutè morbus inuadit: nonnunquam enim & vno die hominem perdit. Periculosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes: vnde factum est vt in acutorū

E numerum comitialis morbus poneretur. Quòd si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet, non solùm diuturnus, verumetiam nonnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigorémque excedit, consenescit cum ægro commoriturq;. Quotquot igitur medicamina vt diuturno morbo conueniunt, in sermone de diuturnis comprehendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem euitandam facienda sunt, horum plura in sermone de attonitis tradidimus, venæ sectiones, alui sublutiones, inunctiones, cucurbitulas. hæc enim vt homo ex-

F pergiscatur, valentissimè efficiunt. Quotquot autem prolapsui peculiaria adiutoria inueniuntur, ea in præsentia docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione aut ex vehementi refrigeratione inusitata hæc labes incessit, vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorūdam succorum prodesse consueuit. pennæ autem irino vnguento delibutæ nauseam excitant: veruntamen & irino non vsque ad conuulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum conuertendo. hæc enim figura ad vomitum ha-

G bilissima est. at si vellatur aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura iactentur, aut vnà cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractādo demulcere conuenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueantur, suauiter continendæ: frigida mēbra lanis antiquis sordidis, attritísque panniculis fouenda. Sedem præterea melle cum rutaceo oleo inūgito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoq; leuiter intra anum intrudito. flatus enim proliciunt. flatuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela

H est. Porro si deglutire valeant, pharmacum istud exhibendum est, cardamomi pars, æris combusti ℈. hæc ex mulsa propinato. aut enim euomunt vnà cum humoribus ventriculum infestantibus, aut aluus subducitur. Optimum quoque est huiusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum

nitro duplo,piperis pars tertia:omnia cum melle permisceto,& maxillã diducens in os effundito:interius etiam, quàm vbi sunt tonsillæ, quò deglutire valeant, iniicito. Hæc adeo pueris expediunt.Iuuenibus autem & hæc quidem prosunt, verùm potentiora etiam his medicamina ad vomitum deligenda sunt,vt narcissi,bulbi,sinapis, & hyssopi pares partes,æris &piperis dimidio minus quàm priora,cum melle miscens exhibe. Hæc profectò ad leuandam exacerbationem abundè fuerint: quæ verò ad propulsandum morbum facient, in sermone de diuturnis morbis persequemur.

DE CVRATIONE TETANI, ID est rigoris, Cap. VI.

IN præsentia lectum mollem,tractabilem, læuem, suauem,calidúmque esse necesse est.neruos enim inflexiles,duros,rigentésque morbus efficit: quinetiam cutis tota squalens asperáque corpori obtenta est: palpebræ natura versatiles vix oculos conniuendo protegunt: oculi intenti sunt,in profundo conuoluti:necnon & artus sunt deligati,ob distentionem immobiles. Ægroti domiciliũ calidum esto,si æstas sit,citra sudorem,aut resolutionem: ad syncopam enim morbus inclinat.Neque verò ad alia magna remedia cunctanter accedendum : haud enim differendi datur occasio .Quapropter siue ob refrigeratione absque manifesta causa rigor inuaserit, siue ex vulnere,siue ex abortu mulieri incesserit, venam in cubito rescindito: curans in deligando brachio laxiorem compressionem fieri,sectionémque leniter & facilè expediri. siquidem ista neruorum conuulsionem cient. Semel etiã cruor, citra defectum animæ frigúsq; extremorum, mediocriter effundatur. Neque inedia æger maceretur: res enim frigida siccáque fames est. Propinetur itaque mulsa spissa,meracior, & ptisanæ cremor cum melle.Ista nãque & tonsillis comprimendo minimum dolorem inferunt,& gulæ deglutiendo lenia sunt & facilia, & ad molliendam aluum mollissima,& ad vires instaurandas valẽtissima. Omne corpus lanis inuoluito oleo gleucino aut crocino madentibus,in quibus aut rosmarinus,aut conyza,aut artemisia incocta sit: atque omnia & facultate & ad tactum calida sunto. Oblinere autem corpus vnguine conuenit,quod ex lemnestide, *quam adarcem esse putamus, quod in stagnis nascitur*, & euphorbio , & nitro, & pyrethro conflatum est: his verò & multum castorei adiiciatur.Bene quoque fuerit tendones lanis contingere, & secundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maximè patiuntur ac distenduntur. Præterea leuibus calefactoriis fouendi sunt tendones & vesica, per sacculos milium torrefactum includentes, aut bubulas vesicas olei calidi semiplenas: quò locis quæ fouentur, secundũ latitudinem applicari valeant. Interdum coegit necessitas vt capiti fomenta adhiberentur: quod neque sensibus vsqueadeo tutum est,neque neruis salutare.sensib⁹ enim quandam caliginem offundit,multis halitibus ipsos petẽtibus: neruos autem replet.Quocirca modo fouẽdi quãtutissimo vtendum est,atque materia haud ita multum fœdè olens deligenda. Vtique materia esto oleum in vesicis in duplici vase citra nidorem feruefactum: aut sales tenues in sacculo.milium enim ac lini semen tactu quidem lenia sunt,sed halituosa & graueolentia. Ratio verò fouendi,huiusmodi esto: tendonibus resupinato ægro, fomenta vsque ad verticem subiicienda sunt: vlterius verò ad sinciput ne procedito. Iste nanque locus omnibus sensibus communis est,ab ipsóque,tanquam ex fonte,omnia adiumenta,omnes noxæ scaturiunt. Quòd si epiplasmata tendonibus superdanda sunt,erectum occipitiũ esto:nam si magis sursum versus imposueris, caput exhalationibus complebis.Materia sit autem epiplasmatum, lini & fœnigræci semina. Post epiplasmata verò vtilis fuerit cucurbitula occipitio ab vtroque spinæ latere adhibita.Sed parcè admodum flãma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpressio, doloris conuulsionisq; author esse solet.Igitur diutius trahere præstat,ac molliter magis,quàm plurimum breui tempore.sic enim tibi in conuexum locus sine dolore attolletur,qui concidendus est.Scopus autem modi sanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc vtique rigoribus

A qui sine vlceribus fiunt,remedia continentur. At si ex vulnere conuulsio facta sit, perniciosum profectò id est, ægréque de salute sperari potest: nihilominus tamen opẽ ferre decet: quandoquidem nonnulli & adhibitis remediis mortem euitarunt. Oportet sanè vltra cæteram medelam,& vlceribus consulere cum calefacientibus, quæcunque à me iam dicta sunt,irrigando,& fotibus,& cataplasmatis,& medicamentis quæcunque & facilè calorem excitent,& humectando pus abundè moueant. Vlcera e-

B nim in rigore sicca & squalida sunt. Accipito ergo thuris mannam,polii comam,terebinthi pinique arborũ resinam,althææ radicem, & rutam conyzámque herbam: hæc in cataplasmatis commiscere opus est,alia liquãdo, alia quæ puluerea sunt,inspergendo,alia in oleo prius macerando:althæã verò in mulsa antè contusam decoquito. Inspergendum est etiam vlceri castoreum:neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit.Horrores enim ab vlceribus prodeuntes malefici sunt. Perungendæ quoque sunt nares castoreo cũ crocinovnguento permixto:quinetiam castoreum trium obolorum pondere assiduè bibe-

C re expediet. Verùm si ab hac potione gula laboret, interiicienda est laserpitii radicis exhibitio, ponderis tanti quanti & castoreum dandum esse diximus: aut myrrhæ dimidio minus quàm laserpitium:sed omnia cum mulsa potanda præbeantur. Quòd si Cyrenaici laserpitii lacrymæ copia tibi fiat,hanc opus est melle cocto inuolutam ad erui magnitudinem deuorandam dare.ita enim optimum factu est,quò palatum præteriens ægrotum lateat. acris est enim,ructúmque insuauis ac fœdè olens excitat. Si neque hac ratione deuorari possit, in mulsa eliquata

D propinetur. omnibus enim potionibus quæcunque calefacere,humectare,distentionem laxare,& neruos remollire aptæ sunt,hæc haud dubiè valentior est. Cæterùm si nihil ægroti deglutiãt,in anum castoreum cum oleo dãdum est: hoc etiam anus cum vnguine aut melle illinendus: hoc item vesica irriganda, & cum cera, vt crassius reddatur, perungenda. Sin autem flatum stercúsque educendi tempus adsit,purgatorii,quod hieram, *id est sacram*, vocãt, drachmas duas cum mulsa & oleo in sedem eiicito. Nam præterquam quòd illa euocat,intestinum etiam

E & inferiorem ventrem calefacit ac fouet.varium nanque & calidum medicamentum hiera est.

DE CVRATIONE ANGINAE, Cap. VII.

DVAE anginæ species reperiuntur,altera cum caliditate, & magna tonsillarum inflatione, & extrorsum versus tumefactione:(quinetiam lingua, gurgulio, & omnes adiacentes particulæ in tumorem efferuntur) altera istis locis collapsis & submissis efficitur: sed interius cõpressio maiore strangulatu discruciat: vt interna inflam-

F matio ad cor vsque pertinere videatur.Huic quamcelerrimè occurrendum est.nam & hac celerrimè ægroti rapiuntur.Igitur si crapula & ebrietas in causa sunt, eodem die inferius humorem iniicito: isque duorum generum sit:alter vsitatus, quo stercora educantur: alter eiusmodi vt aliquas à tõsillis pectoréque humiditates euellere possit.neque tamen in cæteris efficacior meraciórque esto: sed centaurii & hyssopi decocta infundenda sunt.hæc enim & pituitam educere solent. Si tenuis autem victus præcesserit,scindere cubiti venam expediet: & latior se-

G ctio,quò maiore cum impetu,copiosiórque sanguis emanet,facienda est. Huiusmodi nanque profusio minimè quidem ad caliditatem mitigandam satis est: sed strangulatum soluere,& reliqua omnia diminuere valet.Haud ignobile quoque adiumentum præstat si ad animæ vsq; defectum ægrum perduxeris,vsque eo tamen dum ne anima deficiat.quandoquidem nonnulli secta vena ab animi deliquio vita excessere.Item vinculis suprà talos & genua cõstringentes opitulabimur. Optima quoque sunt vincula supra brachialia versus cubitos, & supra cubitos

H versus humeros.At si deglutiendi via expeditissima sit, elaterium & cum mulsa,& cum sero lactis, quantum ad purgandũ hominẽ satis sit, præbeatur. aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præstantius est.Conferunt etiam cneorum *seu thymeleæ*, & sinapi: siquidem hæc ambo ventrem repurgant.In quibus verò inflationes de-

uorationem impediunt, linguam ad palatum reflectens, ipsius venas rescindito: quòd si promptè multúsque sanguis defluat, inter alia remedia hoc magis proderit. Irrigationes vtique locis inflammatis primùm quidem adstringentes, quò retrorsum materiæ labantur, conueniunt. quamobrem lanæ sordidæ cum hyssopo vino madentes, aut oleo ex immaturis oliuis expresso accipiantur. Quinetiam cataplasmata irrigationibus similia sunto: exempli causa palmulæ vino madefactæ, tunsæque cum rosarum foliis. Quò sit autẽ viscidum & molle cataplasma, etiam ordei farina admisceatur: aut lini semen, & mel, & oleũ: vt omnium mixtura fiat. Quòd si ad suppurationem veniat, calida admouenda sunt: quibus & in altera anginæ specie vtendum est. adesto igitur fœnigræci farina, & mãna, & resina, quæ liquari possunt, & polii coma inspergatur: necnon & fomentum calidum adhibeatur, spongiis in decocto lauri baccarum hyssopíque madẽtibus. Ad pus autem mouendum efficacissimus est columbinus fimus, tenuiter per criseram, *id est lineum sacculum*, instar pulueris transmissus, ac superinspersus. idem & caninus eodem modo præstat. Ex mulsa verò, cum lentis, aut hyssopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omniũ decocto, collutiones fiant. Illinendum præterea totum os est vsque ad intimas fauces, simplicibus quidem, vt mororũ, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis verò medicamentis, vt diamoro, *quod uocant*, aut eo quod ex besasa, *id est ruta syluestri*, & succo rhoi componitur: aut diachelidonio, *id est ex hirundinibus confecto medicamento*. Sin vlcera crustosa sint, collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa decocto, aut pinguium ficorum in aqua: præter hæc amylum percolatum in mulsa, aut in ptisanæ tragive cremore. Si angina cum concidentia, quæ erat altera species, occupet, ab interioribus extrorsum omnia euocanda sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, vt totũ foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes sunto cum ruta & anetho, nitro insperso: & cum his superius memorata cataplasmata. Proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior huiusmodi vitium tollit, sed in collo tumor extuberat. Tumor autem foras in sublime elatus à pulmonis inflammatione liberat, intus verò abditus anginam patientibus perniciosum malum est. At quicunque strangulationem ab angina verentes, quò laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt, non sanè experimento rem comprobasse vidẽtur. Quippe caliditas inflammationis maior ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commouet. Quinetiam, si alioqui periculum id euaserint, vulneris oræ in vnum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ atque inter se inglutinabiles sunt.

DE CVRATIONE VITIORVM columellæ. Cap. VIII.

Vitiorum quotquot columellam infestant, aliqua per succisionẽ curare necesse est: (sed de eorũ chirurgia disputare ad præsentẽ locũ non attinet) aliqua, vtpote acuta, medicamẽtis sananda sunt: nam facilè strangulãt, & difficultate spiritus aliqua istorum hominẽ perimunt. Talis est vtique quam vuam, & quam columnam dicimus: vtraque enim cum inflammatione, crassitie, lõgitudinéq; suboritur, ita vt in arteriam pendulæ fiant. AEquabili sanè crassitudine à basi ad summũ vsque palatũ columna, inæquali verò vua constat. huius enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres & crassa, rubens aut liuida. idcirco & vuæ appellationem id vitium sortitũ est. Quapropter his maturè opem ferre decet: celerrima nanque à strangulatu pernicies impendet. Proinde si ægroti iuuenes sunt, à vena cubiti sanguis detrahendus est: vtque largius euacuetur, maiore plaga vena aperiatur. siquidem huiusmodi sanguinis detractio à strangulatu, tanquam à laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoque aluus est mitiori lotione primùm, deinde aliàs atque aliàs acriore, vsqueeo dum aliquid à superioribus partibus deriuetur. Circundentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos & genua: necnon & humeris supra brachialia atque cubitos. Quòd si strangulatio inualescat, cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur, & istarum aliqua incidãtur: omniáque administrentur quæcũque à me in capite de angina præcepta sunt, quũ eadem in vtroque vitio sit mortis ratio. Iisdem præterea intra os medicamentis & adstringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatis, & oris inunctionibus vtendum est. Circum columnam verò aut circum vuam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocystida, terram Samiam, Lemniámve, aut Sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si vlcerosa sit vua, gummi & amylum rosarum aut palmularũ decocto liquefacta, itẽ ptisanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorũ medicaminum adiicito, quæ ex myrrha, costo atque cypero componantur. Nam id genus acria columna tolerat. Verùm si nonnullis locus iste purulentus effectus est, atq; palati ossa computruerunt, hi longo temporis interuallo vitã finiũt. Sed horũ auxilia nobis alio loco præcipiẽtur.

DE CVRATIONE PESTILENTIVM in faucibus morborum, Cap. IX.

Horum vitiorum curatio cum aliis tonsillarum affectibus quâ communis est, quâ propria. In inflammatione & strangulatu purgatio per clysteres, venæ sectio, irrigationes, cataplasmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem atque in his cõueniunt. Illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ sunt: neq; enim vlcera quiescunt, neque crustæ in superficie fiunt. Verũ si ab his sanies ad interiora destillet, celeriter partes, etiamsi integræ erant, vlcerantur: celerriméque vlcera interius depascendo serpunt atque hominẽ perimunt. *Porro igne vitium adurere, quum in superiori parte sit, imprudentis esse propter isthmum iudico. Sed medicamentis igni similibus, quò & depastio coerceatur, & crustæ decidant, vtendum præcipio. Ea verò sunt, alumen cũ melle, galla, balaustium, arida cum mulsa. Hæc eadem calamo, aut penna, aut crasso & oblongo caule, quò medicamina ad vlcera perueniant, inspiranda sunt. Optima sanè est & chalcitis vsta cũ *trita Cadmia ex aceto. esto autẽ Cadmia portione dupla: & rhei radix cum aliquo humore. Præterea ne vlcerum compressio fiat cauendũ est: ab ea nãque & humescunt, & magis exedunt. Hac de causa opus est medicamenta arida inspergere penna, liquida verò liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. At si crustæ iam resoluuntur, & vlcera rubida fiunt, tũc conuulsionis maximè periculum subest. resiccãtur enim plerunque vlcera, & cum his nerui distenduntur. Itaque lacte cum amylo, & succo ptisanæ, aut tragi, aut lini seminis, aut fœnigræci, remollire madefaceréque conuenit. Quibusdam & columella vsque ad palati os exesa est: quin etiam tonsillæ ad basim vsque & epiglottida. ac propter cicatricem deuorare neque solidum quicquam, neque liquidum poterant. Sed & ipsum quod bibebat, interdum repercussum, hominem fame necauit.

DE CVRATIONE PLEVRITIDIS, id est morbi lateralis, Cap. X.

Nulla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque succingentis membranæ in peius vrget, necnon & tussis pectus capútque concutiens vires proterit. Quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. Sin autẽ ex ingurgitatione ciborum potúsque ægritudo prouenerit, inedia diem vnum ægroto imperanda. pòst, sanguinem à vena mittito quæ in cauo cubiti est, non eius *qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: præstat enim maximè procul abducere. Sanguinem verò ne vsque ad animæ deliquium fundito. nam si refrigeratum corpus animo destituitur, pulmoniam inuadere periculum est. Humores enim exteriori caliditate attractionéque priuati, in penitiores partes relabuntur. Item pulmo rarus, calidus, ad trahendúmque valẽtissimus est: costis etiã proximus, earúmque doloris est particeps. Verùm morbi pulmonis pleuritidi succedentes non vsquequaque salubres sunt: pleuritis verò à pulmonis vomica exoriens benignior est. Quapropter quum mediocriter sanguis effluxerit, interiecto ad recreandum homi-

nem temporis spatio, iterum detrahere opus est: si bene A quidem habeat, eodem die, quum longa remissio fit: sin minus, postridie. Quòd si neque febris remittat, (sæpe enim diem vnum febris occupat, & augetur) tertio die in secunda remissione, in qua & cibi dandi sunt, sanguinem mitte, totum hominem vberius perungens, costisque oleum molle infundens, cum calido vnguine ex rutæ anethive decocto. Ipsum verò latus admodum leniter irrigandum est: sed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, vt eorum locorum affectus esse videretur: quum tamen id interiorum vitiorum incremētum sit. At in præsentia de B alimonia, quemadmodum & de vniuersa curatione, quò nihil in ea delinquatur, sermonem habeamus. in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimò in alimentis medicamenta sunt. Itaque genere calidus humidúsque cibus esto, lenis, æquabilis, migmatodes, *id est bene permixtus*, dissolutorius, pituitam soluendi extenuandique potestatem habens. Proinde cibariis omnibus ptisana anteponatur: initio quidem, quò ipsius crassamentum solidúmque reiiciatur, in cremorem percoletur; solóque cū melle condiatur. ab ipsa verò vsitata ad voluptatē varie- C tatémque parandam medicamina remoueantur. in hac enim ægritudine solus cremor satis est. Quippe humectare, calefacere, pituitam soluere & detergere, per superiora sine molestia, quæcunque euocanda sunt, euocare, facilè quoque ventrem ducere sola ptisana potest. Ipsius verò lenitas blanda est, & ad deuorandum habilis: ipsius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tusses cōcoquit, omnia emollit: tales ordei virtutes sunt. Halica verò secundum gradum occupat: quæ quum pauca quædam cum ptisana communia possideat, ob ea probatur, optimáque censetur. Lentor enim, lenitas, suauitásque in de- D uorando vtrique communes sunt: in cæteris omnibus halicam ptisana antecellit: sed ea quoque simplex cum melle solo conficiatur. Tragi præterea boni sunt. Deterior ipsis oryza est: quoniā siccat & exasperat, potiúsque costarum purgationem supprimit quàm facilem reddit. Optimus quoque est panis aridus, contusus, per subcerniculū transmissus, bene temperatus, concoctu facilis: cum mulsa quantum satis est alimenti præbet. Nempe si iandiu morbus producitur, cum dictisque cibariis homo labare cœ- E pit, ptisana ex ordeo præbeatur bene trita, bene cocta: cōdiatur verò anetho, sale, & oleo tenui, puro, non viscido, non exasperāte. At non multum olei cum ptisana coquere præstat: nam & sorbitionem pinguem reddit, & prauitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem ordei absorptum amplius non apparet. Item porrū cum sua coma, & amygdala amara cū cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad spirationem expediendam cōmodum medicamentosúmque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comesti vtilitatem iuxtà delectatio- F némque summam adferunt. Iam verò & ouorum bonum succum creātium opportunitas adest. ac si humida copiosáque per os materia feratur, sulfur ignem nō expertum, nitrúmque in oua inspergito. Sed mirificè prosunt oua nuper à gallina edita, ex igne, igne carentia: quippe à matre caliditas inest igne quidem humidior, sed ægrotanti familiarior, vtpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinosa ac tenax sit, in oua oleum infundito, ac resinam siccam pineā, quò sulfur meliùs reddatur, inspergito: necnon & terebinthi resinam eliquato. Piper præterea in o- G uis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, bene proficiunt. Inter carnes extremi pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ: porcorū cerebra cum omento quidem tosta, sine illo verò, nidore vacantia. Si inter spirandum æger strepitum non reddit, dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quicquid optimum regio ferat. Verùm vt neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat, ex fructibus malum concedito in aqua aut mulsa elixum, aut cum adipe H assatum: sed corium & interiora aspera cum seminibus abiiciantur. Tempore quoque illo *quod horam Græci nomināt*, fici & alii id genus fructus concedantur. quatenus scilicet innoxii sunt, quin potius adiumentum præstant. Hæc sanè de alimentis abundè sint. Lateri autem lanæ superdentur sulfure fumigatæ, vnguine imbutæ, in quo anethum rutáve incocta sit. Igitur his latus madefaciendum; cataplasmatisque ante cibi assumptionem tegendum est. Præter vsitata cataplasmata sertulam in mulsa elixam accipito, cui papaueris carnem incoctam commisceto, mānæ quoque puluisculum inspergito. At si humidius sputū copiosumque reiicitur, lolii farina, aut irionis cōmiscenda est, & nitrum inspergendum. Cæterùm si morbus productior sit, dolor est pertinax, & humida sit expurgatio, tunc purulentum hominem fore speratur: itaque sinapi & cachrys cataplasmatis admiscenda sunt. Sed si penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt, acetum effundito: illud autem efficere operæpretium est, vt cataplasmatum calor diu efficax permaneat. melior est enim id genus caliditas quàm cataplasmatū innouatio. Proinde cālefactiones in sacculis ex huiusmodi, vtpote ex milio, fiāt; aut ex calēti oleo in vesica incluso. Omnis verò fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adiiciant, leuis esto: his enim leuibus, & assumpto cibo, quum dolor infestat, vti nihil prohibet. Iam verò post hæc etiam admouendæ cucurbitulæ occasio adest: sed hoc post septimum diem facere optimum fuerit: ante ne festines. haud enim placidi morbi sunt quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. Esto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens: quippe quum haud interius descendat dolor, sed in latitudinem diffusus sit. At flāma sub cucurbita multa esto, quò non solum attrahat, verumetiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne scarificandum est, tantúmque sanguinis quantum vires permittunt, detrahendum: multo verò plus esto quàm si alia de causa de præcordiis sanguinem haurires: nā maximè perspicuū est quod in lateris morbo vexatis à cucurbita percipitur adiumentum. Sal quidem aut nitrum in scarificationibus mordacia sunt ac dolorifica, sed salutaria. Quapropter consideranda sunt hominis vires & ingenium: nam si forti animo ac tolerans sit, sal inspergendus est, nō ipsis vulneribus ita vt ipsa contingat, sed super linteolum oleo madidum inspergatur. id verò super locum scarificatum extendito. humiditates enim ex salis colliquatione manantes minus quàm sal mordaces sunt. Sed multo oleo perfundendum linteolum est, quò huius lenitate morsionis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirificè iuuat, vt & ex vulneribus tenuis quædā sanies extrahatur: id verò priore cucurbita multo est efficacius, multóque magis vires cōseruat. neque enim sanguis aut alimentum, sed sanies emanat. Atque id quidem facito quum prius vires exquisitè perpēderis. Die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo imponito. Quòd si vlterius purgatione sputa indigeant, in ceratis resinā eliquato, aut sulfur ignem non expertum admisceto, atque iterū fotū loco adhibeto. Porro modus cucurbitæ talis esto: fictile vas habendum est, leue, lateri congruens, latum: aut æneum. Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam verò multam cum oleo subiicito, quò viuēs flamma in longum tempus sufficiat. Vasculi autem oras carni ne imprimito, sed ad difflationem transitus aliquis esto, quominus suffocata flamma extinguatur. Diutius verò illam accendere expedit. nam intra vas illud inclusa caliditas optimum fomentum est, & bona sudoris prouocatio. Neque verò medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet: viris quidem in anum rutaceum oleum, mulieribus autem & in vterum infundendum est. Perpetuò sanè quæ bibuntur ac deuorantur sunto, mulsa cum ruta & succo ptisanæ, si continēter tussit, vt in alimēto medicamentum sit. Verùm si nondum alimenti præbēdi tempus adsit, aliquod compositum, picerium *Græcis dictum*, accipiatur, ex variis constans, cum melle ad consistētiam decoctum. Globulos autem fabæ magnitudinē æquantes turbinatósque dare oportet sub lingua continendos, huc atque illuc iactandos. vt non deuorabile, sed eliquabile sit. Suaue quoque est id quod ex papauere cū melle ac sertula campana medicamen conficitur, lene atque somniferum. Hæc vtique & ante cibi assumptionem, & assumpto cibo, & post somnum ipsum præbenda sunt: sed ieiuno medicamentosa adhibeantur: quale est quod hæc accipit, vrticæ, lini seminis, amyli, nucis pineæ, cuiusque contriti cyathum, amygdala amara numero vigintiquin-

que, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiſcere: horum detur myſtila vna. Sin liquida crudáque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pōdo drachmam vnã, piperis grana quindecim, cũ mellis pōdo libra ſubigito. Id ſanè medicamentum & ante cibi acceptionẽ, myſtilæ dimidiatæ menſura dari debet. Bene facit in longo lateris morbo, quando & oxymel dare conuenit, ſi ſpirandi vrgeat difficultas. Frigidam verò aquam quicunque medici pleuriticis conceſſerunt, neque qua ratione id fecerint aſſequi valeo, neque experimento cōfirmare: quippe ſiqui à frigida periculum euitarunt, hi profectò mihi nō laborare pleuritide viſi ſunt. Verùm apud vetuſtiores etiam medicos ſpecies quædã cōcurſus pleuritis *ſeu lateralis morbus* vocabatur: quum bilis eſſet excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam ſine

A febre. Huiuſmodi ſanè affectus nomẽ quidẽ pleuritidis, rem verò non obtinet. Quinetiam ſpiritus nonnunquam in latere concluſus ſitim, dolorem prauũ, mollémque caliditatem excitat: id quoque vitiũ ignari homines pleuritin nuncuparunt. his nempe frigida aqua remedio eſſe poterit: quum proſpera vtentis fortuna, extincta ſitis erit, bilis ac ſpiritus per inferiora ſubducetur, & dolor & caliditas exhalabunt. Verùm in lateris inflammatione, & ſuccingentis membranæ tumore, non ſolùm frigida aqua B ſed etiã frigida reſpiratio noxia eſt. Itaque ſi ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulũ tamen adhuc tuſſiunt, & caliditas ſubinde repetit, atque infeſtat, ad hæc penitus diſcutienda maturandum eſt. aut enim quæ relinquuntur, recidiuas faciunt, aut ad ſuppurationem conuertuntur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE MORborum acutorum curatione

Liber II.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE CVRATIONE PVLMONARIAE. Cap. I.

Peracutum lethaléque malum eſt inflammatio repletióque pulmonis: quas ſtrangulatus breuis conſequitur. Igitur æquis reſiſtentia viribus, maturéque ferenda C ſubſidia ſunt. Protinus in cubito venæ aperiantur, ſiue vtraque, in dextra videlicet ac læua manu, idque potius: ſiue vna tãtũ, & ea maior, quò ab vtraque pulmonis regione humiditatum reuulſio, non tamen vſque ad animi deliquium fiat: ſtrangulatum enim animi deliquiũ auget. Cæterùm ſi vel paulum reſpirauerit, tunc ſupprimendus ſanguis eſt, ac denuo poſtea mittendus. nam ſi à ſanguine morbi cauſæ prouenerint, eas venæ ſectio tollit. Atqui ſeu pituita, ſeu ſpuma, ſeu quæuis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones ampliorem pulmonis locũ ad reſpirationis tranſitum efficiũt. opus eſt autem humores & flatus poſt venæ ſectionem deorſum verſus trahere, nitro, melle, ruta, reſina terebinthi liquida ſedem oblinendo. Sed miſſionis ſanguinis loco, ſiquod maius impedimentum ſit, acrem ſuccũ per clyſterem in ſedem immittito: vt puta ſalem cum nitro, aut terebinthi reſinam cũ melle. Ruta quoque in oleo, & hyſſopum in aqua decocta, item cucurbitæ ſyluaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conueniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, ſi tergo, dorſo, præcordiiſque vbique adhibeantur. quòd ſicubi pectus carnulẽtum ſit, quominus circum oſſa cutim cucurbitula incumbens affligat, ibi eam affigito. nam ſi ad quãcunque partẽ corporis humores diſtrahantur, & ſpiritus ad extima euocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali ſolamẽ inuenias. omni enim ex parte pulmonaria obſidenda impugnãdáque eſt. Verùm neque vllum ex iis medicamentis quæ ore ſumpta conducũt, deſpiciẽdum eſt: quippe ea eſt natura pulmonis vt ſiue rectè valeat, ſiue ægrotet, ad ſe humores alliciat. Quocirca eiuſmodi medicamẽta præbeãtur quæ humores ad tranſpirandũ attenuent, lubricos fluxiléſque ad extrudendũ efficiant. Propinetur quidem celeriter iuuandi cauſa nitrum cũ hyſſopi decocto, aut muria cũ aceto & melle, aut ſinapi humidũ cũ mulſa. Singulis autẽ iridis radicẽ & piper inſpergere auſo bene cedit: item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. Quòd ſi interdiu inſomnes ſint, & noctẽ quoque totã peruigilent, ne hominẽ furor corripiat metus eſt: variiſque ſomnificis medicamẽtis, niſi ægritudo remittat, vti decet: quò medicamẽta in tẽpore data morbi acerbitatẽ leniant & obtũdant. multa verò ſoporifera ſunt. At ſi in ſtrangulationis impetu, iámque aduentante interitu, medicamẽ præbeas, apud tuos cõtribules mortis eius author appellaberis. Alimẽta pariter eiuſmodi eſſe debẽt, acria videlicet, tenuia, craſſitudinẽ diſſipantia, extergẽdiq; facultatẽ habẽtia: inter olera porrũ, aut cornicis pes, aut vrtica, aut braſſica in aceto incocta: inter frumẽtacea verò, ptiſanæ cremor, parum origani aut hyſſopi, necnō piperis, ſed plus nitri, loco ſalis, accipiens. Alica præterea mulſæ incocta prodeſt. Omniáque per elixationem flatũ abiiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infeſti ſunt. Vinum (ſi febre vacat) quod haud ita multũ aſtringat, potui detur. quippe denſat corpora adſtrictio: iſtis verò membra potius laxãda ſunt, ſputique eductioni ſtudendũ. Sed in totum potus D modicus eſto, quũ pulmoni madefactio inimica ſit: quoniam à gula atque ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cũ nitro aut ſale contegatur. Optima inunctio eſt ea quæ ex adarce fit. Sinapi etiã aridum & cũ cerato humido prodeſt. Atque in ſumma, & humores & calor & ſpiritus foras educendi ſunt. huic rei opitulantur acriũ olfactus atque illitio, & extremorũ deligatio. Hæc faciẽti niſi morbus cedat, de hominis valetudine actum eſt.

DE SANGVINIS REIECTIONIS curatione, Cap. II.

Omnes ſanguinis effuſiones haud mite vitiũ ſunt, nō modi ſolùm ratione, vt ſi per fracturã aut eroſionẽ, E verũetiam ſi per rarefactionẽ effunditur: neque ſi ex pectore, aut pulmonibus, aut ſtomacho, aut iecore fertur, periculoſum eſt: è capite verò ſi defluit, minorẽ noxã adfert. ſanguinis enim exitus eſt: ſanguis autẽ, omniũ eſt alimentum, omniũ calor, omniũ color: terrorémque incutit, ſanguinem ab ore vtcunque manantẽ intueri: malúmque eſt ſi à primario viſcere, peius verò ſi ob fracturã aut eroſionem profunditur. Huius itaque vitii medicus ad opem ferendã maturet neceſſe eſt. In primis quidem aerẽ frigidiorem ad reſpirationẽ deligito: cōclaue non titubans, cubile firmũ, quò nullam in partẽ quatiatur, inhabitet: con- F cuſſiones enim malũ exaſperant. Stratũ ſolidũ, haud multum cedens, neque profundũ, neque calidũ eſto. poſitus ſi gurâve corporis erecta ſit, ne ſermocinẽtur, néve ſermones audiant. Animi abſit perturbatio, ſed contrà oblectamentis leniatur. ſiquidem id genus ægrotos magna animi conſternatio corripit: quis enim vomens ſanguinẽ mortẽ inſtantem non perhorreſcat? Igitur ſi ſanguine referti ſint, & venas prominentes habent, in qualibet ſanguinis pro- G fuſione venam pertundito. nam ſiue ex fractura, ſiue ex

erosione profluit,sectio venæ conducit. Sin rarefactio in
causa est,ne multitudo venam effringat metuẽdũ: cædẽ-
da est autẽ caua in cubito vena.Etenim ex hac facilè san-
guis effluit, & ipsa sectioni exposita est: vtque per plures
dies sanguis innoxiè decurrat,cõmodè aperta seruatur.in
omnibus autẽ,omniũ(vt ita dicã)præcipuorũ viscerũ hæc
est sanguinis via.vena vtiq; hac superior,necnõ & hæc,v-
nius in brachio venæ ambæ propagines sunt.quare nihi-
lo plus superior quàm media emolumenti adfert.nã pro-
paginũ ignari sunt quotquot stomacho & iecori superio-
rẽ venã copularũt.Sin à liene sanguis fertur,sinistræ ma-
nus venam illã quæ inter minimũ anularémq; digitũ si-
ta est,rescindito:quandoquidẽ medicorũ nonnulli eã ad
lienẽ vsque pertinere arbitrãtur:verũ & hæc ipsa inter cu
biti venas inferioris propago est. Cur itaq; potius eã quis
prope digitos quàm in cubiti curuatura proscindat, quũ
hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? Prorsus
quidẽ ante animæ defectũ sanguis cohibendus est, atque
haud ita multus auferendus:nã & ipsa cruoris per os effu-
sio satis hominẽ labefactare potest:assiduè verò post pau
cũ detractũ sanguinẽ,iterũ detrahito & eodẽ die, & po-
stridie,necnõ & perendie.At si ægrotus tenuis & inops sã
guinis sit,venã ne scindito.Hæc de sanguinis missione a-
bũdè sint.Succurrendũ est etiã extremorũ deligaturis,pe
dũ quidẽ,supra malleolos & genua,manuũ verò,supra bra
chiale & cubitũ.fascia ipsa lata sit,quò sit validior,neque
dolorẽ moueat constrictio.Nẽpe locis vnde sanguis erũ-
pit,lanas ouiũ succidas imponito,&humore perfũdito,vt
pote austero vino,& rosaceo aut myrtino oleo.Si cruoris
effluuiũ vrget,lanarũ vice spõgiæ admouẽdæ sunt:& pro
vino acetũ infundito, locũmq; myrtino subũgito: in o-
mnibus autẽ spongiis,acaciæ,aut hypocystidis,aut etiã a-
loes succi aridi sint.optimè facit & omphacium aceto li-
quatũ.Quòd si irrigatio sordida sit,ægréq; feratur,empla-
stris vti coueniet:cutim enim circũtendũt, ac veluti ma-
nu corripiũt:quinetiã ipsorũ facultates refrigerare,exsic-
caréq; magnopere valẽt.Infinitæ verò aliæ aliis experimẽ
to cognitæ vires insunt: sed optima emplastra ac tutiora
sunt quæcũque acetũ habent,& salicis foliorũ succũ, nec-
non & bitumẽ,& æruginẽ, & alumẽ, & thus & myrrhã,&
æs vstũ,& æris squamam:atque in sũma quæcunq; huius-
modi emplastra sunt,emplastris sordidæ lanæ,aut spõgiæ
pauco aceto perfusæ superdẽtur.Sin emplastrorũ distẽtio-
nem ferre nequeunt, id genus epithema facito: palmulæ
pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ,*id est pla-
centæ*,crassitudinẽ conterũtur: postea acacia trita,& mali
coria inspergũtur:hæc omnia pãniculo trito ac veteri il-
lita,pectori inducũtur.Itẽ polentã vino aut aceto perfusã,
necnõ lentis farinã tenuẽ per incerniculũ trãsmissam ce-
rato ex vnguẽto rosaceo facto excipiẽs imponito: cũ quo
& symphyti radicẽ tusam & cribratã admisceto. Aliud e-
pithema hæc recipit,Brabilorũ i.*prunorũ damascenorũ*,agre-
stium radices in aceto incoquito,ad speciẽ placentæ con-
tundito,ac rhoi,cõmis,myrti paulũ misceto. ex his vtiq;
alia aliis, prout medicaminũ efficacia, lenitate, odore o-
pus est,miscenda sunt:siquidẽ & ægrotantibus gratificari
decet.Hæc nimirũ exterius applicãda remedia sunto. At
his præsentior medela in potionibus deuorandisque con
sistit,vt proxima vulneratis partib[9] medicamina sint.Por
ro triplex istorũ forma est,vt vel fluxionis ductus ligent,
cogendo vascula & cõprimẽdo: vel defluentẽ humorem
crassum cõpactúmque efficiant,quò licet transitus pateãt,
ne destillet:vel exsiccẽt incursus in sede antiqua sanguinẽ
retinentes,vt ne effluuio loci exhausti ita permaneãt,exũ
datióque ibi sit quò facta est effusio. In venarũ quidẽ ra-
refactione adstrictio satis est:ipsæ nanque ceu situla noua
imbecilla in rarefactionibus perfluũt.Diuisionibus verò,
vt labia cõmittantur,adstrictio quoque medetur:sed ma-
ioribus valentioribúsq; medicamẽtis vtẽdũ. Verũenim-
uero si sit erosionis modus,neq; per adstringentia vlceris
oræ cogantur,sed vulnus dehiscat, neque ex cõpressione
in vnũ redire valeat,sanguinẽ atque calorẽ congelare ne-
cesse est.nam istorũ immobilitate concretioneque pro-
fluuiũ coercetur. Posca igitur rarefactis ad adstringẽdũ
satis est:neq; enim sanguis effluẽs purus est,sed ipsius sa-
nies per ostiola parua dilabitur. atque huiusmodi posca

A neque adeo multa neque frequẽter egemus: nonnullis &
exterius admota remedia abũdè fuerũt. Quinetiam pal-
mularũ aut siliquarũ esculentarũ decoctũ potui datũ so-
lum quosdam liberauit.Esto autẽ acetum ex vini adstrin-
gẽtis genere,quod,si nõ medicatione, tempore saltẽ acre
adstringénsq; euaserit. Verùm in vulnerũ dilatationibus,
præter poscã medicamẽta primùm simplicia adhibeãtur,
vt plantaginis,aut sãguinalis herbæ,aut seridis succus,sin
gulorũ portio æqua cũ posca : quòd si adhuc plus effluat,
hypocystidis,aut acaciæ siccorũ,cuiúsque põdo drachmã
B in tres poscæ cyathos inspergito:optimè verò facit & vuæ
acerbæ succus. At si calamitas hæc semper in peius irrite-
tur,gallã tritã,& rubi radicẽ arefactam,& lapidẽ ex mari,
coralliũ quod vocant,aridũ tusumque cõspergito.Verùm
rhei radix ad refrigerandũ, siccandum, adstringendum,
omniáque facienda, his efficacior est: sed hæc quoque
cum poscã sola præbetur. Sin auxilia maiora requirũtur,
radicis huius pondo tres obolos, seridis atque plantagi-
nis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram
compleant,iniicito. In erosionibus autem prorsus ad-
C stringentia adhibere tenta: quò dilabentem sanguinem
concretum compactúmque reddas, & suscipientia mem
bra constringas: vt procul à vulnere venæ concidant, &
occludantur.Quinetiã quæ bibuntur, tenacia sunto, con-
cretionem efficere valentia.Succũ igitur coriandri ex a-
ceto propinato,item & leporis,aut inuli,aut hœdi coagu-
lum.Sed multum ne cõcedito:nam istorum aliquod nõ-
nunquam plus quàm conuenit datum,hominẽ iugulauit.
coriandri quidẽ succi ne minus semicyatho cum tribus
poscæ cyathis præbeatur:coaguli verò tres oboli,summũ
D quatuor. Adhæc huiusmodi fluoris sanguinei speciebus
& terra Samia efficaciter subuenit,& Eretrias, & aster qui
vocatur,valde cãdidus, & rubrica Sinopica, & sigillũ Le-
mnium.Istorum pondus minimum drachma,maximum
drachmæ tres,cũ decocto aliquo præbeatur,vt palmularũ
aut siliquarum edulium,aut rubi radicum.Sin arteria ex-
asperatur,proptereáque tussiunt, in Cretica sapa id genus
terræ inspergantur.Egregiè ad arteriam leniendam & a-
mylum facit:nam eum læuore & glutinandi potestatem
habet.Si profusio sanguinis vrget,semel in die ante cibĩ
E assumptionem dandum est: sinminus,& secundo & tertio
sub vesperam.Ex medicamentis quoque siccis catapotia
fieri possunt ex melle ad consistentiã decocto,qualis est
galla trita.optimus est etiam rhous, quo in obsoniis vti-
mur,vinacea,acuti rumicis semen, per se singula,& simul
omnia.Hæc vtique & sub lingua ad perpetuam eliquatio-
nem habenda sunt.Gummi etiam cũ planta *porri & spi-
næ lacryma prosunt. Variorum sanè medicamentorũ infi
nita est experientia, varii etiam vsus: vt pastilli ex Ægy-
ptia spina,& pastilli ex electro, & eius qui croceus appel-
F latur:quorum apparatus proprio loco expositus est. Porro
quum febris abest,omnia in medicamẽtis audẽda sunt,
& multa & multoties exhibendo. Si febre vexantur,(ple-
runque autem corporum inflammationibus febres su-
perueniunt) neque affatim eruptio supprimenda est, ne-
que in accessionibus medicamenta potui danda: quoniã
multi celerius febre quàm sanguinis effusione consu-
muntur.Alimenta varia sunto, speciéque medicamentis
similia.quinetiam in cibis medicamenta reperiuntur.ne-
que enim in vno duntaxat cibo omnia alimẽti bona in-
G uenire facile est.Atqui si non vnus cibus ad medicationẽ
sufficit,nõ vno propterea vti ob satietatem facile est, sed
per varia eundum:iam enim diuturna valetudo facta est.
Itaque si adstringẽtia sint alimenta,& facultate refrigeran
tia,& ad tactum quoque frigida esse debent. calor enim
sanguinem prolicit.Alica lota,oryza in posca : sin acetum
tussim exasperat,palmularum decoctum,panis assus, præ-
aridus, contusus,atque in farinæ speciem redactus & cri-
bratus: atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat.item
tymbra sale condita,& rhous cibis aspergatur.Quòd si a-
liqua in re ægrotanti morem gerere placeat,coriandrum,
H si gratum sit,delectationis causa concedito : aut aliquod
ex seminibus vrinam mouentibus,facilémque spirationẽ
reddentibus.Leus vtique, si profluuium sanguinis vrgeat,
cum plantaginis succo præbeatur : si non vrgeat,à succo
abstineto:quippe qui nec cõcoctu facilis, neque gustatui

iucundus eſt. iſtis verò minimè omnium ægrè concocti-
lia danda ſunt. At ſi ob ſanguinis effuſionem mortem in-
ſtare verearis, tunc iniucunda, cõcoctu difficilia, quinetiã
immania ſint licet ea quæ ſalutẽ adferunt: propterea gal-
la arida trita lẽti ſiccæ & frigidæ adſpergatur: oua coquẽ-
do craſſiora effecta, cum mali Punici corio, aut galla, exhi
beto. tale vtique neceſſariò in medicamine alimentũ eſt.
Potus omnino parciſſimus eſto: nam ſicco victui humor
inutilis eſt. Hæc nimirum adhibẽda ſunt, ſi adſtringere ac
refrigerare ſtatueris: ſi verò ſanguinem ac ſpiritũ craſſio-
rem efficere, lac, amylum & alica proſunt: modò cum amy
lo, modò cum alica lac miſceto. horũ temperatura, vt ne
ſit liquida ſorbitio, ad concretionem perueniat. Cæterùm
ſi adhuc magis craſſare adſtringeréque cupias, alicam cũ
palmulis decoquito: ad ſpiſſandum autem amylum lácq;
optima fuerint, & far Tyrrhenum cum lacte, craſſum quũ
ſit, viſcidum & glutinoſum. Hœdi verò coagulũ in deco-
cta liquida, cauſa concretionis affundito, ſicut in lac quo-
que, vt ad recentis caſei temperaturam deueniat. His craſ-
ſius eſt milium, vt far, in lacte decoctũ. inſpergantur autẽ
galla & mali corium. Verùm exiccantium aut craſſantiũ
mediocritates coniectura aſſequi oportet: id genus nanq;
tuſſim mouent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis
& venas lacerauit. Si bene cedit curatio, ſanguíſque com-
peſcitur, in contraria paulatim adiiciẽdo fiat mutatio: at-
que (vt dici ſolet) ne quid nimis: huiuſmodi enim vitia
facilè reuerti ſolẽt, ac maligno ingenio prædita ſunt. Iam
verò hominẽ inſtaurare, carnéque replere, & nouas cica-
trices ſolidare neceſſe eſt geſtationibus, mollibus frictio-
nibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis va-
riis atque vſitatis. Hæc vtique faciẽda ſunt, ſi à ſanguinis
exitu vulnus coaluit, & congruenter locus ſanatus eſt: ſin
vlcus relinquitur, purulentúmque fit, altera deliberatione
opus eſt: ſiquidem & iterum profuſio ſanguinis redit. Ve-
rùm de hoc affectu in ſermone de diuturnis morbis diſ-
putabimus.

DE CVRATIONE CARDIACORVM, aut ſyncopæ,

Cap. III.

IN ſyncopa medicum prouidentiæ ſedulò nauare ope-
ram neceſſe eſt. futuram enim ſi proſpexeris, & præſen-
tia tibi feſtinanter opem ferent, & ipſam, antequam inua
dat, propulſabis: præſentem verò non facilè euadũt ægro-
tantes. Solutionem nãque naturæ, ſyncopam eſſe diximus:
inſtaurabilis autem non eſt diſſoluta natura. Hanc igitur
maximè quidem futuram arcere: ſinminus, ſaltem nuper
incipienti reſiſtere debemus. Præſciẽda verò ea ſunt quæ
de acutis morbis diſſeruimus, quando & cauſas & ſigna
explicauimus. Nã febris ardens initiũ eſt: febrem ardentẽ
ſigna peſſima conſequuntur, ariditas, vigilia, caliditas vi-
ſcerũ, qualis ab igne prouenit. extimæ partes frigent: ma-
nus pedéſque extremi frigidiſſimi ſunt: reſpiratio in at-
trahendo longa eſt. ſiquidem frigidi aeris, quoniam ignẽ
expirant, auidi ſunt: arteriæ motibus exiguis creberrimis
tremulíſque agitantur. Ab his itaque ſumpta coniectura,
& ab aliis quotquot à me inter ſigna comprehenſa ſunt,
ipſi ab initio ſyncopæ occurrendum eſt. Quapropter niſi
hæc omnia impediant, habitus, ætas, anni tempus, homi-
nis timiditas, vena cædenda eſt. Quòd ſi multa prohibeãt,
quæ numerum inſignem, & magni faciendũ conſtituant,
vtpote lingua aſpera & ſicca & nigra (omnia enim inte-
riora ſigna noſcuntur) in omnibus facultas perpendenda
eſt, niſi prius morbo, doloribus, inedia labefactata ſit. ſi-
quidem non defectu tantùm, verumetiam ſtrangulatu
proſternitur. At vbi præ multitudine ſyncopa fiat, & inflã-
matio aliqua inſignis in præcordiis, aut iecinore appa-
reat, nequaquam procraſtinare expedit. Secanda eſt igitur
vena caua in cubito: per minutas ſectiones, id eſt ſcarifica
tionem, etiam ſanguis detrahendus eſt, quò facultas haud
ita inſignem iacturam faciat. copioſum enim ac ſubitum
naturã vitiat. Quinetiã multo minus ſanguinis quàm in
aliis occaſionibus, hauriendum eſt. nam in ſyncopa ſi vel
minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Pro-

A tinus igitur ad vires inſtaurandas alimentum dare con-
uenit. Natura enim, priorum repulſa, & nouorũ adiectio-
ne lætatur. Vtique ſi miſſionem ſanguinis facultas nõ ſuſ-
tinet, inflammationéſque infeſtant, cucurbitula tũc mul
to ante morbi iudicationem ei admouenda eſt. in iudi-
catoriis enim diebus ſyncopa incidere ſolet: in iiſdem ve
rò circuitibus & naturæ iudicant, & morbi interimunt. Si
vini potandi neceſſitas homini incidit, diligenti cõſide-
ratione opus eſt: neque enim vſqueadeo tuta eſt in inflã-
mationibus vini potio. ſiquidem vini potio inflamma-
B tione laborantibus dolores auget: inflammatione vacan-
tibus, naturæ incrementum adfert. Sed antequam ſemel
aut iterum cucurbitulam affixiſti, & ad membra relaxan-
da, & ad ſanguinis facilem exitum vtilis eſt: nonnullis &
poſt cucurbitulæ ſecundam affixionem bene fecit. Hoc
verò in caſu & parſimonia vtendum eſt. nam & in cucur-
bitulæ vſu, nimiæ ſanguinis effuſionis idem periculum a-
dimus: euacuationibus autem per clyſterem duntaxat ad
inueterata ſtercora eiicienda opus eſt: ſed facultatis ratio-
nem habeto. Capitis irrigationes frigidæ, quotquot mihi
C in ſermone de phrenitide relatæ ſunt, paulùm mediocri-
tatem excedentes adhibeantur. Aer mundus, ad inſpiran-
dúmque frigidior deligendus: viſus plantarum, picturæ,
aquarúmque aſpectu oblectandus: & hæc omnia iucundè
ſuauitérque intuenda: amicorum præſentium loquutio-
nes ſint ioculares atque ridiculæ. Summa ſit in ægrotãtis
corpore quies, in animo hilaritas. Odoramẽta ſuauia, quæ
capitis ſenſum non grauent, adhibenda: quinetiam grati
odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta eſt a-
qua aut aceto reſperſa, aut panis calidus recentiſſimè co-
D ctus. Nempe vino haud copioſè os colluatur, neque pror-
ſus denegetur. Potum frequentiorem quàm aliis, & ma-
gis aſſiduè his cõcedito. Eſca per totũ diem ſit leuis, con-
coctilis, plerunque triticea, necnon ægrotanti iucunda, li-
cet paulo deterior: iſtis enim magis quàm aliis gratifican
dum eſt: quandoquidem haud minimè ad ſtomachi reſo-
lutionem id morbi genus aptum eſt. Inedia verò aut fa-
mes nequaquam prodeſt: ſatis enim morbus ipſe omnia
cõſumere & exhaurire poteſt. Porrò quum iam circuitus
ad iudicationem peruenit, humiditas verò iugulum fron
E témque irrorat, extrema algent, arteriarum pulſatus mini
mus eſt, frequentiſſimus, veluti repens, ac tenore debilis:
tum paulum quid alimenti triticei ſumendum, vinúmque
euidenter deguſtandum eſt. Sed caput irrigationibus præ-
munire oportet pariter & veſicam. Hæc verò auxilia in
tractatu de phrenitide à nobis memorata ſunt. Vinum v-
tique non pleno ore, neque ad ſaturitatem vſque ingurgi-
tandum eſt. Aliqui ſanè importunè repleti, poſtea inappe-
tentia, atque cibi potúſque accipiẽdi impotentia, vita ex-
ceſſere: multis autem ſatis largè veſcentibus, natura iam re
F ſoluta ad mortem euitandam alimentorũ copia nihil pro
fuit: in ventriculũ quidem cibis delabentibus, ſed ad re-
creandas vires à ventre nõ aſcendẽtibus. Alimẽta ſanè va
ria ſint oportet, plerunq; triticea, quò ſorberi potius quàm
mãdi apta ſint: ſi ſolida ſunt, lubrica ſaltẽ efficiantur. Oua
neque valde cõcreta, neq; torrefacta ſint, ſed omnino ſo-
liditatis expertia. Panis buccellæ vino madẽtes & calefa-
ctæ duæ treſue initio præbeantur. Pòſt autẽ omnia frigi-
da miniſtrẽtur, niſi forſan interius phlegmonæ deliteſcat.
Vinum odoratũ, haud ita multum adſtringens, quàm mi-
G nimè craſſũ deligatur: ex Græcis Chiũ aut Leſbiũ, & quot-
quot alia inſulana tenuis ſunt tẽperaturæ: ex Italicis autẽ
Surrentinũ, aut Fundanum, aut Falernũ, aut Signinum, ni-
ſi vehementer adſtringat: atque ex his omnibus illud vi-
tandum eſt quod peruetuſtum aut valde nouum ſit. Nem
pe detur primò calidum non minus cyathis quatuor, an-
te iudicationem: neque plus cotyla, ſiue hemina, quan-
uis bibax homo ſit. deinceps cibo exhibito, ſi inflamma-
tio permiſerit, iterum frigidũ vinum, quod ſiti medeatur,
propinandum. At ſi neceſſitas vrgeat, vino non ſolo, ſed
H cum cibo vtendum eſt: verùm ne mentem vinum lædat,
cibus ante ſumendus eſt, & poſt hæc abſtinendum. Si poſt
aliquod temporis interuallum dormire velit, quies con-
cedenda eſt. Verùm ſi multus ſudor emanet, arteriæ iam
micare deſinant, vox acutior reddatur, & pectus calore
deſtituatur,

destituatur, vini quātum potare possit concedendum. in solo enim vino refrigeratis spes vitæ posita est. Vinū itaque sit vsitatum, & modò id ægrotus tantùm bibat, modò cibum cum vino assumat. id autem per interualla fiat, ad tollendam lassitudinem quæ tum ex morbo, tum ex cibo prouenit. nam qui exiguas vires habent,& post assumptum cibum valde laborant. Igitur & ipsum decet forti esse bonóque animo, & medicum suaui oratione éum ad bonam spem cohortari, varióque alimento & vino opitulari: necnon & alia efficaci medela vti opus est,& ad sudores coercendos,& ad vires instaurandas, vt penè extinctæ reuiuiscant. Quapropter pectoris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe & mastiche superdentur: ceratum verò cum nardo factum ista excipiat. quòd si istud durū siccúmque fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea, extracto semine,& quicquid durū est, contusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthii & myrti comā, acaciā quoque & mannam cribratas permisceto: simúlque omnia subacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc sudor nō supprimatur, vuæ acerbæ succus miscellæ addēd⁹ est. succus igitur iste quē Græci omphaciō vocāt, quū maximè acerbus est,& acacia,& gummi,& rhous esculētus,& alumē,& palmulæ, & rosarū succus bene olēs, simul omnia cū nardo & labruscæ pinguiori parte, pectori superponantur. huiusmodi nāq; epithema iuxtà refrigerat & adstringit. Decūbat verò æger in aere frigido, aut & ad vrsam domus vergat: at si & frigida boreæ aura afflabit, malè spirantē animū excitabit. Moretur autē & prope virentia prata, fontésque, & obstrepentes riuos: nā & ab his emanās bonus halitus, & mētis delectatio animā fouet,& naturā suscitat, vitǽque restituit: quinetiam cibi potionísque desideriū lacessit. Cæterùm siquis ob inopiam hæc assequi nequeat, imitari oportet & auram frigidam, ramorum bene olentiū voluptariis flabellis,& tempus vernum, foliis ac floribus præsentibus humum sternentes. Operimentum quoque leue sit & obsoletum, vt aerē quidē accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat. optimū verò est vetus linteū. Ceruices quidem & iugula & pectus polenta cōspergito, vt odoris suauitate nutriat, siccitate coerceat: item & polline quidem corporis raras partes contegito: necnō & faciem terra Samia lineo sacculo cribrata & raro linteolo inclusa respergito, vt minutissimus puluis in frontem & malas excutiatur: calx præterea extincta & gypsum exustum perlineum paruum sacculum (quē Græci criseram vocant) transmissa, sudore madentibus iniiciantur. Compressit sudores nonnunquā & spongia ex frigida, faciei admota: dilabentes enim humores cogūtur, & cutis raritas conspissatur. Prodest etiam sedē inūgere, vt frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. Item reuocandus excitandúsque est extremorū calor illitu gleucini olei aut Sicyonii, quod ex agresti cucumere efficitur, cum pipere, castoreo, nitro,& cachry: modicum ceræ in eis eliquando, vt inunctio membris inhæreſcat. Illitio quoque ex limnestide, *id est adarce* euphorbio, & lauri bacca, calorem exsuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquā qui exigui & rubri sunt, cū pipere & aceti fæce læuigata, valentissimum pedibus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissimè auferendum est. instat enim periculum vlceris & vesicarum. Porro ab his spes affulget ita ægrotātem perniciem euasurum. Quòd si omnia secundum rationem medicus præstet, rectéque omnia cedant, cum syncopa, si inflammationes quoque adsint, discutiuntur: sudor nusquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos vsque pedes & summas nares diffusus reuiuiscit: facies vegeto colore decoratur: pulsatus in magnitudinē efferūtur, nihil tremuli, sed vehementes: vox autē cōsueta reuertitur,& canora est: ipséq; prorsus viuidus efficitur: lassitudinē quidē haud exiguā percipit, verùm dormire etiam cōspicitur. Atque si ipsum somnus occupauerit, cibaria planè concocta erunt, sensus mali obliterabitur, naturǽque vis egerminabit, & reuirescet: quùmq; à somno expergiscitur, bene spirat, leuis est, expedit⁹ & robustus: reuocat autē in memoriā

A morbū ceu quoddā somniū. At nonnulli sunt quib⁹ febres obscuræ, tanquā morbi reliquiæ, remanēt: nonnūquā & inflāmationes modicæ,& lingua arida,& sudoris priuatio: præterea rigēt, torpēt, dissoluūtur. hi sanè in tabē prolabūtur. Tunc verò tempus terendū nō est quiete & victu tenui, sed ad motiones æger traducēdus per gestationes, frictiones,& lauacra, quo vitæ residuum à morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandū verò est etiā lac, maximè mulieris quæ proximè peperit, puerúmque nutrit. hi nanque alimento vt nuper in
B lucem editi pueri, egent. Si lactis humani copia non datur, asinæ quæ nō pridem peperit lac accipito: tenue est enim ac fluxile huiusmodi lac. Posthæc ad resumptionem & ad consueta æger ducendus est.

CVRATIO CHOLERAE, Cap. IIII.

IN cholera, eorum quæ eiiciuntur suppressio mala est: cruda enim sunt. quare nos oportet ea facilè spontéque exeuntia libenter permittere: si non exeant, incitare, aquam tepidam sorbitioni dantes, assiduè quidē, sed paucam, ne tentiones inanes in stomacho fiant con-
C uulsioni similes. Si torquentur intestina, & pedes frigescunt, irriganda est aluus calido vnguine, in quo ruta cuminúmque incocta sint, vt flatus digerantur dissipentúrque. Lana quoque imponenda est, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis quàm premendo. sed genibus tenus hæc fiant, vt caliditas quæ abierat, reuocetur. Hæc verò tantisper facienda sunt donec stercora per inferiora deiiciantur, & superius biliosa efferantur. Sin autem omnia antiqua stercora deiecta fuerint, & biliosi humores trans-
D ierint, biliosúsque vomitus & distentio adsit, fastidiūm, anxietas, virium labefactio, tunc frigidæ aquæ cyathi duo aut tres propinandi sunt ad ventris adstrictionem: vt retrogradus humorum cursus cohibeatur, vtque stomachus ardens refrigeretur. Assiduè verò id, quum potam aquam vomuerit, facito. Facilè quidem frigida in ventre incalescit: verùm eam stomachus euomit, à calida pariter ac frigida dolore affectus. semper autem frigidum potum expetit. Porro si arteriarū motus ad paruitatem lapsi fuerint, necnon assiduè &
E frequenter micent arteriæ, sudor circa frontem & iugula & qualibet corporis parte stillatim effluat, alui profluuium non sistatur, & ventriculus adhuc euomat cum distentione & animi deliquio, parum vini odorati & adstringentis aquæ frigidæ infundendum est: vt præ odore sensus excitetur, ob eiúsque potentiam roboretur,& corpus ob nutricationem recreetur. Vinum enim celeriter sursum petit, vt retrogradum humorum fluxum coerceat: tenue verò est, vt facilè diffusum naturæ ad sanitatem recuperandam opem ferat: validū
F quoque, vt vires dilabentes fulciat atque sustineat. Inspergenda est etiam nonnunquam recens & bene olens polenta. Verumenimuero si omnia vrgeant, sudor & tētio non stomachi modò, sed etiā neruorum, singultus inanis, & pedes contendantur,& aluus multa excernat, & homo caliget, & pulsatus arteriarum ad immobilitatem vergant, tunc eiusmodi ægroti statum præuertere opus est. Quòd si iam adsit, frigidæ ac vini multum præbēdum est: & nequaquam meraciùs, ne fiat ebrius, ac ne lædantur nerui: sed cum cibo & panis buccellis
G madefactis. Præbere quoque aliā escam conuenit, qualis à me in capite de syncopa tradita est, itē ὀπώραν στύφουσαν, *i. fructus mollioris corticis adstringētes*, sorba, mespila, mala cydonia, vuā. Cæterùm si omnia euomit, & stomachus nihil retinet, ad calidas potiones & cibaria recurrendū. nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compescit: calida verò, calidissima sunto. Sin horum auxiliorum nullum proficit, cucurbitula in interscapulo affigenda est, atque infra vmbilicum. verùm assiduè cucurbitulæ mutandæ sunt: nā si diutius permaneāt, dolorē cient, periculūmq; est ne vesiculas excitēt. Profuit īterdū & auræ motus suauis, vt & spiritus reuiuiscat,& cibus in vētriculo remoretur: vtque melius ægrotus spiret, meliúsq; arteriæ micēt. At si hæc in peius labātur, vētri pectoriq; talia īponēda sūt qualia & ad syncopā suprà memorauim⁹: palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocystis.

hæc roſaceo cerato excepta,linteolóque illita,vẽtri im
ponito:pectori autẽ maſtichẽ,aloem,abſinthii comam
tritam cum cerato nardino ſuperdato:aut œnanthẽ toti
pectori inſpergito.Pedes verò & muſculos, ſi cõuellã-
tur,Sicyonio,gleucino aut veteri oleo cum exigua cera
perungito: caſtoreo quoque reſpergito. Porro ſi fri
gidi etiam pedes ſint, vnguine ex adarce & euphorbio
inungito, & lanis obuoluito,& manuum palpatione fo
ueto:quinetiã dorſi ſpinã,tendones,& muſculos,necnõ
& maxillas iiſdem inungere expedit. Quòd ſi poſt hæc
ſudor & vẽter ſuppreſſi fuerint,& ſtomachus cibos ad-
mittat,neque euomat,pulſus magni & validi ſint,& cõ
uulſio deſinat, ſed calor vbiq; increſcat,& extrema in-
feſtet,ſomnus verò omnia concoquat, ſecundo die aut,
tertio ſoluẽdus eſt æger,&ad conſueta mittẽdus. At cõ-
trà ſi omnia vomitu reiiciat,ſudor perẽnis effluat, fri-
geat laborans,& liuidus fiat, pulſus etiã propè extincti
ſint, & vires cadant:quũ ita,inquã,ſe habuerit,inde ho-
neſtam fugam capeſſere bonum eſt.

CVRATIO VOLVVLI, Cap. V.

IN voluulo dolor eſt perimens ob inteſtinorum phle-
gmonen.diſtentio adeſt, & inflatio: celerrima ac fœ-
diſſima pernicies impendet. nonnulli enim deſpera-
ta ſalute ægrotantes mortem euidentem tantum-
tummodo formidant: aliqui verò in voluulo ob crucia
tus acerbitatem mortem expetunt: quocirca neque re-
medium vllum morbo inferius neq; debilius à medi-
co adhiberi opus eſt. Verùm ſi morbi cauſam inflam-
mationem eſſe inuenerit, venam in cubito magna ſe-
ctione aperiat, quò multus ſubitò ſanguis,inflãmatio-
nis alimentum,vel vſque ad animæ deliquium effunda
tur.Etenim hoc vel ſedandi doloris, vel ſtuporis ac ſen-
ſus priuationis initium eſt.In voluulo autem recreatio
eſt ac reſpiratio,vel ad breue tẽpus (licet præ ignoran-
tia)tormenti dilatio:quandoquidem hominibus ita vi-
uentibus mori beatum eſt: medicũ autẽ cuiquã mortẽ
inferre nefas ducitur.Sed fas eſt interdum,quũ præſen
tia mala euadi non poſſe manifeſtè præuideat,grauitate
capitis torpida ægrotũ ſopire.Sin abſque inflãmatione
ob corruptionem,aut ingẽs frigus, voluulus prouene-
rit, venæ ſectio dimittenda eſt: reliqua autem omnia
faciẽda. Cõſulẽdũ eſt igitur vt à potu aquæ tepidæ fre-
quẽter euomat,oleũ multũ bibat, deinde rurſum euo-
mat. Flatus inferi9 irritamẽtis educẽdi. irritatoria qui-
dem ſunt,cyclamini ſuccus,&nitrũ,aut ſal:flatus autem
euocant cuminũ & ruta. igitur his omnibus cũ reſina
terebinthi ſedẽ oblinere oportet,& ſpõgiis fouere: aut
hæc per clyſteres infundere cũ oleo, melle & hyſſopo,
& cucurbitulæ ſylueſtris carnis decocto. Quòd ſi ſterc9
excretũ ſit, iterum oleũ calidũ cum ruta iniiciendum:
id enim ſi intus moretur,fomentũ inteſtinis propitium
eſt: præterea dolentes locos oleo in quo ruta & anethũ
abundè incocta ſint, perfundere conducit. Adhibeãtur
& fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrario-
rum, aut ex milio & ſale vſtulatis. Cataplaſmata verò
præter vulgata ſunto,lolii farina,& cuminum, & hyſſo
pi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leues quidẽ,
ſed frequentes,aliæ iuxta alias,abdomini &ilibus ad in
guina vſque admoueantur:quin & à tergo coxẽdicibus
ad renes vſque & dorſum. vbique enim quiſque omnia
dolorem leuantia faciens iuuat.Præbibat autem cumi-
ni aut rutæ decoctũ, & Sinonis,aut vnà cũ his aliquod
ex anodynis appellatis medicamentis. Infinita autẽ alia
ab aliis probata experimento inuenta ſunt.Bonum verò
eſt & ex viperis medicamẽtũ, plus cõſueta portione po
tui datũ.Cæterũ ſi neq; dolor remittitur,neq; flat9,neq;
ſtercus deiicitur,purgatorium pharmacum,quod hierã
vocant, neceſſariò dandum eſt. aut enim ſimul cum pi
tuita & bile pharmacum vomitu expellitur:aut deſcen
dit,flatum,dura ſtercora,pituitam, bilẽ(ipſius mali fo
mẽta) ſecum educens. Alimenta exhibeantur aluũ du-
cendi vim habentia,iuſcula gallinarum, oſtreorum in-
ſigni pulchritudine præditorum, ordei cremor cum
multo oleo decoct9, quod à principio ante decoctionẽ
infuſum ſit:habeat verò cuminum, nitrum,porrum cũ
coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo iure vẽtrem
ſubducente, cochleæ valde elixæ, *& ipſarum ſuccus.

A Itellinæ aqua potui detur, ſi febricitet, cum aſaro, aut
nardo,aut cachry excocta:nam hæc flatus eliciunt, vri-
nam cient, & ſpirandi poteſtatem facilem reddunt. At
ſi dolor abſit,vinũ etiã bene facit,vt inteſtina calefiãt,
vtque vires labantes confirmentur. Prodeſt etiam fœni
culi radicis decoctũ,ſi bibatur, & adiantũ, & cinamo-
mum: ſin ad abſceſſum inflammatio conuertatur,huic
opem ferre ſatius fuerit medicamentis abſceſſui conue
nientibus vtentem: ea verò in libris de longis morbis
B deſcripta ſunt,vbi colici affectus ſanatio traditur.

CVRATIO ACVTORVM IECORIS VITIORVM, Cap. VI.

IN iecore ſanguinis creatio eſt, & in totum ſanguinis
à iecore emanatio: ac omnino iecur eſt veluti ſan-
guis gelatus:ideo phlegmonæ hoc loco acutiſſimæ fi-
unt.hac enim in parte alimentũ reſidet. Sin vſpiã alibi
phlegmone conſtiterit, non vſqueadeo acuta eſt: ad-
uena eſt enim ſanguinis accurſus. in iecur autem non
opus eſt aliunde effluere: nã ſi obſtructio aliqua exitus
C occludat, iecur effuſione priuatũ repletur, abundátque
ſanguine:alimẽti verò ad iecur trãſitus adhuc patet. a-
liud eſt enim iter alimenti à vẽtriculo & inteſtinis in o-
mne corpus. Quocirca euacuare facilè oportet, venã cu
biti ſecãdo, multũ quidẽ ſanguinis,ſed nõ ſemel totum
detrahendo. Inedia primùm iubẽda eſt,poſtea cibi pau
citas,vt & medicamẽtis ingrediẽtibus iecur inane pa-
teat.Inſuper medicamẽtis exterius appoſitis,quæ in ie-
core aceruata ſunt diſcutere oportet. Igitur illinatur a-
loe,aut nitro:lanæ œſypo ſordẽtes admoueantur.Refri-
D geratione quoq; opus eſt:iecur enim ſanguine accendi-
tur:nã ſanguis calid9 eſt.Huiuſmodi ergo cataplaſmata
ſũto:accipiatur farina loliacea, aut irionis,aut hordei,
& ſeminis lini:ex humorib9 autẽ vinũ acidũ,cydoniorũ
ſuccus,capreolorum vitis, labruſcæ maturæ,aut oleũ cũ
ea. Itẽ cũ ſpongiis fomentũ fiat ex decocto baccarũ lau
ri, lẽtiſci,pulegii,iridis. Per iſta mitigato morbo,cucur
bitula maior applicetur, vt ex omni parte hypochõdrio
circũdetur;atq; alti9 circũcidẽda cutis, vt multũ ſangui
nis effundatur.Nonnullis autẽ hirudines q̃ ſcarificatio-
E nes magis placẽt.nã eius beſtiolæ morſus alti9 penetrat:
verùm eroſiones quoq; maiores facit:vnde & ſanguinis
effluuiũ ægrè ſupprimitur: quúmq; ſanguinis potu ſatu
rata hirudo ceciderit,cucurbitula eſt applicãda. ab inti
mis enim partibus tũc attrahit. Quòd ſi ſatis euacuatũ
ſit,vulnera medicamentis ſanguinẽ coercẽtibus mor-
ſúq; carẽtibus obtegẽda ſunt,vt araneorũ telis: manna
aloéque inſpergẽda:panis cũ ruta aut ſertula aut althææ
radicibus elixus ſuperdandus.tertio verò die ceratũ cũ
myrobalano aut abſinthii coma &iride cõuenit.Quin-
F etiam & malagmata vocata medicamenta talia eſſe de-
bent vt extenuare, aut rarefacere, aut vrinam ciere va-
leant. Optimum ſanè eſt medicamentum ex ſeminibus
conſtans quorum omnibus medicis experientia per-
ſpecta eſt: bonũ eſt & illud in quo aut ſampſuchus aut
ſertula ponitur. Cibi tenues ſunto,labiles, lotium mo-
uentes,penetrabiles:alica cum mulſa,& ſorbitio ex ea,
cum ſale & anetho. Ordei verò cremor & detergendi
facultatem habet:at ſi & dauci ſeminum nonnihil ad-
datur,ad vrinã laceſſendã præſtãtior eſt. ſubducit enim
G per alueolos qui à iecore in renes pertinent: opportu-
nus verò eſt à iecore effluẽtibus illuc trãſitus,& vaſorũ
laxitate & itineris rectitudine. Idcirco & cucurbitulis
ea nos trahere oportet eo loco vbi renes ſunt, ſecun-
dum os coxendicis applicantes. Cæterùm & hi vngui-
ne cum ruta, aut odorato iunco, aut calamo aromati-
co irrigandi ſunt. Per hæc vtique ægrotum poſſe mor-
tem effugere ſperandum eſt. Sin ad ſuppurationem
conuertatur,pus mouẽtibus medicamẽtis vtitor quot-
quot à me in ſermone de colicis, literis prodẽtur. Quũ
H pus autem iam genitum fuerit, quomodo incidẽdum,
quomodóque medendum ſit,alio loco ſcriptis manda-
bimus. Eadem nobis &de ſplene ſcripta ſunto, ſiquãdo
& inflammationis acutæ calamitas eum inuaſerit.

CVRATIO ACVTI MORBI DORSALIS VENAE ET ARTERIAE, Cap. VII.

VEnæ concauæ,craſſæque arteriæ, quæ ſecundũ dor
ſum extenduntur, inflammationem ardoris ſpeciẽ

maiores nostri appellauerunt: nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur; ignis acutus & acer, fastidiũ, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordiis, & in *auersa parte dicta* metaphreno, & quotcunque à me in volumine de signis relata sunt. Nempe & in syncopæ tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (vt ita dicam) iecur est: arteriæ verò principium cor. Haud abs re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maximè ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem iecur infundit. Amborum verò magnorum viscerum magna sunt germina, ipsæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, multùmque sanguinis, sed non semel totum mittito. imò & bis & ter, & alio die, quò interim vires instaurentur, repetito. Deinceps cataplasmatis vtitor, & cucurbitulam præcordiis, vbi est arteriæ transitio, necnon & inter scapulas (nam ibi quoque pulsationes sunt) affigito, liberiùsque scarificato, & multum sanguinis detrahito: haud enim ita facilè ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verùm & aluus præter consuetudinem valde suppressa, ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est reuocanda. Acribus autem minimè vtitor: nam hi facilè in febrim incidunt à muria & nitri liquatione. ideo lini seminis & fœni Græci succus esto, & radicum maluæ decoctũ, quod ad prouocãdũ & ad mordẽdum satis est. Extremas partes, pedes videlicet & manus, gleucino oleo, aut Sicyonio, aut ex adarce vnguine excalfacito. nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. Præterea ante cibos potui dato quæ lotium euocant, meon, asarum, absinthium: nitrum quoque inspergito. Sed omnium valentissima est cucurbita, & cinamomum, siquis eius copiam habeat. Lac istis & alimenti & medicinæ vim præbet: (etenim refrigeratione indigent, quũ in eorum visceribus veluti quidam ignis exæstuet) & dulci alimento, necnon & multo in parua mole. has nimirum virtutes alimenti lac obtinet. Esto autem mulieris quæ proximè peperit, & duobus lactis cyathis vnus aquæ admisceatur. lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. Cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fœniculi radix, & apii semen: indatur & mel. aqua verò quæ bibitur, ista habeto. Oportet etiã sudores elicere, & vbiq; difflationes humidas & fluxas facere. Caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori & sinistræ mammæ, quale in syncopa, superdetur. Cubile, rectus decubitus: vt omnia iis similia sint quæ in ardentibus febribus fiunt. *Exercitatio modica ad sudores euocandos, necnon & balneum, si iste interius exardescit. neque enim iudicationibus huiusmodi vitia soluuntur, etsi ardoris species sunt.

CVRATIO ACVTI MORBI IN RENIBVS, Cap. VIII.

PEracuta sanè in renibus inflammatio exoritur. simul enim inflammantur à iecore in renes discurrẽtes venæ: cum illis autem & iecur, quum haud ita prælongæ sint, sed valde latæ, adeo vt renes proximi iecori suspẽsi esse videantur. Verùm & vrinæ retẽtio inflammationi superuenit, vehementiam inflammationis adaugẽs: nã renũ caua lotii non exeuntis alluuione replẽtur. Porro idẽ & in calculis euenit, si in renibus calculus vrinæ canalium laxitate maior oriatur, qui non egrediẽs inhærescit, atque sic & ipse vrinam intercludit. Cæterùm de calculorũ creatione, in libris de longis morbis sermonem habebimus, quomodo aut nõ coalescãt, aut iã concreti exterantur comminuantùrque: de calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in præsentia differemus. Si calculi iam conflati sunt, adẽstque inflammatio, venã cubiti, nisi ætas præpediat, secato: bene fluidus autẽ multúsque sanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantùm euacuatione mitigãtur, sed etiam calculorũ intrusiones vasorum inanitione laxantur: quinetiã per mictũ calculi elabuntur. Postmodũ irrigationibus gleucini aut Cyprini olei, & fomentis & cataplasmatis particulæ remittũtur. Artemisia verò herba & iuncus & odoratus calamus in cataplasmatis esto.

A Deinde cucurbitulã renibus in regione coxẽdicis adhibeto: maximè nãque ab ea parte euacuatio profluit. Aluus præterea ducatur per clysteres cum lubricis & viscidis potius q̃ acribus, ex maluæ, aut fœnigræci cremoribus: nonnunquã verò medicamẽta ante cibos vrinam citantia dẽtur, qualia in vitiis iecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia, cõcoctu facilia: cruditas enim istis noxã adfert. Optimũ sanè lac est, maximè quidẽ asinæ: secundò, equinũ: ouillũ autẽ & caprinũ confert, quatenus lac est. *Si pauperes ægroti sint, eos lauare satis est:
B sin minus, in decocto herbarũ desidant, vmbilico tenus solio repleto. Verùm si ad pus vergat, quibus cataplasmatis ac medicamentis vtendum sit, multis in locis superius traditũ est. At si calculus institerit, fomẽtis vtiq; & cataplasmatis iisdẽ vti oportet. Calculi verò medicamentis potabilibus conterẽdi sunt, simplicibus quidẽ, sio & prionite (*asplenum puto*) herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis: earum quoque succo potui dato: cõ positis autẽ, ea antidoto quæ *bistimus appellatur, & ea quæ ex viperis constat, & bestia quæ cosxinos, *id est cri-*
C *brum*, dicitur, & quotcunque experientia optima esse comprobauit. Gestationes istis, & corporis cõcussiones, ad mouendũ propellẽdũmque calculũ, bene faciunt: nã calculorũ in vesicã transitus ingẽtes dolores concitat: q; si inde exciderint, dolor tollitur, vt neq; per somniũ dolorẽ sentire sibi videri soleant: quinetiã tanquam ex ineuitabilibus malis animus perterritus soluitur.

CVRATIO ACVTORVM VESICAE AFFECTVVM, Cap. IX.

D ET vesicæ acuta vitia renalibus similia proueniunt, phlegmone, & vlcera, & lapides, & grumorum obstructiones. à quibus vrinæ suppressio & stillicidium exoritur: sed in hoc membro acutior dolor est, interitúsque celerrimus: vesica enim neruus latus est. At renes veluti concrementũ sanguinis, iecoris speciem habẽt: in quibus & grauissimi & maximè miserabiles morbi incidunt: vnde *Mars cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. Protinus igitur vẽtris ea pars laxa quam ceneona Græci vocãt, secãda est, multóque oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si cõcretus
E sanguis doloris impeditæque vrinæ author fit, oxymel bibere debet, aut calcis parum cum mulsa, quò grumi dissoluantur: deinde quæ vrinã mouent, & herbæ, & semina exhibenda. Sin ex sanguinis effusione periculum instet, absque vlla cunctatione ei magis q̃ cæteris subueniendũ: neque enim id leue discrimẽ est. Nẽpe medicamina sanguinẽ coercentia opẽ ferunt: opẽ fert autẽ vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obuolutio. Epithema bonũ est, palmulæ ex vino cũ malo Punico, aut succo rhois. Verùm si auersa-
F tur epithemata grauia, & vehementes refrigerationes, (cauẽdũ est enim ne vesica natura frigida tenuísque, ita multũ refrigeretur) eã gleucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. A spongiis verò, nisi valde vrgeat sãguinis eruptio, abstineto. Escæ triticeæ, cocto faciles, bonum succũ gignentes, lotiúmque educentes præbeã tur, quales à me in capite de renibus cõprehensæ sunt: lac, vinũ dulce, theræũ aut scybellite. Medicamenta potabilia sunto, vrinaria, bene olẽtia, fluxilia, & id genus alia. Vtilissimũ vtique vesicæ remediũ cicadæ sunt, suo
G quidẽ tẽpore, tostæ, pro cibo exhibitæ: extra tẽpus autẽ, aridæ, tritæ cũ aqua: sed radicis nardi parũ cũ cicadis eliã xetur. in iisdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger desidat. Quòd si lapillorum interpositio mictum impediat, oriculario specillo lapis amouendus est, vrináque educenda, nisi adsit phlegmone: in phlegmonis nanque neque meatus instrumentum admittit: præterea oriculario specillo vulnerãtur. At si expediri medicatio nequit, homóque doloribus consumi-
H tur, locum eum qui sub glande est, ceruicémque vesicæ incidito, vt lapis excidat, atque vrina effundatur. Ac deinde potissimum medendum est ad cicatricem vulnus ducẽdo: sin minus, *ῥοιώδη τὸ πόν, id est purus effluuiũ*, factam esse, pro futura hominis vita, satius est quàm vt tormẽtis miserrimè cruciatus intereat.

CVRATIO VVLVAE SVFFOCATIONIS, Cap. X.

VVlua in mulieribus mẽbranis extentis hinc atque inde ſecundũ ilia cõtinetur,ac perinde atq; animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis cauſa ſe recipit, fœdè olentia contriſtantiáque præ moleſtia refugit. Igitur ſi aliquid ſuperius triſte offeratur,vulua ad naturalia deſcendit:ſi extrà,oſtio naturalium opponatur,retro ſurſúmque recedit: nonnunquam verò in hoc aut illud latus ad lienem aut iecur mouetur: ad receſſum eius autem contractionémque, membranulæ,vt in nauibus vela,cedunt atque conſentiunt.Hæc verò illi & propter inflammationem eueniunt: nam ſi eius ceruix afficitur atque intumeſcit, fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio, ſurſum repit: ſin ad pedes foras vergat,turpis & immunda res eſt, dolores adferens & contriſtans. Præterea difficulter ambulare poteſt, & in latus & ſupina decumbere,niſi pedes mulieris phlegmone laborẽt. At ſi ad ſuperiora vulua recurrerit,quamocyſſimè hominẽ ſtrangulat. vrget autem,ſpiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, & opem à ſtantibus petere valet, quòd nonnullis iiſque pluribus reſpiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. Par eſt itaque eos qui his miſeriis interſunt, priuſquam mulier intereat,medicum accerſere: verùm ſi fortè aliquando occurreris,cognita phlegmone venam ſcindito,præcipuè quidem eam quæ in malleolo: quæ ſi non bene fluida ſit,eam quæ in cubito eſt,petito. Sed à vena malleoli ſanguinis miſſionem repetito. Alia verò omnia adminiſtrato quæcunque ſtrangulatui & citra inflammationem ſubueniunt: qualia ſunt manuum ac pedum vincula ad torporem vſque adſtringentia:fœdè olentium olfactus,vt liquidæ picis, capillorum, lanæque, exuſtorũ: flãmæ in lucerna extinctæ nidoris,caſtorei, quod præter fœditatem odoris neruos etiam refrigeratos calefacit: lotium præterea vetus,vel demortui fere corporis, ſenſum magnopere ſuſcitat, & vterũ ad inferiores partes abigit. Porro medicamẽta odorata naturalibus ſunt imponenda: vnguentum verò lene ſit & minimè tactũ vellicans,nardus,aut bacchar Ægyptium, aut vnguentum ex malabathri Indicæ arboris foliis compoſitum, aut cum aliquo odorato vnguine tuſum cinamomum: atque ex his muliebres locos oblinito. Quòd ſi ex his fuſile medicamen conſletur,illud in vuluam infundito. anum quoque flatuũ eductoriis inungito. per clyſteres quoque non acres,ſed molles, viſcidos lubricóſque humores indito, vt ſtercora ſolùm eiiciant, ſedéſque vtero ampla vacuáque remaneat. id ſuccus althææ,fœnigræci ve præſtabit. fertulam verò aut ſampſuchum cũ oleo decoquito. Cæterùm ſi maiore vi aut depulſione vulua egeat,tũc validæ mulieris aut viri bene tenacis manibus hypochondrium comprimatur,aut faſciis adſtringentibus ſuccingatur, quò in anguſtum locus redigatur, neque iterum ſurſum verſus vulua procurrat. Item naribus apprehenſis ſternutamenta citentur: quibuſdam enim ſternutamento & contentione vulua in propriam ſedem redire poteſt. In nares autem puluis inſpiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut caſtoris. Item leues cucurbitulæ in feminibus, ilibus, coxis inguinibus,attrahendæ vuluæ cauſa defigantur: amplius & dorſo inter ſcapulas, ſtrangulatui ſubueniens, admoueto. Sin à phlegmone ſtrangulatus proueniat, vena ad pubem veniens ſcindenda eſt, multúmque ſanguinis fundendum. Item faciei frictiones, capillorum euulſiones, vt mulier ad ſe redeat, ſimul bene facient: at ſi vel parum tolerare poterit, in decocto aromatum deſidat,odoratiſque ſuffumigetur. Ante cibos,caſtorei

A paulum bibat,& hieræ paulum cum caſtoreo. Quòd ſi ferre valet,lauetur, & in tempore ad antiquos vſus reuertatur:détque operam mulier vt quamfacillimè mẽſes elabantur.

CVRATIO SATYRIASIS, Cap. XI.

NEruorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit, cum appetitu cõtriſtationéque in actu venereo: fiunt autem diſtenſiones neruorum conuulſioni perſimiles,nũquam mitigabiles.Quin & ipſo cõcubitu ſedari non poteſt iſta calamitas. Mentis quoque B alienatio ſequitur: nam primùm quidem impudentes euadunt,dum caſum ſuum licentioſè narrant: audaces enim eos coeundi inſatietas efficit. Poſtea verò quum affectus iſte deſierit,tunc ad ſe redeunt, & mente optimè conſtant.Igitur omnium horum cauſa venam in cubito & in talo aperias,& multum cruoris ac ſæpe detrahas.neq; enim id tẽporis intẽpeſtiuũ fuerit,& ad mẽtis ſtupefactionẽ,& ad inflãmationis remiſſionẽ,& ad caloris viriliũ mitigationẽ faciendã,animæ deliquiũ adferre: quippe ſãguis mult⁹ calorẽ & audaciã valde C accẽdit,inflammationem alit,mentis perturbationem confuſionémque, veluti eſca ignẽ, procreat.Omne corpus etiam medicamento quod hieram, *id eſt ſacram*,vocant, purgato. neque enim purgatione ſolùm egent,ſed etiã leni medicatione: vtrunque autem præſtare hiera poteſt. Inſuper genitalia, & lumbos,& πλιχάδας, *id eſt locos inter femina & inguina*, *& locum inter anum & ſcrotũ,& teſticulos lanis ab oue detonſis adhuc ſordentibus obuoluito. ſed lanas roſaceo ac vino perfundito: partéſque iſtas multa irrigatione madefacito, ne ab lanis D caliditas oriatur: imò natiuus calor à frigida humorum poteſtate obtundatur. Eiuſmodi quoque cataplaſmata ſuperdanda:panis cum plantaginis herbæ ſucco, & ſolano, & ſeride, & papaueris foliis, idque genus aliis quæcunque torporem frigoráque iniiciunt: necnon & ſimilibus virilia, & locos inter inguina & femina, & coxas illinito,cicuta ex aqua, vel vino,vel aceto: item mandragora, aut acacia: & ſpongiis vice lanarum vtitor.Interea ſubluenda aluus eſt maluæ decocto,& oleo, & melle: omnia verò acria vitentur. Defigantur in E coxa cucurbitulæ, aut in abdomine. Optimæ ſunt autem & hirudines ad ſanguinem deorſum attrahendum. Et ſuper vulnera cataplaſma imponatur micæ panis cũ althæa.Poſtea in aqua deſidat, vbi artemiſia, ſaluia,conyzáque decoctæ ſint. At ſi longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo ſecundum proportionem minuta fuerit,& neruorum conuulſionis metus adſit, (nam facilè in his affectibus conuelluntur) curandi rationem mutare opus eſt:quippe calefacientia admouẽda ſunt,gleucinum ſcilicet oleum aut ſicyonium pro F roſaceo. Lanis autem mundis & cataplaſmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ:quandoquidem neruorum inflationes nonnunquam huiuſmodi curatio mitigauit: amplius & caſtoreum cum mulſa bibitum. Cibaria, parum nutrientia frigidáque ſunto: pauca triticea, plurima olera, malua, bliton,lactuca,cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo ſuo tempore collectus. A vino & carnibus longo temporis interuallo abſtineto: ſiquidem vinum eſt neruorum calefactio, animæ remollitio,voluptatis reuocatio,genituræ G creatio,venerisq; excitatio. Hæc à me in acutos morbos remedia ſcripta ſint. Oportet autem & iuuenem medicum,ipſum ſuo marte aliqua ſibi comparare, neque omnia ex alienis commentariis depromere.Hoc ſanè pacto acuta vitia ſiũt,vt ordine ſingulis quæ ſcripta ſunt, aut omnibus vti valeas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI, De morborum diuturnorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

PROOEMIVM, Cap. I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ A mala eſt: nam ob cunctationem in vitia inſanabilia prolabuntur. Inflatio ſanè ita habet vt nõ facilè ſecedat ſi ſemel inuaſerit: at ſi & diutius trahitur, temporis ſpatio vires acquirit, & nonnunquam euenit vt cõmoriatur. Exiguos quoque morbos maiores excipiunt: quúmque priores diſcrimine vacarẽt, eorũ ſoboles pernicioſa exoritur. Itaque nullo pacto ægrotũ ſilere cõuenit, ne morbus deprehẽdatur erubeſcentẽ, neque aufugere, vim curationis metuentẽ: B neque medicum pigrũ eſſe ignauúmque oportet. vtrunque enim ad morbum inſanabilem efficiendũ conſentit. Nonnulli autem ſunt ægroti qui præſentium, necnon & futurorum ignoratione, ad finẽ vſque cum morbo degunt. Nam plerique neque pereunt, neque futurã mortem ſuſpicantur: quocirca neque ſe medici fidei cõmittunt. Horum probatio ex cephalæa colligitur, de qua prius ſermonem inſtituam.

CVRATIO CEPHALAEAE, Cap. II.

CAput quanto ad vitam magis neceſſarium eſt, tan- C to difficiliori ægritudine laborat. Atque morborũ capitis inuaſio quidem tolerabilis eſt: (nam parum dolent, aures ſonãt, grauitas adeſt) at ſi intẽdantur, finis eſt mortiferus. Igitur exiguos dolores ne ſpernito. nam & exiguis medicamẽtis in quibuſdã diſcuſſi ſunt. at ſi plus tẽporis extrahũtur, maiores cruciatus ſuperueniũt. Propterea vena cubiti incidẽda eſt. ſed duobus antè diebꝰ vinum bibat. tantum autem ſanguinis detrahito quantum eius vires tibi coniectanti oſtenderint: * verùm nõ ſemel totũ detrahere magnopere expedit. Porro quo- D rum vires copioſam ſanguinis detractionem patiũtur, iis ipſis continuò morbus diſcutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus conuenit. Tribus autem quatuórve diebus interiectis liberalius alendi ſunt. Deinceps purgatorium *quod uocant* hieram, cum mulſa propinandum: ea enim à capite morbi alimentum maximè abducit. modus verò medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo eſto. Quòd ſi bene purgauerit, tũc lauandus eſt, & vinum exhibendũ, & vires augendæ. Poſtea iterũ vena frõtis recta ſcindẽda eſt: hæc enim eſt op- E portuniſſima ſanguinis detractio. modus autẽ eſto hemina, aut paulo plus. neque vltrà ſanguinẽ mittito, quoniã vaſa inanire non expedit. Deinde capillis nouacula detractis cucurbitulã priorẽ vertici affigito, alterã inter ſcapulas citra ſanguinis effuſionẽ admoueto: & eã quæ in vertice fixa eſt, liberius ſcarificato, quò ſanguis vberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia nanque ad oſſa vſque penetrãtia cephalæã iuuant. Quòd ſi vulnera cicatricẽ ducãt, arteriæ ſecẽtur: dupli- ces aũt ſũt, aliquæ poſt aures paulo vlteriꝰ, propriiſq; mo- F tionibꝰ producũtur: aliæ verò auriũ arteriæ prorſũ verſus ſitæ ſunt, auribꝰ proximæ. nã *inſtrumento dicto* antitrocho adducũtur: verùm hæ quoq; propriis pulſationibꝰ innoteſcũt. nẽpe maiores oſſibus vicinæ ſecẽtur: hæ nanque vtilitatẽ adferũt. Adiacẽt & aliæ ſingulis auribꝰ oppidò tenues, quas incidere prorſus inutile eſt. Modum verò

A incidẽdi in libris * de manuũ operationibus expoſui. Cæterùm poſt medelam in cephalæa, morbo comitiali, & vertigine, vtque ſemel dicam, in omnibus capitis vitiis (prius ventre, aut purgatorio, quod deuoretur, aut clyſtere euacuato) pituita euocãda eſt, modò è naribus per ſternutatoria, modò ex ore per ducẽtia pituitã. Species autẽ ſternutamenta citãtiũ ſunt, piper, radix herbæ lanariæ, fibri teſticulus: hæc quidẽ ſunt vulgata & cõmunia: ad læuorẽ autẽ terito, & cribrato, & calamo aut craſſiore pennæ anſerinæ caule inſpirato. His efficacius in B attrahẽdo violentiúſque euphorbiũ eſt, cũ aliquo ipſorum admixtum. Quinetiam cum oleis miſcetur, gleucino ſcilicet, aut Sicyonio, *id eſt ex cucumere ſyluatico*, aut cum vnguento ex ſtyrace. redditur autem magnopere liquidum vt fuſile ſit. Infunditur per naſi fiſtulam: hæ verò geminæ ſunt, atque ab vno canali cognatæ & cohærentes, adeo vt ſemel vtriſque infundendũ ſit. neque enim tolerabilis eſt alterutriꝰ naris ſigillatim dilatatio. nã protinꝰ caput accẽditur, & acerbꝰ dolor inuadit. Quæ autẽ per os pituitã eliciunt, hæc ſunt, ſinapi, granũ cni- C diũ, piper, vua taminia: id præſtãt vel mixta, vel ſingula. Cæterùm quoniã & ipſa mãdere & expuere aſſiduũ eſt, idcirco & cũ aqua aut mulſa aut poſca permixta danda ſunt: atq; os eluẽdũ. ad tonſillas enim impulſo humore extẽtóque collo expirationis flatu abluatur. Poſteaquã pituitã quantãlibet eduxeris, permulta aqua calida lauandũ caput atque perfundendum: vt perſpirabile atque difflabile reddatur. ingẽtes enim obſtructiones fiunt. Cœna frugalis & ſimplex eſto: in qua & vinum ad ſtomachi reſtitutionem ſumatur. ſiquidem & ipſe ma- D gno dolore vexatur. Interea verò vbi vires ægri ſtabiliueris, lotione per clyſterem vſitata opus eſt: in qua nitri multum inſpergatur, aut reſinæ à terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur. Poſtridie ſanguis è naſi interioribus detrahatur. intro enim prælongũ inſtrumẽtũ immittitur quod cateiadiõ vocãt, aut illud cui ſtoryne nomen eſt. aut, ſiquis horum copiã non habuerit, pennæ anſerinæ caulem craſſiorem ſumere debet, eiúſque neruoſam partem denticulatim inſtar ſerræ incidere, atque ſic in narem vſque ad ethmoeidῆ *oſſa quæ* E *ob cribri ſeu colatorii ſimilitudinem ſic uocantur*, immittere: deinde vtraque manu agitare, quò locus à dentibus inſculpatur, ac vulneretur. Facilis eſt autem ac copioſus ſanguinis curſus: nam graciles venæ hìc deſinũt, corporáque hac in parte mollia ſunt, & ſectioni habilia: verùm & multos nares vulnerandi modos vulgus nouit, herbas ſcilicet aſperas, & arida lauri folia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitãtes. Quum verò quantum ſatis ſit euacuaueris, quod erit heminæ dimidium, coercendus ſanguis eſt ſpongiis & poſca: aut F aliquod aridum, quod ſiſtendi ſanguinis vim habeat, naribus inſpirandũ, galla aut ſciſſile alumen, aut balauſtiũ. Verumenimuero poſt hæc remedia ſiue dolor capitis perſeueret, ſiue deſinat, oportet ad finẽ huius medicationis peruenire: quoniã id malum ſæpe reuerti ſolet, & in ſuo vigore conſiſtens plerunque deliteſcit. Itaq; nouacula deraſis capillis, (quãdoquidẽ & hoc capiti

prodeſt)ferramentis candentibus vrendum eſt,ſi in ſu-
perficie ad muſculos vſque peruenias:ſin oſſe tenus pe-
netrare velis,à muſculis caueto.nam muſculi exuſti ner
uorum diſtentiones ciẽt:quòd ſi in ſumma cute vſſeris,
vinum odoratum albũ cum roſaceo infũdere ſatis eſt:
pittacium verò madefactũ per triduũ ſupra cruſtas extẽ
dito:quòd ſi cruſtæ altius deſcendant, porri comã cum
ſale tritã linteolóque illitam ſuperdato.Tertio die cru
ſtis ſummã cutim tantùm occupantibus ceratum ex ro-
ſa, profundioribus autem lentem ex melle imponito.
Sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ ſint,alio loco
*deſcripſimus. Nonnulli ſuper frontem,ea in parte vbi
futura eſt quæ corona dicitur, cutim oſſe tenus incide-
runt : illúdque aut exterentes , aut excidentes vſque ad
meditullium(quod diploe nominatur)ad carnis reple-
tionem perduxerunt.alii & oſſa ad membranam vſque
perforarunt.Verùm id genus remedia temeraria ſunt:
nihilominus tamen adhibentur,ſi omnibus aliis tenta
tis adhuc cephalæa perſeuerat,& æger eſt animoſus,vel
corporis robur excellit.Nempe ſi paulatim ad ſanitatẽ
acceſſio fiat,exercitationes recto corpore pectori hume
ríſque adhibeantur,manuum fiat geſticulatio,halteres
iaciãtur,ſaltu corpus moueatur,atque in his peritè cor-
pus torqueatur:primò & poſtremò crura fricentur,me-
dio tempore caput: picatio aſſiduè picem inſpergendo
adminiſtretur. item caput rubrificandum , nonnunquã
ſinapi cum dupſo pane affricãdo,ne intolerabilis ignis
excitetur : nonnũquam medicamenta ſimul illinendo,
quale eſt illud quod ex adarce , & euphorbio & pyre-
thro componitur.Proficit autem & ad dolorem in tem
pore ſedandum , & ad radicem mali extirpandam,tha-
pſiæ ſuccus,& medicamina cum ipſa iungenda , quot-
cunque cutim tumefaciunt, & varis ſimilia tubercula
excitant. Victus ratio in ſingulis dolorum generibus
tenuis eſto: exiguus potus , & aquæ potio ante vllã me-
delam potiſſimum adhibeatur.Ex toto verò ab acribus
temperet, cepis,alliis,& ſucco laſerpitii.à ſinapi autem
non penitus: ſiquidem eius acrimonia , præterquam q̃
ſtomachi vim roborat,capiti quoque haud ingrata eſt,
pituitam fundens ac difflãs, aut ad inferiora deturbãs.
Leguminum peſſima faba eſt , & eius ſpecies piſa,&
quæ à Græcis nuncupantur ochri, & dolichi:*illi , cicerculæ folio
ſimiles:hi,faſeoli aut lobi à nonnullis uocitati:* ſecũdo loco poni
tur lẽs : quæ nõnullis cõcoctionis excretioníſque virtu
tibus prædita eſt, ſed caput replet, dolorémque conci-
tat : nihilominus cum pipere elixa , ſpernenda non eſt.
Far lotũ haud ingratum eſt cum vino & melle , quan-
tum ad condimentum ſatis ſit:& ex ipſo conflata ſorbi-
tio,& eius ſemina in ſimplici iuſculo decocta. Vtique
bona ſunt & in caryceiâ *condimento à Græcis ita dicto*, ſemi-
na cari,coriandri,aneſi : apii verò ſemen iis anteferen-
dum.mentha herba,& pulegium,præterquam quòd be
ne olent, quandam vim habent & vrinam mouendi,&
flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetuſtæ o-
mnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudan
tur.Inter aues torquatus palumbus, columbus , & aliæ
quæcunque haud ita multum pingues ſunt, ſuum extre
mitates , lepus aſſatus. Bubula ouillaque caro craſſum
ſuccum creat, & caput replet. Hœdus non penitus ma-
lus.Lac & caſeus caput dolore vexant.Ex piſcibus ſaxa-
tiles deligendi,& quotquot in ea regione optimi cen-
ſentur. Olera elixa quidem ea aſſumantur quæ lo-
tium & ventrem citant, malua, blitum, beta, aſparagi,
acris verò & braſſica eſt:at inter cruda,lactuca omnium
eſt optima. Radices autem etiam elixæ prauæ ſunt.radi
culæ,rapæ,paſtinacæ vrinam mouent, ſed caput explẽt.
ſiſarum flatus edit , & ventriculum tumefacit. Vinum
album, tenue, dulce, admittatur, tantum adſtrictionis
habens quod aluũ non remoretur.Omnia bellaria capi
ti inimica, *quin & palmularum omne genus. ficus au-
tẽ & vua demulcent, & quicquid ea parte anni quã ὥ-
ραν Græci vocãt,bonitate præſtat.ſed quibuſcunque,vel
etiã iuuãtibus,ſatiari,malũ eſt.Peior eſt cruditas:labo-
res minus quàm cruditas nocent : nihilominus & ipſi
ſunt detrimentoſi. Deãbulationes matutinæ aluo prius
exonerata citra ſpiritus difficultatem bene feruntur:
A optimæ ſunt etiam & à cœna . geſtatio longa per loca
non ventoſa conueniet,atque vbi ſol caput non feriat.
ei nanque ſirius officit. Vſus veneris capiti ac neruis
labem accerſit.Peregre proficiſcatur ægrotus in regio-
nes calidiores ex frigidioribus,& in ſicciores ab humi-
dioribus. Confert & nauigatio , & in mari vitæ tradu-
ctio: &,ſiquis ſit maris accola,in ſalſa aqua frigida la-
uari,in mari natare,& in arena volutari, victúmque ex
mari quærere proderit.Doloris verò capitis qui hetero
B crania nominatur,eadem medicamina ſunto.nã quæ to
ti capiti remedia conducunt , eadem ſingulis eius par-
tibus adhibere bonum eſt. Quibuſcunque verò per
hæc morbus depulſus non fuerit , iis reliquum vt ve-
ratro vtantur,vtpote vltimo atque valentiſſimo omniũ
remedio.

CVRATIO VERTIGINOSORVM, Cap.III.

ET ſuccedit cephalææ vertigo , & ipſa per ſe pro-
priis de cauſis oritur , ſi profluuium ab hæmor-
rhoidibus coercetur , ſi è naribus ſanguis non effluat,
C qui prius effluere conſueuerat , ſi corpus non diffletur
aut ſudore , aut labore antea fatigatum. Igitur ſi à ce-
phalæa ducit originem, ea medendi ratione vti debe-
mus quæ ad cephalæam ſupra expoſita eſt. quibus au-
tem violentius cum vltimis remediis occurrendum ſit,
poſterius explicabo.Sin ab aliqua humorum ſuppreſ-
ſione morbus inciderit , vſitata excretio mouenda eſt.
naturæ nãque ſalutare eſt materiæ recurſus. At ſi iſta tar
dat, malum verò increſcit , in aliis quidem ſuppreſſio-
nibus aut ſanguinis è naribus manare aſſueti,aut ſudo-
D rum, ſanguis mittendus eſt è vena cubiti: ſin ab iecore
multis humoribus affluente , aut à liene, aut ab aliquo
ex viſceribus in medio corpore poſitis vertigo prode-
at, cucurbitulæ ſubueniunt. Sed quantum ex vena de-
fluit , tantundem per has ſanguinis eſt detrahendum.
ſanguis enim eſt cauſæ alimentum , quemadmodum
& ventriculus.Deinceps capitis remedia ſubiungenda:
*vena cubiti recta,aut naſi arteriæ vtrinque in angulis
ſecandæ,cucurbitula vertici affigenda,caput radẽdum,
rubrúmque faciendum : pituita è naribus per ſternuta-
E toria,aut ex ore (quemadmodum docui) euacuanda:o-
mnia denique modò in cephalæa narrata adminiſtran-
da:dũtaxat adiicitur cyclamini ſuccus,aut anagallidis,
in nares fundendus.Poſteaquam verò medicaminũ ca-
pitis ad finẽ perueneris,deinde quotquot efficaciora ad
vertiginoſos inueniũtur,ea ſunt adhibẽda. Vomitib⁹ à
cœna,necnon vomitibus ab eſu radicularũ vti poſtea de
cet:quinetiã ad veratri aſſũptionẽ hæc præparatio fue-
rit.nam præexercendus eſt ſtomachus,quũ vehemẽtio-
ribus vomitoriis vti volumus.Pituita quoq; in præſen-
F tia magis attenuatur,& ad veratrum bene funditur.Ve
*ratri exhibendi modi plures ſunt:vt validioribus quidẽ
ſuccurrat,ad magnitudinẽ *amæ,*id eſt placentulæ*,aut pau-
lo craſſius eſt incidendũ:& cum farre loto aut lẽte aſſu-
mitur pondo drachmæ duæ. imbecillioribus autem &
gracilioribus decoctum cum melle propinatur: duarũ
aut trium myſtillarum modus eſto.quis verò ſit faciẽdi
modus,alio loco declarabitur. Inter ſingula autem re-
media æger cibis reficiendus eſt , quò ea quæ interim
incidunt,ſuſtinere valeat.In acceſſionib⁹ quoque ſic o-
G pitulandũ eſt:deliganda ſunt crura ſupra talos & genua,
& manus brachialia , brachiáque infra humeros prope
cubita. Ad caput irrigãdum facit roſaceum cum aceto.
oleo verò incoquito ſerpyllum, aut ſpondylium,aut he
deram,aut id genus alia.fricentur extrema,& facies.ol-
faciat acetum,pulegium,mentham , aliáque eiuſmodi
ex aceto.Inter dentes aliquid apertionis cauſa impona-
tur: nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohæ-
reſcunt.in tonſillis fiat titillatio,vomitus citetur : nam
interdum reiecta pituita æger à tenebris excitatur. Ha-
H ctenus ad acceſſionis leuamen & tenebrarũ diſcuſſionẽ
dictũ ſit.At de vniuerſa victus ratione tã in curando q̃
poſt curationẽ hæc noſtra ſentẽtia eſt : Somnus multus
æquè atque inſomnietas inimica ſunt:multus enim ſo-
mn⁹ ſtuporẽ capitis ſẽſib⁹ iniicit:vaporũ exuberãtia tor
pet omnis actio.Hi planè grauitatis & ſonorũ in aurib⁹,
& ſplendorũ quorũdã oculis obuerſantiũ cauſæ,morbi

verò indicia ſunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum ſubtrahit, laborem adfert, corpus contriſtat, *mentem labefactat: propterea faciléque furere atque atra bile vexari iſti conſueuerunt. Mediocris autem ſomnus ad alimenti diſtributionem, & ad laborũ diurnorum leuationem vtilis eſt. Aluo ad excretionẽ conſulendum: nam difflationis cauſa potior aluus eſt. Iterum crurum frictio per aſpera linteola vſque ad ruborem, deinde dorſi & laterum, poſtremò capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ verò acriores. Quies, cõſiſtentia ſpiritus poſt ambulationes eſto. Vocem leniter exercere oportet, grauibus vocibus vtentem, ſonum edere. acutæ nãque voces, capitis diſtentiones, temporum palpitationes, cerebri pulſationes, oculorum inflationes, aurĩumque tinnitus efficiunt: mediocriter acuta vox edita capiti prodeſt. Poſtea verò geſtationis tẽpus adeſt ad difflandam totam capitis grauitatem opportunæ. Longa ſit autem, verùm citra fatigationem, neque in tortuoſis regionis tramitibus, neque aſſiduis itineris flexibus geſtatio fiat: quoniam ſic vertigines oboriuntur: ſed rectæ & longæ & lenes, ac * ſuperioribus locis geſtationes fiant. Si quidem * ita aſſueti ſint, optimum panem ſolum aſſumant, quantus exercitationibus impedimento ne ſit. prius enim concoctum eſſe oportet. caput & manus exercendæ, horúmque frictiones faciendæ. In iis verò leniter agendum, vt caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires reſtituantur, poſtea ſuum ipſius caput erectum fricato, diutius hunc laborem ſuſtinens. Quin & exercitationes ad ceruicis vſus, & ad manuum agilitatem faciunt, ſi ſcienter fiant. ſurſum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit aut diſcorum iactu, aut certando cæſtibus, aut pugnis. pila verò parua & magna detrimento eſt. nam capitis & oculorum circumuolutiones atque intentiones vertigines adferunt. optimè faciunt ſaltus & curſus. omnia velocia exercitia cruribus conueniunt, & omnia roborant. Frigida lauatio illuuie, illuuies autem calida lauatione melior. Aſtringere, denſare, ſiccare caput frigida lauatio efficaciſſimè poteſt: & hic ſalubris ſtatus eſt. humectare, ſoluere, tenebras offundere valentiſſimè calida lauatio poteſt: & hæ capitis morborum cauſæ ſunt. tales ſunt & auſtri auditui graues. exercitationibus quies ſuccedat, vt perturbationem ſedet. Capitis preſſiones ad cutim poliendam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio eſt res optima & ad manum. coma olerum aſſumatur quæ ventrem molliunt, maluæ, betæ, bliti. Liquamen bonum ſtomacho, ori ſuaue, aluum leniens, neque graue capiti, ex thymo, aut thymbra, aut ſinapi conficitur. Oua hyeme calida, æſtate frigida, putamine ſpoliata, non toſta præbeantur. Oliuæ, palmulæ, ſalſamentum * rectè conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum condiẽdi cauſa aſſumi debet. Poſt hæc ſal adhibẽdus. Ociũ ſit & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus vtatur ſub aere perſpirabili. Delectat autem locus aut arboribus conſitus, aut herbidus. Vtique vertiginoſus quum ad cœnam accedit, maximè iterum in frigida lauetur, parum vnguine corpus ſublinens: ſi nolit, at crura tantúm. cœna triticea eſto, quale eſt itrion, *quod eſt placentæ genus*, aut ſorbitio ex alica, aut ptiſana flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta verò ſuauiorem ptiſanam reddentia, ſunt, piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum vt innatet: acetum verò acre vtiliter aſſumit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, ſuũ pedes & capita. volatilia omnia, ſed multitudinem coniectura metiri oportet, lepus & venatio. gallina in promptu habetur, & iuuat. Omnia bellaria caput dolore infeſtant * præter palmulas, aut maturas ficus, aut vuas. ſi flatibus homo vacet, hæc bene facient. In ſecundis quoque menſis vtiliter ea ſumuntur quæ facilè concoquũtur, ſi nidore vacant, & leuia ſunt. Poſtea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad ſomnum conuerſio adhibenda.

CVRATIO MORBI COMITIALIS, Cap. IIII.

A INgentibus medicamentis atque valẽtiſſimis in morbo comitiali opus eſt. nam quoties eius in mentem venit, non modò laborioſum malum, & periculi plenũ, ſed etiam generis morbi fœditatem & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita exiſtimo, ſi ſe mutuò in acceſſionibus ſpectantes ægroti, quæcunque patiuntur cernerent, non vltra vitam ducere tolerarẽt. verùm quæ ſingulis atrocia fœdáque inſunt, ſenſus priuatio intuendíque ſublata facultas abſcondit. Cæterùm medendi rationem naturæ facilitatem ſequi optimum eſt,
B quando per ætatis mutationes in longè melius hominem permutat. Quoniam ſi vſitatus malo victus, in quo morbus alitur, deſierit, non vlterius hominem infeſtat. ſimul enim cum priore victus ſpecie morbus recedit. Igitur ſi caput occupauit, inhabitat. quocirca omnia quæ à nobis in capite de cephalæa relata ſunt, facere neceſſe eſt, detrahendo ſanguine & corpore purgando. Venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta, ſecandæ ſunt: cucurbitula admouenda. non eſt autem vſque ad animi deliquium ſanguis detrahendus: ciet enim mor-
C bum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante & poſt aures incidendæ. inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio quam hieram vocant, atque iis quæ è capite pituitam eliciunt: ſed multo valentiora ſint medicamenta. ſiquidem iſtorum habitus eſt dolorum patiens: hilaritas verò & bona ſpes id genus ægros miſeros reddit. Opus eſt etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare vſque ad ſecundã laminam oportet: deinde ceratis cataplaſmatíſque vti tantiſper donec membrana ab oſſibus receſſerit. Tere-
D bra nuda oſſa circuncidere conuenit: ac ſi paulum reſiſtant, vſque ad ſpontinam auulſionem perſeuerandum, quouſque nigra nonnunquam iſtorum & craſſa membrana inuẽta fuerit. Quúmque per putrefactionẽ vel etiam purgationem audacter curante medico vulneri cicatrix inducta fuerit, ægrotus morbum euaſit. Maximè omnium capitis ad ruborem vſque frictiones valẽt: vſitatæ quidem quæcũque à me ſuperius traditæ ſunt: valẽtior eſt autẽ quæ fit per cãtharides. ſed tribus diebus antequã his vtamur, lac, vt veſica muniatur, bibẽ-
E dum eſt: cantharides enim magnopere veſicam lædunt. Hæc abunde ſint, quum caput affectum eſt. At ſi mediæ corporis partes cauſam præbent, & ab his morbus exoritur, (rariſſimè autẽ iſta fiunt: potius enim mediæ partes in conſenſu morbi trahuntur à capite, vtpote ab ingenti malo, quod ægritudinis initium eſt) vtcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti ſoluenda eſt: à viſceribus enim materiæ curſus eſt. Quinetiam iſti magis quàm alii purgandi ſunt & hiera, & cneoro, *id eſt thymelæa*, & cocco Gnidio, *quæ chamelæa dicitur*. hæc enim pitui-
F tam extrahunt. Peropportunum autem ipſis remedium eſt cucurbitula. Epithematum verò & cataplaſmatum ſylua omnibus perſpecta eſt, & ea vbique ſcribere ſuperuacuum ducimus: niſi quatenus eorum vim noſſe conueniat, quòd ſcilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa ſpirabiliáq; corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, ariduſque, & vrinam mouentibus, in nutritione & in medicatione vtendum: ſed omnibus præſtat fibri teſticulus ſæpius in menſe ex aqua mulſa potus. Præterea quæcunque ex va-
G riis compoſita medicamenta idem præſtant, adhibenda ſunt, ex viperis compoſita antidotus, & Mithridatica ex pluribus conſtans, necnõ & * Byſtini antidotus bibenda eſt: quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, vtiles humores creant, & vrinæ mouendæ aptæ ſunt. nam quæcunque ſimplicia medicamenta ſcribere opus eſſet, hiſce continentur antidotis, cinamomum, caſia, folia malabathri, piperis, ſeſelíſque omnia genera. & quodnam ex valentiſſimis remediis in iſtis compoſitis non reperies? Fama eſt & vulturis cerebrum, &
H crudæ fulicæ cor, & domeſticos feles comeſos, morbũ diſcutere. At ego iſtorum periculum non feci. Nõnullos autem vidi, * nuper iugulati hominis vulneri phialã ſubiicientes, atque inde hauſtum cruorem bibentes. O ingentem neceſſitatem, quempiam ſuſtinere, malum malo piaculo depellere! atqui ex ea ad ſanitatem necne

isti peruenerint, nemo verè mihi affirmare potest. Quin
& quendam authorem legi qui humanum iecur epu-
landum apponi præcipiebat. Sed hæc illis scripta sunto
qui ad hunc vsque miseriæ terminum peruenerunt.
Præterea & victu opitulandum est, & singulis remediis
quæ aut ab aliis, aut ab ipsomet ægro fieri possunt. vti-
que in hoc casu nihil spernendum est, nihilque temere
faciendum, maximè quælibet exigua adhibendo quæ
penitus prosint, nihil verò lædant. Etenim spectacula
non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimenta plu
rima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter con
siderãda sunt. Somnus multus crassitudo est, ociũ, nebu
la sensuum: bonum verò mediocritas. Alui excretio à
somno, præcipuè flatuum ac pituitæ, res optima. Ambu
lationes longæ commodæ sunt, non flexuosæ, bonum
spiritum reddunt, sub arboribus myrto aut lauro, aut
inter acres & bene olentes herbas, calaminthum, pule-
gium, thymum, mentham: maximè quidem agrestes &
sponte nascentes: sin harum copiam non habeat, inter
humano cultu procreatas. Inter has quoque, gestationes
longæ, & ipsæ rectæ, fiant. Itinera facere bonum est non
secundum fluuium, ne delabentem aquam intueatur:
vertiginem enim aquæ fluxus adfert. neque vllum qui
in orbem voluatur, neque turbinem qui circumagatur,
inspiciat. est enim imbecillior quàm vt firmum stabi-
liat spiritum. nam simul cum circulo vertitur: circum-
uolutio autem vertiginem & comitialem morbum ac-
cersit. Post gestationẽ lenis deambulatio, postea quies:
vt agitatio in gestatione cõtracta sedetur. Ad hæc exer-
citationes manuum fiant, extremis sudario ex crudis li-
nis confecto inuolutis. Inunctio non valde pinguis sit:
frictio lẽta quidem, sed durior, densandi causa: tumidi
enim & crassi sunt plurimi. in medio verò totius fri-
ctionis caput erectũ perfricetur. Exercitationes ad cer-
uices & humeros pertinentes, manuum commotio: o-
mnia quæcunque à me de vertiginosis dicta sunt admi
nistrentur. Satis verò hìc ex copia ibi descripta positum
est: præterquam quòd velociores horum exercitationes
esse oportet ad sudorem mouendum, calorémque exci-
tandum. hæc enim omnia extenuant. Verùm & in o-
mni vita oportet excandescentiam iracundia vacantem
iniicere. Alimẽta omnia ex crassis leguminibus, mala:
triticei verò panes ficciores præbendi, alica elota, & ex
ea sorbitiones. Sed medicamenta voluptatis causa eadẽ
cum suprà positis sunto: nũc autem plura ex acrioribus
ponito, piper, zingiber, libysticum. Liquamina verò ex
aceto & cumino & suauia sunt & vtilia. A carnibus qui-
dem maximè in totum abstineãt: sin minus, in curatio-
ne saltem. in refectione verò carnes deligãtur quæcun
que sunt natura leues: quales sunt volatilium, præter a-
natem: & concoctu faciles, vt lepores, suum pedes, sal-
samentum. Et post hæc sitis vtilis est. vini paulum biba
tur albi, tenuis, odorati, quod lotium mouet. Elixorum
olerum assumantur quæcunque facultate acria exte-
nuant, & vrinam citant: qualis est brassica, asparagus, vr
tica: crudorum autẽ lactuca, *ea parte æstatis quam ho-
ram Græci medici nominant. Cucumeres autem & pe-
pon viro quidem robusto superuacua, nonnullis verò
gustatione tenus præbenda. mala est enim horum mul-
titudo, quum frigida sint atque humida. Fici viridis
& maturæ vuæ vsus conuenit. Ambulationes, post eas
animi oblectatio molestia carens iuuat. Iracundia vti-
que & venus noxiæ sunt. effectus enim, morbi similitu
dinem adducit. At nonnulli medici de concubitu fal-
luntur. nam quoniam naturalis in virum transitus ali-
quantum proficit, puerorũ naturam intempestiuo cõ-
cubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. sed i-
sti à natura spontè præfinitum tempus, in quo omnia
remedia fiunt, ignorant. Hæc enim singulis æta-
tibus propria simul opportunis temporibus creat.
in tempore nanque concoctiones seminis, barbæ, ca-
norum. Quis igitur medicus naturæ commutatio-
nem seminum à principio, tum præfinitum singu-
lis tempus variauerit? Quin & in morbi naturam impe-
gerunt. nondum enim in tempore quidam veneri dare
operam cœperunt, antè immaturitate rei noxam acci-

A pientes. Vitam autem degere oportet in regionibus ca
lidis & siccis. siquidem res frigida atque humida hic
morbus est.

CVRATIO MELANCHOLIAE, Cap. V.

NVm sanguinem detrahere expediat, deliberatione
indiget in melãcholicis. ex quo humore morbus
oritur, quinetiam ex non pauca multitudine cacochy-
miæ, *id est malorum succorum*. Itaque si in iuuenili ætate
quis morbo corripitur, & veris tempore, vena in dex-
tro cubito media cædenda est, vt à iecore fit opportu-
B num effluuium. id enim viscus sanguinis fons est, & bi
lis generatio: vtrunque verò, melancholiæ alimentum.
Cædenda est, inquam, licet sint graciles & sanguinis
inopes: sed paulum sanguinis mittendum, quatenus vi-
delicet venæ sectionem vires sentiant, sed nullam no-
xam earum tenor accipiat. Nam etsi crassus, & biliosus,
& concretus, & ater, qualis amurca, sanguis est, nihilo-
minus ipse naturæ prædium est atque alimẽtum. Quo-
circa si plus quàm decet sanguinis effuderis, natura ci-
bi penuria de propria sede prolabitur. At si sanguine
C refertus est æger, plerunque quidem non vsqueadeo
malus sanguis est, vena tamen vtique secãda est. Verùm
non eodem die, sed aliis diebus repetendo, quantum sa
tis est sanguinis detrahatur: eodem verò die modum
sanguinis mittendi vires declarabunt. Medio tempore,
quo aliam euacuationem sustinere valeat, liberalius nu
triatur. Opus est autẽ & vẽtriculo & ipsi quoque ægro-
tanti & laboranti opitulari. eum verò si atra bilis vrget,
per diem vnum prius tenuiter nutrito ægro, nigri vera-
D tri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur. id
enim bilem atram expurgat: necnon & thymi Attici
coma, & ipsa bilem atram educit. Commodissimum est
autem singulorum partem, vt ex vtroque duarum dra-
chmarum pondo fiat, exhibere. Post purgationem laue
tur, vinique paulum bibat, & alia in cibis iucunditas
concedatur. stomacho enim ac viribus laboriosa pur-
gatio est. Postea iterum ad media faciendus transitus.
quum prius verò cataplasmate atque irrigatione laxa-
ueris, cucurbitulam iecori & ventriculo aut eius ori
admoueas. nanque hæc detractio multo quàm sectio
E venæ est opportunior. Tergis quoque inter scapulas cu-
curbitulam affigito: siquidem eo loco stomachus ad-
hærescit. Deinde rursum reficiendus æger. atque si ali-
mentum vires instaurauerit, caput radendum: cui po-
stea cucurbitula affigenda est. huius enim morbi inter
alios prima ac maxima causa in capite est. Porro neque
sensus ipsi à noxa immunes sunt: nam inde ipsorum
exortus atque initium est. commutantur igitur & ipsi,
ægritudinémque participant: vtique nonnulli & sensi-
bus delirantibus corruptè sentiunt. At stomacho potis-
F simum succurrendum est: quum & ipse malè habeat,
& in ipso bilis atra resideat. Igitur absinthii succum ab
exiguo incipiens ad fabæ vsque magnitudinem assiduè
deuorato. id enim ne bilis gignatur impedimento est.
Bene facit & aloe. nanque ipsa ad inferius intestinum
bilem deducit. Nempe si recens malum sit, neque mul-
tum homo à naturali statu discesserit, alia huic medela
opus non est: sed reliqua victus ratione vtendum, & ad
pristinum habitum recuperandum, & ad exactam mali
purgationem faciendam, & ad vim corroborandã: quæ
G omnia ne iterum morbi reuertantur efficiant. Victum
autem in refectione conueniẽtem posterius exponam.
Si ab his paulum debilitatus morbus denuò inualescere
visus fuerit, vehementiora medicamenta requirit: ne-
que in aliud tempus differendum est. Verùm si à coer-
citis mulierum mensibus, aut in viro, à suppresso hæ-
morrhoidum profluuio morbus creatus est, irritandi
sunt loci, & aliquid soliti excrementi profundendum.
Si cunctatur, neque descendit in aliam quampiam par-
tem sanguine prolapso, morbus verò exacerbatur, eua-
H cuatio facienda est, & à talis incipiendum. Quòd si non
quantum satis est sanguinis inde manauerit, cubiti
quoque vena secetur. Interiectis autem reficiendi cau-
sa tribus aut quatuor diebus, hieram, *id est sacram*, quæ
purgatorium medicamentum est, potui dato. Ad hæc
cucurbitam mediis corporis partibus applicato, iecori

videlicet affigens. Sed maturanda negotia sunt, ac celeritas adhibenda. exiguis enim medicamentis morbus non obsequitur: si magnis autem non vincitur, sed resistit, tunc firma sede melancholia nititur. Quòd si penitus totum corpus occupauerit sensus, mentem, sanguinem, bilem, neruos etiam corripuerit, & ipsa insanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem inserit, furoris, neruorum distẽtionis, resolutionísque: quæ si à melancholia proueniunt, sanationem vtique accipere nequeunt. Quamobrem ad hoc malum propulsandum veratro vtendum est: sed antequam veratrum ægrotus accipiat, stomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, & corpus fluxile reddat. Vomitiones autem hæc præstant, nonnunquam ieiuno stomacho, nonnunquam radice prouocato. Docebimus verò & modum & materiam, docebimus & veratri species, & vtendi rationem: item quo pacto singula & distinguere & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomitionibus subueniẽdum sit, indicabimus. Incredibile est autem, nisi ab his funditus cõuulsus est morbus, at multorum saltem annorum interuallo non sopiri. plerunque enim postea melancholia rursum suboritur. Quòd si iam firmas radices egit, nihil iam vltrà differendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia administranda. Nempe ægroti omnes sanari non possunt: (medicus enim deorũ potẽtiam anteiret) verùm dolores sedare, morbos intercipere, atque obscurare, medico fas est. Itaque nimirum iis quæ posuimus adhibitis, medici defatigantur, séque aliud quicquã facturos negant, atque duas causas, aut morbum insanabilem esse, aut omnia se remedia tentasse prætexunt. Nihilominus tamen *sacram ex aloe medicinã subinde præbere haud alienum est: siquidem opportunum melancholiæ subsidium adfert, stomacho & iecori subuenit, bilémq; deiiciens, mirificè prodest. Quinetiam maluæ seminis pondo drachmã ex aqua propinare optimum esse, quidam experientia compertum habuit. Infinita præterea sunt simplicia medicamenta, quorum aliis alia vtilia sunt. Post id genus labores demum reficiẽdus æger est: quibusdam enim, quandiu medicatio adhibetur, tãdiu morbus permanet, quanuis labefactatus ac debilis: at si homo carnes refarciat, ac vires instauret, simul omnia morbi vestigia obliterantur. nam potẽtia naturæ sanitatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refectionem conuertatur ægrotans, in aquis sponte calidis sæpe commorans. medicamenta enim quæ in his sunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet, aut sulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona vtique est humectatio, morbi squalorem tollens, & curationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remissionem maximè faciunt: verùm siccæ ac densæ melancholia laborantibus carnes sunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur. cum multo autem oleo, hæc contineat * *

Multa deficiunt.

* panes loti cum vino aliquo dulci, Theræo, Cretensi, & Scybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum & mel quæ iamdiu permixta fuerint. oua & frigidiora & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes, vim detergendi habentes, porcorum pedes & capitis partes: auium alæ pingui carentes: venatio, vt leporis, caprearum, damarum carnes: fructuũ autumnalium quisquis optimus fuerit. Stomachi subuersioni cõsulẽdum est ante cibum, quominus deuoratus reiiciatur. quare ante omnes cibos mulsæ cyathi dimidium dandum est, bibitúmque, per vomitum reddendum, quò stomachi excrementa purgentur. sic enim cibus in ventriculo firmus residet. At medicamina necessariò educendorum purgatoria, sunt pini fructus & vrticæ, semina coccali & piperis, amygdala amara: mel eis consistẽtiam præbeat. Sin exsiccare volueris, optimè proficit myrrha, & iridis radix, & medicamẽ ex viperis, & Bystini, & Mithridatis antidotus, & id genus alia propè infinita. Exterius apponenda sunt cataplasmata, quorum materia est fertula, & papauer, & terebinthi lacryma, & hyssopum, & oleum ex rosis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia cogan-

A tur. Inunctio pinguis, gestationes, deambulationes, & alia quotquot carnes reficiunt, & vires instaurant, & naturam in antiquum statum reuocant, administrentur.

Sextum & septimum caput deficiunt.

DE CVRATIONE PHTHISIS, ID EST vlcerum pulmonis, Cap. VIII, *carens principio & fine.*

* quemadmodum in naui & tranquillitate. nam si rectè habuerit ægrotans, in mari gestatio fieri poterit: atque ibi vitam deget. cum vlceribus enim quiddam B siccum marina salsugo communicat. à gestatione quiete concessa, vtẽdum in præsentia pingui oleo. post frictiones oleum cum aceto infundatur, paulum primò, deinde adiiciendum vsque ad heminas quinque aut sex, aut multo plus etiam: sin minus, at saltem quãtum quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro omni alimento satisfecit. Lac verò assumptu suaue, potu facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca à pueritia familiarius est: præterea visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur læuigans, ad eiiciendam C pituitam facilem spiritum reddens, inferiorẽ exitum lubricum efficiens, vlceribus dulce subsidium, & quolibet alio benignius. Siquis multum lactis potat, nullo alio eget alimẽto. in morbo enim bonum medicamen est lac. eiusdem & alimentum efficitur. nam hominum lacte vescentium nationes frumentum non edunt. optima verò est cum lacte & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt. quòd si & alia esca indigeat, eiusdem generis esto. ptisanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ est. eatenus verò con- D diendus erit quatenus absorptu facillimus sit. si quid etiam saporis iucunditatem adferens capiat, & illud medicamentum esto: qualis est ligustici coma, pulegium, mentha, salis exiguum, acetum, aut mel. Si ventriculus non concoquit, huiusmodi exhibenda sunt: at si nihil ventriculo tale exhiberi necesse sit, omnibus ptisana præstantior est. Licet & ptisanam in alicam permutare. minus enim flatuosa, & concoctu facilior est, si quemadmodum & ptisana exterfa deglubitur. In humidioribus faba vlcera purgat, sed flatibus redundat. item pi- E sum & ochrus, qui & quanto pauciores flatus citant, tanto minus vlcera purgant. Itaque medicus coniecturis ductus, prout præsentia postulãt his vti debet. Horum quoque condimenta sunto quotquot de ptisana memorata sunt. At oua, ex igne quidẽ aquea calida, sed ex animalibus nuper edita optima sunt, priusquã eam *

Reliqua huius capitis usque ad XIII *caput deficiunt.*

DE CVRATIONE VLCERVM IECORIS, & puris ab eo effusionis, Cap. XIII. *carens principio & fine.*

F * in iecore vlcus perniciosum insit, periculosissimus autem est qui in vẽtrem fit saniei confluxus, si stomachum occupet, qui viam superiora petentibus præbet. Alimentum enim vitæ causa est: ipsius verò alimenti dux est stomachus. insuper medicamẽta intimis corporis partibus stomachus distribuit. Quapropter si ad quælibet deuoranda malè se habeat, celerius ægrum morbo atque fame consumi necesse est. Hæ sunt cuiusque loci, quò se pus conuersurum est, inter se differẽtes notæ. Nam si per intestina delabitur, tormina vexant, G aluus liquida est, pituita & bilis fertur: deinde cruẽtum virus circunfluens, aut humiditas aquæ similis, in qua crudæ carnes demersæ lotǽque fuerint. Si pus in vesicam defluit, grauitas in renibus lumbísque sentitur. ac primò lotium multum & bile infectum, postea turbulentum, nullam hypostasin, *id est subsidentiam*, continens, inconstánsque decurret: ad extremum verò & sedimen album apparebit. Sin ad stomachum sursumuersus pus rapitur, tunc orietur nausea, odium cibi, vomitus pituitæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo vsqueeo donec H pus erumpet. Præcipuum sanè fuerit in aliam partem auertere. praua enim hæc via est. Quòd si pus violẽtius feratur, omnia facienda sunt, stomachóque succurrendum escis, medicamentis, victúsque ratione. Sed omnia leniter adhibenda. Medicamentis quidem vt sinus effringatur, studẽdum est. herbam itaque hyssopum cum

mulſa potui dato, & marrubii comam, ipſam quoque cum mulſa & ſucco abſinthii. Hæc vtique, quò humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facilè rumpantur, ante cibos bibere expedit. Dandum eſt & aſininum lac bilem non generans, bene nutriens, in caſeũ non ſpiſſeſcens: quæ lactis virtus eſt. Adhæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, etſi paulo deteriores iuuantibus ſunt, nihilominus tamen concedito. nam ſtomachus nauſeam mouenti & contriſtanti humori tranſitus erit. ſiquidem nonnullos puris exitus offendit. Cauendum eſt etiam ne ieiuni ſint: quúmque aliquid cibi capiũt, *illud purũ ſincerúmque ſit. Opus eſt autem & in cæteris effluuiis diligentiſſimam ſtomachi curam ſuſcipere: quãdoquidem ipſe omnibus medicamentis iter præbet. Meminiſſe quoque iecoris oportet, vbi vlcerum radix eſt. Porro ſi pus in veſicam impetum facit, vrinã citantibus eliciatur: vtputa aſari radice, phu, adiãto, & m*ο*o, potabilibus. hæc enim ex mulſa potui danda ſunt. Byſtini vtique varium medicamentum, & quod ex veſicario ſolano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima ſunt. Verumenimuero ſi per inteſtina educere malis, tibi lac eductoriũ eſto, præcipuè quidẽ aſinæ: ſin id non adſit, capræ, aut ouis. Succi autem lubrici & abſtergẽtes præbeantur, qualis eſt ordeaceus. Opſonia ſunto, piper, zingiber, liguſticum. Vtq; ſemel de omni victus ratione abſoluam, in qualibet puris eruptione alimenta ſint boni ſucci, ſtomacho vtilia, concoctionem facilè admittentia: ea verò ſint aut cremores, aut ex lacte pultes, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte.

CVRATIO LIENIS. Cap. XIIII.

SCirrhi in liene geniti diſcuſſiones non facillimæ ſunt. quòd ſi & ab hoc oriundi morbi proueniãt, vtpote aqua intercus, aut malus habitus, inſanabile malũ effectum eſt. Hac ratione verò ſcirrhis medicus opem ferre debet: orientes auertere, & nuper incipientes diſcutere oportet: inflammationibus autem reſiſtendum. Siquidem ſcirrhi inflammationibus ad difflationẽ tendentibus veluti hæreditario iure ſuccedunt: hæc enim inflammationis germina ſunt. Porro iis remediis vtendum eſt quæ à me in ſermone de acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione ſcirrhus immaneat, igni quoque ſimilibus ad molliendam duritiam vtitor: irrigationibus ex aceto, oleo & melle. Sed lanæ vice, panni lintei complicati accipiantur. Hîc vnguentariæ glandis puluis cribatus inſpergendus eſt: & cataplaſmatis quammolliſſimis *

* *

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE morborum diuturnorum curatione

Liber II.

Cuius prima quinque capita non uertit Craſſus.

SECVNDI LIBRI CAPITA.

* * *

CVRATIO DIABETIS, ID EST VRInæ profluuii, Cap. II.

DIabetis, *id eſt urinæ profluuij*, morbus, hydropis ſpecies eſt, quod ad cauſam & habitum attinet: loco vnde humor effluit, ſolo differt. Nam peritonæum conceptaculum eſt aſcitis, nec defluuium habet, ſed illic permanens exundat: in diabete verò idem eſt à patiente lapſus humoris, eadémque colliquatio: in renes autem & veſicam exeundo fertur effuſio. aqua intercute laborantes hac via procedunt, ſi à morbo conualeſcant: ac bonum eſt ſi cauſa ſoluatur, nec ponderis duntaxat leuatio fiat: his autem maior ſitis adeſt. humidum enim defluens exſiccat. Remedia ad colliquationem ſedandam eadem quæ ad hydropas valent: ad ſitim verò medicina magna eſt opus. ea enim omnium dolorũ genere maxima eſt. &, ſi humidum bibant, meiẽdi prouocatio eſt: adde quòd & effluens his humor ſecum abducit ea quæ de corpore colliquat. Opus eſt igitur medicamentis ſitim depellentibus. ſitis enim magna eſt, ac potus inſatiabilis cupiditas. nullus enim potus quantus quantus is fuerit, ſiti medeatur. Omnino ſtomacho, vnde ſitis fons ſcaturit, ſuccurratur neceſſe eſt. Igitur vbi hiera purgaueris, epithematis vtitor, nardo, maſtiche, palmulis, malis cydoniis crudis. horum quidẽ ſuccus cum nardo & roſaceo ad humectandum optimus, caro verò cum maſtichis & palmulis cataplaſma fiat. Cum cera verò & nardo vnguento horum mixtio bona eſt, vel ſucci acaciæ & hypocyſtidis, tum ad humectandum, tum ad cataplaſmatis fouẽdum. Cæterùm & aqua quæ potui dabitur, cum pomis decoquatur. Alimenta ſint, lac, & cum eo cibaria, amyli, alicæ, ſorbilla, vinum adſtringens, ad ſtomachum roborandum: idque ſi meracius ſit, præſtat ad euaporandos & diſiiciendos alios humores. nam ſitim ſalſi pariunt: vinum verò vnà & adſtringens & refrigerans, migratione pariter & temperatione. ad vires autem prodeſt etiamſi vinum dulce ſit vt ſanguis, ad eius procreationem. Variæ medicinæ exdem adhibeantur, theriaca, Mithridatica, quæ ex fructibus mollioris corticis (quos op*ω*ram Græci vocant) conficitur, & alia hydropi conducentia: itémque vniuerſa victus vitæque ratio eadem eſto.

CVRATIO CALCVLORVM ET VLcerum in renibus, Cap. III.

DE inflammatione & ſanguinis eruptione, & quicũque à renibus affectus acutè perimunt, in libris de morbis acutis ſcripſi: de exulceratione, calculorúmque ortu, quæ vtplurimum ſenibus commoriuntur, nunc potiſſimùm ſcribo, ad curationem quamproximè poſſum accedens: ſin minus, ad laborantium nonnullam mitigationem. Calculorum igitur procreationem è fœcũda ſterilem reddere nemo poteſt. facilius eſt enim vterum à pariendo prohibere quàm calculoſos renes calculis vacuare: ad exitum quoquomodo procurandum auxilia quærenda ſunt. Itaque ſi calculi conſidant, remedia dicam. nam valde tum ægroti dolent, inſuper & torminib⁹, & voluulo coli, & vrinæ ſuppreſſione mortem obeunt. contigui enim ſunt renes & colum. Nam ſi calculi inſiſtant, inſitque præterea lotii ſuppreſſio ac volvulus, vena malleoli quæ rectà reni reſpondet, ſecetur. Nam ſanguinis, è renibus fluxiones, calculorum inhæſiones cohibent. inflammatio enim colligata tenet omnia: euacuatio autem, ſolutio eſt phlegmones. lumbíque humectandi, vbi renum locus eſt. adhibeatur verò veteri vel recenti oleo rhyte. Anethi quoque coma

ad vrinam ciendam prodeſt, & libanotis, aut ſampſuchum: iis autem aqua inſpergenda eſt. parum enim inunctiones eſſent. cæterùm & iis fouendum, coriis bubulis infuſo anthemidis oleo. Cataplaſmatum ſylua cum farinis eadem eſto. Soluit & nonnunquam calculos inſiſtentes cucurbitula leuis: ac optimum fuerit ſi ſuper inflammatione ſcarifices. Quòd ſi etiamnum tibi hæc facienti ſuperſtites calculi maneant, in oleum homo deſcendat. Id enim ſimul omnia confert: tepor quidem emollit, quadámquetenus ad lentitiam adducit: acrimonia promptè mordet: quæ quidem & calculorũ exitui proſunt, eóſque prouocãt. E ſimplicibus pharmacis potui dandæ ſunt radices, phu, meon, aſarum: herbæ, prionites, petroſeli, ſium: *è variis, vnguenta quæ capiũt nardum, caſiam, myrrham, cinamomum * * * * *

cicatricem obducet ſinapi, & cruſtæ ab igni obductæ, & quæ antea dixi epithemata. Diæta verò, inunctio, natatio, & vita in mari acta, omnia renum affectibus remedia ſunt. * * *

CVRATIO PROFLVVII SEMINIS, Cap. V.

Gonorrhœa, *id eſt ſeminis profluuium*, quæ malorum omnium cauſa eſt, haud cunctanter ſoluẽda eſt, tum propter morbi turpitudinem, tum propter colliquationis periculum, tum propter ſucceſſurorum liberorum procreationis neceſſitatem. Ac primùm quidem, quemadmodum communis fluxus, ſananda eſt medicamentis adſtringentibus partes veſicæ & fluentibus locis propinquas, atque refrigerantibus lumbos, ilia, pudenda, teſticulos, ne diu genitura diffluat: deinde rurſus vniuerſum corpus calfaciendum, vt excrementa ſiccentur. Adſtringunt igitur & macerant, & ab oue ſuccida lana, & vnguinoſum roſaceum vnguentum, aut œnanthinum, cum albo vino odorato, ſed ſenſim calorem excitando: oleum commune, & melilotum cum eo feruefactum, & ſampſuchum, & libanotum, aut conyza. Optima eſt & anethi coma, & multo magis rhyte. His autem ad cataplaſmata vtitor, ordei & erui farinis & irionis ſeminis. nitrum quoque: mel verò ad omnium conſpirationem & connexionem. Talia etiam ſunt cataplaſmata quæcunque rubefaciunt, & ionthos *id eſt uaros* cient, & fluxionem deriuant, & locos tepefaciunt. tale eſt cataplaſma viride, & quod ex lauri fructu conficitur. Caſtoreum quoque frequenter bibendum, & de radice halicaccabi quantum drachma põdo pendet, & mẽthæ decoctum. Ex variis medicamentis, quod ex pipere gemino conficitur, Symphonis item & Philonis antidotum, optimum: & quod ex fera quæ ſinchus appellatur, ad potionem paratur pharmacum, & Byſtini antidotum, & quod ex ſerpentibus viperis conficitur. Vniuerſum autẽ victus rationi tribuendum, concedendum & credẽdum eſt, exercitationibus & ambulationibus & geſtationib*. hæc enim habitum ad calorem conuertũt, quo affectui eſt opus. Quòd ſi temperãs ſit rerum venerearum, & frigida lauetur, ſpes eſt fore vt celerrimè homo virilem habitum induat.

CVRATIO LABORANTIVM STOMACHI vitio, Cap. VI.

In aliis morbis poſt curationẽ diæta ad vires & robur corporis, bona concoctio eſt: ſtomachi affectibus laborantibus ſolis hæc vitioſa eſt. quonam igitur pacto hæc comparetur dicam. Nam geſtationum, deambulationum, exercitationum, declamationum, & alimentorum concoctionem adiuuantium quod ſatis eſt, prodeſt quidem ad debellandum ſtomachi cibos faſtidiẽtis vitium: ſed id concoquendi longam imbecillitatem tollere non poteſt, nec maciem corporis in corpulentiam conuertere: multo verò magis proficiat ægrotantibus, ſi gratificetur, & puriter omnia faciat, ac cupiditatibus eorum indulgeat medicus in rebus quæ nõ magnopere lædunt. Eſt enim id optimum,* niſi rerũ valde iuuantium appetitu moueantur. Medicamenta potui danda ſunt, ſucci, abſinthium, nardinum vnguẽtum, theriaca, petroſelini fructus, & zingiberis & piperis, & ſeſelios. Hæc ad concoctionem valent, etiam pectori ad adſtringendum impoſita, nardi, maſtichæ, aloæ, acaciæ, & ma-

A lorum cydoniorum ſuccus. Ipſæ quoque malorum carnes contuſæ cum palmulis, epithema eſt adſtringens. Quinetiam alia quæcunque in diabete ad ſitis ſedationem mihi commemorata ſunt. eadem enim & his & illis ſitim prouocant: tametſi ſtomachicis conſtitutio ſtomachi ſiticuloſa minimè ſit.

CVRATIO COELIACORVM, ID EST VENTRICULO laborantium, Cap. VII.

Si ventriculus ciborum digerendorum impotens ſit, diffluat autem alimentum non coctum, non mutatũ,
B crudum, nihilque ad corporis molem trãſeat, cœliacos hos appellamus, refrigerato nimirum intus innato calore, quominus coquat, & viribus quæ diſtribuunt alimenta debilitatis. Ventriculus igitur primùm quiete & inedia labores remittat oportet. ita enim eò vires recurrunt. Si verò multitudo eorum quæ ſtomachus acceperit ſubeſſe videatur, ieiunis nauſeis ex aqua vel mulſa vtendum eſt. Ventriculus autem contegendus, & vt adſtringatur, rigandus lanis ab oue ſuccidis, ac vnguinoſo roſaceo vnguento, aut œnanthino, aut melino. o-
C ptimum quoque ſi & lentiſcino, hypocyſtide etiam aut omphacio. Cum his etiam cataplaſmata adhibeantur, calida quidem tactu, ſed viribus adſtringentia. Atque ſi alicubi ad iecoris vel ventriculi os tentiones aut inflammationes ſint, cucurbitula admota incidere oportet: & ſunt quibus id ſolum ſufficiat. Vbi verò ceratis ad cicatricem vlcera perducta fuerint, & ad duritiem peruenerint, eò hirudines beſtiæ admouendæ: deinde epithemata concoctionem iuuantia imponenda, quale eſt quod ex ſeminibus conficitur. ſi chamæleõtis radicem
D habeat, optimum eſt. vbique lauri fructus inſint. malagma etiam quod viride appellatur, & meum, quod myſterium eſt, *id eſt arcanum*. Ea enim emolliunt & laniant, & calorem cient, viſceráque flatibus euacuant, quibus ad adſtringendum eſt opus. cæterùm & ſinapi, limneſtis, & euphorbium, & omnia talia quæcunque refrigerationem amoliuntur, calorem autem reuocant. Talia quoque ad adſtringendum medicamenta potui danda ſunt. primùm quidem vſui eſt arnogloſſi ſuccus cum aqua myrtis aut cydoniis malis adſtricta. optimus quo-
E que acinus vuæ omphacinæ, vina vehementer adſtringentia: deinde medicamenta quæ vẽtri medicantur: potiones quotquot ex zingibere, & pipere, & fructu ſylueſtris petroſelini conficiuntur: quod ex viperis feris conſtat, maximam vim concretionis habet. Si verò his nihil aut parum proficiatur, vomitibus ex radiculis vtitor. ſin autẽ & his albi veratri radicem per noctem vnam includas, valentiſſima tibi fiat purgatio, tum ad humores frigidos purgandos & expellendos, tum ad calorem reſtaurãdum. Cæterùm & victus ratio vitáque
F hoc modo moderatæ ſunto: noctu ſomni, interdiu deãbulationes, declamationes, geſtatio vel in lauris, vel in myrtis, vel in thymo. nã in perſpiratione ac reſpiratione, ad bene cõcoquendum medicamẽti vis aliqua ineſt. exercitationes corporis, frictiones, manus geſticulatio, halteribus iaciendis, thoracis & ventriculi laſſitudines, ante cibos potationes. minimè enim ad vires parandas expeditus eſt panis. his addatur frictio ad ruborẽ vſque, deambulationes ſegn * *

Capita quæ ſequuntur uertit Craſſus.

G DE CVRATIONE MORBORVM IN ARTICVLIS & coxendice, Cap. XII,

carens principio.

* ciborum & raphanorum plerunque: deinde ad veratrum veniendum eſt. in his victus ratio aliarum affectionum communis eſt: & poſt victus rationem inunctio, lauatio in frigida marina, præcipuè quidẽ omnibus articularibus vitiis communia medicamenta ſunt. nam & podagricis veratrum mirificè, ſed in primis morbi inuaſionibus ſuccurrit. Quòd ſi multis iam annis in-
H ueterauit, vel à maioribus per ſucceſſionem deſcendit, ægrotum ad mortem vſque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc ſanè pacto ſubueniendum eſt. lanæ ex oue ſordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex roſaceo & vino: nonnullis & ſpongia ex poſca profuit. Ad hæc cataplaſma fiat, panis ſumatur cum refrigerãtibus,

vtputa cucūrbita & cucumere. Accipiatur & cucurbitu
la tenuis, & plantago herba,& roſarum folia.Necnō &
ſideritis dolorem ſedat cum pane & muſco: & ſymphy
ti radix,& pētaphyllos herba, *quinquefolium Romani uocāt:*
& marrubium,quod foliis eſt tenuibus. huius decoctū
quidē infuſum,dolorem leuat : ex ipſa verò herba,cum
panis micis,aut cum ordei farina, cataplaſma fiat. Ma-
lorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polē-
ta magnopere ſubuenit:fici aridi & amygdalæ cum ali-
qua farina. Hæc vtique eſt refrigerationis materia. Et
hoc quidem remediorum genus aliud alium iuuit, & i-
dem interdum alium atque alium. Nonnullis verò cale
facientia remedio ſunt:atque idem remedium aliâs a-
lii opitulatur. Peruulgatum eſt autem & hoc ad dolo-
rem tollendum proficere.Capram oportet herbam iri-
dem ad ſatietatem depaſci, deinde interpoſito tēpore
quantum ad pabulum in ventriculo cōficiendum ſatis
ſit,capram immolare,atque intra eius ventrem in fimo
pedes ægrotantis occulere. Demum infinita ſunt medi-
camenta.ægrotos nanque ſibiipſis remedia parare vr-
gens impellit calamitas. Sed medicorū auxilia in pro-
priis libris conſcribentur.

CVRATIO ELEPHANTIS, Cap. XIII.

MOrbis, quò diſſoluātur, maiora eſſe remedia opus
eſt. ſed quænā medela excogitari poterit quæ ele-
phantem tam ingēs malum expugnare digna ſit? Neque
enim in parte vna aut viſcere vno inhæreſcit,neque aut
intus duntaxat labes occulitur,aut extra prorumpit: ſed
& in penetralibus totum hominem occupat, & exterius
totum amplectitur. Triſte profectò & viſu terribile ſpe-
ctaculū. feræ nanque ſpecies eſt . ac vnà cum his viuere,
vnà cibum capere,perinde atque in peſtilentia, formi-
doloſum eſt.etenim per inſpirationis communionem
facilis infectio eſt.Quid igitur quiſpiā in arte medica
inueniat, quod huiuſce mali dignū remediū cōtineat?
Verumenimuero omnia conferre ſimul oportet,medi-
camēta,& victus rationē,& ferramēta, & ignē. Hæcque
ſi nouo & oriēti affectui adhibueris,ſanationis ſpes af-
fulget:ſin ad ſummū ſuæ creationis aſcendat, in viſce-
ribúſq; ſtabilis ſedeat,quando & in faciē inuadit, tunc
de ægri ſalute ſpes omnino abſciſſa eſt. Itaque venas in
cubito ambas incidito, & venas in malleolis eodē die.
tēporis enim interiectio atq; ſeparatio fūdēdo vbertim
ſanguini,& recreandis viribus aptior eſt.Nam ſanguinē
ſæpe & multum mittere operæpretium eſt , quippe qui
vitii huius alimentum ſit. exigua verò ipſius pars eſt o-
ptima,quæ naturæ cibum præbeat. Idcirco qua ratione
prauum inquinatúmque detrahatur,atque interim cor-
pori familiare ac bonum procreetur, cōiectandum eſt:
quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. noua
enim eſca applicata corpori ſpatio temporis antiquam
obſcurat atque debilitat. Poſtea medicinā ſacram non
ſemel propinato:quin omnia ſæpius iterāda ſunt, & re-
ſumptio,& ad priora reditio . Eſto & alia medicamen-
toſa in cibis purgatio:ſicut antea de curatione doloris
coxendicis diximus. Lac etiam promiſcuum atque in-
diſcretum,ſed largius, ad aluum molliēdam potui de-
tur. Verùm quintā aquæ partem, quo lac totum dilaba-
tur atque deſcendat,adiicito. At ieiunos primò ad vo-
mitum celerius ducito, deindeà cibis iterū , poſtea aſ-
ſumptis raphanis. frequenter autē atque aſſiduè omnia
fiant. Veratrum quolibet tēpore, ſed potius vere atque
autumno diebus alternis exhibeto:atque idem in pro-
ximum annum repetatur. Cæterùm ſi morbus inualue
rit,potabilia medicamenta,quotquot quis cognouerit,
potanda præcipiat . multa enim ac varia adhibere me-
dicamenta eſt operæprecium. Atqui & ego quotquot
mihi cognita ſunt literis mandabo . Cedriæ cyathum
vnū,braſſicæ duos miſcēs dato. Aliud. Sideritidis ſuc-
ci cyathus vnus,trifolii cyathus vnus,vini & mellis cya
thi duo. Aliud. Dētis elephanti ramentorū drachma
cum vini Cretici cyathis duobus. Quinetiā viperarum
reptilium,ferarum carnes, & ipſæ in paſtillos confor-
matæ bibūtur.oportet autem & caput & caudā ad qua-
tuor digitorum ſpatium præcidere, reliquum vſqueeo

A elixare donec ſpinæ ſeparentur. carnes verò in paſtillos
redactas in vmbra frigefacere,qui potioni,quemadmo-
dum & ſquilla, exhibeantur.Ipſæ quoque viperæ in cœ-
na opſonio dentur : quas coquere & condire perinde ac
piſces,opus eſt. At ſi medicaminis illius varii ex vipe-
ris compoſiti facultas adſit, id pro omnibus , quando-
quidem omnia ſimul continet,bibendum eſt. Præterea
corpus detergendum eſt,tumoréſque calefaciendi. Alia
item medicamenta ſunt innumera Celtarum,quos hac
tempeſtate Gallós vocant.Nitroſis quoque illis factitiis
B globis quibus velaminum ſordes expurgāt, ſaponém-
que vocant, illis inquam globis corpus in balneo de-
tergere optimum eſt. Et portulaca, & ſedum cum aceto
bene facit.Rumicis etiam radicum decoctum cum ſul
phure ignem non experto,ſummopere deterget. Illud
item varium ex alcyonio trito,& nitro,&aceti fæce cō-
buſta,& alumine fiſſo,& ſulphure viuo & cocto, & iri-
de,& pipere. forſitan autem omnia pro ſingulorum vi-
ribus miſcenda ſunt. Aliquibus verò & hoc æquis por-
tionibus compoſitum inſpergentes perfricabimus. Fa-
C ciei tumoribus, ſarmentorum cinerem alicui ferarum
adipi admiſcens illinito,leonis videlicet,aut pantheræ,
aut vrſi:ſin his careas,*chenalopecis. *eſt autem χηναλώπηξ
Latinè ad uerbum uulpanſer : at κυναλώπηξ canē Laconicū ſigni-
ficat, ex uulpe & cane natum.* ſimile enim in diſſimili, quē-
admodum ſimia homini , mirificè prodeſt. Itē ammo-
niaca gutta cum aceto, ex plantaginis aut ſanguinalis
herbæ ſucco,& hypocyſtis,& lycium. Si carnes liueant,
prius,quo locus ſucculentus reddatur,ſcarificandus eſt.
At ſi ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire
D volueris,fœnigræci aut ordei cremoris decoctum mol
le abſterſorium eſt:item ex oleis roſaceum , aut lenti-
ſcinum. Aſſiduæ verò lotiones & ad corporis madefa-
ctionem , & ad noxiarum humiditatum difflationem
mirè proficiunt.Eſca munda eſto , boni ſucci creatrix,
cōcoctu facilis,ſimplex: & victus ratio prorſus rectè in-
ſtituta ſit in ſomno & vigilia,in ambulationibus & lo-
cis deligēdis. Exercitationes adhibeātur,curſus,conuer
ſiones corporis,peræ *aut ſacculi* iactus. omnia hæc citra
laſſitudinē aptè & cōgruenter intendātur. Eſto & vocis
E emiſſio,ſpiritus opportuna exercitatio. Veſtis eſto mun
da,non modò vt aſpectu iucūda ſit,ſed quoniam etiam
ſordida cuti mordacia ſunt.Ieiuni abſinthite vinum po
tent. Oppidoquam vtilis eſt & panis ex ordeo, & ſalſa-
mentum tempeſtiuum,& exiguum quid maluarum,aut
braſſicæ ſemicoctum,cum cumini liquamine. In cœna
ſtaphylini radix apponatur, & alica, cum vino & melle
antiquo mixtis:& marina quotquot ventrē ſubducunt.
tellinorum iuſcula,oſtrea,erinacei,& ex piſcibus ſaxati
les: ex terreſtribus feræ,lepus,aut ſus: inter aues, perdi-
F ces omnes, palumbes, columbi, & quæcunque opti-
ma in illa regione inueniuntur . Inter fructus arboreos
admittantur *ὡραῖοι. qui à Græcis ita dicuntur quòd ea parte
anni matureſcant quam iidem ὥραν appellant.* Vina dulcia vi-
noſis meliora. Balnea iuuant ſponte calida,ſulphuroſa.
Vita in aquis diu ducenda eſt: & mare & nauigatio
conueniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant:
album quidem, ſuperiorem ventrem, atrum verò, in-
feriorem purgat. Quin & album veratrum non vomi-
tum tantùm molitur,ſed etiam omnium ſimul purgā-
G tium medicamentorum efficaciſſimū eſt, non multi-
tudine & varietate excrementorum : (id enim & affe-
ctus ille qui cholera dicitur, præſtare ſolet)non diſten
tionibus & violentia in vomendo, (ad hoc enim &
nauſea & mare validiora ſunt) ſed potentia & quali-
tate non vitioſa. quippe quæ laborantibus ſanitatē red
dit per exiguam purgationem,& modicam intentionē.
Vetuſtorum præterea morborum omnium firmis radi
cibus inhærentium, ſi cuncta alia medicamina viribus
inferiora ſint,id vnicum remedium eſt . ſiquidem igni
H facultate perſimile eſt album veratrum : & quod ignis
exurens facit, eo plus veratrum interius diſcurrens o-
peratur : videlicet facilem ſpirationem ex difficili, ex
pallido colore floridum,& ex macie corpulentiam.

RVFFI EPHESII MEDICI de appellationibus partium corporis humani, Libri III,

Eiusdem tractatus De vesicæ ac renum affectibus.

Eiusdem fragmentum libri De medicamentis purgantibus.

Horum librorum primus à Junio Paulo Crasso Latinitate donatus est, reliqui autem duo ab alio.

LIBRI PRIMI CAPITA.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIbus partium corporis humani

Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

VNDE CVIVSQVE ARTIS TRAdendæ initium sumendum sit, Cap. I.

QVID in arte citharæ pulsatoria primùm didicisti? Singulas fides pulsare, credo, atque nominare. Quid in grammatica primùm percepisti? Vnũquodque elementum cognoscere ac nominare. Igitur & alias artes à nominibus docere incipiunt: & ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen, & instrumenti, & aliorum omnium ad artem facientium nomina tradũt. Quinetiam grauiores artes nónne & ipsæ à nominibus pari ratione docendi exordium capiunt? Quid enim primùm in geometria accepisti? Punctum sanè & lineam, & planum, & superficiem, & figuram triãgulam, & circulũ, aliáque id genus, quidnam sint dignoscere, rectéque appellare. Vísne igitur & medicinalẽ facultatẽ à nominibus exorsus perdiscere? ac primùm omnium, vt singulas corporis partes appellare conueniat, deinde & reliqua quemadmodum sermonis processus connexióque requiret agnoscere? Aut tibi satis esse videtur, me, ceu mutum, quæcunque doceri postulas, tibi ostendentem explicare? Mihi verò id non melius esse, téque ipsum hoc pacto discere, & alterum docere, haud facile esse videtur. Atque de his quidem sic mea fert opinio.

QVAE PRIVS ET QVOMODO DOcere velit, proponit, Cap. II.

CÆterùm audiẽs, & in puerum hunc respiciens, memoriæ quæ sensui patent commendato. Ante omnia vt interiora appellanda sint, animal quodpiam homini quamsimillimum dissecantes, instruere te conabimur. Nihil enim impediet, tametsi non omnia omnibus similia sint, quominus summam saltem cuiusque doceamus. Verùm priscis temporibus in humanis corporibus talia generosius ostendebant.

DIVISIO CORPORIS IN MAXImas partes, Cap. III.

MAximæ corporis partes, hæ sunt, *κεφαλὴ caput*, *αὐχὴν collũ*, *θώραξ thorax*, *χεῖρες manus*, & *σκέλη crura*. *θώρακα* autem vocamus non solùm eam partẽ quæ *ἀπὸ τῶν κλειδῶν à iugulis* vsque ad *ὑποχόνδρια præcordia* pertinet, verùmetiam totum illud quod intra iugula pudendáque concluditur.

DE SVPERIORIBVS CAPITIS ET faciei exterioribus partibus, Cap. IIII.

KΕφαλὴ *caput* vocatur & quod capillatum est, separatim, & simul cum facie. Capillati autem prior pars, *βρέγμα sinciput*, auersa verò *ἰνίον occiput* nominatur. Partes à lateribus sincipitis positæ, *κόρσαι* & *κρόταφοι tempora* dicuntur. Quod autem in medio capite est, vbi maximè capilli inuoluuntur, *κορυφὴν uerticem* vocamus: partem sub sincipite, *μέτωπον frontem*: iuxta tempora, pilorũ exortus, *ἴουλοι lanugo* dicuntur. Occipitis autem capilli promissi *χαῖται crines* vocitantur. Vltimæ frontis rugæ, *ἐπισκύνιον*: quod oculis attrahimus quando nobiscum aliquid altius cogitamus, aut veremur. Alii verò partem sub superciliis carnosam, *ἐπισκύνιον* vocauerũt. At *ὀφρύες supercilia* hirsutæ frontis extremitates sunt: quorum interstitium, *μεσόφρυον* Latinè *glabella, quòd glabrum sit*, dicitur. Sub superciliis, *βλέφαρα palpebræ, quas etiam genas uocant* alterũ supra, alterũ infrà, sita sunt. Ab iis prodeuntes pili, *ταρσοὶ* & *βλεφαρίδες cilia* nominantur. harum extrema, quum nos dormimus sese contingentia, *στεφάναι coronæ* & *χηλαὶ ungulæ*. Superioris palpebræ superficiei quod superimpendet, *κοῖλον cauum*: illi autem respondens inferius, *ὑπόκοιλον subcauum*. quod quidem & in aqua inter cutem & alioqui in prauo corporis habitu, & in longin-

A quo hæmorrhoidum effluuio, & antiqua mulierum menstrua purgatione, nonnunquam etiam inchoantibus lippitudinibus, intumescere consueuit. Huiusmodi verò lippitudines mitiores esse videntur: propterea & id genus affectus, quoniam τῶν κοίλων tumor est, *κοιλοι διᾶν* dicitur. At cauæ superioris inferiorisque palpebræ extremitates, *κανθοὶ anguli*, alter maior, ad nasum vergẽs: minor alter, tempori propinquus.

DE OCVLI EXTERIORIBVS PARtibus, Cap. V.

B QVod verò aspicitur in medio *ὀφθαλμοῦ oculi*, *ὄψις* & *κόρη uisio & pupilla* nuncupatur. *γλήνην* etiam simulacrum in pupilla apparens vocant. Quod autem pupillæ contiguum est vsque ad album, *ἶριν*: & pro colore quem habet, *μέλαν nigrum*, aut *πυρρὸν rufum*, aut *γλαυκὸν cæsium*, aut *χαροπὸν fuluum* nominant. At *στεφάνη corona* nigrum ambit, & ab albo distinguit: quæ circulus & copula tunicarum oculi est. Earum sanè prima, duabus naturis prædita, duo quoque nomina gerit: *κερατοειδὴς* quidem *cornu formam habens* in medio, & vsque ad iri-
C dem: (hæc enim eius particula expolitis cornibus assimilatur) candida verò est altera pars omnis, qualis & aspicitur: nihil mediæ natura neque colore similis. Ipsi autem vocata *ἐπιδερμὶς* superincumbit, qua in iuuenibus & senioribus, & in affectu qui *χήμωσις unguis* dicitur, abscedẽte atque elata, rufus color cernitur. Aliæ autem tunicæ qua sint nomenclatura præditæ, paulo inferius in animalis dissectione explicabitur.

DE FACIEI INFRA OCVLOS PARtibus, Cap. VI.

D Sub oculis insurgentia ossa, *ὑποφθάλμια*, alii *ὑπώπια subocularia* nominant. A mesophryo *id est superciliorum medio interstitio (quod glabellam uocari diximus)* deorsum versus *ῥὶς nasus* protenditur: cuius foramina *ῥώθωνες* & *μυκτῆρες nares*, ab Atticis *μύξαι* etiam appellantur. Sed Hippocrates pituitosum excrementum per ipsa distillans, *μύξαν*, *Latini mucorem*, Athenienses verò *κόρυζαν* appellant. Cartilagineum illud quod foramina distinguit, est *ῥινὸς διάφραγμα nasi interseptum*. Partes osseæ quæ vtrinque ad malas vergunt, *ῥινὸς ῥάχις nasi dorsum*. Extrema verò hinc
E atque inde huiusce ossei fastigii, *πτερύγια pinnæ*. Istæ in vehementiore spiritus difficultate, & alioqui quum voluerimus, agitantur. Carneum illud ante nasi septum in labia descendens, *κίων columna*, nasi autem extremitas, *σφαιρίον globulus* appellatur. At sub columna in superiori labro cauitas, *φίλτρον quasi amoris illicium*: sed totum id superioris labii quod est sub naso, *ὑπορρίνιον*. Deinde *χείλη labia* duo, quorum extrema, *πρόχειλα q. d. prolabia, uel antelabia, aut antelabiaria*: qua parte autem committuntur, *προστόμιον* vocant: inferioris autem labii cauitatem, *νύμ-*
F *φην*. Aurium foramen per quod voces exaudimus, *ἀκοὴν auditum* appellarunt: partem pẽdulam, *λοβὸν fibram*: quam etiam solam auris particulam nomen habere, cæteras verò nomine carere dixit Aristoteles. At medici illis quoque nomina imposuere: *πτερύγιον* quidem *pinnã*, supremam partem quæ lata est atque decliuis, appellantes: *ἕλικα* autem, totum illud quod abhinc aurium extremam oram ambit: *ἀνθέλικα* id quod in medio cauitatem extollit: *κόγχην* post *ἀνθέλικα* cauum: oppositam verò cõchæ eminẽtiam iuxta tẽporis fines, *τράγον hircum*,
G helicis autẽ finem qui subbreuis est, *αἰγιλοβίδα* vocant.

DE RELIQVIS FACIEI PARTIBVS Cap. VII.

TOta capitis prior pars, *πρόσωπον facies* dicitur, *μῆλα malæ* sub oculis, faciei eminentiæ sunt, vbi pudoris sedes est, maximéque ibi rubor ostenditur. Post *μῆλα* autem habẽtur *παρειαὶ*, dictæ etiam *σιαγόνες* & *γνάθοι maxillæ*, quarum altera, superior, altera, inferior est:

inferiorisque maxillæ quod in acumen desinit, γένειον, & ἀνθερεὼν *mentum*. Sub eadem inferiore maxilla, carnosa pars, λευκανία dicitur: sed nonnulli hanc quidem carnosam partem, ἀνθερεῶνα, at λευκανίαν cauum iugulo proximum appellauerunt. Barbæ prima sub temporibus germinatio, ἴουλος *lanugo*: primus eius in superiori labro exortus, προπωγώνιον *q.d. probarbium*: qui pili postea adaucti, μύστακες appellantur. Sed in summo mento pili, πάππος, sub mento autem, ὑπήνη.

DE ORE ET IN EO CONTENTIS, Cap. VIII.

ΣΤόμα *os* tam prima labiorum diuisio quàm latum illud vsque ad fauces patens spatium. In ore autem cum alia sunt, tum etiam ὀδόντες *dentes*, quos nonnulli κραντῆρας appellant: horum autem primores quatuor, τομεῖς *incisores*, κυνόδοντας autem *caninos dentes*, eos qui sequuntur, vtrinque singuli: μύλους verò & γομφίους *molares & paxillares* qui sunt post caninos, vtraque ex parte quini. σωφρονιστῆρας, (*q.d. moderatores. Latinè autem genuinos*) qui intimi sunt & vltimi, quòd tum nascantur vtrinque singuli quum *homines* incipiunt σωφρονεῖν, *moderati esse*. Totidem & superioris maxillæ eadémque nomina sortiti sunt dentes. Maxillarum autẽ colligatio, χαλινὸς *habena*: at τράπεζα *mensa*, extremitates latæ molarium: ὁλμίσκοι autem *mortariola*, & αἱ τῶν γνάθων κοιλότητες *maxillarum cauitates* in quibus dentes defixi sunt, appellantur. Οὖλα *gingiuæ*, circa radices dentium, carunculæ sunt. Linguæ autem ῥίζα *radix* quidem vnde ipsa exoritur, nominatur: at id musculosum quod ore continetur, est γλῶσσα *lingua*, αὐχὴν *ceruix* quod sequitur: παρίσθμια autem, quæ ab vtroque linguæ latere sunt. ὑπογλωσσίς, pars linguæ inferior: ἐπιγλωσσίς, quod intimum est gutturi operculum quoddam impositum, ne, quum deuoramus, quippiam in pulmones irruat: sed quum spiritus ducitur, ne transeuntem aerem impediat, sublimis attollitur. Οὐρανὸς verò *cælum*, & ὑπερῴα *palatum*, concaua est superioris maxillæ pars: κίων *columna*, & γαργαρεὼν *gurgulio*, quidam ex palato processus, quem Aristoteles σταφυλοφόρον *q.d. uuiferum* nominauit: quoniam ea parte inflãmata, σταφυλὴ *uua* quiddam simile pendere videtur. σταφυλὴν enim *uuã*, non partem, sed affectum nominari oportet. Φάρυγξ vel φαρύγγεθρον, *fauces*, omnis ea capacitas quam inter deuorandum dilatamus, vocata est. Propterea & Homerus dixit,

φάρυγος δ᾽ ἐξέσσυτο οἶνος, Ψωμοί τ᾽ ἀνδρόμεοι. *Id est, Faucibus erupit uinúmque humanáque membra.* Neque enim ex arteria aspera & pulmone cibum potúmque Cyclops euomit: id enim dicere mirum in modum rude, fatuúmque est. Παρίσθμια & ἀντιάδες & μῆλα *tonsillæ*, dicuntur carnosæ quædam glandulosǽque partes, vtrinque à lateribus faucium positæ. Hæ numero quatuor sunt, duæ in summo gutture vtrinque, reliquæ inferius locatæ.

DE COLLO, EIVSQVE PARTIBVS, Cap. IX.

INfra caput est τράχηλος *collum*, quod & δειρὴ & αὐχένα *ceruicem* vocãt. ὑποδερὶς est in priori parte τῆς δειρῆς *colli* postremum. In priori item colli parte βρόγχος est, & τραχεῖα ἀρτηρία *aspera arteria*, per quam spiritus ducitur. τοῦ βρόγχου eminentia λάρυγξ *guttur* est. At in posteriore colli parte τένοντες *tendones* sunt. Ταῖς κλεισὶ *iugulis* proximum cauum Homerus λευκανίαν vocauit: sed medici ἀντικάρδιον & σφαγὴν *q.d. cordi oppositum & iugulationem* appellant: quæ autem à tendonibus ad humeros pertinent, ἐπωμίδας. ὦμος verò *humerus* brachii caput est, quod τῇ ὠμοπλάτῃ *lato scapularum ossi* inseritur, & cum toto etiam articulo copulatur. At humeri κοτύλη *acetabulum*, est lati scapularum ossis cauitas. Lata scapularum ossa, ὠμοπλάται vocata, ea sunt quæ tergo incumbunt: quorum intermediæ eminentiæ, dicuntur ipsorum ῥάχις *dorsum*. Ακρώμιον, iuguli scapularúmque ossis copula est. Eudemus verò ossiculum perexiguum esse dixit ἀκρώμιον. Κλεῖδες *claues, quæ & ligulæ*, sub imo collo ossa sunt cum pectoris osse commissa, humeros scapulásque, ne in pectus cadant (vt aliis contingit animalibus) prohibentia. nam cætera animalia iugulis priuata sunt. Quocirca & latissimi pe-

A ctoris homo est.

DE ALA, HVMERO, BRACHIO, ET manu, Cap. X.

MAσχάλη *ala* sub humeri articulo cauitas est, in quã sæpe humerus luxatione delabitur. μάλην verò appellare haud Græci sermonis est. aliquid autem sub ala celantem ferre, ὑπὸ μάλης ἔχειν *sub mala habere* dicunt. Βραχίων *brachium Latinis* id quod sequitur humerum, dicitur. Huius circa humerum rotunditas, caput βραχίονος est. B Interior iuxta τὸν ἀγκῶνα *cubitum* eminentia, quam nonnullos imperitè ἀπόφυσιν πήχεως putare dixit Hippocrates, & ipse alterum humeri caput est. Post humerum totus articulus, acutúmque illud cui reclinati incumbimus, ἀγκὼν à quibusdam, ab aliis ὠλέκρανον vocatur: Dores autem Siciliam incolentes κύβιτον *cubitum* appellant. Quin & Epicharmus cubito ferire, κυβιτίζειν *quasi dicas cubitizare* dixit. Ossium verò brachii quod subiicitur, πῆχυς *cubitus*, suprapositum verò, κερκὶς *radius* est. hæc ad τὸν καρπὸν *brachiale* protenduntur: post quem lata pars C & compacta, μετακάρπιον & ταρσὸς *palma Latinè* nominatur. Sequuntur δάκτυλοι *digiti*. Χεὶρ *manus* totum illud est quod ab humero pendet, & extremum quo apprehendimus. Ex digitis, μέγας *magnus*, *Lat. pollex*, est ab aliis summotus: alter, λιχανὸς *index* inter quatuor primus. tertius, μέσος *medius* vocatur. quartus, παράμεσος, *Latinè anularis*: vltimus, μικρὸς *paruus*. Ipsorum ossa, σκυταλίδες *scuticulæ*, & φάλαγγες *internodia*: primi articuli, προκόνδυλοι, medii, κόνδυλοι, postremi, μετακόνδυλοι. Vnguinum initia, ῥιζωνυχία *radices unguium* vocãtur. Internæ digitorum D sũmitates, ῥᾶγες *acini*, & κορυφαὶ *uertices*. Carnosa pollicis pars sub manus cauo insurgens, στῆθος *q.d. pectus*. Spatium quod inter indicem pollicémque intercedit, carnosúmque est, sub quo manus in cauum subsidet, θέναρ dicunt: ὑποθέναρ verò, quod sub quatuor digitis est. Sed omnẽ manus interiorem latitudinem θέναρ *uolam* Hippocrates vocasse mihi videtur.

DE THORACE, ET EIVS PARtibus, Cap. XI.

E AΠὸ δὲ τῶν κλειδῶν, *A iugulis autẽ*, στῆθος *pectus* prior pars est: medium autem in quod costæ subeuunt, στέρνον appellant. Auersa verò colli pars vsque ad id quod μετάφρενον vocatur, νῶτον *tergum* est. μετάφρενον inter tergum lumbósque, vbi renes adhærescunt, locatum est. ὀσφὺς verò *lumbi* vltima pars dorsi est. Carneæ in pectore eminentiæ, μαστοὶ *mammæ*, & τιτθοὶ *ubera* vocantur. τοῦ μαστοῦ *mammæ* extrema pars, θηλὴ *papilla*. Primum verò in pubescendo incrementum, κύαμος *faba* dicitur: totum autem tumorem, ἄσκωμα, *Latinè utrem siue uber* vocant: sed in F mulieribus magis propriè. Πλευρὸν *latus*, illud totum quod sub ala est appellatur: ossa verò, πλευραὶ *costæ*: inter costas spatia, μεσοπλεύρια *q.d. intercostalia* nominantur. νόθαι πλευραὶ *spuriæ costæ* sunt quæ ad τὸ στέρνον *pectorale os* non perueniunt. Sub pectore cauum, στόμα κοιλίας *uentriculi os* dicitur: quod alii προκάρδιον *quasi dicas antecordium*: nonnulli verò καρδίαν *cor* appellauerunt: doloréſque ibi orientes, καρδιωγμοὺς *cordis morsus* & καρδιαλγίας *cordis dolores* esse dixerunt. Spuriarum costarum extremitates, χόνδροι *cartilagines* sunt. Musculosæ autem partes sub carG tilaginibus collocatæ, ὑποχόνδρια, *quasi dicas subcartilaginea. Latinè præcordia à quibusdam uocantur.* Κοιλία *aluus* ac γαστὴρ *uenter* deinceps locatur: ἐπιγάστριον super ventrem posita cutis appellatur. Eius media cauitas, ὀμφαλὸς *umbilicus* est, venarum, per quas infans alitur, segmentum. Vmbilici pars media, ἀκρόμφαλον: cutis autem vmbilicum ambiens, quoniam corrugata senectutem significat, γραῖα *uetula* appellatur. Sub vmbilico ὑπογάστριον *abdomen* est, & ἦτρον *aqualiculus*. Huic cõtigua pars vsque ad pudenda, ἐπίσειον *pecten* atque ἥβη *pubes* dicitur: alii ἐφήβαιον H vocant.

DE GENITALIBVS MARIVM, ET eorum partibus, Cap. XII.

TΩν αἰδοίων *genitalium membrorum* quæ in maribus sunt, propendens particula, καυλὸς *caulis* ac στῆμα est;

quæ autem non pendet, ὑπόστημα *sedimentum*, & κύστεως τράχηλος *collum uesicæ*. Lineam per medium discurrẽtem, alii τράμιδα, alii ὄῤῥον appellarunt. Colis extremitas, βάλανος *glans* est. cutis eam tegens, πόσθη *preputium*: præputiique extremum, ἀκροποσθιον, *quasi dicas, summum præputij*. Cauernula verò per quam semen vrinàque profunditur, οὐρήθρα, & πόρος οὐρητικὸς *urinarium iter* nominatur. οὐρητῆρα autem ne dicito: οὐρητῆρες enim alii sunt, per quos scilicet à renibus in vesicam vrina delabitur. ὄσχεος *scrotum* ea cutis est qua δίδυμοι *id est testes, ad uerbum gemini*, inuoluuntur. διδύμους autem aut ὄρχεις appellare nihil interest. Geminorum quod suprà est, κεφαλὴ *caput*, quod infrà, πυθμὴν *fundum* vocatur. Pars scroti laxior, λακκόπεδον, à quibusdam ἀγκάλιον, ab Atheniensibus λακκοσχέας nominatur. Inter scrotum & sedimentum & femur locum πηχάδα vocant. & pro διαβαίνειν *transire*, διαπλίσσειν, pro περιβαλεῖν *id est circum*, ἀμφιπλὴξ enuntiant. Sophocles verò & de draconibus hoc verbo vtitur, dicens, Θαιρὸν ἀμφιπλὴξ εἱλικτόν, *id est, Cardinem circum comprehendentes*: perinde acsi dixisset, περιβεβληκότι τὸν θαιρὸν, *circumplexi cardinem*.

DE GENITALIBVS MVLIEBRIBVS, Cap. XIII.

MVliebris autem pudendi quod supra est, κτεὶς *pecten* dicitur. Id triangulum est, & imi ventris terminus. ab aliis ἐπίσιον appellatur. Pudendi rima, σχίσμα *fissura*: musculosa in medio caruncula, νύμφη, & μύρτον, ab aliquibus ὑποδερρὶς, ab aliis κλειτορὶς nominatur: lasciuéque eam tractare, κλειτοριάζειν dicunt. μυρτοχείλας verò vtrinque posita carnosa corpora. Cæterùm hæc Eury pho κρημνοὺς *q. d. rupes* vocat: sed nostræ ætatis medici μυρτοχείλας appellant πτερυγώματα, *q. d. alas*: τὸ μύρτον verò τὴν νύμφην.

DE DORSI OSSIBVS, Cap. XIIII.

THς ῥάχεως *dorsi* ossa, σφόνδυλοι *uertebræ* sunt, quos etiam Homerus ἀστραγάλους *talos* vocat: tota autem vertebrarum compago ἄκανθαν *spinam* constituit. Extremum lumborum, ἱερὸν ὀστοῦν *os sacrum* est: id ab aliquibus etiam ὑποσφόνδυλον *q. d. subuertebrum* dicitur. Eius vltimũ officulum κόκκυξ *cuculus* est.

DE RELIQVIS VSQVE AD INguina partibus, Cap. XV.

SVb costis molles partes, λαπάραι & κενεῶνες *ilia* vocantur. Deinde τὰ λαγόνων *ilium* ossa: quorum excauata capita, κοτύλαι *heminæ & acetabula*, πυγαὶ autem clunes, ac ἑδράσματα *sedilia*, post lumbos carnosæ partes: quoniam illis sedendo innitimur: ab aliis γλουτοὶ *nates* dicti sunt: sub quibus ὑπογλουτίδες *quasi dicas subnaticulæ* iacent.

DE PARTIBVS AB INGVINIBVS vsque ad extremos pedes, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* femorum priores partes sunt, prope ἥβην pubem positæ: neruus autem ad acetabulum pertinens, ac totus articulus, ἰσχίον *coxendix* dicitur. Femorum internæ partes, παραμήρια *femina* sunt: inter femina autem loca, μεσομήρια *interfemina*. Musculi genibus inhærentes, ἐπιγουνίδες *quasi dicas geniculares* vocãtur. Os autem super genu positum, ἐπιγονατὶς *patella* est. Hippocrates verò ἐπιμυλίδα vocauit. γόνυ *genu* articulus est femur τῇ κνήμῃ *cruri* committens. ἰγνύα *poples* posterior pars est, in quam genu inflectimus. γαστροκνημία *sura* magnus musculus est, vnde latus neruus oriens ad calcem tendo factus adhæreſcit. Ossium verò cruris quod interius est, κνήμη *sura* nominatur, anterius autem, ἀντικνήμιον *tibia*. Sed Herophilus suram, κερκίδα *radium* etiam appellauit. Vtriusque ossis extrema pedi inferta, σφυρὰ *malleoli* sunt: ἀστράγαλοι verò *tali* non rectè vocantur. siquidem & humanus pes talum sub malleolo abditum, non conspicuum habet. πτέρνα *calx* postremum pedis rotundum est: πέδιον & ταρσὸς *planta*, pars prior & ampla est: στῆθος verò *pectus*, pars inferior post eauum, vnde nascuntur digiti, vocatur. Istos autem perinde vt manus digitos appellare, aliáque manuum digitis communia recensere, nihil est quod impediat.

A DE INTERIORVM MEMBRORVM appellationibus, Cap. XVII.

IGitur quæ oculis aperta sunt, ô fili, subiectáque his ossa, in hunc modum nominare decens est. Interiora autem corporis membra, simiam dissecantes, propriis nominibus illustrare tentabimus: quandoquidem ipsa ossibus, musculis, extis, arteriis, venis, neruis, ad naturam hominis proximè accedit: secundò alia πολυσχιδῆ *multifida*: tertiò, ἐκ διχηλῶν ἀμφόδοντα, *ex bisulcis utrinque dentata*. Non vtrinque dentata, ac μώνυχα *soliungula*, longissi-
B mè ab hominis similitudine summota sunt. Quòd si aliquid de membris interioribus, exteriora tradentes, memorauimus, idem bis repetere vlterius opus non fuerit.

DE CAPITIS TVNICIS, OSSIbus ac suturis, Cap. XVIII.

ASpice itaque sub τῷ κρανίου *caluariæ* cute tunicam: hãc περικράνιον, quòd τὸ κρανίον *caluariam* obuoluat, vocant: quam verò alia ossa ambientem tunicam videbis, περιόστεον, *quasi dicas circumossalem*. Quà ossa caluariæ
C committuntur, ῥαφαὶ *suturæ* sunt, quæ duarum serrarum compagem imitantur. Earum vna quidem rotunda est, sincipútque circumcidit, altera occiput, tertia medium verticem diducit. quibusdam etiam hæc, sincipitis suturam transiens, frontémque ipsum secans, mesophryo terminatur. Binæ aliæ in temporum ossibus, squamarum in modum totis oris paulatim extenuantur, atque ita inferiora ossa superioribus leniter insidunt. Ipsis autem vetusta quidem nomina desunt, sed nuper à quibusdam Ægyptiis medicis, Græcam linguam malè do-
D ctis, imposita sunt, sincipitis suturam, στεφανιαίαν *quasi dicas coronariam*, occipitis, λαμβδοειδῆ *id est* λάμβδα *Græcæ literæ similem*, mediam verò, ἐπιζευγνύουσαν *coniungentem*: temporum autem suturas, λεπιδοειδεῖς, *quasi dicas squamarum formam habentes*, appellantibus. Iidem & aliorum ossium partibus ab antiquis innominatis, nomina indidere: quæ ego, vt aliis nostri seculi medicis innotescant, non prætermittenda iudicaui.

DE QVIBVSDAM CAPITIS OSSIbus, Cap. XIX.

E INter caluariæ ossa meditullium, διπλόην nominant: vbi verò nasi initium est, crebra ibi foramina, ἠθμοειδῆ *cribri speciem referentia* vocantur. Per ea indubiè πταρμὸς *sternutamentum* & μύξα *mucus* propellitur. Nonnulli & hac parte nos in cerebrum spiritus attrahere confirmant. Proxima auribus ossa, ob firmitudinem λιθοειδῆ *lapidea* nomen habent. ab vtroque enim latere singula ossa dura subalbidáque sunt, magnitudine caput maximi manus digiti æquantia, per quæ auditorii meatus perforati sunt. Alii propendentes in occipitium eminen-
F tias, λιθοειδεῖς *lapideas* appellant: ídque non rectè. Inanes enim & cauernosi, & minimè solidi, nomini non respondent. Ab auditoriis autem meatibus ad malas pertinentes processus, ζυγώματα *quasi dicas iugamenta* nuncupantur.

DE MVSCVLIS QVIBVSDAM ET processibus in capite, Cap. XX.

TOὺς μῦας *musculos* caua τῶν κροτάφων *temporum* replentes, κροταφίτας *temporales*: qui inferiorem maxillam
G amplectuntur, μασητῆρας *mansores* vocant. Tenues illi & oblongi, deorsũmque versus fauces vergentes processus, στυλοειδεῖς *columniformes* dicti sunt. Eudemus autem illos gallorum calcaribus assimilat, ac sine appellatione relinquit.

DE FORAMINIBVS CALVARIAE, Cap. XXI.

FOramina permulta quidem per κρανίον *caluariam* perforata sunt, quæ omnia (duobus exceptis quæ τυφλὰ *cæca* appellantur) nomine vacant. Inter se autem medici altercantur vtranã hoc nomine appellanda sint: nũ illa
H quæ prope maximũ caluariæ foramẽ adiacẽt, per quod ὁ νωτιαῖος μυελὸς *spinæ medulla* in vertebras delabitur: an illa quæ prope auditorias cauernas, & paulo prius iuxta maxillæ articulos sunt. Sed neq; illa neq; hæc adeo cæca sũt quin ea in magnũ spinalis medullæ cauũ peruadãt, hæc, sub τὰ ἠθμοειδῆ *foramina cribrum repræsentantia* subeant. Ac

per ipsa omnia nerui transire conspiciuntur: de quibus in diuisionibus sermo habebitur. verùm ideo ipsi cæca dixisse visi sunt quòd non in rectum excauata esse cernantur.

DE CEREBRO, MEMBRANIS, NERVIS, spinalíque medulla, Cap. XXII.

INtra caluariam ὁ ἐγκέφαλος *cerebrum* continetur. Id μήνιγγες *membranæ* circumuoluunt, altera crassior robustiórque, ossi proxima: tenuior altera, & firma quidem, sed priore minus, quæ cerebrum contingit. Summa cerebri pars, κιρσοειδὴς *varicosa* appellatur: inferior atque posterior, βάσις: à basi oriens processus, παρεγκεφαλὶς *cerebellum*. Ipsius cerebri cauernæ, κοιλίαι *ventriculi*. Ventriculos interius obuoluens tunica, χοροειδὴς *secundinis similis* cognominatur. Herophilus autem & μήνιγγα χοροειδῆ *membranā secundinis similem* appellat. Germina à cerebro enascentia, νεῦρα αἰσθητικὰ *nerui sensorij*, & προαιρετικὰ *electorij* sunt: per quos sensus & voluntaria motio fit, omnísque corporis actio perficitur. Horum autem neruorum quidam à spinali medulla, & ex ipsam cingente membrana expullulant. Νωτιαῖον verò *dorsalem* & ῥαχίτην *spinalem*, omnem pariter per vertebras defluentem medullam nominant.

DE OCVLORVM TVNICIS, Cap. XXIII.

OCuli tunicarum primam inter extima conspicuáque membra, κερατοειδῆ *cornularem* superius nominauimus: secunda ῥαγοειδὴς atque χοροειδὴς dicitur: qua parte τῷ κερατοειδεῖ *cornulari* subiicitur, ῥαγοειδὴς, quòd exterius læuore, interius aspretudine, τῇ ῥαγὶ *vuæ acino* sit persimilis: qua verò albam tunicam subit, χοροειδὴς vocatur: quoniam venulis referta, χορίον fœtui circundatum *id est secundinas* repræsentat. Deinde tertia humorem ὑαλοειδῆ *à vitri similitudine ita vocatum* continet. hæc antiquo vocabulo, propter tenuitatem ἀραχνοειδὴς appellata est: *Latinè aranealem dicere ausis*. at quoniam Herophilus eam ἀμφιβληστρῳ *reti* contracto assimilat, nonnulli & ἀμφιβληστροειδῆ *reticularem*, alii ab incluso humore *qui vitri gerit similitudinem*, ὑαλοειδῆ nominarunt. Quarta membranula guttam quandam humoris κρυσταλλοειδῆ includit. Hæc antiquitus nomine caruit: à posteris φακοειδὴς, *quasi dicas lenticularis*, ob figuram: κρυσταλλοειδὴς verò à contento humore, cognominata est.

DE PRIMA ET SECVNDA COLLI VERtebra, osse ypsiloeide, gula, tonis, aspera arteria, gutture, & bronchiis, Cap. XXIIII.

PRimam colli vertebram, ὀδόντα *dentem* appellare mihi videtur Hippocrates. Sub tõsillis ossiculum, gutturis caput continens, quidam à figura τοῦ Υ ψιλοῦ, Υψιλοειδὲς appellauerunt: cæterùm Herophilus, quoniam tonsillis assideat, παραστάτην *assessorem* vocat. Secundæ vertebræ processus sursum ac prorsum versus spectans, πυρηνοειδὴς *ab oliuæ nuclei similitudine* dictus est. Iter illud per quod cibi potionésque in ventriculum descendunt, στόμαχος & οἰσοφάγος *gula* est. Nerui ab vtroque eius latere, τόνοι: cæteráque sensoria atque fibrosa, pariter τόνοι (*tenores in Latinum vertere liceat*) dicuntur. Asperæ arteriæ summum, βρόγχος *guttur* est. ramuli ad eius plexum creati, βρόγχια, & σήραγγες *cauernæ*, & ἀορταὶ nominantur.

DE CORDIS PARTIBVS, MEMBRAnísque pectoris, Cap. XXV.

CAloris, vitæ, arteriarúmque motus initium, καρδία *cor* est. Eius summa pars, κεφαλὴ *caput* dicitur: infima & acuta, πυθμὴν *fundum*: cauitates, κοιλίαι *ventriculi*, quarũ crassior & læua, ἀρτηριώδης *arteriosa* est: tenuior & dextera, φλεβώδης *venosa*: læua, capacior. Ab vtroque autẽ capitis latere ceu alæ prominentes, cauæ, molles, & ad totius cordis motum agitabiles, ὦτα καρδίας *cordis auriculæ* sunt. Cor circumplexa membrana, περικάρδιος dicitur. Ex membranis pectoris quæ ipsum in duas diducunt partes, διαφράττοντα τοῦ θώρακος *intersepientes thoracis* appellantur: quæ costas interius vestiunt, ὑπεζωκότες *succingentes*. Membrana quæ pectoris viscera ab inferioribus

A disiungit, διάφραγμα *transuersum septum*, & φρένες vocatur.

DE GLANDVLOSIS CARVNCVLIS, Cap. XXVI.

EK τῶν ἀδένων *ex glandulosarum carnium* genere, (multæ autem sunt) aliquæ in collo, nonnullæ sub alis, quædam in inguinibus, aliæ in μεσαραίῳ vocato reperiuntur: quæ, carnes quædam leuiter subpingues ac fragiles sunt. Inter has & vocatus θυμὸς numeratur: qui in regione capitis cordis locatus est, septimæ colli verte-
B bræ insidens, asperæque arteriæ extremo, qua cum pulmone committitur, adhærescens: non in omnibus tamen inuentus est.

DE VENTRIS INFERIORIS PARtibus, Cap. XXVII.

SVb transuerso septo γαστὴρ *venter* est: cuius summa pars primáque κοιλίας *ventriculi* nomen habet. deinde primus intestini exortus, πυλωρὸς *ostiarius*, *seu ianitor* dicitur. Postea ieiunum intestinum, semper alimento priuatum: vnde ipsi nomen quoque νῆστις fuit. Isti conti-
C guum, τὸ λεπτὸν ἔντερον *gracile intestinum* est. Ex gracili biceps prodit exortus. Vocatur autem altera eius pars, τυφλὸν *cæcum intestinum*, quoniam reuera cæcum est: altera, κῶλον, & ἡ κάτω κοιλία, *laxum intestinum & venter inferior*. quod Homerus νειαίρην etiam appellat. Totum autem intestinorum vinculum ac firmamentum, μεσεντέριον ac μεσάραιον vocatur. Ἀραιὰν verò ventrem & omne intestinum veteres appellabant: ex quo ad hæc vsque tempora hoc nomen μεσάραιον deriuatum est. *Latini lactes appellasse videntur*. Post κῶλον *grande intesti-*
D *num*, est τὸ ἀπευθυσμένον *rectũ*, iuxta sedẽ ac principẽ. Quod ex orbiculato vẽtriculi fũdo egerminat, ipsúmq; & aliquam cæterorum intestinorum partem velat, ἐπίπλοον, *quasi dicas supernauigans*, *Latinè omentum*, nominatur. A renibus exoriens membrana, omnibúsque prætenta intestinis, περιτόναιος. At prope intestini primum exortum posita caro præpinguis glandulísque interstincta, πάγκρεας vocata est.

DE IECORE ET IN EO CONTENtis, Cap. XXVIII.

E A Dextera ventriculi, ἧπαρ *iecur* est. Iecoris autem quæ transuersum septum & περιτόναιον attingunt, κυρτὰ *conuexa*: quæ autem infrà ventriculo inhærescunt, σιμὰ *caua* dicuntur. Sub maxima eius fibra, χολῆς ἀγγεῖον *bilis vasculum* situm est, cuius media & angusta particula, αὐχὴν *ceruix* est: infima, πυθμὴν *fundum*. Iecoris porta ἡ φλὲψ *vena* est, per quam alimentum illabitur. Quæ in sacrificiis autem aruspices πύλας *portas*, τράπεζαν *mensam*, μάχαιραν *gladium*, & ὄνυχα *unguem*, appellant, in homine quoque (sed obscura atque incerta) reperiuntur, ad nullúm-
F que medicinæ profectum necessariò nominantur.

DE LIENE, RENIBVS, VESICA, vrinariis seminariísque vasculis, Cap. XXIX.

VEntriculo à sinistra σπλὴν *lien* incumbit: cuius crassissima summáque pars *dicitur* κεφαλὴ *caput*. prope vltimas autem costas νεφροὶ *renes* duo: ex quibus duo οὐρητῆρες *vrinæ ductus* vesicam intrãtes prodeunt. Κύστις verò *vesica* conceptaculum est in quod vrina è renibus per οὐρητῆρας delabitur. A vesica est τράχηλος *ceruix*, & τὸ ὑπόστημα
G *sedimentum*, & ψάμμος, & reliqua commemorata superius. At σπερματικὰ ἀγγεῖα *seminaria vascula* quatuor sunt: duo κιρσοειδῆ *varicosa*, duo ἀδενοειδῆ *glãdulosa*, quæ & γόνιμοι φλέβες *genitales venæ* vocatæ sunt. Varicosorum partes illæ quæ testibus adiacent, παραστάται *assessores* dicuntur. quidam verò omnia παραστάτας appellari nihil laborant. Cæterùm an hæc eadem in fœminis perinde vt in maribus cõstituta sint, contẽplãdum est. Fœminas varicosis assessoribus carere Herophilus planè existimat: nos verò in pecudis vtero è testibus enata vascula, atque vtrin-
H que varicis instar reuoluta conspeximus. Hæc autem in vteri cauum perforata subibant, è quibus mucosus quidam humor, siquis exprimeret, emanabat: magnáque erat opinio hos seminarios esse canales, & eorum generis qui varicosi nuncupantur. Id autem vt se habeat, dissectiones seorsum declarabunt.

DE MVSCVLIS LVMBORVM, Cap. XXX.

INtra lumbos muſculi, ψόαι nominãtur: qui ſoli etiam in dorſo lumbis agnati ſunt. Iſtos aliqui νευρομήτρας (*legitur & νευρομήτρας, pro quo alii νεφρομήτρας reponunt:*) alii ἀλώπεκας *uulpes* cognominãt. Atque hoc illud eſt quod in libro Cnidiarum ſententiarum ſcriptum eſt, Si renum autem morbus vexat, notæ hæ ſunt, Si lotium craſſum purulentúmque ſit, ſi dolor lumbos, ilia, inguina, ſeménque torqueat. tũ verò & ἀλώπεκας *uulpes* malè habeat. Vnde iam conſtat quanti iſta ſcire interſit: quò ea quæ ſic cognominantur agnoſcas. Clitarchus exteriores dorſi muſculos, ψόας, & νευρομήτρας, & ἀλώπεκας appellari, falsò opinatur.

DE GENITALIBVS FOEMINARVM LOCIS, Cap. XXXI.

GEnitale autem mulieris membrum, μήτρα & ὑστέρα, *uterus uuluáque* vocatur. Hippocrates & δελφὺν & γονὴν *genituram* dicit. Eius ſurſum verſus vtrinque proceſſus, κεραῖαι & πλεκτάναι *cirri*, ſunt ipſum exterius ſuſtinentia vaſa: medium atque ſupremum, πυθμὴν *fundum* eſt: quæ vtrinque ſunt, ὦμοι *humeri*. Eius extremitas αὐχὴν *ceruix*, atque τράχηλος *collum*. colli os, ὁ πρῶτος πόρος *primus meatus*. Hippocrates ἀμφίδιον, à ſimilitudine rotundi ferri quo præfiguntur aratra, vocat. Deinde cauum quod ſequitur, *multis appellationibus exprimitur. dicitur enim* γυναικεῖος κόλπος, *muliebris ſinus, muliebres loci, uterus, ac uulua.* Sed totum genitale cum exterioribus, αἰδοῖον *pudendum, obſcœniorique uocabulo, cunnus.*

DE TESTIVM TVNICIS, ALIISQVE PARTIBVS, Cap. XXXII.

AT circa teſtes tunicæ ſunt: ἐρυθροειδὴς vna, δαρτὸς altera nominatur. neruus quoque cum arteria concauus ad teſtem peruenit, qui κρεμαστὴρ *q. d. ſuſpẽſor* vocatur. venulæ pariter ad teſtes, vnde nutriuntur: hæque teſtiũ altrices nominantur.

DE VENIS, Cap. XXXIII.

ALiarum quoque venarum nomina (vt ſemel dicam) hæc ſunt: ſi gracilẽ tunicam habent, ſanguinéque complentur, φλέβες *uenæ* ſunt. omnes verò magnæ venæ κοῖλαι *cauæ* appellantur. Poſtea inter medicos vſus obtinuit vt ea vena quæ à iecore in renes propagines mittit, κοίλη *caua* diceretur. In ea Praxagoras initium eſſe febrium affirmauit: ſolámque eam κοίλην *cauam* ipſe nominauit: cæterùm alii & eam quæ ſurſum in cor per tranſuerſum diſcrimen euadit. Alii & hanc & priorem vnico vocabulo ἡπατῖτιν, *quaſi dicas iecorariam*: à liene exeuntem, σπληνῖτιν, *quaſi dicas lienariam*, vocitant. Cæterùm non quemadmodum in iecore, ita & in liene ſurſum verſus deorſúmque in ſiniſtra parte diſcurrens vlla vena reperitur. Qui verò id afferunt, impudenter mentiuntur: quandoquidem venulæ in lienem pertinentes, & graciles ſunt, & ibidem in liene finiuntur. At Philiſtio Italus medicus, pro Dorienſium eam partem incolentium more, quaſdam venas quæ per tempora in caput aſcendunt, ἀετοὺς *aquilas* vocat: venas autem à corde illico naſcentes, δρακοντίδας Hippocrates nominat. Herophilus venam craſſiſſimam grandiſſimámque ex corde pulmones petentem, ἀρτηριώδη *arterialem* appellauit. In pulmonibus enim contrà atque in aliis res habet. nam venæ in his validæ ſunt, proximéque ad arteriarum naturam accedunt: arteriæ contrà imbecillæ, venarúmque naturam ſapiunt. Omnium autem quos nouerim primus Dionyſius Oxymachi filius ἐπανθισμοὺς (*quaſi dicas efflore ſcentias*) nomẽ nouũ adinuenit: aitque Eudemus ἐπανθισμὸν venam appellari. Sed mihi Dionyſius rem quidem venæ ſimilem, ἐπανθισμὸν, non idem tamẽ venam atque ἐπανθισμὸν, ſed quoddam aliud aduentitium ſanguinis receptaculum, vocare viſus eſt: idque ipſe ita eſſe teſtatus eſt, eodem loco ſæpius φλέβα, ἐπανθισμὸν & ἀρτηρίαν inculcans ac repetens. neque enim ſi rem eandem φλέβα & ἐπανθισμὸν putaret, ita vnquam loquutus eſſet. Nam etſi nihil aliud ἐπανθισμὸς quàm φλὲψ eſt, nihilominus ipſe aliter ſenſit atque appellauit.

DE ARTERIIS, Cap. XXXIIII.

ARτηρίας præterea vetuſtiſſimi Græci φλέβας *uenas* vocauerunt: quúmque σφύζειν τὰς φλέβας *uenas micare* di-
A cebant, ἀρτηρίας intelligebant. arteriarum enim micare
ſeu palpitare munus eſt. Eas etiam ἀορτὰς & πνευματικὰ
ἀγγεῖα *ſpirabilia uaſa*, & σήραγγας *cauernas*, & κενώματα *inani-*
tates & νεῦρα *neruos* appellarunt. ἀορτὴν verò eam præci-
puè Ariſtoteles vocat quæ per dorſum omnium maxi-
ma fertur. Hanc παχεῖαν *craſſam* Praxagoras appellare cõ
ſueuit. Cauas autem per collum ſubeuntes, καρωτίδας
(*uel, ut alii legunt*) καρωτικὰς, *quaſi dicas ſoporales, uel ſoporiferas,*
antiqui nominarunt: quoniam compreſſæ hominem ſo
pore grauabãt, vocémque adimebant. Cæterùm noſtro
B ſeculo non arteriarum, ſed neruorum ſenſoriorum ad-
iacientium, id vitium eſſe compertum eſt. Quare ſi no-
men permutare volueris, nihil peccati admiſeris.

DE NERVIS, TENDONIBVS, CARTILAGINIBVS, membranis, tunicis, adipe, carne, atque medulla. Cap. XXXV.

TA νεῦρα *nerui* à cerebro ſpinæq; medulla prodeũtia,
προαιρετικὰ *actiui*, αἰσθητικὰ *ſenſorii*, προαιρετικὰ *electiui*,
atque τόνοι: qui circa artus ſunt, συνδετικὰ *copulatiui* dicun-
tur: craſſæ autem ex occipitio propagines, quæque ad
C calcem è muſculo naſcentes feruntur, τένοντες *tendones*.
Χόνδροι *cartilagines* ſunt, in quos oſſa degenerant, neruis
duriores. Ὑμένες *membranæ* tenuia ſunt velamenta, χι-
τῶνες *tunicæ*, craſſiora. Πιμελὴ *adeps*, pinguiſſima eſt a-
limenti concretio. Σὰρξ autem *caro* in viſceribus il-
lud eſt quod inter vaſcula concretum reperitur, ſubte-
gmen quoddam, ac veluti receptaculorum texturæ far-
tum, quo inania eius ſpatia compleantur. In muſculis
σὰρξ, pars fibroſa ac firma eſt, & quæ in vlceribus oſ-
ſiúmque cauis recens concreſcit. Μυελὸς verò *medul-*
D *la, ὁ μὲν ἐν τῇ ῥάχει, qui quidem eſt in ſpina, ῥαχίτης ſpinalis, ὁ δὲ*
διὰ νώτου, qui autem eſt per dorſum, νωτιαῖος dorſualis voca-
tur. has etiam ambiens membranula, νωτιαία dicitur.
Medulla intra caluam contenta, ἐγκέφαλος *cerebrum* eſt:
ſed in aliis oſſibus, ὀστίτης *oſſalis* vocatur: ſiue in magnis
inſit cauis, vt in femore atque humero: ſiue ἐν σήραγ-
ξιν, *id eſt anguſtis foraminibus, ſeu cauernis*, vt in coſtis ac
iugulis.

DE HVMORIBVS EXCREMENTISQVE CORporis, Cap. XXXVI.

E AIμα *ſanguis*, calidiſſimus eſt flauiſſimúſque ſuccus:
φλέγμα *pituita*, album, craſſum ac ſubſalſum excre-
mentum eſt, quod quum reſiccatur, nigreſcit. χολὴ ξανθὴ
bilis flaua amarum eſt ac flauum excrementum. πρασο-
ειδὴς *porracea* acris eſt, atque ſubuiridis. ἰώδης verò *æru-*
ginoſa, uel potius uiolacea, eſt valde mera atque ſincera.
μέλαινα autem *atra* ſanguinis craſſamentum eſt. Alii ni-
grum ſanguinem, μέλαιναν *atram bilem* vocant. Reliqua
excrementa huiuſmodi ſunt. Σίελος *ſaliua*, oris eſt hu-
miditas. Μύξα *mucus* ſalſum eſt cerebri purgamẽtum.
F Ἱδρὼς *ſudor*, eſt per omne corpus effuſa humiditas. Οὖ-
ρον *urina*, eſt nitroſus humor in veſicam delabens. Φῦσα
flatus, eſt in inteſtinis ſuperuacuus ſpiritus. Κυψελὶς au
rium ſordes, *quas cerumina aut marmorata ueteres Latini ap-*
pellitabant. Καταμήνιον *menſes* in mulieribus ſunt men-
ſtrua per vuluam ſanguinis excrementa, quæ quum al-
ba ſunt, non καταμήνιον vltrà, ſed ῥοῦς *profluuium* nomi-
nantur. Γάλα *lac* eſt quæ fit in mammis alimenti con-
coctio. Σπέρμα *ſemen* & θορὴ & γόνος *genitura* idem ſigni
ficant. Id verò eſt ſpiritus ſimul atque alimenti genera-
G trix ἐν τοῖς παραστάταις *aſſeſſoribus* concoctio. Praxagoras
peculiari quodam modo χυμοὺς *ſuccos* nominauit, γλυκὺν
dulcem, ἰσόκρατον *æqualiter temperatum*, & ὑαλοειδῆ *uitreum*:
hos à pituitæ ſpecie ſic vocauit. Item ὀξὺν *acidum*, νιτρώ-
δη *nitroſum*, ἁλυκὸν *ſalſum*, & πικρὸν *amarum*: hos ita vt gu-
ſtatus iudicat appellauit. Alios præterea, πρασοειδῆ qui-
dem *porraceum* ex colore, λεκυθώδη verò *uitellinum*, ex craſ-
ſitudine, alios quoque, ξυστικὸν quidem, *raſorium aut uelli-*
catorium, quia efficit raſionem ſeu vellicationem: στάσιμον
verò *ſtabilem, ſeu fixum*, quòd in venis inhæreãt, neque in
H carnem permanent, quòd illi στάσιμοι χυμοὶ tenues ve-
noſique ſint. In ſumma totum illud liquidum Praxago
ras χυμὸν appellat: at Mneſitheus quod liquidum eſt, χυ-
λὸν *ſuccum* nominat, ſed guſtatilem qualitatem, ſiue in
arido ſiue in liquido poſitam, χυμὸν *ſaporem* vocat. Θερ-

μασίαν autem *calorem* atque *πνεῦμα spiritum* Zeno idem esse censuit: sed medici distinxerunt, *πνεῦμα*, quod spirando trahimus, *θερμασίαν* verò, spiritus elisionem appellantes. Alii vitæ quoddam principium calorẽ esse dixerũt.

DE FOETV ET IIS QVAE AD EVM PERtinent, Cap. XXXVII.

TO *βρέφος fœtus* membranis inuoluitur, quarum tenuem ac molliorem *ἄμνιον* vocat Empedocles, *deducta ab ἀμνὸς, id est agnus, appellatione.* Inde Eileithya dea quæ partui præest, *ἀμνιὰς* mihi cognominari videtur, non à Cretæ (vt alii existimant) quodam portu. Nos hãc tunicam dissecantes, humoris cuiusdam longè illo qui in secundis continetur mundioris plenam inuenimus: accuratéque æstimantibus, veluti quidam fœtus sudor videbatur. Per *οὔραχον* verò *urinaculum* humorem quendam in *χορίον secundas* instar vrinæ transfundi cognouimus. Sed *ἄμνιος* interius fœtui, secundæ autem exterius vuluæ, breuis atque venosa tunica, adhærebant. E secundis *ὀμφαλὸς umbilicus* oritur, ex duabus venis totidémque arteriis compositus, & ex quinto appellato uracho *urinaculo*, breui vasculo, vtrinque cauo, è vesicæ fundo in secundas intrante.

Plurima in homine reperta, huiusmodi appellationibus insignire oportet. quòd si quid in his omissũ fuerit, non ideo tamen plurima, ob pauca quædã conniuẽtibus oculis præterita, aspernari conueniet.

RVFFI EPHESII MEDICI DE CORPORIS humani partium appellationibus, alter liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

QVAE IN ALTERO LIBRO PRIMO CONTINENTVR.

QVAE SIT LIBRI NECESSITAS, Cap.I.

SI QVIS fidibus canendi artem doceri cupiat, ante omnia fides peritè tractare, singulásque propriis nominibus appellare discat necesse est. Grãmatistæ ante legẽdi cæteræq; doctrinæ sciẽtiã, elemẽtorũ nomina pueros prædocẽt. Necnõ in geometria, quid linea sit, quid superficies, quid planũ, q̃d figura triãgula, quid circulus, id genúsq; alia, quóq; rite nomine appellentur, prædiscere opus est. In aliis itidem artibus prænotiones vocabulorum similiter edocent. Medicam itaque artem capessere optãtibus, elemẽta prius tradere perquam necessarium esse duxi, vt quæque videlicet corporis pars rectè nominanda sit: quãdoquidem diuinissimus Hippocrates in libro qui inscribitur De locis in homine, ita loquitur, Corporis autẽ natura, sermonis in medicina principium est. Nos igitur etiã à simplicioribus exteriúsque aspectui subiectis exorsi, eorum prænotiones appellationésque trademus.

QVAE SINT MAXIMAE CORPORIS PARtes, Cap.II.

MAximæ corporis partes, *κεφαλὴ caput, αὐχὴν collũ, θώραξ thorax, χεῖρες manus, σκέλη crura.* Thoracem nõ solùm à iugulis ad præcordia vsque, sed totũ à iugulis vsque ad genitalia vocamus.

DE CAPITE EIVSQVE PARTIBVS, vsque ad nasum, Cap.III.

KEφαλὴν *caput*, quod capillis intectum est, simul etiã cum facie & alia sic appellantes comprehendimus. Prior capillata pars, dicitur *βρέγμα sinciput.* in quo & sutura est quæ *στεφάνη q.d. corona* vocata est, quoniam ipsi *στεφάνους i. coronas* circũ ponimus: posterior *ἰνίον occiput.* Partes ab vtraque sincipitis parte, *κρόταφοι* & *κόρσαι, tempora.* Pars media qua maximè cõuoluũtur capilli, *κορυφὴ uertex.* Sub sincipite sitũ est *μέτωπον frons.* In tẽporibus, pilorum exortus *ἴουλοι lanugo.* posteriores occipitis pili *χαῖται, à nostris crines dici possunt.* Vltima frõtis ruga *ἐπισκύνιον.* Partes frontis pilis hirtæ sunt *ὀφρύες supercilia.* horũ media ĩtercapedo *μεσόφρυον glabella.* inde porrigitur *ῥὶς nasus.*

DE NASO ET ALIIS FACIEI PARTIbus vsque ad labia, Cap.IIII.

EXtremum *τῆς ῥινὸς nasi* dicitur *σφαίριον globulus.* Quod nasum in duas cauernulas distinguit, appellatur *διάφραγμα, interseptum.* A globulo carnosum quiddam in labium descendens est *κίων columna.* Nasi cauitates ab vtroq; intersepti latere, per quas olfactus præstatur, *μυξωτῆρες nares* vocantur. Nasi *πτερύγια alæ, seu pinnæ,* sunt ea quæ ambiunt huiusmodi cauitates. Sub columna subsidens cauitas supra labium, *φίλτρον amatorium* dicitur. Totum verò quod infra nasum supra labia est *ὑπόρρινον* appellãt. Deinde labia duo, quorũ summa, *πρόχειλα, q.d. prolabia*: quâ committuntur autem, *πρόστομιον.*

DE OCVLORVM PARTIBVS, Cap.V.

SVb superciliis sũt *ὀφθαλμοὶ oculi.* quæ oculos cõtegũt, sunt *βλέφαρα, palpebræ.* harum altera, supra, altera infra est: quarũ in conniuẽdo cõgressus *ταρσοὶ* vocãtur: pili ex palpebris nati *βλεφαρίδες, cilia.* Tarsorũ extrema, *κανθοί*: magn⁹ naso, exigu⁹, tẽpori finitim⁹. *Κόραι* sũt *αἱ ὄψεις: γλῆναι,* oculorũ media, per quæ videmus. Alii *ὄψιν* id vocãt quo videmus, *κόρην* autem & *γλήνην*, simulacrũ in pupilla cõspicuum. Post hæc autẽ, quæ sunt nigra, cæsia, aut splendida, à colore nominãtur iris: *κύκλος* circulus est prædicta albo continuans. Sub oculis loca, *ὑπώπια, subocularia* vocantur.

DE MALIS, MAXILLIS, ET MENTO, Cap.VI.

HIs hypopiis insurgentes eminentiæ subiacẽt, vocatæ *μῆλα mala*: quæ per pudorem erubescũt. Sub his sunt eæ quæ vocãtur *παρειαὶ* & *σιαγόνες* & *γνάθοι, maxillæ, seu mãdibulæ*: quarũ inferioris extremũ in acutũ desinẽs, est *γένειον mentum.* à quo vsque ad inferius labiũ os sit rotundũ atque prominens. Sub mento carnosa pars *ἀνθερεὼν* seu *λευκανία* dicitur: verùm alii anthereona, hanc partem: leucaniã verò, cauitatẽ iuxta iugulũ appellant.

DE AVRIVM PARTIBVS, Cap.VII.

ΩTα *auriculæ*, eminẽtiæ sunt ab vtroq; tempore iuxta extrema collocatæ. quarũ cauernulæ, *πόροι ἀκουστικοὶ meatus auditorii* vocantur: per quos audimus scilicet. Harum inferiores carnosæque partes sunt *λοβοὶ fibræ*: superiores cartilaginosæque, *πτερύγια pinnæ*: *ἕλικες*, quæ deinde circunferentiã ambiunt: *ἀνθέλικες* verò, in medio post helicem extumescentes prope cauitatem particulæ. Cauitas ipsa, concha dicitur: conchæ opposita prope tẽporis finem elatio, *τράγος, i. hircus* vocatur: huic opposita ex crassiore anthelice, *ἀντίτραγος.*

DE ORE, ET IN EO CONTENTIS, Cap.VIII.

ΣTόμα *os* est prima labiorum diuisura, & reliqua omnis vsque ad fauces inanitas. In ore & alia quædã sunt, & *ὀδόντες, dẽtes* quorũ priores octo *τομεῖς incisores* dicũtur: at hos sequentes quatuor, *κυνόδοντες canini dentes*: reliqui omnes viginti sunt *μύλαι molares.* Horũ extremi atq;

interius cōditi, σωφρονιςῆρες, *i. moderatores aut tēperatores* nūcupātur: qui tū oriūtur quū incipimus σωφρονεῖν. *i. ſapere. genuinos Latini uocāt.* Dentes circūplexæ carunculæ, ſunt οὖλα, *gingiuæ*: quorum cōmiſſura, χαλινὸς *habena* dicitur. Latæ molariū dentiū ſummitates, τράπεζαι *menſæ* nominantur. Maxillarū cauitates, in quibus dētes defixi ſunt, ὀλμίσκοι *mortariola*, atque φατνίαι *præſepia*. Linguæ exortus ῥίζα *radix* vocatur: αὐχὴν ceruix, quod ſequitur: eius ſummū προγλώσσιον, *quaſi prælinguiū dixeris*: ei⁹ latera, παρακόλουθα, *i. aſſequentia*. Quod eſt infra linguā, eſt hypogloſſis: at epigloſſis, quod interi⁹ ſupra guttur eſt arteriæ aſperæ tegumētū, quò inter deuorandū nihil in pulmones decidat: inter ſpirandū verò, ne ſpiritus aſcenſum impediat, extollitur. Quod ſupra linguā in orbē cauū eſt, dicitur οὐρανὸς *calū*, vel ὑπερῴα *palatiū*: quæ deinde ſuperi⁹ pēdet caruncula, eſt κιονὶς *columella*: quam alii γαργαρεῶνα *gurgulionem*, alii σταφυλὴν *uuā* vocitarunt. Ipſi ſubiicitur caput τοῦ βρόγχου. *i. aſperæ arteriæ.*

DE COLLO, ET EIVS PARTIBVS, Cap. IX.

DEinde τράχηλος, ſiue δέρη, *collū*, cui⁹ prior pars, βρόγχος & aſpera arteria: circa mediū prominētia, λάρυγξ *guttur*: auerſa pars, αὐχὴν, *ceruix*, & ἰνίον, *occipitiū*: prope iugula cauum, anticardium & σφαγὴ *iugulatio* nuncupatur.

DE EPOMIDE, HVMERO, SCAPVLIS, alis, & reliquis vſque ad extremā manum, Cap. X.

ATēdone autē ad ὤμους *hmeros* pertinētia ἐπωμίδες nominātur. ὦμοι *humeri* capita ſunt eorū oſſiū quæ βραχίονες dicuntur. *à noſtris humeri etiam uocantur.* ὠμοπλάται *ſcoptula operta, ſiue lata ſcapularum oſſa*, tergo impoſita lata oſſa ſunt: quorum media eminentia, ῥάχις *ſpina* eſt. Κλειδῶν *iugulorum* & ὠμοπλατῶν *latorum ſcapularum oſſium* copulæ, ἀκρωμία dicuntur. Cōtiguæ ſūt κατακλεῖδες, *q. d. claues. Latinis iugula.* Μασχάλη *ala*, eſt ſub humeris cauitas, in quā frequēter humer⁹ luxatus delabitur. Deinde humerus eſt, qui brachion à Græcis vocatur. Articuli angulus quo nitimur inclinati, ἀγκὼν eſt, ſiue ὠλέκρανον, *cubitus*. Quod ſequitur, eſt πῆχυς *ulna, ſiue lacertus, ſiue brachiū*: quod terminatur καρπῷ *brāchiali*: poſtea μετακάρπιον *palma*. Deinde ςῆθος χειρὸς, *manus pectus* (alii ὑποθέναρον vocāt) ſub pollice eſt. Poſtea eſt man⁹ cauitas *quæ uolæ nominatur.* Ex digitis vnus ab aliis diſtās, μέγας dicitur, *magnus. dicitur & pollex.* At λιχανὸς, *Lat. index*, inter alios quatuor primus eſt. alter, μέσος *medius*. tertius, παράμεσος, *i. medio proximus. Latinè autē anularis.* vltimus autē, μικρὸς *paruus*. Digitorū oſſa, σκυταλίδες *ſcuticulæ*, aut φάλαγγες, *phalanges, à quibuſdā i ter iodia* vocātur. Eorū curuaturæ, κόνδυλοι. ſed primæ, προκόνδυλοι, vltimæ, μετακόνδυλοι. *omnes à Latinis nodi uocati ſunt.* Ὀνύχων *unguium* initia, ῥιζωνυχία *unguium radices* appellantur. Digitorū extrema, ῥᾶγες *acini* aut κορυφαὶ *cacumina*. Interſtitiū anularis ac pollicis, eſt θέναρ. Hippocrates autē totum hunc locum thenar appellaſſe viſus eſt: *qui locus apud La inos uolæ nomen habet.*

DE PECTORIS AC DORSI PARTIBVS, Cap. XI.

AΠὸ δὲ τῶν κλειδῶν *à iugulis autem* in parte priori eſt ςῆθος *pectus*, & ςέρνον. At νῶτον *tergum* poſterius à ceruice ponitur. Deinde quod appellatur μετάφρενον, *hoc eſt pars è regione ſepti poſita.* Sequuntur ὀσφύες *lumbi*, pars dorſi infima. Carnoſæ autē eminētiæ quæ ſub pectore ſunt, vocātur μαστοὶ & τιτθοὶ *mămæ*. quarū ſūmitates, θηλαὶ *papillæ*: totū quod ſub ala deorſū verſus protēditur, eſt πλευρὰ *latus*. oſſa verò, πλευραὶ *coſtæ*, & σπάθαι. quarū primæ inter ſe cōmittūtur ad terminū ςέρνου, *i. oſſis pectoris.* Qua cor ſitū eſt *ſeptū trāſuerſum*, aliqui φρένας, aliqui προκάρδιον *q. d. ante cor poſitū*, aliqui καρδίαν *cor* nominant. Poſt ipſū, eſt τὸ ςόμα τῆς καρδίας, *uētriculi oſtiū*. Inter coſtas ſpatia, μεσοπλεύρια *intercoſtalia* vocātur. Coſtæ νόθαι *ſpuriæ* ſūt quæ nō interſe coeūnt: harū extremitates ſunt χόνδροι, *cartilagines*.

DE VENTRIS SEV ALVI PARTIBVS, Cap. XII.

B MVſculoſæ partes ſub cartilaginib⁹, ὑποχόνδρια *ſubcartilaginea, à quibuſdam præcordia* dicūtur. Deinde eſt κοιλία *aluus, quā alii uentrē nominăt.* Cutis autē quæ ſuper ventrē eſt, dicitur ἐπιγάστριον, *q. d. ſuperuentrale.* Media cauitas eſt ὀμφαλὸς *umbilicus*. ei circūdata cutis vocatur γραῖα, *i. uetula*, quòd ea corrugata ſenectam adeſſe ſignificet. Quod eſt ſub vmbilico, vocatur ὑπογάστριον & ἦτρον, *abdomē ac ſumen.* Quod poſtea ad genitalia vſq; pertinet, ἐπίσειον aut ἐφήβαιον *pubes ac pectēn* dicitur.

DE VIRILIS MEMBRI PARTIBVS, Cap. XIII

C TΩν αἰδοίων *genitaliū* maris quod pēdulū eſt, ςῆμα, *coles Latinè peniſq;* dicitur: quod nō pēdet, ὑπόστημα *hoc eſt ſedimētū*, aut περίναιος. eius extremū eſt πόσθη *præputiū*. ὄσχεος *ſcrotū* quo teſtes continentur, appellatur: eorum ſuperior pars, κεφαλὴ *caput*, inferior, πυθμὴν *fundum* appellatur. partem laxiorem ſcroti λακκόπεδον dicunt.

DE FOEMINARVM LOCIS, Cap. XIIII.

TΩν αἰδοίων τῆς γυναικὸς. *i. muliebriū locorū* pars ſuperior eſt κτεὶς, *pectē*: σχίσμα *fiſſura*, prima diuiſio. In medio ſita muſculoſa caruncula, μύρτον, aut νύμφη, *nympha*: μυρτόχειλα verò, à lateribus collocatæ pinnæ.

D DE DORSI OSSIBVS, EXTREMISQVE eius partibus, Cap. XV.

THς ῥάχεως *dorſi* oſſa ſūt σφόνδυλοι, *uertebræ*. vniuerſa vertebrarū compago ἄκανθα *ſpina* dicitur: cuius infima pars ὀσφὺς *lumbi*: poſtremúmque dorſi eſt ἱερὸν ὀστοῦν *ſacrū os*: quod aliqui ὑποσφόνδυλον, *i. ſubuertebrā* (*ut uerbū uerbo reddatur*) appellarūt. Huius extremū eſt κόκκυξ, *cuculus*. A lūborū lateribus ſunt γλουτοὶ, *nates*. Poſt lūbos carnoſæ partes, πυγαὶ *clunes* appellantur: ἑδέδρανα etiam *quòd ſedendo commoda ſint* nominantur.

E DE INGVINIBVS, CRVRISQVE TOTIVS, vſque ad extremum pedem, partibus, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* ſunt femorū principia. τῶν μηρῶν *femorū* partes interiores ſūt παραμήρια, femina. Quæ partes inter has perinæúmq; ſunt, πληχάδες dicūtur. Muſculi ad genua tēdentes, ἐπιγουνίδες Græco nomine vocātur: oſſa ſuperiaciētia, ἐπιγουνατίδες. Hæc Hippocrates μύλας *molas* vocat, *Latini patellas.* Γόνυ *genu* eſt femoris cū crure cōnexio: ſub quo eſt ἰγνύα, *poples*. γαστροκνημία *ſura* eſt poſterior magnus cruris muſculus, vnde latus neruus ad calcem tēdit: F oſſiū verò poſterius, itidē κνήμην *ſuram*: prius, ἀντικνήμιον dicito. Extrema pedibus propinqua, σφυρὰ, *malleoli*, à nonnullis ἀστράγαλοι *tali* (ſed non rectè) dicūtur. Tali tamē & ipſi adſunt, ſed non oculis conſpicui. Πτέρνα *calx* poſterior eſt pedis rotunda pars, poſt quā cauum pedis eſt. poſt hoc verò, πέδιον *planta ſeu ueſtigium.* Cui oppoſitum ſupremum ταρσὸς eſt. Totum verò pedis ſitum πέζαν Græci vocant. Pedum digiti, manuum digitis appellationibus reſpondent.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIBVS partium corporis humani liber II.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

LIBRI CONTINVATIO, ATQVE PROpoſitum, Cap. I.

POſteaquam extimarum corporis humani partium appellationes expoſuimus, deinceps continuata ſerie ad latentium internarúmque notitiam trāſeamus: quippe quum à viris ſapientibus homo, mundus quidam exiguus appelletur, cæleſtis ordinis æmulus, in membrorum fabrica, actionibúſque præſtandis varium effectuum artificium poſſidens. Quemadmodum igitur reliqua medicinæ præcepta, ita & quæ ad diſſectionis artem faciunt, referenda ſunt. Quamobrem artis principia, ac veluti fundamēta illuſtrioris doctrinæ cauſa iacientes, quē ſitum mēbris natura tribuerit, eorúmque ſimul nomina explicabimus.

DE CEREBRO, EIVSQVE TVNICIS ET enatis, Cap. II.

ITaque in capite intra caluariæ concauum ſuis cū velaminibus includitur ἐγκέφαλος *cerebrū*, próque corporis mole longè maius in homine quàm in cæteris animantibus reperitur. Eius ſubſtātia pulticulæ ſimilis eſt, viſcida atque præcādida: poſt id in occipitio παρεγκεφαλὶς *cerebellum* collocatur. Tunicarum prima caluariæ oſſibus affixa eſt, quæ pulſatorio etiam motu cietur: altera cerebro circundata ipſum diſſipabile conſeruat, eiúſque fragile corpus in vnū cogit ac retinet: vtraque neruoſa membranoſáque eſt, exiguo interſitorum vaſculorum ſenſu prædita. interius cōdita, motu caret: exterior, mobilis atque craſſior eſt. A cerebro medullæ proceſſus exoritur per caluariæ foramē in occipitio erumpēs, per vertebrarúmque omnium caua ad extremam vſque delabitur: neque propria tamen cerebri ſubſtantia eſt, ſed emanatio, quæ ſpinalis medulla vocatur. Meatuum verò proceſſus ſunt à cerebro neruoſi ad ſingula ſenſoria, vt ad aures naréſque, & huiuſmodi alia propagati. vnus autem à baſi prorſum verſus in duos diuiſus progreditur, & ad vtrūque oculū pergit: qua parte quæ vocatur πυελὶς, *peluis*, atque inſtar foueæ iuxta vtramque narem faciei cauitas: vbi tunicarum oculum componētium plexus efficitur.

DE OCVLI PARTIBVS, Cap. III.

EArum tunicarum prima, nimirum ab ordine prima, à colore verò cādida vocata eſt: quemadmodum & cicatrices eius candorem indicantes oſtendunt. Tunica igitur prima, cādida vocatur: & κερατοειδὴς, cornicularis ſiue cornea: aut propter firmitatem, aut quoniā interius conditus humor per hāc, tāquam per corniculum, pellucet: aut quòd inſtar cornu in corpuſcula χιτῶνας vocata *i. fibras aut filamenta*, reſoluitur. Secunda verò primæ per appenſionem vſque ad vocatam coronam adnexa eſt, quæ media dehiſcit, atque orbiculari cauo perforatur: cauatum autem corpuſculum exterius, qua corniculare attingit, læue terſúmque eſt: in auerſa parte aſperum, vt inquit Herophilus, quale vuæ acini corium eſſe ſolet. vaſculis perplexa hæc tunica eſt: quæ ſecunda, ab ordine, τετρημένη *perforata*, à ſtructura, à ſimilitudine ῥαγοειδὴς, *Latinè acinalis aut uualis*: χοροειδὴς etiam, quòd inſtar χορίου (*id eſt ſecundarum*) vaſculis ſit multis irrigata, nominatur. Tertia ab eodem meatu progreſſa tunica humorem oui albo ſimilem vitreúmque appellatū includit. Eſt hæc prætenûis, vocatúrque ab humoris concretione ὑαλοειδὴς *uitrea*: à tenuitate, ἀραχνοειδὴς *aranealis*, à vaſculorum contextu figuráq; ἀμφιβληστροειδὴς, reticularis: quippe quæ ex anguſto in latū diffunditur, ſinuatúrque: quò quartam tunicā humorem cryſtallo ſimilem continentem inuoluat. cuius dimidium prominet, ſecundæ tunicæ foramini contiguū, dimidiū cum araneali cōmittitur. Hæc igitur tunica, δισκοειδὴς, *id eſt diſco ſimilis*, aut φακοειδὴς *lēticularis* à figura vocatur: aut à cōcreto humore κρυσταλλοειδὴς. Nempe quidam hanc neque tunicam appellandam eſſe cenſent: nam membranoſam quandam congelationem eſſe dixerunt.

DE IIS QVAE ORE CONTINENTVR, Cap. IIII.

DEinceps ad ea quæ in ore latent deſcendamus. Lingua primùm, turbinata figura conſideretur, à lato in anguſtū gracileſcens, à faucibus radices ducens, carnoſo & quodammodo neruoſo corpore, in cibis atterendis deuorandíſque mobilis: præterea & ad articulatæ vocis creationem emiſſum aerem ſecundum animi inclinationem conformans, guſtatoriúmque ſenſum participans. In huius baſi ἐπιγλωττὶς vocata exoritur, ceu quædam exigua lingua, ſupra eius latitudinem aſſurgens, in faucibus, ex latiore baſi in anguſtum finiens, cartilaginea materia conſtans, faucibúſque cognata. hæc aſperæ arteriæ operculū, & ciborum in gulam deſcenſus iter quoddam eſt. Supra epiglottida autem ſupernè κίονὶς *columella* dependet, ex palati partibus ſecundum eius foramina exoriens. Hæc vocatur etiam σταφυλὴ *uua*, ab extremitatis rotunditate, nullā magni faciendam vtilitatem adferens. vnde fit vt ea reciſa, nulla corporis actio vitietur. In penitioribus autem ab vtraque linguæ parte affixa ſunt παρίσθμια *tonſillæ*, numero ſex, corpore glanduloſa, figura ſubrotunda, natura facilè mutabilia atque diſſipabilia, membranulis quibuſdam altius inſertis conuoluta. Ex his, quatuor ab vtroque latere cernūtur, duo verò cerni vix queunt. Vocata ſunt autem παρίσθμια quòd in anguſto meatu ſitæ ſint. veteres enim locorum anguſtias ἰσθμοὺς appellabant. ἀντιάδας verò *quaſi contrarias dicas*, idcirco etiam nominabant quoniam ore aperto ἀλλήλαις ἐναντίαι *id eſt inter ſe contrariæ*, præſertim quum inflāmatæ ſunt, appareant.

DE PHARYNGE, ID EST ASPERA ARteria, & gula, & pulmone, Cap. V.

INde à palati ac linguæ partibus duo itinera patefiunt. horū prius φάρυγξ vocatur: inter hoc & colli vertebras στόμαχος *gula* eſt. Pharynx cartilaginoſus eſt, atq; in orbē patēs, ſuperi⁹ latior, infrà verò anguſtior: deſcēdēs autem κατὰ τὰς κλεῖς, *per iugula*, appellatúmque ἀντίστερνον, *i. ſpinam dorſi quæ pectori opponitur*, in medios pulmones inſeritur: ipſóſque anulis quæ βρόγχια vocant intexit. Huiuſmodi membrum aſpera arteria, quòd iſtis anulis aſperata ſit, dici meruit: βρόγχος etiam à quibuſdam vocatur, ad aeris inſpirando ducti tranſitum, vocémque edendam, à natura cōſtitutus. De ipſo ὁ πνεύμων *pulmo* ſuſpenditur,

rarus ac peruius, pectoris inanitate conclusus: idem globosus est, murisque caudæ figuram repræsentans. In λοβοὺς *fibras* quinque diducitur, colore cinereo atq; subalbido: assidua motione cōcutitur, follis morem in spiritus trāsitu retinens. quippe spiritus per asperam arteriam in bronchia tractus, per pulmonis spiramenta intra pectoris cauum elabitur: atque iterū foras ab hoc per naturali a foramina propellitur.

DE IECORE, BILIS CONCEPTACVLO, & venis portis vocatis, Cap. VI.

AB vtrisque præcordiis iacent σπλὴν & ἧπαρ, *lienis & iecur*. sub pulmone à dextris iecur est, transuerso discrimini magis appensum, posteriori parte in gibbū assurgens. In quatuor aut quinque fibras dirimitur, colore lentis: ad rubicundius tamen vergit, venoso corpore iuxtà atq; sanguineo. Venas autē quæ cauæ per diaphragma, *id est interseptum*, ad cor tendenti committūtur, στόματα & πύλας, *ora & portas* vetusti scriptores nuncuparūt. Sub conuexa parte pusillum quoddam vasculum vesicæ simile defixum est, neruosum, fellisque inibi geniti capax: à quo sanè meatus quidam nerueus per lactes ad intestina contendit: per quem paulatim bilis in intestina delabitur, excrementáque felleo colore suffundit, atque ipsa depellendi cupidinem infert. Hoc intercluso itingere, aurigo futura portenditur, bile per omne corpus effusa. quocirca albidæ cretaceæque deiectiones exeūt. Est autem præferuidum igneúmque iecur, plurimū ad se alimenti attrahēs, ac finitimis partibus cōmunicans: idcirco sinistris dextræ partes viribus præstant.

DE LIENE, Cap. VII.

AT lienis iecori contrarius, in sinistris præcordiis iacens, opponitur, ad humani vestigii longitudinē protentus: superius rotundus & robustus, infrà contractus & gracilis, medius angustior: vini fæcis colore perfusus: laxus ac foraminulentus, cōceptaculis multis implicitus: ignauū membrū, nullóque fungēs ministerio.

DE CORDE, AB EOQVE NATIS, ET adiacentibus, Cap. VIII.

PVlmonis fibris circuntegitur καρδία *cor*, intra pectus sedē habēs, secundū mediū, magis tamē ad sinistrām declinās: & sub sinistra māma collocatur, *pinei nuclei effigiē adeptū, & à lata basi in mucronē instar turbinis acuminatū: musculosum natura atq; neruosum, pulsatorio semper motu percitū, mediū inane, duob[9] manifestis finibus concauū, altero in dextris, qui sanguineus, quòd multitudine sanguinis affluat, appellatur: altero in sinistris, spirituoso, quoniam spirituum copia redundat, nuncupato. inde fit etiam vt spirituum agitatione moueatur. Membranis præterea vtrinque latioribus, auricularibus vocatis cor præcingitur, quoniam ad auriū imaginem cordis lateribus inhærent, & prominent. Ab ipso verò plura conceptacula nascuntur, & venæ, & arteriæ: è quibus omne corpus vasculis tanquam riuis emanantibus irrigatur. Membrana præterea quadam cor veluti sepimento vallatur, cui περικάρδιος nomen est, neruosa, tenui, & quæ motu à corde trāsfuso palpitat.

DE PECTORIS PARTIBVS, ET SEPTO transuerso, Cap. IX.

HÆc omnia complectens θώραξ *pectus*, ex cartilaginibus componitur, atque ossibus quæ in costis, pectorali osse atque dorsi spina reperiuntur. neruorum etiā carniúmque particeps, extra carnosior, interius neruosus est, qua etiam parte succingente membrana vestitur. At διάφραγμα *interseptum, siue transuersum septum*, obliquā pectori, qua costæ finiuntur, subtenditur. Id ita vocatum est quòd viscera in pectore abdita ab inferiorib[9] διαφράττει, *id est intersepit*.

DE GVLA ET VENTRICVLO, Cap. X.

A Superioribus igitur corporis partibus (quemadmodum suprà retulimus) simul cum aspera arteria enascitur, secúsque ipsam protenditur στόμαχος *gula*, ab eisdem vtique partibus incipiens, non similiter autem desinens. Hæc tubæ imaginem amplitudine refert, suprà angustior, infra verò, quā cum κοιλία *uentriculo* committitur, capacior. hoc quippe nomine ἡ ἄνω κοιλία *superior uenter* natura neruosa vocata est. Munere autem sicci humidique alimenti deuorādi gula fungi-

A tur: cuius examen ipsa acutissimo sensu prædita facit. Ventriculus itaque à gula exoriens, sub medio intersepto, ad læuam magis reflexus collocatur, ab angusto ore in latam capedinem sinuatus: cuius conuexum extrà in abdomen vergit, simum verò, dorsum respicit. Longè neruosior quàm gula ventriculus est atque amplior. ipse nimirum intus accepta collocans, non magnopere se dilatat: sed cibi ingressui cedens, eius descēsum se cōstringendo insequitur, quum ad alimenta suscipienda à natura creatus sit.

B DE INTESTINIS ET LACTIBVS, Cap. XI.

A Ventriculo intestina prodeunt, in plures orbes implicita, ad excipiēda cibaria quæ ab eo delabuntur, formata. horum vnum idémque ab ipso vocato processu ad rectum ac sedem vsque iter pertinet. inter quæ primum est quod ostiarius, aut dodecadactylus dicitur: ostiarius quidem, quòd in ventriculo posita, tantisper dum sunt coacta custodiat: quum remissa sunt autem, tunc & ostiarius cum intestinis aperitur: quemadmodum ani musculus sphincter vocatus, *id est adstri-*

C *ctor*, remittitur. Dodecadactylus autem à duodecim digitorum lōgitudine vocabulum accepit. neruosa ipsius crassáque substantia est. Huic appellatum ieiunum contiguum est, aliis intestinis carnosius, semper ferè alimenti penuria laborans: vnde ieiuni quoque appellationem adeptum est: quòd in ipso videlicet alimentum vt in ventriculo & intestinis assolet, non inueniatur. Postea gracilia quæ vocantur intestina, prolixa, in multas spiras conuoluta, tredecim cubitorum longitudinem æquantia, collocantur, & sub vmbilico in abdominis

D regione ponuntur. Sub his omnibus cæcum intestinum & colon eodem loco exoriuntur: cæcum quidem rectà in dextrum inguen spectans, altera ex parte obstructum: colon verò, *quod maius intestinum Latini uocant*, à dextris enascens, supernè sese circumuoluens, in iecur præcordiáque adductum incidit: deinde lienem sinistrúmque ile petens, posterius cum recto intestino coniungitur. id nonnulli & inferiorem ventriculum nominarunt, in quo etiam plurima cibi pars in stercus vertitur. Omnium postremum est rectū, cæteris carnosius: rectǎmque

E que sedem (vnde & nomen accepit) sortitum est. in anulum autem & sphinctera vocatum, *id est adstrictorem*, desinit, eum quidem, neruosum & durum, hunc autem, carneum atque rugosum, infimum omnium collocatum. Inter intestina medii lactes sunt, quos Græci mesenterii atque mesaræi vocabulo insigniunt.

DE RENIBVS, VRINARIISQVE meatibus, Cap. XII.

NΕφροὶ *renes* circa vltimas dorsi vertebras siti sunt, numero duo, figura rotundi, colore lenticulæ, & quasi

F subcinereo. dexter paulo altior grandiórque inuenitur. denso squalidóque corpore constant: sauciati ineuitabilem mortem adferūt. In penitis cauísque eorum partibus membranulæ sunt instar cribri, foraminibus plurimis pertusæ. vnde meatus duo exeuntes vesicæ summitatem intrant, per quos vrina in vesicam transfunditur, indéq; foras expellitur. hos paulo antè πόρους *meatus* nominauimus.

DE OMENTO, Cap. XIII.

OΕπίπλοος *omentum* intestina contegit, præpingue, duplicíque membrana contextum. ipsum idcirco na-

G tura condidit vt intestinis ἐπιπλέον *superfluitans* ea aduersus ambientis peritonæi duritiā remolliret. recisum aut vulneratum vitæ discrimine vacat.

DE SEMINARIIS CONCEPTACVLIS, & semine, Cap. XIIII.

AT σπερματικοὶ πόροι *seminaria itinera* secundum renes, quatuor descendunt: bini rectà tendentes, quos & παραστάτας & ἀδενοειδεῖς *assessores & glandulosos* nonnulli vocant: bini κιρσοειδεῖς *uaricosi*, quòd κιρσοῦ *uaricis* more circunflectantur. Intra hos fœcundum semen gignitur, grandinosum crassúmque: quare & ipsos nonnulli γονίμους φλέβας *genitales uenas* appellare voluerunt. In alteris autem est infœcundum dilutúmque semen, quod simul cum priore eius nutriendi causa excernitur. Verùm ab vtraque parte coniugata simul, vtraque à dorso descendunt: sed sterilia vascula cum vesicæ ceruice coalescūt,

varicoſa verò per inguina teſticulorum tunicas ſubeũt. Quapropter eunuchi ſemen quidem ſed infœcundum è glandulosis fiſtulis eiiciunt: è varicoſis verò, exciſis teſtibus, ſeminis profuſio ſeruari non poſſit.

DE SCROTO, ET TESTIBVS, EOrúmque membranis, Cap. XV.

OΣχέος *ſcrotum*, & tota ea laxitas eſt in qua teſtes continentur, & magis propriè exterior carnoſa pars. Ex membranis cõſtat, exteriore quidem, darto vocata, (quæ rugoſa eſt) interiore autem, erythroide. Nempe ſcrotum & dartos communia amborum teſtium inuolucra eos ſuperioribus partibus ſuſpendũt: ſed erythroides ſibi ipſi adnectit, atque in orbẽ teſtes amplectitur, priuatim ſeorſúmque ſingulos inuoluens. Ipſi teſtes autem ex pulticulæ ſimili materia conſtant, humidíque neruoſa admodum firmáque membrana includuntur.

DE VTERO, Cap. XVI.

MVliebre autem genitale membrum, quod μήτρα *uulua & uterus* vocatur, inter conceptacula eximiũ eſt: inter veſicã rectúmque inteſtinum poſitũ eſt, huic incumbẽs, illi ſubditum: medicinalis cucurbitulæ figuram æmulans. hoc loco venerei congreſſus exercentur.

DE VENIS, ARTERIIS, MVLtíſque aliis corporis particulis, Cap. XVII.

ΦΛέβες *uenæ* receptacula ſunt ſanguinem cõtinentia, per quas ſanguis in omnes corporis partes diffunditur. Arteriæ, ſpiritus & quodammodo etiam ſanguinis receptacula ſunt: in quibus fit ὁ σφυγμὸς, *motio quæ pulſus communi uocabulo dicitur*: & à corde excluſus ſpiritus per ipſas in omnem corporis molem diſpellitur. Πιμελὴ *pinguitudo*, eſt alba oleoſáque concretio, quam στέαρ *adipem* etiam nominant. Ἀδένες *glanduloſæ carnes*, concretiones quædam ſubpingues atque carnoſæ ſunt, peculiariter cauis locis inſitæ: alis dico, & inguinibus, necnon & lactibus. Ὀστᾶ *oſſa* coagmenta quædam ſunt ſolida, ſanguine & ſenſu carentia, per quæ actiuæ atque electoriæ motiones perficiuntur. Μῦς *muſculus* corpus eſt firmũ ac denſum, non ſimplex, ſed ex neruis, venis, arteriíſque compoſitum, ſentiendi particeps, officium voluntariæ motionis obiens. Χόνδροι autem *cartilagines* cõcretiones ſunt mediæ inter oſſa neruóſque naturæ. oſſibus enim molliores, neruis duriores ſunt, præcipuè oſſium extremitatibus coaleſcentes. Νεῦρον *neruus* corpus eſt ſimplex atque denſum, volũtarii motus inſtrumẽtum, obtuſi, dum inciditur, ſenſus. Secundum Eraſiſtratum quidem & Herophilum ſenſorii nerui ſunt: Aſclepiades autem ipſos ſenſu vacare teſtatus eſt. Cæterùm ſecũdum Eraſiſtratum quum gemina neruorum natura ſit, αἰσθητικῶν videlicet & κινητικῶν *ſenſoriorum atque mouẽtium*, αἰσθητικοὶ qui caui ſunt, in cerebri membranis originem habẽt, κινητικοὶ in cerebro ac cerebello. Dixit autem Herophilus aliqua νεῦρα eſſe προαιρετικά, *id eſt aliquos neruos eſſe uoluntati obedientes*, quorum à cerebro ſpinalíque medulla ſit origo: aliquos, qui ab oſſe orientes in os inſeruntur: aliquos à muſculo in muſculum tranſeuntes, qui articulos etiam copulant. Μυελὸς *medulla*, ſubſtantia eſt vnguinoſa & exanguis, quæ ſemper in oſſium cauis includitur.

RVFFI EPHESII MEDICI DE APPELlationibus partium corporis humani, liber III.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

TERTII LIBRI CAPITA.

DE OSSIBVS CAPITIS, ET SVTVRIS, & cauis, Cap. I.

POſteaquam interiorum locorum naturam nomináque pro viribus ſuperius expoſuimus, modò de oſſibus ſermonem ſubiiciemus. Κρανίον igitur *caluaria*, qua parte vocata ſcaphula eſt, globoſũ cernitur, in vertice extuberans, in ſincipite ſubcraſſum aliquantulum, & latũ, atque per oſſis iniectum duplicatum, circa tempora compreſſum: plerunque ſuturis quinque diuiſum: vna in vertice in poſteriorem partem tẽdente, quæ λαμβδοειδὴς *à literæ lãbda ſimilitudine* nomen habet. Altera autem orbiculari, in ſincipite, quæ στεφανιαία dicta eſt. *q. d. coronaria, quòd coronæ formam imitetur*: quæ ibidem terminata finitur. Tertia à lambdoide rectà verticem partita, coronariæ vocatæ coniungitur. Duæ præterea ſunt ſecundum aures in temporum ſedibus λεπιδοειδεῖς *ſquamoſæ* dictæ, nõ in profundo, vt reliquæ, ſtructuras habentes. Priori ex parte ſunt cauernæ, ſedes oculorum, πυελίδες dictæ, *q. d. peluiculæ. nos autẽ arculas uocamus*. Inter has naſi os inſurgit, intra quod os ἠθμοειδὲς *à cribri ſimilitudine ita cognominatum*, multis foraminibus cauum, reconditur. Facies præterea oſſiũ, coagmentationes tales habet: infra ſuperciliũ vnam, duas ab naſi oſſis obliquis lateribus: quartam, inferiorẽ maxillam ſeparantem: quintam, in palato iugalibúſque oſſibus: duas alias quæ vix cerni queant, in malis. At caluaria ab inferioribus partibus concaua foramina profunda rotundáque habet, per quæ ſpinalis medulla deſcendit.

DE COLLI VERTEBRIS, HVMERIS, ſcoptulis opertis, & eorũ proceſſibus, Cap. II.

COlli ſeptem vertebræ ſunt inter ſe congruenter inſertæ. harum prima capiti motum exhibet, reliquæ immobiles ſunt. Poſtea humerus eſt, deinde ſcoptula operta, figura triangula, pectoris coſtis poſterius ad tabellæ imaginem incumbit: & qua parte latiora ſunt, ibi etiam tenuiſſima: qua verò anguſtiora, ibi & craſſiora & robuſtiora, in ſinum quendam ſubſidentia, in quem humeri caput cõiicitur. Ab eo ſinu proceſſus exigitur, ceu ſpina quædam, *ab anchoræ hamíque ſimilitudine* ἀγκυροειδὴς & ἀγκιστροειδὴς nuncupatus. cum quo iuguli extremum per cartilaginem coaleſcens committitur.

DE IVGVLO, OSSIBVSQVE HVMERI, brachii, & manus, Cap. III.

AT iugulum in tribuli formam effigiatum, inſtrumento illi quod cathetera maſculinũ Græci vocãt, perſimile eſt: cũ oſſe autem pectoris, cúmque lato ſcapularum oſſe connectitur. Ipſa verò iugulorum media pars, ſigma Græcæ literæ ſimilis, cum prima dorſi vertebra coniungitur. Humerus prælongus ac teres eſt, ſuperiorique parte, quæ humeri caput dicitur, tumidior. id dimidium in verticillato ſcapularum oſſe reconditur. At inferius, quà cubito deligatur, inæqualis eſt, duóſque vtrinque proceſſus pugillis ſimiles habet: medium, cauum: à prioribus quidem partibus minus, à poſterioribus autem magis contractus eſt. Brachiũ duo ſunt oſſa, πῆχυς *cubitus* & κερκίς *radius*. Radius, ſuperior breuiórque: & primò tenuior rotũdo & leniter cauo capite exiguum humeri exteriúſque tuberculũ recipit. Cubitus, inferior longiórque, & primò plenior eſt, atque in manus articulo brachialis extremum admittit. Radius vtrique, qua brachiali adnectitur, duobus ſinibus cauus eſt, altero recto, quo firmatur articulus, altero à latere, in

ad figu-

quo rotundum cubiti caput inferitur. Porro brachiale ad figuram turbinis ex octo officulis coagmẽtatur. Post hæc phalanges sunt, prælonga ossa digiti formam habentia. Deinde ossa digitorum, *σκυταλίδες, id est scuticulæ, à Latinis internodia nominata*, in singulis digitis terna inter se inæqualia: præter pollicem, quippe qui à basi duobus tantùm ossibus nititur.

DE RELIQVIS VERTEBRIS, ET costis, Caput IIII.

POst septem colli vertebras, sunt dorsi duodecim, lumborum quinque vertebræ: vt omnes, quatuor & viginti sint. Ita verò instructæ paratæque sunt vt introrsum versus, qua viscera contingunt, læues ac circũnductiles, exterius asperæ spinosæque sint, carne ingenita obrutæ, à lateribus in mensæ formam explanatæ: omnes in medio concauæ, vnicum in suo corpore cochleæ instar foramen habẽtes, per quod (vt suprà diximus) spinalis medulla demittitur. in transuersis præterea processibus parum desidẽtes sinus habent, qui costarum extrema recipiunt. Nempe costarum aliæ superius inflexæ instar fornicis, inter se deinde in interiora leniter flexæ committuntur: aliæ, obliquæ occursantes, postea cartilagineæ factæ, spinæ spuriæq; costæ nominantur, & maiorem quàm in superioribus circuitũ ex cõcursu minorẽ faciũt. Reliquis omnibus vertebris vltima præstat, quod & sacrũ os secũdũ antiquorũ cõsuetudinẽ appellam⁹, qui omnia magna, sacra nominabãt.

DE COXA, FEMORE, ET RELIquis vsque ad extremum pedem ossibus, Cap. V.

AB vtroque autẽ huius vertebræ latere, coxarum ossa posterius extẽduntur, suisque extremis ossi pubis (cui pectini nomẽ est) cartilagine coalescẽtia deligantur. Hæc figura lata sunt ac subrotũda, interdũ etiã angusta ac crassiore. Id genus ossa sinus verticillatos non exactè penetrãtes sed profundos habent, *κοτύλας acetabula* vocatos. in eos femorũ capita cõiiciũtur. At femora, prælõga valẽtiáque ossa sũt à coxis ad genua vsq; pertinẽtia, tereti figura, atq; in exteriore parte gibba. Ab inferioribus autẽ, quâ genua attingunt, tuberosis globis intumescunt, adeo vt vtrinq; in rotunda capita consurgant: media verò sinuata sunt, A quò facilius excipi à tibiis possint: quæ triangulæ, & in summo capite latescẽtes, leniter in sinus desidẽt, in quos extuberantes femoris eminentias recipiunt: ipsius verò tibiæ prominentia in sinum femoris inseritur. At ab exteriori parte os alterum quod sura rectè nominatur, appositum est, tibia gracilius, non proximum femori, infrà breuius, qua etiam parte tumidius est: eamque nonnulli vulgares *ἀστράγαλον, talum*, vocari asseuerant. Vtrunque os autem, sura videlicet ac tibia, in fine multa cartilagine vnita continetur. Sed tibiæ femorisque commissuræ os B incumbit, ἐπιγονατὶς dictũ, *Latini patellam, seu molam uocant.* Hoc disci figuram repræsentat, & superfluitans medium situm est. verùm in curuando crure, ad tibiam magis accedit: quum autem extenditur, super vtrunque os cadit. In partibus malleolo proximis tibia paulum gracilescit, atque in extremo ad sigma Græcæ literæ speciẽ ita æqualiter distat vt processus duos, alterum oblongum, alterũ breuiorẽ habeat. at maioris processus caput interius est, & alterius enata carne occulitur. Cũ suræ autem extremo coniungitur, quod vlterius procedens exteriorem (vt mo- C dò dixi) tumorem ostendit. Quapropter huiusmodi ossa ad sigma literæ formam media dehiscunt: in quo hiatu talus delitescit. Hic secundum partem quatrionem, allachium vocatam, sursum vergit: & ea quidem imis tibiæ suræque processibus adiacet: verùm os ἐπὶ πτερῶν vocatum superimposito illi suræ ossi, quod *à figura κυβοειδὲς cubicũ* nominatur, ad cauitates incumbit: vt ossis ἐπὶ πτερῶν, quod vocant, inæqualitates occludantur, cartilaginéque circundatæ deligentur. Anterior autẽ ipsius rotunda particula in cauitatem cuiusdam ossis quod ex illis est quæ D τάρσον vocatum cõstituunt, & à cauitate nauiculare dictũ fuit, inseritur. Ex octo autem ossiculis, inæqualibus angulis tarsus instruitur. Ipsi plãta subiicitur è quinque ossibus composita, in medio tenuibus, in summo crassescentibus, sursum versus exurgentibus: vnde & à terra, caua cernuntur. Post hæc deinde sunt *σκυταλίδες digitorum ossa, quæ Latini uocant internodia*, ad eorum quæ in manu sunt similitudinem comparata. Ossium figura, situs, & nomina pro viribus à nobis explicata sunt.

RVFFI EPHESII DE VESICAE RENumque affectibus.

PROOEMIVM. Cap. I.

SIngulatim perscribam morbos omnes qui vesicæ & renibus innascuntur: eósque vt præscire & medicare conueniát. Ac in renibus quidẽ haud temere vnquam peracuti morbi obueniunt, tam exitiabiles tamen ibi quàm qui maximé. siquidẽ hulcera inibi coalita & suppurata, processu temporis exitio compluribus extiterunt. Nã licet renes, quum inflammatione tentantur, peradmodum doleant, non tamẽ morbus acceleratur. Vesicæ verò inflãmationes acutiores sunt. his enim laborantibus promptius contingit vrinas intercipi, febricitare, delirare, & multa itidem euomere mera & impermixta. Acutiores etiam sunt reliqui vesicæ morbi: nanque perniciosior locus est, quique quamprimum ab infantia morbis solet esse obnoxius, atque acutis admodum. Renum verò doloribus citius & grauius vexantur senes quàm iuuenes. Communiter autẽ omnia renũ ac vesicæ vitia, tractatu morosa sunt, præsertim si hulcus insuper accesserit. Lotiũ enim continẽter influẽs, vnà extimulat, & ad cicatricem perduci nõ patitur. Quæ huiusmodi quũ sint, & prædiscere & curare oportet.

SIGNA RENVM LABORANTIVM inflammatione, Cap. II.

INflammationis renũ notæ sunt, dolor infra lumbos, vt incedẽdi, aut erigẽdi sui ægrotis potestas negata sit: &, si sternuerint, aut quocũque modo succuti contigerit, cõtinuò lamentantur: & reclinati in ventrẽ nõ sufferunt, resupini dolore videntur nonnihil releuari. renes enim lumborũ teneritati continentes sunt & proximi. Porro cuiuis hunc in modũ affecto tolerabilius est placidè iacere atq; acquiescere. Nam corpus inclinando, dolor ingrauescit, cruciatúsque cum cæteras partes permeant, tum hepar E supernum afficiunt. renes nanque magnæ venæ communione illi malum suum communicant, præsertim si horũ dexter inflammatione tentetur: est enim hic ipse iecori propinquior, & eius particulam & segmentum attingit: sinister verò paulo remotior & demissior existit. Alii verò dolores vesicam vsque & genitalia protenduntur, & ii quidem continui, sed dissipati lumbos, crura, & ilia exagitant. Ægrotantibus interim extrema frigent, tibiæ, & pedes præcipuè: meiunt assiduè & difficiliter, principio tenuia & aquosa, inualescente verò phlegmone rubicun- F diora. Et quum eo status progressum est, femora & clunes extenuantur atque gracilescunt, tibiæ debilitantur, & quibusdam suppurantur renes. nam bona ex parte ita finiuntur. Sed de suppuratis paulo pòst tractabitur.

CVRATIO PHLEGMONES, Cap. III.

INflammationibus ita medendum: ægroti in lecto cõponendi sunt quammollissimè, & primum diem absq; cibo tolerandi. Non tamen sicut in aliis, inflammationibus conducunt extremæ inediæ: sed aliquid assumẽdum potius, obseruando quum se febres intenderint, & quan- G do relaxarint. Nec tantùm illis prosunt ieiunia quantum nocent morsus intemperati lotii. Primis autem diebus sustentandi sunt sorbitionibus dilutis, & aquæ potu. mulso verò eos abstinere oportet, nisi iam tum vrinas ciere consultum sit quod initio fieri mihi nõ probatur, anteaquam liquidò constet dolores esse sopitos: quo tempore equidẽ per vrinas purgare operæpretiũ fore iudicarim.

DE CLYSTERE, Cap. IIII.

QVòd si aluus vacuanda sit, nihil tale moliri oportet quale illud vacuandi genus quod medicamentis in- H uentũ atq; excogitatũ. Eluẽda tantũ est iniecta aqua calda, aut maluæ, aut lini, aut filiciæ decocto, cui olei admixtum sit quantum vsus exigit. Nec verò ita magna copia

immittēda est,ne intestina completa renes comprimant. Subducta aluo si necdum concedat dolor,lanam oleo cali do delibutam circumpones, atque illic residere patiêre. Nec abs re fuerit rutam, hibiscum, anethum, & artemisiam oleo incoquere.

DE VENAE SECTIONE, Cap. V.

ACrius ægrotantibus vena secundum cubitum secanda est, & siquid inflammationis reliquum sit,emplastra illinenda sunt, primùm ex farina mulso incocta, aut telino.Postea admiscere conueniet chamæpytis, polii, abrotoni,vitis nigræ, rutæ, absinthii, centaureæ,artemisiæ & trissaginis folia:adhæc asari,& iunci odorati.Tum non amplius emplastra mulso incoquere, sed musto, aut vino melitite:adiicere etiam cum superiorum aliquo, farinæ duplum:paulo plus etiā,siquis efficacius cupiat, admixta cera sicca, & contusa. Bene facit præterea hoc Chrysippi emplastrum,quod ita conficitur:Galbani, resinæ terebinthi,polii,farinæ erui, singulorum pondo drachmæ quinquaginta:iridis siccæ siciliqui duo:cerati suauiter olentis hemina:farinæ tritici sextarii dimidium.Hæc musto decocta illinito,nephriticis quidem ponè, antè verò, vesica laborātibus.Tum si nec emplastris cruciatus lenietur,admouendæ sunt cucurbitulæ tum lumbis,tum partibus infra ilia,& scarificatione sanguis detrahendus. Postea adhibenda sunt fomenta ex spongiis,faciendúmque vti æger supra aquam caldam desideat, in qua papauer,anthemida, arundinem iuncúmque coxeris. Cæterùm prius impletis oleo & aqua vesicis,reclinandus erit, fouendúsque molliter & delicatè.Postremò his locis superponere proficiet tum cerata ex Cyprino oleo,vnguento rosaceo,tum malagmata odoris suauitate quamiucundissima.

CONTRA VEHEMENTES CRVCIATVS remedia, Cap. VI.

QVum dolores infestant, hæc medicamenta ebibēda sunt:Seminis fœniculi grana vicena,opii,aut panacis Herculei radicis sesquiscrupulū,sertulæ campanæ momētum,cedriæ & scapi papaueris exustulati semiobolū,styracis tantundem,apii quantum tribus digitis comprehendi potest, meconii quanta est erui magnitudo: horum vnūquodque subtilissimè tritum,ex aqua dulci potandum exhibeto. Actutum enim iuuabit,quantumuis dolor sæuiat, & mollis somnus obrepet. Postea quū tempestiuum esse videbitur, his rebus partes radentur quæ vrinas mouent.

DIVRETICA NEPHRYTICIS, Cap. VII.

HÆc sint quæ vrinas ducant:apii radix ,chamæpitys, casia, meum,cinamomū,polium, petroselinum, & gramen:hæc in aqua coquenda sunt,& cum vino aut mulsa propināda. Prodest etiam echinorum marinorum esus. Inter olera fœniculus,apium, daucus, raphanus discoctus, & agrestia omnia vtiliter assumuntur.bellè enim excitāt meiendi voluntatem:&cumprimis pastinaca,crithmum, scandix. Ac talibus expectandum vrinas copiosas & crassas fore,atque eisdē pulchrū quod subsidit: quod, siquod aliud, morbum diiudicat: quæ verò aqueæ, puræ & perspicuæ redduntur,iudicandi sui maiorem adferunt difficultatem.

SVPPVRATIONVM ET INFLAMMATIONUM sanatio, Cap. VIII.

INflammationes hoc modo perbene quis curarit. Porro quibus suppurati sunt renes,iam ilia intumuere,& renes ipsos vehemēs ardor incessuit,fulua, & temperata meiūt, nec iam tam acres sunt cruciatus quàm antea,cæteroquin grauiores,& pulsantes:febres non statæ, sed erraticæ, atque horridæ. Illis suppurata vtplurimum in vesicā erumpunt, quæ rupturarum est potentissima. aliquando in intestinū abscessus rumpitur,ibi se alleuāte purulenta materia,& putrescente.Praxagoras referebat visum sibi quendam qui per sedem vrinam excreuisset,superuixissétque annis duodecim:ánne etiam pluribus, (quòd tūc temporis ipse discessisset,nec de eo quicquā audisset postea)ignorare.Sunt alii quibus abscessus collectio extrorsum abrumpitur,& iliorum cauernas peruadit,quas pure & lotio compleri necessum est,ibique illuuiem adhærescere: deinde progressu temporis in anum extrudi, atque illac foras tendere.

A Nonnullis verò extra renes frangi cunctatur, & illic ad multum tempus remanet,vsquequo exuratur,aut quocūque modo se discindat.Quibus autem in vesicā effunditur,illi principio mucosa & cruenta meiunt,instar apostematis excisi: deinde pro vlcerum competentia atque ratione.Nam si malignè exasperētur, vt in aliis hulceribus putrescentibus vsuuenit, multa redduntur fœtida,liuida, & mucosa, atque etiam quædam carunculæ oblongæ similésque membranis absistunt. sin hulcera maligna non extiterint,pus album,& æquabile, sine graueolentia & co
B pia paucum excernitur.Iam verò si ren ad suppurationem inclinare videbitur(videbitur autem prædictis signis)maturandum est quoad eius fieri potest,insubidè atque diligentèr,& ita viam quandam moliri atque comminisci ad puris exitum,quod sæpius in vesicam diuertitur.Proinde spongiis identidem fouere oportebit,& locū farina hordeacea cum ficuum decocto oblinere : verùm ficus easdē in mulso aut vino decoquere consimiliter oportebit. Bonum erit etiam ficus ipsas tenuando,& diducendo admiscere,& comam tusam absinthii quin &chamelææ,iridis,
C bryoniæque radicem excretam.Hæc siquidem tum mitificant,tum vrinas proliciunt. Expedit autem meiendi facultatem prouocare. ideo ægroti erunt inuitandi vt aliquid horum bibant quæ vrinas cient.ad quem vsum accommodatissimum erit amerinæ semen ex vino aut mulso potum.Conferet quoque ferulæ radix,& anchusa, & arum,siue vnumquodque per se datum, siue cum vno horum aut altero permixtum.

DIVRETICA QVAE ABSCESSVS
D frangunt, Cap. IX.

PRodest etiam illud, Origani & dauci sextarium,pseudodictami eandem mensuram in vinum album odorúmque coniicito atque recondito . Quum verò necesse habebis,sumes cyathos quatuor, & affuso aquæ dimidio, permixtáque drachma ex foliculis rutæ subtilissimi pulueris,propinabis.hoc pus educet, & vrinas copiosè. Si tamen omnia tentanti labor frustra cesserit,necdum ruptū sit empyema,clysteriis acribus ventrem eluere oportebit. Constat autem ex veratri nigri diluto, in quo etiam per-
E maduerint raphanus,allia,& pulpa colocynthidis. Licebit quoque in muria,vel aqua marina, vel aceto macerare:tū pauco oleo admixto,vt lubricum sit,his rebus aluum perfundere,iuberéque vt quàm poterint diutissimè retineāt. Eo sæpe purulenta collectio frangitur, & cōsanescit:nihilominus tamen spongiis vsque fouere conuenit,& emplastra inducere, vt dolor omnis minuatur, & pus ex facili profluat.

QVAE MOVENDO VRINAS HVL-
F cera detergunt, Cap. X.

DAnda itidē sunt quæ per vrinas purgant, hulceris habita ratione:quod si tractabile sit (id autem denotāt febres,& dolores leuiores, & quæ in vrinis apparēt æquabilia,alba,& inodora,cum facilitate meiēdi) mitiora exhibeantur. Cuius generis sunt,peponis semen, palmarum decoctū,iris excepta melle,& ipsum mel per se. Et siquis valentius purgare volet,vsurpet capilli Veneris decoctum cum aqua mulsa,galbanum,opopanacem, resinā terebinthi:tum in aqua liquefaciat,atque vbi aqua referbuerit & substiterit,percollet:& ex mulso aut vino bibendum ex-
G hibeat.Hæc quidē hulceribus minus morosis atque difficilibus auxiliantur.

CATAPLASMATA HVLCERIBVS putrescentibus, Cap. XI.

ADuersus maligniora hulcera valētioribus opus est, & intro assumptis,& foris admotis:intus quidē, quæcūque iam dicta sunt ad rumpendas collectiones cōueniēt, & cuminū Æthiopicum cum vino dulci,ruta cum melle & vino , cachrys cum semine porri ex vino molli & deli-
H cato.Extra verò proderit erui farinam in vino & melle coctam illinere,& rosas aridas tritásque cum lente & melle,aut baccas myrti,alicui horum incoctas.Quippe hæc & id genus omnia hulcerū putredines inhibent : verùm oportet totos lumbos & ilia perlinire. Bonū etiam aliquo

medicamentum inijcere eorum quæ dysentericæ appellãtur, si vehementius depascatur hulcus: si verò præ dolore & inflammatione pus foras prodire nõ potest, abluere oportebit tenui cremore ptisanæ, & lacte: & huiusmodi tepida fomenta adhibere, & supra aquã tepidã sedentem collocare. ita enim percõmodè exierit. At si propter crassamentum retardetur, bibendum decocturam apii chamæpityi, absinthii atque origani. hæc taliter faciẽda sunt.

DE LACTE. Cap. XII.

POstmodum bibendum lac cum melle, cumprimis asininum, aut equinum. siquidem eius magnus vsus est ad hulcerum mundiciẽ. Quando autem nihil amplius repurgari indigebunt, & pauca subluuies effluet, morsusque vrinarum retundentur, atque homo corpus recuperare & pinguescere laborabit, tum lac bubulũ citius quàm ouillum obtuleris. crassum enim magis, & minus fluidũ. Dabitur verò ad duas, tres, pluresve heminas. Nec cibi quicquam præterea ingeretur, quoad sumptum hoc percoctum sit & mitificatum. Quinimmo serum ipsum lactis tum intestinorum hulcerũ efficacissimum est remediũ, tum grauiter manantibus hulceribus mitissimum accidit, & sub manu corpus alit, maximè in syntecticis, *hoc est defectis & quasi strigosis,* quorum plurimi interest vt ad habitiorem corpulentiam quamprimùm reducantur. Quapropter siue hac victus ratione, siue alia procures vti nephriticus pinguescat, nihil aberrabis. Itaque cubantem & molliter fricare & quotidie expediet: alere autem, initio lacte, vt dictum est, & sorbili ptissanario, amylis panibus, farina elota & incocta lacti ac placentis suminalibus, confractis in capi iuscula pinguia: dabis etiam pulmẽtaria ex ciceris, phaseolis atque eruis: sed eruum prius oportebit (vt ita dicã) edulcare, hoc est macerare vt amarorẽ deponat, & per se decoquere, aut cũ aliquo dictorũ leguminũ.

DE OLERIBVS. Cap. XIII.

OLera conuenientia iis de quibus agitur, malua, lapathum, blitum, portulaca, asparagus, cucurbita, coctus cucumis, & lactuca cocta: prodéstque nihil crudum comedere. Hæc autem & ventrem leniter subducunt, & hebetant vrinarum acrimoniam. atque in processu iam ad plenum extinctis febrium ardoribus, & corpore refecto, carnibus cibare oportebit.

DE CARNIBVS. Cap. XIIII.

CArnes in hoc morbo laudo hœdorum, agnorum, carnem suillam probo, aues tenellas, ex piscibus saxatiles coctos, quin & squatinas, raias leues, torpedines, & cætera

A id genus chartilagineorum.

DE SECVNDA MENSA. Cap. XV.

ET siquid in longo morbo bellariis opus sit, à caryciis abstinendum: hulceribus enim aduersantur. vescendũ verò palmis, nucibus auellanis, strobulis & vua passa: amygdala etiam tosta danda sunt ex melle, vinúmque bibendum mellei coloris. Acetum autem atque omnem salsilaginem, in poculentis atque esculentis iuxta, vitare oportet. Hæc igitur sunt eorum quibus renes dolent pulmenta
B & edulia. Quod autẽ ad reliquam vitæ rationem attinet, confert minimè festinantem, sed tardè atque otiosè eos ad exercitia motúsque producere. nanque agitatio cum aliis exulceratis omnibus, tum renum hulceribus vehementer est inimica. Conducit igitur quietum reficere atq; recreare omni vitæ mollitie voluptuaria, frictionibus quamleuissimis, balneis & integumentis.

QVAE VOMITIONEM EXCITENT. Cap. XVI.

REpletionibus subortis faciet satis illásque leuabit fotus per sicca & vomitus: per inferna vacuare vel de-
C trahere nihil est necesse, præterquam dictorum ciborum quotidiana retrimenta: ac ne impendiò vomẽdo crucietur, impera vt intra modum repleto ventriculo vomat, assumpto etiam eorum aliquo quæ nauseosa sunt & vomendi appetitionem mouent: cuiusmodi sunt pinguia & dulcia, & prægrandes cucumeres: qui si nõ sint ad manũ, substituantur eorum semina melle intrita, & pulticula: potúsque dulcis super his ingestus largiter. Nec solùm aduersus saturitates & expletiones vomitionem commendo, sed etiam mihi videtur (si quis fortè periclitari audeat) vomẽ-
D do sæpius, non modò renum hulcera, verumetiam eiusloci vitia omnia breui posse consanari. Postmodum autem quum vsqueadeo processum erit, vt iam ex morbo reualuisse compareat, & motiones salutariter posse perpeti, primùm spatiari poterit paulatim & modicè, idque per planitiem: status verò fugiet, cursus, saltationes, subitásque declinationes, & inflexiones corporis. Deinde quo firmior & valentior in dies euaserit, eo plus deambulationibus exercitationibúsque aliis licebit apponere. Alia exercendi
E sui genera sunt, colluctationes manuum, frictionésque leui attactu & manu suspensa. Ea quidem est in nephriticis viuendi præceptio: nunc, si suppuratio foras eruperit, an etiam manus tractatione atque opera vtendum sit nécne, luculenter apparet. Antiquitus suppurata inurebant, aut decacuminabãt, *hoc est, scalpello deputato fastigiũ resecabant, ut pus proflueret.* ✱

EIVSDEM RVFFI EPHESII FRAGMENTVM
De medicamentis purgantibus.

✱ Et soboli procreandæ conferre videtur.

Filicula pituitam, bilem aquásque detrahit: danda excepta mulso aut aqua, rasa radix, ad drachmas duas. Non minus est salubre bullitam ad salgama, siue cum salsamento, ante prandium comedere. purgat item non molestè cum ptisana & cum iure auis domesticæ decocta: bella fuerit purgatio, vt quæ adolescentibus etiam satisfaciat: in morbis verò nihil tanta purgatione opus est.

Iris quidem pituitam, mucosa excremẽta, atque etiam biliosa deducit: quin & sanguinem & melãcholiã trahit, si præter modum dederis. Quare sola vt mediocriter purget, cyathi dimidium sufficiet: admodum enim stomacho est ingrata. Radicis verò dandæ drachmæ septem in mulso, lienosis, quotidiana & quartana febre laborãtibus, anhelatoribus, tussientibus, & colicis.

Colocynthis pituitam purgat, & bilem meram. Eius pulpæ danda est drachma vna in mulso: siquis tamen mitius purgare volet, semen eiiciendum est, & affuso vino dulci intra corticem, lento igne coquendum, quousq; rectè incaluerit. tum iis propinandum offeratur quos non potẽter exinanire conueniat, & quorũ cutẽ liuidæ papulæ deformarint. In totum verò colocynthis prodest suspiriosis, laterum doloribus inueteratis, capitis cruciatibus, singultibus, & aduersus obtusam aciem oculorũ. Etsi enim oppidoquàm amara est medicina, tamen in posterum efficit vt illis sit vsus cibi gratior.

Calcifraga, aquosa, pituitosa biliosáque vacuat: drachmis duabus in mulso pota sufficit.

Peplos & peplis gentilitate & figuræ cognatione proximæ, in purgando pituitam & bilem extrahunt cũ flatibus pro copia: siccatæ etiam, benignè purgant.

F Aloe celeriter purgat, nec verò vt absinthium, gratissima est stomacho. eius duæ drachmæ cum mulso potæ sufficiunt: pituitam & bilem attrahit. Bonum consimiliter quotidie eam assumere à prandio. humores siquidem permeat & subducit, nec cibi digestionem abolet: præterea non siticulosum reddit, sed famelicum. Terere autẽ oportet cum brassicæ aut lapathi succo, & formare catapotia partim ciceris, partim fabæ magnitudine: & quũ exinanire collibuerit, duo aut tria ingerere. Conueniẽt etiã eius globuli cum resina apparati, aut cũ melle cocto, eo-
G rum causa maximè quibus intolerabilis est amaritudo. Quinetiam scãmonio vtiliter admiscetur, aut eorum alteri quæ stomachi dissolutionem faciunt: præterquã quòd febres quotidianas sanat, arquatis, & iocinoris vitiis subuenit: cibi fastidia & cruditates emendat in hominibus, & perinde in mulieribus: fuissétque optimum medicamentum pueris, nisi amarũ esset supra modum: puerilis enim ætas à rebus vsqueadeo amaris vehementer abhorret.

Hippophaes & hippophæstum pituitã, bilem, aquásque purgant largiter: hippophæstum aquæ vitia. Præcipuè co-
H mitialibus datur, sideratis altera manu, aut crure, obliuiosis,

difficulter ſpiranti, & iis qui rectà ſpirare coguntur: ad-
hæc iis omnibus quos perpetuus variúſque tremor exagi
tat. Si valentius purgare volueris, dabis ſucci per ſe obo-
los tres: ſin autem ex eo quod cum farina erui conficitur,
drachmam vnam ex mulſo. ſed ad omnia efficacius hip-
pophæſtum: ideo dandum minore copia.

Clematis pituitam & bilem purgat: eius fructus ad dra
chmam vnam exhibendus eſt cum mulſo.

Pycnocomum bilioſa detrahit. eius radicem comeden
dam dato: ipſa enim per ſe purgat. rotunda eſt, exiguo ma
lo admodum ſimilis.

Vites purgant tum bilem, tum pituitam. dantur drach-
mis duabus. Satiuæ vſus eſt inſignis contra morbum cadu
cum, & inſaniam: ſylueſtris verò ad aquam inter cutem.

Thymus, epithymum, amaracus, & cunila, bilem atram
pituitámque purgant: ſed ad omnia plus poteſt epithy-
mum. tritum & cretum dandum eſt in vino dulci, ſemū-
ciæ cum ſiciliquo menſura, aut etiam maiore. Egregiè e-
nim humores trahit: ac, ſi à medicamento ſtatim prande-
re velis, nihil iuſtam purgationem impediet: manè verò
purgare oportet cum oxymelite ſale adiecto. Confert e-
tiam epithymum inflammationibus, & interaneis mor-
bis, crudis, & iis quibus hepar aut lien prægrauatur, atq;
etiam difficiliter ſpirantibus. Thymus detrahit melan-
choliam & pituitam affluenter. Comæ eius acetabuli mē
ſura cum melle danda ſuſpirioſis, tuſſi inueteratæ, & iis
qui humores craſſos in ventriculo continent.

Amaracus ſiccus drachmis quatuor melle exceptus, ad-
mixto ſale, eandem vim habet: ſimiliter & origanum. Dā-
da ſunt ſicca acetabuli menſura cum mulſo.

Papauera leniter ſubducunt: ſeminis vtriuſque ſufficit
acetabulum in mulſo.

Cucumeris radix epota facit ad aquā inter cutem, pur-
gat pituitam & bilem: verùm ſucci ex radice ſatis eſt triū
obolûm pondus: corticis triplum: elaterii quantum pau-
A lo pôſt.

Heliotropium minus, quod tricoccū dicitur, pituitam
purgat, purgat & bilem. ſatiſfacit manualis faſciculus de-
coctus moderatè ex aqua, & potus affuſo vino.

Seſamoides minus pituitam quoque & bilem ducit: ſe-
minis menſura, acetabuli dimidium.

Tithymallus helioſcopios (eſt autem omnium eſularū
imbecillimus) detrahit etiam ipſe bilioſa & pituitoſa re-
trimenta: ſiue ſuccum, ſiue ſemen, ſiue folia dederis. eſt
tamen ſuccus efficacior, ſecundo loco ſemen, extremo fo
B lia. Succi verò drachmæ pondus ſatis eſt. ex aliis detur
quantum vires ferunt. Purgat itidem cypariſſias, ſed cum
maiore efficacia: idcirco minus dandum. Inter eſulas quæ
eſula propriè dicitur, potentiſſima: nam ſeminis ſi ſolum
expreſſum ſuccum intra carycam dederis, purgabit inſi-
gniter: folia perinde, perarida, & mulſo ſoluta, quanta eſt
(ſemiſſe minus) menſura acetabuli.

Chamelæa pituitam bilémque vacuat: folia terere opor
tet, & melle cocto excepta exhibere. acriter enim mor-
det. Nōnulli abſinthium admiſcentes, in catapotia dige-
C runt: pondus idoneum drachmæ duæ. Braſſica marina, vt
cætera olera, cocta & condita eſtur: ſtomachúmque peſſi-
mè ſubuertit, & celeriter perturbat.

Lathyreos comeſta grana decem faciunt ſatis: guſtatu
dulcia ſunt, & pituitam & bilem affatim detrahunt. ſuffi-
ciunt etiam ſucci ex mulſo liquati, terni oboli. Folia etiā
licet ad eundem vſum iuſculo gallinaceo incoquere, aluū
ſiquidem ſubducunt: ſed non cum tanto ſucceſſu.

Agaricum pituitam bilémque deducit, ſed ſegniter. v-
tiliſſimum eſt hepati, lieni, pulmonibus, anhelatoribus, a-
D cidum ructantibus, & iis qui articulorum morbo, & capi
tis grauedine vexantur: conuenit etiam ſingultibus, mor-
bo caduco, & mulierum doloribus. pondus eſt ſiciliquum
ex mulſo, aut poſca.

Euphorbiū aquoſos quidē humores bilioſóſq; detrahit, *

ALEXANDRI TRALLIANI

de arte medica libri duodecim,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM GVIlielmum Hessorum Landgrauium, Comitem in Catzenelbogen, Sigenheim, Dizii & Nidæ:

IOANNIS GVINTERII ANDERNACI MEDICI in Alexandri Tralliani libros à se versos præfatio.

QVVM in veteri cõsuetudine & more positum sit, princeps Guilielme illustrissime, vt homines eruditi laborum suorum patronos & defensores contra maleuolos quærant atque comparent, cogitaui tibi aliquod professionis meæ & doctrinæ opus nuper elucubratum, sub tuo nomine & authoritate in publicũ emittere: vt & tutius sit à vitilitigatoribus, & plus gratiæ apud literatos acquirat. Sunt autem duodecim Alexandri Tralliani libri Græcolatini: quos antea quidem Petrus Castellanus ex regia Gallorum bibliotheca Græcos in lucem edendos curauit, nos autem postea in Latinam orationem conuertimus: & quæ in illis adhuc præter accuratas aliorum annotationes desiderabantur, ex antiquis codicibus summa tum fide, tum diligentia restituimus. Atque vtinam nobis in eo labore per omnia satisfacere potuissemus, quem communis potius vtilitatis studiosorum, quàm priuatæ gloriæ ac laudis gratia suscepimus. Meretur certè optimus ille medicinæ author vt pristino suo nitori & dignitati aliquando restituatur: cuius in docendo iudicium, fidem, diligentiam, artificium & ordinem satis admirari nequeo: quum alii qui eum ætate præcesserunt, vel etiam sequuti sunt (pace illorum dixerim) medicinam potius in aceruum quendam insignem accumulasse, quàm accuratè tradidisse videantur. Scribunt nonnulli Alexandrum hunc patrum memoria iatrosophistam: alii initio quidem sophistam, postea verò iatron, hoc est medicum, excellentiæ ratione appellatum fuisse. sed quibus id faciant authoribus, non ostendunt: nec ego magnopere cum illis contendendum esse puto. Hoc certè mihi videtur, cognomentum hoc iatri, Alexandro, etsi longè omnibus suæ ætatis medicis ingenio atque eruditione excelluerit, internotionis potius gratia fuisse inditum, quòd multi tunc Alexandri appellarentur: præsertim quum posteriores tam Græci quàm Arabes eum Alexandrum duntaxat nuncuparint. Quòd si ætatem qua ille floruerit inquiramus, Oribasio quidem Aëtióque posteriorem fuisse constat, vt quorum nominatim aliquoties meminerit: Paulo autem AEgineta priorem extitisse, inde cognoscitur, quòd hic illius, vt idonei scriptoris, medicamentorúmque ipsius mentionem faciat. Atque ita Alexander veluti medius inter illos, nempe non multo post Iuliani imperatoris tempora, vixisse, rectè dicetur. Hic inquam author clarissimus, vt in arte medica cognoscenda faciendáque excellentior fieret, & consummatus, non diu in patria sua Tralle, ciuitate Lydiæ, aliâs celebri, atque eruditissimis hominibus, liberalissimísque studiis affluenti, permanendum: sed omnes cunctæ Græciæ partes, Italiam, Galliam, Hispaniam peragrandas sibi esse censuit: vnde etiam diuersarum gentium vocibus sæpe vtitur, quæ non exiguam eius in arte passim diligentiam testantur. Post longas autem peregrinationes, ad scribendi studium se contulit, & experimenta quæ longo vsu atque periclitatione ex morbis collegerat, in duodecim commentarios hosce redigenda putauit. quibus omnium propè morborum curationem tam accuratè persequitur, nihil vt amplius in eis requirere possis. Nam vt veteres medici Græci omnes & recentiores multa de curandis morbis scripserint, nemo tamen (pace istorum dixerim) therapeuticen accuratius illo, melioríque artificio, & apto magis ordine docuit, eámque maiore vsu atque experientia comprobauit. Galenus quidem de omnibus medicinæ partibus copiosissimè tractauit: sed quod ipse in aliis reprehendit, pleraque confusius indistinctiúsque, nec vno in opere, de vniuersis affectibus, vt res exigebat, commentatus est. Oribasius medicinam quidem in compendium redigere Iuliani imperatoris iussu conatus, totum ferè Galenum in septuagintaduos libros coegit: vnde etiam simia Galeni appellatus est. Verùm quum hoc opus grandius cerneret quàm vt à multis comparari posset, idem rursus in octo ad Eustathium filium libros tanta breuitate redegit, vt plerosque morbos in eis non attingat, neque causas aut signa obseruet: ne dicam quòd integram sæpe curationem omittat. Paulus deinde AEgineta suum de medicina volumen scribendum suscepit, vt ex omnibus ipse quasi faceret temperamentum, neque prolixum, neque nimis succinctum: sed in hoc quoque est quod eruditi requirant. Aëtius postremò, eandem penè scribendi rationem quam coæuus ipsius Oribasius obtinet: multa quoque ex aliis mutuatus est, suísque inseruit liberius, nulla adeo distinctione aut ratione sæpius adiecta. Verùm hæc ego non dico vt veteres illos medicos (quorum vtinam merear esse discipulus) sugillem, aut reprehendam: sed quòd Alexander hic Trallianus omnia diligentissimè perscrutatus sit, morborum causas, indicia, differentias & internotiones: item quòd alia atque alia medicamenta, variásque eorum parandorũ rationes, & exhibendi tempora & modos præscribat, necnon victum vnicuique vitio congruen-

tem curiosissimè indicet. Quàm vtilis hic author scholis futurus sit, optimè intelligent qui tum alibi, tum in Marpurgi academia celebri medicinam profitentur. Inter quos doctissimus ille Dryander, vetus meus amicus & familiaris, summum meritò locum obtinet. Quicquid igitur in hoc authore Græco (non solùm in plus mille locis antea deprauato, sed etiam insigniter mutilo) vel emendando, vel instaurando impendimus, tuo nomini, clarissime Princeps, imò totum Alexandrum Græcolatinum nuncupamus. Primùm quidem, quòd singularem tuam in me beneuolentiam ac propensionem iampridem animaduerterim: cui etiam charissima quæque, imò vitam ipsam committere non dubitem. Deinde, quòd bonas literas, earúmque studiosos summo amore & studio prosequaris, atque apud illustrissimum principem Philippum patrem tuum promoueas, iuues & tuearis. Qua quidem voluntate nihil vel animi tui vis prudentius, vel fortuna præstantius habere potest. Ac verè princeps nobilitatis censeri debet, cui præclarum alioqui genus, excellénsque natura, & vitæ ratio doctrina illustratur: proximus, qui tametsi hac destitutus est, tamen eos qui præditi sunt amat. Quemadmodum enim stirpes feræ & agrestes cultura & curatione mitescunt, & in aliam quasi naturam degenerant: ita hominum animi sæpe rudes, barbari & feroces, literis & honesta educatione humani, mites & benigni erga omnes redduntur. Hoc nimirum inclytus princeps ac heros pater tuus intellexit, qui non modò generosissimos liberos suos literis & doctrina erudiri, sed etiam toti suæ regioni ludos doctissimorum hominum refertos, passim aperiri voluit: vbi tum nobilium, tum ciuium, externarúmque nationum iuuentus ingenii cultum ac eruditionem præclaram capesseret. Quo nomine vniuersæ Cattorum genti gratulor: gaudeo literis, quæ in posterum etiam patronum te & tutorem habituræ sint. Interea hos labores nostros in communem studiosorum medicinæ vsum, optime princeps, susceptos, ne contemne: dum aliquàndo maiores digniorésque tua amplitudine comparauero.

ADMONITVS ESTO LECTOR, TITVLOS CAPITum *libri cuiusque, unà etiam cum titulis appendicum capitibus annexarum, in calce huius operis Alexandri quærendas esse: quò typographus illas eo consilio reiecit, ut inde te ad paginas in quibus singuli haberentur, remittere posset.*

ALEXANDRI TRALLIANI

liber primus,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ALOPECIA, Cap. I.

ALopecia vitium est quo capillis fluenti-
bus,caput nudatur ac glabrescit.Non au-
tem ex vna, sed varia & multiplici causa
trahit originem. Quippe tum ex pituita
calefacta,ac in salsam qualitatem cõuer-
sa,tum ex bile & humore melancholico
nascitur.Efficiens igitur affectus causa considerari, & in-
ternosci,atque ita tandem curatio ipsius tentari admoue-
rique debet. NOTAE. Causa vitii efficiens ex pilorum
colore internoscitur. Etenim flaui biliosam humorum vi
tiositatem superare indicant:nigri,humorem melancho-
licum:albi,pituitam.Sic igitur discernere licet quo recre
mento superante vitium in capite prouenerit. CVRA-
TIO. Curare igitur hoc modo conuenit :Humorem vi-
tiosum,si quidem copiosus superet,expurgato,bona prius
victus ratione vsus : sin exiguus extiterit, medicamenta
quæ saliuam mouent,(ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant)
& sola præsidia quæ partibus inducuntur,sufficient. At in
quibus vitium inueterauit, valentioribus auxiliis potius
vtitor:in quibus autem nõ multo antè affectus ipse obti-
gerit, imbecillioribus simul & simplicioribus curationẽ
tentabis.Quoniam igitur remediorũ alia simplicia, alia
sunt composita,primùm à simplicioribus auspicemur: ex
quibus is qui vires ipsorum nouerit,etiam composita fa-
cere medicamenta potest.

De simplicibus medicamentis.

Alcyonium igitur vstum,& ex veteri oleo tritum, si lo-
co illinatur,probè alopeciis medetur:atque id subinde in
iis expertus sum qui non longo tẽpore hoc vitio detenti
fuerant.Similiter facit etiam arundinis cortex,ac radices
eius combustæ:item amygdalæ amaræ totæ ignem exper
tæ.Vtilissima quoq; est hastulæ regiæ radix,& abrotonũ:
adhæc fimus caprarũ,earúmque vngues crematæ,& ex a-
ceto in læuorem detritæ.Iam thuris lacryma etiam accu-
ratè pluribus dieb⁹ læuigata bene facit. Adhuc efficacius
id præstabit si ad solem plusculis diebus studiosè læuiga-
ta fuerit.Vel herbam verbenacã probè detritam ex aceto
illinito:vbi partem cui induces, nitro prius bene infrica-
ueris,& linteolo absterseris. cõmodius enim ita operabi-
tur.Insuper thuris lacryma,& muriũ stercus,pari portione
aceto læuigata,pilis citò producendis faciunt. Præstat au-
tem locum prius irritare cui remedia inducentur, rapha-
ni radicibus,& cepis trãsuersim incisis:atque ita remedio
vti. ALIVD. Item erinacei terrestris cinis pice liquida
exceptus,illitúsque,pilos reddit, ac statim alopeciæ vitio
medetur. ALIVD. Pari modo facit etiam ranarum ci
nis,pice liquida exceptus,& illitus. ALIVD.Pyrethrũ
læuigatum vnà cum felle vitulino illinito,continuè id fa-
ciens etiam contra diuturnos affectus. ALIVD.Ster-
cus felinum ex aceto oblinito:præstans est remedium, &
naturali vi huic vitio valde aduersatur.

De medicamentis compositis.

Æris vsti drachmæ duæ, sulphuris viui drachmæ duæ,
hastulæ regiæ drachmæ duæ:læuigata ex ouorũ luteo,lo-
co prius infricato illinantur. ALIVD.Nuces auellanas
integrè combustas ex oleo læuigato, partique prius rasæ
illinito. ALIVD. Adipis vrsini vnciæ duæ:adarcæ vn-
ciæ tres:muscerdæ vnciæ tres,picis liquidæ vnciæ tres, o-
lei ex lucerna vsti drachmæ duæ.Hoc excepta, loco prius
raso iniungito. ALIVD.Aceti acris vncia:alliorum,o-
lei rosacei,singulorum vncia. Partem ægram panniculo
laneo infricatam oblinito. ALIVD. Ranarum vnciæ
tres,muscerdæ, corticis arundinis, cineris, picis liquidæ,
porri seminis,singulorum vncia. Cedrino oleo excepta
illinuntur.

DE CAPILLIS FLVENTIBVS, Caput II.

CApilli multis de causis fluunt:etenim ex inopia mate-
riæ quæ ipsos nutrire & generare potest,item ex mea-
A tibus densatis & rarefactis,& ex prauorum recremento-
rum purgatione interdum accidit.Quoniam igitur causæ
quæ defluuia capillorum efficiunt, non simplices sed di-
uersæ existunt,oportet vnicuique obsistere,atque ita con
uenientẽ curationẽ adhibere.Si enim ex magna siccitate
capillorum defluuia accidant,& quòd recremẽta illos nu
trientia consumantur, tunc frequentius æger lauari de-
bet,cibóque nutriri humido,bonique succi,& qui prom-
ptè in corpus distribui possit, nihil autem habeat salsum
aut acre.Vinum ei non liberaliter permittere, præsertim
B merum:neque multam venerem concedere oportet. *Bal-
neum autem hunc in modum adhibendum est.*

De balneo ad idem.

Balneum esto temperatum, quod non valde calidum
vel aerem vel solium habeat.Accipiant autem ægri aquã
temperatè calidam, vngántq; caput multo hydrelæo: nõ
autem sapone aut nitro caput abstergant.Quippe id agen
dum nõ est si capillorum defluuium ob inediam euene
rit.Sin autem ex meatuum raritate & humorum digestio-
ne,& veluti extra cutem elabentibus quæ ipsos nutriunt
C recrementis accidat,non alienum est tunc vti remediis
quæ refrigerant & astringunt liberalius, similique victu,
qui nihil acre in se contineat, dilatandis aperiendísque
meatibus efficax:cuiusmodi sunt eruca, nasturtium, por-
rum,cepa & allium.Hæc enim omnia defluuio ex dẽsatis
infarctísque meatib⁹ orto sunt idonea.Lactuca autẽ, mal-
ua, oua,panis siligineus, in temperatam aut frigidam a-
quam tinctus,pepones,cucumeres,pisces dura carne præ-
diti,suilla caro non pinguis,& maximè bubula, pedes bu-
buli,isicia,pectines & buccina,iis quibus ob cutis raritatẽ
D pilus defluit,conueniunt.Vino hi,& potissimũ veteri,abs-
tineant. Balneum verò ingressi,aqua frigida caput persũ-
dant:ac rursus in frigidæ solium descendentes,ex fluente
canali aquam frigidam copiosè capite recipiant,rosaceó-
que ipsum,aut omphacino,aut melino,aut myrteo perun
gant.Hac enim victus ratione degentibus ipsis non mo-
dò defluuium nascens impedietur,sed etiam alii capilli e-
nascentur.Porro si ob meatuum densitatem,pilorum ge-
neratio prohibeatur,tunc iis potius vti conuenit quæ ra-
refacere possunt,& moderatè calefacere: atque tunc etiã
E magis quum tempus fuerit hybernum,& æger in frigidis
locis degerit:vel etiam si temperamento frigidiore sit &
magis pituitoso præditus. At quia rarefacientia materiã
quidem euocant,non sinunt autem ipsam inhærere,& pi-
los nutrire ac generare,miscere his conuenit tum quæ cu
tim roborare,tum quæ densare paulatim queãt, vt mixta
in remedio facultas essedeprehendatur,nempe attractrix
simul & altrix retentrixque: ex præsenti quidem calidita-
te,attractoria:ex frigiditate verò,retentoria. Multa igitur
sunt medicamenta quæ vires ex variis naturis conflatas
F habeant:ex quorum numero existit ladanum,oleum len-
tiscinum,omphacinum,& myrteum.Sunt etiam complu-
ra ad rarefaciẽdum apta,vt ranarum cinis,cepa,alcyoniũ,
thapsia,euphorbium,sinapi,& quæ sunt eius generis: qui-
bus omnibus vti poteris si valentiorum quidem vim re-
mittas,imbecilliorum autem intendas.At si ex recremen-
torum capitis purgatione capillorum defluuium accide-
rit,nihil prorsus curiosè tentandum est, quemadmodum
in iis qui ex morbo se recolligunt.Sufficit enim solùm si
bonus sanguis deinceps generetur, & æger in naturalem
G statum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum, dum mel-
lis habeat crassitiem,capiti ante balneũ, & post illud,in-
ungito.Satius autem est etiam polytrichum, quod non-
nulli adiantum vocant, dimidio ladani ponderi adiice-
re, & myrteo oleo exceptum illinere. Quòd si hyems
fuerit,& æger caput temperamento frigidum habeat, e-
tiam paulum calefacientia & rarefacientia remedia ad-

iungito:vt nardinum modicum, & cyprinũ, vel aliud tenue & odoratum medicamentum. ALIVD. Anemonæ florem tritum ex oleo illinito. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus ſiccatam tritámque, tenuiſſimo cribro incernito:deinde mixtam oleo, vt ſordiũ craſſitudo fiat, æreo vaſe reponito:& quum opus erit, ex oleo vtitor. A

QVOMODO CAPILLI NIGRESCANT, Cap. III.

GAllarum,acaciæ, ſquamæ æris,chalcãthi,aluminis pares modos in vrina pueri venerem non experti,diem B vnum macerato:deinde pilis deterſis illinito:& caput linteo ad triduum ligato. Vſu compertum eſt. ALIVD. Nucum viridiũ corticis vncias tres, ilicis fructus vncias ſex,vini nigri ſextarios tres,ad tertias decoquito,ac vbi id quod reliquum eſt expreſſeris,cum olei myrtei ſextario ſubigito. Vtitor quotidie. ALIVD. Vini nigri vetuſtiſſimi vncias tres in vas plumbeum coniicito:& raſuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari ſinito:deinde oleum primi meriti ſuperfundito:& ſubigẽs illinito,præcipuè in viris. ALIVD. Gallas coctas tritáſque C capillis nocte ac die obducito:à lecto autem ſurgens aqua frigida abluito.

Vt capilli rufi tingantur & flaueſcant.

Myrrhæ partem vnam,ſalis floris partem vnam diligẽter læuigato,& redigito ad ſordium craſſitudinem:ac caput,vbi exterſeris,medicamento illinito,ſinitóque noctẽ & diem,& deinde abluito. ALIVD. Lupinos crudos ex aqua inungito: item iunci anguloſi folia,herbæ lanariæ(quæ στρούθιον Græcis dicitur)ſucco macerato, atque eo diluto vtitor. D

Vt capilli flaui fiant.

Argenti ſpumæ vncias quatuor, terræ Creticæ vncias quatuor, calcis viuæ vncias quatuor, aquæ quantum ad ſordium craſſitiem faciẽdam ſatis eſt inungito, apponitóque betæ folia ad dies tres aut quatuor: deinde medicamenta abluito.

Vt capilli nigri flaueſcant.

Floces vini in balnei ſordes mittito, & in ſpiſsitudinẽ cerati redacta,ſub ſomnum illinito: & manè capilli flaueſcunt. E

Tinctura qua capilli fiant colore aurei.

Aluminis drachmæ ſex, ſandaracæ drachmæ ſex,croci drachmæ duæ,thapſi qua tinctores vtuntur(Romani herbam rubeam appellãt)drachmæ duæ: lixiuii piliariorum ſextarii quatuor. Lixiuium cum thapſo incoquito vſque ad dimidias,deinde arida adiicito:& poſtquam vſus fueris,abluito aqua decocti fœnigræci, & hordei,cuminiq́;.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbaſci albi florem comburito,ac ex aceto maceratũ in ſaponem miſceto,eóque pilos abſtergito. ALIVD. F Verbaſci feminis,aluminis rotundi,raphani corticis, ſingulas vncias cõtundito,miſcetóque glutinis taurini (quæ taurocolle à Græcis dicitur)drachmas quatuor: ac vtitor.

DE PORRIGINE, Cap. IIII.

POrrigo eſt,vt compendioſè dicam,vbi tenuia & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore,citra exulcerationem plurimũ reſoluuntur:vnde etiã Græcis pityriaſis appellata eſt.Naſcitur hoc vitium inde quòd prauus quidam humor pituitæ ſalſæ, aut bilioſæ,& melancholici ſanguinis ſurſum ad caput euectus fuerit. G Si igitur talia in toto ſubſiſtant corpore, ipſius antea ratio curáque habenda eſt: deinde ſic ad ea quæ partibus admouentur remedia deſcẽdendum. Si verò nullum in vniuerſo corpore recrementum conſpicitur,etiam ſola tum quæ à veteribus medicis, tum quæ à nobis inuenta ſunt,medicamentorum auxilia, probè curare affectum poſſunt. CVRATIO. Cretæ cimoliæ aqua prius maceratæ ſuccum betæ miſceto, & illinito, & ſinito dum inaruerint: deinde vbi ablueris, thuris lacrymam tritam ex vino & oleo inungito,ac ſinito quouſque H deſiccetur:aut herbam pedicularia, quæ ſtaphis agria dicitur, ex oleo perungito. ALIVD. Ad humidiores autẽ porrigines,muria aut lupinorum diluto abluito. Eſt enim hoc medicamentũ experimentis & vſu cõprobatũ.

Ad pediculos & lendes.

Nitri,ſandaracæ,herbæ pedicularię, ſingulorũ vncia, ex oleo myrteo inungitur. ALIVD. Herbæ pediculariæ vnciæ duæ,ſandaracæ vncia, ex oleo & vino trita, toti corpori inungentur. Ad idem facit etiã terra Samia, quæ Græcis ἀστὴρ dicitur,& nitrum ex oleo.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA quæ in capite gignuntur, Cap. V.

PSydracia, exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata verò,ſuperficiariæ cutis exulcerationes ſunt, ſubrubicundæ & aſperæ. Vtrunque vitium præſidiis infrà poſitis exteritur. CVRATIO. Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum vnciæ quatuor: aluminis,rutæ foliorum viridium,ſingulorum vnciæ duæ. ex aceto myrteóque oleo inungentur. Magis autem proficiũt ad ea quæ humiditate ſcatent.

AD VITIA CAPITIS SCABIOSA & ſanioſa, Cap. VI.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite priꝰ raſo. Si verò cutis à capite recedat,oleæ folia cocta ex melle inducito.

AD VLCVSCVLA CAPITIS DENSA ET rubra,papillis ſimilia, à quibus ſanies reſoluuntur. Cap. VII.

CApite prius raſo, abſterſóq; aqua &nitro, ſulphure viuo ex hominis vrina contrito, vtitor.

Aliud ad capitis vitia.

Argenti ſpumæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ duodecim: ſulphuris viui drachmæ octo. Cerato myrteo exceptis vtitor. ALIVD. Cretam ſutoriam (quæ melanteria Græcis dicitur)cum aceto inungito.

DE ACHORE, Cap. VIII.

AChor vitium eſt quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur, ex quibus humor ſaniei quæ Græcè ichor dicitur,ſimilis emanat: ideo etiam malum illud achor Græcis appellatur: *noſtris, manantia ulcera*. Eſt autem id quod defluit,interim bilioſum, aut pituitoſum: interim etiam melancholicum. Internoſcere igitur principalem cauſam oportet.non enim eadem in omnibus eu ratio exiſtit. Nam quum recrementum quod ſuperat, bilioſum eſt,tenue ſubſtantia exiſtit quod emanat,& colore ſubpallidum. Sin autem non tenue ſubſtantia, & colore ſubpallidum,ſed craſſum & viſcoſum extiterit, id quod redundat,pituita eſt,& achorem efficit. Quòd ſi nihil horum fuerit,loca verò vnde humor effluit,dura magis,cutim excedentia,& ſtrictiora appareant,vt ne quicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melancholicum ſubeſſe recrementum,quod achorem pariat. Cæterùm etiam obſeruari debent cauſæ quæ præceſſerunt,temperamentum ægri,ætas,& guſtus. Etenim amarorem ſentiunt quibus cauſa eſt bilioſa: ſalſam autem qualitatem,quibus eſt pituita ſalſa: acidam verò, quibus humor melancholicus. Iam ex tactu internoſcere poteris. calidior enim tibi apparet,in quibꝰ eſt bilioſum: frigidior autem,in quibus pituitoſum: minus autem frigidus,in quibus melancholicum. Ita ſanè internoſces humores achorem parientes. CVRATIO. Curare hos oportet ſimiliter ac eos qui alopeciæ vitio tenentur, ſi quidem corpus vniuerſum humoribus copioſis ſcateat(quod plethoricum dicitur)& vitioſis(quod cacochymum)purgare id totũ prius, eiúſq; ſollicitudinem habere, poſtea ad particulares medicinas peruenire conuenit.

DE FAVO, Cap. IX.

SCiendum eſt, etiam fauum ſimile eſſe achoribus vitium, magnitudine tãtùm differens. Nam foramina meatuum vnde humor emanat, apium fauis reſpondent: vnde etiam Græcis κηρίον apud veteres nominatum eſt. In achoribus autem dictis,non videntur meatuum foramina ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad achoras dicta ſunt,ea in fauo quoque recitare conuenit. Quoniam verò multa ſunt quæ aduerſus achoras proficiũt, diſtinguere conuenit quæ eorum ſint valentiora, magíſque diſcutiant: rurſus quæ repellant,quæ verò mixtam facultatem habeant. Dicamus igitur quibus in affectibus quæ

potius medicamenta adhibenda ſint. Incipientes ſanè A
achoras,vbi totum corpus prauis humoribus aut copio-
ſis liberum fuerit,medicamenta aſtrictoria repulſoriáque
curant: qualia ſunt myrrha,piceæ cortex,& rubi folia illi-
ta: item plantago,oleaſtri ſuccus,ſalicis folia floréſque, &
polygonium. Difficilium autem achorum incrementis
obſiſtūt ea quæ ſimul repellunt id quod influit,ſimul etiā
concoquunt,& id quod continetur diſcutiunt,quū mixta
facultate ſint prædita:quibus poſt principia vti conuenit.
Huiuſmodi verò ſunt,myrteum oleum , lentiſcinum,ru-
borum aut portulacæ ſuccus ex oleo,ladanum cum vino B
illitum,cyperus,& lenticula. At ſuperficiariis & exiguis a-
choribus auxiliantur quæ mediocrem facultatem obti-
nent,& nihil quod irritet diſcutiēdo indicant. Id præſtat
terra Cimolia,Cretica,& Samia:item pompholyx,ſpodiū,
ſpuma argenti , cadmia , adiantū cum roſaceo, fœnigræ-
ci decoctum, malua cum vino & farina ſubacta, ac non-
nulla validiſsimis viribus, vt etiam achoras à craſsis ad-
modum & viſcoſis humoribus infarctiſque cuti cōtuma-
citer poſsint euacuare. Talia ſunt,ſales,chalcitis , fæx vini
cremata,ſandaracha,calx viua. item acetum quamacerri- C
mum,præſtantiſsimum ad achoras eſt medicamentum.
Optimè etiam diſcutit radix lilii, cucumeris, bryoniæ &
aſparagi.

Medicamenta ad achoras dolorificos.

Quum multa ſanies excernitur,& dolor vehemens af-
fligit,cataplaſma conuenit ex lente læuigata, coctáque cū
mellis momento: aut ex pane cum coriandro,aut planta-
gine,aut ſolano,aut ſeri,aut polygonio,aut perdicio her-
ba. Scire autem licet, quum acceſsiones remittunt, par-
tem affectam tondendam eſſe, & abſtergendam fœni- D
græci decocto,aut betæ,ſimiliúmque,ex aqua.

Medicamentū ad achoras,& totius corporis eruptio-
nes, quæ exanthemata dicuntur.

Ceruſæ drachmæ ſex: argēti ſpumæ drachmæ quatuor:
ſulphuris viui drachmæ ſex:ceræ drachmæ ſex: olei roſa-
cei aut myrtei quod ſatis eſt, vt ceratū liquidius efficias.
Sicca cerato miſceto,& caput inūgito. ALIVD. Plū-
baginis, ſulphuris viui paria pondera.Læuigatis affundi-
to roſaceum, aut myrteum, aut lentiſcinum, vſquedum
ſordium fiat craſsities:& illinito. E

Aliud efficacius ad achoras peculiare.

Argenti ſpumæ drachmæ viginti:calcis viuæ drachmæ
quindecim:aceti hemina,olei myrtei vnciæ quatuor.Sic-
ca teres diligenter ex aceto: poſtea ſuperfundes oleum,
& vteris.

DE DOLORE CAPITIS, Cap. X.

DOlor capitis, qui Græcis κεφαλαλγία dicitur, accidēs
eſt multis ex cauſis ipſum efficientibus proueniens.
Etenim ſæpe & à qualitate ſola,& à copia,interdum ab v-
triſque ſimul contingit: breuiter, quamcunque dixeris F
præcedentem ſiue coniunctam cauſam,hanc quoque do-
lorem capitis facere deprehendes. Quoniam igitur non
vna cauſa exiſtit,ſed diuerſæ quæ dolorem capitis exci-
tent,neceſſe eſt variam quoque curationem adhibere, ad
ſingulas ipſas reſpiciētes: atque idcirco à curatione illius
doloris qui ex qualitate contractus eſt auſpicemur. Sciē-
dum itaque eſt, vehementiſsimos capitis dolores ex ef-
ficientibus qualitatibus proficiſci,& præcipuè calida: qui
verò à ſiccitate proueniunt,æquè vehementes non ſunt.
Nam humidæ qualitates,quantum ad ipſas attinet, nullū G
prorſus dolorem inferunt,niſi acrimonia fuerit coniun-
cta. At vbi humores non calore,aut frigiditate, ſed copia
infeſtant,tum diſtentionis,tum obſtructionis dolores pa-
riunt,maximè ſi craſsi & glutinoſi fuerint. Incipiamus i-
gitur curationes perſequi,initium facientes ab iis capitis
doloribus qui à præcedentibus cauſis atque externis cō-
ſtituuntur.

Notæ doloris capitis ex inſolatu contracti.

Eorum qui inſolatu & calida intemperie capite labo-
rant,indicia omnibus nota & in confeſſo ſunt. Nam cu- H
tis horum ad tactum calidior apparet: quumprimum ma
num ei admoueris,ſine mora aridior deprehenditur. O-
culos ægri habent rubentes, frigidæ aſperginibus ſuper
caput datis oblectantur: & nō ſolùm hoc facientibus do-
lor mitigatur, ſedetiā maximū percipitur adiumentum.

Curatio doloris ex inſolatu concitati.

Quòd exuſti in ſole refrigerantia requirunt, omnibus
eſt manifeſtum: ſed illa quæ etiam tenuem facultatem
obtinent,cuiuſmodi eſt oleum quoque roſaceum inun-
ctum,paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare
roſaceum poteſt ſi cum aceto illinatur. Quòd ſi calor am-
plius ſuperare videatur,etiam refrigerantium vim inten-
dere conuenit,admiſcendo ſemperuiui ſuccum, aut ſer-
pylli,aut parietariæ,aut portulacæ, aut lactucæ ſylueſtris,
aut ſereos,aut intyborum,aut cucurbitæ,aut roſarum, aut
vuæ acerbæ,aut polygonii ſuccū,aut mali punici, & præ-
ſertim acidi,aut aliorum ſimilium. ſiquidem conſidera-
ueris,refrigerantium, ita vt non magnum torporem in-
ducant,aut aſtringant,vt dictum eſt. Vitare igitur opor-
tet etiam propter hoc,mandragoræ oleum, & quæ ex ca-
pitibus papaueris, & liquore eius parantur, niſi antea eis
vti propter multas vigilias coacti fuerimus: atque tunc,
cum multa cautione modicè offerri debent. Quum igi-
tur perfecerimus quod res poſtulat, ſtatim refrigerātium
vſum fugiemus,maximè in corporibus quæ excrementis
ſcatent, & quibus grauitatis ſenſus in capite percipitur.
Accidit enim frequēter vt caput in iis quibus id humo-
rum copia præditis ex inſolatu repletur, cucurbitulæ in-
ſtar ſuperflua ad ſe attrahat: ſicut in illis quibus ex inſola-
tu ſimul etiā humores infarcti impactique in capite ſunt,
valde refrigerantia vitari debent,oleum autem adhiberi
chamæmelinum,recenter potius præparatum. Sin autem
vetuſtas vitium occuparit, adiicere ipſi etiam roſaceum
oportet,duas quidem partes chamæmelini, vnam autem
roſacei: vel cōtrà,vel etiam æquali portione. Aliâs enim
alia quantitas conuenit,eóque definiri non poteſt. Con-
diſcere igitur omnia oportet,quemadmodum vera Hip-
pocratis doctrina præcipit,atque ita variare quantitatem,
reſpiciendo ad ætatem,anni tempus,regionem, habitum
corporis,& temperamentum. Hanc regulam attendens,
exquiſitam quantitatem conſequêris.

De cerato ad idem vitium.

Sin autem calida in his intemperies perſeueret, neceſ-
ſariò vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficaciori-
bus, maximè roſaceo,cui adiectum ſit paulum aceti , aut
ſucci portulacæ,aut perdiciadis,aut cuiuſpiam alterius ex
iis quæ ſuperius recitauimus. Oportet autem ſemper cerā
prius lauare, aqua frigida adiecta,vbi ad ignem reſolutā
probè liquefeceris: atque id faciendum eſt non ſolùm
priorem aquam mutādo,ſed etiam poſtea puram immit-
tendo. Poſt hoc autem,oleum roſaceum ceræ admiſceto,
aquam(vt diximus)& acetum,aut ſuccum aliquem ſuper-
fundens,quouſque ambo bene commixta fuerint. Cera-
tum ſic confectum,in tenue linamentum illitum, toti ca-
piti applicato,præſertim temporibus,vt medicamenti vis
tranſmittatur: capillos autem auferre conuenit, & medi-
camentum crebrius mutare. Vbi enim ſic nos egerimus,
ſuperans intemperies ad temperiem repentè conuertitur.

De capitis dolore qui ob calidam intem-
periem perſeuerat.

Quibus calida intemperies cōſtanter perſeuerat, in his
ea quæ prædiximus agenda ſunt. Quum verò nihil profe-
cerint,etiam neceſſariis & valentioribus remediis vten-
dum eſt: inter quæ habetur etiam paſtillus, cuius mixtura
ita habet.

Paſtillus ad diuturnum capitis dolorem, &
calidam intemperiem.

Croci drachmæ quinque:chalcanthi drachmæ decem:
aluminis ſciſſi drachmæ ſedecim: myrrhæ drachmæ tres:
omphacii drachmæ tres: chalcitidis,gummi,ſingulorum
drachmæ tres: vini auſteri quod ſufficit. Terito diligen-
ter,ac in paſtillos redigito. quum vſus poſtulat, ex poſca
diluito,ac vtitor ad intemperies calidas,iam inueteratas.
Quòd ſi vigiliæ ægro obuenerint, ſuccum papaueris po-
tius obiicito. Ita enim vtriſque, & intemperiei ſimul, &
vigiliæ,rectè medeberis.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intem-
perie prouenit.

At ſi capitis dolor frequenter inde quòd iecur ſit cali-
dum,oriatur,dum ſcilicet ardeſcit ipſum,vaporéſque ſur-
ſum ad caput exhalant,neceſſe eſt vniuerſam curationem

ad id quod præcesſit accommodare: extrinſecus ſanè,aut melinum oleum,aut roſaceum,aut hydrelæum,aut ceratum:intus autem,cibum præſertim liberaliorem, qui refrigerare queat,& ægrè confici.hora ſecunda aut tertia,panem in aquam tepidam intinctum aſſumere, ne vapores ſurſum erumpant:aut citrum,aut malum,aut aliud quoddam refrigerans:iiſque cibi vice vtantur,& aquam frigidam bibant,præcipuè ſi eius potioni aſſueuerint. Sin minus,certè ad medium cibi ſumpti,aut cum vino,aut abſq; vino ea offeratur.Breuiter,vniuerſum victum talem inſtituant.Ita quoque in iis qui ſtomachum calidiorem,ventrem,aut lienem habent,agere conuenit.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui verò capitis dolorem ob frigidam intemperiem conceperunt, hi omnia illis contraria experiuntur quibus ex inſolatu caput indoleſcit. Etenim neque caput tactu calidum deprehenditur, neque facies rubeſcit, neque arida & collapſa apparet,ſed ecõtrario plena & pallida. Ita verò internoſces qui ob frigiditatem denſationemque capitis dolorem ſuſtinent.Cæterùm & victus ratio,& cauſæ primariæ ac præcedentes, ſi diligenter perſcruteris,manifeſtam tibi diſcretionem adferent. CVRATIO. Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet: cæterùm verò pro intemperiei magnitudine remedium quoque variandum eſt: interdum rutaceum oleum capiti inducendo,aut laurinum,aut irinum, aut nardinum,aut opobalſamum: quod etiam maximè proficit in quibus dolor ex craſſiore & viſcoſa magis pituita oritur. Illinire autem conuenit frontem ipſorum & tempora medicamento cyphonio,& iis quæ ex pipere & euphorbio componũtur.Multa autem ſunt ab authoribus prodita ex quibus licet,ſi parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur ſi vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans calefaciénſque, non nocebis.Nam omnia ipſos iuuant quæ mediocriter extenuare & calefacere poſſunt: & geſtatio motúſque in equo, balineæ calidiores,& apophlegmatiſmi. Sin autem affectus inueteraſcit,etiam vomitus è radiculis raphani prodeſt.At in quibus qualitas citra copiam moleſta eſt, non opus erit eiuſmodi medicamentis. Vt autem inueteratos affectus promptè curare poſsis,vtitor eo quod columbarum ſtercus recipit. Habet autem ipſius compoſitio in hunc modum:Piperis albi,crocomagmatis, ſingulorum drachmas duas:euphorbii recentis drachmas ſex: ſtercoris columbini drachmam vnam ſemiſſem: aceti acerrimi quod ſatis eſt.Locum affectum prius perfricatum vt caleſcat,inungito. Vbi autem medicamentum validius eſt quàm corpus ferat,remittere vim ipſius oportet, admiſcendo ei amyli momentum,& lac muliebre,quum vti volueris.Rurſus autem vbi vim eius intendere libet, abſinthii paulum admiſcebis ex aqua dilutum.

De dolore capitis,ex vitio ſtomachi contracto.

Nec verò dolor in capite primario affectu laborante perpetuò accidit,ſed interim etiã ex ventre ipſo frequẽter,aut ſtomacho,aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quoſdam ſurſum mittentibus ſuperuenit.

De dolore capitis quem bilioſus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor ſubinde ex humoris bilioſi abũdantia naſcatur,curatio eius medicamẽtis quæ bilioſum humorem purgant & ſubducunt, adminiſtrari debet: verùm vt probè hunc vacuare poſsis,humidiore prius victu opus eſt,balneiſque temperatis,vnctionibus,& aquæ potu liberaliore.Ita enim diffuſa bilis,& veluti imbecillior facta,facilius à medicamento ipſam trahente vacuabitur. Si igitur bilioſus humor copioſus nimium & calidus fuerit,ita agere oportet,ac liquorem ipſius, potiſsimum ſcãmoniæ,cum modica aloe,aut abſinthio,aut roſarum ſucco,aut rhodomelo exhibere. Si verò non abundare tibi magis amaræ bilis humor,ſed in ſtomachi tunicas, veluti ſpongiam aliquam,abſorptus apparet, medicamenta ex ſcammonia vitari debent, & omnino quæ valde calefaciunt.Dari autem ipſis debet aut abſinthii dilutum, aut ipſa aloe,aut medicamentum picra, ſiquæ etiam craſſities bilis permixta tibi videatur.

Curatio, ſi viſcoſi fuerint humores ſtomacho inſidentes.

Sin autem humores viſcoſi in ſtomacho redundent, & in flatus diſſoluantur,doloriſque authores fiant,ad ea quæ validè extenuant tum in cibo,tum in medicamentis, veniendum eſt:cuiuſmodi eſt etiam apii radicis, aut hyſſopi dilutum. & ſuperfundenda inungendáque ſunt quæ corroborant & calefaciunt: vt nardinum vnguentum,vel gleucinũ,vel marciatum dictũ. Quòd ſi magna humorũ inſidentium copia extiterit, non ſolis remediis quæ partibus B inducuntur vti oportet, ſed prius extenuata probè materie,exhibere etiam quæ pituitam purgare queant: aut oxymeli, tum ſimplex, tum quod Iulianum dicitur, caput,ſtomachum,& totũ corpus purgare efficax: vel catapotia quæ colocynthidem recipiunt. Purgare autem non modò ſemel,ſed etiam bis oportet. Neque enim viſcoſus humor vacuationibus vniuerſis ac vna vice factis cedit,ſed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

De dolore capitis in febribus oboriente.

C Obuenit etiam capitis dolor iis qui vehementer febricitant:verùm conſidera diligenter num criſis ratione, an non,oriatur. Conſtat enim quòd ſi capitis dolor huius gratia contingat,vt in iis qui ſanguinem ex naribus profundunt, aut vomunt, nihil tentare oportet, aut tumultuari,aut curationem adhibere.Nam ea quæ admouentur,præterquam quòd nihil iuuant,etiam naturam ſubinde impediunt: id enim propter febris vehementiam & malignitatem accidit. ac omnia agenda ſunt vt febris vehementia mitigetur.Cæterùm capitis quoque cura haberi D debet,roſaceum ipſi ſuperfundendo, interim per ſe, interim cum aliquo refrigerante, vt ſerpyllo,aut hedera, aut roſis,aut ſemperuiuo. Quòd ſi vigiliæ vrgeant,etiam decocto chamæmeli, capitum papaueris & hederæ cum oleo roſaceo ſuperfundatur: ac frons ſomniferis inungatur, aut ſucco lactucæ, aut paſtillo trigono, aut crocode: aut ſummatim,omnia quæ adhibentur,leniendi,refrigerandi,& ſomnum inducendi vim obtineant.

De dolore capitis ex vino.

Dolor capitis qui etiam ex vino ſuſcitatur,facilè diſcuE titur.Nam quumprimum cauſam didicerimus,conuenit ante omnia vino interdicere, & medicamentis vti quæ refrigerant, & vapores repellunt. Tale autem eſt præſtantiſsimum roſaceum,aut per ſe,aut cum aceto,vel ſucco hederæ,vel braſsicæ.Nam huiuſmodi non ſolùm ſiccant,ſed etiam naturali quadam facultate vino aduerſantur.vnde etiam ipſa braſsicæ folia, ſi capiti applicentur, bene faciunt. oportet autem ea prius aqua calida madefacere,atque ita illigare. Iam conuenit etiam ipſam braſſicam decoctam ſemper comedere.Quinetiam lenticula F his auxiliatur,præſertim qui humidiorem habent vetriculum.Adhæc mali punici grana ſuper cibum comeſta ipſos iuuant: ac mala ſimiliter piráque aſſumere, & frigidam aquam bibere cõfert. At qui imbecilliori ſtomacho ſunt præditi,iis etiam paulum vini propinare, præſertim aquoſi,(quale eſt Cnidium,Samium, & Sareptinum) conducit: nullum autem vinum ſit vetuſtum. Nam præterquam quòd caput nonnihil feriat,etiam vaporis quippiã ad ſuperiores partes effert. Panis autem ex aqua eſui his aptiſsimus eſt: item halica cocta, oua tenera, columbarũ G & gallinarum alæ,gallorum teſticuli,turdus: breuiter, vniuerſus cibus eſto boni ſucci,ſtomacho vtilis, & qui vapores arceat.

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu aut caſu accidit,inflammatione in illo ſubſiſtente: quare etiam curatio eius magno ſtudio tractanda eſt. Quippe periculum inducit, dum humores copioſius ad ipſum confluunt.Si itaque oborta inflammatio ſolam cutem ambiat, & non vlterius adhuc procedat, nihil negotii eſt. ſed dolor etiam qui circa caH put contingit facilè diſcutietur: ſin autem tanta & tã valida vrget vt etiam membranam caluariam ambientem in conſortium doloris pertrahat,(frequenter autem cerebri quoque membranam quã meninga Græci appellant) haud exiguum erit periculum.Nam conuulſiones magnæ

parte & deliria comitantur,vt mortẽ ipsis maximè præcipitem inducant. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus, necesse est curationẽ à sanguinis missione incipere:ita nanque influxus reuelletur. Porro vacuatione facta,& corpore toto recrementis libero, deinceps etiã parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curam habere, oleo dulci perfundendo, lanis contegendo,fouendóque omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorum origo,rigeat. Vino autem per initia ipsos, & carnibus arcere conuenit,& in totum,omnis victus purus & recrementis expers esse debet; præsertim si etiam febris tibi vehemens esse videatur. tunc enim tanquam illius ratione ptissanæ cremorem, lutea ouorum,maluam decoctam,lactucam, intybum & cucurbitam exhibere oportet. Quòd si vigiliæ vrgeant ; etiam chamæmelino oleo & rosaceo perfundere debemus: subinde verò etiam vtrisque cõmixtis vti,plus & minus à magnitudine inflammationis,ægri temperamento & ætate consideratis. Ita sanè, vbi inflãmatio citra hulcus obuenerit,curationem moliri conuenit.Sin autem hulcus quoque infestet,tunc eisdem sanè vti non dehortabimur: sed præterea etiam rosaceo cum melle,aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax,& medicamenta cõmodè imponuntur,præsertim anemone.hæc enim variis modis auxiliatur,& linamentis illita & superinducta. Talis enim curatio existit quum inflammatio hulceri coniuncta fuerit. Dicetur autem absolutius quum de vulneribus capitis aliarúmque particularum propriis,sermonẽ habebimus.

DE CEPHALAEA, Cap. XI.

GRauis quidem affectus, & vehementer dolorificus est, vt etiam ipsæ oculorum radices indolescant. est quoque diuturnus,& leui occasione excandescit exacuitúrque. Nam qui hoc malo detinẽtur,alii vini paulo meracioris potione,alii odore quodã,vt styracis, aut thuris, nonnulli ab ipso luminis splendore feriuntur, vt in tenebris magis contenti sint quàm in lumine degere. Fit autẽ potissimùm hic morbus etiam ex diuturna membranæ caluariam ambientis,aut cerebri membranarum inflammatione: item ex obstructione & crudiorũ crassiorúmque humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto desidentium acrimoniam. Frequenter ob calidam quoque intemperiem malum hoc nascitur,capite scilicet spatio temporis imbecilliore facto, atque ob id prompte humores suscipiente: nonnunquam verò ab inferioribus recrementa quæ inueniuntur, cucurbitulæ instar attrahente. Diligenter itaque attendendum vt in aliis quoque affectibus, & animaduertendum est qua ex causa nascatur, & generationis trahat originem: nempe ex copiáne an particularum cerebri inflammatione quapiam,vel obstructione,vel acrimonia inueterata. Sic nãque morbus,si modum aut tempus inspexeris, arte facilius solui poterit.

Notæ ipsius hæ sunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur, constat non solùm qualitatem,aut vapores aliquos,sed materiæ copiam obstructionis esse opificem: id quod manifestius cognosces si præter omnia à me dicta, totũ ægri corpus consideres,naturáne plethoricum sit,an minus: item,si omnia quæ præcesserunt perpendas. Vbi enim sic vniuersa circumspexeris,firmius internosces.

Notæ cephalææ quæ propter cerebri inflammationem nascitur.

Si igitur grauitatis sensus & pulsatilis dolor ortus fuerit, clarum est,cephalææ affectum propter inflammationem quandam euenire.

Notæ cephalææ ex spiritu.

Quòd si tensionem solam citra grauitatem & pulsum æger sentiat,manifestum est rursus, affectum ex flatuoso insidente spiritu fieri.

De dolore ex acrimonia proueniente.

At si nullum ex his infestet,rosio autem solùm incidat, dolorẽ ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his causa morbum capitis pariẽs existit, calor autem circa caput percipitur, atque id natura calidius temperamento esse videtur,& causæ quæ præcesserunt,calidiores,collige potius ex omnibus, calidam quoque esse intemperiem, quæ ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius modo ad se attrahat, efficiátque vt caput facilè repleatur humoribus. CVRATIO. Qui sanè hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus sanare possunt. Si enim morbus ex copia fiat,totius primùm corporis curam habere debemus,initiò id quod superat commodè vacuantes,vel per sanguinis missionem, vel purgationẽ. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipsum verò caput potius causam præbere videatur, eo quòd natura ipsum iniuriis & repletioni sit opportunum, posśitq; attrahere quodcunque in ventre contentum inuenerit, à toto quidem corpore abstinendum est,neque venam secare prorsus aut purgare oportet: sed in primis ipsi tanquam primario affectu laboranti prospiciendum. Et si quidem humores infixos frigidos esse suspiceris, siue à caliditate attractos, siue ex imbecillitate illic natos, superfundere ipsum & irrorare oleo conuenit, aut herbis in vino decoctis non admodum calidis, sed quæ robur quoddam habeãt ad caput firmandũ, quale est oleũ ex acerbis oliuis expressũ, quod omotribes dicitur: cui adiiciantur capreoli hederæ,aut serpylli,aut menthæ viridis. Procedente autem tempore, etiam ex calidioribus admisceto sisymbrium,aut pulegium,aut folia lauri, aut calaminthen. His igitur medicamentis, eorúmque similibus vtẽdũ est:præsertim in hyeme,& maximè vbi superantẽ intẽperiẽ frigidã esse apparet, & humores qui capiti insident,viscosi fuerint & crasśi. Nam illa infixos humores strenuè discutiunt,& caput corroborant, vt ne ipsum infirmetur,neque recrementa quæ ex vẽtre in reliquas corporis partes distribuuntur,promptè suscipiat. caput enim frequenter non adeo calidum est vt ipsum recrementa corporis posśit attrahere,sed propter imbecillitatem illis repletur,suscipiens magis quàm attrahens. Ita illis sanè, si humores qui capiti insident frigidiores fuerint,agendũ censeo.

Curatio,si dolor à bile procreatus fuerit.

Quòd si humores calidi & biliosi existant, tum oxyrrhodino, hoc est aceto & oleo rosaceo tepido, tum eo medicamento quod ex papaueris capitibus(vnde Græcis διακωδιῶν dicitur) & rosarum decocto paratur, caput superfundas:adiiciens præterea etiam ea quæ leniter discutiunt, vt hederam,aut serpyllum, aut chamæmelum herbam,aut chamæmelinum oleum. Ac lauẽt ægri,aqua temperata *hoc est tepida* vtentes, abstergantúrque ptissanæ cremore,aut vitellis ouorum, tepidam superfundentes aquam. Nam calida admodum & feruens, præterquã quòd nihil præsidii adfert,offendere ipsos & irritare solet. Vbi verò caliditatis feruor conquiescit, non alienum est etiam mellis exiguum vnà cum vitellis ouorũ, & vnctionibus moderatis,quæ abstergere & expolire possunt, admiscere. Nam omnia nimiũ calida his sunt inimica, siue smegmata sint,siue apophlegmatismi. Quippe biliosa recrementa ab humectantibus mediocriter tũ balneis, tum medicamentis magis discutiuntur quàm plus æquo siccantibus & calefacientibus: quia ex eiusmodi magis spissescunt quàm disśipentur. At in quibus crasśi & non admodum calidi sunt humores, in iis consulo ne admodum subitò ad ea quæ discutiunt feraris:mitigare autem potius materiã moderatis vnctionibus & balneis debet, atque ita descẽdere ad efficaciora, quæ extenuant & discutiunt,vt quæ ex nitro & sinapi conficiuntur. Declinãte autem affectu,etiam frictione capitis linteis adhibita vti oportet præcipuè in balneo,prius nimirum capillis adẽptis: item per vices iis quæ sternutamenta prouocãt: primùm sanè simplicioribus,deinde valentioribus. Vt autẽ is qui parare illa velit,promptè inueniat, explicanda etiã hic putaui:quorum scriptura in hunc modum habet.

Errhinum,hoc est,medicamentum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum comitialem efficax.

Melanthii drachmæ octo, salis ammoniaci drachma,

Elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiantur oleo Sicyonio, aut myrteo, aut irino, aut Cyprino, vt cerati habeāt crassitiem. Reposito igitur in pyxide cornea, vtitor: subungens nares, attrahere iubeto. Hoc errhinū nō modò confert diuturno capitis dolore affectis, sed etiam iis qui lippitudine infestantur, & comitialibus. Educit enim facilè siquid viscosum in cerebro & crassum inhæreat: præterea etiam quod ex cyclamino cōstat, nihilo minus proficit: habet autem huius quoque scriptura hoc pacto.

Errhinum ex cyclamino.

Cyclamini sicci drachmæ octo: nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem loco nitri, elaterium iniicias, præstātius euaserit. Vtitor autem in hūc modū. Tritum ipsum probè, per arundinem inspirato: præcipiens sursum inclinando attrahere: deinde rursus deorsum vergendo, etiam id quód congregatur, expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite & vnctionibus in diuturnis affectibus, quæ discutiendi vim obtinent: quorum è grege est & hoc quod frequenter experimentum probauit: scriptura eius in hunc modum habet.

De cerato.

Irini vnguenti, peucedani, castorei, singulorum drachma: baccarum lauri drachmæ duæ: rutæ surculorum drachmæ quatuor. Excipiantur cerato quod ex rosaceo paratum est: ac capite deraso, per totum ipsum imponito. Sin autē accessio magna orta fuerit, mitigantibus & mediocriter reficiētibus vtitor, ex quibus hoc habetur.

Smegma ad capitis dolorem.

Liquoris peucedani drachmæ sedecim: liquoris papaueris, anisi, mēthæ, myrrhæ, singulorū drachmæ duæ. Aceto excipiantur, fiátque vnguentū. In dolorib⁹ immoderatis, caput eo illinito. His & similibus vti consilium est, in quibus propter crassos humores & spiritum flatulentum dolor gignitur.

In quibus qualitas doloris causā est.

At si dolor ex calida qualitate oriatur, clarum est ea adhibenda esse quæ etiam ex bilioso humore dolentibus conuenire diximus, citra missionem sanguinis, aut purgationem, aut omnino qualecunque tandem vacuans remedium adhibitum. Porro si affectum ex ventris retentione prouenire contingit, omnibus modis is cibo & leniter purgare potentibus subduci debet. sunt autem huiusmodi multa, tum ipse sal. Quare si aluus ob viscosos humores cohibetur, hanc compositionem mixturámq; dato. Salis Ammoniaci drach. duas: piperis, drach. euphorbii drach. Dato ex ouo, aut ptissana drach. duas aut quatuor, aut scrupulos tres aut quatuor. Quib⁹ autem venter non ob viscosos humores adstringitur, in iis vtitor medicamentis quæ scammoniā recipiant. Habet autē horū cōpositio in hūc modū, Salis cōmunis torrefacti drach. tres: piperis drachmæ duæ, scāmonii, drachma. Dato ex ouo, pane, & quomodocunque velis, cochlearium. Nam hi sales admodum leniter ac citra molestiam ventrem purgare & emollire solent. Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium recipiunt. Quòd si venter citatior sit, & caput magis ob siccitatem doleat, nititor eum cibo, potu & medicamentis sistere. At si affectus ex vigilia & solicitudine eueniat, iis quæ somnum inducunt, & laborantes omnino leniunt, curari debet. Summatim, remedia semper ad causam morbum facientem accommodato, ac vtitor prædictis bona ratione ac via. Ita nanque inueteratus ac contumax affectus, diligenti artificio & commodis præsidiis adhibitis, ex toto euincetur.

DE HEMICRANIA, Cap. XII.

SÆpe dimidia capitis pars indolescit, ita vt dolor circa dimidiam caluariam incipiat. Atque generatur hic quum recrementum aliquod ibi infixum aut impactum tum in flatus resoluitur, tum loca singulis diebus, aut vno interposito, aut duobus, irritat, pro subiecta specie motus sumens initium. Si igitur totum corpus recrementis liberum tibi apparet, capiti prospicito, ipsique particularem curationem adhibeto. At si copiatoti corpori facessit negotium, tunc

A multifariam attendendum est, & internoscendum quis vtique humor superans existat. Constat enim & vacuationem eius tentandam esse, &, si sanguis fuerit, per venæ sectionem detrahendum: sin alius quispiam humorum fuerit, purgatione recrementi quod molestat, succurrendum.

De hemicrania ex consensu.

Si hemicrania stomachi affecti consensu oriatur, vel dum ipse in concoctione infirmatur, vel quum materiam in se biliosam vel pituitosam continet, nec
B humores hi probè coquuntur, perpende rursus vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei prospicere oportet: sin ex calida, frigidis & contemperantibus.

Si dolor ex frigida stomachi causa dimidiam caluariæ partem exerceat.

Quòd si dolor ex frigida stomachi causa factus apparet, primùm vtitor fomentis ex vino & oleo, quod Græcè œnelæon dicitur, nardo, gleucino, styrace, mastiche: deinde etiā epithematis, Polyarchio, aut Phi-
C lagrio, & Marciato dicto, quod flatus in stomacho subortos strenuè potest discutere. Cibus esto eiusmodi qui calefaciat simul & extenuet, necnon robur apponat. Hydrogarum igitur his est idoneum, quod copiosius anisum receperit. Confert etiam oxymeli potum, & porra cocta, in cibo sumpta. Item quod ex malis cotoneis conficitur, piper & gingiber recipiens. Auxilian-tur ipsis etiam quæ ex hyssopo, aniso, dauco & apio propinantur. Ex oleribus, scandix, gingidium, asparagi pa-
D lustres, & beta cum sinapi, & cappares. Allium verò diuturnos frequenter dolores discussit, quemadmodum etiam salsamentum, & encathera dicta, & coriax.

Catapotia quæ Græcè vocātur κόκκοι διὰ κολοκυνθίδος, hoc est grana ex colocynthide.

Iuuat hos & vomitus à cibo, & purgatio quæ fit ex catapotiis quæ colocynthidem & euphorbium recipiunt: compositio ipsorum ita habet: Aloes sescuncia: euphorbii sescuncia: colocynthidis medullæ, scammoniæ, gummi, singulorum vncia: bdellii Scythici
E sescuncia: nitri Alexandrini sescuncia: veratri nigri corticis vncia. Excipito succo brassicæ, aut citrii, aut rhodomeli, ac dato scrupulos sex. Tu verò non vniuersa, sed per vices ipsa exhibeto, atque sic ad perfectum modum peruenias. Nam non minus quàm hiera, humores ex alto euocare possunt: cæterùm etiam non superficiariam vacuationem moliuntur, sed ex alto, & veluti ab ipsa radice recrementa extrahunt: & siquis rectè vsus fuerit, non modò hemicranicum, sed etiam vetustum dolorem, stomachicos affectus, morbos comitiales, ar-
F ticulatios, & coxendicum vitia sanare possunt. Hoc pacto quidem dolori, si ob viscosos humores in stomacho excitatos prouenerit, mederi oportet.

De hemicrania quæ ob biliosum in altera capitis parte contractum humorem nascitur.

Si biliosus humor dolorem pepererit, sumant ægri ante omnia panem ex aqua tēperata, vt quæ supra modū ipsis auxilietur. Cæterùm etiam malua & lactucæ comestæ prosunt: in vniuersum, cibus sit humectans, & balnea temperata: postremò purgatio quæ ex picra & scam-
G monia, & aliis quæ bilem citra magnum dolorem purgare solent, adhiberi debet.

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones quæ extrinsecus imponūtur, non sint nimium calidæ: in totum, vniuersa medendi ratio eiusmodi adhibeatur qualis etiam in capitis doloribus præcepta est: nam eædem genere causæ existunt, nisi quòd capite laborantes, diuturniores valentioresque habeant. Vt autem remedia vnicuique causæ
H idonea promptius inuenire queas, etiam horum descriptiones tibi subiungam.

Vnctiones aduersus dolores ex crassis viscosisque humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbii partem vnam: castorei tantundem: aqua excepta, auri iuxta partem dolentem imponito, ac statim in balneū ire, & lauare consueto more præcipito.

Hoc admodum generoſum auxilium eſt, & cum fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque eſt quod recipit atramentum ſcriptorium. Habet autem deſcriptio eius in hunc modum, Euphorbii drachmæ quatuor: atramẽti ſcriptorii drachmæ quatuor: myrrhæ troglodyticæ drachmæ tres: croci drachmæ duæ: crocomagmatis drachmæ duæ: piperis albi drachmæ tres: aceti quod ſatis eſt: vt hæc probè læuigentur, & craſſities ſordium ſimilis fiat: atque hoc illinito, à medio ſuperciliorum incipiens, vſque ad tota tempora, præcipuè ſi locus pilis careat: & quum refrigeratus fuerit æger, hoc rurſus inungito eodem in loco ad tertiam vſque vicem. Oportet autem ipſum mane inungere, vt auxilium vim ſuam probè exercere poſſit, quouſque ille lauaturus eſt. Verùm caueto ne, quãdo æger illinitur, medicamentum oculos ingrediatur. nam ſpongia vtens, dextrè id quod illitum eſt abſterges. Vbi ex balneo æger venerit, rurſus ſimili modo ſæpius illinito, donec in totum dolore liberetur: atque eo diſcuſſo, per interualla iterum medicamento vti debes, ne in eundem denuò morbum incidat. His maiora præſidia ad longos validóſque dolores inuenire non licet. Ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ ceram & euphorbiũ habeat. mixtura ipſius hæc recipit, Olei Sabini ſextarios quinque: ceræ vncias tres: euphorbii vnciam. Hoc vtitor, dimidiam frontis partem cum temporum muſculo ante balneum illinens. Facit hoc præcipuè ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoq; multa à veteribus prodita: verùm hæc ſola ſufficiunt, plurimis experimentis comprobata.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur, iis abunde eſt etiã paſtillus crocodes illitus, & trigon: adhæc terra Ægyptia, omnéſque vnctiones quæ ex roſaceo & chamæmelino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam ſucco mitigatorio. His & ſimilibus medicum qui recta curandi ratione nititur, vti oportet.

DE PHRENITIDE, Cap. XIII.

QVòd ſanè phrenitis acutiſſimus periculoſiſſimúſque ſit affectus, omnibus eſt in confeſſo: vnde autem conſtituatur, & quo affectu cerebro laborante, & quæ curatio conueniat, de hoc omnes diſſentiunt. Dicamus igitur etiam nos quæ ſit exquiſita phrenitis, quæ eius cauſa, & quomodo inernoſci debeat. Plerique enim ipſorum in diſcernendo eam potiſſimùm, non mediocriter decepti ſunt, vt etiam eos qui delirãt, exiſtimarent phreniticos: quum res ſit longè diuerſa.

Quæ ſit cauſa phrenitidis.

Exquiſita igitur phrenitis à flaua bile naſcitur, quum ipſa in cerebrum aut eius membranam diſtributa inflammationem excitauerit. Priuſquam enim diſpenſata infixáque fuerit, non prhenitidem, ſed delirium producit. Atque hoc in acutarum magna parte febrium ſtatu ac vigore accidere conſueuit: deinde rurſus in declinationibus ceſſare: atque id delirii propriũ eſt, quòd febres per tota earum tempora non perſeuerent, ſed conquieſcant: phrenitis autem ſemper perduret. Eſt autem ipſius non vna tantùm ſpecies, ſed etiam multiplex. Alia ſiquidem ex pallida bile conſtituitur, quæ mitior exiſtit. Sin autem ex flaua bile, quæ & multo vehementior, febres quoque maiores inducit. Iam alia quoque, efferata dicta, naſcitur bile flaua immoderatius excalefacta, & plus æquo aduſta. NOTAE futuræ phrenitidis. Futuram phrenitidem vigiliæ potiſſimùm continuæ & intenſæ, ſomníque turbulenti præcedunt: ægri exiliunt, & ſomniorum imaginationibus interdum detinentur, vt etiam nonnulli ſe futura ſcire ſuſpicentur, & velint prædicere. Præcedit etiam vt ægri quæ dicũtur obliuiſcantur. Nam quum familiaribus præcipere quædam incipiunt, ad alia conuertuntur, eorum quæ ab initio iniuncturi erant, obliuiſcentes. Item quum reſpondent, ferociores ac iracundiores quàm prius apparent: magnam & crebram reſpirationẽ edunt: pulſus habent paruos, & duros: atque occipitio frequenter indoleſcunt. Quòd ſi affectus increuerit, vt parum ipſi à phrenitide abſint, fixis oculiſcernũt, eóſque admodum ſqualidos & rubentes habent: necnon pituita eis inhæreſcit, ac lacrymæ ex vtriſque profluunt. Sin autem vitium magis intendatur, incipiunt & floccos carpere, & feſtucas legere: neque reſponſionem manifeſtam dare poſſunt, & linguam multo magis ſcabram habent, febréſque ſicciores: interdum & tremuli ſunt, exareſcente cerebro, eiúſque neruis: & ægrè ſentiunt, vt etiam quum ipſi excitentur, vix aut nequaquam exaudiant. Eiuſmodi ergo & tot, eorum qui propriè phrenitici exiſtunt, ſigna habentur. Cerebrum igitur ſtatim per initia morbi cauſam habuit: non enim alia quadam parte affecta, quæ propriè phrenitis eſt cõtrahitur: quemadmodum nonnulli phreniticos ob ſepti tranſuerſi inflammationem fieri exiſtimarunt: quod verum non eſt: ſed & ipſum cerebrum, vbi inflammationem ſenſerit, valida efficit deliria, vt phrenitidi reſpondeant.

Quomodo delirantes à phreniticis diſcernere oporteat.

Qui propriè phrenitici exiſtunt, à delirãtibus ex partium conſortiis diſtinguuntur, quòd ipſis febris adſit perpetua, oculi ſint cruenti, ſanguis è naribus profluat, & caput ſit calidius. Nam qui ſepto tranſuerſo laborãt, iis caput non eſt adeo calidum vt præcordia ipſumque ſeptum: ægrè magis ſpirant, & inæqualem valde ſpirationẽ edũt. Diſcernes autẽ phreniticos ab inſanientib9, eo quòd inſania quidẽ, quæ Græcè mania dicitur, citra febrim: phrenitis autem, vt diximus, ſemper cum febri ſpectetur. Hæc quidem ſunt ſigna eorum qui propriè phrenitici dicuntur: in quibus etiam flaua bilis ſola, ſine alia materia, defixa, affectum peperit: quemadmodum etiam, ſi pituita flauæ bili coniuncta fuerit, eiuſmodi, falſa phrenitis appellatur, & vigilem ſoporẽ, qui Græcis agrypnon cωma vocatur, excitat. SIGNA phrenitidis falſæ. Noſces autem phrenitidem ex humorum mixtione factam, inde, quòd etiam ſymptomata quæ ſuperueniũt, mixta ſint, referentia eandem naturam illorum quæ cauſam eandem habent. Etenim vigilant ſimul, & in altum ſomnum deferuntur, rurſúſque paulatim delirant, & ſomno alto ſoporoſóque preſſi, cum tumultu excitãtur, & illis qui ipſis loquũtur, inordinata verba & inſaniam teſtantia reſpondent.

De inueteratis iam phreniticis.

At quòd hæc per morbi initia & breui tempore accidere cõſueuerunt, noſſe cõuenit. Vbi verò morbus in vetuſtatẽ inciderit, & vires fuerint debilitatæ, exigua ipſius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandam phrenitidis ſpeciem eſſe arbitrentur: non eſt autem alia, ſed ægri per initia quidem turbulenti fiunt & furibundi, tanquam bile ſtatim ad ſuperiora tendente, & cerebrum excitante: poſtea autem, hecticis febribus ſimiliter, æquabili intemperie in totum cerebrum diſperſa, non amplius valde perturbantur, & inordinata furioſáque nugantur, ſed iacent, neque vocem edere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figuram mutantes, neque validè exilientes: manus ſolummodo inordinatè iactitant, vt quidam ignorantes, ægrum quærere aliquid, &, ſi inueniat, velle continere ſuſpicentur: nonnulli autem ipſorum ne palpebras quidem propter vires iam antè defatigatas aperire poſſunt. Sin autem aliquando etiam aperiant, vbi pauliſper reſpexerint, ſtatim rurſus propter infeſtantẽ humorẽ cõniuent. Verùm hæc ſigna adhuc infirmãte ipſorũ facultate ſuperueniũt, nec aliã adhuc phrenitidis ſpeciẽ oſtendit id, quòd pulſus ſit imbecillis, durus, exiguus & anguſtus, ſed etiam ad omnes magna ex parte phreniticos pertinet, præcipuè inueteratos. Hæc igitur indicia ſunt quibus phrenitici cognoſcuntur: deinceps autem quomodo curationem ipſorum optimam adhibeas, iã perſequamur. CVRATIO phreniticorum. In omnibus propriè phreniticis, ſi vires robuſtæ ſunt, & nihil aliud prohibet, ſanguinis detractio adhibẽda eſt, tãquã primũ omniũ & maximũ futurũ præſidiũ. Sin autẽ repugnet æger, (quod ſæpe accidit) vt nolit brachiũ permittere medico, omnino conandum tandem eſt ex recta in fronte vena ſanguinis miſſionem moliri.

Facis autem id rectè si collum artificiosè fascia lanea constringas, vt vas attollatur. Ita nanque si feceris, sanguis statim vena secta, citra impedimentum cum spiritu erumpet. Ego sanè magna adeo phrenitide correptum curaui, & nisi multi fortésque famuli eũ continuissent, & vinculis vndequaque constrinxissent, neutiquam ne in frõte quidẽ venã secare potuissẽ: adeo ferociter agitabatur, omniáque faciebat quæ insanientes solẽt: atque si gladiũ habuisset, non paucos qui ei aderant, iugulasset. Quia verò bis sanguinem detrahere molestũ est visum, ideo tantùm initio euacuauimus quãtũ ei satis erat futurum, etiãsi secunda vice iterum emisissemus. At mirabile erat vacuatione factã, quàm festinaret ex riuo superbibere, simul autem adstantes etiã aspergebat, vt risum quoque ideo vulgo excitaret. Verùm hic quidẽ celeriter curatus est, alia quoque ratione ac cura conuenienter ei adhibita. Sic igitur agendũ est si venam in cubito secare non liceat. Post sanguinis vacuationem parti quoque remedia inducenda sunt, & caput oxyrrhodino madefaciendũ, ne ipsum, quũ calidũ sit, liberalius humores attrahat, atque idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & somnum conciliare poterunt, admiscere conabimur. At quum morbus vi get, & vigilias mentísque alienationem inuehit, adhuc magis succurrendum est, & largius oxyrrhodino caput implendum, & decocto chamæmeli, papaueris capitũ, serpylli, hederæ: rursúsque oxyrrhodino superfundendũ: itẽ ea quæ odorẽ mouent, naribus adhibenda, necnon vnctionibus vtendũ, vt omni ratione vigilias excindamus, somnũmque ægro accersamus: quod solum & maximũ est delirantium & cuiusuis morbi remediũ. Quòd si his administratis, vigiliæ & alienationis symptomata perseuerent, dato ei potu medicamentũ quod *à papauerum capitibus* diacodion Græci appellant, ad omnia futurũ vtilissimũ. Non solùm enim vigiliis, sed etiã febri medetur: præterea caput tanquã ab igne adustum refrigerare poterit. Sin autẽ nihil admodũ impellit vrgétque, nolim medicamentũ diacodion exhibere: præsertim si neque phrenitis quædã germana esse videatur, sed etiã pituitæ nonnihil particeps sit, vt ipsa quoque falsa nominetur: tunc caueto ne idipsum vel aliud quoddam ad soporẽ torporémque inducendũ efficax offeras. Sin autẽ vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maximè vitabis nequid torpori somnóque inducendo accõmodũ exhibeas. Nã in iis qui infirmas vires habent, nõ vulgaris noxa, imò interdũ mors taliũ potionẽ comitatur. DE HABITATIONE. Cõsiderari debet etiã habitatio in qua deget æger, vt aerẽ neq; admodũ crassum, neque humidũ frigidũmque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuũ densatio aut repletio superueniat, sed tẽperatus existat, quò animalis spiritus temperie ipsius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quàm tenebrosus, vt æger per huius sensum ad consuetorum perceptionem ac conscientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei assistant, vt etiam increpantes ipsum propter ea quæ facit, reuereatur. Neque verò domesticus, aut cognatus, cuius causa aliquando tristetur, aut cui irascatur, ingredi debet. quippe hoc irritare ægros, & commouere solet: & vt valde perturbetur, manifestam præbet occasionẽ. Sed nec amici frequentes & copiosi ad eum ingrediantur: quippe turbam tantùm ei excitant. præterea aerem quoque crassum efficiunt, frigidos emittentes spiritus. Iã non violenter mouendus est, sed leniter, ne in lecto propter imbecillitatẽ concutiatur. hoc enim, siquid aliud, ægrũ irritat, & somnũ impedit. Ii verò qui adsunt, omnia ipsius mẽbra citra violentiã teneant, lenitérque perfricent, & præsertim inferiora: atque tunc magis vbi conuulsiones ægro oboriũtur, artus vinculis excipiãtur. Quippe hoc materiã ad inferna prouocat: præterea conuulsiones lenit. Satius autẽ est inferiora quoq;, vbi perfricata fuerint, fouere, atque sic deligare vt materia quæ fotu simul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare possit. Nihil autẽ facere oportet ante febriũ declinationẽ: longè verò antequã inuadant, id præstandũ.

A Iã cucurbitulæ adhiberi, præsertim ante accessionẽ, debent, vt materiæ sursum vergentis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet quæ non nimis frigida sint, neque rursus calida, sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomentis excalfecerunt, maxima hi mala ægris accerserunt, materiam subitò ac vniuersè commouentes, vt ad supernas partes profecta caput admodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit: nonnunquam etiam sopor qui κάρος dicitur: ita vt B rursus iis opus fuerit quæ excitare possunt; sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirunt, præsertim in iis qui vehementiori febri laborant: item quibus copia humorum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semen hydrelæo incoctum, aut cum chamæmeli iure blandũ & tepidum visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur, & viscera distenta laxabuntur, atque ideo etiã febres erunt mitiores. DE VICTV.

Conuenit autem inter medicandum, vt contulerit, C etiã victus rationi vt maximè necessariæ, animũ adhibere. Multi nanque ipsam negligentes, ignorant quantum noxæ & adiumenti ægro adferri possit. Vtinã verò etiã rectè medicari scirent, tempúsque inquirerent, aut ordinem, aut qualitatem, aut quantitatem: verùm nullum horum attendẽtes, singulis vicibus, quũ ægrũ accedũt, visceribus facessunt negotium, aut perfundẽdo, aut obducẽdo, aut omni tẽpore parando, etiã cum copia, interim quoque quũ cruditas vrget: præsertim quum sapiẽtissimus Galenus manifestò clamitet, neque cataplasma D tis, neque aspergiminibus quouis tempore vtendũ esse, nisi in solis illis quibus nullum in toto corpore excremẽtum, aliáque superflua existunt: reliquis autem omnibus extremum esse malum. Verùm hæc quidẽ ii qui non bene mente ac ratione constant, faciunt: nos autem quæ ex veteribus didicimus, simul etiã siquid ratio facere nos rectè admonet, iam exponamus. Ptissana igitur primùm omnium victus ratione phreniticis remediũ adhibeatur, optimè prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor: quem si non libenter assumant ægri, cum granis i E psam sine aliquo cibo capiant: sin ea oblectentur, adiicere conuenit solum hydromeli exiguũ, aut hydrorosatũ, aut rhodomelũ. Hydromeli verò maximè Cybyraticum, vt inimicũ ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quòd si minus gratam habẽt ptissanam, (multi enim ne nomẽ quidẽ illius libẽter audiũt) exhiberi ipsis oportet auenæ cremorem, si inueniatur, aut citrii. At si in totum sorbitiones auersentur, panem in aquam calidam intingito: non minus enim q̃ sorbitiones iuuabit. DE OLERIBVS. Ex oleribus edant intybũ, & maluã coctã: inte F rim etiã crudã, si caliditas nimium superare videatur, & æger siticulosus sit, vigiliisq; admodũ prematur. Ita nãque adiuuabis. Præterea etiam magis si lactucæ semina, cucumerum medullã & peponum exhibeas. Vbi cõcoctio apparuerit, etiam pisces assument, vt erinaceũ & pectines. DE POMACEIS fructibus & potu. Ex fructibus sumãt duracina, persica, cerasia, mala, & punicea: sed hæc raró. Bibere autem ipsos crebrius, & paulatim aquam tepidam conducit. neque enim multam potionem appetunt: neque iuuantur si cumulatè bibant. Fri G gidam autem aquam vitare oportet, eò quòd tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum aut aliam quampiam particulam, inuenta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quanuis enim frigidæ potio mitigare ipsas videatur, tamen maiores postea & malignas febres excitat, vt etiam alienatio mentis augeatur: breuiter omnia ad deterius maligniúsque conuertantur. Quare tutius est tepida potius quàm frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydrelæo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superio H ra occupare, nihílque ab intestinis notatu dignum excerni viderem: hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflammationésque relaxatæ: biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum

depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur quum totum corpus recrementis esset vacuũ. DE BALNEO. Lauare eos & perungere conuenit quibus iam vacuatio facta est, & quantitas totum corpus non offendit, verùm siccitas & vigiliæ plurimæ vrgent. Et, si febricitet æger, nihil nocebit ei si ita lauetur, præcipuè etiam quum balneum temperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neque solium nimis calidum. Qui autem febris metu eos non lauant, maximè offendunt. nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia, adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic enim balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterum delirio & affectu febrim incendente liberantur. DE VINO. Quin & vinum quod sitim restinguat, dare phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ, & vires sunt imbecillæ: febres autem nondũ vehementiam neque ardorem habent, sed quædã concoctio vrinarum quoque in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est qui per sanitatem quoque vinum amare consueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis, si modicè assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem tráffert, somnúmque conciliat, eo quòd cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflãmatio, aut magnus admodum calor præcordia infectet, & vires infirmentur, audacter vinum ipsis exhibeto. Maius enim ex eo cõmodum erit quàm quæ noxa fore putetur. Si enim vires recollectæ fuerint, & non collabi permissæ, omnia tentare possumus, & multifariam ægro succurrere. Collapsis autẽ ipsis vigilia, omnis medicorum curatio desperata erit. Quare metiri conuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & commodum: atque si plura fuerint, quæ permittunt, propinari debet, minorem offensionem contemnendo. Fieri enim haud potest vt id quod iuuat, aliqua etiam parte non noceat. Medici autem est, eiusmodi tum metiri, tum iudicare. Nam si vniuersa moderatè, quantitate, qualitate, ordine & tempore adhibeantur, totam artem absoluunt, consummántque, & finem bonum imponunt.

DE LETHARGO, Cap. XIIII.

GEnuinus ac germanus lethargus, quẽadmodũ phrenitis, sedem quidẽ habet cerebrum, materiam autẽ phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascitur, quæ ipsũ humectat, & validè adeo madefacit vt ægri eorum quæ dicuntur nequeant meminisse, sed palpebris semper conniuere velint, & conquiescere, vel prorsus in soporem, (qui Græcis caros dicitur) ab humiditate simul & frigiditate, quæ spiritum animalem suffocat, & torpidum efficit, perducantur. NOTAE veri lethargi. Si igitur humor qui lethargum parit, solus sit pituitosus, genuinus lethargus nascitur, atque omnia hæc accidentia inducit. NOTAE falsi lethargi. Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit, necesse est symptomata quoque mixta fieri, vt ægri nonnunquam vigilent, nonnunquam altissimo somno premantur, aliâs delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædam, eáque tenere non potentes. Qui igitur moderatius degunt, nonnullis ipsos inclamantibus, interim palpebras aperiunt, & rursus conniuent. Sin autem admodum imbecilles sint, & valde morbo vincantur, nullatenus exaudiũt, neque palpebras mouent: pulsúsque habent raros, exiguos, & obscuros. Sic igitur facile est ipsos internoscere. Dicamus autem quomodo curare oporteat. CVRATIO. Quũ omnia accuratè inspexeris quæ veteres nobis præcipiunt, nempe ægri vires, habitũm, aliáque, vt ætatem, & totius corporis statum, ita tandem huc venies vt sanguinis detractionem ante omnia adhibeas, A nisi quid ex commemoratis tibi aduersetur, & præcipuè vires. Vbi verò totius corporis curam habueris, etiam remediis quæ partibus inducuntur, ægro succurres, omnem capiti diligentiam adhibens: vt & vapores, ne sursum ferantur prohibeas, & eos qui iam eò irruperint discutias. Maximè autem hoc præstat acetumcum oleo rosaceo, *quod Græci appellant* ὀξυῤῥόδινον, caput corroborans, præsertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipsum sursum tendentes, facilè recipiat. Quoniam igitur materia B quæ in cerebro continetur, pituitosa est, & superans causa humida & frigida demonstratur, miscere & incoquere ea oxyrrhodino quæ extenuare etiam simul possunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel castoreum, vel pulegium, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda est aut castoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatisque ex aceto. Huiusmodi enim valde proficiunt, excitántque, forsan etiam naturali quadam facultate lethargo contraria. Quòd si affectus perseueret, & ægri difficulter excitentur, vtendum C eo est quod sternutamenta mouet, struthio dicto, vel cum castoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inspirantes, aliâs penna illinentes. Verùm id cõtinuè faciendum non est, quippe vires eorum laborant, & adhuc magis caput repletur. Cæterùm crura perfricare, & oleo Sicyonio perũgere oportet: interim solam ipsam scillam ex aceto læuigatam cruribus obducere. Hoc enim etiam eos qui in somnum valde altum & veternosum deferuntur, excitare solet. At si affectus & malignus est, & inueterascit, capillos adimito, D vngitóque tum caput iis quæ exasperare ac vellere cutẽ possunt, vnà cum castoreo, datóque ipsis potui castoreũ præ omnibus: idque faciendum est præsertim hora vna ante accessionẽ. Etenim extenuat, & corpus quod perfrixit, & prope est vt totum emoriatur, recalfacit fouétque. Ego sanè noui multos, eo morbo victos, hoc solo remedio mortem euasisse. Item per se exhibitum proficit, adhuc autem magis cum oxymelite. Quòd si æger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrẽ subducendum efficaci, præsertim scammonia, dari de E bet. Sufficit autem vnum scammoniæ scrupulum, aut paulo plus minúsve, pro virium ratione, duobus castorei scrupulis adiicere. Iam verò non solùm auxilia extenuantia esse debent, sed etiam cibus talis exhiberi. Quare succus quoque amygdalarum ex melle coctarum præbendus est, ac ptissana quæ habeat comam porri, aut apii, aut hyssopi: nisi ægri vehementer febricitent. Si enim febris vehemens fuerit, abunde est etiam solius apii radix, & oxymeli simplex, tũ ex ptissana, tum per se solum. Salutares sunt etiam micæ panis ex apomelite F aut hydromelite datæ. At hydromeli Cybyraticum dare ipsis non oportet: imò neque Cnidium prorsus, morbo adhuc concoctionis experte. Vbi verò concoqui inceperit, nihil obstat & lauare ipsos, & vini paulum exhibere: præsertim à sanguinis missione, ventris subductione, & mediocri totius corporis purgatione. Verùm balneum timeri non debet, nisi recremẽtorum copia subsit. nã quæ in cute hærent superflua, magis balnei calore moderato digerentur. Ego certè noui me quosdam ita laborantes, neque suspicere præ multo sopore po G tentes, neque hoc ipsum quòd lauarentur percipientes, postquam à septem diebus in balneum duxissem, magis ab eo excitatos inuenisse, vt respicere, loqui, nonnullósque adstantium agnoscere potuerint. Quare si vires robustæ appareant, in balneo lauandum est: sin imbecilliores, vt æger lassitudinem, aut calorem balnei ferre nequeat, domi lauato vase quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur ita vt sedeat, capite aquã excedẽte. Facile autẽ est eiusmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autẽ caput æger, quoniã præ H terquã ꝙ nihil à calidæ superfusione iuuatur, etiã animæ defectio[illegible] celeriter sustinet. Sic igitur, donec semel aut bis lotus æger fuerit, agendũ est: deinceps tandẽ ad balneũ ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantẽ abstergere conuenit. Eiusmodi curatio etiam in iis qui

veternoſo ſopore (quem κάρον vocant) premuntur, tentanda eſt. neque enim ea multum variabit, neque cauſa. At noſſe oportet, caron in anteriore potius capitis parte conſtitui: quare etiam ſenſoriæ ipſorum vires magis oblæduntur. Cæterùm oritur ob vehementes quoque dolores, vt quibus ſpiritus animalis diſſipetur, & concidat: item contuſionibus hoc accidens euenit, ſi quis cerebri membranam lamina ænea, (quã inde quòd membranam tueatur, meningophylaca Græci appellant) negligenter continens deligauerit. Sic etiam accidit ſi quis os vehementius contundens, medium cerebri ventriculum compreſſerit. Sed de horum curatione nunc ſcribere tempeſtiuum non eſt. Peculiares enim hæc curationes requirunt: ac differemus de his dicere in eum locum vbi de fracturis agemus: nunc autem de morbo comitiali verba facere inſtituimus.

DE MORBO COMITIALI, Cap. XV.

Morbus comitialis, qui epilepſia Græcis dicitur, vnus quidem & ipſe ex longis affectibus habetur, qui excellentem diligentiam ſtudiũmque requirat: &, ſi per initia neglectus fuerit, frequenter ii qui eo detinentur, commoriuntur. Nam capitis vitium eſt, vbi ſenſus motúſque origo habetur: quòd autẽ capitis morbus ſit, teſtatur hoc quod per acceſſiones ægris contingit. Neque enim audire, aut videre, aut intelligere prorſus, aut meminiſſe alicuius poſſunt, ſed omni deſtituti ſenſu iacent, mortuis non diſſimiles: quapropter etiã Græci epilepſiam quaſi comprehenſionem, vitium hoc nominarũt, quòd videlicet ægri rerũ obliuiſcantur, & ſenſus eorum detineantur. Cæterùm hoc ipſum vitium nõ nulli vocarunt etiam morbum ſacrum, quòd cerebrum ſacrum & honoratũ ſit: alii verò morbum Herculeum, quòd validus ſit, & contumax ad amouendum: alii aliter nominarunt. verùm non oportet omnia ſcribere, ſed illa potius quæ inſtituto conueniunt. Hæc enim magis ſcire conuenit, eiſque inſiſtendum: id quod nos etiam facturos promiſimus. Morbus igitur comitialis tribus modis generatur: vel enim capite primariò laborante, vel ſtomacho, vel alia quadam particula affecta, & prauitatem in ea ſubſiſtentem ad caput remittente.

SIGNA morbi comitialis, ex ſtomacho oriẽtis. Morbum comitialem à ſtomacho proficiſci teſtatur quòd continua plerúnque in eo gignatur & turbatio quædam, & roſio: item quòd morbi acceſſionem tũ potius ægri ſentiunt, irritantúrque, quum tardè ipſos cibũ ſumere, aut nullum, contingit. SIGNA comitialis morbi, ex alia particula contracti. Qui verò ob particulam quampiam concidunt, diſtributionẽ mali ad ſuperiora fieri, manifeſtò percipiunt: & id quod futurum ipſis eſt prædicunt, quum diſtributio vitii ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiam pueris, præſertim humidioribus: qua de cauſa nonnulli puerilem ipſum nominarũt. SIGNA morbi comitialis, ex primario capitis affectu excitati. Qui primario capitis affectu laborãt, omnibus ſunt manifeſti. Etenim grauantur capite: oculi obſcurãtur & caligãt, tardéque ſentiunt. At hic affectus pueris potiſſimùm accidit. nos igitur à puerili ætate ĩcipiẽtes, reliqua perſequamur. Quòd ſi infans eſt, vel etiam lac aſſumit, nihil moliendũ eſt, neque agendũ, quantũ ad curationẽ attinet. Subſequens enim ætas, & calor augeſcens ſuperfluã in capite humiditatem, replẽtémque ipſius ventriculos diſcutit. Attamẽ iuuare nos, curámque habere oportet, vt lac nutricis benignum ſit, & recrementis liberũ. Nã quod vitioſum & craſſum eſt, valde ſolet naturã impedire. Fiet autẽ probũ bonique ſucci, ſi nutrici animũ adhibeas, & exercitiis vt ipſa & mediocriter exerceatur, & cibis boni ſucci vtatur. Si igitur lac fuerit tenue, paulo ipſum craſſius efficere conuenit: ſin craſſum, extenuare quibuſdã, quale eſt fœniculũ, aut anethũ, aut aniſum, aut eruca, aut ruta, aut porrũ. Omnia autẽ hæc dũ viridia ſunt aſſumantur. nam ſicca, quũ magis ſint acria, plus vteri vaſa aperiunt, & nimias ſanguinis mẽſtruorũ vacuationes inciſant: quo nihil eſt deterius. Nam hinc neceſſe eſt etiam

A lac imminui, dum ſanguis purgatione decreſcit. quare etiã venus nutricis pueris lactẽtib⁹ eſt nocẽtiſſima: quippe lac hinc tenue & fœtidi odoris fieri neceſſe eſt. ſin autẽ cõtingat etiã cõcipere, adhuc multo fit pernicioſius: ac cauendũ eſt ne illa omnino nutrix puero mãmillam porrigat, ſed alia potius quærẽda eſt quæ lac habeat benignũ. NOTATIO lactis. Internoſcitur autẽ lac colore, ſubſtãtia & odore: colore quidẽ, vt & albiſſimũ ſit, & nihil habeat liuidũ, aut fœtidũ: ſubſtãtia verò, vt nihil admodũ tenue, aut craſſum, aut caſeoſum cõtineat:
B nã tale cõuulſiones potiſſimùm generare ſolet, & neruos obſtruere. Quare etiã vinũ mediocriter tenue nutrici propinãdũ eſt, recremẽti expers, & boni ſucci efficax. Motũ laborémq; ſemper ante cibũ ſubire debet. Ita quidẽ, ſi infans adhuc lactet, nutrici proſpiciẽdũ eſt; vt lac ipſius bonũ euadat: ſi verò reliquo tẽpore moueri velit, mediocriter id agendũ eſt, exercitandũ, ludendúmque: atque ſic cibus ſumendus. Neque verò lauare continuè debet, ſed vitare hoc, maximè à cibo. itẽ ne bibat ſtatim à balneo, præſertim meracũ: nihil enim ipſis adeo eſt no-
C ciuũ. Vnctione autẽ vtatur & frictione ante cibũ. nam exercitatio ſecundũ cibũ nõ modò ſic affectis, ſed etiã omnibus inimica. Cæterùm in frictione primùm à brachiis auſpicari oportet, deinde tãdẽ ad pectus & ventrẽ venire, poſt hæc ad crura deſcẽdere, ac plus ipſa valẽtiúſque perfricare, vt etiã recrementa quæ ſurſum vergunt, per eiuſmodi ad inferna reuellas. At aliis particulis per fricatis, tuncdemũ & caput fricari debet. prius enim nõ conuenit, ne omnia ad ipſum trahantur. Poſt exercitia & frictionem non ſtatim æger in frigidum aerẽ proce-
D dat, in eóque verſetur: ſed vbi diſtulerit donec calor ſenſim perſpirauerit, & ſpiritus cõtinuitas remiſerit, ita ad conſueta prodeat, cibúmque conuenientem ſumat. Panem igitur rectiſſimè aſſatum, optimè fermentatũ, & præſertim clibanarium, quatenus fieri poteſt, eſſe conducit. hic enim ſuperflui expers, & minus eſt recrementitius. Capiat autem ex eo vnam, aut duas vncias, præcipuè ſi puer temperamenti ſit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua ſit coriandrum: ita enim cõmeſtus, humorũ vapores ad cerebrum ferri prohibet:
E quod maximum eſt cõmodum, & ab affectu præſeruat. At ex oleribus edat betam, maluam, præcipuè autẽ caucalidem, gingidium, porra decocta: intybum verò ſi mi ſceatur, hos iuuat. Condimentum oleris eſto ex olei modico, & ſale admodum mediocri. Ex volatu ægri edãt gallinã cohortalem, phaſianos non pingues, anſerũ alas, attagenas, paſſeres, turdos, & turtures: verùm ex his quoque minus pingues. Anates autem, & quæ in paludibus degunt, auerſentur. Iura ſint ſincera. Quòd ſi cruditas quæpiam ægro acciderit, aut diſtentio à flatu in ven-
F tre excitetur, adiiciantur grana piperis nouem, aut vndecim, & aniſi paulum. A carnibus omnino puerum abſtinere bonum eſt, præcipuè ſuillis & bubulis: voluptatis autem cauſa, aut etiam alio vrgente vſu, modicas accipiat, & raro: ſed quæ non ſint pingues, & decoctum potius quàm iusſintingãtque carnem in garum ex pipere, aut ſinapi. Nam iſtud, etſi vim habeat inciſoriam, tamen ipſum auerſandum eſt, eo quòd nonnihil caput repleat. quare etiam non conſulo cepas & daucum aſſumere, nec ſmyrneum, vt replendi capitis efficax. Iam apiũ
G vitandũ eſt, ceu naturaliter comitiales offendẽs. Ex piſcibus exhibeantur qui ſuperfluitate vacant, vt pſeſſa, ſturnũ, merulã, aut ſcorpiũ, aut ſcarũ: pingues autẽ auerſentur & cetaceos, vt ſcombrum, pelamidas. hi enim omnes craſſum terreſtrémque & inimicum naturæ ſuccum congregant. Ex fluuiatilibus ſumant potiſſimum anadromos, *ita dictos à Græcis quod ex mari in fluuios conſcendant*: atque hos non admodum continuè. Decoctioni ipſorum adiiciatur paulum piperis, aut oxymelitis. nam talis decoctio craſſum ipſorum humorem no-
H xiúmque tollit. At eorum qui teſtaceam cutẽ habent, eſum cauere oportet, eo quòd frigidi ipſi ſint, & craſſũ humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque ſumere per interualla cupiant, non alienum eſt: quippe habet aliquid quod vẽtri ducẽdo, ſtomachóq; firmãdo, &

vrinæ citandæ faciat:verùm hæc ſumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut abſinthite, aut condito. hoc enim innocens eſt. At carnes vitari debent donec in totum morbus fuerit diſcuſſus, & præſertim ſuillæ: ſimiliter etiã legumina, præcipuè lenticula. Sin autem æger illa velit ſumere, admiſceatur extenuãtiũ aliquod, vti pulegium,aut piper, vt craſſities mixtura horũ tollatur. Fructus verò cauere admodum ſalubre eſt:ſin autem voluptatis gratia ægri cupiant aſſumere, modici offerantur,& magis à cibo:ita enim minus nocebunt.Iã pleraque bellaria fugiant,vt nuces,& palmulas:piſtacea verò & vuas paſſas ſuper cibum ſumant,præſertim quæ leuem adſtringendi vim habent. Placentis in totũ abſtineant, & contuſis quæ pini nucleum recipiant. Quæ verò ex amygdalis aut piſtaceis compoſita ſunt,admittuntur:talia nanque vim quandam pituitam purgantem obtinent. Vinum quantum ad affectum attinet,circuncidendum eſt,vt quod caput repleat,præcipuè vetuſtũ: ſtomachi autem gratia, vt concoctioni auxilietur, non abs re eſt mediocriter ipſum aſſumere. Vina autem factitia,quæ propomata Græci dicunt,raro offerri debẽt, præter ſolum abſinthites,quod ſtomachum firmare, & recrementũ quod in eo continetur,extenuare atque expellere poteſt. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur:hæc autem medicamenta.

Auxilia medicamentorum ad comitiales.

Vbi manè ſurrexerit æger ,& aluũ deiecerit , extenuans quoddam ita aſſumet: hyeme quidem decoctũ hyſſopi,quod magnum poteſt adferre iuuamentum: ac plerique ſolo hoc decocto vſi cõſanuerunt, vt nõ amplius ſecundùm aut tertiùm in eundem morbum inciderint. quippe viſcoſa & craſſa recrementa incidit, & non permittit vel in ſtomacho vel in thorace recrementum in craſſitiem coire , ac ſpiſſari : aliud enim per vrinas, aliud per aluum probè expellit. Hoc ſanè decoctum æger capiat per ſe,aut cum oxymelite,in hyeme potius,& autumno:per æſtatem verò rarius. At anethi decoctum cũ oxymelite,vt dictum eſt,exhibebis. Quòd ſi puer temperamento ſit magis melancholico, ſumet etiam epithymi decoctum,eo quòd id quoque humorem iſtũ probè ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoque ætatis ſit vt purgans medicamentum ferre queat,porrigantur ea quæ pituitam & recrementum melancholicum expurgant. Hieram ſanè ad huiuſmodi etiam affectus valere , quum talem euacuet humorem,teſtimoniis authorum probatum eſt:verùm ætas valde iuuenilis efficaciam eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigentibus autem ætate,& validis viribus præditis , & melãcholicis vtiliter exhibetur. Præſtat igitur iuuenibus, epithymi potius momentum cum picra præbere. Etenim ex humore quiddam ſubducit,& prius extenuat:atq; ita antidoto quod theodoretum dicitur purgare conuenit. Vt autem hoc quoque antidotum probè reliquum corpus purgare queat, ipſi pendenti ſcrupulos quatuor, adiiciantur colocynthidis ſiliquæ tres aut quatuor : vel etiam, ſi multum, quinque : ſcammoniæ ſiliquæ quinque,aut ſex,aut plures,pro ægri viribus,vt moderata ſit euacuatio. Ac multos noui quos eiuſmodi ſola purgatio ſanauerit. At ſi prauitas humoris adhuc infeſtet,affectuſque perſeueret, etiam catapotiis à me confectis vtantur, quibus nihil valentius inueni. Habet autem mixtura eorum hoc pacto. Aloes,ſcammoniæ,gummi, colocynthidis,bdellii,ſingulorum ſemuncia. Capiat ex his æger pro viribus ſcrupulos tres, aut quatuor : adultis autem , etiam ſex ſcrupulos dato:&,ſi plures porrexeris,nihil nocebis:adeò leniter & tutò purgant. Nec comitialibus modò, ſed etiã vertiginoſis, & articulariis,ſiquid aliud,auxiliãtur: excipiantur autem braſſicæ ſucco. A purgatione confert etiam iis quæ ſaliuam mouẽt vti: vt ſiquid craſſum adhuc & viſcoſum contineatur,id quoque per palatum eiiciant. Itaque bene vacuant & paſtilli, ſi manducentur, qui recipiunt hyſſopum,pulegium,aut piper. Præterea magis adhuc proficit etiam ſola gargarizatio, quæ in hũc modum paratur, Hyſſopum herbam accipito,item
A pulegium , origanum , & ficus ſiccatas ſeptem, aut nouem:atque his ad tertias decoctis , & cochleariis duobus inde ſic cum ſapa mixtis, ante cibum gargarizando ſaliuam ducito. Poſtquam hæc ſic purgaueris,balneum eo die tanquam noxium futurum caueto. Secundum purgationem verò , & apophlegmatiſmum , conuenit præſeruationis cauſa etiam vomitionibus vti. Etenim illæ quoque humorem qui quotidie colligitur euacuant, nec permittunt in vnum cumulari. Proſunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur: ſed multo vtiliores
B quæ poſt cibum,multóque magis adhuc quæ ex raphani radicibus , eſcis pinguioribus , repletione ciborum, eorũmque dulcium eſu,& ebrietate ſolicitantur. Nam eiuſmodi vomitus , ſiquid craſſum in ſtomacho & viſcoſum inhæreſcens inueniant,omne diſcutiunt ac liberant. Atque hæc ſanè eo modo in omnibus comitialibus agenda cenſemus. CVRATIO eorum qui ex ſtomachi affectu,comitiali morbo corripiũtur. Si ſtomachus affectus fuerit , inſpiciendum eſt qualis in eo humor generetur: & ſi quidem bilioſus, omnia tentare
C oportet, vt ne in poſterum bilem ei producere concedamus,abſinthii potu , & picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguum ex aqua admodum calente ad horam ſecundam aut tertiam. Et ſummatim,in quibus flaua bilis circa ſtomachum generatur,replétque caput,iis neceſſe eſt totum victum & tepidum & contemperantem adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue,aut oleoſum,aut ſalſum : hoc enim bilem parit. At ſi frigidus ſtomachus pituitoſum congreget humorem,atque hinc caput malè ſimul afficiat, & conuulſionem indu-
D cat, conſilium eſt per ea quæ leniter calefaciunt & corroborant , ei proſpicere , vt os ventriculi bis aut ter in menſe perfundatur oleo,præſertim chamæmelino,gleucino & abſinthino. Adiiciantur autem his & ſtyrax & maſtiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere,& quod imbecille eſt , firmare poterit , vt etiam probè coquat: quo nullum eſt in omnibus quidem affectibus , præcipuè verò comitialibus,præſtantius. CVRATIO eorum qui ex alia particula comitialem morbum experiuntur. Sin autem nec ſtomachus,nec caput morbi ha-
E beat originem,conſidera num ex alia quadam particula hic ſumat initium. Nam alii à ſuperiore pedis parte, (quæ tarſos Græcè dicitur)alii à tibia,alii ex alia particula morbi acceſſionem ſentire viſi ſunt. Et ſi quidem tale conſpectum fuerit , etiam illi potiſſimùm parti proſpicito,& totam ei curationem admoueto. Ego ſanè vidi quendam lectorem in hunc morbum incidiſſe , qui quum ei euenturus erat , auras quaſdam frigidas à ſuperioris pedis parte ad cerebrum aſcendentes percipere ſe dicebat. Quũ igitur hunc catapotiis pituitam & me-
F lancholicum humorem vacuantibus antea purgaſſem, impoſui parti affectæ etiam quæ exulcerare illam,extenuare & calefacere poſſunt, vt hinc ipſa & ſudauerit, & humida quædam non pauca ex eadem manifeſtò emanarint : atque hoc vbi nos feciſſemus , adoleſcens ſanus euaſit. Erat autem auxilium quod ei impoſitum erat, ſanaueràtque, lepidium herba. Idem nanque etiam alia quædam præſtant,ſed nullum adeo vt ea herba. Poſt huiuſmodi iam curationem adhibitam , etiam vomitus moueri, & pituita per os educi debet. In palæſtra
G verò exercitationem pro virium ratione æger , vt maximum bonum , et præcipuè ante cibos,aggrediatur. Moueatur autem non ſolùm ambulatione, ſed etiam equitatu , primùm ſanè mitiori , poſtea verò vehementiori quoque. Atque exercitii modus ſit, quum reſpiratio eius qui exercetur,frequẽtior euadit. vbi enim hoc ſenſerit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione balneis dulcis aquæ vtatur , ſed non continuis,verùm ſemel aut bis in ſeptimana: & ante cibum potius quàm poſt illum . nec diu in balnei aere immo-
H retur,ſed etiam ſitulas calidas ſtomacho quidem & cruribus ſuperfundat,paucas autẽ in caput,eáſque tepidas, &totum corpus aqua non nimis calida detergeat:caput admodum moderatè perfricet. Ingreſſus autem ſolium caput nõ intingat ſæpius,ſed bis aut ter. In frigidæ labrũ ingreſſus,primùm caput aqua modica ſuperfundat, at-

que ita in illud descēdat, vt ipsum neque vapores ex toto corpore ascendentes ad se rapiat; neque excipiat: & operimentis inuolutus, rursus aquā manibus excipiat, frontémque ipsius aspergat. Vinū statim à balneo meracum bibere cautio est: nihil enim adeo affectum excitat. quare cauenda est meraci potio, præsertim comitialibus. Hæc sanè in eum modum agenda sunt: atque hoc victu non modò puer, sed etiam is qui ætatis est florentis, sustineri debet. Quòd si morbus vetustus & contumax fuerit, vt mitiora cōtemnat remedia, tunc iis quoque vtendum erit quæ largius extenuant, & totum affectum excindūt: præsertim ea purgatione quæ veratrum album recipit, cuius descriptio sic habet.

Medicamentum purgans ex veratro albo.

Baccarum lauri purgatarum siliquæ octo: alypiadis, piperis albi, euphorbii, veratri albi, singulorum siliquæ octo. Hæc omnia contusa, singuláque ponderata, quemadmodum etiam scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto, quod in hunc modum parabitur. Colocynthidē probè prius purgatā, vt nihil interni seminis, neque lanuginis relictum sit, sapa repleto, finitóque ipsam in calido cinere à vespere vsque ad primū diluculum pernoctescere: atque ita dato vt auxilium maximum, & quod vomitu plurima valde crassa & viscosa recrementa purget. Quare etiam vomitus adiuuari debet, quum ægri nausea premūtur, aut cōturbantur, paulum mulsæ superforbendum dando: &, si nauseantes nihil notatu dignum sursum eduxerint, etiam pennis ad stomachi turbationem vtēdum est, copiosiorem adhuc mulsam propinando. Ita enim minori cum molestia recrementa quæ stomacho infixa sunt, sursum emolientur. Secundum purgationem, panis exiguum mulso intinctum dato: balneum autem die vno aut altero vitabis. Cæterùm hoc sciendum est, quòd in iis qui os stomachi imbecillum & bene sensile habent, non veratrum album, sed potius nigrum purgationi iniiciendum sit. Sic enim datū, sine molestia purgabit, & proficiet, præterquam quòd neque violentos vellicatus inducet. Ego etiam hiera probè purgaui, & lapide Armeniaco, tribus eius scrupulis datis, & profeci: verùm in comitialibus inueteratis nullum adeo efficax inueni vt hoc potissimum medicamentum purgans: multósque noui, desperatos ab aliis medicis, vel hoc solo persanatos fuisse. A purgationibus deinde etiam antidota quædam sumi debent, quæ refocillare vires, & siquid meatibus insideat, extenuare possunt. Tale est tum quod her moclimax appellatur, tum theriaca. Atque hæc sanè variis mixturis constant, & ægrè comparantur. Inter simplicia verò & facilè acquiritur & valentissimum est pyrethri radix contusa & melle excepta, si detur cochliari vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experientia probatum est auxilium: ne ipsius vilitatem contemnas.

Quæ naturaliter ad comitiales valent.

Hæc igitur de comitialibus dicta sunt, quæ & nos cognouimus, & longa experientia docuit: verùm quum nonnulli naturalibus, *quorum ratio haberi nequit*, quæque alligari solent, oblectentur, eisque vti desiderent, & reuera id quò intendunt assequantur, conueniens existimaui, studiosis de his quoque nonnulla percensere, vt medicus omni ex parte ad opem ægris ferendā sit instructus. Archigenes igitur in libris quos κατὰ γένος inscripsit, præcipit his verbis, Per accessiones, omnes partes continere oportet, quemadmodum etiam eos qui per circuitum rigorem experiuntur, singuláque mēbra vnctis manibus moderatè continēdo, in rectum dirigere, oculos ipsorum leniter attrectantes, & demulcentes: præterea sanguinem ipsis hoc tempore dimittere. Vbi verò accessio finierit, omnia membra perungenda vestimentísque fouenda, & caput multo oleo calente superfundendum. At si cum graui somno, (quæ cataphora Græcè dicitur) in comitialem morbum prolaban tur, in sindonem aut aliud vestimentum coniectos dimoueri agitaríque præcipito. Pūcta autē qualibet ægri ipsius parte, sanguine os oblinito: & expergiscet. Post

A accessiones tota quidē morbi excisio medicis in huiusmodi rebus exercitatis cōmittenda est: verū citra superuacaneā curiositatem ac curam hæc facere conabimur. sed æquum est, prænuncia morbi indicia, & remedia quæ ipsum coarguant, antea explicare.

Indicia quibus comitiales agnoscantur.

Comitialis hoc modo nosci debet. Ægrum pelle caprina opertum mari intingito: statim enim concidet. aut loto ipsius capite, ex cornu caprino nares eius suffito, ac cadet. Idem etiam præstat lapis gagates, igni prius B admotus, & naribus inditus: concidet enim. *Ex alio exemplari sic*, Zingiberis modicum naribus indito, & inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facilè paratū medicamentum, si quidem comitialis est curabilis.

Postquam conciderit æger, admoueto ei thymum: & si apprehendat, curabilis est: sin minus, non. Ad prænoscendum comitiales hoc quoque produnt, nempe quòd venæ sub lingua ipsorum sitæ virides inueniantur. C CVRATIO ex secundo Theodori. Comitiali collapso, vbi à magnis pedum digitis sanguinem lancinatu extraxeris, labra & frontem ipsius inungito: & inde resurget. Apollonius autem inquit, rectè dari sanguinem ipsorum potioni: vino autem abstinēdum. hoc apud Xenocratem inuenies. ALIVD. Hoc quoque mirificè facit, Duo lapilli in hirundinum pullis dissectis inueniuntur, quorum vnus quidem niger, alter verò albus existit: comitiali collapso eos imponito, ac ipsum excitabis: nigrum verò cuti alligato. At hirundi- D nes dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facilè inueniuntur, nisi vniuersis pullis dissectis. ALIVD. Chamæleontem in oleo coquito, donec intabuerit, & oleum spissescat: consumpto autem animali, ossa ipsius selecta in locum solis expertem reponito, ac comitialem collapsum in ventrem conuertito, oleóque dorsum à sacro osse vsque ad primam vertebram inungito: ac statim excitabitur. hoc vbi septies feceris, ex toto ægrum liberabis. oleum autem in pyxide reponito. ALIVD. Alii verò inquiunt, comitiales, vbi agniti E fuerint, curari debere quēadmodum Archigenes præcipit. Primariò igitur in victu congrua aquæ potione vtendum est, carnibus abstinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obseruatum est. Hæc quoque illis cōueniunt. Mustelæ iecur sine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidam, partem auis ossiphagi crematam potu morbum tollere: atque hæc sanè ex Archigenis libris decerpta sunt. ALIVD. Aliud quod in tertio Strato prodidit, istud est. Cani diebus F quatuordecim incluso ossa tantùm deuoranda dato: quintodecimo die ex albo canis stercore cochlearium duorum instar comburito, ac diebus quinque propinato. ALIVD. Hoc quoque in Thuscia à rustico quodam accepi, qui dicebat aliquem casu morbo liberatum fuisse. Rutam enim syluaticam, quam rure habebat, contundebat: & vbi conseruus eius lunaticus concidisset, ipse rutæ odore plenus, aggressus nares ægri continebat: vnde ille excitatus, non amplius comitiali morbo laborabat. Expertus autem erat hoc, etiam in alio, G morbóque eum liberauerat. Atque ego sæpius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum est, quod nulli communicabis.

Ex quinquagesimo octauo Theodori Moschionis, ad comitiales.

Herbæ pedicularia, quæ staphis agria Græcè dicitur, drachmæ octo: castorei drachmæ quatuor: liquoris peucedani, pyrethri, singulorum drachmæ duæ. Pediculariam contundito, ac in vesicam ouillam, aut caprillam, in qua adhuc vrina sit, depositam, siccari curato: deinde H contusam incretámque, aliis admisceto, ac ex mulsa pro viribus dato. ALIVD, quod accepi ex Gallia. Galli gallinacei testiculos in puluerem tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato, idque diebus quinque facito: vino autē abstinendum est. ALIVD, à Marsino Thrace acceptum. Gladiatoris occisi, aut alterius cuiuspiam

mortis rei panniculum cruentum comburito, ac cineri
vinum miſceto:vbi ſepties hoc dederis ægro, liberabis.
Hoc inſigni experimēto ſæpe probatū eſt. ALIVD,
ex iis quæ Stratonis libris adiecta ſunt. dicit autem Or-
pheum authorem eſſe. Solani radicem luna declinan
te acceptam tundito, ac eam potui dato, primo quidē
die ſemel, deinde bis, poſtea ter, tandem quater: atque i-
ta ordine, donec quindenis vicibus eam inſumpſeris.
Arcanum autē eſt hoc, & multis mirabile. ALIVD.
In Hiſpania hoc ad comitiales didici. Caluariam aſi-
ni diligenter crematam contundito, incernitóque, & in
pyxide habeto. Quum vſus poſtulat, dato drachmam
vnā. In alio inueni, drachmas duas, ex aquæ frigidæ he-
mina. Priuſquam autem medicamentum dederis, ſabi-
nam herbam læuigato, datóque potui ex ea drachmas
tres cum aquæ hemina. In alio habetur, Cochleare vnū
ieiuno ad dies duos dato, quando tempus eſt ſubnubi-
lum. Ac paucis interpoſitis diebus exhibeto id quod ex
caluaria aſini paratur. At priuſquam aliquid ex prædi-
ctis offeras, caput ægri ad dies tres purgato vt infrà ſcri
ptum eſt. Herbæ pediculariæ, ſinapis, ſingulorum dra-
chmæ quatuor, pyrethri drachma, ſalis ammoniaci dra-
chma: contuſa, & cribro ſecreta, in puluerem redigito:
datóque mandēdum poſt diem vnum, ac finito ægrum
hianti ore pituitam emittere: eſt autem hoc valde miri-
ficum. QVAE ALLIGANTVR. & naturaliter
comitialibus obſiſtunt, ex comment. Archigenis.
His autem quæ alligantur vtendū eſt ad affectum, vt Aſ-
clepiades medicamentarius prodit. Clauū cruce fixum
brachio ægri alligato, & liberabis. Zalachtes autem
hæc ait, Lapis iaſpis *à fumo quo infectus non pellucet*, capnias
appellatus, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur:
& is contritus ſi cum humore illinatur, hæc efficiet e-
uidenter & mirificé. Oſtanes autem inquit, Corallium
& glycyzidem, ſolaníque radicem luna inclinante colle
ctam, illigatámque in linteolum lineum, appendito.
ALIVD. Iaſpis ſimilis callaïno, digito impoſitus ge-
ſtatur, & liberat: eſt autem pretioſus. ALIVD. De-
mocratem Athenienſem ferunt, quum adoleſcens eſ-
ſet, & morbo comitiali teneretur, ad Delphos profectū
fuiſſe: eúmque rogaſſe deum, quum plerique ei offerrēt
alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur: ac Py-
thiam reſpondiſſe,

Quos madidis cerebri latebris procreare capella
Dicitur humores, vermem de vertice longum.

Vel ſic,

De grege ſume capræ maiores ruris alumnæ
Ex cerebro vermes, & ouis dato tergora circum
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulſo.

Democrates quum hæc audiuiſſet, expendebat quid tūc
deus loqueretur. quum autem ipſe profectus ad Theo-
gnoſtum Democratium nonageſimumoctauum annū
iam agentem veniſſet, oraculum huic denunciat: ille au
tem vehementer miratus dei prudentiam, vatis Pythiæ
obſcuritatem, & obliquum dictum, ſententiam oracu-
li manifeſtauit: gregariarum, inquit, caprarum caput na
turaliter multis vermibus iuxta cerebri baſim plenum
efficitur: ac ſternutamentis animali obortis, multi ver-
mes in nares capræ inſiliunt. Oportet igitur veſte ſub-
ſtrata, ne terram attingāt, illos excipere, vnum, vel tres,
& indutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. At-
que hoc ait morbo naturaliter aduerſari. ALIVD
ad idem, quod in libro Stratonis ſcriptum eſt: dicitur
autem Moſchionis. Aſini frōs cuti alligata, geſtatáque,
morbo liberat. ALIVD. Clauum ex nauigio con-
fracto exemptum, in brachii ornamentum latum con-
cinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & ſiniſtro bra-
chio circundato. Poſtquam autem ceruo viuo cor exe-
meris, oſſiculum, quod in eo explicato ceu carunculam
concretam arundine ſtatim ſine mora inuenies, ſiccato:
ac vbi reliquū proieceris, facito vt prædictū eſt: ac mi-
raberis. ALIVD. Linteum ex naue confracta, iam
attritum inueteratúmque, dextro brachio ad ſeptem
hebdomadas alligato: in quibus aliàs * & æger li-
berabitur. Concidet autem, ſi pilos aſini & mulæ in
ſuffitum offeras. Pyrethrum quum naribus ipſius inſpi-

A raueris, ſi quidē ſanabilis ſit morbus, ſternutabit æger:
ſin autem curari nequeat, non item. ALIVD. Co-
rallium ex cerebro aſini alligato. glycyzidis radicis, &
ſolani, declinante luna, granum vnum dato: primò autē
vnum, deinde duo, poſtea quatuor, donec quindecim
exhibueris. Iam chryſolithos probè facit: itē iaſpis, ae-
rium colorem habens, aut perſimilis callaïno, digito ge
ſtatus, idem præſtat. Hæc ſanè à veteribus dicta ſunt,
tanquam naturaliter, *hoc eſt, latenti natura*, efficacia.
At quæ nos edidimus, ſecūdum certam quandam viam
B & rationem, quàm Græci *μέθοδον* vocant, dicta ſunt: ac
conuenit peritum omni modo auxiliari, tum naturali-
bus vtendo, tum ſcientifica ratione, & methodo artifi-
ciali: quódque rectè dici ſolet, omni modo properandū
eſt vt longo morbo & prauo ægrum liberes. Mihi ſanè
omnibus vti placet: quia verò plerique hoc tempore in-
docti accuſant eos qui vtuntur naturalibus, caui ne con
tinuè iis quæ naturaliter operantur vterer, conatúſque
ſum artificioſa via & ratione morbos ſuperare: ac noui
non modò comitiales, ſed etiam alios morbos pleroſq;
C victu & medicamentis fuiſſe perſanatos. Quare etiam
nunc conſulo vt is qui velit comitialem euadere, hoc
potius nunc à me dicto victu, & medicamentis vtatur:
nec ſucceſſu fruſtrabitur. Iam efficax in commemora-
tos, etiam ſolare cyphi potum inueni, præſertim à pur-
gatione. Oportet autem ſemel propinare, deſinente lu-
na: idque facere dum in totum morbus fuerit diſcuſſus.
Nihil autem minus confert, vbi curatus quoque fuerit,
præſeruationis gratia ipſum porrigere, quouſque tutam
& firmam morbi liberationem videris, & nullæ ipſius
D reliquiæ ſuperſtites maneant. Quinetiam præcaueri in
comitialibus omnino debet ne vllo modo affectum ir
ritemus. Maximè omnium vitanda eſt cruditas, vt maxi
mum malum: in cœna, aut prādio, etiam ſuſpicio crudi-
tatis: item ne cibus tardè ſumatur, & bilis commouea-
tur, cauendum eſt. Adhæc fugienda potio ſtatim à bal-
neo, vt diximus, præſertim meraca: vina valde vetuſta,
& nouella admodum, adſtringentiáque: item lactis po-
tus, caſeúſque, & ſiquid ex lacte præparatur. necnon fœ-
tida. Inſuper vitandum ne ægri prorſus in huiuſmodi lo
E cis commorentur, ſuffimentáque plurimum odorētur,
neque è ſublimi defixis oculis diutius cernant: neque
admodum caput operiant, calefaciántque: præterea ne
in ſole immorentur, aut vbi ignis eſt plerunque: ad hæc,
ne in balneo tardius deſideant, & caput calida rurſus a-
qua abſtergant, concoctionéque non obita rurſus la-
uent. Inſuper ne à cibo dulce quodpiam eſculentum aut
poculentum aſſumant. Quippe hoc etiam affectum ir-
ritat, præcipuè in quibus flaua bilis ſtomacho innaſci-
tur. Nam hos temperato victu alere conuenit: non quē-
F admodum eos qui pituitoſum humorem congregant,
per illa quæ omnifariam extenuant humores, & calefa-
ciunt. Hæc ſiquis accuratè conſeruet & tueatur, non o-
pus habebit alio quoquam auxilio, & maximè illis quæ
dolorem mouent, periculúmque vitæ inferunt: nōnun-
quam etiam arteriæ ſectione, caluariæ aduſtione, & aliis
quæ cruciatum & ſupplicium magis quàm curationem
multis conciliant.

DE RESOLVTIONE PARTICV-larum, Cap. XVI.

G RESolutionis vitium, quod Græci *πάρεσιν* & *παράλυσιν*
nominare conſueuerunt, nihil aliud eſt quàm ſen-
ſus & motus priuatio. Differt autē ab apoplexia, quòd
ipſa quidem totius corporis ſenſus & motus abolitio,
cum principis animæ functionum noxa, & quodammo
do mors accidit: Reſolutio autem eſt, qua dimidia pars
corporis, vel vna emoritur, vel etiam particulæ quædā
neruoſæ obſtructæ, ita vt vel cerebrum, vel ſpinalis me-
dulla ab affectu ſit immunis. Vbi igitur prius animad-
uerteris vnde inceperit, & vnde cauſa prouenerit, ita tan
H dem curationem tentato. Fieri enim nequit vt qui cau-
ſam, aut quod ſit vitium, ignoret, morbum infeſtātem
poſſit excindere. NOTAE. Si igitur ex ſuperiori-
bus particulis quædam affecta fuerint, nempè oculus,
aut naſus, aut lingua, aut quædam in facie, cōſtat ipſum
cerebrum morbo eſſe implicitum, eíque primariò ſuc-

currēdum eſſe. Si igitur nulla ex prædictis partibus ſenſu, aut motu, aut vtroque læſa fuerit, neceſſe eſt, ſpinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipſo procedentium affectū eſſe, ſtatuere. Attēdito igitur diligenter quæ ſit pars affecta, & vnde initium trahat, aut à qua vertebrâ id aut neruo recipiat: atque illi curationem adhibeto: non autem, vt vulgò, ſymptomatibus tantùm obſiſtito. Itaque reſolutas particulas ſic internoſcere conuenit, animum ſcientiæ anatomicæ aduertendo. CAVSA reſolutionis. Cauſam reſolutionis effectricem magna ex parte internoſcere licet ex craſſo, viſcoſo, frigido, interdum etiam terreſtri & melancholico humore conſtitui. Sciēdum eſt autem, vitium hoc ex qualitate calida aut ſicca proficiſci, vbi calida intēperies ſanguinem & humores nimium torrefecerit: ſimiliter etiam ob frigidam qualitatē ſolam. Quoniam igitur cauſa diuerſa eſt quæ reſolutionis affectum pariat, inſpiciendum internoſcendúmque diligenter eſt copiáne ſit an qualitas ſola: non parum enim intereſt. Si nanque copia & craſſities, neceſſe eſt adhibere quæ extenuāt, & humoris qui reſolutionem excitarit, vacuationem moliuntur. At ſi qualitas ſola fuerit calida & ſicca, tunc extenuantia calefaciētiáque, (omnia enim eiuſmodi natiuum humorem conſumunt) magis adhuc aſſant materiem, craſſiorémque reddunt. Liquet igitur cōtraria qualitati remedia inducenda eſſe, hoc eſt refrigerantia & humectantia omnia: ad frigidam verò neceſſariò ea quæ calefaciūt, applicari debent. Quæ quum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtēdum ſit, ab effectu qui ex copia prouenit, prius exorſi. CVRATIO. Si quidem igitur copiam ſanguinis ex notis deprehendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliam curationem vniuerſam adhibendam eſſe. Non enim conuenit in his multum ſanguinis, etiamſi abundet, detrahere: ſed ad auxilia potius quæ locis inducuntur perueniendum eſt. Si nanque in facie affectus conſtiterit, ante omnia capiti proſpiciendum eſt. Conſtat enim principio affecto, meritò etiā faciei partes oblæſas eſſe. Neceſſariò igitur omnia quæ caput euacuāt, ipſúmque recrementis liberum reddunt, adhiberi debent: quemadmodum apophlegmatiſmis, quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtendum eſt quæ extenuare & aperire poſſunt. Quòd ſi pituitoſior ſanguis fuerit, iis quæ pituitam per os educunt: ſicut etiam quum magis melancholicus, illorum vſus eſt quæ hunc humorem emoliuntur. Optimè verò ad vtraque facere poſſunt & catapotia quæ ex colocynthide parantur: quorum deſcriptio hæc eſt.

Catapotia διὰ κολοκυνθίδος.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, ſingulorum vncia: euphorbii ſemuncia: veratri nigri vncia: bdellii, gummi, ſingulorum vncia: nitri Alexandrini ſemuncia. His ſemper vtitor quū humorem melancholicum aut pituitam purgare volueris. Nihil enim adeo humores ex alto euocare, & neruos laborantes capútque expurgare poteſt, vt horum catapotiorum compoſitio. Sufficit autem ex eis vſque ad ſcrupulos quatuor, aut ſex, pro ægri viribus, exhibere. Ad integrum verò modum veniendū non eſt, ſed paulatim à duobus aut tribus ſcrupulis exorſi, ipſa porrigemus. Si igitur affectus recens fuerit, æger autem ſæpe facilis ad vomitum, medicamentorum potionem auerſetur, nullum aliud præferendum, ſed his vtendum eſt. Nam præter id quòd non facilè euomuntur, materiam quoque citra moleſtiam purgant, & commodè ex alto euocant. Arbitror autem nullum ſtatim alio remedio opus habiturū, ſiquis ipſis rectè vti poſſit. At ſi affectus longo tēpore ægrum moleſtarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, ſed his cōtumaciter reſiſtat, etiam omnibus potius quæ aperire & extenuare poſſunt, vti couuenit. Vbi verò materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentum hiera aſſumi debet, quæ à me paratur, quum ſit præſtantiſſima & tuta, periculíque expers: deſcribitur autem in hunc modum.

Hiera tuta, *hoc eſt, quæ ſine periculo ſumi poteſt.*

Aloes ſcrupuli quatuor: *in alio octo*: folii ſcrupuli

A decem: agarici ſcrupuli octo, *in alio exemplari decem*: polypodii ſcrupuli octo: piperis albi ſcrupuli quinque, piperis longi ſcrupuli octo, piperis nigri ſcrupuli quinque: caſiæ ſcrupuli octo: opoponacis, amomi, croci, ſagapeni, caſtorei, ſingulorū ſcrupuli quinque: ſcammonii lacrymæ ſcrupuli decē: ammoniaci ſuffiminis totidē: petroſelini Macedonici, ariſtolochiæ, veratri, ſingulorum ſcrupuli quinque: marrubii ſicci ſcrupuli octo, chamæpityos, bdellii, colocynthidis, ſingulorum ſcrupuli octo. Integrum antidoti modum, ſi quidem
B abſque melle habes, dato ſcrupulos ſeptem: ſin autem cum melle, ſcrupulos duodecim, aut paulo plus minùſve. Non oportet autem adiicere extrinſecus alterius ſcammoniæ, modo. Multi nanque arbitrati ſe promouere medicamentum ad euacuandum, ita faciunt, ignari quòd inutile magis ipſum reddunt. Non enim volumus id protinus ad ventrem deferri, ſed potius in membra diſtribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare: item meatus dilatare, vt obſtructiones neruoſorum adaperiantur, & ſpiritus qui in
C ea mittitur, purus ſuppeditetur. Quare medicamentum vacuatorium efficere non licet, præſertim in pituitoſis, ſed contrà ex ſcammonia adimere conandum eſt, augere autem potius colocynthidis pondus. At totus modus potui ſtatim à primo die dari non debet, ſed partiri in tria, exhiberíque primùm drachma: deinde tribus diebus interpoſitis, drachmæ duæ, admixta ſalis hemina: piperis autem minus, quod ſit admodum ſubtiliter detritum. Conſilium enim nobis eſt vt medicamentum (ſicut diximus) diſtribuatur, nō ſpiſſetur. Quum paucis
D diebus ſalem ægro differre iuſſeris, dato ruſus ei tres drachmas, deinde rurſus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipſi drachmas quatuor: ita nanque iuuabis ægrum, & ſimul medicamenti vim, ac quanta qualiáque efficere ſoleat, admiraberis. Vulgares autem ipſum occultant, ignorantes ipſius vſum. Scire verò licet quòd ſi vires ægri robuſtæ ſint, vereri non oporteat quinque drachmas exhibere, interdum etiam ſex: magiſque ſi æger omnibus ex æquo humoribus ſcateat, *qui Græcè plethoricus dicitur*, ætate vigente, & temperamento humi-
E dus ſit. Ita curandi qui reſolutionem ex humidorum viſcoſorúmque & craſſiorum humorum copia ſuſtinuerunt.

Si reſolutio ex ſola fiat qualitate.

At ſi non copia, ſed qualitas potius cauſa fuerit morbi effectrix, vbi quidem ſiccitas ſimul cum caliditate infeſtat, refrigerantibus ſenſim & humectantibus potionibus & cibis vtendum magis conſulo: vt cremore ptiſſanæ, aut auena, aut chytro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus. Admiſceatur autem his tum aſpara-
F gus paluſtris, tum radix apii. Aues comedantur propè omnes, præter nimium pingues, vel quæ in paludibus aluntur. Inter piſces, nimirum ſaxatiles potius: teſtacea verò deuitentur, præter pectines & erinaceos. Interdicantur etiam legumina omnia, præſertim halica. Inter fructus, pomaceos vniuerſos comedant, magis ficus, vuas, ſemen peponum, & mala: punica verò, perſica, duracina, ſycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea, caueri debent. Summatim, vniuerſus victus qui refrigerare ac contemperare poteſt: præterquam quòd nihil admo-
G dum recrementitium aut craſſi ſucci habeat. Vinum bibant aquoſum, & non adeo vetuſtum, vt quod magis exſiccet, & neruos offendat. Quare etiam vinis factitiis interdicatur, præterquam roſato & violato. at ſi fieri poſſit, etiam citra vinum æger degat, ſola tepida aqua vſus: id multo quoque melius eſt. Bibant autem qui aſſueuerunt, etiam in medio cibi, aquam frigidam cum vino. Talibus igitur purgans aliquod medicamentum præbere commodum non eſt. vniuerſa nãque ipſis inimica ſunt, præſertim hiera, & quæ euphorbio conſtant. Nam
H præterquam quòd nihil iuuant, ſiccitatem neruorum adhuc magis augent. Noui ſanè ego quendam reſolutionem ex mœrore, multa ſolicitudine & inedia expertum: deinde ſumpta hiera, adeo læſum vt totus ipſe immobilis fieret, & propemodum interiret: niſi in contrarium mutatus fuiſſet, & humectantibus omnibus tum

potionibus, tum cibis, & aliis quæ temperatum ipsum reddidissent, vsus fuisset: maximè verò balneis compluribus, vnctione ex hydrelæo, mutatione aeris téperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram procliuis, à medicaméto nimirum excitatus, & qui flauam bilem collegisset. Hac sanè ratione, si qualitas fuerit præfertim intemperies calida, vitari debent cibi acriores: adhuc autem magis quæ medicatem vim purgantémque obtinent. Nam præter id quòd nihil inueniunt quod ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem regenerant. Pari modo etiam in frigida intemperie præditis, medicamentis purgantibus vtendum non est, quũ solo victu tales curari possint. His igitur & vinum moderatum vetustius, allia, porra, tum per se, tum cum sale comesta, apium, petroselinum, daucus, item quæ piper recipiant. adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præsertim circa stomachum adhibitæ: quale est etiam Marciatum. habet enim medullam ceruinam, styracem, & neruos vehementer iuuare potest: quemadmodum oleum quoque rutaceum, & cum ipso, & cum alio, refrigeratos neruos probè excalefacit. Sin autem morbus in vetustatem incidit, etiam aquæ naturales, *hoc est, quæ sponte sua calidæ ex terra prosiliunt*, quantum ad frigiditatem attinet, sunt ipsis accomodæ. Verùm diu eis immorandum non est: neque bis die lauandum, sed permitten dum vt in frigidum quoque solium descendant, ne ipsi suprà modum exsiccentur, sed mediocriter etiam adiumento quod ex ipsis prouenit, fruantur. Ita sanè resolutioné quæ propter intéperiem accidit, pro viriũ ratione curare conuenit. Cæterùm autem deinceps explicemus, quibus remediorum auxiliis, in quibus corporibus ad morbum depellendum vti magis expediat.

De oculorum resolutione.

Quòd si igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, (vt diximus) prospiciédum est, apophlegmatismis, perfrictionibus & reuulsionibus, cucurbitulas in posteriorem capitis partem adglutinando, trahendo, & scarificando, si copia subiecta requirat. At si affectus remanet, etiam dropaces superciliis imponantur: quippe trahunt ex alto, calefaciúntque partes affectas, & recreant: necnõ scirrho induratas excitãt, remolliúntque, vt musculi refocillati in naturalium actionum memoriam reuertantur. Porro vtantur etiam succo betæ, cum melle ipsum naribus infundentes. Item succus anagallidis bene facit. Quinetiam ad sternutamentum prouocandum efficacibus medicamentis hoc in affectu vtendum est: herba lanaria præsertim, *quæ Græcè struthion appellatur*: vel euphorbio cum castoreo, vel tribus simul coniunctis.

De labro resoluto, aut gena.

At si labrum resolutionem expertum sit, aut gena, aut maxilla, apophlegmatismis potissimùm vtendum est quæ staphide agria, mastiche & pipere constant: item perungere iis quæ ex sinapi fiunt, confert: necnon pastillis qui hyssopum, aut pulegium, aut piper recipiũt. Hæc valent vt acriora, & emortuum sensum reuocant. Prodest ipsis etiam nucum pinearum crematarum vapor. permittendum autem est vt affecti vaporem hunc inspirent. valde enim hoc facientes adiuuatur. Quòd si morbus inueterascens copia infestare videatur, etiam venas sub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc est auxilium qui in faciei particulis resolutionem experiuntur. Vnctionibus autem vtaris ex castoreo, medulla ceruina, & styrace confectis. Omnibus hoc auxiliatur, præsertim resolutionem in maxillaribus musculis expertis. In aliis verò regionib⁹, vt manu, stomacho, aut vesica, non solùm hoc, sed etiam Lysiponium dictũ valde efficax est remedium, cuius scriptura hæc est.

Scriptura Lysiponii.

Castorei, euphorbii, piperis, singulæ vnciæ: suffiminis ammoniaci, opoponacis, galbani, singulorum vnciæ duæ: medullæ ceruinæ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ sex: ceræ libra: olei veteris tantundem: olei taurini, irini, gleucini, cyprini, singulorum vnciæ tres. Hoc auxilium est vtilissimum ad omnem resolutionem, & per se & cum rutaceo oleo. Epithematis autem, tum eo quod διὰ δαφνίδων, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo

A quod cõstat casia, vel sampsucho, vel cachryi. Et in summa iis vtendũ est quæ ex alto euocare humores, & cruẽtare cutem possunt. His etiam in coxendicibus affectis, neruis difficulter sentientibus, & in iis qui stercus retinere nequeunt, vti decet. Iam verò iniectiones quæ ex euphorbio, castoreo & nitro constant, item quæ allium rutam & cuminum vnà cum oleo incocta habent, istis opitulantur. At si musculi sedis resolutionem sustinuerint, per insessus ipsis & suffimigia succurrendum est. Ad hanc rem præstantissimus est lapis molaris: oportet
B autem ægrum vestimentis contectum, infundibulo ipsi subiecto vaporem ascendentem excipere. Lapis verò vbi ignitus fuerit, vino aspergatur. His & similibus remediorum auxiliis, solo vsus modo immutato, in affectis particulis vtendum est.

DE MELANCHOLIA, Cap. XVII.

Non vna quædam melancholiæ causa est, neque vnus humor vitii parés, sed plures, & alias aliter mutati. vnde neque omnes eadem symptomata sustinent, neque similiter eisdem imaginationibus agitantur,
C sed alii ipsorum rident semper, & cum hilaritate imaginantur: alii cum ira & contentione, iis qui phrenitici appellantur, ea in re consimiles: quidam ipsorum cum torpore multo ac segnitie, vt ipsi loqui nolint, stultorũ modo, quos Græci vocant μωρούς. nõnulli opinionibus addicti sunt, & se futura prædicere arbitrantur. hi verò mortem desiderant: illi iugulari optant, alii metuunt. Atque ex his quidam ipsorum interualla morbi tempo ribus quibusdam habent, vt etiam cõsueta administret: alii in continua dementia sunt. At nõ solùm variis qui-
D busdam motibus symptomatum ipsis oborientium dif ferunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi quidem solùm ipsum cerebrum morbo affectum habent, illi verò etiam reliquum totum corpus: alii autem ventrem solum, & præcordia. Quoniam igitur causæ melancholiæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quæque infestant has accidentia, ideo conueniens studiosis existimo vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accuratè nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mede
E ri rectè, tum morbum superare, etiamsi difficilis fuerit, poterimus. SIGNA melancholiæ ex sanguinis copia nascentis. Internosces autem melancholiam ex copia sanguinis fieri, primùm sanè si ad ipsum ægri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigróque colore, & habitu tenues, multo facilius quàm candidos & crassiores, melancholia corripi: adhæc eos magis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia & mœrore plurima ex parte transegerunt. Adhæc interrogare conuenit num ali-
F qua solitæ vacuationis retentio obuenerit, in viris quidem sanguinis per venas ani, *quæ hæmorrhoides Græcè dicuntur*, profluentis: in mulieribus autem, menstruæ purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, facies quoque inspici debet, num multo quàm antea rubicundior sit, venæque magis turgescant, & intétæ sint. Hæc enim si deprehenduntur, sanguinis copiam, quæ vapores ad caput transmittat, suspicari oportet. Sin autem quædam vanarum imaginationum interualla ipsis obueniant, vt etiam consueta quoque opera aliquantis-
G per velint attingere, adhuc magis tum melancholiæ speciem accidere suspicabimur, quum ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendátque cerebrum. Ac simile quid ægris contingit cuiusmodi iis quibus oculi suffunduntur, accidit. Quòd si cum risu vanæ imaginationes oriantur, humorem qui offendit, non admodum vitiosum esse, & rodentem, sola autem copia nocere. CVRATIO. Si igitur notatio, id quod offendit, sanguinis copiam esse, tibi suggerat, atque ob hanc, talem melancholiam superuenire, dum va-
H pores inde (vt diximus) spiritum animalem turbidum reddunt, & eiusmodi excitãt imaginationes, ante omnẽ aliam curationem, sanguinis missio adhibenda est. Differendum enim hic non est, quum metus sit ne, dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterẽt: vel etiam lõgius immorati, ventriculos ipsius

interiores obstruant. Paucis itaque diebus, vbi ægrum cibo boni succi & temperato traduxeris, nequaquam concedens vt carnes & ea quæ sanguineum humorem generare possunt, omnino assumat, ad sanguinis vacuationem venito:& si vires robustæ sunt, quantum satis esse putaueris, statim detrahito. Frequenter enim vniuersa euacuatio efficit vt nonnihil etiam spiritus qui vapores transmittit, euacuetur & dissipetur. Sin autem vires multam prima vice euacuationem non tolerant, necesse est tunc non modò semel, sed etiam bis,& sæpius, quantum licet, paulatim auferre. Quòd si à brachio vacuatio fieri nequit, tentandum est eam à poplite & tali partibus moliri. atque hoc magis in muliebribus corporibus faciendum est: quippe menstruam purgationem prouocat. Quum autem venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ commemoratis locis subiacent, incidere tunc oportet. nam ad affectum prædictum sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacunque parte sanguinem detraxeris, quum etiam omnia simul vacuentur: quemadmodum diuus Hippocrates ait, Confluxus vnus, conspiratio vna, omnia consentientia. CVRATIO melancholiæ ex infarcto impactóque sanguine ortæ. Si humoris sanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in fronte secato. Nam post totius corporis vacuationem, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquam totum corpus recrementis liberum reddideris, offendes magis quàm iuuabis, copiosiorem materiam ad locum affectum attrahens. Hac sanè ratione iis qui ex sola sanguinis copia melancholia laborare inceperunt, mederi conuenit, vbi nondum ad rodētem, acrem aut biliosam, aliámve quandā humoris intemperiē manifestò immutatus fuerit. Nam si horum aliquid sustinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contrà feras ac furiosas admodum accessiones expetiūtur. Quare per initia affectum excindere tentandum est. inueteratus enim, & veluti in naturam conuersus, incurabilis propemodum euadit:& tali morbo affecti, nō melancholia tantùm laborant, sed etiam per circuitus insaniunt. Nihil enim aliud est insania quàm melāncholiæ ad maiorem feritatem intensio. INDICIA melancholiæ quam sanguis acrior biliosiórque excitauit. Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, sed magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Quòd autem ægri iracundi magis turbidique & minus placidi sint, id bili, non autem sanguini tribuendum est. Cæterùm quod temperamentum ægri calidius sit, & siccum, ætas vigens, quódque victus præcesserit calidior & acrior, aliáque his cognata, clarius tibi indicabunt, sanguinem ad biliosiorē magis naturam esse conuersum. Nam humores diuersis modis commouentur, & aliàs aliam qualitatem recipiunt. Siquidem in bilem cōuertuntur multa inedia, continuo salsorum ciborum esu, aut validis curis: ad sanguineum autem humorem magis vergunt, ex largioris vini vsu, & quodam valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin autē duos quoque humores superare contingat, vtrunque horum accidens oboritur. interim nāque rident ægri, interim ferocius loquūtur, & aliàs alios motus, interualláque & accessiones habēt: quemadmodum in febribus accidit quæ circuitu mouentur: atque in his nonnunquam hoc humore cerebrum repleri, nonnunquam illo, pro diuersis ipsorum mutationibus, motibúsque. CVRATIO melancholiæ quæ à biliosio & acriore sanguine nascatur.

Si igitur ex his quæ diximus indiciis, bilē sanguini in vasis admixtam esse suspiceris, ad ea quæ huiusmodi humorem vacuant, statim veniendum est. Hoc autem probè facies, ac purgatio tibi commodè succedet, si paucis antè diebus homini cibo temperato & humidiore nutrito medicamentum ad bilem ducēdam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facilè cedet, ita vt vincatur potius quàm illius vim euincat. Nam vt in crassioribus humoribus cibi qui extenuant & calefaciunt, vtiliter adhibentur, ita etiam

A tales eisdem ad euacuationem magis idonei reddētur. Vbi verò eos qui à bilioso sanguine infestantur, humido (vt diximus)& tēperato victu alueris, medicamentū exhibeto. Sit autem picra, quæ recipit liquorem scammoniæ: verùm picræ quidem scrupulos sex, scāmoniæ verò liquoris siliquas octo, aut paulo amplius minúsve ponito. Quòd si æger medicamentum solutum nolit assumere, fiant catapotia: sin hæc quoque per se inuitus capiat, vino, aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli membrana leuiter aperta, in medio illa coniiciantur. sic
B enim æger sine molestia & placidè omnino ea accipiet. Cæterùm si tali dato medicamento corpus non abundè satis vacuatum esse deprehendas, post paucos dies, & victum humectantem rursus adhibitum, balneo vtitor, & quiete: ægrúmque iterū purgato, aucto paulo magis medicamenti pondere. sic enim optimè feceris, in quibus melancholia non ex sanguine in biliosam naturam conuerso, & plus satis excalescente, & toto fere nimis adusto prouenerit. Qui enim calidioribus antidotis aut
C purgationibus in tali melancholia vsi sunt, præsertim hiera, ægros magis furiosos atque insanos reddiderunt, dum sanguinem ad siccius & acrius conuerterent. Præstat igitur tales simplicioribus adhuc medicamentis, quæ corpus totum nequeant calefacere, repurgatos, humectanti cibo permittere. Nouistis autem vos, me quoque plerosque ita laborantes, victu potius quàm medicamentis vsum persanasse. Verùm esto cibus (vt summatim dicam) ptissana potissimùm, quæ manè cum granis ipsis, aut circa horam secundam assumatur: in pran-
D dio, etiam pisces saxatiles, gallina cohortalis, atque alia quæ volatu fidunt, præter palustres: item ex testacea cute præditis, pectines, astaci & erinacei: inter olera, lactuca & intybus, omni modo comesta, adhæc malua: alia verò omnia vitentur, præsertim brassica, & agrestia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla: similiter etiam inter vuas, dulces, & dura carne præditæ: ex malis, quæ non astringunt. Ficus autem vitentur, aut modicè assumantur: atque hæc sunt omnia. nam talia fere non posse obesse, vsu probauimus. At ex placentis vniuersis assumere quid, prorsus cauendum
E est: item quæ ex garo & caseo præparantur. Nam omnia quæ in hunc modum cōficiuntur, biliosum humorem magis augent, & nimis exassant. Vinum (si vsus quoque postulauerit) Chrysatticum, eiúsque modicum, propinabis. Huius inopia, præferri debent quæ nihil astringens habent, ne ipsa ad caput vapores transmittant. Huiusmodi sanè victus ipsis præscribatur. Etenim si quid ex particularibus desideretur, hoc quoque medicus intelliget, iis quæ dicta sunt, prudenter adiiciet: atque per se
F inuenire poterit num carnibus & balneis æger indigeat, aut augens aut minuens quantitatem non nimis subitò.

De balneo.

Dulcium balneorum vsus, siquid aliud, ipsis opitulatur. Aliam nanque partem bilis discutere, aliam humidorum qualitate contemperare, totum verò corpus aqua calida superfundere, caput tepida potius, & luteis ouorum abstergere, ac vniuersum sanè corpus hydrelæo, caput autem rosaceo vngere conuenit. Aer quoque
G sit temperatus, pari modo calidæ labrum: atque ægri in eo immorentur diutius, ac in calidam descendere cogantur: omnino etiam, si æstas fuerit, in ea diutius insideant. A balneo non statim bibant vinum, sed aquam tepidam: atque ita vt antea prædiximus cibum sumāt. dormituris, rursus tepida offeratur. Hoc sanè victu eos qui ex bilioso sanguine & calido admodū melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum verò est, veteres in capite talium melācholicorum, cucurbitulis & pulueribus acrioribus vsos fuisse, cruentare ipsum cupientes: alios etiam hirudinibus: nos autem in
H omnibus huiusmodi, talia fugiamus. Nam præterquam quòd nihil ipsos iuuant, adhuc etiam magis intemperatos &859 cciores reddunt. Tunc autem ista fieri debent quando materia violenter ad cerebrum profecta & crassior impacta fuerit, vt aliis cedere medicamentis repugnet.

De melancholia quæ à sanguine melancholico nascatur.

Accidit igitur, nonnullos melancholia potissimùm laborare, quum sanguis plus satis adustus, vapores immoderatius capiti transmittit, animalémque in eo spiritum permutat. Vapores autem à melancholico potius humore excitari inde nosces quòd æger tristitia præter rationem, mœrore & metu afficiatur, optétque mortẽ, & auersetur eos qui maximè videntur esse amici: suspicionésque falsas habeat, quasi nonnulli velint eum interimere, aut gladio arrepto, aut medicamento exhibito. Nouimus autem eiusmodi humorem etiam alias infinitas, peregrinas & multiplices imaginationes inducere posse, & quòd alii se vas fictile esse putent, alii corium, alii gallum etiam, vt vocem illius imitentur: quemadmodum alii lusciniam se esse credant, & plorent quòd ityn perdiderint: alii verò quòd cælum gestẽt tanquam Atlas, ac metuere dicant ne collabatur, & non solùm illum, sed etiam omnes simul conterat. Ego mulierem vidi quæ ea imaginatione vexabatur vt mediũ manus suæ digitum constringeret, tanquam in ipso totum gestaret orbem. Plorabat autem illa quoque, verita nequado digitum suum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia statim interirent. Iam alios plerosque vidimus, quorum superfluum est, fortè etiam supra vires nostras, omnium velle meminisse: verùm hæc apposuisse sufficiet quæ iis potius qui à melancholico humore originem morbi trahere inceperunt, solent euenire. Quapropter si morbus ex tristitia aut solicitudine quadam præcedente, aut alio animi affectu cœperit, cõsiderare tunc oportet imaginationis speciem, aut rationem, aut aliud quiddam eorum quæ subitam mutationẽ efficere possunt. Plurimi nanque sic curati sunt quodammodo, vel quum vidissent audiuisséntque ea quæ consequi desiderabant. Ita ergo Philodotus medicus quendam qui sibi caput amputatum esse, quòd tyrannus factus fuisset, putabat, casúmque deplorabat, curauit: imposito repentè capiti ipsius plumbeo pileo, vt grauitatem sentiens, caput se recepisse rursus putarit, gauisúsque sit plurimum, atque ideo vana imaginatione liberatus. Iam mulierem quidam curauit melancholia laborantem, hoc pacto: quum putaret illa serpẽtem se deuorasse, vomitum medicamento citauit, atque in id quod reiectum fuit, paruam bestiam per omnia imaginationi illius, & descriptæ à vana imaginatione feræ similem imposuit. Quare huius quoque affectum, quia ob tristitiam eius quod putarat, euenit, gaudium nimirum subitò accedens dissoluit. Adhæc aliam quandã, ex longa viri peregrinatione, melancholia correptam, & iracundè omnibus respondentem vidi: sed & ipsa eodem modo sanata fuit. nam maritus illius peregrè reuersus, nulli prædicens, neque aliquandiu differens, sed subitò ingressus, seipsum illi ostendit. Præter spẽ igitur ipsum mulier cõspiciens, atque ita amplexa, multóque gaudio affecta, subitò omni metu liberata est, rursúsque ad statum naturalem rediit, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur, nisi affectus longo alio tempore infestauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omníque artificio vtentem, præsertim vbi malum à manifesta quadam & veluti primaria causa occasionẽ habuerit.

De melancholicis iam inueteratis.

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitum abierit, nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quoddam artificium efficere, & ægrum iuuare poterit. Necesse autem tunc est & mentem arti adhibere, & considerare num à sanguinis missione, an à purgatione, vel etiam ab vtroque simul incipiendum sit: & si quidem vtrisque opus fuerit, sanguinis detractione prius vtendũ est. Post sanguinis vacuationem, ægri vires cibo boni succi & temperato, balneísque dulcis aquæ recreandæ: deinde sic recollectis ægri virib⁹, ad humorum noxiorum vacuationem veniendum. Paretur autem his purgatio ex epithymo, & modico sero lactis. Epithymi quidem sint scrupuli duodecim: seri lactis autem cochleare. quòd si tempus serum lactis non habeat, ex mulsa dentur. Paucis diebus interpositis, offerto rursus epithy-

A mum, adiiciens ei picram: sint autem epithymi scrupuli
sex, & picræ totidem. At si etiam post hanc purgationẽ
insaniæ & melancholiæ symptomata adhuc perseuerẽt,
nihilóque minus ægrum infestent, à nouem, aut longissi-
mùm decem diebus, ad valentius purgantia transito,
præcipuè hieram Galeni. hæc enim vtraque obtinet: va-
rios expurgat humores, citra molestiam & turbationẽ.
Purgatione autem facta, inspicienda rursus ægri mens
est: & si quidem melius habere videatur, (cognosces au-
tem hoc nimirum inde quòd metus & tristitia intempe-
B stiua iam cessarint, & moderatiores mansuetioré́sque
potius euaserint) audacter rursus eadem purgatione vti-
tor: iisdem nanque insistentes, curationem quoque ita
rectè peragemus. Quòd si hiera data, melancholiæ ima-
ginationes nihilominus infestare videantur, tunc si-
ne vlla cunctatione lapidem Armeniacum dare festi-
nato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum
album properasse, vbi affectum ab aliis purgationibus
nihil penè imminui conspicerent: verùm ego lapidem
Armeniacum veratro albo præfero: atque licet vten-
C tem ipso, experientia cognoscere quomodo præ-
terquã quòd efficaciter, etiam sine molestia & periculo
purget: quorum nihil veratrum album habere no-
uimus.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res postulat, non modò infrà per aluum, sed
etiam per vomitus purgationem fieri, lapidem illotum
exhibere conuenit: sit autem modus ipsius, scrupuli tres
aut quatuor, aut paulo amplius minúsve, pro virium si-
mul & copiæ humoris noxii ratione. At si æger purga-
D tione per vomitum non admodum indigere videatur,
sed per imum ventrem totum vitiosum humorem exire
conducat, tunc lapidem eluere oportet, vsque ad duo-
denas vices. Vbi enim sic fecerimus, neque turbationẽ
stomachi aut compressionem lapis excitare potest, sed
etiam minori cum molestia nigrum terrestrémque hu-
morem vacuabit, vt paucis præteritis diebus, adiumen-
tum ex eo nobis accessisse percipiamus. Dato autem ex
hoc scrupulos quinque, aut sex vtplurimum, ex aqua te-
pida, semper ex cognatis dictis coniectura deprehendẽs
E an plus minúsve exhibere debeas. Quòd si ægrum etiam
bis adhuc requirere suspiceris, cum fiducia rursus exhi-
beto. Neque enim calorẽ habet aut siccantẽ admodum,
aut aliã quampiã ipsi insidentẽ amarã & venosam qua-
litatẽ, vt æger ideo medicamẽtũ bibere detrectet. Sin au-
tem nonnulli humidũ aliquod medicamentũ sumere
auersentur, (multi enim in totum nõ sustinent solutum
medicamentum assumere) in catapotia lapidẽ redigere
oportet. Si verò libet, etiã picræ aliquã insignẽ partẽ ad-
misceto, aut etiã ex aliis quibusdã quæ purgationẽ ma-
F gis promoueant, & non renitantur. Ne autem is qui pa-
rare velit horum confectionem, inquirendo laboret,
visum mihi est ea de causa etiam horum compositio-
nis meminisse. habet autem in hunc modum.

Descriptio catapotiorũ ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia: epithymi semuncia: agarici scrupuli
quatuor: lapidis Armeniaci scrupuli quatuor: scãmoniæ
vncia: caryophyllorũ grana viginti. Contusa excipian-
tur rhodomelo, aut succo citrii, aut rhodomelite: den-
tur scrupuli duo, plurimùm quatuor. Notandum verò
G est, hæc, præterquam quòd stomachum corroborant, si-
mul etiã varios humores, præsertim terrestrẽ & melan-
cholicum, citra molestiam purgare posse. Idẽ igitur la-
pis (vt diximus) & potus, & in catapotia redactus, ad pur-
gandũ est efficax. Nec amplius quærendũ est num suffo-
catio quædã aut syncope subsequutura sit, quemadmo-
dum id ex albo veratro fieri contingit. Neque necesse
est nos antea ægros præparare medicamentis quæ metu
suffocationũ assumere consuerunt: quorũ amplius nunc
meminisse opus non est: illa verò admonẽdi gratia scri-
H bimus, quæ etiã nunc facere solemus in consuetis ma-
gna parte purgationibus, vbi illæ plus minúsve moue-
ri videantur. Si igitur minus quàm par est purgauerint,
mulsam dare conuenit, & tẽpore interposito hoc victu
nutrire, aut cremore ptissanæ, aut pane, aut colũbæ iure,
aut gallinacei, quod non multum olei adiectũ habeat.

Sin autem

Sin autẽ purgationẽ copiosiorẽ fieri cõtingat, vt etiam conuulsiones superueniant (multis enim hoc accidit) & si nõ animaduersione dignum quid euacuatum fuerit, quòd ægri neruos habeant natura ficciores imbecillioresque, aquam liberaliter superfundito, multóque vtitor hydrelæo, ac panem ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin autem aquam frigidam bibere cupiat, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiam malum Punicum, mala & pira ante cibum, & gallinarum ventres. Vbi verò nutrieris, quies & somnus ægro indici debent: postquam vires receperit, ad balneum ipse ducendus, quòd aerem habeat temperatum: concedendumque vt non modò in calidæ solio, sed etiam frigidæ labro diutius immoretur. At vestimentis indutum rursus ipsum nutries pane ex vino aut omphacomelite, *quod ex uuis semiacerbis & melle despumato paratur.* reuerso autem domum permittendum vt conquiescat, & omnino obdormiscat. quippe hoc semper omnibus purgatis euenire consueuit: præsertim autem iis qui largius vacuati fuerint, vt tum suauius, tumaltius obdormire cupiant. A somno vires ipsorum recreare oportet, & permittere vt cum amicis familiaribus colloquantur. Atque vbi ipsos consentanea respondere deprehendis, ratiocinationésque firmas habere, & barbaricũ morẽ deposuisse, adhuc etiã magis copiosum alimentum porrigito, perdices, gallinas, phasianos, qui non sint pingues, & passeres similiter. Vitentur autem omnia esculenta quæ in paludibus proueniũnt: ex piscibus, cetacei, præterquam saxatiles. Postquam verò cibo boni succi vsi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rursus secundum tres aut quatuor dies olera deinceps assumant, intybum, lactucam, maluam, & palustres asparagos moderatè. Abstineant autem brassica, & omnibus quæ melancholicum humorẽ pariunt, vt eruca, sinapi, allio. Ex carnibus bubula potissimùm, & ceruina, ac omnibus summatim ferinis: item panibus sordidis, garo, & vinis vetustis, austerísque. Sic iam ægrum victu, & balneorum vsu vires recreare, loca mutare, intimis conuersari amicis, ac facere quæ etiam prius ipsi grata erant, & spectaculis interesse permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni succi & benigno, aliáque animi oblectatione, toto corporis habitu corroborato, mutatóque, furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quòd si reliquiæ quædam ipsis supersint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repetere, initium à primis faciens, à quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quòd etiamsi affectus difficilis & propè insanabilis existat, iisdem ipsis insistendo peritè, & vt rationi consentaneum est, omni tamen ægrum morbo amaro molestóque liberabis.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber II,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE CVRATIONE OCVLORVM, Cap. I.

ETSI iam in aliis quibusdam libris oculorũ vitia persequutus sim, quomodóque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ atque curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsúsque horum modum & confectionem: hîc tamen similiter eadem quoque summatim & breuiter perstringere, operæpretium mihi visum est, vt ne, qui in hunc de medendi ratione librum inciderint, aliunde quæ oculis conducunt colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primùm docere conuenit quomodo vniuersa internosci debeant, deinde curationem subiungere. Quare nunc à dolore qui oculis accidit exordiemur. nihil enim adeo excruciat vrgétque artem ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igitur vehementiores acrioresque dolores oculos comprehendant quàm vt æger ferre queat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, vt plerique, confidas. Multi nanque opium quoque instillare ausi, præterquam quòd nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eam considerando, ita quoque curationis speciem definire. non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorem potest excitare, necnon qualitas: subinde verò etiam vtrunque, & qualitas simul & quantitas. Videndum porro est vnde id quod influxit procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite: item, vtrum per arterias an à venis, vel vtrisque profluat. Adhæc, quale vtique sit quod influit. vel enim sanguis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatulentus est, quod influxerit: præterea humor noxius, vnúsne sit an duo commixti. Fieri enim potest vt vnius tantùm influxus inflammationem dolorémque vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accommodare oportet: præcedat autẽ internotio, quæ ad rectam curationẽ deducit.

QVOMODO sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur. Sanguineum itaque humorem influxisse, ac inflammationem concitasse, ex specie ac forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra & sanguinea sunt, facies rubens & tumidior, venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad consuetas actiones. Quòd si præter hæc neque lacryma rodens & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato. CVRATIO. Si igitur sanguis caũsa tibi inflammationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cum sanguine, etiam purgationem paulo post sanguinem dimissum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidem iis quæ non rodunt, & lenissimis: extrinsecus autem illis quæ concoquere inflammationes possunt, quorum etiam compositiones vobis exponemus. DE REMEDIIS quæ extrinsecus imponuntur. Lac muliebre cum vitellis ouorum & rosaceo superimpositum, mirificè lenit, inflammationésque oculorum admodum feruentes concoquit. Similia præstant etiam violæ folia. Ad maximas autem inflammationes tumidiorésque bene facit & crocus cum mica panis, luteísque ouorum, ac rosaceo. Idem faciunt etiam palmulæ, præterquã quòd fluxionis cursum sistũt, cum meliloto, croco, glaucio, ouorum luteis septem feruefactis, & oleo rosaceo.

AD VEHEMENTES dolores, & maximas epiphoras. Rosarum recentium drachmæ quatuor, croci drachma: excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure. DE COLLYRIIS. Cataplasmatis igitur in inflammatis extrinsecus vtendum est. quæ verò illini & instillari debeant, hæc sunt: verùm scire priùs oportet ea quæ inflammationem experiuntur, mitigatoriis, lenioribúsque & non reprimentibus collyriis demulcenda esse: deinde etiam quæ reprimere possunt, sic adhibenda vt primum quidem admisceamus ea teneris ac mollibus, postea verò cõcoctione

facta, etiam sinceris. Quum enim feruor inflammationis & multa asperitas finierit, ægri citra molestiam quoque astringentia ferre possunt. COLLYRIVM mitigatorium Trypherum, ad eos qui collyriorum rosionem ferre nequeunt, præsertim ad affectus recentes. Cadmiæ combustæ, ex lacte muliebri restinctæ, (mihi autem melius visum est, prius lotam comburere, atque sic lacte extinguere) cerusæ lotæ, singulorum drachmæ sedecim, croci drach. tres, opii drachma, tragacanthi drachmæ duæ. Aqua pluuiali excipito: vsus est ex ouo. Facit etiam ad pustulas oculorum, *quæ Græce φλυκταίναι dicuntur.* ALIVD, & ipsum longè lenissimum. Cadmiæ drachmæ quinque, cerusæ drachmæ quatuor, pompholygis drachmæ duæ, opii drachma, tragacanthi drachmæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adiicitur. Hoc inflammationes admodum ardentes & dolorificas citra rosionem mitigare, plurimis constat experimentis. ALIVD egregium, quod breui paratur. Cadmiæ combustæ & asinino lacte extinctæ vnciæ quatuor, cerusæ vnciæ duodecim, terræ Samiæ (*quæ ἀστὴρ Græcis dicitur*) tragacanthi, mandragoræ, amyli hordeacei, lactucæ caulium succi, gummi, singulorum drachmæ duæ: opii drachmæ tres, ouorum duodecim albumina. ALIVD collyrium quod spongarium dicitur, ad maximos oculorum cruciatus, (celeriter enim mitigat) in hunc modum habet. Amyli, cerusæ, singulorum drachmæ quatuor, opii obolus, gummi drachmæ duæ. aqua pluuialis adiicitur: vsus ex lacte est. DE COLLYRIIS reprimentibus, quæ etiam monohemera dicuntur. Reprimentium collyriorum, & quæ *ab uno die* monohemera dicuntur Græcis, duplex quædam differentia existit. Maiora igitur ipsorum vim habent discutiendi & reprimendi moderatam, vt ipsa etiam ad incipientes lippitudines citra rosionem accommodari, tum instillando, tum inungendo, possint. Quare etiam imbecillioribus, & cæsiis oculis potius, mollique carne præditis, & mulierum faciebus inscribuntur. cuiusmodi sunt quæ ex lycio, croco & glaucio temperantur. Præter has igitur compositiones medicamenta vobis quæ valentiorem astringendi vim habent explicabo, vt etiam in diuturnioribus ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine & vehementiore, talia sunt idonea quæ ex vino parantur, quibus germina quoque oliuarum cum reliquis odoramentis quæ calefacere & siccare possunt, inieci. Quum igitur talis sit collyriorum differentia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes lippitudines conueniunt, prius agamus: deinde sic, quæ plus astringunt, & efficacius repellunt, persequamur.

COLLYRIVM reprimens mediocriter, monohemerum. Hoc, & Medicum, & *à dolore mitigando ἀνώδυνον* appellant. Repellit igitur per initia, si inungatur, & instilletur ex ouorum albumine, frequenter etiam quum lauamus: adhæc prodest ad epiphoras, acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim, & cicatrices etiam tenues abluit, vt mireris. Ego vtor hoc & puluere & collyrio cum ouo: sarcocollæ, glaucii, croci, singulorum drachma, tragacanthi drachma. aqua pluuialis adiiciatur. ALIVD. Glaucii drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma semis: aqua pluuiali excipiantur. ALIVD ad eadem præstantissimum, & vsu probatum. Rosarum tenerarum drachmæ quindecim, croci drachmæ octodecim, tragacanthi drachmæ septem, opii dolum non experti drachmæ duæ, spicæ nardi drachmæ duæ, gummi drachmæ septem: aqua pluuiali excipiantur. Ex iisdem illitum collyrium Nili, quod diarrhodon inscribitur, ad ardorem facit. ALIVD Musarium dictum, ex tomo Hieratica. Hoc quoque collyrium est præstantissimum, quod eãdem vt prædicta vim obtinet, nisi quòd fluxionum cursibus repellendis efficacius quàm illa existat. habet autem in hunc modum: Amyli drach. quindecim, glaucii drach. octo, sarcocollæ drach. quatuor, croci drach. duæ, myrrhæ drach. gummi drachmæ duæ. Ex aqua pluuiali vtitor. ALIVD, Polydeuci cognomento, quod nos sæpe sumus experti. Rosarum viridium succi quod sufficit: croci drachma, sarcocollæ drachmæ duæ, glaucii drachmæ quatuor, gummi drachma, opii drachmæ quatuor, tragacanthi drachma. Gummi contundito primum, adiecta tragacanthæ drachma. Glaucium, sarcocolla, opium, læuigata rosarum succo excipiantur. ALIVD collyrium quod Medicum vocatur, admodum strenuè repellens, statim per initia inunctum.

Glaucii drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma semis. aqua pluuialis adiicitur. Ego hoc abundè sum expertus, vt etiam si cum alio quodam mitigatorio instilletur. ALIVD siccum collyrium quod διὰ κρόκου dicitur, ad incipientes lippitudines.

Glaucii, sarcocollæ, croci, aloes, singulorum drachma. Hoc etiam vt præseruante vti oportet, quippe repellit omnem oculi turbationem subunctum. His igitur prædictis in eum modum vtendum est. repriment enim omnem turbationem si per initia sublinantur, & non diu inhæreant. nam diuturnior ipsorum vsus asperitates in palpebris excitat, atque in affectum pertrahit. DE COLLYRIIS quæ alio modo monohemera appellantur. Deinceps autem dicamus etiam de collyriis quæ alia ratione monohemera nuncupantur: quorum vis est valentior, magísque potest reprimere & astringere. quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exhulcerationem fiunt, & inflammationibus, vti oportet: quorum descriptio in hunc modum habet. PRIMARIVM monohemerum, quod *à uino* δι' οἴνου vocatur. Æris combusti drachmæ vigintiquatuor, cadmiæ drachmæ sedecim, lacrymæ papaueris drachmæ octo, croci drachmæ octo, myrrhæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadraginta. Vino Mendesio excipiantur. ALIVD giluum, quo vtor, Cerycium dictum. Cadmiæ drachmæ viginti, æris combusti drachmæ sedecim, opii drachmæ octo, croci drachmæ octo, acaciæ drachmæ vigintiquatuor, gummi totidem. ALIVD ad eadem efficax, cognomento Theophilion, habet hoc pacto: Cadmiæ drachmæ sedecim, croci drachmæ sex, myrrhæ drach. quatuor, nardi Indicæ drach. quatuor, acaciæ drach. octodecim, gummi drachmæ vigintiquatuor, æris combusti drach. sedecim, opii drachmæ tres. ALIVD, quod xerocollyrium vocatur, reprimens, hac mixtura constat: Cadmiæ, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ sedecim, æris combusti, lacrymæ papaueris, myrrhæ, singulorum drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. ALIVD collyrium reprimens, admodum generosum, monohemerum. Stibis eloti drachm. octo, cadmiæ drach. octo, æris combusti & eloti drach. quatuor, aloes drachmæ tres, myrrhæ drach. quinque, acaciæ rufæ drach. duodecim, opii drachma. Vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus, postquam toti corpori prospectum fuerit. COLLYRIVM quod magnus Hermolaus dicitur. Æris combusti drachmæ octo, cadmiæ totidem, spicæ nardi sesquidrachma, croci drachm. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drachm. octo, lycii Indici drachm. duæ, acaciæ, gummi, singulorum drach. viginti, opii drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. Mirabiliter repellit & extenuat inflammationes. ALIVD collyrium Hermolaus, quod *ab oleo* δι' ἐλαίου dicitur. Cadmiæ drach. sex, æris combusti drach. sex, myrrhæ drachma semis, aloes sesquidrachma, opii drachma semis, croci drachma, gummi, acaciæ, singulorum drachma vna & semis, olei veteris ad excipiendum ea, drach. quatuor. aqua pluuialis adiiciatur. COLLYRIVM Nicariũ cognomẽto. Valde opitulatur omni fluxioni, & chemosi, pũcturisque, & mẽbranarũ excrescẽtiis, itẽ crassæ pituitæ angulis oculorũ inhærenti, staphylomatis, myocephalis, crustis, & omni affectui benefacere cõpertum est. At vilitatem medicaminum ne contemnas. Æris combusti drach. sedecim, cadmiæ drach. viginti, gummi

drach.trigintaduæ, medicamenti drach.trigintasex. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti cõfectio hæc, Succi centaurei drach.duæ, sapæ Creticæ pars vna. Coquito sarmẽtitiis lignis in olla recẽti, donec sordium crassitiem habuerint:& ex ouo instillato illis qui quod astringit non ferunt. Aliàs ex aqua bene facit:per initia autem ipso aquato vti oportet. ALIVD quod pilarium vocatur. Cadmiæ combustæ, æris vsti & eloti, singulorum drach. duæ: opii, acaciæ rufæ, singulorum drach.tres, cerusæ drach.sex, myrrhæ drach. tres, amyli, tragacãthæ, gũmi, singulorum drach.duodecim. Pluuialis aqua additur. Egregiè admodum repellit ac mitigat pinguior eius vnctio. Quum iam explicauerimus qui sanguinis missionem requirant, & de conuenientibus ipsis (si vsus postulet) collyriis, perscribamus etiam qui ex ipsis purgationem desiderent.

SI DOLOR EX BILIOSO ET ACRI humore nascatur, Cap. II.

AN igitur dolor aliquis ex bilioso & acri humore prouenerit, clarum tibi ex multis euadet. Primùm sanè inde quòd totum corpus plethoricum non apparet, sed potius vitioso etiam humore præditum. ad hæc, quòd non solùm anguli, sed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægrique videantur vri, exiliántque, rosionem non tolerantes. Quùm igitur morbum ex his atque illis quæ præcesserunt internoueris (nam tristitia plurimùm, curæ, insolatus, ira, & acrium esus præcedũt) cum fiducia curationem aggredere. licebit enim celerri mè vel sine collyriis affectui mederi. CVRATIO.

Si igitur biliosa humorum prauitas in toto corpore superare videatur, iis quæ totum corpus purgant liberántque recrementis vtitor. Sin autem recrementa acria non in toto redundent corpore, sed qualitate potius quàm quantitate peccare videantur, solis balneis dulcis aqu[illegible], & temperatis, ægrum citra dolorem liberabis. Quòd si etiam obediens æger fuerit, cibo quoque lenissimo mitissimóque & crasso vtatur: vt orpho, & aliis duntioribus piscibus, glauco, buccinis, aut isicio ex ipsis parato, aut bulbio, aut sturnio: ex oleribus, intybo, aut malua: inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborantibus assumere neutiquam consulo: habent enim quidpiam quod oculos irritet commoueátque. At citriorum carnem sine cortice ante cibum potius celeriúsque assumant: aquã tepidam magis quàm vinum bibant. sin autem hanc bibere nolint, Chrysaticum ipsis dato, aut dulce Bithynum, ac alia quæ humores crassiores efficiunt, obtundúntque. At si ægri inobedientes victus rationem non obseruẽt, (quemadmodum plerique sunt, præsertim barbari) tum collyriis vti necesse est, atque ex eorum numero quæ non rodant, sed acrimoniam queant obtundere: ex quibus primum est quod ex pompholyge paratur. Descriptio eius in hunc modum habet. COLLYRIVM ad acres fluxiones efficax. Pompholygis lotæ, piperis, cerusæ lotæ, plumbi cremati & eloti, amyli, singulorum drach.vigintiquinque, gummi albi drach. quadraginta. Aqua pluuiali excipiatur. Horũ quodque post combustionem eluere oportet, donec aquæ mixtũ non amplius nebulosum inde ascendat: deinde siccata etiam pondere appenso miscere: læuigatis simul diebus plusculis, amylum & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit. nam si cum aliis amylum quoque superiniciatur, facilè acescit. Hoc collyrium laudatissimum est, cum aliis multis de causis, tum maximè quòd nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum: quemadmodum sunt alia multa quæ ex opio & mandragoræ succo & similibus torporem inducentibus, partem recipiunt, quorum copiosior vsus noxius existit. Licet autem, si vsus requirat, nonnihil ex repellentibus sæpe admiscere, aut ex mitigantibus, quantum quis affectui infestanti conuenire putauerit. Aliàs enim aliter idonea mensura inuenitur.

SI OBSTRVCTIO SOLA OCVLOS exerceat. Cap. III.

A SI inflammatio ex sanguinis crassioris magísque pituitosi obstructione citra corporis repletionem facta sit, sanguinis missio aut purgatio adhiberi non debet: sed potius vinum aliquod ex iis quæ in corpus facilè distribuuntur, ipsis propinari. Etenim potest hoc & sanguinẽ dissipare, humorémque impactum dissoluere, & particulæ imbecillitatem corroborare, vt nõ amplius humores recipiat. Satius autem est in huiusmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non est, (vt diximus) ægrotantem temperato prius balneo lauare, meatus ex-

B calfacere, & laxare, atque tunc vinum exhibere. Ita enim potio facilè in totum corpus partésque superiores distribuetur, vt nonnihil eorum quæ obstructionem peperent, non modò calore ipsius, sed etiam motus celeritate extenuet & expellat: simúlque etiam particularum (vt diximus) imbecillitatem confirmet, vt ipsæ quoque partem aliquam illorum quæ insidẽt, extrudere possint. Hæc igitur internoscendi ratio est, ad quam obseruandam optimus medicus requiritur. At si vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, quum sit tutissi-

C mum, & præterea internotioni conferat, admoueatur. Quum enim, vbi foues partem, nihil influit, constat totum corpus recrementis esse vacuum. ac fomentis insi stẽdum est: nam affectum in totum discuties. Sin autem humor influat, & dolor paulum remissus iterum intendatur, vacuatione indiget, nempe sanguinis missione, aut purgatione: vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione: vbi autem vitiosis humoribus & recrementis scatet, purgatione. His etiam aquosam mulsam instillare conuenit: atque tunc multo magis

D quum crassiores pituitæ enascentes oculum premunt. Nihil enim adeo extenuat, crassámque pituitam nasci prohibet, vt mulsa, & ea collyria quæ vim discutiendi & inflammationes concoquendi obtinent.

DE DENSITATE, Cap. IIII.

QVòd si etiam densitas quædam in meatibus extiterit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirificè & subitò dolore liberetur, eo quod insidet (siue humor, siue spiritus sit) dissipato. At spiritum esse qui distendat meatus, fa-

E ciátque dolorem, hoc indicat quòd neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intolerabiliter doleant, distendantur & rumpi videantur. Ego sanè quen dam ita affectum mulsa curaui, quum nullum ex iis quæ mitigant, dolorémque leniũt, sopire cruciatum posset, sed etiam maiorem quàm antea fuerit, excitaret. Quum igitur exposuerimus quinam sanguinis missione indigeant, qui verò purgatione, item qui vtrisque, superest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione, i-

F tem de hulceribus, tum quæ cum inflammatione affligunt, tum quæ cum ruptura & erosione, necnon myocephala, & staphylomata experiuntur, & (vt dicam breuiter) de omnibus quæ inueteratos habent affectus, de cicatricibus, albuginibus, pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus, agamus.

DE EXHVLCERATIONE ET INFLAMmatione, Cap. V.

SI igitur hulcus simul & inflammatio oculum exercet, clarum est curationẽ quoque mixtam desidera-

G ri per ea quæ inflammationẽ mitigare possunt & cõcoquere. Talia autẽ sũt tũ quod *à thure διὰ λιβάνου* Græcis dicitur, tũ cygnos, tũ quod ex amylo fit, tũ quod cerusa & terra Samia, quæ aster dicitur, cõstat. Hæc omnia tum erosiones, tum hulcera, fluxione ex acri humore facta, persanant. habet autem scriptura horum in hunc modum. COLLYRIVM CYGNOS. Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus. Conuenit autem iis qui collyriorum rosionem ob corporis mol-

H liciem & imbecillitatem non ferunt. Cadmiæ drachmæ sedecim, cerusæ elotæ drachmæ quadraginta, amyli, acaciæ, tragacanthæ, opii, singulorum drachmæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad excipiendum ea, ouorum trigintaduo albumina. COLLYRIVM

Libianum. Cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ
duæ,cerusæ totidem,amyli drachmæ duæ,cineris pom-
pholygis drachmæ octo,terræ Samiæ(quæ aster dicitur)
drachmæ octo, plumbi combusti & loti, tragacanthæ,
singulorum drachmæ octo; gummi drachmæ tres:a-
qua læuigato, & excipiendis illis,ouorum viginti albu
mina adiicito. *in alio, opii drachmas duas.* Hoc colly-
rium longè est vtilissimum: valet ad oculorum pustu-
las,ardores,rupturas,puris colluuiem, chemoses, ma-
gnos dolores, multósque affectus, cicatrices exterit. In
summa,multi est vsus,facitque ad omnia prædicta, ma
ximè ad inflammationes quæ cum hulcere infestant.
Similiter etiam id quod διὰ λιβάνου inscribitur, ad eadē
facit,præsertim ad vehementes oculorum chemoses.

COLLYRIVM διὰ λιβάνου, ad chemosin efficax.

Cadmiæ, thuris, singulorum drachmæ viginti, ce-
rusæ drachmæ quadraginta, opii drachmæ sex: aqua
pluuiali excipiuntur. Confert etiam glaucium ex a-
qua, si extrinsecus illinatur: sed non statim per initia
chemosis,verum à quinque aut sex diebus,vbi huius cō-
coctio facta fuerit. Atque id sum expertus. COL-
LYRIVM Vranium. In quibus influxus non adeo
calidus est, bene hoc facit,ad pustulas,rupturas, proci-
dentias, staphylomata, puris colluuiem, erosiones, no-
mas, & carbunculos. Terræ Samiæ torrefactæ vnciæ
tres,pompholygis vncia,Cadmiæ lotæ vnciæ, stibis vn-
ciæ duæ, squamæ æris elotæ vnciæ quatuor, opii dra-
chmæ sex,gummi vnciæ quatuor. aqua pluuialis adii-
citur. At si cum hulcere inflammatio vrgeat, & lacry-
ma influens copiosa fuerit,misceto lenioribus paululū
ex iis quæ repellere possunt. sin autem acris fuerit; ea
quæ à rosis diarrhodon inscribuntur. Quòd si non est
admodum calida lacryma, etiam exiguum ex Hermo-
lao collyrio; vel eo quod dicitur pilarion, vel ex illis
quæ monohemera,aut acharista nuncupantur: quorum
etiam mixturas vobis exposui:& siquid omissum fuerit
adscribemus.Iam mali Punici granum, si exprimatur
in oculum qui carbunculo afficitur, valde opitulatur.
Qui id expertus erat,dicebat à diuina se apparitione per
insomnia edoctum esse. QVAE CICATRICES
exterunt. Quæ ex smegmatis cicatrices exterere so-
lent,hæc quoque callos abolere possunt, crassásque ci-
catrices.Sūt igitur multa quæ id præstare queant. Ane-
monæ omnis succus cicatrices oculorum exterit.Simi-
liter etiam centaurei minoris succus ex melle abstergit.
In magis autem vetustis cedria quoque vsi sunt.Hæc e-
tiam schirrosas albugines, *quæ Græci leucomata quoque ap-
pellant*,largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuiga-
tum diligenter,& illitum, probè facit: item sepiæ testa
combusta,& ex melle contrita. Inter collyria verò hoc
quoque admodum probè & leniter abstergit, quod re-
cipit mamyræ,suffiminis ammoniaci, myrrhæ Troglo
dyticæ, crocodili terrestris fimi. Omniū æquales partes
in collyrium redigito, & vtitor tanquam experimentis
probato. COLLYRIVM diathece, ad hulcera
mirabile. Confert etiam vetustis: præsertim autem
hulcera maligna & albugines exterit atque extenuat.
Quare etiam ad myocephala valet, aliásque plurimas
laude dignas vires obtinet. hæc autem recipit Cadmiæ
combustæ & elotæ drachmas vigintiquinque, stibis
drachmas quinque,spicæ nardi drachmas tres,croci dra
chmas tres,castorei, squamæ æris, singulorū drachmas
duas, æruginis drachmas quatuor, æris combusti dra-
chmas tres,piperis,cerusæ,lycii,opii, thuris, opobalsa-
mi,singulorū drach. quatuor: lapidis schisti,casiæ ru-
fæ, singulorū drachmas duas, æruginis scoleciæ drach.
duas, chalcanthi drachmas duas, myrrhæ drachmas
duas, gummi drachmas viginti, succi fœniculi dra-
chmam,fellis caprilli drachmas quatuor. vino Amy-
næo læuigato, & vtitor. COLLYRIVM Chio-
nion. Cerusæ drachma vna, salis ammoniaci dra-
chma vna, ammoniaci thymiamatis drachmæ tres,
sepiæ testæ drachma vna semis. Præstantissimum est
remedium, & subinde vsu probatum. COLLY-
RIVM nardinum Zoili. Stibis cremati & eloti dra-
chmæ octo,æris combusti drachmæ octo, cerusæ com-
A bustæ & elotæ drachmæ octo,spicæ nardi drachmæ tres,
folii drachmæ tres, croci drachmæ sex, opii drachmæ
quatuor,myrrhæ drachmæ duæ, cadmiæ combustæ &
elotæ drachmæ octo, lycii Indici drachmæ sedecim,
myrrhæ drachmæ quatuor, acaciæ rufæ drachmæ vigin
ti,castorei drachmæ sex,aloes totidē, gummi drachmæ
viginti. aqua pluuialis adiicitur. Hoc collyrium ad af-
fectus admodum veteres bene proficit. Etenim ea quæ
ab hulceribus proueniunt & albugines extenuat,& cur-
sum fluxionis repellit. At in iis qui rosionem ipsius nō
B tolerant, miscere ei lenia quoque collyria oportet. Ita
nanque vsus ipsius molestiæ expers,& tutior fiet.

COLLYRIVM hydares,hoc est aquosum,egregiū.
Facit ad oculos purulentos, sycoses, chemosésque &
fluxiones. Vtendum eo dilutiore. Cadmiæ drachmæ se-
decim,æris vsti drachmæ nouē,lapidis schisti,aloes,nar
di Gallicæ, singulorum drachmæ octo. Haud noui an
collyrium hoc sit præstantius ad oculos purulentos,che
moses,& fluxionum impetus,quæ epiphora dicitur. O-
portet autē eo vti aquoso,etiā postquam finierit magna
C intemperies, & fluoris acrimonia. sin autem intempe-
ries acrimoniáque fluxionis oculum infestet, lenibus
collyriis paululum ex eo per initia admisceto, deinde
amplius:& postremò per se ad affectus commemoratos
cum fiducia vtitor. COLLYRIVM Heraclium.

Confert hulceribus admodum cauis, & vbi carne ob-
ducta fuerint:tenues & obscuras cicatrices efficit, præ-
terquam quòd etiam ipsas tingere potest.Plumbi com-
busti & eloti drachmæ quatuor,croci drachma,gummi
drachmæ duæ,spodii eloti drachmæ quatuor: squamæ
D stomomatis,piperis,singulorū drachma. Aqua pluuia-
lis additur. DACNERON, *hoc est mordicans* col-
lyrium,ad visum acuendum. Hæc igitur commemo-
rata,ad cicatrices & diuturnos affectus, quum sint deter
gentia,conueniunt.Deinceps autem eorum quoque si-
militer mentio facienda est quæ *ab acuendo uisu* Oxydor-
cia Græcis dicūtur,ad caliginosos oculos accommoda-
ta.Quoniam autem in prouectis etiam ætate visorii spi
ritus imbecillitatem emendat,& actione reddit vegetio
res, incipientésque oculorum suffusiones dissoluit, pri-
E mariò ei appellatio indita est cynopticon, *quasi caninum
uisum præstans.* Æris combusti drachmæ trigintaduæ,
piperis drachmæ sedecim, cadmiæ drachmæ octo: *alids
inueni additionem drachmæ nouem*. myrrhæ, croci, singulorū
drachmæ quatuor, gummi drachmæ vigintiquatuor,
opii drachmæ quinque. Aqua exceptis vtitor.

HYGROCOLLYRIVM ad hebetudinem oculo-
rum,& alia multa efficax. Pōpholygis elotæ cochlea-
ria sex, opobalsami cochleariū, mellis cochlearia duo,
vini non gypsati,veteris & albi,quod satis est. Pompho
F lyx probè admodū læuigata primùm iniici debet: mox
opobalsamum misceri, deinde mel, postremò omnium
vinum. Post misturam igitur vsque ad dies tres diligen-
ter læuigato,atque sic in vas vitreum coniicito:& quum
vti voles,vas agitato,atq; sic specillo sublinito: vbi con
coctio facta fuerit,oculos calida abluens. ALIVD,
vt possis etiam solem citra noxam intueri. Iaspin al-
bum,magnetem viuum, sapphyrum aurei coloris, acha-
ten,Hæmatiten,Chamæmelum,Hieraciadem,liquorem
conysæ tenuis:omnia hæc æquali pōdere accepta, in col
G lyrium tenue redigito,& subungito. PVLVIS Se-
uerius cognomento, ad visus acumen. Cadmiæ dra-
chmæ tres, salis ammoniaci sesquidrachma, folii dra-
chmæ tres,piperis drachmæ sex. In puluerem redacta
sublinito:facit etiam ad aridam lippitudinem,*quam Græ
ci xerophthalmiam appellant.* PVLVIS cui nomen est
à lumine Phῶs, ad hebetudinem oculorum; & dolores
fluxionésque dentium efficax: Cadmiæ drachmæ o-
cto,salis ammoniaci drachmæ quatuor,croci drachmæ
duæ,piperis drachmæ tres,folii,auripigmenti,singulo-
H rum drachma vna & semis. valde bonum. ALIVD
admodum idoneum ad scabiosos oculorum affectus,
pruritus, hebetudines, palpebras asperas, fluxiones
antiquas,oculorum cicatrices,& pterygia:quo vtor.

Cadmiæ,chalcitidis combustæ in pane, singulorum
drachmæ quatuor, croci drachma, piperis drachmæ

duæ,auripigmenti drachmæ quatuor, salis ammoniaci drachma. Læuigata subungito, medicamentum per membranam à cornu dictam ceratoeidem applicans.

ALIVD ad hebetudines & incipientes oculorum suffusiones. Baccarum lauri excorticatarum drachmas viginti : læuigato ex vrina pueri venerem non expertis,cum gummi drachmis duabus: suffusos quidem, ex vrina, alios autem ex aqua inungito. ALIVD.

Fel hyænæ cum melle & coniza illinito. ALIVD.

Fel perdicis cum melle& succo fœniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes suffusiones collyrium Proteus existit: & quod Thalasseros dicitur, ad hebetudinem:& incipientes suffusiones & callos exterit. ALIVD. Fel aquilæ bene facit per se & cum melle illitum.Scribendum est etiam prophetæ Hygrocollyrium.

DE NYCTALOPE, Cap. VI.

AD eos qui serò non cernũt (quos Græci nyctalopas appellant)nitro ex aqua fluuiali trito vtitor.

ALIVD. Fel hirci ex melle illinito:tollit vitium paucis diebus. ALIVD ad idem. Iecoris hircini saniem,quæ,dum assatur,effluit,colligito,atque hac eos oblinito.Idem autem iecur comedendum dato,& vaporem eius dum assatur,oculis apertis excipere iubeto.

ALIVD, ad asperas palpebras. Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarum excrescentias admodum probè extenuat : hæc autem recipit, Cadmiæ drachmas sedecim,lapidis hæmatitis,lapidis schisti,singulorũ drachmas quadraginta,æris cõbusti drachmas viginti,æruginis drachmas octo, opii drachmas quatuor, seminis papaueris drachmas sedecim,gummi drachmas trigintaduas.Semẽ papaueris læuigabis,succúmq; exprimes,atque ex eo collyriũ factũ instillabis. Aduerte autẽ quomodo eo in Trachomaticis collyriis vtare.Si enim hulcus cum aspritudine palpebrarum esse cõtigerit,satis est ipsas potius inuersas ita abstergere,aut mucrone specilli,aut ficulneis foliis. Nonnulli verò etiam sepiæ testa, aut pelle asperiore vtuntur:alii rursus collyriis ex pumice sublinũt.Quũ igitur subsederint palpebræ & extenuatæ fuerint, tũc demũ ista hulceribus prospicito,applicans aut Libiarium, aut Vranion, admixtis eis,siquid influit,etiam repellentibus : sin autem nihil vrget, Theodotiũ.Hac enim methodo & ratione vtentes, hulcera à fluxionibus conseruabimus , & citò ad cicatrices reducentur. PVLVIS ad incipientes suffusiones.

Veratri albi drachma , piperis albi drachmæ quatuor , ammoniaci suffiminis drachma semissis . raphani succo læuigata finito refrigerari , & rursus tritis vtitor,vt mira præstantibus. AD TINGENDAS albugines valde generosum. Chalcanthi drachmæ quatuor, spinæ Ægyptiæ, gallæ , singulorum drachmæ quatuor : aqua exceptis vtitor. COLLYRIVM quod magnum Theodotium vocatur,valẽs ad magnos dolores , & inueteratos affectus. Hoc collyrium cicatrices callósque exterit, item ad myocephala aliáque multa notatu digna, mirabiliter valet : Cadmiæ,opii, chalcitidis,croci, aloes hepaticæ, castorei, folii thuris, singulorum drachmæ duæ, stibis drachmæ quinque, acaciæ totidem , æris combusti drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmæ quatuor, spicæ nardi drachma , cerusæ drachmæ octo , gummi drachmæ quadragintaquatuor. Aqua pluuialis additur , nonnulli autem vinum quoque adiiciunt. COLLYRIVM hecatombe valet ad cicatrices crassas, & incipientes suffusiones, latas pupillas (quas platycorias vocant) item caligines,pterygia.& tenuis lacrymæ cursum exterminat,detergit , purgat & repellit: Cadmiæ combustæ & elotæ, æris vsti & eloti , singulorum drachmæ octo, stibis combusti drachmæ quindecim , acaciæ rufæ drachmæ quindecim, aloes drachmæ quatuor,castorei, lycii,spicæ nardi,croci,opii,myrrhæ, cerusæ , ebeni scobis , chalcitidis, singulorum drachma : rosarum drachma semis . aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum est collyrium, & plura præstat quàm promittit.

XEROCOLLYRIVM faciẽs ad sycosin,putre- A dines, & carnis excrescentias: Cadmiæ drachmæ quatuor , chalcitidis drachmæ octo , piperis grana quindecim , nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidem ex vino terito , siccatóque , & nardo tunc in fuliginem redactæ omnia misceto , ac vtitor vt præstantissimo remedio. HYDROCOLLYRIVM efficax ad oculos purulentos : mirificè valet etiam ad sordida hulcera, & myocephala : Chalcanthi, croci,myrrhæ, singulorum vnciæ quatuor , mellis libra ex succo senecionis parato. Ego autem ex vino Ascalonite B noui me hoc temperasse.

De mulsa.

De mulsa quoque mentionem facere duxi necessarium, vt ex qua magnos longo temporis vsu & experientia successus sim expertus. Nam hulcera sordida , & præsertim maligna, carbunculorúmque naturam referentia , hac etiam sola persanasse me scio : item eos qui pus iam in alto congregarant, & immodicè dolebant , necnon illos qui in siderationem, (*quam Græci σφάκελον dicunt*) inciderant. Adhæc vbi vi- C scosi humores, aut crassiores constricti vel impacti hærent. Ignoro autem an quis medicamentum hoc præclarius , aut efficacius , aut blandius inuenerit. Præcipuè verò valet etiam in quibus multa pituita crassior oculis innascatur. Nam præterquam quòd ipsam purgat, & sine dolore eluit , non sinit eam rursus procreari. Præstat hac vti quàm spõgia, & cõtinuè palpebram mouere, vt quæ exasperet, dolorémque faciat. Noui enim lippitudines ex crassiore pituita ortas , etiam nullum prorsus collyrium admisisse : mul- D sam autem solam ipsis gratam fuisse , & collyrii vsum abundè satis expleuisse.Scire autem conuenit mulsæ parandæ vtendǽque præsertim rationem ac modum , efficere vt etiam ipsa multo his plura præstet. Non enim ipsa meraca & crassa confici debet , sed ita vt gustu exiguum obscurúmque dulcedinis sensum linguæ præbeat , præcipuè quando non solùm exhulceratio , sed etiam inflammatio mixta appareat. At non expedit vt solo specillo vsus mulsam instilles, sed multo adhuc satius si etiam vitreo quodam & E angustiori vasè mulsæ repleto , id perficiatur. Quanto enim quis ea copiosiore vsus fuerit , tanto magis opitulabitur. Quæcunque enim in tunicis continentur , siue crassior pituita , siue etiam recrementum acre , hæc manere intus nequeunt , sed proiiciuntur , & à mulsa abstergentur. Vtẽdum ea confidenter ad quodcunque res postulat. neque enim astrictionem habet, vt oculum denset & exasperet: neque frigiditatem, vt torporem inducat, ac materiam constringat, aut rupturam,aut erosionem,aut aliam quampiam duritiam, F aut acrem qualitatem excitet. Propter hæc etiam,si collyrio quis vti velit , confert hac primùm oculos abluere, atque ita illa admouere quæ vnicuique curationi congruunt . Nullus enim adhuc metus erit , vbi oculus recrementis ex mulsa liberatus fuerit: & si res exigat , etiam alia multa experimenta & præclara prodita inuenias. Verùm ne longius sermo protrahatur , sufficiunt hæc quoque iis qui vires intelligunt, vt inueniant alias quoque omnes quæ ipsi adsunt facultates , non modò ad tales oculorum affectus , sed etiam ad alias G totius corporis curationes. AD STAPHYLOMATA excellentissimum: Chalcitidis , croci , singulorum drachma , mellis drachmæ quinque , aquæ quod sufficit. COLLYRIVM Maximiani.

Collyrii Cygni partes duæ : collyrii Hermolai magni & parui singulæ partes : hæc tria accuratè in puluerem redigito , & tenui in creta cribro aqua excipito , ac in collyrium redactis , in omni magno dolore non statim per morbi initia , sed vbi vehementior euasérit, & in statu sit, vigiliásque induxerit , vtitor. Nam H præter id quòd dolorem finit , etiam somnum cõciliat: valet etiã ad oculos purulentos, *quos Græci hypopyos appellant*,myocephala,& staphylomata. Vsus eius est ex ouo, melius autem habet si oculis sublinatur quàm si instilletur.Item sub palpebris vtendum est , siquæ scabricies

ipſos infeſtet:verùm in myocephalis & purulentis,poſt inunctionem mendicamenti, oculum deligare oportet aut panniculo linteo in aquam frigidam intincto, aut ſpongiam,& ipſam aqua imbutam,quæ ambiẽs habeat linamentum,ne oculus aduſtionem experiatur.

DE CARBVNCVLIS QVI IN OCULIS EXCITANTUR, Cap. VII.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidunt,neceſſe eſt horum quoque curationem explicare,qua via & ratione adminiſtretur.Quippe quum ex ſanguine nimiũ torrefacto trahãt originem,meritò dolores, ſyderationes, & magnas inflammationes oculis inferũt,vt periculum ſit ne etiam toti excidant. Interdum verò conuulſiones quoque & deliria,propter cerebri, & membranarum eius viciniã, pariunt.Quare vacuatio per ſanguinis detractionem ante omnia in huiuſmodi adhibenda eſt, vena cubiti potius ſecta quæ humeralis nominatur: vel,ſi fieri poteſt, ea quæ directè oculum reſpicit:per interualla autem, & paulatim.Non alienum eſt etiam per aluum purgationẽ moliri, ſcãmoniæ lacrymam pro ægri viribus exhibentes:ita vt eam ex cremore ptiſſanæ ipſe aſſumat.Noui enim quoſdam ægros ne odorem quidem ipſius ferre. nam ad vomitum ſtatim incitantur: quod in iis qui lippitudine laborant, longè peſſimum eſt,dum tunicæ in eo ſint periculo ne ex diſtentione rumpãtur. At poſt has euacuationes,ſiquidem etiam totum corpus tibi acrioribus ſuccis obnoxium eſſe appareat, lauare ſtatim balneis temperatis,& dulcis aquæ,nõ abs re fuerit,& caput leniter admodum detergere,ſi opus ſit, vitellis ouorum,cum ptiſſanæ cremore,& exigua ſapa. Nam ſi oculos ipſorum vehemẽter moueas, fluxionem proritabis. Ne concedas autem vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidæ ſolium intingat: vtraque enim oculis ſunt nociua,frigida ſanè,vt noſtis, quũ ſuperficiem denſet,& recremẽta includat, plurium dolorum cauſa efficitur:calida verò quum rarefaciat, fluxiones admodũ mouere cõſueuit. Sũma igitur & extrema in omnibus morbis,præſertim autem oculorum, fugere oportet. Similiter caue ne caput oleo inungas. nã quum id meatus impleat obturétque, efficit vt ipſum non perſpiret,ídque fluxionis cauſam præbet. Subinde verò etiam quum oculos ingreditur, cruciatũ excitat, acriter ipſos rodens. At balneum egreſſo, iubeto vt tepidam aut ptiſſanam per ſe, aut cum aliquo eorum quæ ipſam dulcem reddere queant, aſſumat: dico cum rhodomelite, aut hydromelo, aut chryſatico, præſertim primis diebus, ſi æger ſtomachum quoque nimia humiditate debilitatum habeat, vel ſi etiam per ſeipſum ſumere abhorreat. Domum profectus æger, per initia quidem dierum cibum recrementi expertem edat, vt lactucas,quæ marulia & thridacinas appellant:itẽ intyba, aliâs cruda,aliâs etiã decocta.Præter hæc etiã fruct⁹ *quos Græci oporas propriè,nos poma uocamus*, maturos & dulces aſſumet.Nam adeo recentibus ex balneo, omnis (vt ſummatim dicam) victus refrigerans & humectans conuenit:vbi autem opportunũ tibi viſum fuerit, cibum deinceps mutato,datóque piſcem molli carne præditum, & aſſum & elixum. Sit autem ſturnus, pſitta, bugloſſus, & ſiquid eiuſmodi inter piſces idoneum inueneris. Procedente tempore tranſeundum eſt ad gallinam cohortalem, priuſquam ad ipſius pullos, ad pectus phaſiani citra pinguedinem, anſerum alas: ſic vt omnium eiuſmodi decoctio ſit recrementi expers, citra condimentum acre aut ſalſum. At quũ fluxionis tenuis curſus eſt, qui frequens alimentum deſideret, admiſceri debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chondrus,aut ptiſſana, aut ſuminalis placenta, *quæ itrion dicitur*,aut ſimilago,aut micæ panis,aut oryza: ſi hoc quoque requiritur,vt etiam venter impediatur ſiſtatúrque. Finitis tandem doloribus, & fluxionis impetu, ſi ægrum etiam copioſiore cibo indigere intelligas, carnes ſuillas quoque, præſertim pedes, offerto: vinum autem tenue, bene album, odoratum, & aquoſum ipſis exhiberi debet. Vbi iam affectus declinare videtur, moderatione in cibo & potu obſeruata, hæc ſanè ceu in victu aſſumi debent:auxiliis autem hiſce vtẽdum.In primis igitur cognoſcendum, collyriorum vſum tales quidem affectus per initia non ferre, quum plurimum ab eis offendantur: verùm mulſa aquoſiſſima vtendum eſt,aut ſucco fœnigræci ter quaterve, aut etiam ſæpius, ſi ſucci per decoctionẽ extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinſecus autem cataplaſma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi immodicus ardor affligit,& cruſta adeſt,vt etiam palpebras depaſcatur,plantaginem minorem aut maiorem cum mica panis obducito.Etenim refrigerat, & duritiem carbunculi emollit.Nihil minus etiam proficit perdicias,præſertim ſi membranæ rhagoidis procidentia vrget,totiúſque oculi diſtẽtio, ſyderatio,& mult⁹ dolor. Herba autem impoſita deliganda eſt:ſic enim efficax eſt:quoniã etiam oculi peculiarem ſitum recipiunt, vbi & myocephala & ſtaphylomata in eis naſci cõtingit: verùm hoc raro euenit.Nam carbunculo intereunte,totus ſimul oculus perit,tunicis totis diruptis, & humoribus effuſis. quod in magnis carbunculis euenire ſolet. Sin autem hoc non comitetur, ſtaphylomata verò aut myocephala(quemadmodum dictum eſt)gignantur, tum etiam collyriis ad talia inſcriptis,& præſertim magno diarrhodo vtendum eſt,cuius ſcripturam hanc vobis appoſui.

COLLYRIVM diarrhodon,magnũ cognomẽto.

Roſarũ viridiũ quibus vnguis ſit detractus, drachmæ duæ:cadmiæ cõbuſtæ & elotæ drachmæ quatuor: croci drachmæ ſex:opii,ſtibis, ſingulorũ drachmæ tres: æruginis drachmæ quatuor:ſquamæ æris drachmæ duæ:nardi Indicæ drachma:myrrhæ drachmæ tres:gũmi drachmæ vigintiquatuor. aqua pluuialis additur. Nos frequẽter ſumus experti:cõfert ad magnos dolores, puſtulas, ardores,ſtaphylomata, procidentias, oculos purulẽtos, item ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacéſque affectus. COLLYRIVM quod ab ouis δι' ὠῶν Græcis dicitur,opitulatur carbunculis,vlceribus,procidentiis,oculis purulentis & fluxionibus. Spodii, croci, amyli,tragacãthæ,ſingulorum drachmæ octo. Excipito ouorum octo albuminibus.hoc eodem die & vno illitu mẽbranæ oculorũ proficit. COLLYRIVM diarrhodon aliud,oculis purulentis,ſtaphylomatis,myocephalis,& lippitudinibus in ſphacelum degenerantibus vtile,in ſtaphylomatis quidem, ex lacte,in aliis autem, ex ouo: Cadmiæ cõbuſtæ & elotæ drachmæ octo: æris vſti drachmæ quatuor: roſarum ſiccarum drachmæ quatuor:opii thebani drachmæ duæ: croci Siculi drachma:lapidis ſchiſti drachmæ duæ: gummi drachmæ ſex: vino marinæ experte aut palmulato excipiantur. Sufficiunt ſanè & hæc ad affectus commemoratos. Sunt autẽ aliorũ quoque collyriorũ deſcriptiones, quæ eiuſmodi præſtare queant, præſertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ ſimiliter componuntur. At ne etiam nos,dum hæc ſcribimus,omnia collyria in memoriam reuocantes,ſermonem producamus, vbi pauca de pterygiis & ægilopibus adiecerimus,orationem de oculis abſoluemus. AD PTERYGIA & ſycoſes.

Chalcanthi,ſalis ammoniaci,gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito,& vtitor.

ALIVD. Lacrymam populi arboris, cum duplicato melle illinito. ALIVD. Sepiæ teſta cremata, læuigatáque,ſimul cum ſale foſſititio,excreſcentias carnis in oculis & pterygia conſumit. ALIVD ad palpebrarum ſcabricias. Sepiæ teſta ignem non experta,in collyrii modum concinnatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim ſuam magis oſtendunt.

AD RHYADAS, Cap. VIII.

RHyas fit angulo imminuto: interdum etiam prorſus abolito: &, ſi hoc fieri contingat, talis rhyas curationem non recipit. Inſpiciendum autem eſt conſiderandúmque totum corpus: et,ſi vitioſis ſcatet ſuccis, purgare nimirum ipſum oportet, atque ita, quæ mediocriter aſtringunt, ei adhibere: commixtis illis

quæ carnem augere possunt: qualia sunt quæ ex vino parātur collyria, si contēperētur iis quæ ex glaucio & croco cōstant. puluis autē probè facit qui diacrocus appellatur: item aloe sola potius inspersa. Oportet autem vino eam prius lauare, atque ita in pollinem redactam ipsam inspergere, sic vt paulatim admoueas. ALIVD bene faciens ad ægilopas. Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & læuia, frōti imposita, bene auxiliantur: item vinū solū per se, probè opitulatur, siquis spongiam eo imbuens, continuè frontem attingat. Quòd si alumen etiam vino inieceris, simúlque coxeris, vinum reddes adhuc efficacius, & quod magis siccare possit, necnon reprimere. ALIVD ad ægilopas. Ægilopas statim ab initio consistentes, lenibus medicamentis & siccantibus curare oportet. Nam à rodentibus aut acribus malè afficiuntur, & ad ampliorem tumorem perueniunt. ALIVD ad incipientes ægilopas. Ad incipiētes ægilopas proficit glaucium & crocus, si vnà cū succo perdiciadis illinantur: mutare autem continuè medicamentum oportet. Ego sanè incipientes iam, & nondum in pus conuersos, horum vsu, ne in suppurationem A mutarentur prohibui. ALIVD. Halica ex aceto cocta, non modò incipientes ægilopas, sed etiam inueteratos iam & in pus conuersos mirabiliter sanauit. Cæterùm læuigata probè imponi debet: quòd si etiā pus inhærescens deprehendatur, rumpit ipsum, & vsque ad os penetrat: adeo validum est medicamentum. Hoc solo quoque vsus, non modò ægilopas, sed etiàm diuturnos ægilopas curasse mè noui. ALIVD. Ruta satiua vnà cum lixiuio quod primùm distillarit, læuigata, probè admodum ægilopas tollit, curátque. B Per initia quidem hoc præsidium eis impositum modicè rodit, postea verò non item. Ac mirum est, quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus, ita etiā hoc medicamētum vsque ad os penetrare, & ne cicatricem quidem indecoram relinquere. ALIVD vsu probatum. Internam arundinis membranam, id quod rotundum circa nodos inueniri consueuit, acceptam melli iniicito, ac particulæ affectæ imponito, mutans quotidie quater. Vbi locum probè repurgaueris, mulsa cum spongia oculari abluito. Adhæc prædictam arundinis C membranam per se imponito, ac miraberis.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber III,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, Cap. I.

AVRIS multis admodum & variis vitiis subiicitur. Etenim ex frigida sæpe & calida intemperie, nonnunquam etiā ex viscosorum humorum obstructione, & spiritu flatulento, necnon inflammatione extra ipsius meatum aut intus cōstituta: adhæc ex calidi sanguinis biliosi influxu, & aliis de causis valde multis laborat: de quibus omnibus dicetur, conueniētibus singulorum notis adiectis. Incipiamus igitur primùm à dolore, quoniā hoc potissimùm accidens artē ad curationem incitat. SI DOLOR ex obstructione eueniat. Quia verò dolor, & à crassioris spiritus obstructione, & viscosis crassisque humoribus, quibus non patet exitus, generatur, necesse est causam doloris effectricem discernere. INTERNOTIO vtrum ex spiritu an viscosis humoribus, vel inflāmatione, aurium dolor excitetur. Dolorem ex crassiorum viscosorúmque humorum obstrúctione potius cōcitari, artificiosa quis coniectura hinc deprehenderit ꝙ æger capitis sentiat grauitatem: item quòd cibi præcedentes & potus succos frigidiores & magis humidos procrearint. At si distentio quidem orta fuerit, grauitatem verò in capite vel aure neutiquā percipiat, spiritum flatuosum & crassum, qui non inueniat exitum, doloris causam potius existimandum esse, manifestò cōstat. Sin autem grauitatis simul, & distentionis, caliditatis & doloris pulsatilis sensus oriatur, inflammationem efficientem esse causam doloris qui à sanguinis excalefacti influxu originem habuerit, bona ratione existimare licet. Ac venam in cubito prius secare oportet: deinde sic ad auxilia digredi quæ inflāmationes sedare prædicantur. Clarum verò est, id in aliis quoque humoribus fieri debere, ac spectari vtrum humores quantitate an qualitate offendāt. Et si quidem copia dolorem parit, ea sanè quæ biliosa esse videntur, victu contemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua: & inter pisces, dura carne præditis, & iis quæ biliosum calidúmque humorem permutant. Similiter autem pituitosum extenuare & cibo & medicamentis cōuenit. Vbi enim sic nos agimus, humores qui superant, medicamentis purgantibus facilè excutiētur: & ea quæ applicantur, præsentius ostendent adiumentum. CVRATIO doloris ex humorum obstructione & spiritu contracti. Si itaque dolor ex inflammatione propter obstructionem oriatur, constat his rectè applicari quæ abstergere & incidere sunt idonea: quale est aphronitrū, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit. Salutare etiam amygdalinum oleum fuerit. ALIVD. Porri succus, si instilletur, per se bene facit, & cum mellis momento. ALIVD. Ceparum succum cum melle mixtum instillato. ALIVD. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. ALIVD. Fel caprinū cum porri succo ve- D hemētioribus obstructionib⁹ admoueto. Multa verò sūt & alia à veteribus prodita, tū simplicia, tū cōposita medicamenta, quæ obstructionibus ex humoribus aut spiritu flatuoso ortis accōmodari possunt: ex quibus facile est deinceps complura deligere, vbi causa quæ offendit, cognita nobis fuerit. Deligenda verò potius quæ abstergere, incidere & purgare citra vehementem rosionem solent. Verùm huiusmodi vitare conuenit in illis in quibus dolor magnus, & copiæ suspicio subest. Frequenter enim talia etiā fluxionis excitatæ causā præ- E bent, vt & aures magis fluxione laborent, & dolor amplius irritetur. In quibus autem non multus vrget cruciatus, sed diuturna quædam affectio apparet, & ea quæ dicuntur, æger difficilius audit, in huiusmodi non alienum est etiam illis vti quæ largius rodere & abstergere possunt: quorum è numero est dracunculi succus, asari, & pæoniæ, atque his similia.

Ad obstructiones sine dolore incidentes.

Veratri albi drachmæ duæ, nitri drachmæ sedecim: croci drach. tres. Læuigata in pastillos ex aceto redigito, F ac vtitor ad obstructiones quæ sine dolore obueniūt: item in grauiter audientibus. ALIVD. Veratri nigri radices ex aceto & melle læuigatas instillato. Notum verò est nullum frigidum medicamentum auri adhibēdum esse, sed prius concalfacta, & multo magis quum aurem densatam obstructámque fueris suspicatus. ALIVD. Peucedani liquor, cum irino oleo, aut amygdalino, vel betæ succus cum felle taurino læuigatus, instilletur. ALIVD. Floccum felle taurino imbutum læuigatúmque auri imponito. ALIVD. Fel G bubulum, aut ouillum instillato, aut capræ vrinam continuè infundito.

Ad grauem auditum & dolorem compositum medicamentum.

Myrrhæ drachma: thuris drachmæ quatuor: amygdalarū amararū purgatarū grana viginti: aphronitri dra-

chmæ;croci drachmæ quatuor,opii drachmæ tres,galbani drachmæ duæ.Galbanum cum amygdalis seorsim læuigatur,excipitúrque aceto cum reliquis.vtitor in magno quidem dolore,ex rosaceo:in graui autē auditu,ex aceto. ALIVD multis vtile,probatum medicamētum,præsertim in vlceribus vetustis & depascētibus,itē in iis qui ex flatuoso spiritu & viscosis humoribus admodũ grauiter audiunt,vt etiam in surditatē prolapsuri sint.Bene autem proficit etiã ad veteres sonitus & sibilos cedria hieratica læuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta omnia,infundens per specillum, aut panniculum inungens, aut stuppam,aut lanam, aut vt voles excogitare.Est enim medicamentum valde efficax.

De dolore ex frigida causa nascente.

Quòd si dolor frigidis ventis & humidioribus,balneísque eiusmodi prægressis,ortus fuerit,constat etiam horum curationem facilem esse : ac iis quæ calefaciunt medicamētis vti oportet.Multa verò sunt vel inter simplicia quæ hoc præstare queant, quemadmodũ & præstantissima nardus per se excalfacta, & ruta oleo incocta. Porro ad maximas perfrictiones piper quoque ex oleo bene facit.Item euphorbium, similiter allium,cepa,lauri folia,styrax,casia,calamus odoratus,irinum oleum, amaracinum, laurinum, & opobalsamum. Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie.

Dolorem qui à caliditate aut humore acri excitatur, contrariis ipsum quoque curare oportet,pro causæ effectricis magnitudine, id quod conuenit, accommodantes.Itaque ad mediocres intēperies optimè facit etiã oui albumē,quemadmodũ in oculis,si tepidũ paulatim cũ lacte muliebri infundatur.Pari modo cum quodã collyrio dolorem sopiente,quod anodynō appellatur:succus quoque perdiciadis strenuè valet,& per se, & cũ exigua parte rosacei mixtus. Idē præstat rosa cũ aceti momēto, præsertim in feruente admodũ & ignea intēperie.Pari modo etiã succus solani,coriandri & hastulæ regiæ,plurimum auxiliatur. ALIVD. Buccina quæ carnem viuam habeant, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præstant aselli qui iuxta situlas inueniuntur: item terræ intestina consimiliter.

DE INFLAMMATIONE QVAE MEATUM AUDITORIUM INTUS OBSEDERIT, Cap. II.

Siue meatus auris siue alia ipsius quæpiã interna particula frequenter inflammatione laboret,acutissima pericula vicinia regionis & genere substantiæ inducit. Etenim neruus qui internam auris superficiem sublinit,quum sit sensibilis, validos dolores acutósque excitat,vt etiam cerebrum in consensum perducat:vnde febres & deliria sic affectis oboriuntur,interim verò etiã lethales.Ac iuuenes quidem ex acutissimo ipsis eueniēte dolore,aut delirio, aut ortis febribus, intereunt: senes autem febri quidem non subinde corripiuntur, neque affectu conuulsorio,neque delirio.Nam quum humor qui superat,frigidior ipsis pariter & crassior existat,ipse sibi ligamentum factus,in affecta parte manet. Atque idem longo tempore suppurascere incipit,& vires paulatim debilitatæ, antequam ille concoctus fuerit,mortem inferunt.Materia enim dum non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter suppurascit:nam acumen doloris generationem puris præuertit.At siquando etiam inflammatio in pus conuerti videatur,ægri dolore liberantur, & salutem consequuntur. CVRATIO inflammationis. Ad inflammationes moderatas sanè conducit rosaceum ipsum, & per se,& cum modico aceto infusum:similiter etiam glaucium in cote ex modico aceto detritum,tepidúmque infusum: adhæc eodem modo omnia quæ ex glaucio & croco parantur, etiam ipsa moderatis inflammationibus medentur: item ramentorum quoque cucurbitæ succus ad maximos erysipelaceos affectus & per se & cum rosaceo auxiliatur: adhæc glaucium æquali pondere cum opio mixtum,& ex lacte muliebri infusum, similiter feruidas inflam-

A mationes, maximósque dolores lenire consueuit. Eodem modo & castoreum in magnis doloribus, si æquale opio misceatur,læuigetúrque ex sapa,& auri tepidum iniiciatur,generosè lenit.Constat autē opium deligendum esse vetus,eo quòd nos magnam ipsius in torpore inducendo facultatem vitemus. Ego enim noui quendam solo vsum opio,& vocem & sensum ægro ademisse, vt ne opobalsamo quidem, aut aliis quibusdam calidis iniectis,homo amplius restitui potuerit. Quocirca si etiam quis ob multum dolorem opio aut alio B quodam torporis faciundi vim habente vti coactus fuerit,semel ipsum aut iterum offerre conuenit:postea verò castoreum cum oleo tepido iniicere, & extrinsecus lanam oleo calido,aut nardino, quod adipem anserinũ habeat imbutam, omni ex parte circundare, si torporem ex frigidis contractum curare moliaris. At quum mediocris est inflammatio,& non admodum feruida, vbique non est febris valde calida,æger non sit ætatis viginti,etiam paulo tetrapharmaci (quod nonnulli basilicum appellant) miscere nardinũ vnguētum, si hyems C fuerit:sin autem æstas, rosaceum oportet. Pulchrè verò iuuat & adeps anserinus, aut phasianorum, ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiam diuinissimus Galenus docet, cuius verba ita habent, Ego verò magno dolore conflictantibus nullũ medicamentũ infundo, neque lana extergo,experientia edoctus, satis esse ne attingere quidem meatũ auditoriũ quo tēpore dolor infestat. Specillo igitur lana inuoluto foueo dolentes hoc medicamento,moderatè adeo in clystere auriculario tepefacto, vt interrogantibus nobis ægrũ nũ D tepidum ei videatur, & calidius adhuc ipsum ferre possit,eo caliditatis illud perducam vt neutiquã offendatur.Itaque specillũ in medicamentũ sic præparatum intingens,& iuxta meatus initiũ leniter deponens, in altũ fluere sinito,ac deinde iterũ atque iterũ & subinde intingens,idē hoc facito,nullo tempore interposito. Notum verò est, si hoc factum fuerit, omnino aliquid etiam foras effluxum iri,meatu auditorio toto repleto. Hoc igitur quàm licet modestè excipito, meatum non attingens.Postquã verò abundè foueris,meatu qui me- E dicamento repletus est relicto, mollem extrinsecus lanam imponito ori meatus, totíque auri. At si opus sit rursus fouere,lana quæ extrinsecus imposita est,sensim ablata, rursus similiter facito, cauēs quatenus fieri possit, ne aliam quoque corporis partem quandam attingas. Atque huic mentem adhibeto, ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur prodidit Galen⁹, præcipiens nobis vt in omni dolorifica inflãmatione hac vtamur,nulla distinctione apposita.Ego autem potius iuuenibus(vt dixi)& calidis temperamento,item in F quibus admodum feruens est inflammatio, subinde verò etiam cum febri, vtendum vobis dedi: præsertim si ægrum æstatis tempore, & in regione calida, laborare contingat. Præstat autem, si fomento quoque ob vehementiam dolorum vti res postulat, illud in his per spongias calente aqua imbutas adhiberi. FOMENTVM ad aurium dolorem quod per spongias & aquam calidam applicatur. Fomentis per spongias aqua calida imbutas,& abundè expressas vtendum est: item iis quæ per cucurbitulam fiunt. Hæc autem,inie- G cta ei prius aqua calida, deinde euacuata,dolenti auriculæ applicatur.vapor enim quidam ex ea mitis ingrediens, dolorem solatur. Præterea illis vti fomentis expedit quæ ex vaporibus per arundines perforatas adhibitis constant. Oportet autem alteram arundinis partem auris sinui accommodari:alteram verò in olla quæ operculum habeat perforatum,& vndique cōstrictum. Sit autem in ea absinthium aquæ incoctum, vt vapor qui sursum ascendit,auris meatui occurrat:collum porro super ollam inclinare debet: auri verò lanam foris o- H mni ex parte superimponere,& probè tueri,ne ambientes loci adurantur. DE CATAPLASMATIBVS. Si externa videantur inflammatione tentari, nō alienum est etiam farinam ordeaceam, aut triticeam sæpe,aut vino dulci,& adstrictionis experti incoctam,cataplasmatis modo inducere. Maximè verò cataplasma-

tibus & spongiis vtendum est in quibus materiam suppurari suspicamur. Si enim eiusmodi quippiam contigerit, tunc etiã ex farinæ polline cataplasmatibus vti & tetrapharmaco oportet: aliis ei ceratis, quæ ex adipib⁹ componũtur, interdum admixtis. Magis autem festinãdum est vt inflammationes à suppuratione tueamur: id quod præstare poterimus, subiectis vsi medicamentis. AVRICVLARE anodynum valde bonum si frequenter infundatur, vbi & inflammatio & distentio vrget, & vehementes admodum dolores infestant. Adipis anserini aut gallinacei drachmæ sex, opii, myrrhæ, croci, singulorum drach. duæ. Cum fiducia vtitor: valdè bonũ est. ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes: Butyrum, mel, hyssopum, pari portione omnia tepida instillato. Valet etiã ad sordida hulcera, & inflãmatione obsessa. ALIVD ad dolores qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere sunt vt in pus mutentur. Argenti spumæ, cerusæ, singulorum vncia: thuris, iridis, resinæ terebinthinæ, singulorum vnciæ tres, colophoniæ vnciæ quatuor, ceræ, olei, singulorum libra, adipis anserini recentis libræ duæ, succi lini seminis quod sufficit. Confert etiam furunculis & podagricis affectibus. ALIVD ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas. Butyrum recens liquatum instillato, necnon adipem anserinum & lac muliebre, soluta. ALIVD. [illegible] muliebre cum croco læuigatum extrinsecus illinito, præsertim vbi rubra est inflammatio: sin autem dolorem quoque moueat, confert etiam opium exiguum mixtum illinire. ALIVD. Argenti spumã, glaucium, crocum ex aqua læuigato, & sapa illinito. ALIVD. Psyllium tritum ex aqua inducito. ALIVD. Cerusam, coriandri succum, aut solanum, mixta inungito. ALIVD. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiã hulcus est cum inflãmatione. ALIVD. Malum Punicum coctum cum mica panis in iisdem affectibus applicato. Prædicta sanè ad inflammationes quæ citra hulcus vrgẽt, iuuant: ac festinãdum vt eas potius discutiamus. Quòd si hulcus quoq; fieri cõtingat, vel etiã antea acciderit, medicamẽtis vtẽdũ est quæ nunc subiungam. habent autem in hunc modum.

Ad aurium hulcera.

Glaucium, lycium, & meconium, *quod est papaueris lacryma*, trita ex melle auri imponũtur, & hulcera inflãmatione obsessa leniunt. ALIVD ad diuturna auriũ hulcera. Cedria melli mixta inũctáq; bene proficit. ALIVD ad eos qui multũ puris habẽt. Misy crematum in olla, tritúmque inspirato. ALIVD. Cerusa cũ melle vtitor: sordida valde purgat. ALIVD. Aloe & croco aqua solutis vtitor. ALIVD. Thuris lacryma vino soluta vtitor: hoc etiã carnẽ inducit. ALIVD. Spodiũ læuigatũ inspirato: prius autem mulsa aut lenticulæ decocto aurem eluito: aut rosis ex vino coctis cũ melle subluito: aut oleæ foliis contusis succo expresso cum melle vtitor. AD HVLCERA valde sordida depascẽtia. Vinũ vrinámque pueri impuberis melli mixta instillato. ALIVD ad eadem admodum efficax. Sandarachã tritam mellique mixtam instillato: aut penicillum è lucerna, quod ellychiniũ vocant: probissimè vnctũ, meatui demittito. Optimè facit, purgat, siccat, ad cicatricẽ ducit, & dolorem aufert: cum fiducia vtitor. ALIVD. Scoriam læuigatã ex aceto, coctámque, sensim auri instillato. ALIVD compositum. Chloræ, *hoc est viridis* emplastri partem vnam: pastilli ex castoreo partes duas: rosacei quod satis est, mixtis vtitor: aure prius mulsa elota.

Ad sordida hulcera, in quibus pus effluit, & caro excrescit, in hunc modum habet.

Æruginis rasæ, aluminis, singulorum drachmæ duæ: thuris drachma: mellis heminæ duæ, aceti hemina. Incoquito, dum mellis fiat crassities, ac vtitor, instillans, aut penicillum circumlitum in meatum demittens. ALIVD ad eadem valde commodum. Alumen scissile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat crassitiem, excipito lana delicatiore, & quum refrixerit, intra meatũ auditorium demittes. ALIVD. Cyphios scrupuli tres: aphronitri scrupuli duo: collyrii diarrhodon scru-

A puli quinq;: lycii indici scrupuli quatuor: vino excepta, aut succo perdiciadis, instillato. Bene proficit, deficcat, ab inflãmatione & dolore hulcera vindicat. Idem verò præstat etiam succus perdiciadis cum melle tepefactus, & ad crassitiem sensim redactus, si eo penicillũ imbuatur, imponatúrque meatui. Quòd si liquidius ipsum infundis, probè valet etiam ad sanguinem ex aure prorumpentem.

Ad valde vetusta hulcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubii succi
B drachmæ quatuor: nitri Alexandrini drachmæ duodecim, vrinæ apri drachmæ viginti, nucum Põticarum drachmæ viginti, capnelæi, castorei, croci, opii, singulorũ drachmæ quatuor: amygdala octodecim. His læuigatis, ex rosaceo & amygdalino oleo, acetóque modico, vtitor.

Ad aures diruptas contusásque ex ictu.

Panis calidi micam cum exiguo mellis tritam imponito. ALIVD. Myrrham detritam ex vino tenui inungito. ALIVD. Cochlearum ceruices tritas &
C myrrhæ dimidiam partem imponito. ALIVD. Mannam thuris læuigatam inspergito. Sin autem opus sit deligare, violenta in his ligamina vitanda sunt, & diligenter immutanda quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum causam præbet.

DE SONITV AVRIVM, Cap. III.

Sonitus partim ex flatuoso crassóque spiritu creatur, partim etiam ex humore obstructo: interdum ob locorum imbecillitatem, quemadmodũ in iis qui ex morbo se recolligunt, accidere cõsueuit. Iam fiunt etiam ex
D multo sensus acumine, præterea ratione crisis, in quibus nihil adhibendum est. Si igitur sonitus nunc excitentur, nunc cessent, & spatio interposito rursus reuertantur, intelligito ex spiritu, cui facilis nõ patet exitus, prouenire: maximè si præcesserint cibi, qui flatus generare possint, & multæ cruditates. An verò tale propter viscosos crassósque humores accidat, inde cognosces quòd neque repentè oboriantur sonitus, sed paulatim increscant: insuper quòd etiam grauitas percipiatur, præcesserintque cruditates, balneorum intempestiuorum vsus,
E & alia quæ crudos humores generare solent. Ad sonitus igitur constantes & diuturnos, aures ex aceto & melle nitróque eluito. ALIVD. Veratri albi, castorei, singulorum drachmæ duæ, croci drach. tres. Redactis in pastillum, & ex aceto detritis vtitor. ALIVD. Castorei, seminis cicutæ pares portiones: ex aceto læuigatas, tepidas immittito. Hoc quoque valet præcipuè in iis qui ob magnam sentiendi vim ac facultatem vapores sursum ascẽdentes percipiunt. ALIVD. Euphorbium ex oleo cyprino læuigatum, calefactúmque adhi
F beto: valet præsertim ad inueteratos aurium sonitus & tinnitus.

Ad aurium sonitus qui ex morbo prouenire consueuerunt.

In iis autem qui ex morbo aurium sonitus experiuntur, vbi eas absinthii decocto foueris, acetum & rosaceũ infundito, raphaníque succum cum rosaceo, aut veratrũ nigrum cum aceto iniicito.

De iis quorum aures sordibus repletæ sunt.

G Cardamomum & nitri paulum cum siccatis ficubus, granis exemptis, quæ Græci cechramidas appellant, excepta, in collyria redigito, ac in auris meatum demittito: tertio quoque die auferto. educit enim multas sordes, & abundè leuat. Hoc etiam ad excrescentias carnis conducit. ALIVD. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atque ita rursus acetum superinstillato: postero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem inciderit.

Quòd si aquam auri incidere contigerit, fac vt æger
H vno pede, qua parte auris affecta est, subsiliat, ad eam inclinando. ita nanque facilè excernitur. Cæterùm extrahit etiam id quod valde infixum est, si quis ore aurem exugat, id quod per arundinem quoque fieri potest. Vbi verò exuxeris, etiam oleum calidum irinum aut amygdalinum instillato.

Si lapilli,aut alia quædam in aurẽ inciderint.

Si lapillus,aut faba,aut aliud quiddam in aurem incidat,specillum lana inuolutum in resinam terebinthinam,aut glutinosum aliquod intingito: ac vbi in aurẽ inieceris, leniter protrahito, ac sternutamentum excitans,os & nares obturato. Nam spiritus intentione quæ ita fit,id quod intus impactum est expellitur. Hoc autem continuè facito, diligentia adhibita vt quamprimum eximatur. Sin autem neque sic exciderit, inflammatione oboriente conuulsiones sæpe comitantur; vt etiam ægri de vita periclitentur. Quare oleum quoque tepidum frequenter infundere oportet. sic enim locis inflammatione liberatis,id quod insidet, facilè eximetur: ac vbi inflammationes solutæ fuerint,mulsa eluere aures confert. Quippe id quod incidit, subinde per liquida explicatur, & volsella promptè extrahitur. Iam nonnulli fistula auri imposita,ore exsuxerunt,eóque modo attrahentes eximere potuerunt. Ante omnia verò oleo tepido,sternutamentis(vt dixi)& mulsa vtendum est.vbi enim sic nos egerimus, facilè etiam specillo,& quocunque tandem prædictorum voles, ex alto id quod inhæret educetur.

Aduersus aurium vermes.

Vermes aurium corrumpit quidem & oxelæum si instilletur, & capparis succus: simili modo etiam calaminthæ succus,siquid aliud,omnem dolorem, quum instillatur,mitigat. Item veratrum album aurium vermes tollit,si cum vino læuigetur,instilletúrque. ALIVD. Absinthio decocto ex vino aurem eluito, aut marrubio, & centaureo similiter: adhæc scammoniam aceto solutã,vel absinthii succum,aut sulphur,nitrúmque cum raphani succo instillato.

DE AVRIVM DOLORIBVS EX DEfluxione,quæ catharros appellatur, Cap. IIII.

HOc scire in vniuersum & cauere oportet,ne subitò in doloribus qui ob defluxionem eueniunt, parti remedia adhibere festines. Nam præterquam quòd nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahunt, &vt copiosius ad affectas particulas post concoctionem feratur,irritant. Quare in eiusmodi & lauandum est,& cucurbitulis in occipitio vtendum:maximè si etiã grauitatem circa caput & ruborem in facie sentiant:adhæc si æger vinum bibere soleat. Sin autem nihil horum extiterit, verùm corpus siccum & gracile sit, influxióque acris, victu vtendum crasso temperatóque, otio & quiete. magis autem balneis,& iis quæ somnum inducunt: quorum in numero est medicamentum *à papaueris capitibus* διὰ κωδυῶν dictum,quod humores acres,siquid aliud,concoquere, crassiores facere, & contemperare potest.

SI SANGVIS EX AVRIBVS PROFLVAT, Cap. V.

QVòd verò sanguinis ex auribus profluuia fieri contingat,& pericula quædam interdum comitentur,idque nõ ratione crisis, hoc quoq; in morbis valde multis videre licet, præsertim capite robusto & materiam foras propellente: quemadmodum etiam natura hoc per nares & alias quasdam particulas facere consueuit. Si igitur post concoctionem id spectaueris, naturæ impetus prohiberi non debet:quoniam ægri salus est,vbi hoc ipsa tentauerit.Quòd si vires interim deiici,multa vacuatione orta,aut aliàs periculum inducẽte,contingat,tunc ægro succurrendum est, & immoderatus sanguinis cursus reprimendus. Sunt autem multa quæ hoc efficere possunt, & præcipuè hæc. MEDICAMENTVM quod sanguinis profluuium reprimit. Rubi & gallarum aceto incoctarum succum auri infundito. ALIVD ad idem. Succum perdiciadis tepefactum infundito. ALIVD, ne sanguis in auribus coeat in grumos. Porri succum cum aceto mixtũ frequẽter infundito.

DE SVRDITATE, Cap. VI.

AT si auditus in totum offensus fuerit,quam cophosin Græci nominant, *nos surditatem*, ac quibusdam sanè ipsa sine febri,quibusdam verò etiam cum febri su-

A perueniat,quæ ex bilioso quidem humore impetũ ad superiora capiente accidit,hæc facilius curationem recipit,aut ventre naturaliter moto, aut medicamento ægris dato quod biliosum humorẽ vacuare soleat: quæ verò ex viscosis crassisque humoribus ad aures decumbentibus generatur,vt in lethargis,cataphoris,cephalæis diuturnis, aliisque affectibus accidit, ea omnis difficulter solui potest,& ægri magna ex parte ei cõmoriuntur. Valde igitur affectui resistendum est,initium faciẽdo ab imi ventris purgatione,quæ petetur ex oxymeli-

B te Iulianio dicto,& hiera:frequentius autem ex salibus qui recipiunt euphorbium,vel qui à nobis parari solẽt. Videntur quidem humiles & simpliciores, verùm magnas vires obtinent, etiam ad alia multa efficaces. habet autem ipsorum cõpositio in hunc modum. HALATIVM, *quod est medicamentum ex sale.* Ammoniaci drach. duæ,piperis drach. vna, euphorbii drachma:datur pro viribꝰ scrupuli quatuor aut sex,ex ouis,aut mulsa,aut olere,aut quomodocunque ipsos exhibere velis. Vtiles sunt vertiginosis quoque, & quibus menses reti-

C nentur. Vbi iam ventrem inanieris, tandẽ etiam ad ea transito quæ saliuam per os educunt. itẽ ad ea quæ per nares humores prouocãt & extrahũt,quæ errhina dicũtur:necnon ad ea quæ sternutamenta ciere solent. DE APOPHLEGMATISMIS. Hi præstantissimi sũt apophlegmatismi qui ex herba pediculari & sinapi cõstant,si ex eis fiat gargarizatio. DE IIS quæ sternutamenta mouent. Ex sternutamenta mouentibus, ea conueniunt quæ ex pipere,struthio (*nobis dicitur herba lanaria*) veratro albo, herba ranunculo,pari portione con-

D stant.Quæ autem naribus infundũtur,ex cyclamini succo & melle commixtis sunto. ALIVD.Probè facit etiam puluis hic per arundinẽ inspiratus, ista recipiẽs: Cumini sicci drach. octo,iridis drach. quatuor, nitri rubri drachmã,elaterii drachmam. Trita in læuorem naribꝰ inspirato. nã caput copia infestatũ egregiè leuat. Iã aures etiã bene purgat medicamẽtũ quod ex centaureo, colocynthide & veratro cõficitur,si naribꝰ infundatur. AD GRAVEM auditũ & surditatẽ. Veratri nigri,castorei, singulæ drachmæ. aceto exceptis vtitor. Conue-

E niunt autem his etiam quæ superius ad grauem auditũ & obstructiones dicta sunt. Talia verò habentur etiam quæ ex succis, nitro & cedria componuntur. Præterea succus chamelææ efficacissimus existit, & ad maximas surditates cõprobatus. Quòd si affectus perseuerat,vomitu quoque vtẽdum,qui ex veratro moueri solet. Post euacuationes,& vomitꝰ,medicamẽta quæ per nares mouent,item quæ affectis partibus imponuntur, etiam exercitationem per equos adhibeant, præsertim eã quæ curru obiri solet: & loca mutent. deligito autem mari-

F tima,potius quàm mediterranea. & balineas naturales dulcibus præponito:harum inopia,confert etiam in marinis aquis corpus abstergere. Adhæc caput, præsertim quibus graue est & repletum,exsiccare salubre est:præterea hirudinibus, sinapismis, & cutis perfricatione vtendum. Quidam verò non solùm hæc,sed etiam arteriæ incisionem postea adhibuerunt, & extrema tubicinalis calami parte in auris meatum imposita,ita modulati sunt. Alii verò per magna tintinnabula insonarunt, ac alii aliis machinis excogitatis vsi sunt. Nam in ma-

G gnis affectibus,etiamsi multa remedia nihil notatu dignum facere videantur,tamen excogitanda sunt:nec labor ad succurrẽdum detrectari, nihilque omitti debet. Pleraque enim non rarò præter opinionem succedunt.

DE PAROTIDIBVS, Cap. VII.

AVrium affectus iam persequuti,deinceps opportunè de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum esse differentias. quædam enim ipsarum,ratione crisis, concoctione iam apparen-

H te fiunt:quæ neque prauæ, sed potius curatu faciles existunt,multósque magnis periculis liberarunt. Aliæ verò ex copia cruda contingunt,quæ naturam grauant,simul & nonnihil irritãt: quare etiam procedente tempore periclitantur,& medicis multa tentantibus,vix ad suppurationem aut concoctionem perueniunt. Accuratè igitur inspici debet tum qualitas tum quantitas

materiæ influentis,& parotidas excitantis. Nonnullæ
ſiquidem ipſarum ex copioſo humore, calidiore & bi-
lioſo, vt nonnullæ rurſus ex craſſiore & frigido,gene-
rantur. Ex his ipſis rurſus,quæ quidem ex copia calidio
re conſtituuntur, magnos quibuſdam & vehementes
cruciatus inducunt: quæ autem ex ſubtili, eryſipelata,
neque grauantes, neque meatus arctantes: quæ autem à
craſſiore ſanguine originem traxerunt,grauant. Quæ au
tem à magis melancholico & craſſo prouenerunt, gra-
uant quidem, ſed neque ruborem habent, neque dolo-
rem adeo ipſæ inferũt: tumorem autem ſcirrhoſum re-
præſentant,quemadmodum illæ quæ à pituita traxerũt
originem, laxũ tumorem, *qui οἴδημα Græcis dicitur*. Quo-
niam igitur ipſarum qualitas quantitáſque diuerſa eſt,
diligenter eam inſpicere & ſic ad curationem congruã
venire expedit.

Curatio parotidũ quæ à copia ſãguinis cõſtituũtur.

Incipiamus igitur à parotidibus quæ à ſanguinis co-
pia generantur. Quando itaque ex tali humore conſi-
ſtunt, neceſſe eſt tumores magnos & rubros apparere,
doloréſque euenire continuos, vehementes,& periculo
ſos. Antequam igitur vllam curationem parti adhibeas,
ad ſanguinis miſſionem procedendum eſt. Qui enim
nulla vacuatione præmiſſa, ſtatim ad inducenda cata-
plaſmata tranſierũt,aut ad aliud quod diſcutere aut ex-
trahere parotidas poteſt,(cuiuſmodi ſunt quæ ex fermẽ
to & viſco parantur) hi manifeſtò authores extiterunt
cur ægri ſtrangularentur. Quare ſi nihil aliud in paroti
dibus ex craſſioris ſanguinis copia conſtitutis impedit,
ad ſanguinis miſſionem venire oportet: atque ita cum
bona fiducia offerre qualecunque medicamentũ quod
affectui conuenire exiſtimaueris. DE CATAPLA-
SMATIS. Cataplaſmata igitur in maximis & dolo-
rificis inflammationibus cõueniunt,quæ hordeacea fa-
rina & ſemine lini conſtant. Sin & durities quædam fue
rit, ficus ſiccas,adipem ſuillum & lapathum,adiicere o-
portet. Conſtat autem cataplaſma coqui debere ex iure
fœnigræci, chamæmeli,althææ,& ficuũ ſiccarũ. Tribus
diebus poſt cataplaſma inductũ,emplaſtro quæ ad Mna-
ſæum authorem refertur, admodũ lenitẽti, & ad ea quæ
in ſcirrhum induruerunt, diſcutienda,emolliendáſque
durities bene efficaci, vtitor. Hæc autem recipit ceræ li-
bram,axungiæ porcinæ libram,colophoniæ vncias ſex,
argenti ſpumæ libras duas,vini lecti heminas ſex. Para
tis vtitor. non minus autem hoc quoque medicamentũ
quàm prædicta valet. Habent autem in hunc modum:
Terebinthinæ libram,maſtichæ,ceræ, ſingulorum vn-
cias tres,olei gleucini & myrtei quod ſatis eſt. Medica-
mentum in aquam marinam coniicito. Optimè facit e-
tiam emplaſtrum diamelitos per ſe, & cum pſittacio.
Pari modo etiã pæonia in ſuperficiariis parotidibus,
& quæ ex ſanguine originem trahunt,rectè adhibetur:
verùm in in iis quæ altius deliteſcunt, & in quibus cu-
tis eſt denſa,craſſiórque materia,ſi nitri paulum,& dra-
cunculi radicẽ cataplaſmati iã dicto admiſcueris, præ-
ſtantius adhuc,magiſque diſcutiens medicamentum ef
ficies,quemadmodum ſi ammoniacum adiicias. CV-
RATIO earũ in quibus tumor eſt ſcirrhoſus. In qui-
bus magna quædam durities apparet, aut picem liqui-
dã,aut ſeuũ taurinũ,aut hircinũ,aut vitulinũ,aut cerui-
nũ,aut bdelliũ,aut ſtyracẽ cõtinuè addere expedit. Hæc
enim omnia duros ſcirrhoſóſq; tumores diſſipare & e-
mollire poſſũt. Deligẽdũ igitur ex his eſt quod vnicui
q; cõpetet,vbi tumoris diſcutiendi molliẽdiq; ſpes eſt.
Cæterùm oleũ quod parotidibus ex frigido ſubortis &
durioribus ſuperaccommodabitur, aut irinum, aut Si-
cyonium eſto: quemadmodum rurſus calidioribus ro-
ſaceum,aut chamæmelinum. Clarum verò eſt calidiora
medicamenta melius adhiberi, vbi febris non adeſt,e-
tiam in diuturnis affectibus,qualia ſunt tum Ariobarza-
nium,tum diaſtruthiũ appellatum: quorum deſcriptio-
nes vobis ſubieci,ne eas aliunde conquirere cogeremi-
ni. EMPLASTRVM ariobarzanium ad ſcirrhoſos
affectus efficax. Spumæ argenti libras tres,& ſeſcunciã:
ceruſæ libram & vncias quinque, aquæ marinæ vncias
vigintiquinque,olei veteris ſeſquilibram,buccinorum
A combuſtorum vncias ſeptem & ſemiſſem, ceræ rufæ vn
cias nouem,terebinthinæ vncias ſex: thuris vncias tres,
& ſcrupulos tres cum dimidio. MEDICAMEN-
TVM diaſtruthiũ ad eadẽ: Herbæ lanariæ *quæ ϛρουθιον Græcis dicitur*, vnciæ quatuor, ammoniaci ſuffiminis vn-
ciæ quatuor, ſpumæ argenti vnciæ quinque, reſinæ pi-
ceæ libra,ceræ libra, ariſtolochiæ rotundæ vnciæ qua-
tuor,galbani vnciæ quatuor,ſquamæ æris totidem,man
næ thuris vnciæ quatuor,aceti ſcillitici heminæ tres, o-
lei veteris ſextarii quatuor. Oleum,argenti ſpumam,&
B acetum coquito dum manus non inquinent: deinde le-
bete humi poſito, adiice herbam lanariam, ammonia-
cum,ſquamam,& galbanum: deinde rudicula agitans,
adiungito mannam thuris, & ariſtolochiam, coquitó-
que donec in craſſitiem coierint. Lebete autem ab igne
ſublato, moueto. Quidam acetum poſtea ſuperinfun-
dunt. Hoc medicamentum cõfert parotidibus, & præ-
cipuè ſtrumis: auxiliatur etiam ſcirrhoſis, duriſque cõ-
dylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis,
viſceribus ſcirrho induratis, & ſtomachi abſceſſibus. to-
C phos diſſoluit: in ſumma, medicamentum eſt multis
accommodatum.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari poſſit, imminui ex medi-
camentis,& cataplaſmatibus diſcutiendi facultate præ-
ditis appareat,ſed etiam dolor perſeueret, neceſſe tan-
dem eſt vt ad ea quæ ſuppurationem excitare, & mate-
riam poſſunt concoquere, digrediamur: id autem præ-
ſtat cataplaſma quod ex farinæ polline conſit. Lapa-
thum & axungia porcina in hydrelæo coquũtur. Por-
D ro materiam in pus iam mutari, inde tibi innoteſcit
quòd rigor præter rationem & febris nunc oboriatur,
quæ prius non erant,dolórque maior vrgeat. Poſtquam
igitur in pus tranſierit, materia mutata, tunc etiam ma-
gis non modò cataplaſmatis, ſed etiam medicamentis
quæ puri generando ſunt idonea, vtendum eſt. Ex ſim-
plicibus igitur ad huiuſmodi apta eſt & aqua tepida,
cõtinuè per fotum adhibita,nunc quidem per ſe, nunc
autem cum ſapa magis adhuc proficiet. quinetiam tri-
ticea farina his incocta prodeſt. ſimiliter & halicæ fari-
E na,ſed in humidis magis tumoribus: eadem ratione e-
tiam panis purus plus quàm ſordidus præſtat. Item pix
læuigata ex oleo, adeps vitulinus & ſuillus abſque ſale
confecti proſunt. Nam qui ſalis participes ſunt,ad diſcu
tiendum magis valent. Sunt autem alia quoque nõ pau
ca ſimplicia,quæ ſuppurationi conferunt,verùm ad cõ
poſita tranſire commodius eſt. Multa itaque ſunt etiam
alia cataplaſmata quæ ex farinæ polline parantur, ſed
nullum præſtantius eo quod à nobis confectum eſt. Re
cipit autẽ axungiæ libram,oua anſerina quatuor, ſapæ
F vncias quatuor,farinæ pollinis libram. Hæc probè læui
gata,& in panniculum illita applicato, continuè immu
tans. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum ſapa & axun
gia coxiſſem,ac poſtremò oua adieciſſem,multo leuius
medicamentum effeci. Inſuper hoc quoque medicamẽ-
tum quod ſequitur, probè adiuuat vt celerius fiat ſup-
puratio,& humores crudi coctioníſque expertes conco
quantur. Idem etiam humores in pus conuerſos extra-
here conſueuit: quin & humorem inſidẽtem per tenues
& à viſu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices
G poſtea tenues & quodammodo obſcuræ appareant. Hæc
autem recipit fermenti libram, ceræ vncias octo, apo-
chymatis vncias 4, ſalis communis vncias 4, galbani
vncias quatuor, ſalis floris, piperis,ſingulorum vnciã:
ſeui taurini vncias quatuor,ſaponis Gallici vncias tres,
reſinæ piceæ librã. Hoc medicamentum ita præparatũ
non ſolùm parotidibus, ſed etiam aliis abſceſſibus ac-
commodatur,vbi affectum vtriſque indigere putaueris,
nempe vt humores in pus iam mutati excernantur: qui
autẽ mutati non ſunt,concoquantur. ALIVD. Eadẽ
H quæ hoc efficere poteſt etiã medicamentũ quod cumi-
nũ recipit,cuius ſcriptura ita habet, Farinæ hordeaceæ te-
nuis admodũ vnciæ 27. ſalis communis vnciæ 5, picis vn
cia,ceræ vnciæ 9,nitri,cumini,reſinæ frictæ,ſingulorũ
vnciæ quinque,olei vnciæ octo,althææ vnciæ quinque
cremoris ptiſſanæ libra, cremoris ſeminis lini libra,

Arida vino in læuorẽ redigito, & quæ liquari possunt, ipsis superfũdito: cremorib⁹ autẽ seminis lini & ptissanæ diligenter coctis, vt nõ aduratur, medicamẽto hoc cum fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliisque abscessibus. Etenim maturat, discutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit. ALIVD medicamentum *ex farinæ polline*, quod διὰ γύρεως dicitur. Bene facit etiam medicamẽtum ex farinæ polline, quod hæc recipit, Adipis porcini vncias sex, ceræ vncias duas, ouorũ duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod satis est. Ceram primùm cum adipe liquefacito, deinde vbi soluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderatè adiicito, ac melle pilæ indito, probè subigito: atque ita paulatim farinã vsque ad mediocrem crassitiẽ, & ea quæ soluta sunt, superiniicito, rursúsque diligenter tritis, sic cum fiducia vtitor, illinitóque. valde enim discutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet. Facit etiã angina detẽtis. ALIVD medicamentum διὰ σηρικός. Ad eosdem affectus valet etiam medicamentum quod ex serico paratur: hæc autem continet, Serici libram, olei heminas quatuor, quod est sextarii dimidium: coquito dum manus non inquinet. Ad multa efficax est medicamentum. ne contemnas simplicium vilitatem. Iam id quod à nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, si cum superiori diasericos misceatur, vt partes quinque sint medicamenti diasericos, duæ autem eius quod ex melle conficitur. Interdum verò etiam per se positum proficit. est enim in multis comprobatum. Habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii (hoc est piliariorum) vnciæ sex, corticum nucum vnciæ duæ, saponis Gallici vnciæ sex, aphronitri albi vnciæ sex, mellis vnciæ tres, olei veteris libra, ceræ vnciæ tres, terebinthinæ vnciæ septem. hoc dissoluit, squamas educit, & multis est vtile. Hæc sanè moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemẽs multúsque nõ vrget, & tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

De parotidibus quæ ex biliosa fluxione nascuntur.

At si parotidem ex tenui feruentíque sanguine & in biliosam naturam cõuerso generari contigerit, id quoque tum ex aliis multis, tũ nihilo minus inde licet cognoscere, quòd tumor sit rubicundior, igneus & erysipelati persimilis, ægérque videatur tanquam ardere, & tãgẽtes manifestam caliditatẽ percipiant. In iis igitur ea quæ ouis, chamæmelo & sapa constãt, admoueri debẽt, quæ in febricitantibus parare consueui: item ceratũ febribus abolendis efficax, (ambrosia dicitur) cuius compositio hæc est: Croci scrupuli quatuor, spumæ argenti vncia, olei rosacei, ceræ, singulorum vnciæ quinque, adipis porcinæ vnciæ duæ, mellis vncia, cremoris seminis lini quod satis est. Hoc quoque medicamentum calidis affectibus opitulatur: scriptura eius ita habet, Ceræ vnciæ quinque, olei chamæmeli vnciæ duæ, rosacei tantundẽ, ouorũ lutea septẽ, farinæ fabaceæ vnciæ quatuor. Paratis vtitor. ALIVD præstantissimum ad idem. Altercum, lapathum, cum axungia læuigata obducito, bis die aut ter immutans. ALIVD. Ceræ vnciæ sex, colophoniæ vnciæ sex, olei vnciæ quatuor, foliorũ perdiciadis vnciæ sex. Oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se coctum & applicatum, proficit, nonnunquam ouis adiectis. Quinetiam medicamẽtum diachylῶν confert, quod hæc recipit, Argenti spumæ læuissimæ libras quatuor, olei, ceræ puræ, singulorum libras septem, ceræ Tyrrhenicæ librã, resinæ piceæ vncias quatuor, succi psyllii libras tres. Succum psyllii ita parabis: Psyllii vncias tres in aquæ fontanæ libras sex coniicito, & die præcedenti aqua macerato, in sequenti, igne vehementi coquito, donec iuris hœdini crassitiem habuerit, & acceptum percolato quicquid subsederit: citò enim coalescit. deinde rursus in lebetem recipito, iterúmque percolato. Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pondus receperit: deinde sic argenti spumam per se læuigatam habeto: postea in vas æreum cum oleo & succis iniicito, mouetóque, lẽto igne incoquens, vsque ad spissitudinẽ quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne positis, ceram & resinã piceam immittito: ac vbi no amplius inquinauerint, sublata in pilã defundito, & rudicula emollitá, exceptáque in pelle, reponito, ac in quibus visum fuerit vtitor. DE CATAPLASMATIS. Optima etiã sunt cataplasmata quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorum, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiũtur. Etenim concoquunt, etiã siqua durities igneæ inflãmationi cõiũcta inueniatur. Nonnulli sanè iis quoq; vsi sunt quæ solanũ recipiunt: ego verò huiusmodi auersor, quemadmodũ **B** & illa quæ alumen & aliud quid adstringens continẽt: quippe materiam in alto non sine periculo repellunt.

Ad parotidas œdematodes.

Ad parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum aut renitens, digredi tempestiuũ est. In his igitur competit terra cimolia inducta, & lapathũ iniectum, ita nimirum vt prius butyro inungatur. Item calx lota inuncta probè tumores œdematodes discutit. Adhæc erui cum melle applicati, aut mulsa, valde siccantẽ discutiẽtémque vim obtinent. DE VICTV. **C** Victu congruo maximè, & subiecto affectui, causæque eius effectrici accommodato, in primis vtãtur. Nam in parotidibus quæ ex bilioso humore concitantur, temperatus victus & refrigerans conuenit. Cremor itaque his expedit, (præsertim per initia inflãmationis, quum adhuc est dolorifica) tũ ptissanæ, tum halicæ, & similaginis insigniter decoctæ, quemcunque ex prædictis cremoribus æger assumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea sunt, maluæque caules. At inflãmatione declinante, etiam pisces saxatiles, pulli columbini, & gal-**D** linarũ cohortaliũ alæ cõducunt. Eisdẽ etiam in aliis parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem sine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut aphratũ, aut columbum assumpserint, nihil offendentur.

DE NARIVM AFFECTIBVS, Cap. VIII.

TVmores quidem præter naturam, polypi naribus obueniunt, hulcera verò ozænæ, necnon excretiones naturæ contrariæ, quas aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primùm igi-**E** tur de ozæna dicturus sum, quæ ex acriũ putridorũmque humorum colluuie procreatur: qui si acres tantùm existant, hulcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solent. Curatio sanè vtriusque huius vitii ozænæ & polypi est communis: nempe caput primùm resiccare, eique robur adiicere. Cõstat enim hæc ex eo propter humorum malignorum redundantiam naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborandum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde comprehensum est. **F** Quum igitur caput validum robustũmque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso, emplastrum ex salicibus, aut barbaram, quod bitumen & picẽ recipit (maximè à Galeno, ac certè à nobis probatũ) imponito. Item optimũ quoque est quod ex anemone conficitur. Adhæc etiam proprium medicamentum quod ex cochleis in hunc modum paratur, Myrrhæ, thuris, singulorum vncia, cochleæ integræ quæ petris adhærescunt, numero quinque. His in pila tritis, ceram & albumina ouorum duorum addito, com-**G** miscetóque, ac medicamentum capiti cum linteo diebus nouem continuis inducito: &, si malis humoribus sit infectum, tertiò id adhibeas: posthæc parti remedia induces. Malorum Punicorum tria sunt genera, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contundere oportet, totáque accuratè confringere, vt succus ab ipsis exprimi possit: quem vbi modicè decoxeris, si liquidior paulo appareat, stanneo vase repones. Quod verò crassum ex ipsis solidũmque reliqueris, rursus in pila exquisitissimè contundes, vt iterum possit **H** læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo polypus delitescit, & citra rosionem, dolorísque consensum, quem acria medicamenta efficiũt, longioris tẽporis spatio ipsum abolebũt. At si humidior molliórq; polypus tibi appareat,

maiorem portionem ex aufteris malis Punicis iniicias:fi durior, ex acidis. Quoniam verò moleftum eft perpetuò collyrium fuftinere,licet etiam quandoque intermittere: atque interim fuccum antea expreffum in nares infundere,fimúlque ore hiante illinire,qua parte palatum verfus narés perforatur,penna aut fpecillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rofionem longiore tempore confumptum. Adhæc non vnum genus pulueris exiftit,fed etiam quod ex quatuor metallicis componitur,chalcantho, chalcitide,ære cremato & mify.accipias hæc æquali fingula pondere, & feorfim teras ex aceto,poftea omnia fimul mifceas,ex vino fubigens,donec glutinofum fiat medicamentum ad mellis fpiffitudinem.Deinde in ollam recentē coniicias, quam operculo impofito, lutóque oblitā in furnum demittas,vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cū vino teras,atque iterum fimiliter torrefacias, redigáfque in puluerem,eúmque reponas,& quum neceffitas poftulat vtaris.Hic puluis polypos admodum inueteratos confumit. Nec parum confert ipfis & prædictum collyrium, quod ex malis Punicis componitur,aridum,minutiffimè tritum,& infpiratum,aut nucleo fpecilli impofitum. Atque hæc omnia maximè facienda ne vnquā affectæ particulæ medicamentum defit. facilè enim ab humiditate abftergitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuò medicamentum imponere oportet:vt quod facilè ab influēte humiditate abluatur. At fi quis Eunuchus nullum medicamentum adferri fuftineat, fed ab omnibus irritetur,rofas ficcas contufas tritáfque diligenter,impones,ac citra rofionem pariter& mirificè operabuntur. Verùm fæpe adhibenda effe ifta medicamenta conftat,lauandáque ftudiofè ex fucco nuper dicto. Porrò vlcera narium paftillis curabis,quales funt, Andronius, Paffionius, Polyides,aut Bithynus, aut is quem ego compofui:interim ex vino dulci ipfos diluens, interim aufteto,nunc ætate mediocri,nunc veteri:aliàs ex aceto,aut vinofo,aut fimpliciter acido,aut etiā acri admodū &, verufto,vfu medicamentorum ab affectuum accidentibus fecundum prædictas indicationes inuento. Quū opulentus quidam me rogaret vt medicamentum quod in ozænæ curatione adhiberem, effet odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui,falerno veteri ipfum diluens : ac mirum eft quàm citò affectus fanitatē receperit. Hedychroi autem confectio explicata eft in Theriacæ antidoti defcriptione, quam Galenus memoriæ prodidit. Iam emplaftrum ex pipere albo, & oleo rofaceo folutū, & naribus illitum, omnia vlcera mirabiliter perfanat. Liquet autem in huiufmodi affectibus,confiderata cuiufque corporis natura, fanguinem,fi nihil impediat,mittendum effe,nec nō me dicamentum purgans offerendum. Cæterùm victus ratio quoque obferuari debet,& caput radi,ficcarique medicamentis,& pituita per os educi.

Ad fanguinis profluuium ex naribus.

Platani pilulas collectas in vmbra ficcato:vbi deficcaueris, fuper afperum quępiam pannum in difcum proiicito,illiúfque extremitate confricato. Sinminus, in quodam ex pilis fetífve confecto affricato, & femen pilularū proiicito: lanuginem autem inde collectam, vafe fictili recenti reponito.Quum vfus exigit,lanuginē platani impofitam fiftulæ arundinaceæ, cui geniculi fint adempti, excauata autem fit qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus infpirato,ac ftatim fanguinis profluuium fiftet.

ALIVD. Chalcanthum diligenter tritum reponito:in vfu carptum linamētum in medicamen intingens, naribus dimittito. ALIVD. Spongiam nouam pice cruda imbutam comburito:eámque linamento tortili exceptam naribus immittito. ALIVD. Putaminis oui triti pars vna,gallæ Afianæ pars vna:tritas linamento tortili aqua perfufo, aut aceto excipiens imponito. Adhæc puluis Xanthos dictus, quo ego vfus fum: Chalciditis cōbuftæ drachmæ centum, chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta,mifyos tofti drachmæ vigintiquinque, æris vfti drachmæ duodecim & femis. Terito & vtitor.

ALIVD. Myrrhæ,mifyos Cyprii,chalcāthi, fingulo-

A rum drachmæ feptem:corticum pini,fquamæ æris, mannæ,thuris,fingulorū drachmæ quatuor:æris cremati,chalcitidis,fingulorum drachmæ quindecim:calcis viuæ drachmæ octo,gypfi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. ALIVD. Stibis, chalcitidis, fingulorum drachmæ fex:mannæ,thuris drachmæ duæ,refinæ terebinthinæ frixæ drachmæ quatuor.In puluerem redigito, & vtitor.Quòd fi in naribus peffimus fit odor,myrrhæ,acaciæ, amomi,fingulas drachmas teres, cernéfque, & melle co-
B cto excepta,fummo narium fepto aut cartilagini agglutinari præcipies.

AD LIVORES FACIEI, Cap. IX.

Liuores faciei meliloti & fœnogræco decocto fouebis: poftea collyrio Diarrhodωn illines. Ad recētes autem liuores cataplafma ex farina fabæ cum melle induces.Liuores porro cum inflammatione, aqua calida fouebis, & cataplafmate ex lenticulis decoctis obduces.

C DE DENTIVM AFFECTIBVS, EX Galeno, Caput X.

Dentium affectuum alii fanè omnibus euidenter apparent, quemadmodum quum perforati fuerint,aut nigruerint,aut attriti fint,aut neque frigida,neque calida fuftinent,fed ob vtrūque aut alterum folum dolor aliquis ipfos inuadit: alii verò nō apparent in ipfis manifeftò,ficuti quum æger ipfe fentire fe dolorem affirmat qui in alto dentis corpore oboritur. Aduerfantur enim nonnul-
D li,dicentes dentem,quum os fit,citra dolorem affici,quēadmodum quum lima exceffus ipforum præfecare cogimur, aut ob aliam quampiam occafionem,de quibus paulo pòft tractabo.nunc enim citra rationalem naturalémque demonftrationem cogito iis atteftari qui dentem ipfum dolere pronunciant. Etenim ego quoque dolorem paffus,mentem diligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac controuerfia audiuiffem : fentiebámque manifeftò dentem non modò dolere,fed etiam pulfare,carnibus inflammatione obfeffis fimiliter: vnde etiam admiratus
E fum an hic quoque affectus quē vocamus inflammationem,in dente qui lapideam durámque fubftantiam obtinet,poffit oboriri. Quinetiam alio tempore dentis dolore affectus,palàm perfenfi,non ipfius dentis fed gingiuarum effe dolorem, ídque quum inflammationem experirentur,vt etiam citra compreffionem dolerent. Imò & vicinitate dentium,quum duri fint, augefcere dolorem ob compreffionem deprehendi, tanquam vtriufque doloris fenfum expertus,alium fanè in gingiuis, alium verò in ipforum dentium fubftantia manifeftò noui:& atteftor iis
F qui dentes ipfos nonnunquam dolerē dictitant. Præterea nerui qui dentis radici inferitur, dolorem excitari interim,rationi confentaneum eft: dum ille imaginationem confufam incertámque multis præbeat, quafi dens ipfe doleat.Etenim & hoc manifeftò mihi accidiffe deprehēdi: & quòd exigua adhuc doloris pars dēte exempto permanet,id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde quòd non amplius tendatur,à commiffura qua offi tendenti inhæfit liberatus, refpirationémque nonnullam habeat, & quòd medicamina quæ adfe-
G runtur attingat.

De gingiuarum dolentium curatione.

Gingiuis autem ex inflammatione dolentibus præfentiffimum eft medicamentum oleum lentifcinum, fi calore temperatum in ore contineatur. Sit autem recens. nam vetuftum tanto recenti deterius eft quanto vetuftius. Vas in quo illud calefit, in alio maiore collocetur, quod aquam abundè calidam contineat. Maximè igitur
H hoc gingiuarum inflammationi conuenit, necnon fi in alia quoque parte tum membranæ linguam integentis, tum eius quæ totum os fuccingit, dolor ob inflammationem oriatur,hunc lentifcinum mitigat. quippe citra moleftiam & afperitatem repellit quam pleráque auftera obtinent,difcutitque citra rofionem.

De dentium doloris curatione.

Dentium dolore affecti os aceto calido, acri, cum galla colluant: aut halicacabi radice cum aceto & galla, aut tedis pinguibus in aceto feruefactis, aut tithymalli radice in vino vsque ad dimidias decocta, aut alterci radice oxymeliti incocta, colluito. ALIVD quamprimum dolorem dentium finiens. Alliorum nuclei quinque, thuris masculi oboli tres, myrti ramusculorum fasciculi duo. Hos foliis ademptis priuatim terito, similiter & allia & thus: deinde hæc simul in recentem ollam coniiciens, infundénsque aceti heminam, coquito, tedacea rudicula cõtinuè agitans, quousque ad dimidias peruenerint: & sic tedis vtitor. Oportet autem liquorem medicamenti supra locum dolentem diutius tenere: idque tamdiu fieri debet vsquedum ille fuerit consumptus. Porro in maximis dentium doloribus mirificè valet serpentis exuuium in cinerem redactum, quod ex oleo in mellis soluti spissitudinem cogens, dẽtem purgatum, partésque omnes ambientes circunlinito, & foramini dentis intromittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerem gingiuis inspergito: ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicum & piper æquali pondere cum galbano denti imponito. ALIVD anodynum ad dentes dolore infestatos erosósque. est etiam tussi efficax remedium. Liquoris papaueris drachmæ duæ, piperis albi triti cribratique drachma, myrrhæ drachmæ duæ, styracis drachmæ duæ, galbani drachma, sapæ ad excipiẽdũ, quod satis est: contundito simul, & in catapotia redigito, denti circunlinens, & foramini imponito. ALIA AD dentes molares compositio, eadem hora dolorem finiens. Piperis, pyrethri, liquoris tithymalli, galbani, singulorum drachma: læuigata galbano excipito, & foramini dentis erosi imponito. ALIVD idoneum. Liquorem aut radicẽ ipsam laserpitii, aut galbanum cum pipere inserito: aut opium cum galbano aut opoponaco indito, inuoluitóque: ac iuuabis. ALIA Mylice, qua vtor. Aluminis scissi drachmæ quatuor, piperis albi drachmæ duæ, opopanacis oboli quatuor, fereos oboli quatuor, gummi macerati in aqua drachmæ duæ, ceræ totius ponderis duplicata portio. In aqua calida dissolues ceram, & sic vtẽris. PASTILLVS ad dentium dolores. Aluminis scissi drachmæ quatuor, piperis drachmæ tres, pyrethri drachmæ duæ, alterci succi drachmæ quatuor. Terito, & ex aceto fingito pastillos, & in ore continendos dato. ALIVD ad dentes mobiles. Gallæ drachmæ duæ & semis, myrrhæ drachmæ duæ, mali Punici corticum totidem. Ex aceto vtere. ALIVD ad laxos dentes; nigrósque, & gingiuas fluxione tentatas. Gallæ drachmæ duæ, myrrhæ, aluminis scissi, singulorum drachma: iridis drachma. In puluerem redigito, & vtere. ALIVD ad dentes mobiles, & gingiuas erosas: digito autem loca attinges. Salis ammoniaci, aluminis rotũdi, singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma. In puluerem redactis vtitor ALIVD ad dentium erosiones. Cornu ceruini cremati, salis ammoniaci, singulorum libra: mastichæ, iunci odorati, singulorum vnciæ duæ: piperis vncia, costi vnciæ quatuor, folii vnciæ quatuor. In puluerem redigito, & vtere. ALIVD, vt dentem digitis apprehensum tollas, antea probè pur-
A gatum, Rosam, gallam, staphida agriam, alumen scissum, sulphur viuum, piper longum, pari pondere miscebis: & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, & cũ cera denti superimpones.

Dentifricia Galeni.

Nonnulla ex dentifriciis à me compositis, vsu probata & efficacia generosa prædita, visa mihi sunt digna quæ literis mandarem: ac primùm ea quæ frigidis affectibus dentium medentur, siue ob immoderatam frigidæ aquæ
B potionem, siue ex fructibus pomaceis à niue refrigeratis, siue aliis quibusdam esculentis, aut poculentis, siue præterea ex humore frigido è capite in ipsos dentes influente contractis. Itaque ex humore perfrigeratos, vehementer adiuuat apophlegmatismus, *hoc est medicamentum pituitam per os educens.* Eos autem qui citra humorem frigefacti sunt, hoc solo medicamine quod nunc refertur, curare oportet. Eóque etiam post apophlegmatismum vti satius est, vt non solùm noxium humorem euacues, sed etiam affectum ab eo nascentem persanes. Compositio medica
C mẽti hoc pacto habet: Duas herbas, quarum alia sideritis, alia perdicias nominatur, domi sensim citra solis obiectũ siccato, vt neque humidæ adhuc neque siccæ existant: & tantum vrito vt quumprimum contundi confringique poterint, ab vrendo cesses. nam facultas earum nimia aduſtione corrumpitur. In alia autem ollula comburetur sal fossititius cum alumine rotundo, Attico melle subactus: deinde cum aliis hæc mixta contundẽtur, & in creta probè tenui cribro rursus conterentur in mortario. Præstantius enim erit medicamentum quanto accuratius fuerit
D læuigatum. Vti autem eo oportet solos dentes fricando, vt vicinæ non attingantur, nisi hæ humiditate scateant. nam medicamentum vim habet siccatoriam: idoneum sanè est gingiuis humidis, inimicum autem siccis. Attamen radices dentium post gingiuas eo perfricare conuenit, quemadmodum etiam ipsos dentes. Cæterùm eorum quæ ad huius medicamenti compositionem spectant, talis est temperatura. Herbarum combustarum drachmæ sedecim, salis combusti cum alumine drachmæ vnde-
E cim. Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur, sal quadruplo alumen superet: aliorum verò nullum vratur. Arida iniiciantur, prout subscripta habet temperatura, Origani comæ drachmæ duæ, piperis drachmæ duæ, pyrethri drachmæ duæ, costi drachmæ tres, apii seminis drachmæ tres, iridis Illyricæ drachmæ quinque, menthæ siccæ drachmæ duæ, cornu ceruini aut caprini cõbusti drachmæ duæ, seseleos, hyssopi, singulorum drachmæ duæ. Si odorum ipsum esse voles, casiæ aut amomi drachmas duas misceto: si regi præpares, cinnamomi drachmã
F vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Callitrichi seminis vsti libram, aluminis scissi & rotundi, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vnciæ duæ, folii vncia, piperis albi tantundem, pyrethri vnciæ quinque: contusis læuigatisque simul omnibus gingiuas vsque ad dentium radices attingito.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber IIII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ANGINA, Cap. I.

ANgina, siquod aliud quoque vitium, acutissimus morbus existit. Nam ægros laquei funisque modo strãgulare solet: vnde etiam Græcis meritò Synanche appellata est. Quoniam igitur acutissimus est affectus, & statim mortem inducit, necesse est etiam protinus ad curationem festinare. Verùm quũ in omni rectã curatione internotionẽ præcedere oporteat, conuenit tum substantiã ipsam affectus, tum causas eius, tũ differentias, tum notas vniuscuiusque cognoscere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnem inflammationis circa gulam speciem, siue intus, siue foris suffocatum minetur, Sy

nanchen nominarunt : poſteriores autem inflammationem quadrifariam diuiſerunt, ac internam quidem muſculorum in ſuperiore gutturis parte inflammationem, Cynanchen vocabant, externam verò, Paracynanchen : pari modo internam faucium, quæ pharynx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant, externam verò, Paraſynanchen. Quæ quum ita habeāt, dicamus iam etiam curationem vnicuique ſpeciei conuenientem. Scire igitur in vniuerſum oportet, neque reprimentem ſolam medendi rationem hiſce affectibus conferre, neque diſcutientem, ſed mixtam requiri: & tem porum ratione habita, aliàs repellentia, aliàs diſcutientia admiſcenda eſſe. Et ſi quidē morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius miſceri debent: ac in ſtatu, potiore ex parte diſcutientia: in declinatione verò, ea quæ valentius diſcutiant. Qui enim ſola laxatoria ratione vſi ſunt, ſiue intus, ſiue foris, hi inſignium malorum authores extiterunt. Vel enim ſuffocationem acutiſſimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt his obortis æger poſtea vix reſpirauerit, ſeruatúſque ſit. Non ſolùm autem temporibus animum, ſed etiam facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora molliorá que medicamenta iis qui teneriorem delicatiorémque habitum obtinēt, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum ſimilibus: valentiora autem, durioribus & fortioribus cor poribus. Etenim quemadmodum duriora corpora à refri gerantibus per ſanitatem affecta non ægrotant, ita rurſus, vt in naturalem ſtatum reuertantur, valentiora neceſſariò remedia item requirunt: at molliori habitu prædita contrarium experiuntur. quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offenſámque tolerant: à valentioribus autem læduntur, eo quòd vires ipſorum non ferant. Quare diligenter attendēdum eſt vbi ſanè vires medicamentorum remittere, vbi verò intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem ſuperanti affectui, familiare autem & amicum ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta ſimpliciora ſint & imbecillia, quæ rurſus valentiora: item quando ipſis mixtis, quando rurſus ſinceris ac puris vti conueniat. DE MEDICAMENTO *quod à moris διὰ μόρων Græcis dicitur.* Simplicius igitur medicamentum ex mororum ſucco & melle paratur, facítque ad inci piētes, tonſillarum, vuæ, faucium, & ſummatim ad omnē mediocrem partium guttur ambientium inflammationem, præſertim in corporibus molli carne præditis, & cādidioribus. Compoſitum verò non modò in principiis ſed etiam in ſtatu inflammationis valet. Valentius autem magiſque diſcuſſorium efficitur ſi myrrham quoque receperit. Ac plerique inter initia ſic cum myrrha parant: præſtaret autem in ſtatu quando & diſcutere & concoquere oportet. tunc ſi etiam medicamenti Diabeſaſa, aut alterius quoque cuiuſpiam antidoti diſcutiētis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At ſi inflammationis feruor iam deſierit, durities autē quædam adhuc remaneat, tunc quoque ſulphuris & nitri momentum tali medicaminis miſturæ adiungere conuenit: ac ad diſcutiendum diſſipandúmque ſiquid craſſum viſcoſúmque in alto corporis hæreſcat, nitri drachmæ ſex ſufficiunt, ſulphuris drachma vna. Quòd ſi ægri roſionem non tolerēt, ſed & ſtomachum imbecillem habeant, eúmque ſubuerti à medicamenti perunctione putent, in his nitrum & ſulphur vitare oportet, contentos ſola mixtura medicamenti Diabeſaſa, aut pulegio, & origano, aut calaminthe, aut hyſſopo, aut pipere. Porro ne fauces ab his exaſperentur, confert dulcis radiculæ ſuccū admiſcere. Ita nanque multi vſus & innocētius in omnibus erit medicamētum. Nā in iis qui medicatas qualitates nō ferunt, mitiora auxilia opitulātur. Cæterùm ne rurſus aliunde compoſitiones quærere ii cogantur qui illas parare cupiunt, has ipſorum compoſitiones in præſentia explicandas cenſui. COMPOSITIO medicamenti ex moris, *quod διὰ μόρων* Græcè dicitur. Mororū ſucci heminæ ſex, croci, myrrhæ troglodytidis, aluminis, ſingulorum ſcrupuli ſex: omphacii totidem, mellis ſextarii dimidium. Sinito mororum ſuccum, horam vnam vbi decoxeris, refrigerari, paulúmque ſpiſſari. Poſtea adiecto melle, iterum ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rurſus arida miſceto. ALITER diuiniſſimus Galenus medicamentum ex mororis parauit. Mellis libra, ſucci mororū heminæ quinq; croci drachma, myrrhæ drachma, omphacii drachma, vini auſteri heminæ quinque. Quòd ſi omphacium tibi deſit, in vicem eius rhu ſuccum immittito. Succus eius per ſe antea coqui vſque ad ſordium ſpiſſitudinem debet, deinde ſic mel adiici: vbi coxeris, atque lebetem ab igne ſublaturus es, tunc tandem ſicca iniicito, coquitóque donec omnia in vnitatem probè coierint. Talis eſt compoſitio quæ ex ſucco mororum cōſtat. Fructus autem mororum ſylueſtrium ſuccus ſi paretur, præſtantiſſimum eſt medicamentum: item malorum cotoneorum ſuccus. horum verò penuria, etiam pirorum ſylueſtrium, meſpilorū, prunorum Damaſcenorum, ſorborum, & prunorum ſylueſtrium. Clarum porro eſt, in aſtringentibus fructibus copioſius mel admiſcendum eſſe, interim duplum, interim triplum. Atque hæc omnia medicamenta ſunt ſtomacho amica, periculóque vacant, & ſi deuoret aliquis, etiam mo deratis inflammationibus conueniunt. Ac licet hiſce ſuccis admiſcere ea quæ in ſucco mororum quoque deſcripſimus. At medicamentum ex ſucco nucum paulo eſt valentius: imò & quæ ex moris rubi, malo Punico & cotoneis parantur, tum corroborantem, tum ſtomacho amicā vim obtinent. hæc autē in hūc modū cōponūtur. CONFECTIO medicamenti ex nucibus, quod Diacaryωn dicitur. Vigentis nucum fructus cortices externi circūcidi, ſtatímque in pila contundi debent: ſuccus per linteā colari: vbi decoxeris, mel ei moderatè miſceri, vt in medicamento Diamoron proditum eſt, & rurſus vſque ad melleam ſpiſſitudinem incoqui. Ita nanque ipſo per ſe ſine aliqua mixtura rectè vti licet in pueris & mulieribus magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiſcueris, eo poteris in ſtatu quoque vti: & ſi ſulphur nitrúmque adiicias, etiam in declinatione: item in quibus durities & conſtrictio arteriam aſperam, eiúſque ſummā partem obſidere diximus. Huiuſmodi ſanè eſt etiam confectio quæ ex ſucco nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & aliis fructibus conficitur. Vſus eſt aliorum quoque medicamentorum, quibus maximas Cynanchas etiam curare licet, de quibus deinceps dicturus ſum. Ac primùm ſanè vobis exponam medicamentum præſtantiſſimum, valde efficax, quod pleroſque multis periculis liberauerit: id quod etiam ego ſum expertus. Habet autem in hunc modum: Iridis vncia, balauſtiorum vncia, piperis vncia, croci vncia, rhu Syriaci vnciæ duæ, vini ſextarii tres, ſapæ ſextarius, mellis libra, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tempore vti, præſertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet, & ea quæ vehementer impacta ſunt, extenuare. Hoc ſanè auxilium multis experimentis optimum eſſe deprehendi. Iam verò ſalutare eſt etiam id quod διὰ βηγανοῦ, *hoc eſt ex ruta ſylueſtri* paratur. Vocant ipſum ab hirundinibus Diachelidonωn, & à ruta, Diaharmala.

Antidotum Diabeſaſa, quod ad malignas deſperatáſque inflammationes inungitur.

Aniſi, ſeminis apii, ameos, iunci rotundi floris, aluminis, iridis Illyricæ, Beſaſa, (quod nonnulli Harmala appellant, quidam verò agreſtem rutam) ſingulorum vncia: caſiæ, crocomagmatis, roſarum ſiccarum, ſingulorum vnciæ duæ: hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, ſingulorum vnciæ tres: ſpicæ nardi, amomi, ſingulorum vnciæ quatuor: croci ſeſcuncia, gallarum omphacitidum numero octo. læuigatis cum melle vtitor. Atque hoc ſolo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipſius vim, admiſcendo ei aut amylum, aut roſas ſiccas, aut terram Creticam, aut Lemniam, quam Græci Sphragida *hoc eſt ſigillum*, nominant, aut farinam hordeaceam, aut alia eiuſmodi quædam moderata

quomodocũque ad præſentem affectum ſufficere aliquis A
exiſtimauerit. Item augere vires ipſius poſſumus, vbi effi-
caciore medicamento vtendum eſt, adiiciẽtes ei nitrum
& elaterium. Vocant autem ita ſuccum cucumeris ſyluati
ci: fimúmque hirundinum crematum; & non crematum.
Quinetiam ſi caninum ſtercus album miſcueris, quod ca-
nes ex oſſium eſu deiiciunt, validum ſic quoque medica-
mentum efficies. Quòd ſi humanum etiam ſtercus miſcue
ris combuſtum & non combuſtũ, multo valentius adhuc
medicamentũ reddes: quod ex cõbuſto fit, imbecilliuseſt.
Cæterùm & pro temporum ratione nonnulla medicamẽ- B
ta admiſcere oportet, quemadmodum & ſalem ammo-
niacum: quando non ſolùm reprimentia, ſed etiam diſcu-
tientia requiruntur. At ſi bryoniæ quoque radicem adie-
ceris, longè adhuc magis diſcutiens medicamẽ effeceris.
Conſtat autem in illis vtendum eſſe eis quæ valde diſcu-
tiunt, in quibus nihil influit, ſed inflammationes & duræ
& ſcirrhoſæ exiſtũt. Multi etiam ſinapi præparatum, quod
continuè edunt, opſonia in id intingentes, oxymeliti mi-
ſcuerunt: deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhi-
buerunt: poſtea illito medicamento Diabeſaſa, mirabili- C
ter inflammationem ſcirrhoſam adiuuerunt. Nam in o-
mnibus fluxionibus curſum quidem reprimere, id autem
quod in partẽ decubuit, diſcutere oportet, ne ſpiritus via
interclusa obſtructáque ægrum tanquam ex graui laqueo
ſtrangulari cõtingat. Validam autem perunctionem red-
des ſi antidoto huic Diabeſaſa tria quædam admiſceas.
Multos id ſeruauit, vt ne venæ ſectione aut purgatione in-
diguerint. Erant autem tria hæc, caninum ſtercus, huma-
num, & elaterium, ſingula duarum drachmarum inſtar in
vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta. Ac amplius ex eis D
pro ægri viribus & habitu, adiicere conuenit. Quòd ſi nõ-
nulli humano ſtercore, vt abominando, vti recuſent, duo
duntaxat ſufficiunt, elaterium & caninum ſtercus, ſi illina
tur. Bene enim facit cum melle: ac vbi non licet inunge-
re, calamo inſpiratum idem præſtat. At ne ſtercus fœdi ſit
odoris, curato vt canis triduo antè oſſa comedat. Ita enim
& albũ eſt, & nõ fœdi odoris. Humanũ verò ne fœdi odo-
ris ſit efficies, ſi puerũ cuius ſterc9 ſumpturus es, trib9 die-
bus antè, ne deiectio minus cocta ſed cohærens inuenia-
tur, lupinis coctis nutrias, quos etiam vnà cum pane tex- E
tuaceo probè cocto nõ copioſos edere ſolemus. Porro ſter
cus ex prima pueri deiectione & ſecunda proiicere opor-
tet: quod autem ex tertia deſcendit, accipere, eóque vti nõ
liquido, ſed ſicco cum melle. Hæc etiã ſapientiſſimus Ga-
lenus & Philagrius, aliique multi veterum teſtantur, ac ex-
perientia nos ita edocuit. Recentiores autem humano nõ
vtuntur, tanquam abominabili: canino magis, vt quod ni
hil fœdi odoris habeat, poſſitque idem præſtare. Quòd ſi
neque hoc vti velint, prædictis antea à nobis inunctioni-
bus inſiſtãt, nẽpe ei quæ hirundinibus cõſtat, & quæ rhu F
accipit, mirifico auxilio. Sed miſcẽda eſt ea quæ ex hirũ-
dinibus paratur, ei quæ ex ſucco nucum cõſtat. quæ enim
ex ipſo paratur, ſeorſim vſurpare oportet. Sciendum autẽ
eſt, medicamentum Diabeſaſa nõ ſolùm ad gutturis affe-
ctus, ſed etiam alios multos proficere. etenim ſtomachi-
cis cœliacíſque affectib9 medetur, præſertim ſtomachicis
& dyſentericis, etiamſi caninum ſtercus receperit, quod &
ipſum per ſe dyſenteriis medetur, ſi lacti calculis marinis
cadentibus cocto admiſceatur. Nihil minus faucibus, ton
ſillis, & vuæ inflammationem ſuſtinẽtibus medetur, cum G
ſucco vuæ acerbæ, nucum corticum, cornorum, ilignearũ
glandium, ſorborum, item Ægyptiæ & Antheræ mixtum.
Non autem obſcurum eſt, per initia inflammationum, &
quum inflammatio adhuc vrget, magis adſtringentia ad-
iicienda eſſe: quum autem ſtatus eſt, & diſſipare oportet,
ea quæ diſcutiunt. Iam alias quoque multas facultates ca-
ninũ ſtercus habet: etenim medetur aphthis, vlceribus an
tiquis, & quæ cicatricem ægrè recipiunt, quorum omniũ
mentionem facere non opus eſt. nam ex prædictis alias
quoque ipſius actiones deprehẽdes. Sin horum ſit inopia, H
ſubſcriptis admodum bonis & paratu facilibus vtendum
eſt. AD ANGINAS. Raphani ſemen læuigatum ſi
ex oxymelite gargarizetur, valde proficit: nam multam
humiditatem inducit. ALIVD gargariſma, angina
preſſis ſalutare, quo Stephanus pater meus vſus eſt, & ego.

Spinæ Ægyptiæ drachma, iridis drachma ſemis, dulcis
radiculæ tantundem, furfuris frumenti quantum manu
comprehendi poteſt, roſæ ſiccæ pauculæ, palmulæ Nico-
lai quinque aut ſeptem. Sapa aut aqua coquantur, & ex de-
cocti iure cum mellis momento ſingulis horis æger gar-
garizet. ALIVD. Sinapi perunctum probè facit. Hu-
ius meminit Dioſcorides. notum verò eſt id valere aduer
ſus eos qui duriore habitu ſunt, inueteratóque, non autem
multum feruidas inflammationes experiuntur. ALIVD
ad eoſdem affectus. Picem liquidam, nitrum cum melle
pari portione, cedriæ momẽtum miſceto: ac egregiè diu-
turnis & iam indureſcentibus inflammationibus opitu-
latur. ALIVD gargariſma. Salicis folia ex aqua cocta,
donec colorem mutauerint, ad gargarizandum dato. Hoc
craſſa auellit, iuuátque. ALIVD. Furfurum & ficuum
ſiccarum decoctum ad os colluendum dato, præſertim in
quibus tonſillæ inflammationem ab initio ſenſerint. A-
LIVD. Lenticulæ, roſarum, palmularum decoctarum iu-
ra gargarizent. Hoc inter initia magis faciundum eſt.
ALIVD. Æris combuſti & eloti drachma, nitri rubri
drachmæ duæ: melle excipito, & mediocriter in vaſe æ-
reo decoctis vtitor. Optimè facit in ſtatu. Item abſinthiũ
cum melle egregiè iuuat. ALIVD ad anginas vlceris
expertes & inueteratas. Euphorbii drachmæ duæ, mellis
ſextarii quarta pars: vbi mel antea probè decoxeris, eu-
phorbium adiicito, fingitóque catapotia, & ex ouo circũ-
linito, ac duo deuoranda porrigito. ventrem ex facili ſol-
uent, & ſuffocationem arcebunt. Valde efficax eſt medica
mentum, & ad inflammationes ex viſcoſis craſſiſque hu-
moribus ſine vlcere contractas accuratè valet. DE ſan-
guinis miſſione. Angina infeſtatis venæ quidẽ ſectio-
nem ante omnia adhibere neceſſe eſt, ſed nõ vniuerſam.
Nam particulares vacuationes cauſam potius ex ipſis lo-
cis affectis elidunt: quare etiam tertiò & quartò ipſum de-
trahere oportet, animi defectionem ſolùm vitantes. Ni-
hil enim aliud æquè hos offendit vt animi defectio, quæ
efficit frequenter vt materia tota in altum cõfluat, & poſt
miſſionem ſanguinis, ſi nullus laxitatis ſenſus oriatur, ſed
cibi & aeris tranſitus adhuc impediatur, etiam venas lin-
guæ ſubiectas incidere ne graueris: neque in craſtinum
differas, ſed eodem id die facito. Ego ſanè noui me, quum
vſus valde vrgeret, venam manè aperuiſſe: diluculo lin-
guæ ſubiectas ſecuiſſe: & veſperi ex cremore ptiſſanæ la-
crymam ſcammoniæ exhibuiſſe: atque ita laqueum ex in-
flammatione ortum vix potui diſſoluere. Iam alium quẽ-
dam noui me, poſtquam duorum brachiorum in cubito
venas ſecuiſſem, repurgaſſe, ſequenti die non expectato.
Erat autẽ purgatio, liquor tithymalli ſtatim ex herba ex-
preſſus, humidus adhuc, & nõdum exſiccatus. habebat au-
tem trium ſiliquarum pondus. Hæc facere oportet in qui-
bus vires robuſtæ ſunt, æger ætate viget, & affectus vehe-
menter dominatur, vt nullas admittat inducias. Noui etiã
iugulares venas à me ſectas eſſe, quum linguæ ſubiectas
non inuenirem, ac plurimum adiuuiſſe. In muliere autem
venas ad talum aperui, quum ipſam menſibus non purga-
ri cognoſcerem, atque illinc potius ei morbi occaſionem
obuenire: ac duplex ægrotanti commodum ex eo ſubſe-
quutum eſt, nempe conſuetarum vacuationum admoni-
tio, & affectus liberatio. Idem etiam in viris tentandum
eſt, ſi ipſos ſanguinem per venas in ano extantes vacuare
ſolitos didiceris. DE CVCVRBITVLA. Scire hoc
quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiã affectibus v-
tẽdũ eſſe: verùm vbi iã materia influere deſierit, neque af
fectũ circa caput totúmque corpus eſſe ſuſpicemur. Nam
quando materia influit, & loca fluxionibus tentantur, re-
primentia potius & repellentia quàm attrahentia admo-
ueri debent. Poſtquam verò influxus ceſſauerit, opúſque
tandem ſit materiam quæ in affectas partes inciderat, diſ-
cutere, tunc conuenit & cucurbitulas & fomenta appli-
care: quòd ſi res poſtulet, etiã cataplaſma. Nihil enim me-
tuendum erit vbi totum corpus recrementis liberũ fue-
rit, ne alia quædã materies aliunde ad partes affectas de-
fluat. Conſtat autem cucurbitulas ipſum quod in particu-
lis continetur, & ſolum adfert diſcrimen, ad ſuperficiem

extrahere posse. DE IIS quæ extrinsecus imponuntur. Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam, aut cerata tenera ex cera, butyro & adipe anserino conflata. DE cataplasmatis. Cataplasmatis vtendum est iis quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina, semine lini, palmulis ex aqua coctis, item croco & mica panis, simul incoctis. Vitari debent cataplasmata quæ tantùm laxant, & validè repercutiunt. Quòd si inflammatio vetustior duriórque appareat, etiam confert tunc adiicere ficus siccas, lapathum, adipes, & nitri paulum. quippe materiam extrahere oportet: quod etiā natura moliri festinat. DE FOMENTO. Adhæc fouere inflammationes vetustas, scirrhosásque, alienum nō est, chamæmeli, aut althææ decoctorum æqua calida: &, si laurū adieceris, præsertim in frigidis humoribus & contumacibus, qui in altum desederint, multo magis proficies. DE VICTV. Victu vtantur ægri primū omnium mulsa aquosa, quæ vniuersa præstare potest, nēpe extenuare, & purgare, partim per vrinas, partim etiam

A per ventrem. Dari etiam ipsa debet quibus thorax aut pulmo fluxionem suscepit, & thoracis pulmonísque regió angustia premitur, ac propè est vt inflammatio, peripneumonia, & quodammodo alia cynanche oriatur. Donec inflammationes moderatiores fiant, & thorax respiraverit, mulsam exhibere non desines. A tertio die etiam cremor ptissanæ offerendus est, qui & ipse omnem facultatē obtinet: quippe abstergit, incidit, nutrit, & inflammationum feruorem refrigerare potest. At inflammatione iam extenuata, & moderatiore facta, necesse est etiam lutea ouorum mollissima, non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur, & rursus strangulatu periclitantur. Quare inflammatio, vt magnum malum, in his vitari debet: non enim tantùm ex parcissimo cibo, quantum à copiosiore periclitantur. Talia etiam de angina dicta sint. Puto autem nihil omissum esse alterius curationis gratia: quòd si aliquid etiam prætermissum sit, hoc quoque inuenire poteris, ex iis quæ vniuersim dicta sunt inquirens.

B

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber V,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE TVSSI, Cap. I.

TVssis, quemadmodum spirandi quoque difficultas, & ipsa accidens est, & diuersas causas efficiētes habet. Nonnunquā enim ex calida intemperie, nonnunquā verò à frigida, aut sicca, aut humida sumit exordium. Non solùm autem ex nuda qualitate, sed etiam materia influente similiter constituitur, dum humor omnis qui influit, aut calidam, aut frigidam, aut aliam quampiam qualitatem assumpserit. At scire hoc quoque oportet, tusses non causa tantùm, sed etiam locis inuicem differre: ac aliàs sanè ipsarum primario affectu, aliàs cōsortii lege prouenire. Quoniam igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est, conuenit etiam nos omni studio eniti vt causam eius effectricē internoscamus, discernamúsque. nam apud omnes hoc in confesso notúmque est, citra internotionem non posse rectè curari. SIGNA tussis ex calida intemperie concitatæ. Quum igitur sola intemperies calida vrget tussientes, etiam calorem meritò per eiusmodi quandam qualitatem, vtpote intemperiem calidam, sentiunt, & aërem frigidum respirare desiderāt, iuuantúrque magis aëris inspiratu quàm aquæ potione, & facies rubicunda magis & caput apparet. Quòd si igitur sola adeo nūda qualitas fuerit, nihil penè aut nequaquam expuunt. Sin autem expuunt, sputum salsam habere qualitatem, aut fumosum colore, aut leuiter biliosum, idque modicum admodum & tenue, apparet. Sic enim licet tussim ex calida intemperie natam ex præsentibus signis internoscere. Nihil verò minus etiam ex iis quæ præcesserunt, hoc fieri potest, nēpe insolatu magna ex parte, balneis calidis, victu calefaciente, & voluptatibus potius quàm solicitudine.

De tussi ex frigida intemperie procreata.

Qui ob frigidam intemperiem (nempe frigidam in thorace qualitatem) tussiunt, vultu & capite lōgè sunt calidiores: siticulosi verò non sunt, neque salsum expuunt: à refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur: acidū magis quàm amarorem magna ex parte sentiunt: ac præcedit hos potius frigiditas quàm ardor solis, item intempestiuorum balneorum, potuum & ciborum frigidorum vsus. Ita sanè tusses quæ ex frigida causa aut calida obueniunt, internoscuntur.

De tussi ex sicca aut humida intemperie orta.

Siccæ verò humidæque intemperies effectiuis similiter qualitatibus internoscuntur. Differunt autem inuicē, eò quòd efficientes qualitates euidētissima signa habeāt, materiales obscuriora: nec opus est eadem iterum repetere. Porro tusses quæ ex influxa materia superueniunt, ea te innotescūt quòd copiosa expuantur, vel etiam manifesta fiunt quòd per defluxum ex aliis materiam transmittentibus, originem sumant. Vnde verò & ex quibus particulis

C materiæ transmittantur, hic quoque distinguendum est: obseruandúmque num ex capite id quod tussim mouet, an etiam ex aliis, & quale influat. Nam pulmo subinde offenditur, vt qui primus sit, deinde thorax, aut latus, aut septum transuersum, aut alia quæpiam particula. Dicamus igitur quomodo hæc quoque particulatim internoscantur, simul autem & curentur, vt sermo de tussi omni ex parte perficiatur, nihilque omittatur, & medicus qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat. NOTA quòd ex capite materia influit. Si igitur ex capite defluxio fuerit, irritationem quandam in vua vel aspera arteria cōcitari necesse est.

D

INDICIA INFLAMMATIONIS in pulmone, Cap. II.

SPirandi difficultas, & febris acuta superueniens, interdum etiam lingua scabra, genæ rubræ, grauitatis sensus, præterea si etiam nihil penè expuatur, & ægri difficulter spirent, inflammationem necessariò in pulmone subortam esse ex his omnibus indiciis suspicari cōuenit. Sin autem sitis quoque vehemens præter hæc signa pariter

E affligat, ægérque calorem multum in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aerem desideret, adhuc magis feruidam in pulmone esse inflāmationem existimabimus: quòd si biliosum expuatur, non autem grauitas adeo, aut angustia, sed calor potius sentiatur, erysipelas in pulmone esse manifestò cognoscitur. Pus sanè deprehenditur & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis vnde nos illud internoscere didicimus: ab odore, si concremetur: & quòd dissoluitur, si in aquam mittatur: item quòd non subsidit, quemadmodū pituita crudúsque humor. Si igitur in thō

F race continetur, cum ex aliis quidem multis deprehenditur, tum verò etiam quòd grauitas in pectore percipiatur, & quòd ipsum, quum in subitis conuersionibus circūfluit, strepitum elidere frequēter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri, abundè sufficiūt. At si ad prædicta pleuritis quidem præcesserit, nihil autē notatu dignum sputo educatur, idque violenter fiat, pus in thorace comprehendi omnibus est manifestum.

DE TVBERCVLO QVOD PHYMA dicitur, in pulmone contracto, Caput III.

G

SI phyma in pulmone neglectum fuerit, accedet sanè omnino angustia, & spirandi difficultas, nunc quidē subita, nunc autem paulatim augescēs, ita vt æger ipse consueta obire possit. Adhæc nihil is expuit, neque strepitum aliquem aut stridorem sustinet. vt quæ euenire nequeant, dum pituita adhuc incocta sit, & nondum reiiciatur.

INDICIA QVVM VISCOSI HVMORES in pulmone continentur, Cap. IIII. A

QVum verò æger anguſtiam ſubitò citra moleſtiã febris,ſitimque multam percipit,ſtridorem autẽ quẽdam cum tuſsi experitur,interdum etiam humoris eductionem,craſſum viſcoſumque in pulmone humorẽ cõtineri,& ex capite aut alia quadam particula eò confluxiſſe liquet.Caput verò,materiæ thoraci influentis cauſam exiſtere, inde manifeſtò internoſces quòd irritatio quædam,& gargariſmus circa vuam præceſſerit. Hæc ad B internoſcendum diuerſas tuſsis ſpecies, & affectuum qui in thorace aut pulmone conſtituuntur, ſufficiunt. Sunt autem & alii de quibus poſtea agetur,vbi etiam de exulceratione,ruptura & eroſione ſcribere cogemur.At quod ego ſpectaui,non prætereundum ſilentio eſſe, ſed vobis quoque exponendum duxi.nam viſum mihi eſt peregrinum & admirabile.Vir quidam calculum exquiſitè figuratum expuit,non craſſum humorem & viſcoſum,ſed reuera calculum:non aſperum,ſed etiam valde læuem,durũ & renitẽtem,vt in terram quoque proiectus, ſonum ede- C ret.Hic vir longo tempore tuſsi vexatus,nõ potuit ne valde tuſsiret liberari,quouſque calculum expuiſſet. Vtebar autem victu temperato,humectante, & potius refrigerãte mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis,vt hoc etiam tabidis ipſe reſponderet. Et niſi his vſus fuiſſem,puto illum ſimiliter iis qui tabe laborarunt, interiturum fuiſſe.Meminit etiam cuiuſdam diuiniſsimus Galenus,qui non calculum,ſed grandinibus ſimilia expuerat; item aliorum quorundam qui ſimilia bili colore ſputa reiecerant. Ac miror quomodo ipſe nullo re- D frigerantium vti voluerit,ſed hæc quidem vitarit,calidã autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipſis offerebam, inquit, pariter & athanaſiã, &(quæ adhuc magis ſiccare poteſt) theriacam,omniáque alia antidota ad ſuſpirioſos inſcripta,quæ acribus quibuſdam & extenuantibus medicamentis conſtant. Atque ea ſe non ſolùm in vno viro,ſed etiam in compluribus vidiſſe dicit. Nullus autem eorum quibus eiuſmodi acciderunt,mortẽ effugere potuit, ſed omnes quũ paulo longiore tempore aut breuiore perduraſſent,interierũt.At re E ipſa verũ eſt quod ille de Archigene prodidit. difficile enim eſt,homo quum ſit, non etiam in multis aberrare, qui nonnulla prorſus ignorauerit,nonnulla etiam negligentius conſcripſerit.Atque hæc dicere de tam ſapiente viro auſus non fuiſſem niſi veritas confidenti me eſſe animo incitaſſet,atque ego rurſus impium eſſe ſilere cenſuiſſem.Nam medicus, quũ id quod ſibi videtur arripit, & nõ explicat,valde alios offendit, & impietatẽ exercet, magnóque errori imprudens ſeipſum ſponte implicat. Verùm illud agendum eſt, quod(inquit) Ariſtoteles di- F xerit,Amicus quidem Plato, amica verò etiam veritas: duobus autẽ propoſitis,veritas præferri debet. Cæterùm vt particulares medicamentorum in tuſsim efficaciũ materias facilè inuenire,& affectui quem ſigna tibi ſuggerunt,accommodare poſſis,conſentaneum putaui,poſt notationes & generalem medendi rationem,etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquiſito ipſorum pondere, ne opus ſit ab alio ea diſcere, ſed hinc id quod quæritur colligatur.

Bechica,*hoc eſt ad tuſsim idonea*,quibus vtendum ſit. G

In quibus id quod ex ſupernis influit, tenue eſt & acre, thoráxque recrementi copiã non habet,ſtyrace,myrrha, melle deſpumato & vino exceptis, vtitor.Fingito etiam catapotia eruorum inſtar, vtitórque noctu, pilulas duas aut tres,aut vnam exhibens,virium ratione ſemper habita.Nam quũ moderatè offeruntur,præſtantiſsima ſunt vtiliſsimáque,& veteres tuſſes à tenui fluxione concitatas perſanant. ALIVD. Papaueris lacrymæ, myrrhæ, galbani,pari ſingulorum pondere melle excepto vtitor. ALIVD. Galbani,caſtorei,opii,piperis,paria pondera H contuſa excipito,fingitóque catapotia,ac eodem modo vtitor,in quibus non admodum tenuis eſt influxus,ſed etiam thorax recrementa continere videtur, & non admodum opus eſt torporem inducere. ALIVD. Styracis vnciam,opii drachmam,galbani ſemunciam, terebinthinæ ſemunciam: redigito in catapotia, ac ſimiliter ipſis vtitor. ALIVD bechicum, in quibus acris influxus eſt,& thorax mediocrem repurgationem poſtulat.

Nucleorum pini vnciam, palmularum carnis vncias duas,iridis ſeſcunciam, amygdalorum dulcium vncias duas, tragacanthæ vnciam,melle Attico excipito, & vtitor,cochlearium exhibens. ALIVD. Roſarum viridium drachmæ octo,nucleorum pini drachma,terebinthinæ drachmæ duæ: vuarum paſſarum dulcium drachmæ quatuor: mellis quod ſufficit. ALIVD ad tenuẽ admodum & acrem influxionem. Alterci ſeminis drachmæ duæ,nucleorum pini drahcmæ ſex,croci drachmæ duæ:ſapa dulci excipito,fingitóq; catapotia eruorũ inſtar, & dato noctu. ALIVD quod in mixto affectu valet,vocatur autẽ Hygia.Ammeos vncia, aniſi ſeſcũcia,opii drachmæ duæ,tragacanthæ,nucleorũ pini torrefactorũ, ſingulorũ drachmæ quatuor.Arida læuigato,miſcetóque cũ tragacãtha. Hanc autem & opium prius aqua macerare oportet,deinde læuigata mixtáque in paſtillos conformare, qui ſinguli drachmam pendant. Siccatos in vmbra cũ mulſa exhibeto. ALIVD bechicum. Styracis,croci,galbani,opii,ſingulæ drachmæ, nucleorum pini drachmæ quatuor.Fingũtur catapotia fabæ Ægyptiæ inſtar, ac datur pilula in noctem:ac vna nocte interpoſita,altera exhibetur,ſi vtique vſus poſtulat.Ita nanque valens & vtile medicamentum eſt ad acres & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quamuis longo tempore fluxionibus laboraſſent.Hoc medicamentum dandum non eſt niſi ſolis probis,& prudenter artem exercẽtibus. ALIVD ad plura efficax. Myrrhæ Troglodytidis drachmæ ſex,alterci drachmæ quatuor, opii totidem,cynogloſſæ herbæ corticis drachmæ quatuor ſemis. Corticẽ in ſole bene ſiccato,miſcetóque cum reliquis: opium verò aqua macerato:fingitóq; paſtillos,& pro virium ratione exhibeto.Confert etiam cruenta ſpuentibus,dentium fluxionibus,vrinarum ſtillicidiis,veſicæ doloribus: ſummatim, iis qui vehementi fluxione laborant, colicis & lienoſis. ALIVD bechicũ,quod Myſterium dicitur.

Croci,caſtorei,ſeminis alterci,opii,ſtyracis, ſingulorũ drachmæ quatuor:melle exceptis vtitor.præſtantius autẽ fit ſi pro quaternis duas alterci miſceas. Facit etiã cœliacis:nam continuas fluxiones impedit.

Ad tuſſes in quibus multus acriſque influxus eſt: præſtat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ & elotæ vnciæ tres ſemis,tragacanthæ vnciæ tres,ſucci dulcis radiculæ vncia, amyli vnciæ tres,ſucci lactucæ vnciæ duæ,ſemis. Coniicito tres ſemuncias dulcis radiculæ in ollam in qua ſint aquæ puræ ſextarii ſeptem, & coquito vſque ad tertias: deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam purã patellam coniicito,atque ſic vncias tres tragacanthæ addito,curatóque ipſas vſque ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita,adiectóque ſucco dulcis radiculæ & lactucæ,contundito,incernitóque cribro. Mane vtraque miſceto poſtea ſi craſsius euadit,Chryſatticũ vinum addito,emollitóque donec mellis craſsities fiat.Dato cum fiducia ieiuno cochlearia tria,ſiue ſiccitas, ſiue aliud quidpiam fluxionis cauſa extiterit.Hoc medicamẽtum Iacobo Pſychreſto adſcribunt,viro magnifico,&Dei in arte obſeruãtiſsimo. Vocabatur autẽ Pſychreſtus quia alimento humectante vteretur: atque hoc facere videbatur,quum vulgus hominum rerum ad ſe non pertinentium curioſum eſſe,pecuniæ deditum,& ſemper in triſtitia & curis per totam ipſorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infeſtantur, eóque tuſsiunt. Porro ſunt & alia multa tum à diuiniſſimo Galeno, tum aliis prodita: verùm ſatis eſſe putauimus, non copiam medicamentoum, ſed quæ longo vſu à nobis ſunt comprobata, explicare. Itaque antidotum quod diacodειῶν vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibúſque fluxionibus moleſtantur, iuuare ſolet: quare huius quoque ſcripturam exponendam eſſe duxi.

DIACODΕΙῶΝ,vt diuiniſsimus Galenus ipſum parauit: Papauerũ capita decẽ in aquæ ſextariũ coniecta

prius macerato,si quidem fuerint humidiora molliorá; vsque ad vnum diem noctémque: sin autem duriora & sicca fuerint,longiore tempore quàm vno die.Satius autem est nondum dura accipere: & humida admodum etiã reiicienda esse constat.Quippe ficciora ſuccum modicum habent,humidiora verò multu m quidem, sed nõ coctum,aquosum & imbecillem: quare etiam ea quæ ex humidis valdè locis petuntur,repudianda esse liquet.Coctionis finis esto nõ quum tertia aut quarta, aut omnino huiusmodi quæpiã aquæ portiũcula relicta fuerit,verùm quumprimum tota intabuerint, succus exprimi debet, & non amplius incoqui: atque dimidia mellis pars ei admisceri,& igne fumi experte vsque ad mellis Attici spissitudinem decoqui. coctio ex aqua pluuiali aut fontana fieri.Vsus autem ipsius iis qui somno indigẽt,accõmodatus est:quibus etiã ea quæ ex opio parantur,frequenter offerre cogimur. Requirunt autem eiusmodi potissimùm medicamenta illi quibus fluxio tenuis à capite in asperã arteriam defluit,quæ propter tusses insequentes dormire non permittit.In his ego medicamenti confectionem ex sapa parare consueui:ad talia verò abũdè coctum est medicamentum,quum papauerum capita vsque ad aquæ dimidias incocta fuerint:ac præstat ipsum,vbi fluxio admodum subtilis tussim fecerit,ex passo Thebano & Cretico quàm melle decoquere,vt quod extenuantem vim obtineat:vitarique debet ipsum tunc quum tenues defluxiones, quæ Græcè catarrhi dicuntur, intendat, augeátque. Dulcis autem radicula medicamento,dum coquitur, miscẽda est,vt simul incoquatur:verùm illius inopia, succus eius qui ex Creta adfertur. At si in thorace copia quæ ex capite fluxerit contineatur,confectio quæ ex melle paratur vtilior existit. Nam vt ægri somnum, ita etiam sputi eductionem requirunt,quæ melle efficitur. Quapropter ei quod magis vrget insistens,quum æger in somnum inciderit,vel id quod ex melle,vel illud quod absque eo cõstat,exhibebis:interim ambo miscebis, huc spectans in mistura vt ex altero amplius, eo quod vrget postulante, iniiciatur. At moderatus medicamenti modus esto, insignis duorum cochlearium mensura: augebísque ipsum,aut minues, pro morbi magnitudine, & ægri cui offers,ætate,anni tẽpore,& regione. Si enim ad frigidius vergãt,paucissimum exhibebis:sin autem ad calidius,copiosius.Porro quòd ad defluxionis quantitatem & qualitatẽ respiciẽs,plus vel minus exhibebis,cuiuis manifestũ existit.Hoc enim in omnibus præsidiis est commune.

De tussi,& medicamento diacodεῶν.

Tanta etiam de medicamẽto diacodεῶν à nobis dicta sint,quod aliis quoque multis affectibus conducit. Nam ardore febrili æstuantibus prodest:item si immodica sitis vrget:si vigiliæ infestant,si sudores ob tenues acrésq; humores affligunt,vt propè in syncopẽ æger incidat: adhæc si erysipelas in thorace existit. Præterea iis opitulatur quibus vertigines ob calidos vapores ex ventre, aut corde, aut iocinore ascendentes oboriuntur:necnon quibus gingiuæ,fauces & tonsillæ, ex acribus humoribus fluxiones experiuntur,dentésque dolent:insuper iis quos vehementes lippitudines,syderatio,dolores,vigiliæ,& fluxiones ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquent, præsens est remedium,si pro viriũ ratione exhibeatur. Nam gargarizatũ ad multa admodum valet,quorum numerũ memoria tenere difficile est:sed tantùm intelligere satis est, in omni calida intemperie,si moderatè & vt res postulat propinetur,ceu aliud etiam quoddam,præsentissimũ adferre præsidium potest:quemadmodum & vitam frequẽter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, quùmque recrementorum copia in thorace continetur: quare magna diligentia & animaduersione ipsum præbere conuenit.Præstat autem vbi talis suspicio fuerit, nempe abundantiæ aut imbecillitatis causa,neque copiosum, neque per se ipsum exhibere.Etenim licet ipsa tussim lenire videantur,ac somnum accersire,attamẽ thoracis angustiam adaugent,vt multi ceu laqueo strangulẽtur.Quare præstat minus ex eo semper dari,& præterea extenuantia aut abstergentia ei miscere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur:& tunc potissimũ in quibus id quod influit,tenue est(vt diximus) & acre: si enim tale quid sit,

A nihil inde nocebis si antidotum dederis. Nã ea quæ tenuia sunt,mediocriter crassa reddit & contemperat, dolorémque hinc prouenientem finit.

Quo victu nutriri debeant qui ex tenui & acri fluxione tussiunt.

In quibus tenuis acrísque fluxio thoracem infestat, iis ptissana,lutea ouorum,gallinarum alæ,testiculi gallorum, pisces dura carne præditi,& præsertim isicia ex ipsis confecta,nempe orpho,glauco,sepia,& buccino,dari debent: sin autem pectines adsint,etiam hi offerentur. Nam hunc
B cibum,bonum habere succum, vim contemperantem & mediocriter spissantem cum dulcedine,etiam deprehendes.Inter olera, malua & cocta & non cocta his est aptissima:item lactucarum caules similiter,& intybi.Hæc autem largius exhibere conuenit,vt quæ etiam subamarum aliquid habeãt,vnde tum refrigerare tum obstruere possũt. adhæc carnes quoque ipsos assumere quales velint, alienum non est:item pectora boum,ouium ventres, pedes & rostra,anserúmque alas & ventres.Inter legumina proponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ
C coctæ:quòd si etiam tempus ferat, virides dare alienum non est.quippe hæ spissant,& contemperare infinitis modis possunt.Ex fructibus autẽ pomaceis dulcia mala præbere,magísque à balneo,conducit.sic enim si assumantur magis iuuant.Assa verò super cibum comedere commodius est.In mensis secundis castaneæ aliis præferri debẽt. nam vtcunque ipsas esse velis, affectus hos iuuant,magísque coctæ. Palmulas autem,& vuas passas,si dulces sint,neque multas,neque frequenter largiri oportet. Quòd si germina fœnigræci etiam frequentius ipsis dederis,non ma
D gis offendes,vt quod vim quandam humoris qui pertinaciter thoraci inhæreſcit,repurgandi obtineat.Potione tẽperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit:sin autem frigidus temperamento, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quòd si vinum eis gratum est,propina etiam Chrysatticum modicum,& Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quàm licet tepidissimis,& in caput plures ex tepida situlas recipiant:vngántque totum quidem corpus hydrelæo, caput autem rosaceo:& in aquæ frigidæ folio diutius immoren
E tur.Quũ enim sic nos agimus, tum id quod iã in thoracẽ incidit,celeriter educetur,tum nihil aliud in posterũ influet,quum caput calorem præter naturam deposuerit, & humor qui influebat,tussímque irritabat,mediocriter crassus sit effectus.

Quæ medicamenta conueniant iis qui à crassioribus humoribus tussi laborant.

Quum iam de iis quibus tenues humores in thoracẽ & pulmonem defluunt,tractauerimus,de viscosis etiam crassísque humoribus respirationis partes infestantibus perse
F quamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commentario vobis interpretatus sum, vno quidem,simplicia & paratu facilia,vt naturam virésque eorum accuratè intelligẽtes,nosipsi quoque medicamenta componere possimus, quæ magnitudini & qualitati infestantis morbi conueniant: altero verò, composita quæ longo nos vsu & experientia comprobauimus. SIMPLICIVM medicamentorum expositio. Strobilus viridis mulsæ in coctus, piceáque fructus, & dulcis radicula, ipsa similiter cocta, castorei suffimen incarbonibus excitatum,
G & per inspirationem attractum. Maximè enim iuuat pulmonis,thoraci, cerebríque affectus. Humidos & frigidos capitis ac thoracis morbos etiam spica nardi sanat, eo quòd siccare potest. item adiantum, vel amygdala amara, pulegium, satureia, & ficus pingues. His omnibus vtendum est in quibus thoracẽ & respirationis particulas viscosi humores & crassi obstruunt infestántque:cauenda autẽ quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nanque particulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem,præsertim in quibus pus expuitur. talia enim econtrario desiccant.quare etiam quæ vrinam mo-
H uent inimica sunt,quum sputi eductionem è thorace impediant.Nam vbi serosum per vrinam trahitur,excremẽta respirationis partibꝰ infixa ægrè sursum educi possunt, præsertim vbi magis quàm par est torrentur & desiccescunt.Quapropter consulo,in quibus infarctus humor est,

aut pus in thorace continetur, inciſorium quidem medicamentum exhibere, reſtinguere autem ipſius vim, ne valde calefaciat,ſiccétque,admiſcendo ipſum ſuccis quibuſdam,aut liquoribus aliis ſimul incoquendo aut contemperando, magíſque ſi æger ſicciorem temperaturam habitúmque tenuiorem habere videatur: præterea ſi febris adfuerit,tunc humidiora & modicè calefacientia offerre conuenit.Quũ medicamentũ quod exhibebitur, tale euaſerit,ſuperflua excrementa reſpiratoriis inhærentia, facilè & citra impedimentũ eductioni parebũt. Victu ex hyſſopo,& pulegio,vel thymi turionibus ſiccis, vel catapotiis vti non oportet,niſi tantũ in illis qui frigidis,viſcoſis,craſſiſque humoribus ſcatent:adhæc qui tẽperamento humidiore & frigidiore præditi videntur:etſi cibo copioſiore balneiſque intẽpeſtiuis antea vſi fuerint. In talibus enim omnes qui nos præceſſerunt medici,ex ſinapi aphronitro & ſulphure compoſita adhibuerunt. quorum etiam confectiones ad propoſitum affectum accommodari licet,maximè ſi pro temperamento, conſuetudine & ægri viribus accuratè auxilii facultatem & intendamus & remittamus.

Compoſita medicamentá ad tuſſim,extenuantia.

Marrubii ſucci ſextarius,mellis Attici tãtundem.In duplici vaſe coquuntur vſque ad vnũ ſextarium, paratáque vitreo vaſe conſeruantur, & cochlearia duo manè & veſperi exhibentur.Hoc remedium tuſſim ſanat,etiamſi inueterata ſit, & pus in thorace contineatur. ALIVD. Spicæ nardi,croci,piperis,marrubii,ſingulæ vnciæ,gingiberis ſeſcuncia,mellis,vini,vtriuſque ſextarius. Marrubium cum vino vſque ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito,donec mellis fiat ſpiſſitudo, ac manè & veſperi vtitor. ANTIDOTVM διὰ πρασίου,tuſſientibus,phthiſicis,purulentis, cibum faſtidientibus efficax. In omnibus cum fiducia vtitor:eſt enim multo vſu vſu probatum. ſcriptura eius habet in hunc modum.

Hyſſopi Cretici ſcrupuli ſex,apii vnciæ ſex, citrii medullæ vnciæ ſex,calaminthæ vnciæ ſex,iridis Illyricæ vnciæ quatuor,roſarum ſiccarum libra vna ſemis,dulcis radiculæ ſucci tantundẽ,pulegii libra,capitũ papaueris ſyluatici vnciæ decem,marrubii viridis vnciæ ſex,palmulæ Nicolai quinquaginta, ficus pingues 25. nuclei pini virides quinque,ſapæ primariæ ſextarius,mellis primi meriti ſextarii tres, aquæ fontanæ ſextarii ſedecim. Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis ſic proiectis,mel & ſapã adiicito,coquitóque ad mellis ſpiſſitudinem.Exceptis vtitor ad prædicta audacter.nam valde nobile eſt & multo vſu probatũ remedium. BECHICVM,*hoc eſt ad tuſſim efficax*, quod *ab eruis* δι' ὀρόβων Græcis dicitur. Palmularum pinguium ſeſquidrachma, iridis drachma, croci drachma,piperis drachma,erui ſeſquidrachma,mellis deſpumati quod ſatis eſt.Contuſa incretáque melle excipito,datóque ieiuno cochlearium:quòd ſi amplius infeſtetur,porrige etiam alterum. ALIVD. Sinapis torrefacti & eloti paria pondera melle deſpumato excipito, ac ad tuſſes diuturnam perfrictionem expertas vtitor. ALIVD eiuſdem facultatis. Sinapis, piperis communis, ſingulorum ſcrupuli ſeptem,mellis ſextarii quatuor. Hæc contundito,deinde melle emollito, in vnitatem cogito, fingitóque pilulas: mane & veſperi exhibeto.Valẽs eſt medicamentum, & præſtantiſſimum, vt propterea ipſum à Deo datum eſſe,ſermone ſit celebratum. ALIVD.Coſti vncia, cardamomi, caſtorei, opopanacis, ſingulorum drachmæ duæ,croci,galbani,piperis albi,ſingulorum drachma:mellis quod ſatis eſt:datur fabæ Ægyptiæ inſtar ex aqua.Confert hoc etiam iis qui pus iam educere meditãtur. ALIVD quod vehementer calefacit,ex Commẽtariis Magni. Eruorum farinæ ſemuncia, ſeminis lini torrefacti vncia, pulegii vnciæ duæ, nucleorum pini, althææ radicis,hyſſopi,ſingulorum vncia:vuarum paſſarum quibus acini ſint exempti, vnciæ duæ ſemis. Dulcis radiculæ decocto excipito,& cum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. ALIVD, & ipſum ſimiliter inſigne.

ucleorum pini vncia,tragacanthæ vncia,palmularum carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalorum dulcium vnciæ 2.mellis Attici quod ſatis eſt:excipito,datóq; cochleare. SVFFIMEN ad tuſſim,quod ex ſtercore leporis paratur. Reſinæ terebinthinæ,auripigmenti, ſtercoris leporini pares modos in collyriũ redigito,& carbonibus abiegnis & terebinthinis fumum excitato ad triduum,ſi vires permiſerint,& affectus ex omnibus notis apparuerit frigidiſſimus; atque id quod influit, tale ad amuſſim exiſtat. Nam in quibus calidus eſt affectus,talibus vti periculoſum eſt. ALIVD bechicum vtile,ad impertiendum facile,& ad cruenta ſputa,ſpirandique difficultatem efficax.

Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drachmæ duæ,ſtyracis calamitis vncia,vuarũ paſſarum acinis purgatarum drachmæ octo.Cum fiducia vtitor,fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibens. ALIVD ſuffimen. Thuris,ſandaracæ,medullæ ceruinæ,paria põdera.Omnia læuigata in paſtillos cogito, & per infundibulum dies tres ſuffito,ſeruatóque ægrum domi, odorata ei adhibens.rectè autem facies ſi primo die ter ſuffitum excites,ſecundo bis,& tertio ſemel.Si paſtillo in panniculum coniecto fumum excites,longè præſtantius hoc reddes medicamentum.Multis experimentis eſt probatum.

ALIVD eiuſdem facultatis. Thus maſculum,maſtichen,medullam ceruinã,ſandaracam,ſtyracem omnia pari portione ad fumum excitãdum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris. PASTILLVS fumo excitando idoneus,quo vtor ad veteres frigidóſque affectus. Dauci,cardamomi,ſinapis,abrotani,ſandaracæ, omnium pares portiones ſumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor. BECHICVM antidotum,ad frigidos affectus ſaluberrimũ. Piperis,baccarum lauri,thymi, ſingulorum vncia: mellis quod ſufficit. Dantur duo cochlearia mane. BECHICVM valde bonum.

Pulegii,maſtichæ ſingulorum drachmæ quatuor,piperis drachmæ duæ, mellis deſpumati quod ſatis eſt. ALIVD bene faciens, præſertim ad tuſſes vetuſtas. Marrubii ſucci libram, olei omphacini libram: mixta pro viribus dato.Valet etiã inſigniter ad ſputa cruenta. ALIVD. Vbi porrorum ſucco admiſcueris mellis deſpumati libram, dulcis radiculæ ſucci, hyſſopi, ſingulorum vncias duas,amygdalorum expurgatorum vncias duas, & ſemiſſem,piſtaceorum purorum & torridorum vncias duas,nucleorum pini purgatorum & torridorum vncias duas, ſeminis vrticæ vnciam,ſeminis lini torrefacti ſemunciam. Valet ad tuſſientes, & præſertim iis qui viſcoſa educunt.

ALIVD tuſſientibus & ægrè ſpirantibus idoneum. Nardum Gallicam contuſam melli adiicito,& nucis auellanæ inſtar ex ea dato. ALIVD valde egregium. Vuæ paſſæ domeſticæ vncias 2.ſtaphidis agriæ ſcrupula duo,piperis ſcrupula quatuor.Fingito catapotia,& vtitor ad vuluæ perfrictiones. PILVLAE bechicæ,*hoc eſt tuſſi efficaces.*

Opii,ſtyracis,caſtorei,terebinthinæ, ſulphuris viui, ſingulæ vnciæ.Datur pilula vna,aut duæ,aut tres,pro viribus. His ſemper vti cõuenit in quibus tuſſis eſt diuturna,multáſque vigilias inducit.

Ad tuſſim veterem & phthiſin.

Marrubii teneri ſucci ſextarii octo vſque ad dimidias coquantur,deinde picis liquidæ ſextarius ſuperfundatur: ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacæ læuigatæ vnciã adiicito, croci obolum,pompholygis Cypriæ obolũ, thuris vnciam,piperis longi, lapidis hæmatitis, ſingulorum drachmas duas.In eclegma redactum, lingendum pro viribus dato.Admodum prodeſt iis qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tuſſim pus excreant: item ſtomachi & inteſtinis affectibus opitulatur. Cæterùm ad eiuſmodi affectus etiam ſuperfuſionibus & emplaſtris vti non eſt alienum,à ſimplicioribus primùm incipiendo. Abundè auxiliatur oleum chamæmelinum, ſi thoraci inungatur,nunc per ſe,nunc anethino ei addito,adipe anſerino,butyro,œſypo liquido,& rutæ turionibus.Quòd ſi vſus requirat,etiã lanas ſordidas ipſis imbutas pectori imponere vincit.Atque hæc ſatis opitulari poſſunt craſſis viſcoſiſque humoribus thoraci tuſſientiũ infixis. Si emplaſtris quoq; indigeant,etiã horũ ſcripturas exponã,quas & ipſe in eiuſmodi affectibus variis modis ſum expertus.

Emplaſtrum ad tuſſim efficax.

Terebinthinæ vnciæ ſex,œſypi liquidi vnciæ quinque, ceræ vnciæ duæ, iridis contuſæ vnciæ tres, olei Cyprini vnciæ tres. ALIVD valde bonum:confert etiam ægrè ſpirantibus. Butyri vnciæ ſex,adipis anſerini vncia,adipis taurini vnciæ ſex, œſypi vnciæ quatuor, galbani vnciæ quatuor, opopanacis vnciæ quinque, caſtorei vnciæ tres,ceræ vnciæ ſex,euphorbii vnciæ quinque,adipis ſuilli veteris vnciæ duæ.In emplaſtri formam redacta, thoraci imponito. Bene facit etiam emplaſtrum Peganera,

A & Anethine, & quod *à baccis lauri* ἀπὸ δαφνίδων *Græcis* dicitur.

Catapotia ad tuſſim.

Styracis,opii,myrrhæ,ſingulorum ſemuncia: opobalſami,croci, vtriuſque drachmæ duæ. Fingito catapotia ad magnitudinem erui:dormituro deglutienda dato. ALIVD. Gingiberis vncia,piperis albi vncia, galbani, caſtorei,croci,opii,ſingulorum vncia:ſtyracis ſemuncia. Fingito catapotia eruorum inſtar,& dormituro exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI

Liber VI,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PLEVRITIDE, Cap. I.

PLeuritidem voco quæ propriè pleuritis eſt.non enim omnis lateris dolor, pleuritis nominatur. Nam quæ propriè pleuritis exiſtit,membranæ coſtas ſuccingentis inflammatio eſt:vnde etiam febrim inducit acutam,vtpote corde vicino, & cõſortii lege condoleſcente.Si igitur febrim acutam, ſpirandi difficultatem,dolorem punctorum,& tuſſim deprehẽderis,tunc illum exquiſitè pleuriticum eſſe dicito cui omnia hæc acciderint.Febricitant autem ſpirántque difficulter etiam qui iecoris inflammatione laborant, latere diſtenduntur,indoleſcunt,& ex conſenſu tuſſiunt: verùm punctionẽ non ita percipiunt,neque pulſum durũ habet.

Quomodo pleuritici ab hepaticis diſcernantur.

Diſcernes autem eos tum peculiari dolore,tum pulſibus potiſſimùm.Etenim pleuritici pulſum habent qui ſerræ modo tactum ſecet,& durum:iecore autem affecti,nequaquam:ſicut nec qui pulmone laborant,ob particularũ mollitiẽ quicquã tale obtinent:imò neque tuſſes pleuriticis & iocinoroſis ſimiles exiſtunt. Etenim pleuritici & tuſſi vehementiore premuntur,& ſtatim excreant:tem poris autem proceſſu,omnia deinde colorata expuunt,quod etiam humorem qui inflammationem pepererit indicat. Nam rubrũ quum eſt, ſanguineum humorem notat:quẽadmodũ etiam omne ſubflauum,bilioſum,album,viſcoſúmque,pituitoſum:nigrum autem,melancholicum teſtatur. At hepatici irritãtur quidem ad tuſſim, ſed nihil excreant.Scire autem te volo, etiam pleuriticos nonnullos tuſſire,& nihil emoliri:verùm hinc non cenſere omnino eum eſſe hepaticum oportet qui tuſſit quidem,non autẽ excreat.Nam pleuritis quoque contumax concoctúque difficilis eſſe poteſt, quæ maximè etiam periculoſa exiſtit.Iam inflammatio quoque inferius in mendacibus coſtis ſubſiſtere poteſt,vt nihil ad thoracem pertingat, quẽadmodum etiam inflãmatio externa. Nihil enim in his affectibus excreatur, ſed magna ex parte, niſi humores qui inflammationem excitarunt,fuerint diſcuſſi,in abceſſum conuertuntur:rarúmque id eſt.Animũ igitur aduerte ſimul omnibus,& faciei colori.Pallidi nanque ſunt plurimum iecore affecti,quod pleuriticis non adeo accidere conſueuit.Hoc ſanè modo pleuritici internoſcendi ſunt.

CVRATIO pleuriticorum. Cæterùm curare ipſos oportet,ad vires & naturam ipſam morbi reſpiciendo. Si nanque ſanguineum eſſe qui inflammationem fecerit humorem indicia ſuggerunt, ad venæ ſectionem venito, præſertim ſi in ſupernis partibus conſtiterit, vt iugulum quoque detrahat vehementer. Si nihil horum fuerit, ſed etiam dolor imam ſepti trãſuerſi regionem affligat, aluũ purgare cõuenit,vt diuiniſſimus Hippocrates nos docuit. Ne igitur temere ſanguinem dimittas, neque purges,vt vulgò faciunt, niſi exquiſitè didiceris humorem qui inflammationem pepererit,copioſum eſſe,& in toto corpore ſuperare. Etenim cum alia quoque multa copiam tibi indicabunt,tum verò maximè fomentum quod loco admouetur.Si igitur fomentorum & ſacculorum vſu dolor moderatior euadit,vt etiam æger manifeſtò recreationẽ

B ſentiat,copiam non eſſe intelligito,ac cum fiducia fomẽto vtitor,& auxilia parti inducito.diſcuties enim id quod offendit,quódque inflammationem excitarit. Quòd ſi nihil horum euenerit,ſed dolor potius,præterquã quod nihil cedit,adhuc etiam validior appareat, conſtat copiam exiſtere quam particulæ incaleſcentes ad ſe attrahũt.Hoc igitur vbi manifeſtum fuerit,ne differas,ſed potius nulla mora interpoſita, vacuationem adhibeas qualemcunque ex iis quæ ſuperius commemorauimus,expedire ſuſpiceris. Vulgares autẽ noſtri temporis medici cauent ne pleu-

C riticum aliquando purgent:ad ſanguinis autem miſſionẽ, tanquam inculpatam & tutiorẽ,confugiunt. Verùm ſciẽdum eſt pleroſque,præſertim in quibus non adeo magna ſanguinis copia in venis ſuperare videatur,iuuiſſe,locum acutiſſimo ſcalpello probè ſcarificaſſe.Conuenit autẽ cucurbitula quoque poſt cutẽ inciſam vti, vt quod in ea cõtinetur,ex alto extrahatur:atq; hoc facto mirari licet quomodo inde etiam dolor,qualiſcunque fuerit, licet vehementiſſimus,conquieuerit,vt neque fomento,neque alio præſidio indiguerit. Hoc medici priuatique omnes vſi

D ſunt,longa id experientia edocti:& iuuant. Commodius autem eſt & tutius, in quibus parua copia eſt euacuanda, hac vti curatione,vtpote validiſſima: atque in omnibus auxiliis ſic agere præſtat:vtitor autem fomentis humori ſuperanti familiaribus. Si nanque ſanguineus fuerit, iis quæ diſcutiunt ſiccántque, ita vt non calefaciant admodum,quale eſt ex miliis fomentum: ſin autem bilioſum, ſpongiis ex aqua calente ſolis cum herba chamæmelo vtendum: quòd ſi pituitoſior fuerit, ex ſale & foliis lauri, aut eruis torrefactis,aut lanis oleo anethino imbutis: ſin

E melancholicus abundet,fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomentum excellentiſſimum eſt,& propè ad omnem dolorem conuenit.Nam licet ipſum etiam calidius efficere,admiſcendo,ſi vſus poſtulet,amplius vel altheam,vel anethinũ oleum loco chamæmeli,& intendere ipſum: itẽ lenire quomodocunque velis,pro affectus propoſiti ratione.At fomenta ex poſca, & præcipuè quæ rodens aliquid continent, vehementer auerſor:ſiquidem materiam repellunt: quæ autem valde ſunt acria,inflammatis fluxionem excitant.Ceratis ex adi

F pibus,& fomẽtis lenibus admodum,quatenus licet, inter initia potiſſimùm vtitor: vbi verò concoctio apparuerit, nihil nocebis ſi etiam emplaſtro calefaciente vtaris, quale eſt quod ex melle paratur,per ſe & cum adipe ſuillo adhibitum.Similiter etiam Peganera dictum inteſtinos affectus admodum diſcutit,& per ſe & alicui horum admixtum. Bibant omnium maximè aquoſam admodum mulſam:nullum enim aliud auxilium ita pleuriticis accommodatum inuenias. At ſi febris vehemens admodũ fuerit,ne ſic quidem,ſi valde ſit aquoſa, quicquam noce-

G bit. Similiter autem loco mulſæ vtitor apomelite, quẽadmodum etiam mulſa,paululũ,quotieſcunque æger grauiter tolerat excreationem, tepidum ex eo ſuperſorbere præcipiens.Quòd ſi magis rurſus in ſputo educendo laboret,vtitor etiam oxymelite,præſertim quod marrubium habeat incoctum.Fugito autem diacodiõn,& Philoniũ, aut aliud quoddam leniens medicamentum.Maxima nã-

que pericula inducunt, dum omnia humores eductioni A contumaces reddunt, præterquam quòd etiam vires prosternant,reddántque emortuas.Sin autem dolor vehemēs & intolerabilis vrgeat,vel etiam vigiliæ multæ viribus robustis torqueant,prædictis vti alienum non est,vt vires ipsæ nimiis vigiliis periclitantes recolligantur. Sin imbecillitas virium fuerit, vitato prorsus torporis inducendi efficacia. DE VICTV. Cibo vtatur cremore ptissanæ largiter decocto, donec id quod flatuosum est deposuerit.Nisi enim probè coctus fuerit, præcordia ipsa quoque inflat,quemadmodum etiam alia legumina.Quòd si B humor ægrè educatur, amygdala purgata læuigatáque ptissanæ incoquenda cōmisceto. Tunc enim humor qui in thoracem fertur,magis eductioni parebit. Sin autem æger non vehementer admodum febricitet,& inflammationis feruor cessasse videatur, cum fiducia etiam vrticæ semen cum hyssopo simul ptissanæ incoquendum adiicito.Nam hæc crassiora & viscosa magis recrementa largius extenuare possunt: cremorem autem amygdalorum per se exhibeto,paulum ei mellis adiiciens. Commodius est,manè ptissanæ cremorem, vesperi amygdalorum suc- C cum offerre.At si vires imbecilliores appareat, panis quoque puri micas ex apomelite,aut hydromelo, aut hydrorosato porriges.Nam quod Cibyriacum vocatur vitabis, vt quod febres irritet,& caput feriat,vt etiam faciat deliria.Multo satius esset,si vires admodum imbecillæ viderētur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromeli quod à Cibyra adfertur. Sin autem micæ panis ægro sint ingratæ, dulces potiones sunt assumēdæ, & iusculum quod sine oleo paratur,ex sola gallina,& modicis panis micis, si vires infirmæ sint,& æger cibum fastidiat.Assumat etiam pis- D ciculum,præsertim turdum,virium ratione habita.est autem piscis & tener & humidus,concoctu facilis: & si fortè ipsum ptissanam marinam nomines, non erraueris : adeo recrementi expers est alimentum quod ex ea capitur.Pectines autem dictos ac omnia testacea cute prædita fugito, vt crassi succi & sputi eductionem vehemēter impedientia.Similiter etiam olera vitabis,nisi lingua scabra siticulosáque,& febris ingens appareat.tunc enim absurdum non est,aut maluæ,aut intybi decoctum exhibere. Similiter & malū dulce dari debet:malum autem Pu- E nicum,& quodcunque astringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Item frigidum siquod actione existat, fructúsque pomaceos vitato.Tepidam verò exhibeto , & non(vt vulgò)biliosam ipsam esse putato.quippe hoc ridiculum existit.Accusant manifestò Hippocratem, ignorantes quomodo hoc dictum sit.Calorem igitur experiētibus, vehementer siccis, & febri laborantibus, quis hac præstantius inuenerit,quæ & bili resistere, & euincere eā queat,siquis cibos etiam ad nutriēdum efficaces offerat? quoniam ipsa per se,vt quæ simplex existat, neque nutri- F re,neque humectare propriè ægrum potest,sed tum siccū tum amarum ipsum inediæ potius ratione efficiet.Itaque cum vino,mulsa,& aliis cibis ipsam conferens, hoc dixit. quare tepida reprehendi non debet.ipsa nanque est quæ efficit vt & alii cibi tum concoquantur, tum celerius in corpus distribuantur.Atque hoc est quod dicit, Humiditas,alimenti vehiculum.Quare non desinas tepidam exhibere,interea dum cibus & aliæ potiones exhibentur.Id nanque ipse docuit, qui dixerit mixtam quidem mulsam vel apomeli commodius exhiberi , quoniam per se sola G non alit,neque medicamentum esse potest:omnia autem præstat cum aliis cibis,omniúmque ciborum vehiculum existit.Nihil enim siccum,neque medicamētum sine humore in altum peruenire potest, sed in superficie permanet,nullam actionem ostendens: vbi verò humidiorum alicui commixtum fuerit,tunc etiam in altum penetrare potest,ac frigiditatem aut caliditatem largitur . Quare aqua,etiamsi aliqui eam non vt alimentum existimarint, eo quòd simplex existat,attamen ipsa etiam sola vniuersa nutrienda curat,& in corpus alimentum deducit,diuisa H continet,& in vnitatem redigit.Si enim & terram siccam & dispersam adunit,continuámque hanc reddit,vt diuersa perficiantur vasa: adhæc si panem ipsum, qui comeditur, quū farina est,componit,maximam vim obtinet : & nihil adeo contulerit aut animantibus,aut stirpibus,vt humor,vt ex quo etiam generatio existat . atque id semper obseruandum est,quòd & alia ipse potissimùm vnit & cōtinet. Hoc igitur victu pleuritici tractandi sunt, si aliud nullum accidēs adfuerit. Sin autē superuenerit aliquod, huic quoque occurrendum est:verbi causa,si cum dolorē etiam inflammationem latus infestare contingat,& venter non secūdum naturam sed inordinatè excernat, vt vires quoque deiiciantur,tunc & ventri prospicere necesse est, neque temere venam secare,neque alio quoquam auxilio vti, nisi ventri tum superfusiones, tum epithemata, quæ ipsum confirmare & retinere possunt, accommodare.Si dolor etiam lateris vrgeat,nec is negligi, sed amborum ratio haberi debet.Stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant,lateri autem,quæ calefaciunt & laxant imponētur.Sedita agendum est vt nihil planè laxans,aut iecur, aut ventrem attingat. DE DOLORE & medicamentis. Itaque si dolor immoderatus est,& febris vrget, superfusiones & fomenta lenia,quæque non rodunt, extrinsecus semper accōmodare oportet: sin autem is non est vehemens,cerata & epithemata, Salutaria sunt ad huiusmodi medicamenta, tum quod *ab adipibus* diasteatωn appellatur,& quod *à manu* χεὶρ vocatur,tum per se , tū cū eo quod diamelilotum dicitur,mixtum. Vbi verò declinauerit inflammatio,& non amplius admodum ferueat, bene facit etiam peganera dictum, & quæcūque discutere omnino & extrahere possunt quæ in alto hærescunt. Præcipuè vbi febris non est,calidioribus omnibus & epithematis & potionibus vtendum est.Itaque caules brassicæ cum radicibus cremati,optimè laterum doloribus faciunt.In cinerem igitur redacti, adipe suillo veteri excipi,atque sic affectæ particulæ imponi debent. Proinde vbi febris non vrget,hisce medicamentis vti consilium est, potionibus autē ex costo & bdellio Arabico. DE DECOCTV. Quandoquidem cum plerique omnes , tum diuinissimus etiam Hippocrates ptissana,alii verò mulsa, oxymelite & ptissanæ cremore ad sputum educendum vsi fuerint,scire conuenit quibus singula exhiberi debeant. Si igitur biliosi sunt ægri,solo etiam ptissanæ cremore cōtenti esse,& crebrius copiosiúsque ipsum assumere debet: sin autem auersentur ptissanæ cremorem,& non libenter capiant,alio quoque vtentur,præsertim auenato. Vim enim quæ humores ex thorace & pulmone purget & educat,haud minorem quam ptissana(si non etiam aliquanto ampliorem)obtinet. Tepida verò his idonea est, eo quòd humoris siccitatem humectet:item apomeli magis etiam quàm mulsa : & in summa quodcunque humectat ita vt neque refrigeret aut calefaciat vehementer,sed abstersorium quippiam obtineat. Nihil enim commodius est pleuriticis quàm medicamentum quod humectare simul & abstergere potest.Sin autem id quod expuitur,viscosum pituitosúmque fuerit,vt ob id ægrè educatur, idque magna tussi,in his decocto ex iride & dulci radicula, necnon eo quod ex marrubio fit & oxymelite, adhæc mulsa vtendum est,ægri virium,& eius quod excreatur educitúrque copiæ & facultatis ratione habita. DE PVRGATIONE. Aluus non modò clysteriis, sed etiam medicamentis ad eam molliēdam efficacibus subducenda est,si corpus vitiosis quoque scatere succis, & recrementis plenum appareat, vt hinc etiam dolor, antequam auxilia sint admota,intendatur magis quàm decrescat,& circa imas particulas cruciatus excitetur.Fieri autē debet purgatio,si corpus biliosum fuerit,ex lacryma scāmoniæ. neque enim calida est admodum , sicut alia purgantia.Dari autem debet modicum ex ea,& paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obseruando. Quòd si biliosum non sit,sed pituitosum potius,tunc illis vti conuenit quibus diuinissimus Hippocrates præcepit, aut peplio,aut veratro nigro,interim puluerem ex ptissanæ cremore exhibendo, vt etiam nos subinde fecimus. Compositio ipsius in hunc modum habet: Veratri nigri sine medulla,drachmæ quatuor, scammoniæ drachma, gummi drachma, brassicæ succo excipito, fingitóque ca-

tapotia quæ ciceris magnitudinem habeant. Pueris dato pilulas quinque, robuſtis ſeptem, ætate vigentibus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem oportet hæc etiam lippitudine & regio morbo labo- A rantibus exhiberi, ac bene facere, ita vt ſtomachum omnino non ſubuertant. Danda autem ea ſunt à cibo potius. Ita nanque citra noxam moleſtiámque purgationem molientur.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber VII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE SANGVINIS REIECTIONE, Caput I.

Haud noui an alius æquè difficilis ſit affectus vt ſanguinis excreatio. Nõ enim ipſa per ſe, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere conſueuit, ſed peſſimorum longorúmque morborum magna ex parte cauſa redditur. B Quare incumbendum eſt vt vitium hoc prius internoſcamus vnde cauſam traxerit, & quo in loco inciderit, atque ita curationem tentemus, neque eam differamus. Quippe mora & dilatio cum in omnibus morbis nociua eſt, tũ verò magis in ſanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitur hoc ante omnia conuenit, ſanguinis reiectionẽ tribus de cauſis palàm excitari, vaſorum ruptura, eroſione, & quum ora illorum adaperiuntur. Cognoſces autem ſingulos dolores hoc pacto. QVOMODO ſanguinis reiectionem ex vaſorum ruptura fieri deprehendamus. C

Qui igitur ex ruptura vaſorum ſanguinis reiectionem experti ſunt, primùm inde ſanè cognoſcere poteris quòd cauſa aliqua primaria anteceſſerit, vtpote aut vox violenta, aut caſus, aut ictus vehemẽs, aut ſi pondus aliquod graue æger ſuſtinuerit, aut etiam in vehementi frigore verſatus ſit, aut copiam ſanguinis congregarit, aut flatus multi eum diſtenderint. hæc enim frequenter vaſorum rupturam in particulis excitare abundè poſſunt. SIGNA reiectionis ſanguinis quæ exeſo vaſe accidit. At quæ ſanguinis reiectiones exeſo vaſe eueniunt, quod κατὰ διάβρωσιν D Græci vocant, primùm ſanè inde cognoſces quòd excreationes paulatim fiant: deinde quum vaſa magis exeduntur, multus ſimul vacuetur: poſtea verò, & quòd præceſſerit aut diſtillatio, aut ſalſorum & valde acrium eſus, aut triſtitia immoderata, aut inedia. Quòd ſi etiam cum ſanguine carnoſæ quædam particulæ ſiue mẽbranoſæ permixtæ appareant, ſine dubio ſanguinis reiectionem particulis quæ reſpirationi ſeruiunt exeſis fieri exiſtimandum eſt. SI SANGVIS ore vaſis patefacto erumpit. Sin autem ore vaſis adaperto ſanguinis expuitio E euenerit, primùm ſanè inde notatur quòd nihil præceſſerit, vt quũ vaſe exeſo ſanguis reiicitur fieri diximus, ſed potius humidioris calidioríſque victus, & frequentium balneorum abuſus: item ex eo quòd æger in calidioribus ædificiis præter conſuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam ſi horum prædictorum aliquod adfuerit, ſputúmque ſanguinis modicum & paulatim fiat, ſanguinis curſum patefacto vaſorum ore accidiſſe cognoſcito. Hac igitur ratione cauſam vnde ſanguinis eductio initium traxerit, internoſcere potueris: locum verò F vnde profluit, in hunc modum notabis. QVOMODO locus affectus agnoſcatur. Si quidem ſanguis multus & vniuerſus vnáque vice eductus fuerit, ſubflauus magis, ſpumoſúſque, & citra dolorem, his indiciis ex pulmone reiectionem eius fieri noſcendum eſt. SIGNA quum ex thorace effertur. Quòd ſi dolor aliquis circa thoracem oriatur, neque exiens ſanguis flauus fuerit, neque copioſus admodum, & vniuerſus feratur, thoracem affectum eſſe putabimus. Effertur autem ſanguis ad ſuperiora per pulmonem, quemadmodum in G ſuppuratis, quibus inter thoracem & pulmonem continetur. SIGNA quum ex faucibus erumpit. Cognoſces autem non ex infernis partibus, ſed ex faucibus & arteria reiici, ſi excreando ſolùm ægri, & validè tuſſiendo expuant: quemadmodum rurſus ex ore reiici teſtatur ſi ſpuendo ſolùm, & ex gula euomendo, non tuſſiendo, neque ſcreando efferant. Ita igitur cauſam vnde ſanguinis fiat eductio, & locos affectos internoſcere licet: deinceps autem de curatione ipſorum tractare nos oportet.

CVRATIO reiectionis ſanguinis quæ propter rupturã accidit. Quum igitur ſanguis ob rupturam vaſorum ſurſum eruperit, vena cubiti omni modo ſecari debet: vacuatio autem nõ vna vice, verùm duabus tribúſve horis interpoſitis tẽtari: præſertim ſi primaria cauſa copia ſanguinis fuerit, aut ſpiritus multi & flatulenti collectio. Sin autem ætas quoque ægri floreat, & vires appareant robuſtæ, cum fiducia plus ſanguinis auferendum eſt. Iuuat ipſos nihil minus etiam ex imis corporis partibus ſanguinis detractio. Noui autem ego me, quum venæ cubiti in conſpectum non veniſſent, etiam ex venis in talo ſectis ſanguinem dimiſiſſe, & multo magis profeciſſe. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio firmiorem multo reuulſionem efficit. Sanguine detracto ægrum cõquieſcere cogito, compellitóque ne magnam reſpirationem edat: vbi verò reſpirauerit, aquoſam poſcam ipſi ſuperſorbere præcipito. Simul enim hinc accidit vt & grumi diſſoluantur curſúſque ſanguinis tum repellatur tum impediatur. DE CIBO. Sit autem omnis cibus qui & leuiter aſtringat, & mediocrem obturandi vim habeat. Cremor igitur halicæ aut ptiſſanæ his eſt idoneus: longè autem melior valentiórque erit ſorbitio, ſi amyli frumentacei, & mali cotonei paulum cremoribus ſimul incoquas. Hoc nanque modo & obturabit magis, & leuiter aſtringere poterit: quod etiam maximè in iis requirimus qui ob rupturam vaſorum ſanguinem expuunt. Inopia verò ptiſſanæ, etiam eo vtantur qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex ſimilagine ipſa valenter decocta factus eſt. Item micæ panis tepida aqua imbutæ, & ouorum lutea, ſiquid aliud, his ſunt accommoda. At neque ſorbitiones, neque aliorum ciborum quippiam calidum offerre conuenit, ſed omnia potius ſint temperata, & ad frigidius declinantia. Item placenta ſuminalis, non alienus his cibus eſt, ſed & ipſa opitulari poteſt, ſi abſque ſale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus aſſumant ægri maluam, antea citra ſalem probè elotam: item lactucam decoctam, in poſcam aquoſam ipſam intingentes: ſimiliter & intybum & portulacam. Horum inopia, poſt ſeptimum diem etiam gallinas non admodum pingues ſumant: quin & perdicum, attagenarúmque pectora comedant, necnon gallorum teſticulos. Etenim præterquam quòd valenter breui tempore nutriant, augeántque vires, adhuc etiam læuigandi obturandíque facultatem obtinent. Quòd ſi venter copioſiora excernat, aſſi quoque citra ſalem ſumantur. Sic nanque comeſti ventrem non perturbant, quum id quod ſeroſum in eis eſt, inter aſſandum abiecerint: & præterea etiam ſuauiores redduntur. Iam anſe-

sum non adeo veterum alæ offerantur, necnon ventriculi ouáque ipsorum, abiectis albuminibus. Etenim cum probè nutriunt, tum obturandi facultatem habent: sed non ægrè concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi sanguis expui desierit, etiam pedes suum, & pisces saxatiles, aceto inter coquendum adiecto, offerantur: ex leguminibus autem halica & chidron, admodum decocta, eáque ipsa ex longiore interuallo, & quum non vehementer ægri febricitat. Nam vbi febris abest, etiamsi lac simul incoctum ipsis dederis, nihil nocebis, præsertim iis qui etiã per sanitatem lac assumere cõsueuerunt. Ex fructibus pomaceis exhibeantur qui modicè astringant, vt mala (præcipuè cotonea) decocta, pyra, sorba, mespila: & si admodũ siticulosi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum medulla, vuáque pensilis exhiberi debet. A ficubus, bellariis, pistaceis, maximè amygdalis, & malo Punico abstineant: rarò autem nucleos pini & vuas passas simul assumant, eáque ipsa post sanguinis reiectionem. DE POTV. Potui autem aqua tepida per totum morbi curriculum exhibeatur, eáque non calida, sed temperata, quemadmodum etiam dicetur. Quòd si diu tepidæ potioni insistere nequeant, imbecille se ventriculi os habere dicentes, concedendum ipsis etiam paulum omphacomelitis, aut hydrorosati, aut hydromeli ex cotoneis, semel aut bis assumere: in aliis horis rursus tepidam, aut poscam aquosam. DE MEDICAMENTIS. Talis sanè est victus ratio: adhibeantur autem ipsis auxilia, præsertim iis qui exquisitũ obseruare nequeunt: ac primùm simplicioribus vtẽdum, deinde etiam valentibus, si opus fuerit: & vt absolutè dicam, remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus metiemur: atque ita eis exhibebimus. Sunt porro medicamenta eiusmodi quæ & ratio & experientia cõtestantur. Habent in hunc modum: Symphyti radicum decoctum, sanguinis ex ruptura vasis reiectiones cohibet. Portulacæ succus epotus, præstantissimum est & efficax remediũ. Quòd si herbam ipsam assumere sustineant, ita quoque adiuuantur. Adhæc rubi fructus & flos, necnon quercus liber, qui cortici subest, & tunica glandis putamini subiecta. At propter potionis eius asperitatem ne substantiam quidem ipsam assumere, sed illius ex aqua potius decocti ius propinare vincit. Rhus ipse quoque valde conducit. Lentisci tenerorum foliorum succus admodum commẽdatur. Polygonii succus, non modò ad sanguinis ex ruptura fluorem, sed etiam ad omnes propemodum, & per se, & cum Lemnia terra (quam sigillum dicunt) insigniter prodest. Samia quoq; terra, quæ aster dicitur, aduersus omnes sanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto potu conducit. Porri succus cum portulacæ succo æquali modo, & aceti modico, potus, sanguinis ex ruptura fluxiones pulchrè cohibet. His igitur eorúmque similibus ad sanguinis reiectionem idoneis vtendum est: verùm commodissimum est ea ante sanguinis eductionem, & post eam non modò semel sed etiam sæpius exhiberi, & tunc potissimùm in quibus sanguinis reiectio continuè molesta negotium facessit. DE IIS quæ extrinsecus admouentur. Extrinsecus autem thoraci accommodentur etiam superfusiones per lanas ex rosaceo, aut melino, aut myrteo, cum aceti modico, aut vino austero, non nimis veteri: immutentur autem crebrius. Non perseueranter impositæ, non possunt non excalfieri: atque hinc rursus sanguinis commotio & irritatio quæpiam orietur: quapropter eas mutare conuenit. DE MEDICAMENTIS. Vbi sanguis reiici desierit, dolor autem thoracem affligat, non absurdum est medicamenta applicare quæ leniunt simul & leuiter exsiccant. Præcipuè autem ad eiusmodi affectus conferunt quæ ex metallicis & aceto parantur: quale est tum Ambrosia, quod etiam crebrò parare consueuimus: tum quod *à salicibus διὰ ἰτεῶν* dicitur, & Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamenta ferre nequeunt, etiam phœnicine, *quod est palmulatum*, cum cera modica, rosaceo & aceto solutum: adhæc medicamentum quod ad Mnasæum refertur: atque ipsa iam dicta medicamenta & Barbara, & Diaiteωn, si probè soluta fuerint, fiántque sic cerata, lenia & valde idonea tenerioribus imbecillioribúsque corporibus erunt auxilia.

DE compositis medicamentis, quæ ad sanguinis ex ruptura profluuium per os sumuntur.

Quòd si & dolorem vrgere contingat, & sanguinis reiectio non cessauerit, compositis etiam vtere medicamentis, quæ & sanguinis profluuio accommodari possunt, dolorem lenire, vigilias tollere, & aluum citatiorem cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ misturæ à veteribus inuẽta sunt, vt ad diuersos casus oborientes aliàs aliud medicamentum nos quoque applicare possimus. Compositio ipsorum ita habet: Thuris vncia contusa, increta, & in tenuissimum pollinem redacta, cochleari dato ex posca, aut decocto lentisci, aut myrti, aut lenticulæ, aut succi mali Punici. ALIVD.

Terræ Samiæ drachmæ quatuordecim, tragacanthæ drachmæ quatuordecim, amyli totidem, gummi drachmæ duodecim, opii drachma. Ex succo plantaginis aut polygonii exhibetur, si febris vrget: sin autem febris abest, ex posca. Datur hic pastillus non solùm ad sanguinis reiectionem, sed etiam in quibus dolor vehemens thoracem affligit, & aluus citatior est: item ad alia etiam multa benefacit. ALIVS pastillus ad sanguinis reiectionem. Terræ Lemniæ, quæ sphragis, *hoc est sigillum*, dicitur, thuris, amyli, terræ quæ Aster vocatur, coralli, gummi, aluminis scissilis, singulorum drachmæ quatuor: symphyti, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ tres. Succo porri excipito, fingens pastillos qui scrupula tria singuli pendant, datóque ægris, respiciens non modò affectum, sed etiam ad vires. Dissoluito autem pastillum aut ex posca, aut symphyti rubíve decocto. Hoc medicamentum est ad sanguinem reprimendum, admodum vsu probatum, ipsóque cum fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. ALIVD valde bonum. Gummi, acaciæ, singulæ vnciæ: aluminis vnciæ quatuor: decocto cotoneorum excipito, fingitóque catapotia, & sub lingua tenenda dato. Hoc potissimùm confert ad eos qui sanguinem ex faucibus & aspera arteria reiiciunt. Sin autem hoc læuigatum iis etiam qui ex thorace & pulmone sanguinem reiiciunt, exhibeas nihil minus auxilii cõferre ipsis potest. QVVM sanguis exeso vase reiicitur. Quòd si reiectionem sanguinis vase exeso fieri ex quibuscunque tandem partibus, vel pulmone, vel thorace, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis aut cibis astringentibus admodum, aut acidis, sed potius iis qui contemperare, mutare, & alterare humoris qui erosionem excitarit, acrimoniam possunt. Vitanda autem est sanguinis missio: nam magna ex parte corpus eorum qui sic ex erosione sanguinem reddunt, gracile, persiccum, & habitum eius assamentorum similem, huicque vitio, nec non phthisico affectui opportunum deprehendes. DE CIBO. Hos ptissana potius alere conuenit, quæ grana quoque habeat: similiter etiam halica, cui nihil adsit aut salsum aut acidum, imò nulla alia tenuis qualitas, sed econtrario quæ magis implentem obturantémque ipsam reddere queant, vt amylum frumentaceũ, aut maluam. Quòd si ægri non febricitent, & lac & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant quæ refrigerare & humectare solent, vt intubum, troximum, lactucam, & maluam. A septimo die iis qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præsertim cohortalibus, pectora citra salem offerre expedit. Rarum siquidem est non etiam calorem iis oboriri qui sanguinem vase exeso expuunt, præcipuè qui fluxionis originem ex tristitia, aut curis quibusdam, aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut distillatione tenui & acri habuerunt. Si enim horum aliquod præcesserit, non modò gallinæ, sed etiam vuluula & pectusculum his conueniunt: item pisces dura carne præditi, & isicium ex ipsis paratum: similiter astaci quoque bis in alia atque alia aqua cocti: item pedes suilli cocti: & omnia summatim quæ humoris thoraci & pulmoni influentis acrimoniã obtundere, & crassiorem efficere possunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare potentes, dandi sunt, vt peponum caro, vua pensilis, mala non astringentia. A cucumeribus autem omnino abstineant. QVID agendum sit in iis qui sanguinem ob acris humoris distillationem expuunt. Prospiciendum etiam

etiā capiti est, præsertim vbi acris influxus sanguinis reiectionē pepererit. Fieri enim nequit vt tussis desinat, aut affectæ particulæ non exedantur, nisi acris tenuisque ex capite influxus cessauerit. id quod probè fiet si quæ refrigerare & humectare possunt, capiti admouerimus. Ita nanque calor ipsius desinit vt etiam acria recrementa in subiectas partes defluere nequeant. Quum enim ipsum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidum influere, & respirationis vas aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput rosaceum, & per se, & cum frigida aqua modica, quò in altum penetret. Finiet autem calorem qui ex inferioribus materiem elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pulmoni transmittit. Ad balneum ægri ducendi sunt quum hoc agendum est, rosaceúmque vel oxyrrhodinum frigidum superfundendum, & in solio, etiamsi maximè calidum esse contigerit, frigidā aquāpro ratione intemperiei superantis, capiti superiniicere moderatè oportet. Verùm hoc agere conuenit in quibus sanguinem è capite deferri considerauerimus: item in quibus sanguinis sputum ex gingiuis ob humorem acrem exedentem accidit. Hi ipsi admonendi sunt vt in ore contineant rosaceum, aut lentiscinum, aut poscam: item collutionibus vtantur ex alterco, & radice solani, aut semperuiuo, aut rosis, aut hydrorosato, & horum similibus. Ego itaque in hunc modum curandos esse censeo qui distillatione ob calidam intemperiem laborant, & sanguinem expuunt: quòd humor qui è thorace fertur, acris sit & erodens. Miror autem quomodo diuinissimus Galenus nullo humectante & refrigerante medicamento vsus sit, sed contrà statim ab initio siccantibus & calefacientibus: etsi causam reiectionis quæ ob erosionem fit, accuratè nouerit. Si igitur hæc ita habent, annon etiam præstaret efficienti causæ resistere, & potius humectantibus refrigerantibúsque statim inter initia vti? deinde ita, si copiam quoque vitiosi humoris esse suspicetur, vacuare per ea quæ acribus & biliosis recrementis purgandis sunt idonea, & caput intemperatum, non adhuc intemperatius reddere, & ea quæ in thorace sunt, acriora efficere, tum theriaca, tum thapsia, tum columbarum stercore, & balneis siccis vsum, vt neque capiti vel pauxillum oleū, neque corpori iniici permittat? Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugent, & erosionem magis intendunt quàm curent. Nam quæ contemperare & lenire possunt, immoderationémque rodendi & exedendi particulas prohibere, etiam tussim mitigare poterunt, atque omne temperatū conseruare. Quid autem corpori quàm hoc, est præstantius? vbi nanque temperatum totum euaserit, & acrimoniam influxus abiecerit, etiam iis quæ celerrimè erosionem lenire possunt, modicè siccantibus, & ad cicatricem ducentibus vti licet. Ego sanè noui frequenter me sine theriaca aliisque pretiosis antidotis multos curasse, lenibus vsum medicamentis, & præsertim lapide hæmatite. Vsus autem eo sum in iis qui largius sanguinem reiiciebant, cum succo mali Punici, & granis, vel cum succo polygonii: in quibus autem sanguis non copiosè euacuabatur, etiam ex aqua sola tepida. At læuigare ipsum curiosè oportet, vt in tenuissimum puluerem redigatur, sitque aëreus, & vento persimilis. Dedi ex eo scrupula quatuor, & paulo amplius minúsve. Exhibui etiam iis qui pus expuere inceperant: ac mirum est quomodo vlcus exsiccarit, sanaueritque, vt non amplius pus generaretur, neque æger à tussi infestaretur. Spectaui autem & alium quendam ex iis quibus vas exesum erat, non modò particulas quasdam ex faucibus, sed etiam asperam arteriā expuentem: ac mirum quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. nam & hic curatus est, nobis non admodum etiam sperantibus. Exhibui autem ægro potui medicamentum frequentius, vt commodius distribueretur. Quare quū crebrò ipsum bibisset, tandem sumere ipsum fastidiuit. Excogitaui autem huiusmodi rationem: Redactum in tenuissimum puluerem panniculo lineo imposui, & diligenter ipsum vndiquaque constrictum colligatúmque, in poculo quod vinum odoratum

A modicum haberet, suspendere permisi, idque per totam noctem iam inde ab ipso vespero: extraxi autem tenuem aëreámque eius partem, vt æger solam vini qualitatem perciperet. Ex hoc bibere, quantum manè libenter habebat, ei præcepi: atque hoc sanè agendo, bibendóque continuè, sanitatem recepit. Hoc autem morbo liberatus, idē præseruationis causa facere pergebat, bibebatque, donec etiam corpore probè refecto, consueta agendo, viribus se constare sentiret. Hæc de lapide hæmatite hactenus à me visa, & vsu comprobata conscripsi: item quòd medi-
B camenta calefacientia, vel siccantia, & acriora, iis qui sanguinem aut pus ex distillatione propter calidam intemperiem expuunt, offerre non oporteat, sed lenibus potius medicamentis ad curandos eos sit vtendum. Quòd si hæmatites lapis alicui non suppetat, vtatur Armenia bolo præstantissima, aut Samia terra, aut Lemnia, quæ sphragis (*hoc est sigillum*) dicitur, si sit germana. Qui enim nunc, lutum macerant, deinde pastillos formant, tanquam Lemniam sphragidem medicis exhibent: hi autem successu eius frustrati, antiquos tanquam de eo mentitos accusant.
C Sunt & alia medicamenta simplicia & composita, quibus ii curiosè vti debent qui siccam & acrem qualitatem sustinent. Quanuis enim tantum non possunt opitulari quantum hæmatites, tamen erosionem adhuc latius serpere non permittunt. Porro exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempore viuere possit, qui nō admodum à morbo afflictus sit & debilitatus. Quin nec hoc exiguum beneficium est, robur aliquod ægro accommodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur? (dixerit aliquis) quando medicamento ex viperis vtendum erit? Pronun-
D tiamus igitur, manifestò illis rectè exhiberi quos ob frigidam intemperiem, non autem salsam qualitatem præpollentem, distillatio infestat, & id quod influit, frigidū, pituitosum, non autem salsum apparet. In his enim theriaca etiam vti præseruationis gratia alienum non est: item iis quæ extrinsecus exasperare, & vellere cutem siccáreque possunt, vt ne particulæ fluxionem experientes, validámque adferentes tussim, interdum rupturam quoque pariant. Ego itaque noui me cuidam talium qui eiusmodi fluxionem in thorace etiam ex frigida intempe-
E rie sustinerent, candenti quoque ferro in capite vti præcepisse: ac quū æger id promptè fecisset, mirum quomodo omnia simul cessauerint, & copia quæ influebat, humida, & tussis. In posterū verò æger à fluxionibus in thoracem liber ac immunis permansit. His sunt aquæ calidæ naturales vtilissimæ: quemadmodum etiam illis qui ex calida intemperie distillationem sustinent, aduersæ: & omnia, vt prædictum est, quæ calefaciunt & desiccant. Præcaueant autem omnes qui sanguinem expuerunt, vt ne rursus in eadem incidant, ambulationem largiorem, cor-
F porisque exercitium, exclamationem, iracundiam, copiosiorem venerē, esum apii quod vocatur Macedonicum, aut salsamentem, aut caseum veterem. Hæc enim maximè iis qui sanguinem exeso vase reiiciūt, inimica: quemadmodum rursus satietas, cruditas, vinum meracum, cibi flatulenti, indignari, pondera manibus attollere, & ventrem cohiberi, vel consuetas sanguinis euacuationes, omnibus quibus ob rupturam sanguis reiicitur aduersantur. Insolatum verò, & in calida domo conuersari, aut caput largius in aquam calidam intingere, aut inungere, aut
G ipsum contegere, illi potissimum deuitent quibus sanguis ex naribus aut per palatum copiosus erumpere solet. Pari modo etiā quibus ore vasis adaperto sanguis erumpit, caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autem lacte vtantur, mollique & recenti caseo, præsertim caprillo aut bubulo. Neque enim medicamentum, aut cibus, aut aliud quidpiā adeo accōmodum ipsis est aut vtile, atque lac. Et qui per initia solo ipso cōstanter longiore tēpore vsi sunt, omnes in totū cōsanuerunt. Noui autē quendā qui quū toto anno ipsum & bibisset & comedisset, interim cū frumētaceo aliquo, aut similagine, aut libo suminali, aut halyca, aut lente, aut panico incoquens: quúmque ita agendo à vino abstinuisset, liberatus fuerit & puris sputo, & ne postea in phthisin

inciderit. Tantum etiam de sanguinis reiectione dictum A à nobis sit: putóque abundè sufficere.

DE PVRVLENTIS, QVOS Graeci ἐμπυηματικοὺς vocant, Cap. II.

Quoniam verò post sanguinis reiectionem, puris sputum, magna ex parte interuentu inflammationis, secundum Hippocratis sententiam, comitari solet: necesse est nos, communionem orationis sequentes, de inflammatione quæ in pulmone & particulis respiratoriis constituitur, pertractare. B SIGNA quum inflammatio in pus conuertitur. Omnia in vniuersum indicia suppurationis talia existunt. Febris vehementior quàm antea: rigor præter rationem, & grauitatis potius quàm doloris multi sensus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturam materiem subiectam in pus mutare scito: & siquidem facultas efficiens robusta fuerit, etiam pus non adeo viscosum repertum iri, & vomicam tunc intra thoracem circa decimumquartum diem futuram esse. Sin autem crassius quoque pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & C ægri vires infirmiores etiam circa quadragesimum, aut sexagesimum, & longius, vomicæ eruptio expectanda est. Summatim pro copia & qualitate materiæ, ægrique viribus, vomicæ eruptionem futuram expectato. Et si quidem intra thoracem pus illapsum, diutius intus manserit, & non fuerit vsque ad quadraginta dies expurgatum, vt diuinissimus ait Hippocrates, in phthisin peruenit, pulmone ipsis antea puris acrimonia exulcerato, & computrescente. Internosci autem debet locus affectus, si æger interrogatus dicat dextram thoracis partem esse calidiorem, magisque grauitatem sentire, tanquam aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit. D DE VICTV. Victus igitur omnibus purulentis varius conuenit, pro diuersitate puris eius quod expuitur, & crassitie ipsius & tenuitate, item pro vomicæ eruptionis modo: ad hæc pro particulæ ipsam comprehendentis natura, & ægri viribus, aliis aliter transmutatis, si id quod expuitur, biliosum fuerit. Qui igitur biliosum pus expuunt, his etiam cremor idoneus est ptissanæ, si superforbeatur, cremórque auenæ. Quòd si vires imbecillæ sint, cremor E halycæ, aut typhæ, aut zeæ: sin autem nihil eiusmodi fuerit, neque aluus citata, etiam succus amygdalarum, vel per se, vel cum prædictorum cremorum aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorsus exhibeatur ex iis quæ amplius ipsam irritare possunt, neque potus, neque cibus eiusmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari molestum est: quare etiam cremor ptissanæ plus quàm amygdalorum, item mulsa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnigræci, necnon oxymeli, magis quàm omnia alui fluorem citat. habet enim aliquid quod e- F tiam intestinum abradat. Iuscula autem ex aqua tepida, aut halycæ, aut similaginis, nisi admodum febricitent, exhiberi magis expedit. At quum sputum fieri crassius, & biliosum abiecisse, necnon reiectioni contumax fieri incepisse deprehendis, tunc rursus ad aquosam mulsam, aut apomeli transire conducit, exhibendo ipsum paulatim, & non vniuersum. Vsus nanque ipsius innoxius erit, & plurimum iuuare poterit: magisque si etiam pus quod expuitur, fœdi odoris & sordidum fuerit. Sin autem tale illud esse appareat, fœnigræci cremorem G cum palmulis pinguibus decoctum dare confert: horum inopia, ficus quoque siccas modicas incoquere. Etenim & humorem simul egregiè proiiciunt, & eductioni facilem reddunt: necnon etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Constat autem palmulas, aut ficus siccas, in tertio fœnigræci iure incoquendas esse. Præstat si etiam mellis paulum admisceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato: mulsa verò quouis tempore exhibita, nihil ægrum offendit. H VIRIBVS infirmis quid agendum sit.

Vires quoque maximè attendendæ sunt. Nam ob earum imbecillitatem accidit vt humor ægrè reiiciatur, dum ipsæ quæ in thorace hærent exprimere nequeunt. Cura igitur illarum habenda est maior, iniiciendo ptissanæ cremori aut columbam aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorum testiculos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim, in valde facilibus quoque concoctu distribuendis & probè conficiendis, laborant. Quia verò ex facili coquuntur, & ventrem ipsi perturbant, habent autem nonnihil etiam quod stomacho aduersetur, assos exhibere conuenit, vt quod serosum in eis est effluat: id quod probè fit si quis ipsos, dum assantur, acu pungat. Sic etiam cerebella porcellorum assa præbere satius est, sale modico ipsis asperso: quoniam & ipsi stomacho aduersantur, ventrémque perturbant. Quare iis qui vires habent infirmas solis ipsi exhibendi sunt: præterea anserum alæ, suum pedunculi, halyca cocta cum amygdalis, pistaciis, vuis passis, & quæ alia probè nutrire ægros possunt. Auctis autem viribus, contrà ad solidiorem cibum transeundum est. Quòd si diuturnior affectus fuerit, & corpus totum alimentum non sentiens contabescere manifestò inceperit, neque thorax multum puris contineat, etiam solum ipsis lac dari debet, si non vehementer febricitent. si enim multo infestante calore exhibeatur, non item nutrire aut humectare poterit. Nam ab eo quod contra naturam est vincitur, & in alienam corruptricémque qualitatem mutatur. Vbi calor febrilis moderatior euaserit, lac ipsis exhiberi debet. QVALE lac & quando offerendum sit.

Sin id quod reiicitur, expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & non modò sordidum & fœdi odoris existat, asininum omnibus aliis antecellit: quippe etiam eo quòd probè purgat, omnia vincit. Item equinum ipsis propinandum est, quod asinino ad omnia sit persimile. Quare etiam ægrè spirantes eo adiutos subinde conspexi, quũ opportunè esset datum. Omnia enim quæ pulmonis cauernis infixa sunt, reiectioni reddit morigera. Adiectum autem est Opportunè, vt quum hos febris non infestat, neque accessionis tempore exhibeatur. Quòd si ægri horum animantium lac nolint assumere, dabitur ipsis secundo loco bubulum aut caprillum. Etsi enim lac horum non adeo purgantem vim obtineat, tamen nutriendo amplius quiddam aliis præstare potest. Porro ne lactis potio ægri ventriculum corrumpat, satius est ipsum supra carbones incoquere. sic enim decoctio bonam serosi partem auferet, vt etiam ipsum ad vẽtrem retinendum magis quàm alia efficax euadat. Sin autem calculos fluuiales candentes, excussósque, vt puluerem non contineant, iniicias, aut ferramenta eodem modo ignita, commodius adhuc & vtile efficies. Cæterùm variis modis lac ipsum comedant, interim cum similagine, aliàs cum libo suminali, aut oryza, aut halyca cum ouorum luteis. Sic enim appetitus quoque conseruabitur, & vsus lactis, qui omnia potest, fastidiosus non erit. Etenim vlcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quàm vniuersa nutrire poterit. DE PANE.

Panis offeratur textuaceus, calidus, si id quod expuitur, humidum valde & aquosum existit: sin autem cõtumax ad reiectionem fuerit, etiam in vinum dulce aut mulsum intingent. quòd si febris vrgeat vehemẽs, in hydromelũ, aut mulsum. Sin autẽ ægri dulce fastidiãt, etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum aut Cnidium, aut Sabinum sincerum, aut Adrianum ex tepida propinabitur, si illi maximè etiam siticulosi sint & sicci. DE OLERIBVS.

Olerum radices quidem iniectæ purgare pus & crassius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino, deinde ex mulso bis percoctorum. Assumatur etiam Sinapidion dictum, ante cibum. Si crassum & copiosum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimento abstinere confert, eo quòd humidum ipsum sit & recrementitium. Sin autem ægri libenter assumant, etiã brassicam percoctam, & palustrem asparagum, præsertim agrestem, comedant: magis enim proficit. Quòd si nihil huiusmodi fuerit, æger autẽ vehemẽtius siccũ, aut biliosum, aut salsum expuere videatur, necesse est humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim quũ lubricitatem habeat, arteriam læuiget, lentore blanda sit,

& mediocriter extenuet, ſputum ad reiiciendum facile reddit,præterquam quòd corpori etiam temperiem conciliet. Finita autem febri,vel etiam imminuta,refrigerãtibus vtendum non eſt: quippe ad ſputum emoliendum educendúmque in eiuſmodi victu diu perſiſtere non expedit. DE AVIBVS. Ex auibus comedant ægri gallinam cohortalem,phaſianos non pingues,perdices ſimiliter,attagenas,turdos,& alios rurales paſſeres,ex decocto. nam iura vlcera magis detergent,ventrémque humidiorem efficiunt,& febres intendunt. Verùm quum omnes non diu eiuſmodi cibum tolerent,pro viribus laborandum eſt vtneque multum olei, neque ſalis iniiciatur: ea verò quæ ad vſum præſentem conueniunt,iuſculis miſceamus. Si nanque ſanguis qui expuitur ſordidus fuerit, etiam mel & porrum adiiciendum eſt: ſin autem purus tibi appareat,tunc ex glandibus quoque caſtaneæ, & libũ ſuminale,aut halyca, aut ſimilago indetur: quemadmodum ſi etiam vlcus appoſitione vel impoſitione opus habeat,cibo miſceatur lens Ægyptiaca excorticata, vel braſſica percocta, vel quod ab Alexandria adfertur phaſiolũ exiguum, vel quod dicitur zizela,vel panicum. DE PISCIBVS. Inter piſces præponantur(ſi quidem vomicæ factæ rupturam promouere voluerimus,& id quod expuitur fœdi odoris ſit & ſordidum, indigeátque repurgatione)piſces muria conditi:& præcipuè quæ encathera dicitur,ſemel aut bis loco medicamenti dari debet. Nã ſiquis immoderatius ipſis vtatur, magis os vaſorum adaperit,& humidiora excrementa efficit. Quòd ſi nullum tale fuerit,ſed bilioſum appareat,ab omnibus quidem ſalſis cibis cauendum eſt:edant autem maximè omnium ſaxatilem piſcem ex iure,anetho tãtùm aſſumpto. Sin autẽ craſſum & viſcoſum id quod effertur exiſtat, præterea nauſea etiam quædam ægrũ torqueat, ex oxymelite decoctio parabitur. DE TESTACEA cute præditis. Alimentum ex teſtaceis non valde iis qui in thoracis regionibus vlcus habent, & pus expuunt, vtile exiſtit: tamen quum ſalſus humor eſt & bilioſus, tunc pectines, aut buccina,aut aſtacum,aut locuſtas, quæ Græcis καράβιδες dicuntur,dare non eſt alienum. Sin autem ſordidum vlcus fuerit,& paulatim pus efferatur,eo quòd perfecta eruptio circunfuſi humoris facta non ſit, etiam erinacii modicum ſumere non prohibeto: habet enim aliquid quod & aperire & repurgare poteſt. DE LEGVMINIBVS. Inter legumina ptiſſanam quæ vim habet abſterſoriam,ſimiliter & auenam,febricitantibus quidem rectè dari conſtat:ſin autem calor non infeſtet, etiã halycam quæ habeat aut piſtaciea,aut amygdala,aut vuas paſſas,aut nucleos pineos. Si vlcus ſordidum & fluidum appareat,fabas quoque aut phaſiola, aut lentem interim per ſe, interim verò cum ptiſſana decoctam, optimè nimirum exhibes, quemadmodum prædictum eſt, febri in totum propè finita. DE FRVCTIBVS pomaceis. Quòd huiuſmodi affectibus fructus pomacei admodum vtiles ſint,non medicis tantùm,ſed etiam omnibus idiotis eſt in confeſſo. Veruntamen quum cibi quoque faſtidium ægros comitatur,paulo deteriora ex pomis deligere cogimur. quare etiam mala & pira admodum matura,cucumerum medullam,aut peponem,ſi febris potiſſimùm aut ſitis affligat, ſputúmque bilioſius inueniatur,exhibere commodum eſt. nam medulla peponis nõnihil abſterſorium obtinet.

DE BELLARIIS.

Bellariorũ cibus vtilis eſt,vt qui thoracis affectibus abſtergendis vim quandam habeat idoneam. Itaque amygdala,aut piſtacia, aut vuæ paſſæ,aut nuclei pinei,& quæ ex his conficiuntur placentæ,aſſumantur. Verùm non copioſus ex his cibus dari debet. nam etſi abſtergere poſſint,ægrè tamen concoquuntur,& propter oleoſam ipſorum partem alios cibos in ventriculo corrumpunt. Tantum etiam de victu ipſis idoneo dictum eſto: deinceps autem perſequi oportet quæ item medicamenta compoſita iis qui pus in thorace habent, bene ſint accommodata. Dicta igitur ſunt vniuerſa propè,vbi de tuſſi egimus, plurimáque illic ſcripta antidota reperies purulentis quoque efficacia. Sed hic etiam eorum mentionem facie-

A mus quæ propriè ad purulentos conueniunt, ita vt prius ſimpliciora auxilia exponamus, deinde ſic cõpoſita quoque in memoriam reuocemus. Hyſſopum igitur cũ melle bene facit:ſimiliter etiam thymum,aut iris contuſa,aut erui fricti ex butyro, aut pulegium: omniáque hæc ſeorſim contuſa, aut cum melle mixta ſi exhibeantur, bene faciunt:nam generoſè repurgant. AD PVRVLENTOS. Ad omnia thoracis vitia,& eos qui tabe detinentur,quibúſque arteria affecta eſt,admodũ ſalutare & ſuaue medicamentum eſt quod ſequitur: Cinnamomi,myr-
B rhæ,ſingulorum drachmæ quatuor:thuris drachma, dulcis radiculæ ſeſcuncia,tragacanthæ vnciæ ſex,nardi Indicæ drachma, ammoniaci drachmæ quatuor,croci drachma. melle excipito. AD EA quæ in thorace hærent, & omnia recrementa. Nucem pineam,quæ copioſam reſinam peculiarem ſibi circundatam habeat, cum marrubio recenti coquito: deinde mellis modicum decocto miſceto: & rurſus hoc vſque ad melleam craſſitiem incoquito: ac ad thoracis pulmoniſque affectus vtitor. AD PVRVLENTOS, phthiſicos, & eos qui ex pulmone
C aut thorace,aut membrana ſepti tranſuerſi, fæculenta & ſordida expuunt. Item ad eos qui iam phthiſin ſentiunt, optimum præſidium:habet autem in hunc modum:

Semperuiui ſucci, paſſi Cretici,mellis Attici, ſingulorum cyathi duo, vrticæ ſeminis contuſi vncia, cucumeris ſatiui ſeminis vncia, cupreſſi ſeminis vncia. Omnia ſimul vſque ad dimidias coquito, ſorditiéſque proiicito, iuri decocti cyathum picis liquidæ addito, coquitóque ad mellis ſpiſſitudinem: necnon nardi Syriacæ drachmã admiſceto,thuris drachmas tres,croci drachmas duas,pi-
D peris albi drachmas duas. Fabæ inſtar lingendum dato. Quòd ſi affectus prædicti vehementer increſcant & intẽdantur,nucem pineam torridam adhuc,probè contuſam, coniectámque in ollam recentem, aquæ quod ſatis eſt ei ſuperfundens,incoquito vſque ad tertias,& percolato, iure in vicem reliquæ aquæ vtitor. ANTIDOTVM valde efficax ad ſtomachi fluxionem,& eos qui difficulter glutinoſa excreant, tuſſi laborantes, & peripneumonicos: opitulatur celeriter, etiam ſine noxa. Croci, folii,ſingulæ drachmæ:marrubii,iridis,piperis albi,pule-
E gii,hyſſopi,ſingulorum drachmæ duæ: erui farinæ ſextarius,amygdalorum amarorum ſextarius: mellis exquiſiti ſextarius. Vtitor vt longè optimo remedio. ANTIDOTVM διὰ πρασίου, hoc eſt ex marrubio, optimè humores thoraci infixos,omniáque vt prius repurgans. Hyſſopi, marrubii, pulegii, calaminthæ, ſingulorum vnciæ duæ:dulcis radiculæ vnciæ tres,iridis, ſcillæ, helenii, ſingulorum vnciæ duæ:nucleorum pini tantundem. Triduum aqua macerato, coquitóque ad tertias,& melle adiecto,vſque ad craſſitiem incoquito. Tantum etiam de
F medicamentis diuturna thoracis& pulmonis vitia repurgantibus. Scire autem licet, poſt purgationem vlcera ſtudioſè ſiccanda eſſe. Nam vbi recrementis libera fuerint,coaleſcunt, & carne replentur. In poſterum his conueniunt aeris mutationes, nauigatio, & naturalium aquarum vſus,ſi ſint corpulenti, & non immodicè à morbo extenuati. Tunc enim,præterquam quòd nihil iuuantur, etiam magis à ſiccante offenduntur. Quare ſatius eſt dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita nanque ex eiuſmodi vniuerſis particulas infirmas, &
G extenuatas, præcipuè ſi lactis potũ vtantur, recolligunt, reficiúntque.

DE AFFECTIBVS ORIS ventriculi, Caput III.

OS ventriculi,quòd ſanè etiam ſtomachũ,quidam autem veterum cor appellarunt,vbi offenſionem acceperit,infinita & varia accidentia hominibus inferre ſolet.
H Nam epilepſiam *id eſt morbum comitialem*,conuulſiones, grauem ſoporẽ, qui caros dicitur, triſtitiam intempeſtiuam, metũ,melancholiam,alienam appetentiam,cibi faſtidiũ, nauſeámque,vomitus,ciborum corruptiones,inteſtinorũ tormina,vteri & veſicæ dolores, interim etiam vigilias,

mentis alienationes,curas intempeſtiuas,& extremorum frigiditatem inducit.Adeo eſt ſenſile, vocátque in doloris cōſortium,vicinitate quidem,cor,cognatione autem, cerebrum. Quoniam igitur ſtomachus talium & tot vitiorum author efficitur,obſeruandum eſt quinam ſtomachi ipſius propriè ſint affectus,qui verò per accidens.Vbi hi accurate diſtincti fuerint, ad curationem ita veniendum eſt. DE FRIGIDA intemperie. Frigidam oris ventriculi intemperiem manifeſtò licet inde cognoſcere,ſi æger nō ſitiat appetátque magis cibos quàm potus. Si verò non ſolùm qualitas quæ offendat ſed etiam humorum quorundam frigidorum intemperies exiſtit, omnia ſanè eadem ipſis accident quæ in frigida qualitate eueniunt:præter hæc autem,etiam alia. Etenim in hac ægri vomunt pituitam,& quum cibum aſſumunt,retinere nequeunt:poſt vomitum,ſtatim alium appetunt,quemadmodum canes:quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione, ſiue intemperies quædam frigida ſola os ventriculi offendat, ſiue etiam copia materiæ,caninum quoque eſſe appetitum ſtatim licet internoſcere. Quoniam verò non vna quædam cauſa caninum appetitum efficit,ſed diuerſæ, nēpe frigida intemperies,vt diximus,& humor pituitoſus qui in ſtomacho continetur,multáque admodum caliditas,& retentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internoſci antea debet quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit niſi cauſa morbi effectrix prius ſit comperta. Si igitur immoderatum ciborum deſiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodicam appetunt,euenire videntur. Neque enim ſiti carent, neque acidum humorem vomunt. quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit,vt quæ omnia facilè in vaporem diſſoluat, & per latentem perſpiratum diſſipet,digerátque. vnde etiam aluus his magis aſtricta eſt quàm citata. At iis qui ob retentricis in vniuerſo corpore facultatis infirmitatem laborant, cibi minimè cocti, copioſi,& ſubinde alterationem non experti, excernuntur. Quare etiam tales continuis illorum corruptionibus laborant. CVRATIO canini appetitus ex frigidate prouenientis. Qui igitur ob frigiditatem aut pituitæ abundantiam immoderatius appetunt, curabis nimirum contrariis vtendo, nempe calidioribus, præſertim vino mero,cibis pinguibus, & omnibus oleoſis: phaſianorum quidem femoribus, & carnibus ſuillis. Hæc enim comeſta prius exaturant ipſos,& immodicam eorum appetentiam obtundunt, vt in poſterum copioſiorem cibum nolint aſſumere. CVRATIO canini appetitus ex caliditate naſcentis. Quòd ſi canina cibi cupiditas,ob multā caliditatem ægros teneat, vinum quidem ipſis dandum non eſt,ſed cibi qui ægrè conficiantur. His nanque calida valde,inimica ſunt,vt piper,& quæ ex eo parantur,hydrogarum, conditum. Alia verò quæ prætérquam quòd refrigerant, etiam difficulter confici poſſunt, dari debēt: vt ſternium,vuluula,& vaccarum pedes. CVRATIO canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Sin autem ex retentricis facultatis imbecillitate naſcatur,omníque(vt ita dicam)intemperie,vbi notaueris antea quæ cauſa offendat, tandem ad curationem congruā venito. Nam aſtringentia ſemper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maximè igitur ob frigidam intemperiem retentrix facultas diſſolui cōnſueuit, atque ideo aduerſus hanc magis inſiſtendum eſt: interdum verò etiam ob ſiccitatem retentrix facultas deiicitur,eſtque ipſa curatu difficilis. CVRATIO retentricis facultatis ex frigiditate infirma. Si igitur frigida intemperies negotium ventriculo faceſſere, ex iis indiciis,vnde eam internoſci debere diximus,appareat, patet omnino calefacientibus eſſe vtendum,non modò cibis eiuſmodi, ſed etiam medicamentis. Conuenit igitur ipſis inter olera quidem, braſſica ter cocta ex vino, comeſtáque: necnon artytica,caulis & rapa ſimiliter: ex frumentaceis,polenta, puls, halica cum vino,typhe,olyra,zea. Inter aues, perdices,attagenes,anates:ex carnibus paucæ,vt caprina, & leporina.Fructus autem pomaceos maiori ex parte deuitēt. Inter bellaria verò vuas paſſas, vt maximè ſalutares, aſſumant reliqua omnia repudient. Victus igitur,vt breuiter dicam,talis eſto. Porro vnctiones & epithemata accommodētur quæ conſtant ladano,maſticha,myrrha,aloe, & abſinthio: potiones autē,quæ ex ſpica nardi & rheo fiunt, item quæ ex malis conſtat,gingiber recipiens:adhæc antidotum Eſdra,&theriaca potiſſimùm.nam ipſa omnium maximè eiuſmodi affectus concoquere & ſanare poteſt. Ex balneis conueniunt quæ aerem calidiorem & ſolium habeant:reliquo verò tempore procedente,& morbo iam decreſcente, etiam naturales aquæ calidæ ad perfectam liberationem adhibendæ, præſertim quæ mediocrem habent aſtrictionem. Exercitia his ſunt vtiliſſima, geſtationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in priſtinum ſtatum recolligunt, corroborántque, vt alimentum probè continere & concoquere poſſit,moderatóſque cibos appetát. CVRATIO retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodiſſimus eſt, ſi ex mero aſſumatur:item oua dura circa horam tertiam aſſumpta: inter olera,intybus,lactuca,& malua: ex auibus, gallina cohortalis,non admodum cocta: anſerum præſertim alæ & pectora,item phaſianorum:reliqua autem omnia deuitēt. Ex piſcibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum,ceridem,cuculum,octapedem,& ſepias: ex teſtaceis, aſtacos buccina, pectines & cochleas. Ex leguminibus, phaſiolum, fabam,oryzam. Ex fructibus pomaceis,mala dulcia,citria,vuam dura carne præditam, peponum carnē,cucumerum medullam,ſycomora, rhodacina, & Perſica.Item balineæ dulcis aquæ conferunt: nam naturales his ſunt inimicæ. Tantum etiam de retentrice facultate à calida intemperie affecta.

DE GRANDI FAME QVAE βούλιμος Græcè dicitur.

Caput IIII.

Βούλιμος Græcè dictus, vt etiam nomen indicat, magna eſt fames. Fit autem,vt ratio ſubindicat, ab immoderato oris ventriculi calore & imbecillitate:vnde niſi alimentum immodicè aſſumant ægri,animo deficiunt concidúntque. Hoc igitur quum etiam plerique idiotæ ſciant,ſtatim iis quæ odorem mouent vtuntur,ad vitalem facultatem,quæ diſſipatur, recreandam, recolligendámque. Ex iis autem quæ odoratum mouent,panem potiſſimùm vino imbutum, carnes porcinas aſſas, hœdinas, & ſummatim ea quæ nidoroſum odorem habent, & bene conditum offerunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt vndiquaque,aures perfricant, & maxillas ex capillis attrahunt. Reuerſis ad ſe,& defectione animi finita,panis vino imbutus ante omnia dari debet: deinde ſic etiam alii cibi. Reliquo tempore celerius nutrire,& quicquid ægrè mutatur conficitúrque, ipſis exhiberi oportet: necnon quod refrigerare & confirmare poteſt. Ab eiuſmodi nanque adiuuātur,& temporis proceſſu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnulli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem reſtinguerent. Verùm talia vos cauere adhortor: cibis autem qui ægrè elaborantur mutantúrque, potius vtamini. Noui mulierem quandam quæ quum multa & immodica aſſumeret, omniáque concoqueret, & nunquam ſaturari ſe diceret, roſionem verò in ſtomacho experiretur, & capite doleret, puluerem purgatorium accepit: erat autem is hiera. Facta igitur euacuatione, vermē proiecit, qui longitudine duodecim cubitos & plures habere putaretur: atque tunc immoderata & furioſa appetentia conquieuit. Innotuit igitur,non bulimon, ſed beſtiam fuiſſe quæ ad cibum ſumendum cōpelleret,omniáque conſumeret.

DE ANOREXIA, ID EST CIBI FAſtidio, Caput V.

Sciēdū est cibi quoq; fastidiū aut ex intemperie quadā aut humoribus in stomacho cōtentis excitari. Necesse igitur est vnū ē trib⁹ perficere: aut humores euacuare, aut contēperare, aut mutare, & quū ipsi crassiores existūt, extenuare. Quapropter ipsos aut vomitu, aut per aluū euacuabis. Si itaque æger ad vomitū procliuis fuerit, per superiora: maximè verò ad huiusmodi remediū cōfugiendum est si humores tenues, & non admodū crassi fuerint, videanturque affixi & adhærescere.

Quomodo vomitus solicitari debeat quibus humor tenuis & biliosus in stomacho cōtinetur.

Quòd si humores noxii per vomitus euacuādi tibi videatur, caue ne medicamētis ad vomitū ciendū efficacibus vtaris: sed humectatibus potius cibis & potionib⁹, vtpote copiosa aqua tepida, idque frequenter. Sic nāque recrementitius humor facilè supernatabit, educetúrque. Etenim mulsa etsi vomitū moueat, tamen in eiusmodi ipsa vitari debet, vt quæ intēperiem aliquā latentē corpori insinuet: quare rectius ages si tepida sola vtaris. Sin autē ægrū quoq; luteis ouorū, aut cremore ptissanæ nutrias, priusquā tepidā exhibueris, deinde exiguo tēpore interposito, ita vomitū potius prouocaueris, is sine noxa erit & vtilissimus. Eo sanè modo vomitus, si æger ad illum inclinatior fuerit, accōmodari debet: sin autē difficulter vomat, cauēdū est ne stomachus plurimùm vellicetur, vel ad id compellatur. nā si largius vellices dissentiūsque, magis appetitū subuertes. Satius igitur est in eiusmodi materiā ad ventrem prouocare, humectando primùm liberaliore & temperato cibo. ita nanque materia purgantibus promptè obedire poterit. At medicamentum aliquod purgans ex iis quæ corroborare possunt, paulatim exhibere oportet: vtpote picram, aut vnū ex his antidotis, vel quod malis cotoneis constat, vel quod rhodomelite, quū sint medicamēta absque noxa, & stomacho idonea. Ne autem ipsa apud alios quærere grauemini, descriptiones eorum hic quoque exponēdas putaui. Habent porro in hunc modum. MEDICAMENTI purgantis, διὰ μήλων, *hoc est ex malis cotoneis*, confectio. Malorum cotoneorum libra, citri corticis vnciæ sex, mellis sesquilibra, scāmoniæ vnciæ duæ, piperis vncia, aquæ pluuialis puræ sextarii tres. Vsu probatum est. Instar oxymelitis coquito, postremò scammoniam adiicito, piper inspergendo: datóque cochleare vnū aut duo. ALIVD purgans ex malis cotoneis cōprobatū. Mala cotonea octo, scammoniæ vncia. Mixta fermento extrinsecus obducito, ne scāmonia per meatus penetrare possit. Vbi assa probè fuerint, scāmoniā cū malis citra fermētum læuigato, adiicitóque mel, ac rursus læuigata vase vitreo recondito, ac dato cochleare vnū, vel duo, prout purgare volueris. MEDICAMENTI purgātis diarrhodomelitis descriptio. Rosarū succi libra, scammoniæ vncia, agarici drach. quatuor & semissis, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Lento igne coquito, & quum in crassitiem coierint, tunc scammoniā, piper, agaricum adiicito, & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque aut sex.

Si cibi fastidiū ex viscosis humoribus nascatur.

Sin autem ex viscosis humoribus cibi fastidiū ortū fuerit, necesse est deinceps ad contraria respicere, quæ extenuēt & incidant, præterea etiam abstergāt: atque ex his vt accipiāt ægri adhortādi sunt. Capparis igitur ad huiusmodi salutare est remediū, elota probè, & ex oxymelite parata: prosunt etiā oliuæ ōnes quæ ex muria aut oxymelite cōdiūtur. At sinapi hisvehemētius extenuat, cū oxymelite & aceto comestū: summatim quæ ex oxymelite aut muria, aut garo, probè offeruntur. Porro quibus stomachus nimiū refrigeratus est, etiā medicamēta ex pipere & gingibere cōfecta porrigere necesse est: ex quorum numero etiam id habetur quod ex malis cotoneis paratur, adiectū habens piper, myrrhā, aut ligusticum, aut costum, aut pulegium. Alii aliter ipsum parāt: omnium verò optima cōpositio est, qua etiā diuinissimus Galenus vsus est, quam in capite reperies vbi de cibi fastidio ex frigida intemperie nascente agitur. Quòd si largius detergere volueris, etiā oxymelite Iuliano dicto vtitor: quidam verò ipsum Lonchino philosopho

A adscribunt. Hoc oxymeli valde mirificum est; vt non solùm quæ in stomacho hærent detergere, sed etiā quæ iecori, lieni, thoraci & capiti infixa sunt, amoliri possit: morbum quoque comitialem, aliosque multos diuturnos affectus sanet. Verùm & confectionem, & vires quæ ipsi insunt, in præsentia omittentes, reliqua persequamur. Etenim in aliis capitibus, tum descriptionem oxymelitis, tum quæ titulo promittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum est: extrinsecus autem, vnctionibus quæ concalefacere ipsum, & corroborare possunt, quale est etiam quod Marciatum vocatur:
B deinde verò epithematibus, tum baio, tū eo quod Euodes à grato odore dicitur. Porro quum longè optima sint & paratu difficilia, confectionem ipsorum & materiam hîc subieci. STOMACHICVM quod dicitur Baium. Casiæ drachmæ quatuor, iridis scrupuli octo, iunci rotundi floris scrupuli octodecim, herbæ sabinæ scrupuli octo, bdellii scrupuli trigintaduo, mastichæ vnciæ duæ, ceræ vnciæ sex, terebinthinæ vnciæ tres, piceæ resinæ torrefactæ sesquilibra, amomi scrupuli tri-
C gintaduo, nardi vnciæ sex, œnantharii vnciæ octo, aloes vncia, cardamomi vnciæ duæ, caryophylli vncia, balsami vnciæ duæ. Læuigatis aridis, ea quæ liquari possunt adiicito: deinde arida ipsis, quum liquida adhuc sunt, inspergito, excipitóque. EVODES. Hoc quoque præstantissimum est epithema, longo vsu probatum. Croci sescuncia, bdellii scrupuli nouem, aloes vnciæ duæ, myrrhæ totidē, folii vncia, propoleos vnciæ tres, terebinthinæ totidem, thuris vnciæ duæ, styracis vncia, mastichæ vnciæ duæ semissis, spicæ nardi vncia, carda-
D momi vnciæ duæ, hedychroi magmatis, *hoc est fæcis unguenti* sescuncia, ammoniaci vnciæ sex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ, opobalsami vnciæ sex, palmularum totidem: confectis vtitor. DE CIBI fastidio ex calida intemperie. Cibi fastidio ex calida intemperie excitato, victum qui refrigerantibus constat, profuturum esse liquet, præsertim illa quæ aceto parantur, poscam, oxygala, & quæ apud Romanos vocatur melca, lactucas, itybū, & aqua per se frigidā, si moderatè bibatur, & quæ econtrario intēperiei calidæ superanti resistūt. Nā im-
E moderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, & deiicit: vnde etiā cibi fastidii causa efficitur. DE HIS qui ob immoderatā frigiditatē cibos fastidiūt. Qui igitur ob frigiditatē cibos fastidiunt, his hydrogarū dari, vinū vetus, cōditū, decocta rutæ, anisi, & sepæ allia esui offerri debēt: potui verò antidota quæ validè calefaciunt: ex quorū numero est etiā theriaca potissimū, quū stomacho sit idonea, & maligna contēperet, vnde etiā iis quos humida recrementa, maligna & praua infestāt, rectè hoc antidotū exhibetur, vt vna quoque vice datū,
F appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quinetiā ius colūbæ, & vuarū passarū cōducit. Quū enim & ipsæ stomacho sint gratæ, cōtēperéntq; maligna, & cruda cōcoquāt, etiā præter id quod nō subitò corrūpuntur, nutriunt. Nihil autē hoc est præstātius quàm vt idē & alere, & intēperies, quæ stomachū exercent, curare possit.

DE SITI, Cap. VI.

Sciendum est, eodem quoque modo accidere, vt bibere ægri desiderent. Nam vel propter stomachi siccitatē, vel multā caliditatē, immoderatius potū appetūt,
G sitiūntque vehementer: interim verò sitis non propter ventriculi os tantùm quibusdam, sed etiam ob calorem iecoris, pulmonis & ieiuni intestini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantùm à refrigerantibus, quantum aeris ambientis inspiratu adiiuuatur: ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata sitis ex intemperie quadam frequenter oritur: ita sciendū est etiā propter vitiosos quosdā humores in ore vētriculi putrescentes, qui sursum exhalent,
H eam excitari. Itaque superantē humorē qui in ventriculo continetur, non modò refrigerantibus, sed etiam aliis ad illum idoneis medicamentis abstergere & repurgare conuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, biliosus fuerit, aliquod refrigerās humectánsque adhibeto: quemadmodū etiam si pituitosus fuerit, & id quod

redundat,facitque ſitim,ſalſũ fuerit,ea quæ huiuſmodi
humorẽ repurgent &abſtergãt,offerto. Ego ſanè noui,
huiuſmodi ſitim à ſalſa pituita ortam,per ſalſos cibos ſi
nitam fuiſſe, vt ſalſamenta, coryacum, encatheram,
& capparem.Quare non ſemper refrigerantibus hume-
ctantibúſque vtedum eſt,ſed vbi cauſam accuratè diſtin
xeris atque internoueris, ita tandem congrua adhiben
da curatio eſt.Proinde iis qui ex ſiccitate ſitiunt,hume-
ctãtia: illis autem qui ob caliditatem, refrigerãtia: aliis
verò qui ob ſalſam pituitam, detergẽtia conueniunt.

Ad eum qui ſtomachum æſtuantem habet,& vehementer ſitit.

Archigenes igitur diuiniſſimus, ſiquis alius,quũ ea
quæ ad medicinæ tractationem pertinent,reipſa docere
ſtuduiſſet,eis qui ardorem in ſtomacho ſentiũt,aquam
frigidam ſuperbibere præcipit: præſertim etiam ſi ro-
ſionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio,ci-
bique faſtidio deficiant:aut vuæ acerbæ ſuccũ, aut ma-
lorum cotoneorum,aut cucumeris ſatiui ſemen cum a-
qua frigida,aut mali Punici dulcis,aut acidi ſucci,cũ a-
quæ pari menſura,aut ramuſculum menthæ læuigatum
ex aqua frigida,aut roſaceum oleum ſimiliter cum fri-
gida,aut Perſicorum immaturorum ſucco,aut roſarum
ſiccarum decoctum, aut lactucæ ſemen albæ cum aquæ
frigidæ cyathis quatuor.Nos autem compoſitis quoque
vſi ſumus,non mediocri ipſa vſu experti,quorũ etiã de-
ſcriptiones ampliter vobis exponem⁹.Ordine ita habẽt.
CATAPOTIA ad ſitim arcendam. Cucumeris ſatiui
ſeminis drachmæ octo,tragacanthæ drachmæ ſex. Tra-
gacanthum ouorum recentium albumine diſſoluito,ac
ſemen cucumeris tritum ei adiicito: miſcénſque in cata
potia redigito. Siccata in vmbra,ſub lingua tenenda da
to,& humor qui inde diſſoluitur,deuoretur. ALIVD.
Dulcis radiculæ, cucumeris ſatiui ſeminis, portulacæ,
ſingulorum drachmæ duæ. Ouorum albumine excipi-
to,formatóque catapotia erui magnitudinis,ac linguæ
ſubmittito. ALIVD ad febricitantes,quibus parum
bibere conducit:item ad inſolatus, & profectiones vbi
ſitis vrget. Dulcis radiculæ ſucci drach. ſex, cucume-
ris ſatiui ſeminis drachmæ quatuor, tragacanthæ dra-
chmæ duæ.Læuigata in vnũ miſceto,&albuminibus o-
uorum adiectis ſubigito, fingitóque catapotia, & vti-
tór,ſub lingua continenda exhibens. ALIVD. Por-
tulacæ ſeminis,cucumeris ſatiui ſeminis, portulacæ ra-
dicis corticis,ſingulorũ drachmæ quatuor: dulcis radi
culæ ſucci drach. duæ, tragacanthæ drachmæ quatuor.
Ouorum albuminibus excipito, formatóque paſtillos,
qui ſinguli drachmam pendant, datóque vnum ſub
lingua tenendum. DE IIS quæ ad ardorem ſtoma
chi extrinſecus imponuntur. Extrinſecus autem veſicã
aqua frigida aut niue repletam, vel cucurbitæ ramenta
iniicito:aut ſeſamum aqua maceratum, læuigatúmque
cum oleo roſaceo miſceto, ac febricitantibus applica-
to:aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut *palmu-
larum glandes uocatas* phœnicobalanos,aut meſpilum cum
cerato, aut caſeum recentem cum polenta inducito: in
ſumma, omnibus vt in cardiacis vtitor.

DE IIS QVI ATRAM BILEM COLLIGUNT, & inflatione ſtomachi laborant,
Cap. VII.

QVibus præcordia & ſtomachus inflãtur,melancho
licis in eum recrementis confluentibus,ſpon-
gias aceto quamacerrimo imbutas imponito:
& ſi poſt has malum remanſerit,alumen liquidum cum
chalcãtho læui,melle modico exceptũ applicato:aut he
dere foliis in vino coctis ſtomachũ obducito: aut ſter-
core bouis armẽtariæ ſicco,ex vino cocto. At ei qui in-
flationem ſtomachi potiſſimùm experitur,calaminthæ
decoctum ex aqua,modico mellis deſpumati & piperis
adiecto,potui dato. Flatus ſanè diſcutit.non confert au-
tem ad calidas intemperies,& ea quæ ex nimia aduſtio-
ne generantur vitia:ſed potius illis qui melãcholico hu
more laborant opitulatur. MEDICAMENTVM
διὰ ὀπωρῶν, hoc eſt ex fructibus pomaceis confectum,ad
ſubuerſionem ſtomachi, cœliacos & dyſentericos effi-
cax. Mala cotonea decẽ,rhus rubri ſextari⁹,aquæ cõgii

A ſeptẽ,ſorba quinquaginta,meſpila totidẽ. Fructus cõtu
ſi,coniectíque in aquam coquentur curioſè,ac vbi diſſo
luti fuerint, liquor exprimetur,rurſuſque incoquetur,
abiectis fructuũ ſordib⁹:& quũ tertia liquoris pars reli-
cta fuerit,adiicito mellis Attici libras quatuor:coquitó
que in prunis, ac moueto continuè: vbi ſpiſſitudinem
acceperint,ſublata reponito. Dato ante cibum cochlea-
re vnum,aut duo. EPITHEMA ad ſtomachum flu-
xione tentatum,febri æſtuantibus & colicis, qui ſtoma
cho conſortii lege laborant,& cibum reiiciunt idoneũ.
B Myrrhæ,croci,aloes,maſtichæ, abſinthii ſucci,ſtyracis,
ſingulæ vnciæ:ceræ,nardini olei, palmularum patetarũ,
ſingulorum ſeſquilibra:vini Adriani quod ad palmulas
irrigandas ſatis eſt.Quidam autem ceræ & nardini ſingu
lorum libras tres iniiciunt, & ſiccis in læuorem detritis
vnà cum ſtyrace liquata miſcent, ac læuigatis vtuntur:
nos autem ſingulorum ſeſquilibram iniicimus,ac fit
præſtantius. ALIVD ad eos qui ſtomachum habent
imbecillem, quíque cibum retinere nequeunt. Palmu-
larum patetarum vnciæ tres,œnanthæ,ceræ,ſingulorum
C libra: maſtichæ,thuris infecti,ſingulæ vnciæ:vini quod
ſatis eſt. Palmulas ex vino læuigato. arida ſimul terito:
deinde vbi ceram liquefeceris, cum nardini vnciis tri-
bus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta exci-
pito, atque in vnum cogito. ALIVD epithema ſi-
militer ſtomachũ corroborans. Œnanthe,omphacii,ro
ſarum florum, aloes hepaticæ,acaciæ,gallæ, balauſtio-
rum,mali Punici,phœnicobalani,ceræ tractæ,olei ſeti-
ſcini, ſingulorũ vnciæ ſex: vini ſpathitis quod ſatis eſt:
malorũ cotoneorũ adipe inuolutorũ,carnis aſſæ vnciæ,
D croci,abſinthii,ſingulorũ ſeſcũcia: vnguenti melini vn
ciæ octo. Vino odoro ſubactis vtitor. ALIVD ad
ſtomachum fluxione laborantem & ventrem. Gallæ om
phacitidis drach. 4, nitri drach. ſex, alcyonii drachmæ
quatuor,ſereos vnciæ tres. ALIVD. Vuarum paſ-
ſarum decoctũ potui ipſáſque vuas eſui dato. DE anti
dotis, ad eos qui ob frigidam intemperiem cibum non
concoquunt. Præſtantiſſimum hoc eſt medicamentum,
quod per os exhibetur,plurimis experimẽtis probatum.
Helenii vnciæ 4,fœniculi ſeminis vnciæ tres, piperis vn
E ciæ duæ,petroſelini ſeminis vncia,mellis Attici crudi ex
quiſiti libræ duæ:huius penuria, alteri⁹ deſpumati. Ego
autem adieci etiam erucæ ſeminis vncias duas, atque in
omnibus mihi optimè ſucceſſit:nec non miſcui ſinonis
Syriaci drachmas duas,ſeſeleos totidem, mellis vncias
ſex, vel etiam plures. Maximum hoc eſt præſidium, &
ad multa vtile. Non enim ſolùm inflationem ſtoma-
chi & cruditatem ſentientibus confert, ſed mulierum
quoque menſes educit. Ego verò vſus ſum etiam in æ-
grè ſpirantibus,& præter opinionem profecit. Dãtur co
F chlearia duo mane,aut veſperi dormituro,ex diluta vini
potione: (præſtat autem diluta potio idem quod nectar)
mane verò ex aqua. Facit enim ructus ſuaues,& omnituſ
ſi confert: item iis qui à capite in thoracem fluxiones
experiuntur: ſummatim omnibus inteſtinis affecti-
bus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorẽ qui-
bus ipſa interierat: necnon qui in veneriis offenſionem
experti ſunt,iis deſiderium illorum excitat,ſi cõſtanter
illo vtantur. ALIVD ad eoſdem affectus Diamelõ.

Malorum cotoneorum purgatorum,& poſtquam cõ-
G tuſa fuerint,expreſſorum ſucci ſextarii quatuor, gingi-
beris vnciæ quatuor,piperis albi vnciæ tres, piperis ni-
gri vnciæ duæ,mellis ſextarii quatuor.Succus cum mel
le vſque ad huius ſpiſſitudinem incoqui debet: deinde
ſic arida cõtuſa, & tenui cribro increta adiici. Eo in vicẽ
rhodomelitis vtor. ALIVD Diamelõ. Cotoneorum
ſucci ſextarii duo, mellis tantundẽ,aceti ſextarius & ſe-
mis. Hæc ad prunas moderatè coquantur, deſpumen-
túrque: deinde gingiberis in puluerẽ redacti vnciæ tres
adiiciantur, piperis albi vnciæ duæ, & rurſus ad mellis
H craſſitiem lento igne incoquantur. Quòd ſi purgãs hinc
medicamentum efficere velis, lacrymæ ſcammoniæ vn-
cias tres adiungas: ſin autem abſque ſcammonia pare-
tur, imbecillitate ventris laborantibus auxiliatur. nam
iecore & ventriculo affectis vtiliſſimum exiſtit. Dari au
tem debet maximè cochlearii menſura ieiuno, aut ve-

ſperi antè ſomnũ.nihil offẽdit etiã ſi à cibo exhibeatur: præſtat autẽ duabus aut tribus horis ante cibum:confert enim ad cibi faſtidium,& eos qui nõ bene concoquunt. Nunc quidem ſic,nunc abſque ſiccorum puluere, ſucco malorum cum aceto & melle ſolùm coctò vt prius. In calida intemperie loco rhodomelitis ipſo vtor,præſertim vbi vinum dare cautio eſt. AD STOMACHVM cibum vomitu reiicientem. Aloes,roſarum ſiccarum,ſingulorum drach. decem : teruntur, danturque cochlearia tria aut quatuor. Quòd ſi humorem ſtomacho inſidentem, repurgare velis, ſcammoniæ aut maſtichæ, ſingulorũ drachmas quatuor admiſcetò:repurgat enim optimè & ſine moleſtia.

AD INFLATIONEM STOMACHI, ET INteſtinorum:item ad eos qui cibum non concoquunt, iecorarios,tuſſi vexatos,præſertim quos frigida cauſa infeſtat, Cap. VIII.

Piperis vnciæ tres, liguſtici,ameos, ſingulorũ ſeſcũcia:epithymi puri ſeminis,pulegii ſicci,ſingulorum vnciæ:mellis deſpumati quod ſatis eſt. Quidam verò etiam apii ſeminis vnciam adiecerunt, rutæ ſeminis ſemunciam. Datur cochleare. ALIVD ad inflationem,dolorem,omnémque ſtomachi cruciatum efficax. Lacrymæ papaueris drach.duæ, piperis, caſtorei,ſingulæ drachmæ:petroſelini ſeminis drach.quatuor,nardi Syriacæ drachma. Ex his in tenuiſſimum puluerem redactis,cochleare vnum aquæ calidæ ſeſquicyatho inſpergito, additóque mellis quod ſufficit. Hoc antidotũ tepidum,mane & veſperi propinato.Robuſtis autem copioſius dato. nam ad leniendum dolorem & humores concoquendos efficax eſt, præſertim ad mulieres viróſque cœliacos, inflationes & cruditates, item ad febres & præcordiorum dolores, necnon ad febres ex cruditatibus contractas, tuſſes, laterum dolores, conuulſa, ac ad vrinam mouendam conducit. ALIVD antidotum optimum. Spicæ nardi, piperis,ſingulorũ vnciæ:caſiæ fiſtulæ,coſti, ſingulorum vnciæ duæ.Datur ex aqua mane & noctu:non modò ſtomachicis, ſed etiã iecoroſis & nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia. ALIVD ad idem. Piperis, petroſelini,ſingulæ vnciæ : cumini ſemũcia.Datur à balneo. STOMACHICVM quod etiam ad colum proficit. Iridem Illyricam contuſam, incretámque ex aqua calida potui ieiuno dato : poſt cœnam autem ex vino diluto.Modus eius eſt,drach.tres.Ne ipſum contemnas: nam probè auxiliatur. ALIVD ad alia quoque vitia ſalutare. Liguſtici,ameos,apii ſeminis,cari,ſingulorum drach.tres,piperis grana triginta, mellis quod ſatis eſt.Dato ieiuno & ante ſomnum. ANTIDOTVM ſtomachicum,quod picra dicitur. Iunci rotundi floris,xylobalſami, maſtichæ,ſpicæ nardi,aſari,croci,ſingulorum drachma vna & ſemiſſis: cinamomi veri drach.ſex,caſiæ drach.tres,aloes hepaticæ lotæ & ſiccatæ drach.centum. ALIVD ſtomachicum,etiam ad inflationem vtile. Petroſelini Macedonici ſeminis, cumini,ſingulorum vnciæ quatuor. Æger ieiunus & veſperi ex modica aqua tepida ſumat.

DE AFFECTV CARDIACO, Cap. IX.

Cardiacus quoque affectus ſtomachi vitium eſt: quod accidit vbi humores praui, rodentes & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint,aut eò confluxerint.Si igitur quidam os ventriculi ſenſibile habere deprehendantur,ſtatim intereunt, dum immodicam humorum roſionem ſuſtinere non potuerint. frequenter etiam lumbrici ſurſum ad os ventriculi aſcendentes, cardiacos affectus,immodicas animi defectiones & ſyncopas excitant,vt nonnulli ſtatim quum à lumbricis roduntur, intereant. Quapropter non ſemper repentinas oris ventriculi ſyncopas à prauis humoribus fieri cenſendum eſt,ſed etiam lumbricorum indicia requirẽda. Nam hæ beſtiæ adeo repentinam mortem, & ſyncopas non minus quàm pernicioſi humores inferunt.

DE CARDIALGIA, QVASI DICAS cordis dolore, Cap. X.

A Qui ergo prauos rodentéſque humores in ore ventriculi continent,atque ideo propè in ſyncopen incidunt, his primùm omnium illos cibos offerre conuenit qui præterquam quòd refrigerãt, etiam particulam reſolutam poſſint confirmare. Itaque probè refrigerat corroborántque tum mali Punici grana comeſta,tum ſuccus eorum: adhæc mala non admodum dulcia,ſed mediocriter aſtringentia, pira Perſica, rhodacina,vua quæ auſterum frigidúmque ſuccum obtinet,& panis ex aqua frigida tepidáque ſumptus, ſi æ- B gri temperamento valde calido fuerint, & humores qui continentur,rodentes nimium & acres exiſtant.His igitur inter initia ad cardialgiam vtendum eſt:reliquo autem tempore paulatim ipſis offerri debẽt quæ ægrè concoquũtur,& noxiorum humorum roſioni & acrimoniæ reſiſtunt:cuiuſmodi ſunt bulbium,ſternium, aſtaci, iſicia,pectines,buccina,ventriculi anſerum, ſuum vngulæ ac petioli:in ſumma,quæ nõ citò corrumpuntur, ſed etiam vitioſum humorem ſuperantem oppugnant, euincũntque.Cæterùm his quoque, quum affectus ceſſa- C uerit ac conquieſcit, ſemper vt citiùs cibum ſumant conſulendum eſt. Nihil enim adeo ipſis confert vt ſi non tardè cibum capiant, ſed circiter tertiam horam aut quartam,panem ex tepida aut frigida aqua ſumant, aut malum,aut citrium,abſque ipſius cortice. Hæc ſanè cardialgiam expertis conueniunt.Ex medicamẽtis autẽ idoneum eſt quod Glycy dicitur,cuius cõfectio in hunc modum habet: Aceti ſeſquiſextarius, corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aloes hepaticæ vnciæ tres:mellis Attici ſeſquilibra.dantur cochlearia duo aut tria. Hoc me- D dicamentum emollit,& confirmat ventrem,præſtantiſſimúmque eſt,vt quod nõ ſolùm cardialgiæ, ſed etiam incipientibus epilepticis, & hypochondriacis,aliíſque plurimis affectibus medeatur,quorum nunc meminiſſe tempeſtiuum non eſt. Noui autem antidotum quoque διὰ τῶν καρδίων dictum,& picram, eiuſmodi vitiis auxiliari: ſed nullum æquè vt hoc medicamentum. Tãtum de cardiaco affectu,,qui ex rodẽtium prauorũmque humorum acrimonia naſcitur,dictum ſit: deinceps autem de aliis quoque agamus accidentibus quæ in ore ven- E triculi,aut humorum ſuperantium qualitate aut copia eueniunt.

DE NAVSEA ET VOMITV, Cap. XI.

Vomitus quoq; vt nauſea ſtomacho accidere videtur: verùm ſingula ipſa à diuerſis cauſis procreantur,nẽpe à copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam ad vomitum grauando irritat, praui autẽ humores rodendo affligẽdóque.Huc itaque conſilium dirigas vt copioſos quidem euacues, prauos F autem & vitioſos contemperes mitigéſque, & malignitatem ipſorum imbecilliorem reddas:præſertim vbi bilioſi fuerint & melancholici: pituitoſos autem extenues,ſi craſſi viſcoſique tibi appareant. Proinde ſi crudi humores in ſolo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamentis purgandi non ſunt. quippe ſolus etiam victus abſolutam ipſis curationem præſtare abundè poteſt, & humores in ipſo contentos immutare. Sin autem ex toto corpore vẽtriculo influãt, tunc medicamentis vtendum maioribus. Interdum e- G nim & ſanguinis miſſio requiritur,ſi is ſuperare videatur: & purgatio, ſi magna humoris prauitas exiſtat. Quòd ſi ambo videantur abundare, tum venam ſecare, tum purgare oportet. Dicamus igitur prius de iis quæ in ventriculo continentur, deinde ſic de illis quæ ex toto corpore ipſi influunt tractabimus. CVRATIO vomitus & nauſeæ. Internoſcendum igitur eſt antea humoréſne ſint infixi,an ad meatus remittantur, an ad fundum ſint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit,ſcire licet humorem noxium,frigidum po- H tius exiſtere:vtrum verò ad meatus tranſmiſſus, vel tunicis adhæreſcat, vel in fundo ventriculi fluitet innatétque, id curioſè inquirendum eſt, & quomodo excerni debeat, cognoſcendum. Si etenim vomitus ſtatim poſt nauſeam obortam, etiam citra violentiam comitetur, humorem noxium in lato ventriculi ſpatio eſſe, non

dubiè censendum. Sin autem nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignum per vomitiones efferatur, humores noxios, vel quum biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel quum viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito: quoniam subinde accidit vt venter quidem nihil habeat recrementi, sed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadam in ipsum recipiatur: deinde quum grauatur, aut roditur, ad vomitionem incitetur. Necesse autem est hoc quoque discernere. QVOMODO internoscatur humor qui euomitur, vtrum in ventriculo gignatur an aliunde influat. Si quidem vomitus crebrior & intensus nullo insigni spatio interposito vrget, humorem qui per illum reiicitur, in ventriculo potius generari sciendum est: sin autem spatium notatu dignū intercedere videatur, neque vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandum. Considera igitur totum corporis habitum, aliaque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationem adhibens. Fieri enim nequit vt aut humor superueniens, aut vomitus, aut quæ infestat nausea, conquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris: si quidem ipsum causam influxionis præbet.

Curatio quum biliosus aut melancholicus humor vomitum aut nauseam excitat.

Postquam igitur diligenti obseruatione deprehenderis biliosum esse quod in stomacho gignitur, nauseam aut vomitum faciens, primùm contemperanti medendi ratione vtendum: deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia lenienda est: atque sic ad abstergendum eum transibis, vel per aluum, vel per vomitus euacuādo. Dato igitur ipsis ptisanæ cremorē, qui vtraque præstare potest, tum acrimoniā lenire, tum repurgare & abstergere. Etenim aquosa quoque mulsa vacuat & quæ stomacho inhærent abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quòd si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & siquid aliud calidum est quod abstergere possit: vtitor autem ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim abstersoriam non habeat, tamen humectat, meatus dilatat, in bonam temperiem deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit: qua ratione plurimum iuuat. Reliquum autē non per se vomitu reiicitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiæ particeps factum educitur: atque hoc in sordidissima spongia fieri cernimus. Etenim aqua non probè eam purgaret, simulque ipsa attraheretur, nisi præterquam quòd meatus conniuentes laxet dilatetque, recrementi etiam siccitatem humectare posset atque dissoluere. Quare in quibus id quod affligit biliosum fuerit & melancholicum, tepidæ potio maximè omnium succurrit. Si enim viscosum & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reiiciatur. quippe aqua tepida etiam sola crassos humores dissoluit: eóque propinari debet, si pituita affixa sit, & valenter inhærescat, præsertim salsa & vetusta, siccisque medicamentis & calidis intēpestiuè datis, (vt vulgò faciūt) torrida duráque euaserit. At si humores non admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tunc mulsa vtitor, & iis quæ plenius possunt abstergere. Quòd si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamētis vtitor, aut antidoto quæ Picra dicitur. Nam valēter ipsum biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recrementa purgare potest. At qui medicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter considerare debet ne quandoque calida intemperies in solidis particulis præpolleat. Nam siquid tale fuerit, & antidotum ipsum tūc exhibueris quum calidæ & siccæ particulæ existunt, hecticorum affectuum & tabis quæ marasmus dicitur, author euadis. Quare illis danda est in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidæ & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Hoc modo, si recrementum biliosum & melancholicum fuerit, curatio tentanda est. Sin autē acida & dulcis pituita affixa videatur, tunc nimirum extenuātibus vtendum medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, capari, sinapi, coryaco, & medicamento ex malis cotoneis, quod recipit zingiber & petroselinum Macedonicum. nam ab eiusmodi omnis humor pituitosus & crudus concoquitur. His etiam moderata inedia confert, item somnus & quies. hoc enim victu pituita non solùm alteratur extenuaturque, sed etiam in sanguinem benignum probúmque conuertitur, vt eiusmodi quoque humor per inopiam alimenti nutrire possit. Si enim acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent: sin autem salsa fuerit quæ inhærescit, considerato rursus vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiam ex serosæ substantiæ commixtione salsa: interdum verò non propterea, sed ob calidam quoque intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescens, & salsa, & crassa perpetuò redditur. Quòd si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta appareat, humectante & tepida potius curandi ratione vtitor. Etenim non à calefacientibus, sed humectantibus refrigerantibusque dissoluitur: sicut etiam sal & nitrum. Hæc enim, vt à caliditate concretionem sortita, non igne, sed aqua resolui possunt. Hoc sanè pacto, si pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio serosi tenuisque humoris stomacho infixi.

Sin fuerit serosus, tenuisque, & non nimium ventriculo impactus, haud curiosum esse oportet ac solicitū: verùm satis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepidæ potu vti, vel cremore ptisanæ ventrem recrementis liberare. Si verò à multa humiditate imbecillius & resolutum os ventriculi tibi videatur, cóque fastidire, magisque cibum vomere cupiat: tunc iis quæ sensim exsiccant, astringúntque leuiter, vtitor. quale est & malum cotoneum tostum, fermēto circundatum, si per se comedatur: item medicamentum quod ex ipso conficitur, quo placentæ loco omnes vtūtur, & multifariam ipsius compositionem præparant. Nōnulli enim solum piper mixturæ ipsius adiiciunt: nonnulli etiam zingiber, petroselinum, & costum: alii verò caryophyllum. Verùm hæc quidem plusquam oportet medicata sunt. Iam vtile est etiam quod recipit piper & zingiber. Nam hæc quoque particulam imbecillem abundè firmare & calefacere possunt: quorum vtrorumque calor & acrimonia recrementum in stomacho & ventre immutat. At si id quod superest recrementum, tenue nimium & acre videatur, caueto quidem à calidis, adhibeto autem quæ corroborant & astringunt, nihil quod manifestò calefaciat habentia, quale est simplex antidotum ex malis cotoneis confectum, quod ex succo solo mali cotonei & melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare, & omnia biliosa acriaque recrementa contemperare potest: atque idcirco infirmo & calido stomacho, humorésque in bilem commutanti accommodatum est. His etiam castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabæ elixæ ex posca, halica, & Phasii pissariū. In summa, quæ corroborare sensim, & leuiter astringere, necnō exsiccare modicè nō solùm in cibo, sed etiam inter medicamenta possunt.

DE INFLAMMATIONE STOMACHI, Cap. XII.

QVomodo igitur humores, tum qui sola intemperie vitiati in ventriculo continentur, tum qui aliunde influunt, internosci & curari debeant, abundè hactenus explicatum est: reliquum verò est vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi stomachus inflammationem sustinuerit, magna opus est diligentia: quoniam maximum morbum & necessitatem corpori adfert. Mixta igitur curatio in ipso potissimùm tentanda est, & non quemadmodum in minus principalibus, resoluente & laxatoria medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguum comitabitur, neque æger alimentum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igitur vnà cum laxantibus etiam corroborans aliquod, nempe absinthii paulum, aut mastichæ. Atten-

dēdum autem quonam opus sit, atque eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia requirantur, adiicito fotui etiam chamæmelum: sin autem ægri non vehementer febricitent, etiam gleucinum, adipem anserinū, & sapam. Quòd si imbecillitas quædam fuerit & resolutio, non adeo laxantium aliquod fotui addito: sed potius curationem ex melino & vino tentato, absinthium, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans. Summatim, ad id quod vrget, roborantia & laxantia, aliâs aliter augemus. Non solùm autem fotus, sed etiam cataplasmata & medicamenta in hunc modum excogitare oportet.

DE MEDICAMENTIS quæ extrinsecus imponūtur epithemata Græci vocant. Galenicum. Quū moderata quidem est inflammatio, sufficit etiam Galeni ceratū, quod hæc recipit: Olei nardini per hyemem vncias octo, per æstatem vncias septem: ceræ albæ vncias octo, mastichæ vnciam, aloes semunciam. Sin autem stomachus magis corroborari postulet, etiam aloem augeto, vnciam ex ea iniiciens, aut succum absinthii; aut œnanthen; aut succum capreolorum vitis admisceto. Quòd si stomachus non admodum deiectus videatur aut imbecillis, epithema Nelei applicato, aut philagriū per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflammatio, & emollientia adhuc requirere, etiam hoc quod Diamelilotωn dicitur, applicandum est. Corroboranti autem simul & emollienti vtitor, eo quod à me solet parari: cuius descriptio in hunc modum habet: Thuris, absinthii, singulorum vnciæ quatuor: ammoniaci suffiminis vnciæ sex; styracis vnciæ sex; ceræ libra, olei nardini libra, vini falerni quantum satis est. Arida pridie vino macerato; deinde trita validè, nardino & cerato adiicito: ac vtitor vt medicamento admirabili, vt quod emollire simul & robur stomacho adhibere queat. ALIVD, quod idem præstare potest. Mastichæ, aloes, croci, myrrhæ; singulorum vncia: ceræ vnciæ sex, succi absinthii vnciæ duæ styracis semuncia, olei nardini libra. Quòd si inflammationem stomachi diuturniorem esse, contigerit, vtitor iis quæ vocantur copta. Hæc enim ad inueteratas inflammationes magis commendantur. COPTA ad stomachi duritiem. Propolis vnciæ sex, styracis vnciæ duæ, mastichæ vncia, terebinthinæ semuncia, fæcis nardini quod satis est. ALIVD malagma bonum, ad stomachi duritiem, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eo leuetur, sentiátque manifestò adiumentum. Habet autem eius scriptura hoc pacto. Ceræ Ponticæ vnciæ sex, terebinthinæ vnciæ tres, myrrhæ, opoponacis, singulorum vnciæ duæ: aloes vnciæ tres, aluminis scissi vncia, galbani vncia. Myrrham vino læuigato, & arida iis quæ liquari possunt inspergito: splenium autem sit digitorum quatuor.

De iis qui inflammationem à frigido humore experiuntur.

Ad stomachi perfrictiones simul & inflammationes, optimum est medicamentum quod *à grato odore* euodes appellatur: cuius confectiones variæ sunt: sed cuius ego experientiam habui, hæc est: Croci sescuncia, colophoniæ libræ duæ semis, opobalsami, palmularum, singulorum vnciæ sex: aloes, myrrhæ, terebinthinæ, thuris, singulorum vnciæ duæ: folii vncia, propoleos, styracis, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, fæcis hedychroi sescuncia, ammoniaci suffiminis vnciæ sex, ceræ sesquilibra. Huic autem nullum præponas, in quibus frigida magna intemperies, duritia quædam, & pituita est, item dolores & distensiones fiunt. Nō solùm autem ad stomachum, sed etiam iecur, & intestina inflata, & ad eos qui cœliacos dolores sustinent, idoneum existit. DE MEDICAMENTO Diamelilotωn, & hieratico. Huius quoque descriptionem hîc exposui, vt qui requirunt, facilè inueniant: simul autem pluribus appositis, id quod ad vsum vrgētem commodius est deligant. Descriptio eius in hunc modum habet: Nardi Gallicæ, iunci angulosi, myrrhæ, singulorum drachmæ decem: cardamomi drachmæ octo, meliloti drach. 40. croci drachmæ octo, amomi drachmæ 50. ammoniaci suffiminis drach. 40. cyphios hieratici drach. sedecim, terebinthinæ drach. octo: ceræ mina, vini odorati hemina. Confert hoc quoque non modò stomachicis, sed etiam iecoris doloribus, aliísque multis affectibus. ALIVD malagma polyarchium. prodest peripneumonicis, iecorosis, hydropicis, lienosis, nephriticis, vesicæ & vuluæ affectibus, & omni neruorum dolori. Ceræ, resinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, singulorum mina, iunci angulosi, myrrhæ, croci, cinnamomi, meliloti, thuris, ammoniaci suffiminis, singulorum drachmæ vigintiquinque, nardi Indici drachmæ sex, olei Cyprini hemina: vini Italici quod satis est. Vtitor interim meraco, interim cerato ex Cyprino soluto. ALIVD. Absinthii succi, œnanthæ, nardi, singulorum vnciæ tres: mastichæ vnciæ quatuor, ceræ vnciæ sex. Ceram liquefacito: nardum atque alia læuigata cerato raso excipito. ALIVD epithema ad dolorem stomachi. Sulphuris viui, mastichæ, singulorum vnciæ duæ: ceræ sesqui libra, olei irini tantundem. sulphur & mastichen in læuorem trita, & ea quæ liquari possunt liquefacta, pilæ demittito, & rursum emollitis vtitor. AD OMNEM stomachi inflammationem, duritiem, & præsertim in quibus perfrictio & hydropicus affectus incipit: in summa, in quibus inflantur præcordia. Styracis Isaurici, aloes hepaticæ, singulorū vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ quatuor, ladani vnciæ duæ, bdellii pellucidi vnciæ tres euphorbii recentis vncia: item adipis suilli recentis aut adipis anserini purgati vnciæ quatuor: croci Afri vnciæ tres, nardini Libyci vnciæ duæ, ceræ Ponticæ vnciæ duodecim, alliorum purgatorum vnciæ tres, vini odorati quod sufficit. ILLITVS stomachi, & vnguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum. Multa igitur sunt etiam alia ad frigidam intemperiem celebrata medicamenta, tum simplicia, tum composita: verùm præstat omnibus quod Marciatum appellatur, & odoratius est quàm Decamyron & Pentamyron, præterquam quòd emollit, si fortè duricies quæpiam extiterit, corroborátque stomachum. Confectio eius hæc recipit: Styracis calamitis, ceræ, singulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ semis, terebinthinæ vncia, hyssopi vnguenti liquidi vncia, opobalsami sescuncia, si recens sit: sin minus, etiam duæ misceri debent. olei nardi vnciæ sex.

COMPOSITIO Marciati generosi. Styracis calamitis vnciæ tres, medullæ ceruinæ vnciæ tres, aloes hepaticæ vnciæ duæ, mastichæ vnciæ duæ, olei nardi vnciæ tres, opobalsami vnciæ tres, ceræ vnciæ quinque. Parato, ac vtitor longè optimo & paucis cognito medicamēto. VNGVENTVM Myracopon. Idem his præstare Myracopon istud potest: maiorem autem calefaciendi vim obtinet. quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti conuenit. Parandum autem est ipsum hoc pacto: Croci, vnguenti Syriaci, opobalsami, singulæ vnciæ: mellis vnciæ tres, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, ceræ Ponticæ, singulorum vnciæ tres: terebinthinæ sescuncia, euphorbii vncia. AD STHOMACHVM perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma Græcis dicitur. Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ duæ: gingiberis vnciæ quatuor, petroselini vncia, mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo. DE ANTIDOTIS stomachicis. Pastillus Amazonum. Hic pastillus multo vsu probatus est, in quibus dolores validi & conuulsiones stomachum exercent. nam abunde ipsas mitigat potus: necnon auxiliatur. Habet autem in hunc modum: Apii seminis drachmæ sex, anisi totidem, absinthii drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis lōgi, cinnamomi, castorei, opii, singulorum drachmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitóque pastillos qui singuli pendant drachmā. dato stomachicis cū vini factitii, quod πρόπομα Græcis dicitur, cyathis ternis: cholericis & cibū vomentibus, ex frigida: cœliacis & dysentericis, cum myrtorum decocto: lienosis autem, ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic pastillus, & præsertim vomentibus, quique rosionem ex prauis stomachi & ventris humoribus sentiunt, satis respondet. Atque hæc sunt nobilissima quæ multis experimentis comprobauimus. Cæterùm hoc quoque sciendū est, omnem duritiem aut stomachi, aut iecoris, aut lienis,

aut alterius cuiuspiam particulæ, à diuersis causis & non ab vna excitari. Etenim siccitas, aut caliditas, si præcesserit, humorésque reddat crassos, tumorem duriorem efficit, & perfrictio similiter. Accuratè igitur incumbēdum est vt ex signis præcedētibus & iis quæ assident, ac præcipuè temperamento, internoscamus, atque ita medicamenta adhibeamus. Si enim præcesserint tristitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi & calidiores, potúsque, huiusmodi duritiem ex nimia humorum adustione potius factam esse cognoscemus. Necesse igitur est in talibus affectibus, vt medicamentis ægros curemus quæ tepidam aut temperatam qualitatem obtineant, non autem calefaciant, & emollire posse titulo admodum promittant. hæc enim iis qui tumorem ex frigiditate in scirrhum coactū habent, cōtulerunt nec de huiusmodi ambigere dubitaréque oportet. Dictum nanque est ab Aristotele, aliisque præstantissimis viris antiquis, singula quæ concreta & in scirrhum indurata sunt, à contrario eius quod concretionem peperit dissolui: nempe quod à calore & siccitate concretum est, ab humectātibus ipsum & refrigerantibus dissolui oportere, quemadmodum in nitro & sale fieri cernimus. Omnia nanque hæc à caliditate magis torrentur atque indurantur, ex aqua verò dissoluuntur: quemadmodum rursus, quæ à frigiditate concreuerint, ab igne resoluuntur: id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab sole & igne dissoluuntur. Quare adhortor vt animum adhibeatis, & ne, vt plerique medici, citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipsorum solis acquiescentes. Ego sanè noui viscerum duritiem humectantibus & temperatis me curasse, nempe balneis & hydrelæo vsum: necnon rosaceo oleo & chamæmelino, similiter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis superfusionibus ex nardino, gleucino & anethino oleo: item Marciato, & horum similibus: adhæc victu calefaciēte, vtpote pipere cibis iniecto, & aniso, & aliis quæ eiusdem sunt facultatis: insuper potione ex spica nardi, asaro, & id genus antidotis, quæ extenuare & calefacere possunt. Quoniam igitur non pauca à contrariis euenire solent, attendendum est diligenter. etenim acores in stomacho subinde non solùm ex frigiditate, sed etiam calore oriuntur. Nouimus autem plerosque medicos putare, omnem acorem à sola frigiditate prouenire: qua de causa semper his calefacientia adhibent. Video rursus multos etiam à refrigerantibus cibis adiutos fuisse, qui antea à calefacientibus plurimum offenderentur. Nam vinum potius ipsis magis acescebat quàm calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere aut aniso, aut alio quodā huiusmodi parantur medicamento. Quare talibus repudiatis, contrariis vsi, temperata aqua largiore, cibis boni succi, & qui ægrè confici possunt, vt bulbio & sternio, aut anserū ventriculis, & iuuencæ pedibus, ex posca: & ex pisculentis, orpho, isiciis, pectinibus, ostreis non coctis: celerrimè tali affectu liberati sunt, vt neque acidos ructus, neque aliam cruditatem in posterum sustinerent. Ex talibus igitur vniuersis coniectura assequi licet, idem accidens à contrariis sæpe causis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rursus cura habenda est vbi æger amaritudinem causatur, & non statim humidis in totum & refrigerantibus vtendum. Fieri nanque potest vt viscosi abundent humores, in quibus bilis, dum ad superiores partes effertur, huiusmodi consensum, etiamsi nō admodum copiosa fuerit, ægro præbet. Omnes igitur arquatos amaritatem percipientes videre licet, attamen nō omnes à refrigerantibus adiuuantur. Multi siquidē etiam alliis liberalioribus vsi, arquato liberati sunt, ita vt neque reliquo tēpore amaritudinē perceperint. id quod meritò accidit, quū neque ab eadē causa arquati fiant, sed alii ob iecoris inflāmationē, alii ex ventriculi intēperie, alii à viscosis humoribus: sed hi curari nequeunt nisi extenuantibus & calefacientibus. quemadmodū rursus cōsiderandū est, etiam in iis qui copiosiora expuunt, & frigidum putantur stomachum habere. Non enim eiusmodi à copiosa in totum humiditate accidit, quū etiam ob caliditatē euenire possit. Nam quū ieiunant, & cibo modico vtuntur, hoc sæpe experiuntur, nec desinunt saliuam emittere,

A & copiosa expuere, donec cibum assumant. Clarum autem est id accidere dum caliditas humores qui in alto latent dissoluit. Postquam enim natura cibum concoquens, oblatum insumpserit, tunc rursus quæ apposuit dissoluere cogitur: atque idcirco copiosiora spuunt, humiditate quæ in alto hæresciт liquescente. Quòd autem ob calorem crebrius expuere ipsos accidit, videre licet in lignis quum comburuntur: quippe humor ex eis destillat, nimirum igne id quod aquosum in illis continebatur euacuante. Idem etiam in carnibus, dum assantur potissimùm, euenire cernimus.

B DE CVRATIONE. Curandi ergo sunt qui ob calorem copiosa expuunt, cibis refrigerantibus, & qui difficulter confici possunt: quemadmodum rursus eos qui ob humiditatem, calefacientibus. Opus igitur viro est in arte omnifariam exercitato, qui exquisitè causam diiudicare queat. Etenim idem accidens à contrariis (vt diximus) causis oritur. Quare plerique rigorem & frigus in corpore sentiunt, quidam sanè à crudis humoribus qui in eo superant, quidam verò ob

C siccitatem & inediam: alii propter bilem: quemadmodū alii rursus in externis partibus ob magnam inflammationem, quæ calidum sanguinem totum ad se attrahit, perfrigescunt. Multa sanè etiam alia exempla licet adducere quòd eadem res à contrariis (vt dictum est) subinde causis efficitur: verùm hæc quoque sufficiunt. Nam in febrium curationibus copiosius de hac re agetur: quia medici plurimùm ab eis decipiuntur, errántque.

DE SINGVLTV, Cap. XIII.

D QVum singultus etiā, stomachicus sit affectus, his coniungere eum decet, vt omnis stomachicorum disputatio in idem sit collecta. Nam totus stomachus conuulsorio more, dum nonnulli mouentur, affici videtur, vbi facultas ipsius expultrix illic largius ad recrementa quæ insident, grauant & rodunt, expellenda incitatur. Non rarò in euacuatione etiam, ipsa ob siccitatem comitatur, nimirum vt in dysentericis, vel quocunque alio modo largius euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri fieri spectamus. Fit autem vt etiam ob acrem quam-

E piam qualitatem homo singultiat: sicut qui hydrogarum assumpserit, aut aliud quid eiusmodi rosionem inferens, ac magis vbi stomachus quoque est sensibilior. Atque hæ sanè singultus causæ, tot & tales existunt: curari autem ipsæ remediis ad causam eum facientem propriè accommodatis debet. Si enim causæ fuerint viscosæ & crassæ, extenuantibus & incidentibus vtendum esse constat. Incidit autem probè acetum quoque solum, si modicè sorbeatur, & præcipuè quod vocatur scilliticū: item oxymeli, quod ex eo temperatur. Adieci autē huius

F quoque compositionem optimam, quæ multis conferre potest, præsertim stomachi affectibus & inflationibus, acidísque ructibus. est autem hæc: OXYMELITIS confectio. Scillæ partis internæ tenerioris libræ duæ: aceti acris albi sextarii quindecim: piperis vnciæ duæ, dauci Cretici seminis, fœniculi seminis, cumini, singulorum drach. 4: apii seminis drachmæ octo, petroselini Macedonici vnciæ duæ, laseris vnciæ duæ: gingiberis vncia, pyrethri vncia: nardi Gallicæ drachmæ 4, ligustici drach. 4. hyssopi Cretici drachma, pulegii drachma: mē

G thæ viridis fasciculus, apii viridis fasciculus, cardamomi drachmæ duæ, rutæ viridis turiones quinque, mellis sextarius, folii drachmæ quatuor, costi vncia, sapæ sextarii duo: agarici, spicæ nardi, amomi, singulorum vncia. Omnia hæc contusa diligenter, seorsim habeto, & scillam in acetum coniectam per dies septem macerari finito: deinde ea sublata, reliqua omnia contusa, vbi validè læuigaueris vnà, acetóque indideris, alios dies septem fini-

H to: deinde per linteolum densum expressis, etiam ad affectum prædictum vtitor. Cæterùm & raphani radices in ipsū intingere conuenit, vomitúmque ciere. Adhæc mulsa, & spicæ nardi rutæque decoctum potu ipsis auxiliatur: necnon panis ex condito comestus. Omnia nanque hæc adhibui, & in magno adeò singultu vt æger è lecto exilire cogitaret, profeci. Vsus autem sum præter hæc etiam extrinsecus in stomacho, castoreo, styrace & masti-

che, oleo ipsa incoquens, & stomachum vehementer ex eo fouens. agitabam autem inter coquendum oleum ru-a. Porro castoreum, & potum & olfactum in his probè opitulatur. itē nardus Gallica, asarum, spica nardi, anisum, cuminum, & ligusticum. Quòd si recrementa rodentia & corrupta fuerint, iis vtendum esse constat quæ contemperant, & simul id quod rodit abstergere possunt. Vinū autē his circuncidendū est, atque omnia acria decocta: temperata autem aqua vtendū, & pane ea imbuto, ptissanáq; copiosa, & pisciculo qui aceti paulū habeat, & pullis columbarum: atque huiusmodi singultientes purgandi nō sunt. Sin autem ob euacuationem aut febrim singultus accedat, non dubiè etiam firmiter perseuerās, (tunc enim ob siccitatem immodicam affectus oritur) talis meritò quidem periculosus est. Quare in eiusmodi humectantibus & refrigerantibus auxiliis, præsertim temperata aqua creberrima, vnctione, & omnibus quæ euacuatis adhibentur, vtendum. Noui autem quendā ex iis qui ob hanc intemperiem singultiunt, frigida sorbitione conseruatū. At in inflammatione, ea quæ actu frigida sunt vitari debent: magis etiam continuè tepida vtendum, paulatim eam sorbendo. extremas autem manus calidissimas frequentius madefacere oportet: & pedes deligare continerèque, non est alienum. Insuper sternutamēta accommodare in quibus maximè humida stomacho infixa sunt. Ita nanque spiritus, dum in angustias redigitur, & violen-t[illegible]cidit, humorem qui in stomacho continetur propellit. Adhæc superfusionibus ad stomachum vti cōfert, in quibus potissimùm etiam inflammationem illius aut iecoris esse consideraueris: vena prius secta, nisi omnino vires dissuadeat. Talibus igitur cū ratione & artificio vtēdum est, ita vt animum aduertas tempori, ordini, qualitati, & aliis omnibus quibus celeberrimi medici aduertendum esse putarunt. At si multis atque multis tentatis æger nihil sentiat adiumenti solatiique, dum nihil ex iis quæ ab arte suppeditantur, morbi difficultati succurrere potest, etiam naturalibus quæ alligantur vti alienum nō est, vt ægrum conseruemus. Etenim impium est talem deserere, & prohibere ea quæ ægro ad salutem conferunt, quum etiam diuinissimus Galenus, & qui eum præcesserunt, his sint vsi. Quare sapientissimus ille Didymus in libro qui Octatomus vocatur, scriptū reliquit. ALIVD.

Festucam, aut lapillum, aut fimum ex terra sublatū, singultientis capiti, ipso ignorante, imponito, ac statim singultus desinit. In Cyrene hoc quoque didici. ALIVD.

Singultiens contineat manu sinistra calculos suffragiorum quadraginta, & capiti superimponat: ac statim singultire desinet. Castoreum autem alligatum citò singultum finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditum brachiali sinistræ manus alligato: hoc Æthiopes ad Austrum habitantes facere dictitant: Cretenses tesseram manibus continere, γ, ρ ζ γ, & naribus offerre. Nonnulli verò panis fracti micam auri singultientis tacitè imponunt, & fragmentum olfaciunt, liberantúrque: alii verò rutam ex vino aut mulsa coctam potui præbent: alii apium aut castoreum, aut daucum Creticum, aut asarum, aut nardum Gallicam, singula priuatim aut simul cum mulsa, vel decocta, potui: aut laser olfaciendum exhibent. Eximiè facit etiam gargarizatio, & aurium orisque detentio. Non autem oportet pleraque contemnere, sed omnia etiam cum alia curatione, quam ars præstare iubet, adhibere.

DE CHOLERA, Cap. XIIII.

QVòd cholera sanè acutissimus sit affectus, syncopen insignem, immodicámque virium resolutionē inducens, omnibus in confesso est. Idcirco accuratè internosci, & celerrimè curari, meritò postulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua est: in hoc autem affectu, etiam exigua ac leuis curandi mora, haud simplicem offensam, sed etiam absolutam subinde tabem, quæ phthisis dicitur, conciliat. Choleram itaque, immoderatam esse perturbationem, quæ per aluū & vomitum propter stomachi subuersionem offensionémque proueniat, intelligendū est. Ne autē quis affectū hunc ideo cholerā vocari putet quòd ἀπὸ χολῆς .i. à bile omnino fieri cōsue-
A uerit, sed quia materia quæ per ventrem adfertur, ex inte-
stinis videtur excerni. Intestina verò choladas veteres ap-
pellabant, vt etiam Homerus testatur his verbis, κέχυντο χα-
μαὶ χολάδες. quod est, Fusa erant humi intestina, huius gra
tia etiam affectum choleram nuncuparunt. At non solū
de vna fit causa, sed etiam multis, nempe ob copiosiorem
cibum assumptum, &, quia concoqui non potuerit, cor-
ruptum: item ob prauorum humorum aut ciborum, aut
potionum, præsertim stomachum offendentium, quali-
tatem: qualis est & pepon, & pingues dulcésque & oleosi
B cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam sursum aut
infrà ad exercendum irritantis: necnon ob nonnulla fri-
gida applicata, vt epithemata quædam, aut frigidarum a-
quarum vsum, si eas bibant, aut in eis diu natauerint. Quæ
quum ita habeant, necesse est etiam de curatione tractare
quæ ad vnamquanque huiusmodi causam accommode-
tur. CVRATIO eorum qui ex copia ciborum crudi-
tate laborarunt, inciderúntque in choleram. Si igitur
ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil
C fere per ventrem aut vomitum excernat, sed nauseet vel-
licetúrque, tunc ipsis exhibere conabimur quæ potius
vomitū prouocare largius possunt: qualis est mulsa, quæ
ambo sine noxa præstare potest, nempe & aluum & vomi
tum incitare. Quòd si verò mulsam non libenter sumāt,
tepida aqua ipsis liberalior dari debet, atque vomitus sol-
licitari aut digitis, aut pennis anserum ex hydrelæo in os
inditis, donec corrupta abundè euacuata tibi esse videan-
tur. Et si quidem ita tibi apparuerit vt nullum recremen-
tum ex iis quæ iam in ventre corrupta fuerant, copiosum
remanserit, somnum ægris præcipere oportet, quietém-
D que, & præcordiorum fotum. Quū igitur hæc imbecillia
sunt, dulce oleum calidum iniectum adiuuabit: per hye-
mem autem etiam nardinum, vel gleucinum, vel marcia-
tum. At vacuatione post somnum finita, neque febri vr-
gente, ad balneum duci debent, paulatímque cibo refici,
ita vt cruditas tantùm vitetur. Nisi enim quid impedi-
menti fuerit, celerrimè rursus ad naturalem statum reuer-
tuntur: qualia neque stomacho affecto accidunt, sed cor-
ruptione ob copiam ciborum oborta: vnde neque huius-
modi propriè choleram nominant. CVRATIO
E choleræ ex vitiato stomacho prouenientis.

At si non ex ciborum copia, sed inanitione, aut imbe-
cillitate stomachi prægressa euenerit, quæ etiam propriè
Cholera vocatur, quū sit immoderata per ventrem vomi
túmque (vt diximus) euacuatio, stomachus vitiatus atque
imbecillis refici iis deuoratis si (fieri potest) debet quæ cor
roborent & recreare queant, nempe victu & medicina.
Dicamus igitur prius de victu qui hoc præstare possit, at-
que ita tandem de vnctionibus quæ extrinsecus impo-
nuntur. DE VICTV. Panis igitur his ante omnia i-
F doneus est, si ex vino detur, aut myrteo, aut omphacome-
lite, aut palmatiano, siue Sareptino: præsertim si æger nō
febricitet, sed etiam perfrixisse videatur, & imbecillis sit
viribus, copiosiorésque pepones comederit. Hi enim quū
stomacho plusculum aduersentur, vomitúmque immo-
deratius comesti moueant, choleræ affectum gignunt.
Quòd autem vomitum cieant, & stomacho sint inimici,
experientia id licet cognoscere. Nam si duos sicci semi-
nis scrupulos illi qui vomitu opus habet potui offeras, vi-
debis eum qui deuorauerit ex ipsis, nauseare vellicarique,
G & statim in vomitum prorumpere. At si æger febricitet
quidem, ætate autē floreat, neque stomachus eius à frigi-
dis, sed potius pinguibus, aut dulcibus, aut oleosis subuer-
sus fuerit, & ructus nidorosi oriantur, his panis nō ex vino
sed omphacomelite, aut Cibyriaco hydromelo, aut posca,
aut hydrorosato, dari debet, permittíque vt paululum ex
his sorbeat. Quòd si vomitus perseueret diutius, etiā men
thæ decoctum, vt saluberrimū medicamētum, ipsis dan-
dum est. Etenim præterquam quòd stomacho illa grata
sit, etiam naturaliter ad hunc affectum accommodata est.
H Sin autem vires vrgeant, & extremorum perfrictiones,
conuulsionésque, & animi defectio oriatur, salutare est e-
tiam vinum decocto admiscere. Nam vinum omnium
maximè subitò & celeriter vires callapsas refocillare po-

test: ac multos noui, ex sola illius potione præter spem mortis periculũ euasisse. DE VNCTIONE. Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguento cõuenit, aut gleucino, aut nardino, aut populeo, aut Sicyonio, aut quodam alio quod recipit præsertim castoreum & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis qui conuelluntur & propè perfrigescunt, admodum sunt cõuenientia. DE EPIPLASMATIS, siue cataplasmatis.

Vtendum etiam est epiplasmatis, quæ ad eos præsertim idonea sunt qui cibum non continent, panis siligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, & polenta similiter ex vino myrteo incocta: quòd si desideretur myrteum, ex vno prædictorum, aut palmatiano, aut Tyrio, aut Sareptino. Prius autem decoquatur in eo absinthium Ponticũ, rosæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus siccus, & œnanthe: si tempus autem patitur, etiam capreoli vitis. deinde sic polenta coquatur. Inter coquendum adiiciatur etiam mastiche, & melinum oleum. Hæc enim omnia sunt apta tum ad corroborandum, tum ad prohibendum ne aliud in ipsum influat. DE EPITHEMATIS.

Multa sunt ad huiusmodi affectus prodita: quorum autem nos habemus experientiam, hæc sunt: EPITHEMA διὰ οἰνάνθης laudatissimum. Œnanthæ drachmæ duæ, omphacii drachmæ quatuor, styracis item drachmæ quatuor, acaciæ drachmæ octo, rosarum siccarum drachmæ octo, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ sex: vini austeri, olei myrtei, picis, singulorum drachmæ sedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas dysenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequeunt, præstantissimum existit. EPITHEMA quod ex malis constat, διὰ μήλων Græcè dictum. At si multis in ventre collectis flatibus tormina & distentiones oboriantur, ratio est etiam cucurbitulas admouere. hæ enim non solùm leniunt, sed etiam plurimum iuuãt. Iis etiam cõferunt qui cibum non retinent, si statim quũ æger illum assumpserit, stomacho agglutinentur. Nam validè retrahendo, vomitum fieri prohibent: præterea si diutius adhærent, etiam concoctionem iuuant, & ventrem, ne amplius profluat, cohibent. At calidioribus citra scarificatum vti conducit: sin autem inflammatio quædã diuturna & scirrosa circa præcordia orta fuerit, tunc cum scarificatu eas admouere non est absurdum.

DE IIS QVI OB BILIS COPIAM choleram sunt experti. Cap. XV.

QVòd si bilis copiosior nunc sursum, nunc infrà choleræ affectum excitet, clarum tibi erit eam ex rosione & caliditate circa ventrẽ ac præcordia ampliore percipi: ea verò quæ per aluum & vomitus efferuntur, omnia etiam esse biliosa, ægrum vehementer sitire, & linguam habere scabram. Si æstas fuerit, & æger iuuenis, calidiore victu primùm vsus, multo magis ex his veram notionem manifestámque consequêris, quòd affectus prædictus ex biliosi humoris abundantia procreatus fuerit. CVRATIO. Causam itaque efficientem obseruans, per contraria semper curabis, quæ refrigerare & humectare possunt, cibos, potus, & epithemata quæ eiusdem sint facultatis. Proinde ptissanæ cremor refrigeratus his est idoneus: item lactuca eodem modo refrigerata, paulo aceti adiecto: similiter etiam intybus & troximus: item panis ex aqua assumptus. Inter testacea, pectines, & buccina lota sæpius: item bulbium & sternium: astacus biscoctus, & pisces duri, quódque ex ipsis fit isicium: necnon anserum & gallinarum cohortalium ventriculi. DE FRVCTIBVS pomaceis. Ex fructibus conducit is qui non admodum maturuit, & mediocrem habet astrictionem: præsertim mala, pira, mala Punica, & vua pensilis. DE BELLARIIS. Ex bellariis, castaneæ & vuæ passæ expediunt. DE POTIONE. Potus his omnium maximè aqua frigida conuenit, quæ non vniuersa, sed paulatim, & in cibi sumendi medio tempore bibatur. Quòd si ex symptomatis nimium infestantibus vires imbecilliores fieri contingat, non alienum est hydromelum & omphacomeli eis exhibere, aut paulũ vini vel Sabini, vel Cnidii. Sin autem vigiliæ quoque multæ infestauerint propter siccitatẽ quæ ex inanitione accidit, diacodeιων, quod ex sapa Cretica paratur, dare ipsis quoque commodum est: & quũ somnum capturi sunt, paululũ ex eo prædictis potionibus admiscere. DE IIS quæ extrinsecus imponuntur. Imponantur autem stomacho & præcordiis semperuiuum & lactuca, cum mica panis rosaceóque excepta. Item ceratum probè confectum, optimè & maximè iuuat: si tempus ferat, capreolorum vitis, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succus ei miscebitur. Præstantius enim erit, & ad ea quæ volumus efficacius. Etenim refrigerat, corroborátque, & id quod in stomachum influit repellit: necnon inferiorem ventrem cohibet, totúmque corpus ad bonam temperiem mutat, & appetentiam excitat. hæc omnia aliáque plura præstare potest. Hac igitur ratione ipsos curare oportet, in quibus & vomitus copiosiores crebrioresque fiunt, & venter immoderatius excernere, atque conuulsiones syncopásque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus & aluum excretio accidit.

DE CHOLERA, QVAE CITRA NOXAM excitatur, Cap. XVI.

QVòd si bilis ad excreationem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autem mentione dignum vel per aluum descendat, vel per vomitũ erumpat, non absurdum est tunc etiam medicamento purgante vti, quod humorem biliosum purgare queat, præcipuè si æger iuuenis fuerit, & priori tempore purgari consueuerit, nunc autem cessauerit. Maximè igitur hoc efficere potest citra noxã scammoniæ liquor ex posca, cum exiguo admodum mẽthæ succo, aut hydrorosato, aut hydromelite datus. At si bilis in ventriculi tunicas absorpta fuerit, etiam picra ipsis exhiberi debet, adiecta ei scammoniæ lacryma, prout ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus. Vbi vacuatio facta fuerit, & totũ corpus deinceps recrementis vacuum, vt nihil in ventrem possit influere, nauseæ statim cessabũt, & cibus qui offertur non corrumpetur, prauitate humoris iam euicta, minoréque facta: & in totum corpus distribuetur, ipsúmque probè nutriet, vt æger sequenti tempore immunis à morbo & sanus conseruetur. Cæterùm nosse oportet, frictionem per manus adhibitam, quietam, calidam & mitem, iis omnium maximè qui choleram sustinent conducere. præterea etiam extremorum deligaturam: &, si quidem aluus vrget, plura brachiis, & iuncturis quibus illa cũ manibus committuntur, vincula iniicienda esse: sin autem vomitus, tum femora, tum talos constringi, & paululum ipsa dissoluendo, rursum deligari oportere. Si pedes refrigerari aut conuelli spectaueris, etiam permittes vt calidæ ipsos aquæ imponant, ac fouebis quousque particulæ incaluerint, vehementérque rubescant. A fotu, lanis quoque obtegẽtur, ne refrigescant. Atque hæc potius fieri debent quum etiam vomitus vrget, & materia sursum erumpere videtur, quemadmodum diximus, brachia vehementer vincire, & superfundere iterum oportere, si aluus item vrserit: vt materiam semper in contrarium reuellamus. Necnon alia quæ dicta sunt, diligenter administrari decet. atque eo pacto choleræ curatione non frustraberis. acutissima nanque si oboritur, subitò periculum inducit.

Liber VIII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE INFLAMMATIONE IECORIS, Caput I.

QVòd ſanè, vt omnis inflammatio ex feruenti ſanguine trahit originem,ita etiam ea quæ in iecore oboriri ſolet, exordium ſumat,omnes fatentur. Quomodo autem ipſa internoſci debeat, diſcernique num ipſi iecori propriè acciderit, an tunicis ipſius,vel muſculis extrinſecus ambientibus, conſiderare oportet.Et,ſi iecur inflammatur ,inſpiciendum rurſus eſt & inquirendum gibbáne potius an caua ipſius pars, vel etiam vtraque ſimul affecta ſit.Si enim id cognitum diſcretúmque probè fuerit, curatiò quoque celeriter ſinéque impedimento adminiſtrari poterit. NOTAE an gibbam iecoris partem inflammatio obſideat. Si igitur inflammatio in gibbis conſtiterit, facilè internoſci poteſt,præſertim ſi magna ſit. Nam ſecundum ambitum circumſcriptum inflammationis ſpecies ferri tunc videtur: ac febrim inuehit ardentem, vomitum bilioſum & æruginoſum: frequenter iugulum detrahit, tuſſiculam mouet,ſeptum tranſuerſum coarctat, & grauitatis potius quàm inflammationis ſenſum infert. Si enim in tunicis aut ambientibus vaſis conſtiterit, acriorem dolorem excitat.Quare ſi vniuerſa iecoris inflammatio magna fuerit,ita ipſam noſſe tum oculis ipſis, tum tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit.Quòd ſi inflammationem non magnam ſed exiguam eſſe contigerit, ægrè ipſa internoſci poteſt. Neque enim febrim ſtatim inducit, niſi inſignem quandam magnitudinem acquiſierit: neque oculis hæc ſpectari,neque tactu manifeſtò cognoſci,ſed ex aliis ipſa animaduerti poteſt. Si nanque æger, vbi nos præceperimus vt magnam reſpirationem edat, grauitatem ſe quandam & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba exiſtere ſciendum eſt. SIGNA inflammationis cauam iecoris partem occupantis. At ſi in caua iecoris parte inflammatio conſtituta fuerit, inde cognoſcitur quòd tumor primùm in imis potius quàm in ſupernis partibus conſpiciatur, atque hinc animi defectio ſuccedat: imò etiam corpus alimentum non ſentiat, pallidum & tenue appareat, vt tandem ipſo refrigeſcente etiam aquæ ſubter cutem ſuffuſio deinceps ſequatur. Ita ſanè inflammationem caua iecoris infeſtantem, ab ea quæ gibba exercet, diſcernere conuenit. At in muſculis inflammationem tempeſtiuè cognoſcere licet. Nullum enim ex prædictis accidentibus ægri ſuſtinent:& præterea inflammatio è directo muſculorum figurata conſpicitur:necnō extrinſecus manifeſtò conſpectui ſe offert,non quemadmodum in caua iecoris parte intus deliteſcens. Curare autem eam oportet ita vt toti corpori proſpiciamus. Si nanque ſanguis in vniuerſo eo ſuperet, curatio protinus adminiſtranda eſt,& non differēda, (periculoſum enim) ſed vena axillaris incidi debet. Quòd ſi hæc ſecari non poteſt,ex ſupernis vacuatio omnino tentanda eſt. Qui enim vacuationem adhibere, & totum corpus recrementis liberare neglexerunt,hi maximorum malorum ægris authores fuerunt. Vel enim accidit vt materia in pus ex medicamentis intempeſtiuè adhibitis conuertatur, aut temporis ſpatio ſcirroſa & ad diſcutiendum contumax fiat.Propter hæc igitur omnia cauendum eſt ne cataplaſmata & ſuperfuſiones inducamus priuſquam totum corpus à recrementis liberum fecerimus.Itaque ſanguis mitti debet: poſt miſſionem victus inſtitui recrementorum expers,mitis,qui nihil habeat acre,præſertim inter initia. nam feruens inflammatio nihil huiuſmodi tolerat. Quare commodius eſt ab id genus decoctis abſtinere, ac non vti iis quæ videtur aperire,eo quòd partes inflammatæ flu-

A xiones inde magis experiantur & augeſcant. Itaque cremor ptiſſanæ his eſt idoneus,qui habet vim & aperiendi & abſtergendi, præterquam quòd affectas partes non affligit aut calefacit.Similiter etiam auenæ cremor accommodus eſt.Iis autem qui hæc auerſantur, & chytron & amygdala dari debent: oua autem prohibenda, eo quòd craſſi ſint ſucci & flatuoſi: micæ verò panis,aut coctæ,aut elotæ,verùm non copioſæ,aſſumi.Reliquis omnibus frumentaceis interdicendum eſt, vt ſimilagine, libo ſuminali,pulte, quæ Græcè poltos dicitur,& placētis,item pin-
B guibus & teſtaceis, præter erinacium: & rarò admodum pectines, atque tunc dare conuenit quum æger bilioſus eſſe apparet,ſitique & vigiliis conficitur, inflammatione feruenti & eryſipelacea torquetur. His & intybi & troximi,& cichoria,& ſonchi,& teneræ betæ, necnon columbus & piſcis cum iure decocti conueniunt. Dulcia verò omnia & recrementitia prohibeto. nam viſcera largius hinc augeſcentia,in tumorem attolli videre licet,non ſolùm in gallinis & ſuibus, ſed etiam omnibus brutis animalibus.Quare dulcia & aſtringentia ſimiliter cauere o-
C portet. nam eo quòd conſtringunt contrahúntque tumores,ad diſcutiendū difficiles ipſos reddūt:ob quod neque malum Punicum,neque alium fructum pomaceum, imò neque vinum maximè competit: vt quod omni feruenti inflammationi in totum ſit aduerſarium. Quod autem aſtrictionis expers eſt, magis proficit in quibus ſola obſtructio citra inflammationem exiſtit. Tantum de victu dixiſſe ſufficiat.Offerenda igitur prius ſunt quædam ſimpliciora,ex quorum numero eſt radicis apii dilutum, & oxymeli,quum inflammatio concoqui incipit. Nam per
D vrinas materia ſubtrahitur, tumórque imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri,& concoctionis ſigna tutiora appareant,cum fiducia,etiam ea quæ largius incidere, & obſtructa aperire poſſunt,exhibeto: cuius generis eſt aſarum,mæum,& nardus Gallica. Compoſita autem probè faciunt hæc quæ ſoluere ſimul inflammationes, & dura emollire poſſunt: item quæ magnas citra febrim obſtructiones poſſunt diſcutere: quorum etiam confectiones exponere eſt neceſſarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS, Cap. II.

E OBſtructiones iecoris vniuerſæ hinc innoteſcunt quòd neq; febris, neque feruor in locis affectis adſit: grauitas autem & ſola diſtentio in cauis iecoris partibus ſenſu percipiatur. Quum igitur obſtructionem eſſe animaduerteris,cum fiducia medicamentis vtitor quæ incidunt & extenuant: quibus etiam in particulis ſcirro indureſcere incipientibus vti conſulo. Ac ſcirri vbi materia quæ particulis impacta eſt, prius emollita diſſolutáque fuerit, medicamentis tunc indigent quæ obſtructa
F liberare poſſunt.Qui enim ad ea quæ reſerare ſolent deſcenderūt priuſquam tumor fuerit emollitus,hi adiumētum quidem ex eis attuliſſe viſi ſunt, tenui ſolo, ſiquod eſt,diſcuſſo: poſtea autem obfuerunt. Nam humores nimium exſiccati aſſatique,lapidum inſtar concreuerunt,adeo vt non amplius diſcuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquóque,qualia ſanè ad inflammationem tantùm,qualia item ad obſtructionem conueniant, quæ rurſus indureſcentia diſſoluere & emollire queant.

G

De inflammationis iecoris curatione.

Laborantes inflāmatione iecoris,malis cotoneis, farina hordeacea, & fœnogræco decocto obducito. Etenim præterquam quòd robur inſinuant, etiam durities diſcutiunt,emolliúntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam ſtomachus affectus eſt, & latera diſtenta ſunt, palmulas citra medullam contuſas diligenter,

& cum pari ceratò roſaceo,in pila legitimè vnitas, paulo roſacei ſuperfuſo, applicato. Iam ceratum bene facit quod recipit hæc,ammoniaci, ceræ, ſingulorum drachmas octoginta:croci drachmas quatuor, olei Cyprini heminam.Ceratum deraſum reliquis admiſceto.

ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes.

Sampſuchi viridis drachmæ vigintiquatuor: thuris drachmæ quatuor, ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum drachmæ ſedecim:olei Cyprini heminæ ſex, mellis heminæ quatuor.Quæ liquari poſſunt,liquefacito,& aridis in pila probè læuigatis addito. ALIVD epithema ad inflammationes feruentes, non modò muſculorum, ſed etiam ipſius iecoris,multis admodum experimentis comprobatum. Abſinthii comæ, nardi Gallicæ, aſari, croci, ſingulæ vnciæ: iridis, myrti, ſtyracis, bdellii, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vnciæ duæ: medullæ vitulinæ vnciæ quatuor,cerati lentiſcini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optimè facit, ſiquis ipſum commodè parauerit:habet autem in hunc modum. APOLLOPHANIS malagma ad iecorarios. Ceræ, iridis Illyricæ,bdellii,ſingulorum drachmæ octuaginta:ammoniaci ſuffiminis totidem,reſinæ terebinthinæ drachmæ quadraginta,mannæ thuris totidem. Contundito, & irino pilam ſubungito. EPITHEMA ad inflammationem iecoris. Aloes vnciæ tres, maſtichæ vncia, ceræ vnciæ tres, olei nardini ſiue melini totidem. Sin autem voles, vt magis corrobores, miſceto aloen pari maſtichæ pondere.Ita & ſtomacho & iecori quod mediocrè ſuſtinet inflammationem, conueniens eſt medicamentum: quemadmodum etiam quod micas panis recipit: item anethine & ambroſia: necnon quod Diamelilotων dicitur,ſi his miſceatur:adhæc quod diachamæmelων vocatur.

AD INFLAMMATIONES ſcirroſas. Ad tumores ſine febribus, præcipuè diuturnos & ſcirroſos, etiam Anemone medicamentum valet, & Ariobarzaniū, & quod vocatur Helladicum, omniáque copta bene faciunt.Atque horum ſcripturas apud multos proditas inuenire licet. Vt autem lector promptè inueniat, nec differre cogatur,hic quoque exponenda vobis cenſui, maximè illa quorum experiētiam accepimus. HEPATICVM optimum,faciēs etiam lienoſis, & quibus ſtomachus eſt diſtentus:nobiliſſimum medicamentum & blandè emolliens, adeò vt nullum ei comparari queat. Ceræ drachmæ ſeptuagintaquinq;, ſampſuchi quinquaginta, fœnigræci torrefacti totidem, piperis albi vncia,nitri octo,terebinthinæ drachmæ ſeptuagintaquinque,Cyprini libra, vini hemina.Sicca contundito,incernitóque, & ad triduum vſque in vino macerata, ſimul vnito: deinde ea quæ liquari poſſunt, liquefacta, iis quæ in pila ſunt ſuperfundito, emollitáque diligenter,reponito.Quum vſus poſtulat, medicamenti partem vnam miſceto, atque ita imponito. EPITHEMA odoratum, quod euodes dicitur,ad iecoris & ſtomachi inflammationes egregium.

Croci ſeſcuncia,bdellii drachmæ nouē:aloes, myrrhæ, ſingulorum vnciæ duæ,folii vncia: propoleos vnciæ tres: thuris vnciæ duæ: ſtyracis vnciæ tres: maſtichæ vnciæ duæ ſemis,nardi vncia, cardamoni vnciæ duæ,fæcis hedychroi ſeſcuncia,ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex: ceræ libra, colophoniæ libræ duæ: opobalſami vnciæ ſex: palmularum totidem.Haud noui an in duris & frigidioribus affectibus medicamentū hoc ſit præſtantius. COPTON ad duritiē & ſtomachi iecoriſque reſolutionem inſigne. Propoleos vnciæ 6,ſtyracis vnciæ 2,maſtichæ vncia: terebinthinæ ſemuncia:fæcis nardinæ quod ſatis eſt. DE antidotis hepaticis. Tantū de medicamētis.reliquū eſt vt eorum quæ experti ſumus antidotorum & puluerum mentionem faciamus. HEPATICVM Athanaſia dictum, ad nephriticos & arquatos valēs: item ſudores mouēs. Croci drach.duæ,cinnamomi,nardi,caſiæ, myrrhæ,iunci odorati floris,ſingulæ drachmæ: melle Attico excipiuntur. fabæ Græcanicæ inſtar febricitantibus ex hydromelo datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, ſed potius frigidis ſimul & humidis. PASTILLVS hepaticus, qui etiam ſimul arquaticis auxiliatur. Aniſi,apii ſeminis,aſari,amygdalarum amararum purgatarum, abſinthii, ſingulorum drachmæ quatuor.Parantur ex aqua,formantúrque paſtilli,& datur drachma ex aqua. Adhæc chamæmelum cum vino & melle datum,ſubitò iecoris inflammationem ſanat. Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obſtructiones & ſcirroſos affectus,vſu comprobatum. Piperis ſeſcuncia, ſpicæ nardi ſcrupuli tres,aloes ſcrupuli ſex, fœnigræci ſcrupuli ſex,eupatorii ſeſcūcia,maſtichæ ſcrupuli tres,ammoniaci,coſti,ſingulorum ſcrupuli ſex:aſari ſcrupuli ſex,mellis ſeſquilibra.Datur cochleare vnum ex condito.Hoc valet iis quos calida intemperies infeſtat, imò in quibus etiam viſcoſi humores obſtructionem pepererint. AD IECORIS obſtructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi. Coſti,eupatorii,ſingulorum partes duæ, piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Aſcalonite dimidium.Qui autem aſſumit, in dextrum latus ad horam dimidiam decumbat.Veſperi ſimiliter capiet: abſtineat autem qui medicamento vtitur,aceto,glandibus,leguminibus,oleribus,rapa,& aliis quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris & lienis obſtructionem, adeo vt etiam inſignes duritias emollierit.

Ammoniaci ſuffiminis ſcrupuli quatuor,thuris ſcrupulus.datur ex condito per triduum,benéque facit. Nam cauſas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi ſunt,ne morbo corripiantur prohibet.Hoc ego ſubinde ſum expertus. ALIVD ad iecoris obſtructionem. Capparis radicis partes duæ, coſti pars vna.datur iis qui febri carent,ex vino: febricitantibus autem,ex tepida. ALIVD comprobatum, quod *à lepore*, διὰ λαγωοῦ dicitur. Coſti,fœnigræci, piperis, leporini ſtercoris:omnium paria pondera contundes, incernéſque,& probè læuigabis. Datur cochlearium, ſi febris abſit,ex vino: febricitantibus autem,ex tepida.Iubeto ægris vt in dextrum decumbant latus. ALIVD Diabacanu. Coſti,bacani,ſingulæ vnciæ: folii ſcrupuli octo,piperis albi ſcrupuli ſex, ſpicæ nardi totidem: mellis quod ſatis eſt.Datur cochleare cum miſtura conditi in balneo.atque hoc eſt comprobatum,præſertim ad obſtructiones à viſcoſis & craſſis humoribus conflatas. Vt autem medicamentum quodcunque velis,ad ſubiectum affectum accommodatum componere queas,ægri vires, temperamentum ætatum, & ſingula alia, quæ etiam ſapiens ille ſenex obſeruare docuit, reſpiciens, ſimplicia expoſui medicamenta, vt & eorū facultas tibi citò ſuppetat,& alia ex eis facilè quomodocunque velis conficias.

Simplicia ad iecur medicamenta.

Viticis ſemē iecori ſcirroſo & obſtructioni obnoxio opitulatur: centaurii minoris ſuccus potus, & extrinſecus impoſitus: plantaginis ſiccæ radices & folia, multóque magis ſemen: aſparagus myacanthinus, præſertim radices & ſemen:glycyzidiæ radix ſimiliter,lauri radicis cortex ex vino odorato potus: item nucleus pineus, cicera, erythrodani radix, & eupatorium: præterea robur particulæ ipſi inſinuat: adhæc lupinorum amarorum decoctum,cum ruta & pipere potū,& extrinſecus impoſitum: inſuper iris,piſtacei ſemen,marrubium,amygdala,& dracunculi radix,viſcera purgant,craſſos & viſcoſos humores extenuant.Iam carpeſium, polium & chamædrys obſtructa aperiunt,& craſſitiem humorum extenuant: ampeloprafon ſimiliter, agaricum,& anthemiſium (quod etiam dicitur chamæmelum) præcordiis vtiliſſimum,ſiquid aliud, exiſtit.

DE IMBECILLITATE IECORIS, & dyſenteria,

Cap. III.

QVum dixerimus quomodo inflammatio & obſtructio vel ſcirrus curari debeant, exponamus etiam qua ratione ei medendum ſit, atque internoſcendum quando nihil horum experitur, ſola autē intēperie infirmatur. NOTAE. Quòd ſi igitur attractrix facultas eſt imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem, quem chylum vocant, probè quidem redacta, eo quòd

venter nullo affectu laboret: liquidiora autem inueniuntur, quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carniū recentium loturæ similes videbis: atque hic affectus hepatica dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quippiam conspexerint, nihil soliciti, nec internoscere valentes vnde imbecillitas oriatur, statim quæ ad iecur sunt inscripta medicamēta adhibent, præsertim quæ robur adiicere & confirmare possunt: extrinsecus quidem cataplasmata quæ ex aloe, balaustio, malicorio, myrrha, & œnanthe constant: intus autem rheum barbaricum, & Xylomacer dictum, necnon theriaca, atque alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus spissamentis & pastillis curare non dubitant, maximè offendentes. nam ex huiusmodi corrumpũt magis viscus, magisque infirmum & intemperatum reddunt. Verùm non ita conuenit: sed prius inquirendum ac inuestigandum est quæ intemperies causæ sit effectrix. Atque hac diligenter animaduersa, ita victus instituí aduersus affectum debet qui ab internotione suggeritur. Quippe iecur non ex calida solùm intemperie, sed etiam ex frigida & humida qualitate, item ex vtraque simul, infirmum redditur. Subinde verò ob prauam quoque materiem ingrauescens, & propter obstructionem læditur. Interdum etiam inflammatio vnà cum frigida intemperie miscetur, mixtusque affectus & varius efficitur. Dicamus igitur eũ modum quo optimus medicus singula internoscere debeat.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoscere multis indiciis licet, præsertim quòd æger valde sitit, bilémque vomit, sæpe verò etiam æruginosa: & quòd deiectiones eiusmodi apparent: linguam habet scabram, corpus siccum & gracilius videtur, tanquam iecore colliquescente, & in cruentas sanies contabescente: tēporis autem spatio, etiam ex ipsa substantia tandem particulæ longè fœtidissimæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cæterùm ex temperamento ægri, ætate, anni tempore, & prægresso victu, reliquum licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc internoscere. Nam temperamento calidi sunt, & tenues habitu, pilósque densos habent, curis dediti, & animo iracundi.

De frigida intemperie.

Qui verò ex frigida iecinoris intemperie laborant, neque sitiunt vehementer, neque bilem vomunt, neque amaritudinem in ore, sed potius acorem sentiunt: item deiectiones alui, neque biliosum, neque fœdi admodũ odoris, neque colliquationis aliquid, sed veluti sanguinem crassiorem & nigro similem continent. His etiam vultus non collabitur, & reliquum corpus temperamentúmq; ad frigidius magis inclinare videtur. Adhæc præcedens victus talis, si perspicias, deprehenditur: item vita ociosior, balnea copiosiora, & intempestiua, eáque post cibum. Ex his atque aliis consimilibus indiciis frigidam intemperiem iecoris notare ac internoscere poteris.

De sicca intemperie.

Sicca autē iecoris intemperies corpus siccius testatur & tenuius, sitim magis conciliat, & deiectiones alui paucæ & crassiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intēperies neque sitim efficit neque siccitatem, sed magis etiā linguæ humiditatē. Nam nulla sitis vrget, & vultus totúmque corpus diu non collabitur: postea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porro licet quòd materiales qualitates, si cum effectricibus misceantur, hæc indicia demonstrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur.

Calida igitur iecinoris intemperies refrigerantibus auxiliis curari debet: illa verò in totum remedia deligenda sunt quæ præterquam quòd refrigerant & abstergunt,

A etiam aperire iecoris meatus, & corroborare præterea ipsum possunt, efficiúntque vt alimentum celeriter per totum corpus distribuatur. Itaque cremor ptissanæ his est idoneus, ac panis cui adiecta sit inter coquendum radix apii, intybus, cichorium, sonchus, & his adhuc magis proximum. Quoniam verò in prædictis oleribus vis amarā & aperiundi obstructos iecinoris meatus existit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiam calidas iecoris intemperies admodum iuuat, & frigidas non offendit. non enim intēsam habet frigiditatem, sed mitem, & quæ me-
B dium iam attingat, vt quis citra noxam ea & cum fiducia vti possit. Omnia nanque recipit quorum maximè vsus est in iis qui imbecillum adeò iecur habent vt neque contineat alimentum, neque exactè inalteret, vel etiam in corpus distribuat. Ego sanè noui multos qui hepaticas dysenterias euaserint, hoc adeò vsos olere. Neque enim semel tantùm, sed etiam sæpe ipsum comedere eodem die conuenit, & mane & vesperi, tum ex decocto, tum ex condimento. Coriandrum autem ipsi inter coquendum miscere oportet. Quòd si quædam obstructio-
C nis suspicio in gibba aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium simul incoquere præstat. Nam præterquàm quòd suaue est & gratum, concoquitur etiam, & in iecur magis distribuitur. At oua in omnibus huiusmodi affectibus, præsertim dura, vitari debent: & halyca, nisi propter vires collapsas aut fastidium refectione vtēdum sit; atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Cōmodius igitur est, nisi necessitas quædā vrgeat, nunquam halycam tali morbo laborantibus dari, neque chydron, aut typhen: verùm omnibus cibis ptissana & panis prædi-
D ctáque olera præferenda sunt. Inopia verò olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim est per se, & cum malua suauior euadit, commodiórque si acetum inter coquendũ recipiat. Exiis quæ volatu nituntur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex iure comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa verò iura, præsertim pingui, & quæ habent aut cuminum aut oryzam, aut aliud quoddam condimētum, vitare semper oportet. Nam eius modi confectiones impediunt & concoctionem & dis-
E tributionem, quũ humor adhuc biliosus superat. Iam ex perdice alimentum his conuenit, phasiani non pingues, & anserum ventres: ex syluestribus nonnulla, vt attagenes: rarò turdi, aut turtures, aut ex paruis passerculis aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quæque siccam & melancholicam carnem obtinent, rarò, aut nequaquam offerri debent. At calidas intemperies nihil ex his comestum iuuat. Ex piscibus, præcipuè marinis, saxatiles offerendi sunt, in puro mari degentes, vtpote turdus piscis, scarus, psitta, mulus, chry-
F sophrys. Qui verò calorem habent leniorem, validásque vires, iis lupus, orphus, ceris, & isicium ex ea paratum exhiberi debet, quod nihil habet gari aut vrticæ, aũt alia quædam. Nam isicium ita confectum, præterquam quòd nihil iuuat, adhuc etiam magis eos qui copiosissimè vescuntur lædit. Ex quadrupedibus pulmones dandi sunt, & crassa ouium intēstina, quæ Græci institores ea vendentes, chordas appellant. verùm illi etiam lienem & cor eis admiscent, vt quæ agrè corrumpantur, & calidæ intemperiei queant resistere. Vbi non admodum magna
G est intemperies & biliosa, humórque citra aliquam obstructionem magnam aut inflammationem vitiosus, ibi cibos offerre conuenit qui ægrè conficiantur, & validos. Cæterùm dare his quoque oportet, si tempus permiserit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnē, admodum dulcia mala, & cotonea bene matura, eáque assa probè, aut cocta cum gallina. Ne autem mala, dum assantur, adurantur, sed diutius ad assationem sufficiant, duréntque, fermentum extrinsecus vndique ipsis obducetur, atque sic ipsa furno demittentur. Malorum Punicorum grana,
H & ante cibum modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodum imbecille & stomachum collapsum firmare possunt, etiamsi æger maxima siti conficiatur. Tunc enim vuam quoque dura carne præditam, & citrium molle ipsis porrigere oportet: item

cerasia, pira vel mespila conferunt, aut semel aut bis exhibita. Nam continuus omnium astringentium vsus, & siccare, & ventrem inferiorem obstruere, cohibereque potest ne stercus facilè efferatur. Quare astringentia cibi ratione, crebrò offerre, & extrinsecus obducere cautio est. Ex bellariis plurimùm exhibeto vuas, præsertim quæ vocantur Larissenæ. Nihil enim hepaticis dysenteriis adeò opitulatur vt vua passa, quæ omnia bona continet, vt nõ putrescat, vt corroboret, vt præter boni medicamenti facultatem etiam nutrire possit, & quodcunque prauum vitiosúmque inuenerit, in benignum conuertat. Reliqua verò omnia, nuces, pistacia, & nucleos pineos vitare oportet, vt inimica. Castaneæ verò tutò sumentur: nam boni succi sunt, & non citò à calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica dysenteria quæ ex calida intemperie nascitur, dictum esto. In vniuersum autem illi cibi magis sunt deligendi qui probè distribuuntur, & robur temperiémque inducunt, & vim abstergendis visceribus aperiendisque efficacem habent: qualem si non obtineant, aliàs autem temperati sint, adiicere eis hunc oportet, vt probè iecoris meatus pertranseant. Dicamus igitur cremorem ptissanæ ad hoc idoneũ esse: subinde verò & grana ipsius, & olera, maximè intybus, & his adhuc magis troxima ad idem congruunt. Quare etiam per se, & cum gallina aut perdice, aut ventriculo anseris, dari possunt: aut cum carne, quadam gratia simul incoqui. Cæterùm olera iam cõmemorata, elixa aut cruda offeruntur, prout æger bene afficitur, & vsus morbi postulat.

DE HEPATICA DYSENTERIA EX frigida intemperie, Cap. IIII.

QVòd vniuersalis curatio per calefacientia adhibeatur, omnibus est manifestum: verùm quæ potius ex particularibus deligi debeant, hæc quoque medicum scire conuenit: ac faciemus sanè hoc, à victu exorsi. Quum igitur frigida intemperies affligit, & panem calidum exhibere comedendum per se & ex vino Tyrio, aut Berytio, aut Sareptino, aut Cnidio expedit, frequenter etiam ex Arysino, quum & æger febricitat, & frigida intemperies magna apparet, quæ iecur & stomachum obsederit. Ego sanè noui me alicui, cuius viscera & stomachum refrigerata coniecturis deprehenderam, conditum cum pane aut typhe dedisse, & plurimum adiuuisse. Oportet autem remedia magis minúsve calefacientia pro frigiditatis obtinentis magnitudine accommodare. Ex oleribus brassicam ter coctam esse potius conuenit, interim ex vino, aliàs conditam, vel per se, vel cum intybo, aut troximo, interim cum gallina, aut perdice, aut attagene, aut turdis: item ventriculos anserum, isicium, & carnem assam, sed rarò, quum ægri alios cibos fastidiunt. Non enim offerendi sunt frigida intemperie laborantibus cibi qui ægrè conficiuntur. Secunda ratione etiam milium affatim coctum, & puls similiter idonea est. Testacea verò his exhibenda non sunt: nam calidis temperaturis talia conueniunt. Ex piscibus vtiliter datur turdus, cossyphus, ceris, chrysophrys, & omnium maximè mulus. Hi nanque etiam assi adhibiti omnibus conducunt, & magis super prunas assi. Castaneæ mediocriter assæ, si non admodum crebrò edantur, iuuant. ita nanque comestæ nihil frigidum obtinent, & præterea fluxiones obtundunt, vt quæ mediocrem crassitiem rosionis expertem possideant. Dato autem & vuas passas: quoniam omni (vt summatim dicam) quacunque tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi existũt, vt qui iecur confirment, & si malignum quid in eo contineatur, in benignum commutẽt. Pistacia autem & amygdalæ in hepaticis dysenteriis caueri debent, eo quòd facilè corrumpantur, & oleosa sint, prompteque in bilem mutentur, & recrementum asperius reddant, vt hinc venter magis crebriúsque irritetur. Hæc etiam de hepatica dysenteria quæ ex frigida intemperie prouenit, dicta sunto. At materiales qualitates, vt siccitas & humiditas, eisdem cibis curari possunt, si illos studeamus exhibere qui neque manifestò calefacere, neque refrigerare solent, sed medii quodammodo quum sint, etiam secũdum efficientes qualitates humectare aut siccare solent. Dicamus autem quæ inter medicamẽta aut antidota hoc præstare queãt.

Quæ hepaticæ dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.

Citrii succi cyathũ cum mulsa dato, aut serios succum similiter, aut cichorii. Sin autem intemperies non admodum calida est, etiam succos olerum cum vino tenuiori dato. nam & abstersoriam vim obtinent, & generosè aperiunt. Quare si humidus succus non adfuerit, siccum inspergito: catapotia autem ex eis contra huiusmodi affectus fingere oportet, quæ hæc recipiunt: Cichorii radicis drachmas quatuor, chamæpiteos radicis drachmas quatuor. Tundito, excipitóque melle cocto, & nucis Ponticæ instar dato, & aquæ calidæ cyathos tres superbibendos præbeto. Iis autem qui valde calida visceris intemperie laborant, rosaceum, aut melinum, aut hydrorosatum, aut serios succi cyathos duos quotidie potui dato. DE FOTV ad calidam iecoris intemperiem. Fotus ad calidam iecoris intemperiẽ optimus adhibetur ex oleo chamæmelino & nardino. Nam ante cataplasmata omnino melius proficit. Cataplasma autem in hunc modum conficies. Croci macerati in vino Ascalonio & triti drachmæ quatuor, plãtaginis siccæ, tritæ incretæq́; drachmæ duæ, lenticulæ farinæ vnciæ quatuor, aut polentæ. Coquantur igne lento in aqua & oleo rosaceo. Tepidissimum sic iecori & stomacho superimponitur. ANTIDOTVM Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile. Croci, cinnamomi, singulorum drach. 4: myrrhæ drach. 2. bdellii drach. 4. bituminis drach. tres: iunci odorati floris drachmæ tres, calami drachmæ duæ, casiæ drachma, nardi drachma, terebinthinæ drachmæ sedecim, mellis heminæ dimidium, vuæ passæ carnis drachmæ centum sexaginta. Vino vuam passam, bdellium & myrrham macerato: resinam liquefactam melli misceto: deinde omnia cõmixta læuigatáque reponito. Excellẽtissimum hoc est medicamentum, & plurimum id in hepaticis dysenteriis expertus sum. Etenim siccat, corroborat, discutit, & prauas sanies putridásque emẽdat corrigitque. constat enim aromatis, & vua passa, quæ & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem. DE FOTV & cataplasmate.

His fotum ex oleo anethino aut sampsuchino adhibeto: post fotum, cataplasma ex ruta contusa, melanthio, cymino, & aristolochia longa. Ad hæc puluis horum coquatur cum melle, & vino modico Arysino, oleóque Cyprino. Sit autem mel diutius cum aromatis coctum, vino simul adiecto, vt pastillus fiat: atque sic oleum postea misceto. Quòd si nimia sit iecoris imbecillitas, fotus primùm ex absinthio, epithymo & oleo supradicto, adhiberi debent. Similiter & cataplasma, cui addendus est rosarum siccarum puluis, & pro aloe palmulæ & coronea inducenda. EPITHEMA tonoticum hepatis, (id est quod iecur corroborat) & inflammationes concoquẽs.

Ammoniaci suffiminis, meliloti, singulorũ vnciæ tres: œnanthæ, casiæ, myrrhæ, croci, aloes, absinthii succi, nardi, folii, singulæ vnciæ: mastichæ Chiæ, styracis, amomi, singulorum vnciæ duæ: ceræ libræ duæ, nardini quod satis est. POTIO ad eos quos imbecillitas cum obstructione infestat. Brassicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter læuigatum, mixtúmque, potui dato, & miraberis.

DE COELIACIS, PHILOMENIS, Cap. V.

COEliacus affectus generatur dum venter præ imbecillitate cibum concoquere & corpori distribuere nequit. Quare liquidæ, & non bene concoctæ, varii coloris, necnon cruentæ fæces, velut ex vase distillantes, per aluum excernuntur. Nihil igitur mirum est quòd sanguis non probè concoctus in ventrem recidat, retentrice facultate amissa, aut vitiata: vnde longo tempore frequens ventris resolutio cum assidua deiectione perdurat, corpus extenuatur, vigiliis consumptum: cruditas rosióque, & tormina ventris & cibi fastidium comitantur.

CVRATIO. Cœliaci ita curantur vt qui ventris profluuium (quod Græci diarrhœam appellant) experti sunt. Cibi eis cõueniunt qui non nimis aluum reprimũt, sed qui astringentes facilè concoqui, & in totum corpus distribui possint: qualis est panis bene elaboratus, in textu probè coctus, vinóque astringenti intinctus: necnon lenticulæ & oryzæ sorbitiones. Pisces autem dura carne præditi exhibeantur. Ex auibus, quæ non sunt pingues, præter palustres. Quin & panem cum malis cotoneis & myrtis coctum damus: item vitella ouorum assa; & aceto intincta: adhæc lac scissile exhibemus. Prosunt etiã carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initiò adhibita facilè tollitur, postea verò difficilius: vbi autem inueterauerit, tardè remouetur. Primis duobus tribúsve diebus à cibo abstinere oportet: præcordiis fomenta quæ modicè astringant, corroborentque, ex vino, & oleo rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiscino imponere: deinde cataplasmata ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & absinthio. Bene facit etiam plantago trita, lentiscus & polygonium, cum tritici farina aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, (quod rarius solet accidere) oxymeli præparetur: atque sic vtaris cataplasmate quod ex palmulis & lini semine confectum est, hoc pacto: Palmulæ ex vino maceratæ terentur: lini semen aut farinam cum melle & oleo modico coques, & quũ in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies: vbi iam probè commixta fuerint, in balneo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium desiccat. Emplastra his proficiunt διὰ ἰτεῶν, panacea, icesion, & maximè omnium δι᾽ οἰνάνθης: adhæc clidion, cuius confectionem in capite de profluuio ventris explicauimus. Atque de externis remediis hæc à nobis dicta sint. Cæterùm de potionibus nunc agendum est. POTIONES cœliacis accommodæ. Quinquefolii radicis decoctum potui dari debet: item rubi radicis similiter, necnon salicis arboris. Vuæ autem Amineæ siccæ acini potioni inspergãtur. Nonnulli etiam hypocystidis succum, acaciam rufam, lycium Indicum, & mala Punica vtriusque generis adiecerunt: alii balaustium quoque tritum potui inspergunt: alii gallæ aut malicorii puluerem. His autem ad dysentericos vti solemus. Sistunt quidem ea ventrem, sed penè omnia stomacho aduersantur, cibique fastidium mouent, & concoctionem impediunt: qua de causa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hanc exhibemus. Siliqua Græca, semen plantaginis, & vuæ domesticæ siccæ acini, in aqua decoquuntur, ac ius ipsorum potui conuenit. Quin & pastillos ad hunc morbum propriè dicatos dare licet. PASTILLVS ad cœliacos optimus. Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummíque ei adiicitur: & ex succo plantaginis pastilli formantur, qui ex quinquefolii aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plantaginis, lapathi syluestris seminis, singulorum sesquidrachma: hypocystidis succi, acaciæ, singulæ drachmæ: gummi oboli duo. Teruntur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur. PASTILLVS ad cœliacos, statim aluum astringens. Myricæ fructus drachmæ quatuor, acaciæ rufæ, opii, singulæ drachmæ: rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, singulorum drachmæ quatuor: mellis drachma. Fingito pastillos, & cum oui assi vitello vtere. Quũ autem potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum & cotoneorum decocto propinato. Iam ipsum decoctum bibere licebit. DE INVETERATO cœliaco affectu. Quũ cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quæ ex alto noxium humorem euocare solent, aut solæ frictiones sine vnctione tunc adhiberi debent, quibus commodius auxilia administrantur, vt coxis brachiisque, citra oleum per aspera lintea: deinde nitrum particulis superinspergi debet, admixto lapidis Asii, aut pyritis, aut testæ veteris assæ puluere, æquali nitri pondere. Postea vnguentum ropacinum, & aliquando ipse dropax particulis ac- A commodabitur: primùm quidem coxis, deinde brachiis, postea spinæ dorsi, postremò pectori & præcordiis. Similiter etiam sinapismus in eum modum imponi debet, ac celerius ad sanitatem peruenietur.

DE TENESMO, Cap. VI.

Tenesmus, recti intestini affectus est, quem comitatur conatus & implacabilis desidendi cupiditas, cum flatibus. Descendunt autem per aluum mucosa, cum grauis B distentionis sensu: necnon aquosa, & interdum post recrementa sanguis distillat. CVRATIO. Tenesmus curatur fomentis, & fœnigræci altheǽque radicum decocti iure in aluum dato. Quinetiam anus huius vaporem ex vase supposito pannis circundata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cum modica cera solutis, & anum interius inungimus: item ex pice brutia suffitum ei accommodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt mucosa expurgentur, aut lenticulæ decoctum C cum melle. Post hæc, astringentia iniicies, vt rosæ, myrtorum & corticis pini decoctum. Item erycæ semen ex rosarum decocti cyathis duobus, cum butyro, oleo rosaceo aut myrteo, per aluum iniicies. Adhæc penicillum tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitum: aut puluerem plumbi ex oleo rosaceo tritum, cum modico ceræ, & lentiscino oleo calido, ano indes. Cæterùm sacculos calentes pectini, lumbis, vel ano subiicies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles & leuiter astringentes adhibebis.

DE ALVI PROFLVVIO QVOD D ῥευματισμὸς Græcis dicitur, ex libris Philomenis, Caput VII.

Aluus tum in febribus, tum citra febres profluuio laborat. In febri autem difficilior eius est curatio, animaduersionémque & coniecturam diligentem requirit. Nam inter initia, naturæ aliena & noxia salubriter euacuare conatur, ipsa nimirum natura ad superfluos incommodósque humores reiiciendos vndiquaque cogente. E Idque aliàs in statu febris, aliàs in declinatione: nunc quidem cum magna profusione humorum, subitáque & critica, qua febres soluuntur: sæpe verò paulatim & multis perseuerat diebus, & penè in ipsa declinatione consistit. Ac tunc profluuium aut sisti non debet, quia natura omnes suas vires intendit: aut motus eius adiuuari. nam si quis ventrem constringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim ventrem initio affectus ad quartum quintúmve diem profluxisse, & postea fluorem aut per se aut medici auxilio substitisse. vnde ægri in ma- F gnum periculum inciderunt, ita vt phrenitici aut lethargici efficerentur, doloréque capitis aut perniciosæ in eis parotides excitarentur. Quare initio ea quæ corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minimè reprimere cõuenit, ne materia sursum educta humorum, supradictos affectus generet, sed ad statum vsque contemperari cibis debent. Vbi verò diutius iam profluuium perseuerarit, non modò superflua euacuans, sed etiam habitum colliquans, viresque consumens, tunc sanè ei resistere medicamentis expedit. Attendendum autem num aluus nimiũ, G an modicè, aut certè non profluat. Magna quidem resolutio coerceri, parua leuius contineri debet. Astricta autem aluus relaxanda est aut iis quæ per os assumuntur, aut quæ per anum immittuntur, aut quæ extrinsecus imponuntur, donec criticus dies superuenerit. Nam biliosus humor solis cibis mollientibus, magis vt descendat quàm in corpore retineatur, est solicitandus. Si enim biliosus aut in ventre aut in intestino collectus retineatur, exitúque prohibeatur, loca ambientia offendit, stomachum subuertit, caput replet, viscera inflammat, fe- H bres magis accendit, sitim auget, omniáque prædicta symptomata in capite excitat: summatim totum morbum grauiorem efficit. DE LACTE. Lac igitur in tali affectu, si febris non vrget, caprinum aut bubulum tepidum, siue recens mulctum, siue coctum ad

ignem,ita vt semper agitetur,donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur: aut quod per silices fluuiales ignitos, aut candentes ferri laminas in ipso extinctas, coctum fuerit, iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt:alii mel coctum ei iniiciunt, atque sic propinant: spuma verò dum lac coquitur, penna aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præsentius remedium ad biliosas ventris fluxiones inuenire licet. Quibus autem venter sæpe profluere solet, his lac merum plus nocere quàm auxiliari solet.Quare quarta pars aquæ lacti miscenda est,coquique vnà ad dimidias debent,atque hoc modo exhiberi. Hæc quidem ad biliosas fluxiones conueniunt.Ad alias verò vbi prodeũt, fotus ex oleo & vino adhibeatur: fit autem oleum omphacinum,aut rosaceũ,aut melinũ.Efficacius his est myrteum,tertia aut quarta vini parte admixta. fotus autem magis astringentes sunt ex myrteo, in quo decoctæ sint gallæ,malicorium,quinquefolii radices teneræ, cupressi pilulæ.Lanáque sicca præcordiis imposita,ventrem calefacit & desiccat: necnon lana oleo puro imbuta, aut cumini puluere insperso,aut apii semine, aut vtriusque æquis partibus mixtis iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eò diuertit.Hæc sanè profluuio ab intestinis deriuando conueniunt.Præterea fomenta illis, siue dolores experiantur, siue eo careant, adhibebis. nam fluxiones desiccant,maximè sacculi ex milio aut panico facti: mirificè autem faciunt etiam ex sale compositi & ordeo torrefacto.Quòd si profluuium sit immoderatius, sacculi ex sale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorsum: si verò non immodicum neque frequens vrgeat, contrà sacculos ex ordeo ventri, ex sale factos dorso applicabis. Cæterùm etiam anus his sacculis foueri debet, aut luto pauimenti calefacto æger insideat, aut cimoliæ terræ calenti,vinóque restinctæ,aut sordibus balneorum vino dilutis,molli lana circundata. nam calor ipse introrsum administratus opitulatur.Item spongia aqua calente madefacta & expressa subiiciatur,vt quæ vapore suo anum adiuuet:vt etiam lanæ oleo imbutæ,anóque subiectæ,auxiliantur.Post primos dies exactos,si quidem dolores in intestinis consistentes vrgeant,necesse est inflammationem ibidem aut tumorem existere. Tunc igitur cataplasma ex tritici & lini seminis,aut milii,aut panici farina adhibendum,mellis,vini & aceti modico adiecto.Astringens autem fiet,melle cũ modico vini & aceti admixto: postea vbi coctum fuerit, paulum mannæ, thuris, aut malicorii,aut gallam insperges. Quum verò nullus dolor affligit,magis astringentia adhiberi debent epithemata: cuiusmodi palmulis constant, cum acacia, aut alumine,aut hypocystide:aut quæ balaustia recipiant,aut coctum malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex suprà dictis,vel mannam thuris,vel gallam adiectam habeat. Alii quoque emplastra astringentia conficiunt.optima verò sunt epithemata, clidium Mnasæi, & δι' οἰνάνθης.Clidium sanè hoc modo conficitur: Gallæ omphacinæ,hypocystidis,aluminis rotundi,acaciæ,rhus culinarii, malicorii sicci,apii seminis,singulorum vncia:visci quercini,ammoniaci thymiamatis, singulorũ drachmæ quatuor:picis siccæ,ceræ, singulorum vnciæ duæ: olei myrtei aut lentiscini vnciæ duæ .Gallam & malicorium contusa cribratáque in vini cyathis nouem decoquito,vsque ad tertias assiduè agitans: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua similiter in puluerem redacta inspergito. Ammoniacum verò aceto dilutum, viscum cum modico oleo emollitum, pici ac ceræ ex reliquo oleo liquatis,ab ignéque sublatis,adiicito, ac in vnum cogito: necnon iis quæ contriueris affundito,tunditóque fortiter:ac vtitor. EPITHEMA ex œnanthe, mediam inter cataplasma & emplastrum naturam obtinẽs, ad intestinorũ fluxiones, stomachi fastidia, & resolutiones ardoréisque efficaciter opitulatur. Œnanthæ siccæ,gallæ,acaciæ,rosarum siccarum,omphacii, singulorum vncia: aluminis rotundi,aloes,singulorum vnciæ duæ:rhus Syriaci vnciæ quatuor,olei myrtei,ceræ,picis,singulæ libræ: vini Falerni,aut Aminæi,quod satis est.Sicca ex vino terito, deinde quæ liquari possunt adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta & simplicia & composita hæc sunto. Cæ-

A terùm extremas corporis partes,nempe brachia & crura, fasciis lineis aut laneis deligari debent, fouerique, si frigidæ sunt,calidis vnguentis & oleis, vt Sicyonio, & oleo veteri,cui adiectum sit pyrethrum,piper, nitrum, & baccæ lauri,item ceræ solutæ modicum,vt sit acopum:quinetiam ex oleo communi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta quæ Græci *à lassitudine* acopa appellant, ex euphorbio & ligustico parata. Calefaciunt enim,& rosionem in articulis, quũ illinũtur,
B excitant. DE CIBIS. Ciborum alii aluũ astringunt, alii humores crassos reddunt,alii contemperant, alii siccant,consumúntque materiam: quorum facultates discernere conuenit.Ex frumentis oryza aluum magis retinet, si ex aqua adiectis palmulis decoquatur: si febris abest, ex vino aquoso & austero.Similiter & pultes ex ea factæ &ex halyca,quibus aliqui gallinæ aut malicorii puluerem inter coquendum admiscent: nos autẽ rhun culinarium, aut mala cotonea adiicimus,simúlque cum pulte subigimus. Iam fit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito
C incretóque, & sic cocta ad ventrem retinendum efficax est: necnon polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta,cum modico salis, aceti & olei condita, assumptáque. fit autem melior suauiórque si mala cotonea aut oryzam admisceas. DE OLERIBVS. Ex oleribus expediunt intybus aut plantago,aut blitũ nigrum.Hæc enim & per se,& cũ lẽticula cocta aut cum oryza,bene iuuant.Quin & brassica bis cocta, ita vt secunda vice aceti momentum adiiciatur,multum in fluidis affectibus proficit. INTINCTVS. Intinctus hoc
D modo conficitur:Cuminum cum salis momento, aceto & oleo, præparato.Id quod edendum est, his intingi debet. DE PISCIBVS. De piscibus mentionem facere opus non est,quum omnes fere aluum citent,paucis quibusdam exceptis:quales sunt mænides, mulus, scarus, & erythinus,supra carbones assati: necnon scorpio piscis assus,& cum cumini intinctu assumptus. Præterea ostrea cum testis suis assata,exhibitáque,aluum comprimunt.

DE AVIBVS. Ex auibus maritimæ potius & syluestres solæ deligẽtur, vt merulæ,turdi,perdices,turtures
E & columbæ: ex domesticis autem gallinarum pulli assi, sed prius elixi, ventrem astringunt. Magis etiam astringentes sunt si myrtorum aut sorborum puluis carni superinspergatur: aut ex fructibus autumnalibus,(qui ὀπῶραι Græcis dicuntur) corna vel omphacium simul incoquatur: adhæc medicamẽtum quod *à fructibus pomaceis* δι' ὀπωρῶν Græci vocant, quemadmodum ea quæ ex cotoneis,aut sorbis, aut immaturis piris, item ex malo punico præparantur:præterea vuæ quæ fictilibus reconduntur,aut cum suis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune sus-
F penduntur. Cibi igitur ad ventris profluuium tales exhibeantur. DE POTV. Potui verò aqua pluuialis bene cocta exhibeatur:sed neque ante cibum,neque quum hunc æger assumit, sed aliquod spatium intercedet.Neque verò vniuersa, ac vna vice, sed paulatim ac modicè dari debet.Quòd si quinquefolii herbæ radices simul incoquantur, præstantissimum fiet auxilium: item si rubi radices vnà coquantur,magis aluum astringent.Nonnulli plantaginis semen contritum, & acinos siccos in puluerem redactos, incretósque, aut sorba detrita similiter
G admiscent.Multæ igitur aliæ quoque potiones & simplices & compositæ ad ventris profluuium idoneæ habentur:sed eas nunc prætermittimus. Nam de iis potionibus quæ dysentericis expediunt,posterius agetur,vbi de dysenteria tractabimus.Vinum in declinatione, hoc est inflammatione remittente, & febri, confidentius dandum est austerum,Surrentinum, Albanum,Tygrianum,Marsicum,& ex Italia Aminæum,vel alia astringentia, quæ diuersis locis nascuntur, experimentísque probata sunt.

DE BALNEO. Balneum ex nitro absque oleo conuenit. Iuuat enim nitri vsti puluis corpori in balneo
H superinspersus, vt modicum ruborem inducat, summáque vellicet,& fluxionem ex alto ad se attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis, profluuium alui in diuersum reuellas, retraháisque.

DE DYSENTERIA EX VENTRIS PROfluuio excitata, quæ rheumatica dicitur, Cap. VIII.

RHeumaticam dyſenteriam, humorum ex meſaraicis venis ad inteſtina curſum dicimus. Nam ciborum ingeſtorum chylus, *hoc eſt cremor*, dum in ſanguinem ibi mutatur, ad inteſtina refunditur, atque ita vnà cum bile mixtus excernitur, nec poteſt ob huius acrimoniam in ventre retineri, ſed ab inteſtinis foras propellitur. atque hæc eſt cauſa dyſenteriæ rheumaticæ, cuius hæ ſunt notæ. NOTAE dyſenteriæ rheumaticæ. Acres variique humores per aluum excernuntur, ſitis magna vrget, corpus colliqueſcit, & cibi faſtidiũ torquet. Aliquando etiam roſiones inteſtina & ventrem affligunt. quòd ſi hic affectus diutius perſeuerauerit, ad exulcerationem inteſtinorum perueniet, quæ propriè dyſenteria dicitur.

CVRATIO. Ventris & inteſtinorum profluuium aſtringentibus cataplaſmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis. ſit autem non minus quàm hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet: necnon panis ex aqua aut lacte maceratus dari. Poſt tertiũ diem pani adiicias vuas quæ in vaſis fictilibus aut vitreis reponuntur, vel pira vel mala cotonea cocta, vel ſorba vel meſpila. Quin & paſtillos lacti admiſcere licet: ſin autem ægri lac bibere recuſent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut [illegible], aut pane Alexãdrino exhibebis. Ptiſſanam quoque aut lenticulam, aut oua in poſca cocta, nec non vitella ouorum aſſa ſuper prunas cũ rhu & aceto porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panémque bis coctum, & auiculas, vt ſuprà dictum eſt, necnon vinum aſtringens ſimiliter exhibeto. Quòd ſi affectus inueteraſcat, malitioſúſque euadat, & vires conſumantur, curatio adhibenda eſt quæ corpus nutriat, & illas reficiat confirmétque. SIGNA dyſẽteriæ rheumaticæ, quæ pro loco affecto & excrementis variat, Philomenis. Dyſenteriam rheumaticam locorum & recrementorum expulſionis ratione variare, omnes propè antiqui medici conſentiunt. Si inteſtina vlcus aut inflammatio quædam obſideat, hæ notæ præcedũt. Inter initia morbi, cruenta, deinde ſanioſa excernuntur: multis primò ramenta, poſtea pinguia deſcendunt, & (ſi malignus fuerit affectus) fæculẽta, fœdi odoris: poſtremò vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excrementa, & nigra, cum quibuſdam putridarum carnium laminis per aluum redduntur. Quinetiam febris cum multa ſiti comitatur, necnon cibi faſtidium, vnde corpus emacreſcit: tormina quoque cum ſonitu inteſtina exercent, dolórque ingens & vigiliæ ægrum infeſtant.

CVRATIO. Dyſentericus affectus diuturnus eſt, & magna parte tenaſmus eum præcedit. quod ſi fiat, inteſtinorum exulceratio fiet acrior. Plurimum autem in recto inteſtino, aut colo, aut certè in tenuioribus inteſtinis, excitatur, modò cum febre, modò ſine febre: nunc cum dolore, nũc ſine dolore. Quũ febris affligit, curationem impedit, vlcera reddit putrida ſordidáque; necnon inflammationes & cancros excitat, quando diuerſis ipſa curatur modis, cibíſque tum qualitate tum quãtitate accommodis, maximè quandiu febris augeſcit. In declinatione autem, cibi neque nimis ſicci, neque plus æquo humidi ſunto. Sicci augent febrim, humidi profluuiũ mouent: ideo in vtroque animaduerſio eſt adhibenda. Nam quantum exhiberi debeat, ex viribus ægri maximè æſtimandum eſt. Dyſentericus enim propter inteſtinorum & ventris imbecillitatem haud multum poteſt concoquere, præſertim quũ febricitat. In inflammatione, quum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplaſmate calente vti, vt quod interdum & illam tollit, & fluxum reprimit: quemadmodum illis ſolet contingere quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initiò ægrum accedentes, præſertim ſi febris non adſit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abſtinentiam indicimus; &, ſi iuuenis ille fuerit, tempúſque & vires permittant, venæ ſectione in brachio adhibita ſuccurrimus, non minus ſanguinis quàm heminas duas detrahentes. His etiam cibos præbemus temperatos: nempe tribus die-

A bus tranſactis lac propinamus: quòd ſi verò ſectio venæ prætermiſſa fuerit, poſt duos dies exactos lac potui damus. Hæc autem facimus quum malum à leui occaſione ſumpſerit originem. DE LACTE. In primis igitur lactis calefacti, & inter coquendum ſæpius agitati, cyathos tres exhibemus, & poſt horas duas tantundem rurſus potui damus. Quibuſdam etiam tertiò offerimus, vt integra hemina abſumatur: & ſi eo die repletus æger videatur, cibo eum abſtinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitur, & humores corrupti, modicè purgantur,
B mitigantúrque. Poſtea mediam heminam in duas partes diuidimus, & ſimiliter vt ſuprà exhibemus, duabus horis interpoſitis: atque ſic iterum tertiò duas heminæ partes aut tres vna vice præbemus. Tribus horis poſt lactis potionem interpoſitis, pulticulam, aut panẽ ſiccum, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cum lacte exhibemus. Lac igitur quouis morbi tempore eligi debet caprillum: huius autem penuria vaccinum. Aſininum verò & equinum minus, vtpote magis ſeroſa. Manè igitur cyathi tres exhibentur, deinde viridis caſeus hoc modo cõ-
C fectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei ſuperfunditur. Id autem fit ter quatérve, melle admixto, præſertim cocto: quũ inſpiſſatur, eſui exhibetur. nam ventrem admodum conſtringit, & vlcera purgat ſanátque. Verùm iis dari debet qui febri carent, magnúmque ex eo ſenties adiumentum. Febricitantibus non tam facilè lac dandum eſt, vt quod in ventriculo aceſcat & corrumpatur, aut ex calore in caſeum coaleſcat: vnde maiores cruciatus, viſcerum tenſiones, capitis dolorem, & cibi faſtidium excitat. Quare vt citra no-
D xam febricitantibus exhiberi queat, præſertim pueris, magíſque iuuenibus quàm ætate iam prouectis, exactius à nobis dicendum eſt. Miſcemus igitur lacti, aquæ pluuialis aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres aut lento igne ad dimidias incoquimus, ſine intermiſſione agitantes. Ex hoc cyathos tres aut quatuor potui damus. Quemadmodum autem febricitãtibus citra caſeum dari expediat, aliàs indicabimus. Nam is febribus omnino eſt inutilis: illis porro qui febri carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctum por-
E rigemus: coquemus autem donec totum in eo ſerum cõſumatur. Nonnulli etiam vſque ad tertias coquendum putant: nos verò, donec ter quatérque ebulliat, atque tũc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos ſolidóſque ex fluuio collectos, in ignem ex lignis quernis ſiccis extructum coniicimus, ac candentes admodum in vas quod lac continet, paulatim demittimus, ita vt quum vnus tollitur, alius iniiciatur. atque lac ita coctum Græci σχιστὸν, *hoc eſt ſciſſile*, nominant. Hoc igitur modo confectum dyſentericis, ventris fluxum expertis, &
F cœliacis exhibetur. facies autem hoc quater aut quinquies. vbi ebullire deſierit, nõ ſolùm iis qui febri carent, ſed etiam febricitantibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demiſſi, non ſegnius, immò etiam efficacius quàm calculi præſtant. Hac igitur ratione lac dyſentericis propinari debet. nunc autem cibus à nobis ægro præſcribendus eſt. DE CIBO. Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit. halyca verò plus omni alimento nutrit, magíſque concoquitur: oryza minus quàm halyca, ſed plus ventrem aſtringit. Hinc etiam
G pultes magis reprimunt quàm quæ ex farre conficiuntur: ad hæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa craſſa reddunt. Item ex Alexandrino pane contuſo, cretóque, huc referri debent: ſimiliter ex chidro torrefacto pultes faciunt. atque hæ duæ ſpecies ex poſca cum ſale modico & oleo anethino parentur. Porro omnibus pulticulis in vicem olei adipes anſerinos aut gallinaceos aut caprinos immittes. Quòd ſi roſiones venter experiatur, & biliosa ſint quæ excernantur, ex lacte pulticulas parabis: verùm in primis halyca, aut oryza, aut far in
H aqua decoquatur: deinde excoletur, exprimatúrque: poſtea lactis modico addito, leuiter illa prunis coquantur. Vbi ſuccus conſumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertiò & quartò, donec percoquantur: quibus momẽtum ſalis addes, & ſine oleo comedenda porriges.

admiſcebis autem pultibus, ſi libet, rhun Syriacum, grana mali Punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos, ſorba ſicca contuſáque, omphacium ſiccatum: nec nõ acinos vuæ tritos. Sunt qui etiam gallam detritam inſpergant: verùm ea ſtomacho aduerſatur: alii verò aquæ hæc iniiciunt in qua pultes decoquentur: ſed præſtat in aqua vnde pultes fiunt, ſorba, aut pira cruda maturáve, aut mala cotonea, aut meſpila, aut ſiliquas, aut palmulas Thebaicas contuſas ſimul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylum, & cera recens inſtar mellis: ſimiliter puls ex caſeo recenti, cribro validè percolato confecta, eſui offertur. DE CIBI faſtidio. Qui verò malè affecti cibum faſtidiunt, pultéſque auerſantur, iis dato halycam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damaſcena, aut ſorba, aut meſpila, aut ſiliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

LEGVMINA. Ex leguminibus lenticula magis aſtringit: ſed cortex eius auferri debet, eo quòd cruditatem & profluuium incitet. Quidam enim modicè eam macerantes, corticem detrahunt, atque ſic in pila ſubactam tenuiore cribro incernunt: quidam aquæ calidæ immittentes, paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodius autem fiet ſi, vbi ſemel atque iterum ea ebullierit, in pilam demittatur, ac poſtquam refrixerit, manibus conteratur. ſic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhun Syriacum, & adipes ſupradictos, olei vice, necnon aceti momentum adiicies, aut mali Punici acidi grana contrita, ſaliſque modicum. At lenticulam ad ſorbitionem decoquens, plantaginem, aut betam nigram, aut intybum ſimul miſcebis: decoctum interdum cum oryza aut farre, aut malis cotoneis coctis tritiſque & bene permixtis, pultis modo inſpiſſans eſui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipſo lenticulam decoctam validè terunt, ſuccúmque exprimunt: hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino aut chydro bene cocto in pila terunt: atque inde pultes conficiunt, aceto ipſas condientes. DE PTISSANA.

Ptiſſana per ſe quidem ventrem non aſtringit: vt quæ illum magis laxet, & facilè aceſcat, melle præſertim condita, quando etiam largius aluum ſubducit. oportet igitur ipſam diu torrefactam cum aqua pluuiali, veſperi in ollam recentem demittere: hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque iis inuolutam per totam noctem ſinere. Quippe ſoluitur ptiſſana ex ipſo vapore, pinguiſque & glutinoſa efficitur. Manè verò mel ſeorſim ei miſcebis, & leniter coques: item chydro addito, iterum ſimul incoques horis duabus tribuſve. Atque hoc modo parata eſui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum eſſe videtur. DE OLERIBVS.

Olera magis aſtringentia ſicciorá que conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expreſſa, tritáque, & aceto condita. Ea verò quæ cruda edi poſſunt, cum pane ſumantur. Braſſica bis cocta recrementa inſpiſſat. detur itaque ex aceto, ſale & oleo condita. Aliqui ſecundam eius coctionem in poſca moliuntur. DE PISCIBVS. Ex marinis piſcibus haud multi dyſentericis conueniunt: aliqui verò ſanis hominibus aſtrictionem alui pariunt, profluenti autem aluo non expediunt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminóque conditus aſſumitur. Mænides autem & erythinus tenui ſale aſperſi, modicè aſſentur in cratere mundo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam mulos ſimiliter paratos offerunt: ſed hi humores varios generant, naturámque in iis turbare ſolent qui imbecilli ſunt ventre præditi. Oſtrea verò cum ſuis teſtis aſſata, concoctionem iuuant, & ventrem reprimũt.

DE CARNIBVS. Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo quòd multum nutriant, & tardè concoquantur. Ex auibus maximè ſylueſtribus exhibentur ſunt turdi, perdices, turtures, merulæ, ſturnus: interdum & columbæ, præſertim earum pulli: verùm nihil pingue aut concoctu difficile dari debet. Coquẽtur autem primùm in poſca, deinde aſſabuntur: præſtat ſi ipſis euiſceratis iniiciantur myrta, aut ſorba ſicca, tritáque, aut minutim inciſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquantúrque, ac deinde aſſentur. Quadrupedũ carnes vitandæ ſunt: porcini tamẽ lumbi aut hœdini in aceto macerati, voluptatis gratia ſumi poſſunt. Sic oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt: magis autẽ aſtringunt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, contuſique cum aceto & rhu Syriaco. His rhus aut malicorii modicum, aut galla, aut omphacium rectè miſcebitur. hæc enim ventrem validè contrahunt. Nonnulli etiam pedes vitulinos in ptiſana per totam noctem incoquũt, donec vngulæ diſſoluãtur: vnde cremor ptiſſanæ ſpiſſus fit & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui exhibetur, ac ventrem egregiè ſupprimit. Verùm illis dari debet qui concoquendi facultatem validam obtinent: nam imbecillem ſtomachum perturbat magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

DE FRVCTIBVS pomaceis. Pomacei igitur fructus dulces, flatus generant, & ex humiditate ſua facilè aceſcunt, eóque prohiberi debent. dabuntur autem aſtringentes, cuiuſmodi ſunt ſorba, corna, pira viridia, meſpila, mala cotonea, aut vuæ in vaſis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune ſuſpenſæ, donec acini ipſarum comminuantur. At cũ omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quòd facilè corrumpantur. Mali Punici grana ſanis aluum aſtringunt, ægris autem non item, ſed dulciora in ſtomacho euadunt, corrumpuntúrque. Palmulæ Thebaicæ etiam, fortiter manſæ cum pane, ventrem reprimunt. De cibis hæc ſufficiunt. POTIONES ſimplices ventri tenendo idoneæ. Cæterùm hæ potiones dari poſſunt. Nardus Indica pota ventrem comprimit: myrrha electa fabæ inſtar in catapotiis data idem præſtat: necnon ſemen lapathi ſylueſtris ex aqua tritum, ſimiliter facit item coaguli leporis drachma potu iuuat. Cornu ceruini vſti lotique cochlearia duo cum tragacantho potui dantur. adhæc galla, malicorium & polygonium: coquantur autem ex aqua vſque ad tertias. Ladanum ex vino auſtero potui ſimiliter dato: præterea acaciam rufam, hypocyſtidem, lycium Indicum, terram Samiam, terrámque aſtera dictam, Lemniam ſphragidem, & balauſtia trita. Decoctum ipſorum ſtomacho aduerſatur eóque virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli ſtomacho.

De falſa imperitorum medicorum opinione, & paſtillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia paſtillos, vel antidota ex opio, aut alterco aut nigro papauere, aut mandragora, dare non dubitant, eo quòd ſomno dolorem leuare dicuntur. Falluntur autem ipſi dum ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri conſpiciunt. quia quum dies illuxerit, inutilis labor deprehenditur. talia enim humores in vnum congregantia, ſine intermiſſione excernunt: capitáque grauantia, & vires offendentia, ventrẽ reddunt fluentiorẽ. Nunquam ergo ea medicamenta dari debent niſi fortè neceſſitas vrgeat. Poſt ſimplicia verò, compoſita exhibeantur, quorum confectiones trademus quæ à nobis vſu ſunt probatæ. PASTILLVS ad eoſdem. Balauſtium, acacia, hypocyſtidem, lycium, terram Samiam, terram quæ Aſter dicitur, opium, æquali ſingula pondere ex ſucco plantaginis in paſtillos rediges qui tres obolos pendant: vnum manè duabus horis ante cibum, & interdum dormituro, cum ternis aquæ cyathis exhibebis. Iam paſtilli διὰ κοραλλίου, δι' ἠλέκτρου, & διὰ πτύων, mirificè fluorẽ reprimunt, & ventrem conſtringunt, ſanguinem quoque reiicientibus & tabidis vtiles. PASTILLVS διὰ κοραλλίου. Acaciæ rufæ drach. 3, hypocyſtidis drach. 4, plantaginis ſeminis drachmæ tres, balauſtii drachmæ 4: gummi, thuris, amyli, ſingulorum drachmæ quinque: roſæ foliorum drachmæ duæ, roſæ ſeminis drachma, opii drachmæ duæ, coralii totidem, pſyllii decocti cyathus. His omnibus ſimul tuſis, paſtillos drachmæ ponderis effinges, dabiſque ex vino cum quinquefolii herbæ decocto. PASTILLVS διὰ ἠλέκτρου. Succini, iridis Illyricæ, croci, maſtichæ, ſingulorum drachmæ trigintaquinque: opii drach. tres, pſyllii concreti drachmæ quadragintaquinque: ſic conficito. Pſyllii herbæ ſeminis cyathos tres in aquæ pu-

ræ ſextarios Italicos quinque coniicito, coquitóque ad tertias,& ab igne tollito:vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipſius ſextario triduum macerato, paſtillóſque formato qui drachmam pendant, ac ſingulos ex aquæ tribus cyathis offerto. PASTILLVS ex coagulo qui Diapityas dicitur. Gallæ, hypocyſtidis, acaciæ rufæ,ſingulorum drachmæ duæ: opii drachma, coaguli leporis aut hinnuli, terræ Samiæ,ſingulorum drachmæ duæ:aquæ pluuialis quod ſatis eſt.Paſtillos fingito, datóque ſingulos ex aquæ ternis cyathis. PASTILLVS ex ſeminibus, διὰ σπερμάτων dictus. Aniſi, fœniculi ſeminis,ameos, papaueris albi ſeminis, ſingulorum drachmæ tres: opii Thebaici,malicorii, ſingulorum drachma: alterci ſeminis drachmæ duæ, apii ſeminis drachmæ tres: croci, florum roſarum, gallæ,ſingulorum drachmæ quatuor. Arida in puluerem redigito: opium verò in aqua macerato, fingitóque paſtillos qui ſeſquiſcrupulum pendant. Dato autem ad tuſſim,ex mulſa:ad διὰ ῥοιῶν, cum cremore oryzæ: iis verò qui cum tuſſe ſanguinem reiiciunt,ex poſca: ad profluuium ſanguinis, ex decocto lentiſci: ad nauſeam, ex aqua abſinthii:ad inteſtinorum tormina,& ſtomachi inflammationem,ex mulſa: ad dyſentericos & cœliacos, ex roſæ decocto. Dabis autem ſingulos paſtillos mane & veſperi. PASTILLVS crocodes. Caſtorei,myrrhæ,ſingulorum drach. duæ: croci, opii, ſingulorum drachmæ tres aniſi, alterci ſeminis,apii,ſingulorum drachmæ octo: dauci Cretici, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor. Opium & myrrham in aqua macerabis,cætera in puluerem rediges,ſtyracem aqua dilues in qua opium & myrrha maduerint: deinde ſtyracem cum iis quæ macerata ſunt ſubiges, & puluere ſiccorum adiecto paſtillos formabis, qui obolos duos aut tres pendant. Dantur ieiunis, & in cibo & poſt cibum: in cibo autem ſæpius, & ante illum. Valde enim ſunt mirabiles, ſtomachi dolorem leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates diſcutiunt, ventrem aſtringunt, cœliacos & alui tormina mitigant: quin & dolorem capitis tollunt ſi cum aceto & oleo roſaceo fronti illinantur: adhæc aurium affectus,& dentium cruciatus,cum ſucco perdiciadis herbæ in foramen illorum demiſſi,adiecto galbano,perſanant:necnõ lippitudines addito tetrapharmaco diſcutiunt. Quin & cubitum eunti ſomnum ſuauem potu conciliant, defluxionem reprimunt: ſimiliter etiam articulariis doloribus ſuccurrunt: menſes ſi nimiũ fluant,reprimunt. Præterea cũ myrti decocti ternis drachmis poti,narium fluorem ſiſtunt, necnon hæmorrhoidas, omniáque profluuia:ad diſtillationẽ capitis,& ſtrangulatum vteri,cholericóſque affectus,cum rubi decocto, aut vino auſtero,in quo aniſum, aut myrtum, aut ſorba macerata ſint,exhibetur. Cõmodè dantur etiam in morbis qui circuitu repetunt,præſertim cum rigore. Sumantur autem hora ante acceſſiones, ex aquæ ternis cyathis. Conferunt quoque cibos vomentibus,& iis qui tuſſiunt, ex ſapa aut melle cocto dati:item phreniticis,inter initia adhibiti: ſtomachicis autem,cum tragorigano triti, ex roſarum decocto,aut vino myrteo,aut menthæ ſucci drachmis ternis poti. Dyſentericis prodeſt cum ſorborum, aut cotoneorum, aut rubi decocto. Iam in puluerem redactus, cum ouo ſorbili exhibetur ſimiliter & cœliacis, vel omni ventris aut aliarum partium profluuio conducit. Confert ex hoc etiam vuam propendentem cum aqua gargarizare. Ad veſicæ dolorem, cum aquæ calidæ cyathis duobus:& ad ſanguinem ſpuentes,cum aceti cyatho vno & aquæ frigidæ duobus potus cõducit. Hoc etiã paſtillo poto veſicæ exulceratione liberatos nouimus.

PASTILLVS clidion. Nardi Indicæ, croci, ſingulorum drachmæ octo: aloes, thuris,aniſi, roſarum ſiccarum,iridis, ſingulorum drachmæ duæ: acaciæ, myrrhæ, hypocyſtidis,lycii Indici,tragacanthi,opii,piperis,ſingulorum drachmæ quatuor: (alii autem iniiciunt opii drachmam vnam)aquæ quod ſatis eſt. Paſtillos finges qui obolos duos aut vnum pendant, dabiſque ex vino myrteo. PASTILLVS ad dyſentericos,ſanguinem ſpuentes,& muliebrem ſanguinis fluxum. Hypocyſtidis, pſyllii,terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, ſin-

A gulorum drachmæ octo: ex aqua pluuiali paſtillos fingito,& vtere. Dyſentericis drachmas duas cum cremore oryzæ,aut lenticulæ,aut horum ſimilium, per anum iniicies.Spuentibus verò ſanguinem, drachmam cum aquæ frigidæ hemina potui dato. In muliebri ſanguinis fluxu ſimiliter eum cũ halycæ cremore naturalibus infundes, aut peſſum ex lana,ſolani aut ſimilis cuiuſdam herbæ ſucco diluto intinctum inferes. CATAPOTIA ad dyſentericos. Myrrhæ,opii, ſingulorum drachmæ duæ: gallæ omphacinæ drachmæ quatuor, aliâs duæ: ex aqua

B catapotia fingito,datóque noctu terna,& mane totidem.

CATAPOTIA ad dyſentericos, & omnem ventris reſolutionem. Gallæ omphacinæ non perforatæ, opii, ſingulorum oboli tres.ex aqua finges catapotia erui magnitudinis.Noctu ex vitello oui,aut myrti ſucci bina aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt. POTIO ad dyſentericos. Quercus corticis recentis drachmas ſex in ollam nouam coniicito, additóque vini auſteri ſextarios duos, & coquito vſque ad dimidias: & ſublato cortice,cyathos duos potioni ieiuno dato. GLANS

C quæ ano ſubiicitur,ad teneſmum & dyſenteriam. Myrrhæ,thuris,opii,croci,æqualia pondera ex aqua terito,collatóque,& glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores,& ano ſubiicito. ALIA glans ſiue collyrium,ad dolores mitigandos. Galbani, ſtyracis,ſingulorum drachmæ duæ: opii drachma. Collyria fingito vt ſuprà, & ano ſubdito. ALIVD collyrium quod ſubiiciatur,ad teneſmum & dyſenteriam valde efficax.

Opii drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ octo, croci, caſtorei,ſingulorum drachmæ ſex: thuris drachmæ qua-

D tuor: ex vino Attico collyria fingito. QVAE per inferiora iniiciuntur,ad dyſentericos, magnóſque dolores vel inflammationes: ἐνέματα à Græci vocãt. Seuũ caprinum curatũ liquato,& per inferiora iniicito: lac vaccinũ cum medulla & oleo infundito: cremorẽ ptiſſanæ tepidũ indito,& ſimiliter lac tepidũ,& oleũ roſaceum cũ butyro:oleũ roſaceũ & butyrum cũ albumine ouorũ: vel aquã in qua lini ſemẽ decoctũ ſit.Quòd ſi vigiliæ vrgeãt, roſarum folia in aqua decoquantur, atque huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex ro-

E ſarum decocto ſolutum, cum tantillo cremoris oryzæ per inferiora iniicies: itẽ acaciæ partes duas, cremoris oryzæ tres: in ea ſimul myrta ad mellis ſpiſſitudinem coquito, ac omnibus mixtis, per anum drachmas quatuor indito. Ad dyſentericos eos potius qui profluuio non laborant,iniicere conuenit Lycii Indici lacte caprino ſoluti drachmas duas. ALIVD melius. Lactis caprini cyathos ſeptem aut octo, amyli drachmas quatuor, lycii drachmas duas: mixta ſimul iniicito. ALIVD.

F Ex ſeuo hircino cũ oryza aut farre cocto iniicies. Hæc ſanè per initia iniici debent: quòd ſi cãcer inteſtina occupet,ſuccus lenticulæ cũ melle optimo,præſertim Pontico,proficiet.interim alumen rotundum admiſcebis:nam illa purgare, hoc ſiccare poteſt. Sin autem latius cancer ſerpat,vt etiam putridæ particulæ deſcendant, in his muria ex ſale ammoniaco ventrem ſubluere conuenit:deinde paſtillum Fauſtinum iniicito, qui recipit,calcis viuæ, ſandaracæ,auripigmẽti, ſingulorum drachmas quinque: chartæ combuſtæ drachmas triginta. Paſtillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor ſinguli pendant: iniicito

G autem cũ myrti, lenticulæ, aliorúmque ſimilium decocto,aut cũ vino. PASTILLVS Marcelli magnificus.

Chartæ combuſtæ drachmæ duæ, auripigmenti drachmæ quatuor: ſquamæ æris cremati totidem, opii drachmæ duæ, croci drachma,calcis drachmæ quinque,aluminis ſciſſi drach. quatuor, ſandarachæ drach. ſex, omphacii drach. tres. Ex vino myrteo aut ſapa Cretenſi paſtillos formato, qui ſinguli drachmam pendant, & cum myrti decocto in aluum dato. PASTILLVS ſine opio & calce,dyſentericis accommodus purgat enim, & cicatricem inducit. Malicorii drachma,gummi, hypocyſtidis,rhus Syriaci, ſingulorum drachma: lycii Indici drachmæ quatuor, amyli totidem,acaciæ drachma. Hæc omnia conteres,& ex aqua cui myrtum incoxeris, paſtillos finges:quumque vſus poſtulat,ex cremore oryzæ, aut

lenticulæ,aluo infundes. Quòd si primum medicamentũ nihil dolentem iuuerit,considerato num ex nigra bile affectus sit concitatus,qui pessimus est & periculosus. Oportet igitur medicamentum quoque fortius efficere, quod recipiat salis ammoniaci partem vnam, spinæ Ægyptiæ partes tres,veratri nigri partem vnam. Spinam & veratrũ in aqua decoques: & sic postea salem decocto adiicies,atque infundes. Si mortis periculum instare videris,sandaracham postea & calcem viuam æquali pondere admiscebis. Hæc enim prosunt vbi nimia putredo oborta fuerit,vt paulatim in saniem cõuertatur. Quin & Musæ pastillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Quòd si inflammatio rectum intestinum obsideat, lactis & cremoris halycæ,ptissanæ,farrisque iniectio,dolores,illámq; mitigat. Si non magna fuerit alui profluxio,oleum ano inditum lenire solet. Hoc autem in iis fieri debet qui enemata continere nequeunt. In illis verò qui retinent, muriam plerique iniiciunt: alii salis ammoniaci heminã vel plus minúsve medicamento admiscent. Nos muriæ in qua oliuæ albæ conditæ sunt,heminam iniicimus, atque rursus dimidiæ horæ spatio aut paulo maiori post deiectionem interposito,pastillum in anum damus: qui sic retinetur, quamuis nuda vlcera inueniat. Hæc dysentericorum, qui ex ventris profluuio fiunt,curatio tota existit.

DE INTESTINORVM EXVLCERAtione, quæ propriè dysenteria Græcis dicitur, Cap. IX.

VEteres, dysentericos illos vocare consueuerunt in quibus neque iecur est affectum, neque alia quæpiã particula quæ morbum hunc afficiat, sed ipsorum tantũ intestinorum exulceratio existit:quæ si negligatur, etiam vlcera corpus depascentia (Græci Nomas vocant) interdũ putredinem quoque generare solent, & interitus periculum ægro inducere: vbi verò accuratè internoueris quibus in particulis morbus hic constiterit,ita ad conueniẽtem affectus curationem venire oportet. Non parum autem interest tenuiáne intestina an crassa exulcerata sint. Nam superioribus affectis, curatio quæ per os adhiberi solet,cõmodior existit:quemadmodum rursus humilioribus infestatis,vel si circa rectum intestinum noxa inciderit,illa medendi ratio competit quæ medicamẽtis per aluum inditis subiectisque administratur. Prius igitur ab internotione auspicabimur. nam qui optimè internoscit, optimè medetur. NOTAE exulcerationis in crassis intestinis. Notæ eorum quibus crassa intestina exulcerata sunt,hæ contingunt. Rosiones in imis partibus,& crebra desidendi cupiditas, quæ Græcè tenesmos dicitur: simul autem cum hac excretio comitatur. Nequaquam enim in his ramenta & sanguis in deiectionibus permixta sunt:verùm supra stercus guttæ potius sanguinis, & naturalis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiã quæ excernuntur,carnosa apparent:quoniam intestinorũ quoque structura non tenuis & membranosa, sed carnosior potius à natura condita est. Cæterùm considerato doloris quoque magnitudinem,vt quæ & ipsa multum ad internotionem conducat: obtusior enim & non acutus dolor eos infestat qui crassis intestinis laborant. NOTAE superiorum intestinorum affectorum. In tenuibus contraria horum magna ex parte eueniunt. nã rosione infestante,non statim sed post aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis deiectionibus permixtus est, & dolor multo acrior existit: itẽ quæ per aluum procedunt,neque pinguia,neque crassa apparent,sed tenuia & membranosa accuratè obseruantibus videntur. SI IN mediis intestinis exulceratio existat. Quum neque deiectiones iis quæ ab vlcere manant,admodum permixtæ,neque omnino discretæ apparent,coniiciendum est,in mediis potius intestinis affectũ existere. Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore,si non statim post rosionem æger, neque multis horis interpositis ad deiectionem exurgat, neque dolor vehemens sit admodum,neque rursus insensilis,exulcerationẽ ad media potius intestina pertinere notandum est. Quæ quum ita habeant,reliquum est vt quomodo curatio fieri debeat perscribamus. Sed considerãdum est num mor-

A bus hic ex primario ipsius intestini exulcerati affectu, an alterius particulæ affectæ consensu prouenerit. Nam accidit etiam vt ex toto corpore frequenter excrementa ferãtur,vel propter colliquationem,vel ob humorum vitiositatis abundantiam natura expellente. In quibus negotiũ ægris facessere non expedit,vt quæ à facultate nos dispẽsante pulchrè fiant,prohibere festinemus. Indicium autẽ huius est,quòd æger excretione facta seipsum robustiorẽ sentiat: & quum medicus deiectiones cohibere cogitat, B videatur quidem paululum proficere, verùm non longè pòst duplo copiosiora excrementa defluant: quare in huiusmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim propter copiam tale euenerit,tunc etiam sanguinis missionẽ adhibere non est alienum,interdum etiam purgationem. Ac sanguinis quidem euacuatio paulatim administretur: & id quod euacuari debet, neque vniuersum, neque copiosum educatur,vt ne ægri vires imbecilliores hinc reddantur. Similiter etiam purgationem non vniuersam,sed & ipsam per vices tentabimus. Ad huiusmodi conuenit C Theodoretum, quod & sanare ægrum & obstructione liberare abunde potest. Dantur scrupula quatuor, aut sex, plus aut minus,pro ægri viribus, totum corpus respiciendo,& nonnunquam per se, aliàs cum scãmoniæ lacryma, siliquis sex aut septem. Atque hîc rursus ægri viriũ ratione habita,purgationis mistura fieri debet. Adhæc etiã aloe probè lota,bene facere admodum creditur,præsertim in quibus iecur corroborare volumus:accidit enim vt affectus hic,etiam particula ista infirmante, aut inflammationem experiunte,quemadmodum & liene, & ventriculo, D lo,& venis meseraicis tali morbo affectis dysenteria excitetur. Conuenit igitur(sicut diximus)vt vbi prius interno uerimus accuratè num morbus ex consensu prouenerit,ita tandem conuenienter curemus. QVID agendum sit quum vlcus in recto intestino excitatum fuerit.

Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosisque excrementis,aut aliunde missis,aut in ipsum intestinum absorptis,infestante, necesse omnino est tenesmos comitari, & crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectiones ramentosæ aut cruentæ existant. Tali ergo mede- E ri victu potius humectante, hoc est inter olera quidem intybo & malua,conuenit: ventrem horum facilè ad deiiciendum retinere,vt stercus citra impedimẽtum transiens, ceu medicamen aliquod salutare,vlcera siccare purgaréque possit. Curare igitur oportet ne deiectio admodum acris neque dura existat; ac potiones eiusmodi vnctionésque in talibus vitiis admouendæ sunt vt venter omni ex parte facilè soluatur. Noui enim quosdam damascenorum copiosiore esu dysenteria absolutè curatos fuisse,stercore citra impedimentum ab ipsis per aluum deie- F cto: item alios quamplurimis vuis assumptis. Verùm tutò expendendum est:aluo nanque commodè descendenti,ea quæ corrumpunt,exhiberi non debẽt, sed medio vtendum victu:qualis est intybus,si coctus & non coctus edatur,etiamsi ægri maximè febricitent: item panis ex aqua tẽperata,aut vino valde aquoso, si vires imbecillimæ esse videantur. Luteis autem ouorum, neque admodum mollibus,aut duris etiam, ex decocto vescendum. Post primos dies etiam suum petioli idonei sunt, cum troximis,aut intybis,aut brassica percocta,aut libo suminali te- G nui,aut halyca bene cocta. Quando verò deiectiones liquidiores sentimus,vel cucumerem sumere ipsos permittito,vel gallinã absque sale copiosiore,aut garum. Sin autem multa quædam fuerit caliditas, & æger temperamẽto iuuentutis vigeat,tunc etiam isicium ex pisce ipsi dandum est:iuuabit enim amplius. Sit autem intestinum ex piscibus dura potius carne præditis,vt orpho, aut glauco, aut ceride. Porro deiectiones omnibus idoneas seruare conuenit, crassius id quod influit & obtusius reddendo: extrinsecus autem vtendum est lẽtiscino, præsertim flatibus imum ventrem distendentibus,& profluuio quodam H deiectionum non adeo biliosarum aut acrium vrgente. Oleum hoc esse debet non admodum vetustum: sin autẽ fuerit, adiiciatur huic sapa, aut vinum odoratum, tenue. Similiter etiam stomachus vino melino irrigandus est. Adhæc vtatur æger maximè inter initia balneo crebriore,& calidiore solio: magísque si aquæ potio & frigido-

ium ciborum esus præcesserit, ac pituitæ suspicio sit. Hoc si contigerit, paulum ad calidiorem victus rationem inclinandum est: & vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex iis quæ in Campania nascuntur, Britianum aut Palmatianum. At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur, quemadmodum vulgares pituitam illa esse putantes. sæpe enim eiusmodi descendunt, interim sanè à rasura, aliâs ab acrimonia albedinem nitorémque intestinorum deradente: ac vocant eiusmodi ignorantes pituitam, & frigidum humorem. qui meritò quum in notatione decipiantur, etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellũt. atque euenit multo magis intestinum ob malam medicantium rationem deradi & intumescere. Idcirco non solùm ab excrementis, sed etiam prægresso victu & natura ægri, accuratè internoscas quòd pinguedo reuera excernatur, vel à rasura. Ita etiã ipse totũ victum instituito, nũc ad calidius nunc ad frigidius, ea quæ adhibentur, conuertens. Hæc solùm de victu dicta sint qui exulceratione sustinentibus conuenire potest, non solùm in recto intestino, sed etiam in omni dysenteria: QVIBVS enematis in recti intestini affectu vtendum sit. Si recens sit vlcus, & purgatione indigeat, eluere sola aqua mulsa per clysterẽ oportet: sin autem suspicio quædã fluxionis extiterit, adiiciatur aquæ lenticula, rosæ, rubi radix, atque ita per clysterem eluatur. Puro autem vlcere facto, simplicioribus primùm vtitor, vt amylo, Lemnia sphragide, hoc est sigillo, & cremore oryzæ. Quòd si vlcus fluxionem experiri videatur, amylo etiam, acacia vino macerata, & succo plantaginis admisceatur. Probè autem facit etiam terra Samia, quæ dicitur aster, in eiusmodi affectibus. At si carnem inducere opus sit, lacryma thuris quoque adiiciatur. fit enim optimum medicamentum, quod carnem generare, & vlcera ad cicatricem perducere possit. Componitur autem in hũc modum: Lemnii sigilli, terræ Samiæ, pompholygis, acaciæ, lacrymæ thuris, gummi, singulæ vnciæ. trita vino vna mistura inspergito: nam bene proficit.

PRAESTANTISSIMA quæ ano subiiciuntur, lõgo vsu à nobis cũprobata. At in quibus crebra desidendi cupiditas, multæque vigiliæ vrgent; vt etiam hinc vires infirmentur, bene quoque faciunt quæ Græci hypotheta appellant, ex quibus & hæc multis adeo experimentis probauimus. scriptura ipsorum in hũc modum habet: Croci, thuris, myrrhæ, glaucii, singulæ vnciæ: acaciæ vnciæ duæ, vini quod satis est ad læuigandum. Penicilla nucleis pineis similia, paulo oblongiora formato, ac dextrè subiicito. ALIA GLANS, quæ etiam Clidion nominatur, ad tenesmos & alui profluuia efficax: nam doloris leuationem adfert quumprimum apponitur, somnum suauem inducens. Myrrhæ Troglodytidis, glaucii, opii, singulorum drachmæ duæ: vino modico odorato excipito, ac nucum pini magnitudine formato, subiicitóque. Eximiè confert iis qui tenesmo infestantur. CATAPLASMA ad recti intestini inflammationem. Micarum panis siliginei aqua maceratarum, croci, olei rosacei, oui tosti, palmularum Nicolai sapa maceratarum purgatarúmque: omnium æqualem modum probè læuigatum duplici panniculo illinito, ac vbi calefeceris, tepidum ano subiicito. Confert etiam rosaceum per se stuppa iniectum, impositúmque: item in balneo illitum. Similiter decoctum rosarum & lenticulæ tepidum per spongiam, & quæ his sunt similia adhibeto. Hæc sanè recto intestino exulcerato inflammatóque, & crebris desidendi cupiditatibus cõducunt. SI CRASSA aut media intestina exulcerata sint. Si exulcerationem superius quàm rectum intestinum est, & crebram desidendi cupiditatem fieri contingat, saniésque putridæ appareant, tum etiam efficacibus vtendum & iniectionibus & glandibus, necnon iis quæ extrinsecus inducuntur: verùm illa etiam quæ prædicta sunt, glandium numero ascribantur. Atque hæc sanè vsu satis sumus experti. MEDICAMENTVM quod in dysentericis ano subiicitur. Vbi intestinum prædicto lenticulæ, rosarum & aliorum spissamentorum decocto antea per clysterem elueris, & veluti spongia absterseris, hoc ano subiiciendum est, quod ista recipit: Croci, myrrhæ, lacrymæ papaueris, thuris masculi, pares portiones. Hoc prioribus similiter paratum, ano subiicitur: item

A colicis benè facere creditum est. PASTILLVS dysentericus. In quibus vlcus & nome quædam magna intestina affligit, necesse est pastillis vti ex auripigmento, sandaracha, & calce. Sunt autem plerique ad huiusmodi affectus inscripti, è quibus est & Faustinus, & δι᾽ ἀρνογλώσσου dictus: sed nullus adeo validè vlcera depascentia lenire solet vt qui à me paratur pastillus: cuius vim plerique præstantissimi medici in ipsis operibus admirati sunt: recipit autem hæc. Auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, singulorum drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorum B instar per æstum caniculæ, ita adiicito opii drachmã, calcis viuæ drachmas duodecim, balaustii, hypocystidis succi, chartæ combustæ, singulorum drachmas decem. Læuigato rursus ex vino myrteo, aut spathite, aut Aminæo, ad dies viginti: excepta in pastillos redigito, datóque viris drachmas tres, mulieribus duas, pueris vnam: ac refrigerato in vmbra, vtitórque. præstantior autem pastillus fit si vetustescat. Porro in hunc modum ipso vtitor: postquam ex decocto lenticulæ clysterem ægro prius inieceris, tem- C pore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum modico adipe hircino immittas, ex vino generoso antea læuigatum. Modus autem esto eius quod immittetur, misturæ dimidium. Cæterùm ægrum prius nutrito, atque ita medicamentum ei indito, ac continendum permittito. Post hunc pastillum, alterius meminisse superfluum est. Tantum de dysenteria ob exulcerationem crassiorũ aut mediorum intestinorum proueniente dictum esto.

SI DYSENTERIA in tenuibus intestinis constituatur. Quòd si erosionem in tenuibus intestinis fieri contingat, medicamenta potius quæ per os assumuntur dare D conuenit. Eiusmodi autem sunt, inter simplicia quidem, Lemnium sigillum ex posca potum: item lac caseosum in omnibus vẽtris fluxionibus acribus saluberrimum est remedium. oportet autem prius decocto candentes calculos marinos iniicere, ac rursus sensim coquere, donec maior serosi recrementi portio consumpta fuerit: nonnulli etiam ferramenta potius candentia prius calculorum vice lacti iniecerunt. Quum enim ferrum astringens quippiã habeat, hoc impertit ei, ac magis ad retinendum ventrẽ efficax reddit. Nonnulli etiam caninum stercus tenuissi- E mum ei admiscuerunt. Verùm hoc ratio non exigit vt faciamus, quum & cibi & medicamenta à natura nobis donentur, necnon herbæ quæ cum aceto coctæ potæque vẽtris fluorem desiccent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex iis quæ dysenteriæ & cœliacis affectibus conueniunt, & in igne fumi experte frixa sunt. Quæ verò iniiciuntur, sunt hæc, rhus rubrum, succúsque eius, omphacium, malicorium, galla, & cochlearum tostarum cinis. Apti verò sunt etiam acini vuarum, myrta, mespila, corna, & cotonea. Portulaca verò dysentericis salutaris cibus est, F succus ipsius potus efficacior. Plantago similiter caloribus potissimùm conuenit: item rubi semen & flores, necnon lenticula bis aut ter decocta, exhibitáque. Iã in quercu liber qui cortici & ligno intercedit, aut tunica putamini glandis subiecta, potui ægris propinantur. Mori fructus subitò exsiccatus, medicamentum fit abundè astrictoriũ, vt etiã dysenteriæ & cœliacis affectibus opituletur. Contunditur autem miscetúrque obsoniis: quemadmodum rhois semẽ, si ex aqua ipsum, aut vino, aut vt dilutum quis bibere voluerit, cœliacos & dysentericos adiuuat. Porro G etsi aliorum complurium simplicium medicamentorum meminisse liceat, satis tamen est ad subiectam materiam ista deligere, & contra præsentem affectum eadem componere. Non absurdum autem est etiam ea nos meminisse quæ frequenter sumus experti. MEDICAMENTA composita ad dysentericos & cœliacos. Medicamentũ quod ex fructibus pomaceis constat, prædicto affectui est commodissimum: in quibus etiam potissimùm intemperies ventris, iecoris, aut stomachi existit, quæ intestina magis fluxionibus opportuna reddit. Mala Punica integra, H mala cotonea, singula viginti: rosarum siccarũ sextarius, prunorũ syluestrium sextarii duo, sorborum aluum astringentium sextarii duo, pira & mala triginta, rhus Syriaci sextarii tres, siliquæ, quas Græci Xylocerata dicunt, quadraginta: myrtorum nigrorum sextarius, musti Aminæi, quod satis est: decoquito omnia testa, aut cacabo, donec

mellis habuerint ſpiſſitudinem:conijcitóque in vas fictile,& quum vſus poſtulat,exhibeto. CATAPOTIA ad dyſentericos & cœliacos. Gallæ omphacitidis non perforatæ,opii,ſingulorum vnciæ duæ,petroſelini vncia. Excipito aqua,fingitóque catapotia,ac dato ciceris inſtar, ad vires reſpiciens,etiam modum conijcito. Hoc medicamentum calidis admodum intemperamentis opitulatur,calidioribus autẽ etiam cremor ptiſſanæ cum polenta & vino potus. At in quibus iecur valde infirmum eſt, & ventri fluxionem tranſmittit, aut obſtructione laborans diſtributionem impedit,bene facit etiam picra:omnium maximè aloe elota, & in catapotia redacta. Porro ad dyſenteriam ex frigiditate contractam, groſſi potæ mirum eſt quàm conueniant.oportet autem ipſas vaſe æreo comburere,atque ita ex eis quod tribus digitis comprehendi poteſt exhibere:atque id tertiò facere. Detur autem ex vino generoſo,præſertim in diuturnis affectibus ac validioribus agricolarúmque corporibus. DYSENTERICVS paſtillus per os datus,ad omnia interna,omnémque fluxionem valẽs. Aniſi drachmæ duæ, alterci drachmæ quatuor,apii ſeminis totidem, opii drachmæ duæ: febri carentibus,ex vino:febricitantibus autem & ſuperioribus inteſtinis affectis,ſi multæ vigiliæ vrgent, ex aqua datur. Potus verò ante medicamenta quæ inferius induntur,ſtomachum ab enematis ſubuerti non ſinit.

De epithematis & vnctionibus.

In dyſentericis affectibus,ab illis vnde morbus excitatus ſit,per totam curationem incipiendũ eſt, & ægro ſuccurrendum. Solet enim mortis periculum comitari, tum copia excrementorum,tum frequentia deſidendi, & quæ ex his ſequitur virium imbecillitate & cibi faſtidio. Vnde non ſolùm contentum eſſe oportet iis quæ per os exhibentur, & per enemata iniiciuntur: ſed etiã per ea quæ extrinſecus imponuntur,opitulari conandum eſt. Conueniunt igitur potiones,& epithemata,quorum compoſitiones exponendas vobis cenſui. EPITHEMA dyſentericis & cœliacis efficax. Alterci albi ſeminis vnciæ quatuor,aniſi, roſarũ floris, rhus Syriaci,hypocyſtidis ſucci,balauſtiorum,ſingulorum vnciæ duæ:opii,croci,ſingulæ vnciæ.Hæc ſingula ex vino myrteo læuigata mixtáque ſimul,in paſtillos redigito,atque in vmbra refrigerato. Quum vſus poſtulat,contundes & incernes quantum ſatis eſt. Palmulis patetis excipito,ac in linteolum illita imponito. CERATVM optimum. At in quibus ſtomachus potiſſimùm infirmus fluxionem inteſtinis tranſmittit,hoc quoque vtitor cerato quod iſta recipit: Palmularum pinguium vnciam, maſtichæ tantundem, aluminis liquidi vncias ſex,aloes vnciam,vini & roſacei quod ſatis eſt:confecta diligenter,imponito. EPITHEMA dia œnanthes. Hoc quoque medicamentum ad dyſenteriã bene facit,in quibus etiam os ventriculi affectum eſt, & inteſtinis fluxionem tranſmittit. Œnãthes drachmæ duæ, vuæ immaturæ ſucci drachmæ quatuor,ſtyracis totidem: acaciæ drachmæ octo,roſarum ſiccarum totidem, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex,vini auſteri,& olei myrtei quod ſatis eſt, picis drachmæ ſex,ceræ drachmæ ſedecim.Mirabiliter confert.

EPITHEMA ad teneſmos potiſſimùm, & cruentas excretiones cum frigiditate. Ceræ vnciæ ſex,picis, croci,aloes,acaciæ,amomi,aniſi,ſingulæ vnciæ:ſtyracis ſeſcũcia,adipis vnciæ quatuor,carpobalſami totidem,gleucini vnciæ duodecim. VNCTIO dyſenterica. Rhei drachmæ quatuor, omphacii drach. duæ , hypocyſtidis,gallarum,myrtorum,ſingulorum vnciæ quatuor.Vino myrteo excipito.Bene facit illitum,& iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito,& ante & poſt. Hoc ad teneſmos ex frigiditate contractos omnium maximè valet:adhæc Maſuchas cum malicoriis,gallis,acacia, myrrha,ladano,aloe,iunci rotundi floribus, roſis, ſpica nardi, & horum ſimilibus conuenire admodum ad huiuſmodi affectus creditur. Oportet autem artificem ad dyſenteriæ ſpeciem etiam remedii miſturam accommodare:vt ſi vitium ex calida quidem intemperie prouenerit,frigidorũ facultas præpolleat: ſin autem ex frigida cauſa, calefaciẽtium roborantiúmque modus intendatur. Talis porro eſt materia omnium odoratorum, vt calamus aromaticus,

A iunci odorati flos,ſpica nardi,atque his ſimilia cataplaſmata:in quibus inteſtinorum maximè fluxio moleſta eſt, ordeaceam farinam,ſapam & acetum coquito plurimùm,& obducito.Hoc & ad ſanguinis profluuium mirificè confert:item ex polenta & prædictis odoratis medicamentis cataplaſma ſimiliter facere creditur. Oportet autẽ ex vino aſtringenti,vt lentiſcino,aut melino,coctum,tepidum apponere.At ſcire licet,fieri non poſſe vnquam vt inteſtinorum exulceratio curetur,niſi quis materiam ex aliis particulis influentem,prius coerceat.Accidit enim(vt dictũ B eſt)etiam dum viſcera expurgantur,aut inflammationem aut imbecillitatem experiuntur,inteſtina fluxione laborare,exulcerarique: adhæc ob totum corpus contabeſcens, interdum quoque ob caput materiam tranſmittens,& ſtomachum fluxioni obnoxium,id euenit.Nam in iis qui dyſenteria per conſenſum totius corporis contabeſcentis laborant,vitandi ſunt paſtilli qui ex ſandaracha, calce & ſimilibus parantur, intemperatum magis corpus reddẽtes, magiſque ipſum colliquantes. In illis autem vtendum ipſis tantùm eſt in quibus deiectiones depaſcentis & putri C di vlceris efferri videntur. Ego ſanè quendam conſpicatus ex iis qui contabuerant,à paſtillis ei oblatis magis irritari,iuſſi hæc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerantibus,vt pepone ſine medulla, intybis, bulbio & iſicio:atque hoc victu citra medicamentum, ægrum morte ipſi expectata liberaui. Ac multos alios qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infeſtarentur, victu etiam ſolo ad ſuperantem intemperiem accommodato euratos noui.Non igitur feſtinandum eſt(vt dixi)vlcus depaſcens, cum foris, tum intrinſecus & antidotis & pa- D ſtillis medicari.

DE LIENIS AFFECTIBVS, EX libris Philagrii, Cap. X.

QVemadmodum & reliqua corporis viſcera,ita & lien intemperies experitur. Nam refrigeſcit,caleſit, ſicceſſit & humectatur. Deinde vt omnibus intemperierum generibus affligitur,ita & alios ſæpe morbos ſuſtinet. Nã obſtruitur,augeſcit,& inæqualiter intumeſcit,extenuatur, ad partes aliquas protenditur,inflammatur, indureſcit, & ſcirro obducitur. Nunc igitur ſingulas eorum notas & cu- E rationes perſequemur. NOTAE frigidæ intemperiei.

Lien frequenter intemperie,præſertim frigida & humida laborat:idq; magna parte ex cibo & potu frigido ſubinde aſſumpto qualia ſunt aqua frigida, oſtrea,bulbium, caro porcina,fructus pomacei copioſi variique, præcipuè per æſtatẽ.Quippe calor in liene ex his,præſertim ſi ex locis humidis proueniant,imminuitur: necnon balnei vſu poſt cibum, & venere non modò frequenti, & ampliore quàm res poſtulat, verùm quum ſtomacho cibis potũ ve F repleto,& crudo adhuc exercetur. Nam frigida intemperies facilius quàm calida(vt dictum eſt)in liene augeſcit: præſertim autem in illis corporibus quæ humoribus redundant, cruciantur doléntque,tumore partis præter naturalem modum adaucto.His color non ex toto niger,ſed ſubliuidus & plumbeus accidit. SIGNA calidæ intemperiei. Calida lienis intemperies maximè ex febribus & nimio ſolis æſtu contrahitur. In febribus enim ſanguine accenſo lien extenditur & intumeſcit: & quia natura rarus eſt,ideo ſanguis aduſtus feruénſque in eum deflués, G in magnum tumorem ipſum extollit,diſtenditque. Æſtas enim & calida aeris conſtitutio lienem offendunt, quum homo plus iuſto fuerit calefactus.Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris,ita & humidi & ſicci qualitates facere conſueuerunt. Quæ ex præcedentibus aere, cibo & potu proueniunt,à prudente cognoſci poſſunt: quia hinc defluxiones augentur,flatꝰ generãtur,& morbi increſcũt.

CVRATIO calidæ & ſiccæ intemperiei. Calida & ſicca intemperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, ſiue extrinſecus,ſiue intus per cibos & potus adhibitos. Ex H oleribus conueniunt lactuca,blitum,atriplex,cucurbita:item cremor ptiſſanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur. Extrinſecus oleum roſaceũ,melinúmque, & ex eis epithemata confecta proſunt. Adhæc etiam ſuccus vuæ immaturæ,aut portulacæ, aut ſemperuiui, & teneri vitis turiones. CVRATIO frigidæ & humidæ intẽperiei.

Frigidæ

Frigidæ humidæque intemperiei calida & ſicca præſidia conueniunt: verùm ſicca & frigida intemperies magis quàm humida & frigida conſiderari debet: quibus illa extrinſecus adhiberi oportet medicaměta quæ cū butyro, cera noua, œſypo, oleo cyprino vel irino, conficiuntur, aut horum ſimilibus, cum adipe anſerino, vel porcino recenti, addito ſtyrace & ammoniaco pingui: quibus admiſceatur herbæ buglosſi, aut dulcis radiculæ ſuccus. Quin & balneorū vſus, & oleorum, ſi inungantur, prodeſt: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires inſtaurentur, adhibendum eſt. De iis quæ extrinſecus calefacere & humectare poſſint, abundè ſit dictū. Obſeruandum autem ne fortè corpus humoribus plenum ſit: & dum ipſum incaleſcit, humor in liene augeſcat: & ſi tibi manifeſta copiæ ſigna apparuerint, æger euacuari debet, & ſic tandem ſanari intemperies. Cibi vtiles ſunt qui optimum ſanguinem generant, gallinæ domeſticæ, phaſiani, perdices, & omnes aues quæ in mōtibus degunt, pullique colūbarum. Ex pedeſtribus probatur caro porci, qui mediæ fuerit ætatis: hœdus, & ipſe mediocris. Ptiſſanæ cremor cum melle optimo & pipere modicè conditus, vtiliſſimus eſt. At conuenit vt viſcera omni inflammatione vacent, ne à mellis calore aut ſiccitate offendantur. Nam dulcia omnia naturaliter præcordiis & viſceribus ſunt inimica: eóque etiam vinis calidis & humectantibus, præſertim natura dulcibus, abſtinere conuenit. CVRATIO calidæ & humidæ intemperiei. Itaque ad calidam nunc & humidam intemperiem tranſeamus. Externa eius curatio vtiliſſima eſt quæ medicamentis conſtat ſiccantibus, nempe ex alumine, pice liquida, aceto, foliis roſarum, oleo roſaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compoſitis. huiuſmodi enim adſtringentia adhiberi debent. Intus autē curabitur intēperies cibis non pinguibus, qui ſanguinem ſicciorem frigidiorémque reddant, qualis eſt caro ceruina. Lēticula verò, quia melancholica eſt, & ſanguinem craſſum generat, prohibenda eſt: oryza & nux auellana rectè aſſumuntur: necnon panis ex ſimilagine lota confectus, caſeus recens, & lactaria: carnes recentes, hœdina & anſerina. Item ex herbis, ſpondylium, aſparagus, bryonia, & ſalſamenta omnia. Verùm his non crebrò vti conuenit, vt quæ ſpatio temporis melancholiam procreent, & ſanguinem craſſum manifeſtè producant. Vinum autem ſit adſtringens, calida temperatum. De compoſitis intemperiebus hæc dicta ſint: nunc de ſimplicis intemperiei curatione agemus. DE ſimplicis intemperiei curatione. Simplex intemperies, aut calida, aut ſicca, aut frigida, aut humida, cui ex compoſitis ſupradictis intemperiebus, cibi & potus ſimplices & compoſiti, vel medicamenta quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent. CVRATIO HVMIDAE intemperiei.

Humidæ intemperiei optimum eſt medicamentum ſalis flos, ſiue per ſe ſolus, ſiue cum aliquo ſimplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in veſica aliqua exceptus, lieni adhibetur. Quin & ſalſugo, & ſalis ſpuma cum cerato quopiam ac modico aceto permixta, commodum humidi lienis affectui medicamentum præſtabunt. Proderit & quinquefolii radix, & plantago ſicca, & alumen ſciſſile, adeò in teſta vſtum vt quod in ea adſtringens eſt abiiciat. Poteris etiam ipſe medicamentum ex plantaginis foliis, radicibúſque quinquefolii, ac flore ſalis, pari vel impari modo permixtis exceptíſque, componere medicamentū, aceto quod ſatis eſt adiecto, & pice ſicca in poſca liquata: necnō cera alba, & ſuffimine ammoniaco, & modico roſaceo additis. Galenus lienis ſcirrū flore ſalis ſanari dixit, idque bene. non enim ad intemperiem ſolùm facere cenſendus eſt, ſed etiā tumores ex craſſis humoribus & viſcoſis induratos iuuare ſolet. cōſumit duritiеs, & fortiter extenuat. Eā verò de qua diximus intēperiē deſiccari tantū oportet: ad quod optimè facit medicamentum ex ſalicis ſucco confectum. Inciſus enim ſalicis arboris cortex lacrymam emittit, quam vni aut alteri ex prædictis medicamentis admiſcebis, ac efficacius medi- A camentum reddes. Verùm ante medicamētum fricationes optimè conueniunt, vt quæ humidam lienis intemperiem poſſint diſcutere. CVRATIO ſiccæ intemperiei. Sicca intemperies frictione adhibita diſſolui poterit, nutriri, & humida effici. Huic prodeſt balneum dulcis aquæ, item vnctio ex dulci oleo applicata: præterea ptiſſanæ cremor ad vngendum eſt vtiliſſimus: vel ſiquæ eſt talis frictio corporis qualem in podagræ curatione dicemus. CVRATIO frigidæ intemperiei. Frigidæ lienis intemperiei quæ B adhiberi debent non ſunt exigua, præſertim quæ iā dicta ſunt. Licet etiam vnguenta calida, & epithemata applicare, ſimiliter & cerata & myracopa. Talia ſunt etiam acopa quæ ſiccitatem & frigiditatem oleo ſimplici mixta perſanant. CVRATIO calidæ intemperiei. Calidam intemperiem oleum roſaceum ſolum, aut melinum, & quæcunque ex his cōponuntur medicamēta, tū cerata, tum epithemata, diſcutiūt: præter hæc, ſuccus omphacii, portulacæ, ſemperuiui, & teneræ vitis palmites, ſimiliáque.

C

DE LIENIS INFLATIONE, Cap. XI.

INflatio ex ſpiritu generatur: & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ cōtrarius excitatur: id quod accidit ex leguminū, aut bulborum, aut palmularum caſtanearúmve eſu, aut ficuum, vel malorum, vel mellis, dulciſque vini vſu. Hæc enim omnia non modò lienem inflant ſpiritu, ſed etiam colum, meſenterium, ventrem & ſtomachum flatibus diſ- D tendunt. Facilè autem deprehendere licet an ex cibis tātùm inflatio excitetur. nam ſi ex his nihil aſſumptum fuerit, ad aliam cauſam morbus referri debet. Quòd ſi lien flatibus diſtendatur, & in amplum tumorē attollatur, ægérque interrogatus, id ſe citra pondus & loci ipſius grauitatem ſuſtinere dixerit, tunc ex cibis frigidis malum accidere cognoſces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, *κλύδωνας, id eſt ad uerbum fluctuationes,* vbi paulo liberaliorem potum aſſumpſerit, experitur. Vt enim in vtre aqua, ita in ventre co- E pioſior potio ſonitum elidit quum agitatur. Si autem qui inflantur, frigidos cibos aſſumant, frequenter eructant, poſtea autem ſingultiunt. Quòd ſi nihil horum in ventre contingat, lien autem tendatur, pungatúrque citra aliquam grauitatem, flatuoſos ſpiritus eſſe putato. CVRATIO inflationis. Iis igitur qui intumeſcunt, medicamentum dioſpoliticum dari debet. Piper enim & cuminum calefaciunt: ruta flatus diſcutit, & partem affectam iuuat, humoréſque pituitoſos imminuit: nitrū ven- F trem ſubducit: mel ſimiliter purgat, calefacitque, & humores extenuat. Pari modo etiam medicamenta faciunt διὰ καλαμίνθης & διὰ τριῶν πιπέρεων. Epithema verò διὰ σπερμάτων, *ſic uocatum quòd ex ſeminibus conſtet,* huic malo auxiliatur. Iam melanthium, apii ſemen, aniſum & petroſelinum, trita pani apud piſtores inſpergi debent: eadem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiā ceſtrum, adiantum, & polypodium modicè adiicientur, præſertim quum lien indureſcit. Tunc ſcolopendriū quoque & ſplenidion herbæ ex G vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato, prædictis potionibus & epithemate diaſpermaton vteris. hæc enim adhibebis ſi hydropicus morbus inde non ſubitò accidat: ſin autem repentè prouenerit, tunc nullo modo hæc conueniunt. Nam hydrops tympanites plerūque inter initia oriri ſolet: quod vbi acciderit, medicamenta tum quæ inflationē tollunt, tùm quæ calefaciūt, ſi adhibentur, affectū magis augēt. Nam multi dū medicamētis eum deſiccare vellent, maiorem duritiem excitarunt. Potui verò dare eis viticis ſemen torrefactum, petroſelinū, melanthiū, aniſum & ſiſon, expedit. His e- H nī ſingulis lienis duritia & ſcirrus in eo factus curatur: & ſi flatibus plenus ſit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite, aut poſca. Porro ſunt & alia huic vitio accommoda, vt ſerpyllum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthe ſicca & viridis, piper, rutæ (maximè

sylueſtris) ſemẽ, peucedanum, præſertim ipſius liquor: coſtum, cardamomum, marrubium, eryngium, centaurium minus, præſertim ipſius ſucc⁹: chamædrys & chamæpitys. Ex his enim medicamentis aut vnum duntaxat, aut duo triáve, aut ſimul etiã omnia, inflationi potu bene faciũt.

INDICIA INFLAMMATIONIS LIEnis ex ſolo ſanguine, Cap. XII.

QVòd ſi ſanguinis copia in lienem confluxerit, & ex eo inflammatio indidem orta fuerit, dolórque cum tumore & tenſione, & multa grauitate vehemẽter vrgeat, interim obſtructio membri excitatur, vnde ſcirrum & inflammationem plerunque contrahit: interdum etiam ſine dolore augeſcit, durúſque efficitur. quod tactu ſubinde cognoſcere poſſumus: quippe tangentibus facilè apparet. Item quum ex duritie in mollitiem largiorem deductus fuerit, attollitur adeò vt ſuper muſculos qui extrinſecus incumbunt excreſcat. Ego enim ſæpius vidi non ſolùm ventrem & ſtomachum, ſed etiam dextram præcordiorum partem, & pubis pectinem, lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, ſanguinis in liene abundantia ventrem indureſcere, corpus humoribus vigiliíſque extenuari, & faciem emacreſcere. Nam ex liene ipſo carnes colliqueſcunt, & magna ſitis vrget. In primis enim lienis tumor apparet humidior, dum ſcilicet humor adhuc fluit: vbi verò collectione facta indurerit, neceſſe eſt vt iugulum non ſentiat alimentum, & venæ in muſculis foras prodeant, color melãcholicus aut pallidus fiat, & aqua ſubter cutẽ ſubſequatur. SIGNA inflammationis ex humore bilioſo. Vbi bilioſus fluxus in lienem decumbit, totum corpus calidum, & non ſine febri eſſe videtur, oculi tincti ſunt, vrinæ coloratiores, acréſque, aut flauæ, aut rubræ exiſtunt: ægri ſitibũdi frigidam bibere appetunt, animo ſunt abiecto, citò furiunt, os habent amarum, cibum faſtidiunt, vigiliis torquentur & ventris turbatione, linguam habent flauam, atque alia id genus ſimilia quæ bilem teſtantur. SIGNA inflammationis ex humore melancholico.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur, præſertim facta iam inflammatione, cutis & vrina nigrior efficitur. In toto corpore bilis atra abundat, gingiuæ nigræ apparent, ſitis vrget: &, ſi ægri frigidam potionem aſſumpſerint, magis cibum appetunt. INDICIA inflammationis ex humore pituitoſo. At ſi humor pituitoſus in liene collectus inflammationem peperit, color pallidus aut eius naturæ ſimilis inuenitur, oculorum, linguæ & cutis corporis: ægri non ſitiunt, ſed cibos appetunt, ſi pituita nõ ſalſa in liene fuerit. Hoc ergo ſcire licet quòd ex pituita quotidie febricitant: ex bile tertio die: ex melancholia quarto. CVRATIO inflãmationis.

Nunc de inflammatione lienis curanda agendum eſt. Ac primùm vniuſcuiuſque humoris ſigna cõſiderari, atq; ſic tandem curatio adhiberi debet. Recidiuæ autem gratia, non magna ſolicitudine, nec pluribus verbis opus eſt. nam vbi illa ſemel curata fuerit, non facilè reuertitur: rarius enim quàm alia viſcera, lien inflammatione conflictatur. Hoc autem curandum eſt vt pro humoris natura ex quo generata eſt, conueniens, non autem contraria, adhibeatur curatio. Num enim cibi potúſve aliqui morbo occaſionem dederint, aut aliquid extrinſecus acceſſerit, omnia internoſcere oportet. Similiter ociofine ægri fuerint, an exercitio ac labore ſe fatigauerint, an balneis frequẽter aut nũquã vſi ſint, aut ex accidẽtine an à parẽtib⁹ hũc affectũ ſuſtineãt. His diligẽter examinatis ſi inflammatio lienem exercet, primùm ſanguis detrahi, deinde purgationes adhiberi, poſtea medicamenta extrinſecus imponi debent. Primùm ſanè vtendum appellatis epelatis, *id eſt iis quæ aluum ſubducunt*. nec non clyſteriis. Vomitu autem tentanda purgatio eſt, quum humores in vẽtriculum influunt, ibique ſupernatant. tunc enim citra vllam moram purgare eos oportet. Quòd ſi venæ ſectio omnibus viſceribus inflammatis præſentiſſimum eſt remedium, maximè certè in lienis inflammatione adhibenda eſt, ſi nihil contrà ſuadeat, nempe ætas, aut vires aut locus, aut conſuetudo, aut aeris conſtitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnũ ventris profluuiũ. hæc enim in ſola iſta cauſa dilationem ſuadent. Sin autem ætas aut vires non prohibeant, venam brachii ſiniſtri interiorem ſecabis: ſi ea non appareat, media ferienda eſt: ſi ne ipſa quidem in conſpectum proueniat, humeraria incidenda eſt: ſi nec ipſa quoque cõſpiciatur, ea quæ minimo digito vicina eſt aperiri debet. Etſi verò hinc minus ſanguinis euacuetur, tamen quantulacunque inde tentata inanitio, præcipuum lieni ad ſanitatem adiumentum eſt. Quum ſanguis fluit, attendendum eſt valdéne rubens ſit, & purus, an liuidus. Nam ſi liuidus eſt, aut æquo rubentior, copioſior auferri: ſi purus ac ſincerus, paucior debet. Verùm ſic extrahendus eſt ne vitalis facultas deficiat. DE IIS quæ aluum ſubducunt. Poſt ſanguinis miſſionem ea dari oportet quæ aluum ſolent ducere, quorum formam habes ſuperius expreſſam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his ſimilia.

DE FOMENTIS. Tempeſtiuum igitur eſt vt de aſtringentibus medicamentis nunc dicamus, quæ corpori iam euacuato rectè accommodantur. Quare conuenit poſt euacuationem fomenta ex eis adhiberi, primùm quæ humores influentes reprimant, deinde quæ hos particulæ impactos diſcutiant, digerántque: ita tamen vt etiã quæ lienis robur, quo actionem ſuam obit, conſeruent, admiſceantur. Si quidem modicus fluxionis ſit impetus, mediocria præſidia: ſin validus, valida applicabũtur, quæ citra noxam calefaciant. Vbi igitur non vehemens vrget inflammatio, vino auſtero, & oleo quodam tenui, vt lentiſcino aut melino, lienem fouebimus. Sin autem vehementior vrgeat, omphacino, aut roſaceo: quæ ſi nõ adſint, turiones oleæ, aut rubi, aut meſpili, aut mali, aut mala ipſa, ex oleo lentiſcino aut melino cum vino mixto coquentur: & ſi hoc non ſatis proficiat, thymus, origanum, & nardinum oleum imponetur. At ſi humores valde calidi lieni influxerint, aut febris quædam ſuperueniat, lanam ſuccidam tenui quodam oleo cum vino mixto copioſo imbutam ſuperimpones. Hanc nolentibus, omphacio admiſcebis roſarum flores, aut cyperum, aut œnanthen, aut ſpinæ Ægyptiæ ſemen. Mediocris ſanè inflammatio per initia hoc modo curanda eſt. Sin autem nimius calor infeſtet, admouenda ſunt olea qualia diximus: & acetum cum vino, aut certè vinum auſterum oleis eſt admiſcendum. Et attendendum ne caput feriat: vt quod facilè huius ſenſu in febri admodum ardenti offendatur. Quare ſapam aut vini dulcis modicum oleis admiſcere conuenit. ſin autem craſſior ſapa exiſtat, aqua admiſcenda eſt. Porro ſi frigidus humor inflammationem excitauerit, adiicienda ſunt pulegium, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuãtem cor roborantémque habeant. His autem non adeò frequenter vt vino & oleis vtemur. DE CLYSTERE.

Ad euacuandũ autem ventrem per morbi initia, vel in augmento, clyſteria adhibenda ſunt: atq; tũc magis quando calor non nimium ardens vrget. Ex mulſa autem & nitro, necnon aphronitro & ſale, euacuatio tentari debet. Verùm iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus non ſemel tantùm, ſed bis térve ſingulis diebus fiet: multo autem magis quando ſanguinis detractio prætermiſſa fuerit. DE CIBO. His temporibus ſolo priſanæ cremore æger nutriendus eſt: illius penuria, aqua & ſolo pane: ipſámque aquam calidam bibat, & oxymeli. Si calore æſtuet, aqua non ex toto calida, ſed modicè refrigerata offeretur. Hæc per initia ad ſtatum vſque fieri debent. DE STATV.

Quum morbus iam in ſtatu eſt, poſt fomenta cataplaſmata eis inducemus, vbi prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino ſequetur ſi corporibus nondum humorum copia liberatis, calida medicamenta adhibeantur: vel ſi crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit, aut ſi ægri craſſis cibis repleti, vt conchyliis, aut purpuris, aut ſepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut oſtreis, aut vuluis porcinis vel agninis, aut carnibus porcinis, aut ſalgamis & congelatis pin-

guioribus,& multum frigidis: adhæc ſi in otio degerint, & poſt cibũ lauarint: præterea ſi pauperes pane copioſo, lenticulis,vel carnibus bouillis,vel ouillis, item piſcibus qui humorem melancholicum & copioſum ſanguinem generant,vſi fuerint. Qui igitur tali cibo nutriti venæ ſectionem ſubductionémque ventris detrectant, iis talia cataplaſmata adhiberi non debent. nam humor horum caliditate collectus copioſior, hominem occidit. Quum igitur morbum in ſtatu eſſe videris,clyſtere aluus ducenda eſt:vbi autem febris iam declinauerit, abſinthii decocto ex oleo lienem fouebis:huius penuria,ea quæ non nimium amara ſunt aut adſtringentia adhibebuntur, quale eſt oleum roſaceum aut melinum. At ſi tenſio vel dolor ſine ardore partem exerceat,iridis quoque & cyperi modicum, aut ſimile quippiam oleo iniectum conuenit. Nam hæc virium lienis conſeruandarum facultatem obtinent.Optimum verò eſt vt quotidie,ſemel aut bis,ſatiſque diu adhibeantur. Tertiò enim ex oleo fouere vitandum eſt. id quod de cataplaſmate quoque adhibẽdo obſeruare oportet. DE MEDICAMENTO purgante,aut decocto,aut iniectionibus. Quum æger meliuſculè habuerit, mutanda ſunt auxilia, venter lenibus medicamentis per os aſſumptis ſubduci debet, quæ ex ptiſſana cocta aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commodè accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum ſit. Vteris igitur & mulſa ſimul, & apomelite,& ad vrinam ciendam idoneis potionibus: qualia ſunt apii & aſparagi radicum cum aqua decoctarum iuſcula. At per aluum iniicies ptiſſanæ cremorem cui incoxerit polypodion, thymus, origanum, medulla cucurbitæ ſylueſtris: necnon veratrum nigrum, centaurium minus, cnicum, capparis cortices,& alypum. deinde nitrum,mel,& oleum admiſceri debet. Cucurbita ſylueſtris pituitam educit:cnicus & veratrum nigrum atrã bilem: thymus,alypum & centaurium,flauam. Per initia modicè his vteris: proceſſu autem temporis validiores purgationes, non ſolùm per aluum, ſed etiam per os exhiberi, debẽt,nempe epithymũ,cnicũ,polypodiũ,alypi ſemẽ,& granum cnidium. Cnicus coctus flauam bilem educit: polypodium humores mixtos, quemadmodum & capparis cortex,& centaurium. Verùm iſta paulatim adiecta potioni ex ptiſſanæ cremore aut oxymelite dare ratio eſt. admiſceantur autem ptiſſanæ inter coquendum cnicus, polypodium,& veratrum nigrum. Quòd ſi loco ptiſſanæ halycam in cibum aut alia craſſi ſucci aſſumere præceperis,lien prorſus in ſcirrum obdureſcet, nullóque modo, aut certè vix,ſanari poterit. At lien & iecur per initia inflammationis, & dum ipſa confirmata eſt, fortiore medicamento purgari ſine periculo non poſſunt. Nam iecur ex inflammatione intumeſcẽs, anguſtos meatus obtinet, & medicamentum purgans humores in eo collectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari poteſt. nam ex toto corpore ſuperfluos humores attrahit, & affectus purgatione diſcutitur,vel minuitur. Validis autem purgationibus lien ante ſtatum & poſt irritatur: imò neque extrinſecus in ſtatu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur aut diſcutiatur. Nam tota eius ſubſtantia non in melius, ſed in deterius magis vergit, duriórque euadit. Quare dum morbus in ſtatu eſt,lenibus vti medicamentis oportet: qualia ſunt quæ modicè calefaciunt, & humectant, non ea quæ deſiccant. Cataplaſmata igitur & fomenta quæ diximus, adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuatur, quando humor qui in eo ſupernatat incaleſcit. Quod vbi cognoueris,& morbus in ſtatu eſt, cataplaſmata inducenda ſunt. DE PARANDO cataplaſmate. Quum ergo morbum in ſtatu eſſe deprehenderis, cataplaſma applicabis. Si natura ægri calida,& humor fuerit bilioſus, cataplaſma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet: vt ex lini ſemine, & oleo chamæmelino: cui adiiciatur hordei aut fabarum farina. hæc enim modicè calefaciunt. Sæpius autem,vt noſti, artomelite cum aqua in liene vſi ſumus: interim acetũ quoque addidimus. Quòd ſi pars inflammata non multum incaleſcat, & neceſſe ſit humorem diſcuti, tutò fœnũgræcum ſine aqua prædictis admiſcere licet: & ſi qua ſcirroſa inflamma-

A tio fuerit,aut craſſi humores in liene generati, aceto vteris: necnon amara lienoſis admiſcebis. Nam lien ex iecore craſſum in ſe humorem recipit:ob quod ei abſinthium,& cappares in cataplaſmate, & acetum, vbi morbus declinauerit,expediunt:quando etiam purgans medicamentum augere conuenit. DE CIBO & potu.

Cibi leuiores, & vinum tenue albúmque exhibebitur, Hæc enim aluum ſubducunt,& vires lienis corroborant: necnon febrim per vrinas diſcutiunt. Suillæ autem carnes,& ouillæ,item halyca,oua,piſces pelagii & paluſtres, B adhæc aues quæ in paludibus & aquis degunt, prohiberi debent:non autem illæ quæ ſiccis locis aluntur. Quos enim liene craſſis infarcto humoribus laborantes, medici imperiti carnibus quadrupedum nutriunt, & in ſtatu morbi ouis ſorbilibus,& halyca,nonnunquam etiam ſorbitionibus ex tritico aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quàm adiumenti afferunt. Nam halyca niſi in declinatione vtilis non eſt.In hoc autem tempore non ſolùm ea ſed etiam potiones exhiberi debent quæ craſſos humores per inflammationem auctos extenuent, viſcoſos C incidant diſcutiántque, obſtructos aperiant, lieni infixos relaxent,& ipſum lienem corroborent. Cuiuſmodi ſunt ſcolopendriũ,& capparis cortex,vel alia quæ poſteà à nobis dicentur quum de lienis ſcirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo ſcriptum reliquit, Quale medicamentum iocinori eſt abſinthium, tale eſt lieni capparis cortex: quale rurſus iocinori quod vocant eupatorium,tale eſt lieni ſcolopendrium. ſiquidem ſimilibus genere medicamentis vtrunque viſcus indiget.

DE EPITHEMATIBVS. In ſtatu vel declina- D tione,Nili epithema commodè admouetur. Plus autem ceræ in ſtatu adiiciendum eſt, præſertim in molli corpore. Epithema quod à me confectũ eſt, recipit bdellium, aloen,thus,crocum,œſypum,ceram, ac alia medicamẽta quæ ibidem ſcripta habentur. In declinatione verò inflãmationis plurima ſunt & alia epithemata, quæ adhiberi poſſunt, ex ammoniaco & bdellio compoſita. In ſtatu ergo quum inflammatio æſtuat, Nili epithema oleo chamæmelino & cerato, cui aceti modicum adiectum ſit, diſſoluere oportet. Conſulimus etiam adhuc vt hoc ce- E rato ſicut oxelæo vtaris cum lanis ſuccidis, & lieni imponas: ac,ſi tenſione laboret, liberabitur. Itaque per initia oleo tenui, non aqua, particulam ſuperfundes, neque ſi æger in acceſſione deſideret:ſed ex aceto, vino & oleo, quibus ceræ modicum interim ſit admixtum, fouebis. Item hyſſopo, cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino aut aceto,aut poſca,aut aceto & melle,aut hydrelæo, decoctis. Admiſcemus etiam cataplaſmati pulegiũ, thymum,origanum,folia lauri,ſaluiam,artemiſiam,ſalem & nitrum. At ſi ea quæ dixi negligentius adhibeantur, in- F flammatio in ſcirrum degenerabit: de quo nunc verba faciemus.

DE LIENIS SCIRRO, Cap. XIII.

POſt lienis inflammationem magnus contra naturam tumor & durus accidit,tangenti reſiſtẽs, nec nõ intẽperies quædã in eo apparet: verùm copia ſubſtãtiæ ſcirrũ lienis excitat. vel enĩ humor eſt infix⁹,aut flatuoſus ſpirit⁹, aut vtriq; ſimul mixti,vnde liẽ præter modũ augetur, & à naturali recedit magnitudine. Internoſces autẽ humorẽ & flatũ his indiciis. Si flatus eſt,tactui reſiſtit pertinaci- G ter,& liẽ pũctionẽ tẽtionémque experitur: ſin autẽ grauitas cũ põdere in præcordiis ſiniſtris percipiatur, ex prædictis ſignis flat⁹ cũ humore mixtos in liene eſſe ſcias,idque per initia. Nã poſtea morbo inueterato,humorib⁹ frigore nimio aut ſiccitate induratis,ſcirrus generatur. Aliquãdo accidit vt liẽ etiã citra inflãmationẽ in magnũ tumorẽ attollatur. Hæc enim eo modo ſolet euenire. Duritia autẽ nõ accedẽte,tẽtio grauitáſq; ſimul & pũctiones validæ oriũtur. Scirrus igitur ex humore & flatu mixtus H eſſe videtur,quemadmodum etiam ſoli humores tumorem laxũ ſimul & punctiones validas in liene efficiunt.

CVRATIO ſcirri. Nouiſti curatum à me fuiſſe militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candentibus inuſtam habebat: quem duobus tribuſve diebus medicamentis per os da-

tis purgabam, & deinde diligentem ei curam in ſingulis conuenientibus remediis offerendis adhibebam.

DE CIBO. Ptiſſanæ cremorem quotidie in cibo porrigebam oxymelite conditum, & piſces ſaxatiles. Ex auibus autem gallinas, perdices, ac alia concoctu facilia, boni ſucci, & probè macerata. Prohibebam ei quæcunque viſcoſos & craſſos humores generant: ſimiliter & carnes bouillas, ſuillas, ouillas, caprinas & hœdinas: item aues quæ in aquis paluſtribus degunt, omnéſque piſces paluſtres, & pelagios, præſertim qui duras & craſſas, non albas carnes obtinent: adhæc polypos, mulos, ſepias, orphos, oſtrea, conchas, bulbos, placentas ex melle & chidro, & quæcunque inflant, duráque & craſſa, vel cruda ſunt. Vinum improbatur craſſum, nigrum, & aſtringens: dandum autem eſt quale Hippocrates præcipit, quod neque craſſum, neque valde frigidum, neque calidum exiſtat. Hoc igitur modo cibus eſt adminiſtrandus. DE POTV. Potui verò dabam vinum in quo capparis radicem, ſcolopendrium, & myricæ radicum corticem decoxeram: initio quidem ſingulas herbas per ſe exhibebam, deinde ex poſca, aut oxymelite, aut ſolo aceto coctas: interdum etiam in puluerem redactas cum ſupradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idque non plus quàm duobus vel ternis diebus. Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam: nonnunquam cum aqua calida, in qua prædictæ herbæ decoctæ fuerant, ante & poſt cibum, die & noctu, quandocunque volebat æger, potui offerebam. DE MISSIONE ſanguinis.

Vere primùm ineunte, quum æger multum ſe recollegiſſet, & lien decreuiſſet, videbatur mihi potiones medicaminum efficaciores præſtari debere, quæ lienem euacuare poſſent: qui quum magis imminueretur, fortiora medicamina exhibebam. Ac mox inter initia veris, ſanguinem ex brachio ſiniſtro copioſè detrahebam, & poſt dies vigintiquinque hoc medicamento quod ſequitur, vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum, myricæ foliorum, aſpleni herbæ, ſquamæ ferri, ſingulorum drachmæ octodecim: myrobalani drachmæ decem, ammoniaci ſuffiminis drachmæ octodecim, polytrichi drachmæ ſex, ſtœchados drachmæ quatuor, ſcolopendrii drachmæ tres. Ex oxymelite paſtillos drachmam pendentes ſingulos fingebam, ac vnum oxymelite dilutum potui dabam. Poſtea verò quum lien probè eſſet explicatus, medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac otioſos humores validioribus, nempe hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam æſtate non tres drachmas, ſed quatuor exhibebam, ita vt à prædictis medicamentis nullo die diſcederem. Vbi ſanitati propemodum eſſet reſtitutus, cyclamini radicis drachmam ex mulſa deinceps, ſemel aut bis, poſt ſingulas potiones offerebam. Nam ea vitioſos humores ex liene per ſudores expurgat, calidis extrinſecus operimentis admotis, vt medicamentum fiat efficacius.

DE IIS QVAE LIENEM corroborant. Lienem ſæpe potione quidem ex ſcolopendrio & cappare, epithemate verò ex auripigmento, alumine & ſimilibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum exiſtit, cuius & aliorum vtilium confectiones hîc ſubiungemus. POTIO ad lienoſos probata. Ammoniaci ſuffiminis, pulegii, ſingulas drachmas, cum aceto potui dato. ALIA potio. Salicis corticem medium, & folia eius cum duobus aquæ ſextariis ad dimidias coquito, datóque potui ad triduum. EPITHEMA malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate præditum eſt, commune iocinori, lieni, abſceſſibus, ſtrumis, parotidibus, articulis, calcibus quoque ſuppuratis, aut aliter dolentibus, item torſionibus ventris. Conficitur autem hoc modo: Bdellii Scythici, adipis porcini, ammoniaci ſuffiminis, iridis Illyricæ, ſingulorum drachmæ ſedecim: opopanacis, cachryos, ſtyracis, thuris, galbani, ſingulorum drachmæ octo: piperis grana centum ſexaginta: ceræ drachmæ quadragintaocto, terebinthinæ, fæcis olei irini & vini, ſingulorum quod ſatis eſt. Hoc medicamentum contunditur, emolliendi viribus donatum. neque enim aliud magis eo emolliens duritias reperies. Paratur autem non dilutius, ſicut alia. nam in pila tunditur, cera aliiſque medicamentis adiectis. Inter tundendum, piſtillum fæcibus olei irini illinitur, donec tota mixtura perficiatur. Sit autem ammoniacum recens, ſtyrax pinguis, bdellium Scytichum: opopanacem eis admiſceto, omnia ſimul conterens, & vtitor. MALAGMA Amythaonis. Hoc ad præcordiorum tenſiones conducit, necnon articulis prodeſt qui difficulter mouẽtur: lienem cõſumit, duritias emollit & diſcutit. Recipit autem hæc: Ammoniaci ſuffiminis drachmas ſedecim, ceræ totidẽ, terebinthinæ drachmas octo, bdellii totidem: thuris drachmas quatuor, myrrhæ totidem, galbani drachmas octo, olei Cyprini heminas ſex. Myrrham, bdellium, thus in vino prius macerabis: ammoniacum aceto diſſolues: omnia in pila contundes, oleo Cyprino (vt ſuprà dictum eſt) ipſam inungens. Hæc duo malagmata emolliunt.

ALIVD epithema. Quod nunc ſubiungam, prædicto eſt longè efficacius, fortiúſque ad diſcutiẽdum & extenuandum, tollendúmque duritias: quemadmodũ quod ex ſtercore caprillo, & opopanace ſimul cum aceto paratur. Nam id quoque diſſoluit & extenuat, vacuátque non modò inſpiſſatos humores & viſcoſos, ſed etiã ipſas partes corporis ſolidas: quoniam caprillum ſtercus ex aceto, (vt Galenus memoriæ prodidit) ſcirroſis tumoribus, qui ex craſſis fiunt humoribus, vtiliſſimum exiſtit. Altera igitur confectio inſcribitur, MALAGMA Aſclepiadæ. Ceræ ſeſquilibra, colophoniæ vnciæ ſex, galbani vnciæ tres, opopanacis vnciæ ſex, propoleos vnciæ tres, ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex, olei heminæ duæ: aceti ſextarii duo, ſtercoris caprilli vnciæ tres, thuris totidem, myrrhæ vnciæ tres. Ammoniacum ex aceti ſextario teres: huic adiicies thus, myrrham, opopanacem, ſtercus caprillum, teréſque iterum: própolim verò cum galbano in pila tundes. ceram & reſinam ex olei heminis duabus liquabis: vbi coierint, propolim adiicies, agitabíſque frequenter: & quum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne ſublata, refrigerari ſines, & derades: deinde iis quæ in puluerem redacta ſunt inſperſis, miſcebis vniuerſa, & in vſum condes. Hæc enim ſunt medicamenta diſcutiendi emolliendique viribus prædita. EPITHEMA lienem imbecillem corroborans. Medicamentum quod ſuprà ex auripigmento & alumine fieri dictũ eſt, ad lienis imbecillitatem valere dixi, quod militi cuius mentionem feci ſæpius, impoſui. Recipit autẽ hæc: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas nonagintaſex: reſinæ piceæ drachmas ſedecim, reſinæ frixæ drachmas nonagintaſex, auripigmẽti ſciſſi drachmas ſedecim, aluminis ſciſſilis drachmas duodecim. Metallica terito ex aceto acri: quæ liquari poſſunt, ex modico oleo liquato: ac refrigeratis ſicca adiicito: mixtis vtitor. Hæc enim ſunt quæ homini illi exhibueramus. EPITHEMA lienoſum & hepaticum, quod vtriuſque viſceris obſtructiones diſcutit. Ceræ, terebinthinæ, hyſſopi Attici, iridis Illyricæ, ſingulorum drachmæ ſex. Quæ terẽda ſunt, terito: & quæ liquefieri poſſunt, liquato: ſicca ſuperinſpergito, ac vtitor. Quòd ſi ſudor ſuperueniat, & tollere eum voles, detergito, & abſinthino oleo partem perunges: ac ſudore ſublato, illo vteris. SI LIEN flatu diſtenditur & intumeſcit. Quòd ſi lien ex prædictis ſignis flatu tendi, aut durus ſcirri modo pungi, & citra vllam affectæ partis grauitatem dolere cognoſcatur, mirificè auxiliatur electuarium dioſpoliticum, quod in hunc modum paratur. Rutæ viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, ſingulæ drachmæ, nitri drachma ſemis, & quarta eius pars. Si aluus adſtricta fuerit, nitri drachmam iniicies, cuminum verò ex aceto per triduum macerabis: poſtea ſiccatum in puluerem rediges: omnia cum melle bono & deſpumato miſcebis, & in vaſe vitreo repones. Datur ex eo cochleare vnum. facit enim ad inflationes ventris viſcerúmque, appetentiam ventriculi excitat, concoctionem promouet, pituitam extenuat, aluum emollit, acidos ructus aufert, vitia pectoris, lateris, iecoris, lienis & renũ mitigat. Simili modo accõmodata ſunt vẽtris, ſtomachi, iecoris & lienis

affectibus medicamenta διὰ καλαμίνθης, & διὰ τριῶν πεπέρεων; necnon διὰ σπερμάτων. Adhæc cucurbitulæ in ventrem defixæ adiuuant. præterea vtilissima sunt, melanthium, petroselinum, anisum, & cuminum, si pani commisceantur, vel cum aliis dentur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in pulluerem redacta inspergi. Conuenit etiam cestrum, adianthum, & polypodium, præcipuè quum magna lienis durities apparet: tunc etiam scolopēdrium & asplenon vino admiscere expedit. Porro nūc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratione medendi quædam excerpta adscribam, vt ipsi morbi causæ accommoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quæ ipse expertus est, & nos vsu & periclitatione comprobauimus, adscribamus.

GALENI verba de lienis scirro & inflatione. Lienem scirro obnoxium non modò extrinsecus medicamentis efficacibus, sed etiā potionibus validissimis curare conuenit, vt quæ citra molestiam toleret: ex quorum numero optima habentur capparis radicis cortex, scolopendrii & myricæ tum radix tum germina: omnia verò eiusmodi in aceto & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero lien tangenti quidem resistere videtur, non tamen scirrosus, sed flatuosus potius tumor existit, cui medicamentum emplasticum mixtæ facultatis, quod prius absinthii oleo madefeceris, imponere oportet: qualе est quod ex sulphure & alumine constat. Sunt denique plurima huiusmodi ex iis quæ in medicamentariis libris prodita sunt, huc accommodata. Attende autem non solùm mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam in liene flatuoso tumori obnoxio, magisque in œdematibus, etiamsi multùm aluminis adhibueris, nihil offendes: verùm in scirrosis, discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit admisceri. Quum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis talis sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

EPITHEMA iecoris & lienis. Epithema iecoris & lienis hæc recipit: Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidem, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, capparis radicis corticis, singulorum vncias sex: picis siccæ, resinæ aridæ picræ, singulas libras: olei Cyprini vncias sex: aceti quod satis est. Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est.

EPITHEMA hypotherion. Sunt alia quoque epithemata lienosis & hydropicis accommodata, quæ vocantur hypotheria. Hæc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores & scirros discutiunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duæ, picis siccæ totidem, aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ thuris, singulorum libra: aloes vnciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffiminis, bdellii, vuæ amomi, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorum quadrans: aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum terito: ammoniacum ex aceto diluito: siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet, & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare. Necnon epithema διὰ σπερμάτων lienis inflammationi medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum verò μάλαγμα διὰ σπερμάτων flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Adscripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

PRIMA confectio διὰ σπερμάτων. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres: ceræ, mellis, olei cyprini, seui taurini, singulorum libra: vini quod satis est. Facit ad stomachi, iecoris & lienis inflationem.

ALTERVM epithema διὰ σπερμάτων, ad idem. Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos, apii seminis, fœnigræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis, singulorum vnciæ tres: seui taurini hemina, ceræ vnciæ decem, colophoniæ hemina, mellis libra: con- A ficito, & vtitor. Licet autem & æquale pondus aut paulo amplius medicamenti ex alumine & sulphure confecti admiscere.

POTIONES ad lienem scirro induratum. Quibus lien in scirrum durescit, & calorem siccitatémque sustinet, his vtiliter dantur myricæ folia, aut turiones ipsius, aut radices: item asplenon herba, & anchusa. Hæc enim neque ipsa calorem in se vehementem obtinent, neque lienem magis excalefaciunt, præsertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earum decoctum, procedenti autem tempore tritas ipsas B ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia, cortex, radixque: quin & chalybis squama, quā illa in fabrilibus officinis, dum ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquæ mistura potu conuenit. hæc enim lienem fortiter imminuit, reprimitque. Vinum autem, & posca in qua candens ferrum extinctum sit, iis qui teneram carnem habent, & febri carent, conueniunt: postea verò etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum in quibus ferrum extinguitur. Itaque inter initia magnis affectibus, C & minus duris corporibus expediunt: insequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscēt squamæ chalybis ferri, absinthii comas, & piperis modicum, ne potio stomachum offendat. Melius autem erit si pelecinum & hemionitis herbæ in tali intemperie misceantur: quemadmodum in frigidis contrà, casia, costum, serpyllum, anisum, & his similia iniiciuntur. In calida ergo intemperie duæ illæ herbæ superius dictæ præberi debent. Nam ambæ efficaces sunt, vt quæ maximum lienem consumant, intemperiem minuant D omnino, nec augeri permittant. Frigidæ autem & siccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peucedanum, acorum, scordium, trifolium, hypericum, vitex, liquor peucedani, centaurium vtrunque siccum, eisque similia, scolopendrium, & farina lupinorum medentur. Alia verò ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autem, quem & myrobalanum nominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomitur. Hoc modo singula (vt dixi) adhiberi debent.

DE PASTILLIS. Ex plurimis pastillis qui E stomachum non offendunt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus est: vtitor autem eo ad omnem lienis affectum. facit & ad conuulsiones, tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica, iniicies nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidem, opopanacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparis radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorū drach. quatuor: nōnulli iniiciūt etiā iridis drach. duas & semissem. Ex oxymelite pastillos fin- F gito qui obolos duos pendant, ac dato singulos cum oxymelitis vncia. Noster autem pastillus, de quo aliàs dictum est, valde efficax est, ac mirificè omnibus lienosis affectibus, præcipuè vbi tumor eximius & ingens durities infestat, vtilis: dabis hunc quoque pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit: nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, asplenii herbæ, squamæ ferri chalybis, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex: myrobalani drachmæ G decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octo, stœchados drachmæ decem, absinthii Pontici drachmæ tres, scolopendrii totidem. Fingito pastillos qui drachmam singuli pendeant ac dato vnum ex oxymelite.

EPITHEMA. Epithema à me confectum hîc tibi subiicio, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani, œnanthes, ammoniaci suffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris, salis, singulorum drachmæ quadragintaocto: opoponacis pinguis drachmæ octo, styracis, mannæ thuris, singulo- H rum drachma: visci quercini drachmæ duodecim: ceræ drachmæ vigintiquatuor. Ammoniacum cum salis flore dissoluito: capparim verò, myrobalanum, ac mannam cum aceto tundito: reliqua autem iuxta ignem emollito, & in pila tundito. trita eis adiicito, vnito, & vtitor.

Hoc medicamentum bene facit lienosis: nam duritias & tumores eius maturat,consumit,dissipat,& scirrum digerit.Quin & ipsi myrobalani soli in pila contriti impositique iuuant optimè. Item chamædrys & verbenaca, cum axungia veteri impositæ,opitulantur.

De tussi lienosorum.

Si tussis ex tenui & acri defluxione facta lienosis superueniat,medicamento διὰ κωδυῶν,aut pastillo trigono pro-
A hiberi debet.Adhæc epithemata lieni applicāda sunt quæ extenuare possunt. Quòd si his vti causa quædam impediat, sincipiti fomentum ex pastillo quodam, aceto & oleo rosaceo ad mellis spissitudinem temperato,inducendum est.Optimè huc conferet pastillus crocodes ex aceto & oleo rosaceo dilutus, sincipitique impositus. Nam tenuem fluxionem ardentem acrémque refrigerādo cōtemperat,& tussim finit,somnúmque conciliat.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber IX,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. I.

AQua inter cutem, quæ Græcè hyderos dicitur, & ipsa longus quidam affectus est,ex iecore adeo refrigerato proueniēs, vt ipsum non amplius deinceps cibos in sanguinem, sed in alienam qualitatem,aut in aquam,aut pituitam,aut flatum trāsmutare possit. Atque idcirco trifariam aquam inter cutem constitui diximus:ac vocant eam sanè quæ à tenui & seroso humore contrahitur,Asciten:quæ verò à flatu in toto corpore generatur,tympaniam:quæ rursus à pituitoso humore per totum corpus excitatur,Ana sarca,alii Leucophlegmatiam appellarunt.Notum verò est,has quoque curandas esse vbi prius internouerimus:siquidem internotio rectæ curationis fundamentum est.

DE ASKITE, Cap. II.

ASkites igitur inde internosci debet quòd fluctuationes excitantur ex humore qui veluti in asco .i.utre quodā contētus circūuoluatur:Tympanias autē,quòd vbi nos ferimus ventrem, tympani modo strepitum quendā elidere videatur:Anasarca verò hinc deprehēditur quòd æger sarcas.i.carnes habeat emortuo corpori similes,& totū corpus intumescat:ac vbi nos digito id imprimimus,cauitas oboriatur:quúmq; imprimere desierimus, non statim in pristinum reuertatur.Cæterùm singulæ hæ aquæ inter cutem species,aut primario affectu,aut cōsortii lege fiūt. Nam ob lienem vitiosis humoribus præditum, maléque affectum,item ob colum,mesenterium,vterum,renes,vesicam,muliebrem fluxum, mēsium retentionem,pulmonis refrigerationem,septum transuersum, & multas alias particulas,superuenit:quæ singula prius internoscere cōuenit,deinde sic curationem aggredi.Quibus igitur aqua inter cutem refrigerato iecore aut pulmone oborta fuerit,hos simul tussis magna ex parte inuadit, ipsique nihil notatu dignum expuunt,sed irritantur tantùm.Accidit etiam alui retentio,quòd inflammatio visceris, humiditatem vētris exhauriat. Vesicæ autem & mesenterii propria indicia erunt,nempe ventrem magis profluuiis infestari, necnon corruptionibus continuis,& intestinorum rosionibus.Nam hæ,dum bilis excernitur,comitantur: gignūtur autem ipsis meritò intestina bilis recrementa, dum cibi ab inflammatione intestina exercente euacuantur.At eorum qui ob pulmonis affectum aqua inter cutem laborant,indicia sunt quòd tussis potissimum excitetur, cor refrigeretur,totúmque corpus & pedes omnium maximè intumescant.Atque hæ aquæ inter cutem species tabidis potissimùm obueniunt. Discernes autem eos qui ob lienem malè affectum hoc morbo laborant. Iam alios quoque ob tabem hydropicos fieri,facilè deprehendes si internoscendi vias ac rationes frequenter sequaris. DE CVRATIONE. Omnium curatio à vacuatione incipienda est,sed ascitæ quidem dicti, aut tympaniæ, à sola purgatione: cui autem ana sarca nomē est,is venæ sectionem interdum requirit, vt qui ex sanguinis frigidi copia nascatur.Ac frigiditatis quidem ratione, illa non indiget:sed quoniam copiæ detractio naturam leuat,vt hæc minorem illam effectam facilè superet,non alienum, sed rationi consentaneum est,hîc quoque venæ sectione vti. Videmus enim quòd etiam ignis externus,quum à lignis viridibus propemodum extinguitur, refocillatur rursus, si illa quæ ipsum suffocabant auferantur. Hydropem igitur ana sarca & vena secta interdū & purgatione curare
B oportet.Dicamus autem particularem quoque ipsorum curationem,& quando perfricare, madefacere, cataplasmatis obducere,& quando medicamentis & quibus post sanguinis missionem vti oporteat. Nam ante omnem aliam curationem ipsa venæ sectio,vt dixi,adhibenda est, si vires permittant.Si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiamsi aliàs indigere videatur.Licet enim postea commodè sanguinem detrahere, vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitiosi humoris paulatim aliis quibusdam(præsertim picra dicta)leuata.Nam
C hoc medicamentum simul & aperire & corroborare viscera potest:qua etiam re maximè indigemus.Post vsum verò eorum quæ aperiunt,& meatus ampliores efficiunt, materiámque fluxilem reddunt, transito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc non vna vice faciundum est,ne vires deiiciantur. Etenim, quanuis id quod vacuatur recrementitium est, tamen vniuersa ac subita mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tutò euacuare quàm festinando perturbandóque, vnà cum morbo etiam ægrum è medio tollere. Pulchrè
D igitur purgant,sambuci succus cum condito potus, item lathyrides,& æris squama: verùm nullum adeò vt illud quod recipit chameleæ foliorum, squamæ æris,& anisi, singulorum drachmam. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam: viribus autem recollectis, etiam duas drachmas exhibeto,plus minúsve paulo. ac totum medicamenti modum,absolutúmque,ad vires respiciens,metire. Rursus à purgatione illa porrigito quæ aperire possūt: maximè pastillum qui ex amygdalis conficitur. Adeo enim hunc incipientes hydropicos aperire citra noxam vi-
E di,vt continuò potus iecoris scirros dissoluerit. In hunc autem modum paratur. CONFECTIO pastilli ex amaris amygdalis: Anisi, seminis apii, amygdalarum amararum, absinthii,gummi, singulorum drachmæ quatuor:aquæ quod satis est.Hoc sanè pastillo ad obstructiones ex crassis viscosisque humoribus contractas,& in quibus non vehemens aliquis dolor viscus affligit, vtitor.Sin autem dolores aliqui intestina, ventrē & præcordia exerceant,etiam pastillum Amazonum dictum præbeto. Etenim dolorem lenit,& vim aperiendi mitigandique obti-
F net.Crebrius autem in huiusmodi,decocto seselios vtitor, aut casiæ,aut spicæ nardi,aut asari,& cataplasmatis quæ recipiunt farinam fœnigræci & ordei, absinthiúmque plurimum contusum. Hoc nanque super omnia auxiliatur. nam robur visceri insinuat, & humores in alto hærentes citra rosionem leuiter desiccat.Habeat autem & cuminum contusum,anisum,mastichen,nardum Gallicam, rutæ semen,& mel. Semina in vino coquantur: sic enim multo commodius erit. Vbi iam viscera emollita & rarefacta ad dies quinque aut septem fuerint, vtitor etiam
G epithemate quod mixtam habet facultatem,vt viscus possit & firmare & emollire: ex quorum numero est & hoc quod ista recipit:Croci drachmas decem, aloes, mastiches,ammoniaci,bdellii,singulorum drachmas octo: styracis drachmas quatuor, ceræ drachmas nonagintatres, adipis anserini drachmas sedecim, hyssopi liquidi drachmas trigintaduas, Cyprini quod satis est. Sin autem æstas fuerit,& laborans aqua inter cutem febricitet, etiam

rosaceum & vinum siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si non solùm iecur, sed etiam lien & stomachus tumorem & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires non aduersentur, sed & æger vigentis sit ætatis, & tempus non admodum frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeo sensim vt natura quæ à copia grauatur, respiret. Etenim animi defectiones, præterquam quòd vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam & accuratam obseruationem habere conuenit, atque ita sanguinem hydropicis iuuandi gratia detrahere audendum. Etenim intempestiua sanguinis missio in aliis quoque periculum inducit: in hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflammatio scirrosa, viresque robustæ, in his vacuationem sanguinis ante omnia alia præsidia, præsertim valētia, adhibeto: ex quorum numero etiam hoc existit.

AD LIENIS & iecoris duritiem validum medicamentum. Ammoniaci suffiminis, bdellii, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: styracis drachmæ octo, adipis vitulinæ drachmæ duodecim, opoponacis drachmæ octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ drachmæ quadragintaocto, irini fæcis quantum satis est: vini quod sufficit. Non oportet autem emollientibus tantùm medicamentis vti, neque discutientibus, sed etiam iis quæ tumorem reprimere possunt. Scriptura eorum in hunc quoque modum habet: Ceræ drachmæ centum nonagintaquinque, picis aridæ drachmæ centum nonagintasex, aluminis liquidi drachmæ nonagintasex, aloes drachmæ quadragintasex, nitri, mannæ thuris, singulorum drachmæ nonagintasex: pyrethri drachmæ viginti octo, aristolochiæ drachmæ vigintiquatuor, ammoniaci totidem, cardamomi drachmæ vigintiocto, visci quercini drachmæ vigintiquatuor, olei totidem, aceti quod satis est. Itaque cataplasmata & epithemata huiusmodi iis adhibeantur qui aqua inter cutem, quæ ana sarxa dicitur, laborant, ita vt viscera eorum distenta sint, & obstructionem duritiémque maximam experiantur. In quibus igitur moderata est obstructio, bene facere diximus pastillum ex amygdalis: in maximis autem, etiam valentioribus antidotis vtendum est. AD SCIRROSOS iecoris affectus. Croci, spicæ nardi, costi, iunci odorati floris, cinnamomi, singulorum drachmæ duæ: zingiberis drachma, mellis Attici despumati drachmæ vigintiquinque. Dato drachmam ex mulso. Præstantissimum hoc est remedium, & viscera valenter expurgat.

DE ASKITE ET TYMPANITE, Caput III.

OMnia commemorata medicamenta etiam aliis aquæ inter cutem speciebus, nempe ascitæ & tympaniæ, citra sanguinis detractionem, conueniunt. Nam his purgationes potius, & quæ aquam per aluum repurgare solent, omnia congruūt. Nihil minus etiam perfricationes quæ sale, oleo immaturo, sicyonio & cyprino, adhibentur. At frictio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahatur: sed quæ in superficie corporis tantùm continentur, discutiantur. Vtendum autem ad hæc est medicamētis quæ non modò dissipare, sed etiam reprimere tumorem possunt. Græci hæc à iecore vocant ἡπατήρα. Itaque veteres multa prodiderunt, ac licet hæc apud plerosque descripta inuenire. Cæterùm præstantissimum validissimúmque inter ea etiam hoc est cuius compositio recipit, Resinæ torrefactæ drachmas tercentum octuagintaquatuor: ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centum nonagintaduas: aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ, thuris, singulorum drachmas nonagintasex: pyrethri drachmas vigintiocto, bdellii drachmas vigintiquatuor, ammoniaci suffiminis totidem, cardamomi drachmas vigintiocto, visci totidem, olei drachmas vigintiquatuor, aloes drachmas quadragintasex, aristolochiæ drachmas vigintiquatuor, aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum & comprimen-

A dum. ALIVD. Chalcanthi, nitri spumæ, aloes, singulorum vnciæ tres cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem: aceti acerrimi quod satis est. Sicca ex aceto læuigato dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito, vsquedum spissescat, vt manus intinctas non inquinet: tunc ceram iniicito, atque ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatū, quod nō solùm ad aquā inter cutem, sed etiam alios plerosque affectus vtile existit. Etenim lienē consumit, abscessus ad suppurationem perducit, furunculos, B & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, atheromati, scirris, & parotidibus conducit: necnon ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur simplicium medicaminum vilitatem ascitæ congruentium cōtemnas, etiam in quibus non magna durities viscera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate quod possit viscera emollire, & omnes humores qui in penitiore omenti & peritonæi regionē habentur discutere. Porro vtitor eo quod etiam ad alia multa proficit: confectio eius ita habet: Ceræ, resinæ piceæ, picis bry- C tiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, singulorum libra: vbi ea quæ liquari possunt liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraque miscens, pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est, D medicamentum etiam antè scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent quæ & flatus discutere, & duros affectus emollire probè possunt. Habet scriptura huius in hūc modum, Resinæ aridæ libra, picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim: aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorum libra, mannæ thuris vnciæ tres, olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem: atque sic vbi liquefeceris quæ liquari possunt, & vtraque in pila paulum subagitaueris, mannam inspergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis E & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & supremas curationis partes in omnibus potissimùm affectibus, maximè verò etiam in periculosissimis, obtinet: in quorum numero aqua inter cutem quoque habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium consensu hæc contracta fuerit, non sine iecoris vitio vnquam constitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in sanguinem conuertit, totique corpori transmittit, idcirco simul prospiciendum prorsus est vt & alimentū quod ad ipsum peruenit, facile fit ad distribuēdū, F & nequaquam impediatur quominus in corporis partes dispensetur. Quare optimum ipsis alimentum est panis furnaceus, qui semina flatibus discutiendis apta contineat, vt anisi, aut cumini, aut fœniculi, aut sinonis similiter: interdici autem ipsis etiam copiosus panis debet. Si enim probè fuerit fermentatus, non potest crassitiem & id quod obstruit continere. At olera sumi debent, si febris absit, quæ calefacere & extenuare queant: quale est apium, petroselinum, daucus, eruca, pulegium, rapa, caucalis, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia mi- G nus in id efficacia. Ex auibus præponi debent feræ mansuetis, vt palumbus, turtur, turdus: & ex minutis passerculis, qui non sunt pingues. Inter pisces conueniunt saxatiles: at horum ius sit excrementi expers, quod inter coquendum assumat anisum, aut piperis paululum. Ex carnibus moderatè comedant, & eas potius quæ nō sunt pingues, præcipuè ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum. leporinæ verò prohiberi debent. Paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Assas maximè, si gratæ sunt, assumere ipsos alienum non est. Testacea, vt asta- H cum, vel buccina, vel pectines, rarò & modicè solius voluptatis gratia offerre conuenit. Quantum enim ad affectum attinet, & præcipuè in quibus calida non est intemperies, aut febris, continuus ipsorum vsus interdici debet. At leguminibus ipsos, maximè tympanicos, abstinere

promittant,& in posterum non amplius gigni concedãt, prodiderunt, necessarium duxi,quædam eorum enumerare,præsertim virtutis studiosorum gratia, vt hominem conseruent,morbúmque superare possint.Honestũ enim est morbum vincere ,& omni machina ægris succurrere. Præterea etiam diuinissimus Galenus, qui ne esse quidẽ incantationes putauit, ex longo tempore multóque vsu plurimum ipsas posse deprehendit. Audi igitur verba ipsius quæ de medica Homeri tractatione reliquit. habẽt autem ea in hunc modum, Nonnulli igitur putant incã-
B tationes,anicularum fabulis esse persimiles, quemadmodum ego quoque diu existimaui: temporis autem processu,ab iis quæ euidenter apparent persuasus sum vim in ipsis esse.nam in percussis à scorpio,adiumentum sum expertus. nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis,quæ incãtatione statim expuebantur. ac multa præclara singulæ habent incantationes, quum institutum cõsequuntur.Si igitur diuinissimus Galenus & alii plerique veterum testantur, quid prohibet nos quoque,quæ experiẽtia cognouimus,& quæ ab amicis sinceris accepimus,
C hæc vobis cõmunicare?Multa igitur sunt & alia, sed nullum ita vt annulus ex ære Cyprio cõfectus. habet autem in hunc modũ. NATVRALIA. Æs Nicanũ aut Cyprium,quod igni in totum non admotum fuerit, accipito: quod in ipso metallo æris inuenitur,veluti tesserã facito,vt in digito appareat: & vbi in ea insculpseris leonẽ, & semilunam,& stellam,huius circulo nomen bestiæ cõscribito, & inclusam aureo annulo gestato in minore digito medico,iuxta minimum.

DE INFLAMMATIONE RENVM, Cap.V.

D QVõd sanè inflammatio in vniuersum ex copia materiæ in particulas præsertim carnosas influentis generetur,omnibus in confesso est: ac conuenit hoc scienter perpendere,num id quod influxerit,sola copia, an qualitate tantùm, aut vtroque simul offendat: copia quidem,vt quum ipse sanguis probus est & ob nihil aliud quàm solam abundantiam,obstructionem excitat, particulã distẽdit,& in sublime attollit: qualitate autem sola , vt quũ exiguus existit, biliosus,& nimis acer,aut crassus viscosúsque,aut terrestris & melancholicus.Sin autem etiã copio-
E sum sit quod influxit,malíque succi,tunc particulã vtroq; modo offendi contingit,& à copia distẽdi, & à qualitate ipsam infestante affligi.Quare considerãdum est num ex toto corpore influat, an à quadam superiore particula, vt liene, iecore,aut alia . hinc enim maximè variat curatio. Nam si totum corpus videatur plethoricum, *hoc est omnibus ex æquo succis repletum*, toti prospicere prius oportet, deinde parti : si quidẽ sanguis superare videtur, venæ sectione: sin autẽ vitiosus quidam humor, purgatione quæ humorẽ præpollentem educere potest. Hæc autem fieri
F debet vbi tutò illum cibo antea tractaueris,& solutu facilem paraueris , ptissana,piscibus, intybis,& omnibus humectantibus contemperantibúsque:sin autem crassus sanguis fuerit , & nihil habens acre, cibis & ex oxymelite, & decoctis extenuantibus incidentibúsque.Verùm quũ magna ex parte ea quæ incidunt,etiam rodant,partésque inflammatas irritent , curandũ est omnino vt quæ rosionis expertia sunt deligantur. Sunt itaque & alia incidentia, quæ nihil acre neque molestum obtinent: verùm nullum adeò vt aquosa mulsa.Postquã igitur crassa prius ita exte-
G nuaris,vel acria contemperaueris , tunc eorum purgationem quæ offendunt molitor , si tibi vtraque ratione peccare videatur , & sola virtus vitiosum humorem euincere ac superare nequeat. Fugere nãque omnia hæc oportet quæ inflammare possunt & purgare , partes inflãmatas purgare:quia cautio est,præsertim inter initia,& quũ humores adhuc sũt crudi,& inflãmatio feruet.At nullã adeò partem offendere possunt vt renes & vesicã. nã recremẽta promptè in ipsa potius recipiunt quàm aliquid ex eis discutiatur,nisi cõcoctio eius quod inflãmatur,& totius ma-
H teriæ fieri deprehẽdatur. Ita sanè , si multa ac vitiosa materia tibi appareat , agendũ est.Sin autẽ nõ multa in toto corpore esse videatur,sed potius exigua & acris,feruénsque,vitari debẽt vrinã cientia,etiãsi nõ rodant, & mulsa: vtendũ autẽ magis aqua tepida copiosiore , quæ acrimoniã obtundit,& rosionem eluit , atque in corpore diutius
A remanẽs,caliditatẽ extrahit,& dolorem mitigat qui magis fluxionẽ promouere solet.Quare si acrimonia offendat,non verendũ est liberaliorẽ potũ offerre. nã hæc copiosior ĩflãmationes ex acrimonia prouenientes iuuat.Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouẽdæ efficacia non admodũ opitulãtur. Quippe alia quoq; materiam crassiorẽ cũ vrinis simul in affectas partes attrahunt : quæ quũ transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur. DE AVXILIIS loco inducendis. Extrinsecus sanè refrigerantia admouere,præsertim inter
B initia,&feruente adhuc inflãmatione,cõuenit:si quidem id quod inflãmationẽ excitat, biliosum fuerit.Multa igitur sunt quæ hoc præstare queãt: sed nullum adeò efficax vt ceratum,quod recipit rosaceum,& aceti paulũ,succúmque polygonii aut portulacæ.At in morbi incremento etiã discutiẽs aliquod admiscendũ est,vt chamæmelũ,aut recentes adipes,aut medicamẽti διὰ χυλῶν modicum.Declinatione autẽ facta, etiã ea miscebuntur quæ plus discutiant.At si materia quæ inflammationẽ excitauit,crassior tibi appareat,iuuandũ est extenuantibus citra rosionẽ,&
C extrinsecus chamæmelo,& cataplasmate ex hordeacea farina, & lini semine,decoctis in iure chamæmeli, sertulæ campanæ, absinthii,altheæ,& momento sapæ. Caue autẽ ne multo fotu partẽ calefacias,sed mitiore calefactione vtitor.Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda est, ne materia quæ in parte inflãmata continetur, in pus conuertatur:ita etã renum inflãmationes iis quæ multum refrigerant, sæpe quamprimũ indurantur. Quare omnia extrema vbique fugienda sunt,præsertim in renib⁹ inflãmatione tentatis.Balneis sanè,priusquam copiam va-
D cuaueris,vti properãdũ nõ est: vbi verò toti corpori prospexeris,etiam balneis excalefacientibus tutò vteris.

De inflammatione renum in pus conuersa.

Inflammationem quæ in pus conuertetur, prius hinc internosces quòd nulla occasione oborta febres aut perfrictiones quædam citra rationem & inordinatè superueniant. nam dum pus generatur, dolores febrésque magis eueniũt quàm quum generatũ est.Deinde ad hoc, quòd æger quum in sanam partem inclinat,grauitatem magnã ex affecta potius sentire se dicat , ac anteaquã inflamma-
E tio in abscessum peruenisset. Cæterùm etiamsi pus apparuerit,non aliunde ipsum excerni suspiceris nisi ex renibus. Etenim dolor qui antecessit , & grauitatis sensus,exquisitam internotionem , & indubitatam demonstrationem similiter repræsentant.Quãdoquidem verò ex aliis quoque locis compluribus pus excernitur, omnia tibi signa manifestè exponam quibus id deprehendere licebit, ex quibusnam illud , à renibúsne an vesica, an vrinariis meatibus,an etiam à pulmone,vel alia quadam particula, siue respirationi,siue nutritioni dicata,prodeat.etsi enim
F rarò , tamen ex ipsis quoque pus excernitur. Quod igitur pus à superioribus partibus effertur , omnino cum vrina ipsa accuratè permixtum inuenitur : sin autem ab inferioribus excernatur, etiam sedimentũ in fundo matulæ potius subsidere deprehendes. At si ex mediis particulis feratur,media quoque puris mistura & non exquisitè permixta apparet. Obseruato autem ea quæ vrinis permixta sunt,& in eis feruntur : vt quæ prorsus locum affectum tibi indicent. Si nanque ex vesica proueniant, par-
G ticulas laminis similes in vrina ferri reperies:sin à renib⁹, carnosas.Cæterùm etiam dolor peculiaris,& quæ præcesserunt,& omnia quæ simul comitantur , tum locum affectum,tum morbum indicabũt, reddéntque valde manifestum. DE CVRATIONE. Qui pus excernunt,lenibus & abstergentibus curandi sunt: ex quorum numero est etiam mulsa aquosa, & cremor ptissanæ,cum modico melle:item adiantum, & semen cucumeris cum chrysattico.Adhæc pastillus διὰ φυσαλίδων, *hoc est ex uesicariis*, & lac asininum , præsertim iis qui vlcere in vesica laborant , necnon bolus Armenius, potu proficiunt : insuper
H equisetum,& præterea gramen valde conferunt. Vrinarii verò meatus vlcera granulis vel pastillis citra rosionem siccantibus magis quàm extenuantibus curantur. PVLVIS nephriticus,ad vrinæ difficultatem & calculum. Altheæ seminis,lini seminis, vtriusque semuncia : vrticæ seminis scrupuli sex,spicæ nardi,carpobalsami, singulorũ

fcrupuli fex: paliuri feminis femuncia, vitri vncia. ALIVD, quo etiam ipfe vfus fum. Agarici vncia, altheæ feminis femuncia, lini feminis tantundem, vrticæ feminis, carpobalfami, paliuri feminis, vitri, fingulorum fcrupuli fex. Dato ex puluere fcrupulum cum chryfatticoraut eryngii, graminis, cucumeris feminis, & attractylidis herbæ decocto. DE VICTV. Obferuari etiam victus omnino debet: & non vt vulgò, folis medicamentis confidēdum. Idoneus igitur eft cremor ptiffanæ, & auenæ, folus cum chryfattico, aut rofato, aut mulfo, aut paffo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolito. Quòd fi verò æger non libenter dulce vinum bibat, aut hydromelum, aut Cnidium, aut Sareptinum, aut Tyriū affumat, fedmodicum. Copiofum enim vlceribus fluxionem inflammationémque excitat. Vtiliffimæ his funt vuæ paffæ comeftæ, amygdala, nuces pineæ cum paffo, fi calculis non laborant: (folet enim in renibus eos generare) item oua gallinarum cohortalium tepida & molliffima fi edantur, valde proficiunt. Ego fanè noui quendam qui oua, quamprimum effent pofita, forbebat citra coctionem: dicebátque fe plurimum adiuuari, & rofiones ac dolores qui circa veficam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre poffet, affirmabat. Adhæc erinacius lotus, fi per fe, aut cum chryfattico, aut hydromelo dulci comedatur: item pectines elotæ, & aftacus, in alia atque alia aqua, poftquam purgatus fuerit, decoctus, vtiliffimè fumitur. Ex oleribus autem intybus, & braffica ter cocta ex vino comefta, nifi id quod effertur pus, acrius fuerit & rodens. Iam lupini falis expertes conducunt, quum vim calculi confringendi vlceráq; abftergendi habeant. item germina fœnigræci efu profunt: adhæc cuminum fatiuum modicè fumptum. Caftaneæ autem elixæ aut affæ valde cōferunt, præfertim quū id quod effertur, tenue & biliofum extiterit: quum verò craffum & impactum vt vix excerni queat, à cibis craffi fucci abftinendum.

QVOMODO VRINAE STILLICIDIVM agnofcatur, curetúrque.

SI acrimonia quædam in vrinis & totus habitus ad acriorem biliofiorémque fuerit conuerfus, coniiciendū prorfus eft, ftillicidium ob rofionem quæ ex acrimonia prouenit excitari: fin autem nihil tale fuerit, fed contrà & vrina magis alba appareat, & ea quæ præcefferunt, frigidiora, tum victus, tum balnea, frigida potius intemperies veficæ caufari debet, quæ vrinam non finit euincere. Hæ quidem ftillicidii caufæ funt, quibus illud efficientibus curatio conuenienter adhibenda eft. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus & contemperantibus, nullo calido aut falfo vtendum eft. Omnino igitur ptiffana his vtilis eft per fe, & cum modico hydromelo, aut chryfattico: interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimoniæ finierit. quoniam lac corrumpitur fi qualitate ficca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta funt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerū medulla, & pepon, & germina fœnigræci, & vua dulcis, vinúmque dulce, quale eft Bithynum. In fumma, quæ contemperare poffunt, & obtundere acrimoniam.

De ftillicidio ex frigiditate.

At fi ftillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri contingat, iis quæ calefacere poffunt, & inuictu, & in medicina, vti neceffe eft. Vinum igitur calidius his eft idoneum, mulfum, abfinthites & anifatum, potu & efu. Inter olera, apium, porrum decoctum, daucus, & quicquid citra rofionē calefacit. Vnctione verò vtantur, anethino aut gleucino, aut marciato, & aquis naturalibus. Interdū fcordii & artemifiæ decoctum ad ftillicidium & difficultatē vrinæ bene facit, vbi nō eft multa acrimonia aut inflammatio. QVOMODO difficultas vrinæ agnofcatur cū retúrque. Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim fine dolore oritur. Si igitur vrina vix & cum dolore excernitur, fcire licet veficam morbo laborare: fin autē cū rofione vehementi etiam pus excernatur, & citra grauitatem, vlcus effe in vefica fufpicandum eft. Si verò grauitatis fenfus quidam fuerit obortus, fufpicabimur magis aut inflammationem aut abfceffum ipfam infeftari. At fi abfque grauitate dolor aut diftenfio fola in vefica percipiatur, cognofcito retentionis caufam effe fpiritum copio-

A fum ac flatulentum. Si æger nullum dolorem, aut tumorem, aut diftenfionem circa veficam fentiat, fcito obftructionem, aut inflammationem, aut calculum in renibus vel meatibus vrinariis exiftere. Quomodo autem internofci omnia & curari debeant, antea explicatum eft, quū de renum inflammatione, abfceffu, atque aliis eorum affectibus differebamus: atque eadem nunc repetere fuperuacuum. Attamen vt facilè inuenias, hic quoque nonnullorum mentionem faciemus. Ad obftructionem vrinarum quæ ex vifcofis humoribus nafcitur, bene facit etiam

B compofitum oxymeli & mulfa, & decoctum rhamni quod ex radice ipfius fit: item origani decoctū mirificè iuuat: ac magis adhuc fi magna obftructiō fuerit, vt vrinæ retineantur, efficax eft corticis tithymali decoctum, incidit, & aperit. Vbi verò inflammatio eft, his abftinendum: lenibus autem & concoquentibus vtēdum eft, qualis habetur etiā aquofa mulfa, & quæ inflammationes, fi extrinfecus applicentur, maturare folent. Ad renum calculos, fi magni fint, vt per eos vrinarum facta fit retentio, pulchrè auxiliatur pæonia herba

C ex mulfo pota. Datur autem ex radice ipfius fcrupulorum duorum aut trium inftar. Item quinquefolii decoctum magis proficit, & eryfimum, & ferpyllum ficeum, & medicamentū quod ex hircino fanguine & cicadis conficitur. Omnia verò hæc etiam veficæ calculos peculiariter confringere credita funt. Compofitorum quoque mē tionem iam fecimus.

DE CALCVLIS IN VESICA NASCENtibus, Cap. VII.

D EOdem modo calculi in vefica nafcentes, quo etiam iī qui in renibus proueniunt, per circuitus infeftāt. Veruntamen veficæ calculi pueris magis quàm viris generantur: neque à tanta caliditate, fed materia potius craffiore, & ad gignendos calculos, promptéque ab infita caliditate concrefcendos, idonea. Proinde craffitiei potius per extenuantia occurrendum eft, ne multa materia craffa congregetur: quam meritò parit colligitque & voracitas inordinata, & commotiones corporis poft cibum factæ. INDICIA calculi ex vrinis. Vrinæ crudæ & colore fubalbidæ confpiciuntur, fedimentum eft arenofum,

E & fcabiei fimile. præterea ægri naturalia fcalpere, aut ea violenter & fæpe diftendere folent, atque tunc magis quum ad vrinarum excretionem vrgentur. CVRATIO. Medicamenta igitur valida ad veficæ calculos etiam antea funt explicata. dicentur autem nunc quoque efficaciora adhuc, longóque tempore & experiētia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus, fi extrinfecus illinatur, calidus maximè confert: commodius autem eft fi etiam fuper veficam fanguinem hirci impónas: longè verò optimum fi in calido balnei aere illinas, atque ita

F deliges. Valet autem ipfum non modò femel, fed etiam fæpe, & per interualla. SCABIOSAE veficæ indicia.

Scabiem veficæ inde notato quòd furfuraceæ quædā particulæ in vrinarum liquore appareāt: difcernes autem eas ab iis quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nonnunquam etiam totum corpus, fubinde tāquam fcabiem quandam in febribus immoderatis, *quas* ψωρώδεις *dicunt*, fuftinent, ac efferuntur ex eis furfuracea. Siquidem igitur vrina tenuis fubftantiæ fuerit, & magis acris, fcito veficæ fcabiem effe. Curari debet purgantibus, & poftremò fic-

G cantibus, vlcúfque ad cicatricem perducentibus. Eft igitur affectus difficilis, & propè infanabilis, vt nullum aduerfus ipfum valeat medicamentum. Attamen auxiliari oportet, & nō defperare, fed victu, medicina, & omni modo fuccurrere conuenit. Itaque lac afininum cōtinuè datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiam caprillum datum, & potu & efu, non folum, fed etiam cū quodam frumentaceo aut pane, aut fimilagine, aut libo fuminali, aut halyca, aut chidro. Profunt his etiam oua molliffima, & peponum cucumerúmque medulla. In ci-

H bo autem nuces pineæ recentes, vuæ paffæ, & femen cucumeris, item quæ ex huiufmodi parantur: ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opium, propter immodicum dolorem. Verùm non vtendum eft adeò frequenter anodynis, nifi pro virium ratione. MEDICAMENTVM ad fcabiofos veficæ affectus & difficulta-

tem vrinæ & inflammationes efficax. Nuces pineæ viginti, cucumeris satiui seminis grana quadraginta, amyli, spicæ nardi, singulæ drachmæ: apii seminis drachmæ decem. In aquæ sextario nardus & apium coquuntur: deinde decoctum miscetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

DE DIABETE, Cap. VIII.

Diabetes appellatur quum vrina immoderatius excernitur, frequēter simulatque potus assumitur: quale etiam lienteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterarique & corpus nutrire possint. Quare aliqui non diabetem modò affectum nominant, sed etiam in vrinas profluuium, eo quòd potus statim profluit. Quoniam verò immoderatè ægri sitiunt quum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipsacum nuncuparunt. Talis igitur est, & variam appellationem sortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores solùm venarum, sed etiam totius corporis, immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduersus hanc quoque intemperiem pugnandum est, atque sic tota curatio tentanda, refrigerando quidem partem, & confirmando: contemperando autem totum corpus & humectando. quoniam id necessariò siccum ob largam vrinarum excretionem deprehēditur. Cōuenit igitur potionem his ampliorē solita dare, vt neque in totum sitim fieri permittamus: & cibi qui difficulter conficiuntur, vt ne facilè in vrinam cōuertantur, attenuenturque. Nam iecur calidius acriúsque euadens, ventrem sicciorem efficit, dum ciborum humiditatem attrahit & exhaurit. quare his necessariò datur copiosior cibus & crassus, vt perdurare possit. Itaq; halyca his aptissima, si cum rosato, aut chrysattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio sumatur. Ex oleribus intybi, aut troxima, aut lactuca. Inter carnes vulua, & omasum, pedes præsertim bubuli aut rostra. Ex piscibus, isicium, orphus aut alius quidā dura carne præditus: item peponum caro semine eiecto, & mala admodum dulcia. Fugere autem oportet salsa omnia & acria: nullúsque in iuscula coniiciat aut anisum, aut cumīnum, aut omnino eiusmodi aliquod semen, vel ea quæ vrinas prouocant. Item erinacium assumere cauendū est, aut amygdala, aut pistacia, aut ficus siccas, aut palmulas: castaneas verò comedere alienum non est.

DE SEMINIS PROFLVVIO, Cap. IX.

Seminis profluuium accidit interim à copia ipsius, facultatem retentricem in vasis seminariis contentam grauante, vt semen non amplius retinere possit: interim ex seminis acrimonia & tenuitate. Inquirendus igitur est & seminis color & ipsius substantia, adhæc causæ prægressæ, tum victus, tum superior vita. Si igitur venerem exercere consueuerit, & crebriore vti cōcubitu, nunc autem continentius & purius innocentiúsque degat, sine dubio à copia id sustinet, dum particulæ illam ferre nequeunt: si autem nihil tale fuerit, semen autē quod excernitur, biliosius multóque acrius esse appareat, scito genitură magis ob tenuitatē irritari & defluere: magna autem ex parte etiam ob retentricis facultatis imbecillitatem ipsos comitatur. CVRATIO. Quum igitur genituræ profluuium ex copia prouenit, omnino abstinendum est copiosis cibis, præsertim qui generant bilem & ampliores flatus, irritántque materiam, vt procliuius foras efferatur. Multa autem eiusmodi sunt tum inter cibos, tum inter medicamenta. Inter cibos quidem nuclei pinei, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præsertim semen ipsius potum,
A quemadmodum & dauci maioris satiui semen, & metha.

QVÆ medicamenta semen gignant. Quæ inter medicamenta semen gignunt, etiam ad venerem incitant. Vrticæ semen potum, & costus ex mulso, venerē mouet: orcheos radix (quam nonnulli testiculum canis appellant) maior, potu libidinem promouet: item satyrium & scincorum partes quæ circa renes habentur, tanquam naturalibus arrigēdis efficaces bibuntur. QVÆ siccet genituram. Hæc igitur eorúmque similia vel in cibū conicere, vel omnino bibere cauendum est: esse autem
B oportet quæ naturali vi copiosioris seminis procreationi aduersantur, seménque potius extinguūt: ex quorum grege est viticis semen torridum, & non torridum: necnon folia & flores substratu idem præstare possunt: lactucæ semen ex aqua potum eadem efficere, & genituram cohibere solet: vnde etiam venerem somniantibus exhibetur. similiter canabis quoque syluatici semen genituram desiccat si subinde potetur. Orcheos (quā nonnulli canis testiculum vocant) minor radix, potu semen cohibet: plum-
C bum lumbis impositum venerem somniantes iuuat, nymphææ radix & semen, veneris insomniis opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, iis ex vino nigro austero pota prodest. Item periclymeni folia & semē genituram desiccant, ac nōnullos aiunt multo huius potu infœcundos fieri. In vniuersum igitur refrigerantia & siccantia, in quibus est seminis copia, & facultas retētrix infirma, deligi debent tum in cibis, tum in medicamentis: vitari autem flatuosa quæ etiam calefaciant. Flatus expertia commendantur quæ simul non valde calefaciunt. At si tenue & acre semen esse contigerit, danda quidem ex
D prædictis medicamentis quæ refrigerant siccántque, maximè verò cibus obseruandus est. Nam hi contemperantia refrigerantiáque, & balnea temperata requirunt, vt genitura sensim crassior & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque, quum calida sit, genituram crassam reddere compertum est. Quare etiam ad cōtinua veneris insomnia & semen consumendum proficit: & tota ipsius substantia non solùm temperamento, peculiariter ad hoc valet.

DE PRIAPISMO, Cap. X.

E Eadem etiam in priapismo laborātibus tentanda sunt, abstinendúmque à cibis calidioribus, qui materiam in spiritus resoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendum, quod fistulosum existit, & spiritibus qui ipsum distendere & inflare possunt, suscipiendis aptum. Quare non solùm calefacientibus, sed etiam viscosum humorē parientibus, aut multi seminis efficacibus, ægrum abstinere cōuenit: necnō omni spectaculo ac turpi consuetudine & imaginatione: vt omnis motus qui naturā ad memoriam renouandam incitare potest, vndiquaque circū-
F cidatur. Multi igitur hoc quum obseruassent, in totum affectu liberati sunt. Qui verò præter victum calidum humidúmque, quo semē rursum gignebatur, etiam à turpibus desideriis non cessarunt, hi post mortem quoque, rectam intensámque habere particulam deprehensi sunt. Itaque ceratum rosaceum cum aqua frigida & paulo aceti subactum his auxiliatur. Valde autem frigida, præsertim quæ astringunt & torporem inducunt, cauere oportet, ne affectus difficilis ad discutiendum reddatur. Bibat
G verò quæ genituram infirmare possint, præsertim nymphææ semē & radicem. nam naturali vi his aduersari nō solùm temperamento quodam, sed etiam tota ipsius substantia, obseruatū est. Motu vtatur æger, & frictione partium superiorū: item alteribus & sphæra exerceatur, quò materia in diuersum retrahatur, & spiritus flatulentus digeratur.

Liber X.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE COLICO AFFECTV, Caput I.

GRAVIS quidam morbus & dolorificus, colicus affectus existit: præterea etiam difficulter internosci potest. Ac quòd quidem vehementes cruciatus inducit, meritò id colo, *id est pleniori intestino*, accidit: quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil quod in illud confluit, facilè discuti possit, quemadmodum in tenuioribus intestinis. Ægrè verò internoscitur rursus, eo quòd aliis etiam particulis eiusmodi accidentia, cuiusmodi colo dolentibus, eueniant. Ne igitur in curatione quispiam aberrando fallatur, necesse est nouisse nos, & prius discernere, colúmne sit quod afficitur, an alia quædam particula, & qui in eo affectus contingant, & quomodo singuli priuatim debeant internosci. Neque enim vnus quidam affectus in eo constituitur, sed multi & diuersi. Nam huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius proueniente, aut aliunde influente, item ob inflammationem, sicci stercoris retentionem, flatuum copiosiorum crassiorúmque peruicaciam, & ob alia infinita, non modò primario affectu, sed etiam vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe vesicæ inflammationem experiuntis, renum, iecoris, lienis, septi transuersi, ventriculi, & ilium. Verùm alui & intestinorum retentiones consortii lege incidentes, colicos affectus nominare non conuenit, quorum, vbi de eleo (quod nõnulli etiam chordapsum appellare cõsuerunt) mentionem faciemus. Nunc enim instituimorbos qui primario affectu in ipso solo constituuntur, persequi. Quoniam verò affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primùm tractare, quomodo sanè inter se respondeant, qua autem re differant; vt discreto ac notato vtroque affectu, nullum in curando errorem committamus. QVOMODO colicos à nephriticis discernamus. Primùm sanè colicis dolores magis continui & validiores quàm nephriticis incidunt: deinde etiam vomitus copiosiores, magis continui & pituitosi: item venter his multo magis quàm nephriticis astringitur, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modò in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprehendit: interdum verò totum quoque ventrem: quod in nephriticis non accidit. nam dolor in ipsis incitatus, non alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quapropter manifesta etiam hinc differentia quam cum nephriticis habent, esto. Cæterùm vrinæ simul crassiores quidem in colicis, aquosæ verò in nephriticis per initia videntur: processu autem temporis arenosæ: quod in colicis non accidit. Adhæc in colicis quidem simulatque ventrem excernere contigerit, protinus etiam dolor conquiescit: quod in nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sanè modò ipsi discernuntur, conuenitque vt animaduertentes ea, & accuratè internoscentes, ita ad curationem perueniamus. Nam si in tantis affectibus temere medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis authores erimus. Cognosces autem hoc pacto affectus qui colo quoque diuersis rationibus incidunt.

De colico dolore ex frigido humore contracto.

Quum igitur frigidus morbus existit, aut pituita intestino insidet, grauitatis circa ipsum sensus oboritur: ægri citra febrim degunt, & stercus ipsis quum excretum fuerit,

A bubulo simile videtur, non subsidens in matula, tanquam à spiritu gestatum: ac plerique ipsorum humorem excernunt pituitosum, & potius vitreum. Hæ sanè ipsorum sunt notæ. Cæterùm causæ etiam prægressæ adhuc firmiorem exhibebunt tibi internotionem. Nam magna ex parte præcedit ipsos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorúmque intempestiuorum vsus, nec non otium & repletio. Hæc sanè notatio eorum est qui ob frigidam intemperiem colico laborant. Deinceps autem de victu ipsorum totáque curatione pertractare oportet.

B Panis itaque his aptissimus est siligineus, qui ex iure radicis apii, vel anethi, vel cumini, vel anisi coquatur, recipiátque vini modicum quod tenuis sit substantiæ. Nam dulcia omnia & astringentia multa, aduersissima ipsis sunt & nocentissima. Noui autem me panem ex condito quod plurimum piperis haberet, exhibere iussisse, ac maximum attulisse iuuamentum. DE OLERIBVS. Ex oleribus, esse ipsis conducit apium, & porrorum coctorũ capita. Salutaris his est etiam caucalis, & palustris asparagus, item porra valde copiosa. Norũt autem

C hoc omnes, ipsa edocti experientia, non paruam ex ipsis vtilitatem prouenire; atque ideo vulgus quamprimùm dolorem aliquem in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, statim hæc offert: præsertim agricolæ loco maximi medicamenti hoc cibo vtuntur. DE AVIBVS. Ex auibus, columba, perdix, & gallina cohortalis conuenit. breuiter quæ non sunt excrementitia, nec pinguia, ea mediocriter esse conuenit. Habeat autem horum ius anisum, aut cuminum modicum, aut porrum, aut apium incoctum, aut piper. DE PI-

D SCIBVS. Pisces prosunt saxatiles, qui & ipsi semen aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si verò etiam cum alliis libenter ægri assumant, permittendum ipsis est. hoc enim modo alimentum ex eis proueniens, à flatibus alienum, & minus noxium erit. DE CARNIBVS. Carnibus, si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant: similiter etiam leguminibus. Ptissanam verò ipsos assumere alienum non est, vbi aliquid flatibus discutiendis efficax simul concoctum fuerit: vt radix apii, aut coma porri, aut

E pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerandi amittit: discutiendi autem flatus, abstergendique & extenuandi largius excrementa, assumit. DE BELLARIIS. Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, præsertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis & piperis. Sic enim crassa viscosáque recrementa magis adhuc extenuari poterunt. DE VINO. Vinum sit album, quod facilè in corpus distribuatur, astrictionis expers, detúrque potissimùm quibus flatuum copiam vehementem

F dolorem excitasse considerauimus. His enim, etiamsi ipsum meracius exhibeas, magis opitularis. DE VINIS factitiis, quæ propomata dicuntur. Ex factitiis vinis, quæ propomata appellant, præstantissimum est conditum, & apiatum, aut anisatum, aut ligusticatum, aut absinthatum, aut citratum, aut mastichatum. omnia enim hæc ob frigidos humores dolentibus mederi possunt. DE BALNEO. Continua dulcis aquæ balnea nihil adeò doloribus ex frigiditate aut crassis humoribus excitatis conferunt. nam huiusmodi

G aquis illi mitigantur tantùm, non curantur. Didicimus autem dulcium aquarum facultatem, refrigeratoriam qualitatem & humectantem potius obtinere. Quare etiam aer calidior præparari debet, & calentis aquæ folium: item affecti loci calidioribus vnguentis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut marciato, & superinspergi nitrum, aut sinapi: partésque affectas & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem obiectentur ægri, permittẽdum etiam vt marmoribus ignitis foueantur

tur. nam hoc faciendo, & iuuantur simul, & leniuntur dolores. Quòd si in naturalibus quoque aquis lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum consanescunt, præsertim si fuerint sulphuratæ & bituminosæ: ac vt ex eiusmodi aquis bibant ipsis concedendum. Habent enim vim abstergendi, & expurgandi siquid viscosum tum ventriculo tum intestinis infixum deprehendatur: ac subinde restituunt, totúmque morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putóque hæc ipsa omnibus prudentibus sufficere. Si enim quippiam à nobis quoque ex prædictis omissum sit, licebit facilè ad similia medicamenta transire. Dicamus autem deinceps etiam quæ auxilia longis experimentis affectum iuuare, lenire, & in totum curare posse nouerimus.

FOMENTA. Itaque fomenta in frigidioribus longè sunt accommodatissima quæ ex sale, milio & ordeo parantur: in quibus autem non adeo opus est discutere & siccare, his conueniunt etiam sacculi ex furfuribus. Verùm in qua aqua furfures coqui debent, anethum prius ebulliet copiosius, chamæmelum, althea, pulegium, lauri & baccæ & folia, artemisia, sampsuchus, & siquid aliud his simile inuenitur. Adiiciendum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut Cyprinum oleum. atque his ipsis loca dolentia inungi debent: salutare enim est. Cæterùm iuuat ipsos maximè etiam vnctio ex Pentamyrio, aut Marciato: præterea magis ex eo quod vocatur Pissélæum: quo etiam rustici apud nos vtuntur, & valde iuuantur. Oportet autem non solùm pubem & lumbos inungere, sed etiam tomentum eo repletum ano demittere: ac multos hac ratione vsos celeriter sanari, non solùm viros, sed etiam mulieres & pueros, nouimus. Alexandrini raphanino oleo vtuntur, & multum adiuuantur. Scire autem licet, nisi dolores fomentis adhibitis discutiantur, non diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis siccantur, viscosique fiunt, flatulentos spiritus & distensiones pariunt, multóque vehementiores adhuc dolores efficiunt. Quòd autem largius calefacta spissescunt, sal, nitrum, alumen, aliáque multa testantur. Itaque si dolores calefacientibus non soluuntur, sed inualescunt, tunc vehementioribus quidem fomentis abstinere, iis autem quæ viscosa & crassa recrementa extenuant repurgántque, vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio conficiũtur: etenim nisi aliquid ex iis quæ celeriter penetrare queat admisceatur, periculũ est, vt quippiam possit quod datur efficere. Multa igitur sunt quæ id præstare queant: sed nullum adeò vt catapotia quæ à nobis ad hæc parari solent: ac in ileo me vsum noui, laudémque reportasse. Habet autem scriptura ipsorum in hunc modum: Aloes, euphorbii, granorum cnidiorum, carnis scámoniæ, singulæ vnciæ. Ego autem sic vsus, id quod volui sum assequutus. Dentur scrupuli duo, aut plures: quidam adiecerunt etiam agaricum, atque ita exhibuerunt. Horum compositio in eum modum habet: Aloes, lacrymæ scammonii, singulæ semunciæ: agarici scrupuli quatuor, granorum cnidiorum carnis scrupuli tres, euphorbii scrupuli octo: absinthii succo excipiantur. His eorúmque similibus vtendum est etiam in frigidioribus temperaturis, & in quibus multa pituita intestinis contenta tum dolorem, tum alui retentionem efficit. At per initia purgandi ipsi non sunt: verùm vbi humores prius extenuatos dissolutósque senseris, & nullam amplius inflammationem intestina vrgere. Ita enim illis vsus, non erraueris, neque metues vllum periculum futurum, materia iam concocta, & ad euacuationem idonea. Qui enim ausi sunt humores, dum crudi sunt, aut inflammatio colum exercet, purgare, vel efficacibus vti, hi ignorant se ægrotantibus authores fieri & periculorum & mortis.

DE INSESSIBVS. Aquæ insessus optimum est horum remedium. etenim affecta mitigat curátque: præsertim si aliquod semen, aut herba flatibus discutiendis efficax, simul incocta fuerit, vt apium, anisum, cuminum, althea, lauri folia, ruta, sampsuchus, & artemisia. Ita enim si aqua præparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidentes ægri super- A fundi velint, siue in folia descendere possint.

DE EPITHEMATIS. Post fomenta, superfusiones, & inunctiones, confert tandem his etiam epithematum vsus, ex quibus est διὰ μελιλώτων dictum, διὰ σπερμάτων, & διὰ σαμψύχου: atque his magis polyarchium. Hoc autem in calidioribus temperamento vtendum est, non mero, sed diluto, cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita nanque intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiórque euadet, & in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

B DE INIECTIONIBVS. Iniectionibus quoque, si dolor perseueret, vti necesse est: vbi mediocris quidem vrget, simplicioribus: sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorem infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactum: vbi autem semen aliquod ad flatus efficax & adipem anserinum receperit, blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto: In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut fœniculum, & his similia coquito: deinde vbi oleum per lin- C teolum colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius autem inopia, etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienum non est. Agitetur oleum rutæ ramusculis, non modò semel, sed etiam iterum, & tertió. Quòd si dolor remanet, validius quoque medicamentum adhibere oportet: ex quorum numero est etiam quod succis herbarum conficitur. habet autem in hunc modum: Fœnigræci, sertulæ campanæ, anethi, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem aut in D cacabum coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto: ac vbi diebus quindecim macerari siueris, sic ipsa coquĩ curato: deinde succis percolatis, herbísque proiectis, sumito succi libras duas: adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mandragoræ succi, butyri, terebinthinæ, singulorum vncias sex: thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vncias. Parato quemadmodum decet, & seruato: vbi vsus postulat, medicamentĩ cochlearia duo, aut tria, oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflammatio quæpiam fuerit, siue humor E qualiscunque, hunc adimit & subducit, doloresque excindit.

ALIA, vehementer generosa. Aloes, castorei, singulorum vncia: cyclamini succi recentis semuncia, opii tantundem. Parato vt dictum est: quum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paululum iniicito. Validum est medicamentum: ne contemnas propter simplicium vilitatem.

ALIA, ad vitreos frigidósque humores efficacissima.

Terebinthinæ, medicamenti διὰ χυλοῦ, butyri, castorei, latioris cumini, singulorum vnciæ sex, basilici vnciæ F duæ, baccæ lauri quinquaginta, allii spicæ tritæ & læuigatæ totidem, rutæ manipulus, olei Cyprini libræ quinque. Simplicia quidem hæc sunt: conficiantur autem in istum modum: Cyprinum oleum & Sabinum in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreum, latius cuminum, baccas lauri, allium & rutam vsque ad dies tres in eo macerato, & post hæc lento igne coquito, donec vinum absumptum fuerit. Vbi autem ab igne sustuleris, oleũ percolato: deinde accepta, terebinthinam, basilicum, butyrum, & medicamentum διὰ χυλοῦ sensim G calefacito, quousque misceantur: deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria, cum modico adipis ex eo capiens. Mirabile est auxilium, vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, præterquam quòd nihil habet torpori inducendo accõmmodatum.

ALIVD præstantius enema, crassos viscosósque humores purgans. Recipit autem aristolochiã rotundam contusam, salem torrefactum & læuigatum, mæũ herbam, ipsam quoque contusam, oleum fœnigræci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem co- H chleare vnum, etiam salis tantundem in oleum coniicies. Hoc admodum pituitam soluit, & non modò colicos, sed etiam ischiadicos strenuè iuuat.

ALIA INIECTIO, ILEIS quoque efficax.

Nitri Alexandrini instar semunciæ, vel etiam ampliori,

oleum & aquam calidam admiſceto. Omnia permixta heminæ menſura iniicito: ac miraberis quomodo excernat quodcunque inuenerit ſtercus durum, ſiue viſcoſum craſſúmque humorem pituitoſum, intus contentum. Ego etiam in iliosis ea vſus ſum, ac ſucceſſit, vt omnes ſimplicitatem & efficaciam medicamenti admirarentur. ALIA admodum benefaciens.

Styracis, caſtorei, myrrhæ, opii, ſingulæ vnciæ. Omnibus mixtis, quum vſus poſtulat, fabæ Ægyptiæ magnitudinem capito, & cum oleo rutaceo, adipéque modica iniicito. Hæc etiam ſomnum conciliat, & vehementes dolores, ſiquid aliud, mitigare poteſt: pluribus ipſam experimentis probaui. QVAE PER os dentur, etiam iis qui ex frigido & pituitoſo humore dolent. Quoniam autem multi per anum curari non ſuſtinent, partim metu, partim etiam præ multo dolore erubeſcentes, neceſſe eſt his potui exhibere quæ ad colicos dolores facere creduntur. Multa igitur ab omnibus veteribus prodita ſunt: quorum autem nos quoque experientiam habuimus, optimè valentium, horum omnium ſcripturas vobis exponam, à ſimplicioribus, & quæ ad mediocres dolores facere inſcribuntur, auſpicatus. SIMPLEX MEDICAMENTVM vſu compertum. Marrubii herbæ decoctum potui cum mulſo dato: aut baccas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato. vſu approbatum eſt. ALIVD, quod etiam nephriticis confert. Ex rhamni foliis ſuccum extrahito, ac in vnam ſucci miſturam grana piperis ſeptem aut nouem indito: mellis cochlearia duo. Tepida ægro in balnei ſolio potioni dato, ac miraberis quomodo poſt exiguum tempus æger dolore liberetur. Hoc etiam ad nephriticos valet, qui laborant obſtructione, aut calculo, aut craſſiore humore. Polii decoctum ex vino bibendum dato: ſimiliter etiam hyſſopi, & dictamni, item petroſelini & aniſi conducit.

ALIVD valde generoſum. Origani ſcrupulum dato ex vna miſtura aſcalonitis, aut alterius vini tenuis. Comprobatum eſt auxilium multos magnis doloribus liberaſſe. ALIVD, & ipſum valde bonum. Caſtorei partes duæ, origani pars vna. Datur febri carentibus, ex mulſo: febricitantibus autem, ex mulſa. ALIVD ad idem. Fœniculi ſeminis, aniſi, ſpicæ nardi, ſingulæ vnciæ: apii ſeminis, améos, caſiæ, ſingulæ ſemunciæ. Hoc & nephriticis, & colicis, & hydropicis ſalutariter datur. ALIVD præſtantiſſimum, etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris ſeminis vncia, amomi vuæ vncia, ſpicæ nardi, fœniculi corticis, aut foliorum pauperis albi, coſti albi, nardi Gallicæ, piperis albi, cumini Æthiopici, menthæ ſiccæ, ſeminis aſari, ſingulæ vnciæ: myrrhæ Troglodytidis drachmæ quatuor, ſcammonii totidem: mellis deſpumati quod ſatis eſt. Mixta excipito, datóque nucis auellanæ magnitudinem arquatis deuorandam: colicis autem cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet, medicamenti pondus non ſolùm nucis auellanæ, ſed etiam iuglandis inſtar dandum eſſe, præſertim iliosis, & qui ſeipſos propter immoderatos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem ſemel dicam, in quibus vires robuſtæ ſunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus, cum fiducia etiam maius quàm nucis auellanæ pondus dato. Nihil enim habet quod ad torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota: ſed quia noxium humorem purgat & ſubducit, doloris mitigationem conciliat. Item theriacæ antidotum ad dolores ex pituita & vitreo humore naſcentes magnificè facit. Datur auellanæ modo ex mulſa. Ego ſubinde quum his illam obtuliſſem, ſucceſſum conſequutus ſum. Sin autem quis eam etiam per interualla ſemel menſe bibat, ſanus ex toto euadit, & in poſterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores ſanè ex frigida cauſa contractos mitigat, non medetur: bilioſos autem, & cacochymia, *quæ humorum prauitas eſt*, affectos non ſo-

A lùm lenit, ſed etiam maximè iuuat, ſi modicè exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum, præterquam quòd magnam torporis inducendi vim obtinet, dolores ſedat. ſcriptura ipſius ita habet: Croci drachmas octo, ſulphuris viui drachmas duas, opii drachmam ſemis, cinnamomi drachma, piperis albi drachmæ viginti, mellis Attici quod ſatis eſt. Dato nucis auellanæ magnitudinē, ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interpretatos, quum multa eorum opio atque aliis torporem inducentibus conſtent,

B neceſſe eſt etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipſis vti oporteat. DE ANODYNIS enematis, paſtillis & antidotis. Torporem facientia medicamenta quæ & ex opio & altero componuntur, non temere admouere properandum eſt: verùm, ſi quidem humores qui dolorem pariunt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam fore ſuſpicantes: ſin autem craſſi ſint, & viſcoſi, torporem inferentium vſus vitari debet. Etſi enim doloris eleuationem adferre videantur, tamen efficiunt vt dolor

C poſtea diutius permaneat: putóque bona ratione ipſa non conferre. Nam quum meatus ex medicamentorum quæ torporem faciunt frigiditate condenſentur, conſtringantúrque, & recrementa ſpiſſeſcant, neceſſe eſt etiam totum affectum magis adaugeri, & ad diſcutiendum difficilem reddi. Multi igitur quum in eiuſmodi affectibus ea iterum atque tertiò dediſſent, effecerunt vt partes læſæ emorerētur reſoluerentúrque: interdum verò etiam mortem omnino induxerunt. Propter hæc omnia (vt dixi) medicamenta torporem facientia, teme-

D re colicis ex frigida intemperie infeſtatis offerre properandum non eſt, niſi magnus quidam dolor & vehemens, qui ſyncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robuſtæ appareant, & dolor grandis admodum, vrgénſque, tunc ſolum exhibere, idque ſemel oportet. Nam calidiore temperatura præditis, & ob tenuem acrémque humorem dolentibus, torporem excitantia medicamenta, præterquam quòd nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem & bilioſum humorem craſſum red-

E dunt, ad concoctionem perducunt, ad bonámque temperiem conuertunt. DE VOMITV. Vomitus ob frigidum humorem dolentibus vtiliſſimus eſt, præſertim qui à raphani radicibus, item cibis ſalſis, dulcibus & copioſioribus petitur. Simul enim cum vomitu etiam ſiquid viſcoſum eſt, craſſum & pituitoſum, educitur: nec ſinit copioſum collectum rurſus inteſtinis influere, qui aliorum iterum dolorum author fiat. Oportet autem non ſolùm in ipſo morbo vomitum ciere, ſed etiam quando conquieſcit, id faciundum eſt.

F DE SINAPISMO, & dropace. Similiter & cutis vellicatus, cruentationéſque ſinapi excitatos, & dropaciſmos conuenire arbitror, præſertim in tali morbo iam inueterato. Nam quū affectas partes calefaciant, ſiquis per interualla ipſis vſus fuerit, recrementa in extimam cutem eliciunt. Sin autem puſtulas exiguas, & bullas aquæ plenas, *quas* ὑδρωμία *Græci appellant*, fieri contingat, terreri non debes. At diuturnos affectus & perſeuerantes, iis potius ſolui medicamentis accidit quæ violentiora eſſe videntur. Hæc autem non in acceſ-

G ſionibus, ſed interuallis, magis præſeruationis gratia adhibere conueniebat, ne permitterēt adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti. DE MOTV.

Motus quoque, & omnis exercitatio inſigniter iis conferunt qui diutius tali morbo laborarūt, & frequentius eo corripiuntur, ſiue pedibus, ſiue per equum, ſiue etiam nauigio mouere corpus velint: item palæſtra, & totius corporis perfricatio, locique mutatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia extenuant, diſcutiūntque, & totum corpus excrementis liberum reddunt, vni-

H uerſum habitum corroborantia, vt in poſterum affectæ partes frigidum humorem colligere nequeant: imò, neque aliunde influentem promptè in ſe recipiant.

De colico dolore ex flatibus contracto.

Iis igitur qui ob copiam flatuum cruciantur,
congruunt fomenta quæ ex milio & furfuribus modi-
cè adhibentur: quæ oleis tenuibus & calidioribus, adie-
cto aliquo flatibus diſcutiendis medicamento, vel ſe-
mine, conſtant. Nam horum aliquo per aluum indito,
ſtatim flatuum copia erumpit, & dolor inde conquie-
ſcit. Maximè verò iuuat ipſos etiam cucurbitula bene
grandis circa vmbilicum admota, vt nonnulli curatio-
nis celeritatem admirati, cogitarint magia quadam
& non ratione artis, leuationem doloris ipſis obtinge-
re. Conſtat autem etiam in hoc victum calidiorem ma-
gis adhuc præponendum eſſe.

De colicis qui ex ſtercoris duri obſtructio-
ne dolent.

Eos verò qui ob ſtercoris duri obſtructionem coli-
co dolore vexantur, multo hydrelæo potiſſimùm &
mulſa curare, atque eadem propinare ipſis conandum
eſt. Ita nanque ſtercus quod exſiccatum iam indura-
túmque fuerit, ex continuo iniectionum vſu humidum
euadens, ad infernas partes delabi & excerni poteſt. Ac
omnem victum humidum his conuenire notum eſt,
maximè eum qui ventrem ſubducere creditur. Itaque
alypias herba oleribus incocta, ſimiliter parthenium,
mirabiliter aluum ſubducere videntur: item veteris gal
li ius. Oportet autem, ventre ipſius explicato, ſaléque
& anethi coma repleto, coniectum in aquam copioſam
tandiu decoquere donec admodum diſſoluatur, & in-
tabeſcat. Si verò cum eo quoque polypodii vnciam co-
xeris, ius magis adhuc aluo ducendæ erit: ſi vinum e-
tiam aut mulſum adieceris, multo ipſum ſuauius & ad
alui deiectionem efficacius reddes. Quoniam verò non-
nulli vſi ſunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plum-
bo factis, (nihil enim aſſumptis antidotis ac iniectioni-
bus magnum quid præſtare potuerunt) neceſſe eſt de
hoc quoque nonnihil dicere. Nam ſi citra inflamma-
tionem præcedentem frigidus colicus ileoſuſque af-
fectus ſit, tunc curatione per vtrem vtendum eſt: ſin
autem inflammatione prægreſſa adſtrictio alui obor-
ta ſit, hæc curandi ratio, præterquam quòd nihil iuuet,
maximè etiam nocebit. Accommodetur autem vſus i-
pſius in hunc modum. Canalem medicum folli fabrili
adaptato: & quum hoc feceris, ipſum aperito, quouſ-
que totum flatu repletum conſpexeris, atque tunc de-
mum ceu in clyſtere ventum intrò immites, & vtrem
comprimes. Deinde ex momento nitri & hydrelæo cly-
ſterem inicies. nam omnia quæ in ventre & inteſtinis
continẽtur, vnà cũ clyſtere euacuabũtur; vt admireris,
ſiue ſtercus, ſiue humor, ſiue ſpiritus flatulentus fuerit
id quod incluſum erat. Pari modo etiam catapotiis ex
plumbo vti licet: ſed quum nulla inflammatio infeſtat,
præcipuè inter initia. Nam progreſſis iam diebus ali-
quot, & laxa quadam mollicie, concoctionéque appa-
rente, meo iudicio, etiam catapotia ex plumbo, & quæ
euphorbio conſtant, tunc dari poterunt, & obſtructio-
nem pulchrè diſcutere.

De colico affectu ex calidis & bilioſis hu-
moribus naſcẽte.

Quũ hactenus de colico dolore ob flatuũ copiã cõ
tracto, itẽ de eo qui ex frigidis & craſſis humoribus pro-
uenit, tractauerimus: iam tandẽ etiam de iis qui ob bi-
lioſos & acres humores hoc morbo corripiuntur, age-
mus, exorſi hîc quoque ab ipſorum internotione.
NOTAE colici doloris ob calidos bilioſóſque humo
res excitati. Noſces rurſus colicos cruciatus ex calidis
bilioſis & acribus humoribus concitari, quòd interna
morderi, exuri, & lancinari videantur: item quòd lin-
gua arida ſit, & ſitis vigiliæque vrgeant, & ſingulis die-
bus magna ex parte acceſſio inuadat: vrina ſit acris, &
quæ per aluum excernuntur, bilioſa copioſáque. Ad-
hæc, quòd cibis calidioribus, potionibus, & medicamen
tis ægri magis irritentur, & plures ipſorum non ſine fe-
bri agãt. Tales igitur notæ colici affectus ob bilioſos &
calidos humores prouenientis habentur. Curare autem
contrariis nimirum conuenit, quæ refrigerare & hume
ctare poſſint. CVRATIO colici affectus, ex ca-
lidis bilioſiſque humoribus orti. Cremor ergo ptiſ
A ſanæ, ſi per ſe offeratur, nullam habens mixturam
aut porri, aut copioſioris ſalis, his eſt vtiliſſimus. Nam
abſque ſale calorem refrigerare, & bilioſum abſtergere,
ſiquid aliud, poteſt, præſertim copioſior, & ſæpe exhi-
bitus: adhæc ouorum recens poſitorum lutea aſſum-
pta. DE OLERIBVS. Olera his commo-
diſſima ſunt, ſi & cocta & non cocta exhibeantur:
his adhuc magis lactucæ grandes, & auctæ, ſi probè
refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debent hæc iis
potiſſimùm quos vigiliæ vrgent, & calidiore tempe-
B ramento præditis, & ætate vigentibus. Porro omne
pomum quod refrigerare & humectare poteſt, his da-
tur vtiliter: nec vlla ſuſpicio eſt ægros hinc offen-
ſum iri. Cucurbitam verò ſolam metuere oportet, eo
quòd ipſa naturali quadam vi colo aduerſetur, vt o-
mnes teſtantur. Ego itaque noui non ſolùm iuniores,
ſed etiam ſenes paucis diebus huiuſmodi victu cu-
ratos fuiſſe. Adhæc frigida aqua vſus ſum, in quibus
vires robuſtas, & principales particulas illæſas de-
prehendi. ac ſcio leuaſſe me omnino dolorem, & to-
C tum morbum, ne amplius reuerteretur, prohibuiſſe:
idque quum æger antea crebris acceſſionibus corripe-
retur. Illi verò potiſſimùm immunes ab acceſſione po-
ſtea manſerunt, qui præterquam quòd vino abſtinerẽt,
etiam ab acribus omnibus in poſterum ſe continebant,
perſeuerabántque in aquæ potionis & victus refrigeran-
tis vſu. At in quibus aut principalis particulæ inflam-
mationem ſuſpicatus, aut vires infirmas eſſe, aquam fri-
gidam dare metui, in his etiam roſaceum copioſum
ac refrigeratum, per inferiora me inieciſſe noui, ac
D plurimum profuiſſe. Adieci etiam ſubinde adipem an-
ſerinum, ac præſidium attuliſſe ſenſi. Porro ob bilis a-
crimoniam & immoderatam roſionem, necnon ra-
mentoſa quæ per aluum excernuntur, probè facit e-
tiam cremor ptiſſanæ vnà cum chamæmelo iniectus,
& lutea ouorum ſimul cum roſaceo his per aluum in-
dita. DE PISCIBVS. Ex piſcibus ſumi de-
bent duriore carne præditi, vt ceris, orphus, glaucus,
ſcorpius, caris, coccyx, ſepia, & loligo. DE TE-
STACEIS. Ex teſtaceis, pectines, oſtrea, cochleæ
E marinæ. Vtilis ipſis etiam erinacius exiſtit, vt qui præ-
terquam quòd contemperet, refrigerétque, præterea
etiam ſtomacho gratus eſt, aluúmque & vrinam mo-
uet: quibus nihil eſt præſtantius. DE CARNI-
BVS. Ex carnibus potiſſimùm dare conuenit
quæ difficulter conficiuntur, vt pedes bubulos, & ven-
triculum: item ſuum vuluam, & vngulas probè coctas,
refrigeratáſque. DE FRVCTIBVS pomaceis.
Inter fructus melopepones omnibus aliis pomis
præferendi ſunt. Ne autem os ventriculi ſubuertatur,
F miſcere ipſis aceti paulum oportet, quum aſſumentur.
Adhæc aliud quoduis pomum à flatibus alienum, &
dulce, modicè voluptatis gratia ſumere alienum non
eſt. Ex placentis aut bellariis nihil prorſus offerri iis
debet qui à bile roduntur, & colico dolore crucian-
tur. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ
his adhibeantur, præſertim ætate vigentibus, & cali-
diore temperamento præditis. ſit autem aer tempera-
tus, & calidæ aquæ ſolium. Cæterùm partes quidem af-
fectæ vngantur chamæmelino, totum verò corpus hy-
G drelæo. Cauendum autem ne oblinantur nitro, aut
ſampſucho, vel omnino acri quodam vel calido: item
ne affecta perfricentur, fomentíſque obducantur. Et
ſalſæ aquæ, aut nitroſæ, & in ſumma, aquarum natura-
lium vſus vitari debet. Reuerſi à balneo non ſtatim vi-
num ægri bibant, ſumant autem cremorem ptiſſanæ,
aut aquam tepidam: in medio verò cibi, ſi velint, recen-
tatam dictam bibere ipſis permittendum, ipſámque a-
quam frigidam: ac potu eius iuuantur. At vino ſi in
totum abſtinere poſſent, vtile eſſet: ſin autem nolint,
H eo quòd ex toto vini abſtinentiam ferre nequeant,
concedendum ipſis tenue & aquoſum. DE MO-
TV. Exercitiis autem, geſtationibus, omní-
que motu per interualla morbi, neque multis, ne-
que validis vtantur. Neque enim ferunt, ſed ſtatim in-
temperati & acriores redduntur, vbi largius exercitiis

vm fuerint. Abſtineant autem ab ira, omnique cura, quatenus licet, & omnis generis laſſitudinibus. Ita nanque temperanter ac in omni hilaritate degentes, moleſtum & excruciantem coli dolorem euadere poterunt.

DE PVRGATIONE. Quòd ſi purgatione interdum vti in iis qui ob bilioſum acrémque humorem colico dolore afficiuntur, oporteat, obſeruandum eſt ne vllũ adhuc medicamentũ quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbiũ, aut cnidiũ granum, aut lathyrides, aut veratrũ. Hæc enim omnia præterquã quòd nihil hos iuuant, præterea etiam tormina & roſionem pariunt, & aliam bilem excitant. Vtile igitur his eſt antidotũ quod picra dicitur. Si nanque bilis quæ dolorem roſionémque inducit, inteſtinorum ipſorum tunicis affixa tibi videatur, ipſa per ſe picra eis dari debet: ſin autem non ſolùm in tunicas abſorpta eſt, ſed etiam in ſpatio continetur, ac aliunde frequenter influit, tunc antidotum nõ per ſe exhibẽs, ſed adiectis ei ſcammonii lacrymæ ſcrupulis duobus, aut paulo ampliori aut minore modo, ipſos purgabis: necnon theodoreto, admixta ei ſcammonii lacryma. Quòd ſi æſtas fuerit, etiam rhodomeliti aut rhodomelo ipſam adiicientes, aut hydrorofato, ſic purgare ipſos conuenit. Valde enim iuuantur, non ſolùm quòd infeſtante dolore leuentur, ſed etiam quòd totum prorſus affectum euaſerint. DE COLICIS doloribus ob inflammationem inteſtinorum contractis.

At ſi colicum affectum ob inflammationem inteſtini fieri contingat, nequaquam purgationem in his, præſertim inter initia, & quum illa nondũ ad cõcoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præbere non dubitarunt, ægrotantibus periculorum authores & mortis extiterunt. Accidit nanque vt datum medicamentum humores ex illæſis ac ſanis particulis trahat, & tranſmittat affectis. Quũ autem hæ id quod illatum eſt nequeant propellere, neceſſe eſt dolorem, vigilias & tormina augeri: quibus omnibus increſcentibus, in ileoſum morbum incidere. Neque enim aliud eſt ileos quàm colici affectus intentio ac incrementum. Quapropter purgatio inflammatione tentatis danda non eſt: venæ autem ſectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda: eo quòd vniuerſa inanitio tantum præſidii non adferat quantum quæ paulatim fit. Porro ſi propter inflammationis magnitudinem etiam vrinas ſupprimi contingat, venam & in talo & in ſuperiore pedis parte ſecare non eſt alienum: ſæpe enim quum hoc nos feciſſemus, & alui & vrinæ excretio ſequuta eſt. Alimento in his vtendum eſt, cremore ptiſſanæ, aut auena mediocriter. item iniectione per aluũ ex cremore ptiſſanæ, chæmæmelo, ſucco lini ſeminis, & hydrelæo, præſertim ſi etiam febris vehemens vrgeat. rarum nanque eſt colo inflammationem ſuſtinente, febrim non oboriri. Quæ extrinſecus imponentur, temperata ſint, nihil acre habentia: è quorum numero eſt etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea linique ſemine epithemata: necnon cerata ſimiliter, quæ componuntur ex chamæmelino, cera, roſaceo, & luteis ouorum. Fiat autem ponderum æqualitas eiuſmodi: Ceræ vnciæ quinque: chamæmeli vnciæ duæ, ſemis, farinæ fabaceæ, roſacei, ſingulorum vnciæ duæ ſemis: lutea ouorum quinque aut ſex, ſucci lini ſeminis quod ſatis eſt. Oua & farina læuigentur, atque tunc ceratum refrigeratum iniiciatur, ac omnia ſubigantur, quouſque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiiſſe videantur. Hoc & renibus & veſicæ inflammatæ pulchrè auxiliari poteſt. DE BALNEO. Balnea igitur continua, priuſquam totum corpus recrementis vacuatum fuerit, adhibenda non ſunt. Poſt ſanguinis autem vacuationem, etiamſi dolor vrgeat, balneo vti abſurdum non eſt. Si verò vires refragentur, in alueum ægri deſcendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino, ſi inflammatio adhuc feruet, & febres præpollent, abſtineant: vbi concoctionis notæ apparuerint, etſi vires imbecillæ videantur, non alienum eſt ipſis vinum tenue & aquoſum propinare. Scio igitur quòd ſiquis prædictis curandi methodis vtatur, non vllo alio extrinſecus remedio opus habebit. Verùm quum plerique eorum qui per circuitus colico dolore afficiuntur, præſertim diuites, neque bibere omnino medicamentum, neque ventrem clyſteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari ſolent, dolorem ipſorum abigere nos cogunt: conatus ſum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipſe experientiam habui, & quæ à veris amicis iuuare poſſe cognoui. Ac præſtantiſſimos veterum teſtatos illa inuenimus, vt neque ars experientiæ & miſericordiæ expers eſſe cenſeatur, neque medici ab honeſtate & conſenſu doloris alieni eſſe videantur, tanquam ignorantes naturam, & à ſenſu doloris aliorum affici, & ſimul condolere.

MEDICAMENTA naturalia quæ alligari ſolent aduerſus dolores colicos. Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos periculum fecimus, ac omnes propemodum præſtantiſſimi medicorum comprobarunt. Stercus lupi, ſi fieri poſſit, qui oſſa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio, aut femore, aut lumbis, per acceſſionem geſtandum: cauens ne dolente parte neque terram, neque balneum æger attingat.

ALIVD, etiam ipſum probatum. Alauda comeſta idem optimè præſtat. Thraces, viuente adhuc alauda, cor eximentes, alligatorium faciunt, femori ſiniſtro ipſum circundantes.

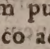
ALIVD naturale comprobatum. Ex porci inteſtino cæco id quod mammoſum eſt accipito, ac myrrha inuolutum, ligatúmque in pelle lupina aut canina, dato geſtandum luna abeunte à ſole: ac miraberis.

ALIVD alligatorium. Herculem erectum, ſuffocantem leonem in lapidem medicum inſculpito, ac incluſum in annulum aureum, geſtandum dato.

IDEM rurſus. Alauda combuſta læuigatáque, & cochleariis duobus aut tribus ad dies tres aut quatuor propinata, admodum colicis affectibus auxiliatur.

ALIVD valde efficax. Vmbilici infantis nuper nati præciſi paululum in argentum aut aurum includito, cum modico ſale: qui geſtat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorſus non corripietur.

ALIVD. Iecur caprillum combuſtum læuigato, datóque ex vino potui: multum ipſis auxiliatur.

ANNVLVS ad idem. Annulum ferreum accipito, ac circulum ipſius octangulum efficito, atque ita in octangulum inſcribito, Φεῦγε φεῦγε ἰοῦ χολὴ, ἡ κορύδαλος ἐζήτει. *hoc eſt, Fuge fuge heu bilis, alauda quærebat*. Subiectam autem figuram in annuli caput ſcribito Huius magnam habui experientiam, ac abſurdum putaui tantum medicamentum naturali vi colico aduerſum, non vobis tradere. Sed admoneo vos ne quibuſlibet huiuſmodi oſtendatis: virtutis autem ſtudioſis, & qui eiuſmodi poſſunt conſeruare, communicate. Quod etiam Hippocrates diuiniſſimus quum nouiſſet, præcepit his verbis, Res quæ ſacræ ſunt, ſacris hominibus oſtenduntur: profanis autem non fas eſt. Paretur autem præfiguratus annulus decimoſeptimo, aut vigeſimoprimo die lunæ.

ALIVD naturale, ad colum efficax, vſu probatum. Lupi ſtercus in tenuiſſimum puluerem tritum, incretúmque, ex aquæ calidæ cochleari dimidio, laboranti dato.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PODAGRA, Cap. I.

PODAGRÆ affectum ex multis diuersisque originem trahere, in primis sciendum est: vnde, meo iudicio, propter generationis varietatem, neque internosci probè, neque absolutam curationem consequi potuit. Hac autem ex re morbus molestam tristémque de se opinionem acquisiuit, nempe quòd nequaquam arte medica vnquam curari possit. At ego asseuero, si & differentiæ & species ipsius, quot & quales existant, probè internoscantur, facilem curatu medicis futurũ. Dicamus igitur iam notas ipsius, deinde sic etiam curationes persequamur. Speret autem vnusquisque quòd si animum diligẽter scriptis à me intendat, multos iuuabit, non modò morbi principia subeuntes, sed etiam diu iam eo conflictatos. Multæ igitur causæ sunt quæ molestam podagram progignunt. Etenim sanguis qui in sinus articulorum confluxerit, calidus, tum ipsos, tum compages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiam bilis, quæ frequenter inter neruos & ligamenta influxerit, inflammando simul & distendendo, magnos cruciatus adferre consueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca se insinuauerit, validioris doloris causa efficitur, dum simul cum frigiditate ipsa & arctat & distendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modò refrigerãdo & premendo, sed etiam quòd grauitatis sensum efficiat, haud moderatas parit accessiones. Porro fluxiones non solùm ob materiæ influxum articulis oboriri solent, sed etiam propter nudam qualitatem solam, calidam & frigidam: adhæc siccitas & humiditas fluxiones subinde concitat. Quare diligenter (vt diximus) obseruandum est quæ exquisitè causa sit morbi effectrix, ac remedium vnicuique conueniens accommodãdum.

Si podagra à bilioso humore nascatur.

Incipiamus igitur de dolore verba facere qui ob biliosum humorem nascitur. etenim magna ex parte, quũ eiusmodi humor superat, fluxiones in articulos decumbere consueuerunt. Nosces autem an humor qui influit biliosus sit, inde quòd nullus manifestus tumor articulis oboriatur. Deinde, quòd æger igneam potius caliditatem quàm distensionem aut grauitatem quandam insidentem percipiat: præterea quòd particula dolens colore rubro spectetur, & refrigerantibus quidẽ oblectetur, iuuetúrque magis ab ipsis quàm calefaciẽtibus. Cæterùm etiam causæ quæ præcesserunt, item ægri ætas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, superantem humorem indicabunt biliosum esse & calidum. Si igitur humor qui articulis influit, acris & biliosus esse, ex indiciis quæ commemorauimus, tibi appareat, liquet sanguinis vacuationem adhibendam non esse: sed medicamento potius bilem ducente vtendum, vbi prius acrimoniam humoris aut rosionem humectaris, & contemperaueris. Non semel autem, verùm sæpe, si res postulet, æger purgandus est. ita nanque articulos à recrementis & fluxionibus tutos seruare poteris si materiam superantem, non vniuersam sed per vices subtrahere semper coneris. DE MEDICAMENTO biliosum humorem expurgante. Sit autem medicamentum purgans simplicius, quod nõ adeo calidum quiddam habere debet: quale est etiam quod ex succo rosarum paratur, quod odoratu gratũ & deuoratu suaue apparet, stomachum autem non subuertit. Nam huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ assumuntur offendatur. ipsi nanque infirmanti omnes nerui consentiunt, & fluxionibus tentantur. Habet autem scriptura in hunc modum: Rosarũ succi sextarii duo, mellis sextarii quatuor, scammonii torrefacti vnciæ quatuor: omnia simul incoquantur vsque ad mellis spissitudinem, & scammo-
A nia in puluerem redacta eis adiiciatur. Summus medicamenti modus est, cochlearia quinque: minor, cochlearia duo: medius, tria. At maior aut minor medicamenti dandi modus, ex copia aut abundantia humoris definiatur. ALIVD ad idem. Ad eos verò qui os ventriculi paulo frigidius habent, non est alienum etiam piper ei admiscere. Habet autem scriptura huius in hunc modum: Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici drachmæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Lento igne incoquito, ac, vbi in crassitiem coierint,
B tunc scammoniam, agaricum & piper adiicito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque aut sex, pro virium ratione. ALIVD purgans, ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo, scammonii adiecta vncia: extrinsecus fermento obducito, assatóque. Vbi probè ipsa assata fuerint, mellis quod satis est adiicito, vt neque crassũ, neque valde liquidum euadat: ac dato ex eo cochlearia duo aut tria, prout vires ægrotantis postulãt. Talia quidem sunt purgantia, iis qui potione ipsorum oblectantur accommoda. At si potu assumere nolint, etiam cata-
C potia ex liquore scammonii fieri debẽt. Habent autem in hunc modum: Absinthii drachmæ tres, scammonii scrupulus. Admixto rosati modico, fingito catapotia, ac dato simplicem compositionem: interim verò duplicatam, pro ægri viribus & humoris copia. Hoc sanè modo eos quorum articuli biliosi humoris fluxione laborãt, purgare conuenit. Verùm non ipsi soli corpori prospiciendum est, sed etiam particulas affectas refrigerare ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem, aut magnum articulorum dolorem, particulæ ma-
D gis fluxionibus tententur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad se allicere, & dolorem rursus excitare solet. Huius igitur gratia ambobus prospicere, refrigerare & lenire properandum est, vt particulæ temperatæ & doloris expertes reddantur. Ad quod præstantissimum in his est rosaceũ, si quotidie affectis partibus inducatur, & sensim infricetur. Melius itaque feceris si luteum oui admisceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices, tum vesperi ante somnum, tum rursus mane. Idem verò hoc etiam ad præcauẽdum
G morbum tempore sanitatis valet, siquis somnum initurus, & mane progressurus, quotidie vtatur. At hoc non solùm agendum est, sed etiam aliis omnibus refrigerantibus, & articulos corroborantibus vtendum, de quibus paulo pòst dicetur. In præsentia verò à victu exordiamur, docentes ipsum nihil calidum, aut quod bilem omnino creare possit, recipere debere. Sic igitur & toti corpori & affectis particulis prouidere oportet. Cæterũ & victus obseruandus est, vt ipse & refrigerans & humectans existat. Cauendum autem quicquid calefaciens
E valde, biliosum quid procreare possit. ALIVD ad eos qui tardius purgantur. Rosarum succi vnciæ tres, scammonii, mellis, singulorum vncia: tithymalli lacrymæ scrupuli tres. Datur cochlearium vnum vel duo, secundum ægri vires. Hoc medicamentum ad multa valet, tertiana laborantes, arquatos, & lippitudine affectos: atque sine molestia noxáque sumitur: necnon acre existit. Cum fiducia ipsum dato, quomodocunque velis, præsertim febricitantibus cum ptissanæ cremore.

DE OLERIBVS. Inter olera assumantur in-
F tybus, lactuca & malua. Sin autem eis oblectẽtur, etiam bletum, chrysolachanum, sonchus, & quodcunque refrigerare & humectare potest. Brassica verò, nasturtiũ, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent.

DE AVIBVS. Ex auibus offerantur phasiani, gallinæ cohortales nõ pingues, attagenes, perdices, merulæ, turdi. DE PISCIBVS. Piscium saxatiles præsertim, & alii quibus substantia alba, friabilis natura, & nihil pingue habet. Palustres autem vitẽtur. At omnia condimenta recrementis vacua sint, neque olei,

neque ex acribus seminibus multum recipiant. DE ISICIO. Isicium verò quod ex his paratur, vtile quoque est, præsertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, sepia, pectinib⁹. Testacea exhibere metuendum non est. DE CARNIBVS. Ouillarum carnium decoctum assumant, & maximè ventriculi boum. Similiter noui quosdã qui ita fluxione copiosissima & acri laborabat, maximè carnibus bubulis adiutos. Dicebant enim non amplius se continuè aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum quum tenui victu vterentur: esse autem pedes bubulos, & ventres, magis quàm decoctu. Porro erat hic ætate florida, calido temperamento. DE LEGVMINIBVS.

Inter legumina exhibeantur tum ipsæ fabæ virides, tum siccæ leniter feruefactæ: item phaseolũ Alexandrinum, præsertim maceratũ, & fœnigræci germina. Adhæc halycã & ptissanam assumere alienum non est. Reliqua verò legumina ipsos vitare satius est. DE FRVCTIBVS pomaceis. Fructum pomaceum siccum æstiuum, admodum dulcem & maturum, offerre cõsulo circa horam secundam, aut tertiam: præsertim Persica, aut rhodacina, & vuam duram, & non astringentem, damascena, mala dulcia, citria purgata, & excorticata probè. Pirum verò, malum Punicum, aliáque omnia rarò aut nequaquam offerri debent. DE TRAGEMATIS.

Ex bellariis castaneas potissimùm sumere conducit: non autem nuces, aut pineas, aut amygdala, imò nec placẽtas, aut liba. Omnia enim hæc iis sunt noxia quorum articuli biliosi recrementi fluxionibus infestantur. DE MOTV. Moueantur autem ægri mediocriter citra magnam lassitudinem, & ante cibum potius quàm post. Nam lassitudo his maximè aduersatur, vt quæ articulos largius excalefaciat, incendátque, vt ipsi aliã rursus materiem ex longinquioribus particulis ad se attrahant, arripiántque, atque id eo causam fluxionibus suppeditent. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his conducunt: atque ea quæ vesperi adhibentur, magis quàm matutina. Nam post cibum sumptum, maximam vim ad calidorum intemperiem corrigendam obtinet, præsertim in gracilibus, siccioribus & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, non eis nocebis, sed plurimum etiã adiuuabis. At priusquam æger in calidum balnei aerem ingressurus sit, confert ei pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi verò mediam domum balnei ingressus fuerit, deinde modicè sudauerit, situlæ tepidæ ei superfundentur: atque ita totũ corpus hydrelæo perungi oportet. Porro balnei aerem temperatum esse cõuenit, similiter etiã lauacri solium. Post vnctionem ex transitu statim in calidæ solium æger ingredietur. Quòd si etiã frigidam aquam influere contingat, pedes scaturigini submittat, priusquam in ipsum descendat. Egressus rursus è thermis, descendere omnino in frigidæ solium debet: &, si æstas fuerit, & oblectetur, in ea natet. Vestimentis autem indutis, pedibus iterum aqua frigida iniiciatur. Reuersus à balneo in domum æger non statim bibat vinum, præsertim merum: sed ptissanæ cremorem aut tepidam aquam prius assumat. In medio autem prandii, si æstas fuerit, aquam frigidam: sin autem hyems, temperatam bibat. DE VINIS factitiis. A vinis factitiis abstineant: sin autem oblectentur, sumant aut rosatum, aut absinthites, similiter refrigerantes, quemadmodum Romani facere consueuerunt id quod vocatur recentatum. Ita sanè præseruari debent ii qui biliosi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At siquando rursus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eo quòd negligentius ipse (vt verisimile est) victus rationẽ obseruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciens offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis: ex quorum numero habentur psyllium, solanum, portulaca, altercum, semperuiuũ, lactuca, & palustris lenticula. Sed hæc sanè omnia per se læuigata, & præsertim viridia, dolores qui in accessionibus oriuntur, abundè lenire possunt: adhuc etiã magis si paucis farinis ordeaceis vel vnum ex prædictis vel duo admisceas. At ne siccescant, vtile est etiam rosaceum cataplasmati adiicere: ac frigida omnia his adfe-

A rantur, mutentúrque crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire autem licet, semen psyllii, si aqua maceretur, & diligẽter subigatur, viscosúmque fiat, & ordeaceis farinis permisceatur, mirabiliter dolores mitigare, feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copia habes, commodum est his vti: sin autem tempus non permittat, harum loco cerato rosaceo mitigare, quod pulchrè aduersus calidas intemperies resistere potest, præsertim si frequentius immutetur: verùm ceram refrigerare se-
B mel atque iterum oportet, priorem aquam mutando. Validius ipsum reddes si vuæ acerbæ succum, aut portulacæ, aut albumina ouorum, & ptissanæ cremorem admiscueris. Porro ad intemperies non admodum ardentes optimè facit etiam ceratum ex lomento factũ. Habet autem hoc pacto: Ceræ vncias quinque, chamæmelini, rosacei, singulorum vncias duas, & semissem: lomenti semunciam, ouorum octo lutea. Hæc primùm læuigato, deinde facto cerato, in pila misceto: exceptis vtitor frequentius. At si magnus quidam dolor vrgeat, etiam me-
C dicamenta quæ ex croco, succo coriãdri, glaucio, & exiguo opio parantur, adhibere conuenit: verùm soluere ea ex posca oportet. Cæterùm sciendum est, epithematum & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorem vsum cauendum esse, vt quæ magis offendant quam iuuent. At si ob vehementem dolorem æstúmque ipsis vti cogamur, animus diligenter adhibẽdus est ne huiusmodi auxilia diu incũbere permittamus: verùm siue vnctiones, siue pharmaca esse quæ adhibentur, acciderit, conãdum est, statim simulatque feruor doloris finierit,
D ipsa prorsus auferre. Vniuersa nanque hæc diutius inhærentia, torporem & mouendi difficultatem in articulis excitare solent. Si igitur, dum nos ipsis immoderatius vtimur, eiusmodi fieri contingat mouẽdi difficultatem vel torporem, tunc commodum est vti etiam medicamento διὰ χυλοῦ ex chamæmelino soluto, vel δι' ἀλθαίας. Hæc enim omnia concoquere solent, & morbos ex intẽpestiuo frigidorum vsu oborientes restituere. Medicamenti δι' ἀλθαίας scriptura est talis. MEDICAMENTVM δι' ἀλθαίας. Fœnigræci, seminis lini, al-
E theæ, singulorum vncias quatuor. Hæc omnia triduo ex nouem aquæ sextariis in vase æneo macerabis, deinde coques, vt quam crassissimus eorum succus fiat: percolabis eum, expriméssque fortiter, & libras duas eius sumes: olei autem veteris totidem cacabo iniicies, coquésque lento igne, donec succus consumatur, & solũ oleum remaneat: iterum colabis, indésque cacabo mũdo, & appones igni. Huic addes ceræ, colophoniæ, singulas libras: galbani boni vncias quatuor. Sublatum ab igne ceratum vase condito, & vtitor. Confert etiã quòd à mul-
F tis paratur: verùm hoc multum sum expertus, nõ solùm in podagricis, sed etiam visceribus induratis, & aliis similib⁹ multis. Vbi verò refrigerati articuli incaluerint, & proprio rursus agi motu incœperint, robur etiã particulis adiiciendum, ne subitò in posterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc cõmodius si palmulato cum aceto rosaceo liquato vtamur. Inopia autem rosacei, id quod ex immaturis vuis fit oleum proficiet. Verùm prius conuenit ipsum mollius imponere, quod mitem habeat substantiam: posteaverò quũ articuli mouẽtur,
G etiam dura glutinantium crassitiem sortita admouere, rationi consonum est. At si medicamenta ferre æger nequeat, (multi enim sunt qui medicamentis impositis grauentur) non alienum in hisce vti etiam aliis quibusdam quæ affecta cõfirmare possint. Sunt igitur permulta, præsertim succus acaciæ cum posca illitus: item lycium vnà cum croco, & glaucium: necnon succus perdiciadis simul cum posca illitus validam vim obtinet. Sunt autem & alia similem his facultatem consequuta: sed hæc quoque sufficiãt, quæ pauca sanè prædictis esse
H videntur, sed validam vim repræsentant. Et siquis ipsis etiam per sanitatem vti velit, confidat ipsas particulas, quæ prius iniuriis affici, & crebris fluxionibus tentari cõsueuerãt, sanas & à fluxionibus liberas cõseruatũ iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debent qui ex bilioso hu-

more, calido & acri, fluxiones experiũtur. At si id quod influit, pituitosum esse contingat, & fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neque ipsæ rubræ, neque feruidæ sint, sed magis extensæ, calidis quidem iuuentur, frigidis autem molestentur læ dantúrque: præterea si etiam vita ipsorum quæ præcessit, frigida fuerit, humorem magis pituitosum esse qui articulis influit, indicatur. Nam ocium magna ex parte præcedit potius quàm exercitia, item creber plurium ciborum & vitiosos succos generantium vsus, vt isiciorum, astacorum, aut buccinorum, aut pectinum, aut polypodum, aut leguminum, aut plurium pomorum, & intempestiuarũ lauationũ. Si igitur hæc quoque præter alia indicia, id quod influit, frigidum & pituitosum esse tibi ostenderint, cum fiducia tandem ad curationem ipsius accedito. DE CVRATIONE. Dicamus igitur iam quomodo etiam frigida podagræ species curari debeat. Quòd igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit, calefacientibus semper indigeat remediis, omnibus manifestum est. Quia verò id quod in partem defertur, non semper est simile copia, vel qualitate, vel substàtia, sed aliis quidem id quod influit, copiosum, aliis autem exiguum, & quibusdam crassum, quibusdam tenue, & his in summa cute, illis circa membranas interiores, necesse est nos quoque ita similiter ad qualitatẽ & quantitatem affectus præter naturam respicientes, tum copiam, tum qualitatem, tum (vt simpliciter dicã) omnẽ curationis modum morbo indicato accommodare. Si igitur id quod offendit pituita esse tibi videatur, hanc ante omnia medicamẽtis in id efficacibus euacuare necesse est. Non enim fieri potest vt qui remediis parti inducendis vtitur, aliquid ferat adiumenti, nisi totũ corpus primùm recrementis liberum reddiderit. At si quod offendit, non modò pituitosum fuerit, sed etiam sanguineus simul humor abundans appareat, vtraque fieri debent: sed venæ quidem sectio prius, deinde sic virib⁹ recreatis, ad medicamentum purgans veniendum est, quod pituitam crassam & non serosam attrahere possit: quemadmodum plerique faciunt, lathyridas, liquorẽ tithymalli, & granum cnidium ipsis exhibentes: qui dũ tenues pituitas euacuãt, authores magis læsionis quàm auxilii fiunt, qui humores crassiores adhuc magis siccos & ad discutiendum contumaciores reddant. Itaque talia semper vitari debent: sin autem etiam dederit aliquis, admiscere ipsis quædam extenuãtia oportebit. Sic enim talium mistura vacuationem quæ ex ipsis prouenit, innoxiam ac tutam reddet. Certè oxymeli Iulianiũ tale est, ex iis quæ extenuant compositum, repurgánsque non modò si quid tenue, sed etiam crassum, articulis affixum & insinuatum existit. Hæc porro est ipsius compositio. OXYMELI Iulianium. Rutæ, origani, lathyridum, tedarum, alypiadis, scyllæ, surculorum sambuci, pulegii, singulorum vnciæ tres: comæ thymi vnciæ quatuor: anethi, mãdragoræ radicis, singulorum semuncia: iridis, folii, costi, spicæ nardi, asari, veratri albi, hyssopi, amomi, hyperici, cumini, singulæ vnciæ: agarici, polypodii, epithymi, anisi, singulorum vnciæ duæ: rheu pontici sescuncia. Lathyridas, costum, granũ cnidium, & spicam nardi cocto oxymeliti inspergito. Sint autem aceti sextarii decem aut tredecim, mellis sextarii quinque. Herbas triduum in aceto macerari sinito, deinde sic excoctis, dum amplius dimidio consumptum fuerit, mel adiicito, inspergitóq;: deinde quæ inspergi debent, granum cnidium, lathyridas, costum, & spicam nardi, simul læuigata excipito, ac pro viribus vtitor. Modus summus est vncia, minor scrupuli octo. Ita sanè plerique parant. Ego verò tantùm in oxymelite agaricum in tenuissimum puluerem redactum inspergens, suauius & minus molestum effeci. Frequenter autem ipsi scammoniam adiecimus quum validius purgare vellemus. at si non libenter ægri oxymeli assumãt, catapotia ipsis dato ex ouis. Sint autem eiusmodi vt possint & ipsa viscosa crassique succi recrementa ex articulis purgare. Multa igitur talia habentur: maiori autem in vsu sunt quæ à nobis in hunc modum conficiuntur: Aloes hepaticæ, colocynthidis, veratri nigri corticis,

A singulæ vnciæ: euphorbii, nitri, singulorum semuncia: succo brassicæ, aut malorum, aut citrii excipiuntur. Vtitor pro virium ratione. Præstat autem non modò semel, sed etiam frequenter ipsa exhibere. Neque enim crassiora recrementa vniuersa ac vna vice extrahi possunt, sed paulatim, & per vices. Nam hoc pacto ex frequenti ipsorum vsu extenuatur si quid crassum viscosumque intus hæret, & idoneum magis trahentibus ad euacuationem redditur. Cæterùm sciendum est, ipsa nõ modò præseruationis gratia, per morbi interualla dari

B debere, sed etiam in ipsius circuitu. Nam accessionem valde mitigant, dum materiam ex partibus affectis eliciunt, nec in posterum fluxione tentari sinunt. Post purgationes antidota etiam nonnulla exhibere conuenit, quæ viscosa crassáque recrementa extenuare probata sunt. Iuuantur autem his omnium maximè qui natura pituitosi sunt, humidóque & frigido tẽperamento præditi: quemadmodum rursus offenduntur valde qui ardoribus æstuant, curis & vigiliis per totam vitam cõficiuntur. Multa igitur sunt antidota quæ validam vim

C habeant, ostendántque crebrò maximam in pituitoso & humido temperamento præditis efficaciam. Sed ego nullum præstãtius eo quod διὰ κοραλλίου dicitur inueni. Nam præterquam quòd nihil in potu habet insuaue, præterea etiam efficax & absque periculo existit. Non enim immoderatè siccat, sed eo quòd in altum penetrans viscosos affixósque articulis humores extenuet, vtilitatem indicat. Habet autem antidoti descriptio in hunc modum: Corallii scrupuli sex, myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor, caryophylli scrupuli duodecim,

D rheu Põtici vncia, folii dolũ nõ experti scrupuli duodecim, pæoniæ radicis vncia, aristolochiæ lõgæ vnciæ duæ, aristolochiæ rotundæ tantundem, spicæ nardi vnciæ 4. Hæc optima & sincera deligens, ne medicamentum iis quæ promittit frustretur, contundito, & tenui admodũ cribro incernito, datóque ægro scrupulum mane ex tepida, & à cibo abstineat horis sex: initium autem antidotum hoc exhibendi ab ipsis Ianuarii calendis fiat, capiátque æger primùm quotidie per dies centum, & intermittet triginta, deinde iterum bibet per dies cẽtum,

E & quindecim intermittet. Quum ducẽtos sexaginta absoluerit, potiones autem ducentas assumpserit, dabis iterum alternis diebus, & in centũ sexaginta diebus potiones octuaginta assumet. Et postea rursus in ducentis sexaginta diebus octuaginta potiones absoluet, singulas duobus diebus interpositis assumens, donec trecentæ sexagintaquinque potiones assumptæ fuerint. Caueat autem qui bibet, iram, venerem, vini astringentis vel admodum dulcis potum, omniáque acria olera: pisciũ capita, cancros, astacos, sepias, smylas, betas, carnes le-

F porinas, legumina omnia, præsertim fabam. Tale sanè est antidotum, & qui morbo in totum liberari velit, cũ fiducia ipso vti debet. Quoniam verò (vt diximus) non omnibus similiter pituitosus humor superat, neque idem omnium temperamentum, constat omnes vno antidoto curari non posse, sed alios imbecillioribus, alios efficacioribus: necessariũ mihi visum est & vtile, non modò vnius, sed etiam diuersorum mentionem facere, vt is qui ea ad superantem vitiosum humorem accommodare velit, ex eis quod ipsi appareat commodum ac

G salutare deligat. ANTIDOTVM Heraclidis philosophi, in multis valde probatum. Spicæ nardi, folii, singulorum vnciæ duæ, gentianæ Creticæ, aristolochiæ lõgæ, aristolochiæ rotũdæ, myrrhæ Troglodytidis, singulorũ drach. 4: baccarũ lauri excorticatarũ drach. 4. rheu Põtici drach. 4. Summus modus antidoti est drachma: licet autem plures dare, vt medicus qui exhibet considerauerit, etiam ad omnia respiciens. Verùm hoc antidotum non simpliciter initiò dãdum est, sed tempore conuenienti. Optimum autem & primum antidoti

H exhibendi tempus esto incipiente vere, & sole arietem transeunte: sin autem aliquid hoc in tempore dare prohibeat, iterum circa extremam autumni partem dare incipito. Verùm satius est id tentare in frigidiore temperamento præditis, incipiente potius vere: in calidiorib⁹ autem, quum autumnus iam desinet. At quotidiana

dandi ratio matutina esto, si concoctio probè obita inueniatur: sin minus, differatur. In illo autem die capiet circa horam secundam aut tertiam, quum ructum purio rem & recrementis liberum percipit. A medicamento ad horam fere quintã, à cibo motúque abstineat: in quie te & hilaritate animi permanens, ab omni ira seipsum conseruans, vt ne medicaminis distributioni sit impedimento. Etenim hoc semper curandum est, in his autẽ adhuc magis. Quemadmodum enim in multis successus magnum adiumentum conciliat, ita etiam frustratio maximam molestámque noxam inducit. Sit autem quotidianus exhibendi modus drachma: & non intermittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quòd si verò dilatio quædam assumendi medicamenti orta fue rit, intermissum diem compensare oportet. Ego autẽ asseuero, in iis qui pituitoso & humido sunt temperamento, etiam ad annũ vsque in medicamento exhibendo perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistet, tanto magis superare morbum ac euincere poterit. Cæterùm post hæc data antidota, cõ fulo omnino per interualla duorum aut trium mensium corpus purgari, eo quòd vitiosus humor admonitionem morbi generationémque iterum excitat. At si æger con tinuam purgationem vitet, saltem antidotum quod antea per interualla capiebat, sumat, præsertim vere & autumno. Ita nanque faciens aliquis, à recrementis & fluxionibus liber in posterum euadet, non amplius suffocationem aliquam neque aliud periculũ metuens. Sciẽdum autem, illos maximè periclitari qui post quintum aut septimum annum huiusmodi antidota assumere voluerunt: qui verò incipiente affectu vsi sunt, deinde etiã purgationibus, post ipsius discessum, nullum periculũ deprehenderunt. ANTIDOTVM podagricum Agapeti, & ipsum præclarũ, quo multi sanati sunt. Spicæ nardi, iridis, myrrhæ Troglodyticis, anagallidis quæ cæruleum florem profert, pæoniæ radicis, singulorum vn ciæ duæ: casiæ, croci, mæi, folii, mastiches, asari, erythro dani, singulæ vnciæ: damasonii, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum vnciæ quatuor: caryophylli semuncia, phulescuncia, aloes hepaticæ vnciæ tres. Detur drachma: æger ad annum vsque sumat. Quũ tanta de remediis vniuersalibus dixerimus, transeamus deinceps ad auxilia quæ partibus imponuntur: initium sumentes ab iis quæ doloribus ex frigida intemperie contractis conueniunt. CATAPLASMATA quæ locis ex fri gido humore dolentibus admouentur. Quum mediocris quidem dolor est, in iis etiam brassica confert, si cõ cisa obducatur: item apiorum folia, similiter etiam conyzæ. Sin autẽ dolor vehemens ortus fuerit vt ferri non possit, in his vti cataplasmatis oportet, præsertim mitigantibus: qualia sunt quæ farina fœnigræci, seminis lini, lolii, & melle modico constant. Fœnigræci farinæ sint partes tres, lolii pars vna: non dissuadeo, etiam ciceta ipsis simul admiscere. Cæterùm coquito ipsa ex vino tenui & calidiore, nardinóque vnguẽto, & Cyprino mo dicè incocto, præsertim hyeme: tunc enim, etsi calidius quippiam ipsis adiicias, non offendes, sed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorem leuandum discutiendũmque efficacius erit id quod admouetur. Misceantur igitur ipsis, si quidem opus erit etiam paulo adhuc calidius ca taplasma efficere, tum folia lauri, tum alia mollissima: & conyza similiter, aut apium, aut smyrnium, & quæ alia eiusdẽ sunt facultatis. Verùm cataplasmatis portio sit maior: multo autẽ minor iuris ex his decocti, quod cataplasmati admisceatur. Si enim plus herbarum adiectum fuerit, præsertim inter initia accessionum, plurimum nocere solet. Cõmodius igitur est in declinationibus, iis quæ magis discutiunt vti: prius autem lenire expedit. At si æger dolorem, quũ cataplasmata imponũ tur, immoderatum esse & intolerabilem dicat, necesse est tunc vti superfusionibus quæ discutiant simul & repellant: ex quorum numero vnum etiam hoc est frequẽ ter in multis celebratum. habet autẽ hoc pacto: Ex aceto acerrimo decoquito thymum, origanum, satureiam, & calaminthen, in mõtanis potiùs locis decerptam. Vbi igitur herbæ coctæ probè fuerint, omnémq; vim ipsarũ

A exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectus superfundito. Non modò enim semel, sed etiam sæpe experientia probatum est: ac mirum quòd in calidis quoque fluxionibus adhibitũ profuerit, & defluxionem rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi verò dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiã ceratis, si res postulet, vti licet, non solùm quæ summam cutem infestãtia, sed etiam in alto fixa calefacere & discutere queant. Ac primùm sanè cõducit ceratum quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam digerentémB que obtinet, admouere. Confectio eius ita habet. CERATVM ex struthio. Suffiminis ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorum vnciæ tres: seminis lini vnciæ octo: oua quatuor. His in læuorem tritis, ammoniacum ex lacte macerato, læuigatóque: deinde addito colopho niæ vncias tres, adipis struthii vncias duas semissem. Confectis vtitor. ALIVD vehementer bonum. Epithema quod ex euphorbio paratur, validũ est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores cõ tractos: necnon articulorum infarctus, obstructionésq;. C Habet autem eius cõpositio hoc pacto: Olei veteris sesquilibra, ceræ, nitri Alexandrini, terebinthinæ electæ, singulorũ libra: euphorbii vncia, iridis Illyricæ vnciæ duæ, fœnigræci farinæ sesquisextari⁹. Nobile est medicamentum, & in multis eiusmodi affectibus frequẽter approbatum. Etenim summam cutem discutit & vellicat, trahitque ex alto quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, & (quod omnium optimum est) manus nõ inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoque euphorbium, vnà cum oleo & cera incoctum, D etiam magnos dolores à frigido humore natos mitigasse. At mirari non debemus quòd euphorbium, quum sit adeo calidum & rodens, commendemus tanquã dolores lenire posse. Sunt enim nõnulli cruciatus qui immutari nequeunt nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaque ratio neque horum quicquam miratur, neque vtentes damnat: quemadmodum nec quum videt contraria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum & discernit probè, methodũmque admiratur. Vt enim ex tenui, roden E ti & acri humore dolentibus balnea iure profuerunt: (partim enim discusserunt, partim etiam ad bonam tẽperiem redegerunt) ita rursus frigidorum humorũ defluxiones expertis, qui articulorum membranas dolere dicant & distendi, meritò vsus eorum quæ cutem calefaciunt, rodunt & vellicãt, profecit. Ego sanè noui quẽdam solo sinapi in huiusmodi, dum maximè vrgerent accessiones, vtentem, dolore liberatum. Admiscebat ei frequenter ficus siccas, & acetum, eáque subigens emplastri figura, medicamentum sic imponebat. Ac alium F similiter spectaui medicamẽto διὰ κανθαρίδων vsum, ac maximas gratias agebat. Nam pustula quæ a medicamẽ to fiebat, rupta, multus humor excernebatur: atque hoc eueniente, plurimum iuuari se dicebat. Item διὰ σκορόδων, *quod ex alliis conficitur*, aliis profuit, aliis obfuit: ipsáque sola allia inducta, & præsertim quæ crustam faciũt, apud barbaros iscæ dicuntur. Ego verò non laudo huiusmodi medicamenta quum per se admouentur. nocent enim maximè, etiámsi lenire videantur, quum nihil habeat quod emolliat, extrahátque refrigeratos hu G mores, & admodum infixos. Nam id quod tenue est solum per ea exhalat: crassum autem & terrestre relinquitur, vt quod manere & articulis infigi ac adhærescere compellant. Præterea magis exsiccant, & siccante ipsorum vi atque calefactoria, quæ inest sinapi & acribus omnibus, nimiũ afflant. Quòd autẽ hoc euenit, nulli nõ constat: nam omnes solis adeo acribus medicamentis quæ nihil habent emolliens, vsi, præsertim initio, & quum vrgeret copia, articulos nacti sunt ad motum dif ficiles, & post longum tempus eò reuertentes vt potue H rint incedere. Consultius igitur est his solis non vti, aut eum qui vtitur, statim transire ad illa quæ diffundunt, emolliunt, incidunt, & in altum penetrant, vt articuli rursus veterem motum per hæc iterum possint recipere. Siquis vnius auxilii facultatẽ habeat quod ambo præstare queat, bene habet: sin min⁹, licet etiã particulatim

A ipſis vti, interim ſanè laxantibus & diſcutientibus,(ita nanque materia tandem diffundi poterit)interim extenuantibus vellicantibúſque affectas partes, omnem in alto repoſitam articulis materiā ſubtrahere. Porro nequis compoſita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, neceſſarium eſſe duxi etiam horum compoſitiones apponere. Nam medicus qui non in operib⁹ exercitatus eſt, neque multos veterum commentarios commodè poteſt euoluere. VNCTIO ſimplex diſcutiens, & induratos articulos reſoluens. Olei populei, ceræ, adipis anſerini, ſingulæ vnciæ: euphorbii ſcru- B puli quinque. Ceram cum oleo populeo liquefacito, deinde adipem adiicito: cocta refrigeratáque in pilam diffundito, ac euphorbium detritum paulatim inſpergito, ruſúſque oleum populeum ſuperfundens, læuigato vſque ad cōſiſtentiā neq; craſſam admodū, neq; liquidā. VNCTIO *quæ διὰ κισσοῦ ab hedera* dicitur, ad eadē. Olei veteris libræ decē, cupreſſi galbuli vigintiquinq;, ſabinæ viridis libra, roris marini viridis libra, lauri virētis baccæ cētum, fœnigræci ſextarius, altheæ viridis libra, C corticis pinei tātundem. Hæc contuſa in aquæ ſextariis ternis ad triduum macerato, deinde adiicito oleum, coquitóque dum aqua fuerit inſumpta: poſtea oleo percolato, adiungito ceræ libram, colophoniæ tantundem, hederæ lacrymæ vncias quatuor. Hæc ex vino aſcalone admodum generoſo læuigato, atque ita omnibus exceptis, vtitor vt præſtantiſſimo & mitigatorio medicamēto. At hoc valentius, quod vetuſtis vitiis etiam conuenit, eſto id quod Lyſiponium dicitur. Habet autem eius deſcriptio in hunc modum: Caſtorei vncia, euphorbii D vncia, piperis, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vnciæ duæ: opopanacis, galbani, medullæ ceruinæ, ſingulorū vnciæ duæ: terebinthinæ reſinæ vnciæ ſex, ceræ libra, irini, gleucini, cyprini, laurini, ſingulorum vnciæ tres: olei veteris libra. ALIVD efficax, & in duris corporibus, & valde vetuſtis vitiis: quinetiam articulos recenti cicatrice contractos diſſoluit. Adarcæ, opopanacis, caſtorei, galbani, terebinthinæ, piperis, ſingulorū vnciæ quatuor: œſypi, ceræ, ſingulorum vnciæ duæ, euphorbii vncia, ſtyracis, thapſiæ, ſingulorum vnciæ qua- E tuor: pyrethri vnciæ tres, ceræ rufæ libra, olei Cyprini vnciæ tres, tedacei vnciæ ſex, laurini olei vnciæ octo, olei veteris vncia, nardini libra, olei amaracini libra, balſami vnciæ tres. Hæc deſcriptio ſtrenuè valet ad particulas reſolutas. Obſeruandum verò eſt ne in ſiccioribus calidioribúſque corporibus vtamur: ſed in iis qui carnē habent iniuriis minus opportunā & duriorem, quæq; ex longo tempore ob craſſos viſcoſóſque humores malè habent, vt particulæ fluxionem expertæ nequeāt diſtendi, neque ideo moueri. SI PEDES tumoribus F pituitoſis laxiſque infeſtantur. Si laxi tumores ſint, *quos Græci οἰδηματώδεις appellāt*, in quibus humor qui influxit, neque craſſus & terreſtris exiſtit, ſed laxus & mollis, tangentibus ſtatim digitis cedens, ſpiritum flatulentū & pituitam humidam aquoſámque fluere ſuſpicamur. In his igitur conueniunt potiſſimùm & ceratum quod ex ſale paratur & vnctiones. In quibus autem illitus aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex ſale torrefacto frequentius mutata, aptè accommodantur. Etenim ab ipſis non modò leniuntur, ſed etiam plurimùm adiuuātur. Ego ſanè noui Romæ quēdā virū lōgè G clariſſimum, qui fomento ex ſale ſemper vteretur, atq; hinc valde mitigaretur. Quòd autem hoc opitulatur, omnibus eſt manifeſtum: nunquam enim læſionem aliquam articulorum, neque tophum excitaſſe inuentum eſt. Confert porro his etiam calidiore balneo & ſicciore vti: item nitro tenui, ſale, & iis quæ cutē rodere, vellicare & extenuare poſſe, necnon humiditatem intus cōtentam attrahere deprehenduntur. Sunt autem multa à veteribus inuenta: nos verò etiam huius pulueris ma- H gnum fecimus experimentum. SMEGMA aut puluis egregius: vocant autem quidam ipſum Indum, alii Aſclepium. Puluis qui tophos emendat, atque ad laxos tumores, cum aceto inductus, bene facit: necnon ad eos qui humidum caput & thoracem habent, item ad leprā valet, alphū, ſpirandi difficultatē, & aliorū vitiorū quæ

A ex capite aut thorace originē trahū[illegible], cauſas repellit: omninóq; vitiatā materiē & copioſ[illegible]m diſcutit: ruborē in cute vehemētē excitat, humores prauos vitioſóſq; impactos & ferinos digerit, articulariis & ſtomachicis accōmodū. Et qui perpetuò ipſo vtitur, podagra laborare nō permittit, vel coxæ dolorem experiri: itē ad prurigino ſa impetiginoſáque corpora facit, pilos extenuat, ac vocatur *ἰσόθεος, quaſi dicas, æqualis Deo*: quoniam etiam ad elephāticos conducit. Habet ipſius compoſitio in hūc modum. DESCRIPTIO pulueris Indici. Salis B Cappadocici, ſalis communis, ſalis amari, ſalis ex nitri fontibus, ſalis tragaſæi, nitri Alexandrini, aphronitri, pumicis, adarcæ, ſingulæ libræ: lapidis aſii floris, aluminis liquidi, aluminis ſciſſilis, nardi Gallicæ, veratri albi & nigri, herbæ lanariæ, ſpheculæ, *hoc eſt fæcis uini*, combuſtæ, radicis chamæleontis, ſulphuris viui, ſtaphidis agriæ, ſinapis, aluminis, iunci anguloſi, piperis, terræ cimoliæ, ſeminis viticis, baccarum lauri ſiccarum, gallæ omphacitidis, lupinorum farinæ, lomenti fabarum, cumini, ſingulorum omnium vnciæ tres: pyrethri, iunci C rotundi floris, thuris maſculi, gummi, iridis Illyricæ, cucumeris ſylueſtris, radicis ſiccæ, marrubii ſicci, ſepiæ toſtæ, fœnigræci, cnici, grani cnidii, coſti, pulegii, graminis ſicci, prioniæ, ſingulorum vnciæ tres: ſampſuchi vncia, folii vnciæ duæ. Sales & nitrum olla recenti ſuper ignem torreto: reliqua ſiccata cōtundito, incernitóque. Vtantur autem ægri ſubinde in balneo: quum iam ſudare inceperint, tunc caput decocto radicis ſalicis abſtergi curato. Hic puluis præſtantiſſimus eſt, & valde efficax, præterquam calida intemperie affectis, & fluxio- D nibus ex bilioſo & acri humore, necnon calido ſanguine excitatis. omnibus autem aliis fluxionum vitiis accommodari poteſt. Iis etiam pſilothra in balneis adhibere admodum conducit qui ex pituitoſo humore podagra laborāt: maximè in quibus ſumma cutis extenuari deſiderat. PSILOTHRVM nobile ad podagram, *quo pili abolentur*. Thuris, maſtiches, lapidis aſii floris, pumicis toſti, alcyonii, ſtaphidis agriæ, cimoliæ, veratri, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, ſingulorum vnciæ tres: ſpicæ nardi vncia, caryophylli vnciæ duæ. Vti- E tor puluere, aut cū cremore ptiſſanæ & oryzæ, vniuſcuiuſque ſeorſim coctæ: ſit autē menſura vtriuſque æqualis. & ſaponis Gallici vnciis ſex ex cremore ſolutis calefactíſque antea. Pulueris cochlearia quinque inſpergito, calcis viuæ & incretæ libram, auripigmenti, ſandarachæ, ſingulorum ſeſcunciam: ac vbi penna probaueris, vtitor. Hæc ſanè valida etiā in maximis tumoribus adhibere conuenit: ad moderatos autem tumores laxos, etiā loliacea farina cum aceto inducta, probè auxiliatur. Similiter etiam adeps ſuillus cum calce viua in pila ſuba- F ctus, vt malagmatis ſubſtantiam induat, optimè diſcutit laxos tumores, omnéſque inflammationes, præſertim in genibus: item mala Punica acida cocta, læuigatáque, & poſt coctionem applicata: quin & ipſa theriace ſi cū vino quodam tenui illinatur, probè diſcutere comprobata eſt. Tantum de podagra ob pituitoſum humorem proueniente interpretati, dicamus etiam quomodo dolor ex ſanguine in articulis obortus curari poſſit.

Si podagra ob ſanguineum humorem conſtituatur.

G Quòd ſi humorem qui in articulos confluxerit, ſanguineum eſſe ſuſpicemur, vbi quidem nihil prohibet, vacuationem quæ per venæ ſectionem adhibetur, tentato. Hac enim ratione multos noui aut in totum morbo liberatos, aut rarò fluxionibus correptos, eo quòd non neglexerint, ſed veris ſtatim initio ſanguinem ſibi detrahi curarint, non ſolùm vacuandi, ſed etiam præſeruationis cauſa id facientes. Abſtinendum eis à cibis valentis materiæ, & qui ſanguineum humorem magis adau- H gent. Norunt igitur hæc, etiamſi ego non ſcribam, omnes medici, quòd carnes cunctæ, & ex his adhuc maximè ſuillæ, & vina dulcia, in vniuerſum omne alimentum copioſum, animi hilaritas, & motus mediocris, id efficere ſolent. Si itaque ambo obſeruet quiſpiam, nempe vt vere ineunte ſanguinis vacuationem adhibeat, & cibis illum copioſum gignētibus abſtineat, corpus au-

tem continuè etiam exerceat, impigérque ad omnẽ motum fuerit, quomodo is hac ratione non liber à recremẽtis erit? quando autem vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, quum nihil ſit quod adhuc in articulos defluere poſſit? Cæterùm vtantur tales tepidæ aquæ potu magis, omnique ratione victus refrigerante, & quæ ſanguinis generationi aduerſari queat. Ac multos noui ex his, qui quum vino tantùm abſtinerent, non amplius morbum fuerint experti. Hac ratione copioſum vinum multo ſanguine præditis inimicum eſt. Commodum igitur eſt ipſos talia deuitare, atque ſi in totum negligant, certè vere & æſtate hæc obſeruare conentur. Hæc igitur generatim facere conuenit in quibus defluxio à ſanguinei humoris copia prouenire cõſueuit. Quoniam verò nonnullos etiam ex victu parum obſeruato defluxione corripi contingit, neceſſe eſt ideo curationes particulares interpretari, quibus inflammatione obſeſſis opitulari oporteat.

De remediis quæ locis inflammatis inducuntur.

Sciendum igitur eſt vtraque in particulis fluxione iam tentatis præcipienda eſſe, nempe vt id quod in inflammatione continetur, refrigeremus & diſcutiamus. Optimè igitur in his valet cataplaſma quod ex ſemperuiuo paratur, aut cortices mali Punici, rhus & polenta in vino coctæ inductáque. Etenim id quod influit repellere, & quod iam continetur, diſcutere, & exſiccare ſtatim abũde poſſunt: item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipſa mittuntur, rurſus remittant. Porro coqui ex vino probè debent mali Punici cortices, & ſemperuiuum. Accuratè verò læuigata, vnà ſimul cum polenta miſceri. Liquidum autem ipſum remedium & læuigatum mediocriter affectis particulis imponere conducit: æſtate quidem frigidum, hyeme autem tepidum. Itaque per initia acceſſionis, & quum dolor adhuc moderatus eſt, hæc adhibere vincit: ſin autem auctus fuerit, fomento ex cera, *quod κηρεμβροχὴ dicitur*, vtendum eſt. Habet in hunc modũ: Sapæ partes duæ, roſacei pars vna, ceræ minimum: vt fomentum tantummodo craſſius efficiat. Excipiantur autẽ omnia lanis ſuccidis, imponantúrque per hyemem quidem tepida, in æſtate verò frigida. At ſi inflammatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis, loco roſacei, ſapæ admiſceto, magiſque proficies. Si dolor remanet, etiã cataplaſmate ex braſſicæ foliis vteris, habẽte in hunc modum: Foliis braſſicæ coctis læuigatiſque diligẽter fæcem aceti, ouorum crudorum lutea duo, & roſacei paulum adiicito: ac mixta omnia ſimul læuigatáque inducito, continuè immutans medicamentum. Ac vehementes dolores multum lenies, benéque facies ſi etiam ſpongiã vino mediocriter aſtringente imbutam affectis particulis ſuperimponi iuſſeris: ſin tale vinum deſideretur, poſca madefactam. Non autem ſuperfundantur partes iis quæ ex polline farinæ aut ordeacea farina conſtant. Omnia enim hæc iſtis ſunt inimica, præſertim in quibus copia articulos offendit, dolorémque excitat. In quibus enim totum corpus recrementis vacat, non alienum eſt, quum magnus dolor vrget, etiam cataplaſmatis ex farina ordeacea vti: ſint autẽ farinæ quidem ordeaceæ partes duæ, ſeminis lini pars vna. immutentur frequentius. Humidioribus autem, & non admodum feruentibus vtendum, quẽadmodum medici faciunt, nõ ſolùm articulos, ſed etiam alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes: ignari ſe cutẽ magis adurere & ſiccare quàm aliquid humoris ſubiecti diſcutere. Porro quòd cataplaſmata, quæ largius coquuntur, præſertim quæ oleum in coctione recipiunt, magis ſiccent, manifeſtum eſt ex piſcibus & carnibus quæ oleo friguntur: quippe ſiccantur & torrentur. Non conuenit igitur temere cataplaſmata ardentia & feruida inducere, niſi totum corpus ſit recrementis vacuum: neque quum adhibes, ardentibus vti & feruidis. Ego verò affirmo ne aſtringentibus quidem & repellentibus in affectis partibus vtendum eſſe, niſi totũ prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrens ſuffocationis cauſa fiat ægro, periculúmque mortis adferat, metuendum eſt. Siue igitur diſcutientibus, ſiue repellentibus vti velis,

A totum corpus recrementis vacuare properato. DE TOPHIS. Quoniam verò etiam tophi, *qui Græcis πῶροι dicuntur*, pleriſque articulis fluxione tentatis oboriuntur, ſiue ex inordinato quorundam ciborum eſu, vnde incoctus & crudus humor colligitur, ſiue continuò torporem facientium, & anodynorum, *hoc eſt dolorem tollentium* medicaminum vſu, conſentaneum eſt vt ſciamus quibus etiam in his & quando vtendum ſit medicamentis quæ tophos diſſoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiam nimium adaſſans atque adurens, tophos

B generare videatur, calefacientibus in his & acribus medicamentis vti non oportet. Etſi enim hæc procreatos iã lapides diſſoluere videbuntur, tamen efficiunt vt etiam alii calculi obnaſcantur. Quare ſiquis his ad lapillos iam creatos diſcutiendum vtatur, ſtatim rurſus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modicè diffundunt diſſoluúntque, tranſeat: abſtineátque in poſterum ſiccantibus tum cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere & immoderatius ſiccare ſolent. omnia enim iſta tophos magis his generant quàm diſſoluunt. At quibus non adeſt calida in-

C temperies, ſed frigidiores, craſſiores, crudioréſque potius humores in articulis inſeruntur, his omnia hæc quæ & extenuare & calefacere poſſunt, opitulatur: & ſiquis ipſis vti velit, hic etiam natos iam lapillos conſumere, & ne alii naſcantur prohibere poterit. Ego ſanè noui quendam magnos tophos in articulis expertum cõſanuiſſe, adeò vt etiam citra impedimentum incederet, eo quòd antidotum continuè aſſumeret. Antidotum verò quod per totum annum bibebat, hoc eſt. ANTIDOTVM ad tophos. Centaurei vnciæ quinque, chamædryos vnciæ no-

D uem, hyperici totidem: ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, petroſelini, agarici, phu dulcis, mæi, ſingulorũ vnciæ tres: ſpicæ nardi vncia. Excipito melle, datóque ex tepida aqua. Ac alium quendam noui qui quum tophos habere incepiſſet, non alios amplius naſci permiſit, eo quòd decoctum biberet, cruda craſſáque recrementa extenuans. Erat autem decoctũ quod bibebat, ex huiuſmodi herbis compoſitũ: origano & chamæpity; quarũ neutra calido & bilioſo recremento præditis conuenit. At quia magna auxiliorum quæ tophos diſſoluere conſueuerunt, differẽ-

E tia exiſtit, (alia ſiquidem ex acribus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliunt diffundúntque largius) commodum eſt vt horum quoque diſcrimina vobis exponamus, vt pro diuerſis ægrorum temperamentis, & tophorum articulos obſidentium magnitudine & malitia, liceat vobis medicamenta vnicuique congrua, ex iis quæ hoc loco à me cõſcripta ſunt deligere. CERATVM excellentiſſimum, tophos articulorum diſſoluẽs, adeò vt neque an oborti fuerint, adhuc appareat. Aphronitri vnciæ octo, terebinthinæ vnciæ duodecim, ceræ vnciæ

F quindecim, olei veteris vncia vna & viginti, lixiuii quo piliarii vtuntur lanis ſuccidis abluendis (quod etiam nonnulli πρεσβύσακτον appellant) vnciæ ſex. Vtitor vt præſtantiſſimo & vſu probato. ALIVD vſu probatum. Aphronitri, terebinthinæ, lixiuii quo lanæ ſuccidæ abluuntur, propoleos, ſingulorum vnciæ quatuor: ceræ vnciæ nouem, colophoniæ libra, olei veteris vnciæ ſedecim. Mixtis vtitor, & in tophis & abſceſſibus admodum ſubitò auxiliãtur. Commoda igitur hæc ſunt, & plurimis experimentis comprobata: ſed his ad-

G huc multo efficacius eſt quod ex cinnabari, ſalis flore, & aliis plurimis metallicis paratur, cuius deſcriptio hoc pacto habet. MEDICAMENTVM διὰ κινναβάρεως. Argenti ſpumæ libra, olei veteris ſextarius, ſquamæ æris vncia, æris combuſti vncia, cinnabareos ſcrupuli octodecim, magnetis viui vncia, lapidis phrygii drachmæ ſex, lapidis pyritis vncia, thuris vncia, aloës vnciæ duæ ſemis, galbani ſeſcuncia, cadmiæ vncia, diphrygis vnciæ duæ, æruginis raſæ vncia, ſuffiminis ammoniaci ſemuncia, lapidis onitis Scythici ſcrupuli octodecim, lapidis hæmati-

H tis vncia, propoleos libra, ſeſcuncia: lapidis perdicitis vncia, betonicæ vncia vna, ſcrupuli octo: gentianæ vncia, ariſtolochiæ longæ ſemuncia, chamæleontis nigri vncia, dictamni ſeſcuncia, reſinæ ſiccæ libra vna & ſemis, adipis ſtruthiocameli libra. Lapides cum ſpuma argenti teruntur ſeorſim, adiectis ſalis floris libris duabus, donec omnia

diſſoluantur. Hoc medicamentum plurimis experimentis probatum eſt, non ſolùm in condylomatis, ſed etiam ſtrumis, ramicibus aquoſis, hydropicis, lienoſis, aliiſque plurimis & maximis vitiis, quorum hîc mētionem facere ſuperfluum eſt. Hoc ſolùm ſciēdum eſt, ad omne id vitium accommodum appellari, eo quòd in varios vſus ipſum adhiberi, omnes medici confitentur: ac mirum eſt, idem, præterquam quòd non calefacit, etiam articulos nō valde exurere, ſed etiam tophos in ipſis diſcutere ſolere. Hoc ſanè efficax eſt medicamentũ, ſed nō facilè paratur. At quod ex auellanis cōſtat, *quod* διὰ λεπτοκαρύων *Græcè dicitur*, ambo cōſequitur: etenim & facile paratu eſt ſimul, & efficaciam obtinet. Compoſitio eius in hunc modum habet. MEDICAMENTVM διὰ λεπτοκαρύων. Lixiuii piliarii vnciæ ſex, auellanarum vnciæ nouem, aphronitri, ſaponis Gallici, ſingulorum vnciæ quatuor: mellis vnciæ tres, ouorum albumina ſex, olei veteris libra, ceræ vnciæ decem, terebinthinæ vnciæ ſeptem. Licet medicamentũ multis vtile efficere ſi interim vires ipſius remittas, interim intendas. Moderatius nāque erit & corporibus mollioribus accommodatum ſi medicamenti quod ex melle fit, partes duas adiicias, vnam verò medicamenti iam dicti: item ſi emplaſtrum δι' αἰγμόνης adiunxeris, vbi id quod ex melle conſtat deſideratur. Erit tibi etiam hoc pacto blandum, & citra roſionem efficax ad maximos tophorum affectus, varióſque corporũ habitus, vt nō multis & diuerſis auxiliis indigeant. Quæ quum ita ſint, non opus eſt multorum medicaminum hîc meminiſſe. Noui autem ego me emplaſtrum ex ceruſa factum medicamēto adieciſſe, eo quòd æger ipſius roſionem minimè ferre poſſet. ac mihi opus pulchrè ſucceſſit: nam vtriſque æger oblectabatur, tum lenitate tũ efficacia medicamenti. Siquis igitur ita cōſiderare velit, licet ei tutò & citra noxã, ipſum, prout corpora ſenſilia ſunt, & pro diuerſis habitibus vitiiſque admouere. Ipſe verò diuiniſſimus Galenus meminit etiam ſe tophos veteri caſeo diſſoluiſſe. Habet autem vſus hoc pacto: Vſus ſum in articulario tophos in ipſis articulis habente, caſeo antiquiſſimo acerrimóque, in ſuillæ carnis ſalſæ decoctũ intincto: ac in pila ſubactũ tophis impoſui, & valde profuit. Nam cute vltro citra ſectionem dirupta, particulas promptè & citra noxã quotidie tophis liberauit, refecitque. DE ANTIDOTIS anodynis, *id eſt quæ ſomno dolorem leuant*, & medicamentis purgantibus. Quoniam verò nonnulli, ſiue ob maximam rerum neceſſitatem, ſiue quòd dolorem ferre nequeant, omnino requirunt vt medicamentum aliquod ipſis dolori leuando idoneum exhibeamus, commodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipſis vtēdum ſit: item antidota ab ipſis expóſita, quot ſimplicia, quótque compoſita exiſtant. Cerata igitur extrinſecus ex opio parata, quæ veteres etiã à dignitate χλιοχρύσους vocare dignantur. Verùm ego, etſi vim mitigatoriam habent, non ipſis adeò vti conſulo niſi magna admodum vrgeat neceſſitas, & calida valde intemperies. Bibunt autem nōnulli etiã id quod vocatur διὰ ἑρμοδακτύλου, aiúntque doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quædã aquoſa euacuat, vt etiam ægri ſtatim inambulare velint. Atq; hoc eſt verum, raróque id quod titulo promittit, non euenit: ſed habet etiam aliquid quod offendat, quoniam efficit vt ii qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiſcuerunt cuminum, maſtichen, gingiber: alii verò etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam & torporis inducendi efficax obtinere. Alii non adeò verum hoc eſſe dictitant. non enim ita purgare poſſet ſi tantam refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere. Sed falſum eſſe arbitror. omnes enim qui biberunt, eo die ſtomachum cibis qui offeruntur non oblectari cauſantur. Idonea igitur ſunt quæ ex cumino, gingibere & pipere participant, & malitiæ ipſius qua ſtomachum offendit, reſiſtunt: ſed nullum adeò vt aloe ipſi adiecta opitulari poteſt. Ego huius compoſitionem & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam: ne ignoremus nos, neque ab aliis ea diſcere cogamur, ſed is qui velit pro arbitrio vti, hinc queat facilè colligere. DESCRIPTIO purgantis medicamēti

[A] δι' ἑρμοδακτύλου ſimpliciſſima. Hermodactyli drachma, gingiberis ſiliquæ nouem, piperis ſiliquæ duæ, aniſi totidem. hæc omnia vna vice dantur. Sin autem ventrem copioſius ſubducere cogitas, ſcammoniæ quatuor ſiliquas admiſceto: & citra moleſtiam purgat, ægróſque dolore leuat. ALIVD δι' ἑρμοδακτύλου. Hermodactyli vnciæ tres, cumini ſcrupuli tredecim, gingiberis ſcrupuli duodecim, piperis ſcrupuli decem. Dantur ſcrupuli quatuor. ALIVD ad idem. Hermodactyli ſcrupuli quatuor, gingiberis ſcrupuli ſex, cumini ſiliquæ quatuor, piperis ſiliquæ quatuor, [B] aniſi ſiliquæ quatuor, lacrymæ ſcammonii ſiliquæ octo. Dantur ſcrupuli quatuor ex mulſo. Hoc medicamentum efficit vt ægri ſtatim incedãt. Satius autem eſt ipſis dare morbo incipiēte, vel declinãte. ALIVD valde bonum, experientia à nobis probatum. Aniſi, cumini, ſingulorũ ſcrupuli 12. piperis albi & nigri, ſingulorũ ſcrupuli 2, gingiberis ſcrupuli 4, euphorbii ſcrupuli 4, maſtichæ ſcrupuli ſex, caſiæ ſcrupulus, hermodactyli ſiliquæ quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua tēperata dan[C]tur. ALIVD quod Iacobus Pſychreſtus exhibebat. Hermodactyli ſcrupuli quatuor, ſcãmonii ſcrupuli duo: dato potui ex aqua tepida, vbi ægrum victu prius commodo præparaueris. EGREGIVM antidotum quod Theodotius philoſophus exhibebat. Hermodactyli ſiliquæ quatuor, cumini Æthiopici ſcrupuli quatuor, aniſi ſcrupuli tres, ſii herbæ ſcrupuli ſex, agarici ſcrupuli tres, muſci ſiliqua, phu ſcrupuli tres, maſtichæ ſcrupuli duo, gingiberis ſcrupuli tres, ſpicæ nardi ſcrupuli duo, cnici ſcrupuli ſex. Dantur ſcrupuli quatuor cum hydromelite. Præſtantiſſimum eſt hoc medicamentum, ac plurimum [D] à multis aliis medicis comprobatum. Oportet autem etiã ægrum victu prius præparare, atque ita duo vel tria ouorũ lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere: deinde hora vna interpoſita, aut multùm duabus, ad balneum ducere: ac loto reuerſóque domum, ita antidotum vt prædictum eſt, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamento exhibendo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamētum ſtomachum attingit, ſed etiam ventrem longè facilius poteſt ſubducere. Tantum in hermodactylo nos experti ſumus, ac me[E]dicos noſtri temporis exhibere ſpectauimus. atque ego longo tempore his vſus ſum. Poſtea autem, aloen ei admiſceri vtiliter, ſum expertus, ac tētaui orbiculos potius fingere quàm potionem offerre. Etenim præterquam quòd ægris dolorem auferunt, etiam prohibent ne crebris ipſi fluxionibus afficiãtur. Deſcribuntur ipſa in hunc modũ.

CATAPOTIA ex hermodactylo & aloe. Aloes ſcrupuli duo, ſcammonii ſcrupuli quatuor, cucumeris agreſtis ſeminis ſemuncia, hermodactyli ſemuncia. Dantur ſcrupuli quinque aut ſex, pro viribus. ALIVD eadem [F] efficiens, tum in articulariis, tum habitu pituitoſioribus:

Aloes, colocynthidis, ſcammonii, ſingulorum ſemũcia: hermodactyli vncia, ſcrupuli quinque aut ſex: catapotia fingens, pro virium ratione dato. Quum autem emollientia aluum catapotia efficere voles, hoc pacto componito.

CATAPOTIA emolliētia. Aloes ſiliquæ quinque, lacrymæ ſcammonii ſiliquæ ſeptem, hermodactyli ſiliquæ tres, cucumeris agreſtis ſeminis ſiliquæ tres. Omnia trita excipito roſato, aut rhodomelo: fictáque catapotia dato non modò podagricis, ſed etiam aliis quorum aluũ [G] cogitas ſubducere. Omnia enim nihil adferũt moleſtiæ, nihilque ingratum ac inſuaue, quum deuorãtur, obtinēt. ſciendum autem, non ſolùm potionem ex hermodactylo ad podagrici doloris leuationem parari, ſed etiam alia eſſe pleraque, ex quorum numero antidotum ex coronopodio quoque habetur. quod & ipſum meo iudicio non ita vt hermodactylus ſtomachum offendit: mitigat autē ſimiliter, ſi non amplius, certè non minus. Datur quaternis ſcrupulis, interim quidē per ſe, interim verò cũ piperis granis quadraginta. Multi ſanè in hunc modum com[H]poſuerunt: alii verò etiam pluribus adiectis vtilius medicamentum reddiderunt. Deſcriptio ipſius ita habet.

ANTIDOTVM διὰ κορωνοπόδου, Gingiberis ſcrupuli duo: piperis ſcrupulus, agarici ſcrupuli tres, cnici partis interioris ſcrupuli quatuor, coronopodii radicis ſcrupuli ſex,

Contuſa incretáque reponito. At ſciendum eſt drachmã eius exhiberi: iis autem qui difficilius purgantur, ſiliquas vigintitres, vel amplius, vel minus. Subducit aluũ omnino ſepties, vel ſæpius. Poſt euacuationem ægrum in balneum deduces: à balneo nutries ouis & pane. Hoc quoque ſcire oportet, medicamentum iſtud etiam in magnis acceſſionibus datum, dolores mitigare. ALIA potio.

Hæc, ſtatim vt accepta eſt, in ipſa acceſſione ægrum dolore leuat. Paratur hoc pacto, Eryſimi ſeminis ſcrupuli quatuor, gingiberis ſcrupuli ſex, coronopodii radicis, amomi, piperis, ſingulorũ ſcrupuli ſex. Redigantur omnia in puluerem, qui ad ſummum ſcrupulis ſex exhibeatur ægro, pridie concoctione bene obita vel ex roſato, vel ex poſca. Nihil minus ſolet dolores lenire etiam medicamẽtum ex myuro herba, præterquam quòd ſtomachum non vitiat, aut articulos offendit. Deſcribitur autem hoc pacto. MEDICAMENTVM ex myuro herba. Sii herbæ, agarici, myuri herbæ, ſingulæ vnciæ. Dentur ſcrupuli quatuor: miſceatur potioni vna vice dandæ ſcrupulus euphorbii, ac exhibeatur cum mulſo aut chryſattico generoſo. ALIVD generoſum, probatum. Aniſi, propoleos, ſingulorum ſiliquæ duæ: gingiberis ſcrupuli quatuor, euphorbii totidem, maſtiches ſcrupuli ſex, caſiæ ſcrupulus, hermodactyli ſiliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida. ALIVD quemadmodum Iacobus Pſychreſtus. Hermodactyli ſcrupulus, lacrymæ ſcammonii ſcrupulus. Ægro prius humidiore victu nutrito datur ex tepida. ANTIDOTVM podagricum quod vocatur climax. Agarici vncia, phu vnciæ duæ, petroſelini vnciæ tres, meu vnciæ quatuor, hyperici vnciæ quinque, gentianæ vnciæ ſex, ariſtolochiæ vnciæ ſeptem, centaurii vnciæ octo, chamædryos vnciæ nouem, mellis quod ſatis eſt. Datur hoc ad annum.

ALIVD antidotum quod eodem modo podagricis ad annum datur. Podagricum, medens pedum, articulorum, capitis, ſtomachi, oculorum, iecoris, lienis & renum dolori. Curat etiam difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos ſummè diſcutit. Eſt autem medicamenti temperatura hæc. Rheu Pontici vncia, agarici vnciæ duæ, phu vnciæ tres, petroſelini Macedonici vnciæ 4, meu vnciæ totidem, hyperici vnciæ ſex, gentianæ vnciæ ſex, ariſtolochiæ vnciæ ſeptem, centaurei vnciæ octo, chamedryos vnciæ nouem. Dantur viris ſcrupuli 2, mulieribus vnus. Parato autem in hunc modum: Hæc in pilam coniecta, contuſáque ſingula priuatim, miſceto omnia, & rurſus pilæ indita contundito, atque ita probè incernito, ac vtitor vt à nobis per ſingulos menſes ordinatum eſt: menſe Ianuario dato diebus quinque, alternatim: Februario diebus quinque, alternatim: Martio diebus quinque, alternatim: Aprili diebus quinque, alternatim: Maio dieb⁹ 3, alternatim: Iunio duob⁹ diebus, alternatim: Iulio vno die: Auguſto vno die: Septembri vno die: Octobri duobus diebus alternis: Nouembri duobus diebus alternis: Decembri 4 diebus alternis. Atque ſic per menſes duodecim, dies trigintaſex anno vertente abſoluito. At abſtinendum eſt mero, carne ſuilla, bubula, leporina, item braſſica, ſinapi, & crudis omnigenis oleribus, hydrogaro. Bene autẽ concoquat æger qui medicamẽtũ aſſumet, pedes aqua calida lauet, & oleo inungat: lactis potione quam tempus exhibet abſtineat. DE MITIGATORIIS medicamentis quæ locis affectis admouentur. Hæc igitur ſi per os exhibeantur, dolores mitigare ſolent: eorum verò gratia qui non tolerant, ſiue quòd ſtomachus ſit affectus, & ea quæ exhibentur continere nequeat, ſed protinus in vomitum erumpat, ſiue propter metum, & alterius medicinæ ſuſpicionem aliquam, exponenda cenſuimus quæ & ratione & experientia vtilia nobis eſſe demonſtrata ſunt. Habent autem in hunc modum. CERATVM quod in acceſſionum ſtatu imponitur, dolore liberans. Croci, lacrymæ papaueris, ſingulorum vnciæ quatuor: panis, ceræ, ſingulorum libra, olei ſextarius. Crocum & lacrymam vino macerato, panem verò aqua: ac vbi expreſſeris, diligenter miſceto lacrymæ & croco prius læuigatis: deinde ceram cum oleo liquefactã reliquis miſceto. ALIVD ceratũ quod ſimiliter in ſtatu applicari poteſt. Ceræ vnciæ quatuor,

A argẽti ſpumæ vnciæ duæ, ceruſſæ tantundem, roſacei, ſolani ſucci, ſingulæ libræ: ſucco, quouſque ſoluta fuerint, excipito. ALIVD ceratum, & ipſum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax. Opii drachmæ quatuor, cerati roſacei libra: lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila miſceto, ac vtitor vt longè optimo. CERATVM mirabile & vſu probatum, de quo etiam alii multi teſtati ſunt. Olei veteris ſextarios duos in cacabo lignis fermentaceis coquito, donec vehementer ebulliant: & turpænæ marinæ viuæ
B libram vnam adiicito, coquitóque donec olei prædicti modus iterum aut tertiò efferueſcat, deinde talpæ animalis (quod nonnulli calamitem vocant) ſanguinis vncias quatuor: ac cum turpæna incoquito donec carnes ab ea reſolutæ fuerint: & ſublata deinde ab igne refrigerato, percolatóque, ac vitreo vaſe reponito. quum vſus poſtulat, olei quod ſufficit, paululum miſceto: ac vbi diſſolueris, ceratum molliſſimum facito, ac in linteolum illitum imponito. Coquito autem oleum, vt præſcriptum eſt, in domo ſubterranea, menſis Martii die quinto, ne-
C quaquam diem differens: ita nanque bene ſuccedet. Tantum de epiplaſmatis dolorem tollentibus & mitigatoriis diximus. HALATIA ad cõcoquendũ. Salis cõmunis libra, piperis vnciæ 3, gingiberis vnciæ 2: origani vnciæ 2, hyſſopi ſeſcuncia, thymi ſeſcuncia, ſeminis apii ſeſcuncia, folii, erucæ ſeminis, laſeris, ſpicæ nardi, petroſelini, ſingulorum ſeſcuncia: fœniculi vncia, ſalis ammoniaci libræ duæ: in puluerem redigito, ac vtitor. ALIVD. Fœniculi, hyſſopi, petroſelini, caſiæ, liguſtici, rheu Pontici, myrrhæ, laſeris, ſingulæ vnciæ: piperis vnciæ duæ, ſalis ammoniaci ſextarius. ALIVD Buphati. Piperis
D vnciæ tres, gingiberis vncia, laſeris ſemuncia, aniſi vncia, coſti vncia, ſalis cõmunis libræ 2, panis quod ſatis eſt.

ALIVD. Salis cõmunis libra, ſalis ammoniaci libræ duæ: piperis albi vnciæ tres, piperis nigri tantundẽ: gingiberis vnciæ duæ: cnici vncia, ameos ſeſcũcia, laſeris vnciæ 2, folii vnciæ 2, aniſi ſeſcuncia, origani vnciæ duæ ſemis, hyſſopi vncia, thymi vncia & ſemis, petroſelini ſeminis ſimiliter, erucæ ſimiliter, piperis lõgi vnciæ ſex, ſpicæ nardi vnciæ duæ, cumini, ſeſeleos ſingulæ vnciæ.

Naturalia diuerſa ad pedum fluxionem.

E Quoniam nonnulli, quum neque in victu perſeuerare, neque medicinam tolerare poſſunt, cogunt nos in podagra vti naturalibus & iis quæ alligantur, vt optimus medicus omni ex parte inſtructus ſit, & multifariam ægris omnibus opituletur, huc deſcendi. Quum autem multa ſint quæ id præſtare queant, vſu tantùm longo probata ſcribimus. MEDICAMENTVM naturale ad fiſtulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatum. Neruos onagri & apri & ciconiæ ſumito, ac plicatis inde chordis, dextros quidẽ neruos dextris ægro-
F rũ pedibus, ſiniſtros autẽ ſiniſtris alligato, ac ſtatim dolorem leuabis. Vbi autẽ dolor conquieuerit, non amplius alligabis, ſed vbi rurſus dolorem ſenſerit: ac miraberis quòd neque dolor, neque aliud quid periculoſum ſubſequatur: quemadmodum multos attonitos fieri conſpicimus vbi pedes fluxionibus tentari deſierint. Nonnulli verò ciconiæ neruos aliis non complicant, verùm retinent, mittúntque in phocæ pellen, ac illigant chordis ſeorſim abſque neruis ciconiæ plicatis, pedibus ægri ſimiliter illigant, dextros dextris, ſiniſtros ſiniſtris, quum luna eſt in
G occaſu, vel in ſigno ſterili, & Saturnum ingreditur. MEDICAMENTVM præſeruans à podagra & morbo articulario. Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum & cacabum coniicito, ne oleum vſtum ſtrepitum edat, ac herbam narciſſum luna deſinente collectam adiungito, ipſámque cum animali incoquens, vſquedum tota diſſoluatur, & oſſa nudentur, tunc tandem oleum ab aqua paulatim ſeparabis. Omnia facito luna deſinente, vngitóque ægrum ter die: & ſi quidem articuli dolẽt patiũtúrque, curantur: ſi verò nõ dolẽt, præſeruat eos ne vnquã
H doleãt. Id autẽ facito, vngitóque ad dies tres, luna omnino deſinẽte. nã ſi in alio tẽpore hæc facias, nõ ſuccedet.

ALIVD probatũ. Puellæ virginis primis mẽſtruis inquinatũ panniculũ illinito, ac vbi ſic aliquãdo feceris, podagra non laborabis. ALIVD quod pedes & manus

præseruat. Neruos vulturis ex cruribus ac summis pe A dibus collectos, ad talos ægri alligato, curans vt neruos dextri pedis vulturis dextro ægri pedi alliges, & sinistros sinistro. Similiter etiam cubitorum, manuum, & humerorum neruos, alásque. ALIVD. Leporis tali si alligētur, articularios affectus admodum alleuiant: oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiam cutis vituli marini, si pedibus substernatur. Quin & versum Homericum, Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα. *Id est, Concio turbata est, subter quoque terra sonabat*, si aurea lamina ipsum scribas quum luna est in Libra: præstat autē multo B si in Leone inueniatur. Itē magnes lapis gestatus articulariorū dolores curat: similiter etiam aetites si gestetur. præterea cotyledonis radix. Item sanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit.

Ad podagram.

Vbi initio videris pedes inflammari, allium læuigatum quotidie ipsis inducito, non soluens donec fuerint exulcerati: deinde vrinæ pueri impubis, quam calculis marinis candentibus incenderis, omnia iniicito, & vtitor: postea si absinthio pedes obducas, adeò efficax est vt C non amplius podagra infestet. REMEDIVM à podagra præseruans. In laminam auream, luna desinente, quæ sequuntur inscribito, & neruis gruis inuoluito: deinde simili canaliculo ipsam includito, gestatóque ad talos. meu, treu, mor, phor, teux, za, zon, phe, lou, chri, ge, ze, on. Quemadmodū sol in hisce nominibus firmatur, & quotidie renouatur, ita hoc figmentum confirmatur, quemadmodum prius, Iam, iam, citò, citó. ecce enim magnum nomen dico, in quo conquiescentia firmātur. Iaz, azyph, zyon, threux, bayn, choog. Firmate hoc figmentum vt e- D rat primùm, Iam, iam, citò citó. AD PODAGRAM quæ nondum contraxit nodos, admirabile & probatum.

Chamæleontis caput & pedes ipsius, extimáque pedum vel genuum præcidito, & quæ ex dextro pede habentur, seorsim seruato: & rursus à sinistro pede, extrema similiter præcidito, seruatóque & ipsa priuatim: ac vbi duos digitos dextræ manus pollicē & annularem impresseris vngue chamæleontis, similiter & sinistræ manus secundum digitum notaueris vngue chamæleontis, inquinans san- A guine digitorum dextræ manus extrema dextra chamæleontis, sinistræ autem manus sanguine, sinistra animantis extrema: in exiguum canalē includito, ac gestato, dextra quidem animantis extrema dextro pede, sinistrà autem sinistro, vsquedum æger curatus fuerit. At chamæleontem præcisis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutum attingito ad solis exortum. Sin autem cōtingat manus quoque prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabísque ipsas: facito autem hoc luna desinente.

B PODAGRICVM naturale. Cornubus ouillis crematis, & ex vino in pila detritis, dextro cornu dextrum pedem inungito, & sinistro sinistrum: & dolores podagricos mitigabis. ALIVD ad podagram & omnem fluxionem. Herbam sacram, quæ est altercum, quum luna est in Aquario aut Piscibus, effodito ante solis occasum, radicem non attingens: vbi effoderis ipsam duobus sinistræ manus digitis, pollice & medico, dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba sacra: cras voco te in domum Philiæ vt sistas fluxionem pedum & manuum huius viri vel huius C mulieris. Sed adiuro te per nomē magnū Iaoth, Sabaoth: Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abundans fluentibus, qui exsiccauit vxorem Loth, & fecit eam statuam salinariam, accipito spiritum matris tuæ terræ, & vires eius, & siccato fluxionem pedum aut manuum huius viri, aut mulieris. Crastino die, ante exortū solis, accepto osse cuiuscunque animantis mortui, effodito radicem, & accepta ipsa dicito, Adiuro te per sacta nomina, Iaoth, Sabaoth, Adonai, Eloi: ac in ipsam radicem salis pugillum coniicito, inquiens, Vt sales hi non augebuntur sic neque D affectus huius viri aut huius mulieris. Item extremā radicis partem ægro alligato, cauens ne madescat, reliquū verò suspendito super crustam diebus tercentum sexaginta. Quum iam de cōuenientibus podagricis auxiliis, curandi ratione, & vsus illorum modo, præterea de naturalibus quæ experimentis probauimus præscripserimus, finem libro feliciter imponemus. AVXILIVM podagricum valde bonum. Myrrhæ siccæ sextula, hermodactyli sextulæ duæ. trita incretáque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber XII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE FEBRIBVS, Cap. I.

QVVM postulaueris à me, charissime Cosma, vt curationes quas in diuersis morbis frequenter sum expertus, tibi exponerem, non grauatè obtemperaui: vt qui fatear iure me gratiam vtrisque & tibi & patri tuo pro beneuolentia, quam subinde mihi benignè præstitistis, debere. Hic enim protinus ab initio non in artis modò operibus, sed etiam in vniuersis vitæ negotiis commodus mihi fuit administer: tu verò, quum apud barbaros degeres, neutiquam me propter casus euentúsque rerum quæ nos vrserunt, negligendum censuisti. Quare etiam senex in posterum vobis morem gero: & quum non amplius laborem ferre possim, librum hunc conscribendum, & experimenta quæ longo vsu atque exercitatione in hominum morbis à me sunt comperta, in commentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non paucissimos qui hæc citra inuidiam inspicere voluerint, accurata ista docendi ratio, breuitásque simul & perspicuitas dictionis. Studui enim (quantum licuit) verbis vti communibus, magísque perspicuis, vt etiā G vulgaribus liber esset dictione ipsa facilis & explicatus. Exordium itaque à diariis febribus sumemus, diuinissimi Galeni doctrinam pro viribus hîc quoque imitantes.

E Quòd sanè febris essentia substantiáque, & natura nihil aliud sit quàm tum cordis tum arteriarum calor naturali contrarius, à præstantissimis medicorum, Galeno potissimùm & Hippocrate, est demonstratum. Quare huc Erasistrati opinionem adducere, Asclepiadísque, & aliorum medicorum chorum, superuacaneum existimaui. Quòd autem rationi consentit, febrim à corde potius quàm ab alia corporis nostri particula proficisci, multis licet argumentis colligere. Siquidem febris natiui caloris est mutatio: natiuus autem calor in corde existit. constat etiam F febrim in corde sedem habere. At quoniam febris est nō solus absolutè calor naturali contrarius, sed in materia quadā subsistit, materia verò triplex genere in nobis habetur, manifestum est quòd febris quoque in tribus consistere materiis cognoscetur: in spiritibus nempe, humoribus, & solidis particulis. Si igitur spiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, *quam Græci ἐφημερινόν, nos diariam appellamus*: sin autem humores, eā quæ putredini fertur accepta: si verò particulæ solidæ, hecticam efficiunt. Dicamus itaque de vnaquaque, quid sit, & quomodo species eius dignosci optiméque possit curari. Exponamus autem primùm diariam, vtpote omnium simplicissimam, quæque simul vniuersis magna ex ex parte hominibus superuenire consueuerit.

Diariarum notæ.

Febres diariæ quum ex spiritibus habeant originem, nihil stabile neque firmum continent, sed vti celeriter generantur, ita etiam soluuntur: vnde & diariæ vocatæ sunt, ad vnum vsque diem aut paulo diutius interdũ durantes. Notari verò ipsæ hoc pacto debent, ex tactu, vrinis, & præterea etiam pulsibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innotescit, quum is sola quantitate increuerit, vt spectare licet etiam calorem qui in balneo excitatur. Ex vrinis autem, quoniam his per initia morbi manifestas concoctionis notas repræsentant, quod in nulla aliarum febrium inesse solet. Ac pulsus harum celerem arteriæ & eleuatam diastolen, tardiorem verò systolen obtinent. Nam refrigerium magis quàm recrementorum expurgationem requirunt. Iam eiusmodi febres statũ quoque habent æquabiliorem, & declinationem quæ in purum interuallum perfectámque integritatem desinat. Habentur autem aliæ quoque notæ febrium quæ ob spiritus constituũtur: verùm hæc quoque abundè speciem febris declarare vobis, & aliis à febribus possunt secernere.

DIARIARVM curatio. Diariæ febres quum communem habeant generationem, quantum ad ipsas attinet, communem quoque curationem recipiunt. At quoniam non vna earum causa, sed plures & variæ esse solent, de his dicendum arbitror. Etenim lassitudo, frigus, repletio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera, & omnes (vt ita dicã) antecedẽtes causæ hasce febres producunt. Quandoquidem igitur non vna febris diariæ efficiens causa existit, sed plures, conuenit etiam vt nos nõ paucas quasdam curationes, sed cõplures vnicuique speciei conuenientes exponamus.

De iis qui ex lassitudine febricitant.

Qui ob lassitudinem febricitarunt, plerunque medicos non expectant, sed statim vbi febrim declinasse senserint, ad balneum proficiscuntur, tanquam à natura quadam edocti optimum præcipuúmque remediũ esse defatigatis lauacrum. Hoc autem plerique etiam medicorum inconsideratè faciunt, & nulla ratione habita ad lauacra transmittunt: vnde interim non paucos insigniter offendunt. Si nanque corpus recrementis vacuum, neque plethoricum, aut vitiosis obnoxium succis inuentũ fuerit, maximè iuuantur, nec alterius indigent curationis. Quibus autem corpus omnibus ex æquo succis scatet (plethoricum appellant) & vitiosis infestatur, (quod cacochymum dicitur) putredinique est opportunum, vt hinc non modò spiritus, sed humores quoque antea incaluerint, vi ceuersa plurimum offenduntur, & in febres putridas prõptè incidũt, præsertim si victu vsi sint minus curioso. Ne igitur idem nobis quod illis accidat, primùm notas earũ persequi oportet. Nonnullæ igitur earum sunt exquisitæ, nonnullæ verò, non exquisitæ quum sint, in putridas prolabuntur. Sic enim nunc & lauare & nutrire probè, nunc cõtrà nõ lauare, rectè poterimus. CVRATIO eorũ qui ex lassitudine febricitant. Quoniam ex lassitudine febricitantes, diligenter planè humectandi sunt & refrigerandi, fiet id commodè balneis temperatis, victu & vnctionibus quæ nullam discutiendi vim obtinent. nam in his omnia facere oportet quæ humiditatem potius augere quàm ex corpore auferre possunt. Quare neque corpus multum perfricare, neque tepida ex solo oleo vnctione, sed ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius quàm ipsum oleum per se humectat, & penitius in corpus ab aqua transmittitur: refrigerátque articulos excalefactos, & feruidos ex nimio labore effectos. Quocirca neque vngere in aere calido neque perfricare conuenit: sudoribus enim manantibus ne humectare quidem prorsus vnctio poterit, vt quæ cũ eis à corpore decidat. Præstat autem (meo iudicio) multa tepida sudorem eluere, & ægrotantem in exteriorem domum egressum strigili abstergere, atque ita hydrelæo perungere: deinde exiguo spatio interposito intrare ipsum, & in calentis aquæ solium descẽdere, ita vt neq; integrã omnino horã in aere perseueret, sed tãtùm trãsire videatur. Sic enim humectabitur, & metuendum non erit ne perustus incensúsque ab aere, aliam rursus febrim acquirat. Hæc sanè medendi ratio omnibus ex lassitudine febricitãtibus cõducit, præsertim
A iis qui calidiore sunt tẽperamento. Ignoro igitur cur diuinissimus Galenus oleo quidem tepido duntaxat vsus fuerit, aquã verò ei miscere vitarit. licet enim & frigidã ei aquã, præterea etiã tepidã admiscere. In sũma, vt cuiusq; tẽperamẽtũ est, calorisq; & siccitatis ex lassitudine ortæ excessus, ita quoq; vnctione vtẽdũ erit. Quòd si verò iterũ rursus lauare ægros volueris, eodémq; modo perũgere, & in calidæ soliũ demittere, & in eo aliquãdiu imorari, valde quidẽ ipsos hac ratione iuuabis, vt reuersi à balneo, lassitudinis õnisq; intẽperiei prorsus obliuiscãtur. Atq; hac
B ratione etiã in iis vtẽdũ erit qui ex vigiliis febricitarũt, item qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo se recolligunt. Restat nunc vt de his sermonem instituamus quibus cruditas superueniens febrim diariam excitauit.

De iis qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis autẽ ex frigida intẽperie generatur. Notatur facilè ex ructu, nidoroso quidẽ in iis quibus caliditas cruditatẽ induxit: acido verò, quibus frigiditas illã peperit. At nõ solũ ructus, sed etiã aliæ omnes notæ attẽdẽdæ sunt, ætas, inquã, tẽperamẽtũ, studia vitæ,
C & reliqua totius victus ratio. Neq; enim si ructus est nidorosus, calidã iã quoq; cruditatẽ esse prorsus suspicabimur. Interdũ enim ex ingestorũ etiam qualitate fuit excitatus, vel quũ ægri ipsi nidorosum aut melleũ quid in cibo antea assumpserint. Quin nec acidus ructus omnino suspicionem nobis præbet vt frigidã intemperiem dicamus: quippe etiã acidus cibus & acerbus frequẽter efficit vt ructus acidus appareret, interim verò caliditas quoq; nã acidus ructus nõ solũ ex frigiditate, sed calida etiã intẽperie generatur: fieriq; nõ potest vt eiusmodi esset ructus nisi
D quis refrigerãte victu vsus fuerit. Cõuenit igitur eruditates ex omnibus iã cõmemoratis internoscere, atq; vbi sic discretæ fuerint, firmam earum curationem aggredi.

De ciborum corruptione ex caliditate & nidoroso ructu proueniente.

Qui sanè ex caliditate ciborum corruptionem, nidorosámque cruditatẽ sustinuerunt, eáque de causa in febrim diariam inciderunt, iis non calefacientes cibi aut potus adhiberi debent. Etsi enim exiguo tempore mitigari leniríque videbũtur, flatibus qui infestabãt dissipatis, post-
E ea tamen occasionem præbent vt febris diaria magis incendatur: interim verò vt etiã febris quæ ex humorũ putredine oriri solet, rursus subsequatur. Ne igitur hæc eueniant, cõgrua victus ratio præscribẽda, & curatio quæ ecõtrario repugnet, adhibenda est. Quippe fieri nequit vt affectus qui infestat, ex toto conquiescat, & veluti radicitus excindatur, vbi causa quæ ipsum efficiebat, prius non fuerit sublata. Quare si tibi cibus qui ad nidorosam cruditatem inclinauerit, suspendi adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potissimùm est sumẽda. Hæc
F nanque partem humorum eluere, abstergere, & ad inferiorem ventrem propellere, partẽ verò vt in corpus etiã distribuatur præparare, & præterea spiritum iam siccum incensúmque tẽperare & lenire, meatúsque laxiores efficere potest. Haud noui an quis hoc præstantius remediũ, iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eóque in diariam febrim inciderunt, excogitare possit. Quòd si verò cibi corrupti non in vẽtriculo hærere tibi videatur, sed per aluum egeri, rursus hic nõ solùm nõ impediri, sed etiã adiuuari debet, quò ea quæ corrupta sunt, per ventrẽ
G potius queãt excerni: sin autẽ immoderatius per aluum ferãtur, rodántque intestinã, etiam hic ad balneũ ægros ducere cõuenit, & vẽtris iecorísque regionẽ potissimùm vino melino perũgere, & pane ex aqua calida nutrire. porro iniiciatur in eam & apii & coriandri radix: verùm apiũ nõ multũ decoquatur, sed protinus antequã feruescat auferatur. nõ semel autẽ eã in calidã, sed sæpius intingas. Si verò caliditas aut inflãmatio quæpiã ventriculũ obsederit, neq; radix apii, sed coriandri tãtùm immitti debet, vel offa panis calidæ iterum aut tertiò intincta, esui per
H se exhibeatur. At si venter copiosius profluxerit, vt deinceps vires debilitentur, etiam omphacomeli, aut hydromelum aut hydrorosatũ dabitur. Sin autẽ nulla inflammatio ventriculi os obsidere videatur, vini Cnidii aut Sabini, quod exiguã habeat astrictionẽ, momentũ propinari ipsis debet. Sin vires nullã noxam expertæ fuerint, caue

ne vinum permittas, præcipuè calidiore temperamento præditis. Si nanque nidorosa cruditas ex calore acciderit, constat magis eam in calidioribus auctum iri si vino vti voluerimus. Ac mirari mihi subit quomodo diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis, calefacientibus remediis vsus fuerit. Nã antidotũ *quod à triplici pipere Græci* διὰ τριῶν πεπέρεων *appellant*, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhibere ipsis permittit: extrinsecus autẽ rursus ventriculo purpurã nar dino, absinthio & mastiche imbutã applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego verò ea neutiquã calidiore affectu pressis conuenire arbitror. Atq; hæc nequaquã dico contradicẽdi studio, sed quòd ita mihi veritas habere videatur, quã semper cuiuis præponendã censeo. Si enim nidorosus ructus & cruditas à caliditate prouenerit, conueniebat (vt arbitror) cõtrariis hanc remediis moderatè vtentes, ita medicari. Sin autem à calidioribus pinguibúsque cibis orta fuerit, etiam sic victus contrari⁹ qui modicè refrigerare possit, inũgi debebat. In summa, didicimus, omnia quæ naturam excesserunt, cõtrariis curari oportere, & rutaceũ oleũ, & siquæ alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo: atq; hoc cauendũ est in quibus corruptio & febris ex calida intẽperie sunt subsequutæ.

De iis qui ex cruditate febricitant, humore magis acido proueniente.

Hactenus de iis qui ob nidorosum ructum febricitarunt, egimus: nunc autem dicamus etiam de illis qui ex frigida intemperie in cruditatem inciderunt. Acida cruditas non adeò celeriter febrim solet accendere: si verò etiam febrim excitare contigerit, perpende & disquire num quandoque etiam calida intemperies acidum ructum procrearit. fit enim interdum vt is nõ solùm ex frigore, sed etiam caliditate frequenter oboriatur. Idem siquidem in externis quoque videmus. Accidit enim in calidis pariter & frigidis admodum domiciliis vt vinum nonnunquam in acidum conuertatur. Similiter autem in fermento quoque idem spectare licet. hoc etenim in calidioribus retentum domiciliis, in acorem mutatur: idẽ verò experitur vbi à gelido aere fuerit refrigeratũ. Quare vnum idémque accidẽs à contrariis causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum præsentia, tum quæ præcesserunt, vt ex omnibus possis cognoscere quæ tandem sit causa, calidáne an frigida, atque ita ad curationẽ venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus & potu & cibo vti conuenit, præcipuè iis qui resistere possunt, & non facilè corrumpi. Quapropter neque cremor ptissanæ, neque halycæ ipsis est exhibendus: facilè enim corrumpuntur, & in stomacho supernatant suspenduntúrque: vnde etiam accidit vt ipsi magis acescãt. Itaque pisces qui dura carne sunt præditi, his expediunt, & gallinæ ex decocto aut simplici iure paratæ: adhæc isicia similiter dura, cuiusmodi sunt quæ ex buccino & glauco, orphóque pisce potissimùm conficiuntur. Nec mireris quòd hæc dicam: qui nanque ex calida intẽperie acores experiuntur, eos, etiamsi pedem bubulum exhibeas, non offendes, imò iuuabis quoque. Ego sanè noui quendam, quum longo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse: præterea etiam ostrea non cocta, & duracina exhibui, omníque alimento quod refrigeraret, & ægrè corrumperetur mutaretúrque, sum vsus.

De acido ructu qui ex frigida intemperie nascitur.

Quòd si acidus ructus non à calidiore sed frigidiore intemperie originem traxerit, tunc potius victus calefaciens & antidota conueniunt, cuiusmodi sunt tũ quod ex malis cotoneis conficitur, tũ quod *à triplici pipere*, διὰ τριῶν πεπέρεων *nominatur*: adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur diuinissimus Galenus in nidoroso ructu fieri præcepit, ea ego õnia iis poti⁹ q ex frigida intẽperie cruditatẽ sunt experti, cõuenire, & nõ aliter habere posse arbitror.

De febribus diariis quæ ex obstructione generantur.

Febris diaria ex viscosis etiam crassisque humoribus nascitur, dum nimirum excremẽta propter meatus occlusos non perspirãt, fiúntque acriora. Aduertere igitur animum hîc & internoscere oportet, soláne copia ac crassities sola, & humorum lentor obstructionem effecerit. Si enim copia pepererit, ante omnia sanè per sanguinis mis-

A sionem vacuatio tentanda est: deinde sic particularibus vtendum præsidiis quæ laxare, discutere vel extenuare possunt. Nam si vacuatione omissa laxantibus quispiam aut discutientibus vti voluerit, malorum magnorum author erit. quippe obstructionem multo adhuc maiorem reddet, discutiẽtibus ante concoctionem aut euacuationem vsus remediis. Quòd si non copia, sed viscosi crassique humores obstructionem procrearint, sanguis mittẽdus non est, sed decoctis potius quibusdam vtẽdum quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant. Nec adhibenda

B iis quæ vulgares medici temere audent, serpyllum, aut calaminthen, aut hyssopum, aut origanum, aut rutam: ignari quòd multo magis offendant quàm iuuent ægros. Etsi enim materiam attenuare nonnihil videantur, alia tamẽ ratione offendunt, dum febres reddunt acriores. Quare illa potius quærere conabimur quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autem in numero habetur oxymeli, quod & generosè abstergit & febres nõ exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verum existit. in quibus enim crassa recrementa occasionem morbi præbent,

C quæ & obstructionem excitarint, & febrim accenderint diariam, à calore aut siccitate crassitiem aut lentorem cõsequuta (quemadmodum in rebus plus æquo coctis aut assatis nimium fieri cernimus) neque his oxymeli exhibẽdum est, neque in quibus siccius est temperamentum, aut mœrores quidam, aut lassitudines, aut ira, aut solicitudo, aut vigiliæ præcesserunt. Etsi enim talia non admodum calefaciant, tamen siccando, materiam adhuc magis crassam faciunt quàm (vt arbitrantur) attenuent. Quæ enim à siccitate coacta fuerint, & crassiora quàm pri-

D us euaserint, nunquam eiusmodi siccans aliquod medicamentum attenuare potest. Ego siquidem in huiusmodi temperamẽtis subinde spectaui quòd oxymeli cuipiam propinatum, pro eo quòd vrinas prouocare debet, retentionem potius & obstructionem materiæ pepererit, vt hinc etiam febres magis fuerint auctæ. Verùm quum vulgares isti causam ignorent, ad alia eam referunt. Quapropter illis tantùm exhiberi debet oxymeli in quibus cruda crassáque & frigida recrementa hærent: adhæc qui pituitoso & frigido sunt temperamento: in quibus etiam

E cruditates, repletiones & otiosa potius vita præcesserit. In his nanque ipsis idoneum existit, & siquod viscosum inhæret & crassum, à frigidis signis aut potionibus collectum. Ex omnibus autem aliis quæ medici ipsis in balneo ad extergendã cutẽ, (vt saponem, mel & aphronitrũ) præcipiunt, hæc magis attenuare, & meatus obstructos liberare possunt. Veruntamen in calidioribus temperamentis non solùm ab oxymelite, sed aliis quoque decoctis quæ siccare aut calefacere possunt, abstinendum censeo: victu autem vtendum humido magis & temperato,

F qui nihil siccum & acre in se habeat. Quare ptissana & foris & intus est eis aptissima, vt quæ præterquam quòd humectet, etiam abstersorium nonnihil & attenuatorium obtineat. Admisceatur autem ei apomelitis paululum. nam id quoque abstersorium quippiam citra vllum calorem possidet. Iam pisces hisce conueniunt: quippe alimẽtum inde proueniens, & probè concoquitur, & nequaquã meatibus inhærescit: adhæc gallinarum cohortaliũ alæ, & lactucarũ caules, intybi, & troxima. Hac igitur victus ratione illi sustentandi sunt in quibus recrementa ter-

G restria magis, & crassiora quàm fuerint, à calore facta censueris. Sinautem nihil tale fuerit, pituitosiora verò ea tibi appareant quæ obstructionem excitarint, tunc confidenti animo etiam decoctum apii, anisi, adianti, & oxymeli non modò simplicius, sed etiam compositũ propinato. Nam in frigidioribus temperamentis, & in quib⁹ materia pituitosior est & humidior, in his id quod à diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quòd oxymeli tum abstergit generosè, tum febres nõ exacuit: in naturis autem biliosioribus & magis melan-

H cholicis, rarissimè exhibendum. Porro quòd in viribus iã magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoque iis constare arbitror qui Hippocratis scripta didicerũt, & experiẽtia quoq; perceperũt quòd vim etiã radẽdi intestina obtineat. multas siquidem noxas & commoditates continet. Ac diligenter is qui velit aut oxymeli, aut herbarum dilutum, aut aliud quoddã incisorium curationis gratia

exhibere,tum facultatem eius quod propinatur,tum quātitatem,tum qualitatem,tum ordinem,tum ne temere & indiſtinctè in omnibus vtatur remediis, diligenter cognoſcere debet. Hoc enim ad præſtantiſſimum quenque medicum pertinet, vt omnia perquirat, curioſéque examinet,& præſidia conſideratè diſtinctéque admoueat.

DE FEBRIBVS EX PVTREDINE creatis, Cap. II.

QVòd omnes febres continentes ex materia, quæ eas incendit intra vaſa ſubſiſtente & putreſcente generantur,omnibus in confeſſo eſt. Atque idcirco etiam cōtinuationem habent, neque rigorem mouent qui in externam cutem feratur, ſenſibiléſque particulas rodat,vt in iis quæ intermittunt fieri ſolet: vnde in continētibus ſi, inquit,rigor ſuperueniat, bonum eſt indicium. Atque hoc in ardentibus,*quas καύσους Græci appellant*, etiam videre licet. Docuit autem nos id quoque diuiniſſimus Hippocrates,vbi ait, Si ei qui ardente febri laborat rigor ſuperueniat,morbi ſolutio expectanda eſt. Porro ſunt nonnulli qui etiam febres intermittentes intra vaſa conſiſtere, quemadmodum & continentes,arbitrentur, ac nihil prorſus loco,ſed quantitatis & qualitatis ratione differre. Etenim in continuis & multam &craſſam eſſe materiam exiſtimare conuenit, atque ideo neque extra vaſa emitti poſſe:intermittētium verò,tenuiorem,& vt in extimam cutem efferatur magis idoneam. Porro huiuſmodi,etiā intermittētib⁹ accidere,& materiā extra vaſa putreſcere, vrinæ quoque teſtantur:quippe materiam ipſam quæ iādudum computruerit repræſentant. Atque hinc ſanè integra morbi tempora coniectura deprehendimus, quando ſcilicet concoctionis initium morbus habet, quando incrementum & ſtatum. Alii verò non de loco ſolùm in quo conſtituuntur, & generatione quam febres habent, diſſentiunt,ſed etiam de materia ipſa vnde procreantur. Nonnulli etenim in vniuerſum febres ex bile incēdi dixerunt,quū febris res quæpiam calida ſit & ſicca,talis autem bilis quoque exiſtat,ad generandos huiuſmodi affectus accommodata. Alii verò ipſorum non bilem ſed pituitam cauſantur, eo quòd hæc rurſus ad putreſcendum obturandúmque non parum eſt idonea, quum humida ſit & craſſa. Iam hoc quoque nobis indicat ipſum pituitæ vocabulum,*quod φλέγμα Græcè dicitur, à uerbo φλέγειν, quod eſt inflammare.* nam phlegma,eo quòd inflammet ipſum & calefaciat,dictū eſt. Atque hoc ſanè palàm eſt abſurdū. Cæterùm de humore melācholico nōnulli opinati ſunt, nunquā ipſum febrim poſſe incendere,eo quòd frigidus ipſe ſit natura & ſiccus,nihilque habeat humidi aut calidi vnde putredines generentur. Nihil itaque mirum eſt quoſdam putare melancholicum humorem neutiquā planè putredinē recipere. Nō deſunt & qui in vniuerſum febrim nunquam à putredine fieri pronuntiarint. nam humores in venis exardeſcere nō putrefieri dictitant. Si nāque hoc eſſet(inquiunt)cur tandem non etiam lumbrici, aut aliæ quædam beſtiæ in vaſis,ſi putrefactio eſt, gigni cernuntur, quemadmodum in ventre & aliis particulis? Quinetiam in externis omnibus hoc ſpectare licet,quòd quæ putreſcunt, variarum rerum ſpecies generare ſolent, quarum nulla vnquam per vrinas excerni viſa eſt. Dicēdum igitur eſt putreſcere & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine,aut arundinibus,aut chartis,aliiſq; multis fieri quæ promptè ab igne afficiuntur,incenduntúrq;. Sic igitur nonnulla,etiam ſcintillam modicam nacta,magnam & immenſam flammam excitarunt, vt non ſolùm vicina,ſed etiā omnia longius ſita cōbuſſerint. Tale quid tiam in nobis(inquiunt)accidit. incipit enim ſpiritus inflammari atque exardeſcere. non enim iam computreſcere ipſum quo q; dicendū eſt: quia niſi ſpiritus humectātia & refrigerātia quæ ipſū contēperare & mitigare poſſint conſequatur, etiam vicina depaſcitur. Atque ex his ipſis ille nimirū primus eſt qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Non ſolùm autem de putreſcenda in vaſis materie (vt opinor) diſſentiūt, ſed etiam de putrefactionis modo. Alii ſiquidem ipſam ex calido & humido, nimirum humiditate,fieri dixerunt, ad vetera & putrefacta ligna reſpicientes. Sic enim res habere videtur,ac puto vtroſque vera dicere,fierique nonnunquam etiam putredinem ex ſiccitate, magis autem aduſtione. Nonnulli verò medicorum nullam prorſus in venis putredinem fieri,ſed magis in ventre exiſtimarunt. Eius autem rei fidem faciunt tum ex vermibus qui in eo generantur, tum ex recrementis ſubductis, quæ & malum odorem & ad putredinem nihilominus inclinationem repræſentent. Indicant hoc quoque vomitus,(inquiunt)qui crebrò tam perfectè febres exciderunt,vt æger non amplius malam acceſſionem ſit expertus. Iam alios rurſus à febri liberatos ex vna & ſola ſorbitione vel iniectione conſpexiſſe. Verùm non ex his modò,ſed aliis quoque multis,ac curatè videre licet quòd venter etiam febrium ex putredine ortarum cauſa exiſtat. Forſan autem aliarum quoque fons & origo ipſe propriè exiſtit. NOTAE febris ex putredine. In primis ſanè ſcire conuenit febres quæ ex putredine oriuntur,non ſolùm ab externa cauſa, ſed etiam ex diariarum febrium degeneratione originem habere. Cognoſces autem febrium degenerationem ex tribus hiſce notis potiſſimùm:prima ſanè eſt quòd febris diaria quæ præceſſit, non in purum deſinat interuallum: ſecunda, quòd ſtatus non fiat ad tolerandum facilis: tertia,quòd ſtatus non deſinat madore aut ſudore. Hæc ſunt indicia manifeſtiſſima quòd febris diaria in putridam tranſierit. At in qualem febris ſpeciem degeneratura ſit, hac ratione & coniectura colligere & internoſcere oportet. Si nanque pallidus æger fuerit,vigiliis torqueatur,curis afficiatur,& ætate floreat,ſcito bilem totam,tertianam excitaſſe febrim: ſin autem albus & vita otioſus exiſtat, quotidianam eſſe putato:quemadmodum etiam,ſi plumbei coloris,quartanam. Atque hæ ſanè notæ ſunt febrium diariarum quæ in putridas degenerarūt. Cæterùm verò etiam generatim comitatur eas id quòd nulli aliarum febrium adeſt, vt rigor,aut horror, aut frigus ſuperueniat, præcipuè intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit:verùm etiamſi cōtingat aut rigor,aut horror,in ſemitertianis tale incidit. Adhæc inæqualis pulſuū motus & caliditas has potiſſimùm ſequitur,& quòd multas *ἀναδιπλώσεις, id eſt reduplicationes*, præcipuè efficiat:imitetúrque columbarum ſtercus, quod ſecundum putredinis ſucceſſionem ignem accendit,ac rurſus conquieſcit. Iam rodens qualitas & ipſa maximum febrium ex putredine ortarum indicium exiſtit. Apparet etenim in hecticis quoque,ſed in alto magis deliteſcit: ex putredine verò ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maximè percipitur. Inſuper maxima & certiſſima nota eſt, etiam pulſuum ſyſtole citatior,& vrinarum cruditas:nam in diariis ſemper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoſcendis dictum ſit.

De curatione febrium continentium.

Continentes febres ſolerti diligentia curari debent; ſubitóque id faciundum quod internotio dictauerit, ſiue ſanguinis miſſionem, ſiue purgationem requirat. Maximum enim incommodum eſt cùm in omnibus morbis,tum verò in continentibus, dilatio. Nam febres vehementiores redduntur dum putredo augeſcit, & vires imbecilliores fiunt,vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre poſſint, neque præterea magnorum præſidiorum aliquod ad curationem admittere queant. INTERNOTIO. Qui igitur ſanguinis miſſione indigent,eos hoc pacto internoſcere tibi licet,Vrinas habent rubras,turbatas & putridas, multúmque acres:oculos bilioſos & rubros,totum corpus graue: venas latiores,& earum torulos quàm antea tumidiores. Cæterùm etiam cauſæ quæ præceſſerunt,humorem redundantem tibi indicabunt, præcipuè victus ratio. Nam ægri calidioribus magna ex parte cibis,potibus,vino liberaliore & magis vetuſto, carnibus pinguibus vſi deprehendūtur. Multi verò ex inedia aut ira in continentes febres quæ ob putredinem naſcuntur, inciderunt,alii ob ſanguinis venarum in ano extantium(*αἱμορροΐδας Græci appellant*)retētionem. Alii verò ob ſanguinis copiā potius hæc habēt indicia:nonnulli ex bile ſuperflua pallidi ſunt magis & nigriores. Quando autē humores etiā plus æquo aduſti fuerint,tūc ipſis vrina adhuc magis pallida & ſubīde nigrior apparet,& deiectiones ſimiliter acres & bilioſæ. Hoc igitur modo humores q; redūdāt, qualéſq; ſunt, cognoſcere

oportet. CVRATIO. Itaque febres ex putredine & sanguinis abundantia ortæ, venæ sectione curari debent: non tamẽ minus etiam iis qui à bile infestantur, sanguinem detrahes, siquidem turgẽs, ad purgationẽ idoneus crassior, & copia tibi peccare videatur. Nã perspiratu discutere materiam intus latitantem & putrescentem conducit: quippe minor efficitur, nec permittendum vt ea propter copiam & crassitiem meatibus infarciatur & putrescat. Quòd si venæ sectionem non possis ob vires ægri imbecilliores, aut quòd is sanguinem dimittere metuerit, adhibere, tunc magis ad victus rationem quæ refrigerare possit & humectare, necnon attenuare & diffundere adeò citra calorem queat, respicito. Postquam verò hoc feceris, & materia multo minor, & concoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidam exhibeto. DE FRIGIDAE potu. Atque id facies potissimùm si æger aquam bibere consueuerit, adhæc si nec inflammatio, aut scirrosus tumor, aut laxus, *quod οἴδημα dicitur*, particulam quandam possideat. Si enim ex his aliquod apparuerit, aquæ potio vitanda est. DE INFLAMMATIONE erysipelacea. Quòd si inflammatio feruens & erysipelacea fuerit, tunc frigidæ potum exhibere ne tentaueris. Prædicito autem id quod futurum sit, nempe quòd feruor febris extinguetur quidem necessariò, ipsa verò tota non prorsus discutietur, sed tempore aliquo procedente, febris reliquiæ adhuc superstites tutò & particulatim dissoluentur. Ego sanè noui aquam me frigidã alicui dedisse qui erysipelate infestaretur, ardentique & continua febri laboraret, ac vehementiam febris ex ea restinxisse, eripuisséque periculo, ne ex intempestiuis cataplasmatis & inunctionibus interiret, quæ medici semper in omnibus solent adhibere. NOTAE inflammationis erysipelaceæ. Sciendum est eos qui ardente febri laborant, ob erysipelaceam inflammationem magis quàm alios sitire, vestimenta à corpore proiicere. Euidentius autem hoc est indicium quòd etiam tertio quoque die accessionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa & saniei similia excernant. At qui in pulmone inflammationem erysipelaceam sentiunt, non adeò vehementer sitiunt, sed frequẽtem magnámque respirationem edunt, genas habent rubentes, linguam scabram & delirant, frigidúmque aerem magis appetunt, magisque ab eo quàm frigidæ potu iuuantur. Hæc autem iis potius qui in alia parte inflammationem habent erysipelaceam, offerre conuenit: illis autem quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem, vt à quo etiam iuuẽtur, ad spirandum magis procurato.

DE CAVSO, HOC EST ARDENte febri falsa, Cap. III.

SCire hoc quoque oportet, duas esse febris ardentis species, vnam sanè veram & exquisitam, quæ omnia commemorata habeat, sitim vehementem, deiectiones biliosas, linguam scabram & nigricantem: falsa autem, & ipsa quoque sitim adfert, sed non adeò vehementem & intẽsam, neque linguæ nigrorem: neque excrementum per aluum excernitur biliosum, sed magis corrupta: neque amaritudo in gustu ex pituitoso humore salsóque potius superante percipitur: vnde etiam periculosa magis est quàm febris germana. Quapropter veris febrib' ardẽtib' exquisitisq́; , quũ à flaua excitẽtur bile, aquæ frigidæ potio magis conuenit, aliáque omnia quæ refrigerare etiam extrinsecus facultate & actu possunt. Quibus autem ex pituita origo est, his frigida potio exhiberi non debet, ac nulla quæ actu refrigerant: verùm illa potius quæ mitem calorem tepidúmque sortita sunt. cuiusmodi existunt epithemata etiam sola quæ ex lini semine parantur: subinde verò etiam quæ ex hordeacea farina aquæ incocta, cui chamæmelum & melilotum adiecta fuerint, conficiuntur. Nam lintea lanea iuri herbarum quas diximus decoctarum intincta, magis conueniunt. At clarum est quòd etiam oleum quoddam, cuiusmodi est chamæmelinum, rosaceum & omphacinum, decocto rectè accommodatur. Intelligendum autem est huiusmodi epithemata nõ solùm falsis, sed etiam germanis febribus ardentibus cõducere, falsis tamen amplius. Quæ enim & facultate & actu refrigerant, ea germanis potius competere: cuiusmodi sunt etiam lexipyreta, quæ ex rosaceo parantur. quibus adiectus quoque sit succus herbarum refrigerantium, cotyledonis, oxalidis, lactucæ, atriplicis, portulacæ, plantaginis, & aliarum complurium. Quum igitur differentias ipsarum notaueris, & materiem vnde accenduntur, ita etiam intelligito quatenus refrigerare, & quomodo id quod corruptum est expurgare debeas. AD STOMACHVM ardore æstuantem. Quibus stomachus ardore æstuat; probè faciet aqua frigida cum rosaceo subacta, & extrinsecus imposita: aut sesamum aqua maceratũ, deinde cum rosaceo diligẽter læuigatum. Item ceratum rosaceum bene facit, cui admixtus sit portulacæ & vuæ acerbæ succus pari portione. Sin autem totũ quoque corpus cerato inducto humectaueris, valde commodabis. QVOMODO febres ex sanguineo humore prouenientes notari debeant. Febres quæ ex sanguinei humoris putredine accenduntur, inde cognosces quòd mitis statim calor ad primum manus tactum percipitur, qui nihil habeat rodens & acre; qualis in febribus deprehenditur quæ ex flaua bile plus satis adusta excitãtur. Apparet etenim in febribus etiam ex pituita putrescente creatis, statim per initia calor tum mitis, tum vaporosus: sin autẽ quis manum diutius admoueat, paulo post rodẽs caliditas tactui occurrit, veluti per colum quoddam aut cribrũ sursum emergens. Vbi igitur febres ex sanguine orientes internoueris, statim per initia (vt dictum est) venam secato: eos autem qui ex bile febricitant, purgato potius, si materia tibi ad excretionem procliuis videatur, & febris quæ inuadit, vehemens non fuerit. Noui autẽ me etiam acuta laborantem febri purgasse: verùm huiusmodi multam diligentémque notationem & animaduersionem requirunt: & medicum qui animo fuerit confidenti. Abundè verò est etiam sanguinem duntaxat mittere, eo quòd tutius efficaciúsque sit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atque huiusmodi vnctionibus in posterũ vti. DE VICTVS ratione. In omnibus sanè ptissanæ cremor idoneus existit: sed in germanis quidem & perurentibus febribus, *quas καύσους Græci appellant*, sitim vehementẽ adferentibus, etiam refrigeratũ cremorem cõcedere oportet, ac cerata similiter parare ex aqua frigida, rosaceo & refrigerãtibus: in falsis autem nequaquam: verùm sufficiunt omnia tepida & temperata, & nullum ex iis quæ vehementer refrigerare possunt habentia. Porro lactucæ caules refrigeratas, oua, similiterque intybum agrestem & domesticum, & cucurbitas iis qui perardenti febri laborant, omnia exhibere conducit. Oxymeli verò his dari prorsus non debet, nec multiplicia ac varii generis omnino decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia sint inimica. Porro si multis ægrum vigiliis conflictari acciderit, tunc ei antidotum, *quod διὰ κωδειῶν, à papaueris capitibus Græci appellant*, offerendum est. Quippe vbi deuoratum fuerit, somnum inducit, & febrium vehemẽtiam ardorémque obtundit. Quòd si verò etiam falsis febribus ardentibus ob vigilias, aut mentis alienationem ægro molestam, dare ipsum cogaris, cum momento apomelitis ei admixto exhibeto. Sic nanque metuendũ non est ne medicamentum frigiditate materiam reddat crassiorem. Ego rhodomeli & hydrorosatum aquæ mixtum, ac rosatum ipsum per se, refrigeratum, iis potissimùm quĩ iecoris ardorem sentiebant exhibui. DE BALNEO.

Lauandi sunt qui feruida & perardenti febri laborant, in domo potissimùm, vbi solium habeatur tepente aqua plenum, vt totum ægri corpus vndequaque ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipsam commouebis, vt quæ vires digerat & conuellat. Quare neque imbecillis admodum viribus præditos in solio lauare conuenit, quod apud Romanos tinam ingredi dicitur: illi verò in id descendent quorum vires dissolutioni & digestioni quæ ex tepida prouenit, obsistere ac tolerare possunt. Tantum de ardentibus & continentibus febribus dictum sit: putóque hæc abũdè sufficere. si enim ex particularibus quippiam prætermissum fuerit, ex iis quæ generatim membratímque dicta sunt, reliquum ipse tibi inuenire poteris.

De syncope quæ in febribus accidit.

Viriũ ruinæ, *quas Græci συγκοπὰς appellant*, subitò in ægris

oriuntur, aut ex crudiorum humorum præsertim os
ventriculi grauãtiũ copia:aut ex biliosis nimiúmque te-
nuibus,& quifacilè dissipantur,humoribus:interdum ve-
rò etiam dum ad os ventriculi confluunt,vt hac quoque
de causa vires conuelli prosternarique contingat.Quoniã
igitur virium ruinæ non vna ex causa, sed tum ex crudis,
tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, vi-
dendum est quomodo horum differentiæ discerni nota-
ríque debeant.Nisi enim discrimina internoueris, fieri
non potest vt remedia ad vnamquãque causam rectè ac-
commodes. NOTAE febrium in quibus humorum
crudorum copia syncopen inducit. Qui sanè ob crudio
rum humorum copiam in syncopen incidunt, primùm
sanè faciem habent tumidiorem,pallidiorémque: os vẽ-
triculi totúmque ventrem flatibus distentum,adhæc pul
sus exiguos,raros & tardos:insuper ructus sustinẽt acidos,
habitúmque pituitosiorẽ repræsentant.Iam ea quæ præ-
cesserunt,clarius tibi humorem superantem indicabunt.
Nam cruditates tunc continuæ plurimùm præcedunt,o-
tia, intempestiua balnea, leguminum fructuúmque fu-
gacium,& carniũ repletio,vinique crassioris sinister vsus.
Hoc igitur modo qui ex crudorum humorum abundan-
tia syncopen experiuntur,internosci debent. NOTAE
eorum qui ob biliosos tenuésque humores syncope con-
flictantur. Qui ob biliosos tenuésque humores synco-
pe laborant,hac ratione internosci possunt.Primùm sanè
facies ipsorum squalida est & sicca,pulsus exigui,inæqua
les & inordinati apparebunt: deiectio autem biliosa est,
vigiliæ magis quàm in aliis vrgent,sitísque affligit. Iã ex
aliis quoque multis notis discerni possunt,præsertim ve-
rò iis quæ præcesserunt. Solicitudines enim & tristitia,
cibúsque modicus,ísque ex vitiosis & acribus assumptis,
hos præcedere magna ex parte consueuit. Sic igitur ipsi
internosci debent. CVRATIO eorum qui syncope
periclitantur. Curandi sunt qui ex crudorum humorũ
copia in syncopen incidunt,tenui victu, atque omnibus
quæ extenuare possunt. Salubre igitur est, quantũ ad co-
piam attinet,vacuationem per sectam venã moliri,eám-
que rursus iterare:imò non permittere vt humores cru-
di rursus in corpore redundent.Metus enim est ne vires
prostratæ humorem crudum nequeant cõcoquere,& dis-
tribuere.Satius igitur arbitror vt vacuationem potius vi
temus.Sin autem humor vsqueadeo superauerit vt peri-
culum sit ne vires suffocentur,non absurdum est tunc ex
copia modicum subtrahere,& grauatas ipsas leuare. Vi-
demus enim plerunque id etiam in igne euenire. Quip-
pe quũ is propemodum à viridibus lignis extinguere-
tur,subinde paucis adẽptis,rursus illuxit,& iis quæ ipsum
suffocabant,superior euasit.Quapropter si vires robustæ,
& copia quæ offendit,admodum ampla fuerit, in eum
modum est agendum: sin autẽ imbecillæ fuerint,& cru-
ditas multa subsit,frictionibus incumbendum, atque iis
quæ sensim extenuare ac discutere, crudósque humores
& incoctos possunt cõcoquere. Tale verò est chamemæ-
lũ, vt quod rarefaciat,dissipet,& causas morbi cõcoquat.
At frictionem incipere cõuenit à cruribus deorsum: de-
inde ad totam spinam & brachia transeundum est:postea
rursus à brachiis ad inferiores partes & pedes:ídque fre-
quentius faciundum est, ita vt virium ratio habeatur.
Quum enim nõnulli sæpe immoderatam magis frictio-
nẽ adhibuissent, vires subitò digestæ dissolutæque fue-
runt.Ego ita quendam ex inscitia fricantium in synco-
pen prolapsum conspexi. iusserat enim ille,continuè in-
tegrum diem & noctem ipsum perfricari,& à cibo omni
ad quintum vsque diem abstinere: deinde quum impiè
hoc ipse faceret,æger qui non potuit vtrunque, tum defa
gationem,tum inediam in alios quinque dies tolerare,
syncope interiit.Conueniebat enim(meo iudicio) eum
qui tam immoderata frictione, & acribus oleis in vsum
adhibitis tantam cruditatem discutiendam putabat, non
prorsus à cibo ægrum continere adeò, neque rursus ni-
mium eo grauare,sed ab immoderata frictione desine-
re.Nam vbi fames,laborandum nõ est:sicut inter omnia
hoc quoque prudens ille senex pronuntiauit. Haud noui
quid etiã diuinissimo Galeno in mentem venerit quòd
ita faciũdum esse præcipiat. Frictionibus autem immo-

A deratis vtendum,oleúmque sicyonium inducendum:ac
inediam imperet.Nam hyssopum ipsis vnà cum modi-
co melle bibere præcipit,nihilque aliud ad septimũ vs-
que diẽ assumere.Quis,ô dii immortales,vires adeò vali-
das esse cogitare poterit,qui simul omnia,& inediã & fri
ctionẽ pariter ferre queat?Mihi sanè meli⁹ videtur & mo
deratius,perfricare,& rursus nutrire,ad vires respiciẽdo,
cremore ptissanæ,aut halycæ cum oxymelite,& pane in
vinum tincto,vbi vires admodum imbecillæ appareant.
Nã vtrũque faciendo, vt interim sanè ex copia humorũ
B nonnihil perfricationem dissipemus,deinde rursus cõ-
modum alimentum, quod concoqui facilè, & in partes
corporis distribui possit,substituamus, tum vires conser-
uari, tum crudi humores probè concoqui poterunt.
DE VINO. Vinum dare febris quidem causa nõ
oportet,verùm ob crudiorem materiam superantem,eo-
rum quæ sensim extenuare & calefacere possunt, vsus
existit. Nihil itaque absurdi est,tenue,quódque in corpus
facilè distribuitur,& nullam manifestam astrictionẽ aut
dulcedinem obtinet,exhibere:ætate verò nõ nimium re
C cens,neque vetus esto, neque calore nigrum, sed potius
subfuluum & album,& substantia tenue. Cupimus enim
vt quamprimum in venas totúmque corpus distribua-
tur,præsertim quum vires & collapsas & in periculo in-
teritus constitutas recreare festinamus. DE BAL-
NEO. Qui ex humorum cruditate syncope laborant,
non sunt,opinor, ad balneum citò ducendi. Nam mate-
ria quum crassior sit & copiosa, nondúmque extenuata,
eóque discuti nequeat,inde magis meatibus infarcietur,
& febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint,
D & concoctio iam appareat, ita tandem lauare ægros,& ci
bo leuiter calefaciẽte nutrire oportet, vtpote porro pro-
bè cocto cum opomelite,& piscibus,si fieri potest,saxati-
libus:sin minus,fluuialib⁹,quos Græci anadromos appel-
lant,ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Post-
quam vires ex his auctæ fuerint, citra noxam deinceps
cibi offerri possunt qui valentioris sint ad nutriendum
materiæ. CVRATIO eorum qui ob tenuium humo-
rum putredinem syncope conflictantur. Qui ex subti-
liorum humorum putredine in syncopen incidunt, eos
E constat contrario modo curandos esse victu qui humo-
res crassos reddat, & ægrè in partes digeratur. Cremor i-
gitur halycæ istis cõuenit,& panis hydrorosato aut om-
phacomeliti intinctus:item gallorum testiculi, citrum,
intybus,lactuca,astaci,pectines,buccina,erinaceus, aphra
tum mala,malũ punicũ,pira. Atque hæc nõ vna vice, sed
particulatim & ex interuallis offerre conuenit, vt etiam
id quod ratione alimenti datur, non grauet in syncope
vires,sed potius augeat. DE VINO. Vinum his a-
quosum dari debet,quale est Cnidium, aut Sareptinum,
F aut generosum Sabinum: non sit ætate nimis vetustum,
sed aquosum adeò,neque merũ bibatur. Quin & vnctio
adhibeatur quæ nullam habeat vim cutis laxandæ,aut ra
refaciendæ efficacem, sed econtrario dẽsandæ & corro-
borandæ:cuiusmodi etiam est oleũ melinum.Puluerum
verò eiusmodi vsus esto,qualis rosarum flos, ipsæque ro-
sæ,si inspergantur,existit: præcipuè quando etiam sudo-
res copiosius erumpunt, & æger in syncopen incidit, vi-
résque ad summam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione

G Quoniam verò animi quoque defectiones synco-
pas inducentes ægris contingunt, virésque repentè deii-
ciunt,consentaneum est vt de his quoque generalius dis-
ceptemus:deinde ita quæ etiam nobis tempus intelligẽ-
da obtulit,apponemus iis quæ à diuinissimo Galeno sunt
prodita.Ipsa igitur defectionis animi res vna est, causæ
verò ipsius multæ,& vnaquæque ipsius species propriam
obtinet.At de omnibus nunc scribere non licet: affectus
autẽ qui simul comitantur, seorsum curari non possunt.
Tantum igitur in præsenti libro de iis dicemus,quomo-
H do quis accessionibus subitò incidẽtibus queat resistere.
DE IIS qui ob subitas vacuationes animo deficiunt.
Qui igitur ob choleram,intestinorum læuitatem,& a-
lias subitas vacuationes animo deficiunt,iis aquam frigi
dam aspergere oportet,nares cõprehendere,os ventricu
li perfricare,stomachum ad vomitionẽ turbare, aut di-

gitis aut pennis inditis. Imò & manus & crura ligare cōuenit,ac deligaturæ plures vehementioréſque eſſe debent:in ſuperioribus quidē partibus, ſi deorſum vergat euacuatio: in imis autem, ſi ſurſum erumpat. Cæterùm vinum aqua frigida dilutum, ſyncopis medetur quæ ob vacuationes vno impetu factas,& virium diſſolutiones eueniūt, maximè quū defluxiones in ventriculum decubuerint: ſed inſpiciendum eſt nunquid vinū prohibeat. Balneæ fluxionibus quidem in ventriculum idoneæ ſunt,verùm ſanguinis fluorem vehementer irritant: adhæc eis qui ob copiam ſudorum animo deficiūt. atque hi ratione maximè cōtraria curabuntur.cutis enim horum refrigeranda,aſtringēda,non laxanda eſt:ac vinū his potiſſimùm frigidum exhiberi,nihílque prorſus calidum offerri debet:imò neque ligare imos artus, neque ad vomitum cogere oportet, ſed ventorum ingreſſus ad eos potius moliri conuenit,ac domus aerem ad refrigerantem & aſtringentem qualitatem cōuertere, myrtique & vitium capreolis,& roſis pauimentum inſternere. Horum nullo vtêris vbi fluxiones in ventrem tendunt.nam fluxio augeſcit quantum cutis denſata fuerit. Qui igitur ob vacuationes diſſoluuntur,iis hoc pacto ſtatim ſuccurrendum eſt.

De iis qui ex copia humorum animo deficiunt.

Quibus ex copia animus deficit, non ſimiliter tractari debent, verùm artus in illis quamplurimum perfricare calefacere,& deligare conuenit:vino autē cibóque,& balneis,ſi febricitent,abſtinere.Satis eſt eis etiā mulſam potui dare in qua thymum, aut origanū, aut pulegium, aut hyſſopum decoctum ſit:conducit etiam oxymeli.

De iis quæ ex vtero animi defectionē experiuntur.

Et quæ ab vtero diſſoluuntur,pari modo, præterquam oxymelite, curandæ ſunt. ac crura potius quàm brachia earum deligare,ac fricare oportet. Quemadmodū enim quibus ſanguis ex vtero immoderatè profluit,earū mamillis cucurbitulas defigere ſolemus, ita quibus vterus ſurſum & ad latus attractus eſt, inguinibus feminibúſque admouebimus: naribus, ea quæ fœtidiſſimum odorem mouent: vteris autē,odorata,& quæ laxare poſſunt ac calefacere,adhibebimus.

De iis qui ob imbecillem ſtomachum animi defectionem experiuntur.

Quòd ſi ſtomachus imbecillis fuerit,atque ideo anim⁹ deficiat, obduci quidē debet iis quæ roborādi vim habent: cuiuſmodi parantur ex palmulis,vino,polentis,croco,aloe,ac maſtiche:perfundi autem oleo abſinthite,melino,maſtichino,& nardino.

Si ardor ſtomachum infeſtet.

Si ardor ſtomachum exerceat, refrigerātium aliquod miſceri debet, vt ſuccus cucurbitæ, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſeridis, & vuæ acerbæ. is quidem non aſtringit ſolùm,ſed etiam confirmat.Iam aqua frigida tempeſtiuè iis data quibus ſtomachus ardore æſtuat,frequenter profuit. ſin autem intempeſtiuè exhibeatur,valde nocet: atque idcirco potius quādo dari debeat,accuratè internoſcēdum eſt.Vinum autem calidum imbecilli ſtomacho, ſi nihil aliud obſtabit, rectè exhibetur. Iam extremorū frictio tales quoq; inſigniter adiuuat. Quòd ſi ex his melius habuerint, ſi ardorem quidem in ſtomacho ſentiūt, ad balneum celerrimè ducendi:qui verò frigiditatem aliquam percipiunt, his medicamentum διὰ τριῶν πεπέρεων, ipſúmque piper ſolum & abſinthium propinari debet:qui ex vitioſis humoribus, ventriculi os rodentibus, animi defectionem ſuſtinēt,his aqua calēte & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat,ipſas ſtomachi regiones,pedéſq; & man⁹ prius oportet fomentis calefacere.Sin vomere nequeat, digitis aut pennis in os inditis ad id prouocandi ſunt. Si ne ſic quidem potuerint,rurſus eis oleum calidum quamcopioſiſſimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, ſed ventrem emollire:idque nō exiguū in præſentia præſidium affert.Quare ſi æger non ſua ſponte ad vomitum procliuis eſt, arte is ſolicitari debet, maximè autem rebus quoque appoſitis id præſtare conandum eſt.At ſi vacuatio ex his prouenerit,abſinthii turionib⁹ decoctis mulſa parari,potiúſ-

A que dari in ſequenti tempore vinum quoque debet: & particulæ variis modis tum externis epithematis, tū abſinthii potione roborari.Non tamen id per initia facere præcipio,ſed poſtea, quū venter fuerit purgatus. Vbi verò humores in eo continentur,neutiquam eum aſtringere,ſed fomentis tantùm calefacere,vt antea comprehenſum eſt,oportet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida copioſáque in ſtomacho collecta fuerit,is oleo in quo abſinthii turiones decocti ſint,libe- B raliter fouendus eſt: deinde verò mel, piper, & antidotū quod dioſpolites dicitur:ac vniuerſa victus ratio inciſoria adhibeatur.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos ſimiliter ac grandi fame infeſtatos curabis, nēpe vt omni modo eos calefacias,tum vino calida diluto, tū cibis calori excitādo efficacib⁹ exhibitis. Adhæc perfricare eos & ad ignem calefacere expedit.

Si ob caliditatem animus deficiat.

C Defectiones animi ob caliditatem ampliorem prouenientes,refrigerātibus,& iis quæ roborare poſſunt, curare oportet.Incidunt autē hæc iis potiſſimùm qui in aere ſuffocato & balneis diutius ſunt immorati. Roborabis igitur ipſos ſi quamprimùm aquam frigidā potioni exhibeas,refrigeria ventilando excites,& in aerem ducas: os ventriculi perfrices, vomitúmque prorites: deinde verò & vinum & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem & febrium D malitiam animo deficiunt, quum in acceſſionibus perfrigeſcunt,eorum artus valenter perfricare,& calefacere crura,& brachia deligare oportet:vigiliæ indici ægris,omniſque cibus & potio circuncidi debet. Optimū autem in his eſt prænoſcere quando futura ſit acceſſio: vt hoc ipſum,antequam illa inuadat,efficere poſſis. At qui ex ſiccitate & inedia in ſyncopen per acceſſionum initia concidunt,optimū eſt iis antea proſpicere. Si enim horis duabus aut tribus ante acceſſionem cibo dato pedes & manus contineri iuſſeris,nō interibunt. Oportet autē E cibos eſſe qui facilè & concoqui & in corpus diſtribui poſſint.Si verò etiam vehemens aliquod periculum ſubeſſe conſideraueris,vinū mox exhibebis, maximè quod chondro incocto ſuperfuderis: ſi panē quoque in chondri vicem offeras,idem valet. Quòd ſi mediocris ſyncope expectetur,neque vinum dari debet: verùm abundè tunc eſt malum Punicum, aut pirū, aut malum, aut aliud quoddam pomum aſtringens cibo miſcere. Et ſi ob hæc acceſſionem moderatè ferant,quum rurſus cibum offers non neceſſe eſt pomis vti. Hæc quidem agenda ſunt ſi id F quòd futurum eſt prænoueris. Illis autem qui repentè in periculum incidūt,vinum exhibebis,panémque calidū, & cum eo chondri valde exiguum.Si enim copioſius cibos etiam concoctu difficiliores ita affectis dare velis, non modò in ſyncopen incident,ſed etiā ſuffocabuntur.

Si ob nobilis particulæ obſtructionem animus deficit.

Quibus ex inſignis particulæ obſtructione anim⁹ deficit,oxymeli propinatur:& qui ex hyſſopo,origano,pulegio & melle tum potus,tum cibi inciſorii conficiuntur, G exhiberi debent. imò etiam artus & fricare & deligare vincit.Iam prodeſt quoque cientibus vrinam vti, cuiuſmodi ſunt ea quæ ex anetho,fœniculo,apio, ſpica nardi, dauco,& ami,parantur. Ex quibus quum manifeſtū, iam commodum apparuerit,vino etiam vtēdum albo, tenui, & non valde vetuſto. OBSTRVCTIONIS notæ.

Deprehendes huiuſmodi obſtructiones cum ex aliis pulſuum inæqualitatibus, tum verò ex iis maximè quæ ex magnitudine,paruitate, vehementia & obſtructione cernūtur deprehēduntúrque,cōcurſu,vt vocant, pletho- H rico non præſente. Sunt etiam in quibus pulſus ob magnas huiuſmodi affectiones intermittentes redduntur.

Quum animus ob ſectionem abſceſſus aut rupturam deficit.

Quibus propter rupturam abſceſſus,aut ſectionem, vacuationémque vno impetu factam,animi defectio orta fuerit,hos quamprimum odoratis recreare oportet: pau-

lo autem pòst sorbitionibus concoctu facilibus alere.

Si ob gaudium, aut mœrorem, & similia, item si
ob dolorem animus deficiat.

Qui verò ex tristitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti
in animi defectionē inciderint, eos postquam odoratis
admotis, naribúsque comprehēsos restituerimus, ad vo-
mitum cogemus. Pari modo qui ex vulneribus, ac dolo-
ribus articulorum, neruorum, & musculorum tendinum
deficiunt, quamprimum recreare oportet: postea affectus
quoque curationem aggredi.

Si ob ileon aut colum animus deficit.

In colicis affectibus, aut ileosis, aut aliquo eorum qui
adeò magnos cruciatus inducunt, comitantes animi
defectiones, affectarum partium fotu potissimùm con-
quiescunt.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, im-
becillitate, animæ defectio contingat, quæ intempe-
riem illarum partium comitatur vnde vires ducunt o-
riginem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem fri-
gidas, refrigerando autē calidas: atque in aliis simili ra-
tione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur ex corde profici
scitur, quam ex obscuris pulsibus cognosci demonstratū
est: quæ autem ex iecore prouenit, cruentis deiectionib⁹,
quæ per initia quidē aquosæ & tenues, postea verò amur
cæ instar crassæ fiūt. At quæ ex cerebro trahit originē,
quam nōnulli singulari vocabulo animalē nuncupant, ex
voluntarii motus imbecillitate cognoscitur.

DE FEBRE HECTICA, Cap. IIII.

QVum immodicus feruor humiditati substantiali
quæ solidis particulis inest, superuenerit, non tamē
hæc dissipata fuerit, verùm salua adhuc in eis perseueret,
sempérque ferueat, & nullam declinationem habeat, tūc
huius febris speciem hecticam nominant.

De marasmode & hectica.

Quòd si humiditas substantialis in nobis consumatur,
huiusmodi febris *à marcore Græcis* marasmodes appel-
latur. Sin autem in totum consumpta fuerit, aut torrefa-
cta, tunc absolutè marasmus constituitur: vnde hectica
quidem non adeò difficilem curationem recipit, torrida
autem ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu
tanquam facilibus per ignorantiam manum admouea-
mus, & sperato successu frustremur: neque rursus curatu
facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipsarum spe-
cies ab altera diligenter nobis est discernenda, vt hæ sin
gulæ etiam optimè internosci queant. QVOMODO
diaria ab hectica discerni queat, & notari. Hecticæ fe-
bres, quemadmodum diariæ, frequenter etiam ipsæ ab
externa causa nascuntur, & non semper à febrium ob pu
tredinem ortarum transitu. At scire licet, caloris qualita-
tem in hecticis quidem acrem & siccam esse, in diariis
autem mitissimā, atque celeriter tactui occurrere, & quo-
dammodo circunfundi. Iam ex vrinis quoque has li-
cet facilè discernere: nam si perfecta concoctio per ini
tia tibi appareat, tūc diariā febrim esse putato: quū autē
cibus quidem sumitur, nulla autē concoctio apparet, he-
cticam suspicari oportet, quæ etiam ex pulsibus notatur.
Nam in diariis magni sunt & celeres, in hecticis autem
exigui & obscuri quū sint, virium imbecillitatē porten-
dunt. Iā numeris horarū inuicem discernuntur: nam ho-
ris decem aut duodecim præteritis, si febris nō conquie-
uerit, hecticam fore potius existimandum est. QVO-
MODO hectica à putridis discerni debeat. Quòd si fe-
bris interuallum prorsus nullū habeat, adhæc neque ob-
scurior aut vehementior fiat, sed eodem modo firma ac
constans, hecticam hanc esse putato. Nam in putridis &
incrementum & imminutio accidit: augmentum quidē
in statu, imminutio autem in declinationibus. QVO
MODO continens ab hecticis discernatur. Etsi verò
continentes hac ratione similes hecticis videantur quòd
& ipsæ nec augmentū nec imminutionē recipiunt: atta-
mē caloris qualitate & pulsibus ab illis discernūtur. siqui
dem continētium calor non est siccus & acris, quemad-
modū in hecticis, sed etiam in summa cute magis appa-
ret. Ac in continentibus pulsus sanè magni & celeres ex-
istunt, in hecticis autē exigui & obscuri. Hoc sanè modo

A hecticas ab omnib⁹ ex putredine ortis discernere poteris.
NOTAE hecticarum maximæ. Maxima verò nota est
hecticarum, quòd à cibo caloris incrementum fieri vide-
atur: non est autem incrementum, sed caliditatis in alto
celatæ occultæque argumentum. Quippe in his tale fieri
contingit quale in calce. etenim vt ignis in hac celatus,
ab iniecta aqua deprehenditur: sic etiam in hecticis ci-
bus assumptus calorem in alto delitescentē foras euocat.
NOTAE hecticæ in marasmodem febrim transeuntis.
Marasmodis febris ab hectica profectæ signa, etiam ex
B ipsa sola ægri facie omnibus manifestissima existūt. Pri-
mùm enim color viuus ac sanguineus, *quem Græci χροιᾶς
ἄνθος, hoc est florem coloris appellant*, non amplius in eis serua-
tur: sed nigrior quodāmodo, exaridus, & ab immodica fe
briū caliditate squalid⁹ apparet. cutis verò frontis validè
distēditur, & palpebræ grauātur, ceu in iis qui dormitu-
riunt. non autem est somnus, sed potius imbecillitas mu-
sculorum qui palpebras sursum attrahere solēt: vnde etiā
pituitas crassas *quas λήμας vocant Græci*, aridas ob natu-
ralium facultatum impotentiam in oculis habēt: præcor-
C dia intenta sunt: non autem quòd ipsa verè sint intenta,
sed quia membranæ & nerui tensionem quādam ob sic-
citatē sustinuerint. Nam tali de causa imaginatio quædā
nobis oritur, vt præcordia & inflammari & distenta esse
putemus. Ac pulsus in eiusmodi duri sunt, & exigui simili
ex causa, & frequentes propter vsus necessitatem, obscuri
ob imbecillitatē: graciles, quia in latū extēdi nequeunt.
At quid opus est talia signa commemorare, quum hæc a-
deò euidenter marasmodem febrim repræsentare nobis
D possint? Quū igitur moderatiores sint per initia, valētio-
res autē vbi radices iam egerint, etiā id quod nōdum est
per id quod iam est, marasmum fieri significat. Postquam
omnium iam hecticarū notas exposuerimus, ad curatio-
nem modò digrediemur. CVRATIO febris hecticæ.

Hecticam si probè curare cogites, victu vtere qui hu-
mectet & refrigeret, eo quòd etiam non aliunde occasi-
onem accepit quàm ex humiditatis quæ solidas ipsas
partes in primis nutrire potest indigentia. Verùm quia
refrigerantia diuersam sortiuntur facultatem (etenim
alia plus, alia minus sunt efficacia) sciendum est quibus-
nam aqua, & aliud quoddam refrigerans, & quibus qui-
E dem magis, quibus autem minus dari debeat: item
quibus nullo modo offerre oporteat: adhuc tempus quo
exhiberi conueniat: item quos sanè tum intus, tum foris
refrigerare, quos verò solummodo extrinsecus oporteat.
Quum enim ita nos omnia distinxerimus, etiam curatio
hecticarum, quāuis sit operosa, tum facilis, tum prompta
ad sanationē efficitur. QVIBVS frigida dari debeat.

Si quidem igitur æger primariò in hecticam febrim
inciderit, atque non ex acutorum morborum transitu o-
riginem traxerit, cum fiducia cremorem ptissanæ potio-
F ni offerto, & panem in aquam tinctum lactucásque, ac o-
mni cibo vtitor. Post cibum aquam frigidam, quantum
velit, potui dato. Cauere enim hîc febris insultus & me-
tuere non oportet. neque enim remissionem aut acces-
siones, quemadmodū in febribus ex putredine ortis, in-
uenire licet. Ita sanè agendum est siquando ipsa febris
hectica per se ac primariò fuerit, ægríque vires imbecil-
læ, & non alia febris ex putredine creata ei sit admixta.

QVIBVS frigidam dare non oporteat. Perpende
rursus num quandoque febris hectica inflāmatione ma-
G gna præcordia infestante, aut putredine quadam in ve-
nis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fue-
rit. Fieri nāque potest vt hectica sit febris, & vt quædam
ex putredine prouenientium ipsam adulterauerit. Si igi-
tur tale quid fuerit, aqua dari non debet: & præsertim si
nulla concoctio in vrinis appareat, neque inflammatio
feruens, & magnitudine insignis: præterea si vires ægri
sint imbecillæ. QVANDO frigida exhibeatur, etiam
inflammatione infestante. Sin autem inflammatio feruēs
H admodum fuerit biliosa, erysipelacea, frigida rectè ex-
hibetur. Ego sanè noui me cuidam tali affectu laboran-
ti, æstuantíque ardore, frigida exhibita plurimum pro-
fuisse, ita tamen vt prædixerim ægrū paulo diutius mor-
bo conflictaturū. quod etiam accidit: tardius enim vires
recolligebat. euaserat autē, ita vt quum febris esset aucta,

hectica in marasmodem inciderit. Hac autem ratione, etiam si quæ ex putredine ortarũ admixta fuerit, & præcipuè ex ardentium genere, frigida potui exhiberi debet: Neque verò simpliciter in his dabitur, sed quũ bonæ cõcoctionis notæ in vrinis iam apparuerint, tunc offerre conducit. DE HECTICIS febribus quæ ex aliis in eas transeuntibus mutatisque generantur. Quòd si hectica ex acutis morbis in eam cõmutatis oboriatur, (magna enim ex parte marasmodes hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non rectè curantur) frigidæ potu interdicetur, præsertim immoderato. Nam corpore iam antea extenuato, imbecillique simul & excarni reddito, tum propter tempus quo illa excepta est, tum propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam: aut validam virium deiectionem interitumque, aut refrigerato corde, caloréque natiuo protinus abolito, marasmum senio persimilem, quem meritò ex morbo senium vocabãt, subsequi. hic enim & frigidus & siccus existit, nequaquam febrim inducẽs. Quare neque refrigerantia, sed potius humectantia simul & calefaciẽtia requirit. QVOMODO externis remediis succurrendum iis sit quibus frigidam dare non licet. Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisque refrigerantibus in omnibus quidem febribus rectè vtimur in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum, carnibúsque destitutũ. Inspicito autem num etiam hectica marasmodes iam excitata ex affecta particula primariò duxerit originem. Etenim ex inflammatione iecoris, ventris, mesaræi, renum & coli, adhæc ob diuturnas vteri, thoracis, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire solet. Quare inspiciendum est animaduertẽdúmque qua in particula febrim marasmodem subsequi contigerit, eique potius remedia ad refrigerandum humectandúmque efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis somitem extingus. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita vt ceratum rosaceum. Quippe solidas partes refrigerare & humectare potest, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc superest, prorsus intereat. In hunc autem modum conficitur: Ceræ quadrans, rosacei vnciæ sex. Cera semel aut bis lauatur: deinde vbi in aqua frigida soluta fuerit, rosaceo sic adiicito: sed ex hoc seruato instar vnciæ, paulo plus aut minus. & quũm ceratum lẽto igne probè solutum fuerit, finito ipsum refrigerari: deinde ex cerato portionem acceptam in pila subigito, interim relicti rosacei, interim aquæ frigidæ momentum in pilam cõiiciens, donec totum rosaceum insumptum fuerit, ac cerato probè mixtum esse conspexeris. Quòd si etiã ouorum albumina adiicere volueris, præstantius adhuc erit remedium. Pari modo si cremorem ptissanæ adiunxeris, melius adhuc efficies. Oportet autem linamẽta crebrius mutare, nec permittere vt medicamentum diutius corpori adhærescat, neque multum incalescat: quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa est vtilissimum, nec eo temere vti oportet. Ego sanè hoc frequenter vsus, incipientes hecticas citò discussi, ne adauctæ marasmodem febrim inferre potuerint. Oportet autem in his quoque vsui istius insistere, & non eum detrectare, sed etiam crebrius adhibere, aliâs vt ceratum inducentes, aliâs liquidius reddentes, hydrorosato, *hoc est oleo rosacco aquæ mixto*, copiose diluendo. Ita nanque hoc præsidio instar vnctionis vti licebit cum omni in corpore, tum præcipuè in consumptis & extenuatis: ac non modò semel in die, sed etiam bis ita, præsertim in visceribus, vti conuenit. Quoniam autem iterum illinemus, ratio est vt etiam secunda vice vnctum abstergamus. DE FOMENTO. Fomentis vtendum est, succo lactucæ, vuæ immaturæ, portulacæ, solani, & vmbilici Veneris. Præstat autem succos etiam refrigeratos, & præsertim niue, superaccommodare. Quòd si nobilis quædã particula inflammatione tentetur, succos non per se ac separatim, verùm oleo omphacino admixto, aut chamæmelino, aut etiam rosaceo, aut simul omnibus, inducere conabimur. At thoraci remedia non nimis refrigerantia admoueri debent, nisi multus feruor aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verùm ne sic quidem linamenta diutius inhærere sine-

A mus, eo quòd plerosque ab immodica ipsorum refrigeratione haud mediocrem non solùm respirationis, sed etiã vocis noxam expertos nouimus. DE DOMO in qua æger decumbet. Non solùm autem refrigeriis quæ extrinsecus admouentur, sed etiam aeris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tentabimus. Si igitur æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiosè conspergetur, vt aer hinc frigidior euadat. Iam aqua ex aliis vasis in alia decidat: nã mediocris huius strepitus etiam somnum prouocat. Præstat ad-
B huc si aerem ita immutes, vt non modò refrigerare corpus, sed etiam corroborare possit. id quod fiet si pauimẽto iniicias refrigerantium aliqua, aut rosam, aut semperuiuũ, aut rubum, aut lentisci turiones, aut vitis capreolos, aut simile quiddam, tum ad refrigerandum, tum ad robur inducendum efficax. Huiusmodi sanè aer omnibus quidem hecticis conducit: maximè verò quibus pulmo & cor igneum ardorem primariò senserit. Etenim à cibo & potu refrigerante non tantùm iuuantur quantum à frigidi aeris inspiratu: contrà maius à cibo sentiunt com-
C modum quàm ab aere, si iecur & vẽter, aut alia quæpiam particula fuerit affecta. Ita sanè, vbi æstas fuerit, aerem ad frigidum mutari oportet: vbi hyems, calidior parandus non est. quomodocũque enim frigidus fuerit, nihil ipsos offendit. Reliquum verò corpus solummodo moderatè cooperiri oportet, vt ne pluribus tegumentis incalescat, & æger ideo virium defectionem aliquam sustineat.

DE BALNEO. Et balneum iis conducit qui hectica febri laborant, quæ per se fuerit, & non cum aliqua ex humorum putredine prouenientium coniuncta inuenia-
D tur. Tunc enim offenduntur, & nequaquam iuuantur, præsertim si crudis adhuc humoribus lauare quis ipsos voluerit. Neque minus læduntur si inflammatione nobiles particulas obsidẽte, etiam modicè id facere tentaueris. Sciendum autem, non modò hectica febri laborantibus, sed etiam frigidis, siccisque intemperiebus, & senio, ex morbo balneum conferre. Habent enim balnea hoc quoque admiratione dignum quòd & calidas & frigidas intemperies iuuare possunt. In summa, si quis diuersos illos lauandi modos nouerit, is (meo iudicio) etiam omnẽ
E intemperiem mutare in contrarium poterit. Esto igitur temperatus aer, vnctio & solium. Eluere autẽ oleum conuenit, ac statim quum æger in exteriorem domus partẽ ingressus fuerit, corpus perungi: verùm diutius in aere morari non debet: oleum autem visceribus potius superfundi. Egressus æger in frigidæ solium quod non aquam frigidam, sed lactis more tepentem habeat, perungatur. Circundatus autem operimẽtis, nõ admodum diu in eis immoretur. Quum vestem iam induet, rursus totum corpus vngatur. Valde enim hoc iuuare ipsos potest: quo-
F niam humiditatem quæ à balneo accedit, diu retinere oportet, & non sinere vt promptè ex corpore defluat. Egressus æger ex balneo, aut cremorem ptissanæ, aut halycæ, aut lac assumat: sin autẽ sitis vrgeat, etiam quum adhuc operimentis inuolutus est, non recuses aut lac, aut aliud quoddam alimentum exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum corpus distribuitur, quum attrahitur.

DE LACTE. Lac igitur omnibus hecticis, præsertim in marasmum desinentibus, siquid aliud, idoneum est. Quapropter etiam iis valde conueniens est qui vires habent
G imbecilles, neque alimentum possunt attrahere: & hoc solum in corpus distribui, trahique, non parum accommodatè potest. Itaque lac muliebre primum locum obtinet, secundum verò asininum. Verùm quoniam ægrè nõnulli hoc assumunt, caprillum ipsis dandum est, quod mediũ fere existit, & magis potest nutrire. Constat autem, etiam curam animalis habendã esse, vt nutriatur domi hordeo, myrti, lentisci, & quercus foliis. ita enim lac non amplius corrumpitur. Nam huius solicitudo habenda est, vt ne hecticorum aluus subducatur, præcipuè eorum qui ex frequenti syncope, & diuturna vacuatione alui, in marasmo-
H dem febrim inciderunt. Quamobrem quibus venter imbecillis est, & facilè subducitur, in his etiam lac bis coquere, vel etiam fluuiales lapillos in id cõiicere oportet. Redduntur autem igne cãdentes, vt serosum à lacte per ipsos dissoluatur. At qui lac solum nolint assumere, etiam cum

ptiſſana, aut halyca, aut chytro ipſum decoctum exhibeto: adhæc cum itrio, *hoc eſt libo ſuminali*, & ſimilagine, pari modo bis coctū offerto. Præterea magis adhuc illis lac exhiberi debet quibus etiam venter copioſiora & bilioſiora deiicere videtur. Procedente autē tempore, vbi febres mitigatæ fuerint, & vires aliquo modo inſtauratæ, molliſſimum & recentem caſeum ex eo coagulatum dare ipſis non alienum eſt. Quatenus enim vires augeri cernimus, eatenus nos quoque cibis adiiciemus. DE VINO. Vinum iis qui frigidam ſiccámque intemperiem in ſolidis particulis habent, & maraſmo ex morbo (vt vocant) detinentur, exhibere neceſſe eſt, vt quos calefacere ſimul & humectare oporteat: quæ omnia vinum moderatū præſtare ipſis poteſt. Qui verò cum febri marceſcūt, præſertim qui macie torrentur, iis vinum dare cautio eſt: vt quod eis, ſiquid aliud, maximè aduerſetur.

SI EX SYNCOPE MARASMVS OBtigerit, Cap. V.

QVi ex ſyncope maraſmo contabeſcunt, iis quantum ſanè ad vires collapſas & perfrictionem frequenter comitantem attinet, vinum offerri debet: quoniam verò etiā caliditas naturæ contraria, febriſque præterea eis adeſt, & perfrictio quidem interdum conquieſcit, rurſus autem febris ſuperuenit, ac ſummatim quum periculum ſit ne aliàs aliter æger intereat, nunc à perfrictione, nunc à febri: neceſſe eſt tum demum ad vrgētem cauſam reſpicere, ac nonnunquam vinum tempeſtiuè præcipere, nonnunquam verò rurſus id diſſuadere. DE TESTICVLIS gallorum. Teſticulos gallorum *quos Græci ὄρχις & παραστάτας appellāt*, dare his oportet. Perpetuò enim omnibus hectica laborātibus commodi exiſtunt, quum abundè nutrire & vires augere poſſint, vbi probè concocti fuerint. Quapropter id alimentum ſemper exhibendum eſt vbi vires nondum ad extremum collapſæ fuerint. Quod enim præſidium deinceps eſſe poteſt ſi vires alimentum non concoquant, ſuperéntque? Quippe nequaquam cibus vires augebit, ſed natura, quæ omne alimentum & concoquere, & mutare, & corpori apponere conſueuit. DE FRVCTIBVS pomaceis.

Fructus pomaceus, *qui ὀπώρα Græcis dicitur*, quia ſanè humectat, ideo hecticis cibus eſt accommodatus. Quoniam verò omnes propemodum, non ſolùm humectare, ſed etiam refrigerare ſolent, idcirco rurſus dicēdum non eſt vniuerſim omni hectico conuenire. Illis enim qui calida & ſicca intemperie laborant, & omnibus qui maraſmo contabeſcunt & torrentur, congruè frigida & humida victus ratio adhibetur, maximè peponum medulla, & cucumerum: item mala duracina, & ceraſia his ſunt idonea. Qui autem frigida intemperie detinentur, & in ſenium ex morbo inciderunt, iis inutilia. Reliqui verò pomacei fructus qui non adeò refrigerant, ſed potius calefaciunt, & humectant modicè, exhibere non eſt abſurdum: nempe vuam maturam, valde dulcem, præſertim quæ paſſa eſt, ac malum valde dulce, & ficum admodum maturam. nam hæc probè concocta, propemodum nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iuſto excernens, cum fiducia cibos commemoratos exhibeto. Si nanque tale quippiam fuerit, & aluus magis quàm conuenit profluere videatur, his quidem abſtinendum in præſentia, dandum autem Punicum modicè aſtringens, aut pirum, aut malum eiuſdem qualitatis, præſertim ante alium cibum. nam ſi à cibo ſumantur, aluum ſubducunt. Ac cibi qui ſtomacho potius & cordi corroborando ſunt vtiles, maraſmo ex ſyncope contabeſcentibus, & omnibus hecticis dari debent. Si hi quoque ſiti & vehementi febri laborare videantur, etiam ipſis fructus pomacei refrigerantes opportunè offeruntur. Breuiter, omnia ad id quod magis vrget accommodari debent. Hanc enim rationem animaduerſionémque obſeruans, nunquam aliquem offendes, neque ſi pomaceum fructum, aut alium quēpiam cibum exhibeas. Nam omnia quantitate, qualitate, tempore, ordine, & vtendi modo, aut bene aut malè adminiſtrantur.

De marcore, qui maraſmus Græcè dicitur.

Si tabes, *quam Græci vocant μαρασμὸν*, reuera humidita-

A tis quæ in ſolidis partib⁹ ſubſiſtit, abſolutus exiſtit interitus, nullam medicinam recipit. Propter hoc igitur nonnulli medicorum meritò decepti in diſcernendo, putarunt ſe verum maraſmum curaſſe. Etenim fieri poteſt vt tenuitas carnium, maciéſque, & veluti colliquatio earum reſarciatur: primariam verò humiditatem, & quæ ſolida ipſa nutrire poteſt, prorſus abſumptam perditámque non licet reſtituere. Sic enim ſenium quoque ſanari nequit, vt quod naturalis ſit tabes. Quemadmodum igitur ſeniū nulla medicina tolli poteſt, ſic neq; ea quæ reuera tabes.

B Attamē propter humanum beni gnūmque artis auxiliū, contendere cum morbis oportet, & non ceu deploratos omnino relinquere. Interdū enim, vbi quis naturam dextram nactus fuerit, & tabes incipiat, nodúmque ſolidas partes torruerit, ſperatum ſucceſſum conſequi poterit: ſin autem minus, quanto magis æger affectus eſt, tanto minus agendum. Nam deſperatis, malóque victis, manus admoueri non debent.

DE TERTIANA, Cap. VI.

C TErtiana quidem facilis curatu eſt: quum autem à medicis illis qui nulla ratione & via vtūtur, malè tractatur, non difficilis modò curatu, ſed etiam inſanabilis interdum redditur. Conſtat igitur, cibum humectantem refrigerantémque in omnibus eſſe præſcribendum, quū tertiana contemperamento pura & germana exiſtit, & à ſola bile excitatur. Itaque ptiſſanæ cremor ſuper omnia vtilis ipſis cenſetur: atque hoc vſi nonnulli vſque ad criſin, *hoc eſt morbi ſolutionem*, optimè ſuperſtites vitæ manſerunt. Sin autem minus oblectentur ptiſſana, etiam auenæ cremor ipſis dabitur: ac lactucæ aut intybi caulibus vtendum.

D Quòd ſi febris non fuerit vehemens, & quædam notæ concoctionis appareant, etiam gallinarum alæ, & piſciculus molli carne præditus cōcedi poteſt. Vrinæ in his prouocari debent, maximè apii radicis & adianti diluto. Nam anethi decoctum etſi vrinas mouere probè poſſit, vitare tamen ipſum magis oportet in germanis tertianis, & in quibus calidius ſicciúſque temperamentum habetur: præterea ſi ægri ſolicitudine & vigiliis cruciantur. nam in his omnibus offenſa maior quàm vtilitas prouenire ſolet. Abſinthii etiam decoctum maximè vitādum

E eſt, quando calidum & ſiccum ægri temperamentum habent. Noui autem ego etiā nōnullos colliquationem expertos, quòd ſeorſim illud immoderatius aſſumpſiſſent, & non vitaſſent. Contigit enim, quorundam ſanè partes ſolidas ſicciores deprehendi, quorundam verò bilem efferueſcentem, non quantitate, ſed qualitate potius offendere: alium aut igneam intemperiem, aut inflammationem in ore ventriculi ſentire. In his itaque omnibus talia vitanda ſunt, & tepida liberaliori magis antè cibum vtendum. Nihil autem minus etiam in alio tēpore potio exhi

F benda. quippe hæc humectat, feruorem refrigerat, meatúſque laxat. Quare ex his omnibus accidit, hanc quidem partem bilis per ventrem excerni, aliam verò per vrinas, quæ antea detinebatur, & propter caliditatis feruorem, & propter nimiam decoctorum aduſtionem nō potuit expurgari. Miror autem quomodo Galenus, qui artem legitimè, ſiquis etiam aliorū medicorum, exercuit, adeò indiſtinctè ſcripſerit, vt dicat, exquiſita tertiana correptis abſinthii dilutum à ſeptimo die propinandum eſſe. Ego verò falſis tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momē

G to. Sic enim pituitæ miſcellam & citra noxam magis extenuat, & leuiter purgat: vt non vſus veniat origani, aut hyſſopi, aut calaminthæ, aut pulegii. quæ omnia acriora ſunt, & valde periculoſa, crebróque febrim iā magis accendunt. Hæc igitur vniuerſa vitare magis oportet, & tūc audacter offerre quando pituita bilem lōgè ſuperauerit, & temperamentum ægri frigidius fuerit, vitáque otioſa præceſſerit, & alia omnia quæ humorem frigidiorem ſuperantem efficiunt. Sin autem humor qui abundat, contrarius horum fuerit, tum his abſtinendum eſt: vtendum verò illis potius quæ extenuant, & acceſſiones vehemen-

H tiores fieri non cogunt. DE POMACEIS fructibus.

Pomaceos fructus, *quos ὀπώρας Græcis appellari diximus*, exquiſitis tertianis liberaliter exhiberi conuenit: nempe vuam dulcem, Perſica cocta & nō cocta, peponúmque medullam: præſertim autem ſi etiam ægri ſiti vexentur. Ego

ſanè noui, me frequenter ægros, ne amplius acceſſione febris infeſtarentur, impediuiſſe, quum peponas probè refrigeratos vna hora ante incurſum morbi aſſumere iuſſiſſem, & rurſus aquã temperatã copioſam, & quantam potuerint, peponi ſuperbibere præcepiſſem. Sequutus itaq; eſt non multo poſt aquam epotam aliquibus ſanè ſudor, aliis copioſa bilis per aluum. Offendi autem ego pleroſque Romæ medicos, qui ne nomen quidem peponum, tanquam bilem procreantium, proferre audebant. Quum itaque ego cuidam aliquando, & ſitienti vehementer, & æſtu flagranti, defatigatóque, iniunxiſſem vt peponem aſſumeret, quidam præſens medicus exclamauit, Homo, cur ægrum magis vis occidere? annon didiciſti quòd pepon bilem producat? Lege Galenum De alimentis, vbi dicit manifeſtò, peponem comeſtum cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum vt iis perſuaderem qui intellectu aſſequi poterant, Galenum non dicere hîc ipſos pepones bilem creare, ſed choleram efficere. Choleram autẽ vocabant, ſtomachi ſubuerſionem cum vomitu, & perturbatione ventris: at cholericos, quibus hæc accidũt. nam pepon reuera habet aliquid ſtomacho contrarium. Quare etiam copioſior comeſtus vomitum, ventris perturbationem, & præterea perfrictionem, ac totius corporis conuulſiones excitat. At melopepon nihil horum facere cenſetur: non enim habet adeò quod ſtomacho aduerſetur: imò neque pepon modicè comeſtus. Proinde tertiana febri detentis cum fiducia dari debet, necnon iis qui ardente febri, *καύσῳ Græcè dicta*, & calida intemperie laborant, ſiue in renibus, ſiue in iecore, vel in ſtomacho, vel capite. Nihil enim eiuſmodi intẽperiebus æquè aduerſari poteſt, debellare & euincere, vt pepõ, aut qui dicitur melopepon. quomodo enim ea quæ refrigerant & humectant, bilem parere poſſint, non video. Vbi autem peponum facultas tibi deeſt, etiam cauliculi lactucarum refrigerati, & cucurbitæ, item cucumerum medulla, Perſica coctionem non experta, ſed in vaporem ſuſpenſa, & ab eo ſolo cocta, velutique condita, ſubſtitui poſſunt: eiſque & ſimilibus ſemper vti licet. Iam in oleribus, & pomaceis fructibus etiam omnibus deligere oportet quæ refrigerare queant, & humectare, conuenienter ea pro vniuſcuiuſque temperamento, & morbi magnitudine, accommodantes. DE BALNEO. Balneum, vt maximum præſidium, ipſis præbẽdum: maximè calido & ſicco temperamento præditis, & qui crebris vti lauacris cõſueuerunt: nec concoctio omnino expectanda eſt, ſed vbi ſiccitas vrget, etiam ante concoctionem lauare conuenit. Modus autem lauandi talis eſto: Poſtquam æger in temperatum aerem ingreſſus fuerit, modicè ſudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo non modico perungatur. Quid enim corpus bile exardeſcens humectare aut refrigerare probè, præterquã aqua, poteſt? Præſtat igitur aquã tepidam admiſcere. ſic enim refrigerare & humectare magis, & in altum corporis penetrare percipitur. Vnctio autem adhibeatur non in domo quæ calidum aerem habet, ſed in exteriorem eius partem reuerſo, quam etiam *à molliendo* malacticen appellant: deinde poſt illitionem hydrelæi, aut hydrochamæmeli. Nam ſi bilis multa, & præcipuè craſſior ſit, non alienum eſt in vicem olei communis etiam chamæmelino vti, quod vim diſcutiendi multò habet ampliorem. Sed nõ diu æger in aere immorabitur, verùm celerrimo tranſitu tantùm vſus in tepidũ calentis aquæ ſolium deſcendet, in eóque diutius ſubſiſtet. Egreſſus autem ex domo calida, monendus vt in aqua frigida immoretur: & ſi bene habuerit, etiam iliuniuim indices: operimentis verò iam ſumptis, vt aquæ tepidæ quantum velit, paruo ſpatio interpoſito bibat, hortandus eſt. Nam à potione ſudores copioſos effundi videbis: interim verò etiam bilem per vomitum reiici, vt æger quamprimum ex iis quæ ſuperueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuerſus autem in domum, ſi pepo non adfuerit, aut alimentum quòd diximus ſumat, aut lactucarum cauliculos, aut cucurbitas, aut cucumeres, aut ptiſſanam. Cæterùm aquam tepidam non modò ſemel, ſed etiam bis & frequenter dare expedit, & nihil metuere. In hoc nanque morbo aqua tepida maximum eſt præſidium. Tentabimus autem in declinatione potius exhibere, & ante acceſſionem: interim verò etiam in acceſſione. Noui ſiquidem acceſſionibus ſubtrahi debere, vt diuiniſſimus Hippocrates inquit: ac verum eſt, quantum ad hoc attinet; etiam quum nihil vrget. Frequẽter enim cogimur propter cauſam vrgentem, non tepidam modò aquam, ſed etiam cibum in ipſa acceſſione offerre. In illis autem hoc agendum eſt qui immoderatum ſtomachi habitum & virium imbecillitatem habent, vt inſultus magnitudinem ferre nequeat, ſed ſyncopen minetur. Noui igitur ego in iis qui immoderatè roduntur, tepidam me aquam propinaſſe: deinde vomitu oborto, & bile copioſiſſima excreta, iſtorum beneficio acceſſionem conquieuiſſe. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decreſcebant, & aqua temperata & bile euacuata.

Quomodo tertiana diſcernatur, germana ac veráne ſit an falſa.

Tertianas illas germanas eſſe cenſendum eſt quibus omnia quæ cognata dicuntur, conſenſerint: ætas dico, regio, conſuetudo, temperamentum, ſtudia, & victus ratio. Poteſt autem ſenex quoque tertiana infeſtari, quæ omnem tertianæ germanæ ſpeciem, omnémque modum conſeruet. Ego ſanè meis oculis hæc in ſene quodam conſpexi, qui flauam bilem vomeret, ſimilitérque per aluum excerneret, vehementer febricitaret: atque idcirco acceſſio cum valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis ſudoribus accidebat: detinebatur autem acceſſione horis fere decem, aut duodecim. Huius alii ſanè familiares, eo quòd ſenex eſſet, decoctum ei bibere præcipiebant, ac omnia illa facere quæ falſis tertianis (vt aiunt) idonea exiſtunt: feréque interiiſſet æger decoctis ex hyſſopo, origano & pulegio aſſumptis, niſi quis ſubitò ex periculo ipſum ſubtraxiſſet, iubens eum etiam pepones aſſumere, & lactucas, & ptiſſanam, quæ nihil curioſum habent operoſúmque, ac omnem alium victum qui humectaret ac refrigeraret, vt in tertiana exquiſita, non deceptus ætate, quòd ſenex eſſet, ſed potius toto tẽperamento. Habuerat enim iam inde ab initio igneam intemperiem, quam alii propemodum omnes poſtea ad amuſſim conſeruabunt. Quare naturam ægri & cauſas præcedentes maximè attendere oportet: nihil autem minus, imò etiam omnium maximè, febris ſpeciem. Ego autem neque tertianarum falſarum victus rationem in omnibus vt veram & vtilem commendo, quam Galenus in libris ad Glauconem philoſophum præcipere videtur: iniiciẽs omnino ptiſſanæ piper, aut origanum, aut hyſſopum. Etenim huiuſmodi plerunque periculoſa ſunt, & febres vehementiores accendunt: idque magis adhuc ſi temperamentum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quàm bilis, & quæ non adeò calefacientia requirat. Quippe ſatis erat in his vti & non multis valde refrigerantibus & iis quæ ſenſim extenuare citra calorem poſſunt, qualis eſt radix apii expurgata, vt non particeps ſit radicularum: item ptiſſana ſimiliter, interim adiũctum habens apium aut aniſum, aut comam porri, aut mellis, & aceti momentum. Quòd ſi non admodum in ſincera ac falſa tertiana fuerit, nullus horum vſus eſt: verùm abunde eſt, ſola ptiſſana per ſe vti, & id quod bilioſum eſt contemperare: quod pituitoſum, diſſoluere: non autem ſiccantibus compingere, ac cogere: quemadmodum ii factitant qui piper & hyſſopum præcipiunt, eò quòd illa videantur extenuare. Oportet autem diligenter animum aduertere, eum qui humectãte victu vſus ſit, vt quum humores ab illo diſſolutos viderit, ſtatim euacuandis eis extrahendíſque incumbat, medicamento exhibito quod non magnam calefaciendi vim obtineat. Eius autem generis multa ſunt, & quæ ex oxymelite ſimplicius parantur, & quæ ex ſucco roſarum modico, agarico, & ſcammoniæ lacryma. Quando igitur humores compendioſè ſubducendi ſunt? nimirum quum diffundi iam eos & turgere tandem conſpexeris, vt diuiniſſimus Hippocrates ſcriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi, diſſoluíque, iámque ad excretionem incitari cognoſcatur.

Materiam ſubiectam temperato aut humectante victu diſſolui inde cognoſces quòd quũ per initia eſſet immobilis, nunc aliquo modo agitari incipiat, atque alias in alium locum deſcendere, interim ad os ventriculi & inteſtina

inteſtina: interim etiam ad articulos aut cutem. Peritum A igitur animaduertere hunc humorum motum, & obſeruare diligenter oportet, & dare aliquid quod eos ſubducat, antequam oberrantes noxam intulerint, in partem aliquam nobiliorem decumbentes. Verùm vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorum diſcernere non laborent. vnde fit vt contraria faciant. Poſtquam igitur hæc viderint, ſtatim ad ea prorumpunt quæ ſiccare humores & craſſos facere poſſunt. Atque huiuſmodi quidem aſtrictoria ſunt medicamenta, ſimilémque victum præcipiunt: vnde accidit vt humores inde B craſſiores redditi, neque purgantibus facilè cedant medicamentis, neque obediant. Conuenit igitur vt qui humores diſſolutos nouerit, non modò ſemel exhibeat quæ per aluum ſubducere poſſint: ſed etiam rurſus humectante victu vſi, & diſſoluentes ſiquæ ſiccæ & craſſæ reliquiæ ſubſint, iterum leuiter expurgent. Ita enim humoribus modicè ſubtractis, etiam ſolus victus morbum in totum euincere, mutare, & ad bonum ſtatum deducere poterit, vt nulla alia medicina indigeat. Quòd ſi opus C erit, licebit etiam epithematis ſimplicioribus vti, & ſuperfuſionibus, & quum concoctio apparere incipit, & longè antequam acceſſio expectetur. Ita nanque erunt tum efficaciora, tum magna ex parte acceſſiones expectatas diſcutient. Quoniam autem purgātibus vtendum eſt, vt ea promptè & compendioſè inuenias, bonum eſſe duxi, etiam compoſitionem ipſorum hîc apponere: in hunc autem modum habet. RHODOMELI purgans. Roſarum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, ſcammoniæ torrefactæ vncia. Omnia ſimul coquuntur. Summus me- D dicamenti modus eſt cochlearia quatuor, medius tria, minor duo. Hoc non ſolùm tertianariis propinari debet, ſed iis etiam qui lippitudine & alio quodam modo ex bile & calida intemperie ægrotant. ALIVD rhodomeli purgans. Roſarum ſucci ſextarius, ſcammoniæ vncia, agarici drachma, piperis drachmæ duæ, mellis vnciæ ſex. Ad ignem lentum coquantur, & vbi in craſſitiem coierint, adiicito ſcammoniam, agaricum, & piper: ac vtitor. Datur inſtar cochlearium quinque aut ſex. Hoc ſolis conuenit qui falſa tertiana detinentur. habet enim nonnihil quod etiam pituitam ſubducat, quum agaricum & piper receperit. Noui autem purgaſſe me etiam E medicamento quod corticem mali citrii reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria, ſola vſum ſcammonia. Quòd enim ipſa non modò bilem ſed etiam pituitam potius euacuat, manifeſtum eſt. ſiquis temperato & humectante victu vſus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoque ſcammonia, nec indigebit iis quæ agaricum aut cucurbitam ſylueſtrem recipiunt. Quare etiam ſiquis recto victu vſus falſam tertianam ſcammonia purgare velit, non delinquet. Hæc quoque hactenus de tertiana breuiter à nobis dicta ſunto. Non F enim ſumus ignari, veteres quoque de his ſcripſiſſe, & nemo ea de cauſa culpandus erit. Quæ enim nobis quoque tempus, & longa experientia noſcenda obtulit, hæc æquum cenſui amicis & medicis ea nos poſtulantibus exponere, quæ quidem paucula exiſtunt, ſed magnam vim continent. Nam methodi prædictæ non in tertianis tantùm, ſed in aliis quoqus multis morbis accommodari poſſunt.

DE QVOTIDIANA,

Cap. VII.

QVòd quotidiana febris ex pituita trahit originem, G omnibus in confeſſo eſt: quippe neque acuta febris eſſe his apparet, neque ſitis valida vrget, neque perurens quid & ſiccum habere ſub primo ſtatim contactu percipitur, ſed magis vbi manus diutius immoratur, caliditas fuliginoſa ex alto emergere deprehenditur: ac pulſus bona ex parte exigui & rari exiſtunt: incrementum non velox, ſed longiore tempore detinet: ſudores qui in H ipſis oboriuntur, nunquam purum oſtendunt interuallum, quale in tertiana aut quartana frequenter apparere videmus. Iam manifeſtius adhuc febris ſpeciem etiam ex præcedentibus cauſis cognoſces, ſi non obiter, ſed multa cum diligentia inquirere & examinare omnia cōneris. Etenim cruditates plurimùm, crapulæ, & balnei immoderati vſus, interdum iecoris quoque & ſtomachi perfrictio præcedit. Hæc igitur eum attendere & diligenter conſiderare oportet qui febris ſpeciem velit cognoſcere. Nam interdum indicia omnia ſimul adſunt, interdum non: quippe in germanis exquiſitiſque febribus vniuerſa propè inueniūtur, in falſis autem non omnia, ſed quædam ipſorum adſunt, quædam non ſemper, propter varias ipſarum cauſas. quare etiam maxima diuerſitas in curando deprehenditur. In hunc itaque modum internoſci debent. Quin & diuiniſſimus Galenus, Rufus, & plerique alii veteres de hac re copioſius tradiderunt. Nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quæſtionem aliquam vocatur, num videlicet vera in omnibus exiſtat.

DE CVRATIONE. Quòd febris quotidiana, vt quæ ex pituita naſcatur, extenuantium incidentiúmque vſum requirat, verum exiſtit. ſi enim craſſa eſt & viſcoſa, extenuantibus indigebit. Duplex autem horum differentia eſſe cernitur: quædam enim inciſoriam vim obtinent, ita vt ſimul egregiè calefacere poſſint: quædam autem incidendi quidem, nō autem valde calefaciendi poteſtatem habent: quædam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iiſne quæ calefacere poſſunt, an illis quæ citra calorem extenuant? Videtur enim diuiniſſimus Galenus indiſtinctè Glauconi philoſopho præcipere vt extenuantibus vtatur. Conueniebat autem, meo iudicio, quum maxima ſit differentia, diuiſione ac diſtinctione vti, quibus in quo vtendum ſit. Neque enim pituita huius vnde febris accenditur, vnam habet ſpeciem: alia enim eſt ſalſa, alia acida, alia vitrea: vtraque verò, frigida & craſſa: ac ideo quòd particulis ſit impacta, febrim excitauit. Meritò igitur etiam extenuantia ad curationem deſiderat: ſalſa verò non ſimiliter. ſiquidem & caliditas & ſiccitas hoc ei præſtat. Calidam autem ipſam quoque eſſe conſtat inde quòd inteſtinum rodat radátque, & grauiſſima tormenta, *quas δυσεντερίας Græci uocant*, nihil minus etiam quàm bilis, (quum huius quoque qualitatem receperit) ſuſcitet. Nam humores non ſecundum materiam ipſorum, ſed etiam ſecundum qualitates eis ſubiectas operantur. hæ ſiquidem aduerſus ipſas pugnāt, & operantur. Ac pituita ſalſa, etiamſi videatur humida, tamen conſtat facultate ſiccam eſſe, quēadmodum etiam aquam marinam. Iam alia multa imaginatione quidem ſunt humida, facultate autem ſicca. At quòd pituita ſalſa nequit per ea quæ inflammant ipſam ſiccántque, extenuari quandoque & diffundi, ſed potiùs adhuc etiam craſſior effici, manifeſtò hoc teſtantur nitrum, ſal, & iura ſalſa. quippe hæc calefcentia, craſſiora reddūtur. Nam id ab Ariſtotele ipſáque experientia probatum eſt, ea quæ à calore coacta fuerint, non à calore, ſed à contrario diſſolui poſſe. Hæc igitur etiam in corporis humoribus conſiderari debent: & ſi quidem ſalſi ſunt, non calefacientia, aut quæ admodum ſiccant, aut extenuare poſſunt, adhibere oportet: quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculam ipſis exhibentes, piper, ſalſamentum, capparim, & decocta, quæ vehementer extenuant, & antidota quæ aduerſus eiuſmodi offeruntur. Hæc ſanè oportebat iis potius quotidianis quæ à frigido atque acido humore prouenerunt, imperare: quippe ab eiuſmodi adiuuantur. Ego ſanè noui crebrò me omnia hæc in quotidiana quæ à frigida humidáque & acida pituita incenſa fuit, obtuliſſe: in quibus autem ſalſum aut bilioſum quid admixtum fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddam exhibuiſſe, præſertim ſi etiam ægri temperamentum calidius erat. Minimè verò eiuſmodi medicamenta per initia morbi ægrotanti exhibere conuenit, quum ſalſus adhuc humor ſuperat præpollétque, & ægri corpus fuerit intemperatum. Sin autem etiam huiuſmodi aliquo vti oportebit, eo quòd æger appetat, aut vt appetētia reſtituatur, temperato prius victu vtendū erit: ac vbi cōcoquere æger incœperit, tunc ei permittendū vt aſſumat tū cibos, tū potus qui leuiter extenuēt & calefaciāt, vtpote apii turiones porrique, & piperis exiguū, vini momētum, eiúſque albi, idque non frequenter. nam vſus eorum liberalior noxius eſt. Verùm laborandum eſt vt humores ad concoctionē perueniant, neque in vetuſtatem venire ſinendi, ſed pur-

A gandi. Quum enim in corpore diutius insident, magis adhuc ab omnibus præsidiis quæ calefaciunt, videntúrque extenuare, crassi fiunt, vt nō amplius ne medicamentis quidem ad purgandum efficacibus promptè cedant, quum difficiles ipsi ad motum, & terrestres magis ab ipsis euaserint. Noueris autem hanc ad purgationem esse opportunitatem temporis, & commoditatem. Frequenter enim vrinarum notæ à præsumpto victu & temperata potione mutantur, atque tunc huiusmodi vrinas incoctas esse ab iis qui id non nouerunt, censeri videmus. At B quia frequenter accidit materiam in totum corpus diffundi, & aliàs aliter, aut per sudores, aut vomitū, aut ventrem, dissipari, ideo vrinæ etiam sedimenti expertes vulgo apparent. Satius igitur est considerare & discernere quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionem incitari, & ex loco in locum transire incipit: atque ita demum purgare oportebit, non solis vrinis animum adhibentes. Verùm vniuersam purgationem adhibere non cōuenit, sed per vices & interualla. Ita nāque accommodari debet morbis qui ex crassioribus humoribus ge- C nerantur, ac sensim extenuare & leuiter purgare materiæ copiam oportet, quoad satis esse videbitur. Nam si æger assumat medicamentum quod copiosius purget, magnā corpori intemperiem conciliat, & potius nocet quàm iuuat, magísque in iis adhuc qui calidiore temperamento & biliosiore præditi sunt. QVANDO salsis vtendum in quotidianis febribus. Qui iecur aut os ventriculi habent refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, tenētúrque quotidiana, his, etiam calidioribus cibis, si voles, vti non alienum est. Humidus enim & frigidus stoma- D chus vniuersa extenuantia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodam qui quotidie febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & pisce sale condito, *qui Græcis ἐσχατηρὸ dicitur*: item hydrogaro, porri decocti iure, & vino aquoso: ac mirificè conualuit, ita tamen vt & ori ventriculi, vnguentis epithematibúsque ei extrinsecus applicatis, & moderato totius corporis calore conciliato ei prospexerim. Non alienum est, hæc quoque in quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem & quantitatem obseruare, atque ita conuenientem vni- E cuique victum præscribere. Quemadmodum enim non vna pituitæ est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuique speciei idoneam. Ac in omni medicina idem præstandum est, & id quod vnicuique congruum est & salutare quærendum est. Vt autem iis qui medicamenta quærit, promptè ea possit inuenire, & non aliunde cum antidota, tum purgationes colligere cogatur, exposui hîc discrimina, adiuncta etiam distinctione, qualia in quibus vsurpare potius oporteat. DE FOMENTIS & cataplasmatis. Fomentis autem & ca- F taplasmatis per initia statim vti festinandum non est, neque quū copia humorum in toto corpore superat. Metus enim est ne dum viscera nimium incalescunt, laxantúrque, confluxus quidam ad partes affectas decumbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquam quòd nihil proficimus, magis etiam offendamus. Quod ii quoque faciunt qui, priusquam totum corpus recrementis fuerit liberatum, cataplasmatis & superfusionibus vti non verentur. Ego itaque noui etiam inflammationes quæ non erant, ob præcipitem ipsorum vsum superuenire. Ne igi- G tur officiamus, laborandum est copia iam imminuta, & quum iam concoctio quædam in vrinis apparere incipit, calefacientia, aut laxantia, si vsus requirat, visceribus inducere. Fugito autem fomenta, aut cataplasmata, quæ laxare tantùm & quæ repellere possunt, mixtam verò confectionem ipsorum parato. Et siquidem viscera infirmiora & defluxionibus opportuna videantur, ægérque fastidiat, astringentium & roborantium vires intendere oportet: sin autem inflammatione aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriusque (medicamenti tum laxantis, tum repellentis) vires pro causa vrgente, & inten- H dere & remittere conuenit.

De stomachi imbecillis & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes misceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & masticheś momentum. Quòd si inflammatio feruens appareat, etiamsi gleucinum aut nardinum adieceris, nihil nocebis, sed plurimum quoque iuuabis. Sin autem os ventriculi non infirmum æger habere, aut cibum non fastidire videatur, loco vini decoctum fomento admisceas, glandémque vnguentariam, & fœnūgræcum prius in illo decoquendum curato. Hanc quoque animaduersionem in cataplasmatis seruare ratio est, vt mixta in ipsis fiat curatio: & vtrobique sanè anethinum, aut Cyprinum, aut nardinum cataplasmati semper adiiciantur. At si acoris aut frigiditatis in stomacho sensus est, etiam in decocto in quo illa parantur, nardum Gallicam, absinthium & anethum adiungere eis oportet. Quum salsum humorem vomunt ægri temperamento calidi, solum quoque chamæmelinum oleum adiicere semper, & mastiches momentum inspergere conducit. At tempus cataplasmatum esto hora ante accessionem, absque plurimo potu, & imposita non diu inhærescant. Quippe omnia, siue fomētum, siue cataplasmata fuerint, etiamsi maximè ea quis ex medicamentis omnibus quæ robur adferre possunt, apparare potuerit, tamen si diutius corpori incumbant, virium resolutionem & imbecillitatem efficiunt. Tantum de fomentis, & cataplasmatis dictum sit. Si enim particularium quoque nonnihil prætermissum sit, id ratione quis adinuenire poterit, si omnia consideret, & animum ad id quod conducit intendat. DE PVRGATIONE. Materia iam attenuata diffusáque oxymelite, & aliis quæ in cibis extenuare solent, & decoctis & cataplasmatis adhibitis, tunc demum ad purgandum eam venito. valde enim à vacuationibus adiuuantur. Non oportet autem vniuersè ipsos purgare, sed per vices, & simplicioribus: hinc demum aliquanto valentioribus. Quum enim materia sit crassa, haud facilè iis cedit quæ vniuersam celerémque vacuationem præstant. Agarici igitur scrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto: interim etiam plus aut minus, pro ægrotantis virium ratione, & humoris qui superat quantitate: quippe pituitam educit, nec morbum inueterari sinit. ALIVD. Et granum Cnidium, si post concoctionem datur, diuturnis quotidianis medetur. Adhæc catapotia quibus ego semper & in quartanis & aliis affectibus vti soleo, bene faciunt in vesperam data. Habes ipsorum descriptionem alibi quoque proditam: hæc autem recipit, Aloes vnciam, cucurbitæ syluestris vncias duas, scammoniæ vnciam, euphorbii semunciam, veratri nigri corticis vnciam, bdellii vnciam, gummi vnciam, nitri Alexandrini semunciam. Succo brassicæ excipito, datóque ex eis scrupulos quatuor, aut quinque: nihil metuens aut torsionem, aut nimiam purgationem. Vacuant sine omni molestia non modò pituitam, sed etiam humorem melancholicum, eóque circuitus quartanos finiunt. Dato hæc catapotia, granorum instar figurata, in quibus multa cruditas, crapula & vita otiosa præcessit, temperamentúmque est pituitosius, & quod nihil siccum aut acre obtinet. Nam in eiusmodi tutò dantur: & qui hæc assumunt, valde adiuuantur.

ALIVD QVOD citra molestiam sumitur, à sale dictum Græcis halatium, admodum efficax. Gingiberis, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, cumini, apii seminis, ligustici, singulorum vnciæ quatuor: scammoniæ vnciæ tres, & semissis: salis communis & torrefacti vnciæ quatuor. ALIVD, vt scriptura halatiorum habet, præstantius. Gingiberis semuncia, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, apii seminis, ameos, cumini ligustici, piperis, singulorum drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis: scammoniæ sescuncia. Dato vesperi in febrium interuallis, quandocunque velint. At si aluum emolliri velis, scrupulum vnum dato: sin autem id largius efficere, duos. & in viris robustioribus quidem scrupulos septem exhibeto: pueris autem & mulieribus grauidis, & in summa imbecillis, scrupulos tres aut quatuor. Ita sine omni molestia & periculo offerētur. Licet etiā cū pane dare, & ex posca, & olerib⁹. Attamē præstat in morbis qui per circuit⁹ reuertūtur, cū ptissanæ

cremore ipsum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictum sit.

De antidotis ad quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor: opopanacis, piperis, galbani, opii, singulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatem cogito, admiscens eis mellis quod sufficit: ac dato fabæ Ægyptiæ instar ante accessionem in lecto decumbenti, perunctóque ex oleo & pipere granis decem: iuxta verò appositæ sint prunæ. Hoc somnũ & sudores excitat, leuátque, præcipuè eos qui multa cruditate scatent. ALIVD.

Agarici, gentianæ, singulæ drachmæ. Dantur cum mulsa ante accessionem. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit, & materiam per aluum & vrinas moderatè ducit. ALIVD. Decoctum chamædryos iis quos quotidiana febris circuitúsve affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat. aptum ergo illis qui non valde febricitãt, neque temperamento calido sunt & sicco. ANTIDOTVM ad quotidianas, faciens etiam ad quartanas. Opii, opopanacis, castorei, seminis dauci, singulorum drachmæ quatuor: læuigatis paulum mellis adiicito: viris obolos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquam admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim in iis quos salsa pituita nõ vrget, & quibus bene calidum siccúmque temperamentum inest.

De vnctione.

Vnctione vtemur ita vt ad horroris febrísque magnitudinem & ægri vires respiciamus. Si nanque multa perfrictione & horrore infestante, febris non adeò tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere & extenuare possunt. Si cõtrà, neque vires validæ, neque frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit quæ cutem modicè extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipsum præterea distinguentes, quænam valentiora, quæ verò imbecilliora existant.

VNCTIO valida. Pyrethro, pipere, & nitro, pari portione cum pulegii momento in vnitatem coctis, & ex oleo contritis, summas corporis partes & spinam perungito. Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est vnctio, & valde proficit vehementem perfrictionem morbíque vetustatem expertis. ALIA mediocris.

Piperis grana tria, & micam thuris, in leuorem trita ex oleo illinito. ALIA. Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinámque, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim sudores, & iuuat. ALIA valde bona, & multis experimentis comprobata.

Artemisiæ crocodiliadis, adipis crocodili fluuiatilis, singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ægrum, & præsertim eius spinam, ante accessionẽ vngito, ac miraberis efficaciam. Nam abs re est etiam odoratum quid admiscere, eo quòd vnctio ingrati sit odoris, & contraria quadam ratione operetur. ALIA, in quibus febres vehementes vrgent, & frigus moderatum apparet, efficax. Spumæ lebetum in balneis efferuescentium oleum admisceto, dũ visci crassitudo fiat: vngitóque corpus antequam febris inuadat. Idem naturaliter præstat.

Naturalia quæ corpori alligari solent.

Lapis aëtites cum ad alia plurima, tùm ad rigores qui per circuitus reuertuntur, & præsertim ad quotidianas facit, si corpori alligetur. ALIVD quod appendi solet, multis experimentis à me probatum. In folium oleæ ex communi atramento inscribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante solis exortum, & collo suspendito. ALIVD naturale ad quotidianas.

Animalculum quod desidet, & texit, vt muscas venetur, bene facit si linteolo illigetur, & sinistro brachio appendatur.

DE QVARTANA, Cap. VIII.

Quartanæ febris non vna est species, sed multiplices & diuersæ existunt. Etenim alia ex flaua bile nimiũ adusta, alia ex fæculento sanguine nascitur. Non solùm au-

A tem materia, sed etiam loco in quo constituuntur, inuicem differunt: hæc enim in vasis, illa in liene potius subsistit. Quoniam igitur diuersæ sunt species, curationis quoque modos diuersos, & non vnum (sicut vulgares arbitrantur) esse oportet. Nam quæ ab humore melancholico creatur, meritò calefacientibus humectantibúsque iuuatur. Quæ verò ex nimia bilis adustione prouenit, humectantibus & refrigerantibus, vt peponibus, vua, ostreis, pisciculis, aqua, & breuiter concoctu facili & bonum succum pariẽte victu, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi

B itaque frequenter subit mirari quomodo diuinissimus Galenus in omnibus non alium quendam victum quàm qui calefacere ipsos & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum διὰ τριῶν πεπέρεων, & quod διοσπολίτης dicitur: item liquorem Cyrenaicum, & theriacam: & in cibo, salsamentum & piper: hoc autem potissimùm quotidie bibere iussit. In vniuersum præcipit abstinere iis quæ refrigerant & humectant: eo quòd humor, inquit, morbum efficiens, frigidus existat. Verùm etsi humor melancholicus calefacientia desideret, non tamen

C necessariò etiam siccantibus indiget, si quidem frigidus est, & siccus. calefacientibus enim & humectantibus opus habebit. At nõ videtur etiã humectantium aliquod prorsus velle præscribere, sed econtrario omnia quæ siccant assántque nimium, & humorem crassiorem potius reddunt. Nam quæ videntur magis extenuare, quum sint etiam paulo calidiora quàm vt mediocriter extenuent, postea terrestres magis, & multo quàm prius crassiores efficiunt, dum humiditatem quæ in eis subsistit exugunt, insumúntque, vt natura ideo recrementa lentius excoquat.

D Didicimus enim, concoctiones omnémque vitæ originem calido fieri & humido. Id quod etiam in externis videre licet. nam fructus & singulæ stirpes à pluuiis & solis calore producuntur. Et præterea omnia quæ præter naturam existũt, contraria ad curationem requirunt: quæ secundùm naturam sunt, similia potius. Quare hoc est præstantissimi medici officium vt calidum quidem refrigeret, siccum autem humectet: frigidum calefaciat, & humidum siccet: in summa, vt ea quæ sunt vitia ac affectus, contrariorum vsu euincat, ac omnia quæ res postulat, curio-

E sè persequatur: omnique arte & ratione, tãquam in bello decertans, ægrum conseruet. Siquando igitur accidat ægrum sicciore quoque vti victu, vel quòd appetat, vel etiam quòd ita laborans siccantia medicamenta aut cibos requirat, nempe hydrogarum, vel conditum, vel eiusmodi aliquod præsidium, consulo & tunc, vbi semel aut bis eo fuerit vsus, ac corpus modicè incalescat, rursus statim ad victum per initia institutum, qui leniter humectare & calefacere possit, reuerti. Ita enim neque ea quæ calefaciunt, assumpta multum adeò nocere poterunt: &

F præterea humor qui natura ad mouendum difficilis & siccior erat, ab humectantibus facilius solui poterit, vt ipse remissius post dissolutionem & quodammodo excerni incitatus à medicamentis quæ benignè euacuant, citra noxam paulatim subtrahi queat. Etenim sic agendum est in crassioribus siccioribúsque humoribus, ac humectare ipsos & dissoluere conuenit: nec diutius dissolutio eorũ expectanda est, sed protinus ad purgationem ipsorum properandum: &, si adhuc res postulat, rursus humectãdo, tum balneis, tum victu, ita subducere expedit.

G De quartana quæ ex nimia flauæ bilis adustione excitatur.

Quòd si quartana non tibi à sicco frigidóque humore, sed potius bilioso & plus satis adusto excitari videatur, tunc potius refrigerare potentibus vti oportet: si quidem æger etiam natura calidus simul & siccus, ætate vigens, & frigidæ potioni assuetus appareat: adhæc, si anni tempus sit æstiuum. Interim verò si etiam curæ, vigiliæ, tristitia, ira, & acrium medicamentorum vsus præcesserint. Hæc enim omnia biliosam & ex adustione nimia

H quartanam generare possunt. In his igitur non peccaueris si potionibus & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tempus dederit, duracinis, intybis & lactuca. breuiter non offendes si omnia agas quæ in germana tertiana tentaueris. Nulla enim alia ratione humor qui à caliditate & siccitate inspissatus fuerit, euinci potest nisi

quædam refrigerantia humectantiáque assumpseris: quemadmodum etiam quæ à frigiditate inspissata sunt, à calefacientibus. Hæc igitur (vt diximus) vniuersa calefacientia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant præterea. Quare in his offerenda non sunt, vt quæ eiusmodi humorem crassum reddant magis quàm extenuent, præsertim quæ vehementius calefacere & inspissare prædicantur. Quare neque in quartana cataplasmatis vt superfusionibus, fomentísque vti studebimus. Quippe vnctio sola, quæ ex copiosiore hydrelæo paratur, frequentius à balneo & cibis temperatis adhibita, calorem abundè contemperare ac lenire potest, & siquæ in iecore durities est, hanc quoque laxare. Sin autem res postulauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiam chamæmeli decocto, in quo absinthii turiones, palmulæ pingues & melilotum deferbuerint. Noui me in quartana etiam frequenter epithematis vsum, tempore quidem opportuno, vt in tertiana ante accessionem, ex farina hordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multum profecisse, vt æger non amplius accessionem expertus fuerit. Præsertim autem in quartana quæ ex nimia bilis adustione concitata erit, ac in pueris temperamento calidioribus, in quibus inflammatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At siquis etiam in frigida quartana (sic enim appellanda est quæ ex frigido & sicco humore melancholico excitatur) epithemate item calidiore ante accessionem vtatur: hic item maximum adiumentum sentiet, vt etiam subitò febris conquiescat, quanuis molestam accessionem ægrum experiri contigerit. Satius autem est siquis etiam toto antea vacuato corpore, epithemate omnique alio particulari præsidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido ac impuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insignium malorum authores fiunt. Cæterùm quartanas ex adusta bile consistentes purgare decet, corpus prius humectando pleniore cibo, & quiete: quæ verò ob humorem melancholicum procreantur, humectare quidem eas oportet: (siccus enim humor ille existit) ob terrestrem verò eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed quũ concoctio iam apparet, moliri debemus. Ita porro etiam, si ægrum sanguinis vacuationem requirere censebis, vt ex quo humor melãcholicus procreetur, post statum hunc auferes, quando humor etiam à natura excerni solet, vtpote concoctus. Sic autem natura leuata, reliquias materiæ euincit. Quum igitur concoctio in vrinis tibi apparet, medicamentum purgans, nempe quod ex rhodomelite conficitur, bilem & humores nimium adustos sine molestia educens hoc præstare debet. Habet autem in hunc modum. PVRGATIO ex rhodomelite. Succi rosarum sextarii duo, mellis sextarius, scammoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquuntur, dantúrque ad summum cochlearia duo, vel minus. At si humor biliosus non admodum calidus & siccus, sed crassior, à pituitoso humore adulteratus esse videatur, paulum agarici prædicto rhodomeliti adiiciendum erit: atque in eum modum hîc quoque leuiter purgari debet. Vt autem promptè componas medicamentum, paréſque, subscribam eius quoque mixturam, quæ ita habet: Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici vnciæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Ad ignem lentum hæc coquito, ac vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniam, & piper, atque vtitor. Nam sine omni adeò molestia vacuat, præterquam quòd non multum calefaciat. PVRGATIO quæ ex malis cotoneis paratur. Mala cotonea octo impleto scammonia, cuius modus sit vncia, & extrinsecus ea fermento oblinito, atq; sic assanda dato. Vbi assata probè fuerint, adiicito mel probè læuigatum, ac vtitor pro virium ratione, in febribus quartanis quæ à bile excitantur, & in iis qui generosam purgationem ferre nequeunt: atque in pueris magis & mulieribus. nam citra omnem prorsus molestiam purgat. Sin ipsum efficacius reddere voles, in istum modum parato: Scammoniæ vnciam, petroselini Macedonici vnciam, piperis albi vnciam, agarici semunciam, succi cotoneorum vncias sex, succi citriorum vncias tres, mellis libram. Dato instar vnciæ. Succum cum melle coquito, atque ita pulueres læuigatos inspergito, ac in pyxide recondito cum fiducia. Est enim præsidium in multos vsus accommodatum, vt quod non solùm bilem, sed etiam pituitam & humorem melancholicum repurgare probè possit. Atque idcirco quartanis quoque falsis exhibere licet. in illis autem magis quorum stomachus affectus neque cõcoquere bene, neque appetere cibum potest: necnon iis qui quotidianis infestantur. Hac de causa variis in mixturis ad omnia præparare conducit. DE VOMITV. Vomitus omnibus vtilissimus est, præsertim iis qui humores crassos in ore ventriculi continent. Nam crassitiem extenuat, & vt concoquatur celeriúsque discutiatur efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est, accessione incipiente: quoniam etiam tunc humores, quum materiæ mouentur, & illi in stomachum confluunt, illúmque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nanque procliuius ad excretionẽ prorumpent. Qui autem valde lenti sunt, & difficulter auelli possunt, ægrius excernentur. Ac pennis præcipuè anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomitus omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiã accessio minuetur, tum spatio temporis, tum simul mora ac consuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas quartanas discussisse, vt nonnullæ ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint. DE SALSAMENTIS. Salsamentis autem in illis nimirum quæ ab humore melancholico excitantur, & in quibus stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maximè hîc commendatur etiam encathera dicta, & quæ Alexandrinorum buridia sunt, mænomenia, & membridia. Oportet autem eum qui horum aliquod assumit, aliquandiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suam corpori imprimere: deinde vbi ita viribus destituitur æger vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites aut Gazites dilutum, quantum libet, propinare licet. Ego itaque noui quendã ex iis qui quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita vsu huius rationis victus liberatum, vt etiam per aluum humorem superantem excreuerit. Erat autem id quod excreuerat adeò valde nigrum, vt nonnullis medicorum metum incuteret, non modò ob colorem, sed etiam propter copiam euacuatam. Verùm quòd æger paulo pòst morbum facilius ferre inceperit, & quòd lien qui antea maximus erat, paruus euaserit, effecit vt omnes bene sperarent, & nihil amplius metuerent. Sciendum verò est quòd cibi enumerati, & quicquid abstergere & extenuare mediocriter potest, etiam quũ concoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidioribus & bene habitis dari debent. Etenim humores tunc magis & repurgantibus & extenuantibus promptè obediunt. Qui enim per initia, quum materia planè esset incocta, extenuantibus vel purgantibus vsi sunt, hi præterquam quòd nihil eorum quæ superabant in corpore, vacuare potuerint, etiam sicciores crassioréſque humores effecerunt. Si itaque talis sit quartana quæ à frigido & terrestri humore concitetur, ita agere oportet: sin autem à bilioso humore, exusto & in cinerem redacto, prouenerit, omnia contraria, quæ humectare aut refrigerare possunt, tentare conuenit: balneum dulcis aquæ adhibere, & cibos concoctu faciles. In summa, quemadmodum diuersas habent species, ita quoque differentem ipsarum victum præscribere oportet.

De antidotis.

Nonnulli veteres quartanariis etiam antidota dederunt, ac multas variásque descriptiones ab ipsis proditas inuenire licet. Quin & diuinissimus Galenus ea memoriæ prodidit: sed nulla videtur vsus distinctione: vnde plerique quũ eis quæ titulo ipsa promittebant persuasi, deinde nõ exquisita discretione exhibuissent, maximæ offensionis & periculorum authores extiterunt. Miror sanè cur antidotũ ex liquore Cyrenaico paratũ, omnibus cõuenire dixerit, iubeátque frequenter eo vti. Atqui nõ videtur res sic se habere. neq; enim citra offensionẽ quis ipsũ hominibus calido, sicco & bilioso temperamento præ-

ditis, & in quartanam ex nimia adustione prolapsis, bibendum dederit. Attamen nec ea quæ ex sulphure viuo & pipere confecta sunt, neque theriace antidotum dari debet. hæc enim vniuersa istis aduersantur. Quare præstat, eis, si fieri potest, nullum antidotum exhibere: verùm sufficit, victu potius refrigerante & contemperante, necnon iis quæ superflua repurgant, frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, illa potius in quartanis ex adustione nimia ortis propinanda putes quæ constant ex opio, cicuta, & alterco: item quæ vrinam prouocare possunt, ita vt non valde calefaciant: idque in eis præcipuè quos vigilia & sitis comitatur. Nam somnus ante accessionem obueniens, frequenter impediuit ne accessio in totum oboriretur: aut effecit vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota à me dicta facilè inueniãtur, necessarium duxi compositiones exponere, maximè illorum quorum etiam antea in quartanis, quæ ab humore melancholico excitantur, multam habui experiẽtiam.

ANTIDOTVM ad quartanas quæ ex humore melãcholico cõstituũtur. Castorei, papaueris, myrrhæ, piperis albi, liquoris Cyrenaici, singulorũ drachmæ quatuor, Liquorem læuigatum, & aqua maceratum reliquis adiicito, fingitóque catapotia, & dato ante accessionem ieiuno, aut cœnato, ex aqua. Præstat si ægrum ipsum etiam perungas, nempe oleo calido quod nitrum admixtum habeat.

ALIVD, etiam ad quotidianas efficax. Opopanacis, opii, castorei, alterci seminis, singulorum drachmæ quatuor. Læuigatis paulum mellis admisceto, datóque adultis quidem dimidiæ drachmæ instar: pueris autem, hora antequam inuadat accessio, obolos duos. ALIVD ad quartanam. Liquoris Cyreniaci, piperis, myrrhæ, rutæ folia, singulorum drachmæ quatuor. Detritis, probéque mixtis, ante accessionem ex oxymelite vtitor.

ANTIDOTVM acharistõ, quod facit ad multos interiores affectus, præcipuè verò ad quartanas. Croci vncia, opii vnciæ septem, galbani vnciæ septem, casiæ vnciæ tres, styracis vnciæ septem, myrrhæ vnciæ quatuor, castorei vnciæ septem, costi vnciæ tres, piperis vnciæ quatuor, spicæ nardi vnciæ septem, mellis despumati quod sufficit. Datur fabæ Ægyptiæ instar ex mulsa ante accessionem.

ANTIDOTVM, quod & ipsum mirificè ad quartanas valet. Styracis exquisiti drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, opopanacis drachmæ quatuor, iridis sesquidrachma, piperis drachmæ sex, galbani drachma, lacrymæ papaueris drachma. Datur fabæ Ægyptiæ instar melle exceptum hora ante febris accessionem.

De pastillis.

Pastillus insignis admodum ad quartanas. Opii veteris, rutæ foliorum, singulorum drachmæ duæ: croci drachma, alterci foliorum drachmæ duæ. Contusa, increta, læuigatáque in pastillos redigito, qui singuli scrupulos duos pendant. Ac dato horis duabus ante accessionem ex posca, pro ægri virium ratione. PASTILLVS alius, bene faciens admodum ad quartanas. Piperis albi, seminis dauci Cretici, pares portiones. Contusas incretásque, ante accessionem ex multa aqua calida cochlearii mensura dato. Hoc plerosque, quum simplicius sit, adiuuit quartanarios. PASTILLVS alius præstantissimus, vt nullus alius, succurrens curánsque celerrimè: elicit enim sudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat. Opii drachma, piperis longi, castorei, singulæ drachmæ. Mulso conformentur. Dato singulis obolum ex oxymelite lotis, & in lecto repositis. Hoc multos sudores euocat, & magna ex parte bis aut ter potum liberat. Hæ omnes validæ sunt antidotorum vires, ad calefaciendum & attenuandum efficaces. Quare etiam quartanis potius (vt diximus) conueniunt quæ melancholico & terrestri humore excitantur, adulterantúrque à pituita. Non autem continuè, sed per longa interualla exhiberi debẽt. nam liberalior eorum vsus, humores multo adhuc sicciores crassioréſque efficit. Tutius autem dantur quum concoctio iam apparuerit, & vires sunt robustæ, ac ægri multam ad hoc inclinationem habẽt, qui & à nobis medicamenta sumere consueuerunt, & nos pharmaca sibi offerre compellunt. Sunt enim nonnulli non modò barbari, sed etiam alii plerique, opinione ac ratione aliena præditi, vt etiam secari vríque præ omni medicina malint: ac eos qui hæc faciunt, scire aliquid arbitrantur, inuitántque studiosè in ædes suas: & præstantiores hosce medicos censent quàm qui victum præscribunt. Si igitur nostrûm aliquis dare quid eis cogatur, qui calido siccóque temperamento sunt, & ex nimia flauæ bilis adustione quartanam experiuntur, illa offeret antidota quæ vim non adeò acrem & calidam possident, sed quantum licet hac vacant: & si fieri poterit, refrigerantia potius, & ad somnum inducendum, sensimque extenuandum efficacia obtinet. qualis est etiam Xenocratis pastillus, cum ad alia pleraque vtilis, tum verò eximiè & ad quartanas & ad tertianas. Descriptio ipsius in hunc modum habet.

PASTILLVS ad quartanarios ex nimia flauæ bilis adustione. Seminis papaueris hortensis, lacrymæ papaueris, singulorum scrupuli duo: alterci albi, succi dulcis radiculæ, singulorum scrupuli sex: styracis, anisi, singulorum scrupuli quatuor: croci, castorei, corticis mandragoræ, singulorum scrupuli tres. Arida contusa, incretáque, succo, sapa, vel passo Cretico veteri excipito, ac vtitor cum fiducia, in iis præcipuè quos vigilia comitatur, aluus profluit, os vẽtriculi fluxione laborat, & dolor colum exercet. ALIVD simplicius. Decoctum scorpiuri herbæ mirificè propè omnibus auxiliatur, si ante accessionem bibatur. Iuuat enim non modò ratione naturali, sed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit. DE LAPIDE armeniaco. Lapis qui Armeniacus dicitur, siue lotus, siue illotus offeratur, quatuor siliquarum pondere mirabiliter ad omnem quartanæ speciem valet. Nam humorem melancholicum, vt nullum aliud præsidium, euacuat: sed lotus quidem aqua, per inferiora magis purgat: illotus autem, per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si verò nonnulli lapidis potionem odio habuerint, in catapotia redigito, his medicamentis eis adiectis: Aloes scrupuli quatuor, epithymi scrupuli tres, agarici scrupulus, lapidis Armeniaci scrupulus, cariophylli grana quinque, scammoniæ scrupuli quinque. Excipito succo citrii, aut crocomelo, aut rhodomelo, aut rhodomelite. Dantur scrupuli duo. Proficiunt etiam catapotia ex epithymo absque scammonia. Habẽt autem in hunc modum: Absinthii succi drachmæ quatuor: medullæ cucurbitæ syluestris drachma; aloes drachmæ duæ, mastichæ drachmæ tres, epithymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Bene faciunt etiam ad mendaces quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum. ALIVD antidotum mirificum ad multa efficax, maximè verò quartanis. Vetustum capitis dolorem finit, vertiginosumque affectum; comitiales accessiones & vigilias sopit: insaniam, *quæ μανία dicitur*, sedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem dolorémque dentium discutit: spirandi difficultatem, omnémque asthmatis causam abigit: tussi vetustæ, peripneumoniæ & pleuritidi medetur, tum siccæ, tum humidæ: omne à pulmone humiditatis vitium dissipat: sputa tenuia mitigat, & eductione paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autem quis sanguinem spuerit, ex oxymelite, aut posca, aut polygonii succo aut plantaginis drachmarum duarum instar dato, pro ægri viribus ponderi paulum quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterùm hoc antidotum stomachi est præsidium. Nam ex humiditate flaccidum, imbecillémque astringit & firmat, cibósque ob vomitiones non continentem roborat, pũctomnes ventriculi inflationes per ructus discutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & arquatis morbis auxiliatur. Nam vnamquanque partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbum, quæ melãcholia dicitur, diuturnum & turbulentum, vigiliásque leuat: lienis grauitatem subtrahit, & faciei colorem restituit pituitam, bilem per intestina detrahit: caliditatem intestinis partitam suggerit, distributionis meatus aperit, vrinas segregat, & veluti renes inuadit, atque ita ex eis tum arenas, tum sanguinis grumos ad vesicam propellit: renibus ac vesicæ medetur: vrinæ difficultatem reprimit. Omnibus porro prædictis affectibus potu assumptum opitulatur. In ileosis autem morbis & cœliacis hæc potio veluti viam præparat, inueteratum stercus subducit, vetustámque inflam-

mationem resoluit, tormina lenit, distensionem vasorū remittit, & quietem inducit, non veterni more, sed somno concilians. Qui igitur per os id assumere nequeunt, his iniicito per aluum cum fœnigræci succo:& dolore liberat. Iam plurimum auxiliari potest vteri (vt aiunt) calamitatibus. Quippe dolores quoque ex partu solatur, & vigilias molestissimas imminuit: elationem distensionémque vteri mollit: morbosam purgationem reficit, recreátque, & angustos vasorum meatus dilatat: sanguinis in vterum profluuium acutius magísque subitum, non modò potu restringit, sed etiam vino calente in ipsam infusum sistit: item vocis abscissionem, & neruorum contorsiones potu mitigat. Vtimur eo in articulariis, & podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertum est. Maximè verò inuenias medicamētum vim istam in virulentis, non modò si per os exhibeatur, seruare, sed etiam si locis oblæsis illinatur, proficere. Ac in vehementibus periculis vtroque modo antidoto vtendum est. Itaque non solùm in continuis febribus ardentibúsque, & colliquantibus, *quæ συντηκτικαὶ Græcis dicuntur*, ex aqua vel mulsa sumitur: ac maxima titulus eius promittit. Datur ægris drachmæ instar hora vna aut duabus ante accessionem. In quartanis autem copiosiore vtor medicamento, eo quòd diuturnius malum inhæreat, & ægrè refici possit. Qui medicamentum hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio: Myrrhæ scrupuli septem, spicæ nardi scrupuli tredecim, croci scrupuli quindecim, castorei scrupuli quatuor, opii scrupuli octodecim, amomi scrupuli quatuor, anisi scrupuli decem, petroselini Macedonici scrupuli quindecim, apii seminis scrupuli 12, iunci quadrati floris scrupuli 9, casiæ Ægyptiæ scrupuli 4, piperis albi scrupuli 4, piperis nigri scrupuli quindecim, sisonis Syriaci scrupuli duodecim, styracis scrupuli sex, seselios scrupuli quatuor, hedychroi magmatis, *id est fæcis*, scrupuli quinque: mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens: opium verò ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo: atque sic reliquis adiicito.

DE BALNEIS. Sciendum est, balneis quoque sic vtendum esse, ad vnamquanque speciem respiciēdo: calidioribus quidem, in iis quæ ex humore melancholico excitantur: temperatis autem potius, in illis quæ ob nimiam humoris biliosi adustionem proueniunt: adhæc exercitiis similiter, & frictione, sed minus in calidioribus.

DE VNCTIONE. Præterea vnctio interdum quidem adhibenda est ex oleo Cyprino, aut gleucino in frigidioribus: chamæmelino autem, vel oleo dulci, aut hydrelæo in calidioribus. In summa, pro varia huius specie, diuersa quoque curatio adhibeatur. Frictionem autem, vt maximum præsidium (siquid aliud) adhibere conuenit, nunc copiosiorem, nunc pauciorem. Satis igitur sunt & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio, siquis omnino perseueranter vti velit, diuturnæ quartanæ medebitur. Quoniam verò nonnulli negligentes metuūt ne morbus diutius moretur, & multis corripiantur accessionibus, omnibus desiderant vti, & naturalibus simul, & iis quæ alligantur, necessarium duxi propter huiusmodi hæc quoque exponere, siquid à nobis ex longo temporis vsu & experientia cognosci potuerit.

MEDICAMENTVM quod appendi solet ad quartanas, sæpe à nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus quartanarios curat: oportet autem ipsum viuum extrinsecus fuluo linteolo firmiter alligatum, collo suspendere. dicunt autem hoc ipsum præstare si ita appēdatur. Est hoc quoque verum, vsu multo compertum: Lacertam viridem appendito: item ex vnguibus ægri, tum manuum, tum pedum, exiguum præcisum (sicut facere solent, quibus vngues præciduntur) rufo panniculo iniicito, & in eo firmiter illigatum ita appendito, ac rursus appensam ipsam resoluito, vnde etiam capta fuerit. Referunt quoque, siquis ex gena hirci pilos acceptos ægro adalliget, mirabiliter quartanæ posse mederi. Omnium verò naturalium medicorum testimoniis confirmatum est, sanguinem qui primus à virgine fuerit excretus naturaliter, quartanæ aduersari: similiter etiam corruptæ sanguinem efficere, siquis ipsum ægro ad brachiale dextræ manus, aut ad eiusdem brachium alliget. Noui ego quendam qui hac ratione vtens quartanam curauerit: dabat mulieri parienti pallium ægrotantis ferendum, quod ille interius ferebat, illotum, & iam perspirabile: postea à partu pallium recipiens, ægro ferēdum rursus præbebat. Ac quartana non amplius in posterum affligere, mirabiliter contrarietate quadam, & ratione arcana deprehendebatur.

EX LIBRIS Aëtii de erysipelaceis viscerum affectibus. Erysipelaceus affectus nōnunquam viscerum alicui oboritur qui febrim ardentem & hecticā inferat: & si quidem erysipelas ventriculum obsideat, hinc febris incenditur *quā λειπυρίας Græci nominăt*: sin autem iecur infestet, typhodē: si pulmonem exerceat, crymodem. Huiusmodi verò febris primùm refrigerantibus & humectantibus tum cibis tum potibus, & iis quæ exterius imponuntur, indiget. Quoniam igitur hectica febris alteri morbo non est commixta, balneum requirit, quemadmodum etiam alii omnes calores & siccitates. Quòd si erysipelaceus affectus viscera vrgeat, abstinendū quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigore strenuè vtendum est. Ita nominare cōsueuimus, quum vna vice & frigidissimam & multam dederimus. Verùm ante statum frigida non vtemur, nisi ab ægro, qui & frigidæ potioni assueuerit, & sitim ferre nequeat, coacti fuerimus. Extrinsecus igitur imponi debent quæ refrigerant. &, si nihil proficiunt, tunc etiam frigidam potionem dare, aut potius cibos refrigerātes oportet. Maximè omniū conueniunt teneræ & dulces lactucæ: eluantur autem liberaliore aqua frigida. Optimè quidem ita sumptæ proficiunt: quoniam verò insuauitatem ipsarum, si ita sumantur, gratiorem nonnunquam reddere coacti sumus, aceto copiosiori aquæ frigidæ mixto, intingere illas permittemus. Acetum autem sit tale quod ab omni vitiosa qualitate prorsus recesserit. Extrinsecus etiam ipsæ lactucæ succus accommodari potest: imò & semperuiui, & seris, portulacæ, atriplicis, solani & plantaginis, cum pane sicco trito, & modico rosaceo bono, similibúsque refrigerātibus. Præstantissimum quoque est quo nos vtimur, ex vuis acerbis, & rhoe. Humorem enim ipsorum expressum in pilam cum portulaca viridi coniicimus: deinde contusum exprimimus, & coniecto in vas liquore, & orificio exactè obturato, vas in aquam frigidam mittimus: præstaret autem si vas etiam niue obduceretur. In vsu miscemus polētæ hordei tenuissimæ: deinde maceratum, vt liquidius sit, linteo duplici illinimus, imponimúsque præcordiis, ita vt non diu sinamus inhærere: sed postquam tepidum euaserit, hoc quidem tollentes, alterum imponamus, idque perpetuò consequenter facientes, donec æger altas corporis partes quodammodo refrigerari senserit, & siti minus crucietur. Miscemus autem nonnūquam etiam oleum omphacinum, & rosaceum, vbi erysipelas inflammatorium præcordia torserit. Atque hæc sanè de febriū curatione abundè dicta esse arbitramur.

TITVLI CAPITVM LIBRI CVIVSQVE ALEX.
Tralliani, vnà cum titulis appendicum capitibus annexarum, & quota pagina quæri debeant.

TITVLI CAP. LIBRI PRIMI.

CAPITA LIBRI SECVNDI ET APPENDICES.

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IIII.

Cap. V.

Cap. VI.

Cap. VII.

Cap. VIII.

CAPITA LIBRI TERTII ET APPENDICES.

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IIII.

Cap. V.

Cap. VI.

CAPITA LIBRI NONI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI DECIMI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI VNDECIMI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI DVODECIMI ET APPENDICES.

PAVLI AEGINETAE DE re medica libri septem.

[redacted] medico physico interprete.

Titulos capitum cuiusque libri, in fine operis inuenies, apposito etiam numero paginæ (vel potius columnæ) in qua singuli habentur.

Varia item quæ ad hunc authorem illustrandum faciunt, ibidem quærenda sunt.

ORNATISSIMO VIRO D. MICHAELI Meienburgo, Northuſienſi conſuli, & compatri ſuo chariſſimo, Ianus Cornarius medicus phyſicus S. D.

SI vllum aliquod ſtudiorũ genus eſt, conſul grauiſſime, quod æquè omni vtriuſque ſexus ætati, ſummis & infimis, diuitibúſque pariter ac pauperibus, & vtilitatẽ de ſe exhibet, & neceſſariò ab omnibus expetitur, id, eſſe ſtudium conſeruandæ ſanitatis, neminem negare audere arbitror: quum hoc, ſupra communem experientiam, tot in vita vulgata dicta cõfirment: inter quæ etiam illa circunferuntur, Vt ſanitate vita nihil melius habet: &, Nõ eſt viuere, ſed valere, vita. Atque ego admodum adoleſcens in eam ſententiam deueni. nam quum puer domi ſatis negligenter, quod ad victum attinet, educarer, & puer adhuc à patre ad externas ſcholas emitterer, vſque ad adoleſcentiæ fere finem, corpore non adeò firmo fui, ſed quod ex facili afficeretur ob victus iuſti negligẽtiam: imò (vt rectius dicam) partim ignorantiam, partim inopiam. Quod ipſum quum non ita tardè intelligere inciperem, circa annum ætatis decimumoctauum, animũ ad medicinæ (quam & conſeruandæ ſanitatis & amiſſæ recuperandæ, ſiue curandorum morborum artem eſſe audieram) ſtudia adieci, non admodum probantibus id parentibus ac amicis, qui ſacris literis & pietatis religioni me addicere conabantur. His itaque etiamſi obſecundandum ducerem, tamen magis literarum ac linguarum ſtudio inhærens, per aliquot annos ita progreſſum faciebam, vt ſi omnino ſacris initiandus eſſem, non ita ineptus ad hoc viderer: & medicinam tamen neutiquam negligebam, ſed profeſſores publicos audiebã, non velut artis aſſecla, ſed (vt verum fatear) velut explorator, & prout ætas ferebat, velut arbiter aliquoties his aures præbens. Et quanquam iudicio meo non ita confiderem, vt quid de huius ſeculi medicina ſentirem, publicè proferrem, & eſſet quædam quoque reuerentia publicè docentiũ qualiacunque videlicet didiciſſent, tamen non obſcurè intelligebant illi quibus me aſſociabam, nõ videri mihi ſatis ſanum eſſe hoc tum authorũ tum profeſſorum genus quod tunc ſcholas medicas occuparet. Prælegebatur autem Auicenna, qui princeps totius artis habebatur ac appellabatur: prælegebatur Raſis, & præſertim nonus ipſius ad Almanſorem liber, in quo abſoluta curandorum omnium morborum ratio proponi ferebatur. Allegabantur interim alii ab aliis faciendæ medicinæ, ſiue (vt vocabãt) practicæ ſcriptores recẽtiores, Bertrutius, Gatinaria, Guainerius, Valeſcus, & aliorum innumerabilis turba. Sed inter præcipuos producebatur Arculanus, quẽ alii Herculanũ vocant. At Græcorũ medicorum, velut Megarenſiũ, nulla ratio habebatur, niſi obiter mentio incidiſſet Hippocratis, ac Galeni & Dioſcoridis. Nã reliqui penitus ignorabantur, & nec nati ſciebantur: & illorũ ſcripta nec Græca nec Latina extabãt, niſi ꝙ trãſlationes quædã corruptiſſimæ pariter ac barbariſſimæ ex Galeno, à paucis magni theſauri loco poſſiderẽtur: & æquè vitiati, ac nõ ſatis Latini, Hippocratis exigui mole libelli haberentur, alter Aphoriſmorum, alter Progonſticõn, qui aliquando itidẽ in ſcholis prælegebãtur, vbi magni illi principes vltro his locũ ceſſiſſent. Quòd itaque hoc authorũ ac profeſſorũ medicorũ genus, nec ſanum nec rectũ eſſe iudicarem, ex linguarum ſtudio, quod tum in Germania florere incipiebat, aſſequi mihi videbar. Quum enim omnes relatos authores barbariſſimos eſſe viderẽ, vt nunquã quod dicere aut docere vellent, ſatis intelligendũ exhiberent: & publici profeſſores adhuc illis longè inferiores per omnia audirentur, non dubitabam Græcos medicos optima ſcripta prodidiſſe, & maximè dolendũ eſſe iudicabam, eorum nihil ad nos extare, aut haberi quod ſciri poſſet. Itaque etiamſi toto pectore à ſcholarũ doctoribus abhorrerẽ, & barbaros illos authores auerſarer: tamẽ nomine arti dato, eo progreſſus ſum vt medicinã aliquot, annis exercuerim vltra citráque Oceanũ magnum, apud Liuones, Rutenos, & in illuſtrium principũ Megalopyrgeum ducatu ac aula, vtens quidem barbaris illis magiſtris præuiis, (quid enim aliud facerẽ in meliorũ egeſtate?) ſed ſperans quotidie fore vt aliquando inciderẽ in optimos artis authores, Græcos ſua lingua loquentes. Et hac de cauſa quũ per Belgas ad Anglos, & rurſus ab his per Gallias peregrinatus, Italiã petere conſtituiſſem, vbi Baſileam perueni, commodùm reperi illos penitus interiiſſe creditos medicos Græcos, Hippocratem, Galenũ, Paulũ A Eginetam, Dioſcoridẽ, ex Aldina Venetiis officina excuſos, & ad Iohannem Frobeniũ, qui paulo antea è viuis exceſſerat, perlatos, ita vt hi in officina Frobeniana (cuius tum Hieronymus Frobenius ſucceſſor & hæres erat) eo modo eſſent vt doctis ac ſtudioſis nõ ſolùm legendi illos, ſed etiam vtendi larga facultas exhiberetur. Atque ego quidem ſi mox Baſileæ reperiſſem qui longa peregrinatione exhauſtos loculos mihi largo auro repleuiſſet, & veſtitũ aliámque ſupellectilem partim detritam, partim diuenditam, ac velut viæ onus relictam, luculenter ſuppeditaſſet, (ſicut ſanè reperi paulo pòſt illic qui ob medicinam vtrunque offerrent ac exhiberent) tamen tam magno gaudio neutrũ admiſiſſem, quanto me affecit optimus vir Hieronymus Frobenius, qui vbi mè ignotũ ſibi penitus, familiariter excepiſſet, & in amicitiam recepiſſet, de Græcis illis authoribus apud ſe extantibus edocuit, & ipſos paulo pòſt vtendos dedit. Horũ itaque vſus Italiæ viſendæ deſiderium plurimum mihi mitigauit, & me per integrum annũ Baſileæ

retinuit,qui erat à Septembri anni vicesimiooctaui, vsque ad Septembrẽ anni vicesiminoni,supra Christi nati maioris numeri annos mille quingẽtos. Quo tempore quũ Erasmus Roterodamus in ea vrbe viueret,(etiamsi ob tumultuantem rempub.postea inde Friburgũ Brisgoæ se cõferret) multi quotidie docti homines ac studiosi adolescentes,ex Italia & Gallia,aliisque regionibus ad illum & videndũ & salutandũ affluebant: quos etiam vt mihi familiares facerem,ex illius & aliorum doctorum hominum Basiliensiũ ciuium familiaritate contingebat.Inter hos autem non postremus I.Heruagius fuit,qui defuncto Frobenio, & in toro matrimoniali & in officina successit, & postea multos bonos authores,& nunc Paulũ hunc typis excudit.Ex illo porro tẽpore reprobatis ac reiectis medicis illis barbaris,quos per totos nouẽ annos sequutus eram,totum me ad Græcam medicinam cõtuli,Græcisque medicis me totum addixi, quos & sequor, & ad quorũ imitationem medicinam exerceo: & iam per vigintisex annos Germaniæ nostræ persuadere perseuero,hos esse veros medicos & rectos artis medicæ authores, ipsorum maximè lingua legendos ac sequendos. Et vt non esset quod quererentur aliqui vel de Græcæ linguæ ignorantia, aut horum authorum difficultate,conatus sum Græcos illos medicos facere Latinos,non obscura & perplexa, sed lucida & explicata vsus illorum in Latinam linguam translatione. Extat itaque Hippocrates noster Latinus,magnæ doctrinæ,ingentis vtilitatis,immẽsæ difficultatis opus,supra duo millia annorum ab omnibus in Latina lingua desideratũ, & à nullo vnquam feliciter ante nos tentatum.Extat Galenus totus magna ex parte per nos Latinè loquens,& reliquis aliorum trãslationibus nostra opera castigatis.Extat Aëtius,qui totam medicinam sedecim libris includere conatus est. Prodibit breui noua nostra Dioscoridis translatio, nostris itidem emblematis illustrata. Nunc verò damus Paulum Æginetam, qui idem quod Aëtius, septem libris efficere studio habuit.Et ad hunc accesserunt nostri dolabellarum libri septem, quibus difficiles & obscuros ac asperos eorum librorum locos explicamus,illustramus ac dedolamus:non ad hunc alioqui authorem solum intelligendum conferentes,sed etiam ad multos alios Græcorum medicorum locos, quemadmodum etiam antea commentarios medicos in Galeni quidem libros κατὰ τόπους conscripsimus,sed quos ad omnem veterem Græcam & Latinam medicinam rectius intelligendam vtilissimos esse iudicamus. Hæc ad te Michael Meienburge publica hac præfatione recensere visum fuit,non in aliquam gloriationis speciem,sed vt studiorum meorum ratio omnibus constaret,& quòd nihil opis aut operæ omiserim vt recti ac veri veteres medici in lucem reuocarentur, barbara ac corrupta medicina exularet:& in summa vt(quantum in me esset) rebus mortalium iuuandis,sanitati conseruandæ,morbis depellendis, amplus ac spatiosus campus aperiretur, qui sanè in relatis authoribus versari volentibus, vndiquaque amœnissimus comperietur. At verò quid his præstandis effecerimus,nulli iactamus. Per omnem fere Europam dispersis his authoribus, nusquam desunt qui optimam veterem medicinam expassis vlnis excipiant,& omni studio prosequantur: sed obsurduerunt tamen magna ex parte publicæ scholæ, nec sana consilia admittunt, sed antiquam suam cantilenam canunt, & cum Gryllo grunnire & in luto se volutare malunt quàm pristina forma exuta, homines puritati ac recti amantes conspici. Sunt rursus alii qui Græcos medicinæ authores & ipsi recipiunt,& recipiendos censent, & vt recipiantur,etiam suam operam strenuè nauant:sed Arabum medicorũ iugum, velut ad quod assueuerunt (vt ego quidẽ arbitror)excutere non audẽt.Quibus sanè precor vt inæquali illo partim Græco,partim Arabico iugo se minus grauari sentiant: verùm iis qui nos sequi volent, satis erit Græci iugi onere premi, aut potius suauitatem eius experiri, & sub optimis artis magistris eò eniti vt exhausti laboris iucundissimi fructus ipsis contingant,qui sunt sanitatis tutela,& morborum medela.Hos enim fructus longè iucundissimos proferunt nobis Græci illi medici scriptores,vt apud nullos alios quærere,nec aliunde desiderare sit opus.Et alioqui præstabilius est de fontibus haurire quàm de riuis, etiamsi inde deriuentur.Ad horum medicorum præscriptum reformata velim pharmacopolia Europea, & quoquouersum se latissimè Romanum imperium extendit. Nam quod de bello dicitur,Multa sunt in bello inania,id multo verius de nostri seculi officinis medicamẽtariis dici meretur, Multa sunt in pharmacopoliis inania. Et vt nihil dicam de iis siue simplicibus siue compositis medicamentis quæ tempore exoleuerunt,& præ ætate vires suas amiserunt,neque de iis quæ falsa pro veris agnita vsurpantur, neque de iis quæ quum vera sint & rectè se habeant, aut non rite parantur,aut non prout debent in vsum veniunt: tot syruporum ac iuleporum barbaris nominibus appellatorum inutilis onerosáque turba, tot aquarum,per fornacis vim de simplicibus medicamentis extortarum,rudis indigestáque moles pharmacopolia tenet, quæ non alio quàm calonũ ac lixarũ impedimẽtorúmque bellicorũ loco haberi meretur:quũ Hippocrati ptissana, cũ familiaribus naturæ humanæ potionibus,vino,aqua,aqua mulsa,aceto mulso,suffecerit,velut iustus exercitus, ad omnes morbos acutos expugnandos. Ad Hippocraticum itaque præscriptum, velut ad Polycleti regulam, reformanda omnia illa ac vsurpanda essent, neque vlterius progrediendum quàm in quantum Galenus & reliqui,quos dixi,Græci medici nobis præuios se exhibuissent.Neque enim dubium alicui esse debet,Græcos medicos Hippocratis verbis persuasos,vt modum non ita nimium excederent,se continuisse, & contrà, Arabas ac Mauros iisdẽ ver-

bis inductos,latius euagatos esse, & tot variarum potionum & aquarum destillatarum formas excogitasse ac inuenisse. Verba Hippocratis ex libro de ratione victus in morbis acutis, postquã de suprà relatis docuit,hæc sunt,Cæterùm de reliquis potibus,qualis est hordeacea aqua,& qui ex herbis fiunt,& qui ex vua passa,& vuarum expressarum retrimentis,& ex tritico & cnico, & myrti baccis,& malo Punico,&de aliis,vbi alicuius ipsorum vsus contigerit,scribetur circa ipsum morbum,quemadmodum etiam de aliis compositis medicamentis. Atque hæc non sub præcipientis (neque enim tantum mihi sumo) sed sub monentis persona , à me dicta accipi volo : vt ii qui memoratis pharmacis vti volent, diligenter expendant quos sequantur, & quibus in morbis & in quibus corporibus ac temporibus ea propinent , & cautissimè circa multiplicem eorum vsum se gerant. At verò sicut in pharmacopoliis multa sunt inania,ita magna fiducia quidam nostra ætate per annos iam plus minus quinquaginta,ad vniùs medicamenti vsum se contulerunt: & primùm quidem aduersus vnum quendam, variarum tamen specierum morbum, nouum creditum, & Gallicum appellatum, quem ego veteré esse,& λειχήνων nomine Græcis venire,& apud Plinium & apud Galenum mentagram appellari non dubito:postea verò in communi aduersus omnes , ita tamen vt alii aliorum purgantium & digerentium ac vires corroborantium medicamentorùm vsum,ad vnius illius primùm per se vsurpati, ligni Guaiaci appellati, & ebeni generis non malè iudicati , vsurpationem adiungerent. Atque ego sanè omnes qui hoc medicationis ductu vsi sunt medicos noui plures ex ægrotis ἀιδὶ περιάψαι quàm curasse ad integram sanitatem restitutos,siue hoc morbi malignitati, siue ægrotorum fato, siue medicorum imprudentiæ adscribi debet.nihil enim definio:sed vt hinc nouorum & incognitorum medicamentorum(nisi quatenus felix iterum atque iterum facta experientia docuit) vsus periculum cognoscatur,in medium adduco.Item profectò nouitatis studium nuper adeò etiam radicis Chinæ vsum inuexit : radicis quidem nec admodum nobilis, nec satis cognitæ, sed cui tamen aliqui non paruum quid amplius tribuũt in omnibus morbis curandis quàm ipsi ligno Guaiaco. Sed quem in talibus exoticis inuehendis sperabimus finem,si ita procedet nouarum rerum experiendarum libido? quæ recens etiam spartam parillam ex India apportauit, cuius stirpis item vt superiorum decoctum,omnia morborum genera,& in primis Gallicum,sanare creditur.Ego certè vt nihil temere affirmandum,neque quicquam leuiter contemnendum puto,iuxta id quod Hippocrates dixit,μηδὲν εἰκῇ,μηδὲν ὑπερορᾶν : ita illud quod idem circa morbos exercere iubet , cautissimè obseruandum duco.ἀσκεῖν, inquit , περὶ τὰ νουσήματα δύο,ὠφελέειν,ἢ μὴ βλάπτειν : maximè quum compertum sit,quædam etiam præsenti sua commoditate,longum in posterum ac grauius malũ inducere. Proinde Græcos medicos,velut optimos & cautissimos magistros, & maximè admiror , & libentissimè (dicam etiam felicissimè)sequor,& aliis sequendos esse iudico.Et hac de causa post illos suprà relatos,etiam Paulum AEginetam ad Latinos trãscribendum ac publicandum duxi , velut veræ ac sanæ medicinæ certissimum exemplum.Hunc autem authorem peculiariter tibi,compater charissime,dicare volui, tum ob præceptionum in ipso breuitatem, tum ob totius operis non onerosam adeò molem, vt tibi familiaris & in multo vsu esse possit : id quod neutiquã in istis maximè occupationibus tibi negligẽdum esse nosti,ex Hippocrate edoctus,qui dicit, Virum prudentem,ratione apud se inita,quòd maximi pretii res est hominibus sanitas, nosse cõuenit quomodo ex sua ipsius intelligẽtia in morbis vtilitatem capiat. Nosse autem conuenit ea quæ à medicis & dicuntur,& adhibentur corpori suo , eáque diiudicare posse. Et quanquam mox in eodem loco,libri περὶ παθῶν principio,subiiciat,Atque hæc singula hactenus nosse satis est,quatenus idiotæ contingere potest : tamen tibi in literis, sapientiæ ac eloquentiæ studio tantam claritudinem adepto , non hactenus nosse,satis esse debet aut potest, sed pro eo amore quo recta & hæc nostra studia colis, longè altius ad sanitatis tuæ curam te immittes. Sed stultum sit me præscribere modum ei qui iam multis annis à prima adolescentia , in maximis rebus ad consilium adhibitus sit , vt in te ac prudentia tua plurimum situm esse omnibus constet, quò patriis regionibus pax, religioni concordia,& Germaniæ tranquillitas contingat.Hoc itaque vt(felicem successum Deo Optimo Maximo largiente)efficias, vel ego maximè omnibus votis expecto. Nihil enim libentius in hac ingrauescente ætate videã quàm vt virtuti & rectis studiis suus honor,pietati ac religioni suus cultus restituatur:bonis rectè factorum præmia,improbis contraria cõtingant. Ad quas res omnes his turbulentissimis tẽporibus miserrimè afflictas ac intercisas,aliquando (&,vt speramus,breui) reparandas,tu plurimum cõferre posse & collaturus esse crederis. Neque enim sine his duabus rebus, præmio videlicet & pœna,respublica in integro statu cõtineri potest. Et sicut Plato dixit extremũ iniustitiæ terminum esse si,qui iustus non sit, pro iusto habeatur:ita extremus impietatis & malitiæ terminus est haberi aliquem pium & bonum,qui talis non sit. Quod verò ad me attinet, vt non dubito quin hoc meũ officium tibi hunc meum laborem inscribendi ac dicandi,gratum tibi sit futurum , ita mihi satis est si vicissim intellexero, memoriam nominis nostri esse apud te integram , cui vt à prima nostra mutua cognitione semper,sic nunc ita turbatis rebus vel maximè,rectè probari cupio. Vale.Zuiccauii,Calend.April. M. D. LV.

PAVLI AEGINETAE IN SVVM OPVS PRAEFATIO.

NON ſanè quòd à veteribus quid circa artis tractationem prætermiſſum ſit, ad huius operis compoſitionem perueni, ſed compendiariæ doctrinæ gratia. Vice verſa enim ab illis quidem rectè ac citra defectum omnia elaborata ſunt: recẽtiores verò, ſupra hoc quòd neque omnino ipſos attingere ſtudent, etiam garrulitatem ipſorum damnant. Qua de cauſa ad hoc opus adornandum progreſſus ſum, quòd iis qui ipſum, velut par eſt, habere volent, commentarii ac monumenti vſum exhibebit, mihi verò exercitationis loco fuerit. Abſurdum enim eſt, rhetoras compendiariis iudicialibus libellis ad profectionem paratis vti, in quibus vniuerſarum legum ſummæ continentur ad vſum expoſitæ: nos verò tales negligere, & quidem quum illi non ad modicum ſolùm, ſed longum etiam tempus, conſiderationem differre poſſint, nos autem nunquam, aut valde raro, eiuſmodi facultatem habeamus. nam neceſſitas in quibuſdam morbis ſæpenumero ſolicitudinem requirit neutiquam differendam. Quapropter rectè Hippocrates temporis occaſionem præcipitem pronuntiauit. Illos equidem in ſolis fere vrbibus negotiorum vſus vrget, in quibus etiam librorum luculenta adeſt copia: at medicis non ſolùm in vrbibus aut agris, aut deſertis quibuſdam regionibus, ſed etiam in mari ſæpe, in ipſis nauibus, repentina morborum neceſſitas ingruit, in quibus dilatio mortem aut omnino periculum extremum inducit. Cæterùm omnem medendi methodum, aut omnem particularem materiam memoria tenere difficillimũ eſt, aut etiam omnino impoſſibile. Quare hoc compendium ex veteribus collectum confeci. neque enim meas fœturas in ipſo propoſui, paucis quibuſdam exceptis, quæ inter artis opera & vidi & experientia cognoui. Verùm in pluribus præclaris verſatus, & maximè in Oribaſio, (qui & ipſe totum librum in quo omnem tuendæ ſanitatis rationem tradidit, inſtar florum aliunde decerpſit. nam poſt Galenum & adhuc iuniores fuit) optima ex his delegi, nullo (quantũ eius fieri potuit) morbo prætermiſſo. Etenim Oribaſii opus illud in ſeptuaginta libros diſtinctum, omnem artis doctrinam in ſe continet. At non facilè parabile eſt tantæ molis opus, ad multos adeò verſus extentum. Epitome verò compendio omnia huius tractans, ad filium Euſtathiũ ſcripta, multos morbos penitus non habet, & reliquorũ tractationẽ imperfectã cõtinet, ita vt iam cauſæ, iã cognitionis ſigna, quandoque etiam ſufficiens curatio deſit, itémque alia quæ mentionẽ ſui fieri poſtulant. At verò præſens noſtrum ſcriptum, & ſigna, & cauſas, & curationes omnium morborum ſimilarium, inſtrumẽtalium, & eorum qui in vnionis ſolutione conſiderantur, comprehendit, non modò ſummatim, ſed etiam diffuſe, prout res ipſa exigit. Et ante horum aggreſſionem, totam tuendæ ſanitatis ex victu rationem expoſuimus. Poſtremum verò librum de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis conſcripſimus.

QVÆ IN VII. TOTIVS OPERIS LIBRIS CONTINEANTVR.

IN primo omnem tuendæ ſanitatis comperies doctrinam, & affectionum ætatibus, temporibus, temperamentis, & quibuſdam aliis peculiarium præſeruationem ac correctionem, & alimentorum omnium vires ac vſus per capita expoſitos.

In ſecundo febrium omnium doctrina habetur, præmiſſis iis quæ ad ipſam conferunt, nempe ex recrementis, & diebus iudicatoriis, & aliis ſignis, ſubiectis item ſymptomatis ad febres conſequentibus.

In tertio de affectionibus in locis conſiſtentibus tractatur, initio à ſummo capite facto, ita vt ad ſummos pedes, vſque ad ipſos vngues deueniamus.

In quarto de affectibus extrinſecus corpus impetentibus, & velut in propatulo conſiſtentibus, agitur, non quidem in certis ſed iñ pluribus partibus: in quo etiam de lumbricis & dracunculis dicitur.

In quinto de venenum iaculantium plagis ac morſibus tractatur: in quo etiam de morſis à cane rabido, & aquæ formidinis affectu agitur. Item de morſis à cane non rabiente, & de morſis ab homine. Ibidem quoque de venenis, & auxiliaribus aduerſus ea medicamentis habetur.

In ſexto omnia ad chirurgiam pertinentia recẽſentur, tum circa carnem, (vbi & de telorum extractione agitur) tum circa oſſa: in quibus etiam de fracturis & luxatis ſermo habetur.

In ſeptimo omnium medicamentorum vires continentur, primùm quidem ſimplicium, deinde verò compoſitorum, & præſertim eorum quorum in aliorum ſex librorum decurſu mentionem fecimus, maximè maiorum & compoſitionis appellationem adeptorum. Neque enim placuit nobis in illis ſparſim omnes compoſitiones collocare, quò & doctrina minus perturbata eſſet, & vt quis vnam aliquam quærens, aut etiam plures ex nobilibus cõpoſitionibus, facilè reperiat. Ad finem verò quædam ad componenda medicamenta conducentia, & ſuccedaneæ inter ſe ſpecies referuntur, ita vt totus liber in doctrinam de ponderibus ac menſuris abſoluatur. Primum igitur librũ iam exordiemur.

Liber I,

Iano Cornario medico physico interprete.

DE IIS QVAE ACCIDVNT PRAEGNANTIBUS, & quo victu vti debeant, Cap. I.

A Vandoquidem ex iis quæ prægnãtibus accidunt,hæc maximè ipsas diuexãt, humorum crudorũ redundantia, assiduus vomitus,sputatio, oris vẽtriculi morsus, & ciborum fastidium,commodum sanè fuerit ipsis consilia præscribere.Conueniunt itaque deambulationes, cibi non valde dulces, & vina fulua, odorata, quinquennia, & potus moderatus. Hæc enim omnia humorum crudorum redundantiæ & vomitus remedia sunt. At medicamẽti loco,polygonum herbam aqua coctam bibant, & anethũ similiter, & Ponticam radicem, quæ vernacula lingua rha vocatur. Hæc & post & ante cibum sumant. Foris autem œnanthen, & balaustium,& mali Punici florẽ,& smyrnii comam, & fœniculi semen,aut omnia hæc simul, aut prout miscere volueris,cum palmulis & vino veteri, præcordio cataplasmatis vice impones. Cæterùm oris ventriculi morsus alleuandi sunt aquæ calidæ potu,& placida deabulatione, & præcordio molli lana intecto.Cibum verò auersantes, ad variorum eduliorum & ad voluptatem paratorum, itémque amyli succi esum,inhortari oportet. Hoc autem potius iis obtuleris quæ terram edere cupiũt, velut in pica appellata affectione contingere solet,quæ circa tertiũ maximè fit imprægnationis mensem: eo quòd fœtus tũ non possit totum id quod pro alimenti ratione ad vterũ affertur cõsumere,nimirum imbecillior, ita vt ex hoc ipso variæ in stomacho superfluitates redundent. Vnde etiam varia & absurda appetunt,velut carbones extinctos, & cimoliam terram, & alia multa. Hac enim de causa etiam appellationem hanc affectio ipsa adepta est, ob picæ animalis varietatem, aut quòd etiam illa sæpe hac affectione corripitur. Commodant autem & labores, & longiores peregrinationes. Verùm quæ delicatè vitã degere consueuit, ea,vbi prægnãs est, repentinas motiones nõ bene tolerat Quin & acria aliquãdo gustare,& maximè sinapi,commodum est cibum auersanti. At verò ad pedum tumores præcipuum est anthyllidem aceto maceratam alligare,& brassicæ folia in latum superponere: & terram cimoliam cum aceto illinire,& alumen similiter cum aceto.Bonum est etiam malorum Medicorum (quæ & citria appellantur) decocto ex aqua pedes lauare.

DE NVTRICE, Cap. II.

DEligenda est nutrix nullum morbum habens, neque anicula valde,neque iuuẽcula.Sit autẽ natu minima, annorum viginti quinque: natu maxima, trigintaquinque.Et habeat pectus magnũ, & mãmas magnas,& papillas neque cõniuẽtes, neque auersas.Reliquũ autẽ corpus neque pingue sit valde, neque nimis tenue. Magnũ verò cõmodũ fuerit infanti si nutrix nõ ita multo antè peperit,& præsertim masculũ.Vitare porro debet nutrix valde siccantia,&salsa,& acria,& acerba,& acida, & amara vehemẽter calefaciẽtia,& valde graueolẽtia:itémque insigniter iucũdos odores, & cõdimenta,& alia acria. Abstineat etiam nutrix à venere: & laboret per manus & humeros, & molam verset,& texat.Et puerum vlnis gestans circunferat,qui tamen iam sit trimestris aut quadrimestris.

DE LACTE NVTRICIS, Cap. III.

LAc optimum est quod moderatum est crassitudine, copia, colore,odore,sapore.Commodum est etiam id quod pollicis vngui instillatum, dum ad lucem consideratur, inflectendo vnguem, neque citò neque tardè defluit. Præstat etiam sic lac probare: Infundatur lac in vas vitreum,& coaguli moderata copia immittatur,ac digitis cõteratur:atque ita donec coaguletur dimittatur.ac deinde cõsideretur an casei minus in ipso sit quàm seri.Tale enim lac inutile est: contrarium verò,concoctu difficile. Optimum verò est id quod vtraque habet moderata.

QVOMODO VITIOSVM LAC CORRIGATUR, Cap. IIII.

LActis vitia hoc modo corrigere oportet. Si quidem crassius fuerit,vomitu pituita extrahẽda est: optimus autem est ab aceto mulso.sed & laboribus ante cibos attenuare oportet. Commoda sanè hic sunt & origanum, & hyssopum,& satureia,& scandix, & thymus, & raphani modicum,& salsamentum vetus,cum aceto mulso.Si verò acrius fuerit ac tenuius lac,à multis laboribus nutricẽ leuare oportet, & sorbitionibus ac carnibus porcinis nutrire: & sapam bibẽdã dare,ac vinum dulce.At si lac imminuatur, sorbitiones exhibẽdæ sunt, ac largior victus, & vinum dulce dandum,& pectus ac mammæ confricãdæ. His verò etiam cucurbita medicinalis affixa commoda existit. Cæterùm quòd medicamẽta ad lactis generationem efficacia sint noui,non tamen assiduum ipsorum vsum probo. violentius enim colliquant.Sunt autem,fœniculi radix & semen in ptissana cocta: & cytisi folia in vino nigro,aut ptissana & melanthiũ in passo, & anethũ, & pastinacæ radix ac semen. Oportet autem calida aqua prius rigata,ita exhibere. Omne verò vitiosum lac, siue crassum fuerit,siue acre,& graueolens,vbi nutrix prius id emulserit, ita puerum admoneat:neque vnquam acre ieiuno exhibeat. verùm graueolentias & vinum odoratum & cibus iucundus corrigere poterit.De lacte verò in caseum coagulato, in tractatione de mammis libro tertio dicetur.

EDVCATIO PVERI, Cap. V.

PRimum alimentum recens nato infanti mel exhibere oportet: postea verò lac præbere bis in die,aut ad summũ ter.Quum autẽ & ipse prõptus fuerit ad accipiẽdum,& spem exhibuerit concoctionis, tunc iam etiam cibus dandus est qui non repleat.Si verò nobis non animaduertentibus repleti fuerint,somnolẽtiores statim & segniores fiũt,& tumor in vẽtre adest & flatus, & vrinæ sunt aquosiores.Ex quibus signis repletione deprehẽsa, nutrix nihil exhibere debet, donec fuerit consumpta. Sufficit autem bienniũ lacte nutrire. Deinde ad cibos transgredi.

DE PVSTVLIS PVERO ERVMPENTIBUS, Cap. VI.

QVæ circa cutem puero erumpunt,primùm quidem patienter ferre oportet: vbi verò probè omnino eruperint, tunc iam curare,ita vt ad lauacra nutrix immittat myrtum,aut lentiscum aut rosas: deinde rosaceo aut lentiscino vtatur,& cerato cum cerusa. Sed & nitro mollius extergat.nam fortiora non feret. Optimum est etiã nutricem dulciore victus modo vti. Optimum item est & puerum ita nutriri vt neque ipsum nimis impleat, neque rursus valde famem ferre sinat .Quòd si aluus puero supprimatur,mel ad cibũ affusum simul coquito:si verò neque sic obediat,terebinthinã ad ciceris magnitudinẽ adiicito. At si liquidior fuerit aluus,milium maximè offerendum est.

DE TVSSI ET GRAVEDINE PVERI, Cap. VII.

SI quando tussis aut grauedo puerum vexet, mellis illitiones adhibeantur. Oportet itaque ipsam,vbi multa calida aqua lauit,caput quoque multo melle illinere:deinde linguã leniter digito comprimere. multam enim pituitam vomet.

DE PRVRITV, Cap. VIII.

SIquis pruritus puerum infestarit, fomento vtendum est & vnctione larga ex oleo cocto, modica cera in ipso eliquata.

DE DENTITIONE, Cap. IX.

Dentiunt quidem pueri circa ſeptimũ menſem: contingunt autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum & tendinum, & aliquando conuulſiones. tunc igitur nihil puero exhibendum eſt quod manſu opus habeat. Digito verò gingiuæ aſſiduè in lauacro cõtrectētur, ac molliantur adipe gallinaceo, aut cerebro leporino. Prominentibus autem iam dentibus, delicatarũ mollium lanarum circuniectu vtendum eſt, ad collum, caput & maxillas, ita vt eædem ex oleo dulci calido irrigentur, & oleum quoque auditoriis meatibus inſtilletur. Tunc verò etiam victus luculentior puero dandus eſt, idémque calida lauandus. Et ſi quidem alui profluuiũ habuerit, conãdum eſt vt venter epithematis impoſitis adſtringatur quæ maximè ſiſtũt: cumino lanæ inſperſo, aut aniſo, aut apio. Bonum eſt & roſarum ſemen admiſcere, & in ſumma, calidè reſiccare. Si verò nihil deorſum ſubeat, melle in glandulam efformato aluus leniter irritetur: aut calamintha trita cum melle illinatur. At verò conuulſionibus puerorũ maximè auxiliari videtur heliotropiũ, ſi in aqua coquatur, & puer in hac lauetur. Prodeſt etiam irino, aut Cyprino, aut Sicyonio oleo vti, & in ſumma, calefacere. Quando verò emergentibus dentibus, & digitos mordet & vulnerat, bonũ fuerit iridis radicē raſam & nõ valde ſiccã ore continere. Hoc etiã vlceribus auxiliatur. Prodeſt & butyrũ cum melle illitum. Gingiuarum autē pruritus ſalſamenti veteris caro ſedat.

DE APHTHA VLCERE, Cap. X.

Fit & vlcus puero quod aphtha appellatur, modò ſubalbidum, modò ſubrubrum, quandoque nigrum, veluti cruſta, quod peſſimũ eſt, & maximè lethale. Auxiliatur autem iris cum melle, & ſi ſiccã inflare velis. Item roſarum folia tuſa, & flos roſarum, & crocus, & myrrhæ parum, & galla, & thus, & thuris cortex, & ſimul ſingulatimque melle excepta. Poſt hæc aqua mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus.

AD FEMORVM INTERTRIGINES, Cap. XI.

Femorũ intertrigines myrto arida, & roſis, & cypero inſpergito.

AD AVRIVM HVMIDITATES, Cap. XII.

Aurium humiditates ſiccat lana alumine imbuta inditа: aut vinum mulſum, aut vinum vetus inſtillatũ, aut crocus cum vino tritus.

DE SIRIASI, Cap. XIII.

Siriaſis eſt inflammatio partium circa cerebrum & mēbranas ipſius. Conſequitur ad hanc ſincipitis cauitas, itémque oculorum, cũ pauore ac ſiccitate corporis. Auxiliatur autem ipſis luteum oui cum roſaceo impoſitum ſincipiti ad modũ lanæ cõuolutæ, ita vt frequēter alteretur. ALIVD ad ſiriaſes. Folia heliotropii ſcorpiuri appellati, ſincipiti impoſito. Item cucurbitæ ramenta, & cucumeris peponis pelliculam quæ eius carnem ambit. aut ſolani hortenſis ſuccum cum roſaceo.

VICTVS INFANTIVM ET RELIQVArum ætatum, vſque ad inclinatam, Cap. XIIII.

Infantes & à lacte amotos, in remiſſione ac hilaritate ſinere oportet: exercitia verò & alimenta leuiter exhibere. A ſexto autē & ſeptimo anno, & pueros & puellas literatoribus lenibus ac humanis tradere oportet. hi enim cum remiſſione ac gaudio docent. at animi remiſſio ad bonam corporis nutritionem multum confert. Duodecimum annum egreſſos pueros, ad grammaticos iam ire ac geometras, & corpus exercere neceſſe eſt. Verùm à decimoquarto vſque ad tres annorum ſeptenarios, cõuenit exercitiũ in diſciplinis, & in philoſophicis doctrinis inſtructio. Sed & exercitationes plures aſſumere conuenit, propter corporis robur: quo & anima & corpore laborantes, ab impetu in venerem impediantur. In his etiam vinum contrahendum eſt. Cæterùm in vigore ætatis, victus perfectus & animæ & corporis cõuenit. quapropter exercitiis omnibus vtendum eſt, maximè iis quibus quiſque aſſuetus eſt, & alimentis ſufficientibus ac probè alentibus. At in declinante ætate, victus & animæ & corporis remiſſus congruit. Nam & exercitia

A qualiacunque fuerint, pro horũ ratione ſubtrahēda ſunt, & alimenta ſenſim contrahenda, quum habitus ipſorum frigiditatis principium accipiat.

DE FRICTIONE PRAEPARATORIA, Cap. XV.

Ante exercitia corpus moderatè calefacere oportet frictione per lintea facta. Deinde per oleum fricãdum eſt nudis manibus, donec probè caluerit & mollitum fuerit corpus, & florido rubore rubuerit, & ad tumorem perductum fuerit.

B DE EXERCITIIS, Cap. XVI.

Exercitium eſt motus vehemēs: vehementiæ terminus eſt, reſpirationis mutatio ad denſitudinem. Exercitia verò præparant partes inſtrumentales, vt ne facilè offendi poſſint, & robuſtas ad actiones efficiunt. Faciũt etiam alimenti attractionem fortiorem, & alterationem promptiorem, & nutritionem meliorē, propter exorientem caliditatem. Expurgãt quoque meatus, & ſuperfluitates euacuant, propter fortem ſpiritus motum. Quãdoquidem igitur diſtributioni alimenti opitulãtur, non oportet C crudorum ac incoctorum neque ciborum neque humorum copiam, aut in ventre aut in venis contineri. Periculũ enim eſt ne ad omnes corporis partes attrahãtur priuſquam concocti commodi fiant. Clarũ itaque eſt etiam ante cibos exercitia aſſumi debere. Verùm notæ opportuni exercitis temporis ex vrinarũ colore colliguntur. Nam quæ aquoſa eſt, incoctum adhuc ſignificat diſtributum ex ventre humorem: fulua verò & bilioſa, iamdiu concoctum eſſe: moderatè autem pallida, recens factæ concoctionis ſignum eſt. Tunc igitur ad exer D citia ducere oportet, & veſicæ & vētris recremētis prius deiectis.

DE EXERCITIORVM SPECIEBVS, Cap. XVII.

Omnibus exercitiis commune hoc eſt quòd caliditatis augmentũ animantibus ex ſeipſis efficiunt: proprium verò in ſingulis ſpeciebus ineſt. Etenim validum exercitium, hoc eſt violentum, muſculos ac neruos ad robur præparat. Talia autē ſunt, fodere, & maximo onere E ſublato, aut in eodem loco manere, aut paulum progredi, ac velut deambulare. Huius generis ſunt, & per funem manibus ac pedibus nitendo aſcendere, & plurima alia huiuſmodi. At verò velocia, ſine robore ac violentia ſunt: talia ſunt, curſus, & vmbratilis pugna, & ſummis manibus decērtatio, & per follem, & per magnã ac paruã pilã exercitiũ. Cõpoſitũ autem fit ex valido ac veloci. nã quæ exercitia valida ſunt, iis velut vehementibus vti quis poterit, ſi veloces motus addat. Præterea exercitia alia lumbos magis quàm manus aut crura exercent: alia ſpinam, aut thoracem ſolum, aut pulmonem. Exerce F ri autem oportet quandiu ad tumorem corpus attollitur, & floridũ exiſtit: & quandiu motus prompti & æquales ac concinni fiũt. In hoc autem & ſudorem calidum videbis vapore admixto. Tunc verò primùm deſinere oportet vbi vnũ ex relatis fuerit alteratũ: veluti, verbi cauſa, ſi corporis tumor cõtrahi videatur, ſtatim quieſcēdũ eſt: ſimiliter ſi coloris floriditas marceſcat, ceſſandum eſt. Quin & ſi motus omnino remittere videantur, ſtatim ceſſandum eſt: & ſi circa ſudorem mutatio aliqua fiat aut in copia, aut in qualitate. Si enim minor aut fri G gidior fiat, ceſſare oportet, oleóque circunfuſo de cætero recurare: deinde recuratoria frictione vti, velut pædotribæ facere ſolent.

DE FRICTIONVM SPECIEBVS, Cap. XVIII.

Frictio dura, denſare, mollis ſoluere poteſt. Quare corpora vltra modum exoluta, duriter fricãda ſunt, adſtricta verò, molliter. Si verò moderato corpore quis præditus ſit, clarũ eſt quòd neque molliter, neq; durē fricandus is ſit, ſed, quantũ eius fieri poteſt, exceſſibus vtriſque vitatis. Etenim multa & dura frictio, corporis tumorem H deprimit: modica autem & mollis, vice verſa in tumorē eleuat. At verò tres differentiæ frictionum ſecundum quantitatem, tribus differentiis ſecundũ qualitatem cõplicatæ, coniugationes nouem efficiunt, velut ſubiectum eſt. nam vna ſecundum quantitatem, multa videlicet, tri

bus secundum qualitatem complicata, duræ dico & molli & moderatæ in duritia, tres differentias facit: & rursus modica, iisdem tribus complicata, alias tres. Moderata A verò in quantitate, iisdem tribus complicata, alias tres: velut subiecta tabula ostendit.

QVANTITAS.		QVALITAS.
Multa Multa Multa	&	Dura Mollis Moderata
Modica Modica Modica	&	Dura Mollis Moderata
Moderata Moderata Moderata	&	Dura Mollis Moderata

DE VOCIS EXERCITIO, Cap. XIX.

INter vocis exercitia, iucunda ac concinna modulatio nihil ad sanitatem conducit: verùm grauiorum vocum sonus vtilis est. quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aer in respiratione in corpus tractus & thoracem & ventrem diducit, & meatus totius corporis dilatat ac disparat. Quapropter in ipsis lectionibus, redundantium humorum excretiones facit, iis quidẽ qui maiore contentione legunt, magis, & per sudores: iis verò qui lenius contendunt, per occultam de tota corporis mole contingentem trãspirationem. Contingit enim vt propter attenuationẽ, multarum superfluitatũ quæ screatu reiiciuntur, & sputorum, & muci, & pituitæ excretio ac consumptio fiat. Proinde iis qui caliditate opus habent propter frigiditatem, quódnam aliud commodius auxilium contingere posset quàm actio illa in trãspiratione? Quare sæpe legere oportet, toto corpore remisso, & carne diffusa, ita vt de industria arteriam ac reliquos spiritus transitus ad raritatem disparemus, & grauiores voces sonemus. Vtendum est autem vocis exercitiis & actionibus neque temere, neque inconsideratè: imò neque quũ prauis ac corruptis pleni sumus humoribus, neque in magnis & manifestis stomachi cruditatibus, ad vocis exercitium deueniendum est, vt ne maior distributio corruptorũ humorum ac vaporum in corpus fiat.

DE LASSITVDINIBVS EX EXERCITIIS, Cap. XX.

LAssitudo vlcerosa ex recrementorum tenuium simul que acrium copia fit: tensiua verò nullum quidem memorabile recrementum corporibus incumbere indicat, verùm circa musculos & neruos affectio quædã contingit, in qua tendi sibi videntur. Inflammatiua verò lassitudo, in qua velut contusas aut inflãmatas sentimus partes, tunc accidere solet quum excalfacti musculi aliquid de circunfusis sibi superfluis recrementis attraxerint. Est & alia affectio quarta, cuius generatio ex eo est quòd musculi vltra quàm conuenit siccantur, adeò vt denudatum corpus appareat squalidum ac contractum, & ad motus pigrum. Curationem porro vlcerosa lassitudo habet, recrementorum discutionem, permultam ac mollem frictionem cum oleo multo, quod nullam adstrictionem habet. Altera lassitudo tensiua scopum curationis habet laxationem. Laxatur autem id quod distentũ est, frictione modica simúlque molli, cum oleo velut ex sole calenti, requie item ac omni quiete, & balneis temperatis, & diutiore in aqua calida mora. quare si etiã bis aut ter ipsum laueris, plus profeceris. Tertia lassitudo inflammatiua tres curationis scopos habet, superflui euacuationẽ, distenti laxationem, & inflammationis refrigerationem. Oleum itaque multum tepidum, & mollissimæ frictiones, & in temperatis aquis longissima mora, tales lassitudines sanant: sic autem & quies multa, & vnctiones assiduæ. Quarta affectio in prima quidẽ die nihil diuersum à prioribus postulat, præterquam calidiorem aquam, vt leniter cutẽ constringat: in secunda verò die exercitio recuratorio opus habet. Exiliant autẽ statim in balneis in frigidæ aquæ solia. Omnes porro lassati boni succi cibo opus habent.

DE CVTIS ADSTRICTIONE, Cap. XXI.

ADstrictio fit aut ex obturatione, aut ex densatione meatuum. Et obturatio quidem fit ob copiam aut crassitudinẽ crudorum & incoctorum humorum: densatio verò, aut per frigefacientia, aut adstringẽtia, aut siccantia. Statim autem cognoscitur vbi se exuerint, ex de- B coloratione alba, vnà cum duritia ac densitate corporis: in ipsa verò exercitatione, ex eo quòd difficulter calescunt. Curatio huius affectionis est calefactio. itaque assiduis exercitiis vtendum est, & balneis calidioribus: mora verò in frigido solio non sit diuturna, neque ipsa aqua valde frigida sit. Vbi autem se induere volent, ex aliquo moderatè calefaciente vngantur, veluti oleo dulci ac tenuium partium. At verò densitates cutis satis sanat oleum anethinum, præsertim si viride fuerit anethum: itémque C oleum ex populo nigra.

DE LASSITVDINIBVS SPONTANEIS, Cap. XXII.

QVandoquidem ob acrium recrementorum vitium vlcerosa fit lassitudo, si quidem omnino modicus fuerit vitiatus humor, exercitiũ sufficiet recuratorium: si verò maior & per profundum, talem non amplius ad exercitium ducemus, neque omnino ad vllum motum: verùm quiescere ac dormire iussum, per totam diem in abstinentia cibi conseruabimus: deinde ad vesperã pinguiter vncto, & temperata calida loto, cibum boni succi D ac sorbilem modicum dabimus: & neque à vino ipsos prohibebimus. vinũ enim semicrudos humores, si quid aliud, coquit. Si igitur ex relatis sedatum fuerit symptoma, ad consueta munia obeunda pro ratione homo reducatur: si verò etiam postera die adhuc permãserit, de fortiore auxilio iam considerandum est. Nam si vires fuerint robustæ, ex duobus alterum, aut venã secare aut purgare conuenit, discrimine facto vtro magis auxilio opus habeat: si verò vires debiles fuerint, vena quidem nequaquam secanda est, sed purgatio moderatè facienda. Si ve- E rò crudi humores multi fuerint, neque vena secetur, neque purgetur, neque exerceatur: imò neque omnino moueatur, neque lauetur, verùm in omni quiete seruetur, & edulia & potiones ac pharmaca exhibeantur attenuãtia, & secantia, citra manifestam calefactionem. Victus itaque sit ex aceto mulso, ita vt aliquando etiam parũ ptissanæ & aquæ mulsæ exhibeamus. Quando verò etiã præcordium omnibus talibus eleuatum est & inflatum, & facilè inflantur, quicquid tandem ingesserint, præstiterit aliquid piperis cum alimento dare. Melius etiam fuerit F diospolitico vti medicamento, & simplici illo ex tribus piperis generibus cõposito. Sed & acetũ mulsum cõmodissimũ ipsis est. Potu verò vtãtur fauorum cremore cocto, maximè vbi euacuerit, & vinis leniter acidis, & eduliis attenuantibus citra calefactionem: qualis est & capparis si ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo sumatur. At verò tẽsiua lassitudo, vbi citra exercitia oboritur, multitudinem indicat solidas animalis partes distendentem. Clarum autem est, si sanguinis fuerit multitudo, optimũ esse aut venam secare, aut malleolos scarificare. Cæterùm inflammatiua spontanea lassitudo, neque paucarum ho- G rarum tarditatẽ sustinet, nedũ duorũ aut trium dierum.

Statim enim febrem inducit vehementissimam, si non quis præoccupauerit sanguinem detrahendo. Præstat autem, si id fieri possit, bis detrahere vna die, priore vice ita euacuando vt ne in animi deliquiũ incidat homo. secunda verò vice neque animi deliquium vereri conuenit. At si vena iis secta nõ fuerit, bona fortuna ita affecti opus habent vt seruentur.

VICTVS SENVM, Cap. XXIII.

SEnectus sicca est & frigida: correctio verò eius fit per calefacientia, ac humectantia vnà cum calefacientibus. Oportet autem & fricare citra lassitudinem: cibum autem dare debilioribus ter in die, circa horam tertiam parum panis cum melle Attico: & postea hora septima, vbi defricti, & exercitiis conuenientibus senectuti exercitati, & loti fuerint, primùm exhibere quæ aluum molliunt, deinde pisces aut auiculas, postea in cœna ea quæ optimi succi sunt & ægrè corrumpuntur. Nec verò prohibeo vinis ex melle præparatis vti, & maximè in iis senibꝰ in quibus suspicio aliqua est generationis calculorũ in renibus, aut etiam podagræ: tunc verò in ipsum iniiciendũ est petroselinum. Si verò quandoque pituita in ventre generata, de necessitate deligamus aliqua illam secantia, statim ad humectantem victum transire oportet: dandæ verò sunt ipsis etiam maturæ ficus ante reliquum cibum: in hyeme autem caricæ, si nullum symptoma circa dextrum præcordium sentiatur. Quandoquidem verò serosa ac pituitosa recrementa circa senum corpus coaceruantur, mictionem quotidie promouere oportet, & ventrem subducere, maximè per oleum absorptum ante cibos. Clarum autem est quòd omnia oleracea ante cibos edere oportet ex oleo & garo: itémque oliuas, ex muria, & damascena. At aluo amplius suppressa, etiam mercurialis satis est efficax & cnicus. facit & terebinthina: de hac autem quandoque nucis Ponticæ magnitudinem sumere oportet, quãdoque duarum aut trium. Est & oleum per clysterem infusum aluo suppressæ commodissimum.

AD RVGOSVM CORPVS, Cap. XXIIII.

COrpus erugat erui farina, viti albæ admixta. ALIVD smegma quo frequenter corpus confricari debet. Ficus pingues vnà cum bryonia tundũtur, & farina erui, & sepiæ testæ vstæ adiiciuntur, atque hæc modico melle instillato excipiuntur.

VT IVCVNDVM ODOREM spiret corpus, Cap. XXV.

QVò verò iucundum odorem spiret corpus, ad idem vnguentum cupressi comam admiscere oportet siccam tusam, aut pini corticem. Verùm eius meminisse cõuenit vt manè post indutas vestes parum casiæ aut sabinæ degustent.

VT RECALESCAT HABITVS, Cap. XXVI.

QVandoquidem verò etiam habitui opitulari oportet, medicamento defrictorio inspersili feruefaciente in balneo dum lauatur, vtatur. Habeat autẽ id calamintham, sampsuchum, hyssopum, baccas lauri, rorem marinum, lapidem pyriten, salem, fæcem vini vstam, nitrum & pumicem, singula pro ratione, & parum sinapis, & staphidis syluestris, & grani Cnidii. Verùm à balneo acopo vtatur calefaciente, & bibat vinum fuluum vetus, & propoma ex vino mulso, pipere & ruta, ac similibus.

AD COLOREM VITIATVM, Cap. XXVII.

COrporis colorem vitiatum minuit vita hilaris, & cibus gratus, cui admiscere oportet radiculas & porrũ, & viride cicer. Bonum autem colorem facit mali Punici dulcis succus absorptus: bonum est etiam oleum, cocta diutius in ipso bryoniæ radice. hoc quoque corpus erugat. Cæterùm in medicamenta defrictoria admiscere oportet pastillos factos ex farina aliqua detergente, & ex bulbo narcissi, & bryoniæ radice. Bonum colorem inducunt, sicui copia detur, amygdali amaræ & radix & fructꝰ, si in aqua coquãtur, atque hac quis pro balneo vtatur.

AD LIVORES, Cap. XXVIII.

LIuores oboriri in senibus prohibere oportet, cutem ipsorum crassam faciendo, ita vt non facilè lædi possit, & habitum valde calidum reddendo. Quò verò citiꝰ decedant, sale vtendum est in balneis ad denigratam partem: sed & spongiis raphani aut absinthii decocto imbutis, fouere prodest.

DENTIBVS PRAESERVANDIS, Cap. XXIX.

DEntes non discedẽt siquis hæc faciat: Vitare oportet primùm ciborũ corruptiones: vitare etiã assiduum vomitum: vitare quoque cibos qui dentibus non sunt commodi, ficus siccas, & mel coctum, valde durum, & palmulas quæ ægrè teruntur, & omnia quæ glutinum habent, & quæ vix franguntur, adeò vt dentes commoueãt: & quæ dentibus stuporem inducunt, & perfrigida ac putrida omnia. Oportet etiam post cœnam, dentes perpurgare.

VT NE GRAVIS SIT AVDITVS, Cap. XXX.

VT ne grauis sit auditus, primùm sordes in meatu expurgare oportet: per temporis autem interuallum linamentum dropace intinctum in ipsum demittere, & appressum extrahere. nam simul & meatus expurgatio fit, & simul auditus prouocatio. Postea lana ad erui magnitudinem obuoluta meatum ad diẽ obturato: & deinde, ea extracta, ad dies aliquot oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe anserino cum modico felle bubulo illinito. Rursus autem tẽpore interposito, sinapi & ficus terito, & factum ex iis collyrium, ad horas duas indito: & postea hoc quidem eximito, infundito autem oleum in asphodeli radicis cauitate feruefactum.

AD CALIGINEM OCVLORVM, Cap. XXXI.

VT ne caliginem habeant oculi, quum in aquam frigidam te immergis, diutius apertis suspice: hinc enim robur visui accedit. Nec verò lectionibus talem offendere oportet. Caueant autem à vino crasso ac dulci, & cibis qui diutius supernè manent, & qui ægrè concoquũtur, & liquidam materiam generant lentam & crassam, erucas item & porrum, & omnia quorum acrimonia sursum attollitur. Vitare etiam oportet decubitum supinũ diutiorem, & frigus, & ventos contrarios, & fumũ, & puluerem. Ipsis autem oculis aquam hoc modo factam quotidie instillare conuenit. Ad mensis & diei vnius spatium, fœniculum viride in vas fictile forinsecus pice oblitum mittito, & aquam pluuiatilem affundito, & postea exempto fœniculo, aquam repositam seruato, ac vtitor.

DE REPLETIONE, Cap. XXXII.

IN cibis maximè delinquitur circa repletionem. nam etiamsi ventriculus probè concoquat, venæ tamen nimium impletæ affliguntur, distenduntur, rumpuntur, obturantur, & flatu plenæ fiunt, & valde grauantur. Pessimũ autem est in morbis, venarum repletionem esse: at ventris repletio quandoque sursum euacuat id quod redundat, quandoque deorsum per secessum: & in summa, debilior est repletione venarum. Et tamen neque hæc admittenda est. verùm siquis plura ingesserit, statim vomere oportet. Periculum enim est ne facta concoctione impleat venas, & hoc magis siquis assiduè circa ciborũ ingestionem intemperans, nullam euacuationem excogitet. Vomere igitur oportet priusquam cibi corrumpantur. Si verò aliqua impedimenta sint ad vomitum, si quidẽ fluat aluus, sæpe prodest: sin minus, diutius dormire, & aquam calidam frequenter bibere. Facta autem sufficienti concoctione, & maximè facta etiam alui egestione, lauare oportet, & fomenta adhibere, & salsamentum modicum edere, & potionẽ aquosam bibere. Si verò neque egeret quicquam, neque citò coquet, insupérque reliquũ corpus graue, & ægrum ad motum & somnolentum fuerit, & pigrities quædam præter rationem detinuerit quoque mentem, hæc signa sunt repletionis venarũ: qui verò ob hæc lassitudine premuntur, his quiescere conducit donec ea quæ in ventriculo sunt concoxerint, & postea laboribus euacuare.

DE EBRIETATE, Cap. XXXIII.

EBrietate detentis vomitus conuenit statim obortus. Oportet autem & largam aquã insuper bibere, itémque aquam mulsam, & vomere donec quamplurima re-

iecerint,& morsus obtuderint. Post vomitus autem folio vtendum est cum larga vnctione : reliquo verò tempore quiescendum,ita vt sub tegmine dormiant longissimo tempore, donec temulentia soluatur.

DE IIS QVI CIBOS CORRVMPUNT, Cap. XXXIIII.

COrruptione ciborum in ventre contingente, quibus quidem subeunt corrupta, ii magnum viaticum ad sanitatem habent : quibus autem non subeunt, iis irritatio facienda est per ea quæ citra molestiam subducunt. Cæterùm ita affectis vomitus ante cibum conferunt, ex vini potu & dulci vino ac passo inducti. Consulendum autem ipsis est vt nullum nidorosum, aut graueolentem, aut omnino facilè corruptioni obnoxium cibum ingerant,sed eos qui boni succi sunt eligant. Iis verò qui hoc modo habent, etiam per moderata temporis interualla ventris subductiones conferunt per ea quæ moderatè purgant.

DE VENERE, Cap. XXXV.

EX venere hæc commoda emergunt : repletionem euacuat,corpus leue exhibet, & ad incrementum promouet,& virilius efficit: circa animam verò, impeditam ratiocinationẽ soluit,& impotentem iram remittit. Quare etiam melancholico, siquod aliud,remedium commodissimum est,coire. Redigit item ad moderatiorem mentem eos qui etiam alio modo insaniuerunt : & morbis pituitosis optimum est : quidam etiam quum cibos auersarentur,ad eos accipiendos promptiores inde facti sunt : & quidam à seminis per somnum assidua profusione liberati sunt. Naturæ verò ad venerem idoneæ sunt calidiores ac humidiores,atque hæ magis quàm aliæ in venerẽ procliues sunt:minimè verò victus siccans ac perfrigerans, & ætas senilis,& tempus autumni. Oportet itaque victum humidum ac calidum esse. sit autem & laborum & ciborum moderatio. Quemadmodum autem moderati labores cõueniunt,sic etiam moderata venus. nam & ad opus excitat,& facilitatem quandam consuetudini exhibet. Requirit autem coitus,si quicquam aliud,etiam alimenti copiã. quare edulia quæ multum nutriunt cõmoda fuerint.Ex piscibus autem polypi:nam & aliàs ad venerẽ irritare creduntur.& quæcunque mollium generis existunt. Ex oleribus,horminum,irio,eruca,& rapum:& hæc velut medicamenta.Ex leguminibus fabæ & cicer, ochri, dolichi, pisa, supra luculentum alimentum etiam flatu implent. Proinde ruta quia flatus concoquit ac dissipat, ideo etiam coitus hebetat.Magnopere autem laudo botros vuarum. humectant enim,& sanguinem flatu implent, qui sanè ad venerem impellit. Qui venere vsurus est, repletiones & cruditates vitet: sed & lassitudines vitandæ sunt, & vomitus ac purgationes prægressæ: similiter & alui profluuiũ repẽtinum. nam inueteratũ venus reficcat. At verò vehemẽtes veneris appetentias non laudo, sed tunc magis reniti iubeo,& maximè eos qui morbum aliquem habent.Optimum igitur fuerit coitu vti post exercitia,& balnea,& moderatum cibum. nam & ad robur conducit,& perfrigerationes ab eo vrgẽtes minus fiunt.Tempus autem ad coitũ opportunũ est post cibum, velut dixi, ante somnum. obdormienti enim statim sedatur lassitudo:& hoc tempus etiam commodum est ad liberos gignendos, tum ob alias causas,tum quòd mulier dormiẽs geniturã magis cõtinet.

AD IMPOTENTES AD COITVM, Cap. XXXVI.

PVdenda assiduè vnguine illinere oportet cui pars de radice narcissi modica addita sit,aut de Cnidio grano, aut pyrethro,aut staphide syluestri, aut semine vrticæ, aut anisi. Præbibendũ autem est piper,aut satyrium,aut eruca, aut cnicus,aut omnia simul.Edere verò oportet ante cibũ bulbos rubicundos paruos assatos,cum sale &oleo,aut scillæ marcidæ parum:sed & compositis descriptis auxiliis ad hæc vtendũ est:quin & lasciua scripta sæpe legere prodest.

DE IMMODICO COITV, Cap. XXXVII.

QVandoquidem ex frequentiore coitu, rarius & frigidius,& siccius & debilius fit corpus, ea quæ densant nimirum,& calefaciunt,& humectant,ac corroborant,ad- A hibere oportet. Iis igitur qui immodicè venere vsi sunt, conuenit tegmen,tepor,quies, somnus multus,donec corporis cõcitatio remissionem accipiat, & seipsos ab imbecillitate recolligant.

DE SEMINIS REDVNDANTIA, Cap. XXXVIII.

QVidam semen multum calidum coaceruantes, deinde ad venerem accedentes,ipsúmque excernẽtes, & corpus debile habent,& stomachum exolutum,& attenuãtur ac resiccantur:si verò rursus propter hæc à venere absti- B neant,& capite grauantur,& anxii fiunt:deinde statim per somnum semen profundentes,eadem perpetiuntur.Oportet itaque nihil ex iis quæ semen augent exhibere,sed & cibos & medicamenta accipere quæ ipsum corrumpunt: & post balneum lumbos illinere oleo rosaceo, melino, & omphacino.Præstat autem hæc ipsa crassiora facta illinere, admixta cera,& succo aliquo ex perfrigerantibus, sempervuiui videlicet, & solani,& cotyledonis,& psyllii. Et his quidem per æstatem,aliis autem temporibus,tum aliis,tũ lactucæ succo,& lini semine in aqua cocto. nã & hoc per- C frigerantem succum facit.Sed & lamina plumbea lumbis subiecta,seminis per somnum profusionem prohibet: & herbæ frigefacientes,cum ruta, & summis teneris viticis virgultis substratæ,idem faciunt:viticis item semen,& rutæ,si edantur.Vitare autem oportet ne lumbi vehemẽter perfrigerentur,vt ne renes lædantur.

DE PERFRIGERATIS, Cap. XXXIX.

PErfrictione multa facta, ita affectos in calidis locis reclinare oportet,illitos Cyprino aut irino. Postea verò D vbi paululum recalfacti fuerint, dandum est piper,& myrrha, cũ vino dulci odorato veteri: aut succus Cyrenaicus cum vino aut aceto:aut pyrethrum, aut castorium cum aceto.Alimentum autem exhibere oportet calidius.

DE ADVSTIS A SOLE, Cap. XL.

ADustione in sole facta,decumbere in locis qui probẽ perflantur cõuenit:proluere autem faciem,& manus, & crura aquis frigidis.Si verò siti vexentur,bibere aquam frigidam,quibus id facere in consuetudine existit. Atque hæc paulatim facere oportet,& non aceruatim. Cibum autem accipere modicum,qui facilè in corpus distribui pos- E sit: atque eum humidum magis quàm solidum aut frumentaceum.

DE PITVITA IN SVPERNO VENTRE redundante, Cap. XLI.

SI vnquam in aliquem incidisti qui nutrientes cibos oblatos auersaretur,& à cibis abstineret, & si cogeretur accipere,nauseabundus fieret : solos autem acriores (si tamen & hoc faceret)admitteret, & neque his delectaretur, sed ventre inflaretur & nausearet,& solis ructibus paululũ alleuaretur:corrumperet autem quandoque etiam ipsos F acceptos cibos ea corruptione quæ fit in acorem:omnino cognosce summam curationis in his auxiliis sitã esse quæ ventris pituitam extergere possunt Ego itaque noui quẽdam ita affectum, à radiculis cum aceto mulso acceptis, crassissimæ pituitæ copiam fidem excedẽtem vomuisse, & evestigio penitus sanum euasisse.

QVOMODO QVIS FACILE VOMAT, Cap. XLII.

QVandoquidem iis qui assiduè vomunt multa absurda accidere solent,commodum fuerit modos refer- G re per quos facilè vomere datur.Nam & pituitam euacuat & caput alleuat,& quandoque etiam prohibet vt is qui auidius cibum accepit, cruditate nõ laboret,& qui vinum vberius bibit,non lædatur. Sint igitur ea quæ ingeruntur, nõ acerba & sicca,sed partim dulcioris ac humidioris modi,partim acrioris. Inter hæc autem radicula laudatur, & eruca,& salsamentum vetus,& origanum viride, & cepæ ac porri parum. Vomitus etiam promouẽt ex leguminibus, ptissana mel admixtum habens, & decoctum fresarũ fabarum,& carnes pingues: verùm ita vt nõ solùm succos H ipsorum accipias,sed etiam totam molẽ deuores. Ne itaque circa mãducationẽ multũ tẽpus teras,si vomere voles : sintque omnia per cocturam mollia. Manifestum verò est quòd etiam ex vinis eligenda sint dulciora: hæc enim magis innatant, sed & potu tepidiore vtendum est.

Oportet autem & amygdalas melle tinctas edere,& placẽtas tunc gustare, & peponis ac cucumeris semen madefactum cum melle accipere. Facit etiam cucumeris radix trita cum melle. Qui verò fortioribus vti volunt, narcissi bulbum in aqua coquũt, & cum hac vinum miscent. Vomitum mouet quoque irinum vnguentum, siquis illitis ex eo digitis proritet. Ad vomitionem etiam pertinet, non remittere, neque cessare inter vomendum: & os colluere, & faciem posca aut aqua abluere. nam & dentibus confert,& caput alleuat.

DE SVBDVCENTIBVS ALVVM, ET vrinam mouentibus in sanis, Cap. XLIII.

Veteres quidam ad sanitatem satis esse putabãt quotidie euacuari per ventrem & vrinas inculpatè ac sufficienter, pro ciborum ac potuum ingestorum copia. Et si quidem euacuationes pro ratione fiebant, laudabãt: sin minus, opitulabantur, mictioni quidem, per scandicem & apium, asparagum, petroselinum, anisum, calamintham, origanum, absinthium, graminis ac cardui radicem, cytisum, adiantum, in aqua cocta, ita vt decoctum cum vino biberetur. hæc enim sanguinem per vrinam purgant, & non exiguam vtilitatem exhibent. Verùm ventri opitulabantur, terebinthinam dantes oliuæ magnitudine deuorandam dormituris: si verò magis subducere volumus, de rheo parum admiscemus. Commoda autem sunt ad ventris subductionem oua sorbilia, & ex oleribus, betæ, maluæ & cochlearum iusculum. Et fortassis hæc suffecerint. Maiorem verò vim habet Mercurialis in aqua cum sale cocta,& in cibo accepta,& decoctum ipsius in potu: & sambuci folia eodem modo:& polypodii radicis drachmas duas salsamentis inspergere, aut in ptissana sorbere. Sed & lactis serum cum sale, aut melle, trium aut quatuor heminarum mensura: & galli veteris iusculum, tum per se, tum cum cnici drachmis duabus. Quandoque etiam aloes cicerum trium magnitudinem post cœnam sumere prodest: optimum est & epithymũ cum vino potum, post moderatam cœnam. Qui verò vehementiore euacuatione opus habet, veris tempore manè epithymi drachmam ex aceto mulso bibat.

DE INFVSIS PER CLYSTEREM, Cap. XLIIII.

Cæterùm in iis qui aluum ægrè solubilem habent,& quorum stomachus debilis subducentia per os non admittit, infusis per clysterem vtendum est, pituita in intestino incumbente, his quæ fiunt ex decocto caricarum, & betarum,& nitri,& radicis cucumeris syluestris,& melle,& oleo chamæmelino, aut anethino: si verò siccitas magis inest, iis quæ fiunt ex althæa, fœnogræco, chamæmelo,& oleo ac modico melle. Et quandoque oleum per se heminæ dimidiæ mẽsura immissum, quod opus est præstat. Sed neque hoc assiduè faciendum est, ne natura his assuescens spontaneæ excretionis obliuiscatur.

DE GLANDIBVS, Cap. XLV.

Vtimur & glandibus sæpe, stercorum excretionis gratia, & in iis quibus id quod per clysterẽ immissum est non excernitur. Formantur autem glandes ex sale tosto, & melle ac nitro. Sed & thymus cocto melli miscetur. Formantur etiam ex resina terebinthina, & nitro, & quandoque etiam grano Cnidio moderato. Excitant autẽ morsus: quapropter oleo partes inungendæ sunt. Quin & pyrethrum aut piper admiscetur, & conueniunt resolutis,& inflationibus ex frigiditate. At centaurium miscetur pici & cerato, & est commodum resolutis pudendis. In infantibus autem & salis granum inditur. Efformatur quoque ficus cum nitro.

QVAE COMMANSA, AVT NARIBVS INdita ac illita, pituitam à capite ducant, Cap. XLVI.

Humores in capite per sputa vacuamus, si quidẽ modicè hoc facere voluerimus, piper mastichæ admiscentes: si verò amplius vacuare volumus, pyrethrum, aut staphidem syluestrem mandere iubemus. Sed & anemones omnis radix, si manducetur, pituitam prouocat, & radicis capparis cortex. Serosum itaque recrementum per talia euacuatur. Crassum verò & pituitosum sinapi cum aceto mulso gargarissatum euacuat: aut sapa origano aut hyssopo in ipsa cocto. Ego autem hanc ad sinapi cum aceto mulso admisceo. Si verò cerebrum à muco expurgari opus fuerit, acribus medicamentis irritantes, ipsum prolicimus: quorum aliqua etiam sternutationem mouent. Purgat itaque per nares anagallidis vtriusque succus,& anemones cuiusuis & betæ. Sed & cucumeris syluestris foliorum succus naribus infunditur, tum ipse per se, tum cum betarum decocto, aut succo. Verùm sternutatio in crudis humoribus circa thoracem & pulmonem,& caput contentis, non conducit. Atoris illitio talis est. Saponem cum betæ succo illine, circa palatum ac columellam probè facit. idem etiam naribus inditur. Sæpe verò vsus sum parabili medicamento, melanthio naribus illito, quandoque pridie acri aceto id macerans, deinde postera die rursus cum aceto terens,& naribus infundens: quandoque oleo veteri idem melanthium tero, & similiter vtor. Atque sic ipso vtitur & Archigenes in narium obturatione. Priore verò cum aceto Crito vtitur in morbo regio.

QVAE MENSES DVCANT, Cap. XLVII.

Omnia quæ vrinam cient, etiam menses ducunt: radicis brassicæ decoctum, perseæ radix, ruta, chrysanthemum, dictamnũ, erucæ semen. Mouent etiam subdititia ad os vteri apposita, velut est ruta trita cũ melle, aut porri succus, aut scordium tritum appositum, aut myrrha trita ex vino, aut leporis coagulum.

SVDORIFICA, Cap. XLVIII.

Ex sudorificis est chamæmelon siccum tritum oleo inspersum, ita vt cutis contentè ex eo defricetur, seseli, pyrethrum, roris marini semen, anisum, similiter oleo inspersa, nitrum tostum & non valde tenue, cum oleo: salis flos oleo permixtus, succus Cyrenaicus aqua dilutus, ad defrictionem corporis assumptus, & ciceris magnitudine in potu acceptus. Similiter & calamintha cum aqua mulsa pota,& forinsecus cum oleo affricta.

DE AERE, Cap. XLIX.

Optimus aer est exactè purus. talis autem fuerit qui neque ex stagnorum aut paludum exhalatione, neque ex aliquo barathro venenosam auram remittẽte turbatur: sic autem & is qui ex aliqua cloaca magnam vrbem expurgante turbatur, malus est: quin & qui nebulosus est, bonus non est. quemadmodum & qui in cauo loco vndiquaque montibus altis conclusus, nullam auram admittit. Qui igitur hoc modo prauus est, omnem ætatem,& omne temperamentum similiter lædit, quemadmodum bonus prodest. At verò circa qualitatem differentia, caliditatem dico & frigiditatem, & siccitatem & humiditatem, nõ similiter se ad omnes habet. Nam temperatis corporibus temperatus aer commodus est: intemperatis, is qui contrariam temperiem habet.

DE AQVIS, Cap. L.

Oportet etiam aquarum virtutis ac vitii peritum esse. multi enim vsus sunt aquæ præ omnibus fere rebus aliis, ad omnem victus rationem. Nosse itaque oportet optimam aquam omnis qualitatis exortem esse, tum in sapore, tum in odore. Statim autem hæc & iucundissima est bibentibus, & aspectu pura. Quum autem & de præcordiis citò secedit, ne quærere quidem meliorem oportet. Nam quæ in præcordiis morantur,& ventrem feriunt, & inflant, & grauant, prauæ censendæ sunt. neque enim calefiunt citò, neque perfrigerãtur tales aquæ. Sed & quæ in ipsis coquuntur, tardissimè ac peius coquuntur. Præstat itaque experimento talem aquam iudicare. Qui verò etiam per notas cognoscere volet, ex iis quæ referentur iudicet. Etenim quæ ad septentrionem conuersæ sunt, & à sole auersæ, tardi transitus sunt & inconcoctiles, & calefiunt & perfrigerantur tardè. Quæ verò ad orientem per meatum aliquem aut terram puram excolantur, celerrimèque calefiunt, & celerrimè perfrigerantur, eas optimas esse sperandum est. Bonæ sunt & quæ æstate frigidiores, hyeme calidiores existunt. Quidam etiam pondere probant, leues meliores esse putantes: verùm hoc si cum aliis relatis est, laudatur: solùm autem non satis est vt sit bonarum aquarum signum. Leuissimæ autem (velut Hippocrates ait) sunt pluuiales, dulcissimæ item ac limpidissimæ & tenuissimæ, eò quòd à sole id quod leuissimum ac

tenuissimum est abripitur. Educit autem sol nõ solùm ex aliis aquis, sed etiam ex mari & ex corporibus. Quapropter etiam facillimè omnium putrescunt, vt quæ ex diuersis qualitatibus constent. Nemo verò suspicetur pessimã esse aquam quæ facilè putrescit. alterationis enim facilitas virtuti magis quàm vitio adscribitur. Quare si aqua optimarum aquarum notas habens, facilè quoque putrescat, optimam ipsam esse putandum est: quum tamen in iis qui biberunt mutare incipit, raucedinis & tussis & grauis vocis causa existit. Ex ipsis verò pluuialibus aquis æstiua & cum tonitruo delapsa melior est quàm procellosa. Pessimæ autem sunt à glacie & niue: nam circa aquæ congelationem quicquid tenuiorum partium est exprimitur. Bonum autem fuerit etiam palustres & graueolentes, & eas quæ absurdas qualitates habent, per cocturam in melius mutare, atque sic bibere: itémque vino permiscere, adstringentes quidem dulciore, reliquas autem acerbiore. Quasdam etiam colare cõducit, limosas, & salsas, & bituminosas. At valde frigidas post cibum bibere oportet, & neq; aceruatim. Quidã verò cibos etiã ac potus inuenerunt aduersus aquarum vitia: & aliqui quidem cicerum decoctum præbibunt, aut etiam ipsum cicer edunt. Aliqui verò caucalidas similiter cum aliquo pisciculo coctas, & fœniculum eodem modo: alii verò betas & cucurbitas prius edunt cum sale & vino diluto.

DE BALNEIS, Cap. LI.

Laudo quidem in frigida aqua lotionem, non dico autem ipsam conferre iis qui vulgari victu citra delectum vtuntur, sed solis iis qui exactè vitam degunt, & laboribus ac cibis prout conuenit vtuntur. Satis est autem plerisque quandoque perfrigerari amplius opus habentibus, innatare aliquando per æstatem, si iuuenes fuerint, & carnosi, & frictionibus prius excalefacti. Sint autem neq; ex venere, neque aliàs delassati, neque cruditatem, aut vomitum, aut ventris euacuationem, aut vigilias perpessi. periculosum enim est si quis ita simpliciter vtatur. At calidum balneum optimum est & tutissimum, lassitudines soluens & plenitudines discutiens, excalefaciens, leniens, molliens, flatus diffundens vbicunque incubuerint, & somnum inducens, & carnositatem inducens. Est autem & aptissimum ad vsum & viro & fœminæ, & puero & seni, & magistratum gerenti & priuato.

DE BALNEIS NATVRALIBVS, Cap. LII.

Ex balneis naturalibus aliqua sunt nitrosa, aliqua salsuginosa, aliqua aluminosa, aliqua sulphurulenta, alia bituminosa, alia ærosa, alia ferrosa: quædam verò ex iis composita. Omnium igitur naturalium aquarum vis est siccatoria ac calefactoria in totum, & maximè conueniunt humidis ac frigidis. Priuatim verò nitrosa, & quæ salem habent, capiti congrua sunt, & thoraci fluxione infestato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumoribus ex morbis & pituitosis. Aluminosa verò, sanguinis reiectionibus, & stomacho vomenti, & mulieribus quæ inordinatè purgantur, & frequenter abortiunt. At sulphurulenta neruos molliunt ac calefaciunt, & dolores mitigant: verùm stomachũ effœminãt ac auertunt. Bituminosa autẽ caput implent, & sensuũ organa lædũt: calefaciũt autẽ perseueranter, & temporis progressu molliunt. Ærosa verò ori, tonsillis, vuæ, & oculis insigniter commodãt. Ferrosa autem stomacho & spleni vtilia sunt. Oportet autẽ desessus in aquam citra tumultum facere, quò vis ipsius remisso corpori allapsa immergatur.

DE VICTV TEMPORIBVS ANNI SINgulis conueniente, Cap. LIII.

Bonum est & ad anni tempora habito respectu victus rationẽ constituere: & hyeme quidem pluribus laboribus vti, & plura comedere, præsertim quum constitutio fuerit aquilonaris. nam si austrina fuerit, laborandũ quidem est similiter, sed pauciores cibi ac potus exhibendi sunt, & in summa, corpus siccum faciẽdum est penitus tẽpore humido, quemadmodum calidius in frigido. Edere autem oportet carnes calidas, & olera, & vinum bibere copiosius. Verùm vere ingruente, alius per vomitus, alius per ventrem euacuetur, & alius venam secans sanguinem detrahat, prout quisque consuetus & paratus fuerit. At æstate quies conducit, & laborum & alimentorum imminutio: & vt frigidioris modi sint cibi: & potu largo vti, & omnia facere quæ ad refrigerationem & ad humiditatem conferunt. Circa autumnum verò, quandoquidem penitus est inæqualis & inordinatus, & omnigẽnos inducit morbos, valde cautè victum constituere oportet, ita vt nequis circa frigiditates delinquat, & à venere ac frigida potione continentissimus existat. Et manè quidem frigidum aerem, in meridie verò æstuosum declinet. Et pomis non nimis impleatur. lædunt enim non copia solùm, sed etiam humoris vitio, & quòd flatũ inducant. Nam & optima ex ipsis, ficus & vuarum botri, flatus pariunt, si quis non ante alios cibos accipiat, & cibos corrumpunt: si verò præsumantur, neque inflant, neque corrumpunt. Cæterùm frigidiore euadente aere, pro ratione calefacere corpus oportet, & omnia facere velut hyeme accedẽte. Quin & bonum fuerit post æquinoctium euacuatione aliqua ex prædictis vti, quò nihil superflui in corpore detentum, in hyeme fiat molestum.

VICTVS NEGOTIOSAM VITAM degentium, Cap. LIIII.

Evm qui in negotiis vitam degit cõsiderare oportet an in priore vita exerceri cõsueuerit, aut iã se exercens, moderatè talem consuetudinem ferat: vt ne ægrotet ex eo quòd assiduè probè transpirat. Talem enim corporis naturã ad aliã cõsuetudinẽ penitus trãsferre nõ oportet, in iis qui ex multo tẽporis interpositi interuallo ægrotant. Si vero assiduè quis ægrotare videatur, & hoc ob humorum copiam, scopus tibi sit per totam salubrem victus rationem, quò moderatos humores habeat: si verò ob humores vitiatos, quò optimos. Ex iis igitur qui humorum copiam coaceruant, eos qui statim balneum ingressi sunt, postea frictione vti & parum moueri exhortabimur. Qui verò iam talia fecerunt, paulatim etiam ipsos hæc augere consulemus: verùm de cibis detrahere, & parum nutrientes ingerere. At eorum qui humores vitiatos coaceruant nõ vnus est scopus, quia neque humorũ vitiatorũ vna species. Quidã enim frigidiores ac pituitosiores coaceruant: quidam calidiores ac biliosiores, quemadmodũ alii atrabiliarios. Abstinẽdum itaque vnicuique est à cibis ac potibus qui humorẽ eũ qui in ipsis coaceruari solet promptè generãt. Verùm in omnibus his commune auxilium est ventris subductio.

VICTVS ITER FACIENTIVM, Cap. LV.

In profectionibus facillimè quis versabitur si vnctus sit, & non ita contentè ac pertinaciter iter faciat: insuperque æstate fascia molli, latitudinis sex aut septem digitorum, lõgitudinis autem, non minoris quàm quinque cubitorum, lumbos vsque ad laterum mollitudinem circundatus. Sed & baculus commodus est ad profectionẽ. nam in decliuibus locis præmissus corpus pronum, quasi conto quodam, sustentat: in accliuibus autẽ, dum quis ipsi innititur, motum corporis ad accliuem locum faciliorem facit. Quiete igitur in profectionibus contingente, vnctio, & modica cibi alicuius æstiui oblatio, & potus moderatus hac hora conuenit: & post prandium, ante itineris ingressum quies. Si verò quis proficisci cogatur, & sitiat, polentam tenuem in aqua cum modico sale bibat. Cæterùm ardores & solem vereri oportet, & vt ne corpus nudum soli exponatur, sed contectum, vt ne in itinere reficcatum induretur. Sic enim & lassitudo minus contingit, & relatarum affectionum nulla similiter inciderit. At vbi hyems frigida est, ante profectionem ventre euacuato, & vnctione facta, aliquem satis multum cibũ hybernum, & exiguum potum sumere conuenit: & circundare fascia longiore nõ solùm lumbos, sed bene ac probè etiam spinam ac pectus. Vbi verò quiescit, si in tali recreatione frigus multum fiat, neque vngi, neque cibum neque potum capere melius est, neque aliam quampiam refectionem, si quis in eo loco permanere velit. Post longas autem profectiones, & alios fortes labores, etiamsi quis lassitudinem non sentiat, curare ipsum oportet veluti lassatos. Sic enim minus molestiarum acciderit.

VICTVS NAVIGANTIVM, Cap. LVI.

VOmitibus qui primùm nauigantibus contingunt, neque facile nequevtile est resistere.plerunque enim omnibus prodesse solent. Oportet autem post vomitum non multa neque vulgaria edulia exhibere, sed aut lente vti sicca & cocta,modicum pulegii habente,aut pane trito in vino aquoso ac odorato. Potu verò vtendum est modico ,eóque aut villo penitus aquoso,aut aceto mulso. At lentem coquere oportet,& vbi mollis facta fuerit,probè terere, deinde siccare,atque sic invase fictili componere. Si verò ad longius tempus vomitus fiant plures,vehementiore cibi subtractione vtendum est,& ipso potu modico,aut aceto mulso cum aqua,thymo in ipso macerato, aut pulegio,aut aqua cum polentæ polline: aut villo odorato aquoso similiter cum polline polentæ. Cæterùm ad molestos in nauibus odores,aut mala cotonea olfacere oportet,aut thymum,aut pulegium. Sed & quamminimũ in mare aspicere oportet,donec ad consuetudinem perueniat quis conuersationis in mari. Ad aquas item respiciendum est,vt neque turbatæ, neque graueolentes, neq; salsæ sint.

DE CARNIVM IMMINVTIONE, Cap. LVII.

QVum ad immodicam carnositatem egressum fuerit corpus, eliquare ipsum ac imminuere oportet. Ostensum autem est quòd calidior ac siccior temperatura gracile efficit corpus. Talem igitur in crassis inducere conuenit, si ad moderationem reduci debent. Didicisti autem quòd exercitia velocia & acuta, & diæta attenuãs, & eiusmodi medicamẽta, & animæ curæ, temperamentum calidius ac siccius reddunt,& per hoc , etiam corpus tenuius.Quis igitur sit victus attenuans, manifestum est. Medicamenta verò vehementiora sunt,rutæ semen,(maximè syluestris)vnà cum corymbis,aristolochia rotunda, centaurium tenue,gentiana,polium: & quæ ex vrinã ciẽtibus fortiora sunt,velut petroselinum.singula enim hæc tum per se,tum inter se mixta,humores attenuare ac euacuare possunt.Sed & sal ex vstis viperis abundè attenuat, & theriace.Discutit autem & attenuat oleum illitum,cui syluestris cucumeris radix sit incocta: itémque althææ ac gentianæ,& panacis & aristolochiæ radix oleo incocta. sed & polium & centaurium. Oportet autem cibum non statim à balneis dare, sed vt prius dormiant permittere. Præstat autem balnei aquam ex discussoriam vim habentibus esse,si quidem ex natura talem habeamus,qualis est aqua Mitylenes: sin minus, salis florem aquæ marinæ admiscere oportet,& vino vtendum est tenui ac albo. quin & frictio sicca per lintea extersoria crassiora,attenuare potest.At pro exercitiorum ratione, etiam pauciores cibos offerre oportet.Prodest & insolatio carnosis.Oportet autem neque præpotationibus ipsos vti: & melius est semel tantùm in die cibum capere.Quin & corpus fricandũ est nitro ac sale asperiore. Nitrum itaque multum in balneis attenuat,verùm modicum irritamento est ad bonã corporis nutritionem.Attenuat & hæc mixtura,piperis & petroselini duplum,asari & anisi dimidium. Hæc & ad vrinam & ad aluum mouendam commoda est.

QVOMODO ATTENVATOS RENVtrire oporteat, Cap. LVIII.

QVos renutrire volumus attenuatos, iis vinum dabimus crassum : edulia verò quæ crassi succi sint, & exercitia tarda,& frictionem moderatam, & in summa,omnia relatis contraria adhibebimus. Commodum est ipsis etiam picari per tres aut quatuor interpositos dies. Si verò ieiunus lauetur, ante balneum linteis corpus defricare oportet, donec rubefiat. Et postea frictione dura,nõ tamẽ multa, cutẽ spissare,quò dẽsam ac durã efficiamus. Oportet autẽ decoloribus & alimentum non sentientibus iracundiam inducere & commotiones animales.

QVOMODO QVIS PARTES CORPORIS attenuatas curare possit, Cap. LIX.

QVi in quibusdam partibus attenuantur,plerique ob diuturnam ipsarũ quietẽ,aut fracturarum deligationis modum,ad hanc affectionem deueniunt.Oportet igitur facultatem in parte ipsa corroborare, & largum

A sanguinem attrahere,ex moderatarum frictionum vsu,& motibus conuenientibus, & moderata calidæ aquæ affusione.Hæc autem facere oportet donec pars rubicunda facta attollatur,& antea quàm considat desinere.Quin & picationem adhibere oportet iuxta relatos scopos:vbi verò frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit, linteis & aliquo calefactorio medicamento ipsam confricare oportet. Vsus autem sum aliquando thapsia, quandoque cum melle illinens,quandoque cum cerato.

DIGNOTIO OPTIMI TEMPERAmenti, Cap. LX.

B TEmperatissimus est homo vbi corpore apparuerit exactè medius inter omnes extremitates, gracilitatẽ videlicet ac crassitiem,molliciem ac duritiem,caliditatẽ ac frigiditatem,humiditatem ac siccitatẽ:&in summa,vbi & naturales & animales actiones inculpatas habuerit; & vbi item medius est inter glabrũ ac hirsutum, & nigrũ colore ac album : & vbi pilos habuerit, dum puer est,fuluos magis quàm nigros: in ætatis autem vigore, viceuersa.

C DIGNOTIO CORPORVM DISTEMperatorum, Cap. LXI.

QVæcunque corpora moderato calidiora sunt,& dentes citius producent,& similiter augescent. Apparẽt autem tangentibus calidiora:& pinguitudinis minus habent:verùm colore sunt valde rubicunda, & nigros pilos habent,& moderatè hirsuta sunt,& amplas venas habent. Si verò quis simul sit pinguis ac crassus, & venas amplas habeat,hic propter consuetudinem, non natura pinguis est.At frigidioris tẽperaturæ signa sunt frigiditas ad cõ-
D tactum,glabritudo,pinguitudo: color autem talibus vnà cum capillis fuluior est. Si verò multa est frigiditas, liuidus quodammodo est & plumbeus:sed & angustas venas habent. Gracilis autẽ si quis sit,talis nõ ex necessitatẽ, sed ob consuetudinem factus est.Sicca verò temperies & durior est & gracilior quàm temperata & hirsuta.Durities itaque penitus inseparabilis est à sicca tẽperatura. Gracilitas autem non solùm sequitur ad naturales tẽperaturas, sed etiam ad acquisitas,ex longa consuetudine factas. Signum autem duritiei est æger motus,& quod corpus ex-
E siccantibus siccum ac squalidum redditur, Humida temperatura in cæteris quidẽ similis est temperatæ, sed mollior ac carnosior. Et ab hac inseparabilis est mollicies: quẽadmodũ etiã crassitudo non ad naturalem solùm tẽperaturam sequitur,sed etiam si ex longa quadam consuetudine conflata est. Proprium autẽ humiditatis signum, grauari corpus ab humidioribus. Cæterùm calida & sicca temperatura extremè hirsuta est,& capitis pilos multũ augescentes & nigros & multos in iuuenili ætate habet. Progressu verò temporis etiam caluities sequitur: & ve-
F næ amplæ sunt, quemadmodũ & arteriæ magnæ sunt, simúlque vehementissimè pulsant. Quin & firmum & articulatum,& musculosum, & pinguitudinis exors est totũ corpus, & cutis dura ac nigrior. At si frigida & humida sit temperies,thorax angustus est, quemadmodum & totum corpus pilis nudum:cutis verò tenera & alba, & pili subfului,maximè in iuuentute: & senescentes non caluescunt.Statim autem & timidi sunt,& minimè audaces & segniores: & obscuras venas habent, & crassi sunt ac pingues,& femoribus ac musculis imbecilles, & inarticulati. Sed & blæsi fiunt.Verùm humiditate ac frigiditate am-
G plius aucta, color vnà cum pilis fuluus fit: si verò plurimum augescant, liuidus. Calida & humida temperies mollior & carnosior est quàm optima. Si verò plurimum fuerit aucta, putredinosis morbis promptè corripitur. Si verò paulo humidior,multo vérò calidior fuerit,tales moderatis paulo molliores sunt ac carnosiores,non paulo autem hirsutiores: sed & ad contactum non paulo calidiores. Nigri autẽ sunt ipsis pili,& caro pinguitudinis exors. Si verò frigiditas cũ siccitate pariter fuerit aucta, natura durum & gracile ac album corpus habent, & non mu-
H sculosum, ac inarticulatum, & pilis nudum : ad contactum autem,frigidum. Pinguitudo tamen ipsis, etiamsi graciles sint,per carnem dispersa est.At capillorum & corporis color ad frigiditatis mensuram respõdet. Mores animæ sunt,pusillanimitas,timiditas & tristitia. Ve

autem in summa dicam, in coniugatis temperaturis semper qualitatis prædominantis notæ præualebunt.

DE CAPITIS FORMATIONE, Cap. LXII.

PAruum caput prauæ cerebri structuræ propriũ signũ est: magnum verò non necessariò bonæ. si enim propter insitæ facultatis robur quæ bonam & multam materiam formauit, factum est, bonum signum est: si verò propter solius materiæ copiam, non bonum. Proinde distinguendum est iuxta figuram, & ea quæ ab ipso oriũtur. Iuxta figurã quidẽ, si concinnum est: semper enim hoc bonum signum est. Ex iis autem quæ ab ipso oriuntur, si validam ceruicem habet, reliquisque ossibus optimè dispositũ est, & si neruosum in ipso genus vniuersum habitius ac plenius est & firmum: &, si oculi acrem visum habeant. At acuminata capita defectuosam habẽt circa occiput aut frontem eminẽtiam, aut vlterius quàm conuenit auctam. Plerunque igitur velut magnum, ita etiam hæc capita reprehendenda comperiemus: rarò verò & ex his aliqua bona sũt, formãte facultate forti existẽte.

CEREBRI TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum animales actiones moderatas habet, itémque recrementa, & minimè ab omnibus externis læditur. Talibus capilli capitis, dum infantes sunt, subfului: pueris autem, subflaui: perfectis autem flaui fiunt, medium modum inter exactè crispos & simplices tenentes: non tamen facilè caluescũt. Si verò calidius moderato fuerit, omnia etiam circa caput & calidiora & rubicũdiora erunt, & venæ oculorũ sensui expositæ. Capilli verò his genitis statim in capite fiunt: si quidem multo fuerunt calidiores, nigri, & fortes, & crispi: si verò nõ multo, subflaui primùm, deinde nigrescũt: progressu autẽ ætatis caluescunt. Recrementa verò his sunt pauca, & inculpatè sani sunt. Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus eduliis ac potionibus, & odoribus, & forinsecus allabentibus. Tales tẽperaturæ breui somno cõtentæ sunt, & hoc neque admodum profundo. At frigidioris quàm conuenit cerebri notæ sunt recrementa plura circa proprias effluxiones, capilli recti, fului, durabiles, & facilè à frigidis causis læduntur, & defluxionibus ac grauedinibus assiduè corripiuntur: & oculorum venæ visum effugiunt, & somnolentiores quodammodo existũt. Siccioris autem cerebri notæ sunt recrementa in meatuum effluxionibus nulla, & sensuum sinceritas: & vigilantissimi sunt: & capillos robustissimos, & citissimè vbi geniti sunt, producunt, crispos magis quàm rectos: breui autem caluescunt. At humidioris cerebri capilli simplices sunt, & omnino non caluescunt: & sensus turbulenti sunt, & recrementorum copia adest, & somni multi ac profundi. Cæterùm calido & sicco cerebro existente, à recrementis liberi sunt, & sensibus integri ac vigilantissimi, & citò caluescunt. Prima tamen pilorum generatio celerrima ipsis est ac plenissima, habéntque pilos nigros, & calidi sunt ad contactum capitis, & rubicundi vsque ad vigoris tempus. Si verò humiditas affuerit caliditati, & parum quidem excesserint ambæ moderationem, bonus color adest, & calor: & in oculis venæ magnæ. Recrementa verò plura moderatè concocta, & capilli recti & subflaui, & non facilè caluescũt: replentur autem & grauantur capite è calefacientibus & humectantibus. Vbi verò ad ampliorem humiditatem ac caliditateẽ peruenerint, morbosum fit caput, & facilè à calefacientibus ac humectantibus læditur. Nec verò diutius vigilare possunt: postquam autem obdormierunt, imaginationibus per somnia turbantur: & visus caliginosus est, & sensus nõ sinceri. At verò frigidæ simúlque siccæ cerebri temperaturæ frigidum ac decoloratum caput faciunt, & oculorũ venæ in ipsis non extant, & à frigidis causis promptè læduntur. quapropter etiam inæqualiter sani sunt. Sensus autem ipsis in iuuentute quidem sinceri sunt & inculpabiles, verùm progressu tẽporis citò marcescunt. Et in summa, omnia circa caput citò senescunt: & capilli ipsis geniti vix emergunt, atque ii macri ac fului. Porro humidæ ac frigidæ temperaturæ cerebri soporosos & somnolentos efficiunt, & sensibus deprauatos, & recrementis abundantes; & quibus caput facilè perfrigeratur ac repletur, & qui defluxionibus ac grauedinibus facilè corripiuntur: non tamen caluescunt tales.

VENTRICVLI TEMPERAMENTI notæ, Cap. LXIIII.

VEntriculi natura siccioris notæ sunt, si citò siticulosi fiant, & modicus ipsis potus sufficiat, & grauentur vberiore, & fluctuationes habeant, si id quod redundat innatet, & eduliis siccioribus gaudeant. Humidioris autem, si non siticulosi fiant, & vberiorem humorem citra molestiam ferant, & eduliis gaudeant humidioribus. At calidior natura ventriculus concoquit melius quàm appetit, & magis quæ dura sunt, & difficulter alterantur. Gaudet autem calidis eduliis ac potibus, neque à frigidis quicquam læditur, si moderatus fiat ipsorum vsus. Frigidior autem natura venter bene quidem appetit, non autem bene cõcoquit, & maximè edulia quæ ægrè alterantur ac frigida sunt. Facilè itaque in ipso acescunt, & gaudet quidem frigidis, læditur autem facilè immodico eorum vsu. Cæterùm ex morbo contractæ ventris intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, contrariorum ni mirum appetentia, non similium. Si quidem igitur probè concoquit ventriculus, temperatus est: si verò non concoquit, intemperatus. Verùm si quidẽ nidorosos fecerit ructus, immodicus est ipsi ac feruidus calor: si verò acidos, viceuersa: & qui ægrè concoctilia probè concoquunt, eorum immodicus est calor. Debilis autem in iis est qui hæc quidem non concoquunt, pisces autem coquunt. Considerare autem oportet num ob aliquem humorem aliũde influentẽ hoc symptoma fiat: nã pituitosis ructus acidi fiunt: biliosis autẽ nidorosi, virosi, aut peregrinæ quædam qualitates. Communia verò symptomata accidunt nauseæ. Verùm si quidem praui humores in capacitate ventris innatarint, redundant ac vomitu reiiciũtur: si verò in corpore ventris, circa tunicas ipsius contineantur, inanibus ad vomitum nauseis frustra lancinant.

PVLMONIS DIGNOTIO, Cap. LXV.

NOn solùm venter siticulosos & non siticulosos efficit, & frigidi ac calidi potus appetentes, sed viscera etiam in thorace, cor & pulmo, & hepar. Et sanè bibentes non statim sitire cessant, & frigidus paucus potus sitim ipsorum magis sistit quàm multus calidus. Refrigerat autem ipsos etiam multus aer inspiratus, qui nihil alleuat ex ventre siticulosos. Sic autem & qui contrario modo affecti sunt, à frigida inspiratione sensibiliter læduntur: & maximum indicium hoc est frigidi pulmonis. sed & pituitam excreantes, cum tussi expuunt. Verùm pulmonis siccitates superfluitatibus carent, & vocem puram habent, quemadmodum humiditates obscuram & raucam vocẽ efficit: & vbi amplius aut acutius loqui volũt, superfluitates ipsis incurrunt.

CORDIS NOTAE, Cap. LXVI.

COrdis rabidioris signa sũt respirationis magnitudo, & pulsus velocitas ac dẽsitas, quãdoq; audacia, ac furiosa ferocia. Est etiam ipsis thorax hirsutus, maximè pectus, & quæ circa præcordia iis propinqua sunt. Magna verò ex parte & totum corpus calidum, nisi hepar magnopere reluctetur. Quin & thoracis amplitudo, caliditatis nota est, nisi & hic magnopere cerebrum renitatur. At frigidius cor pulsus habet moderatis minores: & tales timidi sunt natura ac pusillanimes & segnes, & glabrum ipsis pectus est. Siccius autem cor pulsus efficit duros, & animi concitationem nõ facilem, sed feram & ægrè sedabilem: & plerũq; totũ corpus siccius, si nõ hepar reluctetur. Humidioris autẽ signa sũt pulsus molles, & mores ad irã procliues, ac facilè sedabiles: & totum corpus humidius, nisi hepar obstiterit. Calidi porro ac sicci, pulsus duri sunt & magni, & veloces ac densi: & respirationes magnæ & veloces ac dẽsæ. & hi omniũ maximè hirsuti sũt pectore, & circa præcordia: verũ ad actiones impigri ac animosi, & audaces ac tyrannicis moribus præditi. nam & ad irã celeres sunt, & in ipsa pertinaces. Si verò humiditas cum caliditate præualuerit, minus quidem hi hirsuti sunt prædictis, verùm ad actiones expediti. Non tamen ferus est ipsorum animus, sed solùm ad iram procliuis: sed & pulsus magni & molles, & veloces ac densi. Humidioris autem ac frigi-

dioris cordis pulsus sunt molles:mores pusillanimes,& timidi ac pigri.Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minimè furiosi fiunt, quemadmodum etiam ad iram nō sunt procliues: at frigidum ac siccum cor pulsus duriores ac paruos facit. Hi omnium maximè ab ira alieni sunt: verùm irati iram conseruant. Sunt autem pectore maximè omnium depiles.

HEPATIS TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXVII.

HEpatis calidi notæ sunt,venarū amplitudo; flaua bilis copiosior:tempore autem vigoris,etiam atra. Calidior est ipsis sanguis, & propterea etiam totum corpus, præterquam si cor reluctetur:præcordia & venter hirsuta sunt. Frigidioris autem notæ sunt, venarum angustia,pituita copiosior, sanguis frigidior, totus corporis habitus frigidior,nisi à corde calefiat:præcordia & venter pilis nuda.Siccioris verò,sanguis crassior est,& paucior:venæ duræ,& vniuersus corporis habitus siccior. Humidioris autem notæ sunt sanguis copiosior & humidior,venæ molliores:sic & totum corpus,nisi cor reluctetur. At verò calidi simúlque sicci hepatis signa sunt,præcordium hirsutissimum, sanguis crassior,simúlque paucior, & amara bilis plurima: in vigore verò ætatis,etiam atra, venarum amplitudo & durities:sic & totum corpus calidum ac siccum.nam caliditas ex corde proficiscens frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest, quemadmodum etiam frigiditas caliditatē: at siccitatem hepatis cor humidius ad contrarium mutare non potest. Manifestum itaque est quòd vbi amborum principiorum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.Calidum verò ac humidum hepar minus quàm calidum ac siccum,præcordia hirsuta facit: verùm plurimum sanguinem, & venas magnas, & habitum humidum ac calidum,si non cor reluctetur. Si verò amplius vtrisque qualitatibus naturalem modum excesserit, facilè putredinosis ac mali succi morbis tales corripiuntur, & hoc adhuc magis si plurimū aucta fuerit humiditas,paululum autē caliditas: si verò viceuersa modicè aucta fuerit humiditas,plurimum verò caliditas, vitiosi humores minimè in ipsis gignuntur.Frigidius autem ac humidius hepar præcordium depile habet, & sanguinem pituitosiorem efficit, vnà cum venarum angustia:& totum corpus similiter frigidius ac humidius,si non à corde ad cōtrarium transferatur.Frigidum verò ac siccum hepar,corpus modici sanguinis & angustarum venarū facit, & frigidius quoque:& præcordium pilis nudum,nisi & hic cor superarit.

TESTIVM TEMPERAMENTI DIgnotio, Cap. LXVIII.

TEstium temperamentum calidum,venereum est, fœcundúmque ac masculorum generationi aptum, & citò genitales partes hirsutas facit.contingit autem & vicinas partes,frigidum verò viceuersa: & humidum quidem,multi seminis est ac humidi:siccum autem,pauci ac crassi. At calida & sicca temperatura moderatè, crassissimi seminis est ac fœcundissima, & celerrimè ad coitum stimulat animal statim ab initio. Tales itaque celerrimè hirsuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca sitas,sursum vsque ad vmbilicum, deorsum vsque ad media femora. Multum igitur concitata est talis temperatura ad venerem,& celerrimè satiatur,& si cogatur,læditur. Si verò humiditas caliditati copuletur, hirsuti quidē minus tales sunt,sed magis semine abundant: nō tamē plus quàm alii appetunt, sed multæ veneri minore detrimento sufficiunt. Si verò ambo & humiditas & caliditas multum fuerint auctæ,neque sine noxa à venere abstinent.At si humidi ac frigidi temperamento testes fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt, & tardè rem veneream agere incipiunt,& neque ad actionem procliues sunt. a quosum autem & tenue est ipsis semen & infœcundum,ac fœminarū generationi aptum. Siccum autem & frigidum temperamentum,simile quidem est in reliquis superiori: verùm crassius est ipsis semen,& omnino modicum.

DE OMISSIS, Cap. LXIX.

SIngulæ in nobis partes propriam quandam temperiē ac vim habēt: & omniū notas nunc dicere non est ne-
A cessarium,quum infinitæ fere sint,compendiaria doctrina hîc instituta. Quum autē de iis dixerimus quæ maximè præ reliquis totum corpus sibi coafficiunt, etiam de aliis per eandem methodum ratiocinationem facere iubemus, ita vt ex iis quæ excernuntur, & reliquis ipsarum actionibus ac symptomatibus tēperamenta ipsarū cognoscamus. Tēpus itaque iam postulat vt ad intēperierum totius corporis correctionem sermonem conuertamus.

CALIDAE CORPORIS INTEMPEriei correctio, Cap. LXX.

B QVandoquidem in calidis intemperaturis bilis superat,si quidem deorsum ipsa subierit,manifestū est quòd nihil moliri oportet: si verò ad supernum ventrem feratur,per vomitus ipsum euacuare,post exercitia, ante cibum,ab accepta aqua tepida. Melius autē ab ipsis exercetur non velox & concitatū exercitium, sed tardius ac mollius.Quidam verò vehemēter calidi,neque omnino opus habent, sed satis est ipsis deambulatio ac balneum. hi autem & post cibum balneis gaudent. Qui verò cum siccitate calidi sunt,humectante diæta opus habent,
C ex humectantibus eduliis,& balneis, & abstinentia exercitiorū cōcitatorū ac multorū: quare per æstatē & citius lauentur,& rursus secunda vice post cibum.Prodest iis etiam frigidæ potus: maximè autem contraria est siccis temperamentis venus.Abstinere etiam ipsos oportet maximè à lassitudinibus & ardoribus,& curis ac vigiliis. At humidæ natura temperaturæ in puerili ætate morbis ex defluxione & plenitudine ac putredine corripiuntur. Opus itaque exercitiis pluribus, & exacta in ventriculo concoctione, & per vrinas excretione. quapropter si etiam
D ante cibum bis ac ter lauentur, & naturalibus aquis calidis vtantur, maximè opem sentiunt.Sed & ea quæ defluunt à corpore procurare oportet, per balnea & exercitia multa,& per excretiones ante cibum per vrinas ac vētrem factas.Nihil autem vetat & apophlegmatismis, pituitam à capite detrahentibus, aliquando, & purgationibus vti: eduliis item boni succi, & vini vrinam prouocantis potu.

FRIGIDAE INTEMPERIEI CORrectio, Cap. LXXI.

E FRigidarum intemperierum tres sunt differētiæ, quarum pessima est sicca. Quod enim tēporis progressu senescētibus contingit,hoc statim ab initio iis adest: itaque humectare ipsos oportet ac calefacere. Continget autem hoc exercitiis moderatis,& alimentis humidis ac calidis,& vini calidioris potu,somno vberiore,& prouidentibus nobis quò recrementa quæ quotidie in corpore generantur, omnia excernantur. Venus autem omnes sicciores lædit, & maximè eos qui cum siccitate frigidi sunt: solis autem calidis & humidis innoxia est. Prauæ
F sunt etiam frigidæ intēperaturæ cum humiditate, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. prodest autem ipsis illuuies & exercitia plura,& victus attenuās, & vnctiones moderatè calidiores.Qui verò frigidiores quidē sunt natura, moderatè autem habent temperamentum siccitatis ac humiditatis, eorum caliditatem excitare ac corroborare oportet, & in totius victus ratione quæ ad humiditatem ac siccitatē attinet,id quod medium est eligere.

SICCAE INTEMPERIEI CORRECTIO in ventriculo,velut exempli causa: deinde G etiam reliquarum intemperierum, Cap. LXXII.

SIcca intemperies quædam est vbi solidæ essentiæ similaria corpora sicciora fiunt,quæ etiam incurabilis est: altera,siccitas est essentiæ ex humore compactæ. Ad has tertia est,quum propria humiditas ex qua partes nutriuntur,penitus perditur: continetur autem hæc in omnibus animalis partibus instar roris in ipsis dispersa. Hanc autem ipsis partibus apponere impossibile est citra alimentum, & propterea difficillima taliū affectionum curatio
H est.Alia verò est iuxta paruas arterias ac venas consistens. Has siccitates curare conuenit ita vt singulas similares partes, ex humectante alimento, propria humiditate impleamus. Balneum igitur commodum est temperatum, ægro diutius in aqua moram trahente. Post balneum verò statim lac dandū est asininum recens mulctū.

Oportet & mellis tepidi parum lacti admiſcere, & poſtea
quieſcere permittere vſque ad ſecundum balneum. Tũc
autem fricare oportet moderatè ac pinguiter, an exactè
confectum ſit datum lac, ex ructibus ac ventris mole cõ-
iectura facta. Moderatum autem eſt tempus à primo
balneo vſque ad ſecundum, horarum æquinoctialium
quatuor aut quinque, ſi tertiò ipſum lauare velis: ſin mi-
nus, plurium. Et ſanè illinere ipſum oportet oleo, ante-
quam induatur, à ſingulis balneis. Si quidem igitur lacte
delectetur, & à ſecundo balneo ipſum dabimus: ſin mi-
nus, ptiſſanam exactè coctã, aut halicam inſtar ptiſſanæ
præparatam. Deinde rurſus quieſcere iuſſum, ad tertium
balneum ducemus, aut contrà, ad cœnam. Panis autem ſit
probè præparatus, clibanites, purus. Obſonium autem, ex
piſcibus in petroſis aquis degentibus quiſpiã, aut aſellus
ex iure albo. Quò verò in ſumma de cibo dicam, ſit con-
coctu facilis & nutriens, minimè viſcoſus ac ſuperfluita-
tibus abundans. Potus autem ſit vinum aquoſum album,
purum, modicum, aquæ admixtionem ferẽs, modicè ad-
ſtringens. Maximæ igitur ſiccitatis hæc curatio eſt: ve-
rùm moderatæ ita exquiſito victu non habent opus, &
pleniorem diætam ſufficere licet. Ponatur autem ſimilis
priori ſiccitas, ſed admixta ſit ipſi moderata frigiditas. In
hac ad calefaciẽtium materiam mutationem faciemus,
& relatis apponemus, in lactis quidem vſu, plus mellis: vi-
num verò minus priore aquoſum dabimus. Sed & ipſa e-
dulia calidiora danda ſunt, non ſolùm ex naturali tempe
ratura, ſed etiam à recenti qualitate: & nardinum vnguẽ-
tum aut maſtichinum frequenter illinendum. Quòd ſi fri
giditas multa ſit vnà cum ſiccitate, primùm quidem affe-
ctionem grauiſſimam eſſe ſcito, & quæ ægrè corrigi poſ-
ſit: verùm iiſdem vtere, & per ſe melle cocto ac deſpuma-
to: vinum autem elige vetuſtius. Optimũ autem pharma
cum in talibus eſt id quo aſſiduè picatores vtuntur, &
ex ipſo ventrem illinere oportet, & dum adhuc calidũ eſt
auellere. Prodeſt autem talibus etiam puer carnoſus con-
dormiens, vt ſemper ſupernum ventrem contingat. Mi-
ſceatur autem conſequenter ad ſiccitatem moderata ca-
liditas. In hac primum victus ductum ſeruabimus, ita
vt mel prorſum non guſtent. Vinum autem accipiant mi
nimè vetuſtum: edulia verò tepida, & lactoſa, *hoc eſt la-
ctei teporis*, exhibebimus, & ventrem omphacino aut
melino oleo illinemus. Cæterùm hos contentioſius per-
frigerare, periculo non vacat, quum febrilis quodammo
do hæc ſit affectio vbi caliditas redundarit. Ponatur por-
ro rurſus præualere calidam intemperiem, admixtam au-
tem eſſe ipſi humiditatem: talem intemperiem aquæ fri
gidæ potu curauerimus. Commodus autem eſt adſtringẽ
tium eduliorum vſus. Sint & hæc citra caliditatem auſte-
ra: at humida intemperatura ſola conſiſtente, ſiccantia e-
dulia, citra caliditatem ac frigiditatem opitulantur: & ad
hæc inopia conſuetorum potuum. Humidæ verò cum fri
giditate intẽperaturæ optimæ medelæ ſunt acria omnia.
Adiiciantur autem iis etiam adſtringẽtia, abſque hoc vt
manifeſtè frigefaciãt. Optima verò medela & his eſt mo
dicus potus, & hic ex vinis vehementer calefacientibus.
Atque intemperierũ quidem ex qualitatibus obortarum,
eiuſmodi curationes exiſtunt. Quandoquidem verò hu-
miditas in capacitate ventris contenta, aut in tunicis i-
pſius imbibita, intemperaturam efficit, commodum fue
rit etiam de his dicere. Prior itaque affectio ſi quidem ſe-
mel conſtiterit, per vomitus purgata, facilè ſedatur: ſi ve-
rò rurſus ex alia quadam aut aliis partibus influxerit, exa-
cta cognitione opus habet, curatio verò ſtatim ſequetur.
Vniuerſam enim curationẽ loco affecto adhibere opor-
tet: prouidere autem in tantum ſolùm iis quæ ſuſcipiunt,
vt non facilè influentia ſuſcipiant. Id verò contigerit per
adſtringentia, & per ea quæ totum corpus ad bonum ha-
bitum perducunt. At verò vitiatos in tunicis ventris hu-
mores per moderatè purgantia educemus: quale eſt aloe,
& medicamentum ex ipſa cõſtans, picra cõfectio ab ama-
ritudine appellata. Si verò viſcoſa pituita ventri fuerit in-
farcta, prius ipſis danda ſunt quæ hanc ſecant: deinde ſic
purgandum. Si tamen ad hoc aptus ſit, à radiculis acceptis
vomat. Quòd ſi neque viſcoſus neque craſſus fuerit hu-
mor, ſufficit etiam à ptiſſanæ ſucco vomitus, & ab aqua

A mulſa, bibatur etiam abſinthii ſuccus in aqua mulſa. Por-
ro ad hanc proportionem etiam intemperies in aliis par-
tibus factas curare oportet, ita vt humoribus idoneas efflu
xiones inuenias. Si verò neq; effluxionẽ habeat pars ſen-
ſui expoſitã, per reſolutionẽ in vaporẽ euacuare oportet
abũdãtes in ipſo ſeroſos atque reliquos humores: quẽad-
modũ etiã ſi ſpiritus flatuoſus fuerit id quod continetur.

DE ALIMENTORVM FACVLTA-
tibus, Cap. LXXIII.

QVum de alimentorum facultatibus doctrina, pars ſit
B tractationis tuendæ ſanitatis, iam quoque ad
prædicta de illis ſubiungemus, paucis quibuſdã ante par-
ticularem de ipſis doctrinã præmiſſis. nam, ſiquid aliud,
alimentorum facultates noſſe oportet. Quæ igitur atte-
nuantem vim habent, tranſitus meatuum ab obturatio-
ne liberant, & viſcoſa impacta detergunt, & craſſa ſecant
ac attenuant: verùm iis qui diutius in ipſorum eſu perſe-
uerant, ſeroſas ac bilioſas ſuperfluitates congregãt: etſi ad
huc amplius quis immoretur, atrabiliarius ſanguis reddi-
tur. Proinde ab aſſiduo ipſorum vſu abſtinere oportet, &
C præſertim eos qui bilioſum habent temperamentum. So-
lis enim iis competunt qui pituitam & craſſum crudúm-
que ac viſcoſum humorem coaceruarunt. Quæ verò craſ-
ſefacientem vim habent, abundè quidem alunt, &, ſi in
vẽtre ac hepate cõueniẽter cocta fuerint, boni ſucci ſan-
guinẽ generãt: verũ ſplenẽ & hepar obturãt. Ex iis autẽ
aliqua ſũt ſolùm craſſi ſucci, velut lẽticula: quædã viſcoſa,
velut maluæ: quibuſdã ambo cõtigerũt, vt & craſſi ſucci
ſint & viſcoſa, velut teſta intectis. Securior itaq; eſt attenu
ans victus ad ſanitatis præſeruationẽ quàm is qui magis craſ
D ſefacit, at quum parũ ille nutriat, firmitatẽ ac robur cor-
poribus non addit. Et oportet aliquando etiã multũ nu-
trientia moderatè exhibere, vbi quis indigentiam depre
henderit. Maximè verò citra periculum hæc acceperint
qui exercitiis dediti ſunt, & qui quantum volunt dormi-
unt. Omnes verò qui ante cibos ſe exercere non poſſunt,
craſſi ſucci alimenta fugiant. Sed neque otioſi talia alimẽ
ta admittant. Maximum autem malum ad ſanitatis cu-
ſtodiam otium perpetuum exiſtit: quemadmodum ſanè
moderatus motus maximum bonum. Quæ verò edulia
E medium inter craſſefacientia ac attenuantia habent, om-
nium optima ſunt, & moderatũ compage ſanguinem ge-
nerant. Tale igitur alimentum corporibus noſtris conue
niens eſt: nociuum autem id quod mali ſucci eſt, quod
ſemper fugere oportet. Sed & varietatem alimentorum
vitare melius eſt, & præſertim ſi ex contrariis ſunt facul-
tatibus. nam accepta non conuenienter concoquuntur.

DE OLERIBVS, Cap. LXXIIII.

LActuca manifeſtè perfrigerat & humectat: quapro-
pter etiam ſomnifica eſt. quantum verò eius in oleri-
F bus exiſtit, probè nutrit, & boni ſucci ſanguinem gignit.
Sed & intubus frigidi ac humidi temperamẽti eſt, ſed mi
nus quàm lactuca. Malua frigefacit quidem, ſed non ma
nifeſtè: magis autem humectat, vnde etiam ventrem ſub-
ducit. hoc autem etiam ob viſcoſitatem quam in ſe ha-
bet. Beta extergendo aluum ſubducit: quare etiam ſto-
machum mordet ſi amplius edatur. obturat autem he-
par & ſplenem. Braſſica bis cocta ſi edatur, ventrem co-
hibet: ſemel autem non diu cocta, & cum oleo, garo, aut
ſale accepta, magis ſubducit: quemadmodum ſuccus i-
G pſius magis quàm lenticulæ ſuccus purgat. Adhuc autem
magis marina braſſica manifeſtè aluum mollit, vt quæ
ſalſuginoſa ſit & amara. Sed & Alimum amplioris ſalſu-
ginoſæ qualitatis particeps ventrem ſubducit: verùm
magis quàm braſſica ſtomacho commodat, vtpote mo-
deratæ adſtrictionis particeps: lac autem & ſemen gene-
rat. Blitum & atriplex humida quidem ſunt, & aluum
ſubducunt, verùm parum nutriunt. Spinoſa omnia, velut
carduus, & atractylis, & huiuſmodi, ſtomacho commo-
da ſunt: excepta cinara. hæc enim quum dura ſit, malum
ſuccum generat. quapropter optimum eſt, coctam ipſam
H exhibere cum oleo, garo & coriandro. Apium & hip-
poſelinum, ſion & ſmyrnium, vrinam omnia cient: ve-
rùm ſmyrnium magis aromaticum eſt, & acre, ac vri-
nam ciens, & mulieribus menſes mouet. Apium au-
tem & hippoſelinum iucundiora ſunt, ideóque ſtomacho

commodiora. Eruca calida eſt,& ſemen gignit: quapro-
pter & venerem & capitis dolorem excitat. Naſturtium &
ocymum,& ſinapi, calida ſunt & acria,& maximè naſtur
tiū : ægrè verò cōcoquūtur, & ſtomacho incōmoda ac
mali ſucci ſunt. Vrtica tenuiū partiū eſt,& aluū ſubducit,
ac parū nutrit. Gingidiū ſimile eſt ſcandici,adſtringentis
& amaræ nō paucæ particeps qualitatis. Eſt & ſtomacho
commodum, vt etiam cibum auerſantibus aptum ſit ſi
cum aceto edatur : verùm modicum alimentum corpo-
ri exhibet. Cæterùm ſylueſtria olera extremè vitioſos ſuc-
cos generant. Capparis autem appetentiam cibi excitat,&
hepar ac ſplenem ab obturatione liberat, & pituitā ſub-
ducit: vtēdum autem ea eſt cum aceto mulſo, aut cum a-
ceto & oleo,ante reliquum cibum.

DE ASPARAGIS, Cap. LXXV.

BLiti,lactucæ,atriplicis,maluæ & betæ planta humida
eſt,aſparagus autem,ſiccus. Rapum autem & ſinapi,ra
dicula,naſturtiū , pyrethrum,braſſica,& alia calida,plan-
tam ſiccam,aſparagum autem humidum habent. At verò
fruticoſarum plantarum aſparagi,& paluſtris & hortēſis
& qui à bryonia eſt,ſtomacho quidem commodi ſunt, &
vrinam cient,verùm parum nutriunt: ſi verò concoquan
tur,magis nutriunt quàm olerū aſparagi. Similiter & cha-
mædaphnes aſparagus.

DE RADICIBVS ESVI APTIS, Cap. LXXVI.

BVnias,quod & rapum appellatur, bis coctum in cibo
acceptum,non minus quàm aliæ plantæ nutrit : ve-
rùm ſi aſſiduè accipiatur,craſſum ſuccū gignit. Bulbi ad-
ſtringunt , extergunt , appetentiam cibi faciunt, ſtoma-
chum corroborant,& viſcoſa in thorace probè educunt.
Verùm bis cocti alunt magis , ſed minus probè educunt.
amaritudinem abiicientes: generant & ſemen , & venerē
ſtimulant in vberiore vſu: flatus quoque faciunt ac tormi
na inducunt. Qui verò cum oleo & garo educuntur,iucū-
diſſimi ſunt,& flatus non generant, & probè nutriunt, ac
facilè concoquuntur. Paſtinacæ,dauci & cari radices mi-
nus quàm rapa nutriunt,calidæ autem & aromaticæ pa-
làm ſunt,& vrinam cient. Abutentibus autem & malos
ſuccos gignunt,& communi radicum ratione ægrè con-
coquuntur. Quidam paſtinacam ſylueſtrem daucum ap-
pellant ,quæ magis vrinam promouet. Radicula attenua-
toriæ ac calidæ eſt facultatis : verùm ante cibum edere
ipſā oportet,cū aceto aut garo,ventris ſubducēdi gratia :
nequaquam poſt cibum. Cepa,alliū,& porrum , acrē vim
habentia,calefaciunt corpus & attenuant, & craſſos in i-
pſo humores ſecant:& bis cocta quidem parum nutriūt,
non cocta autem,omnino non alunt: allium tamen ma-
gis obturationes aperit,ac diſcuſſorium eſt. Ampelopra-
ſon ſiccius eſt quàm porrum, vtpote ſylueſtre. In ſumma,
ex oleribus quæ cruda eduntur , magis vitioſum ſuccum
gignunt quàm cocta , & ampliore ſuperflua humiditate
participant. Quæ verò ad repoſitionem muria aut acida
muria aſſeruantur,ſtomacho commoda ſunt, & appeten-
tiā excitant, & crudos humores ſecant: verùm ægrè con
coquūtur , & abutentibus prauos ſuccos gignunt.

DE TVBERIBVS ET FVNGIS, Cap. LXXVII.

TVber ſuccum qui ex ipſo redditur , qualitatis exortē
habet,frigidiorem autem & craſſum. At fungi fri-
gidi ſunt,& pituitoſi,ac mali ſucci. Ex iis autē boleti in-
nocentiores ſunt,& qualitatis exortes,probè cocti. Secun-
di ordinis ſunt Ammanitæ. Cæterùm à reliquis fūgis abſ
tinendum eſt. multi enim ex ipſis lethales ſunt. Sed & ipſi
boleti , ſi crudiores edantur,ſæpe periculi cauſa exiſtunt.

DE FRVMENTACEIS, Cap. LXXIII.

EX frumentaceis appellatis chondrus probè nutrit, &
viſcoſum ſuccū generat: verùm lotus prauus eſt, quo-
niā promptè craſſeſcens inconcoctus manet: melior au-
tem eſt ſuccus ipſius totius probè cocti , inſtar ptiſſanæ.
Halica in reliquis chōdro ſimilis eſt,magis autem aluum
cohibet. Triticum coctum in cibo acceptum ægrè cōco-
quitur,& flatuoſum eſt: ſi verò concoquatur, alimentū for
tiſſimum exhibet. At ſi in panem cogatur , flatuoſitatem
& difficultatem concoctionis deponit, ob fermentum &
A ſalis participationē. Verùm ex panibus magis alit ſiligi-
neus , deinde ſimilaceus : tertio loco, ex toto collatus,
cui nihil furfurum deceſſit. Sordidus autem panis minus
quidem nutrit , ſed magis per ventrem ſubit. Amylum pa
rum nutrit,velut etiam panis lotus. Hordeum frigidam
& exterſoriam vim habet: & coctum quidem velut ptiſ-
ſana humectat: toſtum autem,velut in polenta,ſiccat. At
polenta in æſtate ante balneum pota ex aqua,ſitim ſedat.
Panis hordeaceus friabilior eſt , & parum nutrit. Maza
ægrius concoquitur,& flatuoſior eſt quàm hordeacei pa-
nes: verùm ſi mel addatur ,aluum ſubit. Auena calida eſt,
& parum nutrit. Milium & panicum,frigida ſunt & ſicca,
B & parum alunt,& ventrem ſiſtunt: per omnia tamē miliū
panico melius eſt. Oryza ægrè cōcoquitur, & parum nu-
trit,& aluum ſiſtit. Ptiſſana ſic coquitur: vna pars ipſius
ad quindecim aquæ partes iniicitur,oleúmq; moderatū
admiſcetur, & poſtquam intumuit, etiā acetum additur:
vbi verò exactè cocta eſt, etiā ſal tenuis inditur. In qui-
buſdam porrum quoque & anethum ipſi admiſcent. Si-
militer autem velut ptiſſana , etiam auena & chondrus
coquitur.

DE LEGVMINIBVS, Cap. LXXIX.

EX leguminibus lenticula mali ſucci eſt, & atram bilē
parit: verùm ipſa quidem,& maximè bis cocta, ven-
trem ſiſtit: decoctum autem ipſius,cum oleo & garo po-
tum,ventrem promouet . Admiſcere autem oportet ipſi
thymbram , aut pulegium,propter flatuoſitatem. Fabæ le-
ues ſunt,flatuoſæ,aut exterſoriæ: faba Ægyptia noſtrate fa
ba humidior eſt,& ſuperfluitates gignit. Piſum,laxū qui
D dem eſt,non tamen ita flatuoſum. Cicer flatuoſum eſt &
exterſoriū,& ſemen gignit,& venerem ſtimulat,ac calcu-
los atterit : toſtum verò flatuoſitatem deponit, ſed ægrè
concoquitur. Lupini ægrè concoquuntur , & difficulter
aluum ſubeunt,& crudum humorem gignūt. Fœnū græ-
cum calefacit,& ventrem promouet,ſi ante cibum acci-
piatur. Ochri & phaſeli præmacerati,vt radices producāt,
aluū ſubducūt,ante cibum cum garo accepti : & nutriūt
magis quàm fœnum græcum. At phaſioli(qui etiam do-
E lichi appellantur)ſi integri cum ſiliquis virides edantur,
magis recrementitiam ſuperfluitatem generant.

DE FRVCTIBVS FVGACIBVS, Cap. LXXX.

CVcurbita frigefacit & humectat,& aluum ſubducit:
modicè autem nutrit. Pepon,totus quidem mali ſuc
ci eſt,& frigidus,& humidus, & vomitorius : ſi verò non
concoquatur,etiam choleram efficit. Semen autem ipſius
vrinam ciet , & calculos in renibus atterit, & in totum a-
bundè exterget. Melopepon minus quàm pepō omnia
hæc poſſidet. Cucumis autem minus pepone frigidus
F ac humidus eſt,verùm magis vrinam ciet,& ægrè conco
quitur,ac mali ſucci eſt etiamſi concoquatur. In ſumma
verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant,
parum nutriunt,& mali ſucci ſunt.

DE FRVCTIBVS ARBORVM, Cap. LXXXI.

FIcus & vuæ velut principatum inter omnes pomorū
ac autumnales fructus obtinent. nam & minus mali
ſucci ſunt,& magis nutriunt . Ex iis autem ficus meliorē
ſuccum habent,& magis alunt,& aluum ſubducunt , vri-
námque cient, & renes expurgant, præſertim valde ma-
G turæ: ac ipſæ caricæ. Flatuoſæ autem ſunt, & ſanguinem
non bonum gignunt. quapropter etiam pediculos gene-
rant,ſiquis frequentius ipſis vtatur. At vuæ ſi non ſecedāt,
neque concoquūtur, ſed & crudum humorem generant:
ſi verò ſecedant , moderatiores ſunt. Vuæ paſſæ calidio-
res vuis ſunt,& ſtomacho cōmodiores, & magis nutriūt:
minus autem aluum ſubducūt. Mora (quæ & ſycamina)
valde humectant,perfrigerant moderatè, & aluum ſub-
ducunt prima accepta:& non valde ſtomacho incommo
dant,ſed parū alunt. Ceraſa quæ dulciora ſunt,aluū ſub-
ducunt,ſed ſtomacho incommoda ſunt: quæ verò adſtri
ctione participant,minus ſtomacho nocent , aluum autē
H ſubeunt. Eadem ratio etiam in vuis,moris, ac pluribus a-
liis habetur:& in ſumma,quæ adſtringūt,prima ſi ſumū-
tur in cibo aut potu ante alium cibum , ventrem ſiſtunt.
Quibus verò ob debilitatē venter cohibetur,iis , ſi acce-

perint ea quæ mollire ſolent,velut olera,aut piſces,aut hu
iuſmodi quædam, & poſtea ingeſſerint adſtringētia,per
hoc quòd corroborant hæc ipſum,deorſum propellunt,&
ad excretionem excitant . Pini fructus, ſtrobilus appella-
tus,boni ac craſſi ſucci eſt,& probè nutrit , non tamen fa-
cilè concoquitur.Perſica mali ſucci ſunt , & aceſcunt , ac
facilè corrumpuntur. Quapropter prima danda ſunt,eo
quòd promptè ſubeant , & nō corrumpantur per moram
in ventre. Præcocia & rhodacena & Armenia, meliora
ſunt Perſicis : neque enim aceſcunt, neq; ſimiliter corrū-
puntur:ſunt autem & iucunda.Mala dulcia aliis ſunt cali-
diora,& facilè in corpus diſtribuuntur,& præſertim ſi aſ-
ſentur aut coquantur : acida verò frigidiora ſunt, ſed hu-
mores in ventre magis ſecant : auſtera ſtomachum robo
rant,& ventrem ſiſtunt:& his adhuc magis cydonia.Pira
magna ac matura,adhæc etiā magis alunt. Mala Punica
frigefaciunt,ac parum nutriunt. Meſpila & ſorba magis
adſtringunt,& fluenti aluo commoda ſunt.Palmulæ ſto-
macho commodant,ſi non valde fuerint pingues:verùm
aluū ſiſtūt, & craſſos ac viſcoſos humores generant,& ca-
pitis dolorem inducunt.Oliuæ druppæ ſtomacho nocēt,
pinguem ſuccum generant : colymbades autem muriá-
que conditæ,ſi ante cibum ſumantur, appetentiam exci-
tant,& aluum ſubducunt, & amplius quæ cum aceto & a-
ceto mulſo præparantur.Nuces regiæ minus alunt quàm
auellanæ,& magis ſtomacho commodant:virides nuces
humidiores ſunt,& aluum ſubducūt.At ſiccas ſiquis aqua
maceratas interna membrana denudet, conſimiles ipſas
viridibus efficiet.Amygdala incidēdi ac attenuādi vim
habent. quapropter viſcera & thoracem expurgāt, & ad-
huc magis ea quæ amara ſunt:ſimiliter etiam piſtacia , &
amplius hepar obturatione liberant. Damaſcena ventrē
ſubducunt ſi ante cibum edantur cruda, & in aqua mulſa
cocta:ſerica ægrè concoquuntur,ſtomacho incōmodant,
& parum alunt.Siliquæ ægrè concoquuntur, & aluum ſi-
ſtunt,& malum ſuccum gignunt. Sycomora perfrigerāt,
& humectāt manifeſtè . Citrii mali externa pars acris eſt,
& difficulter concoquitur:quæ verò velut caro ipſius eſt,
nutrit quidem, ſed & ipſa ægrè concoquitur : at interna
pars,ſiue acida,ſiue aquea fuerit,multum frigefacit.Glan-
des alunt non minus quàm frumentacea,verùm difficul-
ter cōcoquuntur, & craſſi ſucci ſunt,ac tardi tranſitus:ca-
ſtaneæ per omnia his meliores ſunt.

DE ANIMALIBVS, ET PRIMVM volatilibus, Cap. LXXXIII.

ANimalia volatilia alimentum minus quàm quadru-
pedia,& præſertim ſues,exhibent.Facilius autem cō-
coquitur ipſorum caro,& magis à perdice,& attagene , &
pullo columbino,& gallina ac phaſiano : at turdorum ca-
ro,& merularum,& auicularum paruularū,inter quas ſunt
etiā pyrgitæ *à turribus appellati*,durior eſt. Et iis adhuc ma-
gis turturis, & palumbi , & anatis caro. Multo enim diffi
cilius concoquitur,& duriorac fibroſior caro pauonis eſt.
Verùm anſerum & ſtruthiocameli caro omnibus relatis
difficilius concoquitur , & ſuperfluitatibus abundat,ex-
ceptis alis.hæ enim non minus quàm aliarum auium bo
ni ſucci ſunt . Gruum autem caro fibroſa eſt & dura.In
ſumma,iuniora volatilia vetuſtis humidiora ſunt , facili⁹
concoquuntur,& magis alunt,ac per aluum ſubeunt.Co-
cta verò aſſis ac in ſartagine frictis ſimiliter præſtant : &
quæ ex ſiccis ac montanis locis ſunt, facilius concoquū-
tur, & ſuperfluitatibus carent magis quàm ea quæ in pa-
luſtribus nutriuntur.

DE OVIS, Cap. LXXXIII.

GAllinarū ac phaſianorū oua omnium optima ſunt:
anſerum autem & ſtruthiocamelorū,non bona .Ex
omnibus autem recentia vetuſtis meliora ſunt: & tremu-
la quidem magis nutriunt, ſorbilia verò magis ſubeunt,
& faucium aſperitates leniunt:reliqua omnia ægrè con-
coquuntur,& tardè tranſeunt,& craſſum ſuccum gignūt,
exceptis ſuffocatis appellatis.Hæc autem fiunt,cruda cum
garo & vino ac oleo ſubacta , & in duplo vaſe moderatè
compacta.Talia enim facilè concoquuntur,boníque ſuc-
ci ſunt.Peſſima autem ſunt in ſartagine fricta.

A DE PEDESTRIBVS ANIMALIBVS, Cap. LXXXIIII.

EX pedeſtribus animantibus ſuillæ carnes reliquis e-
duliis magis alunt,eo quòd & ſapore & odore fami-
liaritatem quandam ad humana corpora habent : velut
quidam qui per ignorantiā humanas carnes guſtarunt, co
gnouerūt. Alimētū autē quod ex illis cōtingit, viſcoſum
eſt,& nō facilè diſcutitur ac trāſpirat.Oouilla caro ſuper-
fluitatibus abundat, & mali ſucci eſt : caprina acris eſt &
mali ſucci . Peſſima autem eſt hircorum , & ad conco-
B ctionem & ad ſucci bonitatē.Bubula atrabiliaria eſt. Le-
porina craſſi ſucci,ſed minus quàm ouilla ac bubula.Cer
uina dura eſt,& difficulter concoquitur. In ſumma, recē-
tia animātia ac iuniora,humidiora ſunt & molliora,& fa
cilius concoquuntur quàm vetuſta:ita & caſtrata non ca-
ſtratis, & ſaginata gracilibus præſtant.

DE PARTIBVS ANIMALIVM, Cap. LXXXV.

EXtremæ partes neruoſæ ſunt, & pinguitudinis exor-
tes,& excarnes:& propterea viſcoſæ ſunt,& parū alūt,
C & ventrē ſubducunt : exceptis volatilium extremis parti-
bus, propter multam ſiccitatē.Roſtra & aures cartilagino
ſa ſunt ,& ægrè concoquuntur . Lingua laxa eſt,exanguis,
ac pauci alimenti . Glandulæ iucundæ ſunt & friabiles:
verùm iucundiores ſunt quæ in mammis exiſtunt, & ma
ximè ſuum, vbi plenæ fuerint lacte . Hæ etiam nutriunt
non minus quàm carnes . Renes & teſtes viroſi odoris ac
ſaporis ſunt,& ægrè concoquūtur: verū ſaginatorū gallo-
rum teſtes iucūdi ſunt,& bonū alimentum corpori præ-
bent: quemadmodum taurorum,& hircorum,& arietum
D ægrè concoquuntur,& mali ſucci ſunt. Cerebrū pituito-
ſum eſt,& craſſi ac mali ſucci,tardè tranſit,ægrè cōcoqui-
tur,ſtomacho incōmodat,& nauſeā parit:ſi verò probè cō
coquatur,ſatis nutrit: medulla pinguis & iucundior cere-
bro eſt,ſed in reliquis ſimilis. Pinguedo & adeps parum
nutriunt, & ſtomacho nocent. Cor & hepar craſſi ſucci
ſunt,ægrè concoquuntur,& tardè tranſeunt : ſed ſuillum
hepar reliquis melius eſt. Splē praui ſucci & atrabiliarius
eſt:pulmo facilius concoquitur velut laxus,minus autem
nutrit, & pituitoſus eſt. Ventriculus, vterus , & inteſtina,
E dura ſunt, & ægrè concoquuntur, & pituitam generant.
In ſumma, ſylueſtrium animalium alimentum ſiccius eſt
& minus ſuperfluitatibus abundans quàm domeſticorū.
Sanguis omnis difficulter cōcoquitur, & præſertim craſ-
ſus ac atrabiliarius,qualis eſt bubulus.Leporinus autē ve-
lut iucundiſſimus,in pretio eſt,& multis hic mos eſt vt
ipſum coquant cum hepate : quidam etiam cum aliis
viſceribus coquūt. Aliqui & iuuenis porcelli ſanguinem
edunt:ac caprarum ſanguinem ab aliquibus edi, etiā Ho-
merus nouit.

DE LACTE, Cap. LXXXVI.

F LAc ſi concoquatur,nutrit quidem,ſed gingiuas & dē
tes lædit.Quare poſt ipſum acceptum,primum aqua
mulſa,deinde vino adſtringēte os colluere oportet. Ca-
pitis etiam dolorem inducit, & præcordia ac ventrē in-
flat,& in renibus calculos generat.Et quod quidem liqui
dius eſt,minus nutrit,ſed magis aluum ſubducit: craſſius
autem viceuerſa , magis nutrit , & minus ſubit. Mode-
ratum autem compage caprinum eſt:quemadmodum ſa-
nè ouillum craſſius : & ſtatim quidem poſt partum , te-
G nuius eſt: progreſſu autē temporis craſſius ac deterius fit.

DE LACTIS POTV, Cap. LXXXVII.

LAc bibens ab aliis cibis abſtinere debet , donec con-
coctum fuerit,& deorſum ſucceſſerit. Præſtat igitur
mane bibere recens mulctum, & ab ipſo accepto , cibis
abſtinere,& tunc quoque laboribus nimiis aliquid detra
here.nā in laborātibus neceſſe eſt ipſum aceſcere. Quare
leniter deambulare melius eſt,& interim vigilantes quie
ſcere.Sic enim facienti primùm ſecedit:eo autem excre-
to,aliud bibat:& ſi hoc ſeceſſerit,rurſus aliud . Ab initio
igitur probè purgat, non quidem ita multum de reliqua
H mole,ſed quæ intus ſunt in ventre. Poſtea verò iam in-
greditur in venas,& optimè nutrit,& non amplius per al-
uum ſecedit.At verò in bilioſis fluxionibus,& in colliqua
tionibus ad ventrem nutantibus , lac coctū dare oportet.

Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, vt ne pars quædam diffundatur, pars verò consumatur: postea verò magis atque magis coquere, cauendo vt neque amburas, neque caseum ex ipso facias. Optimè verò caue bis hoc si & molliter coques, & quod motu disparatur, vndique derades. Mouere autem oportet ferula leui ac tenui: & si quid ad ollæ labia ebulliat, etiam hoc spōgia repurgare. sæpe enim hinc etiam reliquum corruptum est. Hoc igitur modo velut dictum est lac coquere oportet, donec æqualiter crassius ac dulcius crudo euadat. Quin & per ignitos silices in lac immissos exhauritur ac consumitur id quod in ipso est tenue ac serosum: sed & hoc alui fluxionibus & maximè biliosis conuenit.

DE LACTE SCISSO, Cap. LXXXVIII.

Serosa lactis pars à caseosa, vehementiore ad ignem luculentiorem ac nō fumosum coctura separatur: deinde per colum aut panniculum exactè excolatur. Et ad serū quidem mel moderatum, aut acetum mulsum moderatum, aut sal admiscetur, & ad ventrem subducendum exhibetur, in vigore ætatis consistentibus, vsque ad sextariorū duorū mensurā: iunioribus autē, non minus sextario. Cæterùm lac per ignitos silices immissos, aut per ferri immissionem crassefactum, & ad dysenterias & ventris fluxiones rectè dari potest.

DE CASEO, Cap. LXXXIX.

Omnis caseus acris est, & sitim excitat, & ægrè concoquitur, & mali succi est, & calculos generat. Melior autem est recens, & laxus, & mollis, & iucundus, & moderati salis particeps: contrarius verò, pessimus.

DE PISCIBVS, Cap. XC.

Quòd omnis piscis frigidioris ac humidioris sit temperamenti, manifestum est: verùm omnibus aliis præstant petrosi appellati, vt qui facilè concoquantur, & boni succi sint, & moderatè humectēt, vbi nō habuerint carnem duram. Verùm ex non petrosis, pelagii multum præstant iis qui in limo nutriuntur, aut istic vbi flumina in mare incurrunt. Deteriores autem his sunt qui in stagnis & mari stagnante aluntur. At particulatim capito, vbi pelagius fuerit, moderatè iucundus est, & minus ægrè concoquitur, & bonum succum gignit: verùm sanguinem tenuiorem ac debiliorem generat. similiter etiā lupus. Sed & mullus ipse, si pelagius est, durior aliis piscibus ac friabilior est, & facilè concoquitur, & alit, & iucūdus est & non pinguis.

DE TESTACEIS, Cap. XCI.

Pisces qui testa integuntur, salsum & crudū humorem generant: ex iis autem ostrea mollissimam carnem habent, & magis subeunt. Chemæ verò, & purpuræ, vngulæ, spondyli, buccina, cochleæ, & quæcūque talia, dura. Et quæ molli testa integuntur, velut gammari, paguri, cancri, locustæ & squillæ, ægrè concoquuntur, & nutriunt, & ventrem sistunt, si sæpe in aqua dulci coquātur. Omnibus autem testaceis succus inest qui ventrem subducit: quare etiam cochleis terrestribus. At quum hæc duram carnem habeāt, quæ ægrè concoquitur & nutrit, ac malum succū generat, quidam iusculum per oleum ac garum condiētes, ad alui subductionem ipso vtuntur. Cæterùm echini, *siue erinacei* moderatè perfrigerant, & modicè alunt, & vrinam cient.

DE MOLLIBVS, Cap. XCII.

Mollia piscium genera, velut sunt polypi, sepiæ, loligines, dura sunt, & ægrè concoquuntur, & magis polypi. Salsum autem succum modicum habent: si verò concoquantur, modicum alimentum corpori præbent.

DE CARTILAGINEIS, Cap. XCIII.

Ex cartilagineo genere torpedines & pastinacæ mollem ac iucundam carnem habent, & citò subeuntē, facilémque concoctu, aut nutrientem. Raiæ verò & leuiraiæ, & squatinæ, ac huiusmodi alia, duriora sunt, & ægrè concoquuntur, & magis nutriunt. Nam in vniuersum animalia quæ duram carnem habent, & ægrè concoquūtur, & magis alunt: vbi verò concoquūtur, multum ac solidū alimentum exhibent.

DE CETACEIS, Cap. XCIIII.

Cetacea, velut balænæ, vituli marini, libellæ, delphines, & magni thuni, durā & ægrè cōcoctilē ac crassi
A succi carnem habent. Si verò sale asseruantur talia, moderatiora fiunt. Sed & ex aliis piscibus qui humidiores sunt, & superfluitatibus abundant, etiā ad inueterationem magis idonei sunt. Verùm in salsamentis talis est differentia qualis est piscium ex quibus fiunt.

DE VINI FACVLTATE, Cap. XCV.

Qui sanitati studet, eum etiam vini facultatē cognoscere oportet: etenim in summa omne vinum nutrit: verùm rubrum & crassum magis quidem nutrit, nō autem boni succi est. Dulce verò, & ipsum quidem nu-
B trit, non autem stomacho commodat. Adstringens autē, stomacho quidem commodat, ægrè verò distribuitur, & minus alit: adhuc verò minus, album. Optimum autem vinum est colore fuluum: vetustius autem calidius est ac siccius quàm nouum. Hæc vini facultas est in summa. At verò vinum calorem qui in nobis est suscitat, & propterea concoctiones meliores fiunt, & sanguis bonus: alimētum autē deducit, vt quod quoquouersus penetrat. Quapropter & ex morbis attenuatos, habitiores efficit. nam & ciborum appetentes facit, & pituitam attenuat, & bilē
C per vrinas expurgat, & bonum colorem inducit. Sed & animi hilaritatem ac iucunditatem conciliat, & robur exhibet. Atque horum quidem bonorum causa est vinum moderatè potum, contrariorum verò, immodicum. Et propterea ebrii mutantur, & delirant, & in grauem somnū delabuntur. Quare fugere immodicum adeò vini potum oportet. quanquam longiore temporis interuallo interposito, liberaliter bibere conducat: purgationem enim per vrinas largam mouet, & sudores profundit. Me-
D lius autem est ad hæc etiam vomere, aqua mulsa præsumpta, vt ne minimum quidem ab ipso lædamur. Qui verò vini potationi indulget, reliquo cibo non valdè se expleat. Dum verò potat, interim brassicam edat, & bellaria gustet, præsertim amygdala. Hæ autem etiam capitis dolores leuant, & vomentibus nequaquam molestæ sunt. Præstat quoque absinthii cremorem ante potationes sumere. præ omnibus enim crapulam maximè arcet. Si verò aliqui ex vino morsum percipiant, frigida aqua bibēda est: & postridie rursus absinthii cremor sumēdus. De-
E ambulationibus item ac frictionibus, & balneo, & pauciore cibo reficiantur.

DE MELLE ET AQVA MVLSA, Cap. XCVI.

Mel coctū magis nutrit quàm aluum subducat: nō coctum, viceuersa. Et frigidis quidem ac humidis temperaturis confert, calidis autem in bilem transit. Sed & aqua mulsa non valde commoda est amara bile abundantibus, vtpote in bilem transiens ipsis. Conducit itaque in talibus naturis aquosiorem dare aquā mulsam. Incommoda est & iis quibus viscera facilè læduntur. Præ-
F parare autem aquam mulsam oportet vel octupla portione aquæ ad mel admixta, atque sic coquere donec spumare desinat. Assiduè verò spumā ab ipsa auferre oportet, statim simúlque vbi oborta apparet.

DE SOMNO, Cap. XCVII.

Consequens est vt post omnia de victus ratione relata, etiam de somno dicamus, eo quòd etiam postremus omnium plerunque admittitur. Somnus itaque (vt breuiter dicam) animalium facultatum quies est, bona humiditate cerebrum rigante contingens. Quòd si re-
G ctè admittatur, multa bona facere potest. nam & cibos concoquit, & humores excoquit, & dolorem mitigat, lassitudinésque lenit, & distentorum laxitatem efficit. Sed & animalium affectionum obliuionem inducere potest, & emotam mentis rationem corrigere. Tempus somni optimum est post cibum: sed diurnus nō omnibus cōmodus est. non enim sufficit ad perfectam ciborum cōctionem id tempus in quo dormiunt. Interrupta autē ante tempus concoctione, ex meridie surgentes, sæpe ructum acidum habent, sæpe etiam flatibus implentur.
H Quidam etiam fluctuationes habent, nisi aut ob consuetudinem, aut quòd sufficienter dormierunt, hæc ipsis non fiant. Optimi verò sunt somni nocturni. ex natura enim, noctis humiditas & quies, ad somnum procliuis, concoctionem perfectam efficit. Nam post nocturnos somnos maximè ad excretionem festinamus. Terminus igitur

temporis somni fit, ciborum perfecta concoctio, quæ tū ex ructibus, tum ventris contractione cognoscitur: postquam neque vigiliæ inutiles sunt, recrementorum ex cō coctione secessum efficiente.

DE VIGILIA, Cap. XCVIII.

Vigiliæ quæ in ægrotantibus iam, aut ob dolorē, aut ob febrem, aut symptoma aliquod acutius fiunt, curationem in tractatione febrium habebunt. Verùm nūc de sanorum vigilia dicendum est. Si igitur aut ob tristitiam, aut curam, aut aliquam animalem affectionem vigilarint, primùm quidem tristitiam, & id quod molestū est, quantum eius fieri potest, recidemus, postea etiam iucundorum sonorum auditu, cogitationem ab illis abducemus. Et quidam sanè sonum aquæ placidū ad hoc machinantur, quo deliniti ad somnum deducuntur. Sed & balneis, maximè vespertinis, vbi probè concoxerint, vtātur: & victu humectante, velut lactucis, & similibus. Et pa pauperis nigri quandoque folia viridia opsoniis admisceant & pisces concoctu faciles edant, vinóque vberiore tenui non vetusto vtantur. Vbi verò reclinari volunt, rosaceo caput vngant, aut oleo in quo papaueris capita aut mandragoras incocta sint. Quin & anethinum oleum nō vetustum ex somnificis est. Noui & post prægressam lassitudinem, quietem derepente succedētem, somnum induxisse: sed & coitus moderatus idem hoc effecit. Alii si aut caput aut pedes perfrigerētur, facilè in somnum delabuntur. Si verò ob multitudinem, aut malitiā cibi, stomacho grauati vigilarint, (nam & hoc factum esse nouimus: quemadmodum rursus alii præter consuetudinem à cibo abstinentes, aut modicum cibum capientes vigilarunt) considerare hoc, & causam recidere oportet.

DE SOPORE GRAVI, Cap. XCIX.

At si viceuersa in profundum ac altum somnum delabuntur, à frequentibus balneis ipsos arcebimus, & à perfrigerāte inunctione. Apophlegmatismis autē pituitam per os detrahētibus vtemur. Et in summa, ad calidiorem ac ficciorem & modicam victus rationē ipsos trāsferemus, quū hæc affectio à frigidiore, magna ex parte, & humidiore materia cerebrum perrigante, oboriatur.

DIOCLIS EPISTOLA PRAESERuatiua, Cap. C.

Diocles Antigono Regi salutem.

Qvandoquidem contigit tibi vt omnium regū maximus musicus sis, & plurimo tēpore vixeris, omnísque philosophiæ peritus sis, & in mathematicis disciplinis primas teneas, arbitratus sum eam philosophiæ partē quæ de sanitate tuēda tractat, regiā esse, & ad te priuatim pertinere. Itaque præscripsi tibi vnde morbi hominibus oriūtur, & quibus præcedētibus signis, & quomodo quis ipsis opitulari possit. Nam neque tempestas vnquam in cælo conflari poterit non præcedentibus signis quibusdam, quæ nautæ ac reliqui multi experimenti homines sequuntur: neque affectio in hominis natura vnquam cō flari poterit non signo aliquo præcedente. Tu verò iis quæ à nobis dicuntur persuasus, certitudinem ipsorum assequeris. Hominis corpus in quatuor partes diuidimus, caput thoracem, ventrē, vesicā. Quum igitur affectio circa caput diutius futura est, vertigo præsignificare solet, & capitis dolor, & in superciliis grauitas, aurium sonitus, temporum pulsationes: oculi manè tument, cum visus hebetatione: nihil olfaciunt, & dentium gingiuæ attolluntur. Quum itaque huiusmodi quippiā præsignarit, caput purgare oportet, nullo quidem medicamento, sed hyssopi aut origani capitibus acceptis, tritis, ac in ollula cum passi aut sapæ hemina dimidia feruefactis. Hoc ieiunus sorbēs, os eo collue, & gargarizando humores detrahe. Hac curatione non est alia leuior in affectionibus circa caput. Optimum est & sinapi aqua mulsa calida dilutum: hoc ieiunus sorbens gargarissa, & humores detrahe. Cæterùm caput cōtectum præcalefacere oportet, quo liquata pituita facilè fluxioni obediat. Qui verò talia signa negligunt, iis hi morbi succedere solent, lippitudines, glaucomata oculorum, aures rumpuntur, strumæ in collo fiunt, cerebri corruptio, grauedo, angina, capitis vlcuscula manantia, achores appellati, teredines, vua, capillorum defluxio, capitis vlceratio, dentium dolor. At vbi

A circa thoracem quid futurum est, ex his aliquid præsignificare solet: Sudor contingit per totum corpus ac thoracem: linguam crassam habent, salsa aut amara, aut biliosa spuunt, sub costis aut scapulis dolores fiunt citra occasionē, hiatus oris assidui, vigiliæ, suffocationes, sitis, ex somno animus tristis, perfrigerationes pectoris & brachiorū, manuū tremor. Iis autem hoc modo prudenter auxiliari oportet: Vomitus fiat quamoptimè à cœna absque repletione, sine medicamento. Commodi sunt & ieiuni vomitus, quos aliqui vocant syrmaismos. Oportet autem B cum qui ita vomere volet, radiculas tenues præsumere, nasturtiū, erucā, sinapi, portulacā, atque deinde accepta aqua tepida, sic vomere. Qui verò talia signa cōtēnūt, eis hi morbi succedere solent, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardēs, singultuosa. Postquā verò circa ventrē affectio aliqua diutius consistere parat, ex iis aliquid præsignat: Aluus prius contorquetur, & ipsa in seipsa turbatur: cibi ac potus amari apparent, genua grauantur, lumbos flectere non possunt: dolores sunt totius corporis, citra occasionem: torC por crurum, febriculæ paruæ. Quum horum quid præsignificarit, aluum mollem præparare oportet cum victu, absque medicamento. Sunt autem plura & secura, ex quorum vsu falli non possis. Betæ aqua mulsa coctæ, allium coctum, malua, rumices, mercurialis, placentæ ac dulciaria ex melle. omnia enim aluum subducunt. Si verò aliquod signum augescat, cnici succum ad omnia decocta admisceto: iucundiora enim fiunt, & periculo vacant. Cōmoda est & brassica leuis aqua multa cocta: huius succus bibitur cum melle & sale, ad quatuor heminarum mēD suram. Cicerum quoque aut erui cocti aqua, pota ieiuno, eodem modo facit. Qui verò talia signa negligunt, has affectiones incurrere solent, alui profluuium, dysenteriā, lienteriam, voluulum, coxendicem, febrem tertianā, podagram, syderationem, hæmorrhoidas, articularem morbum. Porro vbi circa vesicam aliqua affectio diutius cō sistere volet, hæc præsignant: à paucis cibis repleri sibi videtur, flatus sunt, ructus, decoloratio totius corporis, somni graues, vrinæ liuidæ, & vix prodeuntes: tumores circa pudenda fiunt. Quum igitur tale quid præsignificaE rit, vrinam cientibus odoratis securissimè auxiliari oportet. Licet autem fœniculi & apii radices macerare in vino albo odorato, & hoc bibere quotidie ieiunum manè duorum cyathorum mensura, cum aqua in qua commaduit daucus, smyrnium, helenium: quicquid taliū habueris. omnia enim prosunt. Item cicerum maceratorum aqua pota cum vino, eodem modo. At negligentibus talia signa, hæc succedere solent: aqua intercus, splen magnus, hepatis dolor, calculus, renum affectio, vrinæ stillicidiū, ventris repletio. Cæterùm in omnibus talibus signis, inF fantibus lenes curationes adhibere oportet, maioribus, efficaciores. Scripsi autē tibi etiā de mutationibus tēporum per annum, in quibus singula fiunt, & quæ in corpus assumere te oporteat, & à quibus abstinere. Incipiā autem à solstitio hyberno. Solstitium hybernū auget in hominibus defluxionem ac humiditatem, vsque ad æquinoctium vernum. Oportet igitur cibos calidiores assumere, & parcius bibere, & vinum meracius bibere, & ab origano macerato potare, & venere vti: sunt autem ad æquinoctium, dies nonaginta. Æquinoctium vernum auG get in hominibus pituitam, & dulces serosos sanguinis humores, vsque ad Pleiadum ortum: vtere igitur odoratissimis & acribus cibis, & labori deditus sis, & venere vtere. Sunt autē vsq; ad Pleiadū ortū dies quadragintasex. Pleiadum ortus auget in hominibus bilem fuluam, & amaros serosos humores, vsque ad solstitium æstiuū. Vtendum itaque est dulcibus aluū soluentibus, & quamminimū coeundū. Sunt autem ad solstitium æstiuum dies quadragintaquinque. Solstitiū æstiuū auget in hominibus bilem atram, vsque ad æquinoctium autūnale. VteH re igitur aqua frigida, & odoratis omnibus: & quāminimū venere vtere, aut minore læsione quàm de venere scriptū est admitte. Sunt autē ad æquinoctiū autumnale dies nonagintatres. AEquinoctiū autumnale auget in hominibus pituitam ac tenues fluxiones, vsque ad Pleiadum occasum. Oportet igitur fluxiones detrahere, & acer-

rima ac odoratiſſima exhibere, & quamminimè vomitũ facere,labori deditum eſſe,& à coitu abſtinere. ſunt autẽ ad Pleiadum occaſum, dies XLVI. Pleiadum occaſus auget in hominibus pituitam,vſque ad ſolſtitium hyber-

A num. Proinde acerbiſſima exhibere oportet, & vinum bibere quamiucundiſſimum, & pinguibus vti, ác laborĩ deditum eſſe. Sunt autem ad ſolſtitium hybernum dies quadraginta quinque.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber II.

Iano Cornario medico phyſico interprete.

DE FEBRIBVS, EX GALENO & aliis pluribus, Cap. I.

POſt ſanitatis tuendæ doctrinam,ad ægrotantium iam correctionem progredientes,à morbis ſimilarium partium, velut ſimplicioribus,initium ſumemus. Tales autem ſunt maximè qui febriles appellantur. Rurſus igitur Oribaſii ex Galeno compendiaria tractatione quammaximè, imò etiam aliorum plurimorum vtentes, nos quoque pauciſſima quædam relicta apponemus.

QVOT ET QVAE CAPITA IN FEBRIBUS maximè morbis inquirere oporteat, Cap. II.

PRimùm quidem inquirere oportet an ſalutaris ſit morbus, aut pernicioſus: & ſi ſalutaris, vtrum acutus, aut diuturnus. Atque hæc quidem etiam in aliis magnis morbis inquirenda ſunt. Et tertiò, vtrum aceruatim iudicabitur, (quod maximè febriũ proprium eſt) aut particulatim ſoluetur.

PRINCIPIVM MORBI QVOD DICATUR,ex Galeno, Cap. III.

NOn idem eſt capitis dolor,& febris: quemadmodũ neque vigilia, & ciborum inappetentia, & totius corporis grauitas,aut laſſitudinis ſenſus. Verùm ſingula hæc aliud quiddam à febre ſunt, & febrem annuntiant. Febris irruẽs,& præſertim acuta,neque nos neque idiotã aliquẽ latere poteſt.Detur autẽ(ſi ita voles)etiã ipſã latere:at mirum fuerit ſi vltra horam ægrum lateat. Quapropter illud tempus principium morbi eſſe dicemus quando manifeſtè febrire auſpicati debuerunt.

VNDE COGNOSCENDVMS SALVTARISNE ſit morbus aut pernicioſus, Cap. IIII.

PErnicioſa ſigna ſunt,facies cadaueroſa, naſus acutus, oculi caui,& reliqua ab Hippocrate relata,ſi hæc non ex vigilia, aut vacuatione,aut inedia acciderunt. Et lucis ſplendorem fugere,aut lacrymari, non ex aliqua externa cauſa,neque oculis propriam affectionem habentibus: & alterum oculum minorem apparere: aut etiã albas ipſorum partes rubicundas,aut liuidas, aut nigras,aut etiam ſordes in ipſis: & in ſomnis albas oculorum partes apparere,palpebris foris non commiſſis,niſi multa euacuatio facta fuerit,aut hoc ſymptoma ipſis ex conſuetudine ſit: & dentibus frendere,aut delirare, aut floccos legere,aut feſtucas decerpere. Attendendũ eſt & ad decubitũ. nam ſupinum decumbere,& velut reſolutum, aut etiam de lecto defluere ad pedes,extremæ debilitatis ſignum eſt. Et adhuc peius,frigidum reſpirare ex naribus & ore: & pulſuum obſcuritas ac denſitas,& deficere ipſos, & ſudare ad animi deliquium,pernicioſum ſignũ eſt. Si igitur omnia relata ſigna, aut plura ex iis apparuerint,aut etiã pauciora,verùm valida,nullo præſente ſalutis ſigno,mors euitari non poteſt.At ſpiratio bona, & pulſus bonus, & mente valere,& bene ſe habere ad ea quæ offeruntur,& facies & decubitus ſimilis ſanorũ,bona & euaſuri ſigna ſunt. Et in ſumma,quæ maximè ſunt cõtraria naturalibꝰ, pernicioſa ſunt: quæ verò ſimilia,ſalutaria.Cæterùm de prænotione ex vrinis,alui egeſtionibus,& ſputis,paulo pòſt dicetur.

VNDE COGNOSCIMVS ACVTVM, aut diuturnũ morbum, Cap. V.

MOrbi tempus ex quatuor notis cognoſcitur,ex morbi ipſius motu, ex ægrotantis habitu, ex pulſibus, ex febrium ſpecie.Ex morbi motu,hoc modo:Si quidem quatuor particularis exacerbationis tempora citius & in minimo tempore præterierint,peracutus fuerit morbus, cuius extremus terminus eſt ſeptimus dies:plerunque verò quarto die iudicatur. Si verò in ampliori quàm hoc eſt tempore,ſed vt non excedat duodecim horarum ſpa-
B tium,acutus præindicatur, qui intra decimumquartum diem iudicatur.At ſi ad plures horas ſe extendat,vt principium ſolum & augmentum in maiore diei ac noctis tempore perficiat,talis morbus diuturnus eſt. Quòd ſi nõ habeat morbus particulares exacerbationes, ſed ab initio ad finẽ vſque velut vna ſit exacerbatio,(quẽadmodũ in febribus continentibus)etiam hunc ex acutis eſſe dixeris. Cæterùm ex ægrotantis habitu hoc cognoſcetur, Si facies,aut etiam reliquum corpus,moderatam iam habeat contractionem, acutum morbum indicat: ſi verò
C penitus contractum non eſt,neque conſidit, diuturnus erit.copia enim materiæ indicatur longiore tempore cõcoquendæ.At verò ab arteriarum motu ſic,Magnus & vehemens & celer & denſus pulſus acutum morbum indicat: contrarius diuturnum. Verùm ex febrium ſpecie cognoſcitur,quatenus calidæ & ardentes acutum morbum indicãt:molliores & velut deliteſcentes intus, diuturnũ.

QVOMODO PRAENOSCAMVS AN iudicabitur morbus,aut ſoluetur, Cap. VI.

D EXiam relatis etiã hoc prænoſcimus,nimirũ ex febriũ ſpecie ac tẽpore, & fortaſſis in totũ ex febrium ſpecie.Calidæ enim & ardẽtes,& breuis temporis ſunt,& per excretiones iudicari tales ſolent:molliores autem, & diutius durant,& in abſceſſus plerunque erumpunt.Et ex relatis manifeſtum fit quòd non ſolùm quando morbus iudicatur,prænoſcimus, ſed etiam quomodo iudicabitur. Nam acutis magis per excretiones cõtingunt iudicationes,quemadmodum diuturnioribus per abſceſſum.

DE IVDICATORIIS DIEBVS, Cap. VII.

E IVdicatorii dies partim frequenter & fideliter ac bene ſoluũt,perfectè item,& manifeſtè, & cum certis notis: partim contrario modo. verùm decimustertius mediũ quodammodo locum habere comperitur.Et ſunt quidẽ ex ipſis qui iudicare ſolent,ſi vel modicum naturæ impetum nanciſcantur, velut eſt ſeptimus & decimusquartus: multi verò in vehementibus quidem motibus iudicant, aliàs autem nõ poſſunt. Quin neque omnes boni,ſimiliter boni ſunt: neque omnes mali, ſimiliter mali: neque
F iuxta ordinem, vtilitatem aut malignitatẽ habent.Primi igitur ordinis de numero bonorum ſunt, hoc modo: Optimus omnium eſt ſeptimus & decimusquartus. His proximè accedit nonus,& vndecimus, & viceſimus: & huic propè accedit decimusſeptimus, & quintus: & poſt hos quartus:& poſt hunc tertius, & decimusoctauus. Verùm his contrarii ſecundi ordinis ſunt hi. Peſſimus, & cum periculo & obſcurè iudicans, velut ex diametro ſeptimo oppoſitus, ſextus eſt. Huic autẽ ſimiliter octauus, & decimus:poſt quos duodecimus, & decimusſextus, &
G decimusnonus. Inter hos autem medium locum habet decimustertius, vt qui non ſimiliter reiici poſſit velut ii qui in ſecundo ordine ſunt,neque ſimiliter his qui primi ordinis ſunt ſoluere ſoleat.Atque hoc quidem ordine dignitatis Galenus vſus eſt: verùm iuxta numerorũ ordinẽ boni ſunt,tertius,quartus,quintꝰ, ſeptimus,nonus,vndecimus, decimusquartus, decimusſeptimus, decimuso-

ctauus,vicesimus:mali verò,sextus,octau⁹,decimus,duo-
decimus,decimussextus,decimusnonus:mediũ autẽ locũ
habet decimustertius. Ex his iudicatoriis quidã etiam a-
liorum indicatorii sunt,quos Hippocrates etiam contem-
plari iussit,& contemplandos nominauit,eo quòd iudica
tiones in alio iudicatorio die futuras præindicent, & cõ-
templandas exhibeant: velut est quartus, qui futuram in
septimo die iudicationem præiudicat, si sudores aliquos,
aut humiditates,aut eiusmodi quasdam particulares eua-
cuationes aut significationes prius non factas efficiat,
aut etiam concoctionis signa ostendat. At Galenus etiã
sexti indicatorium esse dicit diem quartum, etiamsi ille
nõ sit bonus. Verùm vndecimus decimiquarti indicato-
rius est,& decimusseptimus vicesimi. Itaque vsque ad de-
cimumquartũ diem contentiosissimæ iudicationes fiũt:
proximè verò ipsis accedunt quæ vsque ad vicesimum
fiunt. Quæ verò post vicesimum vsque ad quadragesi-
mũ,paulatim contentionem remittunt. Sunt autem pri-
mæ dignitatis, vicesimusseptimus, tricesimusquartus,&
quadragesimus. Post hos verò vicesimusquartus, tricesi-
musprimus, & tricesimusseptimus. Sed reliqua interme-
dia multitudo,à vicesimo vsque ad quadragesimum in
totum non iudicat: quemadmodum omnes post quadra-
gesimum diem penitus exoluti sunt,concoctionibus ma-
gis ac abscessibus,non iudicationibus soluentes morbos.
Proinde reliquos post quadragesimum diem penitus cõ-
temnere videtur Hippocrates: sexagesimi tamẽ ac octua-
gesimi,& centesimi vicesimi rationem habet. Post hos
autem,alios morbos in septem mensibus, alios in septem
annis iudicari dicit,alios(vt verisimile est)in duobus aut
tribus annorum septenariis.

QVOD IVDICATORIA SIGNA IN
principio apparentia,mala sint,
Cap. VIII.

COncoctionis signa nũquã malè apparẽt. omnis enim
cõcoctio natura præualẽte cõtingit,& propterea sem
per bona existit. At iudicatoria signa quãdoque malè ap-
parẽt,eo quòd iudicatio ambigua est,& modò bona,mo-
dò mala contingit: quemadmodum antea de iudicato-
riis diebus dictum est. Neque igitur in principiis, neque
E in augmentis,ipsa apparere oportet, sed in vigoris tempo
re in quo natura morbo superior euadit.

QVOMODO FVTVRAM IVDICA-
tionem prænoscere oporteat,
Cap. IX.

SI augeantur & anticipent exacerbationes, & multo ve
hementiores fiant,& per tertium diem significationẽ
de se præbeant,& signa concoctionis in vrinis, aut alui e-
gestionibus,aut etiam sputis comperiantur,omnium ma-
ximè breui morbus iudicabitur: si verò lentè mouean-
F tur,& eadem hora irruant quotidie contingentes exacer-
bationes,post longius tempus futuram iudicationem ex-
pecta.Sed & eorum qui à rigoribus vehementer febrici-
tant,vt solutio fiat fieri non potest,antequam rigor miti-
getur.Nam hoc nihil remittente, contingere nequit vt
iam vigorem morbus acceperit.quapropter multo minus
declinatiouem sperare oportet.

QVOMODO INSTANTEM IVDICA-
tionem cognoscamus, Cap. X.

MOlesta morbi tolerantia omnem iudicationẽ præ-
G cedit: & si quidem in die iudicabitur,noctu præce
dit:sin noctu,in die.Et symptomata accedunt, velut est
capitis dolor qui prius non fuit,& collum cõdolet,& præ-
cordium reuellitur,& spirandi difficultas repentina, & a-
lia multa difficilia symptomata prius nõ facta apparent.
Et si his contingentibus pulsus non considerint, sed ma-
gis in altum tollantur,& vehementiores fiant, cõfirmét-
que etiam insuper iudicatorius dies,& hic maximè ex
bene iudicantibus,non solùm futuram iudicationẽ, sed
etiam ipsam bonam expecta.Nec verò consterneris inter
H hæc si delirantem hominem aut exilientem videris. nã
& hæc lationis humorum sursumuersus signa sunt, quẽ-
admodum rursus deorsum alia,& imi ventris morsus, &
tormẽ circa vmbilicum,& lumborum dolor, & murmu-
ratio. Quandoque etiam alia eiusdem generis signa
apparent: & adhæc si per hæmorrhoidas æger vacuari

A cõsueuit,etiã huius circuitus tẽpus concurrit. Similiter &
de mensibus,si mulier fuerit quæ ægrotat, nihil absurdi
est per talẽ rursus euacuationẽ fieri iudicationẽ.Sed & su-
dores ex prægressis(velut verissimile est)madorib⁹,& præ
sertim in die indicatorio factis, & ex meatuũ apertione
prænoscẽdi sunt. Cæterùm euacuationẽ per supernas par-
tes, ex his maximè cognoueris.Inspicere enim iã ad præ-
dicta oportet: etiam ægrotantis faciem: & siqua in ipsa
pars palpitet,aut venæ in temporibus pulsent, aut gena,
aut nasus,aut oculus rubicundior fiat,magis sperandũ est.
B Si verò etiam inuiti lacrymentur, aut etiam splendores
oculis obuersari imaginentur, & manus ad nares adhi-
beant velut scalpturi, tunc quidem non amplius fluxu-
rum sed iam fluentem sanguinem videbis. Vbi enim se-
mel atque iterum scalpserint, erumpit. Morsus autem sto-
machi,& inferni labii tremor, iudicationem per vomi-
tum sæpe nobis indicauerunt.Et hæc quidem sufficiunt.
Accedit autem ad hæc & ægroti ætas,& natura,spem cõ-
firmans,& insuper anni tẽpus,& præsens constitutio.Si e-
nim adolescẽs fuerit ægrotus,aut aliâs natura calidus,aut
C multi sanguinis,adhuc magis sperabis: si verò etiam an-
tea ipsi sanguinis euacuatio aut ægrotanti, aut sano con-
tigit(velut antea diximus)hoc vel solum efficiens est ad
sanguinis eruptionis spem exhibendam. Quòd si etiam
tempus anni videris æstatem, aut non quidem æstatem,
sed aliâs calidam præsentem aeris constitutionem: & sæ-
pe illo tempore per sanguinis eruptiones fuerint iudica-
ti:& plenum sanguine corpus fuerit, & consuetarum ex-
cretionum suppressio: & hæc spem tuã augere poterunt.
D Similiter autem & de reliquis euacuationibus ratiocinari
oportet.Si verò horũ quidem nihil visum fuerit, verùm
molesta morbi tolerantia in quodam iudicatorio post vi
cesimum diẽ fiat,& hoc morbo in vigore cõsistẽte:& do-
lores in quibusdam articulis,aut circa aures, aut etiam in
aliis partibus fiant,aut non quidem dolores, sed sudores
particulares iuxta aliquam partem assiduè oboriãtur: per
abscessum iudicationẽ expectare oportet, & circa illã ma
ximè partem abscessum futurũ vbi sudores,aut dolores,
aut tumores facti fuerint.

QVOMODO FACTAM OPTIMAM
iudicationem cognoscamus,
Cap. XI.

SI quidem euacuatio conueniens post concoctionem
fiat, & febris soluatur in eo qui iudicatur, & idem ab
aliis symptomatis liberetur, & pro ratione euacuationis
coloratior fiat,& pulsum meliorem habeat,& ad exurgen
dum robustior euadat, &,quod omnium securissimũ est,
bona tolerantia consequatur, hæc optima est iudicatio:
si verò quid ex his defecerit, tãtum ab optima abest quã-
ta fuerit vis eius quod deficit.

DE PVLSIBVS, EX GALENO,
Cap. XII.

PVlsus est motus cordis & arteriarum, per distentionẽ
ac contractionem contingens. Vsus eius duplex est.
Per distentionem enim,qua velut expanditur ac aperitur
arteria,frigidus aer ingreditur,ventilans & suscitans vita-
lem firmitatem: vnde etiam animalis spiritus generatur.
Per contractionem autem, qua arteriarum extremitates
ad medium conniuent ac considunt,excretio fuliginosa-
rum superfluitatum contingit. Hæ verò arteriæ oblonga
sunt vasa caua,velut venæ,& duas tunicas habent, tũ pro-
pter relatum motum, tum quòd sanguinem & spiritum
continent: & enascuntur quidem ex corde,disperguntur
autem per omnes corporis partes. Omnes igitur arteriæ
eodem modo pulsant & inter se & cum corde, vt ex vna
de omnibus rationem inire possis. Non tamẽ fieri potest
vt omnium motum quis similiter sentiat, sed earum quæ
sunt in excarnibus corporis partibus,prõptius: obscurius
autem earum quæ sunt in carnosis. Neque autem decen-
tiorem, neque vsui commodiorem aliam attigeris si eas
quæ ad manuum iuncturas sunt omiseris. Est igitur pri-
mum genus pulsuũ quod circa motus tẽpus & in distẽtio
ne & in cõtractione consideratur. Differẽtiæ ipsius sunt,
velox,tardus & moderatus. nam quicquid mouetur, aut
velociter,aut tardè,aut medio modo,in tẽpore mouetur,

Velox itaque est qui in modico tempore, per multū spatium mouetur: tardus, qui in multo tempore, per modicum spatium mouetur: moderatus, qui medio modo circa motum se habet. Alterum genus est circa distentionis quantitatem. Quandoquidem enim omne corpus tres habet dimensiones, longitudinem, latitudinem, & profunditatem: corpus autem est etiam ipsa arteria, tres habere & hanc dimensiones necesse est. Verùm dum secundum naturam se habet animal, moderatè ipsam vndequaque distendi comperies: vbi verò præter naturam se habet, aliquando deficit, aliquando excedit aliquid, iuxta quamcunque tandem dimensionem. In hoc autem meminisse oportet qualis erat pulsus naturalis: & si quidem latitudine maior comperiatur, latum vocare: si verò longitudine, longum: si profunditate, altum. Clarum verò est quòd etiam contrarios ipsis, & naturali minores, iuxta eandem rationem nominare oportet, angustum, breuem, & humilem. Ex iis verò qui in omnibus dimensionibus similiter ad statum præter naturam mutantur, is qui penitus imminutus est, paruus: qui auctus, magnus appellatur. Tertiū genus pulsuum est circa facultatis firmitatem. Differentiæ ipsius tres sunt, vehemens, languidus, & moderatus. Vehemens est qui tactum medici robustè ferit: languidus, qui ægrè & debiliter: moderatus, qui medio inter hos modo, quem quidam naturalem esse putauerunt: nam ex ira & exercitiis vehementiorem fieri pulsum dicunt qui non sit naturalis. Verùm iis Galenus se opposuit, non durabilem, sed qui promptè transmutetur, esse dicens eum pulsum qui ob non naturales causas vehementior efficitur: qui igitur vehementior est, & non promptè mutatur, hic naturalis & moderatus fuerit. Quartū genus est circa instrumenti, corporis arteriæ dico, compagem. Differentiæ huius item tres sunt: aut enim durius est naturali instrumētum, & vocatur pulsus durus: aut mollius, & mollis dicitur: aut medio modo se habet, & iuxta hoc moderatus appellatur. Quintū genus pulsuum est iuxta quantitatem humoris arteriæ: differentiæ ipsius sunt, plenus, vacuus, & moderatus. nam & omne vas aut plenū est, aut vacuum, aut moderatum humorem habet. Plenus igitur pulsus est (velut Archigenes definit) qui solidiorem exhibet arteriam, & occursum ipsius humore refertū: vacuus autem, qui bullosam arteriæ excitationem facit, vt ad digitorum impressionem, progressus per vacuum occurrat. Hæc quinque pulsuum genera iuxta vnum arteriæ motum consistunt. Quandoquidē verò qualitas caloris cordis magis quodam modo manifestè circa arteriam apparere videtur, voluerunt & hoc genus pulsuum sextum ad prædicta annumerare. Ex reliquis generibus, tum quæ iuxta vnum, tum quæ iuxta plures pulsus sumuntur, est & quod circa quietis tempus cōsistit, & quod circa rythmū & quod circa æqualitatem ac inæqualitatem, & quod circa ordinē ac ordinis turbationē. Quod igitur circa quietis tempus consistit, & septimum est à primo, diuiditur in densum, rarum, & moderatū. Quū enim arteria duplici motu moueatur ex contrariis motibus composito, necesse est ipsi etiam duplices quietes coincidere, alteram post distentionem ante contractionem, alteram post contractionem ante distentionē: quam etiam sensu percipi posse quidam negauerūt. Quare inter duos motus, vna quies media intercedit. Cui igitur multum est quietis tempus, hic rarus est: cui breue, dēsus: quum medium, moderatus. Octauum genus pulsuum circa rythmum consistit. Est autem rythmus in summa, habitus aut proportio temporis ad tempus. In pulsu verò, (velut aliqui volūt) tēporis motus ad tempus quietis, velut distentionis & contractionis, ad aliquam intercedentem quietem. Verùm iuxta aliorū sententiam, temporis motus ad motum, velut distentionis ad contractionem: aut quietis ad quietem, velut internæ ad externā. Differentiæ rythmi primæ duæ, pulsus boni rythmi, & sine rythmo. Quum autē dico Sine rythmo, non nullum habentem rythmum dico: hoc enim fieri nō potest: sed eum qui malum rythmum habet: quemadmodum sine voce & sine collo esse dicimus eum qui malam vocem & malum collum habet. Pulsus autem sine rythmo triplex differentia est. alius enim præter rythmum

A est, moderatam habens boni rythmi peruersionem: alius alterius rythmi, amplius peruersus: alius extra rythmum, qui bonum rythmum penitus corrumpit. Velut (exempli gratia) si in puero notas colligere velis, proprius ætati puerili pulsus iuxta rythmum contingens, boni rythmi pulsus appellatur: qui verò rythmum corrūpit, sine rythmo. Et corrumpens qui quidem propinquæ ætatis rythmum assumit, pulsus præter rythmum appellatur: qui verò ætatis vigoris, alterius rythmi dicitur: at qui neque huius ætatis rythmū conseruat, extra rythmū nominatur. B Nonum genus pulsuum est quod in omnibus relatis generibus reperitur, circa æqualitatem ac inæqualitatem consistens. Hoc aut in vno pulsu aut in pluribus consideratur: & hoc à plurium congregatione systematicum appellatur, de quo velut manifestiore primùm dicēdum. Æqualis igitur pulsus est qui consequenter æqualis est, aut magnitudine, aut firmitate, aut velocitate, aut aliquibus aliis generibus, aut etiam omnibus. Inæqualis verò est qui consequenter inæqualis est. Si enim (verbi gratia) omnes cōsequenter magnitudine æquales fuerint, æqualis magni- C tudine talis pulsus vocatur. Si verò primus & secundus & tertius æquales apparuerint, quartus autem inæqualis, clarum est quòd talis pulsus magnitudine inæqualis appellatur. Huius generis sunt & intermittens & intercidens. nō enim solùm circa vnū aut plures magnos vnus apparet minor: sed aliquādo etiā totus motus penitus perit: & intermittēs pulsus dicitur: quemadmodū alter, intercidens huic contrarius, quum expectata quiete intermedia, velut superfluus quidā incidit. Si verò secundus paulo minor fiat primo, & tertius secūdo, & quartus tertio, in æqua- D litate, & hoc vlterius contingat, tales pulsus Myurizontas & Myuros, *hoc est decurtatos* appellant, à figuris in acutum definentibus nomen transferētes. Et qui quidem ex ipsis perpetuò minuuntur, & nūquam à tali affectione cessant, in absolutam motus interceptionem definunt: & vocamus ipsos Decurtatos deficientes. Qui verò cessant, duplicem differentiam habent: quidam enim ex ipsis, paruitatē eam in qua primùm cessarunt, seruant semper: quidam verò rursus augentur, aut ad æqualem ei quæ ab initio fuit magnitudinem redeuntes, aut ad minorem, aut E ad maiorem: atque hi, decurtati recurrentes appellantur. Fiunt etiā in vnius pulsus inæqualitate decurtati pulsus, de quib⁹ paulo pòst suo loco dicetur. Ac huiusmodi sanè est cōgregatoria appellata pulsuū inæqualitas. Quæ verò in vno pulsu consistit, aut circa vnā arteriæ partem, aut circa diuersas cōtingit: velut in tempore motus, circa vnam quidem arteriæ partem inæqualitas dicitur, quum aliter inceperit & aliter desierit moueri arteria, circa vnū digitum: incipiens quidem, velocior, definens autem, tardior, aut viceuersa. Hoc autem trifariam contingit, aut cō- F tinuo manente motu, aut interciso, aut recurrente & veluti bis feriente. Si quidem igitur continuus manēs, & nō intercisus, à velocitate ad tarditatem, aut viceuersa mutatus fuerit, inæqualiter velox talis pulsus est & dicitur. Si verò intercisus quieuerit, & de cætero velocior appareat, dorcadissans appellatur, metaphora à dorcade animante accepta, quæ saltando sublimis in aere consistit, & improuisum quendam secundum motum priore velociorē facit. At si post distentionem recurrerit, & prius quàm cōtrahatur penitus, iterum tactum ferierit, talis pulsus, bis fe- G riens appellatur. Huiusmodi verò quippiam & in incudibus fieri videre datur, quum mallei quidē semel per manum incussi ipsos ferierint, verùm incudis renixu resilii, rursus aut etiam tertiò feriant. Non solùm autē circa motus tempus, inæqualitatem circa vnam plagam, in vna arteriæ parte fieri cōtingit, sed etiam circa facultatis firmitatem: non autem circa dimensionum quantitatem. non enim fieri potest vt idem pulsus in eadem parte magnus ac paruus fiat: neque circa aliud pulsuum genus, sed in partibus diuersis. Cæterùm circa diuersas arteriæ partes in vno pulsu inæqualitas duplex fit: quando- H que continuo manente motu, & circa aliquos digitos arteria velocius mota, iuxta aliquos tardius: quandoque verò etiam interciso, vt aliqui digiti motum deprehendant, aliqui non. Sed & circa distentionis

quantitatem, inæqualitas in pluribus partibus manifesta est. Cuius generis sunt decurtati, circa vnam plagam & nutantes & circumnutantes. Si enim circa interiorem digitum, magnus & qui in gibbum eleuetur pulsus occurrens, hinc iuxta rationem minuatur, ita vt circa exteriorem arteriæ partem ad ægroti pollicem minimus appareat, μύουρος, *id est decurtatus*, appellatur, ad similitudinem caudæ animalis muris: aut μείουρος, quòd instar caudæ decurtetur ac imminuatur. Si verò circa medios digitos, magnus & qui in gibbū eleuetur occurrens, vtrinque minuatur minor apparēs: hūc Archigenes nutātem & circumnutantem appellauit, clarè declarare volens circa distentionem breuitatem, cum vtriusque extremitatis velut mutatione. Non enim velut aceruatim recisis, sed velut inflexis vtrinque partibus, ad breuitatem contractus est, quū fit magnitudine decurtatus circa vtrasque partes. At vbi inæqualitas circa magnitudinē, vt aut maturius aut tardius contingat, assumpserit, & vndosi & vermiculantes pulsus fiunt. Si verò etiam positus differentiā assumpserit, & conuulsorii & agitatorii appellati constituuntur. Incipiendū igitur est ab vndosis, in quibus nō simul apparet circa talem inæqualitatem tota arteria distendi, sed aliqua ipsius pars primò, aliqua secundò, aliqua tertiò, alia quartò, motu continuo manente, ad eleuationis vndarum similitudinem. Et quidam in directum tendentem vndam habent, quidam ad obliquum declinantem, & quidam in breui secundum longitudinem dimēsione altitudinem magnam habent: quidam viceuersa: & aliqui latitudinem, aliqui angustiam. Similiter autem & circa velocitatem & firmitatem inæqualiter se habent. Si verò vndosus totus ad paruitatem imminuitur, vermiculans appellatur, vermiculi gressui similis. Quēadmodū autem vndosum pulsum minorem factum vermiculans excipit, sic vermiculantem formicans, quum pereūtibus motibus multis, in vnum & eundem penitus paruum defierit. Appellatus autē & hic est à similitudine ad animal formicā, tum propter paruitatem, tum propter motus speciem. Est enim valde paruus formicans, quo minor alius non existit. Similiter autem & languidissimus omnium ac densissimus: non tamen velox, velut Archigenes putabat. Huic propinquus est pulsus hecticus appellatus. Quēadmodum enim febris hectica, ita etiam pulsus hecticus est, qui nullam magnam mutationem facit, sed semper similiter manens, connecténsque velut ab initio incepit, & nunquam desinens, toto habitu morbosè mutato. At verò conuulsorii pulsus, dum vtrinque ab extremitatibus retrahuntur, & tenduntur ac conuelluntur, velut chordæ cuiusdam intentæ sensum exhibere videntur. Verùm in agitatoriis nihil tale est, sed maior in iis distentio est, vt quædam arteriæ partes vno & eodem tempore sursum ferantur. Et sanè motum ipsorum iaculis quis maximè assimilare possit, quæ vehementer emissa, dum vibrantur ac agitantur, celeriter feruntur. Porro pulsus secantis quippiam modo se habens, tunc est quum pars aliqua arteriæ distenta esse apparet, aliqua verò non, duriore nimirum ipsa apparente. Habet etiā quid agitatorii hic pulsus, & velox quidem est ac densus, non autē semper magnus. Decimū supra relata pulsuum genus est quod ex inæqualitate generatur, & circa ordinem ac ordinis turbationem consistit. Nam ordinatus ac inordinatus, secto inæquali in æqualem iuxta circuitus & in penitus inæqualē, ex vtroque segmento generationem habent: ordinatus quidem, circa æqualitatē circuitum: inordinatus autem, rursus circa absolutam inæqualitatem. Etenim æqualis pulsus, penitus est etiam ordinatus: (si quidem consequenter æqualem ipsum esse diximus) inæqualis autem, non penitus inordinatus. Si enim æqualitatem corrumpat, circuitum autem aliquem seruet: velut verbi causa, in quantitate distentionis, si duos contingat fieri magnos & vnū paruum: deinde rursus duos magnos & vnum paruum, & sic consequenter: vocabitur talis, inæqualis quidem, verùm ordinatus. Si verò ad hoc quòd æqualitatem corrūpit, neque ordinem aliquem inæqualitatis conseruet, supra inæqualitatem etiam inordinatus est: similiter etiam in aliis generibus. Cæterùm ex inordinatis quidam per

A totum inordinati sunt, neque minimum quendam circuitum conseruantes: quidam verò iuxta circuitus ordinati. Nam in quantum continuum ordinem nō seruant, vocabuntur inordinati: in quantum verò per longum, circuitum quendam seruant, iuxta circuitus ordinati: velut si cōtingat duos fieri magnos & duos paruos, deinde tres magnos & tres paruos, & quatuor magnos & totidem paruos: & rursus velut reflectentes, duos magnos & duos paruos, & tres magnos ac totidem paruos, & consequenter eodē modo. Illud porro sciendum est, vniuscuiusque a-
B liorum contrariorum medium quendam esse: verùm æqualis & inæqualis medius nullus est, neque ordinati & inordinati: præterquam si iuxta circuitus ordinatum, me dūm dicere velis inter ordinatum & inordinatum. Et aliorum omnium medii, secundum naturam se habent, excepto eo qui inter vehementem & languidū medius est: inter hos verò æqualis solùm secundum naturam est: alii autem præter naturam, & inæqualis, & ordinatus, & inordinatus. Hæc sunt genera pulsuum omnia, & differētiæ ipsorum secundum genera. Quidā verò etiam alia
C duo ad hæc annumerant, alterum circa positionem arteriæ, iuxta quod sursum ac deorsum, & ad dextra & ad sinistra traducta esse videtur: alterū, quod circa hoc vt aut maturius aut tardius contingat, cōsistit. Ex quibus vndosos & agitatorios pulsus esse diximus. Et nos quidē breuis compendii ergò, simplices tātùm differētias tradidimus: verùm ex relatis facilè has componentes, etiam compositas inueniemus. Cæterùm cōsequens fuerit etiā causas pulsus mutantes referre, ad quas sequitur etiam prænotio quæ ex ipsis contingit. Initium autem à magnitudine
D sumemus, quoniam hæc aliis manifestior existit. Magnus itaque fit pulsus aut ob vrgentem necessitatem, quæ est caliditas in corde redundans, externam appetens refrigerationem, & velut ventilationem: aut ob corporis gracilitatem, velut paulo pòst ostendemus. Augescit autem caliditas, aut propter naturales causas, velut ætatem vigoris, aut puerilem, aut simpliciter calidum tempus, item & regionem, & temperaturam calidiorem: aut ob causas non naturales, velut aerem nos ambientem calidiorem, balnea calida, exercitia, cibos, vinum, medicamenta calidic-
E ra: aut propter causas præter naturam, velut intemperiem calidam, aut humorum putrefactionem, aut iram, aut similes. Discernes autem singularū causarum pulsum, ex eo quòd causæ naturales durabilem & quæ ægrè transmutetur magnitudinem faciunt: reliquæ verò facilè mutabilem, adeò vt etiam adhuc tangente te sæpe, aut omnino paulo pòst, penitus discedat. Et magnis quidem pulsibus propter balnea calida etiam mollitudo accedit: quemadmodum rursus iis qui ob calidam & maximè cum siccitate coniunctam intemperiem tales sunt, duritia. Qui verò moderatè se exercuerunt, aut defricti sunt, medio
F modo se habent circa duritiem ac molliciē. Verùm partes circa pectus calidiores magis habent: quod sanè etiā iratis contingit. At magnis pulsibus ob vinum, aut cibū, aut iram, ad magnitudinem etiam vehementia accedit. Quicunque verò occultare student iram, aut aliud quid factum ab ipsis, citra medici permissionē, (quemadmodum ille qui calidum accepit medicamentum, & celare id voluit medicum, simul cum tactu manus interrogantem) iis ad magnitudinem manifesta inæqualitas adest.
G Ad hoc verò etiam ægroti mores ac consuetudo nō parum conferunt ad dignotionem. Consuetudo quidem, medicamentis dedita: mores autem, improbi, & ad suspicionem eximendam callidi. Qui verò ob humorum putrefactionem magnus est, is ad magnitudinem etiam contractionem magis festinantem habet. Cæterùm ad hoc vt magnus fiat pulsus, non solùm necessitas sufficit, sed opus est etiam facultate inseruiente, & moderato instrumento, iuxta duritiem ac molliciem. Aucta itaque in corde caliditate ob quamcunque tandem ex relatis causis, primùm quidem fit magnus pulsus: vbi verò non
H suffecerit necessitati magnitudo, statim ipsi etiam velocitas accedat. Si verò neque sic suffecerit, etiam densitatem assumit. Parui autem & tardi ac rari pulsus à contrariis fiunt. At verò vbi à magno & veloci ac denso ad,

cõtrarios mutatio cõtingit, necessitate nimirũ deficiẽte, nõ amplius id quod primùm in pulsu factũ est, etiam primùm cessat: sed id quod posterius acquisiuit, primùm abiicit, statim quidem euadens rarus, deinde tardus, postea etiam paruus. Si verò amplius deuenerit ad tarditatem ac paruitatem, rursus raritas in densitatem transit, quò per ipsam necessitas perficiatur. Atque hæ quidem sunt magnitudinis, & velocitatis, ac densitatis, & contrariorum ipsis pulsuum causæ. Coniungenda verò his est & mutatio pulsus circa vnam solùm dimensionem. Latitudo igitur solùm augetur, propter humiditatem maximè redundantem, aut secundum naturam, aut etiã ab externis causis: quemadmodum altitudo propter instrumenti mollitiem, facultate ad hoc coadiuuante. Longitudo verò ob siccitatem, & circumsitarum carnium eliquationem, manifestò fit, aliis dimensionibus collapsis. Non enim longiorẽ quàm secundum naturam, fieri arteriam contingit. Et talem sanè pulsum magis propriè gracilem quis appellarit, quemadmodum contrarium ipsi, secundum latitudinem ac profunditatem solùm auctum, amplum. Cõtrariis autem harum affectionibus pulsus quandoque incidit, & iuxta aliquam aut aliquas dimensiones impeditur, humilis aut angustus aut breuis apparẽs, quum talis non sit: sed ob pinguedinis alicuius crassitudinẽ, aut carnibus aut membranis impedientibus: quandoque etiam totus paruus apparet, quum reuera non sit paruus, & languidus similiter. Et quid dico? sæpe enim absoluta pulsus interceptio quibusdam esse visa est per omnes arterias, quum re vera non esset, & præsertim negligentius tangentibus, sed propter carnium copiam latente motu, qui verè languid⁹ existit. Nõ enĩ fieri potest vt perfecta pulsus interceptio contingat viuente adhuc homine: quemadmodũ rursus in excarnibus etiam pulsus parui videntur esse magni. Eliquato igitur vehementer corpore, & quæ circa spinam est arteria, sæpe contingentibus summum ventrem, motum significat: & quædam aliæ in artubus, quæ prius inconspicuæ erant. Quapropter omnes causas diligenter animaduertere oportet, nequa nos lateat dignotio. At verò pulsus vehemẽs præ robore facultatis fit, si nulla ex reliquis causis reluctetur, velut necessitas exoluta, aut instrumenti duritia. Languidus autem pulsus, debilis facultatis vel solius soboles est, etiamsi nulla alia causa adsit. Nam vehemens pulsus omnibus causis opus habet ad sui generationem: verùm lãguidum vel sola debilitas efficit. Qui igitur ab initio vehemens est, ad ætates, & tempora, & regiones, & temperaturas temperatas consequitur: lãguidus autem ad intemperatas. Qui verò ex languiditate ad vehementiam transit, facultate ex prægressa debilitate corroborata contingit. Corroboratur autem vel per ea quæ in ipso sunt corpore, velut humorum concoctionem, aut excretionem, aut iram: vel per externa, velut vina, cibos, exercitia, & quæ intemperiem corrigunt. Exoluunt autẽ facultatem inediæ, vigiliæ, euacuationes immodicæ, tristitiæ, curæ, dolores maximè animi deliquia inducentes, & quæ intemperiem efficiunt. Quidam verò inexercitati durum pulsum putauerunt esse vehementem: verùm qui ratiocinatione & tactu exercitatus est, eum non fefellerit. Nam vehemens plerunque cum magnitudine in altum tollitur, robustè tactum feriens: durus autẽ magnitudinem nõ suscipit, propterea quòd arteria ægrè cedit. durus itaque fit pulsus propter instrumenti duritiam. Hãc autem frigiditas immodica, aut siccitas, aut tensio ab inflãmatione, aut cõuulsio efficit. Statim autẽ ad duritiam & paruitas & velocitas, quandoque etiã densitas pro magnitudine, ob necessitatem consequitur. At mollis pulsus ad humiditatem arteriæ sequitur. Hanc autem humidiorem efficiunt, ex iis quæ præter naturam nõ sunt, cibi humidiores, & balnea plura, & somni multi, & victus delicatior, & animi iucunditas: ex iis verò quæ præter naturam sunt, sopores, lethargi, hydropes, & reliqui morbi pituitosi. Porro plenus pulsus, aut humorum copiam, aut ciborum, aut vini potus redũdantiam indicat: quemadmodũ vacuus contraria. aut enim ediã, aut vacuationẽ. Quòd si calidius occurrat arteriæ corpus, multam in corde caliditatem, reliquo corpore perfrigescente, aut cõnuulsoriam aliquam arteriarum affectionem significat, per vio-

A lentum motum calescentium. Verùm Archigenes dicit arteriæ locum propriè in stupore correptis, catochis appellatis, calidiorem reperiri: velut quibus conuulsio imminet cum graui in somnum delatione. At verò rythmi ratio si æqualis est in motu ac quiete, totius corporis temperiem indicat, quantum in seipso: aut non magnam mutationem, velut in puerili ætate, & corporibus alioqui tẽperatis. Si verò longius fuerit quietis quàm motus tempus, caliditatem prædominari indicat: velut in ætate vigoris, & iis vicinis: quẽadmodũ sanè in senilibus corpo- B rib⁹ æqualiter frigidis lõgius est motus tẽpus quàm quietis. Id autem sciendum est, inæqualitatem circa rythmũ mensuram esse eius quæ circa velocitatem ac densitatẽ consistit: hanc autem velut materiæ rationẽ ad rythmũ obtinere. Intermittẽtes & intercidentes pulsus fiunt dũ premitur & velut grauatur facultas: verùm intercidentes, minorẽ læsionẽ, deficiẽtes maiorem indicant. Et in summa, facultas quæ premitur ac grauatur, ad inæqualitatem ac ordinis turbationẽ, pulsus mutat, tum ad aliã omnem, tum ad eam quæ circa vehementiam & magnitudinem C contingit. Quum autem decurtati pulsus duplices genere demõstrati sint, (aut enim in congregatoria inæqualitate, aut in ea quæ fit circa vnum ictum, reperiuntur) deficientes quidem extremam facultatis collapsionem indicant: redeuntes autem & recurrentes, etiam ipsi imbecillem quidem, sed adhuc repugnantem & resistentem ac renuentem declarant. Qui verò circa vnum ictum decurtati sunt, & nutantes ac circumnutantes appellantur, in iis qui paulatim emarcuerunt maximè sunt, & in inflammationibus non solutis: imò & in plurimis quomodocũ- D que marcescentibus existunt, dum corpora circa arterias cõsumuntur. Inæqualiter veloces & dorcadissantes pulsus ad febriles maximè caliditates consequuntur. Verùm si quidem principia distentionis exoluat pulsus, & finem ipsius ac contractionis principium acceleret, putredinẽ præualentem indicat, natura ad fuliginosarum superfluitatum excretionem festinante: si verò viceuersa, contractionis principium exoluat, ad distentionem autem magis festinet, caliditatem magis prædominari scito, refrigerationem appetentem. Consequitur ad hos in febre e- E tiam densitas plerunque, quandoque etiam magnitudo, si nõ facultas aut instrumẽti duritia impediat. Augescẽte verò arteriæ duritia, & facultate non debili existente, bis feriens fit pulsus. At vndosus ad humidiores affectiones maximè sequitur, & ex his magis ad hydropes subtercutaneos, & lethargos, & peripneumonias. Vbi verò solui inceperit facultas, adhuc tamẽ interim modicè resistit, vndosus in vermiculantẽ transit: extremè verò ipsa collapsa, & hunc formicãs excipit. Hecticus pulsus propriè tabescentibus, & alioqui marcescentibus adest. Cõuulso- F riuspulsus fit neruorum principio inflammatoriam quandam affectionem habente, velut in phreniticis & comitiali acuto correptis: quando etiam moriuntur ita affecti dum adhuc calidi sunt, contrario planè modo iisqui syncope corripiuntur. illi enim dum multum frigidi sunt, adhuc viuunt. Agitatorius autem fit pulsus, quum necessitas quidem opus habet magna distentionẽ, & robur vitale operari potest, solum autem arteriæ corpus contradicit, quod præ duritia ad magnam distentionem eleuari non potest: quemadmodum in inflammationibus magnis, & diuturnis obturationibus. G Porro pulsus secãtis quippiam modo se habens, in totum inflammationem significat, & maximè alicuius neruosæ partis. Non minus autem & pleuritidis proprius est, si remissus est, mollis & facilè concoquendæ: si intentus, difficilis & ægrè concoctilis, quæ cũ debili quidẽ viriũ facultate, acutè periculosa est: cum forti verò, diuturno tempore concoquetur. Aut enim in suppurationẽ sæpe trãsit, aut tabidus marcor ipsã excipit. Illud autem nosse oportet, quòd ad inæqualitates ordinis turbatio sequitur: raro verò inuenire datur inæqualem pulsum ordinatum. Et sanè minores læsiones, inæ- H quales & ordinatos: maiores, inæquales & inordinatos pulsus efficiunt. Atque hæ quidem sunt simplices pulsuũ causæ ac prænotiones. Ex iis autem & compositæ nõ difficulter inueniuntur, velut etiam in sermone de differentiis ipsorum diximus.

DE ALVI EGESTIONIBVS, Cap. XIII.

ALui egestionum optima est mollis & cōpacta,& quæ tēpore consueto,quo in sanitate prodibat,egeritur: talis autē est subfulua,cum conuenienti compage,& non valde graueolens:quæ verò præter hæc,bona nō est.Quæ igitur similis colore est iis quæ in cibo accepta sunt,& tenuis,& sine humorum exsuccatione,& citò progressa, incocta est.Quæ verò fulua & meraca,in principio quidē biliosiorem indicat morbum: si verò circa declinationē talis excernatur,corpus commodè expurgari indicat.Cū virore pallida,æruginosæ bilis nota est:nigra, aut atræ bilis,aut sanguinis istic adusti. Liuida, frigiditatem quandam,& internarum partium non leuem mortificationē indicat.Pinguis,colliquationis pinguitudinis quæ est in corpore,nota est: quemadmodū rursus viscosa deterior pingui est,& animalis partium colliquationem indicat. Quæ verò valde graueolens est, non exiguam significat putrefactionem. In omnibus autem his,si non iuxta acceptum cibum qualitas fuerit eorum quæ egeruntur, hoc modo affectionem considerare oportet. Omnium verò pessima & perniciosa est alui egestio quæ nigra est,& liuida,& pinguis,& citò progressa.

DE VRINARVM SIGNIFICATIONE, Cap. XIIII.

QVemadmodum in alui egestionibus,sic etiam in vrinis,regula sanorum vsi,de ægrotis significationes sumemus.Vrina itaque optima est quæ sanorū vrinis simillima est: talis autē est subfulua & subflaua:statim verò & crassitudinem moderatam hæc habet.Quum autem triplex vrinarum turbatarum differentia sit,(aut enim mictæ tales,paulo pòst subsidunt,aut perpetuò similiter manent:aut puræ excernuntur,& postea turbantur) tertia ex relatis mala est,prima moderata, in medio autem ambarū secūda. Quæ verò extremè cruda est,hoc est quæ exactè aquosa est, velut desperatæ concoctionis symptoma, venosi generis est. Vbi verò etiā citò exit,vrinæ profluuium quod diabetes vocatur, oboritur. Atq; hæc ex crudis vrinis pessima est: cōsequens est tenuis adeò ac alba velut aqua.His proxima est alia vrina quæ in multis morbis apparet,propè admodū accedens ad vinum tenue & album.Ab hac consequitur subpallida:pallida verò fuerit etiam subfulua, & concoquitur iam pro coloris ratione. Verùm & crassitudine in tantū ab aqua secedere ipsam oportet(si probè concoqui debeat)quantum colore.Si verò colorem secundum naturam exactè seruans, subsidentiam albam ac læuem & æqualem ac multam habet,concoctionis quidem exactæ nota est, verùm copiosum crudum humorē expurgari indicat. Sed etsi moderatè crassior fuerit, & subsidentiam aliquam habuerit, non penitus iā cruda est. Si enim aut farinæ crassiori,aut laminis, aut furfuri similes,aut liuidas,aut nigras, aut pallicātis viroris,aut graueolentes subsidērias habuerit,præter hoc q. omnis huiusmodi cruda est, etiā aliàs perniciosa existit. At verò vrinæ boni coloris,simúlque aut subsidentias albas,& læues,& æquales,aut nubeculas quasdam consimiles,aut quædam in medio innantantia facientes, omniū vrinarum optimæ sunt:& maximè quarum subsidētia talis fuerit. Secūdo loco sunt quarum innatātia talia sunt: tertiò, quarum nubeculæ.Et in summa,quæ in vrinis vtiliter feruntur,quanto magis deorsum subsiderint, tanto meliora existunt.

DE SPVTORVM NOTIS, Cap. XV.

QVæcunque sputa subflaua sunt,& subfulua,& subspumosa ac tenuia, solius cruditatis notæ sunt, & nullū grauius malum indicant. Quæ verò meraco modo flaua sunt, & fulua,& spumosa, & cum virore pallida, viscosáque ac rotūda,& his magis adhuc nigra, mala sunt. Nam sanguine solùm excepto,quisquis aliorum humorū meracus fuerit,malam affectionem indicat,quæ ex flammea caliditate ortum habet. Cruenta igitur sputa moderata sunt,flauæ verò aut atræ bilis, horrenda. Verùm inspicere insuper oportet etiam eductionis ipsorum modū. Si enim facilè expuātur,manifestum est talia esse bona, contraria verò,mala. Perfectæ itaque concoctionis no-
A ta est,sputum læue,album,& æquale,& compage neque liquidum, neque nimis crassum: absolutæ verò cruditatis nota est,id quod omnino non expuitur.Si verò expuatur quidem,sed tenue, concoctionis languidæ signum est. Sin autem meracum fuerit, fuluum aut flauum, non bonum est:si verò liuidū,aut æruginosum,aut nigrum, perniciocissimum.

DIARIARVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XVI.

FEbrium diariarum proprium & inseparabile signum
B est vrinarum concoctio in prima die.Sed & caliditatis iucunditas, proprium ac inseparabile talium febrium signum est. Verùm post primam febris solutionem, certiorem cognitionem habebis. nam & arteriarum motus tunc per omnia assimilatur sanorum motui, quum nulla alia febris ad naturalem statum reuertatur: & ægri bona tolerantia,magnum etiam ipsa signum est.Facilè verò his febribus corripiuntur ii quibus defluxiones corporis nō sunt vaporosæ, sed acre quiddam & velut fumosum habent: hi autem sunt calidi ac sicci temperamento, & o-
C mnino ex amara bile biliosi. Eos igitur qui ex lassitudine febrierunt,pinguiter simúlque molliter fricare oportet, ac lauare:qui verò ob siccitatem,minus quidem illis fricare,sed plus lauare.Ex curis autem, & mœroribus, & vigiliis,& ira illapsos,lauare non sæpe, sed oleo multo tepido minimum adstrictionis participāte parum fricare,& vt mos est lauare.Ex ardore verò febri correptos, statim ab initio frigefacientibus curare oportet,& balneis pluribus:minimè autem oleo largo,ac frictione.Frigefaciētia sint,rosaceum,& oleum omphacinū absque sale præ-
D paratum.Verùm hæc ipsa vehementer frigefacta sincipiti affundere oportet,& declinante febre lauare. Si verò quis perfrigeratus febrierit,& hunc lauare oportet in declinationibus. At si vnà cum grauedine ac defluxione febriant, priusquam cōcoquantur illæ,lauare non oportet. Verùm eos qui ex ardore febriunt,etiam illo præsente lauare conuenit:qui verò ex frigiditate,iis caput rigandum est moderatè calefacientibus, velut est irinum ac nardinum.In quibus autem meatuum cutis coarctatio febrem efficit, iis conueniunt balnea dulcium aquarum tempe-
E ratarum,& frictio rarefactoria,& exercitia,& victus succi dulcis.Si verò ob inediam fiat febris, prima exacerbatione inclinata ad balneum inducantur,& oleum plurimum tepidum affundatur, lenissiméque defricentur, & plurimum temporis in solio calido immorentur. Vbi verò egressi sunt,& vires refecerūt,ad balneum rursus inducātur:& postea calidam aquam bibant, & ptissanæ succum, quandoque etiam lactucæ:& teneræ carnis pisces sumant ex albo iure. Communis autē victus species in omnibus sit boni succi, facilis cōcoctu, nusquam circa meatus hæ-
F rens.Vinum dandum est aquosum & aspectu & facultate. Oportet autem circa primum primæ exacerbationis febrilis insultum,aliquando horum aliquos nutrire, in quibus corporis intemperies ad caliditatem ac siccitatem emotā febres accendit.Qui verò ex glandularum inflammationibus febriunt, ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat: verùm hulceris ex quo inflāmatio oborta est,prouidentia habita,circa exacerbationis declinationem lauātur. Conuenit autē ipsos prohibere à vino donec inflammatio fuerit soluta,& tenuiore victu vti.

G

PVTREDINOSARVM FEBRIVM cognitio, Cap. XVII.

PVtredinosarum febriū cognitio cōtingit ex eo quòd nulla externa lacessens causa præcessit. Sed & quòd à rigore incepit, neque ardore, neque frigore vehementi prægresso, & hoc ipsum est febrium putridarum:quemadmodū etiam pulsus compressio. Sic autē nomināt, quū incipiēte exacerbatione satis paruos ac ipsos inæquales habēt pulsus. hoc enim præcipuè taliū febriū proprium est.Quin & maxima putridarum febrium no-
H ta est caliditatis qualitas.Fumosa enim est,vt tactum perrodat:proprium item maximè harum febrium est,vrinarum cruditas,& languida concoctio. Magna verò & memorabilis nota concoctionis in primis vrinis, nunquam in talibus febribus apparet.

PVTREDINOSARVM FEBRIVM curatio, Cap. XVIII.

SI vires robustæ fuerint, febrienti ex putrida febre statim vena secanda est, si absit cruditas ventris: verùm viribus debilibus, aut ætate impediente venam non secabis. Post sanguinis autem euacuationẽ, putrefacta expurgare oportet per vrinas, ventrem, & sudores. Si verò sua sponte aliquando impetum ad os ventris fecerint, etiam per vomitus: alioqui præter naturam irritare nõ oportet. Eligendæ verò sunt materiæ quæ circa hoc vt calefaciãt ac siccent, relatas euacuationes efficere possunt: velut est ptissanæ succus, aqua mulsa, acetum mulsum, fauorũ cremor coctus, & apii radix. Quum autem aluus nõ subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totũ corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem: facta autem euacuatione, rarefacere licet aliquo tepidam habente caliditatem, quale est chamæmelinum. In hoc tempore etiam vinum aquosum potum omnes excretiones mouet: & balneum temperatum ex aqua dulci. Cæterùm vbi magnitudo febris resistit, neque vino, neque balneo vtendum est, neque vnctionbus rarefacientibus: sed frigida aqua in his febribus cõmodè bibitur, si non quid impediat etiam hanc. Si igitur facultates virium robustæ fuerint omnes, & febris ardentissima, & concoctionis signa manifesta, frigida confidenter danda est. Si verò etiam carnosus fuerit, & constitutio aeris calida ac sicca, & in solium aquæ frigidæ ipsum immiseris, non lædetur. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum cõctionis signis, talibus balnea prosunt, & vini potus, & rarefacientia vnguenta.

TERTIANARVM COGNITIO, Cap. XIX.

FEbris tertiana quæ ex flaua bile mota generatur, statim ab initio rigorem non exiguum inducit, qui à quartanario rigore differt eo quòd pungi ac vulnerari corpus videatur: in quartanis autem insultus vehementẽ perfrigerationem habet. Verùm quotidianas febres neque præcedit rigor, sed perfrigerantur solùm. Est autem & in tertianis ordo pulsuum exactus. Infert autem sitim circa vigorem, vehementem, & hominem perurit, & paulo pòst in vigore consistit, & calor vndiquaque æqualiter extentus est. Si verò manum adhibeas, iuxta primum occursum caliditas multa & acris occurrit, quæ velut cũ vapore quodã effertur: vincitur tamẽ paulo pòst sub manu ei⁹ qui perseuerat. Vbi verò bibit, statim sanè copia calidi va poris per cutem exurgit, nuntians sudores. Vomitus autẽ bilis comparet, aut venter deorsum erũpit, & biliosa mingunt. Post hæc ad febris quietẽ definit, vbi exacerbationis tempus non plurium quàm duodecim horarum fecit. Eam igitur quæ intra duodecim horarũ tempus quiescit, tertianam exquisitam nominamus: quæ verò diuturniorem exacerbationem habet, eam simpliciter tertianã vocamus: quæ autem longissimè extentam exacerbationem habet, exiguum verò interuallum, eam rursus vocamus tertianam extentam.

TERTIANARVM CVRATI Cap. XX.

TErtianã exquisitã velut à flaua bile oriẽtẽ, humectare ac frigefacere oportet, & quod in vẽtrem cõfluit, per vomitus ac deorsum euacuare, sed & per vrinas ac sudores via aperta deducere. Vẽter itaque mollibus infusis moueatur: vrinæ verò apio & anetho in potionibus maceratis promoueantur. Et si concoctionis signa appareant, confidenter iam etiam absinthium dato. Balnea ex aqua calida potabili conueniunt, & neque nitrũ, neque sal, neque sinapi in balneis aspergatur: sed oleo quammaximè calido affuso circumcirca, in soliũ immittito. Eos autẽ qui balnea amant, etiamsi bis laueris, nihil deliqueris. Si verò etiam concoctionis morbi signa appareant, non peccaris si sæpe laueris. Vinum, priusquam concoquatur morbus, penitus prohibendum est: vbi verò cõcoqui incepit, tenue & aquosum ac modicum prima die dato. Et ci bi qui humectant ac frigefaciunt commodi sunt. Abstinẽdũ est à melle, sinapi, salsamento, & natura calidis. Atque hæc quidem veterum curatio erat: & nihil miri est, quum illius temporis homines in exercitiis & alimenti

A inopia degerent: nunc verò ordine peruerso, bilis vtplurimum pituitæ admixta reperitur. Proinde plurimæ tertianæ aut citra rigorem fiunt, aut valde paruus rigor ipsis contingit: itaque etiam curationis ratio euariat. Neque enim balneum, neque plenior ac solidior aliquis cibus, ante concoctionem tertianariis cõuenit, præterquam panis micæ, & oua, & similia.

TERTIANARVM SPVRIARVM curatio, Cap. XXI.

B LAuare in tertianis spuriis in principiis commodum non est, sed quando iam signa concoctionis apparẽt: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis diebus. Quies autem & calefactio partium circa præcordium ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciles, & infusa ad infernã aluum nõ mollia. Et si sanguinis detracti one opus sit, neque hæc relinquenda est. Totus autem victus status, non in totum perfrigerans ac humectãs sit, sed etiam de modo qui magis secet, insuper assumat. Maximè autem conuenerit ipsis ptissanæ succus, pipere insperso, aut hyssopo, aut origano, aut nardi spica. Sed & aquæ mulsæ piper in-

C iicito, & coctam bibendam dato: itémque alia quæ vrinã cient, exceptis vehementer calefacientibus ac siccantibus. Absinthium autem maximè post septimum diẽ dandum est: quin & acetum mulsum multis in potu profuit, & aliquod ex iis quæ moderatè aluum ducunt. At vomitus à cibis acceptis cõmodissimus est iis qui in hac febre diutiorem moram trahunt.

QVARTANARVM COGNITIO, Cap. XXII.

D QVartana insultum facit cum multa perfrigeratione, vtpote quæ ex frigido humore, atra bile, originẽ habet. Sed & calorem & ardorem febrilem non habet, velut tertiana: imò neque bilis vomitus consequitur. Adhæc si tenues & albæ & aquosæ vrinæ fuerint, quartana febris fuerit: præcipuum verò quartanæ signum est pulsus paruus & rarus. Sed & autumno plerunque initium habent, at erroneas febres succedentes: & quãdoque ad formam per quartam diem maximè reuertentem consistit: quandoque etiam per plures dies iuxta circuitus quosdam exacerbatur.

E QVARTANARVM CVRATIO, Cap. XXIII.

EX quartana ægrotãtes leniter tractare oportet, neque medicamentum aliquod forte adhibendo, neque euacuationem, si non sanguis valdè redundare appareat, quãdo sanè venam secare conuenit. Victum autem flatus exortem & bonum exhibere, & ventrẽ per consueta mol lire: si verò hæc nihil efficiant, infusis per clysterem vti, mollibus primùm, postea verò acribus. A porcinis carni-

F bus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ viscosa sunt & tardè transeunt, & à frigefacientibus & humectãtibus eduliis omnibus. Vino vtendũ est tenui & albo, ac moderatè calido: salsamẽto itẽ & sinapi: & per dies aliquot, medicamentum ex tribus piperis generibus constans sumere oportet, & diospoliticum appellatum: sed & si piper solum ex aqua quotidie accipiant, rectè fecerint. Quum autem in morbi vigore æger fuerit, tunc victu tenuissimo vtendum est, statimque iubendum vt diu conquiescat, & visceribus prospiciendum per mollientia & laxãtia. Consequenter autem vrinam cientibus vtendum, & si conco-

G ctionis signa apparuerint, tunc confidendum, & atros humores euacuantibus vtendum, nõ semel solùm, sed sæpe: post vehementem autem purgationem, etiam ex viperis medicamentum dato, & alia quæ ad tales febres laudantur: inter quæ est & illud familiare nobis, & omnium laudatissimum, quod succum Cyrenaicum ricepit.

QVOTIDIANAE COGNITIO, Cap. XXIIII.

QVotidiana nequaquã cum rigore irruit prima die, sed progressu temporis perfrigeratio magis quàm rigor fit: ægrè autem calescit, & diuturnum incremen-

H tum habet. Non tamen ægrotos perurit, neque multã ac densam respirationem facit, neque efflare, aut frigidam bibere cogit. Fiunt & pituitosi vomitus, & quæ per ventrem euacuantur, frigidiora, crudiora, & aquosiora, in his febribus cõperies. Et circa primos dies minimè exudãt.

neque ad febris quietem deueniunt. Sed & ex pallido albidus est his color: vrinæ verò tenues & albæ, aut crassæ, & turbatæ ac rubræ.

QVOTIDIANAE CVRATIO,
Cap. XXV.

Quotidianam curantes, primis diebus aceto mulso vtimur, & iis quæ vrinam bene promouere possunt. Et vniuersa victus ratio incidendi vim habeat. Verùm circa rigorem ventri prospicere oportet, & præsertim osculo ipsius, deinde etiam vomere iubere à radiculis ac cibis acceptis: & pituitam subducentibus vti multum ac diu, donec sedetur.

DE HEPIALO FEBRE, ET RIGORE calescere nequeunte,
Cap. XXVI.

Vitrea pituita omnium pituitarum frigidissima, si im putrefacta manens, in toto corpore redundarit, rigorem calescere nequeuntem absque febre efficit. Nam in febribus quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio quammaximè febrilem calorem accedit. Si verò putrescat, atque hoc per totã ipsam contingat (quod rarum est) propter immodicam frigiditatẽ, quotidianæ febris causa fit. Quum autem ex dimidio computruerit, non per totam essentiam suam æqualiter, sed partibus quibusdam putrescentibus, quibusdam imputrefactis manentibus, hepialon febrem efficit, in qua rigent simul ac febriunt. Et imputrefactæ quidem humoris partes, per totas venas dispersæ, aut etiam per reliquũ corpus, rigorem faciunt: putrefactæ verò febrem accendunt. Dicitur autem hepialos, translatione à voce ἤπιος & ἁλὸς (id est à miti, & mari) facta: quum mite quidem appareat mare, horrendum autem fit vbi perturbatum est. aut ab eo quòd ἠπίως, id est leniter, ἀλεαίνει, hoc est calefacit. Proinde & hæc febris quum quotidianarum generis sit, nimirum à pituita oborta, illarum curationi subiicitur secundum speciem: præterquam quòd tanto calidioribus ac magis secãtibus auxiliis quàm prædicta quotidiana opus habet, quanto hæc pituita frigidior quàm illa existit. At rigor ille qui calescere nequit, adhuc magis calefacientibus opus habet quàm hepialos febris. Medicamentum itaque ex tribus piperis generibus, & quod ex calamintha constat, & quod ex succo Cyrenaico paratur, his conueniunt, & quæ ex castorio ac similibus parãtur auxilia. Latiorem autem horum curationem reperies capite XLVI, de immodico rigore ac perfrigeratione. Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicuntur, quum ex relatarum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac discendas exigunt.

DE CONTINVIS FEBRIBVS,
Cap. XXVII.

Febres continuæ eiusdem generis sunt cum singulis intermittentibus: cum tertiana exquisita, ardens: cum quotidiana, ea quæ quotidie exacerbatur, verùm ad febris quietem non desinit. Sic cum quartana, ea quæ quarto quoque die exacerbatur. Nam febris ardens exquisita, omnia alia tertianæ exquisitæ signa seruans, in hoc solo ab ea differt quòd cum rigore non irruit, neque ad febris quietem desinit. Et ea quæ quotidie exacerbatur, omnes notas similiter velut exquisitæ quotidianæ habet, verùm eo quòd non desinit in febris quietem, ab eiusdem generis quotidiana differt. Eodem modo etiam ea quæ quarto quoque die exacerbatur, sed ad febris quietem non desinit, eiusdem generis est cum quartana. Continua igitur febris est quæ ad febris quietem, priusquam perfectè soluatur, non definit. quum verò nec declinatio aliqua apparuerit, generis quidem ardentium & hæc febris est, verùm acumine ab ipsis differt.

CONTINENTIVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XXVIII.

Continentium (synochos Græci vocant) febrium generatio ex sanguine est, quãdoque feruefacto solùm, quandoque etiam putrefacto ob obturationem. quapropter exacerbatio ipsis ad finem vsque vna est. Signa verò sunt, pulsus maximi & vehementes, & veloces ac densi, & æquales, non mordaces: vrinæ à naturalibus non ita valde deficientes. Curatio est per venæ sectionem, vsA que ad animi deliquium. Si verò talibus vena secta non fuerit, febricitantes ad extremum periculum deueniunt. Quòd siquid prohibeat vt euacuatio per venam sectam fieri non possit, aliis auxiliis obturatione liberantibus vti oportet, quæ & multitudinem sanguinis euacuant, & febrium feruorem mitigant. Quum verò in ipsis concoctionis humorum notas videris, & neque in principali parte inflammatio aliqua aut tumor laxus aut durus fuerit, neque pars aliqua frigida, vt ad ipsam læsio irruat ac decumbat, confidenter frigidam dato, & maximè si æger B frigidæ potor fuerit.

ARDENTIVM FEBRIVM COGNITIO,
Cap. XXIX.

Febribus ardentibus hæc symptomata accedunt, lingua sicca, aspera ac nigra: morsus ventriculi, egestiones alui pallidæ: sitis vehemens, vigiliæ, quandoque verò etiam delirium.

ARDENTIVM FEBRIVM CVRATIO,
Cap. XXX.

C Ex duobus alterũ fieri necesse est si ardens febris perfectè solui debet, aut vt biliosi humores excernantur, aut extinguantur. Excernuntur igitur per sudores, aut vomitus, aut infernam aluum: extinguuntur per frigidæ potum, per quem nos omnes ardentes febres curauimus. Verùm hac febre affectos, neque ex aqua solùm, neque ex aqua mulsa sola victum instituere conuenit: sed aqua mulsa aquosa cocta ipsis danda est. Oportet enim ita ægrotantes, ex solis potionibus victum habere. Balneum verò iis solis conuenit qui citra inflammationis aut erysipelatis tumorem febri ardente laborant: si verò etiam D concoctionis signa habuerint, multo magis ipsis conducet. Qui verò ob salsum humorem, ardentem febrem habent, eis non cõducit. Hos verò etiam ptissanæ succo nutrire conuenit.

FEBRIVM EX ERYSIPELATIS AFFEctione cognitio ac curatio,
Cap. XXXI.

Febres ex erysipelatis (hoc est ignis sacri) circa viscera affectione, cognoscuntur ex loci & feruore excellenti & dolore vehementi, insupérque siti, ac ardore immoE dico: & in summa, ex signis acerrimæ bilis cum pauco sanguine putrescentis. Curare verò oportet hoc modo: Abstinere quidem à balneo in totum oportet. Aqua verò frigida circa vigorem morbi vtendum est, maximè contentiosa, hoc est frigidissima. Verùm in principio vtendum ea non est, sed forinsecus imponenda frigefacientia. Et si nihil effecerint, etiam intra corpus vt ea æger sumat cogendus est. Maximè autem ipsis conueniunt lactucæ, & quæ his parem vim habent. Forinsecus autem & ipse lactucæ succus commodus est, imò etiam semperuiui, & quæcũque alia frigefaciunt. Optimo verò quamF maximè vtimur tali: Liquorem alicuius frigefacientis expressum in mortarium iniicimus, cum portulaca: dein de contusũ exprimimus: vsus verò tẽpore, admixta modica polenta subigimus, atque ita in vas indita, in frigidam aquã immisso vase perfrigeramus. Et postea linteũ duplicatum in his imbutum, forinsecus præcordiis imponimus, non diu immorari sinentes, sed aliud frigidum imponentes. Miscemus aliquando & oleũ omphacinum.

HECTICARVM FEBRIVM COGNITIO,
Cap. XXXII.

G Hectica febris non in humoribus & spiritu solo consistit, sed solidis etiã partibus: verùm doloris exors est, & febrientes neque febrire omnino se putant. Neque enim calorem sentiunt, omnibus partibus æqualiter in ipsis excalfactis. Duplex autem febrium hecticarum species est: quædam enim ex ardentibus febribus plerunque fiunt, aut vsqueadeo extentis vt temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint: aut etiam manente adhuc multo. Illæ itaque non solùm hecticæ sunt, sed iam etiam marcorosæ. Quæ verò manente adhuc huH miditate fiunt, hæ cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarum flamma ex funiculo, manente adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidem vna est ipsarum generatio. Altera verò, quum ab initio statim irruerint, primam generationem diariis similem sortitæ,

ob triſtitiam, & iram, & laſſitudinem ampliorem ſimul cum ardore factam. Has igitur non difficile eſt curare. Eas verò quæ ad marcorem deueniunt,ſanare impoſſibile eſt.Et ſanè quæ in marcorem incidit hectica febris, facillimè cognoſci poteſt. Oculos enim immodicè cauos conſpicies, & gramas in ipſis reperies ſiccas,& ſqualidam quandam affectionem. Periit autem & coloris ipſorum vitalis flos,& frons ſicca eſt ac circumtenſa. Et plerunque palpebris nictãt, quemadmodum ad ſomnum procliues, eſt autem hæc affectio non ſomnus, ſed vigilandi impotentia.Et tempora collapſa ſunt. & quidnam aliud quàm oſſa & cutis ſolùm exiſtũt?Et ſi denudatas inſpexeris partes circa ventrẽ, neque aliquod inteſtinum, neque viſcus aliquod ſaluum eſſe putes: & præcordium vehementer retractum eſt,& cutis ipſis extremè arida eſt. Pulſus gracilis eſt,& denſus,ac durus. Caliditas autem circa primum occurſum languida: verùm paulo poſt vim acrem ac eroſiuam declarat. Quandiu igitur aliquid humiditatis ſeruatur,hectica febris ſolùm eſt:vbi verò ad id periculi deuenerit vt non amplius quicquam eiuſmodi humiditatis ſuperſit,exquiſitus iam marcor conſiſtit.

HECTICARVM FEBRIVM CVRATIO, Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes ſtatim ab initio alimento opus habent,propter humorum mordacitatem. Maxima autem medela eſt victus humectans. Oportet itaque quammaximè per ptiſſanæ ſuccũ & per halicæ ſorbitiones nutrire, panéque inſuper exhibito, ægrum moderato frigidæ aquæ potu curare,vbi neque inflammatio aliqua ipſi aderit,neque humorum putrefactio. Et ſi magnam inde læſionem fore côiectes, frigidæ quidem exhibitionem inhibere oportet,verùm auxiliis frigefactoriis quæ extrinſecus imponuntur vti. Sed & balnea ita affectis per omne tempus commoda ſunt.

DE SEMITERTIANIS, Cap. XXXIIII.

QVum tertiana quidem cum rigore irruat, quotidiana verò ſine rigore,febris quæ ex vtriſque mixta eſt, horrorem inducit qui rigore quidem minor res eſt, maior autem perfrigeratione, & ſanè dum temperantur extremitates conſiſtit.Itaque neque abſonũ nomen huic febri indiderunt qui hemitritæum, *hoc eſt ſemitertianam*, appellarũt. Duplex autem eſt generationis ipſius modus, aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus,aut ambabus ſtatim ab initio inter ſe permixtis. Quũ itaque tertiana prædominatur,horridior febris fit,& circa acceſſionem etiam aliquid rigoris aſſumit. Statim autem talis & calidior eſt & ardentior,& quendam bilis vomitum,aut alui egeſtionem,aut ſudorem inducit. Vbi verò altera pituitoſior præualet, extremarum partium frigiditates prædominãtur,pauci autem ſunt horrores: non tamen ſiticuloſi ſunt,neque æſtuoſi.At ſi æquales magnitudine fuerint, tertiana intermittens, & quotidiana continua, exacerbationis quidem inſultus cum horrore fit, & quum pituitoſa prædominatur febris, contractiones fiunt ac horrores:ſi verò calidior præualuerit,aceruatim excaleſcunt. Ac talis quidem eſt ſemitertiana exquiſita, ex æqualiter forti duarum febrium mixtura oriens, tertiana intermittente, & quotidiana continua. Quæ verò exquiſita non eſt, aut bilioſum humorem vberiorem habet,aut pituitoſum:quæ ſanè etiam magis facilè curari poteſt, quum paucior humor promptè ſuperari poſſit tum ab vberioris prædominio, tum ab artis auxilio. Si enim pituita præualuerit,auxiliis de quotidiana relatis maximè vtimur: ſi verò bilis flaua, iis quæ de tertiana dicta ſunt: ita vt in vniuerſum aduerſus id quod vrget inſtemus, & tamen neque alterum omnino negligamus.

DE POPVLARIBVS MORBIS, Cap. XXXV.

POpulares & communes morbos nominant eos qui in multos ſimul incidunt: quorum veluti generatio, ita etiam cauſa communis eſt.Communia igitur edulia praua tales morbos pariunt: communis item aquæ vitiatæ potus,& labores immodici, & labores conſueti intermiſſi, indigentiæque ac repletiones, vbi vel fames graſſata eſt,vel largior rerum prouentus contigit. Sed & locorum

A naturæ communes morbos ſæpe inuexerunt, quandoque paluſtrium,quandoque barathrum vicinum habentium, quod exhalationem venenoſam ac prauam remittit. Atque hæc quidem frequenter contingere ſolent. Verùm ambiens nos aer mutat temperamenta,ſiue immoderatè calidior,ſiue frigidior,aut ſiccior,aut humidior fiat. Nam reliquis cauſis neque omnes ſimul obnoxii ſumus, neque per totum diem occurſamus. Aer verò nos ambiens, & extrinſecus omnibus circũfuſus eſt, & per inſpirationem attrahitur. Neceſſe autem eſt vnà cum ipſius ſecundum B temperamentum alterationibus, etiam animantiũ corpora coaffici. Qui igitur hæc nouit, non ſolùm futuros morbos ex vnaquaque cõſtitutione prænoſcet, ſed etiam fieri prohibebit, ad immoderata ambientis aeris temperamenta contrariam victus rationem excogitans. Quæcunque igitur corpora propinqua ad hoc ſunt vt in morbũ aliquem incidant propter propriã intemperaturã, ea à ſimili ambientis nos aeris temperatura læduntur. Quæ verò contrario modo temperata ſunt ad aerem,ſupra hoc quòd nihil iniuriæ accipiunt, etiam meliora fiunt, tem- C peramenti immodeſtiam contraria immodeſtia caſtigante.Et qui hoc nouit,ſanitatem conſeruabit contraria corporibus adhibens,quandoque refrigerationibus vtẽs, (ſi ita opus fuerit)quãdoque calefactoriis:ita vt aquæ inductionibus,& otio,& ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret:tegumentis autem & laboribus,& cibo vberiore,& potu parciore calefaciat.Sed & rogo ingenti extructo ac incenſo, aerem ad caliditatem ac ſiccitatem multum tranſmutare quis poterit,ſi antea humidus ac frigidus fuerit: quemadmodum Acronem Agrigentinum D feciſſe dicunt.

DE PESTE, EX RVFI SCRIPTIS, Cap. XXXVI.

OMnia horrendiſſima in peſte fieri poſſunt, & nihil occultatum manet,quemadmodum in ſingulis morbis.Nam & deliria fieri poſſunt,& bilis vomitus,& præcordiorum diſtentiones,dolores,ſudores multi,extremarum partium frigiditates, profluuia alui bilioſa, tenuia, flatuoſa: vrinæ aquoſæ,tenues,bilioſæ, nigræ, malas ſubſidentias habentes,& ea quæ in medio innatant peſſima, E ſanguinis de naribus ſtillationes, ardores in thorace, linguæ torrefactæ. Siticuloſi ſunt, anxii, vigilantes:conuulſiones violẽtæ,& alia multa praua.Si verò ſolerti ingenio quis præſtet,futurã peſtẽ prænoſcet, attendens & temporibus prauis, & ſtudiis hominum ad ſanitatem non conducentibus,& aliis animalibus prius pereuntibus.Quum itaque hæc conſideraueris, inſuper & illud tecum expende,quale ſit præſens tempus,qualis item vniuerſus annus. hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè cõſtituas.Verbi cauſa,Debebat eſſe,ſi rectè res fieret, F tempus ſiccum, nunc verò humidum factum eſt: neceſſe igitur eſt per victum reficcare, quo excedens humiditas conſumatur.Habenda autem eſt & alui cura.Quibus verò ſupernus venter pituitam habet, vomitibus euacuare oportet: quibus autem ſanguis excedit,venam ſecare. Cõmoda eſt etiam per vrinas purgatio, & quæcunque aliæ, & quæ fit per totum corpus. Si verò etiam ardore æſtuet æger, & flamma ad pectus vſque aſcendat, non alienum fuerit & frigefactoria pectori adhibere, & frigidæ potũ exhibere,nõ paulatim, (plus enim exurit)ſed aceruatim, G vt flammam extinguat.Si autem ardor internas partes occuparit, extremæ verò partes & cutis ſuperficies frigidæ fuerint,& præcordium diſtendatur, & ventriculus colliquamenta partim ſurſum, partim deorſum mittat, & vigiliæ affuerint, & delirium, & linguæ aſperitates, his calefactoriis opus eſt,quò caliditas ad ſuperficiem corporis trahatur, & ſiquo alio modo fieri poſſit vt caliditas ex profundo ad externas partes educatur. Vtendum & hac quæ præſumitur potione:Aloes partes II.ammoniaci thymiamatis partes II. myrrhæ partem I. Hæc trita in vino H odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie videlicet. Haud ſcio (inquit Rufus) an ſit quis qui ex hoc potu non à peſte immunis ac ſuperior euaſerit. Hæc quidẽ Rufus. Verùm Galenus ad peſtilentes putredines Armeniacum bolum in potu,& ſimiliter ex viperis theriacam magnopere prodeſſe ait. Profectò in peſte quæ Romæ graſſata

eſt (inquit) omnes mortui ſunt quibus neutrum horum profuit.

DE IIS QVI OB CRVDORVM HVMORVM copiam in ſyncopen incidunt, Cap. XXXVII.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta, vnà cum hoc quòd os ventriculi malè affectum eſt. His inflatum eſt præcordium, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis ad albidiorem & aquoſiorem ſpeciem mutatur, aliis ad nigriorem ac liuidiorem. Nulli talium ſanguinis detractio citra maximum detrimẽtum fieri ſolet, & quidem quũ opus habeant euacuatione: imò neque venæ ſectionem, neque purgationem ferunt, vt qui etiam ſine his derepente animo concidant. Curare igitur ipſos oportet per frictionem. Incipere verò ſtatim ab initio morbi cõuenit, primùm à cruribus ſupernè deorſum, per lintea moderatè aſperiora: deinde etiam totæ manus confricentur ſupernè deorſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparent, & timor fuerit laſſitudinis ſenſus, oleo laxante vtendum eſt: abſtinendum autem ab adſtringentibus. Hyemis verò tempore, etiam diſcuſſorio vtendum eſt: quale eſt oleum Sicyonium ac chamæmelinum. Defrictis autem iam plurimum artubus, oleum quidem detergeatur: verùm ad ſpinam totam progreſſus fiat, & hæc ſimiliter fricetur, deinde rurſus ad crura tranſgreſſio fiat, & ex his rurſus ad manus, & poſtea ad ſpinam, ita vt per totum diem id agamus. Cõmodiſſima his eſt aqua mulſa in qua coctum eſt hyſſopum. Et neque cibos ipſis, neque ſorbitionem, neque aquam dare oportet, neque permittere vt omnino largius bibant, ſed ſola aqua mulſa contenti ſint per primos tres dies, ita vt per ſucceſſionem fricemus, & illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidẽ igitur pulſus ipſis valde paruus & fortiter inæqualis eſt, extremũ periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando: ſi verò firmitatem moderatè habeat, & non probè prodeant alui excrementa, infuſum per clyſterem confidenter adhibe. Si verò ſuperfluitatum impetus amplius quàm oportet in ventrem fiat, primùm quidem amplius aquam mulſam coquito: (minus enim ſubducit) ſi verò adhuc amplius aluus ſubeat, neque ſic ſiſtere oportet, verùm pro aqua mulſa ptiſſanæ ſuccum dare: at ſi adhuc ferri perſeueret, ſorbitione ex halica nutrire. Quòd ſi debilitatem ex pulſu didicerimus, & vires collapſas, panem ex vino diluto dare conuenit, neque ventre, neque hepate inflammato. Nam ſi inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, deſperatus eſt æger. Si verò quandoque perceperis ſatis craſſos eſſe humores, acetum mulſum ſemper pro aqua mulſa dato: ſi quidem æſtas eſt, & aquæ frigidæ potor ſit æger, frigidum acetum mulſum huic dato: hyeme verò calidum. Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus, aut frigidus. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, vbi ipſe inceperis curationem. Si verò vbi iam animo concidunt, vocatus fueris, partibus his de quibus dixi non inflãmatis, panem quidem dato ex vino non multum, ſtatim autem ad frictionem procedito, & iuxta relatum modum vtitor. Porro in quibus propter flauam bilem quæ os ventris læſit, ſyncope contingit, frigidum potum aſſumere oportet, vinumque tenue, fuluum ac vetus exhibere.

DE IIS QVI OB TENVES HVMORES in ſyncopen incidunt, Cap. XXXVIII.

QVi verò ob tenues humores animo concidunt, contrario prædictis modo curandi ſunt. nam & ſigna notoria contraria his comperies. Nutrire igitur paulatim aſſiduè oportet. Sed & hos incurabiliter affectos eſſe putandum eſt, quum hepar ipſorum aut venter inflammationem habuerit, languentibus iam viribus. In his affectionibus lethalis cõſtitutio celeriter fit in facie. Et ſanè nutrire ipſos neceſſariũ eſt: ſimiliter etiam ſuperficiem corporis denſare, quemadmodum ſuperiorum rarefacere. Parandus quoque aer frigidus, & adſtringentibus inungendi ſunt. Cibi dandi ſunt non valde diffluentes. Dandus itaq; panis eſt, & ſorbitiones ex halica, & fructus au- A ſteri qui ægrè corrumpuntur, tum per ſe, tum cum pane. Commodum his eſt vinum aquoſum, quod ſtatim ab initio poſt cibos aſſumatur.

DE ALIIS OCCASIONIBVS OB QVAS ſyncopæ fiunt, Cap. XXXIX.

SVnt & aliæ occaſiones ob quas homines animo concidunt, quatuor numero, dolor vehemens, vigiliæ, euacuatio immodica, & in delirantibus aliquando ipſe motus. His quintam ſi voles adde, principiorũ intemperiem. Celerrima igitur pernicies inſtat corde affecto: conſe- B quenter autem cerebro, parum verò hepate.

DE DOLORE, Cap. XL.

DOlor igitur ſtupefactorius ob frigidam fit affectionem: pulſatorius autem proprius eſt magnæ inflammationis. Si verò velut ab aculeo infixo aut velut à terebello forari ſe quis putet, craſſi inteſtini hæc doloris ſpecies eſt. Verùm in renibus cum grauitate quadam dolor eſt in vno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis: in colo verò dolor ex eo loco ad locũ tranſit. Punctorius conſiſtit circa pelliculas. Perſultans dolor non ſolùm vehementiſſimis alterius tantùm C capitis partis doloribus contingit, ſed etiam antiquis capitis doloribus, cephalæis appellatis. Eſt autem dolor perſultans, quum velut à radice primariò affectæ partis initium ſumens, citò in circunſitas fertur. Diſtendentes vtrinque dolores neruorum ſunt, quando & dolent, & ad ambas extremitates diſtenduntur. Minimè enim ad latitudinem diſtentos dolores *nerui ipſi habent. tenſiuos autem & ſtupefactorios dolores inducit membrana ſub cute extenta. Quæ verò inter carnem ſunt membranæ, D dolores velut diuellentes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter inſitæ, & ipſam carnem ambientes. At circunſitarum oſſibus membranarum dolores profundi ſunt, & ipſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa doloris cauſa apparuerit, prægreſſum victum conſidera. Aut enim fuerit præter conſuetudinem otioſior, aut cibis pluribus homo vſus eſt, aut multum nutrientibus, aut conſueta excretio ſuppreſſa eſt. Si enim quicquam horum, aut etiam omnia apparuerint, humorum multitudo cauſa eſt doloris, & quam- E celerrimè hominem euacuato. Sic enim cum omni ſecuritate tibi licebit iis quæ fluxiones repellunt vti, in partibus dolore affectis. Si quidẽ igitur ſanguinis multitudo fuerit quæ diſtendit, ſtatim vena magna ſecanda eſt prope affectam partem: vitioſis autem humoribus ſolis infeſtantibus, purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtriſque euacuationibus vtendum eſt, vena prius ſecta. Si verò his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat: manifeſta eſt etiam curatio per diſcuſſoria futura F medicamenta. Eodem verò modo & dolores ob flatuoſum ſpiritum obortos curabimus, placantes ipſos magis attenuantibus eduliis, infuſiſque per clyſterem cataplaſmatis, irrigationibus ac fomentis, rarefacientes corpus illum continens. Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus eſt: ſin ob mordacem humorem dolor fiat, aduerſiſſima his ſunt attenuantia ac calefaciẽtia. Anethum igitur in oleo coctum, dolorem eximit, & ſomnum inducit: & viride magis quàm ſiccum.

DE COLLIQVATIONE, Cap. XLI.

G QVum quid per ventrem excernitur, non à cibo aut potu accepto, ſed ex humoribus ex toto corpore in ipſum confluentibus, (quod ſimile quidem eſt bili quæ aſſiduè per vomitum reiicitur, ac per aluum ſecedit: differt autem ab ipſa, fœtoris graueolentia, & quòd egeſtio fuluior apparet, & craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam) ſyntexis, *id eſt colliquatio* appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febri ardente reſoluitur H ac colliquatur. Diutius verò perſeuerante malo, ex ipſis etiam ſolidis partibus aliquid colliqueſcit. In hac peſſima febre frigidæ potus remedio eſt, ex frigidiſſimo fonte petitæ. Talia verò eſſe oportet etiam cataplaſmata & epithemata frigefacientia, tum thoraci, tum præcordiis impoſita. Perfrigerãtes quoque cibi exhibendi ſunt.

DE VIGILIIS IN FEBRIBVS, Cap. XLII.

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti solent,& vigilare. Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus,donec sufficienter fuerint fatigati: dein de repente soluimus ligamenta, & lucernam tollimus, & multam quietem esse iubemus. Quòd si fortiter incumbant vigiliæ in exacerbationis remissione, facies proluenda est papaueris nigri capitum decocto: idem etiam olfaciendum est. Et papaueris albi corticem tostum tritum,& mandragoræ radicem tritam, æquis portionibus cum vino & rosaceo, in malagmatis formam redige, ac fronti impone. Serpyllo item cum meliloto in passo cocto vtere: & hoc in ipsis quoque exacerbationibus. Aut trita papaueris capita pane excipientes, cum rosaceo aut cerato imponimus. Sed & cibus quodammodo curiosior sit,& sorbitionibus papaueris albi semẽ adiiciatur, trium cochleariorum mensura. Olera verò parentur, papaueris nigri,si affuerint,foliis adiectis viridibus, quantũ tribus digitis capi potest: sin minus, tria aut quatuor capita sicca simul incocta eximantur. Si verò neque sic in somnũ deferantur,papaueris succo aut mandragoræ succo oblinantur. Sed & eclegma quod ad delingendum ex capitibus papaueris componitur, & maximè id quod ex sapa constat,si cochlearii vnius aut dimidii mensura bibatur, sæpe somnũ conciliauit. In quibus autem caput non facilè repletur, vtendum est,si vigiliis infestentur, in declinationibus tali suffumigio: Folii,amomi, costi, zarnabo,singulorum vnciam vnam: carpobalsami drachmam vnã,styracis, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ,succi papaueris tantundem. suffito in lignis cupressinis.

CVRATIO SOMNI GRAVIORIS, Cap. XLIII.

FAciem spongia posca lactei teporis imbuta detergere oportet, & extremas partes fortiter deligare. Odoramenta adhibeantur incisoriam vim habentia. Et in exacerbationũ remissionibus cucurbitæ dorso ac spinæ efficaciter affigantur. Perseuerante verò morbo, etiam sternutatoria in exacerbationum remissione adhibeantur. Sit autem & ciborũ materia secandi ac diuidẽdi vi prædita,velut in sanitatis præceptis diximus.

CVRATIO DOLORIS CAPITIS IN febribus, Cap. XLIIII.

CApitis dolore in febribus vexante, post conuenientem superflui vacuationem, circa exacerbationũ declinationes vnctione capitis vtendum est, primùm ex oleo communi acerbo ac crudis adhuc oliuis expresso,aut rosaceo: admixto ad ipsum etiam aceto paucissimo, æstate quidem,& in febre ardente,frigido: hyeme verò,& in non ardente febre, calido aut tepido. Coquatur aliquando in oleo etiam serpylli ac polygoni succus.In æstate etiam calices papaueris,aut ipsum papauer: queadmodum rursus hyeme, peucedani parum. Perseuerante dolore in fronte, si sinciput nudum fuerit, cataplasma huic adhibendum est ex polentæ polline, & polygono, aut ex pane similiter ac rosis, aut modica myrto,aut serpyllo. Quosdã etiam pulegium admixtũ magis leuauit. In quibusdam verò etiam,quum feruoris sensus esset, psyllium polentæ admixtum profuit: aut etiam per se in coctura ad visci formam redactũ, & assiduè permutatum, & coriandrum similiter cum polenta. Sed & aloe cum aceto illinitur, & myrrha & ammoniacum similiter & crocomagma. At pulsatiles dolores ruta & mẽtha cum pane difflat, adstillato etiam rosaceo. Si verò ad relata dolor non cesserit, primùm caput ad cutem attondere oportet: deinde pinguioribus irrigationibus per totum ipsum vtendum est: postea cucurbitæ affigendæ sunt occipitio, & extremæ partes deligandæ ac confricandæ. Commodæ sunt & hirudines appositæ. Cæterùm si defluxio aliqua,aut grauedo illapsa, capitis dolorem accenderit, iis quæ ad hæc proprio loco describentur auxiliis vtendum est: si verò à locis circa stomachum vapores exhalantes caput læserint, etiam his prospiciendum est quemadmodum ex ordine subscriptum habetur.

A

DE STOMACHI AFFECTIONVM CVratione, Cap. XLV.

SI imbecillis fuerit stomachus, cataplasmatis corroborare potentibus vtemur:qualia sunt quæ palmulis cõstant,vino, polenta,croco,mastiche, & aloe. Irrigationes autem adhibebimus ex absinthio,& oleo melino, mastichino,nardino,& vino. Et si stomachus exuratur, admiscenda sunt etiam frigefacientia aliqua, veluti est cucurbitæ succus,& lactucæ,& portulacæ,& solani,& intybi, & vuæ acerbæ. Si verò aliquid inflammati circa viscera ap- B pareat, etiam ex laxatoriis quædam admiscenda sunt: ad irrigationes quidem, oleum chamæmelinum ac Cyprinum:& de adipe, gallinaceus ac anserinus: bdelliũ item aut ammoniacum,aut similia: ad cataplasmata verò,apii ac fœnigræci semen, althææ ac chamæmeli flos. Et in summa,compositam hæc facultatem habeant ex laxatoria tenuium partium,& amara,ac adstringente.

DE IMMODICIS PERFRIGERATIONIbus ac rigoribus in febre, Cap. XLVI.

C RIgoribus qui iudicatorio modo fiunt, resistere non oportet, neque certamen exoluere. Sed & perfrigeratio quæ ex sudore oboritur, promptè sedatur, & nihil molestat. Si verò perseueret rigor,aut perfrigeratio(à frigidiore verò & multa pituita maximè oboritur) primùm artus pluribus modis constringẽdi sunt: deinde primùm illinendi oleo chamæmelino, aut Cyprino, aut irino. Si verò maiore auxilio opus sit, piper quoque oleo admiscendum est,aut roris marini semen,aut adarce, aut castorium: & frictio mollis totius corporis adhibẽda est. Quò D verò non facilè oleum defluat, non ineptum est ceræ parum in ipso liquare. Quòd si rigor recalescere non possit, fortioribus etiam acopis ex his cõpositis, & dropacibus, ac sinapismis vtendum est, & alia insuper fomenta conuenienter excogitanda. Sed & acriora odoramenta conueniunt, calaminthe, pulegium, hyssopum. Quin & ante febris accessionem,aqua mulsa bibenda est in qua piper & ruta sint incocta. Et succi Cyrenaici milii magnitudinem cocto melle efformati, duabus ante exacerbationẽ horis dabimus: similiter & silphii succi. Sed & id quod E ad quartanas ex succo Cyrenaico cõponitur, multis profuit. Et qui in olei multi calidi folia se demiserunt(inquit Archigenes) rigores pertinaciter hærẽtes excluserunt. At Galenus ante accessionem febris, cutem abrotono defricare iubet,aut calamintha sicca, aut conyzæ foliis & floribus,aut costo,aut pyrethro,vtrisque his cum oleo. Et aut omnino non,aut saltem minus rigebunt.

DE SVDORIBVS, Cap. XLVII.

SVdores iudicatorios admittere oportet vsque ad sufficientem euacuationem, ita vt etiam adiuuemus mo- F derata calefactione ac quiete,vt sudorem non abstergeamus:(alius enim alium ducit) & calida oris collutione ac sorbitione,& somno. Sed & remissos sudores similiter vt iudicatorios adiuuabimus. Quæ igitur sudores ducunt auxilia, libro primo, capite quadragesimooctauo sufficienter relata sunt. Postquam verò sudores amplius proruperint, tunc detergere oportet, & tegumenta leuare ad refrigerandum. Lassitudinem enim inducunt nimium erumpentes,adeò vt sæpe ad syncopen adduxerint. Tenue igitur sit amiculum & madefactum, & aer frigidior: so- G mnus quoq; ac vẽtilatio assumatur. Et myrtus nigra trita corpori inspergatur,& similiter galla, & pini cortex. Electrum item ac polenta, cum vino adstringente, partibus admittentibus imponantur, & spongia posca imbuta facies detergeatur. Archigenes autem & calcem viuam, & fæcem vini vstam, tum in his, tum in rigore recalescere nequeunte assumit. Ambo enim hæc (inquit) dum incalescunt,reficcantur. Irrigare etiam medias corporis partes iubet succo plantaginis, aut coriandri, aut portulacæ, aut brassicæ,quò compactæ sudores arceant.In somno ve- H rò, in cimolia terra aqua dissoluta, pinguefiunt linteola, & subiiciuntur dorso ac thoraci. Illinendum est autem totum corpus rosaceo,aut melino,aut myrteo, aut lentiscino,aut ceratis ex his paratis. Idonea enim magis sunt his pinguia,eo quòd obscuros meatus obturãt, humoris transitum prohibentia. Manifestum verò est quòd & cibus

ficcior his conducit,& vina moderatè adſtringentia. Verùm à pluribus potionibus, & præſertim humidioribus, & à frequentibus oris collutionibus abſtineant. Si verò id fieri poteſt, etiam geſtationes aſſumantur, in frigidiore aeris conſtitutione. extremæ autē partes his maximè perfrigerentur. Qui verò per expreſſionem fiunt ſudores: (hi autem ob dolores aut cōuulſiones contingunt) eos & deligatione,& fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione leuiter curare oportet.

DE TVSSI IN FEBRIBVS, Cap. XLVIII.

TVſſi in febribus, præſertim cum rigore orientibus, reſiſtere oportet. nam per tuſſis inſtantiam labans alioqui febris erigitur. Dandæ igitur ſunt confectiones ſub lingua tenendæ, ex melle cocto coactæ, quæ linguæ ſubditæ eliquantur, atque inde hypoglottia vocantur, & id quod bonam ſpirationem impedit diſſoluunt. Tempus vſus ipſarum eſt circa exacerbationum vigores, & deinceps vſque ad modicum tempus ante acceſſionem. Detur item aqua mulſa cocta. In quibus verò neruorum genus ſuſpectum non habes, temporis progreſſu confidenter etiam acetum mulſum dabis: ſin minus, hyſſopi decoctum. Hoc etiam rigentibus auxiliatur. Dabis item caſtorium, ſi febris non ſit ardens. hoc & neruorum generi conducit. Eclegmata verò deligantur ex pini & ſtrobuli nucleis, iride, ſemine lini, amygdalis amaris, & vrticæ ſemine. Pleraque ex his etiam cibis admiſceantur. Sed & reſina terebinthina in ouo detur. Forinſecus autem thoraci & partibus circa arteriam lana ſulphurata imponatur. Oleum verò, aut rutaceum ſit, aut irinum, aut anethinum. Ligamentum quoque robuſtum in longum deligatum tuſſes exactè cohibet: in mediis dico ac extremis partibus. Nec præter rationem eſt, tuſſis gratia vti ſtaphide ſylueſtri, ita vt vnà cum vuis paſſis aut cum maſtiche manducetur. Quin & extremæ partes defricandæ, contrectandæ ac deligandæ ſunt: deinde rurſus exoluenda illa in contrarium protractio. Si verò ob febris acrimoniam tuſſis irritat, gargariſmate ex aqua tepida vtendum eſt. Sed & frigida ſæpe profuit. Conferunt & ex poſca gargariſmi, & ex palmularum, aut roſarum, aut radicis dulcis decocto. Viſceribus autem ac ipſi cordi ea quæ moderatè frigefaciunt imponenda ſunt.

DE STERNVTATIONE, Cap. XLIX.

STernutationes ſæpe vexant in febribus illabentes. nā & caput replent, & vires proſternunt: quibuſdā etiam ſanguinem erumpere faciunt, atque alias eiuſmodi turbationes inducunt. quare ipſis reſiſtere oportet. Irruentem itaque ſternutationem cohibet confrictio naſi, frontis, & oculorum, oſcitatio item, & palati diligens frictio, ructus, laterum mollitudinis intentio, capitis eleuatio, conuerſio ad latus, ſummarum partium contrectatio, muſculorum mandibularium inunctio, olei calidi in aures infuſio, puluini calidi ſub mentum ſubditio. Vitare autem oportet repentinam ex ſomno excitationē, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, caſtorii, ſinapis, menthæ. Lenis eſt odor mali ac polentæ: nam ſternutationum elapſum obtundit. Idem faciunt & ſpongiæ marinæ nouæ. Cæterùm impetu ad ſternutationē oboriente, & ſternutatione non prodeunte, labia quieſcant, & acriores odores aſſiduè experiatur, & mens remittatur.

DE CIBORVM INAPPETENTIA, Cap. L.

SI ob vitioſos humores ciborum inappetentia oboriatur, cibi ac potus illi dandi ipſis ſunt qui tales humores detergere, & aut per vomitū, aut per infernam aluum excernere ſolent: aut temperare & meliores efficere poſſunt. Horum materiam habes in præcedente hunc libro, qui primus eſt totius operis. Si verò ob virium debilitatem inappetentes ſunt, quandoquidem omnis virium facultas propter partium intemperiem debilis eſt, intemperiei ſpeciem per contraria curare oportet. Variegationem itaque de inappetentia tractationem, inter ſtomachica libro tertio trademus. Verùm in febricitantibus ſtatim ab initio appetentiam odoramentis recuperare conandum eſt, maximè aqua in qua polenta ſubacta eſt,

A aut poſca, aut vino diluto, aut fructus alicuius odorati ac adſtringentis decocto. Vnctione item leni, & moderata totius corporis frictione ac contrectatione, & faciei prolutione, ac modicæ aquæ abſorptione. Sed & digitorum immiſſione ſtomachus lancinatus, conuerſus quodammodo ad hoc eſt vt cibum admitteret, & præſertim vbi bilioſum quid aut acetoſum eductum eſt. Poſt primos dies, etiā cataplaſmatis forinſecus ſtomachus inuitetur, quæ parata ſint ex palmulis, malis, œnanthe, abſinthio, aloe. Cibi verò præparentur plures & ſimplices, & frumen-

B tacei, & qui ex alia materia alterationes quaſdam habeāt, non tamen procul ab vſu febrium recedant. Inter quos fructus quoque pomorum numerari poſſunt, qui non facilè aceſcunt, neque valde dulces ſunt, ſed maturi: & non vſque ad ſatietatem, ſed ſolùm vt appetentiā ad alios cibos irritent. Adſint autem ipſis dum cibum capiunt, qui leniſſimi ſint, & compeſcere ipſos ac cohibere poſſint. Remotis iam febribus, ſi etiam in refectionibus inappetentia permaneat, ſiſarum coctum cum aceto mulſo, & lactuca, & oliuæ muria conditæ, & capparis, & ſalſamētum,

C & bulbi, & quicquid ſtomacho commodum eſt, excogitetur, ita vt & illos cibos in memoriam reuocent in quibus, dum ſani eſſent, maximè immorabantur. Deambulationes etiam ac geſtationes, & vociferationes, & dropaciſmi, & frictiones, & exercitia aſſumantur. Sed & prætationes ſucci abſinthii, aut aloes. Aceti quoque ſcillini myſtri menſura abſorpta probè facit.

DE MAGNA FAME, Cap. LI.

D SI verò ad magnam famem, bulimon appellatam, ciborum inappetentia deueniat, hoc eſt vt excellenter animo linquantur, hos reuocabimus tum aliis odoramentis, tum ſuillis carnibus aſſatis, & hœdinis: & in ſumma omnibus nidoroſum odorem habentibus, nimirū vbi acumen febrium iam præteriit. Et extremitates ipſorum deligare, ipſóſque excitare oportet, & maxillas pungendo, & capillos aut aures vellicando. Reuocatis autem panem ex vino diluto dabimus, aut aliud quid ex iis quæ facilè diſtribui poſſunt.

DE CANINA APPETENTIA, Cap. LII.

ETſi hoc ſymptoma non ita valdè in febribus accidat, ſed aliquando poſt ipſas, tamen tum aliàs, tum ob cognationem quam ad ciborum inappetentiam habet, non malum fuerit & de immodica dicere appetentia, quum ambæ modum excedant. Quandoquidem igitur à pituita acida hæc affectio maximè oritur, iis quæ hanc ſecant ac detergent vtendum eſt. Sunt autem talia dulcia & ſalſa, & alioqui deterſoria calefacientia. Vinum igitur ipſis dare oportet largum, & multum calfaciens: talia au-

F tem ſunt fulua colore, aut rubra, citra adſtrictionem. Magis verò dulciora danda ſunt, etiamſi non ſitiant. Quum autem ad prandium accedunt, primùm pinguia ipſis dare oportet, & alia omnia multo oleo præparata, nihil auſterum, aut adſtringens habentia. Hæc enim etiamſi non palàm ipſam impugnent cauſam, tamen incontinentem ad cibos impetum diſſoluunt: verùm abſtinentia ab his, pituitæ in ſtomacho collectionem minuit. Et ſalſamenta danda ſunt. Poſtea verò prædicta vina largè bibant. Si enim longiore tempore ita fecerint, ſedatur.

DE SITI, Cap. LIII.

G SItim admodum paruam, propter ſiccitatem aut caliditatem partium fieri putandum eſt, per quas potus humor ex ore ad ventriculū defertur. Et medela quidem ſiccitatis, eſt ſomnus: caliditatis autem, vigiliæ. Aliqui tamen ſiticuloſi ex vino fiunt, & ob eduliorum caliditatem: & horum medela eſt frigidæ potus. Appetunt autem vitioſas qualitates, quemadmodum etiam cibos, iuxta rationem prædominantis vitioſi humoris. Cæterùm inextinguibili correptos ſiti, ex qua etiā mortui ſunt, aliquan-

H do vidi quoſdā qui viperas dipſadas appellatas ediſſent: & qui vino veteri ſe inebriaſſent: atque hos qui in naui, in qua aqua deficeret, eſſent. nam qui ex ipſis marinam bibere auſi ſunt, omnes perierunt. At in febribus ſitim mitigare ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo, aut roſaceo, quæ cum delapſione inſtar ſalientis aquæ con-

tingit. Optimè verò ad ſitim facit lactucæ nigræ ſemen commanſum, & glycyrrhiza appellata, & cucumeris ſemen ore detētum. Dato etiam ſitim eximens catapotium hoc, Cucumeris ſatiui drach. octo, tragacanthæ drach. 4. Tragacantham ouorum crudorum recentium albumine diſſolue, & vbi diſſoluta fuerit, ad cucumeris ſemen antea tritum adiice: & ex ſimul tritis ac emollitis catapotia efforma, eáque in vmbra ſicca, & vnum ſub lingua tenen dum præbe, ita vt diſſolutum liquorem abſorbeat. Dato etiam cremorem malorum Cydoniorũ, aut pirorum, aut meſpilorum, aut pampinorum vitis, abſorbendũ: aut mali Punici ſuccum.

DE LINGVA ASPERA, Cap. LIIII.

Linguæ aſperitatem humectare oportet ita vt ſeminis lini decoctum ægros in ore continere iubeamus. Efficacius autem erit ſi myxæ cum lini ſemine fuerint coctæ. Sed & digito in hoc ſucco tincto, & lingua cõfricta, os aqua pura colluant, aut ſpongia detergeant, deinde roſaceo illinant. Sed & ipſum roſaceum melli admixtum egregiè efficax eſt. Et portulacæ ſuccus ore detentus, & rhus qui obſoniis inſpergitur, aquæ mulſæ mixtus probè facit. Et damaſcenorum, & myſclii (hoc eſt myxæ) oſſa in ore retenta, & linguæ obuoluta, & lactucæ cauliculus. Archigenes verò, Sal Indicus, inquit, colore quidem & compage ſimilis communi ſali, ſapore verò mellito, lentis magnitudine, aut ad ſummum fabæ, arroſus, vehementer humectare poteſt. Decumbant autē in latus: (ſupinus enim decubitus reſiccat) & os claudant. nam & hiare, humorem ſiccat. Sternutationes quoque accerſitæ, omnibus aliis magis efficaciter linguas humectant.

DE NAVSEA, Cap. LV.

Qvum abſque eo quòd aliquid quod vomitum moueat ingeſſit, nauſeabundus ſit æger, manifeſtum eſſe opinor vt ratiocinemur prauos humores ventriculum infeſtare. Quidam verò lancinantur quidem, non autem vomunt quicquam, in ipſis tunicis humore imbibito. Si igitur pituitoſi ſunt humores, coquere ipſos oportet, homine in quiete & inedia ac ſomnis ſeruato: ſi verò tenuiores, vomitus ipſos eiicit, qui aliquando ex ptiſſanæ ſucco contingit, aut aqua mulſa. Qui verò viſcoſi ſunt ac craſſi, attenuantibus opus habent, qualè eſt acetum mulſum, & ſimilia. Quòd ſi humiditas praua in tunicis imbibita eſt, amara ex aloe confectio commoda eſt: verùm quæ adſtringunt, plurimum lædunt: quemadmodũ rurſus vbi humiditas multa eſt citra prauam vitiationem, quæ adſtringunt commodiſſima ſunt. Verùm medicamentum ex aloe ad marcorem perducit: at ſi frigiditas humiditati adeſt, ad adſtringentia admiſcēda ſunt etiam calefacientia. Signum autem frigidam eſſe affectionem, eſt non ſitire, neque ardorem ſentire.

DE BILIS VOMITV, Cap. LVI.

Bilem vomentibus cataplaſmata adhibendum eſt ex palmulis, malicorio, galla, coctis in vino aut poſca; pane ſimul contrito. Sed & acacia, & hypocyſtis, & balauſtium & rhus cataplaſmati admiſceantur. Et cucurbita cum multa flamma affixa magnopere prodeſt. Cibum verò ſæpe paulatim dabimus. Cæterùm in iis qui atram bilem vomunt, & ſtomachum inflatum habent, ſpongias aceto acerrimo calido imbutas impone, aut hederæ folia in vino cocta appone.

DE SINGVLTIBVS, Cap. LVII.

Singultus fit aut ob repletionem, aut ob euacuationem, aut humoribus acribus ſtomachum mordētibus; quibus vomitu reiectis ſedatur. Multi verò, etiam vbi medicamentum ex tribus piperis generibus conſtans accepe- runt, ſi ſtatim vinum inſuper bibant, ſingultiunt. Quòd verò etiam aliqui cibum corrũpentes ſingultiant, ex confeſſis eſt. Sed & à rigore multi ſingultiunt. Proinde in iis qui ob plenitudinem aut mordacitatem ſingultiunt, ſufficientem medelam eſſe vomitum comperiemus: calefactionem autem in iis qui ob frigiditatem. Quum verò ob repletionem factus fuerit ſingultus, violenta opus habet euacuatione. hoc autem præſtat ſternutatio. At ſingultus ob euacuationem; ſternutatio non ſanat. Dare verò ſingultientibus oportet rutam cum vino, aut nitrum in aqua mulſa, aut ſeſeli, aut daucum, aut cuminum, aut gingiberim, aut calamintham, aut nardum Celticam. Atque hæc quidem ſunt auxilia eorum qui ob ciborum corruptionem, aut ob frigiditates, aut ob repletionem ſingultiunt. Verùm iis qui ex plenitudine ſingultiunt, ob frigidos ac viſcoſos humores, caſtorii obolos tres dato ex poſca bibendos. Idem etiam forinſecus cuti ad ſtomachũ impoſitũ prodeſt, cum oleo Sicyonio, aut antiquo. Conuenit etiam acetum ſcillinum, aut acetum mulſum in potu. Sed & detentio ſpiritus magnopere commodat.

DE ALVO SVPPRESSA AC LAXA in febribus, Cap. LVIII.

Qvæ reſiccatam aluum promoueant, in primo libro relata ſunt, quantum opus erat. Quandoquidem verò & in febribus hanc humectari contingit, hîc de hoc dicendum venit. Multi enim non pro febris ratione, ſed propter ſolum hoc ſymptoma perierunt. In principio igitur ſuſtinere oportet ea quæ prodeunt, ita vt nihil reſiſtamus aduerſus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur. Verùm vbi vltra modum euacuatio contingit, cõhibere conuenit. Et ſi quidem acriora prodeant, oportet ea quæ exhibentur boni ſucci eſſe, & alioqui etiam craſſiora. talia autem ſunt, ſorbitiones ex halica ac ptiſſana. Sed & balnea his commoda ſunt, poſt morbi concoctionem. Vbi verò pituitoſiora & fluida feruntur, viceuerſa ſicciores ſint ac calidiores cibi, quantum febres permittunt. tales autem ſunt qui ex condimentis calfactoriis parantur. A balneis autem his abſtinendum eſt, ſi non quid aliud cogat. Quòd ſi debilis ſit concoctoria facultas, adſtringentibus eduliis & auxiliis vtendum eſt. Eduliis quidem, in quæ maximè mala Punica, aut poma, aut pira, aut meſpila ſint iniecta: aut etiam his ipſis, & vino tenui odorato adſtringente. Auxiliis autem, ex cataplaſmatis polentæ, palmularũ, abſinthio, roſis, myrti baccis, & conſimilis materiæ. Conſiderandum verò in quibus maximè partibus imponenda ſint cataplaſmata: circa ſtomachum dico aut infernam aluum: quandoque etiam circa lumbos imponimus. At cruentas excretiones reprimunt ac reſiccant cataplaſmata ex thure, aut polentæ pollen cum thure, aut manna vino aut poſca ſubacta. Acriorem verò humiditatem per infuſum clyſteris edulcare oportet, quandoque per ſolam aquam, quandoque per ptiſſanæ, aut halicæ, aut oryzæ, aut tragi ſuccũ: atque hoc non ſemel, ſed ſæpe. Poſtea verò admiſcendæ ſunt & roſæ ſiccæ, aut myrti baccæ, aliquando etiam gallæ. Etouum vnà cum roſaceo, & vino tenui adſtringente, aut roſarum decocto infuſum, aut etiam ſedi appoſitum, promptitudinem ad excernendũ hebetat ac retũdit. Vbi verò frequens contingit ad egerendum ſurrectio, glomer ex calidis ſtaminibus ad ſedem efformatus apponatur.

DE SANGVINIS STILLATIONE, ET ſanguinis è naribus eruptione, Cap. LIX.

Qvandoquidem ſanguinis ſtillatio plenitudinem in toto corpore aut in capite ſignificat, ob expreſſionem contingens, aut ob meatuum denſationem: amplior autem excretio plenitudinem laxare ac minuere poteſt: iuxta rationem verò, ipſam facere licet inde vnde natura impetum habet: hac ratiocinatione facta, auſus fui in deſtillationibus quarta die contingentibus, per typham, velut mos eſt, vaſa in naribus ſauciare. Verùm non oportet modico fluxu contentum eſſe, ſed iuxta vires detrahere. Cæterùm ſpontaneas in febribus per nares ſanguinis eruptiones, ſi iudicatorio modo fiant, ſuſtinere oportet: ſi verò immoderatè ſanguis feratur, reprimere conari. Deligentur igitur primùm validè extremæ partes, & æger ita figuretur vt ſublime caput habeat. Videtur autem & præputii pudendi virilis deligatio, ſanguinis è naribus eruptiones peculiariter cohibere. Non autē emungat, neque irritet locum, ſed grumum congelari ſinat. Et naſus ſpongia poſca imbuta detergeatur, & cuneolus ex linteo in narem vnde ſanguis erũpit, indatur, facta prius illitione ex aliquo ſanguinem ſiſtente. At horum medicamentorum materiam, ac reliquam curationem, in tractatione de locis affectis, libro poſt hunc ſequenti, abundè proponemus.

DE ANIMI DELIQVIO, Cap. LX.

IIs qui ex cholera, bile superne ac inferne prodeunte, & ob alui profluuia, & propter alias multas & aceruatas euacuationes exoluuntur, aquam frigidam aspergere oportet, & nares apprehendere, & os ventriculi confricare, & vt vomant iubere, stomachumque lancinare aut per digitos, aut per pinnas immissas. Sed & fortiter multis ligamentis deligare, vbi quidem per infernas partes euacuationes fiunt, manus: vbi vero per supernas, crura. Excogitare insuper in iis quibus sanguis erumpit, figuram sursum vergentem citra dolorem. Est & cucurbita affigenda, ita vt ad contrarias iis quæ euacuantur partes retrahamus. Sanat etiam vinum aqua temperatum exolutiones ex aceruatis euacuationibus obortas, si non viscerum inflammatio, aut capitis vehemens dolor, aut affectio aliqua mentem emouens, aut febris ardens, in
B morbo crudo prohibeat. Nam in his vinum magna detrimenta inducit. Et si quidem æstas fuerit, & æger calidi temperamenti, & aquæ frigidæ potor, frigida danda est: sin contra, calida. At vero iis qui ob sudorum copiam animo linquuntur, cutem densare oportet, velut antea dictum est, & flatuum frigidorum accessus excogitare. Verum fluxionibus in ventrem nihil horum conuenit, præterquam vt ventri & stomacho corroborantia adhibeamus, & hos lauemus. Balnea enim fluxionibus in ventrem commodissima sunt, sed sanguinis eruptiones & sudores vehementer exasperant. Cæterum eos qui ob plenitudinem animo linquuntur, à vino & cibo abstinere oportet, & à balneis, si febricitarint. In potu detur aqua mulsa, in qua thymus, aut origanum, aut pulegium aut hyssopum sint incocta. Commodum his est & acetum
C mulsum. Si vero propter prauos humores in stomacho contentos animo linquantur, vomere ipsos iubeto ex aqua & oleo, digitorum aut pinnarum immissione. Si vomere nequeant, oleum optimum bibant. hoc sæpe etiam per infernam aluum euacuat. Sed & absinthium his pro-
A dest. At si ob stomachi debilitatem exoluantur, iis quæ corroborare ipsum possunt vtendum est, velut antea in capite de ipso dictum est: & extremas partes defricare oportet, & eos qui ardore exusti sunt, ad balneum ducere: perfrigeratis vero, medicamentum ex tribus piperis generibus constans, & ipsum quoque piper dare. Qui vero ob ampliorem caliditatem, aut ob solis ardore, aut quod in balneis moram diutius traxerunt, animo linquuntur, eos curabis frigidam aquam aspergens, & ad ventum convertens, & stomachum fricans, & vinum ac cibos exhibens. Si vero propter inflammationis magnitudinem, aut malam febris afflictionem, in accessionũ insultibus in animi deliquium incidant, & perfrigerentur, artus fortiter fricare oportet & calefacere, ac deligare, & vigilare iubere, & à cibo abstinere. Hæc autem & ante exacerbationem facienda sunt. Iis vero qui propter siccitatem animo linquuntur, duabus aut tribus horis ante exacerbationem cibus dadus est, aut halicæ succus, aut panis ex aqua, cum mali punici granis, aut pomis, aut piris. Si vero magnum periculum timeatur, etiam vinum detur. Sed & in iis qui derepente animo linquuntur, ita faciendum est. Et vbique causam ob quam animi deliquium contingit, considerare oportet, & aduersus hanc instare. Quandoque tamen etiam symptomatis maior cura habenda est, si quidem periculum aut mortem minetur.

VLCERATIONIS CIRCA OS SAcrum curatio, Cap. LXI.

ET hæc affectio in febribus maxime diuturnis, propter decubitus diuturnitatem contingit. Quum igitur locus rubicundus fieri incipit, circulum laneum iustæ magnitudinis loco subdemus: postea vero rosaceum aut myrteum ceratum, quod spumam argenti aut cerusam recipit, imponemus. Inflammatione autem oboriente, panis cataplasma cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassica tenera. Si vero vlceratio pascendo proferpat, lenticula cocta cum malicorio imponatur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber III,

Iano Cornario medico Physico interprete.

DE CAPILLORVM AFFECTIONIBVS.

DE ALOPECIA, OPHIASI, AC caluicie, Caput I.

QVEMADMODVM plantæ aliquæ ob humoris inopiam resiccatæ corrumpuntur, aliquæ vero ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionem: ita etiam in capillis fieri solet. Nam ob humorũ inopiam caluicies contingit, propter vitiatos autem humores alopecia & ophiasis, figura solùm inter se differentes: nam in ophiasi serpenti similis pars læsa apparet: verùm alopecias, ex eo quòd hæc affectio frequenter vulpeculas infestet, nominauerunt. Ex colore igitur cutis, redundantem humorem coniectantes, euacuatione per purgatorium medicamentum prius vtimur, deinde localibus auxiliis curationem absoluimus. Si igitur color cutis nigrior aut albidior factus fuerit, per hieram antidotum purgamus, quæ & pituitam & atrabiliarium humorem euacuat: si vero pallidior, catapotia ex aloe dabimus. Vniuscuiusque ex his descriptionem in libro de compositis medicamentis reperies. Post totius corporis euacuationem apophlegmatismo pituitam per os detrahẽte vtendum est, non semel, sed sæpe, ex aceto, sinapi ac melle. Melius autem est si in aceto origanum quoque aut pulegium, aut thymus, aut hyssopum materetur. Sed & in aliis circa caput affectionibus eadem methodo vtendum est, ita vt primùm redundantem humorem euacuemus aut per purgationem, aut per venæ sectionẽ, si etiam sanguinis redundantia fuerit, deinde sic ad localem curationem procedamus.

D AD ALOPECIAS. Vbi nitro præparasti, & linteo aspero aut potius lana exterfisti, & ad ruborem defricuisti, verbenacam in sole cum aceto tritam illine. Aut alcyonium asperrimum vstum ac tritum, cum oleo lucernarum illine: aut arundinis radicem, aut amygdalæ amaræ corticem vstum, oleo aut adipe vrsino exceptum illine. Moderata igitur sunt hæc: fortiora vero quæ ex euphorbio & thapsia, & adarce, cum oleo laurino trita, aut pice liquida. ALIVD. Herinaceorum marinorum testas vstas vrsino adipe excipe, & loco ex nitro præparato illine. ALIVD. Piperis, stercoris ouilli sicci, irionis, seminis erucæ, singulorũ drachmas quatuor, veratri albi drachmas tres, stercoris murini drachmã vnã: excipe
E felle taurino, aut hircino, aut suillo. ALIVD, experimento cognitum, ad alopeciam: Radicis mandragoræ, aristolochiæ, radicis ari, ceræ, picis liquidæ, singulorum vncias octo, axungiæ porcinæ non salsæ, nerii herbæ cordis, *siue internæ partis*, parum. Axungiam & nerium coquito donec herba flaccescat: deinde facta excolatione herbam abiicito, & reliqua ad axungiam adiicito ac coquito. postea ceram & picem liquidam addito, & confidenter in sole vtitor. Et vbi vlcera ad cicatricem perducta fuerint, caput vulpeculæ vrito, & cum ipso alcyonium, anchusæ nigræ folia: omnia trita supra illitionem superne inijcito, quò capiti pili succrescant. ALIVD. Capitis mu-
F ris vsti partem vnam, testarum buccinorum marinorum partẽ vnã. Cũ axũgia porcina in olla coctis vtere. potes & sicca ipsa ĩspergere. MEDICAMENTVM ex thapsia, ad omnes

ad omnes veteres affectiones:Euphorbii, thapfiæ,baccarum lauri,fingulorum vncia vna: fulphuris viui vnciæ dimidium, veratri vnciæ dimidium,ceræ vnciæ dimidiũ, olei laurini,aut cicini,aut veteris,quantum fatis eft.In fortioribus,etiam nafturtii vncia vna,& alcyonii vncia vna. Hoc non folùm ad alopeciam, fed etiam ad omnem diuturnam perfrigerationem facit.Vbique verò præparatione per nitrum & defrictione vtendum eft in alopeciis:& pili affiduè radendi. Multos enim noui per folam defrictionem & affiduam rafuram pilos produxiffe. AD caluitiem & pilorum augmentum. Ex Critone.Leporũ ventres quinque ficcatos,in teftaceo vafe diligenter torreto, & ad hos tertiam virgultorum myrti partem accipito, acaciæ fructus, acaciæ fucci,rubi canini,fingulorum tantundem,adianti vncias tres.Hæc omnia tundito,ac tenui cribro excernito: deinde adipis vrfini libris quatuor additis,& adipis phocæ totidem,cõtundito,& plumbea pyxide recepta feruato. Vfus autem tempore,quocunque vo les vnguento diffoluito. CONSERVANTIA pilos. Polytrichi partem vnam,ladani partes duas,vino & myrteo oleo excipe,ac vtere. ALIVD. Anemonæ florem tritum cum oleo illine.Idem etiam pilos nigros facit. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus ficcatam ac contufam tenui cribro excute,& admixto oleo,vt ftrigmentitiam craffitudinem accipiat, in æneo vafe repone: & liquefactis pro oleo vtere. AQVA pilos augens:eadem etiam nigrefacit. Aquæ pluuialis fextarios fex,rhois Alexãdrini fextarios tres,polytrichi trientẽ, herbæ Sabinæ triẽtẽ,ladaniuncià vnã,myrti vnciã vnam,cucurbitæ ficcæ vnciã vnam. Hæc ad dies viginti in vafe vitreo madefcere finito,bis per diem tædacea fpathula mouẽs: deinde pectinem in aqua tinge,ac quotidie vtere. Sed & althææ femen in balneo affrictum capillos conferuat ac auget.Similiter & oleum illitum, in quo althææ femen coctũ aut impofitum fuit. PILOS attenuantia. Foliorum fici,corticis vitis agreftis albæ, pumicis,teftarum buccinorum,terræ cimoliæ,fingulorum minam vnam. Omnia in ollam nouam crudam immiffa,& olla luto oblita,in camino torreto,ac terito: & aphronitri minã dimidiã,gallis omphacinis triginta adiectis ac tritis excipe,ac vtere. ALIVD. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem, aluminis fciffi,iridis ficcæ,comæ myrti fylueftris nigræ,radicis bryoniæ,fingulorum drachmas quatuor: lupinorum crudorum molitorum cõgii quartam partem.Vtere fine pingui. AD defluos capillos. Aloen cum vino nigro aufte ro illine,aut purpuræ opercula cũ oleo cocta, aut myrrhã & ladanum cum vino & oleo myrteo, aut caprinum ftercus in tefta vftum tere,cum oleóque prærafis illine.

QVAE CRISPOS CAPILLOS FAciunt,& quæ eofdem tingunt.Ex Cleopatræ fcriptis, Cap. II.

DEfricto prius capite, fpodylii radix cũ vino meraco capillis illinatur. ALIVD. Prærafo ac confricto capite, nucem pineam recentem fumito, & in cinerem exurito,& in mortarium coniectam terito, myrteum vnguentum affundẽs,donec mellis fpiffitudo fiat: atque fic illinito. ALIVD. Baccarum myrti ac betæ pari menfura vtere,cum oleo affricans. ALIVD. Gallas vigintì,adianti fextantem,in aqua marina ad mellis craffitudinem tere:& vbi capillos vrina aut lixiuia prius confricuerit,& aqua calida abluerit, ad biduum medicamentum hoc illinat:& vbi ipfum continuit ita, tertia die abluat,& ficcatos capillos vnguento myrteo inungat.Hoc tenerum facit & crifpum ac nigrum capillum. Crifpior autem fiet fi prærafus vtatur. A CANIS præferuantia,& alia denigrantia.Olei acerbi fextarios tres,fpicæ nardi drachmã vnã, vnguis aromatici drachmas quatuor, floris iunci rotundi odorati drachmas quatuor.Coquito cum oleo,& feorfim habeto acaciæ fucci vnciã vnã,vino diffolutam, ac probè tritam.Quum autem olei tertia pars reliqua fuerit,excolato,& ad acaciã admifceto. Vafculo excipito,ac vtitor,quotidie illinens. ALIVD. Nucum viridium corticis,quadrantem,radicis ilicis quadrantem, vini nigri fextarios tres: coquito ad tertias,exprimito,& quod fupereft, cum olei myrtini fextario vno commifceto. Vfus eft quotidianus. AQVA capillos denigrans. Gallæ fextariũ vnũ,rhois coriarii fextarios duos,baccarũ myrti nigrarũ fextarios duos,liguftri foliorum tantundem,cinnamæ manipulum,capitum papaueris tãtundem, aquæ lacuftris fextarios duodecim.Ad multos dies præmaceratа,ad tertias coquito,& prius defrictis illinito : quin & ficcatos capillos cimoliæ acetabulo vno & calcis viuæ pari menfura illinito.Hæc autem betarum coctarum fucco diffoluta illinantur:deinde cuftodiæ gratia, betæ folia supernè impofito,& vbi fatis diu hæferint,in balneo abluito. VT fului pili tingantur,& flaui fiant. Myrrhæ partem vnam, floris falis partem vnam,diligenter tere,& facta ftrigmẽti fpiffitudine,præfrictum caput medicamento illine, & per diem ac nocte fine,& tunc abluere iube. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illine. ALIVD.Spumæ argenti drachmã vnã,terræ Creticæ drachmas quatuor,calcis viuæ drachmã vnã : cum aqua ad ftrigmenti craffitudinem redacta illine,& betæ folia fuperimpone ad duos aut tres dies,& ablue. VT nigri capilli flaui fiant. Vini fæcem in balnei ftrigmenta mittito, & cerati craffitudine facta illinito,vbi dormire voles: & manè flaui fiunt. ALIVD. Liguftri folia in herbæ lanariæ fucco macerato,& cremore vtitor. TINCTVRA aurum referens. Aluminis drachmas fex,fandarachæ drachmas fex, croci drachmas duas,thapfi qua tinctores vtũtur, (quã Romani herbam rubiã vocãt) drachmas octo,lixiuii pileatorii fextarios quatuor.Lixiuiũ & thapfum contufam ad dimidias coquito,& liquorem exprimito,& cum hoc alumen, fandaracham & crocum diluito,& in vas vitreum mittito.Vfus autem tempore præfrictis illinito.Vbi verò com biberint,ex fœnigræci,ordei ac cumini decocto abluito, ita vt aqua tepida fufficienti fapone addito prius obleueris. ALIVD.Fæcem vini vftam, & oleum balaninum, fimul mixta,pilis illine. ALIVD. Saponem Gallicum cũ aqua fingulis balneis affricet. ALIVD valde præftans: Rhois rubri fextariũ vnum, gallarum fefquilibrã, ftercoris murini fextantẽ, herbæ auri colorem referentis (quam Romani rubiã vocant) fextantẽ, polytrichi fafciculos duos, abfinthii fafciculũ vnũ, lupinorum decorticatorũ cyathos duos, aquæ fextarios feptem: omnia in vas vitreum coniecta,ad dies nouem macerari finito,per diem bis agitando:vfu verò poftulante, quod fatis eft excolato, & in hoc fpongiã imbutã capillis affricato,& humectatos combibere finito.Vbi verò reficcati fuerint,fapone in calida aqua diffoluto abluito. VT pili albi fiãt. Verbafci albi florẽ vrito,& aceto fubigito,& ad fmegma admifceto. ALIVD. Verbafci feminis drach.vnã,aluminis drach.vnã,corticis raphanorũ drachmã vnã,cõtũdito, & glutinis taurini drachmas quatuor admifceto.

DE AFFECTIONIBVS CVTIS CAPItis, Cap. III.

De porrigine,fiue furfuribus.

POrrigo,tenuiũ ac furfuri fimiliũ corpufculorũ ex capitis aut ex reliqui corporis fuperficie eliquatio eft,ci tra exulcerationem. Fit autem vitiofo humore ad caput allato,aut pituita falfa,aut biliofo,aut atrabiliario fanguine.Poft euacuationem igitur totius corporis (velut dictũ eft)fubfcriptis compofitionibus vtendum eft. Cimoliam aqua præmadefactam ad betæ fuccum admifce,illine, & donec reficcetur fine: deinde ablue, & thus cum vinó ac oleo tere,ac illine : poftridie verò ftaphidẽ fylueftrẽ cum oleo illine. ALIVD. Nitri,fæcis vini vftæ,myrobalanorum , fingulorum librã vnã:ftaphidis fylueftris fefquilibrã.Vino diffoluta capiti affricato. Si verò reliquum corpus pruritũ habeat,ficca. Verùm ad humidiores porrigines,muria,aut lupinorum decocto, ad abluendum vtere. Huius multam experientiam habeo. AD pfydracia & puftulas capitis. Pfydracia paruæ extuberantiæ funt puftulis fimiles, in fuperficie ac fumma cute extantes. Puftulæ verò,fuperficiariæ funt exulcerationes, fubrubicundæ & afperæ. Ambo verò curantur fubiectis cõpofitionib⁹:Spumæ argenti drachmas quatuor,cerufæ drachmas quatuor, aluminis drachmas duas, foliorum rutæ viridium drachmas duas: aceto & oleo myrteo trita illine. ALIVD.Rutam & alumen trita cum melle,capiti prærafo illine.Si verò cutis capitis difcedat,olea

folia cocta cũ melle impone. ALIVD. Spumæ argenti, cerusæ, singulorum drachmæ duodecim: sulphuris vivi drachmæ octo: cerato myrteo excipe. AD capitis vlcuscula dẽsa ac rubicũda, paruis papillis similia, à quibus sanies eliquatur. Præraso capite, & cum aqua ac nitro præfricto, sulphure viuo cum vrina humana trito vtere, aut melanteriam cum aceto illine.

De achoribus, *id est ulceribus capitis manantibus*, & ceriis, *id est fauis*.

Ex affectionibus quæ in capitis cute fiunt, est & Achor, vlcus manans, quod tenuibus valde foraminibus cutem erodit, per quæ sanies redditur viscosa. Similis ipsi in speciem affectio est quam ceriõ, *id est fauum*, vocant, eo quòd foramina habet maiora, melleam humiditatem continentia, velut apum faui. Generatio his est ex nitrosa ac salsa pituita. Victum itaque constituant ex boni succi cibo, ab omni acri ac salso abstinentes, & præsertim si inflammata sit affectio. Et post conuenientem redundantis humoris euacuationem, prærasis pilis, bis aut ter, aut sæpius fomentũ aquæ calidæ adhibe, in qua cocta sit myrtus, aut rubus, aut lens, aut lupini amari, aut asparagi radix. Quũ verò amplior sanies fluxerit, salicis folia cum aqua aut cũ lẽticula, pro cataplasmate impone. Illitiones autẽ sint, terra cimolia, aut Cretica, aut Samia, aut põpholyx, aut spodiũ, aut argẽti spuma, aut Cadmia, aut charta vsta, aut siccum ex charta medicamẽtũ: omnia cum aceto. Smegmate verò vtendum est hoc: Sulphuris, herbæ perdiciadis, & saponis æquales partes. Cõposita hæc sunt: Spumæ argenti drachmæ sedecim, foliorum rutæ drachmæ octo, staphidis syluestris drachmæ quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ, cũ aceto ac myrteo oleo ad strigmenti spissitudinem redacta, illine. ALIVD. Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, sulphuris viui drachmæ duæ, mannæ thuris drachmæ quatuor, cum oleo veteri illine. AD achoras sanie manantes recremẽtum argenti, aut plumbaginem tritam insperge. ALIVD ad achoras & humidã scabiem. Rosarum rhododaphnes trientem, sulphuris viui trientem, picis liquidæ trientem, picis siccæ trientem, ceræ sexuncem, olei myrti quod satis est. Verùm in pueris lacte exoluta illinito.

De ficis.

Ficus nominant eruptiones vlcerosas, rotundas, subduras, rubicundas, ad quas consequitur dolor. Nascuntur hæ plerunque in capite, sed & reliquo corpore. Optimum in iis medicamentum hoc est: Aluminis scissi, floris æris tosti, glutinis taurini, singulorũ æquales partes, cum dupla æris squama: terito cũ aceto, & illinito. Commodant & mænarum capita vsta, & bulbi cocti, & cinis aceto permixtus. AD ficosas in capite ac mento pustulas, medicamentum siccum: Misyos drachma vna semis, chalcitidis drachmæ duæ semis, squamæ æris drachma vna, aluminis scissi drachma vna. Hoc siccũ loto large impone, ac sine. Sequenti die rursus loto ac spongia deterso impone. crassissimum enim vlceris tectorium decidit: & rursus sequẽtibus diebus idẽ facito: intra paucos dies absque cicatrice sanat: verùm non parum vexat hoc medicamentum. AD pediculos in capite: Lupinorum in aqua coctorum cremorẽ confricare iube: aut staphidem syluestrem, aut sandaracham, aut ambo trita, cum oleo veteri aut aceto illine: aut piperis parum, vt ne exulceret cum oleo: aut hederæ succum cum melle, aut sinapi cũ aceto, aut cedriã aut picem liquidam cum alumine, aut baccarũ lauri expressum retrimẽtum, aut oleum raphaninum. Ego autem staphidem syluestrem cum aceto & oleo tritam illeui, & semper successum sensi.

DE CAPITIS DOLORE, Cap. IIII.

Capitis dolor qui grauissimum symptoma est, aliquãdo ex sola qualitate intemperata oboritur, aliquãdo etiam ob humorum copiam, aliquando ex vtraque causa: quandoque verò & ob externam lacessentem causam, vel ob ardorem extrinsecum, aut frigiditatem, aut ebrietatem, aut plagam. Vehementissimi igitur capitis dolores per actiuas ac efficientes qualitates fiunt, & maximè per calidam. Qui verò ob siccitatem fiunt, vehementiam non similiter habent. At humida qualitas, quantum in ipsa est, omnino doloris exors est: præterquam si cum caliditate, aut frigiditate, aut humorum copia, cõiuncta fuerit. Itaque de capitis dolore in febre contingente, in præcedenti de febribus libro dictum est: de aliis verò nunc dicemus.

De capitis dolore ex ardore solis.

Iis qui caput ex ardore dolent, cutis ad contactum calida & siccior statim ad primum occursum apparet, & oculos rubicundos habent: gaudent etiam frigidis perfusionibus ac vnguentis, & ex iis opem sentiunt. Curatio verò iis conuenit ea quæ ad dolentes caput in febribus relata est. Perseuerante verò dolore, subscriptis cataplasmatis vtendum est: Fronti ac temporibus adhibita conueniunt, panis ex posca & rosaceo, quandoque cum amygdalis, au rosis siccis aut teneris, aut cum mentha, pulegio admixto, aut panis cum Persici foliis. facit & ocymum tritum cum aceto & rosaceo: aut hederæ corymbi aceto cocti, & cũ rosaceo triti: aut ad serpylli in aqua decoctũ, farinam triticeam admisceto: aut cardamomum tostum ac tritum cum aceto & rosaceo: aut fermentum cum rosaceo, aut iris sicca cum aceto. Singula verò ex iis assiduè permutentur. inefficacia enim sunt vbi diutius morã traxerunt. PASTILLI ad capitis dolorem ob calidam intemperiem. Croci drachmæ quinque, atramenti sutorii drachmæ decẽ, aluminis drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ septem, omphacii drachmæ tres, chalcitidis drachmæ tres, gũmi drachmæ tres, vini austeri quod satis est: vtere cum posca. Si verò etiam vigiliæ adsint, ex somnificis aliquid admisce.

De dolore capitis ex frigida intemperie.

Et signa & curatio eorum qui ob frigiditatem caput dolent, contraria sunt iis qui ob ardorem. nam & incontracta & decolorata ipsorum facies est, & frigidis neque gaudent, neque ex ipsis opem sentiunt. Horum autem cognitionem confirmabunt & victus ratio & reliqua eiusdẽ ordinis. Inunctio igitur fit, oleum rutaceum, laurinum, irinum, nardinum, aut etiam balsami succus, & maximè si crassiores & viscosæ fuerint superfluitates. Oportet autẽ frontem ex hoc illinere, & ex iis quoque quæ ex pipere ac euphorbio parantur. Dãdum est & vinum tenue, & iubendum vt motu vtantur, & balneis calidis, & quãdoque etiam vomitu à radiculis acceptis. In quibus verò qualitas est absque humorũ copia, diutius durãs, vteris & hoc medicamẽto, Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbii recentis drachmæ septem semis, stercoris columbini drachma vna semis, aceti acerrimi quod satis est: loco præfricto illine affectam partem.

De iis qui ob biliosum humorem caput dolent.

Signa quidem similia sunt iis qui ob ardorem: verùm accedit ipsis maior morsus, & faciei pallor, & quandoque etiam oris amaritudo. Ætatibus autem vigoris & temperaturis calidioribus, & vitæ curis oneratæ, & iis qui bilẽ flauam coaceruant, hæc affectio magis contingere solet. Balneis igitur temperatis, & vnguentis, & aquoso potu, in iis vtendum est: & vniuersa victus ratio humidior ac boni succi assumatur. Cæterùm biliosus humor euacuãdus est absinthii cremore, aut per aloen, aut per picram antidotum, per seipsam, aut cum modica scammonia, & per catapotia ex aloe. Frons autem illinatur pastillo croceo, aut trigono, aut aliquo consimili.

De dolore capitis per consensum.

Si quidem ex toto corpore per consensum afficiatur caput, illi prospiciendum est, ita vt & aduersus intemperiem, & contra materiam superantem instemus. Et si quidem plenitudo fuerit, & maximè in venis, venam secabimus: si verò magis qualitas, purgatorio medicamento vtemur. At si alicui parti per consensum coafficiatur, velut hepati, aut ventri, aut stomacho, his auxilia adhibenda sunt. Et si quidem calida in ipsis fuerit intẽperatura, panem ex vino aquoso dabimus, aut etiam sorbitiones ex alica. Forinsecus autem irrigationes moderatè refrigerantes ac corroborantes adhibemus, velut antea dictum est. Si verò propter viscosos & crassos humores in

ſtomacho contentos,caput doluerint, etiam hos expellemus,acetũ mulſum bibere exhibentes,tum ſimplex, tum Iulianium.Et decoctionibus ex hyſſopo &origano,& calidioribus adhuc quàm hæ ſunt,& quæ magis ſecare poſſunt,vtendum eſt : vomitu item à radiculis & irrigationibus calidioribus,& cataplaſmatis.

De dolore capitis ex vino.

Si incoctum adhuc maneat vinum,iubendi ſunt vt vomant ab aquæ tepidæ potu: ſi verò etiam poſt concoctionem caput doluerint, refrigerantibus ac repulſoriis vtemur,velut eſt roſaceum,&per ſe & cum aceto: aut hederæ aut braſſicæ ſucco. Sed & ipſa braſſicæ folia calida aqua rigata, & capiti circundata ac alligata,naturaliter ebrietati reſiſtunt: quin & feruefactam braſſicam edere oportet:& lenticula iis prodeſt , & præſertim iis qui humidiorem ventrem habent. Alicam item,& mala Punica, & poma ac pira edant,& aquam bibant.

De dolore capitis ex plaga.

Iis qui ob plagã caput dolent,ſi non omnino in ſuperficie plaga conſiſtit,ſtatim venam ſecabimus,& cõuenientibus capiti irrigationibus vtemur,ex lanis nimirum oleo dulci imbutis,capitéque ex ipſis contecto. A vino autem & cibis ſolidioribus abſtineant, maximè ſi febriant. Et in ſumma, velut ad inflammationem partium neruoſarum,& maximè cerebri membranarum,curationẽ adaptabimus.Si verò etiam vulnus factum fuerit,& hoc conuenienter curabimus.

Malagma ad capitis dolorem.

Ceræ drachmæ ſeptem , olei amygdalini quadrans, terebinthinæ drachmæ octo,æruginis raſæ,cimoliæ,chalcitidis, ſingulorũ drachmæ quatuor: pumicis drachmæ tres,æris vſti,ſquamæ ſtomomatis,ſingulorum drachmæ duæ. Si verò durius eſſe videatur,oleo amygdalino molliatur.

DE CEPHALAEA, CAPITIS DOlore antiquo,& de Hemicrania,dimidiæ capitis partis affectione, Cap.V.

Vtraque harum affectionum,perſeuerans capitis dolor eſt,qui ſtrepitibus,clamoribus,clara luce,vini potu,& iis qui caput replent odoribus exacerbatur : putántque ita affecti ſibi caput percuti, aliqui totum, aliqui altera parte, quos etiam Hemicranicos nominant. Et quibus quidem intra caluariam affectio conſiſtit,iis dolor ad oculorum radices pertingit : quibus autem extra eſt,circa ipſam caluariam dolent.Dolores igitur cum grauitate,plenitudinem indicant:cum morſu,humorũm aut vaporũ acrimoniam:cum pulſationibus,inflammationẽ. At qui cũ tẽſione , ſi quidẽ abſque grauitate & pulſu fuerint,ſpiritus tenuis ac flatuoſi copiam:ſi cum pulſu,membranoſi corpuſculi inflammationem:ſi cum grauitate,plenitudinem intra membranas contentam.Si verò etiã putrefactus humor calidior ſit, etiam cum febre caput dolent.Febriunt autem omnino & qui ob inflammationem dolent. Proindè vbi totum corpus humoribus plenũ eſt, venam ſecare oportet, virium reſpectu habito , & infuſis per clyſterem vti acrioribus.Si verò adhuc redundare ſanguis videatur,etiam per nares vena aperta ẽuacuãdi ſunt, quantum ſatis eſſe videbitur. Deinde hiera exacuta danda eſt: & deinde vtendum apophlegmatiſmis pituitã per os detrahentibus: & ẽuacuationibus per nares, inditis in ipſas errhinis appellatis, velut eſt elaterii ſuccus, qui cum lacte infunditur,aut etiam ſiccum elaterium quod inſufflatur ; item cyclamini ac porri ſuccus. Compoſita verò hæc ſunt. ERRHINON ad diuturnos capitis dolores,lippitudines,& morbum comitialem :Melanthii drachmæ octo,ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterii drachmæ quatuor : trita excipe oleo Sicyonio , aut irino, aut Cyprino,vt cerati craſſitudo fiat:& nares inde cõtige. ERRHINON quod inſufflatur.Cyclamini ſiccæ drachmæ octo,nitri rubri drachmæ quatuor. Si verò pro nitro elateriũ cõieceris,adhuc melius eſt.Per ſtipulã inſufflato. Vtere quoque epithematis capitis & vnguẽtis,vbi diutiſnior eſt affectio,his. EPITHEMA ad cephalæã: Vnguẽti irini,peucedani,caſtorii, ſingulorũ drachma vna, baccarũ lauri drachmæ duæ,ramulorum rutæ drachmæ quatuor. Excipe cerato roſaceo , & raſo capiti per totum ipſum impone. Cæterùm mulier quædam in hemicranicis ,etiam hoc vſa,mirificè ſucceſſum ſenſit:Radicem cucumeris ſylueſtris viridem in tenues partes conciſam , & abſinthium , in aqua & oleo, donec flacceſcerent,coquebat. Et aqua quidem cum oleo calidis affectam partem moderatè rigabat : radicem autem & abſinthium terebat,atque ita trita imponebat. Et per hoc ſolum hemicranicos & cũ febre & ſine febre curabat. Si verò exacerbatio conſequatur maxima , vt dolorem ferre non poſſint, vtere etiam iis quæ mitigare & ex alto euocare ac meatus trãſmutare poſſunt,quale hoc eſt. VNGVENTVM ad cephalæã: Succi peucedani drachmæ ſedecim ; ſucci papaueris, aniſi, hyoſcyami, croci,myrrhæ,ſcammoniæ, ſingulorum drachmæ duæ. Excipe aceto,& fac paſtillos. Vſu verò expetẽte, cum aceto aut poſca illine eos qui ob craſſos humores,aut ſpiritũ flatuoſum,dolent. Sed & dropace & ſinapiſmo vtendum eſt. Itémque ex thapſia paſtillo. Quin & medicamentum ex atramento ſcriptorio mirificè in eadem cauſa auxiliatur, & vtendum eſt eo in iis, velut in libro de compoſitis medicamentis dicetur. Sed & hoc mirandum eſt ad hemicranicos ob craſſum ac viſcoſum humorẽm: Euphorbii partem vnam ; caſtorii tantundẽ: aqua excepta in aurem inde eam quæ eſt à dolente parte:& in balneum introire iube , & vbi paululum immoratus eſt,ita aſſumere,& cõſueto modo lauare. Hoc modo experientia cognitum eſt. Non abſurdum autem fuerit etiam oleo ipſa excepta in aurem inſtillare. Et medicamentum ad coxendicum morbum deſcriptum, diuturnos quoque capitis dolores & hemicranicos perfectè ſedat. AD hemicraniam diuturnam. Allii drachmæ quatuor , ceræ drachmæ duæ , axungiæ veteris drachmæ duæ,cãtharidum drachmæ duæ:veſperi impoſita,pernoctare ſine. Manè verò puſtulam rumpe , & parygro appellato emplaſtro cura. ALIVD. Baccarum lauri decorticatarum drachmæ duæ,foliorũ rutæ drachmæ duæ, ſinapis drachma vna:aqua diluta impone. At verò iis qui à frigidis cauſis infeſtatur cõmodiſſimum hoc eſt,adeò vt ſæpe,ſemel ante balneum illitum , citò affectionẽ percurarit,ita vt poſt balneũ penitus ſanus æger euaſerit. Olei Sabini libra vna , ceræ quadrans,euphorbii vncia vna.Ex hoc dimidiam frontis partem illinito,iuxta temporalem videlicet muſculum.Verùm in quibus nõ multa frigiditas eſt,gallæ & crocomagmatis æquales partes vino tritas illine. Iis verò qui ob calidos vapores aut humores caput dolent,medicamẽta ex euphorbio ne adhibeto. APOPHLEGMATISMVS pituitã per os detrahẽs ad cephalæã. Sinapis triti & in ſuccũ redacti cũ aceto & melle, triens , ſtaphidis ſylueſtris drachmæ quatuor , pyrethri drachmæ quatuor: tuſa,cribrata & mixta, in ſole gargariſſanda præbe.Si verò ob blioſum humorẽ,aut aliquã intemperiẽ , cephalæa ſit diuturna, antea de capitis dolore relatis vtendum eſt. At ſi etiam poſt hæc dolor perſeueret,& neque cucurbitulis, neque hirudinibus prætermiſſis,& diſtributio per arterias ſuſpecta ſit,nihil abſurdi eſt, etiam arteriarum retrò aures ſectione vti. Verùm in humidioribus etiam balnea naturalia rectè aſſumuntur.

DE PHRENITIDE, Cap.VI.

Phrenitis,membranarum cerebri inflammatio eſt,aliquando etiam ipſo cerebro ſimul inflammato , aliquando caliditate præter naturã in ipſo cõſiſtente. Cauſa verò morbi eſt,aut ſanguis redundans, aut flauæ bilis humor:quandoque verò etiam flaua bilis ſuperaſſata, & in atram tranſmutata , quando ſanè grauiſſima phrenitis exiſtit. Aliquando etiam cerebrum ex ſepto tranſuerſo per conſenſum affectum , per diſperſos in ipſo neruos, affectionem ſuſtinet. At verò quæ circa ardentiſſimarum febrium vigores , & quæ ex ſtomachi per conſenſum affectione contingit mentis emotio , phrenitis non eſt , ſed ſolum delirium. Conſequuntur in iis qui propriè phrenitici ſunt,vigiliæ quidem in totum : quandoque verò etiam ſomnus turbulentus, adeò vt exurgant & exiliant, & furioſè clament, qui quidem ob ſanguineum humorem affecti ſunt , cum riſu : qui verò ob flauam bilem,cum ferocia : quemadmodum qui ob atram bilem, furioſè adeò,vt cõtineri non poſſint: obliuiſcunturque &

eorum quæ dicuntur & quæ fiunt ab ipsis. Et oculos sanguinolentos habent, ipsósque fricant, quandoque squallidos, quandoque lacrymantes, aut gramiis oppletos: & lingua exasperatur, & ex naso sanguinis destillationes fiunt, & floccos legunt, & festucas venantur, & febrem acutam habent per totum morbi tempus, febre in alto malignè latitante: & pulsus paruos ac languidos cum quadam duricia habent: & respiratio magna est & rara, cerebro primariò affecto. Si verò per consensum ex septo trāsuerso phrenitis fiat, & respiratio inæqualis est, & præcordia reuelluntur, & caliditatem multam habent: sicut rursus iis qui ex cerebro affecti sunt, partes circa faciem calidæ & subsanguinolentæ sunt, & plenas venas habent. Quòd si etiam pituitosus humor admixtus fuerit bilioso, quemadmodum causam, ita etiam nomen compositum acquirit. vigilans enim sopor appellatur. Bilioso etenim humore superante, tales vigilantes phrenitici sunt: pituitoso verò rursus prædominante, soporosè rursus in somnum delabuntur. Vetustiores Galeno catochō, *id est soporis detentionem*, appellauerunt: catochen verò & catalepsin, *id est apprehensionem*, recentes. CVRATIO phrenitidis. Si quidem vires permittunt, venam cubiti secare oportet statim, & multum sanguinis detrahere. Si verò delirans æger manum non porrigat, aut, etiāsi porrigat, timor sit sanguinis eruptionis, dum post euacuationem manus sæpe lancinatur, ex eo quòd furiosè æger turbatur: rectam in fronte secantes venam, semel sufficienter detrahamus. Et infusis per clysterem vtemur, ex oleo aut rosaceo, cum ptisanæ succo. Vigiliis autem superantibus, rosaceo, aut rosaceo cum aceto caput inungemus, aliquādo calida aqua prius ipsum perfundentes, & medicamētum ex papaueris capitibus dabimus, si non vires debiles prohibeant: sed & alia ad vigilias ex suprà relatis huc transferenda sunt. Decumbat autem æger in loco lucem ac temperiem moderatam habēte, & in quo non sint variæ picturæ: hæc enim turbationem inducūt. Ingrediantur autem eò ad ipsum amici grati, & commodè cōpellent, quādoque leniter placantes, quādoque etiā austerius perterrentes. Alimentum verò primùm sit aqua mulsa, deinde ptissanæ succus, & sorbitiones ex alica, cum aliqua iucunda potione, velut est fauorum cremor, aut hydrorosatum, aut rhodomelū, aut dulce hydromelū. Nā quod à Cebyra adfertur hydromelū vinosum in paruis vasis, reprobādū est, vt quod peiora detrimēta quàm vinū in talibus inducat, & præsertim in capitis affectionibus, & ante cōcoctionem. Et panē ex aqua lotū exhibeamus, & intyba ac lactucas coctas. Si verò multus feruor sit, etiā cruda hæc danda sunt, & cucumeris internā partem dare conuenit, itémque peponis, & rhodacena, ac cōsimilia. Ab aqua frigida hos abstinere oportet, maximè si ex septi transuersi consensu causam affectionis compererimus. Si verò vrina ipsis ob dementiam (velut verisimile est) supprimatur, fomentum adhibebimus, & oleo & aqua calidis pectinem ac vesicam perfundemus: deinde digitis manus ad locos admotis, ad mictionem irritabimus, & decumbentibus ipsis reliquum corpus oleo calido illinemus. Nam in quiete, quantum eius fieri potest, conseruādi sunt, si valde diuites fuerint, vt à famulis cōtineantur: sin minus, vinculis constricti. vires enim concidunt ex inordinato motu. Sed & propter alium modū, ligamentis pedes prius perfusi constringantur ac contrectentur, reuulsionis videlicet gratia. Si verò longior & ægrè solubilis fiat affectio, ab iis quæ soporem inducunt abstinendum est. Addēda verò ad capitis irrigationes ea quæ discutere solent, velut est mēthæ succus, aut serpylli, aut calaminthæ, aut rutæ: & tunc quoque errhinis in nasum datis vtendum est. Post septimum verò diem, si viscera fuerint inflammata, cataplasmatis ex semine lini & cruda ordeacea farina, cum aqua & oleo mitigabimus. Postea verò etiam cucurbitas leues, aut etiam cum scarificatione adhibebimus, tum his ipsis, tū occipiti ac spinæ. Si verò corpus squallidum & adustum esse cōiectaueris, etiamsi adhuc febricitent, balneis aquæ potabilis & largiore illitione vtendum est: & vinum dandum tenue, ac parum aquæ ferens, ad virium refocillationem, nequaquam verendo mentis emotionem ex ipso, velut par est, futuram. Aut enim nō cōtingit, declinatione instante, aut, etiamsi fiat, facilè sedatur. Procedēte verò declinatione, etiam gestationibus vtendum est, & conueniente virium refectione. Faciendæ sunt autem virium refectiones, ita vt caueant ebrietates, iras, ciborum corruptiones, & præ omnibus solis ardores.

DE CEREBRI INFLAMMATIONE, Cap. VII.

B Cerebrum inflammatum sæpe intumescit, adeò vt suturæ in capite disparentur: & dolor maximus ac perseuerans consequitur, & anxietas multa: & rubor circa faciem multus consistit cum tumore, & oculi pronui fiūt, & caput intumescit. His venam secare oportet, & de cubito euacuare: sed & ex naribus & venis sub lingua sanguinem euacuare oportet. Vtere etiam irrigationibus & cataplasmatis ad capitis inflammationes idoneis, quæ humectare ac concoquere possunt.

DE CEREBRI ERYSIPELATE, Cap. VIII.

C FIT & erysipelas, *id est ignis sacer*, in cerebro, & æger hæc patitur: Dolet caput totum, & flammas in ipso esse putat: & facies ægroti frigida est ac subpallida, & os siccatur. Proinde ita affecto venam secato, & maximè venas sub lingua diducito, & frigefactoria adhibeto, quib' etiam ad alia erysipelata vtimur.

DE LETHARGO, Cap. IX.

LEthargus, qui læsio est partis animæ rationalis, locū quidem eundem habet quem etiam phrenitis, cerebrum dico: materiam verò contrariam. Ex pituita enim humidiore ac frigidiore cerebrum perrigante oboritur. Consequitur lethargicos febris debilis, non valde mordax, cum delatione in soporem. Pulsus iis magni & rari ac vndosi sunt, respiratio valde rara ac debilis: & somnolenti semper sunt, & ægrè excitari possunt, & difficulter respondent, etiamsi interrogentur, & obliuiosi sunt ac mente moti. Hiant assiduè, & quandoque hiantes permanent, velut qui os claudere obliuiscantur. Egerunt per aluum plerique humidiora: quibusdam verò viceuersa venter resiccatur. Vrinas mingunt quales sunt iumentorum. Quidam etiam tremunt & exudant. Porro soporis species quæ κάρος appellatur, quum ex eadem sit materia qua lethargus, ab hoc differt eo quòd febris soporē illū præcedit, & vehementior est, sequitur autē ad lethargū. Differūt item in eo quòd sopor etiam ad alia symptomata sequatur: (nam & ad febrium exacerbationes sæpe accedit, & ad morbum comitialem, & ad cerebri compressiones, aliquando osse in fracturis, aliquando membranarum custode anteriorem cerebri ventriculum cōstringente) lethargus verò propriam quandam constitutionem habet. CVRATIO lethargi. Permittētibus viribus, etiam hîc venam secemus: si verò nō permittāt, infusis per clysterem acribus vtemur. Ægrū autē in domo ampliore reclinabimus, quæ moderatā habeat lucē, & caput irrigabimus oleo cui castoriū sit admixtū. Quidam pro oleo, rosaceo cū aceto, vnà cum castorio vtūtur, corroborantes simúlque calefacientes per hoc, caput. Reliquū verò corpus, & maximè extremas partes, oleo veteri illinunt, & cū nitro tosto, aut pyrethro, aut pipere, aut grano Cnidio vellicāt. Potest & ceratū ex iis cū castorio factū in vsum assumi. odoramenta verò adhibebimus, thymum, aut origanum, aut pulegium aceto tritum. Os autem, & partes circa palatum, sinapi trito cum modico melle illinemus, ita vt etiam per digitos pituitam affixā auellere conemur. Si verò admiserint, etiam apophlegmatismo vtere aceto mulso, cum hyssopo, aut pulegio, aut origano, aut etiam ipso sinapi. In potu verò dato aliquod ex iis quæ citò trāseunt, *quæ ὀξύπορα Græci appellant* & maximè diospolitici cochlearium vnū cum posca. In diuturnis ac tremulis, etiam castorium dandū est, scrupulorum duorum aut trium pondere. Si verò copia humoris sit, & nō aliud quid impediat, etiā scāmoniæ scrupulū vnum castorio addemus. Perseuerante verò affectione,

raso capite fomentum adhibere oportet ex sale & milio, ac similibus in sacculis, sinapismis itē in capite, & sternutatoriis vti:deinde cucurbitas occipiti affigere,partim leues cum multa flamma,partim cum scarificatione. Naturales etiam excretiones assiduè irritare oportebit infusis per clysterem,& vrinam cientibus. Pecten autem oleo rutaceo,aut Sicyonio,cum modico castorio rigetur.Frequentius quoque irritanda est deglutitio, ita vt calidæ aquæ aliquam ex iucundis potionibus, maximè fauorum cremorem admixtū,per angusti oris vascula instillemus.Et si alicubi circa medias partes inflammatio aliqua fuerit, etiam hæc curanda est per irrigationes ac cataplasmata. Naribus autem admouendum est sinapi aceto tritum, aut castorium vstum.Alantur ex ptissanæ auenæ,aut alicæ succo,cum aceto mulso aut sale aut pulegio ,quādoque quotidie, quandoque alternis diebus. Post cibum extremæ partes deligentur, aut etiam multum refringantur:& crura vellicentur, & quandoque pili ex ipsis violentius euellantur,quò excitentur: sed & rubificationes femorum ac crurum sæpe commodant. Declinante verò affectione, statim gestationibus conuenientibus vtendum est, & ad balneum deducantur, & refectoriæ diætæ ductus conuenienter assumatur.

DE CATOCHO, ID EST SOPORIS detentione,siue vigilante sopore, CAP. X.

HVius morbi constitutionem in capite de phrenitide iam diximus:signa verò(vt in summa dicam) communia quodammodo sunt phrenitidis ac lethargi, iuxta materiam prædominantem euariantia: particulariter autē hæc:Detinetur æger supinus,extentus,& quandoque subtumidam ac liuidam moderatè faciē habet, velut lethargici. quandoque rubor in ipsis efflorescit, & supernā palpebram sibi reuulsam esse putant ac eminere,vt neque nictare possint.Nequaquam autem respirare videtur, sed velut mortuus iacet:pulsum habet paruum & languidum,& vehementer densum: & vrinæ & aluus suppressa sunt,aut modicè feruntur: & qui moderatè habent, infusum aliquem liquorem degluciunt:victi verò, ad nares relidunt. Qui igitur pituita bilem superante affecti sunt, eos à lethargicis discernimus eo quòd neque tument,neque liuidum colorem habēt,velut lethargici, præterquam modicè sanè,& quòd moderatè exudant. In maiore verò periculo versantur quibus vigiliæ multæ adsunt,& vrina supprimitur,& spirandi difficultas intenditur, & exudant, & quibus potus ad nares reliditur. At si mulier ita affecta fuerit, discernetur ab ea quæ vteri strangulatione correpta est,ex eo quòd naturaliter iacere videtur, & loquentes sentiat,& quòd excitatur,& rursus in somnum delabitur.Aliquando verò soporis detentionem aliud esse dicunt à vigilante sopore, quòd non amplius compositam, sed simplicem quandam causam habeat.Frigidiorem enim & sicciorem materiam,quæ posteriorem cerebri vētriculum obturauit,eam affectionem efficere: qua correptus æger derepente,in illa figura manet in qua correptus est,stās videlicet, aut sedens,aut clausis oculis, aut vidētibus & apertis.Quapropter etiā catochos,*id est detētos*,ipsos veteres appellarunt: recētiores autem cotochen, & catalepsin, *id est apprehensionem ac detentionem*, appellauerunt affectionē ipsam.Curatio verò similis relatis est, sed euarians iuxta symptomatū diuersitatem. CVRATIO catochi.

Et nunc quoque venæ sectionem adhibere oportet, & maximè in quibus facies rubicūda est, viribus rursus cōsentientibus,aut infusis per clysterem vti: quandoque excitantibus,pituita prædominante: quandoque mitigantibus,bile redundante.Eodem modo etiam aliorum auxiliorum ductu vtendum est,& similiter nutriendum, quandoque quotidie, quandoque alternis diebus. Est autem valde periculosa affectio si ob aliquod cibi aut potus peccatum fiat.In his itaque cogere ipsos oportet vt statim vomant,& in cibi contractione custodire,& aluum irritare, & irrigatione viscerum ex cumino aut ruta vti. Qui verò propter ebrietatem affectione correpti sunt,post solutam crapulam,humidiore alimento curētur: talis est ptissanæ succus. Caput quoque conuenientibus illitionibus rige- A tur,si æstas fuerit,frigidis:si hyems,tepidis:si verò crapula nequaquam soluatur,neque ad sobrietatem redeat,pro desperato relicto ipso,longè fugere oportet.

DE AMISSIONE MEMORIAE AC RAtionis,& de sopore ac fatuitate, CAP. XI.

MEmoriæ amissio aliquando per se contingit,aliquādo etiam cum aliqua rationis læsione: quemadmodum etiam rationis læsio per se prius contingit, & deinde B memoriæ læsio sequitur: vtrisque verò affectus, fatuitas appellata consistit. Causam verò habent communem, consistentem ac constituentem ipsas intemperiem. Verùm si hæc humida solùm fuerit, & memoriæ & rationis vitiationem inducet, & torpores, & in somnum delationes,& somnos lōgos ac profundos: si verò cū frigiditate, sopores & lethargos: eodem modo etiam siccitas, sola quidem vigilias inducit: cum caliditate verò, deliria & phrenitidas. Consistunt autem hæ intemperaturæ quandoque in humoribus, quandoque in cerebri ventriculis, C aut in ipsius vasis,aut in dispersa humiditate, aut in ipso cerebri corpore,aut etiam musculis tēporalibus tale quid perpetientibus:si verò humores fuerint inter se permixti, etiam affectionem talē inducent. Vtrum autem simplex sit aut composita intemperies efficiens, ex eorū quæ excernuntur specie cognosces. Nam quòd memoriæ & rationis amissio ex frigiditate proueniat, scimus: an verò cum humiditate aut siccitate cōiuncta sit,ex his quæ excernuntur discemus, & ex ægri habitu ac temperamento, & ex victus ratione, temporéque anni ac regione. CVRATIO. Si quidem frigida fuerit intemperies, calefa- D cere oportet:si verò cum humiditate,etiam siccare:si rursus cum siccitate,humectare, simúlque calefacere.Eodem modo etiam in intemperie calida,frigefacere:si verò etiā siccitas sit,etiam humectare: si cum humiditate, frigefacere simúlque siccare. In quibus autem sanguineum humorem redundantē compereris,venam secare,aut infusis per clysterē vti acribus,deinde etiā hierā dare, & apophlegmatismis vti,& vnctiones adhibere capiti,frigefacientibus ac siccantibus ad oleum admixtis, rosis,inquam, ac E myrto,& lentisco,ac similibus:sed & toti corpori prospiciendum est.Si verò ex ardore solis ac lassitudine oborta fuerit intemperies, vtendum est irrigatione capitis ex aceto & rosaceo,& reliquo ductu frigido ac humido, tum aliàs,tum in cibo ac potu. Si verò soporis species caros appellata,ad fatuitatem aut obliuionem accedat,etiam huic prospiciendum est,velut antea in lethargicis diximus, vbi etiam discrimen ipsorum exposuimus.

DE VERTIGINOSIS, CAP. XII.

VErtiginis affectio ex frigido ac viscoso humore ce- F rebrum occupante constatur,vnde ex parua occasione promptè etiam hi concidunt,quandoque dū circumagi quædam vident forinsecus, velut rotas aut turbines: aut dum etiā ipsi circumaguntur: quandoque verò etiam capite calefacti, dum commouentur humores in ipso, aut etiam spiritus:aliquando verò dum anteriores cerebri ventriculi comprimuntur circa caluariæ fractæ perforationes:in quibus etiam vehementes dolores fiunt.Præcedit autem in iis qui ex primaria capitis affectione afficiuntur,dolor in ipso vehemens,& sopor, & aurium soni- G tus:& quibusdam olfactus læditur, quibusdā gustus. Qui verò ex oris ventriculi consensu afficiuntur, eos cōsequitur osculi ventris morsus, & nauseæ quoque concomitātur. CVRATIO. Vertiginosos in aggressione consistentes excitare oportet, & idoneorum odoramentorum vsu,& frictionibus,& consimilibus.Vbi verò in remissione sunt,ad destruendam affectionem,venam primùm secare oportet,deinde per hierā purgare:& tempore interposito, infuso per clysterem acri vtendum est ex centau- H rii aut colocynthidis decocto. Post tales autem euacuationes, lancinandum est caput localiter per cucurbitas occipiti affixas, cum scarificatione: & post hæc pituitam per os detrahentibus ac sternutatoriis vtendum est. Verùm in quibus caliditas capitis & aurium sonitus est, vtpote vaporibus calidioribus per arterias alla-

bentibus, etiam arteriarum sectionem assumimus retro aures, quemadmodum in chirurgica tractatione dicetur.

DE MORBO COMITIALI, Cap. XIII.

Morbus comitialis qui conuulsio est totius corporis, cum principalium actionum læsione, aliquando in ipso cerebro consistentem causam habet, aliquando in ipsius ventriculis vniuersis. Hæc autem, est quandoque pituitosus, quandoque atrabiliarius humor. Quin & propter os ventriculi per consensum oboritur: (quemadmodum etiā in colicis, velut in tractatione de illis dicetur) aut etiam ex aliarum partium distributione, aura aliqua frigida ad cerebrum perueniente, aliquādo à crure, aliquādo à digitis manus. Visus est quoque aliquando ab vtero in aliqua muliere, quo tempore prægnans fuit, post partū autē sedatus fuit. Fit hæc affectio maximè pueris, & ex iis amplius recēs editis: postea verò etiam adolescētibus, & in vigore consistentibus: minimè autem adultis & senibus. Præcedit igitur in comitialibus corporis & animæ seditio inuoluntaria, & tristitia, & familiarium obliuio, & insomniorum visiones turbulentæ, & capitis dolor, & repletio capitis assidua, (maximè ex iracūdia) & faciei pallor, & linguæ motus inordinatus: quidā etiam ipsam mordent. At in iis qui per consensum ex stomacho afficiuntur, etiam ipsius stomachi palpitatio præcedit, & agitatio ac morsus: & in inediis aut dilatis cibis exacerbantur. Instante verò iam symptomate, collapsio ipsis derepēte cōtingit, & conuulsio, & quandoque nihil significans exclamatio. Præcipuum verò ipsorum signum est oris spuma, quum reliqua etiam aliis morbis quodammodo cōmunia sint. Quibusdam autem etiam vrina & stercus inuoluntariè excernitur, aliquibus etiam semen. Quum igitur in aliquibus acutissima sit affectio, citò occidit, tum exacerbationum assiduitate, tum symptomatis vehementia. In quibusdam verò in longum extenditur, adeò vt si non circa pubertatem aut lunares purgationes, aut imprægnationes, soluta fuerit, aut si post hoc tempus contracta fuerit, plerunque commoriatur, præterquam si conuenientē curationem consequatur. Declarāt autem comitiales suffita hæc, bitumen, lapis Gagates, cornu caprinum. In cibo verò acceptum hepar hircinum, & hepatis dum assatur odor. CVRATIO. Si adhuc puer infās fuerit qui ægrotat, nihil curiosè moliri oportet: nā & ætate ad biliosiorē ac ficciorem constitutionem transeunte, & victu ad moderationem commutato, plerunque sua sponte affectio sedatur. Oportet autem victus rationem non solùm infantibus, sed etiam nutricibus ac lactantibus prospicere. Qui verò post puerilem ætatem in comitialem illapsi sunt, his conuulsas ac distortas partes pinguiter irrigare oportet, deligaréque ac dirigere: deinde disparato ore, digitum aut pinnam oleo irino illitam immittere, ad pituitæ eductionē. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, veluti peucedano, succo Cyrenaico, bitumine, pice cedræa. Post exacerbationes, si nihil impediat, vtendum est venæ sectione in cubiti flexura: si verò nihil remittat exacerbatio, extremæ partes sinapismo integantur, & cucurbita præcordiis affigatur. si neque ad hæc remissio cōtingat, minimum spei est: & tamen confidens medicus castoriū per vim ori infundat, & Cyrenaicum succum cum melle & aceto: & per sedem infundat centaurii decoctum aut colocynthidis. Qui verò exurgunt ab ipso morbo comitiali, post refectionem purgatione per hieram euacuandi sunt. Atque hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. Cōsequenter autē quæ ad inueterati destructionem commodant, trademus. Affectos itaque in aquæ potu diu continere oportet, & in curationis aggressione venam secare, si nihil prohibeat: & interpositis quatuor aut quinque diebus, corpus reficere, & sic purgatorio medicamento euacuare, maximè quidē veratro nigro, aut colocynthide, aut certè scammonia. Oportet autem veratrum citra internam partem tusum ac cribratum, aquæ mulsæ cyathis quinque vel sex inspergere, aut melle cocto excipere cum modico pipere. Colocynthidem verò eiecto semine, medullam adhuc habentem passo exple, & per totā noctē sine. Mane verò passum euacuatū bibendū præbe. Vtendū etiā purgatorio medicamēto ex veratro

A albo. Est autem hoc, Baccarū lauri depuratarum drachmæ octo, piperis albi drachmæ octo, alypiadis drachmæ octo, euphorbii drachmæ octo, veratri albi drachmæ octo. hæc pro vna vice præbe cū passo quod est in colocynthide: probè per vomitus purgat. Post sufficientem purgationē lauare ipsos oportet. Tertio post die cucurbitæ affigendæ sunt cum scarificatione præcordiis ac dorso: deinde multis diebus interpositis, & corpore refecto, hiera ex colocynthide danda est, postea capiti ac occipiti cucurbitæ affigantur. Sequenti die cataplasma adhibeatur ex pane B cocto in aqua mulsa, & contrito cum amygdalis amaris, aut serpyllo, aut mētha, aut calamintha, aut ruta: & ad tres dies hoc faciendum est. Et postea caput radatur, & peucedani succo in aceto dissoluto, in quo spondylium coctum est, illinatur. Interpositis autem rursus aliquot diebus, & corpore refecto, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulsa dato: & rursus interpositis diebus antidotū dato, deinde sternutatoriis vtere. Et post quinque aut decem dies castorium in aqua mulsa præbe: & rursus interposito tempore, centaurii & colocynthidis decoctum per C clysterem infunde, deinde rursus hieram præbe, & consequenter pituitam per os & nares detrahentibus vtere, deinde sinapismum capiti adhibe. Oportet item acrium esu tempestiuè vti. Prodest his & acetum mulsum scilliticum quotidie bibere, & mel in qua scilla contabuit, cochlearii mensura. Victus ratio his conuenit incidendi ac attenuādi vim habens, & proinde capparis & salsamentum assiduè in cibo competit. Abstineāt autē à carnibus, & leguminibus, & vino largiore, veneréque multa, ac à balneis, & à sinapi, & à potu statim post balneum, præsertim vini D meraci. Vtantur exercitiis & frictionibus, ita vt postremū omniū caput defricēt. CVRATIO comitialis ex stomacho oborti. Si verò stomacho primariò affecto affectio fiat, bonā concoctionē ægroto prospicere oportet, & circa tertiam horam panem diligenter præparatum exhibere, ex vino diluto leuiter adstringente ac albo. Dato etiam iis de medicamento ex oloe, bis aut ter singulis annis. Noui autem, inquit Galenus, puerum quendam qui omnino non correptus fuit à morbo ex quo radicis pæoniæ gestabat magnam ac recentem partem de collo susE pensam. Sed & agaricum comitialibus prodest, seselique ac spondylii semen ac radix, & aristolochia rotunda ex aqua pota. Auxiliatur etiam iis magnopere scarificatio crurū, si frequēter adhibeatur. CVRATIO comitialis ex aliqua parte oborti. Quū symptoma futurum est, vbi senserint, partem, siue manus sit siue pes, laqueo superpositam fortiter apprehendere oportet: in remissionibus autem curationem moliri, ex vstoriis medicamentis aliquod parti adhibendo, velut est lepidium & quæ ex cantharide constant, & similia. Acetum quoque mulsum F Iulianium comitialibus magnopere prodest, particulatim materiam excutiens. Post omnia relata & theriaca & balnea naturalia locum habent. Per totum verò vitæ tempus caueant maximè cruditatem, & nutrimenti ingestionem ante concoctionem, & cibos crassi succi, & cibi dilationē, & vehementem ad venerem impetum, & multi vini potum, & potum post balneū, (velut dictum est) præsertim vini meraci, & vina valde vetusta ac crassa, & acria odoramēta, & quæ caput replent, & ne intentè inspiciant ex alto, & ne diutius moram trahant in balneo, & ne caput G ardori solis exponant.

DE MELANCHOLIA ET INSANIA, & his qui numine afflati putantur, CAP. XIIII.

Melancholia delirium quoddam est citra febrem, ex atrabiliario humore qui mentem occupauit, maximè oriens, quandoque ipso cerebro primariò affecto, quandoque vnà cum toto corpore permutato. Sed & tertia melancholiæ species est, quam flatuosam & hypochōdriacam, *id est præcordialem*, nominant, ex inflammatio H ne præcordiorum circa stomachum oborta, quæ aliquando auram quandam prauam, aliquando etiā de humoris essentia partem ad cerebrum transmittunt. Signa omnia communia sunt, timor, tristitia, hominum auersatio, & quòd putant aliqui se animalia bruta esse, & illorum voces imitantur: aliqui verò vasa testacea se esse putant, &

ne frangantur timent:& quidam ex ipsis cupiunt mortē: quidam verò rursus timent ne moriantur: & aliqui semper rident, aliqui plorant. Quidam verò etiam putant se ab aliquibus maioribus potestatib⁹ impeti,& futura prædicere,velut numine afflati: quos etiam priuatim numine afflatos nominant. Propria verò signa melancholicorum per consensum totius corporis sunt,gracilitas corporis, & nigritia,& hispiditas,& habitus atrabiliarius,aut ex natura, aut acquisititius, per curas quasdam aut vigilias, aut vitiosorum ciborum ingestiones, aut hæmorrhoidū aut mensium suppressionem. Eos autem qui propter præcordia melancholici sunt, cruditates declarant, & acidi ructus,& ardor ac grauitas ipsorum: & quod reuulsum est præcordium,& aliquando etiam inflammatum, maximè circa initia: deinde vbi hæc maiora fiunt, sequuntur melancholica symptomata. Et hæc leuantur concoctionibus aut excretionibus, aut flatibus pluribus, aut vomitibus, aut ructibus. Nullo verò ex his aut omnino paucis ex ipsis contingentibus, signa melancholica apparentia cerebrum primariò affici indicant, ex atrabiliario humore. Si verò aliquando flauæ bilis nimium assatæ mutatio in atram fiat, maniā, *id est insaniam*, appellatam, inducet: in qua ferino modo furiunt, adeò vt eos qui minus prouidè cum ipsis cōuersantur interficiant. CVRATIO. Eos igitur qui ex primaria cerebri affectione melancholici sunt, per balnea assidua & boni succi ac humidum victum curare oportet, vnà cum conueniente animi iucunditate, citra aliud auxilium, vbi nondum ob temporis longitudinem humor affligens, difficulter euacuari potest: nam si contrà habet, fortiores & magis variegatas medelas adhibere oportet. Purgare igitur ipsos conuenit ab initio epithymo aut aloe. Horū enim, etiamsi modicum singulis diebus acceperint, maximè prodest, & leniter subducit. Purgatione igitur facta (velut dictum est) absinthium dandum est ita vt modò herbam in aqua maceres & coquas, & inde cyathos duos exhibeas: modò succi drachmæ dimidium aqua liquefacias, ac assiduè præbeas. Sed & aceti acerrimi parum insuper sorbeat dormitum iturus: pleraque etiam obsonia in hoc tincta edat: præstat autem aceto admixtā esse scillam,& polium, & tenuem aristolochiam. At verò vbi in incipientem morbum propter totius corporis cōsensum (velut dictum est) incideris, & corpus fuerit compactum, omnino à venæ sectione incipiendum est. post sectam autem venam, refectis viribus deorsum purgare oportet per cucurbitam syluestrem, & per veratrum nigrum, medicamento dato. Sed & hæmorrhoidum ora aperiemus,& menses proliciemus, si ob horum suppressionem affectio fuerit oborta. Commodæ sunt etiam vrinā cientes facultates,& sudorū purgationes. Si verò ob præcordiorum afflictionem constiterit affectio, etiam horū curam habere oportet, & fouere ipsa irrigando, rutæ, anethi, absinthii, pulegii, seminis viticis & baccarum lauri decocto. nam hæc & dolores mitigant,& flatus minuūt. Coquantur autem in oleo,& imponantur: habeant etiam horum cataplasmata, ea quæ ad flatus faciunt, apium, aut anisum, aut cuminum. nec malùm est & cyperum, & iridem,& rorem marinum in cataplasmata addere. Sinenda verò sunt hæc, vt diu incumbant, etiam per diem, & vbi cibum accepit,& vbi ieiunus adhuc est. Postquam autem detraxeris, aliud operimentum, lanam latam imponito. Sed & cucurbitis vtere, ad flatus quidem, leuibus: ad dolores verò & inflammationes, scarificatione factā. Cæterùm curationi attendendo, neque sinapis obliuiscere, vtereque etiā acribus smegmatis,& dropacibus, & in dorso & ad ventrem. In inueteratis porro optimum auxilium est purgatio ex veratro per vomitum. Victus autē omnibus melācholicis boni succi & moderatè humidus conuenit, ita vt vitent bubulas ac ceruinas carnes, & lenticulam,& brassicam,& cocleas: vina item crassa ac nigra, & in summa, omnia quæ atram bilem generant. CVRATIO insaniæ. Insaniētes quoque similiter veluti melancholicos curabimus: priuatim verò horum capiti rosaceum, & acetum rosaceum adhibebimus: & vena ipsis secta, per picram antidotum purgabimus: hirudinibus quoque ad caput vtemur. Maximè autē ipsis prodest hippomarathri radix ac semen, si in aqua bibantur. Bryoniæ item radicis drachma vna cū aqua, quotidie. Si verò delirantes ad purgatoria medicamenta bibenda induci nequeant, admiscēda sunt ipsa latēter quandoque eduliis ipsorum, nimirùm buccellis, aut caricis, aut palmulis: quādoque etiam potibus. Præ omnibus verò aut vinciantur in lecto, vt ne mali quippiam faciant sibiipsis, & iis qui ad ipsos accedunt: aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso in altum attollantur.

DE INCVBO, CAP. XV.

Ephialtem, *id est incubum*, aliqui à viro nominatum esse dicunt, aut ab eo quòd ii qui in hac affectione constituti sunt, aliquem sibi insilire ac incumbere imaginantur. Themison autem decimo epistolarum libro πνιγαλίωνα, *id est Suffocatorem*, nominauit, à suffocando videlicet nomine imposito. Consistit autem circa crapulosos,& assidua cruditate laborantes. Iis verò qui in hac affectione constituti sunt adest æger motus, & torpidus sensus in somnis, suffocationis imaginatio,& velut irruente aliquo oppressio, cum exclamādi impotentia, aut vociferatione nihil significante. Quidam verò imaginantur etiam audire se eum qui in ipsos irruit, & venerem appetere, verùm fugere, digitis ad apprehendendum contractis. Cauendum igitur est malum ab initio: nam vbi diu durat, assiduè nocte irruens, magnos morbos, syderationem, aut insaniam, aut comitialem denuntiat, vbi ad caput feratur causa. quæ enim comitiales interdiu, ea incubo oppressi dormientes perpetiūtur. Oportet igitur venā secando,& purgationes adhibendo, totum affecti corpus euacuare. Maximè autem opitulatur his veratrum nigrū drachmæ vnius pondere, si scammoniæ obolos tres admisceas,& quædam odorata, anisum, daucū, petroselinū. Sed & ex cucurbita syluestri hiera magnopere auxiliatur: est autem Rufi. Victus sit tenuis: & flatuosa vitare oportet. Opitulatur ipsis & pæoniæ semen: ex eo verò quindecim grana nigra cum aqua trita, assiduè bibenda dato.

DE LYCAONE, AVT LYCANTHROPIA, CAP. XVI.

Qui λυκανθρωπία corripiūtur, noctu exeunt, per omnia lupos imitantes,& ad diem vsque circa monumenta versantur. Cognosces autem ita affectum ex his signis: Pallidi sunt,& obscurè vident,& oculos siccos & linguam siccissimam habent, & saliua ipsis omnino non prodit. Sunt etiam siticulosi,& tibias, eo quòd frequenter impingāt, incurabiliter vlceratas habent: ac talia quidē sunt signa. Verùm nosse oportet melācholiæ speciē esse λυκανθρωπίαν, quāc urabis tempore accessionis venam secans, & sanguinem vsque ad animi deliquium vacuans, & boni succi cibis ægrum nutriens. Vtatur etiam balneis dulcibus. Deinde lactis sero ad triduum vsus, etiā purgatione per hieram ex colocynthide iterum atque iterum vtatur: post purgationes autem, theriaca quoque è viperis vtetur, & reliqua quæ de melācholia dicta sunt adhibebis. Inuadente verò iam morbo, irrigationibus somnum inducere solitis vtêris, opio quoque nares illinens, dum ad somnum se conuertunt.

DE AMANTIBVS, CAP. XVII.

Ad cerebri affectiones etiam amores adiungere nihil absurdi est, quum curæ quædam existant. cura autem, animi affectio est, ratione in motu delassante cōstituta. Comitantur autem amantes hæc: Oculi caui sunt, & non lacrymantur, verùm apparent velut voluptate sint repleti. Et palpebræ ipsis frequenter mouentur: & quum reliquæ corporis partes non collabantur, soli oculi in amantibus contrahuntur ac concidunt. Pulsus autem amantium proprius nullus est, velut quidam arbitrati sunt, sed qualis est curiosorum. Vbi verò eius quod amant recordatio incidit, aut per auditum, aut visum,& præsertim derepente, tunc anima turbata, pulsus alterari contingit, & neque æqualitatem secundum naturam neque ordinē conseruare. Hos igitur tristes & vigilantes, quidam ignorantes affectionem, illuuie & quiete & tenui victu consumpserunt: verùm sapientiores, comperto amore, ad balnea & vini potum, gestationesque ac spectacula,& ad audiendas fabulas animum ipsorum abducunt. Quibusdā verò etiam timorem impendere oportet: namqui semper amori vacant, ægrè desinentem affectionem habent.

Oportet igitur & contentiones aduersus aliquos excitare, pro vitæ à singulis delectæ proposito, & in totum ad alias curas rationem transferre.

DE SYDERATIONE, SEMISYDERAtione, siue resolutione, CAP. XVIII.

COmmuni neruorum principio affecto, quum ex hoc omnes corporis partes simul & motum & sensum amiserunt, ἀποπληξία, *id est syderatio*, appellatur affectio, ita vt simul etiã principales actiones læsæ sint: si verò circa alteram partem obturatio fiat, semisyderatio & resolutio vocatur. At si circa vnam aliquam partem læsio constiterit, illius partis affectio dicetur. Itaque Hippocrates ait, Syderatum ipsi crus fuit. Seruatur igitur in syderatis breuis quædam respiratio, quæ si multũ à naturali actione euariauerit, maximam affectionem inducet: sin parũ, breuem: pessima verò est quum intermittit, aut etiam cũ magna violentia contingit. Cõstituitur autem affectio aceruatim, frigida pituita principalissimos cerebri ventriculos implente. Si verò medullæ spinalis principium totum ita affectum fuerit, omnes infra faciem partes resoluentur, ipsa illæsa manente, eo quòd sensum & motum partes quæ in ipsa sunt, à cerebro accipiunt: si verò ex dimidia parte, semisyderatio illarum partium oboritur. At si olfactus patiatur, aut anterioribus cerebri vẽtriculis intemperiem adeptis, aut meatibus in ossibus (quæ instar coli sunt) obturatis, talis affectio cõtingit. Syderati itaque iacent sine voce, sine motu, sine sensu, absque febre. Præcedit affectionem, capitis aceruatus & acutus dolor, & venarum iugularium eleuatio, & vertigo, & splendores oculis obuersantes, & extremarum partium frigiditas præter rationem, palpitationésque totius corporis, & æger motus, & dentium stridores inter dormiendum: mingúntque velut æruginosa, & nigra pauca, & farinæ crassæ simile sub-sidentiam habentia lotia. Contingit autem affectio circa ætatem senilem, pituitosioribus temperamẽtis, & tali victu vsis. Si verò quandoque in iuuentute & tempore æstatis oborta fuerit, magnã necessitatem indicat. CVRATIO. Syderationis affectio nunquam aut raro curatur. præsentem enim mortem minatur. Si verò etiam soluta fuerit, plerunque cum partis alicuius corporis resolutione discedit. Eis itaque qui quomodocunque curari possunt, statim vena secanda est, & si remissionem aliquam habuerint, repetita sectione detrahere sanguinem oportet, eadem aut sequenti die. Ventrem quoque acri infuso per clysterẽ subducere, muria ac melle permixtis: deinde oleo multo sulfurato totum corpus illinatur: & caput oleo chamæmelino, aut anethino, in quo coctũ sit spondyliũ, aut calamintha. Instillanda est quoque aqua mulsa, & odoramenta adhibenda, opopanax, sagapenum, galbanum, aut castorium. Oportet etiam ore violenter aperto, digitum aut pennam immittere oleo imbutam, ad eiiciendũ ea quæ in ipso hærent. Perungẽda etiam est sedes iis quæ flatus educunt, dandúmque acetũ mulsum, aut aqua mulsa in potu. Vtemur item pituitam per os detrahentibus, ex thymo aut origano coctis in aceto. Remissione verò cõtingente, tenerum & succulentum, & qui facilè distribui possit, cibum exhibebimus. At vocis priuatione permanẽte, & viribus permittentibus, etiam cucurbitas occipiti affigemus cum scarificatione, &, si fieri possit, etiam præcordiis: deinde gestentur sella, aut lectica, aut pensili lecto. Frequentius etiam adhibenda sunt sternutatoria, & pituitam per os detrahentia. Post diem decimumquartũ ad reliquas gestationes perducemus, & vocis ac loquelæ curam habebimus, & veterem fauorum cremorem dabimus, cum micis panis, aut alica: & postea dandum est etiã modicum de hiera. Post vicesimamprimam diem ad balneum ducemus, & vinum vetus bibendum dabimus, calida aqua instillata. Et de cætero per balnea & vnctiones faciemus refectiones. degant autem, si id fieri possit, in maritimis locis. CVRATIO resolutionis. At si resolutio fuerit partium omnium, aut aliquarum, citra principalium actionum affectionem ac læsionem, etiam hîc molestantem humorem euacuare oportet, qualiscunque tandem fuerit. Deinde danda hiera, quæ & castorii partẽ habet, initio facto à dimidia drachma, cum pauco melle & aqua calida dissoluta, aut per se, aut piperis scrupulo dimidio addito: deinde quatuor diebus interpositis exhibeatur drachma perfecta, & postea sesquidrachma, deinde duæ & tres. Et rursus totidem diebus interpositis dentur drachmæ quatuor, si modò æger sumere possit, adiecto mellis cochleario vno. Ipsis autem partibus imponere oportet medicamenta quædam discussoria, vnà cum iis quæ rubificare possunt, adiecto ad hæc castorio, aut pipere, aut pyrethro, aut rosmarini semine, aut euphorbio. Ad hæc prosunt irrigationes ex oleo rutaceo, aut Sicyonio, aut veteri. Cibi sint frumentacei, sorbiles, aut alioquĩ concoctu faciles, & non recrementitii. Cucurbitæ affigãtur partibus resolutis, si multæ fuerint, particulatim: si paucæ, vni. Post cucurbitas cataplasmata conueniunt ex pice, aut resina, aut manna thuris: optimè verò facit artemisia simul cocta, & calamintha, & conyza, & nitrum. Admisceatur & aquæ parum, quæ & ipsa in coctura consumatur. Aluus rursus subducatur per aloen, aut polypodium, aut scammoniam, aut per pultem ex colocynthide. Fiant etiam pingues illitiones ex oleo vetusto, in quo scilla inueteratur ad dies quadraginta ad solem. Si verò hoc non adsit, coques in oleo scillæ sextantem, & illines: aut rorismarini semine similiter præparato vtere, & ceræ vnciam adde, vt ne diffluat. Quòd si etiam galbani, castorii, euphorbii, adarces, & nitri, singulorum semuncia addatur, medicamentosius reddetur. Commodat etiam exquisitè batrachium herba, si in oleo cocta ad solem inueteretur. Potiones conueniunt, castorii drachma, vna opopanacis magnitudo fabæ deglutita. Mirificè facit & sagapenum erui magnitudine in aqua mulsa, & castorium cum opopanace, & succi Cyrenaici milii magnitudo: prodest & ex tribus piperis generibus antidotus. Vtemur etiam acopis calefacientibus, & pituitam per os detrahẽtibus. Post decimumquartum diem, solidiorem victũ exhibebimus: & multa oboriente vtilitate, ad balneum ducemus. Post tricesimum, dropacem adhibere conuenit, & ad balneũ ducere, & de cætero cataplasmata ex sinapi imponere ita vt in iis quibus & motus & sensus periit, attendamus ne nimium adurantur, eo quòd sensum non habent. In iis autem qui sensus participes sunt, rubificationes solùm adhibere oportet. Verùm postquam intumuerint, ad balneũ ducere oportet, & ceratis mollibus curare: sed & à vena vomitu vtantur, & à radiculis præsumptis. Gestentur quoque sella, aut curru qui manibus aut iugo trahitur: de cætero verò ad naturalia balnea ducãtur. Victus autem cõuenit siccior, & modicus potus, & frictio: siccos itaque cibos edant, & sitim quantum possunt ferant.

De resolutis per laxationem aut distentionem.

Quandoquidem partes resolutæ aut conuelluntur aut laxantur, & hoc aut à repletione aut ab euacuatione, rursus attentione opus est, quando sanguinem detrahere oportet, & quando non: & deinde in laxatis, adstringentia ad laxantia admiscere, & frictionem intentam facere. In contrariis autem, laxantibus solùm vti, vnà cum hoc vt molliter fricemus. Habeat autem oleum in laxatis parum nitri, & fæcis vini vstæ tritæ additum. Perfundantur autem vehementer aqua calida, & maximè marina, in qua coctæ sint lauri baccæ, aut viticis germina, aut sampsuchus, aut tale quippiã. Si verò æstas sit, natent etiam in mari. Rubificationes autem iis maximè conueniunt: proinde cædantur etiam partes ferulis, aut vrticæ ramusculis: si verò permaneat resolutio, carnem inter articulos mediam laxatam attrahere oportet, & cauteriis paruis ac tenuibus transmissis vrere. Contractis autem partibus assiduè dropacem imponere oportet.

De resolutione in singulis partibus consistente.

Resolutio partium quæ ex nerui diuisione contingit, incurabilis est: quæ verò ex intemperie aut humore aliquo oboritur, in communi quidem ex relatis remediorũ facultatibus opem sentit: sunt autem & propriæ quædam ad singulas ex ipsis, quas subiiciemus. In iis igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partẽ per capistri deligaturam reduces. Conuenit & sanguinis detractio à vasis sub lingua, & cucurbitæ primo verticulo affixæ, & pituitam per os detrahentia, & purga-

tiones per narium infusa. Nosse igitur oportet, nō eam maxillam quæ distorta apparet, resolutam esse, sed oppositam. At si deglutitio resoluta est, cucurbitas mento affigere oportet, & medicamenta illinire ex castorio, & sagapeno, ac succo Parthico: prodest & acrium gargarismus. Si verò lingua resoluta est, secandæ sunt in ipsa venæ, & cucurbitæ mento affigendæ, & apophlegmatismis ex sinapi vtendum, & exercitiis linguæ. Quòd si vocis instrumenta resoluta sunt, thoraci adhibere auxilia oportet, & spiritus detentione ac vociferatione vti. At in superciliorum aut palpebrarū resolutione, vnctiones similiter profunt: ad finē verò etiam futura sursum versus. Si verò vesica resoluta est, siue supprimantur vrinæ, siue inuoluntariò excernantur, pectini & intercapedini inter anū & scrotum medicamenta adhibeantur. In sedem verò oleum rutaceum infundatur, aut Sicyonium, cum Butyro, & castorio ac galbano, aut opoponace, aut silphii succo: sed & in vesicam transmissa hæc per colem, magnificè profuerunt, aut etiam sola suffecerunt. Quin & ex centaurio ac colocynthide in intestinum infusa per clysterem, cum oleo Sicyonio, commoda sunt. Commodant etiam vrinā cientia in potu, & castorium similiter. Et præ omnibus catheteris instrumentum immittendum est in iis qui nihil vrinæ emittunt: & insessus, & cataplasmata ex laxātibus adhibenda. In iis autem qui inuoluntariò excernunt, adstringente ductu vtendum est per corroborantia auxilia: cibis verò siccis, & aquæ frigidæ potu. Verùm in refectionibus, etiā rubificationibus, & naturalibus balneis frigidis vtantur. At verò eos qui in spina resoluti sunt, ex vulnere aut casu, aut luxatione verticuli, si lethalium signorum cōcursiones adsint, curare impossibile est: si verò coles resolutus fuerit, iis quæ ad vesicam relata sunt vtendū est, & ad easdem partes, & ad lumbos. Insuper autem & tentiginem cientibus vtemur. Incommodum iis est lac, eruca, & reliquæ placētæ: lactucæ item, ac reliqua olera. Recto porro intestino resoluto, in quo aliquando inuoluntariò stercus excernitur, aliquando supprimitur, iisdem vtendum est. & quandoque per clysterem immittenda nunc ea quæ adstringunt, velut est cupressi, lentisci, rubi decoctū: nunc ea quæ laxant, velut est adeps suillus & anserinus, & oleū maluæ: interdum autem mordentia, velut est muria, aut colocynthidis aut similium decoctum: nihil enim ita ad motus prodest velut varia moliri. Si verò frigiditatē sentiant, etiam acopon ex euphorbio, oleo dilutum, per clysterem immittatur. Cæterùm artus resoluti, cum communi curatione, flectantur, ac fricentur, & extendantur iuxta relatum modum. Plurimum enim spei in frictione situm est.

De resolutione ex colico morbo oborta.

Nostra ætate colicus quidam morbus homines vexauit, in quo absoluta motus priuatio in artubus consequebatur, & maximè in iis qui superstites euasuri essent. Verùm sensus tact[9] illæsus cōseruabatur (velut verisimile est) iudicatoria quadam transitione ex alto contingente. Vnde sua sponte rediit plerisque motus temporis progressu. Qui verò difficilius curari potuerunt, his simpliciores ex relatis illitionibus profuerunt. Præcipua verò ad ipsos cōperta sunt acopa, & id quod ex populo nigra fit, & quod ex abiete paratur: multis verò etiam corroborātia, & moderatè frigefacientia, magnopere profuerunt.

DE CONVVLSIONIBVS, CAP. XIX.

Ad tractationē de resolutione, de conuulsionibus sermo consequitur, eo quòd ambæ neruorum sunt affectiones: quapropter etiam de tremoribus consequēter dicetur. Quum igitur ab initio, aut non longè post initium morbi, exorsæ fieri conuulsiones permanent, ex repletione generationem habent: quum verò post sudores multos, aut vomitus, aut alui egestiones, aut sanguinis eruptiones, aut vigilias, aut famem, aut motus multos & vehemētes, ob euacuationem fiunt ac consequuntur: & vbi aliquē sanum derepente cōuelli cōtigerit, necesse est à repletione fieri. Si verò ex febribus ardentibus reficcatum fuerit totum corpus, & nerui, & deinde ob siccitatem conuulsi fuerint, maximum hoc malum est, & fere incurabile. Primùm igitur deligare oportet partes quæ contrahuntur,

A ita vt cedant, & inordinatis resistere motibus, defricarēque oleo rutaceo, aut Sicyonio, aut veteri, aut aliquo huiusmodi, & aquam mulsam præbibēdam dare. Et qui quidem ob euacuationem conuelluntur, oleo, aut aqua & oleo calido perfundendi sunt. Nulla autem rē prohibente, etiam ad balneum abducemus, temperatóque folio vtemur, cum oleo ac frictione mollissima. Nutriemus ipsos sorbitionibus ex chondro & alica, & vinum tenue, aquosum, & quod facilè distribuitur, dabimus, præterquam si febriant: tunc enim ptissanæ succo vtemur, & somnum
B conciliabimus. At verò conuulsiones ob plenitudinem aut inflammationem obortas, curabis plenitudinem euacuando: inflammationem autem, propriis ipsius auxiliis persanando. Fit etiam conuulsio quum vomentes vehementius lancinantur. Opitulatur autem conuulsis acanthē radix, & spinæ albæ semē potū, itémq; spinæ Ægyptiæ: sed & centaurii tenuis succum quidam bibendum dant, quū ob repletionem conuulsio cōtingit. Non solùm autem bibendum dato, sed etiam forinsecus ad cutem illinito castorium cum oleo Sicyonio. Si verò non sedetur, cucurbi-
C tas affigito cum scarificatione: si quidem crura contrahā tur, ad coxas & vltimum verticulum: manibus autem conuulsis, & dorso, & primo ipsius verticulo, & ei quod huic ro superincumbit. Si tamen toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur, aut palpebra, aut lingua, graue symptoma putandum est, & quod magnos timores afferat, etiamsi affectæ partes paruæ esse videantur. In iis igitur detractiones sanguinis ab occipitio, & à primis verticulis faciendæ sunt.

D DE TETANO, ID EST DISTENTIONE, eiúsque differentiis, CAP. XX.

Tetanus, quum & ipse conuulsio quædam sit, velut cō pactis corporis, & maximè spinæ, musculis oboritur, ex frigido humore intrinsecus ac forinsecus cōcreto. Vnde affecti neque seipsos flectere possunt: verùm quum in anteriorem partem corporis partes tenduntur, affectio ἐμπροσθότονος appellatur: quū in posteriorem, ὀπισθότονος: vbi verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, tetanus affectio nominatur. At Pelops has affectiones tentionem & distentionem esse dicit musculorum ac neruorū
E circa collum, per quos inclinatio, & nutus, & conuersio capitis contingit. Verùm si circa posteriores colli musculos consistat affectio, ὀπισθότονος, ex contingente: si verò circa anteriores, ἐμπροσθότονος: si circa vtrosque, tetanus appellatur. Causam autē repletionem esse dicit musculorum, ex spiritu & aere crasso ac nebuloso. Dicit autem frigidū valde ipsum esse ac congelatum, & propterea ægrè mobilem: vnde non sicca potius his somēta, sed humida cōuertire. Atque hæ quidem sunt tetani differentiæ. Cæterùm curatio communis quædam est, & iuxta has differē-
F tias non euariat. Optimum igitur omnium auxilium ipsis est febris insuper accedens, quæ ab initio nō fuit. Signa horum sunt, respiratio suspirabūda, & pulsus rarus ac paruus: & quandoque etiam risus Sardonius ipsis contingit: & rubor in facie est, & oculi ipsis in mole maiore apparent: & aut omnino non mingunt, aut velut aqua ipsis emittitur, aut vrina subcruenta, bullas quasdam habens: & aluus reficcatur, & vigilantiores sunt, & præ conuulsionibus sæpe periclitantur ne ex lecto excidant: & quandoque etiam singultire incipiunt: & dolent alii caput, alii scapu-
G larum nexus, & lumbos: quidā ex ipsis etiam tremuli fiūt. Facit porro affectionem, quanquam rarò, etiam lassitudo, & humi dormitio, & grauis oneris eleuatio, & casus, & vulnus, & vstio, & plaga, & alia quæ eandem læsionem neruis inducere possunt. Curare verò ipsam oportet velut cōuulsiones ex euacuatione obortas. CVRATIO tetanorum. Qui tetanica distentione conuelluntur, in principio venæ sectionem adhibeant, & partes lanis oleo imbutis tegant, Sicyonio, aut castorio, cum oleo veteri: aut etiā vesicam amplam oleum calidum habentem tendinibus
H imponant, & cucurbitas cum scarificatione: nam leues noxiæ sunt. Affigantur autem & ceruici, & vtrinque ad spinam, & musculosioribus pectoris partibus, & præcordiis, & ad vesicæ ac renum locum. Nec parcè detrahendum est ita tamen vt non aceruatim detrahamus, sed particu-

latim.Sudores autem lanis oleo imbutis excipere ac abripere oportet,vt ne latenter nobis non animaduertentibus perfrigerent.Si verò diuturnus fiat tetanus,bis in die in olei ſolium demittantur: non tamen in ipſo moram trahant. nam olei ſolium maximè vires exoluit. In potu danda eſt aqua mulſa tepida ad dimidias decocta, & panacis drachma vna robuſtis:ſin min⁹,obolos tres, aut minimum,obolum vnum.nam quòd ſtomacho incommodat, id in ipſo quis vereri poſſit. Dandum eſt & ammoniacum,& ſucci Cyrenaici erui magnitudo: cocto melle oblita deuoretur.Et radicis ſilphii cochlearia duo tribus aquæ mulſæ cyathis inſperſa dantur, aut cum ipſius decocto: aut myrrhæ drachma vna ex aqua mulſa, aut hyſſopi decocto.Minimè omniũ verò offendit,& efficaciſſimum eſt,vt demus caſtorii cochlearia duo aut tria,diuiſa ipſius copia. Non enim offendet etiamſi poſt cibum ex ipſo dederis: ſed & ipſum potum, & reliqua lentè ac paulatim accipiant.Nam quum difficulter deglutiant,in nares potum relidunt,vnde vehemẽter lancinati ad conuulſionem irritantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace illinatur,& eadem per clyſterem immittantur.At verò frigidæ affuſionem(velut Hippocrates dicit) quum maximè temeraria ſit, & propterea à poſterioribus dãnata, etiam nos reprobamus. VNGVENTVM. Nardini ſextarius vnus, ceræ ſextans, folii, amomi, ſtyracis, maſtiches, ſingulorum vncia vna: caſtorii, adarces, euphorbii,piperis,ſingulorum vncia vna:ſpicæ nardi, opobalſami,ſingulorum vncia vna. POTIO ad opiſthotonicos: Radicis panacis,piperis albi, coſti,myrrhæ, ſucci papaueris,ſingulorum æquales partes, dato araci magnitudine ad ſomnum. Facit & ad recta ceruice ſpirantes.Sit porro victus iis attenuans,& qui facilè coqui ac diſtribui poſſit,& penitus ſine recrementis.

DE TREMORIBVS, CAP. XXI.

TRemor,in vniuerſum quidem ob neruorum debilitatem fit:(hoc autem teſtatur ſenilis ætas)verùm particulatim multæ cauſæ hunc efficiunt. Nam & ob frigidam fit intemperaturam, & ob frigidæ aquæ potum, & præſertim in febribus intempeſtiuè acceptæ: inſuperque ob frigidorum ac viſcoſorum humorum abundantiam, & ob copioſiorem vini vſum. Qui igitur ex delictis palàm tremunt,ab iis quæ læſerunt abſtineant:perſeuerante verò tremore in febribus,primùm totũ corpus oleo Sabino irrigetur: verùm in acceſſionum remiſſionibus, vetuſto,aut Sicyonio. Extremæ verò partes præillitæ, lanis mollibus integantur,deinde affigantur cucurbitæ, à primo verticulo vſque ad ſpinam & lumbos, intectis antea partibus vnà cum præcordiis,cruda ordeacea farina. Tegantur autem & hæ partes lanis veteri aut Sicyonio oleo imbutis.Si verò diuturnæ fiant febres,alternis diebus in olei aut aquæ & olei ſolium inſideant, & mollibus frictionibus vtantur.Si verò affectio prorogetur, & frigiditas ſit ſuſpecta,aqua mulſa cum caſtorio præbibenda detur,& calidis locis geſtatio fiat. Cæterùm cibum qui facilè concoqui ac diſtribui poſſit dabimus,primùm ſorbilẽ, poſtea etiam volucres,& piſces mollis carnis. Solutis autem febribus lauent,ita vt frigidæ ſolium & vini potum vitent. At ſi craſſorum ac viſcoſorum humorum copia fuerit,ſecantibus & attenuantibus vtendum eſt: quale & hoc eſt,rutæ ramulorum,ſpondylii,ſingulorum quantum tribus digitis prehendi poteſt:caſtorii,nitri, ſingulorum obolos duos.Dato quotidie cochleariũ vnum cum aceto mulſo,ad triduum ieiunis:aut panacis & piperis,ſingulorum grana quinque in aquæ mulſæ cyatho vno bibenda præbe.Simplicia verò quæ tremulis præbibenda dantur, proſunt hæc: Caſtorium, leporis cerebrũ in cibo,althææ radicis decoctum, damaſonii foliorum drachmæ quatuor in aqua mulſa,eupatorium cum aqua.Si verò prædominetur frigiditas,etiam Zoſimi vnguento, & acopis ad reſolutiones deſcriptis, & vnctionibus ac rubificationibus vtemur,exercitiis item ac defrictionibus. Eos verò qui ob vini potum tremunt, à vino abſtinere oportet donec penitus liberentur.

DE OCVLORVM MORBIS, ET PRImùm de dolore,ex Galeno, CAP. XXII.

QVum dolores vehementiores in oculis fiunt, conſidera ex quànam affectione oculum dolere contingit in inflammationibus. Aut enim eo quòd mordentur vehementer ab influentiũ acrimonia,aut quòd repletæ tunicæ tenduntur: aut propter craſſorum humorum, aut ſpirituum flatuoſorum intenſionem,dolores vehemẽtes in ipſis fiunt. Morſus itaque per purgatoria vacuando curare oportet,& oui candidum infundendo. Concocta verò iam inflammatione,& corpore à ſuperfluitatibus libero,conuenientiſſima iis ſunt balnea. At inflammationes ob repletionẽ,& per ſanguinis euacuationem, & per ventris ſubductionem,& infernarum partium frictionẽ, curare conuenit:intenſiones autem, toto corpore præeuacuato,& humorum momento deorſum reuulſo, conſequenter localibus diſcuſſoriis curandæ ſunt. Fomenta igitur ipſis adhibere oportet, & fœnigræci decoctum infundere.Verùm in quibus intenſio eſt ſanguinis craſſi in oculorum venulis, citra plenitudinis affectionem in toto corpore,iis vini potu vtendum eſt quod & percalefacere poteſt,& euacuare,& obturationes reſerare.

De turbatione,& ophthalmia,id eſt lippitudine propriè appellata.

Turbatio quidem humiditas eſt oculi, & caliditas cũ rubore præter naturam, quæ non ex corpore, ſed ab aliqua forinſecus cauſa contingit,velut à ſole, fumo, puluere,vento.Quare etiam citiſſimè ſoluitur,dum cauſa ſummouetur. Eſt & lippitudo,quædam perturbatio, non ſolùm forinſecus,ſed etiam citra manifeſtam cauſam oboriens, & permanens vſque ad tertium, aut quartum, aut quintum diem. Curatur autem facillimè,forinſecus irritantium cuſtodia, pauci cibi vſu, aquæ potu, deambulatione,& facili alui ſolutione.

De inflammatione,

Si verò inflãmatio relicta fuerit in oculis poſt totius corporis euacuationem, ſublitionibus vtendum eſt per ea quæ humorum illationem repellere poſſunt, & irritationem mitigare:quale eſt collyrium Nili ex roſis, aut etiam Chiacum, & nardinum.Inflammata verò tunica agnata, collyriis monohemeris *ab unius diei uſu appellatis* vtendum eſt, cum oui candido infuſis. Poſtridie, ſi nõ inflammatio intendatur, nardinum illinatur: fomento verò vtendũ eſt ex decocto meliloti ac fœnigræci.Quòd ſi craſſus ſit humor qui lippitudinem facit, medicamẽtis vtemur quæ neque meatus obducunt, neque humores craſſos faciunt,ſed diffundere,& humectare ac excernere poſſunt:velut eſt collyrium Chiacum.Si verò circa caput impacti ſunt humores, cucurbita occipiti affigatur, aut ſcarificatio fiat, aut hirudines fronti adhibeantur ad dolentem oculum. Et cataplaſma fiat ex pane puro aqua madefacto,cum modico roſaceo: aut ex polenta in capitum papaueris decocto cocta,eodẽ modo. Sed & efficaciore vtendum eſt cataplaſmate, ex croco,& meliloto, & palmularum carnibus,& coriandri foliis teneris, & ouorum vitellis aſſatis,& micis panis ſapa madefactis, & modico roſaceo,contritis iis in papaueris capitum decocto. Sed & papaueris ſemen aliquando admiſcemus, doloris ſedandi gratia.Si verò magna ſit doloris neceſſitas,etiam opii minimum quiddam admiſcendum eſt: verùm citra maximum dolorem, reprobanda ſunt quæ torpefaciunt. At ſi moderata fuerit inflammatio,aloen per ſe,aut aqua, aut oui candido diſſolutam illine:quo verò etiam paratũ ſit auxiliũ, croci drachmas ſex,aloes drachmas ſedecim, gũmi drachmas nouem,aqua pluuiali excipe, & collyria effinge. Quin & ex croco diacroca appellata collyria, ad lippitudinum initia commoda ſunt. At in quibus tumor eſt laxus & exalbidus,& circa palpebras, & circa tunicam agnatam, citra tunicarum læſionem,bene faciũt & liquida vocata collyria,quæ ex croco,& atramento ſutorio ac melle parantur.Sed & hoc optimum eſt.

Collyrium liquidum,dolorem eximens.

Melanteriæ coriariæ,mellis Attici, ſucci fœnigræci,æquales ſingulorum partes coquito ad ſpiſſitudinem mellis: deinde per ſpecilli nucleum ſiue caput ſummum ambos angulos continge.

Ad fluxionum illationem impetuoſam.

Ad fluxionum impetuosas illationes in principio conducit inedia,& aquæ potus, & præ omnibus,veneris abstinentia: & aluus subtrahatur, & posca aquosa facies proluatur,maximè si feruens fuerit fluxio:sin minus, atramento sutorio cum melle frons & palpebræ illinantur. Quidam verò atramentum sutorium aqua dilutum proluendum exhibent: verùm in iis qui absque inflammatione fluxione infestantur, aut cum inflammatione, tamen vt supra caluariam structura affectionis consistat, agglutinatoriis vtendum est in fronte, simplicibus quidem,vitis foliis viridibus,aut rubi succo, aut portulacæ, aut malorum cotoneorum succo,cum tenui polenta, aut galla trita cum vino,ac tenui polenta,aut cicuta, aut psyllio cum aqua, aut solano, aut cochleis vnà cum testis tritis impositis à tempore ad tempus: & in summa,adstringentibus & perfrigerantibus.Compositis autem his,Pollen tritici,& myrrha,aut thus, cum oui candido illinatur: aut Samia terra cum myrrha,& manna,similiter cum oui candido. Verùm in frigidioribus fluxionibus, sulphuris viui,bituminis,picis,colophoniæ, singulorum drachmæ duæ:Musæ item pastillus, & aster,& consimiles probè repellunt:& theriaca vino adstringente diluta, & fronti illita,frigidas fluxiones sistit. Hæc tamen,etiam pota magnificè his prodest. Supra ipsum verò oculum, lanam, aut linteum tenue oui candido imbutum impone. Et caseus recens similiter oculo impositus acres maximè fluxiones cohibet:& collyria sistentia appellata,illita, & aquosa instillata,hoc faciunt.Si verò per profundum & sub caluaria consistat humor, & ad longum tempus extendatur, post vniuersales euacuationes, & errhinis, & apophlegmatismis ad pituitā detrahendā vtendum est,& rasura, & rubificationibus capitis. Verùm in his etiā chirurgias in capite assumunt, vasorum videlicet dissectionem,& arteriarum sectionem,& hypospathismum,& circum caluariam incisionem,& vstionem in vertice ad os vsque: sed & cucurbitæ sincipiti affixæ cū scarificatione, influxionem reuellere possunt. Signa verò fluxionū extra caluariam sunt,distentiones vasorum circa frontem & tempora,& velut vinculum capitis,& quòd siccantia agglutinatoria prosunt.His verò nō præsentibus, influxione moram trahente, & sternutamentis aliquando vexantibus, sub caluaria humorem esse putandum est.

De chemosi.

Chemosin dicunt,quum præ inflammatione vehemēti,ambæ palpebræ euersæ fuerint,vt oculi vix ab ipsis cōtegantur,& candidum oculi sublimius fuerit quā nigrū, & rubicundum,& multam nigri partem occuparit.Curare verò ipsam oportet venæ sectione,& medicamēto purgatorio,&collyrio ex rosis albo, & spodiaco, cum lactē muliebri,aut candido oui: eodem etiam oblinendæ sunt palpebræ,& tempora,& frons: fomentis quoque & cataplasmatis vtendum est mitigatoriis.Remittente verò inflammatione illinantur acriora,velut est viride ex rosis.

De sugillationibus ac inflationibus.

Sugillatio est ruptura venarum membranæ agnatæ, ex plaga maximè oboriens.Instillare igitur ipsis oportet sanguinem palumbi aut columbæ,aut lac muliebre calidū, modico thure cum ipso trito: aut muriā instilla; & præsertim quæ est ex Cappadocico sale: & fomento vtere ex decocto hyssopi. Verùm ad tumores circa oculos factos ob plagas,facit fomentum assiduum ex posca,& spongia ex posca incumbens. Medicamentum verò illitioni accommodatum hoc est:Lapis specularis vstus, & columbinum stercus,æquis portionibus vino aut aceto trita.Cataplasma autem fit ex caseo recenti, aut raphani cortice, aut vua passa,exemptis vinaceis,singulis in posca,aut in aqua mulsa.Eadem faciunt etiam ad inflationes.

Ad inflationes pruriginosas,& scabras lippitudines.

Inflatio,tumor est palpebræ laxus.Scabra verò lippitudo, pruriginosa palpebræ scabies est, ex salso ac nitroso humore oborta. Conuenit igitur ipsis posca, & lentium decoctū,itémque rosarum, vt iis fomenta fiant.Collyriū autē liquidū hoc: Æris drachmæ sex,misyos tosti,myrrhæ, singulorū drachmæ tres:croci drachma vna semis,piperis drachma vna,vini Chii, & passi Cretici, singulorū sesquicyathū:coquito ad mellis spissitudinē. Hæc est Erasistrati pachrestos ob omnimoda vtilitate appellata, faciens etiā ad anginā, & vlcera in ore,& in pudendo, & ad aurium dolores.Inungant autem & oleo palpebras, vbi dormire volent:abstineant ab acidis,& salsis,& acribus.

De dura lippitudine,& de sicca lippitudine.

Lippitudo dura,duricies est, & difficilis oculi motus, cū dolore ac rubore,citra humiditatē.Fouere igitur ipsos assiduè oportet spongiis ex aqua calida,& ad somnum iturus imponere palpebris ouum cum rosaceo, aut anseris adipem,ita vt fugiamus frigida & indurantia. Tegatur autem & vngatur caput, & aluus subducatur. Lippitudo verò sicca,est pruriginosa oculorum affectio,citra fluxionē:curare oportet ipsā balneis,& vnctionibus,& boni succi victu.In cōmuni verò,vtrisque conueniunt medicamēta acria,vt & lacrymas prouocent,per quas & duricies remittetur,& siccitas humectabitur. Talis autem est & panchrestos Erasistrati,& collyrium diacenteton appellatum, & quod stratioticum vocatur.

De palpebræ euersione.

Palpebræ euersio contingit aut ob cicatricem, aut ob nimiam carnem excrescentem. In diuturnis igitur euersionibus ob nimiam carnem excrescentem, æruginem rasam tostam tritam adhibe, aut plumbum vstum & lotum:aut vtraque pariter, æruginem & plumbum admoue.Nam ex cicatrice obortam palpebræ euersionem, si quidem omnino curetur,chirurgia sanat.

De ægilope & anchilope.

Ægilops abscessus est inter magnum oculi angulū & nasum,qui & rumpitur,& in fistulā abit,si neglectus fuerit,vsque ad os ipsum. Priusquam verò in vlcus eruperit abscessus, anchilops vocatur.Bene igitur faciunt glauciū & crocus, si cum perdiciadis succo imponātur. Verùm assiduè alterare oportet, & ad transmutationē nō peruenient. ALIVD. Alica cocta in aceto,& probè trita,non solùm incipientes,sed etiam in pus transmutatos sanat, & rumpit,& ad os vsque subit:huius vsu non modò ægilopas,sed & anchilopas curabis. ALIVD. Ruta satiua cū lixiuio protostacto,ex cinere calce adiecta parato trita,cocta ac imposita,valde probè extirpat ægilopas, & ad os vsque subit,ab initio mordens,postea nō item: &(quod mirum est)neque cicatricem indecoram inde ferunt. ALIVD. Cochleas cum testis tritas impone, aliquando etiam aloen & myrrham admisce, anteaquam in pus ægilops transmutatus fuerit. Sed & postquam ruptus fuerit,ipsum resiccat.

De trachomate,sycosi,ac tylosi.

Trachoma, asperitas intra palpebram est: huius intēsio vt velut incisuras habeat,sycosis *a ficus similitudine* vocatur. Vbi verò diu durauit & callum contraxit, tylosis, *id est callositas*,nominatur. Collyriis itaque vtendū est, tum eo quod ex vino,tum eo quod ex duobus lapidibus paratur: sed & ipso hæmatite lapide per aquam loto ac subiecto palpebra confricatur. Quin & Harmation collyriū cum modico cygnario, aut eo quod ex croco constat, ad hæc etiam scabris lippitudinibus citra exulcerationem cōducit,si inuersa palpebra illinatur. Si verò durus sit callus,& his non cedat,inuersam palpebrā per pumicem radamus,aut per sepiæ testam, aut fici foliis, aut etiam per instrumentum blepharoxyston ab hac opera appellatum.

De grandinibus.

Grando, lenti humoris circa palpebram concretio est, cui ammoniacum aceto tritum cum galbano illines.Facit & terebinthina cerato excepta.

De Crithe, *id est ordeolo.*

Ordeolum,abscessus paruus est iuxta palpebræ marginem oblōgus.Oportet igitur ipsum cera alba fouere, aut de musca capite abiecto, reliquum corpus affricare, aut ordei cremore perfundere.

Ad pediculos in palpebris.

Expurgatis prius pediculis,aqua marina tepida proluere oportet, deinde marginem subscripto medicamento cōtingere. Aluminis scissi partes duas,staphidis syluestris partem vnam:tritis vtere.

De madarosi, aut milphosi.

Defluuium pilorum palpebræ hæc affectio est. Post totius igitur corporis curam, smegmatis calliblepharis, *ab ornandis palpebris uocatis*, vtere: aut terræ ampelitidis, croci, celticæ, ladani, singulorum æquales partes tere, ac vtere. ALIVD. Stibii tosti loti drachmā vnā, plumbi vsti loti drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, nardi Indicæ drachmas tres, tritis vtere: hoc etiam scabiosos oculos sanat. ALIVD Neapolitæ, ad milphoses, & diuturnas palpebrarum affectiones. Stibii, Cadmiæ, Chalcitidis, misyos peregrini, singulorum partes æquales contundito crassiore modo, & melle subacta torreto, ac tritis vtitor.

De ptilosi.

Ptilosis crassities est palpebrarum callosa, rubicunda, quibus contingit etiam sæpe pilorum defluuium. Præter relata igitur, etiam hoc summè facit: Stercus murinum vstum ac melle contritum illine.

Ad pilorum superciliorum defluuia.

Oleo aut adipe anserino illitis digitis plumbum confricato, & hoc illinito. ALIVD. Hoc etiam subnigros facit: Nuces auellanas vstas cum caprino aut vrsino adipe confricato. ALIVD. Hoc etiam ad barbarum alopecias facit: Hyoscyami drachmæ duæ, stercoris murini drachma vna, polytrichi drachma vna, vnguenti irini cochlearia quatuor. Ad reliqua probè trita vnguentum admisce, & fomento prius adhibito illine. Si verò præraseris, magis efficax est.

Ad pilos palpebrarum pungentes, trichiasin appellatam.

Pilis pungentibus præeuulsis, locū sanguine ranarum per se statim illine, aut cum cinere chamæleonis albi: aut cimicum sanguinem, aut fumariæ inter ordeum nascentis succum, cum gummi: aut tellinarum salsarum cinerem cum cedria, aut loti cinerem, aut alumen liquidum, phorimum appellatum, aut ricini à cane auulsi sanguinem. Valde efficax est.

Pilos agglutinantia.

Pilos introrsum refractos glutinat bitumen, mastiche, colophonia, glutinum, cochleæ glutinositas.

De carnis in angulo magno, incremento ac decremento.

Encanthis, naturalis in magno angulo carunculæ incrementum appellatur: & rursus huius decremētum, Rhœas. Incrementum igitur iis quæ ad palpebræ euersiones relata sunt, & similibus vstoriis aut corrodentibus consumpseris: non tamen totum, vt ne rursus decrementum fiat, sed ad naturalem vsque magnitudinem. Decrementum verò, tota quidem carne consumpta, aut à parum artificiosa chirurgia, aut per medicamēta, incurabile esse scias: si verò pars ipsarum imminuta fuerit, moderatè adstringentibus & incarnātibus ipsam renutriueris. Qualia sunt quæ fiunt ex croco, glaucio, & aloe, & collyria ex croco, & hyoscyamos in vino coctus ac impositus, & modicum alumen cum vino.

De vlceribus.

Vlcerum in oculis genus quidem vnum est, differentiæ verò particulares plures. Nam quod in corniformi membrana cauum & angustum ac purum vlcus est, βόθριον, *id est fossula*, cognominatur: quod verò latius bothrio est, minus autem profundum, Cœloma vocatur. Argemon autem, vlcus dicitur in iridis circulo obortum, circumcirca occupans, vt circa externam iridis partem rubicundum appareat, circa internam verò, album. Epicauma verò, vlcus est sordidum, & impurū, ac crustosum, quod dum repurgatur, sæpe humores in oculo effluunt. Sed & aliæ plures vlcerum differentiæ sunt, de quibus in communi dicemus. Si igitur cum inflammatione vlcus cōstiterit, etiā curatio per ea quæ inflāmationē mitigare ac concoquere possunt, facienda est, vnà cum proprietate quā vlcus requirit. Talia verò sunt collyria, libyanū, & cygnus, & pelaria appellata, & aster, & similia: & quæ ex amylo & terra, *Samia* astere *dicta*, & cerusa, componuntur. Omnibus autem magis dolorem sedare nouimus collyriū Nilamonis: sed in ipsius vsu nō diu immoramur, propter

A vehementem stupefaciendi facultatem. Optimum est & collyrium ex decoctis, quod neque habet vim stupefaciendi. Si verò cum fluxione vlcus fuerit, ex collyriis ad illam commodis aliquod admiscebimus: quale est quod ex hydra fit, & chiacum, & cygnus fuluus, & quæcunque repulsoriam, non mordacem vim habēt. Quòd si sordida vlcera fuerint, aqua mulsa moderatè aquosa, & fœnigræci decocto vtemur, tum per se, tum cum collyriis ad hoc facientibus, acrioribus quidem vlceribus existentibus, Seueriano, & eo quod ex fœnigræci succo paratur: non B acribus autem, diasmyrnis & nardinis. Verùm purgata vlcera probè ad cicatricem perducere solet collyriū Cleō, ad hoc quòd etiam cicatricem concolorem efficit.

De prolapsu oculi.

Prolapsus est pronuentia tunicæ acinoformis, ex corrosione aut ruptione corniformis tunicæ oborta: quæ sanè vbi adhuc parua est, vt muscæ capiti similis sit, Myocephalon vocatur: amplius autem aucta, ad acini vuæ similitudinem, Staphyloma: plurimum verò, vt vltra palpebras excedat, μῆλον: si verò callosum factum fuerit, C hoc clauus appellatur. Si igitur modicè ad capitis muscæ similitudinem prolapsus factus fuerit, restringentibus ac repellentibus compositionibus vtendum est, chiaco videlicet collyrio, & fusco, & nardino, & Theodotio, & eo quod ex oleæ frondibus fit & quod ex cornu. Spongiam quoque posca aut vino adstringente, aut rosarum decocto imbutam, aut etiam splenium, citra compressionem deligare oportet. Principatum autem habet ad prolapsus & vlcera omnia olympiacum siue olympus appellatum collyrium, cum succo oleæ, aut polygoni, aut polii. Eadē D hæc etiā clauis conducunt, & staphylomatibus, priusquam inalbescant: vbi verò alba aut callosa facta sunt, incurabilia existunt.

De suppurulentis.

Suppurulenta fit aliquando corniformis tunica, quandoque per profundū, quādoque in superficie, vt vngui simile figura pus fit: quare etiā affectionē ὄνυχα, *id est unguē*, appellāt. Scopus igitur curationis est, aut pus discutere per ea quæ moderatè hoc faciunt, velut est aqua mulsa, & fœnigræci succus, & quæ ex ipso parantur collyria, & Libyanum, E & quæ ex thure fiunt: aut rumpere & repurgare per fortiora, qualia sunt collyria diasmyrna, & hygidium appellatum. At verò ad purulentos absque vlceratione, etiā hoc liquido collyrio vtendum est. Atramenti sutorii, croci, singulorū drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, mellis librā vnā. Quin & pustula, quum fit corniformis tunicæ eminentia, humore quodam strias ipsius subexcoriante, purulentorum curationi subiicitur. Liquidū Bassi, ad oculos suppurulentos: Croci, aloes, myrrhæ, singu- F lorum vnciā vnā, vini quadrātem, mellis optimi sexuncem. Crocus cum modico vino teritur, deinde aloe & myrrha, & vbi crassa facta fuerint, adiicito mel, & vnita in vitreo vase repone. Vtere autem bis in die: si verò res vrget, ter. Nam oculum simul & purgat, & incarnat, ac cicatrice includit.

De cicatricibus ac albuginibus.

Quæ in superficie in oculis fiunt cicatrices, quidam hoc ipso nomine solùm cicatrices, quidam nubeculas vocant: quæ verò in profundo cōsistunt, albugines. Horū G medelæ sunt ea quæ affricta detergent. Nubeculas itaque anemones succus deterget, & parui centaurii succus cum melle. Diuturniores autem cedria attenuat, & æs solum, aqua tritum velut collyrium, & collyria exterioria, quale est id quod ex cornu fit, & quod Rinarion appellatur, & Hecatombe, & similia. Albugines verò nitrū cum oleo veteri tritum diligēter, ac illitum, probè exterit, & sepiæ testa vsta, & cum melle trita. Ex collyriis autem hoc probè & leniter exterget: Mamiræ, ammoniaci, thymiamatis, myrrhæ troglodyticæ, stercoris crocodili, H singulorum æquales partes: fac collyrium & vtere: aut crocodili terrestris stercus aqua tritum, ac in collyria redactum, illine. Bene autem feceris si salem Cappadocicū aqua dissolueris, & cum hac aqua collyria ad albugines commoda instillaueris.

Cicatricum tincturæ.

Gallæ, acaciæ, singulorum drach. quatuor, atramenti ſutorii drach. duas: vtere. Collyrium verò hoc: Florum mali Punici, id eſt cytinorum, atramenti ſutorii, acaciæ, gummi, ſingulorum drach. quatuor: ſtibii, gallæ, ſingulorum drach. duas: tere cum aqua. Si flores mali Punici non adſint, membranoſum illud quod intus inter grana in malo Punico eſt admiſce.

De pterygiis.

Pterygium, *unguis à quibuſdam uocatus*, neruoſa eſt tunicæ agnatæ eminentia: enaſcēs quidem ab angulo, progrediens autem ad coronam vſque: vbi verò nimium aucta fuerit, etiam pupillam tegit. Magna igitur & diuturna pterygia per ſolam chirurgiā excinduntur: recentiora verò & moderatæ magnitudinis, etiam exterſoria auxilia conſumunt, qualia ſunt quæ ad aſpretudines ac albugines adhibentur. Ex ſimplicibus igitur ſunt, æs vſtum, aut atramentū ſutoriū cum felle porcino: probè hæc faciunt. Efficacius autem hoc eſt, Atramenti ſutorii partem vnā, gummi partē dimidiā: vino trita illinimus, aut etiā collyria formamus. Quidam etiam fel caprinū melle mixtum illinunt.

Ad pterygia, & purulentos oculos, ac hebetem viſum, Oribaſii.

Lapidis magnetis, æruginis raſæ, ſinopidis, ammoniaci thymiamatis, ſingulorū drach. quatuor: croci drach. 2, mellis Attici cochlearii dimidium. Facit & ad albugines.

De carbunculatione & carcinomatis.

Carcinoma eſt affectio tunicæ vniformis, quæ dolorē habet, diſtentionem, ruborem tunicarum, dolorem punctorium vſque ad tempora, & magis ſi concuſſi fuerint: cibum etiam non appetunt, & acribus exacerbantur. Et eſt hæc affectio incurabilis, & tamen lenire affectos oportet lactis potu, & frumentaceorum, ac aliàs boni ſucci eduliorum exhibitione, citra omnem acrimoniam, & collyriorum tenerorum infuſione, velut eſt ſpodiacum, Seuerianum, & ſimilia. Prouidendum quoque eſt vt bonum ſit totius corporis temperamētum. Carbunculatio verò, etiam ipſa malignū ac cruſtoſum vlcus eſt, aliquando in bulbo, aliquando in palpebra, quemadmodum & in aliis corporis partibus, conſiſtens. In bulbi igitur carbunculatione, ab initio per clyſterē euacuare oportet primùm: deinde per lac coctum moderatè purgare, poſtea fomento per ſpongiam adhibito, farinā erui aut tritici in aqua mulſa coctam imponere, & aliquando etiam iridem tritā addere, & oculum lacte eluere. Si verò proſerpant vlcera, lenticulā cum melle imponere, aut cum malis Cydoniis coctis: ſi verò amplius depaſcendo proſerpant, oleæ folia cocta, aut malicorium coctum in vino, tritū cum melle. At ſedata nome proſerpente, & cruſta elapſa, per dicendi medicamenti impoſitionem, & puris factis vlceribus, cataplaſma ex vitellis ouorum aſſatis cū croco & melle tritis imponere oportet vſque ad cicatricem inductā. Medicamentum verò hoc eſt: Spodii drach. quatuor, myrrhæ non valde toſtæ drach. tres, obolos tres: tritis in vino Aminæo, donec ſiccata fuerint, paſſum Creticū vetus admiſce, & ſimul trita liquida pyxide fictili excipe, & inunge. Cæterùm ad carbunculos in palpebris, malū Punicū acidū totū conciſum in aceto coquito, & flaccidū factū ac probè tritū, in linteum indito: ac vtitor, bis aut ter permutans in die, & ſemel in nocte.

De mydriaſi, id eſt pupillæ dilatatione.

Quum pupilla colore quidē nihil alterata apparet, verùm multo latior quàm pro naturali modo, & quādoque viſum in totum impedit, quandoque multum, & quæ videntur ab ipſis omnia minora eſſe putātur, Mydriaſis appellatur affectio. Cauſa verò eius ſuperfluus quidā humor eſt. Curare igitur ipſam oportet vena in cubiti flexura ſecta, aut purgatione: ſin minus, ſaltem in angulis venas diuidere, deinde cucurbitam occipiti affigere, & aqua marina faciem & oculos proluere: ſi marina deſit, muria aut poſca vti. Medicamentis verò ad puſtulas conuenientibus vtendum eſt.

De tabe & macie.

Tabes affectio eſt pupillæ quæ anguſtior & hebetior ac

A rugoſior fit, & quæ videntur, maiora iis apparent. Cauſa autem eſt denſatio à ſiccitate magis oborta. Differt tabes à macie in hoc quòd tabes anguſtiorem pupillam facit: macies autem totum oculum minorem ac humiliorē efficit. Curare hos oportet exercendo, & diligenter fricādo & caput & faciem & oculos, & faciem aqua proluendo, & caput vnguento aliquo calefactorio vngendo. Oculi verò rarefaciente & acriore medicamento ſublinantur, quale eſt ſubſcriptum: Ammoniaci drach. vnā, crocomagmatis drach. quatuor, croci drach. duas, æruginis drach.

B quatuor: trita in aqua in collyria efforma, ac vtere.

De nyctalope.

Nyctalopas dicunt quum interdiu quidem videre cōtingit, occidente verò ſole, obſcurius: & nocte, penitus nihil. Curare igitur & hos oportet euacuando & de cubiti flexura & de angulis: deinde purgando, aut per clyſterem vacuando: deinde pituita per os detrahenda. & ſternutationes mouendæ. Dandum eſt ante cibum hyſſopum bibendum, aut ruta: ſi verò non cedat, rurſus dandum purgatorium ex ſcāmonia ac caſtorio. Oculi verò illinantur

C melle deſpumato, & claudantur ita vt etiā comprimant ipſos, ad continendum illitum liquorem. Aut aluminis vſti partes duas, ſalis foſſilis partem vnam, trita cū melle illinito. ALIVD. Hepar hircinum aſſato, & ſaniē interaſſandum collectam illine: ipſum verò hepar edēdum præbe, & dum coquitur vaporem oculis apertis admittere iube.

De glaucomate & hypochymate, id eſt ſuffuſione. Ex Rufo.

Glaucoma & hypochyma, *id eſt ſuffuſio*, veteres vnā quā

D dā affectionē eſſe putant: poſteriores autē glaucomata, humoris cryſtallini affectiones eſſe putauerunt, qui præ humiditate ad glaucedinem tranſmutaretur: ſuffuſiones verò eſſe præterfuſionem inter tunicam corniformem & cryſtallinum humorem. Sunt autem omnia glaucomata incurabilia: ſuffuſiones autem ſanantur, ſed non omnes. Curandi igitur ſunt qui ſuffuſione tentantur, anteaquam conſiſtat affectio, ſanguinis à cubito detractione, & purgatione, & infuſis per clyſterē acrioribus, (velut ſunt quæ fiunt ex centaurii aut cucumeris amari decocto) & alui

E ſolutione frequentiore. Affigendæ etiam cucurbitæ occipitio cum ſcarificatione. Oportet etiam aquā bibere per omnem victū, & vti cibis attenuantibus: progreſſu autem tēporis conferet & pituitā per os detrahentibus vti per aliquot dies. Quibus verò veluti culices oculis obuerſantur, ex vitioſo aliquo humore, aut vaporib⁹ bilioſioribus allatis, his amarum ex aloe medicamentum aſſiduè dabimus, aut etiā per hoc purgabimus. Ad oculos verò medicamentis vtendū eſt primùm ſimplicibus, velut melle & oleo cum fœniculi ſucco: poſtea etiā compoſitis, quale & hoc eſt, Sagapeni drach. duæ, ſucci Cyrenaici, veratri

F albi, ſingulorū drach. ſex: terūtur in mellis heminis octo. Nos autē (inquit Oribaſius) ſubſcripto vtimur: Succi caucalidum, chamædryos, coronopodis, ſingulorum paribus portionibus cōtritis. Faciunt etiā collyria, & quod ex ſucco fœniculi paratur, & proteus, & thalaſſerum appellatū, & quod fit ex opobalſamo. Sed & quæ ex his præparantur prodeſſe ſolent: & fœniculi decoctū in principiis afſuſum prodeſt, & quod ex ſuccis fit, & opobalſamo, & melle, ac oleo, & ſimilibus.

De obfuſcatione ac hebetudine.

G Obfuſcatio eſt perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifeſtam circa oculum affectionem: hebetudo verò eſt obſcuritas videndi, ab occulta aliqua cauſa oborta. Curatio conuenit in communi ea quæ eſt ad ſuffuſos relata: priuatim verò, ſanguinis ab angulis euacuatio, & hirudinum ad tempora admotio, & infernarum partium frictiones. Temporis progreſſu, etiā ſternutatoriis vtendum eſt, & vomitibus, dum ieiuni ſunt: & ſublitionibus, primùm quidē ex melle & oleo, paribus portio-

H nibus: deinde ſubſcripto cōpoſito, Croci obolos duos, fellis hyænæ drach. vnā, piperis cōmunis grana octoginta-quinque, ſucci fœniculi drach. 16, ammoniaci thymiamatis drach. vnā, ſiccis tritis cū ſucco, mellis cochlearia 4, adde, præpara, & ærea pyxide exceptis vtere. Ante illitionē

foueat oculos ſpongia aqua marina calida imbuta.

De ſtrabiſmo.

Infantes ex natiuitate ſtrabones curantur larua faciei prætenta,quò in directū intueantur (eſt enim ſtrabiſmus conuulſoria affectio muſculorum bulbum mouentium) & lucerna è directo poſita,& non ex obliquo allucente. & vbi ad naſum oculi nutarint,floccos puniceos agglutinare angulis ad tempora oportet,quò ad illos intenti oculos corrigant.

De expreſſione oculorum.

Exprimuntur aliquando oculi,vt prominentes permaneant. eis igitur quibus ex ſtrangulatione expreſſi ſunt, vena in cubiti flexura ſecanda eſt. Si verò aliquo alio modo id acciderit, purgatio facienda eſt veratro nigro, aut ſcammonia. At verò expreſſiones oculorum ex doloribꝰ partus, ſæpe quidem purgationes in partubus ſuccedentes ſoluunt: quare has procurare oportet: verùm in viris poſt venæ ſectionem,ſi non ſedetur, cucurbitam occipitio affigere,& lanam melle illitam imponere,aut floccum cum aqua, ſupernéque linteum duplicatum leniter deligare. Conducit his etiam aqua marina frigida faciei affuſa,& intybi ac polygoni ſuccus cum papaueris ſucco illitus,item alia quæ conſtringere ac contrahere poſſunt.

De confuſione.

Confuſiones ex plaga obortas, venæ in cubito ſectione, & totum oculum replendo ſanguine recens mactati turturis, aut (in illius penuria) columbæ,curare oportet: deinde lanam mollem,ouo cum vino ac roſaceo cōquaſſato imbutam imponere ac deligare.Poſtera die idem faciendum eſt,& tertia fomentum adhibendum, & lac inſtillandum,& quæ commodant imponenda: deinde ſublinenda quæ ad veteres affectiones pertinent, quale eſt collyrium Chiacum.

De myopia.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate ea quæ propinqua ſunt vident,quæ verò longè diſtant,cernere non poſſunt. Incurabilis eſt autem hæc affectio, præ viſiui ſpiritus debilitate oborta. Cæterùm ſenes contrariā habent his affectionem : nam quæ propinqua ſunt non videntes,procul diſſita cernunt.

AVRIVM AFFECTIONES, ET PRIMVM de dolore, Cap. XXIII.

AVrium dolorem ob frigiditatem obortum, & ex tempore, & ex prægreſſo victu, aut etiam ex ægri narratione,ſi ex laceſſente aliqua externa cauſa obortus fuerit,edocti:& ex eo quòd dolor in profundo firmatus eſt,citra grauitatem,aut diſtentionem, aut feruorem, calefacientibus auxiliis curabimus,oleum rutaceum calidum,aut nardinum, aut laurinum calidum, aut amaracinum, aut foliatum, aut ſpicatum, aut commune cum euphorbio,aut pipere, aut caſtorio: aut Cōmagenum vocatum vnguentum aut opobalſamum in auditorium meatum inſtillantes: ſed & oleum in quo coctum eſt allium aut cepa,inſtillatum prodeſt. At verò dolorē ex calida intemperie,in quo feruorem quendam, citra grauitatem aut diſtentionem,ſentiunt,contrariis curaueris, albū oui tritum inſtillans, quemadmodum in oculo,& lac muliebre cum aliquo dolorem ſedante collyrio : aut perdiciadis ſuccū cum modico roſaceo:& ipſum roſaceū,aut acetum ac roſaceum,aut ſolani ſuccum,aut coriandri, aut aſphodeli:aut oleum in quo inteſtina terræ,aut aſelli circa hydrias naſcentes incocti ſunt: aut amygdalinum oleum per ſe,aut buccinis tribus viuis in ipſo coctis.Hoc naturaliter efficax eſt. Verùm dolorē ob viſcoſos ac craſſos humores,& ex capitis & ex auditus ipſius grauitate, & prægreſſo victu cognoſce.Diſtentio verò ſola citra grauitatē, flatuoſum ſpiritum qui exitum non habet indicat. Vtendum igitur eſt in vtriſque,medicamentis obturatione liberantibus ac incidentibus, velut eſt aphronitrum cum aceto & melle, & fel ouillum cum oleo communi aut amygdalino, & porri ac cepæ ſuccus tepidus cum melle: aut origanum cum melle ac lacte muliebri tritum inſtilla. Ad fortiores verò obturationes,fel caprinū cum porri ſucco inſtilla.In quibus autem dolor multus & diuturnus, & auditus grauitas adeſt, vtendum his eſt, velut eſt dra-

A contii ſuccus,& ari,& bryoniæ,& ſimilia. Priuatim verò ob ſpiritum dolentibus flatuoſum,cucurbita aqua calida prius feruefacta,& ad aurem appoſita, maximopere prodeſt. Si verò grauitas & diſtentio ſimul calida & dolor pulſatorius fiat, aut etiam æger febriat, aurem inflāmatam eſſe ſcito:& præ omnibus vtendum eſt venæ ſectione, deinde fomentum faciendum frequenter cum oleo dulci calido,per auricularium ſpecillum lana obductum. Inſtillandus autem eſt in meatum & anſerinus adeps & B vulpinus, aut regium medicamentum cum roſaceo, aut cyprino,aut irino.Forinſecus imponenda ſunt quæ mitigare ac concoquere poſſunt: quòd ſi dolor cogat,iis quæ moderatè ſenſum torpefaciunt vtemur. Non enim exiguum eſt periculū, quum cerebrum vicinū ſit auditorio neruo inflāmato. Probè igitur hoc mitigat:Opii partē vnā,caſtorii partes duas,cū lacte muliebri,aut oui cādido, aut vino dulci,tepida inſtilla.Sed & croceus paſtillus,& Aſter,& Philonis antidotus ſæpe his profuit.Oportet autem frequenter fomentum adhibere, aut ex oleo communi, C aut ex aliquo calido vnguento,ita vt in hoc ipſo lanā madefactam auri imponas,& nequaquam,quantum eius fieri poteſt,inflammatas partes contingas. Perſeuerante verò dolore,& in pus tranſituro, vtere medicamento ex lini ſeminis ſucco, inſtillans ipſum diſſolutum cum roſaceo aut chamæmelino. Porro ſi ex aqua medicata in auditorio meatu contenta doleant,ſi quidem multa fuerit, per os, aut etiam per ſtipulam, ipſam exugere oportet: ſi verò modica,hac exterſa per auricularium ſpecillum lana obductum, oleum quoddam tenuium partium inſtillare, D aut roſaceū,aut oui cādidū,aut lac muliebre. Calida verò omnia moderatè eſſe oportet quæ auribus adhibentur.

Ad vlcera cum inflammatione.

Lycium & papaueris ſuccum paribus portionibus trita cum melle immitte.

Ad dolores maximos,& pus,& auditus grauitatē.

Amygdalas depurgatas viginti, aphronitri drach. tres, opii drach.tres,thuris drach.tres,croci drach.quatuor,galbani drach.duas,myrrhæ drach.vnā:aceto trita inſtillato, ſi dolor adeſt,roſaceo diluta: ſi purè fluāt,vino mulſo aut E aceto mulſo:ſi auditus grauitas ſit,aceto.Verùm recentia vlcera glaucium curat aceto ſolutum,& collyria quæ ex ipſo fiunt,& quæ ex roſis & croco & myrrha appellationē habent.Quæ verò pure manant citra dolorem, recrementum ferri cum aceto ſub caniculæ æſtu tritum.

Ad ſordium duriciem.

Nitrum aceto dilutum cum aqua infunde,& deterſione facta,nitrum aceto dilutum cum roſaceo inſtilla. ALIVD ad ſordes. Naſturtium & nitri parum,caricis exemptis granis excipe, & facta inde collyria in aurem in- F de, & per triduum exime. ducit enim ſordes multas,& abunde leuat. Facit & ad carnis excreſcentias,dolores diuturnos,& vlcerationes. Aut aloes,thuris,myrrhæ,ſingulorum drachmā vnam:miſyos drachmas quatuor,cum aceto in paſtillos efformato.Vſus autem tempore,aceto & roſaceo ſolutos infunde. Itē Andronis paſtillum, & Nereū, & Muſæ inſcriptum.

Ad diuturna vlcera.

Cedriam melle mixtā illine. ALIVD. Miſy vſtū ac tritum inſuffla. Cæterùm ante eorū quæ infunduntur v- G ſum,aures per auricularium clyſterem eluuntur poſca,aut aceto mulſo,aut vino mulſo,aut decocto aliquo ex repurgatoriis, velut lenticulæ,aut roſarum.

Ad cruentatas aures.

Eluito quidem cum lentiſci decocto, inſtillato autem polygoni ſuccum cum pauciſſimo aceto, aut lycium,aut amurcam,aut acaciam,aut porri ſuccum.

Ad carnem excreſcentem.

Nitrum cum aqua calida,vnà cum æris ſquama, ac ſandaracha, æquis portionibus infundito: cruſtra verò in- H ducta melle repurgato.

Ad vermiculantes aures.

Eluito abſinthii,aut centaurii,aut porri decocto:inſtillato autem capparis foliorum viridium ac fructus ſuccum, aut cedriam, aut vrinam humanam veterem, aut veratrum album cum melle, aut calaminthæ ſuccū, aut

ſcammoniam cum aceto,aut abſinthii ſuccum.Oleum autem meatui inſtillatum ad ſummum vſque, emergere ipſos facit. Melius tamen eſt oleum & acetum. Sed & ad illabentia auribus animalcula iiſdem vtere.

De calculis & ſimilibus in aures illapſis.

Lanam circum ſpecillum obuolutam terebinthina,aut gummi,aut aliquo glutinoſo tingito,& ſic ipſum extrahito: ſi verò non conceſſerit, oleum calidum frequenter meatui inſtilla,&,ſi non exciderit,aut relictum fuerit,adhuc aliis modis vtere,velut in chirurgia referetur.

De ſonitibus aurium.

Si in febribus aut harum iudicationibus ſonitus fiant, nihil moliri opus eſt ſtatim enim plerunque ſedantur.Si verò etiam poſt morbum permaneant, fomento ex abſinthii decocto adhibito,acetum ac roſaceum infundito, aut raphani ſuccum cum roſaceo, aut veratri nigri cum aceto.Verùm ad diuturnos ſonitus ob craſſos ac viſcoſos humores obortos, (cognoſces autem hoc ex eo quòd non aceruatim, ſed particulatim conſiſtunt) aceto & nitro ac melle colluito. ALIVD. Veratri nigri drachmas duas, caſtorii drachmas duas, croci drachmas tres,nitri drachmas ſedecim: fac paſtillos, & aceto tritis vtere.

Ad diuturnos ſonitus ac ſibilos.

Euphorbio cum oleo Cyprino trito ac calefacto vtitor. In iis autem qui ob multam ſenſus ſubtilitatem vapores aut flatus afferri ſentiunt, caſtorium & cicutæ ſemen tritum cum aceto inſtilla.

De auditus difficultate ac ſurditate.

Quæ ex natiuitate,aut etiam poſt natiuitatem quidem, verùm diuturniſſimæ & perfectæ ſurditates conſiſtunt, incurabiles ſunt: quæ verò non perfectæ,diuturnæ tamẽ, & hæ incurabiles ſunt, aut vehemẽter ægrè curari poſſũt. Quæ tamen ob bilioſum humorem ſurſum repentẽ conſiſtunt, euacuationibus per medicamenta bilem ducentia non difficulter ſanaueris.Quidam verò etiam ſua ſpõte liberantur ab affectione, bile ipſis ſubtus egreſſa. At ob crudos ac craſſos humores conſiſtentes ſurditates,aut auditus grauitates,venæ ſectione curato,aut omnino per hieram purgato,vtens etiam pituitam per os ac nares detrahentibus,& balneis naturalibus,aut aquæ marinæ. Ad meatum verò auditorium inſtillare conuenit & ea quæ ad ſonitus deſcripta ſunt.Priuatim verò hæc.Vrinam capræ,& fel caprinum: aut fel per ſe ſolùm inſtilla, aut rutæ ſuccum cum melle,aut caſtoriũ cum oleo anethino, aut œſypum medicamentum cum vnguento nardino,aut fel caprinũ cum galbano. Aut hoc, caſtorii drach.duas,nitri veratri albi,ſingulorum drach.vnam.

Ad aurium contuſionem.

Hippocrates monet vt nihil ipſis adhibeamꝰ.Quãdoq; dẽ verò ab ipſis affectis ſæpe cogimur,vtẽdũ his eſt. Myrrhæ,aloes, thuris,acaciæ,ſingulorũ æquales partes,cũ aceto aut oui candido illine. Aut panis calidi internam partem cum melle in pila contuſam impone:aut hoc,bituminis,thuris,aloes,carnium cochlearum, bulborum Aphricanorum, ſingulorũ æquales partes aceto tritas impone. Si verò inflammatio oboriatur, cataplaſma ex ſeſamo impone,aut ex alica cum aceto cocta. Sint autem leuia cataplaſmata, & citra deligationem:aut leuiter deligẽtur: & lana oleo imbuta meatui auris indatur.

De parotidibus.

Parotis affectio eſt glandularum circa aures, quæ fit dũ iudicatorio modo in febribus, materia quãdoque de capite,ab impactis in ipſo humoribus, quandoque de reliquo corpore expellitur.Si quidem igitur adhuc in profũdo hærens parotis non in mollem attollitur, adiuuabimus naturam attractoria auxilia adhibẽtes,aut etiam cucurbitam apponentes, aut frequentibus fomentis vtentes. Nam ſi in profundum recurret materia, periculum non vulgare ſequetur: ſi verò inflãmata in tumorẽ attolletur,vice verſa mitigare ac cõcoquere potẽtibus vtemur cataplaſmatis: quale eſt quod ex farina ordeacea, aut triticea,aut ſeminis lini,cum aqua mulſa,aut fœnigræci, aut althææ, aut chamæmeli decocto coquitur: itẽmque quod ex rumice & axungia non ſalſa paratur. Si verò etiã

A ſanguis tibi redundare videatur, euacuabis ipſum venæ ſectione,viribus præſertim permittentibus. Vbi verò tumor non diſcutitur, ſuppuratoriis medicamentis vtendũ eſt, quale eſt triticea farina cũ caricarũ decocto ac oleo, itẽmque ex polline conſtans, & quod ex fermento paratur medicamentum.Trãſmutato autem abſceſſu, aut per ſectionem pus excernimus, aut acri medicamẽto rumpimus: quale eſt quod ſimilium appellatur, & quod ex alliis paratur. Cæterùm mitiores parotidas etiam fomentum ex muria diſcutit,& ex apyrano medicamentum. Hoc,e- B tiam tranſmutatum iam pus diſcutit,ad hoc dolores maximè ſedat. Verùm ad inueteratas parotidas,buccinorum aut purpurarum vſtarum cinerem,cum melle aut axungia imponemus,aut ficus aqua marina coctas, aut marrubiũ cum ſale. Induratas autem iam mollit emplaſtrum Mnaſeæ, & Ariobarzaniũ. Optimum eſt & quod ex ſucco ſeminis lini paratur. Ante hæc verò, cataplaſmata ex ammoniaco imponenda ſunt, admixta pice liquida, aut adipe taurino,aut bdellio,aut ſtyrace,aut medulla ceruina.

DE NARIVM AC OLFACTVS AFFE- C ctionibus, Cap. XXIIII.

OLfaciendi facultate læſa, ſi quidem vox illæſa conſeruetur,anteriorum cerebri vẽtriculorum affectionem eſſe ſuſpicandum eſt,qui aut ob nudam intemperiẽ læſi ſunt,aut ob vitioſorum humorum copiam. Si verò etiam vox ſimul læſa fuerit, laborioſior quodãmodo facta, propter oſſium coliformium obturationem affectionem factã eſſe ſuſpicare, atque hoc rurſus à vitioſis quibuſdã humoribus. Vbi igitur cerebri intẽperiẽ per ſe relata cõpereris,cõtrariis auxiliis vtere. D Humores autẽ per detrahentia pituitam per os euacua,& per ea quæ fortiter euacuant naribus indita: & odoramenta adhibe renuium partium,quemadmodum in defluxionibus.Si verò plenitudinem totius corporis deprehenderis, hanc prius euacua,aut per venæ ſectionem,aut per purgationẽ per hieram:atque ſic etiã in polypode & ozæna vtere. Deinde etiam localia auxilia adhibe.Et theriace ſæpe potata magnificè profuit.Eſt autem polypus tumor præter naturam in naribus obortus,eſſentia ſua ſimilis polypi carni.Eiuſdem eſſentiæ eſt etiam carnoſitas in naribus præ- E ter naturam producta. At ozæna vlcus eſt putredinoſum, ex acrium humorum influxu proueniens.

Ad polypos & carnoſitates.

Squamæ æris drach.octo,atramẽti ſutorii drach.ſex,ſandarachæ drach.quatuor,veratri nigri drach.duas.Inſuffla, ac vtere vt optimo. nam in tredecim diebus vtilitatem ſuam manifeſtè declarat.Facit & atramentum ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorii drach. duodecim,atramenti ſutorii drach.decem,chalcitidis drach.octo, fellis taurini,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubii,ſingulorũ G drach.quatuor:croci drach.duas,veratri albi drach. quatuor.Vtere ſicco. ALIVD. Diphryge trito nares cõtinge,& linamento ex ellychniis nares diſtende.

Ad ozænas.

Miſyos,chalcitidis, myrrhæ, ſingulorum drach.ſeptẽ, atramenti ſutorii drach.ſex, aluminis ſciſſi, gallæ, ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, aluminis rotundi drach. duas,thuris drach. vnam,aceti ſextariũ vnum: coquito hoc totum in æreo vaſe,& mellis ſpiſſitudine in linamentis vtere. ALIVD. Æruginem & ſquamam G æris,æquis portionibus ſicca adhibeto.

Ad narium graueolentiam.

Myrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach.vnam:melle cocto excepta, ad ſummũ narium interſeptum agglutinari iubeto. ALIVD. Amomi,myrrhæ,roſarũ ſiccarum, ſingulorum æquales partes,vnguẽto nardino exceptas ſubline. Facit & hedychroum magma cum vino.

Ad narium vlcera.

Ceruſæ libram vnam,ſpumæ argenti quadrantem, recrementi plumbi quadrantem,aut plumbi vſti: (ſint autẽ H omnia lota) excipe vino & oleo myrteo.

Ad vlcera dulcia appellata.

Spumæ argenti drachmas quatuor, rutæ recẽtis drach. quatuor, aluminis ſciſſi drach.duas: oleo myrteo & aceto excipe.

Sternutatoria.

Veratrum album,castorium,piper,herba lanaria,cyclaminus,euphorbium,nitrum,cuminum,herba sternutatoria vocata:singula per se,aut simul omnia.Non autem insufflare oportet,sed penna aut digito penitissimè naribus indere.Si verò sternutatio redundet ex medicamento,sedare oportet infuso nardino, aut rosaceo, aut oleo dulci. Olfactu verò sedāt sternutationē,anisum, ocymi festucæ tusæ.Præ omnibus autē siccandū est caput smegmatis ex nitro & pumice : aut etiā appellato æsculapio vtendū est, & sapone Constantini,& sale Cappadocico, & similibus.

De sanguinis ex naribus eruptione.

De sanguinis ex naribus in febribus eruptione dictum est libro secundo, in illarum tractatione:verùm de ea quæ aliter quomodocunque fit, & simpliciter ægrè supprimi potest,nunc dicetur.Chalcitidem tritā linamento ex ellychniis,aut priapi forma,aqua madefacto excipe,ac naribus inde: aut oui testam vstā & gallæ dimidium ipsi admisce:aut lycio Indico continge,aut stercoris asinini vsti cinerem insuffla,aut expressum de asinino stercore succū instilla : aut lapidis molaris vsti & aceto extincti vaporē olfaciat.Aut etiam meatus obducente hoc vtere : Mannæ thuris partem vnam,aloes partē dimidiā,cādido oui excipe,& per linamentum ex ellychniis vtere;forinsecus leporis pilis ad illitionem appositis : aut Lysimachium appellatā in nasum indito, aut cucurbitam leuem, magnā: & perseueranter apponito ad præcordium,è directo naris vnde sanguis erumpit.Aut aures firmiter obturet,& frontem spongiis ex aqua frigida irriget.Aut cucurbita occipitio affigatur cum sanguinis detractione. Aliquando etiam venā secare cōuenit,si nihil impediat: & extremas partes deligare,brachia præsertim ac femora, quemadmodum in venæ sectionibus.Iubendique sunt vt ipsa moueant,manus quidem,fricando, pedes autem,ambulādo. Dum enim venæ quæ istic sunt, sanguine implentur,vasa circa nares sanguine destituentur. Sed & spongia sæpe in posca frigida imbuta, & extrinsecus ad sanguine manantem narē cum adstrictione apposita, quod opus fuit effecit.Præstat autem hoc facere,oblongo ad cuneoli formam linamento prius in narem subdito.

AD FACIEI AFFECTIONES, Cap. XXV.

AD faciemà rugis conseruandam, thuris drach. quatuor,fuci drach.tres,spumæ argēti lotæ drach.octo. Omnibus in cremore glutinis piscium contusi dissolutis, & in pastillos efformatis vtere. ALIVD. Ramēti eboris drach.octo,thuris masculi,glutinis pisciū:singulorum par pondus. Vtere velut dictum est.

Ad faciei nigredines.

Iridis,ptissanæ,fabæ fresæ,singulorū sesquisextarium, salis ammoniaci,cornu ceruini vsti,ammoniaci thymiamatis,singulorū sextantē.Aqua dissoluta in pastillos efforma,& rursus aqua tritos,ante balneum illine. ALIVD. Ptissanæ,erui,thuris, fabæ fresæ,iridis Illyricæ, aphronitri,costi,singulorum chœnicis quartam partem,amygdalas amaras viginti efformato cum candido ouorum & lacte asinino,& vtere velut antea dictum est.Facit etiam pastillus peponatus.

Ad maculas solares, & lentigines.

Terræ cimoliæ torrefactæ heminæ dimidium,aphronitri tosti drach.octo,farinæ erui drachmas quatuor, ramentorum fellis taurini drachmas octo : trita affricato. ALIVD. Fæcis vini drach.decem,farinæ erui drachmas decem, fabæ fresæ drachmas decem, veratri albi drach. quinque,aphronitri drachmas decem,alcyonii drach.decem.tritis confricato.

Ad sugillata.

Postquam ab initio quidem fœnigræci decocti,postea verò etiam meliloti decocti fomentum adhibueris, collyrium Nili ex rosis aqua dilutum illine: deinde collyriū ex myrrha.Si verò nihil efficiant hæc, collyrium ex sandice vstum illine, aut hyssopum cum aqua impone : aut hyssopo in linteolum illigato, & calida aqua tincto, fomentum adhibeto,aut cum acri muria foueto ; & raphani corticem cum melle tritum imponito. Hoc etiam ad diuturna facit.Cæterùm ad sugillata ac liuedines inueteratas, tordyli partes duas, terræ Samiæ partem vnam cū melle impone,animaduertens ne exulcerentur.

ALIVD defrictorium. Hyssopi,thapsiæ,cassiæ,singulorum drachmas duas, ceræ drach. duas, terebinthinæ drachmam vnam: impone, cauens ne exulcerentur, & propterea assiduè tollens.

Ad varos.

Vari,parui ac duri sunt circa faciem tumores : eos aceto mulso illinito ac confricato,aut spumam argenti cum terebinthina & modico oleo albo tritam illine affricando,aut alumen scissile cum terebinthina : aut amygdalas amaras aceto tritas affricato. Ad callosos varos hoc facit: Saponis Gallici drach. quatuor, thuris, ammoniaci thymiamatis,singulorum drach.vnam : aqua diluta illine, & post horam ablue.

Ad varos,pilos,& aspretudines faciei.

Ceræ drachmas decem, terebinthinæ drachmam vnam,visci drachmas duas,oleo affuso eliquato, & hoc faciem confricato. radicitus enim tollit. ALIVD. Papauer tritum, aut pulegiū cum sale & aceto imponito.

Ceratum Thaidis,ad faciem rubicundam faciendam.

Croci,radicis erythrodani,fuci,thuris, myrrhæ, singulorum drachmas duas,excipe adipe vitulino,& oleo mastichino:deinde illinito, & tempore interposito,spongia calida imbuta detergito. Cōueniunt autē hæc ad faciem medicamenta,etiam reliquo corpori.

DE ORIS AFFECTIONIBVS, ET primùm de dentibus, Cap. XXVI.

DEntibus dolentibus citra gingiuarum inflammationem, aliquando in ipso proprio dentis corpore,aliquando in neruo qui ad ipsos defertur,dolorem esse cōtingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, & propterea pleraque ipsorum ex aceto acerrimo præparantur.Verùm gingiuis ob inflammationem dolentibus, optimum medicamentum est oleum lentiscinum temperatum,ore detentum.Sit autem recens:nam vetustum tanto deterius est recenti quanto ætate antecellit.Seruetur autem & hic communis ratio, quòd præeuacuatum esse oportet humorem in toto corpore redundantem.

Ad dentium inflammationem.

Os colluant aceto in quo cocta sit galla, aut halicacabi radix,aut hyoscyami semen, aut folia,aut pulegium, aut solani succus, aut capparis radix,aut myrti folia, aut polium,aut cucumeris syluestris radix, aut rutæ folia cum aceto mulso,aut cornu ceruinum, aut etiam acetum scilliticum,aut pyrethrum cum hyssopo. In corrosum verò dētem styracem cum opio indito, aut galbanum,aut sulphur viuum cum lycio:aut hyoscyami seminis cocti vaporem admittat per infundibulum.Sed & Philonis antidotus denti oblita dolorē eximit. Si verò fluxione infestentur dentes, myrti & lentisci & gallæ decoctū colluāt, aut rhois Syriaci,& balaustiorum,& malicorii.Inspergito autem salis partes duas, aluminis vsti & aceto extincti ac triti partem vnam : deinde vino colluant. Cruentis verò gingiuis alumen tenue tritum insperge, aut aloen cum vino colluant,aut rubi radicem vino feruefactā,aut rhoen Syriacum. Cruentis autem & fluore vexatis gingiuis, thunni salsamentum in olla exurito,vt in carbones redigatur: & cinere contingito. Sistit autem commotos dentes aloe inspersa, aut rhus Syriacus, aut alumen scissile,aut galla,aut rubi radix, aut per se, aut cum vino cocta. ALIVD. Nucis viridis corticem terito, & in liquorē ab ipso expressum myrrham Minnæam & alumen scissile iniicito,& simul vnito. Vsu verò expetente infunde:& ad gingiuas immitte,ad dentis dolentis partem & sanabitur. ALIVD. Allium,& piper,& staphidem syluestrē, trita linteo excipe, & in paruos globulos efforma,ac sæpe permuta. Hoc humorem in capite purgat,& dētes curat. ALIVD ad dentes mobiles,& gingiuas fluidas,& ad omnē nomē ī ore proserpēdo depascētē: Chalcitidis tostæ drach.duodecim,Cadmiæ drach.8. Vtere sicco cū aceto.

Ad dentem citra dolorem tollendum.

Farinā cū tithymali succo imponito,& supernè hederæ foliū addito,& ad horā sinito. sua spōte enim cōteretur.

Dentifricium etiam ad parulidas.

Aluminis plinthitidis trientem,ſalis ammoniaci trientem,myrrhæ,coſti,pyrethri,ſingulorũ drachmas quatuor, piperis grana octoginta. ALIVD. Sulphuris viui, piperis,aluminis ſciſſilis,ſingulorum æquales partes.

Ad parulidas & epulidas.

Parulis eſt inflammatio circa partem aliquam gingiuarum, quæ non ſoluta ſuppuratur: ſuppurata verò,ſcalpello venæ ſectorio diuiſa, linamento diſparatur. Epulis autem,eſt carnis excreſcentia ab inflãmatione, circa intimum dentem molarem,aliquando cum febre & dolore. Opus igitur habet compreſſione. quare vtendum eſt ærugine raſa,per ſe,aut cum pari galla, aut ſori cõbuſto, aut omni alumine vſto, aut galla per ſe, aut ſquama æris cum aceto trita ad ſufficientes dies,ac reſiccata.

Dentifricium.

Ariſtolochiæ radix vſta,cornu cerui vſtũ, cum modica maſtiche. ALIVD. Sal albus melle ſubactus,& ſici foliis inuolutus,ac vſtus donec ad carbones redigatur. ALIVD. Buccina ſale impleta ac vſta: cochleæ terreſtres vſtæ cum melle: lanæ ſuccidæ vſtæ cũ modico ſale. His ſingulis grati odoris gratia admiſceatur,iunci odorati rotundi flos,aut nardi ſpica,aut foliũ malabathri,aut cyperus,aut iris. ALIVD, quod dentes dealbat,& gingiuas adſtringit,& iucundum odorem inducit.Pumicis, ſalis toſti, iridis, ſingulorum drachmæ quatuor, cyperi drach. quinque,ſpicæ nardi drachma vna, piperis drach. ſex: tritis vtere.

Ad dentium ſtuporem.

Ad dentium ſtuporem facit portulaca commanſa, aut oleum crudum affrictũ,aut amurca in æneo vaſe ad mellis compagem cocta,& inueterata,illita.

Ad dentes detritos.

Dentibus detritis commodant, baccarum lauri,aluminis ſciſſi,ariſtolochiæ clematitidis, ſingulorum æquales partes.

Ad gingiuas corroſas.

Floris roſarum drachmæ octo,gallarũ drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ duæ. Cæterùm eroſas & fluidas gingiuas ſanant,ſi colluantur,hæc:Lac aſininum, foliorũ oleæ decoctum,acetũ ſcilliticũ: ſicca verò ſi admoueantur,rubigo ferri,mali Punici flores. Ad tumidas verò & carne excreſcentes facit portulacæ ſuccus ore detentus, oliuarum colymbadũ muria, oleũ crudum calidum, aut lẽtiſcinũ, aut melinũ,aut amurca.Sicca verò,ferrugo,aut ærugo,ariſtolochiæ radix,plantaginis ſemen, diphryges, atramentum ſutorium toſtum,mali Punici flores.

Ad labia rupta.

Amurcam coctam illine. AVT hoc: Adipem anſerum cum melle & terebinthina, æqualibus portionibus: floris roſarum,œſypi,roſacei,ſingulorum parum.

Ad ranunculum appellatum.

Ranunculus,tumor eſt inflammatus,ſub lingua conſiſtens,maximè in pueris. Confricato itaque locum ex miſyos & æruginis raſæ æquis partibus ſiccis. Ad mentum verò vtẽdũ eſt emplaſtris,anthero aut ſphærio,aut pyrgro ex ouis: verùm in adultis venæ ſub lingua prius ſecentur. ALIVD. Facit & ad feruida oris vlcera. Æruginis raſæ,gallæ,chalcitidis, ſingulorum æquales partes. Hoc cum paſſo etiã collui poteſt. ALIVD. Farina erui cum melle,vbi prius defricueris, gallam tritã cum melle illine,aut roſarũ flores ſimiliter:aut oleæ foliorum decoctum colluant.

Ad tonſillarum inflammationem.

Si quidem in febre inflãmatæ ſint tonſillæ,& columella,gargariſmi conueniunt ex decocto furfurũ,aut roſarũ, aut palmularum,aut myxarum,aut lenticulæ.Remittente verò inflãmatione, aut decreſcente, mel ad ipſa decocta admiſcendum eſt. quod in principiis facere nõ oportet, neque in augmentis ,vt ne acrimonia ſua fluxionem aliquã attrahat. Si verò ſuppuratæ rumpãtur,aqua mulſa per ſe gargariſſetur,aut cum lentiũ aut roſarũ decocto, ita vt in iis perſeueremus vſque ad perfectã ſolutionẽ, aut etiã ſtomaticam collutionem exhibeamus gargariſſandã. At ſi peſtifera vlcera in tonſillis ſiãt,vtendum quidẽ eſt etiã

A præſcriptis: priuatim verò exhibendum eſt medicamentum ex moris,cum aqua calida,aut aqua mulſa,habens florem roſarum inſperſum,aut coſtum,aut rhoẽ: atque hæc, ſicca,aut incocta:aut glaucii foliorum ſiccorum decoctũ. Eſt quidem hoc amarũ:verùm optimè facit ſi ſuccũ,quẽadmodũ in collyria vtimur,in aqua mulſa ſolueris. Ipſius autem fruticis vſus optimus eſt ſi ſiccus inſufſletur, aut cum digito admoueatur.Conandum verò eſt vt omnino non adhibeamus manũ, aut valde leniter contingamus.
B Prodeſt & paſtillus Andronius.Cæterùm poſt irritationes ab his factas,gargariſſandum eſt glycyrrhizæ decoctum, aut gargariſmus dandus qui paratur ex vino ſcybelite, & croco,& maſtiche Chia,& myrrha: deinde etiam ex amylo & tragacantha. Poſtquam autem nome depaſcens ſedata eſt,gargariſmo ex lacte ac terra Samia vtendũ eſt. ALIVD ad antiadas. Malum Punicum dulce,vnà cum putamine contundito,ac exprimito,& ſucci partes ſex ad vnam mellis admiſceto, & ad mellis ſpiſſitudinem coquito:ac illinito. ALIVD. Gallæ omphacis ſextantem,
C aluminis ſciſſi vnciam vnam, ſalis ammoniaci toſti vnciã vnam: ſicca admoueto. ALIVD. Gallæ drachmæ octo, miſyos drachmæ duæ, ſalis toſti drachmæ quinque: vtere ſicco. Eſt autem antias tumor durus tonſillarum.

De columella.

Columella inflãmata vtendum eſt gargariſmis iiſdem quibus ad tonſillarum inflammationẽ, & moderatè adſtringentibus, qualis eſt mali Punici ſuccus per cochlearium, aut per inſtrumentum vuæ leuandæ commodum
D ſubiectus,& per ſe,& cum melle ſatis cocto,aut radice dulci ad mali Punici ſuccum admixta.Facit & radicis dulcis ſuccus cum melle. Reprimit autem & lapis hæmatites, & Phrygius vſtus, & Ageratus,& medicamentum ex lapide Phrygio ad pudẽda deſcriptũ, & terra Samia, & Eretria,& Sinopis, & Lemnia,& omphaciũ per ſe,& cum aliquo ex relatis, & ſpinæ Ægyptiæ fructus, & alumen ſciſſum:verùm roſarum ſemen & folia mitiorem efficaciam habent. Adhuc autem mitius eſt gummi, & tragacantha, & ſarcocolla, & amylum: quibus vtendum eſt vbi magis
E compreſſa fuerit,dum ab adſtringentibus conſtringitur. At ſi æqualem craſſitudinem habet, quam ſanè columellã vocant,gargariſmis ſidendũ eſt iis qui ex myrrha & croco ac cypero parantur. Vitandæ verò contuſiones: & illitiones per pinnam potius ſiant. Compoſitum facit hoc: Rhois Syriaci drach. quatuor,croci drach. quatuor, coſti drach. octo,ſeminis roſarũ drach. quatuor. Facit & ad gingiuas.Porro filũ lanæ purpura marina infectæ, quod obligatum eſt collo viperæ, ipſámque ſtrangulauit, deinde pro amuleto appenſum eſt, mirificè quodammodo iuuat
F tonſillas,& colli affectiones,velut Galenus teſtatur.

Ad ſanguinis ex ore eruptiones.

Porri folia contuſa imponito,aut ſpongiam nouam pice cruda tinctam comburito,& trita vtitor. Commodæ verò valde ſunt etiam collutiones, roſarum ſiccarum aut viridium decoctum frigidum,aut pampinorum vitis,aut foliorum lẽtiſci,aut rubi, aut malorum Cydoniorum,aut rhois,aut vinaceorum,aut lentium.

DE ANGINA, ET HVIC VICINIS AFfectionibus:vbi & de iis qui ſtrangulantur,aut aliàs quomodocunque ſuffocantur,

Cap. XXVII.

INternis faucium muſculis inflammatis angina fit,quæ ſynanche appellatur: externis verò, quæ paraſynanche. Eodem modo interni ſummi gutturis muſculi inflammati eam efficiunt quæ cynanche vocatur:externi verò,eam quæ paracynanche. Conſequitur ad omnes rectæ ceruicis ſpiratio, & dolor cum ſpirandi difficultate. In aliquibus,etiam febris, rubórque faciei ac colli, & in quibuſdã tumor: & os apertum habent, & deglutire non poſſunt.
H In ſynanchicis quandoque etiam ſuffocatio ſequitur. Fit etiam in pueris(raró tamen)talis affectio, colli verticulis ex elapſu ac diſceſſu affectis: verùm illorum velut incurabilium curationem non aggrediemur. Reliquis verò ſtatim venam de cubito ſecabimus: & non aceruatim euacuabimus, ſed ſæpe, copia partita. Nam ex aceruata

euacuatione,si in animi deliquiū inciderint, suffocationis periculum succedit,aceruatim confluente materia ad affectum locum.Si verò non statim leuentur,venæ etiam sub lingua secandæ sunt,aut etiam ipsa lingua scarificanda,si prominentior cum tumore appareat. Aluus quoque acriori infuso per clysterem eluenda est,& pedes aqua calida perfundendi, & deligandæ fortiter extremæ partes, & collum integendum lanis succidis, aut etiam oleo imbutis: & cataplasmata ex cruda ordeacea farina imponenda. Ab initio gargarismis vtantur ad tonsillarum inflammationem relatis, aut simplici medicamēto ex moris,cum rhois decocto.Præstat autem ex syluestribus moris esse id medicamentum: postea verò etiam composito ex moris aut medicamento ex nucibus iuglandibus illinantur.Vigente verò morbo,etiam nitri parum admiscēdum est,aut sulphuris viui, nisi acrimonia aliqua id prohibeat.Sed & caninum stercus aridum, tritum & cū melle illitum,optimum est medicamentum,&maximè quod album est: & syluestrium hirundinum cinis eodem modo.Si diuturna fiat affectio,& illitione ex besasa,*hoc est ruta syluestri*,vtendum est:ita vt quandoque exoluamus,quandoque intendamus ipsius facultatem , aliorum medicamentorum admixtione. Cucurbitæ quoque aut hirudines adhibendæ sunt mento & collo:& fortioribus gargarismis vtendum, ex iride, hyssopo,melanthio,abrotono, glycyrrhiza , caricis in aqua mulsa coctis , aut rutæ succo cum lacte , aut sinapi cum aceto mulso. Si verò ex iis aliqua acrimonia oboriatur , dandum est ipsis oleum optimum calidum, aut rosaceum per se, aut cum ptisanæ aut fœnigræci succo gargarissandum . Alimentum sit aqua mulsa ad tertium vsque diem: post quā ptisanæ succus, cum aliqua ex iucundis potionibus , deinde etiam ouorum vitelli liquidi . Et ex alica sorbitionibus vtendum est,deglutitione directiore euadente,& cibis ægroti viribus congruis : declinatione verò apparente, ad deambulationem & balneum ducemus.Locos autem ex cerato rutaceo integemus , & reliquo refectorii victus ductu conuenienter vtemur. Ex iis verò qui strangulantur, manus nō admouebimus iis quibus iam spuma circa os est,Hippocrati credentes. Alii verò reuocantur aceto & pipere instillato,aut vrticæ semine in aceto acerrimo trito.Laboriosè verò admittunt:quare cogere oportet. Dissolutis autem circa collum ruboribus,statim suspiciunt, & relaxantur.Similiter etiam in naufragis , & in summa in omnib[us] qui suffocantur. Resuscitatur enim horum calor.

DE GRAVEDINE ET DEFLVXV, ET de arteriacis,ac de tussi, Cap. XXVIII.

Commune habēt hæ affectiones hoc, quòd superflua humiditas ex capite ad subiectas partes defertur. Et vbi quidem hæc ad nares irruit, grauedo appellatur affectio:vbi verò ad fauces & palatum , simpliciter defluxus: si verò ad summum guttur ac asperam delabatur arteriā, vt membrana quæ hanc intrinsecus ambit exasperetur, raucosa vox fit,& raucedo,& arteriaca affectio appellatur. In quibus non solùm ex capite , sed etiam per vehementem vociferationem,& frigidi spiritus inspirationē, asperitas inflammatoria contrahitur. Diuturno verò facto morbo,& fluxione ad thoracis ac pulmonis partes delabente, tusses oboriuntur malignæ.Sed & ob intemperiē sæpe tussis fit,quandoque calidam,velut in febribus:quandoque frigidam,velut in aquilonaribus constitutionib[us], quæ etiam sicca magis existit.Quin & aliorum morborū symptoma aliquando fit tussis,velut pleuriticorum, hepaticorum,tabidorum,peripneumonicorum.Galenus igitur in diuturnis tussibus, grandinum quarundam eductionē è thorace factam esse narrat. Alexander etiam lapidem quendam grauem , qualis est qui in vrinariis meatibus nascitur,in diuturna tussi eductum esse dicit, atque inde quoque tussim sedatam esse.Nos autem in sanguinis reiectione lapidum excretionem vidimus: velut,vbi ad eum locum deuenerimus,exactius referemus.Qui igitur ob ardorem habent grauedinem,aut defluxum,iis caloris sensus circa partes contingit , & tenuium humorum fluxus per nares & per os,rubórque circa faciem & nasum. Qui verò ob frigiditatem , iis distēsio fit partium circa caput & frontem,& colliformium meatuum obturatio , vt vox supernè per nares personare non possit.In diuturniore autem affectione etiam tusses accedunt, & pituitæ eductio, aliquando crudæ & liquidæ,aliquando cum virore pallidæ.Quibusdam etiam febris accedit, quæ quidem ob ardorem affectis nihil prodest , ob frigiditatem verò affectis concoctionem efficit.

Curatio defluxus & grauedinis.

Siquidem igitur calida intemperies prædominetur, auxilia conuenient ea quæ competunt caput dolentibus ob eiusmodi causam.Sed & balneis vtendum est, & calida vberiore perfundendum est caput.Cibi verò his conueniunt sorbiles , & oua sorbilia,& amylum , & dulciaria liba,& sesama,& oryzæ,& amygdalæ , & nucis pineæ nuclei,& quæ ex lacte fiunt placentæ.Ex vinis,dulcia,& non vetusta. Et ex capitibus papaueris medicamentum delinctile , & composita ad hæc auxilia. Si verò frigida fuerit intemperies,& morbus ægrè solubilis, modicus cibus assumatur , & capitis illitio per calida & tenuium partium vnguenta,nardinum ac rutaceum. Irinum verò non solùm illinendum est, sed etiam naribus instillandum: quæ etiam intrinsecus thure & myrrha cum oleo illinendæ sunt,& præsertim in iis qui grauedinem ex frigiditate habent. Quibusdam,etiam odoramenta per linteum combustum,aut melanthio,aut cumino,combustis & linteo illigatis,profuerunt.Et cyphi seleniacum olfaciant, & fronti illināt: cui etiam vnum ex emplastris inflammationem arcentibus agglutinetur , velut est Icesium , aut Oxerum, aut Barbarum , aut Athena appellatum. Verùm ad defluxum ob frigiditatem,etiam bibere cyphi conducet. Thoraci verò illinendus est balsami succus,ipséque calefaciēdus per lanas succidas cum styrace,& irino,aut anethino. Cibis etiam calidioribus ac concoquentibus vtendū est. Materia verò iam cōcocta,etiam apophlegmatismus per os pituitam detrahēs ipsis conuenit,& smegmata capitis, velut sapo Constantini, & consimilia.

Arteriacorum curatio.

Arteriacis verò,qui & raucosi appellantur, conueniunt quidem & relata:priuatim verò vbi inflammatoria est affectio,circa arteriam & summam ipsius partem , in principio meatus obducentibus vtendum est auxiliis,donec inflammatio moderatior fiat. Talia autem sunt quæ ex passo Cretico,& tragacantha, & gummi,& amylo,parantur, & pinguium palmularum decoctum , & radicis dulcis cum sapa,ad mellis compagem: & hypoglottidum,*ab eo quòd linguæ subiiciantur*, appellatarum vsus. Præ omnibus verò, à vini potu abstineant hoc tempore. Vbi verò moderatior facta fuerit inflammatio,vinū dulce sumant, & sorbitionibus ex melle & lacte,cum amylo aut pane siligineo,itémque ex amygdalis,vtantur,& butyrū sumant. Humiditate verò in partib[us] relicta,ad ea quæ magis extergūt deueniendū est,velut est faba fresa elixata, & quæ ex melle parātur,& brassicæ,& porrū probè coctū. Medicamēta verò calidiora,& quæ ad tussim faciūt,ex sapa de caricis coctis,& thure, & iride,& terebinthina,& styrace, & galbano& pipere,& cinnamomo ac cassia & his similib[us].

De tussi.

Sed & tusses eadem methodo curare oportet,ita vt hoc solum respiciamus,an etiam ob aliarum partium fiant cō sensum,velut gurgulione aut capite destillante:&,si ad alios morbos acciderint,vt etiam horum quantū fieri potest prouidentiam habeamus,iuxta relatum ac referendū modum.At compositorum auxiliorum expositio consequenter subiecta est.

Catapotia ad defluxum & tussim.

Styracis,myrrhæ,opii,galbani,singulorum pares partes passo excipe:aut per se tusa in pila , ad erui magnitudinē redige,& tres aut quatuor aut quinque eiusmodi pilulas dormitum ituro præbe : & passum insuper sorbeat. Hæc ad acrem & tenuem fluxionem faciunt. ALIVD. Seminis hyoscyami drachmas 12 , nucleorum nucis pineæ drachmas sex,croci drachmas duas: excipe sapa aut passo, & vtere. ECLEGMA. Mellis vnciam vnam,butyri semunciam,simul cocta dato:& hyssopi ac ficuū,& nucleorum nucis pineæ,& iridis decoctum sorbeat.

Catapotia diuturnioribus.

Styracis drachmas ſex,myrrhæ drachmas duas ſemis, terebinthinæ,galbani, opopanacis, iridis, ſingulorũ drachmas duas,piperis albi,nitri,ſeminis hyoſcyami,ſucci papaueris, ſingulorũ drachmã vnã : citra aliquem liquorẽ in pila contuſa,in catapotia effingito,& velut dictum eſt vtitor.

Ad gutturis aſperitatem,& tuſſim,& ſputa cruenta.

Amygdalas amaras dealbatas vigintiquinque,ſeminis lini toſti drachmas quatuor,tragacanthæ drachmas duas, nucis pineæ nucleos triginta,oui in fermento oblito aſſati vitellum. Tragacantha aqua maceratur : totũ verò paſſo excipitur.Si verò etiam ſonus vocis fuerit fractus,mel pro paſſo admiſce, & maximè in quibus educi quid opus eſt.

Arteriaca hypoglottis ſub lingua tenenda, ad vocem abſciſſam, raucoſos, & cruenta reiectantes.

Tragacanthæ drachmas ſex,gummi drachmas ſex , myrrhæ drachmã vnã,thuris drachmã vnã ſemis, piperis albi grana viginti , croci drachmã vnã , ſucci radicis dulcis drachmas ſex, palmularum triũ carnẽ, paſſi Cretici quantum ſatis eſt. Facit etiam ipſe ſolus tragacanthæ ſuccus ſub linguam ſubditus.Cæterùm pro radicis dulcis ſucco, ipſius coctæ decoctum ad ſpiſſitudinem redactum,quadruplum reiicitur.

Arteriaca ad ſonos abſciſſos,conueniens etiam phonaſcis.

Porri capita ſex ad tertias coquito , & ipſa quidem abiicito,ad aquam verò alicæ ſuccum admiſceto, & mel, & ouorum prius coctorum vitellos tres,ſimul coquito,anethi ramulis agitando.

Ad tuſſim.

Pulegii ſextantẽ,nucleorum nucis pineæ,ſeminis cnici,ſeminis lini,ſingulorum vnciã vnã, piperis albi trientẽ:excipe melle cocto. ALIVD. Hyſſopi,pulegii,piperis, ſingulorum vnciam vnã , petroſelini vnciã ſemis, mellis heminam vnam.

Concoctorium diuturnæ tuſſis.

Mellis drachmas ſedecim , terebinthinæ drach. duas, galbani drachmas quatuordecim : ſimul cocta,ad fabarũ magnitudinem & ad nucis Ponticæ magnitudinem efformato,& iis ſuctu vtatur. ALIVD. Tuſſim ſiccam curant & arteriaca & aquæ aliquando ſorbitio ferueſactæ. nam ob craſſitiẽ, pituitã nõ educentes, ex humectãtibus opem ſentiunt.Conuenit ipſis etiam hyſſopi & iridis & nucleorum nucis pineæ decoctum.

Paſtillus ſuffumigabilis ad aſſiduam tuſſim.

Styracis,piperis,maſtiches,petroſelini,ſingulorum vnciã vnã,ſandarachæ ſcrupulos ſex,lauri baccas duas,melle excepta ſuffito prunis iniecta,vt tuſſiens per infundibulum fumum inſpiret. Facit ad quomodocunque perfrigeratos.

DE RECTAE CERVICIS SPIRATIONE,anhelatione,& ſpirandi difficultate, CAP. XXIX.

QVi citra febrem ſpiritum denſum habent, velut ii qui velociter cucurrerũt , hos à ſymptomate aſthmaticos,*id eſt anheloſos*,nominãt:eoſdẽ verò,ab eo quòd thoracis figurã totã erectam ſeruant,ob timorẽ ne ſuffocentur, orthopnoïcos,*id eſt recta ceruice ſpirantes*,vocãt . Fit autem affectio,craſſis ac viſcoſis humoribus, cartilaginoſis pulmonis partibus infarctis. At ſpirandi difficultas cõmune ſymptoma eſt,& his & aliis pluribus affectionibus accedẽs.Cæterùm aſthmaticorũ curationis ſcopus eſt,cõſumere craſſum ac viſcoſum humorem per attenuantia ac extergentia medicamenta.Acetum igitur ipſis conuenit ſcilliticum,& acetum mulſum ex hoc paratum,potum:& ipſa ſcilla aſſata,trita cum melle,& ex antidotis hiera , & purgatio aſſidua ex medicamentis fortiſſimis. Et vomitus ab acceptis raphanis,& ariſtolochia rotunda pota, cẽtaurii magni radix,ſpondylii ſemen & radix,calaminthæ coma,hyſſopum,iris, melanthium. Aſellorũ ſub hydriis degentium ſextarium in fictile vas coniicito , & ad prunas torreto:dealbatos autem terito , & melle cocto exceptos,myſtri menſura ante & poſt cibum dato : ſi verò neceſſitas vrgeat , etiam venam ante omnia hæc ſecato , & pro viribus euacuato. Aluus quoque infuſis per clyſterẽ irritetur. Cataplaſma verò extrinſecus thoraci imponatur ex ficis,& loliacea ac ordeacea farina , reſina, cera, ac melle,adiectis.Inſpergatur ipſi etiam iris & mãna thuris. Nõ inutilis eſt & cruda ordeacea farina cum reſina,cera, iride,& manna. Vnguentis autem vtendum eſt calidioribus,irino,anethino,rutaceo: priuatim verò hoc,Pumicis partem vnã, fæcis vini vſtæ partes quatuor , arſenici partem vnam,floris iunci rotundi odorati partes duas,alcyonii partem vnam,aphronitri partes duas:tuſa,cribrata vnguento excipito,& ex hoc partes circa thoracem confricato.Sed & malagmatis vtendum eſt quæ ſeroſos humores trahere poſſunt.

Anheloſis potiones.

Polii,abrotoni,caſtorii,chamæpityos,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum æquales portiones melle ſubactas dato. ALIA. Quidam aphronitri cochlearium vnum in tribus aquæ mulſæ cyathis dederunt. ALIA. Aphronitri drachmas nouem,piperis drachmam vnam , ſilphii drachmæ dimidium: dato cochlearium cum aqua calida. ALIA. Caſtorii, ammoniaci thymiamatis , ſingulorum drachmas ſex,piperis grana quadraginta : excipe paſſo , & fabæ magnitudinem præbe cum aqua mulſa. ALIA. Sinapis drachmam vnam , ſpumæ nitri obolos tres , elaterii dichalcon , *hoc eſt oboli dimidium* . Totum hoc in paſtillos octo digere, & duos ad dies, duos præbe: purgant enim ſurſum citra moleſtiam. Verùm in iis qui ſuffocantur,aphronitri drachmas tres cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbe,& aliquãdo cum cardamomo: & ſtatim auxiliatur.Facit & ad coxendicum morbum.

DE PERIPNEVMONIA, CAP. XXX.

PEripneumonia inflammatio pulmonis eſt,plerunque ex defluxionibus fortibus,aut anginis,aut anhelationibus,aut pleuritide,aut aliis morbis,oboriens : quandoque verò ipſa per ſe affectionem auſpicatur.Sequitur hos ſpirandi difficultas,febris acuta & ardens, grauitas & tenſio pectoris,impetus & perceptio multæ repletionis circa faciem, materia ſurſum verſus impetum faciente inſtar ignis.Rubicundæ igitur ipſis apparent malæ,& oculi tument,& cutis ſuperciliis incumbens deorſum nutat, & corniformis tunica ſubpinguis apparet : ſi verò ſigna ad maiorem ardorem inclinant, inflammationẽ ſacri ignis naturam in pulmone habere putandum eſt . In iis igitur qui ex tranſmutatione aliorum morborũ ad hunc deuenerunt,venæ ſectionem reprobare oportet , & præſertim ſi diuturni fuerint,aut etiam ab initio venam ſecuerint. Verùm in remiſſionibus infuſum per clyſterem in aluũ mittatur,quæ ægrè ſubduci poteſt.Et cucurbitæ affigantur ad pectus & ad latera , ſi nihil prohibeat , atque hæ multæ cum ſcarificatione.At ſi ſtatim ab initio peripneumoniæ affectio auſpicetur , permittentibus numeris ad hoc requiſitis,vena ſecetur:ſin minus,etiam iis ſaltem cucurbitæ affigãtur,ita vt pro viribus ſanguinis euacuationem faciamus.Sorbitiones autem accipiant ex ptiſſanæ aut alicæ ſucco cum melle,aut ex amygdalis amaris,cum ſimilagine,aut alica,ex iucũdis potionibus aliqua admixta, hydromelo,aut fauorũ cremore cocto, aut hydroroſato. Commodum eſt & butyrum recens trium cochleariorum menſura. Præbibant autem ficuũ cum hyſſopo decoctum,aut iridis coctæ in aqua mulſa, aut iridis tritæ cochleariorum duorum menſuram,inſperſam aquæ mulſæ.hoc etiam deorſum purgat. Verùm ad virium conſeruationem , frequentius potent aquã mulſam per ſe,& cũ nucleis nucis pineæ,& cucumeris ſemine. Verùm ad totũ thoracem ac coſtas laterum imponere oportet ceratum cyprinum,iridem inſperſam habens : aut ceratum ex oleo rutaceo,& iride ſicca: aut id quod ex cera,reſina, medulla,butyro,œſypo,iride ſicca,& vnguẽto nardino præparatur.

DE SANGVINIS SPVTO, CAP. XXXI.

SI quidem ex ruptione vaſorum,ſanguinis ſputum fiat, multus euacuabitur:& quãdoque ex manifeſta cauſa, velut caſu,clamore,ac ſimilibus : quandoque ex obſcura,

velut plenitudine,aut immodica frigiditate.nã frigidũ, venarum ruptorium esse Hippocrates ait. Si verò ex corrosione,non aceruatim sed paulatim sanguinis eductio fit,acribus quibusdam & paruis eduliis prægressis,aut inedia,aut acri defluxu. At si ex vasorũ apertione, ex relatis nihil(præterquam plenitudo aliquando)præcedit:verùm victus humidior ac calidior,& balneorum immoderatus vsus,& in valde calidis locis habitatio, his causa apparebit: & neque in inflãmationibus,neque in febribus, neque in doloribus erũt ita affecti velut ii qui ex corrosione: imò vice versa lenius ferent, dum vt par est euacuantur.Si verò etiam hæmorrhoides aut muliebres purgationes suppressæ fuerint,etiam à periculis liberabũtur.Eadẽ bona contingent etiam iis qui ob plenitudinem ex ruptione euacuãtur, præterquam si propter vlcus aut immodicam euacuationem lædantur. Cæterùm sanguinis ex corrosione euacuatio nunquam ad bonum contingit: & si quidem per vomitus efferatur,manifestum est quòd ex locis circa stomachum aut ventrem fertur, in quibus etiam per sedem descendens quãdoque euacuatur: si verò cum tussi,à partibus respiratoriis. Verùm si quidẽ spumosus fuerit & subalbidus,& per interualla efferatur, citra dolorem ac compressionem,ex pulmone ferri indicatur.In quibus progressu temporis etiam febris continua sequetur, & maximè in iis quibus ex corrosione:& de pulmonis essentia aliquid,aut cartilaginosa pars, aut vena efferetur.Noui autem aliquem ex iis qui sanguinem ex pulmone expuunt, progressu temporis cum maxima tussi,& sanguinis copia,quatuor aut quinque lapides expuisse asperos,veluti tribulos, magnitudine verò,siliquarum trium aut quatuor pondus habentes:& statim quidẽ alleuatus est, paulo pòst autem in tabem transiit, & mortuus est.Si verò aliquãdo pituitosa eductio fiat, cũ leuiore tussi,aut etiam excreatione, & quod effertur spumosum fuerit ac leue,ab aspera arteria eductionem esse scito.At si niger fuerit sanguis & grumosus, & doloris significationem circa locum de se præbeat, de thorace elatio indicatur, transsumptione per pulmonem aut guttur cõtingente:quæ verò cum excreatione contingit elatio, ex partibus circa fauces per palatũ educetur. Si verò aliquãdo à capite destillet, cum irritatione aliqua ac tussi emittitur,defluente ipso ad summum guttur & arteriæ caput, ita vt rursus sursum efferatur. Verùm in his plerunque acris defluxus,aut capitis dolor,aut grauitas præcedit.Cõtingit etiam aliquãdo per palatum sanguinis euacuatio, & propter hirudinem deuoratam, & adhærentem in aliqua eius loci parte. Sed de hac in tractatione de venenis dicetur. CVRATIO. Eis qui ob defluxum sanguinem spuunt,statim venam secabimus, si non valde acris fuerit defluxus,& moderatè pro viribus detrahemus. Extremæ partes deligentur ac confricentur cum oleo veteri calido,aut Sicyonio,capite excepto. Cibus detur frumentaceus,cui additus sit succus alicuius ex austeris,velut mali Punici,pomorum,pirorum:aut illa ipsa simul coquantur. Dormire verò volenti pastillum ex succino dato: & tertia die mellis cocti parum deligẽdũ dato. Si verò hæc superata fuerint, morbo diuturno facto, raso capiti medicamentum ex stercore syluestrium columbarum imponere,& post tres horas ablato pharmaco, ad balneũ ducito,nequaquam illinens caput. Deinde sorbitionibus nutrito,ad somnum theriacen antidotum dato: & vbi rursus postridie dederis, similiter confricato totum corpus, capite excepto.Huic autem ceratum ex thapsia imponẽdum est,aut aliud quoddam: & rursus sorbitionibus vtẽdum.Perseuerante malo,etiam cucurbita ad occiput affigatur: si verò valde acris defluxus fuerit, venæ sectio reprobetur.Cibis verò & auxiliis antea in capite de defluxu relatis vtẽdũ est, & iis quæ paulo antea relata sunt cõmodis. At iis qui ob frigiditatẽ sanguinem spuũt,thoracem calefacere oportet cum iis quæ simul siccant, & medicamentum ex duobus piperis generibus dare, vnà cum pastillo ex succino. Sed & qui ex respiratoriis partibus, ob ruptionem aut apertionem vasorum, sanguinem educunt,iis vena secanda est,si non sanguinis copia feratur. Omnes porro decumbere oportet in locis ad aerem

A expositis,in lecto immobili, figura sursum vergente, ita vt vitent vehementem respirationem, & ne loquantur. Affectis autẽ locis iniiciendæ sunt spongiæ ex posca tepida:post septimum diem lanæ succidæ cum rosaceo,aut myrteo,aut lentiscino, quandoque cum aceto, quandoque cum vino austero.Si verò multa elatio contingat,pollinem & mannam thuris cum aceto imponemus, aut alumen & acaciã,aut malicoriũ, aut gallam cum aceto, aut palmulas cum polẽta & malis cydoniis coctas in vino austero.Postea verò etiam emplastrum ex salicibus imponẽdũ est,præsertim si moderatior elatio existat. Per os

B verò accepta hæc faciunt: Portulaca comesta,(efficacior autem succus ipsius est potus)balaustium,rubi fructus & flos,quercus membranosa sub cortice pars, & quæ sub putamine glandis est membrana. maximè verò his coctis vtãtur. Fagi autem & ilicis membranæ efficaciores sunt. Samius aster ad omne sanguinis sputum facit,Lemnium sigillum,lapis hæmatites leuissimè tritus,cum succo mali Punici,aut polygoni; quantitas autem lapidis sit scrupulus vnus. Cõposita verò hæc faciunt: Pastillus ex succi-

C no,& qui ex corallio constat,& qui ex Ægyptia spina. Itẽ puluillus siccus ex terra astere,Lẽnio sigillo,corallio,symphyto,& amylo,omnibus æqualibus portionibus.Verùm in iis qui ex corrosione sanguinem spuũt, & maximè defluxu prægresso, etiam opii partem dimidiam admiscemus.Sed & id medicamẽtum quod accipit Samii asteris, lapidis Agerati,Lemnii sigilli,æquales singulorũ partes, commodum est si duorum cochleariorum mensura bibatur in duobus cyathis succi plantaginis. ALIVD. Sigilli Lemnii drachmæ sedecim,Samii asteris drachmæ

D octodecim, amyli drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, gũmi drach. duæ,puluilli ex his sicci cochleariũ vnũ:cũ decocti palmularũ cyathis duobus detur. Sorbeat etiã poscã frigidã,aut palmularũ,aut malorũ,aut pirorum,aut vitis pampinorum,aut eiusmodi cuiusdã decoctũ. Cibum verò accipiant,si vires vrgeant, circa secundam aut tertiam horam:sin minus,circa quartam.Sit autem panis lotus ex aqua frigida,aut alica,siue chondrus cũ aliquo ex succis adstringentibus, velut mali Punici, aut myrti baccarum, aut omphacomelitis, aut oua sorbilia,aut placentæ ex lacte,cum aliquo exadstringẽtibus.

E Ex oleribus intybum,cichorium,plantaginem sumãt,cocta cum oleo crudo & aceto.Ex fructibus, mala,pira,mespila, mala Punica,corni fructum. Potus nõ febrientibus sit vinum aquosum,modicũ: febrientibus aliqua ex relatis potionibus,aut hydromelũ Cebyraticũ. Ad eos verò qui sanguinem vomunt,eodem ductu vtẽdum est, solùm vt vitemus ne frequẽter cibum capiant. Facilè enim hi curantur,eo quòd auxilia quæ præbibuntur, statim ipsis partibus vnde sanguis erumpit occurrunt. Porro si

F sanguis in ventre in grumos coactus fuerit, coagulũ bibatur,maximè leporinum, aut lixiuium ficulnum cum aqua,aut thymus,aut thymbra cum aceto: aut etiam per lac scissum euacuentur,aut per aloen. At in iis qui de palato per screationem sanguinem spuunt, gargarismis ex adstringentibus vtendum est,& fronti ac capiti adhibenda ea quæ iis quibus ex naribus erumpit sanguis adhibẽtur. Atque hæc est sanguinem spuentium curatio, quã studiosè facere oportet,propter instãs ex immodica euacuatione periculum.Nam copia eius qui euacuatur,quẽ-

G admodum in iis quæ mactantur, breui mortẽ inducet. Si verò affectio perseueret,transitionem ad tabem minatur.Omnibus igitur secundum rationem peractis,& desinente sanguinis latione,reficere ipsos oportet,ita vt piscẽ exhibeamus, & ex iuuenculis suibus pedes, & cerebella: & corpus confricemus, ac iubeamus vt vitent assiduum balneorum vsum, & vini potum, & iracundiam, ac venerem.

DE SVPPVRATIS ET TABE, Cap. XXXII.

H SVppuratio in vacuis thoracis partibus,aut circa membranam succingentem costas consistit,quandoque ob sanguinis eductionem vlcere ad cicatricem non perducto:(in quo etiam tabes statim sequitur, si ex pulmone eductio fiat)quandoque inflammatione prægressa,deinde

ad abscessum permutata, ac rupta: (quemadmodum in pleuriticis etiam aliquando contingit): aut etiam ob confluxionem ex capite obortam. Signa igitur suppurationis quæ adhuc colligitur, sunt, grauitas thoracis, & tussis iugis sicca cum dolore, quandoque etiam cum humiditate, ex qua etiā leuari sibi videntur. Et febres ab initio ipsis fiunt debiles, & inordinatæ, ac quæ ægrè iudicantur: vbi verò prope ruptionem est abscessus, vehementius febriūt cum quodam horrore, & inter loquendum impelluntur dum à spiratione vexantur. Rupto autem abscessu, pus educitur, quandoque purum, quandoque fæculentum: & aliquando sursum rumpitur abscessus, quando etiam periculosior est: aliquando etiam deorsum: & in quibus deorsum rumpitur, partim ad ventrem & intestinum transfumitur, partim ad vesicam, transsumptione per vasa quædam contingente. Febriunt autem semper hectica febre vsque ad repurgationem: quæ si non diligenter procuretur, citò in tabem transit suppuratio, pulmone vlceratio-nem sustinente. Qua iam consistente, & genæ liuescunt, & circa frontē ac collū exudationes fiunt, & carnes colliquescunt, & vngues incuruantur, & pingues & exalbidi aut valde pallidi apparent. Cæterùm affectione prædominante, & venter exturbatur, & præcordium reuellitur: & sitis ipsos diutius tenet, & cibi inappetentia: & quod effertur sursum, valde graueolens est. CVRATIO. Oportet igitur primùm quidem suppurationis concoctionem adiuuare & per spongiarum fomenta, & per cataplasmata ex farina hordeacea, cum caricis coctis, & modica resina, & colūbino fimo, & nitro, ac hibisco. Adiuuat ruptionem, etiam decubitus ad latus nō affectum. Sorbeat autem ex interuallis aquam mulsam, & ptissanæ succum cum melle. Qui verò robustiores sunt, etiam hyssopi ac thymi decoctum bibāt cum melle. Adiuuat item ruptionem salsamentorum esus, & hieræ ex colocynthide catapotia ad somnum accepta. Vbi verò pus excerni cœpit, rursus dandum est hyssopi decoctum & iridis ac glycyrrhizæ. Sint autē hæc cocta in aqua mulsa, aut glycyrrhiza trita cū sesamo: cataplasma fit ex polline, in aqua mulsa & oleo cocto. At si vlceratio ægrè repurgetur, compositis vtendum est, velut est quod ex marrubio paratur simplex ac compositum, & quod ex eruo, & dodecatheon, & Philoxeni appellatum. Verùm ad tabem dilapsis, porrum capitatum in alicæ aut ptissanæ sorbitionibus eliquatū dato. imò etiam per se bis coctum dandum est. Potus sit aqua pluuia, & aqua mulsa ex illa parata. Ab initio verò remissionum, cataplasmata adhibeantur ex lini semine ac polline, cum decocto fœnigræci aut maluæ, oleóque ac melle, & foliis althææ. Tempore verò progresso, ad cerata transeūdum est, ex butyro, & cyprino, & laurino, & iride. Sed & Mnaseæ emplastro vtendum est. Thorace verò fluxionibus infestato, emplastrum ex salicibus imponendū est. Præbibant etiam antea relata ad suppuratos simplicia, & quædam ex compositis. Cæterùm tussi grauiter obtinente, thymū & hyssopum cum glycyrrhizæ succo melle cocto excipe, & efformata sub lingua tenenda præbe. Conueniet ipsis etiam Mithridatis antidotus ex interuallis, & quæ ex viperis paratur. Optimum verò his auxilium est Armenii boli potus, & antidotus Esdra, non minus quàm prædicta.

DE PLEVRITIDE, CAP. XXXIII.

QVÆ propriè pleuritis dicitur, inflāmatio est membranæ intrinsecus costas succingentis, cui adest spirandi difficultas, & tussis, & febris continua, & dolor pertingens vsque ad clauiculam & præcordium. Discernes autem pleuritidem ab hepatis inflāmatione, (nam & in illa omnia hæc apparent) eo quòd in pleuriticis punctorius est dolor: & tussis aliquando sine sputo, (quando etiā crudus indicatur morbus) aliquando verò etiam sputum efferūt: quod indicat humorē morbū efficientē. Rubicūdum enim & subcruentum educitur, sanguine redundāte: flauum verò & cum pallore subuiride, bile: quemadmodum rursus album & subspumosum, pituita: in atrabiliario verò humore, nigrius: & pulsum durum, & secantis quippiam modo se habentem, habent. At in hepatis inflammatione, neque punctorius est dolor, neque pulsus

A adeo durus: sed & tussis semper sicca & sine sputo est, & facies decoloratior apparet. Quæcunque verò pleuritides propter externorum musculorum fiunt inflāmationem, (quæ sanè neque propriè sunt pleuritides) in his vnà cum hoc quòd neque tussiunt, neque spuunt, neque durū pulsum habent, siquis manu affectum locum contingat, dolent ægroti, &, si non fuerit discussus tumor suppuratus, ad hoc deuenit vt forinsecus incidatur, quum pleuritis ex membranæ costas succingentis inflammatione oborta ad hoc non deueniat. Illa enim, si non fuerit expurgata
B aut foras, aut intus, in suppurationem & multo prius in peripneumoniā transit. CVRATIO. Si quidem igitur ad clauiculam dolor se extendat, vena ipsis secanda est: si verò ad præcordium, purgandum. Recentiores autem omnibus venā secant, veriti (vt arbitror) turbationem ex purgatione. At viribus non permittentibus, neutrū faciēdū est, sed acribus per clysterem infusis vtendū. Et si quidem moderatus fuerit dolor, post infusum danda est ipsis aqua mulsa, & ptissanæ aut alicæ succus: declinante verò affectione, porrum ad succos iniiciatur: aut
C calaminthen, aut pulegium, aut vrticæ semen cum melle delingant. Verùm vehementes dolores post euacuationē mitigādi sunt lana calida aut sulphurata imposita, aut etiam fomētis ex milio, aut furfuribus, in sacculis admotis: aut per calidam aquam, aut oleum in vesica. Lanæ quoque succidæ imponantur cum oleo, ac vino marinā aquā admixtā habēte, aut sale ad ipsum iniecto. Aut cataplasma ex medicamēto ex seminibus adhibeatur, cū decocto chamæmeli, & althææ, caricarū, iridis & absinthii, cū modico melle, & oleo nardino. Circa quartū autē diē
D sorbitionibus nutrito, cum pauco melle: post septimū diē eclegma ex amygdalis & vrticæ semine in melle cōtritis dabimus, & quod ex butyro ac melle simul coctis fit eclegma: & hypoglottide ex melle cocto vtemur. Epithematis verò, & graueolente, & eo quod ex sampsucho paratur, & rutaceo emplastro, ad locos dolētes vtemur. Sed & bulbi cum axungia impositi, sæpe satisfecerunt: infusúmque ex butyro ac terebinthina ipsis per clysterem immittatur. Ex efficacioribus autē eclegmatis dabimus id quod ex nucleis piceæ, amygdalis amaris, semine lini,
E nucleis pineæ nucis, & amylo, singulis æquis portionibus, cum melle paratur. Vigiliis si infestētur, medicamentum ex capitibus papaueris delingere conueniet: antidotis item, & athanasia, ac aliis ad hoc compositis vtemur. At post decimūquartū diē permanēte affectione, cucurbitæ ipsis affigantur, & in victu tenuiore cōseruētur: & postea declinatione facta, ad balneum ducantur, ita vt frigidū vitent, & solidiore ac pleniore victu vtantur. Si verò nō discussa succingentis costas membranæ inflammatio transmutationem ad pus ostenderit, supra relatis vtemur.
F

Ad dolores laterum sine febre.

Laterum dolores sine febre sanant bdellium & costus, ad brassicæ caulium vstorum cinerem & adipem admixta. Est enim hoc medicamentum forti discussoria facultate præditum.

DE CORDIS AFFECTIONIBVS, CAP. XXXIIII.

COR ipsum primaria affectione affectum, longè abeo abest vt medicorum auxilium admittat, citam mortem inducens, & in inflammationibus ipsius, & in igne
G sacro, & in tēperamēto vehemēti in acutissimis febribus, & in sanguinis eruptione, vbi vulneratum est, circa sinistrum maximè ventriculum. At ex consensu affectum, & ex cerebro, & hepate, & ore ventris, tristitiáque ac timore, & aliis pluribus, animi concisionem, syncopen appellatam, inducit: quæ aceruata, virium collapsio existit, & exolutionibus ac animi deliquiis, & pulsuum paruitate, & extremarum partium perfrigerationibus, & exudationibus cognoscitur. Atque hæc sanè etiam ipsa auxilium non admittit, si fortis existit: si verò vires adhuc aliquo
H modo consistunt, aliquando auxiliū sentit. Sed & palpitationes cordis vehementes sæpe fiunt, ob sanguinis in ipso copiam aut feruorem. Hoc verò, calefactum quidem magnam & densam efficit respirationem: frigefactum verò, paruam & raram. Quomodo igitur cordis synco-

pas in totum corrigere oporteat, in febrium symptomatis libro secundo diximus. Tantum tamen hîc addendũ est, quòd inualescente symptomate, post extremarũ partiũ defrictiones & vnctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animã ductũ, inspergenda est exudãtibus corporis partibus myrtus trita aut terra cimolia, aut succinum, aut malicorium cũ thuris manna, aut Samia terra cũ gũmi. Extremis verò partibus perfrigeratis vsque ad inguina ac sub alas, cataplasma imponẽdũ est ex sinapi, aut pyrethro, aut adarce. Cibus autem sit panis ex aqua, aut ex vino frigido diluto, pedes suilli, articuli, ac rostra, volucres, omnia frigida. Capiti ac fronti illinendũ est omphaciũ, aut aliquid adstringẽdi vim habens cũ gũmi aut rosarũ decocto. Cataplasma conuenit præcordiis & stomacho, ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide, alumine.

De palpitatione cordis.

Noui quendã (inquit Galenus) qui singulis annis verno tempore palpitationis cordis symptoma patiebatur. Et postquam tribus annis expertus esset venæ sectionem sibi commodam, quarto anno venã secuit antequam symptomate corriperetur, & correptus non est, atque sic consequenter fecit per plures annos, vnà cum hoc quòd conueniente victu vtebatur: attamen & hic mortuus est ante senectutem, quemadmodum & alii omnes, quorũ aliqui in febribus acutis aceruatim in syncopen collapsi, similiter mortui sunt: aliqui verò ipsorũ etiã citra syncopen, syderationis modo, derepente vitã cõmutarunt. Plerique verò ex ita affectis ætatẽ agebant inferiorem quidẽ annis quinquaginta, verùm quadragesimũ annũ trãsgressi.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA MAMMAS, CAP. XXXV.

POst partũ lac sæpe velut in caseum cõcrescens, inflãmationes circa mãmas efficit. Ab initio igitur his vtendũ est: Spongiam tenerã posca tepida imbutã ac expressam imponito, ac appositè deligato, aut palmulas cũ pane & posca tritas: aut ouo toto vtendũ est, cũ rosaceo ac modico cerato, aut alumine & psyllio cũ coriandro: aut portulacã impone, aut lapidẽ pyriten cũ cerato impositũ deligato. Distentione verò aut grumositate contingente, panẽ ex aqua & oleo aut vino mulso imponito, aut panẽ cũ perdiciade viridi, vnà cũ cerato, bis in die, aut farinã fabaceã cũ aqua mulsa, aut sapa: si verò grauitatẽ nõ ferãt, irrigatione ex oleo dulci calido vtẽdũ per molles lanas. Fomentũ autẽ ipsis adhibeatur ex aquæ calidæ vapore, aut fœnigræci, aut althææ, aut seminis lini decocto. Cataplasma ipsis imponatur ex polline cũ lini semine, aut ex fœnogræco cũ aqua mulsa, aut ex sesamo cũ melle aut butyro trito. Reprobare verò oportet mãmarũ exsuctionẽ, vt quæ per suctũ amplius ad ipsas attrahit. Declinante inflãmatione, cerata adhibeantur hæc: Betã, donec flaccescat, in oleo coquito, & ipsam quidẽ abiicito: ad oleũ verò cerã cõmoderatã adiicito, ac vtitor. ALIVD. Ouorũ crudorũ vitellos decẽ ad ceratũ admisceto, quod habeat ceræ sextantẽ, & vnciæ dimidiũ, & rosacei trientẽ: & ad hæc cũ spathula agitata, muriæ quantũ admittere possunt affunde, & rursus spathula agitatis vtere. Cæterùm ad mãmarũ duricias facit emplastrũ ex melle, & omnia mollientia medicamenta. Si verò tumor ad abscessum vertatur, iis quæ ad parotidas relata sunt, & quæ in tractatione de abscessibus referentur, vtendum est.

Archigenis ad erosiones mammarum cum malignitate.

Vini Adriani boni sextarios viginti, rhois coriarii librã vnã, pilularum cupressi librã vnã, gallæ omphacinæ nigræ sexuncẽ, cassiæ sexuncẽ. Contusa in vino ad dies decem macerantur: deinde coquuntur, & spathula cupressina agitantur, ad dimidiæ ferme partis cõsumptionẽ: & tunc quidem herbæ reiiciuntur, succus autem ad mellis spissitudinem coquitur, & vase vitreo excipitur. Vtere in vlceribus proserpendo depascentibus meraco: si verò crassius fuerit, vino humectetur. Accõmodatũ est medicamentum, vtpote cuius vsus aduersus nomas in mammis resistere possit, & ad aures purulentas, & gingiuas humentes ac putridas, & dysenterias: mitigat etiam dolores lacte dilutum. Aliæ porro mãmarũ vlcerationes communi reliquis vlceribus modo curandæ sunt.

Mammas conseruantia.

Cuminum in aqua tritum mammis imponito: deinde spongia ex posca extrinsecus imposita pectus fascia constringito: post triduum verò ablato cumino, lilii bulbos cum melle mammis imponito, & deligatos rursus ad triduum sinito: atque hoc ter in mense facito. ALIVD. Cicutam tritam ad dies nouem impone, & spongiam (velut dictum est) forinsecus adhibe, & paucis interpositis diebus idem facito. Quin & cotis Naxiæ, *dum ferrum in ipsa acuitur*, detrimentũ, mammas virginum cõseruat.

AD GRAVEM ALARVM FOETOREM ac exudationes, Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partes duas, myrrhæ partem vnam: vino dissolutis vtere. ALIVD. Plumbaginem vstam & vino odorato extinctam, cum vino terito, modica myrrha adiecta, donec strigmentitia fiat crassitudo: & vtitor. ALIVD. Spumæ argenti drachmas sedecim, myrrhæ drachmas duas, amomi drachmam vnam: vino excipe. ALIVD. Aluminis liquidi drachmas octo, amomi, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachmas quatuor: vino tritis vtere.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA STOmachum, præcordia ac ventrem, Cap. XXXVII.

DE ciborum quidem in febribus inappetentia, & de fame magna, ac de canina appetẽtia, item de stomachi debilitate, ac animi deliquio, & insuper de siti, singultu, nausea, ac syncope, in tractatione de febribus libro secundo hunc præcedente sufficienter dictum est, nec tempestiuum est rursus de iisdem sermonem instituere. Cæterùm inflammationes oris ventriculi & hepatis, adstringentium admixtione opus habent. Si enim quis per solũ laxatorium ductum curet, periculum vitæ inducet. Oportet igitur, siue oleum fuerit id quod affunditur, siue cataplasma, aliquid ex adstringentibus admiscere, velut est absinthium, nardinum aut melinum vnguentum, aut malum Cydonium incoctum. Ceratum verò quo assiduè vtor, hoc est: Ceræ albæ vncia vna, æstate verò drach. septem, aloes, mastiches, singulorum drach. vna: olei omphacini, aut melini, & nardini, vsus tempore quantum satis est ad compagem. Si verò ampliore adstrictione opus sit, vt neque cibos retineant, admisceatur etiam omphacii drach. vna, aut succi absinthii tantundem, & tertium insuper hypocystidis & œnanthes & rhois succus. Cerati verò copiam augere oportet pro reliquorum pharmacorum numeri proportione. Diuturna autem iam inflammatione ac indurescente, magis varia medicamenta adhibere oportet, quæ & aromata quædam habent, & mollitoria ac discussoria: velut est quod ex meliloto paratur, & philagrianum, & odoratum dictum: & viridis iaspidis torques de collo suspensus, vt stomachum contingat, magnificè prodest. At in calidis stomachi intẽperamẽtis, & ardore cum exolutione aut animi deliquio, aut aliqua ciborum inappetentia, ex qualicũque causa, excepta febre, frigidam aquam dato cum vuæ acerbæ succo: aut malorum Cydoniorum decoctum, aut pampinorum vitis, aut cucumeris semen tritum cum frigida. Stomacho verò imponito vesicam aqua frigida plenam, aut cucurbitæ ramenta. Sed & catapotia sitim eximẽtia dãda sunt, velut capite de siti dictum est. Refrigeratorium autem & corroboratoriũ humecti stomachi hoc est: Foliorum rosarũ siccarum drach. sex, succi glycyrrhizes drach. quatuor: excipe vino dulci, & fac catapotia sub lingua tenenda. Verùm in iis qui ob pituitæ crassitudinem calefacientibus ac secantibus opus habent, commodum hoc est, Corticis radicis fœniculi sextans, aceti sextarius vnus semis, aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cũ aceto coctæ exprimuntur, ac reiiciuntur, & mel additum ad compagem coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Dato cochlearia tria cum aqua: quidam sine aloe ipsum præparant. Et medicamentum ex calamintha in iis commodũ est. Quibus autem cibus acescit, coriandri seminis drach.

vnam,velut polentam aquæ inſperſam bibēdam præbe, aut maſtich es cochlearium vnum,aut lactucæ albæ ſeminis cochlearia duo.Compoſitum verò hoc,Piperis drach. vnā, ſeminis anethi drach.tres, cumini drach. quatuor: trita dato cochlearii menſura ad ſomnum , invino diluto.At in iis qui bilem generant atram,& ſtomacho inflatis,in aggreſſione ſpongias imponito acerrimo aceto imbutas.poſt has verò ſi permaneant affectiones,alumen cũ ære trito melle exceptum imponito. Bibant autem intybi ſuccum,aut menthā potui inſpergito.Quibus verò ſtomachus inflatur ac diſtenditur, his calaminthæ decoctũ admixto melle ac modico pipere dato.Verùm ad ſtomachi ſubuerſiones,ſucci nucleorũ , mali Punici acidi partes tres,ſucci menthæ partem vnam coquito ad ſpiſſitudinem:& ante cibum myſtrum vnum dato.

Ad ſtomachi ſaliuationem.

Acetum ſcillinum , aut oliuarum muria conditarum iuſculum,aut oliuæ frondium decoctum colluat: aut etiā minimum quid ex ipſo deglutiat.Præ omnibus verò facit aloe aqua diluta.Verùm ad eos qui cibum non continent (quos veteres priuatim ſtomachicos nominant) fœnigræci farinam & maluæ ſemen tritum ſiccum , melle admixto,pro cataplaſmate impone. Ceratum verò facit, ex cera,olei irini fæce,& caſtorio.

De ciborum inappetentia.

Ciborum inappetentia eſt ciborũ auerſatio,aut intemperie in ſtomacho exiſtente,aut humorum redundantia. Calidam autem intemperiem cognoſces & ſiti , & nidoroſis ac cœnoſis ructibus, ſi coacti aliquid ederint: & ex eo quòd frigidiora & concoctu difficilia , magis concoquere poſſunt:frigidam verò,contrariis. Neque enim ſitiunt,neque frigida ſuſtinent,& ructum acidum aliquando habent. Qui verò propter humores cibos auerſantur, qui quidem ob tenues ac mordaces hoc patiuntur,ſtomacho morſum percipiunt,& nauſeant magis,& ſitiunt.Quibus autem computruerint humores,aliquando etiam febriũt.Qui verò ob craſſos ac viſcoſos humores, morſum & ſitim omnino non percipiunt,verùm commune ſymptoma omnibus eſt nauſea. Verùm ſi in cauitate ventris fuerint humores,etiam hos ipſos reuomunt:ſi verò in tunicis ipſius infarcti aut imbibiti,nauſeant ſolùm,non vomunt,præterquam cibos ſi fortè aſſumpſerint.Qui igitur ob calidam intemperiem cibos auerſantur , iis victus ex refrigerantibus conſtituendus eſt , & maximè ex iis quæ parantur cum aceto. Panem igitur ex poſca dare his cõuenit,& ipſam poſcam bibendam,& lac acidum, & apud Romanos Melcam appellatā:(eſt autem obſonium quoddam ex lacte)& intyba,& lactucas,& aliquando etiam frigidam aquam:omnia moderatè,iuxta præſentis intemperiei oppoſitionem.Nam immoderatus horum vſus nõ ſolùm non prodeſt,ſed etiam incurabilem ſæpe fecit affectionē. Qui verò ob frigiditatē, eos contrariis ſanare conuenit,ita vt vinũ vetus bibendum præbeamus,& cõditum,& hydrogarum, & aniſi ac rutæ & petroſelini decoctũ,& piper ex aqua calida cõmuni , aut etiam ipſum ex tribus piperis generibus medicamentũ,aut quod ex calamintha paratur.Dabis etiam theriacen ex viperis, quæ neque iis qui ob humorũ copiā cibos auerſantur , incõmoda eſt. Allium verò his & vt cibus,& vt medicamētũ, cõmodũ eſt. At ſi ob humorũ copiā ciborũ faſtidiũ fiat, tenues quidē & mordaces euacuabis aut per vomitus, aut per infernā aluum.Voment igitur facilius ſi tēperatam aquā ,aut aquam mulſam aquoſiorem præbiberint. Melius autem ſi ante hæc humectantes cibos dederis,velut ptiſſanæ ſuccum , aut ouorum vitellos . Verùm quomodo quis facilè vomat,libro primo dictum eſt. Si verò æger difficulter vomat,melius eſt ad infernum ventrem materiam promouere , vberiore ac temperato cibo hos præhumectando. Purgatorium autē medicamentũ ſit, aut ex aloe amarũ appellatũ,aut id quod ex malis Cydoniis paratur,ac recipit ſcāmoniam,aut quod fit ex rhodomelite.Quòd ſi fieri poſſit vt citra ſcāmoniam ex aloes copia magis ipſos euacues,melius feceris,propterea quòd ſcāmonia eſt ſtomacho infeſta.At verò craſſos ac viſcoſos humores,ciborũ faſtidiũ inducētes, attenuabis ac ſecabis per acetũ mulſum,& quæ ex hoc & muria componuntur:velut eſt capparis,oliua,ſinapis,& ſimilia.Nec verò incõmoda his ſunt ea quæ ad eos qui ob frigidā intēperiem cibos auerſantur relata ſunt,& maximè poſt euacuationē. Euacuabis autē ipſos per acetũ mulſum Iulianiũ.Forinſecus autē calefacere ac corroborare ſtomachũ potentibus vtendum eſt vnguentis ac malagmatis , qualia ſunt maximè & quod ex vua acerba paratur,& Marciaton appellatũ,& conſueta vnguēta:epithemata verò,Baiũ & odoratũ,& ſimilia.Exercitia etiā ac frictiones maximè adhibeātur. Cæterùm iis qui ægrè cõcoquũt ac cibos auerſantur,propter humorē frigidũ ac humidũ, aut talem intēperiē,quæ ex malis Cydoniis parātur cõueniunt:dico autē id quod meloplacuntiũ appellatur,& quod ex ſucco fit malorũ,& quod ex carnibus ipſorũ , & quod ex citrio præparatur.Malagmata verò,Marciatõ,& quod ex vuæ acerbæ ſucco paratur,& Baiũ,& polyarchiũ, & quæ eiuſdē cum his generis ſunt. Si verò vlcus eſt in ſtomacho aut ventre,ab omnibus abſtinendum eſt acribus cibis ac potibus & medicamētis : vtēdũ autē mitigātibus,velut ſorbitionibus abſque oleo, & iis quæ ex amylo fiunt, & terra Samia,& Lemnio ſigillo, & lacte ac melle pauciſſimo, quò citra mordacitatē perpurgent. Epithema conuenit ex palmulis,& malis Cydoniis,ac polenta : ceratũ ex melino aut roſaceo,cum ammoniaco & thure : & Nilei epithema:& emplaſtrũ ex ſalicibus,ac Iceſiũ.Cognoſces autem vlcus ex eo quòd ſanguis,aut pus, aut etiā vlceris tectoriũ vomitu reiicitur. AD EXOLVTOS ac debiles ſtomachos, & propterea nõ coquentes,aut etiā cibũ vomentes: Aloes,maſucha,maſtiches, ſtyracis , ſingulorum ſextantem,abſinthii trientem,œnāthes quadrantē, glaucini ſexuncem,melini quadrātē,vini quod ſatis eſt. (quidam,etiā cypheos & roſarũ,ſingulorũ ſextātē).Trita hæc purpura aut lana excipiuntur, & ſtomacho imponuntur. Quidā,etiam ceræ ſexuncē admiſcentes , epithema ex ipſo faciunt. Ad voluuloſas ſtomachi affectiones(hoc eſt vehementes ac conuulſorios dolores)optimũ medicamētũ eſt Amazonũ paſtillus.At huius deſcriptionē,itémque reliquorum ſtomachicorum compoſitorum materiam, reperies libro vltimo,in tractatione de compoſitis medicamentis.

DE VENTRIS INFLATIONE, Cap. XXXVIII.

FLatuũ in ventre generatio, humoribus aut cibis prætepida caliditate in vapores diſſolutis contingit . nā frigiditas eo quòd attenuare ac diſſoluere nõ poteſt,nihil flatuum gignit.Vehemens verò caliditas, non attenuans ſolùm,ſed etiam diſcutiens,flatus collectionem impedit. At minor caliditas diffundit quidem ac tranſmutat cibum,verùm defectuoſius:atque inde eſt flatuum generatio. Conuenit igitur ipſos per calefactoria medicamenta attenuare, cumino in oleo cocto, & apio, & ſpondylio,& dauci ſemine.Si verò frigiditas affectioni adeſt, ruta , & lauri baccæ,& melanthium,& fœniculum in oleo coquatur,& admiſceatur bitumen,ac oleum laurinum.Quòd ſi etiam inflāmatio doloribus adſit , pro calefactoriis vteris laxatoriis,anethum coquens , ac miſcēs adipem gallinaceum ac anſerinum.Facit etiam ad inflatos polii faſciculus coctus,aut calaminthæ decoctum, admixto modico melle,& piperis drachma vna. Atque hæc quidem vehementi dolore irruente adhibenda ſunt ; in mediocri verò ſufficient fomēta ex milio.Cæterùm cucurbita bene magna vmbilicum complectens,ſæpe aceruatim ſymptoma ſubmouet. Prodeſt ipſis etiam caſtorium potum ex poſca,& forinſecus cũ oleo Sicyonio impoſitum : & ſi cum tormine ſunt inflationes,ipſas ſanat:ſed & talus ſuillus vſtus & potus tormina ac inflationes ſanat : ariſtolochia item rotũda. Verùm dolores ob alui obturationes, aut inflationes ob craſſiciem aut ob frigiditatem , vinũ meracius potum poſt cibum ſanat.Si verò ſomnus accedat,etiam perfectè ipſas ſummouet.

DE CHOLERA, Cap. XXXIX.

CHolera,immoderata eſt ventris exturbatio , & infernè & per vomitum contingens,propter aſſiduam ciborum cruditatem . Fit autem cruditas quandoque ob

multam ciborū prauitatē,quandoque ob prauorū humorum redundantiā. Si quidem igitur nauſeat & lancinatur æger, manentibus adhuc cibis crudis in ventre, aquā tepidā ipſos bibere iubebimus,ac reuomere, digitis aut pennis immiſſis.Adiuuāda eſt etiā ventris excretio. Poſt ſuperfluorum euacuationem, quiete & calefactione partium circa præcordia vtendum eſt,per oleum dulce cum modico vino, aut per maſtichinum, aut nardinum, ſi hyems fuerit: & vt dormiant permittendum eſt. Poſt perfectam autem concoctionem, balneis vtendum eſt,& cibis boni ſucci.Si verò euacuatio immoderata fiat,ſufficiunt in principio etiam ea quæ libro ſecundo de ventris exturbatione dicta ſunt. Perſeuerante verò lationis impetu, & ventre collabente,& pulſu imminuto ac denſato, cataplaſma adhibeatur ex palmulis, cum œnāthe, & acacia, & hypocyſtidis ſucco ac malicorio. Detur autem aquæ moderatè frigidæ cyathus ſorbendus.Melius autem eſt ſi decoctum fuerit roſarum,aut œnāthes,aut rhois, aut pampinorū vitis.Aut mali Punici acidodulcis ſuccus detur, modica mentha inſperſa. Si verò acriora fuerint quæ excernuntur,ardore ac ſiti accedēte,cucumeris ſemen dādum eſt cū aquæ cyathis tribus:intybáque ac lactucas coctas in poſca, in cibo accipiant. At ſi lationis impetus ſiſti non poſſit, vinum aliquod auſterum dandum eſt,non febrientibus Palmatianum,aut Aminæum, aut ſpathites, aut omphacomelites:febrientibus verò,ex malis Punicis, rhoites appellatum, aut myrtites, aut Cebyraticum hydromelum, & in potu, & cum micis, aut alica,aut chondro.Si verò frumentacea edulia auerſentur,ex fugacibus fructibus aliquos manducantes, meſpila videlicet, aut pira,aut mala Cydonia,aut mala Punica, id quod carnoſum ac durū eſt expuant: quòd ſi cibum non contineant, cucurbitā maximā leuem ſtomacho affigant, & hac incumbente, ex aliquo ex relatis nutriantur. Cæterùm ad conuulſorias contractiones, oleo imbuta linteola calida muſculis circundare oportet,& cerata liquida,quæ & caſtorii & Sicyonii quid habeant.Ante hæc verò,artus calida aqua perfundantur. Si verò vigiliis vexentur,ad vigilias deſcriptis vtantur: &,ſi vires non prohibeant, medicamentum quoque ex papaueris capitibus bibēdum detur.Declinatione verò contingente, ad balneum perducantur,& reficiantur pullis gallinaceis,aut columbæ, aut pedibus ſuillis, aut ſimilibus. Quin & alui profluuium, quod ciborum corruptio eſt, plerunque ſua ſponte ſedatur,ſi non alantur ipſi vſque ad perfectam concoctionē, ac euacuationem eorū quæ corrupta ſunt. Si verò perſeueret,vtendum eſt iis quæ ad choleram relata ſunt.

DE LAEVITATE INTESTINORVM, & cœliaca affectione, Cap. XL.

QVum duplex ſit inteſtinorū læuitas,altera ob ſuperficiariam inteſtinorum vlcerationem, vel (vt aliqui ſentiunt)ob cicatricem ex dyſenteria plerunque, aut ex aliis fluxionibus obortam: altera ob facultatis cibum retinentis in ventre debilitatem:ſecundam differentiam arbitror cum cœliaca affectione copulandam eſſe. Nam in hac,debili exiſtente ventre ad cōcoquendos ac diſtribuendos cibos,læuia & cruda ac liquida egeruntur, aluo in omnibus fluxione laborante. Verùm in læuitate inteſtinorum,& tranſitus ciborum velox fit, & cruditas magis intēta eſt,vt acceptus cibus manifeſtus fiat:& per hæc maximè à cœliacis diſcernuntur.Imponendum igitur ipſis eſt lini ſemen cum palmulis.Egregiè facit etiam lentiſcus & rubus,ſi in aceto mulſo coquantur.Si verò etiam inflatio adeſt, cuminum & anethum & ruta admiſceātur. Augeſcente autem fluxione, adiicimus etiam mala Cydonia,alumen liquidum, acaciam, hypocyſtidem, gallam:aut quædam ex his,aut omnia. Cerata faciunt ex oleo myrteo,cum aliquo vino adſtringente.Epithemata autem,calidiora,& quod ex baccis lauri paratur, & quod ex ſeminibus.Magis autem adſtringunt, & quod ex œnāthe fit,& quod ex vinaceis,& Antylo inſcriptū. Sed & id quod Erythrion inſcribitur mirificè facit. Diuturno verò euadente morbo, etiam dropace ad ventrem vtendum eſt,& cerato ex ſinapi, & ipſo ſinapi. In potiones conueniunt,ſimplicia quidem, plantaginis ſemen, rumicis ſe-

A men, malicorium, ſorba ſicca, vua Aminæa acerba ſicca,trium obolorum pondere: febre carentibus,cum vini auſteri cyathis ſex: febrientibus, cum aqua pluuiali. Minus autem ſtomachum offendit ventriculus gallinarum ſiccus potui inſperſus. Sed & vrinam cientia, apium, adiātum, & ſimilia,ſi bibantur,fluxionem tranſferunt.Ex compoſitis autem eſt ſigillum Polyidæ, & paſtillus ex ſuccino,& ex ſpina Ægyptia, & Clidion appellatum,& ex ſeminibus cōſtans.Sed & hoc optimum eſt:Seminis rumicis ſylueſtris vnciam vnam ſemis, ſeminis B plantaginis vnciam vnam, ſucci hypocyſtidis drach. ſex,gūmi aut acaciæ drach.tres.Excipe malorū Cydoniorū decocto ad tertias redacto. ALIVD. Cumini,piperis,rhois Syriacæ,balauſtii,ſingulorū vnciā vnam ſemis, malicorii vnciā vnam,ſilphii vnciæ dimidiū,aut pulueris eius ſicci drach.vnā: inſpergito in potum,aut aceto mulſo admixto,dato mane ac veſperi. ALIVD. Myrti baccarum nigrarum cochlearium vnum ſemis, aniſi roſarū ſiccarum,œnanthes,ſingulorum cochlearii dimidiū,palmulas viginti:fac paſtillos,& præbe drach.vnam cū aqua, C aut vino diluto.Theriaca quoque è viperis optimum iis auxilium eſt.Cibus,ſi acris & bilioſa eſt excretio,ex alica, chondro & oryza, ac ſimilibus ſit,ita vt adſtringentium quid ſimul coquatur,pirum, malū Cydonium,meſpila & ſimilia.Coctum quoque lac his conuenit. Potus autē, vel vinum aquoſum tenue,aut aliqua ex iucūdis ſit potionibus. Si verò pituitoſiora excernant,ad cōtraria cibū trāſmutamus, & ſemina quædam ſtomacho grata admiſcemus,aniſum,aut cuminum,aut apii ſemen:ſed & lenticula bis cocta ſæpe ipſis profuit,comeſta cū modico aceto, D aut aceto mulſo: braſſicæ quoque & ipſæ bis coctæ. Præſtat autem ſecundam ipſorum cocturam in poſca facere. Vinum verò vetuſtius ac calidius bibant.

DE TENESMO, Cap. XLI.

TEneſmus aliquando dyſenteriam præcedit,aliquando etiam ipſe ſolus non diu durans ceſſat. Eſt autem affectio,ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non poteſt,nihil educēs præterquam pauca cruentum aſpectum habentia, aut etiam mucoſa, quæ fere totius morbi ſunt cauſa:& inflammatio laxi tumoris in E inteſtino recto oborta, incumbentis ſtercoris ſuſpicionē ipſis præbet,quòd excretionem quærat. At verò Galenus narrat etiam lapidem quendā per ſedem excretū eſſe circa teneſmi affectiones. Sæpe verò etiam ob ſtercoris obturationem in tenui inteſtino conſiſtentē, teneſmus ſequutus eſt, ex adſtringētibus & meatus obducētibus amplius augeſcens: verùm ex infuſis per clyſterem acrioribus,velut eſt aqua mulſa cū ſale,aut ex aliquo aluum molliente per os accepto (velut ſunt damaſcena, aut caricæ, mercurialis,ſerum lactis)ſtercore excreto, ſtatim ſedatus. F Citra igitur eiuſmodi cauſam teneſmo oborto,conuenit inflammationem cruda ordeacea farina calida,& irrigationibus ex vino,& oleo myrteo,aut roſaceo,aut omphacino,ad lumbos ac pectinem adhibitis mitigare, & mucoſa quæ inteſtino recto infarcta ſunt,per aquæ mulſæ infuſum detergere. Sed & muria infuſa per clyſterem, ſæpe quod opus fuit effecit. Satis autē eſt vt ſalis drach. ſex in heminam calidæ aquæ iniectis muria fiat. Mitigare verò oportet dolores ac diſtentiones per inſeſſus fœnigræci, aut maluæ,aut ſeminis lini. Sæpe verò & hic inceſſus ſuc- G ceſſum habuit: Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupreſſi ramulorum viridium, ſingulorum æquas portiones coquito in aqua:eſt autem Marcelli.At in profundo ſi eſt inflammatio ac irritationes, frumentacei ſucci cum aliquo aſtringente cocti infundantur: ſed & oleum dulce infuſum & pluribus horis retentum, dolorem ſoluit.Si verò frequens ad egerendum ſurrectio fiat, etiam glomerem ex ſtaminibus calidis ſedi apponant,aut furfures calidos in faſciculum deligatos,aut ſpongiam, aut tale quippiam.

H

DE DYSENTERIA, Cap. XLII.

DYſenteria eſt exulceratio inteſtinorum, quandoque ex teneſmi tranſmutatione,aut alicuius ex relatis alui exturbationibus ortum habens: quandoque verò ipſa affectionem auſpicatur, & in ipſa excretiones fiunt pri-

A mùm biliosæ, variæ: deinde pro ratione cruentæ, & ad finem saniosæ, quales à mortuis corporibus defluere solēt. Quæ verò ab atra bile initiū sumit dysenteria, lethalis est, cum exulceratione cancrum indicans. Si igitur vlcerationis signa stercori admixta excernantur cum doloribus ac torminibus, in tenuibus intestinis vlcerationem esse scito, quæ auxiliis per os acceptis maximè opus habet. Si verò sine mixtura stercus exeat, crassorum est intestinorum vlceratio, quæ infusis per clysterem magis cedit. Quum verò multi sanguinis per se excretio contingit, affectionem ipsam, sanguinolentam dysenteriam vocant. B Excernitur tamē quādoque etiam sanguis nigrior quàm pro natura sua, & splendidus, hepate non probè concoquēte alimentum quod distribuitur: quin & ob debilitatem retentricis aut alteratricis ipsius facultatis, excernūtur per ventrem similia carnium recens mactatarum loturæ. Hepaticam autem hanc vocant dysenteriam; de qua in sermone de hepate dicetur. In communi igitur, iis quæ ad cœliacos & alias præter naturam excretiones relata sunt, vtendum est: priuatim verò Lemnium sigillum, etiam depascendo proserpentem iam dysenteriam sanat, & potum, C & per clysterem infusum, intestino prius per aquam mulsam eloto, deinde per muriam: & portulacæ succus, commodus est dysentericis potus: & ipsa portulaca cocta in posca, comesta. Conuenit etiā plantago, & rubi fructus ac folia, & radicis althææ decoctum, hippuris ex aqua aut vino pota, & succus ipsius. mori immaturus fructus siccatus: & hoc magis rubi mora similiter siccata. Siccant etiam fluxiones per aluum, oua aceto cocta & comesta: melius autē est si miscueris ipsis aliqua ad dysenteriam commoda, & D in sartagine fricta ad edendum dederis. Vtilissimum est ad hæc omphacium, rhus ruber, & succus ipsius, malicorium, galla, vinacea, mespila, myrti baccæ, corna, cochlearum integrarum vstarum cinis. Compositum verò hoc: Cochlearum cineris partes quatuor, gallarum partes duas, piperis partem vnam: in puluillum redacta obsoniis inspergito, aut in aqua, aut vino albo bibēda dato. Generosè auxiliatur hoc dysentericis quibus nōdum putredinosum factum est vlcus: sed & canum qui ossa comederunt stercus siccum, cum lacte per candentes silices immissos E feruefacto potum, magnopere prodest. Composita verò, pastillus ex spina Ægyptia, & Philippi pastillus, & qui fit ex cornu ceruino; & qui ex feminibus, & trigonus: & ex macere catapotia admiranda sunt. Optimus est & hic, opii, croci, licii Indici, acaciæ, rhois, thuris, gallæ, hypocystidis, malicorii, myrrhæ, aloes: singulorum æquales portiones aqua excipe, & obolos tres præbe. ALIVD. Rhois drach. octo, gallæ, malicorii, singulorū drach. quatuor, dato cochlearium vnum ex vino. ALIVD. Rhois drach. 8, gallæ, acaciæ, gūmi, singulorū drac. 2: opii drach. F 1. dato drach. vnam, in vino diluto. Eclegma verò ipsis conuenit hoc: Myrti nigræ baccarum sextarius vnus, rhois Syriaci sextarius vnus, palmularum Thebaicarum lib. duæ, carnis malorū Cydoniorum libra vna, mala Punica acida cum ipsis corticibus decem. Vini adstringētis sextarios duodecim coquito ad tertias, & excolato, ac iniicito mellis lib. sex, & ad spissitudinem coquito, ac delingenda dato. Manifestum verò est quòd etiam cataplasmata ex adstringentibus erūt, quorum materiam habes. Infusa autem per clysterem dysentericis commodāt, pro- G pter tenesmos vexantes, succus oryzæ, aut alicæ, aut alicuius huiuscemodi, cum adipe caprino aut hircino, & quæ in capite de tenesmo relata sunt. Si verò sanguis destillat, infundatur succus polygoni, aut plantaginis, cum acacia, aut hypocystide, aut tali quopiam. At si res vrgeat, etiam ex sanguinem sistentibus aliquod infundatur, velut est cinis lanarum succidarum, aut spongiæ nouæ, pice liquida, aut sanguine bubulo, aut alumine liquido, aut stercoris asinini succo imbutæ, & vstæ. Sed & Andronis pastillus bonum medicamentum est, & Musæ inscriptus, & consimiles. Sed & subdititia collyria ex efficacissimis existunt, ma- H ximè in quibus etiam dolores circa excretionem fiunt. Vlcere verò depascente circa intestina consistente, quod & fœtore & putredine eorum quæ excernuntur cognoscimus, & quòd non statim ab initio, sed post tempus fiat, crustam inducentibus infusis vtemur: velut sunt pastilli Faustini appellati, & qui ex charta fit, & bithynus, & thronius, & qui ex subere paratur, per lenticulæ aut alicuius ex adstringentibus decoctum, per clysterem infusi. Sed & hoc infusum ex iis est quorum multam experientiam feci: Omphacitidis vstæ, (est autē cauum illud ex quo quercina glans enascitur, quo coriarii vtuntur) auripigmenti, symphyti, rhois Syriaci, singulorū æquales portiones. De his contusis cochlearia duo excipe succo oryzæ, aut succo anchusæ, quæ spinosum & latum ac nigrum folium habet, quam chœrospelethron, *id est iugerum porcinum*, vocant: & candido ouorum: ita vt de singulis ex æquo sextantem aut quadrantem accipias: & per clysterem immitte. Epithemata verò faciunt quæ ad cœliacos relata sunt. Sed & ventris illitiones, quæ adstringentem ac siccantem materiam habent, cum aliquo ex glutinosis, gummi, thure, glutine, polline, in iis quæ cataplasmatis similes sunt locum habeant. Cibus iis ab initio sit lac ouis permixtum, deinde ex frumentaceis sorbitiones, per se & cum lacte coctæ. Ipsum quoque lac moderatè coctum optimum est. Olerum vsus non est necessarius: attamen gustanda dentur, seris cocta, intybus, & plantago, & brassica bis cocta: & ex fructibus adstringentes, carnibus ipsorum sputo reiectis, aut iis quæ aliàs intestina exasperare possunt. Si verò multa fuerit calida intemperies, etiam intybus crudus detur, & aquam frigidam sorbeant. Reliquus verò potus sit aqua pluuialis. Languente verò stomacho, etiam vinū, postea verò etiam de volucribus sicciores & concoctu faciles sumant, & balneis vtantur dulcibus. Si verò ab ipsis fluxione infestentur, spongiam magnam, aut panis siliginei micas, vino Ascalonite aut aliquo adstringente calido imbutas, per totum superiorē ventrem imponito, deligato, atque sic lauare iubeto.

DE COLICA AFFECTIONE, Cap. XLIII.

COlon, quod crassi intestini pars est, exortum quidem à dextera lateris mollitudine habet, fertur autem ad sinistram instar cinguli: verùm dolores huic grauissimi fiunt, ob plures causas. Aut enim ob crassū ac pituitosum humorē intra tunicas ipsius interclusum, aut ob spiritum crassum ac flatuosum qui transitū non habet, aut ob intestini inflammationem, aut ob acres ac mordaces humores. Qui igitur ob crassum ac pituitosum humorem dolent, his dolor per totum abdomen in profundo sentitur, maximè circa coli situm, doloris sensu velut à terebellæ perforatione contingente. Tormina autem hos vexant, & ructus, & nauseæ, & vomitus omnigeni, maximè pituitæ: & venter ipsis sistitur adeò grauiter vt neque flatus pertranseat: excretum verò quandoque stercus bubulo simile videtur, leue, & flatu plenum. Præcedit in his maximè frigidorum ac crassi succi eduliorum assidua ingestio, repletióque ac cruditas, & ocium, & quæ his consona sunt. Iis autem qui ob spiritum flatuosum dolent, tensionis magis sensus contingit: qui verò ob inflammationē, feruoris in loco sensum percipiunt, & febris adest non ingenerosa, suppressióque stercoris & vrinarum, & pulsus vexat circa ventrem, & sitis ac ardor hos infestat, & nauseæ, & bilis magis vomitus, nihil alleuantes: & in summa, grauissima hæc est ex colicis affectionibus, transitionem ad voluulum minans. At ob acres ac mordaces humores dolentibus, quemadmodum etiam iis qui ob inflammationem, ardor & sitis & vigiliæ adsunt. Febriunt autem omnino, aut minus quàm illi, & acre lotium emittunt, & biliosa egerunt, & sæpe in alui egestione magis dolent, & calidiorum eduliorum ac potuum ingestione magis exacerbantur. Dolores igitur ob frigidos & viscosos ac crassos humores sanare conuenit, non vehementer calefaciendo. nam à calfacientibus multum diffunduntur, & magis inflantur tales humores. Conuenit igitur ipsos secare ac cōcoquere per ea quæ flatus discutiūt, & attenuant, ac siccant, citra vehementem caliditatem, ab initio morbi. Stercoribus igitur ex ventre per conuenientia infusa prius eductis, infundendum est oleum in quo coctum est cuminum, aut ruta cum adipe anserino,

aut gallinaceo, aut radicum cucumeris ſylueſtris decoctum, cum myrrhæ drach. vna, & melle, ac oleo. Sed & oleo ſæpe communi infuſo, pituita vitrea coexcreta ſtatim dolorem ſedauit. Si verò ob doloris vehementiam, etiam infuſum retineant, glandula indatur ex melle, cumino, nitro, rutæ ſemine ſicco: aut braſſicæ caulis probè deraſus, & muria maceratus, aut braſſicæ cinis melle ſubactus, aut colocynthis trita cum melle & nitro ac cumino. Sint autem glandulæ digitorum ſex, quò muſculum adſtrictorium tranſgrediantur. Illinatur etiam ſedes cyclamini ſucco, cum melle & nitro, aut centaurio cum melle & nitro. Dolore perſeuerante, ſupra relata infundatur reſinæ terebinthinæ vncia vna, aut opopanacis drach. vna, aut galbani drach. quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma vna & aquæ vncia vna, & olei rutacei quincunce, aut amplius. Irrigationes autem partibus dolentibus adhibeantur ex oleo rutaceo, aut anethino, aut Sicyonio. Cataplaſma ſit ex medicamento triſpermo, cum cumino, baccis lauri, apii ſemine. Epithemata ſint, & quod ex ſeminibus conſtat, & quod ex baccis lauri, & quod ex meliloto paratur, & polyarchium: inſideant autem in decocto fœnigræci, althææ, chamæmeli, artemiſiæ, anethi, lauri, & ſimilium. Sed & in oleum calidum, aut aquam & oleum demittendi ſunt. Potiones ſint abſinthium & cuminum, æquis portionibus: aut panax cum aqua, aut caſtorium & aniſum, aut piperis drach. vna, cum aceto mulſo. Dolore verò non remittente, medicamentum ex tribus piperis generibus bibendum detur, aut theriace: ſed & ſinapiſmo & dropace vtendum eſt in remiſſionibus & balneis naturalibus. A balneis autem aquæ potabilis abſtineant, niſi ob doloris afflictionem cogantur: quando ſanè præmiſſo aliquo ex relatis medicamentis lauarē oportet, & iubere vt calorem admittant intra feruidos parietes, inſperſis quibuſdam nitroſis ſmegmatis. Si verò dolor vehemēs eſt, etiam moderatè mitigantibus vtendum eſt: velut eſt paſtillus ex caſtorio, tum infuſus, tum potus, & medicamēta eiuſdem generis. Nam vehementia ſtupefactoria vitanda ſunt, vt quæ ad breue quidem tempus mitigent, diuturniorem autem affectionem faciant, eo quòd materiam craſſefaciunt, & inteſtini meatus denſant. Attenuata verò iam pituita, per hieram amaram ipſos purgamus, aut per hæc catapotia: Aloes, euphorbii, grani Cnidii puri, ſcammoniæ, ſingulorum æquales partes. Dantur huic ſcrupuli duo. Victus autem calidior ac ſiccior his conuenit, vt qui ab initio à cibo abſtinent, poſtea verò etiam acrium eſum aſſumunt. Porrum igitur his dandum eſt coctum cum condito, & apium, & aſparagus paluſtris, alliū crudum, maximè iis qui hæc non moleſtè admittunt: & ipſum conditum bibant, & panem ex ipſo accipiant. Poſt ea verò etiam reliqui boni ſucci & concoctu faciles cibi ipſis dentur, ita vt vitent repletionem & cruditatem. At ſi fuerit ſpiritus flatuoſus qui dolorem efficit, poſt infuſa & potiones flatus diſcutientes, etiam cucurbitæ maximæ leues, ignitæ, per totum ſuperiorem ventrem affixæ, ad curationem ſæpe ſuffecerunt. Si verò inflāmatio in inteſtino ſit, venam in cubiti flexura ſecabimus: &, ſi vrinæ difficultas inualeſcat, etiam eam quæ ad malleolum eſt ſecabimus: & relatis auxiliis vtemur, exceptis acribus ac vehementer purgantibus. Verùm mitigantibus magis infuſis, & cataplaſmatis, & irrigationibus, & demiſſione in oleum vtemur, cucurbitáſque etiam his affigemus. Ceratum quoque ſuperiori ventri imponemus, quod habet ceræ quincuncem, olei chamæmelini ſextantem, roſacei ſextātem, farinæ fabaceæ vnciæ dimidiū, vitellos ouorū quinque, cum ſucco ſeminis lini trito. Victum autem tenuem & febricitantium ipſis conſtituimus vſque ad inflammationis ſolutionem. Quòd ſi ob acres & mordaces doleant humores, infundatur ipſis oleum in quo coctum eſt fœnumgræcum, aut althæa, cum ſimplici adipe recenti anſeris aut gallinæ, aut etiam ptiſſanæ ſuccus cum roſaceo, aut ſuccus ſeminis lini. Detur ipſis in potu amara ex aloe antidotus: & balneis vtantur aquarum dulcium: & cibis ſorbilib⁹ ex alica, aut ptiſſana, piſcibúſq; petroſis: & in ſumma totus victus humidior ſit ac frigidior. Abſtineant autem ab acribus omnibus eduliis ac pharmacis,

A & ab irrigationum ac cataplaſmatum fomento, viníque potu, & præſertim veteris. Inualeſcente verò dolorē, etiam ſenſum ſtupefacientibus vtendum eſt. Minimè enim præ aliis has affectiones lædunt, vt quæ tenues & mordaces humores craſſefaciant, & moderatè perfrigerent. Porro arbitror etiam eam quæ nūc inualuit colicam affectionem, ex talibus humoribus generatam eſſe, quæ ab Italiæ quidem regionibus initium cepit, ſed & in aliis multis Romanæ reipublicæ locis graſſata eſt, peſtilenti quadam diſ-
B tributione: in qua pleriſque ad morbum comitialem, aliis ad artuum reſolutionem, ſeruato ſenſu, quibuſdam ad ambo, delapſus contigit. Et qui quidem ad comitialem delapſi ſunt, plerique perierunt: qui verò ad reſolutionē, plerique ſeruati ſunt, velut in iudicatione cauſa tranſlata. Sic igitur ægrotantes medicus quidam in Italia curauit, incredibili quodam ac temerario frigefactorio victu cōſtituto. Lactucas enim ipſis exhibebat non coctas, frigefaciens ipſas, intybáque ſimiliter ſupra ſatietatem edenda, vuas item & mala, & piſces duræ carnis, omniáque te-
C ſta intecta, & pedes bubulos, & bulbos, & ſimilia, non ſolùm potentia ſed & tactu frigida. Vinum verò raro, aliquando tamen dabat, & frigida aqua miſcebat. Sed & frigidam aquam, aut etiam poſcam frigidam dabat, ab omni alio calido ac medio cibo abſtinens: & plurimos hoc modo præter omnem opinionem ſanauit, & ex his aliquos qui iam ad comitialem aut reſolutionem delabi cœpiſſent.

DE VOLVVLO, Cap. XLIIII.

QVVM acutiſſima & doloroſa affectio ſit voluulus,
D habet quoddam ſymptoma periculo grauius: nam ſuperati miſerrima morte pereunt, ſtercus tandem per os reddentes. Cōflatur autem affectio ex cruditatibus & obturationibus, vbi corrupta permanſerint, & ex venenoſis medicamentis, & ex inteſtinorū ad ſcrotum delapſu, & ex inflammatione inteſtinorum, plerunque colica affectione malum auſpicata. Pueros igitur irrigationibus, cataplaſmatis, infuſis, glandulis, & fomentis, velut de colicis dictum eſt, curabimus: adoleſcentibus autem & in vigore conſtitutis, venam ſecabimus citra dilationem, repetita
E ſanguinis detractione: ſinminus, cucurbitas affigemus per totum ſuperiorem ventrem multas & leues: ad dolentes verò partes, etiam cum ſcarificatione. Defricentur autem & conſtringantur ipſorum artus, & tunc efficaciora infuſa adhibeantur, & in oleum calidum demiſſiones, antidotíque ac purgationes, & in ſumma, omnia ad colicos relata, exceptis iis quæ adhibentur ob acres ac mordaces humores colum dolentibus. Mirificè verò facit, etiamſi vomant, anethum coctum ac potum: pòſt potum verò, pane in calidam aquam iniecto, ſtatim calida fruſta
F edenda dato. Cibū verò non continentibus, rhoen & cuminū ſimul trita, in aceti mulſi cyathis ſex bibēda dato. At eos qui ex veneno accepto in voluulū inciderunt, ab aquæ calidæ potu ad vomitum cogere oportet: (habes autem omnium venenorum acceptorum notas libro quinto) deinde bibendum detur oleum calidum, aut iuſcula pinguia, vt rurſus vomant. Poſt aliquot dies etiam theriace detur. Perſeuerante verò obturatione, lacte ſciſſo cum modica ſcammonia, aut aloe, aut aliquo purgatorio aluū euacuato. Si verò ob delapſum inteſtini in ſcrotum affe-
G ctio facta eſt, ſtatim ipſis ſurſum vergente figura reclinatis, delapſum inteſtinum ad inguen retrudemus, & ligamento hoc retinebimus.

DE RENVM AC VESICAE AFFEctionibus, Cap. XLV.

De calculo.

ORdinem hunc docendi perſequi nos cogit morborum cognatio. Commune enim eſt colicis, & lapidē in renibus habentibus, vt & ab initio aluus ſit adſtricta,
H & vehementer doleant, & cibum faſtidiant, & non concoquant, & tormina habeant. Proprium verò colicis quidem, vt hæc omnia magis intenta fiant: nephriticis verò, minus: & quòd colicis circa dexteram lateris mollitudinem magis ſint dolores, & aſcendant ad ſtomachū vſque, & hepar ac ſplenē: & quòd ſtercus penitus ſit ſuppreſſum,

vt neque flatus penetrent,& si ad neceſſitatem ipſum excernant, quòd flatuoſum ſit, ſimiliter velut bubulum: & quòd aliquando pituita vitrea excernatur,& vrina copioſior ac pituitoſa reddatur. Nephriticis autem dolor circa ipſos renes firmatus eſt grauis, inſtar pali impacti:& teſtē è directo dolent, & torpor femoris è directo fit, raróque ſua ſponte aluus excernit.omnino autem infuſis per clyſterē immiſſis, flatus & ſtercus biliofus, vrinæ verò paucæ & arenoſæ magis redduntur,& meatus vrinarius eſt adſtrictus. Hæc ſunt calculorum in renibus ſigna,quæ in viris perfectis magis fiunt: at calculorum in veſica coactio,pueris magis fieri ſolet. Notæ horum ſunt, cruda & ſubalbida vrina cum arenoſa ſubſidentia. Fricant aſſiduè ac contrectant pudendum,& arrigunt,& aſſiduè ad vrinā reddendam vrgentur,& vrinæ ſtillicidium habēt. Materialis igitur calculorum generationis cauſa eſt craſſus ac terreus humor: efficiens verò, feruida renum aut veſicæ caliditas. Cæterùm ad renes,atterentibus calculos, & ſecantibus medicamentis vtendum eſt,abſque hoc vt manifeſtè calfaciant. Talia autem ſunt,aſparagorum regiorum radix,& rubi radix,& vitrum vſtum, & graminis radix,& adiantum, & bdellium,radicis lauri cortex,althææ ſemen,cicer nigrum arietinum,lapides ſpongiarum,acetum ſcilliticum,phu, meon,aſarum,carpeſia, ſaxifraga,ſion & comeſtum & potum, cardui radix,eryſimō,& prionitis. Balneis etiam aſſiduè vtantur,& poſt balneum ſtatim aliqua ex relatis bibant: irrigationibus quoque & cataplaſmatis, & fomentis ac inſeſſibus laxatoriis ac mitigatoriis vtēdū eſt,ex colicis ipſa trāſferēdo. Cōpoſitæ potiones ſunt:Rutæ ſylueſtris, maluæ ſylueſtris, & apii radices:coquito in vino, & expreſſum liquorē aqua tēperato, & cyathos 2 bibēdos dato. Inſperſile verò hoc eſt:Fructus balſami,lapidis ſpongiarum,pulegii ſicci,ſeminis maluæ agreſtis, ſingulorum æquas portiones contundito, & cochlearium vnū cum vini diluti cyathis duobus dato. Sed & ſiccatus ſanguis hircinus,& cicadæ ſiccæ ſine alis ac pedibus, & lapis Iudaicus ſiue tecolithos ex vino mulſo, in calido balnei ſolio dentur, & quæ ex ipſis parantur compoſita medicamenta, & poſca nephritica, & condita ad hoc compoſita:Quin & troglodytes laudatiſſimum auxilium exiſtit. eſt autem auicula ſiue paſſerculus omniū volucrium minimus,ſolo regulo excepto.Nam vt paruus ſit, illo tamen ſolo maior eſt,& ipſi ſimilis,colore inter cinereum & cumvirore pallidum,tenui roſtro præditus,in parietibus maximè ac ſepibus degens. Hic totus ſale ſeruatus, & crudus aſſiduè comeſtus, & calculos natos per vrinam expellit, & de cætero generari vetat. Sed & vſti totius viuentis vnà cum pennis cinis, totus per ſe, & cum pipere & folio modico,ex vino mulſo potus,idem efficere ſolet.Cæterùm ad dolorum acumen,& vigilias,antidotus Sotira & Philonis,bona ſunt pharmaca. Venæ quoque ſectio adhibita,ſæpe dolorem leuat, velocem lapidis excretionem faciens. Præſeruantia verò à calculi generatione ſint primùm boni ſucci,& moderatus cibus, & exercitia:deinde à leguminum omnis generis, & à frumentaceorum aſſiduo vſu prohibeantur, & à caſeo ac lacte, & obſoniis quæ ex ipſo parantur. A vino item nigro, & carnium multitudine,& in ſumma, ab omnibus craſſi ſucci cibis abſtineant, & à valde calidis & acribus,hydrogaris, inquam,ac conditis, & ſimilibus. Hæc enim non ſolùm nondum generatos lapides concreſcere prohibent, ſed etiam iam generatos atterere & excernere ſolent. Bibant autem acetum mulſum cum aliquo ex ſimplicioribus vrinam cientibus, adianti, apii,graminis decocto: & poſt balneum ieiuni,ante vinum,aquam temperatam bibant: & in medio prandio frigidam inſuper ſorbeant, ſi nihil prohibeat. Si vitiatorum humorum copiam ſimul ſentiant, per venæ ſectionem aut purgationem euacuentur. Omnium verò optimum eſt ad præſeruandos calculos, poſt balneum,priuſquam vinum aut alium cibum capiāt, aquam temperatā bibere. Porro veſicæ calculos in pueris, fortioribus auxiliis conficies, quæ ex relatis deliges. Nimium verò aucto lapide, aut etiam iuxta veſicæ collum obturato,catheteris inſtrumento,aut etiā lapidis exſectione vtendum eſt,velut in chirurgia dicetur.

De inflammatione.

Si renum aut veſicæ inflammatio fuerit, quæ & ex feruore loci cum grauitate & dolore cognoſcitur: & quòd ſebriunt, & mente mouentur,& vomunt biliofa meraca,& meiere non poſſunt,& præſertim veſica inflammata, vena ſtatim ſecetur. Et mitigatoriæ irrigationes,ac cataplaſmata ex ruta & anetho, & fœnogræco, & althææ radice, adhibeantur: & per clyſteres infuſa ex oleo, papauere, & adipe anſerino. In veſica autem & opii obolus dimidius, cum myrrha & croco & oleo,in ſedem immittatur. Aqua etiam mulſa ipſis præbibenda detur, ita vt abſtineant à fortibus vrinam cientibus,& multo potu: præterquam ſi acris & biliofus humor in ipſis redundet: tunc enim & multo potu vtendum eſt,& aceruatim, ex aliquo vrinam cientium citra mordacitatem. Bibant item de ſeminis lini partibus duabus, amyli parte vna, cochlearium vnum ex aqua: cucumeris quoque ac peponis ſemen accipiant.Si verò feruoris ſenſum circa renes percipiant, linteola ipſis iniiciantur ex vino & roſaceo,aut aqua, & roſaceo, aut melino, aut ceratum ex cera,& roſaceo, & chamæmelino,aut melino, & vitellis ouorum compoſitum, cum modico aceto aut polygoni ſucco. Poſtea verò etiam emplaſtro ex ſuccis cum chamæmelino vtēdum eſt. Abſtinēdum autem à valde calidis, propter mutationem in pus,& à valde frigidis. nam ab his renes facilè in ſcirrum indurantur. A balneis quoque inflammatione inſtante abſtineant,& victu febricitantium & inflammatio nem arcente vtantur.

De abſceſſu & vlceratione vrinariarum partium.

Dolores circa laterum mollitudines, & horrores inæquales, & febres inordinatæ, abſceſſum in renibus ſignificant:verùm circa veſicam abſceſſum, ſupra relata indicat etiam dolor circa locum. Affectum autem renem comperies ex eo quòd in ſanum latus decumbens homo,ex oppoſito dolet,velut rene dependente: in quibus inſeſſibus ex aqua & oleo vtendum eſt, & cataplaſmatis ex polline, oleo, ac reſina, aut ex erui farina cum melle: aut ex naſturtio,aut fimo columbino,cum caricis. At verò pus per vrinas excretum,abſceſſus ruptionem & vlcus in parte eſſe indicat. Quandoquidem verò etiam abſque abſceſſu partes vrinariæ vlcerantur, ob vaſis ruptionem, aut corroſionem ex materia acri,aut ex lapidis deraſione, diſtinguenda eſt vlceratio in renibus ab ea quæ in veſica eſt, aut iuxta vrinarios meatus, hoc modo: Renibus exulceratis circa lumbos dolent cum grauitate, & citra impedimentum vrinam emittunt, & pus vrinis admixtum reperitur,carnoſis particulis in ipſis innatantibus. Veſica verò vlcerata, pectinem & imum ventrem vehementer dolent, & ægrè vrinam eiiciunt, & pus poſt mictionem deorſum ſubſidet, & ſquamæ in ipſo graueolentes aut laminoſæ feruntur:furfuraceæ verò ſubſidentiæ ſcabioſam eſſe veſicam ſignificāt. At meatibus vrinariis vlceratis, & puris admixtio medio quodam modo ſe habet,& pilis ſimilia magis in vrinis ferūtur, & dolor in medio loco inter renem ac veſicam fit.Si verò pus aut ſanguis excernatur,etiam citra vrinarum emiſſionem, nullius relatorum ſed pudendi vlceratio indicatur. Qui igitur partes vrinarias exulceratas habēt,aquam mulſam aut fœnigræci decoctum præbibant cum melle,aut cucumeris ſemen cum paſſo. Qui verò pus mingunt, eis detur Armeniaca bolus, aut ferularum vſtarum cinis, quantum tribus digitis prehendi poteſt, cum paſſo. Lactis quoque potus magnopere his prodeſt. Compoſita verò hæc: Seminis lini, ſeminis cucumeris, tragacanthæ, ſingulorum drachmas duas in paſtillos efforma. ALIVD. Nucis pineæ nucleos viginti,ſeminis cucumeris ſatiui grana 40, amyli drachmā vnā:excipe duabus heminis decocti nardi ac ſeminis apii. Archigenes autem in epiſtola ad Atticum, ad vrinæ difficultatem vrgentem ſe accepiſſe ait, papaueris albi toſti drach. vnam, inſperſam in decoctum iunci rotundi odorati,aut calami,aut glycyrrhizæ. Vlceroſos autē dolores eximit hoc: Seminis cucumeris purgati grana triginta, nucleos pineos duodecim, amygdalas amaras dealbatas trigintaquinque,croci quantū ad colorem ſatis

eſt: ieiunus accipiat quotidie cum lacte,aut vino protro- A po. Mitius autem fiet ſi pro nucleis pineis maluæ ſemen pari mēſura accipiat:ſanare verò poteſt,inquit, vlcerationes in veſica cyphi, & cyphiformes antidoti.Ego verò in vetuſtioribus hoc vtens, non opus habui variegatiore: Chamædryos,chamæpityos, ſingulorum drach. vigintiquatuor:aſari,piperis albi, ſingulorum drach.ſeptem:cinamomi drach. vnā : leuiſſimè quantum eius fieri poteſt triti cochlearia duo præbeo,ex Cretico paſſo. Si verò febriat,aquæ cyathos tres.Quòd ſi morſus vlceroſus adſit,etiam amyli cochlearia duo, & ſeminis cucumeris grana B quindecim adiiciens, quod expeto aſſequor. Atque hæc ex Archigene. Sed & ex phyſalide medicamenta, & antidotus ex ſemine maluæ, & ex bellariis conſtans antidotus, commoda eſt. Ad intercapedinem ani ac ſcroti, & ad pectinem imponantur cerata ex œſypo loto, butyro, adipe anſerino,ac ſtyrace.In veſicam verò infundatur per paruum clyſterem aqua mulſa aquoſiſſima,aut lac cū pauciſſimo melle,aut cum cucumeris ſemine, aut oui candidum cum pompholyge,aut aliquo ex relatis medicamentis. Vlcere verò paſcendo proſerpente, paſtillus ex charta C immittatur,aut bithynus, & cataplaſma ex palmulis, vua paſſa,cū galla,acacia,hypocyſtide,alumine, imponatur.

De ſanguinis ex renibus eruptione.

Renes debiles ſæpe vrinam retinere non poſſunt, ſed ampliores exiſtentes,aliquid ſanguinis ex vena emittunt, ſimúlque alias quaſdam craſſitudines. Erumpit etiā ſanguis ſæpe ex renibus per circuitum, quemadmodum in hæmorrhoidibus: euacuati verò alleuantur. In his nihil citò interturbare oportet ſi ſanguis rurſus ſiſtatur: ſi verò D perſeueret,vena in cubito ſecetur,& medicamenta ad ſanguinem ſpuentes,& alias ſanguinis eruptiones, deſtinata, etiam ad renes ac veſicam, vnde ſanguis erumpit, in vſum aſſumantur. Maximè verò ſymphyti radix,& tragacantha vino macerata ipſis detur, & polygoni ac plantaginis ſuccus cum poſca, aut amygdalæ amaræ cum paſſo: aut hoc, Aluminis ſciſſi drach. vnā, tragacanthæ drach. duas,gūmi obolos quinque:excipe paſſo.Imponatur autem cruda ordeacea farina cum poſca & roſaceo,aut cataplaſma ex palmulis,& pane ſiligineo,cum acacia, aut hy- E pocyſtide,coctis in vino adſtringente, aut poſca. At ſanguine ex veſica erumpente, etiam cucurbitis ad laterum mollitudines ac coxas affixis vtemur.Dignoſcitur autem affecta pars,dolore circa locum,aut quòd admixtus eſt vrinæ ſanguis,aut non,velut de pure dictū eſt.Si verò grumoſus factus eſt ſanguis in veſica,cognoſces quidem hoc ex eo quòd aceruatim ſuppreſſa eſt vrina poſt ſanguinis mictionem,& quòd vibices quidam ſanguinis (velut par eſt)exeūt,aut cruentæ humiditates.Dato autem artemiſiæ decoctum bibendum,& elichryſi, aut conyzæ,aut raphani ſemen,aut ſilphii ſuccum,aut cyrenaicum,aut apii ſuc- F cum,ſingula aceto diluta : aut leporis coagulum,aut hinnuli,aut hœdi, in aceto mulſo: aut lixiuium cum oleo. & foris ſpōgia muria aut lixiuio calido imbuta imponatur. Si verò non ſoluatur,intercapedo ani ac ſcroti ſecetur,veluti in calculoſis,& grumis ſanguinis ablatis,congrua curatio adhibeatur.

De duritia renum.

Quæ verò durities circa renes fiunt,dolores quidē non amplius exhibent, verùm videntur ipſis velut ex laterum mollitudinibus pendere.Et coxæ quidēipſis ſtupore tor- G pent: pedum verò impotentes ſunt: mingunt pauca. toto verò corporis habitu ſimiles ſunt iis qui aqua intercutē laborant.Hos igitur mollire oporter ceratis,& malagmatis,frictionibúſque ac fomentis: & vrinam cientia exhibere,& ventrem infuſo per clyſterem ſubluere.

De diabete.

Diabetes,velox eſt eorū que bibuntur tranſitus,vt quæ talia minguntur qualia pota ſunt.Quapropter etiam immodicè ſitiūt,vnde & dipſacos appellata eſt affectio. quæ H conflatur vbi debilis eſt facultas retentrix renum, fortis autem magis attractrix, quæ totum corpus humore priuat ob immodicam caliditatem. Aduerſus hanc igitur inſtantes,cibos plures & ægrè commutabiles,& non adeò humectos dabimus,velut eſt alica cum roſato,aut rhodomelo,aut hydromelo, aut vino non vetere,aut aliàs calido aliquo:ex oleribus intyba, ſeridem,lactucas. Ex piſcibus petroſos:& pedes ac vuluas ſuillas,pira item ac poma, & mala Punica.Bibant autem frigidam:præbibant etiam polygoni ſuccum,& helenium in vino nigro,& palmularum ac myrti baccarum cremorem. Cataplaſma adhibeatur præcordio ac renibus, ex polenta in aceto & roſaceo: item ex foliis vitis, cotyledone, helxine ac portulaca. Sudores ipſis excitentur, & vomitus,ex aquæ frigidæ potu: & ab omnibus vrinam cientibus abſtineant.Neque abſurdum eſt ab initio venam ſecare.

De vrinæ ſtillicidio, eiúſque reddendæ difficultate.

Si neque inflāmatio,neque calculus, neque aliud quicquam ex relatis adeſt,& acris fuerit vrina, & totus habitus,aut etiam reliqua ſigna bilem oſtendunt, ob hanc ſanè aut vrinæ difficultas, aut eius ſtillicidium conſiſtit: & oportet alterantibus ac temperantibus hanc vti, ptiſſanæ ſucco,piſcibus,balneis,& victu congruo, ita vt ab acribus abſtineamus,& à vino,ac exercitiis,& ab iracundia,& tarda cibi acceptione.Si verò vrinarum tenuitas, & albedo, ac reliqua ſigna frigidam indicant intemperiem, vinum calidum conueniet,& condita,& vrinam cientia medicamenta ac cibi,& inſeſſus calidiores. Si verò ſupra albedinem etiam craſſiores appareant vrinæ, pituitoſum humorem eſſe opinandum eſt qui veſicæ collum obturauit: & oportet aceto mulſo vti,& hyſſopo, ac pulegio,aut origano,aut thymo,aut ſilphio, coctis in aqua mulſa,& irrigationibus calidioribus.Siue autem humor craſſus, ſiue lapis,ſiue grumus, aut eiuſmodi quiddam obſtructionem induxit, & vrinarum tranſitū impedit, catheterem adhibere oportet,ſi non inflammatio partis adſit. At verò vrinæ in febribus difficultatem ſanat irrigatio ex rutaceo, aut anethino, aut veteri oleo. Si adſtricta ſit aluus,fœnigræci aut maluæ decoctum infundatur: inſideántque etiam hi in aquam & oleum, aut in decoctum quoddam ex relatis ſpeciebus cum oleo. Ceratum verò ipſis conueniet hoc: Maluæ ſylueſtris radices in oleo Sicyonio cum modica aqua coquuntur,donec torrefiāt, & ipſæ quidem abiiciuntur:ad oleum verò admiſcetur rutæ ſuccus quarta parte,& ceræ,& caſtorii quod ſatis eſt. De reſoluta veſica,ad quam aliquando vrinæ difficultas, aliquando inuoluntaria vrinæ excretio ſequitur, in tractatione de reſolutione antea dictum eſt.

De permingentibus ſtratum.

Laxatio muſculi circa veſicæ collum, hāc affectionem inducit: quapropter pueris maximè contingere ſolet. In communi igitur corroborantibus quammaximè vtendū eſt,velut vinum ac oleum calidum eſt,ac conſimilia, ita vt vitemus vehementer frigefacientia, magis verò concalefaciamus ipſos, quantum eius fieri poteſt. nam perfrigeratio velut reſolutionis imaginem repræſentat. Naturaliter autem hæc efficacia ſunt: Galli guttur vſtum ieiuno bibendum dato ex aqua calida, aut leucanthemi flores ſimiliter,aut leporis teſtem deraſum in vinum odoratum bibendum dato, aut calamintham & myrrham ante cœnam bibēdas dato, au rutæ ſylueſtris ſemen toſtum bibendum dato ad triduum: illinatur etiam pudendum ipſius Cimolia terra cum ſucco perdiciadis.

DE HEPATIS AFFECTIONIBVS, Cap. XLVI.

QVVM varias ſuſtineat hepar affectiones,(nā & debilitate,& inflammatione,& igne ſacro,& induratis ſcirris,& abſceſſibus,& vlceribus, & obturationibus corripitur) primùm de debilitate ipſius dicendum eſt, à qua propriè hepaticos vocare affectos ſolent. Si igitur in ſuccum quidem commutata, verùm liquidiora euacuentur alui excrementa, diſtributione ad hepar defectuoſius aut omnino non contingente, ſi ab affectione immunis eſt venter, attractricem hepatis facultatem debilem eſſe opinandum eſt: ſi verò ſimilia loturæ carniū recens mactatarum, alteratricem & ſanguificatricem appellatam. At ſi ob calidam debile fuerit intemperiem,

temporis progressu recrementum fæculentius apparet, & valde graueolens,& bilis abunde colorata crassa.Iam verò etiam essentia hepatis cum ipsa colliquescente, & totũ corpus colliquescit,& febriunt,& cibũ fastidiunt, & bilẽ vomũt: si verò frigida intẽperies est,neque assiduæ neq; multæ excretiones fiunt.Diuturna enim est affectio,&per aliquos dies venter magis aceruatim erumpet: verùm minus graueolentia erunt excrementa,velut limus sanguinis crassi propinquus atræ bili. Quin & plures & variegatiores colores,frigidã intemperiẽ indicant,& febris ipsis lãguida apparet,& facies collapsa,& magis cibos appetunt. Vtra verò harum intẽperierum fuerit, si sicca fuerit ipsi adiuncta,sicciora apparent excrementa, & sitiunt magis: si verò humida, liquidiora ac plura, & minus sitiunt.porro si inflammatum est hepar, dolor in cõmuni omnibus adest in dextro præcordio, transiens sursum ad clauiculã vsque,deorsum ad spurias vsque costas,& febris acuta, & tusses siccæ,& sitis,& cibi inappetentia, & spirandi difficultas,& lingua primùm quidẽ rubicunda apparet,postea verò nigra,vomùntque bilẽ,& aluus suppressa est.Quũ autem cõsimilia quodãmodo sint signa etiã in pleuriticis, differentiã ipsorũ in capite de pleuritide diximus. At si erysipelas *siue ignis sacer* constiterit in hepate, & inflãmationis ardor extenditur,& exuruntur,& marcor succedit. Priuatim verò simis hepatis partibus inflãmatis, nauseæ, vomitus,ciborum auersationes,flãmei ardores, & animi deliquia intenduntur.& sæpe perfrigerantur vt aquæ præterfusiones hinc initium sumant: gibbis verò ipsius inflãmatis,ad reliqua relata etiam tumor manifestus certa descriptione ad visum ac tactum expositus adest.Atque hæc quidem si vehemens & magna est inflãmatio: si verò obscura fuerit, iubebimus ægrum valde respirare. Et si circa dextrum præcordium dolere se dixerit, moderatã hepatis inflãmationem esse censendum est: si verò iuxta incũbentium musculorũ situm oblõgus inflãmationis tumor appareat, nullo ex relatis præsente, illos ipsos inflãmatos esse cognoscimus.Grauitatis autẽ cum distentione ac dolore sensus in dextro præcordio,citra tumorem ac febrẽ, obturationem venarũ significat, qua parte venæ in porta & simis hepatis partibus, cum his quæ in gibbis sunt cõmittũtur. Proinde si in abscessum inflãmatio vertatur,& dolor, & distentio ipsis augetur,& rigores præter rationẽ accedunt, & in sinistrũ latus decũbere nõ possunt,hepate magis dolentes.Rupto autẽ abscessu,aut per vrinas,aut per vẽtrem aceruata puris excretio contingit. Si verò ad scirrhi duram affectionẽ tumor trãsmutetur,dolores quidem minuuntur, tumor autem cum duritia manifestus est. corpora verò circumsita attenuantur. Progressu verò temporis difficilis fit cognitio: nam aqua inter cutem accedit, & totum præcordium ab humiditate cõtegitur. Ad calidã igitur hepatis intemperiẽ vtendũ est perfrigerantibus ac corroborantibus viscus moderatè, qualis est seris & cichorium,quandoque crudum comestũ,quãdoque coctũ cum coriandro.Decoctum itẽ ipsius potum,& succus, & ipsum adeò siccũ aquæ mulsæ inspersum,& ad calidas & ad frigidas hepatis intemperies facit. Intybum autẽ troximum appellatũ,& sonchus ex cõsimilibus sunt. Facit & citrii succi cyathus ex aqua mulsa,& filicis succus similiter.Si verò etiã cum moderata obturatione intemperies fiat, cum vino aliquo tenui & vrinam ciente, illa dato.Catapotiũ verò sumitur hoc:Cichorii drac.quatuor, radicis chamæpithyos drach. quatuor. Excipe melle cocto,& nucis Ponticæ magnitudine præbe, & aquã calidã insuper sorbeat: & ex opio ac hyoscyami semine facta ipsis præbibenda dẽtur,& ipsa Philonis antidotus. In quibus autem calor intenditur,etiã rosaceũ optimũ aut melinum ipsis bibendum dato.Cibum verò ptissanæ succũ, aut alicam cum hydrorosato accipiant, & panem similiter ex aqua cum aliqua eiusmodi iucunda potione. Et in summa, cibos moderatè perfrigerantes citra obturationem sumant: à vino in totum abstinentes, præterquam si ob aliam causam, velut est stomachi debilitas, vtantur,& tunc tenue quoddam, & parum aquæ ferens, aquosum ipsis detur. Sed & ignem sacrum in hepate similiter curare oportet. At verò si frigida est intemperies, per con-

A traria procedendum est. Panis igitur ipsis cum vino detur, & bis aut ter cocta brassica: castaneas item gustent, & vuas passas, & de gallinis quòd satis est, & vinum bibant. Præbibendum verò ipsis detur eupatorium,aut asarum,& medicamentum ex pipere,& ex descriptis antea ad cœliacos ac dysentericos commoda deligantur. At confectiones cyphiformes appellatæ,ad calidas quidem intemperaturas omnino non conueniunt, nisi modicus quidam calor cum largiore humiditate fiat: verùm ad fri-

B gidas optima sunt auxilia,& magis si cum humiditate aut obturatione hepatis fiant: si verò à crassis ac viscosis humoribus obturatio fiat,myacantha,& maximè ipsius fructus detur,& radicis lauri cortex, & eupatorium ex aceto mulso,aut lupinorum amarorum decocto,cum ruta & pipere. Facit & farina lupinorum pota, & radicis capparis partes duæ, costi pars vna cum vino, & medicamentum ex catano,ad crassorum ac viscosorum humorum obturationes: iris item, & pistaciorum fructus ac cortex, & marrubium,& amygdalæ amaræ, & pastillus ex ipsis,dra-

C contii quoque ac ari radix, & agaricum, & acetum scilliticum,& acetum mulsum. Hepar autem lupi siccum tritum cochlearii mensura datum, omnibus hepatis affectionibus conducit, cum vino dulci: quin & Theodoretus antidotus optimum est medicamentum, & in obturationibus hepatis, & in scirrhis induratis,& in diuturnis inflammationibus,in colicis item,ac morbo regio: similiter & picra ex aceto mulso. Cibi porro his dandi sunt calidiores,& ab obturatione liberantes,velut est porrum ex aceto mulso,& palustris asparagus, & capparis similiter. Sed & reliqua obsonia cum aliquo ex calefa-

D cientibus ac aperiendi vim habentibus condimentis cocta. Et vinum sit tenue ac vetus, ita vt crassi succi omnia vitemus, & balnea assidua, & maximè post cibum. Diuturna verò euadente affectione, etiam venæ sectionem ac purgationem assumemus,si nihil prohibeat. Inflammato verò hepate citra dilationem vena secetur de cubito dextero, & multus sanguis detrahatur,viribus sufficientibus. Forinsecus autem cataplasma imponatur visceri, ex farina ordeacea, fœnogræco, semine lini cum

E palmulis, aut malis cotoneis, & flore meliloti, & absinthio,ac chamæmelino. In vniuersum ita vt mollitoriis adstringentia admisceantur. Epithemata verò sint, Nili,& odoratum, & Philagrianum, & Apollophanis, & ex melilotis,& tusile,copton appellatum. Ad maximas autem inflammationes valde multæ experientiæ hoc est: Comæ absinthii, nardi Celticæ, asari, croci, singulorum vncia vna:iridis,myrrhæ,styracis,bdelii, ammoniaci thymiamatis,singulorũ sextãs: medullæ vitulinæ triẽs,cerati lentiscini lib.4. Dandũ etiã ipsis acetum mulsum, & sim-

F plicia auxilia, velut est asarum, nardus Celtica aut Indica,iuncus rotundus odoratus, petroselinum. Et ventrem irritare oportet per vrticam & mercurialem, cocta in cibo accepta: in declinationibus etiam epithymum ac polypodiũ dentur in aqua mulsa:per clysterẽ quoq; aluus euacuetur,in principio ex aqua mulsa infusa cum sale aut nitro: verùm declinatione contingente, misce hyssopum, aut origanum, aut Cnicum, aut centaurium, & colocynthidem: & in summa, simæ hepatis partes per ventrem, gibbæ per vrinas,expurgantur. Cibus verò his

G detur ptissanæ succus, in quo apium coctum est. Quòd si inflammatio sacri ignis speciem præferat, curationem anteà diximus. Si verò abscessus fiat, ruptionem eius adiuuabimus cataplasmate ex trispermo, cum resina, manna thuris,pice, althææ radicibus, fimo columbino, stercore caprino. Præbibendum verò detur decoctum polii, fumariæ circa sepes nascentis ad tertias redactum. item thlapsis decoctum, aut cichorii, & radicis chamædryos. Ruptione autem facta aqua mulsa, & quæ ad vlceratos rhenes relata sunt. Forinsecus emplastrum

H Mnasæ, & reliqua mollitoria, & Icesium imponatur, aut quod ex salicibus constat. At si in scirrhum induratum est hepar, modica curationis spes est, ad aquam inter cutem affectione translabente, attamen ad mollitoria admiscenda sunt ammoniacum, bdellium, medullæ,& adipes,& quæ his parem vim habẽt.Bibenda ve-

rò dentur quæ ab obturatione liberãt,& extergunt ipſum viſcus, velut eſt piper: vrinã cientia, & calculos atterentia: cũ iis quæ paulo ante ad hepatis obturationẽ relata ſunt: ciborum quoque eſu conuenienter exhibito.

DE MALO HABITV, Cap. XLVII.

PRincipium affectionis hydropicorum, malum habitum vocare conſueuimus. Curare verò ipſum oportet venæ ſectione, ſi nihil prohibeat, partita ſanguinis detractione, ad tertium vſque ac quartum diem faciendo detractionem. Euacuandi autem maximè ſunt qui ob hæmorrhoidum aut menſium purgationis ſuppreſſionem, in affectionem collapſi ſunt: quemadmodum qui ob plenitudinem humorum, à venæ ſectione abſtinere debent. Omnino autem purgandi ſunt per hieram ex colocynthide. Victus tenuis ſit & reſiccatorius: & naturalium aquarũ vſus aſſumatur, aluminoſarum ac nitroſarum magis, deinde ſulphurulentarum. Reliquum verò balneum ex longioribus interuallis aſſumant, & variis modis ſe exerceant, maximè per iatraliptas, *unctionis doctos medicos.* poſtea verò etiam veratro vtantur. Mirificè ipſis prodeſt & abſinthii præpotatio, & ſinapiſmi, & dropaces. Si verò ad hydropem affectio delabatur, ad hydropicorũ curationem deducatur, iuxta modum qui referetur.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. XLVIII.

HEpate vehementer perfrigerato, quandoque primaria affectione, aut inflammato, aut in ſcirrhum indurato, aut alio quopiam modo affecto, quandoque per cõſenſum cũ aliis partib⁹ ſanguificationis ſucceſſus nõ contingit, & vocatur affectio Aqua ĩtercus. In qua aliquãdo flatus copia cum pauciſſima humiditate coaceruatur, inter membranam peritonæum appellatã, ac inteſtina, adeò vt ſi verberetur ſuperior venter, inſtar tympani ſonitum edat. Vnde etiam tympanites hydrops vocatur, conflatus ab inflatione circa ſtomachum, & ventrem, & colon, & à febribus diuturnis. Quandoque verò etiam à duritia peritonæi mẽbranæ, aut vteri in mulieribus, aut ſcirrhi indurati: aliquãdo verò vice verſa, humoris copia cum pauciſſimo flatu in iiſdem locis coaceruatur, velut in vtre quodã cõprehenſa. Vnde affectio Aſcites hydrops nominatur, conflatus & ipſe ex relatis cauſis. Plerunque verò à duritia & ſcirrho, circa ſplenẽ & hepar, & à diuturnis circa inteſtina fluxionibus, in quibus ventrẽ in tumorem eleuari contingit, reliquum autem corpus alimentũ non ſentiens conſumi. Quandoque verò etiã per totã corporis molem frigidior ac pituitoſior ſanguis continetur, qui interdum ab hepate talis adfertur, interdum etiam omni corporis parte velut exaqueſcente generatur, adeò vt album ac pituitoſum appareat corpus, mortuo ſimile: & vocatur Leucophlegmatias hydrops ſub carne, aut intercus, conflatus à longis febribus, & malo ſtomachi habitu, & diuturnis hæmorrhoidibus ſuppreſſis, & à fluxu muliebri, & ſpirandi difficultate, & vigiliis præter rationem obortis, & ab aliis his ſimilibus cauſis. Curãtes igitur ipſos, in communi quidem ab euacuatione initium facimus: verùm in aſcite ac tympanite, per medicamentorum aquã ducentium exhibitionem: in intercute verò, per venæ ſectionem, maximè ſi ob hæmorrhoidũ aut menſtruæ purgationis ſuppreſſionem conflata fuerit affectio: niſi, dum in malo habitu conſtituti fuerunt, venæ ſectionem præmiſerint. Et tunc igitur velut in malo corporis habitu euacuationem partiri oportet. Deinde bubulum bouis armentarii ſtercus ſiccum exactè tritum, in poſca aut aceto mulſo coquito, & ſulphuris quarta parte inſperſa, toti ventris capacitati imponito: aut caprinum ſtercus, in vrina pueri aut capræ, ad ſtrigmenti ſpiſſitudinẽ redactũ impone. Hæc per vẽtrẽ ſummè ipſos purgãt: quin & ex fermẽto cataplaſmatis, & ex caricis, & calce, & nitro, & iride, & naſturtio, & ſulphure viuo, & ammoniaco, laurique baccis ac ſtaphide ſylueſtri: & ſylueſtrium columbarum ſtercore, aut omnibus aut quibuſdam ex his aſſumptis, cum aceto mulſo vtendum eſt. Poſt hæc epithema ſpongiola appellatũ, ex caprino ſtercore, mirificè humiditatẽ euacuat, tũ per obſcuros meatus, tũ per vẽtrẽ. Poſtea verò reſiccãtia emplaſtra imponãtur, id quod ex ſalicibus conſtat, iceſiũ, tonſoris, ex baccis lauri: aut epithema polyarchiũ, aut ex ſeminibus. Sed & hoc mirũ in modũ efficax eſt. ex profundo enim abripit humiditatem. Lapidis pyritæ drach. duodecim, ſulphuris viui drach. duodecim, ãmoniaci thymiamatis drach. duodecim, cumini drach. ſedecim, nitri drach. 12: excipe modica cera ac terebinthina, & pelli inducta per totum ventrẽ impone. Præbibenda verò ipſis detur ſambuci radix in vino cocta, aut cucumerem ſylueſtrem in vino auſtero maceratũ, ad triduum dato, ita vt de vino cyathum vnum bibat, additione quotidie facta vſque ad cyathos tres. Multæ verò mixturæ hoc eſt: Balſami, nardi, caſiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, iunci rotundi odorati, aſari, dauci, amomi, ſmyrnii, petroſelini, calami aromatici, piperis, ſeſelis, ſpõdylii, ſingulorum æquales partes. Facit & vnumquodque ex his per ſe: ſimiliter etiam omnia vrinam cientia. Citra grauitatem verò vrinã ciet ſcilla aſſata, cum melle trita, & velut eclegma delingẽda exhibita. Poteſt etiam aquis quæ bibuntur incoqui. Bonum eſt & hoc: Internæ ſcillæ partis lib. duas in vini auſteri ſextariis tribus ad tertias coquito, & de vino bibendum dato quotidie, initio à myſtro facto vſque ad vnciam vnam. Optimum eſt & hoc ad ciendam vrinam: Aluminis liquidi magnitudinem fabæ aqua diluito, & per linteũ excolato, & ad triduũ, aut alternis diebus bibendũ dato. Cõuenit etiam his picra ex aceto mulſo, & antidotus Theodoretus, & ex amaris amygdalis paſtillus. Cæterùm aquã ducẽtia plura ſunt, experimẽto verò cognita hæc: Grana Cnidia quadraginta aut quinquaginta, aut lathyrides viginti vel triginta: aut euphorbii ſiliquæ quinque, aut 7. Aut ſquamæ æris drach. duæ, aut tres. Excipiuntur micis panis, & in catapotia efformantur. Aut corticis radicis ſambuci ſuccus potus cum condito. Aut foliorum chamelææ, & ſquamæ æris, & aniſi ſingulorum pares partes dato ex aqua, ab initio quidẽ drach. vnam, interpoſito autem interuallo, etiam duas & plures. Sed & hæc catapotia admiranda ſunt: Aloes, euphorbii, grani Cnidii, ſingulorum vnc. vnam: rhei vnc. dimidiũ: excipe braſſicæ ſucco, & catapotia efforma. Dato de his ſiliquas ſeptem aut nouem. Quin & antidotus ex caryophyllo mirificè aquam ducit. Sed & vt vinum aquã ducens ipſis demus conandum eſt. Eſt autem optimum hoc. Scillæ quadrans, ſeminis apii, capparis radicis corticis, piperis, ſingulorum drachmas quatuor, grani Cnidii decorticati drach. vna, folii malabathri pilulæ duæ. Vini optimi heminæ duodecim, mellis crudi lib. ſex: contuſa ac cribrata vino macerantur: ſcilla verò ſimul conteritur. Dantur huic cyathi tres. At poſt humoris euacuationem, etiam theriaca vtendum eſt. Bubuli quoque ſtercoris vſti cochlearii menſura, quotidie ex vino pota, magnopere prodeſt. Infuſis etiam per clyſterem vtendum eſt, niſi aluus ſua ſponte liquida egerat: tunc enim magis reſiccare ipſam conuenit. Porro in mulieribus hydropicis, etiam peſſo hoc ſubdititio ad vuluam vtendum eſt: Aniſi, cardamomi, cumini, nitri, ariſtolochiæ, fœnigræci, pulegii, ficuum internæ partis, ſingulorum pares portiones: ſuſino excepta apponantur. Poſt hæc etiam naturalibus balneis vtendum eſt perſeueranter, & arenæ ingeſtione: ab aliis verò balneis abſtineant, & vbi lauerint, in balneo vtãtur inſperſionibus ex nitro, ſale, ſinapi, calce, ac ſimilibus. Atque hæc quidem etiam citra balneum commoda ſunt, ſi ſicca cum oleo ventri affricentur. At in hydrope ſubter cutem, etiam aliis partibus ſe exerceant, quantum eius fieri poteſt, & ſicca frictione in ſole vtantur. Sed & reliquus victus ſiccior aſſumatur. Salſamenta igitur edant, & ſinapi, & allium, & ex volucribus ſylueſtres ac ſiccas. Et ex oleribus aſparagum, gingidium, porrum, ſinapi, caucalidas, & reliqua ſylueſtria: & ſalem theriacum aut Iamblichi obſoniis aſpergant. Vinóque vtantur veteri, tenui, vrinam ciente, &, ſi adſit, mari mixto: ita vt ab omni largiore potu abſtineant, & ab aqua in totum. Si verò cum febre conſiſtat hydrops, ab omnibus calidioribus & acrioribus eduliis ac auxiliis abſtinendum eſt: verùm mixtim his vtendum, aduerſus id quod vrget.

instando. Cæterùm in tympanite hydrope,& purgatoria, & quæ totum corpus colliquant tollantur, & quæ efficacius vrinam cient. Quæ verò flatus attenuare ac discutere possunt,intrinsecus ac extrinsecus vtenda dentur:& cucurbitæ leues assiduè toti ventri affigātur. Qui verò hydropē ascitem habent, si nō relatis cesserit auxiliis, ad perpunctionem deducantur, quæ nulli alii hydropi conuenit.

DE SPLENE, Cap. XLIX.

QVum splen ab hepate trahere soleat atrabiliariū humorē,qui velut sanguinis fæx existit, si quidē attractoria huius vis debilis fuerit, aut obturatus meatus per quem prius illum traxit, icterus niger conflatur,dum sanguis impurus per totum corpus fertur. Verùm si quidem grauitas aut distentio fuerit circa splenem, aut etiam dolor,obturatio indicatur: si verò nihil horum,attractoriæ facultatis debilitas. Vomitus autem atræ bilis,absque febre & alia malignitate contingens, retentricem splenis facultatem debilem esse indicat. Expulsoriæ verò ipsius facultatis debilitas inappetentiā inducet, dum non amplius atrabiliariū recrementū ad os ventris affertur,appetentiámque excitat. Quòd si atrabiliarius humor in ipso splene obturatur,primùm quidē inflāmatio huius fit, quam & feruor & dolor & tensio indicat: postea verò etiā in scirrhū induratur,vbi feruor quidem ac dolor cessauit, manet autem tumor ac duricia. His igitur & os grauéolens fit, & gingiuæ corroduntur,& vlcera in cruribus absque cicatrice manant. In quibus hepate coaffecto, velut diximus, hydrops oboritur: intemperies itaque ipsius similiter velut hepatis curabimus. Inflammatione verò præsente, vena de sinistro cubito secetur,aut circa summam manum,eo quòd ex lōgiore distantia reuulsio fiat, aut etiam ob naturalem quandam cognationem. Deinde imponantur cataplasmata attenuantia citra manifestam caliditatem,ita vt etiam nunc aliqua astringentia admisceamus. Talis autē est ex sua natura salis flos appellatus. Est & hoc cataplasma admirandū: Fœnigræci triētem, farinæ ordeaceæ,nasturcii, singulorum vnciam vnam,ficuum pinguium libram vnam, herbæ verbenacæ siccæ vnciam vnā: ficus aceto acerrimo macerare oportet, & cum aliis prius contusis coquere, & postea rursus coquere:aut stercus caprinū cum cruda ordeacea farina in posca coctum imponito. Habeat autem,si voles, etiam salis florem. Vbi verò prius cyprino cum aceto modico fouerís,vtere malagmatis primùm simplicioribus, quale est hoc: Ceræ sesquilibram,adipis taurini libram vnam,nitri quadrantem,terebinthinæ,seminis viticis, corticis radicis capparis,singulorum quincuncem:coctis quæ liquari possunt,sicca inspergito. Sed & Nili malagma optimum est. Si verò inflammatio in scirrhum delabatur, fortioribus vtendū est,vt etiam cutem lancinent,quale est quod ex stercore caprino paratur,& citrinum, & Machærionis, & Tonsoris,& quod ex lauri baccis constat,& quod ex salicibus. Hoc verò etiam ipse cum successu expertus sum: Auripigmenti sextantem, sandarachæ sextantem, ceræ,terebinthinæ,singulorum libram vnam, picis siccæ libram vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis vnciam vnam, corticis radicis capparis, myrobalani, singulorum trientem,ammoniaci thymiamatis sexuncem,nardini aut cyprini quadrantem. Sed & ammoniacum cum aceto illitū spleni sæpe profuit. Itémque potum scrupulorum triū aut quatuor pondere, cum castorii scrupulo vno, in balnei solio, vbi caricas præmanducarunt ac exspuerunt. Aut ammoniaci partem vnam,castorii partē vnam:dato drachmam vnam. Hæc,etiam in scirrhū induratis prosunt, quemadmodum etiā capparis cortex aceto tritus ac impositus:qui etiā bibitur cū aceto,aut aceto mulso, & crassos ac viscosos humores euacuat: quandoque verò etiam sanguinem. Salicis quoque cortex similiter illinitur. Facit & cinis ex officina fabrili, cum cruda ordeacea farina impositus ex aceto mulso. Et centaurii succus forinsecus impositus,& potus. Et lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere potum, & farina ipsorum pro cataplasmate imposita. Et aqua in qua sæpe ferrū extinctum est, febrientibus per se data,cyathorum triū mensura: non se

A brientibus, cum vini & aceti cyatho vno. Aut rumicis syluestris radicis cum scilla obolos tres, aut chamædryos aut serpylli acetabulum,omnia cum aceto,aut aceto mulso:aut anagallidis cæruleum florem habentis succi obolos duos cum posca bibendos dato. Aut acetum scilliticum,aut acetum mulsum. Composita verò hæc: Radicis panacis,ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis,herbæ lanariæ,scillæ assatæ internæ partis, singulorum æquas portiones permisce,& præbe drach. vnā. facit & ad anhelosos ac hydropicos. ALIVD. Myricæ fru-
B ctus drach. quatuor, piperis drach. quatuor, spicæ nardi drach. duas,ammoniaci thymiamatis drach. duas: vtere cū aceto scillitico,& præbe drachmā vnā ex aceto mulso.

Ad induratum splenem.

Cyclamini drach. viginti, bryoniæ drach. tres, dictamni drach. duas,scillæ assatæ drachmas octo, herbæ lanariæ drach. sex, radicis capparis drach. sex: dato de his pastillū trium obolorum cum aceto mulsō. Quin & ex erica pastillus commodus est. Cibi horum sint attenuantes,acres, sicci, & parcissimus potus. Exercitia item ac frictiones
C & sinapismi assumantur: quandoque etiam cucurbitæ cum scarificatione.

DE MORBO REGIO, Cap. L.

MOrbus regius,icterus appellatus,diffusio est bilis in toto corpore contingens,quandoque atræ, (de qua in splenicis diximus) quandoque flauæ. Differentiæ verò horum plures sunt, quorū causæ & dignotiones hæ sunt: Si enim ex febrili morbo aceruatim obortus regius morbus sedauerit febrē, iudicatorius est, materia ex profūdo
D extrinsecus translata consistens, neque medicamentis opus habens,sed ex balneis ac moderata frictione citò decedens. Si verò cum febre fiat & biliosis egestionibus, & grauitas sit circa dextrū præcordium, inflammatio feruens indicatur ipsius hepatis,ob quam bilescens sanguis per totum corpus fertur. Si autem citra grauitatem feruor fit in ipso,ob solā calidam intemperiem hepatis, affectio conflatur. Si verò citra febrem fiat,fiantque albæ alui egestiones, vesicæ bilem suscipientis affectio indicatur,aut meatibus ipsius obturatis, si quidem grauitas est circa dextrum præcordium:aut absque hac, viribus suis
E debilitatis,siue attractoria eius qui ex hepate trahit, siue expulsoria eius qui ad intestina expellit. dum enim non purgatur sanguis biliosus, in totum corpus distribuitur: quemadmodum in nigro ictero diximus. Statim autem his etiam vrinæ biliosissimæ abundè coloratæ prodeūt. Fit etiam icterus ob intemperiem calidam solidorum corporum, dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipsa deferuntur: quemadmodū in hydrope subter cutem consistente, ad pituitosam humiditatē transmutatio fit. Talis autē morbus regius cognoscitur ex eo
G quòd non aceruatim sed particulatim fit, nullo relatorū præsente. Quin & ex venenosi medicamenti potu,& propter venenum extrinsecus ex aliquo veneno eiaculante allabens,morbus regius conflatur. Calidæ igitur hepatis intemperiei,& inflammationis ipsius,& facultatum debilitatis curationem, antea in tractatione de ipso recēsuimus,quæ etiam citra permutationem huc transferenda est,vt ne eadem sæpe dicamus. Obturatis autem vesicæ bilem suscipientis meatibus vtrisque,aut altero solo, vena secetur in cubito dextero. Quidam verò & in his,& in
G illis qui ob inflammationem hepatis morbum regium cōtraxerunt, venam prope paruum digitum dextræ manus secant. Cataplasmatis autem inflammationem arcētibus vtendum est,& ipsi per hieram purgādi sunt. Commodi sunt etiam clysteres. Præbibēdum verò detur morbo regio affectis,apii,aut adianti,aut rumicis,aut serpylli ad tertias decoctorum decoctum: aut absinthium potui inspergatur. Summè verò faciunt succi raphani cyathi duo, cum vini cyatho vno poti: itémque succi cichorii cyathi duo aut tres,per se,& cum vino. Verùm ob he-
H patis inflammationem ictericis vinum mulsum bibendum præbe,aut decoctum aristolochiæ tenuis, aut hyperici,aut adiāti,aut herbæ lanariæ,aut rubiæ tinctorū: aut ramenti cornu ceruini drachmam vnam cum vino: aut pastinacæ in vino ad tertias coctæ decoctum,aut sulphu-

ris viui drach. vnam in ouis ſorbeant. Hæc etiam ob ob-
turationē ictericis magnificè proſunt. Seminis autem at-
triplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico aut alio paſſo, in
balnei ſolio poti, ſufficientem euacuationē faciunt. Re-
ctè etiam picra datur, & arida, & ex aceto mulſo conſtans,
& Theodoretus antidotus, & ex amaris amygdalis paſtil-
lus. Dato etiam cinamomi quantum tribus digitis pre-
hendi poteſt in vini mulſi cyatho vno, aut aqua tempe-
rata, aut myrrhæ magnitudinem fabæ, cum piperis gra-
nis quinque, parique cinamomo. Qui verò ob calidā ſo-
lidorum corporum intemperiem icterici ſunt, ſimplici-
bus frictionibus, & exercitiis moderatis, & vnctione, &
balneis vtantur, & humectante ac moderatè frigefaciēte
victu, ptiſſanæ ſucco, intybis, ſeride, cichoriis, piſcibúſ-
que, ac vino tenui aquoſo. Cæterùm de iis qui ex veneni
potu, aut ob venenum eiaculantium morſum, ad hanc af-
fectionem deuenerunt, libro quinto dicetur. Porro bile
circa oculos & faciem recepta, elaterii erui magnitudinē
cum lacte muliebri inſtilla in naſum in balneo, & ſtatim
in ſoliū dimitte, ac præcipe ne caput mergat, & poſt bal-
neum refectorio victu dato, rurſus in nares infunde in ſo-
le. Facit & cyclamini ſuccus, & marrubii, & melanthii: ſed
& acetum acerrimum naribus attrahat dum ſedet in ſo-
lio, & parumper nares cōprimat, & mirificè euacuabitur.

DE VMBILICI PROLAPSV, Cap. LI.

CAuſam & chirurgicam curationem vmbilici promi-
nentis, in chirurgiæ tractatu dicemus. Quandoquidē
verò & per medicamentorum vſum quidam ad naturalē
ſtatum reuerſi ſunt, de hoc hîc dicendum eſt. Aluminis
ſciſſi drach. quinque, fæcis vini Rhodii drach. decem, gal-
larum omphacinarum drach. duas: vino diluta, & ad mel-
lis ſpiſſitudinem redacta impone, forinſecúſque ſpongio-
lam poſca imbutā ſuperadde, & faſcia deliga. ALIVD.
Corticum fabæ freſæ, gallarum, balauſtii, ſingulorum æ-
quales partes in aqua coquito. Vbi verò diſſoluta fuerint,
diligenter trita imponito cum ſpongia, quemadmodum
dictum eſt. ALIVD. Ramenti plumbi drach. ſede-
cim, cicutæ, mannæ thuris, ceruſæ, ſucci hypocyſtidis,
ſingulorum drach. vnā: vino diſſolutis vtere quemadmo-
dum dictum eſt.

QVOMODO QVIS IMPVBIS AC IMberbis diu permaneat, & de pudendorum ac teſtium cuſtodia, & ſimul pſilothra, Cap. LII.

CImoliæ terræ & ceruſſæ æquales partes hyoſcyami
ſucco excipe, vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem ha-
beant, deinde oleo lentiſcino quantū ſatis eſt addito cō-
cute, ac vtere. ALIVD. Cicutæ ſuccū, & ſolani, hyo-
ſcyami, lupini foliorum tenerrimorū, & pſyllii, ſingulo-
rum pares portiones terito, ac vtitor, vbi prius deterſe-
ris ac laueris. Oportet autem prius aliquot diebus aquam
bibere.

Pſilothron pilos diſperdens.

Aſellorum domeſticorum qui in globulum ſe conuol-
uunt drach. duas, ſandarachæ drach. quatuor, calcis viuæ
drach. octo, aceti veteris cyathum vnum, lixiuii ficulnei
cyathum vnum, coquito in olla, & vtere in balneo. A-
LIVD. Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partes
duas, cimoliæ partem vnam, coctis in aqua vtere velut
dictum eſt. ALIVD ſimplex & ſine odore. Calcis vi-
uæ ſextarium vnum, ſandarachæ vnciam vnam: coquito
velut dictum eſt, ac vtere. Cæterùm depilatoria inter ocu
lorum morbos relata habentur.

DE HERNIAE SPECIEBVS, Cap. LIII.

QVÆ ex peritonæi membranæ ruptione fiunt inte-
ſtinorum delapſiones, valde graues ſunt: quæ verò
ob rarefactionem, facilius curantur, pueris magis velut
humidioribus contingētes: & multi ſanè ex iis citra chi-
rurgiam, & per medicamenta quæ imponuntur, & per cō
uenientem deligationem curati ſunt. Vtendum autem eſt
ſubſcriptis compoſitionibus, vbi hoc ſolum addideri-
mus, affectiones has ſolo loco differre. Quū enim adhuc
ſupernè circa inguen, inteſtinum manet, bubonocele, *hoc*

A *eſt, inguinis ramex ſiue hernia*, appellatur: vbi verò ad ſcor-
tum iam delatum eſt, enterocele, *hoc eſt inteſtinorum ramex*
nominatur. Proinde malicorii drach. decem, gallæ om-
phacis drach. quinque, in vini auſteri cyathis tribus co-
quito, tritáque præfricto ac retruſo inteſtino imponito,
vbi frigida aqua prius perfuderis. Et per dies decem ſo-
luito, ita vt in lecto maneat æger ad dies triginta, & cu-
preſſi decoctum cum vino bibat: aut pilularum cupreſſi
obolos tres in vino diluto. Hoc medicamentum in pue-
ris efficax eſt. ALIVD agglutinatorium. Radicis ſym-
B phyti, ſucci marrubii, amygdalarum amararū, gūmi, ſin-
gulorum pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ
vnciam vnam ſemis, ceræ, thuris, myrrhæ, glutinis piſciū
cochlearū vnà cum teſtis, ſingulorum vnciam vnam, glu
ten ad triduum aceto præmacerato. ALIVD. Cu-
preſſi pilularum vnciam vnam, gallarum vnciam vnam,
malicorii vnciæ dimidium, glutinis quadrantem, man-
næ thuris vnciæ dimidium, ſymphyti vnciæ dimidiū,
cochlearū vnà cum teſtis vnciam vnam: pilulas & mali-
coriū vino adſtringente diu coquito ac terito, & reliqua
C admiſceto, & exceptis vtitor. ALIVD. Aloes malico-
rii, thuris, ſucci hypocyſtidis, glutinis fabrilis, picis, bitu
minis, ſingulorū vnciā vnā ſemis: vini dulcis, quod ſatis
eſt. ALIVD variegatius, facit & ad perfectæ ætatis ho-
mines, malo non diuturno. Chryſocollæ, glutinis, tauri-
ni, ſarcocollæ, glutinis piſciū, lapidis gagatæ, lapidis hæ-
matites, rhois Syriaci coriarii, acaciæ, ſingulorū vnciā vnā
ſemis: lapidis pyritæ, ſulphuris ignem nō experti, magne-
tis ſpirantis, aluminis ſciſſi, mannæ, thuris, ſingulorum
vnciam vnam: picis brutiæ quincuncem, cochlearū vnà
D cum teſtis vnciam vnā, recrementi argenti trientem, gal-
larum vnciam vnā, ſquamæ ſtomomatis ferri vnciam
vnā, æris vnciam vnam, bituminis ſexuncem, olei myr-
tei, quod ſatis eſt. Vino adſtringente ſicca excipito, & ma-
nus non inquinante vtitor. Quòd ſi decumbere non ſuſti-
neant, triangulari craſſiore ligamento, quod inteſtinum
adſtringere poteſt, ſecurè deligato. Abſtineant à flatuoſis
cibis, & vino largiore, & aſſiduis balneis, & intēto motu,
velut eſt curſus, ſaltatio, vociferatio, & ſimilia. AD hy-
drocelen, *hoc eſt aquoſum ramicem*, vt humor euacuetur. Pipe
E ris grana centum, baccas lauri octoginta, nitri drach. vi-
ginti, ceræ drach. quadraginta, olei heminam dimidiam:
exceptis vtere. ALIVD optimum. Floris lapidis aſii
drach. ſex, vuæ paſſæ vinaceis exemptis ſextantem, cumi-
ni Æthiopici drach. octo, nitri rubri drach. octo, trita im-
ponito, fomento mane ac veſperi adhibito. Quidam etiā
ſulphuris drach. octo addunt. ALIVD. Calcem viuā
ſtrigmento exceptam cum cerato impone, & parum nitri
ad calcem admiſce. ALIVD. Braſſicæ radices vrito,
& cinerem adipe porcino veteri eliquato excipito. Solui-
F to autem per tertium diem. Quò verò non rurſus valde
multa fiat humoris collectio, hoc malagmate vtere: Ceræ
libras duas ſemis, picis trientē, ammoniaci thymiamatis
trientem, aluminis liquidi vnciam vnā ſemis. Facit etiā
emplaſtrum ex populo nigra, & reliqua attractoria.

DE TESTIVM INFLAMMATIONE, itémque ſcorti, & de aliis ipſorum affectionibus, Cap. LIIII.

SCorti inflammatio cognoſcitur ex eo quòd circa pri-
mùm manus contactum dolent, & quòd feruor ac du-
G ricia intenta appareant. Teſte verò inflammato, neque ad
leuem contactum dolent, ſed digitis innitentibus, & ru-
bor & duricia circa ſuperficiem minus apparet. Si verò
quis digitis innitatur, duricia in profundo occurrit, & fe-
bris aliquando oboritur. Propriè igitur teſtibus inflam-
matis cōuenit venæ ſectio circa malleolum: in communi
verò omnibus cataplaſmata & cerata. Cataplaſma itaque
imponendum eſt ex fabacea farina cocta in vino diluto,
cum vuis paſſis pinguibus vinaceis exemptis: aut cumi-
num, aut aſphodeli radicem coctam ac tritam, ad parem
H polentæ pollinem admiſceto ac imponito: aut lini ſemē
in vino diluto, aut fœnumgræcum in aqua mulſa, aut lilii
radicem in aqua mulſa, aut fæcem vini recentem cū pol-
line polentæ, aut ſenecionem & coriandrum viride, cum
vuis paſſis vinaceis exemptis. Si verò multus ſit feruor

folia hyoscyami cum triticea aut cicerum farina imponito, aut arundinis folia, aut cucurbitam crudam: si verò diuturna est affectio cum duricia, cucumeris syluestris radicem coctam in aqua mulsa & cum farina loliacea tritā imponito. Sed & hoc bonum est auxilium. Vuarum passarum exemptis vinaceis quinquūcē, cicerum ferucfactorum vnciam vnā semis, cumini vnciā vnā, sulphuris dodrantem, nitri vnciā vnā, resinæ quadrantem & semunciam: terito omnia cum melle, & pro cataplasmate vtitor. Cerata verò hæc faciunt: Olei cyathum vnū, colophoniæ sexuncem, plumbaginis, cumini, vuarum passarum, farinæ fabaceæ, singulorum trientem: ceræ sextantem. plumbaginem cum oleo coquito ad aliquā compagem, deinde ceram & resinam adiicito, & ablata ab igne semifrigefacta, ad vuas passas tritas & ad farinas affundito. ALIVD. Olei anethini & rosacei, ceræ, resinæ pinus, singulorum quincuncem, cumini sextantem & semunciam, stercoris asinini vnciam vnā semis: cuminum cum stercore asinino terito, & ceratum frigefactum admisceto, ac conterito simul, deinde linteo exceptis vtitor, lanam superimponēs, aut oleo omphacino, aut butyro & resina, æqualibus portionibus vtitor. Si verò ex sudoribus vlcera in scroto fiant, gallam tritā aut alumen pinguedini & felli hircino insperge, ac obline. At verò ad testes feruido vlcere infestatos, vbi cimoliam terram cum aqua prius illeuisti, siccari permittito, & ablutione cum calida aqua facta, myrtum siccam, & smyrnii parum terito, ac imponito. Cæterùm carnium in testibus excrescentias cinis sarmentitius cum nitro & aqua subactus impositus sanat. Si verò pruritus circa scrotum est, nitrum, staphidem syluestrem, alumen liquidum, aceto & rosaceo trita in balneo illine: post balneum verò, oui candidum cum melle illine.

DE SEMINIS PROFLVVIO, & eiusdem in somnis effusione, Cap. LV.

SEminis profluuium inuoluntaria est excretio assiduè contingens, citra pudendi tentiginē, propter retētricis facultatis debilitatem: in qua conuenit in quiete asseruare, ita vt lumbos & pubē lana conuoluta intingant, vino, & melino oleo, aut œnanthino imbuta. Cōsequēter autem cataplasma imponatur ex palmulis, malis, œnanthe, acacia, hypocystide, & rhoe, ac similibus. Insideāt autem lentisci & rubi ac similiū decoctis in vino, aut etiam aqua: cibis verò vtantur resiccatoriis. Post prima verò tēpora ad exercitiū deducantur, per quod & totū corpus & affectæ partes ad robur deducantur. Cæterùm ad seminis redundantiam facientia, sufficienter relata sunt libro primo in tuendæ sanitatis tractatione: vbi etiā de iis qui coire nō possunt scriptū est. Verùm ad seminis in somno effusiones profuerit ipsis etiam lectus frigidior, & decubitus in dextrum aut sinistrū latus, & quæcunque medicamenta frigida lumbis sublinuntur: qualia sunt, coriandrū, cicuta, cerusa, portulaca, omnia cum aceto.

DE SATYRIASI, Cap. LVI.

SAtyriasis est palpitatio pudendi, ad inflāmatoriā quādam vasorum seminariorū affectionē consequens, cū tētigine: & si non desinat palpitatio, ad vasorū seminaliū resolutionē aut conuulsionem delabi solet: & pereunt celeriter, conuulsi, morietes autē ventre inflantur, & frigidū sudorē excludunt. Contingit autē hic morbus (sed rarò) etiam mulieribus. Vena igitur statim secāda est, & victus tenuis ac sine vino constituendus, & quotidie quidē aluus mollienda est, vehemēter nunquam, sed placidè ac leniter. Optima igitur est beta, & malua, & mercurialis parum, & concharū iusculū: non malū est etiam simpliciter clysterē adhibere. Verùm vrinas cientes medicinæ vitentur: lumbis autem frigefacientia adhibeantur, velut est solani succus, aut portulacæ, aut hyoscyami, aut cicuta. Necesse est etiam colem, & ani ac scroti intercapedinem, ex aliquo mitigante frigefactorio illinere, velut argenti spuma, terra cimolia, cerussa, aceto dilutis, aut aqua, aut vino dulci, aut sapa. Decubitus supinus noxius est. Bibat autem nymphææ radicem, & iridem, & adiantum. Ruta autem & seminis profluuio & satyriasi laboranti prodest. Cibus detur frumentaceus modicus, & siti pre-

A mantur. Si verò perseueret affectio, cucurbitæ affigantur cum scarificatione: & si plenitudo adsit, etiam per hirudines euacuatio fiat. Venter autē cruda hordeacea farina integatur.

DE PRIAPISMO, Cap. LVII.

PRiapismus est auctio pudendi perseuerans, in longū ac circulum intumescentis citra rei venereæ appetētiā. Est autem flatuosus spiritus qui membrū tumefacit, ex humoribus viscosis ac crassis præ moderata caliditate generatus. Manifestū igitur est quòd partes calefacere nō B oportet, sed leniter frigefacere, cerato rosaceo cum aqua conquassato: & per chamæmelinū ceratum pudendo ac lumbis impositum. Victus & medicamenta adhibeantur attenuantis facultatis, citra manifestam calefactionem. Adhibeātur etiam quæ naturaliter efficacia sunt, per experientiam comperta. Nymphæa igitur etiam his bibenda detur, & viticis semen & rutæ viridis obsoniis misceatur. Ab initio verò hoc ne detur (multum enim calefacit) sed postea post aliorum attenuātium vsum. Si euacuatione vtendum sit, per vomitus fiat. Nam per infernum vē- C trem contingentes, sæpe fluxionem concitant ad vicinas partes: sed & exercitium & frictio assumatur, ad flatus discutiendos. Nulli ex relatis conuenit coitus, præterquam in quibus ob huius abstinentiam, semen redundare coniectamus.

DE MEMBRORVM GENITALIVM impotentia, Cap. LVIII.

QVI hanc affectionē habēt, ad venerem nō stimulātur, & propterea tristes sunt. Causa autem horum est, partium resolutio, aut seminis inopia. Quum igitur semē D generantia libro primo in sanitatis tuendæ tractatione relata sint, itémque quæ ad coitum stimulent, secundum simplicem facultatem, nunc fortiora apponenda sunt. Communiter igitur, acopis ad resolutionem commodis, etiam hic vtendum est: priuatim verò, stellionem vstum terito, deinde addito oleo, dextri pedis magnum digitū illinito, ac coito: si verò cessare voles, digitum abluito: sed & ex stellionibus multæ mixturæ medicamētum efficax est. Præbibenda verò dentur tentiginem cientia, velut est primum hoc: Piperis, nucleorū nucis pineæ, petroselini, E ramenti pudendi ceruini, terebinthinæ, singulorum æquales partes excipe melle. ALIVD. Cicerum crudorum, nucleorum nucis pineæ, singulorum sextantem: erucæ, piperis, singulorum vnciam vnam: excipe melle, dato drach. duas cum vino. Sed & Satyriaca appellata multiplex compositio conueniet, & quæ his similia sunt. Considerare verò oportet etiam alias affectionis causas, & correctionem ipsis conuenientem adhibere.

PVDENDORVM AC SEDIS AFfectiones, Cap. LIX.

F VLcera in pudendis & circa sedem, si sunt citra inflammationem, valde siccantibus opus habent medicamentis, qualia sunt id quod ex charta vsta constat, & anethum vstum siccum, & cucurbita vsta. Non humidis autē & recentibus vlceribus etiā aloe bonū pharmacū est, sicca in puluillum redacta inspersa: præ omnibus verò dolorem eximit & nullo minus efficax est pompholyx. Si verò humidiora fuerint vlcera, pinus cortex per se, & lapis hæmatites. Si autem & profunditas aliqua ipsis affuerit, ad relata manna thuris admiscenda est. At si nome depa- G scendo proserpat, lenticula imponatur cum malicorio. Vtendum etiam emplastro coraco ex aceto mulso appellato, & pastillo bithyno, & qui ex charta constat. Rimas autē in pudendis ac sede iuuat resina fricta cum rosaceo trita, vt strigmentitia crassitudo fiat, admixto etiā oui vitello, & opio: aut foliorum hederæ siccorum vstorum cinis tritus cum rosaceo in pulmbeo mortario adhibeatur. Pastillus quoque ex vino & oleo, & qui ex lapide phrygio paratur, valde commodæ sunt medicamenta & ad rimas & ad sordida circa coronam vlcera, & maximè quū detra- H here præputiū non possunt. ALIVD simplex, quod etiā acrimonias obtundit. Cadmiæ vstæ ac lotæ sextantem, foliorū rosarum exunguium sexuncē: sicca insperge, abluens prius vino. Ad condylomata verò facit hoc: Chalcitidis, œsypi, cerati, medullæ ceruinæ, foliorum rubi, sin-

gulorum pares portiones cum cerato,& pastillus ex vino ac oleo similiter. Si verò in cole intra pudendi foramen inconspicuum vlcus fiat,cognoscitur ex eo quòd aut pus, aut sanguis euacuatur, citra mictionem. Curatur autem primùm quidem aqua mulsa aquosa collutum, deinde lacte,postea admixto etiam ad lac Astere collyrio. Aut pastillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito,aut etiā pinna in eo tincta illinito: deinde linamentum tortum illitum indito. Optimum est & quod gallam recipit,& pompholygem, amylúmque,& aloen,æquis portionibus trita cum rosaceo, & plantaginis succo.

Ad dolores in pudendo.

Butyrum & resinam pari modo liquata imponito, aut lini seminis succo pares partes myrrhæ & resinæ frictæ terito ac imponito.

Ad tumidum pudendum.

Vitis foliorum tenerorum drach.vnam,cerussæ drach. quinque,trita impone. Vtere etiam aquæ marinæ frigidæ perfusione,& quiete,& colis deligatione. Verrucas in pudendis, thymos appellatas, curat, & augeri rursus non sinit cinis sarmentorum vitis cum aceto impositus. Item corticis salicis vsti cinis. In summa verò, verrucarum genera omnia, & thymus, & formicaria, & quæ quasi ex chorda pendet,per medicamenta quidem vehementer exulcerantia auellentur,per putrefacientia verò ac erodentia mortificantur. Propriè verò facit elaterium cum sale impositum,grossi cum aceto nitro, & farina, fici succus illitus,smaridis caput salsum vstum, ærugo cum sulphure vino vsta: tithymalli succus illitus,ocymi folia cum atramento sutorio: heliotropii magni semen cum vino impositum.

Ad inflammationem ani.

Cerussæ trientem, pompholygis aut cadmiæ teneræ vnciam vnā,thuris vnciam vnam, seridis succi heminā vnam. Dilue paulatim succum instillans donec cōsumptus fuerit:deinde cerato facto ex ceræ sextante, & rosacei libram vnā vbi eraseris admisce,& fortiter emollito. Immittito autem per instrumentum puris tractorium, & superne deligato. Facit etiam ad rimas imflammatas, & ad vlcerationes sedis,cum feruore aut morsu.

Ad ignem sacrum circa sedem.

Emplastri ex succis libram vnam,rosacei quod satis est, panis puri libram vnam,croci vnciam vnam, opii vnciā vnam. Crocus & opium macerantur passo,panis aqua:deinde ad ipsa trita adiicitur emplastrum ex succis, & rosaceum,& emollitur. Facit etiā ad calidissimas podagras. ALIVD faciens etiam ad inflammationem ani. Cerussam vino & rosaceo, in plumbea pila,plūbeo pistillo tritam illine:aut cerussam & oui candidum, & roseaceum in eadem pila, donec strigmentitiam crassitudinem habeant,trita illinito.

Ad sedis dolores.

Hyoscyami foliorum tenerorum, portulacæ foliorum tenerorum,micarum panis vino maceratarum, vitellorū ouorū assatorum, singulorum pares portiones, rosacei quod satis est. postquā fomentum adhibueris ad locū ex rosarum ac meliloti decocto,cataplasma imponito. ALIVD optimū ad ani inflāmationes,& extuberantias. Cerussæ,spumæ argēti,ammoniaci thymiamatis,bdellii, singulorum sexuncem, terebinthinæ vnciam vnā, ceræ vnciæ dimidium. Arida succo solani,hyoscyami,aut portulacæ terito:quæ liquari possunt,liquefacta admisceto,& excipito, & rosaceo mollitis vtitor. Sed & emplastrum Phicotyche appellatum,& quod ex plumbagine paratur, & pastillus ex loto,& ex halicacabo,& ex rosis,ad sedis inflammationes,inter clara sedis ac pudendorum medicamenta habentur.

Ad extuberantias ani.

Si inflammatæ sunt extuberantiæ,& relatis in commune vtēdum est,& priuatim hoc pastillo: Cerussæ quadrātem, pompholygis vnc. vnā, spumæ argēti sextantē,mastiches sexuncem. excipe hyoscyami succo. Si verò non sunt imflammatæ, vino prælotis pilularum cupressi vstarum cinerem insperge: aut corticis cucurbitæ siccæ vsti, aut ossium palmularum cinerem similiter: aut testarum buorum & fœniculi cinerem: aut mali Punicæ foliorum succo, pari vino albo admixto prolue ad dies septē. Verùm ad callosas extuberantias,calcem & auripigmentum cum aceto acri trita,in sole illinere bonum est.

De hæmorrhoidibus.

Si hæmorrhoides plus quàm oportet euacuantur, corporis habitum aquosum fieri contingit,& vt prauè cibos auersentur. Periculum est etiam si larga sanguinis eruptio fiat:quemadmodum etiam,si penitus supprimatur, vnde operosa est curatio. Quare quū plures sint hæmorrhoides, vnam relinquere oportet,purgationis gratia. Quædā verò sunt quæ in superiore parte non apparent,& propterea ægrè curantur. Cæcæ verò nihil quidem excernūt,verùm magis dolorosæ sunt. Ad has igitur cyclam ini succum illine,& aperiuntur. Ad eas verò quæ immodicè euacuantur,spinæ Ægyptiæ,sambuci foliorum,artemisiæ, singulorum quincuncem,sideritidis trientem, in aquæ heminis octo,ad dimidias coquito. Deinde herbas quidem reiicito,ad aquam autē siccum hoc admisceto: Melāteriæ, aluminis rotundi,singulorum drach. octo,spumæ argenti drach. quatuor, gallæ quadrantem,misyos drach.duas, soreos drach. duas. Soluto hoc sicco in decocto,septies in die irrigationem facito: sequenti verò die similiter alia facta eiusdem ponderis præparatione,similiter irrigationem facito:& tertia die eodem modo. Si verò reliquiæ aliquæ manserint, quarta die per acum facta compunctione,si senserint, aut sanguinē fuderint, decoctum quidem similiter facito, de sicco verò dimidium admisceto. Vbi autem irrigasti,cum sicco contingito,quo exactè exurantur. Verùm propter inflammationem panem imponito. ALIVD. Panem purum in garo primario macerato,& in noua olla vstum ac tritum imponito, abluens antea vino. Facit & ad extuberantias. ALIVD. Soreos drach. duas, chalcitidis drach.vnam, misyos drachmā vnam, atramenti sutorii drach. tres,aluminis scissi drach.nouem, æris vsti drach. vnam, melanteriæ drach. vnam:vtere sicco. Cibi verò sint in iis quæ nimium euacuantur, qui paucum sanguinem faciunt ac minimum superfluitatis,siccantésque ac adstringentes,qualis est lota alica ex posca,& oryza & chondrus. Ex oleribus intyba, cichorium,& portulaca,& vina adstringentia. At in excæcatis hæmorrhoidib⁹ cōueniūt cibi his cōtrarii:maximè autem loliginū, & sepiarum,& polypodum, torpedinísque ac cartilagineorum esus probè commodat. Hæc enim sanguinem turbant: sed & quæ menses ducunt, his commoda existunt.

Ad procidentes anos.

Ericæ fructus,gallarum,cerussæ,acaciæ, succi hypocystidis,corticis pinus,thuris,myrrhæ minnææ,singulorum æquales partes,sicca insperge prælatis vino austero. ALIVD. Recrementi plumbi,rhois syriaci,singulorum drach.octo,floris rosarum drach.quatuor, myrrhæ minnææ drach. duas:vtere velut priore. ALIVD. Corticis pinus,mannæ thuris,spumæ argenti, singulorum drach. octo,pilularum cupressi siccarum,plumbaginis, singulorum drach.duas:vtere velut dictum est: & vrina ipsius ægri adhuc calida affusa prodest.

DE VTERI AFFECTIONIBVS, ET primùm de mensium purgatione, Cap. LX.

Plerisque purgatio mensium contingit circa decimūquartum annū:paucis citius, circa decimumtertium, aut duodecimum:nō paucis autē tardius quatuordecim annis. Tempus verò vnicuique purgationi statutum non est. Multæ enim ad duos aut tres, plurimæ ad quinque dies purgantur: aliæ ad septimum vsque diem: paucæ etiam ad duodecimum vsque purgatæ sunt. Desinunt autē pugari aliquæ circa quinquagesimum annum: paucæ vsque ad sexagesimum: quibusdam à tricesimoquinto anno,& maximè pinguibus,menses desinere cœperunt. Si igitur remoratur purgatio,circa præfinitum tempus lauato,& sesanum aut porrū capitatum præbibendum dato,cum pipere & ruta simul coctis. Edat autem loligines, sepias, polypos,& quæcunque eius generis sunt. Priuatim enim sanguinem turbant.

DE MENSIVM SVPPRESSIONE, Cap. LXI.

SVpprimitur menstrua purgatio, aliquando toto corpore malè affecto, aliquando vbi vterus ipse propriam affectionem suscepit, propter loci frigiditatem, aut plagã, aut intemperiem ex natiuitate, aut ob acquisititiam vexationem. Plerunque verò ex abortibus, & ob partem aliquam principaliorem primariò affectam, velut est hepar, aut ventriculus, aut thorax, aut eiusmodi quædam in diuturna affectione cõstituta. Suppressa verò, multarũ & diuturnarũ affectionũ causa fieri solet. Quum igitur ob aliquã viscerũ interaneorum affectionem primariã purgatio intercepta fuerit, aut moram traxerit, maximè operæpretium est primariò affectam partem curare, & post ipsam vteri meminisse. Notas autem illarũ partium affectarum in superioribus tradidimus: vbi verò nihil illorũ affuerit, manifestum est ipsum vterũ primariò affectum esse. Si igitur non prohibet ætas, aut habitus corporis, aut aliud quiddam, vena secetur non ante præfinitum mensium tẽpus, sed præterito iam dies decem adiiciãtur. Detrahatur autem non plus duabus libris & dimidia, neque minus vna, si sanè venam secuerimus: sin minus, hiera ex colocynthide purgentur, duabus drachmis datis in sex cyathis aquæ mulsæ. Febre verò præsente, hiera vti non expedit. Commodum autem est venã secare in primis febrium diebus: post purgationem reficiantur ad paucos dies. In sequentibus autem exerceantur deambulationibus, frictionibus infernarum partium, & lauentur. Cibi conueniunt qui facilè cõcoqui ac distribui possunt, & olera humida ac dulcia omnia: ex piscibus petrositæ volucribus teneriores: lactis potus, dulciaria ac mellita liba: vinum tenue, album, non valde vetus ineptæ sunt carnes, & legumina, excepta ptissana. Vbi verò propinquũ est præfinitum tempus, ex marinis dentur cartilaginea ac mollia, velut dictum est, & testa intecta: & porrum capitatum cum ruta & pipere coctum: & decoctum ipsorum bibant. tunc quoque ligamentis infernas partes adstringant ad tres aut quatuor dies. Instante autem præfinito tempore, ligamenta quidem tollantur, præbibant autem myrrhæ obolum, aut fabæ magnitudinem, aut castoriũ ex passo, aut aqua mulsa: aut artemisiæ decoctum, aut saluiæ, post balneum ex passo & vino absinthite. Absinthites autem vinum per totam curationem præbibatur. Præterito autem tempore præfinito, & nulla aut nõ memorabili purgatione facta, ad malleolum vena secetur, & repetita detractio fiat: post septimum verò aut octauũ diem, purgatione ex hiera vtatur: & post quartum diem dropacem adhibeat ad pectinem, lumbos ac femora. Et vbi per triduum aquam bibit, cataplasma ex sinapi ac pane madefacto, paribus portionibus imponat, vsque ad æquinoctii tempus, deinde lauet. Sequenti mẽse caricæ pro pane admisceãtur in decoctum fœnigræci, maluæ, pulegii, rutæ & artemisiæ. In sinum verò infundatur susinum, aut amaracinum, & pessus subdatur ἐννεαφάρμακος, *à nouem quas recipit rebus appellatus*, aut libanius vocatus. Est autem pessus lana carpinata, & in rotunditatem ad digiti figurã redacta, in qua continentur medicamenta: atque hæc curatio plurimis suffecit ad purgationem. Si verò fortioribus opus habuerit medicamentis, sunt hæc: Iris Illyrica pota cum vino, cyperus, ari radix, casia, iunci rotundi odorati flos, nardus, radicis Helenii decoctũ, myrrhæ fabæ Græcæ magnitudo: hæc cum passo bibuntur, in aquæ mulsæ cyatho dimidio & dictamni decocti cyathi duo, & ammoniacum, & sagapenum. Quæ verò stomachum minus noxæ expositum habent, his & opopanacis parum in pilulam coactum & melle cocto tinctum dari potest. Quin & familiaria nobis semina menses mouere solent, sed minus: velut est fœniculum, cuminum, apium, daucus Creticus, seseli, ammi, sinon, cicer, cedri baccæ, & omnia vrinã cientia. Apposita autem & subdita faciunt hæc: Myrrha, absinthii aut lupinorum decocto trita, aut etiam rutæ succo trita, bdellium eodem modo, styrax item & oleæ syluestris gummi, cum rutæ succo similiter, aut aristolochia longa ad collyrii formam exsculpta: similiter etiam magni centaurii radix, aut veratri, aut scammoniæ succus, &

A colocynthidis medulla per se, & artemisia imposita cum ruta, & galbanum suffitum: eadem etiam fœtus eiicere solent.

DE NIMIA PVRGATIONE vteri, & sanguinis ex eo eruptione, Cap. LXII.

NImiæ purgationes mulieribus fiunt: quandoque dũ menses augentur, & aceruatius feruntur: quãdoque in partu perfecto, quæ plerũque etiam sua sponte cessant. Frequenter autem & ex abortibus vehementer sanguis B erumpit, vt sæpe periculum incurrant. Primùm igitur cõstringendi sunt artus ab alis & ab inguinibus. In potu verò danda est posca non frigida, & posca quoque affundenda, imponendæque locis lanæ multæ ex vino & oleo, aut rosaceo, aut melino, aut myrteo expressæ. Cibus detur chondrus lotus ex posca, aut oryza, aut alica: hydromelũ quoque austerum, aut omphacomeli, aut talium quiddã ipsis detur. Præbibant autem balaustium in posca, aut hypocystidis aut acaciæ succum, aut lycium, aut Samium asterem, aut vuam acerbam siccam, aut rheon, aut suberis C ex Italico vase vsti cinerẽ: aut sesamũ edãt in posca maceratum donec molle fiat. Apposita verò & in pudenda subdita sanguinis eruptiones sistunt, hypocystidis succus aut acaciæ, triti cum manna in aceto. Mirificè verò auxiliatur spongia vino aut pice liquida imbuta ac apposita: aut vstæ ipsius cinis cum aceto aut posca appositus: similiter etiam suberis ex Italico vase vsti cinis. Forinsecus autem imposita prosunt epithemata adstringentia, & cataplasmata ex palmulis ac malis Cydoniis, in quæ addita sunt malicorium, ilicis glandes, rubi virgulta, lentisci folia, ba- D laustium, acacia, hypocystis, gallæ parum, alumen. Maximè autem hoc: Glutinum maceratur in posca donec fuerit dissolutum, deinde in robustum linteum inducitur, & lũbis agglutinatur. Efficaciter quoque ad hoc faciũt emplastra glutinatoria, velut est, Harmonia, Icesium, Athena, Melinum, Indicum, & similia. Pessis autem vtendũ est ad sanguinis eruptionem his: Gallæ internam partem tritam & thus aqua dilue, ac appone: aut flores mali Punici dulcis similiter, aut polygonum tritum: composito verò E hoc: Aluminis scissi, gallarũ internæ partis, succi acaciæ, mannæ, singulorum drach. quatuor: ouorum assatorũ vitelli quinque: sicca teruntur succo plantaginis, & miscẽtur. Vsus autem tempore in pessum laneum excipiuntur, & in rosaceum tinguntur, ac apponuntur. Sed & cucurbitæ leues, magnæ, sæpe sub mãmas appositæ, abunde reuellũt. Insessus autẽ iis quibus sanguis erumpit conueniunt hi, Iunci acuti capitulorum, myrti, rosarũ, rhamni foliorum, rubi virgultorum: singulorũ æquales partes in aqua coquito, & insidere iubeto. ALIVD. Corticis radicis, mali Punici dulcis, myrti, corticis cupressi, singulorũ F partes tres: gallæ partem vnã coquito in aqua sufficiente. Cæterùm per clysterem vterifusorium plantaginis succũ infundito, aut seridis, aut polygoni, aut solani, aut perdicii, aut psyllii, aut hypocystidis, aut acaciæ. Indantur etiã hæc per lanam, aut digitum, aut specillum, aut pennã in longitudinem formatam, vsque ad vteri osculum. Sed & Andronis pastillus per vterifusorium clysterem, cum aliquo ex prædictis succis, aut cum vino adstringente immissus, efficax est medicamentum.

G DE FLVXV MVLIEBRI, Cap. LXIII.

FLuxus muliebris, est fluxio vteri per quã totum corpus expurgatur. Tali autem specie præditum est id quod euacuatur quale est id quod redundat. Aliud enim est rubicundum, velut serosus sanguinis humor: aliud album, à pituita: aliud pallidum, ab amara bile: aliud aquosum. Si verò aliquãdo sanguis purus velut in venæ sectione feratur, diligẽter animaduertere oportet anne aliqua erosio facta est in vtero. Notæ fluxus sumũtur ex eo quòd assiduè loci humectantur, humoribus colore diuersis, & H ex eo quòd ægrota decolor est, alimentum non sentit, cibum auersatur, & in deambulando difficulter spirat, & tumidos oculos habet: & ex eo quòd aliquando cum dolore, aliquando sine dolore fit, & aut cum vlceratione, aut citra vlcerationem, aut inflãmatã, aut sordidã, aut puram,

Proinde toti corpori opitulari oportet,quum humida sit A affectio, per ficcantia citra manifeftam calefactionem, & per frictiones totius corporis,& per vnctiones ex melle abunde cocto.Danda funt etiam vrinam ciētia medicamenta,velut eft aqua in qua afarum & apium funt incocta: euacuandum quoque totum corpus per aluum.Ad hæc portulaca comefta,& fuccus eius potus prodeft, item balauftium,rubi fructus & flos, quercus mēbrana illa quæ fub cortice trunci eft, & quæ fub cortice ipfius glandis. hippuris rubicundum maximè fluxum fiftit pota ex aqua aut vino: item hypocyftis, lentifci fructus torrefactus B cum vino potus,Samius after,Lemnium figillum,coagulum leporis,aut hœdi,aut agni,aut vituli,aut cerui: vinacea trita,myrti baccæ, vua acerba ficca,pinus cortex, & quæ in fanguinis ab vtero eruptione dicta funt, quæ non valde efficacia exiftunt. Quum verò cum dolore fertur, per vterifuforiū aut aliū clyfterem,fuccum alicæ,aut ptiffanæ,aut tragi, aut oryzæ,infundito, cum aliquo dolorē fedante medicamento. Et in exacerbationibus quidē mitigatoria adhibeantur:in interuallis autem (per circuitus enim aliquando affligit)ex alto euocare ac meatus tranf- C mutare oportet per diuerfas geftationes,deambulationes, vociferationes,vnctiones, cucurbitas, dropaces partium fuperincūbētium,infolationes, frictiones,pfilothra,fmegmata,finapifmos, vomitus à raphanis, victum refectorium,balnea,vinum, varium cibum.

DE INFLAMMATIONE VTERI AC declinatione, Cap. LXIIII.

INflammatio vteri fit ex pluribus caufis. Nam & ex plaga, & menfiū fuppreffione,& frigiditate,& inflatione: non minus etiam ex abortu,& partu propter malam par- D tus editionem.Sequitur ad vteri inflammationem febris acuta,dolórque capitis ac tendinis,& bafis oculorum,iūcturæque manuum ac digitorū,& colli detractio, & declinatio ad contraria, ftomachi per confenfum affectio, ofculi vteri conclufio,pulfus parui,denfi. Et fi obtufa fuerit inflammatio,non vehementer vterum dolent: fi verò fortis,etiam ipfe totus pulfatorio modo dolet per totum, fi totus eft inflammatus:fin pars inflammata fuerit,circa hanc magis dolor de fe fignificationem præbet. Si enim pofteriores ipfius partes folùm inflammatæ funt, dolor E circa lumbos fit,& ftercora fupprimuntur ex recti inteftini compreffione: fi anteriores, dolor circa pectinē fit, & vrinæ ftillicidium,ac emittendæ difficultas,ex veficæ cōpreffione.At lateribus inflatis, & inguina tenduntur, & crura grauantur: fi verò fundum ipfius inflāmatū fuerit, circa vmbilicum dolor maximè confiftit cum tumore. At fi circa ofculum eft inflammatio,circa fupernum ventrem dolent, & digito immiffo durum ac renitens ofculū occurrit. In curatione igitur,primùm irrigatione ex vino & oleo,aut vino & rofaceo vtendum eft,circa pecti F nem & lumbos,per hapfos lanæ puræ, citra deligationē. Cibi abftinentia indicitur vfque ad tertium diem: poftquam vena fecanda eft in cubito,fi nihil prohibuerit.Nutriantur autem alica ex aqua mulfa,aut pane,aut ouo forbili,alternis diebus.Poft quintum diem cataplafma imponatur ex polline,femine lini,fœnogræco, ex aqua mulfa in qua papaueris capita cocta reiecta funt,& oleo.Si verò indignetur aduerfus caliditates inflammatio, vtpote ignis facri naturam habens,ad melilotum in paffo coctū ac tritum adiice vitellos ouorum affatorū, cum rofaceo, G aut melino,aut crocino,& impone:aut palmulas vino diluto feruefactas cū polentæ polline terito, addito aliquo ex relatis vnguentis,& imponito.Declinatione verò cōtingente,ceratum nardinum aut Cyprinum adhibeto.Per totam verò curationem,etiam infeffibus vtendum eft ex decocto fœnigræci,aut feminis lini,maluæ,artemifiæ, & ex oleo: in iis autem quæ ferre nequeunt calorem, ex aqua calida,affufo rofaceo.Peffi verò & infufa affumantur ex œfypo,butyro, medulla ceruina, adipe anferino, vnguento fufino, & cera Tyrrhenica. Verùm quæ calorem H fuftinere poffunt, in iis etiā aureus appellatus peffus conueniet,& enneapharmacus:quæ verò non fuftinēt,cum ouo,& rofaceo,& adipe anferino aut gallinaceo. Ad feruidiores autem inflammationes, emplaftrum ex fuccis in

A duplici vafe cum rofaceo liquefacito,& fuccum plantaginis,aut feridis,aut cichorii,aut intybi mifceto:aut hoc vtitor: Adipis anferini aut fuilli recētis drach.quatuor, cerati rofacei aut fufini fextantem, vitellorum ouorum affatorum vnciam vnam,croci drach. vnam, myrrhæ obolos tres,opii obolos duos: aut pro opio, papaueris capitū decoctum.Si verò multus vexat dolor,fucci papaueris magnitudinē fabæ,cum lacte muliebri, ac fucco fœnigræci,apponendam præbe. Cæterùm ad inflammationes cū duritia, emplaftrū tetrapharmacum rofaceo dilutum ap B ponito, aut infundito. Quin & declinationes vteri circa exacerbationes quidem, fimiliter velut inflammationes curentur: verùm in remiffionibus & mali declinatione, iis quæ magis molliunt vtendum eft: in inueteratis autē, iis quæ ex alto euocāt, & meatus tranfmutant. Si verò extrinfecus duritia eft, malagmatis vtendum, eo quod ex meliloto paratur,& Mnafææ infcripto,& Icefii,& melino Sarapionis, aut pyrino,emplaftris.Victus ab initio quidē fit tenuis: declinatione verò modica contingente, ad balneū ducantur,& pleniore cibo vtantur.

C DE ABSCESSV VTERI, Cap. LXV.

SI inflammatio in abfceffum mutatur, relata figna intendētur: infupérque inordinatæ exacerbationes cum horrore ipfis fiunt, primis quidem temporibus intenfæ, cum doloribus:perfectè verò fuppuratione facta,aliquantum remittunt.Verùm circa ruptionis tempus,& dolores acriores fæpe punctorio modo irruere putantur,& febriculæ vehementiores vexant, & aliquando vrina fupprimitur,aliquando ftercus,circa affectam vteri partem impedimento contingente:aliquando verò tumor circa pu- D bem, & velut fluctuationis fenfus, vbi abfceffus maior fuerit.Qui verò in expeditis locis eft,etiam per dioptram inftrumentum immiffum,aut per digitorum contactum deprehenditur, fupra hoc quòd etiam dolores vehementiores habent,propter ofculi neruofitatem: quēadmodū fanè in fundo abfceffus & in finu minorē dolorē inducit: & digitis quidem tumor non occurrit, ofculum autē gracilius comparet.Proinde quò citius fuppuretur, auxiliū ferendum eft cataplafmatis ex fœnogræco,femine lini, hordeacea aut triticea farina,admixtis ficubus coctis, E quandoque etiam columbino fimo.Sed & infeffibus inflammationi congruis affiduè vtendum eft, & peffis ex terebinthina, myrrha,œfyppo,& butyro. Rupto autē abfceffu, fi quidem ad veficam pus delatum fuerit, lactis potu vtendum eft, & cucumeris femen bibendum: fi verò ad inteftinum rectum eruperit, lentis ac malicorii decocto colluatur per clyfterem infufo. At fi ad finum ruptus fuerit abfceffus,fi quidem purum pus fuerit,rofaceum infundatur,aut oleum inalbatum, aut tetrapharmacum regium emplaftrum, aut butyrum recens: fi verò fanies te- F nuis graueolens feratur, velut ab vlcere depafcendo proferpente,adftringentius fit infufum, ex myrti baccis, palmulis,lenticula.Et poft humorum excretionem,fi inflammatio permaneat, in cataplafmatis ac infeffibus perfeuerandum eft. Cæterùm fi circa vteri ofculum abfceffus fiat,& non rumpatur,poftquam tenues factæ fuerint partes puri incumbentes, ad puris excretionem per chirurgiam nos conuertemus, velut in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE VLCERATIONE VTERI, G Cap. LXVI.

VLceratur fæpe vterus ob partus difficultatē, aut fœtus extractionem,aut corruptionem, aut ab acribus medicamentis,aut à fluxione, aut ex abfceffibus ruptis. Si igitur expofita fuerit vlceratio, per dioptræ vfum deprehenditur: fi verò in profundo, ex iis quæ excernuntur.Humor enim diuerfus excernitur, inflammato quidē vlcere,paucus,cruentus aut fæculētus,cum dolore: fi verò fordidum eft vlcus, copiofior, & fanies cum minore dolore: fi verò depafcendo proferpit, graueolens, niger, H cum vehementioribus doloribus, & aliis inflammationis fignis,& irritatio ad laxatoria medicamenta, ad contraria verò alleuatio. Purum verò fi eft vlcus, humor paucus,æqualis,fine odore,craffus,albus, cum fenfus facilitate.Si igitur inflammatum eft vlcus,iis quæ ad inflamma-

tionem relata sunt vtendum est: si verò sordidum, ptissanæ succus cum melle infundatur, aut tetrapharmacum emplastrum cum susino, aut aqua mulsa, cocto in ipsa fœnograeco, aut malua, aut furfuribus, aut lente decorticata, aut, quò magis expurgetur, marrubio, aut eruo: aut admixtam melli erui farinam, aut iridem, aut alumen rotundum, aut simile quiddam immittito. Hæc ipsa etiam forinsecus cataplasmatis modo imponūtur aqua mulsa subacta. Peculiarius autem prodest hoc medicamentū: Crocus optimus teritur cum lacte muliebri, deinde rosaceo cerato exceptus cum adipe anserino illinitur lanæ tomento. Præstantius hoc est quod etiam ad dolores condūcit: Capita papaueris in passo diluto macerantur ad triduum, deinde coquuntur donec flaccescant, postea teruntur cum foliorum rosarū drachmis ʒ, croci drach. tribus: admixto capitum papaueris decocto: deinde ceræ drach. duæ cum rosaceo liquatæ affunduntur, & in pesso apponuntur illito ex rosaceo. Facit etiam id quod ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratur, & emplastrum Ægyptium absque ærugine mirificè ad vlcerationes facit. Si verò vlcus depascendo proserpit cum inflammatione, imponatur panis purus maceratus cum aqua mulsa, oleo, althæa, fœnograeco, & palmulis pinguibus. Infundatur autem succus plantaginis, solani, polygoni, seridis, primùm per se, postea cum vino austero aut aceto. Si autem sine inflammatione nomē depascitur, fortiora infundantur, velut est decoctum malicorii, rosarū, oleæ virgultorum, cupressi, malorum Cydoniorum, rubi, baccarum myrti, lentisci, rhamni, rhois coriarii, ex vino adstringente: postea verò etiam decoctum aluminis, acaciæ, lyciæ hypocystidis: ex iisdem verò decoctis fit etiam insessus. Si non succedit, medicamentum aridum ex charta immittito, primùm cum posca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum, *hoc est floridum*, appellatum, aut chalcitidem, aut atramentum sutorium cum iisdem liquoribus, item ea quæ dysentericis conueniunt. Dato autem cibum boni succi modicum. Puro autem facto vlcere, & lauato, & nutrito variegatius, & vinum exhibeto, quò caro citò producatur. Pessi vice apponatur cōfectio ex moris dissoluta cū cadmia, aut ladano, aut plumbagine. Forinsecus autem emplastrū cicatricē inducens, superno ventri ac coxis imponatur. Quemadmodum enim cataplasmatum, ita etiam emplastrorum facultas per occultos meatus penetrans, transfertur.

DE CANCRO VTERI, Cap. LXVII.

CAncri in vtero partim cum vlceratione, partim sine vlcere consistūt. In his igitur qui sine vlcere sunt, tumor reperitur circa vteri osculum durus, inæqualis, præminens, colore fæculētus, rubicundus, quandoque etiam subliuidus: & dolent vehementer circa inguina, & superiorum vētrem, & pectinem, ac lumbos, ægréque ferunt cōtactum, & variegatiorem medicationem. Si verò vlceratus est cancer, ad dolores, duritias, & tumorem, erosa etiā & inæqualia vlcera conspiciuntur, plerunque quidem sordida, oris tumida, albicantia, turpes crustas inductas habentia: quæ verò pura videntur, fæculenta, liuida, rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem assiduè ab ipso sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua, graueolens: aliquando etiam sanguis fertur, & alia signa ad inflammatum vterum relata. Affectio igitur ipsa incurabilis est, velut alicubi etiam Hippocrates dixit: mitigare tamen oportet per insessus ex fœnograeco & malua, & per cataplasmata similia. Valde autem mitigant in exacerbationibus maluæ aut althæa, in aqua mulsa flaccida facta, & cum modico rosaceo contrita ac imposita: itémque cataplasma ex caricis, meliloto, ruta, thure, bumiade herba cum oleo diligenter contusa, & cataplasma ex palmulis coctis in passo, additis ouorum vitellis, & polenta, aut cataplasma ex papauere cum coriandro, aut polygono, aut seride. Hæc quidem in doloris vexationibus: postea verò ceratū adhibeatur ex rosaceo, aut myrteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis. Priuatim autem commodat id quod ex fæce in æneis vasis in quibus aqua coquitur, subsidente paratur. Hæc enim fæx insuper assata minutissimè teritur, & cerato rosaceo excipitur, ad emplastri compagem redacta. Et hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos etiam oleum. Si verò vlcerati fuerint, etiam lac muliebre infusum, & succus plantaginis tepidus: si verò cruentati fuerint, succus polygoni cum modico thure mitigat, & pessi ex croco, & muliebri lacte, & succo papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est, etiam ad sedis affectiones hoc: Spumæ argenti Italicæ lotæ sexuncem, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recentis, butyri recentis, ceræ Tyrrhenicæ, singulorum sextantem, rosacei trientē. Spuma argenti seridis succo tritam liquatis adiice. Cibi dentur boni succi, qui facilè cōcoqui ac distribui possint: vinum sit modicum aquosum. Vitent acrium esum, & ciborū copiam. promptè enim in ipsis cibi corrumpuntur.

DE SCIRRHO ET TVMORE DVRO, Cap. LXVIII.

IN scirrhū induratur vterus, aliquando derepentè nulla prægressa causa: plerūque verò inflammatione prægressa, & neque soluta, neque in abscessum transmutata. Species autem scirrhi est etiā σκληρωμα, *id est tumor durus*, in collo vteri maximè consistens: qui quidem tumore similis est, minus autem renitens, cum moderato dolore. Consequitur etiam in his declinatio ad opposita, éstque tumor pro ratione affectionis vehementer renitens, cum grauitate & ægro motu non solùm crurum, sed etiā totius corporis, adéstque ad actiones obeundas pigritia. Sequitur non probè curatas malus habitus aquosus. In principio itaque vena secetur, aut purgatio assumatur per hieram Archigenis: deinde cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro, & absinthio, & cucurbitæ cum scarificatione: malagmata verò, polyarchium, & ex seminibus constans, & ex lauri baccis paratum: insessus ex decocto caricarū, artemisiæ, pulegii, althææ: pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, œsypo: dropaces item, & aquarum naturalium nitrosarum vsus, itémque bituminosarum: viribus autem tolerantibus, etiam veratri vsus.

Pessus mollitorius.

Ceræ Ponticæ, vnguenti nardini, singulorum quadrantem, irini, gleucini, Cyprini, singulorum sextantem, adipis vrsini, anserini, butyri, œsypi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam. ALIVS. Polii drach. 2, myrrhæ drach. quatuor: cum vino Mendesio trita, & irino subacta apponenda præbeto. ALIVS. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis vitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis Attici, olei veteris, singulorum æquales portiones. MEDICAMENTVM ex alto euocans: facit & ad inflationes. Vuæ passæ albæ exemptis vinaceis quadrantē, rutæ viridis foliorum sextantē, aquæ marinæ sesquiunciā, cumini drach. 4, mellis quod satis est. Formatum autē inde pessum Cyprino oleo intinge, ac appone: sed & aureus pessus, & libanius, & enneapharmacus affectioni commodant, magis verò propriè Titianus.

DE MOLA, Cap. LXIX.

MOLA quoque, in scirrhū induratus tumor est, aliquando circa osculum vteri, aliquando circa totum ipsum comparens, tactu lapidis duritiam referens, cū detractione partiū superincūbentiū, & gracilitate, decoloratione, ciborū inappetētia, mēsiū suppressione, mamarū tumore, adeò vt cōceptus suspicio in aliquib⁹ ab initio fiat, postea verò tēpore discernūtur. Quædā etiā aquæ inter cutē suspicionē de se exhibēt, & hoc discernēdū est; tum tumoris duritia, tū q̄ nō fiat sonitus digitis illisis, quēadmodum in hydropicis: in quibusdā autē reuera in hydropē transitio fit. Quandoque etiā incurabilis vt plurimum fit affectio: quibusdā etiā sanguis fertur. In cōmuni igitur decubitus in domo parua & vmbrosa ac tenebricosa conducit, quæ etiā moderatè refrigeret, in lecto immobili, ita vt partes ad pedes habeant sublimiores, & in quiete. Nam motus omnē fluxionē prouocare potest: & tumores quidem ac duricias, his quæ ad scirrhos & scleromata relata sunt curabimus: verùm aquæ inter cutem suffusiones, per ea quæ dicta sunt in tractatione de hydrope. Sanguinis autem eruptiones, velut sanguinis

eruptiones, & fluxum muliebrem. Quidam traduat molam esse carnem informem, ad ipsas vteri tunicas consistentem, & quæ pariatur veluti fœtus. Sed & hæc species laxatorio curationis ductu tractanda est, vt facilius excernatur.

DE INFLATIONE VTERI, Cap. LXX.

INflatur vterus ex frigiditate, aut fætus corruptione, aut partus difficultate, osculo occluso, aut sanguinis grumo in ipso obturato, quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri. In his sequitur tumor pectinis, & imi ventris, cum duritia & dolore punctorio, vsque ad septum transuersum, & stomachum ac inguina perpungente: & ad digitorum illisionem sonitus instar tympani oboritur. Curare igitur oportet primùm venæ sectione, si nihil impediat: deinde circa exacerbationes, inediis & irrigationibus ex oleo rutaceo, insessibúsque ex decocto rutæ, pulegii, artemisiæ, casiæ, & similibus: & cataplasmatis ex semine apii, cumini, fœniculi, anisi, ammii, & farina loliacea: cucurbitis item leuibus, & cum scarificatione. Moram verò trahente affectione, purgatione vtendum est ex picra, & hiera, & dropacismis ac sinapismis, & balneis naturalibus. Obstetrix autẽ digito prius pinguefacto immisso, incũbentẽ sanguinis grumũ, si ita contingat vt adsit, educat leniter, ipsum exoluens, rursúsque cataplasma imponatur ex ficu, nitro, & absinthio. Epithemata verò sint mollitoria, polyarchium, & quod ex seminibus paratur, & quod ex lauri baccis. Pessi conueniunt ex ruta, melle, nitro, maximè verò hic: Ficuum pinguium contusrũ drach. vna, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma vna. Verùm propter acrimoniam prius in lac tingatur. sed & mollitorii pessi commodi sunt.

DE VTERI STRANGVLATIONE, Cap. LXXI.

STrangulatio vteri est recursus vteri ad affectionem, per consensum ducens principalissimas partes, velut sunt arteriæ carotides, cor, cerebri membranæ. Sequitur in affectis accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia, crurum debilitas, faciei pallor, aspectus tristis: instante autem suffocatione, sopor grauis, mentis emotio, instrumentorum sensuum apprehensio cum vocis interceptione, crurum contractio: deinde incipiũt rubere malæ, & facies aliquantulũ plena fit: vbi verò remissura est, prodit humiditas quædam ex locis muliebribus ad contactum, & murmur quoddam intestinorum præcedit, & ipse paulatim laxatur vterus, atque sic & mentem & sensum recipiunt. Mouetur autem morbus secundum circuitum velut comitialis, repleto videlicet vtero, aut seminaria, aut alia materia in ipso putrefacta: & multæ quidem restitutæ sunt, quædam verò in exacerbationibus derepentè perierunt, pulsibus quidem densis euadẽtibus, & inordinatè subtremiscentibus, deinde etiam ipsorum interceptione sequente, modica autem humiditate instar roris in cute consistente: verùm respiratione primùm obscura contingente, deinde penitus intercidente. Abundat hæc affectio hyeme & autumno, in iuuenculis salacibus, sterilibus, & præsertim si per medicamenta steriles factæ fuerint, & aliis perfrigeratis. Itaque in exacerbationibus extremas partes deligare oportet, & tota crura, totúmque corpus confricare, & velut eos qui in animi deliquium inciderunt reuocare, & odoramenta graueolentia naribus admouere, velut sunt, funiculus lucernarius extinctus, castoriũ, pix liquida, cedria, lanæ & panniculi vsti. Quidam etiam matulam vrinæ veteris aut egestionis alui, naribus adhibuerunt. Cucurbitas quoque affigere oportet ad inguina & imum ventrem, cum multa flamma, & leues, & cum scarificatione. Si verò prolongetur exacerbatio, etiam ea quæ flatus ducunt commoda sunt: velut collyria in anum subdita, quale est cuminum & nitrum cum melle. Sed & infuso per clysterem stercora subducere oportet, vt ne sua appositione premant: in ipsum verò vterum odoratissima vngenta infusa, detrahere ipsum solent, velut est amaracinum, malabathrinũ. Sed & sinapi partim naribus adhibeatur, partim pedibus

A cataplasmatis modo imponatur. Voce quoque asperiore quis inclamet, excitet, ac vocet ipsam: sternutatoria etiam adhibeantur ex castorio, herba lanaria, pipere. Vbi verò remisit exacerbatio, ad vomitum cogantur, & in cibi abstinentia, aut omnino modico cibo conseruentur. Post septimum diem hiera ex colocynthide purgentur: post tertium verò diem, cucurbitas affigere oportet lumbis, & laterũ mollitudini: deinde castorii potu vti, aliquando cum artemisiæ decocto, aliquando cum aqua mulsa. In quibus-
B dam enim hoc etiam solum ad perfectam curationem satisfecit: insessus autem & pessi mollitorii assumantur. Atque hæc quidem ad exacerbationes: verùm ad totius corporis reparationem, à venæ sectione initio facto, ad purgationem per hieram transire oportet: deinde picram ex aloe dare drachmæ pondere, cum cyathis tribus aquæ mulsæ, in assiduo vsu, aut ex interuallis drach. 2 cum aquæ mulsæ cyathis sex. Vtẽdũ etiã dropacismis, & cucurbitis, & sinapismis, & acopis ex euphorbio: deinde exercitiis, frictione, & vociferationibus: postea etiam aquarum na-
C turalium balneis.

DE VTERI PROLAPSV, Cap. LXXII.

VTerus procidit rarò quidem, verùm ob plures causas: aut enim muliere ex alto delapsa, & ad coxas delata, ruptis pelliculis quæ ipsum viscus continent: aut ob extractionẽ secundæ vterũ simul attrahentis, & ipsi adnatæ, velut in partus difficultate, aut ob inartificiosam fœtus extractionẽ, aut ob plagã, aut ob animæ affectiones, velut liberorum amissione nunciata, aut hostium incur-
D su, aut ob periculosam nauigationẽ, aut aliquã huiusmodi causam, tota corporis miscella exoluta, vtero simul prolabente: aut ob resolutionẽ & debilitatem partium, velut inclinata maximè ætate cõtingit. Procidit autẽ circa os ipsius. Quidam verò totum ipsum procidere narrant, id quod probabile non est. Quomodo enim reductus firmari posset? Oportet igitur euacuato primùm per clysterem stercore, & excreta vrina, quò vndiquaque à cõpressione liber sit vterus, ægrotã supinã collocare, altiores coxas habẽtem, & poplites incuruatos, cum cruribus diductis: de-
E inde accipere hapsum lanæ figura & crassitudine sinui muliebri respondentẽ, eúmque tenui linteolo circundare, & in succum acaciæ intingere, aut in hypocystidis succum vino dilutũ, & ad vterũ apponere, & citra violentiã retrudere totũ id quod procidit, donec tota moles ad sinum redigatur, & forinsecus contegere pectinẽ spongia expressa in posca, & decumbere facere hominem extentis ac coaptatis inter se cruribus, ita vt alterum alteri incũbat. Postea verò cucurbitæ affigantur cum plurima flamma, & ad vmbilicũ, & ad vtranque laterũ mollitudinẽ. O-
F dorata quoque naribus adhibeantur olfacienda. Tertia verò die, incumbente in sinu lanæ hapso, insideat mulier in vinum nigrum austerum aliquantulum tepefactum, aut in myrti, lentisci, ac malicorii decoctum: postea incumbens lanæ hapsus tollatur, & alius eodem medicamento imbutus indatur. Cataplasmata extrinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, aut lenticula, & malicorio, cum aceto mulso: & per tertium diem rursus eadem fiant vsque ad perfectam curationem. Si verò vbi per tempus mansit, putrefactum fuerit id quod procidit,
G auferatur id citra omnis periculi formidinem. nam totum ablatum esse vterum putrefactum narrant, & tamen mulierem vixisse.

DE OBTVRAMENTO IN VTERO, Cap. LXXIII.

FIT obturamentum circa vteri osculum, aut ob vlcerationem prægressam, aut ob inflammationẽ in scirrhum induratam. Curare verò oportet insessibus emolliendo, ex aqua & oleo, & fœnigræci decocto: ita vt e-
H tiam similia cataplasmata imponamus, & pessos mollitorios adhibeamus. Si verò diuturna fiat affectio, subuaporationibus & suffimentis ex aromatis vtendum est. Soluit obturamentum etiam pastillus ex œsypo, nitro, & resina terebinthina, vt quod nihil aliud sit quàm osculi vteri coarctatio.

NON CONCIPIENTIVM CVRATIO, Cap. LXXIIII.

IN communi quidem vtrisque,& viro & mulieri conuenit vt totum corpus in bono temperamento conseruetur, per laborum, ciborum, balneorum, & reliquorum omnium commoderationem, &,quod maximum est,vt negligamus habitum pinguescentem. Neque enim idonei sunt pingues ad liberorum generationem, tum quòd pudendis non congruunt, tum quòd modicum etiam semen emittunt,neque tamen etiam attenuati. Profuerint autem ipsis omnia calefacientia, & leniter inflantia. Vinum igitur calidum moderatè accipere oportet, & ex oleribus erucam,& horminum,& erysimum,& similia: rutam autem & calamintham præ omnibus vitare. Si verò ob vitiosum aliquem humorem conceptio non fiat, hūc expurgare, aut bono victu contemperare: priuatim verò mulieribus conuenit partium circa vterum quammaximè prouidentiam habere, & menstruam euacuationem citra impedimentum fieri. Vbi itaque prope adest purgatio, ciborum ac potuum moderationem quammaximè procurare oportet, ita vt etiam aliquid ex irritantibus ad purgationem accipiat,qualia sunt odorata ac acria olera, velut est scandix,crithmum,fœniculum,apium,smyrniū: vteri verò intemperies corrigere. Frigidiores itaque vteros indicat mensiū suppressio, & victus frigidior ac crassi succi,& torpor oboriens circa pectinem,lumbos ac crura: si verò perfectè perfrigeratæ fuerint, neque venerem appetunt. Oportet itaque ipsam tum aliis laboribus se exercere,tū omnibus fomētis,& his quæ per suffitus fiūt, vti,& calorem reuocare. Neque absonum est castorium bibere,& semina odorata, cuminum,anisum, pulegii comam,& iuniperi fructum, pipere singulis admixto. Ipsorum verò vterorum fomenta partim vapores sint,insidentibus sellis perforatis,partim calida aqua affusa, in qua cocta sit saluia,artemisia,ruta,cyperus,pulegium,acorum,& odorata semina. Cataplasmata etiā ex his singulis pectini adhibeantur: bonum est & polyarchium epithema. frictiones item pectinis & coxarum nullo minus conferunt. Vtendum etiam pessis subdititiis ex myrrha,ruta,galbano & castorio, vbi prius fomentum aquæ mulsæ aut marinæ adhibuit. Bonus est ad hæc pessus qui gone, *id est genitura*, appellatur. At verò calidiores vteros coiectare oportet ex toto corpore calidiore, & mēsibus paucis,& cū dolore,& quòd exulcerant pudenda mulieris: corrigere autem per moderatè humectantia ac frigefacientia, qualia sunt ex oleribus lactucæ, ac maluæ, & blitum,ac cucurbitæ,& cucumis,& pepo,& atriplex,& portulaca, & alii consimiles cibi. Vesicæ verò & superno ventri & lumbis adhibeantur frigefactoria tum cataplasmata,tum succorum illitiones. Si verò ob humiditatem vteri non concipiant, signum est quòd & humectantur circa coitus, & tenuiores ac multi deferuntur menses. Victus autem his conuenit siccior, labores, frictiones partium supernarum, vomitus,siccitas & moderatio cibi. Commodum fuerit etiam acerbis medicamentis vterum corroborare, qualia sunt lentisci decoctum,& myrti baccarum,rosarum,rhois,floris mali Punici,rubi tenerorum virgultorum,& gallæ. Quòd si siccior sit vterus,per contraria curetur,balnea dico,& vnctiones, & cibos humectantes ac oleraceos,vinūmque moderatum, & non valde vetus. At si præ humoribus crassioribus conceptus impediatur,si quidem is mordax fuerit humor, purgare oportet mulierem,quemadmodum quisque humor peculiariter id exigit,maximè verò per picram ex aloe: deinde serum lactis per clysterē immittere,& victum cōmodiorem excogitare. Pituitosi verò humores laboribus,& sudorificis, & vomitibus, aut etiam infernè euacuandi sunt. Oportet & medicamentū hoc bibendū dare:Epithymi,euphorbii, piperis, seminis dauci & petroselini,omnia trita drachmarū duarū pondere exhibeto. Hoc & per ventrem probè ducit,& vterū calefacit, quemadmodum sæpe etiam menses his quæ non purgantur prodire fecit. Postquā verò correctio se declarauerit,mensibus probè prodeūtibus, tunc coire oportet definente purgatione. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero prohibent conceptionem,signa quidē ipsorū ex

A his quæ de vteri inflatione dicta sunt accipere oportet: curare autē primùm victu parciore, deinde cumino & anetho,& apii semine,& ruta,& aniso adhibitis. Aromata item pleraque exhibeantur,partim vt bibantur,partim vt apponantur. Cæterùm conclusos vteros aperire oportet, odoratis decoctis affusis,& fomentis adhibitis ex malua, semine lini,fœnograeco & oleo, quandoque etiam melle. Fortioribus item,artemisia,conyza,calamintha, pulegio, & anthemide. In pessis verò vtantur terebinthina, nitro, cucumere syluestri,elaterio,cassia,& picis sero. Quibus au-
B tem osculum vteri hiat,his victus,& fomenta,& medicamēta sicciora ac adstringētia cōueniunt,mali Punici flores,lētiscus,rubi radices,myrti baccæ, & quæ in humidiore cōmodant. Distortiones autē vteri fomētis dirigere oportet,& mollientibus pessis subditis. Porro coitus cum muliere auersa, etiam ad conceptionē conferre videtur.

DE FISSVRIS, CONDYLOMATIS, AC hæmorrhoidibus vteri, Cap. LXXV.

CIrca vteri osculū fissuræ fiunt ex violentis partubus: & primùm quidē latent, dū recentes adhuc sunt ex
C partu dolores: postea verò paulatim percipiuntur, aliquando ad manuū contactus,aliquando etiā in coitu,quando etiā cruentæ fiunt propter confrictionē. Deprehenduntur autē sinu diducto. Nā ruptiones in ambitu osculi conspiciuntur: in quibus chirurgia & mordentibus medicamētis reiectis,simplicioribus insessibus & pessis vti oportet. Conuenit etiā emplastrū tetrapharmacū dilutum: si verò callosa fuerit fissura, medicamēto ex charta vsto vtendū est cū rosaceo. Quòd si vim ipsius non ferant,iridē Illyricā terebinthina exceptā indito. Vlceribus autē ad cicatri-
D cem perductis, conuenerit id quod ex Cadmia cōstat,aut aliquod sedi destinatū,velut est id quod ex spuma argēti paratur. Quandoquidē verò contingit fissuras diuturnas in condylomata mutari, per consimilia callus adimatur, & condylomatū eminētiæ ad cicatricē perducantur. Hæmorrhoides autē fiunt circa osculū aut collū vteri, & per dioptrā instrumentū deprehenduntur, ex eo quòd eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta,& rubicunda: in interuallis autē rugosa,doloris exors,sublíuida, ac stillans. In his igitur,si fieri potest, in interuallis
E excisione vtendū est in volsella prehensis: sin minus,per medicamēta saltē ipsas cōstringere oportet,ita vt aliquādo malicorio sicco cū galla, aut tali quopiā attingamus: aliquando his quæ in eruptione sanguinis ex vtero relata sunt vtamur,quæ etiā his quibus ob debilitatē sāguis erūpit, conueniunt, quæ cognoscuntur ex eo maximè quòd vterus assiduè cruorem remittit ex interuallis, & non solùm menstruæ purgationis tempore.

DE DIFFICILI PARTV, Cap. LXXVI.

F DIfficultas pariendi fit aut circa parientem, aut circa fœtum, aut circa secundam, aut propter externa. Circa parientem quidem aut crassam aut obesam, aut quæ totum vterum paruum habet, aut dolorū partus expers est, aut tumida, aut inflammationem circa vterum habet,vel in alia parte,aut quomodocūque aliàs ægrotat, aut naturaliter debilis est,& extrudere non potest, aut ante tempus parit. Circa fœtum verò,qui aut nimis magnus est,aut paruus,& parum grauis,aut magni capitis,aut mōstrosus,velut biceps, aut mortuus, aut viuus quidē, verùm
G debilis,& qui extra prodire non possit, aut quòd plures sint fœtus (quinque enim visos prodidit Herophilus) aut quòd figuram habeat præter naturam. Nam figura secundum naturam fœtibus est,prima quidem in caput, manibus ad femora extentis, ita vt è directo osculi vteri, caput nullatenus inclinatum habeat: secunda ab hac,in pedes, citra inclinationē. Quæ verò præter has sunt figuræ, omnes præter naturam sunt: circa secundam autem,quæ aut non auellitur,propter crassitudinem, aut etiam antea quàm oportet auellitur, propter tenuitatem. euacuato enim humore, fœtus præ siccitate ægrè deuoluitur. Pro-
H pter externa verò,si aut frigiditas densauit,aut immoderata caliditas vires exoluit,aut etiam fortuita aliqua re allapsa. Si igitur ob coarctationē aut velut obturationem fœtus,difficultas pariendi fiat,primū coadiuuare oportet

per laxationem, infundendo aſſiduè oleum calidũ, cum decocto fœnigræci, aut maluæ, aut ſeminis lini, aut etiam cum ouis, mitigationis gratia: deinde cataplaſma imponere pubi, ſuperno ventri ac lumbis, ex ſemine lini cum aqua mulſa, aut aqua & oleo: & inſeſſibus ſimilibus vti. Sed & ex balneis aſſumere laxationes, ſi non febris, aut alia aliqua cauſa impediat, & parientem per lecticam mouere in aere moderatè calido. Quidam etiã concuſſiones fortes adhibuerũt, & ſternutatoria admouerũt: & quæ quidẽ timida eſt, impellatur: quæ verò inexperta eſt dolorũ partus, perſuadeatur, vt maximè fortiter ſpiritũ cõtineat, & ad laterũ mollitudines cõpellat. Quæ verò in animi deliquiũ incidit, odoramẽtis nõ offendẽtibus refocilletur: alleuata autẽ mediocriter, modico cibo nutriatur. At verò quæ obeſa eſt, in lecto prona figuretur, genibus ad femora inclinatis, quò vterus ad abdomen delatus, è directo oſculi ſit. Per digitos autẽ ceratis aut pinguedine oſculum illinatur, & leniter diducatur: & ſiqua affectio fuerit circa partes, etiam huic proſpiciatur: & ſtercus contentũ, per molle infuſum per clyſterem eiiciatur, & ſecunda aperta dirimatur aut digitis, aut ſcalpello inter ipſos occultato, præcedente ſiniſtra manu: & aliquis pinguis humor per clyſterẽ in vteri capacitatem immittatur. Si verò præter naturam figuratus eſt fœtus, naturalis figura reſtituatur, partim impellendo, partim deducendo, partim flectẽdo, partim dirigendo: & ſi quidem manum aut pedem præmiſerit, non hac parte apprehenſus extrahatur. Magis enim obturatur, aut exarticulatur, aut etiam abrumpitur: verùm digitis humero iniectis, aut coxæ ipſius fœtus pars præmiſſa ad conuenientem locum retrudatur. At ſi vnà cum obturatione, totius fœtus figura euariet, prius ipſe ab vteri oſculo in ſublimè retrudatur, deinde apprehenſus, rurſus ad oſculum dirigatur. Si verò plures vno fœtus deferantur, rurſus ſurſum ac deorſum dirigantur, omniáque fiant ſenſim ac leniter citra compreſſionem oleo locis affuſo. Tempus autem deſeſſus in ſellam eſt quum oſculum vteri apertum digito occurrerit, & præruptio prominuerit. Quòd ſi verò nõ prodierit, eo quòd mortuus eſt fœtus, aut ob aliam cauſam, ad fœtus extractionem progrediendum eſt.

DE COXENDICVM MORBO, Cap. LXXVII.

QVVM articularis morbi generis ſit coxendicũ morbus, in eo ſolo differt ab eo, quòd cauſa ipſius circa coxam firmatur: cauſa verò huius eſt craſſus ac pituitoſus humor coarticulationi circa coxam impactus. Dolor autẽ ipſis eſt à locis circa nates & inguina, vſque ad genua, in pleriſque verò vſque ad ſummum pedem pertingit. Ab initio igitur ægro oblato, poſt ſtercorum per clyſterẽ euacuationem, venæ ſectionẽ à cubito aſſumimus cum repetita detractione: ſi verò poſt tempus æger nobis obtigerit, à malleolo circa crus affectum detractionem faciemus, & circa exacerbationes hac irrigatione vtendum eſt: Cyprini cyathi octo, aceti cyathi quatuor, nitri cyathi duo, ſeminis roſmarini cyathus vnus, per lanas ſuccidas calida hæc adhibentur. Poſt hanc cataplaſma imponatur ex lupinorum amarorum farina, cum aceto mulſo, aut ex loliacea farina cum reſina, & cucumeris ſylueſtris radice, & nitro, & calamintha, & roſmarini ſemine, & lauri baccis: ſed & ſola calamintha vtiliter imponitur cum aceto mulſo, aut aqua mulſa. Emplaſtro verò mitigatorio vtendum eſt hoc: Ceræ drach. centum, terebinthinæ drach. vigintiquinque, æruginis drach. ſex, myrrhæ, galbani, iridis, ſingulorũ drach. ſex: cedriæ drach. quinque: præbibẽdus detur ſuccus Cyrenaicus erui magnitudine, aut caſtorii drach. vna, cũ opopanacis obol. tribus. Radicis autẽ capparis cortex potus, & cataplaſmatis admiſtus prodeſt: ſi verò multus eſt dolor, etiam dolorem eximentia medicamenta locum habent, velut eſt antidotus Philonis, & quæ ex duobus piperis generibus conſtat: infuſum verò hoc immittatur: Mellis ſeſquicyathus, olei ſeſquicyathus, aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis infuſis, inſuper fomentum ano adhibeatur, quò longiore tempore retineatur. Euacuat mucoſa, quandoque etiam ſanguinem, quando etiam plus prodeſt: ſi verò perſeuerauerit affectio (quod tamen raró contingit) rurſus ipſo vtendum eſt frequentius, pro aqua centaurii decocto admixto. Sanguinem euacuat etiam thlapſeos ſemen infuſum, & elaterii ſuccus, & quod ex ipſo, aut ex radicibus ipſius componitur oleum Sicyonium, & ſalſorum piſcium muria, & oliuarum colymbadum muria rectè infundi poteſt. Cucurbitis etiam ad coxam, cum multa flamma & ſcarificatione vtendum eſt, aliquando etiã hirudinibus. Perſeuerante autem affectione, ad purgationem procedendum eſt aut per hieram aut per colocynthidẽ, ita vt medullæ ipſius probè tritæ drachmæ pondus detur, in aquæ mulſæ cyathis plus minus duobus, pro viribus ægri, & prout aluo bene affectus eſt. Sit autem ruta in aqua mulſa cocta. Probè etiam hos expurgat puls ex colocynthide: in quibuſdam etiam vomitus à raphanis ab initio profuerunt. In interuallis autem dropax adhibeatur, & acopa ex euphorbio, præſertim id quod varium appellatur. Balnea verò naturalia his commoda ſunt: ſi verò non adſint, in aliis ſaltem loti, relatis acopis vtantur, & compoſitis his, tum Aſclepio appellato, tum hoc quod ex euphorbii, adarces, veratri nigri, caſtorii, pyrethri, piperis, ſtaphidis ſylueſtris, ſingulorũ æqualibus partibus paratur. Poſt balneum picis aridæ quadrans, ſulphuris viui ſextans, calido adhuc corpori inſpergatur, ipſúmque charta integatur. Si verò neque hæc profuerint, aut reliquiis morbi reſtantibus, bonum eſt etiam ſinapi cum caricis impoſitũ, aut etiam per ſe. Perfectè verò ipſos reſtituit Iberidis herbæ vſus, quam ſanè etiam lepidium, aliqui verò ſylueſtre naſturtium appellant. Quæ verò apud nos naſcitur fruticoſa, foliis lauri ſimilibus, & multo maioribus, multã de ſe experientiam dedit, non ſolùm in coxendicum, ſed etiam aliis diuturnis morbis. Æſtate autem multo efficacior eſt: ſi verò etiam folia tunc quum expetitur, non produxerit, radicis ipſius corticem contundere oportet cum adipe ſuillo, ad emplaſtri formam, deinde in linteũ denſum infarcta, dolentibus maximè locis imponere aut circa totas nates & femur, & ſinere donec nigreſcat, aut omnino liuida fiat ſumma cuticula: poſtea ipſum auferre, & loto hoc ceratũ imponere: Opopanacis trientẽ in aceti cyathis 2 diſſoluito, & cerato Cyprino excipito. Quòd ſi recuſent taliũ vrẽtiũ vſum, emplaſtris malum extirpantib⁹ vtendũ eſt, quorũ de numero & hoc eſt: Ceræ, reſinæ, pinus, ſingulorum drach. duodecim: terebinthinæ, fimi columbarum ſylueſtrium, fæcis vini vſtæ recentis, ſingulorum drach. ſex: galbani ſeſquidrachmam. Eſt etiam de extirpantibus emplaſtrum leæna appellatum. Commoda ſunt quoque ea quæ ex lixiuio ac nitro parantur: quin & potionibus quæ ad annum bibuntur quidam vſi ſunt, ex quibus eſt & ea quæ ex quatuor rebus conſtat, chamædryos libra vna, gentianæ dodrante, ariſtolochiæ rotundæ dodrante, ſeminis rutæ ſicci ſextario vno. Hæc contuſa & cribrata quotidie dare oportet cochlearii mẽſura ieiuno, & concoctione probè facta, cum aquæ frigidæ cyathis duobus, ad annum, donec morbus ſedetur. Medicamentum quoque ex ſeptem rebus compoſitum, & quod Proclo adſcriptum eſt, idem promittunt. Exercitia faciat per deambulationes, & per aſſiduos flexus, ſaltus ac curſus. Cibus ſit attenuans moderatè, & concoctu facilis. Si verò nulli ex relatis cedat coxendicum morbus, quandoque ad ſuppurationem vertitur, quandoque laxatis neruis colligantibus, coxa ex articulo luxatur. Oportet itaque diuturna facta affectione, articulum vrere tribus aut quatuor locis, velut in chirurgiæ tractatione referetur, & vlcera ad plures dies conſeruare, vt ne cicatrix inducatur.

DE PODAGRA ET MORBO ARTICulari, arthritide dicto, Cap. LXXVIII.

NON ſola partium debilitas podagricam & arthriticam affectionem efficit, alioqui exacerbationes indeſinentes eſſe oporteret, in quantũ etiam debilitas ſemper ineſt articulis debilibus, neque humor ſolus: (nõ enim in articulos ſolos irrueret affectio) verùm ambo, & humor

præter naturam,& partium debilitas,morbum efficiunt. Quum enim nutritoria partium facultas debilis fuerit ob ciborum repletionem, consequenter cruditates oboriuntur, & redundans humor in quamcunque tandẽ coarticulationem iam antea debilem irruens,& neruos colligantes distendens,dolorem efficit. Neque enim neruorum qui voluntario motu mouentur, primariò affectorum,est inflammatio: alioqui in locis inter coarticulationes mediis itidem ipsam fieri oporteret, velut in tibiis mediis,aut femoribus,aut cubitis, aut brachiis. Per consensum igitur afficiuntur etiam voluntarii motus nerui. Quandiu igitur pedum coarticulationes solùm humor infestat, podagra affectio appellatur: vbi verò causa omnes corporis articulos pertransiuit, arthritidẽ appellare solent,in qua & verticula,& scapulæ,& maxillæ,& omnes articuli morbo feriuntur.Quibusdam etiam aures,& dentes,& fauces,& quandoque etiã hepar,& splen,articularibus doloribus participant:in quibus si non breui ad articulos translatio fiat, periculũ in modico tempore ægrotos corripit. Cæterùm redundans humor,quandoque biliosus, quandoque sanguineus, aliquando atrabiliarius, plerunque verò pituitosus & crudus est, ex ciborum redundantia,cruditatibúsque ac otio collectus. Moram autem trahens circa articulos,crassescit,ac viscosior euadit, vt etiam tophos appellatos efficiat: aliquandò verò etiã humor ex pluribus mixtus est,quare fit vt & cognitu & cũratu difficilis,& fere incurabilis fit morbus. Auspicatur autem,& lacessit affectionem plerunque lassitudo immodica,& deambulationes concitatæ,& equitatio frequens, & rei venereæ intempestiuus vsus, frigidæ potus non consuetus,frigidorum aut multorum aut malorum eduliorũ esus,vinum multũ: sed & ex offensionibus, aut impulsionibus,aut luxationibus,aut aliis huiusmodi,quidam primum affectionis experimentũ fecerunt,præcedente quidem in corpore, & hactenus quiescente materia, externa autem lacessente causa ipsam cõmouente. Tristitiæ autẽ & curæ,& vigiliæ,ac reliquæ affectiones, non solùm commouent, sed etiam ipsæ generant,siue primariò, siue per accidens, vitiosos humores. Variæ igitur sunt velut dixi affectionis causæ. Facillimè tamen,quantum eius fieri potest, affligentium humorum differentiæ deprehẽduntur, vtpote quarum notæ ex coloribus ac symptomatis accidentibus sumuntur. Biliosa enim fluxio ad coloris pallorem ac ruborem,etiã caloris sensum, & dolorem acutiorem efficit,& citò per cutem distribuitur, citra magnum tumorem,& calfacientibus impositis exacerbatur,quemadmodum vice versa à frigefacientibus remittit. Atque hoc quidem etiam in aliis omnibus plerunque, maximè tamen ex bilioso affectis humore,cõtingit: & febris ipsis accedit sæpe in exacerbationum vigoribus, quando etiã siticulosi sunt.Sic autem & nigriorem in atrabiliariis reperies colorem : album autem & aquosum in pituitosis: in quibus autem sanguineus est redundans humor, in his & dolorem intus delitescentem, & tardius in tumorem se attollentem, velut etiam sanguineum colorem deprehendes. Ad firmiorem verò dignotionem conferet tibi etiã prægressa victus ratio,& reliqua.

Curatio eorum qui ex biliosi humoris fluxione laborant.

Principium curationis in his qui ex flaua bile,aut potius ex qualitate affecti sunt, affligentis humoris fit euacuatio per purgantia medicamenta, quale est maximè quod ex rhodomelite paratur,& quod ex malis Cydoniis, & quod ex picra antidoto, & catapotia ex aloe:in exacerbationibus autem forinsecus rosaceo vtemur cum oui vitello,ac vino modico,confricta insuper leniter parte.Sed & frigefacientes herbas adhibemus, velut est solanũ,portulaca,hyoscyamus, semperuiuum, lenticula palustris,seris,papauer, polygonum, rosarum folia, & similia:ita vt aliquando ipsa illinamus, aliquando cum micis panis posca maceratis,aut cum hordeacea farina ac rosaceo cataplasmatis modo imponamus. At in inflammatione articulorum ignem sacrũ referente, manifestè mitigat cucurbitæ recentis cortex impositus,& peponis ac cucume-

A ris caro per se, & cum pane,& perdicii folia, itémque hederæ cum pane aut polline polentæ. Sed & psyllium cum hordeacea farina coctum feruidas inflammationes mirificè mitigat: similiter & rosaceum ceratum cum aliquo perfrigerante succo frigefactum, & quod ex fabacea farina paratur.Habet autẽ hoc modo: Ceræ quincuncẽ, chamæmelini sextantẽ & vnciæ dimidiũ, rosacei sextantẽ & vnciæ dimidiũ,farinæ fabaceæ vnciæ dimidiũ, ouorũ 5 vitellos. ALIVD cataplasma. Maluas virides coctas te-
B rito,& psylli ũ priuatim viscosũ factũ admisceto,deinde vitellis ouorum additis, cum oleo chamæmelino imponito.Si verò multus & ægrè tolerabilis est dolor,etiam ex croco,& glaucio,ac opio paratis vtẽdũ est, ita vt cũ posca ipsa teramus,& aut illinamus,aut cum micis panis imponamus. Galenus autem huius meminit: Succi papaueris drachmas quatuor,croci drachmam vnam, cum lactẽ bubulo aut caprino terito,aut panis internam partem adiicito,& ex contactu rosacei emollito, ac pro cataplasmate vtitor, aut opium & crocum cum lacte tritum, cerató
C rosaceo excipito.sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est in exacerbationibus,& oleum ex ipsa. Quin & hoc cõsimile est: Micarum panis aqua aut posca maceratarum, semperuiui,aut solani,aut portulacæ,carnium palmularum,seminis papaueris,singulorum pares partes: vitellorum ouorum assatorum,& rosacei quod satis est,pro cataplasmate imponito. Verùm stupefacientibus immorari non oportet,sed eo vsque solùm vt doloris vehementia moderatior fiat.Nam vberior ipsorum vsus,& humorum compactiones,& tofos, & diuturnas motus difficul-
D tates efficit.Post vsum igitur eorum quæ dolorẽ eximunt, aut emplastro ex succis cum chamæmelino dissoluto vtendũ est,aut eo quod ex althæa paratur, aut aliquo huius modi medicamento. Postquam autem recalfacta fuerint perfrigerata, partem corroborabimus emplastro phœnicino,aceto & rosaceo,aut vino ac rosaceo dissoluto: si verò grauentur emplastris, acaciæ succus cum posca illinatur,aut lycium cum croco, & glaucio, & perdiciadis succo in posca.At verò victum ipsorum perfrigerantẽ & humectantem esse conuenit, quales sunt ex ptissana & alica
E sorbitiones,& ex oleribus,malua,lactuca,intybus,& gallinarum domesticarum pulli,& pisces petrosi,& erinacei,& pectines,& similia.Vitent omnia calfacientia,& quæ pallidam ac flauam bilem generant, & vina vetera, fulua,ac nigra,& repletionem. Vtantur etiam balneis potabilium aquarum,& circa ipsas fluxiones, quantùm ad causam attinet,& absque illis,si non aliud quid prohibeat. Vitent iracundiam,ciborum abstinentiam,acrium eduliorum esum,ebrietatem,lassitudinem immodicam,venerem.

F Curatio eorum qui ex sanguinei humoris fluxione laborant.

In quibus sanguineus humor redundat, venæ sectione vtendũ est citra dilationẽ:imò etiã in pituitosioribus aut atrabiliariis,quandoquidẽ & his humor in venis quãmaximè cõtinetur,quantitate magis quàm qualitate lædens. Venæ igitur sectionẽ assumimus statim circa primã morbi tentationẽ. Nam quos sæpe iam fluxio præoccupauit, illi læduntur magis ex sanguinis euacuatione quàm vt opem sentiant, & magis hi quibus ex natura frigidius aut
G etiam debilius est corpus. Post sanguinis euacuationẽ,si non solùm sanguis est qui redundat,modico tempore interposito,etiam purgatione ex hiera vtemur.Sed & acetũ mulsum Iulianium ex his est quæ hos conuenienter purgant. Qui verò talia purgatoria medicamenta recusant, his catapotiis vtantur: Aloes,colocynthidis,veratri nigri, scãmoniæ,singulorũ vnciã vnã,euphorbii vnc.dimidiũ, nitri vnciæ dimidiũ: excipe succo brassicæ,& præbe pro viribus. Melius autem in malorũ Cydoniorum succo. ALIVD catapotium:datur & in exacerbationibus, & in
H interuallis, & in omni humore in podagricis. Aloes sexuncẽ, agarici vnciæ dimidium,croci vnciæ dimidiũ,costi vnciã vnã,spicæ nardi vnciã vnã, floris iunci odorati vnciam vnam,carpobalsami vnciã vnam,cassiæ sextantẽ, scammoniæ sextantẽ:epithymi quadrantẽ & vnciæ dimidiũ.Dosis moderata,est scrupulorũ duo,perfecta,quatuor,

Quin & ex Armeniaco lapide catapotia mirificè purgant, priuatim in arthriticis conuenientia, tum in principiis, tũ in declinationibus fluxionum, atque etiam interuallis data. Quandoquidem verò quidã scammoniam velut stomacho incommodam fugiunt, danda sunt ipsis, & præsertim si pituitosa materia redundat, hæc catapotia: Colocynthidis medullæ, veratri nigri, bdellii, gummi, aloes, singulorum vncia vna, nitri Alexandrini, euphorbii, singulorum vnciæ dimidium: dantur scrupuli quatuor. Ego verò pro gummi, epithymũ adieci. Quidam verò in ipsis exacerbationibus, in omnibus arthriticis purgatione ex hermodactylo vtuntur: verùm attendendum est, quia stomacho incommodus est hermodactylus, & anxios ac ciborũ inappetentes facit. In solis igitur iis qui negotiis quæ differri non possunt, vrgentur, ipso vtendum est. compendio enim & post duos vtplurimum dies sedat fluxionem, vt quis ad consuetas functiones obeundas transire possit. Noui autem quendam qui non ipsam hermodactyli substantiam exhibet, neque aliquod medicamentum ex ipso compositum, sed herbam ipsam coquit, cum aliquo ex consuetis pharmacis, velut aniso, aut apio, & decoctũ bibendũ præbet: & mirum est quomodo per ventrem euacuati à fluxione liberantur. Oportet autẽ, propterea quòd stomacho incommodus est, (velut dixi) postea stomacho gratis & corroborantibus, cum moderata caliditate, osculum ventris corrigere. Cæterùm Alexander purgationẽ ex coronopodio meliorẽ esse dicit ea quæ fit ex hermodactylo, vt quæ eãdem euacuationem & doloris sedationem efficiat, cum hoc quòd neque stomacho incõmoda est. At verò localia pituitosis adhibeantur: si quidẽ moderatus est dolor, brassica viridis imposita, & apium, & conyza, & verbenaca recta: si verò vehementer dolent, farinæ fœnigræci partes tres, farinæ lolii partem vnam, farinæ cicerum partem vnam, cataplasmatis modo imponito cum aqua mulsa aut vino tenui, cum modico Cyprino, aut nardino, & maximè hyeme. Cinis item radicis & caulium brassicarum vstorum, cum axungia impositus, multis prodest. Verùm ad mitigãdũ dolorem, recentẽ axungiam esse oportet: ad discutiendum verò, veterẽ salsam. Facit & bubulum stercus cum farina hordeacea, in aqua mulsa coctum, aut per seipsum recens humidum impositum, cum brassicæ foliis: similiter etiã caprinum stercus per se aut cum farina hordeacea, ex posca coctum. Quandoquidẽ verò & ex iis quæ contraria esse videntur quidam opem senserunt, (variorum enim humorũ mixtura dignotionem excindit) materiã mixtim referemus. Prodest itaque syluestris & hortensis atriplex cum pane imposita, aut verbasci folia cum bulbis & pane trita, aut cum polẽta, aut ex cruda hordeacea farina cataplasma. In summa porro, in quibus est obscura causa, transitionem facere oportet quandoque ad ea quæ sunt eiusdem generis, aliquando etiam ad contraria, ita vt neque iisdem immoremur, si non mitigationem exhibeant. Hæc enim quotidie in ipsis artis operibus videmus fieri, & idem auxilium huic quidem articulo prodest, alteri verò in eodem ægroto similiter inflammato, non solùm non prodest eadem etiam hora, sed quandoque etiam insuper lædit: & quod sanè mirum est, vnus & idem articulus sæpe ab eodem auxilio nũc quidem vtilitatem percepit, paulo pòst autem etiam insuper inflammatus est. Non igitur aliquãdo fortassis, vbi quidẽ viscosa & crassa materia obtinet, ex calidioribus opem sentit: vbi verò acris ac feruida humoris qualitas obtinet, frigefacientibus mitigatur: & nihil miri est etiam frigidiorem natura materiam, inflammationis tẽpore exardescere ac feruere, vt bilis, si ita contingat, admixtionem omittam. At verò tophorum coactionem prohibet farina lupini cum aceto mulso, aut posca, aut Silphii, aut bryoniæ radix cum pane. Sed & hoc ex iis est quæ citra læsionem mitigant, simúlque moderatè discutiunt: Lycii vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, cum vino vetustissimo trita & oleo acerbo, coquito, & farinæ fabaceæ quod satis est adiicito, moderatè cocta imponito. Post vigores autem tumore relicto, imponantur bulbi per se, aut cum polentæ polline, vsque ad lancinationem: ita enim operari solent. Si

A verò cataplasmatis non mitigentur, irrigationibus & perfusionibus vtãtur ad locos, maximè si extremæ partes fuerint, ex chamæmeli & meliloti, aut etiam centaurii decoctis. Quosdam etiam capparis decoctum multum iuuit. Hoc autem omnium efficacissimum est: In aceto acerrimo thymum, origanum, thymbram & calamintham coquito, indéque locos affectos perfundito, non solùm semel, sed sæpe in die, confidenter: multis profuit non solùm ex pituita, sed etiam bile affectis. Quidam & hoc obseruarunt: Ilicis glandes tundunt, & diu coquunt, & decocto hoc extremas articulorum partes in fluxionis principio, ad multum tempus irrigant, interiores autem partes spongiis perfundunt, & statim materiæ impetum repellunt. Hoc etiam ex bile affectis conuenit, quemadmodum etiam in aquam calidam absque aliquo decocto demersio. Cæterùm ad dolores & impactos articulis humores, ob intentam frigiditatem obortos, forte est hoc auxilium: Olei veteris libra vna semis, nitri Alexandrini libra vna, terebinthinæ libra vna, euphorbii vncia vna, iridis sextans, farinæ fœnigræci sextarius vnus semis. His verò etiam conueniunt quæ ad coxendicum morbum relata sunt. Multi enim ex ita perfrigeratis, in declinationibus & sinapi cum caricis vsi sunt, & aliis rubefactoriis: quidam etiam medicamento ex cantharide: verùm hæc lædũt in posterũ, si non aliquo ex molliẽtibus vsi fuerint, velut est quod ex herba lanaria paratur, & quod pyxis & quod Basilii appellatur, & quod ex abiete fit, & quod ex populo nigra, & brõmiũ, & lysiponiũ appellatũ, & ex acopis fortiora: in quibus etiam maximè neruorum per consensum affectiones & humorum impactiones fiunt. Emplastrum verò ex mulæ vrina, etiam in vigoribus impositum, frigidioribus præsertim fluxionibus commodũ est: similiter & ex duobus veratri generibus pastillus. Porro ad laxos tumores conuenit fomentũ quidem ex sale fricto, aut etiam alio modo aquæ marinæ calidæ per spongias perfusio aut irrigatio: & emplastra ex sale parata, item ex lixiuio, & ex nitro emplastra, & consimilia his cataplasmata post vigores. Victus autem siccior, & nihil superfluitatum habens his conuenit, & ciborum abstinentia, aut parsimonia, & balneorum assiduorum abstinentia: loti verò, nitris & aliis defrictoriis vtantur. In declinationibus autem exercitiis & frictionibus articulorum maximè vtantur, & naturalibus balneis, aut etiam arenæ ingestione, vomitibúsque à raphanis ac cibis. Qui verò ad hoc idonei sunt, etiam per veratrũ album euacuentur per vomitus, aut etiam per infernam aluum purgentur.

Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.

Qui ex mixto humore affecti sunt, post sanguinis in principio morbi euacuationem, relatis localibus auxiliis vtantur: si quidem biliosior & acrior est redundans sanguis, iis quæ in bilis fluxione relata sunt: si verò frigidior & pituitosior, aut etiã magis atrabiliarius, iis quæ post illa dicta sunt, exceptis valde acribus: si verò diuturnum sit malum, etiam his. Sed & hoc cataplasma ab initio conuenit: Malicorium, & rhus, & polenta, in vino trita imponuntur. ALIVD. Ad folia brassicæ cocta ac probè trita fæcẽ aceti adiicito, & ouorum crudorũ vitellos duos, & rosacei parum, & trita imponito, assiduè permutando. Cibos autem attenuantes & parum nutrientes sumant. Proinde à carnibus ac leguminibus abstineant, & à vino copiosiore ac nigro: quòd si fieri possit, etiam in totum vini potum vitent. multos enim noui qui à solo hoc penitus abstinuerunt, & omnes opem senserunt. Quidam enim in principio morbi perfectè liberati sunt: quidam postea & rarò & neque valde dolorosè exacerbati sunt. Si igitur nihil aduersi ex hoc contingat, aut in futurum timeatur, per totam vitam à vino abstineant. Qui verò propter debilitatem aut perfrigerationem aliquantulum succumbere apparuerint, vbi ad biennium à vino abstinuerunt, hinc iam modicum & aquosum perpetuò bibant. Oportet autẽ eos qui à vino abstinent, pro vino anisi decoctũ bibere, aut alicuius eiusmodi seminis, abstinẽdo quantũ eius fieri potest à fructibus pomorũ, &

reliquis perfrigerantibus,itémque à veneris vſu. Qui verò medicamentis quæ per annũ bibuntur,perfectè à morbo liberare volunt,hi pleroſque pituitoſiores ac ſuperfluitatibus abundantes iuuerunt: calidioribus autem & ſiccioribus repentinæ mortis cauſa fuerunt, materia ad inteſtinum, aut renes, aut latus,aut pulmonem, aut aliquã principalé partem tranſlata.Melius igitur eſt in bilioſioribus,aut multo ſanguine redundantibus, vini vſum vitare,quum ex hoc nullus in relata pericula incidat. Verùm in frigidioribus & ſuperfluitatibus refertis, theriaca ex viperis vtendum eſt, ita vt bona facta concoctione frequentius ipſam ſumant hyeme,rarius autem æſtate.aut enim à morbo liberat, aut moderatiorem ipſum reddit, nullam relatarum partium lædens. Quandoquidem verò cogunt aliqui nos etiam ad relatorum antidotorũ vſum, eiuſdem generis eſſe ſcito,& quòd ex Damaſonio paratur,& quod Agapeti appellatur, & inordinatum dictum, & Octaidon, *octo rebus conſtans*, & quod Proclo adſcribitur, & quod ex ſcordio fit,& quod ex corallio, & alia cõplura.Verùm ſecuriſſimum omnium, inſuperque multi experimenti eſt quod ex corallio paratur, vt quod etiam tofos in articulis iam coactos diſſoluit.Horum autem omnium & facultates,& vſus modum, & in his cautionẽ, in libro de medicamentis comperies: ſimiliter etiã pſilothrorum ad arthriticos,& compoſitiones & vſus modũ in iiſdem habitibus,pituitoſioribus dico,in vſum veniẽtium.Alii ad totius morbi excluſionem, vulpeculas totas in oleo coquentes,arthriticis medentur, partim viuas in maximum lebetem mittentes,partim mortuas. Similiter etiam hyænas coquunt, diſcuſſoriũ oleũ facientes: deinde ſolia ex ipſo complentes, & arthriticos in ipſa demittentes, & multo tempore immorari iubentes. Ex hoc autem contingit nõ ſolùm tumores circa articulos,ſed etiã totum corpus euacuari.

De tofis.

Quandoquidem etiam tofi ſæpe in articulis coguntur, aliquando ob craſſum ac terreum humorem in ipſos irruentem, aliquando etiam ob medicamentorum diſcutientium ac immodicè reſiccantium, citra emollitionẽ, vſum,id noſſe expedit, commodiora pharmaca eſſe quæ vnà cum hoc quòd molliunt,etiam diſcutere ſolent. Molliunt itaque adipes vetuſti, & medullæ, & ammoniacum, & bdellium,oleúmque valde vetus, & ſtyrax. Diſcutiunt autem & ſiccant,nitrum,ſal,lixiuium,adarce, euphorbiũ, & ſimilia. Verùm ad tofos in articulis priuatim facit caſeus vetuſtiſſimus & acerrimus,cum carnis ſuillæ pinguis ac veteris decocto tritus ac impoſitus. Erumpente enim tofo ſua ſponte,quotidie euacuatio contingit. Compoſitum autem id quod ex perna fit,experimento cognitum eſt,& dupliciter paratur,& quod à lixiuio appellatur. Sed & hoc priuatim facit:Aphronitri,terebinthinæ,lixiuii ex cinere calce addito parati, propolis, ſingulorum trientẽ, ceræ dodrantem, colophoniæ libram vnam, olei vncias ſedecim:mixtis vtere ad tofos & abſceſſus: quod verò ex cinnabari paratur, admirandum quidem & ad tofos, & ad plura alia,ſed difficulter haberi poteſt: at quod ex nucibus auellanis fit, ad hoc quòd felicem ſucceſſum habet,etiam facilè parari poteſt: & nõ ſolùm in fortioribus, ſed etiam ſubtili ſenſu præditis corporibus conuenit, ſi emplaſtri ex melle,aut quod ex anemona fit, duæ partes ad vnam ipſius aſſumantur.Si verò non adſint, etiam ex eo quod ex ceruſſa fit, æqualis portio ad ipſum admiſceatur. ALIVD ad tofos. Sandarachã tritam viſco quercino excipe,ac vtere. ALIVD. Facit etiam ad fiſtulas & ægilopas: Olei ſextarium vnum,ſpumæ argẽti beſſem, & vnciæ dimidium,auripigmenti vnciam vnam: ſpumã argenti & oleum coquito, donec nõ amplius inquinent: deinde auripigmentum valde tritum inſpergito:& prius quàm adurantur,ab igne ablatis vtitor.Quæ verò ex lapidis Aſii flore in interuallis exacerbationum imponũtur, ad omnes circa articulos conſiſtentes collectiones conuenientia,veterum teſtimonio quorundam, à toto morbo liberare creduntur.Sed & id quod ex ſalis flore paratur,in declinationibus ſimiliter impoſitum, relictos tumores diſcutere creditur.

A De præſeruatione podagræ.

Podagram iam conſiſtentem,aut etiã arthritidem,corrigere operoſiſſimum eſt,citra relatas methodos: verùm eam quæ nondum facta eſt,præcauere facile eſt,ita vt ciborum detractio fiat,& eis vtatur quis qui & facilè concoquũtur ac diſtribuuntur,& nihil ſuperfluitatum habẽt, itémque vino moderato,& vt exercitiis additio fiat quãtum ſatis eſſe viſum fuerit. Auxilii verò loco, ſal in oleo tritus,& articulis affrictus,omnibus qui præcauent ne in podagricam affectionem incidant,magnificè prodeſt, ſi
B non valde ſiccam habuerint intemperiem. Oportet autẽ eo vti mane & veſperi per omnem vitam: ſed & poſt inflammationum declinationes eodem vtendum eſt.

AD PERNIONES IN PLANTIS AC pernis, Cap. LXXIX.

PErniones,vlceroſæ ſunt affectiones,circa manuum ac pedum digitos conſiſtentes hyemis tempore. Oportet itaque ipſos aqua marina tepida perfundere,aut betæ, aut lentis,aut erui,aut radicis aſphodeli decocto:poſt perfuſionem lentes coctas in vino tritas imponito, aut ficus
C tritas cum oleo imponito: aut alumen & farinam; æquis partibus in vino trita adhibeto:aut fæcem vini ſubaridã, aut bulbum recentem vino tritum imponito: aut alliũ in oleo torreto,ac reiicito,& moderata cera in oleo liquatã imponito:aut malicoriũ vino coctũ ac tritum,cerato roſaceo excipito,ac vtitor, irrigatione ex lupinorum decocto præmiſſa: aut mannam, & ſulphur viuum cum melle cocto imponito. At hyoſcyami ſuccus aſſiduè illitus, ab inflãmatione ac dolore conſeruat.

Marcellium ad perniones.

D Rapi radicẽ excauato, & in foſſulã excauatã ceræ ſextantẽ,& olei lentiſcini ſextantẽ indito, & in duplici vaſe, in aqua marina,aut muria,aut lupinorũ decocto coquito: & hoc quidẽ perfundito,ceratũ verò in rapo liquatũ,frigefactũ imponito.Verùm in vlceratis pernionibus, thuris,aluminis ſciſſi,rubricæ,reſinæ, æquales partes, adipe ſuillo dilutas excipe,ac vtere.Cæterùm ad vlceratos cum inflammatione, hexapharmaco, *à ſex rebus quas recipit appellato*,vtere: Olei dodrantem, adipis taurini, fellis itẽ, ſingulorum libram vnam:ſpumæ argenti ſexuncem,
E colophoniæ trientem,mellis ſexuncem.

Ad digitorum & totorum pedum rimas.

Picem liquidam illinito,aut cancrum fluuiatilem aut marinum in prunis exurito,& detracta teſta,cum oleo terito,& ad mellis ſpiſſitudinem redigito,& præterſis rimis inſtillato. Facit & ſcillæ pars interna oleo feruefacta, & cum terbinthina contrita: & cornu ceruinum vſtum,& adipe caprino exceptum: verùm digitos præmundare oportet,& ſic medicamenta adhibere.

Ad fiſſuras pernarum ac plantarum floridum
G emplaſtrum.

Calcis viuæ drach.decem,ceruſſæ drach.viginti,ceræ drach.viginti aut triginta,adipis porcini recentis ſeptũcem,colophoniæ dodrantem,ſucci ſeminis lini cyathum vnum,olei dulcis vncias quadraginta: tenerã plantam facit velut nullum aliud. ALIVD. Adipis caprini,ceræ, olei, æquis portionibus vtere. ALIVD. Malicoria in aceto cocta per quinque dies imponito: deinde circũcirca mundatis calcem cum oleo aut ſtrigmento imponito. ALIVD. Scillam in oleo coquito,& ipſam qui-
G dem torrefactam reiicito:in oleo verò terebinthinam liquato,ac vtitor.

Ad attritus pernarum ex longo decubitu.

Ceræ,olei,ſpumæ argenti,mellis, ſingulorum æquales partes.Facit etiam ad omnem vlcerationem plantarum ac calcaneorum,& volarum,& internæ digitorum partis, & hoc magis ſi vlcus propinquum vngui fuerit.

Ad ſordida in planta vlcera medicamentum quod linamentis inditur.Facit etiã ad pudendum.

Amurcæ cyathum vnum,aceti cyathum vnum,coqui-
H to in vaſe æneo ad mellis ſpiſſitudinem, & priuatim ſquamæ æris drachmas duas,mannæ drach.duas: lanarũ ſuccidarum molliũ tedæ obuolutarũ ac vſtarum cineris quantũ manu prehẽdi poteſt terito, excipitóque omnia: ac vtitor,ad vulnera quidẽ,vino dilutis, ad pudẽda verò

ac plantas, passo. ALIVD. Amurcæ, mellis despumati, singulorum pares portiones: hoc etiam gingiuas purgat. Ad attritus ex calceamentis facit pulmo agninus, & porcinus, & caprinus: coria à veteribus soleis vsta, inflāmatis quidē nō prosunt, verùm sedata inflammatione opitulātur, aut cepam cum multo gallinaceo adipe impone, aut gallam vstam insperge, aut acaciam aceto dilutam illine.

AD CLAVOS AC CALLOS, Cap. LXXX.

AD clauos præmundatos vnam aliquam ex corrodētibus compositionibus imponere oportet, aut ærugi- B nem rasam, aut sandaracham, aut fistulis dicatum puluillum siccum, aut fistulare collyrium, gummi vice, ammoniaco exceptum. Est autem clauus rotundus, albus, claui capiti assimilis, circa omnes corporis partes consistens, maximè tamen in plantis ac digitis pedum. Aufertur autē longiore tempore, etiamsi quis præminentem claui partem assiduè deradat scalpello, aut pumice deterat: similiter etiam callus. Facit & lupinorum crudorum vstorum cinis cum melle, misy pice liquida exceptum, melanthiū cum pueri impuberis vrina, fabæ lomentum cum aceto C coctum. Hoc autem sæpe experimento cognitū est: Cantharidum, atramenti sutorii, castorii, singulorum æquales partes: excipiuntur terebinthina ad emplastri formā, & clauo præmundato imponuntur. ALIVD. Fæcis vini vstæ, calcis viuæ, visci, singulorum pares portiones cum lixiuio aut vrina pueri impuberis.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA VNgues, & primùm de paronychia, Cap. LXXXI.

PAronychia, *id est reduuia*, abscessus est circa radicē vn- D guis consistens. Quum adhuc parua est paronychia, & incipiens, galla cum melle comprimit, ac consistere impedit, aut Musæ pastillus, aut Nere, cum aqua: verùm vbi iam caro præter naturam excreuit, scopum habemus vt ipsam per nō erodentia consumamus ac rumpamus. Facit ad poronychias, aurium sordes, & lycium. Suppuratā autem pungito, & emisso humore spongiam aqua imbutam imponito, aut lentem cum aqua tritam adhibeto, aut phœnicinum emplastrum cum vino, aut rosas virides, siue siccas, aqua maceratas ac tritas, aut polentam cū aqua. E Facit etiam ad paronychias farina lupinorum melle aut vino mulso subacta. Ad vlceratas autem, æruginis, spumæ argenti, singulorū drach. quatuor, sarcocollæ drach. quatuor: quantum satis est insperge, & supernè linamentum ex vino, itémque spongiam impone. Oportet autē & carnem vndiquaque ab vngue disparare.

De pterygiis.

Pterygium est nimium carnis incremētum, quod parA tem vnguis operit, ex paronychia, aut alia eiusmodi causa ortum habens. Ad hoc igitur, auripigmentum, & mannam, æquis portionibus insperge, & supernè linamētum ex vino, & spongiam impone. ALIVD. Chalcitidis, squamæ æris, malicorii, singulorum æquales partes, excipe ficu assata & melle, & loco prius ex spissamētorum decocto rigato, impone: quòd verò de pterygio exarescit depurga.

Ad digitorum pterygia putrescentia, & ad pudendorum vlcera.

B Thuris drach. vnam, squamæ æris drach. vnam, æruginis rasæ drach. quatuor, mellis cyathum vnum, terito ad solem donec subflaua fiant, & vtere cum splenio, loco ex vino prærigato. ALIVD breui resiccans ac curans pterygia: Soreos vsti drach. duas, thuris drach. duas, æruginis rasæ drach. vnam, cum melle contrita pterygio ipsi impone. Facit etiam ad reliqua horum locorum vlcera maligna, & nigredines, & putrefacta. ALIVD. Squamam æris palmularum aut ficuum carne excipe, ac vtere. ALIVD. Columbinum fimum cum polentæ polline in C passo coctum ac tritum, calidū impone: sed & æris squama per se inspersa pterygia resiccat. Oportet autem angulum vnguis assiduè per scalpellum eleuatum auferre, vt ne augescens, pterygium pungat. AD contusos vngues: Myrti & mali Punicæ folia tenera imponito. AD subcruentos vngues. Farinam pice admixta imponito. VT discedant affecti vngues. Sulphur tritū adipe suillo exceptū imponito. VT discedāt scabri vngues. Visci quercini, sandarachæ, fœnigræci, singulorum sextantem: cantharidum, thapsiæ, singulorū vnciam vnam: aceti quod D satis est. ALIVD. Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, singulorum drach. duas, sulphuris viui drach. vnam: excipe sine oleo, vt ne inquinēt. Vsu verò expetente, calfactū medicamentum vnguibus obducitur. ALIVD. Picis liquidæ, ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, sulphuris viui, aphronitri, singulorum æquales partes, vt ne inquinent. ALIVD quod scabros vngues discedere facit absq; vlceratione: Bituminis, auripigmēti, sandarachæ, sulphuris viui, singulorū drach. quatuor: excipe resina, & vtere, exoluēs per septimū diem. ALIVD. E Farina erui felle ouillo, aut vrina ouilla subacta vtere, aut calce cum oleo, aut mastiche Chia cum opobalsamo: aut visco atramētum sutorium, & sulphur viuum, quod satis est excipe, & pelliculæ inductum impone: aut staphidem syluestrē cum aceto tritā adhibe, aut resinæ terebinthinæ drach. vnam, sandarachæ duplum, ad radicem vnguis simul impone, ac diligenter deliga. Quum verò exciderit vnguis, ceratum myrteū impone, cui parum additum sit de medicamento ex resina parato.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Lib. IIII,

[redacted] Medico Physico interprete.

DE ELEPHANTE, Cap. I.

ARETÆVM Cappadocem ita dicere arbitror, Auxiliorum facultatem morbis superiorē esse oportere, & propterea elephantem curari non posse: nō enim reperiri medicinā eo superiorem. Si enim cancer qui velut elephas quidam est in vna parte, ex incurabilibus etiam ab ipso Hippocrate nominatus est, quomodo non magis elephas, qui velut cancer quidam in toto corpore est, omnino incurabilis erit? Quum enim atra bilis ex qua hæc affectio conflatur, duplicem generationē habeat, (aut enim ex atrabiliario ac fæculentiore humore, & velut sanguinis limo, aut ex flaua bile, vtrisque superassatis generatur) subrubros quidem elephantas, mitiores quodammodo, aut (vt verius dicam) minus malignos, prima atræ bilis differētia efficit. Alios verò qui etiam maligniores sunt, & totum corpus exulce- F rant, & extremarū partium elapsus faciūt, posterior differentia ex flaua bile nimium assata generata producit. Quapropter de iis qui iā morbo detenti sunt desperandū est: vbi verò in principio est affectio, vt neque aliqua extremarum partiū decidat, neque vlcerata sit cutis superficies, neque etiam tumidæ eminentiæ plurimùm insurgant, verùm turpis solùm sit facies, ita tamen vt non valde indecorum aspectum præferat, curare tentabimus. Nō pauci enim per solam capitis vstionem, plerosque qui ita inceperunt, prohibuerunt ne ab affectione superarētur. G Statim igitur incipiente morbo venæ sectione vtemur, cum repetita sanguinis detractione, atque hoc magis in vere, quādo maximè & gignitur affectio & exacerbatur. Paucis autem interpositis diebus, nouem aut decem, purgamus ipsos pulte ex colocynthide, non vna vice, sed sæpe, iuxta rationem medicamenti, quantitatē adaugentes;

purgatio quoque ex hiera iis commoda est. Rursus autẽ diebus circiter decem interiectis, serum lactis scissi ipsis dandum est, non infra trium heminarum mensuram, neque supra quinque. Sequentibus verò diebus lacte non scisso, aut recens mulcto alantur. Ex iis si quidem remittit affectio, eodem alimento vtantur: si verò perseuerat, à lacte abstineant, & ab acrium esu vomant, itémque à raphanis & cibis. Commoda est etiam postea ex veratro albo purgatio, bis si fieri potest in vere, semel in autũno. Cæterùm iis qui à malo victi sunt, neque vena secetur, neque veratrum detur: neque enim translatio à cute ad profundum contingit, neque imminutio materiæ ex his amplius fit. Verùm materiam ad ventrem ac intestina deducere oportet, & ex alto euocantibus ac transferentibus humores vti, siccaréque ac adstringere curent. Leues igitur cucurbitæ ad os ventriculi & ad præcordia affigãtur, & iisdem quoque partibus dropaces adhibeantur. Pauco autẽ tempore interposito rursus reflectẽdũ est; initio à purgatione per hieram sumpto, omissa venæ sectione, ex qua maius detrimentũ quàm vtilitas vlla futura esset: & hoc circuitu ter aut quater in anno vtendum est, maximè vere & autumno. Potiones autem his conueniunt hæ: Aceti cyathus vnus cum cedriæ cyatho vno & succi & brassicæ crudæ cyathis duobus: mixta hæc dãtur mane & vesperi: aut sideritidis herbæ folia arida drach. põdere, in vini cyatho vno: aut cornu ceruini drach. vnã, & aceti scillini cyathi mensuram bibendam præbe quotidie post matutinam deambulationem: sed & alia circa hoc tempus dẽtur: aut scillæ assatæ drach. quinque in aqua mulsa, aut in melle ad eclegmatis modũ: aut succi Cyrenaici erui magnitudinem, melle & butyro dilutam: aut ramenti eboris drachmæ dimidium cum vini cyathis duobus, aut cumini Æthiopici drach. tres cũ melle velut eclegma. His autẽ magis opitulatur pastillorum theriacorum drach. vna, in vini boni cyatho vno trita ac pota: similiter etiam pastillorum scilliticorum drach. vna bibatur: sed & calaminthæ succum, velut efficacissimum auxilium, laudant potum. Incipiendum autem esse aiunt à tribus cyathis vsque ad sex. Præ omnibus autem efficax est theriaca ex viperis, & pota, & forinsecus illita. Si verò haberi possent ipsa animalcula, nihil adeò efficax est velut viperarum carnes coctæ comestæ ex albo iure, facta coctura per aquã copiosiorem, & salem, & porrum, & anethũ, vsque ad spinarum separationem, abscissis prius capitibus ac caudis ipsarum, ad digitorum quatuor mensuram, exemptis etiã interaneis ipsarum, pelléque detracta. Quin & theriaci sales idem compromittunt, cum obsoniis sumpti. sic enim si ipsis vtantur, contingit aliquando squamas aut veluti quendam corticem de cute ipsorum discedere. Cæterùm victus ratio huiuscemodi fit: post somnos, præfrictus & aluo exonerata, gestetur, & vociferetur: deinde fricetur, & variè exerceatur, partim saltu, partim, & quidem amplius, halteribus, & follis vsu. Deterso autem sudore, illinatur adipe vrsino, aut vulpino, aut hircino, aut volucrino quopiam, aut butyro recenti. Modico verò tempore intercedente lauetur, illinens succum fœnigræci, aut ptissanæ, aut modicum ammoniacum aceto dilutum. Post balneũ detersus illinatur lentiscino, aut œnanthino, aut myrteo, & vino modico cum alumine, aut ammoniaco, vt strigmenti fit spissitudo. Detersus autem rursus mollibus linteis, ad dimidiam horã quiescat, post quam pota aqua immissis digitis aut pinnis vomat. A vomitu verò vinum absinthites aut origanites bibat. Cibi sint, panis hordeaceus, aut maza ex polenta: olera verò, beta, lactuca, raphanus, porrum, brassicæ duabus aquis edulcatæ, & capparis. Ex mari verò, ostrea, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ cum betis coctæ, salsamentum vetus medicamenti loco. A vino autẽ per totũ morbũ abstineãt, itémque à venere, ita vt paucissimũ solum, & tenue, & aquosum vinum, iuxta tempus refectionis ex purgationibus sumant: in quo etiam acria auferantur, condimentis exceptis. Dãda autẽ sunt ipsis, ptissana, oua, alica lota, lac, & mel cũ pane, malua, rumex, sisarum, pisces teneræ carnis, & ex volucribus bono succo præditæ: ex fructibus, ficus, vua, & vuæ passæ: ex dulciariis, ea quæ ex nucleis pineis, aut amygdalis to-

A stis, & cnico parantur. Bis autem in die alãtur. graue enim his est semel in die cibum capere. Cæterùm post curationem intrinsecam, smegmatis in balneo vtantur, ex decocto betæ aut fœnigræci, cum aphronitro, aut sapone, aut myrobalano, & quandoque etiam psilothris. Deterget etiam portulaca cum aceto trita, & tenue semperuiuum, & rumicis radices aceto coctæ, & alumen cum sale, & sandaracha, æquis portionibus, in vino & oleo lentiscino: & id quod ad vitiligines descriptum est, ex alcyonio, nitro, sulphure, myrti foliis, & fici syluestris foliis aridis, cum aceto B tritum ac illitum, & quod ex sepiæ testa vsta, & pumice, nitro, cimolia tosta, gummi, & galla omphacina, paribus partibus paratur, siccum inspersum, aut cum aceto affrictum. Sed & hoc mirificè facit: Rumicis radicum fasciculum plenæ manus, nitri drach. quadraginta, thuris drach. vigintiquinque, sulphuris drach. vigintiquinque, cum aceto Ægyptio illinitur. Efficax est & hoc: Auripigmenti drach. decem, sulphuris viui drachmas octo, costi drach. duodecim, calcis viuæ drach. quatuor, ceræ drach. quatuor, baccarum lauri aridarum drach. duodecim: hæc C populi foliorum succo, aut crasso decocto subiguntur, & mellis spissitudinem habentia illinuntur. ALIVD. Rumicis radicum fasciculi duo in aceto coquuntur, & in pila tunduntur ac conteruntur: deinde alcyonii libram vnam sumis, aphronitri bessem, sulphuris viui libram vnam, testarum cochlearum vstarum trientem, chamæleonis nigri radicis trientem. Cõteruntur omnia ad strigmẽtitiam crassitudinem, deinde illinuntur, æstate quidem in sole sæpe, hyeme verò in balneo, vsque ad exudationem. Quin & Æsculapii aridum smegma benè his congruit, & D omnia quæ in communi referentur defrictoria, vsque ad ea quæ ad vitiligines describuntur, quemadmodum etiã nũc relata illis quoq; cõpetũt. At verò tumidæ eminẽtiæ inflãmatæ aut exulceratæ illinãtur lycio Indico, aut glaucio, aut aloe, aut Andronio pastillo, aut polyide sphragide. Cataplasma imponatur ipsis ex alica cum succo polygoni, aut plantaginis, aut helxinæ trita: sed & Milesiæ herbæ viridis folia cum axungia tusa ac imposita, mirificè opitulantur. Rubefiunt enim inde partes, verùm facilè sedantur pane imposito, aut cerato ex oleo amygdali- E no facto, & ad naturalem colorem restituuntur. Exulceratis autem partibus conueniunt emplastra, id quod ex diphryge paratur, & Melinum ex vino, & coracium, & quod fit ex aceto mulso, & pastillus Andronius, & põpholyx, & cadmia. Signum porro quòd moderatior fiat totus morbus, est quòd prima vlcera ad cicatricem perueniunt. Cæterùm ad spirandi difficultatem in elephanticis, asellos sub vasis aquariis quinque aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibendos præbe. In communi verò etiam aliqua ex iis quæ ad difficulter spirãtes scripta sunt, ipsis cõ- F ueniunt. Aquarum verò naturalium vsum, velut maximè necessarium, eligere oportet, aluminosarum præsertim & ferrosarum, &, si fieri potest, frigidarum. Conferunt autem ipsis eædem quoque in potu: eandem vim habet etiam arenæ marinæ vsus, & omnia exudatoria ac sudorifica. Quandoquidem verò affectio ex his est quæ facilè per cõtagionem distribuuntur, non minus quàm pestis, habitationes ipsorum quamlongissimè remouendæ sunt ab vrbibus, & in mediterraneis ac frigidis locis statuendæ, & in quibus pauci homines, si ita fieri possit, versentur: ita G vt hinc in circunsitos locos digredi possint, tum sua ipsorum causa, tum etiam nõ minus ob eos qui ipsis occurrere possint. Nam & ipsi aere commodiore vtentur, & aliis malum impertiri non poterint.

DE LEPRA ET SCABIE, Cap. II.

VTraque harum affectionum asperitas cutis est, cum pruritu, & eliquatione, ex atrabiliario humore generationem habens. Verùm lepra per profunditatem corporum cutem depascitur orbiculatiore modo, vnà cum hoc quòd squamas piscium squamis similes dimittit. Sca- H bies autẽ magis in superficie hæret, & variè figurata est, & furfuracea corpuscula remittit. In his igitur venæ sectionẽ assumere oportet, si corpus humorũ copia redundare tibi videatur: sin minus, omnino tamen purgationẽ per ea quæ atram bilem euacuant. Forinsecus autẽ veteris

in communi quidem veratro vtroque, & calce lota in vſum ſicca ſepoſita:vſu verò expetente, aqua diluens, ſtrigmenti ſpiſſitudine illine. ALIVD. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ,ſingulorum drach.octo, corticis radicis capparis,gummi, ſingulorum drach. tredecim, illine cum aceto in ſole: lepras autem priuatim remouent anemonæ appoſitæ, radix vitis albæ: compoſita verò hæc, farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drach. quatuor,ſpumæ nitri drach. vnam, atramenti ſutorii drach. octo, aſphodeli radicis mediæ drach.quatuor,terito in aceto,& cerati craſſitudine illinito,loco ex nitro præparato:& vbi exolueris,quod per tertium diem faciendũ eſt, & aqua frigida ablueris, rurſus illine. ALIVD. Succi radicum aſphodeli ſexuncem,ſulphuris viui,mannæ,ſingulorum drach.decem:nitri drach.octo,aceto diluta illine. Ad ſcabiem verò priuatim faciunt,ſimplicia quidem, ſtaphis ſylueſtris,lupini amari,cardamomum cum aceto, lilii radix cũ melle,reſina terebinthina,ſulphur,cicer,ſtercus caprinum: compoſita verò hæc: Miſy & calcitidem, paribus partibus cum vino illine ſcabiei humidiori. ALIVD. Rododaphnes folia tenera in olei ſextario coquito, donec torreſiant, ipſiſque abiectis ad oleum ceræ albæ quadrantẽ adiice, & hac ſoluta frigefacito, ac ſulphuris viui vnciã vnam inſpergito, & in ſole aut in balneo illinito:quidam cum rododaphne etiam ſcillam coquunt. ALIVD. Emplaſtri ex ſuccis ſextantem, ceræ ſextantem,roſacei vnciam vnam,ſpumæ argenti quadrãtem,ceruſſæ quadrantem, picis liquidæ ſexuncem,recrementi argenti ſextantem,ſyrici ſextantem,aceti quod ſatis eſt ad arida terenda. ALIVD. Ceruſſæ vnciæ dimidium,amyli vnciæ dimidium, plumbi vnciam vnam, lotariorum ruborum aut anchuſæ ſextantem,ceræ ſexuncem,roſacei dodrantem. Anchuſam cum roſaceo probe coquito,deinde reliqua adiicito. ALIVD. Oua decem, aut quot ad vſum ſufficiunt,in aceto acerrimo macerato, donec putamen ipſorum molle fiat, deinde in ipſo aceto vitellos ipſorum coquito, & cum roſaceo ac reliquo aceto etiam ſpumæ argenti parũ conterito,& ſtrigmenti ſpiſſitudine illinito. ALIVD. Ouorum aceto maceratorum vitellos tres, roſacei ſexuncem, ſulphuris viui quadrantem. Prætritis cum aceto vitellis & ſulphuri, ceratũ adiicito.Quin & argenti ſpuma cum aceto & roſaceo trita,vt emplaſtri formã accipiat, acriorem ſcabiem depurgat:ſed & ex lapato ſmegmata, & pleraque ad elephanticos deſcripta ſmegmata, in communi etiam ad lepras & ſcabiem faciunt.

DE IMPETIGINE, Cap. III.

VBI ſeroſi tenues & acres humores aliis craſſis ſuccis admixti ſunt, λειχῆνες, *id eſt impetigines*, generantur, quæ breui in ſcabiem ac lepram tranſeunt: quapropter medicamentis vehementer ſiccantibus opus habẽt. Proinde poſt totius corporis,ſi opus habuerit, euacuationem,ſimplicia ipſis competẽt,cicer,veratrum, erinaceus in petris degens,pix cerato ac reſinæ admixta, crocodili terreſtris ſtercus, & ſturnorum vbi ſolã oryzam ederint. Multi verò hoc ſolo impetigines in mento, aut etiam alibi curauerunt.Triticum multum incudi feruenti imponunt,& defluẽtem ex ipſo liquorem adhuc calidum impetigini illinunt:at puerorum impetigines ſaliua hominis aſſiduè confricato:ad hos facit & pruni gummi illitũ. Inueteratæ verò impetigini viticis folia trita cum aceto imponito,aut capparis folia eodem modo.Compſita verò hæc,ſulphur cum thure, aut cum ammoniaco, aceto dilutum illinito.

Paſtillus ad impetigines.

Glutinis fabrilis drach.quatuor,thuris drach.tres,aceti cyathi dimidium, aceto diſſolutos illinito. ALIVD. Chalcitidis,gummi,ſingulorum drach. octo: ſulpuris viui,miſyos,ſingulorum drach.ſex:ſquamæ æris,acaciæ,ſingulorum drach.duas,cum aceto illine. ALIVD. Sulphuris viui,ſpumæ nitri,ſingulorum drach.quatuor, canchryos grana ſexaginta, terito cum aceto, & ſolam affectam partem illinito,ita vt integram ne contingas: reſiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Veratri albi drach. octo,farinæ lupinorum, buccinorũ vſtorum,

A nitri,ſingulorum chœnicem,ſicca affricato. Cæterùm feras impetigines vocant eas quæ ex moderatè reſiccantibus nihil opis ſentiunt,ab acrioribus verò exacerbantur. In iis igitur medicamenta adhibere oportet multũ quidem efficacia, ita tamen vt ne vehementer mordeant, quale hoc eſt,Glaucii,thuris,alcyonii, bituminis, ſulphuris,gummi,ſingulorum vnciam vnam, illine cum aceto. ALIVD. Picem Aphricanam cum aceto coctam liquefactam illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum. Atramenti ſutorii,ſulphuris viui,nitri,thuris,ſingulorum B æquales partes,ad impetigines cũ aceto, ad pruritum cũ vino illinito. ALIVD ad impetigines, Ammoniaci thymiamatis,farinæ erui ac lupini, ſingulorum pares portiones,cum aceto.

DE PRVRITV, Cap. IIII.

PRuritum in ſenectute contingentem,perfectè ſanare non datur,verùm ſubſcriptis mitigare potes.Qui verò ex vitiatis humoribus in aliis oboritur,eum ſanare cõuenit,humores vitiatos euacuando qui ſanè fuerint biliosi,aut pituitoſi,putrefacti aut ſalſi. Cognoſcuntur autem C ab ætate,temperamento,victu,tempore, regione, & reliquis eiuſdẽ ordinis. Si igitur in venis vnà cum ſanguine redundare videantur, à venæ ſectione incipiendum eſt: ſi verò qualitate magis affligunt, facta per conuenientia medicamenta ipſorum euacuatione, ad externam curationem nos conuertemus. Balneo itaque vtendum eſt omnino ieiuno, quandoque etiam vbi parum cibi accepit,rurſus repetenda lotio eſt.difficulter enim humectari affectio poteſt.Defrictio verò fiat ex fœnigræci, aut betæ aut furfurum,aut maluæ ſylueſtris & ſatiuæ,aut ptiſſanæ D decocto: inſupérque cum farina fabarum, aut lupini,aut myrobalani, aut cum ſmegmate peponato appellato: ſi verò moram trahat, ſimiliter quidem lauandum eſt, fomentum autem adhibendum ex decocto ſaluiæ,myricæ, mercurialis,origani,pulegii,baccarum lauri,radicis cucumeris ſylueſtris,capparis:itémque ex lixiuio,& muria acida: deinde inſpergatur nitrum ſiccum aut cum fæce aceti, aut medicamentum quod recipit ſpumæ nitri ſextariũ vnum,thuris,ſulphuris viui,ſingulorum libram vnam, cimoliæ libræ dimidium:aut hoc,aphronitri, ſulphuris viui,alcyonii vſti, æquales ſingulorum partes, adhibe aridas,aut cum aliquo ex relatis decoctis: ſi verò voles, etiã veratrum ſiccum inſperge, citra pinguitudinem. Illinendum autem eſt oleum & acetum,contrita in ipſis ſtaphide ſylueſtri,aut ſulphure,aut ſandaracha,aut omnibus ſimul,aut ſinapi cũ myrobalani expreſſæ retrimẽto,& oleo ac aceto, aut cochleæ vſtæ ac tritæ cũ melle: aut rumicis radices,aut ſmegmata ex ipſis parata, velut capite de elephante dictum eſt,aut aliqua ex iis quæ ad ſcabiem relata ſunt. Quòd ſi exulcerentur partes, vtendum eſt parygro F emplaſtro,aut ex pompholygo præparato:aut ceræ vnciã vnam in olei Cyprini cyatho vno liquato, & ſulphuris viui vnciam vnã adiicito. ALIVD ad pruritus. Nucum magnarum rancidarũ vnciã vnã, ſulphuris vnciam vnã cum apii ſucco, tritis vtere in balneo cum multa defrictione.Hoc ſolum multis ſcabioſis & aliâs pruriginoſis ſufficit: ſed & ipſum apiũ per ſe viride tuſum ac affrictũ in balneo, magnificè prodeſt. Similiter etiam perdiciũ,& reſina aceris cum roſaceo ſoluta ac illita. ALIVD. Oryſæ puræ & valde albæ quadrãtẽ,tũdito,ac cribrato, & G aceto acerrimo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem terito,& ſulphuris viui priuatim triti vnciã vnã adiicito, & probè mixtis in balneo vtitor cum multa defrictione: at in iis qui ſuperfluis humoribus magis abundant,ſi æquali pondere ſulphur & oryzã miſcueris, melius medicamentum effeceris.

DE LEVCE, Cap. V.

LEuce tranſmutatio eſt cutis ad colorem albidiorem, à viſcoſa ac glutinoſa oriens pituita.Quandoquidem verò nõ omnis leuce curabilis eſt, dignotiones ipſius ta- H les habeto.Leucem in ſuperficie non vltra cutem perpũgito,& ſi quidem ſanguis fluxerit,curã recipit: ſi verò humor lactoſus,incurabilis eſt, aut panniculo laneo aſpero ipſam cõfricato:& ſi quidẽ rubicũdior color euaſerit, curationem recipit:ſi verò in eodem colore permanet,non

curabitur. Quin & quæ plures corporis locos occuparunt, & quæ vetustiores sunt, minus curationẽ recipiunt quàm eæ quæ paucos locos tenent, & recentiores existunt. Quidam igitur vstionem per ferrum in leuce probarũt, quæ per adustionis modum solùm adhiberetur: alii verò & ex vstione dolorẽ, & ex hac cicatricẽ veriti, quæ nõ minus quã ipsa leuce decorẽ vitiaret, crustã inducẽtibus medicamentis vsi sunt, qualia etiam concolorem cicatricem efficere tradunt: alii etiã horum difficultatẽ reprobãtes, tincturas adhibuerunt, imposturæ magis quàm vtilitatis studiosi quos præ omnibus reprobare oportet, propter velocem affectionis regenerationem. Vtendum igitur est subiectis compositionibus: Adarces, canchryos, sulphuris viui, singulorum æquales partes: singula tusa, ac cribrata seorsum, deinde cũ aceto simul ad multos dies læuigata, in sole illinito, non aceruatim, vt ne cutis exulceretur. Progressu verò temporis adiicitur parum quid de veratro & de galla, similiter. ALIVD. Fici nigræ virgulta aceto macerato, & læuigatis, aphronitri, sulphuris viui, myricæ fructus, singulorum æquales portiones admisceto, & nitro præfrictis illinito, ac insolato, cauendo ne exulcerentur. Archigenes autem calce viua sufficienti ad fici folia admixta vsus est: aut vbi defricueris, inquit, leucas veratro albo donec exudarint, quò reliquo corpori concolores fiant, sinopide aut meliade *terra* illine: aut acubus simul innitentibus perpũctione facta, donec cruorem fundant, sinopide cum aceto illine: aut præfrictas (velut dictum est) fici succo recenti illinito, & folia ipsius aliquantum confricato.

DE VITILIGINE ALBA AC NIGRA, Cap. VI.

Vitiliginum generatio eiusdem cum leucis speciei est: verùm illæ ad profundum vsque corpus mutant, vt etiam pili similes enascantur. Vitiligines verò in cutis superficie consistunt, præterquàm quòd etiam ipsæ moram trahentes, ad profundum vsque procedunt, vt etiam pilos albos producant propter subiectum humorẽ. Nam ex pituitoso humore albæ fiunt, nigræ verò ab atrabiliario. In communi igitur vtrisque conuenit calx lota aqua soluta: aut dracontii radix cum aceto imposita, similiter veratrum vtrunque, lupinorum amarorum decoctũ affusum, & farina ipsorum imposita cum aceto aut aceto mulso: Capparis radicis cortex cum aceto, lilii radix cum melle, cepa cum aceto illita in sole, crocodili terrestris stercus, similiter etiam sturnorum vbi solam oryzam ederint, sepiæ testæ vstæ. Compositũ verò hoc, Alcyonii, nitri, singulorum sextans, veratri albi, sulphuris viui, singulorum vncia vna: quidam etiam fæcis vini vstæ vnciam vnam addunt. ALIVD. Sulphuris viui, spumæ nitri, singulorum drach. quatuor: canchryos grana sexaginta: terito cum aceto, & solam vitiliginẽ illinito, ita vt integram partem ne contingas: resiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, singulorum chœnicem: veratri albi drach. octo, sicca affricato. ALIVD. Farinæ erui lib. duas, seminis erucæ, amygdalarũ amararũ, radicis cucumeris syluestris, singulorũ librã vnã, vino mulso læuigata illinito, & post horæ spatium spongia detergito. Facit ad maculas solares, & varos, & alias cutis maculas.

Ad vitiligines albas experimento constans.

Sulphuris viui sextarios duos, calcis viuæ albæ trientẽ, candida ouorum quinque, olei nardini & aceti parum. Sulphur primùm teritur, deinde nardinum adiicitur, & rursus teritur, atque ita acetum instillatur, ac rursus teritur. Calx autem priuatim lota, semel & iterum atque iterum sulphuri additur vnà cum candido ouorum, & rursus teritur, & collectus humor diffunditur, ita vt modicũ eius relinquamus, quò vnguentum illini possit, atque sic vtimur. ALIVD Archigenis: Sulphur viuum, fici folia arida, aphronitrum, alcyonium, cimoliam terram, myrtũ cum aceto adhibe. ALIVD Archigenis: Fici foliorum in vmbra siccatorum, sulphuris, aluminis, æquales singulorum portiones, cum aceto illine: aut fici foliorũ drach. quatuor, nitri drach. duas, alcyonii vsti drach. duas cum aceto illine in balneo. Priuatim verò vitiligines nigras exactè tollit sãdaracha cũ dimidia sulphuris parte, verùm nitro præparatis hæc in sole illinito. At verò albis, atramẽti sutorii, æruginis, æquales singulorũ partes, nitri duplum, absque pinguedine affricato: aut cãchryos, sulphuris viui, adarces, æquales singulorum portiones, cum aceto affricato, ac illinito: quum autem resiccata fuerint, fricando abluito: idem etiam ad leucas facit.

AD STIGMATA, EX LIBRIS ARCHIgenis, Cap. VII.

Stigmata eximes si id quod matulæ inhæret cum acerrimo aceto illinas: aut calcis viuæ partem vnam, nitri tosti fului partem dimidiam, cum aqua in sole illinito: vbi verò exulcerata fuerint, velut vlcus ad cicatricẽ perducito. At Crito ad stigmata inquit, Locum nitro præfrictum terebinthina integito, deinde deligatũ ad sex dies sinito, septima verò die soluito, & stigma acu perpungito, & deterso paulatim per spongiam sanguine, tenui sale confricato: deinde impositum medicamentum ad dies quinque sinito. est autem hoc. Thuris, nitri, calcis viuæ, ceræ, singulorum drach. quatuor, mellis drach. octo: postquam enim exolueris, atramentum in medicamento reperies. ALIVD vnguentum. Piperis drach. duas, rutæ drach. quatuor, sandarachæ drach. quatuor, auripigmenti drach. vnã, mellis quod satis est. locũ vbi nitro præparaueris illinito, & reliqua similiter velut in priore facito. Soluito autẽ per triduũ, & atramẽto deterso, rursus illinito. Tollit enim, inquit, in diebus viginti, citra vlcerationem ac cicatricem. ALIVD creticum appellatum: Thuris drach. quatuor, nitri drach. duas, atramenti sutorii drach. quatuor, ceræ drach. sex, piperis drach. tres, calcis drach. tres, thapsiæ drach. tres, auripigmẽti drach. vnã semis, sandarachæ drach. tres, mellis quod satis est: vtere velut superiore. Oribasius autem ait, Ranunculus herba imposita, aut capparis folia, stigmata eximunt: si verò in alto sint, ac tolli non possint, & non multã cutem occuparint, frigido cautere crusta inducta tollito.

DE PVSTVLIS, Cap. VIII.

Pvstulæ fiunt crassis humoribus in cute impactis, & magis adhuc si sũma cuticula densa est. In quibus igitur etiã in profũdo humorũ copia subsistit, eos prius purgare oportet. Siquis enim non prius hoc facto, discutere aggrediatur, obturabit ipsos magis quàm euacuabit per cutem. Si verò profunditas sine superfluitatibus fuerit, per cutem ipsos euacuare oportet, & non procul distrahere: quod contingat si per ventrem aut per vomitus euacuare velis. Cæterùm curationem humorũ cuti infartorum, per fomenta & calfactoria facere oportet, & præsertim vbi latæ pustulæ fuerint: tales enim ex abunde frigido ac crasso humore generatæ sunt. Lauri itaque folia tenera, itémque rutæ, vtraque pari portione terito, & mannam thuris cum oleo dilutam addito, ac illinito: aut betã teneram coctam tritam imponito: aut ceræ drach. octo, sulphuris tantundem, salis drach. sex: arida terito, & oleĩ cyatho dimidio affuso, omnia simul coquito, factóque inde emplastro vtitor. Cocturæ verò assidere oportet. Valde bonum est medicamentum.

DE PVSTVLIS NOCTVRNIS, Cap. IX.

Pvstulæ nocturnæ vlcuscula sunt sua sponte enascentia, bullarum instar, subrubicunda, ex quibus ruptis subcruenta sanies defluit. Atque hæc quidem interdiu nõ valde infestant: noctu enim dolorosa sunt magis quàm pro vlceris ratione. Silphii itaque succum aqua dilutum imponito, (siccat enim absque morsu) aut cicutã læuigatam impone, aut brassicam crudam cum aqua, aut apium cum polenta tritum imponito, aut hyoscyami folia cum melle trita, aut solanum per se, & cum coriandro viridi: aut oleæ foliis coctis cum aqua vtere, aut vuas passas reiectis vinaceis tritas splenio infarctas impone, aut adiantũ tritum cum melle. Vitare verò debent ne acria, acida, ac salsa ingerant: fomenta item vitent, & balnea, & solem.

DE PAPVLIS, SIVE BVLLIS, Cap. X.

QVAE non sua sponte rumpuntur papulæ siue bullæ, & tamẽ dolore infestant, eas acuta acu perforare cõ-

uenit ad commodum ſaniei defluxum, deinde humorẽ leniter exprimere, ita vt cutis præpoſita ſinatur: & ſi bulla repleta fuerit vulnuſculo occluſo, rurſus ſimiliter perforare oportet, & exprimere, & cutem adſtrictam ſeruare, donec ad cicatricem perductum fuerit id quod ſub ipſa eſt exulceratum. Priuſquam igitur puſtulæ erumpant, lentem coctam tritam cum aqua imponito, aut mali Punicæ virgulta calido cinere tepefacta adhibeto, & locos torreto. Si verò eruperint, & vlcus fiat, adipem ſuillum liquatum, & argenti ſpumam tritam miſceto, & linteo infarctã imponito, aut lilii radicem in aqua coctam ac tritam, cũ cerato imponito.

Ad puſtulas nocturnas & bullas.

Spumam argenti, & ſulphur viuum æquis portionibus cum aceto & oleo myrteo, ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem trita, illines cum oleo & vino. Facit item & ad hæc, & ad calidas eruptiones, & ad papulas efferuentes, & ad achoras, *manantia capitis ulcuſcula*, & ad furunculos incipientes, & ad ambuſta, medicamentum ex plumbagine, & quod ex ouis paratur.

AD AMBVSTA, Cap. XI.

AMbuſta moderatè detergentibus medicamentis opus habent, citra hoc vt manifeſtè calefaciant aut frigefaciant. Proinde terra Chia, & cimolia, & Cretica, & omnis leuis terra, cum aceto non valde acri, aut aqua admixta, illita probè facit, & bullas excitari prohibet: item ouum totum crudum eueſtigio impoſitum, lana molli exceptum. nam & moderatè perfrigerat, & citra mordacitatem reſiccat: ſed & atramento ſcriptorio oblinito, aut thure aqua diluto, aut lẽticula cocta trita, aut eruo integito. Cæterùm ad ambuſtiones ex aqua calida, priuſquã bullæ excitentur, oliuarum muria conditarum aquam affundito, & ipſas oliuas cum polẽta tritas imponito, aut alumen ſciſſum tritum cum aceto illinito: aut fel taurinũ cum aqua larga liquatum illinito, aut lixiuium affundito, aut garo, aut muria perfundito, aut bulbos liliorum, aut hyacinthi, aut narciſſi, cum roſaceo tritos, & ad ſtrigmenti craſſitudinem redactos illinito. At verò Marcellus cõpoſitum hoc tradit: Pãniculum melle imbutũ, & in hordeo obuolutũ exurito, & cõiicito cineris eius drach. octo, ceruſſæ drach. quatuor, butyri drach. octo, ceræ drach. ſedecim, adipis caprini drach. ſedecim, roſacei drach. ſedecim. Quòd ſi iam bullæ excitatæ fuerint, rhoem & polentam tritam cum aceto impone, aut calcem viuam cerato admixtam, & linteo infarctam impone: quin & ſphærion appellatum medicamẽtum ad hæc commodum eſt. Quæ verò vlcerata ſunt, porro trito intege, aut portulacã tritã cum polenta impone: aut columbinum ſtercus linteo inuolutum exure, & cinere eius oleo diluto vtere: admirãdum eſt medicamentum: pinus quoque aut piceæ cortex, aut adiantum ſiccum tritum, aut myrti folia vſta trita inſperguntur. Faciunt ſingula hæc etiam cum cerato compoſita: ſed & quod anchuſæ rubicundæ radicis ſiccæ, tuſæ, tritæ trientem recipit, & ceræ albæ dodrantem, roſacei vncias octodecim itémque quod ex ceruſſa cum modica medulla ceruina paratur: bonum eſt medicamentũ.

AD EOS QVI FLAGRIS CAESI SVNT, Cap. XII.

CEruſſæ & ſpumæ argenti æqualibus portionibus, ceræ quadrupla, cum ſuſino aut roſaceo, velut emplaſtro vtere: verùm prima die ſuſino ſolo per ſe vtere: aut croci drach. vnã, tragacanthi drach. vnã, ouum integrum abſque teſtis, vniẽs vtere: pellis ouilla recens detracta, calida adhuc, flagris cæſis circundata, magis quàm omnia alia in vna die ac nocte curat.

VT PILI EX AMBVSTIS NASCANTVR, Cap. XIII.

PIli ex ambuſtis naſcuntur ſi fici folia in olla torrefacta cum cerato emplaſtri vice impoſueris: aut caricæ drach. octo, ſampſuchi drach. vnam: tritis cũ oleo cerati craſſitudine vtere, aut lapidũ præſegminis drach. centũ, ſquamæ æris drach. decem, cum aqua in paſtillos efforma, & ſerua. Vſu verò expetente, partem vnam ad octo cerati partes admiſce ac dilue.

AD DESQVAMATA Cap. XIIII.

IN deſquamatis ac ſuperficiariis vlceribus, primis diebus adſtrictione vſus, aut vino, aut aceto, aut acida muria, in ſequentibus ad cicatricem inducendam vtere emplaſtris pinguibus, & ex albis iis quæ ſunt delicata. Egregiè verò facit hoc: Ceruſſæ partem vnam, ammoniaci dimidiam, myrtei quod ſatis eſt. Ammoniacum in aqua terito, & ceruſſam admiſceto, myrteum affundens, & vtere pro pingui emplaſtro, aut ad lapidum præſegmina ſquamam æris admiſceto, & myrteo tritis vtitor, aut cimoliã & argenti ſpumam cum vino & oleo cicino & myrteo terito, ac vtitor.

Ad deſquamata, intertrigines, & diuturna vlcera, & ſenilem ac teneram cutem.

Spumæ argenti chryſitidis drach. quinquaginta, ceræ drach. viginti, reſinæ, piceæ ſiccæ drach. duodecim, olei cyath. vnũ ſemis. Spumam argenti & oleum coquito, ac reliqua adiicito, & ſpatula agitatis, aut etiam in pila mollitis vtitor. Cæterùm deſquamatam cutem detrahere nõ conuenit, ſed inducere & imponere medicamentum. ſic enim agglutinatur, etiamſi denigrata fuerit: ſi verò denudata fuerit caro, difficile eſt cicatricem inducere, dum mordetur, & ſordidum eſt vlcus. At ſine inflãmatione conſeruat deſquamata, rhus ruber impoſitus, tritus cum melle, aut lentiſci coma vſta, & cum melle impoſita.

Ad deſquamata, & flagris cæſos, & articulorum contuſiones, medicamentum dolorem eximens.

Spumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorum dextantem, ceræ ſexuncem, olei puri aut roſacei libram vnã ſemis, amyli ſextantem. Facit ad eadem etiam pelarium ex recremento argenti, & emplaſtrum ex ouis ſimiliter.

DE VERRVCARVM SPECIEBVS, FORmicaria, & ea quæ chordæ ſummæ parti ſimilis eſt, Cap. XV.

VTraque harum verrucarum, cutis eminentia eſt parua, calloſa, & vtplurimum rotunda. Verùm formicaria latum fundum habet, & ſiquis cõſcalpet, ſimilem ſenſum inducit velut à formicarum morſibus: altera verò acrochordon appellata, anguſtum fundum habet, vt ſi aſſimiles, ſummam chordæ partem depẽdere putes. Has igitur extuberantias tollit elaterium cum ſale impoſitum: thus cum aceto, groſſi ficus cum aceto, farina ac nitro, fici liquor illitus, itémque tithymali, ſmaridis caput ſalſum vſtum, ærugo cum ſulphure viuo vſta, ocymi folia cum atramẽto ſutorio: id quod deſtillat à ſarmentis vitis viridibus adhuc dum vruntur, ouillum ſtercus cum aceto, hirci fel illitum, heliotropii magni ſemen cum vino impoſitum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum vrina pueri impubis, ſtercus bouis gregariæ cum aceto.

DE GANGLIO, Cap. XVI.

GAnglium nerui cõtortio eſt, ex plaga aut laſſitudine proueniens, in pluribus quidem corporis partibus, maximè verò iis quæ mouentur, velut eſt ſumma manus, & pes. In hoc, inquit Archigenes, calcem viuam cum adipe anſerino & terebinthina imponito. Polles autem medicamento ex achate lapide vtitur. Oribaſius verò hoc, Ceruſſæ, reſinæ pinus, olei veteris, ſingulorum vnciã vnã, ammoniaci thymiamatis, galbani, ſingulorum vnciã vnam, ceræ trientem, aut diſcum, inquit plumbeũ craſſiorem, veluti ſunt verticula, ganglio maiorem imponito, ac deligato. Grauitate enim diſſoluit ipſum per longius tẽpus: ſed & nos hoc vtimur. Facit etiam oxerum & maſticherum emplaſtrum.

DE INFLAMMATIONE, Cap. XVII.

IN communi quidem omnes calidos & doloroſos cum ardore tumores, inflãmationes appellare ſolent: verùm prout diuerſa eſt materia quæ ipſos efficit, etiam horum differentiam euariare aiunt. Nam vbi ſanguis bonus, & craſſitie moderatus, ad aliquam partem aceruatim influxit, & ob copiam impactus eſt, fieri eam quæ priuatim inflãmatio appellatur: ſi verò bilis flaua in aliqua parte conſiſtat, herpetem: vbi verò ſanguis & flaua bilis ſimul influxerunt, eryſipelas, *ſiue ignem ſacrum*, effici. Quum autem

influens sanguis calidus multũ fuerit ac crassus, carbun- A culos producere solet. Proinde ab ea quæ priuatim inflã-matio appellatur initiũ sumemus, quæ in multis sæpe cõtingit: quæ tumor est rubicundus, dolorosus, renitens, & calidus, ex sanguine (velut dixi) bono ortũ habẽs, qui quãdoque ex toto corpore adfertur, quandoque in ipsa parte redundat, vt à vasis contineri non possit, sed instar roris excidat in intermedios vacuos locos. Sed & ad vulnerationes sæpe, & ad fracturas, vlceráque, ac plures alias extrinsecas causas, hæc affectio concomitatur. Postquã igitur derepentè pars aliqua citra manifestã causam prægres- B sam, inflãmãta fuerit, totũ verò corpus ad partẽ demittit, totũ euacuare oportet per venæ sectionẽ, ipsam autẽ inflammatã partẽ irrigare, ac cataplasmatis integere, non calefacientibus ac humectantibus, sed his quæ id quod influit repellere possunt, & id quod in affecta parte conti netur euacuare. Cataplasma igitur adhibere oportet ex semperuiuo & mali Punici corticibus in vino coctis, rhoéque ac polenta compositũ. Si igitur dolor vehemens non est, hoc ad dolorẽ vtendũ est: si verò cũ maiore dolo re pars fluxione infestetur, neque sic calida aqua aut oleũ C adhibeatur, aut ex farinis cataplasmata: (inimica enim sunt hæc fluidis affectionibus) verùm mitigare oportet doloris vehemẽtiã eo quòd ex passo, rosaceo, ac cera mo dica paratur, cũ lanis succidis multũ æsypi habẽtibus. Excipiuntur autem & adhibentur hæc æstate quidem frigida, hyeme verò tepida, ita vt etiam superiores partibus affectis locos spongia vino austero imbuta aut frigida posca, circundemus. Admiscendæ verò sunt etiam herbæ in cataplasmata quæ ad hoc commodæ sunt. Helxine igi tur ad omnem inflammationem conuenit tum in princi D pio tum in augmento, similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca & cucurbita, ad calidas impositæ. Faciunt quoque tribuli ambo ad inflammationes ex fluxione, brassica verò ad induratas. Permutatione autem ex his contingente, & pure non subiacente, emplastro ex chalcitide cu rare oportet, aut simili aliquo ex his quæ ad fluxiones faciunt: lanã verò puram vino imbutam austero extrinsecus medicamento superimponere. Atque hoc quidem modo inflammationes ex fluxione curabis. Eas verò quæ ob aliquam externam causam consistunt, si humectes ac E calefacias, non lædes: & si quoque opus fuerit scarificare ipsas, cõmodè hoc ipsum facies. At si ex fluxione obortas scarificaris, & præsertim in principiis, magni cuiusdã mali ægroto author fueris.

DE ABSCESSIBVS CORPORIS EX ternis, Cap. XVIII.

SI fieri non possit vt suppurationem prohibeas, panem aqua & oleo coctum imponito, aut hordeaceam farinam similiter præparatam. Pars autem perfundatur aqua F in qua althææ radix sit cocta. Vbi verò tumor ægrè suppu rari, aut difficulter discuti poterit, cataplasmate ex caricis vteris. Oportet autem dulces ac pingues caricas coquendo eliquare in aqua, & similẽ facere aquam tenui melli, eique adiicere hordeaceam farinam. Et si quidem tumor discutiatur, verùm defectuosius, cum caricis coquito hyssopum, aut origanum: & si amplius intendere voles, salem ad decoctum adiicito, diligenti tamen animaduersione habita, ne propter vehementiorem resiccationem, pars in scirrhum induretur: & siquando tale quid vide- G ris, in aqua concoques cucumeris syluestris radicem, aut althææ, aut bryoniæ: verùm his fortior est, & maiore discussoria facultate prædita dracunculi radix, sed & ipsum ex dracunculo medicamentum talia fortiter discutit. Quandoque igitur sola hæc decoques, quandoque etiam caricas adiicies, farina quoque cum adipe admixta: quin & anethinum oleum discutiendi vim habet, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Pix quoque duros ac crudos tumores omnes concoquit si cataplasmatis adiicia- H tur, & hoc amplius liquida facit. MEDICAMENTVM compositum, quod concoctos iam abscessus exprimit, vt sæpe plus in splenio reperiatur: non concoctos verò penitus discutit. Lapidis pyritæ drachmas duodecim, ammoniaci triti tantundem, farinæ fabaceæ drach.

sex, excipe resina liquida, & pelli infarcta impone. Sple nium autem ne auferas donec sua sponte decidat. Cæterùm non longè antea præparare medicamentum oportet. citò enim siccatur. Ex his verò tumor si non sit discussus, sed pus in ipso subsit, eo secto, & pure euacuato, de cætero oleum aut aquam adhibere vitabis. Imò etiamsi ablui opus sit vulnus, aqua mulsa, & posca, & vino veteri, itémque vino mulso, & si inflammatio adsit, lenticulæ cataplasmate: si non adsit, alio quopiam emplastro in talibus sectionibus vtendum est, & non minimè eo quod ex chalcitide paratur. Super ipsa verò spongiam, aut lanam vino acerbo imbutam imponito. Vulneri verò nullum pingue medicamentum adhibeto, quale est id quod tetrapharmacũ appellatur. vehementer enim reficcari opus habet.

Quæ rumpant abscessus.

Quandoquidem verò aliqui non sustinent ferro abscessus secari, conandum est vt medicamentis attractoriis vtamur. Narcissi itaque radicem tritam in aqua mulsa cum irino coctam impone, aut arundinis teneram radicem tritam cum melle: si verò dura fuerit, aqua mulsa prius coctam, aut aristolochiã cum melle impone. Rumpit autem picis siccæ, propolis Creticæ æqualis portio, & cicatricem inducit. DIONYSIA emplastrum ad abscessus admirandum, & ad mammas ac glandulas tumentes attractorium, per obscuros meatus discutiens. Olei veteris, aquæ, singulorum libram vnam, coquito parum, & aphronitri sescuncẽ adiicito, misyos vnciam vnã aut sextãtem, & coquito donec non inquinet: deinde addito mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum sexuncem.

Ad neruorum abscessus.

Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum libram vnã, picis siccæ, mellis, singulorum libras duas, æruginis quadrãtem, visci quod satis est. Facit item oxerum & mastichesrum emplastrum. ALIVD attractorium. Ammoniaci thymiamatis sexuncem, ceræ, terebinthinæ, singulorũ trientem, sulphuris viui quadrantem, nitri quadrantem, quin & similium appellatum medicamentum, & quod ex alliis paratur, vehementer rumpunt abscessus iam transmutatos. Quod verò ex feminis lini succo constat, discutit, transmutat, rumpit, iuxta aptitudinem: verùm ad mitiores abscessus, etiam conueniunt ea quæ ad parotidas relata sunt. Atque hæc quidem de abscessu ex inflammatione transmutato. Galenus autem dixit, aliquãdo neque inflãmatione prægressa abscessum oriri, ea videlicet quæ ex bono sanguine generatur. Statim enim ab initio, inquit, ob alium aliquem humorem quemcunque tandem, excoriantur, & temporis progressu à subiectis abscedunt ea quæ illum continent. Itaque etiã secta omnigenas humorum ac solidorum corporum species intra se habere videntur. Nam & cœno, & vrinæ, & sanguinis grumo, & succo melleo, ac mucoso, & ossibus, & vnguibus, & capillis similia corpuscula, in abscessibus reperiuntur: imò etiam animalia sæpe reperta sunt, ferme omnibus ex putredine ortum habentibus simillima. Sed & lapidibus, & arenis, & testis, & lignis, & carbonibus, & luto, & stri gmento, & amurcæ, & fæci similia, in diuturnis maximè abscessibus, ex humorum de loco ad locum impetuoso decubitu obortis, consistere dicit. Quapropter abscessuum corporis externorum maximè, notæ perfectiores tradendæ sunt, & eorum qui per medicamenta discuti nequeunt. Abscessus itaque est corruptio ac transmutatio carnium, aut carnosarum partium, velut musculorum, venarum, arteriarum. Horum aliqui in tunica continentur, velut sunt atheromata, steatomata, meliceríes: alii qui sine tunica consistunt, generis appellationem habentes, de quibus nunc agamus. Abscessuum generationem plerunque inflammatio præcedit, de qua diximus: quandoque verò etiam ab initio statim oritur, velut pauloantè dictũ est. Sequitur ad abscessum, ardor loci vehemens, & maior tumor, magisque quàm antea rubicundus & durus, cum punctorio colore, & pulsu, ac grauitate, vt quid ex parte pendere putetur. Quòd si etiã locus nobilis fuerit, febris quoque accedit, & rigor inordinatus, & noctu

maximè dolent ac febriunt: quandoque etiam inflammatio ipsis excitatur in glandulis vicinis. Vbi verò perfectus factus est abscessus, pleraque minuũtur: puncturæ autem puriginosæ fiunt, & paulatim stupidæ: & tumor fastigiatur magis in apicem acutum, & ad tactum mollis est, ac facilè cedit, & superficies de apice detrahitur: dico autem de his qui foras rumpuntur. Si igitur ex medicamentis aut sua sponte rũpantur, linamentorũ ductu curentur, pure particulatim euacuato: sin minus, aperire oportet eo modo qui in chirurgiæ tractatione referetur.

DE GANGRAENA ET CARIE, Cap. XIX.

QVVM inflãmatio non discutitur, neque in pus trãsmutatur, sæpe in gangrenam ac cariem transit: quare & de his dicemus. Gangrænas equidem appellant mortificationes ob inflammationis magnitudinem non iam factas, sed adhuc fieri pergentes: & siquis non citò talem affectionem sanet, affecta pars facilè mortificatur, cuius pars vicinas corripit, & hominẽ occidit. Quum verò corpuscula ita affecta penitus sensum amiserint, non amplius gangrænam, sed *σφάκελον, id est cariem ac corruptionem*, appellant. Hic affectus etiam ossibus accidit, quum circũsita ipsis caro vitiatos humores saniosos generans, his perrigauerit illa ac putrefecerit. Perfectè itaque mortificatam partem celerrimè resecare oportet quo loco sanæ parti appropinquat: gangrænam verò curare, sanguinem quamplurimùm ex affecta parte euacuãdo. Aut enim vena secta corruptum sanguinem euacuare oportet, quum circa ipsam partem vena magna fuerit: aut tota cute multis ac profundis vulnusculis impactis diuisa, ita vt vbi sanguinem defluere permiserimus, aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt, imponamus. Sunt autem hæc: Farina erui, aut lolii, aut fabarum, cum aceto mulso: si verò vehementius adhibere velis, salem adiicito, aut pastillũ Andronis, aut aliquẽ similẽ. Faciũt ad gãgrænas etiã veteres nuces. Repurgat autẽ ipsas vrtica, & tithymali succus tempestiuè & moderatè adhibitus. Prodest ipsis etiã lupinorũ amarorũ decoctũ affusum. Quidam verò post sectionem, securitatis sectionis gratia, etiã cauterem adhibent, in quibus sale cum porri succo vtendum est: postea autem ad crustam remouendam, cataplasma ex pane, aut hordeacea aut triticea farina, in aqua & oleo coctum imponatur: item capitalis siccus puluillus cum melle: tetrapharmaco etiam ac Macedonico appellato vtendum est. Probè verò separat crustas panis cum apio tritus, aut cum ocymo, aut iris, aut panax, aut aristolochia, aut acorũ cum melle, aut thus. Aufert etiã probè crustas Machærionis medicamentũ, & isis, melle excepta in linamentis: verùm in mollibus corporibus farina erui sufficit cum melle.

Ex Oribasii scriptis ad gangrænas.

Æruginis rasæ, minii, aluminis scissi, singulorum æquales partes aqua tritas illine. Gangrænas circumscarificabit imposita farina loliacea, cum raphano & sale, quandoque etiam aceto: vua passa exemptis vinaceis, cum cortice, addito sale & aceto mulso: nucũ regiarũ nucleus: myrti folia in vino cocta trita cũ melle. Raphanus cum aceto etiam crustas ad os vsque rumpit.

DE HERPETE, Cap. XX.

FLaua bile citra alterius humoris admixtionem secreta, in parte aliqua consistente, affectio herpes nominatur: & si quidem crassior fuerit compage, magísque acris, totam cutem vsque ad subiectam carnem exulcerat, & vocatur herpes adedens. Si verò tenuis, & minus acris, ac calida, bullas paruas in summa cute excitat milio similes, & miliaris herpes ex similitudine dicitur: verùm ex Oribasii sentẽtia, pituitæ cum flaua bile mixtio miliarem herpetem facit. Euacuabimus igitur totum corpus per medicamentum bilem ducens: affectis autem locis frigefacientia ac siccantia medicamenta adhibebimus: ab initio quidem pampinos vitis, & rubi, ac plantaginis, in cataplasmate apponentes, postea verò lenticulam, hísque aliquando etiam mel ac polentam miscebimus: itémque cataplasma descriptum ad inflãmationes ex fluxione, citra semperuiui additionem. Vlcerata verò illi-

A nantur pastillis passo solutis, aut vino tenui & austero nõ veteri, aut posca aquosa. Adhibeatur etiam glaucium, & huic similia ex aqua: aut hoc nihil efficiente, acetum admisceatur. Sed & plantaginis succo aut solani dilutum magnopere prodest, aut lini semen tostum, ac vino oleóque coctum & tritum imponito, aut cimoliam solani succo dilutam illinito: & spumæ argenti trientem, succi porri cyathos septẽ, succi betæ tantundem, trita illinito. Vbi verò diuturna iã sunt talia vlcera, idoneus est Musæ pastil-

B lus & Andronis. ALIVD ad herpetem bullosum. Recremento plumbi in vino austero trito ac illito, betæ folia in vino cocta supernè imponito, aut ceræ trientem, myrtei sexuncem, recrementi plumbi trientem: vino tritum recrementum, reliquis liquatis cerato excipe, ac illine. Sedata autem nome depascente, cerato ex recremento vtere, aut lente cocta cum melle intege. Ad herpetem verò qui sub cute est, recrementum plumbi rutæ tritæ succo excipe, aut cerato myrteo pro ruta. ALIVD. Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obuolutæ ac vstæ,

C drach. duodecim semis, ceræ drach. vigintiquinque: recrementi plumbi acetabuli dimidium, adipis caprini curati & loti in aqua drach. vigintiquinque, olei myrtei quincuncem. ALIVD ad herpetas vehementer depascentes. Malicorii mali Punici dulcis drach. sex, spumæ argenti drach. sex, lanæ non lotæ circum tedam obuolutæ ac vstæ drach. tres, ceræ drach. 12, ceruſſæ drach. octo, thuris, aluminis scissi, singulorum drach. 1. vino & myrteo excipe.

DE IGNE SACRO, Cap. XXI.

D TVmorem ex sanguine feruente ac tenui consistentẽ Galenus priuatim erysipelas, *hoc est ignem sacrum*, appellans, eum qui ex vtrisque, sanguine ac bile, cõflatus est, ex superantis humoris nomine ducta affectionis appellatione, nominauit. Quum enim sanguis superat, inflammationem erysipelatosam: quum flaua bilis, erysipelas inflammatum appellat. In communi verò, tumorem ex sanguine ac bile calidioribus factis productum, erysipelas nominat. Vtro autem modo appelles nõ multum refert ad auxiliorum sanè vsum: verùm illud nosse expedit, ope-

E rosiora esse erysipelata maximè circa caput. Quare si non efficax auxilium contingat, quandoque etiam strangulant. Statim igitur ab initio vbi comparuerit, venam in cubito secato, maximè quidem humeralem: sin minus, eam quæ inuenitur: si verò ob aliquod impedimentum venam non secemus, purgatione vtendum est per bilem ducens medicamentum. Atque hac quidem etiam in erysipelatibus aliarum partium vtendum est, aut infusis per clysterem efficacioribus, illinendáque erysipelata, partim vt id quod influit, repellamus per frigefaciẽtia, partim vt

F id quod iam coaceruatum est, discutiamus, per moderatè calefacientia ac humectantia, priusquam liuida ac nigra pars fiat, ita vt ea quæ illinuntur semper humida conseruemus, per hoc vt frequentius alterentur: atque illud fieri potest si per molles spongias prius illita abluantur. Multus enim partis feruor citò exhalare faciens, hæc resiccat. Opus autem habent erysipelata ab initio velut dixi, frigefacientibus cum humiditate, absque adstrictione, velut est semperuiuum, & portulaca, & psyllium, lenticula palustris, seris, cucurbita, solanum, hyoscyamus, lactuca, glau-

G cium, insupérque apium, & rhamni folia per se aut cum pane imposita, & cerata ex aqua valde frigida. Miscetur & opii quid istis, & succi papaueris, & cicutæ & mandragoræ, & fiunt composita medicamenta. Fieri quoque potest ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo admixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum, ita vt hæc in pila emolliantur, & aquæ frigidæ affundatur quantum suscipere possunt. Si verò etiam aceti tenuis ac pellucidi parum quid admiscueris, melius medicamentum efficies. sed & polentæ cum aliqua ex relatis frigefacientibus her-

H bis, multum frigefaciunt, & palmulæ pingues cum aliqua ex illis. Illini etiam potest pars cerussa, aut cimolia, aut figulari terra, cum solano, aut spuma argenti cum rosaceo, aut chalcitide cũ oleo & passo, aut cerussa cũ aceto & lycio, aut acacia cũ aceto. Remittente autẽ feruore, vtendũ simplicibus quidem, sulphure viuo & menta, cum aceto &

rofaceo, aut ruta cum abfinthio,& aceto ac oleo,aut fpuma argenti cum porri & betæ fucco. Compofitis autem, priuatim quidem ad caput, hoc paftillo: Spumæ argenti, ceruffæ,croci,fulphuris viui,opii cum paffo: in communi verò ad omnes partes,minii,finopici, chalcitidis,mifyos torrefacti,æruginis,atramenti futorii, aluminis fciffi,fingulorum æquales partes,vtere ex aceto. ALIVD. Sulphuris viui,ceruffæ,opii,acaciæ,fingulorū æquas portiones cum aceto.

Cataplafma ad eryfipelata,herpetas,abfceffus,parotidas,& ambufta.

Foliorum recentis althææ tenerorum libram vnam in aceto coctam probè terito, & addito rofacei triente,fpumæ argenti,ceruffæ, fingulorum fextante, & vncia dimidia:rurfus terito cum coriandri,aut femperuiui, aut folani fucco: deinde adiectis micis panis,vt emplaftri formā accipiat,imponito.Emplaftro verò vtere hoc:Olei cecini librā vnā,myrtei librā vnā,ceræ quincuncem,fpumæ argenti trientem, æruginis rafæ fextantē: ærugo & argenti fpuma aceto teruntur.

Ceratum ad eryfipelata & ambufta.

Ceræ albæ trientem, rofacei quadrantem,oua fex,perdiciadis trientem. Poftquam verò ceffauit inflammatio, aut diuturna fit, antea quàm liuida pars fiat, cataplafma ex cruda hordeacea farina imponito. Si verò iam liuida facta fuerit, fcarificetur, & cataplafma diutius imponatur,& perfundatur aqua calida dulci, aliquando etiā marina,aut muria: quandoque etiam cataplafmati eadē admifcetur:poftea verò relatis compofitis vtendum eft cum animaduerfione.nam fi diutius permaneat,in pus aut putredinem tranfmutatio contingit.

DE TVBERCVLO, BVBONE, ET PANO, Cap. XXII.

EX Galeni fententia bubo,& tuberculū,& panus,glandularum affectiones funt.Bubo quidē inflammatio: phygethlon autem, *id eft panus*, eft glandulæ eryfipelas inflammatum, aut inflammatio eryfipelatofa: tuberculum verò,ad fuppurationem citò tendens glandulæ inflammatio. Verùm iuxta alios quofdam, in communi omnes qui præter naturam in quacunque parte enafcuntur abfceffòrii tumores, tubercula appellantur. Dicit enim Hippocrates, Quibufcunque tubercula in vrinaria fiftula enafcuntur, his fuppuratione ac eruptione facta,folutio contingit.Qui igitur ex offenfionibus,aut aliis vlceribus,aut doloribus proueniunt bubones, extra periculū funt: qui verò ex febribus,(qui fanè maximè in pefte coincidere folent)peffimi exiftūt, fiue iuxta femur,fiue fub alis,aut ad collum enati fuerint. Verùm priores in principio, velut omnem inflammationem, per frigefacientia ac adftringentia auxilia repellere oportet,aut fpongiis ex pofca impofitis,aut lanis ex vino ac oleo crudo, aut rofaceo,aut melino,aut lentifcino,aut myrteo: deinde difcuforiis vtendum eft. Si verò etiam totum corpus humoribus redūdet,antea euacuetur.At fi nihil fuperflui habeat, vlceris quidem ex quo bubo factus eft, curam habebimus, velut in tractatione de vlceribus dicetur. Glandula autem inflammata mitigetur lanis in oleo quopiā laxatorio imbutis:fed & totum membrum ex ipfis obuoluendum eft. Suppuratus autem tumor non promptè diffecetur, fed ceratiformibus medicamentis difcutere ipfum conemur: quale maximè eft id quod ex apyrano paratur, & quod ex herbis conftans,botanicon appellatur.Quòd fi difcuffio non contingat, ad ruptionem procedēdum eft, fimiliter vt in aliis abfceffibus, & curandum velut illi. Cæterùm in his qui ex febribus,aut fimpliciter ex humorum copia fiunt,repellentia vitanda funt,vt ne dum repellitur materia,ad profundum recurrat:ftatim verò à difcutientibus incipiendum eft.Quòd fi nihil prohibeat,velut ætas, aut vires,venæ fectio prius in cubito affumatur: in loco verò vtēdum eft fomentis ex decocto chamæmeli, aut anethi,aut alicuius confimilis. Reliqua verò medicamentorum materia maximè quidem ex his quæ libro tertio ad parotidas relata funt transferatur,nec minus ex his quæ paulo antè ad inflammationes dicta funt. Quemadmodum etiam panorum curatio,tū ex his,tum ex relatis

A ad eryfipelata,inftituenda eft. Atverò after Atticus herba, quā etiā bubonium ob hoc ipfum vocant, non folùm impofita,fed etiā alligata,bubonibus auxiliari creditur. Tubercula verò priuatim difcutiunt in cataplafmate impofita,adiantum,atriplex,helxine,althææ radix in vino cocta, ammoniacum cum melle mollitum, ac impofitum, vifcum cum refina ac cera.Rumpit autem propolis,lupini amari cum aceto impofiti,cucumeris fylueftris radix, terebinthina excepta, capparis radix fimiliter, nitrū cum fermento aut ficubus.

B
DE FVRVNCVLO, Cap. XXIII.

ET furunculus tumor eft abfceſſorius,ex craffis humoribus in carnofis maximè locis conflatus, mitis quidem quum in ipfa fola cute confiftit: malignus autem quum ex ampliore profunditate emerferit. Difcutiunt fu runculos & concoquunt hæc: Triticum commanfum ac impofitum, maftiche Ægyptia, vuæ paffæ reiectis vinaceis cum fale tritæ ac impofitæ, aut diffundunt, aut rumpunt: aut caricas coctas in aqua mulfa imponito, aut admixtam ad caricas refinam imponito,aut ipfas caricas,fi C pingues fuerint,fiffas, aut fermentum cum nitro, aut linī femen cum melle,aut hyofcyami folia trita cum butyro. Compofita verò,id quod ex fermento paratur,& quod ex polline, & quod priuatim dothienicum *à furunculo* appellatur,conueniunt. Fomentum autem adhibe ex mollibus fpongiis, affiduè in calidam aquam tinctis, atque fic medicamenta imponito.

DE TEREBINTHO, Cap. XXIIII.

ORibafius terebinthum tuberculi fpeciem effe dicit, & incumbere ipfi fupernè bullam fiue puftulam ni- D gram,qua rupta id quod fubiacet defquamato fimile videri hoc verò diffecto,pus reperiri: verùm Diofcorides Alexandrinus ait,Terebinthi funt eminentiæ in cute cōfiftentes,rotundæ, cum pallido virore nigricantes, terebinthi fructui fimiles. Hos igitur eodem modo velut alios tuberculofos tumores curare oportet,auxiliis ex relatis huc tranflatis.

DE CARBVNCVLO, Cap. XXV.

SAnguine magis atrabilario euadente vbi ebulliit,& ad partem aliquam irruit, carbunculos appellatos oriri E cōtingit:qui funt vlcera cruftofa,plerunque à puftula,fiue bulla ambuftis fimili initium fumentia,aliquando etiam fine hac.& exfcalpunt fanè affecti omnino in principio ipfam partem:deinde quandoque vna, quandoque plures puftulæ emergunt,milii fpeciem præferentes fua tenuitate,quibus erumpentibus fimiliter cruftofum fit vlcus, fimiliter velut à ferro candente, crufta ipfa modò cinerei coloris,modò nigri apparente,vnà cùm hoc quòd fundo adhæret,& quodammodo affixa eft,cum depaftione proferpente. Reliqua verò caro, circunfita valde flammea ac F nigra colore fit, & fplendicans veluti pix & bitumen. Talis autem eft exactè atra bilis: verùm carbunculi circa car nem oborti, breui circunfcribuntur. Qui verò in mem branis aut neruis fiunt, diutius permanent, & affectionem per confenfum fubiectis locis diftribuunt, vt etiam inflammationes eryfipelatofæ ipfis fiant: non paucis autem ad fuppurationem conuerfi funt, plerifque etiam febres adfunt. Oriuntur etiam ex quibufdam popularibus caufis carbunculi. Curare igitur ipfos oportet, nifi valde parui fuerint, per venæ fectionem, fanguinis euacua- G tione ad animi deliquium vfque facta. Scarificare etiam poft venæ fectionem non incommodum eft,profundioribus vulnufculis impactis, ob humoris craffitudinem. Ad locum autem affectum moderatè repellētibus ac difcutientibus vtemur. Tale autem eft cataplafma ex plantagine ac lenticula cocta,cui panis clibanitæ neque valde puri,neque fordidi,micæ teneræ fint adiectæ: fuper ipfum verò vlcus ex vehementibus medicamentis aliquod imponemus,velut eft Andronis,& Polyidæ,& Pafionis paftillus. Diluantur autem paffo ad ftrigmentitiam compa- H gem. Sed & Maffaliotæ puluillus ficcus, aut etiam ipfe fimiliter dilutus facit. Radix quoque dracunculi, aut ariftolochiæ, aut fuccus filphii, aut Cyrenaicus,fingula cum aceto rectè illini poffunt. Quæ verò ignis facri fpeciem præferūt,ad eryfipelata relatis illinātur. At quæ partes de

affectione per consensum suspectæ sunt, lanis succidis ex A vino & oleo irrigentur. Postquam verò quieuit ardor, ce rata capitalia diluta, linamentis excepta, carbunculis immittantur. Maximè autem bonum est id quod ex herbis, & quod ex nitro paratur, & puluilli sicci nomis dicati, tũ per se, tum cum rosaceo. Permanente verò duritia vtendum est melino Serapionis: studendum tamen est vt q̃ citissimè carbunculi suppurentur, ita vt bis in die, semel noctu, cataplasmata ac medicamenta alterentur. Cæterùm vt eradicentur carbunculi, & à coniunctione cum vi B cinis adiacentibus exoluantur, mala Punica acida contusa in aceto coquito, & flaccida terito, ac linteo infarcta imponito: vbi verò reficcantur, aceto madefacito. Carbũculos suppurat ac rumpit nucis regiæ veteris nucleus, aut etiam non veteris, cupressi folia ac germina, & recentes ac teneræ pilulæ cum polenta: vua passa vinaceis reiectis, caricæ in vino coctæ, papaueris cornuti flores, succus silphii cum ruta & modico melle, pix liquida cum vuis passis & suillo adipe.

Ad carbunculos valde bonum.

Spumæ argenti lib. I. olei veteris lib. vnam semis, auripigmenti vnciã vnam. Spumam argenti & oleum coquito donec non inquinent, & sublatis auripigmentum adiicito, ac rursus coquito donec nigrũ medicamẽtũ euadat, & in pila trito vtere linamentis illito.

Ad gangrænas, vlcera vetera, chironia, chœradas siue strumas, podagram, feliciter verò ad carbũculos, & præsertim in palpebris.

Opii, acaciæ, misyos torrefacti, squamæ æris, singulorum drach. 2, atramenti sutorii drach. I, seminis hyoscyami drach. vnam, tritis in aqua vtere. Facit etiam probè, inquit, tetrapharmacum emplastrum, quintam thuris partẽ habens. Ad carbunculos autem in pudendis, chalcitidis, atramenti sutorii, singulorum drachmas octo: aphronitri drach. 2, cum aqua tritis vtere. Facit quoque stercus ouillũ torrefactum cum melle. In Alexandria, Serapiade, quæ & orchis, & triorchis nominatur, viridi, cum micis panis vtuntur velut cataplasmate ad carbunculos & omnia crustosa. Crusta verò elapsa, velut commune vlcus curato.

DE CANCRO, Cap. XXVI.

IN omni corporis parte cancer nasci solet. nam & in oculis, & in vtero, (velut in tractatione de ipsis dictum est) & in aliis pluribus partibus: verùm in mammis mulierum maximè abundat, eo quòd laxæ sunt, & materiã quæ crassissima est, promptè suscipiunt. Ex atra enim bile efferuente cancri producuntur: & si acrior fuerit, cum exulceratione. quapropter colore nigriores sunt inflammationibus, citra tantam caliditatem. Venæ verò replentur, & circumcirca tenduntur, ad similitudinem pedum cancri animantis: vnde etiam hanc appellationem morbus habet. Quidam verò propterea quòd ita partibus adhæreat vt ægrè auelli possit, si quas apprehenderit, nominatum aiunt, quemadmodum etiam animal ipse cancer. Verùm ob humoris huius crassitudinem, etiã incurabilis est cancer, vt qui neque repelli neq; discuti possit, neque totius corporis purgationi cedat, quum sanè etiam mitiora medicamenta imposita contemnat, & à fortioribus exasperetur. Fieri tamen potest vt incipiẽtes cancros augeri prohibeamus, atrabiliarium humorem euacuantes priusquã in affecta parte cõfirmetur. Euacuabimus autem primùm si nihil prohibeat, per venæ sectionẽ: deinde per purgationem, ab initio ex simplicioribus, quale est epithymũ, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere ex sero lactis aut aqua mulsa damus: postea verò ex hiera quæ nigrum veratrum recipit. Ad locum verò affectum vlceratum, absque offensione adhibitus facit solani succus, linteo molli duplicato in ipso tincto ac impofito. Oportet autem forinsecus supra illud lanam teneram circundare, quæ ipsa succo sit imbuta, & diligenter prouidere ne illa reficcentur, ita vt frequentius succum affundamus: poterit autem in vlceratis cancris, diuturnius quis vti medicamento ex pompholyge. Neque inepta sunt ea auxilia quæ libro tertio de vteri cancris sunt relata.

Ad cancrosa & maligna, & ad rugosa sedis vlcera: itémque ad inflammationes in pudendis, aut testibus, aut mammis.

In plumbea pila, plumbeo pistillo, terrã Lemniã sphragidem appellatam, cum posca & aqua mulsa, aut lacte, terito donec nigrescat: aut rosaceum, aut crudum oleũ, aut sempertiui succum, aut cotyledonis, aut lactucæ, aut psyllii, aut vuæ acerbæ, similiter terito, ac illinito. Victu verò vtatur æger, ptissanæ succo abunde, & lactis sero: & ex oleribus malua, atriplice, blito, & cucurbita: piscibus item petrosis, & volucribus omnibus exceptis palustribus.

Archigenis ad cancrosa ac maligna vlcera.

Cancrorum fluuialium vstorum, & Cadmiæ, vtriusque æquales portiones tritas inspergito, aut cancrorum cinerem cum cerato imponito, aut erysimi semen tritũ cum melle adhibeto.

DE TVMORE LAXO, Cap. XXVII.

QVVM de tumoribus ex calidioribus humoribus conflatis tractauerimus, rursus de cõtrariis agemus, C initio à tumore laxo accepto. Quemadmodum enim ex biliosa fluxione erysipelas, sic ex pituitosa œdema oritur, qui tumor laxus est citra dolorem. Nouimus autem etiã aliter tumores laxos fieri circa pedes, in affectionibus aquæ inter cutem, & tabe, ac malo corporis habitu. In illis igitur tumor is laxus symptoma accessorium est ad affectionem eã quæ hominẽ detinet, nullã priuatã curationẽ requirẽs. Sufficit enĩ, si modò quid facere velis, cõfricare crura, aliquãdo cũ aceto & rosaceo, aliquãdo cũ oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetũ & rosaceum sale iniecto. Si D verò ob pituitosi humoris influxum, laxus tumor in parte aliqua constiterit, satis est aliquando spongiam aceto imbutam imponere, cum deligatione leniter adstringente, ex infernis partibus initium habente, & ad supernas desinente. Verùm nouam spongiam esse oportet. Si verò talis non sit, eam quæ adest expurgare oportet cum nitro, aut potius cum lixiuio. Quòd si ex his tumor non subsidat, parum quid de alumine ammisceatur. Commodum est etiam tenerrimum ellychnium eiusmodi humore imbutum, ac impositum: bonum est etiam glaucium. Inueteratum autem laxum tumorem curabis, si oleo parti prælito, deinde spongiam lixiuio imbutam imposueris, ac E violentius adstrinxeris. Discutit autem & adstringit tumores laxos, omnis terra illita, & magis Ægyptia, & isatis satiua.

DE INFLATIONE, Cap. XXVIII.

SPiritu flatuoso quandoque sub cute, quandoque sub membranis ossa circundantibus, aut musculos ambiẽtibus, congregato, inflatio oritur. Colligitur etiam aliquando circa ventrem, & intestina, & inter hæc atque peritonæum membranam, in hydrope tympanite appellato: & differt sanè à tumoribus laxis, & quòd non in cauã F veluti foueam cedat dum premitur, velut illi, & quòd sonitum edat, quemadmodum tympanum. Ad hoc verò q; spiritus non difflетur, corporum densitudo cooperatur, vnà cum hoc quòd etiam ipsa spiritus sit crassus. Vnde etiam curationis scopus est, corporum rarefactio, & crassi spiritus attenuatio, quæ per calida ac tenuium partiũ medicamenta perficitur. In inflationibus igitur circa ventrem ac viscera, oleum tenuium partium hoc efficit, in G quo ruta sit incocta, aut cuminum, aut apii semen: quandoque etiã cucurbita magna citra scarificationẽ, iterũ atque iterum circum vmbilicum apposita discutit. Si verò musculi ob contusionem, quemadmodum ex pulsationibus, inflati fuerint, partes valde calida & acria ægrè ferunt. Quare ab initio in mitigantibus perseuerare oportet, declinatione verò contingẽte, in discutientibus. Vtendum itaque est sapa cum modico oleo, lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo admixto: & cura adhibenda quò caliditas permaneat: nam frigiditas non cõ H ducit. Postquam verò mitigatio facta est, acetum admisceatur, & nitrum, aut aphronitrũ, & postea etiam lixiuiũ: postremum autem emplastra discussoria adhibenda sunt vsque ad perfectã mali depulsionẽ: quale est & subiectũ. Strigmenta feruefacta primùm vt pura fiant excolato,

ac rurſus in ollam iniicito,& tritam calcem viuam inſtar farinæ inſperſam infercito,donec luti ſpiſſitudo fiat,ac vtitor. Hoc verò efficacius eſt compoſitum ex ſycomoris medicamentum.

AD LVXATA ET CONTVSA, Cap. XXIX.

AD luxatos ac contuſos articulos faciunt lanæ ſuccidæ, aut ſpongia aceto & oleo imbuta,ac impoſita. Bulborum coctorum teneræ partes cum melle, viticis folia,& ſal,& nitrum toſtum tritum cum cerato. Vtere item perfuſione aquæ dulcis,aut marinæ calidæ.Poſt ſedatam autem inflammationem ac dolores,etiam defrictione luxatarum partium vtere.

DE CARNE CONTVSIS ET SVGILLATIS, Cap. XXX.

CArne ab aliqua graui re illapſa contuſa,& paruis in ipſa venulis diſcretis, ſanguis profunditur iuxta perſultationis modum: vnde ſub cute collectus, ſugillationem, *ſiue effuſi ſanguinis ſuffuſionem appellatam*, efficit, & cute non diuiſa,velut tumor ad contactum mollis accedens ſequitur,liuidus ille,& plerunque ſine dolore.Scopus igitur nobis eſt vt contentum ſanguinem diſcutiamus, atq; hoc breui,priuſquam nigreſcat. Ab initio verò,etiam de adſtringẽtibus aliquid ad diſcuſſoria admiſcere oportet, eo quòd tunicæ venularũ contuſæ denſari expetant. Poſt ea verò etiam citra adſtringentia, ſolis diſcuſſoriis vtemur.Sed & ſugillata ab initio ſcarificãtes, hoc modo deinceps curationem adhibemus:verùm ad vetera ſugillata raphanus impoſitus facit:tollere autem ipſum oportet quum mordere incipit: aut raphani ſuccus cum micis panis adhibitus.Species porro ſugillationis ſunt ſuffuſiones effuſi ſanguinis,ſub oculis contingentes, hypopia ac hypoſphagmata *appellata*: itémque ſanguinis ſub vngues decurſus,ex plaga contingens:de quibus in propriis locis dictum eſt tertio libro:verùm de his quæ in vnguibus ſiunt,etiam in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE RVPTIONE AC VVLSIONE, Cap. XXXI.

RVptiones omnino quidem cum ſanguinis ſuffuſione fiunt: ſanant autem ipſas medicamenta moderatè calefaciẽtia. Tale verò eſt acopon ex populo alba paratum,& quæ huic ſimilia exiſtunt. Verùm in ruptionibus in profunditate corporis,acriora & maiore ſecãdi vi prædita medicamenta adhibere oportet. Commodus eſt talibus etiam cucurbitæ vſus.Si igitur ſtatim diſcuſſus fuerit ſanguis ſuffuſus,facilè concreſcit caro diſparata: ſi verò diu durauerit, & ſordes ſuccreuerit, fieri non poteſt vt de cætero ruptio concreſcat, ſed labra ſolùm inter ſe apponuntur, ita vt ex leui occaſione facilè rurſus diſparentur,& intermedius ipſorũ locus humiditate quadam impleatur,& quodammodo aſſiduè ſanguinis ſuffuſio fiat ſimilis ei quæ ab initio facta eſt, præterquam quòd citius quam illa diſcutitur, vt quæ tenuem ſeroſum humorem contineat, quum illa ab initio ex ſanguine fuerit conflata. At vulſio fit, fibris quibuſdam diuulſis, & ſola mitigatione opus habet vſque ad doloris ſedationem. nõ enim glutinari poſſunt. Ariſtolochia itaque rotunda, ſiquid aliud,ruptis ac vulſis commoda eſt:ſimiliter centaurii magni radix,& ipſius ſuccus,rheon item, & coſtus,& bdelliũ cum aceto mulſo pota.

DE SCIRRHIS, Cap. XXXII.

SCirrhus exquiſitus, tumor eſt præter naturam, ſenſus exors,ac durus: qui verò exquiſitus non eſt,ægrum ſenſum habet:& qui quidem ſenſus exors eſt, incurabilis eſt: qui verò ægrum ſenſum habet, non quidem incurabilis eſt,non tamen facilè curatur.Fit enim à viſcoſo ac craſſo humore, qui ita partibus ſcirrho affectis impactus eſt vt ægrè auelli poſſit. Aliquãdo igitur ſtatim ab initio conſiſtit ac augeſcit:plerunque verò à medicis efficitur,qui in inflammationes & ignes ſacros perfrigerarunt ac adſtrinxerunt.Si igitur quisvehementer diſcuſſoria medicamẽta corporibus in ſcirrhũ induratis adhibeat, etiãſi manifeſtã ſcirrhi imminutionẽ fecerit,tamen breui tẽpore affectionis reliquias incurabiles efficiet, tenuiore quidem humiditate diſcuſſa,reliqua verò reſiccata,& veluti lapidea facta. Oportet itaque diſcuſſorium medicamentum

A habere aliquid etiam mollitorium, abſque hoc vt vehementer calefaciat ac reſiccet:tales autem ſunt medullæ omnes,& præſertim ceruina ac vitulina.Ex adipibus verò, leoninus,ex pardali item,ac vrſinus, deinde taurinus: de volucribus autem anſerinus, & gallinaceus, ac phaſianus. Siccior autem eſt caprinus ac hircinus: & adhæc, ammoniacum thymiama, & bdellium maximè Scythicum, & ſtyrax liquidior ac pinguis,& maſtiche Ægyptia.Si quidẽ igitur aliæ partes in ſcirrhum induratæ fuerint, ſemper
B his per ſe vtendum eſt, & medicamentis quoque ex ipſis compoſitis:verùm in tendinibus ac ligamentis,lapidem igne candefactum acerrimo aceto extinguere oportet.Sit autem lapis pyrites,ſi haberi poteſt: ſin minus,molaris.In hoc affectam partem commouere oportet, quò exhalantem vaporem ſuſcipiat:& poſtea rurſus mollitorium imponere medicamentum.Oleo tamen tenui ab initio,non aqua, partem perfundere oportet perpetuò ſingulis diebus, ita vt aliquando etiam althææ, aut cucumeris ſylueſtris radicem in oleo incoquamus. A balneo verò in to-
C tum ipſis abſtinendum eſt,aut ſaltem à frequenti. Vbi verò ſcirrhus moderatè fuerit emollitus,ammoniacum pinguiſſimum acerrimo aceto dilutum parti illinimus ad multos dies: poſt quos rurſus mollitorio vtendum eſt, quod galbanum & opopanaca pinguiſſima recepit. Talia autem maximè ſunt,id quod ex perna fit, & Amythaoni inſcriptum, itemque medicamenta ad ſtrumas deſcribenda.

DE STRVMIS, Cap. XXXIII.

STrumæ ſunt glandulæ in ſcirrhum induratæ,circa col-
D lum,& alas, ac inguina maximè conſiſtentes. In communi igitur ad relatam ſcirrhorum curationem referuntur:priuatim verò lupinorũ amarorũ farina ex aceto mulſo cocta imponitur, quæ etiã ad tubercula facit, aut bubulũ ſtercus aceto coctũ imponito.Hoc etiam in ſcirrhũ ĩduratos tumores omnes diſcutit.Probè verò ſtrumas diſcutit calx melle aut ſtrigmẽto,aut oleo,aut adipe porcino excepta,aut calcis & nitri æquales partes, naſturtii & fœnigræci quadruplũ,cũ melle, velut malagma ĩponito. Hoc duras diſcutit,in pus trãſmutatas rũpit:itẽ loliacea farina
E cũ colũbino ſtercore,& lini ſemine,in vino cocta.Groſſi ſylueſtres ac domeſtici, aut naſturtiũ album tritum cum pice liquida,malagmatis forma impoſito, aut cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ & lauri foliorum ficcorum veſtorum cinerem cum terebinthina impoſito, aut ſtaphidis ſylueſtris,nitri,vtriuſque æquales partes erucæ duplũ, cum reſina impoſito, aut ſtercus caprinum ſeu bubulũ in aceto coctum,aut erui farinam in vrina pueri impuberis maceratam, & pice ac cera & oleo liquatis exceptam: aut ſerpentem mortuum in ollam gypſo oblitam conie-
F ctum,in fornacem mittito vt exuratur,& cinerem ipſius ad æqualem fœnigræci partem admiſceto,& melle exceptis vtitor.Sed & ex aſpidibus medicamentum admirandum eſt,& quod ex herba lanaria paratur, & quod ex cucumere ſylueſtri,& quod ex cedria. Strumas ſupputat aut diffundit hoc: Myrrhæ drach.decẽ, ammoniaci thymiamatis drach.duæ,viſci quercini drach.octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma vna, in mortario contunduntur.

Ad ſtrumas ac duritias mammarum.

G Viſci elaborati,reſinæ ſiccæ,ceræ,ſingulorum lib.I:galbani quadrantem.

Ad ſtrumas vlceratas & non vlceratas.

Ceræ,reſinæ pinus,adipis porcini inſulſi,marrubii,æruginis raſæ,ſingulorum ſexuncem. ALIVD ad ſtrumas. Olei veteris libras duas, ceræ librã I, colophoniæ trientem,nitri trientem,allii capita duodecim. Allii nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato, deinde donec torrefiant coquito,atque ipſos quidem abiicito:v-
H bi verò ea quæ liquari poſſunt liquefeceris, poſtquam ab igne ablata ſunt, nitrum tenuiſſimum inſpergito. Hoc etiam abſceſſus rumpit. ALIVD. Cineris ficulni ſextantem, aluminis ſciſſi vnciam vnam, aphronitri vnciã vnam,picis liquidæ ſeptuncem.

Eroſiuum ſtrumarum.

Aluminis ſciſſi,ſãdarachæ,vtriuſque drach.4:ſquamæ

æris drach.vnã,auripigmenti drach.1. Siccũ hoc ſtrumis inſpergito ſi verò cancroſæ fuerint, roſaceo ſubactis,bis in die vtitor.

DE STEATOMATIBVS ET ATHEROmatibus ac meliceridibus,
Cap. XXXIIII.

QVVM abſceſſuum generis & hæc ſint,(velut in illis diximus) appellationem ſingula propriam adepta ſunt à ſimilitudine contentarum in tumoribus eſſentiarum.Eſt enim quædam ipſarum velut adeps,quædam veluti mel, & quædam pulti ſimilis. Scopi verò curationis communes ſunt, vt id quod continetur diſcutiamus, aut erodamus,aut in totum excindamus. Quidam igitur tumores tribus ſcopis ſubiacent,qui quidem tenuiorem humorem habent, velut meliceris: aliqui duobus tantùm, velut Atheroma.Nã vt & excindamus & erodamus hoc fieri poteſt: verùm ſteatomata per ſolam chirurgiam curantur,quum neque erodi neque diſcuti poſſint. Singulorum autem horum dignotionem in chirurgiæ tractatione reperies:eorum verò quæ diſcutiunt, in ſtrumarũ tractatione materiam habes. Priuatim autem meliceridas diſcutit hoc: Vuas paſſas vinaceis reiectis 20,ſquamæ æris drach.tres,fomẽto prius adhibito impone. ALIVD. Ladani,bdellii,galbani,ammoniaci thymiamatis,propolis,terebinthinæ, ſingulorum æquales partes in mortario tunduntur. Facit & ad ſtrumas,parotidas,furunculos,tubercula.Archigenes autem ad meliceridas inquit, aphronitrum & veratri duplum cum cerato duro imponito.At verò eroſiuorum vſus circunſita cute contingere non poteſt.Oportet igitur & meliceridas,& atheromata,aut etiã ſtrumas,prius cute nudare,atque hoc per vſtoria medicamenta: ex quorum numero ſimplicius eſt id quod recipit calcem viuam,ſaponem,ac lixiuium. Variegatius autẽ & quod repoſitum ſeruári poteſt, hoc eſt: Calcis drach. quatuor,fæcis vini vſtæ,nitri rubri toſti,ſingulorũ drach. 2,minii drach.1.terito cum lixiuio,& ad mellis liquidioris craſſitudinem redacta,ter ferueſacito,vt quodam modo compagem acquirant, & in plumbea pyxide reponito,lixiuium inſtillans, vt ne breui reſiccetur. Facit & ad verrucas ſummæ chordæ ſimiles, & ad formicarias appellatas,pterygia,clauos,callos,cicatrices præminentes. Fæx autem vini non ſit duobus menſibus antiquior: ex hoc cutẽ illinito,& vbi ſiccare inceperit, ſpongiis abluito, ac rurſus illinito, & vbi cutis nigrefacta fuerit, rurſus abluito,ac cruſtam inducentibus illinito: cruſta verò elapſa, erodentia adhibeantur.

Eroſiuum mordacitatis ſatis exors.

Squamæ æris drach.quatuor, ſandarachæ drach.duas, veratri nigri drach.2, vtere cum roſaceo. ALIVD. Squamæ æris,ſandarachæ,ſeminis vrticæ toſti,æqualib⁹ partibus ſingulorum cum roſaceo vtere. ALIVD. Erinaceorum vſtorum,teſtæ,ſæpiæ,auripigmẽti,æqualibus partibus cum roſaceo vtere: verùm circunſitas partes omnes ceruſa cum oleo illine.Bonum eſt & hoc:Calcis nõ præparatæ partes duas, chalcitidis partem vnam, auripigmenti partem vnam.

DE FAVIS, Cap. XXXV.

FAuus tumor eſt in cute habẽs perforationes, per quas melli ſimilis humor excernitur. Imponendæ igitur ſunt ipſi vuæ paſſæ cum ruta,aut fici tenerrima folia cum melle,aut naſturtium cum lini ſemine ac melle,aut cucumeris ſatiui radix cum melle,aut ſulphur viuum cum cerato vel terebinthina. Variegatiorẽ verò curationem facies,ſi quæ libro 3 de achoribus relata ſunt, huc trãſferes.

DE SIMPLICI VLCERE,
Cap. XXXVI.

QVandoquidem ſimplex vlcus diuiſio ſolùm eſt, ſiquis diuiſa contrahat ligamento circundato, coaleſcent diſparatæ partes citra vllam aliam opem. Oportet autem vbi circa alterum ſolum labiũ vlcus fuerit in obliquum euerſum,illinc deligationis initiũ facere,& ad cõtraria cõuertere: ſi verò circa ambo labia euerſum vlcus fuerit, deligationẽ ex duobus initiis adhibere oportet, atque ita labia adducere. Si enim nihil inter labia coinciderit, velut eſt pilus, aut arena, aut oleum,aut ſordes,aut eiuſmodi quiddam,vlcus omnino coaleſcet.At ſi magnũ fuerit vlcus,vt diſparata omnino contrahi per deligationem non poſſint, ſuturis primùm ipſa contrahere oportet:deinde ita deligare,& glutinatoriis appellatis auxiliis vti,quæ & collectam humiditatem reſiccare ac conſumere poſſunt,& ne alia influat prohibere.

QVAE GLVTINARE POSSVNT
vlcera, Cap. XXXVII.

QVercus folia ĩpoſita, ſalicis & braſſicæ & chamæleæ fructus,folia,& cortex,plãtaginis auſterioris ſucci ; papyrus poſca aut vino macerata,& circumcirca obuoluta.Recentia verò glutinant, pinus aut piceæ folia, & cortex recens velut ligamentũ obuolutus cum aqua, aut poſca,aut vino: caſeus recens tritus.Forinſecus autem imponãtur folia rumicis,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caſeus autem ex acido lacte etiã maiora vulnera glutinat, pira ſylueſtria etiã fluxũ reprimunt. Hippuris impoſita confert, etiãſi nerui diſſecti fuerint:iſatis ſatiua in duris corporibus,etiãſi in muſculorum capitibus fuerint. Cupreſſi folia,& germina,& recẽtes pilulæ ac molles,in duris corporibus: verùm admiſcere oportet tenuiſſimum farinæ puluillum de molæ vicino pariete acceptũ, myrrha cum aqua illita, aut thus,terræ inteſtina, etiã neruos diſſectos glutinant, quinquefolii folia cum melle, allium vſtum impoſitum. Ad vetera verò vlcera anagallis facit cum cerato, itémque hordeum vſtum: ſed & ceruſſa cum cerati myrtei triplici põdere.Cæterùm ad vlcera in capite myrrham ſiccam inſpergito, & non madefacito, (citò enim ipſa contrahit) aut aloen ſiccam, aut ariſtolochiam tritã, & cum melle in vino ad moderatam craſſitudinẽ coctã, linamento illitã inde. At ex cõpoſitis glutinantibus ſunt, emplaſtra barbara, & aureum, & Nicolao inſcriptum, & quod ex ſalicibus paratur, & quod ex dictamno,& reliqua his ſimilia ; quæ magna vulnera maximè glutinare poſſunt.

AD DOLOROSA AC INFLAMMATA
vlcera, Cap. XXXVIII.

AD doloroſa ac inflammata vulnera opus eſt ſiccantibus ac inflammationem arcentibus medicamentis.Ex liquidis igitur optimum eſt vinum: facit etiam poſca.Si verò etiam cum ſorde inflammata fuerint,etiam aqua mulſa aquoſa. Ex ſiccis verò,in communi quidem conueniunt ad inflammationes relata, exceptis acribus ac oleoſis: priuatim autẽ hoc:Mala Punica dulcia cocta in vino,ac trita imponito. Admirandum hoc eſt & multi vſus: nam & ad capitis vlcera facit, & ad ea quæ ſunt in pudendis, & quæ in toto corpore doloroſa, & ad oculorum inflammationes. Si verò etiam ignis ſacer aut tale quid, ad vlcus acceſſerit, auxiliis ad illa deſcriptis vtendum eſt.

AD CRVDA ET NON SVPPVRANTIA
vlcera, Cap. XXXIX.

REcentia,& eo q̃ adhuc inflãmata ſunt,nõ ſuppurãtia vlcera,cõcoquũt & ſuppurant, ex ſimplicibus quidẽ aqua tẽperata affuſa,farina triticea,aut alica,aut panis,aut glutinum librorum,cũ terebinthina impoſita:cera, crocus,thus,pix,roſaceum,adeps porcinus & vitulinus: cõpoſitum verò tetrapharmacum linamentis exceptum,ac roſaceo dilutum.Vetera autẽ & calloſa concoquunt: ex ſimplicibus quidem vua paſſa,ſtyrax,galbanum, myrrha, ladanum,pix,reſina, butyrum, maſtiche Ægyptia, œſypus: compoſita verò,emplaſtrum Galeni ſine cera ex oleo cecino, linamentis exceptũ, oleo veteri aut cecino ſolutũ, & quod geminum colorem præfert,ſimiliter id quod regium appellatur,& ſimilia.

DE CAVIS VLCERIBVS, Cap. XL.

CAuum vlcus deficientis carnis expletionem poſtulat. Huius autẽ materia eſt ſanguis moderatus ac bonus. Moderationem itaque ipſius per ſufficiens alimentum acquiremus: bonum verò temperamentum per bonam ipſorum alimentorum ſucculentiam, & per bonũ tẽperamentum partis in qua eſt vlcus. Quandoquidẽ verò ſuperfluitas quæ euacuatur, quæ quidem tenuis eſt, humidius vlcus facit:quæ verò craſſior,dũ ipſi accreſcit, ſordes efficitur; ea de cauſa medicamẽtis op⁹ habet quæ

moderatè ſiccant ac extergunt. Tale autem eſt thus, & farina triticea, fabacea, & erui, iris, ariſtolochia, Cadmia, panax, & pompholyx. Quum verò nihil profuerit adhibitũ incarnãs medicamẽtum, ſic quodam modo ad aliud trãſeundum eſt. Si enim copioſior ſordes apparuerit, & humidius vlcus, hinc cognoſcendum datur quòd defectuoſius ſiccauit medicamẽtum, & intendere ipſum oportet mellis admixtione: ſi verò purum & magis ſiccum repertum fuerit, plus quàm oportuit reſiccauit, & oportet oleo copioſiore dilutum ceratum adhibere. Contingit autem aliquando dum pharmacum fortius eſt, colliquari quid de carne, vt ſordidum ac humidum appareat vlcus, conſimiliter vt illa quæ defectuoſius ſunt reſiccata. Verùm hoc quod ſic colliquatur, cauius fit, & labris tumidũ, inſupérque rubicundum, & inflammationis particeps. Sæpius verò etiam manifeſtè æger mordetur: illud autem alterum ex minus reſiccantibus nihil horum conſequens habet. Putredo itaque lignorum, & maximè eorum quæ moderatam adſtringendi ac extergendi vim habent, velut eſt etiam vulnus, purgat & replet pura vlcera, aut anemonæ appoſitæ: aut pinus corticem deraſum ac tritum cum cerato linamentis illitum, cauis vlceribus & maximè recẽtibus indito: replet enim ipſa. Cõpoſita verò, vbi pura ſunt vlcera, & id quod ex oſtreis cõſtat, & illud Manethonis ex vini fæce vſta, & quod ex aloe paratur, & ſiccus puluillus melitera appellatus, & id quod recipit amyli, mãnæ thuris, alicæ, erui, æquales ſingulorũ partes: ſimiliter & quod ex thure fit, & Aphroditarium appellatum: Si verò quodã modo ſunt ſordidiora, capitales appellati puluilli ſicci cõueniunt. Quæ verò linamentis illita indũtur, hæc ſunt, id quod appellatur trophos, & iſis, & Athena, & quod ex atractylidibus paratur: inſupérque id quod Italicũ appellatur, & quæ experimento conſtant.

REPVRGATORIA SORDIDORVM VLCERUM, Cap. XLI.

SOrdida vlcera ſiue caua ſint, ſiue plana, probè repurgat ariſtolochia cum melle, terebinthina cum pari roſaceo ac melle, aut butyro pro roſaceo accepto, iris Illyrica cum melle, oliuæ muria ſeruatæ impoſitæ: ad neruoſa verò, terebinthina cum butyro eliquata. Verùm ad valde ſordida ac depaſcendo proſerpentia facit marrubium cũ melle: hoc etiã cruſtas eiicit. Compoſita verò hæc: Amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis phorimi, ſingulorũ æquas portiones. ALIVD. Serapiadis triorcheos, *hoc eſt triteſticularis*, ſiccæ, iridis Illyricæ, marrubii ſicci, ariſtolochiæ, ſingulorum drach. octo: farinæ erui drach. decẽ: vtere ſicco, & cum melle. Inſuper autem ad ſordida vlcera facit Ægyptium, & cerata ex ſale eliquata, & Indicum, & Athena, & emplaſtra viridia diluta, & ſicci puluilli ex pumice, itémque qui ex eruo parãtur, & paſtillus Melãchlorus appellatus, ſimilitérque is qui Criogenes dicitur.

AD VERMES VLCERVM, Cap. XLII.

AD vermes in vlceribus naſcentes primum remediũ eſt vt humiditas & putredo quæ illos generat, tollatur. Necant autem vermes omnia in communi quæ ad vermes in auribus deſcripta ſunt: verùm ad eos qui in vlceribus ſunt, inquit Archigenes, ceruſſam & poliũ æquis partibus cum pice liquida illine.

DE CARNE VLCERVM EXCRESCENTE, Cap. XLIII.

CAro in vlceribus excreſcens per reſiccantia vehemẽter medicamenta tollitur, quale eſt diphryges inſperſum, & æris ſquama, & teſtacea omnia vſta, & erinacei vſti ambo cum toto corpore. Verùm hæc quidem moderatè tollunt ac cõpeſcũt excreſcentẽ carnem: petræ verò Aſiæ flos vehemẽtius, & hoc adhuc magis ſori, & chryſocolla, & chalcitis, & miſy: vſta verò minus mordent, & æris flos ſimiliter: ærugo autem omnium vehementiſſimé. Sal vſtus flaccidas carnes conſumit: ſimiliter & linamẽta vulſa ex linteo facta, muria acriore macerata ac reſiccata, indita, moderatã carnem excreſcentẽ conſumunt: ærugo autẽ cũ ſpuma æris ex his ſunt quæ vehemẽter cõpeſcunt. Cõpoſitum verò rhodium ſiccum, & pſaron, & flauum appellatum, citra mordacitatem compeſcunt: at maximas carnis excreſcentias ad profundũ vſque cruſtis obducũt, paſtilli fauſtiani triti inſperſi, & ſiccum ſole vſtum dictũ. Quod verò recipit calcis viuæ, ſquamæ æris, & mannæ æquales portiones, & ad excreſcentia facit, & fungis ſimilia repurgat cum melle, & replet cum cerato.

Siccum inſperſile compeſcens.

Spumæ argenti, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, æquales ſingulorum partes. ALIVD fortiter compeſcẽs citra mordacitatem. Facit etiã ad nomas, & maximè excreſcentem in gingiuis ab inflammatione carnem, dealbat etiam dentes: Calcis viuæ lib. vnã, auripigmenti ſexuncẽ: auripigmentũ aridum terito cum aqua, & calcem lotam velut Cadmiam adiicito, & trita ſiccato, ac vtitor. Et ex paſtillis Pantolmius appellatus, & qui ad polypos deſcripti ſunt, probè vlcera compeſcunt. Ex emplaſtris autẽ viridia, & maximè id quod ex Cappadocico ſale paratur, ſimilitérque iſis carne excreſcere ſummè prohibent vlcera.

DE NOMIS PROSERPENDO DEpaſcentibus, & putredinibus, ac phagædena, Cap. XLIIII.

PErfuſionibus vtendum eſt in vlceribus depaſcentibus ac putreſcentibus, ex aceto, & poſca, aut vino adſtringente, aut aqua frigida, aut marina, aut lenticulæ decocto, itémque malicorii, balauſtii, lentiſci, baccarũ myrti, ſpinæ Ægyptiæ, aut alicuius de aſtringentibus ac reſiccantibus. Cataplaſmata verò adhibeantur ex iiſdem, & ex erui farina, & alumine liquido, & panis ſimilaginei micis, aut gobii veteris, aut alius ſalſamenti veteris carnis illotæ, terebinthinæ liquidæ, æquales pondere partes tritas imponito, aut ariſtolochiam, & ricini foliorum ſuccũ æquis partibus, æruginis dimidium, cum aqua mellis ſpiſſitudine illinito. Si verò cruſta non decedat, elaterii parẽ portionem ad æruginẽ admiſceto. Verùm ad putredinoſa facit ſori tritum inſperſum, & linamentum vulſum ſiccum ſuperimpoſitum, aut ariſtolochiam rotundam, & gallas pari portione, cum oleo obline, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut braſſicæ, aut betæ, aut rumicis folia, linteo illigata calido cinere obrue. Vbi verò mollia facta fuerint, cum ſale trita impone, valde repurgant, aut oleæ germina in vino cocta cum melle imponito, aut chalcitidem imponito, aut apii ſemen tritum, ant lini ſemen tritum cum atramẽto ſutorio adhibeto, aut thymum, & vuã paſſam, & ficus coctas imponito, aut fici folia trita cũ melle, aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut ſcillam coctam cum melle, aut ſoreos drach. duodecim, chalcitidis drach. decem, miſyos drach. quatuor, cum acerrimi aceti hemina dimidia terito donec reſiccentur, & exceptis vtitor, ſpecillum intingens, & in vlcere obuoluens, ſupernè verò duplum linteolum ex vino & oleo imponito. Si verò inflammata fuerint, hyoſcyamum cum polenta, aut braſſicam cum melle adhibeto. AD putredines in omni loco, & nomas. Calcis viuæ, chalcitidis, vtriuſque drach. duas, auripigmenti drach. vnã: hoc etiam ad pterygia in digitis, & ad phagedænas, & ad carbunculos vtendum eſt, in pudẽdis cum melle, in reliquis ſicco, ſupernè ſplenio reſinato impoſito. AD nomas omnes, & eas quæ in ore ſunt, & ad ſanguinis ruptiones, & ad carnem ſuperexcreſcentem, ſiccum panchreſtum ab omnimoda vtilitate appellatum, compeſcendo efficax: Chalcitidis, miſyos, amborum crudorum drach. viginti, ſquamæ ferri drach. ſex, gallæ omphacitidis drach. octo.

Ad nomas & putredines.

Salis drach. duodecim, aluminis cuiuſcunque tandem vſti drach. vnã, ſquamæ æris, pumicis vſti, vtriuſque æqualem partem. Facit & ærugo raſa cum miſy vſto, pice liquida excepta, & ſquama ferri cum oleo. AD nomas pudendi faciunt tum hæc, tum Meliterium appellatum ſiccum, & quod ex myrto acuta fit, & quod ex charta, itémque ad omnes nomas, & coracion ex aceto mulſo, & Andronis paſtillus, & conſimiles. Eadem etiam ad phagedænas conueniunt: nam & phagedæna vlcus eſt proſerpendo depaſcens ac eroſum. AD humecta ac graueolentia vlcera, Lemnia terra ſignata ex aceto, aut aceto mulſo, aut poſca, aut vino diluta ad luti compagem, illita facit,

aut cupreſſi folia,& germina,& pilulæ teneræ, aut cucurbitæ ſiccæ vſtæ cinis,aut corticis plantani vſti, aut anethi vſti,aut lanarum ſordidarum vſtarum cinis,aut plantago, aut iſatis per ſe aut cum polenta, aut peucedani radix ſicca.

DE VLCERIBVS CICATRICE INDIGENTIBUS, Cap. XLV.

REſiccantes & adſtringentes carnem vlcerum cicatrice indigētium in tantum vt nō ſolùm id quod præter naturam ſuperfluum eſt diſcutiamus,ſed etiā id quod ſecūdum naturam habet attingamus, ſuperficiem vlceris cuti ſimilem efficiemus, & vlcus ad cicatricem perducemus. Commoda verò ad hoc eſt galla omphacitis,& mali Punici cortices moderatè reſiccantes: ſed & quæcunque citra adſtrictionem ſine mordacitate ſiccāt, ea itidem ad cicatricem ducunt,velut eſt myrrha, ſpuma argenti, & oſtrea,ſi vſta fuerint. nam & hæc ſi ſicca inſpergantur, ſæpe cicatricem inducunt: pinus item cortex cum cerato myrteo,hederæ flos cum cerato,lilii radix cū roſaceo: itē reſina pinus ſicca,pumex toſtus, ſquama æris, æquis portionibus ſiccis vtere. Hoc etiam comprimit: aut pumici trito,mannæ ac diphrygis, vtriuſque parum quid admiſceto,ac vtitor,aut ſpumæ argenti partem vnā, diphrygis dimidiam,cum cerato velut ſplenium imponito. Vetera verò cicatrice includit viſcum cum thure, ærugo cum pari diphryge ac cerato myrteo,aut centaurium paruum recens cataplaſmatis modo impoſitum. Humidioribus autē cyperi radicem imponito. Cæterùm ad ea quæ circa ſedē ac pudenda ſunt,maximè ſi inflammata fuerint,aloe vtere trita ſicca,aut cum aqua, aut ſquamā æris aut chryſocollam in ſole cum cera mollitam imponito.

Siccum cicatricem inducens.

Oſtreorum drach. duodecim,mannæ drach. ſex, Cadmiæ drach.quatuor. Facit etiam ad nomas. ALIVD. Ariſtolochiæ drach.ſex, corticis pini drach. ſex, mannæ drach.ſex, pumicis drach. quatuor, colophoniæ drach. quatuor,iridis drach.quatuor. ALIVD. Cornu ceruini vſti drach.quatuor, corticis pinus drach. ſex, ceruſſæ drach.quatuor,æruginis raſæ drach.duas,Cadmiæ drach. octodecim. ALIVD. Florum mali Punici, atramenti ſutorii,ſingulorum drach.ſedecim: ſquamæ æris, aluminis ſciſſi,ſingulorum drach.octo:gallæ drach.vnam. ALIVD. Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſingulorū drach.octo: recrementi plumbi,gallæ,myrti ſiccæ, ſingulorū drach. quatuor.

Aliud cicatricem inducens.

Aluminis ſciſſi vnciam vnā,terito,& in aquæ ſextario vno macerato:diſſoluto verò illo,linamenta in aqua madefacito,& ſiccatis ipſis vtitor.

Emplaſtrum ſimplicioribus cicatricem inducens.

Ceræ drach.quadraginta,ſpumæ argenti drach.trigintaquinque,diphrygis drach.octo, olei myrtei dimidiam heminam. Facit ad hæc etiam emplaſtrū Phœnicinum, & ex Cadmia conſtans,& myrſinatum,ac ſimilia. Verùm ad ægrè recipientia cicatricē,ceræ, olei, myrtei, ſingulorum drach. ſex:Cadmiæ drach.ſex,plumbi,thuris, ſingulorum drach.duas: aluminis ſciſſi, æris vſti, ſingulorum drach.vnam æruginis raſæ drach.duas:exoluito alternis diebus.

Diuturnis,& ægrè cicatricem recipientibus.

Cadmiæ drach.octo,chryſocollæ drach. octo,aluminis ſciſſi drach.octo,æruginis,ſquamæ æris,ſingulorū drach. vnam:reſinæ pinus drach.quadraginta, ceræ drach. centum, olei myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ,reſinæ pinus,ſingulorum ſexuncem:Cadmiæ ſexuncem,chalcitidis crudæ quadrantem,myrtei quod ſatis eſt. Cadmia & chalcitis vino teritur in æſtu caniculari: vtere cū ſplenio latiore,& supernè linamento ac ſpongia ex vino. ALIVD. Æris vſti ſextantem, aluminis ſciſſi ſextantem, ſalis ammoniaci drach.duas,ceræ ſexuncem,colophoniæ ſexuncem,olei myrtei ſextantem, arida in ſole teruntur ad dies viginti. Quum autem mellis ſpiſſitudinem habuerint,eliquatam ac eraſam ceram cum reliquis admiſceto,ac emollito. Facit ad hæc etiam medicamentum ex

A pumice,& Iſis appellatum,& conſimilia.

DE MALIGNIS VLCERIBVS, QVAE & chironia & telephia appellantur, Cap. XLVI.

VEtera,& ægrè cicatricem recipientia vlcera, aliqui chironia appellauerūt,veluti quæ Chirone ipſo opus habeant ad ſanationem: quidam telephia, eo quòd Telephus ex eiuſmodi vlcere diu laborauit. Conſiderandum itaque nunquid & totum corpus prauis humoribus vitiatum,tales influxiones ad vlcus demittat, & redundans
B humor per cōueniētia medicamēta euacuandus. Si verò etiam varix ſit,qui tales humores ad crura demittat,ſi in his vlcus exiſtat,etiam hic intercipiēdus eſt,velut in chirurgiæ tractatione dicetur, aut etiam per venæ ſectionē ipſos euacuare oportet,ſanguine frequenter detracto, & deinde localibus auxiliis vti, quæ circa mordacitatem, extirpandi mali vim habent. Simplicia igitur ſunt ex pumice,& diphryge, & ſquama æris, æruginéque ac calce moderatè lota, aut alumen ſciſſum tritum inſperge, aut œſypi drach.quatuor,vuæ paſſæ drachmas quatuor, nitri
C drach. duas,prælitis melle impone,aut ſquamæ æris drachmas decem,aluminis drach. duas cum ceræ drach.decem in ſole mollito,ac imponito. Compoſita verò hæc.

Emplaſtrum ad chironia.

Ceruſſæ beſſem,aluminis ſciſſi ſextantem, ſquamæ æris ſextantem,ſalis ammoniaci,thuris,æruginis raſæ,malicorii,ſingulorum ſextantem:calcis viuæ vnciam vnam, ceræ librā vnā,olei myrtei ſeſquilibram: arida cum vino terito. In principio hoc callos excindit, & repoſitum ſeruatur:in fine verò vſus oleo myrteo emollitum cicatricē
D inducit. ALIVD. Spumæ argenti lib. vnam,olei lib. duas,radicis chamæleonis nigri,ariſtolochiæ, gallæ,omphacitidis,ſingulorum vnciam vnā,galbani,ammoniaci thymiamatis,thuris,ſingulorum ſextantem,præparato ita vt viridium arundinum radicibus commoueas. Archigenis ad chironia,tum in tibiis,tum in mãmis malefica, ſtrumas,parotidas: Adipis bubuli libras tres, terebinthinæ quincuncem,mannæ ſeptuncem, terræ Sardæ appellatæ,qua pictores vtuntur,quincuncem, liquatis ad ſicca adiectis ac cōmiſſis vtere. ALIVD Archigenis, Ce-
E ræ trientem,olei omphacini ſexuncem,mannæ, aut thuris,diphrygis:ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, arida cum aceto trita, & ad mellis ſpiſſitudinem adacta, ad ceratum admiſceto,& diluto, linamento excepto vtitor. ALIVD. Ad mulierum maligna vlcera,& aliorū qui tenerum corpus habēt:Ceræ Tyrrhenicæ drach.octo, adipis taurini,terebinthinæ, plumbi vſti ac loti,ſingulorum drachmam vnam:vtere per linamenta cum roſaceo aut myrteo diluto.

AD CICATRICES NIGRAS, Cap. XLVII.

F CIcatrices nigras tollit oleum impoſitum, in quo bryoniæ albæ ac nigræ radix ſit incocta, donec fuerit exſuccata,calamintha in vino cocta,ſpuma argenti lota, cū roſaceo albo. Verùm ex impetiginibus cicatrices, itémque alias,cōcolores facit adeps aſinin⁹ illitus,erucæ ſemē tritum,& cum felle caprino, bubulo ac ouillo illitum,addita argenti ſpuma, talus ouillus vſtus tritus cum vino auſtero, ammoniacum thymiama cum felle ſuillo illitū. Compoſita verò, ſpumæ argenti,mentæ, thuris, æquales
G partes cum melle. ALIVD. Nitri,ammoniaci thymiamatis,ſulphuris viui,myrrhæ,æquas portiones cum aceto albo, aut vino, aut aqua tritas illinito modicè, vt ne fiat exulceratio. ALIVD. Cimoliæ,ſtercoris columbini, ſaponis,thuris,æquales partes cum aceto.

Smegma ad cicatrices nigras.

Cimoliæ drach.octo,aphronitri drach. quinque,veratri albi drach.quinq;,recremēti à myrobalano expreſſa reliqui drach. quatuor,in balneo affricato.

DE SINIBVS, Cap. XLVIII.

H QVVM adiacens vlceribus cutis diutius inglutinata fuerit ad ſubiecta corpuſcula, affectionem hanc Sinum appellant. Si quidem igitur ad ſupernam regionem extentus fuerit ſinus, facilè per oſculum ſanies effluit, & glutinatio facilis exiſtit: ſi verò ex inferna ſurſum ſpecta-

rit,sanies intus manens aliquid ex cohærentibus erodit, A & si nõ prius ad effluxionem feceris aliquam sectionem, nihil efficies,neque incarnando, neque glutinando. At si circa artus fuerit sinus,cubitum videlicet aut femur, poterit etiam sine sectione ex aduersa parte glutinari, si decliuem figuram artus facias. Etenim si in cubito circa cubiti flexuram osculum fuerit, summam manũ in altum extendens,sinum ad subeffluxionem conuertes: si verò in femore ad genu,sinus finem quis habeat,decliuem figurã facies, puluino molli popliti subiecto,ita vt inguẽ humiliorem positionem quàm genu habeat.Siquidem i- B gitur sinus incarnatione non opus habeat, statim per fistulam aliquam in directum perforatam,& vesicam alligatam habentem,aquã mulsam aquosam, ita vt bibi possit,in ipsum infundes, atque hoc ad abstergendam saniẽ in sinu hærentem.Verùm ad futuram glutinationẽ,vinũ, aut vinum mulsum,& deinde ad glutinatoriũ medicamẽtum procedẽdũ est:si verò cauus sit sinus, & incarnari expetat,primũ siccum ex charta medicamentum cum multo rosaceo immittito, deinde linamento vulso osculum C obturato,postea verò isidem,aut Machærionis,aut consimile aliquod emplastrum,cum rosaceo cerato liquidiore dilutũ similiter immittes. Vbi verò moderatè subincarnatus fuerit sinus, ex agglutinantibus medicamentis aliquod impones, veluti si recens cruentum vulnus cures. Talia autem sunt barbara,& gemini coloris, & fulua appellata,maximè verò omnium id quod ex oleo cicino,& metallicis sine cera paratur, fuluum Galeni appellatum, conueniet. Verùm post medicamenti impositionẽ,spon- D gia noua ex vino mulso aut vino quammaximè molliter circundetur:& deligatio à fundo sinus initium sumat, & ad osculum desinat.Linteolorũ verò circumdationes adstringantur quidem circa fundum sinus citra dolorem, paulatim autem laxentur vsque ad osculum,ita vt emplastrum quod forinsecus sinum ambit,iuxta osculum sit recisum,quò sanies excerni possit, & aliud quoddam paruum emplastrum ipsi osculo impositum sit laxum,ex eodem medicamento, propter eandem effluxionem. Hoc autem sines vsque ad solutionem: quam vbi tertio quoque die feceris,hoc ipsum auferes & alterabis,eo quòd toti sinui circundatum est relicto. Signum verò dignotio- E nis an sinus profunditas glutinata sit,hoc tibi erit,si benè effluxerit sanies, modicáque ac concocta, aut si etiam omnino non effluxit: insupérque si iuxta ipsum sinum neque dolor sensilis,neque tumor sit, sed locus totus contractus est,& siccus,& doloris exors.Si verò etiã pus probè coctum modicum in osculo videris, adhuc magis bonã spẽ habebis: si verò etiã prima aut secunda die aliqua sanies excernatur tenuis ex sinu, neque sic de glutinatione desperato.Sæpe enim medicamenti vis humiditatem ex subiectis partibus vehementer exprimit,qua expressa, F loci moderatè sicci redditi glutinantur. Tertia verò aut quarta die ab initio, si crudus saniei humor per os appareat,sinũ non glutinatũ esse cognosce,& in eodem medicamento perseueres si verò(velut verissimile est) propter humiditatem aliquã discedat,non absurdũ videtur etiã aliquid ex ipso medicamento alterare.

De sinibus attritis.

Quum tardè secto abscessu,aut propter medici imperitiam,aut propter affecti timiditatem,cutis sinui incũbẽs, tenuis & attrita fuerit,& fieri non potest vt ipsa adimatur, G post relatas infusas elotiones, glutinatorio vtẽdũ est medicamento,compage quidẽ liquido,facultate verò sicco. Tale autem est ex chalcitide cõstans Phœnicinũ appellatum,oleo antiquo dilutum,vt neque durum valde sit, neque manus inquinare desierit; & postea cum vino veteri subactum, & circumcirca impositum cũ conuenienti deligatione.Conuenit etiam ita attritæ(velut dictum est)cuti, vel præcipuè melad emplastri compagẽ coctũ,ac impositũ.Melius autem est post impositionẽ ipsius linteo excepti, inspergere super ipsum per cribrum eleuatum myr- H rham in puluerem redactam,aut aloẽ,aut thus,aut omnia simul.Expertus etiam sum centaurium tenue admirandũ ad eundẽ vsum medicamentũ:ab hoc proximum est symphytum, & postea iridis Illyricæ radix,post quam etiam erui farina. Aliquando verò etiam circa cocturam hæc melli inspergimus,vbi olla ab igne est tollenda. Præstat tamen postquam ablata est inspergere,& deinde cõmouere donec mel tepidum fiat,atque sic ipsum sinui imponere,& velut dictum est deligare.

DE FISTVLA, Cap. XLIX.

Fistula sinus est callosus factus, ex abscessibus plerũque conflatus, ex trãslatione ab arũdinum fistulis appellatus. Siquidem igitur ad os desierit, fieri non potest vt curetur absque chirurgia, nisi temporis progressu squamæ, aut os sua sponte discedat:si verò ad os non desinat, per medicamenta quæ callos excindunt ac glutinant sanabitur.Callos excindunt hæc:Sphõdylii radix derasa & indita, fistularum callos aufert: veratrum nigrum inditum in duobus aut tribus diebus callum tollit: amurca cocta & infusa: sori crudum aut vstum cum modico vino diluto infusum:sori & crocomagma cum aqua mulsa,aut elaterium terebinthina exceptum, in collyria efformato ac indito,aut silphii radicis succum infundito. Consumit etiã hoc: Æruginis drach.duodecim, ammoniaci drach. duas,aceto excipe & collyria oblonga efforma: Collyriũ quo ad callos excindendos vtor:Ammoniaci thymiamatis,atramenti sutorii,æruginis,misyos,chalcitidis,gummi æquales singulorum partes excipe aceto. ALIVD ex Heliodori chirurgia:Cadmiæ,misyos, atramenti sutorii, æris vsti,gummi,singulorum drach. quatuor:chalcitidis crudæ drach. tres,excipe pueri impuberis vrina, & collyria efforma.Vbi verò collyrium fistulæ indidisti,forinsecus panis micas aqua imbutas imponito, alterando illas donec inflammatio sedetur,& crusta excidat. ALIVD quod in Alexandria accepi:Anchusæ radicum,misyos tosti,chalcitidis,æruginis,aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes,singulorum vnciam vnam:cantharidas quinque, aceto trita in collyria efforma. ALIVD. Atramenti sutorii drach.duas,chalcitidis,æruginis, singulorũ drach. vnam,excipe gummi ac vtere in collyria efformatis.Post quã verò callus excisus fuerit, ærugine cocta cũ melle purissimo octuplo repurga: sed & incarnantibus post callũ excisum vti oportet. COLLYRIVM incarnans. Aloes,myrrhæ,ammoniaci, cineris putaminum ouorũ vstorum,singulorum æquales partes aqua tritas in collyria efformato,ac indito. ALIVD. Myrrhæ,aloes,thuris, malicorii,singulorum æquales partes excipe aqua: quidã felle taurino excipiunt. Incarnat etiam vuæ acerbæ succus. Noui etiam quẽdam qui cedriam fistulis infudit,atque hoc admirando successu. Post incarnationem glutinatorio vtendum est medicamento iuxta eum modũ qui de aliis sinibus relatus est.Si verò angusta sit,simúlque longa fistula, inquit Galenus, & nondum videatur mihi intus in se callum habere, sed sordem solùm,prius lixiuiũ immisi, atque hoc tandiu in fistula manere sinens donec sordes perfectè elapsas esse speraui,postea medicamentũ imposui:erat autem id quod ex ricinino oleo cõstans superius retuli.

DE VLCERIBVS QVAE REFRINGUNTUR, Cap. L.

Quædam vlcera vbi cicatricem receperunt, sæpe post non ita multum tempus rursus inflammantur & refringuntur.Affecto enim osse aliquo, aliquando caro incumbens facilè cicatricem recipit, & perfectè sana esse videtur.Verùm sanioso humore paulatim ex osse in profundo corruptionem perferente, ad illam rursus influente,inflammatio & pus accedunt quæ cicatricem refricãt. Quæ igitur est talium vlcerum curatio? resiccatio tãta vt os affectum discedat.Facilè igitur insidentia ossa emergent si papaueris syluestris & fici folia cum polentæ polline ac vino trita,pro cataplasmate impones,aut hyoscyami semen,& atramentum sutorium paribus portionibus trita adhibebis: peucedani quoque radix squamas ossiũ breui disparat.

DE VLCERIBVS IN ARTICVLIS, Cap. LI.

Articuli sicciores sunt quàm carnosæ partes: quapropter vlcerati siccioribus opus habent medicamentis. Probè igitur Polyidæ pastillus facit cum vino tritus ad

ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem, itémque alia ſimiliter vt hic reſiccantia medicamenta: ſed & aqua marina & muria ſæpe ipſos perfuſos, melius affici vidimus. vtendum itaque eſt ad articulos iis quæ magis ſiccant.

QVAE SPICVLA, ACVLEOS, ET SPInas extrahunt, & conſimilia, Cap. LII.

ACuleos & arundines, inſuperque ſpicula ac ſpinas extrahunt anagallides ambæ, ariſtolochia rotūda, ammoniacum cum melle, hyoſcyami ſemen tritum inſperſum: arundinis radicem contuſam, & admixto melle linteo infarctam, larga copia imponito: breui educit.

DE SANGVINIS TVM EX VENA tum ex arteria eruptione, Cap. LIII.

IN partibus ex quibus ſanguis erumpit, contraria finibus figura cōducit, hæc autē eſt ea quæ ſurſum ſpectat: ſed neque hæc immodica exiſtat. Periculum eſt enim ne dolor oboriatur, & vas rurſus ſanguinem fundat. Nihil enim magis ſanguinis eruptiones mouet, & inflāmationes auget quàm dolor. Verùm in partibus ſanguinem fundentibus, ſtatim digitum ad oſculum vlceris circa vaſculum obde, ita vt leniter innitaris, citráque dolorē premas. Nam & ſanguinem ſimul cohibebis, & grumum in vulnere congelabis. Quin & an multum in profundo ſitū ſit vas vnde ſanguis erumpit, diligentius conſiderare oportet, & poſitionem ipſius ac magnitudinem, & an vena ſit aut arteria: poſtea verò ſiquidē paruum eſt vas, aliquo ſanguinem ſiſtente vtendum eſt. Optima ex his ſunt obſtruendi vi prædita, quæ componuntur ex reſina fricta, & farinæ triticeæ polline, & gypſo, & aliis eiuſmodi, cum oui candido ſubactis, & cum pilis leporinis impoſitis: ſi verò magnum vas eſt, hamo ipſum diſtēdere conare, & moderatè obtorque. Suppreſſo autem ſanguine, ſi quidem vena fuerit citra laqueum, iiſdem medicamentis ſanguinem ſiſtere conare: ſi verò arteria, ex duobus altero adhibito, aut laqueo cicundato, aut toto vaſe diſſecto, ſanguinem continebis. Laqueum verò aliquando etiam magnis venis circundare cogimur, quemadmodum etiam ipſas diſſecare aliquando totas, per tranſuerſum videlicet. Verùm ad hanc neceſſitatem deuenimus circa venas, quæ erectæ ex magna profunditate, ſurſum feruntur, & maximè per anguſtiā aliquam, aut principales partes. ſic enim vtraque pars vtrinque reuellitur, & vulnus ab incumbentibus corporibus occultatur ac tegitur. Tutius autem eſt vtrūque facere, & laqueum radici vaſis circundare, & inde iam ſecare. His autem factis, quam citiſſimè incarnare vulnus, priuſquam decidat laqueus de vaſe. Si enim non citò incarnetur, ſed locus alicubi vacuus comperiatur, ἀνεύρυσμα, *id eſt vaſis dilatio*, vocatum contingit. Cognoſces autem an vena ſit aut arteria quæ ſanguinem fundit, ex eo quòd arteriæ ſanguis flauior eſt ac tenuior, & pulſatorio modo euacuatur: venæ verò ſanguis nigrior eſt & craſſior, & ſine pulſu prodit. Optimum igitur ex omnibus incarnantibus medicamentis, quæ ſanè nos nouimus, hoc eſt, quo etiam ad cerebri membranarum ſanguinis eruptiones tutiſſimè vti poſſumus, & ad colli vulnera vſque ad iugulares venas inflicta: nam & harum ſanguinem cohibet citra laqueū. Recipit autem hæc, Thuris pinguiſſimi partem vnā, aloes in mollioribus corporibus partem dimidiam, in durioribus tantundem, & pro thure, mannæ tantundem. Excipe oui candido ita ſubacta vt mellis ſpiſſitudinem habeāt, & deinde cum pilis leporinis quammolliſſimis, vaſi ac toti vlceri plurimum impone, & extrinſecus linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque lintei obuolutiones ſuper ipſum vas vnde ſanguis profluit, facias, & hinc ad radicē ipſius procedas. Deinde ſolutione per tertium diem facta, ſi medicamentū tutò adhuc adhæreat, aliud rurſus circūdabis, & velut inſuper humectans rurſus deligabis. Si verò ſua ſpōte reſpuatur linamentum, radice vaſis per digitum leniter cōpreſſa, quò nihil influat, hoc quidem placidè tolles, alterū verò appones, atque ſic curabis donec vas fuerit incarnatum, ita vt figura ſurſum ſpectans ſemper citra moleſtiam ſeruetur. At verò quæ cruſtas inducunt, nudiorem partem

A efficiūt quàm pro natura habebat, cruſta dilapſa, & pleriſque ſanguinis eruptio quæ ſiſti non potuit, ad cruſtarum dilapſionem conſequuta eſt. Vtendum tamen etiam iis vbi neceſſitas magna cogit. Maxima autem neceſſitas eſt vti cruſtificis medicamentis, aut cauteriis ignitis, quum ex putredinoſa eroſione ſanguinis eruptio contingit: & ſanè in talibus affectionibus, vbi quicquid putredinoſum eſt reſecuerimus, tutius eſt aut vrere ipſam veluti radicē, aut cruſtificis medicamentis vti. Hoc autem maximè in pudendis ac ſede fieri ſolet. Scopus autem in cruſtam in-
B ducentibus ſit caliditas cum adſtrictione, velut in miſy, chalcitide, atramēto ſutorio. Quæ verò ex calce viua fiūt, vehementiora quidem ſunt, ſed quia calx nō adſtringit, cruſtæ ex ipſis inductæ, citius decidunt. melius autem eſt ipſas manere. Cōtingit enim vt caro ad fundū ipſarū ſuccreſcat, & velut operculū vaſis fiat. Cæterùm in iis vnde ſic ſaguis erumpit, iſatis ſatiua inſperſa probè ſupprimit, aut gallæ vſtæ. Oportet autē ipſas igne cādefactas, aceto aut vino extinguere. In ſūma ſanguinis eruptionē ſiſtūt,
C ſimplicia quidē, aloe, thus, māna, Samia terra aſter dicta, ferrugo, lanarum vſtarum cinis tenuiſſimè tritus, ſtercus aſininum ac equinum, bitumē modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus ſicca, alumen omne, crudum & vſtum, reſina torrefacta, vitis cortex, aut folia ſicca, pilularum platani lanugo, maximè vbi cruſtam abiecerint: priuatim verò ſanguinis narium eruptionem ſiſtit, iunci acuti ſemen, vrticæ foliorum ſuccus, chalcitis, anthyllis vſta, pili leporis, ferculæ medium vſtum cum aceto, ſtercus aſininum ſiccum aut humidum, porri ſuccus cum thure ellychnio exceptus. Compoſita verò medicamēta omnis
D ſanguinis eruptionis ſunt & hæc: Spongiam nouam liquida pice imbutam, & bitumine oblitam, in noua olla exurito, & ad cineris partes duas, plumbi partem vnam & ſtibii partem vnam admiſceto. ALIVD. Mannæ thuris, ſulphuris viui, æquales ſingulorum partes inſpergito. ALIVD. Chalcitidis drach. octo, thuris aut mannæ eius drach. ſedecim, reſinæ frictæ drach. octo, gypſi vſti drach. octo. ALIVD cruſtam inducens, & ſanguinem ſiſtens. Chalcitidis, æris vſti, atramenti ſutorii, miſyos toſti, ſingulorum æquales partes. Sed & rhodium appella-
E tum medicamentum, & flauum dictum, ex eorum numero ſunt quæ probè ſanguinem ſiſtunt.

DE NERVIS SAVCIATIS, Cap. LIIII.

NErui ſauciati aut puncti inflammationem ac dolorē excellentem habent, propter ſenſus ſubtilitatē. Quare etiam febres & conuulſiones his accedunt: quibuſdam etiam delirium, propter neruorum cum cerebro cohærētiam. Quandoque verò etiam circa alios locos ſauciatæ parti vicinos, inflammationes ac abſceſſus fieri ſolent, ex
F ipſo neruo ſauciato, propter ipſius continuitatem. Oportet igitur cutis vulnus inglutinatū ſeruare, quo per ipſum ſanies effluant. At in pūctionibus ſi cæcæ videantur, etiam duabus diſſectionibus ſe mutuò ſecantibus inſuper concidere oportet. Verùm in adhibendis auxiliis, ſi humoribus omnibus ex æquo redundarit corpus, & inflammatio magna ſit, primùm à venæ ſectione incipiendum eſt. Si verò vitiati fuerint in corpore humores, etiam purgatione vtendum eſt. Ad ipſum autem vulnus medicamenta adhibeātur dolorem mitigantia, & effluxionem aperientia, præſertim ſi non inſuper conciſio facta ſit. Proin-
G de aqua calida quæ aliis inflammationibus conuenientiſſima eſt, his inimica exiſtit; & præſtat oleo tenui perfūdere, quòd nullam adſtringendi vim habeat, & ad ſenſum calidum ſit. neque enim frigidum neque tepidum valde ſine noxa adhibetur. Ex medicamentis autem commoda eſt reſina terebinthina, per ſe in pueris, mulieribus, & tenera carne præditis: cum euphorbio autem emollita, in iis qui duram carnem habent, & ſi quandoque durior ſit, reſina, cū aliquo oleo tenuiore. Cataplaſmatis verò in in-
H flammatis ac putreſcentibus neruis vti quis poterit, farina hordeacea, aut fabacea, aut erui, in lixiuio cum aceto mulſo cocta. Verùm citra cocturam, ad punctiones etiā cerato huiuſmodi quis vtatur: Ceræ quadrantem, euphorbii vnciā vnam, aut ſtercoris columbini, in durioribus

corporibus, olei sextantem: quandoque etiam terebinthinæ vnciam vnam. Quòd si emplastro simile medicamentum facere voles, ad euphorbii vnciam vnam, ceræ, & resinæ frictæ, & olei, & picis pinguis, singulorum sexuncem adiicies: si verò pro resina, propolim pinguissimam addes, melius efficies. Quin & hoc ad punctos neruos cũmodum est medicamentum, idem etiam ad rabiosi canis morsum facit: Aceti sextar. vnũ, picis pinguis librã vnam, opopanacis quadrantem. Opopanaca aceto dilutum amplius conterito, & admixta pice coquito. Hoc medicamẽtum punctis neruis commodum est, non permittens puncturæ osculum conniuere, quemadmodum neque in iis qui à rabido cane morsi sunt, vlcus ad cicatricem peruenire: verùm ad sola dura corpora facit. Si verò ad pueros punctos aut tenera carne præditos eo vti voles, per aliquod discussoria vi præditum liquare ipsum potes, amaracinum videlicet, aut opobalsamum, aut oleum vetus. Conuenit etiam regium medicamentum, quod recipit nitrum, aut calcem viuam, aut euphorbium, aut sulphur viuum, aut columbæ syluestris stercus, aut opopanaca, aut sagapenum, aut succum Cyrenaicum, aut castorium. Ad libram autem medicamenti, vncia vna alicuius ex relatis medicamentis, iniicienda est: probè facit ad neruos sauciatos, & maximè punctos. Possit autem quis ruri degens in reliquorum inopia, propolim recentem ac pinguẽ vulneri indere, aut fermentum maximè vetus solum, & propoli admixta, aut cum tithymali succo. Cæterùm cataplasmatis ex aceto mulso, aut lixiuio, cum farina fabarũ, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut ordei, aut polentæ polline, non solùm in inflammatis, sed etiam ab initio statim vtendum est. At laxantia cataplasmata, in sauciatis neruis sẽper reprobare oportet: si verò non punctus sit neruus, sed manifesta sectione vulneratus, præposita etiam cute dissecta, vt nudus appareat neruus, & rectus non transuersus dissectus, relatis ex euphorbio, & ita acribus, nullis vteris. Quum enim nudus sit neruus, vim illorum vehementem non feret. Calcem igitur assumes sæpe lotam æstatis tempore, vberiore oleo subactam: bonum est & quod ex pompholyge paratur, & quod ex melle, rosaceo vberiore eliquatum. Oportet autem nullum ex his vulnus contingere. Subtili enim sensu præditus est neruus, & temperamento frigidus, & principalissimæ parti cohærens. Imò neque oleo perfundere tale vlcus oportet: sordes enim inde contrahit. Detergere igitur solùm saniẽ satis est per molles lanas specillo obuolutas. Quòd si ex sententia omnia procedãt, periculo vacat passo madefacere. In fortioribus autem etiam polyidæ pastillo, cum sapa calida, in linamento vti. Postquàm verò intectus est denudatus neruus, linamenta extrinsecus circundare oportet aliquo ad angusta vulnera faciente, velut est id quod ex euphorbio paratur, aut quod ex stercore columbino, ita vt etiam de sanis partibus multum apprehendamus. Si verò per transuersum vulnus factum est, periculum couulsionis maius est, curatio verò etiam hîc similis, præterquàm quòd dum recens adhuc est vulnus, quidam suturis vsi sunt, & aliquo glutinatorio medicamẽto. Verùm suturas non valde in superficie facere oportet, vt ne profunditas inglutinata permaneat, & rursus non ita profundas, vt iterum ab acu neruus pungatur. Porro in summa id nosse operepretium est, quòd punctiones curans medicamentum, si callidius est, nerui dissectionem curare non potest, vt qui non sustineat ipsorum mordacitatẽ ac ardorẽ. Neque verò id quod dissectiones curat, pũctionibus conuenit. nam facultas ipsius ad profunditatẽ non penetrat, quum cutis dissectio sit angusta. Victus autem assumatur tenuior, & stratum molle, & olei calidi perfusione vtendum est ad alas, & caput, ac collum. Si verò vulnus in crure sit, circa inguina, ac pectinẽ, & eius regionis locos, oleum adhibebimus. A balneo in totum vsque ad inflammationum declinationem abstinendũ est, quum nullatenus ipsis aquæ cõueniat (velut diximus) cõtactus. Quandoquidem verò quidam propter consuetudinem abstinere à balneo nõ possunt, si vulnerata pars manus sit, conandum est quantum fieri potest vt ea non rigetur calida aqua, & minus adhuc frigida. Si verò in pede sit vulnus, quia fieri non potest vt non humectetur, vbi lauare volent, super sauciatam partem emplastro aliquo imposito meatus obturante, extrinsecus rursus super ipsum iniice linteola plura multiplicata oleo madefacta, & rursus ligamentum ex linteo forinsecus circundabis, & postea rursus in ipso balneo, oleum ligamento superfundito, vbi neruis sauciatus soliũ inscendere volet: postquam verò lauit, omnia incumbentia reiicito, & relato totius curationis ductu vtitor. Quòd si contusio sola nerui facta sit, si quidem cum contusa cute etiam vlceratio fiat, cataplasma ex fabacea farina & aceto mulso commodum est. Adiicies autem aliquando etiam erui farinam & iridem. Si verò dolor contusioni adest, picem liquidam admisceto: si verò citra cõtusionem cutis fiat, magis discussorio oleo calido assiduè perfũdito, anethino videlicet, aut rutaceo, aut irino, aut amaracino. At si totus neruus dissectus est, periculum quidem nullum sequetur, pars autẽ mutila fit: curatio verò similis velut ad alia vlcera assumetur. Atque hæc quidẽ per simpliciora auxilia, in neruis sauciatis medela, sufficiens est ad totã curationem. Quidam verò etiam multipliciter compositis medicamentis ad ipsos vti solent, qualia sunt, id quod ex metallicis paratur, & barbara appellata emplastra, & cissinum, & quod ex senecione fit, & Melanchlorũ, & Indicum, & Harmonia, & Athena; quorum & compositiones, & vtendi modum, in septimo libro reperies. Quandoquidẽ verò aliqui diuites preciosis medicamentis ad sauciatos neruos vti expetunt, Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc descripsit: Cinamomi vnciam vnã, dictamni vnciã vnam, mari vnciam vnã, amaraci drach. duas, ceræ bessẽ, opobalsami dextantem, terebinthinæ vnciam vnã. ALIVD. Succi Cyrenaici vnciã vnã, ceræ quadrantem, opobalsami vncias duodecim. Verùm ad denudatos neruos hoc: Ceræ vnguentariæ quadrantem, vnguenti spicati, aut foliati, aut nardini vncias duodecim, pompholygis lotæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnã, amomi vnciam vnam, folii vnciam vnã: atque hæc supra spem præstantia esse Galenus dixit.

DE ARTICVLORVM DISTORtione, Cap. LV.

Articulorum distortiones, ancylas & ancyloses appellare solent, *hoc est articulorum contractiones*, ob impactos humores, aut neruorũ aliquam distentionem obortas: in quibus molliendi ac laxandi facultate prædita requiruntur. In cõmuni igitur ea quæ ad induratas in scirrhum partes, & adhuc magis ea quæ ad resolutas relata sunt, iis competunt: priuatim verò perfusio ex aqua & oleo, in quibus cocta sint lini semen, fœnumgræcum, althæa, laurus, cucumeris syluestris radix, & ipsum adeò oleũ Sicyoniũ. Post perfusionẽ autem adhibeantur iis primùm acopa simpliciora, velut est id quod ex populo nigra paratur, & quod ex abiete. Bromium item, & Basilio inscriptum, & pyxis appellatum. Postea etiam Aristophaneum, & Azanitæ inscriptũ: fortissima verò sunt, & quod Lysiponium, & quod Variũ appellatur. Ex emplastris autem Amythaoni inscriptum, & Anicetum appellatum. Optimum verò hoc est: Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, singulorum drach. sedecim, opopanacis, galbani, canchryos, styracis, thuris, singulorũ drach. octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ libræ dimidium, resinæ terebinthinæ libræ dimidium, olei irini, fæcis quod satis est, vini quod sufficit: cõtunditur hoc medicamentum. Est & acopõ bonum, irino aut cyprino aut laurino dilutum. Medium verò inter acopa & emplastra locum obtinet medicamentum è perna multæ mixturæ. Acoporũ autem vsus per mollem ac perseuerantẽ fiat affrictum, vnà cum hoc vt etiã affecti articuli flexionem ac extensionem experiaris.

DE LAXATIS ARTICVLIS, Cap. LVI.

Laxantur articuli sæpe, & in diuturnis febrilibus morbis, & in colicis, & resolutis, calidiore maximè ac humidiore intemperie ipsos occupante: atque hinc motus impeditur. In quibus acaciæ succus aqua dilutus ac affusus, aut rubi, aut myrti, aut lentisci, aut vlmi radicum

corticis decoctum conuenit, aut malicorium in cataplasmate adhibitum, aut myrti folia cerato myrteo excepta imposita. Corroboratione enim opus habent nerui colligantes, per adstringentem ac reficcantem facultatem. Talia igitur medicamēta articulis imponenda sunt, velut est id quod ex salicibus paratur, & oxerum appellatū, & Phœnicinum, quod vinum adstringens aut acetum insuper assumpsit. Plerique verò præ frigiditate talem impotentiam fieri putantes, atque ita calidioribus auxilis vsi, maiorem noxam induxerunt.

DE LVMBRICIS, Cap. LVII.

TRes sunt in vniuersum lumbricorum species: vna eius qui rotūdus est crassitudine, altera lati, tertia eius quem ascarida appellant. Omnibus autem origo est ex cruda ac crassa pituitosa materia, & putrefactioni apta, qualis fere cōgregari solet in pueris, & aliis crapulosis: sed non ex calida & acri, aut atrabiliaria materia. Hæ enim quum etiam nutrimenti naturam transgressæ sint, ad lumbricorum generationem ineptæ existunt: imò vice versa etiam corrumpendi ipsos vim habent biliosæ maximè superfluitates. Si verò aliquando vnà cum lumbricis excreta fuerit flaua bilis deorsum, aut per vomit⁹, illos quidem in intestinis esse scito, biliosum autem humorem aut circa os vētris, aut in alia quadam parte cōstitisse. Vniuscuiusque igitur differentiæ ipsorum, & speciem, & ortum, & locum, & dignotionē dicemus, itémque curationem, à rotundo initio accepto.

De lumbricis rotundis.

Lumbrici igitur rotundi speciem omnibus notam habent, eo quòd etiā hi magis quàm alii redundant. Consistūt autē maximè circa tenuia intestina, appropinquātes quoque ventri, vt ea de causa sæpe per os efferantur. Quibusdam etiam per nares excreti sunt. Abundant autem magis quàm alii in infantibus, & vtplurimū cū febre: verùm circa principia febrium orientes, ex subiecta corruptione substantiam habent: circa vigores autem, ex morbi malignitate: circa declinationes verò, ex mutatione vniuersorum in melius. Nam Hippocrates ait, Bonum est etiam lumbricos rotundos pertransire, morbo ad iudicationē tēdente: hi verò etiā citius perimuntur. Sequitur in iis qui lumbricos rotundos habent, intestinorum ac ventris morsus, & tusses paruæ, irritantes, siccæ: in quibusdam etiam singultus, & somni cum palpitationibus, & surrectionibus præter rationem: quidam etiam cum clamore exurgunt, & rursus in somnum delabuntur. Pulsus inæquales sunt, & febres augescunt inordinatè inuadētes, cū extremarum partium perfrictione, & ter, aliquando etiā quater in die aut nocte, citra rationem, significationem accessionis præbent. Pueris autem mādu catio, cum exerta frustra lingua, & dentium stridor contingit, & oculos claudunt, & tacere cupiunt, & excitantibus indignantur, & oculi subcruenti apparent, & malæ rubicundæ fiunt, & rursus liuescunt. Verùm hæc ad modicum tempus, & ex interuallis fiunt. Quibusdam verò ad stomachum accurrētes nausearum ac morsuū causæ fiunt, & ægroti cibum non appetunt, ad sumendum verò cibum coacti, nauseātes vix deglutiunt, aut etiam ingestum reuomunt. Multis etiam venter defertur cum comestorum corruptione, & instar tympani inflatur. Reliquum verò corpus præter rationem eliquatur, quum neque fames, neque euacuatio immodica facta sit: non tamen in omnibus omnia relata signa quærere oportet, sed quædam iuxta id quod exuperat, aliquando etiam plurima. Hæc autem contingunt dum animalia circa intestina obuoluuntur ac mordent, & dum febrilis caliditas vapores prauos ad cerebrum affert, ex collecta in ventre putredinosa humiditate: in quibus alicubi ambobus similiter prospicere oportet, febri, & lumbricis: alicubi modica febris ratione habita, lumbricos strenuè è corpore expellere oportet. Multi enim neglecti ab ipsis corrosi sunt, & conuulsi perierunt: alii se vidisse affirmant ipsos per inguina ægri egressos. Expelles autem ipsos prius occisos: occides autē per amarorū maximè auxiliorum vsum. Quum igitur communis est febris & lumbricorum curatio, auxilia simpliciora con-

A uenient. Præbibendum itaque ipsis dandum est chamæmeli & myxariorum decoctum, aut etiam ipsa myxaria cocta edenda danda: dandus etiam seridis succus, aut coriandri semen cum aqua calida tritum, aut cum posca, aut auriculæ muris herbæ decoctum, aut cornu ceruini ramētū, aut rubrica sinopica leuissimè trita, aut olei crudi amari cochlearia duo paulatim absorbeāt. Nam amaritudine sua lūbricos occidit: lubricitate verò ipsos detrahens, vnà cum stercore egerit. Quòd si inflammatio ac distentio viscerum fit, cataplasmate vtendum est ex semi
B ne lini, & farina lupini, & absinthio, ac bryoniæ radice, cum aceto mulso, aut etiam perfusione ex oleo chamæmelino, vino, absinthii semine, & aloe, circa præcordia adhibita. Si verò febres non vehementer vexent, mentha ad myxaria admisceatur, ac exhibeatur: at vbi febris desiit, aut non est, etiam efficaciora, velut est decoctum seriphi, aut calaminthæ, aut filicis, aut cardamomi semen, aut radicis mali Punicæ acidæ decoctum ad tertias redactū, aut cumini tosti, & nitri fului, singulorum scrupuli tres,
C aut santonicum, aut abrotonum, aut ambo simul cū melle in catapotia redacta, aut lupinorum amarorū scrupuli tres, aut brassicæ aut erucæ semen tritum, aut absinthiū, quod etiam solum sæpe satis fuit. Dandi etiam aloes lotæ scrupuli tres, atque hoc inter laudatissima habetur: fortioribus etiam illota datur. Quandoquidem verò pueri aloen non admittunt, supinis ipsis detentis, & ore per cochlearium disparato, per clysterem aliquem fistulam validam alligatam habentem, inuitis ipsis aloen quampenitissimè transmissam iniicimus. Atque hæc miranda me-
D thodus est in pueris ægrè admittentibus: in quibus etiam alimenta sorbilia sæpe hoc modo immisimus, vbi alioqui illa non appetātes auersantur: sed & Cyphi, & Masuaphiū rectè dari possunt, & cornu ceruinum vstum cum pipere, ex melle aut aceto mulso: sed & reliqua vt ex aceto mulso ipsis dentur conandum est. Præstat autem si scilliticum fuerit acetum, & maximè in perfectioribus, aut sinapi cum oleo & aceto. Qui verò cum alui fluxione à lumbricis infestantur, eis plantaginis succus præbibendus dandus est, aut ipsa plantago sicca. Ex æquo enim ad vtrūque efficax est, tum fluxionem, tū lumbricos: cataplasma
E verò iis imponatur ex cruda hordeacea farina, filice, absinthio, farina lupini, santonico, & abrotono: quin & malicorium, & acaciam, & gallam, aut balaustium admiscere cōuenit. Quandoquidem verò quidam amaras potiones auersantur, ex iam relatis danda sunt quæ non palam amara existunt. Danda præterea etiam chamæpitys, marrubiū Helenium, baccæ lauri, casia, thymus, pulegium, carpesia, cyperus, polypodium, iris, Cnicus, erythrodanum, spina Ægyptia cum pipere pari, sex scrupulorum pondere, in decocto menthæ, aut mori radicis succo, aut decocto pe-
F trofelini, ac reliquorum odoratorum seminum. Forinsecus autem vtendum est aloe cū melino oleo & vino. Hoc etiam appetentiam excitat, cuius magna cura habēda est. Sæpe verò admiscendum est ad aloen absinthium, aut fel le taurino implendus vmbilicus, cum aliquo ex relatis amaris, aut oleum ex rododaphne frequenter illinendum, aut cedria tum sola imponenda, tum addito cerato super totum ventrem, aut pix arida trita inspergenda, aut mentha, aut nigella cum rosaceo illinenda, aut etiam seriphi decoctum iis admiscendum, aut mali Persicæ folia con-
G trita imponimus. Vtendum etiam ceruina medulla vnguenti modo, in vmbilico, pectine, ac lumbis: sed & ceratum hoc adhibebimus si opus fuerit: Aloes, absinthii, farinæ lupini, seriphi, melantii, singulorum scrup. sex, ceræ vnciam vnā semis, olei chamæmelini quod satis est: arida cum bubulo felle terito. Sæpe verò ipsis per sedem infundenda est aqua mulsa, quò ad dulcedinem mellis, lumbrici deorsum prolectentur. Si autem putrefacti in profundo, non excernantur, sed magis euaporationes efficiant, subeducere ipsos oportet, aut aloes, aut amari ex i-
H psa medicamenti potione, quandoquidem etiam aliàs non inutilis est ipsis moderata per inferna euacuatio.

De lumbrico lato.

Lumbricus latus transmutatio (vt ita dicam) est membranæ intrinsecus intestinis agnatæ, in corpus quoddam

animatum,atque hic excernitur ſæpe totus,ita vt incredibilẽ magnitudinẽ aſpicientibus exhibeat,aut etiã per partes ſecedit,ita tamẽ vt exolutus nõ amplius generetur. Abũdat autẽ quãdoque etiã in nõ febriẽtibus: ſed & in febriẽtibus naſcitur in morbis longis, mordacitatẽ ſtomachi aſſiduã inducens,& appetentiã ciborum incontinentem. Nam id quod animatum factũ eſt,in inteſtinis adiacens,alimentum abripit, vt alio ſtatim opus ſit, & ſi id non contingat,mordentur inteſtina.Conſequitur in ipſis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate:verùm ſignum minimè omnium mendax eſt quòd vnà cũ excrementis quædam cucurbitæ ſemini ſimilia excernuntur. Cæterùm curatio ſuperiori conſona eſt.Conueniunt enim prepotationes ex acribus, & allii eſus, & filicis aut centaurii decoctum potum, & per clyſterem infuſum,itémque calaminthæ,aut dictamni,aut pulegii decoctum. Infundatur etiam ipſis muria. Præbibant etiam hoc, quod neque iis qui ab aliis lumbricis infeſtantur inutile eſt, præſertim ſi febre careant: Nitri rubri, piperis, cardamomi, ſingulorum æquales partes. Dantur ex hoc ſcrupuli tres cum vino aut aqua calida. ALIVD ecleгma: Piperis, baccarum lauri purarũ, cumini Æthiopici,maſtiches, ſingulorum pares portiones, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearii menſura, mane & ad noctem dormituro:ſi verò efficacius ipſum facere voles,etiam nitri rubri tantundem addito. ALIVD. Helenii,ammoniaci thymiamatis, piperis (in alio exẽplari,filicis)ſingulorum drach.quinque,cum aceto mulſo calido: & interpoſito tempore, euphorbii drach.vnam aut duas perfectæ ætatis hominibus bibendas præbe. ALIVD. Filicis acetabulum,nitri drach.duas dato in aquæ hemina præeuacuata. Melius autem efficitur ſi parum ſcammoniæ additum fuerit. ALIVD. Corticis radicum mali Punicæ ſumma parte decorticati drach.quatuor,piperis drach. quatuor, cardamomi drach. ſex, marrubii drach.duæ.Ex melle præbeto à prægreſſo allii eſu: verùm ad perfectam affectionis depulſionem etiam theriacen exhibebis,vehementi febre non prohibente.

DE ASCARIDIBVS, Cap. LVIII.

QVIN & aſcarides (veluti iã antea diximus) ſpecies lũbricorũ ſunt, vermib⁹ ſimiles,circa inteſtini recti extremas partes,& muſculi adſtrictorii partes primas cõſiſtentes,& horum locorum pruritum vehementem inducentes.Generant hanc ſpeciem vitioſa alimenta, frigiditas,& ciborum corruptio. Euacuare itaque ipſas oportet, in infantibus per glandulas ſubditas ex melle, modico ſale aut nitro:in perfectiorib⁹,muria acri,aut cẽtaurii decocto cũ nitro & melle,aut decocto colocynthidis, aut abſinthii, aut chamæleonis,aut anchuſæ,aut Cnici,aut hyſſopi,aut pulegii,aut calaminthæ,aut lupinorum. Poſt infuſa per clyſteres, rectum inteſtinum ſublinatur ex ſimplicibus,acacia,aut hypocyſtide cum nitro,aut rhoe Syriaco cum alumine liquido: in his qui adſtricti ſunt, Lemnia terra ſphragide appellata, cum vino,ex compoſitis paſtillo Andronis, & ſimilibus. Sed & cedria ipſis infundatur per clyſterem multipliciter perforatum,quales ſunt vteriſuforii appellati: aut carne ſalſa quæ ad hoc apta ſit, indita,deligatione vtimur, quandiu id ſuſtinere poſſint, ita vt ea frequenter alteretur. In communi verò omnes à vermibus infeſtatos iuuant pili ichneumonis ſuffiti. alimenta ipſis ſint boni ſucci, & quæ facilè diſtribui poſſunt,& neque efficientem lumbricorum cauſam augent, neque vires imminui permittunt, quarum gratia etiam vinum dabimus aquoſum: & tum ea dè cauſa frequẽtius ipſos nutriemus, tum vt ne alimento carentes lumbrici, morſus inducant: tempus autem alimenti dandi tum maximè eſt quum aliquanto adhuc lũbrici ſunt habitiores. Si verò etiam fluxio ventris affuerit,noſſe oportet magis augeri lumbricos, eo quòd alimenta non diſtribuuntur, & ſorbiles cibos ipſis exhibere oportet, aliquibus etiam adſtringentibus admixtis,velut ſunt pyra, mala,mala Punica,præſertim acida. Forinſecus autem ad ventrẽ vtendum eſt auxiliis adſtringentibus,velut ſuprà dictum eſt.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LIX.

IN India & regionibus ſupra Ægyptum dracunculi generantur, velut lumbricis ſimilia animalcula quædã, in muſculoſis partibus,brachiis videlicet, femoribus, tibiis:in pueris verò etiam in lateribus ſub cute conſiſtunt, & manifeſtè mouentur. Deinde temporis progreſſu diuturniore, iuxta dracunculi aliquam extremitatem, locus ſuppuratur, & aperta cute, principium dracunculi foras procedit. Verùm dum attrahitur,dolores inducit, & præſertim vbi abruptus fuerit. Quapropter aliqui plumbeã molem ex dracunculo ſuſpendendam eſſe dicunt, vt ne aceruatim,ſed particulatim ex plũbi mole delapſio ipſius fiat. Alii hos damnantes,eo quòd nihilo minus ex põdere plumbi dracunculus abrumpatur,& vehementes dolores inducat, iubent partem demittere in aquam calidam, quò dracunculus ex caloris fomento foras procedat, atque ita digitis ipſum particulatim extrahere. Cæterùm Soranus neque omnino animal, ſed nerui alicuius concretionem,dracunculũ eſſe putat, qui opinionem ſolùm inducat quòd moueatur.Siue autem hoc ſit,ſiue prius illud, & Sorano & Leonidæ,& aliis viſum eſt, affuſione calidæ & cataplaſmatis cõcoctoriis in his vtẽdum eſſe,quæ ex aqua mulſa, & farina triticea, aut ordeacea parentur. Sed & emplaſtri eiuſdẽ facultatis vſum quandoque probant. Commodum autem fuerit & id quod ex baccis lauri & quod ex melle conſtat. Nam ex horum vſu dracunculus, ſiue corpuſculum illud contentum,mortificatur,& excidit: ſuppuratione verò contingente ſi non exciderit, diſſecetur cutis,& denudatum id quod continetur,auferatur,& linamenta indantur, & deinceps ſuppuratoria curatio adhibeatur.

Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

QVAE PRAESERVENT IN COMMVNI AB omnibus venenũ eiaculantibus, Cap. I.

DE venenum eiaculantibus animantibus dicturi, ab his quæ in communi omnibus talibus commodant, initium ſumemus, ea quæ præſeruant prius tractaturi. Si igitur quis in locis eiuſmodi feris refertis, ex aliqua neceſſitate dormire cogatur, in quibus maximè ſalamandræ, aut phalangia, aut reptilia quædam abundant, horum quidem ſubterraneas latebras, allio cum aqua trito, aut aliqua ex referendis herbis, obturare conuenit: ſuffire verò cornua ceruina, vngulas caprinas, aut pilos, gagaten lapidẽ, bitumen, bdelliũ, galbanũ, cupreſſi aut cedri ramenta, melanthium, peucedanum, viticis folia, calaminthã, ſagapenum, caſtorium, canchryos radicẽ, conyzã, aut aliquid ex reliquis graueolẽtibus. Culices verò priuatim fugant ſuffitu, atramẽti ſutorii, melanthii ſylueſtris ſeminis, cumini, ſingulorum æquales partes cum ſtercore bubulo. Adhæc etiam ignem frequentius accendere conuenit: nam feræ ſplendorem plerunque fugiunt. Stratum ſubſternendũ eſt ex aſphodelis, calamintha, vitice, pulegio, polio, conyza, abrotono. Si verò fieri non poſſit vt toto quis ſtrato huiuſmodi vtatur, ſtrato ſaltẽ hæc circũcirca indãtur. Animaduerſionẽ etiam habere oportet in his quæ coquuntur, & in aquis, & vaſis vinariis, & diligenter obturando: nec verò focos ſub quibuſdã arboribus facere oportet, præſertim picea & pinu. In his enim ſalamandræ & erucæ lethales abundant, quæ præ ignis calore caleſcentes, obſoniis incidunt, aut etiam aliis vaſis, ſi non fuerint contecta. Qui verò ſecuriores eſſe expetunt, hi cerato liquidiore illinantur, ex cera, roſaceo, galbano modico, & cornu ceruini ramento modico, aut etiam cumino Æthiopico. Priuatim verò vt nequis ab apibus & veſpis feriatur, prohibent maluæ folia cum oleo trita illita.

CVRATIO COMMVNIS OMNIVM AB aliquo venenum eiaculante ictorum aut morſorum, Cap. II.

SI contingat vt aliquis ictus ſit aut commorſus ab aliquo venenum eiaculante, ſtatim exuctione vtendum eſt. Oportet autem eum qui exucturus eſt non eſſe ieiunum, ſed vino os colluiſſe, & oleum in ipſo continere: deinde ſi pars admittit, cucurbitulam commorſis affigere, cum multa flamma ſcarificatione facta, itémque vicinis locis. reuellitur enim vnà cum ſanguinis & flatus attractione etiam ipſum venenum. Adurere quoque oportet & cruſtis obducere vlcerata: ſed & extremarũ partiũ præſectiones adhibere commodum fuerit ſi animal quod momordit lethale fuerit, velut eſt aſpis, ceraſtes, vipera, & ſimilia: quẽadmodũ ſanè narrat Galenus, vinitorẽ quendam à vipera commorſum, quum feram illam cognouiſſet, ſtatim digitum commorſum falce ſibi amputaſſe, & penitus à periculo liberatum eſſe. Si verò venenum prius per corpus diſtribui cõtigerit, ſtatim venæ ſectione vtendum eſt, & maximè ſi ictus humoribus repletus tibi videatur: dandum autem eſt cum cibis edendum piper aut allium. Vinum bibendum eſt forte, vt ex eo recentibus vaporibus & familiari caliditate, corporis miſcella repleatur: poſtea verò cataplaſmata adhibeantur quæ morſum calefacere ac lancinare poſſunt, velut eſt braſſicæ aut ficicinis aceto admixto, aut lixiuio, aut garo. Itẽ cepæ cũ polẽta aut pane, & porrũ cũ ſale, aut pix liquida calida cũ ſale, aut cedria, aut caprinũ ſtercus. Cõuenit ipſis etiã perfuſio ex aceto calido, in quo cocta eſt calamintha, aut ex aceto & aqua marina, aut ex aceto & muria. Imponẽdæ ſunt locis gallinæ, & magis galli, aut alia animalia reſecta calẽtia: nã & venenũ tranſſumũt, & dolores mitigant. Sed & emplaſtris vtendũ eſt ex ſale, & eo quod ex canchry & adarce conſtat, & in ſumma his quæ acriorẽ facultatẽ habent.

A In communi verò omnibus à quocunque tandem venenum eiaculante commorſis aut ictis, præterquã ſi omnino non ſunt læſæ partes in profundo, in potu detur ſeris, aut erica, aut aſtragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum, aut muſtellæ aſſiccatæ drach. 2 cum vino. hoc celebre eſt: aut teſtudinis marinæ ſanguis, aut caſtorii drach. 1. cum vino diluto, aut libanotidis drach. 1, aut ſicyoniæ radix, aut porri ſucc⁹, aut chamæpitys, aut ſmyrnium, aut cinamomum, aut B ariſtolochia, aut viticis ſemen, aut cupreſſi pilulæ, aut ſeſeli, aut piper, aut trifolii ſemen, aut baccæ lauri, aut cancri fluuiatiles toſti aut cocti: vtere etiam compoſita huiuſmodi theriaca.

Theriace ad venenum eiaculantia, & venena, à viperis morſos, & ſcorpio ictos.

Bryoniæ, opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, ſingulorum drach. quatuor, ariſtolochiæ drachmas quinque, thuris, rutæ ſylueſtris, ſingulorum drach. 3, farinæ erui drach. 2: cum vino paſtillos formato, & C obolos tres cum vino dato: quin & purgatio omnibus cõuenit, & exudationes facientia medicamenta, & theriaces ex viperis aſſumptio.

DE MORSIS A CANE RABIDO ET affectione formidinis aquæ, Cap. III.

SErmonem de morſis à rabido cane reliquis præpoſuimus, eo quòd animal id multum eſt, & familiare, & frequenter rabie corripitur, & ægrè caueri poteſt, & periculũ ex ipſo vitari non poteſt niſi multis & commodis auxiliis quis vtatur. Rabiunt canes plerunque in vehementioribus æſtibus: D verùm (vt Lycus ait) quãdoque etiam in intentis frigoribus. Rabioſi verò facti canes & cibum & potum auerſantur, & ſitiunt quidem vehementer, potum autem non admittunt: & plerunque anhelant, & aures demittunt, & ſaliuam largam ac ſpumoſam emittunt, & muti in totum ſunt, adeóque velut deſipientes, vt neque familiares cognoſcant. Inuadunt itaque omnes ſine latratu, ſimiliter & feras & homines, & mordent: mordentes autem ſtatim quidem nihil moleſti inferunt, præterquã ex vulnere dolorem. Poſtea verò affectionem inducunt E quæ vocatur Aquæ formido, & cõtingit cum conuulſionibus & totius corporis rubore, maximè autem faciei, & cum exudatione ac anxietate, & aquam fugiunt, ſiue videant, ſiue admoueantur: quidam etiam omnem humorem. Quidam etiam latrant velut canes, & aggreſſi alios mordent, & morſu ſuo eiuſdẽ affectionis cauſa ſunt. Porro ſymptomatum aliorum cauſa manifeſta eſt quum apprehenderit venenum omnes partes. Quòd verò timent aquam, aliqui ob immodicam ſiccitatem fieri dixerunt, nimirum humida ipſorum eſſentia penitus immutata. F Verùm Rufus melancholiæ talem ipſis ſpeciem oboriri pronunciauit, veneno illum atræ bilis humorem imitante, quemadmodum alios melancholicos nouimus alia atque alia timere: quæ ſanè cauſa concurrit etiam his qui dicunt ipſos putare quòd canis qui ipſos momordit imago in aquis obuerſetur. Cæterùm eorum qui in hanc affectionem inciderunt, nullum ſanatum eſſe nouimus præterquam vnum atque alterum ex hiſtoria nobis cognitos, & hos ipſos non à rabioſo cane morſos, ſed ex aliquo cõmorſo affectione trãſſumpta. Ante verò huius affectiodis tentationem, multi etiam ex his qui à cane morſi G fuerunt, ſeruati ſunt. Hinc igitur curationis initium faciamus. Quando verò ſæpe id contigit vt ex eo quòd aquæ formidinis affectio hactenus non acceſſit, (plerunque enim circa quadrageſimum diem irruere ſolet: in quibuſdam poſt ſex menſes. Narratur quibuſdam etiam poſt ſeptimum annum accidiſſe) quidã canem qui momordit non rabioſum eſſe opinati, vlcus ad cicatricẽ perducere feſtinarunt, atque ſic ipſis affectionis authores fuerũt, hac probatione vſus, vtrum rabioſi canis ſit morſus aut non,

comperies. Nuces regias probè tritas vlceri imponito, A & postridie acceptas gallo edendas obiicito, aut etiam gallinæ. Et primùm quidem ipsas non continget: si verò fame vrgēte ederit, attendito. Si enim non rabiosus fuerit canis qui momordit, viuet animal quod edit: sin rabiosus, postridie morietur, & tunc ad vlceris apertionem festinabis, & post paucos dies rursus eadem probatione vteris. Et vbi animal non morietur, vlcus ad cicatricem perduces, nimirum velut ægro iam à periculo liberato. Hanc itaque probationem Oribasius tradidit. At si ex relatis signis canem rabiosum esse exactè cognouerimus, a- B perientibus statim vtemur. Primùm igitur ex aperientibus est id quod ex pice, aceto acerrimo, & opopanace paratur, ad sauciatos neruos relatum. Si verò tenera cute præditus fuerit is qui commorsus est, irino, aut balsamo, aut aliquo huiusmodi diluatur: aut fomēto pri⁹ adhibito, vlcera allio integito. Hoc etiam crustā inducit.

Siccum crustificum in rabiosi canis morsu.

Salis fossilis drach. octo, chalcitidis drach. sedecim, scillæ drach. sedecim, rutæ viridis drach. quatuor, æruginis rasæ drach. quatuor, seminis marrubii drach. vnam. C Vtere primùm sicco, vt crustam inducat, deinde cum rosaceo, vt crustæ excidant. Seruentur autem partes non inducta cicatrice ad dies quadragintaduos.

Cataplasma in rabiosi canis morsu osculaampla conseruans.

Cepas cum sale & ruta imponito, aut silphium cum sale, aut salsamentum vetus, aut cinerem sarmentitium cum oleo, aut allium, aut sambuci folia, aut mentam, aut melissophyllō, singula cum sale, aut nuces regias cum cepa & sale ac melle, aut cinerem ficulnum cerato exce- D ptum. Abluito autem vlcus chamæmelo in aqua cocto, & rumicis syluestris radice. Quidam etiam ferramentis ignitis vlcus vrunt. Præbibenda verò ipsis danda sunt simplicia, lycium, absinthium, silphii succus, chamedrys, scordium, polium: composita hæc, Cancrorum fluuiatilium ad sarmenta vitis albæ, in cyprio aut æreo vase vstorū, cochlearia duo, radicis gētianæ tritæ cochleariū 1, cū vini meraci veteris ciathis 2, ad dies quadraginta bibenda præbe. Quidā etiā sanguinis perdicis cochlearia 2 addunt. Cancros autem augescente luna capere oportet an- E te solis exortum. In his verò qui eodem die non biberūt, duplam mensuram dato, aliquando etiam triplam. Quin & ex viperis theriaca rectè dari potest. Purgare verò oportet medicamēto ex cucurbita syluestri quotidie dato, cū decocto saluiæ aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam alysson vocant. Quidam etiam hepar canis qui momordit edendum dederunt. Victus talis assumatur qui simul obtundat ac extinguat veneni facultatē, simúlque impediat in profundum delationem. Vtrunque autem facere potest vini dulcis meraci veteris & lactis potus: similiter F alliorum, ceparum, & porri esus. Si verò non à principio assumpta fuerint auxilia relata propter aliquod impedimentum, carnis refectionem, aut cucurbitarum admotionem, aut vlceris vstionem non assumere oportet, quū iā vlcus ad profundū processerit: verùm relato ex alto euocandi ductu vtendum est, non oborta videlicet aquæ formiditis affectione. Purgatio itē ex hiera, & ex scisso lacte assumatur. Sudorē eliciētia exhibeātur, & dropacismi & sinapismi fiāt particulatim per totū corpus. Efficacissim⁹ autem omnium cognitus est veratri vsus sæpe assumptus. G

AD NON RABIOSORVM CANVM morsus, Cap. IIII.

Canum non rabiosorū morsus, qui & ipsi venenosa aliqua essentia ac natura participat, statim asperso aceto, expassa manu percute, insupérque nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destilla, & deinde spongiā nouam aceto imbutam, aut etiam aceto cum nitro mixto tinctam, ad triduum impone, & deligatā sæpe madefacito, (perfectè enim persanat) aut erui farinā oleo subactā imponito, aut spongiā nouam, aut lanam succidam aceto & oleo imbutā adhibeto, aut rubi folia cōtusa cū aceto H imponito, aut cepā tritā cū melle: aut origani comæ, & salis, & cæpe, singulorū æquales portiones cū melle: aut marrabium nigrū, quod etiā balloten vocant, cū sale. Cæterùm ad morsus iam suppuratos farinam erui melle subactam imponito. priuatim enim ad hos facit. Inflammatos autem spuma argenti trita cum aqua illinito.

DE VESPIS ET APIBVS, Cap. V.

Qvi ab apibus icti sunt, eos consequitur plagæ dolor, rubor, tumor, partium circunsitarum eleuatio, & aculeus in plaga manet: qui verò à vespis, similia quidem, verùm magis intenta, eo excepto quòd aculeus non relinquitur. Ad vtriusque morsum facit lutum, aut stercus bubulum illitum, aut fici succus, aut mori folia trita, aut maluæ folia, aut ordeacea farina cū aceto imposita, fomentum item ex muria aut aqua marina.

DE PHALANGIIS, Cap. VI.

Commorsis à phalangiis ipse quidem locus rubicundus apparet, & puncturis similis, neque tumidus, neque calidus, sed moderatè subrubicundus, verùm perfrigeratus & pruriginosus. Sequitur percussos perfrigeratio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor intentus, pallor, vrinarum assidua ad excretionē irritatio: in quibusdam vrinæ difficultas, & colis arrectio, oculi humidi, distentio circa inguina & poplites conuulsoria, morsus stomachi vehemens, linguæ obscuritas, vomitus aquarū aut aranei telis similium: quibusdam etiam per vrinas & ventrem eadem feruntur. Et si in calidam aquam demittantur, dolore liberantur, & rursus vehementer dolent. Auxilium verò sentiunt si extrinsecus ipsis imponas cinerem ficulnum cum sale trito vino subactum, aut mali Punicæ syluestris radicem tritam, aut aristolochiam cum farina ordeacea aceto subactam. Perfundenda sunt vlcera aqua marina calidiore, & melissophylli decocto: huius etiā folia imponēda sunt. Oportet etiā balnea frequētiora adhibere, & præpotationibus vti his, abrotoni semine, aniso, aristolochia, cicere syluestri, cumino Æthiopico, cedri baccis tritis, platani cortice, trifolii herbæ semine, myricæ fructu: singulorum horum drachmas duas bibēdas præbe cum vini hemina vna. Facit & viridium cupressi pilularum aut foliorum decoctum, vino temperatum. Quidam etiam cancrum fluuiatilem in succum redactum, cum lacte & apii semine exhibitum, liberare tradunt.

DE ARANEAE MORSV, Cap. VII.

Est etiam quoddam aranearum genus quod vbi percussit, intentos dolores circa medium præcordiorum gignit, ruborem item & vrinæ difficultatem, quandoque etiam suffocationem. Alleuantur autem icti ab his si cuminum syluestre Thebaicum, aut viticis semen, aut populi albæ folia in potu sumant, aut allium solum ingerant, & vinum meracum insuper sorbeant.

DE SCORPII PLAGA, Cap. VIII.

A Scorpio ictis locus statim inflammari incipit, vt qui durus & rubicundus, & cum dolore circumtētus fiat, & viciffim nunc feruorē nunc frigiditatem percipiat. Et quum dolor sequitur, quandoque leuiter affligit, quādoque augescit. Concomitatur sudor, horroris sensus, tremor, extremarum partium frigiditas, inguinum tumor, & membri arrectio: sæpe verò etiam flatuum cum strepitu per sedem eruptio, pilorum erectio, color fœdus, dolorosus circa summam cutem, quum sensus ita afficiatur velut ab acu punctura fiat. Sed & his confestim auxiliatur fici succus vulnusculis instillatus, & ipse scorpius qui percussit tritus, ac plagæ impositus: postea verò sal tritus imponatur cum lini & althææ herbæ semine. Auxiliatur etiam sulphur viuum resina exceptum aut terebinthinæ similiter & galbanum ad splenii formam dilatatum ac impositum, calamintha trita imposita, & cruda farina ordeacea præparata cum vino & rutæ decocto: sic etiā auxiliatur semen trifolii herbæ tritū ac impositum. Præbibant etiam aristolochiæ drach. duas, maximè corticis, cum vino: gentianam item contusam, & pulegium satis decoctum, & baccas lauri decem tritas, & calaminthan diutius coctam cum posca, & cyperum cum vino: rutam eodem modo, & fici succum, & silphiū, si adsit, sin minus succo Parthico vtendū est. Facit & trifolii semē potum,

& ocymi ſemen: præter opinionem quoque facit argentum ſtatim plagæ appoſitum. His verò omnibus conferri poteſt balnei vſus aſſiduus cum multa exudatione, & vini potus meracior, itémque vinum aqua dilutum. Compoſita præbibantur hæc: Sulphuris viui fabæ Ægyptiæ magnitudo cum piperis granis octo in vini hemina dimidia, aut ſilphii ſuccus cũ cancro tritus in vino, aut melãthii, cumini Æthiopici, viticis ſeminis, ſingulorum æquas portiones cum vino.

Ad graues ſcorpionum ac phalangiorum plagas.

B Fæcis vini drach. ſedecim, pyrethri drach. quatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drach. 3, caſtorii, erucæ ſeminis, ſingulorum drach. 2. excipiantur teſtudinis marinæ ſanguine. Dantur oboli quatuor cum vini meraci aut aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri, ariſtolochiæ, ſingulorũ drach. quatuor, piperis drach. 2, ſucci ſilphii drach. 1: datur fabæ Ægyptiæ magnitudo.

DE SCOLOPENDRA TERRESTRI ac marina, Cap. IX.

C Morſis à ſcolopendra, in communi locus circumcirca morſum liueſcit & attollitur, & aliquando fæculentus, rarò verò etiam rubicundus apparet. Vlceratur etiam, ab ipſo morſu initio facto, vlceratione quadam dolorosa ac ægrè curabili: adhæc etiam pruriginoſus ſenſus per totum corpus contingit. Priuatim autem his qui à marina ſcolopendra morſi ſunt, aquoſus & pellucidus quandoque tumor fit qui verò à terreſtri, rubicundus. Ipſi igitur plagæ ſalem tritum imponere oportet, aut rutam tritam, aut cinerem aceto ſubactum, aut ſcillam. Perfundere verò muria acida oportet, aut (velut Archigenes iubet) oleo multo calido, atque ſic relata imponere. In potu exhibeantur ariſtolochia cum vino, aut ſerpyllum, aut calamintha, aut ruta ſylueſtris, aut trifolium, aut ſuccus radicis aſphodeli heminæ dimidiæ menſura cum vino.

DE STELLIONE, Cap. X.

QVI à ſtellione morſi ſunt, intentè dolent, & morſum liuidum habent. Opem autẽ ſtatim ſentiunt ſi plaga cepis & alliis integatur: quin & ſi eadem edant, inſuperque vinum meracum abſorbeant, curantur: ſeſamũ etiam tritum ipſis imponitur.

DE MVRE ARANEO, Cap. XI.

E AD muris aranei morſum ſequuntur dolores pulſatiles, rubores circa ſingulas dentium puncturas, puſtulæ circum morſum ſanioſo humore plenæ, & in propinquo omnia liueſcunt: & ſi puſtulæ cutis ſubexcorietur, album apparet vlcus, dilaniatis membranis neruoſis. Adhæc excidunt partes putreſcentes, nome oriente ſimiliter vt in eis quæ paſcendo proſerpunt: inſuper etiam tormen ſequitur circa inteſtina, & vrinæ difficultas, & frigidæ humiditatis circumeffuſio. Auxiliatur ipſis ex galbano ſplenium per ſe impoſitum, aut cum aceto tritum, F aut farina hordeacea cum aceto mulſo impoſita: & ipſe mus araneus qui momordit, dilaniatus ac impoſitus, & pyrethrum impoſitum, aut malicorium mali Punici dulcis coctum, aut malua ſylueſtris, aut allium tritum, aut ſinapi tritum cum aceto, & muriæ calidæ perfuſio, deinde hordei vſti cum aceto cataplaſma. Præbibant abrotonum coctum cum vino, aut ſiſymbrium, aut ſerpyllum, aut erucam, aut galbanum, aut ſaluiam, aut cupreſſi pilulas teneras cum aceto mulſo, aut pyrethrũ cũ vino, aut chamæleonis radicem, aut hœdi coagulum ſiue agni, aut gentianæ radicem, aut verbenacam. Hæc etiam cataplaſmatis vicẽ præbet. Sed & ipſum murem araneum qui momordit, tritum cum vino bibendũ exhibent. Facit & hoc: Myrrhæ drach. ſex, ariſtolochiæ corticis drach. quatuor. Cæterùm ad muris aranei & ſcolopendræ morſum, ſalem cum pice liquida imponito, aut cedriã cũ melle, aut alliũ cũ fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, aut hordeũ cũ aceto.

DE VIPERA MARE AC FOEMINA, Cap. XII.

IN his qui à vipera tum mare tum fœmina commorſi ſunt, aut etiam à ſimilibus venenũ eiaculãtibus, ſequitur in principio quidem dolor cõmorſi loci, poſtea verò etiam totius corporis. Apparent autem in morſu duo foramina parum inter ſe diſtantia, & fluxio ex his ſanguinis

A & humoris ſanioſi, poſtea verò etiam oleoſi: poſtremum etiam æruginoſi ac venenoſi, quem ſanè quidam ferarũ illarum venenum eſſe dicunt. Sequuntur quoque tumores circa morſum ſubrubicundi ac liuidi, coloris circa corpus vitiatio, vertigo, ſtomachi exolutio, animi deliquium. In quibuſdam etiam vomitus bilioſus, vrinæ difficultas: & circũ morſum puſtulæ emergunt, velut in ambuſtis: & nome circumcirca depaſcens corripit, ad circũſitas partes proreptans, & gingiuæ ipſis cruentantur. Accedit ipſis etiam tremor, & ſopor, & frigida exudatio: minore verò periculo liberari videntur qui à vipera fœmina morſi ſunt quàm qui à mare: & ex his ipſis minus periclitantur qui cibum præſumpſerunt. At in curationibus præſentiſſimum auxilium eſt allii eſus, & meri potus, adeò vt ſiquis hæc ſuſtineat, alio auxilio opus non habeat. Edant etiam porrum, & cepas, & ſalſamentum acerrimum. Quidam etiam ranas cum iuſculo præparatas edendas dederunt. Faciunt quoque hæc ſingula cum vino pota, teſtudinis marinæ ſanguis ſiccus cum cumino ſylueſtri, coagulũ leporis aut hinnuli trium obolorũ pondere, ceruini pudendi ſicci drach. 1. anchuſa tenuifolia tota. Hanc etiam quidam appendunt, ſucci porri hemina dimidia ex aqua mulſa, meliſſophylli foliorum ſuccus, ruta ſylueſtris, gallinarum domeſticarũ cerebrum, panacis radix cocta cum vino, agarici drach. 1. baccæ iuniperi, aſphodeli radix, piſtacia trita, viticis ſemen, muſtelæ aſiccatæ drach. 2, echii radix & ſuccus, cancri fluuiatiles aut marini per ſe, & cum ſtaphide ſylueſtri, & ſale, ac polio, ariſtolochiæ radix cum myrrha, & gentiana, & baccis lauri, ſingula æquis portionibus melle excepta. Sed & hoc admirandum eſt, ab Oribaſio traditũ ad viperæ morſus: Aniſi acetabulum, piperis drach. quatuor, ariſtolochiæ corticis, opii, caſtorii, myrrhæ, ſingulorum drach. 1. paſſo trita in paſtillos fabæ Græcæ magnitudinis efforma, & pro viribus præbe, cum vini diluti cyathis tribus. ALIVD ex libris Lyci, pharmacum ad viperæ morſus accommodatum. Myrrhæ, caſtorii, piperis, portulacæ, ſingulorum drach. vnam: ſeminis anethi acetabulum, paſſo trita dato. ALIVD ex libris Archigenis. Cancros viginti cum ſufficienti farina triticea in pila diligenter tundito, & calaminthes ac ſalis modicum admiſceto, & in paſtillos efformato, ac ſiccato. Vtere verò in cataplaſmate cum lacte, & cum aqua mulſa vnum bibendum præbeto. Si verò cancros fluuiatiles nõ habeas, marinis, inquit, vtere. Forinſecus autem plagæ impoſitum caprinum ſtercus cum vino egregiè auxiliatur, aut lauri folia cocta cũ oleo, aut lauri baccæ, aut calamintha, erica, ruta, apium, abrotonum, galbanum in ſplenio, origanum viride tritum: pulli gallinacei diſſecti, & calidi impoſiti, ac frequenter permutati, erui farina vino ſubacta, raphani cortex tritus, ſcilla cocta, cruda hordeacea farina cum aceto mulſo, cucumeris ſylueſtris folia cum polentæ polline, fæx vini ſimiliter cum polentæ polline, ruta cum ſale & melle, furfur in aceto coctum, cinis cũ aceto, cedria cum ſale, pix liquida cum ſale: verùm perfuſio fiat cũ trifolii decocto, aut pulegii, aut muria acida. Quũ verò ſubcruentæ factæ fuerint puſtulæ, ſindito ipſas ita vt ne excories, deinde multa aqua perfundito, & lenticula cocta cum melle integito, donec perſanatæ fuerint. Cæterùm antidotus ex viperis priuatim in his efficax eſt, & pota, & morſui impoſita.

G DE AMPHISBAENA AC SCYTALA, Cap. XIII.

COnſimilia eueniunt etiam ex horum morſibus, & eadem auxilia opitulantur: quapropter priuatam aliquam deſcriptionem non requirunt.

DE DRYINO, Cap. XIIII.

DRyinus velut Galenus ait, in quercuum radicibus vitam degens, adeò maleficus eſt ad malè perdendum, H vt ſiquis ipſum calcet, pedes ipſius excorientur, & multus tumor per tota crura fiat: & quod adhuc magis admirandum eſt, aiunt, quòd ſiquis etiam curare ipſos velit, huius manus excoriari: ſi verò quis defendendi ſe ſtudio ipſam feram occidere velit, hunc peſſimè olere dicunt, & nihil aliud olfacere. Percuſſis autem à dryino tumor

eleuatur circa locum,cum rubore,& puſtularum eruptione in circumſitis partibus.Sequitur etiam quandoque aquoſæ ſaniei excretio:concomitatur autem oris ventriculi morſus,& tormen. Conuenit ipſis ariſtolochia in vino pota,& trifolium herba,& aſphodeli radix ſimiliter accepta,& omnis quercus fructus tritus potus:ſimiliter etiam ilicis radices contuſæ ac impoſitæ locale auxilium præbent.

DE HAEMORRHOO, PRAESTERE, ſiue dipſade, Cap. XV.

AB hæmorrhoo commorſis vehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus ac anguſtas reddunt corporis raritates, præ afflictionum continuitate. Ex morſu autem ſanguis excernitur multus,& ſi vlla corporis parte cicatrix fuerit,erumpit,ac ſanguinem fundit. Alui egeſtiones cruentæ excernuntur, & qui defluit ab ipſis ſanguis,in grumos concretus eſt:dum autem tuſſiunt,ſanguinem è pulmone educunt, & euomentes citra auxilium pereunt. At à dipſade morſos ardor inſedabilis corripit,& ſitis vehementer intenta, vt neque expleri poſſit,neque deſinat:& ægri potum abundanter trahant,& ita tamen affecti ſint,velut qui omnino potum non accepiſſent. conſimiliſque corporis totius habitus conſequitur,velut in hydropicis propter aſſiduam potus ingeſtionem. Vnde & πρηστήρ, & καύσων, ab ardore,aut διψάς,à ſiti, appellatur. Cæterùm apud plurimos veterum,ab hæmorrhoo & dipſade commorſi,pro deſperatis,& quibus auxilium ferri non poſſit, habiti ſunt. Verùm ſi iis quæ proprietate quadam aduerſus hanc beſtiam proſunt,deſtituti fuerimus,communia auxilia experiri oportet,& ſtatim ſcarificationes adhibere,& vſtionem,&,ſi locus permiſerit, extremarum partium præſectionem: conſequenter verò acrium cataplaſmatum impoſitiones.Commodat & omnis acrium ciborum eſus,maximè ſalſamentorũ, meraci item vini potus, & balneum. Hæc verò aſſiduè,& ex paruis interuallis ſæpe adhibere oportet priuſquam irruant morbi:nam vbi illi comparuerint, nulla penitus vtilitas auxiliorum ex medicis contingit. At localia ad morſus ipſos imponenda, in dipſadis quidẽ morſu deſcripta reperimus,portulacæ folia trita cum aceto,polentã & rubi folia trita cum melle: plantaginẽ,hyſſopũ, alliũ albũ, porrũ, rutã, vrticã. In hæmorrhoi verò morſu tum hæc, tum ad hæc vitis folia cocta cũ melle trita. Per os verò ipſius beſtiæ caput vſtum bibatur, aut allium cum oleo irino:edant etiã vuas paſſas.

DE HYDRO SIVE NATRICE, Cap. XVI.

AB hydro commorſis vlcus dilatatur, & liueſcens magnum fit,ſaniéſque ex ipſo nigra,multa,graueolens, velut ab vlcere depaſcente,excernitur: curatio mali,temporis progreſſu & vix perficitur. His igitur origanum tritum cum aqua ſubactũ, ſuper morſum imponatur, aut lixiuium quercinum oleo mixto, aut farina hordeacea cũ melle eliquata. Bibuntur & ariſtolochiæ drachmæ duæ in vino diluto, aut poſcæ cyathi duo: deinde marrubii ſuccus,aut decoctum cum vino,aut naſturtium ſylueſtre, aut haſtulæ regiæ ſemen, aut flos, aut fœniculi ſemen cum vino. Recens etiam fauus mellis facit ſi edatur cum aceto.

DE CENCHRINA SIVE MILIARI, Cap. XVII.

IIS qui à cenchrina morſi ſunt, morſus ſimilis eſt viperæ morſui: conſequitur putredo, & defluunt carnes quæ prius velut in hydrope intumuerunt.Lethargo corripiuntur, & in ſomnum profundiorem delabuntur.Eraſiſtratus dicit ipſis affectum eſſe hepar,& veſicam, & inteſtinum craſſum. Refectis enim ipſis,partes hæ corruptæ inueniuntur.His igitur lactucæ ſemen cum lini ſemine impoſitum auxiliatur,& ſatureia trita, & ruta ſylueſtris, & ſerpyllum eum haſtula regia tritum. In potu verò eueſtigio dantur centaureæ radicis drach.duæ cum vini cyathis tribus, aut ariſtolochiæ radix eodem modo: ſimiliter item naſturtium & gentiana.

A

DE CERASTE ET ASPIDE, Cap. XVIII.

TRES aſpidis ſpecies Galenus eſſe dicit:vnã quæ terreſtris appellatur, alterã quæ chelidonia, tertiã quæ ptyas, quæ etiam perniciofiſſima omnium exiſtit. Nam hæc vbi collum extendit, & ſpatii longitudinem menſa eſt, collimatè venenum corporibus inſpuit. Hanc reginam Cleopatram peremiſſe dicit, quæ, vbi Auguſtus Antonio deuicto ipſam captiuam abducere vellet, ipſa
B beſtiæ huic ſiniſtram mammam admouit,& ab hac commorſa periit:nam ita celerrimam mortem inducit.Commorſis itaque à ceraſte locus attollitur cum duritia & puſtulis. Fluit ex morſu ſanies quandoque nigra, quandoque ſubpallida:& praſini coloris, & varicum ſpeciem præ ſe ferunt morſi,per totum corpus: & pudendum quidem intenditur, mens autem emouetur. Oculorum verò obſcuratio ſuccedit: tandem autem pereunt in anteriorem ac poſteriorem partem conuulſi, velut in tetano ſolent. At ab aſpide morſis,paruus omnino apparet morſus, ſimi
C lis puncturis acus, citra tumorem: ſanguis non multus, ſed paucus niger deſtillat. Velox autem oculorum obſcuratio apprehendit,dolórque corporis multiformis omnino leuis,& non ſine voluptate conſequitur. Quapropter bene exclamauit Nicander, Perimitque virum abſque dolore. Color permutatur,& viridis ac herbaceus fit: oris ventriculi morſus modicus eſt: frons aſſiduè reuellitur: palpebræ abſque ſenſu mouentur, velut in ſomni acceſſione: & in his mors corripit,ne tertia quidem diei parte dilatione facta. Vtriſque igitur compendiò auxilium adfert extremarum partium reſectio.Quapropter
D citra dilationẽ reſecanda eſt commorſa pars,ſi id fieri poteſt:aut caro circũcirca eueſtigiò concidatur, & per profundũ ad os vſque excindatur,quò cõmorſas partes & his vicinas venenũ non excurrat:deinde reliqua cauteriis re ſiccentur. Horũ enim venenũ,velut etiã baſiliſci, inſtar taurini ſanguinis,celerrimè & ſanguinẽ & ſpiritũ in arteriis congelat.

DE BASILISCO, Cap. XIX.

E ET hæc beſtia rarò in hominũ conſpectũ venit.Eraſiſtratus autẽ dicit, Quũ baſiliſcus momorderit,plaga ſubaurea fit: & conferre ipſis dicit caſtorii drach.tres in potu,eodẽ modo etiã papaueris ſuccũ.Nos autẽ nihil horum experti ſumus.

DE MARINA PASTINACA, ET MVraena, Cap. XX.

IN marinis,velut eſt paſtinaca & muræna,dignotio cõſpicua eſt. ſunt enim noti piſces. Morſis ab ipſis opitulantur ſucci fici guttæ quatuor,aut paulo plures,cũ ſerpylli ramulis tribus aut quatuor potæ, itẽ quæ ad viperas de
F ſcripta ſunt.

DE DRACONE MARINO, Cap. XXI.

MArini draconis plagã plumbo confricato,aut ſerpyllo trito integito, aut lente cocta, aut ſulphure cum aceto, aut ipſo dracone diſcerpto: vrina verò humana irrigato. Abſinthiũ verò aut ſaluiã cũ vino diluto bibendũ dato, aut cremorẽ vini dulcis in quo fici ramuli cõmaduerunt,aut piſcis cerebrum.

DE SCORPIO MARINO, Cap. XXII.

G SCorpii marini plagã ſanat mullus diſſectus, & impoſitus: ſulphur viuũ cum aceto affrictum,baccæ lauri tres tritæ ac potæ.

PRAEPARATIO SANGVINIS TEſtudinis marinæ, Cap. XXIII.

TEſtudinis marinæ ſanguis ad repoſitionẽ præparãd⁹ eſt hoc modo, Teſtudinis ſuper ligneũ aut fictile vas reclinatæ ſupinæ caput citò amputato,ipſũ verò congelatũ ſanguinẽ,in multa fruſta per harundinẽ diuidito, impoſitóq; vaſi operculi vice cribrato, ad ſolẽ exponito, &
H reſiccatũ reponito,ac vtitor ad viperæ morſũ(velut dictũ eſt)drach.2,cũ aceti cyatho 1.ſecũda diẽ drach.4,cũ aceti cyath.2,tertia drach.8,cum aceti cyath.3.

DE MORSIS A CROCODILO, Cap. XXIIII.

IN morſis à crocodilo,nitrum tritum cũ melle donec repurgetur vlc⁹,ĩponito:deinde melle,butyro,medullis

ceruina,adipe anserino morsum impleto. Galenus se cognouisse dicit,eos qui à crocodilo morsi essent,exactè auxilium sensisse,adipe ipsorum crocodilorum vulneribus imposito.

DE MORSIS AB HOMINE, Cap. XXV.

NON extra propositum opus fuerit,inter virus eiaculantia animalia, etiam hominis morsum scribere: siquidem multo maligniora aliis vlceribus apparent ea quæ hominum morsus sunt,& maximè si ieiunus fuerit qui momordit,& legumina, & maximè lenticulam antea comederit. In communi igitur ea quæ de aliis venenum eiaculantibus dicta sunt, etiam in his conuenient, ab initio morsui forisecus adhibita,exceptis his quæ valde acria sunt,& vrentia. Propriè verò morsu ex oleo prælito,fœniculi radicem cum melle imponito,aut fabaceā farinā cum posca & oxyrhodino imponito, & frequenter permutato. Emplastro verò vtere hoc: Squamæ æris, galbani,æruginis, singulorum vncia vna, ceræ lib. vna, plumbaginis libris duabus, olei sextario I. plūbago cum oleo præcocta,æruginem & squamam æris assumit,& vbi spissata fuerint,liquescibilia liquefacta adiiciūtur. Sedata verò inflammatione, velut commune vlcus, etiā hæc curato.

DE VENENIS, Cap. XXVI.

QVVM de animantibus venenum eiaculātibus cōpendiò docuerimus,consequenter ad tractationem de venenis progrediemur, simplicia quidem expositurі, & horum notas,ac auxiliaria medicamenta,tum in communi, tum singulis peculiaria producturi. Cōposita verò tractanda siquis volet sinemus: nam variorum medicamentorum occidendi vim habentium compositiones quidam exposuerunt, quæ lædere magis quàm prodesse legentibus possunt. Neque enim exacta signa horum in his qui ea sumpserunt comperiuntur, quo etiam conueniens auxilium quis ipsis adaptare possit. Quū verò varia hæc appareāt ex prædomināte in ipsis facultate,fortassis etiā id quod aduersus illa accepta exhibetur,variū quis efficere poterit,ita vt quādoque ex æquo,quādoque ex prædominante facultate,iuxta coniecturæ vsū id cōcinnet. Rursus igitur & hic à præseruantibus initium faciendum est.

DE PRAESERVATIONE A VENENIS, Cap. XXVII.

IN doctrina de medicamentis venenosis, ea species quæ præseruationem docet,maximè difficilis est,eo quòd hi qui occultè illa exhibēt,ita rē moliantur vt etiam peritissimos fallant. Nā lethaliū amaritudines medicamentorum,admixtis dulcedinibus tollunt: graueolētias verò, aromatum admixtionibus: aliquando verò in morbis,dū in vtilitatem exhibere putantur talia,velut est absinthiū, abrotonū,opopanax,castorium, ipsis venena admiscent: quin & in cibis, velut sunt duriora aut varia obsonia,illa admixta venena offerunt. Quare siquis suspicionem habet,is condita edulia vitet, & omnem intentam qualitatem,dulcem videlicet,salsam & acidam: maximè verò aquæ quod satis est præsumere oportet. Expleta enim appetentia,de cætero facilè deprehenduntur qualitates. Sed alia quædam adhuc est præseruationis ratio validior: nā eos qui tale quid suspectum habent, præsumere oportet ea quæ medicamenta hebetare ac destruere possunt,velut sunt caricæ cum nucibus regiis, & ruta,ac salis grano, & mala medica,cedromela appellata. Bibant etiam napi semen drachmæ pondere cum vino,aut calaminthæ folia, aut Lemniam terram sigillatam, aut rutæ folia viginti,& à nullo medicamento lædentur. Sed & antidoti quotidie præsumptæ cum vino fabæ Ægyptiacæ magnitudine,valde securè præseruant. Tales sunt antidotus ex scinco, & quæ ex sanguinibus constat,& Mithridatica. Hac quondam etiā ipse rex Mithridates vsus est, præseruandi à lethali medicamento gratia quotidie ipsam sumens. Quū igitur à Romanis captus esset, bis poto lethali medicamēto, vbi inde vitā finire nō posset, gladio seipsum peremit. Quandoquidem verò etiam citra insidias, ex casu quandoque in desertis locis, homines in noxias res incidunt,velut si ita contingat vt sub arbore aliqua,pinu puta aut picea,cibū capiant, attendāt ad ea lethalia animalia quæ ex his arboribus, aut etiā ex laquearibus decidunt. Vasa item vini, & aquæ,& in quibus obsonia coquunt,operculis tegāt, quemadmodum etiā in animantiū venenum eiaculantium præseruatione dictum est.

CVRATIO COMMVNIS EORVM QVI quodcunque venenum sumpserunt, Cap. XXVIII.

SIqui vltro lethale medicamentum sumpserint, quò seipsos vita priuent,qualia multa in vita cōtingunt, aut etiam per insidias aliquorum illud datum fuerit, siquidē manifestum nobis est id quod assumptum est, statim ad auxilium conueniens deueniemus, velut in tractatione horum dicetur. Si verò datum medicamentum nobis incognitum fuerit,statim ad ea quæ in communi omnibus qui medicamentum biberunt,competūt,progrediemur. Nam expectare consequentia signa, omnino incurabile malum facit, quum ob auxilii tarditatem ægrè opē sentiant. Statim igitur nulla dilatione facta,oleum calidū per se aut cum aqua assumant, & ad vomitum cogantur. Si verò oleum non adsit,butyrum cum aqua calida exhibeatur,aut maluæ,aut seminis lini,vel tragi,vel fœnigræci,vel seminis vrticæ decoctum. Non enim per vomitus solùm hæc euacuabunt,sed etiā aluum subducent, & medicamentorum malignitati se opponent, vt quæ acrimonias ipsorum obtundant,& præsertim oleum. Hoc autem euidenter inde cognosces. Si enim cutem vlcerare volueris per cantharidem,aut calcem viuam,aut eiusmodi acre quiddam, & oleo corpus prius illeueris, hoc non exulcerabitur: imò neque adstringere corpus potueris oleo præillitum: & alioqui vomitus non ob id solùm quòd noxiū euacuat,vtilis est,sed quod etiam acceptum medicamentum ostendit,ex odore, aut grumis,aut colore. Ex odore quidem & amaritudine,papaueris succū: ex colore verò, cerussam,aut gypsum: ex grumis,lac, aut recens mactati tauri animantis sanguinem: ex virositate & qualitate ac odore, leporem marinum, & ranam rubetam,vt per hæc ad remedia vnicuique congrua iter pateat. Admiscendum porro est oleo,maluæ decoctum, aut anseris adeps, aut pinguium carnium,aut gallinarum iusculum, aut lixiuium è cinere lignorum. Facit etiam nitrum tritum cum aqua mulsa,& vinum vetus multum, & potiones ex adipe,aut butyro. Cæterùm his quæ in ventre hæserunt per vomitus eductis, etiam id quod ad intestina delapsum est,acriori infuso euacuabimus, postea verò lac bibendum detur. Molestia enim & vis medicata ab hoc facilè alterabitur. Dantur etiam medicamenta in communi omnibus competentia, ex quorum numero est rubrica Lemnia,abrotonum,agaricum, irio,eryngii radix,pastinacæ semen vel calaminthes, nardus Celtica, castoriū, ferulæ viridis medulla, nerii(quod & rhododendron & rododaphne appellatur) flores, marrubii succus, silphiū, aut succus eius,sagapenū, opopanax, peucedani succus & radix,aristolochia longa,rutæ syluestris semen,cestri quæ betonica appellatur, folia,singulorum drachmæ pondus cum vino. Facit & polii decoctum,& pix liquida delincta. Præclarè auxiliantur etiam antidoti prædictæ,& magis theriaca ex viperis. Non autem eandem vim habent si antè & post lethalia medicamenta sumantur. Nam quæ magnitudo præsumpta satis est ad hoc vt nihil perpetiantur, ea in quadruplum aut quintuplum aucta, si post accepta lethalia pharmaca detur,prodest, & nō semel in die,sed bis. Ita enim etiam admirando illi Galeno videtur.

ENVMERATIO SIMPLICIVM VEnenorum, Cap. XXIX.

EX venenis animalia mortifera sunt hæc, cantharis, buprestis,salamandra,eruca pinus, lepus marinus,rana rubeta, & rana palustris muta, hirudines deglutitæ: semina verò,hyoscyamus, coriandrum, psyllium, cicuta, melanthium: succi autem,papaueris succus,opocarpason, thapsia, elaterium, mandragoras: radices, chamæleon, aconitum,thapsia, ixias, veratrum, agaricum nigrum,ephemeron,quod aliqui Colchicū vocant,eo quòd in Colchide nascitur. Ramosa & olera, smilax,quā aliqui Thymiō,

Romani Taxum vocant,solanum furiosum, quod & dorycniō vocant, Sardonia herba, quæ ranunculi species est, papauer cornutum, pharicum, toxicū, ruta syluestris, fungi: ab animalibus sumpta, sanguis tauri recens, lac coagulatum, mel quod in Heraclea generatur: metallica, gypsum, cerussa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti, adarce, plumbum, & hydrargyros, *id est argentum uiuum*, appellata: ex familiaribus autem, vinum multum aceruatim à balneo potum, aut passum, similiter etiā frigida aqua.

DE CANTHARIDE, Cap. XXX.

HIS qui cātharidē hauserunt signa grauissima adsunt. Nā ab ore ferme vsque ad vesicā, omnia ipsis morderi videntur in gustu verò pici aut cedriæ simile quid percipiunt, dextrúmque præcordium inflammatum habent, & vrinam ægrè reddunt. Sæpe verò etiam sanguinē per vrinam emittunt. Progrediuntur autem ipsis per aluum qualia in dysentericis solent, & in animi deliquia anxietatésque ac vertigines incidunt: tandem verò mente mouentur. Auxiliatur autem ipsis vomitus ex oleo & aqua, & potus lactis, & cimoliæ drach. quatuor cum aqua mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen, iusculum bubulum pingue, aut anserinum, aut ouillū, carnes gallinaceæ, aut agninæ, aut ouillæ, aut porcellorum, flaccidæ ac pingues, coctæ cum lini semine, vinū dulce multum, corticis thuris drach. quatuor. Post vomitiones autem infundere oportet per clysterem succum oryzæ, aut alicæ, aut tragi, aut ptissanæ, aut maluæ, aut seminis lini, aut althææ, aut fœnigræci. Quādoque verò etiam aqua mulsa cum nitro, intestinū detergere oportet, & illa rursus infūdere: postea autem inflammatas partes cataplasmatis ex lini semine & ordeo mitigare: (nam ab initio hæc lædunt) deinde etiā balneis aquarum dulciū vtendum est. In potu danda sunt etiam vnguenta, irinum & rosaceum.

DE BVPRESTI, Cap. XXXI.

QVI buprestim hauserunt, viroso nitro simile quid in gustu percipiunt. Cōsequitur stomachi ac ventriculi dolor vehemens, tumor item ventris velut in hydropicis: circuntenditur ipsis totius corporis cutis, & vrinæ supprimuntur. Auxiliantur ipsis eadem quæ aduersus cantharides dantur. Priuatim verò opem sentiunt post euacuationes per vomitus, & infusa per clysteres, si ficus aridas sumant, & decoctum ipsarum bibant cum vino. Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum esu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulso, itémque ex pirorū omnis generis esu, & ex muliebris lactis potu.

DE SALAMANDRA, Cap. XXXII.

A Salamandra accepta consequitur linguæ inflāmatio, & mentis impedimentum, & tremor cum torpore quodam ac exolutione. Quædam corporis partes liuescunt in orbem, ita vt sæpe vbi intus māserit pharmacū, putrescentes decidant. In hac accepta, omnia faciemus quæ aduersus cantharides: priuatim verò ipsis exhibemus resinam pinus aut piceæ, aut galbanum cum melle, aut nucleos pini cum decocto chamæpityos, aut vrticæ folia cum liliis cocta, cum oleo: testudinis marinæ aut terrestris oua cocta, ranarum iusculum, cum quibus cocta est eryngii radix.

DE ERVCA PINVS, Cap. XXXIII.

ERuca pini hausta, statim dolor circa os & palatum cōsequitur, inflammatióque linguæ vehemens, & stomachi ac intestinorum dolor, cum pruriginosæ sensu circumtensionis. Ardor item per totum corpus & anxietas. His opitulandum est similiter velut in cantharidibus haustis. Priuatim verò pro simplici oleo, melinum in his assumemus.

DE LEPORE MARINO, Cap. XXXIIII.

LEpore marino poto consequitur sapor similis piscibus virosis. Progressu verò temporis ventriculus dolet, & vrinæ supprimuntur: si verò quandoque excretæ fuerint, purpurei coloris videntur. Auersantur & odio habent omnes pisces, sudorem excludunt graueolentem: comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando sanguine mixtus. Dandum autem est ipsis lac asininum, aut passum assiduè, aut maluæ radicis & foliorum decoctum. Danda etiam cyclamini radix trita cum vino, & veratri nigri, aut scammoniæ succi drach. vna cum aqua mulsa, & anseris recens mactati sanguis adhuc calidus: sed & cancros fluuiatiles solùm in cibo admittunt. Signum porro salutis est, piscem edere posse.

DE RANA RVBETA, ET PALVSTRI, Cap. XXXV.

RAna rubeta, aut etiam palustris rana accepta, tumorem corporis inducit, cum pallore buxeo intento. Accedit spirādi difficultas, & oris graueolentia, & singultus: quādoque etiā seminis emissio inuitis. Facilè tamē auxiliū sentiūt post vomitū, ex multo vini meraci potu: itē radicis arundinis drach. duab⁹, aut cyperi totidē acceptis. Verùm cogere ipsos oportet vt cōtentè ambulent ac currant, propter eum torporem quem in se habent. Lauent autem quotidie.

DE HIRVDINIBVS, Cap. XXXVI.

HIrudines cum aqua deuoratas, & deglutioni adhærētes, cognosces quidem ex eo quòd osculum ventriculi velut exugitur & mordetur: quod sanè signum est hirudinem deuoratam esse. Quandoque verò etiam sanguinem floridum spuunt dum excreant, hirudinibus gutturi affixis. Elicit autem ipsas muria si sorbeatur, & succus Cyrenaicus, aut folia silphii, aut betæ cum aceto, aut nix cum posca pota. Gargarissent autem nitrum cum aqua, aut atramētum sutorium cum aceto. Eas verò quæ gutturi affixæ sunt extrahes, si in solium calidum ad collum vsque residere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam præbeas. Egredientur enim frigidiorem aquam expetētes. Quidam cimices dederunt iis qui hirudines deuorarunt. Ego verò, inquit Galenus, alliis semper in his vtens, cimicibus non opus habui.

DE CHAMAELEONE, Cap. XXXVII.

QVI chamæleonem nigrum sumpserunt, iis vehemēs ventriculi morsus ac dolor adest, & cum euersione totius corporis tremor: deinde etiam conuulsio incidit, & vomitus pituosi ac spumosi. Quibusdam etiam singultus cum vocis interceptione, & faciei distortio. His conuenit succus triticeus pinguis, calidus potus, & vinum dulce aquosum calidum, & vomitus, & lactis potus, & molle per clysterem infusum, & ex cataplasmatis fomenta. Ad eum verò qui strangulationem & liuorem inducit, absinthii potus facit, aut nitri cum aceto mulso, aut raphanorum. Conueniunt etiam præcordiorum fomenta.

DE HYOSCYAMO, Cap. XXXVIII.

HYoscyamus potus aut comestus, mentis perculsionē velut in ebriis inducit. Facilè verè curatur, vt qui opē sentiat aqua mulsa multa pota, & lacte, maximè asinino, sin minus, caprino, aut bubulo, & ficuū aridarū decocto. Faciunt etiam nuclei pinei, & cucumeris semen cum passo acceptum, & vinum salsum cum adipe suillo recenti ac passo, & vrticæ semen eodem modo, aut nitrum cū aqua. Conueniunt etiam intyba, & sinapi, & nasturtium, & raphanus, & cepæ, & allia, singula hæc cum vino accepta. Verùm cogere ipsos oportet vt quiescant, quò velut ii qui vinum biberunt concoquant.

DE CORIANDRO, Cap. XXXIX.

COriandrum propter odorem latere non potest. Potū verò vocem exasperat, & insaniam inducit, velut ex ebrietate. Loquuntur itaque qui id hauserūt turpia dictu, & per totum corpus ipsorum coriandri odor transpirat. Auxiliatur ipsis post eductionem cum oleo aut irino (velut dictum est) factam, vinū meracum multum cum absinthio & per se potum: oua etiam in vnum vasculum euacuata, tritáque, ac cum muria absorpta: sed & muria per se pota, & iusculum salsum ex gallina & ansere, & vinum dulce cum lixiuio acceptum.

DE PSYLLIO, Cap. XL.

PSyllium potum frigiditatem totius corporis inducit, & torporem cum exolutione ac mœrore. Auersantur huic omnia quæ etiam coriandro hausto.

DE CICVTA, Cap. XLI.

CIcuta pota vertigines & caligines oculorum inducit,
vt eminus ne parum quidem videant: singultum in-
super ac mentis emotionem,& extremarum partium fri-
giditatem.Tādem verò conuulsi suffocantur, spiritu qui
in arteria est suppresso. Ab initio igitur velut etiam in a-
liis,per vomitus, eductionē ipsius facimus,postea infusi
euacuatorii vsu,id quod ad intestina delapsum est excer-
nimus: & tunc velut ad maximum auxilium, vini mera-
ci potū deuenimus,interuallis interpositis,in quibus dan
dum est lac bubulum,aut asininum, aut absinthium cum
pipere & vino:castorium item,& ruta,& mentha cum vi-
no,& cardamomi aut styracis drach.vna.aut piperis,cum
vrticæ semine,ex vino,aut lauri folia tenera, similiter &
silphium,& succus ipsius cum vino & passo:vinum quo-
que dulce per se potum abundè competit.

DE PAPAVERIS SVCCO,
Cap. XLII.

AD papaueris succi potum consequitur delatio in pro-
fundiorem somnum cum perfrigeratione,ac pruri-
tu intento,ita vt sæpe præualente pharmaco, tantus ac-
cedat pruritus vt ab ipso excitentur:odórque medicamē
ti per totum corpus distribuitur. His auxiliatur post edu-
ctionem vomitus per oleum,& post infusa per clysterē a-
cria,acetum mulsum cum sale potum, aut mel cum rosa-
ceo calido, & meracum vinum multum cum absinthio
& cinamomo,& acetum calidum per se,& nitrum cum a-
qua,& origanum cum lixiuio,& rutæ semen cum pipere
& castorio, ex aceto mulso,aut satureia, ad origani deco-
ctum cum vino.Oportet autem & hos odoramentis exci-
tare,& in calidum solium immittere,& propter accedē-
tem pruriginem fomentis mitigare:& post balneum pin-
guibus iusculis vti cum vino,aut passo.Sed & medulla cū
oleo pota ipsis opitulatur.

DE CARPASI SVCCO, Cap. XLIII.

CArpasi succus potus soporem grauiorē inducit, & re-
pentinam suffocationem.Qui hunc hauserunt, auxi-
lium ex illis ferunt quæ ad cicutam sunt descripta.

DE MANDRAGORA, Cap. XLIIII.

SED & mandragora poto, statim grauis sopor conse-
quitur, & exolutio, adeóque vehemens in somnum
delatio vt affectio nihil differat ab appellato lethargo.
Conuenit his anteaquam horum quid accidat, & vomi-
tus,& post hunc aqua mulsa,& nitrum, & absinthiū cum
passo & vino dulci sumptum,& capitis irrigatio cum ro-
saceo & aceto.Excitatio item per corporis commotionē,
& per odoramenta,velut est piper,sinapi, castorium, ruta
cum aceto trita,pix liquida,& lucernarum funiculi incē-
si ac extincti.Quòd si ægrè excitari possint,etiam sternu-
tatoria ipsis admoueantur:sed & aliis communibus auxi-
liis etiam in his vtendum est.

DE ACONITO, Cap. XLV.

AConitum,statim dum bibitur, linguam cum quadā
adstrictione edulcat, vertiginémq; maximè in exur
gendo efficit,& oculorum humiditatem inducit. Graui-
tatem item thoracis & præcordiorum,vnà cum hoc quòd
multi flatus redduntur.In his per vomitus medicamentū
educere oportet,& aluum per clysterem subducere. Pro-
pinabimus autem origanum, & rutam, aut marrubiū cū
vino,aut absinthium,aut erucam,aut abrotonū, aut cha-
mælæam,aut chamæpityn. Cōueniet ipsis etiam opobal-
sami drach.vnius pondus cum vino, & coagulum hœdi,
aut leporis,aut hinnuli cum aceto,& ferri recrementum,
aut ipsū ferrū,aut aurū,aut argētū in vino extinctū,ita vt
vinū hoc bibatur,& lixiuiū cū vino,& gallinæ coctæ,aut
carnium pinguium iusculum sumptum cum vino. Appel
latur autem chamæpitys quæ priuatim in his competit,
in Heraclea quidem Pontica,vbi etiam aconitum nasci-
tur,holocleron, Athenis autem Ionia, in Eubœa verò Si-
deritis.

DE IXIA, Cap. XLVI.

IXias,quæ & vlophonon appellatur, in bibendo ocymi
& odorē & saporem aliquē refert. Inducit autē linguæ
inflammationem vehemētem, & mentis perculsionem,
& omnes excretiones supprimit, murmura,simúlq; stre-

A pitus inducens,cum animi deliquio,citra hoc vt aliquid
progrediatur. Auxiliatur autem ipsis post largiorem per
vomitum eductionem,& alui solutionem, absinthii cre-
mor potus cum vino multo,aut aceto,aut aceto mulso, &
rutæ syluestris semen, & silphii radix: similitérque trago-
rigani decoctum cum aliquo ex prædictis, aut cum lacte,
aut resinæ terebinthinæ,aut nardi,aut castorii,aut silphii,
singulorum obolus cum vino. Conueniunt etiam nucis
regiæ fructus triti cum vino,aut resinæ,& castorii, & ru-
tæ, singulorum drach. vna: similiter chamælææ drach.
B duæ,aut succi thapsiæ drach.duæ,cum aqua mulsa,& ace
tum calidum per se potum.

DE EPHEMERO, Cap. XLVII.

QVI ephemerum acceperunt(quod aliqui Colchicū,
eo quòd in Colchide nascitur,appellant,aliqui bul-
bum syluestrem) hos pruritus per totum corpus cōcomi-
tatur,velut ab vrtica aut scilla excitatus, & circa internas
partes morsum percipiūt,stomachóque vrūtur cum mul-
ta grauitate. Inualescente verò affectione, per aluum fer-
tur cruentum quiddam ramentis admixtis. His auxilium
C ferendum est velut iis qui salamandram hauserunt,& per
vomitus,& per infusa per clysterem. At verò anteaquam
inualescat venenum,dandum est ipsis stercus foliorum,
aut glandium,aut malicorii, aut serpylli decoctum, cum
lacte bibendum,aut polygoni succus,aut virgultorum vi-
tis, aut rubi, aut ferulæ teneræ medullæ, aut baccarum
myrti succus cum vino:sed & ipsæ myrti baccæ tusæ, tri-
tæ & in aqua maceratæ opitulantur, cremore ex ipsis ac-
cepto. Similiter facit & castanearū quæ glādes Sardianæ
appellantur,media illa pellicula, cum prædictis succis ac-
D cepta,& origanū cū lixiuio potū.Exactū verò adeò auxi-
liū sentiūt ex lactis bubuli potu,aut eodē in ore detento,
vt ii quibus eius copia est,alio nullo auxilio opus habeāt.

DE SMILACE, Cap. XLVIII.

SMilax,quæ à quibusdam thymion, à Romanis autem
taxus appellatur, pota frigiditatem totius corporis in-
ducit,suffocationémque ac celerem mortem. Auxiliātur
autem iis omnia quæ ad cicutam haustam relata sunt.

DE SOLANO FVRIOSO, A QVI-
busdam dorycnio appellato,
E Cap. XLIX.

DOrycnio siue solano (vt quidā appellauerunt) furio-
so poto,in gustu velut lactis qualitas quædam perci-
pitur. Singultus adest assiduus,& linguæ humiditas,& san
guis aceruatim reiicitur, mucosáque ipsis per aluū ferū-
tur,velut in dysentericis solet.Verùm anteaquā horum a-
liquid consequatur,opem ferre oportet per ea quæ ad e-
phemerum acceptum relata sunt,per vomitū dico, & in-
fusum per clysterem,& quæ potum medicamentum edu
cere possunt.Propriè verò ipsis auxiliatur aqua mulsa, aut
F lac asininum vel caprinum, & vinum dulce tepidum cū
modico aniso potum, & amygdalæ amaræ, & pectuscula
gallinarum cocta,& omne conchyliorum genus crudum
& assatum,in cibo acceptum, & locustæ, & gammari,&
iuscula ex ipsis pota.

DE SARDONIA HERBA, Cap. L.

SArdonia appellata herba,ranunculi species est,quæ po
ta aut comesta mentis emotionem inducit,& cōuul-
siones cum labiorum contractione, vt risus imaginem
præ se ferat qui ipsam hausit.A qua affectione etiam Sar-
G donius risus,non admodum boni nominis adagio, vul-
gò circumfertur.In his priuatim post vomitum conuenit
aqua mulsa multa data, & lac, irrigatióque ac pinguefa-
ctio totius corporis per calefactoria medicamenta, & so-
lium ex aqua & oleo calido, ita vt post egressum ex solio
abundè illinantur ac confricentur.In summa,velut ad cō
uulsionem,totam curationem facere oportet.

DE PAPAVERE CORNVTO,
Cap. LI.

PApauer cornutum quod potum aut comestum, eadē
H symptomata quæ succus papaueris inducit, iisdem
auxiliis subiacet.

DE PHARICO, Cap. LII.

PHaricum sapore in totum nardo simile est, potum ve-
rò resolutionem inducit cum mentis perculsione ac

conuulsione. Oportet autem post eductionem ipsius, cũ vino absinthite bibendum ipsis exhibere cinamomum, aut myrrham, aut nardum Celticam, (quam aliqui Saliuncam vocauerunt) aut spicæ nardi drach. duas, & myrrhæ obolos duos, admixto passo, aut iridem, & croci florem cũ vino. Cataplasma verò capiti præraso adhibenda sunt ex farina ordeacea cum ruta trita, & aceto.

DE TOXICO, Cap. LIII.

TOxicum ex eo nominatum esse videtur, quòd Barbari τοξεύμασι, *id est sagittas*, cum ipso illinerent. Consequitur eo poto, labiorum ac linguæ inflammatio, & insania quæ detineri non potest, cum variis imaginationibus irruens, vt etiam ob id difficulter curentur, & rarò seruentur aliqui qui id biberunt. Oportet tamen vinculis continenter deligatos cogere, & per vim dulce vinum cũ rosaceo ipsis bibendum exhibere, & ad reuomendũ impellere. Priuatim verò rapi semen cum vino potum ipsis conducit, & quinquefolii radix, sanguísque hircinus aut caprinus, & quercus, aut phagi, aut ilicis cortex cum lacte tritus, & mala cydonia comesta, aut cum pulegio trita ex aqua pota: amomum item, & balsami semen cum vino. Quòd si periculum ex eo aliqui effugerint, longo tamen tempore & in lectis decumbunt, & vbi surrexerint, velut mente consternati reliquum vitæ tempus trãsigunt.

DE FVNGIS, Cap. LIIII.

FVngi partim genere, partim copia lædunt. Inducunt autem omnino accepti suffocationes, strangulationibus per laqueos similes: his statim commune auxiliũ exhibere oportet, per oleum ad vomitum cogendo. Mirificè verò opem sentiunt, lixiuiũ ex cinere sarmentorum vitis, aut lignorum pirastri, cum posca & sale aut nitro bibẽtes: sed & ipsa pira syluestria, aut pirastri folia, si cum fungis coquantur, suffocandi vim ab ipsis auferunt. Ipsa quoque pira edisse prodest. Cõmodat ipsis & gallinarum stercus in posca potum, aristolochiæ drach. vna, aut absinthii cum vino: mel item si delingatur, & bibatur cum aqua, & apiastrum cum nitro, aut panacis radix & semen cum vino, & fæx vini vsta cum aqua, & atramentum sutorium cum aceto: raphanus etiam, aut sinapi, aut nasturtium in cibo. Quandoquidem verò quidam fungi à venenatis bestiis arrosi, non solùm suffocant, sed etiam vlcerant intestina, dandum est absinthium largum, & ficuũ & origani decoctum, & aqua mulsa. Conducet etiam vomitus, & folium calidum, & cruda ordeacea farina præcordiis imposita.

DE SANGVINE TAVRINO, Cap. LV.

SAnguis tauri recens mactati potus spirandi difficultatem inducit, & suffocationem, & meatus circa tonsillas & deglutitionem obturans, cum vehementi conuulsione: inuenitúrque in ipsis lingua rubicunda, & dentes colore infecti, & grumi inter ipsos. In iis vomitum recusamus, eo quòd grumi magis in stomacho compinguntur, dum per attractionem eleuãtur. Verùm danda sunt ipsis quæ congelationem sanguinis dissoluere possunt, & aluum subducere: dandi sunt grossi ficus succo pleni, cũ posca & nitro. Facit etiam coagulum omne cum aceto, & silphii radix cum succo similiter, & brassicæ semen, & lixiuiũ ficulneum, & conyzæ folia cum pipere, & rubi succus cum aceto. Oportet autet aluũ subducere. Cæterùm iis qui seruantur, fluida ac graueolentia per sedem reddi solent. Sed & stomachus & ventriculus ipsorum, farina ordeacea cum aqua mulsa cataplasmatis modo integendus est.

DE LACTE COAGVLATO, Cap. LVI.

QVI lac coagulatum sumpserunt, iis aceruatim ingens suffocatio imminet, eo quòd in grumos cogatur. His in auxilium exhibere oportet, velut antidotum, ipsum coagulum cum aceto, ita vt sæpe hoc bibere cogãtur: calaminthæ etiam folia arida, aut succum similiter, aut silphii radices, aut succum cum posca, & thymum cum vino, & lixiuium pileatorum: salsi verò nihil ingerant. Inde enim lac magis congelatur, & in caseum abit.

A sed neque his vomere expedit. In stomacho enim inhærens, in grumos coagulatum strangulat.

DE MELLE IN HERACLEA, Cap. LVII.

QVI mel in Heraclea Ponti nascens ederunt aut biberunt, iis eadem accidunt quæ ab aconito sumpto ingruunt. Cõueniunt ipsis etiam ea quæ de illo relata sunt. Facilè autem opem sentiunt ex vini mulsi assiduo potu, rutæ foliis ipsi admixtis.

DE GYPSO, Cap. LVIII.

B GYpsus pota suffocationem inducit lapidescens: vnde auxilia ad fungos congrua transferre huc oportet, & in his maluæ decoctum dare pro oleo. Quũ enim id pingue sit, in reuomẽdo lubricitatem inducens, corpora deradi non sinit: gypsum enim lapidescens hoc facit. Conuenit etiam oleum in aqua mulsa, & ficuum decoctum, & lixiuium ficulneum, aut ex sarmentis vitis, cum vino multo, & origanus, aut thymus cum lixiuio aut aceto aut passo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clysterem infundere.

DE CERVSSA, Cap. LIX.

CErussa propter colorem latere non potest. Vltro verò accepta palatum inalbat, & linguam, & intermediam dentium partem. Inducit autem singultus & tussim, & linguæ siccitatem, & extremarum partium frigiditatem, cum mentis perculsione ac motus difficultate. His conuenit dare aquam mulsam, aut ficuum aut maluæ decoctũ, aut lac calidum, aut sesamum tritum cum vino, aut lixi-

D uium è sarmentis vitis, aut oleum amaracinum, aut irinũ: persicorum etiã ossa cum ordei decocto, aut thus, aut prunorum gummi, aut vlmi liquorem illum qui in folliculis continetur, cum aqua tepida. vomant autem ab vnoquoque. Conuenit ipsis & thapsiæ succus, aut scammoniæ succi oboli tres cum aqua mulsa poti.

DE CALCE, SANDARACHA, ET auripigmento, Cap. LX.

CAlx & sandaracha, & arsenicum, siue auripigmentum, pota, alui & intestinorum dolores inducũt, cum morsu vehemẽti. Quare exhibere ipsis oportet omnia quæ tẽperare & soluere possunt, & vomenti facilitatem, & ad

E aluum lubricitatem exhibere: qualis est hibisci & maluæ succus, & seminis lini decoctum, aut tragi, aut oryzæ. Lac item multum, & aqua mulsa, & iuscula pinguia & boni succi.

DE SPVMA ARGENTI, Cap. LXI.

SPuma argenti pota, stomachi & ventris & intestinorũ grauitatem inducit, cum torminibus intentis: quãdoque etiam intestina sauciat grauitate, & vrinas supprimit. Intumescit autem ipsorum corpus, & plumbi colorẽ induit, indecorúmque efficitur. In iis conuenit post vomi-

F tum, hormini syluestris semen cum vino potum, myrrhæ oboli tres, absinthium, hyssopus, aut apii semen, aut piper, aut ligustri flos cũ vino. Columbarum item syluestrium fimus aridus, cum nardo & vino.

DE PLVMBO, Cap. LXII.

ET qui plumbi ramenta aut loturam hauserunt, similia symptomata habent, & similia auxilia requirunt cum iis qui spumam argenti biberunt.

DE ARGENTO VIVO, Cap. LXII.

G ET ὑδράργυρος, *id est argentum uiuum*, eadem quæ spuma argenti inducit, & in his auxiliis iisdem vti oportet. Videtur autem ipsis prodesse multi lactis potus: verùm & hi vomant.

DE VERATRO ALBO, THAPSIA, ELAterio, agarico nigro, ruta syluestri, melanthio, recentibus Cacti spinæ pappis, Cap. LXIIII.

PRouidentia vtendum & in iis quæ ob vtilitatem exhibentur: pericula verò non minora sæpe inducunt

H quàm alia medicamenta, qualia sunt proposita. Dico autẽ veratrum album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum. Hæc enim suffocationem aut nimiam purgationem inducunt: in quibus suffocationes quidem, velut de fungis & similibus dictum est, curabimus: nimias autem purga-

tiones iis quæ excretiones cohibere possunt, supprimemus. A Quin & ea quæ parū quidē lædere videtur, aliquando autem pericula inducunt, non negligēda sunt. Ex quorum numero est & sylvestris ruta, & melanthium, & recētes pappi. Sunt autem flores spinæ quæ Cactos appellatur. In iis solus vomitus adhibitus restituit eos qui illa acceperunt.

DE IIS QVAE NOBIS FAMILIARIA sunt, velut est vinum, & frigida aqua, Cap. LXV.

ET frigida aqua aceruata pota, & meracum multum, & dulce vinū, maximè à balneo, aut cursu, & validis exercitationibus, suffocationes & dolores inducunt. In his autē venæ sectio, & infusi per clysterem euacuatio assumpta, imminens periculum exoluunt.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Lib. VI,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

PROOEMIVM DE HIS QVAE PER chirurgiam administrantur, Cap. I.

QVVM totam tractationem de iis quæ per chirurgiam administrantur, bifariā diuiserimus, tum in ea quæ in carne aggredimur, tum in ea quæ in ossibus, quorum consideratio & in fracturis & in luxationibus consistit, nunc ab iis quæ in carne administrantur, ordimur, consueto nobis compendio etiam hîc vsi. Rursus igitur ex superioribus partibus initium facientes, vstionem quæ in capite, & eam maximè quæ in vertice fit, exponemus.

DE CAPITIS VSTIONE IN LIPpientibus, ægrè respirantibus, & in elephante, Cap. II.

IN oculis humore ex supernis influente, & in difficulter spirantibus ob superfluæ humiditatis redundantiam, quæ ex capite deorsum ad thoracem demittitur, & partes quæ istic sunt, sua assiduitate affligit, vstionem circa medium capitis faciūt, hoc modo: Prærasis circa verticē partibus, cauteres oliuæ nucleos referentes immittunt, ad os vsque cutem adurentes, & post crustam elapsum os deradentes. Quidam verò etiam ipso osse vsto, squamam paruam excidere faciunt, quò illinc humorum in capite perspiratio ac euacuatio facilis contingat, seruántque aliquādiu vlcus, deinde sic ipsum ad cicatricem perducūt. At verò in iis qui ad elephantiasin inclinationem habent, quidā quinque crustas in capite inurūt: vnam ab anterioribus partibus paululum supra sinciput: alteram hac inferiorē, paululū supra frontem, ad finē pilorum, & aliā ad occipitium, & reliquas duas, iuxta squamiformia dicta agglutinamenta, paululum supra aures, ita vt altera à dextra parte, altera à sinistra fiat. Atque hoc modo per plurium squamarum detractionem, & multitudinem & crassitudinem humorum exhalare faciunt, & ex capitis profunditate velut per canales educunt, & per hoc ne oculi lædantur prohibent: sed & alium cauterem spleni adhibēt, quò primariæ atrabiliarii humoris parti, per crustā in cutem factam, curatio contingat.

DE HYDROCEPHALIS, Cap. III.

HYdrocephalus affectus nomen habet ab humoris qui essentia aquosus est, proprietate. Contingit hîc pueris circa ipsum partum, capite ab obstetricibus ineptè compresso, aut ex causa obscura, aut ex ruptura vasis siue vasorum, effuso sanguine in lentam substantiam commutato: aut per rarefactionem, materia persudante, & inter cutem ac membranam caluariam ambientem delata. Nā aut inter caluariæ membranam, & cutem, humor consistit, aut inter caluariæ membranam & os, aut inter os & cerebri membranam. Quibus igitur inter cutem & caluariæ membranam est humor, his adest tumor ad tactum mollis, concolor, doloris exors, in altum incuruatus, per exiguum corpusculum ad digitorum innixum occurrēs, facilè cedens, ac contrà renitens. Quibus verò inter caluariæ membranam & os consistit, reliqua quidem similiter habet, tumor autem solùm durior est, & tardè cedens, vt qui etiam per plura corpuscula occurrat, magis etiam dolent: quibus autem inter cerebri membranam & os, his B tumor quidem erit, sed non cedens, neque similiter ad tactum mollis, & tamen violenta compressione impulsus cedit. Nam os infantium quum adhuc recens compactum sit, facilè cedit, & maximè suturis rarefactis, si humoris transitus foras contingat. Hoc verò facilè cognoscitur ex eo quòd humor in cōpressione retro redactus, in profundum decurrit. Dolor etiam iis maior est, & caput totum disparatur, & frons ipsis extra proiecta est, & intentis oculis vident, & frequentius lacrymantur. In iis igitur chirurgiam reprobamus, etiamsi aliqui chirur- C gi terebello circumforatum os eduxerint, velut in loco de fracturis in capite dicetur. At si inter cutem & caluariæ membranam humor cōsistit, & paruus sit tumor, vnā dissectionem per medium transuersam faciemus. Si verò inter caluariæ membranā & os, etiā maior fuerit tumor, duabus dissectionibus vsi sumus per mediū sese mutuò secātibus: si verò adhuc aliquāto maior tumor fit, etiā tribus literam η imitantibus. Cæterùm post chirurgiam excreto humore, & linamentis inditis, commodè deligabimus, & vsque ad tertium diem vino & oleo rigabimus. D Post quem diē solutione facta, per linamēta medēdi ductu curabimus: & si moram trahat os carne non obductū, leuiter ipsum rademus.

DE ARTERIARVM SECTIONE, Cap. IIII.

IN fluxionibus oculorum diuturnis & in vertiginis affectione, arterias retro aures dissecare consueuimus. Prærasenda igitur est posterior capitis pars, & per digitos tētanda. Nā ex pulsu eius loci, arteriæ situs facillimè deprehēdetur: & postea ad os vsque secare ipsam oportet, duorū E digitorū longitudinem sectione habente, & atramento scriptorio antea notata. Hac verò non occurrente, trium digitorum spaciū ab auribus metiri oportet, & tunc chirurgiam adhibere, & arterias per transuersum dissecare, donec & fluxus sanguinis apparuerit pulsatorius, & organum cōtigerit os ipsum. Cæterùm post moderati sanguinis fluxum, diuisa caluariæ membrana, ne ob distentionē inflammetur, & osse deraso, cuneolum ex linteo iniiciemus vulneribus, & linamentario ductu curabimus. Si ve- F rò etiam his nudum os permanserit, similiter huius rasura vtemur.

DE VASORVM EXSECTIONE ET vstione, Cap. V.

IN dimidiæ capitis partis affectione, & in iis qui diuturna, aut etiam in acuta fluxione, calida & acri, oculos dolent, vt etiam calor circa temporum musculos cum tumore oboriatur, vasorū exsectionem omnes approbarunt. Prærasis igitur circa tempora pilis, per digitos tentabimus, fomento præmisso, aut etiam colli constrictionē vsi. Vbi verò vasa sub aspectum venerint, ipsáque atramē- G tō notauerimus, cutem ex lateribus, & nostræ sinistræ manus & ipsius ministri digitis leuabimus, & in ipsum vas superficiariam sectionem faciemus: deinde penitus insectum, hamulisque distentum vas, & per instrumenta mēbranis detrahendis apta denudatum, vndiquáque exolutum attollemus. Et si quidem tenue fuerit, hamulo cæco

id extentum & obtortum per totum penitus excidemus, ita vt etiam pars ipsius apprehendatur. Si verò magnum sit, duplo filo, aut lino crudo, aut alio quopiam valido, per acum subiecto, & primùm vase in directum per venæ secandæ instrumentum diuiso, & moderato sanguine euacuato, iuxta duas extremitates nudatum filo deligabimus, & intermediam partem aut statim aut solutionis tẽpore excisam auferemus. Quidam verò etiã citra sectionem, per cauteres oliuæ nucleos referentes vasa perurunt ad multam profunditatem. At verò post chirurgiam linamentis siccis conuulsis inditis, & splenio superimposito deligabimus. Post solutionem verò, puluillis incarnantibus, & his quæ linamentis excepta induntur, & medicamentis ad cicatricem perducentibus, curationem trãsigemus, nimirum vbi iam computruerint ac exciderint fila ac vincula deligationis.

DE HYPOSPATHISMO, Cap. VI.

INstrumẽti species huic chirurgiæ nomẽ fecit. Vtimur autem hypospathismo in iis quibus multa pituita ad oculos defertur: sed & facies ipsis rubicunda existit, & circa frontem discursum quendam velut vermium aut formicarũ percipiunt. Prærasis itaque circa frontem pilis, inferiorem maxillam mouere iubebimus, & vitato musculorum temporalium motu, tres sectiones in frõte rectas cõsimiles faciemus, ita vt vnaquæque duorum digitorum longitudinem habeat, & ad os vsque profunditatem, & inter se trium digitorum spatio distent. Post sectionem, hypospathisterem instrumentum adhibentes, à sectione ad sinistrum tempus vsque ad mediam deueniemus, totum id quod interiacet vnà cum caluariæ membrana excoriãtes: deinde rursus spathulam à media sectione vsque ad reliquam immittemus: & postea cultelli acuti acie ad primã sectionem immissa, ita vt acutum ipsius latus internæ cutis carni adaptatum sit, obtusum verò ossi, vsque ad mediam sectionem ipsum impellemus, omnia quidem à capite ad oculos descendentia vasa, non tamen ad summam vsque cutem dissecantes: & rursus à media sectione ad vltimam ipsum adigentes, similiter vasa dissecabimus. Cæterùm post moderatam sanguinis euacuationem expressis grumis, linamenta intorta tria, singula in singulas sectiones immittemus, & linteum complicatum aqua madefactum superimponemus, ac deligabimus. Postera die non solùm vlcera, sed etiam temporum musculos & aures ob inflammationem, vino & oleo irrigabimus: & tertia die solutione facta, multa perfusione vtemur, & emplastro basilico cum rosaceo soluto, linamentis illitis ac inditis, consequenter curationem absoluemus.

DE PERISCYPHISMO Cap. VII.

IN quibus multa & profunda vasa fluxionis copiam oculis immittunt, in his pariscyphismum, *id est incisionem circũ scyphium, id est caluariam*, adhibemus. Signa verò adsunt iis talia: primùm inuenies ægrotorum oculos macilentos ac paruos, & ad visum debiles: angulos autem erosos, & palpebras exulceratas, & pilos ab ipsis defluentes, & lacryma tenuis valde & acris cum caliditate defertur, & dolor est in capitis profunditate acutus & vehemens, & assidua sternutatio. Prærafo igitur capite, & temporum musculis (velut dictum est) vitatis, sectionem transuersam à sinistro tempore ad dextrum vsque ducemus. Habeat autem sectio terminos in partibus motus exortibus, paulo supra frontem inducta, coronaria sutura à nobis vitata. Leonides in mediam frontẽ sectionem facit. Denudato verò osse, cuneolis aut linamentis pluribus disparabimus, extremitates autem sectionis deligabimus, & vino ac oleo velut antea dictum est, irrigabimus. Post solutionem verò, inflammatione iam declinante, os rademus, donec carnem producere incipiat, & ductu concarnationis curabimus, puluillis incarnantibus vtentes. Ex quorum numero est & is qui recipit farinæ triticæ partes duas, colophoniæ partem vnã, & qui priuatim puluillus capitalis appellatur, itẽ incarnantia ex pumice cõposita. Cute enim per crassiorẽ cicatricem dẽsata, etiam vasorũ osculo conclusa, priorem fluxionem ad oculos deferri prohibent.

A DE PALPEBRAE SVPERNAE SVTVRA, & aliis modis, in his quibus pili in palpebris succrescunt, Cap. VIII.

Δ*ιστιχίασις*, *id est ordo pilorum geminatus*, est exortus pilorum præter naturam ad naturalem pilorum palpebræ ordinem accedens, ex fluida affectione originem trahens, quum multus quidem, lenis tamen & non acris fuerit influens humor. Nam qui acrior est, aut salsuginosior, aut alioqui mordax, is sua diuturnitate etiam naturales palpebrarum pilos corrũpit. Quandoque igitur in hac B affectione sutura vtimur, quandoque in phalangosi, vbi palpebræ margo intrò nutat, & cum ipso phalanx & acies pilorum intrò vertitur: quandoque verò etiam in laxatis palpebris, quum naturales pili oculi bulbum compungunt. Proinde ægroto in sella collocato, aut ante nos, aut à sinistris, supernam palpebram euertemus, & siquidem lõgos habuerit pilos, eos indice ac pollice sinistræ manus apprehendemus: sin breues, acum trahentẽ filum per mediam marginem ab interius foras transmittimus: deinde extenta per filum cum sinistra manu palpebra, cum dextra per specilli cuspidẽ, retro filum, ipsam sinuatã euer- C temus, & paulo interius quàm siti sunt pungentes pili, subsectionem in marginem à magno angulo ad paruum vsque pertingentẽ faciemus. Filo verò post subsectionẽ extracto, sinistræ manus pollici paruum quoddã duplicatum linteolum subiicientes, supercilium extendimus. Sed & aliis paruis complicatis linteolis in summos angulos iniectis, per ipsa ministrũ retro stantem, palpebram distẽdere iubebimus: & tunc per scalpellum suturis destinatũ, primùm sectionem verutã appellatã faciemus, paulo su- D pra naturales pilos, ab angulo ad angulum pertingentem, ea profunditate vt sola cutis diuidatur. Post ipsam verò, etiam lunarem adhibemus, inde initio sumpto vnde etiã veruta incipiebat: in tantam autem altitudinem progressu facto vt tota superflua cutis circũscribatur, ita vt similiter desinamus vbi etiã illa desinebat. Postea quũ circũscripta per duas sectiones cutis myrti folium referat, angulum illum ad dextram nostram hamulo transfigimus, & totam hanc cuticulam excoriamus. Deinde vibicibus per spongias detersis, tribus aut quatuor suturis, vulneris E labia contrahimus, à media sectione initio sumpto, & acu in ipsam subsectionem transmissa. Sit autem filum ex lana, cuius superfluum non prope suturas resecetur, sed vt triũ digitorum longitudo ab ipsis supersit, quam ad frontem extentam emplastro aliquo glutinatorio agglutinabimus: at palpebræ pilos per acus aciem à suturis liberabimus. Hic igitur chirurgiæ modus communis & tutus est: quidam verò fugiunt excoriationem. Quapropter post factam subsectionem, palpebræ tenẽdæ apta volsella, hoc est ad circũferentiã palpebræ formata, distentã superfluã F cutem, per scalpellum rescindũt, & suturas velut diximus adhibent. Quòd si in parte quadam palpebræ solùm fiat à pilis pũctura, in illa solùm etiã facere chirurgiã conuenit: postea linteis complicatis posca madefactis & impositis deligabimus, ita vt ad tertiam vsque diem posca aquosa irrigemus, qua soluemus, & recisis superfluis filis, aut croco, aut glaucio, aut aliquo inflammationem arcẽte collyrio, veluti quodam ex rosis crocero, palpebras oblinemus. Si verò futuræ inflammatæ fuerint, etiã emplastrum quoddam molle ipsis imponemus, & ouis lacti G admixtis oculo infusis mitigabimus. Laxatas autẽ suturas recisas detrahemus. Noui porro quẽdam, excoriationem quidem palpebræ facientem, velut dictum est, suturis autem non vtentem, sed per medicamentum cicatricem inducens, curationem perficientẽ. Coalescente enim vulnere, palpebra ex parte extenta, pilos foras nutare cogebat. Quemadmodum alius quidam neque palpebræ excoriatione, neque duabus extrinsecus sectionibus vtens, sed subsectionem solùm faciens, per digitos aut etiam per hamulum, laxam palpebræ rugam extendebat, & duabus a- H rundinibus, aut foliis siue bracteis quibusdam æqualem palpebræ longitudinem habentibus, latitudinem autem angusti venæ inciforii scalpelli, totam intermediam superfluam cutem intercipiebat, & vinculo ipsa iuxta vtrosque fines constringebat: atque ita tota retro cutis non nu-

triebatur,& propterea mortificabatur,intráque decimum
aut decimumquintum ad ſummum diem, vnà cum arũ-
dinibus,aut foliis,ſiue bracteis excidebat, vt fere neque
cicatrix appareret.

DE PALPEBRARVM VSTIONE PER medicamentum, Cap. IX.

PAlpebrarum equidem vſtionem per vſtorium medi-
camentum,omnes(vt vno verbo dicam) veteres re-
probarunt, tum propter medicamenti acrimoniam ocu-
lis infeſtam,tum quòd vſtione modum excedente,lago-
phthalmica oboritur affectio,in qua hiantibus palpebris
viſus à quauis occurrente cauſa oblæditur.At quum mul-
ti qui ſemper à pilis punguntur, & neque nomen ſuturæ
ſæpe audire poſſunt,inuitos nos ſæpe cogant, velut in re-
bus deſperatis vſtionem per medicamētum adhibemus.
Et compoſitio quidem medicamenti eiuſmodi eſt:Calcis
viuæ partes duas,ſaponis gallici aut cōmunis partes duas,
quidam etiam aphronitri partes quatuor. Hæc trita lixi-
uio excolato,aut ſaponarico,aut alio ex ficulneo aut quer-
neo cinere,vrina pueri nondum corrupti excepta, per ſpe
cilli caput palpebræ iniicimus, myrtei folii figura tantũ
ſpacii adurentes quantum etiam in ſutura detraxiſſemus.
Aduſta verò in prima aggreſſione cute, tantum illud per
ſpongiam detrahimus,& rurſus iniicimus, tandiu medi-
camentum manere ſinentes donec locus nigreſcat:ſi verò
non fuerit denigratus,etiam tertiò iniiciendum eſt.Deni
grata verò iam cute,& cruſta de cætero facta,abluto medi
camento,balneis,& perfuſionibus,vſque ad cruſtæ caſum
vtemur.Poſt quem linamētis raſis, & collyriis teneris ci-
catricem inducere conuenit.

DE LAGOPHTHALMIS, Cap. X.

LAgophthalmos appellant eos qui ſupernam palpebrā
reuulſam habent.Hæc autem affectio fit vel ex natu-
ra,vel ex vulneris cicatrice,& hoc aut ſponte, aut ex ſutu-
ra,aut vſtione(velut paulo ante dicebamus)ineptè admi-
niſtrata,inducta:in qua etiam ſolùm moderata correctio
fieri poteſt,ſi ſufficiētem craſſitudinem palpebra habeat.
Ipſam enim cicatricem diuidere oportet,& diſparatis per
linamentum labris,vinculo ad abſolutam vſque curatio-
nem vti, ita vt non valde ſiccantibus vtamur, ſed magis
laxantibus pinguibus,qualis eſt fœnigræci ſuccus affuſus,
& regium tetrapharmacum ſolutum,ac linamentis exce-
ptum inditum.

DE SVTVRA PALPEBRAE INFERnæ,& vſtione per medicamentum, Cap. XI.

QVot pilorum affectionibus ſuperna palpebra obno-
xia eſt,totidem etiam inferna. Nam ſi & maior ſei-
pſa fiet, euertitur, & phalangoſin & diſtichiam, *hoc eſt, multiplicem pilorum aciem, & geminatum eorundem ordinem*
ſuſtinet. Eodem igitur etiam hîc ſuturæ modo vten-
dum eſt,immutato ſaltem ordine, ita vt primùm Lunarē
ſectionem faciamus, propter impedimentum quod ex
ſanguine contingit, deinde verutam. Subſectio verò re-
probanda eſt,eo quòd inſita grauitate inferna palpebra
promptè euertitur.Sed & reliquam curationem, velut in
ſupernæ palpebræ ſutura adhibere oportet, hoc excepto
vt filorum eminentia in frōte non agglutinetur. Si verò
etiam hîc chirurgiam fugientes, vſtionem per medica-
mentum magis expetunt,etiam hanc iam traditā habes.

DE PALPEBRAE INFERNAE EVERſione, Cap. XII

QVemadmodum in ſuperna palpebra affectio lago-
phthalmica,ita in inferna euerſio contingit: verùm
non ex natura, ſed aliquando propter laxationem ex me-
dicamentis quæ hanc inflammatione prægreſſa efficere
poſſunt: aliquando verò propter ſuturā aut vſtionē ineptè
adminiſtratam,palpebra euertitur.Acu itaque accepta du
plicatum filum trahente,carnoſam palpebræ partem trāſ-
figimus,à ſiniſtro angulo ad dextrum ipſam traiicientes:
deinde annexo extremitatibus ipſius vtriſque filo, carnē
per acū extendimus,atq; ſic ipſam ſcalpello excindimus,
vnà cum ipſa auferentes etiam acum. Et ſi quidem rece-
perit figurā ſuam palpebra,& intro conuerſa fuerit,con-
A tenti ſumus hac chirurgia.Si verò adhuc euertatur poſt
carnis ablationem, auerſum ſpecillum iuxta externā par-
tem ſectæ palpebræ ſubiicimus, & iuxta internam palpe-
bræ partem duabus factis ſectionibus, à duobus angulis
ſectionis prius factæ initium ſumentibus, has ipſas in a-
cutum ducimus,& his in vnum iam adductis corpuſculū
Λ literæ Græcæ ſimile auferimus,ita vt ſit quidem acuta
ipſius pars infernè ad oculum,lata verò supernè ad palpe-
bræ marginem.Et poſtea diſparatas partes acu laneum fi-
lum ducente contrahimus,duabus ſuturis contenti.Si ve-
B rò propter ſuturam aut vſtionem,palpebræ euerſio fuerit
facta,ſub palpebræ pilis in ipſam primam cicatricē, ſim-
plicem ſectionem faciemus, & diſparatis labiis linamen-
ta indemus,& reliquis velut in lagophthalmis vtemur,fo-
mentis ſaltem exceptis,donec ſutura conglutinetur.

DE ILLAQVEATIONE, ET VSTIONE per ferrum, Cap. XIII.

IN quibus non ſunt multi in palpebra pili oculum pun-
gentes,ſed vnus,aut duo, aut tres ad ſummum, prope
inter ſe ſiti,in iis illaqueationē probamus. Acu igitur te-
C nuiſſima accepta,per auriculam ipſius, muliebris pili aut
ſimpliciſſimi fili byſſini, duas extremitates ſimul coniũ-
ctas tranſmittimus, ita vt id quod tranſmiſſum eſt dupli-
cem ſinum ſiue anſam habeat: & alterum eiuſmodi filum
aut pilum,per anſam immittimus,tranſmiſſáque in mar-
ginem acu vbi pili illi ſuperflui enati apparent, & per au-
riculariũ ſpecillũ,pilo ſiue pilis illis in anſam inditis,attra
hemus:& ſi quidem palpebræ pilus incluſus ducatur, an-
ſam ſurſum trahimus:ſi verò vnus aut plures pili excidāt,
per principium pili inditũ, rurſus anſam detrahimus, &
D rurſus pilo ſiue pilis illis inditis attrahimus. Si verò vnus
ſaltem fuerit pilus oculum pungens, íſque tenuis, alterũ
cum ipſo ex iuſtis palpebræ pilis ſimul attrahimus, ita vt
ipſos gummi,aut alio quopiam glutinoſo illitos delige-
mus,donec ſimul coaleſcant.Quidā vſtionē illaqueationi
præferentes, euertunt palpebrā, & extracto per pilorum
euulſoriam volſellā pilo,ſiue vnus is ſit, ſiue duo aut tres,
ſpecilli bicipitis caput,aut auricularium ſpecillũ, aut tale
quoddam tenue inſtrumentũ igne calefactum adigunt
loco vnde pilus aut pili fuerunt euulſi. Sic enim denſata
E cute,neque alius pilus enaſcitur.

DE VESICIS SIVE AQVVLIS PALpebrarum, Cap. XIIII.

Ὑδατὶς, *quæ à Latinis Veſica ſiue Aquula dicitur*, ſubſtan-
tia quædam eſt pinguis, palpebræ cuti præter naturā
ſubſtrata.In quibuſdam verò, & maximè in pueris velut
humidioribus augeſcens, multorum ſymptomatũ cauſa
fit,grauans oculum,& ob id fluxiones inducēs. Palpebræ
itaque ipſis ſub ſuperciliis aquoſæ apparēt, & velut decet,
ſurſum attollī non poſſunt: & ſi digitis diſparatis eas cō-
F preſſerim⁹,id quod in medio ipſorũ eſt inflatur. Qui verò
ita affecti ſunt,diluculò maximè fluxione infeſtantur,ne-
que ſolis ſplendorē intueri poſſunt niſi lacrymātes: ſed &
in aſſiduas incidunt lippitudines. Ægroto itaque cōmodè
collocato,duobus digitis,indice & medio,paululum diſ-
paratis,palpebrā cōprimemus,ita vt collectio quædam a-
quulæ in medio digitorum fiat:deinde retro ſtantē & ca-
put fulcientem miniſtrā,iuxta mediũ ſuperciliũ, mode-
ratè extendere palpebram iubebimus, & venæ inciſorio
inſtrumento accepto,ipſam per medium tranſuerſim diſ
G ſecabimus,non maiorem quàm in venæ ſectionibus di-
uiſionē facientes:ea verò profunditate vt totam cutē di-
uidat,aut etiam ipſam veſicā contingat, diligenti in hoc
habita animaduerſione. Multi enim profundius adacto
ſcalpello,aut corniformē tunicā diuiſerunt, aut omnino
muſculũ palpebræ ſauciarunt: & ſanè ſi ſtatim cōparuerit
veſica,hanc extrahemus:ſin minus,etiam rurſus leniter di
uidemus.Hanc autē confectā,per molle linteolum digi-
tis aprehēſam,hac illac,& quādoque circũcirca motā ex-
trahemus: & poſt extractionem duplicatũ linteũ poſca
H imbutum imponemus ac deligabimus. Quidā verò etiā
ſalem tritũ per ſpecilli caput in ſectionem indunt,vt ſi-
quid de veſica relictum ſit,id ipſum conſumat. Poſt ſolu-
tionē verò, ſi abſit inflāmatio,collyriis quæ oblini ſolēt,
aut licio,aut glaucio,aut croco, curationem abſoluemus.

Si verò inflammatio affuerit, cataplasmatis & aliis auxiliis ad hoc commodis medebimur.

DE COHAERENTIBVS PALPEBRIS, Cap. XV.

COncretionem sustinet superna palpebra, quandoque ad infernæ marginem, quandoque ad tunicam oculi agnatam, quandoque etiam ad ipsam corniformem tunicam. Et hic morbus oculum ad functionem suam impeditum efficit. Oportet igitur aut auriculario specillo palpebræ amplitudini subiecto, aut ipsa per hamulum distenta, concretionem per pterygiis secandis destinatum scalpellum dissoluere, cauendo vt corniformis tunica nẽ saucietur, vt ne procidentiæ oculi occasio ex hoc detur: post sectionem verò, liquoribus oculo infusis, palpebras per linamenta disparabimus, vt ne iterum concretio fiat, & lana ouo imbuta imposita, post tertiam diem attenuantibus & cicatricem inducentibus collyriis vtemur.

DE GRANDINIBVS, Cap. XVI.

GRandi dolenti humoris circa palpebram collectio est, quæ si ante externam palpebræ superficiem occurrit, diuisa extrinsecus transuersim per scalpellum palpebra, postea specillo auriculario aut eiusmodi quodam grandinem eximemus. Et si magna aut hians fuerit sectio, sutura contrahimus labia, & emplastro vtimur: sin parua, omissa sutura, similiter curationem perficiemus. At si intus fuerit grando, vt per cartilaginem transpareat, euersa palpebra, & intrinsecus transuersim diuisa, ipsam extrahemus, & muriæ infusione vtemur.

DE VERRVCIS, ET CARNIS IN MAgno oculi angulo incremento, Cap. XVII.

VErrucas circa palpebram, & carnis iuxta magnum oculi angulum incrementum, quod encanthida, *id est carnem angularem*, vocant, volsella prehensam, scalpello excidimus, & chalcitidem tritam imponimus.

DE PTERYGIIS, Cap. XVIII.

MEmbrana neruosa à magno oculi angulo omnino exorsa, & paulatim intrò repente, hæc affectio cõtingit. Lædit autem oculum, tum quòd contractione bulbi motum impedit, tum quòd procedendo totam pupillam contegit. Quum igitur curatu faciliora sint tenuia & albicantia pterygia, ad hunc modum chirurgiam aggredimur: Diductis palpebris, pterygium hamulo modicè incuruo exceptum distendimus, & accepta acu setam equinam & validum filum in auricula sua trahente, modicéque in summa parte incurua, ipsam in medium pterygium traiicimus, & filo quidem deligatum pterygium, in sublime extendimus, seta verò partem ipsius ad pupillam, velut serrando, ad finem vsque subexcoriamus: reliquam verò ipsius ad magnum oculi angulum partẽ, scalpello futuris destinato ex fundo excidimus, naturalem anguli carnem relinquẽtes, ne ipsa ablata rhœas ex decremento fluida consequatur. Quidam filo (velut dictum est) extentum, scalpello totum pterygium excoriant, cauentes ne corniformem tunicam contingant. At post chirurgiam, modico sale trito in locum immisso, lanam ouo imbutam superimponimus, ac deligamus. Verùm post exolutionẽ, diu muriam instillamus: si verò inflammatio consequatur, descriptis ad hanc auxiliis vtemur.

DE STAPHYLOMATIS, Cap. XIX.

STaphyloma, tunicæ corniformis incuruatio est debilitatæ vna cum acinoformi, quãdoque ob fluxionem, quandoque ob vlcerationem. Chirurgiam autem adhibemus, non vt visum deperditum reuocemus, (hoc enim fieri non potest) sed vt moderatum decorem ægro reparemus. Acum igitur ex infernis sursum per staphylomatis fundum traiicere oportet, & alteram acum duplex filum ducentem, ab angulo qui ad manum est, ad alterum per staphylomatis fundum transigere, & manente priore acu, fili ansam secare, & alteram staphylomatis partem ad superna, alteram ad inferna, per fila deligare, & tunc ablata acu, lanam ouo imbutam imponere. Post solutionem verò, oculum lenibus infusionibus mitigare, donec fila vnà cum staphylomate excidant.

A DE SVPPVRATIS OCVLIS, Cap. XX.

DE suppuratis oculis, Galeni verba apponere satis fuerit, quæ hoc modo se habẽt, Ex nostri temporis medicis ocularijs quidam nomine Iustus, etiam per capitis concussionem multos ab oculorum suppuratione liberauit. Erectos enim ipsos in sella collocabat, & apprehenso vtrinque capite à lateribus, ita ipsos concutiebat vt nos palàm pus deorsum procedere videremus. Manebat autem infernè ob substantiæ grauitatem, etiamsi B suffusiones non maneant, si non valde accuratè ipsas quis constringat. Et idem rursus in progressu, Sæpe, inquit, pus aceruatim euacuauimus, dissecta corniformi tunica paulùlum supra illum locum iuxta quem omnes tunicæ inter se concrescunt. Appellant autem eum locum irin aliqui, alii verò coronam. Hæc Galenus in libro curatoriæ methodi dicit. Cæterũ post puris excretionẽ, vlcere per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœnigræci, addito melle, repurgato, consequenter reliquã curationẽ adaptabimus.

DE SVFFVSIONIBVS, Cap. XXI.

C SVffusio, est lenti humoris in corniformem tunicam iuxta pupillam collectio, quæ aut visum impedit, aut ne clarè videamus efficit. Fit autem maximè ob frigiditatem & debilitatem spiritus visorii, & propterea senibus magis, & qui ex longo morbo ægrotarunt accidit: contingit etiam ex violento vomitu, & ex plaga, & propter plures alias causas. At verò de suffusionibus quæ adhuc fiunt, & ad chirurgiam nihil pertinent, in tertio dictum est libro: nunc autem de iis quæ perfectam collectionem ac concretionem acceperunt tractabimus. Omnes igitur D suffusi, splendorem aut multum aut modicum vident, atque hac ratione etiam suffusiones ab obscuratione ac glaucedine separamus, quum obscuratione ac glaucedine affecti, splendorem omnino non videant. Rursus igitur docebit te Galenus & concretionem & differentiam suffusionum, & quæ ex his chirurgiam admittunt. Concluso oculo suffuso, palpebram per magnum digitum ad oculum comprimimus, ipsámque cum compressione hac illac impellimus, deinde aperto oculo, inspectam suffusionem consideramus. Nam in iis quæ nondum sunt cõ- E cretæ, fusio quædam ex digiti compressione accedit, & primũ quidem latior apparet, verùm rursus ad propriam figuram ac magnitudinem redit. In iis verò quæ concretæ sunt, nulla mutatio neque secundum latitudinem neque secundum figuram ex compressione occurrit. Quandoquidem verò cõmune hoc est indicium & earum quæ moderatè & quæ supra modum concreuerunt, ex colore has discernemus. Quæ enim ferri colorẽ, aut cæruleum, aut plumbeum referunt, hæ moderatè concretæ sunt, & commodè deduci possunt: quæ verò gypsum aut grandi- F nem colore referunt, supra modum concreuerunt. Postquam igitur hæc didicimus ex Galeno, locato homine ad splendorem absque sole, oculum illæsum diligenter deligabimus, & diductis alterius oculi palpebris, ab appellata iride iuxta paruum angulũ, ad capitis specilli mensuram ipsas disparamus, & tunc specilli cuspide locum perpungendum notamus, ità vt in sinistro oculo, dextra manu operemur, in dextro verò, sinistra. Et conuersa specilli acie, circa finem rotũda fortiter innitimur, & per notatã prius partem vsque ad inanem locum transigimus. Modus au- G tem progressus in profundum ea fiat mensura quanta est à pupilla ad iridem distantia. Supernè igitur iuxta suffusionis apicem specillum demittentes, (nam ob corniformis tunicæ pelluciditatem æs conspicuè videtur) per ipsum in subiectos locos suffusionem deducimus: & si quidem statim deducta fuerit, paululum quiescentes expectamus: si verò redundarit, rursus ipsam deducimus. At post suffusionis deductionem, specillum punctorium educimus, sensim ipsum obtorquentes, & solutum in aqua H modicum salem Cappadocicum, oculo infundimus: & imposita extrinsecus lana oui candido cum rosaceo imbuta deligamus, simul etiã sanum oculum deligãtes, vt ne cum altero cõmoueatur, & reclinatũ in domuncula subterranea penitus quiescere iubemus, tenuem exhibentes victum ad septimum vsque diem deligato, si non quid

impediat. Post septimum diem deligatione soluta, visum A ipsius experimur, rebus visibilibus obiectis: id quod in chirurgia, aut statim post chirurgiā facere improbamus, eo quòd ex violenta intentione suffusio promptè rursus redundet. Si verò inflammatio aliqua vrgeat, etiam ante septimum diem facta solutione, huic nos opponemus.

DE AEGILOPE, Cap. XXII.

AEgilops tumor est abscessui similis, inter magnū oculi angulum & nasum. Ægrè verò curatur affectio, B tum propter corporum tenuitatem, tum propter consensus ad oculum timorem. Si igitur ad summam cutem eruperit abscessus, quicquid extuberauit, ad os vsque auferemus: & si ad malam subierit fistulam, totam ipsam expandemus, & si adhuc incorruptum os est, rademus. Eo verò corrupto, per cauteria oliuaria peruremus, spongia frigida aqua imbuta oculo imposita. Quidam post carnium resectionem terebra vsi, humorem aut pus in nasum traduxerunt. Verùm nos vstione sola contenti fuimus, per ægilopica cauteria tantùm adurentes vt squama C decedat: & post vstionem lenticula cum melle, aut malicorio cum melle, & reliquis reficcātibus auxiliis vtemur. Si verò ad angulū repit ægilops, & omnino non ad summam cutem, tunc scalpello pterygiis destinato, aut venæ inciforio, corpus id quod inter angulum vsque ad abscessum est exoluimus, & carnes ex profundo educimus, & tunc moderatè reficcamus. Et vitrum sanè in puluillum detritum, his inspersum mirificè siccat, & aloe cum manna similiter. Reliquam verò ægilopum curationem libro tertio tradidimus. D

DE AVDITORIIS MEATIBVS NON perforatis, Cap. XXIII.

HÆc affectio ex natiuitate consistit, membrana quadam auditorium meatum obturante, quandoque in superficie, quandoque in profundo: sed & postea superuenit, prægressa circa meatum vlceratione. nam superenascēs caro ipsum obturat. Si igitur in profundo fuerit impediens membrana, aggressio difficilis est: conandum tamen est vt tenui quodam instrumento illam dissecemus: si verò in superficie, acuto cultello illam dissectam, si o- E pus fuerit, etiam eximemus: si verò caro superenata fuerit, etiam hanc pterygiis destinato, aut polypis excidendis apto scalpello auferemus: deinde linamentum ex linteo obtortum, factum ad amplitudinem meatus, in aqua madefaciemus, & hoc in chalcitide trita, aut eiusmodi quodam puluillo obuolutum, in meatum indemus, vt ne rursus caro enascatur. Si verò inflammatio adsit, citò ipsum extrahimus. At si sanguis ex meatu erumpat, spongiam frigida aqua imbutam imponemus, & aliis ad hoc commodis vtemur. F

DE HIS QVAE ILLABVNTVR IN auditorium meatum, Cap. XXIIII.

INcidunt in aures non solùm calculi, sed etiam vitrum, & fabæ, & siliquarum officula. Vitrum igitur & calculi, in propria magnitudine perseuerant, fabæ verò & siliquarum officula, & alia huiusmodi, ex naturali corporis humiditate intumescentia, maximos dolores inducunt. Auriculario igitur specillo, aut hamulo, aut volsella, hæc eximere oportet, aut violenta capitis distentione ac concussione, aure circulo alicui imposita. Quin & per stipulam G sæpe hæc exugentes extraximus, quemadmodum etiam aquam in aurem illapsam, cera similiter circumcirca ei stipulæ parti oblita quæ ad aurem est, vt nulla parte spiritui transitus pateat. At calculos & eiusmodi moles, lana specillo obuoluta extraximus, ita vt resina terebinthina aut glutinoso aliquo tinctam, leniter in auditorium meatum inferemus. Si verò non successerit, sternutatorio naribus indito, os & nares obturato. At si neque sic sequantur illa, priusquam inflammationes & conuulsiones, & simpliciter periculum accedat, per chirurgiam ipsa educemus. Locato igitur ægro aure auersa, sectione parua H lunari ad fundum auris retro fibram vtemur, & auricularii specilli concauo, insitam molem eximemus. Post extractionem vulnus consuatur, & cruentorum vulnerum ductu curetur.

DE POLYPIS, Cap. XXV.

POlypus moles est corpusculi præter naturam in naribus consistens, à marini polypi similitudine nominata. Nam & illius carni assimilis est, & velut ille scirrhis suis venantes vlciscitur, manus ipsorum apprehendens: ita & hæc affectio ægrorum nares obturans, medelæ adhibendæ difficultatem, & circa respirationem & circa loquelam inducit. Duros igitur & renitentes, & subliuidos, ac malignos polypos, velut ad cancrum tendentes, vitare oportet: friabiliores autem & laxos, & torpidos, & non malignos, chirurgiæ subiicere. Proinde ad solis radios homine collocato, & nasi meatu per sinistram manum expasso, cum dextra manu per scalpellum acutum, myrti folium referens, polypis excidendis aptum, polypum, aut carneam illam molem circumcirca resecemus, qua parte nari adhæret ferri acie immissa: postea verò conuerso instrumento, per concauum ipsius resectam carunculam educamus. Et si quidem nasi meatum purum factum viderimus, ad curationem deueniemus: si verò aliquid de corpore polypi restet, accepto alio polypis eradendis apto instrumento, per aciem ipsius relictum corpusculum, cum tensione & obtortione & rasione, strenuè educemus. At verò malignos cauteriis oliuaribus perurimus, & post vstionem curatione ad perusta commoda vtemur. Cæterùm post chirurgiam, locis per spongiam exactè detersis, poscam aut vinum in nares infundimus: & si pertransierit liquor per palatum ad fauces, rectè administrata est chirurgia: si verò non pertransierit, manifestum est quòd circa ossa coliformia, aut in supernis naris partibus caruncula sunt quæ polypicis instrumentis non fuerunt comprehensæ. Filum igitur mediocriter crassum, velut funiculus est, vt in ipso duorum aut trium digitorum distantia nodi ligari possint, specilli bicipitis foramini inserimus, & alteram bicipitis specilli extremitatē per narem sursum ad coliformes meatus immittim[9], ipsamque per palatum & os transmittentes, ambabus manibus attrahimus, quò velut per serram nodis illis carunculæ deterantur. Et post chirurgiam, meatu per lucernario funiculo simile linamentum, dissparato conseruato, tertia die postea, Musæ pastillo & consimilibus intus relicta consumemus, simúlque locum reficcabimus: postea verò etiam pastillis cicatricem inducentibus vtemur, plumbeis canalibus, si opus fuerit, per totā curationem naribus inditis.

DE CVRTIS, Cap. XXVI.

CVrta circa aures aut labia hac ratione tractantur, vt primùm quidem cutem ex inferna parte excoriemus, postea verò vulnerum labia inter se contrahamus, & callis ablatis, deinde suamus & conglutinemus.

DE EPVLIDA ET PARVLIDA, Cap. XXVII.

EPulis carnis supereminentia est in gingiuis, iuxta aliquem dentem oborta: parulis verò abscessus paruus est circa gingiuas. Epulidem igitur volsella aut hamulo extentam resecamus: parulidem verò iuxta circumscriptionem excisam linamentis explemus ac dissparamus. Scio autem sæpe ipsam, scalpello venæ incisorio solum punctum, purè euacuato cessasse. Post chirurgiam verò vino colluere iubemus, postera die aqua mulsa, & post hanc puluillum floridum vulneri inspergemus, donec perfectè curetur. Si verò putredo gingiuis accedat, & per commoda medicamenta non curetur, oliuariis cauteriis hanc peruremus.

DE DENTIVM EXTRACTIONE, Cap. XXVIII.

DEntem ad locellos vsque circumscarificatum, & forcipe paulatim concussum extrahemus. Si verò corrosus fuerit, tenui linamento primùm cauernam explere oportet, vt ne frangatur dum ab instrumento constringitur. Post extractionem, sale tenuissimo carunculas relictas conspersas consumemus: postea verò vino aut posca colluant vsque ad absolutam curationem. Quandoquidem autem & superuacui quidā dentes agnascuntur, eos quidem qui locellis infiti sunt, per scalpra excidemus: qui verò locellis insiti nō sunt, eos per forcipem extrahemus. Si verò dens aliquis supra modum auctus sit, aut etiam

defractus, præminentem, aut ſuperuacuam partem ipſius lima deterimus. At verò adhærentes ipſis dentibus ſquamas, velut ſanè fieri poteſt, vel ſpecilli concauo, vel raſorio inſtrumento, vel limula repurgamus.

DE INCVRVATIONE LINGVAE, Cap. XXIX.

INcuruatæ linguæ affectio aliquãdo ex natura fit, ſi detinentes linguam membranæ duriores & curtiores ſint ab initio: aliquando verò ex aduentitia cauſa, propter cicatricem aliquam duriorem, ex vlceratione, ſub ipſa lingua inductam. Qui igitur ex natura hanc affectionem habent, ex eo cognoſcuntur quòd & tardè loqui incipiunt, & quòd nulla prægreſſa vlceratione, vinculum ſub lingua moderato amplius apparet: qui verò ex aduentitia cauſa, cicatricem palàm apparentem habent. Ægrotus igitur in ſella collocetur, & linguam ad palatum eleuet, & neruoſum illud vinculum tranſuerſim ſecetur. Si verò ex cicatrice ea linguæ incuruatio facta fuerit, hamulo trãſfixum callum ſurſum attrahemus, & ſectione obliqua facta curuitatem exoluimus, ita vt corporum in profundo inciſionem vitemus. nam ſanguinis eruptionem, quæ ægrè ſiſti poteſt, ſæpe induxit. Poſt chirurgiam aqua frigida aut poſca colluant, & poſtea laxatorio & concarnante medicationis ductu curatio perficiatur.

DE TONSILLIS, Cap. XXX.

QVemadmodum glandulæ induratæ appellãtur Strumæ, ſic tõſillæ inflammatæ, & vltra modum auctæ, & velut induratæ, deglutitionique & ſpiritui difficultatem functionis inducentes, quum ex aduerſo inter ſe poſitæ ſint, *ἀντιάδες* vocatæ ſunt, *Latinis & pars & affectio eodem tonſillarum nomine cenſentur.* Inflammatas igitur has chirurgia nõ aggrediemur: ſedata moderatè inflammatione, manus admouebimus, & maximè ſi albæ fuerint & contractæ, & fundum anguſtum habuerint. Nam laxæ & rubicundæ, & fundum latum habentes, ad ſanguinis eruptionem procliues ſunt. Collocato itaque ad ſolis ſplendorem homine, & hiare iuſſo, miniſtro caput continente, & altero linguam per inſtrumentum ad hoc aptum, ad infernam maxillam deprimente, nos ipſi acceptum hamulum in tonſillam defigimus, ipſámque quantum eius fieri poteſt attrahimus, abſque hoc vt membranæ ſimul attrahantur, & poſtea ipſam totam ex fundo, per ſcalpellum linguæ incuruatæ aptum, & ad manum commodum, reſecamus. Duo enim ſunt eiuſmodi inſtrumenta, flexuras inter ſe aduerſas habentia. Quare poſt vnius exciſionem, in altera eodem modo, manu & inſtrumento vice verſa mutatis, operabimur. Poſt chirurgiam, aquam frigidam aut poſcam æger colluat. At ſi ſanguinis eruptio aliqua accedat, etiam rubi, & roſarum, & myrti decocto tepido vtantur. Si verò copia ſanguinis feratur, etiam plantaginis & ſymphyti ſuccum, & paſtillum ex ſuccino, & Lemnium ſigillum, ex poſca colluendum exhibemus. Sedata verò ſanguinis eruptione, poſtera die roſarum flore, & croco, & amylo, cum lacte illinantur, aut cum aqua, aut oui candido, aut hydroroſato. Quòd ſi ſordes vlceribus accedat, etiam ex melle collutionibus ac illitionibus vtantur.

DE VVA, Cap. XXXI.

GVrgulio, qui velut plectrum quoddam vocis eſt, ſæpe fluxionem à capite ſuſcipit, & præter naturam auctus, vbi longus & tenuis factus eſt, columella appellatur: vbi verò craſſus infernè ac rotundus, vua, vtroque nomine à ſimilitudine ducto. Si igitur vniuerſalibus auxiliis cedere noluerit, (dico autẽ venæ ſectionibus, & euacuationibus per purgationem ſubducentibus, item localibus adſtringentibus ac repellentibus, aut etiam diſcutere potentibus) ad chirurgiam deueniemus, vt ne ex aſſiduis irritationibus tuſſes & vigiliæ, aliquando etiam ſuffocatio conſequatur. Contractas igitur & rotundas vuas, & non oblongas, & ſanguinolentas, aut ſubnigras, chirurgia non aggredimur: tenues verò & oblongas, & ſumma parte imminutas ac reſolutas, & non valde ſanguinolentas, ſed ſubalbicantes, manu tractamus. Statim enim hæ etiam inflammatione carent. Tantum verò de vua ſaltem auferendũ eſt quantum naturalem excedit modum. nam reſectiones ipſius in totum, omnes circa thoracem regiones extremè lædunt, & vocem intercipiunt. Collocato itaque ad ſolarem ſplendorem ægro, multúmque hiare iuſſo, vuaria forcipe aut volſella ſuperuacuum eius prehenſum, & ad infernam partem tractum, per ſcalpellum vuarium, aut ſuturis deſtinatum reſecabimus. Quæ verò poſt chirurgiã requirũtur, ea velut in vaſorum exſectione dictum eſt, adhibeantur. Sæpe verò aut ob ægri timiditatem, aut ob ſanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præſtantiam, ferrum recuſantes, vſtorio potius medicamento vuam conſumimus. Oportet igitur medicamentum vſtorium illud quod in palpebrarum vſtione relatum eſt, aut aliud eiuſmodi accipere, & ex hoc vſtorii vuarum inſtrumenti cauitates implere, & ægro multum hiare iuſſo, linguáque per miniſtrum cum inſtrumento ad id apto depreſſa, tantam vuæ partem inſtrumento quantum ſatis eſt apertò comprehendimus, quantam alioqui exciderennus. Habeat autẽ medicamentum compagem neque liquidam, vt ne diffluens ab vua aberret, & ſubiectas partes comburat: (quapropter monemus hominem vt per totum vſtionis tempus non deglutiat) neque omnino duram, quò facilè vuæ adhæreat. Et ſi quidem ex vna admotione ſumma vuæ pars fuerit denigrata, contenti ſumus: ſin minus, etiam bis vtemur, per totũ operationis tẽpus homine inclinato, quò ſaliua eliqueſcens, vnà cum medicamẽti particulis, extra os effluere poſſit. Mortificatur enim in vna hora: excidit autem circa tertiam aut quartam diem. Poſt vſtionem verò, indice digito molli lana aut ſtupa obuoluto, partes circa gurgulionem extergimus, aut etiam aqua colluere iubemus: at verò partes circa collum irrigationibus ex oleo chamæmelino, tũ in his, tum in quibus tonſillæ ablatæ ſunt, propter affectionem per conſenſum, confouebimus: gargariſmis item & illitionibus ſimiliter vtemur.

DE SPINIS FAVCIBVS INFIXIS, Cap. XXXII.

DEuorantur ſæpe inter edendum ſpinæ aut piſcium, aut aliarum rerum, in diuerſas partes. Quæ igitur ſub conſpectum veniunt, eas inſtrumentis ſpinis eximendis deſtinatis extrahimus: quæ verò inferius hærent ad ipſam gulam ſiue deglutitionem, alio modo. Quidã enim maiora fruſta ipſis deuoranda cenſent, velut ſunt caules lactucarum aut buccellæ panis: alii ſpongiæ puræ ac mollis non magnam adeo molem filo alligatam deuorare iubent, eámque filo prehenſam rurſus reuellere, atque hoc ſæpe facere, quò ſpina ſpongiolæ infixa ſimul educatur. Leonides cataplaſmatis concoctoriis extrinſecus vti iubet, qualia ſunt quæ ex cruda ordeacea farina conſtant, quò ſuppurata ſpina ſua ſponte excidat. At ſi circa ipſum deglutitionis tempus, aut etiam ante concoctionem in ventre, ad affectum hominem acceſſerimus, & quod infixum eſt non compareat, vomere iubebimus, aut digitorum aut pennarum demiſſione facta. nam aliquando vnà cum his quæ per vomitum reiiciũtur, etiam id quod infixum eſt educitur.

DE SVMMI GVTTVRIS SECTIONE, Cap. XXXIII.

OPtimi chirurgi etiam hanc chirurgiam deſcripſerũt. Antylus igitur ita dicit, In anginis (velut circa victus modũ tradenus) reprobamus chirurgiam, quum inutilis fiat diſſectio vbi omnes arteriæ & pulmo affectus eſt: at in iis qui circa os & mentum inflammationem habent, aut etiam in tonſillis quæ gutturis oſculum operiunt, arteria ab affectione immuni, rationi cõſentaneum eſt vti ſummi gutturis ſectione, ad ſuffocationis periculum euitandum. Proinde opus aggreſſi, infra gutturis caput, ſub tertium aut quartum ipſius circulum, partẽ quandam arteriæ diſſecabimus. totum enim diuidere periculoſum eſt. Idoneus autem eſt hic locus, tum quia carne caret, tum quia vaſa procul à diuiſo loco ſita ſunt. Reflexo itaque retrorſum ægroti capite, vt magis conſpicuũ fiat guttur, trãſuerſa ſectione inter duos circulos vtemur, ita vt nõ cartilago, ſed membrana cartilagines cõtinens diſſecetur. Si verò quis circa actionẽ timidior fuerit, hamulo prius extentã cutẽ diuidat: deinde ita ipſum

guttur aggressus, & vasis si quæ occurrant disparatis, sectionem faciat. Hæc Antyllus. Coniectabat autem gutturis dissectionem tum ex spiritu per ipsam exeunte cum impetu quodã, tum ex vocis interruptione. At post prætergressum suffocationis periculum, labiis vulneris renouatis, suturis vtemur, cutem solùm absque cartilagine consuentes, & medicamentum cruentis vulneribus aptum adhibebimus. Si verò hoc non glutinabitur, incarnante ductu vtendum est. Porro siquis nobis offeratur qui vitæ finiendæ causa sibiipsi guttur inciderit, similiter curabimus.

DE ABSCESSIBVS, Cap. XXXIIII.

Qvòd abscessus, corruptio sit & mutatio carnium aut carnosarum partium, & qui sint generationis ipsius modi, & quot abscessuum differentiæ, in quarto libro sufficienter dictum est: nunc verò quæ ad chirurgiam ipsius attinent persequemur. Postquam perfecta mutatio in pus facta fuerit, (hanc autem cognoscimus ex eo quòd & dolores & febris, quæ antea fuerunt, & rubor, & pulsus, & reliqua inflammationis signa minuuntur, & tumoris moles in acutum fastigiatur, & ad digitorum innixum pus subsidit, maximè si in summa cute sit abscessus) tunc ad chirurgiam nos conuertemus. At si neque ad tactum subsidat ac occurrat, neque fastigietur, eo quòd in profundo consistit, aliis mutationis signis intenti chirurgiam adhibebimus. Sciendum tamen quòd etiam ante perfectam in pus mutationem aliquando crudos adhuc abscessus secamus, vbi vel articulis vel principalibus partibus fuerint vicini, vt ne perseuerante putrefactione simul corrumpatur ligamentum, aut pars aliqua necessaria. Sed & prope sedem abscessus, ante perfectam concoctionem, crudos secare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedãt. Secabimus itaque, non in omnibus similiter sectionem facientes, sed lineas naturales, velut in facie, & pilorum exortus, velut in capite, sequentes, decoris, quantum fieri potest, curam habebimus. In artubus autem in directum secantes, velut in musculis & tendinibus, & neruos, & arterias, & principales partes vitantes, securitatis rationem habebimus, ita vt modò in directum secemus, modò transuersim abscessum diuidamus, prout res singulatim postularit. In minoribus itaque abscessibus, vnam sectionem faciemus: in magnis, plures, pro magnitudinis ratione, vbique tenuiora & ad subeffluxionem commoda vulnuscula secantes. Et qui quidem plurimum fastigiati sunt abscessus, & crudi, & tenues, ac mortificati, eos amputabimus, iuxta triangulum, aut myrtei folii formam, aut aliam angularem figuram, ablationem facientes, quum circularis figura inepta sit ad cicatricem inducendam: qui verò fastigiati non sunt, eos solùm simpliciter secabimus. At si magnum sinum repererimus, si quidem carnosa fuerit & glutinari potuerit incumbens cutis, ad defluxionem solùm vtemur loci sectionibus: si verò tenuis & valde excarnis fit cutis, totum secundum longitudinem simplici sectione diuidemus. Et post simplicem sectionem, si tenuia valde & non carnosa apparuerint vtrinque corpuscula, ipsa amputabimus. Post chirurgiã, facta per spongiam detersione, si paruus est abscessus, & sectio vna, simplici linamento vtemur: sin magnus, & plures sectiones, etiam lemniscum qui pertrahi possit, per ipsas ducemus: eos verò qui amputati sunt, similiter linamentis implebimus. At si sanguis erumpat, aqua frigida aut posca vtendum est. Verùm eruptione sanguinis perseuerante, chalcitidis puluillum inspergemus, quo etiam ob flaccidam putredinem sæpe vtemur. Cæterùm splenia hyeme, & in neruosis corporibus, vino & oleo imbuta imponemus: æstate verò, & in corporibus carnosis, aqua & oleo, aut etiam vino & oleo frigidis, & facta deligatione, postridie his ipsis liquoribus irrigabimus: tertio verò die facta solutione, & per spongiam detersione, tetrapharmaco linamentis illito vtemur. Et si inflammatio absit, eandem irrigationem ad linamenti conseruationem imponemus: si verò adsit inflammatio, cataplasma concoctorium superdabimus, perfusionibus prius vsi. Sedata autem inflãmatio-

A ne, suppurante & incarnante medicationis ductu curabimus. Sed & sinus glutinatoriis medicamentis sanabimus, velut in quarto de finibus dictum est.

DE STRVMIS, Cap. XXXV.

Struma, est tumor induratus, circa collum, & alas, ac inguina maximè consistens, chœras *Græcis* appellatur, aut à chœradibus petris, aut à suibus, eo quòd multiplici fœtu fœcũdum est animal, aut quia sues eiusmodi colla habent. Nascuntur autem strumæ aut circa anteriores B colli partes, aut circa alteram ipsius partem, aut circa vtrasque: & aut vna, aut duæ, aut plures. Omnes autem in propriis pelliculis continentur, quemadmodum steatomata, & atheromata, & melicerides. Dolorosæ itaque, & quæ ad contactum ac impositionem medicamenti deteriores fiunt, malignæ sunt, quas sanè etiam canceratas quidam appellarunt: & manifestum est ipsas non ita valde chirurgiis cedere. Benignas igitur & ad tactum & ad tempestiuum medicamentorum vsum, hoc modo aggredi oportet: quæ in summa cute consistunt, & ad cutem C repunt, simplicis sectionis vsu, ab incumbentibus corporibus exoluemus, & distenta hamulis cute, labia à pelliculis liberabimus, velut in vasorum exsectione docebamus, & paulatim auferemus: maiores verò hamulis transfixas leuabimus, & similiter excoriantes, vndique à continentibus ipsas corporibus absoluemus, ita vt vbique carotidas appellatas, soporarias arterias, & recurrentes neruos vitemus: si verò vas aliquod diuisum operi impedimento sit, laqueo ipsum constringimus, aut penitus per totum recidimus, si non ita magnum existat. Et quum strumæ D fundum ad angustiam deuenerit, industriè ipsam resecabimus, & demisso indice digito scrutabimur an etiã aliæ strumæ adsint, ipsásque eodem modo auferemus. At si magnum aliquod vas, aut etiam plura, circum strumæ fundum suspectum habuerimus, non ex fundo ipsam recidemus, sed laqueo constringemus, vt particulatim citra periculum sua sponte excidat: & tunc sanè curationis per linamenta ductum adhibebimus: si verò illico resecetur, labia contrahemus. Omnino verò sectiones in directum facere oportet, & si nihil superflui habuerint, statim con-E suemus: si verò ex strumæ mole, aliquid de cute redundat, parte ipsius ad myrti folii figuram recisa, suturis vtemur, & medicamentum cruentis vulneribus accommodatum superimponemus.

DE STEATOMATIBVS, ATHEromatibus, & meliceridibus, Cap. XXXVI.

Qvum abscessuum generis & hæc sint, in hoc differunt, quòd qui propriè abscessus vocantur, inflammati sunt ac dolorosi, acrémque & erodentem humorem continent, & non in propria pellicula aut tunica conti-F nentur. Differunt autem hæc inter se, quia hoc quod in steatomate continetur, iuxta nominis rationem, seuo simile est: quod in atheromate, pulti ex frumento: quod in meliceride, melli. Dignosces autem ipsa hoc modo: Steatoma aliis durius est, & ad tactum remittitur, fundúmque solidius habet: meliceris autem tangentibus velut corpus quoddam laxum cedit, & tardè quidem diffunditur, citò autem rursus colligitur. At verò chirurgiam his similiter velut strumis adhibemus, in sectione, & excoriatione, & suturis, ac reliqua curatione: id modò vt vite-G mus ne & pelliculam sauciemus, eo quòd contentus humor effusus impediat chirurgiam, & ne partem ipsius relinquamus, quæ regenerationis plerunque causa fit, circa manuum iuncturas, & malleolos, & partes quæ secundum articulum mouentur: quemadmodum etiam struma, si aut tota, aut pars ipsius relinquatur. Quòd si tale quid relictum fuerit, melius est non suere, sed erodentibus medicamentis relicta consumere.

DE ARTERIAE DILATATIONE, H Cap. XXXVII.

Dilatatio arteriæ, tumor est ad tactum mollis, & digitis cedens, ex sanguine & spiritu generationem habens. Et Galenus de ipsa dicit, Arteriæ osculo aperto affectio appellatur ἀνεύρυσμα, *id est dilatatio*. fit etiam arteria sauciata, vbi quidẽ incũbens ipsi cutis ad cicatricẽ deue-

nerit, manſerit autem vulnus arteriæ neque cōglutinatæ, A neque cicatrice obductæ, neque carne obturatæ. Cognoſcūtur autē huiuſmodi affectiones ex pulſu arteriarū: imò etiam vbi comprimuntur arteriæ, tumor omnis diſparet, ſubſtantia ipſum efficiente ad arterias recurrente. hæc Galenus. Nos autem ipſas inter ſe diſtinguimus hoc modo: Quæ ex oſculi arteriæ apertione fiunt, oblongiores apparent, & in profundo conſiſtūt, & ad digitorum impreſſionem velut ſtrepitus quidā auditur, quum in affectionibus ex ruptione nullus ſonitus audiatur, & ſint quoque B magis hæ rotundæ, & in ſummo occurrant. Quæ igitur in alis & inguinibus ac collo fiunt, itémque in aliis locis, ſi magnitudine excedunt, eas chirurgia non tentamus, ob magnitudinem vaſorum: quæ verò in extremis partibus, & artubus, aut in capite conſiſtunt, eas ſic aggredimur. Si ex apertione tumor factus eſt, ſectionem rectam in longitudinem cuti infligimus: deinde diſparatis per hamulos labiis, velut in vaſorum exſectione dicebamus, excoriantes, & per apta ad hoc inſtrumenta à membranis repurgantes, arteriam nudabimus, & acus ſub ea trāſ- C miſſione, & per duo fila deligatione vſi, vbi prius intermediam arteriæ partem ſcalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuauerimus, ſuppurante curatione vtemur, donec deligata filorum vincula excidant. Si verò ex arteriæ ruptione dilatatio facta eſt, totum ipſum quantum eius fieri poteſt, vnà cum cute, digitis prehendere oportet: deinde acum infra apprehenſam traiicere, quæ duplex filum trahat: & poſt traiectionem, ipſam duplicis fili anſam diſſecare, & ſic per duo fila tumorem hac illac deligare, velut de ſtaphylomate dicebamus. Quòd ſi ti- D mor ſit ne fila dilabantur, etiam alia acus tranſmittenda eſt quæ priorem per totum premat, ſimilitérque duplex filum trahat, & anſa diſſecta, ſic per quatuor fila tumorem deligabimus: aut aperto iuxta medium tumore, poſt excretionem eius quod in ipſo continetur, cutem amputamus, eo quod deligatum eſt relicto, & ſplenio vino ac oleo imbuto impoſito, curatione per linamenta vtemur.

DE GVTTVRIS RAMICE, Cap. XXXVIII.

TVmor fit in collo magnus & rotundus ex internis E partibus, qui ob id βρογχοκήλην, *Latinis gutturis ramex*, appellatus eſt. Differentiæ ipſius duæ ſunt, aliæ enim ſteatomata, aliæ arteriarum dilatationes referunt. Quæ igitur dilatationes referunt, eas ex iiſdem notis quibus illas cognoſcemus, & velut deſperatas reprobabimus, quum omnes arteriarum dilatationes ſimiliter periculoſam aggreſſionem habeant, præcipuè tamen quæ circa collum conſiſtunt, ob magnitudinem arteriarum. Quæ verò ſteatomata referunt, eas ſimiliter vt ſteatomata chirurgia tractabimus, diſcretis ac tranſgreſſis vaſis, eodem F modo velut de ſtrumis dicebamus.

DE GANGLIO, Cap. XXXIX.

GAnglium nerui in nodum coactio eſt, ex plaga aut labore oborta, quæ plerunque circa manuum iuncturas, & malleolos, & corpuſcula quæ ſecundum articulum mouentur, conſiſtit: fit tamen etiam in aliis partibus. Cōſequitur tumor concolor, renitens, doloris exors. Si verò quis violenter cōprimat, torpidum ſenſum exhibet, non in profundo, ſed ſub ipſa cute conſiſtens, & ad latera quidem tranſfertur, prorſum ac retrorſum nequaquā, etiam- G ſi quis per vim protrudat. Quæ igitur in cruribus, aut brachiis, aut extremis partibus conſiſtunt, ea excidere tutum non eſt. periculum enim eſt ne mutila pars fiat. Quæ verò circa caput aut frontem ſunt, ea aggredimur, cutem ſcalpello diuidentes: & ſi quidem parua fuerint ganglia, volſella ipſa prehendentes, & ex fundo recidentes: ſin maiora, hamulis tranſfixa excoriamus ac amputamus, & labiis per ſuturas contractis, medicamento cruentis vulneribus commodo curamus. H

DE VENAE SECTIONE, Cap. XL.

VEnæ ſecādæ modus etiamſi omnibus ſit manifeſtus, tamen vt nihil quod ad chirurgiam pertinet deſit, & propter artificioſas ipſius diſtinctiones, nō erit nobis negligēdus. Primus itaque venæ ſectionis ſcopus eſt redundantis ſanguinis euacuatio. Duplex autem ſanguinis redundantia demonſtrata eſt: vna ad vires, etiamſi venæ non plenæ appareant, ob quam citò debiles & infirmi fiunt, quum natura grauitatem, velut onus quoddam, ferre non poſſit: altera ad continētia ipſum vaſa, quæ in ipſa ſanguinis fuſura ſpectatur, etiamſi vires citra moleſtiam ipſum ferant. Ex qua dum rumpuntur aliquando vaſa, ſanguinis ſpuitiones aut aliæ fluxiones contingūnt. Redundantiam igitur ad vires, ex corporis grauitate cognoſces: ad venas, ex diſtentione, & quòd ipſæ repletæ apparent. Ambæ verò euacuationem indicant. Proinde etiam in prima morbi die aliquando venam ſecabis, ſi neceſſitas vrgeat, ſola ciborum in ventriculo concoctione, aut etiam perfecta in hepate ſanguificatione expectata. Siverò ob aliquam cauſam, venæ ſectio ab initio non fuerit aſſumpta, etiam vltra ſeptimum diem venam ſecare nihil abſurdi fuerit, ſi & neceſſitas exigat, & vires nō repugnēt. Conſiderare inſuper oportet eum qui venam ſecare volet, num multum ſtercoris ſit in inteſtinis retentum: quòd ſi eſt, molli prius infuſo per clyſterem illud euacuamus, ne venæ ab inteſtinis aliquam putredinoſam ſuperfluitatum ſubſtantiam attrahāt. Qui igitur ob præſentem morbum, ſanguinis detractione opus habēt, eis omni tempore venam ſecabimus, vigore ſolùm particularium exacerbationum in febribus vitato. Si verò continua febris fuerit, omnino matutinum tempus commodius erit. Qui verò morbo non præſente, præſeruationis tamen gratia, ſanguinis euacuationem requirunt, his ver commodum eſt. At verò in ætatibus vſque ad annum decimumquartum, euacuatio ſanguinis recuſanda eſt; quemadmodum etiam poſt ſexageſimum annum, ſi non ineuitabilis neceſſitas nos cogat: & in ſumma, qui debiliores vires habent, vitādi ſunt. In partibus itaque recens inflammatis, ex oppoſitis partibus euacuationem facere oportet: in diuturnioribus inflammationibus, ex vicinis. In multis equidem corporis locis venam ſecamus, plerunque tamen in ipſa cubiti intrinſecus flexura. Verùm attendendum eſt. Nam internæ venæ quæ alaris appellatur, arteria ſubiacet: mediæ, neruus: ſuperna, humeralis etiam appellata, penitus omni metu vacat. Et in morbis quidem circa caput, humeralem ſecabimus: in iis qui ſunt infra collum, alarem: vtriſque verò conuenit media. Oportet igitur partem aliquam circa brachii muſculos, anguſta quadam faſcia deligare, & per manuum frictionem mutuam, repletam venam eam quæ neceſſitati commoda eſt, tranſuerſim diuidere, ſecundum totam ipſius latitudinem ſolùm. Nam maiora quàm pro hoc modò vulnuſcula, ægrè cicatricem recipiunt: & quæ valdè anguſta ſunt, ad hoc quòd craſſioris humoris tranſitum impediunt, etiam inflammationem inducunt. At in quibus ſecundā die, aut tertia, quandoque etiam quarta, detractionem repetere volumus, in his obliquius venam ſecare oportet, quò in brachii flexione hians, non citò cicatricem recipiat. Sic enim Antylo viſum eſt. Cæterùm quantitas eius qui euacuatur ſanguinis, & virium robore, & morbi magnitudine iudicetur. Si igitur humoris multitudo ſubeſt, & materia feruet, ſemel ad animi deliquium vſque euacuamus, validis videlicet adhuc viribus, ægroto nō propterea quòd humor ad ſtomachum defluxit, animi deliquium patiente. Nam hac de cauſa multi ſtatim ab initio ante ſufficientem euacuationem animo linquuntur: ſed ratione euacuationis, his animi deliquium fieri oportet. Si verò multa quidem opus ſit euacuatione, vires autem fuerint imbecilles, partiri euacuationem oportet, & prima detractione defectuoſiore facta, rurſus ſi opus fuerit, & tertiò detrahere. Euacuamus autem totum non ſolùm in repletionis affectione conſtitutum corpus, (velut Galenus ait) ſed etiam ob magnitudinem affectionis, toto corpore in humorum commoderatione conſtituto, velut in ſanguinis ex naribus aut aliunde eruptione, quū non redundantia eſt quæ profluit, etiam ex oppoſitis reuulſorio modo euacuamus. Imò etiam in vehementibus inflammationibus, quemadmodū in colicis, & rhenibus ex calculo laborantibus, lippitudinibúſque, & aliis

[A] acutis morbis vrgentibus. Nam dolor & color partis inflammatæ, cauſæ ſunt fluxionis, etiãſi totũ corpus nõ habeat ſuperfluos humores. Tũc itaque defectuoſius hoc ipſum facere oportet, & ea euacuatione vti quæ cõuenire videtur ætati maximè & ægroti naturæ,conſiderãdo inſuper etiam tempus & regionem & conſuetudinem ægroti. At verò in quibus iuxta diuiſam venam,inflammatio quædam magna eſt,quemadmodum in pleuriticis & hepaticis,in his optimũ eſt expectare ſanguinis mutationem in colore & cõpage. Alius autẽ eſt ſanguis in inflam[B]matione ab eo qui ſecundum naturam eſt. Nã dum amplius caleſcit,ſi prius crudior erat,rubicundior & flauior euadit: ſi verò talis prius erat,ad nigriorem colorem adaſſatus permutatur. Non tamen omni modo mutationem expectare oportet, ſed aliquando etiam anteaquam fiat ceſſare conuenit: atque hoc duplici de cauſa, nimirum aut ob virium debilitatem, quam ex pulſuum contactu cognoſces,(inuenies enim ipſos inæquales in vehemẽtia & magnitudine, vel etiã obſcuros:& fluxionis vigor labaſcens debiles iam vires indicat) aut etiam ob in[C]flammationis malignitatem. Quandoque enim nihil remittit, ſed vehemẽter adſtrictaeſt. At ſi nihil horum impedit,& ægrè in vigore ætatis fuerit,mutationẽ expectare oportet,& hoc eo magis ſi ambiẽs aer tẽperatus fuerit. Porro ſi ſanguis ante ſufficientem euacuationem ſuppreſſus fuerit, id quod fit aut ob timiditatem & animi deliquium,aut ob grumum, aut ob violentã conſtrictionem, ad ſingula hæc inſtabimus, & animi quidem deliquium odoramentis reuocamus, conſtrictionem verò, remiſſo vinculo laxamus:grumum autem oleo affuſo, aut digito[D]rum fotu diſſoluimus. Reliquus ſecandæ venæ apparatus omnibus notus eſt. Atque hæc quidem in venis flexuræ cubiti competunt. Si verò à fronte,velut in capitis doloribus, detractio fieri debeat, fomento prius adhibito, faſcia collum ipſis deligabimus, digito iuxta guttur immiſſo,vt ſuffocationem vitemus, & venam in fronte repletam ſcalpelli venæ inciſorii aut alterius acie ſecamus. Eodem modo etiam iugulares venas in ſumma cute extantes,in lippitudine diuturna ſecamus, per ſpecilli concauum ſanguinis effluxionem facientes. Sed & ſub [E]lingua venas,velut in anginæ affectione tranſuerſas incidimus, vitata conſtrictione. Quidam etiam in magnis oculorum angulis conſpicuas venas, velut in diuturnis capitis & oculorum morbis, eodem modo ſecant. In quibus etiam eas quæ inter nares ſunt aut compreſſione per ſpecilli caput,aut per aſperas quaſdam res irritando rumpunt. Quin & venas retro aures, propter affectiones circa caput,diuidũt, aut eas quæ circa poplitẽ ſunt,in renibꝰ affectis:eas verò quæ in extremis partibus ſunt,vbi & ſuperius ſitarum partium vinculis, & manuum confrictione, [F]& pedum ambulatione repleuerunt, ſecant,in ſiniſtra quidem manu,in ſplenicis, eam quæ inter paruum & annularem digitum eſt: in hepaticis autem eam quæ eodem loco in manu dextra eſt. Nam extremarum partium euacuatio,quum magis è longinquo fiat,efficaciorem reuulſionem facit. In pede verò, velut in coxendicum morbo aut in vteri affectionibus,ſuperiorem interno talo venam ſecant.

DE CVCVRBITVLIS,
Cap. XLI.

[G]NEque in principiis affectionum, neque dum repleta ſunt corpora, cucurbitulis vtemur, ſed vbi totum corpus prius fuerit euacuatum, & nihil amplius influit parti,& opus fuerit aliquid mouere, agitaréque,ac foras trahere. Leuis itaque cucurbita inflationes ſoluit, & ſtomachi fluxiones ſiſtit, & ſanguinem attrahit,& eundem ſi feratur, rurſus ſiſtit, ſi oppoſitis partibus adhibeatur,& quod in profundo eſt ad ſummam cutem educit. Et in ſumma, humorũ quidem tranſlationem, flatuum autẽ euacuationẽ efficit. Quæ verò cum ſcarificationibus af[H]figitur, efficaciorẽ trãſpirationem cauſis præbet,ea quæ affligũt ex profundo, ita vt ſenſu percipiamus,educens. Non enim ſanguinis ſolùm, ſed etiam aliorum humorũ euacuationem facit,& præſertim ſi cum largiore flamma adhibeatur. Verùm ſi de carnoſis partibus detractionem facere volumus, primùm facta ſcarificatione,poſtea cucurbitam imponimus: ſi verò minus carnoſa fuerit pars, leuem cucurbitã prius agglutinabimus. Vbi verò in molem eleuata pars eſt,facta ſcarificatione,rurſus ipſam imponimus: & ſi quidem parum vacuare volumus,vna fiſſura contenti erimus: ſi plus, plures incutiemus. Et ſi tenuiorem contentum ſanguinem deprehenderimus, in ſummo ſcarificabimus:ſi craſſior, in profundũ, quum etiam grumos ſanguinis ex plaga euacuare voluerimus. Terminus autem moderatæ fiſſurarum profunditatis, craſſitudo ſola cutis eſt. Quidam inſtrumentum ad hoc excogitarunt,tribus æqualibus ſcalpellis ſimul coniunctis,quò vnà aggreſſione tres fiſſuræ infligerẽtur. Verùm nos hoc inutile ducentes,vno ſcalpello vtemur. Alii vitreis cucurbitis vtuntur, eo quòd euacuati ſanguinis quantitas in ipſa attractione ex ipſis pellucet:ſed magis trahunt æreæ, ampliorem flammam ſuſtinentes,quum vitreæ facilè frãgantur. Sed & qui per cornua ore ſugentes attrahunt,minus quidẽ euacuant,nihil autem reſiccãt, quemadmodũ quæ cum flamma adhibentur,ſi opus fuerit. At vbi iam cucurbitam affigere voluerimus, erecta parte figurata,ex latere ipſam agglutinabimus. Si enim iacentibus ipſis funiculum lucernariũ ſupernè admouerimus,vnà cum flãma in cutem illabens,vehementer vrit, nulla neceſſitate hoc exigente. Quandoque verò etiam cucurbitæ magnitudo ſit pro ratione ſubiectæ partis. Hac enim de cauſa etiam multæ ſunt cucurbitarum iuxta paruitatem & magnitudinem differẽtiæ: quemadmodum etiam aliquæ lõgiore collo & ampliore ventre, fiunt vt magis quàm aliæ trahant. Cauendum autem eſt ne propè mammas cucurbitam adhibeamus. Illabentes enim in ipſas,& quandoque inde intumeſcentes mammæ, faciunt vt valde difficulter illæ auelli poſſint: & tunc ſpongiis ex aqua calida cucurbitas circundare oportet: ita enim remittunt. Si verò neque ſic remiſerint laxatæ, iam perforare ipſas oportet.

DE ALAE VTSIONE,
Cap. XLII.

IN humeri coarticulatione cõtingẽte luxatione,in quibuſdam ſæpe & frequenter brachii caput excidit, aut ob redundantem humiditatem, aut quòd ob aſſiduam eluxationem, loco huic via facta eſt. Tũc igitur ad vſtionem deuenimus. Oportet itaque aut ſupino, aut in ſanum latus reclinato ægro,interiorem alæ cutem,qua parte maximè articulus excidit,duobus ſiniſtræ manus digitis aut volſella diſtendere, & tenuibus ac oblõgis ignitis cauteriis perurere,ita vt ex cauterio quod in aduerſam partem pertrudi poteſt,per vnã aggreſſionẽ duæ cruſtæ fiant. Et ſi multũ inter has fuerit ſpaciũ,ſpecilli capite per ipſas trãſmiſſo,aliã in medio cruſtã faciemus,vrẽtes donec cauteriũ cõtingat ſpecillum. Sed & alias duas cruſtas vult fieri Hippocrates, ab vtraque parte mediæ relatæ,æquali interuallo velut illæ diſtãtes,iuxta quadranguli figurũ. Profunditatem autẽ inuremus non altiorem cute. Nerui enim& glandulæ & alia ſubiacent quæ inflammationem & operis difficultatem inducere poſſunt. Curare autem oportet per porri cum ſale trito impoſitionem, & per reliquã ad cruſtas pertinentem curationem. Et poſtea cautè actiones per manus obeundas tractare.

DE AGNASCENTIBVS DIGITIS,
& de ſedigitis,
Cap. XLIII.

AGnaſcuntur digiti circa manum, quandoque prope magnos digitos,quandoque iuxta paruos, rarò autẽ circa alios digitos viſi ſunt. Qui verò ita agnaſcũtur,partim per totum carnoſi ſunt,partim etiam oſſa in ſe habẽt, quandoque etiam vngues. Qui oſſa habẽt, partim ab articulo exortum habent, in commiſſura ad articulum cũ altero digito cõmunicantes, partim ab internodio enati ſũt. Qui igitur ab internodio, ſiue ſpacio inter articulos, enati ſũt, penitus immobiles ſũt:reliqui quandoq; mouẽtur. At carnoſorum facilis eſt amputatio. Quicquid enim ſuperuacuum eſt,per totum penitus ſcalpello reſecamus.

Eorum verò qui ab articulo exortum habent, difficilior eſt aggreſſio: at eorum qui ab internodio enati ſunt, carnem primùm in circulum ad os vſque reſecamus: ipſum verò os excisforio ſcalpro diſſecamus, aut ſerra amputamus, deinde in curatione radim⁹ ipſa,& cicatrice obducimus, quemadmodum de vulneribus in oſſibus diximus.

DE CHIRVRGIA ET VSTIONE ſuppuratorum, Cap. XLIIII.

Efficaciſſimum auxilium pectore ſuppuratis vſtio inuenta eſt. Oportet igitur ariſtolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipſis per ignita cauteria vſtis, in cruſtas indere, quarum vna inter clauicularum commiſſuram inuſta ſit, ſurſum tracta cute: duæ verò paruæ, paululum ad mentũ à ſoporariis arteriis procedendo: duæ ſub mãmas, grãdiores aliquãto, inter tertiã & quartãcoſtã: aliæ duæ, inter quartã & ſextã paululũ nutantes retrorſum, & alia in mediũ pectus, & alia ſupra os ventriculi. Tres autem à tergo, vna in mediũ dorſum, & ab vtraq; ſpinæ parte duæ, eã quæ in dorſo eſt cruſtam trãſgredientes, nõ ita in ſumma cute: alii verò (velut etiam Leonides ait) cauterio oliuari igni candefacto per intermedium coſtarum ſpatiũ, qua parte abſceſſum eſſe notarunt, vſque ad pus vſtionem fecerunt. Quidam etiam chirurgia in his vti auſi fuerunt, per medium quintæ ac ſextæ coſtæ, tranſuerſa ſectione paululum ſubobliquè cute diuiſa, atque ita per acutũ cultellum membrana coſtas ſuccingẽte perforata, & pure excreto. Verùm & hi, & qui per ferrum in profundum vſque vrunt, aut ſtatim mortem inducũt, vitali ſpiritu aceruatim vnà cum pure euacuato, aut fiſtulas incurabiles efficiunt.

DE CANCRO, Cap. XLV.

Cancer tumor eſt inæqualis, aſper, abominabilis, ſubliuidus, doloroſus: quãdoque abſq; vlceratione, quẽ etiam occultũ Hippocrates nominauit, qui etiã ex chirurgia deterior euadit, quandoque verò vlceratus. Nam ex atra bile generationem habẽs, plerunque eroſionem perpetitur: & in pluribus quidem corporis partibus conſiſtit, maximè verò circa vterum & mammas in mulieribus. Habet autẽ & venas vndiquaque extentas, velut animal cancer pedes, vnde etiam nomen ipſi inditum eſt. Curationem equidem ipſius per medicamẽta, in quarto libro ſufficienter diximus, eius verò qui in vtero conſiſtit, libro tertio. Quandoquidem verò corpora putrefacta, aut ſimpliciter à naturali ſtatu digreſſa, ablationem expetũt, eos cancros qui in vtero conſiſtunt vt chirurgia tentemus, fieri non poteſt, neque conducibile eſt. Proinde eorum qui in externis partibus, & præcipuè circa mammas ſunt, chirurgiam trademus. Quidam igitur cauteriis totum id quod redundat conſumunt: alii tota mamma exſecta vrũt. Galenus chirurgiam per ſectionẽ ſolùm aſſumit, hoc modo ſcribens, Si tamen aliquando auſus fueris per chirurgiam curare cancrum, ab atrabiliarii humoris purgatione euacuare incipe: deinde tota affecta parte exactè reſecta, vt nulla radix relinquatur, ſanguinem effluere ſine, & nõ citò cohibe, ſed etiam circumſitas venas preme, craſſum ſanguinem ex ipſis exprimens. Poſtea ſimiliter velut alia vlcera cura: hæc Galenus. Sed & reliqua maligna ac putredinoſa vlcera, phagedænas, & gangrænas, & conſimilia, eodem modo per chirurgiam aggrediemur.

DE TVRGENTIBVS MAMMIS IN viris, Cap. XLVI.

Quemadmodum in fœminis, ita etiam in maribus, circa pubertatis tempus, mammæ aliquantulum intumeſcunt, verùm pleriſque rurſus ſubſidunt. In quibuſdã verò initio ſumpto augeſcunt, adipe ſubenaſcente. Hæc itaque res quum effœminatæ naturæ opprobrium afferat, chirurgiam requirit. Proinde lunata ſectione in infernam mammæ partem facta, & excoratione ſequuta, pinguedinéque detracta, futuris oras committimus. At ſi fortè ob magnitudinem mamma ſuis partibus deorſum, velut in fœminis, nutat, duas lunares ſectiones iuxta extremitates ſeſe mutuò contingentes incidemus, ita vt minor à maiore comprehendatur, & intermedia cute excoriata, ac pinguedine detracta, ſimiliter futuris vtemur. Si verò aberrantes minus reſécuerimus, ea parte quæ redundat

A rurſus amputata, conſuemus, & medicamentum cruentis vulneribus deſtinatum imponemus.

DE HEPATIS VSTIONE. Cap. XLVII.

Si cũ grauitate dolor fiat iis qui in hepate abſceſſum habent, carnoſa ipſius pars affecta eſſe indicatur. Si verò acutus eſt dolor, in tunica magis pus eſt, & vſtionem ſic facere oportet: Cauteria tenuia oliuaria exactè candefacta, paululum ſupra inguen ad finem hepatis immittimus, vnam cruſtam incutientes: peruſta verò tota cute, &
B ad tunicam vſque perducti, pus excernimus: poſt cuius euacuationem, lenticula cum melle vſi, medicamentis ex aqua mulſa & incarnantibus ſpeciebus, poſtea verò etiam cicatricem inducentibus, vtemur.

DE SPLENIS VSTIONE, Cap. XLVIII.

Cute ſpleni incumbente per hamulos diſtenta, longo candenti cauterio per totũ ipſam penitus perurimus, ita vt vna aggreſſione duæ cruſtæ fiant, atque hoc trifariã facimus, vt omnes cruſtæ ſex fiant. At verò Marcellus tri-
C dente, aut cauterio tridentis formam habente vtens, vna aggreſſione ſex cruſtas inurebat.

DE STOMACHI VSTIONE, Cap. XLIX.

In diuturnis ſtomachi fluxionibus, iuniores vſtione vſi ſunt: & alii quidem oliuaribus cauteriis tres cruſtas incutiunt: vnam in cartilaginem, gladium referentem: alteras duas inferius iuxta triangularem figuram, ea profunditate vt totam cutem perurant: alii verò vnam ſolùm faciunt, eãmque maiorem, iuxta ipſum ventriculi oſculum:
D quidam neque ferro vrunt, ſed iſcis vocatis. Sunt autem iſcæ ſpongioſa quædam corpuſcula, in quercubus & nucũ regiarum arboribus naſcentia, quæ barbari magis in vſu habent. Vlcera verò aliquandiu ſinũt, nec cicatricem ipſis inducunt: imò magis inſuper ipſa lãcinant, quò ob multam per ipſa exhalationem, os ventriculi fluxione non infeſtetur.

DE HYDROPE, Cap. L.

Qvvm hydropis ſiue aquæ inter cutem conſtitutionem, & quot huius ſint differentiæ, & quæ cauſæ, co-
E gnitionem itẽ, & per medicamenta curationem, tertio libro tradiderimus, & in illo etiã antea oſtẽderimus quòd ſolus Aſcites hydrops chirurgiam admittat, hanc nunc tradituri ſumus. Erectum itaque ſtatuemus hominem: ſin minus id fieri poſſit, in ſella collocabimus: ſi verò neque hoc fieri poſſit, recuſanda eſt nobis chirurgia in eo qui ad tantã debilitatẽ deuenit. Stante itaque erecto homine, iubebimus miniſtros à tergo ipſius ſtantes vt tumoris molẽ per manus comprimant, & deorſum ad pectinem protrudant. Nos autem accepto cultello acuto, aut venæ inciſo-
F rio ſcalpello, ſi quidem à partibus circa inteſtina hydrops obortus eſt, iuxta perpendiculum vmbilici, tribus ſub ipſo digitis interpoſitis, abdomen ad peritonæum vſque appellatam membranam diſſecamus. Si verò hepate primario affecto, ex ſiniſtris vmbilici partibus ſecamus: ſi à ſplene, in dextris. Non enim ſecanda eſt ea pars in quam æger decumbere debet, & excoriata per inſtrumenti aciẽ cute incumbente, paululum ſupra priorem ſectionem, etiam ipſam peritonæum membranã diſſecamus, donec ad vacuum locum ſcalpellum pertingat. Poſtea verò æ-
G neam fiſtulam quæ ad calami ſcriptorii ſimilitudinem exſecta ſit, & per abdominis & per peritonæi ſectionem demittemus, & per ipſam humorem educemus pro viribus moderatum, quas ex pulſus contactu cognoſcemus: deinde educta fiſtula humorem ſiſtemus. Siſtetur enim ſtatim ob alteratam illam factam ſectionem: ſed & nos ſecuritatis gratia, linamentum intortum per ſolam abdominis ſectionem demittemus, & reclinato ac refocillato homine, poſtera die rurſus parum humoris pro virium ratione, per fiſtulam euacuabimus, atque ita conſequenti-
H bus deinceps diebus, donec quamminimum ipſius vndiquaque relinquatur, aceruatam euacuationem cauentes. Multi enim ex imperitia rem bene tractare cupidi, vnà cum humore etiam vitalem ſpiritum aceruatim euacuarunt, atque ita hominem occiderunt. Cæterùm qui magis

ſecuritatis curã habẽt,modica humoris per chirurgiã fa-
cta euacuatione,quò vires ſaltem à grauitate leuẽtur,reli-
quũ per medicamẽta aquã ducẽtia,& per arenã,ſolẽ,ſitim,
& ſiccantia alimenta cõſumunt. Quin & vſtione quidam
vſi ſunt in ſtomachum, hepar, ſplenem,imum ventrem
& vmbilicum,quinque cruſtas inurẽtes,alii ferreis tenui-
bus cauteriis,alii per iſcas appellatas, aut per aliam quan-
dam eiuſmodi materiam:& multi ſanè hac ratione magis
ſanati ſunt,aliquando penitus nulla facta perpunctione.

DE VMBILICI PROLAPSV,
Cap. LI.

VMbilici prolapſus fit aliquando rupta iuxta illum pe-
ritonæo membrana,& aut omẽto aut inteſtino pro-
lapſo: aliquando verò lento humore ſub vmbilicum col-
lecto:quandoque autem carne ſubter excreſcente,& quã-
doque ſanguine eò collato,ob venæ aut arteriæ ruptionẽ,
velut in arteriæ dilatatione : quandoque non ſanguine,
ſed ſpiritu ſolùm illic collecto. Si igitur omentum foras
prolapſum fuerit,tumor circa vmbilicum cõcolor, ad ta-
ctum mollis, doloris exors, & inæqualis apparet: ſi verò
inteſtinum,ſupra relata etiam amplius inæqualis,& ad di-
gitorum compreſſionem diſparens, quandoque verò e-
tiã ſtrepens, & ex balneis ac diſtentionibus magis auge-
ſcens. At ſi humor fuerit, mollis quidem ſimiliter eſt tu-
mor, ſed ad compreſſionem non cedit, neque minuitur,
neque augeſcit: ſi verò ſanguis,ad prædicta ſigna, tumor
etiã liuidior fuerit.Carne verò ſubter enata,durior & reni
tẽs erit tumor,& in eadẽ magnitudine permanens.Qui ve
rò ſpiritus inflationẽ illic collectã habẽt, his mollicies ad-
tactũ adeſt,& ſonitus quidã ſequitur ad pulſationẽ,& diſ-
paret ad compreſſionẽ.Hoc igitur modo chirurgiam ad-
hibebimus: Erectum hominem iubebimus vt ſpiritu
ſuppreſſo ſeipſum diſtendat: deinde tota vmbilici pro-
minentia circumcirca atramento ſcriptorio notata,ſupi-
num locabimus,& iuxta notas factas, tumorem ſcalpello
circumſcarificabimus: poſtea media parte per hamulos
diſtenta, filum aut chordam ſcarificationi circumdabi-
mus.Sic enim retinebitur non dilabens,anſato nodo con-
nexione facta: deinde conſtricto tumore circa verticem
aperto,indicem digitum demittemus,diligentérque per-
ſcrutabimur ánne aliqua inteſtini conuolutio,aut omen-
ti pars ſimul fuerit conſtricta. Et ſi quidem inteſtinũ fue-
rit id quod conſtrictum eſt,anſato fili nodo laxato,ipſum
intrò compellemus:ſi verò omẽtum fuerit,hoc attractum
quantũ eius ſuperuacanei fuerit reſecamus,filo deligãtes
velut par eſt, ſiquod vas intercurrat:poſtea acceptis duab[9]
acubus ſimplex filum ducentibus, iuxta chiaſmum,*hoc eſt
ad literæ Græcæ χ figuram*,ipſas per factã ſcarificationẽ trãſ-
mittemus: & diſſectis filorum anſati nodi finibus, velut
in venæ dilatatione dicebamus,ex quatuor principiis cõ-
ſtrictionem faciemus. Poſtquam verò computruerint ac
exciderint corpuſcula filis deligata,linamentorum ductu
curabimus,vt cauior cicatrix fiat ſemper ſtudio habẽtes.
Atque hæc quidem omento aut inteſtino affectionem in-
ducentibus adhibemus.Si verò caro, aut humor, aut ſan-
guis,affectionis cauſa fuerit,media tumoris parte circum
circa ablata,& quicquid extra membranam peritonæon
iuxta vmbilicum inſitum eſt,eo educto, iuxta concarna-
tionis modum curationem faciemus. Cæterùm affectio-
nem prolapſi vmbilici,ex arteriæ dilatatione, aut ſpiritus
interlapſione obortam,repudiamus, velut etiam reliquas
arteriæ dilatationes.

DE PERITONAEI MEMBRANAE VVL-
nere,& de inteſtini aut omenti prolapſu:in
quo etiam modus ſuendi ventrem.
Ex Galeno, Cap. LII.

QVomodo quis vulneratam peritonæon membranã
optimè tractarit, conſequenter conſiderandùm eſt.
Si igitur paruum fuerit vulnus,vt prolapſum inteſtinum
inflatum nõ amplius reprimi poſſit,neceſſe eſt aut flatum
euacuare,aut vulnus maius efficere.Melius autẽ eſſe puto
prius illud facere, ſi fieri poſſit vt id aſſequamur. Quomo
do verò quis hoc magis aſſequi poſſit?Si cauſam ex qua in
teſtinũ inflatur amoueat.Quæ igitur eſt hæc?Ambientis ae
ris frigiditas:quare etiã per calefactionẽ ſanatio cõtingit.

A Spongiam igitur mollem aqua calida imbuere oportet,
deinde exprimere,& per ipſam inteſtinum calefacere.In-
terim verò præparetur vinum auſterum calidum. nam &
calfacit magis quàm aqua,& inteſtino robur indit. Si ve-
rò ab horum vſu, inteſtinum adhuc permãſerit inflatum,
tantum de peritonæo incidere oportet quantum opus ha
bet id quod prolapſum eſt.Ad talem autem ſectionem cõ
moda ſunt fiſtulis ſecandis apta inſtrumẽta,ſyringotoma
recta appellata.Cõmoda eſt etiam ægro,vulnere in infer-
nis partibus facto, figura decubitus ſurſum vergẽs: in ſu-
B pernis, deorſum:& in dextera parte facto vulnere, in ſini-
ſtram declinari,& viciſſim in ſiniſtra, in dextram: atque
hoc tum magnis tum paruis vulneribus cõmune eſt. Ve-
rùm inteſtinorum repoſitiones in proprium locum, in
magnis vulneribus,miniſtro admodum perito opus ha-
bent.Oportet enim ipſum ſuis manibus forinſecus appre-
henſum totum vulnus intrò contrahere ac conſtringere,
ita vt ſemper exiguum quid ſuenti denudet: & ſanè etiam
id quod conſutum eſt moderatè adſtringat,donec exactè
fuerit totum conſutum.Quis verò ſit modus ſuendi ven-
C trem ad huiuſmodi idoneus,deinceps dicamus.Quando-
quidem abdomen cum membrana peritonæo concreſce
re oportet,à cute initium ſumendum eſt, acu ab externa
parte intrò trãſmiſſa.Vbi verò cutem & muſculum rectũ
totum penetrarit,membrana adiacente præterita,traiice-
re acum ab interna parte per reliquam membranam opor
tet, atque ita hinc ab internis extra per alteram abdomi-
nis partem traiicere,& vbi penitus pertrãſiit,rurſus ab ex-
ternis intrò per hanc abdominis partem tranſmittere, &
adiacẽte ipſi mẽbrana præterita, & ad oppoſitã membra
D næ partẽ trãſitione facta,ab internis extra ipſa perpunge
re,& ſimul cum ipſa etiã proximũ totũ abdomẽ: deinde
ab hoc rurſus initio facto,ipſum cum opoſita membrana
conſuere, & poſtea per proximam cutem extra tranſmit-
tere:illinc verò rurſus intrò tranſigere, & cum oppoſita
membrana conſuere,ac per proximam cutem extra trãſ-
mittere:& hoc iterum atque iterum repetitis vicibus fa-
cere,donec totum ſimiliter conſuerimus vulnus.Interual-
lum autem ſuturarum,quantum ad cõſtringendum ſub-
iecta attinet, breuiſſimum eſſe debet: quantum verò ad
E hoc,vt cutis inter ſuturas infracta permaneat,breue inter-
uallum non eſt commodum.Fugiendus itaque eſt vtriuſ-
que exceſſus,& quod moderatum eſt,eligendum.Iam ve-
rò & hoc commune quodammodo omnibus vlceribus
eſt,quemadmodum etiam ipſius fili compages. Quod e-
nim durius eſt,cutem rumpet quod mollius, ipſum prius
rumpetur.Eodem modo etiam propinquiſſimè ad ſum-
ma labia acum traiicere,facit ac cogit vt cutis quæ pauciſ
ſima reſtat, plerunque rumpatur.At ſi multa ſit compre-
henſa,inglutinata permanet:atque hæc quidem etiãſi o-
F mnibus vlceribus communia ſunt,maximè tamen in vẽ-
tris ſutione vitare oportet, & aut(velut antea dictum eſt)
facere, coniectura habita vt abdomẽ cum peritonæo cõ-
creſcat,eo quòd quum neruoſum ſit,vix concreſcat: aut
(velut aliqui faciunt)ea quæ ſecundum naturam cognata
ſunt inter ſe contrahere,peritonæum cum peritonæo,ab-
domen cum abdomine.id quod hoc modo fiat: A vicino
nobis abdomine acum traiicere oportet, ab externa par-
te intrò,per ipſum ſolũ,& ambobus peritonæi labiis trãſ
greſſis,rurſus acum conuertere,& ab externa parte intrò,
G per ambo peritonæi labia traiicere: & deinde rurſus cõ-
uerſam,ab internis extrà,iuxta oppoſitum abdomen trãſ-
mittere. Hic modus à communi illo & vulgato, quo per
quatuor labia, vna aggreſſione acum traiiciunt, differt:
quòd peritonæum membranam intra abdomen exactè
occultat.Cæterùm medicamenta commoda ſunt eiuſdẽ
materiæ cum iis quæ cruẽtis vulneribus competunt: quò
verò nulla ex principalioribus partibus coafficiatur,lanã
tenerã moderato oleo calido imbutam,per totum ſpatiũ
inter inguina & alas, circundare oportet. Præſtat autem
H idem oleum calidum per clyſterem inteſtinis immittere.
Si verò etiam ex inteſtinis aliquod fuerit vulneratum,vi-
nũ ſit id quod immittitur nigrum,auſterum,tepidum:at-
que hoc magis,ſi totum fuerit perforatum ad internum
vſque meatum.Facilia igitur curatu ſunt craſſa inteſtina:

ægrè verò curãtur tenuia. Penitus autẽ incurabile eſt ieiunũ tum propter multitudinẽ ac magnitudinem vaſorum, tum propter tenuitatem ac neruoſitatem tunicæ: ſed & bilem puram omnem excipit,& viciniſſimum omniũ eſt hepati. At verò infernas ventriculi partes carnoſas illas tẽtare oportet vt curemus: fieri enim poteſt vt ſuccedat, nõ ſolùm quia craſſiores hæ ſunt,ſed etiã quòd curãtib⁹ medicamẽtis facilior ſedes eo loco cõtingit. At verò vulnera in ore ipſius ventriculi ac ſtomachi,tranſitu ſolùm medicamẽta cõtingũt: ſed & iis quæ in ore ipſius ſũt,ſenſus ſubtilitas auerſatur,quò minus curẽtur. Quũ verò peritonæo rupto,omentum prociderit,& aut liuidum aut nigrum factum fuerit, parte ea quæ ante nigrefacta eſt, laqueo conſtricta,propter eruptionis ſanguinis periculum, reſecare oportet eam quæ poſt laqueum eſt,ita vt ad infernum finem conſutionis,laquei initia foras propendeant: quò facilè eximi poſſint vbi ſuppurato vulnere reiecta fuerint.

DE PRAEPVTIO CVRTO,
Cap. LIII.

IN quibus parum quid deeſt cuti pudendi, quidam decoris reparandi cauſa, duplicem chirurgiæ modum excogitarunt: quandoque quidem circa pudẽdi initium ſupernè cutem ſecantes in orbem, quò ſoluta continuitate cutis deorſum trahatur, quouſque glans fuerit contecta: quãdoque verò ſcalpello ſubexcoriantes iuxta internam partem,circa glandis radicem: deinde deorſum trahẽtes, & poſtea molli quodam linteo præputium obligantes: nimirũ linteo quodã in medio interpoſito iuxta factã excoriationẽ,quò præputium cum glande non concreſcat. Hunc modum Antylus magis probat, latius ipſum exponens: nobis autem ſummatim ſolùm attingere ſatis eſſe viſum eſt,eo quòd in artis operibus raro talis chirurgia requiritur,quum neque functionis aliquam difficultatem hæc affectio inducat, neque ita decorem vitiet vt huius chirurgiæ tormentum ſubire quis ſuſtineat.

DE HYPOSPADIAEIS,
Cap. LIIII.

MVltis ex natiuitate glans non eſt perforata, ſed ſub appellato cane, vbi glans abſoluitur, foramen eſt: atque hinc neque mingere in anteriorem partẽ poſſunt, niſi valde ad pectinem membrum refrẽgerint, neque liberos generare,quum ſemen ipſos in directum eiaculari in vterum non contingat:& ad hæc non vulgare dedecus affert hæc affectio. Simpliciſſimus igitur & periculi maximè exors chirurgiæ modus fit per reſectionẽ. Oportet itaque affectum reclinare ſupinum: deinde glandem per ſiniſtræ manus digitos fortiter extẽdere,poſtea glandem ſcalpelli acie circa coronam amputare, non obliqua facta reſectione,ſed quæ ſimilis ſit ſculpturæ circumcirca factæ, ita vt in medio eminentia quædam appareat glandi ſimilis. Quãdoquidem verò ſæpe ſanguinis eruptio cõtingit,ſi quidem fieri poterit, per ſanguinem ſiſtentia ipſam ſedabimus:ſin minus,vſtione per tenuia ferramẽta vtemur.

DE PHIMO, SIVE PRAEPVTIO circa glandem conſtricto,
Cap. LV.

DVplex phimoſeos, *id eſt præputii circa glandem conſtricti*, cauſa eſt. Quandoque enim præputiũ ita intexit glandem vt rurſus detrahi non poſſit: quãdoque retrò abductum,non amplius induci poteſt: quæ ſpecies propriè paraphimoſis appellatur. Prima igitur differentia fit aut ob cicatricem in præputio factam,aut ob carnis accretionẽ: ſecunda verò in pudendorum inflammationibus efficitur,quum abducta retrò cute glãs intumuit,& nõ amplius præputium admittit. Si igitur prima conſtrictionis ſpecies fuerit,chirurgiam adhibebimus,hoc modo: Poſtquã hominem prout conuẽnit collocauimus, attracto præputio in anteriorem partem, hamulos tres aut quatuor in ſummum ipſum immittemus,eóſque miniſtris tenendos dabimus, & quantum fieri poteſt extendere ac aperire ipſum iubebimus. Poſtea ſi ex cicatrice externa cõtractio facta fuerit,ſcalpello ſectioni venarum apto, aut cultello aculeato, ex internis partibus præputium diuidemus, in tribus aut quatuor locis, iuxta internas partes ſectiones facientes in directum extẽtas,& æquali ſpatio inter ſe diſtantes. Eſt autem duplex circa glandem præputium. Oſculum igitur internæ in ipſo partis diuidemus. Ita enim cõtractione ex cicatrice oborta exoluta,præputium abducemus. Si verò caro ex internis partibus agnata, conſtrictionem effecerit, detracto præputio,in omnem carnem ſcarificationes faciemus,& eminentias intermedias carnis inter impacta vulnuſcula deradẽmus: poſtea verò plumbeũ canalẽ papyro ſicca obuolutũ toti glandi circundabimus. Sit autem canalis vndiquaque æqualiter expaſſus. ſic enim propter canalis circumpoſitionem,præputium prohibebitur, vt ne rurſus inductum concreſcat,vt quod præ plumbo & obuoluta papyro, diſtentum conſeruetur. Papyrus enim ex irrigatione intumeſcens cutem adhuc magis diſparat. Hoc igitur facimus, ſiue propter cicatricem, ſiue propter carnis excretionem, conſtrictio fuerit facta. Si verò paraphimoſis dicta fiat, & inueterata fuerit, concreſcit,& incurabilis eſt,ſi non velut in præputio curto curari quis velit. At ſi nõdum occalluerit, in directum factis vulnuſculis tribus,aut quatuor,aut pluribus, & oleo calido multo affuſo, ad externam partem ipſum attrahemus.

DE COHAERENTE CVM GLANDE præputio,
Cap. LVI.

VLceratione circa glãdem aut præputium progreſſa, circa vtraque fit cõcretio vt cohæreant. Oportet igitur ſubexcoriare,& quantum eius fieri poteſt,per ſcalpelli, aut cultelli polypis excidendis apti,aciem, retinacula exoluere conari:& maximè quidem glandem à cohærente præputio purè ſecernere: ſi verò difficile hoc fuerit,magis aliquid de glande ad præputiũ aſſumere, quàm vice verſa. quum enim tenue ſit præputium,facilè perforatur. At poſt exolutam concretionem, tenue linteum aqua frigida madefactum,inter glandem & præputium interponatur,vt ne rurſus concretio fiat: & adſtringenti vino adhibito, cicatrix ipſis inducatur.

DE CIRCVMCIDENDIS,
Cap. LVII.

NON de iis qui gentilis religionis more circumcidũtur,nunc nobis ſermo eſt, ſed de iis quibus ex pudẽdi affectione præputium nigreſcit. Oportet itaque totum id quod denigratum eſt in ipſis,in orbem diuidere: poſtea verò ſquama æris cum melle vtendum eſt, aut etiam malicorio & eruo,ad modum eorum quæ linamentis excepta induntur. Si verò ſanguis eruperit, lunatis cauteriis vtendum eſt ad vtranque rem conferentibus, ipſam inquam ſanguinis eruptionem, & vulnus depaſcendo proſerpens:ſi verò tota glans aliquando fuerit conſumpta, plumbeo canali in meatum indito, vrinã per ipſum reddere iubebimus.

DE THYMIS IN PVDENDIS,
Cap. LVIII.

THymi,carnoſæ ſunt eminentiæ,quandoque in glande,quandoque in præputio conſiſtentes: & ex his alii qui ſunt maligni,aliqui non. Non malignos igitur ſcalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem inſpergere: in malignis autem poſt ablationem vſtione vtendum eſt. Si verò alternatim oppoſiti in præputio thymi fiant, alii intra ipſam,alii extra,non omnes ſimul aggredi oportet,ne præputium quod tenue eſt,non animaduertentes,diſſecemus: verùm primùm interni auferantur, & poſt inductã ipſis cicatricem,etiam externos aggrediamur. Quidam ex recentioribus forſice præſectos,ſeta equina obligatos, ipſos curabant: quemadmodum alii frigido cauterio ipſos adurunt.

DE CATHETERIS, ET INFVSI immiſſione in veſicam,
Cap. LIX.

SVppreſſa vrina in veſica propter obturationẽ aliquã, velut ex cõcretis ſanguinis grumis,aut ex calculis, aut propter aliam quandam cauſam, catheteris & fiſtulæ immiſſione vtemur,ad recremẽti vrinæ eductionẽ. Accepto igitur ætati & generi congruo cathetere, ipſum præparabimus. Præparationis autem modus talis eſt: Lanam modicã per filum in medio deligamus, & filo cum iunco

acuto per catheteris fiſtulam tranſmiſſo, lanam foramini A
quod ad catheteris caput eſt adaptamus,& extrà eminen-
tibus lanæ partibus forfice præſectis, catheterem in oleũ
immittimus. Ægroto verò in ſede collocato, & cum fo-
mento prius,ſi nihil impedit,rigato, acceptum catheterẽ
immittimus,primùm in directum vſque ad colis fundũ,
& poſtea pudendum ad vmbilicum refringimus.nam ab
hac parte obliquus eſt veſicæ meatus, atque ita catheterẽ
vlterius admouemus. Poſtquam verò ad interfœmineum
prope ſedem peruenerit, rurſus pudendum inſito inſtru-
mento reflectimus,ad figuram naturalem reducentes . nã B
ab interfœmineo veſicæ meatus ſurſum tendit, & cathe-
terem propellimus, donec ad vacuũ veſicæ ſpatium per-
ueniat. Poſtea verò inſitum in catheteris fiſtula filum at-
trahimus,quò vnà cum lana attracta,vrina ſequatur: quẽ-
admodum in ſiphonibus contingit. Talis eſt immittendi
catheteris modus. Quandoquidẽ verò ſæpe opus habe-
mus vt vlceratam veſicã colluamus, ſi auriculares clyſte-
res infuſum trãſmittere poſſunt,ipſis vtemur,iuxta prædi
ctum modum eos immittentes : ſi verò per hos fieri non
poterit,corio aut veſica bubula ad catheterẽ adaptata, C
per immiſſam catheteris fiſtulam infuſum immittemus.

DE CALCVLIS, Cap. LX.

CAlculorum generationis cauſam, & quòd pueris qui-
dem magis in veſica, ætate verò prouectis in renibus
calculi generantur,hæc ſanè quum alibi docuerimus,nũc
ad calculorum exciſionis modum deueniemus,vbi ſigna
prius calculorum in veſica expoſuerimus. Vrinarum igi-
tur excretio aquoſa ipſis contingit,& ſubſidentia arenoſa D
in ipſis:& dum aſſiduè pruriunt, pudendum laxatur, &
rurſus præter rationem intenditur, eo quòd ipſum aſſi-
duè contrectant dum irritantur,& præſertim pueri . Si ve-
rò in veſicæ collum calculus incidat, etiam vrina derepen
te ſupprimitur. Cæterùm ex his quibus calculi exſecãtur,
pueri quidem vſque ad decimumquartum annum facilè
curantur, propter corporum mollitudinem : ſenes autem
difficulter, eo quòd vlcera in corporibus ipſorum ægrè
ſanentur:mediæ inter has ætates,etiam in hoc medio mo
do ſe habent,& rurſus facilè curantur qui maiores calcu-
los habent,quia inflammationibus adſueti ſunt : difficul- E
ter autem qui minores, ob contrariam cauſam. His ita ſe
habentibus,ad chirurgiam deuenientes concuſſione vte-
mur prius,per miniſtros quandoque, & aliquando etiam
ipſo ægro ab alto quopiam deſiliente,quò calculus ad ve-
ſicæ collum ſubducatur : deinde collocabimus ipſum ita
vt erectus ſedeat, & manus ad femora ſua habeat, quò ad
exiguum locum veſica decurrat. Si igitur ad contactum
noſtrum forinſecus iuxta interfœmineum,inter anum &
pudendum, calculus occurrat præ concuſſione elapſus,
tunc ſtatim ad chirurgiam nos conuertemus: ſi verò non F
occurrat,indicem ſiniſtræ manus digitum , ſi puer fuerit
ægrotus,aut etiam medium,ſi adultior fuerit, oleo illitũ
in ſedem immittemus,& ſupinis digitis perſcrutantes, v-
bi occurrerit,paulatim ad veſicæ collum transferentes i-
pſum coarctabimus, & digito aut digitis foras protrude-
mus ipſum impactum,iuſſóque miniſtro vt manibus veſi
cam premat,alterum iubebimus miniſtrum vt per dextrã
manum teſtes ſurſum tendat,altera verò interfœmineum
diſtendat in alteram partem ab ea in qua ſectio eſt faciẽ-
da. Nos autem accepto inſtrumento excidendis calculis G
idoneo,inter ſedem & teſtes,non iuxta medium interfœ-
mineũ,ſed ad alterã partem,ad ſiniſtram natem,obliquã
ſectionem faciemus,in ipſum occurrentem lapidem ſecã
tes,ita vt ſectio extrinſecus amplitudinem habeat, intrin-
ſecus autem non amplius quàm vt lapis per ipſam excide
re poſſit. Aliquando enim per innixum digitorum aut di-
giti circa ſedem,ſimul vt ſectio facta eſt, etiã citra extra-
ctionem,lapis placidè exilit : ſi verò non exilierit, extra-
ctionem per inſtrumentum ad hoc paratum facimus. At
verò poſt eductum lapidem,ſanguinis eruptione per pul- H
uillos ſanguinem ſiſtentes, & manna thuris, & aloe, &
ſymphyto, aut etiam miſy ac ſimilibus ſedata , lanas aut
lintea complicata,vino & oleo imbuta imponemus,& cal
culariis,ſiue ſena crura habẽtibus deligationib⁹ vtemur.

A Si verò ſanguinis eruptionis tumor immineat, linteum
complicatum ex poſca aut roſaceo cum aqua imponatur,
& reclinato ægroto frequentius madefaciemus Tertia ve-
rò die facta ſolutione,& aquæ ac olei multi affuſione, te-
trapharmaco linamentis excepto vtemur, ita vt ſæpius i-
pſos ſoluamus ac curemus, propter vrinæ acrimoniam.
At ſi inflammatio aliqua ſuccedat,cataplaſmatis & perfu-
ſionibus ad hanc commodis vtemur: & in veſicam roſa-
ceum aut oleum chamæmelinum,aut butyrum immitte-
mus,ſi non inflammatio aliqua nos prohibeat : ſimiliter
B verò etiam ſi ſerpendo depaſcens,aut aliâs quomodocun-
que malignum vlcus fiat,ad ſingula conuenienter inſtabi
mus. Poſtquam verò ab inflammatione liberum eſt vl-
cus,facta ablutione, emplaſtro ex ſuccis ad lumbos ac i-
mum ventrem,vtemur. Per totum autem curationis tem-
pus, femora ſimul vincire oportet,quò auxiliis adhibitis
inſeruiant. Porro ſi paruus ſit calculus,& in colẽ incidat,&
per vrinã eiici nõ poſſit, præputio in anteriorẽ partẽ ve-
hementer attracto,ipſum ad ſummam glandem deligabi
mus. Deligabimus etiam retro pudendum ipſum colem,
C ad finem qui ad veſicam eſt conſtrictionem facientes, &
poſtea infernè colem ad ipſum occurrẽtem calculum ſe-
cabimus. Inflexo autem cole lapillum eiiciemus, & exolu
tis vinculis,vulnus à ſanguinis grumis mundabimus, &
vinculum quidem retrò obligatur, vt ne calculus retror-
ſum recurrat:in anteriore autem parte, quò poſt extractũ
lapidem,dum deligatum præputium exoluitur, recurrẽs
cutis ſectionem factam contegat.

DE CORPORIBVS CIRCA TESTES, Cap. LXI.

D QVVM corpora circa teſtes, ad hernias ſecandi do-
ctrinam cõferant,definitiones ipſorum prius adſcri-
bemus. Ipſe igitur teſtis ſubſtantia eſt glandulosa & fria-
bilis, ad gignendi ſeminis facultatẽ facta. At παραστάται,
qui & cremaſteres appellantur, neruoſi exortus ſunt, ex
membrana medullæ dorſi, cum venis arterioſis ad teſtes
pertingentes,per quos ſeminis ad pudendum emiſſio cõ-
tingit. Vaſa verò ſeminaria venæ ſunt quæ à vena caua
ad teſtes pampinoformiter inflexæ feriuntur, per quas
teſtes nutriuntur. Rubicunda tunica eſt natura neruoſa,
E quæ iuxta gibbam partem ,& ante teſtem abſoluta eſt :
iuxta cauas autem partes, & retrò teſti adhæret, ex peri-
tonæi membranæ tunica ortum habens. Hanc autem
partem iuxta quam teſti adhæret,poſteriorem accretionẽ
nominant. Darti verò pelliculæ ſunt extrinſecam cutem
ad rubicundam tunicam agglutinantes, & ipſi adhæren-
tes,qua parte etiam illa retrò teſtibus adhæret : at rugoſa
illa extrinſecus cutis teſtibus circumdata ſcrotum ap-
pellatur.

DE HERNIA AQVOSA, Cap. LXII.

F SI lentus humor circa partem corporum ſcrotum perte-
xentium colligitur,& tumorem ſenſui expoſitum ef-
ficit, *ὑδροκήλη, id eſt hernia aquoſa,* affectio nominatur. Cõ-
ſiſtit igitur plerunque humor in tunica rubicunda circa
teſtem in anteriore parte, vbi maximè rubicunda tunica
à teſte ſeparatur : raro verò in partibus extra rubicundam
tunicam affectio cõſiſtit. Sæpe autem in propria tunica
humor continetur,& hãc affectionẽ chirurgi in ſuperge-
nita tunica appellare ſolent. Si igitur ob prægreſſam cau-
G ſam,velut eſt partium debilitas, affectio conſtiterit, ſan-
guis qui alimenti ratione affertur, in aquoſam aut ſero-
ſam lentam ſubſtantiam tranſmutatur:ſi verò ob plagam,
ſanguinea aut fæculẽta eſſentia continetur. Commune i-
gitur ſignum eſt tumor doloris exors, durans circa ſcro-
tum,qui iuxta nullam occaſionẽ euaneſcit: ſed cedit qui-
dem in his qui modicum humorem habent, non autem
cedit in iis qui multum. Et in quibus quidẽ in tunica ru-
bicunda conſiſtit humor,his tumor eſt fere rotundus ve-
lut ouum: atque his teſtis occultus eſt,vt qui vndiquaque
H circumluatur. Si verò extra tunicam rubicũdam,ſub pel-
liculis dartis dictis fuerit, per pauca corpora occurrit : at
ſi in ſupergenita tunica humor conſtiterit, propter colle-
ctionem ac conglobationem vndiquaque contingentẽ,
tumor alterius teſtis imaginem præ ſe fert : & ſi quidem

aquosus fuerit humor, cōcolor tumor pellucet: si verò fæculentus aut cruentus, rubicundus aut liuidus apparet: si verò in vtrisque scroti partibus signa hæc comparuerint, hos geminata hernia correptos esse scito. Cæterùm chirurgiam hoc modo facimus: Denudata pilis pube & scroto, si non puer fuerit, hominem supinum in scamnum reclinamus, ita vt natibus linteum multipliciter complicatũ, scroto verò spongiã magnam subiiciamus: & ex sinistris ægri sedentes, ministrum à dextris ipsius ægri sedentem iubemus vt & pudendum in alteram partem distendat, & scroti cutem ad abdomen extendat: nos autem accepto scalpello scrotum diuidimus, à medio exorsi secundum longitudinem, propemodum ad pubem vsque rectam sectionem facientes, similẽ & appositam ei lineæ quæ scrotum in duas partes secat, diuisione ad rubicundam vsque tunicam progrediente. Si verò in supergenita tunica sit humor, qua parte apex eius tunicæ significationem de se præbet, ea parte diuisionem facimus, & labiis sectionis per hamulum diductis, & dartis appellatis pelliculis detractis per herniarum cultellum ac scalpellum, & denudata tunica rubicunda, mediam ipsam per venarum sectoriũ scalpellum diuidimus, illa maximè parte qua à teste separata est: & humore toto aut maiore ipsius parte, in vas quoddam excreto, rubicũdam tunicam per hamulos auferimus, tenuissimam præsertim ipsius partem. At hinc iam Antylus suturis & curatione cruentorum vulnerum vtitur: recentiores autem concarnante appellato ductu. Si verò testis putrefactionem aut aliquam aliam affectionẽ habere comperiatur, vasis quæ cum adstitecõiuncta sunt, per laqueum disparatis, & ipso adstite dissecto, testem eximere oportet: & in gemina hernia præditis, eodem modo dupliciter operabimur, sectiones vtrinque circa scroti ad inguina partes facientes. Postea verò immisso per sectionem specilli capite, deorsum ad scroti finem, & scroto per ipsũ specilli caput distẽto, acuto scalpello sectionẽ secundum subeffluxum facimus, quò sanguinis grumi, & pus per ipsam excernatur. Per ipsum verò specilli caput lemniscum in longitudinem implicitum linamẽtum, ad supernam sectionem traiicimus, & vibicibus spongia detersis, lanas oleo madidas per sectionem deorsum ad testẽ immittimus, & forinsecus alias lanas vino & oleo imbutas, scroto, imo ventri, inguinibus, interfœmineo ac lũbis superponimus: & linteo triplicato insuper expresso, & deligatione sena crura habente, & aliis ad hoc commodis facta, hominem reclinamus, lanis ad lumbos subiectis, quietis gratia, & pelle molli substrata, ad irrigationes excipiendas. Irrigamus autem oleo calido ad tertiam vsque diem: post quam solutione facta, ad vulnus quidem tetrapharmaco linamentis excepto vti oportet, ita vt lemniscum in solutione permutemus. Forinsecus autem rursus irrigationes adhibeantur propter inflammationem, vsq; ad septimam diem: à quo medicamentum ad conseruandum linamentum adhibemus. At post vlceris repurgationem, & moderatam incarnationem, vbi iam de cætero lauantur, lemniscum auferre oportet, & reliqua curationis sequela (velut antea dictum est) vti: quòd si inflammatio aliqua sit, aut sanguinis eruptio, aut tale quid interim accedat, conuenienti modo singulis occurrendum est, vt ne sæpe eundẽ sermonem repetamus: si verò vstionem in hernia aquosa libentius adhibuerimus, (velut iunioribus placet) omnia quæ ante chirurgiam & quæ post ipsam relata sunt, fiant, itémque quæ in ipsa chirurgia retulimus; eo solùm relicto vt ne ferro secemus, neque secundum subeffluxionẽ sectionem faciamus. Decẽ itaque aut duodecim ferramentis literam γ referentibus ignitis, & duobus cultratis, primùm quidem scrotum per gammata illa per medium peruremus, & scalpello aut cæco hamulo membranas excoriantes, cultrato cauterio velut dissecantes vremus. Denudatam autem rubicundam tunicã, quæ ex albedine & densitate facillimè cognoscitur, summa gammati cauterii parte perurimus, & humorem excernimus, ac postea totum quod denudatum est, hamulis distẽtum, cultrato cautere auferimus.

DE CARNOSA ET TOFACEA hernia, Cap. LXIII.

SI caro circa aliquã partem corpusculorum quæ scrotũ connectunt, nascatur, carnosæ herniæ affectio oboritur, & hoc ex obscura causa, teste fluxione vexato, aut in scirrhum indurato, aut ex plaga, aut ex imperita post herniæ sectionem curatione. Adest autem & his tumor concolor, cũ duritia: si verò induratus est tumor, color vitiatur, & sensus exors est: at si malignus est tumor, dolores punctorii consequuntur. Ad chirurgiam itaque deueniẽtes, ægrotum velut prius collocamus, & similiter sectionẽ facimus: & si quidem cum teste caro concreta affectionẽ fecerit, & darton pelliculam & rubicundam tunicam similiter dissecamus: deinde extento teste vnà cum tunica rubicunda, ipsum foras educemus, & discreto à vasis neruo vnde testis dependet, vasa quidem adstringemus, neruum verò dissecabimus, testem autem cum carne cõcretum, velut alienum eiiciemus. Si verò circa aliquam tunicam aut vasculum caro concreuerit, diuiso scroto & subiectis carni pelliculis, quicquid carnosum est auferimus. At si posterior accretio cum carne concreuerit, circumsitis partibus ablatis, etiam testem vnà cum ipsa tollemus: fieri enim non potest vt sine ipsa testis maneat. Cæterùm tofi qui & circa testem & circa tunicam rubicundam cõsistunt, ex multo renisu & duritia, ac inæqualitate, à carnosa & aquosa hernia discernuntur, & hi igitur carnosæ herniæ chirurgiam requirunt.

DE VARICOSA ET FLATVOSA hernia, Cap. LXIIII.

VAsa quæ circa testem aut dartos pelliculas, varicosa fiunt, varices simpliciter appellant: reliqua testem nutrientia, si varicosa facta fuerint, herniam varicosam affectionem vocant: signa horum manifesta sunt. Collectio enim tumidior, & obliqua, & aliquantulum racemosa, & testiculi laxatio apparet: quædam item alia functionum impedimenta, maximè in cursu & exercitiis ac profectionibus. Chirurgiam autem facimus sic: Post commodam locationem, contrectato scroto, neruum à quo testis pendet, ad infernam partem detrudemus. Est autem cognitu facilis, & tenuior vasis, & solidior ac renitẽs, vt qui fortis sit & validus: sed & æger dolet ad ipsius compressionem, insupérque ad colem situs est. Vasa verò per digitos tum nostros tum ministri, in scroto apprehendimus, & fortiter distentis obliquam scalpelli aciem contra ipsas venas cuti inducimus: deinde infixis hamulis, vbi subiectas cuti partes excoriauimus, vasáque denudauimus, velut in vasorum exsectione, & arteriarum dilatatione dicebamus, acũ duplex filum habentem transfigimus, & secta fili ansa, vasa tum circa primam ipsorum varicationem, tum circa infernam extremitatem, illaqueamus, sectione per medium in directum facta: & collecto sanguine euacuato, suppuratorio ductu ipsos curabimus, quo laqueorum vincula vnà cum vasis sua sponte excidant. At verò Leonides, si quidẽ aliqua testem nutrientia vasa varicosa facta fuerint, ita faciendum esse dicit: si verò omnia, cum ipsis etiam testem euellẽdum esse, vt ne vasis nutrientibus priuatus resiccetur. Cæterùm flatuosam herniam, quæ in genere arteriæ dilatatio est, Leonides penitus chirurgia aggredi recusat, ob præsẽs eruptionis sanguinis periculũ, qui nullo modo sisti potest: recentiores verò, quũ duplex sit ipsius origo, altera à quatuor vasis testem alentibus exoriens, altera ab arteriis in pelliculis dartis dictis ac scroto, hanc quidem reiiciunt, priorẽ verò chirurgia tractant. Discernimus autem ipsas, ex eo quòd ea quæ ab arteriis oritur, facilè ad digitorum compressionem euanescit: quæ verò à testem nutrientibus vasis, aut omnino non, aut cũ multa cautione. Chirurgiam verò adhibemus velut in hernia varicosa dictum est, singulis venis exceptis, ac filo obligatis.

DE INTESTINI HERNIA, Cap. LXV.

INtestini hernia est prolapsio intestini in scrotũ. Fit aut propter ruptionem peritonæi membranæ, circa inanẽ laterum locum ruptæ, aut ob eiusdem membranæ distentionem. Ambo verò hæc, & ruptio inquam & distentio, ex violentia aliqua progressa fiunt, velut est plaga, aut saltus, aut clamor. Quæ verò ob distentionem fit, priuatim etiam propter resolutionem, & ob alias corporis debilita-

tes oritur. Signa communia vtriſque conſpicuus circa te- A
ſtem tumor:& quòd in exercitiis ac coloribus, & ſpiritus
detentione,aliiſque incommoditatibus,ipſe ſeipſo maior
fit tumor:& quòd dum digitis impreſſis notæ fiunt,tardè
quidem dum comprimitur recurrit,citò verò rurſus rela-
bitur.& inteſtinũ in figura corporum ſupina, ſupernè in
ſuo loco manet,donec rurſus erecti conſiſtant. Sed & ſter-
coris in ſcrotum exceptio, ſæpe periculum ipſis inducit.
Dolore enim ex eo infeſtantur, quandoque etiam ad cõ-
preſſionem rugitum ſentiunt. At verò peculiaria ſigna
eorum qui ob diſtentionem affecti ſunt, habentur hæc: B
quòd non aceruatim ſed particulatim, temporis progreſ-
ſu,& ob quaſlibet cauſas quandoque delapſio fit, & tumor
æqualis ac profundus apparet, inteſtino delapſo circum
membranam conſtricto. Eorum verò qui ob ruptionem
affecti ſunt,ſigna habentur hæc, quòd aceruatim ab ini-
tio fit prolapſio,& ob firmas ſolùm cauſas,& tumor ingẽs
inæqualis, & in ſuperficie ſtatim ad cutem apparet, eo
quòd extra membranam inteſtina excidunt. Si igitur mẽ
brana rupta,omentum ſolum in ſcrotum exciderit, *ἐπιπλο-
κήλη, id eſt omenti hernia*, affectio vocatur:ſi verò etiam inte- C
ſtinũ, *ἐπιπλοεντεροκήλη, id eſt omenti ac inteſtini hernia*, appel-
latur:ſi verò etiam aqua in tunica rubicunda apparuerit,
compoſita ex tribus etiam appellatio imponitur, *ut hydre-
piploenterocele, id eſt aquæ omenti ac inteſtini hernia, uocetur.* Ne-
que verò has, neque inteſtini propter ruptionem herniã
chirurgia aggredimur: verùm ſolùm ob diſtentionem
obortam inteſtini herniam chirurgia tractamus,hoc mo-
do:Poſt ſupinam locationem,extentam cum miniſtro cu
tem quæ ad inguen eſt,tranſuerſim diſſecamus, velut in
vaſorum exſectione dictum eſt ſecãtes, (quidam verò nõ D
tranſuerſim,ſed in directum ſecant) & hamulo trãſfixam
ſectionem expandimus, ea menſura vt teſtis educendus
locum habeat:deinde rurſus hamulis infixis in intima cu
te tot quot vulneris magnitudo requirit, hamulo cæco
aut ſcalpello membranas & pingedinem excoriantes,diſ-
ſecamus. Denudata autem vndiquaque membrana, im-
miſſo indice digito ad poſteriores ſcroti partes inter mẽ
branã & pelliculas dartas appellatas,poſteriorẽ accretionẽ
exoluimus:& poſtea dextra manu extremitatem ipſarum
duplicãtes ad internas ſcroti partes,ſimúlque ſiniſtra ma- E
nu membranam ad ſectionem attrahentes,excipimus te-
ſtem vnà cum tunica rubicunda,& vnum ex miniſtris te-
ſtem extendere iubemus. Nos autem vbi poſteriorem ac-
cretionem perfectè exoluerimus,digitis inueſtigabimus
num aliqua inteſtini inuolutio in rubicunda tunica ſit
comprehenſa, atque hanc deorſum ad ventrem detrude-
mus:deinde accepta acu magna quæ filum aliâs per ſe de-
cuplum,tunc duplicatum habeat, ipſam ad extremitatem
membranæ,ad ipſam ſectionem in medio tranſigimus:
ſectáque anſa,quatuor principia facimus,atque his ex v- F
traque parte viciſſim iuxta chiaſmum, *id eſt literæ Græcæ χ
figuram*,implicatis, membranã vehemẽter cõſtringimus,
& rurſus obuolutis principiis generoſè conſtringimus,vt
nullum ex nutrientibus vaſis,alimentum ſuppeditare poſ
ſit,vt ne hinc inflammatio oboriatur: & alterum magis
extrinſecus vinculum, minus quàm duorum digitorum
ſpatio à priore diſtans iniicimus. At poſt hæc vincula eã
membranæ partem quam ad digiti magnitudinem reli-
quimus,totam circumcirca reſecamus,auferentes videli-
cet ſimul etiam teſtem:& rurſus ſecundum ſubeffluxio- G
nem ſcrotum ſecantes,& lemniſcum tranſmittentes,& ir-
rigationes ex oleo,& deligationes velut in hernia aquoſa
adhibentes,omnia reliqua quemadmodum illic dictum
eſt peragemus. Nouimus autem quoſdam nõ ineptos chi-
rurgos,qui poſt rubicundæ tunicæ exſectionem,cauteriis
candentibus extremitatẽ ipſius inurunt, ob ſanguinis eru
ptionis timorem,velut veriſimile videtur. Iidem poſt chi
rurgiam ſtatim etiã lauant affectos in ſolio longo ligneo
aquam calidam habente,ad ſeptimum vſque diem,atque
hoc quinquies in diei ac noctis vnius ſpatio faciunt, & H
præſertim in pueris:& mirificè ipſis ſuccedit,quum & ipſi
abſque inflammatione maneant loci,& vincula vnà cum
corporibus citò excidant. Interpoſito verò inter lotiones
tempore,prædictas irrigationes adhibent:ſed & alius qui

A dam ſupra relata, etiam pipere trito cum oleo ſpinam i-
pſorum eo tempore confricabat.

DE INGVINIS HERNIA,
Cap. LXVI.

HErniam inteſtini quæ ob diſtentionem fit, inguinis
hernia præcedit. Primùm enim quum diſtẽditur pe
ritonæi membrana,laxatur inteſtinum,interimque ad in
guen ſecedit, & inguinis herniam facit:quam vetuſtiores
hoc modo chirurgia aggrediuntur. Poſt factam ſectionẽ
trãſuerſim trium digitorum lõgitudine circa extumeſcẽ
B tem inguinis partem, & poſt exemptas pelliculas ac pin-
guedinem,circa medium membranæ denudatæ, qua par
te faſtigiatur,ſpecilli caput adhibeatur. ita enim inteſtina
in profundum detruduntur. Eminentes igitur membra-
næ partes,ab vtroque capitis ſpecilli latere,ſuturis inter ſe
coniungemus, deinde ſpecilli caput extrahemus, neque
membranam reſecantes,neque teſtem iniicientes, neque
quicquam aliud,ſed ductu cruentis vulneribus deſtinato
curantes. Quandoquidem verò iunioribus vſtio magis
probatur, meritò etiam hãc trademus. Homo itaque poſt
C moderatum motum violentius tuſſiat,ac intendatur cum
ſpiritus retentione:tumore verò circa inguen apparente,
atramento ſcriptorio aut collyrio vrendus locus circum-
ſcribatur ad triangularem figuram, ita vt ſurſum ad in-
guinis ſitum tranſuerſa linea locetur:ſed & nota in mediũ
trianguli iniiciatur. Reclinato autem ægroto, igne cande
facti cauteres in mediã notam immittantur,primùm cla-
uati,deinde in latera trianguli,gammati: & tertiò latera-
tis aut lenticulatis totus triangulus exæquetur, miniſtro
per totam vſtionem panniculo ſaniem detergente. atque
D ita in profundum vſtio fiat, donec in iis qui moderatum
habitum habent, pinguedo attingatur. Neque enim in
iis qui macilenti ſunt notam hanc obſeruabimus ob ſicci
tatem,vt ne fallamur, & membranam inuramus: neque
in craſſioribus ac pinguioribus,in quibus etiam ante ſuf-
ficientem vſtionem pinguedo apparet:imò potius ex arti
ficioſa coniectura moderatam menſuram comperiemus.
Poſt vſtionem verò ſalem cum porro tritum cruſtæ inii-
ciemus,& inguinali decuſſata deligatione vtemur. Sequẽ
tibus autem diebus cruſtam detrahentibus medicamen-
E tis vtemur,quale eſt lẽticula cum melle,& ſimilia ad per-
fectam vſque curationem.

DE SCROTI LAXATIONE,
Cap. LXVII.

QVVM ſcroti cutis laxatur, abſque iis corporibus
quæ intro ipſum ſunt,Rhacoſis appellata affectio fit,
maximè indecora. Leonides igitur ſupino reclinato ho
mine,ſuperfluam cutem per ſcalpellum,contra ſubiectam
tabulam,aut durum aliquod corium,ſiue corpus, reſeca-
bat,& ſuturis labia committebat: at verò Antylus ſuturis
F tribus aut quatuor ſuperflua cute pertuſa, forfice acuta
aut ſcalpello,id quod vltra ſuturas extabat, reſecabat,&
per ſuturas munitione facta,cruentorum vulnerum ductu
percurabat.

DE CASTRATIONE, Cap. LXVIII.

QVVM noſtra ars ſcopum habeat vt corpora à ſta-
tu præter naturam,ad naturalem reducat, caſtratio
contrarium eius profitetur. Verùm quandoquidem ſæpe
etiam inuiti ab aliquibus præeminentibus ad caſtrationẽ
faciendam cogimur, breui quadam ſumma aggreſſionis
G modum referemus. Eſt autẽ hic duplex, alter per colliſio-
nem, alter per exſectionem. Modus per colliſionem ita
abſoluitur: Infantes adhuc pueri in peluim aquæ calidæ
collocantur,deinde vbi laxata fuerint in ipſa pelui cor-
puſcula,teſticuli digitis colliduntur,donec euaneſcant, &
diſſoluti, non amplius compacti ad tactum occurrant. At
per exſectionẽ modus huiuſmodi eſt:Supinus in ſcamnũ
reclinetur caſtrandus,& per ſiniſtræ manus digitos ſcrotũ
vnà cum teſtibus comprimatur, & vbi rectum ſitum ha-
buerit,duabus ſectionibus per ſcalpellum in directum ſe-
H cetur,ita vt ad ſingulos teſtes vna fiat. Vbi verò proſilue-
rint teſtes,excorientur ac excindantur, tenuiſſima ſolùm
vaſorum naturalium cõtinuitate relicta. Hic modus præ-
fertur illi qui fit per colliſionem: nam quibus colliſi ſunt
teſtes, quandoque coitum appetunt,parte quadam teſti-

culorum, velut verisimile est, in collisione remanente.

DE HERMAPHRODITIS, Cap. LXIX.

AFfectio hermaphroditorum per cōpositam vocem, ab Herma & Aphrodyte, *id est, Mercurio & Venere*, nominata est, vtrique generi valde indecora. Quum enim quatuor sint ipsius differentiæ secundum Leonidem, tres quidem in viris consistunt, vna verò in fœminis. Nam in viris quandoque circa interfœmineum, quandoque circa medium scrotum, muliebris pudendi pilosi situs apparet: supra has verò tertia est in qua velut per pudendum, per scrotum vrinæ effunduntur. At in fœminis supra pudendum iuxta pubem sæpe virilis pudendi situs reperitur, tribus corporibus extantibus, vno veluti cole, duobus quasi testibus. Tertia igitur in viris, in qua vrina per scrotum excernitur, incurabilis est: reliquæ verò tres curantur si superfluæ partes auferantur, & velut vlcerum curatio fiat.

DA NYMPHAE AC CAVDAE PRAEsectione, Cap. LXX.

QVibusdam ingenti magnitudine est Nympha, ita vt indecora turpitudine occurrat, & (quemadmodū aliqui narrant) aliquæ per hanc partē etiam arrigunt velut viri, & ad coitum concitantur. Quapropter supina locata muliere, quod superfluum est in nympha, id volsella apprehensum scalpello resecamus, vitantes vt ne ex profundo ipsam excidamus, ne Rhyadica, *id est, fluida affectio*, ex hoc sequatur. Sed & caudā quæ carnosa ab vteri osculo excretio est, & muliebre pudendum replet: aliquando verò etiam ad externas partes instar caudæ prominet, similiter vt nympham resecare oportet.

DE THYMIS, CONDYLOMATIBVS, ET hæmorrhoidibus in muliebribus locis. Cap. LXXI.

THymus eminentia quædam est aliquando rubicūda, quandoque alba, plerunque sine dolore, thymi herbæ corymbis siue cacuminibus similis. Cōdylomata verò rugosæ extuberantiæ sunt: quemadmodum hæmorrhoides similes illis sunt quæ in ano fiunt, quæ aliquando etiam sanguinem fundunt. Omnes itaque eiusmodi eminentias, in fœminis sub conspectum veniētes, & denudatas, volsella apprehensas, semispathulæ acie excidimus, & galla trita, aut alumine scisso insperso, ad eas vtimur. Maiores enim chirurgi obligationē per fila in his nō admittūt.

DE NON PERFORATIS, ET DE phimo, Cap. LXXII.

MVlieres quædā genitales partes non perforatas habent, quandoque ex natura, quandoque incremento postea facto, morbo aliquo prægresso. Et hoc aliquando in profundo, aliquando in pudendi alis, aut in intermediis locis, & aut ex concretione, aut propter obturationem. Quod verò obturat, aut caro est, aut membrana. Impedimentū autem multum inducit hæc affectio, partim in coitu, partim in conceptione, aut etiam partu: quādoque etiam in menstrua purgatione, si sanè id quod obturat, siue caro siue membrana sit, penitus obstruat. Nam in aliquibus id in medio perforatū est. Causa itaque inuenta, aut si in promptu exposita est, aut etiam per instrumēti exploratorii immissionem, si concretio solùm fuerit, recta sectione per scalpellū fistulis secandis destinatum hāc exoluemus: si verò obturatio, hamulis infixis distentum corpus illud obturās, siue membrana siue caro fuerit, eodem scalpello dissecamus: & sedata sanguinis eruptione, siccantibus citra mordacitatem medicamentis, & postea cicatricem inducentibus vtimur, priapi forma linamentum cicatricem inducente pharmaco illitum subiicientes, in quibus præsertim non valde in profundo chirurgia facta est, quò partes rursus non concrescant. Porro phimos quoque in vteri osculo consistens obturamentum, eodem modo per chirurgiam tractatur.

DE VTERI ABSCESSV, Cap. LXXIII.

SI abscessus circa vteri osculum consistat, qui chirurgiæ subiici possit, non promptè ad excisionem festinandum est, sed absoluta iam affectione, & plurimum aucta inflāmatione, & humidis corpusculis incumbentibus attenuatis, eo quòd principalis pars sit vterus. At verò in aggressione locetur fœmina supina in sella, ita vt crura ad
A summum vētrem contracta habeat, femora verò inter se disparata. Subiiciantur autem vlnæ ipsius ad poplites, & vinculis idoneis ad ceruicem deligentur. Qui verò chirurgiam exercet, ex dextris partibus sedens, instrumento exploratorio dioptra appellato, pro ætate conuenienti exploret, & per specillum muliebris sinus profunditatē metiatur, ne si longior sit dioptræ fistula, vterum comprimi contingat. Et si longior sinu reperta fuerit dioptræ fistula, lintea complicata pudendi alis imponantur, quò super ipsa locetur dioptra. Oportet autem fistulam immittere,
B vt cochleam ad supernam partem habeat: & dioptra quidem ab operante teneatur, cochlea verò per ministrū obtorqueatur, quò fistulæ laminis diductis sinus disparetur. Vbi verò occurrerit abscessus, si mollis ac tenuis sit, (id quod digiti contactu cognosces) spathula aut acicula in vertice diuidatur, & post puris excretionem lemniscus mollissimus oleo rosaceo imbut⁹ plagæ inseratur, aut potius extra plagam, in sinum muliebrem, citra protrusionem. Forinsecus autem ad alas, & in pectinem ac lumbos, lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. Tertia
C die aquæ ac oleo calefactis insideat, aut maluæ decocto, factáque detersione lemniscus leniter in plagā indatur, illitus tetrapharmaco per se aut cum cocto melle. Sit autem dilutum tetrapharmacum ex butyro aut rosaceo: cataplasmatísque externæ partes integantur, donec inflammatio sedetur, & purum vlcus fiat. Si verò difficulter repurgetur, per auricularem clysterem cum iridis aut aristolochiæ decocto, aut melle eluatur, & per emplastrum ex Cadmia vino dilutum, & linamentis exceptum, cicatrix inducatur: at si intra vteri osculum abscessus fuerit,
D chirurgia vitetur.

DE FOETVS IMMORTVI EXTRACTIOne ac exsectione, Cap. LXXIIII.

QVum difficulter parientium curationem libro tertio tradiderimus, si non ad illam partus corrigatur, ad chirurgiam meritò deuenimus, signis prius collectis an superstes euasura sit mulier, aut nō: & si euasura est, tūc chirurgiā aggrediemur: sin minus, eam vitabimus. Quæ igitur perniciosè affectæ sunt, lethargico modo in somnū deferuntur, ac resoluuntur, & ægrè excitantur, atque si ex-
E citatæ fuerint per vociferationes, debiliter respōdentes, rursus in somnum deferuntur. Quædam verò etiam conuulsorio modo contrahuntur, aut neruis distenduntur, aut alimentum non sentiunt. Pulsus autem vehementer intumescens deprehenditur, verùm obscurus ac debilis. At quæ euasuræ sunt, nihil tale patiuntur. Reclinata igitur in lecto supina muliere, & magis vt deorsum vergat, mulieres aut ministræ quædam crura eleuata vtrinque teneant: si hæ non adsint, per vincula quædam thoracem mulieris ad lectum deligato, vt ne dum attrahitur fœtus,
F corpus ipsius sequens, tractus vigorem exoluat. Deinde pudendi alis per ministrum diductis, sinistram manum contractam, cum robustis ac constrictis digitis, pinguefactam in vteri osculum demittito, ac ipsum dilatato, & infuso in ipsum oleo laxius reddito, & vbi commodè vncus infigi possit quærito. Commodi autem sunt loci ad vncum infigendum, in his qui in caput deferuntur, oculi, occiput, os ad palatum, mentum, clauiculæ, & circa costas ac præcordia loci: in his verò qui in pedes deferuntur, ossa supra pubem, & costarum intermedia spacia, & rursus
G clauiculæ: & postea detentum dextra manu vncum, & flexuram ipsius inter digitos occultatam, per sinistram manum leniter inducito, & in quodam ex relatis locis infigito vsque ad inanem locum, & alterum huic oppositum, quò æqualis & non ad alteram partem vergens attractio fiat: deinde æqualiter trahito, non solùm in directum, sed etiam in latera, velut in dentium extractione fieri solet, & interim tensionem ne remittito: postea immisso indice digito pinguefacto, aut etiam pluribus, inter vteri osculum & impactum corpus, velut si excories, in orbem
H circumducito. Sequente verò pro ratione vnco, ipsum in vlteriores partes transferre oportebit, atque sic facere vsque ad perfectam fœtus extractionem. At si manus fœtus præmissa sit, & impacta retrudi non possit, obuoluto panniculo vt ne ob lubricitatem elabatur, aliquantulum

attrahere illam oportet, & vbi prodierit, totam de humero resecare. Idem etiam faciendum est si ambæ manus promineant. Similiter etiam pedes prominentes, reliquo corpore non subsequēte, ab inguinibus resecare oportet, & postea conari vt reliquum corpus dirigatur: si verò ex eo quòd maius est caput, obstructio fiat, si quidem hydrocephalus est fœtus, spathula polypis destinata, aut acicula, aut aculeato cultello inter digitos occultato, caluaria diuidatur, quò aqua euacuata considat. Si verò naturaliter ita amplum caput habet, diuisam similiter caluariam, per forcipem dentibus aut ossibus extrahendis commodam contundimus, & si supereminent ossa, ipsa eximimus. At verò si protracto capite, circa thoracem obstructio fiat, eodem instrumento loci circa clauiculas vsque ad inanem locum diuidantur, quò humore euacuato thorax concidat. Si verò non concidat, facta dissectione clauiculas ipsas auferre oportet. tunc enim thorax concidet. Si verò imus venter inflatus fuerit, mortuo fœtu, aut hydrope affecto, eadem ratione humor euacuetur vnà cum ipsis intestinis. In iis verò qui in pedes deferuntur, inclinatio facilè ad osculum vteri dirigitur. Quòd si circa thoracem aut abdomen impactus fœtus hæreat, panniculo obuoluto attrahatur, & eodem modo facta diuisione, ea quæ cōtinentur euacuentur. At si reliquis ablatis caput recurrens detineatur, sinistram manum immittito: & si quidem dissparatum fuerit vteri osculum, manum in profundum demittito, & repertum caput digitis ad osculum deuoluito, deinde vnco vno atque altero infixo attrahito: si verò conclusum sit vteri osculum ob inflammationem, nulla vis inferatur, sed pinguibus ac largis infusis vtendum est, insessibus itē & irrigationibus ac cataplasmatis, quò dissparato osculo educatur, velut dictum est. Porro qui in obliquum prodeunt fœtus, si quidem dirigantur, prædictis modis vtendum est: sin minus, totus fœtus intus dissecetur, & particulatim educatur: diligēti animaduersione habita nequa particula intus latens relinquatur. Post chirurgiam, curationibus ad vteri inflammationes vtendum est. Si verò etiam sanguinis eruptio fiat, etiam huius curationem habes.

DE SECVNDA RELICTA, Cap. LXXV.

SÆpenumero post fœtus extractionem, secunda in vtero detinetur. Patente igitur vteri osculo, & ipsa secunda ab vtero exoluta, ac circa partem aliquam vteri in sphæræ modum cōglobata, facillima est eductio. Manum enim sinistram calidam ac pinguefactam in profundum immittere oportet, & occurrentem secundam eiicere. Si verò fundo vteri adhæserit, manus quidem similiter immittatur, comprehensa verò secunda tendatur, neque in directum, ob vteri prolapsus timorē, neque cum violētia vehementi, sed leniter primùm ad latera hac illac trāsferatur, deindé aliquanto magis intenté. ita enim obedit, & accretio exoluitur. At si conclusum repertum fuerit vteri osculum, relatis curationibus ad hoc vtendū est. Quòd si vires non debiles fuerint, etiam sternutatoriis vtatur, & suffitibus in olla ex aromatibus. Et si hiauerit vteri osculum, immissa manu conandum vt extrahatur, veluti dictum est. Si verò neque sic educatur, non oportet perturbari. nam post paucos dies, putrefacta & in saniem dissoluta excidit. Cæterùm quia fœtore caput obturat, & stomachum euertit, suffimenta conuenientia ad hoc requiruntur: probantur autem cardamomum, & ficus aridæ.

DE COXENDICVM VSTIONE, Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus, ita etiam coxa, ob humoris copiam, quibusdam emota, vstionem exigit. Sic igitur Hippocrates ait, Quibuscunque ex diuturno coxendicum morbo vexatis coxa excidit, his crus tabescit, & claudicant, si non vsti fuerint. Oportet itaque etiam hîc iuxta illum maximè locum vrere vbi articulus excidit. sic enim redundans humor resiccari poterit, & locus ex cicatrice densatus, non amplius os excipiet. Quapropter etiam ad multam profunditatem, vstionem hîc facere oportet. Iuniores porro tres crustas vrendo inducunt, vnam retro iuxta cauitatem clunis: alteram ab externa parte, paululum supra genu: tertiam paululum supra externum talum, iuxta carnosiorem partem.

DE FISTVLIS ET FAVIS, Cap. LXXVII.

QVum locus hic postulet vt de fistulis sedis agamus, non malum fuerit prius de fistulis in vniuersum tractare. Fistula itaque sinus est callosus, doloris aliquantulū exors, in plurimis partibus consistens. Fit autē plerunque ex abscessibus non probè curatis. Callus autē, solida quædam & alba & humoris exors caro est, quæ dolorem non sentit, quum neque vena neque neruus ad ipsam pertingat. Et sinus aliquando quidem siccus est, aliquando verò humectus: & humor ipse quandoque indesinēter fertur, quandoque quibusdam temporibus remittit, dum & obturatur osculum, & rursus aperitur. Et quandoque ad os fistulæ terminantur, quandoque ad neruum, aut aliam quandam principem partem, & aut in directum tendunt, aut obliquæ sunt, & aut vnū osculū aut plura habent. Quæ igitur ad arterias magnas, aut neruos, aut tendines memorabiles, aut succingentem costas membranam, aut ad aliquam principem partem pertingunt, his aut omnino non, aut cum multa cautione artificiosa, chirurgia adhibenda est. Reliquas verò hoc modo aggrediemur: Explorabimus primùm, si quidem in directum tendit fistula, per scalpellum: si verò obliqua est, per biceps specillum quod facilè flecti potest: talia autem sunt stannea, & tenuissima ex ære facta. In quibus autē duo vel plura oscula sunt, ita vt per specillum explorari non possint, his infuso per vnum osculum in sinum immisso, ex infusi ad reliqua oscula trāsitu comperiemus an vna multa oscula habēs sit fistula, aut plures. Et facta iam exploratione, si quidem in superficie fuerit sinus, & angustus, immisso specillo hunc expādemus, & scalpello callum iuxta propriam figuram auferemus, aut vnguibus, aut acie scalpelli deradentes. Si verò etiam latitudinem habeat, superflua corpuscula auferantur: at si non in superficie sit, sed per profundum in directum procedit, quatenus id fieri potest in profundo ipso dissecto, totum callum circumcirca auferimus. Et si quid de ipso relinquatur, pharmaco vstorio hoc consumimus: si verò multum id sit, & pharmaco non cedat, cauteriis ferreis aduremus. Quòd si in os desinat fistula, & sit hoc illæsum, solum ipsum rademus. Sin carie aut alio quodam modo corruptum fuerit, totum id quod affectum est, per opposita scalpra excisoria amputabimus, facta prius (si opus fuerit) per terebram perforatione, siue ad secundam laminam vsque solummodo, siue vsque ad medullam fuerit affectum. Si verò etiā os superemineat, velut caulis per trāsuersum fractum, ipsum resecabimus. Acceptis itaque duobus locis, alterius medietatem præminēti ossi subiicimus, ipsúmque per ministrum sursum extendimus: alterius autem crassioris, aut etiam ex lana facti, similiter medietatem carni quæ sub osse est adaptamus: & initiis infernè prehensis, ita per ipsum locum carnem deorsum trahi iubemus vt ne serræ dentibus caro dilanietur. Atque hoc modo nos defectionem facimus. At verò vbi princeps aliqua pars subiacet, velut membrana succingens, aut medulla spinæ dorsi, aut talis quædam, dum excidimus aut desecamus os, membranæ custodem laminam subiicimus. Quòd si os non fuerit affectum, sed totum circumcirca carne denudatum, eodem modo serra resecandum est. fieri enim non potest vt ossa quæ circumcirca flatum excipiunt, carne inducantur. Similiter autem, si extremitas ossis prope articulum affecta fuerit, resecare ipsam oportet: & si totum sæpe os, velut cubitus, aut radius, aut tibia, aut tale quoddam, corruptum fuerit, totum amputandum est. Cæterùm femoris caput, aut coxam, aut spinæ dorsi verticulum affectum aggredi vitabimus, propter imminens ex adiacentibus arteriis periculum. Hanc igitur rationem ita in singulis sequi oportet, vt vbique & situm & vicinitatem & cognationem affectarum partium consideremus, itémque morbi magnitudinem, & ægroti virium robur. Sed & fauus, qui sinus est fistulosus mellea humiditate fluens, fistularum & aliorum sinuum chirurgiæ ac curationi subiiciatur.

DE FISTVLIS IN ANO, Cap. LXXVIII.

FIstulæ in sede explorantur, quæ quidem occultæ sunt, ex eo quòd non apparente osculo dolor vexat, & purulēta humiditas per sedem profunditur, plurimis etiam

abſceſſus ſigna prægreſſa ſunt: conſpicuæ verò ex ſpecilli aut pili ſuilli immiſſione. In profundum enim ad inanem vſque locum, inſtrumentum deſcendit, & indici digito in ſedem immiſſo occurrit, perforata nimirum fiſtula ad internas partes. Verùm in non perforatis, non ſine medio inſtrumentum digito occurrit, ſed per medium corpus id quod non perforatum manſit. Obliquè autem & labyrintho ſimiles fiſtulæ cognoſcuntur ex eo quòd inſtrumentum parum procedit, pus autem pro ratione ad proportionem multum effluit. Quæ verò prope inteſtinum ſunt, eas cognoſcimus ex eo quòd aliquando lumbrici & ſtercus per oſculum feruntur: atque in omnibus fermè callus quidam circa oſculum apparet. Incurabilis porro eſt fiſtula quæ veſicæ collum perforauit, aut ad femoris articulum conſiſtit, aut ad ipſum rectum inteſtinum proceſſit. Ægrè verò curatur quæ oſculum non habet, & occulta, & in os deſinens, & multifida: reliquæ omnino facilè curantur. Manum itaque ipſis ita admouemus: Ægro ſupino locato, & crura ſurſum habente, ita vt femora ad ventrem vergant, quemadmodum in his quibus infuſum per clyſterem in aluum immitti ſolet, ſi in ſuperficie fiſtulæ terminus occurrat, immiſſo ſcalpello aut auriculario ſpecillo per oſculum, ſimplici ſectione cutem incumbentem reſecamus. Si verò in profundum ſedis fiſtulæ finis deſinat, immiſſo per oſculum ſpecillo, ſi quidem perforatam inuenerimus, alterius manus quæ affecto cluni oppoſita eſt, indice digito in anũ immiſſo, ſpecilli caput apprehendimus, & inflexum ipſum foras educimus, & corpuſcula ſpecillo incumbẽtia ſimplici ſectione exoluimus. At ſi nondum perforata fiſtula reperiatur, ſed ſolùm in profundum ſedis finiat, & explorãtibus nobis per indicem digitum, ſpecilli extremum occurrat, ſquamoſo quodam ac membranoſo corpuſculo interpoſito, tunc hoc per ſpecilli caput violentius perforabimus, & educto per ſedem ſpecillo, rurſus incumbentia ipſi corpora exoluemus, (velut antea diximus) aut fundo ſinus ad ſedem per falcem fiſtulis ſecandis commodam perforato, ipſóque inſtrumento per ſedem tranſmiſſo, hinc totum id quod in medio eſt, falcis acie reſecabimus, & poſt ſectionem, corpuſcula circumſita volſella aut forcipe vuularia apprehenſa amputabimus, (ſunt autem omnino calli ea corpuſcula) ita vt vbique *σφιγκτῆρα, id eſt adſtrictorium*, muſculum vitemus. Quidam enim minus artificioſè facta in profundo ſectione, vulnerauerunt illum, atque hinc inuolũtaria ſtercoris excretio homini accidit. Quòd ſi quidam præ timore chirurgiam recuſent, Hippocratica lini ac fili deligatione vtendum eſt. Iubet enim Hippocrates linum quincuplum crudum perforato aut bicipiti ſpecillo inſertum, per fiſtulam traiicere, & initia lini connectere, & quotidie adſtringere, donec totum id corpus quod in medio duorum oſculorum ſitum eſt, diſſectum ſit, ac linum reſpuat. Si verò exolutio protrahatur, *ψάρος, id eſt puluillus ſiccus*, aut eiuſmodi quiſpiam, lino inſpergatur, atque ita traiiciatur. Quidam fiſtulariæ falcis foramini linum inſerunt, & relato modo traiiciunt: quod ego minimè faciendum eſſe puto. Nam dum chirurgiam vitant, ſupra hanc etiam curationis tarditatem incurrunt. Cæterùm de occultis fiſtulis Leonides hæc dicit, Quum profunda fuerit fiſtula quæ *σφιγκτῆρα, id eſt muſculũ adſtrictorium*, perforauit, ſiue ab ano exorſa, ſiue multũ progreſſa, in muſculo tamen conſiſtens, poſt relatam explorationem, inſtrumento ſedem diducente, parua dioptra dico, ſedem velut muliebrem ſinum diducito: deinde vbi cõparuerit fiſtulæ oſculũ, ſpecilli caput per ipſum immittatur, & in profundũ propellatur, & ſuper ipſum occurrẽs, tota fiſtula per ſemiſpathulam aut ſpathulã fiſtulariã diſſecetur. Nos autẽ quum in eiuſmodi affectionẽ incidiſſemus, hoc chirurgiæ modo vti non potuimus, eo quòd fiſtulæ antrum viſui non occurreret. Erat enim inter anum & muſculum adſtrictorium ad dextram partem ſitum, & inſtrumentum diductorium actioni magis tenebras offundebat. Poſtquam autem per digitos facta diductione, rima quædam comparuiſſet quæ iuxta vnam quandam ani rugam, velut defluxio fiſtulæ eſſet, (pus enim per ipſam effluebat) conſtituimus ſanè per hanc ſpecilli caput ad fiſtulam tranſmittere, velut qui ad hanc ab illa deduceremur: deinde dextræ manus indice ad *σφιγκτῆρα, id eſt muſculum adſtrictorium*, immiſſo, vbi inueniſſemus corpus quoddam tenue inter digitum ac inſtrumentum, impulſo vehementius ad digitum ſpecillo, fiſtulæ fundum ſurſum verſum perforauimus, & ſpecilli capite per digitum foras tranſmiſſo, totum corpus inter duo fiſtulæ oſcula ſitum, inter id videlicet quod ab initio ad antrum comparebat, & hoc quod iam à nobis factum erat, ſcalpello reſecantes, ſpecillum ſolutum eduximus.

DE HAEMORRHOIDIBVS ANI, Cap. LXXIX.

QVum hæmorrhoides ex eo quod euacuatur ſe nobis manifeſtent, ante actionis aggreſſionem, plurimo per clyſterem infuſo vtemur, quo ſimul & ſuperflua ex inteſtino euacuemus, ſimúlque ſedẽ irritemus, vt paratior fiat ad euerſionem & ani exitum. Locato igitur ſupino ægroto ad ſplendidam lucem, ſi quidem conſtrictione vti voluerimus, filum lini quincuplum labiis venarũ circundabimus, & ſingulas hæmorrhoidas cum hoc funiculo cõſtringemus, vna relicta ad ſuperflui ſanguinis eductionem: (nam & Hippocrates hoc præcipit) poſt aſtrictionem verò, linteo complicato ex oleo madente, & deligatione ſedi idonea vſi, ægrum quieſcere iubebimus, oleo tepido & aqua mulſa ventrẽ curãtes: deinde cataplaſmate ex micis panis ac croco vtentes, & poſt hæmorrhoidum elapſum vino cicatricem inducentes. Leonides autem fili deligatione non vtitur, ſed *σταφυλάγρα, id eſt uuularia forcipe*, diu detentas ſcalpello excindit. Poſt chirurgiam manna thuris & amylo cum chalcitide, aut emplaſtro ex ſpongia vſta cum pice vtẽdum eſt: ſed & paſtillo fauſtino ad perfectam aduſtionem quidam vſi ſunt. Alii cauitates vuularii cauteris vſtorio medicamẽto explent, & quemadmodum vuam, ita etiam hæmorrhoidas vrunt.

DE CONDYLOMATIS, EXTVBERANTIIS, AC RIMIS IN ANO, Cap. LXXX.

COndyloma in ano ſolùm loco differt ab eo quod in muliebribus pudendis eſt. Eſt enim etiam ipſum rugoſa ſedis eminentia, inflammatione aut rima prægreſſa. Primùm igitur eminentia appellatur: vbi verò calleſcit, condyloma. Oportet itaque veluti illa, ita & hæc volſella prehenſa excindere, & cruſtam inducentibus curare. At verò rimas præ duro maximè ſtercore oriẽtes, & eo quòd calloſæ fiunt, cicatricem tardius recipientes, renouabimus, aut vnguibus aut ſcalpello ipſas lancinantes, & commodè ad cicatricem perducemus.

DE ANO NON PERFORATO, Cap. LXXXI.

PVeris recens natis anus ex natura aliquãdo imperforatus reperitur, eo quòd membrana eſt obſtructa. Si igitur hoc fieri poterit, ipſis digitis membrana diffringatur: ſin minus, ſcalpelli acie illa exciſa, vino curabimus. Quandoquidem verò etiam perfectis ſæpe propter vlcus non probè curatum, concretio in ano contingit, etiam hanc inſtrumento commodo diffringere oportet, & curationem accommodatam facere, fiſtula plumbea aut cuneolo quodam in anum indito, vſque ad perfectam curationem, vt ne rurſus concreſcat. Eſt autem cuneolus is aliquo ad cicatricẽ perducente medicamento illinẽdus.

DE VARICVM SECTIONE, Cap. LXXXII.

VArix, venæ dilatatio eſt, quandoque in temporibus, quandoque iuxta imi ventris partem ſub vmbilico, aliquãdo etiam circa teſtes: maximè verò circa crura. Generationem autem ex materia atrabilioſiore omnino habet. Eorum igitur qui in teſtibus conſiſtunt chirurgiam iam tradidimus vbi de hernia varicoſa egimus: ſed & eos qui in crure ſunt, ſimiliter aggrediemur, in internis femoris partibus aggreſſionem facientes, vbi etiam exortus ipſorum ferme in totum reperitur. nam inferius in plures ramos fiſſi, magis difficilem aggreſſionem exhibent. Lotum igitur hominem, laqueo in ſuperna femoris parte circumdato, ambulare iubemus, repletã autem venam atramento ſcriptorio aut collyrio, ſecundum ſitum ipſius, ad trium aut paulo amplius digitorum longitudinem notamus, & reclinato extẽtis cruribus homine, alte-

rum laqueum supra genu circundamus, & eleuata in fastigiũ vena, scalpello in loco quem notauimus, secamus, non altius quàm per cutem, vt ne venam diuidamus: & labiis sectionis per hamulos distentis, & membranis per incuruã scalpella ad herniam aquosam parata excoriatis, nudatâque vena, & vndiquaque expassa, femoris vincula soluimus, & eleuato per cæcum hamulum vase, acum duplex filum trahentem subiicimus, finúmque fili dissecamus, & diuisa in medio vena per venæ sectorium scalpellum, sanguinis quantum opus est euacuamus: deinde vno filo superiorẽ vasis partem constringimus, & crure in directum extento, manuum expressione sanguinem qui in crure est euacuamus: & postea rursus infernè vas constringimus, aut partem venæ inter vincula interpositam, præsectam auferimus, aut etiam manere permittimus, donec sua sponte vnà cum vinculis excidat: & linamentis siccis inditis, & splenio vino ac oleo imbuto imposito deligamus, ac ductu suppuratorio medicamentorum quæ linamentis excipiuntur curamus. Nec me clam est veteres quosdam vinculis vsos non esse, sed quidam statim nudatum vas excindunt, quidam ex profundo extentũ ipsum, cum violentia extrahunt ac abrumpunt. Verùm optimus est relatus chirurgiæ modus, omniúmque securissimus. Quin in imo ventre consistentes varices similiter tractamus: itémque eos qui in temporibus consistunt, velut in vasorum exsectione dictum est.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LXXXIII.

TRactationem de dracunculis, vt qui maximè per medicamenta tolluntur, libro quarto tradidimus.

DE EXTREMARVM PARTIVM PRAEsectione, Cap. LXXXIIII.

EXtremis partibus aliquando putrefactis, velut manu aut pede, ita vt etiam ipsa ossa corrũpantur, vel ex lacessente externa causa fracta, vel etiam prægressa interna causa putrefacta, atque sic defectionem postulẽt, antequã hoc fiat necesse est circumsita ossibus corpora primũ dissecare. Verùm quia hoc primùm facimus, deinde longiore tempore sectionem per serram adhibemus, & periculum est ne sanguinis eruptio sequatur, rectè proinde Leonides non omnia primùm corpora dissecat, nisi omnino fuerint putrefacta, sed eam partem vbi nõ multas neque magnas venas aut arterias esse putat, primùm celeriter ad os vsque dissecat, deinde os quamcitissimè serra desecat, linteum panniculum sectis corpusculis circumdans, vt ne dũ trahitur per ipsa serra, dolores inducat: & tunc reliquo resecto, candentes igne cauteres vasis adhibet, & sedata sanguinis eruptione, & linamentis inditis, & deligatione commodè facta, curatione suppuratoria vtitur.

DE PTERYGIIS CIRCA VNGVES, Cap. LXXXV.

PTerygium carnis circa vngues incrementum est, partem vnguis operiẽs, in pedis & manus magnis digitis maximè consistens. Verùm quæ in pedibus consistũt, ex offensione plerũque fiunt: in manibus verò ex paronychiis neglectis, inflãmatisque, ac in pus transmutatis. Pus enim diutius moram trahẽs, & radicem vnguis erodit, & ipsum vnguem corrumpit, & sæpe totum consumit: plerunque verò mediam vnguis partẽ: ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit: aliquando etiam totam radicem illæsam sinit: quandoque etiam os corrumpit, & odor grauis oboritur, & digitus in summo dilatatur, & liuidior apparet. His igitur chirurgia adhibẽda est, vt omnem reliquam vnguis partem scalpelli acie præsecemus ac amputemus, deinde præsectam ac vlceratam partem cauteriis aduramus. Est enim nõme, *id est, ex depascentium ulcerum* genere pterygium, & non sistitur hæc nisi quis adurat, adeò vt si neglecta fuerit, digitũ corrumpat. At verò si os & vnguis affectione careant, & externus vnguis angulus adnatam ipsi carnem subiens ac pungẽs, inflammationis causa fiat, tunc pungẽtem vnguis partem tenui specillo, aut eiusmodi quopiam subiecto eleuare oportet, & scalpelli acie auferre, & id quod supereminet, medicamento crustã inducente consumere. Et profectò plurimi hoc modo per chirurgiã curati sunt. Si verò maius fuerit id quòd supereminet, prius id scalpello præcidi, & postea ipsi medicamentum adhiberi debet.

DE VNGVE CONTVSO, Cap. LXXXVI.

QVandoquidem sæpe ex offensionibus vnguibus cõtusis, dolores consequuntur, ad chirurgiã nos impellentes, Galeni verba apponere satis fuerit. Sic igitur ait, Cõtusis vnguibus palàm dolorem sedans auxiliũ experti sumus sanguinis euacuationem, quum & pulsationes fiũt, & dolores vehementissimi vexant. Oportet autem obliquam facere sectionẽ, non è directo in profundũ supernè deorsum, per acutũ scalpellum, quò ita secta vnguis pars, sanguine excreto, velut operculũ quoddam subiectorum fiat. Si verò in directũ secueris, ex supernis deorsum, carnis excrescẽtia cõtinget, nimirum per mediã sectionem, subiecta vngui carne aliud corpus producẽte. Atque hinc rursus dolores corripiunt, quos in paronychiis nominauimus, dum nascens caro ab vngue comprimitur. Doloris itaque exortes statim in huiusmodi sectione ægros videbis. Sequentibus autem diebus licet nobis subsectam vnguis partem leniter eleuare, saniémque vnguis exprimere, & rursus subiectæ carni velut operculum, quemadmodum dixi, imponere: reliqua verò totius digiti curatione mitigatoria ac discussoria vti conducit.

DE CLAVIS, VERRVCIS, ET IIS QVAE formicariæ verrucæ appellãtur, Cap. LXXXVII.

CLauus callus est rotũdus, albus, claui capiti similis, per omnẽ corporis partem consistens, maximè in plantis & digitis pedum, dolorem & actionis impedimẽtum in ambulando inducens. Circumcirca igitur scarificatũ clauum, & volsella prehensum, acuto scalpello aut venæ sectorio instrumento radicitus eximere oportet. Quidã verò vt ne rursus nascatur, candentibus igne vsi sunt ferramentis. Formicaria autẽ verruca, eminentia est cutis parua, callosa, rotunda, crassa, in basi inhærens, & si scalpatur, formicarum morsibus similem sensum inducens, in omni quidem etiam ipsa corpore consistens, maximè autem in manibus. Quidam igitur (inter quos est etiã Galenus) duræ pennæ fistula, quales sunt veterum gallorũ, & anserum, ac aquilarum, circumscarificandum esse censent, ita vt obtorqueatur per vim in profundũ, & ex fundo verruca formicaria tollatur: alii verò ænea aut ferrea fistula idem faciunt. Verùm iunioribus placuit eam circumscarificare, & volsella prehensam, scalpello velut clauos excindere. At verò acrochordon verruca, eminẽtia est cutis parua, doloris exors, callosa, rotunda vtplurimum, basim autem habet angustam, vt pendere videatur: vnde ita appellata fuit, quòd summæ chordæ parti similis existat. Extentam igitur eminentiam excidimus: sin minus, filo saltem aut pilo ipsam deligam⁹. Noui autẽ quòd & has & relatas omnes eminentias plerique frigido cautere consumunt.

DE TELORVM EXTRACTIONE, Cap. LXXXVIII.

QVòd ea pars chirurgiæ quæ tela extrahit, maximè necessaria sit, Poeta Homerus indicauit, dum dixit,

Ιητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,
Ιούς τ' ἐκτάμνειν, ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν. Id est,
Vnus uir medicus multis est æquiparandus,
Tela manu excindens, & mitia pharmaca spargens.

Recensendæ igitur primùm sunt telorum differentiæ. Differunt itaque tela, materia, figura, magnitudine, numero, habitudine, potestate. Materia quidem, eo quòd hastilia ipsa aut lignea sunt, aut harundinea: ipsa verò tela aut ferrea sunt, aut ænea, aut stãnea, aut plumbea, aut cornea, aut vitrea, aut ossea, aut harundinea etiam ipsa, aut lignea. ac tot quidem differẽtiæ, maximè apud Ægyptios, reperiuntur. Figura verò, eo quòd alia sunt rotũda, alia angulosa, velut sunt triangula, alia cuspidata & lanceata appellata, velũt quæ tres cuspides habent, alia aculeata, alia sine aculeis: & ex aculeatis alia retrò vergentes aculeos habent, vt in extractione contra infigantur: alia antrorsum, vt in impulsione idem faciant: alia opposito inter se modo instar fulminum, quò & dum trahuntur & dum impelluntur, contrà infigantur. Quædam verò etiam per cardinem mouentur, & aculeos habent qui contrahuntur, quique in extractione expanduntur, & teli extractionem impediunt. Magnitudine porro differunt,

eo quòd alia ſunt magna ad trium digitorum longitudi- A
nem:alia parua vnius digiti longitudine,quæ ſanè Micca
in Ægypto vocant: alia inter hæc media. Numero verò,
eo quòd alia ſunt ſimplicia,alia compoſita. Tenuia enim
quædam ipſis inſerunt ferramenta,quæ in teli extractio-
ne in profundo deliteſcentia manent.Habitudine autem
differunt, eo quòd alia extremam partem acutam haſtili
infixam habent, alia tubulum habent cui haſtile inſitum
eſt. Et alia quidem firmiter adaptata ſunt ad haſtile, alia
neglectius; quò in extractione ſeparentur, & intus ma- B
neant. Poteſtate demum,eo quòd alia ſunt medicata,alia
non veneno illita. Atque hæ quidem ſunt telorum diffe-
rentiæ. Verùm extractionis ratio à nobis tradatur;tum in
his qui in bello ſauciati ſunt,tum in his qui extra bellum,
ſiue voluntariè, ſiue inuoluntariè; ex qualicunque occa-
ſione,ex quacunque materia facta fuerint tela. Extractio-
nis igitur telorum ex carne duplex differentia eſt; altera
per attractionem, altera per impulſionem. Nam in qui-
bus leuiter telum infixum eſt,exemptio per attractionem
fit. Similiter etiam extrahuntur tela, quæ profundum C
quidem infixa ſunt, verùm oppoſitæ partes ſi vulneren-
tur, ex ſanguinis eruptione aut conſenſu, periculum in-
ducunt: per impulſionem verò, in quibus & per profun-
dum infixa ſunt, & oppoſitarum partium corpora breuia
ſunt,& neque neruus, neque os, neque quicquam horum
obſtat quominus ſectio fiat. At in oſſe ſauciato, modus
qui per attractionem fit adhibetur. Si igitur conſpicuum
fuerit telum,ſtatim extractionem facimus: ſi verò occul-
tum,debet,(inquit Hippocrates)ſi hoc fieri poteſt,vulne-
ratus in ea figura qua erat dum vulneraretur conſtitui, ac D
exploratio fieri:ſin minus,iacens ſaltem ad illam figuram
conformetur, atque ſic exploratio per ſpecillum fiat. Et ſi
quidem in carne fixum eſt, per manus telũ extrahemus;
aut per additamentum quod haſtile vocant, ſi non exci-
dit id quod ligneum maximè exiſtit: ſi verò excidit; per
forcipem dentibus aut radicibus aut telis extrahendis
deſtinatam, aut per aliud quoddam commodum inſtru-
mentum extractionem faciemus,carnem etiam aliquan-
do præſecantes, ſi vulnus inſtrumentum non ſuſcipiat.
Quòd ſi in oppoſita eius partis proceſſerit telum, & fieri E
non poſſit vt per eam partem extrahatur per quam infi-
xum eſt; oppoſitis diuiſis per illa ipſum educemus, aut
extrahentes,(velut dictum eſt)aut etiam per fiſſuram im-
pellentes;atque hoc aut haſtili,aut ſi id excidit;impulſorii
inſtrumenti immiſſione,cauendo vt ne neruum, aut ten-
dinem,aut arteriam, aut aliquam neceſſariam partem di-
uidamus. Turpe enim fuerit telũ extrahentes grauius te-
lo malum inducere. Et ſi quidem telum extremam par-
tem haſtili infixam acutã habet, (id quod ex ſpecillo im-
miſſo cognoſcitur)impulſorii inſtrumẽti fœmina immiſ- F
ſa ac adaptata;telum propellemus:ſi verò tubulum habet,
maſculo. At verò ſi exemptum telum arenas aliquas habe-
re comperiatur, ita vt alia tenuia ferramenta ipſis inſeri
potuerint, rurſus ſpecilli exploratione vſi, ſi illa inuene-
rimus,eiſdem rationibus educemus. Quòd ſi aculeos op-
poſitos inter ſe habeat telum, & ideo non concedat; lo-
cum vicinum incidere oportet, ſi non neceſſaria aliqua
pars appoſita ſit, & nudatum telum citra vexationem ap-
prehenſum extrahere. Quidam etiam harundinem acu-
leis ipſis circumponunt, atque ſic telum extrahunt, vt ne G
carnes ab aculeis dilanientur. Et ſi quidem inflammatio
abſit à vulnere, ſuturis adhibitis, cruentorum vulnerum
curatione vtimur: ſi verò inflammatum ſit,per irrigatio-
nes & cataplaſmata, ac ſimilia inflammationẽ curamus.
Porro in telis medicatis, omnem carnem quæ veneno
participauit,ſi fieri poterit, amputamus. Cognoſcitur au-
tem ex eo quòd à ſana carne diuerſa eſt. Vehementer e-
nim pallida & liuida,& velut mortificata apparet. Ferunt
autem Dacas ac Dalmatas, oblinere aculeis helenium,
quod & Ninum appellatur, atque ſic hoc ſanguinem vul-
neratorum contingens occidere. Si verò edatur etiam ab H
ipſis,innoxiũ eſſe,& nihil mali facere. At ſi telum in oſſe
fixum ſit,rurſus inſtrumento explorabimus: & ſi caro im-
pedimento fuerit, hanc amputamus, aut diſparamus: ſi
verò in profundo oſſis infixum fuerit, (id quod cogno-

A ſcimus ex eo quòd intus firmatum non cõcutiatur,etiam-
ſi vis afferatur) exciſorio cultro circumſito oſſe oblato;
aut etiam terebris; ſi craſſum ſit, prius perforato; telum
exoluimus. At ſi in principem aliquam partem infixio
facta ſit,velut eſt cerebrum,guttur,cor, pulmo,hepar, vẽ-
triculus,inteſtina, rhenes, vterus,veſica, & lethalia ſigna
iam apparuerint, & extractio multam vexationem indu-
ctura ſit, aggreſſionem recuſamus, vt ne ſupra hoc quòd
nihil proficimus, etiam conuiciandi occaſionem idio-
B tis exhibeamus. Si verò euentus adhuc dubius ſit, pericu-
lo prædicto aggredi oportet. Multis enim etiam abſceſ-
ſu in aliqua neceſſaria parte oborto, ſalus præter omnem
expectationem contigit, quum ſanè etiam iecoris fibra;
& omenti pars, itémque peritonæi membranæ, & totus
vterus ſæpe ablatus eſſe cognitus ſit, & tamen mors in
his ſequuta non ſit. Sed & guttur ſæpe de induſtria in an-
ginis diſſecamus, velut de ſummi gutturis ſectione di-
ximus. In his igitur relinquere telum, ineuitabilem mor-
tem inducit, ſupra hoc quòd artem ab omni humanita-
C te alienam id oſtendit: at eximere telum, multos velut
par eſt, ſeruauit. Nec verò difficilis eſt principalium par-
tium ſauciatarũ cognitio, vt quæ ex ſymptomatum pro-
prietate, itémque his quæ excernuntur, & partium ſitu
reperitur. Membranis enim cerebri ſauciatis, dolor ca-
pitis circumcirca vehemens oboritur, & oculorum fer-
uor, cum rubore linguæ, & mentis emotio. Si verò cum
cerebro ſauciatæ fuerint, collapſio;vocis interceptio, fa-
ciei diſtortio, bilis vomitus, ſanguinis per nares excre-
tio, humoris albi ac pultacei per auditorium meatum
D euacuatio, ſi ſanies per vulnus tranſitum reperit. Si in va-
cuas thoracis partes infixum ſit telum, ita vt ſeruetur ſpa-
cii amplitudo;ſpiritus pertranſit. At corde vulnerato,cir-
ca ſiniſtram mammam telum apparet non in vacuum
locum progreſſum, ſed veluti in alio fixum, & quando-
que pulſatorium motum præ ſe ferens,contingitque ſan-
guinis atri excretio, ſi tranſitum repererit: perfrigeratio
item & ſudor, & animi deliquium, & circa dilationem
mors ſequitur. Pulmone verò ſauciato, ſi ſpatium ſit, per
vulnus ſpumoſus ſanguis euacuatur:ſi non ſit,magis euo-
E mitur, & vaſa circa collum eleuantur, & lingua colorem
mutat, & magnum ſpiritum habent, frigidum appeten-
tes. In ſepto tranſuerſo vulnerato, telum ad ſpurias co-
ſtas infixum apparet: inſpiratio fit magna cum dolore &
ſuſpirio per totam humorum nexus partem. Si verò in
abdomen vulnus fiat, ex his quæ excernuntur manife-
ſtum fit, ſi ſpatium ſit, aut etiam telo extracto, aut haſtili
intus fracto. nam de ventriculo ſuccus euacuatur,de inte-
ſtinis ſtercus: quandoque etiam omentum aut inteſtinum
prominet. At veſica vulnerata, vrina excernitur. Proinde
F cerebro & membranis vulneratis, telum per caluariæ
perforationem educemus, quemadmodum in capitis
fracturis ſtatim dicetur. In thorace verò, ſi non ſequatur,
per moderatam ſpacii inter coſtas medii inciſionem,aut
etiam vnius coſtæ exciſionem, membranæ cuſtode ſub-
iecto,telum extrahendum eſt. Similiter etiam in ventre,
& veſica, & reliquis in profundo partibus, ſi quidem ſe-
quatur telum,citra curioſitatem eximatur: ſin minus,rur-
ſus ampliori inciſione, & cruentorum vulnerum cura-
tione vtendum eſt. In ventre tamen,ſi opus fuerit, ſutura
G adhibeatur,velut dictũ eſt. At ſi in magno aliquo vaſe,ve-
lut in iugularibus in profundo, aut carotidibus, aut circa
alas aut inguina magnis arteriis, infixũ telum, ampliorẽ
ſanguinis eructionem propter exemptionem minatur,
prius laqueis ab vtraque parte ipſa adſtringere oportet, &
deinde telũ extrahere. Si verò partis ad partẽ per telũ af-
fixio fiat,velut ſi brachiũ thoraci affigatur;aut cubitus a-
liis corporis partibus,aut pedes inter ſe, ſi quidem nõ per
totas vtraſque partes telum aut haſta trãſierit; forinſecus
eam acceptam,velut in vna parte,extrahemus: ſi autẽ per
totum penitus vtraſque pertrãſierit, deſecto in medio li-
H gno,particulatim ſingula educemus, iuxta facilem figu-
ram. Quandoquidem verò etiam lapides ſæpe, aut muri-
ces, aut maſſæ plumbeæ, aut eiuſmodi quædam è funda
emiſſa infiguntur,tum ob violentiam,tum quòd angulo-
ſa exiſtunt, deprehendere hæc ipſa oportet ex eo quòd

aſper & inæqualis tumor occurrit, & quòd non omnino A
in directum diuiſio tendat, ſed etiam maior ſit, & caro
velut contuſa ac liuida,& quòd cum grauitate dolẽt.Hæc
igitur emota per apta ad hoc inſtrumenta, aut per ſpecil-
li concauam partem, aut per vulnerarium ſpecillum exi-
mere oportet. Si verò vulnus admittat, etiam per forci-
pem dentibus aut radicibus euellendis deſtinatum ex-
trahantur. Multis etiam infixa tela latuerunt, & vulneri-
bus ad cicatricem perductis,poſt multum tempus,abſceſ-
ſu eo loco facto ac rupto,telum exiliit.

DE FRACTVRIS, ET IPSARVM differentiis, Cap. LXXXIX.

B
COnſequens profectò fuerit vt poſt doctrinam eorum
quæ per chirurgiam exercentur in carne, etiam de
his quæ oſſibus accidunt, fracturis inquam & luxationi-
bus,agamus,eo quòd etiam hæc chirurgiæ generi ſubie-
cta ſunt: & primùm de fracturis, atque his prius quæ in
capite conſiſtunt, tum quòd hæ inter chirurgias quæ in
carne & quæ in oſſe fiunt, medium locum obtinent, tum
quòd caluaria omnes corporis partes ſupereminet. Pro-
inde fractura in ſumma, diuiſio eſt oſſis, aut ruptio, aut C
diſſectio, ab externa aliqua violentia contingens. Diffe-
rentiæ fracturarum multæ ſunt:aliqua enim raphanatim,
alia ſcandulatim, *ſiue aſſuloſè*, alia in vnguem, alia polentæ
modo,alia per defractionem fieri dicitur.Raphanatim i-
gitur facta eſt ruptio oſſis in figuram tranſuerſam per
craſſitudinem: (quidam etiam cucumeratim & caulatim
factam nominant,ex ſimilitudine qua cucumeres & cau-
les franguntur) ſcãdulatim verò facta, eſt ruptio oſſis ob-
longa: in vnguem verò, ruptio eſt oſſis parte quadam re-
cta,ad finem autem lunaris: (eadem etiam harundinatim D
facta dicitur) polentæ autem modo facta, eſt ruptio oſſis
in multas tenues partes. eadem etiam nucatim facta qui-
buſdam dicitur. Defractio verò,aut etiã præciſio, eſt ab-
latio partis oſſis,per ruptionem ſuperficiei,ita vt pars ab-
lata deficiat.Atque hæ fracturarum differentiæ ſunt.

DE FRACTVRIS IN CAPITE, Cap. XC.

PRopriè verò fractura in capite diuiſio eſt caluariæ,
quandoque ſimplex, quandoque multifida,ab exter-
na aliqua violentia inducta. Differentiæ autem fractura- E
rũ capitis hæ ſunt,fiſſura,exciſio,expreſſio, depreſſio, ca-
meratio, in infantibus etiam contuſio. Fiſſura igitur eſt
diuiſio caluariæ ſuperficiaria,aut profũda, in qua affectũ
os foras emotum non eſt:exciſio verò eſt diuiſio caluariæ
cum oſſis affecti refractione: (ſi verò etiã defractum ſit
os affectum, deaſciationem aliqui affectionem appella-
uerunt) expreſſio eſt diuiſio oſſis in multas partes, vnà
cum hoc quòd oſſicula fracta deorſum ad membranã ſe-
ceſſerunt:depreſſio eſt diuiſio oſſis,cum qua os affectum
è naturali loco decedit deorſum ad membranam: came- F
ratio eſt diuiſio caluariæ cum oſſium affectorum eleua-
tione:aut(vt Galenus ait)ad interna ſeceſſio ac cauatio,ſi-
militer vt in expreſſione. ſic enim ille putat. Quidam e-
tiam pilationem his annumerauerunt. Eſt autem pilatio
fiſſura anguſtiſſima, & ſenſum latens. quapropter ſæpe
deliteſcens,eo quòd non exactè cognita fuit, mortis cau-
ſa extitit. At verò contuſio non eſt oſſis diuiſio, ideóque
meritò neque fracturam dixerit quis hanc affectionem,
ſed eſt impulſio,& velut flexio caluariæ introrſum, cauãs
ipſam citra continuitatis ſolutionem:quemadmodum in G
æneis & crudis coriaceis vaſis cõtingit, dum extrinſecus
percutiuntur. Sunt autem & cõtuſionis duæ differentiæ:
aut enim per totam ſuam craſſitudinem os contunditur,
ita vt ſæpe etiam membrana abſcedat, vel omnino per
totum à caluaria prematur: aut non per totam craſſitudi-
nem, ſed circa externam ſolùm ſuperficiem vſque ad ſe-
cundam laminam. Quidam ad has differẽtias etiam Re-
ſonitum appoſuerunt, qui ex ipſorum ſentẽtia, eſt ruptio
caluariæ in oppoſitis his quæ percuſſæ ſunt partibus. Ve-
rùm hi errãt. neque enim velut in quibuſdam vitreis va- H
ſis,vt ipſi dicunt, etiam hic contingit. Illa enim eo quòd
vacua ſunt,hoc perpetiuntur: caluaria autem plena eſt,&
alioqui fortis. Etenim capite in multis aliis partibus per-
cuſſo,velut in cadendo contingit,fiſſura caluariæ quæ ci-
tra ſolutionẽ continuitatis cutis contingit,poſtea abſceſ-
ſu circa ipſam facto, & hoc ſecto apparens, putata eſt ab
ipſis iuxta oppoſitam plagæ partem facta eſſe. Sed & hæc
velut primùm dicta fiſſura curatur. Si igitur fractura in
capite facta eſt, manifeſtũ id fit ex eius quod ictum fecit
corporis acumine,aut grauitate,aut duritia,aut violentia,
& ex ſymptomatis quæ ſauciato accidunt, velut eſt verti-
go,vocis interceptio, repentina collapſio, & maximè in
depreſſione,aut contuſione,aut expreſſione, aut ad inter-
na cameratione,cerebro compreſſo. Quin & ex ſenſus ſi-
gnificatione percipitur. Si enim memorabilis fuerit cu-
tis diuiſio,per ipſam promptè cognoſcemus: ſi verò om-
nino non ſit diuiſio, aut anguſta quædam, fracturam ta-
men factam eſſe ſuſpicemur diuiſa cute, per viſum & per
inſtrumẽti explorationem hoc cognoſcemus. Si enim a-
liqua ex aliis fracturis eſt, ſtatim manifeſtatur: ſi verò fiſ-
ſura ſolùm anguſta & pilaris, ſenſum latens, pharmacum
quoddam nigrum liquidum, aut etiam atramẽtum ſcri-
ptoriũ affundimus, & os radimus. ipſa enim fiſſura nigra
oſtenditur: quare in radendo perſeuerare oportet, donec
fiſſuræ ſignum obſcuretur.Si verò ad membranam vſque
fiſſura tendat,à radendo abſtinemus, & ad dignotionem
progrediemur, vtrum ab oſſe diſceſſerit membrana, aut
affixa maneat. Si enim manet, vulnus moderatè inflam-
matione deſtituitur, & æger paulatim à febre liberatur,&
pus concoctum apparet: ſi verò diſceſſit membrana, do-
lores augẽtur,& ſimiliter febris, & os alium colorem in-
duit,& pus tenue ac crudum fertur.Si verò neglexerit id
medicus,& perforatione non vtetur,longè grauiora ſym-
ptomata accedent, bilis vomitus, conuulſio, mentis per-
culſio,& febris acuta,in quibus aggreſſionem recuſare o-
portet.At ſi hæc non adſint,ſi quidẽ membrana non diſ-
ceſſit, & fiſſura ſolùm fuerit,per raſorium inſtrumentum
ſolùm curatur,etiamſi ad profundum vſque deſcenderit:
ſi verò ſolùm ad ſecundam laminam, ad illam vſque ra-
dendum eſt, aut etiam fractum os tollendum,velut dice-
mus: ſi verò etiam in tenues partes contritum ſit, etiã has
diligenter auferre oportet per idoneum inſtrumentum.
Quòd ſi etiam diſceſſit membrana, & tu ab initio vulne-
ratum ſuſcepiſti, hyeme quidem ante decimumquartum
diem omnino oſſis ablationem facere coneris,æſtate ve-
rò ante ſeptimum,antequam relata ſymptomata accidãt.
Chirurgiam autem aggredieris hoc modo: Præraſis pilis
ad vulnus ipſum duas ſectiones facim⁹, quæ ad rectos an-
gulos ſe mutuò ſecant,ad ſimilitudinem literæ Græcæ χ.
harum tamen altera ea ſit quæ iam antea adeſt: deinde
quatuor angulis in vertice excoriatis,vt os quod perforã-
dum eſt,totum denudetur,ſi quidẽ ſanguinis eruptio fiat,
linamenta poſca imbuta indemus:ſin minus,ſicca:deinde
linteo cõplicato, vino ac oleo imbuto impoſito,vinculo
conuenienti vtemur. Poſtera die ſi non recẽtius aliquod
ſymptoma impediat,perforationẽ affecti oſſis aggredie-
mur. Ægro itaque in ſella,aut ſupino reclinato,prout vul-
neri conuenit,& auribus ipſius lana obturatis,propter ſo-
nitum pulſationis, vulneris vinculũ ſoluemus, & amotis
linamentis omnibus, factáque per ſpongias deterſione,
duos miniſtros iubebimus vt circũdatis tenuibus faſcio-
lis, quatuor incumbentium fracturæ corporum angulos
retrahant: & ſi infirmũ os fuerit, vel natura vel ex fractu-
ra,oppoſitis ſcalpris exciſoriis hoc auferemus, primũ ca-
uis à latiore incipientes,& poſtea cum anguſtioribus per-
mutantes, deinde etiam ad ſpecilli formam habentia
tranſeuntes, & malleo leniter impellentes, ita vt vitemus
capitis concuſſionem. Si verò robuſtum fuerit os, prius
hoc terebellis ſe non demergẽtibus perforabimus: (talia
autem ſunt quæ paululum ſupra aciem eminentias ha-
bent, prohibentes ne ad membranam demergantur) &
tunc ſcalpris exciſoriis vſi,affectum os auferemus, non a-
ceruatim,ſed particulatim, ſi fieri poterit, digitis, ſin mi-
nus, forcipe dentaria, aut oſſaria, aut volſella pilaria, aut
tali quopiam inſtrumẽto. Inter foramina autem tantum
ſpacii relinquatur quantum eſt maximum ſpecilli caput.
Profunditas verò ipſorum ea ſit vt prope ad internã oſ-
ſis ſuperficiem accedant, cauendo vt ne terebra mem-
branã contingat. Quapropter pro oſſis craſſitudine tere-

bram esse oportet, pluribus ea de causa præparatis. At si ad secundam tantùm laminam caluariæ fractura procedat, ad hāc vsque solùm perforabimus. Post ossis ablationē, explanata per excisionē inducta asperitate, cum rosario aut specilli formam habente excisorio scalpro, membranæ custode subiecto, & ossiculis aut aculeis, velut verisimile est, remanentibus, industriè eductis, ad linamentorum vsum progrediemur. Hic communior simúlque facilis & periculi exors chirurgiæ modus est: sed & per scalprum excisorium lenticulatum dictum excidendi modus (insigniter à Galeno laudatur) citra perforationem, post scalpturam per caua scalpra factā adhibitus. Sic igitur dicit, Si verò semel vnam nudaueris partem, subiecto scalpro excisorio, quòd lenticulatam partem ad finem prominentem, obtusam ac leuem habet, acutam verò in longitudinem rectam, quum latam lenticulati scalpri partē supra membranam firmaueris, paruo malleolo impellēs, hoc modo caluariam diuides. Contingunt enim ex his actionibus omnia quibus opus habemus. Nam membrana ne si dormitans quidem quis operetur, sauciari potest, latæ soli parti scalpri lēticulati occurrens. Et si alicubi caluariæ adhæreat, etiam huius appensionem citra læsionē auellit rotunda lenticulati scalpri extremitas. Sequitur autem à tergo ipsam præeuntem scalprum caluariam dissecans. Quare neque qui magis periculo careat, neque qui citius operetur, alium perforationis modū reperire licet. At verò per terebras & chœnicidas, *id est modiolos*, appellatas chirurgia à recētioribus velut praua reprobata est: atque sic quidem aggressionem velut in fissura exposuimus: idē tamen modus eximendorum ossium, etiam in reliquis caluariæ fracturis conueniet. Sed & quantitatem ossium quæ excindi debent Galenus nos docet, ita palàm dicens, Quantum verò affecti ossis excindere oporteat, deinceps tibi exponam. Quod quidem vehementer contritum est, totum id eximere oportet. Quòd si quædam fissuræ ab ipso amplius extēdantur, (quemadmodum aliquando contingere videtur) has ad finem vsque persequi non conuenit, vt qui probè sciamus quòd nullum damnum ex hoc sequetur, si alia omnia rectè fuerint peracta. Post chirurgiam, linteolum simplex pro magnitudine vulneris, rosaceo imbutum membranæ integemus, & lanæ floccum paruum, similiter rosaceo imbutum, prædicto linteolo imponemus: deinde complicatum duplex linteolum, vino & oleo imbutū aut etiā ipso rosaceo, toti vulneri circūponemus, considerādo vt ne mēbrana grauetur: postea lato deligamento vtemur, neque per hoc constringentes, sed vt tantùm conseruentur linamenta. Et victum inflammationem arcentem, ac febrilem appellatum, exhibebimus, frequentius interim irrigantes rosaceo membranā. Tertia verò die facta solutione, & per spōgias detersione, cruentorū vulnerum & inflammationem arcēte curationis ductu vtemur, inspergentes membranæ aliquem puluillum capitalem siccum vsque ad concarnationem: quādoque etiam radētes os, si fortè opus sit, ob aliquos præeminentes aculeos, aut etiam propter ipsam incarnationē: quin & reliquam medicamentorum materiam (velut in vulneribus dictum est) adhibebimus. Quandoquidem verò sæpe post chirurgiam membrana inflammatur, adeò vt non solùm caluariæ crassitudinem, sed etiam ipsius cutem transgrediatur cum renisu, & naturalis ipsius motus pulsatorius impediatur, ad quæ conuulsio maximè, & alia grauia symptomata, aut mors consequuntur. Inflammatur autem, siue ob acutam aliquam ossis præeminētiam pungentem, siue ob linamentorum grauitatem, aut ob frigiditatem, aut multum cibum, aut vini potum, aut etiam ob aliquam obscuram causam. Si igitur ob manifestam causam inflammatur, hæc citò recidēda est: si verò ex obscura, plus contendere oportet, adhibendo aut venæ sectionem, si non sit quod prohibeat, aut cibi abstinentiā, aut victum ad inflammationem commodū. Sed & localibus vtendum est auxiliis, velut est calidi rosacei irrigatio, & perfusio ex decocto althææ, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut chamæmeli, & similium: cataplasmatis etiam ex cruda ordeacea farina, & semine lini cum prædicto decocto, & adipe gallinaceo: irrigationibus quoque

A per lanam in capite & occipite, instillando etiam auditoriis meatibus oleum quoddam ex his quæ inflammationem arcent. Sed neque viscera negligenda sunt quominus cataplasmata ipsis imponamus. Totius item corporis prouidentiam facere oportet, ita vt in aquam calidam ipsos inducamus, ac inungamus. Si verò perseueret inflammatio, & nihil aliud prohibeat, etiam bilem educente medicamento Hippocrates ipsos purgare iubet. Porro denigrata membrana, si quidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc vim habente inducta, mellis B triplum rosaceo admixtum, per linamenta indemus, & sic curabimus, consequenter etiam reliqua adhibentes. Si verò spōtanea nigrities fiat, & maximè in profundo, cū aliis malis signis, tūc sanè de his desperādū est. insiti enim à natura caloris mortificationem significant. Noui quendam qui post annum ab accepto vulnere, caluariæ perforationem admisit, & superstes euasit. Erat enim in sincipite fractura ex telo inducta, & effluxionē habebat, propter quam membrana illæsa seruata fuit.

C

DE NASO FRACTO ET CONTVSO, Cap. XCI.

NAsi inferna pars quæ cartilaginosa est, non frāgitur, sed contuditur, & sima fit, & distorquetur: superna verò, quæ osseæ naturæ est, quandoque frangitur. In his verò Hippocrates deligationem reprobat, vt quæ magis simitatem & ampliorem distortionē inducit, præterquā si quæ circa mediū nasum partes ob impulsionem superemineant. In his enim conuenientem deligationem cum medicamenti impositione assumit, quò oppressus nasus D naturalem figurā recipiat. Fracto itaque naso in infernis partibus, indice aut paruo digito immisso, directionem partium foras facere oportet. In interioribus verò etiam cū specilli capite hoc faciēdū est, statim in prima die, aut non multo post eam. Nam circa decimam diem nasi ossa corroborantur. Extrinsecus quoque indice & magno digito hunc conformare oportet. Quò verò conformatus figurā suam incollapsam cōseruet, cuneolos ex linteo intortos ac inuolutos duos naso indere oportet, in singulas nares vnum, etiamsi altera solùm nasi pars sit distorta, & hos sinere donec os aut cartilago corroboretur. Quidā E etiam pēnas anserum, velut calamos adaptatas, linteis insutas naso indiderunt, quò & figura conseruaretur, & respiratio nō impediretur: quod sanè necesariū nō est, quū per os respiratio fiat. Quòd si inflāmatus sit nasus, medicamētū aliquod inflāmationē arcens imponemus, velut est emplastrum ex succis, aut ex aceto & oleo, aut tale quoddam: aut cataplalsma ex similagine triticea cum manna & gummi cocta, imponimus, tum ob inflammationem, tum vt nasus contineatur. At si in alteram partem nasus fuerit distortus, Hippocrates post congruam conforma F tionem, iubet lori longi, digiti latitudinem habentis alteram extremitatem glutino aut gummi illitam, ad summam nasi partem, ex eo latere quod inclinatum est, agglutinare, & postquam siccata induruit, lorum iuxta oppositā aurem ad occiput & frōtem ducere, atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare, quo in latus retractus nasus ad mediam figuram dirigatur. Verùm hoc non valde probatum est iunioribus. At verò si in tenues partes confracta fuerint nasi ossa, diuisionem facere aut ampliare oportet, & tenuibus ossiculis volsella pilaria ex G emptis, disparatas partes suturis contrahere, & cruentorum vulnerum ac glutinatoria curatione vti. Si verò etiā intra nasum vlcus factum fuerit, lemniscis dictis linamētis, ex medicamētis cōgruis illitis ac inditis curetur. Quidam etiam plumbeis fistulis vsque ad cicatricem inductam vsi sunt, vt ne caro ex vlceribus excresceret.

DE INFERNA MAXILLA FRACTA, & aure contusa, Cap. XCII.

DE aure contusa in tertio libro tradidimus, eo quòd talis affectio ad fracturas non pertineat: maxilla verò H inferna frangitur ob multas causas. Si igitur extrinsecus solùm fracta, non autem instar caulis intrò cauetur, notæ expositæ sunt ad manū. Proinde alterius manus, dextræ, si dextra maxilla fracta sit, sinistræ, si sinistra, indice & medio digito ægroti ori immisso, internum fracturæ gibbū

induſtriè foras protrudere oportet,ita vt altera manus foris illum excipiat. Maxillæ verò rectitudo ex dentium inſitorum ipſi æqualitate colligatur. At ſi caulatim facta eſt fractura,tenſione vtrinque retrò vſus, & miniſtro tenēte,directionem velut dictum eſt facito. Cæterùm diſparatos circa fractam partem dentes,coniugatos (velut Hippocrates ait)colligare oportet auro,hoc eſt aureo lino ſiue filo. Verùm quum hoc non omnibus promptum ſit, filo lineo forti,aut byſſo,aut ſetis equinis, aut aliquo alio huiuſmodi. Quòd ſi cum vlcere facta eſt fractura, explorā dum ſpecillo eſt an etiā defractio oſſis facta ſit: & ſi hoc ita habet,& parua eſt diuiſio,ampliata ea,defractū os ſiue vnū,ſiue plura ſint, per idoneū inſtrumentum eximere, & labia vlceris ſuturis contrahere, & cruentorum vulnerum medicamento adhibito deligare oportet: ſi verò ſine vlcere,cerato ſimplici maxillæ impoſito, cōuenienter deligare,ita vt media faſciæ pars ad occiput locetur. Deligationes autem vtrinque ad aures in ſummum mentum procedant,deinde rurſus ad occiput, poſtea ſub mentum, & hinc per genas ad ſinciput, & rurſus hinc ſub occiput, vbi etiam finire faſcia debet. Adhæc rurſus ſuperiectio facienda eſt,hoc eſt aliud ligamentum fronti circundatū in poſteriore capitis parte connectatur, ad omnes prædictas deligationes conſtringendas. Quidam etiam ferulā leuem, *uelut alii alutam*, æqualis longitudinis maxillæ imponunt,& velut dictum deligant:alii deligatione quæ capiſtrū dicitur vtuntur. Porro ſi ambæ maxillæ iuxta ſummum mentum auellantur,qua parte etiam coaleſcunt,ambabus manibus paululum diductas ipſas, rurſus inter ſe coaptato,& coniugatis dentibus velut dictum eſt,deligato,& congrua vſus deligatione, quieſcere iuſſi, tenuibus & ſorbilibus alimentis vtantur. manducatio enim ipſis inimica eſt. Et ſiquid de figura emotum eſſe putaueris,tertia quaque die ſoluens rurſus deligato,atque ita facito donec callus obducatur. Obducitur autem callo maxilla intra tres maximè hebdomadas, eo quòd & laxa, & medulla plena eſt. Si verò inflammatio quædā oboriatur, nihil irrigationum ac cataplaſmatum ad hanc omittēdum eſt: id quod in omnibus ſimiliter tibi obſeruandum eſt.

DE CLAVICVLA FRACTA, Cap. XCIII.

Clauicula in naturali figura iuxta internā partē pectori coaleſcit,iuxta externā ad ſummum humerū articulatur. Et propterea quum humerum aut etiam ipſum brachium ſuſtineat, ſi fracturam pertulerit in quacunque tādem parte,ea pars quæ ad humerū eſt, plerūque magis quàm interna eius extremitas deorſum fertur,vt quæ vnà cum brachio detrahatur. Præſtat autem caulatim,& nō ſcandulatim aut harundinatim clauiculam frangi,ex multorum ſanè ſententia. Quod enim caulatim fractum eſt, per extenſionem & compreſſionem digitorum, promptè ad naturalem ſtatum redit: reliqua verò eminentias habent quæ difficulter adaptari poſſunt. Si igitur per totam craſſitudinem quocunque tandem modo fracta fuerit, duo miniſtri,alter brachium id quod eſt ad fractā clauiculam manibus amplexus,ad externam partem, ſimúlque ſurſum trahens,alter oppoſitum humerum, aut omnino collum attrahens, ſic in contraria faciant extenſionem. Medicus autem ſuis manibus fracturam componat, prominentiora impellens, & quæ in profundo ſunt extrà attrahens. Quòd ſi ampliore opus fuerit extēſione, globum ſatis magnum ex panniculis aut lanis, aut eiuſmodi aliquam molem alæ ſubiicito, & cubiti flexuram ad coſtam quæ ad ipſum eſt adducito, & reliqua velut dictum eſt facito. Si verò extremitatem clauiculæ ad humerum, in profundum delapſam, ad ſuperficiem attrahere non potueris,ſupino reclinato homine,& puluinari congruo dorſo ſubiecto, & miniſtro ambos humeros deorſum deprimente, vt os clauiculæ quod in profundo eſt refringatur, rurſus ipſis digitis fracturam cōponito. Si verò pars quædam à clauicula defracta,& emota,inconſtans ac pungens ſentiatur, ſcalpello in directum diſſecantes, & defractam auferemus, & reliqua per excíſoria ſcalpra explanabimus, clauiculæ ſubiecto membranæ cuſtode, aut alio exciſorio ſcalpro,ictus firmandi gratia: & ſi quidem inflammatio abſit,ſuturis:ſin minus,linamentis vtemur, & ſpleniis diuerſis præparatis,ad ſupereminentis oſſis inclinationē. Maiora & craſſiora apponemus,ſi adſit inflammatio, oleo madentia:ſi non ſit, ſicca: & congruo ex lana globo alæ ſubiecto propinquæ, conuenietē in inducimus deligationem,per alas & affectam clauiculam & ſcapulam, prout conuenit deligationes ducentes. Et ſi clauiculæ ad humerum pars, deorſum inclinata eſt, latioris lori media parte cubiti gibbo qui ad ipſam eſt,ſubiecta, totum brachium de collo ſuſpendimus, ex alia etiam faſcia manu quæ ad ipſam eſt,ſuſpēſa,velut in iis quibus vena in cubiti flexura ſecta eſt fieri ſolet. Si verò ad ſupernam extremitatem vergit,id quod rarò contingit, recuſanda eſt brachii appenſio,æger verò ſupinus reclinandus eſt, ac tenui victu nutriendus. Si verò opus fuerit, etiam irrigationes adhibeantur,& reliqua ſecundum rationē fiant,vſque ad callū inductum. Inducitur autem clauiculæ callus vtplurimum in viginti diebus.

DE SCAPVLA, Cap. XCIIII.

Scapula circa latam & mēnſariam partem non frangitur:verùm iuxta ſpinam ſuam fracturam patitur, quæ aliquando exprimitur, aliquando ruptionem ſimplicem ſuſtinet,aliquando etiam defrangitur. Expreſſio tactu cognoſcitur,caua occurrens,torporémque vicini brachii,& punctorium dolorem inducens: ruptio verò tactus aſperitate & loci dolore cognoſcitur:ambo autem inflammationem arcente ductu curantur. At defractio, quæ etiam ipſa tactu cognoſcitur, ſi quidem quieſcit, conuenienti deligatione affigitur:ſi verò innatat & pungit,per ſectionem,& ablationem,& ſuturis(velut antea dictum eſt)curatur. Deligationes autē etiam hic ſimiliter velut in clauicula adhibeantur,& reclinatio in oppoſitum latus fiat.

DE PECTORE, Cap. XCV.

Media oſſis pectoris pars frangitur & exprimitur: ſumma verò pars defrangitur. Si igitur ruptio diſtorta facta eſt,loci dolor & inæqualitas ſequitur, & ad digitorum innixum ſtrepitus:ſi verò expreſſio,dolor vehemens, ſpirandi difficultas, tuſſis dum membrana coſtas ſuccingens pungitur:rarò etiam ſanguinis eductio, cauitas quoque oſſis fracti & ceſſio. Sed & nunc curatio ſimiliter diſponenda eſt,velut in ſcapula dictum eſt. Verùm in expreſſione repoſitionis modus ſecundum Hippocratem aſſumatur,quem ille in clauicula quæ intrò ceſſit, expoſuit,per ſupinam reclinationem, & ceruicalis ſub dorſum ſubiectionem,& ſcapularum depreſſionem,vnà cum hoc vt & coſtas vtrinque manibus cōtrahamus. Intectis autem coſtis cū lana,circularis deligatio aſſumatur, ſubiectis antea in directum duobus loris ex humeris dependentibus,ita vt poſtea amborum initia ad oppoſita connectantur,& circulares deligationes decidere prohibeāt.

DE COSTIS, Cap. XCVI.

Ex coſtis,quæ etiam ſpathæ dicuntur,quæ quidem oſſeæ ſunt,in omni parte ruptionem ſuſtinent, ſpuriæ verò,iuxta ſpinam ſolùm. Nam hîc ſolùm oſſeæ exiſtunt: in anteriore verò parte,in cartilaginem tranſeuntes contunduntur,& non franguntur. Signa non difficulter colliguntur. nam loci inæqualitas digitis explorantis occurrit,& ſtrepitus,& adductio ad partem fractam. In his autē quæ intrò vergant, etiam dolor vehemens punctorius, grauior eo qui in pleuriticis ſentitur, eo quòd velut aculeo membrana coſtas ſuccingens fauciatur: ſpirandi difficultas,tuſſis,ſanguinis ſæpe eductio. Et alias quidem emotiones digitis conformare licet, eam verò quæ intrò ceſſit non item,eo quòd deſperata ſit tenſionis facultas. Vnde quidam flatuoſum & multum cibum exhibere iubent, quò per inflationem & tenſionem fractura foras propellatur:id quod neceſſarium non eſt. Nihil enim cōmune eſt thoraci cum nutritoriis membris, quantum ad hoc attinet, ſupra hoc quod etiam inflammatio à repletione augetur. Alii cucurbitam affigunt,quod non alienū eſt à methodi ratione,niſi corporum ex cōtractione coaceruatio, fracturam amplius ad interna impulſura eſſet. Quapropter Soranus dicit,Lanis oleo calido madidis partes integantur,& per linteola complicata, intermedia coſtarum pars expleatur, quò deligatio ſecundum circularē

obductionē æqualis ac plana fiat, velut in pectore. Omnia verò velut in pleuriticis fiant, ad magnitudinis proportionem. Si verò magna aliqua necessitas cogat, ob vehementem succingentis membranæ puncturam, diuidere cutem oportet, & fractam costæ partem denudare: deinde membranæ custode subiecto, vt ne succingēs vulneretur, industriè excindere, & pungētia officula eiicere: post hoc ea quæ inflammatione carent coniungere, & velut cruētum vulnus curare: inflammata verò oleo tinctis linamē tis tegere, & nutrire ac curare his quæ inflammationem sedant: reclinare autem prout illi facilè tulerint.

DE COXIS, ET PVBIS OSSIBVS, Cap. XCVII.

COxarum aut ilium ossa rarò franguntur: easdem autem fracturarum differentias habent quas scapulæ. Defrāguntur enim iuxta fines, & rumpuntur in longitudinē, & exprimuntur in medio. Sequitur adhæc loci dolor punctorius, ac pulsatorius sensus, & cruris in directo siti torpor; si facta est expressio. Exigunt eandem quam scapulæ repositionem. Solùm verò recusant eius quod defractum est exemptionem per externas partes, per chirurgiā, quū si opus sit digitis conformentur. Consentaneam etiam reliquam curationem facere oportet, irrigationibus vtendo, & cauas ilium partes complicatis linteolis explendo: quò dum circulares deligationes obducuntur, deligatio plana fiat. Eadem dicenda sunt & de pubis ossibus: neque enim habemus quicquam quod de his peculiariter dicamus.

DE VERTICVLIS, ET SPINA DORsi, & de osse sacro, Cap. XCVIII.

VErticulorum plexus ac ambitus aliquando cōtusionem, rarò etiam fractionem sustinent, ob quas dum spinalis medullæ membranæ comprimuntur, aut etiam ipsa medulla, neruorum per consensum affectiones fiunt, & mors cita sequitur, & magis si etiam circa colli verticu la consistat affectio. Quare prædicto periculo, si fieri potest aliquid audere oportet, & per sectionem premens ossiculum eximere: sin minus, saltem inflammationem arcente ductu hos mitigare. Si verò processus aliquis verticulorum, ex quibus spina constituta est, defrangatur, ita vt fragmentum ad digitorum contractionem moueatur, & vicissim recurrat, incisa cute hoc eximere oportet, & facta per suturas contractione, cruentorum vulnerum curatione vti. At verò si os sacrum fractum sit, indicem sinistræ manus digitum in sedem demittere oportet, & altera manu fractam partem quantum fieri potest conformare. Si verò quid defractum sentiamus, etiam hoc facta diuisione eximendum est, deligatióque ac curatio commoda adhibenda.

DE BRACHIO, Cap. XCIX.

IN brachio fracto Hippocrates extensionem sic fecit, Oportet, inquit, lignum oblōgum, qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur, ab extremis partibus funibus illigare, & transuersum de trabe aliqua suspendere: hominem verò in alta quadam sede locatum, erectiorem quàm in ea figura qua erecta ceruice dormimus, manum suam supra dictum lignum transmittere, vt mediā ligni partem per transuersum alæ suæ adaptet. Inflexo autem in rectum angulum cubiti gibbo, minister flexis genibus incumbens manum eius teneat: & postea graui aliquo, velut est lapis, aut massæ plumbeæ pondus, aut eiusmodi quiddam de cubiti gibbo appenso, atque ita vt sublime depēdeat demisso, fractura dirigito ac componito, aut pro graui illo appēso, minister brachium deorsum trahat. Quidam verò pro ligno quod in foramina ligonū immittitur, gradu scalæ vsi sunt. Soranus autē sic: Hominem in sella collocato, aut (quòd melius est) resupinato, quò minus affligatur: deinde manu iuxta articuli iuncturam laqueo ligata, & de ceruice suspensa, quò angularis ipsius figura seruetur, duobus ministris imperamus, alteri vt supra fracturam, alteri vt infra, digitos apponant, atque sic extensionem perficiant. Si verò intensiore tractione opus sit, duo lora æqualiter secta brachio circundamus, alterū supra fracturam, alterum infra, & ministro qui super caput ægroti stat, itémque alteri qui ad pedes, lororum ini-

A tia damus, & in contrarium extendere iubemus. Si verò ad summum humerum fractura consistat, mediā lori partem alæ subiicimus, & ei qui ad caput adstat tenendam damus, atque ita altera oppositum in contrarium trahente, extensionem in diuersa velut dictum est facimus. Quemadmodum etiam si ad cubiti gibbum fractura sit, iuxta illum, aut etiam iuxta manus articulum lorum iniiciatur. At verò ossibus fracturæ probè coaptatis, extensio remittatur, deligatio autem secundum Hippocraticam legem fiat. Verùm si quidem inflammatio abest, & recēs

B sit fractura, lineis vtendum est fasciis, oblongis quidem, latitudine verò trium aut quatuor digitorum, aqua aut posca madidis: si verò adsit inflammatio, lanis tenuibus ac mollibus oleo imbutis. Et si in medio brachii fuerit fractura, principium fasciæ supra fracturam immittere oportet, & vbi iterum atque iterum deligaris, sursum ferre, quò sanguinis, inquit, influxiones intercipiantur, atque illic desinat. Vtendum est etiā altera fascia, initio eius similiter fracturæ immisso, & in reliquis eodem modo velut in priore, vt tamen ex supernis deorsum tendat, atque

C hinc rursus ad superna recurrat, ibique ita desinat. Moderata verò fiat adstrictio, & ad nostrum, & ad ipsius ægroti sensum. Si verò ad summum humerum fuerit fractura, priori fascia humerus & scapulæ ac pectus comprehendantur, quò gruina appellata deligatio fiat. Secunda autē vsque ad cubiti gibbū distribuatur, illincque ad superpositas partes recurrat, comprehendens humerum, scapulas & pectus, veluti prior. At si ad cubiti gibbum fractura sit, etiā cubitum simul deligare oportet, angulari figura seruata. Eodem modo etiam in aliis artubus, velut sunt cubi-

D ti, femora, tibiæ, si iuxta partem, aut etiam propearticulū, & non in medio artu fractura est, articulus simul deligādus est. Iuniores post deligationem statim etiam ferulas imponunt, quò figura repositionis contineatur, adstringentes ipsas ad sensum & inflāmationis molem: verùm antiqui post septimum diem ferulas adhibuerunt. nam intra hunc decrescente inflammatione, mēbrum tenuius redditur. Soluere porro deligationes Hippocrates tertio quoque die iubet, vt ne operto citra resolutionem membro, tensio aliqua & pruritus accedat, neque diutius per-

E spirationes impediantur firmata iam fractura: ob quas contingit vt non solùm anxiè quidam pruriant, sed etiā vt erosa per saniei acrimoniam cute exulceratio fiat. Affundendum igitur est aquæ temperatæ calidæ tantum quantum satis est ad saniem discutiendam. Post septimū diem, pluribus diebus interpositis soluere oportet. nam neque partes saniei excretione amplius opus habent, & calli incremētum sic melius procedit. Ferulas autem hoc modo adhibere oportet: splenia triplicata oleo imbuta fasciis deligatis circumdamus. Si igitur æquale fuerit cras-

F situdine membrum, æqualiter: si inæquale, cauiores partes spleniis explentur, atque ita æqualis crassitudinis pars ad ferularum impositionem efficitur: deinde ferulis lana aut stupa moderatè obuolutis, ipsas circū fracturam adhibemus, non minore quàm digiti spatio inter se distantes, lenitérque adstringimus, cauendo quantum eius fieri potest, vt ferulæ articulum non contingant, & maximè iuxta internam flexuræ partem. vlcera enim in ipsis aliquando & neruorum inflammationes efficiunt. Proinde breuiores ipsas circa articulos esse oportet, velut sanè e-

G tiam fortiores qua parte fractura in gibbum attollitur. Præstat autem & brachium ad thoracem moderatè deligare, vt ne si id commoueatur, figuram euertat. Si verò inflammatio adsit, (hāc autem cognoscimus & ex circumsito tumore, & rubore, & quòd nūc magis quàm primùm adstringitur. membrum) aut etiam fractura distorta sit, aut etiam nihil horum, sed laxæ appareant, aut rursus adstrictiores quàm conuenit deligationes, soluere ipsas oportet, & deligationem corrigere. Reclinetur itaque æger supinus, super stomachū manum habens. Brachio autem

H subiiciatur ceruical molle, corium inductum habēs, quò irrigationum influxiones suscipiat. Irrigetur autem quotidie oleo calido, & maximè si adsit inflāmatio: & nutriatur tenuiter quidem tempore inflammationis, postea verò moderatè, ad calli generationem, & quiescat vsque

ad callum inductum. Concalescit & brachium & tibia circa quadragesimum diem: post quem facta exolutione, & balneo adhibito, emplastris fracturis destinatis curatio perficiatur. Atque hic aggressionis modus ferme etiam omnibus aliis fractis artubus conuenit.

DE CVBITO ET RADIO, Cap. C.

Cubitus & radius quandoque ambo simul franguntur, quandoque alter solùm ac circa medium, aut circa partem ad cubiti gibbum, aut ad manus articulum. Pessimum igitur est ambos simul fractos esse, deinde cubitum solum: facillima verò curatio est si radius frangatur. Et si enim maior sit cubito, illum ipsum tamen subiectum habet in quo vehitur. Verùm si quidē alter solùm fractus sit, iuxta illum maximè extensionem vehementiorem facere oportet: si verò ambo, similiter extendere cōuenit, figurata manu in angularem figuram, ita vt pollex omnium digitorum altissimus sit: minimus contrà, infimus: ita enim continget, vt cubitus radio subiiciatur. Quòd si robustiore opus fuerit extensione, ambobus maximè fractis, non solùm manibus, sed etiam loris facienda est extensio, velut de brachio dictum est. Sed & omnē deligationem, & reliqua consequēter, vnà cum ferularū impositione, velut in illo facere oportet, donec ossibus callus obducatur. Inducitur autem callus circa cubitum plerunque in diebus triginta: sed & depositio similis ei quæ brachio fracto sit, adhibeatur, exceptis his quæ subiiciuntur.

DE SVMMA MANV, EIVSQVE DIgitis, Cap. CI.

Articuli ad manum, brachialis appellati, & oppositæ ei partis ossa, itémque digitorum officula, quum laxa sint & natura fistulosa, plerunque cōtūduntur: rarò autē frangūtur. Collocato igitur ægro in altiore sella, præcipiendum est ei vt in tabellam aliquam planam, manum pronam ponat, & extentis per ministrum fractis duobus digitis, pollice ac indice ipsa componantur. Verùm appressa deligatione vtendum est, quo tempore inflammatio accedit: nam propter laxitatem, facilè in ipsis calli redundantia excrescit. Si verò internodium aut simpliciter digitus fractus sit, si quidē magnus, qui & pollex appellatur, is fuerit, post idoneam deligationem, infernè ad palmam deligandus est, vt quiescat: si verò index aut paruus, ad vicinū deligetur: si ex mediis aliquis, his qui ab vtroque latere sunt alligetur: aut etiam omnes ex ordine simul colligandi sunt. Melius enim quiescunt, quemadmodum si fracti etiam ferulis adhibitis colligati essent.

DE FEMORE, Cap. CII.

Femoris eadem est quæ brachii ratio. Priuatim verò femur dum frangitur, magis in anteriorem locum di storquetur, itémque in externum: nam in hos etiam naturaliter dilatatum est. Reponitur autem per manus, & lora, ac laqueos æqualiter extentos, altero supra fracturam, altero infra circumdato: si verò iuxta partem facta sit fractura, si quidem ad femoris caput fit, mediam lori lanam obuolutam habētis partem, vt ne corpora secet, ad interfœmineū locamus, & initia ad caput adducētes, ministro tenenda tradimus: infra fracturā autē circūdato laqueo, initia eius alteri ministro extēdēda damus. At si ad genu fractū sit, lorū supra fracturā circūponimus, & initia sursum extēdēda præbemus. Ipsū verò genu vinculo adstrictū tenemus, atq; sic iacēte adhuc homine, & extēto cru re, fractā partē cōponimus. Ossa verò pungentia sursum tracta tollimus, velut sæpe dictum est: reliquā curationem in brachio diximus. Concalescit femur diebus quinquaginta. Cæterùm depositionis modus post totam de crure doctrinam dicetur.

DE PATELLA GENV, Cap. CIII.

Laxum os est genu patella, & supernè ac infernè à corporibus validè continetur: & sæpe quidem contunditur, rarò autem frangitur. Patitur autem ruptionem per crassitudinem, & in tenues partes fractionem cum vulne re, aut sine vulnere: notæ conspicuæ sunt. Solutio enim continuitatis occurrit, & cauitas, & strepitus. Componitur autem pars crure extento: ita enim quæ in duas partes diuisa est digitis cōtrahitur, donec labia fracturæ mutuò se

A contingant ac committantur. Quæ verò in tenues partes fracta est, conformatur. Nam etiamsi non fiat calli obductio, eo quòd vtraque pars per connexos musculos ac neruos, à femore & tibia in contrarium retrahatur: tamē mul tum de distantia contrahetur, actionísque difficultatem affectis inducet. Neque enim dum laborant, diutius id genu sustinet, & in deambulando maximè impediuntur ad ascensus: etenim ad motus in planicie, actionis difficultas occultatur: ad ascensus autem, eo quòd genu nō flectatur, circa cruris eleuationem ac depositionem depre- B henditur: sed & nunc pungēs officulum cum attractione eximimus, ac consequentem curationem adhibemus.

DE TIBIA, Cap. CIIII.

Consona est tibiæ cum cubito ratio: nam & hæ duobus ossibus constat, crassiore altero, quod eodem nomine *Tibia* appellatur, altero tenuiore, quòd ex similitudine fibula appellatur: easdémque fracturarum differentias habet, vt quæ ad omnē locū distorqueatur, quū ambo ossa contrita fuerint, ad tres: quum alterū, intrò & extrà: & tibia quidem etiā retrorsum, fibula verò antrorsum. Qua- C propter etiam similiter dirigitur ac reponitur, per manus aut laqueos, ita vt laquei supra fracturam aliquādo ipsi tibiæ circumdentur, aliquando femori. Quum enim robustius sit genu, articulus in extensione illæsus conseruatur: similiter etiam loris infra fracturam vtendum est, velut de cubito dictum est. Reliqua veluti de brachio tradidimus, fiant.

DE SVMMO PEDE, Cap. CV.

D Talus omnino nō frangitur, eo quòd vndique corporibus munitus sit per tibiam & fibulam, & os cubiforme. At nauiculare os, & ossa pedis summi ac digitorū pedis, & ipsum os cubiforme, frāguntur similiter vt ossa in articulo ad manū, & opposita eius parte & digitis manus. Quare ne sæpius eadem dicamus, eaquæ de illis tradita sunt, illinc huc transferantur.

DE DEPOSITIONE CRVRIS, Cap. CVI.

Femore aut tibia fracta, depositionis modus non minore diligentia quàm reliqua omnia quæ ad curationē pertinent, adhibeatur: nam fractarum partiū æqualitas E maximè per illam probè adhibitam conseruatur. Quidā igitur in canalem, alii ligneum, alii testaceum, fractum membrum deponunt, aut etiam crus ipsum: quidam verò sola cū vulnere fracta, eo quòd hæc, inquiunt, ferulis adstringi nō possint. Verùm posteriores canaliū vsum penitus reprobarunt ob multas causas, maximè tamen ob com pressionem ex duritia horum oborientem. Neque enim negatum est, etiam cum vulnere fracta membra ferulis adstringere, velut ostendemus. Supinus itaque æger recli- F netur, & crassum quoddam pallium cruri longitudine æquale vtrinque contortum ac conuolutum, canali iuxta mediam oblongam cauitatem proportionis similitudine respondēs, cruri, qua maximè parte fractura est, subiiciatur. Expādatur autē super illam cauitatē pallii pellis mollis, ad irrigationes excipiēdas: deinde huic canaliformi cauitati, crus in longitudinem adaptetur, & à lateribus alia pallia, aut lanæ apponātur, vt ne in obliquas partes mēbrū euertatur. At vestigium verò pedis, tabella panniculo circumdata ob molliciem, erecta applicetur & maioris securitatis gratia, duorum aut trium ligamentorum me- G dias partes canaliformi illi pallio subiicimus, & cum ipso simul fractum membrum leniter deligamus: si verò non tolerans hoc æger, totum pedem cōtrahere conetur, hunc iuxta summum pedem obuolutum, leniter ad tabellam deligare oportet, vt ne inuitus inter dormiendum, velut fieri possit, pedem contrahat. Quidam etiam stragula in medio lecti dissecant, vt omnino immobiles sint ægri, & per stragulorum hiatum vrinæ ac alui recrementa excidant, donec callus obducatur.

DE FRACTVRIS CVM VVLNERE, Cap. CVII.

H Si cum vulnere facta sit fractura, & sanguinis eruptio adsit, hanc prius sistemus: si inflammatio, auxiliis ad ipsam vtemur: si verò carnium contusio, scarificabimus partem, vt de gangræna timor succidatur: si verò etiam

hæc accedat, aut alia quædam depascendo proserpens putrefactio, prout conuenit occurremus. Habes autem singulorum horum curationem libro quarto: quòd si nihil horum adsit, neque multum de ossibus nudatum sit, hamulis & futuris vsi, cruentorum vulnerum ductu hos curabimus, defractis officulis, & pungentibus aut innatātibus prius exemptis. At si magnum aliquod os supereminet, quod ob magnitudinē in extensione non cōmissum est, huic prospicere oportet. Hippocrates enim in femore & brachio fractis, eminentia ossa penitus reponere dissuadet, periculum futurum his prædicens, propter inflammationem, aut etiam conuulsionem musculorum ex tensione oborientem. tempus tamen reperit aggressionem aliquando conducētem. In quocunque igitur osse eminentium aggressionem facimus, nequaquam in inflammatione hoc tentabimus; sed prima statim die ante inflammationem, aut circa nonā; sedata iam inflammatione. Adaptamus autem ipsa per vectem: ferreum autem est id instrumentum longitudine septem aut octo digitorum, crassitudine moderata, vt inter agendum non inflectatur, circa summam partem acutum & latum, & moderatè incuruum. Huius acutā extremitatem incumbentis ossis eminentiæ subiicientes, & iuxta alteram partem renitentes, simúlque moderatam membri extensionem facientes, fracturæ extremitates inter se nō componimus. Si verò hoc facere nō poterimus, per scalpra excisoria opposita, id quod eminet amputamus, aut serra desecamus, quo modo in fistulis tradidimus: & ossium asperitate explanata, membróque directo, linamentorum ductu curabimus. Maximè verò prouidendum est in coniugatis artubus, aut biiugis appellatis, vbi vtrũque in ipsis os ex parte defectum est, quò incontractum maneat membrum, vt etiam exacta extensione vtamur. Deligatio verò ita adhibēda est: Circulares obuolutiones ab vtraque vulneris parte fiant: obliquæ verò circa vlceris longitudinē, ita vt iuxta chiasmum, *id est litera Græca χ figuram, & Latinis decussationem, à denarii numeri notæ χ similitudine*, fasciæ expandantur: & si quidem sordidum adhuc est vlcus, purgantia adhibere oportet: si purum, incarnātia, linamentáque ac reliquam experientia cognitam materiam. Hippocrates picato emplastro per linamenta vtitur: hoc autem dicunt esse tetrapharmacum regium: post incarnationem adhibeantur ferulæ: quidam etiam ab initio ipsas apponunt, vlceris locum vitantes, & prout necessitas vrget, ipsas adstringētes, aut remittētes. In quibus porro squama emersura est, (id quod cognoscimus ex eo quòd copiosior humor tenuiórque excernitur, & quod caro circa vlcera vacua ac laxa euadens attollitur) in his deligatione laxiore vtimur, hamulo verò aut eiusmodi aliquo instrumento squama exempta, robustiore deligatione vtemur. Per totum autem vlcerationis tempus, linamentorum custos ex aliquo inflammationem arcente medicamento, vulneri incumbat, & simplex ligamentum adhibeatur, quod in singulis curationibus soluatur, reliquis relatis manenti- bus, velut de brachio tradidimus.

DE CALLO IN FRACTVRIS SVPERexcrescente, Cap. CVIII.

CAlli in fracturis superexcrescētes decorē omnino vitiant, quandoque etiam actionem impediunt si prope articulum fiant. Si igitur adhuc recens callus fuerit, valde adstringentibus medicamentis vtemur, per deligationem eã apprimentes: aliquando etiam laminam plumbeam imponentes, id quod opus fuit peregimus: si verò lapideus ac solidus fuerit; resectum rademus; scalpris excisoriis id quod supereminet tollentes, & si opus sit, etiam terebris circumcirca perforantes.

DE CALLO IN DISTORTIONE, Cap. CIX.

QVVM ex callis in distortione obductis, non modi cum actionis impedimentum cōsequatur, maximè si in pedibus fuerint, refractionis modus non est assumēdus, vt qui extrema pericula inducat: sed si recens adhuc est callus, laxatoriis perfusionibus, & cataplasmatis ex caricis pinguibus, & stercore colũbino, & aliis medicamētis callum soluentibus vtimur: insupérque frictione ac confractione per manus hunc dissoluemus: si verò lapideus sit, diuisa per scalpellum superficie, ossis continuitatem scalpris excisoriis soluemus: deinde fracturam curabimus, velut antea dictum est.

DE FRACTVRIS SINE CALLO PERmanentibus, Cap. CX.

FRacturæ quædam callo non obducuntur vltra præscriptum à natura terminum, aut propter assiduas solutiones, aut ob immodicas perfusiones, aut ob intempestiuum motum, aut ob multitudinē fasciarum; aut quòd totum corpus alimentum non sentit, in quibus etiam tenuius membrum reddi contingit. Proinde tum alias causas præsecare oportet, tum præcipuè alimenti sensum interceptum, ita vt partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partem attrahamus: partim vt alimentum sufficiens suggeramus, balnea item ac reliquam animi exhilarationem. Signa verò in his quibus iam callus obducitur, tum alia adsunt, tum maximè quod fasciæ cruētæ fiunt, etiamsi non adsit vulnus: id quod fortassis ideo fit quòd quum substantia circa callũ coit, dispersas in ossium cauernis sanguinis guttas exprimit.

DE LVXATIONIBVS, Cap. CXI.

LVxationum tractationem ad fracturas consequentem par est vt deinceps aggrediamur. Luxatio igitur (vt in summa dicam) est elapsio articuli ex propria cauitate ad inconsuetam sedem, à qua voluntarius motus impeditur. Huius autem differentias alias dicere non possumus nisi eam quæ iuxta maioris ac minoris rationem consistit. Si enim perfectè articulus excessit, communi generis nomine luxatio appellatur affectio: si verò solùm emotus est, aut vsque ad cauitatis supercilium delatus, subluxatio vocatur.

DE INFERNA MAXILLA, Cap. CXII.

RVrsus igitur à superioribus initio sumpto, de inferna maxilla dicamus. Superna enim quum immobilis sit, luxationis affectionem effugit: inferna verò luxationem quidem non sustinet, eo quòd capita ipsius ad supernam maxillam firmiter sunt conclusa. Subluxationem tamen sæpe patitur eo quòd musculi ipsam continentes, præ assidua mandendi ac loquēdi exercitatione molliores existētes, ob quaslibet causas facilè laxãtur. Nã verbũ χᾶται apud Hippocratē χαλᾶται, *id est laxatur*, significat. In quibus sanè citra aliquã molestiã sua sponte articulus ad propriũ locum redit. Verùm de perfecta maxillæ luxatione, satis est illius verba apponere, quæ cum cōpendio & citra defectum clara existunt. Sic igitur dicit, Luxatur quidem & excedit maxilla raro, laxatur tamē sæpe in hiatibus, velut etiam aliæ musculorum ac neruorũ emutationes hoc faciunt: manifestum verò ex his maximè fit vbi excidit. Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partem abducitur: & ossis cornix circa supernã maxillam tumidior fit, & infernas maxillas difficulter committunt: quæ verò repositio his conueniat, manifestum est. Oportet enim aliquem vulnerati caput detinere, & alterum infernam maxillam intrinsecus ac extrinsecus ad mentum digitis apprehendere, hiante homine quãtum moderatè potest: & primùm quidem maxillam aliquãdiu hac atque illac manu abducere, & ipsum hominē iubere vt maxillã laxã habeat, & simul abducat, ac quammaximè remittat: deinde repentè tribus figuris simul laxare oportet, diligenti in hoc animaduersione habita. Nam & ex distortione ad naturam deducere oportet, & infernam maxillam retrorsum protrudere, ita vt æger hæc sequatur, & maxillas cōmittat, ac non hiet. Atque hæc quidem repositio est, & neque aliis figuris fieri poterit: curatio verò breuis sufficit. Splenium enim inceratum apponitur, ac laxo deligamēto deligatur. Securius autem hæc aggressio perficitur, homine supino reclinato, & puluinari plenissimè farcto capiti suppositio, vt in ipsum innitente quamminimum cedat. Insuper autem & caput vulnerati aliquis detinere debet. Si verò ambæ maxillæ luxatæ fuerint, curatio quidem eadem est, verùm hi os minus committere possunt: nam his genæ prominentiores sunt, sed indistortæ. Quod verò

distortæ non sint, maximè cognoueris ex dentium tum supernorum tum infernorum terminis è directo inter se correspondentibus. His cōfert vt quam citissimè reponātur(repositionis autem modus prius dictus est)si verò nō reponantur,animæ periculum imminet præ febribus cōtinuis,& torpido sopore. Soporiferi enim hi musculi sūt & dum alterantur,& dum intenduntur præter naturam. Solet etiam his aluus biliosa, meraca, pauca egerere: & si vomuerint,meraca vomunt: hi igitur etiam moriuntur decima maximè die. Hoc repositionis modo etiam nos sæpe vsi sumus,fomētis prius ex aqua & oleo calidis, per spongiam ad luxatam maxillam adhibitis, vbi maximè ægrè cedit circa introitum, hominéque in terram locato, nos retro ipsum stantes iuxta prædictum modum operamur.

DE CLAVICVLA, ET SVMMO HVmero, Cap. CXIII.

Clauicula interna extremitate non excidit:coarticulata enim est pectori:vnde neq; circa ipsum mouetur. Si verò per violentiam ab alicuius externi acuti ictu auellatur,ad fracturæ ipsius directionem ac coaptationem reducetur. Quæ verò ad humerum articulata est ipsius extremitas,non valde excidit,vt quæ à bicipite musculo, & à summo humero prohibeatur. Sed neque violento aliquo motu clauicula priuatim mouetur,vt quæ propter solā thoracis distētionē facta sit: vnde solus homo inter animalia clauiculam habet. Si verò in palæstra contingat (velut verisimile est)vt hæc subluxetur,& per manus cōformationem,& per multiplicium spleniorum appositionem,vnà cum conuenientibus deligationibus reponitur. Eadem curatione etiam summus humerus subluxatus ad proprium locum reducitur. Est porro cartilaginosum ossiculum quod clauiculā cum scapula colligat,& in exsiccatis cadaueribus latet:id si subluxatum sit,imperitis imaginationem exhibet,velut brachii caput sit elapsum.nam ob hoc summa humeri pars acutior apparet, locus autem vnde discessit cauus. Verùm inter hæc discretionē facere oportet ex signis quæ deinceps referemus.

DE HVMERO LVXATO, Cap. CXIIII.

Caput brachii ad scapulæ cauitatem articulatum sæpe quidē excidit, sed neque sursum, ob anchoræ similē scapulæ processum:neque retrorsum,ob eandem scapulā: neque in anteriorē partem,ob bicipitis musculi tendinē, & ipsum summū humerū: sed rarò quidē intrò & extrà, assiduè autem,& maximè in infernam partem,minus carnosis:verùm his facilè quidem & excidit & rursus reponitur.carnosis verò vice versa tardè excidit, & difficulter restituitur.Quibusdam verò etiam non luxatis, sæpe ob plagam elapsus suspicio oborta est, eo quòd inflammatio vehemens sequuta fuit. Cæterùm eos quibus ad infernā partē luxatio facta sit sic cognoueris: Affectus humerus ad sanum collatus multum differt. Nam & summa humeri pars,vnde elapsus factus est, caua apparet:& summus humerus(velut de ipso subluxato diximus)acutior quàm pro naturali modo videtur: & elapsum brachii caput in ala manifestè occurrit,& huius manus cubiti gibbus magis à costis discessit.Si verò cogas ipsum,cum dolore ad costas adducitur: & neque extēto cubiti gibbo, manum ad aures adhibere possunt, neque alium multiformem motum per ipsam facere.In pueris igitur, aut his quibus recens & non multa facta est elapsio,etiam prominenti medii digiti flexi nodo,tum medici, tum læsi sanè manus, si non puer sit,sæpe restitutio facta est,velut inquit Hippocrates.Verùm efficaciores repositiones hæ sunt: Oportet lotum hominem,& perfusionibus magis laxātibus vsum, ad terrā supinum reclinare, & globum moderatum siue coriaceum,siue alium quendam non valde mollem, ad alam adaptare,& sedentem medicum ad latus affectum, ita vt aspiciat læsum,si quidem dexter humerus affectus est, dextri pedis calcaneum super pilam alæ prius subditam accommodare:si verò sinister,sinistri: & apprehensam manū affectam ad pedes trahere, simúlque calcaneo ad alam reniti,ita vt etiam minister aliquis,retro ad alterum humerum renitatur, vt ne corpus circumtrahatur.

A Est etiam alius repositionis modus,per humeri suppositionem.Oportet enim iuuenem ægro longiorem,aut saltem altiorem,ad affectum ægri latus stantem, humerum suum illius stantis alæ subiicere, & manum illius extentā ad ventrem suum trahere, sicut reliquum læsi corpus retro eum qui humerum supposuit sublime pendeat:si verò leuis sit æger,alius quidam leuis puer ex ipso dependeat. Dum enim manus & reliquum corpus æquali momento, illa ante,hoc retrò,deorsum trahuntur,cōtingit vt suppositus alæ humerus elapsum articulum immittat: quin & B per pistillum appellatum hoc facimus.Est autem lignum oblongum quod erectum in solo supra aliud quoddam primum constituitur.Huius itaque extremitas superna rotunda,& non valde crassa,neque tenuis,alæ ægroti aut stātis aut sedentis subiiciatur,prout lōgum fuerit pistillum, & manu supra pistillum extēta,ac deorsum tracta, reliquo autem corpore ecōtra deorsum vergente, aut sua sponte, aut alio quodam trahēte,repositio fiat.Sed & in scalæ gradu hoc fieri potest,velut in brachii fracti extensione dicebamus.Hic verò rotundum quoddam corpus gradui C alligetur,quod alæ ægroti conuenit,& brachii caput propellere potest.Si verò ob affectionis vetustatem, aut propter corporis duritiam,repositio difficultatem exhibeat, crepidinis etiam instrumento vtemur.Est autem crepido lignum longitudine bicubitali, latitudine quatuor digitorū,crassitudine duorū digitorū, quod alteram extremitatē rotūdā habet, & alæ cauitatem facilè subit, perinde vt pistilli extremitas. Hanc igitur extremitatē linteo obligatam,quò lenior fiat, brachii capiti sub alam adaptamus,totam verò manum ad lignum extētam,ad ipsum al- D ligamus iuxta brachium,& cubitū, & summam manum: postea supra lignum transuersum,inter duas columnas rectas adaptatum, aut rursus supra scalæ gradum, manum cum ligno trāsferimus,vt ala transuersim gradui adaptetur,& manum deorsum trahentes,reliquum corpus in alteram partem sublime dependere sinimus.sic enim articulus immittetur.Post repositionem autem, moderatam pilam ex lana, si inflāmatio absit,siccam,si adsit,oleo imbutā alæ subiicimus,ac deligamus, ita vt per hanc alā, & humerum & alteram alam,fasciæ deligationes iuxta chiasmum ac decussationem factæ appareant, decussatione E affecto humero incumbente:brachium verò ad costas deligamus.Cubiti autem gibbum cum summa manu ex ceruice appendimus,vt ne rursus recenti lapsu articulus excidat.Post septimū diē & tardius facta solutione,moderata frictione vtendum est,quò corpore duriore facto, articulus difficulter elabatur.Si verò sæpe excidat articulus, aut ob humiditatem, aut via iam ex longa consuetudine facta,ad vstionem progrediēdum est, velut antea dictū est. Quum verò fœtibus in vtero,aut à partu dum adhuc au- F gescunt,pars luxata fuerit, & non iterum reposita, in humero quidem carnes nihil à naturali modo deficiunt(neque enim impeditur manus in quolibet opere obeundo) os autem brachii non augescens,breuius manet,& vocantur tales γαλιάγκωνες,*id est anci*,quasi mustellæ cubito præditi.In femore verò & os augmentum non capit, & totū crus corrumpit.quum enim corporis grauitatem ferre non possit,non excercetur.Sed & in aliis artubus,si luxati maneant,& non reponantur, subiectæ partes omnino læduntur.

G DE CVBITI GIBBO, Cap. CXV.

Quanto magis varia est articulatio circa cubiti gibbū quàm circa humerum, tantò difficilior existit circa elapsus,& tardius elabitur, & difficilius reponitur, propter eminentiarum & cauitatum densitatem. Patitur igitur aliquando subluxationem solùm:sæpe verò etiam perfectè elabitur,iuxta omnem figuram,maximè autem anteriorem & posteriorem. Cognoscitur facilè & ad visum & ad tactum, elapso ocurrente in loco in quem excidit, H & eo loco vnde excidit cauo apparente. Hæc autem sani cubiti gibbi inspectio maximè declarat.Statim igitur repositionem facere oportet,antequam inflammetur. Quæ enim inflammatio præoccupauit, ægrè sanantur.Quædā verò etiam penitus incurabilia fiunt, & præsertim si in

posteriorem partem eluxatio contingit. Omnium enim luxationum quæ in cubiti gibbo fiunt, dolorosissima est, & maximè periculosa ea quæ in posteriorem fit partem. Mediocres itaque emotiones etiam moderata intentio restituit, seruis quidem manum extẽtam circa brachium ac cubitum tenentibus ac retrahentibus; medico verò manus suæ vola id quod excidit in naturalem situm protrudẽte. At verò Hippocrates eluxationem in anteriorem partem, per aceruatam manus flexionem dirigit, volam eius ad humerum è directo impellens: eam verò quæ in posteriorem partem facta est, rursus per aceruatã & multam extensionem: quãdoquidem etiam eluxationes quæ in anteriorem partem fiunt, per violentam extensionem maximè fiunt: quæ in posteriorem, per violentam similiter flexionem. Si verò perseueret luxatio, etiam vehementiore extentione vtemur. Talis autem maximè est ea quæ in fracto brachio ab Hippocrate relata est, vbi lignum quod in foramina ligonum immittitur, assumit. Quidam ex recentioribus repositionem sic faciunt: Duobus ministris (velut dictum est) extendentibus manum, altero supernè ad alam tenente, altero infernè ad manus articulum, medicus stans ex aduerso ipsi ægroto, ambabus volis ad articulum brachium amplectitur, & vbi iussit pallium obuolutum oblongum, aut fasciam latam, suis manibus simúlque ægroti brachio circumdare; & ad externam partem ac deorsum ad summam manum retrahere, ipse sequens cum intentione cõstrictas manus trahit, donec cubiti gibbi articulum trãsgrediatur. Oportet autem prius ægri manum oleo illinere, quò lubrica fiat, & medici volis promptè deducatur. Sic enim ea quæ elapsa sunt, dum pertrahentium manuũ violentia premuntur, in proprium locum reuertuntur. Post repositionem verò, manu in angulum figurata, curatione per splenia & conuenientem deligationem vtemur.

DE LVXATIONE ARTICVLI AD MAnum, & digitorum, Cap. CXVI.

Articuli ad manum, & digitorum luxatio, nullam habet difficultatem, nisi cum vlcere fiat. De hac itaque dicetur vbi de luxationibus cum vlceratione agemus. Eos verò qui absque vlcere luxati sunt, moderata extensione & curatione inflammationem arcente sanabimus.

DE VERTICVLIS SPINAE, Cap. CXVII.

Spinæ verticula si perfectam luxationem sustineant, celerrimam mortem inducũt. Neque enim leuem compressionem spinæ medulla sustinet: quando sanè etiam neruorum solùm ex ipsa exortus, si comprimatur, ad periculum inducendũ sufficiat. At subluxationibus sæpe apprehenduntur, & quãdoque in anteriorem partem, quandoque in posteriorem, quandoque in latera emotio contingit. Ex his prima repandatio, secunda gibbositas, tertia obstipitas appellatur. Quum igitur multa verticula simul paululum emota fuerint, plurium simul emotio secundum circularem flexionis circumferentiam facta apparet: & quidam decepti, vnius verticuli multum emoti magnam emotionem esse putant, quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem, quãdo etiam maius periculum imminet. Spinæ igitur ad interna emotio nullo modo dirigi potest, quum ab anteriore parte per ventrem oppositio fieri non possit. Qui enim aut in scala extendentes ita affectos, aut cucurbitas affigẽtes, aut sternutationes, aut tusses, aut inflationes mouentes, se aliquid efficere posse putarunt, satis ab Hippocrate conuicti sunt. Quandoquidem verò sæpe defractio quædam officulorum spinæ facta, cauum efficit locum, (velut de fracturis dictum est) quidam hanc affectionem repandam esse putauerũt: deinde hac breui curata, (promptè enim callus obducitur) facilem curatu repandationem esse dixerunt, etiamsi penitus incurabilis, aut ægrè admodũ curabilis existat. Nam vrinarũ & stercoris suppressio in hac cõtingit, & corporis perfrigeratio: postea verò etiam inuoluntaria recremẽtorum excretio. Hæc autem ob neruorum & musculorum affectionẽ per consensum fiunt, & ita affecti citò moriuntur, & maximè si in supernis ac circa collum verticulis affectio consistat.

A At verò gibbositatem ex paruo maximè puero factam, & diuturnam esse, & non celerem mortẽ afferre, sed morbum inducere, eúmque incurabilem, Hippocrates pronuntiauit. In recens autem facta gibbositate ex casu, machinamenta per scalam, & rectam ægri suspensionem, & vtris inflationem, ridicula sunt. Sola verò Hippocratis directio ac repositio sufficiet. Oportet, inquit, lignum magnum ea longitudine ac latitudine vt hominem capere possit, aut scamnum ligno tali æquale, ad parietem apponere in longitudinem extentum, non ampliori quàm pedis ab illo distantia, & super ipsum vestimenta quædam expandere, vt ne hominis corpus frangatur: deinde hominem lotum pronum supra lignum illud aut scamnum extendere: & postea lorum bis circum pectus obductum per alas ad dorsum deligare, initiáque lori ad lignum oblongũ pistilli forma erectum alligare, & hoc ipsum in pauimẽto ad finem subiecti ligni aut scamni statuere, & superna parte tenendum ministro retro ægri caput stanti præbere, ita vt dum inferna extremitas renititur, superna verò supra caput adducitur, opportuno tempore extensio fiat. Alio insuper loro pedibus simul circa partes supra malleolos deligatis, & rursus alio partibus ad lumbos, vt huius connexio in lumbis fiat, rursus horum lororum extremitatibus coniunctis, & similiter ad aliud lignum pistilli forma præditum deligatis, pistillum hoc in fine ligni aut scamni ad pedes statuemus, quemadmodum illud prius: atque ita ministris vt per pistilla extentionem in contraria faciant iubebimus. Quidam verò per appellatos asellos extensionem faciunt. Sunt autem aselli, hi axes qui in erecto statuto ligno vertuntur, & vtrinque ad magnum lignum siue scamnum, iuxta pedum ac capitis finem locantur, quibus lora obuoluuntur. Dum porro ita fit extentio, nos manuum nostrarum palma gibbositatem deprimimus, & si opus fuerit, & nullus alioqui metus sit, super ipsam insidemus. At si hoc modo spina non dirigatur, & ferat homo depressionem, appositum parietem in longitudinem instar canalis excauare oportet, e regione ipsius gibbositatis, vt sit rima excauata longitudine cubiti, quæ neque altior sit, neque humilior quàm ægri spina. Imò hanc rimam prius præparatam habere oportet. Huius enim gratia etiam lignũ ab initio prope ad parietem apponere iussimus. Et postea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus, altera verò gibbositatem deorsum deprimimus, donec spinæ directio sensu percipiatur. Verùm, (vt Hippocrates dicit) Et extensio sola absque tabula, & rursus sola per tabulam depressio, ad id quod opus est præstandum sufficit. Si verò hoc verum est, nihil absurdi fuerit etiã in repandatione & obstipitate, ab initio facere prædictam extẽsionem, citra videlicet depressionẽ. Cæterùm post repositionem, laminam ligneam trium digitorum latitudine, longitudine verò tanta vt & gibbum & reliquas sanas vertebras cõtegere possit, linea aut stupea fascia obuolutam, vertebris imponere oportet, & conuenienter deligare, ac tenui victu vti. Quòd si postea etiam reliquiæ aliquæ gibbositatis restent, curatione per laxantia ac mollientia medicamenta, vnà cum laminæ appressione vtendum est. Quidam verò plumbea lamina vtuntur.

DE COXAE LVXATIONE, Cap. CXVIII.

Qvum reliqua hominis ossa quandoque subluxationem, quandoque etiam perfectã luxationem patiãtur, coxæ & humeri coarticulatio soli luxationis emotioni subiacẽt, & magis coxæ, eo quòd profundam & rotundam cauitatem habet, altioribúsque marginum supercilijs munita est. Articulo itaque ob vehementem aliquam violentiam extra propriam cauitatem elapso, prout magis aut minus hoc contingit, multæ luxationis differẽtiæ fiunt. Et iuxta quatuor modos, aut potius locos, coxæ luxatio cõtingit. Aut enim intrò, aut extrà, aut in anteriorem, aut in posteriorem partem discedit: & intrò quidem ac extrà frequenter, & multo frequentius intró: in anteriorem autem & posteriorẽ partem raró. Quibus igitur intrò luxatio facta est, his affectum crus si ad sanum comparetur, longius apparet, & genu prominentius, & iuxta in-

guen crus flectere non possunt, & iuxta interfœmineum A tumor manifestus occurrit, nimirum capite femoris illic firmato: quibus verò extra elapsum est, his contraria signa adsunt. Nam & crus breuius apparet, & iuxta interfœmineum cauatur, & ad nates in tumorem eleuatur, & genu magis intus est, & crus flectere possunt. Atquibus in anteriorem partem luxatū est, hi crus citra genu dolorē extendunt: sed dum ambulare conantur, neque ad interna procedere possunt, & vrinæ ipsis supprimuntur, & inguen intumescit, & nates rugosæ ac excarnes apparent, & in progressu calcaneo innituntur. Qui verò in posterio- B rem partem luxati sunt, non extendunt neque poplitem, neque genu, & neque flectere possunt priusquam inguen inflexerint. Sed & his crus breuius est, & inguen laxius, & iuxta nates femoris caput se ostendit. In quibus igitur ex puerili ætate, aut simpliciter multo tempore præterito, hic articulus elapsus neglectus est, & sic mansit, in his desperata est curatio, callo membro iam obducto: quibus verò recens luxatio contigit, his Hippocratis curatio succurret. Celeriter itaque ad repositionem progredi oportet. nam luxationes circa coxam moram trahentes, peni- C tus incurabiles fiunt. In communi igitur, in his quatuor luxationibus repositio conueniet quæ secundum obuersionem ac circunductionem articuli fit, & quæ per extensionem. Si enim affectio fuerit recens, & affectus homo iuuenis, aliquando femur prehendentes, & hac illac circunducentes, articulum immittimus. At verò intro facta luxatione, etiam crure solo aceruatim ac fortiter ad inguen penitissimè flexo, successum sensimus. Si verò his non cesserit, extensione vtendum est, primùm per manus, ita vt alii crus infernè circa femur & tibiam apprehen- D sum trahant, alii supernè sub alis corpus apprehendant. Si verò fortiore opus fuerit extēsione, laqueis textis aut nexis, aut loris crus deligetur, omnino supra malleolum, & vt nequid genu patiatur, etiam adhuc ipso superius. Verùm partes circa pectus ligare non est necesse, sed (velut dictum est) manibus sub alas missis apprehensio fiat: & lorum molle ac forte media sui parte ad interfœmineum adaptatum, ab anteriore parte per inguen & clauiculam, à posteriore per dorsum, ad humerum attrahimus, & ambo lori initia ministro damus. Et postea omnes simul trahē- E tes, vt ægri corpus eleuetur, extensionem faciant. Hic modus extendendi communis est quatuor luxationis femoris differentiis. Verùm in vnaquaque priuatim modus impulsionis variat. Dum enim homo extenditur, si quidem intrò articulus excidit, lori circa interfœmineum mediam partem, inter femoris caput & ipsum interfœmineum locare oportet, & per appositum inguen ac clauiculam ipsum lorum sursum ferre. Sit autē iuuenis quidam qui affectum femur crassiore sui parte ambobus cubitis amplexus, fortiter ad externam partem trahat. Hic F modus repositionis aliis facilior est. Verùm si huic articulus non cedat, etiam aliis vtendum est magis variis & efficacioribus. Extēdere enim hominem oportet in magno ligno, aut scamno, in quo etiam gibbositatem in spina habentes extendimus. Insculpantur autem per totum ferme oblōgæ quædam cauernæ, longitudine & profunditate trium non amplius digitorum, quæ inter se distent spatio digitorum quatuor ad summum, quò vectis extremitate in ipsis renitēte, in vtram partem opus fuerit, impulsio fiat. At in medio ligno siue scamno, aliud lignum G infixum sit longitudine pedali, crassitudine ligni quod ligonum foraminibus immittitur, vt dum homo extenditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat. Nam & simul impediet ne corpus iis qui ad pedes trahunt concedat: & hoc contingente, sæpe neque opus est supernè in contrarium extensione: simúlque dum extenditur corpus, lignum ipsum ad externam partem femoris caput expellet. Extensio verò iuxta superius dictum modum fiat, & maximè pedis. Si verò sic non repositum fuerit, lignum quidem erectum infixum tol- H lendum est, à latere verò situs eius quem illud habuit vtrinque, duo ligna infigantur velut postes, non minore quàm pedis longitudine. His autem lignis aliud adaptetur, velut quidam scalæ gradus, vt sit trium horum lignorum figura similis literæ Græcæ H. Hoc autem continget si paululum infra summa duorum lignorum capita medium lignum fuerit adaptatum. Postea verò in sanum latus iacente homine, sanum ipsius crus inter postes sub illum veluti scalæ gradum producimus: affectū autem crus supra ipsum gradū transferimus, vt ad ipsum femoris caput gradus adaptetur: instrato antea ipsi multiplici stragulo, vt ne femur atteratur. Aliud porro lignū latitudine moderata, longitudine verò ea vt à femoris capite vsque ad malleolum pertingat, intrinsecus subiectū ad crus deligetur. Dum autem fit extensio, aut pistillis (velut antea in gibbositate diximus) aut aliquo alio instrumento, crus deorsum vnà cum adalligato ligno trahatur, quò per hāc violentiam femoris caput in proprium locum reuertatur. Est præterea alius repositionis modus, citra extensionem in ligno, qui ab Hippocrate laudatur, Oportet, inquit, manus ægri molliter ad latera deligare, & pedes ambos forti ac molli loro circa malleolos & supra genua, quatuor digitorum spatio inter se distantes, ita vt læsum crus duobus digitis amplius quàm alterum sit extentum: & postea hominem in caput suspendere, vt à terra ad duos cubitos absit. Quo facto iuuenis quidā peritus suis cubitis læsum femur apprehendat qua crassissimum est, vbi etiam caput femoris extat, & derepente ad suspensi hominis corpus se appēdat. facilè enim ita articulus ingredietur. Hic repositionis modus præ omnib[9] aliis simplicissimus est, vt qui non per multum apparatum fiat. Sed plerique ipsum velut miserabilem repudiarunt. At si extra luxatio fiat, extendatur quidem homo velut superius: verùm lorum ad interfœmineū per oppositas partes, inguen videlicet & clauiculam, ferre cōuenit. Medicus autem ab externa parte ad internam propellit, vecte iuxta conuenientem cauernam ex iis quæ insculptæ sunt renitente, & ministro ad sanam natem obnitente, vt ne cedat. Quòd si in anteriorem partem facta sit luxatio, dum extenditur homo, vir quidā robustus dextræ manus suæ vola in affectum inguen posita, altera manu cōprimat, ita vt deorsum & ad genu depressio fiat. Si verò in posteriorem partem facta est luxatio, non vt in sublime eleuetur, hominem extendere oportet, sed supra solidum quiddam decumbat, sicut etiam quū extra facta est luxatio. Quemadmodum autem dictum est de gibbositate, supra lignū aut scamnū pronus homo extendatur, non ad lumbos sed in crure vinculis iniectis, velut paulò ante dictum est. Vtendum est etiam depressione per tabulam ad nates, vbi etiam articulus prolapsus extat. Atque hæc quidem de iis qui ab extrinsecus lacessente causa coxam luxatam habent. Quādoquidem verò etiam ob humoris multitudinem, velut humerus, ita etiā coxa excidit, vstione ad hoc vtendum est, quemadmodum suo loco de ipsa diximus.

DE GENV LVXATIONE, Cap. CXIX.

Genu tribus modis excidit, intro, & extra, & ad poplitem. Nam in anteriorem partem ne excidat, à patella prohibetur. Iisdem igitur extensionis modis, quandoque per solas manus, quādoque etiā per laqueos vsi, prout cōuenit deligabimus, ac reliquā curationē adhibebim[9], ita tamē vt pars diutius asseruetur, ne vllum motū faciat.

DE MALLEOLI LVXATIONE: VBI etiam de digitis pedum, Cap. CXX.

Coarticulatio iuxta malleolum, si modicè emota fuerit, per moderatam etiam extensionem curatur: vbi verò perfectè luxata est, maiore coactione eget. Conandum igitur & hic fortiore extensione per manus vti. Si verò repositio non fiat, homine supino in terram prostrato, inter duo femora ad interfœmineum, longum quendam ac validum paxillum in altum erectum in terrā defigemus, quo ad ipsum corpus renitens, ad extensionem pedis non cedat. Imò potius anteaquam homo reclinetur, desigatur. Quòd si adsit magnum illud lignum quod in medio pedale lignum infixum habere diximus, in hoc extensio fiat. Ministro autem femur tenēte & retrahente, alius minister manibus aut etiā per lorum trahat pedē. Medicus autem manibus dirigat luxationem. Sed & alte-

rum pedem alius infernè teneat. Poſt repoſitionem deligatio tuta fiet, faſciis partim ad ſummum pedem, partim ad malleolum obductis, ita vt vitemus ne retro ad calcaneum tendinem adſtringamus. Et homo ad quadrageſimum diem aſſeruetur ne ambulet. Nam hi ſi ante perfectam curationē ambulare conentur, parti functionis difficultatem inducūt. At verò ſiquis ex ſaltu, velut cōtingere ſolet, calcanei os emouiſſet, aut etiam aliam quandam inflammatoriā affectionem incidiſſet, leni quadā extenſione, & conformatione, & irrigationibus inflammationem arcētibus, & firmis deligationibus hoc corrigat, homine ſimiliter in quiete ſeruato vſque ad integram reſtitutionem. Sed & digitorum in pedibus emotionem, (velut in manibus diximus) non difficile eſt moderata extēſione reponere. In omnibus porro luxationibus ac ſubluxationibus, poſt repoſitionem & quietis dies, permanentem in articulis inflammationē aut tumorem, quæ etiam diuturnas functionis difficultates inducunt, mollietibus medicamentis ad hoc paratis ſanabimus, quorum materiam nemo ex his qui artis opera tractant ignorat.

DE LVXATIONIBVS, CVM EXVLceratione, Cap. CXXI.

IN luxationibus cum exulceratione multa prudentia opus eſt. Nam hæ ſi reponātur, extrema pericula, quandoque etiam mortem inducunt. Inflammatis enim præ tenſione neruis ac muſculis propinquis, dolores vehementes & conuulſiones ac febres acutæ ſuccedunt, maximè in cubiti gibbis, ac genibus, & ſuperioribus articulis. Quanto enim principalibus partibus ſunt viciniores, tanto maius periculum inducunt. Hippocrates itaque horum & repoſitionem penitus reprobat, & vehementiorem deligationem, ſoliſque inflammationem arcentibus & mitigatoriis auxiliis in principio vti iubet. Sic enim fortaſſis vita ipſis contigerit. Quod verò ipſe in ſolis digitis conſulit, hoc nos etiam in omnibus reliquis articulis facere conabimur, & ſtatim ab initio, parte nondum inflammata, articulum elapſum per moderatam extenſionem reponemus. Et ſi quidem iuxta ſcopum ſucceſſerit, in ſolius inflammationem arcentis ductus vſu B perſeuerabimus. Si verò inflammatio aliqua, aut conuulſio, aut aliquid ex prædictis acceſſerit, rurſus eiicere ipſos oportet, ſi quidem citra violentiam remiſerint. Si verò & hoc periculum reuereamur, (fortaſſis enim non remiſerint inflammati) melius fuerit in maioribus articulis repoſitionem differre. Vbi verò inflammatio deferbuit, (hoc autem contingit poſt ſeptimum aut nonum diem) tunc prædicto repoſitionis periculo, & quòd ſi non reponatur, manci omnino in poſterum viuent, conabimur citra violentiam facere aggreſſionem, vectis etiam vſu, C quò facilius id fiat, adhibito. Cæterùm vlceris curationem, velut in fracturis cum vlcere dictum eſt, faciemus.

DE LVXATIONE VNA CVM FRActura facta, Cap. CXXII.

SI cum fractura abſque vlcere luxatio fiat, communi extenſione, & per manus compoſitione vtendum eſt, velut in ſimplicibus fracturis dictum eſt. Si verò etiam vlcere, ex his quæ de fracturis ac luxationibus priuatim dicta ſunt, conuenientem aggreſſionem facere oportet.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber VII,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

DE TEMPERAMENTIS QVAE A GVſtus qualitatibus iudicantur, Cap. I.

DE ſenſilium corporum temperamēto coniecturam facere, neque ex odore firmum eſt. Nam quæ inodora ſunt, craſſam quidē ſubſtantiam habent, ſed nondum conſtat quomodo in caliditate ac frigiditate ſe habeant: odora verò, tenuia quodammodo ſunt, & calida, quantitatem tamē tenuitatis aut caliditatis non indicāt, eo quòd inæqualis ſit ipſorum ſubſtantia. Adhuc verò magis neque ex coloribus exactè colligere licet. per ſingulos enim colores inueniuntur & calida, & frigida, & ſicca, & humida. At verò in guſtu, omnes partes corporum ſapore præditorum linguæ occurrūt, & ſenſum mouent, vt ex ipſo manifeſtè etiam facultates ipſorum in temperamentis reperiantur. Quod igitur adſtringit, id ipſum cogere, obſtruere, denſare, repellere, & craſſefacere, inſuperque adhæc omnia, frigefacere & ſiccare poteſt: quòd verò acidum eſt, ſecare, diuidere, attenuare, aperire & perpurgare, citra calefactionem: quod autem acre eſt ſimilia acido facit, attenuando & purgando. Differt autem in eo quòd acidum frigefacit, acre calefacit, & amplius in eo quòd acidum repellit, acre attrahit, diſcutit, effringit, & cruſtas inducit. Sic verò etiam quod amarū eſt perpurgat meatus, & extergit, & attenuat, & ſecat craſſos humores, citra manifeſtam caliditatem: quod aquoſum, frigidum eſt, denſat, compingit, cogit, obſtruit, mortificat, & ſtupefacit: quod ſalſum, cogit, adſtringit, cōditum aſſeruat, ſiccat, citra inſignem caliditatem, aut frigiditatem: quod dulce eſt, laxat, concoquit, mollit, rarefacit: quod oleoſum eſt, humectat, mollit, laxat.

DE ORDINE ET DISTANTIA TEMperamentorum, Cap. II.

MOderatum medicamentum, ita vt ſimilis ſit temperamenti cum eo cui adhibetur, in eo quòd neque ſiccat, neque humectat, neque frigefacit, neque calefacit, hoc ipſum neque ſiccum, neque humidum, neque frigidum, neque calidum nominare cōuenit. Quod verò ſiccius eſt, aut humidius, aut calidius, aut frigidiꝰ, hoc à prædominātę facultate appellatur. Satis autem eſt vt in vnoquoque prædominio, quatuor, quantum ad vſum attinet, ordines faciamus: ſic vt calidū nominemus in primo ordine, quod nos calefacit, non tamen euidēter, ſed vt opus ſit rationali quadam demonſtratione: ſic autem & frigidum, & ſiccum, & humidū, quod demōſtratione indiget, nondum actionem fortem & euidentem habens. At verò quæ manifeſtè iam ſiccare, aut humectare, aut calefacere, B aut frigefacere poſſunt, talia ſecundi ordinis eſſe dicētur: quæ verò iam vehementer quidem, non tamen ad ſummum, tertii: quæ verò ita calefaciunt vt cruſtā inducant, & vrant, quarti: ſic etiam quæ frigefaciunt, vt iam mortificent, quarti ordinis & hæc ſunt. Cæterùm ſiccans medicamētum, quarti ordinis nullum reperire datur, abſque hoc vt vrat. nam ſiquod ſummè ſiccat, hoc omnino vrit. Talia verò ſunt chalcitis, & miſy, & calx. Tertii tamen ordinis ſiccantium eſſe aliquod poteſt etiam non vrens, quemadmodum quæ vehementer adſtringunt omnia, de quorum numero eſt omphacium, rhus, & alumen.

C DE FACVLTATIBVS PARTICVLArium ſimpliciū medicamentorum, Cap. III.

ABrotonum calefacit & ſiccat in tertio ordine, eſtque diſcuſſoriæ ac ſectoriæ facultatis. pauciſſima enim participat acerbitate, & ſi affricetur cum oleo per totum corpus, rigores per circuitum repetentes ſanat. Eſt autem ſtomacho noxium. Vſtum verò magis quàm non vſtū ſiccans, alopecias ſanat, cum tenui aliquo oleo illitum. Agallochum lignum eſt Indicum, Thyiæ ligno ſimile, odoratum, quod commanſum gratum oris odorem facit. Eſt etiam ſuffimentum. Radix eius drachmæ vnius pondere D pota, nimiā ſtomachi humiditatē ac exolutionem ſanat. Sed & hepaticis, & dyſentericis, & pleuriticis conuenit.

Ayaricum radix, eſt appendix è trunco exorta, compage laxa, ex aerea ac terrea ſubſtantia compoſita, vim habens diſcuſſoriam & ſectoriam craſſorum humorum,

Et obturationes in viſceribus maximè repurgat.

Αγeraton facultatis eſt diſcuſſoriæ,& leniter quodammodo inflammationem arcentis. Αγνος ἢ λύγος, *hoc eſt uitex*, calfacit ac ſiccat in tertio ordine. Eſt autem tenuium partium, & flatus diſcutit. Vnde etiam ad caſtitatem facere creditur non modò in cibo ac potu acceptus, ſed etiam ſubſtratus. Semẽ ipſius ad hepatis ac ſplenis obturationem facit potum: ſi verò torreatur, minus flatuoſus eſt,& facilè diſtribuitur. Αγρωστις, *id eſt gramen*, ex Parnaſſo maximè,vtile eſt, ſiccat & moderatè refrigerat, & tenue, & ſubacerbum eſt. Quapropter vulnera cruenta glutinat.Et decoctum ipſius lapides frangit.

Αγχuſæ quatuor non eiuſdem omnes facultatis ſunt. Quæ enim Onoclea appellatur, adſtringentem & ſubamaram radicem habet. Vnde ſplenicis & nephriticis prodeſt. In cataplaſmate cum polenta eryſipelatis conuenit: folia minus quàm radix frigefaciunt ac ſiccant. Quapropter etiam ad alui profluuium bibuntur. At Lycapſos magis quodammodo adſtringens, ſimiliter eryſipelatis conducit. Onochilos autem (quæ & Alcibiadios) vim habet magis medicatam, & à vipera morſis prodeſt in cataplaſmate impoſita, & alligata, & in cibo accepta. Quarta verò quæ fere ſine nomine eſt, & reliquis minor, amarior autem quàm Alcibiadios, ad latos lumbricos conuenit,acetabuli menſura pota.

¶ Adarce velut ſpuma quædam eſt aquæ ſalſæ,ſcortis ac arundinibus circumpacta. Eſt autem acerrima & calefactoria,vt propemodum vrat ſi cum aliis foris apponatur. Nam intra corpus vt ſumatur fieri non poteſt.

Adiantum ſiccat, attenuat,diſcutit moderaté. Verùm in medio quodammodo eſt calidi & frigidi. Itaque alopecias ſanat, & tumores diſcutit, & lapides atterit potum, & ex pulmone eductiones ſiccat,& fluxum alui ſiſtit.

¶ Αείζωον, *id eſt Semperuiuum*, ex tertio ordine frigefacit. Siccat autem & adſtringit moderaté. Qua de cauſa etiam ad ignes ſacros,& herpetas,& inflammationes ex fluxione conuenit. Aetonychon in lapidum tractatione refertur.

¶ Αθera pulticula eſt ſorbilis,ex molita Zea aut ex frumento parata,pueris conueniens. Competit etiam in cataplaſmata.

¶ Αἰγίλωψ, *id eſt auena erratica*, diſcuſſoriam vim habet. Vnde etiam inflammationes induratas & ægilopas ſanat.

Αἴγειρος, *hoc eſt populus nigra*, tertio quidem ordine calefacit,ſed ſiccat moderatè,& eſt tenuis ſuis partibus. Huius folia cum aceto impoſita, podagricos dolores ſedant: at reſina ipſius quia floribus calidior eſt,acopis & malagmatis miſcetur. Fructus autem cum aceto potus comitialibus prodeſt. Αἰδοῖον, *id eſt pudendum*, cerui maſculi, ſiccatum & tritum,cum vino potum, morſis à vipera auxiliatur.Miſcetur etiam compoſitis medicamentis.

Αἰθάλη, *id eſt fuligo*(quæ etiam Lignys appellatur)in litera Λ referetur. Aithiopis, folia habet verbaſco ſimilia. Radicis eius decoctum potum coxendicibus opitulatur, pleuriticis item, ac ſanguinem ſpuentibus, & arteriæ aſperitati cum melle. Αἷμα, *id eſt ſanguis*, frigidus nullus eſt, ſed ſuillus humidus eſt, & minus calidus, temperamẽto maximè ſimilis humano. Columbinus autem, & palumbi, & turturis, quum temperatus quodammodo ſit,ſuffuſos ex plaga oculos ſanat ſi calidus inſtilletur:& ſi in perforata caluaria membranæ craſſæ infundatur, inflammationem arcet.Noctuæ ſanguis cum vino aut aqua potus, ſpirandi difficultati opitulatur. Veſpertilionum, mammas virginum tuetur, & ſi illinatur pilorum exortum arcere dicunt. Eodem modo etiam ranarum ſanguis, & chamæleontis, & ricinorum in canibus. Galenus tamen facto rei periculo, hæc ementita eſſe dicit. Caprinus ob ſiccitatem aqua inter cutem laborantibus prodeſt ſi cum melle bibatur,& renum calculos atterit. Gallinarum domeſticarum ſanguis, eruptiones ſanguinis ex cerebri membranis cohibet: agninus comitialibus prodeſt: hœdinus recens coagulatus dimidiæ heminæ menſura cum pari aceto potus, ſanguinem è thorace educentes ſanat. Vrſorum & caprarum ſylueſtrium,& hircorum,

A & taurorum abſceſſus maturare dicitur. Terreſtris crocodili ſanguis viſum acuit. equorum admiſſariorum in compoſitiones erodentes miſcetur. At verò antidotus ex ſanguinibus quæ contra lethalia medicamenta datur, anatis,& hœdi,& anſeris ſanguinem recipit.

Αἶρα, *id eſt Lolium*, calfacit ac ſiccat prope ad tertium abſceſſum ſiue diſtantiam à temperatis, vt quod facultate iridi par ſit.

¶ Ακacallis fructus eſt fruticis in Ægypto naſcentis, cuius cremor collyriis ad acuendum viſum deſtinatis miB ſcetur.

Ακacia tertii ordinis eſt ſiccantium, primi frigefacientium: ſi verò lota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terrea. Ακαλύφης, *id eſt urticæ*,& ſemen & folia, tenuium ſunt partium, & citra morſum ſiccant, tumoréſque diſcutiunt, ac extergunt, & ventrem ſubducunt: moderatè verò flatuoſa ſunt: quare etiam ad venerem concitant. Ακanthus (quem alii melamphyllum, alii pæderota vocant) facultatem diſcuſſoriam ac ſiccatoriam habet.

C Ακanthium,tenui ac calida facultate præditum, conuulſis auxiliatur.

Ακανθα λευκὴ, *id eſt ſpina alba*, radicem ſiccãtem & moderatè adſtringentem habet. Quare & ſtomachicos, & ſanguinem ſpuentes, & dentium dolores iuuat. Semen autem tenuis & calidæ eſt facultatis. Vnde etiam conuulſionem ſanat. Ακανθα Ægyptia,aut(vt alii) Arabica, valde adſtringentis ac ſiccantis eſt facultatis. Vnde & ſanguinem & alias fluxiones ſiſtit. Ακινος, *id eſt Ocimaſtrum*, ſimile eſt ocimo, & moderatè adſtringit: vnD de aluum ſiſtit & menſes,pota. In cataplaſmate verò impoſita panos & ſacros ignes iuuat. Ακόνιτον quod Pardalianches vocant, erodentis ac venenoſæ eſt facultatis: vnde intra corpus aſſumendum non eſt, foris autem in his carnibus quæ erodi poſtulant, ipſo vtendum eſt. Quod verò Lycoctonon appellant, eiuſdem eſt cum ſuperiore facultatis,ſed priuatim lupos occidit, quemadmodum illud pardos. Ακορον calfacit ac ſiccat in tertio abſceſſu. Vtimur radice ipſius ad ciendas vrinas, & ad induratum ſplenem. Attenuat etiam corneæ ocuE lorum tunicæ craſſitudinem. Ακρίδες, *id eſt locuſtæ*, ſuffitæ difficultatem mingendi maximè in mulieribus iuuant. Verum locuſta quæ alas non habet,à ſcorpio ictis auxiliatur pota cum vino. Ακτη μεγάλη, *id eſt Sambucus*, & χαμαιάκτη, *id eſt Ebulus*, vtraque ſiccatoriam vim habet,& moderatè diſcuſſoriam ac glutinatoriam. Quòd ſi bibantur aut edantur,aquam per ventrem ducunt.

¶ Αλς, *id eſt ſal omnis*, multum ſiccantem ac adſtringentem vim habet. Vnde quicquid humidi in corporibus eſt,id totum depaſcitur: quod verò reliquum eſt, adſtrinF gendo compingit. Quapropter etiam condita aſſeruat, & à putrefactione tuetur. At vſtus ſal maiorem diſcutiendi vim habet. Althæa ſiue Ebiſcus,ſpecies eſt maluæ ſylueſtris,diſcuſſoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigans, tubercula maturans. Radix autem & ſemen, reliqua quidem intenſa habent, ſed & vitiligines detergunt. ſemen verò etiam calculos atterit. Alimon diſſimilarium partium eſt, ſalſum & ſubaſtringens. Plurima ipſius pars calida eſt temperata, cum humiditate quæ confici non poteſt. Lac itaque & ſemen gignit.

G Alcæa,ſylueſtris itidem maluæ ſpecies eſt. Cum vino autem pota dyſenterias & roſiones ſanat, & magis radix ipſius. Alcyonia omnia detergunt ac diſcutiunt, acrémque qualitatem habent: verùm mileſium (eſt autem vermi ſimile & purpureum) optimum eſt. Quapropter etiam vſtum alopecias ſanat, & impetigines ac vitiligines detergit. Quod verò ſuperficiem leuem habet, acerrimum eſt, non ſolùm detergens, ſed etiam excorians: quod autem lanis ſuccidis ſimile eſt, omnium H debiliſſimum eſt.

Αλμη, *id eſt muria*, ſi nullam aliam ſubſtantiam ammixtam habet, ſimilem ſali vim habet, ſed debiliorem, ob aquæ mixturam. At ſalſorum piſcium, & oliuarum colymbadum muria, magis extergentem vim habet. Ita-

que coxendicum morbo laborantibus,& dyſentericis infunditur. Aloe primo abſceſſu calfacit,tertio ſiccat. Commodat ſtomacho, extergit, diſcutit, & ex aluo ſtercora expellit: lota verò minus extergit, ſed magis ſtomacho commodat, inflammationéſque arcet, & vlcera ad cicatricem perducit, maximè quæ in ſede ac pudendo exiſtunt. Ἁλὸς ἄνθος, *id eſt flos ſalis*, liquidum eſt medicamentum, magis tenuium partium quàm ſal vſtus. Satis item acre eſt ac diſcuſſorium. Ἁλὸς ἄχνη, *id eſt ſalis ſpuma*, ſpumoſa ſalis efflorefcentia eſt, magis tenuium partium ac diſcuſſoria quàm ille, ſed minus compingit.

Alſine, (quæ & auricula muris) helxinæ ſimilem vim habet, frigefacientem & humectantem. Quare ad feruentes inflammationes conducit. Alypi ſemen atram bilem deorſum purgat, ſi pari copia velut epithymum ſumatur cum ſale & aceto: verùm inteſtina leuiter exulcerat. Alyſſon, nomen ex eo habet quòd à cane rabido morſis auxiliatur. Quum autem ſiccantem & diſcuſſoriam ac exterſoriã vim habeat, rhenes ab obturatione liberat, & maculas ſolares extergit. Ἀλώπηξ, *id eſt uulpes*, animal, tota in oleo viua aut mortua cocta, diſcuſſorium efficit oleum, quod humores ex profundo ad ſuperficiem trahit. Vnde qui in ſolium fuderunt, & in hoc arthriticos locarunt vt diutius immorarentur, affectionem incipientem ſedarunt, inueteratam verò moderatiorem fecerunt.

¶ Amaracum calefacit ordine tertio, ſiccat ſecundo.

Amarantum attenuat, & ſecat. Menſes itaque ducit potum cum vino, & ſanguinis grumos diſſoluit cum vino mulſo: omnes item fluxiones ſiccat ſtomacho infeſtum.

Ambroſia in cataplaſmate impoſita, vim habet adſtringentem ac repellentem. Ammi tertii ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium. Eſt & tenuium partium, & diſcuſſorium, & vrinam ciet: ſemen autem maximè vtile eſt. Amiantum in Cypro gignitur ſimile alumini ſciſſo, quod flammam quidem ab igne cõcipit, non autem vritur. Quidam ipſo in pſilothra ſiccantia vtuntur. Ἄμμος, *id eſt arena*, quæ quidem in littoribus maris eſt, multum ſiccat. Feruefacta itaque à ſole, aquoſa corpora in ipſa obruta exſiccat: torrefacta verò ſiccum fomentum præbet pro milio & ſale. Ammoniacum thymiama ſuccus eſt mollientis facultatis intenſæ: vnde ſcirrhos & tofos diſſoluit. Amurca, ſecundi ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium intenſi. Hac itaque ratione vlcera in ſiccis quidem corporibus curat, in aliis autem auget & exacerbat. Ampeloprafon velut ſylueſtre porrum eſt, acerrimum & calidiſſimum ad extremum ordinem: vnde etiam lædit: ſecandi item vim habet, & ab obturatione liberat, & ſtomacho ingratum eſt. Ἄμπελος ἀγρία, *id eſt uitis ſylueſtris*, racemi & virgulta exterſoriam vim habent: & adſtrictorii quiddam poſſident: at vitis ſatiuæ ſimilis quidem facultas eſt, ſed debilior. Vitis albæ (quam & bryoniam & pſilothrum vocant) germina quidem velut ſtomacho grata eduntur, & vrinam cient. Radix autem exterſoria & tenuium partium eſt, ac moderatè calida. Quapropter & ſplenes pota conſumit, & foris cum ficubus impoſita ſcabies & lepras ſanat. Vitis autem nigra, quæ & ipſa bryonia appellatur, prædictæ ſimilis eſt, ſed debilior.

Amygdalæ amaræ attenuant, & ab obturatione à craſſis ac viſcoſis humoribus in profundo inducta liberant, & cutis vitia detergũt. Sed & arbor ipſarum eandem vim habet: at verò dulces moderatè calidæ ſunt. Amylum ex tritico fit puro, quod in aqua ſub ardoribus canicularibus maceratur, quæ aqua quinquies in die diffunditur. Poſtquam autem molliſſimum factum fuerit, excolatur, & rurſus affuſa aqua furfures ſeparantur, & in ſole ſiccatur citò priuſquam aceſcat. Vim habet perfrigeratoriam moderatè, & ſiccantem, & acrium mitigatoriam.

Amomum vim acoro ſimilem habet: ſed acorum ſiccius eſt, hoc autem magis concoquit.

¶ Anagallis vtraque facultatis eſt multum exterſoriæ, habens etiam quid ſubcalidum & attractorium, vt & aculeos extrahat, & ſuccus ipſius è naribus purget.

Anagyrus frutex eſt graueolens & acris, calidæ ac diſcuſſoriæ facultatis: ſemen autem tenuius eſt, & vomitum ciet. Ἀνδράχνη, *id eſt portulaca*, frigefacit tertio abſceſſu, humectat ſecundo: ideo ſanè & ardoribus prodeſt ventri impoſita, & fluxiones repellit. Viſcoſitate item ſua dentium ſtuporem ex acidis inductum læuigat. Verùm ob adſtrictionem & dyſenteriis & ſanguinis eruptionibus prodeſt. Androſæmon duplex eſt: alterum aſcyrrum vel aſcyrroides nominatur, & eſt hyperici ſpecies: alterum dionyſias. Semen ipſorum purgat: folia verò magis ſiccant. Androſaces amara & acris herba eſt, diſcutiens ac ſiccans: & ipſa, & ſemen ipſius in potu vrinam cient. Anemonæ omnes acris & exterſoriæ, attractoriæque, ac oſcula vaſorum aperientis ſunt facultatis. Vnde pituitam alliciunt, & lepras remouent, ſi apponantur, & lac attrahunt. Anethum calfacit ſecundo ordine intenſo, ſiccat prope. Hoc ſi in oleo coquatur, diſcutit, dolorem eximit, ſomnum inducit, & crudos tumores concoquit: vſtum autem tertii ordinis calefacientium ac ſiccantium euadit, & nimirum humidis vlceribus inſperſum prodeſt. Humidius verò, & minus calidum ac concoctorium eſt viride. Anthyllis duplex eſt: ambæ autem ſiccant vlcera. Quæ verò ſimilis eſt chamæpityi, magis tenuium partium eſt, vt etiam comitialibus conueniat: eſt etiam magis exterſoria. Aniſi ſemen acrius eſt, calfaciens ac ſiccans in tertio abſceſſu: ideóque & vrinam ciet, & flatus diſcutit. Antirrhinon ſiue Anarrhinon ſimilem bubonio vim habet, ſed defectuoſiorem. Ex illo igitur etiam de hoc diſces.

Anωnis aut Ononis calidam vim habet, maximè in radice. Huius ſuccus potus cum vino vrinas ciet, & calculos atterit, & cruſtas rumpit, & dentes mitigat.

¶ Aparine (quam alii philanthropon, alii omphacocarpon vocant) moderatè detergit ac ſiccat. Habet etiam quid tenuium partium. Ἄπιος, *id eſt pirum*, temperamento inæquale eſt, partem terream habens, partem aqueam. Quare ſi edatur, ſtomacho commodat, & ſitim eximit: ſi verò in cataplaſmate imponatur, ſiccat, & moderatè perfrigerat. Ἀπόκυνον, aut κυνοκράμβη, *id eſt braſſica canina*, dicitur etiam Cynomoron, quoniam citiſſimè canes occidit: eſt autem & hominibus venenum. Hæc valde grauiter olet, & calida eſt citra ſiccitatem: vnde etiam in cataplaſmatis diſcuſſoriam facultatem habet. Apochyma pix eſt quæ vetus iam nauibus deraditur. Diffundit autem & ſiccat ac diſcutit tumores.

¶ Araneum animal commolitum emplaſtro, & impoſitum fronti ac temporibus, tertianos circuitus exoluere dicit Dioſcorides. Tela ipſius impoſita ſanguinis eruptionem ſiſtit, & vlcera in ſuperficie abſque inflammatione conſeruat. Argemone, exterſoriæ ac diſcuſſoriæ eſt facultatis. Ariſaron & minus eſt multo quàm arum, & acrius. habet autem radicem oliuæ magnitudine. Ariſtolochia omnis calida & tenuium partium eſt, & exterſoria, & amara, & ſubacris, & ad medicinas vtiliſſima: verùm rotunda magis tenuis eſt, & per omnia efficacior: clematitis autem odorata quidem eſt, ſed debilior. Longa verò in reliquis medium inter has locum obtinet, ſed calida non minus quàm rotunda eſt.

Ἄρκευθος, *id eſt iuniperus*, calefacit ac ſiccat in tertio ordine. Fructus autem calefacit quidem ſimiliter, ſiccat autem ordine primo. Ἄρκιον, quod & προσωπίτης, *id eſt perſonata uocatur*, folia colocynthidis foliis ſimilia habens, ſed maiora & duriora: diſcutit & ſiccat, & adſtringit. Quare etiam folia ipſius vetera vlcera ſanant. Arction verbaſco ſimile eſt: radicem habet teneram & albam ac dulcem. Tenuis autem & ſiccantis ac moderatè extergentis facultatis eſt. Armeniacum vim habet exterſoriam, cum modica acrimonia, & pauciore adhuc adſtrictione. Quapropter ocularibus compoſitionibus miſcetur, & pilos in palpebris auget. Arnabo ex aromaticis eſt, vnde maximè in vnguenta miſcetur, vt quòd calidæ ac ſiccæ ſit facultatis in tertio ordine, caſſiæ ac Carpeſio ſimile; vnde etiam Poſidonius, cinamomo non præſente, hoc vſum ſe eſſe dicit. Apro-

γλωσσον, *id eſt plantago*, frigefacit, ſimúlque ſiccat in ſecundo abſceſſu: ex aquoſa & terrea ſubſtantia mixta eſt, adſtringens etiam quid habens. Quapropter ad maligna vlcera & ad fluxiones & ad putredines conuenit: & ob temperamenti commoderationem etiam ſanguinis eruptiones cohibet, & plurimis cõpetit. Nam & ſiccitate non mordente participat, & frigiditate nondum ſtupefaciente. Aron primi eſt ordinis in calefaciendo ac ſiccando. Eſtque & hoc ex terrea ſubſtantia & calidá ac exterſoria conflatum. Radices autem ipſius calidiores ſunt. At verò dracõtium fortius eſt. Arſenicũ vſtoriam vim habet. Vtuntur ipſo etiã ad obolendos pilos. Si verò diutius adhæſerit, etiam ipſam cutem contingit. Vſtum autem magis tenuium partium euadit. Artemiſiæ ambæ calefaciũt ſecundo ordine, ſiccant primo. Sunt etiam tenuium partium, vt etiam calculos in rhenibus atterant, & vterorum fomentis conueniant. Ἄρτος, *id eſt panis*, ſi in cataplaſmate imponatur, magis diſcutit quàm pro tritici facultate, vt qui & ſale, & fermento participet. nam quæ in profundo hærent fermentum attrahit.

¶ Aſarum ſimilem acoro vim habet, ſed magis intẽſam. Ἀσβόλη, *id eſt fuligo*, qua pictores vtuntur, ex vitrariis fumitur officinis, & facultatis diſcuſſoriæ & acris eſt, vt & vrat & erodat. Vſta verò ad cicatricem perducit cum roſaceo cerato. Ἀσκαλαβώτης, *id eſt Stellio*, animal, ad reliqua quidem inutile eſt: verùm à ſcorpio ictis auxiliari ipſum impoſitum aiunt. Miſcetur etiam medicamentis intendendi membri virilis facultatem habentibus. Aſclepias valida & ſicca & tenuium partium exiſtẽs, torſionibus in vino pota conuenit: in cataplaſmate verò impoſita ad ferarum venenatarum morſus facit, & ad maligna in vtero ac mammis vlcera. Aſcyrron in Androſæmo dictum eſt.

Aſpalatus facultatem partiũ diſſimilium habet, vtpote acris, & adſtringens, & per vtraque ſiccans. Quapropter ad putredines & fluxiones vtilis eſt. Aſparagus, petræus aut myacanthinus, exterſorius eſt. Inter caliditatem & frigiditatem medius, rhenes & hepar ab obturatione liberat, & maximè radix ac ſemen. Dentium item dolores ſanat. Aſplenum, tenuium partium vim habet, non tamen calidum eſt. Hac itaque ratione & calculos atterit, & ſplenes conſumit. Ἀσταφίς, *id eſt vua paſſa*, ſatiua quidem, concoquendi, ſimúlque adſtringendi ac diſcutiendi leniter, facultatẽ habet: ſylueſtris verò acris fortiter eſt, adeò vt pituitam detrahat, & vehementer extergat. After Atticus (quem aliqui βουβώνιον, *id eſt inguinariam*, vocãt, eo quòd non ſolùm impoſita, ſed etiam appenſa, βουβῶνας, *id eſt inguinum tumores*, ſanare credita eſt) mixtã habet facultatẽ, diſcuſſoriam ac perfrigerantem. Aſtragalus frutex eſt exiguus, habens radices adſtringentes, non ingeneroſè ſiccans. Vlcera itaque vetera ad cicatricem perducit: & aluum ſiſtit radix cum vino pota. Plurimus autẽ in Phæneo Arcadiæ naſcitur. Ἄσφαλτος, *id eſt bitumen*, ſiccat & calfacit ſecundo ordine. Quapropter cruenta vulnera glutinat. Aſphodeli radix exterſoriam ac diſcuſſoriã vim habet. Cinis autem ipſius vſtæ calidior & ſiccior, & magis tenuium partium euadit. Quare etiam alopecias ſanat.

¶ Atractylis, ſiue Cnicus ſylueſtris, ex ſpinoſorum genere eſt, ſiccantem & moderatè calidam vim habens. Atriplex, humectat ordine ſecũdo, frigefacit primo. Quapropter etiam per ventrem permeat. Semen ipſius exterſoriæ eſt facultatis: vnde etiam morbo regio ex hepatis obſtructione oborto vtilis eſt. ¶ Aφace adſtringentem facultatem velut lens habet: ſi verò edatur, magis ægrè quàm lens concoquitur. Vehementius autem reſiccat, ſimúlque moderatè calefacit. Aφronitrum diſcuſſoriæ ac exterſoriæ eſt facultatis, vt nõ ſolùm ſordida extergat, ſed etiam pruritum ſanet: potum verò ſtomacho noxium eſt. Ἀφρὸς νίτρου, *id eſt ſpuma nitri*, ſimilem nitro vim habet, ſed ſubſtantiam tenuiorem. Quapropter etiam leuis eſt velut farina. ¶ Ἀχράς, *id eſt pyrum ſylueſtre*, ſimilem piro ſatiuo vim habet, ſed magis intenſam: vnde etiam vulnera magna glutinat. ¶ Aψinthium calidum eſt primo abſceſſu, ſiccum tertio, adſtringentem & amaram & acrem qualitatem ſimul adeptum. Quapropter etiam bilioſos in vẽtre humores, & per ventrem, & per vrinas euacuat. In quibus autem pituita abundat, his propter adſtrictionem nihil prodeſt. Succus autem herba longè calidior eſt.

Incipientia à litera B.

Βαλάνου μυρεψικῆς, *id eſt glandis vngentariæ*, pars interna velut carnoſa, exterſoriam ſimúlque inciſoriam cum adſtrictione vim habet. Quare cum aqua mulſa pota drachmæ pondere, vomitum ciet, & infernam aluum ſubducit: cum poſca verò ad viſcera obſtructa conuenit. Cutis etiam vitia cum aceto illita extergit. Cortex autem ipſius valde adſtringit. Baccharis, boni odoris herba eſt, ſimilis cinamomo, coronaria & acris. Huius radix decocta obturata reſerat, & vrinas ac menſes mouet. Folia ipſius adſtringunt, & fluxionibus proſunt. Balauſtium flos eſt mali Punicæ ſylueſtris, vehementer adſtringens, ſiccámque ac frigidam vim habens. Vlcera itaque ſuperficiaria ad cicatricem perducit, & fluxiones ſiſtit. Balſami id quod velut lignum eſt, ſiccat & calefacit ſecundo abſceſſu: eſt & tenuium partium: ſuccus autem eius multo tenuior eſt: fructus ſimilis quidem eſt facultatis, ſed minus tenuis. Ballote (quam Marrubium nigrum vocant) acris & exterſoriæ eſt facultatis. In cataplaſmate itaque impoſitum cum ſale, à cane morſis prodeſt. Βάτου, *id eſt rubi*, fruticoſa pars multũ adſtringit & ſiccat: quare & vulnera glutinat, & fluxiones ſiſtit. Radix autẽ ad hoc quòd adſtringit, etiam non modicè tenuium partium eſt. Ex quo etiam calculos in rhenibus atterit. Fructus autem ſi maturus eſt, calidior eſt cum moderata adſtrictione, ideóque etiam editur: immaturus autem acerbus eſt, & vehementer reſiccat, maximè ſiccatus. Similiter etiam flos.

Βατράχιον, *id eſt ranunculus*, herba quatuor differentias habet: omnes autem calidæ & ſiccæ excellenter ſunt facultatis, acriſque, ac vſtoriæ, vt exulcerent cum dolore. Quòd ſi quis moderatè ipſis vtatur, cutis vitia ſolùm detergent. Radix autem ſicca ſternutatorium eſt medicamentum. Βάτραχοι, *id eſt ranæ*, aduerſus ferarum venenatarum morſus in iuſculo eduntur. Vſtarum ipſarum cinis ſiccantiſſimus euadit, & ſanguinis eruptiones ſiſtit, & alopecias ſanat, cum pice liquida.

¶ Bdellium, & Scythicum & Arabicum, vim habet molliendi in ſcirrhum indurata, maximè recentia. Arabicum verò & vrinas ciet, & lapides atterit, & concoquit.

¶ Bettonica, herba eſt exiles habens ramulos, pulegii ramulis ſimiles, & tenuiores, & qui guſtantibus nullam fere qualitatem exhibent. Naſcitur maximè in locis petroſis, eáque vtuntur etiam in rhenalibus compoſitionibus. Eſt autem & alia apud Romanos Bettonica appellata, quam Dioſcorides Ceſtrum nominat, alii verò pſycotrophon, eo quòd frigidis locis gaudet. Hæc nihil ſimile prædictæ habet præterquam actionem. Et ad hoc vt vrinam moueat, etiam alia multa facit, & maximè radix ipſius cum aqua mulſa pota, vomitum concitat: folia autem aluum ſubducunt. Βήχιον ſiue βηχικόν, *id eſt Tuſſilago*, dicta eſt ab eo quòd tuſſes & erecta ceruice ſpirationes ſuffitu iuuet. Compoſita verò eſt ex ſubſtantia calida & aquoſa.

¶ Blitum editur, & eſt olus humidum ac frigidum ſecundo abſceſſu.

Bulbus qui editur, amaritudine ſimúlque adſtrictione quodammodo participat, ſiccátque ac glutinat vulnera, & extergit. Vomitorius autem bulbus calidior eſt huius facultate. Botrys, (quam alii Ambroſiam, alii vocant Artemiſiam) planta eſt valde boni odoris, quæ cum vino pota recta ceruice ſpirantibus prodeſt. Bubonium in Aſtere Attico dictum eſt. Bugloſſum humidum & calidum eſt temperamento: vnde etiam vino iniectum lætitiam inducere dicitur. Bunium (quod alii Arctiõ appellant) calidum eſt, & vrinam ciet, & menſes ducit. Sed & Pſeudobunium huic ſimile eſt. Bupreſtis animalculum eſt cantharidi ſimile. Reponatur itaque eodem velut illa modo. Butyrum concoquentis & moderatè diſcutientis eſt facultatis in mollibus corporibus. Inguinum itaque & glandularum tumores & parotidas iuuat, & gingiuas attenuat, maximè in dentientibus pueris, & humores in thorace hærentes delinctum concoquit. Buphthalmum florẽ chamæmelo ſimilem

habet,ſed multo maiorem & acriorem, & ideo diſcuſſorium,vt etiam duritias ſanet cerato admixtus.

¶*Βράθυ, id eſt herba Sabina*, ſimilis eſt cupreſſo: calefacit ac ſicca in tertio abſceſſu. Eſt & tenuiſſimarum partium, attenuantis & diſcuſſoriæ exiſtens facultatis ſi bibatur. Eſt itē ad putredines ſimile cupreſſo. Britãnica adſtringentis & glutinantis eſt facultatis,ſimiliter velut lapathum ſylueſtre ſpeciem præferens: ſuccus ipſius putrefactiones in ore ſanat. *Βρόμος, id eſt auena*, ſimilem orneo vim habet.Siccat autem & diſcutit moderata & citra mordacitatem.Habet etiam aliquid adſtrictionis: vnde & alui profluuia ſanat. *Βρύον, id eſt Muſcus*, marinũ frigefacit & adſtringit. Quare feruentes inflammationes impoſit⁹ iuuat.Eſt & aliud *Βρύον,id eſt Muſcus*,quod *σπλάγχνον* appellatur, & in quercubus ac populis albis, & piceis reperitur. Hic diſcutit, ſimúlque moderatè mollit, præſertim qui in cedris reperitur. Bryonia dicta eſt *ἄμπελος,id eſt uitis*,alba.

Initium literæ Γ.

Γάλα,id eſt lac,omne compoſitũ eſt ex tribus ſubſtantiis, caſeoſa,ſeroſa,& pingui, quam plurimam habet lac bubulum,ex qua etiam butyrum fit. Serum autem ipſius exterſoriam vim habet:vnde & aluum ſubducit, ſiquis ipſum in coctura ſeparet. Caſeoſa verò & craſſa magis infercitur,& propterea acrimonias obtundit.Coctum autẽ lac, ſiue ſilicibus ignitis immiſſis,ſiue aliter,optimum medicamentum eſt dyſenteriæ & fluxionum ventris acrium:totum lac ad acres oculorum fluxiones & alias acrimonias conducit. Temperatiſſimum autem eſt lac mulieris, poſt hoc caprinum, deinde aſininum & ouillum, poſtremum bubulum. *Γαλῆς,id eſt Muſtellæ*,cinis multum diſcutit. Cum aceto itaque illitus podagris & articulari morbo prodeſt: ſale verò condita ac aſſiccata,comitialibus commodat. Galion ex eo quòd lac coagulat nomen repperit.Simile eſt aparinæ,ſiccans & ſubacre:flos ipſius ad ſanguinis eruptionẽ conducit & ad ambuſta ab igne. Galiopſis(quam alii galiobdolon vocant)ſimilis eſt vrticæ, leuior tamen & graueolẽs:vim habet diſcuſſoriã & mollitoriam tumorum induratorum. Facit etiam ad ſerpendo depaſcentia in cataplaſmate impoſitũ. Garum calefacit ac ſiccat potenter.Quapropter & ad putredinoſa vlcera foris ipſo vtuntur,& dyſentericis ac coxẽdicum morbo laborantibus per clyſterem infundunt.

¶ Gentianæ radix multum efficax eſt ad attenuãdũ,perpurgandum, extergendum,& ad obturata reſeranda.

Geraniõ quod habet folia anemonæ ſimilia, radicẽ verò quæ editur, eius radicis vna drachma cum vino pota, inflationes vteri ſoluit. Alterum Geranium ad medicinã inutile eſt.

¶*Γῆ,id eſt terra*,omnis ſiccat. Quæ verò nullã aliam ſubſtantiam admixtam habet,etiam citra mordacitatem:ſi verò ignea aliqua qualitas ipſi admixta ſit,lota etiam hãc deponit. Quæ igitur colitur terra pinguis omnis,vtilis eſt ad curationem omnium partium quæ reſiccatione opus habent.Itaque Ægyptiæ terræ luto vtuntur ad aquoſas & lienoſas affectiones,& ad laxos tumores, & euidentem vtilitatẽ ſentiunt.Ex medicatis autem terris Lemnia rubrica, quæ *σφραγὶς, id eſt ſigillum*, dicitur, ad hoc quòd reſiccat,etiã moderatè adſtringens, aduerſus lethalia medicamenta auxilio eſt, & maligna vlcera ſanat cum aceto aut vino, & ſanguinis eruptiones ſiſtit omnes,& dyſenteriam ſerpendo depaſcentem ſedat, aqua mulſa prius per clyſterem infuſa, deinde muria. Minium verò ſiue rubrica Sinopica vehementior quàm Lemnia eſt,& in compoſitiones obducentes meatus miſcetur: pota etiam lũbricos occidit. Multo verò mitior eſt Samia quàm Lemnia terra,vt quæ glutinoſa eſt ac viſcoſa. Vtendũ igitur ipſa ad ea quæ mitigare oportet:ſed & ſanguinis ſputa,vndecunque veniat, ſanat. Selinuſia & Chia magis exterſoriæ ſunt. Quare etiam quædã mulieres ipſis pro ſmegmatis defrictoriis in facie vtuntur:vlcera item incarnant, & ad cicatricem perducunt, & magis igne ambuſta. At Cimolia mixtæ eſt facultatis frigefacientis ac decuſſoriæ,ſi illota eſt:lota verò magis frigefacit, & ambuſta cum poſca curat.Ampelitis terra (eſt autem ea quæ vitibus illinitur,vt vermes in ipſis perdat)ſiccat & diſcutit fortiter,neque id citra mordacitatem.Cretica aerea eſt,& extergit citra mordacitatem.Eretria euidenter adſtringit: vſta verò etiã ſiccat citra morſum:melior autem eſt cinerea.Pnigitis ſimilem Cimoliæ vim habet, verùm nigra eſt. Armenia(quam & bolum nominant)ſiccat: vnde dyſentericis, & fluxionibus per ventrem,ſanguiniſque ſputo, & tabi,& reſpirandi difficultati ob humiditatem inductæ, & humidis vlceribus,& peſtilentibus affectionibus generoſè conuenit.Bibitur cum vino tenui diluto:ſin febricitent,cum aqua.Sed & Alanabolus ſimilem Armeniæ vim habet.At ochra diſcutiendi ac erodendi vim habet. Vlcera itaque carne nimium excreſcentia deprimit,& caua explet cerato admixta. *Γῆρας,id eſt Senecta*, ſerpentis ſatis ſiccat. Aceto itaque feruefacta dẽtium dolores curat: at aſpidis exuuium tritum cum melle ac illitum,maximè viſum acuit. *Γῆς ἔντερα, id eſt inteſtina terræ*,ſiue vermes terreni triti ſauciatis neruis impoſiti, ſtatim mirificè iuuant.

¶Γigarta vinacea, ſecũdo ordine ſiccãt, frigefaciunt primo.Quum itaque ſatis acerba ſint, omnibus fluidis affectionibus conueniunt. Γingidium caliditatem nõ adeo manifeſtam habet:ſiccat autem in tertio abſceſſu,& adſtringit,ideóque ſtomacho gratum eſt.

¶Γlaucium adſtringit cum quadam iniucunditate: ſed & manifeſtè frigefacit,vt etiam ſacros ignes qui non ſunt adeo vehementes curet. Γlaux herba calida & humida temperamento eſt:quare etiam lac generat. *Γλήχων,id eſt pulegium*,calefacit & attenuat vehementer: vnde impoſitum rubefacit, & humores craſſos ac viſcoſos ex thorace & pulmone expuere facit. *Γλοιὸς,id eſt ſordes*, balneorum calefacit moderatè,mollit,diſcutit, fiſſuris & condylomatis *tuberculis* conuenit. *Γλυκύρριζα, id eſt radix dulcis*, tepidi ac humidi eſt temperamenti, habétq; aliquid adſtrictionis:vnde etiam aſperitates læuigat,non ſolùm in arteria,ſed etiam in veſica ſcabioſa.Eſt etiam ſitis exemptrix. Γlycyſide(quam alii pentorobon, alii pæoniam vocant)radicem habet acrem, & ſubamaram, ac ſiccantẽ,quæ & aliquid adſtringens habet:vnde mẽſes mouet, & rhenes ac hepar expurgat, amygdalæ magnitudine pota cum vino.Si verò auſterum vinum fuerit, etiam fluxiones per ventrẽ ſiſtit. Alligata puerorum morbos comitiales ſanat.

¶ Gnaphalium nomen habet ex eo quòd foliis ipſius, vtpote teneris, pro *γναφάλῳ,id eſt tomento*,vtuntur. Sunt autem alba, & moderatè adſtringũt:quapropter ad dyſenterias cum vino auſtero bibuntur.

¶*Γογγύλιδος,id eſt rapi*, &radix,& ſemẽ, flatuoſa ſunt, & ſemen generant,& venerem ſtimulãt. Gordyliõ(quod alii Seſeli vocant)calidum eſt, & vrinam ciet, & menſes ducit:radix ipſius cum melle delincta,humores in thorace educit.

¶*Γύρις,id eſt pollen*,ſimilem amylo vim habet, verùm calidiorem quodammodo. Γypſum ad hoc quod ſiccat,meatus obducendi vim habet: vnde ad ſanguinis eruptiones conuenit,cum polline & oui candido. Vſtum verò non amplius ſimiliter meatus obducit, ſed magis ſiccat & repellit maximè cum poſca.

Initium literæ Δ.

Δᾷδες,id eſt Tedæ, habent quid acre & concoctorium ac exterſorium:vnde aceto coctæ dẽtium dolores ſanãt, ſi acetum colluatur:ſi verò etiam mel admixtum fuerit, pituitã detrahunt. At ſi in medicamẽta quæ delinguntur miſceantur,humores in thorace hærentes eductu faciles faciunt. Damaſcena in loco prunorum referentur.

Damaſoniũ exterſoriam quandam vim habet. Quare calculos atterit,& quæ per aluũ prodeũt, ad vrinas tranſfert. Daucus(qui & ſtaphylinus dicitur)duplex eſt: ſatiuus cuius radix flatuoſa eſt, & venerem ſtimulat: ſed & ipſum ſatiui ſemen quid habet quod venerem ſtimulat: ſylueſtris autem ſemen penitus flatus expers eſt, & vrinã ciet,& menſes mouet:ſimiliter autem & herba. *Δάφνης,id eſt lauri*,arboris folia ſiccant & calefaciunt vehemẽter:magis tamen fructus. At radicis cortex amarus & adſtingens aliquantulum,calculos atterit, & hepaticis commodat,trium obolorũ pondere cum vino odorato potus.

Daphne herba quæ etiam Alexandria vocatur: calida & acris,& ſubamara eſt: quapropter menſes & vrinas mouet. Sed & daphnoides eiuſdē facultatis eſt, itémque chamædaphne: hæc autem etiam editur.

¶ Δέρμα, *id eſt pellis*, ouilla recens detracta adhuc calida, his qui flagris cæſi ſunt circumdata, mirificè ipſos ſanat. At Hippopotami pellis vſta, & cum aqua trita impoſita, tubercula diſpergit. Viperæ verò pellis trita impoſita, alopecia laborantibus mirificè pilos producit. Pelles ſiue coria ſolearum veterum vſtarum, cinerem ſiccātem faciūt: vnde attrita ex calceamētis curāt, ſi non amplius inflāmata ſunt, itémque ambuſta, & intertrigines, & extuberātia.

¶ Dictamnum magis tenuis eſt facultatis quàm pulegiū: reliqua ſimilia ipſi habet. At quod pſeudodictamnum appellatur debilius eſt. Dionyſias dicta eſt in Androſæmo. Diphryges mixtæ eſt facultatis. habet enim & adſtringens quiddam, & moderatè acre: quapropter etiā ad maligna vlcera commodum eſt medicamentum.

Dipſaci ſpinæ radix ſiccat ordine ſecundo: habet etiā quid exterſorium.

¶ Dorycnium ſimile quid habet temperamento papaueri & mandragoræ, immoderatè perfrigerans. nam modicè ſumptum ſtuporem inducit: amplius autē acceptum, occidit.

Dracontium ſimile quid Aro habet: ſed ipſo acrius & amarius eſt, calidius item ac tenuius: habet etiam quid adſtrictionis. Radix igitur ipſius viſcera purgat pota, & malignorum vlcerum optimum eſt medicamentum: ſed & folia ſimilia ſunt. Semen autem fortius eſt. Dryopteris dulcis eſt & acris, & ſubamara: in radice verò etiam acerba. vim habet erodentem, vnde etiam pilos tollit.

Δρυὸς, *id eſt quercus*, folia & fructus ſiccantem & calidā vim habent, adeò vt & vulnera recentia glutinēt, & inflāmationes incipientes ſedent. Quod verò ſub glandis cortice eſt membranoſum, circum fructus carnem, id quum magis adſtringat, & ad fluxum muliebrem, & ad reliquos fluidos morbos datur.

Initium literæ E.

¶ Ebenus lignum vim habet calefactoriā, exterſoriam, ac tenuem. Vnde etiam ea quæ pupillis tenebras offundunt extergere credita eſt: ſed & in alias oculares compoſitiones miſcetur.

Εγκέφαλος, *id eſt cerebrum*, leporis coctus, & affrictus, ac comeſtus, dentientibus pueris commodus eſſe fertur. Quidam etiā tremoribus auxiliari cerebri eſum ſcripſerunt. At Galli cerebrum cum vino potum, ferarum venenatarū morſibus auxiliari, & ſanguinis ex cerebri mēbranis eruptiones cohibere, Diſcorides dicit. Cameli verò cerebrum ſiccum cum aceto potum comitiales curare tradit Galenus: ſimiliter etiam muſtellæ cerebrum: verùm hirundinis cum melle ad ſuffuſiones facere: ouillum autem ſimiliter præparatum, infantibus dentientibus exactè opitulari.

¶ Ελαίας, *id eſt oleæ*, ramuli tātum frigiditatis habēt quātum etiam adſtrictionis: fructus exactè maturus moderatè calidus eſt: immaturus adſtringentior eſt & frigidior. At oleæ Æthiopicæ lacryma ſimilis ammoniaco tenui, exterſoriam vim habet. Quare ad cicatrices, & albugines, & viſus hebetudinem ipſa vtuntur, & ad dentium dolores in cauernas indita: quidam hanc ſylueſtrem oleam eſſe tradunt. Oleum porro ex oliuis drupis, dulce calidúmque moderatè eſt, & magis humectans: verùm ex immaturis, in quantum particeps eſt adſtrictionis, in tantum etiam frigiditatis: at quod lotum eſt, magis mordacitatis exors eſt. Antiquū verò quanto eſt antiquius, tāto eſt calidius, & maiore diſcutiendi vi præditum, & maximè ſi etiam ab initio tenuium partium fuerit. Hoc cognoſcitur ex puritate & pelluciditate, & ſi ex pauco multa corporis pars illinatur, & facilè à cute imbibatur: tale verò maximè Sabinū eſt. At verò quod ex ſylueſtri fit olea, exterſoriū eſt ſimúlque adſtringēs, & pro oleorum ratione ſicciſſimum. Sed & Cicinum æqualem vim cum vetere habet. Reliqua velut eſt Seſaminum, aut raphaninum, & alia pro ſubſtātiarum ratione ex quibus facta ſunt, etiam facultatis differentias habent. Elæomeli. In Syria ex trunco quodam arboris oleum fluit craſſius melle ac dulcius, quòd duorum cyathorum menſura, cum aquæ hemina potum, crudum & bilioſum humorem per aluum ducit. Torpidi autem fiunt qui id accipiunt, quod vereri non oportet, ſed ipſos excitare. Elaterium appellatur ſuccus fructus cucumeris ſylueſtris. Et eſt ſecundi ordinis calefacientiū, menſéſque prouocat, & fœtus corrumpit appoſitum, propter ſummam amaritudinem. Euacuat etiam per nares ſi cum lacte in ipſas infundatur: at infernè per clyſterem infuſum, pituitam euacuat: quandoque etiam ſanguinē.

Ελάτη, *id eſt abies*, arbor calfacit ac ſiccat ſimiliter vt populus nigra: verùm de reſina ipſius in reſinarum tractatione referetur. Elatine herba eſt ſimilis helxinæ: frigefacit ac adſtringit moderaté. Elaphoboſcus calidæ ac ſiccæ eſt facultatis, ſecundo ordine, & partium tenuium. Ελελίσφακος, *id eſt ſaluia*, euidenter calfacit, & ſubaſtringit. Elenium calidum eſt & ſiccum cum humiditate ſuperflua. Quapropter in delinctis admixtū, humores ex pectore educit: ſed & partes per ipſum rubefaciunt. Ελεοσέλινον, *id eſt Apium*, quod in aquoſis naſcitur locis, eadem poteſt quæ apium hortenſe, ſed maius ipſo eſt. Elephantis ex vngue ramenta ſi in cataplaſmate imponantur, reduuias curant. Oſſium item ac dentium ipſius ramenta quum ſiccæ ſint & exterſoriæ facultatis, talibus medicamentis miſcentur. Ελκυσμα, *id eſt argenti recrementum*, habet eandem vim quam plumbago. Adſtringit enim & attrahit: vnde emplaſtris fuſcis & ad cicatricem perducentibus miſcetur. Ελλέβορος, *id eſt ueratrum*, vterque calfacit ac ſiccat tertio diſceſſu. Eſt etiam acris ac exterſorius: vnde etiam ad leproſam cutem conuenit. At niger ſi fiſtulis indatur, in tribus diebus callum ex ipſis eximit. Elichryſon (alii chryſanthemō, alii Amarantum vocant) planta eſt coronaria, comam habens auricolorem, quæ cum vino pota vrinæ difficultati, & reptilium morſibus, & coxendicibus, & ruptionibus conuenit: menſes item ducit, & ſanguinis grumos diſſoluit cum vino mulſo pota: auxiliatur etiam deſtillationibus. Elxine, (quam alii perdicium, alii parthenium, alii ſideritim, alii heracleam vocant) vim habet exterſoriam, & leniter adſtringentem, cum ſubfrigida humiditate. Elxine quæ & Ciſſampelus, diſcuſſoriæ eſt facultatis. Elymos (quæ & Meline, *id eſt panicum*) ſimilē milio vim habet, ſiccans ac frigefaciens forinſecus impoſitum: ſiccat autem & ventris fluxiones.

Empetron aut praſoides, medicamentum eſt purgatorium pituitæ ac bilis. Eſt autem & ſalſum: vnde fuerit etiā exterſorium.

¶ Epithymum ſiccat & calfacit tertio abſceſſu, éſtque Thymo efficacius. Epimedii vis eſt moderatè frigefaciens cum aquoſa humiditate. Hæc in cataplaſmate impoſita mammas erectas conſeruat. Pota etiam ſteriles facere dicitur. Epimelis quæ Vnedo apud Italicos ruſticos appellatur, eſt velut malus ſylueſtris: cuius fructus acerbus eſt, ſtomacho malus, & capitis dolorem inducēs.

Epipactis (quæ & Elleborine) contrà lethalia medicamenta bibitur, & ad hepatis morbos.

¶ Ερέβινθος, *id eſt Cicer*, legumen familiare flatuoſum eſt, nutriens, aluo commodum, vrinam ciens, lac & ſemen generans, menſes ducens. Quod verò Aries ſiue Arietinum appellatur, magis quàm reliqua vrinā ciet. Decoctū ipſorum calculos renum atterit, & maximè nigrorum. Quod autem ὀροβιαῖον, *id eſt Eruinum*, vocatur, calidius his eſt, & ſubamarum. At agreſte omni modo fortius eſt ſatiuo.

Ερια, *id eſt lanæ*, ſordidæ ad irrigationes cōmodæ ſunt. Œſipus enim ipſarum concoctorius eſt velut butyrū. At non ſordidæ materia ſolùm exiſtunt: vſtæ verò vim habent acrem & calidam ac ſiccam, ſimúlque tenuium partium, vt etiam humore flaccidas in vlceribus carnes citiſſimè conſumant. Erica diſcuſſoriæ citra mordacitatem facultatis eſt. Flore autem & foliis ipſius maximè vtendum eſt. Erinos aquatica herba eſt: cuius ſeminis drachmæ duæ cum mellis drachmis quatuor illitæ, oculorum fluxionem ſiſtunt. Succus autem ad auriū dolorem facit. Ermodactyli radix purgatoriam vim

habet,tum ipſa,tum decoctum ipſius.Priuatim autem arthriticis in ipſis fluxionibus exhibetur: ſtomacho multũ noxia eſt. *Ερπυλλος,id eſt ſerpyllum*,calefacit, vt vrinas & menſes moueat. Erythrodanum rubra tinctorum radix eſt,acerba & amara,quæ ſplenem & hepar & rhenes expurgat,vt etiam cruenta per vrinam expellat, & menſes moueat. Cutis quoque ſordes extergit. *Ερυσίμου, id eſt Irionis*, ſemẽ feruidum eſt & calfactorium inſtar naſturtii.Quapropter torrefactum in fermento,& in delinctis additum, thoracẽ purgat. Verùm in cataplaſmate duritias mollit,& occultos cãcros iuuat. ¶*Εὔζωμον*, B *id eſt eruca*,ſimilis ſuperiori eſt temperamento,ſed flatuoſa.Quare etiam ad venerem ſtimulat: ſemen ipſius etiam vrinam ciet: ſylueſtris verò ſatiua fortior eſt. Eupatorium tenuem ac incidentem vim habet, abſque manifeſta caliditate:vnde etiam obturationes hepatis expurgat. Habet & quid adſtrictionis. Euphorbium vrentem ac tenuium partium vim habet,ſimiliter vt reliqui ſpiſſi liquores.

¶Ephemerum,non venenatũ illud,ſed quod iris ſylueſtris appellatur, mixtæ facultatis eſt, repulſoriæ ac diſcuſſoriæ. C

¶*Εχίδνης,id eſt uiperæ*,carnes calidæ & ſiccæ ſunt temperamẽto euidenter,totum corpus per cutẽ expurgãtes.Quare multi elephãtici ex ipſarum eſu aut potu ſanati ſunt: quæ verò in maritimis aut aliis ſiccis locis degũt, etiam ſitim magis inducunt. Eχinus herba eſt acerba, ac repulſoria, & ſiccandi vi prædita. *Εχίνου, id eſt Erinacei*,terreſtris caro aſſiccata,fortiter diſcutit ac ſiccat. Pota igitur elephanticis,& malo habitu præditis,aliiſque pluribus auxiliatur. D Pellis autem ipſius vſta, magis ſiccat ac diſcuſſoria euadit. Alopecias itaque cum pice liquida illita ſanat: at marini pars ea quæ editur, vrinam ciet, & aluo commoda eſt. Teſta verò vſta,terreſtris Erinacei pelli ſimilis eſt. Eχion(quam alii dorida,alii etiam hanc Alcibiadium vocant)herba ſpinoſa eſt,quæ non ſolùm à reptili beſtia morſis opitulatur in vino pota,ſed etiam præbibita eos qui mordentur illæſos conſeruat.

¶Eψema coctũ muſtũ eſt,quod alii Siræum,alii ſapã appellant, calefacit moderatè ac concoquit. Meatus etiam obducit,& morſus exors eſt. E

Initium literæ Z.

Zea ſimilem tritico vim habet,medium obtinens inter caliditatem ac frigiditatem,leniter autem ſiccans.Habet etiam vim obducendi meatus.

¶Zingiberis radix calefacit fortiter,ſed nõ primo ſtatim occurſu, quum inelaboratam quandam craſſiorum partium humiditatem habeat, ob quã facilè etiam perforatur: perſeuerantem autẽ conſeruat caliditatem.

¶Zyθus, *quam ceruiſiam uocant*, compoſitam ſubſtãtiam habet. F Nam & acris eſt,velut ex putredine factus, & frigidus,ex acida qualitate:quare etiam mali humoris. *Ζύμη,id eſt fermentum*,etiam ipſum ex contrariis componitur. Nam & aciditate frigida participat, & putredinoſa caliditate,inſupérque ea quæ ex ſale & farina accidit. Eſt igitur non moderatè calidum ac diſcuſſorium.

¶*Ζωμὸς,id eſt iuſculum*,ex recentibus piſcibus aluũ ſubducit,& per ſe, & cum vino potum. Priuatim verò id quod ex phucis,ſcorpiis,iuliis,percis, & aliis teneris petroſis fit ſimplex,cum aqua & oleo & anetho ac ſale.Similiter etiã id quod fit ex iis quæ teſta teguntur, G maximè tellinis, chamis, & conchulis. Sed & galli antiqui cum ſale plurimum cocti iuſculum aluum ſubducit: at gallinæ vice verſa ſiſtit.

Initium literæ H, hoc eſt E longi.

Ηδύοσμον,id eſt menta,calida eſt & tenuis,& acris facultate ex tertio ordine,cum ſemicocta humiditate, ob quam etiam ad venerem ſtimulat:habet etiam quid amari.Quare etiam lumbricos necat. Verùm acerbitate ſua recentes ſanguinis eductiones compeſcit.

H'dyſarum aut pelecinus, amarum & ſubac erbum H eſt:vnde potum ſtomacho commodum eſt. Viſcerum autem obturationes expurgat. ¶H'liotropiũ magnũ, quod etiam *σκορπίουρον*,vocant,calidæ eſt ac ſiccæ & extersoriæ facultatis.Huius decoctum potum ducit pituitam A & bilem.Semen ipſius in cataplaſmate impoſitum,verrucas formicarias & alia conſimilia reſiccat: at paruum & hæc tollit, & lumbricos occidit, ſi cum ſemine & nitro & hyſſopo ac naſturtio bibatur.

¶H'lectrum populi nigræ lacrymam, circa Eridanum fluuium diffundi & congelari aureo colore tradunt. Hoc tritum potum ſtomachi & alui fluxiones,itémque ſanguinem ſiſtit. ¶H'merocallis radix ſimilẽ radici lilii vim habens,ſimiliter vt illa ambuſtis auxiliatur. H'mionitis adſtrictione cum amaritudine participat.Quare B etiam ſplenicis prodeſt cũ aceto pota. ¶H'par canis rabientis aſſatum ſi edatur,ab ipſo morſis auxiliari dicũt. Capræ verò hepatis aſſati ſaniem nyctalopis inſtillatam prodeſſe:ſed & vaporem ipſius cocti oculis ſuſcipere iubent,& ipſum in cibo ſumere:& ſi edatur,comitiales manifeſtare.Eadem etiam hircinũ facere tradunt. At lacertæ iecur corroſis dentibus inditum,dolorem eximit.Lupi verò hepar in medicamentum hepaticum ex eupatorio conſtans iniicitur.Aſininum aſſatum ſi comitiali laborantes ieiuni edant, opem inde ſentiunt. Aprinum recẽs C ſiccatum tritum cum vino ad reptilium morſus bibitur. Mergi verò hepar ſiccum potum calculos eiicit.

¶*Ηριγέρων,id eſt Senecio*, mixtam vim habet,frigefactoriam ac moderatè diſcuſſoriam. H'ryngium calefacit quidem non manifeſtè:ſiccitatis autem non obſcuræ nec modicæ particeps eſt.

Initium literæ Θ.

Θαλάσσιον ὕδωρ, id eſt aqua marina, acris & moderatè calfactoria eſt, ſiccandíque vim habet. Et pota quidem ſtomacho noxia eſt,aluum autem turbat,& pituitam du- D cit:at ſi calida affundatur,attrahit ac diſcutit. Θalictrum vim habet ſiccantem citra mordacitatem. Diuturna itaque vlcera ad cicatricem perducit. Θapſia acris eſt & fortiter calfactoria cum humiditate. Trahit itaque ex profundo violenter,& attractũ diſcutit.

¶*Θεῖον, id eſt ſulphur*,attractoriæ & ipſum eſt facultatis, calidúmque ac tenuiũ partiũ,vt ad multa venenũ eiaculãtia reſiſtat,& maximè in paſtinaca marina,& dracone,ſiue ſiccũ inſpergatur, ſiue etiam ad ſaliuã, aut vrinam pueri, aut oleum,aut mel admiſceatur. Sed & ſcabioſa miri- E ficè ſanat. *Θέρμος,id eſt lupinus*,qui editur, meatus obducendi vim habet. Amarus autem extergens, & diſcutiens,& ſiccans citra mordacitatem,lumbricos tollit, tum in cataplaſmate impoſitus, tũ potus:& viſcera expurgat cũ ruta & pipere potus.Sed & cutis vitia extergit,& tumores diſcutit,cum aceto mulſo impoſitus. Sylueſtris autem amarior eſt, & per omnia vehementior ſatiuo. ¶Θelypteron,quam aliqui nympheam, aut *πτερὶν,id eſt filicem*, nominant,quòd facultate filici ſimilis ſit. Hæc pota cum vino,latos & rotundos lumbricos occidit, fœtus etiã per- F dit:folia verò eius comeſta aluum molliunt.

¶Θlapſis ſemen eſt facultate acre,vt etiam internos abſceſſus potum rumpat. Menſes etiam mouet,& per ſedem infuſum coxendicibus prodeſt,cruenta euacuando. Nam & alias bilioſos humores ſurſum ac deorſum purgat, ſi acetabuli menſura bibatur.

¶*Θρίδαξ,id eſt lactuca*, humidum ac frigidum olus eſt, nõ externè,ſed iuxta fontanarum aquarum temperamẽtum. Quare ad calidas inflammationes conuenit. Sitim item eximit,& geniture fluxum ſiſtit pota,itémque ſemi- G nis per ſomnum effuſionem. Sylueſtris minus quàm hæc frigefacit ac humectat:eſt autem ſucculentior.

Θymus calefacit ac ſiccat tertio ordine. Vim habet ſecandi viſcoſos ac craſſos humores. Θymbra ſylueſtris eadem quæ thymus poteſt:hortẽſis autem per omnia debilior eſt: ſed ad eſum melior. Θymelæa ex quã granum cnidium eſt,ſimilem ipſi vim habet.

Initium literæ I.

Idæa radix ſapore ac facultate acerba,ad ſanguinis eruptiones, & fluidas affectiones cõuenit pota,ac foris im- H poſita.

Ιδρῶτα,id eſt ſudorem,per ſe colligere operoſum eſt. Miſcetur autem in paleſtris eorum qui ſe exercent ad *πάτον, id eſt puluerem*,qui repulſoriam ſolùm vim habet, & euadit totum hoc diſcuſſorium. Inflammatis itaque mãmis

efficax eſt auxilium,& ad extinguēdum in ipſis feruorē. Facit etiam ad glandularum tumores:ſi verò ſiccius id fuerit,Cyprino aut roſaceo emolliatur.

¶ Ἰξός,*id eſt uiſcum*,calefacit cum acrimonia. Trahit itaque fortiter ex profundo, & diſcutit ſimiliter vt thapſia: ſed lōgè inefficacior quàm illa eſt.

¶ Ἰοῦ,*id eſt uiolæ*,f oia aquoſam ac ſubfrigidam ſubſtantiam præpolentem obtinent. Ἰός, *id eſt ærugo*, acrē qualitatem guſtantibus exhibet, diſcutitque ac tollit & conſumit, nō teneram modò ſed duram etiam carnem:ſi verò quis parum de ipſa ad multum cerati miſcuerit, extersorium citra mordacitatem medicamentum efficiet.

¶ Ippocampus marinum eſt animal, cuius vſti cinis cū pice liquida alopecias denſat. Ippolapathum in paludibus naſcitur,& λαπάθῳ,*id eſt rumici*,ſimile eſt. Ἱππομάραθρον id quod κάχρυϊ,*id eſt roſmarini*,ſemini ſimile eſt,magis ſiccat quàm μάραθρον,*id eſt fœniculum*.Quare etiam aluū ſiſtit,& calculos atterit,& menſes mouet.Quòd verò ſemē coriandro ſimile habet,ſimile illi eſt,ſed debilius.

Ἱπποποτάμου,*id eſt equi fluuiatilis*,teſtis ſicc⁹ potus,aduerſus reptilium morſus prodeſt. Ippoſelinum ſimilem σελίνῳ, *id eſt apio*,vim habet: ſed tamen debiliorē. Ippuris adſtringētem cum amaritudine qualitatem habet, & propterea ſiccat fortiter, ſimúlque citra mordacitatē. Vulnera itaque maxima glutinat,& inteſtinorum herniæ prodeſt,& fluidas affectiones ſanat cum vino pota.

Ippophaes,aut hippophæos quo expoliunt veſtes, frutex eſt ſarmentitius,cuius radix exſuccatur velut thapſia. Succi autem obolus vnus cum erui farina datus,bilem ac pituitam purgat:ſed & tota planta ſiccata purgatoriā vim habet.

¶ Iris calefactoria, & multum tenuium partium eſt,extergitque ac concoquit.Ad tuſſim itaque conducit,& humores in thorace eductu faciles efficit, & tormina ſanat, & vlcera ſordida purgat: pota verò cum aqua mulſa aluū euacuat.

¶ Iſatis ſatiua qua tinctores vtuntur,ſiccantem vim habet,itémque adſtrictionem.Itaque etiam magna vulnera durorum corporum glutinat, & ſanguinis eruptioni ex ipſis prodeſt, & laxos tumores diſcutit, & omnibus malignis reſiſtit.Sylueſtris autē magis mordax,& propterea magis ſiccans,ad humectas putredines fortius reſiſtit: ad alia verò peior eſt, vtpote mordax. Verùm ob fortem facultatem etiam ſplenicis vtilis eſt. Iſopyron aut phaſiolum, ſemen amarum ac ſubacerbum habet. Extergit itaque & ſecat craſſos ac viſcoſos humores,ita vt ſimul corpora contrahat ac adſtringat. Quapropter etiam ea quæ in profundo ſunt purgat,& ſanguinem ſpuentibus non aduerſatur.

Ἰτέας,*id eſt ſalix*, folia habet & florem, facultate ſiccādi citra mordacitatem vi prædita.Habet etiam quandam adſtrictionem.Siccior autem eſt cortex, cuius vſti cinis ex fortiter ſiccantibus eſt:nam & clauos & verrucas formicarias tollit cum aceto.

Ἰχθυοκόλλα, *id eſt gluten*, piſcium facultatem meatus obducentē & ſiccantem habet. Commodat ad emplaſtra capitalia & glutinantia, & ad cōpoſitiones ad leprā paratas.Facit etiam ad faciem erugandam.

Initium literæ K.

Kacani radix ſiccat moderatè, & citra mordacitatem meatus obducit.Quapropter etiam arteriæ aſperitatibus prodeſt delincta cum vino,& commanſa velut tragacantha,& glycyrrhiza. Kaγcamum lacryma eſt ligni Arabici,quæ myrrhæ ſimilis eſt,& odorata,qua etiam pro ſuffitu vtuntur. Vim habet extenuandi obeſos exterſoriàmque ac ab obturatione liberantem. Kadmiæ ambæ ſiccant.Sed βοτρυΐτης, *id eſt racemoſa*, tenuiorum partium eſt, placitis craſſiorum.Vſta verò Cadmia citra mordacitatem ſiccat & extergit, & fit vtilis ad vlcera repletione indiga, circa oculos & totum corpus, & maximè humidiora,in mollioribus corporibus: nam in durioribus efficacioribus opus eſt medicamentis. Kaccalia vim & vſum cacano ſimilem habent. Kalamagroſtis ſiccat. Quapropter ſuccus & decoctum radicum ipſius in oculares compoſitiones miſcentur: ſemen vrinam ciet, & ſtomacho commodum eſt. Kalamintha calida & ſicca temperamento eſt tertio ordine,tenuium item partiū & acris,multóque fortior quàm mentha: eſt enim velut ſylueſtris mentha. Facilè itaque ex profundo attrahit ad ſeipſam, ideóque ſudores mouet, & totum corpus diſcutit,& rigores per circuitum repetentes ſedat,tum ſi extrinſecus cū oleo ſtrenuè affricetur,tum ſi intra corpus bibatur.Sed & ad coxendicum dolores impoſita ipſos ſoluit, & vitiatos circa cutem humores detergit. Kalamus aromaticus calfacit ac ſiccat ſecundo ordine. Habet etiā quid tenuium partium & adſtringens,vrinámque ciet, & compoſitionibus ſtomacichorū & hepati ac vtero deſtinatis admiſcetur: qui verò phragmites appellatur exterſorius eſt.Folia verò ipſius viridia moderatè frigefaciūt. Cortex autem vſtus calefacit & ſiccat tertio ordine: radicē ipſius cū bulbis in cataplaſmate impoſitā ſpicula & aculeos attrahere dicūt. Κάμπαι,*id eſt Erucæ*, olerū illitæ cū oleo à morſibus eorū quæ virus eiaculātur tutos præſtare dicūtur. Kantharides quæ in tritico inueniūtur,luteas tranſuerſas zonas habentes aceti calefacti vapore ſuffocatæ multum vſum ſui exhibent.Nam & ſcabioſos vngues eximunt cum cerato,& clauos ac ſcabioſas affectiones iuuant.Erodunt etiam ac vrunt: quidam etiam vrinam cientibus medicamentis parū quid ex ipſis miſcuerunt ac exhibuerunt. Kannabis ſemen flatus diſcutit & ſiccat,adeò vt etiam genituram reſiccet. Succus eius viridis ad aurium dolores ex obturatione facit.

Kanopum ſambuci flos eſt,de quo dictum eſt.

Κάπνιον, alii κάπνος,*id eſt fumaria,ſiue fumus*, terræ nomen habet ex eo quòd ſuccus ipſius multam lacrymam attrahit:nam viſus acumen inducit: acris autem & amara eſt, Vnde etiā vrinas bilioſas multas propellit, & obturationes ac debilitates hepatis ſanat:ſtomachúmque corroborat,& ventrem mollit. Kapparis radix extergit & expurgat,& amaritudine acredinéque ſua ſecat ac diſcutit: acerbitate verò contrahit,adſtringit,ac denſat. Quapropter lienes induratos iuuat pota & forinſecus impoſita, menſes item mouet, & pituitam per os educit. Malignis quoque vlceribus prodeſt, & dentium dolores ſanat.Tumores etiā ac vitiligines diſcutit,& vermes in auribus necat.Folia item ac fructus ſimilem quidem, ſed debiliorē vim habent. Καρδαμου, *id eſt naſturtii*, ſemen vrendi vi præditum eſt velut ſinapi: quare in cataplaſmate impoſitum rubefacit. Siccat etiam craſſos humores ſi cum aliis bibatur:ſed & herba ipſa ſicca quidem ſimilis eſt facultatis,humida verò moderatior. Quare etiā crudam ipſam edunt. Cordamomum acre quidem etiā ipſum eſt,ſed naſturtio debilius. Habet eiam quid amaritudinis ob quam lumbricos necat,& ſcabiem extergit cū aceto. Καρὶς,*id eſt ſquilla,piſcis*, tritus,& cum bryoniæ radice potus,lumbricos occidit. Kancrorum vſtorum cinis,ſi quidem fluuiatiles ſint,ſiccat ſimiliter vt erinaceorum & cochlearum cinis: verùm totius ſubſtantiæ proprietate,mirificè operatur potus in rabioſi canis morſu.At marinorum cinis excellentem habens ſiccitatem, ad hoc quidem non conuenit,ſed his qui maiore reſiccatione indigent prodeſt.Fluuiatilis certè, ſi tritus in cataplaſmate imponatur, ſpicula & aculeos eiicit. Karoſ ſemen ſiccat & calfacit tertio ordine. Flatus itaque diſcutit,& vrinam ciet,non ſemen ſolùm,ſed & tota planta.

Karpeſium aromaticum eſt & tenuium partium.Extergit itaque viſcerum obturationes,& vrinas mouet, & rhenes expurgat calculo laborantes. Karya nux arbor in germinibus quidem adſtringēs quid habet;verùm plurimum in nucum ipſarum corticibus.Succus itaque ipſorum coctus cum melle ſtomaticum ori commodum fit medicamentum.Putamen autem nucis vſtum,tenuiū ſit partium,& citra mordacitatem ſiccat: quod verò ex ipſa editur,quum oleoſum ſit,facilè in bilem tranſit.At oleum ex ipſa,tenuium partium eſt,ac diſcuſſorium tumorum ac putredinum.Quæ verò rancidæ ſunt nuces ob vetuſtatem, exterſoriam cutis vitiorum vim habent. Cæterùm nux Pontica,quæ & tenuis ac parua appellatur,frigidior eſt & auſtera,in reliquis autem magnæ ſimilis.

Karyophyllon non pro nominis ratione etiam ſubſtā-

tiam habet, quum folium nucis illo ſignificetur. Verùm ex India velut flores quidã arboris, feſtucarum ſpeciem præferentes, nigri, digiti fere longitudine, afferuntur, aromatici, & acres, ſubamari, calidique ac ſicci circa tertium ordinẽ. Hi multiplicis vſus ſunt, tum in obſoniis, tum in aliis medicamentis. Kaſſanium quidam balſami fructum eſſe dicunt, de quo ſupra in balſamo egimus.

Kaſſia calfacit ac ſiccat tertio ordine. Eſt & ſatis tenuium partium, acriſque ac moderatè adſtringens. Secat itaque ſimúlque diſcutit, & inſtrumentis robur addit: ducit etiam menſes. Kaſtoreum calfacit ac ſiccat cum partium tenuitate excellenti. Ob quam ſupra alias actiones, etiam neruorum ex humorum copia affectionibus conuenit: & perfrigerata facilè recalefacit, tum foris adhibitum tum potum, ita vt nullã aliã partem lædat, etiãſi vtẽtes eo moderatè febricitẽt, quẽadmodũ in delationibus in ſoporem, & lethargis. Mouet etiam mẽſes, & ſecundas eiicit. In cerebri verò & pulmonis affectionibus ſuffitum per inſpirationem magnopere prodeſt. Kaucalis, quam alii daucum ſylueſtrem appellant. Nam & velut daucus calefacit, & ſiccat, & vrinam ciet, & ſale condi tus reponitur.

¶ Κέγχρος, *id eſt milium*, frigefacit primo abſceſſu, ſiccat ſecundo: eſt etiam quodammodo parum tenuium partiũ. Forinſecus itaque in ſacculis pro fomento adhibitum, & in cataplaſmate impoſitum ſiccare ſolet. Kedrus, tum quæ fruticoſa, iunipero ſimilis eſt, tum quæ arbor eſt calfacit ac ſiccat tertio ordine. Oleũ autem ex ipſis, quod Kedræam vocant, etiam quartum ordinem attingit, multum tenuium partium exiſtens. Teneras itaque carnes promptè & citra dolorem erodit: duras autem, & maximè mortuorum, ſiccat, & à putredine aſſeruat. Pediculos item, & lentes, ac aſcarides, & aurium vermes necat, & alia plura facit. Centaurii magni radix acris & calida, cũ terrea adſtrictione eſt. Menſes itaque propellit, & fœtus necat ac eiicit. Vulnera item glutinat, & ſanguinẽ ſpuẽtibus prodeſt, itémque aliis circa thoracẽ affectionibus. At parui centaurii radix quidem inefficax eſt, ramuli verò fortiter & citra mordacitatem ſiccant: vnde ſupra ea quæ de magno Centaurio dicta ſunt, decoctum ipſius ex coxendicum morbo laborantibus per ſedem infuſum, bilioſa euacuat, quandoque etiam cruenta, & magnopere auxiliatur. Κέρας (*id eſt cornu*) capræ ac cerui, vſtum, dentes nitidos facit, gingiuas nimia humiditate flaccidas contrahit. At ceruinum cum vino tritum, deinde oblitũ, dentes mobiles ſiſtit. Poſt vſtionem autem lotum, dyſenteriis, cœliacis, ſanguinis ſputionibus & morbo regio prodeſt, duorum cochleariorum menſura. miſcetur etiam in oculares compoſitiones. Taurinum autem cornu cum aqua potum, ſanguinis eruptiones cohibet. Keraſia dulcia quidem per aluum magis ſubeunt, auſtera verò magis ſtomacho commodant. Acida propter ſecandi vim pituitoſis & excrementoſis ſtomachis conueniunt. At gũmi arboris exaſperatas arterias læuigat, & calculo laborãtes cum vino potum iuuat. Keratonia arbor, & fructus ipſius κεράτια, *id eſt ſiliquæ*, ſiccantis ac adſtringentis ſunt facultatis. Hæ verò etiam dulcedine quadam participant. Κεφαλαὶ (*id eſt capita*) ſale aſſeruatarum mænarum, vſtæ, ſiccantem acquirunt facultatem, nõ valde acrẽ. Rimis itaq; ſedis & gurgulionib⁹ diu induratis cõmodãt. At cerri piſcis caput totũ vſtũ ad alopecias facit cũ adipe vrſino: idem facit & muris caput vſtum cum melle. Cæterùm milui caput ſiccum ſine plumis, quantum tribus digitis prehendi poteſt, cum aqua potum, podagricis prodeſt. Lacertæ verò caput aculeos educere tradunt, & formicarias verrucas, itémque alias, & clauos. Κηκὶς, *id eſt galla*, omphacitis, acerbum valde eſt medicamentum: vnde ſiccat, & fluxiones repellit, & contrahit, ac adſtringit laxas ac debiles partes. Omnibus item fluidis affectionibus conducit: & ſit ſanè tertii ordinis in ſiccando, ſecundi in frigefaciẽdo. Altera verò, flaua ac laxa & magna, ſiccat quidem, ſed minus quàm illa, quãtum etiam adſtringendi vi inferior eſt. At inflammationes in ſede, & prolapſus ſedis cocta adiuuat. Vſtæ verò gallæ & aceto reſtrinctæ ſanguinem ſiſtunt. Kepæa portulacæ ſimilis eſt.

A Folia eius pota ſcabioſæ veſicæ auxiliantur: radix cum aſparago myacanthino pota, vrinæ ſtillicidium ex obturatione obortum ſanat. Kera quum temperata ſit, aliorum medicamẽtorum materia eſt. Ipſa verò per ſeipſam ex leniter concoquentibus eſt. Habet enim exiguum quid diſcuſſoriæ & calidæ facultatis. Κήρυκες, *id eſt murices ſiue buccina*, teſtam habent quæ vſta vim validè ſiccandi citra mordacitatem habet: quapropter malignis vlceribus conuenit. In putredinoſis autem aut cum aceto, aut vino, aut aceto mulſo, ipſa vtendum eſt. Quæ verò velut B caro ipſorum eſt adhuc viuentium, ea in oleo coquitur, oleúmque hoc auribus dolentibus prodeſt, ſi ipſis inſtilletur.

¶ Κίκεως, (*id eſt ricini*) ſemẽ, purgat, exterſoriámque ac diſcuſſoriam vim habet: ita etiam folium, ſed debilius: verùm de oleo dictum eſt. Kinnabaris, acris moderatè facultatis eſt: habet etiam quid adſtrictionis.

Kinnamomum ſummè tenuium partium eſt, non tamen ſummè calidum, ſed ex tertio ordine. Nihil autem ſiccat adeò, ex iis quæ ex æquo cum ipſo calefaciunt, pro C pter partium ſubſtãtiæ tenuitatem. Kinnamomis verò velut debile quoddam Kinnamomũ eſt: quidã ipſam Pſeudocinnamomum vocant. Kircææ radix calefactoria & odorata eſt, quæ cum vino pota vteros expurgat: ſemen cum ſorbitione potum, lac generat. Κίσσηρις *id eſt pumex*, exterſorius maximè dentiũ eſt, non ſolùm facultate, ſed etiam aſperitate. Iniicitur & in medicamenta carnes in vlceribus generantia, & in ea quæ cutis vitia extergent. Si verò vratur, magis tenuium partium & mordax fit: lotus mordacitatem deponit. Kiſtos aut Kiſ D ſarus, frutex eſt adſtringens, & leniter frigidus facultate. Folia ipſius ac germina tantum ſiccant vt etiam vulnera glutinent. Flores autem ſicciores circa tertium ferè ordinem, dyſenterias & fluidas affectiones ſanant poti: forinſecus autem putredinoſa vlcera iuuant. Κισσὸς, *id eſt hedera*, ex cõtrariis cõpoſita eſt facultatibus. Adſtringit enim & frigefacit, acriſque eſt ac calida, aquoſa ac tepida ſubſtantia participans, quum viridis eſt. Huius folia cocta cum vino vulnera glutinant, ambuſtis & ſplenicis proſunt. Succus medicamẽtum eſt quod naribus infunditur, E & diuturnas in auribus fluxiones ſiſtit: lacryma ipſius, vt quæ acrior ſit, pediculos necat, & pilos abolet. Kitrium, quod & malum Medicum, mediam ſui partẽ acidam aut qualitatis exortem habet. In qua ſemen tertii frĩgefacientium ac ſiccantium ordinis eſt. Cortex ſiccat ſecundo ordine, non etiam frigefacit, ſed acris eſt. Caro ipſius craſſi ſucci & pituitoſa ac frigida eſt. Semen autem diſcutit ac ſiccat ſecundo abſceſſu. Sed & folia, ſiccantis ac diſcuſſoriæ ſunt facultatis. Kichorium, aut picris, velut ſylueſtris ſeris eſt, frigefaciens ac ſiccans primo abſ F ceſſu. Habet etiam quid adſtringens: vnde hepaticis dyſenteriis conducit.

¶ Klematis (quã alii daphnoeides, alii myrſinoeides, alii polygonoeides vocant) ſarmẽta habet longa, craſſitudine iunci holoſchœni appellati: folium ſimile lauro: vim habet ſiccantem. Itaque alui profluuia, & dyſenterias & dentium dolores ſedat, & morſis à beſtiis venenatis ſuccurrit. Altera clematis arboribus obuoluitur velut ſmilax, acriſque ac vſtoriæ eſt facultatis. Huius ſemen cum aqua potũ pituitam ac bilẽ deorſum ducit. Folia cataplaſmatis mo G do impoſita, lepras remouent. Klinopodium, calfacientis ac ſiccantis eſt facultatis, nondum vrentis, ſed tertii ordinis.

¶ Knici ſemine ad purgationes ſolùm vtimur: ſi verò quis foris ipſo vtatur, tertii calefacientium ordinis fuerit

¶ Konchylia ſimilem buccinis vim habent. Κοιλίαν, (*id eſt uentrem*) mergi, aut recentem coctam aut aſſicatam, ſtomacho commodam eſſe dicunt, ſi edatur. Similiter etiam gallinarum internam intra ventriculum tunicam, ſi ſicca bibatur. Verùm Galenus facto experimento, ambo H falſa ſe comperiſſe aſſerit. At palumbis ventrem paulatim potum, calculos per vrinam expellere, tradit Dioſcorides. Muſtellæ vẽter potus cõtra omnes venenatas beſtias medicamentum auxiliare dicitur. Κόκκος κνίδιος, *id eſt granum Cnidium*, fructus eſt thymelææ, non chamelææ, ve-

lut quidam putarunt: éstque acris ac vrentis facultatis. Potum autem aquam deorsum purgat. Κόκκος βαφικὸς, *id est granum tinctorium*, citra mordacitatem resiccat. Quapropter magnis vulneribus conducit, & sauciatis neruis, cum aceto aut aceto mulso tritum. Κοκκυμηλέας (*id est pruni*) fructus aluum subducit recẽs magis, siccatus minus. Decoctum eius collutum gurgulionis inflammationes sanat. At gummi arboris incidentem & tenuium partium vim habet: hoc cum vino potum quidã lapides atterere dicunt: cum aceto verò impetigines puerorum sanare. Cæterùm syluestrium prunorum fructus euidenter adstringit, & aluum sistit. Nominatur autem planta hæc in Asia προύμνον. Videntur autem domestica pruna siccata esse ea quæ nunc Damascena appellantur, vt dicit Galenus.

Κόλλα, *id est gluten*, quod ex similagine & polline fit, meatus obducendi & concoquendi vim habet. Κολοκύνθη (*id est cucurbita*) humidi ac frigidi temperamenti est in secundo abscessu. Vnde tota in cataplasmate imposita calidas inflammationes refrigerat. Κολοκυνθὶς (*id est syluestris cucurbita*) vim fortem purgatoriam habet. Ipsius viridis succus affrictus, coxendicum doloribus prodest.

Κόμαρος (*id est arbutus arbor*) est acerba sua qualitate, vnà cum fructu, quem Memycolon appellant. Est autem hic stomacho noxius, & capitis dolorem inducit. Κόμμι (*id est gummi*) siccantis & meatus obducentis facultatis est: & nimirum etiam asperitates sanat. Κονία, *id est lixiuium*, appellatur quod velut lotura cineris est. Quod ex ficulneo & tithymallorum cinere fit, præ omnibus extergit ac siccat maximè, vt fere erodentem iam habeat facultatem. Si verò etiam calcem assumat cinis, vstoria vi præditum lixiuium facit, quod sanè etiam στακτὴν nominant, & medicamentis quæ per clysterem in sedem infunduntur maximè miscetur. Omnium autem fortissimum est quod ex sola calce fit. Konizæ ambæ siccant ac calefaciunt tertio abscessu. Vnde etiam oleum in quo coquuntur, rigores per circuitum repetentes sedat. Sed & flores similem vim habent, quorũ decoctum mẽses mouet, & fœtus eiicit: quæ verò in aquosis locis nascitur, graueolẽtior, & facultate debilior est. Κόπρος, *id est Stercus*, omne calidæ & maximè siccãtis ac discussoriæ facultatis est. Euariat autem iuxta animantis excernentis ipsũ tẽperaturã & victũ. Canũ itaque stercus quũ ossa vorauerint siccatum, cum scisso lacte potum dysentericos sanat, item vetusta vlcera, si medicamentis ad hoc idoneis admisceatur. At in anginis & inflammatis tonsillis melle exceptum illinitur. His autem & puerorum nõ superfluo victu vsorum stercus magnopere prodest. Stercus luporũ quod & ipsum albidius in quibusdam fruticibus reperitur, colicis generosè opitulatur, non potum modò sed etiam appensum. Appendere autem ipsum oportet ex lana de ouicula quam lupus dilaniauit, aut ex pelle ceruina. Caprinum stercus acrius est & magis discussorium, & induratos tumores discutit impositum, & maximè in duris carnibus. Vstum verò, magis extersorium & tenuium partium euadit. Bubulum habet etiam vim quandam attractoriam. Vesparum itaque & apum plagas sanat. Sed & si hydropicorum totum corpus bubulo stercore in sole illinatur, magnificè prodest. Ouillum si cum aceto adhibeatur verrucas formicarias & alias, itémque furunculos ac clauos sanat. Columbarum syluestrium stercus, multo acrius quàm aliarũ est, & cum nasturtii semine rubefacit. Gallinarum domesticarum cum aceto mulso, aut aceto, aut vino mulso potum, strangulantes fungos per vomitũ educit, & auxiliare medicamentum fit: hoc etiam colicis bibendum quidam dedit: aliqui etiam ciconiarum stercus potum, recta ceruice spirantibus auxiliari dicunt. Murium stercus magis quàm alia extergit, alopeciisque conuenit, & puerorum sedi appositum, ad excretionem proritat. Sturnorũ stercus vbi oryzam ederint, extersorium fit, vt etiam maculas solares exterat. Crocodilorum terrestrium vitiligines exterit: quemadmodum niliacorum crocodilorum stercus albugines attenuare creditum est.

Koralliũ velut arborea planta est, quæ in lapidem indurescit, non in terra nascens, sed in cœnosa maris parte. Est autem colore rubicundum, lapidi simile. Vim ha- A bet valde siccantem & moderatè adstringentem. Conuenit itaque sanguinem spuentibus, & dysentericis.

Κόρεις (*id est cimices*) animalia acrem vim habent. Scribunt itaque aliqui quòd si cum aceto bibantur, hirũdines eiiciant. Koris herba (quam alii hypericum vocant) acris est & odorata: semen eius potum vrinas & mẽses mouet: auxiliatur etiã morsis à phalangiis. In opisthotonicis (*id est qui retrò conuelluntur*) cum oleo illinitur.

Koriãnũ aut Coriõ (*hoc est Coriãdrũ*) ex cõtrariis facultatibus cõpositũ est, tenuiũ quidẽ partium terrea, amara, aquosa verò humiditate tepida. Habet etiã parum quid B adstrictionis, vt inflammationibus & ignibus sacris non valde feruidis conueniat, & tumores molliores cum aliquo ad id idoneo discutiat. Semen modicum potum cũ passo lumbricos expellit: amplius acceptum mentem percellit. Κόρυδος siue κορυδαλὸς (*id est Galerita siue Alauda*) auicula cocta cũ simplici iure, colicis opitulatur. Verùm assiduè & sæpe edere ipsam cum iure oportet. Koronopodis radix etiam ipsa cœliacis commoda esse in cibo accepta creditur. Kostus modicæ valde amaræ, plu- C rimæ verò acris ac calidæ qualitatis particeps est. Vnde vbi aut calfacere partẽ aliquã propositũ est, aut humorem aliquem ex profundo ad superficiem trahere, ad costum desugiunt. Vrinam itaque ciet, & mẽses ducit, & lũbricos occidit: habet etiam quid flatuosi. Quare & ventrẽ stimulat cum vino mulso potus, coxẽdicúmque morbo laborantibus, & resolutis, & rigoribus per circuitum redeuntibus conducit cum oleo affrictus. Kotyledõ perfrigerat & repellit, extergitque ac discutit. Folia ipsius cum radice in cibo sumpta, calculos atterere credũtur, & D vrinas ciere. Kochleæ vstæ multũ siccãtis sunt facultatis, & moderatè calidæ. Profunt dysenteriis nondũ putredinosis, si ad quatuor partes harum admisceantur piperis albi pars vna, & gallarum partes duæ. At verò non vstæ totæ tritæ ventri impositæ in hydropicis, & articulis in arthriticis, donec sua sponte deciderint, vtiles sunt: & in summa humorem in profundo fortiter resiccant.

¶Κρανίας (*id est Corni*) arboris fructus acerbus si edatur, fortiter ventrem supprimit. Sed & folia ac germina acerbitate sua fortiter siccant, vt & maxima vulnera glutinẽt E in duris corporibus. Κράμβη (*id est brassica*) siccãtẽ vim habet: si & edatur, & foris imponatur, non tamen euidenter acrem. Vulnera itaque glutinat, & maligna vlcera, & tumores ægrè solubiles sanat. habet etiam quid extersorium, per quod lepras curat. Semen ipsius potum lumbricos tollit, præsertim Ægyptiæ. Caulium ipsius vstorum cinis vrendi vim habet: cum adipe laterum doloribus diuturnis conducit. Syluestris fortior satiua est per omnia: vnde neque intra corpus citra læsionem sumitur. Marina subsalsa & subamara quum sit, ventrem mollit.

Kratæogoni herbæ semen, acre gustantibus est, & ve- F hementer vtentibus, milio simile. Krethmon salsum quodammodo est, cum modica amaritudine. Quapropter etiam vis ipsius extersoria est ac siccatoria. Κριθὴ (*id est ordeum*) frigefacit ac siccat primo ordine: habet etiam quid extersorium modicé. Magis autem quàm fabarum farina siccat, & magis flatus discutit. At polenta longè adhuc magis quàm ordeum siccat. Ptissana verò ad hoc quòd magis humectat, magis etiam extergit.

Krimnõ appellatur crassa pars farinæ ex tritico & ex G zea: magis quidẽ nutrit quàm polẽta, sed ægrius cõcoquitur. Κρίνα (*id est lilii*) flos temperamento mixtus est ex substantia tenuium partium ac terrea, & aquea quadam temperata: vnde & oleum ex ipso compositum, discussoriam ac mollientem vim habet, inflammationibus vteri conducens. Radix & folia siccant, extergũt, ac discutiunt moderatè: quare ad ambusta commodant. Succus liliorũ etiam neruos sauciatos iuuat cum aceto mulso. Krocodilii semen & succus, calidæ & siccæ ac discussoriæ est facultatis: vrinas itaque mouet ac menses. Radix autẽ ex- H puitiones ex thorace iuuat: ducit etiam per nares sanguinem. Krocus secundi ordinis est calefacientium, primi siccantium: adstringit & concoquit. Κρόμμυον, *id est Cepa*, quarti ordinis calefacientium est, & crassarum partium substantia: vnde hæmorroidas apposita ape-

rit. Eſt item exterſoria, & vitiligines aufert cum aceto: & alopeciis affricta citius quàm alcyoniũ pilos producit. Succus ipſius ſuffuſis oculis aut hebetibus ob craſſum humorem prodeſt.

¶ *Κύαμος, id eſt faba*, non multum à medio temperamẽto abeſt, tum perfrigerando, tum calfaciendo. Caro ipſius etiam exterſoria quadã facultate participat. Itaque expuitionibus ex thorace & pulmone conuenit. Quum autem cortex habeat quid adſtrictionis, tota faba cœliacis ac dyſentericis prodeſt in aceto cocta: in cataplaſmate verò impoſita inflãmationes & tumores ſedat, & lac in mammis extinguit. Kyanos acrem vim habet, deprimentem ac conſumentem, itémque diſcuſſoriam ampliorem quàm eſt in Cinnabari. participat etiam adſtrictione.

Kyclaminus variam vim habet. Nam & extergit, & ſecat, & aperit, & attrahit & diſcutit. Succus itaque eius appoſitus hæmorrhoidas aperit, & duritias diſcutit cũ aliis. Verùm cum melle ſuffuſis oculis commodat, & per nares purgat, imò ventri illitus aluum ſubducit, & fœtus corrumpit. Radix tota ſucco quidem debilior eſt, vehemens tamen etiã ipſa, adeò vt cum aqua mulſa pota trium drachmarum pondere, interna expurget. Extergit etiam cutis vitia. At verò altera cyclaminus, (quã & Ciſſanthemon vocant) quum radicem inutilem habeat, ſemen habet efficax, ita vt potum priori ſimilia faciat. Kyminum calefacientis eſt facultatis tertio ordine. Vrinam etiã ciet, & flatus diſcutit. *Κυνὸς βάτου, id eſt rubi canini*, fructus non ingeneroſè adſtringit: folia verò moderatè adſtringunt. Vitare oportet id quod fructu velut lanuginoſum eſt. nam arteriam lædit. *Κυπαρίσσου, id eſt cupreſſi*, pilulæ ac germina ſiccantem vim habẽt, cui nihil manifeſtæ caliditatis adeſt, adeò vt vulnera magna glutinet in duris corporibus, & in flaccidis putrefactionibus humiditates in profundo citra moleſtiam depaſcatur, & inteſtinorum ramici opituletur. *Κυπειρὶς, id eſt iuncus quadratus*, calefacit ac ſiccat, citra mordacitatem. Vnde humidiora vlcera mirificè ad cicatricem perducit, & vlcuſculis in ore commodat. Habet etiam vim incidendi, calculóſque atterit, & vrinas ac menſes ciet. *Κύπρου, id eſt liguſtri*, folia & ramuli mixtam habẽt facultatem, diſcuſſoriam & adſtringentem, & citra moleſtiam ac mordacitatem ſiccantem: vnde decoctum ipſorum affuſum ambuſta ſanat, & feruidis inflammationibus conuenit. Feruidis item vlcuſculis oris, commanſa proſunt, & ſplenicis compoſitionibus miſcentur. Kytiſi folia leniter diſcuſſoriam ac tepidam facultatem habẽt, quemadmodum & maluæ.

¶ *Κώνιον, id eſt cicuta*, quòd ſummè perfrigerantem vim habeat, manifeſtum eſt. *Κώνου, id eſt ſtrobili*, arboris cortex & folia, ſimilem pino vim habent: verùm acriora ſunt & efficaciora. Fructus autem quem *ςρόβιλον, id eſt nucem pineam*, nominant, quum viridis eſt, habet quid amarum & acre cum humiditate: quapropter affectionibus thoracis ad facilem eductionem commodat. Qui verò editur, in aqua maceratus vt acrimoniam deponat, temperatus euadit, mordacitatíſque exors eſt, ac meatus obducit. Quare etiam aſperitates læuigat.

Initium literæ Λ.

Lagopus ſiccantis eſt facultatis, & alui fluxiones reſiccat. Ladanon è ciſtho Ladano dicto fit. Nam capellæ ipſum depaſcentes, in barbis ac femoribus ſuis, id quod pinguius eſt & ſucculentum auferunt. Id collectum Ladanum exiſtit optimum medicamentum, calidum in ſecundo abſceſſu, & tenuium partium, moderatéque molliens, ac diſcuſſorium & concoctorium. Quapropter vteri affectionibus priuatim competit: habet etiam quid adſtringens: vnde defluos pilos corroborat. Lathyris ſpecies eſt tithymalli. Quidam tradunt ſuccum eius ſimiliter vt illum purgare. Verũ ſemen huius maximè purgatoriam vim habet. Lapſana, ſi edatur, malum humorem generat: ſi verò in cataplaſmate imponatur, exterſorium quid ac diſcuſſorium habet. *Λάπαθον, id eſt rumex*, diſcuſſoriam moderatè vim habet. At oxylapathum ſupra hanc etiam repulſorium quid habet. Semen autem

A præſertim oxylapathi adſtringit, ideóque alui profluuia ac dyſenterias ſanat. Cæterùm folia contrario quodam modo ſe habent ad ſemen. Nam hæc caluum exturbant: illud autem potum aluum cohibet.

¶ Lemonii fructum vt qui auſterus ſit, cum vino dant cœliacis ac dyſentericis, & ſanguinem ſpuentibus, & ad muliebrem fluxum acetabuli menſura. Leichen qui in petris naſcitur, velut muſcus eſt, exterſoriam & moderatè frigefacientem ac ſiccantem habens facultatem. Curat autem impetigines lichenas dictas, & inflãmationes arcet. Quemadmodũ autem Dioſcorides ait, etiam ſanguinis eruptiones ſiſtit. Lichenes equorum impetigines cum aceto tritas, comitiales & omnis virulentæ beſtiæ morſum ſanare dicunt.

Leontopetali radix calidæ ac ſiccæ in tertio ordine, itémque diſcuſſoriæ eſt facultatis. Lepidium (quam etiam Iberidem vocant) ex quarto calefacientium ordine eſt: & ſimilem quidem naſturtio vim habet, ſed minus ipſo ſiccat. *Λεπὶς, id eſt ſquama*, omnis fortiter ſiccat & adſtringit, & non ingeneroſè mordax eſt: verùm quæ ex ære eſt, amplius ſiccat, & magis tenuium partium eſt, habétq; aliquid æruginis, & magis ea quæ ex Cypriis clauis decutitur, quam propterea *ἡλῖτιν, id eſt clauarem*, nominant. At ferri ſquama plus adſtrictionis habet, atque hac adhuc magis ſtomomatis: vnde etiam ad maligna vlcera præſtantior eſt. Sed & carnem magis deprimit ac conſumit quàm quæ ex ære eſt. Leucacanthum, alii Polygonaton, alii Iſchiada vocant: huius radix ſecat ac ſiccat in tertio ordine, calefacit in primo. Leucas calefacit ac ſiccat tertio ordine: prædominatur tamen acrimonia.

Λευκοΐου, id eſt uiolæ albæ, totus quidem frutex exterſoriam & tenuium partium vim habet: magis tamẽ flores, & quæ ex iis ſunt ſicciores: quare & menſes mouent, & fœtus perdunt ac expellunt: & ſiquis ipſorum vim per aquæ admixtionem obtundat, etiam ad inflammationes conducent, & maximè eas quæ in vtero ſunt. Radices item eandem vim habentes, craſſiorum partium ſunt, & magis terreæ. Hæ cum aceto induratis inflammationibus proſunt.

Λεύκη arbor, id eſt populus alba, ex aquoſa ac tepida & terrea ſubſtantia conſtans, exterſoria facultate participat.

¶ Libanotides tres ſunt: vna ſterilis, duæ fructiferæ. Vim habent extergendi, incidendi, diſcutiendi ac molliendi. Harum ſuccus cum melle viſus hebetudinem ex humorum craſſitudine obortam ſanat: eius verò quæ in coronas nectitur decoctum potum, regio morbo laborantibus prodeſt. *Λιβανωτὸς, id eſt thus*, calfacit ordine ſecundo, ſiccat primo. Habet etiam modicum quiddam ſubadſtringens. Cortex ipſius manifeſtè adſtringit. Quare etiam ſiccat ſecundo abſceſſu completo. Eſt etiam craſſiorum partium quàm thus; & minus acris: vnde & ſanguinem ſpuentes, & dyſentericos, cœliacóſque ac ſtomachicos ſanat, & foris & intrò aſſumptus. Fuligo autem thuris calefacit ac ſiccat in tertio abſceſſu, habens etiam quid exterſorium quod vlcera in oculis repurgat ac extergit. *Λιγνὺς, id eſt fuligo*, quarundam rerum dum vruntur eſt, velut thuris, myrrhæ, terebinthi, ſtyracis, picis liquidæ, cedri: hæc ſiccat, & terrea ac tenuium partium exiſtit. Differentiæ ipſius ſecundum ſpeciem, iuxta vſtam materiam fiunt. Vtuntur autem ipſa maximè ad compoſitiones ocularias, & ornandis palpebris deſtinatas. Præ omnibus in vſu eſt fuligo thuris, velut mitior: fortior autem eſt pini, coni, ac piceæ. Vnde ad glabras palpebras, & putridos ac eroſos & lacrymantes oculorum angulos cõmoda eſt. Liguſtici & radix & ſemen, in tantum calefaciunt vt menſes moueant: flatus item valde diſcutiunt. *Λιθάργυρος, id eſt ſpuma argenti*, medii inter metallica ordinis eſt. Quapropter velut materia ſæpe ipſa vtimur, ad alia medicamenta in compoſitiones ipſam admiſcentes. Siccat tamen moderatè, & extergit ac adſtringit: quare etiam ad femorum intertrigines commodat.

H *Λίθοι, id eſt lapides*, omnes, quemadmodum etiam terra, ſiccant: verùm Hæmatites adſtringit & multum ſiccat, vt aſpretudinibus oculorum cõueniat, ſi abſit inflammatio, cum aqua: ſi adſit, cum ouo. Conducit etiam ſanguinis ſputo potus, & vlcera nimia carne excreſcentia deprimit.

χιστὸς, *id est scissilis*, lapis similem huic vim habet, sed debilior est. Et post ipsum galactides: at melitites habet etiam quid caliditatis. Moroxus (quem & Leucographidem vocant) quanto his mollior est, eo quòd nullam habet efficacem qualitatem, tanto moderatior est, magísque dolorem eximit. Quapropter in mollibus corporibus ad vlcera cicatrice inducenda, cum cerato ipso vtuntur.

Iaspis subuiridis fortiorem vim habens, cicatrices & pterygia extenuat: at viridis iaspis stomacho prodest & appensus & in digito gestatus. Iudaicus lapis calculos in rhenibus atterit: vnde etiam tecolithū iuniores ipsum appellauerunt. Pyrites ex fortiter discutientibus est ad tumores ac sanguinis grumos hoc non præsente, mylite vtuntur. Phrygius vnà cum hoc quòd fortiter siccat, etiam astrictionis ac mordacitatis quid habet: vnde & repellit, & discutit: quare etiam ocularíis compositionibus miscetur. Ageratus, astringendi ac discutiēdi vim habens, gurgulionibus inflammatis prodest. Asiæ petræ flos in tantum tenuium partium est vt flaccidas carnes citra mordacitatem resiccet. Gagates quum multum siccet, inflationibus diuturnis maximè conducit. Magnetes (qui & lapis Heraclius) similem hæmatiti vim habet.

Arabicus ebori similis est, siccat & astringit. Alabastriten vstum quidam stomachicis bibendum exhibent.

Smiris extersoriam vim habens dentes expolit. Lapides qui in spongiis reperiuntur, calculos in rhenibus atterunt: similem his vim habent qui in Argæo Cappadociæ monte generātur: similiter & qui Ophites appellatur, qui etiam à vipera morsis alligatus prodest. Ostraciten & geoden multum siccare produnt, vt etiam tumores inflammatos sanent. Cotis Naxiæ detrimentum frigefactoriū esse dicunt, vt & virginum mammas, & puerorum testes contrahat. Quod verò ex olearia cote deteritur, extersorium est, & alopeciis cōmodum. Hieraciten & Indicum lapidem aiunt appensum hæmorrhoidū sanguinem sistere. Sapphirū autem potū, à scorpio percussis prodesse: Aphroselenū verò comitialibus. Armeniacus aluum quidem deorsum purgat: est autem stomacho noxius.

Lithospermon (quod alii leiosporon, alii heraclium vocant) herbæ aetonychi dictæ semē est, lapidosum, album. Hoc cum vino albo potum, calculos atterit, & vrinas ducit. Λινόσπερμον, *id est lini semen*, calidum est in primo ordine: medium autem inter humectantia ac siccantia. Si edatur flatuosum est, etiamsi torreatur. Λινόζωστις, *id est Mercurialis*, aluum satis largè subducit: in cataplasmate verò apposita discutit. Nosse verò hoc conuenit, quòd mercurialis semen eminentiis corporis præter naturam affrictum, ipsas abolere compertum est. Has autem eminentias vulgò narphia vocant. Oportet autem viride semen esse, & eminentias sæpe ipso confricare. Litrum, *siue Nitrum*, in medio est facultatis aphronitri ac salis: vstum autem tenuiorum partium ac magis discussorium euadit. Et si intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac viscosos humores plus quàm sal. At chalastræum (est autem locus Thessalonicæ Chalastra) acrius est & magis siccat: quare etiā ad fluxiones è capite, & ad articulorum affectiones ipso vtuntur.

¶Lonchitidis quæ semen triangulare habet, velut cuspis, radix similis dauci radici, vrinam ciet: eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia quidem vulnera glutinant, sicca autem cum aceto pota, lienes induratos sanant.

¶Lycapsi radicem vt quæ adstringens sit, Dioscorides ignibus sacris conuenire dicit si cum polenta in cataplasmate imponatur: tritam verò ac cum oleo illitam sudores mouere. Lycium ex diuersi generis facultatibus compositum est, altera calida & tenuium partium ac discussoria: altera terrea frigida & leniter adstringente, vt secundo ordine siccet: in calefaciendo verò ac frigefaciendo medium teneat. Quapropter velut extersorio ipso vtuntur in his quæ pupillis tenebras offundunt: verùm velut adstringente in cœliacis ac dysentericis, & vlceribus malignis: at in inflammationibus, velut discussorio. Primarium autem est Indicum. Lysimachium adstringentem facultatem prædominantem habet: vnde vulnera glutinat & ipsa & succus ipsius, sanguinémque sistit, & dysentericis prodest pota, & per sedem infusa.

Lychnidis quæ in coronas nectitur, semen calidum est & siccum secundo ordine completo.

¶Lωtus herba satiua (quam aliqui τρίφυλλον, *id est trifolium*, vocant) extersoriam & moderatè siccantem vim habet: temperata autem est in caliditate. At syluestris semen secundi ordinis est calefacientium, habet etiam quid extersorium: verùm Ægyptiæ semen etiam in panes conficitur. Lωtus arbor tenuium partium est, & siccat, & adstringit moderatè: vnde ad fluxū muliebrem, & ad alui fluxiones pota cōducit cum vino aut cum aqua, aut etiam per sedem infusa: defluos item capillos corroborat.

Initium literæ M.

Macer cortex est qui ex India affertur, siccans tertio ordine, medius in caliditate ac frigiditate. Est etiam adstringens, tenuium partium: vnde cœliacis & dysentericis conducit. Malabathri foliū spicæ nardi similem vim habet. Μαλάχη, *id est malua*, syluestris moderatè discutit ac mollit: hortensis vt humidior, ita debilior est. Semen autem tanto fortius, quanto siccius. Mamiras velut radicula quædam est herbæ, habēs frequentes quosdam velut nodos: hæc cicatrices & albugines attenuare creditur, nimirum quæ extersoriam habeat facultatem.

Mandragoras tertii frigefacientium ordinis est: mala verò eius etiam caliditate aliqua participant, itémque humiditate. Vnde etiam soporosam vim habent. At radicis cortex vehementissimus, non frigefacit solùm, sed etiam siccat: interna verò ipsius pars debilis est. Manna thuris similem thuri vim habet, remissam tamen, & leniter adstringentem. Μάραθρον, *id est fœniculum*, calefacit tertio ordine, siccat primo. Quare etiā lac generat, & suffusis oculis opitulatur. Mastiche, Chia quidem calefacit ac siccat secundo abscessu: est autem compositæ facultatis, adstringentis simúlque mollientis: vnde stomachi, alui, intestinorum, & hepatis inflammationibus conducit. Ægyptia verò nigrior quodammodo est, siccátque ac discutit magis, sed minus adstringit, ideóque furunculos discutit.

Μέλαν, *id est atramentum*, Indicum (vt Dioscorides dicit) ex iis est quæ leuiter frigefaciunt, & rumpūt inflammationes ac tumores laxos, vlceráque purgant. Atramentum autem quo scribimus, satis etiam ipsum siccat: verùm si posca diluatur, ambustis illitum statim auxiliatur.

Μελαντηρία, *id est atramentum metallicum*, multum adstringit, cum partium tenuitate. Melanthium calfacit ac siccat tertio abscessu. Est etiam tenuium partium: vnde destillationes olfactu sanat, & si intrò sumatur, flatus maximè discutit. Est etiam amarum: vnde lumbricos occidit. Extergit item ac secat: vnde recta ceruice spirantibus cōducit, & lepras deterit, & formicarias verrucas eximit, & menses mouet. Μέλι, *id est mel*, calefacit ac siccat secundo ordine, & satis abunde extergit. Coctum minus acre & extersorium est, & ventrem subducit, sed magis nutrit: at amarum mel, velut & id quod in Sardonia fit, mixtam habet facultatem, terream ac calidam. Cæterùm saccharum quod ex felici Arabia affertur, minus dulce est eo quod apud nos est, sed æqualem vim habet, ad hoc quòd neque stomacho noxium est, neque sitim inducit, velut hoc nostrum. Μελία, *id est fraxinus*, nota est arbor, cuius folia pota morsis à vipera commodant. Cortex vstus, & cum aqua illitus, lepras remouet. Ligni ramenta pota lethalia esse dicunt. Melilotum mixtam vim habet, adstringentem ac discussoriam & concoctoriam. Μελισσόφυλλον, *id est Apiastrum*, similem marrubio vim per omnia habet. Memæcylon comari, *id est arbuti*, fructus relatus supra est in litera K.

Mespila, quæ alii tricocca, *à tribus quæ habent granis*, appellant, acerbus admodum hic fructus est, & vix edi potest, ventrémque cohibet. Sed & germina & folia arboris ipsius abunde acerba sunt. Mηdii radix aliquantum contrariam semini vim habet: hæc enim austera est, & fluxiones sistit, vt etiam muliebrem fluxum sistat. Semen autem menses propellit, vtpote tenuium partium & incisoriam vim habens. Mήcon, *id*

est papauer, multas species habet: verùm hortense, quod & thylacitin vocant, in cibi vsum venit, & cum panibus comeditur, éstque moderatè somnificum. Quod autem Rhoeas vocatur, eo quòd semẽ ipsius citò defluat, id fortius quàm hortense est. Editur itaque non per se, sed paucissimum ad copiosius mel miscetur. Quod verò velut desidentem ac depressum calicem habet, id semen habet nigrum & medicatum, abunde frigidum: at quod oblongiorem calicem habet, & aliâs contractiorem, id omnium medicatissimum est, vt torporem inducat vsque ad mortificationem. Est enim quarti frigefacientium abscessus tum ipsum tum succus ipsius, quem per excellentiam opium appellant. Cæterùm papauer κερατῖτις, *id est cornutum*, extersoriam vim habet: quare radicis ipsius decoctum potum, hepaticis prodest. Folia verò & flores valde sordida vlcera purgant, & crustas remouent. Heracleum & spumosum appellatum papauer, semen habet quod pituitam purgat. Μῆλα, *id est mala*, omnia humiditatem superfluam in se habent ac frigidam: verùm exoluta & aquosa, frigidiora & humidiora aliis sunt: dulcia verò aquosa quidem sunt, non tamen manifestè frigida: austera frigidiora dulcibus sunt, sed minus humida: acida frigida quidem & ipsa sunt, sed humores in ventre secant: acerba (velut sunt cydonia & sthrutia dicta) frigidum ac terreum temperamentum habent, & propterea aluum sistunt, & vulnera glutinant: ita etiam folia, & succi, & cortices arborum inter se differunt. Mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lumbricos itaque occidunt, trita vmbilico imposita. Fructus ipsius, malum videlicet hoc Persicum quod editur, humidum est ac frigidum secundo abscessu. Mali Armeniacæ fructus, quem nunc præcocia vocant, eiusdem cum Persicis facultatis est. Mei radices calidæ sunt tertio ordine, siccæ secũdo: menses igitur & vrinas cient. Quòd si tamen vberius sumatur, capitis dolorem inducit.

Milax, aut smilax, & leuis & aspera, quæ arbores amplectitur, calidæ & acris est facultatis. Misy ex crustam inducentibus ac vrentibus cum forti adstrictione, medicamentis est. Minus autem mordet quàm chalcitis, eo quòd tenuium partium existit. Sed & chalcitidem & sori, ob vetustatem in misy transmutari Galenus dicit, mutatione ex superficie incipiente.

Μολύβδαινα (*id est plumbago*) spumæ argenti similem vim habet, à medio temperamento ad frigidius progressa.

Μόλυβδος, *id est plumbum*, vim habet perfrigerantem: habet etiam humidam sûbstantiam plurimam à frigiditate compactã. Si igitur in ipso aut vinum aut oleum crudum, aut aliquem frigefacientem succum contriueris, ad vlcerosas inflammationes circa pudenda ac sedem, optimum medicamentum habebis. Lamina porro plumbea circa lumbos gestata, seminis per somnum effusiones cohibet. Sed & γάγγλια, *hoc est neruorum in nodum coactiones*, diffundit lamina plumbea ipsis imposita. Vstum plumbum magis quidem siccat, sed habet etiam quid amari. Si verò lotum fuerit, citra mordacitatem siccat, & malignorum vlcerum optimum est medicamentum.

Μορέας, *id est mori*, fructus maturus aluum subducit, & in medicamenta ori destinata, stomatica dicta, & ad alia quæ moderata adstrictione opus habent, vtilis est: immaturus autem siccatus medicamẽtum valde adstrictorium euadit. Cortex radicis arboris purgatorius est cum quadam amaritudine: vnde latum lumbricum necat. Foliorum autem & germinum media quodammodo est inter aluum subducentia ac sistentia facultas.

¶Μύαγρος, (*quam alii uocant melampyron*) herba est sarmentitia ac pinguis. Pinguedo ex ipsa, corporis asperitates explanare videtur. Et semen myagri pingue est, & quod in ipso est oleosum, meatus obducendi habet facultatem.

Μύακες, *id est mytuli usti*, eadem quæ buccina faciunt: magis autem propriè loti, palpebrarum crassitudinem & albugines deterunt cum melle. Caro ipsorum morsis à cane vtiliter imponitur. Μυελὸς, *id est medulla*, vim habet indurata & in scirrhum coacta corpora molliendi. Optima est ceruina, deinde vitulina: at taurorum & hircorũ acrior est, & magis siccat. Et quæ quidem ex artubus est, pinguior est, & magis mollit: quæ verò ex spina, durior ac squallidior. Μύκητες (*id est fungi*) frigidi & humidi admodum temperamento sunt. Quidam etiam ex ipsis in cibo accepti necant; & maximè qui ex ipsis naturam putredinosa qualitate permixtam habent. Μυοσώτη (*id est auricula muris*) dicta est in alsine. Myxa fructus arboris est minor primo, sed facultate similis.

Myrica secandi ac extergendi vim habet, citra hoc vt manifestè siccet. Habet autem & aliquam adstrictionem. Decoctum itaque ipsius lienes iuuat potum: sanat etiam dentium dolorem. Fructus autem & cortex ipsius prope ad gallæ facultatem accedunt. Cinis arboris magis siccat.

Μυριόφυλλον, *id est Millefolium*, siccantem adeò vim habet vt vulnera glutinet. Myrrha, siue Myrrhis, secundi ordinis calefacientium est, habens etiam quid tenuium partium: radix ipsius odorata ac dulcis est, mensésque mouet, & quæ in thorace ac pulmone hærent repurgat. Μυῤῥίνη, *id est myrtus*, ex contrariis substantiis constat. Prædominatur tamen in ipsa terrea frigiditas: vnde fortiter siccat. At myrtis, quæ in trunco ac ramis eius eminens appendix est, siccat & adstringit vehementius: sed & folia sicciora magis quàm viridia siccant. Fructus quoque ac succus similem vim habent, tum foris adhibita, tum intra corpus assumpta.

Μῶλυ (quidam rutam syluestrem, alii armalan, Syri verò besasan vocant) tertii ordinis calefacientium est & tenuium partium: vnde etiam crassos ac viscosos humores secat ac discutit, & vrinam propellit.

Initium literæ N.

Nascaphthon (quod alii Narcaphthon vocant) Indicum est aroma, quod ad vterum adstrictum suffitur.

Νᾶπυ, *id est Sinapi*, calefacit ac siccat in quarto abscessu.

Ναρδόσταχυς, *id est Spica nardi*, huius radix calefacit primo abscessu, siccat secundo: habet etiam quid adstringens, & acre, & subamarum: proinde hepati & stomacho conuenit foris adhibitum, & intrò potum. Vrinas item ciet, & internarum partium fluxiones sistit. Indica fortior ac nigrior est quàm Syriaca. Nardus autem Gallica siue Celtica similem relatæ vim habet, sed debilior est, præterquam ad vrinam ciendam: nam calidior est quàm illa, & minus adstringit: at montana Nardus, quæ & thylacitis & pyritis dicitur, prædictis debilior est. Νάρθηκος, *id est ferulæ*, semen attenuat ac calefacit: quod verò intus velut medulla est, dum adhuc viridis est, adstringit. Quare sanguinem spuentibus & cœliacis prodest.

Νάρκη (*id est torpedo*) marina, si caput dolentibus adhuc viua apponatur ad caput, dolorem eximit: fortassis ob hoc ipsum quòd torporem inducit. Sed & oleum in quo viua cocta fuerit, illitum, acriores morbi articularis dolores mitigat. Sedem etiam prolapsam, ipsam appositam reprimere ferunt. Narcissi radix siccandi vim adeò habet vt etiam maxima vulnera glutinet, vsque ad tendines etiam dissectos: habet etiam quid extersorium ac attractorium.

Neuras (quam alii poterium vocant) siccantem citra mordacitatem vim habet, ita vt & ipsa neruos dissectos glutinet. Radices autem hoc maximè faciunt impositæ & potæ. Nerion, siue Rhododaphne, si forinsecus in cataplasmáte imponatur, discussoriam vim habet: intro sumpta occidit.

Nymphæa vim habet siccantem citra mordacitatem. Proinde & ventrem sistit, & genitale semen resiccat. Verùm quæ albam radicem habet fortior est, adeò vt etiam fluxum muliebrem sanet pota cum vino nigro & austero: quæ verò nigram radicem habet, extersorium etiam quid habet quo vitiligines cum aqua illita sanat, & cum pice liquida alopecias.

Initium literæ Ξ.

Ξάνθιον, aut φασγάνιον, *id est Lappa*, semen habet discussoriæ facultatis. ¶Ξυρις, siue Xyris tenuium partium vim discussoriámque & attractoriam habet, & nimirum siccantem, & magis ipsius semen, ita vt vrinam cieat, & splenem induratum sanet. Ξιφίου, *id est gladioli*, radix attractoriam & discussoriam ac siccantem vim habet.

Initium literæ O.

Ὂα arbor, cuius fructus ὄα, ab aliquibus verò οὖα, *id est Sorba*, vocantur, adstringendi vim habet, sed minus quàm mespilus.

¶ Oenannam aliqui succum esse aiunt herbæ in Arabia quæ ad Ægyptum est nascentis, alii lapidem Ægyptium. Extergit autem & mordet, omnia quæ pupillis tenebras offundunt deterens.

¶ Oinanthen, plurimus vsus syluestris vitis florem esse nouit, qui abundè adstringit & corroborat, maximè partes circa ventrem. At Discorides aliam huic facultati contrariam describit. Vnde & secundas ipsam eiicere dicit, & vrinæ stillicidium ac morbum regium sanare.

Οἶνος, *id est uinum*, ex secundo ordine est eorum quæ calefaciunt ac siccant: quod verò admodum vetus est, ex tertio: mustum autem in primo. Oisypus in lanarum tractatione relatus est.

¶ Ὄλυνθοι, *id est grossi*, acrem ac discussoriam vim habent, propter eum qui in ipsis est succum. Cocti igitur duros tumores discutiunt: crudi verò verrucas formicarias, & eas quæ thymi appellantur eximunt. Olosteon siccantem vim habet cum adstrictione: vnde ipso etiam ad ruptiones vtuntur.

¶ Omphacium succus est vuæ acerbæ: adstringit abundè, & siccat tertio abscessu. Vnde fluidis affectionibus, & maximè stomachicis, conuenit. Onagra (quam alii *onotheram*, alii *onothurim* vocant) frutex est arborosus, cuius radix in cataplasmate imposita, fera vlcera mitigat.

¶ Onosma, siue onomis, aut phlonitis, aut ononis, acris & amara est: vnde folia ipsius pota cum vino, fœtus necant ac eiiciunt. Onobrychis rarefacientem ac discussoriam vim habet. Tubercula itaque discutit, & vrinæ stillicidia sanat, & sudores prouocat. Ὄνοι, *id est aselli*, qui sub vasis aquariis reperiuntur, & in globum se contrahunt, discussoriam ac siccantem vim habent. Itaque poti cum vino, vrinæ difficultatem & morbum regium sanant. Angina laborantibus illinuntur cum melle, & ad aurium dolorem triti cum rosaceo calefacti in mali Punici putamine instillantur. Onyches conchyliorum Indicorum opercula sunt. Hæc suffita eas quæ ab vtero strangulantur excitant, itémque à comitiali prehensos: pota verò aluum turbant. Onωnis radicem habet calefactoriam circa tertium ferme ordinem. Cortex ipsius extergit ac secat: vnde etiam calculos atterit.

¶ Ὀξὸς (*id est acetum*) mixtæ facultatis est frigidæ ac calidæ, quæ ambæ tenuium partium existunt: prædominatur tamen frigida calidæ. In tertio autem ordine siccat.

Oxyacanthos arbor pirastro similis est specie ac facultate, habétque etiam quid tenuium partium. Fructus eius myrti baccis similis est.

¶ Opium in tractatione de papauere dictum est.

Ὀπὸς (*id est succus*) & Cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus, per excellentiam dicũtur. Sunt autem valde calidi ac flatuosi: verùm Cyrenaicus omnium calidissimus, & maximè tenuium partium est.

¶ Origani omnes species secandi ac attenuandi, siccandíque ac calefaciendi vim habent in tertio abscessu.

Ὀρεοσέλινον (*id est apium montanum*) similem apio vim habet, sed fortius est. Orobanche sicci ac frigidi temperamenti est in primo ordine. Ὄροβος (*id est Eruum*) calfacit ordine primo, siccat secundo. Est autem amarum: vnde secat, & extergit, & aperit obturata. Si verò amplius sumatur, sanguinem per vrinas ducit. Orminon marrubio specie simile est, calidúmque ac moderatè siccum, & exterforium. Venerem itaque stimulat, & oculorum crassitudines depurgat cum melle, & tumores laxos discutit, & aculeos extrahit: syluestre fortius est satiuo.

Oryza habet quid astringens: quare etiam ventrem moderatè sistit. Orchis herba appellatur etiam κυνὸς ὄρχις, *id est testiculus canis*, habétque radicem duplicẽ bulbo similem. Vis, maioris quidem, humida est ac calida, quare etiam ad venerem stimulat: minoris autem, calida est ac sicca. Itaque vice versa venerem cohibet. Orchis quæ & Serapias, & ab aliis triorchis, *quasi tritesticularis*, dicitur, magis priore siccat. Tumores itaque laxos discutit, & vlcera sordida ac putredinosa purgat, & herpetas sanat: siccata verò magis siccat. Quia verò subastringit, inde adeò etiam aluum sistit cum vino pota.

A

¶ Osiris ex qua scopas faciunt, amara est, & hepar ab obturatione liberat. Ossa vsta discussoriam & admodum siccantẽ vim habent, & maximè humana, velut aiũt. Suillum certè talum vstum, inflationes & tormina sanare tra- B dunt. Est quidã qui ossa vsta bibẽda exhibet, & morbum comitialem ac articularẽ curat. At bubulũ talum vstum, mobiles dentes firmare dicunt: idem cũ melle potus lumbricos rotũdos exigit: cũ aceto mulso verò splenem cõsumit. Illitus etiã vitiligines λεύκας, *id est albas*, dictas iuuat: idem etiã venerẽ stimulat. Sed & femora bouis vsta pota, sanguinis eruptiones & alui stuxum sistũt. Ὄστρακα, *id est testæ*, ex fornacibus tritæ, siccantem & exterforiã vim habent: vnde dentes poliunt, & cum aceto illitæ prurigines, & pustulas, & podagricos iuuant: cum cerato verò strumas C discutiunt. Ostreorum testa vsta buccinorũ testis similem facultatẽ habet, sed minus crassarum partium: faciei itaque vitia extergit, & dentes dealbat. Si verò lauetur, mordacitatem amittit, & humidis vlceribus ad expletionem, & cicatricem inducendam commodat.

¶ Οὖρον, *id est urina*, omnis calida & acris est. Sed debilima inter animaliũ vrinas humana est, exceptis suibus castratis. Est autem admodũ exterforia, eáque aliqui in peste pota seruati sunt. Lepras item & putrida vlcera, & manantia capitis vlcera, & furfures curat: attritus quoque pedum D ex offensione, si non fuerint inflammati. At impubium puerorum vrina fortior est, ex qua etiam chrysocolla fit. Mulorum vrina in articulares compositiones conuenit. Camelorum & caprarum vrina aluum subducit, vnde hydropicis bibenda exhibetur.

Initium literæ Π.

Pancratium & specie & viribus simile est squillæ, sed debilius. Paliuri folia & radix astringunt. Vnde etiam fluentem ventrem sistunt: sed & tubercula discutiunt non E valde calida. Fructus in tantum secat vt etiam calculos atterat, & expuitionibus è thorace auxilietur. Panaces heracleum est ex quo opopanax fit, qui tertio ordine calefacit, siccat autem secundo, mollit item ac discutit. At radicis cortex succo debilior est, habétque quid exterforiũ ac incarnans. Semen eius etiam menses mouet. At verò Asclepium & Chironeum panaces priore sunt calidiora: vnde ipsorum floribus & semine ad maligna vlcera ac panos vtuntur. Papyrus nõ vsta materia quædam est: vsta verò siccat, quemadmodum etiam charta vsta: verùm F papyri cinis debilior est. Paronychia herba dicta ex eo est quòd paronychias (*id est reduuias*) digitorũ sanet. Vis eius tenuium partiũ est, siccátque citra mordacitatẽ.

¶ Πεντάφυλλος, *id est quinquefolium*, siccat tertio ordine, minimè verò acris, ideóque ad multos vsus commoda est.

Peplos, quem alii papauer spumosum vocãt: & hic frutex succum habet, & purgat similiter vt tithymalli.

Peplion quoque succum habet, & nascitur circa mare: & in reliquis quidem inutile est: verùm semen ipsius feruidum similiter vt peplos purgat. Piperis radix G costo similis est facultate: fructus autem ipsius recens germinantis, est piper longum, éstque humidius ac calidum. Qui verò velut vua immatura est, piper album est, quod acrius nigro existit, quum id sit nimium assatum. Ambo autem calefaciunt ac siccant. Pepo exterforiam vim habet: vnde caro ipsius maculas solares & similes exterit: semen verò rhenes ab obturatione liberat.

Periclymeni folia & semen, secantem simúlque calefacientem vim habent, adeò vt vrinam cruentam excernant pota ad sextum vsque diem: verùm si ad quadraginta dies bibantur, lienosis & difficulter spirãtibus prosunt.

H Περιστερεὼν, *id est uerbenaca*, in tantum siccat & adstringit vt vulnera glutinet, & sanguinis eruptionem sistat.

Persæa arbor est Ægyptia, cuius folia siccant & adstringunt: quare & sanguinis eruptiones sistunt. Petasites ex tertio ordine siccantium est: vnde in malignis

& phagedænicis vlceribus ipso vtuntur. Petroselini semen calidum ac siccum est tertio abscessu, vim secādi habens: vrinam item & menses largè ciet. Flatus quoque discutit. Peucedani & liquore & succo admodum calefaciente, discutientéque ac attenuante vtimur, tum pro odoramento, tum in potione, ad affectiones in pulmone ac thorace ex humorum crassitudine obortas, & ad induratum lienem. Sed & dentibus corrosis inditus, dolorem statim sedat. Conuenit etiam affectionibus neruorum. Radix autem etiam ossium squamas remouet, & maligna vlcera sanat, calefaciens ac siccans ordine tertio. Πεύκη (*id est picea*) similem pino vim habet, sed moderatiorem.

¶ Πήγανον, *id est ruta*, syluestris quidem quarti ordinis est calefacientium ac siccantium: satiua verò tertii: secátque ac discutit crassos & viscosos humores, & menses mouet: éstque tenuium partium & flatus discutit. Vnde & venerem cohibet.

¶ Pix sicca secundo ordine siccat, minus calefaciens: liquida verò vice versa. Habent etiam quid exterforium ac concoctoriū, discussoriúmque & acre. Quapropter & scabros vngues exigunt, & impetigines exterunt, & tumores concoquunt. Fortior autem est liquida, vt etiam anhelosis & pectore suppuratis delincta commodet. At sicca magis vulnera glutinat. Πισσέλαιον (*id est oleum picinum*) ex liquida pice fit, & in substantia magis tenuium partium est quàm ipsa pix. Pistaciorum fructus in cibo acceptus moderatè stomacho cōmodus est, & hepatis obstructiones aperit, & maximè putaminum ipsius aromaticorum decoctum ex vino. Auxiliatur etiam morsis à vipera. Pityides vocātur fructus pinorum, éstque mixtæ facultatis, adstringentis & acris, vnde ad expuitiones è thorace faciunt. Πιτυοκάμπαι, *id est pinorum erucæ*, eandem vim habent quàm cantharis & buprestis. Pini cortex adstringentem vim prædominantem habet, qua intertrigines & ambusta inspersus iuuat, & vētrem sistit si potetur. Folia verò etiam vulnera glutinant. Pityusam quidam tithymalli speciem esse dicunt, quòd & succum habeat, & similiter vt illi purgent.

¶ Platanus humidiorem ac frigidiorem vim habet. Vnde etiam folia viridia inflāmationes quæ adhuc fiūt iuuant. Cortex autem & pilulæ magis siccantem vim habent, vt ille in aceto coctus dentium dolores sanet: Pilulæ verò cum adipe ambusta curent. At vstus cortex magis siccans ac exterforius euadit, vt lepras & humida vlcera sanet.

¶ Πνεύμων, *id est pulmo*, agninus & suillus attritus ex calceamentis curare creditur: at vulpinus afficcatus si bibatur, anhelosis: marinus autem pulmo recens tritus, podagricis & pernionibus prodest.

¶ Polemonium (quod alii philetærion vocāt) tenuium partium est, & siccat: vnde aliqui ad coxendicum morbum, & dysenteriā, & induratum splenem, radicem eius bibendam præbent cum vino. Polium minus, quo etiam ad antidotos vtimur, tertii ordinis est calefacientium ac siccantium. Omnia itaque viscera ab obturatione liberat, & vrinas ac menses mouet. Et vbi adhuc viride est, magna vulnera glutinat. Siccum autem maligna vlcera inspersum ipsis sanat. Polygalon folia habet moderatè austera: potum autem, lac generare videtur, calidum nimirum ac humidum habens temperamentum.

Polygonatum mixtum est ex adstrictione & acrimonia ac amaritudine & quadam iniucunditate quæ nominari non potest: quapropter neque multi vsus est. At radicem ipsius quidem vulneribus imponunt, & maculas faciei cum ipso exterunt. Πολύγονον, *id est sanguinaria*, habet quidem quid adstringens, verùm prædominatur in ipsa frigiditas aquosa in secundo ordine. Prodest itaque frigida imposita his qui stomacho exuruntur, & ignibus sacris, & inflammationibus calidis. Quum verò tale sit, fluxiones repellit, atque ea de causa siccandi vim habere putatur. Est autem mascula fortior quàm fœmina.

Polycnemon calfacit ac siccat secūdo ordine, vt etiam vulnera glutinet. Polypodium siccantem abundè vim citra mordacitatem habet: potum purgat deorsum.

Pompholyx citra mordacitatem siccat, vt cancrosis vlceribus, aliisque malignis opituletur. Miscetur etiam in oculares compositiones. Πορφύραι, vstæ similem testis vim habent. Opercula verò ipsarum cum oleo cocta fluentes capillos corroborant: cum aceto pota lienes tumentes sanant: suffita ab vtero strangulatas excitāt, & secundas eiiciunt. Potamogeton frigefacit & adstringit similiter vt polygonum, vt cui similem facultatem habeat. Ποτήριον, alii φρούριον vocant. Huius radices concisæ ac contusæ neruos dissectos ac vulnera glutinant. Decoctum autem ipsius potum, affectionibus circa neruos opitulatur.

¶ Πράσιον, *id est marrubiū*, calfacit secundo ordine, magis autem siccat. Hepar & lienem, & thoracem, & pulmonem ab obturatione liberat, menses etiam propellit: in cataplasmate impositū extergit ac discutit. Sed & aliàs exterforium est, ac incidendi vi præditum. Πράσον, *id est porrum*, mali succi est & acre: vt verò Dioscorides ait, etiā grauia somnia inducit, & ventri commodat, & vrinam ciet, & attenuat. Habet etiam quid exterforium. Nam & ptissanæ incoctum, in thorace hærentia educit. At semen ipsius in rhenales compositiones miscetur. Folia habent etiam quid adstrictionis. Vnde succus ipsorū sanguinem cohibet. Πρῖνος, *id est ilex*, similem quercui vim habet: sed multò fortior quàm ipsa est. Propolis calefacit secundo abscessu, & moderatè extergit, habétque vim tenuium partium, & ab obturatione liberantem.

¶ Ptarmicæ folia sternutationem mouēt. Totus autem frutex viridis, sugillata, & alios liuores ab humoribus sub cutem effusis discutit. Est enim calida & sicca, viridis quidem secundo, sicca verò tertio gradu. Πτελέα, *id est ulmus*, siccantem & exterforiam vim habet, vt etiam vulnera glutinet. At cortex adhuc magis, si quum recens est, vulneribus velut ligamentum obducatur: sanat item lepras cum aceto. Sed & radices eandem vim habent: quare decocto ipsarum fracturæ quæ calli inductione opus habent perfunduntur. Πτερίς, *id est filix*, siccandi vim habet, & amara est. Vnde & fœtus necat, & latos lumbricos occidit, quatuor drachmarum pondere cum aqua mulsa. Quia verò moderatè adstringit, vlcera siccat citra mordacitatem.

Pycnocomon discussoriam & acrem vim habet. Folia igitur panos & furunculos discutiunt: semen verò ad hæc & aculeos extrahit: at radix bilem flauam purgat. Pyrethri radix vrentem vim habet, & dentium perfrigeratorum dolores mitigat, & ante rigores per circuitum repetentes affricatur cum oleo, insupérque torpores ac resolutos iuuat. ¶ Πυρός, *id est triticum*, primo ordine calefacit: verùm inter sicca & humida medium tenet. Habet etiam quid viscosum, & obturandi vim habens. ¶ Πιτύα, *id est coagulum* omne acris & attenuātis, ac discussoriæ, & nimirū siccantis est facultatis. Verùm leporinū comitiales curare scripserunt, si cum aceto bibatur, fluxum item muliebrem sanare, & lac in grumos in ventriculo concretum dissoluere. Similiter autem & sputa sanguinis ex thorace, ipsum cohibere dicunt. At equinum coagulum cœliacis ac dysentericis conuenire scripserunt. Phocæ autē coagulum castorii vim habere.

Initium literæ Ρ.

Ῥάκος, *id est panniculus* vstus, si ex lana est, lanæ vstæ similem vim habet: lineus autem panniculus dum adhuc vritur, tenuium partium fumum edit, qui & destillationes in capite obturatas soluit, & veteris sursum currentibus conuenit. At vbi idem iam vstus est, prope ad lanæ vim accedit. Ῥannus siccat secundo abscessu, frigefacit primo. Vnde herpetas & ignes sacros sanat non valde feruidos. Vtendum autem est foliis teneris. Ῥaphanus calfacit tertio abscessu, siccat secūdo. Syluestris efficacior est. Vtriusque autem semen vehementius est. Discutiūt itaque sugillata & alia liuefacta.

Ῥeon (alii rha vocant) compositum est ex terrea frigida, & tenuium partium aerea substantia, calidáque ac leniter acri. Vnde conuulsa & rupta & erecta ceruice spirationes iuuat, item liuida, discutiendo: at adstringendo, sanguinis spuitionibus, & cœliacis, & dysentericis prodest.

Vtraque verò facultate,hepaticis. Resinæ omnes calefaciunt ac siccant. Sed terebinthina primas fert, quæ discussoria & mollitoria, tenuiúmque partium ac extersoria existit: quare etiã scabiem sanat. Larix quoque huiusmodi est. At resina piceæ & adhuc magis strobilina, acrior quidem est,non tamen discutit plus, neque attrahit. mediæ verò inter ipsas sunt resina ex pinu & ex abiete.

¶Rosæ compositæ naturæ sunt,ex aquosa substãtia calida adstringẽte & amara. Flos ipsarum adhuc magis adstringit: vnde etiam siccat. Ρ'όδια radix calefacit in secundo abscessu, éstque tenuium partium ac discussoriæ facultatis. Ρ'οιαὶ,*id est mala Punica*,omnia quidem vim adstringentem prædominantem habent, propter quam frigefaciunt ac siccant: verùm dulcia ambo hæc minus quàm alia habent: at austera magis quidem frigefaciũt, sed sicciora sunt,& stomacho commoda: acida verò plus frigefaciunt,& incisorium quid habent. Cæterùm nuclei magis adstringunt ac siccant quàm succus: & his adhuc amplius putamina, sidia & malicoria appellata. Similem autem his vim habẽt flores cytini dicti. Ρ'οῦς coriarii vocati fructus maximè ac succus,medicis in vsum veniunt. Abundè autem adstringit,& siccat ordine tertio, frigefacit secundo.

¶Ρ'ύπος,*id est Sordes*,ex æreis statuis,aut vasis in quibus largum oleum remanet,habẽs etiam quid æruginis, discussoriam vim habet, & moderatè siccãtem ac mollientem. Crudos itáque panos discutit. At verò de sorde in palæstra (quam aliqui etiam paton vocant) in sudoris tractatione dictum est. Cæterùm aurium sordes reduuias sanare dicitur.

Initium literæ Σ.

Sagapenum succus est velut ferulæ,calidus & tenuium partium.Habet etiam quid extersorium, vt oculorum cicatricibus ac suffusionibus commodet. Salamandræ vstæ cinerem aliqui ad compositiones erodentes,& ad lepras ac scabiem destinatas admiscent. Sampsucum calefacit ac siccat tertio abscessu. Est autem & tenuium partium & discussorium. Sandaracha vrendi vim habet, quemadmodum etiam arsenicum. Sandyx aut Syricum,tenuium partium & siccantem vim habet, non tamen calidam. Σαπρότης,*id est caries*,lignorum,maximè vlmi,purgat & replet vlcera humida. Sapo extersoriam vim habet. Sarcocolla lacryma est arboris Persicæ,meatus obducens, & citra mordacitatem siccãs: & ob id etiam vulnera glutinat. Σαρξιφαγὲς,*hoc est Saxifraga*,& vrinam ciet, & calculos atterit. Satyrium, aut Triphyllon,*id est trifolium*, humidum est ac calidum tẽperamento,itémque flatuosum:vnde ad venerem stimulat.Quidam etiam retro distentos ipsum sanare dicunt, cum vino austero potum.Cæterùm in libro de Theriaca dicit Galenus, Trifoliũ quod hyacintho simile est, quum veris tempore prægnans, semen habet cnico syluestri simile, tunc decoctum ipsius si ad phalangii aut viperæ morsum affundatur,ipsum curare. Si verò sano loco adhibeatur, similem affectionem efficit, inquit, iis qui ab horum aliquo commorsi sunt. Σαῦρας,*id est lacertæ*,hepar & caput in proprio loco relata sunt. Tota verò resecta & imposita ictos à scorpio sanat. ¶Σέλινον,*id est Apium*,calidum est in tantum vt & vrinas cieat & menses. Flatus item discutit & maximè semen ipsius. Seris subamarũ olus est,admodum frigefaciens ac humectans.Habet etiam quid adstrictionis. Seriphon calfacit secundo ordine,siccat primo, éstque simile absinthio,sed min⁹ ipso adstringit, & magis calfacit,ac lumbricos occidit:modicè quoque stomacho noxium est. Seselis radix & magis semẽ,abundè calfacit cum partium tenuitate. Vrinas item ciet,& ad comitialem morbum & recta ceruice spirantes commodat. Sepiæ testa, ostrei testæ similem vim habet,verùm tenuium partium est & magis extersoria. Vnde si vsta fuerit,pterygia oculorum attenuat cum sale fossili:non vsta verò sycoses exterit affricta. Vitia item cutis detergit. Sesamoeides magnum, quod & Anticyricum veratrum nominatur, eo quòd semen eius similiter vt veratrum purgat,hoc & reliqua facultate veratro simile est,& extergendo, & calefaciendo, & siccando similem illi vim habet. Sesamoeidis albi semen callefacit,& extergit,& rumpit. Sesamum non exiguam habet viscositatem ac pinguitudinem: vnde meatus obducit, & mollit, & moderatè calfacit. Seps (quam aliqui Lacertam Chalcidicam vocant)in vino pota,morsos ab ipsa sanat.

¶Σίαλον,*id est Saliua*,hominum ieiunorum maximè discussoriam ac extersoriam vim habet. Impetigines itaque puerorum illita exterit, & furunculos concoquit, si cum tritico commanso imponatur: sugillata item tollit. Bestiis quoque venenatis hominem occidentibus maximè aduersatur. Sideritis heraclea,quæ etiam Helxine dicitur, relata est: at Achillea sideritis illi quidem similis est,sed magis adstringit. Vnde fluidis affectionibus conuenit. Σίδηρος,*id est Ferrum*,in aqua sæpe extinctum, siccantem abundè vim in ipsam deponit. Hæc itaque pota splenicis competit. Si verò in vino ferrum extinctum fuerit,cœliacis & dysentericis, & cholera morbo vexatis, stomachóque exolutis,vinum id potum auxiliatur.

Σίκυς,*id est,cucumis*,qui editur,dum adhuc viridis est frigefacit & humectat secundo ordine. Et caro quidem ipsius feruentes mitigat inflammationes, semen autem extergit & secat. Vrinas itaque mouet, & nitidum corpus efficit. At siccus primo ordine siccat, & magis extergit,tum semen tum radix. Cæterùm syluestris cucumeris fructus succus,elaterium dictus,relatus est: sed qui ex radice ac foliis est succus, similis quidem elaterio est, sed debilior. Radix extergit,discutit,mollit: siccantem verò vim succus habet. Sillybon,planta est spinosa similis chamæleoni albo, in cibi vsum veniens. At radicis ipsius succus drachmæ vnius pondere potus cũ aqua mulsa,vomitus ciet. Silurus sale asseruatus in cibo acceptus,arteriam humectam expurgat.In cataplasmate impositus aculeos educit. Σιλφαὶ,*id est blattæ*,qui in pistrinis vbi panes fiũt reperiũtur interanea, cocta, trita, auriũ dolores sanant. Σίλφιον,*id est laserpitium*,calefacit strenué. Est & flatuosum ac ægrè concoquitur. Verùm extra corpori adhibitũ efficacius est, & magis succus attractoriam vim habens. Habet etiam vim contrahendi ac deprimendi carnem. Sison calidus est,vrinam ciet,& concoquit: menses item ducit, & viscera obturatione liberat. Sion calidum est,vrinas ciet,& discutit,calculos item in rhenibus atterit,& mẽses ducit. Sisari radix cocta stomacho commodat,& vrinam ciet, calidáque est secundo ordine. Sisymbrium tenuium partium discussoriæque ac calefacientis & siccantis est facultatis ac temperamenti,tertio ordine. At semen quoque tenuium partium est discussoriúmque ac forte. Quare etiã singultientibus datur,& his quos tormina vexant,cũ vino. Sisymbrium quod & Cardaminen vocant, nasturtio simile est: & aridum quidem calefacit ac siccat ordine tertio: vbi verò humidum est,secundo.

¶Scammonia calidæ est ac discussoriæ & biliosorũ humorum extersoriæ facultatis,& magis succus eius,qui sanè etiam panos discutit, & appositus fœtus perdit, & lepras educit. Ad diuturnos item capitis dolores irrigationis vice vsurpatur cum oxyrhodino. Radix pota purgat tum ipsa,tum decoctum ipsius. Cum aceto autem & farina ordeacea cocta,coxendicum morbo in cataplasmate imponitur. Scandix syluestre olus est calefaciens ac siccans secũdo ordine. Vrinas etiã ciet, & viscera ab obturatione liberat. Scinci partes circa rhenes,velut medicamentum arrigens membrum virile,bibuntur. Verùm contrarium ipsis affectum inducere videtur lactucæ semen cum aqua potum,itémque lentium decoctum cum melle.

Scilla secandi vim habet. Calefacit autẽ & siccat secundo ordine. Præstat autem ipsam assatam aut coctã sumere. Scolopẽdra marina cocta in oleo & illita,pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat. Scolopẽdrium est asplenon. Σκόλυμον(*id est Carduus*)calefacit & siccat secundo ordine. Radix ipsius copiosam graueolentem vrinam educit cum vino cocta. Sed & alarum & totius corporis graueolentias sanat. Scordium varium est,vt quod amarũ sit,& acerbũ,& acre. Purgat itaque simúlque calefacit viscera. Vrinas quoq; ac menses mouet. Per-

frigerata item omnia calefacit, & vulnera glutinat ac repurgat, & ad cicatricem perducit, ſi ſiccum inſpergatur.

Σκόρδον, id eſt Allium, calfacit ac ſiccat quarto abſceſſu: at ophioſcordõ ſylueſtre allium, ſatiuo fortius eſt. Skorodopraſon & ſapore, & facultate mixtum eſt ex allio ac porro. Skorpioeides calefacit tertio, ſiccat ſecundo ordine. Skorpius terreſtris crudus impoſitus, propriè plagæ auxilium affert: ſimiliter etiam ſi aſſatus edatur. At marinus fel habet vtile ad oculos ſuffuſos. *Σκωρία id eſt recrementum*, omnis metalli abundè ſiccat: ſed ferri amplius, quod decoctum ac leuiſſimè tritum cum aceto, aures pure fluidas mirificè ſanat. Sed & iis qui Aconitũ biberunt auxiliatur potum cum aceto mulſo: at plumbi recrementum plumbo reſpondet, magis tamen adſtringens.

¶ Smilax aut Taxus arbor eſt venenoſæ facultatis.

Σμύρνα, id eſt Myrrha, ſecundi ordinis eſt calefacientiũ ac ſiccantium. Vulnera itaque capitis, inſperſa ipſis glutinat: habet etiã quid amari: vnde lumbricos & fœtus necat. Extergit item, ideóque in ocularias compoſitiones miſcetur: thoracis quoque affectiones expurgat, citra arteriæ exaſperationem. At Bœotica myrrha vim habet calefactoriam, mollientem ac diffundentem. Smyrnium, alii hippoſelinum, alii apium ſylueſtre nominant, calefacit ac ſiccat tertio ordine, apio ſolùm fortius, petroſelino verò imbecillius. Menſes itaque ducit, & vrinas ciet.

¶ Sonchus adſtringit & frigefacit manifeſtè, & impoſitus, & in cibo acceptus: ſiccatus autem moderatè calefacit.

¶ Sparganium ſiccantem vim habet. Σπάρτος, *id eſt geniſta*, qua vites ligant. huius ſemen & flos pota cũ aqua mulſa obolorum quinque pondere, ſupernè purgãt, velut veratrum album, citra periculum: ſemen verò etiã infernè purgat: at virgulta coxendicibus proſunt.

Σπεκλάρειον, quidam per φ Σφεκλάρειον ſcribunt, *id eſt lapis ſpecularis*, quo quidam pro ſpeculis in feneſtris vtũtur, quare etiam *διαφανὲς, à pelluciditate*, appellatur, gypſeæ ſubſtantiæ eſt: verùm vim habet ſimilem vſtis teſtis ſiue oſtreis. Spongia noua quæ adhuc maris odorem conſeruat, vulneribus cum vino, aut aqua, aut poſca impoſita, ipſa glutinat: vſta verò acrem ac diſcuſſoriã vim acquirit: ſed & cum pice liquida aut bitumine ſi vratur, & ita ardẽs apponatur, ſanguinis eruptiones ſiſtit. Spodium ſimilem pompholygi vim habet.

¶ *Σταφυλῖνος, id eſt paſtinaca*, vrinas mouet, & menſes propellit, ſemen præſertim ipſius & radix. Folia exterſoriã vim habẽtia, phagædenicis affectionibus conueniũt, viridia & cũ melle. At ſylueſtris paſtinaca ad omnia debilior ſatiua eſt. Stachys ſimilis marrubio frutex tertio ordine calefacit. Menſes itaq; mouet, & fœtus necat, & ſecundas expellit. *Στέατα, id eſt adipes*, omnes humectant ac calfaciunt corpus humanum. Verùm iuxta diuerſum animalium temperamẽtum vis ipſorum euariat. Suillus itaque humidiſſimus omnium eſt, prope ad olei vim accedens: vnde etiam mordacitatem obtundit. Caprinus ſiccior eſt, & citò congelatur. Quare etiam his qui in recto inteſtino morſum ſentiunt infunditur. Anſerinus calidior & magis tenuiũ partium eſt. Medium horũ, gallorum ac gallinarũ adeps obtinet. Leoninus omnium calidiſſimus, & maximè tenuium partium eſt: vnde etiã maximè diſcutit. Bubulus medium temperamentum inter ſuillum & leoninum habet. Vrſinus alopecias ſanat: vulpinus aurium dolores: quemadmodum viperinus pilos abolere, & oculorum ſuffuſiones impedire ne fiant dicitur. Inter omnes autem ſemper calidior ac ſiccior maſculorum adeps eſt, & ex his eorum quæ teſtes habent animalium quàm exectorum, & ætate vigentium quàm aliorum. Vetuſtate verò omnis adeps ſeipſo calidior euadit. *Στίμμι, id eſt Stibium*, ad hoc quod ſiccat, etiam adſtrictionem habet: vnde in ocularia collyria miſcetur. Stoibes ſemen & folia ſiccant tertio ordine, adſtringentémq; vim habẽt: vnde vulnera magna glutinãt, & ipſorũ decoctum dyſenterias & ſanguinis eruptiones, & aures pure manentes ſanat, & oculorum ex plaga confuſiones,

A in cataplaſmate impoſita ſanant. Stoichas ab obturatione liberat & attenuat, extergítque ac roborat viſcera omnia & totum animalis habitum. Stratiotes aquaticus frigidam vim habet: terreſtris autem etiam quid adſtringens: vnde vlcera glutinat. Quidam etiam ad ſanguinis eruptiones ipſo vtuntur, & ad fiſtulas. *Στρύχνον, id eſt ſolanum*, hortenſe & quod editur adſtringit, & frigefacit ſecũdo ordine. Halicaccabum verò hortenſi ſimile, fructum habet qui vrinam ciet, acino vuæ ſimilem. At ſomniferri ſolani radicis cortex cum vino drachmæ B pondere potus, ſomnum inducit. Huius quoque ſemen vrinam ciet, éſtque tertii frigefaciẽtium ordinis: vnde ſi plures quàm duodecim corymbi ipſius bibantur, inſaniã facit. Quartum genus inutile eſt vt intra corpus ſumatur. Foris autem impoſitum vlcera ſerpendo depaſcentia curat, éſtque ſecundi ordinis in frigefaciendo ac ſiccando.

Στυπτηρία, id eſt Alumen, omne acerbiſſimum eſt & craſſarum partium. Præ aliis tamen magis tenuium partium eſt ſciſſum: poſt hoc rotundum & aſtragalotũ. Craſſarum verò abundè partium eſt liquidum, & id quod pla-C citis, & quod plinthitis nominatur. Styrax calfacit, mollit, concoquit: ad tuſſes itaque & deſtillationes ac grauedines commodat. Menſes item propellit potus & appoſitus.

¶ *Σῦκα, id eſt ficus*, aridæ quidem calidæ ſunt ſecundo ordine: verùm pingues magis concoquunt duros tumores: acriores autem extergunt & diſcutiunt. At decoctum ipſarum ad mellis craſſitudinem redactum (quod ſanè & ipſum aliqui Siræon vocant) ſimilem melli vim habet: virides ficus ſiccis imbecilliorem vim habent: ambæ tamẽ D aluum ſubducunt. Ficus autem caprificorum acris & diſcuſſoriæ ſunt facultatis, quemadmodum etiam groſſi ex ficis ſatiuis. *Συκῆ, id eſt ficus*, arbor temperamenti calidi ac tenuiũ partium eſt, adeò vt & liquor eius, & foliorum ſuccus, non ſolùm mordeat aut extergat vehemẽter, ſed etiam exulceret, & ora venarum aperiat, & formicarias verrucas exigat: habet etiam vim purgatoriam. At ſylueſtris ficus, quam caprificum vocant, ad omnia plus poteſt quàm ſatiua. Sycomori fructus non nutrit, & ſtomacho noxius eſt. At arboris ſuccus vim habet molliẽ E tem, glutinantem vulnera, diſcutientem tumores. Bibitur autem & illinitur ad reptilium morſus, & lienibus induratis, & ad ſtomachi dolores, & ad horrores. Symphytum petræum ex cõtrariis cõpoſitũ eſt facultatibus. Habet enim & quid inciſorium, quo & pus in thorace, & rhenes expurgat. Habet etiam quid quod contrahit, quod ad ſanguinem ſpuentes, & rupta ac conuulſa, & rubicundum fluxum, & inteſtinorum herniam conducit. Habet item quandam calidam humiditatem, per quam ſitim eximit, & aſperitates in arteria ſanat. At alterum ſymphytũ F magnum, viſcoſum quid & pruriginoſum habet, ſcillæ ſimile. Vtuntur autem ipſo ad eadem ad quæ etiã petræo.

¶ Sphondylii ſemina ac radix acrem ac inciſoriam vim habent, vt anheloſos, & comitiales, & morbum regium ſanent: at radix circumraſa & fiſtulis indita, callum ex ipſis eximit. Succus floris ipſius in aures inſtillatur, diuturniſſimis vlceribus competens.

¶ *Σχῖνος, id eſt lentiſcus*, per omnes partes ſuas ſecundo ordine perfecto ſiccat. In calefaciendo ac frigefaciẽdo medius eſt, in tantum adſtringens vt hypocyſtidis ſucco in G adſtringendo propemodum accedat. *Σχοίνου id eſt iunci rotundi odorati*, flos calefacit moderatè, ſed minus adſtringit, & à tenuium partium natura non alienus eſt: vnde & vrinam ciet, & menſes ducit, & ab obturatione liberat, in fomentis & potionibus ac cataplaſmatis aſſumptus. Et radix quidem ipſius magis adſtringit, flos autẽ calidior eſt. *Σχοῖνος λεῖα, id eſt iuncus leuis*, duplex eſt: ſed eius qui *ὀξύσχοινος, id eſt iuncus acutus*, appellatur, ſemen ſomnificum eſt: qui verò *ὁλόσχοινος, quaſi totus iuncus*, dicitur, eius ſemen minus id poteſt: capitis dolorem H inducit. Ambo autem fricta ſi cum vino bibãtur, fluxiones ventris ſiccant, & muliebrem fluxum cohibent. Sori ſimilem miſyi vim habet, ſed multo magis craſſarum partium eſt quàm illud.

[A] Initium literæ T.

Ταρίχων, *id eſt ſalſamentorum*, caro acrem & ſiccantem vim habet. A præſtere itaque vipera morſis datur, vt quãplurimam edant, & vinum bibant copioſe, & reuomant: conuenit etiam ad acrium eſum: vtiliter quoque in canis morſu imponitur, itémque in aliorum reptilium morſibus. Taurocolla (quã alii xylocollam vocãt) glutẽ eſt quod ex bubulis coriis fit, facultatémque habet admodum exterſoriam: vnde aceto diluta impetigines & lepras ſuperficiarias remouet, & ambuſta inflammari prohibet aqua calida reſoluta. [B] Eſt etiam vulneribus commoda cũ aceto mulſo trita. ¶ Tellinæ aſſicatæ vſtæ cinerem vrendi vi præditum efficiunt, qui cedriæ mixtus ſi inſtilletur, pilos palpebrarum radicitus euulſos, rurſus naſci prohibet. Τέρμινθος, *id eſt terebinthus*, calfacit ſecundo ordine, ſiccat autem vbi viridis eſt primo ordine, vbi ſiccus, ſecũdo. Fructus autem ſiccus tertii ordinis ſiccantium eſt: ideóque vrinam ciet, & lieni prodeſt.

Τέττιγες, *id eſt cicadæ*, dantur à quibuſdam crudæ ſiccatæ tres, aut quinque, aut ſeptẽ bibẽdæ colicis cũ piperis granis eiuſdem numeri: alii toſtas ipſas bibẽdas exhibẽt [C] iis qui veſicam affectam habent. Τεῦτλον, *id eſt beta*, nitroſa eſt: vnde & extergit & diſcutit, & per nares purgat, & hoc magis ea quæ alba eſt: cocta verò vim habet arcendi inflammationes, leniterque diſcutiẽdi. Teucrion calfacit ſecundo ordine, ſiccat tertio, incidendi ac tenuium partium vim habens: vnde & lienes ſanat.

Τέφρα, *id eſt cinis*, nõ omnis idem exactè temperamẽtum habet: ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam euariat. Et acerborum quidem cinis, velut quercuum & ilicum, [D] non modicam aſtrictionem habet, vt etiam ſanguinis eruptionem cohibeat, nullo alio præſente. At acrium cinis velut fici & tithymalli, acrior eſt, & magis exterſorius.

¶ Telephium calfacit primo ordine, ſiccat ſecũdo: eſt etiam exterſoriũ. Vnde ad putredinoſa vlcera cõducit: & vitiligines tũ λευκὰς (*id eſt albas*) tũ alphos dictas ſanat cũ aceto. Τῆλις, *id eſt fœnumgræcum*, calidum ſecundo ordine eſt, ſiccat primo. Quare feruidas inflammationes exacerbat: verùm minus calidas & quæ induratæ ſunt diſcutiẽdo curat. ¶ Tithymalli omnes ex quarto calefaciẽ[E]tium ordine ſunt cum acrimonia & amaritudine forti: verùm radix quum aliquo modo debilior ſit, corroſorũ dẽtiũ dolores cũ aceto ſedat. Cæterùm ſucci vehemẽtiorẽ vim habẽtes in cauernã quidẽ dentiũ indũtur, verùm reliquũ corpus ſi cõtingãt, ipſum adurũt. Quare etiã pilos auferũt vel modicè illiti: & verrucas tũ alias, tũ formicarias, & alia huiuſmodi auferunt: affectiones item circa cutem extergunt, & maligna phagedænica vlcera ſanant. Quum autẽ ſeptem ſint ipſorum ſpecies, fortiſſimi ſunt characias, & myrſinites, & qui in petris naſcitur arboris [F] ſpecie: deinceps autem qui verbaſco ſimilis eſt & cypariſſias, deinde paralius, & poſtremùm helioſcopius. Τίτανος, *id eſt calx*, viua quidẽ vehemẽter vrit, vt cruſtã efficiat: extincta verò, vrit quidẽ ſtatim, ſed poſt dies nõ amplius. Contrahit tamen & conſumit carnes. Si verò lota fuerit, mordacitatem amittit ſæpe ex aqua lota: at ſi fuerit ea aqua marina, abundè diſcuſſoria inde euadit.

¶ Tragacantha ſimilem gummi vim habet. Tragion planta eſt in Creta, lẽtiſco ſimilis, calida ordine tertio: vim habens diſcuſſoriam attractoriámque ac tenuiũ [G] partium. Aculeos itaque educit, & calculos atterit, & mẽſes mouet, drachmæ pondere pota. At aliud Tragion amarulentius quàm hoc, ſcolopendrio ſimile, vbique quidem naſcitur, ſed abundè adſtringit. Quare etiam ad fluidas affectiones conuenit. Tragoriganus origano vim ſimilẽ habet, aſſumpſitque inſuper aliquid adſtrictionis.

Tribulus moderatè frigefacit, ſed terreſtris in ſiccãdo fortis eſt: aquarius etiã leniter humectat. Ambo verò ad inflãmationum generationes, aliáſque influxiones conueniunt. At terreſtris fructus quum tenuium ſit partium, [H] calculos in rhenibus atterit. Tragos frumentaceus zeæ ſimilis eſt, ſed magis ægrè concoquitur, & aluũ mollit. Τρίγλη piſcis, *id eſt mullus*, ſi aſſiduè edatur, viſus hebetudinem inducit: verùm crudus diſſectus & impoſitus, draconis marini, & ſcorpii, & aranei morſum ſanat.

[A] Tripolii radix vim calidam habet tertio abſceſſu: eſt & acris. Trifolium, triphyllon, alii aſphaltion, alii oxytriphyllon, alii menyanthes nominant. Eſt autẽ vis ipſius calida & ſicca tertio ordine. Τρίχες (*id eſt pili*) vſti lanis vſtis ſimilem vim habent. Τρυγόνες (*id eſt paſtinacæ*) marinæ aculeus, denti debili illiſus, atterit ipſum, & excidere facit. Τρὺξ (*id eſt fex*) vini non vſta quidem compoſita eſt, abundè ſiccans ac diſcutiens. Adſtringendi verò vis, iuxta vini ex quo eſt ſpeciem, ipſi ac[B]cedit. Vtendum igitur ipſa in humidioribus & fluidis affectionibus: ſed & panos diſcutit, & in turgentibus mãmis lac extinguit. Aſt vſta (quam etiam σφέκλην, *hoc eſt fæcem, ſiue fæculam*, priuatim appellant) vſtoria euadit, vt etiã vrentibus medicamẽtis admiſceatur. Vngues itaque ſcabros eiicit cum reſina, & pilos flauos facit cum lentiſcino oleo per totam noctem illita. Lota verò exterſoriis oculorum cõpoſitionibus admiſcetur. Cæterùm aceti fæx per omnia fortior eſt vini fæce, & magis adſtringit. Troglodytes paſſer eſt minimus omnium auicularum, regulo excepto: verſatúrque maximè circa ſepes. Hic & aſſatus, & [C] crudus ſale aſſicatus, in cibo ſumptus, calculos in rhenibus atterit. Sed & vſti ipſius cinis potus, idem facit.

¶ Τυρὸς (*id eſt caſeus*) recens compactus & mollis, repulſoriam vim habet leniter perfrigerans, vt & vulnera glutinet impoſitus. At qui oxygalactinus dicitur, vltra repulſoriam, etiam diſcuſſoriam modicam acquirit, & plus glutinat vulnera. Vetus autẽ caſeus, & magis qui pinguis eſt, diſcutit, vt etiam ad tophos arthriticorum commodet, maximè cum ſuillæ carnis decocto, quæ ſalſa ſit ac pinguis.

[D] Initium literæ Υ.

¶ Υ'acinthi radix bulbi ſpeciem habens, primi ordinis eſt in ſiccando, ſecundi in frigefaciendo. Proinde pueros diutius impuberes conſeruare creditur ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. At ſemen leniter extergit & adſtringit. Itaque regio morbo laborantibus datur cũ vino, magis ſiccans, minus frigefaciens. Υ῾αλος, *id eſt uitrum*, tritum potum cum vino tenui & albo, calculos in veſica atterere dicitur. ¶ Υ῾δνα, *id eſt tuber terræ*, ſubſtãtiam magis terream habet, cum modica quadam tenuiũ [E] partium facultate. Υ῾δράργυρος, *id eſt argentum uiuum*, ad medicum vſum non ita valde aſſumitur, quum venenum exiſtat. Verùm quidam vſtum ipſum ac in cinerem redactum, aliiſque ſpeciebus permixtum, colicis & volulosis bibendum dederũt. Υ'dropiper calida eſt herbula, ſed non velut piper. Viridis autem vnà cum ſemine in cataplaſmate impoſita, ſugillata & induratos tumores diſcutit. Υ῾δωρ, *id eſt aqua*, optima, & nullam aliã ſubſtantiam admixtam habens, frigefacit & humectat iuxta propriam ſubſtantiam: verùm vbi acquiſititiam cali[F]ditatem ſuſcepit quandiu ipſam conſeruat, calefacit: vbi verò frigida fit, frigefacit. At verò quæ aliquã admixtionẽ habet, velut nitroſa, aut bituminoſa, ea admixtæ ſubſtãtiæ vim acquirit. Pluuialis autem & adſtrictionis quid habet, propter quam in ocularias compoſitiones miſcetur. Qualem verò optimam aquam eſſe oporteat, in primo libro dictum eſt. ¶ Υ'oſcyamus qui nigrum ſemen habet, & qui flauum, venenoſi ſunt. Aptiſſimus autẽ ad medicinas eſt is cuius & ſemen & flos album colorem habet, ex tertióque frigefacientium ordine eſt. ¶ Υ'[G]pericũ duplex eſt: alterũ quidẽ Androſæmon & quod aſcyrrhõ appellatur, dictum eſt: alterũ calefacit ac ſiccat tenuiúmque partiũ ſubſtantiã habet: vnde vrinas & menſes totus ipſius fructus mouet. Si verò cum foliis imponatur viridis, vulnera ad cicatricem perducit. Arida verò folia vlcerib⁹ humidis ac putredinoſis inſperſa, ipſa ſanant. Datur etiam coxendicum morbo loborantibus bibendum. Υ'pecoon frigefacit tertio ordine, prope ad papauer accedens. Υ'pogloſſon frutex eſt: huius radix & ſuccus mollientem vim habent. Υ'[H]pociſtis ſuccus eſt eorum qui velut cytini ad radices ciſthi itémque ciſthari appellati ſubnaſcuntur. Eſt autem efficax medicamentũ ad omnes fluidas affectiones, ſiccando ac corroborando partes. Υ'popha ſton ſpecies eſt ſpinæ fulloniæ, quemadmodum etiam Hyppo-

phaes. Huius ex capite & foliis ac radicibus ſuccus ſiccatus, trium obolorum pondere cum aqua mulſa, aquam & pituitã euacuat. Maximè autem conducit ad rectæ ceruicis ſpirationes, comitiales, & ad affectiones circa neruos.

¶ Υ'ſſopum calfacit ac ſiccat tertio ordine: eſt etiam tenuium partium.

Initium literæ Φ.

¶ Φακοὶ, *id eſt lentes*, ſiccãt ordine ſecundo: verùm caliditatis ac frigiditatis medium obtinent: habẽt etiam quid adſtrictionis. Ipſum itaque lentis corpus ſiccat, & ventrẽ ſiſtit: decoctum verò propellit. Quapropter prior aqua diffunditur, vbi ſiſtendi ventris gratia lentes ſumuntur. Cæterùm lens paluſtris humectat, & frigefacit ordine ſecundo. Φalaridis ſuccus, & folia & ſemẽ pota, veſicæ doloribus opitulantur, nimirum vt quæ tenuium partium quid habeat, inſupérque calidum. Φalangitis nomen habet ex eo quòd morſis à phalangio opituletur. Eſt autem tenuium partium: vnde & his qui torminibus vexantur, auxiliari videtur.

¶ Φελλὸς, *id eſt ſuber*, & maximè id quod eſt è vinariis vaſis, vſtum ſiccantiſſimum cinerem efficit, qui in dyſentericas maximè compoſitiones miſcetur.

¶ Φilyreæ arboris folia, ſimiliter vt ſylueſtris oleæ folia adſtringunt. Commodant vlceribus in ore, ſi manducentur, & ſi decoctum ipſorum colluatur. Hoc autem decoctum ſi bibatur, vrinam & menſes ciet.

¶ Φλόμος, *id eſt uerbaſcum*, plura genera habet, inter quæ eſt etiã thryalis. Omnium folia ſiccantem & moderatè exterſoriam vim habent, & maximè eius quod auri colorem refert. Quia verò acerba ſunt, fluidis affectionibus conueniunt: quidam etiam ipſa ad dentes colluunt.

¶ Φοinix (quam alii rhun vocant) herba eſt lolio ſimilis. vim habet adſtringendi. Pota itaque in vino auſtero, omnes fluidas affectiones ſiſtit. Φοίνιξ, *id eſt palma*, arbor, fructum quidem habet iam maturum, moderatè calidum & corroborantem, & ſtomacho gratum, ſiue intrò ſumatur, ſiue foris imponatur: verùm quod reliquum eſt in ipſa, abunde adſtringit: vnde ſtomachicis & hepaticis compoſitionibus admiſcetur. Omniũ autem maximè adſtringit id quod enaſcẽtis fructus velut inuolucrũ quoddã eſt. Φormion tenuiũ partium exterſoriámque ac attractoriam vim habet. Itaque albugines attenuat ſemen eius cum melle, & aculeos educit.

¶ Φοῦ nardo ſimilem radicem habet, ſed ad plurima debiliorem: vrinas tamen magis quàm ipſa propellit, ſimiliter vt Celtica nardus.

¶ Φῦκος, *id eſt fucus* frigefacit ac ſiccat ſecũdo abſceſſu, habens etiam aliquid moderatè adſtringens. Φyllites quum acerbam qualitatem habeat, non abſque ratione alui profluuia pota ſiſtit.

Initium literæ X.

Χαλβάνη (*id eſt galbanum*) calfacit propemodũ tertio ordine, ſiccat prope ſecundũ, vt quæ molliẽtẽ ac diſcuſſoriã vim habeat. Xalcitis adſtringẽtis & acris, & vrentis ac cruſtam inducẽtis facultatis eſt: tenuitate verò partiũ medium inter miſy & ſori obtinet. Vſta verò magis tenuiũ partiũ euadit. Χάλκανθος (*id eſt atramentum ſutorium*) aqua eſt congelata in metallis in Cypro, quæ fortiſſimam adſtrictionẽ cum caliditate habet non ingeneroſa, & præ omnibus humidas carnes aſſeruare ac ſiccare poteſt. verùm longiori temporis progreſſu in chalcitidem tranſit.

Χαλκὸς (*id eſt æs*) vſtum quidem habet quid acre, & adſtrictionis particeps eſt. Optimum igitur eſt ad cicatrices vlceribus inducendas in ſiccioribus corporibus: ſi verò lotum ſit, teneris corporibus magis commodat.

Χαλκοῦ ἄνθος (*id eſt æris flos*) tenuiũ magis partium vim habet quàm æs vſtum, & ſquama ipſius. Si igitur collyriis admiſceatur, aſperitates & ſycoſes palpebrarum deterit.

Xamædrys calfacit ac ſiccat tertio ordine. Lienes itaque conſumit, & vrinas ac menſes mouet, & viſcerum obturationes expurgat. Χαμαικίσσου (*id eſt hedera*) terreſtris flos, quum abunde amarus ſit, hepatis obſtructiones aperit. Datur etiam ad coxendicũ dolores. Xamæleuce calfacit tertio ordine, ſiccat primo. Xamæleonis nigri radix calefacit ac ſiccat prope tertium ordinem. Extergit autem vitia cutis, & diſcutit ac mollit duros tumores, & phagedænica vlcera in cataplaſmate impoſita ſanat. At intra corpus ſi accipiatur, venenoſa eſt. Cæterùm albi radix ſimilis eſt nigri radici, ſed amarior eſt. Hæc cum vino auſtero acetabuli menſura pota lumbricos latos necat. Facit item ad hydropicos. Xamæmelum ſiue Anthemis, calefacit ac ſiccat primo ordine. Eſt & tenuiũ partium, & diſcutit & laxat, & rarefaciendi vim habet. Xamæpitys ſecundo ordine calefacit, tertio ſiccat: quare viſcera & maximè hepar purgat ac extergit. Ducit etiam vrinas & menſes, & magna vulnera glutinat, & putredinoſa ſanat, & duritias diſcutit: decoctum ipſius etiam ad coxendicum morbũ facit. Xamædrops, (ab aliis item Chamædrys appellatur, ab aliis etiam Teucrion) ſimilem Chamædri vim habet.

Xamæſyce exterſoriã & acrem vim habet: quare & formicarias & alias verrucas auferunt, tum virgulta ipſius, tum ſuccus: exterunt item cum melle craſſas in oculis cicatrices, & viſus hebetudinem & ſuffuſiones incipientes ſanant. Xamelæa exterſoriæ eſt facultatis: quare ſordida vlcera & cruſtas purgat cum melle. ¶ Xelidoniũ magnum calfacit tertio ordine: eſt & fortiter exterſorium. Succus ipſius ad viſum acuendũ vtilis eſt, radix morbo regio laborantes ab obturatione liberat: cum vino & aniſo pota, cõmanſa verò dentiũ dolores ſanat. At minus Chelidonium, quum quarti ordinis calefacientium ſit, acrius eſt, vt cutẽ exulceret in cataplaſmate impoſitum: ſcabros item vngues eiicit: verùm ſuccus ipſius per nares purgat.

¶ Χελιδόνες (*id eſt hirundines*) ſi vſtæ ſint, cinis ipſarum cum melle illitus, anginoſas inflammationes ſanat: facit etiam ad viſus claritatem.

¶ Χολὴ (*id eſt fel, ſiue bilis*) calidiſſimus eſt omniũ aliorũ animalis humorũ: differt autem colore quidem, eo quòd flaua calidior eſt quàm pallida, & æruginoſa quàm flaua: verùm pro differentia animalium quæ ipſam habent, eo quòd ſuilla omnium debiliſſima eſt, vt etiam vlceribus in auribus citra mordacitatem opituletur. Hac acrior eſt ouilla, & hac caprina: huic autem ſimilis eſt vrſina & bubula: taurina verò fortior eſt, & hac hyænarum, quam tamen callionymi piſcis & Scorpii bilis ſuperat, quæ oculorũ ſuffuſionibus, & hebetudinibus ac albuginibus conuenit, itémque marinæ teſtudinis: at fel capræ ſylueſtris etiam nyctalopibus prodeſſe dicitur. Porro volatilium fel omne acrius eſt, & magis ſiccat quàm quadrupedum, & ex illis ipſis gallorum & perdicum fel præſtantius eſt, ſed accipitris & aquilæ fel acrius quodammodo eſt & corrodens, coloréque æruginoſum, quandoque etiam nigrum. Xondrile ſeridis ſpecies eſt & ſubamarũ quid habet, quare etiam magis quàm illa ſiccat. Xondros tritico ſimilis eſt, ſed magis illo viſcoſus.

¶ Xryſocolla quædam eſt quæ in metallis reperitur, quædam præparatur ita vt in æris rubri pila, piſtillo eiuſdem æris vrina pueri impubis teratur, in ardoribus ſub Cane. Hæc itaque extergit, diſcuſſoriã ac ſiccantem vim habens, magis quàm ea quæ in metallis reperitur, adeò vt etiam carnem citra mordacitatem conſumat, vlceribus itaque malignis cõuenit: ſed & ſi illam vſſeris minus mordacem efficies. Xryſocome, quæ & Chryſitis, acrem ſimúlque adſtringentẽ vim habet in radice, quapropter neque multi vſus eſt: datur tamen in peripneumoniis & hepaticis affectionib[9] cocta in aqua mulſa: mouet etiam menſes.

Initium literæ Ψ.

¶ Ψeudobunion ſpecie ſimile eſt bunio, calefacit autẽ & diſcutit, ac extergit. Tormina itaque & vrinæ ſtillicidia, & laterum dolores ſoluit, diſcutit item ſtrumas, cũ ſale & vino in cataplaſmate impoſita. Pſeudodictamnum debilis dictamni vim habet.

¶ Ψιμύθιον (*id eſt ceruſſa*) frigefacit, & meatus obducit.

¶ Ψyllii ſemen ſecundi ordinis frigefacientium eſt, verùm ſiccando & humectando medium obtinet.

¶ Ψωricum fit, ſpumæ argenti ſi duplum chalcitidis miſceatur, & hæc aceto terantur, & in nouam ollam data, fimo ad quadraginta dies obruantur, ita enim & ma-

gis siccat,& magis tenuium partium,minúsque mordax chalcitide euadit.

Initium literæ Ω.

Ωῦ(*id est oui*)candidũ & tenue ex iis est quæ omni penitus mordacitate carẽt,moderatè frigefaciens:vtendũ itaque ipso in oculis,& in vlceribus in pudendis, & omnibus malignis. Miscetur item sanguinem sistentibus meatus obducentibus medicamentis. Sed & luteum similem vim habens, medicamentis inflammationem arcentibus miscetur.Si verò affetur,magis quidem siccat, sed minus mitigat: at verò aceto coctum totum ouum,si edatur,fluxiones ventris resiccat:si verò etiam addatur aliquid ex acerbis, velut est galla,aut thus,aut balaustium, atque ita in sartagine frigatur,multo efficacius euadit. Sed & ambustis statim auxiliatur totum ouum crudum impositum : at si sorbile exhibeatur,thoracis affectiones cõcoquit ac mitigat,& arteriæ asperitates læuigat. Præferendum porro est recens vetusto,& gallinarum ouum reliquorum animalium ouis.

Ωcimum ex secundo ordine est eorum quæ calefaciunt. Habet autem humiditatẽ superuacuam:vnde neque vtile est vt intra corpus suscipiatur,extrinsecus autẽ adhibitum,discutit & concoquit. Ωcimoeides(quam aliqui Philetærion nominant) radicẽ quidem inutilem habet,verùm semẽ tenuium partium est,& citra mordacitatem siccat.

DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBVS purgantibus, Cap. IIII.

Quæ bilem flauam ducunt.

ALoes drachma vna cum aqua mulsa mane detur.Qui enim vesperi dant,aut post cibũ, lædunt.corrumpit enim alimentum:vacuat autem flauam bilem.Si verò minus detur, nimirum trium obolorum pondere, stercora solùm abũde euacuat. Quum verò omnia purgantia stomacho noxia sint,sola aloe stomacho grata est. Qui autẽ amaritudinem eius non sustinent,his in catapotia efformata exhibeatur.Siquidem quòd purgãtia medicamenta non simplici aliquo temperamento euacuent,veluti caliditate,(oportebat enim omnia calida euacuare,velut est est piper quoque) sed totius substantiæ proprietate, quomodo Magnetes ferrum trahit,demonstratum est.Cæterùm ex purgantibus ea quæ solùm molliunt,primo libro relata sunt.At efficacioribus ex ipsis vtimur,aut vt materiam transferamus:aut vt affectionem induratam remoueamus, ac euacuemus: aut vt corpus transmutemus,& temperamentum ipsius euertamus:aut vt infestantem humorem ex ipso educamus. Sunt etiam quidam mixti ex relatis modis,intérque se connexi. Vtẽdum est purgatoriis in iis qui vires robustas habent, & voluntatem constantem,& qui primas ætates excesserunt,nondum autem ad extremas deuenerunt,& qui stomachum robustum habent,& multam inutilem materiam in corpore collegerunt,nec valde multum sanguinem habẽt.Tempus porro purgationũ,si res non vrgeat, maximè vernum & autumnale est. Et bilẽ quidẽ educentibus vtendum est omni tempore,excepta hyeme:in ætate autem vigoris,& declinante,in habitibus siccis & musculosis, & nigri coloris aut rubicundi, & in viris potius quàm in fœminis, & in iis qui assiduè cibos corrumpunt, & ventrem subastrictum habent,& bile amara abundant,iracundíque sunt, & paucas vrinas excernunt,in his item qui siccis alimentis vtuntur ac calidis, & in affectionibus morbi regii, hepaticis, pleuriticis, phrenitide, angina, insania, cephalæa, lippitudine, igne sacro, lepra,febribus, & in quibus humor biliosus abundat. Datur porro aloe capite grauatis,lippientib⁹,siticulosis,& quibus in somnis imaginationes obuersantur citra febrem : his etiam qui horroris discursum percipiunt,& qui flatus acres excernunt, & intestina morderi sentiunt, & circa stomachum feruorem,aut fastidium euersorium percipiunt, & quibus ob recrementorum copiam infusum per clysterem exhiberi non potest.Nam abunde euacuat, totum quidem corpus non euacuans,nisi valde multa detur,sed insidentem intestinis ventríque ac stomacho bilem educens.At veratrũ conuenit in acutis morbis & diuturnis,qui bilem ducen-

A te medicamento opus habent,velut sunt insani,altera capitis parte vexati,oculos fluidos habentes, circa thoracẽ affecti: maximè autem idoneum est visceribus, vtero ac vesicæ,si bilem ducente medicamento hæc indigẽt. Cõmodum est etiã in aspera arteria diutinè affecta, ad morbum regium,ad pustulas,impetigines, herpetas, ignes sacros,lepras.Nigrum veratrum bilem ducit maximè flauã ex toto corpore,citra molestiam.Vnde etiam non grauiter febrientibus datur,& magis febre carẽtibus drachma vna radicum in aqua mulsa tritarũ aut aqua, ita vt prius B ieiunarint : aut exhibetur cum melle in catapotia efformatum.Quidam ammiscent ipsi pulegium,aut thymbram,aut aliquod ex citò transeuntibus stomacho gratis. Scammonia similiter vt veratrum purgat, & magis flauam bilẽ:verùm magis quàm omnia purgatoria, stomacho noxia est.Detur itaque non febriẽtibus,& stomacho bene affectis pondere obolorum quatuor, cum sale aut pipere,aut zingibere,aut quodam oxyporo citò transeunte,stomacho grato aut cum melle: fiunt & catapotia cum gummi. Colocynthidis medulla bilem potissimùm C vacuat, & mucosa non de sanguine, quemadmodum veratrum & scammonia,sed de neruis & partibus neruosis,drachmæ pondere,in aquæ mulsæ cyathis duobus,in qua ruta sit incocta.Teratur autem diu:nam aspretudines ipsius internis partibus adhærentes, vlcerationes & neruorũ per consensum affectiones inducunt. Danda est iis qui caput affectum habent, aut quibus membrana cerebri,aut ea quæ caluariã ambit affecta est: velut sunt vertiginosi,alterã capitis partem dolentes, à cephalæa vexati,comitiales, siderati, canino modo conuulsi,diutina oD culorum fluxione laborantes, recta ceruice spirantes, anhelosi, diuturna tussi vexati, insupérque atrhritici, & qui circa rhenes aut vesicam affectionem habent. Elaterium similiter vt scammonia euacuat. Eligendũ id quòd prasini coloris est,& leue,& non vetustius anno: datur triũ obolorum pondere tritum cum lactis hemina vna.

Tithymallus ducit bilem similiter vt elateriũ & scammonia:dantur succi guttæ quatuor aut quinque, cum polenta subactæ,ita vt citò deuorentur.nam in ore detentæ diutius linguam & circumsitas partes exulcerant. LaE thyrides purgant bilem, sicut veratrum & scammonia. Dentur septem aut octo,& ad quindecim vsque,ita vt robusti, & ampliore purgatione opus habentes, ipsas mandere iubeantur:debiliores autem & stomacho malè affecti,totas ipsas deuorent. Peplii virgulta quæ semper sicca sunt, octo obolorum pondere dãtur in aqua mulsa: ducunt bilem similiter vt veratrum,flatus item erumpere faciunt. Agaricum similem colocynthidi vim habet, tardè quidem operans,non autem valdè stomacho noxium:datur tritum duarũ drachmarum pondere cum F aqua mulsa.Sit autem albissimum & maximè friabile, & non ita lignosum,neque corrosum. Iris Illyrica similiter purgat, octo obolorum pondere data in aqua mulsa.Sit autẽ nõ vetusta,nec teredines habeat. Centaurium paruum bilem & mucos purgans,priuatim coxẽdicum mordo laborantibus conuenit.Bibitur ipsius decoctum sic vt centaurii sesquidrachma in aquæ hemina coquatur,donec ad dimidiam deueniat. Tragorigani flos cum semine datur duarum drachmarum põdere in aqua mulsa, iis quibus etiam veratrum nigrum. est auG tem stomacho magis gratum quàm veratrum,sed minus purgat. Chamelææ drachmæ quatuor in aquæ mulsæ cyathis duobus coctæ,vt ad quartam partẽ deueniant, similiter vt veratrum purgant, aliqui chamelæam cum duplo absinthii in catapotia efformant,ac exhibent. Aristolochiæ clematidis seminis drachma vna in aqua mulsa data purgat vt colocynthis. Polipodii radix sicca trita aquæ mulsæ inspersa,aut cum ipsa trita, idem quod colocynthis facit.

Quæ bilem atram euacuãt.

H Atram bilem educentibus vtendum est præcipuè in melancholicis, iis qui facilè exacerbantur,iracundis,homines auersantibus,aut in secessu degentibus, & in iis qui vbi à morbo se recolligunt,purgatione opus habent, in autumno feruente,in habitibus siccis, ac parum mu-

fculofis. Epithymum optimum eft ex iis quæ atram bilem euacuant: dantur ex ipfo drachmæ quinque tritæ cũ feri lactis hemina. Epithymbrõ quod fuper thymbrã nafcitur, fimiliter vt epithymũ euacuat,fed debilius eft. Pulegiũ atrã bilem ducit,acetabuli mẽfura in aqua mulfa potum. Tragorigani heracleotici eadem menfura fimiliter vt pulegium vacuat,fed ambo ficca. Alypi femen atram bilem deorfum purgare dictum eft, fi pari copia velut epithymum fumatur cum fale & aceto: verùm inteftina velut Diofcorides ait,leniter exulcerat. Eft autem(vt arbitror)ea quæ nunc alypias appellatur:datur in aqua mulfa. Parthenium fimiliter ficcum potum eadem ducit. Alyffon cum fale potum fimiliter vt hæc purgat.

Quæ pituitam euacuant.

Iis quæ pituitam educunt vtendum eft in frigidioribus habitibus,& his qui confenuerunt, & hyeme, item in refolutis,& fideratis,& qui laxis tumoribus intumuerunt,in his quoque qui multam pituitam in ventre aut in thorace aut ftomacho habẽt,& in muliebri fluxu. Cõueniunt etiam multa emungentibus, & craffa excreantibus,cibúmque faftidientibus,& coxendicum morbo laborãtibus, vbi articulus fubmucofus aut pituitofus fuerit: maximè autem conueniunt hydropicis, ex ea fpecie quæ propriè intercus dicitur, laborantibus. Styracis albi drachma vna cum refina terebinthina æqualispondoris pota, pituitam euacuat: oleæ radicis cortex drachmæ pondere cum vino aut aqua: item pyrethri oboli nouem cum aqua: lychnidis feminis drachmæ duæ: cyclamini radicis drach. vna, cum aqua mulfa: fcordii drachmæ duæ cum melle: chamæpitys trita & in catapotiis data: fquamæ cypriæ drachma dimidia cum pari refina in catapotiis: hæc validius pituitam purgat: foliorum lauri viridium fefquidrachma: cucumeris fylueftris radicis corticis oboli duo: ricini grana quadraginta,qui crotones appellantur,decorticata eduntur, & fi militer faciunt: apii dimidium id quod ad radicem eft, (& ab aliquibus Camæraphanus vocatur) fi edatur: bdellii drachmæ duæ cum aqua mulfa,priuatim verò gummi oculis fluidis commodum eft.

Quæ aquam euacuant.

Aquã educẽtib⁹ vtẽdũ eft in hydropicis ex afcite hydrope laborãtibus,& in mulieribus à fluxu albo infeftatis,& iis qui fluida vlcera habent. Squamæ cypriæ drachma vna cum aqua mulfa pota,aquam ducit, verùm aceti parum infuper forbere oportet, vt ne reuomatur. Granum cnidium decorticatum tritum cum melle cocto deuoratum,vt ne gulam fiue tranfglutitionẽ contingat, aquam ducit.Danda funt grana viginti, aut vigintiquinque, aut triginta,fortioribus quadraginta. Euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata, pituitam ducit,magis tamen aquam. Lonchitidis feminis oboli octo,cum aqua mulfa aquam ducunt.Cneorum fimiliter aquam purgat, cum polenta voratum.Cnici feminis drachmæ quinque contritæ,cum ptiffana concoquuntur, addito pauco fale, & forbentur. Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulfa potæ aquam ducunt. Quidam fplenicis ipfum cum pofca exhibent.

DE MEDICAMENTIS COMPOSITIS purgantibus, Cap. V.

Catapotia ex aloe, Colocynthidis medullæ partem vnam,fucci abfinthii partẽ vnam, aloes partẽ vnam, fcãmoniæ partes duas, cum aqua in catapotia efformato ciceris magnitudine: dantur ex his grana vndecim. Acetum mulfum Iuliani, Rutæ quadrantem,origani quadrantem,comæ thymi trientem, anethi fefquiunciam,iridis vnciam vnam, radicis mandragoræ fefquiunciam, agarici fextantem, tedarum pinguium vnciæ xii, grani Cnidii trientem,lathyridum quadrantem, alypiadis quadrantẽ, polypodii fextãtẽ,folii vnc. i, cofti vnciã i,fpicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici fefquiunciam,fcillæ quadrantem,fambuci virgultorum quadrantem,canopi, qui eft fambuci cortex,quadrantem,afari vnciam vnam, pulegii quadrantem,epithymi fextantem, veratri fextantẽ,acori fextãtẽ,fii vnc.i,amomi vnc.vnã,hyperici vnciã

A vnam,cymini vnc. i, anifi fextãtẽ,aceti fextarios x, mellis fextarios v. Herbas ad triduũ in aceto macerato, deinde facta coctura,donec plus quàm dimidium infumatur,mel adiicito:& facta colatura lathyridas addito,coftum item & granũ cnidium & fpicam nardi tritam:aut fi voles,poftquam acetum mulfum perfectè fuerit coctũ. Dofis perfecta eft vnc.vna,aut pro viribus. Facit ad podagricas affectiones,& ad comitiales,& in quibus euacuare fimúlque ab obturatis amouere opus eft craffos humores.

Purgatoriũ aquam ducens ex Caryophyllo. Aloes,

B epithymi,caryophylli,grani cnidii,petrofelini,rhei Pontici,fingulorum femunciã,euphorbii fcrupulos quatuor, mellis quod fatis eft: datur cochlearii menfura. Purgatorium ex rhodomelite,Alexandri, Rofarũ fucci fextarios duos,mellis fextariũ vnũ,fcãmoniæ trientẽ. Dofis perfecta cochlearia quinque,minor cochlearia duo, media cochlearia tria. Aliter, Mellis libram vnã, rofarũ fucci lib.vnã, piperis drach. duas, fcammoniæ drach. octo, maftiches drach.quatuor,zingiberis drach.duas. Aliter, quo ego vtor,Spicænardi,afari,epithymi,fingulorum fe-

C munciam in aquæ hemina per triduum macerato,& moderata facta coctura, rofarum fucci fextarii dimidium ad aquam adiicito,& mellis fextarii dimidiũ,& facta ad compagem vfque coctione, fcammoniæ fefquiunciam addito. Purgatorium ex malis cydoniis, Malorum cydoniorum affatorum trientem, piperis femiunciam, fcammoniæ drach.i,mellis quincuncem: ex tritis præbe cochlearium vnum,aut pro viribus. Purgatorium ex malo citrio,ftomacho gratum. Mali citrii corticis & carnis librã vnã in aquæ fextario vno femis ad tertias co

D quito,& mellis fextar.dimidio adiecto, ad mellis fpiffitudinẽ coquito,& piperis lõgi vnc.i,fcãmoniæ in fermẽto toftæ vnc.i.terito ac infpergito. Buccellatus purgatorius, Scammoniæ toftæ vnc.i,piperis & feminis apii, fingulorum fcrup.i,fœniculi,anifi,fingulorũ vnc. i, mellis libr.i.De moderatè toftis dato vnc.i, in condito. Oliuæ purgatoriæ. Scammoniæ vnc.i, piperis vnc.i, epithymi,cymini torrefacti, petrofelini, foliorũ rutæ,mentæ viridis,fingulorũ drach. iiii,filphii drach.i, palmularum quincuncem,mellis quincuncem, aceti heminas ii,

E oliuarum colymbadum muriæ innatantium,fiffarum videlicet,fextarium i.Quidam etiam gari modicũ addunt. Dantur ex his v, aut vii, aut ix. Paftillus purgatorius. Scammoniæ drach. iiii,euphorbii drach. iii,folii drach. ii,piperis drach. ii, mellis libram i.Datur vncia i.

Pofca purgatoria & ftomacho grata. Cumini,fœniculi,fingulorum vnc.i:pulegii, apii, anifi,fingulorum femunciam:epithymi,fcammoniæ, fingulorum vnc.ii: falis fextantem.Dofis perfecta fcrupuli ii.in pofca.Quidam euphorbii fcrup.iiii, adiiciunt. Vinum purgatorium

F in hydropicis, Scyllæ quadrantem,apii feminis fexuncẽ,piperis drach.i,capparis radicis drach. iiii, grani Cnidii decorticati drach.i,folii malabathri globulos ii. vini heminas xii, mellis fextar. iii. Scillam contufam in vino macerato,reliqua trita ammifceto. Sal purgatorius, Salis communis torrefacti drach. vi, apii feminis, zingiberis, panis ficci, fingulorum fcrup.vi.anifi, piperis,fingul.femunciã:fcãmoniæ,epithymi,fingulorũ vnc.i. Datur cochleariũ vnũ. Purgatoria ex Hermodactylo podagrica,Hermodactyli quadrãtẽ,anifi,cumini Æthiopici, a-

G meos, thymi corymborũ,piperis albi,zingiberis,fingul. fcrup. iii,epithymi femũciam.Dofis,fcrup.iiii. Aliqui fex dãt.Dantur mane cũ cõdito,aut aqua mulfa,aut mero fere uefacto. Aliter eadẽ purgatoria.Hermodactyli vnc.vnã, cumini Æthiopici,anifi,agarici,zingiberis,fingul.fcrup. vi,maftiches fcrup.ii,fpicæ nardi fcrup.ii,mofchi filiquã i,cnici fcrup.ii.Dantur fcrup.iiii.cum hydromelo.Scammoniam reprobamus eo quòd ftomacho noxia fit.

Si verò ampliore euacatione opus fit, mifce ad dofim fcammoniæ filiquas tres:datur loto. Catapotia ex la-

H pide Armenico, quæ in morbo articulari maximè dantur. Aloes trientem, fcammoniæ fexuncẽ,agarici vnc.vnã,epithymi vnc.vnã,lapidis Armenici fcrup.duodecim, cafiæ vnc. vnã, fpicænardi vnc. vnã, fcillæ affatæ fexuncẽ cem,croci fcrup. duodecim, Excipe rhodomelite. Dan-

tur ſcrupuli duo.

Purgatoria ex coronopodio,faciens ad quæ etiã ea quæ ex hermodactylis, ſtomacho cõmoda. Zingiberis ſcrupuli duo,piperis ſcrupulus vnus, agarici ſcrupuli decem, Cnici internæ partis ſcrupuli quatuor,coronopodii radicis ſcrupuli ſex:dãtur ſcrupuli tres. Iis verò qui aluũ ægrè ſolubilẽ habẽt ſiliquæ vigintitres quæ faciunt omnino ſeptem,aut propemodũ octo obolos: & poſt euacuationẽ vbi lauiſti,ex ouis & pane nutrito.

Purgatorium ex Cyrenaico ſucco, ad febres quartanas, Succi cyrenaici,piperis,zingiberis,rutæ foliorum, ſingulorũ drachmã vnã : datur nucis Ponticæ magnitudine.

Pulticula purgatoria,faciẽs ad tumefactos,elephantiacos præcipuè, & in quibus craſſum ac viſcoſum humorẽ quis exigere velit.Colocynthidas duas reſectas ſemine euacuato,& demiſſa medulla,oleo dulci ipſas expleto, impoſitiſque reſectis ab ipſis operculis,per diem ac noctem ſinito: poſtera die euacuato oleo, colocynthidas in aqua donec flacceſcant coquito:deinde ipſas quidem reiicito, oleo verò ad aquam admixto, veratri nigri obolos tres adiicito,& ſcammoniæ drachmam vnam.Cum iis autem pulticulã ex ſimilagine, aut panem ſiccum tritum coquito.Poſtea ex hac,ægro ſimplici antea victu vſo, dabis nucum ponticarum octo aut decem magnitudine, aut ad ſummum quatuordecim, & aquam calidam bibendam.

DE CVSTODIA EORVM QVI PVRGANtur,& quid ſit faciendum iis qui ex ſumpta purgatione non purgantur.Ex philagrio. Cap. VI.

IN omnibus efficacibus in ſumma purgatoriis,homini ſimplici antea victu vſo, ieiuno & probè facta concoctione medicamẽtũ dato,& vt ad perfectã vſq; purgatio nem ne dormiat prohibeto : motum etiam moderatum ſi fieri poteſt, faciat, & ab omni cibo ac potu tunc abſtineat,ad perfectam vſque purgationem. Si verò inediam non ferant,aut propterea quòd os ventriculi in ipſis facilè bilem concipit, ob longam inediam prægreſſam , aut aliam quandam eiuſmodi cauſam, dandus eſt ipſis panis ex vino aquoſo,aut ptiſſanæ aut alicæ ſuccus, nõ vbi iam euacuatio incepit,vt ne corrumpatur,ſed ſtatim poſt medicamenti potum . Sic enim aliquando etiam grauitate ſua, adcelerem medicamenti motum cooperatur. Si tamen quis poto quocunque tandẽ aluũ ſubducente medicamento,non purgetur,neque euacuetur,ſi quidem nihil moleſti adeſt,nihil ſollicitum eſſe oportet. Si verò res vrgeat,ob magnitudinem morbi,aut æger lãcinetur, & diſtendatur,& velut ſerra ſecetur,neceſſario ſtatim infuſum per clyſterem adhibetur.Si verò neque ſic obediat aluus, ſi quidem corpus morſum ſentiat,& velut euertatur,lauare & largo oleo illinire oportet:ſi verò repletũ ſit,& grauetur,venam ſecare: præſertim ſi multo ſanguine homo abundet,& oculos rubicundos ac prominentes,non natu raliter,ſed aduentitio modo,ob potum medicamentum, habeat.At ſi nihil horum infeſtet,ſed morſus & lancinatio adſit,à balneo ſtatim nutrire oportet,& vinũ largũ bibẽdũ exhibere, & interim clyſterẽ adhibere,ſi nõ ſedetur,& rurſus lauare. Sit autem oleũ quod per clyſterẽ infunditur rutaceum,aut ex alio quopiam flatus diſcutiente paratum.

DE HIS QVI NIMIVM PVRGANTVR, Cap. VII.

EOrum qui nimium purgantur cutis confricetur, & calida lauetur, ante balneum dato vino tenui fuluo ac flauo,(tale enim celerrimè ad diſtributionem procedit) & pane madido,ac malis Punicis. Quòd ſi perſeueret euacuatio,artus deligentur, ita vt vincula ex ſupernis deorſum procedant, & aſtringant, & quid ſanguinis ac ſpiritus intercipiant. Detur etiam modicum de theriaca ex carnibus viperæ bibendum.Tranſilit enim ad cutem , & humorum in ventrem lationem breui reuellit,& quod venenoſum ac medicatum eſt in purgatoriis medicamentis,id obtũdit.Et ſi hæc deſit,de paſtillis theriacis, & amplius de paſtillis ex ſeminibus, & de antidoto philonio appellato dabis. Sed & cucurbitis ad ſtomachum vtendũ eſt,& cataplaſmatis ex polenta & vino mulſo: poſt hæc e-

A pithematis adſtringentibus vtendum.Maximè autem vtilitatem ſentiunt ex totius corporis frictionibus , & medicamẽtorũ potionibus. Abſtineant præterea ab aere frigido ac calido valde. Ille enim materias ab externis intrò compellit , & fluxũ auget:hic verò diſcutit & exoluit vires.Si verò ob morſũ inteſtinis irritatis euacuatio augeatur, prædicta cataplaſmata imponantur , & hebetãtia per clyſterem infundantur, adeps nimirum anſerinus, & vinum dulce,oleum nardinum & ſimilia.

DE HIERIS ANTIDOTIS, Cap. VIII.

B HIera Antiochi, Chamædryos,agarici,colocynthidis medullæ,ſtœcadis, ſingulorũ drach.x, opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ clematidis, piperis albi,ſingulorũ drach. quinque,cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ,croci,folii,ſingulorum drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Alia hiera, Colocynthidis medullæ drach.xx,ſcillæ aſſatæ, agarici , ammoniaci thymiamatis, veratri nigri corticis,ſcammoniæ , hyperici , ſingulorum drach . tres: epithymi polypodii ſicci , bdellii , aloes , chamædryos,

C marrubii,caſſiæ,ſingulorũ drach.octo, myrrhæ Troglodyticæ,opopanacis,ſagapeni,piperis cõmunis,& longi & albi,petroſelini,cinnamomi,croci,caſtorii, ariſtolochiæ lõgæ,ſingulorum drach. quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Hiera Iuſti. Epithymi drach.duodecim,marrubii,ſtœchadis.chamædryos, veratri nigri,ſcammoniæ, agarici, piperis longi,ſcillæ aſſatæ,ſingulorum drach.ſedecim: euphorbii,colocynthidis medullæ , aloes,croci, gentianæ, petroſelini,ammoniaci thymiamatis,ſagapeni,ſingulorũ drachmas octo:opopanacis,polii , cinnamomi , myrrhæ,

D ſpicæ nardi,floris iunci rotũdi odorati,pulegii , ſingulorum drach.IIII: ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorũ drach.II,mellis quod ſatis eſt.Doſis ſcrupuli II,aut III , aut IIII,cum aqua mulſa & ſale.

Hiera Galeni,Chamædryos,piperis longi , piperis albi, ſtœchadis,veratri nigri,ſcammoniæ, ſpicæ nardi,ſcillæ aſſatæ,(quidam etiam epithymi)ſingulorũ drach.XVI,myrrhæ,croci , ammoniaci thymiamatis,euphorbii,ſingulorum drach.VIII,excipe melle.

E Hiera Rufi, Sycioniæ, ſiue colocynthidis medullæ drach.VIII, chamædryos drach.x , ſagapeni drach. VIII, petroſelini drach. v,ariſtolochiæ rotundæ drach.v,piperis albi drach. v,cinnamomi drach.IIII, aut caſſiæ drach. VIII,ſpicæ,croci,polii,myrrhæ,ſingulorũ drach.IIII, mellis quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis, Marrubii,agarici,chamædryos,colocynthidis medullæ,ſtœchadis,ſingulorũ drach.x , opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ rotũdæ,piperis albi,ſingulorũ drach.v:cinnamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, folii,croci,ſingulorum drach.IIII:arida tundito ſimul ac

F cribrato.Opopanacem & ſagapenũ & myrrhã contuſa, in pila,cum aqua mulſa nocte vnã macerato, deinde terito, & arida adiicito,& melle optimo excepta,in vitreum aut plumbeũ vas reponito: hic modus communis eſt omnibus hieris.Doſis autẽ ipſarũ perfecta drach. IIII . Aſſumat autẽ & ſalis drach.I,& mellis cyathos duos , & aquæ quãtũ ſatis eſt. Quòd ſi magis purgatorias efficere volumus eas quæ ſcammoniam non habent,ad has quoque ſingulas obolus vnus,de ipſa admiſceatur.

ILLITIONES SEDIS ET VMBILICI PVRgatoriæ, Cap. IX.

G ILlitio ſedis ad flatus prouocandos.Ruta cum melle conteritur vt vnus ſuccus fiat,& penitiſſimè intra ſedem illinitur. Efficaciſſima fit ſi parum cumini,& nitri,aut ſucci cyclamini aſſumpſerit.Sed & lanæ tomento excepta in ſedem inditur, aut melle addito glans efformatur. flatus enim prodeunt inde multi qui alleuationem faciunt.

Illitio ſedis ventrem mouens,appellatur Chezananca, *id eſt Cacacoga*. Alumen cum melle tritum concoquitur donec fuluum fiat,& cum hoc ſedes illinitur. facilè

H enim multa quidem,ſed non citra laborem educit.

Vmbilicaris illitio aluũ ſubducens,Cyclamini drach. IIII, nitri drach.III,veratri nigri & albi, vtriuſque drach. duas,colocynthidis drach.tres,ſcammoniæ drach.II, elaterii ſucci drach. IIII, grani Cnidii drach.IIII, caricarum

pinguium ſextantem,fellis taurini vnciā I. Alia optima, Elaterii,lathyridum, galbani,cyclamini,veratri nigri, ſingulorum drach. IIII, colocynthidis medullæ drachm. VIII,cucumeris ſylueſtris recentis,ſcammoniæ,grani Cnidii,ſingulorū drach. II. tithymalli drach. II,terebinthinæ drach. III. Excipe hæc felle taurino, & velut vnguento vtere. Quidam ceræ ſeptunce addito,& olei ſicyonii quantum ſatis eſt,velut emplaſtrum impoſuerunt.

MEDICAMENTA VOMITORIA, ET ſumendi veratri modi, Cap. X.

VOmitibus vtuntur etiam ſani, ab alimenti aut humorum copia grauati: ſed & hi qui ex acuto morbo ægrotant, quum à pituita aut tali quodam humore infeſtantur. Verùm vomitoriis medicamentis vt vtantur, neque ſanis, neque ex acuto morbo ægrotantibus permittendum eſt:ſed in affectionibus diuturnis,& maximè induratis, & quæ forti exactione opus habent, velut eſt podagra,morbus comitialis à ſtomacho oriens,elephas,hydrops, melancholia, & conſimiles. Contraria autem ſunt vomitoria medicamenta ſanguinis ſputis, & ſtomacho malè affectis,& qui ſuffocari ſolent. Promptiſſimum itaque ex vomitoriis medicamentis eſt oleum cyprinum, ſi digiti aut pennæ in ipſum tingantur, & in gurgulionem immittantur. Sed & nardi Celticæ radicum drach. VII,in aqua mulſa potæ,fortiter ſurſum purgant. Similiter etiam ceſtri V aut VI, drach. in aqua mulſa potæ, & daphnoidis folia III, viridia,trita,ac comeſta. Elaterii quoque obolus I, in aqua potus, pituitam & bilem ſurſum purgat: & ſtaphidis ſylueſtris grana XV, cum aqua mulſa craſſa. Ex bulbis item hi qui conſueto more eduntur, ſi crudi edātur, & narciſſi bulbi cocti, ſurſum purgant. Apii quoque radicis pars ea quæ ad aerem vergit, ſi edatur, ſurſum purgat. quidam ipſam chamæraphanum vocant. Quæ verò ad radicem eſt, deorſum purgat: tota verò ſi edatur, ſurſum ac deorſum. Raphanides verò minus qui dem prædictis purgant, ſed vtilius. Oportet autem ipſas dum acres valde ac recentes ſunt, in tenuia fruſta concidere, & duabus aut tribus horis antea in aceto mulſo maceratas quotquot poſſunt ſumant, ita vt ter aut quater à cœna vomant, & ſemel ieiuni. Sæpe autem inſuper ſorbeant acetum mulſum. Vbi verò duabus horis obambulauerint, aquam tepidam bibentes, immiſſis digitis aut pinnis vomant.

Modi ſumendi veratri, Veratrum dandum eſt diutinè ægrotantibus, & ex forti morbo, & qui ex aliis auxiliis ſalutem deſperarunt, eo quòd morbus omnibus ipſis ſit fortior. Dandum autem ſiue aſſiduè vexarit morbus, velut hydrops,elephas,malus habitus,reſolutio, & ſimiles: ſiue per quoſdam tēporis circuitus repetat,velut comitialis,& podagra. Quum autem multi ſint ſumēdi veratri modi, ſimplicior & potior præparatio ad ſumendum veratrum,hic modus eſt. Poſtquā raphanidas prius arundine perpunxeris, veratri albi optimi radicum ſurculos feſtucaceos in fiſſuras impingito, & vbi noctē permanſerint,ipſos tollito: raphanidas autem conciſas cum aceto mulſo dato iuxta relatum modum, aſſueto nimirum antea ad vomitiones ægroto, & relatis horis interpoſitis, vt inſuper ad vomendum cogantur. Præcipuus autem ſumendi veratri modus hic eſt, Veratri optimi ſextantem in aquæ hemina, quinque antea diebus maceratum, coquito donec tertia aquæ pars reſtet. Expreſſo deinde veratro, ad aquam æqualem mellis modum admiſceto, & facta ad craſſitudinem coctura, dato ægroto antea iuxta relatum modum ad vomitum exercitato, ita vt idem ſit ieiunus, & bene concoxerit, & aluum deorſum exonerauerit, aut ſua ſponte, aut etiam ſemel atque iterum infuſo per clyſterem immiſſo pro viribus. Efficaciſſimus porro omnium modus talis eſt, Radices veratri ad ſeſami magnitudinē concidito(nam in puluillum redactæ,actionis efficacia ſtrāgulant) & debilioribus quidem cum ptiſſanæ, aut alicæ, aut eiuſmodi cuiuſdam ſucco,veratri ſummùm drachmas II, minimùm drachmam I, coquito, & bibendum dato. Robuſtioribus autem, cum aqua calida,aut aqua mulſa. Incipit

A purgatio poſt tres aut quatuor horas. Quibus tardius incipit, ii melius purgantur. Si verò vomitiones tardè prodeant,aqua mulſa bibenda data,ad vomitum cogantur, immiſſis item pinnis in oleum tinctis. Si neque ſic vomant, in balneum abducantur. At vbi vomere incœperint, ſiquidem pro ratione euacuatio fiat, nihil amplius moleſtiæ exhibere oportet: ſi verò lancinentur,aut etiam conuellantur, aquam & oleum bibenda dato. Nam hinc & deorſum per ventrē ſubductio ipſis contingit(id quod
B etiam aliâs in iis qui veratrum ſumunt aliquādo contingere ſolet) & medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Quòd ſi animi deliquium ipſis accidat, odoramentis refocillentur. Sed & ad alia,velut veriſimile, accedentia ſymptomata,ſimiliter congrua adhibere oportet. Cæterùm multa contingente euacuatione, nutriātur, & dormire permittantur, aliáque velut in iis qui nimium purgantur dictum eſt fiant. Si verò perſeueret adhuc, cucurbitæ ſtomacho affigantur,& artus deligētur. At ſi pro ratione euacuatio fiat, aqua mulſa ipſis bibenda detur mo-
C deratè,quò ſuperfluitates ex medicamento eluat. Et paulo pòſt cibus concoctu facilis exhibeatur. Porro in iis qui ſuſpecta habent per os medicamenta, & tamen omnino veratri vſu opus habent, Antylus tali quodā infuſo per clyſterem vtitur, Veratri albi drach. II, in aquæ ſextar. I maceramus, & per diem ac noctem manere ſinimus:ſequente verò die veratrum in aqua ad dimidias coquimus, deinde hanc per ſedem infundimus, vt vomitum cōcitet. Surſum purgat paulo debilius quàm veratri potio. Poſt ſufficientem purgationem, glandula acri
D ſubdita excretionem irritamus,quò infuſum reddatur, & ipſi non amplius vomant. Et poſt excretionem, aquam mulſam ſemel aut iterum infundimus, quò inteſtina eluantur. Idem Antylus ita dicit,Fit etiam glandula (inquit)ex veratro albo tuſo ac cribrato,deinde melle cocto excepto,ſimiliter purgans ſurſum per ſedem ventrem, quemadmodum infuſum ex veratro purgat. At verò probatior eſt hic modus: nam in nobis ſitum eſt vt moderemur purgationem. Sit itaque veratri pondus drachmarū duarum:ipſa verò glans lanæ tomento ſolidiore obducatur
E aut obligetur. Et caput tomēti extrinſecus per ſedem propendeat, quò poſt ſufficientem purgationem, glandem extrahere nobis liceat. Hic modus perfectiſſimè purgat, & neque ſuffocationem, neque aliud quoddam periculum inducit.

DE DIVERSIS ANTIDOTIS, Cap. XI.

Præfatio,à Galeno libris de Antidotis præmiſſa.

COmpoſitiones medicamētorum quæ affectiones curant,& non foris imponuntur,ſed intra corpus ſumū-
F tur,veteres medici Antidotos vocant. Tres autem ſunt ipſarum differētiæ: quædam enim lethalium medicamētorum gratia exhibentur: quædam ob beſtias venenum eiaculantes: quædam affectionibus ex malo victu oborṫis auxiliantur. Aliquæ triplicem vſum promittunt,quemadmodum etiam ea quæ theriaca appellatur.

Hedychroi in theriacam ingredientis præparatio Aſpalathi radicis corticis, calami aromatici, coſti, aſari xylobalſami,phu,amaraci,maſtiches,ſing. drach. VI, carpobalſami drach. II, mari drach. XVI, floris iunci rotundi
G odorati drach. II, cinnamomi drach. XXIIII, amomi, caſſiæ,rhei,ſing. drach. VIII,nardi Indicæ,folii, ſingulorum drach. XII,myrrhæ drach. XXIIII,croci drach. XII: vino bono excipe,& paſtillos efforma digitis opobalſamo tinctis.

Paſtillorum ſcilliticorum præparatio, Scillam luto aut farinæ maſſa oblitam moderatè aſſato, & acceptis internæ partis ipſius partibus duabus, & farinæ erui parte vna,terito,& ſimiliter paſtillos efformato.

Paſtillorum theriacorum præparatio, Viperas quatuor aut quinque fuluiores ac recens captas ſumito, & de ipſis ad caput & ad caudam,quatuor digitorū magnitudinem
H amputato, & tota pelle interaneiſque ipſarum ablatis, reliqua in noua olla cum anetho & ſale coquito, donec ſpinæ de carnibus diſcedant: deinde ablatis ac diligenter à ſpinis purgatis carnibus, puri panis æqualem portionem ipſis admiſceto, & trita ſimiliter in paſtillos

efformato, digitis opobalſamo tincti, & in vmbra ſiccato.

Theriacæ Antidoti præparatio, Paſtillorum ſcilliticorum drach. XLVIII, paſtillorum theriacorum drach. XXIIII, hedychroi drach. XXIIII, cinnamomi drachmas XXIIII, piperis communis drach. XXIIII, ſucci papaueris drach. XXIIII, roſarum ſiccarum drach. XII, ſcordii, buniadis ſeminis, iridis Illyricæ, agarici, glycyrrhizæ, opobalſami, ſing. drach. XII, myrrhæ, croci, zingiberis, rhei Pontici, quinquefolii radicis, calaminthæ, marrubii, petroſelini, ſtœchadis, coſti, piperis albi & longi, dictamni, iunci rotundi odorati floris, thuris maſculi, terebinthinæ, maſtiches, caſſiæ nigræ, ſpicæ nardi, ſingul. drach. VI, polii floris, ſtyracis, apii ſeminis, ſeſelis, thlaſpis, ammii, chamædryos, chamæpityos, hypociſtidis ſucci, malabathri, nardi Celticæ, mei, gētianæ, aniſi, fœniculi ſeminis, Lemniæ ſphragidis, chalcitidis toſtæ, amomi, acori, balſami, phu Pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, ſingul. drach. IIII, dauci ſeminis, galbani, ſagapeni, bituminis, opopanacis, caſtorii, centaureæ, ariſtolochiæ clematidis, ſingul. drach. II. mellis Attici libras X, vini Falerni ſextar. II. Opium, hypociſtidem, myrrham, ſagapenum, ſtyracem, acaciam, opopanacem, in pilam mittito, & modico melle affuſo, tundens diſſoluito, deinde vino adiecto vt ſuperemineat, ad triduum macerato, poſtea reliqua tuſa vnito, mel ipſum deſpumetur. Reponitur in argentea aut vitrea vaſa non valde plena: & opercula ſingulis diebus demuntur. Vſus ipſius eſt, ſi res vrget, in morſis à beſtiis venenatis, & iis qui venenum acceperunt, poſt ſeptimum à præparatione annum, nucis Ponticæ magnitudine, cum vini cyath. III, ita vt bis in die bibatur: ſimiliter etiam iis qui ab aliqua obſcura periclitati ſunt cauſa, vt corruptio in corpore lethalis medicamenti qualitatem ſit imitata, quemadmodum in peſtilentibus conſtitutionibus maximè fieri ſolet: ſemel in die datur. At in aliis affectionibus poſt decennium ipſius vſus eſt, & vſque ad vicefimum annum. In tuſſi verò & thoracis aut lateris doloribus, non febrientibus, cum vino mulſo, febrientibus, cum aqua mulſa, datur ad noctem fabæ Ægyptiæ magnitudine. Sanguinem ſpuentibus, ſi recens eſt malum, in poſca: ſi diuturnum, in ſymphyti decocto datur fabæ Ægyptiæ magnitudine mane & veſperi. Inflatis & torminoſis aut cœliacis datur mane ex aqua calida, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Appetentiam intenſam excitat. A rigore, perfrigeratione, & bilis vomitu, ante acceſſiones pota liberat. Mēſes mouet, & mortuos fœtus eiicit, fabæ Ægyptiæ magnitudine pota cum aqua mulſa, aut paſſo, in quo ruta aut dictamnum coctū eſt. Facit etiam ad vocem abſciſſam, & per ſe & cum dupla tragacantha, ex vino mulſo aut paſſo pota, & ſub lingua detenta, & eliquata. Splenicis & hepaticis datur ex poſca: ſi ſcirrhi duritia adſit, ex aceti mulſi, aut aceti ſcillitici ſeſquicyatho: nephriticis cum aceto mulſo fabæ Ægyptiæ magnitudine: dyſentericis tantundem cum rhois decocto, mane & veſperi. Ad viſus quoque hebetudinem ſummè facit hoc modo, Antidoti & opobalſami ſextantem cum mellis cyatho miſceto, & paulatim illinito. Detergit etiam dentes. Plerique etiam præſeruationis gratia ipſam accipiunt in nouilunio fabæ Græcæ magnitudine, vbi probè concoxerunt, cum mellis cochleario vno, & aquæ cyathis II. Similiter etiam in profectionibus ipſa vtūtur, quum vitiatum aerem aliquem, aut aquas ſuſpectas habent, in locis vbi iter faciunt.

Sales Theriaci.

Viperas ſumito recens captas quatuor, deinde ſalis ammoniaci aut cōmunis modium Italicum vnum in pilam mittito, & cum ipſo hæc in craſſas partes cōtundito, Gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotundæ ſeſquilibram, centaurii tenuis comæ lib. II, cardamomi, marrubii, ſingulorum ſexūcem, ſcordii, apii, chamædryos Creticæ, ſingulorum lib. I, rutæ ſatiuæ ſeminis ſextar. II. Mellis Attici menſura ſufficiente hæc vnito, & dimidiam ipſorum partem in ollam nouam dato, deinde quatuor viperas viuas adiicito, inſuperque ad ipſas etiam ſcillas teneras recentes minutim conciſas addito, atque ita reliquam dimidiam partem ſuperioris mixturæ ſuperiniici-

A to, & olla diligenter operta, tribus aut quatuor foraminibus operculum ipſius perforato, quò vapor per ipſa exhalans, aſſationis modum tibi ſignificet. Primùm enim apparebit fumus multus, exiens caliginoſus ac valde turbatus, ſignificans quòd ignis iam feras ipſas contingat: atque tunc tu diligenter caue nequid de hoc fumo inſpires, dum aer à viperarum exhalatione inficitur. Deinde quum ceſſauerit vapor, & flammam quandam exilem conſpexeris per foramina egredientem, tunc ſanè quamoptimè aſſatas putato, atque ſic ollam ab igne ablatam,
B per totam diem ac noctem perfrigerato: poſtea aperito, & exemptos carbones diligenter tundito, & cribrato cum his mixturis, Rutæ ſylueſtris ſeminis, hyſſopi Cretici, ſingulorum dodrātem, ſeminis fœniculi, nardi Celticæ, ſtachyos Scythicæ, ſingulorum ſexuncem: petroſelini Macedonici, malabathri, foliorum, ſingulorum trientem, amomi, racemi, hormini ſeminis toſti, ſingulorum quadrantem: origani cacuminum, thymi cacuminum, ſingulorum ſextantem: baccarum iuniperi, piperis albi, & longi, ſingul. lib. I, ſilphii radicis dextantem, ſeminis corian-
C dri, zingiberis non perforati, ſatyrii ſeminis aut radicis, pulegii, ſeſelis Maſſilienſis, menthæ, ſingulorum ſexuncem, caſſiæ fiſtulæ ſextātem, cinnamomi vnc. I. Cæterùm ego præparaui vt beſtias non exuſſerim, ſed paſtillos ex ipſis paratos, velut in theriaca expoſui, cum iis quæ cum beſtiis vruntur miſcui, & hoc propterea vt quam in ſe habent amaritudinem, eam in vſtione deponant. Tātam autem menſuram paſtillorum adieci quantam coniectura aſſequi potui quatuor viperas habere. Et euaſerunt reuera optimi.

D Antidotus Mithridatica ex ſcinco, Myrrhæ Troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, ſing. drach. X, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, opobalſami, floris iunci odorati, coſti, ſtœchadis, ſeſelis, galbani, terebinthinæ, piperis longi, caſtorii, ſucci hypociſtidis, ſtyracis, foliorū malabathri, ſingulorum drach. IIII, caſſiæ nigræ, polii, piperis albi, ſcordii, dauci ſeminis, carpobalſami, cypheos, bdellii, nardi Celticæ, gummi, petroſelini, opii, cardamomi, fœniculi ſeminis, gētianæ, foliorum roſarum, ſingul. drach. VIII, dictamni, aniſi, acori, phu, ſingulorum drachmas III,
E mei Athamātici, acaciæ, ventris ſcinci, hyperici ſeminis, ſing. drach. I. S. vini & mellis quantum ſatis eſt. Præparato ſimiliter vt theriacam. Galenus dicit hāc ad eadem facere ad quæ etiam theriaca, exceptis iis qui à vipera morſi ſunt: nam ad hos theriaca efficacior eſt.

Antidotus ex ſanguinibus, faciēs ad omnia venenum eiaculantia, & ad lethalia medicamenta, Piperis albi & longi, coſti, acori, phu, aniſi, dictamni Cretici, ſingulorum drach. II, amomi, opobalſami, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſeminis fœniculi, cumini Æthiopici, anethi, ſanguinis anatis maſculi ſicci, ſanguinis hœdi, ſanguinis anſeris, ſan-
F guinis anatis fœminæ, buniadis ſylueſtris ſeminis, ſingulorum drachmas III, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, thuris, roſarum ſiccarum, ſingulorum drach. IIII, cinnamomi drach. II, ſcordii drach. VIII, petroſelini, polii, myrrhæ, nardi, ſingulorum drach. VI, caſſiæ drach. III, ſucci Cyrenaici drach. III, ſtœchadis drach. V. aſari drachmas II, ammoniaci thymiamatis drach. III, mei Athamantici drach. II, agarici drach. II, carpobalſami grana XX, mellis cocti quantum ſatis eſt.

G Acetum mulſum ſimplex, Aceti acerrimi albi ſextar. I, aquæ ſextar. II, Mellis ſextarium I. Coquito ad liquidioris mellis compagem, mel inter coquendum deſpumans.

Acetum ſcilliticum, Scillæ albæ conciſæ, & in vmbra ſiccatæ ad dies quadraginta, rurſuſque purgatæ, minam vnam, aceti boni ſextarios XII. Hæc ſimul in vas mittito, idque opertum ad dies ſexaginta ad ſolem exponito, poſt quas ſcillam expreſſam abiicito: acetum autem excolatum in aliud vas tranſfundito. Quidam ſcillæ mi-
H nam I, in aceti ſextarios VI mittunt: alii viridis ſcillæ idem pondus in acetum coniiciunt, & ad menſes ſex ſimul in vaſe eſſe ſinunt. Et eſt hoc magis inciſorium. Facit autem ad fluxiones circa os, ſi colluatur, & ad multas internarum partium affectiones, ſi bibatur, exceptis iis quæ cum vlceratione conſiſtunt: facit item ad plura alia.

Acetum mulſum ſcilliticum, Scillæ partium in- A
ternarum tenerarum libr.II, aceti acris albi ſextar. XV, piperis, petroſelini Macedonici, ſingulorum ſextantem, dauci Cretici,ammii,aniſi,nardi Celticæ, liguſtici, aſari, cardamomi,ſpicæ nardi, amomi, rhei Pontici, ſingul.ſemunciam, ſeminis fœniculi, cumini,ſilphii, zingiberis, pyrethri,hyſſopi Cretici,coſti,pulegii,ſingulorum vnc.I, mēthæ viridis faſciculum I,rutæ viridis ramulos V, mellis Attici ſextar.I, ſapæ ſextar. II, apii viridis faſciculum I. Internas ſcillæ partes albas contuſas in acetum mittito, & ad dies ſeptem ſub caniculæ ardoribus macerari finito: B
deinde exempta ſcilla, ſicca quidem iam contuſa, viridia autem non contuſa, in acetum dato, & rurſus poſt ſeptem dies omnibus excolatis, mel & ſapam ad acetum addito,& ad compagem coquito, vitreóque vaſe excipito. Vtere hoc auxilio & ieiunus velut potione quæ ante cibum ſumi ſolet,& cum cibo ad intinctus.Eſt enim longè vtiliſſimum.

Medicamentum Galeni ex ſcilla, faciens maximè ad comitiales. Scillam in tenues partes manibus confractam, in vas quod mel habuit conijce, & id probè oper- C
tum in loco ad meridiem conuerſo, ſub Caniculæ ardoribus expone: poſt quadraginta dies ab ortu caniculæ, ſolue,& ſcillæ corpus effluxiſſe comperies.Exceptum itaque ſuccum ipſius optimo melle condito, & his ſingulis diebus cochl. I præbeto, pueris paruum, perfectis magnum.Sed & ipſum ſcillæ corpus cum melle terito, indéque cochlearium exhibeto. Eſt autem hoc facultate poſterius ſucco.

Philonis Antidotus, Piperis albi drach.XX, hyoſcyami drach. XX,ſucci papaueris drach.X,croci drach.V, py- D
rethri,euphorbii,ſpicæ nardi, ſing. drach.I,mellis Attici, aut alterius boni probè cocti, quod ſatis eſt. Dato perfectis nucis Ponticæ magnitudinem,minoribus fabæ,pueris ciceris. Medicamentum eſt quod dolorem maximè ſedat,& ſomnum inducit.

Athanaſia dolorem ſedans pleuritica,Oribaſii, Caſſiæ drach. VIII,ſpicæ nardi, amomi, croci, opii, ſtyracis, myrrhæ,coſtis, ſingul. drach.IIII, mellis deſpumati quod ſatis eſt.Doſis eſt eadem quæ Philonis antidoti.

Antidotus ex duobus piperis generibus, ſimilem vim E
habens, Cardamomi,caſtorii,opii,ſingul. drach.III,myrrhæ,coſti,piperis albi,& longi, galbani, ſingul. drach. III, croci drach. III. Excipe melle cocto, & præbe fabæ magnitudine.

Antidotus ex papaueris capitibus, & ſapa, Capita papaueris viridia non aquoſa, VIII,aut X, poſtridie vt deċerpſeris, cum glycyrrhizæ vncia vna, in ſapæ ſextario vno,ad diem vnum macerata coquito donec flacceſcant, & vbi moderatam habuerint hæc compagem, ab igne ablata vaſe excipito, ac vtitor in febrientibus qui vigi- F
liis infeſtantur, & ſi de capite in thoracem tenuis fluxus fertur.

Antidotus ex papaueris capitibus,& melle, Capita papaueris(velut dictum eſt)& glycyrrhizæ vnc.I,in aquæ pluuialis aut fontanæ ſextario I, donec flacceſcant coquito ac exprimito, & ad decoctum mellis ſextarium dimidium adiicito,& ad ſpiſſitudinem coquito. Datur his qui cum doloris mitigatione, & ſomni inductione, inſuper etiam expurgatione & exterſione opus habēt eorum, quæ in thorace aut circa pulmonem & renes hærent. G

Antidotus ex papaueris capitibus compoſita, Aquæ in qua capita papaueris iuxta relatum modum cocta ſunt, ſextar.I,vini dulcis heminas II, mellis libr.I,croci, hypociſtidis ſucci, ſingul. drach. IIII, coquito ad compagem. Cæterùm ea quæ ex melle,& capitibus papaueris,& malis cydoniis paratur,ſtomacho gratior eſt: verùm efficacior eſt ſi vnà cum papaueris capitibus, etiam melilotum & glycyrrhiza in aqua coquantur.

Eclegma ex marrubio ſimplex, ad tabeſcentes maximè, Comæ marrubii lib.I,in aquæ heminis VI ad tertias H
coquito, & abiecta herba, parem mellis menſuram aquæ adiicito,& ad mellis ſpiſſitudinem coquito, indéque cochl.I.præbeto.

Eclegma ex marrubio compoſitum, Comæ marrubii,iridis Illyricæ,hyſſopi,pulegii, glycyrrhizæ, apii, ſingulorum ſextantem, caricarum pinguium quadrantem, nucleorum nucis pineæ refinatæ quadrantem. Contundito in craſſas partes ſicca, & cum caricis in aquæ ſextar. III,macerata, ad tertias decoquito: deinde ad excolatam aquam mellis libr.II adiicito, & ad mellis compagem vſque coquito.

Eclegma ex eruo, Amygdalarum amararum ſextantem,farinæ erui trientem,hyſſopi triētem, iridis ſemunciam, nucleorum pineorum torrefactorum ſextantem, mellis ſextar.I,aut quod ſatis eſt.

Eclegma dodecatheon, Iridis Illyricæ trientem, erui trientem,hyſſopi ſextantem,ſeminis vrticæ ſextantē, glycyrrhizæ ſextantē,fœnigræci ſextātem, bulborum trientem,ſeminis lini torrefacti trientē,melanthii ſcrup.XVIII, pulegii ſcrupul. VI, nucleorum pineorum torrefactorum ſextantem,piperis ſcrup.VI,mellis quod ſatis eſt.

Antidotus Sotira, Spicæ nardi ſcrup.XXXIX,myrrhæ ſcrup.XXVII, croci ſcrup.XXXVII, caſtorii ſcrup. XXXIX, petroſelini ſcrup. XLV, aniſi ſcrup. IX, apii ſcrup. VII, floris iunci odorati ſcrup. XXXVI, caſſiæ ſcrup. XII, piperis longi ſcrup.XII,ſeminis ſinonis ſcrup.VI, ſtyracis ſcrup.XVIII, amomi ſcrup.XII,ſeſelis ſcrup.XII,hedychroi ſcrup.XVIII, coſti ſcrup.XVIII,mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ad tuſſim,ex ſtyrace, Amomi,caſſiæ, ſingul. ſextantem, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſquiunciam,croci, piperis albi, ſingul. vnc.I, mellis ſextar.I.Exhibe cochlearium vnum.

Medicamentum Philoxeni,ad ſuppuratos & fluxiones diuturnas, Terebinthinæ drachm.XXVIII, nardi drach. XVI,myrrhæ ſtactæ drach.VI,cardamomi,bulborum, ſingul. drach.VI, croci drach. XII, galbani drach. XVI, amygdala amara LXXX. mellis heminam: bibitur ex aqua fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Antidotus Eſdræ,multi vſus. eſt enim ex iis quæ valde ſiccant. Amomi ſcru.VI,croci ſcru.XVIII,ſeminis dauci ſcrup. I. S. fœniculi ſeminis ſcrup.III, caſſiæ ſcrup. I.S. floris iunci odorati ſcru.IIII.S. cinnamomi ſcrup. III,hypociſtidis ſucci ſcrup.IIII.S.ſulphuris ſcrup.V,ſeminis papaueris ſcrup. V, pyrethri ſcrup.III, petroſelini ſcrup. I. S. iridis Illyricæ ſcrup.VII.S. hyoſcyami ſeminis ſcrup.XIII. S.ſpicæ nardi ſcrup.VII. S. ſeminis rutæ ſcrup. I. S. anethi ſcrup. III, cardamomi ſcrup.III, roſarum ſiccarum ſcrup. IIII.S. floris nerii (eſt autem velut ſiliqua, ex qua roſa rhododaphnes emergit) & roſæ ipſius, ſingul. ſcrup.III, rhei ſcrup. VI, gentianæ ſcrup.VI, hedychroi ſcrup. I. S. tragacanthæ ſcrup.XV.Lycii ſcrup.VI, foliorum citrii ſcrup.VI, ſeminis ocimi ſcrup.I.S.aniſi ſcrup.III,coſti, myrrhæ,ſingul.ſcrup.VI,bdellii ſcrup.XVI,ſucci artemiſiæ ſcrup.XIII. rhois Syriaci ſcrup.XXV.S. aſari, ventris mergi, lapidis iaſpidis,ſingulorum ſcrup.III,piperis ſcrup.XV,caſtorii ſcru. I.S. cimoliæ ſcrup. VI, ſiſonis ſcrup.IX, ſtyracis ſcrup. IX, opobalſami ſcrup.XII, ſeſelis herbæ ſcrup.I. S. mellis vncias XXVIII,vini quod ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus, Malorum cotoneorum putorum libr.III, concoquuntur in vini veteris ſextar.III,deinde teruntur, & adiiciuntur ipſis trita hæc, piperis, aniſi, liguſtici, ſingul.vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnciæ dimidium addunt.Quidam pro vino acetum ſumunt. Medicamētum ex malorum cotoneorum ſucco, ad proſtratam appetentiam & ægrè concoquentes commodum, Malorum cotoneorum maturorum ſucci ſextar.II,mellis boni ſextar.II,aceti ſextar. I,zingiberis quadrantem, piperis albi ſextantem: ad ſpiſſitudinem coquito. Hoc ad perfrigeratos præparat Galenus.In quibus autem,inquit,bilis abundat, citra piperis & zingiberis admiſtionem præparato.

Meloplacuntii (*id eſt placenta ex malis cotoneis*) præparatio, Malorū cotoneorum purorum lib.VI, coquuntur in vino donec flacceſcant: deinde ad excolata ac trita quidam adiiciunt mellis libr. VIII, & ad lentum ignem coquunt,mouētes ſubinde ferula, donec totum manus non inquinet,& tunc contuſa hæc adiiciunt,piperis quadran-

tem,aniſi quadrantem, petroſelini vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnc.I, & maſtiches vnc. I. deinde mixta in placentas ſemunciales efformant,& cum lauri foliis componunt.

Cydonatum friabile fruſta integra habens, Malorum cydoniorum purorum in fruſta conciſorũ libræ 8. coquuntur in vini ſextariis 8.moderatè vt non diſſoluantur,deinde admiſcentur ipſis mellis deſpumati lib. 8. piperis beſſis, petroſelini,aniſi, ſingulorum quadrans, zingiberis quincunx, ſpicæ nardi ſeſcuncia,caryophylli vncia vna:omnia hæc contuſa & moderatè cocta,ad iuſculi ſpiſſitudinem tollito, & vbi perfrigerata ſunt,fruſta ſimul cum iuſculo componito.

Antidotus ex tribus piperis generibus. Piperis cõmunis,albi,longi,ſingulorum drach. 7. zingiberis,aniſi, cacuminum thymi, ſingul. drach. 2. mellis quod ſatis eſt. Alia Oribaſii, Piperis albi ſextantem, piperis nigri,longi,ſpicæ nardi,cinnamomi,ammii,caroi,hyſſopi, ſeſelis,dauci, petroſelini,ſingul. vnc. I. zingiberis drach. 4.mellis libr. 3.

Alia,Piperis communis quadrantem, albi vnc.I, longi vnc.I. petroſelini,cinnamomi aut caſſiæ duplum, zingiberis,ſingulorum vnc.I mellis vnc.2I.aut quantum ſatis eſt: ego etiam thymi cacuminum vnc. I, admiſcui.

Dioſpolites. Cumini aceto macerati ac torrefacti vnc. I,piperis,zingiberis ſingul. ſextantem, rutæ viridis vnc.I,S. nitri drach. II.S. Excipe melle. Medicamentum ex calamintha, Petroſelini,pulegii,ſeſelis, calaminthæ,ſingulorum quadrantem, apii ſeminis vnc.I,cacuminum thymi vnciã I. liguſtici trientem ,piperis vnc.I2. mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ex citrio,ad ægrè concoquentes.

Aceti heminas 3,citrii ſiue medici mali carnis lib.I, hyſſopi,rutæ, origani,ſingul. faſciculum. Hæc per diem ac noctem macerata in aceto coquuntur ad tertias,& expreſſa abiiciuntur:ad acetum autem mellis ſextar.I. admiſcetur,& rurſus ad mellis ſpiſſitudinẽ coquitur. quod vbi factum eſt,aſari, mei, piperis albi, ſingul. ſextans infarcitur.Datur inde cochl. I,mane,& ad ſomnum.

Picra Galeni, Aloes drach.c, xylobalſami, maſtiches, croci,ſpicæ nardi,aſari, cinnamomi, ſing.drach.VI. Quidam etiam floris iunci odorati,& caſſiæ,ſingul.drach.VI, addunt.Datur ex aqua mulſa drach.I.

Picra ex aceto mulſo, ad ſtomachicos, vterum,& hydropem, Aloes trientem, folii ſextantem , coſti, caſſiæ, amomi,iridis,ſingulorũ drach.I,corticis radicis fœniculi libr. I, maſtiches, nardi Celticæ, zingiberis, ſingulorum drach.I,piperis drach.I,mei drach.I,aceti ſextar.I. S. mellis ſextar.I.S. fœniculum in aceto vbi prius coctum eſt abiicitur: deinde mel adiicitur, & facta ad mellis compagem coctura,reliqua trita inſpergantur.

Medicamentum optimum ex hepate lupino, Gentianæ,chamæpityos,petroſelini, marrubii,fellis vrſini,ſinapis, ſcolopendrii , radicis panacis minii , rubiæ , ſeminis braſſicæ,ariſtolochiæ longæ,piperis albi, ſpicæ nardi,coſti,erucæ ſeminis, eryngii radicis, polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi, hepatis lupini, enulæ, ſingulorum æquales partes melle cocto excipe . Datur nucis Ponticæ magnitudo cum vino mulſo cocto.

Theodoretus ex anacardiis, Anacardiorum vnc.I.S. croci,caſſiæ,folii,ſpicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati,rhei, epithymi, ſingulorũ drach.IIII, acori,piperis, ſingul. vnc.I.S. aloes quadrantem, ſaxifragæ,maſtiches,iridis Illyricæ, ſingulorum vnc.I.S. myrobalanorũ vnc.I.mellis,libr.I,aut quod ſatis eſt. Theodoretus abſque anacardiis, Aloes drach. LX, agarici drach.XXIIII,croci,caſſiæ,rhei Pontici,acori,cinnamomi,maſtiches,ſingul.drach.X,coſti, ſeminis rutæ, piperis albi, ſingul.drach.VIII, ſpicæ nardi drach. III, xylobalſami,aſari,chamædryos,mei,ſingul.drach.IIII,mellis quod ſatis eſt.Quidam etiam his addunt anacardia II.Doſis eſt drach. II,cum aqua mulſa.

Cyphoides, ad hepaticos, & thoracis affectiones, Vuæ paſſæ carnis drachmas XXV, croci drach.I, calami drach. II, bdellii drach. II.S. cinnamomi obol. III. nardi obol.III,iunci odorati drach. 2I, myrrhæ drach. IIII,terebinthinæ drach. IIII, aſpalathi ramenti obol. XII, mellis drach.XVI. vini quod ſatis eſt. Cyphoides aliter, Alexandri, Croci, cinnamomi, bdellii, ſingulorum drach. IIII,myrrhæ, calami, ſingulorum drachmas II, aſpalathi, floris iunci odorati , ſingulorum drachmas III , caſſiæ, nardi,ſingulorum drachmam I, terebinthinæ drachmas XVI, vuæ paſſæ carnis drachmas CLX , mellis heminam, I.S.vini Chii quod ſatis eſt. Medicamentum ex Cacano hepaticũ. Cacani vnc.I,coſti vnc.I ,folii ſcrup.VIII, piperis albi ſcrup. VII, ſpicæ nardi ſcrup. VI, mellis quod ſatis eſt.Datur cochl.I,cum conditi potione.

Zopyrius, Myrrhæ drachmas V,croci,caſſiæ, ſingulorum drachmas IIII,cinnamomi drachmas III, ſpicæ nardi drachmas II , floris iunci odorati drachmas II, piperis albi drachmam I. S. thuris drachmam I, coſti drach.I.Mellis quod ſatis eſt.

Pœonia, Styracis calamitæ drach.6.thuris,amomi,croci,ſingul.vnc.I.S.ſpicæ nardi drach. 6, folii drachmas 2.piperis albi drach.6. piperis communis drach. 8.myrrhæ vnc.I.coſti vnc.I.mellis quod ſatis eſt.

Catapotia hepatica,Doſithei,Aloes vnc.I.ſpicæ nardi,folii,coſti,ſingul.ſcrup. 2. agarici ſcrup.8.maſtiches ſcrup.I3.epithymi ſcrup.4.rhei ſcrupul.I.

Acetum mulſum ad ſplenem,Capparis radicis corticis,ſcolopẽdrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis,floris iunci odorati,floris iunci quadrati,aniſi,cumini,fœniculi,acori,fructus ericæ,ſingul. vnc.I, foliorum myricæ,foliorũ ſalicis,radicis apii,dendrolibani,ſcillæ,ſingulorum ſextantem,aceti ſextar. 3. mellis ſextar. 3. ammoniaci thymiamatis quadrantem.Præparato velut ſcilliticum, dato cochl. 2. Acetum mulſum , faciens ad calculoſos. Saxifragæ,betonicæ, graminis,adianti,ſpicæ nardi,carpeſiæ, aſari, eryngii,ſingul.vnc.I. petroſelini Macedonici, rutæ ſeminis, ſingul.vnc.S. fœniculi viridis, ſcillæ aſſatæ,chamædaphnes,ſingulorum ſextantem:capparis radicis corticis quadrantem,ſii ſextantem, aquæ, aceti,mellis,ſingul.ſextantem.

Poſca calculos atterens, Pulegii, maſtiches, ſeminis apii,menthæ ſiccæ,ſingulorum vnc.I,ſalis communis torrefacti lib.I, ſeminis coriandri,ſpicæ nardi, aniſi,ammii,ſingul.ſcrup.VI,folii ſcrup.IIII, piperis albi vnc.S.aut cõmunis,vnc.I, lithoſpermatis ſexuncem, betonicæ ſexuncem, aceti boni ſextar.V. Omnia tuſa, cribrata ac leuiſſimè trita, per triduum aceto admiſceto , & per dies XL inſolato. Vſus autem tempore, ex cicere nigro, & aſparagorum radice,apióque & adianto decoctum parato,& ad ipſius temperaturam aceti heminas II, adiicito, ægróque in calido balnei ſolio bibendum præbeto. Quidam verò relatarum ſpecierũ puluilli ſcrup.XII , cum poſca ex prædictorum relatarum herbarum decocto mixta exhibent, & nihilominus efficax eſt medicamentum.

Conditum calculos atterens, Piperis albi,ſaxifragæ,ſpicæ nardi,lithoſpermi,betonicæ,ſingulorum vnc.I, petroſelini,folii,ſingulorum vnc.I, S. ſeminis rutæ ſylueſtris,vnc.S.mellis ſextar.I. Vini Aſcalonitæ ſextar. XVI.

Medicamentum ex hircino ſanguine, Quum vua inceperit matureſcere,hirci ætate vigentis ſanguinem accipe, & in ſole ſicca, déque ipſo cochl. II, præbe calculoſis cum paſſo Cretico. Quidam etiam amomi & folii ſingul. quadrãtem admiſcent: alii etiam myrrhæ ſcrup.IIII.

Antidotus renalis ex cicadis, Lithoſpermi,acus piſcis vſti,ſeſelis,ſingulorum vnc.I,ammii,cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragæ,vuarum paſſarum exemptis vinaceis, ſeminis altheæ, phaſeoli albi, lyncurii , ſingulorum vnc.S. ſpicæ nardi,phu,mei, lapidum ex ſpongiis, ſingulorum drachm. I: adianti, ſeminis paliuri internæ partis, ſii ſicci,radicis rubi, graminis, polypodii, ſingulorũ drachmas III : hircini ſanginis ſiccati (velut dictum eſt) ſcrup.VI,cicadarum ſiccarum,ademptis capite,alis ac pedibus, trientem, piperis albi drach.VI, mellis cocti quod ſatis eſt . Datur nucis Ponticæ magnitudine in condito, aut decocto tribuli, aut ſaxifragæ,aut ſinonis, aut radicis aſparagorum, aut graminis, aut quinquefolii, aut radicis herbæ lanariæ.

Antidotus ex lithoſpermo, Lithoſpermi, beto-nicæ, ſaxifragæ, petroſelini, piperis albi, æquales portiones. Excipe melle.

Antidotus ex ſemine porri, Piperis albi ac nigri, dauci Cretici, cucumeris ſatiui ſeminis, fœniculi ſeminis, porri ſeminis, petroſelini Macedonici, pyrethri, zingiberis, folii, ſingul. vnc. I. Mellis quod ſatis eſt.

Antidotus ex tecolitho, Spicæ nardi, hyſſopi, tecolithi, ſingulorum ſcrup. VIII, piperis ſcrup. XII, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragæ, ſingul. ſcrup. VI, caſſiæ, ſeminis apii ſingul. ſcrup. III, cyperi ſcrup. VI, ramenti eboris ſcrup. IIII, cardamomi ligni ſcrup. VI, lithoſpermi ſcrup. IIII. Mellis quantum ſatis eſt.

Antidotus ex ſemine maluæ ſylueſtris, Cucumeris ſatiui ſeminis drach. XII, hyoſcyami ſeminis drach. VI, cicutæ ſeminis drach. III (alii VI, habẽt) opii, fœniculi, maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorum drach. III, ſeminis apii drach. VI, caſſiæ drach. IIII, amygdalas X, nuces regias X, nuces Ponticas X, aſari drach. IIII. Excipe paſſo Cretico, & obolos III, præbe non febrientibus, cum ſapa. Quidam melle excipiunt.

Medicamentum renale ex bellariis, ad veſicæ ac renum vlcerationem. Vuæ paſſæ albæ vinaceis exẽptis, nucleorum pineorum recentium ſing. ſextãtem, cucumeris ſeminis decorticati, baccarum myrti, exempto oſſe, amygdalarum amararum, palmularum pinguium, ſeminis apii, ſeminis papaueris, croci, ſing. drach. I. myrrhæ ſextantem. Ex paſſo drach. I, ieiuno bibendam præbe.

Antidotus Satyriaca, Zingiberis, ſatyrii ſuperioris, ſingulorum drach. VIII, ſcinci caudæ, mei, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, ſingul. drach. IIII, ſeminis erucæ, cinnamomi, ſingul. drach. III, hormini, piperis albi, ſeminis cnici, ſingulorum drach. II, floris iunci odorati, ſpicæ nardi, ſingulorum drach. I, ſanguinis hircini myſtrum. Datur drach. I. cum vino, debilioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere, ad dyſentericos, Xylomaceris, opii, rhei, ſingul. ſcrup. VI, gallæ, myrrhæ, ſingulorum vnc. I Excipe vino ſpathite.

Antidotus ex corallio, podagrica, Rhei barbarici, pæoniæ, myrrhæ Troglodyticæ, ſpicæ nardi, ſingul. ſextãtem, folii vnc. I, caryophylli grana XV, anagallidis ruſſeum, *id eſt puniceum*, florem habentis, quam vocant corallium, vnc. S. ariſtolochiæ lõgæ trientem, & rotundæ trientem. Datur ſcrupulus I quotidie, cõcoctione probè facta. Incipere verò oportet ab æquinoctio autumnali, quod eſt circa XXIIII, diem menſis ſeptembris, & ſumere deinceps ad dies quinquaginta, & intermittere dieb⁹ XIX. Atq; ita facito donec impleti fuerint dies quibus ſumis, CCCLXV. Sub Cane porro in totum vacato, hoc eſt à XXIIII, Iulii vſque ad Auguſtum cõpletũ. Abſtinendũ eſt autẽ à venere, carnibus maximè porcinis, ſalſamento, garo, beta, dauco, mentha, lactucis coctis, & peponibus: A piſcibus capitonibus, gobiis, mollibus & teſta intectis: & ab omnibus leguminibus, & ab omnibus ſimpliciter craſſum ſuccum habentibus, & à vino nigro ac vberiore. Lauent autem quotidie, & exerceant ſe aut pedibus, aut equo, aut vehiculo. At verò qui ſicciore habitu præditi ſunt, hi etiamſi pleniore victu vſi fuerint, non læduntur.

Antidotus podagrica, Agapeti, Folii, rhei barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, coſti, chamædryos, ſingulorum ſextantem, aloes hepaticæ quincuncem, hyperici, pæoniæ, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ, phu, mei, damaſonii, anagallidis, ſingulorum trientem. Vtendi modus idem eſt qui eius quæ ex corallio conſtat.

Antidotus atactos podagrica, Folii, mei, damaſonii, anagallidis cæruleum florem habentis, rubiæ, maſtiches, croci, caſſiæ, aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, ſingulorum vnc. I, caryophylli, aſari, piperis albi, & nigri, ſingul. vnc. S. ſpicæ nardi, myrrhæ, rhei barbarici, pæoniæ radicis, ariſtolochiæ longæ, & rotundæ, ſingul. ſextantem. Vſus idem eſt.

Antidotus Procli podagrica, Facit etiam ad coxendices. Chamædryos dodrantem, cẽtaurii beſſem, ariſtolochiæ ſeptuncem, gentianæ ſexuncem, hyperici quin-

A cuncem, petroſelini Macedonici trientem, mei quadrantem, agarici ſextantẽ, phu vnc. I. Mellis Attici heminas II.

Medicamentum ex VII rebus conſtans, ad eadem, Hyperici, ariſtolochiæ longæ, ſingul. vnc. I, cẽtaurii, chamæpityos, agarici, ſingul. quadrantẽ, chamædryos ſexuncem, gentianæ quincuncem. Quidam etiam petroſelini vnc. I, mellis heminam I. Datur drach. I.

DE PASTILLIS, Cap. XII.

PAſtilli ab orbiculari figura Trochiſci nominantur.
B Species ipſorum tres ſunt. quidam enim bibuntur, quidam per ſedem infunduntur, quidam illinuntur. Ex iis igitur qui bibuntur, quidam ſiſtunt aluum, aut ſanguinem, aut alium quendam fluxum, perfrigerando, aut adſtringendo, aut meatus obducendo, aut ſiccando cohibentes: velut eſt is qui ex ſpina Ægyptia conſtat, & qui ex ſeminibus, & conſimiles. Quidam dolorem eximunt, aut quòd ſenſum torpefaciũt, velut eſt croceus: aut quòd diffundunt, velut ii qui ex aromatibus conſtant. Quidã ſplenem, aut renes, aut hepar ab obturatione liberant, velut
C eſt is qui ex amygdalis amaris paratur. Ex iis autem qui per ſedem infunduntur, quidam acres humores obtundunt, vt in dyſenteria: velut ſunt qui ex pompholyge & amylo & terra Samia conſtant, & per ptiſſanæ aut huiuſmodi alicuius ſuccum infunduntur. Quidam alui aut ſanguinis fluxiones ſiſtunt, velut qui ex alumine, acacia, & omphacio, parãtur: qualis eſt paſtillus Philippi, aut ex ſpina Ægyptia conſtans, qui cum ſucco roſarum aut plantaginis infunduntur. Quidam vrunt, in dyſenteriis depaſcendo proſerpentibus conuenientes, ex ſandaracha, arſe-
D nico, calce, charta vſta compoſiti, qui cum lentium aut oryzæ ſucco infunduntur, inteſtino prius muria infuſa eloto, ita vt ægroti prius cibum ac potum acceperint, vt nequid de medicamentorum facultate ad ſtomachum rapiatur. Vtiles autem ſunt maximè paſtilli qui infunduntur, in affectionibus infra vmbilicum. altius enim vis ipſorum non progreditur. At verò qui illinuntur, ſimilem quidem vim habent cum iis qui infunduntur: verùm qui adſtringunt, ad herpetas faciunt, puſtulas, intertrigines, ſanguinis eruptiones, vlcera fluida, quemadmodum
E paſtillus Andronis & Polyidæ. Qui verò obtundunt, carbunculis & malignis vlceribus conueniunt, velut eſt albus, & qui ex lotariis conſtat. Qui verò vrunt, velut relati, & qui Fauſtiani appellantur, in depaſcentibus in pudendis ac ano vlceribus. In pterygiis item & carne excreſcẽte conducunt.

Paſtillus aſter, Croci, opii, caſtorii, ſpicæ nardi, caſſiæ, myrrhæ, ſigilli Lemnii, corticis mãdragoræ, ſingul. trientem: dauci, apii, aniſi, ſeſelis, ſeminis hyoſcyami, ſtyracis ſingul. drach. VIII. Terito cum vino.

F Paſtillus trigonus, Seminis apii, ſeminis hyoſcyami, ſingulorum drach. II, aniſi drach. IIII, opii, drach. III, Cum aqua terito.

Paſtillus ex ſeminibus, Aniſi, ammii, fœniculi ſeminis, ſingul. drach. IIII, ſeminis apii, opii, ſeminis hyoſcyami, ſingul. drach. II. Excipe aqua trita.

Paſtillus croceus, Aniſi, dauci Cretici ſeminis, ſingul. drach. IIII, myrrhæ, caſtorii, ſingul. drach. II, croci, opii, ſingul. drach. III, ſeminis apii, ſtyracis, ſingul. drach. IIII, hyoſcyami ſeminis drach. VI. Terito cum aqua.

G Paſtillus ex roſis, Acaciæ, gummi, floris roſarum, balauſtiorum, ſucci hypociſtidis, gallarum, ſingul. drach. III. roſarum viridium ſucci, ſeminis plantaginis, ſingulorum drach. I. Lycii Indici drach. I.

Paſtillus ex corallio, Seminis hyoſcyami, thuris, ſingulorum drach. VIII, terræ Samiæ, corallii, minii ſinopici, opii, ſingulorum drach. IIII. amyli, balauſtiorum, ſingulorum drach. II. Excipe ſucco polygoni.

Paſtillus ex ſuccino, Phyllii quincuncem, maſtiches trientem, ramenti electri, iridis, croci, ſingulorum trien-
H tem, opii ſextantem.

Paſtillus ex ſpina Ægyptia, Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſi ſucci, hypociſtidis, gallæ, Lemnii ſigilli, corallii, ſymphyti, terræ Samiæ aſteris appellatæ, aloes, ladani, æquales partes vino excipe.

Paſtillus quem Galenus Aphrodiſiaſticum Clidion inſcribit. Cytinorum mali Punici,ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,hypociſtidis ſucci,acaciæ,ſingulorũ drach. VI:Lycii,rhei Pontici, opii,ſingulorum drach.IIII: myrrhæ drach.II.Excipe vino myrtite, aut decocto roſarum, aut myrti baccarum.

Clidion Oribaſii, ad dyſentericos & cœliacos, Gallæ omphacitidis drach.VIII,opii drach.IIII, cum aqua efformato catapotia,& tres aut quatuor præbeto.

Paſtillus ex cornu ceruino,ad dyſentericos & ſanguinem ſpuentes. Cochlearum drach.XII,cornu ceruini vſti,gallæ toſtæ, acaciæ toſtæ, ſingulorum drach.V, obol. XII, baccarum myrti nigrarũ drach.XV, opii torrefacti, ſucci hypociſtidis, ſingulorũ drach.V,œnanthes drach. VI,mandragoræ radicis ſucci,terræ Samiæ aſteris,ſingul. drach.XII:rhois obſoniorum drach.XIIII, malicorii toſti drach.VII thuris drach.VIII, piceæ corticis torrefacti drach. XIIII, hyoſcyami ſeminis toſti drach. X, rhois coriarii ſextar.II, vini nigri quantum ſatis eſt ad coquẽdum rhoem, quò vinum craſſiſſimum fiat. Hoc autem percolato reliqua excipiantur,& paſtilli formentur.

Paſtillus Amazonum, Seminis apii,aniſi,ſingulorũ drach.VI,abſinthii comæ drac.IIII,myrrhæ,piperis, opii, caſtorii,ſing.drach.II, cinnamomi drac.VI.Excipe aqua.

Paſtillus ex amygdalis amaris, Aniſi,apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii comæ, æquales ſingulorum partes aqua excipe,& paſtillos drach.I,efforma.Dato non febrientibus,cum vino mulſo,febricitantibus,cum aqua mulſa.

Paſtillus ex erica ſplenicus, Ericæ fructus drach. IIII,piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis,ſingul. drach.II. Ammonia cum aceto diſſoluitur, & ſiccis adiicitur, & efformantur paſtilli drach. I. Datur autem paſtillus vnus cum aceti cyatho vno.

Paſtillus ex veſicariis, Seminis cucumeris ſatiui decorticati trientem, hyoſcyami ſeminis, cicutæ, ſing.ſextantem,fœniculi,rumicis ſeminis,croci,nucleorũ pineorum,amygdalarum amararum, opii,ſingul.vnc.I: phyſalidum (*hoc eſt ueſicariorum*) ſextar.III, vini quod ſatis eſt.

Paſtillus Philippi,ad dyſentericos, Balauſtiorum, acaciæ,ſucci hypociſtidis,opii,rhois,thuris,myrrhæ,croci,gallæ, aloes,rhei Pontici,malicorii, baccarum myrti, ſingul. drach.IIII:excipe vino auſtero,& efforma paſtillos obol.III.Dato non febrientibus,cum vino, febrientibus, cum aqua mulſa.

Paſtillus Muſæ, Aluminis,aloes,myrrhæ,atramenti ſutorii, ſingulorum vnc.I,S. malicorii, crocomagmatis, ſingulorum drach.VI,excipe vino.

Crocomagmatis præparatio, Croci ſextantem,roſarum,amyli,myrrhæ,aloes,thuris,gummi,ſingul. vnc.I, coſti,ſpicæ nardi,ſingul.drach.I, excipe vino.In crocino oleo etiam alia crocomagmatis præparatio habetur.

Paſtillus Nere,ex libris Heræ, Myrrhæ,aloes,croci, ſing.drach.VIII,aluminis ſciſſi drach.centũ,excipe aqua.

Polyidæ ſphragis. Aluminis ſciſſi drach.IIII,thuris drach.IIII, myrrhæ drach. VIII, atramenti ſutorii drach. II,cytinorũ drach.XII, fellis taurini drach.VI(alii drach. XVI habent)aloes vnc.I,vino auſtero excipe.

Paſtillus paſionis, Squamæ æris drach.XII,æris vſti, ſalis ammoniaci,aluminis rotundi, æruginis raſæ, thuris, ſingul.drach.VIII,vini quod ſatis eſt.

Paſtillus Andronius, Cytinorum drach.X,myrrhæ drach. IIII, gallarum drach. VIII, ariſtolochiæ rotundæ drach.IIII,atramenti ſutorii,croci,aluminis ſciſſi, crocomagmatis,miſyos,thuris,ſingul.drach.II:cum vino acerbo aut aceto terito.

Paſtillus Fauſtini, Auripigmenti drach.XII,ſandarachæ drachm.VI, calcis viuæ drachm.VIII, chartæ vſtæ drach.I. cum baccarum myrti ſucco aut decocto excipe, & forma paſtillos, & per clyſterem in ſedẽ infunde cum baccarum myrti,& lentium,& radicum rubi decocto.

Paſtillus ex charta, Chartæ vſtæ lib.II,calcis, auripigmenti,ſandarachæ,ſing.vnc.I,excipe ſucco plantaginis.

Paſtillus thron⁹ Marcellius dictus, Chartæ vſtæ drach. X,ſandarachæ, auripigmẽti,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi, ſingul.drach.IIII, balauſtii drach.III, opii drach.II, calcis viuæ drach.XX, omphacii drachmã I, ſucci hypociſtidis drach.III, vino myrtite excipe,& efforma paſtillos ponderis drach.IIII.Et vbi coxeris in vino malicoriũ,& myrti baccas,& roſas,ad tertiæ partis conſumptionem, præbe in ſex cyathis vini paſtillũ vnũ aut ſimpliciter drach.IIII.

Paſtillus ex ſubere, Gallarũ vſtarum,chartæ vſtæ,ſuberis vſti,panis vſti,ſing.drach.X. In alio exemplari habentur etiam cornu ceruini vſti drach.XV, auripigmenti drach.II,ſandarachæ,calcis,ſingul.drach.XV: acaciæ,ceruſſæ,ſing.drach. V,ſpumæ argenti drach.III.Vino terito.

Paſtillus Bithynus, Malicorii drach.X, cadmiæ quadrantem,ariſtolochiæ,gallarum,radicis panacis, iridis,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,chalcitidis,miſyos,ſquamæ æris, mannæ thuris, (aliqui etiam coſti) ſingulorum vnc.I.S.Excipe aceto.

Paſtillus ex caſtorio, ad vlcera,& nomas depaſcẽtes, & fluxiones. Croci,aloes,thuris,ſing.vnc.I, cytinorum,aluminis ſciſſi,caſtorii,mannæ thuris, æruginis raſæ,ſing. vnc.I,minii Sinopici lib.I.Excipe vino veteri.

Paſtillus ex caſtorio,ad colicos. Myrrhæ,caſtorii,ſing. ſcrup.VI,croci,opii, ſing.ſcrup.IX,aniſi, ſeminis apii,ſeminis dauci,ſing.vnc.S.ſeminis hyoſcyami drach.XVIII.

Paſtillus ex vino & oleo, ad ſedem & pudenda. Ceruſſæ dextantem,ſpumæ argenti quincuncem, thuris,recrementi plumbi,aluminis ſciſſi, ſingul. ſextantem. Vino maris experte terito. Vſus autem tempore vino & roſaceo,aut vino & myrteo oleo diſſoluito.

Paſtillus ex lapide Phrygio,ad pudẽda. Lapidis Phrygii vſti & extincti ter,primùm butyro aut roſaceo,ſecundò vino,tertiò melle, ſextantem ; florum roſarum trientem,malicorii vnc.I.

Paſtillus ex lotariis, ad ſedem & pudenda. Ceruſſæ, amyli,glaucii, croci, aluminis, æquales portiones terito cum ſucco lotariorum,aut vino.

Paſtillus albus, Terræ aſteris trientem,pompholygis, ceruſſæ, amyli, ſingulorum ſextãtem,opii ſcrupulos IIII. Excipe aqua.

Paſtillus ex Halicacabo, Spumæ argẽti drach.XXIIII, ceruſſæ drach. XII,aut XXI,halicacabi drach. VIII, atramenti ſutorii drach.IIII,aluminis ſciſſi drach.IIII. minii ad colorem quod ſatis eſt.Excipe aqua.

Paſtillus ex duplici veratro, qui idem etiam ex duplici acacia. Acaciæ nigræ & fuluæ, glutinis fabrilis(in alio glutinis piſcium) ſingulorum trientem, ammoniaci thymiamatis,glaucii,aloes,ſingul.ſextantem, thuris maſculi, veratri nigri & albi ſingul. vnc.I. Excipe aceto ſcillitico: vſus autem tempore eodem aut communi diſſoluito, illinitóque ante & poſt balneum.

Paſtillus Criogenes, Myrrhæ,æris vſti,ariſtolochiæ rotundæ,æruginis raſæ,ſquamæ ſtomomatis ferri,verbenacæ rectæ,aluminis rotundi,ſingul.vnc.I. Aceti quod ſatis eſt. Verbenacam colligere oportet quum ſol eſt in Ariete. Fit etiam emplaſtrum hoc modo, Paſtilli,ceræ colophoniæ,olei,æquales portiones,aceti quod ſatis eſt ad terendum paſtillum.

Paſtillus melanchlorus, Myrrhæ,aloes,ſquamæ æris vſtæ,auripigmenti,aluminis ſciſſi & rotundi,iridis,chalcitidis,miſyos,ſalis foſſilis,atramẽti ſutorii, ceruſſæ,nitri, ſpumæ argenti,panacis radicis,cadmiæ, malicorii, gallarum,ariſtolochiæ rotundæ,ſquamæ ſtomomatis ferri, æruginis raſæ,ſingul. vnc. I. aceti quod ſatis eſt. Fit etiam emplaſtrum hoc modo, Paſtilli ſextantem, colophoniæ, ceræ, olei, ſingulorum ſexuncem : aceti quod ſatis eſt ad terendum paſtillum.

Paſtillus pantolmius, ad chironia & maligna vlcera, itémq; ad fluxiones. Caſſiæ,æris vſti,ceruſſæ,ſpumæ argenti,æruginis raſæ,aluminis ſciſſi,rotundi,liquidi & lateritii, panacis radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, malicorii,atramenti ſutorii, portulacæ, iridis aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci,rubiginis ferri, ſquamæ æris, aloes, diphrygis,thuris,gallarũ, ſarcocollæ, plumbi vſti, foliorũ oleæ, ſoreos,myrrhæ,melanteriæ liquidæ,balauſtiorum, ſpinæ Ægyptiæ,ſulphuris viui,nitri,rhois rubri, rhois Syriaci,

chryſocollæ,rhois coriarii,acaciæ,ſalis ſpumæ,omphacii, auripigmenti,æquales ſingulorum portiones, cum aceto terito ſub Canis ardoribus,ad dies x x x.

Paſtillus Nymphodoti, Aphronitri vnciā I,nitri Alexandrini,ſaponis Gallici,ſingulorum vnciam I,ſalis Cappadocici,maſtiches,gallarū,ſingulorū drach.IIII, foliorum roſarum,amomi,amyli,ſingulorum vnciam I, folii drach.I, aluminis ſciſſi,coſti, ſingulorum drach. II, vini myrtitæ quod ſatis eſt.

Paſtillus ex thapſia, ad hemicraniam, Succi thapſiæ drach.x VI,myrrhæ drach. VIII, opopanacis, euphorbii, ſingulorum drach. V I,nitri, ſucci Parthici, ſingulorum drach.IIII,piperis,ſagapeni, ſingulorum drach. II, aceti quod ſatis. Vſu expetente,aceto illinito, & poſt horas ſex lauato.Si verò remiſſiore vti velis,æquali cerato excipe, illine,& per diem ac noctem ſine.

Paſtillus ſubditiтius,ad dyſenteriam & ani dolores, Terræ aſteris,amyli,ſingulorum quadrantem,croci ſextātem,acaciæ,tragacanthæ,ſingulorum vnciam I, caſtorii, thuris,lycii,ſingulorū vnciæ dimidium : in calidioribus etiam opii vnciæ dimidium.Excipe ſucco pſyllii,& paſtillos oblongos efforma.

DE PVLVILLIS QVI INSPERGVNtur,& de ſmegmatis, Cap. XII.

Arida medicamenta quæ & puluilli, & cataplaſmata ab inſperſione vocantur, partim vlceribus conueniunt,partim cuti adhibētur:& ex iis quæ vlceribus cōueniunt,quædam caua vlcera incarnant, quædam carnē ſuperexcreſcentē deprimunt, quædam cicatricem inducunt,quædam vrunt ac erodunt, quædam ſanguinem ſiſtunt. Quæ igitur incarnant, aut ſordida purgando id faciunt,velut ſunt quæ conſtant ex eruo,ariſtolochia,iride, panace, myrrha,thure,aloe: aut ſuperfluam humiditatem reſiccando, velut ſunt quæ ex ære,diphryge,ſquama æris, charta vſta,picæ cortice,& ſpina conſtant. Hæc autem etiam cicatricem inducunt,aut acrimonias & mordacitatem obtundendo, velut quæ parantur ex pompholyge, amylo,ceruſſa,fæce vini vſta, lapide ſpeculari, oſtreis vſtis,terra Samia,& ſimilibus,& quæ ex his compoſitorum vires habent. At ex iis quæ ſuperexcreſcentem carnē deprimunt,mitia quidem ſunt quæ ex ſquama æris, miſyi, chalcitide vſtis,& galla fiunt fortiora autem quæ ex atramento ſutorio,ærugine,miſyi,chalcitide non vſtis. Vrentia verò & erodentia,ex calce & auripigmento,& ſandaracha,& fæcula,quæ eſt fex vini vſta,componuntur.Omnia verò hæc ſi in tenuiſſimum puluillum redacta vlceribus inſpergantur,minus mordacia fiunt. Quanto verò magis craſſas partes habēt, tanto magis mordent.Quæ verò ſanguinem ſiſtunt,aut adſtringendo,aut perfrigerando, aut ſiccando,aut meatus obducendo,aut vrendo,aut cruſtam inducendo ſiſtunt,quorum materiam in capite de paſtillis tradidimus. Porro ex his quæ cuti adhibentur, quædā extergūt & exterūt, velutque ex cimolia,pumice, fabæ lomēto,ordeaceo fermento,peponū carne, ſalis flore cōſtant:quædam attenuant ac diſcutiunt, velut ex veratro, alcyonio,ſulphure,ſtaphide ſylueſtri,ſinapi,pyrethro, roriſmarini ſemine,limnitide ſiue adarce, & ſepiæ teſta parata.Sed & hæc vbi calcem & auripigmentum aſſumunt cum aliquo humore,pilos abolēt,& ſmegmata fiūt: quædam verò capiti adhibētur,vt fluxionem quæ ex ipſo defertur reſiccent,velut ſunt quæ ex nitro, ſale, galla, malicorio & ſimilibus fiunt.Omnia autem ſmegmata cuti nō illitæ adhibere oportet.

Puluillus capitalis, Erui quincuncem,iridis vnciam vnam ſemis, mannæ vnciam vnam ſemis, ariſtolochiæ, ſquamæ æris,ſingulorum vnciam vnam ſemis. Alius. Piceæ corticis drach. V I, thuris drach. IIII, pumicis drachmas IIII,iridis drach.II,reſinæ ſiccæ drach. V I, ariſtolochiæ drach.II.

Puluillus ex aloe, Aloes drach.VI,erui drach.VIII, mannæ drach.IIII,gallæ drach.III, aluminis ſciſſi drachmas XII.

Puluillus ex fæce vini vſta,Manethonis,Cadmiæ vſtæ & lotæ vnc.I, terræ aſteris vnc.vnā,fæcis vini vſtæ trientem,lapidis ſpecularis trientem,thuris trientem.Quidam

A etiam amyli trientem addunt.

Melitera Oribaſii, Chalcitidis,ſquamæ æris,gallæ,balauſtiorum,erui, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ vnciam vnam,malicorii,aluminis ſciſſi,ſingulorū vnciæ dimidium.

Puluillus ex oſtreis, Cadmiæ, thuris, ſingulorum vnciam vnam,oſtreorum vſtorum quadrantem.

Puluillus ex thure, Spumæ argenti,thuris, ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales portiones.

B Aphroditarius puluillus, Thuris,ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales partes.

Rhodia ſanguinem ſiſtens,& ad nomas & carnem ſuperexcreſcentē. Gallæ crudæ drach.VI, gallæ vſtæ & extinctæ vino ſiccæ drach.XII,ſquamæ æris nigri, ſin minus rubri,drach.VIII,atramenti ſutorii drach.XXIIII,aluminis ſciſſi drachmas vigintiſeptem ,terito ad dies ſufficientes.

Puluillus flauus, Chalcitidis vſtæ drach. x I,atramenti ſutorii drachmas octo, miſyos vſti drachmas x. æris

C vſti drachmas v.

Puluillus pſarus,Miſyos quincuncem, gallarum trientem,chalcitidis ſextantem,ſquamæ æris ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,æruginis raſæ ſextantem.

Puluillus ἡλιοκαής,id eſt ſole uſtus,adurens, Auripigmēti libram vnā,calcis viuæ libras II, terito cū aqua in diebus ſub Cane,deinde ſiccatis vtitor.

Puluillus floridus, Cyperi drach.VIII,myrrhæ drach. XII,ſandarachæ drach.III,florum roſarum drach.II, croci drachmam vnam,crocomagmatis,aluminis ſciſſi, iridis

D Illyricæ,ſingulorum drachmas duas.

Puluillus ex charta, ad nomas oris maximè,& vlcera in pudendis, Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingulorū drachmas VIII,auripigmenti, ſulphuris viui, ſingulorū drachmas XII,plumbi vſti drach.VI. Ad humectiores putredines vtere ſicco:verùm ad ſiccas roſaceo ſubacto: quandoque etiam melle cum roſaceo.

Puluillus ex oxymyrſine, ad eadem, Rhois coriarii ſextantem, foliorum oxymyrſines,ſandarachæ,ſingulorū drach.VIII,foliorum ſalicis ſiccorum,malicorii, ſingulo-

E rum drach.VI,aluminis ſciſſi,chryſocollæ,aloes,chalcitidis crudæ,ſquamæ æris, auripigmenti, ſalis communis, ſingulorum drachmas quatuor.

Puluillus Maſſaliotæ, Nitri toſti,chryſocollæ,lapidis Aſii,ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis,ſingulorum æquales partes,vtere ſicco.

Smegma aridum puluillus Æſculapius. Baccarū lauri,nitri Alexandrini,ſalis fricti,ſalis Cappadocici,ammoniaci thymiamatis,aphronitri, pumicis,ſingulorū libram

F vnam:veratri nigri,herbæ lanariæ,pyrethri,fæculæ, quæ eſt fæx vini vſti,ſtaphidis ſylueſtris,ſinapi,cyperi,aluminis ſciſſi,floris iunci odorati,iridis,gallarum, ſingulorū ſexuncem:ſampſuchi libram vnam,ſeminis viticis, pulegii,farinæ fabaceæ,& lupinorum,ſingulorum ſexuncem, chamæleonis nigri,ſulphuris,gummi,thuris,piperis, cucumeris ſylueſtris radicis,marrubii,cimoliæ,pæoniæ, teſtæ ſepiæ,fœnigræci,folii,coſti,cumini,euphorbii, ſpicæ nardi,ſingulorū quadrātē. At Alexāder etiam hæc addit, Salis ex nitri fontibus, ſalis tragaſii, ſingulorum libram vnam,adarces vnciam vnam,aluminis liquidi, Celticæ,

G cnici, grani Cnidii,graminis ſicci,bryoniæ ſiccæ,ſingulorum quadrantem.

Smegma peponatō, Thuris,maſtiches, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vnciam vnam, tragacāthæ vnciā vnā ſemis, ſucci vuæ acerbæ dodrantem, peponis ſeminis recentis,quadrātem,ſemidalis ſextarios v,ouorum albumina XXI,iridis trientem.Quidam etiam veratri nigri ſextantem.

Aliter,Critonis.Lomēti modiū vnū, ſimilaginis ſextarios IIII,trifolii, myrobalani,iridis Illyricæ, ſingulorum libras IIII, ammoniaci thymiamatis librā I,coſti libram

H vnam, ouorum albumina VII, peponum carnis ſextarios duos,ſucci vuæ acerbæ ſextarios duos. Miſce,& efformatos paſtillos ſicca, deinde tuſis cribratis vtere.

Aliter, Tragacanthæ, thuris, maſtiches, ammoniaci

thymiamatis,fingul.drach.x,fucci vuæ acerbæ drach.v, A femilaginis fextarios v,albuminis ouorum vnciam vnā, peponum carnis dextantem.Præpara vt dictum eft.

Smegma caput fluidum reficcans. Nitri Alexandrini fului quincuncem,falis communis tofti vnciam vnā femis, falis Cappadocici vnciam vnā.Hæc aceto acerrimo fubacta in facculum lineum mittito,& vrito in camino, donec ad carbones redigantur:deinde refrigeratis ac tritis affricando vtere,vinum adftillans in balneo.

Sapo Cōftantini. Rofarum ficcarum,aloes,gallarum, malicorii,malabathri, farcocollæ, fingulorum quadrantem,balauftiorum,myrrhæ,fandarachæ,fpicæ nardi, fingulorum fextantem, cofti vnciam vnam,faponis Gallici libram vnam.Excipe decocto lupinorum. B

Puluillus depilatorius,podagricus. Maftiches, thuris mafculi,ftaphidis fylueftris,veratri albi, fpumæ argenti, fingulorum quadrantem,folii,amyli,veratri nigri, floris lapidis Afii,fingulorum vnciam vnam,halcyonii, pumicis tofti,cimoliæ,fampfuchi,fingulorum quadrantem,fpicæ nardi vnciam vnam:quidam,etiam aloes vnciam vnam.His contufis,puluillum in vafe adferuato. Vfu autē C expetente,oryzæ & ptiffanæ fuccum in ollam mitte, & poftquam efferbuerint,iniice puluilli vnciam vnā femis, faponis Gallici vnciam vnam femis,auripigmenti,aluminis fciffi,fingulorum vnciam vnam femis,fandarachæ vnciam vnam femis,calcis viuæ recentis libram vnam. Vtatur illitione ter in mēfe,die lunæ nono, decimonono,& vicefimonono, per annū vnū.Poft hunc femel in menfe, vicefimonono lunæ die.

ILLITIONES ORIS, Cap. XIIII.

Qvanto rarior ac mollior cute eft fuperficies tunicæ D in ore,in tantum etiam ftomaticorum quæ ori illinuntur medicamentorum vfus euariat. Ab initio igitur inflammationis,medicamentis id quod influit repellentibus opus eft,qualia funt,arida quidem,omphacium,galla omphacitis,rhois fuccus & hypociftidis,alumē, piceæ & thuris cortex,balauftia,& in fumma omnia adftringentia,excepta iniucūda & venenofa facultate.Liquida verò, fuccus mororum,tum rubi,tum eorum quæ fycamina appellantur: nucum item viridium corticis fuccus, & malorum Punicorum maximè acidorum,& malorum Cydoniorum,& muftum Aminæum.Mel autem in principio, E vt permaneant ac durent folùm medicamenta,mifcetur. Quum verò cōftiterit humor,cōcoquētia & moderatè difcutientia admifcēda funt,qualia funt crocus, & myrrha, & radicis dulcis fuccus. At per totum hoc tempus quod inter vigorem ac declinationem intercedit, mixto quodam ex ambobus opus eft, quod & repellat, & difcutiat: ac primùm quidem præualeant repellentia deinde difcutientia. Verùm in declinatione folis difcutientibus citra adftrictionem vtendum eft,qualia funt nitrum & aphronitrum,origanum,hyffopum, thymus,calamintha, iris, F befafa,& fimilia. Liquor autem tunc fireon,*id eft fapa*,fit, tum quæ ex mufto cocto,tum quæ ex caricis & palmulis fit,& ipfum muftum dulce cum melle. Quum verò velut reliquiæ fuperfuerint inflammationis, etiam fulphur viuum admifcendum eft.Coquere autē primùm oportet liquorem cum melle,ad mellis liquidioris fpiffitudinem: deinde fic arida leuiffimè trita infpergere, & poftea moderatè coquere,donec omnia exactè vnita fuerint, & tūc vitreis vafis excipere.

Illitio ftomatica ex moris, fimplex, Mororum fucci G fextarios tres, præcoquito vt tertia pars confumatur, & mellis fextarium vnum adiicito, ac coquito ad craffitudinem mellis.

Stomatica ex moris, compofita, Mororum fucci heminas vi,coquito ad ftrigmentitiam fpiffitudinem, deinde trita admifceto,croci drachmā vnā,myrrhæ drach. duas,fucci vuæ acerbæ drachmam vnam, aluminis fciffi obolos tres,mellis heminam vnam, & ad fpiffitudinem coquito. H

Stomatica ex moris rubi, Sed & ex rubi moris illitio ftomatica fimiliter præparatur,& magis adftringit.

Stomatica ex nucibus fimplex, Nucum viridium corticis cōtufi fucci heminæ v, mellis heminā vnā. Coquitur velut ea quæ ex moris fit.

Stomatica ex nucibus compofita, In principio quidē & vigore inflammationū in ore,ad prædictas menfufucci ac mellis admifcere oportet croci & aluminis,fingulorum drach.i,myrrhæ drach.ii. verùm in declinatione ad difcutiendum,nitri drach.i, fulphuris drach.i.

Stomatica ex fucco mali Punici,Malorum Punicorum nucleos non habentium dulcium, fucci fextar.4. malorū Punicorum acidorum fucci fextar.ii,mellis fextar.i.myrrhæ Minnææ drach.8.crocomagmatis,gallæ,fingulorum drach.8.aluminis fciffi drach. 4. iridis Illyricæ drach. 8. omphacii drach.6. Præpara velut eam quæ ex moris fit. Eadem aliter, Malorum Punicorum vnā cum putamine contuforum fucci fextarios vi,mellis boni fextarium vnum, aluminis fciffi vnciam vnam,myrrhæ vnciæ dimidium.

Stomatica ex mufto, Mufti fextarios vi,gallæ, aluminis fciffi,fingulorum drach. duas,croci,myrrhæ,fingulorum drach.vnam.Si quidem mitigare voles,dulce fit muftum:fi verò repellere,aufterum. Quod verò medium eft, mediam quodammodo inter hæc vim habet.

Stomatica AEgyptia. Mellis libram vnam,olei beffem, terebinthinæ fextantem, croci drach.iiii. In duplici liquantur vafe.

Stomatica ex befafa. Seminis anifi,feminis apii, floris iunci odorati,feminis ammii,aluminis fciffi,iridis Illyricæ,befafa (quod aliqui harmala vocant. eft autem ruta fylueftris)cinnamomi,myrrhæ Troglodyticæ,croci,gallæ, fingulorū vnciā vnam,ariftolochiæ lōgæ,caffiæ,crocomagmatis,rofarum ficcarum, fingulorum vnciam vnam:cofti,cineris hirundinum recentis,fingulorum quadrantem: nardi Indicæ, amomi, fingulorum vnciæ S. mellis quantum fatis eft.

IVCVNDAE ET VTILES POTIONES, Cap. XV.

Ivcundæ fimúlque vtiles potiones,partim ex vino cōponuntur,iniectis in ipfum fpeciebus quibufdam,velut pipere,abfinthio,caffamo,& pluribus aliis, ex quibus etiam aliquando appellationes accipiūt: quādoque melle admixto,quādoq; nō:partim ex aqua,in qua decoquūtur mala,aut rofæ,cum quibufdam fuccis,velut vuæ acerbæ,malorum Punicorum, myrti baccarum. Admifcetur his mel optimum defpumatum,& conferuationis & iucūditatis gratia,quandoque etiam vtilitatis. Excepto auftero & vinofo hydromelo, quod in paruis vafis à Cebyra affertur.hoc enim noui etiam citra mel parari, quemadmodum rurfus apomeli ex melle folo & aqua,citra aliam aliquam fubftantiam.Sed & quæ ex vino componuntur, quæ fanè propomata appellantur,mellis defpumati fextarium vnum ad quatuor vini fextarios accipiunt,& componuntur ita vt non coquantur. Quæ verò ex aqua & fucco parantur,fi quidem coquantur,vnum mellis ad tres liquoris accipiunt,cuius duæ fere partes in coctura confumuntur: fi verò non coquantur, vnum mellis ad duos liquoris accipiunt. Quæ verò non coquuntur, eas omnino infolare fatis diu oportet,& maximè omphacomeli. Coquere porro eas quæ ex aquis fiunt cōuenit,eo quòd propter debilitatem facilè mutantur.Omnes autem teftaceis vafis paruis picatis excipere oportet, eáque probè cooperta reponere in locis fupra terram, vfque ad cōcoctionem. Vtendum autem eft attenuantibus, & aqua probè permixtis. Omphacomeli verò poftquam efferbuerit velut muftum,& rurfus quieuerit,tunc operire oportet. Iis igitur quæ ex vino componuntur,in non febrientibus vtimur maximè,aut folius voluptatis gratia: exceptis iis quæ ex fcammonia,aut grano cnidio,aut huiufmodi purgatoriis parātur: aut etiā gratia affectionū eiufmodi in quibus etiā medicamēta ipfis iniecta per os fumere quis poffit.Quæ verò ex aquis aut fuccis quibufdam, in febricitantibus:quandoque velut iucundis condimentis, quū morbus non permittat ipfis vt vino vtantur:quādoque etiam prout affectionibus conuenit,quemadmodum apomelite,ad educendum fputum, aut mouendam vrinam, aut molliendam aluum, aut attenuandum humorē: hydromelo & hydrorofato,in fiticulofis & febre ardente, &

exolutis ac ſtomacho malè habẽtibus:omphacomelite&
myrtite,& rodoſtacto , & rhoite,in cœliacis & dyſenteri
cis,vomentibus item,ac aliis fluidis affectionibus.His au
tẽ etiam pro collutionibus ſæpe vtimur in oris affectio-
nibus.

Hydromelon ex ſucco malorum, Malorum Cydonio-
rum purorum contuſorum ſucci ſextarios duos, mellis
ſextarios tres, aquæ ſextarios VI. Coquito deſpumans ad
tertiæ partis conſumptionem. Aliud, Malorum Cy-
doniorum conciſorum purorum libras V, in aquæ fonta
næ ſextariis X coquito, donec flaccida fiant, & ablata ab
igne,vbi frigefacta fuerint colato, & expreſſa mala abii-
cito. Aquam autem menſurato, & ad ipſam mellis dimi-
dium menſuræ admiſceto, rurſúſque coquito deſpumãs,
donec octaua pars fuerit cõſumpta. Quidam etiã ex dul-
cibus malis ſimiliter componunt hydromelum.

Hydroroſati cumpoſitio, Roſarum ablatis vnguibus
libras quatuor,aquæ ſextarios quinque, mellis ſextarios
duos.

Rhodomeli præparatio, Succi malorum Cydoniorũ
ſextarium vnum,roſarum libras III, mellis ſextarios tres,
aquæ ſextarios V. Quandoquidem verò mala eodem quo
roſæ tempore non inueniuntur,oportet ipſas roſas ſuo tẽ
pore cum melle cõponere,& vbi mala apparuerint,totam
compoſitionem facere.

Omphacomelitis præparatio, Succi vuæ acerbæ ſexta
rios III,mellis ſextarium vnum. Permixta inſolato ad dies
quadraginta,aut coquito.

Myrtitæ præparatio, Succi baccarum myrti ſextarios
tres,mellis ſextarium vnum. Coquito donec tertia pars
fuerit conſumpta.

Apomeli ex philagrio, Fauorum melle plenorum al-
borum libram vnã,aquæ fontanæ libras tres ſemis. Con-
fracto fauo aquam cum melle vnitam coquito,donec ſpu
ma ipſius, & quod velut ceroſum ſupernatat, particula-
tim ablatum fuerit,& tunc refrigerata diligẽter vaſis ex-
cipito.

Rhodoſtacti compoſitio, Roſarum adẽptis vnguibus
ſucci ſextarios duos,mellis ſextarium vnum. Coquito de-
ſpumans ad quartæ partis conſumptionem.

Rhoitæ præparatio, Malorum Punicorum ſucci ſexta-
rios tres,mellis ſextarium vnum. Coquito ad tertiæ par-
tis conſumptionem.

COLLYRIA ET ADGLVTINATORIA, Cap. XVI.

VAria eſt medicamentorum ocularium materia: nam
& ſpiſſi & liquidi ſucci,& ſemina,& fructus, & plan-
tarum partes,& metallica his iniiciũtur. Ex quibus quæ-
dam acria mitigant,& velut meatus obducunt, vt eſt põ-
pholyx,ſpodium,amylum,plumbum, Samius aſter, Ca-
dmia,omnia lota,& oui cãdidum:quibus præuacuato ca
pite vtendum eſt. Si enim repletum fuerit, periculum eſt
ne præ diſtentione rumpantur tunicæ oculorũ. Quæ ve-
rò his contraria & acris naturæ ſunt,ea ab obſtructioneli-
berant,& diu adſtricta euacuant, quemadmodum ſucci,
Cyrenaicus & medicus,& ſagapenum & euphorbium, &
ſimilia. Quædam verò ſordida vlcera extergunt, velut
ſquama æris,æs,chalcitis,miſy,ſori,flos æris, & ſtibium,
vſta omnia:quædam iis vicina exterſoria appellantur,ve-
lut eſt auripigmẽtum,ſandaracha,lapidis Aſii flos:quædã
adſtringunt. Et quæ quidem moderatè hoc faciunt, mul-
tiplici vſu lippitudinibus & vlceribus & fluxionibus cõ-
ueniunt,velut roſarum folia,& flores,& ſemen, ſpica nar
di,folium,crocus,glaucium, & hypociſtis. Quæ verò ad-
ſtrictionem fortiorem habent, in compoſitiones viſum
acuentes maximè miſcentur,velut omphacium,acacia,ba
lauſtia,cytini,gallæ :quædam cõcoquũt & diſcutiunt,ve-
lut myrrha,crocus,caſtorium,thus,fœnigræci ſuccus. Ex
compoſitis porro ocularibus medicamentis,quædam ef-
finguntur,& plaſta ſimpliciter appellãtur:quædam, arida
collyria,quædam liquida exiſtunt. Quæ igitur in maſſas
coacta effinguntur,omnes prædictas materias ſuſcipiunt,
& omnibus affectionibus conueniunt. Præparanda igi-
tur ſunt maximè vere. æſtate enim vis ipſorum tranſpi-
rat:hyeme verò dum horridæ ac rigidæ ſunt ſpecies,non

A permiſcentur. Conterere autẽ oportet affuſo humore, nõ
aceruatim,vt ne metallica ſubſidãt, aromata autẽ ſuper-
natent:ſed paulatim vt ad ſtrigmentorum modum con-
terantur. Sit autem aqua pluuialis,tum ob partium tenui-
tatem,tum ob moderatam ipſius adſtrictionem, ſi nõ vi-
no aut ſucco quodam teruntur. Et rurſus conterere opor-
tet metallica quidem multo tempore: quæ verò ex ſuccis
conſtant,modico. Poſtremùm verò poſt ſufficientem læ-
uigationem,adiiciendum eſt gummi, & efformatæ maſ-
ſæ reponendæ in æneis aut vitreis vaſis. Vtendum autem
B iis quæ ex ſuccis conſtant ſtatim. Metallica verò tempo-
ris tractu meliora fiunt. At verò arida collyria quædam
cõſumunt ac exterunt callos, ficus,pterygia,& ſcabricias,
quæ ex chalcitide & ærugine & miſy componũtur: quæ-
dã lacrymas ducunt,obturationibus& hebetudinibus vi
ſus conuenientia,quæ & ex his,& ex pipere ac ſpica nardi
conſtant : quædam præſeruant, eo quòd influxiones ab
oculis arceant,velutſunt quæ ex Phrygio lapide,& ſarco-
colla,glaucio,aloe,Cadmia,ſtibio & croco parantur. At-
que hæc omnia in tenuiſſimum puluillum trita ac læui-
C gata oculis apponãtur. Cæterùm liquida collyria paran-
tur quidẽ ex melle Attico,opobalſamo,oleo quod tenuiũ
partium eſt ob vetuſtatem,fœniculiſucco,felle diuerſorũ
animaliũ,ſucco Cyrenaico,& pluribus aliis. Commodãt
autem ad viſus hebetudinem,& ſuffuſiones incipientes,
attenuantia,calefacientia,& purgantia. Vtendum autem
& his,& omnibus acribus, capite non repleto, in ſereno,
puro,boreali, non valde frigido,neque nimis calido ae-
re nos ambiente. Porro quæ agglutinatoria appellantur;
parantur quidem ex meatus obducentibus, & glutinan-
D tibus, & conſtringentibus, aut frigefacientibus, aut
adſtringentibus,aut ſiccantibus,velut eſt pollen, manna,
terra Samia,myrrha,cochleæ,acacia,opium,cum oui cã-
dido. Agglutinantur autem fronti, in quibus nõ ſub cal-
uaria humor,ſed extrinſecus conſiſtit.

Collyrium monohemeron, ad incipientes & veteres
lippitudines, Acaciæ drach. XXXVI, gũmi drach. XXXII,
Cadmiæ drachmas XXIIII, æris vſti & loti drachmas
octo,opii drachmam vnam. Vino auſtero terito: diſcutit
& ſiccat.

E Collyrium Chiacum, Minii Sinopici,gallæ omphaci-
tidis,croci,roſarum nouarum exũguium floris,quẽ thy-
laca vocamus,gummi,ſingulorum quadrantem:opii vn-
ciam vnam. Vino Aminæo aut Falerno, aut Chio auſtero
terito. Sit autem vinum maris exors.

Collyrium cygnarium, Cadmiæ vſtæ & lotæ ſexun-
cem,ceruſſæ lotæ triẽtem, pompholygis trientem,amyli
ſextantem,tragacanthæ,opii torrefacti,gummi,ſingulo-
rum ſextantem,aqua pluuia terito.

Cygnus fuluus, Cadmiæ vſtæ & lotæ ſextantem,ter-
F ræ aſteris ſextantem,ceruſſæ trientem,pompholygis beſ-
ſem,amyli ſextantem,opii ſextantem,acaciæ, tragacan-
thæ,ſingulorum vnciam vnam, gummi trientem, aqua
pluuia.

Cygnus albus, Cadmiæ vnc. XV, ceruſſæ vnc. XVII,
opii drach, VIII, thuris drach. VII, amyli ſeptuncem,gum-
mi drach. XIII, aqua pluuia.

Pelarion ad vlcera, Cadmiæ,ceruſſæ,ſingulorum dra-
chmas XXIIII, acaciæ,opii,ſingulorum drach. XVIII, gũ-
mi,tragacanthæ, amyli, ſingulorum drach. IX, myrrhæ
G drach. tres,æris,croci,ſingulorum drach. I,S. aqua terito.

Collyrium fuſcum ad ſuppuratos oculos,& magnas af
fectiones, Cadmiæ teneræ drach. XXIIII, ceruſſæ drach.
XVI, æruginis raſæ drach. XII, ſtibii drach. VIII, aluminis
ſciſſi drach. III, chalcitidis vſtæ drach. III, nardi Indicæ
drach. IIII, omphacii drach. II, æris drach. vnam, ſquamæ
æris drach, VIII, fructus ericæ drach. XIII, ſucci papaueris
drach. XXIIII, croci drach. IIII, caſtorii drach. III, myrrhæ
drach. VI, lycii Indici,acaciæ,gummi,ſingulorum drach.
IIII, roſarum recentium drach. II.S. Vino Falerno aut Sur-
H rentino,aut Aminæo,aut Chio auſtero terito. Illinitur ter
in die,aquoſum in fœnigræci ſucco dilutum, deinde cũ
ouo aut lacte,poſtremò cum aqua,craſſius.

Collyriũ ex decoctis, Cadmiæ vnc. XVI, ceruſſæ beſ-
ſem,amyli,opii,tragacãthæ,acaciæ,ſingulorum ſextãtẽ,

gummi sexuncem. Terito cum decocto rosarum siccarũ, meliloti, capitũ papaueris, glycyrrhizæ, pari singulorum mensura.

Collyrium ex hydria, *id est uase aquario*, repulsoriũ. Tosi, qui in vasis calefactoriis æneis reperitur, libras tres, Cadmiæ vstæ & lotæ libram vnam, cerussæ lotæ, põpholygis lotæ, terræ asteris lotæ, singulorum sexuncem, thuris vnciam vnam, myrrhæ vnciam vnam, succi seminis lini, psyllii, ptissanæ, fœnigræci, singuloru libram vnã, tragacanthæ sexuncem, gummi libram vnam.

Collyrium Nilamonis, Cadmiæ vnciam vnam, pompholygis trientem, cerussæ libram vnam, tragacanthæ, gummi, opii, singulorum trientem. Aqua pluuia.

Collyrium Spodiacum, ad inflammationes, fluxiones, & chemoses, Thuris, stibii, singulorũ drach. c, Cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. xxiii, terræ Samiæ, succi papaueris, singulorum drach. tres, gũmi drach. quindecim: terito cum oleæ ramulorum succo. Hunc autem succum sic facito: Teneriora oleæ folia lota, in mortario moderata aqua effusa tundito, & per linteolum exprimito.

Collyrium ex oleæ ramulis tenerum, Thuris drach. iiii, stibii drach. xv, Cadmiæ drach. vigintiocto, cerussæ drach. quadragintanouẽ, terræ Samiæ drach. octodecim, opii drach. sex, gummi drach. vnã, plumbi vsti & loti drachmas octo. Excipe succo ramulorum oleæ.

Collyrium ex oleæ ramulis fuluum, Æris vsti drach. duodecim, sandycis vncias vigintiquatuor, foliorum oleæ sextantem, opii sextantem, gummi dextantem. Vino spathite aut Aminæo excipe.

Collyrium ex myrrha Claudiacum, Glaucii, sarcocollæ, singulorum drach. xlviii, croci drach. xxiiii, opii myrrhæ, lapidis hematitæ, singulorum drach. vi, tragacãthæ drach. xlviii, gummi drach. xvi. Vino Italico excipe: vsus est cum ouo. Aliud ex myrrha, ad rhyadas & ægylopas, Cadmiæ lotæ, lapidis hematitæ, loti, singulorum drach. xxviii, myrrhæ, spodii Cyprii, singulorum drach. xxiiii, opii drach. viii, croci drach. iiii (alii drach. octo habent) piperis albi grana xxx, gummi drach. xvi: vino Italico excipe. Vsus est cũ ouo, in recentibus aquosum adhibetur.

Collyrium Stacticon, prosechii, Cadmiæ, gummi, singulorum drach. viginti, stibii, atramenti sutorii, singulorum drach. octo, opii drach. xiiii, æruginis rasæ drach. x, piperis albi drach. vi,, croci drach. octo, misyos crudi drachmas octo, opobalsami drach. iiii. Aqua.

Collyrium hygidium, Ammonii. Cadmiæ, æris, sinlorum drach. xvi, cerussæ, castorii, aloes, croci, singulorũ drach. quatuor, squamæ drach. quinque, rosarum floris, plumbi vsti, singulorum drach. octo, lycii drachmas tres, lapidis scissi drach. iiii, opii drach. x, acaciæ drach. xl, gummi drach. xlviii. Aqua.

Collyrium Olympiacum, aut Olympus, Acaciæ, spicæ nardi, thuris, singulorum drach. octo, æris vsti ac loti, stibii vsti ac loti, cerussæ vstæ ac lotæ, Cadmiæ, singulorum drach. xii, myrrhæ, opii torrefacti, singulorum drachmas quatuor, croci drach. v, æruginis rasæ drach. iii, lapidis scisthi, squamæ rubræ, lycii Indici, omphacii, singulorum drach. vnam, castorii floris rosarum, singulorũ drach. ii, palmularum drach. iiii: ossa palmularum vsta numero quinque, gummi quincuncem. Aqua pluuia. Verùm in aqua macerẽtur per tres dies ac noctes, calami aromatici, seminis hyoscyami, rosarum siccarum, singulorum drachmæ iiii, folii drach. vna.

Collyrium Nardinum, Cadmiæ, croci, gummi, singulorum drach. xxxvi, æris vsti drach. xviii, stibii, acaciæ, singulorum drach. xxx, nardi Syriacæ drach. xii, opii, myrrhæ, singulorum drach. xvi. Aqua.

Collyrium Theodotium paruum, Stibii, acaciæ, singulorum drach. xx, æris vsti drach. octo, cerussæ drach. iiii, myrrhæ drach. iii, æruginis drach. duas, aloes, succi papaueris, lycii, singulorum drach. vnam. Aqua pluuia.

Collyrium rhinariõ, Lapidis hematitæ, lapidis scisti, singulorum drach. xvi, æris vsti, Cadmiæ, æruginis, singulorum drach. viii, opii drach. v, chalcitidis drach. duas, gummi drach. octo. Vino.

Xyster. Pumicis vsti, misyos vsti, ostreorum vstorũ, singulorum sexuncem, Cadmiæ, opii, chalcitidis vstæ, croci, aloes, hepaticæ, castorii, folii, singulorum drachmas ii, stibii, acaciæ, singulorum vnciam vnam, æris vsti trientẽ, myrrhæ Troglodyticæ drach. quatuor, spicæ nardi drachmam vnam, cerussæ drachmas octo, gummi drach. iiii. Aqua pluuia. Quidam etiam vinum miscent.

Hecatombe, ad cicatrices crassas, Cadmiæ vstæ & lotæ, æris vsti ac loti, singulorum drach. octo, stibii vsti, acaciæ fuluæ, gummi, singulorum drach. quindecim, aloes, gallæ, æruginis vermiculatæ, castorii, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerussæ, ramenti obeni, chalcitidis, singulorum drachmam vnam, rosarum drachmas lx. Aqua pluuia.

Collyrium ex cornu. Ex Galeno. Plumbi vsti, cornu ceruini vsti, singulorum sextantem, cerussæ, squamæ æris, amyli, thuris, testæ, sepiæ vstæ, æruginis, myrrhæ, gummi, singulorum vnciam vnam. Aqua pluuia.

Collyrium ex thure, Thuris sexuncem, Cadmiæ, pompholygis, terræ asteris, amyli, gummi, singulorum quadrãtem, cerussæ sexuncẽ, squamæ æris trientem, tragacãthæ trientem, opii sexuncem. Aqua pluuia.

Collyrium Libyanum, Cadmiæ lotæ, amyli, singulorũ drach. xii, cerussæ drach. duodecim, spodii, põpholygis, terræ asteris, plumbi vsti ac loti, tragacanthæ, singulorum drach. viii, opii drach. duodecim, gũmi drach. quatuor. Aqua pluuia & ouorum xx albumina: quidam etiã myrrhæ drach. iiii addunt.

After, Magni, Pompholygis, Cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. xvi, plumbi drach. octo, amyli drach. xviii, thuris drach. x, terræ asteris drach. xii, myrrhæ drach. ii, tragacanthæ, gummi, singulorum drach. viii. Aqua.

Collyrium Vranium. Terræ asteris lotæ quadrantem, spodii loti vnciam vnam, gummi trientem, stibii vsti ac loti sextantem, squamæ lotæ vnciam vnam, opii drach. sex, Cadmiæ vstæ & lotæ drach. ii. Aqua pluuia. incarnat & repellit.

Collyriũ ex fœnigræci succo, Cadmiæ, tragacãthæ, singulorum bessem, cerussæ vncias xxx, amyli vnc. xxx, opii vnciam vnam, cum succo fœnigræci terito.

Collyrium Cleonis, Pompholygis, plumbi, singulorum quincuncem, croci vnc. i, S. squamæ stomomatis ferri vnciam vnam, gummi sextantem. Aqua pluuia illinitur aquosum.

Collyriũ ex rosis vnc. lxxii, Rosarũ viridiũ vnc. lxxii, Cadmiæ vstæ & lotæ drach. xxiiii, æruginis rasæ drach. ii, spicæ nardi drach. i, squamæ æris lotæ drach. ii, stibii vsti ac loti, opii, myrrhæ, singul. drach. iii, croci drach. viii, amyli drach. ii, gũmi drach. xxiiii. Aqua pluuia.

Collyrium album ex rosis, Cadmiæ vstæ & lotæ, cerussæ lotæ, singul. lib. i, amyli, opii, tragacanthæ, singul. quadrãtẽ, aloes vnc. i, S. gũmi quadrãtẽ, croci vnc. i. S. rosarum exunguium sexuncem. Aqua.

Collyrium ex aloe, Cadmiæ, cerussæ, aloes, singulorũ dextãtẽ, rosarũ viridiũ sexũcẽ, amyli quadrãtẽ, opii vnc. i, tragacãthæ sextãtem, gũmi quadrantem. Aqua pluuia.

Collyriũ crocinum ex rosis, Spicæ nardi, rosarũ siccarum, aloes, singul. drach. ii, hyoscyami albi drach. i. S, croci drach. iiii. S. glaucii sexuncẽ, sarcocollæ sexuncem, opii drach. ii, tragacanthæ vnciam vnam. Aqua pluuia.

Collyrium Nili ex rosis, Rosarum tenerarum drach. quatuor, croci drachmas duas, papaueris obolum vnum, gummi drach. quatuor. Aqua pluuia.

Linceus visum acuens, Cadmiæ, æris vsti, ammoniaci thymiamatis, singul. drachmas xii, myrrhæ, lapidis hematitæ, opii Thebaici, singul. sexũcem, aloes hepatitidis, fellis taurini, galbani, sagapeni, singul. drach. iiii, æruginis rasæ, opopanacis, salis ammoniaci, singulorũ drachmã vnam, gummi drach. sex. Aqua pluuia.

Proteus ad eadem, & cicatrices attenuat, Cadmiæ, cerussæ, chalcitidis crudæ, singul. drach. xl, piperis drach. i. S, succi Cyrenaici drach. viii, croci drach. xii, opii Thebaici drach. x, sagapeni drach. xii, oleæ AEthiopicæ drach. xii, auripigmenti, aluminis scissi, singul. drachmas octo, myrrhæ drach. xii, ammoniaci thymiamatis drach. xx,

opopanacis drach.xvi,opobalſami drach.x, gũmi drach. A xx.aqua pluuia.

Collyrium ex ſucco fœniculi, Cadmiæ drach.xvii, atramẽti Indici drach.xvi,piperis longi drach.tredecim, & albi drach.duodecim,ſucci Cyreniaci drach.viii,opobalſami drach.ſex,ſpicæ nardi drach.ſex,ſagapeni opopanacis,ſingulorum drach. v:opii drachmas iiii,euphorbii drachmam vnam.gummi drachmam vnam. Terito cum ſucco fœniculi.

Collyrium ex opobalſamo, Cadmiæ,ceruſſæ,ſingulorum drach.octo, omphacii drach. quatuor, piperis albi B drach.ſedecim,opii drach.iiii,opobalſami, gummi,ſingulorum drach.xvi. aqua pluuia.

Thalaſſerus, Cadmiæ beſſem,æruginis ſextantem, atramenti Indici beſſem,piperis albi trientem, ſucci medici vnciamvnam,opobalſami ſextantem,gummi ſexuncem.Aqua.

Collyrium Harmation, Ammoniaci thymiamatis, æris vſti,corticis thuris, ſingulorum drach. iiii, æruginis drachmamvnam,gummi drach.quatuor. aqua pluuia.

Collyrium malabathrinum, quod & Iſotheon, Cadmiæ drachmas ſedecim,æris vſti & loti drach.xiiii, opii C lycii Indici,malabathri, nardi Indicæ,croci,aloes, ſingulorũ drach.duas,caſtorii drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor,acaciæ,ſtibii, ſingulorum drach.xl. Aqua. Vſus cum ouo eſt.

Collyrium craſſius ex vino, Cadmiæ,lapidis hematitæ & ſciſthi,ſingulorum drach.quatuor, æris vſti drach. xxx:chalcitidis drach.xxxii,ſeminis papaueris drachmas xiii,papauer aqua feruefacito,& expreſſum ſuccum adiicito,& vino ſpathite aut Aminæo terito. Aliud ex vi- D no, AEris vſti,Cadmiæ placitidis, ſingulorum dodrantem,lapidis hematitæ loti ſexuncẽ,croci,myrrhæ, aloes, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum quadrantem, lycii Indici,ſpicæ nardi,ſingulorum vnc.S. piperis albi grana cl,acaciæ fuluæ dodrantem,gummi quadrantem. Vino falerno aut Aminæo terito.

Collyrium ex duobus lapidibus,ad aſpritudines, Lapidis hematitæ,& ſciſthi, caſſiæ,ſingulorum drach. xviii, æris,Cadmiæ,opii,æruginis raſæ, ſingulorum drachmas nouem,gummi drach. nouem, chalcitidis vſtæ drach. E ſex.Aqua.

Collyrium aridum præſeruatiuum, Galeni, Lapidis Phrygii in tenues partes conciſi, & vſti in ollula donec partes igneſcant,& butyro non veteri extincti, deinde rurſus ſimiliter vſti, & vino Falerno extincti, & tertiò vſti,& melle extincti ac ſiccati,librãvnam,æris vſti,piperis albi,folii, ſingulorum vnciam vnam, ſtibii vnc.i.S. Et vbi omnia læuigata fuerint, & reponere pharmacum voles,ſucci balſami non craſſi,(prohibet enim hic aridũ fieri medicamentum)ſed lucidiſſimi vnciam vnam adiici- F to. Vtendum autem eſt ipſo, ſolis palpebris inducto ſpecillo,ita vt tunicæ non attingantur,ſed ſolas palpebras apertas medicamentum contingat: ſublinendũ mque eſt non ſemel,ſed ſæpe,ante & poſt cibum,& magis vbi iam ſenſu percipitur lippitudo. Mirum enim eſt quomodo præſeruet præ omnibus aliis medicamentis.

Collyrium aridum ex croco, Sarcocollæ drach.octo, croci drach.quatuor,glaucii drach. quatuor: ſæpe in die illinito. Quidam etiam aloen addunt. Aliud aridum, ad lippitudinem ſiccam, ſycoſin, putredines & ſuperex- G creſcentem carnẽ, Cadmiæ drach.x,chalcitidis drach. xx, piperis grana xv,nardi Celticæ drachmam vnam. Cadmiam & chalcitidem terito cũ vino, & vbi reſiccata fuerint,reliqua adiicito, & in tenuiſſimum puluillum redigito.

Collyrium liquidum ex Caucalide, Succi caucalidis, chamædryos,coronopodis, quandoque etiam othonnæ, æquales ſingulorum portiones.Eſt autem othonna chelidonium magnum. Aliud, ad ſycoſes, & vlcera in angulo oculi magno, & carnem excreſcentem, Miſyos toſti H drach.ſex,atramenti ſutorii drach.quatuor, mellis Attici ſextarium vnum.

Collyrium liquidum panchreſtos Eraſiſtrati,admirandam vim habens ad oculorum affectiones, tonſillas, pudenda,& aures pure manantes, AEris drach. ſex, miſyos toſti,myrrhæ,ſingulorum drach.tres,croci drach.i.S. piperis drachmam vnã.vini Chii & paſſi Cretici,ſingulorum heminam i.S. Omnia cum vino terito donec arida euaſerint, & infuſo paſſo coquito ad mellis ſpiſſitudinẽ.

Adglutinatoria oculorum fluxione infeſtatorũ, Terræ Samiæ,mannæ,thuris,myrrhæ, æquales partes oui cãdido exceptas,& linteolo inductas, fronti imponito.

Aliud, Hyoſcyami ſeminis drachmam vnã,opii drachmam vnam,myrrhæ drach.duas, croci drachmam vnam,pollinis drach.quatuor,ouorum aſſatorum vitellos duos.Oui albumine excipito.

DE EMPLASTRIS, ET IIS QVAE IN cocturas ipſorum mittũtur,ex Antylo,& de ceræ ad oleum addendæ modo,

Cap. XVII.

EX medicamentis quæ in emplaſtra mittũtur, quædam ſunt terrea, veluti ſunt metallica, & lapidum ac terræ ſpecies,fæces,cinis,cõchylia:quædam oleoſa,quædam lacrymæ,quædam liquabilia,quædam ſucci,partim ſpiſſi, partim liquidi: ſemina verò & herbas & radices paucas recipiunt. Ipſa autem emplaſtra partim ſunt vulneraria,quæ inde quòd cruentis vulneribus cõpetunt,cruẽta appellamus,itémque glutinatoria,& fracturaria. Hæc ex ſiccantibus non ſummè, ſed ſecundi ordinis complecti, & tertii incipientis componere oportet: qualia ſunt, ſalix, quercus, cupreſſus, piceæ ac pini cortex, myrrha, thus,bitumen,aloe,ariſtolochia, cinis ſarmẽtorum vitis, ceruſſa,ſpuma argenti, & plura ex metallicis. Coquuntur autem ad compagem manus non inquinantem. Partim verò cicatricem inducunt,quæ etiam ipſa ex ſiccantibus cõponũtur,efficacioribus quàm glutinatoria habeãt, velut ſunt æs vſtum,& ſquama ipſius,& ferri ærugo, chalcitis,flos æris vſtus,alumen,galla,plumbago, Cadmia, pumex,& oſtreacea: partim diſcuſſoria, ex calefacientibus ac ſiccantibus moderatè,velut eſt ariſtolochia,thapſia,oleum vetus & raphaninũ,mel,opobalſamum,pix,terebinthina,galbanum,ſal vſtus,ſalis flos: partim mollitoria, ex ſpuma argenti,& adipibus,medullis, oleo veteri,propoli, ammoniaco,ſtyrace,galbano,bdellio,maſtiche, terebinthina,altheæ & cucumeris ſylueſtris radice: partim ſiccãtia,ex ſulphure,nitro,ſale,cinere, & bitumine: partim attractoria,ex ſale,nitro,propoli,ærugine, fermẽto, ſtercoribus,ſulphure,terebinthina:partim concoctoria,ex cera, ladano, vua paſſa,amomo,croco,thure, pice, maſtiche AEgyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,œſipo, adipe, ærugine: partim ſuppuratoria, ex aqua & oleo, polline, pane triticeo,alica,butyro,adipe ſuillo ac vitulino,thure, pice,reſina: partem mitigatoria,ex ſpuma argenti, ceruſſa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera alba. Porrò cruenta emplaſtra recentibus adhuc vulneribus ac fracturis imponere oportet,ita vt auxilium inſuper ipſis feramus,ſpongiis poſca madidis ſupra ipſa ſplenia deligatis:& tertio quoque die ſoluamus, rurſúſque eadem ſplenia,& non alia imponamus.At mollitoria,attractoria,diſcuſſoria, inſupérque concoctoria, & ſuppuratoria, poſt cataplaſmatum & ceratorum vſum adhibẽtur: mitigatoria verò etiam ab initio ſtatim in ſummis doloribus cõmodant. Cæterùm de coctura ipſorum conſequenter dicemus.

Emplaſtrum regium tetrapharmacũ, Ceræ colophoniæ,picis, adipis taurini,ſingulorum pares portiones.

Emplaſtrum ex ſemine lini, diſcutit & rumpit, Olei veteris libras duas, ceræ vncias xx, colophoniæ, adipis porcini,ſingulorum lib.i.S.ſpumæ argenti libram vnam,ceruſſæ ſexuncem,ſucci ſeminis lini ſexuncem,pollinis vnciam vnam,thuris trientem.

Emplaſtrum ex melle, Spumæ argenti,ceræ,olei, ſingulorum libras quatuor,terebinthinæ libras duas,mellis, adipis taurini,ſingulorum libram vnam. Aliud, Spumæ argenti libras ſex,olei lib.v.S.colophoniæ lib.vii,S. ceræ libras iii,S.mellis libras tres.

Emplaſtrum ex ſucco, Spumæ argenti libras ſex, olei, æſtate libras ſeptem, hyeme libras nouem, fœnigræci ſextar.S.ſeminis lini ſextar.S.altheæ libras tres. Altheam &

ſemina coquito in aquæ ſextariis xx,donec parum reſti-terit,& ex ipſa libras quatuor ad oleũ miſceto,ac coqui-to donec bullæ quieuerint:deinde argenti ſpuma leuiſ-ſimè trita inſperſa,lento igne coquito donec manus non inquinet.

Emplaſtrum ex polline, Pollinis,ammoniaci thymia-matis,ſingulorum libram vnam,reſinæ piceæ,ceræ, adi-pis porcini,ſingulorũ lib.II, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrũ ex herbis, Rumicis,olei ſtrigmẽtitii,anchu-ſæ quæ χοιροσπέλεθος vocatur, *id eſt iugerũ porcinum*, (eſt au-tem Onoclea)ſeptem neruos habentis plantaginis,ſingu-lorum quadrantem,olei libras ſex, adipis porcini libras ſex:herbæ in oleo coctæ abiiciuntur,reliqua cum oleo e-liquantur.

Emplaſtrũ ex aſphodelis, Radicis aſphodeli ſucci lib. vnam,roſacei,chamæmelini,adipis anſerini, ſingulorum ſextantem,adipis porcini quadrantem,ceræ trientem.

Emplaſtrum ex fermento, rumpens abſceſſus, Fermẽ-ti,axungiæ,ſingulorum ſexuncem,ſalis trientem, reſinæ piceæ quadrantem,ceræ trientem, aphronitri vnciam v-nam, ammoniaci thymiamatis ſextãtem,mellis ſexuncẽ, ſaponis ſextantem.

Dothiene emplaſtrum, Ammoniaci thymiamatis lib. vnam,nitri Alexandrini ſexuncem,aphronitri ſexuncem, adipis taurini libras duas, ceræ libras duas,terebinthinæ libram vnam,olei veteris vnciam vnam, aceti quod ſa-tis eſt.

Emplaſtrum ex ſtruthio, diſcutiens ſtrumas, Spumæ argenti,ſtruthii,ariſtolochiæ,ſingulorum trientem,galba-ni,ſquamæ æris,aloes,ſingulorum vnciam vnam,mannæ ſextantem,ammoniaci thymiamatis ſexuncem,reſinæ pi-ceæ vncias ſedecim,aceti ſcillitici ſextarios quatuor: ad ſicca terenda.

Emplaſtrum ſmilium,ad abſceſſus, Olei veteris librã vnam ſemis,ſpumæ argenti,nitri rubri,ſalis ammoniaci, lixiuii ficulnei protoſtacti,reſinæ, ſingulorum libram v-nam,galbani,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum qua-drantem,atramenti ſutorii trientem,ceræ ſexuncem,æru-ginis,opopanacis,ſingulorum vnciam vnam,aceti quod ſatis eſt. Spumam argenti & æruginem in oleo coquito donec non inquinet:deinde ita reliqua adiicito.

Emplaſtrũ ex alliis ruptoriũ, Ceræ ſexuncẽ, colopho-niæ trientẽ,reſinæ piceæ quadrantẽ,adipis taurini trien-tem,nitri fului vnc.I.S.allii capita pura viginti, olei ſext. dimidiũ.Allium in oleo coctum abiice,& reliqua miſce.

Emplaſtrum ex apyrano diſcuſſorium, Adipis anſeri-ni & phaſianorum,ſingulorum quadrantem, olei veteris vnc.XXVI, pſyllii quadrãtem,ſeminis vrticæ,radicis apy-rani viridis,ſingulorum libram vnam,ceræ albæ dextan-tem,emplaſtri ex ſucco ſextãtem, terebinthinæ vnciam vnam.Radicem in tenuia fruſta conciſam, cum pſyllio in oleo macerato,itémque vrticæ ſemen per diem ac no-ctem,& tunc vbi coxeris,ipſa quidem abiicito,liquabilia verò reſoluta ad oleum admiſceto.

Emplaſtrum πύρινον(*id eſt triticeum*) ad duritias & ſcir-rhomata, Althææ,palmularum ſiue nicolaorum, ſingu-lorum libras duas,fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum ſextar.S.chamæmeli,meliloti,elates, ſingulorum ſexun-cem,vini Aminæi ſextarios VI,ſpumæ argenti libram v-nam,ceruſſæ, colophoniæ, ſingulorum libras duas, ceræ terebinthinæ, ſingulorum libram vnam,olei veteris lib. V,aquæ lib.II,panis ſicci tuſi & cribrati lib. V. Herbæ in vino coctæ exprimũtur,& in expreſſo ſucco panis mace-ratur: ſequẽti die ſpuma argẽti & ceruſſa in aqua teritur, deinde adiecto oleo donec nõ inquinet coquitur, poſtea adiiciuntur reliqua. Ablatis ab igne adiicitur panis, & fortiter ſpathula agitatur. Additur inſuper & æruginis ra-ſæ,& floris ſalis, ſingulorũ ſexunx,iridis,ariſtolochiæ,ſin-gulorum ſexunx,terebinthinæ libra vna.

Pelarium ex recremento argenti, ad deſquamata & a-lia ſimilia, Ceræ,adipis taurini, ſingulorum quincũcem, recrementi argenti ſexuncem, colophoniæ trientem, pi-cis,olei, ſingul.ſextãtẽ. Argẽti recremẽtũ ſiccũ teritur cũ vino aut fœnigræci ſucco. Quòd ſi recremẽtũ argẽti nõ

A adſit,plumbagine vtimur.

Emplaſtrum ex althæa, in podagricis & aliis duriciis, Succi fœnigræci,& ſeminis lini,& althææ, ſingulorũ lib. III,olei lib.II. Coquito donec ſuccus fuerit conſumptus,& adiice colophoniæ lib.I,terebinthinæ lib.I, lacrymæ he-deræ quadrantem. Poſtquam verò hæc ſoluta fuerit,abla-tis ab igne,iniice ceræ lib. vnam,galbani triẽtem: ambo ſimul contuſa & diſſoluta,ſpathula agitato.

Emplaſtrum κίσσινον,(*id eſt hederaceum*) ad ſaucia-tos neruos,& puncturas maximè diuturnas, Squamæ ru-

B bræ trientem & vnc.S.thuris vnciam vnam, miſyos vnc. I.S, chalcitidis drach.IIII,aceti heminas VI. Terito in ſole æſtiuo,donec acetum fuerit conſumptum: deinde ſolutis admiſce ceræ beſſẽ,olei vnc.XVIII,lacrymæ hederæ,gal-bani,ſingulorum quadrantem. Si verò diuiſus & nudus ſit neruus,pro galbano terebinthinæ ſextantem adiice.

Emplaſtrum melanchlorum,ad eadem, & ad cruenta vulnera, Malicorii,æris vſti,gallæ, ariſtolochiæ rotun-dæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi & liqui-di(alii pro liquido rotundum habẽt) iridis,miſyos,atra-

C menti ſutorii,chalcitidis,æruginis raſæ, Cadmiæ, aloes, myrrhæ,thuris,radicis panacis, ſpumæ argenti, ceruſſæ: omnia æquis portionibus teruntur æſtate in ſale cum a-ceto ad dies ſufficientes,& in paſtillos effinguntur. Em-plaſtrum autem fit hoc modo,Medicamenti huius ſumi-tur ſextans,ceræ ſexunx,olei beſſis. Si ſauciati ſunt,ner-ui,oleum ſit vetus:in aliis autem commune.

Emplaſtrum ex ſenecione, Succi ſenecionis lib.II,olei veteris lib.I,S.olei cyprini triẽtẽ, axũgiæ veteris lib.I.te-rebinthinæ vnciã vnã,galbani vnc.S. reſinæ piceæ vnc.

D S.æruginis,thuris,œſipi medicamenti, ſingulorum vnc.I, ſquamæ æris ſcrup. octo, ceræ dextantem, picis naualis vnc.XIIII. Oleum cum ſucco ad ſtrigmentitiam compa-gem coquito,addito etiam adipe porcino: arida verò cũ Cyprino terito. Galbanũ cũ cera tundito, & in ollã adii-cito. Picem naualem ſi arida fuerit, tritam ac cribratam ponderato ac inſpergito: ſi verò conteri non poſſit, cum parte olei diſſoluta coletur,& tunc omnia miſceantur.

Emplaſtrum Mnaſææ diſcuſſorium, Ceræ, axungiæ porcinæ,ſingulorum lib.I,colophoniæ ſexuncem, ſpumæ

E argenti lib.II,vini boni lib.IIII.

Emplaſtrum ariobarzanium,ad eaſdem affectiones, Spumæ argenti vnc.I.S.ceruſſæ lib.I,& quincũcem, aquæ marinæ vnc.XXV,olei veteris lib.I.S.buccinorum vſtorũ ſeptuncem,& vnc.S.ceræ fuluæ dodrantem, terebinthi-næ ſexuncem,thuris quadrantem,& ſcrup.III.S.

Emplaſtrum ex dracunculo, Ceræ,colophoniæ, picis ſiccæ,axungiæ, reſinæ, ſingulorum lib.IIII, ammoniaci thymiamatis lib.II,radicis dracunculi lib.V. Radix arida trita,reliquis diſſolutis inſpergitur.

F Emplaſtrum pſittaciõ, Ceræ, colophoniæ,adipis por-cini,hyoſcyami foliorum tenerorum,aut ſucci eorundẽ, ſingulorum æquas portiones. Verùm in Alexandria ſu-muntur ceræ lib.II.S. hyoſcyami lib.II, axungiæ lib.II.S, colophoniæ lib.I,& magis diſcutit.

Emplaſtrum myrſinatum, Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſandycis,plumbi vſti & loti, ſingulorum vnciam vnam, ceræ ſexuncem,olei myrthei libram vnam, vini quod ſa-tis eſt.

Emplaſtrum ex ceruſſa aut ex ouis, Ceræ albæ ſexun-

G cem,roſacei lib.I.S.ſpumæ argenti ſextantem, ceruſſæ ſe-xtantem,amyli quadrantem,albumina ouorum V.

Emplaſtrum parygron,Oribaſii, Spumæ argenti vnc.I. S.ceruſſæ vnc.I.S.ceræ trientem,pinguedinis ſuillæ ſeptũ-cem,colophoniæ dodrantem,ſucci ſeminis lini,olei, ſin-gulorum dextãtem. Mirificè facit ad calcaneorum rimas. In vlceribus autem,inquit,vitant:nam graueolens euadit.

Emplaſtrum ex Cadmia, cicatricem inducens, Chal-citidis vſtæ ſextantem, Cadmiæ,mannæ,ſingulorum vn-ciam vnam,ceræ,colophoniæ,olei myrti, ſingulorum li-

H bram vnam,vini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum φοινίκινον,(*id eſt palmulatum*) Axun-giæ veteris libras II, olei libras tres,ſpumæ argẽti libras tres, chalcitidis crudæ ſexuncem. Chalcitis primùm cum oleo prælæuigetur in pila commoda, aut etiam in ſole.

Poſtquam autem ſtrigmenti ſpiſſitudinem acceperit,etiā A
ſpuma argenti prius trita adiiciatur, poſtea etiam adeps:
& vbi probè contriueris, ad lentum ignem coquito do-
nec non inquinet,palmarum ramis velut ſphatula agitās.

Emplaſtrum ex anchuſa, ad ambuſta, Ceræ albæ
dodrantem, roſacei vnc.xviii. His liquatis anchuſæ pur-
pureæ radicis ſiccæ leuiſſimè tritæ triens inſpergatur.

Aliud. Anchuſæ radicis viridis,marrubii co-
mæ,ſingul.quadrantem,Coquito in olei dodrante,& ab-
iicito.Ad oleum autem ceræ albæ quincuncem adiicito,
ac diſſoluito. B

Emplaſtrum pompholygerum, Pompholygis ſextā-
tem,ſpumæ argenti quadrantem, cum ſucco ſeminis lini
terito,& ad hæc liquata ac frigefacta,ceræ ſexuncem,adi-
pis anſerini aut gallinari ſextantem, olei chamæmelini
ſexuncem adiicito.

Emplaſtrum phycotyche,dolorem eximens,ad ſedem
deſtinatum, Thuris vnc.xvii. myrrhæ ſeptuncem,opii
drach.iiii.aluminis ſciſſi drach.ii.butyri drach.iiii.ouo-
rum aſſatorū vitellos iiii.cadmiæ vſtæ & lotæ drach.iiii.
pompholygis drachmas vi. ceræ Tyrrhenicæ drach.viii. C
adipis anſerini drach.xvi.medullæ ceruinæ drachmas xi.
plumbi vſti & loti drach. viii. lapidis hæmatitæ drach.
i. œſypi liquidi drach.iiii.Arida terito cum vino Italico,
& liquata miſceto.

Emplaſtrum Amythaonis, ad diſtortos ac conuulſos
articulos: eſt etiam attractoriū,Ammoniaci,ceræ,bdel-
lii,ſingul drach. viii. terebinthinæ, iridis Illyricæ, galba-
ni,ſingul.drach.xx.

Emplaſtrum Ariſtophanium,mollitorium, Picis lib.
iiii.picis naualis lib.ii.ceræ lib.i.opopanacis vnc.i. aceti D
heminam i.

Emplaſtrum ex plumbagine, ad calidas affectiones,
Plumbaginis trientem, ſpumæ argēti ſextantem, ceruſſæ
ſextantem, ceræ beſſem, olei myrtei lib.ii. arida cum vi-
no teruntur.

Emplaſtrum Coracum, ex aceto mulſo, ad pudenda
deſtinatum & ad nomas,Gallæ ſextantem, ſquamæ vnc.i.
S.chalcitidis,thuris,ſing.vnc.i. Terito cum aceto ad dies
ſufficientes,deinde mellis quincūcem miſceto. Seorſum
autem ceratum parato,ex myrtei aut roſacei ſextante, & E
adipis taurini beſſe,ceræ triente, terebinthinæ vnc.i.Mi-
ſceto,ac ſimul conterito,& vtitor, velut eo quod ex char-
ta conſtat,tum per inſtrumentum ad pus trahēdum apta-
tum,tum per linamentum.

Emplaſtrum ex aceto & oleo, Spumæ argenti partem
i.olei,aceti,ſing.partes ii.quidam verò iii accipiunt.

Emplaſtrum ex Achate,diſcutiens ac molliens, Lapi-
dis Achatæ ſemiuſti vnc.i.S.ceræ quincūcem,reſinæ fri-
ctæ quadrantem,olei vnc.i.

Emplaſtrum Iſis, ad cruenta vulnera, glutinans, incar- F
nans & purgans, Squamæ æris,æris vſti,ariſtolochiæ ro-
tundæ,ſing.drach.viii. aluminis ſciſſi drach.vi. ſalis am-
moniaci drach .viii. thuris drach. viii. ammoniaci thy-
miamatis drach. viii. myrrhæ drach. xii. aloes drach. xii.
galbani drach.xii.ſucci radicis dracunculi drach.viii. ce-
ræ lib.i.colophoniæ lib.ii.olei veteris quadrantem, aceti
quod ſatis eſt.

Emplaſtrum Athena,ad vlcera ſordida,impacta,& ner-
uos ſauciatos, Malicorii,æris vſti,gallarum,ariſtolochiæ
rotundæ & longæ,ſalis ammoniaci, ammoniaci thymia- G
matis,ſquamæ æris, aluminis ſciſſi & rotundi, iridis, mi-
ſyos,atramenti ſutorii,chalcitidis,æruginis raſæ,cadmiæ,
aloes,myrrhæ,propolis,galbani,ſingul.vnc.i. ceræ drach.
cc.picis drach. cc. colophoniæ drach.c. olei ſexuncem,
aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex dictamno, glutinans, ad canum mor-
ſus & vlcera omnigena, Spumæ argenti lib. ii. ſquamæ
æris vnc.i.S.olei veteris ſext.ii. diphryæ quadrantē, gen-
tianæ vnc.i.S.ariſtolochiæ,æruginis raſæ,ſingul.vnc.ii.S.
dictāni,æris vſti,ſing.vnc.ii. S. colophoniæ lib.i.mānæ, H
galbani,aloes,ſing.quadrantem, ammoniaci thymiama-
tis ſexuncem,propolis ſextantem, ceræ ſexuncem & vnc.
S. Oleū cum ſpuma argēti primū coquere oportet, donec
non inquinet; deinde ab igne ablatis iniicere æruginē &
ſquamā æris,& rurſus coquere donec nō inquinet, & rur-
ſus ablatis reſinā & ammoniacū cribratū adiicere,& mo-
uere donec feruere deſinat, ad ignémq; apponere, & vbi
parum efferbuerint,æs & diphryges immittere, & rurſus
coquere donec ſpiſſentur:deinde cerā indere, eáque do-
nec non inquinet cocta, propolim adiicere, & paulo pòſt
aloen,mannam, dictamnum, ariſtolochiam, gentianam,
ſingula trita inſpergere vbi parum ſunt perfrigerata.

Emplaſtrū Barbarum, ad cruenta vulnera, & fracturis
callos obducit, Bituminis Iudaici,picis ſiccæ,ceræ,reſi-
næ,ſingul. lib.i. terebinthinæ ſextantem, ſpumæ argenti
vnciam i.ceruſſæ vnc.i. S. mannæ ſextantem,opopanacis
ſextantem, myrrhæ ſextantem, olei quadrantem, aceti
quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſalicibus, glutinatorium, & quod ſan-
guinem ſpuentibus, & pectore ſuppuratis in thoracē im-
ponitur. Miſyos,chalcitidis,ceruſſæ,æruginis,gallæ,alu-
minis ſciſſi & rotundi, melanteriæ, ſing. ſexuncem, ceræ
lib.ii.reſinæ piceæ lib.ii.picis lib.ii.malicorii ſexuncem,
bituminis lib.ii.foliorum ſalicis lib.ii.olei roſacei trien-
tem,atramenti ſutorii ſexuncem:aceti quod ſatis eſt.Qui-
dam etiam terebinthinæ dodrantem.

Emplaſtrum Nicolai, ad cruenta vulnera, ſinus gluti-
nans, Squamæ æris trientem,æruginis raſæ vnc.i.ſpumæ
argenti vnc.i.S.ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing.vnc.
i. aluminis ſciſſi & rotundi, ſing.vnc.i. atramenti ſutorii
vnc.i. ſulphuris viui vnc.i. gallæ omphacitidis trientem,
ſalis ammoniaci vnc.i. miſyos vnc. i. origani vnc. i. cha-
mæleonis vnc.i.cadmiæ racemoſæ vnc.i. veratri albi vn-
ciam i.peucedani quadrantem,ſeminis apii ſextātem, ra-
dicis ſymphyti vnc.i.S.ceruſſæ vnc.i.S. ſucci mandrago-
ræ vnc.S. chalcitidis vnc. i. S. Samii aſteris vnc. i. thuris
maſculi vnc.i.aloes vnc.i.bdellii ſextantem,opii Thebai-
ci ſextantem, myrrhæ Troglodyticæ vnc.S. ammoniaci
thymiamatis vnc.i. fœnigræci ſexuncem, ſucci perdicia-
dis ſexuncem,ceræ flauæ lib.iii.colophoniæ lib.ii. reſinæ
piceæ lib.i.bituminis lib.i. maſtiches ſexuncem, picis ni-
græ lib.ii.olei veteris lib.i.ſtyracis vnc.i.opopanacis vn-
ciam i.S.aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrū Iceſium,ad ſtrumas,& abſceſſus,& ſplenem,
& articulos,& ad coxendicum morbum, Spumæ argēti
drach. cxx. olei veteris ſextar.ii. aceti ſextar.i. æruginis
drachmam i. S. corticis piceæ drach. viii. chamæleonis
cum radice drachmas xvi.euphorbii drachmas xvi.ſucci
hypociſtidis drachmas xvi. propolis drachmas xvi.myr-
rhæ drachmas xvi.helenii drach.xvi.pyrethri drachmas
xvi.ceræ lib.iii.

Emplaſtrum Neronis, ad plagas, & omnem carno-
ſarum partium dolorem, Olei veteris lib.i.S. ſpumæ argē
ti lib.i.ceræ,reſinæ piceæ,ſingulorum ſeptuncem & vnc.
S. ammoniaci thymiamatis trientem, ceruſſæ trientem,
galbani,mannæ thuris,myrrhæ,thuris,ſingul. vnc.i.

Emplaſtrū oxerū multiplicis vſus, Picis ſiccæ lib.ii. ce
ræ lib.i.ammoniaci thymiamatis vnciā.i. terebinthinæ
lib.S.galbani ſextantē,mannæ ſextantē, aceti ſextar.i.S.

Emplaſtrum aceratum (*id eſt ſine cera*) Galeni, glutinat
& concoquit,ſuppurās vlcera,cum ricinino aut veteri o-
leo diſſolutū, velut medicamentū quod linamentis illi-
nitur, Spumæ argenti lib.iii.olei ricinini aut veteris lib.
iiii.aceti acerrimi lib.ii.ſquamæ æris nigræ, chalcitidis,
æruginis,ſingul.ſextantem.Spumam argenti cum oleo co
quito ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem,deinde metallica plu-
ribus diebus cum aceto trita adiicito.

Emplaſtrū ex metallicis,Chalcitidis vnc.i.miſyos ſextā
tē,ſquamæ æris quadrātē,thuris quadrātem ,colophoniæ
ſextātē, galbani vnc.i.S. ceræ lib.vnā, olei vnc.xv. aceti
quod ſatis eſt.

Emplaſtrum Harmonia,ad fracturas,Chalcitidis trien-
tem,ſquamæ æris ſextantem,& vnc.S.æris vſti vnc.i.thu
ris ſextantē, olei lib.i.aceti lib.i.Coquito metallica in a-
ceto & oleo donec non inquinent,deinde thus adiice.

Emplaſtrū melinū Serapionis,Spumæ argēti lib.i.ceræ
ſeptūcē, ammoniaci thymiamatis quadrātem, & vnc.S.
galbani,æruginis,ſingul. drach.ix. colophoniæ ſeptūcē,
myrrhæ drach.i.olei heminam vnam.S. Spumam argen-

ti coquito cum oleo, donec non inquinet, deinde reliqua adiicito.

Emplaſtrum Anicetum, glutinans, diſcutiens, ſquamas ſeparans, & ad diſtortiones; Baccarũ lauri, iridis ſiccæ, thuris, ſingul. drach. LX. æris vſti drach. XX. nitri, ſalis, ammoniaci thymiamatis, ſingul. drach. XX. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, ſeminis roriſmarini, grani Cnidii, ſinapis, ſtercoris colũbini, ariſtolochiæ, cumini, æruginis, cyperi, ſeminis erucæ, ſingul. drach. VIII. aceti heminas XII. Terito ſub canis ardoribus donec acetũ fuerit cõſumptũ: deinde decocti caricarum craſſiſſimi dodrantem adiice, & ex permiſtis paſtillos finge, & exſicca. Vſu verò expetẽte, ex ipſis paſtillis ſextantẽ cum aceto tere, & reſinæ quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ ſextantem, olei ſextantẽ admiſce.

Emplaſtrũ ex lolio, Picis lib. II. reſinæ piceæ dodrantẽ, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, olei quadrantem, bituminis cribrati ſextantem, farinæ lolii ſextar. I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſucco ſycamini, Spumæ argenti, picis aridæ, adipis, ſingul. beſſem, terebinthinæ quadrantẽ, ceræ quincuncem, æruginis raſæ, opopanacis, galbani, ſingul. vnc. I. olei ricinini, aut ſuſini, aut veteris valde, heminam I. picis liquidæ hemin. I. ſucci ſycamini cuiꝰ fructus ſycomora vocantur heminam vnam.

Emplaſtrum duplicis coloris, Æris vſti, aluminis ſciſſi, ammoniaci thymiamatis, ſingul. vnc. I. ceræ lib. I. colophoniæ lib. I. adipis porcini lib. I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrũ Indicum, ad nomas & ſanguinem ſpuentes, Ceræ, reſinæ frictæ, picis ſiccæ, bituminis, liquidi zacynthii, ſingul. lib. I. ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, melanteriæ, aluminis ſciſſi & rotundi, gallæ omphacitidis, malicorii, ſingul. ſexuncem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidũ, diſcutit ſtrumas & podagras, Terebinthinæ, lapidis Aſii, bituminis Iudaici, ſingul. drach. CCCLX. ceræ, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, aphronitri, adipis vitulini, ſing. drach. CCCXL. lapidis pyritæ, calcis viuæ, ſingul. drach. CXL. cineris aſpidum drach. CXL. olei veteris heminas II. Medicamento perfrigerato cinerem inſpergito. Paratur etiam ſine cinere, eo quòd aliqui ipſum auerſentur, & nihilominus efficax eſt propter Aſium lapidem.

Emplaſtrum leæna ſiccans, & diſcutiens, Ammoniaci thymiamatis, plumbaginis, ſingul. drach. C. ſinapis drachmas VIII. radicis chamæleonis drach. XVI. colophoniæ drach. C. ſquamæ æris, radicis herbæ lanariæ, euphorbii, æruginis, ſingul. drach. VIII. ariſtolochiæ drach. XVI. pyrethri drach. VIII. olei veteris heminã vnam, & raphanini quod ſatis eſt.

Aliud leæna, ex alto euocans, & humores euacuans, Atramenti ſutorii ſextantem, auripigmenti vnc. I. veratri nigri, thoracum cantharidum, ſingul. drach. I. S. ſandarachæ quadrantem, ceræ lib. I. S. reſinæ frictæ lib. I. olei heminas duas.

Emplaſtrum Macedonicum, Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, ſingul. æquales partes liquefacito, & ab igne ablatis thus inſpergito.

Emplaſtrum ſphærion, ad feruida, Ceruſſæ, ſpumæ argenti, calcis viuæ, ſingul. quadrantem, ceræ vnc. I. S. nitri Berenicarii, roſacei, ſingul. vnc. I. liquefacta aridis affundito, & pilulas formato. Vſu verò expetente, olei ſexuncẽ cum ceræ ſextante liquefacito, & medicamenti vnc. I. addito, & ſpathula agitato. Frigefactum autem cum aquæ dodrãte collidito. Ego verò etiã roſacei quadrãtẽ addo.

Emplaſtrum ex ochra, inflammationes arcet, tũ iis qui ſua ſponte, tum qui in iudicio torti ſunt. Ochræ Atticæ lib. II. cretæ lib. I. ſpumæ argẽti beſſem, vino terito, ceræ, colophoniæ, picis, reſinæ piceæ, ſingul. lib. I. terebinthinæ beſſẽ, olei lib. II. hæc ſimul in maſſas formato. Reſoluuntur autem hoc modo, Ceræ lib. I. olei veteris lib. III. medicamenti lib. I cum vino conquaſſato.

Emplaſtrum ex cedria, glutinans, diſcutiens, exterens, Ceræ, picis ſiccæ, ſingul. lib. I. colophoniæ beſſem, cedriæ ſexuncem, liquefacta ſimul coquito donec non inquinent.

Aliud mollitoriũ, Ceræ, picis, ſingul. beſſem, colophoniæ drach. XXV. propolis drach. XVII. cedriæ drach. XX.

Emplaſtrum è pumice cicatricẽ inducẽs, Olei myrtei lib. II. ceræ lib. I. pumicis vſti & vino extincti drach. VI. ſquamæ ſtomomatis drach. VI. æris vſti, cimoliæ, ſingul. drach. V. Supra linamenta adhibetur, & ſpongia ex aqua ſuperimponitur.

Emplaſtrum παῦλα, (*id eſt quies*) ad ſtrumas & inguinũ tumores, Ceræ, colophoniæ, nitri, ſingul. lib. I.

Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos, Nitri torrefacti quadrantẽ, ceræ, olei, colophoniæ, ſingul. vnc. vnã S. ſucci cyrenaici aut medici drach. X. imponitur linamentis exceptum dilutum.

Emplaſtrum ex anemona, Anemonæ exunguis ſextantem, ceræ quincuncem, olei trientem, reſinæ quincũcem & vnciæ dimidium, colophoniæ lib. II. S.

Emplaſtrum Machærionis, viride, ad coxendicũ morbum, articulos compactos, abſceſſus: Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis, ariſtolochiæ, ſingul. vnc. I. terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, ſingulorum ſeptuncem. Aliud viride ſimplex. Reſinæ lib. III. ceræ lib. I. æruginis raſæ lib. S. thuris drach. XXV. Aceti quod ſatis eſt. Aliud viride, faciens ad vlcera humecta, & carnem ſuperexcreſcentem. Colophoniæ ſexuncem, æruginis raſæ vnc. I. S. ceræ ſextãtẽ, ſalis Cappadocici vnc. I. roſacei ſextãtẽ, aceti quãtũ ſatis eſt.

Emplaſtrum rutaceum, ad pleuriticos. Rutæ viridis lib. I. butyri lib. I. S. terebinthinæ vnc. XV. opopanacis quadrantem, galbani quadrantem, olei anethini lib. I.

Emplaſtrum ex lixiuio, ad coxendicum & articulorum morbum & ad tumorem laxum, Ceræ, olei veteris, lixiuii per calcem excolati, ſingul. lib. I. reſinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri albi, terebinthinæ, ſingul. ſexũcẽ, nitra cum lixiuio terito.

Emplaſtrum ex nitro, ad abſceſſus, & tumores induratos, Olei veteris, ceræ, aphronitri, ſaponis, lixiuii, ſingul. lib. I. terebinthinæ ſexũcem, galbani, propolis, ammoniaci thymiamatis, ſingul. vnc. I. præpara velut præcedens.

Emplaſtrũ ex ſale, Ceræ trientem, olei lib. I. ſalis communis trientem, aphronitri triẽtem, ceruſſæ beſſem, aceti ſextantem, ad arida conterenda. Aliter, Salis communis, nitri, ſingulorum trientem, ceræ, olei veteris, ſingulorum ſexuncem, aquæ marinæ quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex perna: ſoluit tophos, Pinguedinis pernæ ſuillæ veteris, ammoniaci thymiamatis, caſei veteris bubuli aut caprini, adipis taurini, picis naualis quæ de nauibus deraditur, & apochyma appellatur, ſingul. lib. I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi cerati quadrantem, olei cyprini ſexuncem. Vini Ægyptii quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex Cinnabari ad tophos & alios omnis generis induratos tumores: appellatur pampates. Spumæ argẽti lib. I. olei veteris ſext. I. ſquamæ æris vnc. I. æris vſti vnc. I. cynnabaris ſcrup. XVIII. magnetis viuẽtis vnc. I. lapidis Phrygii drach. VI. lapidis pyritæ, Cadmiæ, æruginis raſæ, thuris, ſingul. vnc. I. diphrygis ſextantẽ, aloes vnc. I. S. galbani vnciam I. S. lapidis onitæ Scythici ſcrup. XVIII. lapidis hæmatitæ vnc. I. propolis lib. I. ſcrup. XXVIII. ceræ vnc. XVII. lapidis perdicitæ vnc. I (Aliud exemplar perdiciatæ habet) betonicæ vnc. I. ſcrup. VIII. gẽtianæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingul. drach. III. chamæleonis nigri vnc. I. dictamni ſcrup. XLII. reſinæ ſiccæ lib. I. adipis ſtruthiocameli lib. I. lapides cũ ſpuma argenti terito, adiiciens floris ſalis lib. II. particulatim, donec totum fuerit læuigatum.

Emplaſtrum ex nucibus auellanis ad tophos articulorum approbatum, Lixiuii per calcem excolati ſexuncẽ, nuclei nucum auellanarũ ſextantem, aphronitri ſexuncẽ, olei veteris lib. I. ſaponis gallici trientem, mellis beſſem, candida ouorum VI. ceræ dextantem, terebinthinæ ſextãtem: terito cum lixiuio.

Ceratum ex torpedine, ad podagrã, dolorem eximẽs, admirandum. Quinto menſis Martii die in domo ſubterranea, in ollam olei communis ſextar. II. mittito, & cum lignis vitis coquito, vbique ebullierit, torpedinis piſcis marini lib. I. iniicito, & ſanguinis talpæ animalis quod à

quibuſdã aſphalax, ab aliis Madaniudã dicitur, triẽtem: & ſimul coquito donec carnes piſcis diſſolutæ fuerint aut frictæ: deinde ad excolatum oleum adiice ceræ moderatum modum, quò ſpiſſitudo quamtenerrima cerati fiat, quod in linteolum infractum imponito.

Emplaſtrum ex vrina muli podagricum, Vrinæ muli maſculi ſextar.IIII.ſpumæ argẽti lib.II. olei veteris minam I. Diu omnia terito vt ſtrigmentitia euadant, & coquito donec non inquinent.

Emplaſtrum ex lapidis Aſii flore, Philagrii, ad tumores duos, Peucedani radicis, floris lapidis Aſii: qui ſi nõ B adſit, ſalis, ammoniaci thymiamatis, lanarum ſuccidarum vſtarum, ſingul. vnc.I. ariſtolochiæ rotũdæ, pumicis, ſtercoris canini, æruginis raſæ, ſquamæ æris, miſyos, ſingul. ſcrup.XVIII. caſtorii ſcrup.XVIII. myrrhæ quadrantem, aceti acerrimi quadrantem, ceræ vnc.XII.S. reſinæ piceæ, picis brutiæ, ſingulorũ vnc.XVIII.S. ſcrup.VI. olei veteris quantum ſatis eſt.

Aliud ex eodem, Galeni, Ceræ, terebinthinæ, ſingulorum libram vnam, lapidis Aſii, mannæ, ſingulorum quadrantem, olei cyprini ſextantẽ, aquæ pileatoris quan- C tum ſufficit.

Emplaſtrum ex flore ſalis, ad arthriticos in declinationibus, Terebinthinæ, reſinæ frictæ, reſinæ piceæ, ceræ, ſingulorũ lib.I. picis ſiccæ, aluminis ſciſſi, floris ſalis, ſingulorum lib.S. Coquito in duplici vaſe.

Emplaſtrum nutrix, carnem in vlceribus generãs: Roſacei, terebinthinæ, mellis, ſingulorum ſextãtem, ceruſſæ, butyri, ſingulorum vnc.I. Alii etiam thuris vnc.I.

Emplaſtrum Italicum, purgans ſordida vlcera, & incarnans, Fici ſylueſtris tenerum corticem in oleo coquito, D & abiicito, & in oleo ceræ fuluæ quantum ſufficit liquato. Vtere, linamentis illito.

Emplaſtrum arrigendi vim habens, Satyrii pudendi ceruini, caudæ ſcinici, ſingul. drach.II. ſeminis erucæ, pyrethri, ſeminis roriſmarini, ceræ, ſingul. drach.II. terebinthinæ drach.I. oua paſſerum Troglodytarum tria, ſtelliones tres, olei laurini aut irini quod ſatis eſt. Stelliones viui in aceto macerantur ad dies XL. vaſe infimo defoſſo.

Emplaſtrum aureum, ad cruenta vulnera, Thuris, aluminis ſciſſi, ſingul. ſextantem, colophoniæ, reſinæ, ſin- E gulorum lib.I. olei quadrantem, auripigmenti ſextantem. Auripigmentum cum aceto teritur.

Emplaſtrum ad fracturas, Oribaſii, Picis brutiæ lib.I. & trientem, ſpumæ argenti lib.I. & trientem, thuris beſſem, terebinthinæ quincuncem, adipis taurini lib.I. & trientem, galbani, opopanacis, ſingul. vnc.I. ceræ trientẽ, olei veteris lib.I. aceti quincuncem.

Emplaſtrum ad fracturas, & cum vulnere & ſine vulnere. Ex Heraclida, Picis aridæ minam I. ſpumæ argenti minam I. mannæ minæ S. adipis vitulini minam I. ceræ F Tyrrhenicæ vnc.XXVI. opopanacis drach.VIII. æruginis raſæ, æris cyprii, ſingul. quintam & decimam minæ partẽ, terebinthinæ minam I.S. olei ricinini aut veteris heminam I. aceti heminæ S.

Œſypi liquidi medicamenti præparatio, Meliloti trientem, cardamomi ſextantem, lanarum valdæ ſordidarum ſexuncem. In vini ſextar.II. ad triduum macerata coquito donec parum ſuperſit, & facta collatura, ad vinum olei quadrantem miſceto, & coquito donec parum de vino reſtet, & tunc iniice colophoniæ dextantem, terebinthinæ dextantem. Quidam etiã ceræ dextantem miſcent, G & hyſſopi herbæ vnc.I cum aliis coquunt: alii lanas vino lauant, & vinum cum ſorde, quam etiam pinon vocant, ſiccant. Vſu verò exigente, ex ipſo quadrantẽ coniiciunt, & reliqua velut dictum eſt.

De ceræ ad oleum addendæ modo.

Si velis vnguenta præparare velut ea quæ acopa vocãtur, quadruplum oleũ ad ceram immittes: ſi verò quemadmodũ in fracturis, molle ceratum efficimus, duplum. At ſi medicamẽtum emplaſtri forma facere voluerimus, tunc æqualem olei modum ad ceram miſcebimus, ſi aer H ambiens moderatus fuerit: ſin cera vetus ſit aut ſquallida, & aer ambiens frigidus, paulò plus olei ſit quàm ceræ: quemadmodum vbi cera pinguis fuerit, & aer ambiens

A calidus, paulò copioſior cera quàm oleum ſit. Hoc autem paulo plus, duodecima pars ſit, in vtramque à medio & æquali modo partem. nam tunc XI. aut XIII. olei vncias, ad ceræ lib. vnam miſcebis.

Ex Antylo, de coctura medicamentorum quæ in emplaſtra mittuntur, Spuma argenti in medicamentorum cocturis cum oleo coquitur. Oportet autem ipſam tritam, rurſum cum oleo læuigare, vt ſtrigmẽtitia euadat, & poſtea ſic coquere ad lentum ignem, indeſinenter mouendo. Principio igitur intumeſcit, & in bullas exurgit. Vbi ve- B rò propè acceſſit ad ſufficientem cocturam, colore fæculẽtior fit: modum autem cocturæ accipit, quum ex tumore conſidet, & non amplius manus inquinat. Plumbago ſimiliter vt ſpuma argenti coquitur: modus cocturæ ipſius eſt non ſolùm vt non inquinet, ſed etiam vt ex igneo colore in fuluum & valde floridum tranſeat.

Æs vſtum coquitur non à principio immiſſum, ſed vbi ſemicoctum iam eſt emplaſtrum: modus cocturæ eſt ſi non valde modicum immittatur, vt colore præualeat, & emplaſtrum fuluum efficiat. Squama æris coquitur C vt æs, & eodem tempore immittitur, & eandem cocturæ rationem habet. Niſi enim color eius præualuerit, & emplaſtrum fuluum effecerit, nondum iuſtam cocturam habet. Sed & ferri ſquama eodem tempore iniicitur, & fuluum colorem inducit. Sori & diphryges immittuntur etiam ipſa in medio cocturæ. Modus autem diphrygis idem eſt qui ſquamæ æris, vt colore præualeat: ſori verò nullum proprium habet modum. Omnibus autem communis modus eſt vt non inquinans fiat emplaſtrum.

Chalcitis ſimiliter vt æs coquitur; & cocturæ ipſius mo- D dus eſt vt fuluius quodammodo & magis Puniceum faciat emplaſtrum. Flos æris ſimiliter vt æs coquitur: modus autem cocturæ communis eſt. Atramentum ſutorium in media coctura immittitur. Et dum coquitur, liuidiorem emplaſtri colorem facit: ſi verò non ſint alia quæ ipſi reluctentur, nigrum emplaſtrum facit. Miſy in fine iniicitur. proprium autem modum nullum habet.

Auripigmentum & ſandaracha in fine cocturæ immittuntur. Plumbum vſtum in media coctura iniicitur. Ceruſſa in alba emplaſtra in fine inditur: (ſic enim E colorem conſeruat, & magis albefacit) verùm in nigra à principio. dum enim amplius coquitur, nigrum euadit.

Ærugo in viridia emplaſtra poſt cocturam iniicitur. In quibuſdam verò omnino non in ollam immittitur, ſed ad ipſam in pila læuigatam & manentẽ reliqua euacuantur. At in melini coloris emplaſtris, vbi ſemicocta eſt præparatio iniicitur. moderatam enim cocturam adepta, melinum colorem inducit. Verùm in iis quæ duplicem faciem ac geminum colorem præferunt, ſtatim ab initio æruginem incoquimus. Perſeuerans enim in coctura, pri- F mùm melinum colorem inducit, deinde duplicem faciem repræſentans, poſtremò fuluum colorem efficit.

Alumen plerunque poſt cocturam iniicitur: proprium cocturæ modum nullum habet. Minium immittitur in fine. Cadmia & Pompholyx iniiciuntur in principio. Sal & Nitrum in medio cocturæ, ſulphur in fine. Coctura verò ipſius emplaſtra nigrefacit. Terra omnis & lapides immittuntur plerunque in fine: pumex item in fine. Conchylia quoque vſta in fine iniiciuntur. Oleum ſi in principiis iniectum fuerit ad reſinã aut picem liquidam, emplaſtrum non ſpiſſatur. Oportet igitur vbi G ſpiſſata fuerint quæ coquuntur, ita oleum iniicere. Pinguedines reliquas nõ ſalſas circa mediam cocturam immittere oportet. Ex vnguentis irinum cocturam fert, Cyprinum & roſaceum minus: reliqua penitus nõ. quare in fine cocturæ immittenda ſunt. Cera nõ coquitur per ſe ſola: (cõburitur enim) neq; cũ reſina liquida aut pice liquida, (inſpiſſata enim manet) ſed aut oleo puro, aut oleoſo alicui, cũ quodã metallico cocto ſuperiniicitur aut reſinæ aut pici præcoctæ, & prius ſpiſſatæ cũ aliis quæ iniici debẽt. Reſina ſicca cũ cera iniicitur. Liquida verò præ H omnibꝰ aliis ipſa per ſe ipſam coquitur, ſi nõ valde modica aſſumatur. Pix præ aliis omnibꝰ immittitur. Modꝰ autẽ liquidæ eſt vt dũ coquitur ſpiſſetur: ſiccæ verò maximè cũ aceo, vt nõ amplius bullas emittat, neq; intumeſcat.

Pix naualis trita, & ſuperfluitatibus quæ in ipſa ſunt per cribrũ ſeparatis,cocto emplaſtro inſpergitur:ſi verò mollis fuerit,cum oleo diſſoluitur:verùm prior ratio exactior eſt,eo quòd in poſteriore pondus non ſeruetur. Bitumẽ coquitur à principio immiſſum: non autẽ oportet ipſum læuigare,quoniã aſpretudines ficus granis ſimiles habet: quare in acaſſas partes frangatur,& in aceto coquatur,ita vt ne moueatur, donec non amplius bullas emittat. Ego verò(inquit Timocrates)in oleo coxi,& ſucceſſit. Propolim mollire oportet & coquere. nam ex coctura penitus non cõfunditur.Si verò etiam ceram emplaſtrum ſuſcipiat, cum cera propolim, quemadmodum etiam galbanum,contuſim iniicere oportet. Ammoniacum circa mediam cocturam iniicitur. Oportet autem, ſi teri ac cribrari poteſt,tenue hoc inſpergere: ſin minus,cum humore aliquo læuigare,& ſic iniicere.Si quidem ad cruenta vulnera deſtinatum ſit emplaſtrum, cum aceto aut vino:ſi verò fiſtulare ſit, aut ſtrumis dicatum,omnino cum aceto:(ſi verò molle, qualia ſunt ea quæ ad annum parantur) cum aqua: deinde ita læuigatũ aliis perfrigeratis affundere,vt ne efferueſcant. Opopanax iniicitur longè poſterius ammoniaco. Omnino verò modica coctura opus habet. Galbanum cocturam omnino non fert. Sed vbi non inquinans factum fuerit emplaſtrum, tollas ab igne oportet,& ipſum mollitum iniicere. Sagapenum in mortario tunditur, & vbi tenerum fit cum emplaſtro emollitur,poſtquã ab igne fuerit ablatum. Aloe inſpergitur poſt cocturam. Papaueris ſuccus pridie in modica aqua maceratur, deinde in pila teritur, atque ſic ad ipſum infunditur etiam emplaſtrum. Thapſia poſtrema inſpergitur,aut cum humore aliquo teritur. Bdellium læuigatum inſpergitur, poſtquam ab igne ablatũ eſt emplaſtrum. Si verò pingue ſit,& læuigari non poſſit,ſimiliter vt ſagapenum contuſum ipſum,& ad emplaſtri formã redactum,cum emplaſtro molliemus poſt cocturam.

Thus & manna in fine cocturæ inſperguntur, trita cum modico melle,aut aceto,aut aqua,aut vino, ſi humorem ſuſcipiat emplaſtrum. Myrrha perfecta iam coctura iniicitur. Semina, radices & herbæ nullam cocturam ſuſtinent: ad trita igitur, & in pila permanentia, liquata affunduntur.

DE MALAGMATIS ET EPITHEMATIS, Cap. XVIII.

Malagmata appellata partim mediis corporis partibus imponuntur diu iam inflãmatis, aut induratis, aut feruentibus, aut perfrigeratis, aut fluxione laborantibus:partim articulis cõpactis,aut neruis perfrigeratis, aut etiã aliis in ſcirrhũ induratis partibus conueniũt. De his igitur & in capite de emplaſtris dictũ eſt, & in capite de acopis dicetur. Ex his autem quæ mediis partibus cõueniunt(quæ ſanè etiam propriè epithemata appellantur)ea quidem quæ ſtomacho & hepati adhibẽtur, qualiacunq; tandem fuerint,etiam corrobrante facultate per adſtringentia opus habent. nam ſine his periculum vitæ ſequitur,quum illa cõmunia ad vitam conſeruandã opera habeant:vnde ex aromatibus maximè cõponuntur. Stomacho igitur aut non concoquẽti,aut debili,aut inflato,epithemata ex ſeminibus, & meliloto, & aloe, & abſinthio, & ſampſucho,& nardo, & maſtiche imponuntur: hepati verò,ex myrobalano,ammoniaco,adipib9,& chamæmelino:ſpleni autẽ,quæ ex calce,auripigmento,cappari, ſalicibus,cardamomo,ærugine,ammoniaco, & aceto parantur: quòd ſi fluxione laborent partes circa ventrem, quæ ex œnanthe,alumine,melino,& aliis adſtringentibus cõponuntur. nam & hæc per abuſum in cõmuni malagmata appellant, etiamſi contrariam iis quæ mollire poſſunt facultatem habeant.At vbi feruent viſcera,velut in febribus ardentibus,malagmata ex croco,roſaceo,ſucco ſeminis lini,aut ſoridis aut polygoni,adipe ſuillo,& ſpuma argenti conueniũt: perfrigeratis verò,quæ ex opobalſamo, folio,caſſamo,pipere,parantur: thoraci autẽ in ſanguinis reiectionibus,adſtringẽtia & ſiccantia, ex alumine, & ſalice,& bitumine cõpoſita conueniũt:in tabe verò,ea quæ ex baccis lauri,marrubio,cardamomo,& calce fiunt.

Malagma ex meliloto, Croci, nardi Celticæ, cyperi, cardamomi,iridis,myrrhæ,ſing.ſextantem, meliloti lib.I.ammoniaci thymiamatis lib.I. ceræ lib.III. terebinthinæ lib.I.cyprini lib.III. gleucini lib. II. bdellii ſexuncem. Quidam etiam cypheos ſextantem,vini quod ſatis eſt.

Malagma Polyarchion,ex libris de compoſitione medicamentorũ ſecundũ locos,Galeni, Ceræ, terebinthinæ,bdellii,ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi,ſing.minã.I.meliloti,amomi,nardi Indicæ,croci,myrrhæ,thuris xylocinnamomi,ſing.drach.xxv.olei Cyprini heminã I.vini Italici quantum ſatis eſt. Præpara & vtere quandoque meraco, quãdoque reſoluto cũ cerato cyprino. Polyarchion aliter, Xylobalſami,coſti,iridis,cyperi,myrrhæ,floris iunci odorati,cardamomi, thuris, ſpicæ nardi,maſtiches,ſtyracis,bdellii,amomi, folii, croci, caſiæ,pyrethri,ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc.I. ammoniaci thymiamatis vnc.I.S.reſinæ frictæ quadrantem, terebinthinæ lib.I.medullæ ceruinæ ſextantem,ceræ lib.II. opobalſami ſexuncem,vini beſſem.

Malagma Philagrianum, Croci vnc.I.S.aloes,ammoniaci thymiamatis,bdellii,ſtyracis ſing.vnc.I.adipis anſeris ſextantẽ,œſypi medicamenti trientem, palmularũ ſextantem, libr.I.nardini ſexuncem,melini ſexuncem,vini quantum ſatis eſt ad arida terenda.

Malagma odoratũ, Croci,aloes, maſtiches, abſinthii, ſtyracis,œnanthes, caſſami,caryophylli,ſing. quadrantẽ, nardini libr.I.ceræ libr.I.melini ſexuncem, palmulas XII. vini quod ſatis eſt.

Malagma Baion, Cardamomi,caſiæ, œnanthes,Celticæ,balauſtiorum,propolis,ſing.ſcru.VIII.herbæ Sabinæ, caſſami,amomi, ſing.ſcrup.VI. floris iunci odorati ſcrup. XVIII.iridis ſcrup.IIII.caryophylli ſcrup.I.S. ſuffimenti liliacei ſextãtem,thuris,myrrhæ,ſing. vnc.I. ladani ſexuncem,bdellii,maſtiches,aloes,nardini,lentiſcini,ſing.vnc. S.reſinæ aceris,reſinæ piceæ,terebinthinæ,ſing.quadrantem,opobalſami vnc.I.ammoniaci thymiamatis ſcrup.VI. ceræ ſextantem. Succulenta & arida contuſa oleo œnanthino terito. in alio exemplari etiam piperis ſcrup.XVIII. habentur:quidam etiam moſchi ſcrup.I.habent.

Malagma Galenium, Croci vnc.S.aloes vnc.I. maſtiches quadrantem, ſeminis abſinthii ſcrup.VIII.œnanthes ſcrup. VIII. palmulas magnas III.ceræ quadrantem, olei melini ſexuncem.

Malagma Brythrion, Styracis quincuncem,malorum Cydoniorum vnc.XX.maſuchæ aut maſuaphii, croci,ſingul.drach.X.micarum panis,cypheos, ſing.drach.V. œnãthes ſextantem & vnc.S.caſſami, abſinthii, ſing. drach.X. caryophylli ſcrup. XV. ammoniaci thymiamatis ſcrup. X. opobalſami ſcrup.VI.S.nardini quincũcem,colophoniæ, gleucini,melini,ſing.dextantem,roſacei drach.X. propolis quincuncem,terebinthinæ dextãtem,mellis cochlear. X. folii drach. X. ſpicæ nardi drach. X. ceræ ſeptuncem & vnc.S.vino Falerno aut Amminæo terito.

Malagma Nili ſplenicum,& ad omnem duritiam, Ceræ lib.I.ammoniaci thymiamatis lib.I.olei cyprini lib.I. croci vnc.S(alii vnc.I.habent)aceti quod ſatis eſt.

Malagma Citrinum,Ceræ,colophoniæ,ſing. lib I.ammoniaci thymiamatis,auripigmenti,calcis,aluminis,aceti,ſing.cyath.VIII.arida terito cum aceto.

Malagma Tonſoris, Picis ſiccæ libram I.ceræ, reſinæ piceæ,ammoniaci thymiamatis, nitri, baccarũ lauri ſiccarũ,adipis taurini, ſing. lib.II. farinæ fœnigræci ſextar. I.pollinis ſext.I.radicis chamæleonis nigri aridæ lib.I.

Malagma ex ſtercore caprino, Oribaſii, ad ſplenicos, hydropicos,hepar induratũ.Cyprini aut vetuſtiſſimi olei lib.III.ceræ lib.II.S.Pilularum ſtercoris caprini,baccarum lauri decorticatarum,iridis Illyricæ,ſingulorum ſextarios decem,terebinthinæ libram vnam, ſinapis, nitri,cyperi, ſeminis raphani,corticis radicis capparis, ſingulorũ quadrantem, colocynthidis medullæ ſextantem, fœnigræci vnciam vnam: quandoque arida excipiuntur liquatis, quãdoque aceto ſubacta.Si verò fluat venter,colocynthis non addatur.

Malagma ex ſtercore caprino,ſpõgiola ad hydropicos, Picis brutiæ libras II.S.nitri libram I.colocynthidis medullæ, pyrethri,opopanacis, grani Cnidii ſingulorũ qua-

drantē,corticis radicis, capparis,thuris,iridis,adipis taurini,elaterii,squamæ æris,seminis apii, lathyridum,sing. sexuncē,baccarum lauri, sextar. S. farinæ fœnigræci vnc. S.fellis taurini sextantem,olei cyprini sextar.S.ceræ lib.I. resinæ frictæ lib.III.caprini stercoris montani,seminis rorismarini,cyperi,cardamomi,singul.sexuncem.

Malagma ex baccis lauri, Ceræ resinæ,picis,baccarum lauri,adipis taurini, singul. libr. I. nitri, ammoniaci thymiamatis,singulorum sexuncem,aceti quod satis est.

Malagma ex seminibus, Cardamomi,cyperi,herbæ Sabinæ , nitri, baccarum lauri, cassiæ, meliloti, fœnigræci, nardi celticæ,seminis apii,sampsuchi,anisi,radicis panacis, thuris, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ , singulorum quadrantem, mellis, ceræ, nardini, singul.lib.I. adipis taurini lib.I.

Malagma fœtidum,pleuriticum, Resinæ piceæ lib.I. ceræ,rutæ viridis,cyprini,singul.sexuncem, sulphuris viui,opopanacis,sagapeni,singul.drach.IIII. quidam etiam galbani drach.IIII.

Malagma ex sampsucho, Ceræ lib.I.terebinthinæ lib. II. sampsuchi, baccarum lauri,fœnigræci, singul.sextar.I. nardini quod satis est.

Malagma Apollophanis,ad hepaticos, Ceræ drach. LXXX.terebinthinæ, mannæ, singul.drach. XL .Irini fæce conquassato, & pilam illinito.

Malagma copton,*id est quod contunditur*, ad stomachi & hepatis duriciam, Propolis sexuncem,styracis sextātem, mastiches vnc.I.terebinthinæ vnc.S. fæcis nardini quantum sufficit.

Malagma ex œnanthe, Oenanthes,aloes,croci,acaciæ, aluminis scissi , rosarum siccarum , succi absinthii, gallæ, omphacii,rhois Syriaci,mannæ,singul. drach.I.olei myrtei,ceræ,singulorū lib.I.palmulas magnas V. vini Aminæi quod satis est.

Malagma Antylium, Aluminis scissi vnc.S.aloes vnc. I.mastiches scrup.I. œnanthes scrup. VI. omphacii scrup. VIII. rosarum siccarum scrup. VIII. rhois Syriaci scrup. X. spinæ Ægyptiæ scrup.X. balaustiorum scrup.XX. gallarum scrup.XV.ceræ quincuncem,olei melini quod satis est.

Malagma ex vinaceis, Croci,sandicis,œnanthes,singul.vnc.I.aluminis scissi trientem,balaustiorum,omphacii,rosarum floris,baccarum myrti aridarum, sing.sextātem , ceræ albæ lib.I. olei melini lib. II. malorum Cydoniorum trientem , palmulas Nicolaos X. vini Aminæi quod satis est : vinaceorum aridorum bessem. In vsu medicamenti quadrantem cum ceræ vnc.I.permisceto.

Malagma Anethinum, Anethi viridis sexuncē,meliloti sextantem , chamæmeli sextantem , papaueris capita viridia X. Coquito,& decocti lib.III. & totidem olei misceto ac coquito:& vbi consumptum fuerit decoctum,adipis porcini recentis lib.II adiicito,& seorsum scillæ assatæ internæ partis sextantem, & medullæ ceruinæ sextātem terito,ac omnia misceto.

Malagma Ambrosia,siniens febrem, Spumæ argenti lib.I.adipis porcini recentis sexuncem, succi seminis lini sexuncem,ceræ albæ dodrātem, rosacei lib.I. mellis quadrantem,croci vnciam I.quidam etiam vitellos ouorum crudos X.

DE ACOPIS, ILLITIONIBVS, DROPACibus ac sinapismis, Cap. XIX.

ACopa dicuntur ex eo quòd primariò ad lassitudinis sensum inuenta sunt,velut est tensiuus, vlcerosus, & is sensus qui ossa lassare videtur : verumetiam aliis pluribus conueniunt. Quædam enim ex ipsis calfactoria sunt, quædam mollitoria, quædam lancinantia . Calefactoria igitur ex pipere,pyrethro,rorismarini semine,& similib⁹ parantur, neruorúmque affectionibus conducunt, & perfrigerationibus vehementibus, & quæ difficulter recalescunt : mollitoria verò ad duritias & scirrhos, & compactos articulos,quorum materiam in capite de emplastris indicauimus.At lancinantibus quæ ex adarce,& rorismarini semine,& euphorbio, & grano Cnidio similibúsque componuntur,in diuturnis affectionibus,& quæ ægrè exigi possunt , & in quibus sinapismus etiam conuenit vtimur. Cæterùm omnia acopa spissitudinem inter cerata & emplastra mediam habere conuenit.Sed & illitiones acopis consimiles , liquidiorem quodammodo compagem habent. At dropax duplici modo præparatur,altero velut emplastrum , altero velut malagma : quidam etiam calidum ipsum illinunt. verùm materiam acopis & emplastris similem recipit . Vsum autem exhibet cataplasmatis,diuturnis conueniens affectionibus, iisdem quibus & sinapismus.Sed & antè sinapismum adhibetur, vt corpus ad sinapim præparet : & post sinapismum , vt affectionis reliquias excindat . Sinapismus porrò materiam non habet variam , sed efficacissimus est in diuturnis maximè affectionibus post deuictam aliorum auxiliorum facultatem competens.Commodat autem maximè cephaleæ, alterius capitis partis affectioni, comitiali morbo, vertiginibus,insaniæ,capiti adhibitus: verùm in anhelatione, rectæ ceruicis spiratione,& tussi veteri,thoraci. At in diuturna destillatione , etiam caput cum thorace sinapismo integendum est . Sed & stomachum & ventrem , in diuturnis ipsorum affectionib⁹,sinapismo integimus. Est & conueniens auxilium coxendicibus,& podagris,& omni parti resolutæ , aut aliàs perfrigeratæ , vt ægrè recalfieri possit . Modus autem operationis medicamenti sit , vt æger quidem vehementer doleat,caro verò liuidior ac latior fiat , & vt post balneum leniter pustulæ erumpant : si verò etiam sensus perierit,animaduertere oportet,& frequentius retegendo considerare . nam non percipientes, immoditè se vri ignorāt:quin & in acutis morbis lethargicos,& aliàs in profundiorem somnum delatos,& sopore detentos , sinapismis integimus , in principio in cruribus: vbi verò materia statū acceperit in capite. At in perfrigeratis vt recalfieri non possint , crura & cubitos sinapismo integimus.Porrò vitandus est sinapismus in iis qui febre continua laborant,& iis qui vlcus habent:itémque in cartilaginosis & excarnibus partibus . Comburuntur enim & denigrantur aliquando partes excarnes , dum sinapismo integuntur.

Acopon bromium, Ceræ,colophoniæ,resinæ, singul. lib. I. adipis porcini trientem, butyri sexuncem,althææ, fœnigræci ,seminis lini, singul.libr.II. olei libr.I.galbani sextantem, & vnciæ S. Succum cum oleo coquito donec multa succi pars fuerit consumpta, & reliqua cum cera & galbano adiicito.

Acopon varium, Succi althææ,fœnigræci,& seminis lini,rutæ,cumini, singulorum lib.II. medullæ ceruinæ libram I.olei veteris libram I.adipis anserini, opobalsami, nardini, singulorum libram I.ceræ , colophoniæ, resinæ, singulorum libram I.S. euphorbii, terebinthinæ, opopanacis , singulorum sexuncem , castorii quadrantem . At herbarum ex quibus succus fit, singularum libra vna sumatur,& coquatur velut præcedens.

Acopon Azanitæ, Adipis porcini lib.II.adipis taurini, resinæ,colophoniæ,œsypi medicamenti,ceræ,singulorū lib.I.galbani quadrantem.

Acopon Basilii, Althææ,chamæmeli,meliloti,seminis lini , singulorum vnc. I. S. amomi quadrantem, Hæc macerantur in vini Ascalonii aut Cilicii sextar. VIII. ad triduum,& ad mellis spissitudinē coquuntur: deinde succi lib.V.cum olei veteris lib.IIII.S.coquuntur,donec modicum succi superfuerit,& adiicitur butyri sexcunx, terebinthinæ triens , adipis anserini vnc.XV. medullæ ceruinæ cum modico oleo tritæ quincunx,ceræ albæ lib.III.

Acopon Lysiponion, Piperis,styracis,castorii, mastiches, aloes, helenii,iridis, singulorum trientem,euphorbii,costi, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sampsuchi, thuris,cyperi,cassiæ fistulæ,seminis rorismarini, singulorum quadrantem, adarces, amomi, bdellii, xylobalsami, singulorum sextantem,malabathri,spicæ nardi,pyrethri, croci,singulorum vnc.I.opobalsami lib.I. nardini, cyprini,gleucini,singul.lib.II.ceræ lib.I.

Acopon fœtidum, Ex opere Galeni de compositione medicamentorum secūdùm genera, Ceræ,terebinthinæ, singul . drach. XXIIII. galbani, ammoniaci thymiamatis, singulorū drach.VI.olei hemi.II.medullæ ceruinæ drach. VIII:vtere meraco & resoluto. Aliud fœtidum,terebin-

thinæ drach. I VI. ceræ drach. XXVIII. œsypi, mellis, singul. drach. VI. medullæ ceruinæ drach. VI. ammoniaci thymiamatis, galbani, aphronitri, baccarum lauri, singulorũ drach. VI. olei veteris sextar. I. Vini cyath. II. Quidam etiã castorii drach. III.

Acopon Barbaricum ex euphorbio, ad coxendicum morbum, & multa alia: Opopanacis vnc. I. ceræ Tyrrhenicæ lib. I. terebinthinæ lib. II. S. galbani vnc. I. ammoniaci thymiamatis sextãtem, euphorbii, castorii, piperis albi, singul. sextantem, medullæ ceruinæ trientem, œsypi trientem, limnitidis (est autem adarce) vnc. S. olei styracini, laurini, irini, amaracini, singul. sexuncem, olei veteris lib. II. hedychroi sexuncem.

Acopon pyxis appellatum, Colophoniæ lib. I. S. terebinthinæ bessem, ammoniaci Thymiamatis quadrãtem, thuris dodrãtem, olei veteris lib. II. succi seminis lini lib. I. lactis bubuli lib. I. adipis anserini sexuncem, butyri bessem, albumina ouorum, XXIIII. præparata reponito in vase buxeo.

Acopon ex abiete, Galeni, Seminis abietis maturi modium Italicum I. hoc est sextar. XVI. olei lib. XV. ceræ lib. IIII. resinæ strobilinæ aut terebinthinæ trientem, Semen abietis contusum in oleum iniice, & vbi permiseris in ipso XL. diebus, expressum reiice, & reliquis ammixtis vtere, & ad spontaneas lassitudines, & resolutiones, & articulorũ perfrigerationes. Si verò vsus necessitas vrgeat, semen abietis cum oleo coquere oportet, admixtis vt ne comburatur, etiam aquæ sextar. IIII. In podagricis & articularibus affectionibus. Aliter idem. Olei hemi. XXV. hoc est sextar. XII. S. seminis abietis modium I. hoc est sextarios XVI. resinæ abiegnæ quadrantem, resinæ strobilinæ aut terebinthinæ quadrantem, ceræ libr. I.

Acopon ex populo nigra, ad easdem affectiones. Pro abietis semine, parem mensuram seminis populi nigræ coniicito, & reliqua similiter vt illud præparato.

Illitio zosimi, ad tremores celebris, Resinæ piceæ sexuncem, ceræ trientẽ, olei veteris lib. I. opopanacis sextantem, adarces vnc. I. euphorbii vnc. I. nitri trientem, aphronitri teneri triẽtem. Nitrum, euphorbium, adarcen cum vino terito, deinde opopanacem adiicito, ac simul læuigato. Seorsum verò liquabilia cum anchusa liquato, quo inde colorem sumant, & perfrigerata excipito.

Dropax Gallus, Oribasii, Colophoniæ thus redolentis, resinæ piceæ & lignosæ appellatæ quæ in sola Italia prouenit, picis naualis, picis siccæ, sing. lib. IIII. ceræ lib. IIII. resinæ frictæ vnc. XV. picis brutiæ lib. II. nitri lib. I. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, singul. sexuncem, opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, singul. trientem, sulphuris viui quadrantem, castorii, ammoniaci, staphidis syluestris, singul. sextantem, olei Sicyonii lib. I. opobalsami sexuncem. Aliter Simplex, Ceræ lib. I. picis siccæ lib. I. S. picis brutiæ lib. I. resinæ piceæ lib. I. S. resinæ frictæ lib. I. & trientem: loco ex nitro præparato imponito.

Sinapismi præparatio, Caricas pridie in aqua tepida macerare oportet, & postera die probè expressas fortiter tenere: deinde acre sinapi (quale est Syriacũ & Ægyptiũ) per se terere, cremore ficuum affuso, & permixta in massas cogere: ita vt si vehementem sinapismum facere velimus, duas partes sinapis ad vnam caricarum misceamus: si debilem, vice versa: si verò moderatum, æquales partes. At si antea quàm teratur sinapi aceto maceretur (velut quidam faciunt) debilius euadit. Cæterùm post ablatum sinapi, & post balnei vsum, si dolor vehemens aut rubor succedat, & bullæ ac pustulæ erumpant, maluæ aut fœnigræci succum cum rosaceo, linteolo in his imbuto, imponemus: deinde cerato rosaceo cum cerussa vtemur. At in resolutis, in quibus sensus oblæsus est, frequentius animaduertere oportet, detegeréque ac inspicere. nam non percipientes sæpe immodicè combusti sunt. Sed & caprini stercoris pilulæ cum aceto impositæ, efficaciores sunt quàm sinapi, & maximè in coxendicum morbo laborantibus.

Illitio ex atramento scriptorio, rubificans propriè, & maximè eos quibus dimidia capitis pars dolet, ex Alexandro. Euphorbii, atramenti scriptorii, sing. drach. IIII. myrrhæ Troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, singul. quadrantem, croci drach. II. Aceti quantũ satis est vt hæc probè terãtur, & crassitudo similis strigmento fiat: & tũc illinito, initio sumpto ab intermedia superciliorum parte vsque ad totum tẽpus, maximè si locus pilis nudus sit. Et vbi siccata fuerint, rursus illinito, & quum bene opus suum peregerit auxilium hoc, in balneum hominem deducito.

OLEORVM ET VNGVENTORVM PRAEparationes variæ, Cap. XX.

Ex vnguentis & oleis vnguentosis quædã sunt simplicia, in quibus vna species oleo iniicitur: quædã præparantur, & ex pluribus composita sunt. Et ex simplicibus, quædam ex floribus in oleum positis fiunt, velut est rosaceum, chamæmelinum, susinum: quædam ex fructibus & seminibus: quædam etiam ex germinibus quibusdam, velut rutæ, quæ etiam cum oleo coquuntur, quum nullus flos cocturã admittat: quapropter magis insolãtur. Verùm siquidem fortem & durantem odoris iucunditatem habeant, si pluribus diebus insolentur, magis tenuiũ partium & magis vtilia fiunt, velut rosaceum & chamæmelinum. Qui verò flores debiliores sunt, & facilè discutiuntur, hi minus ferunt insolationem, vt qui promptè transpirẽt, velut lilium & viola. Ex iis autem quæ ex fructibus & seminibus fiũt, quædam ipsis totis in oleum cõiectis fiunt, velut melinum: quædam cõtusis aut mollitis, & oleoso quod in ipsis est separato, aut expressis ipsis in cochleis, aut per aquam calidam, sic vt separatio fiat: velut quod ex nucibus fit, sesaminum, amygdalinum, lentiscinum, laurinum, ricininum, raphaninũ, & huiusmodi. Quæ verò ex plãtis aromaticis fiunt, potissimùm ita præparantur vt illæ in oleo coquantur cum vino, aut musto, aut aqua, & excolentur: ad oleum verò ammisceãtur succi quidam, quandoque etiam adipes, aut medullæ. Ex talibus autem quæ exactè oleosam compagem habent, simpliciter vnguenta aut vnguina dicuntur, velut gleucinũ, nardinum, sicyonium, cyprinum. Quæ verò acoporum compagem habent, ceram aut resinam, aut tale quid assumentia, Myracopa appellantur, quemadmodum est decamyron, & Amaracinum, & his similia. Et quædam sanè vna vice coquuntur, quæ materiam non ita variam habent, quemadmodum metopium, mastichinum, sicyonium: quædam per duas, aut tres, aut quatuor iniectiones, ita vt primùm contumaciora coquantur, velut est aspalathus, spathe, arbor thuris, laurus: deinde aromata, folium, spica nardi, amomũ, herba Sabina: postremum succi, adipes & medullæ: & si ita contingat, cera & resina inciantur. At opobalsami succus omnino non coquitur, sed post perfectã cocturam, refrigerato mediocriter vnguẽto immittitur. Sed & ex ipsis vnguentis quædam omnino non admittunt cocturam, sed solùm permiscentur, velut Mendesium. Quidam porro viride vnguentum facere volentes, tingunt ipsum postquam ab igne ablatũ est, in V. olei sextariis, æruginis rasæ tritæ probè vnc. I. S. immittentes, velut in cyprino & amaracino. Cæterùm simplicia vnguenta vim habent specierum quæ in ipsa iniiciuntur, aut ex quibus contusis facta sunt, quum oleũ velut materiæ rationem in ipsis obtineat. At eorũ quæ varia sunt, tota natura ad caliditatẽ vergit. Verùm quædã vehementer calida & mollitoria sunt, vt etiam articulis distortis ac compactis conueniant, velut est Metopium, Mendesium, Marciaton. Moderatius autem est pentamyron, quemadmodum rursus decamyron fortius, vt etiam superficiem radat: quædam verò moderatè quidem calida sunt, sed tenuium partium, ideóque & mitigant & cõcoquunt, velut est susinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum: quædam ad hoc calefaciunt, satis abundè siccant, & secandi vim habent, velut cyprinum & Sicyonium: quædam verò calida quidem satis sunt, verùm magis corroborant, vnde stomacho maximè, & visceribus exolutis conueniunt. Talia sunt, mastichinum, nardinum, gleucinum. Magis tamen corroborat quod fit ex vuæ acerbæ succo, omphacio appellato. At quibusdã vnguentis propter odoris iucunditatem solùm, mulieres vtun-

tur, vt eſt foliatum, ſpicatum, commagenum,& ex moſco facta,moſcolea dicta. A

Roſaceum. Roſarum rubrarum exunguium & per diē ac noctem ſiccatarum quadrantem,olei omphacini ſextarium,Italicum vnum: vaſe diligenter cōſtricto vt ne trāſpirent, inſolato ſub dio ad dies quadraginta. & tunc repoſito nō in pauimento,ſed in tabula. Quidam pro inſolatione, vas in puteum demittunt ad dies quadraginta, eo quòd ex frigiditate conſeruetur odoris iucunditas:alii ipſum vas in terra defodiunt.

Chamæmelinum. Floris chamæmeli citra alba folia, B per diem ac noctem ſiccati ſextantem,olei ſextarium,Italicum vnum. Vas linteo ſimplici contegito vt tranſpiret, & hoc quoque ad dies quadraginta inſolato,poſt quas ſecurè opertum reponito.

Anethinum. Comæ anethi viridis ſiccatæ vnciam vnam,olei dulcis ſextarium,Italicum vnum:ſimiliter inſolato. Fieri etiam poterit pro temporis occaſione Anethinum,ſi inſolatum non adſit. Sicci enim anethi comā cū oleo in duplici vaſe coquimus, & vtimur: fit etiam Chamæmelinū ſimiliter. Verùm debiliora hæc ſunt illis quæ C ex viridibus fiunt,& inſolantur.

Liliaceū,quod alii Suſinum, (fortaſſis ideo quòd in Suſis repertum ſit)foliorum liliorum alborum ſimiliter ſiccatorum ſextans,in ſextariū olei Italicū vnū mittitur, & exactè cōſtringitur vt ne tranſpiret, & per triduum inſolatur. Poſt quod tempus primis excolatis ac abiectis,alius ſextans iniicitur ad aliud vſque triduum, atque ſic reponitur.

Suſinum compoſitum, Olei ſextarios tres, calami aromatici quincuncem, myrrhæ quincuncem, cardamomi D quadrantem,foliorum lilii exunguium & ſiccatorum lib. vnam,cinnamomi quadrātem, croci Cilicii quincuncē: tota præparatio in tres iniectiones diuidatur. Et primùm quidem myrrham & calamum vino ad dies quinque maceramus,ac ter in die mouemus, & tunc cum oleo ad breuiſſimum tempus coquimus: deinde cardamomū ad triduum aqua maceramus,ſimilitérque mouemus, & rurſus coquimus cum oleo ad vnam horam: poſtea colantes,ad oleum purum tertiam liliorum partem iniicimus: & poſt triduum excolantes,alteram tertiam liliorum partem in- E iicimus:& rurſus poſt triduum excolantes, & priora abiicientes, poſtremam tertiam liliorum partem cum croco trito immittimus. Poſt aliud autem triduum, excolato oleo cinnamomum contuſum iniicimus,aut pro ipſo, Arnabo, aut caſiæ duplum,aut carpeſium, atque ſic reponimus.

Violaceum. Violaceum præparant alii purpurearum, alii crocinarum, alii albarum violarum foliorum exunguium quadrantem iniicientes in olei omphacini ſextarium Italicum vnum: & adſtricto vaſe exactè vt ne tranſ- F pirent,inſolant ad dies decem,ter ipſas violas poſt triduū ſemper,velut lilia permutantes. Sed & ad repoſitionem paucas violas exactè ſiccas iniiciunt.

Melinum. Hoc paratur ex malis cydoniis, forinſecus panniculo deterſis, & vnà cum corticibus in fruſta conciſis,deinde libris III. ex ipſis,in ſextar. X. Italicos olei omphacini iniecto,& inſolato ad dies quadraginta.

Seſaminum oleum fit, contuſis aut mollitis ſeſamis, aut per ficellas in cochlea expreſſis, aut in aqua calida oleo ipſo ſeparato,& in vitreis vaſis repoſito. G

Raphaninum. Et hoc eodem modo in Ægypto,fit, ex ſemine raphanorum tenues radices habentium tuſo,& oleo ſeparato.

Ricininum. Et hoc eodem modo in Ægypto fit ex ſemine ricini quod croton vocatur, ſimiliter tuſo, aut mollito.

Ægirinum ex populo nigra. Circa veris tempus hoc fit,quum multa circa ſemen eſt reſina. Nam grana populi nigræ contundunt, & horum trientem in ſextarium I. olei dulcis iniiciunt,& ad dies quadraginta inſolant, aut H in duplici vaſe ad horas III. coquunt,& ſic excolatum reponunt.

Amygdalinum. Fit & hoc,velut prædictum,tuſis amygdalis amaris puris,& modica aqua inſtillata,& oleo ſo ſeparato,velut dictū eſt. Quidā tuſorum amygdalorum ſextantem,in olei dulcis ſextar. Italicum I. immittunt, & in duplici vaſe coquunt.

Amygdalinum,quod & Metopium. Ægyptii qui hoc oleum inuenerunt, Metopium ipſum appellauerunt, eo quòd galbanū recipit. Planta autem ex qua fit galbanū, Metopiū vocatur. Recipit hæc, Olei omphacini ſextar. XX. amygdalorum amarorum lib. II. cardamoni lib. I. floris iunci odorati,calami aromatici, carpobalſami,ſingul. lib. I. myrrhæ,galbani,ſingul. ſexuncē,terebinthinæ lib. II. Vini odorati ad maceranda in ipſo arida ſextar. IIII. Mellis Attici lib. III. Reſinam & galbanum cum parte olei trita ac diſſoluta, reliquis coctis iniicimus, & tunc mel addimus. Quū verò omnia exactè permixta fuerint,dum leuiter calidum adhuc eſt medicamentum, ab igne tollimus & excolamus. Frigeſcens enim craſſum fit.

Balaninum. Sed & Balaninum ſimiliter vt ſimplex amygdalinum fit, non ab his quæ in quercubus naſcuntur glandibus, ſed ex his quæ vnguētariæ glandes & myrobalani appellantur.

Quod ex nucibus fit oleum,itidem velut relatum, ex veteribus nucibus fit.

Laurinum. Purum quidem laurinum ſimili modo vt relata, ex lauri fructu fit: verùm quod mixtum eſt, hoc modo paratur: Ad oliuarū maturarū ſextar. V. baccarum lauri ſextar. I. iniicitur, terūtúrque omnia ac exprimuntur. Quidam æqualem ex ambobus menſuram ſumunt ac miſcent.

Lentiſcinum. Et hoc ſimiliter vt laurinum paratur ex lentiſci fructu, duplici modo, & per ſe, & cum oliuis non maturis,ſed acerbis.

Maſtichinum. Simpliciſſimum quidem fit, maſtiches Chiæ vnc. I. in olei omphacini ſextar I. iniecta,& in duplici vaſe cocta. Quidā etiam abſinthii & ſtyracis ſingul. vnc I. iniiciunt.

Maſtichinum variegatius, Olei ſextar. L. helenii lib. V. xylobalſami lib. X. floris iunci odorati lib. V. cardamomi lib. VII. maſtiches lib. V. xylomaſtiches lib. VIII. terebinthinæ lib. III. comæ abſinthii lib. I. Vini odorati ſextar. V. aquæ ſextar. X. Arida vino triduo antea macerata,ad oleū & aquā miſcentur,& coquūtur horis VI. & tunc maſtiche & terebinthina iniicitur, & exactè permixta excolantur, & refrigerata vaſis excipiuntur.

Sicyonium ſimplex, Hoc fit radicis cucumeris ſylueſtris ſextante in olei ſextar. Italicum I. coniecto, & in duplici vaſe coctura facta.

Sicyonium compoſitum, Olei ſextar. X. radicis cucumeris ſylueſtris deraſæ lib. I. ſerpylli,meliloti,ſingul. ſexuncem,tedarum pinearum pinguium,althææ, ſingul. quincuncem,ſcolopendrii ſexuncem,fœnigræci ſextar. II. fœnumgræcum die vna in aqua præmaceratur, deinde excolatur,& prædicta iniicitur vnà cum oleo, & vini ſextar. II. & ad omnia cocta, medullæ ceruinæ cū modico oleo tritæ triēs immittitur,& adipis gallinacei triēs. Et excolatum oleum vaſis excipitur. Quidam poſt cocturam inſolant ipſum ad dies quadraginta.

Sicyonium aliud efficacius, Succi elaterii ſextar. III. ariſtolochiæ rotūdæ & longæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi,Iridis,colocynthidis,pulegii,origani,Cyperi,dendrolibani,centaurii,foliorum lauri,ſingul. ſextantem,olei ſextar. V. Mixta coquito, donec parum ſucci ſuperſit.

Cyprinum ex Poſidonio. Olei ſextar. XXV. Cyperi, helenii,iridis,ſing. lib. I. ſampſuchi,hyſſopi, ſeminis viticis, ſaluiæ, ſing. quadrantem, flóris Cypri ſiue liguſtri lib. I. Reliqua omnia in vino die vna macerata coquuntur cū oleo ad horas VI. Ad excolatum autem oleum liguſtrum iniicitur,ſi quidem adſit, viride cum teneris ramulis nō contuſis, ſin minus ſiccis cum modica aqua contuſis, & coquitur ad ſeſquihorā. Si verò velis ipſum tingere, vbi ab igne adēptū eſt,æruginis puræ vnc. I. ſemis iniice. At Poſidonius acrimoniam æruginis fugiens poſt cocturam inquit,Demittito oleum in cacabo non oblito ſtanno per triduum, & tingetur facultate ipſius non læſa.

Cyprini alia deſcriptio, Foliorum liguſtri, foliorum lauri iridis,cyperi,ſaluiæ, ſingul. quadrantem,dendroli

bani, aristolochiæ longæ,seminis viticis,singul.trientem A helenii, aspalathi, singul. sexūcem, rutæ sextantem, cupressi sextantem, olei sextar.x.Hæc in vino præmacerata cum oleo coquito, & excolato oleo rursus xylobalsami, xylocasiæ, singulorum trientem iniicito,sampsuchi, cumini,myrti,styracis,mastiches,singulorum quadrantem, opopanacis sextantē,floris ligustri sexuncē, æruginis vnciam vnam.

Amaracinum. Helenii lib.x.xylobalsami lib.xx.cyperi libras octo,floris iūci odorati,aspalathi,herbæ Sabinæ, singulorum libras octo,opopanacis, seminis amaraci, sin B gulorum libras duas:olei primarii sextarios LXXX.vini odorati sextarios quinque.Reliqua omnia vino præmacerata primam habeant iniectionem,secundam herba Sabina:& illa quidem horis sex coquantur, hæc tribus: quidā etiam hoc tingentes æruginis quadrantem iniiciunt.

Irinum. Iridis,aspalathi, cyperi, singulorum libras v. opopanacis quadrantem, anchusæ sextantem, olei sextarios triginta,aquæ sextarios XV. quidam etiam floris iūci odorati sexuncem adiiciunt, & casiæ quadrantem,xylobalsami sexuncem,Celticæ sexuncem. Omnia contusa, C aqua & oleo præmacerentur ad dies quinque,& in duplici vase coquantur ad horas sex;& reponātur.

Crocinum;in quo etiam alterum crocomagma: Olei omphacini odorati libram vnam,calami aromatici quincuncem,myrrhæ troglodyticæ quincūcē,cardamomi septuncem, croci cilicii sexūcem.Primæ iniectionis fit calamus & myrrha,quæ trita vino macerantur per triduum, & ter in die palmacea spathula agitātur: deinde cum oleo coquantur:secundæ cardamomum pridie aqua maceratum,tertiæ crocus vino maceratus. quidam cum croco e- D iam alium myrrhæ quincuncem adiiciūt, & excolatum oleum purum reponunt. Specierum autem fæcem subsidentem totam in pastillos efformant ac siccant, habéntque medicamentum illud quod Crocomagma vocant.

Mendesiū.Inde dictum est quòd in Ægypto inuentum sit,vbi & Mendes colitur.Recipit olei balanini libras decem,(in alio sunt sextar.x)myrrhæ,casiæ fistulæ,singulorum quadrantem,terebinthinæ libras decem(in alio sunt sextar.x)cinnamomi quadrātem. Hoc non coquitur, sed arida iniecta per dies sexaginta mouentur: deinde liqua E ta in olei parte terebinthina immittitur, & postea rursus per alios sexaginta dies mouetur, atque sic reponitur.

Marciatū. Mastiches, ceræ, styracis, singulorum quadrantem,œsipi medicamenti vnc.S. opobalsami vnciam vnam semis,nardini,gleucini,olei omphacini, singulorū quadrantem,medullæ ceruinæ vnciam vnam semis, terebinthinæ vnciam vnam.

Vnguētum ex vua acerba,Iniectio I. Aspalathi,spathæ palmularum,meliloti,iridis,floris iunci odorati,xylobalsami,rosarum siccarum,calami aromatici,singulorū qua- F drantem,olei omphacini libras decem,succi vuæ acerbæ sextarios decem.

Iniectio II. Folii,amomi,spicæ nardi, costi, caryophylli,casiæ,cassami,singulorū quadrantem:in alio etiā arnabo quadrantem:vini quod satis est.

Iniectio III.Thuris,ammoniaci thymiamatis,styracis, bdellii,myrrhæ,mastiches,singulorum quadrantem,vini quod satis,ceræ albæ quincuncem, opobalsami sexuncē: quidam bessem. Primæ iniectionis medicamenta in succo vuæ acerbæ & oleo,die vna præmacerantur: secundæ G verò iniectionis in alia pelui,in vino Aminæo,aut alio veteri & odorato.Moueto quotidie spatha palmacea ter, in dies tres:post quos in cacabo stanno oblito coquito. Primùm primæ iniectionis medicamenta donec parum de vuæ acerbæ succo supersit:deinde statim quæ secūdæ iniectionis sunt cum vino immittito. Melius autem est facta prius colatura,sic ipsa ad purum oleū iniicere, & postquam cocta fuerint,donec paucissimum vini restet,vt ne comburatur oleum, ablatum ab igne excolato: & rursus ad oleum purum,tertiæ iniectionis medicamenta succu- H lenta prius cum vino,quale dixi,in mortario trita iniicito,styrace excepto.Hic enim cum aliis iniectus facilè soluitur:& ad prunas coquito donec bene habere visa fuerint,& ablata ab igne refrigerari finito. Postridie ad oleū diligenter excolatum, & sufficienter calefactum super ignem,ceram iniice,& ablata spathula commoue, & vbi refrigerata fuerint,opobalsamū adiice, & in vasis vitreis repone.

Gleucinum. Iniectio I. Olei sextar.x.musti Aminæi sextar. VI.aspalathi triētem,spathæ palmaceæ sexuncem, floris iunci odorati sexuncem, meliloti trientē,rosarum vnc. I. myrrhæ quadrantem, foliorum lauri sextantem, dendrolibani sexuncem, xylobalsami sexuncem,helenii sexuncem,aristolochiæ longæ quadrantē, iridis quadrantem.Hæc in musto macerato.

Iniectio. II. Celticæ trientem, cassami sextantem, cyperi cassiæ, spicæ nardi, asari, amomi, costi, sampsuchi, singul. quadrantem, calami aromatici, caryophyllorum,folii,singul. vnc.I.cardamomi triētem, vino oderato macerato.

Iniectio. III. Mastiches trientem: myrrhæ troglodyticæ,bdellii,singul.sextantē, ladani quadrantem, styracis liquidi,thuris masculi,sing.trientem,opobalsami sexuncem. Quidam etiam croci sextantem.Præparato velut id quod ex vua acerba fit, excepta cera. Verùm hîc per VII. dies,duarum iniectionum species macerare oportet.

Nardinum Cyzicenum. Iniectio I. Olei primarii sextar.x.aspalathi,cyperi,helenii,iridis,xylobalsami,aristolochiæ,cardamomi,floris iunci odorati,singul.sexuncem,sampsuchi trientem, herbæ Sabinæ sextātem;Quidam etiam calami aromatici sextantem. Hæc in vini odorati sextar.IIII. macerato.

Iniectio II. Cassiæ, Cassami arnabo, sing. sextantem, spicæ nardi quadrātem,caryophylli vnc. I.costi,amomi, sing. sextantem. quidam etiam celticæ sextātem. Et hæc in vino macerātur. Iniectio III. Myrrhæ Troglodyticæ, aloes,thuris,singul. sextantem,styracis quadrantem, mastiches trientem, opobalsami sexuncem.Quidam etiam croci vino triti vnciam I. Præparato & hoc velut dictum est.

Decamyron. Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis costi,adarces,sing. vnc.I.mastiches vnc. I. S. opobalsami sexuncem,nardini lib.I.ceræ sexuncem.

Pentamyron.Styracis vnc.I.mastiches sextantem, ceræ albæ quadrantem,opobalsami trientem,nardini quincuncem.

Foliatum. Folii quadrantem, amomi vnc. I. casiæ sexuncem, ladani vnc. I. piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drach.I.Contusa & cribrata rursus in pila læuigato,olei nardini lib.I. adiecta. Quo verò nigrius pharmacum reddatur,nucum iuglandium cortices vstos ac tritos in mortario, adiicito, deinde opobalsami cochlearia tria admisceto,ac vtitor.

DE OENANTHARIIS, Cap. XIX.

NOn quòd œnanthen recipiant hæc œnantharia appellata sunt:(quædam enim œnanthē omnino non recipiunt) sed propter vinum,& florem liliorum,hāc appellationem adepta sunt. Vsus œnanthariorū apud quosdam iucundi odoris tantùm, & deliciarum gratia assumitur, qui ipsis vtentes post balnea eis profunduntur, & spongiis his imbutis mensas detergūt.Verùm apud rectè vtentes etiam auxilia fiunt in his qui exoluuntur, & syncopem incidūt, si ad cataplasmata stomachum corroborantia admisceantur,& in his qui ex morbo febrili maximè se recolligunt, qui post egressus è balneis profunduntur ipsis, & naribus adhuc valde inspirantibus ipsa admouent.Trahuntur enim in profundum,& animalem ac vitalem spiritum corroborant. Commoda sunt etiam his qui se præseruant, ne in pestilentes morbos incidant, quum æris mutatio huiusmodi apparet.Est autem Posidonii tale quod Mesopotamenum vocat.

Oenantharii Mesopotameni præparatio. Casiæ, myrrhæ,thuris,folii amomi,mastiches,costi,carpobalsami, opobalsami, singul. quadrantem, styracis pinguis trientem, vini odorati Aminæi Italici sextar. x. Omnia contusa & cribrata, styracem verò in tenues partes diuisum, in vas amplioris componito, cum lilii foliis pridie siccatis & exunguibus,alternatim locatis.Sint autem lilia numero CCC. Deinde adiice vinum & opobalsamū ante

iniectionem mixta ac commota, & obturato osculo vasis insolato ad dies quadraginta. Et vtere à balneis, post refocillationem ex morbis, & respergito ex ipso domum & & vasa: tingito item in ipso spongias, & ad faciem apponito.

Aliud, sicut nos parare solemus, Costi quadrantem, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, sing. vnc. I. amomi quadrantem, casiæ œnanthes, calami, singulorũ dodrantem, styracis, opobalsami. singul. trientem, lilia CCC. Vini Falerni sextar. X. præparato simili modo.

DE SVFFIMENTIS ET CYPHIS, Cap. XXII.

CYpheos materia media est inter pastillos qui bibũtur, & antidota. Vtimur ipsis quandoque ad suffitus, iucundi odoris gratia, quemadmodum etiam thymiamatis ac suffimẽtis. Quandoque verò olfacimus ipsa ad concoquendas destillationes, & grauedines remouendas, & ad cerebrum perpurgandum, & ad præseruationem à pestilentibus affectionibus. Sed & per os sumuntur, tum ob eadem, tum vt quæ circa thoracem hærent concoquãt, & ad frigidiores in hepate affectiones. Vnde etiam Cyphiformes antidotos dictas veteres inuenerunt. Miscentur etiam in composita medicamenta, maximè epithemata & antidotos. Thymiama, *id est suffimentum rosatum*. Costi, amomi, myrrhæ, casiæ, singul. vnc. I. styracis, mastiches, chiæ, bdellii, onychum, musci, ladani, sing. drach. II. rosarum purarum vnc. XXIX. opobalsami, vini quod satis est.

Suffimentum Liliaceum. Liliorum exunguium lib. I. styracis primarii dodrantem, spicæ nardi quadrantem, costi, caryophylli, amomi, mastiches, onichum vstorum, mellis, sing. vnc. I. S. opobalsami quincuncem, vini quod satis est. Terito ac efformato in pastillos.

Cyphi magnum quod Solare vocant, ex rebus XXXVI. Styracis, myrrhæ, bdellii, ladani, aspalathi, helenii, sing. sexuncẽ, nardi Celticæ, folii cupressi seminis, ammoniaci thymiamatis, nucis pineæ, splãchni, aut pro ipso onychũ magnorum II. carpobalsami, singul. quadrantem, casiæ, iridis, seselis sphagni, Cyperi, cardamomi, calami aromatici, singul. quincuncem, rosarum siccarum, croci, spicæ, nardi, herbæ Sabinæ, radicis asphodeli, (alii succum habent) singul. trientem, lacaphthi (est autem pini, aut alterius cuiusdam arboris cortex) dodrãtem, costi, floris iunci odorati, singul. sextãtem, baccas iuniperi magnas quadraginta, & paruas L. amomi, terebinthinæ, palmularum purarum, sing. lib. I. caricarum exemptis granis, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. mellis despumati lib. V. Posidonius etiam vini odorati sextar. III.

Aliud. Cyphi Lunare appellatum, ex rebus XXVIII. Bdellii, helenii, singul. septuncem, iunci rotundi sextantem, sphagni quincũcem, baccas iuniperi paruas L. cardamomi quincuncem, aspalathi septuncem, casiæ fistulæ quincuncem, spicæ nardi sextãtem, cyperi quincuncem, asphodeli radicis, Sabinæ, sing. trientẽ, seminis cupressi, nardi Celticæ, malabathri cum foliis, rosarum siccarum, singul. quadrantem, costi, croci, singul. sextantem, ladani, myrrhæ singul. septũcem, caricarum pinguium, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. nucum pinearum bessem, terebinthinæ lib. I. styracis septuncẽ, palmularum pinguium lib. I. mellis lib. S. vini odorati quod satis est.

PRAEPARATIO MASVCHAE QVAM aliqui Masuaphium vocant, Cap. XXIII.

MEliloti dextantem, xylobalsami, aspalathi, herbæ Sabinæ, myrrhæ, amomi, floris iũci odorati, foliorũ lauri, stactes, styracis, calami aromatici, sampsuchi, singulorum sextãtem, iridis quincuncẽ, folii, croci, singul. vnc. I. opobalsami vnc. S. gummi lib. I. rosarum siccarum sexuncem, vini quod satis est.

DE PESSIS, EX ANTYLO, Cap. XXIIII.

PEssi siue Tali, vtero adhibentur. Differentiæ ipsorum secundum genus tres sunt. quidam enim molliunt, quidam adstringunt. quidam oscula venarum aperiunt. Mollientibus igitur, in vteri inflammationibus, vlcerationibus, perfrigerationibus, recursibus sursum versus, auersionibus & inflationibus vtimur. Parantur autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino adipe anserino aut gallinaceo, butyro insulso, resina vsta, medulla ceruina, fœnogræco, & quæ eiusdem generis sunt. Aper iẽtibus autẽ oscula venarũ, quum purgationẽ suppressam reuocare voluerimus, aut vteri cõclusionẽ aut cõtractionẽ corrigere. Parãtur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassicæ succo, radice dulci, porri succo, ruta, scammonia, & similibus. At verò adstringentes contrariũ his qui aperiũt, vsum exhibent. Nam fluxũ muliebrẽ cohibẽt, & expassum vterum contrahunt, & prolapsum repellunt. Verùm materia adstringentiũ antea indicata est in tractatione de collyriis & pastillis. Oportet autem strigmentitiã & paulo crassiorem facere pessi spissitudinem: deinde lanam linamento angusto similem duplicatam in medicamentum tingere, & ad vteri osculum apponere, ita vt filum oblõgum habeat annexum, quo pessus facilè extrahi possit, vbi id visum fuerit.

Pessus Croceus ad inflammationes, & auersiones, duriciásque ac inflationes: Ceræ albæ, medullæ vitulinæ, singulorum drach. XVI. medullæ ceruinæ drach. XI. adipis anserini drach. VIII. adipis gallinacei drach. VIII. mastiches drach. IIII. œsypi medicamenti drach. III. mellis drach. II. croci drach. VIII. rosacei quod satis est. Crocum cum lacte muliebri terito.

Pessus Areus molliens optimus. Croci drach. I. œsypi drach. I. medullæ ceruinæ drach. II. terebinthinæ, ceræ, adipis anserini. singul. drach. III. ouorum assatorum vitellos XVI. irini & rosacei ex æquo quod satis est.

Pessus Libanius, mẽses ducit, & ad vterinas affectiones egregiè conducit, Vnguenti nardini sexuncem, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, vnguenti susini trientem, adipis porcini recentis quadrantem, adipis anserini, gallinacei, medullæ ceruinæ, vnguenti amaracini, singulorum sextãtem, adis taurini, terebinthinæ, œsipi, singulorum vnciam vnam. Liquatur in duplici vase, quemadmodum etiam omnes alii pessi.

Pessus enneapharmacus, Vnguenti rosacei, recinini, terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bubuli, medullæ ceruinæ, butyri, singulorum æquales partes.

Pessus Titianus emolliens, Ceræ sexuncem, colophoniæ trientem & vnc S. adipis taurini triẽtem, ammoniaci thymiamatis trientem. Ammoniacũ cum aqua terito.

Pessus Ægyptius, Mellis, terebinthinæ, butyri, rosacei, aut susini, croci, singulorum partem. I. Verùm in non inflãmatis & sordidis, etiã æruginis dimidia pars additur.

Pessus Genitura appellatus, ad concipiendum. Butyri sexuncem, œsipi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini & gallinacei, terebinthinæ, aloes, singulorum quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ sexũcem, rosacei libras II. myrrhæ, casiæ, singulorum sextantem, spicæ nardi vnciã I. mellis quantum satis est.

DE MEDICAMENTIS INTER SE VIcissim succedaneis. Ex Galeno, Cap. XXV.

IN Alexandria, inquit, quum, muliercula quadã periclitante, quæsiuissem lychnidẽ, nec reperissem, si non statim pro lychnide, acanthii semine comperto vsus essem, periisset mulier. Quare rogatus à sodalibus, ad hãc succedaneorum inter se vicissim medicamentorum descriptionem iuxta ordinem literarum, deueni, ab hoc ipso initiũ facturus.

A

PRO Acanthii semine, lychnis.
Abrotono, origanum.
Agallocho, calamus aromaticus.
Agarico, epithymum, aut euphorbium.
Agriostaphide, palmulæ Syriacæ.
Anchusa, hyacinthus.
Acacia, lentisci succus.
Acantha, acanthæ siliquæ.
Acanthi siliquis, acantha.
Aconito, iridis syluestris radix.
Acoro, asari radix.
Alumine, sal fossilis.
Alumine scisso, malicorium.
Actæa, glaucium, aut fimus ouillus.
Acte è sambuco, acantha.
Alicacabo, solani fructus.
Aloe, ibidis fructus.
Aloe Indica, aloes viridis folia, glaucium, lycium, aut cẽtaurium.
Ammio, anisum.
Amianto, aphroselinon.
Amylo, pollen siccus.
Amygdalis amaris, absinthium.
Ammoniaco thymiamate, propolis.
Adipe vulpino, vrsinus.
Adipe ceruino, anserinus.
Adipe vitulino, adeps porcinus vetus.
Adipe hyænæ, adeps anserinus, aut vulpinus.
Adipe crocodili, adeps canis marini.
Amomo, acorus.
Aniso, daucus.
Araco, sesamum.
Argemona, seriphium.
Aristolochia, clematitis sicca.
Aristolochia rotunda, aristolochia longa.
Armala, nasturtium Babylonicum.
Armenio, atramentum Indicum.
Azaro, zingiber.
Asio lapide, lapis gagates, aut sal ammoniacus, aut sandaracha.
Aspalatho, ericæ fructus, aut viticis semen.
Asphodeli radice, betæ succus.
Absinthio, abrotanum.
Auripigmento, sandaracha.

B

Bitumine, pix liquida, aut terra ampelitis.
Balaustio, hypocistis aut cytini.
Balsamo, myrrha stacte.
Bdellio, sphagnus aromaticus.
Besasa, semen rutæ syluestris aut hortensis.
Buprestis, blattæ capite detracto.
Butyro, lactis bubuli concrementum.
Buccinis, ostrea.

C

Cadmia, leucographis Ægyptia.
Calamo aromatico, sphagnus.
Calamintha, syluestris mentha.
Cantharidibus, phalangia.
Capparis radice, ericæ aut myricæ radix.
Cardamomo, cyperus, xylocarpasum.
Casia, cinnamomi dimidium, aut herba Sabina.
Castorio, silphium.
Canchry, lauri baccæ, aut pyrethrum.
Cedria, baccæ cedri.
Cedri baccis, ladanum.
Calce viua, adarce.
Ceraunio, leucographis.
Cera, faba fresa cum propoli cocta ac trita.
Cerussa, plumbi recrementum, ad plumbum vstum.
Chamædry, rumicis syluestris radix.
Cicuta, psyllii semen.
Chamæmelo, anthemis.
Chamæleonis succo, salicis succus.
Chalcantho, squamæ æris.
Cinnabari, rhodoides.
Cinnamomo, casiæ duplum, aut herbæ Sabinæ duplum.
Clinopodio, heliotropium.
Cnici semine, viticis semen.
Colocynthide, ricini semen.
Colophonia, pix naualis.
Corallio, moly, aut symphytum.
Costo, ammoniacum, cedri baccæ, helenium.
Coryledone, onocardium.
Chrysanthemo, aphrodisias.
Croco, crocomagma.
Crocomagmate, aloe Indica.
Cumino Æthiopico, melanthium.
Cynosbato, solani fructus.
Cypero, iuniperus magna, aut carda momum.
Cyphi, carica vsta.
Cornu cerui, cornu capræ.

D

Damasonio, carpesium, aut calamintha.
Dauci semine, laueris semen.
Dictamno, pulegium, aut saluia.
Diphryge, misy torrefactum, aut lapis Phrygius, aut æs vstum, aut lapis pyrites.
Dorycnio, hyoscyami semen.
Dracunculo, aron.

E

Ebeno, loti arboris lignum.
Ebisci radice, radix papyri.
Elaterii succo, porri succus, aut eiusdem herbæ succus.
Elleboro nigro, struthii radix.
Enneaphyllo, potamogiton.
Epithymo, colocynthidis semen.
Ericæ fructu, galla omphacitis.
Erysimi semine, struthium.
Erinei foliis, folia mori.
Erucæ semine, erysimi semen.
Eupatorio, chamæpitys.
Euphorbio, stercus columbæ syluestris.
Eruca pini, vespæ cum cedria.

F

Fæce vini vsta, sandaracha.
Felle viperæ, fel ichneumonis.
Felle cameli, fel stellionis.
Felle mustelæ, fel simiæ.
Felle hyænæ, fel perdicis.
Filice, vrticæ semen.
Folio, spica nardi, aut iris Illyrica.

G

Galbano, sagapenum.
Galla, myricæ fructus.
Gentiana, helenium.
Gentianæ radice, apii aromatici radix. est autem petroselinum.
Glycyrrhizæ succo, succus mori.

H

Hederæ succo, succus Persicus.
Hyacintho, flos isatidis.
Hyoscyami semine, cynosbati fructus.
Hypocistidis succo, acaciæ succus.
Hyperico, anethi semen.
Hippuride, chamæpitys.
Heliotropii semine, rapi semen.
Hormini semine, semen lini.

I

Iride Illyrica, helenium aromaticum.
Iunco aromatico, cardamomum aut cinnamomum.
Iunco, polygoni radix.
Iuniperi baccis, cyperus.

L

Ladano, sampsuchus.
Lathyride, granum Cnidium.
Lapathi radice, radix pyrethri.
Lauri baccis, serpyllum aridum.
Lapide Asio, gagates lapis.
Lapide Phrygio, lapis argyrites aut pyrites.

Lapide pyrite,lapis pyrobolus.
Lapide magnete,lapis Phrygius.
Lentiſco,terebinthus.
Lepidio,erythrodanum.
Lepidii radice,folia capparis.
Lepore marino,concha marina.
Lemnio ſigillo,ſandaracha.
Leucoii flore,ſtruthion.
Lini ſemine,fabarum ſuccus.
Liguſtici ſemine, radix eiuſdem, aut paſtinacæ, aut laueris ſemen.
Loti ſemine,betæ ſemen.
Lychnide,acanthii ſemen.

M

Malabathro,caſia,aut cupreſſus pilulas ferens,aut ſpica nardi.
Malua,fœnumgræcum.
Mandagrora,dorycnium,
Malis cydoniis,melilotum.
Manna,thuris cortex.
Maſtiche,lentiſci ſuccus.
Medulla cerui,adeps ceruinus,aut medulla vituli.
Medulla vituli,œſypus,aut medulla cerui.
Meliloto,lotus ſylueſtris.
Melle,ſapa.
Melle Attico crudo,mel deſpumatum.
Meo,myrobalanus.
Mendeſio vino,vinum Italicum.
Miſy torrefacto,diphryges.
Miſy Cyprio,ochra Cypria.
Mentha,calamintha.
Molybdæna,ſpuma argenti.
Mori ſucco,rubi folia.
Myrobalano,peucedanum.
Myrteo vino,mori ſuccus.
Myrteo oleo,lentiſcinum aut melinum.
Myrrha Troglodytica,calamus aromaticus.
Murium ſtercore,muſcæ pari menſura.

N

Napi ſemine,rapi ſemen.
Nardo Syriaca,iuncus aromaticus.
Nardo Indica,nardus Celtica.
Nucleis pineis,cucumeris ſemen.

O

Ochra,miſy cyprinum.
Ocimo,ſiſymbrium.
Ocimoide,mentha ſylueſtris.
Œnanthe,omphacium ſiccum.
Omphacio,rhois ſuccus.
Oleæ lacryma,hypociſtidis ſuccus.
Oleæ Æthiopicæ lacryma,acaciæ partes duæ.
Oleo ricinino,laurinum aut vetus.
Oleo veteri,ſycionium, aut duplum olei coquito cum adipe ſuillo veteri.
Onocardio,pſyche herba.
Opopanace, caſtorium, lac ſycamini, (*id eſt mori*) pix liquida.
Ornithogallo,anthyllis.
Oryza,farina hordeacea.
Oſtreis,buccina.
Ouorum vitellis aſſatis,medulla cerui.
Œſypo medicamento,medulla vitulina.

P

Panacis radicis vncia vna,opopanacis drach.1.
Pipere,zingiber.
Pipere albo,nigrum duplicatum.
Perſææ foliis ſiccis,roſas ſiccas.
Peucedano,glycyrrhizes ſuccus.
Picelæo,pix liquida.
Pice brutia liquida, bitumen, pix vernacula abunde, aut communis pix cocta cum aceto.
Pice liquida,opopanax.
Polii ſemine,erucæ ſemen.
Polygoni ſucco,ſuccus plantaginis.
Polypodio,chamelæa.
Polytricho,abſinthium.
Pompholyge,cadmia vſta.
Potamogitone,ſerpyllum.
Populæ nigræ ramulis,ſampſuchus.
Propoli,ladanum ammoniacum.
Pſyllio,lens paluſtris.
Pyrethro,zingiber aut lapathi radix.
Phu,ſphagnos.
Phyco, *id eſt fuco*,anchuſa.
Pulegio,hyſſopus.
Pumice,terra Cretica.
Plumbo vſto,ceruſſa.

R

Rapo,heliotropium.
Raphanino oleo,ricininum.
Rheo,centaurinum.
Recremento plumbi,recrementum argenti.
Recremento Cyprio,melanteria Ægyptia.
Reſina colophonia,pix naualis.
Reſina pini,terebinthina.
Reſina picea ſicca,ſagapenum.
Reſina terebinthina,reſina pini.
Radice lapathi,radix cinnaræ
Radice cinnaræ,radix aſphodeli.
Roſis ſiccis,folia perſeæ ſiccæ.
Rhodoide,ſinopis rubrica.
Rhoe Syriaco,lapathi radix.
Rhoe culinario ſicco,ſampſuchus.
Rubigine ferri, recrementum ferri,aut ſquama ferri, aut ſpuma argenti.
Ricino,ſordes è palæſtra.

S

Sagapeno,galbanum,aut reſina picea ſicca.
Sabino oleo,ricininum oleum,
Salamandra,lacerta viridis.
Saluia,calamintha.
Sampſucho,rhus culinarius.
Santonico,abrotonum,
Satyrio,erucæ aut ſaluiæ ſemen.
Serapiade,pæoniæ radix.
Serpyllo,potamogiton,aut pyrethrum.
Semperuiuo,folia aut ſuccus lactucæ.
Sepiæ teſta,pumex.
Seſamo,ſemen lini.
Seſamoide,quod ab amarantho expreſſo reſtat.
Scammonia, colocynthis,ricini ſeminis pars interna, lathyris.
Scinco,ſatyrium.
Scilla,bulbus.
Sinapi,naſturtium.
Sio,(*id eſt lauere*)aſparagi aut liguſtici radix.
Siſone,aniſum.
Siſymbrio,ocimum.
Spodio,pompholyx.
Spodio Cyprio, cinis foliorum oleæ.
Stibio,ſquama æris.
Stœcade,chamædrys.
Sori,diphryges aut melanteria.
Struthii radice, elleborus niger,aut euphorbium.
Sale ammoniaco,ſal Cappadocicus.
Salis flore,ſandaracha.
Styrace,caſtorium.
Symphyto,centaurium.
Sinone Syriaco,petroſelinum Macedonicum.
Syrico,ſpuma argenti.
Sphagno,iuncus odoratus,herba Sabina.
Sphōdylio, ſpodium Cyprium, aut cinis foliorum oleæ.
Suſino oleo,oleum fœnigræci.
Succo balſami,myrrha ſtacte, ſuccus carpaſi, fructus balſami.
Succo Thebaico,ſuccus papaueris.
Succo ſalicis,ſuccus hederæ nigræ.
Succo carpaſi,ſuccus myrrhæ.
Succo cyrenaico,ſuccus Syriacus,laſer,aut ſilphii ſuccus.
Succo papaueris mandragoræ ſuccus.

Succo mori arboris,hederæ ſuccus.
Succo Perſico,hederæ ſuccus.
Succo peucedani,glycyrrhizæ ſuccus.
Succo rhododaphnes,viſcum quercinum.
Succo fici,ſuccus mori.
Succo Syriaco,ſuccus mori.
Sulphure viuo,ſandaracha.
Stercore felis,ſtercus ichneumonis.
Stercore vulturis,columbæ ſtercus.
Stercore lupi,ſtercus caninum.
Stercore turturis,ſtercus columbæ.

T

Terebinthina,maſtiche,aut reſina ſtrobilina.
Terra tenera,plumbago.
Terra aſtere,terra cimolia.
Terra Erethriade,calx Thebaica.
Terra Cretica,terra Erethria.
Terra Samia,leucographis Ægyptia.
Terra Megara,ſpuma ſalis.

Thapſia,naſturtii aut erucæ ſemen.
Thapſiæ ſucco,chamæleonis nigri ſuccus.
Thermuntiade,lycopſis.
Troxinus(id eſt intubis)maiulium appellatũ,ſiue lactuca.
Thure,terra ampelitis.
Thuris cortice,manna thuris.

V

Verbenaca,chamæleuce.
Vino Italico,vinum Mendeſium.
Vino Rhodio,vinum auſterum.
Vino Syriaco,vinum Rhodium.
Vua acerba,malicorium,aut galla omphacitis.
Vua paſſa ſatiua,palmulæ Syriacæ caro.
Viſco quercino,chamæleo albus.

X

Xylobalſamo,radix leucoii.
Xylocarpaſo,cinnamomum.

Z

Zingibere,pyrethrum.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS, Cap. XXVI.

POndus, grauitatis menſu indicatur: menſura autem, vaſculi capacitate: vaſculum verò,tum aridæ tum liquidæ quantitatis menſura exiſtit. Quare tres omnino dimenſæ quantitatis ſunt differentiæ: vna quidem, ponderis: altera verò,rerum aridarũ,vtpote quæ velut in aggerẽ accumulatur: tertia autem,liquidorum. Cæterùm quum penè infinita pondera ac menſuræ, tum pro locorũ tum pro eorum qui eis vtuntur conſuetudine, exiſtant, de iis ſaltem quæ omnibus maximè familiaria ſunt nobis ſermo erit.

Verùm quum quidam non integris literis, ſed per notas hæc ipſa pondera ac menſuras ſignificent, præſtiterit fortaſſis & nos in hac parte veteres imitari, atque primùm characteres ipſos declarare. Primùm igitur litera χ, vbi α literam habuerit incumbẽtem,chalcum (*id eſt æreum*) ſignat, hoc modo, χ. ſi verò ο ipſi χ incubuerit, choa (*id eſt congium*)demõſtrat,ſic, χ. ſi οι, chœnicẽ, χ. ſi η,cheman, χ. K verò litera ſi incumbens ε habeat,& linea recta inferiorem ipſius apicem per obliquum ſecet,ceration (*id eſt ſiliquam*)ſignificat,hoc modo, κε. Quòd ſi υ ipſi K incumbat, cyathum ſignificat, ſic κυ. ſi verò ο, cotylam (*id eſt heminam*) κο. Porro linea circumflexa quam nihil aliud circunſtat, & quæ omnino per obliquum ponitur, obolum denotat, ↩. Si verò duæ ſunt lineæ quas nihil circunſtat, duos obolos ſignant, ⇆. qui gramma (*hoc eſt ſcrupulum*) faciũt,quod per literam Γ quæ ρ adiectum habet, denotatur,recta amplius linea ipſum ρ ſecante,hoc modõ, γρ. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatem conſertæ, angulúmque conſtituentes, ad ſimilitudinem duorum apicum qui in ipſius K literæ pictura, ad rectam lineam adſcribuntur, drachmam ſignificant, quæ & holca cognominatur, hoc modo, <. Propriè autem holca per λ literam notatur, ο litera medium eius occupante, hoc modo λο. Quòd ſi ι litera ad λ apponatur, libra ſignificatur, λι. Aliqui tamen alteram ipſius λ lineam per obliquum alia linea ſecantes, libram denotant,ſic λ. At verò litera Γ intra angulum ſuum ο literam habens,vnciam ſignificat, Γο. μ autem iuxta medium ipſius ν habens, minam denotat, μν. Si verò υ habeat,myſtrum, μυ. ſi ε, medimnum, με. ſi ο, modium, μο. Porro τ literam ρ complectens, & υ incumbens habens, tryblium ſignificat, τρυ. ξ. autem ſupra ſe ε habens,xeſten(*id eſt ſextarium*)deſignat ξε. Si verò ο habeat ſuprà ſcriptum, oxybaphum(*id eſt acetabulum*) ξο. Aliqui tamen xeſten per ξ denotant recta linea diſſectum, hoc modo, ξ. η autem incumbens μ habens, heminam indicat, ημ. K verò cum ρ connexum,incumbente ipſis litera μ, ceramium ſignat, κρμ.

DE PONDERIBVS.

Mna (id eſt mina) Attica & Ægyptia habet vncias	XVI.
Mina Romana habet vncias	XX.
Libra vncias	XII.
Vncia drachmas	VIII.
Drachma ſcrupulos	III.
Scrupulus obolos	II.
Obolus ſiliquas	III.
Siliqua æreos ſiue æreolos	II, duáſque tertii partes.

Ita vt obolus æreolos VIII complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM.

Italicum ceramium habet choas VIII.
Chus,ſiue congius,ſextarios VI.
Sextarius cotulas II. quæ & tryblia appellantur.
Cotyla,ſiue tryblium, magna myſtra III, acetabula verò IIII.
Magnum enim myſtrum continet acetabulum I, & tertiam ipſius partem.
Acetabulum verò ſeſquicyathum habet.
Cyathus chemas paruas aut myſtra parua II habet.

Quòd ſi velis liquidorum iuxta pondus ſcire dimenſionem (multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum exiſtunt)idipſum ex olei, vini,& mellis exẽplo docebimus. Mel igitur vino grauius eſt quarta ampliúſque decima parte, quod fere totum tertiam eius partem facit. Habet enim eadem mellis ad vinum menſura, totum vini pondus, accedente inſuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimenſum,dimidia eius parte ponderoſius exiſtit. habet enim totum olei pondus, atque inſuper dimidiam eius ponderis partem. Vinum verò nona parte oleum excedit. habet enim pondus ipſius totũ, ampliúſque nonam eius põderis partem. Quæ res vt magis euidẽs & manifeſta fiat,omnium menſurarum pondus ſigillatim ſubiecimus velut in tabella depictum: ita vt manifeſtè conſtet, quòd per põdera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum,vinum, & mel ex ordine demonſtrantur.

Olei	Vini	Mellis
	CERAMIVM ITALICVM HABET	
Libras LXXII.	libras LXXX.	libras CVIII.
	CHVS SIVE CONGIVS HABET	
Libras IX.	libras X.	libras XIII,& dimidiam.
	SEXTARIVS HABET	
Vncias XVIII.	vncias XX.	vncias XXVII.
	COTVLA SIVE HEMINA HABET	
Vncias IX.	vncias X.	vncias XIII, & dimidiam.

	MAGNVM MYSTRVM HABET	
Vncias III.	vncias III. ſcrup. VIII.	vncias IIII, & dimidiam.
	ACETABVLVM HABET	
Drach. XVIII.	vncias II. ſcrup. XII.	vncias III, ſcrup. IX.
	CYATHVS HABET	
Drach. XII.	ſeſquiunciam, ſcrup. IIII.	vncias II, drach. II.
	PARVVM MYSTRVM HABET	
Drach. VI.	ſcrupulos XX.	drach. IX.

Oribaſius autem iuxta Adamantium, ſextarium Italicum, vini quidem iuxta menſuram, vncias XXIIII, habere ait: iuxta pondus verò, lib. I. vnc. VIII. ſextarium autem mellis, librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

De menſuris aridorum.

Ægyptia Artaba continet modios III.
Modius Ægyptius & Italicus habet chœnices VIII.
Chœnix ſextarios II.
Sextarius ſemiſextarios II. qui & heminæ appellantur.
Hemina autem habet cyathos VIII.
Atticus medimnus continet hemiecta XII.
Hemiectum autem ſeu ſemodius, chœnices IIII. Quo fit vt medimnus habeat modios VI. chœnices XLVIII. ſextarios XCVI.
Cæterùm pondus harum menſurarum non facilè eſt proferre, quòd immenſa diuerſitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem exiſtat.

Finis librorum ſeptem Pauli Æginetæ, Iano Cornario Medico phyſico interprete.

Pondera Latina ab interprete vſurpata.

Libra	habet	Vncias XII.
Deunx	habet	Vncias XI.
Dextans	habet	Vncias X.
Dodrans	habet	Vncias IX.
Bes, vel Beſſis	habet	Vncias VIII.
Septunx	habet	Vncias VII.
Sexunx, vel Semiſſis	habet	Vncias VI.
Quincunx	habet	Vncias V.
Triens	habet	Vncias IIII.
Quadrans	habet	Vncias III.
Sextans	habet	Vncias II.
Vncia	habet	Drach VIII.
Semuncia	habet	Drach. IIII.

S. hæc nota dimidium pondus cuiuſque ponderis ſignificat, hoc eſt Semis. Reliqua pondera ac menſuræ iuxta Pauli traditionem vſurpata ſunt.

νία.Et rurſus paulo inferius,Τοῖς μὲν οὖν πρώτερον ἀναγνώσκουσι, legendum eſt,τοῖς μὲν συντονώτερον.Et mox pro ἀνακαθερμασίας lege θερμασίαις.Et mox corruptiſſimus locus ſic reſtituatur,καὶ τὰς βαρυτέρας φθέγγεσθαι φωνάς. χρηστέον δὲ τοῖς διὰ τῆς φωνῆς ἐνεργείαις,&c.Hanc lectionem ſequuti ſumus ac expreſſimus:quod dico vt calumniæ occuram. Sed & mox deeſt dictio integra χυμῶν. Sic enim legendum eſt,ὅπως αὖ μὴ πλείω ἀνάδοσις τῶν διαφθαρμένων χυμῶν ἢ ἀτμῶν,&c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid.lit.D. *In qua tendi ſibi uidentur.* Legendum eſt in Græco, καθ' ἣν τείνεσθαι δοκοῦσιν. Sed expreſſum habetur πίνεσθαι.Et mox pro eo quod habetur,ὅταν ἐκθερμανθέντες ἱκανῶς,&c.lege ἐκθερμανθέντες οἱ μῦες,&c.Et inferius vbi legitur, οὕτως δὲ καὶ ἡσυχία πολλή,καὶ μάλιστα συνεχής, legendum eſt, καὶ ἀλείμματα συνεχῆ. Ad finem huius capitis vbi legitur, ὡς συνάγειν ἀτρέμα, deeſt vox τὸ δέρμα, quæ omnino adſcribenda eſt. Et mox lege,ἐκπηδάτωσαν δὲ εὐθέως ἐν τοῖς λουτροῖς εἰς τὰς ψυχρὰς δεξαμενάς.οἱ χυμοὶ δὲ ἅπαντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. Vide Galenum libro tertio ὑγιεινῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.F. Principium huius capitis ita legatur, Ἐπειδὴ δὲ δεῖ καὶ τῇ ἕξει ἀμῦναι, τρίμματι λουόμενος πυροῦται χρήσθω. τρίμμα dixit hîc puluillum ita detritum vt commodè inſpergi ac affricari corpori poſſit. talibus autem in balneis vtebantur. Quid verò fuerit τρίμμα & ὑποτρίμμα, quo in cibis vſi ſunt,& ad placentas & ad piſces coquendos, in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους ſcriptis docuimus. Ibidem etiam de propomatis dictum, quorum potum hoc loco Paulus præſcribit: quanquam vt ad τρίμματα redeam, videtur ea vox non ita rectè hoc loco legi, & ῥύμματι vocem pro τρίμματι reponendam eſſe libentius adſtruxerim. Sunt autem ῥύμματα eiuſmodi puluilli inſperſiles ad extergendas corporis ſordes & maculas,aut etiam ad vitiatum colorem tollendum,& bonum reparandum.Ita enim ſequenti capite viceſimoſeptimo ipſorum vſus habetur.Habent autem appellationem ἀπὸ τοῦ ῥύπτειν,id eſt ab extergendo & mundando.Et ex hoc ordine ſunt etiam ſaponum genera hodierna,itémque quæ ſmegmata appellãtur. De quorũ vſu iuſto Galenus tertio commentario in librum Hippocratis De victus ratione in morbis acutis tradidit. Ac ne κόλληκες quidem alterius quàm ῥυμμάτων ac ῥυπτόντων generis ſunt, velut Paulus apertè oſtendit, materiam ipſorum declarans: niſi quòd maioris ac minoris efficaciæ ratione,hæc omnia inter ſe differunt,& formam quoque diuerſam præferunt. κόλληκες enim puſtillorum forma conflantur,ac velut conglutinantur: velut Hippocrates libro De internis affectionibus docet, ξυμφυρῆσαι ταῦτα,inquit,μέλιτι καὶ ὄξει,εἶτα πλάσαι κόλληκας:quanquam de diuerſi vſus puſtillorum genere loquatur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.354.lit.B. *Linàmentum dropace intinctum.* Græcam lectionem ſic emendare oportet:ſic enim Latinæ verſioni reſpondebit,καθιέναι λίνον εἰς αὐτὸν καταβαφὲν τῷ δρώπακι, καὶ περισπᾶσθαι ἐξέλκειν. ἅμα γὰρ τοῦ πόρου ἐκκάθαρσις γίνεται, καὶ ἅμα τῆς ἀκοῆς πρόκλησις· μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαιον ὀρόβου μέγεθος,&c.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.D. *Nec uerò lectionibus talem offendere oportet.* Legendum enim eſt in Græcis exemplaribus,Μὴ λυπεῖσθαι δὲ μηδὲ ἀναγνῶσαι τόνδε.Et mox rurſus corruptum locum ſic emenda, Καὶ ὅσαι δύσπεπτοι, καὶ ὑγρὰ τρυγῶσιν ὕλην ἀργὴν καὶ παχεῖαν. At locus de fœniculi cremore rectè habet in Græco,quemadmodum Latinè expreſſimus.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Col.355.lit.G. *Aut ſemine urticæ,aut aniſi.* Habent quidem exemplaria Græca conſtanter, ἢ σπέρματος κνίδης, ἢ τῆς ἄγνου,id eſt ſeminis vrticæ,aut viticis: ſed quum viticis ſemen & in cibo & in potu,& forinſecus etiam ſubſtratum, flatus diſcutiat,& ideo ad caſtitatem conferre creditum ſit, atque hinc etiam apud Græcos ἄγνος appelletur,non videtur huic loco competere,& fieri potuit vt pro τοῦ ἀνίσου voce,τῆς ἄγνου vocis lectio ſuppoſita ſit. Aniſi ergo lectionem amplexi ſumus,quod antè nos Copus quoque fecit.Idem aniſum ſuprà capite nono pro ſuppoſititio anetho repoſuimus,vbi dixit, Conãdum eſt vt venter epithematis impoſitis adſtringatur quæ maximè ſiſtunt,cumino lanæ inſperſo,aut aniſo,aut apio.Nam Dioſcorides aniſum ſiſtere aluum teſtatur.

IN CAPVT TRICESIMVMOCTAVVM.

Col.356.lit.C. *Viticis item ſemen & rutæ ſi eduntur.* In Græcis habetur, Καὶ σπέρμα τοῦ λίνου καὶ πηγάνου ἐσθιόμενα. Facilè autem fuit vt λίνου vox pro λύγου ſupponeretur,propter ſcripturæ vicinitatem,& maximè ſiquis λύγον eandem quàm ἄγνον eſſe ignoret,aut nõ ſatis animaduertat.Quòd autem λύγος(id eſt vitex) huc competat,ex 36.capitis de dolatione didicimus: quòd verò lini ſemen huc ineptum ſit, ex eo conſtat quòd flatuoſum eſt, & quòd ad venerem ſtimulos facere id Dioſcorides tradit,maximè ſi cum pipere & melle in placentam coactum edatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.357.lit.A. *Ad uomitionem etiam pertinet non remittere,neque ceſſare inter uomendum.* Hanc eſſe Græcorum Pauli verborum hoc loco ſententiam,quotidiana experientia docet. Qui enim vbi ſemel vomere inceperint, rem non vrgent, ſed moram interponunt,hi ſemper magis atque magis inepti ad amplius vomendum fiunt,ſummóque labore ac difficultate id educunt quod primum impetum ſequuti facilè euomuiſſent.Græca lectio ſic habere debet, ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι μήτε διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις,τό,τε στόμα διακλύζειν,&c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.358.lit.B. *Saponem cum betæ ſucco illine.* Hoc loco σίνηπι vocem falſò legi dudum in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους oſtendi,& pro ea σάπωνα vocem reſtituendam eſſe docui,ex locis Galeni vnde Paulus hæc tranſcripſit. Animaduertit hoc etiam Gulielmus Copus Baſilienſis, aut certè rectam lectionem in ſuo exemplari repertam expreſſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid.lit.C. *Aut ſcordium tritum appoſitum.* Habent Græca exemplaria σκόρδου λείου προστιθεμένου, & hoc vt reliquis correſpondeãt,videtur eſſe legendum,σκόρδον λεῖον προστιθέμενον.Sed dum σκόρδου ſiue σκορόδου(id eſt allii)& σκορδίου vim ac vtendi modum expendo,σκορδίου lectio mihi magis arridet,vt legatur ſcilicet, σκόρδιον λεῖον προστιθέμενον. Nam ſcordii vſum vt ad vteri oſculum apponatur, Dioſcorides palàm præſcribit,προστεθεῖσα,inquit,ἡ πόα ἔμμηνα κινεῖ.At allii comæ decoctum,ad inſeſſus idem ducendis menſibus ac ſecundis prodit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col.359.lit.B. *Quaſdam etiam colare expedit,limoſas,& ſalſas,& bituminoſas.* Hæc eſt exemplarium Græcorum lectio, nec de eius integritate quicquam dubitaremus ſi non Copus ambiguos nos reddidiſſet, qui pro Et bituminoſas, quod in Græco eſt,καὶ ἀσφαλτώδη vertit,idque cum polenta,quaſi μετ' ἀλφίτων legiſſet.Sic enim vertit,Neque non prodeſt quaſdam aquas percolare,vt limoſam,aut ſalſam, idque cum polenta. Dubium itaque eſt an in ſuo exemplari Græco ita habuerit velut conuertit,aut ad illud Plinii libro viceſimoquarto capite primo reſpexerit, Nitroſæ aut amaræ aquæ, inquit,polenta addita mitigantur,vt intra duas horas bibi poſſint.De qua re quum in commentariis medicis dixerimus, hic rurſus admonere voluimus,ne temere præteriiſſe locum hunc videremur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.B. *Eſt autem & aptiſſimum ad uſum & uiro & fœminæ,& puero & ſeni,& magiſtratui & priuato.* In Græco ſic habetur,Ἔστι δὲ καὶ ἁρμοδιώτατον παντὶ,καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, καὶ παιδὶ καὶ πρεσβύτῃ,καὶ ἰδιώτῃ. Videtur itaque deeſſe vox quæ

opponatur ἰδιώτῃ, vt quum vir mulieri, senex puero oppositus sit, habeat quoque idiota ac priuatus homo sibi oppositum magistratum aut principē virum. Proinde vocem ἄρχοντι vel similem aliquam hoc loco reponendā esse ducimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Col.360.lit.D. *Ex his igitur qui humorum copiam coaceruant, eos qui statim balneum ingressi sunt, postea frictione uti, & parum moueri exhortabimur.* Hoc loco vna vox corrupta totam sententiam impeditam fecit, ac obscurauit. Si igitur pro voce πρότερον leges προτρέπομεν, habebis sanam lectionem, quam ego expressi. Hoc autem faciendum esse indicat sequentis periodi verbum συμβουλεύομεν. At vox πρότερον in re iam facta nullum locum habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.361.lit.G. *Et postea frictione dura, non tamen multa, cutem spissare, quò densam ac duram efficiamus.* Græca lectio corrupta sic restitui debet ex Galeno libro sexto ὑγιεινῶν, κἄπειτα τρῖψις σκληρὰ μὴ πολλὴ πιλοῦσα τὸ δέρμα, πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργάζεται. At quod mox sequitur de iracundia inducenda, ad colorem reparandum, & vt alimentum non sentientibus, rursus sanguis in vasa subter cutem colligatur, ex Hippocratis doctrina est, qui libro secundo Epidematum sectionis quartæ in fine sic ait, ὅτι πιθεύειν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ εὐχυμώσιος, & addit, καὶ εὐθυμίας καὶ φόβους, καὶ τὰ τοιαῦτα. atque hæ sunt commotiones animales, Paulo πνευματικὰ ψυχικαὶ dictæ. Videtur tamen prior illa de frictione lectio, iuxta Aëtii lib.4.cap.33. lectionem item restitui posse, hoc modo, κἄπειτα τρῖψις χρῆσθαι μὴ πάνυ σκληρᾷ, ἵνα μὴ πιλοῦντες, τὸ δέρμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργασώμεθα. Vult enim Aëtius duram quidem esse frictionem adhibendam, non tamen ita valde vt penitus cutem spissemus, sed vt densa solùm ac dura reddatur. Sequitur autem Paulus non minus frequenter Aëtii quàm Galeni verba, veluti etiam in sequenti capite quinquagesimonono, locus Pauli corruptus, apud Aëtium integer habetur, iuxta quem etiam restituendus est hoc modo, ταῦτα δὲ ποιεῖν μέχρις ἂν ἐρυθρὸν ἢ ὁμαλὸν τὸ μέρος μετεωρισθῇ, καὶ πρὶν συμπέσῃ παύεσθαι. δεῖ δὲ καὶ τοῖς πιλωτοῖς φαρμάκοις χρῆσθαι κατὰ τοὺς εἰρημένους σκοπούς. ὅταν δὲ αἴσθησις ψύξεως περὶ τὸ λελυμένον μέρος ὑπάρχῃ, &c.

IN CAPVT SEXAGESIMVMPRIMVM.

Col.362.lit.F. *Et crassi sunt ac pingues, & fœmoribus ac musculis imbecilles, & inarticulati.* In Græcis exemplaribus habetur, ἐ μηροῖς καὶ μυσὶν ἀσθενεῖς, id est fœmoribus ac musculis indistincti. Sed corrupta est lectio ex vocū vicinitate, scribendumque ἄρρωστοι. Ita enim Aëtius habet. At verò quod mox sequitur de calida & humida temperie, Sed & ad cōtactum non paulo validiores: non ad plenum terminare videtur institutam de hac temperatura tractationem. Non tamen putandum est, necessariò ea quæ Galenus habet huc transferenda esse, (non enim hoc fuit Pauli institutum) sed & ex Galeno, & aliis optima, & quæ sibi sufficere videbantur, transcribenda duxit. Itaque hoc loco satis est si hæc verba ex Galeni arte medica, itémque Aëtio libri quarti capite quinquagesimooctauo adscribantur, nempe post, καὶ μὴν δὴ καὶ ἁπτομένοις οὐκ ὀλίγῳ θερμότεροι, vt sequantur hæc verba, μέλανες δ᾽ εἰσὶν αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἁπαλός. Periodus autem quæ sequitur in Galeno & Aëtio, omitti potest, vt quam etiam Paulum omisisse credam, vt qui satis esse duxerit de hac tota tractatione admonere ad finem, quod in coniugatis temperaturis prædominantis qualitatis notæ semper præualerent, alioqui etiam alia multa quæ reliquit vltro, adscribenda ipsi fuissent.

IN CAPVT SEXAGESIMVMQVINTVM.

Col.364.lit.D. *Et sanè bibentes non statim sitire cessant.* Hoc loco quasi ex abrupto Paulus ad potum progressus esset, quædam deesse videri possint, quæ & Galenus & Aëtius habēt: sed si quis compendii studium in hoc authore cōsiderauerit, integram, sufficientem, ac minimè mancam lectionem habebit: nisi quòd ὀλίγον vox deest, vbi legendum est, ὃ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον ποτόν. Sequitur enim ex oppositione τοῦ θερμοῦ. At verò vbi paulo pòst conuertimus, Verùm pulmonis siccitates superfluitatibus carent, & vocem puram habent: in Græcis exemplaribus corruptè legitur καθαραὶ τοῦ φλέγματι, pro integro καθαραὶ τοῦ φθέγματι. Sic autem legendum esse indicat vox obscura & rauca, quæ videlicet puræ prægressæ opponitur. Sed & Aëtius libri quarti capite septuagesimosexto apertè vocem φθέγματι habet, etiamsi etiam in Galeni arte falsò φλέγματι legatur. Sed huiusmodi infinita tum ex Latino toto adornato à nobis Galeno, tum etiam ex Græco à nobis correcto sustulimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Et tales timidi sunt natura, & pusillanimes, & segnes.* In Græco legendum est, pro καὶ μάλιστα εἰ, ex Galeno, καὶ μελλητικοί, id est (vt verti) segnes: quanquam in Galeni arte μελιταὶ falsò legatur. Aëtius pro ea voce relicta, aliam eadem significatione vsurpat, ὃ ῥάθυμοι inquit. Falsò autem aliqui his locis Galeni ac Pauli legunt ἀμελητοὶ, id est negligentes, velut ipsi exponunt, significatione non multum diuersa: sed hi ἀμελεῖς, non ἀμελητοὶ dicuntur, qui impigri sunt, & μελλητικοῖς opponuntur.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.365.lit.D. *Si uerò uice uersa modicè aucta fuerit humiditas, plurimum uerò caliditas, uitiosi humores minimè in ipsis gignuntur.* Hæc tota fere periodus ex Græcis exemplaribus intercidit, & neque in Aëtio integra habetur. Necessariò autem redintegranda est lectio ex Galeni arte: nam alioqui nec sententia cohæret, neque omnino vera est. Sic ergo pro καὶ κακόχυμοι γίνονται, legendum est, εἰ δὲ ἔμπαλιν, ἐπ᾽ ὀλίγον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρὸν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὸ θερμὸν, ἥκιστα κακόχυμοι γίνονται. Atque hāc lectionem vt rectam ipse expressi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM.

Col.366.lit.D. *Sed & ea quæ defluunt à corpore procurare oportet.* Hæc verba in Græco ita leguntur, καὶ τῶν ἀπορροιῶν δὲ προνοεῖν χρή: hoc est, Sed & defluxionibus prospicere oportet: quò scilicet contingant, non vt ne cōtingant: id quod verba sequentia indicant, quibus modi prospiciendi vt defluxiones contingant præscribuntur, per balnea videlicet & exercitia multa, & per excretiones ante cibum per vrinam ac ventrem contingentes: itémque per apophlegmatismos & purgationes. Sunt enim ἀπόρροιαι defluctiones recrementorum ac superfluitatum totius corporis, per omnes partes excrementis euacuandis destinatas contingentes, per sudorem item ac insensibilem transpirationem decedentes. Plato verò etiam semen spinalis medullæ ἀπόρροιαν dixit. Has itaque defluxiones tantò magis hoc loco procurare Paulus iubet quanto plus eiusmodi recrementorum ac superfluitatum in humidis natura temperaturis generatur. Est autem transcriptus hic locus ex libro sexto Galeni De tuenda sanitate, & habetur quoque apud Aëtium libri quarti capite nonagesimosexto.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSECVNDVM.

Ibid.lit.G. Principium huius capitis paucis verbis corruptum est. Proinde integram lectionem Græcam adscribemus, quam sequuti sumus & expressimus. Quòd si quis longiorem tractationem requirit, habet eam apud Galenum libro septimo methodi, & Aëtium libri noni capite tricesimo sexto. Paulus compendio (vt solet) vsus, sic transcripsit, τῆς ξηρᾶς δυσκρασίας ἡ μὲν τίς ἐστιν ἐν τοῖς τὰ ἐκ τῆς στερεᾶς οὐσίας ὁμοιομερῆ σώματα γίνεσθαι ξηρότερα, ἥτις καὶ αἰτίας ἐστὶν· ἡ δὲ τῆς ὑγρᾶς παγοῦς οὐσίας, ὃ τρίτη γε πρὸς τούτοις, &c. Et paulo pòst sequitur quarta sic legenda, ἄλλη δὲ κατὰ τὰς μικρὰς ἀρτηρίας τε ὃ φλέβας συνίσταται. Reliqua quæ in hoc capite corrupta sunt, minutiora sunt, & ex nostra conuersione emendari possunt. Quidā etiam loci antea à nobis in commentariis medicis explicati sunt. in his autem dolabellis asperos tantùm locos, nec satis adhuc politos, & qui moram Latina nostra legenti inicere possint, dedolare instituimus.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.369.lit.F. *Quandoquidem fungi fere nostris ignoti sunt, quod ad species uidelicet ac differentias ipsorum attinet.* Duas

ipsorum species hoc loco à Paulo propositas expendemus, quæ sunt ex multis illis differentiis quas nostri nouerunt, & suis nominibus cognitas in esum assumunt. proinde boleti quos βολῖται Græci vocant, nomen Latinum apud nos seruant, contractum tamen, & ex trisyllabo fere monosyllabum factum. boltz enim aut boltze appellantur. De his Plinius ait, In opimis quidem est is cibus: ita enim legi debet ex fide manuscripti vetustissimi apud me codicis: & non, Optimus quidem est is cibus. Quomodo enim optimum cibum diceret, cuius discrimen, periculum, ac venenum ipse subiungit? Quos verò Amanitas Græci vocant, & secundi à boletis ordinis faciunt, ex hoc ipso vsu & nomine quoque leue saltem indicium præbente, eos esse existimo qui Morchen vulgò nostrati appellantur, de quibus etiam prouerbium fertur, in eos qui nō sui & iusti temporis commoditatem sentiunt, sed alieni à se temporis incommoditate affliguntur. Successum, inquiunt, habēt qualem Amanitæ in Maio. prodeuntes enim sub veris initiū Amanitæ, ad mensem Maium penitus euanescunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM OCTAVVM.

Ibid. lit. G De chondro & alica quid sentiam, in commentariis medicis abunde explicaui, itémque de panum generibus, ordeo, polenta, ac ptissana, quæ mihi viderentur exposui, locis authorum adductis qui sententiam meam confirmarent. His itaque vtatur qui volet, fastidiat, reiiciat, ac damnet qui sequi nolet, mea nihil referre puto. Hîc verò de maza adiiciam, esse ipsam farinam ordei coctam, quæ quò magis tenuis albáque ac pura est, tantò citius in ventriculo alteratur, & melius concoquitur distribuitúrque, & promptius nutrit. Quandoque etiam ex ordeo fricto (id est polēta) parabatur, simplici facta in aqua coctura, pingui aliquo addito, vt planè nihil sit aliud maza quàm vt Germani vocant, ein muss van gersten mel. Quòd si eadem maza cum vino dulci aut sapa diutius subigeretur, πεπτὴ Atticis appellabatur: velut Galenus libro primo De alimentis testatur: quæ verò sic parata non esset, ἄπεπτος μάζα vocabatur, & hæc multi vsus apud Hippocratem est: & libro secundo De diæta, de ipsa ita scribit, μάζα προφυρηθεῖσα ῥαντὴ, ἄπεπτος κοῦφοι καὶ διαχωρέει καὶ ψύχει. καὶ ψύχει μὲν ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο. διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. κοῦφοι δὲ ὅτι πολλὸν τῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. Hæc recta eius loci lectio, quam etiam nuper in omnium Hippocr. operum conuersione expressi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM NONVM.

Col. 370. lit. D. *Ochri & phaseli præmacerati.* In Græcis hoc loco φασίολοι falsò legitur. Differunt enim phaseli à phasiolis. Et phaselum quidem idem esse quod λάθυρον (id est cicerculam) Galenus quosdam asserere dicit. At φασίολον vocari etiam δολιχὸν & λόβον (id est siliquam) idem libro primo De alimentis testatur. Ochron verò eruiliam Latinis dictam esse doctis quibusdam placet. Nobis interim ea quæ de his authores tradunt boni consulenda sunt, donec ad certiorem rerum cognitionem perueniamus. Meminit etiam Hippocrates libro 2. De diæta, & Theophrastus in octauo de historia plantarum.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM.

Ibid. lit. F. Fructus fugaces dixi eos qui non durant, neque apti sunt ad repositionem, quos eadem de causa, velut ab his qui durare possunt ac reponi, distinguentes, ὡραίους καρποὺς Græci vocant, non solùm quòd ὥρα appelletur ipsis id tempus quo proueniunt, sed quòd sint temporarii, ac minimè durent. ὥραν autem nominare Græcos id tempus in cuius medio Canis oritur, & esse id tempus quadraginta dierum, Galenus libro secundo De alimentis author est. Cæterùm quod ad finem huius capitis conuertimus, In summa verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant, &c. in Græcis exemplaribus corruptè legitur, καθόλου δὲ πᾶσα ὀπώρα, &c. non enim de ὀπώρα, sed de ὡραίοις ipsi sermo est. proinde sic lectio corrigenda est, καθόλου δὲ πάντα ὡραῖα ψύχει τε καὶ ὑγραίνει, καὶ ὀλιγότροφά ἐστι καὶ κακόχυμα. At de ὀπώρα (id est de pomorum fructibus autumnalibus) sequenti capite agit: & alioqui de his intelligi in vniuersum non potest quòd frigefaciant & humectent, quum quidam ex ipsis calidam ac siccam vim habeant. Significat autem ὀπώρα non solùm fructus, sed etiam tempus in quo hi fructus proueniunt. Est autem id tempus Canis ortus, quod principium ὀπώρης esse Galenus libro commentariorum in Hippocratis aphor. tertio, in aphorism. 14. prodit, & declarat hoc in libro περὶ δυσχυμίας, his verbis, ἐμπλησθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ὀπώρας ἁπάντων τῶν ὡραίων, ἐνόσησε τὸ φθινοπώρου νόσον ὀξεῖαν. Vnde apparet etiam fugaces fructus partim ὥρας, partim ὀπώρας tempore produci, vsque ad ipsum Arcturi exortum, qui principium autumni est: & rursus ὀπώρας temporis fructus partim sub oporam partim sub autumnum prouenire, vt non malè autumnales fructus appellentur Latinè, quum ὀπώρης tempus Latinam appellationem non habeat. possunt etiam malorum ac pomorum fructus appellari. Nam & Hippocrates μήλων vocem ad ὀπώρην adiecit in libro De morbis internis, de aqua intercute à splene orta loquens, quam ex huiusmodi causa maximè fieri dicit, ὅταν, inquit, φάγῃ συκῶν χλωρῶν καὶ μήλων ὀπώρην. Sunt tamen etiam ex pomorum ac arborum fructibus, qui fugaces dici possunt, Persica, & mora præsertim.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM PRIMVM.

Col. 371. lit. A. *Præcocia, & rhodacena, & Armenia, meliora sunt Persicis.* Quod hoc loco ῥοδάκινα sit legendum, & non δωράκινα, itémque infrà libri tertii capite sexto, multis argumentis ac coniecturis vsus, libro secundo commentariorum medicorum asserui. Ea sicui rectè habere videntur, sequatur: sin minus, nullus prohibeto vt quis à me dissentiat. Ego sanè adhuc in ea sum sententia, Rhodacena Græcis hæc Persica dicta esse, & non δωράκινα siue δωράκια, ita vt ex Latinis duracinis, Græci nomen sumpserint: sed omnino vice versa, vt apud Latinos Rhodacenorum nomen in duracinorum appellationem corruptum sit. Quo verò clarius adhuc cognoscatur Rhodacena esse Persicorum genus, & non δωράκινα ex rhodacenis per metathesin corrupta, adscribam Simeonis cuiusdam Sethi appellati verba, quæ in libello De ciborum facultatibus ad Michaelem ducem Constantinopolitanum Imperatorem ante annos propemodum quingentos scripsit, Ῥοδάκινα, inquit, οἱ μὲν ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τεθείκασι τῶν ψυχόντων τε καὶ ὑγραινόντων· οἱ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ· ὃ καὶ ἀκριβέστερον. ἀπογεννῶσι δὲ χυμὸν φλεγματικὸν, καὶ δύσπεπτα τυγχάνουσι, καὶ ταχέως ἐν τῇ γαστρὶ διαφθείρονται. καὶ διὰ τοῦτο οἱ συνεχέστερον κατακόρως τούτων μεταλαμβάνοντες, πυρετοῖς ἁλίσκονται. βλάπτουσι δὲ τινὶ ἰδιότητι καὶ τὰ νεῦρα. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῆς ἄλλης τροφῆς προσφέρεσθαι, καὶ ἄκρατον τούτοις ἐπιπίνειν. τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν πέπειρα τὴν γαστέρα προτρέπουσι· τὰ δὲ ἄωρα, ταύτην ἐπέχουσι· τὰ δὲ ξηρὰ, πλεῖον. ὁ δὲ χυλὸς τῶν φύλλων πινόμενος ἀναιρεῖ τὰς ἕλμινθας, ὡσαύτως καὶ τῷ ὀμφαλῷ ἐπιτιθέμενος μετὰ τῶν φύλλων. διεγείρει δὲ τὰ ῥοδάκινα τὴν τῆς τροφῆς ὄρεξιν, λυσιτελεῖ τε τῇ φλεγμαινούσῃ γαστρὶ, καὶ τῇ γονῇ προστίθησιν. ἐμποιοῦσι δέ τι ὀρρῶδες τῷ αἵματι εὔσηπτον. καὶ μετὰ μῆνα πολλάκις ἢ δύο ἀπογεννῶσι διὰ τὴν σῆψιν πυρετοὺς, οὐ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν λεγομένων πραικοκίων γινομένους, (ἐκεῖνοι γὰρ ὀλιγοχρόνιοι καὶ εὐδιάλυτοι) ἀλλὰ χρονίους καὶ δυσλύτους. δεῖ δὲ παρατηρεῖσθαι τὸ ἐπιπίνειν τούτοις ὕδωρ, ἢ ὀξεῖαν προσφέρεσθαι τροφήν. Ex his verbis clarum fit rhodacena Persici mali speciem esse, atque ego quidē ea esse puto quæ Germanis pro locorum varietate alibi melotten, alibi cartomelen, alibi marillichen appellantur. Æstate proueniunt, quum reliqua Persica autumnum expectent. Galenus Rhodacenorum appellationem non nouit, sed libro secundo De alimētis, de Armeniacis ac præcocibus loquens, ex Persicorum genere hæc esse ait, quæ tamen illis bonitate præstent, quum neque similiter in ventriculo corrumpantur, neque arescant: id quod etiam Paulus de ipsis hoc loco testatur: quanquam infrà libro septimo mali Armeniacæ fructum, nunc præcocia vocari dicat, & eiusdem esse cum Persicis tradat facultatis, vt illic vnum & eundem fructum esse asseruerit, hic duos diuersos quidem, sed tamen Persicorum generis, & his præstantiores. Proinde si nouerimus qui fructus sint hodie qui præcocia vocentur, itémque qui Armenia, in nulla de his amplius ambiguitate hærebimus. Sunt itaque præcocia, cerasa illa ad Rhenum obrincana siue Rincauiana, alicubi etiam Maguntiaca appellata. Nam hinc ad multos locos transmittuntur, & non ita in multis Germaniæ locis nascuntur, aut nota sunt. Proueniunt autem sub ipsum mensem Maium primi omnium fructuum arboreorum. Ab his proxima prodeunt Ar-

menia siue Armeniaca, nec ipsa hodie Persicorum, aut etiam velut ab aliis factum est, prunorum generis iudicata, sed cerasorum generis facta, aut certè cerasorum appellationem sortita, & vulgò amarellen, corrupta vt apparet ex Armeniis voce, appellata. Atque hos fructus experientia cognitum est non similiter vt autumnalia illa persica, neque in ventriculo arescere, neque corrumpi, suntque insuper ad esum iucundi, velut Paulus ex libro secundo Galeni De alimentis, de ipsis testatur. Quò verò de præcocibus certius cognoscamus, esse eos fructus quos indicauimus, suprà citati Simeonis ex eodem libro verba adscribemus, Πραικόκια εὔφθαρτα μέν εἰσι. τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπογεννώμενον αἷμα, μοχθηρόν ἐστιν. εἰσὶ δὲ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, καὶ τῶν ῥοδακινῶν κακοχυμώτερα· περιττωτικὰ δέ ἐστι δηλονότι γαστρὸς, καὶ τὴν ξανθὴν καταπαύουσι χολὴν, μήπω πέπειρα ὄντα. συνεχέστερον δὲ μεταλαμβανόμενα, πυρετοὺς ἀπεργάζονται. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῶν ἄλλων ἐσθίειν. ὑστέρως γὰρ ἐσθιόμενα ἐπιπολάζει ταῖς τροφαῖς, καὶ φθείρουσι ταύτας τῇ εὐφθάρτῳ αὐτῶν φύσει. Porro reliqui fructus hoc loco à Paulo propositi satis noti hodieque sunt fere omnibus. Serica saltem ignota sunt, & non ea sunt quæ esse existimarunt etiam docti quidam, inter quos & Ruellius est, qui omnem stirpium historiam ex vtriusque linguæ authoribus nuper diligenter congessit. De his ergo videamus. Serica itaque ægrè concoqui, stomacho incommodare, & parum alere Paulus hìc dicit, & planè ex Galeno transcripsit, qui libro secundo De alimētis fere in hanc sententiam de Sericis loquitur, Non habeo quod de his, inquit, testimonium præbeam, quòd aut ad sanitatis conseruationem, aut morborum curationem faciant. Est enim edulium muliercularum & puerorum effrænatorum, quod parum nutrit, ægrè concoquitur, simúlque nec stomacho commodum est. Hæc & nihil amplius de Sericis Galenus. Nam verba quæ sequuntur, τροφὴν δηλονότι καὶ αὐτὰ δίδωσιν ὀλίγην τῷ σώματι, redundant. antea enim τὸ ὀλιγότροφον de ipsis prædicauit. Nec præterea quicquā de sericis apud Græcos ac Latinos scriptores reperio, vno Plinio excepto, qui alterum Tuberum genus à colore sericum dictum scribit. Quò verò quid sint Tuberes de quibus simul cum Ziziphis agit, cognoscamus, Plinii locum libri decimiquinti capite decimoquarto adscriptum expendemus, Æquè peregrina sunt Zizipha & Tuberes; quæ & ipsa non pridem venêre in Italiam. Hæc ex Africa, illa ex Syria. Sextus Papirius quem consulem vidimus, primus vtraque attulit diui Augusti nouissimis temporibus, in castrorum aggeribus sata, baccis similiora quàm malis, sed aggeribus præcipuè decora, quoniam & in tecta iam syluæ scandunt. Tuberum duo genera, candidum & à colore Sericum dictum. Ex his Plinii verbis primùm intelligimus Zizipha & Tuberes diuersa malorum genera esse, & ex diuersis regionibus in Italiam allata, deinde Tuberum duo genera esse, alterum candidum, alterum item à colore Sericum appellatum. Accipio autem eum serici colorem qui serici natiui, puri, & adhuc crudi est, qui sanè subflauus existit. Ab hoc itaque colore, Serica pomorum generis fructum, aliàs Tuberes appellatum, nomen habere Plinio referente credo, & non alia esse Plinii Serica quàm ea quæ Galenus loco suprà citato σηρικὰ dixit, itémque Paulus hìc ex eodem transcripsit, facilè animum induco, quum non alia apud vllos populos esse ex vllis scriptoribus constet. Aut vt Serica hæc eadem sint quæ & Zizipha, haud scio qua fide docti quidam (velut dixi) inducti sibi persuaserint. partim enim simpliciter pronūciant, Galeno esse Serica quæ alio nomine Zizipha dicuntur, partim veluti hoc iam ipsis dato, recentiorum Græcorum sententiam de his diuersam à Galeni traditione producunt, & seipsos implicant, dum diuersis rebus diuersas facultates à diuersis authoribus attribui non animaduertunt: partim Arabas medicinæ scriptores Græcorum recentiorum sententiam sequutos, quod tamen illos latuit, grauissimè coarguunt, & ignorantiæ damnant: quæ omnia ex eo consequuta sunt quòd Serica à Galeno damnata, & Zizipha à posterioribus laudata, eundem fructum esse putauerūt: rectè an secus, ipsi viderint. Nobis satis est vt nostram opinionem tueamur, qua Zizipha à Sericis diuersa esse, argumentis adductis nixi asserimus, de quibus quid etiam Simeon ille sentiat adscribamus, Ζίζιφα, σύμμετρά ἐστι τῇ ὑγρότητι καὶ τῇ θερμότητι. ἰδιότητα δὲ ἔχουσι τὸ τὴν δριμύτητα καταπαύειν τοῦ αἵματος. χρηστὸν δὲ χυμὸν γεννᾷ, καὶ κενοῖ τὸ ὀρρῶδες τοῦ αἵματος· λυσιτελεῖ τε τὸ τούτων ἀπόζεμα πρός τε βῆχας καὶ δυσπνοίας, καὶ ὦ στήθη, καὶ τοῖς νεφροῖς, καὶ τῇ κύστει· κρείττονα δὲ τὰ μείζονα. τοιαῦτα δὲ εἰσι τὰ ἐδέσιμα· καταπαύουσί τε τὸν ἀπὸ δριμέων χυμῶν ἔμετον· πλὴν δύσπεπτά εἰσι, καὶ πολλῶς βλαπτικὰ, καὶ διὰ τοῦτο κρεῖττον τοῦ τούτων χρῆσθαι ἀποζέματι. Hæ Ziziphorū facultates sunt, quas Galenus Sericis nō attribuit, vt qui de diuerso fruct⁹ genere loquatur. Quid igitur? Sericáne Galenus nouit, Zizipha nō nouit? & posterior ætas Zizipha nouit, Serica non nouit? Galenus & Serica nouit, & Zizipha: & de Sericis quidē ea quæ suprà adduximus prodidit: de Ziziphis verò eodē libro inter syluestriū plantarum fructus mētionem facit. Quibus omnibus in cōmuni adscribit quòd parū alunt, & mali succi sunt: atque hoc est quod etiam Simeon de ipsis dixit δύσπεπτά εἰσι καὶ πολλῶς βλαπτικά. At reliquas facultates à Simeone relatas, ex cultu Ziziphis postea accessisse credibile est, quum inter agrestes relatæ sint à Galeno arborum plantas, vt quæ centum plus minus annis ante ipsum in Italiam venerint, & semper in dies ampliore cultu mitigata sint, & hunc vsum adepta quem de ipsis Simeon prodidit, etiam hodie pharmacopoliis nota sunt, Iuiubas vocant. Fructus est vuam passam fere referens externo aspectu, rubeus tamē etiam vbi est ita arefactus, ossiculum habēs in meditullio paruum, & in eo nucleum exiguum: atque hoc est quod Plinius dixit, Baccis similiora quàm malis. Serica verò qui post Galenum nouisset & Paulum, nondum legi. Palladius tuberes quidem nouit, sed serica eorum genus non prodit.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.373.lit.C. *Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, ut ne pars quædam diffundatur, pars uerò consumatur.* Hanc esse huius loci sententiam intelligunt omnes qui vnquam lac coxerunt, aut coqui viderunt. Proinde corruptam lectionem quæ sic habet, Εψῆν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῆ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μέρος μέν τι διαχωρῆσαι, μέρος δέ τι ἐκκῆναι, hoc modo emendare oportet, ἑψῆν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῆ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μὴ μέρος μέν τι διαχυθῆναι, μέρος δέ τι ἀνακῆναι. Hæc lectio sanam ac rectam sententiam exhibet, quam expressi. Nec longiore declaratione opus esse puto iis qui verba & rem expendere voluerint. Quòd verò tenue & serosum in lacte per ignitos silices iniectos exhauriatur ac consumatur, omnes Græci medici prodiderunt. Meminit rursus Paulus infrà libri tertii capite quadragesimosecundo, & libri septimi capite tertio: atque ibi κάχληκας vocat quos hìc κόχλακας appellat. Sunt autem hi lapides silices nobis dicti. Non esse autem alios lapides accipiendos, Galenus libro decimo simpl. pharmac. apertè docet: ἐμβαλλομένων, inquit, διαπύρων λίθων· εἰσὶ δὲ χρὴ τούτους οὓς ὀνομάζουσι κάχληκας. Hippocrates quoque ita vsurpat libro septimo Epidematum, in Eratolas filio dysenterico, ὀῤῥοποτήσαντι δὲ καὶ γαλακτοποτήσαντι ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ, μετριώτερα ἐγένετο τὰ ἀλγήματα καὶ τὰ ὕφαιμα, hoc est (velut nuper in tota Hippocratis scriptorum à me facta conuersione expressi) Vbi serum & lac bibisset, silice candefacta immissa, dolores & subcruentæ egestiones moderatiores fiebant. Sed in Græcis exemplaribus falsò ἐν γάλακτι πεπυρωμένῳ legitur, pro ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ. Dioscorides libro quinto etiam calcem ἐκ τῶν κοχλάκων fieri dicit, σκευάζεται δὲ, inquit, & ἐκ λίθων κοχλάκων καιομένων: sed hodie peculiaris lapis effoditur ad calcem parandam, qui & calcarius inde à nostris appellatur. At hic vt ignitus lacti immittatur ineptus est.

IN CAPVT CENTESIMVM.

Col.375.lit.F. *Temporum pulsationes, oculi mane tument.* In Græcis codicibus habetur, νυγμοὶ κροτάφων, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τὸ πρωῒ δακρύουσι. Sed vetustissima quædam translatio σφυγμοὶ legit pro νυγμοὶ, & pro δακρύουσι habet οἰδέουσι, quam nos sequuti sumus.

Ibid.lit.H. *Angina, capitis ulcuscula manantia achores appellati, teredines.* In Græco lectio est corrupta. habet enim συνάγχη, νύκλωρ, τερηδόνες. Vox itaque νύκλωρ & per se nihil hoc loco significat, & nec ad anginam præcedentem, nec ad teredines sequentes referri potest. Proinde pro νύκλωρ legendum puto ἄχωρ, cuius vlcusculi rationem & etymon in commen-

tariis medicis ostendi. Videntur autem non ineptè ἀχῶρες teredinibus præmissi. Sunt enim τερηδόνες, ossis capitis caries, ob quam cutis de capite alia atque alia parte discedit, velut Hippocrates libro secundo de morbis docet. Vetus tamen illa translatio cuius proximè mentionem feci, videtur πνιγμὸς legisse pro νύκτωρ. habet enim suffocationem, quæ & ipsa non malè anginam sequitur.

Col.376.lit.A. *Commodi sunt & ieiuni uomitus, quos aliqui uocant syrmaismos.* Galenus in glossis Hippocraticis συρμαϊσμὸν purgationem moderatam eorum quæ in ventre sunt esse dicit. Et in secundo commentar. in librum Hippocratis De articulis, moderatas euacuationes, siue per sedem siue per vomitum fiant, veteres συρμαϊσμοὺς vocasse scribit. Proinde etiam Paulus ieiunos vomitus ita aliquos appellare dicit, nimirum non ab accepto cibo, sed dato medicamento ortos.

Ibid.lit.F. *Et parcius bibere, & uinum meracius bibere.* In Græcis pro ἀκρατέστερον legendum est ἐγκρατέστερον, id est parcius, & non plenius ac liberalius, quum alioqui corpus fluxionibus ac humoribus sit obnoxium. Sed tamen ἄκρατον, id est vinum meracum, bibere, ad humorum videlicet concoctionem, præcipit, quod ἀκρατοποτεῖν appellat.

Ibid.lit.H. *Vtere igitur odoratissimis ac acribus cibis.* Græcè quidem habetur, χρῶ τοῖς ὀπωδεστάτοις καὶ δριμέσι, id est vtere succulentissimis & acribus cibis. Verùm nec acria cum succulentis cohærent, nec tempus æquinoctii verni pituitam augens, succosos cibos expetit. Legendum igitur est χρῶ τοῖς εὐωδεστάτοις, pro τοῖς ὀπωδεστάτοις: & rursus eadem ratione, legendum est paulo pòst in æquinoctio autumnali, καὶ προσφέρεσθαι δριμύτατα καὶ εὐωδέστατα, non autem (vt iam habēt impressi codices) δριμύτατα καὶ ὀπωδέστατα. Atque ita legit quoque veteris illius translationis author, qui vtroque loco odoratos ac acres cibos habet.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber secundus.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Columna 378.litera G.

VERVM *iuxta numerorum ordinem boni sunt, tertius, quartus, quintus, septimus, nonus, undecimus, decimusquartus, decimusseptimus, decimusoctauus, uicesimus.* Hoc loco desunt in Græcis exemplaribus, ἑβδόμη, ἐνάτη, & ἑπτακαιδεκάτη. qui dies singuli suis locis reponi debent. Nam ordinem numerorum hoc loco ostendit, dignitatem verò paulo antè ex Galeno apposuit. Galenus autem hæc omnia de diebus iudicatoriis diligentissimè conscribit, quarto commentariorum in librū primū Hippocratis de morbis popularibus: & in commentario in secundum librum Aphorismorum, in aphor.23, ac 24. & longè clarissimè in tribus illis libris quos priuatim de diebus iudicatoriis inscripsit.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.380.lit.G. In octauo pulsus genere quod circa rhythmum consistit, Græca lectio corrupta est ac manca, quæ ex libro primo Galeni de pulsuum differentiis restitui potest, eo modo quo ego sententiam expressi, ita vt non Galeni lectionem ad verbum sequamur. Galenus enim in vniuersum de omnibus ætatibus exemplum proposuit: Paulus autem id ad puerilem ætatem more quodam suo contraxit. Sic ergo rectam lectionem repones, οἷον σημειωσάμενοι που παιδίον, ὁ μὲν ἴδιος τῆς παιδικῆς ἡλικίας κατὰ τὸν ῥυθμὸν γινόμενος σφυγμὸς, εὔρυθμος καλεῖται· ὁ δὲ διαφθείρων, ἄρρυθμος. καὶ τοῦ διαφθείροντος, ὁ μὲν τὸν τῆς πλησίον ἡλικίας ῥυθμὸν μεταλαμβάνων, παράρυθμος· ὁ δὲ τὸν τῆς ἀκμαστικῆς, ἑτερόρυθμος· ὁ δὲ μηδὲ τὸν ταύτης διασώζων, ἔκρυθμος προσαγορεύεται. Hæc lectio Pauli integra est & genuina.

Ibid.lit.B. In eodem capite, in nono pulsus genere, vbi de inæqualitate quæ in vno pulsu consistit, agit, vna vox corrupta totam sententiam vitiat. Sic autem habent exemplaria, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κινήσεως τυχὸν, hoc est, velut verbi causa in motu: quæ lectio etiamsi recta esset, tamen τυχὸν legi oporteret. nam hac voce etiam paulo anteà vsus est. Sed recta lectio illa non est, verùm ita legi debet, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τῆς κινήσεως χρόνου, hoc est velut in tempore motus. Quòd autem hæc genuina lectio sit, ex versu sequente vndecimo constat, vbi de tempore motus dictum velut repetens ait, Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κινήσεως, τὴν κατὰ μίαν πληγὴν, ἐν ἑνὶ μορίῳ τῆς ἀρτηρίας, ἀνωμαλίαν ἐγχωρεῖ γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τόνον τῆς δυνάμεως. οὐ μὴν οὔτε κατὰ τὸ ποσὸν τῶν διαστάσεων· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν αὐτὸν σφυγμὸν ἐν ταυτῷ μορίῳ μέγαν τε καὶ μικρὸν γίγνεσθαι, οὔτε κατ᾽ ἄλλο γένος, ἀλλ᾽ ἐν διαφέρουσι μορίοις κατὰ διαφέροντα δὲ μόρια τῆς ἀρτηρίας ἐν ἑνὶ σφυγμῷ ἀνωμαλία γίνεται διττή. Hunc locum etiam ideo totum ac integrum adscripsi, quod in Græcis codicibus corruptissimè legitur.

Ibid.lit.D. In eodem capite, quo loco in catochis arteriæ locum propriè calidiorem reperiri dicit, velut quibus conuulsio imminet cum graui in somnum delatione, Græca exemplaria falsò habent, καθάπερ τοῖς παθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Legēdum enim est, καθάπερ τοῖς σπασθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Ita enim habetur apud Galenum libro quarto De puls. causis.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col.399.lit.D. *His proxima est alia urina, quæ in multis morbis apparet propè admodum accedens ad uinum tenue ac album.* In Græcis exemplaribus deest vox vini, quam & ratio adscribendam esse monet, & prægressa mētio eius quæ tenuis est adeo ac alba velut aqua, cōfirmat, & Galenus, vnde hic locus sumptus est, testatur libro primo De iudiciis. Sic ergo legendum est in Paulo, ἐν πολλοῖς νόσοις φαινόμενον ἐγγὺς ἱκανῶς οἴνου τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.H. *Perfectæ itaque concoctionis nota est, sputum leue, album, &c.* Hoc loco tres voces corruptæ in codicibus Græcis sententiam vitiarunt. legendum enim est γρώμενα pro γρώσματα, & mox ὑπόπαχυ pro ὑπόπαχυ: & postea legendum, εἰ δὲ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ λεπτὸν, pro eo quod falsò habetur, εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ λεπτόν. Hæc clariora sunt quàm vt rationem expetant, & ex Hippocrate, Galeno, ac Aëtio constant.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Columna 400.lit.C. *Frigefacientia sint rosaceum, & oleum omphacinum absque sale præparatum. Verùm hæc ipsa uehementer frigefacta sincipiti infundere oportet.* In Græcis exemplaribus legendum est, τὰ δὲ ψύχοντα, ῥόδινον ἔστω, καὶ ἔλαιον ὀμφάκινον χωρὶς ἁλῶν ἐσκευασμένον. ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς καταχεῖν δεῖ κατὰ τοῦ βρέγματος, &c. Atque hoc ex Aëtio, qui ex octauo libro methodi Galeni, etiam quomodo frigefacere ipsa oporteat, docet libri quinti capite sexagesimoprimo: nimirum vt vas in quo continetur oleum, suspendatur in puteum, ita vt aquam contingat: aut vt aquæ frigidæ salienti vas subdatur, aut vt nix forinsecus vasi circundetur. De quibus modis etiam in commentariis in librum secundum Galeni κατὰ τόπους satis multa dixi: quemadmodum quoque de oleo absque sale præparato, in primo cōmentariorum in idem Galeni opus. Quo loco etiam memini pro oleo absque sale, in Græcis medicis sæpe suppositum esse, oleum citra olearum germina præparatum, ob vicinitatem scripturæ, ἄνευ θαλλῶν, pro ἄνευ ἁλῶν, & vicissim. Hoc certè Pauli loco rectè legi χωρὶς ἁλῶν (id est sine sale) ex multis Galeni locis ostēdi potest, vt ex 8.meth. vnde Paulus trāscripsit, & ex his quoque in quibus ad similes affectiones eo vtitur: sicut in secūdo κατὰ τόπους, vbi oleū rosaceū

ex oleo omphacino χωρὶς ἁλῶν præparato, ad capitis dolorem ex ardore obortum, commodum esse scribit. Et primo κατὰ γένη, ad inflammationes & ignes sacros, rosaceum ex oleo omphacino ἀνάλου (id est insulso) præparatum laudat. At libro tertio ὑγιεινῶν, vbi sic ait, καὶ μὴν δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐλαίων ἁπάντων οὕτω γνωρίσεις τὴν δύναμιν, ὅσα τε καταχρηστικῶς ὀνομάζεται, καὶ ὅσα σκευάζεται δι' ἁλῶν, ἢ ῥιζῶν, ἢ βοτανῶν, ἢ βλαστῶν, ἢ φύλλων, ἢ καρπῶν, & interpres Linacer conuertit, Quin & reliquorum omnium olei generum ita deprehendas vires, etiam quæcunque per abusionem nominant, ex sale, ex radicibus, ex herbis, ex germinibus, ex foliis, vel fructibus, propterea videlicet quòd hæc habent. Hoc sanè Galeni loco ego libentissimè legerim διὰ θαλλῶν, id est ex oleæ germinibus, pro δι' ἁλῶν, id est ex sale: vt sicut oleorum quæ ex radicibus & herbis, & germinibus, & foliis, & fructibus præparantur mentionem facit; ita primùm eius nomenclaturam fecisse putandus sit quod ex oleæ non fructu sed germinibus exprimitur. Non tamen mutaui receptam lectionem in proxima Galeni totius Latina per me facta editione, vt hîc loco ita ferente admonerem satis esse duxi. Porro paulo pòst hoc Pauli loco habetur, Εἰ δ' ἅμα καταῤῥῷ πυρέττοιεν, &c. vbi legendum est vna voce adiecta, Εἰ δ' ἅμα κορύζῃ ἢ καταῤῥῷ πυρέττοιεν, id quod ex Galeno, & Aëtio libri quinti capite sexagesimotertio constat. Sed & mox δίαιτα γλυκύχυμος, legenda est, pro γλυκύθυμος, ex libro octauo methodi, quanquam Aëtius λεπτὴν δίαιταν habeat. At quod mox sequitur, Vbi verò egressi sunt, & vires refecerint, ad balneum rursus inducantur: & postea calidam aquam bibant, & ptissanæ succum, &c. corruptè legitur in exemplaribus Græcis: quod verò nos expressimus integrū est, & habetur partim apud Galenū, partim Aëtium libri quinti capite 65. hoc modo, Ἐξελθόντας δὲ καὶ ἀναλαβόντας τὴν δύναμιν, εἰσάγειν ἐκ δευτέρου εἰς τὸ λουτρὸν, καὶ μετὰ ταῦτα πιεῖν θερμὸν ὕδωρ διδόναι, καὶ πτισάνης χυλὸν, &c.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. G. *Sed & quod à rigore incepit, neque ardore, neque frigore uehementi prægresso.* In Græcis exemplaribus hoc loco particula μὴ redundat. Legendum enim est, καὶ τὸ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετὸν, &c. ex Galeno primo De differentiis febrium.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col. 401. lit. B. *Quum autem aluus non subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totum corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem.* Græcorum exemplarium & malè distincta, & falsa est hoc loco lectio. Sic enim habent, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας, κλύζειν μελικράτῳ. δι' ἐλαίου δὲ ὅλον τὸ σῶμα πρὶν μὴ κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Recta autem & distincta lectio est apud Galenum vndecimo methodi hoc modo, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας κλύζειν μελικράτῳ μετ' ἐλαίου. τὸ δ' ὅλον σῶμα πρὶν μὴ κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Hanc sententiam habet etiam Aëtius libri quinti capite septuagesimosexto, his verbis, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς γαστρὸς, κλύζειν χρὴ μελικράτῳ μετ' ἐλαίου μόνον. τὸ δὲ ὅλον σῶμα ἔξωθεν πρὶν μὴ κενῶσαι, διαφορεῖν οὐ χρή. Porro sicut hic locus vitiatus habetur in Paulo, & rectè legitur in Galeno: ita vice versa locus paulo inferius rectè legitur in hoc capite Pauli, vitiatus autem habetur in Galeni exemplaribus paulo pòst præcedentem locum libro methodi vndecimo. Paulus sic habet, μετρίου δὲ ὑπάρχοντος τοῦ πυρετοῦ, καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν, ἅμα τοῖς πέψεως σημείοις, ὠφελεῖ τοὺς τοιούτους βαλανεῖα, καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, ὅσα τε τῶν ἀλειμμάτων μανωτικά. At in Galeno reliqua rectè, sed καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν falsò legitur, contra omnem rationem, contra Græcæ orationis vim, quæ præcedens negatum cum sequenti affirmato per particulam ἅμα non copulat, denique contra ipsius etiam Galeni sententiam, quam paululum progressus his verbis explicat, Εἰ δὲ μηδὲ τὰ τῆς πέψεως εἴη σημεῖα, μηδὲ τὰς δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχειν φαίνοιτο, σωθῆναι τοῦτον ἀδύνατον· ὥστε οὔτε λούσαις αὐτὸν, οὔτε ἀλείψαις τοῖς μανωτικοῖς φαρμάκοις, οὔτε οἶνον δώσεις, οὔτε ψυχρόν. Quare recta hîc est Pauli lectio, Galeni verò vitiata: ideóque sic reddidimus. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum concoctionis signis, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. H. *Atque hæc quidem ueterum curatio erat.* Hic locus rectissimè legitur in Græcis exemplaribus, ea sententia quam ego expressi, si vna tantùm particula εἰ mutetur in ἐν, & sic legatur, Ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν παλαιῶν, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐν γυμνασίοις μᾶλλον καὶ τροφῆς ἐνδείᾳ τῶν τότε διαιτωμένων ἀνθρώπων. Nihil enim hîc deest quod ex Galeno, aut Oribasio, aut Aëtio sit sarciendum, sicut cætera ex iisdem Paulus transcripsit: sed hunc locum Paulus de suo attexuit, curationem tertianæ suo tempore à veterum curatione euariare docens, prout victus ratio immutata est. Non puto autem alicui dubium esse quin ἐπὶ τῶν παλαιῶν significet veterum temporibus, quum etiam ἐπὶ Ὁμήρου, Homeri tempore accipiamus.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 402. lit. E. *A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ uiscosa sunt, & tardè transeunt, & à frigefacientibus ac humectantibus eduliis omnibus.* Hoc loco videri possit corrupta esse Pauli lectio, vbi à frigefacientibus & humectantibus eduliis quartana laborantes prohibendos esse dicit, quum tamen humida & vt febri & vt sicco, atræ bilis humori competant, vt proinde pro ὑγραινόντων voce, ξηραινόντων legi debere suspicio oboriatur, nimirum quòd à frigidis & siccis eduliis prohibendos esse quartanarios præceperit, non à frigidis ac humidis. At huic suspicioni ita occurrendum est, Sicut frigidis eduliis interdicit Paulus in quartana, velut incommodis frigido atræ bilis humori, quum tamen commodent febri, iuxta illud Hippocratis, Cōtraria contrariis curantur: ita humidis interdicit, velut incommodis atræ bili, vt humori, etiamsi febri commodent, iuxta illud Hipp. sect. 1. aphor. 16, Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt. Porro sicut frigida & humida prohibet hac qua dixi ratione: sic calida & sicca concedit, velut commoda frigido atræ bilis humori, etiamsi vtraque incommoda sint febri, in quantum febris est. Non igitur ξηραινόντων vox pro ὑγραινόντων legi potest, sicut quibusdam ex artis ratione visum est. non enim prohibuit siccantia edulia, sed humectantia, velut ostendimus. Et siccantia ipsum non prohibere indicio sunt salsamenta & sinapi, quorum vsum mox deinceps præscribit, quæ siccantem vim habent. Proinde recta hæc Pauli lectio est qua iubet εἴργειν αὐτοὺς τῶν ψυχόντων καὶ ὑγραινόντων ἐδεσμάτων πάντων. & iisdem verbis apud Galenum libro primo curandi methodi ad Glauconem, & apud Aëtium libri quinti capite octuagesimoquarto habetur. Nec satis constat an Leonicenus in Galeni translatione ipse ex sua sententia, aut exemplaris sui præscriptum sequutus, ξηραινόντων verterit: aut postea aliquis pro suo arbitrio humectant in exsiccant commutarit. Cæterùm ad finem huius capitis habetur medicamentum quod succum cyrenaicum recipit. sed lectio corrupta, ex Aëtio libri quinti cap. 84, restitui potest, hoc modo, Ἐν οἷς δεῖ καὶ τὸ συνήθες ἡμῖν ἁπάντων δοκιμώτατον ὀποῦ τοῦ κυρηναϊκοῦ λαμβάνειν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col. 403. lit. E. *Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicantur, quum ex relatorum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac dicendas exigunt.* Eiusdem generis esse hepialos & lipyrias febres Galenus libro de inæquali intemperie prodit, pro minoris ac maioris ratione, ita vt in vtrisque immodicum frigus ac calor percipiatur: non tamen in eodem loco, sed calor intrinsecus circa viscera, frigus in externis partibus omnibus. Videtur itaque λειπυρίας πυρετὸς dictus à leni & miti febris feruore, quasi λεῖος πυρετὸς, aut λείας πυρίας ἐπιφέρων: quanquam hæc originatio non adeò conueniat ei, quòd eodem loco perniciosas febres ardentes itidem tales velut lipyrias esse dicit: & quòd in commentario quarto super aphorism. Hippocratis 48. symptomata illa, vt exteriores partes frigidæ sint, & interiores vrantur, tantùm in ardentibus febribus perniciosis, aut malignissimis veluti lipyriis, accidere dicit. Hippocrates autem febrem ardentem in lipyriam transire, & postea in hepialum mutari scribit: cuius hæc sunt verba in libro de

iudicationibus, φιλέει δὲ καὶ εἰς λεπτυσμὸν ἀφικνεῖσθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐξηκοντοῦται. At verò quas fumosas appellaui, τυφώδεις Græcè dicuntur, ἀπὸ τοῦ τύφεσθαι, id est à fumigando, eo quòd ita succensæ sint vt velut ligna quæ ardent ita vt fumum edant, etiam ipsæ fumigent, lento videlicet motu progressum facientes: quod declarat Galenus libro primo de iudiciis in fine. Considerandũ est, inquit, quisnam sit in morbo motus, hoc est vtrum acutè aut lentè, καὶ οἷον τυφόμενον κινοῖτο, id est fumigans moueatur. Eandem item similitudinem amplius explicat libro secundo De differ. febr. fine, τύφεται πυρούμενον, inquit, δίκην ξύλων ὑγροτέρων ἀθρόως ἐπιβληθέντων ὀλίγῃ φλογί. Loquitur de sanguine qui posterius ex aliis partibus, ad eam in qua iam calor accensus est & augetur, influit: atque primùm quidem fumigat, eo quòd iam putrefactis superfluitatibus misceatur, & quòd impactus nõ perfletur: postea verò similiter vt priores illæ superfluitates putrescit, ita vt omnia tandem febrilem caliditatem accendant. De eo item qui afficitur hoc modo, loquẽs, ὑποτυφόμενον ipsum appellat, quasi in quo nondum plenè accensa febris adhuc fumiget. Porro τῦφος etiam stuporem significat, vnde τυφώδης dicitur ita affectus, Hippocrati libro quarto morborum popularium: & τυφομανία, mixta ex phrenitide & lethargo affectio, velut Galenus in glossis Hippocratis exponit. Verba Hippocratis hæc sunt, μετὰ πλειάδων δύσιν ὁ θεράπων τοῦ ἀθλητοῦ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενος τυφώδης ἱδρώθη· ἕτερος τὴν αὐτὴν ὥρην ἀληθεῖ τυφομανίῃ. Habent tamen exemplaria Hippocratis impressa τυφλώδης, & τυφλομανίῃ falsò, sicut etiam in eodem libro non longè à fine, τυφλώδης rursus pro τυφώδης habetur. Porro Aëtius libro quinto cap. 89. distinctionem inter has febres talem facit, Fiunt, inquit, aliquando ignis sacri affectiones circa aliqua viscera, febrem ardentem & habitualem inducentes. Et si quidem circa ventrem fuerit ignis sacer, febrem ex his locis accensam lypyriam nominant: si verò circa hepar, τυφώδη, id est fumosam: si circa pulmonem, κρυμώδη, id est algidam. Sed horum fidem apud authorem relinquimus.

IN CAPVT VICESIMVM OCTAVVM.

Ibid. lit. G. *Continentium (synochos Græci uocant) febrium generatio ex sanguine est.* Tametsi continens vox idem significet quod continua, tamen continuas febres, συνεχεῖς Græcis dictas, appellare nobis visum fuit, quæ sunt eiusdem generis cum singulis intermittentibus siue interpolatis. Est enim tertiana continua & intermittens, & quartana continua & intermittens, & quotidiana continua ac intermittens: continentes autem, id est συνόχους, eas quæ ex sanguine ortum habent, quandoque feruefacto solùm, quãdoque etiam putrefacto propter obturationem. Nam quum neque Græci certam ac Græcam huius febris appellationem habeãt, licebit puto etiam nobis generaliorem vocem ad certam speciem adstringere: quod etiam ante nos Linacer in vertenda Galeni methodo fecit. Quòd autem non Græcũ nomen sit σύνοχος, sed solœcismum redoleat, & à quibusdã huic febris speciei ea gratia impositum sit vt ne sine nomine relinqueretur, Galenus nono methodi docet his verbis, ἐφ᾽ ὧν γὰρ αὖ ὁ παροξυσμὸς εἷς ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι παντὸς διαμένων εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐκτείνεται, συνόχους ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους πυρετούς· οὐχ ἑλληνικῷ μὲν ὀνόματι χρώμενοι, σολοικίζειν δὲ ἑλόμενοι μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν ἀνώνυμον αὐτῶν τὴν ἰδέαν.

IN CAPVT TRICESIMVM SECVNDVM.

Col. 404. lit. G. *Duplex autem febrium hecticarum species est.* Hic locus & in Paulo corruptè habetur, & in Galeno libro primo De diff. febr. parum integrè legitur. & in Aëtio sermonis siue libri 5. cap. 92. defectuosus est. Nec putandũ est Paulum aut Aëtium quædam omisisse compendii gratia, quum siquid hoc loco omittatur, sententiam vitiet. Nec rursus putandum Aëtium adiecisse de suo quod Galenus non habuerit, sed scriptorum qui de linea ad aliam lineam aberrarunt, incuria factum est, vocũ etiam similitudine occasionem errandi præbente, vt in omnibus his non integra sit lectio, quæ in hunc modum est omnibus ex æquo restituenda, quam etiam Latinè expressimus, Διττὸν δέ ἐστιν εἶδος τῶν ἑκτικῶν πυρετῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ καυσώδεσι πυρετοῖς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται, ἤτοι μηκυνθεῖσιν εἰς τοσοῦτον ὡς ἐκδαπανῆσαι τῷ χρόνῳ τὴν ἰκμάδα τοῦ τῆς καρδίας σώματος, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὐχ ἑκτικοὶ μόνον εἰσίν, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ μαρασμώδεις· οἱ δὲ ἔτι μενούσης τῆς ὑγρότητος γιγνόμενοι, τὸ σῶμα τῆς καρδίας καταλαμβάνοντες ἐντεῦθεν ἀνάπτονται, καθάπερ ἡ τῶν λύχνων φλὸξ ἐκ τῆς θρυαλλίδος, ἔτι μένοντος τοῦ ἐν τοῖς λύχνοις ἐλαίου, &c.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Col. 405. lit. G. *Quæ sanè etiam magis facilè curari potest.* Tametsi exemplaria impressa partim ἀνίατος; partim εὐίατος habeant, tamen ratio & res adeò ipsa indicat legendum esse εὐίατος. Nam si incurabilis esset, quid opus fuisset curationis rationem & modum subscribere? quid item aduerbium μᾶλλον adiicere attinebat ad vocem priuationem significãtem, & rem penitus negatam? At ἐνίατος vox est neque Paulo, neque reliquæ Græcorum medicorũ scholæ familiaris.

IN CAPVT TRICESIMVM QVINTVM.

Col. 406. lit. A. *Verum ambiens nos aer mutat temperamenta, siue immoderatè calidior, siue frigidior, aut siccior, aut humidior fiat.* In Græcis exemplaribus deest vox ἢ ξηρότερος, quam & ratio reponi iubet, & Aëtius expressè habet.

Ibid. lit. C. *Ita ut aquæ inductionibus, & otio, & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo uberiore, & potu parciore calefaciat.* Quod hoc loco, Et potu parciore dixi, in Græcis codicibus corruptè legitur, καί ποτε ἐλάσσονι. Est enim legendum καὶ πόσει ἐλάσσονι. Sicut enim ad diuersas & contrarias qualitates inducendas, opponit aquæ inductioni tegumenta, ocio labores, ciborum inopiæ, cibum vberiorem: sic etiam potus redundantiæ refrigeranti opponit potum parciorem calefacientem. Atque hæc est genuina ac recta huius loci sententia. At verò aquæ inductiones non accipiẽdæ sunt, quasi supra corpus aut vllam corporis partem, eam induci aut superfundi velit, sed eas locis cœnaculorum, conclauium, ac habitationum induci vult, ita vt aut pauimentis inspergatur, aut etiam in vasis apertis deponatur, aut per canales inducatur, quo salientis modo, labro supposito excipiatur. His enim modis aer mirificè refrigeratur. Cæterùm paulo pòst deest vox ψυχρὸν in Græcis Pauli exemplaribus. Sic enim legendum est, μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸν ἀέρα, τέως ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὄντα. Ita sanè & ratio dictat, & Aëtius libro quinto cap. 94. habet. Quod verò hic Paulus Acronem Agrigentinum fecisse tradit, id Aëtius Hippocrati quoque attribuit. Meminit item eius Hippocratici facti Galenus ad Pisonem de Theriaca. Acronem verò Hippocrate vetustiorem facit Suidas, ipsúmque cum Empedocle Athenis vixisse scribit.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

Ibid. lit. E. *Linguæ torrefactæ, siticulosi sunt, anxii, uigilantes, &c.* In Græcis exemplaribus ἄσηροι vox legitur corruptè pro ἀσώδεις. Quòd autẽ duplices sint ἀσώδεις, alteri cũ cibi fastidio nauseabundi, alteri anxii, & variis modis se iactantes in lecto, in commentariis medicis ex Galeno docui. De posterioribus hîc loquitur Paulus: nec habet vox ἄσηροι vllam huc pertinentem significationem. Sed & mox legitur συνεὶ δὴ pro συνετὸς εἴη, deéstque vox προγνῶσαι. Totum itaque hunc locum Græcè sic leges, ex Aëtio libro quinto capite 95. Γλῶσσαι καταπεφρυγμέναι, διψώδεις, ἀσώδεις, ἄγρυπνοι, σπασμοὶ βίαιοι, καὶ ἄλλα πονηρὰ πολλά. εἰ δέ τις συνετὸς εἴη, προγνῶσαι μέλλοντα ἥξειν, &c. velut textus habet, & ego conuerti.

Ibid. lit. G. *His calefactoriis opus est, quò caliditas ad superficiem corporis trahatur, & siquo alio modo fieri possit ut caliditas ex profundo ad externas partes educatur.* Ex Aëtio hic locus ita Græcè legi debet, Τούτοις θερμασμάτων δεῖ, ὥστε ἑλκυσθῆναι τὸ θερμὸν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος· καὶ εἰ δή τινι ἄλλῳ τρόπῳ οἷόν τε ἀγαγεῖν τὸ θερμὸν ἐκ βάθους πρὸς τὰ ἔξω. Sed & paulo ante hunc locum vbi legitur, καὶ ἡ φλὸξ ἄχρι στήθους, deest vox quæ item ex Aëtio adscribenda est, ἀνήει.

Ibid. lit. G. *Vtendum & hac quæ præsumitur potione, Aloes partes duas, ammoniaci thymiamatis partes duas, myrrhæ partem unam. Hæc in uino odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie uidelicet.* In Græcis codicibus legitur, ἐν οἴνῳ εὐώδει δοτέον ὅσον κυάθου ἥμισυ, ita vt vini mensura, non medicamenti pondus, aut modus, aut quantitas sit expressa, quum tamen non multum referat vinine plus aliquanto aut minus quis accipiat. At vt medicamenti certus modus sumatur multum refert, de

incerta mole myrrhæ ſimplæ, ad duplam aloen, itémque duplū ammoniacum thymiama, quam molem quiſque prout libet augere ac minuere poteſt. Neque enim de medicamento menſura dimidii cyathi accipi debet, aut poteſt. Proinde legendum arbitror, ὅσον κυάμου μέγεθος: primum quòd facilè fieri potuerit vt ex decurtata ſcriptura κυάμ. μεγ. is qui tranſcripſit, legendum putarit κυάθου ἥμισυ, maximè quum vini mentio proximè fieret: deinde quòd fabæ magnitudo conueniens modus eſſe videatur huius medicamenti quotidie ſumendi, nō purgationis, ſed humorum à corruptione aſſeruandorum gratia: poſtremùm quòd vox ὅσον quantitatem ponderis aut molis ſignificet, non menſuram, aut capacitatem vaſis alicuius. Porro huius medicamenti loco hodie ſunt in vſu catapotia, ſiue pilulæ communes dictæ, ſiue de tribus rebus. Conſtant enim aloe, croco & myrrha, ita vt quædam officinæ æquale omnium pondus ſumāt: quædam myrrhæ ſimplum, aloes & croci duplum: quædam aloes duplum, croci & myrrhæ ſimplum: prout authorum primorum aut vtentium, aut etiam præſentium medicorum vſus obtinuit. Differentia in hoc eſt quòd in his pilulis crocus pro ammoniaco, haud ſcio qua ratione aut quo errore, ducas Arabibus medicis, recipitur: & quòd pilulæ deglutiuntur, medicamentum hoc ex vino bibitur. Nam quod ad pondus attinet, pilularum doſis in communi eſt drachma vna. Qui verò in peſte quotidie vtuntur, minus ſumunt, drachmæ nimirum tertiam aut quartam partem, ita vt à quibuſdam neque hîc fabæ magnitudo excedatur.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col. 407. lit. A. *Et totum corpus maiorem naturali molem habet.* Tametſi Paulus hoc loco legat, ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν τὸ σῶμα τῆς γαστρός ἐστι: tamen Galenum 11. methodi, & Aëtium lib. 5. capite nonageſimoquinto ſequuti, legere maluimus & expreſſimus, ἐν ὄγκῳ μείζονι, τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμά ἐστι. Nam & oris ventriculi moles cerni non poteſt, & ſiquid ea parte tumidius foris appareat, hoc inflati præcordii nota quæ præceſſit, ſatis indicatum fuit. Sed & color qui ſequitur ad totum corpus pertinet, non ad vētriculi oſculum. Deeſt autem & eo loco Paulo vox vna ex dictis authoribus reſtituenda, vt ſic legatur, ἔστι δὲ οἷς ἐπὶ τὸ μελάντερον καὶ πελιδνότερον. At mox ſiue legas, εἴγε καὶ χωρὶς τούτων, vt Galenus habet, ſiue οἵτινες καὶ χωρὶς τούτων, vt Aëtius, ſiue οἳ δὴ καὶ χωρὶς τούτων, vt Paulus, δὲ in δὴ mutato, rectam lectionem habes.

Ibid. lit. D. *Et illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidem igitur pulſus ipſis ualde paruus, & fortiter inæqualis eſt, extremum periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando.* Hæc omnia in Græcis exēplaribus deſunt, nec compendii gratia à Paulo omiſſa ſunt, ſed ad explendam ſententiam neceſſaria exiſtunt. Et ſequēs periodus, εἰ δὲ τόνου μετρίως ἔχοι, &c. indicat priorem illam deſiderari. Ex Galeno itaque & Aëtio locis paulò antea citatis adſcribantur Paulo hæc verba, Καὶ μόνον ἐκεῖνον ἀνιέντας τὸν καιρὸν ἐν ᾧ περ ἂν ὕπνος αὐτοὺς καταλάβοι. εἰ μὲν οὖν ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς σφόδρα μικρὸς καὶ ἀνώμαλος ἰσχυρῶς, ἔσχατος ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ περιθεῖν τὰ λελεγμένα, μηδὲν ἄλλο περιεργαζόμενον.

Ibid. lit. F. *Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus aut frigidus. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, ubi ipſe inceperis curationem.* Et hæc omnia deſunt in Græcis exemplaribus, neceſſariò ad perficiendam ſententiam requiſita, & non breuitatis ergô à Paulo relicta, ſed ab exſcribente præterita. Nam etiamſi multa legantur in Galeno ac Aëtio quæ Paulus libenter tranſiliuit, tamen hæc ſine ſententiæ detrimento omitti non poſſunt. Sic ergo lectio compleatur, Ἐναντιώτατα τούτοις ἐστὶ βαλανεῖα, καὶ ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ ἱκανῶς θερμὸς ἢ ψυχρὸς γινόμενος. ταῦτα μὲν οὖν περικλέον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὅταν αὐτὸς ἄρξῃ τῆς θεραπείας.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col. 408. lit. B. *Verum in rhenibus cum grauitate quadam dolor eſt, in uno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis. In colo uerò dolor ex loco ad locum tranſit.* Hæc quoque deſunt in Græcis exēplaribus, ex tranſcribentis incuria relicta. Neque enim ſine his ſententia integra eſt, & non compendium ſed diſpendium eſſet, relinquere ea quæ ad ſententiæ perfectionem referunt. Ex Galeni itaque libro ſecundo De locis affectis, & ex Aëtii libri quinti capite centeſimo, ſic ad verbum legendum eſt, (inde enim ad verbum etiam præcedentia ac ſequentia Paulum trāſcripſiſſe apparet) Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν νεφρῶν μετὰ βάρους τινὸς ἐστὶν ἡ ὀδύνη, καθ' ἕνα τόπον ἑδρασμένη, κατὰ λαγόνα δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν, ὄπισθεν μᾶλλον. ἐπὶ δὲ τῶν κώλων μεταβαίνει ἡ ὀδύνη τόπον ἐκ τόπου. Sed & paulo pòſt ex memoratis Galeni & Aëtii locis, legendum eſt hoc modo, πονώδης δὲ καὶ ναρκώδης ἐστὶ φέρει τοῖς πόνοις ὁ ὑπὸ τῷ δέρματι τεταμένος ὑμήν· οἱ δὲ μεταξὺ τῆς σαρκὸς, οἷον διασπῶντας. Etiamſi in Aëtio vitioſè legatur γαστρὸς pro σαρκὸς, & reliqua lectio corrupta ipſi ex Paulo reſtitui poſſit. Porro quod paulo pòſt, Placantes ipſos magis attenuantibus eduliis, conuerti, in Græcis eſt παρηγοροῦντες, quod ſignificat placantes, mitigantes: neque neceſſe eſt aliam vocem exquirere quæ pro hac ſubſtituatur. At verò quod mox ſequitur, Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus eſt, accipiendum de tumoribus forinſecus in corpore obortis, & non de aliqua externa illapſa corpori mole, quæ aut grauaſſet aut contudiſſet. quomodo enim de hac mole ſubiūxiſſet, τὸν ὄγκον ἰατέον· Sed clarior eſt adhuc, qui inſuper addit quibus rebus tumor is ſit curandus, Aëtius, τὸν ὄγκον ἰατέον, inquit, διὰ τῶν λεπτυνόντων καὶ ἀραιούντων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. G. *Craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam, ſyntexis (id eſt colliquatio) appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febre ardente reſoluitur ac colliquatur.* In Græcis exemplaribus lectio corrupta ſic reſtituatur ex Aëtii libri quinti capite nonageſimo, & libri noni capite triceſimooctauo, Καὶ πάχος ἔχον γλοιῶδες, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλαιῶδες ἢ πιμελῶδες, σύντηξις καλεῖται τὸ νόσημα. ἡ γὰρ νεοπαγὴς οὐσία τῆς πιμελῆς καὶ τῆς σαρκὸς ὑπὸ πυρετοῦ διακαοῦς ἀναλύεται καὶ τήκεται. Sed & mox integra vox deeſt, & vna corruptè legitur, nempe γῆς pro πηγῆς. Sic ergo integra lectio reſtituatur, ψυχροῦ πόσις ἴασίς ἐστιν ἀπὸ πηγῆς ψυχροτάτης.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col. 409. lit. A. *Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus.* In Græcis exemplaribus legendum eſt ex Aëtio libri quinti capite centeſimo decimoſexto, διοίγειν δὲ ποτὲ καὶ μύειν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα. Quòd ſiquis ex Oribaſio legere maluerit, διοίγειν δέ ποτε εἰ μύσειεν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα, verba quidem habebit diuerſa, ſed in eandem tamen ſentētiam tendentia, nimirum vt ægris per hoc fatigatio inducatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Ibid. lit. E. *Poſt conuenientem ſuperflui uacuationem.* In Græcis falſò habetur, μετὰ τὴν προσήκουσαν τῶν πυρετῶν κένωσιν. Legendum eſt enim περιττῶν. hæc enim vacuantur, non πυρετοί. Ita etiam libri tertii capite tertio, πυρέττοντος pro περιττεύοντος falſò legitur.

Ibid. lit. F. *Cataplaſma huic adhibendum eſt ex polentæ polline.* Græca exemplaria habent καταπλαστέον ἐκ παλαιοῦ ἀλφίτου: ſed facilis fuit lapſus, vt παλαιοῦ pro πάλης arriperetur. Eſſe autem ἐκ πάλης ἀλφίτου legendum docet Aëtius libri quinti capite centeſimo decimoquinto. Non enim præſcribunt veterem polentam, ſed ipſius polentæ pollinem, quæ πάλη & παιπάλη Græcis dicitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col. 410. lit. C. *Si uerò perſeueret rigor aut perfrigeratio.* Leuis & nullius momenti error in Græcis exemplaribus, fecit vt tota ſententia huius loci corrumperetur. Græcè ſic habetur, ἐπὶ μόνου δὲ τοῦ ῥίγους ἢ τῆς περιψύξεως οὔσης. Legendum autē ἐπιμόνου, vt ſit vna vox. Hæc & alia huiuſmodi hactenus non attigi, neque in poſterum adducam, quum ex ipſa noſtra tranſlatione ſatis cognoſcantur, & talibus dedolandis immenſus præſegminum aceruus futurus ſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. G. *In ſomno uerò in cimolia terra aquæ diſſoluta pingueſiūt.* Græcè legitur κιμωλίᾳ ὕδατι διαλυθείσῃ παχυνόμενα δρᾷ, καὶ

Sed legendum est pro δρᾷ ἡ vox ῥάκη. Cimolia enim quum aqua resoluitur, pinguitudinem quandam remittit, quam ἔμφυτον κεκλημένην (vt Dioscorides ait) in se habet. Cimoliam itaque in somnis dorso ac thoraci per panniculum aut linteum subiici vult Paulus, sicut antea etiam ventilationem per flabellum cum somno assumendam esse dixit. alioquin enim somnus sine his machinamentis non sudorem prohiberet, sed magis adiuuaret. Nam antea docuit iudicatorios sudores tum aliis faciendis, tum somno adiuuandos esse.

Col.411.lit.A. *Qui verò per expressionem fiunt sudores.* Sudores per expressionem (id est κατ' ἔκθλιψιν) fiunt qui per vim quandam ex doloribus aut cōuulsionibus eliduntur, & quos anxietas quædam excludit. Eos autem deligatione & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione curare præcepit. Sed corrupta est in Græcis codicibus lectio, quæ habet ἀποψύχει διὰ ῥακιδίων ἐρέων. legēdum enim est ἀποψήχει, à verbo ψήχω, quod tero, τρίβω, tergo, scabo, frico significat. Et alioqui vox ἀποψύχει nihilhuc pertinens significat, nisi pro desiccare accipias, & ἀποψύξει legas. & fortassis pro ἐρέων legendum est ἀραιῶν, vt raros panniculos accipiamus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Ibid.lit.F. *Vitare autem oportet repentinam ex somno excitationem, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, castorei, sinapis, mēthæ. Lenis est odor mali ac polentæ.* Hæc Græcè ad verbum ita leguntur, φυλάττεσθαι δὲ αἰφνιδίαν ἐξ ὕπνου διέγερσιν, καπνὸν, κονιορτὸν, τὰς δριμυτέρας ὀσμὰς, πεπέρεως, καστορίου, νάπυος, ἡδυόσμου. προσηνὴς μήλου καὶ ἀλφίτου ὀσμή. Dubium itaque est primùm an ἡδύοσμον (id est mētham) vitare iusserit, velut quæ acris calidáque ac tenuium partium sit, atque istis facultatibus velut alia quæ enumerauit, sternutationem irritet: aut distinctione post vocē νάπυος facta, ἡδυόσμου vox ad προσηνὴς & sequentia coniuncta legi debeat, quomodo posterioris editionis lectio habet: maximè quum Aëtius lib. 6. cap. vltimo in fine apertè tradat, mēthæ olfactum sedare sternutationes. παύει, inquit, καὶ τὸ ἡδύοσμον ἢ τὸ ἡδύχροον ὀσφραινόμενον. Deinde ambiguum est an μῆλον vox rectè legatur. Nam quum multa sint malorum genera facultatibus diuersa, non videtur ita simpliciter debuisse pronunciare mali odorem lenem siue gratum esse: deinde diuersissimi generis odores, mali & polentæ non ita commodè coniunxisse videtur: vt proinde suspicio sit, pro μήλου voce legendum esse ἀμύλου, quum amylum & natura & viribus polentæ vicinius sit, & acria leniendi vim habeat. Hæc proponenda duxi, non quòd omnino improbem aut tollam veterem lectionem, sed vt sollicitos faciam rei medicæ studiosos, artémque exerentes, quò diligenter etiam rectè tradita considerent ac expendant, atque ita non temere quæuis, sed experientia quoque prius cognita, in vsum assumant.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Col.412.lit.D. *Si verò ad magnam famem (bulimon appellatam) ciborum inappetentia deueniat, hoc est, ut excellenter animo linquantur, hos reuocabimus.* Legitur quidem hoc loco ὑπερβάλλουσαν ἀτροφίαν, hoc est vt excellenter non sentiant alimentum: sed quum præcipua eorum qui bulimo corripiuntur affectio in hoc sit vt animo linquantur cum extremarum partium perfrigeratione, & spiritus defectione (velut Aëtius libri noni capite sexto docet) videtur etiam hîc legēdum esse ὑπερβάλλουσαν ἀψυχίαν, velut etiam reddidi, maximè quum sequatur, τούτους ἀνακλησόμεθα, id est hos reuocabimus. Non enim reuocantur, ac veluti ad vitam reparantur nisi ἀψυχοῦντες, & qui λειποθυμοῦσι. Estque ἀψυχία idē quod λειποθυμία, velut etiam Hippocrates lib.1. De morbis muliebribus vsurpat. Quòd si tamen ἀτροφίαν legendum esse quis contendat, neque is aliam sententiam inducere poterit quàm vt accipiamus, adeò vehementer alimentum non sentiri vt inde deliquium animi consequatur. Reuocatis autem panem ἐν κράματι (id est vino diluto) exhibet: sed falsò in Græcis vna vox ἀκράματι habetur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.G. *Appetunt etiam vitiosas qualitates, quemadmodum etiam cibos.* Sic sanè habent exemplaria Græca, μοχθηρῶν δὲ ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων, ὥσπερ καὶ σιτίων. At vox σιτίων facit vt videri possit rectius legi ποτῶν quàm ποιοτήτων, vt accipiamus eos & potus & cibos vitiosos appetere. Sed repugnat constans lectio exemplariorum, etiamsi fieri potuerit vt ob vicinitatem vocum, ποιοτήτων pro ποτῶν supposita sit: deinde & ratio colligit, & experientia confirmat, nō potus tantùm eos vitiosos, velut etiam cibos, appetere, sed varias res quæ nec in cibi nec potus vsum veniunt, sed in ore saltem teneri, aut manducari possunt, ex partibus animalium, stirpium & terrarum, imò etiam rerum absurdarum, iuxta prædominantis vitiosi humoris proportionem. Quin & si potus ac cibos tantùm eos appetere, velimus accipere, tamen etiam sic ποτῶν vox melius sub voce ποιοτήτων intelligi potest quàm expressè pro ipsa remota reponi. Quòd si Galenum lib.1. De sympt. causis sequi voluerimus, vtram vocem maluerimus rectè legemus. Nam vtrasque voces eodem loco non ita multo facto discrimine vsurpat. Et Paulum inde hæc & sequentia mox descripsisse apparet, vnde etiam vera lectio peti potest.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Col.431.lit.C. *Et damascenorum & Myscly, hoc est myxæ ossa in ore retenta.* Græca exemplaria hîc sunt corrupta. sic enim habent, καὶ δαμασκηνὰ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστιν ἡ μύξη, τὰ ὀστᾶ. Potest autem recta lectio restitui ex Aëtio qui lib. 5. cap. 118. ita habet, καὶ δαμασκηνοῦ δὲ ἢ μυξαρίων τὸ ὀστέον κατεχόμενον ἐν τῷ στόματι παραμυθεῖται. Proinde ita Pauli lectio habere debet, καὶ δαμασκηνοῦ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστι τῆς μύξης τὰ ὀστᾶ. Est autem myxa fructus non multum dissimilis pruno damasceno, ita vt alter pro altero agnosci possit. Hodie in pharmacopoliis Sebesten vocant. Vtriusque officula illa interna in quibus & nucleus est, hîc in vsum præscribuntur. Meminit porro paulo pòst Salis Iudici, qui colore quidem & compage similis sit sali communi, sapore verò mellito. Quibus verbis declarat se nihil aliud præscribere quàm Zuccharum hodie appellatum granosum, illud & candidum appellatum: quod ipsum etiam Dioscorides nouit, & Saccharum appellat, & lib.2. describit, speciem esse mellis in India ac felice Arabia concreti, quæ in harundinibus reperiatur, compage similis sali, & quæ sub dentibus similiter vt sal atteratur. Sed & Paulus lib.7, Sacchar appellat, & ex felice Arabia afferri dicit: quod minus quidem, inquit, dulce est melle quod apud nos est, sed paribus viribus præditum, supra hoc quòd neque stomacho ingratum est, neque velut hoc sitim inducit. Quæ verba Paulus ex Galeno lib.7. simpl. medica. transcripsit: sicut Galenus sua partim ex Dioscoride sumpsit. Plinius quoque lib.12 cap.8. eandem sentētiam his verbis exponit, Saccharum & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem mel in harundinibus collectum, gummium modo candidum, dentibus fragile, amplissimum nucis auellanæ magnitudine, ad medicinæ tantùm vsum. Hæc omnia quum hodierno appellato Zucccharo probè conuenire videantur, non libet mihi diuersum genus hodierni Zucchari à Saccharo illo veterum credere: etiamsi tempus & locos & vsum & parandi modum aliquantum immutarit. Sed de hac re amplius quiddam lib.2. Emblematum in Dioscoridem, emblemate 71, dicemus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.441.lit.B. *In principio igitur sustinere oportet ea quæ prodeunt, ita ut nihil resistamus aduersus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur.* In Græcis exemplaribus desunt hoc loco duæ voces ad explēdam sententiam necessariæ, nempe πρὸς τά. Sic ergo legendum est, ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν δέχεσθαι δεῖ τὰ κομιζόμενα, μηδὲν ἀντιβαίνοντας πρὸς τὰ ἀπὸ διαφθορᾶς καὶ ἀπεψίας φερόμενα. Cæterùm quod ad finem huius capitis habetur, ἀγάθιον εἰλείσθω προσπεπτωκὸς τῇ ἕδρᾳ ἀπὸ θερμῶν στημόνων, integrum est, & bonam sententiam exhibet, siquis voces rectè arripiat. Est autem sententia ea quam ego expressi his verbis, Glomer ex calidis staminibus ad sedem efformatus apponatur. Est enim ἀγάθιον glomus siue glomer, id est globus ex staminibus (quæ στήμονα vocantur) factus, nostrum vulgus ein vveber kluel appellat. Talem itaque glomum ex staminibus ac filis factum ita efformari vult vt ad sedem aptus sit, & appositus prohibere possit ne ita frequens ad egerendum surrectio contingat. Meminit etiam lib.5. cap.41, in fine.

IN CAPVT

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMNONVM.

Col.402.b.lit.G. *Per typhā uelut mos est, uasa in naribus sauciare.* Quandoquidē stillatio sanguinis, quæ videlicet guttatim sanguine è naribus stillante contingit, aut per expressionem (id est violentiam quandam plenitudinis vrgentis ac impellentis) aut ob meatuum densitatem (id est διὰ πύκνωσιν τῶν πόρων) velut Aëtius lib. 5. capite 124. dicit, fit, etiamsi in Paulo τῶν πόρων vox desit: hanc sanè meatuum densationem rarefacere vult, atque sic stillationem in largiorem fluxionem commutare, & hoc sauciatis vasis naribus per typham. Est autem Typha harundinis species ea quæ frequens vbique occurrit in stagnantibus locis ac paludibus, vulgus nostrum kolben, & röricht kolben appellat. Hæc itaque Typha inditur in nares, & acie sua vasa saucians sanguinem elicit. Aëtius citato iam loco idem per graminis coliculum molitur. διὰ καυλίων ἀγρώστεως, inquit, ὡς ἔθος πρῶσαι τὰ ἐν τοῖς μυξωτῆρσιν ἀγγεῖα. & lib.6.cap. nonagesimoquinto, graminis florem aut summam eius asperiorem partem naribus indere iubet, & obtorquere donec sanguis erumpat.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber tertius.

IN CAPVT PRIMVM.
Columna 411. litera E.

ALIVD *experimento cognitum ad alopeciam. Radicis mandragoræ, &c.* Hoc medicamentum in nullo alio medico Græco, quod sciam, reperitur: & vocibus obscuris, & Paulo non ita familiaribus proditum, meritò tanquam suppositititum est suspectum. Ac primùm quidem ponderis lectio corrupta est. habetur enim ☧ η'. quod sanè pondus si congiorum octo mensuram accipiamus, in immensam molem excreuerit medicamentum. Aut igitur vltro hoc pondus author obscurauit, aut corruptè legitur, pro genui no pondere ℔ η'. id quod Latinè expressi: deinde habetur ἀξυγγίου χοιρείου ἀπάστου. Neque satis constat quid per ἀπάστου vocem significare velit, ἀκεράστου ne (id est nō curatam) aut ἄναλον, id est non salsam. At quum πάσσειν inter cætera significet etiam salem inspergere, ἄπαστον non salsam conuerti: & alioqui insulsæ axungiæ vsus hoc loco potior quàm salsæ axungiæ videtur. Postea nerii herbæ cordis siue internæ partis parum habet, hoc modo, νηρίου τῆς βοτανῆς καρδίας ὀλίγον. Nerium itaque fruticem, qui & rhododaphne & rhododendron appellatur, obscurat herbæ appellatione. & dum cor eius herbæ accipere iubet, etiam de parte nos ambiguos facit. Puto tamen ramorum nerii internā partem siue medullam accipiendam esse, sicut in scilla internam partem ac medium καρδίαν Græci medici vocant. Putatur autem nerium esse fruticem, nostris olander appellatum. Cætera clara sunt, nisi quòd ἀποσμρύσαι corruptè legitur pro ἀποσμῆξαι. est autem ἀποσμῆξαι excolare.

Ibid. lit. F. *Aliud. Capitis muris usti partem unam, testarum buccinorum marinorum partem unam.* In Græcis codicibus ita legitur, ἄλλο. κυνὸς κεφαλῆς κεκ. μέ. α. ὄστρακα ῥούσιον ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α. Tametsi non improbo coniecturam, vt ob scripturæ vicinitatem, κυνὸς vox pro μυὸς voce supposita sit, maximè quum Galenus quoque lib. 1. κατὰ τόπους muris caput & non canis habeat: tamen sicut paulo antea vulpeculæ caput vstum recipiebat, sic caninum quoque hoc loco recipiendum esse, præscripsisse videri potest, vtrūque ob vim vehementer resiccantem ac extersoriam. Eodem modo, sicut pro vocibus ὄστρακα ῥούσιον, legendum puto, ὀστράκων κηρύκων: (nam eadem etiam paulo inferius in hoc capite habentur) tamē nolo etiam penitus ὄστρακον ῥούσιον reiicere. fortassis enim legendum est, ὀστράκων ῥουσίων ἐκ τῆς θαλάσσης μέ. α. id est testarum ruffearum ex mari partem vnam. Tametsi verò res obscura ac incerta pro certa tradi non possit, tamē suspicor ῥούσιον dixisse ruffeum, Latina voce vsurpata. quemadmodum Constant. Cæsar lib. 2. de agricult. cap. 24. ῥουσίζοντα ἴα dixit ruffei coloris violas. Et Paulus lib. 7. cap. 11. in antidoto podagrica ex corallio, anagallidē, τὸ ῥούσιον ἄνθος ἔχουσαν (id est Puniceum florem habentem) dixit. Et tamen neque sic ruffeæ testæ ex mari, aliæ erunt quàm conchyliorū ac concharum, atque adeò ipsorum buccinorum. Sed hæc coniectura nostra sit, qui nolui locum ab omnibus silentio præteritum, relinquere intactum, sed quod in præsens videretur communicare. Addam porro & aliam coniecturam: Possit fieri vt recta lectio sit, ὀστράκων ἐχίνων ἐκ τῆς θαλάσσης. Nam Galenus lib. 1. κατὰ τόπους, inter huius generis medicamenta à Critone prodita, Erinaceorum marinorum testas vstas habet. Sed sint hæc coniectantis ac diuinantis, non asserentis ac affirmantis. Neque enim mox mutanda est lectio expressa, ex eo quòd alius scriptor diuersum quid habet: nisi penitus constet ineptam ac inutilem esse lectionem eam quæ ab altera variat. Proinde etiam in sequentibus nihil opus est adducere diuersam lectionem Galeni, aut Oribasii, aut Aëtii, vbi non palàm res ipsa reclamat. Possunt enim posteriores etiam in his quæ ex aliis vsurpant, aliqua demere, aliqua addere, pondera etiam ac mensuras mutare, alia contusa, alia torrefacta assumere, & totius medicamēti formam alterare, prout ipsis ex vsu fore visum fuerit. Siquid igitur à nobis aliter quàm Græcè habetur, conuersum est, id velut certum à nobis receptum est, nequis de singulis à me reddendam rationem expectet. Non minima enim commentarii pars, ipsa recta translatio haberi debet, vt quæ etiam iusti commētarii vice esse possit. Quòd siquis tamen aliquid hic desideret, is multa huc pertinentia in lib. 1. commentariorum meorum medicorum in Galenum κατὰ τόπους scriptorum reperiet, & meminerit nos hic saltem dedolare ea quæ prius ita secta ac parata fuerunt vt dolabellam tantùm requirerent.

Col. 413. lit. D. *Deinde pectinem in aqua tinge, ac quotidie utere.* In Græcis habetur, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καταβάπτων εἰς τὸ ὕδατιον καθ' ἕνα, χρῶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ex quibus verbis ego nullam commodam sentētiam assequor. Neque enim καθ' ἕνα ad pilos referri potest, quum sint τρίχες fœminini generis. Neque fieri potest vt quis singulos pilos hac aqua tingat. Quū autem neque hic authorem reperiamus ex quo Paulus transcripsit, coniectura vsi, nō esse legendum καθ' ἕνα statuimus, sed literarum vicinitate corruptam esse lectionem iudicamus, & pro ea τὸν κτένα legendum esse credimus. Nam & per pectinem hac aqua tinctum pili commodè infici possunt, & similes aquas, aut potius cremores, hodieque multis in vsu per pectinem esse scimus.

Ibid. lit. E. *Aliud. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem.* In Græcis pondera hæc corrupta sunt. Legitur enim ἀφρονίτρου μνᾶς ζ'. κισσήρεως ὀπτῆς μνᾶς δ'. Tanta harum rerum moles nullam penitus congruentiā cum sequentibus habet, quæ quatuor drachmarum pondere sumuntur. Suppositū itaque est μνᾶς ζ'. pro μνᾶς ς'. & rursus μνᾶς δ'. suppositum est pro μνᾶς τέταρτον. Nam mox etiam lupinorum ☧ τέταρτον, id est quartam congii partem habet. Atque hic scripturæ modus frequens occurrit in medicis Græcis, vt litera δ'. non numerum quartenarium, sed quartam rei cui adiecta est partem significet.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid. lit. F. *Aliud. Gallas uiginti, adianti sextantem.* In hoc medicamento Græca lectio corrupta sic emendetur, pro χεὶς θαλάσσῃ, lege τρίβε θαλάσσῃ, & pro ὀξηραίνοντα ἀλείφειν, lege ξηρανθέντα ἀλείφειν.

Col. 414. lit. A. *Aqua capillos denigrans.* In hac aqua falsò legitur μήκωνος κατπέων, pro μήκωνος κωδυῶν, veluti cōuerti. Sed & sequentium distinctio iuxta nostræ translationis rationē in Græcis facienda est. Vsus autē est & hic Latina voce,

ὕδωρ λάκκαῖον, aquam lacustrem appellans. Nisi fortassis potius Latini λάκκον Græcam vocem, lacum suum fecerunt.

Col. 414. lit. C. *Thapsi qua tinctores utuntur, quam Romani herbam rubiam uocant, drach.* VIII. *lixiuij pileatorij sextar.* IIII. Hæc in Græcis sic habentur, θάψου ᾗ τινι οἱ βαφεῖς χρῶνται, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἔρβα ῥουβίαν καλοῦσι < η. κονίας πιλοποιητικῆς < δ. Legendum autem πιλοποιητικῆς ξ δ. velut res ipsa indicat. Et accipiendum lixiuium pileatorium siue pileariorum, hoc est eorum qui pileos ex lana faciunt, velut in comment. medicis inter alia lixiuiorum genera docui. Quod verò herba ea quæ Latinis Rubia vocatur, Græcis appelletur θάψος (velut hîc Paulus habet) hoc apud nullum alium Græcum authorem legi: imò neque θάψον pro vllius herbæ appellatione adhuc reperi. Thapsum addita voce barbassum vulgus herbariorum nouit, sed hæc thapsus φλόμος Græcis est, & verbascum Latinis, vnde barbassi vox corrupta est. At hanc thapsum non velle indicare Paulum inde colligimus quòd paulo pòst φλόμου (id est verbasci) bis mētionem facit: & quòd hæc thapsus, Rubia Latinis non appellatur. Et rubiam quidem Latinis dictam ἐρυθρόδανον esse, apud omnes pro certo habetur, & in Dioscoride rubiæ appellatio addita legitur. an verò hanc Paulus velit, & hîc thapsum appellet, ambiguum facit, quod etiam ipse libro septimo erythrodanum radicem rubram tinctorum esse dicit, quemadmodum quoque Dioscorides. Verùm de thapso appellata à se, mox ita scribit, βοτάνης χρυσιζούσης ἣν Ῥωμαῖοι ῥουβίαν καλοῦσι. Non enim videtur conuenire vt eadem modò rubra radix, modò herba auri colorē referens appelletur. Hesychius thapsum lignum esse scribit quod aliqui Scythicum appellent, & quòd etiam fluuius apud quem nascitur, Thapsus appelletur. Huic ligno attribuit quòd tingat, & quòd lanas & capita eo flauefaciant. Vnde etiam Thapsinum, flauum vocetur. Sed apponam ipsius verba, θάψινον, τὸ ξανθόν, ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς θάψου, ὃ βάπτει, ᾧ ξανθίζουσι τὰ ἔρια καὶ τὰς κεφαλάς. τοῦτο τινὲς σκυθικὸν λέγουσι. καὶ ὁ ποταμὸς παρ' ᾧ φύεται τὸ ξύλον θάψος καλεῖται. At vt Paulum de ligno loqui non putemus, facit quòd & herbam vocat, & quòd rubia non appellatur. Eò ergo tandem deuenimus vt rubeam quā aliâs ἐρυθρόδανον dixit, peculiari suæ ætatis vocabulo, θάψον ab ipso dictam esse suspicemur: non tamen vlterius id facturi quàm donec rectius quid assequuti fuerimus. Habet porro mox in eodem medicamento, κελυδρίου ϛο β'. Neque satis constat an quid in rerum natura sit quod κελυδρίου voce significetur. Proinde & hîc coniectamus, μυοκελυδρίου ϛο β'. legendum esse, hoc est murini stercoris sextantem. Sunt enim μυοκελύδρια eadem quæ μυόχοδα. procliue autem fuit vocem ob similitudinem corrumpi: & Galenus libro primo κατὰ τόπους, inter simplicia medicamenta ad alopecias facientia, muris stercus habet: & Paulus ipse murinum stercus alopeciis conuenire libro septimo testatur: & alioqui si celydrium vertas, satis indicas neque quid Græcè legas, neque quid Latinè reddas, te intelligere.

IN CAPVT TERTIVM.

Col. 415. lit. E. *Ad ficosas in capite ac mento pustulas medicamentum siccum.* Quod siccū dixi medicamentū, in Græcis codicibus habetur τὸ ξυρέφιον, sed falsó. legendum enim est ξηρίον. nam ita mox appellat linea sequenti, λούσας μὲν, inquit, ἐπίπασσε δαψιλὲς τὸ ξηρίον, id est, hoc siccum loto largè impone. Vocantur autem ξηρία medicamenta quæ arida & in puluillum detrita insperguntur ac imponuntur ita veluti sunt sicca. Et de his peculiariter libri septimi capite decimotertio agit. De hoc verò sicco puluillo, quòd non parum vexet hoc medicamentum, dicit, ἅπτεται οὐ μικρῶς, inquit. Significat enim ἅπτεσθαι hoc loco contactum molestum, nempe irritare, stimulare ac vexare.

Ibid. lit. G. *Aut sinapi cum aceto.* In Græcis legitur, ἢ σινώπιδι μετ' ὄξους. Sed falsó. neque enim huc facit μίλτος σινωπική, sed σίναπι, quod ipsum etiam ex aliis medicamentis ad pediculos facientibus declaratur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col. 416. lit. B. *Aut hederæ corymbi aceto cocti, & cum rosaceo triti.* In Græco lege ἢ κισσοῦ κόρυμβοι ἑφθοὶ ἐν ὄξει συμλεανθέντες ῥοδίνῳ. Reliqua rectè habent: nisi quòd in capitis dolore ob frigiditatem, post τά τε σημεῖα, in Græcis desunt voces, καὶ ἡ θεραπεία. velut ex sequentibus patet.

Col. 417. lit. A. *Et decoctionibus ex hyssopo & origano, & calidioribus adhuc, &c.* In Græcis exemplaribus deest vna vox ἀφεψήμασι. Ita enim legendum est, καὶ τοῖς δι' ὑσσώπου τε καὶ ὀριγάνου ἀφεψήμασι, καὶ τούτων ἔτι θερμοτέροις, &c.

IN CAPVT SEXTVM.

Col. 419. lit. B. *Bilioso etenim humore superante, tales uigilantes phrenitici sunt.* In Græcis codicibus parum integra est lectio, partim transpositis, partim deficientibus quibusdam vocibus, velut ex capite decimo deinceps huius libri apparet. Sic ergo legendum est, καθόλου μὲν γὰρ χολώδους κατακρατοῦντος χυμοῦ, φρενιτίζουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀγρυπνοῦντες· τοῦ δ' αὖ φλεγματώδους, κωματωδῶς καταφέρονται. οἱ δὲ παλαιότεροι τοῦ Γαληνοῦ κάτοχον τοῦτο τὸ πάθος προσηγόρευον, κατοχὴν δὲ καὶ κατάληψιν οἱ νέοι.

IN CAPVT NONVM.

Col. 420. lit. D. *Pulsus his magni & rari ac undosi.* Habent quidem exemplaria impressa, id quod ac vndosi dixi, καὶ κλονώδεις, id est ac agitatorii: verùm & ratio horum pulsuum quam suprà libro secundo Paulus tradidit, & experientia ipsa, insuperque Galenus testatur legendum esse καὶ κυματώδεις, id est ac vndosi. Nam & in libello De pulsibus introductorio, & lib. 4. De pul. causis, Vndosum pulsum palàm lethargicis Galenus attribuit. Et alioqui procliue fuit κλονώδεις vocem pro κυματώδεις supponere, ob scripturæ vicinitatem.

Pag. 422. lit. B. *Per angusti oris uascula instillemus.* Græcè est, ἐπιρραίνονται διὰ τῶν βομβυλίων. Sunt enim βομβύλια angusti oris vasa per quæ guttatim aliquid instillari potest. Vtitur hac voce etiam Hippocrates libro tertio de morbis non procul à fine, μετὰ δὲ τὰ λουτρά, inquit, καὶ οἶνον γλυκὺν ἢ ὑδαρέα προπίνειν, μὴ ψυχρόν, ὀλίγον, ἐκ βομβυλίου οὐκ εὐρυστόμου. hoc est (vt nuper in edita Hippocratis conuersione nostra Latina reddidimus) ex angusti oris pocillo. In Græcis tamen exemplaribus deest vox οὐκ. Galenus in glossis Hippocratis, à sonitu quem edit dum guttæ ex eo prodeunt, nominatum esse dicit, cuius hæc sunt verba, βομβύλιον ἔκπωμά τι στενὸν ἔχον τὸ στόμα ἢ πῶμα, παρὰ τὸ βομβεῖν ὠνομασμένον. Germanis ein engsterlein appellatur, alicubi etiam à sono & vitri materia, ein klungkerglesslein.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col. 423. lit. E. *Oportet autem uictus rationem non solùm infantibus, sed etiam nutricibus ac lactantibus prospicere.* Græca lectio luxata hoc modo restituatur, χρὴ δὲ τῆς διαίτης μὴ μόνον αὐτῶν τῶν βρεφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γαλουχῶν προνοεῖσθαι.

Ibid. lit. H. *Mane uerò passum euacuatum bibendum præbe.* In Græcis pro κεράσαντα legendum est ἐράσαντα, hoc modo, ἕωθεν δὲ ἐράσαντα τὸ γλυκὺ, διδόναι πίνειν. Significat enim ἐρᾶσαι, κενῶσαι & euacuare: & est frequens eius verbi apud medicos Græcos, itémque reliquos scriptores vsus: sicut etiam compositorum, κατερᾶσαι, ἀπεράσαι, ἐξεράσαι. Sed loci ferè sunt corrupti ex verbi ignoratione. Galenus libro quarto simplicium medicamentorum vbi de vinis insolandis loquitur, καὶ μετὰ ταῦτα κατερῶντες ἐν ὑπερῴοις οἰκήμασιν. Legitur tamen in hactenus impressis codicibus, καθαιροῦντες falsó. Hippocrates libro quarto de morbis, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται, καὶ ἐξερᾷ, καὶ πυρεταίνει. Vbi ἐξερᾷ pro ἐξεμεῖ & per vomitum ἐκκενοῖ, vsurpat. At in Aldino ἐξεᾷ habetur, quod in Basiliensi codice rectè legitur. Plutarchus in præceptis salubribus, τοὺς μὲν ἐμέτους ποιητέον ἄνευ φαρμακείας καὶ περιεργίας, μηδὲν ἐκταράττοντας, ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. τὴν ἀπέρασιν euacuationem per vomitum dixit. Meminimus etiam in commentariis medicis. Porro mox sequitur purgatorium medicamentum ex veratro albo, in quo haud dubiè pondera nimia sunt, ϛ'. rerum quæ singulæ octo drachmarum pondere recipiuntur. Ego vel scrupulos vel siliquas legendum puto, imò omnino siliquas legendas esse censeo, vt sit totum medicamenti pondus duarum drachmarum, & siliquarum quatuor. Hoc enim cōmodè pro vna vice, cum passo quod est in colocynthide, sumi potest.

Et facilè fieri potuit vt < charactēr pro Κ charactere supponeretur. Non tamen mutaui lectionem vulgatam, sententiam meam de ea adscripsisse contentus.

Col.424.lit.D. *Ex quo radicis pæoniæ gestabat magnam ac recentem partem, de collo suspensam.* In Græcis deest hoc loco vox μέρος, quæ restituta integram sententiam efficiet, hoc modo, ἐξ οὗ τῆς ῥίζης τῆς γλυκυσίδης ἐφόρει (λέγω δὲ τὴν παιονίαν) μέγα καὶ πρόσφατον μέρος ἐξαρτώμενον τῷ βαχήλῳ.

Ibid.lit.E. *Quam symptoma futurum est, ubi senserint partem.* Hoc est vbi perceperint ac cognouerint partem, non quæ afficitur (ea enim propriè est cerebrum) sed quæ (velut suprà dixit) auram aliquam frigidam ex se ad cerebrum distribuit, siue ea manus sit, siue pes, laqueo superpositam partem apprehendere ac adstringere oportet, atque sic ne ad cerebrum ascendat ac perueniat prohibere. Et hanc sententiam etiam ipsa verba Græca exprimunt.

Ibid.lit.F. *Et cibi delationem, & uehementem ad uenerem impetum, & multi uini potum.* Inter ea quæ Paulus hîc ad finem capitis de morbo comitiali vitare iubet, habetur καὶ τὴν ἐκμοχλώσιν. Et sanè multum ac diu torsit nos quid per ἐκμοχλώσεως vocem significare vellet. Vocem autem corruptam esse non dubito. Nam siue à verbo ἐκμοχλεύω venit, τὴν ἐκμόχλευσιν legendum est: siue ab ἐκμοχλέω, ἐκμόχλησιν scribendum fuit. Significat autem verbum ἐκμοχλεύω, emoueo, expello, excutio. Sic linea tertia præcedente, de aceto mulso Iuliano dixit, κατὰ μέρος ἐκμοχλεῦον τὴν ὕλην, hoc est (velut reddidi) particulatim materiam excutiens. At hoc loco, siue ἐκμόχλευσιν siue ἐκμόχλησιν legamus, ambigui sumus de qua emotione siue excutione loquatur: & neque ex præcedente βραδυπεψία, neque ex sequente πολυοινία, quas item cauere iubet, satis intelligere datur quid per ἐκμοχλεύσεως vocem significare ac vitare nos velit. Si enim ciborum vehementem expulsionem vitare nos voluisset, largam habuisset copiam verborum quibus id clarius significare potuisset, nec ad ita obscuram, & aliàs ab ipso non vsurpatam vocem deuenisset. Si verò morbi aut materiæ ipsius expulsionem cauere nos voluisset, καὶ τὴν τῆς ὕλης ἐκμόχλευσιν, aut τὴν τῆς νόσου ἐκμόχλευσιν dixisset. Si verò corporis commotionem ac agitationem indicare voluisset, videtur potius dicturus fuisse, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἐκμόχλευσιν, etiamsi simpliciter κίνησιν significantius dicere potuisset. Quare eo tandem coniectura progressus sum, non τὴν ἐκμόχλευσιν, aut τὴν ἐκμόχλησιν legendum esse, sed τὴν ἐκμάχλωσιν, à verbo ἐκμαχλόω, quod scortor & ad venerem feror significat: quod verbum etiamsi inusitatum sit, tamen iusta forma de se verbale nomen ἐκμάχλωσιν facit, per quod hoc loco Paulus vehementem ad venerem impetum indicare voluit, vt sit idem ἐκμάχλωσις quod μαχλοσύνη, id est venus & scortatio. Atque vt hanc putem esse veram huius loci lectionem ac sententiam, ex eo inducor quòd etiam suprà à vino largiore, veneréque multa, abstinendum esse dixit. Sed non volo diutius valere hanc coniecturam quàm donec rectiorem & lectionem & sententiam fuerimus assequuti.

IN CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Col.426.lit.A. *Aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso, in altum attollantur.* Hoc modo conuerti verba Græca quæ sic habent, ἢ ἐωρείσθωσαν ἐν κλινιδίῳ, ἐνδοθεν γυργάθου τινὸς, ἐξ ὕψους ἀπηρτημένῳ. Est enim γύργαθος σκεῦος πλεκτόν. In tali ergo conclusi tales, lectis ex alto suspensis seruabantur.

IN CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Col.428.lit.H. *In his igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partem per capistri deligaturam reduces.* Græca lectio hîc corrupta est, quæ ex Aëtii libri 6. cap.30. & infrà ex lib.6. Pauli cap.92. restituenda est hoc modo, ἐπὶ μὲν οὖν τῶν κυνικῶς σπωμένων, ἐπιδήσεις εἰς τὰ ἀντικείμενα περιάγουσα διὰ φορβείας περιτεθειμένο ἰδίως ἁρμόσῃ, καὶ ἀφαιρέσεις, &c. Est autem propriè φορβεία (velut Græci dictionarii exponunt) περιστόμιον, καπίστριον, dictum ἀπὸ τοῦ φέρειν βίᾳ. Vnde etiam Latinis capistrū à capiēdo dictū est, & significatur eo tam id quod Germanis ein halffter appellatur quàm quod ein maulkorb. Absyrtus de pullis equorum, πληρώσαντας τοὺς ι' καὶ ἡ μῆνας, τότε φορβείαν αὐτοῖς περιτιθέντας. Ab huius equini capistri similitudine dicta videntur capistra quæ musici ori obligabant ad spiritus impetum coercendum, & faciei deformitatem occultandam ac ornandam. Plutarchus in libro περὶ ἀοργησίας, de Marsya, Καὶ ὁ Μαρσύας, ὡς ἔοικε, φορβειᾷ τινὶ καὶ περιστομίοις βίᾳ τοῦ πνεύματος τὸ ῥαγδαῖον ἐγκατεῖρξε, καὶ τοῦ προσώπου κατεκόσμησε καὶ ἀπέκρυψε τὴν ἀνωμαλίαν. Hinc igitur & deligaturā mandibulam ad contrariam partem reducentem φορβείαν appellat. At verò paulo pòst, vbi conuerti, At in superciliorum aut palpebrarum resolutione, in Græcis legendum est, ἐπὶ δὲ ὀφρύων ἢ βλεφάρων, videlicet ex Aëtio.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.430.lit.E. *Vnde non sicca potius his fomenta, sed humida conuenire.* Græcum exemplar Aldinum vna voce corruptum, totam sententiam hanc corruptam, imò penitus nullam exhibet. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς, μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ὑγρὰς ἁρμόττειν. At hanc lectionem dum Basiliensis editio emendare studet, magis adhuc vitiatam expressit. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλ' οὐ τὰς ὑγρὰς ἁρμόττειν, hoc est, vnde etiā sicca magis his fomenta & non humida conuenire. Quæ sententia nec pro ratione spiritus ac aeris crassi ac nebulosi facit, qui insuper frigidus valde ac congelatus & ægrè mobilis est: nec curationi quæ sequitur respondet, vt quæ mox ab initio lanas oleo imbutas adhibere iubet, & vesicam amplam oleum calidum habentem imponere. Quanquam Aëtius libri sexti capite tricesimonono, non solùm hoc humidum fomentum in vsum præscribat, sed etiam sicca duo, alterum ex sale fricto, alterū ex milio in sacculis adiungat, etiamsi hæc ambo simul sicca sacculo excepta adhiberi possint. Ad hunc itaque fomentorum tum humidorum tum siccorum vsum respexisse videtur Pelops, quem Paulus hîc citat, & humida magis fomenta probasse, non tamen ita vt sicca penitus damnarit, his verbis quorum sententiam ego reddidi, & hoc modo legenda esse sentio, iuxta eas quas attuli rationes, ὅθεν οὐ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ὑγρὰς ἁρμόττειν.

Col.431.lit.A. *In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta.* Græca exemplaria habent, ποτιζέσθω τε ὑδρομέλιτι λιπαρῷ εἰς ἥμισυ ἑψηθέντι, id est, In potu danda est aqua mulsa pinguis. Sed ego λιπαρῷ pro χλιαρῷ suppositum esse puto, ob scripturæ vicinitatem. Neque enim ex eo quòd ad dimidias cocta est pinguior euadit, aut etiam valde crassior: quòd si intelligere nos voluisset, nō vtique λιπαρῷ, sed παχυτέρῳ voce vsus esset. Sed sit hoc ex coniectura. Porro quæ paulò post sequitur frigidæ affusio, est apud Hippocr.5.aph.21.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col.432.lit.C. *Turbatio non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, uelut à sole, fumo, puluere, uento.* Habent exemplaria Græca constanter pro vento, oleum. Neque quisquam hactenus dubitauit quin rectè legatur Græcè, οἷον ἡλίου, καπνοῦ, κονιορτοῦ, ἐλαίου, hoc est, velut à sole, fumo, puluere, oleo. Verùm ego ἐλαίου vocem penitus corruptam esse iudico, & suppositiciam, pro qua ἀνέμου vocis lectio recta sit restituenda. Nam quum externæ illæ causæ eiusmodi sint quibus quotidie occurramus etiam inuiti, ita vt vix satis cauere possimus ne aliquando in sole versemur, & foris ambulantes puluerem, domi fumum experiamur: non debuit diuersum aliud externæ causæ genus quarto loco ad superiora tria adscribi, sed tale omnino quòd illis simile esset. Talis autem est ventus, qui & domi & foris derepente quandoque ingruit, & oculis turbationem inducit: quæ turbatio tamen citissimè soluitur, vbi causa summouetur. At vt ne ab oleo oculi turbationem incurrant, tam facile vitare est quàm vt ne etiam ab alia aliqua externa re lædantur, quarū videlicet nullus est circa oculos vsus. Et alioqui si ad huiusmodi particularia descendere velimus, non oleum esset quod velut externa causa turbationis oculorum fugiendū esset, sed omnia acria, amara, salsa, acida, austera & acerba, in quibus generibus infinitas propemodum particulares res comprehendi, quis nescit? quas omnes ad vitandum propositas esse oportebat. Huc accedit, quòd tantum abest vt oleum turbationem oculis inducat, vt id etiam ad acuēdum visum oculis

illini Dioſcorides teſtetur.Quare ἀνέμου vocis lectionem pro ἐλαίου reſtituemus, & ventum non oleum, externam turbationis oculorum cauſam eſſe accipiemus.Nam & alioqui procliue fuit obliteratam vocis ἀνέμου vocem,pro ἐλαίου voce agnoſcere.

Ibid.lit.D. *Quale eſt collyrium Nili ex roſis,aut etiam Chiacum,& Nardinum.* Græca exemplaria pro Aut etiam Chiacum, habent ἢ καὶ μηδικὸν,id eſt aut etiam Mediacum.Verùm quum Paulus libri ſeptimi capite decimoſexto nullum collyrium deſcribat quod Mediacum appellet,legendum cenſeo Chiacum, cuius ſecundo loco deſcriptionem habet,ex vino Chio appellationem habentis,& cuius quoque paulo pòſt rurſus mentionem facit,ſicut etiam Nardini. Videtur tamen non minus commodè σποδιακὸν pro μηδικὸν legi poſſe,id quod in vſuri iudicio poſitum eſſe volo.Nam & ſpodiaci deſcriptionem infrà lib.7.ad inflammationes ac fluxiones oculorum habet.

Col.434.lit.A. *Hæc eſt Eraſiſtrati panchreſtus ab omnimoda utilitate appellata.* Hoc liquidum collyrium πάγχρηστος dictum Eraſiſtrato adſcribitur, & habetur etiam infrà libri ſeptimi capite decimoſexto iiſdem verbis. Habet idē quoque Aëtius libri quinti capite octuageſimoſecundo,& libri ſeptimi capite nonageſimoſecundo. Ex quibus locis adductus,etiā apud Galenum lib.4. De compoſ.medic. ſecundos locos,cap.ſeptimi principio,πάγχρηστος legendum eſſe in commentariis medicis in idem opus à me ſcriptis probaui,& non πάγχρυσος,velut exemplaria Græca ante noſtram Græci Galeni editionem habuerunt.Nominis ratio clara eſt ex variis affectibus adſcriptis,quibus mederi traditur. Sunt autem etiam alia ocularia medicamenta in eodem Galeni libro πάγχρηστα appellata. Nouit ipſorum appellationem etiam Plinius de hæmatitæ generibus loquens lib.36.cap.20.Principatum dat,inquit,ex his Æthiopico,oculorum medicamentis vtiliſſimo,& his quæ Panchreſta appellant.Eſt inſuper & panchreſtos confectio ab eodem Galeno prodita,eiuſdem operis libri 7.cap.5.Et eodem nomine Plinius ſtomaticam ac arteriacam confectionem lib.23 cap.7.habet.

Ibid.lit.C. De palpebræ euertione,vbi habetur,Æruginē raſam toſtam tritam adhibe, aut plumbum vſtum & lotum,aut vtraque pariter,æruginem & plumbū admoue.In Græcis legitur, ἰὸν ξυστὸν φώξας λείου καὶ ἀποθείου,ἢ μολύβδῳ κεκαυμένῳ,μετὰ θείου ἀπύρου,καὶ πεπλυμένῳ,ἢ ἀμφοτέροις ἴσοις τῷ τε ἰῷ καὶ τῷ μολύβδῳ. In hoc itaque loco redundant voces μετὰ θείου ἀπύρου.Nullus enim eſt hîc ſulphuris vſus,nec plumbum vt vratur,ſulphur requirit. Et Aëtius lib.7. cap. 71.eadem medicamenta prodens,ſulphuris penitus non meminit,ἰὸν inquit,πεφρυγμένον ἐπ' ὀστράκου λεαίας ἀποθείου καθ' αὐτὸν,ἢ μόλυβδον κεκαυμένον ἴσον προσάπλουε.

Col.435.lit.D. *Pilos agglutinantia.Pilos introrſum refractos glutinat bitumen, maſtiche,colophonia, glutinum, cochleæ glutinoſitas.* In Græcis codicibus vitioſè legitur εἰς pro εἴσω,& κόμη pro κόλλα.Non enim vllius plantæ coma, neque κόμμι(id eſt gummi)huc facit,ſed κόλλα,id eſt glutinum.Indicat id apertè Aëtius qui lib.7.cap.68.ταυροκόλλαν pro κόλλα habet,vnà cum reliquis medicamentis hîc à Paulo proditis. Leguntur porro conſequenter in Græcis codicibus multa collyria nominibus corruptis,ſicut λειβάνιον pro λιβυανὸν,& ἰλάμων pro νιλάμων,& δι' ὕδρας pro δι' ὑδρίας. de quibus omnibus libro ſeptimo Paulus agit,& nos quoque libro ſeptimo aliquid dicemus.Hîc tamen non præteribo,ſub titulo de vlceribus oculorum ad finem corruptè legi λευκῶν pro ἑλκῶν,& mox etiam articulus τῶν deeſt.Sic ergo rectam lectionem reſtitues,δριμυτέρων μὲν ὄντων τῶν ἑλκῶν,στυφειανῷ τε καὶ τῷ διὰ χολοῦ τήλεως,&c.

Col.438.lit.C. Sub titulo de glaucomate & ſuffuſione,vbi conuerti, Et purgatione,& infuſis per clyſterem acrioribus,Græca exemplaria habent,καὶ καθάρσει καὶ κενώμασι δριμυτέροις.Non eſſe autem legendum κενώμασι(id eſt euacuationibus)ſed ἐνέμασι,id eſt infuſis per clyſterem, Aëtius docet lib.7.cap.51.qui apertè habet, καὶ κλυστῆρσι δριμυτέροις καὶ καθάρσεσι.Et alioqui quum particulares euacuationes à Paulo proponantur,ſanguinis detractio, purgatio, alui frequentior ſolutio,ad has etiam particularem per clyſterem euacuationem addere oportebat,& non vniuerſalis euacuationis mentionem particularibus immiſcere: niſi omnino κένωμα pro ἔνεμα dixit,quod ſanè mihi veriſimile videtur. Nam & lib. quinti capite quadrageſimoprimo & ſexageſimoquinto ita vſurpauit. Alioqui verò procliue fuit alteram pro altera agnoſcere ac ſupponere: ſicut etiam paulo pòſt tres particulæ pro vna ſunt agnitæ ac ſuppoſitæ, vbi conuerti, Teruntur hæc in mellis heminis octo.Græcè enim habetur,εἰ δὲ καὶ ἐν μέλιτος κοτύλαις ὀκτὼ.Legendum autem eſt pro εἰ δὲ καὶ (quæ nihil huc pertinens ſignificant) verbum λεαίνεται.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col.439.lit.H. *Ad fortiores verò obturationes,fel caprinum cum porri ſucco inſtilla.* In Græcis habetur, πρὸς δὲ τὰς ἰσχυροτέρας ἐμψύξεις,&c. Verùm pro ἐμψύξεις legendum eſſe ἐμφράξεις ipſa rei tractatio docet,& ex Galeno ac Aëtio colligi poteſt. Multa alia hoc loco per totum caput non magni momenti prætcrimus, quæ ex ipſa tranſlatione noſtra ſtudioſi cognoſcent,& in Græcis emendabunt. Sicut vbi in Græcis eſt,δεῖ δὲ συχνῶς πυελῶντα ἢ τῷ κοινῷ ἐλαίῳ,ἢ τινι τῶν θερμῶν πυελῶν, legendum eſſe μύρων pro πυελῶν,ſatis indicat quod ſequitur ἐν αὐτῷ τούτῳ, quod ad vnguentum pertinet, & ad πυελῶν referri non poteſt,quum πυελία fœmininum ſit.

Col.440.lit.D. *Ad dolores maximos,& pus,& auditus grauitatem,Amygdalas depurgatas* x x. In Græcis legitur ἀμύγδαλα λελεπισμένα καὶ ἀφρονίτρου < γ'. Vitioſam autem eſſe hanc lectionem, & non amygdalarum & aphronitri, vtriuſque drach. III. accipiendas eſſe,indicio eſt id,quòd non adiectum eſt ἀνὰ ante pondus < γ'.Pro καὶ igitur coniunctione legenda eſt numeri nota κ'.vt viginti amygdalas accipiamus.Habet idem medicamentum Aëtius lib.6. cap. 82. ad verbum,niſi quòd ob ſcripturæ vicinitatem ἡ pro κ' legitur.Quod verò mox ſequitur in Paulo medicamentū, Recrementum ferri cum aceto ſub caniculæ æſtu tritum, in Græcis corruptè habetur, ἢ σκωρία τοῦ σιδήρου λειωθεῖσα ἐπὶ χρόνου. pro ἐπὶ χρόνου itaque legendum eſt ὑπὸ κυνὸς,καύματι,ex Aëtio lib.ac capite iam dictis.

Ibid.lit.E. *Aliud ad ſordes.Naſturtium,& nitri parum.*Græca exemplaria habēt, καρδάμωμον καὶ νίτρου βραχύ.Sed legendum eſſe κάρδαμον,ex Galeno lib.3.κατὰ τόπους patet,qui in huius medicamenti deſcriptione habet,καρδάμου ἱκανὸν,καὶ νίτρου βραχύ.Item ex Aëtii lib.6.cap.79 qui habet,καρδάμου σπέρματος ὅσον ἐξαρκεῖ, καὶ νίτρου βραχύ. Mox porro ſequitur, Andronis paſtillum,& Neren,& Muſæ inſcriptum.Sed in Græcis τὴν ἥρην falſò legitur pro τὴν νήρην. Nere autē dictus paſtillus habetur lib.7.cap.16.

Col.441.lit.E. *Ad aurium contuſionem.Hippocrates monet ut nihil ipſis adhibeamus.* Hoc facit Hippocrates in libro De articulis, vbi de aure fracta agit. At in medicamento quod ad contuſas aures mox ſequitur, bulbi Aphricani rectè leguntur,& in Græcis βολβῶν ἀφρῶν malè habetur pro βολβῶν ἀφρικανῶν,id eſt pro his qui ex Aphrica afferuntur,velut Dioſcorides teſtatur,βολβὸς ἀπὸ λιβύης κομιζόμενος,inquit lib.2.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col.443.lit.A. *Sternutatoria.Veratrum album,caſtorium,piper,herba lanaria,cyclaminus,euphorbium,nitrum, cuminum,herba ſternutatoria uocata, ſingula per ſe, aut ſimul omnia.* Græca exemplaria hîc imminuta eſſe videntur. ſic enim habent, πταρμικά,ἐλλέβορος λευκὸς,ἢ καστόριον,ἢ πέπερι,ἢ στρούθιον,ἢ ὁμοῦ πάντα. Nam nec omnia recenſentur quæ ſternutationes mouēt: nec hoc ἢ ὁμοῦ πάντα,habet ad quod referatur.Proinde vnam integram lineam ex Paulo intercidiſſe ac periiſſe arbitror,quam ex Aëtio reſtituendam cenſeo,quum vterque ſua ex Oribaſio ſumpſiſſe videatur, & Paulus etiam palàm fateatur.Sic ergo lego,πταρμικὰ,ἐλλέβορος λευκὸς,καστόριον,πέπερι,στρούθιον,κυκλάμινος,εὐφόρβιον,νίτρον,κύμινον,ἢ πταρμικὴ πόα·ἕκαστον ἰδίᾳ,ἢ ὁμοῦ πάντα,ex Aëtii lib.6.cap.97. Porro paulo ante hunc locum habetur etiam in Græcis ἡδυχρόου μάλαγμα falſò,pro rectò ἡδυχρόου μάγμα. Ita enim à Galeno & Aëtio,& omnib⁹ medicis Græcis appellatur,& deſcribitur infrà lib. 7.cap.11.circa Theriaces præparationem.

Ibid.lit.C. *Aut lysimachiam appellatam in nasum indito.* Græca exemplaria hîc habent, ἢ τὴν καλουμένην λυχνίδα ἔνθες τῷ μυκτῆρι. Ego verò quum nullam lychnidis speciem sanguinis sistendi vim habere compererim, sæpe hæsitaui de corrupta lectione, & aliquandiu λυχνῖτιν legendum esse suspicatus sum. Est autem lychnitis phlomidis siue verbasci species, quæ etiam Thryallis vocatur. Sed nec de hac apertè tradit vllus medicus Græcus, quòd sanguinis è naribus eruptionē sistat, nisi quis ex eo quod Paulus infrà lib.7. de verbasci generibus scribit, quòd acerba sunt, & fluidis affectionibus conueniunt, etiam in hunc vsum asserere ac assumere velit. Tandem verò in eam sententiam adductus sum vt λυσιμάχιον legendum esse credam, quod & conuerti, & pro lychnide reposui. Nam & insigniter adstringit Lysimachium, vulneráque glutinat, & sanguinem sistit, & ad sanguinis è naribus eruptionem, herba ipsa naribus indita, ita vt ipsas obturet, conuenit. Ita enim de ipsa Dioscorides ait, καὶ πρὸς τὰς ἐκ μυκτήρων αἱμοῤῥαγίας ἐμφερασσομένη ἡ πόα ἁρμόζει. Atque hoc est quod etiā hoc loco Paulus dicit. Sed & Marcellus medicus Latinus, quem ex officina Frobeniana superioribus annis edidimus, lysimachium ad sanguinem è naribus erumpentem, vtilem esse scribit, haud dubiè ex Græco quopiam authore. Polygonum, inquit cap.10, inseri naribus prodest: similiter facit & lysimachios herba imposita.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. In hoc capite medicamenta mirificè sunt corrupta, & quanuis ex translatione nostra Græcorum exemplarium lectio genuina agnosci ac restitui possit, tamen de quibusdam obscurioribus etiam fidem nostram studiosis approbare volumus. In primo itaque medicamento, Spumæ argenti lotæ drach. VIII. habentur, hoc est λιθαργύρου πεπλυμένης < η. Sed exemplaria Græca habent λιθαργύρου πεπέρεως < η. Hic error quum deprehensu facilis sit, quum & piper huc inutile sit, & si πεπέρεως vox legi deberet, ἀνὰ < η. scribi oportuerit, tamē nemo hactenus animaduertit. In secūdo medicamento, Iridis, ptissanæ, fabæ fresæ, singulorum sesquisextarium conuerti. Sed Græci codices falsò habent, ἴρεως ἢ πτισσάνης ἐρεγμοῦ ἀνὰ ξ. α ς΄. Quòd autem ἐρεγμὸς non ad ptissanam pertineat, sed tria distincta medicamenta accipienda sint, iris, ptissana, faba fresa, ex Aëtii libri octaui capite 5. cognoscimus, qui idem medicamentum his verbis habet, ἴρεως λείας, πτισσάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου. Ex quo etiam id intelligimus, ἐρεγμὸν aliquando pro faba fresa, & in crassiores partes comminuta accipi, aliquando etiam pro farina fabarum, quam etiam Lomentum appellamus. Tertium medicamentum penitus corruptum est. nam & ἐρεγμὸν non habet, & pondus vitiatum est, & medicamenta ad pondus non rectè distincta sunt, & amygdalarum numerus in pondus mutatus est. Sic ergo recta lectio restituatur, πτισσάνης, ὀροβου, λιβανου, ἐρεγμοῦ, ἰλλυρίδος, ἀφρονίτρου, κόστου, ἀνὰ χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ. Aëtius loco iam citato idem medicamentum paulo clarius habet, hoc modo, πτισσάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου, ὀροβίνου ἀλεύρου, λιβάνου, ἴρεως κεκομμένης, ἀφρονίτρου, κόστου, ἑκάστου χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ. Reliqua ex translatione nostra emendato.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col.444.lit.G. *Aliud, Nucis uiridis corticem te:ito.* Hoc medicamentum cum proximè sequenti habetur in Aldina editione capite præcedenti: in posteriore verò editione Basiliensi, relatum est in hoc caput, ad dentium affectiones. Et vtrunque mihi videtur esse suppositicium, & non Pauli genuinum. Habent enim verba à Paulo aliàs non vsurpata. In primo legitur σμύρνας ἀλνθ. in Aldino, in altero σμύρνας ἀλνθ̃. Ego σμύρναν μυῤῥίαν lego, de qua multa in commentariis medicis dixi.

Col.445.lit.F. *Remittente uerò inflammatione aut decrescente.* Græca exemplaria habent, ἐνδιδούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς ἢ ἀκμαζούσης. Hoc est, Remittente inflammatione, aut in vigore consistente. Verùm & res ipsa, & verba quæ sequuntur, satis ostendunt legendum esse παρακμαζούσης, id est declinante siue decrescente. Atque ita etiam habet iisdem planè verbis etiam sequentia Aëtius lib.8. cap.45. in mea translatione.

Col.446.lit.B. *Cæterùm post irritationes ex his factas, gargarissandum est glycyrrhizæ decoctum, aut gargarismus dandus qui paratur ex uino scybelite, & croco, & mastiche Chia, &c.* In Græcis codicibus legitur καὶ κρόκου καὶ χίας, id est & croco & chia. Itaque terram Chiam accipiēdi hinc quibusdam occasio data est, non animaduertentibus χίαν simpliciter mastichen appellari. Hoc autem declarat Aëtius libri octaui capite quadragesimonono, qui eadem quæ Paulus his verbis tradit, μετὰ δὲ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων φαρμάκων γινομένας ἐρεθίσεις, προσάγειν ἀφέψημα γλυκυῤῥίζης, ἢ τὸ διὰ σκυβελίτου, ἢ μαστίχης χίας, ἢ σμύρνης, καὶ κρόκου ἀναγαργάρισμα.

Ibid.lit.E. *Porro filum lanæ purpura marina infectæ, &c.* De hoc filo multa in commentariis medicis retuli. Habet id Galenus lib.6. simpl. medicament. in glycyside siue pæonia. Habet & Plin. lib.30. cap.5. de strumis loquens. Aliqui verò, inquit, circumligant eas lino, quo præligata infra caput vipera pependerat donec exanimaretur.

Ibid.lit.F. *Commodæ uerò ualde sunt etiam collutiones, rosarum siccarum aut uiridium decoctum frigidum, aut pampinorum uitis, aut foliorum lentisci, aut rubi, aut malorum cydoniorum, aut rhois, aut uinaceorum, aut lentium.* Horum verborum lectio malè distincta est, & corrupta in Græcis codicibus, & ῥόδων vox bis habetur, altera vice pro ῥοὸς voce supposita. Sic ergo legendum est ex Aëtio, & capite sequenti, χρίσματα δὲ σφόδρα δεῖ καὶ διακλύσματα, ῥόδων ξηρῶν ἢ χλωρῶν ἀφέψημα ψυχρὸν, ἢ ἑλίκων ἀμπέλου, ἢ σχίνου φύλλων, ἢ βάτου, ἢ μήλων κυδωνίων, ἢ ῥοὸς, ἢ γιγάρτων, ἢ φακῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col.447.lit.D. *Ex his uerò qui strangulātur, manus nō admouebimus his quibus iam spuma circa os est, Hippocrati credentes.* Locus hic est apud Hippocratem secundo aphor. sect.43. vbi exemplaria Græca Hippocratis & Galeni constanter habent, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα. Et conuertit vetus interpres, Strangulatorum & dissolutorum, nondum mortuorum, non referunt quibuscunque spuma fuerit circa os. Et post hunc Theodorus Gaza, velut putatur, Qui strangulantur & euertuntur citra mortem, si ore spumant, non reficiuntur. Et Leonicenus, Strangulati atque dissoluti, nondum mortui, non referuntur, quibus spuma circa os fuerit. Hi omnes interpretes καταλυομένων vocem in Hippocrate legerunt ac conuerterunt: neque suspicatus est quispiam de corrupta eius vocis lectione. At nos nuper in omnium Hippocratis operum facta per nos translatione ac editione, re ipsa diligentius expensa, in eam sententiam adducti sumus vt non καταλυομένων, sed καταδυομένων legendum esse putemus, & Hippocratis aphorismum sic Latinè conuertimus, Ex iis qui strangulantur & submerguntur, nondum autem mortui sunt, non reconualescunt quibus spuma circa os fuerit. Quibus autem rationibus inductus sim, huc iam adscribendum duxi, loco ita ferente, vt interim hoc de me studiosi habeant donec & hūc & alios Hippocratis locos, clarius in conie cturarū libris in Hippocratem declarauero. Primùm itaque Galenus in commētariis super hunc aphorismum, vocis καταλυομένων nusquam meminit, neque eam exponit, sed ἀπαγχομένων vocem ab Hippocrate vsurpatam sic exponit quasi ad solam ἀγχόνην (id est laqueum) pertineat. Circumiecto, inquit, collo laqueo, cor & pulmo opus habent vt fuliginosam superfluitatem expirent. Quum autem hæc propter laqueum impediatur, totam ipsam pulmo violenter impellit, & in hoc etiam de propria humiditate aliquid simul extrudit. Perniciosum igitur hoc signum est, quia vim pulmonis indicat, quam patitur dum animal strangulatur. Sic sanè Galenus spumam in his qui laqueo strangulantur, exitiale signum esse dicit. at nos non solùm in iis qui laqueo aut alia re laquei vicem explente strangulantur spumam circa os apparere scimus, sed etiam in his qui in aquis submerguntur, quocūque casu aut modo, aut etiam naufragio id cōtingat, si nondū mortui, sed salua adhuc aliquo modo respiratione, de aquis extrahūtur. Quū itaq; & laqueis & aquis suffocētur sani homines, vt spuma circa os appareat, Hippocratē vtrisque hoc aphorismo dixisse mihi videtur, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταδυομένων. Deinde nō putandū est Hippocratē loqui de his qui ob morbi aut veneni violētiā suffocātur,

velut hoc capite Paulus dixit, In cynachicis quandoque ſuffocationem ſequi, & velut in ſideratis, & comitiali morbo correptis contingit. Nam hi reuocantur ſæpe, etiamſi ſpuma circa os ipſorum conſpiciatur. Quòd ſi ad hos vſque aphor. ſententia ſe extenderet, nec Galenus id præteriiſſet. Quare de duplici externa vi ſuffocationis, & per aquam & per laqueum, ſiue quid laquei vicem præbens, Hippocratem loqui probabile eſt: quum præter has nulla tertia reperiatur. Et proinde hoc loco etiam Paulus de ſtrangulatis & naufragis coniunctim agit. Ita etiam Aëtius lib. 8. cap. 49. Et videtur ſententia Hippocratis ad eos propriè pertinere qui aut ipſi ſibiipſis vim intulerunt, vt vel in aquas ſe ſubmerſerint, vel colla laqueo inſeruerint, qui ſanè in ipſo facto deprehenſi viuere coguntur: aut qui iudicio publico, aut etiam vi priuata, ad aquas aut laqueum damnati, aut detruſi, dum iam ſtrangulantur aut ſubmerguntur, miſericordiam reperiunt, ac vita rurſus donantur: quorum tamẽ nullus reconualeſcit ſi ſpumam circa os habeat. Poſtremùm ſi vox καταλυομένων, de iis qui ex ſtrangulatis diſſoluuntur accipienda eſſet, non neceſſe fuiſſet adiicere coniunctionem καὶ, quum integra ſententia ſine ipſa ſit, hoc modo, τῶν ἀπαγχομένων καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, id eſt, ex his qui dum ſtrangulantur exolυuntur, nondum autem mortui ſunt. Iam verò καὶ particula adiecta, non de vno aliquo modo, ſed de duplici ſermonem eſſe oſtendit, nimirum & περὶ τῶν ἀπαγχομένων, & περὶ τῶν καταδυομένων, hoc eſt & de his qui ſtrangulantur, & de his qui ſubmerguntur. Nec hîc tam aduerſari nobis id debet quòd etiam Galeni ſæculo καταλυομένων in Hippocratis aphoriſmo lectum eſt, quàm adſtipulari ac ſubſcribere dictionum ſimilitudo, quum vnius minutiſſimæ lineolæ ad quintam literam vocis καταλυομένων additione, & contrà in vocis καταδυομένων quinta litera eiuſdem lineolæ detractione, tota ſententia in alterutram partem ambigua diſtrahatur, vt etiam tot doctis hactenus viris impoſuerit.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Col. 448. lit. B. *Cibi uerò his conueniunt ſorbiles, & oua ſorbilia, & amylum, & dulciaria liba, & ſeſama, & oryzæ, & amygdalæ, &c.* Græca exemplaria ſic habent, τροφαὶ δὲ τούτοις ἁρμόζουσιν αἱ ῥοφηματώδεις, καὶ τὰ ᾠὰ τὰ ῥοφητὰ, καὶ ἄμυλος, καὶ ἴτρια, καὶ σήσαμα, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε καὶ ὁ τοῦ κώνου καρπὸς, &c. Quod igitur legitur, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε apertè corruptum eſt, quum voces καὶ εἰσὶ καὶ nihil huc pertinens ſignificent, ſed ſuppoſitæ ſint pro re aliqua quæ ſimilis ſit aliis, quas hic defluxu ac grauedine laborantibus, in cibis commodas eſſe dicit. Hanc autem oryzam eſſe, tum reliquorum ciborum affinitate, tum quòd moderatè nutrit, & aluum ſiſtit inducor, & fieri potuit vt καὶ εἰσὶ καὶ voces pro recta obliterata lectione καὶ ὀρύζαι agnitæ ac expreſſæ ſint.

IN CAPVT VICESIMVMNONVM.

Col. 450. lit. C. *Elaterij dichalcon, hoc eſt oboli dimidium.* Græcè ſic, ἐλατηρίου δίχαλκον ὅ ἐστιν ἡμιωβόλιον. Eſt autẽ δίχαλκον pondus æreolorũ duorũ. Si itaque Pauli rationem de ponderibus libro ſeptimo in fine traditam vt rectam ſequi volumus, non habebimus hîc integram lectionem. ſunt enim duo æreoli quarta oboli pars, & non oboli dimidium (nam obolus æreolos octo complectitur). Quare iuxta hãc rationem non δίχαλκον, ſed δίχαλκοι β'. legendũ eſſet, hoc eſt æreoli quatuor. hi enim oboli dimidium faciunt. Quòd ſi dimidii oboli pondus ſequi voluerimus, de δίχαλκον vocis lectione nihil ſoliciti erimus.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Ibid lit. G. *Verùm ad uirium conſeruationem frequentius potent aquam mulſam per ſe, & cum nucleis nucis pineæ, & cucumeris ſemine. Verùm ad totum thoracem ac coſtas imponere oportet ceratum cyprinum iridem inſperſam habens.* Aldinus codex hæc ſic habet, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοῖς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ' μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων καὶ σικύου. ἐπιτιθέναι δεῖ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. In horum verborum lectione primùm aut deeſt, aut certè intelligi debet, vox σπέρματος poſt vocem σικύου, vt accipiamus aquam mulſam vel per ſe, vel cum nucis pineæ nucleis & cucumeris ſemine bibendam eſſe: deinde deeſt particula δὲ, ponenda poſt ἐπιτιθέναι, quæ tamen etiam abeſſe poteſt, ſi ſequentia à præcedentibus probè diſtinguantur. Atque hanc lectionem vt veram & huius loci genuinam expreſſimus. At exemplar Baſilienſe σικύου vocem non aſſequens, eam in σικύας tranſmutauit, & ſic totam ſententiam vitiauit, cucurbitas per totum thoracem & coſtas imponere iubens, his verbis, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοῖς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ' μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων· καὶ σικύας ἐπιτιθέναι δεῖ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, καὶ κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. Quòd autem de cucurbitulis affigẽdis hîc non loquatur, ex ſuperioribus conſtat. Nam linea præcedenti ſexta & octaua de ipſis mentionem fecit. Et confirmat Aëtius qui libri 8. capite ſexageſimoſexto, noſtram ſententiam his verbis habet, καὶ κηρωτῇ δὲ σκέπειν τὸν θώρακα καὶ τὰς πλευρὰς διὰ πηγανίνου ἢ κυπρίνου ἐλαίου ἐχούσῃ ἴρεως ἐμπεπασμένην ξηράν. Quòd verò cucumeris ſemen commodum ſit peripneumonicis, itémque pleuriticis, ex multis locis Aëtii, præſertim capite de pleuritide & tabidis, colligi poteſt, & inde etiam quòd vrinam ciendo vim incidendi ac extergendi habet.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col. 451. lit. A. *Nam frigidum uenarum ruptorium eſſe Hippocrates ait.* De frigidi effectu, & præſertim frigidæ aquæ, itémque calidæ, multa habet Hippocrates lib. 5. aphor. & in libro de humidorum vſu, vbi vlcera gaudere calida ex cõfeſſo dicit, quia tergi adſueta ſunt, & ideo meritò frigidam grauiter ferre: eadem item ratione venas calida gaudere, eo quòd in calido ſunt: ſed adſcribam verba ipſius, τὰ δὲ ἕλκεα θερμῷ ἥδεται ὁμολογουμένως, ὅτι ἐν σκέπῃ εἴθισται· εἰκότως ἄρα τῷ ἑτέρῳ ἄχθεται. εἰκότως ἄρα καὶ αὐταὶ αἱ φλέβες, ὅτι ἐν θερμῷ εἰσιν. At partic. 5. aphor. 24. niuem & glaciem pectori inimica eſſe, tuſſes mouere, & ſanguinis eruptiones ac defluxiones inducere ſcribit. Quem locum exponens Galenus, ait hæc duo, niuem videlicet & glaciem, maiora detrimenta quàm frigidam aquam inducere, & quia venarum ruptiones faciunt, ideo ſæpe ſanguinis eruptiones inducere: καὶ ῥήξεις, inquit, ἀγγείων ἐργαζόμενα, πολλάκις αἱμορραγικὰ γίνεται. Atque hoc eſt quod hîc Paulus dicit Hippocratem ſcribere, τὸ ψυχρὸν φλεβῶν ῥηκτικὸν εἶ(ναι).

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col. 454. lit. A. *Illa enim ſi non fuerit expurgata aut foras aut intus, in ſuppurationem, & multo prius in peripneumoniam tranſit.* Græca lectio paululum luxata, ſic reponatur, ἐκείνη γὰρ εἰ φθάσειαν ἀκαθαρμένη τι ἐκτὸς ἢ ἐντὸς, εἰς ἐμπύημα, καὶ πολὺ πρότερον εἰς περιπνευμονίαν καθίσταται. Hæc eſt enim horum morborum ſucceſſio, pleuritis in peripneumoniam tranſit, peripneumonia in ſuppurationem thoracis, ſuppuratio in tabem. Hippocrates 5. aphor. 8, & 15.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 455. lit. A. *Poſt extremarum partium defrictiones, & unctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animam ductum, inſpergenda eſt exudantibus corporis partibus myrtus trita, &c.* Quod dixi pauimenti purificationes, in Græcis eſt καθαρισμοὺς τοῦ ἐδάφους. Quanquam non καθαρισμοὺς, ſed καταρραντισμοὺς legendum eſſe putem, id eſt pauimenti conſperſiones. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 1. habet, Pauimentum, inquit, irroretur, ac foliis conſternatur myrti, platani, ac quercus, maximè verò vitis, atque ipſis etiam roſis. Aut igitur καταρραντισμοὺς etiam hîc in Paulo legere oportet, aut per καθαρισμοὺς vocem, non alias purificationes pauimenti accipere quàm quæ per frigidæ irrorationem, foliorúmque frigidorum reſperſionem fiunt, ad animam ex inualeſcente ſyncopes ſymptomate reuocandam. Atque hæc omnia quæ ita adhibentur, ψυχαγωγίαν appellat, ὅτι οἷον ἀνάγεται διὰ τούτων ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς συγκοπῆς. Quod autem conuerti, Inſpergenda eſt, in Græcis habetur ἐμπλαστέον, ſed falſò. legendum eſt enim ἐμπαστέον, ex eodem Aëtii loco. Hiſtoriæ porrò palpitationis cordis quæ ſequuntur in Paulo, ſunt tranſcriptæ ex 5. lib. Galeni de locis affectis. Sed in prima hiſtoria falſò habent Pauli exemplaria ἐφλεβοτομήθη, pro recto φλεβοτομηθείς.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.458.lit. B. *Si uerò ulcus eſt in ſtomacho aut uentre, ab omnibus abſtinendum eſt acribus cibis ac potibus & medicamentis. Vtendum autem mitigantibus, uelut ſorbitionibus abſque oleo, & his quæ ex amylo fiunt, & terra Samia, & Lẽnio ſigillo, & lacte ac melle pauciſſimo, quò circa mordacitatem perpurgent.* Hæc ſententia claris verbis in Græcis exemplaribus impreſſis habetur, habétque certam ac conſtantem rationẽ, cur ſorbitiones ábſque oleo probet: quum ex Hippocratis in libro de vlceribus doctrina, oleum & quæcunque mollientia, oleoſa ac adipoſa medicamenta ſunt, vlceribus non conducãt, ſi non valdè iam ad ſanitatem tendant, eo quòd oleum ſit vlceri aduerſiſſimum, & ipſum ſordidum ac graue olens reddat, vt Galenus lib. 3. methodi dicit. Quapropter etiam Aëtius lib. 9 cap. 17, vbi de ſtomacho exulcerato agit, ſucco ptiſſanæ aut alicæ vti iubet, modico ammixto melle, quo per ipſum vlcera repurgentur ac extergantur. Penitus autem ſilet de oleo, vtpote ad præſentem affectionem, vt ſuccus illis, ſiue vt Paulus ait, ſorbitionibus miſceatur inepto. Quo magis temerarium iudicari debet, vnius fortaſſis exemplaris præſcriptum ſequi, & plura cum quibus ratio ipſa conſentit, relinquere: quod faciũt qui pro eo quod in impreſſis habetur, οἷον ῥοφήμασιν ἐκτὸς ἐλαίου, legendum cenſent οἷον ῥοφήμασιν ἐκ τοῦ ἐλαίου: quum neque ſoleãt Græci medici ſorbitiones vllas ex oleo appellare, ſed ex ptiſſana, alica, lenticula, & aliis huiuſmodi, in quas ſi oleum addi volunt, μετ' ἐλαίου adiiciunt: ſin minus, χωρὶς ἐλαίου, aut ἐκτὸς ἐλαίου dicunt, velut Paulus hoc loco.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Col.460. lit.G. *Sæpe uerò & hic inceſſus ſucceſſum habuit, Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupreſſi ramulorum uiridium.* Græca lectio corrupta ſic reſtituatur, πολλάκις δὲ ἐπέτυχεν καὶ τοῦτο ἐγκάθισμα, βάτου, καὶ μυρσίνης καὶ, κυτίνου, καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου κλωνίων χλωρῶν. Sed & paulo pòſt ſequitur glomeris ex ſtaminibus vſus, de quo lib. 2. cap. 58. dixi. Verùm hoc loco συμμάτων falſò habetur pro στημόνων. Aëtius lib. 9. cap. 44. eundem glomeris ex ſtaminibus vſum his verbis prodit, ἢ τῇ ἀπὸ τῶν γυναικείων ἀγαθίδας κατὰ διαδοχὴν πυρία, hoc eſt (velut in Aëtii tranſlatione noſtra Latina conuerti) aut glomis texturæ gynæciorum per ſucceſſionem foueto.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.461.lit.G. *At ſi res urgeat, etiam ex ſanguinem ſiſtentibus aliquod infundatur, uelut eſt cinis lanarum ſuccidarum, aut ſpongiæ nouæ, pice liquida, aut ſanguine bubulo, aut alumine liquido, aut ſtercoris aſinini ſucco imbutæ & uſtæ.* Horum verborum lectio tranſpoſita in Græcis eſt, vt ſententia non ſolùm obſcuretur, ſed etiam vitietur. Repones itaque in hunc ordinem, εἰ δ' ἐπείγοι, καὶ ἴσχαιμόν τι ἐνιέναι, οἷον τέφραν οἰσυπηρῶν ἐρίων, ἢ σπόγγου καινοῦ βραχέντος πίσσῃ ὑγρᾷ, ἢ αἵματι βοείῳ ἢ στυπτηρίᾳ ὑγρᾷ, ἢ ὀνίδος χυλῷ, καὶ καυθέντος. Nouam autem vult eſſe ſpongiam, id eſt καινὸν, non κενὸν (id eſt inanem) ſicut exemplaria habent. Nouam enim ſpongiam ad hanc rem commodam eſſe, & contra veterem inutilem Dioſcorides teſtatur. Sequitur porro paulo pòſt, quòd omphacitis ſit cauum illud ex quo quercina glans enaſcitur: de qua re quid ſentiam, in commentariis medicis per longum oſtendi: & lib. 1. emblem. 120. in Dioſcoridem repetiui.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.464.lit.E. *Mirificè uerò facit, etiamſi uomant, anethum coctum ac potum: poſt potum uerò, pane in calidam aquam iniecto, ſtatim calida fruſta edenda dato.* Horum verborum ſententia non ita accipienda eſt, velut anethi decoctum bibi velit, vt inde vomitus contingat: ſed vt ex eius potu vomitus ſiſtatur, etiamſi iam ſtercus vomant. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 28. apertè declarat, Potus, inquit, eis conueniens eſt anethi decoctum. eſt enim vſitatum & accommodum. A potu panem in aquam feruentem coniice, eiúſque fruſta calida confeſtim edenda præbe. Hoc enim modo ſeruabitur, etiamſi iam inſtet ei ſuffocationis periculum. Eodem loco citat quoque Oribaſii hæc verba, Anethum, inquit Oribaſius, in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde fruſta panis ex aqua feruenti præbeantur. Mirum in modum enim inde iuuãtur, etiamſi iam ſtercus vomant. Clara eſt vtriuſque ſententia, & alioqui aluum & vomitus ſiſtere anethi decoctum ſcribit Dioſcorides libro tertio.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Col.465.lit.B. *Cæterùm ad renes, atterentibus calculos & ſecantibus medicamentis utendum eſt.* Inter hæc medicamenta recenſentur carpeſia, & ſaxifraga, & prionitis. Et de carpeſio quidem in commentariis medicis diximus, & meminit eius quoque infrà lib. 7 Paulus. An autem ſint carpeſia Arabum ac Mauritaniæ ſcriptoribus Cubebæ appellatæ, nondum ſatis conſtat, etiamſi magno conſenſu non indoctorum medicorum id aſſeratur. Saxifragam autem eſſe Græcis σαξίφραγον Latinæ vocis vſurpatione appellatam, non eſt dubium. Sed Galenus lib. 5. ὑγιεινῶν, ceſtrum apud Celtas naſci dicit, & ab ipſis appellari hanc herbam σαξίφραγον. Quod etiam Galenum ſequutus Aëtius lib. 4. cap. 30 prodit. Paulus verò & de ceſtro ſeorſum lib. 7. tradit, & poſtea rurſus de ſaxifraga, quam ſaxifragam vocat, ab illa ceſtro dicta diuerſa, ita tamen vt vtranque vrinam ciere, & calculos atterere ſcribat. Et eſt vtraque illa ſaxifraga officinis hodie ſatis cognita. At prionitis quæ herba ſit me neſcire libenter confiteor, quum nullum alium Græcum ſcriptorem reperiam qui eius mentionem faciat. Proinde etiamſi eius vocis lectionem habeam ſuſpectam, tamen eam ex authore delere, & aliam ſubſtituere piaculum duxi, maximè quum exemplaria omnia in ea conſentiãt, & author operis Pandectarum medicarum prionitidis vocis lectionem agnoſcat, velut ſuo tempore ante ducentos ac triginta & amplius annos in Paulo pro genuina habitam ac receptam. Sed tamẽ & hîc quid ſit prionitis, neque nouit neque docet: hæc verba ſolùm in opus ſuum, etiam nuſquam aliâs ſatis purum ac integrum, referre contentus, Prionitis, inquit, eſt medicina ad lapidẽ, Paulus. Quanquam autem prionitidis vocem vt ſuppoſitam, habeam velut dixi ſuſpectam, tamen ipſam nec remouere, nec vt ignotam damnare in præſens volo, ſed pro qua ſuppoſitam eſſe putem indicare. Et ſit etiam hæc coniectura, non aſſertio noſtra. Bryonia vtraque quæ & vitis alba ac nigra appellatur, vim habere ciendi vrinam ac menſes, & proinde etiam atterendi lapides, ab omnibus Græcis medicis proditur, & Aëtius lib. 11. cap. 5. vbi vrinam multam ducentia recenſet, inter ipſa etiam radicis bryoniæ decoctum refert. Et mox vbi ea quæ exſuſcitant facultates ad excretionem irritando proponit, inter ea aſparagos vitis albæ habet. Et paulo pòſt, Deducunt, inquit, ad renes ea quæ calculos confringunt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Ex his itaque locis coniecto fieri potuiſſe vt βρυωνία etiam hoc loco in Paulo ſcripta, ex obliteratis characteribus πριονῖτις ſit facta, niſi fortaſſis eadem bryonia ac prionitis appellatur.

Ibid.lit.C. *Compoſitæ potiones ſunt.* In prima harum potionum menſura imminuta legitur in Græcis. habetur enim δίδου κοχλιάρια β'. legendum autem eſt haud dubiè κυά θ. β'. Ita etiam in ſequenti inſperſilis medicamenti potione, quod καταπάστον, & nõ καταπλαστὸν legi debet, falſò legitur δίδου κοχλ ε. μετ' οἴνου κεκραμμένου κοχλε. β'. Neque enim medicamenti illius quod in vinum aqua dilutum inſpergi debet, cochlearii menſura bibi poſſet, ſi duobus cochleariis vini diluti inſpergeretur. Itaque etiam hîc μετ' οἴνου κεκραμμένου κυά θ. β'. legendum eſt, velut vtroque loco conuerti. Porro poſca nephritica, quæ paulo pòſt ſequitur, & φοῦσκα Paulo & Aëtio ac reliquis medicis Græcis Latinæ vocis vſurpatione appellatur, habetur infrâ lib. 7. cap. 11. à Paulo deſcripta. non enim ſimplex poſca eſt, hoc eſt acetum aqua temperatum, ſed puluillus aridus qui cum poſca ſumitur ac bibitur, atque inde appellationem habet. Quod verò ſequitur medicamẽtum ex auicula ſiue paſſere troglodyte, longè fuſius habetur apud Aëtium lib. 11. capite 11. Licétque ex vtriſque colligere, non eſſe aliam quàm quæ Germanis zaunſchlipfling appellatur, ex eo quod circa ſepes verſatur, aut etiam eam quæ Emmerling vocatur. Nam hoc genus per hyemen vbique apparet, velut Aëtius dicit. Et Aëtius quidem exhibere ſemel omnem vnius vſti per ſe cinerem iubet, aut modico folio & pipere ammixto, quò ſaporis iucunditate ori commendetur. Paulus verò inſuper addit liquorem vini mulſi, vt cum ipſo bibi poſſit, δι' ἀκρομέλιτος, inquit, πινομένην. Legitur tamen in Græcis corruptè δι' ἀκρατομέλιτος. Eſt autem ἀκρατόμελι nihil aliud quàm οἰνόμελι: ſiquidem ἄκρατον vinum meracum

appellant. Vinum autem mulſum nephriticis commodum eſſe in præcedentibus dixit, vbi etiam lapidem Indaicum, & ſanguinem hircinum, & cicadas, ex vino mulſo exhibet.

Col.468.lit.E. *De permingentibus ſtratum.* Græcè eſt περὶ ἐνουρούντων. Dicuntur autem ἐνουρηταὶ quaſi ἐν τῇ κλίνῃ aut ἐν τοῖς στρώμασιν οὐροῦντες, id eſt lectos & ſtrata permingentes, quæ affectio pueris maximè contingere ſolet, velut etiam Paulus teſtatur: & Diogenes Cynicus de ſeipſo confitebatur, vt Laërtius refert. Nam quum quidam ipſi exprobraſſet quòd aliquando falſam monetam ſignaſſet, Diogenes per adoleſcentiæ prætextum crimen excuſans, καὶ γὰρ ἐνούρουν καὶ τότε, ἀλλὰ νῦν οὔ, inquit, hoc eſt, tunc ſanè etiam ſtratum permingebam, ſed nunc non item. Sed in Græco Laërtio θᾶττον, pro καὶ τότε, falſò legitur, quæ res fecit vt docti viri multi ſentētiam non intellexerint, & ἐνούρουν θᾶττον, lotium celerius reddebam verterint: quæ ſententia Diogenis ingenium non refert. Ad hanc autem affectionem naturalia auxilia Paulus refert, id eſt quæ ex occulta quadam naturæ proprietate conducunt, non ex qualitate aliqua temperamenti. Inter ea verò habetur, leporis teſtem deraſum in vinum exhibendum eſſe in potu. legitur enim in Græco, λαγωοῦ ὄρχιν ἐπιξύων εἰς οἶνον. Sed Galen. lib.9. κατὰ τόπους in fine, λαγωοῦ ὄρχις ἐπιζεννύμενος οἴνῳ habet, id eſt, leporis teſticulus in vino feruefactus. Et videtur vtraque lectio ſtare poſſe, ſiue quis in vino feruefactum, ſiue in vinum deraſum leporis teſtem accipere velit. Aëtius tamen item vt Paulus, ἐπιξύσας habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM SEXTVM.

Col.469.lit.F. *Intybum autem Troximum appellatum.* Intyba appellari Græcis τρώξιμα, in commentariis medicis clarè oſtendi, nec ſunt diuerſa genera his vocibus indicata. Rectè itaque legitur in Aldino codice, τὸ ἴντυβον ἢ τὸ τρώξιμον, ſcilicet καλούμενον, id eſt appellatum: malè in Baſilienſi, καὶ τὸ ἴντυβον δὲ καὶ τὸ τρώξιμον. Paulo pòſt hunc locum ſequitur, Cibum verò ptiſſanæ ſuccum aut alicam cum hydroroſato accipiant. Eſt autem ὑδρορόσατον, non aqua roſata, qualis hodie in vſu eſt, ab Arabibus ſiue Mauritanis longè poſt Pauli ætatem introducta, ſed compoſitio ex roſis, aqua & melle conſtans, inter iucundas potiones à Paulo relata libri ſeptimi capite decimoquinto: cum hoc hydroroſato hîc alicam accipere iubet, ſicut præcedente capite vbi de diabete agebat, cum roſato. Mihi tamē & illic roſatum, nihil aliud quàm hydroroſatum ſignificare videtur, & fortaſſis eadem compoſitio tum ῥόσατον tum ὑδρορόσατον appellatur: aut certè iſthic ἄλικα μετὰ ῥοσάτου, falſò pro ὑδροροσάτου legitur.

Col.470.lit.B. *Et medicamentum ex cacano, ad craſſorum ac uiſcoſorum humorum obturationes.* Medicamentum hoc ex cacano deſcribit Paulus lib.7.cap.11. Sed quid ſit cacanum non ſatis conſtat: ſic vt neque an cacanum aut bacanum rectè ſcribatur certum eſt, quum vtrunque reperiatur. Et in Paulo quidem hoc loco & iam commemorato βακάνου legitur: ſed idem in ſimplicium ex ordine literarum deſcriptione apertè κακάνου habet, vt etiam aliis locis cacanum legendum eſſe videatur, & alioqui procliue fuit β literam pro κ agnoſcere, & viciſſim hanc pro illa. Aëtius quoque lib. 3. cap. 147. βάκανον habet. Sed lib.10.cap.2 κακάνε vox bis in ſcriptis manu exemplaribus habetur. Author Pandectarū medicarum bacanum raphanum exponit. Hermolaus in corollariis in Dioſcoridem, vbi de raphano agit, dicit ſe in quodam gloſſemate reperiſſe bacanum ſemen, ſiue nucleum ſiue mucronem raphani eſſe. Sed hoc ambiguum facit Paulus, qui ſeorſum litera ρ. de raphano & eius ſemine mentionem facit, & ſeorſum de cacani radice ſub litera κ. Proinde in ſumma hæc de bacani vocis lectione & eius expoſitione reprobamus. Cacani verò lectionem omnibus illis locis pro recta agnoſcimus ac recipimus, vt ſit radix de qua Galenus ea habet quæ Paulus infrà lib.7. recenſet, & quæ Dioſcorides lib. 4.cap.106. de cacalia prodit. Nam & Paulus eodem loco cacaliam & viribus & vſu cacano ſimilem eſſe dixit, quum tamen eandem eſſe oporteat: etiamſi Galenus cacaliæ nomen non habeat, ſed ſimpliciter cacanum appellet, niſi locus ſit mendoſus.

Ibid.lit.G. *Fumariæ circa ſepes naſcentis.* In Aldino codice deeſt hîc vna atque altera vox. Sic enim habetur καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς: excidit ergo αἱμασιαῖς φυομένου. Ita enim naſci cernitur. Baſilienſe exemplar καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς habet. cuius lectionis fidem apud authorem relinquo. quanquam ſi de re conſtat, locus naſcendi ignorari poteſt.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.471.lit.C. *Mirificè ipſis prodeſt abſinthij præpotatio, & ſinapiſmi, & dropaces.* Hoc loco in Græcos codices vox ab omni medicina aliena irrepſit. Legitur enim καὶ κοτταβισμοὶ καὶ δρώπακες. Quid autem faciant κοτταβισμοὶ ad mali corporis habitus emendationem, qui erant luſus in conuiuiis huiuſmodi: qui biberat, id quod in poculo reſtaret, in peluim quādam ad hoc diſpoſitam mittebat, & ex ſonitus magnitudine, de amore pueri vel puellæ alicuius erga ſe diuinabat. Proinde coniectura ad rem dropaci affinem progreſſi, vocem σιναπισμοὶ pro κοτταβισμοὶ legendam ac reponendam eſſe arbitramur, quum & facilis fuerit ab altera voce ad alteram aberratio, in obliterata ſcriptura: & ea ſit confinitas inter dropaces & ſinapiſmos, vt eodem capite Paulus de his agat lib.7. capite decimonono. Et Aëtius libri decimi cap.19. dropaces nominare contentus, de ſinapiſmis penitus tacuit. Habet enim eadem verba quæ etiam hic Paulus, ſola κοτταβισμοὶ voce excepta.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Col.472.lit.B. *Multæ verò mixturæ hoc eſt.* Inter hæc medicamenta ſimplicia habetur vox σμύρνης falſò ſuppoſita pro σμυρνίου. Non enim myrrha, ſed ſmyrnium huc facit, velut Dioſcorides, Paulus, & Aëtius teſtantur, itémque Galenus ipſe. Sed & paulo pòſt quod cōuerti, Aut foliorum chamelææ, & ſquamæ æris, & aniſi, ſingulorum pares partes dato ex aqua, in Græcis corruptè legitur, ἢ χαμελαίας φύλλων καὶ χαλκοῦ κεκ. ἀνίσου τὸ ἴσον. Legendum autem eſt, ἢ χαμελαίας φύλλων, καὶ χαλκοῦ λεπίδος, καὶ ἀνίσου τὸ ἴσον. Neque enim æs vſtum, ſed æris ſquama vim ducēdi aquam habet, velut etiam linea præcedente eius mentionem facit. Et ſicut iſthic micis panis excipit, ita hîc aniſum addit, quo minus quis vſum ipſius auerſetur. Nec longè poſtea vbi folii malabathri pilulas duas verti, rurſus Græca exemplaria corrupta ſunt: habent enim φύλλου ∠ α. μαλαβάθρου σφαιρία β'. Legendum autem eſt ſic, φύλλου μαλαβάθρου σφαιρία β'. Nihil enim ſignificat φύλλον per ſe aliud quàm malabathri folium. proinde & φύλλου vocem per ſe, & μαλαβάθρου vocem per ſe, & ambas voces coniunctim, φύλλου μαλαβάθρου, Græci medici pro eadem re vſurpare ſolent: σφαιρία autem (id eſt pilulas) dixit eo quòd folium in pilam & globum ſit conuolutum, velut in Emblematis in Dioſcoridem amplius expoſuimus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Col.473.lit.E. *Vtere malagmatis primùm ſimplicioribus, quale eſt hoc, Ceræ ſeſquilibram, adipis taurini lib.1.* Hoc loco id quod adipis taurini libr.1. conuerti, in Græcis ſimpliciter habetur, ταυρείου λι. α'. Nam aut intelligenda eſt vox στέατος, aut fortaſſis quoniā excidit reponēda. At hæc non conſiderantibus, nec taurini adipis vim mollitoriam hîc requiſitam animaduertentibus, viſum eſt κηρωτείου pro voce ταυρείου ſubſtituere manifeſto errore. Sunt & alia in Græcis corrupta quæ hoc capite habentur, quæ ſiquis corrigere volet, ex ipſa noſtra tranſlatione eius rei faciendæ copiam habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col.474.Ibid. *Fit etiam Icterus ob intemperiem calidam ſolidorum corporum, dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipſa deferuntur.* Græca lectio hîc corrupta eſt, nec opus eſt exemplaria in manifeſtario adeo delicto requirere, aut ad probandum citare. deeſt autem articulus τῶν, & pro φερόμενον legendum eſt φερομένων. In hunc modum, γίνεται δὲ ἴκτερος καὶ διὰ δυσκρασίαν θερμὴν τῶν στερεῶν σωμάτων, εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τῶν τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερομένων. Poteſt tamen etiam ſic legi, εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τὸ τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερόμενον. Sed alteram ego malim lectionem. Non longè poſtea habetur paſſum chryſatticum à loco vt arbitror appellatum. Meminit eius etiam Aëtius lib.11.cap.13. paulo pòſt habetur, Rectè etiam picra datur & arida, & ex aceto mulſo conſtans: quod in Græcis legitur, ἤτι ξηρὰ καὶ ἡ δι' ὀξυμέλιτος. Vtriuſque au-

tem descriptio extat lib.7.cap.11.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Col.475.lit.C. *Aluminis scissi drach.v.fæcis uini Rhodij drach.x.gallarum omphacinarum drach.II.uino diluta & ad mellis spissitudinem redacta impone.* Hoc medicamentum corruptè legitur in Græcis codicibus hoc modo, στυπτηρίας σχιστῆς < ε. τρυγὸς οἴνου < η. ῥοδίνου < ι. κηκίδων ὀμφακίνων < β΄. οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίβρεχε. Sunt enim expressa in Græcis quatuor medicamenta, alumen scissum, fæx vini, rosaceum, gallæ. Quod autem tria saltem legi debeant, quæ vino diluta mellis crassitudine illinantur vel imponantur, & ratio ipsa dictat, quæ omnem pinguedinem respuit, & alioqui rosacei vt cum vino ad reliqua diluenda adhibeatur, nullus est vsus: & Aëtius lib.4. cap.26, idem medicamentum tradens, rosaceum penitus non habet, sed alumen, fæcem vini austeri, & gallas, cum vino ad crassitudinem redigenda esse dicit ac illinēda. quare neque hoc Pauli loco rosaceũ legi debet. Est autem temere à quodam supposita ῥοδίνου vox, qui ignorauit Rhodii vini fæcem. Distinxit ergo vini fæcem certo pōdere adiecto, & ῥοδίου vocem in ῥοδίνου transmutauit, decem drach. pondere itidem apposito. Sic itaque rectam repones lectionem, στυπτηρίας σχιστῆς < ε. τρυγὸς οἴνου ῥοδίου < ι. κηκίδων ὀμφακίνων < β΄. οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίπλαττε. Apparet autem vinum Rhodium fuisse austerum, ex eo quòd Aëtius vini austeri præscribit fæcem. Meminit fæcis vini Rhodii Archigenes apud Galenum lib.1. capite 8. De compos. medic. secūdum locos, & ibidem non solùm fæx vini Rhodii, sed etiam fæx Rhodia appellatur. Non multum verò refert an ἐπίβρεχε, aut ἐπίπλαττε, aut ἐπίχριε legas.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

Col.476 Ibid. Aliud variegatius, facit ad perfectæ ætatis homines. In hoc medicamento habetur, λίθου πυρίτου, θείου ἀπύρου, μάγνητος φυσῶντος, hoc est (velut ego verti) Lapidis pyritæ, sulphuris ignem non experti; magnetis spirantis. Primùm itaque ἀπύρου vox videri possit ad pyriten lapidem pertinere, vt lapidem pyriten ignēm non expertum accipiamus: sed Aëtius libri decimiquarti cap. 24. idem medicamentum, adhuc tamen variegatius, recensens, seorsum lapidem pyriten habet, & interpositis aliis aliquot medicamentis, ἀπύρου vocem per se habet, vt nō ad pyriten pertineat, sed per se sulphur viuum significet. Deinde magnetem spirantem dixit, qui validam adhuc trahendi ferrum vim habet, vt φυσῶντος vox idē significet quod ζῶντος, qua Aëtius aliquoties vtitur. Temere igitur mutata est lectio in Basiliensi editione, κυανίζοντος pro φυσῶντος.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Vena igitur statim secanda est, & uictus tenuis ac sine uino constituendus, & quotidie quidē aluus mollienda est, uehementer nunquam, sed placidè ac leniter.* Hoc loco desunt in Græcis codicibus duæ voces, quæ faciunt vt tota sententia obscuretur, & alienum sensum exhibeat, & quæ necessariò reponuntur ex Aëtii lib.12.cap.22. Sunt autem voces, ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν. Quibus repositis sic legatur, φλεβοτομεῖν οὖν αὐτίκα, καὶ δίαιταν λεπτὴν τε καὶ ἄοινον ἐπιτρέπειν· καὶ καθ᾽ ἡμέραν μὲν ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν, ἰσχυρῶς μηδέποτε, ἡσυχῇ δέ. Sed & mox eodem loco legendum est, τῶν κογχαρίων ὁ ζωμὸς, ex eodem Aëtio, non κογχλιαρίων, neque κοχλίων, velut quibusdam visum fuit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMNONVM.

Col.478.ibid. *Pastillus quoque ex uino & oleo, & qui ex lapide Phrygio paratur, ualde commoda sunt medicamenta, & ad rimas, & ad sordida circa coronam ulcera, & maximè quum detrahere præputium non possunt.* Hoc loco in Græcis pro καὶ τὸ λιθοφρύγιον, legendum est καὶ ὁ διὰ λίθου φρυγίου, scilicet pastillus. Habetur autem lib.7. cap. 12. στεφάνην verò (id est coronam) vocat eminētem colis partem ac circulum illum cui præputium inducitur. Quod vbi ita inductum est vt vlcerata corona reduci ac detrahi non possit, hæc medicamenta commoda esse dicit. Intelligenda enim est πόσθης vox in verbo ἀποσύρειν, quum dicit, καὶ μάλιστα ὅταν ἀποσύρειν μὴ δύνανται. Paulo pòst vbi verti, Aut pastillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito: in Græcis deest vox λειώσαντας, quam ego tritum reddidi. Vult autem aliquid ex plumbi facultate pastillis accedere.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSECVNDVM.

Col.482.lit.C. *Aut suberis ex Italico uase usti cinerem.* Hoc loco non legendum esse φακοῦ (id est lenticulæ) sed φελλοῦ, (id est suberis) ex quarto sequenti versu satis admonemur. Nam sicut hic bibendum, ita illic apponēdum, suberis cinerem præscribit, non cuiuslibet suberis, sed eius quo Italica ceramia siue vasa vinaria obturata fuerunt. Ex quo etiam pastillum infrà lib.7.cap.12. habet: quanquam etiam isthic σφακελοῦ pro φελλοῦ falsò suppositum legatur. Quod autem is fuerit suberis vsus, in commentariis medicis ex Plin.lib.16.cap.8 docui. Meminit etiam Galenus comment.4. in sextum Edem. Hippocratis librum, super aphor.8. Sed & isthic τυφλοῖς πωμασθέντα, pro φελλοῖς habetur. Verùm de his plura in cōment. medicis retuli. Sed nondum tamen persuasi vt non hìc lenticulam nescio quo fictili vstam, & infra fæcem vini, aliqui accipere malint, vitiatam lectionem libētius quàm sanè admonitionis rationem sequentes. Non longè postea habentur flores mali Punici dulcis, vbi in Græcis abundat particula ἤ. legendũ est enim, κυτίνους ῥοᾶς γλυκείας, non κυτίνους ἢ ῥοᾶς γλυκείας. Non enim ipsa mala, sed flos cytinus appellatus hanc vim habet. Et paulo pòst vbi legitur ὀξυσχοίνου κεφαλῶν μυρσίνης, &c. vox κεφαλῶν ad oxyschœnon (id est iuncum acutum) pertinet, cuius capita in quibus semen, huc faciunt: & non ad myrtum. Et alioqui morem hunc Paulus & Græci medici habent, vt primùm vniuersalem rei nomenclaturã faciant, & mox partem adiiciant, sicut mox habetur ῥάμνου φύλλων, & βάτου ἀκρεμόνων. Ita & hìc ὀξυσχοίνου κεφαλῶν, & non κεφαλῶν μυρσίνης. Nam huius folia accipienda sunt, quorum nomenclatura sequitur post vocem ῥάμνου.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEXTVM.

Col.485.lit.D. *Si non succedit, medicamentum aridum ex charta immittito, primùm cum posca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum (hoc est floridum) appellatum.* Ambo hæc medicamenta, & quod ex charta vsta, quam recipit, nomen habet: & quod antherum appellatur, ex floribus rosarum quas recipit, vt arbitror habentur lib.7.cap.13. inter medicamenta arida ac puluillos, diuersúmque est medicamentum τὸ διὰ χάρτου ξηρίον, à pastillo ex charta, cuius descriptio est eiusdem libri capite duodecimo.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid.lit.G. *Affectio igitur ipsa incurabilis est, ueluti alicubi etiam Hippocrates dixit.* Quod vteri cancri incurabiles sint, Hippocrates in Aphorismis particula 6.aphor.28. dicit, vbi de occultis cancris sic ait, Quibuscũque occulti cancri fiunt, eos non curare melius est. Si enim curantur, citius moriuntur: si verò non curentur, multum tempus perdurant. Ad hos cancros etiamsi curari non possint, priuatim cōmodare dicit hoc loco Paulus, id quod paratur ex fæce in æneis vasis, in quibus aqua coquitur, subsidēte. Hæc enim fæx, inquit, insuper assata minutissimè teritur, & cerato rosaceo excipitur ad emplastri compagem redacta. Quo verò certò cognoscatur quam rem & quam adeò fæcem Paulus designet, Græca etiam ipsius verba adscribam, ἰδίως δὲ συμπεφώνηται τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις, ἥτις ἐπιπλυθεῖσα λειοτριβεῖται, καὶ ἀναλαμβάνεται κηρωτῇ ῥοδίνῃ, μέχρι συστάσεως ἐμπλαστρώδους. Verba ipsa satis clara sunt, satísque indicãt quam rem velit, quã etiam putamus nos satis commodè Latinè reddidisse. Hanc autem fæcem, etiam πῶρον (id est tofum) vocat lib.7.cap.16. vbi in collyrio ex hydria (id est vase aquario) πῶρον τὸν ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις ὑφιστάμενον recipit; hoc est tofum qui in vasis calefactoriis reperitur. legitur tamen falsò θεσμοφορείοις pro θερμαντηρίοις, id quod ex Galeno constat, qui lib.4. de compos. medic. secundum genera, inter medicamenta citra mordacitatem siccantia recenset, & tofaceũ illud quod in æneis vasis calfactoriis concrescit. Sic enim locum conuerti in mea totius Galeni operum recens facta editione, qui Græcè sic legitur, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις. Habent tamē & hìc exēplaria πυρῶδες pro πωρῶδες.

Neque referre libet quid vel hoc Galeni loco, vel illis Pauli antea citatis, interpretes conuerterant. Reponam autem & Græcam rectam lectionem in futura per me emendata Græcorum Galeni librorum editione. Quod autem ita generari soleat tofus in æneis vasis, dum aqua in ipsis coquitur, experientia quotidiana testatur. Et Galenus commentario primo in 6.lib. ἐπιδημιῶν Hippocratis super textum, In rhenem dolor grauis: & tertio commentario in eundem librum, super textum, Post mictionem concretio pueris magis, declarat eodem modo nasci in pueris tofaceum lapidem, quo extrinsecus tum in aquis calidis naturalibus concrescere videtur, tum in vasis in quibus aqua quotidie calefit. Idem facit etiam libro primo De alimentis, vbi de pane loto agit. Sed adscribam ipsius verba Græca, quæ in codicibus impressis corruptè leguntur, Τοῦ μὲν γὰρ ὠμοῦ χυμοῦ προσλαβόντος τὸ γλίσχρον, ὅταν αἱ κατὰ τοὺς νεφροὺς διέξοδοι στενώτεραι εἰσὶ τοῖν ὑπάρχουσαι φύσει, χονίζον αὐτόθι τὸ παχύτατόν τε καὶ γλισχρὸν ἑτοιμόν ἐστι γεννῆσαι πῶρον ὁποῖος ἐπὶ τοῖς ἀγγείοις οἷς τὸ ὕδωρ θερμαίνομεν, ἐπιτρέφεται, καὶ ὁποῖος τοῖς λίθοις περιπήγνυται κατὰ πολὺ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν.

IN CAPVT SEXAGESIMVMOCTAVVM.

Col.486.lit.C. *Deinde cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro & absinthio.* In præcedentibus capitibus aliquoties ὑσσώπου vox falsò supposita fuit pro οἰσύπου voce: de quo semel hîc admonendum duxi, ne hæc codicum Græcorum vitiatio penitus à me prætereatur, quam in Latina nostra translatione vbique sustulimus, quemadmodum etiam paulo pòst sublata est, vbi pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, & œsypo habentur, hoc est οἰσύπου, non ὑσσώπου. At hoc loco in cataplasma non œsypus recipitur, sed hyssopus herba, & ὑσσώπου vox rectè legitur. Nam hunc hyssopi ad duritias in cataplasmatis vsum, etiam Dioscorides prodit, καταπλάσσεται δὲ, inquit, μετὰ σύκου καὶ νίτρου πρὸς σπλῆνα καὶ ὕδρωπα.

IN CAPVT SEXAGESIMVMNONVM.

Ibid.lit.G. *In quibusdam autem reuera in hydropem transitio fit.* Aldinum exemplar ἐπιπείνων habet: id in posteriore editione in ἐπιπεῖνον mutatum est. Sed neutra lectio recta est, verùm legendum est ἐπί τινων, id est in quibusdam, & referendum ad τινὲς δὲ, quod paulo antè præcessit.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMPRIMVM.

Col.487.lit.E. *Faciei pallor, facies tristis.* In Græcis est βλέμμα περιλίπαρον: sed ego περιλύπηρον legendũ esse arbitror, id est tristis aspectus. Neq; enim video quid pingui acceptu accipiendũ veniat. Deinde sequitur, Et facies aliquantulũ plena fit, habetur enim Græcè, καὶ τὸ πρόσωπον ὑποπίμπλαται. Suspicor autem & hîc legendum esse ὑποπίμπραται, id est & facies aliquantulum ardescit. Nolui tamen mutare lectionem. At quod paulo pòst habetur, Et murmur quoddam intestinorum præcedit: in Græcis legẽdum est, καὶ βορβορυγμὸς προοδεύει τις τῶν ἐντέρων. Aëtius enim simpliciter habet lib. 16.cap.68. καὶ τὰ ἔντερα βορβορύζουσι. Verùm quod legitur in impressis Pauli exẽplaribus, murmur fieri significat, & progredi aliquod intestinum. quam sententiam quum & ratio & rei experientia neget, neque Paulus prodidisse credi debet, vt sic scripserit, καὶ βορβορυγμὸς, καὶ προοδεύει τι τῶν ἐντέρων. Est autem βορβορυγμὸς strepitus quidam qui bõbi speciem refert, contingens vbi humiditas aliqua in intestinis continetur, vt Galenus lib.3. de sympt. causis docet. Quin & paulo pòst vox ὑποσφυγμόντων rectè legitur pro pulsibus subtremiscẽtibus. Non longè deinceps quod cõuerti, Velut collyria in anum subdita, in Græcis falsò legitur, οἷα τὰ κολικὰ δακτυλίῳ προστιθέμενα. Legendum enim est pro κολικὰ voce vox κολλύρια. Sic enim etiam suprà cap.42, appellauit, καὶ ὑπόθετα δὲ κολλύρια, inquit, τῶν πάνυ προσηκόντων ἐστί. Videtur autem aliquis lectionem mutasse, qui colicas esse eas glandulas videret.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVARTVM.

Col.489.lit.F. *Rubri tenerorum virgultorum, & gallæ.* Hoc loco in Græcis deest vna vox. Legitur enim, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν, καὶ κικίδος. Legendum autem est, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν ἀκρεμόνων, καὶ κικίδος. Et mox καλῶς suppositum est pro καθώς. Neque legendum est καλῶς ὡς, vt in posteriori exemplari emendatum est.

Col.490.lit.A. *In pessis verò vtatur terebinthina, nitro, cucumere sylvestri, elaterio, cassia & picis sero.* Hoc loco Græca exẽplaria habent, πρὸς δὲ τούτοις χρῆσθαι τερεβινθίνῃ, &c. id est adhæc verò vtantur terebinthina, &c. Nam quæ sequuntur rectè habẽt. Sed verba πρὸς δὲ τούτοις corrupta sunt ex voce vna προσθέτοις, quæ reponi debet. Sunt enim πρόσθετα quæ in pessos aut similes figuras efformata ad vterum subduntur. Ad hanc autem rem apta sunt medicamenta subiecta, & in nullum alium hoc loco vsum. Sic verò etiam quarta linea sequenti, καὶ τοῖς μαλακτικοῖς προσθέτοις legẽdum est, id est molliẽtibus pessis subditis, & non καθέτοις.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.D. *Eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta ac rubicunda: in interuallis autem rugosa, doloris exors, sublinida, ac stillans.* Hæc verba in Græco ita rectè leguntur, ὑπεροχὴ φαίνεται κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς ἐναλγὴς, διαίμος τε καὶ ἐνερευθὴς, ἐν δὲ διαλείμμασι, ῥυσσὴ καὶ ἀναλγὴς, καὶ ὑποπέλιος καὶ σταγγώδης. Opponitur enim ῥυσσὴ ὑπεροχὴ ei quæ prætumida est ὑπεροχή: & ἀναλγὴς opponitur ἐναλγεῖ, & ὑποπέλιος τῇ διαίμῳ, & σταγγώδης τῇ ἐνερευθεῖ. Stillat enim guttatim σταγγώδης, quum ἐνερευθὴς rubicunda manens nihil sanguinis effundat. Atque hæc est genuina sententia, quam etiam ex Aëtio colligere licet: nec est ex vitiatis codicibus ῥῦσιν vox pro ῥυσσήν: nec τρυγώδης pro σταγγώδης substituenda. Declarant hoc etiam verba Pauli ad finem huius capitis sequentia. Sed & paulo pòst corruptam lectionem, ἃ καὶ τὰ διάῤῥοις καὶ αἱμοῤῥοΐσι, &c. sic emendare oportet, ἃ καὶ τὰ δι᾽ ἀῤῥωστίαν αἱμοῤῥαγοῦσας. id quod sequentia declarant.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.492.lit.C. *Relatis acopis utantur, & compositis his.* Græcè legitur τοῖς τε λελεγμένοις ἀκόποις χρηστέον, καὶ τοῖς συνθέτοις νίτροις. Videtur itaque νίτροις vox corruptè legi pro τούτοις. Sequuntur enim composita quæ adhibenda censet.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.F. *Sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est in exacerbationibus, & oleum ex ipsa.* Huius cerati ex torpedine pisce marino, descriptio habetur infrà lib.7.cap.17. Appellat autem τουρπαίνην Latina voce ad Græcos corrupta, quæ alioqui Græcis νάρκη vocatur. Oleum ex ipsa ibidem habetur, & est id in quo cera non additur. Hac enim addita, ceratum efficitur.

Col.496.lit.F. *Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.* Græci codices falsò habent περὶ τῶν ἐπὶ αἱματικῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Nam de his in præcedentibus per longum egit, sicut etiam de iis qui biliosi humoris fluxione laborant. Iam verò de mixti humoris fluxione consequenter agit, vbi videlicet vel biliosior vel pituitosior, vel magis atrabiliarius est sanguis. Legendum igitur est περὶ τῶν ἐπὶ μικτῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Et mox, οἱ δὲ ἐπὶ μικτῷ χυμῷ πάσχοντες, id est, qui ex mixto humore affecti sunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMNONVM.

Col.499.lit.A. *Aliud. Amurcæ, mellis despumati, singulorum pares portiones. Hoc etiam gingiuas purgat.* Hoc medicamentum habet etiam Aëtius lib.14.cap.83. Sed ita vt ad amurcam & mel despumatum, quæ ambo duarum drachmarum pondere recipit, aluminis phorini drach. 1. adiiciat. Et fieri potest vt alumen ex Paulo exciderit, aut ab Aëtio adiectum sit, vt hoc præstare posset quod de ipso testatur, Gingiuas, inquiẽs, purgat ac firmat. Vocem autem firmat, id est κρατύνει, Paulus non habet, quia nec alumen, quod id præstat. Vide lib.4.cap.41.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.D. *Aut Musæ pastillus, aut Nere, cum aqua.* In Græcis exemplaribus habetur, ἢ ὁ μοῦσα τροχίσκος, ἢ ἤρειν δι᾽ ὕδατος. Corrupta itaque est vox ἤρειν pro νήρη. Quomodo etiam suprà lib.3.cap.23. ἤρην pro νήρην legebatur, vbi ad duritiam sordis aurium præscribit, καὶ τὸν ἀνδρώνος τροχίσκον, καὶ τὴν νήρην, καὶ τὸν μουσᾶ. Quòd autem Nere appelletur trochiscus siue pastil-

lus, qui his locis à Paulo præscribitur ex lib.7.cap.12.patet, vbi clarè habetur, νήρη ἐσχόλιος ἐκ τῶν ἥρας, id est Nere pastillus ex libris Heræ. Recipit autem hic pastillus, myrrhæ, aloes, croci, singulorum drach. VIII. aluminis scissi drach. C. Excipiuntur hæc aqua. Nolo tamen præterire Aëtium, qui lib.14.cap.75. eandem pastilli huius descriptionem recensens, pastillum ipsum ἶριν (id est Iridem) appellat, vt in dubium veniat, Irisne aut Nere pastillus hic appelletur. Si itaque Iris vera est eius appellatio, in hoc loco Pauli, ἡ ἶρις δι' ὕδατος legendum erit: & suprà lib.3. ἡ τὴν ἶριν: & infrà lib.7. ἡ ἶρις ἐσχόλιος ἐκ τῶν ἥρας. Si verò Nere recta appellatio est, apud Aëtium memorato loco Neren pro Iridem legemus. Res ipsa eadem est, appellatio ob scripturæ similitudinem altera pro altera agnosci ac substitui potuit.

Ibid.lit.E. *Ad ulceratas autem, æruginis, spumæ argenti, singulorum drach. IIII. sarcocollæ drach. IIII. quantum satis est insperge, & supernè, &c.* In Græcis deest hoc loco vox ἐπίπαττε, & καὶ. Legendum enim est ex Aëtii loco paulo antè indicato, πρὸς δὲ τὰς ἡλκωμένας παρωνυχίας, ἰοῦ, λιθαργύρου ἀνὰ < δ'. σαρκοκόλλης < δ'. ἐπίπαττε ἱκανὸν, καὶ ἐπίθες, &c. Aëtius tamen etiam σαρκοκόλλης < α. habet, & verisimile est ita esse legendum: alioqui enim Paulus ἀνὰ vocem de tribus coniunctim vsurpasset.

Col.500.lit.A. *Et loco prius ex spissamentorum decocto rigato, impone.* In Græcis legitur προκαταχυθέντων συμμάτων ἀφεψήματι. Quia verò quid per συμμάτων vocem accipiendum esset, non satis intelligeretur, quidam σήμματος ἀφεψήματι, quidam δέρμων ἀφεψήματι legendum censuerunt, partim vetustis exemplaribus persuasi, partim coniecturis vsi, & neutris nobis satis fidem faciunt: quum nulla vetustas possit errori patrocinari, & fallaces sint coniecturæ, & rerum quoque vsus ineptus. Est enim συμμάτων lectio recta ac genuina huius loci. Et habet idem medicamentum iisdem penitus verbis Aëtius lib.14.cap.74.principio. Sunt autem σύμματα odoramenta, quibus in oleum iniectis ac maceratis præparabatur id ad vnguentum, quod postea aliis additis aromatis condiretur, & odore imbueretur, & vnguentum ex oleo fiebat. Sic Dioscorides in Amaracino vnguento, σύμματα (id est spissamēta) habet, xylobalsamum, iuncum rotundum odoratum; & calamum: aromata verò ad odorem conciliandum, ἡδύσματα appellata, amaracum, costum, amomum, nardum, carpobalsamum, myrrham & cinnamomum. Illorum igitur συμμάτων, aliorúmque similium, ab expresso oleo restantium, decoctum, Paulus & Aëtius ad pterygia præscribunt: quanquam possint illa ipsa etiam per se, non prius in oleo macerata, decoqui, & ad pterygia decoctum illud adhiberi, vt consequenter medicamentum imponatur. Memini συμμάτων quoque in commēt. medicorum libris, ex quibus ea quæ quis amplius expetit, requirere potest. Meminit & Galenus lib. 2. κατὰ γένη. Sed στιγμάτων vox falsò isthic pro συμμάτων legitur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quartus.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 501. litera E.

SQVAMAS *aut uelut quendam corticem.* In Græco legitur falsò πιὰ ἀλώπεκα, id est quandam vulpinam pellem. Nam λοπὸν legendum est pro cortice.

Ibid.lit.F. *Et uariè exerceatur, partim saltu, partim, & quidem amplius, halteribus.* Quid sint halteres, & quale fiat per ipsos exercitium, & quomodo differant ab alteribus (alii enim sunt ἀλτῆρες, alii ἀλληρίες) in commentariis medicis per longum, & multis authorum locis adductis, diximus: & superuacaneum fuerit eadem tam sæpe vbique ingerere. De folle etiam egimus lib. I. Paulo ante hunc locum habetur, Aut scillæ assatæ drach. V. in aqua mulsa aut in melle ad elegmatis modum. In Græco exemplari Aldino legitur, ἢ σκίλλης περὶ < ε'. Nec dubiū cuiquā esse potest vocem περὶ corruptè hoc loco legi. Itaque in Basiliēsi editione pro περὶ substitutum est πεπλυμένης, quasi scillæ lotæ drach. V. dare oporteat. Sed facilè est hic falsam vocem redarguere, quum non soleat lauari ita vt metallica, ipsa scilla: sed & assatur & coquitur, velut Dioscorides lib.2. docet. Proinde ego ὀπτῆς vocē pro περὶ legendam censeo, & scillam assatam accipiendam. Possit tamen non minus rectè ἀσήματος vox pro περὶ legi, nisi pondus quinque drachmarū nimium videretur. Aëtius enim lib.13.cap.122. Elephanticis scillæ semen trium obolorum pondere in cyatho mellis semicocti delingendum dare iubet.

Col.502.lit.A. *Et id quod ad uitiligines descriptum est, ex alcyonio, nitro, sulphure, myrti foliis, & fici syluestris foliis aridis.* Hoc medicamentum habetur infrà hoc lib.4.cap.6. Ex quo loco patet hic non σμύρνης, sed μυρσίνης legendum esse. Sed & Aëtius lib.13.cap.123. μυρσίνης φύλλων clarè habet. Quod verò nō longè post sequitur, Chamæleonis nigri radicis trientem, in Aldino corruptè legitur, χαμαιλέοντος ἐκ τῆς ῥίζης γο δ'. Nec rectè in Basiliensi codice χαμαιλέοντος μέ τῆς ῥίζης. Sed legendum est ex Aëtio χαμαιλέοντος μέλανος.

Ibid.lit.D. *Sed & Mylesiæ herbæ uiridis folia cum axungia tusa ac imposita, mirificè.* Hoc auxilium ex Mylesia herba habet etiam Aëtius lib.13.cap.124. Neque alia esse videtur quàm ea quam suprà ad coxēdicum morbum Iberidem appellauit, lib.3.cap.77. Est enim idem vsus facultásque ac effectus: & dedita opera aliquando talia à medicis obscurantur, aliis nominibus impositis ipsis rebus, vt ne quæuis sus (vt dicitur) intelligat.

IN CAPVT QVARTVM.

Col.504.lit.F. *Similiter etiam perdicium & resina aceris cum rosaceo, soluta & illita.* Hæc in Græcis sic leguntur, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ περδίκιον, καὶ ζυγία μετὰ ῥοδίνου λυθεῖσα ἢ καταχριόμενη. Quam itaque resinam aceris dixi, Græcis est ζυγία. Eadem enim resina infrà lib.7. cap.18. in malagma baiū recipitur, & iungitur cū resina picea ac terebinthina, vt nō possit aliud ζυγίας nomine accipi quàm resina, sicut neque hoc loco, vbi cum rosaceo soluenda ac illinenda præscribitur. Nam aliàs ζυγία ipsa arbor appellatur, quam tertium aceris genus Plinius lib.16.cap.15. facit, fissili ligno, cortice liuido & scabro. Hoc alii, inquit, proprii generis esse malunt, & Latini carpinum appellant. Videtur autem de Vitruuio loqui, apud quem hoc habetur. ζυγίαν autem appellant quòd ex eius materia iuga fiant. Germani aceris genus quoddam agnoscunt, quod massholderbaum appellant. Memini me quoque alicubi ζυγίας δάκρυον legisse. in his quæ margini Aëtii adscripta essent.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.505.lit.C. *Sinopide aut meliade terra illine, aut acubus simul innitentibus præpunctione facta, &c.* In Græco legendum, σινωπίδι ἢ μηλιάδι, ἢ βελόναις συνεπερειδομέναις κατακεντῆσαι. non μηλιάδι, nec συνεπιερχομέναις, velut codices habent. Quæ autem sit terra Melias, & quæ ipsius facultas, apud Dioscoridem lib.5. habetur.

IN CAPVT SEXTVM.

Ibid.lit.E. *Quidam etiam fæcis uini ustæ unciam unam addunt.* Exemplaria Græca sunt hic corrupta. Aldinum habet, ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλησκε. Basiliense ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης κεκαυμένης: non esse autem σφέκλης κεκαυμένης legendum, ex eo constat quòd σφέκλης vox per se fæcem vini vstam significat. Sic enim Paulus infrà lib. 7. cap. 11. in smegmate Asclepio exponit,

σφέκλης, inquit, ἢ τῆς ἐστι τρυγὸς οἴνου κεκαυμένης.Legendum igitur eſt,ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης ſο.α΄.poſſit addi verbum προστιθέασιν, ſed non eſt neceſſe.Mox conuerti καὶ γνίδιος κόκκους ξ΄.id eſt grana ſexaginta,non ſeptem, velut in Græcis habetur ζ pro ξ ſuppoſitum.Idem enim medicamentum eodem pondere habetur ſuprà huius lib.4. capite tertio, ad impetiginem.Et mox quod reddidi,Farinæ lupinorum,buccinorum vſtorum,nitri,&c. In Græcis falſò legitur κηρύκων καὶ νίτρου,pro κηρύκων κεκαυμένων νίτρου.non enim opus eſt καὶ coniunctione,quæ ſuppoſita eſt pro abbreuiato κε΄, quod ſignificat κεκαυμένων,vt ſuprà eodem cap.3.ad impetiginem.

IN CAPVT DECIMVM.

Col.507 lit.B. *Ad puſtulas nocturnas & bullas, ſpumam argenti, & ſulphur uiuum æquis portionibus, cum aceto & oleo myrteo, ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem trita,illines cum oleo & uino.* Græca lectio parum hìc vitiata, totam ſententiam corrumpit: ſic autem legendum eſt,λιθάργυρον καὶ θεῖον ἄπυρον ἴσα μετ᾽ ὄξους καὶ μυρσίνου λεῖα,γλοιώδη ἐπιχρίσεις μετ᾽ ἐλαίου καὶ οἴνου.

IN CAPVT VNDCIMVM

Ibid. lit.C. *Item ouum totum crudum eueſtigiò impoſitum, lana molli exceptum.* Rectè legitur hoc loco, καὶ ὠὸν ὅλον ὠμὸν παραχρῆμα ἐπιτιθέμενον.Nam ita etiam Aëtius habet lib.4.cap.64.Nec opus eſt Dioſcoridis authoritatem allegare,qui de oui candido prodit,quod ambuſtis illitum eueſtigiò bullas excitari prohibeat: quum totum ouum omnibus ſuis partibus huc faciat,perfrigerans nimirum,& reſiccans citra mordacitatem. Non ergo ὠοῦ τὸ λευκὸν hìc legendum eſt,ſed(velut exemplaria omnia habent,itémque Aëtius) velut dixi,ὠὸν ὅλον ὠμὸν,&c.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Ibid.lit.G. *Ouum integrum abſque teſtis.* In Græcis habetur ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων: ſed corruptè legitur vox ὀρόβων pro ὀρόφων.Significat autem hìc ὄροφος ouorum teſtam,quæ eſt velut tectum & fornix ac quaſi concameratio quædam oui.At quod mox ſequitur de pelle ouilla,calida adhuc vbi recens detracta eſt,flagris cæſis circundanda, habetur apud Plinium lib.30.cap.15.his verbis. Verberum vulnera atque vibices pellibus ouium recentibus impoſitis obliterantur.Meminit etiam Ariſtoteles in problematis ſectio.9.quæſt.1.tum oui,tum pellis ouillæ,ad vibices imponendæ.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. *Aut caricæ drach.* VIII. In Græcis hìc eſt,ἢ καρίκης < η΄. Nec videtur eſſe aliud καρίκη quàm carica(id eſt ficus arida)quæ aliàs Græcis quoque ἰσχὰς appellatur.Declarat id Lucianus in vitarum venditione, vbi de Epicuro quærit emptor quibus eduliis delectetur, & reſpōdet Mercurius, Dulcibus veſcitur & mellitis,καὶ μάλιστα,inquit,ταῖς ἰσχάσι.Ad quæ verba ſubiicit emptor,χαλεπὸν μὲν οὐδέν· ὠνήσομαι γὰρ αὐτῷ παλάθας τῶν καρικῶν. Siue itaque à loco, ſiue aliunde nomen habet carica,Græcis pariter ac Latinis id vſurpatum eſt.Porro καρικὸν medicamentum duplex, aridum & liquidū, habet Hippocrates in lib.de vlceribus:ſed neutrum caricas recipit,neque ex caricis nomē habet,ſed è Carū gente, quibus in multo vſu fuit,appellatum eſſe videtur.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col.508.Ibid. *Facit etiam oxerum & maſticherum emplaſtrum.* In Græco exemplari Aldino corruptè legitur, ἡ ξηρὰ καὶ μαστιχηρά.Legendum autem eſt,ποιεῖ δὲ καὶ ἡ ὀξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Sunt enim emplaſtra ita appellata, quorum deſcriptiones habentur lib.7.cap.17.Horum emplaſtrorum mētionem facit rurſus ſequenti cap.18. Sed in Baſilienſi exemplari,vtriſque locis ea verba deſunt,velut nihil ſignificantia(vt arbitror)omiſſa.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col.509.lit.B. *Si igitur dolor uehemens non eſt,hoc ad dolorem utendum eſt.* Aldinus codex habet, ὀδύνης μὲν οὖν σφοδρᾶς οὐκ οὔσης,τούτῳ καὶ τῆς ὀδύνης χρηστέον. Legendum autem eſſe κατὰ pro καὶ,ſequentia oſtendunt. Baſilienſe exemplar habet, τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον.Sed non ſolet ita Paulus ſimilia coniectanda relinquere, ſed palàm quæ velit exponere. Galenus certè qui innumera alia eſſe dicit medicamenta quæ iuxta hunc modum componi poſſint,dicere potuit τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. At quia cataplaſma quoque ipſum de quo Paulus hæc verba dicit, corruptè legitur in Paulo, veram lectionem,quam etiam Latinè expreſſimus,ex Galeni lib.2.ad Glauconem adſcribemus,quæ ſic habet,καταπλάττειν οὖν τοῦ διὰ τοῦ ἀειρῶος,καὶ λεμμάτων, ῥοιᾶς ἑφθῶν ἐν οἴνῳ καὶ ῥοῦ καὶ ἀλφίτων συγκειμένῳ.In exemplaribus impreſſis κηροῦ falſò habetur pro καὶ ῥοῦ.Cera enim huc inepta eſt: rhus verò commodiſſimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col.511.lit.D. *Ita ut ubi ſanguinem defluere permiſerimus,aliquod medicamentum ex his quæ putreſcentibus commoda ſunt imponamus.Sunt autem hæc.* In Græcis impreſſis verba quædam deſunt, quædam corruptè leguntur. Reſtituenda autem ſunt ex 2.lib.Galeni ad Glauconem,ſicut etiam conuerti,καὶ ἐάσαντας ἀπορρυῆναι τὸ αἷμα, τῶν φαρμάκων ἐπιθεῖναι τι τῶν πρὸς τὰ σηπόμενα χρησίμων.ἔστι δὲ ταῦτα,&c.Sed & mox poſt hunc locum lege, ἐφ᾽ οἷς ἅλσι μετὰ πρασίου χυλοῦ χρηστέον,ex eodem Galeni loco,in impreſſis Pauli codicibus vox χυλοῦ deeſt.

Ibid.lit.F. *Gangrænas circumſcarificabit impoſita farina loliacea.* Græcè habetur, γαγγραίνας καταπλασσομένας περιχαράξει αἰρινον ἄλευρον,&c.Sed legendum eſt καταπλασσόμενα,& rectè ſequentur res quæ id faciunt.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.512.lit.A. *Sed & plantaginis ſucco,aut ſolani dilutum,magnopere prodeſt.* In Græcis hìc vox vna οἴνῳ redundat,& facit totam ſententiam alienam.Non enim vult plantaginis ſuccum aut ſolani vino dilui, ſed glaucium ſi etiam plantaginis aut ſolani ſucco diluatur,magnopere prodeſſe dicit.Sic ergo legendum eſt,καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ στρύχνου διεὶς, μεγάλως ὀνίνησιν.Hanc autem eſſe rectam lectionem declarat Gal.lib.2.ad Glauconem,εἰ δὲ καὶ στρύχνου,inquit, δεύσαις χυλῷ ἢ ἀρνογλώσσου μειζόνως ὠφελήσεις. Præmiſit autem de glaucii vſu eadem fere verba quæ Paulus quoque ante hunc locum præpoſuit.

Ibid.lit.A. *Et ſpumæ argenti trientem,ſucci porri cyath.* VII.*ſucci betæ tantundem.* Hìc habent exēplaria,πρασίου χυλοῦ κυ ζ΄. Sed Oribaſius κυ.S habere.hoc eſt.S.medietatis notam pro ζ΄.ſeptenarii numeri nota,nihil miri eſt. potuit enim fieri vt vel hìc vel iſthic error à ſcriptore committeretur.Non committet tamen errorem vſurus,ſi neque ad nimiam neque ad imminutam menſuram reſpiciens,ſpumæ argenti trientem terat,de vtriſque ſuccis porri ac betæ quantum ſatis eſt affundat,quò medicamentum commodè illini poſſit. Atque hoc iudicio etiam in cæteris ambiguis tum ponderibus tum menſuris vtendum eſt. Sic paulo pòſt myrtei ſexuncem verti, id eſt ſο ς΄.quum tamen exemplaria habeant ſο ις΄. quod pondus nimium eſſe apparet,& ſο ς΄.legendum eſſe ex Aëtio conſtat,qui ita habet.Sed quia etiam mox in eodem medicamento falſò legitur ἡμίσεος vox, & quædam deſunt, rectam lectionem quam expreſſi adſcribam ex Aëtio lib. 14. cap.60.Sic enim habet,ἢ κηροῦ ſο δ΄.μυρσίνου ſο ς΄.σκωρίας μολίβδου ſο.δ΄.οἴνῳ λεάνας σκωρίαν,καὶ πάλιν τήξας κηρωτῇ ἀναλαβὼν κατάχριε.Mox quod conuerti,Recremētum plumbi rutæ tritæ ſucco excipe,in Græcis legitur πηγάνου χυλῷ. Sed Aëtius pro πηγάνου habet πολυγόνου.Et videtur vtriſque vſus huc commodus eſſe,etiamſi alterum pro altero ſuppoſitum eſſe appareat.Et rurſus mox quod dixi,Lanæ mollis non lotæ,in Græcis legendum eſt ἐρίου ἁπαλοῦ,non παλαιοῦ,vt exemplaria habent,ex eodem Aëtii loco. Quod verò ſequitur, Recremēti plumbi acetabuli dimidium, rectè legitur in Græcis,ὀξυβάφου τὸ S.etiamſi Aëtius ſeſquiunciam,id eſt ſο α΄.S.habeat. Nam ſi acetabuli menſura vnciarum trium plus minus ſtatuatur,acetabuli dimidium ſeſquiunciæ reſpondebit, id quod ex ponderum ratione infrà lib. 7. in fine à Paulo tradita ſatis conſtat.

IN CAPVT VICESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.G. *Fieri quoque poteſt ceratum ex cera alba,roſaceo quadruplo ammixto,quod ex oleo crudo citra ſalem ſit paratum.* Quod

ceram

ceram albam hîc dixi, in Græcis est κηρὸς πράκτος. Et quia sæpe in Græcis medicis κηρὸς πράκτος legitur; hoc loco semel declarare visum fuit quid vox πράκτος significet. βάκτος itaque appellatur κηρὸς, qui tractu ac tractatione eò deuenit vt albus euaserit, quod quomodo faciendum sit docet Dioscorides lib. 2. Videtur itaque vox πράκτος à Latinis sumpta esse, ac Græcis vsurpata. Sicut etiam πρακτίζω verbum exponunt dictionarii Græci τὸ λευκαίνω καὶ κατασκευάζω, id est præparo ac album facio. Aëtius alicubi πράκτον habet, & in eodem medicamento Paulus λευκὸν dicit. Et rursus Aëtius aliquando κηρὸν πράκτον λευκότατον habet, vt dubium non sit quin πράκτου voce, alba cera significetur. At verò quòd rosaceum cum sale & citra salem parari soleat, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col. 513. lit. D. *Phygethlon autem, id est panus.* Hæc verba desunt in Græcis, & necessariò adscribuntur ad sententiæ perfectionem, & habentur quoque apud Galenum lib. 2. ad Glauconem, vnde hic transcripsit, φύγεθλον δὲ, τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τοῦ ἀδένος. Paulo pòst falsò legitur ἐπιγνωσθὴν pro ἐπιγραφὴν, vt ex eodem Galeni loco patet.

Col. 514. lit. A. *Viscū cum resina ac cera.* Græcè habetur, ἰξὸς σὺν ῥητίνῃ κηρωτῇ. Sed pro κηρωτῇ videtur legendū ἢ κηρῷ. Ita enim Dioscorides de visco dixit, δύναται διαφορεῖν φύματα μιγεὶς ῥητίνῃ καὶ κηρῷ ἴσῳ.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Ibid. lit. C. *Et incumbere ipsi supernè bullam siue pustulam nigram.* Græcè est, ἐπικεῖσθαι δ' αὐτῆς ἄνω κάτω φλύκταιναν, &c. Sed pro ἄνω κάτω legendum est ἀνωτάτω, id est supernè, vel in summa parte, ex Aëtii lib. 14. cap. 62. Mox legēdum est, τὸ ὑποκάτω, & non τῷ ὑπὸ κάτω. Et rursus ἐοικυῖαι τερεβίνθου καρπῷ, non καρπόν. Sed hæc ex ipsa translatione cognosci poterunt.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col. 515. lit. G. *Quale est epithymum, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere, ex sero lactis aut aqua mulsa damus.* In Græcis impressis habetur pondus trientis & vnciæ dimidiæ, id est vnciarum IIII. S. nimirum sic, πλῆθος ℥ο δ'. S. ἐν ὀῤῥῷ γάλακτος. At hoc pondus nimium esse, neque epithymo conuenire satis declarat ipse Paulus infrà lib. 7. cap. 4. vbi drach. v. cum seri lactis hemina dare iubet. Legitur autem etiam isthic corruptè, σὺν γάλακτος κοτύλῃ, pro recto, quod etiam hoc loco habetur, σὺν ὀῤῥοῦ γάλακτος. Neque enim cum lacte, sed cum sero lactis datur. Docet autem & Dioscorides epithymū drachmarum quatuor pondere dandum esse, aut acetabuli mensura. fieri enim potest vt epithymi rei leuis, & in puluillum detritæ, quatuor drachmæ acetabulum expleant. Neque multum refert etiamsi plus aliquanto sumatur, sed non vt vnciam aut vncias exhibeamus. Verba Dioscoridis hæc sunt, ἰδίως ἁρμόζον ἐπὶ μελαγχολικῶν ὀξυβάφου πλῆθος, πρὸς ὁλκὴν ∠ δ'. Aëtius quoque lib. 3. cap. 29. scrupulos XII. exhibet, qui faciunt drach. IIII.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col. 516. lit. C. *Confricare crura aliquando cum aceto & rosaceo, aliquando cum oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetum & rosaceum sale iniecto.* Græcam lectionem horum verborum sic emendabis, τρίβειν τὰ σκέλη ποτὲ μὲν δι' ὀξυροδίνου, ποτὲ δὲ δι' ἐλαίου καὶ ἁλῶν, ἢ καὶ αὐτῷ τῷ ὀξυροδίνῳ τῶν ἁλῶν ἐπεμβαλλόντα, ex Galeni lib. 14. meth. & 2. ad Glauc. Porro quid mihi esse videatur Ellychnium, de quo etiam hîc agit, satis multa in comment. medicis dixi.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Ibid. lit. G. *Vtendum itaque est sapa cum modico oleo lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo admixto.* Hoc loco pro ἀφεψήματι, in Græcis impressis legendum est ἑψήματι, & pro τῆς δι' ὑσσώπου κηρωτῆς, legendum τῆς δι' οἰσύπου, ex Aëtii lib. 15. capite secundo.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 517. lit. C. *Verùm ad uetera suggillata raphanus impositus facit. Tollere autem ipsum oportet quum mordere incipit.* Hoc loco vna dictio vitiata, & falsò pro alia supposita, totam sententiam corrumpit. Est enim διαφορεῖ suppositum pro ἀφαίρει, id est discutit, pro tolle. lege igitur, ἀφαίρει δὲ αὐτὴν ὅταν ἄρξηται δάκνειν, id est tolle ipsum vbi mordere incœperit.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col. 518. lit. G. *Allij nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato.* Allii nucleos dixi partes illas capitum allii in quas pelliculis detractis diffringuntur. Has Paulus hîc σκελίδας appellat, Galenus sæpe πυρῆνας vocat, Dioscorides ῥᾶγας, Aëtius ὄνυχας, id est vngues, Hippocrates ἄγλιθας & δαΐδας & exponit Galenus in glossis Hippocraticis, ἄγλιθες, τὰ μόρια τῆς σκορόδου τῆς κεφαλῆς. Et in voce δαΐδες sic ait, δαΐδες vocantur magnæ lampades ardentes: per abusum verò aliquando significāt allii caput, eo quòd ex multis nucleis compositum, velut lampades colligatū sit. Latini quidam spicas vocant.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 519. lit. D. *Calcis drach. IIII. fæcis uini ustæ, nitri rubri tosti, &c.* Hoc loco habent Græca exemplaria, νίτρου ὑγροῦ ὀπτοῦ, id est nitri liquidi tosti: sed ea differentia nitri, vt quoddam liquidum sit, non ita vsquam quod sciam legitur. nitrū autem rubrum sæpe Galenus & Aëtius, itémque Paulus habent. Quare etiam hoc loco pro ὑγροῦ voce, ἐρυθροῦ legendum esse puto. Nam & Dioscorides lib. 5. ῥοδωπὸν nitrum præfert aliis, quòd roséum ac rubicundum colorem habet.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col. 520. lit. C. *Verùm admiscere oportet tenuissimum farinæ puluillum de molæ uicino pariete acceptum.* Huius loci corruptam esse lectionem haud dubium est, quæ sic habet, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα πλησιάζοντος μύλῃ. Nam etiamsi ἄχνην pro ἀράχνην legas, & tenuissimum farinæ puluilllum accipias, tamen vox πλησιάζοντος nō habet quo referatur, sed & illi adiicienda vox desideratur. Si itaque Oribasium sequi voluerimus lib. 7. cap. 1. sic legendum erit, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἄχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα ἀπὸ τοίχου πλησιάζοντος μύλῃ. Atque hanc sententiā interim arripuimus ac expressimus donec rectiorem assequuti fuerimus. Nam suspicio nobis est, araneæ telam accipiendam esse, quæ vicino molæ parieti adhærens, aliquid de puluillo illo farinæ molendini in se suscepit, maximè quum de ea tela Dioscorides prodat, quòd sanguinē sistat, & vlcera in superficie ab inflammatione tueatur, vt fortassis genuina lectio talis sit, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου τι λαμβάνουσαν ἀπὸ τοίχοις πλησιάζοντος μύλῃ. Hac enim lectione genuinum auxilium, & ex araneæ tela, & ex molendini puluillo indicatur. Verùm in præsens hoc aliis diiudicandum relinquemus. At linea secunda sequenti, αὐάπαλιν vocem pro ἀνάγαλλις suppositam esse, vel hoc credibile facit quòd non habeat vox αὐάπαλιν quò referatur. Anagallidem autem vtranque vulnera glutinare testatur Gal. lib. 6. simpl. pharmac. & ex eo Aëtius lib. 1. Sed & mox σμύρνης vox pro μυρσινίνης supposita est, vbi cōuerti, Sed & cerussa cum cerati myrtei triplici pondere. Et facit quidem huc etiam myrrha, velut paulo pòst sequitur, sed cum cerussa & cerato non videtur copulanda, & si hoc faciendum esset, legi oportebat, καὶ ψιμμύθιον δὲ μετὰ κηρωτῆς καὶ σμύρνης τετραπλασίονος.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

In hoc capite mox à principio linea secunda, legendum est in Græcis exemplaribus κτησόμεθα pro χρησόμεθα. Et linea sequenti pro ἐπὶ legendum est ἐπεί: & quinta sequenti pro πλεῖον legendum πλείων. Et his respondentem translationē nostram habes.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col. 522. lit. E. *Aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle.* Græcè sic, ἢ νίτρον, καὶ κύμινον, καὶ ἄλευρον μετὰ μέλιτος. Nec volo in præsens reprobare hanc lectionem, sed vehementer suspicor pro καὶ κύμινον καὶ ἄλευρον, legendum esse,

καὶ κυάμινον ἄλευρον. Ad eundem certè modum in libello Galeni de hirudinibus & reuulſione, κύμινον ἢ ἄλευρον ὡς ἄτε στέον legitur pro κυάμινον ἄλευρον.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

Col.523.lit.D. *Aliud. Cornu ceruini uſti drach. IIII. corticis pinus drach. VI. ceruſſæ drach. IIII. æruginis raſæ drach. II. cadmiæ drach. VIII.* In hoc medicamento Græca exemplaria falſa pondera habent, nimirum corticis pinus vncias ſex, pro drach. VI. & ceruſſæ vncias quatuor, pro drach. IIII. & æruginis raſæ vncias nouē, pro drach. II. & cadmiæ drach. XVIII. pro drach. VIII. Hæc igitur iuxta rectam Aëtii lectionem conuertimus, & in Græcis ſubſtituenda eſſe cenſemus. Sunt autem apud Aëtium lib. decimiquarti capite triceſimooctauo. Ex eodem etiam legendum eſt in ſecundo medicamento ſequente, μυρσίνης ξηρᾶς, & non σμύρνης ξηρᾶς. Et pondus ceruſſæ ac ſpumæ argenti, ſingulorū drach. VIII. & non ſo. ή. id eſt beſſem, ſiue vncias 8. Quin & in emplaſtro ſecūdo ſequenti, κα δμίας ſo ϛ'. pro < ϛ' habetur: & in eodem χυτῆς συνηθείας, χαλκοῦ κεκαυμένου ἀνὰ ſo α'. pro ἀνὰ < α'. legitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Col.524.lit.H. *Si verò ex inferna ſurſum ſpectarit.* In Græcis habetur, ἀνάῤῥοπου δὲ ὄντος αὐτοῦ, id eſt ſurſum tendente ipſo ſinu. Quia verò antea dixit de eo qui ad ſupernam regionem extentus eſt, hic de eo loquitur qui deorſum tendit. Quare καταῤῥόπου quibuſdam legi debere viſum eſt, aut καταντὴς, velut Galenus lib. 2. ad Glauconem habet. Verùm ſi ἀνάῤῥόπου vocem ſic accipias velut de oſculo ſinus dicat, quod ſurſum tendit, etiamſi ipſe ſinus deorſum vergat, nihil opus habebis vt mutes receptam exemplarium lectionem.

Col.525.lit.F. *De ſinibus attritus.* Sinus attritos vocant qui tenuē & attritam cutem incumbentem habent, quale eſt linteolum detritum quod ῥάκος vocatur. Vnde etiam ipſi ſinus κόλποι ῥακώδεις appellantur. Ad hos præſcribit hic Paulus medicamentum, quod compage quidem & ſubſtantia eſt liquidum, ſed facultate ſiccum: atque hoc ita parare iubet vt neque durum valde ſit, neque manus inquinare deſierit, id eſt vt neque penitus ſit durum, neque etiam ſpiſſum, ita vt iam non amplius manus inquinet, neque ipſis inhæreat, ſed ita liquidum vt inquinet quidem manus, ſed non defluat. hoc enim Græcis his verbis ſignificatur, ὡς μήτε σκληρὸν πάνυ εἶναι μήτε ἀμόλυντον. Sunt autem ex 2. lib. ad Glauconē tranſcripta. Dixi de vocis ἀμόλυντος ſignificatione plura in commentariis medicis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM NONVM.

Col.526.lit.D. *Aliud. Atramenti ſutorij drachmas duas, chalcitidis, æruginis, ſingulorum drachmam unam: excipe gummi, ac utere in collyria efformatis. Poſtquam verò callus exciſus fuerit, ærugine cocta cum melle puriſſimo octuplo repurga.* In hoc medicamento quædā verba tranſpoſita ſunt in Græcis, & μελικράτου vox legitur pro μέλιτος. Sic ergo repones rectam lectionem ex Aëtii lib. 14. cap. 55. Ἄλλο. χαλκάνθου < β'. χαλκίτεως, ἰοῦ, ἀνὰ < α'. ἀναλάμβανε κόμμει, καὶ χρῶ ποιῶν κολλύρια. ὅταν δὲ ἐκπλωθῇ, ἰῷ ἑφθῷ μετὰ μέλιτος καθαρωτάτου ὀκταπλασίου ἀνακάθαιρε.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Ibid. lit. G. *Verùm ſanioſo humore, &c.* In Græcis vox ἰχῶρας hoc loco corruptè legitur pro ἰχῶρος. Legendum eſt enim πάλιν δὲ ἰχῶρος ἐπιῤῥέοντος, &c. Et mox pro ξηραινεῖς legendum eſt ξηραίνειν.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In hoc capite θρύπτεται falſò legitur pro κρύπτεται: & μὲν pro μὴ, vbi conuerti, Si enim non citò incarnetur, hoc eſt εἰ μὴ γὰρ ταχέως σαρκωθῇ, non autem εἰ μὲν γὰρ: quanquam hæc & alia huiuſmodi ex tranſlatione noſtra cognoſci poſſint. Et mox poſt vocem μαλακώτερον deeſt καὶ παχύτερον, vt prægreſſæ voci λεπτότεροι opponatur. Quod verò reddidi, inter ſimplicia ſanguinem ſiſtentia, pilularum platani lanugo, maximè vbi cruſtam abiecerint, Græcè ſic habetur, τῶν πλατανίων τῶν σφαιρίων ὁ χνοῦς, μάλιστα ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλλῃ. At his verbis nō ſignificatur, lanuginem pilularum platani, tum maximè ſanguinem ſiſtere vbi neſcio quem concretum humorem abiecerint, ſed eam ipſam lanuginem tum maximè id facere vbi vaſa cruſtam inuſtam abiecerint. Nam & antea dixit, quòd cruſta dilapſa pleriſque ſanguinis eruptio conſequatur, quæ ſiſti non poſſet: & ad eam eruptionem etiam tum gallas vſtas adhibere iuſſit, quas igne candefactas aceto aut vino extinguere præcepit. Sed ſicut iſthic αὐτὰς διαπύρους, id eſt ipſas igne candefactas, τὰς κηκίδας δηλονότι, dixit, & tamen ſunt qui ferramenta ignita aceto aut vino extinguenda eſſe accipiunt: ita hic quod dixit, ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλλῃ, id eſt vbi cruſtam abiecerint, αὐτὰ δηλονότι τὰ ἐσχαρωθέντα ἀγγεῖα, id eſt vaſa ipſa quibus cruſta inducta eſt: ad concretum quendam pilularum platani humorem referunt, hîc ἐπίπαγον, illic διαπύρους vocem non aſſequentes. Eſt autem ἐπίπαγος hîc nihil aliud quàm cruſta, id eſt ἐσχάρα, quæ medicamento aut cauterio inducta eſt, id eſt ἐπιπηγνυμένη. Nam & ſuprà Paulus dixit, τὰ δέ γε τὰς ἐσχάρας ἐπιπηγνῦντα, id eſt, quæ verò cruſtas inducunt, & velut affigunt ac compingunt.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

Col.530.lit.C *Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc deſcripſit.* Tria hæc medicamenta habet Galenus lib. 3. compoſ. medicament. κατὰ γένη. Et quia ſingulorum ſimplicium, ipſorúmque ponderum, & componendi modi, rationem diligenter expoſuit, par eſt vt Pauli lectionem ex illo tranſcriptam, ita emendemus vt cum Galeni lectione non diſſentiat, ſed idem doceat. In primo itaque medicamento μαράθρου vox falſò ſuppoſita eſt pro voce μάρου. Nō enim fœniculum ſed marum, in medicamentum aſſumi debet. Quid autem ſit Marum Galenus ibidem, & lib. 1. De antidotis declarat. Deinde quod legitur in Græcis Pauli exemplaribus, ἀμαράκου ſo β'. legendum eſt ἀμαράκου < β'. Galenus enim expreſſis verbis dicit, ſe ne cogitaſſe quidem de amaraco ammiſcendo, ſed poſtea in diuitis cuiuſdam gratiam, etiam de illo parum quid adiecisſe, quartam nimirum partem aut quintam vnius aliorum ſimplicium quæ in hoc medicamentum recipiūtur. Quum igitur reliqua, cinnamomum, dictamnum, marum, ſingula ſingularum vnciarum pondere præſcribantur, conſequens eſt vt amaraci quarta vnciæ pars ſumatur, id eſt drach. II. in ſecundo verò ac tertio medicamento reliqua rectè habent, ſed πομφόλυγός τε ſo α'. falſò, pro πομφόλυγος πεπλυμένης ſo α'. legitur. Cera porro vnguentaria videtur fuiſſe appellata quòd ad vnguentorum vſum parata haberetur. nam Galenus pro ipſa Tyrrhenicam accipi poſſe dicit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.531.lit.D. *Nam Hippocrates ait, Bonum eſt etiam lumbricos, &c.* Hic locus eſt in libri prognoſtici parte prima, velut Galenus iuxta ſuos commentarios diſtinxit. Verùm paulo ante hunc locum in Paulo falſò legitur, ἐκ πονηρᾶς νόσου, pro ἐκ πονηρίας νόσου. Sicut etiam paulo pòſt falſò habetur, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται, pro καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὕφαιμοι φαίνονται. Itémque μετὰ περιψύξεως τῶν ἄρθρων falſò legitur, pro ἄκρων voce ἄρθρων ſuppoſita.

Col.532.Ibid. *Atque hæc miranda methodus eſt in pueris ægrè admittentibus.* In Græcis deeſt vox αὕτη, & ἐστι. Legendum enim eſt αὕτη ἡ θαυμασία μέθοδός ἐστι, &c. Sicut autem hîc deſunt hæ voces, ita paulo infrà vbi conuerti, Aut ſinapi cum oleo & aceto, duæ voces redundant in Græcis. Sic enim legitur, ἢ τὸ νάπυ μετ' ἐλαίου καὶ ὄξους, κοχλιαρίου μέγεθος. Redundant itaque voces κοχλιαρίου μέγεθος. Nam & cochlearii magnitudo dici non ſolet, ſed cochlearii menſura, & neque de ſinapi, neque de oleo & aceto accipi poteſt. Verùm videtur etiam hîc in libero iudicio vſuri reliquiſſe, vt quantū vellet exhiberet, ſicut etiam pleraque alia ſine pondere ac menſura præſcripſit. Paulo pòſt vbi conuerti, Spina Ægyptia cum pipere pari ſex ſcrupulorum pondere, in decocto mēthæ, aut mori radicis ſucco, aut decocto petroſelini, ac reliquorum odoratorum ſeminum: Græcorum verborum lectio ita emēdetur, diſtinguatur, ac legatur, ἄκανθαν αἰγυπτίαν μετὰ πεπέρεως

ἴσου ∠ ϛ΄. εἰς ἀπόζεμα ἡδυόσμου, ἢ μορέας χυλὸν, ἢ τὸ ἀφέψημα πεδρασελίνου, καὶ τῶν παραπλησίων τῶν ἀνωδύνων σπερμάτων. Mox deinde habetur, ἢ μηλέας περσικῆς τὰ φύλλα, pro μηλέας περσικῆς τὰ φύλλα, hoc eſt (velut reddidi) mali perſicæ folia: ſed de talibus ne admonerem quidem, vt quæ ex noſtra tranſlatione cognoſci poſſint ac emendari, niſi eſſent qui μελίας περσικῆς τὰ φύλλα legentes, & fraxini perſicæ folia accipientes, toto cælo aberrarent. Non enim fraxini vllius regionis, nedum perſiæ, huc faciunt folia, ſed eius mali arboris vulgò omnibus notæ perſicæ appellatæ folia de quibus infrà libro ſeptimo ex Galeno dicit, quod mali Perſicæ germina ac folia manifeſtè amara ſunt. Lũbricos itaque occidunt, trita, vmbilico impoſita.

Col. 533. lit. A. *Conſequitur in ipſis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate.* Hæc verba in Græcis ſic leguntur, παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἰσχνότης τοῦ σώματος, καὶ ἀδυναμία μετ᾽ ἀνωμαλίας. Et habet Aëtius eadem verba libri 9. capite 40. niſi quòd pro μετ᾽ ἀνωμαλίας, legitur μετὰ βραδυτῆτος, id eſt cum tarditate. de quo admonendum duxi, ne de pulſu hæc verba dicta accipiantur, quaſi legendum eſſet, καὶ σφυγμοῦ ἀδυναμία μετ᾽ ἀνωμαλίας. Non enim de pulſus, ſed de totius corporis imbecillitate loquuntur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM OCTAVVM.

Col. 534. lit. C. *De dracunculis.* De his dracunculis Aëtius lib. 14. cap. 85. fere eadem verba habet. Verùm Galenus libro 6. De locis affectis, de his veluti quos nõ viderit, & qui his quæ de illis produntur non multum fidei habeat, ſic ſcribit, In quodam Arabiæ loco in tibiis (velut tradunt) naſcuntur qui appellantur dracunculi, neruoſi quidem natura, ſed lumbricis & colore & craſſitudine ſimiles. Qui igitur dicerent ſe vidiſſe hos, multos audiui, verùm quum ipſe non viderim, coniectare non poſſum neque de generatione ipſorum, neque de ſubſtantia quicquam exactè. Meminit & Theophraſtus lib. 9. in fine.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quintus.

IN CAPVT PRIMVM.
Columna 535. litera A.

AB *iis quæ in communi omnibus talibus commodant, initium ſumemus.* Hoc loco in Græcis exemplaribus deeſt vox ὠφελουμένων, ad ſententiam perficiendam neceſſariò adſcribenda, hoc modo, ἀπὸ τῶν κοινῶς ὅτι πάντων τῶν τοιούτων ὠφελουμένων ἀρξόμεθα. Et mox linea ſequenti quarta, διὰ ὑπογείους φωλεοὺς legendum.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid. lit. E. *Sed & extremarũ partium præſectiones adhibere commodũ fuerit.* Græca lectio Aldina hîc corrupta eſt. Habet enim καὶ ἀκρωτηριασμοῖς τε παραλαμβανέσθω καιρόν. Baſilienſe exemplar hæc corrigere volens, fecit, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβανέσθω τὸ μόριον. Sed neque hæc recta eſt lectio: verùm ita legendum eſt velut conuerti, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβάνεσθαι καίριον.

Col. 536. lit. A. *In potu detur ſeris, aut erica, aut aſtragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum.* Corrupta ſunt hîc Græca exemplaria, quæ ſic habent, προσποτίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλώτην μετ᾽ ὄξους, ἢ ἀσφάλτον, παλιοῦρον ὡσαύτως, ἢ παλαιοῦ ῥοῦ ἀφέψημα. Reſtituenda autem lectio integra in hunc modum προσποτίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλίτην μετ᾽ ὄξους, ἢ ἄσφαλτον, ἢ παλιοῦρον ὡσαύτως, ἢ παλιούρου ἀφέψημα. Hæc ex Dioſcoride: & alioqui ἀστραγαλίτης appellatur, non ἀστραγαλώτης, iridis quædam ſpecies, quæ etiam ἀστράγαλος vocatur, de qua plura in commentariis medicis dixi. Deinde bitumen aut paliurum eodem modo velut aſtagalitin cum aceto dari vult, aut etiam paliuri decoctum. Legitur enim falſo παλαιοῦ ῥοῦ, pro παλιούρου. Nam neque antiquus, neque nouus Rhus huc facit, ſed paliurus eiúſque decoctum, & facilis fuit lapſus ob ſcripturæ vicinitatem.

Ibid. lit. B. *Theriace. Bryoniæ opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, ſingulorum drachmas* IIII. Hoc loco cætera rectè ſe habent, ſed myrrhæ loco in Græcis legitur ζιγγιβέρεως, nimirum pro σμύρνης voce. Atque hic error valde frequẽs eſt in medicis Græcis omnibus, velut etiam in commentariis medicis oſtendi. Occaſio erroris inde eſt quòd Græcis nõ modò σμύρνη, ſed etiam ζμύρνη ſcribatur. De qua re in vocalium iudicio apud Lucianum conqueritur litera σ, quòd patienter tulerit, neque vnquam literæ ζ exprobrauerit quòd abſtulerit ſibi ζμάραγδον, & ademerit ζμύρναν. Sic enim in Luciano legendum eſt, ὅτι δὲ ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ, μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζῆτα ζμάραγδον ἀποσπάσαντι, καὶ πᾶσαν ἀφελομένῳ τὴν ζμύρναν. Et quum ita ζμύρνα pro σμύρνα ſcriberetur factum eſt poſtea vt compendii gratia per duo ζζ denotaretur ζμύρνα. Quod compendium ignorantes, ad id diſpendii deuenerunt vt myrrham per ζζ notatã, pro ζιγγιβέρεως voce agnouerint, atque ita zingiberi pro myrrha ſuppoſuerint.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. D. *Poſtea uerò affectionem inducunt quæ uocatur aquæ formido.* Affectio formidinis aquæ, ὑδροφοβικὸν appellatur πάθος, eo quòd omnem aquam, aut etiam omnem penitus humorem fugiant ita affecti, ſiue videant, ſiue admoueãtur. Et eſt affectio hæc incurabilis, teſtatúrque hîc Paulus (ex Dioſcoride tamen verbis tranſcriptis) ex his qui hanc affectionem inciderunt nullum ſanatum eſſe. Et de hac aquæ formidine dixit etiam poëta Ouidius,

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Sed & reliqua fere ex Dioſcoride tranſcripta ſunt, iuxta cuius lectionem etiam vocem ἑπταετίαν Paulo reſtitui, pro qua ἑπτὰ habent Græca exemplaria, velut ad menſes ſex præcedentes ea ſit referẽda, vbi ait, Narratur quibuſdam etiam poſt ſeptimum annum accidiſſe. Ad eiuſdem Dioſcorides præſcriptum, ſed tamen magis Galeni & Aëtii, in medicamento è cancris, legendum eſt πόσεως ἡμέρας μ΄. non, vt exemplaria habent, λ΄. Verùm hæc vberius expoſitione 2 & 3. in lib. priorẽ Dioſcoridis De beſtiis venenum eiaculantibus declaraui.

Col. 537. lit. E. *Cum decocto ſaluiæ, aut ſideritidis Heracleæ, quam ſanè etiam alyſſon uocant.* Græca exemplaria falſò habent, ἣν καὶ διάλυσον καλοῦσι, id eſt quam etiam dialyſon vocant. Nam ἄλυσσον vocari ſideritidem Heracleam, ab inſigni aduerſum rabiem virtute, teſtatur etiam Aëtius lib. 6. cap. 24. vbi eadem quæ hîc Paulus his verbis tradit, μετ᾽ ἀφεψήματος ἐλελισφάκου, ἢ τῆς σιδηρίτιδος πόας, τῆς ἡρακλείας καλουμένης. χρῶνται δὲ αὐτῇ τινὲς καὶ μόνῃ, καὶ φασὶν ἱκανῶς βοηθεῖν. διὰ τοῦτο καὶ ἄλυσσον αὐτὴν ὀνομάζουσι. Eſt tamen etiam alia herba alyſſon priuatim appellata, vt Galenus & Paulus infrà lib. 7. dicit, ab eo quòd à cane rabido morſis auxiliatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Ibid. lit. A. *Cæterùm ad morſus iam ſuppuratos.* Græcè legendũ eſt, πρὸς δὲ τὰ ἤδη πεπυωμένα τῶν δηγμάτων. Exẽplaria habent falſò πεπυρωμένα. Sed repugnat huic voci medicamentũ quod ſequitur, itémque τὰ φλεγμαίνοντα deinceps ſequẽtia.

kk. ii.

IN CAPVT SEXTVM.

Col.538.lit.D. *Facit & uiridium cupressi pilularum aut foliorum decoctum.* Græca exemplaria sic habent, καὶ χλωρῶν κυπαρίσσου ἢ σφαιρίων τὸ ἀφέψημα. Aut igitur vox φύλλων deest, aut particula ἢ redundat. Si igitur vocem φύλλων recipis, habes authorem Aëtium lib.13.cap.18. Si verò ἢ vt redundans reiicis, præuium habes Dioscoridem, qui de pilulis cupressi solùm dicit. Iuxta huius etiam præscriptum legendum est, πότιζε μετ' οἴνου κοτύλης α'. & non Κυ α', vt exemplaria habent, vbi singulorum drach. duas cum vini hemina vna bibendas præbet. Itémque ἀνίσου reponendum est pro ἀνήθου ex eodem.

IN CAPVT DECIMVM.

Hoc loco Græca Pauli exemplaria vitiata sunt. Habent enim capitis decimi loco, πρὸς ἀσκαλαβώτου δῆγμα. Nec aliud quicquam subiicitur quàm sesamum tritum imponẽdum esse. Et sequitur caput 11. περὶ γαλεώτου, hoc est de fele. Et subiicitur, οἱ δὲ ὑπὸ γαλεώτου δακνόμενοι, &c. Sed hæc omnia falsó. Nam neque de felis morsu quicquam à Dioscóride proditum est, neque Paulus de felis morsu hæc peculiariter tradidit. Sed γαλεώτου vox pro ἀσκαλαβώτου supposita est. Et debet legi decimi capitis titulus περὶ ἀσκαλαβώτου, & mox subiici, οἱ δὲ ὑπὸ ἀσκαλαβώτου δακνόμενοι, &c. Quod verò decimi capitis loco habetur medicamentum, ad finem illius subiici debet, non peculiari capite, sed ad stellionis morsum pertinens. De quo vt nequis dubitet, habet omnia hæc hoc modo (velut dixi) Aëtius lib.13.cap.12.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col.539.lit.E. *Album apparet ulcus, dilaniatis membranis neruosis.* Græcè legitur λευκὸν φαίνεται τὸ ἕλκος, ἀναξαινομένης εἰς ὑμένας νευρώδεις. Quæ verba nullam certam sententiam exhibent. Ego itaque ex Aëtio colligo legendum esse, ἀναξαινομένων τῶν ὑμένων νευρωδῶν, sicut conuerti.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.540.lit.D. *Aliud ex libris Lyci pharmacum ad uiperæ morsus accommodatum, Myrrhæ, castorij, piperis, portulacæ, singulorum drachmam unam, seminis anethi acetabulum, passo trita dato.* Hoc medicamentum vt breue est, & pauca simplicia recipit, ita perniciosè corruptum est in Pauli Græcis exẽplaribus, vbi σανδαράχης vox pro ἀνδράχνης voce legitur. Nec vero integrè apud Dioscoridem habetur, sed ita tamen vt si eius lectionem sequaris, non tantum periculum incurras. Itaque & Pauli & Dioscoridis Græcam lectionem adscribam, vt iudicari possit vtra magis sit recipienda. Paulus sic habet, Ἄλλο ἐκ τῶν Λύκου φάρμακον ἐπιτετευγμένον ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων, σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, σανδαράχης, ἀνὰ < α. ἀνήθου σπέρματος ὀξύβαφον, λεάνας γλυκεῖ δίδου. Dioscorides sic, ἔστι δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον ἀνδρείως ἁρμόζον ἐπὶ τῶν ὀφεοδήκτων, ὅπερ ἔχει σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, ἀνδράχνης ἄνθους καὶ σπέρματος ὀξυβάφου τὸ ἥμισυ. ταῦτα πάντα λεάνας ἐν γλυκεῖ κρητικῷ. Primùm itaque in Paulo sandaracha falsò legitur, pro andrachne, id est portulaca. Nam etiamsi Dioscorides non apertè ἀνδράχνης vocem haberet, tamen nemo (arbitror) ita inconsideratus esset vt in medicamentũ quod antidoti vice contra viperæ morsum exhibetur, admisceret medicamentum vrendi vim habens, velut arsenicum siue auripigmentum, & quod infrà inter venena refertur: & alioqui scriptionis vicinitas fecit vt altera vox pro altera supponeretur. Deinde quatuor medicamentorum pondus Paulus drach.1. præscribit, & quintum addit anethi semen, quod acetabuli mensura sumẽdum sit. Dioscorides verò quatuor tantùm medicamenta præscribit, nisi portulacæ semen & florem pro duobus supputare velis: anethi certè semen penitus non habet. Atque hîc vt alteram lectionem corruptam esse certum est, ita vtra recta sit, non satis constat: quum ob similitudinem quandam ἄνθους καὶ σπέρματος voces supponi potuerint pro ἀνήθου σπέρματος apud Dioscoridem, aut viciſsim hæ pro illis apud Paulum. Pauli tamẽ lectionẽ interim sequuti sumus, donec melior lectio se nobis obtulerit.

Ibid. lit.E. *Pulli gallinacei dissecti, & calidi impositi, ac frequenter permutati.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ἐπιπλασσόμενοι falsò supposita pro recta ἐπαλλασσόμενοι, totam sententiam corrumpit. Sic ergo rectam lectionem repones: τῶν ὀρνίθων οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυσσόμενοι, καὶ ἐπιτιθέμενοι θερμοί, καὶ συχνῶς ἐπαλλασσόμενοι, id est frequenter permutati.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.G. *Dryinus, uelut Galenus ait.* Hæc sunt apud Galenũ libro De theriaca ad Pisonem ad verbum, nisi quod verba, λέγουσι τοῦτον μοχθηρὸν ὄζειν πάνυ, (id est hũc pessimè olere dicunt) in Galeno aliter leguntur hoc modo, λέγουσιν αὐτὸν νομίζειν μοχθηρὸν εἶναι πᾶν τὸ εὔφραντον, id est dicunt ipsum omnem gratum odorem, prauum esse existimare. Et potest verisimile videri, vtranque lectionem consistere, ac sententiam rectam exhibere. Potest etiam in Paulo ὄζειν πάνυ, ex νομίζειν πᾶν corruptum esse, ita vt voces τὸ εὔφραντον interciderint.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Col.541.lit.B. *Ab hæmorrhoo commorsis uehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus & angustas reddunt corporis raritates.* Græca exemplaria sic habent, τοῖς δὲ ὑπὸ αἱμόρρου δηχθεῖσιν ἰσχυραὶ περιωδυνίαι ἐμπίπτουσι. βραχέα δὲ παντελῶς ἢ στενὰ παρέχουσι τὰ ἀραιώματα. Appellat autem Paulus ἀραιώματα corporis raritates, quæ eiusdem cauitatibus siue cauis locis ac partibus opponuntur. Sic sanè etiam suprà lib.3.cap.70. vsurpauit, & cauitates cum raritatibus coniunxit, dum dixit, ποτὲ μὲν ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ κύτους ἀπολειφθέντων τῶν πνευμάτων, ποτὲ δὲ ἐν τοῖς ἀραιώμασι τοῦ τῆς μήτρας σώματος, id est quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri. Dioscorides τὰ στόματα habet pro τὰ ἀραιώματα, quem qui sequuntur, & sic quoque in Paulo legunt, sententiam penitus obscurant, quæ nunc, si modò quis ἀραιώματα vocem assequatur, euidens est & aperta, nimirum raritates & raras corporis partes contrahi, & angustas reddi præ afflictionum continuitate, ab hæmorrhoi morsu.

Ibid.lit.C. *Consimilisque corporis totius habitus consequitur, uelut in hydropicis, propter assiduam potus ingestionem.* Aldinus codex habet, παραπλησία τε τοῦ ὅλου ὑφηγήματος παρακολουθεῖ, &c. Basiliensis, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος παρακολουθεῖ, &c. Et rectè quidem συγκρίματος vox legitur pro corporis concremento. Sed deest vox ἕξις, vt sic legatur, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος ἕξις παρακολουθεῖ. Sed & sic deest adhuc quid quo significetur cuinam similis sit corporis ille habitus, atque hoc puto esse has voces, τῇ τῶν ὑδρωπικῶν, ex Aëtii lib.13.cap.22.

Ibid.lit.E. *Plantaginem, hyssopum, allium album, &c.* Græcè sic, ἀρνόγλωσσον, ὕσσωπον, σκόρδον λευκόν. Verùm inuenio qui pro λευκὸν voce legerit in suo exemplari ἐλαφόβοσκον, ita vt non ad allium pertineat vox λευκὸν, sed supposita sit pro ἐλαφόβοσκον. Sed & quod mox sequitur, Aut alliũ cum irino, hoc est ἢ σκόρδον μετ' ἰρίνου, in illo exemplari scordium legitur. Nihil tamen horum mutaui, iudicio eorum qui vsuri sunt hæc permittens.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.542.lit.A. *Tres aspidis species Galenus esse dicit.* Hæc in lib. De theriaca ad Pisonem habentur, & nota est alioqui etiam historia de Cleopatra. Nec verò hoc capite quicquam deest quod ex Dioscoride sit petendũ aut adscribendum. Sed omnia quæ Dioscorides habet, etiam Paulus tradit distinctius & meliori ordine, vt nihil quæri amplius possit, si saltem in fine capitis γάλα βοὸς in αἷμα βοὸς, iuxta Dioscoridis lectionem mutetur.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.H. *Vtitor ad uiperæ morsum, uelut dictum est, drach.II. cum aceti cyat.I. Secunda die drach. IIII, cum aceti cyath.II. Tertia drach.VIII. cum aceti cyath.III.* Horum verborum lectio penitus corrupta est in exemplaribus Græcis, hoc modo, χρῶ ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων ὡς εἴρηται, < β', μετ' ὄξους κυαθ. α'. τῇ δὲ τρίτῃ < β'. μετ' ὄξους Κυ γ'. dictum autem est ab ipso de testudinis sanguinis vsu suprà cap.12. ad viperæ morsum: verùm quia modũ & põdus isthic nõ præscripsit, iam hoc facit. Quia vérò neque hîc ex corrupta lectione id assequi datur, nos Aëtii lectionẽ sequuti expressimus. Quũ enim in multis

aliis locis eadem aut similia tradant, videntur etiam hoc loco non diuersa prodidisse. Sic ergo Pauli lectionem ex Aëtio lib.13.cap.24. repones, χρὴ δὲ τῷ ἐχεοδήκτῳ ὡς εἴρηται < β΄. μετ᾽ ὄξους ΚϚ α΄. τῇ δὲ δευτέρᾳ < α΄. μετ᾽ ὄξους ΚϚ β΄. τῇ δὲ τρίτῃ < η΄. μετ᾽ ὄξους ΚϚ γ΄.

IN CAPVT VICESIMVM SEPTIMVM.

Col.543.lit.F. *Expleta enim appetentia, de cætero facilè deprehenduntur qualitates.* Græca exemplaria sic habent, ἀποπληρωθείσης γὰρ τῆς ὀρέξεως δυσκαταληπτοι γίνονται τὸ λοιπὸν αἱ ποιότητες. Nec video cur quis aliorum exemplarium lectione inductus, ἀκαταλήπτοι legere malle debeat quàm δυσκατάληπτοι. Docet enim Paulus præcauere venena, vitanda esse edulia condita, id est τὰ καρτυρτυμένα ab ἀρτύω, non vt Dioscorides falsò habet καταπεπτωμένα, à καταπτίζω: vitandas omnes qualitates intentas, dulcem videlicet salsam & acidam. At si quis famelicus aut sitibundus ad cibum aut potum accipiendum accedat, is præ nimia appetentia non facilè deprehenderit ipsorum qualitates. Si verò aquæ quod satis est præsumat, iam expleta inde illa nimia appetentia, de cætero facilè deprehendet singulorum qualitates, atque sic ipsas vitabit, & à se reiiciet. Deinde δυσκατάληπτοι vox non habet eam significationem vt denotet nō corripi, aut difficulter corripi à stomacho qualitates: sed quia Dioscorides ἀπεπτότατοι habet pro δυσκατάληπτοι, nec viderent quomodo concordem vtriusque lectionē facerent, ad hoc deuenerunt vt illam significationem δυσκατάληπτοι voci attribuerēt, quasi idem ἀπεπτότατοι & δυσκατάληπτοι voces significarent. Ego verò neque ἀπεπτότατοι vocem apud Dioscoridem rectè legi puto, sed ἀτρεπτότατοι legendum esse coniecto, vt accipiamus, Expleta iam appetentia, de cætero minimè immutari qualitates, atque ideo facilè deprehendi, velut etiam expositione prima in posteriorem librum Dioscoridis De lethalibus medicamentis ostendi.

IN CAPVT VICESIMVM OCTAVVM.

Col.544.lit.D. *Ex odore quidem & amaritudine papaueris succum.* Græca exemplaria habent, ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀσμῆς καὶ πικρίας, κώνειον, id est cicutam. hoc est κώνειον pro μηκώνειον. Non esse autem κώνειον (id est cicutam) legendum, indicat Dioscorides, qui apertè μηκώνειον (id est papaueris succū) habet. Habere autem papaueris succum insignem amaritudinem, & odorem qui latè diffunditur, idem Dioscorides testatur, & Paulus infrà cap.42.

Ibid.lit.E. *Neque quod & rhododendron & rhododaphne appellatur flores, marrubij succus.* In Græcis falsò legitur hîc νηρίου pro νηρίου, & πράσου χυλὸν, id est porri succum, pro πρασίου χυλὸς, id est marrubii succus. Sic enim etiam Dioscorides libro 6. habet, & lib.3. de marrubii succo testatur. Sed & mox κέδρου τῆς βεττονικῆς legendum est ex eodem Dioscoride, & non ἰουττονικῆς.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.545.lit.C. *Post uomitiones autem infundere oportet per clysterem, &c.* In Græcis exemplaribus hîc falsò legitur, μετὰ δὲ τὰ ἐδέσματα, id est post cibos. Legendum enim est μετὰ τὰ ἐμέσματα, id est post vomitiones. indicat id claris verbis Dioscorides, καὶ μετὰ τὸ κομίσασθαι τὰ πλεῖστα διὰ τῶν ἐμέτων, ἐνιέναι δὲ κλυστῆρος, &c. Sed & in Galeno aliquoties ἐδέσματα supposita pro ἐμέσματα, nuper sustuli ex Græcis pariter ac Latinis codicibus nostræ editionis. Velut verbi causa in libro de atra bile, non longè à principio, ἐδεσμάτων habetur falsò pro ἐμεσμάτων.

IN CAPVT TRICESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.D. *Qui bupreslim hauserunt, nitroso nitro simile quid in gustu percipiunt.* In Græcis exemplaribus deest hîc vox νίτρῳ, ex Dioscoride & Nicandro restituenda, & legendum, τοῖς δὲ βούπρηστιν πεπωκόσι, δοκεῖ κατὰ τὴν γεῦσιν ὅμοιόν τι βρομῶδες νίτρῳ συνίστασθαι. Deinde ad finem capitis vbi conuerti, Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum esu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulso. Hæc verba in totum desunt in Aldino exemplari, in Basiliensi verò confusè ac præposterè adscripta. Tu ergo sic rectam lectionem restitue, παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατ᾽ ὀξύτητα κινδύνου ὠφελοῦνται Θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες, ἢ λελεασμένας σὺν γάλακτι πίνοντες ἢ οἰνομέλιτι. Ex Dioscoride.

IN CAPVT TRICESIMVM SECVNDVM.

Ibid.lit.E. *A salamandra accepta consequitur linguæ inflammatio, & mentis impedimentum.* Græca exemplaria habent hîc, λαλιᾶς ἐμποδισμὸς, id est loquelæ impedimentum. Verùm quum non ita graue malum sit sermo impeditus velut mens impedita, fieri potuit vt λαλιᾶς vox supponeretur pro διανοίας voce, quam Dioscorides & Nicander & Aëtius 13. cap. 52. habent, quos & nos sequuti, διανοίας ἐμποδισμὸς hoc Pauli loco legimus.

IN CAPVT TRICESIMVM TERTIVM.

Ibid.lit.G. *Eruca pini hausta, statim dolor circa os & palatum consequitur.* In Græcis hîc deest verbum παρακολουθεῖ, quod adscribendum est ex Dioscoride.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Ibid. *Sapor similis piscibus uirosis.* In Græcis falsò habetur γεῦσις ὁμοία ἰχθύος βρομώδης. Legendum enim est vt Dioscorides habet, ἰχθύσι βρομώδεσι. Quod verò mox conuerti, Sudorem excludunt graueolentem. Comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando sanguine mixtus: in Græcis mancum est. exciderunt enim aliquæ voces, quæ restituendæ sunt ex Dioscoride hoc modo, ἱδρῶσι δὲ δυσώδη. παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἔμετος χολώδης, ἐνίοτε αἵματι μεμιγμένος. Et mox, Danda etiam cyclamini radix, &c. in Græcis legitur πευκεδάνου ῥίζαν. Sed cyclamini legendum esse ex Dioscoridis libro secundo de lethalibus medicamētis capite octauo constat, itemque libro secundo de mate.med. capite centesimo quinquagesimo, vbi de cyclamini radice hæc verba habet, πίνεται δὲ πρὸς τὰ θανάσιμα μετ᾽ οἴνου, μάλιστα πρὸς λαγωὸν θαλάσσιον. Et rursus, Sed & cancros fluuiatiles solùm in cibo admittunt, Græcè legitur, καὶ καρκίνους τε ποταμίους μόνον ἐὰν προσέχονται προσενέγκασθαι, vt videlicet repetatur vox δοτέον, & accipiamus dandos esse cancros fluuiatiles, si modò admittant. At non esse genuinam hanc sententiam, ex Dioscoride constat, qui dicit sic, Quum nullum piscem admittant, solos fluuiatiles cancros coctos edunt. Hanc autem sententiam etiā hîc habebimus, si particula ἐὰν tollatur, & τε in δὲ commutetur, hoc modo, καὶ καρκίνους δὲ ποταμίους μόνον προσέχονται προσενέγκασθαι.

IN CAPVT TRICESIMVM QVINTVM.

Col.546.lit.B. *Ex multo uini meraci potu. Item radicis harundinis, &c.* Græca exemplaria falsò habent λαμβάνοντες ἀκράτου πολὺ πόμα καλάμου ῥίζης, &c. Legendum enim ex Dioscoride & Aëtio, λαμβάνοντες ἄκρατον πολὺ, καὶ καλάμου ῥίζης. Et mox pro σωπήμους legendum est σωπήρας.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.C. *Eijcit autem ipsas muria si sorbeatur, & succus cyrenaicus, aut folia silphij, aut betæ cum aceto, aut nix cum posca pota.* Hæc partim desunt, partim corruptè leguntur in Græcis exemplaribus. Restituantur ex Dioscor. Galeno libro secundo antid. & Aëtio, in hunc modum, ἃς ἐκβάλλει ἅλμη καταρροφουμένη, καὶ ὀπὸς κυρηναϊκὸς, ἢ φύλλα σιλφίου, ἢ τεῦτλον σὺν ὄξει, ἢ χιὼν σὺν ὀξυκράτῳ πινομένη.

Ibid.lit.C. *Eas uerò quæ gutturi affixæ sunt extrahes si in solium calidum ad collum usque desidere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam præbeas.* Hæc in Aldino exemplari sic leguntur, τὰς δὲ τῷ βρόγχῳ προσφυείσας, ἐμβιβάσας εἰς ἔμβασιν θερμινον ἄλευρον, δοὺς τε ψυχρὸν τῷ σώματι διακρατεῖν, ἐξελεῖς. In hac lectione duæ voces θερμινον ἄλευρον corruptæ, fecerunt vt etiam aliqui Dioscoridis interpretes veram illius lectionem mutarent, & lupinorum farinam iniiciendam esse conuerterent. Legendum itaque est εἰς ἔμβασιν θερμὴν ἄχρι τραχήλου, velut Aëtius expressè habet lib.13.cap.56. Dioscorides tamen voces ἄχρι τραχήλου non habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Col.547.lit.D. *Carpasi succus potus.* Græca exemplaria falsò habent τῆς καρπησίας ὀπὸς, pro τῆς καρπάσου ὀπός. Quid autem sit carpasi succus,& quòd aliud sit à carpesio siue carpesia,in commentariis medicis docui, & expositione decimanona,in posteriorem librum Dioscoridis de lethalibus medicamentis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.548 lit.A. *Aut resinæ terebinthinæ,aut nardi,aut castorij,aut silphij,singulorũ obolus cum uino. Conueniunt eti ĩ nucis regiæ, &c.* Græca sic legenda sunt ac distinguenda ex Aëtio & Dioscoride, ἢ ῥητίνης τερμινθίνης,ἢ νάρδου,ἢ καστορίου, ἢ σιλφίου, ἑκάστου ὀβολὸς σὺν οἴνῳ· ἁρμόζουσι καὶ οἱ τῆς βασιλικῆς καρύας, &c. quanquã καὶ pro ἢ habeat Aëtius,vt coniunctim illa accipienda esse intelligamus,quod etiam in Dioscoride reddidi ac conuerti. Quod verò sequitur ἢ ῥητίνης καὶ καστορίου,καὶ πηγάνου,ἑκάστου < α΄.ὁμοίως χαμελαίας < β΄. apud Dioscoridem corruptè legitur, ita vt duo medicamenta , hoc & præcedens in vnum coaluerint,quæ siquis separare velit,Paulum hîc præuium habet. At apud Galenum lib. 2.antidot. Ex quatuor his, resina videlicet,castorio,ruta & chamelæa vna compositio paratur,ponderibus tamen auctis,hoc modo,χρηστέον δὲ τῇ τοιαύτῃ σκευασίᾳ.πηγάνου < ς΄.ῥητίνης < δ΄.καστορίου β΄.χαμελαίας β΄.ταῦτα τρίψας,καὶ ὄξει θερμῷ διαλύσας πότιζε. Sed hoc tamen celare nolo,in Græcis Galeni exemplaribus hactenus lectum fuisse χαμαιλέοντος κοχλιάρια γ΄. id autem ex Dioscoride ac Paulo à nobis mutatum esse in χαμελαίας < β΄. Videtur etiam interpres chamæleonis vocis lectionem suspectam habuisse,aut aliud exemplar sequutus esse. vertit enim,Chamæpityos cochlearia tria.Sequitur mox, Aut thapsiæ succi drach.II.cum aqua mulsa.Dioscorides tamen pro θαψίας voce,ἀψινθίου habet. At de absinthii cremore antea mẽtionem fecit,vt hîc de succo non videatur repetiuisse: & thapsiam legendum esse non dubitem,si drachmarum duarum põdus non nimiũ esset.Dioscorides enim lib.4.expressè dicit,Radicis thapsiæ obolos IIII.dari,succi obolos III.liquoris obolum I.Et Paulus ipse infrà capite de cerussa thapsiæ aut scammoniæ obolos III.cum aqua mulsa exhibet. Proinde cautos esse conuenit talibus vsuros,quæ quum prosint aliâs, nimio vsu lædere possunt: qualis est etiam thapsia, quam infrà cap.64. Paulus etiam inter venena recenset.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Col.549.lit.A. *Oportet autem post eductionem ipsius,cum uino absinthite bibendum ipsis exhibere cinnamomum,aut myrrham,aut nardum Celticam,quam aliqui saliuncam uocauerunt.* Græcorum exemplarium lectio corrupta est hoc modo, δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρέσαι αὐτοὺς ποτίζειν μετ' οἴνου ἀψινθίῳ καὶ κιναμώμῳ,ἢ σμύρνῃ νάρδῳ κιλικίᾳ,ἣν ἔνιοι ἰσάτιν ἐκάλεσαν. Legendum autem est ex Dioscoride sic,δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρέσαι,αὐτοὺς ποτίζειν μετ' οἴνου ἀψινθίτου κιναμώμῳ,ἢ σμύρνῃ,ἢ νάρδῳ κελτικῇ, ἣν ἔνιοι ἀλιοῦγγαν ἐκάλεσαν.Legitur tamen etiam in Dioscoride falsò σερίνην pro ἀλιοῦγγαν. Quòd autem nardus Celtica appelletur ἀλιοῦγγα (id est saliunca)testatur Dioscorides lib.1.cap.7.Sed & Scribonius cap.195. De pharica sic ait, Adiuuantur verò læsi ab eo,saliunca(id est nardo syluestri)quamplurima ex vino sæpius data.Ex quibus locis etiam id indicatur,non Ciliciã, sed Celticam nardum legendam esse,& neque isatin,neque serinen eam appellari. Quanquam Nicander in Alexipharmacis Ciliciam nardum,ad pharicum probet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.D. *Commodat ipsis & gallinarum stercus in posca potum.* Græca exemplaria habent ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἀλεκτορείδων ὠὰ ἀφεψόμενα,καὶ ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενα,id est commodant ipsis gallinarum oua cocta, & in posca pota. At oua gallinarum huc non facere,sed ipsum gallinaceum stercus,ex Aëtio constat,qui lib.13.cap. 73. Philagrium citat his verbis, Cæterùm Philagrius gallinaceum stercus album,inquit, exhibemus ex posca aut aceto mulso. huius enim manifestũ habemus experimentum, quòd ad fungorum strangulationes auxilietur.In Dioscoride tamen item oua leguntur his verbis,βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς ἀλεκτορείδων ὠὰ σὺν ὀξυκράτῳ πινόμενα.Non tamen putandum est Paulum falsam Dioscoridis lectionẽ sequutũ transcripsisse, quasi qui ignorarit gallinaceũ stercus ad fungos cõmodare. Nã & hoc nouit,& lib.7.expressè docuit,domesticarũ gallinarũ stercus ex aceto mulso,aut aceto, aut vino mulso potũ, facere vt strãgulantes fungos renouent qui illos in cibo acceperũt:& haud dubiè etiã hoc loco rectè scripsit,sicut etiã legi debet,hoc modo,ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἀλεκτορείδων ἀφόδευμα ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενον. Sed aliquis qui aut legere non posset, aut non intelligeret, ἀφόδευμα vocem in ὠὰ ἀφεψόμενα mutauit,& particula καὶ addita, & πινόμενον voce in πινόμενα transmutata, sententiam sibi placentem,sed falsam,& à re medica proposita alienam,effinxit:id quod etiam alius in Dioscoride fecit, vbi tamen ὠὰ simpliciter pro ἀφόδευμα supposita,omnes interpretes deceperunt.

Ibid.lit.D. *Et atramentum sutorium cum aceto.* Græcè legitur,καὶ χαλκοῦ ἄνθος σὺν ὄξει,id est,Et æris flos cum aceto. Videtur autem legendum esse(velut Dioscorides habet)καὶ χάλκανθος σὺν ὄξει,sicut conuertimus.Et ob scripturæ vicinitatem sæpe hic error committi solet, vt alterum pro altero supponatur, velut etiam in commentariis medicis ostendimus.Quòd autem atramentum sutorium ad fungos acceptos commodet,Dioscorides lib.5.dixit his verbis,ἐμέτους τε κινεῖ,καὶ μύκητας λαβοῦσι βοηθεῖ σὺν ὕδατι ποθέν.Habet tamen etiam Scribonius æris florem pro atramento sutorio cap.198. ad fungos.adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum,eodémque modo æris flos datus.Sed & hic locus indicio est Scribonium Græcè scripsisse,& eius interpretem,χάλκανθον æris florem vertisse: de qua re multa in commentariis medicis produxi,quorum paulo antè mentionem feci.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. *Et rubi succus cum aceto.* Ita habet posterior editio,& Dioscorides, καὶ βάτου χυλὸς σὺν ὄξει, & fieri potest vt καὶ βατράχου voces in Aldina cognitæ sint ac suppositæ pro καὶ βάτου χυλός.Aëtius tamen ἀμάραντον habet. Mox quod conuerti, Fluida ac graueolẽtia per sedem reddi solẽt,in Græcis legitur κοπρώδη καὶ δυσώδη, id est stercoracea & graueolentia,sed Dioscorides ῥοώδη legit,quem sequi malui.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Qui lac coagulatum sumpserunt,his aceruatim ingens suffocatio imminet.* Græcè legitur ἐμπνιγᾶσιν ἀθρόοις: sed distinguendæ sunt voces,& ἀθρόος legendum,velut conuerti.Quod autem dicit Paulus coagulum velut antidotum exhiberi aduersus lac coagulatum haustum,eius rationem reddit Aëtius lib. 13. cap.75.Etenim coagulum, inquit,recenti lacte iniectum,ipsum cogit & inspissat:id verò quod iam coactum est,ex natura sua dissoluit.Atque hoc est quod etiam Dioscorides dicit,κοινῶς δὲ πᾶσα πιτύα πήσσει μὲν τὰ διαλελυμένα,λύει δὲ τὰ συνεστῶτα.Ad idem etiam mox subdit,exhibendum esse lixiuium pileatorum,(id est eorum qui pileos faciunt)& appellat hoc κονίαν πιλοποιητικήν,sicut etiã suprà lib. 3. cap.2.& infrà lib.7.cap.17.in emplastro ex lapide Asio,ὕδωρ πιλοποιοῦ, id est aquam pileatoris siue pileatoriam idem vocat:hoc est eam aquam qua lanæ abluuntur, dum spissantur & ad pileos parantur. Eandem etiam hoc loco Dioscorides præscribit,πιλοποιητικὴν κονίαν itidem appellans,magno omnium Dioscoridis interpretum & aliorum tormento,donec ex vetusti exemplaris lectione,non πηλοποιητικὴν per η,sed πιλοποιητικὴν per ι scribendum esse compertum est. Sed de hac re pluribus in commentariis medicis egimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.580.lit.A. *Ex uini mulsi assiduo potu.* Græca exemplaria habent ὑπὸ ὑδρομέλιτος,id est aquæ mulsæ: sed nos Dioscoridem & Aëtium sequuti vinum mulsum conuertimus,& procliue fuit οἰνομέλιτος vocem in ὑδρομέλιτος conuertere.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.B. *Et origanus aut thymus cum lixiuio, aut aceto, aut passo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clysterem infundere.* Græca malè distincta,& partim corrupta,ex Dioscoride & Aëtio sic emendata leges,καὶ ὀρίγανος ἢ θυμὸς σὺν κονίᾳ,

ἢ ἔξεσιν ἢ γλυκεῖ. δεῖ δὲ καὶ τούτοις ὑποκλύζειν τῷ τῆς μαλάχης ἀφεψήματι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.F. *In his conuenit post uomitum, hormini syluestris semen cum uino potum, myrrhæ obol.* III. *absinthium, hyssopũ, aut apÿ semẽ; aut piper, aut ligustri flos cum uino.* Hoc loco Græca pro ὁρμίνου habẽt falsò θερμίνου. Deinde habẽt σμύρνης ∠ η΄. nos ex Aëtio & Nicandro fecimus obolos III. postea ἀψινθίου & ὑσσώπου voces, ex iisdem in ἀψίνθιον & ὕσσωπον mutauimus. Et tandem κυπέρου ἄνθος ex Dioscoride & Nicandro in κύπρου ἄνθος conuertimus, nisi fallit nos Nicander qui κύπρου τε βλαστεῖα νεαλ-θέα dixit, vt eo versus loco κυπείρου vox legi non possit. De myrrhæ enim pondere nimis aucto, & de aliis quæ falsò lecta commutauimus, dubium non est.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVARTVM.

Col.551.lit.A. *Ex quorum numero est & syluestris ruta, & melanthium, & recentes pappi. Sunt autem flores spinæ quæ cactos appellatur.* Hæc verba in Græcis exemplaribus sic leguntur, ὧν ἐστὶ τό, τε ἄγριον πήγανον, καὶ τὸ μελάνθιον, καὶ οἱ νεαροὶ πάπποι. ἄνθη δὲ ἐστὶν ἀκάνθης τῆς καλουμένης κάκτου. Et reliqua quidem rectè habent: verùm qui sint recentes illi pappi, spinæ illius quæ cactos appellatur, Dioscoridis corrupta lectio ambiguum fecit, in quo pro πάπποι voce, leguntur παγετοί, & pro κάκτου habetur ἄξου, separata etiam à præcedentibus περὶ ἄξου tractatione, id quod etiam interpretes partim animaduerterũt, & Dioscoridis conuersionem Paulum sequuti expresserunt. Quæ igitur sit spina appellata cactos, & qui eius pappi, Theophrastus lib.6. De plantis tradit, cuius verba quia in Græcis codicibus manca & corrupta leguntur, integra adscribam, Ἡ δὲ κάκτος καλουμένη, περὶ σικελίαν μόνον, ἐν τῇ ἑλλάδι δὲ οὐκ ἔστιν. ἴδιον δὲ παρὰ τὰ ἄλλα τὸ φυτόν. ἀφίησι γὰρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους. τὸ δὲ φύλλον ἔχει πλατὺ καὶ ἀκανθῶδες. καλοῦσι δὲ τοὺς καυλούς, κάκτους. ἐδώδιμοι δέ εἰσι περιλεπόμενοι, μικρὸν ὑπόπικροι, καὶ θησαυρίζουσιν αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ. ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλοῦσι πτέρνικα. γίνεται δὲ καὶ οὗτος ἐδώδιμος, πλὴν ἀθησαύριστος. τὸ δὲ περικάρπιον, ἐν ᾧ τὸ σπέρμα, τὴν μὲν μορφὴν ἀκανθῶδες, ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν παππωδῶν σπερμάτων, ἐδώδιμον καὶ τοῦτο καὶ ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ. καλοῦσι δὲ αὐτὸ σκαλίαν. In his verbis quum tradat Theophrastus lanuginosa semina auferẽda esse, siquis περικάρπιον (quod fructum Theodorus vertit) edere velit, satis declaratur qui sint pappi siue lanugines spinæ cacti, quos non negligendos esse Paulus monet, vt qui aliquando pericula inducunt, etiamsi parùm lædere videantur. Cæterùm Athenæus lib.2. δειπνοσοφιστῶν, Theophrasti verba relata citans, sententiam etiam suam addit, quid de cacto sentiat; nimirum cacton illam esse Romanis dictam carduum, & eam adeò quæ κινάρα Græcis appelletur, & κάρδον ac κάκτον idem esse, duabus saltem literis immutatis. Verba eius hæc sunt, τίς δὲ τούτοις οὐχὶ πειθόμενος, θαρρῶν ἂν εἴποι τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδυον, οὐ μακρὰν ὄντων τῆς σικελίας, περιφανῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων κινάραν ὀνομαζομένην. ἀλλαγῇ γὰρ δύο γραμμάτων, κάρδος καὶ κάκτος ταὐτὸν ἂν εἴη.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber sextus.

IN CAPVT SECVNDVM, & TERTIVM, & QVARTVM.

QVIDAM *uerò etiam ipso osse usto, squamam paruam excidere faciunt.* In Græcis ἐμπίπτειν legitur falsò pro ἐκπίπτειν, id est excidere: sicut etiam sequenti cap.3. μᾶλλον pro μόνον falsò habetur, vbi cõuerti, Reliqua quidem similiter habet, tumor autem solùm durior est. Nam μᾶλλον σκληρότερος, pro μόνον σκληρότερος Græcè legitur, & mox linea sequenti quinta τοῦ ὑγροῦ falsò legitur pro τὸ ὑγρόν. Sicut etiam cap.4. sequenti falsò habetur, τό, τε ὄργανον ἐγχυρήσῃ τὸ ὀστέον, pro ἐγκυρήσῃ τῷ ὀστέῳ. Sed hæc & alia minutiora ex nostra translatione cognosci poterant, nisi essent qui de omnibus rationem expetant; quod tamen est præter nostrum institutum.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.552.lit.G. *Et siquidem tenue fuerit, hamulò cæco id extentum & obtortum, per totum penitus excidemus, ita ut etiam pars ipsius apprehendatur.* Hic locus in Græcis exemplaribus sic legitur, καὶ εἰ μὲν λεπτὸν εἴη, τῷ τυφλαγκίστρῳ τοῦτο ἀνατείναντες καὶ περιστρέψαντες, ὑφ᾽ ἓν ἐκτεμοῦμεν, ὥστε καὶ μέρος αὐτοῦ λαβεῖν. Significat enim ὑφ᾽ ἓν idem quod διαπάξ & διαμπάξ, quibus infrà in hoc libro aliquoties vtitur. Velut cap.35, vbi itidem hanc circa vasa magna & tenuia distinctionem præscribit his verbis, εἰ δέ τι διαιρεθὲν ἀγγεῖον ἐπιζημιοῖ τῷ ἔργῳ, βρόχῳ διαλαβόντες αὐτό, ἢ διαπὰξ ἀποτεμοῦμεν, εἰ μὴ μεγάλα εἴη. διαπὰξ penitus & per totum dixit, sicut hoc loco ὑφ᾽ ἕν, eadem significatione. Vult enim parua vasa ita dissecari penitus & per totum transuersim, vt etiam pars ipsorum apprehensa simul excidatur. Atque hæc est vera huius loci sententia & lectio, nulla facta verborum mutatione. Paulo pòst legendum est σαρκωτικοῖς ξηρίοις, non ξηροῖς. Sunt enim ξηρία peculiaria medicamenta arida in puluillos detrita, de quibus lib.7.cap.13. agit.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Col.553.lit.F. *In his periscyphismum, id est incisionem circum scyphium, id est caluariam, adhibemus.* Περισκυφισμὸς sectio nomen inde habet quòd περὶ τὸ σκύφιον fiat. Est autem σκύφιον calua siue caluaria. Sic Paulus suprà lib.3.cap.22. ad impetuosam fluxionum ad oculos allationem, ὑπὸ τὸ σκύφιον δὲ τῆς κατασκευῆς οὔσης. Et mox, εἰ δὲ διὰ βάθους ᾖ ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρὸν ὑπάρχον, &c. Et rursus, σημεῖα δὲ τῶν ἔξω τοῦ σκυφίου ῥευμάτων. Et infrà lib. 7.cap.16. κολλᾶται δὲ τῷ μετώπῳ ἐφ᾽ ὧν οὐχ ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρόν, ἀλλ᾽ ἔξωθέν ἐστι. At huius scyphii mentio admonet me loci cuiusdam Galeni, in quo σκυφῶνες vox supposititia & nihil significans legitur, cuius loci rectam lectionem & Græcis & Latinis codicibus nostræ editionis nuper restituimus. Quò verò ex hoc vno de multis aliis à nobis restitutis indicium quoddam studiosi habeant, emendationis ac lectionis nostræ hîc rationem aliquam reddemus. Locus est in anatomicis aggressionibus libro sexto non longè à fine, vbi περὶ οὐρητῆρος (id est de vrinario meatu) verba facit, quæ sic leguntur in Græcis codicibus, ὄψει τὴν φύσιν τοῦ κατ᾽ αὐτὴν πόρου λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτήν, ἐπίβλημά τε τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐστὶ τῶν περιστερεῶν οἱ καλούμενοι σκυφῶνες. Quæ verba in Latina translatione, tam sæpe à tam multis castigata ac reuisa, sic leguntur; Meatus in ea naturam inspicies, qui obliquus simul ad ipsam pertinet, & huiusmodi internæ ipsius regionis operculum sortitur, quale in columbariis scyphones appellati. At quis vnquam tradidit, aut cui lectũ est, quid sit in columbariis σκυφῶνες: quorum similitudo aliqua sit ad operculum illud vrinarii meatus. Ego itaque primùm quidem σκυφῶνες vocem falsò suppositam esse iudicaui: deinde etiam περιστερεῶν vocem falsam & supposititiam esse censui. Nam si pro columbario dicta esset, περιστερεώνων legi oportebat. Et neque sic tamen qui essent in columbariis scyphones satis cõstaret. Sed vt sint iam ambæ illæ voces falsæ ac supposititiæ, nondum tamen satis hoc ostensũm est, si non melior & recta lectio producatur. Verùm vnde quis producat si non suppetant meliora, & rectam lectionem habentia exemplaria? Mihi sanè illorum inopia, vnius ingenii ope nitendum fuit, cuius coniectura vsus, & pro σκυφῶνες legendum censeo σίφωνες, & pro περιστερεῶν legendum sentio ἐμπορητῶν, vt hæc sit genuina Galeni verborum lectio, quam tamen non diutius tolerari volo, vbi

quis meliorem protulerit, ὄψῃ τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου, λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτὴν, ἐπίβλημά τι τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐπὶ τῶν ἐμπρήσεων οἱ καλούμενοι σίφωνες. Latina autem translatio nostra quam pro falsa reposuimus hæc est, Meatus in ea naturam inspicies, qui & obliquus simul ad ipsam pertinet, & huiusmodi iuxta internā ipsius regionem operculum sortitur, quale in incendiis fusoria aquæ instrumenta, siphones appellati. Quòd autem Siphones, quorum vsus in incendiis ad aquam per ipsos hauriendam ac fundendam existit tale intus operculum habeant quale hîc Galenus vrinario meatui attribuit, res & experientia ipsa docet.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.554.lit.C. *Filo uerò post subsectionem extracto.* Græcè habetur, τὸ δὲ ῥάμμα ὑποβδήσοντες μετὰ τὴν ὑποτομήν. Sed legēdum ὑπολαβόντες, id est vbi extraxerimus. Paulo pòst habetur τρισὶν ἢ τέτρασιν ἀφαῖς, sed legendum est ῥαφαῖς. Non enim ad spongiarum vsum hæc verba referuntur, de quibus verbum ἀποσπογγίσαντες, quod præcedit, vsurpauit, sed ad labia vulneris contrahenda per tres aut quatuor suturas.

Ibid.lit.G. *Et ouis lacti admixtis oculo infusis mitigabimus.* Hæc verba Græci codices sic habent, καὶ ὡς γάλακτι ἐγχύτῳ τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id est, & velut lacte infuso oculum mitigabimus. At hic loquendi modus non videtur ita aut Paulo aut aliis medicis Græcis familiaris esse, sed potius huiusmodi vt verba transponantur hunc in modum, καὶ ἐγχύτῳ τινὶ ὡς γάλακτι τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id est, & quodam infuso siue infusili medicamento, velut lacte, oculum mitigabimus. Quare suspecta est mihi vocum ὡς γάλακτι lectio, & (nisi penitus fallor) legenda est pro ipsa vna illa vox ὠογάλακτι, vt (velut etiam reddidi) ouis lacti admixtis infusis oculum mitigandum esse accipiamus. Nam Gal. lib. 4. κατὰ τόπους, lac muliebre, & subtenuem ouorum liquorem, & adhæc fœnigræci tum succum tum decoctum ad oculorum dolores & inflammationes mitigandas vehementer commendat. Proinde etiam Paulus lac & oua simul mixta adhiberi iussit, & ἐγχύτῳ voce adiecta declarauit ita mixturam ipsorum faciendam esse vt infusile redditum ex ipsis medicamentum, commodè oculo infundi posset. Habetur autem vox ὠόγαλα etiam lib. 3. cap. 42. in dysenteriæ cura.

IN CAPVT NONVM.

Col.555.lit.B. *Velut in rebus desperatis ustionem per medicamentum adhibemus.* In Græcis verbum falsum ὑπορούμεθα legitur in Aldina editione: quod animaduertēs Basiliensis corrector ἀπορούμεθα pro illo reposuit: sed neque hoc legi potest, quum verbum transitiuam significationem ἐς τὴν καῦσιν habens requiratur: id autem haud dubiè est ὑπουργοῦμεν, id est administramus, adhibemus. Quòd verò mox pro ἀναχαρῆ, legendum sit ἀνάρραφῇ, & pro αὐτοῦ voce, αὐτὸ, tum res ipsa docet, tum ex translatione satis cognosci potest.

IN CAPVT DECIMVM.

Ibid. lit. D. *Et hac aut sponte, &c.* Græcè legendum καὶ ταύτης ἢ αὐτομάτως, &c. refertur enim ad vocem οὐλῆς, vt respondeat etiam sequenti voci γεγενημένης. Mox quod reddidi, Si sufficientem crassitudinem palpebra habeat. Ipsam enim cicatricem diuidere oportet, &c. in Græcis ex transpositione ac decessione paucarum literarum corruptum sic legitur, πάχος ἱκανὸν ἔχον τὸ βλέφαρον. οὐ δεῖ γὰρ αὐτὴν τὴν οὐλήν. Legendum autem integrè sic, πάχος ἱκανὸν ἔχοντος τοῦ βλεφάρου. δεῖ γὰρ αὐτὴν, &c.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Ibid.lit.F. *Sed & reliquam curationem uelut, &c.* Græca huius periodi verba corrupta sunt, & deest vox vna ποιητέον. Sic enim legendum est, καὶ τὴν ἄλλην δὲ θεραπείαν ὡς ἐπ' ἀναρραφῆς ποιητέον, πλὴν τοῦ τῶν ῥαμμάτων τὰς ὑπεροχὰς ἐν τῷ μετώπῳ κολλᾶν. Possit tamen etiam sic legi, πλὴν οὐ τῶν ῥαμμάτων τὰς ὑπεροχὰς ἐν τῷ μετώπῳ κολλητέον.

IN CAPVT DVODECIMVM.

In hoc capite duæ voces vitiatæ totam sententiam corruperunt. Legitur enim ἴσον pro εἴσω, & ὀξὺ pro ἔξω, iuxta quorum verborum lectionem integram repositam, conuersionem nostram fecimus.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.D. *Specilli bicipitis caput, aut auricularium specillum, aut tale quoddam tenue instrumentum igne candefactum adigunt loco.* In Græcis hæc periodus duas voces corruptas habet. Nam pro διὰ πύρηνον legendum est διπύρηνον: & pro εἴργουσι, legēdum προσάγουσι, hoc modo, διπύρηνον ἢ μηλωτίδα ἤ τι τοιοῦτον λεπτὸν ὄργανον πεπυρωμένον προσάγουσι τῷ τόπῳ. Cæterùm de variis specillorum formis ac appellationibus multa in commentariis medicis diximus.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.558.lit.B. *Per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœnigræci cum melle.* Fœnigræci succum cum melle, vel melli additum τηλόμελι appellat, nimirum ἀπὸ τήλιος καὶ μέλιτος mixtura, facta appellatione. Ad eundem modum etiam φακόμελι vocat lenticulam melli admixtam, sequenti capite vicesimosecundo, & ibidem σιδιωτὸν appellat mel cui τὰ σίδια (id est malicorium) admixtum est.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col.559.lit.G. *Quemadmodum etiam aquam in aurem illapsam.* In Græcis deest vox ὥσπερ, vel similis alia. Legendum est enim ὥσπερ καὶ τὸ ἐμπεσὸν κατὰ τὴν ἀκοὴν ὕδωρ, &c.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Col.560.lit.D. *Filum mediocriter crassum uelut funiculus est.* Græcè legitur ὅσον σφήκωμα, id est quantus est funiculus: sed legi debet οἷον, id est qualis. Non enim ad longitudinem aut mensuram refertur, sed ad cōstrictionis modum, quo filum illud instar funiculi intortum esse debet, ea crassitudine vt nodi in ipso ligari possint. σφήκωμα enim ab adstringendo nomen habet, à verbo σφηκόω, adstringo. Non autem refert quàm longum sit filum, sed quàm crassè intortum ac adstrictum, vt & nodos recipere, & in nares immissum, per coliformes meatus ad palatum bicipiti specillo insertum trahi possit. Vocat autem specillum biceps διπύρηνον, velut etiam cap. 13. dixi. Quare legendum est, ἀνείρομεν διπυρήνου τρήματι, & τὸ ἕτερον πέρας τοῦ διπυρήνου, &c. non vt exemplaria habent διὰ πυρήνου. Sed & coliformes meatus ἠθμοειδεῖς πόρους appellat: sicut paulo antè coliformia ossa, ἠθμοειδῆ ὀστᾶ. Verùm exemplaria falsò ἰθμοειδῆ & ἰθμοειδεῖς habēt. Et alii itē falsò ἰσθμοειδῆ legunt. Non enim ab isthmo, sed ab ἠθμῷ appellationem habent, quòd per ipsa velut per colum, cerebri superfluitates διηθοῦνται, id est excolantur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.561.lit.C. *Sic tonsillæ inflammatæ, & ultra modum auctæ, & uelut induratæ.* Quod dixi, Et velut induratæ, Græcè legitur, καὶ οἷον ἀποξηρανθέντα, sed falsò. debet enim legi, καὶ οἷον ἀποσκιρρωθέντα. Refertur enim ad præcedentes glandulas induratas, quas ἀδένας ἀποσκιρρωθέντας dixit.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col.562.lit.A. *Sæpe uerò aut ob ægri timiditatem, aut ob sanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præstantiam, ferrum recusantes.* Quod hoc loco conuerti, Aut ob medicamenti præstantiam, in Græcis est, ἢ διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ φαρμάκου, id est aūt ob medicamenti siccitatem. Sed suspecta est mihi vocis ξηρὸν lectio. Neque enim video cur medicamenti siccitas ad ferrū recusandū inuitare debeat, quū id mox neq; ita liquidū esse velit vt defluat, neq; omnino durū, quo facilè vuæ adhæreat: & idē quoq; potētia eò progressum sit vt non siccitas, sed vis vstoria in ipso prædicari debeat. Atq; hāc etiā à Paulo nobis cōmendatam esse credo, ex eo quod subiicit hoc medicamentū in vna hora vuā mortificare, vt hinc adeò ob medicamēti præstantiā ferrū sit recusandū, & non ob siccitatē. Et procliue fuit à voce κῦρος non intellecta, ad vocē ξηρὸν aberrare. Quare nos ἢ διὰ τὸ κῦρος τοῦ φαρμάκου legendum censentes, eorum verborum sententiam reddidimus.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Col.563.lit.D. *Sed & prope sedem abscessus, ante perfectam concoctionem, crudos secare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedant.* In his quæ ad nos extant Hippocratis scriptis, quæ sanè nuper Latinis hominibus ex nostra conuersione legenda edidi, hoc præceptum nondum reperi, alioqui facilè esset illinc locum hunc corruptum restituere. Nam in codicibus impressis legitur, καὶ τὰ πλησίον δὲ τοῦ δακτύλου ἀποστήματα. Quòd autem de digitorum abscessibus non loquatur, colligi ex eo potest quòd antea de articulorum abscessibus dixit, in quibus etiam digitorum abscessus cōprehendit. Quare pro δακτύλου voce, legendum esse videtur δακτυλίου, vt de sedis abscessibus ipsum loqui accipiamus, in quibus ante perfectam maturitatem, adhuc crudis, sectionem ex Hippocrate probat, ne videlicet in perforationem procedat. Sic enim legendum est, τὸν εἰς διάτρησιν ὑποδειδόμενος φόβον, & non vt codices habēt, τὸν εἰς διὰ τριῶν ὑποδυόμενος φόβον. Nam quum loci circa sedem humidi sint, & larga caliditate præditi, videntur in ipsis plura corpuscula facilè putrefieri, vnde perforationes & fistulas sequi procliue est, vt ea propter crudos abscessus secare in illis locis melius sit.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

In hoc capite quædam voces falsò leguntur, quarum nos rectam & integram lectionem conuertimus, & tamen semel hic indicium faciemus. Primum itaque φλεγματώδη falsò legitur pro φλεγμονώδη, id est pituitosa pro inflammata, deinde ἐνδίῳ legitur pro οἰκείῳ. Et mox pro στρωτέραν, siue στρωτέραν (quod in Aldino codice legitur) alii legūt στενωτέραν. Sed ego Aldinum codicem sequutus sum. Nam & Aëtius 15.cap. 8, steatomata basin ampliorē habere dicit. Paulo pòst χλιαρὸν falsò habetur pro χαλαρόν. Et mox tota periodus partim redundans, partim manca, sic integrè legatur, Παραφυλαττόμενοι μόνον τό, τε βρῶσαι τὸν ὑμένα, διά τε τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν προχυθὲν παραποδίζειν τῇ χειρουργίᾳ, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ καταλιπεῖν, ὅ, τι παλιγγενεσίας τὰ πολλὰ κατὰ τοὺς καρποὺς καὶ σφυρὰ καὶ τὰ κινούμενα κατ' ἄρθρον, αἴτια γίνεται.

IN CAPVT TRICESIMVM SEPTIMVM.

Col.564.lit.H. *Et Galenus de ipsa dicit.* Quandoquidem hîc Galeni verba se producere dicit, & postquam ea recensuit, ad finem hæc verba subiicit, Hæc Galenus: ex hoc sequi videtur omnino eadem verba Paulum ex Galeno transcripsisse, & nihil omisisse eorū quæ hoc loco Galenus habet. id quod alioqui facere solet vbi nō citato authore, quædā pro suo modo sibi accommodans transsumit. Est autem hic locus in libro Galeni de tumoribus præter naturam. Et quia in Paulo corruptus habetur, nec penitus integer in Galeno, rectam lectionem hîc adscribam, quam & in Paulo conuerti, & in Galeni editione à me facta restitui, ἀρτηρίας ἀναστομωθείσης τὸ πάθος ἀνεύρυσμα καλεῖται. γίνεται δὲ καὶ τρωθείσης, ἐπειδὰν εἰς οὐλὴν μὲν ἀφίκηται τὸ ἐπικείμενον αὐτῇ δέρμα, μείνῃ δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυείσης, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσης. διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα παθήματα τῷ σφυγμῷ τῶν ἀρτηριῶν· ἀλλὰ καὶ θλιβομένων ἀφανίζεται πᾶς ὁ ὄγκος, παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν οὐσίας.

Col.565.lit.C. *Vbi prius intermediam arteriæ partem scalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuerimus, &c.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus vitiata est in hunc modum, νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἐνώσαντες τὸν περιεχόμενον. In his verbis deest articulus τὸ ante μεταξὺ, & pro ἐνώσαντες τὸν, legendum κενώσαντες τὸ, in hunc modum, νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ τὸ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ κενώσαντες τὸ περιεχόμενον.

IN CAPVT TRICESIMVM OCTAVVM.

In hoc capite ἀρυσματώδεις bis legitur falsò pro ἀνευρυσματώδεις. Et mox quod legitur σημειωσώμεθα οὕτω καὶ τὰ ἀθρύσματα, legendum σημειωσώμεθα οὕτως ὡς καὶ τὰ ἀνευρύσματα. Et rursus pro ἐξόχως ἢ τὸν περὶ τράχηλον, legendum est, ἐξόχως δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον, &c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col.566.lit.H. *Velut in sanguinis ex naribus aut aliunde eruptione, quum non redundantia est quæ profluit, etiam ex oppositis reuulsorio modo euacuamus.* Hoc loco in Græcis duæ particulæ corruptæ, sententiam totam obscurarunt, imò penitus alienā inuexerunt. Falsò enim legitur ὅτι pro ὅτε, & κενοῦν pro κενοῦμεν, vt ita Græca lectio habeat, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐκ ῥινῶν ἢ ἄλλοθεν αἱμορραγίας, ὅτε μὴ πλῆθος ἐνοχλῇ ἀθροῦν, καὶ κενοῦμεν ἀντισπαστικῶς ἐκ τῶν ἀντικειμένων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM PRIMVM.

Col.567.lit.G. *Et nihil amplius influit parti, & opus fuerit aliquid mouere, &c.* Græcorum verborum lectio malè distincta, & transposita, sententiam alienam inuexit. leges ergo sic, καὶ μηκέτι ἐπιρρέῃ μηδὲν τῷ μορίῳ, καὶ χρεία γίνηται κινῆσαί τι, & cætera.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM SECVNDVM.

Col.568.lit.E. *Ita ut ex cauterio quod in aduersam partem pertudi potest, per unam aggressionem duæ crustæ fiant.* Græcè hic locus sic habet, ἄχρις οὗ τὸ καυτήριον ἀντιπερίσπαστον κατὰ μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας γένηται. Et mihi quidē videtur vox κατὰ deesse, vel similis aliqua ante τὸ καυτήριον: deinde vox ἀντιπερίσπαστον falsò legi. non enim per reflexionem & retractionem eius, duas crustas inuri vult, sed per vnam cauterii impulsionem, per cutem distensione geminatam duas crustas inducere, ita vt in aduersam cutis partem penetrans pertrudatur. Quare vocem ἀντιπαρωσὸν hîc legendam puto, pro qua facile fuit alteram ob similitudinem supponere: vt totus locus sic legatur, ἄχρις οὗ κατὰ τὸ καυτήριον ἀντιπαρωσὸν κατὰ τὴν μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας γένηται. Verùm hic locus diffusius & clarius tractatur ab Hippocrate in libro περὶ ἄρθρων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVARTVM.

Col.569.lit.A. *Oportet igitur aristolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipsis per ignita cauteria ustis, in crustas indere.* Hoc loco in Græcis exemplaribus impressis sic legitur, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι αὐτῆς πεπυρακτωμένας ταῖς ἐσχάραις. Quæ verba quia palàm videntur esse corrupta, mirificè hactenus multos torserunt, aliis aristolochiæ longæ radicem velut penitus alienam reprobantibus: aliis nescio quem vtendi eius modum exponētibus: & nos quoque meliorum codicum inopia, ingenii coniecturis vsi, lectionem rectam ac integram nos assequutos esse arbitramur, quam paucis mutatis & repositis voculis, hanc esse credimus, ipsámque vt genuinam etiam Latinè expressimus, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι καυθεῖσι τοῖς πεπυρακτωμένοις καυτηρίοις εἰς τὰς ἐσχάρας. Non tamen grauatim cedemus meliori sententiæ. Videtur autem aristolochiæ longæ radicē oleo imbutam, in crustas propterea indere vt & inustas crustas mitiget oleum, & ipsa radix sua tenuium partium facultate, quam simul extersoriam habet, pus attractum extergeat. Non enim crustas ita inuri vult vt penitus penetrent. nam qui sic inurunt, statim mortē inducunt, vt paulo inferius ait: sed mediocriter latas, eásque neque valde in superficie consistentes, neque rursus nimiū profundas, velut Aëtius ait libri octaui capite quinquagesimoseptimo nostræ translationis. Quo loco eadem omnia fere ad verbum habentur, quæ hîc Paulus de suppuratorum vstione tradit: nisi quòd illic aristolochiæ non meminit, & adhuc alias duas inter octauam & nonam costam, vtrinque vnam inurere iubet, quæ verba fortassis in Paulo exciderunt. In has itaque crustas aristolochiæ radicem indendam esse credo, ita vt in eum modum cōfecta sit, quò commodè crustæ inseri possit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

In Galeni loco quem citat, exemplaria Græca falsò habent ἀρξάμενον, pro ἀρξάμενοι, quod rectè legitur apud Galenum libro 14. methodi.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Col.570.lit.C. *At verò Marcellus tridente aut cauterio tridentis formam habente utens, una aggressione sex crustas inurebat.* Postrema huius periodi verba corruptè leguntur in Græcis, τῇ μιᾷ προσβολῇ τὰς ἐσχάρας εἰργάζετο. Deest enim numerus in-

ducendarum crustarum,atque is non ternarius(velut aliquibus visum est) sed senarius.per tridentem enim Marcellus sex crustas inurebat vna vice,tres per cutem,tres in splenem.Sicut per simplex cauterium duæ crustæ inducuntur, vna in cutem,altera in splenem.Sic ergo legendum est velut etiam conuertimus,τῇ μιᾷ περιβολῇ τὰς ϛ' ἐσχάρας εἰργάζετο.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM PRIMVM.

Col.571.lit.C. *Si verò sanguis,ad prædicta signa,tumor etiam liuidior fuerit;carne verò subter enata, durior & renitens erit tumor.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus corrupta est.Nam ἅμα legitur pro αἷμα, & mox σαρκός τε ὑποτρεφούσης legitur pro σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης.Atque sic de sanguine & carne diuersa distinctio in vnam coaluit sentētiam , quam præcedentium verborum sententia indicat sic distinguendam ac legendam esse, εἰ δ' αἷμα, πρὸς τοῖς εἰρημένοις σημείοις ἢ πελιδνότερος ὁ ὄγκος· σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης, σκληρότερος καὶ ἀντίτυπος ὁ ὄγκος ἔσται.

Ibid.lit.E. *Iuxta chiasmum,hoc est ad literæ Græcæ χ figuram.* Χιασμὸς appellatur Græcis eadem ratione qua Decussatio Latinis,quum duæ lineæ obliquæ in decusses per medium se secantes ducuntur. Et χιασμὸς quidem vocatur,quòd literam Græcā χ figura eius repræsentet.Decussatio verò quod denarii numeri nota litera Latina X eandē figuram referat. Meminit vocis rursus Paulus infrà cap.65.sed loco corrupto,velut isthic indicabimus:& rursus cap.107.& cap.66. χιαστὴν ἐπίδεσμον,vocat deligationem quæ ad literæ χ figuram obducitur,quam decussatam conuerti.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc totum caput miris modis corruptum est. Desunt enim multa,quæ nō vltro relicta sunt à Paulo,sed ad explendam sententiam necessaria existunt,& exscribentem fefellerunt,aut exciderunt.Sumpsit autem hæc Paulus ex sexto libro Galenicæ methodi,ex quo loco Pauli lectio restituenda est:quod quomodo facere oporteat,particulatim indicare non est necesse,sed totus locus ad Galeni præscriptum corrigendus est.Nam & nos Galeni lectionem sequuti,totum hoc caput inde expressimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In huius capitis fine,duæ voces ἐρεῖσθαι βάλανον corruptæ,totam sentētiam vitiant,quæ integra est si pro illis αἱρεῖσθαι βάσανον legatur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVINTVM.

Quòd affectio retro abducti præputii,vt glandi amplius induci non possit,παραφίμωσις appelletur,& non περιφίμωσις,velut exemplaria Græca habent,in commentariis medicis declaraui. Opponitur enim τῇ φιμώσει, quæ affectio est præputii ita glandi inducti,vt rursus detrahi non possit. Redundat etiam mox in hoc capite vox αἴτιον,quæ expungenda est,vbi in Græcis habetur,εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον εἶδος τῆς φιμώσεως αἴτιον γίνοιτο.Paulo pòst vbi conuerti , Osculum igitur internæ in ipso partis diuidemus.Ita enim contractione ex cicatrice oborta exoluta,præputium abducemus:in Græcis deest articulus τοῦ,& ἐπάξομεν falsò legitur pro ἀπάξομεν.Mox σωλῆνα falsò habetur pro στόμιον . & rursus pro τὸ αἴνιγμα ὁ σωλὼν,legendum τὸ ἄνοιγμα ὁ αὐλών.Et mox pro ὥσπερ λιπόδερμον,legendum ὥσπερ οἱ λειπόδερμοι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM.

Col. 576.lit.B. *Per totum autem curationis tempus,fœmora simul vincire oportet,quo auxiliis adhibitis inseruiant.* Hic locus in Aldina editione sic legitur,παρ' ὅλον δὲ τὸν τῆς θεραπείας καιρὸν τοὺς μηροὺς ἅμα χρὴ διαδεῖν,πρὸς τὸ τοῖς βοηθήμασιν ὑπηρεμεῖν.In hac lectione duæ voces corruptæ sunt,διαδεῖν & ὑπηρεμεῖν. Et pro διαδεῖν quidem legitur δεσμεῖν in Basiliensi exemplari:quam lectionem etiam nos sequuti sumus,sed tamen vt etiam δεσμεῖν vocem non genuinam huius loci esse putemus. Sunt enim femora deliganda haud dubiè, sed latioris significationis voce & hoc & alia indicasse mihi videtur, nimirum voce διαδεῖσθαι,quam pro διαδεῖν reponēdam esse credo,& accipiendum, femora simul ita disposita esse oportere vt adhibitis auxiliis inseruiant.At verò pro ὑπηρεμεῖν legendum esse ὑπηρετεῖν,non dubitandum esse puto. Nam ἠρεμεῖν,aut etiam ὑπηρεμεῖν verbum absolutum est , nec datiuis τοῖς βοηθήμασι conuenit : quos casus verbum ὑπηρετεῖν exigit.Mox post hunc locum,vbi legitur κἄπειτα διελῶμεν κάτω τὸν λίθον, pro λίθον legendum est καυλόν. Et vt sic legatur omnino necesse est , ad sententiam rectam obtinendam. Verùm siue δεσμεῖν siue διαδεῖσθαι legas , & siue ὑπηρετεῖν siue ὑπηρεμεῖν recipias,sententiam non ita multò diuersam habes.Potest enim in verbo ὑπηρεμεῖν,præpositio ὑπὸ ad datiuos τοῖς βοηθήμασι referri.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Ibid. lit.E. *Rubicunda tunica est natura neruosa.* In Græcis legitur ἑλικοειδὴς τε ἐστι χιτὼν νευρώδης τὴν φύσιν , sed falsò. Nulla est enim testium tunica, ἑλικοειδὴς appellata. Verùm vasa seminaria , de quibus paulo antè dixit,ἑλικοειδῶς (id est pampinoformiter)ad testes feruntur,atque hinc vitium falsæ appellationis processit.Debet autem legi hoc modo,ἐρυθροειδὴς δέ ἐστι χιτών,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM.

In hoc capite multa leuiter corrupta facilè emendari possunt vel ex ipsa nostra translatione,aut etiam sine ea,velut est ὕπτιον ὑπὸ βάθρου ἐπιβάλλοντες, &c.pro ὕπτιον ἐπὶ βάθρου ὑποβάλλοντες: & mox καθέντες pro καθιέντες:& quod deest κατὰ vox ante verba,τὰ πρὸς βουβῶνας μέρη,&c.& quædam alia. Verùm vnus locus est qui hactenus omnes fefellit, vbi legitur τὸν λημνίσκον διὰ τῆς γύρεως ἀλλάττοντα.Quid enim hic γύρεως (id est pollen) facit?aut quomodo lemniscus per pollinem alterandus aut permutandus est?paulo antè simpliciter,Lemniscum traiicimus dixit , paulo pòst dicit simpliciter , Lemniscum auferre oportet:quid ergo id per pollinem alterandum esse dicit? Vnica vox γύρεως corrupta totam sententiam vitiat, pro qua, ratione & coniectura ducti, λύσεως vocem legendam esse haud dubitamus. Quod vt clarius fiat, totum locum adscribemus , qui sic habet, ἐπιβρέχομεν δὲ ἐλαίῳ θερμῷ ἄχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, μεθ' ἣν λύσαντα δεῖ ἐν μὲν τῷ τραύματι τῇ τετραφαρμάκῳ ἐμμοτῷ χρῆσθαι,τὸν λημνίσκον διὰ τῆς λύσεως ἀλλάσσοντα,id est, ita vt lemniscum in solutione permutemus,hoc est priore exempto,alium indamus. Sed & mox vbi de grammatis & cultratis cauteriis loquitur,corrupta est lectio,& legitur, καὶ μαχαιρωτοὺς δύο,pro καὶ μαχαιρωτοὺς δύο.& mox,τῷ μαχαιρίῳ τῷ τύπῳ καυτῆρι, falsò habetur pro τῷ μαχαιρωτῷ καυτῆρι τύπῳ,&c.Et rursus τῷ μαχαιρίῳ τῷ καυτῆρι,pro τῷ μαχαιρωτῷ,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

Col.579.lit.D. *Deinde rursus hamulis infixis in intima cute.* Hoc loco exemplaria Græca habent ,ἐν τῷ τετάρτῳ δέρματι, id est in quarta cute,sed videtur legendum esse,ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ δέρματι,hoc est(velut cōuerti) in intima cute. At paulò pòst vbi sic conuerti, Atque his ex vtraque parte vicissim iuxta chiasmum(id est literæ Græcæ χ figuram)implicatis, membranam vehementer constringimus,& rursus obuolutis principiis generosè constringimus,vt nullum ex nutrientibus vasis,alimentum suppeditare possit.Græca exemplaria corrupta sunt in hunc modum , καὶ ταύτας κατίσχειν δεσμὸν ἀντεμπλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων τὸν περιτόναιον ἰσχυρῶς ἀποσφίγξομεν.καὶ πάλιν τὰς ἀρχὰς περιειλήσαντες, ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως,μηδὲν τῶν τρεφόντων ἀγγείων ἔτι χορηγεῖν δύνασθαι.In his verbis primùm κατίσχειν δεσμὸν falsò legitur, & ob scriptionis quandā similitudinem suppositum est pro κατὰ χιασμὸν,id est iuxta chiasmum.Quid autem sit chiasmus, huius libri cap. 51.dixi. Deinde pro ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως μηδὲν, legendum est ἐπισφίγξομεν γενναίως,ὡς μηδὲν , &c . Atque hæc est genuina huius loci lectio , ac sententia ea quam expressimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

In hoc capite exigua quædam non satis animaduersa obrepserūt:velut est quod πυρὴν σμίλης legitur pro πυρὴν μήλης:& rursus τοῦ τῆς πυρηνοσμήλης,pro τοῦ πυρῆνος τῆς μήλης. Vult enim per specilli nucleū siue caput & auersam partem, non per aduersam & acutam,membranam abdominis deprimi,non scindi,atque ita eminentes ab vtraque specilli par-

te membranæ partes suturis inter se coniũgi. Et mox pro τείνων ἔσω τῷ αἰδοίῳ, legendũ est γινέσθω τὸ αἰδοῖον. Et quædã alia non magni momenti. Verùm quod legitur τῷ σημείῳ περισκελέον, pro τῷ σημείῳ περισκελέον, multos hactenus fefellit, vt sententiam penitus alienam hoc loco exprimerent. Vult enim vstionem fieri in his qui moderatum habitũ habent, ea profunditate vt pinguedo attingatur. Et hanc notam solùm in his obseruari vult, non in macilentis, neque contra in crassis ac pinguioribus, in quibus vtrisque hæc non est obseruanda, vt quæ fallat.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSECVNDVM.

Col. 581. lit. E. *Et aut ex concretione, aut propter obturationem.* Græcè legitur, καὶ ἢ κατὰ φύσιν, ἢ δι' ἔμφραξιν. Sed pro φύσιν legendum esse σύμφυσιν ex sequentibus declaratur, vbi de concretione sola loquitur, & σύμφυσιν vocem vsurpat. Et mox, Si verò obturatio, hamulis infixis, &c. In Græcis habetur, εἰ δὲ διὰ πτῶσις, falsó. Nam legendum esse, εἰ δὲ δι' ἔμφραξις, ex superioribus patet, & ea distinctione qua dixit, ἢ κατὰ σύμφυσιν, ἢ δι' ἔμφραξιν.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVARTVM.

Col. 582. lit. F. *Sinistram manum contractam, cum robustis ac cõstrictis digitis pinguefactam, in uteri osculum demittito.* Græcè sic τὴν ἀριστερὰν χεῖρα συνηγμένων μετ' ἐῤῥωμένων δακτύλων λελεπλυσμένην καθιέναι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρας. Quum autem hæc verba nullam sententiam huc commodam exhibeant, videtur pro συνηγμένων legendum esse συνηγμένην, & pro λελεπλυσμένην legendum λελιπασμένην, vt sit ea sententia quam expressi. Vult enim manum ita contrahi vt oleum in ipsa robustè compressis digitis contineri possit, & vteri osculo dilatato per ipsam infundi: non solùm ita ipsam pinguefieri volens, vt ob lubricitatem vnctionis commodius osculo inseri possit. Sed & paulo pòst λελεπτυσμένον falsò legitur pro λελιπασμένον. Ita etiam cap. sequenti 75.

Col. 583. lit. C. *Et eodem modo facta diuisione, ea quæ continentur euacuentur.* In Græcis deest vox κενοῦν, & articulus τά. Sic enim legendum est, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διαιροῦντα κενοῦν τὰ περιεχόμενα. Et paulo pòst vbi conuerti, Deinde vnco vno atque altero infixo attrahito. Si verò conclusum sit vteri osculum ob inflammationem, nulla vis inferatur: in Græcis rursus duæ voces desunt, ἐπισπᾶσθαι, & μεμυκότως δέ: atque has ratio ipsa sententiæ exigit. Sic ergo locus totus legendus est, ἔπειτα ἐμβρυουλκὸν ἕνα ἢ δεύτερον καταπείραντα ἐπισπᾶσθαι· μεμυκότως δὲ διὰ φλεγμονὴν τοῦ στομίου, μὴ βιάζεσθαι, &c.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid. lit. E. *Et ipsa secunda ab utero exoluta.* Græcè legitur, καὶ αὐτὸ τὸ χορίον ἀπολελειμμένου, id est & ipsa secunda relicta: sed falsó. Legendũ enim est ἀπολελυμένον, id est exoluta, τῆς μήτρας scilicet. nã ea vox præcedit, & ad ipsam relatio facienda est: & opponitur voci προσπεφυκός, id est adhærens, quæ paulo pòst subiungitur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid. lit. G. *Sic igitur Hippocrates ait.* Locus est apud Hippocratem 6. particula aphor. vltimi. At verò quod conuerti, Paululum supra externum talum, in Græcis est, ἀνωτέρω τοῦ ἐκτὸς ἀστραγάλου. Et ex hoc loco ostenditur etiam Græcos ἀστράγαλον & σφυρὸν voces inter se confundere, quum Paulus hic ἀστράγαλον τὸν ἐκτὸς, apertè dicat τὸ σφυρὸν, id est malleolum appellatum. Vocantur enim σφυρὰ malleoli, imæ ab vtroque latere tibiæ suræque partes. Sub his verò vtrinque talus continetur, ac vndiquaque tegitur, vt tangi non possit. Errant autem multi (inquit Galenus in libro de ossibus) qui malleolos talos appellant. Ex quo loco apparet etiam Galeni seculo ἀστραγάλους appellasse quosdam τὰ σφυρά. Id quod etiam ex secundo comment. εἰς τὸ κατ' ἰατρεῖον cognoscitur, vbi ait, κατὰ μὲν τὰς κυρτὰς περάτων περόνης τε καὶ κνήμης, ἃ κακῶς ἔνιοι καλοῦσιν ἀστραγάλους. Quare minus mirandum est de Latinis scriptoribus, quòd malleolos talos dixerunt, aut propter vicinum partium situm vocabula confundentes, aut Græcos in hoc imitantes. Sic dixit Horatius, Quarum subsuta talos tegat instita veste. Et rursus, Ad talos sola demissa. Et Cicero, Purpura vsque ad talos demissa. Et Plinius sæpe, & recentiores plerique omnes, qui quum & Græcos & Latinos veteres in hoc sequantur, si non hinc laudem, certè veniam, minimè verò reprehensionem, merentur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

In hoc capite rursus (velut antea sæpe) διαπυρήνω legitur pro διπυρήνω. Et satis sit iam aliquoties id ostendisse, vbi vnum adhuc locum mox à priore illo sequentem, adscripserimus, in quo τῇ διὰ τοῦ πυρήνου σημειώσει legitur pro τῇ διπυρήνου σημειώσει, & mox καύσαντες pro κλύσαντες. Sic autem locus integrè legendus est, ἐφ' ὧν δὲ δύο ἢ πλέονα στόμια εἰσὶ, τῇ διπυρήνου σημειώσει μὴ πειθόμενα, κλύσαντες τὸν τόπον, &c.

Col. 584. lit. E. *Sine ad secundam laminam usque solũmodo, siue usque ad medullam fuerit affectũ.* Græcè sic legitur, εἴτε ἄχρι διαπνοῆς μόνον, εἴτε ἄχρι μυελοῦ εἴη πεπονθότος: sed falsó. Nam pro διαπνοῆς voce legendum est διπλόης, & pro πεπονθότος legendũ πεπονθός. Est autem διπλόη ossis duplicati secunda lamina, quam Hippocrates cauissimam & mollissimam ac maximè antrosam esse dicit, in lib. De capitis vulneribus, ἡ δὲ διπλόη, inquit, κοιλότατον καὶ μαλθακώτατον καὶ μάλιστα σηραγγῶδες. Et quod hoc loco de osse perforando Paulus dicit, hoc infrà cap. 90. de caluariæ osse repetit, εἰ δὲ, inquit, ἄχρι τῆς διπλόης τοῦ κρανίου μόνον εἴη τὸ κάταγμα, ἄχρι ταύτης καὶ μόνον τρυπητέον. Meminit etiam lib. 6. meth. Galenus. Paulo post hunc locum legitur ἀπόκρισιν falsò pro ἀπόπρισιν. Et mox vbi ait, ἀδύνατον γὰρ κατὰ κύκλον περιπλεόμενα ὀστᾶ σαρκωθῆναι, legendum videtur περιπνεόμενα, id est quæ circumcirca flatum excipiunt, & non περιπλεόμενα, quod haud scio qua significatione sit accipiendum, vt ossa circumcirca carne denudata, circumnatari intelligamus. Sed relinquatur hoc in medio.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMOCTAVVM.

In hoc capite voces quædam leuiter corruptæ, totam sententiam vitiant, quas partim adscribam, partim ex translatione nostra cognoscendas relinquam. Legitur itaque τὸ ὑποκείμενον δέρμα, pro ὑπερκείμενον: & mox ἐπιβαλλόμενοι, pro ἐπιλαβόμενοι. At locus quem ex Hippocrate citat est in lib. De fistulis, quem ex nostra translatione adscribam, vt qui Pauli locum contractius propositum explicet, Crudum, inquit, linum tenuissimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circundato: deinde facto specillo stanneo in summa parte perforato, & initio complicati in specillum immisso, specillum in fistulam demittito, & simul sinistræ manus digitum indicem in sedem indito: vbi verò specillum contigerit digitum, inflexa summa specilli parte, initium lini quod est in specillo, per digitum adducito, & specillum quidem rursus extrahito, lini verò initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato, postea verò dimissum sua negotia obire iubeto. Cæterùm quantum putrescente fistula de lino laxatur, tantùm intendere oportet, ac intorquere semper singulis diebus. Paulo pòst Leonidæ locus sic in Græcis emendatus legatur, ὅταν δὲ βαθεῖα τυγχάνῃ τὸν σφιγκτῆρα συνεληλυθυῖα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ δακτυλίου ἀρξαμένη, ἢ καὶ ἐπὶ πολὺ κεχωρηκυῖα, ἐν δὲ τῷ σφιγκτῆρι κατεσκευασμένη, &c. Et mox pro ἐπισκόπει legendum est ἐπισκόπει. Et rursus pro ὑποφαίνεται, legendum ὑποφαίνετο.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMNONVM.

Col. 586. lit. B. *Siquidẽ constrictione uti uoluerimus, &c.* In Græcis codicibus hìc redũdare videntur verba quædã, nimirũ τῇ αἱμοῤῥοϊδοκαύστῃ, ἢ τῷ σταφυλοκαύστῃ. Nam his instrumentis neque ad filum circundandum opus est, neque vstionem fieri vult. Quare ego ea reliqui, nec conuerti. Locus autem Hippocratis quem citat, est lib. 6. aphor. 12. Ad finem capitis lectio malè distincta est & manca, quam sic emendabis, μετὰ δὲ τὴν χειρουργίαν, μαλάγματι καὶ ἀμύλῳ σὺν τῇ χαλκίτιδι, ἢ τῷ διὰ κεκαυμένου σπόγγου ἅμα πιτύϊ χρηστέον· καὶ τῷ φαινίνῳ δὲ τοῦ τρίσκῳ πρὸς τελείαν ἀπόκαυσιν ἐχρήσαντό τινες. ἕτεροι δὲ ταῖς κοιλίαις, &c.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMQVARTVM.

Ad finem huius capitis Græcorum verborum lectio sic emendata legenda est, καὶ τότε λοιπὸν ἐκπιεζών, καυτῆρας διαφανεῖς κατὰ τῶν ἀγγείων ἐπιβάλλει, καὶ στήσας τὴν αἱμοῤῥαγίαν, καὶ διαμετώσας, καὶ προσφόρως ἐπιδήσας, τῇ συνοποιῷ χρῆται θεραπείᾳ.

His translatio nostra respondet.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMQVINTVM.

Col.587.lit.E. *Ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit.* In Græcis hic διάσηπτον falsò legitur pro ἀδιάσηπτον, id est non putrefactam & incorrosam. Ad finem capitis φαρμακώδες, in duas voces φαρμάκῳ δεῖ, distinguendum est.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMSEXTVM.

Col.588.lit.B. *Galeni uerba apponere satis fuerit.* Vnde Paulus hæc Galeni verba transcripserit nondum comperi, nisi me exemplaria penitus fefellissent, alioqui facilè fuisset lectionem vitiatam in Paulo, ex ipso authore restituere in integrum. Videtur tamen vox αἵματος deesse post vocem ἐκκριθέντος:& mox rursus desunt post particulam εἰς voces τὰ κάτω, vt sic legatur, ἵνα ἐκκριθέντος αἵματος, ὅταν πῦμά τι τῶν ὑποκειμένων γίνηται τὸ τμηθὲν οὔπω μέρος τοῦ ὄνυχος. εἰ δὲ κατ' ὀρθὸν ποιήσαις τομὴν, ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὰ κάτω, τὸ καλούμενον ὑπόδρομα γίνεται, &c. Et sic sanè conuerti.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.G. *Alia cuspidata & conchata appellata, uelut quæ tres cuspides habent.* Græcè legitur, τὰ δὲ γλωχινωτὰ καὶ γογχωτὰ καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, &c. Et γλωχινωτὰ significare cuspidata, non ambiguum est. Quæ verò γογχωτὰ, incertum. Atque ego quidem κογχωτὰ legendum puto, id est conchata, & conchas figura referentia, ἀπὸ τῆς κόγχης facta voce: aut certè legendum est λογχωτὰ, id est lanceata, quod sanè expressi. Quod verò sequitur, τὰ δὲ τριγλώχινα, legendum est, ὡς τὰ τριγλώχινα. producit enim hæc velut γλωχινωτῶν exempla, sicut etiam antea triangula, angulosorum exemplar protulit.

Col.589.lit.A. *Alia parua unius digiti longitudine, quæ sanè Miccain AEgypto uocant.* Græca exemplaria pro eo quod Micca verti, habent vocem μικτά. Videtur autem Ægyptiæ vocis appellatio hic à Paulo esse præscripta, quæ haud scio an μυττὰ sit, aut μικτὰ, quum hæc Græca existat, & illa penitus ignota. Mihi itaque μικκὰ legendum esse videtur, quæ vox etiamsi Græca sit, ab Ægyptiis tamen vsurpata videri potest, & à Doriensibus transsumpta, qui μικκὰ appellant τὰ μικρά.

Ibid.lit.E. *Cauendo ut ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquam necessariam partem diuidamus.* Tendinem conuerti pro eo quod habent exemplaria Aldina ἢ τρύοντα. Videtur enim mihi hoc corruptè legi pro ἢ τένοντα. Possit fortassis etiam legi ἢ φλέβα, sed τένοντα vox corruptam lectionem propius referre videtur.

Ibid.lit.G. *Omnem carnem quæ ueneno participauit.* Græcè sic, ἅπασαν τὴν ἤδη μεταβαλοῦσαν τοῦ φαρμάκου σάρκα. pro voce μεταβαλοῦσαν legendum est μεταλαβοῦσαν. Et frequenter hoc occurrit in Græcis authoribus, vt verbum μεταβάλλω cum suis coniugiis, pro μεταλαμβάνω supponatur, & viceversa hoc pro illo. Paulo pòst ἐκκοπεύει legitur falsò pro ἐκκοπεῖ. Est enim ἐκκοπεὺς instrumentum excisorium cuius vsus hic competit. Et inferius, vbi conuerti, Humoris albi ac pultacei per auditorium meatum euacuatio, in Græcis desunt duæ voces, καὶ & διά. Sic enim legendum est, καὶ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ πόρου, ὑγροῦ λευκοῦ καὶ ἀθηρώδους κένωσις, &c.

Col.590.lit.G. *Si uerò partis ad partem per telum affixio fiat, uelut si brachium thoraci affigatur.* Græcè sic, sed falsò, εἰ δὲ συνύλωσις μορίου γίνηται, ὡς βραχίονος θώρακι συνειλουμένου. legendum enim est συνήλωσις, & συνηλουμένου, à verbis ἠλόω & συνηλόω, quòd telo velut clauo coniunctæ partes videantur. Ad finem capitis quod dixi, Multis etiam infixa tela latuerunt, &c. Græcè sic legendum est, πολλοῖς δὲ καταπαρέντα βέλη διέλαθεν. habent autem codices impressi falsò δίηλθεν pro recto διέλαθεν.

IN CAPVT NONAGESIMVM.

Col.591.lit.H. *Etenim capite in multis alijs partibus percusso, uelut in cadendo contingit, fissura caluariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, &c.* Hic locus in Græcis codicibus mancus, paucis voculis adiectis sic restituatur, καὶ γὰρ ἄλλων πλειόνων μερῶν τῆς κεφαλῆς πληχθέντων, ὡς ἐν ταῖς καταπτώσεσιν, ἢ χωρὶς τοῦ λυθῆναι τὴν συνέχειαν, &c. Paulò ante hunc locum vox πληγὴν redundat, vbi habent codices, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτὸς μόνον πληγὴν ἐπιφαίνειαν, &c.

Col.592.lit.D. *Quòd si etiam discessit membrana, & tu ab initio uulneratum suscepisti.* Græcè legitur, κἂν μὴ ἀπέστη ἡ μῆνιγξ, &c. Verùm ipsa sententiæ ratio docet μὴ vocem redundare, & legendum esse κἂν ἀπέστη δὲ ἡ μῆνιγξ, &c.

Ibid.lit.G. *Et malleo leniter impellentes, ita ut uitemus capitis concussionem.* Hoc loco deest in Græcis verbum vnum φυλαττόμενοι. Est enim legendum ἠρεμαίως ἐπικρούοντες τῇ σφύρᾳ, φυλαττόμενοι τὸν διασεισμὸν τῆς κεφαλῆς. Et mox legendum est περιτρυπήσαντες τοῖς ἀβαπτίστοις λεγομένοις, id est terebellis se non demergentibus perforabimus. Qualia verò sint terebella ἀβάπτιστα appellata, clarè mox describit. Et rursus pro κοπέων legendum est ἐκκοπέων. Ita enim antea appellauit, ἐκκοπεῖς videlicet, scalpra excisoria. Sed & in superioribus sæpe horum mentionem fecit. Et mox rursus vbi legendum est, ἤ τινι τῶν μηλωτῶν ἐκκοπέων, id est aliquo specilli formam habente excisorio scalpro. Exemplaria tamen habent τινὶ τῷ σμιλίῳ τῶν ἐκκοπέων, sed falsò, velut ex superioribus patet. Quin & φακωτοῦ ἐκκοπέως mox mentionem facit, ex 6.lib.meth. Galeni loco adducto. Verùm horum vsus, post scalpturam per caua scalpra factam, hoc est μετὰ τὴν ἐκ τῶν κυκλισκωτῶν περιγλυφὴν, probatur. Sic autem legendum est, & non vt exemplaria habent, μετὰ τὴν τῶν ἐκ τῶν κυλίσκων, &c. Nam & in præcedentibus κυκλισκωτῶν ἐκκοπέων meminit.

Col.593.lit.C *At uerò per terebras & modiolos (chœnicidas appellatas) chirurgia à recentioribus uelut praua reprobatur.* Quale instrumentum sit χοινικὶς, siue (vt in Celso legitur) χοινίκιον, Celsus lib.8.cap.3.docet, modiolum appellans, quo modo chœnicis à chœnicis mensuræ similitudine Græcis appellatur, Modiolus inquit, ferramentum concauum, teres est, imis oris serratum, per quod medium clauus ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur. Sed hanc descriptionem satis obscuram, abunde declarat in sequentibus, vbi vtendi eius modum præscribit. Si vitium in angusto est, inquit, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. Et si caries subest, medius clauus in foramen demittitur: si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus fit, qui clauum recipiat, vt eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit. Deinde is habena quasi terebra conuertitur. Estque quidam premendi modus, vt & foretur, & circumagatur, quia si leniter imprimitur, parum proficit: si grauiter, non mouetur. At vbi iam iter modiolo pressum est, medius clauus educitur, & ille per se agitur. Deinde quum sanitas inferioris partis scobe cognita est, modiolus remouetur. Ex his Celsi verbis apparet terebræ cauæ speciem esse chœnicida, siue modiolum. Et hoc declarat amplius Galenus in glossis Hippocraticis, vbi chœnicida terebræ rectæ & acutæ opponit, quæ τρύπανον appellatur. τρυπάνῳ, inquit, τρυπάνῳ τῷ ὀρθῷ καὶ ὀξεῖ. ἔστι γὰρ καὶ ἕτερον ἡ χοινικίς. Idem Galenus vocem ὀρθοπρίονι exponit τῇ χοινικίδι. Significat autem & Hippocrati πρίων, non serram, sed terebram, in lib. de capitis vulneribus, vbi sæpe πρίονος voce vtitur, & πρίονος etiam χαρακτοῦ vsum præscribit, πρίονι χρὴ χαρακτῷ, inquit, ἐκπρίειν μὲν αὐτίκα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα. Atque sic etiam hoc loco Paulus πρίονας, non serras, sed terebras appellauit.

Ibidem lit.G *Si uerò ex obscura, plus contendere oportet.* Hic locus in Græco corruptus est. Nam articulus ἡ pro ἢ positus est bis, & tertio loco deest: & αἰτία pro ἀσιτία habetur. Sic ergo legendum est ex Gal. & Aëtio, εἰ δὲ ἐξ ἀδήλου, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρώμενον, εἰ μηδὲν κωλύει, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ, quomodo sanè & nos reddidimus.

Col.594.lit.A. *Porro denigrata membrana, siquidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc uim habente inducta.* Græca verba huius loci corrupta sunt, & ex vestigiis deprauatæ lectionis sic legendum esse videtur, μελανθείσης δὲ τῆς μήνιγγος, εἰ μὲν ἐπιπολῆς ἡ μέλανσις εἴη, ἐκ φαρμάκου τινὸς τῶν ταύτην ποιεῖν δυναμένων.

IN CAPVT NONAGESIMVM PRIMVM.

Ibid lit.C. *Præterquam ſiquæ circa medium naſum partes ob impulſionem ſupereminea nt.* Græca hîc paululùm luxata,ſic reponenda ſunt,πλὴν τῶν κατὰ μέσης τῆς ῥινὸς ὑπερεχηκότων ἐπὶ κρούσματι. ἐπὶ τούτων γὰρ,&c.

Ibid.lit.F. *Atque eo loco poſtea alteram lori extremitatem firmare.* Græca lectio hîc corrupta eſt, quam ſententiæ ratione exigente,& Hippocrate in libro De fracturis monente,ſic reſtituo, κἄπειτα αὐτόθεν τὴν ἑτέραν τοῦ ἱμάντος ἀρχὴν ἀσφαλίζεσθαι.

Ibid.lit.G. *Lemniſcis dictis lindmentis,ex medicamentis congruis illitis ac inditis curetur.* Græcè legitur, λημνίσκοις ἐκ μοτῶν χειριστοῖς θεραπεύειν.Sed legendum eſt λημνίσκοις ἐκ φαρμάκων ἐμμότων χειριστοῖς,&c.Sunt enim ἔμμοτα pharmaca quæ linamentis illita in vſum veniunt.

IN CAPVT NONAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc capite duæ voces corruptæ,ſententiam penitus peruertunt.Itaque pro ἐπιμένοντα, reponendum eſt ἐπιδιελόντα: & ad finem pro τρέφειν lege ἠρεμεῖν,& ſententiam rectam,quam expreſſimus habebis.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVARTVM.

Col.595.lit.C. *Verùm iuxta ſpinam ſuam fracturam patitur,quæ aliquando exprimitur.* Græcè habetur, κατὰ δὲ τὴν ῥάχιν αὐτῆς ὑπομένει κάταγμα,ποτὲ μὲν ἐκπιεζομένης.Non enim de dorſi ſpina accipienda eſt vox ῥάχις,ſed de ipſius ſcapulæ ſpina, quæ aliquando exprimitur.legitur tamen falſò πιεζομένης pro ἐκπιεζομένης.Ad finem capitis,vbi legitur,τῇ τε διὰ τομῆς ἀφαιρέσει,καὶ ῥαφαῖς,ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται,deeſt verbum θεραπεύεται,adſcribendum poſt εἴρηται.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.E. *Subiectis antea in directum duobus loris.* In Græcis deeſt vox δύο,legẽdúmque eſt, προϋποβεβλημένων ἐπ᾽ εὐθείας δύο τελαμώνων.

IN CAPVT NONAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.F. *Dolor uehemens punctorius,grauior eo qui in pleuriticis ſentitur.* In Græcis falſò legitur πλευρῶν pro πλευριτικῶν.Et de talibus velut euidentibus non admonerem niſi ſupinè præteriri viderem. Et in fracta coſta, & in pleuriticis, dolor punctorius eſt,ſed grauior in fracta coſta,eo quòd velut aculeo membrana coſtas ſuccingens ſauciatur.

IN CAPVT NONAGESIMVM NONVM.

Col.597.lit.F. *In brachio fracto Hippocrates extenſionem ſic fecit.* Hæc ſunt apud Hippocratem in lib.De fracturis,ſed non ita ad verbum inde tranſcripta: verùm prout ſibi commodum viſum fuit Paulus ſententiam expreſſit, tum hoc loco,tum etiam ſuperioribus ac ſequentibus:vt ex Pauli locis multum lucis Hippocraticæ obſcuritati accedat, ſiquis inter ſe conferat propius admota.Et reliqua quidem quæ in Græcis corrupta habentur hoc capite, ex ipſa tranſlatione cognoſci ac emendari poſſunt.Sed quod legitur,ὅπως μὴ τάσις τις γένοιτο,μήτε κίνησις ἀληθῶς σκεπασθέντι τῷ μορίῳ:indicare viſum fuit,falſò legi κίνησις ἀληθῶς,pro κλῆσις ἀλύτως,id quod ſentẽtiæ ratio docet.Sicut paulo pòſt pro βραδυτέροις legendum eſt βραχυτέροις.Et mox deeſt vox ὑπαυχένιον,ante vocem μαλακὸν inſerenda,vbi legitur,τῷ δὲ βραχίονι ὑποβεβλήσθω μαλακὸν,ἔχον,&c.

IN CAPVT CENTESIMVM SECVNDVM.

Col.599.lit.G. *Oſſa uerò pungentia ſurſum tracta tollimus.* In Græcis hìc falſò habetur διὰ pro δέ:& deeſt particula εἰς, vt ſic legatur,τὰ ἐπινύσσοντα δὲ τῶν ὀστέων,ὡς πολλάκις εἴρηται,ἀνασείλαντες εἰς τὸ ὑπερθεν,αἴρομεν. Et mox pro εἴρηται legendum eſt εἰρήσεται.

IN CAPVT CENTESIMVM TERTIVM.

Ibidem litera H. *Solutio enim continuitatis occurrit.* In Græcis falſò legitur,κίνησις γὰρ ὑποπίπτει τῆς συνεχείας,&c. Legendum eſt enim pro κίνησις voce,ἡ λύσις.Et mox pro hoc, καταρτίζεται δὲ τὸ μέρος, τοῦ σκέλους ἐκταθέν. τοσοῦτο γὰρ διχοτομηθὲν, &c. legendum eſt,καταρτίζεται δὲ τὸ μέρος,τοῦ σκέλους ἐκταθέντος.οὕτω γὰρ τὸ διχοτομηθὲν,&c.Et mox in his verbis,καὶ γὰρ μὴ γινομένης πωρώσεως,διὰ τὸ μὴ ἀντιπασθῆναι μέρος ἑκάτερον, ὑπὸ τῶν συμπεφυκότων μυῶν τε καὶ νεύρων, ἀπὸ τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κνήμης, &c. In his verbis,inquam,abundat particula μὴ,poſt διὰ τὸ,& pro ὑπὸ legendum eſt ὑπό.Atque hæc omnia ratione & ſententia ita poſtulante reſtituta ſunt,& ſic conuerſa.

IN CAPVT CENTESIMVM QVARTVM.

Ibid.lit.C. *Similiter etiam loris infrà fracturam utendum eſt,uelut de cubito dictum eſt.* Græca exemplaria habent, ὁμοίως κἀπὶ τῷ κατωτέρω τοῦ κατάγματος ἐπὶ πήχεων εἴρηται,ſed falſò, vt palàm apparet. deſunt enim aliquæ voces. &ſic integra lectio reſtituenda eſt,ὁμοίως κἀπὶ τῶν κατωτέρω τοῦ κατάγματος βρόχοις χρηστέον, ὥσπερ ἐπὶ πήχεων εἴρη‹ται›. Sed & paulo ante hũc locum,φυλαττέτω falſò legitur pro φυλάττεται. Et mox ab initio capitis, ἑτέρῳ δὲ λεπτῷ ὅπερ, &c. falſò habetur pro ἑτέρῳ δὲ λεπτοτέρῳ.

IN CAPVT CENTESIMVM SEPTIMVM.

Col.601.lit.A. *Hippocrates enim in femore & brachio fractis,eminentia oſſa penitus reponere diſſuadet.* In Græcis codicibus vnius literæ vitium,totam ſententiam alienam, & ei quam ego reddidi contrariam efficit .Legitur enim ἐκβάλλειν falſò pro ἐμβάλλειν.Sic autem legẽdum eſt,ὁ μὲν γὰρ Ἱπποκράτης ἐπὶ μηροῦ καὶ βραχίονος καταγέντων ἐξέχοντα ὀστᾶ καθάπαξ ἐμβάλλειν ἀποτρέπει.Docet autem Hippocrates in libro De fracturis, modũ reponendi oſſa fracta & extrà eminentia, per vectis vſum,quomodo etiam Paulus hoc loco ex ipſo tranſcripſit.& inter cætera,hæc verba prodit,quæ ex noſtra tranſlatione adſcribam,Hanc autem per vectes commotionem & extenſionem, eadem die aut ſecũda facere oportet, non autem tertia:minimè verò quarta aut quinta.Nam etiamſi non reponas,ſed aliàs moleſtiam exhibeas in his diebus,inflammationem induxeris:quanto magis ſi reponas? Cõuulſionem tamen multo magis induxeris ſi reponas quàm ſi reponere omittas.Atque hæc probè noſſe conuenit.Si enim reponenti conuulſio acceſſerit,non multa ſalutis ſpes eſt.Cõmodum autem eſt rurſus eiicere os à ſua ſede,ſi hoc fieri citra moleſtiam poſſit.Nõ enim in laxioribus quàm opportunum eſt,conuulſiones ac diſtenſiones accedunt,ſed in his quæ magis extenta ſunt. Hæc Hippocrates, ex quibus totum hoc Pauli caput declaratur.

Col.601.lit.D. *Ita ut iuxta literæ Græcæ χ figuram,chiaſmon dictam,&c.* Quid ſit chiaſmos, itémque decuſſatio, ſuprà in cap.51.& 65.declaraui.Verùm ſicut illic,ita etiam hic,lectio exemplarium Græcorum corrupta eſt. legitur enim falſò,ὥστε κατὰ τὸν χειρισμὸν, ἀχρείαν ἐκ πάντων γίνεσθαι,pro recto ὥστε κατὰ τὸν χιασμὸν,&c.Paulo pòſt picatum appellatum ab Hippocrate emplaſtrum,non affirmat,ſed aliquos dicere ait,id eſſe quod tetrapharmacum regium appellatur, conſtans ex rebus quatuor,cera,colophonia,pice,adipe taurino:habetur infrà lib.7.cap.17.in principio.Hippocrates tamẽ non emplaſtrum vocat,ſed ceratum,ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος,inquit,ἐπιτιθέναι χρὴ πισσηρὴν,ἤ τι τῶν ἐναίμων,ἤ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὅ,τι ξυμφέρον ἐστὶ τῷ ἕλκει. Quòd autem πισσηρὴν accipere oportet κηρωτὴν,& non ἔμπλαστρον, ex lib.2. De morbis muliebribus patet,vbi his verbis eius vſum præſcribit,ἢ κηρωτὴν,inquit,πισσηρὴν προστιθέναι ξὺν ῥητίνῃ. Neque ſanè multum referre videtur,ceratúmne aut emplaſtrum appelletur.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVM.

Ibid.lit.B. *Ita ut partim per calidiorum adhibitionem,materiam ad partẽ attrahamus,partim ut alimẽtum ſufficiens ſuggeramus.* Hæc verba ſic in Græcis leguntur,τοῦτο μὲν,διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς ὕλην ἐπισπωμένοις τῷ μορίῳ· τοῦτο δὲ,τροφὴν ὑποτιθεῖσι αὐτάρκη. Videtur itaque mihi διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς ſignificare calidiorũ rerũ forinſecus adhibitionem: & fortaſſis pro θερμοτέρας legendũ eſt θερμοτέρων.tales autẽ ſunt frictiones,& vnctiones calidiores, & calidæ aquæ affuſiones,

in quibus is modus ſeruandus eſt, vt tunc deſinamus quum carnes in rubicundam molem attolluntur, velut 6. meth. Galenus docet. Quanquam προσφορὰς vox aliàs non externam adhibitionem, ſed cibi in corpus ingeſtionem, & alimenti aſſumptionem Græcis medicis ſignificet: ſed de hac ipſum hîc non loqui, indicio eſt id quod ſubdit de alimenti ſufficientis exhibitione: & quod vox ἐπιπασσομένοις, forinſecus admotis magis competit.

IN CAPVT CENTESIMVM VNDECIMVM.

Ibid. lit. D. *Aut uſque ad cauitatis ſupercilium delatus.* Græcè falſò legitur pro ὀφρύος voce, vox ὀσφύος. Eſt autem ὀφρὺς ſupercilium & margo cauitatis eius in quam os inſertum, cum altero oſſe articulum conſtituit.

IN CAPVT CENTESIMVM DVODECIMVM.

Ibid. lit. E. *Sic igitur dicit Hippocrates.* Hic locus ad verbum tranſcriptus eſt ex Hippocratis lib. de articulis. Verùm in multis locis corrupta eſt Pauli lectio; quam vt quis ex vera & recta Hippocratis lectione emendet, facilè eſt in tanta exemplarium extantium copia. Nos Hippocratis lectionem ſequuti ipſam expreſſimus, & trãſlationem Hippocratis noſtram, velut in noſtra totius Hippocratis cõuerſione habetur, etiam huc adſcripſimus.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMQVINTVM.

Col. 604. lit. H. *Hæc autem ſani cubiti gibbi inſpectio maximè declarat.* Græcè ſic, ταῦτα δὲ μάλιστα ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις. Non videtur autẽ de ſano, πάθησις (id eſt affectio ac paſſio) dici poſſe: quum ſani ad affectum collatio ſe iuxta contrariorum rationem exhibeat. Quare viſum eſt quibuſdam μάθησις legendum eſſe, vt hac voce conſideratio ac inſpectio accipiatur. Verùm (niſi penitus fallor) legenda eſt hoc loco vox ἄθρησις, quæ propriè inſpectionem ſignificat: quanquam & παράθεσις vox commodam huic loco ſignificationem exhibeat, & ſiquis ſententiam habeat, huic de voce non magnopere laborandum eſſe videatur.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 605. lit. F. *Et quidam decepti, unius uerticuli multum emoti magnam emotionem eſſe putant: quum tamen magna emotio non rotundam, ſed angularem faciat ſpinæ flexionem.* Græca lectio huius loci corrupta in hunc modum reſtituenda eſt: καὶ νομίζουσί τινες ἀπατώμενοι ἑνὸς ἐπὶ πολὺ παρατραπέντος σπονδύλου, μεγάλην εἶναι παράστασιν, καί τοι μεγάλη παρατροπὴ οὐ περιφερῆ, γωνιώδη δὲ ποιεῖται τὴν τῆς ῥάχεως κάμψιν.

Col. 606. lit. C. *Quidam uerò per appellatos aſellos extenſionem faciunt. Sunt autem aſelli hi, axes qui in erecto ſtatuto ligno uertantur.* Quos hîc deſcribit axes, Græcis ἄξονες appellantur, & ὀνίσκοι quoque, id eſt aſelli. Germani Latinam vocem ferè exprimunt. vocant enim aſpel aut haſpel, inſtrumentum vulgò notiſſimum, ſed quod tamen variis modis paratur, prout res magna eſt quam per illud efficere conamur. Hippocrates tria inſtrumenta eſſe dicit fortiſſima ex omnibus quæ homines machinati ſunt, aſelli circunductionem, per vectes commotionem, & cuneorum vſum. Aſellorum generis ſunt etiam inſtrumẽta ac machinæ illæ quibus in maritimis & magnorũ fluuiorum portibus, ad magna onera è nauibus ſubleuanda vtuntur. Vitruuius appellauit grues, & γέρανοι quoque in Græcis vocantur, & vulgus item Cranich appellat, ob colli (arbitror) in longum extentam prominentiam. At verò gruina deligatio, quam Paulus ſuprà cap. 99. γερανίδα ἐπίδεσιν appellauit, à volatus gruum ordine dicta videtur. Hunc enim refert, dum humerum, ſcapulas, ac pectus cõprehẽdit, & literam Υψιλὸν repræſentat, quæ & ipſa ex gruum volatu reperta eſt per Palameden, vt Philoſtratus in Heroicis teſtatur. Vnde & illud Martialis eſt,

Turbabis verſus, nec littera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

Ibid. lit. E. *Et poſtea tabulæ moderata alteram extremitatem in parietis rimam immittimus. altera uerò gibboſitatem deorſum deprimimus.* In Græcis codicibus hoc loco tota periodus excidit. Sic enim legitur, κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας ἐπὶ τὰ κάτω πιέζομεν. Reſtituenda eſt itaque lectio in integrum ex Hippocrate hoc modo: κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας εἰς τὴν τοῦ τοίχου γλυφὴν ἐμβαλοῦμεν, τῷ δὲ ἑτέρῳ τὸ κύφωμα ἐπὶ τὰ κάτω πιέζομεν.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMOCTAVVM.

Col. 607. lit. B. *In his deſperata eſt curatio, callo membro iam obducto.* Græcè ſic, ἄπορος ἡ θεραπεία φθάσαντος ἤδη κυκλωθῆναι τοῦ κώλου. Sed falſò. Nam pro κυκλωθῆναι legi debet τυλωθῆναι, exigente id ſententia, id eſt callo obducto, velut cõuerti. Et mox vitioſa vox περίφερσι legitur, nihil ſignificans, pro qua reponenda eſt vox περιφόρησιν, id eſt circunductionem, id quod declarat participium περιφέροντες, quòd paulo pòſt ſequitur. Et paulo pòſt falſò legitur, ἐπὶ τῶν ὤμων αἰωρούμενον ἔμπροσθεν διὰ τοῦ βουβῶνος καὶ τῆς κλειδὸς ὄπισθεν δὲ διὰ τοῦ αἰωταίου, &c. Legendum enim eſt, ἐπὶ τὸν ὦμον: & pro τοῦ αἰωταίου legendum eſt τοῦ μεταφρένου. Et mox ἐκβολῆς vox falſò legitur pro ἐμβολῆς. Et vbi poſtea conuerti, Vt dum homo extẽditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat: Græca lectio ſic habet, ὥστε ὑπὸ τούτου καταπινομένου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ τὸ ξύλον μεταξὺ φθάσαι τοῦ περιτοναίου, &c. Sed redundant voces ὑπὸ τούτου delendæ, & pro τοῦ τὸ ξύλον, legẽdum eſt, τοῦτο τὸ ξύλον, &c. Et rurſus, Hoc autem continget ſi paululum infrà ſumma, &c. Græcè corruptè legitur τοῦ ἢ τὰ μικρῷ κατωτέρω τῶν ἄκρων, &c. Legi enim debet, τοῦτο δὴ εἴη ἐὰν μικρῷ κατωτέρω, &c. Et mox, Dum autem fit extenſio aut paſtillus, velut antea in gibboſitate diximus, aut aliquo alio inſtrumento: in Græcis hoc poſtremum, Aut aliquo alio inſtrumento, in totum deeſt, neceſſariò adſcribendum, ἢ διά τινος ἄλλου. Et rurſus, Ita vt læſum crus duobus digitis amplius quàm alterum ſit extentum. Græcè legitur falſò, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν σίρνων ὡς δύο δακτύλους. Legendum eſt autem ſic, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος σκέλους ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δακτύλους. Hippocrates enim ſic habet, τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν τετάσθαι χρὴ ὡς δύο δακτύλους μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. Paulus enim non ad verbum ex Hippocrate tranſcripſit, ſed pro ſua commoditate ſententiam eius retulit. Et mox, Læſum femur apprehẽdat qua craſſius eſt: Græcè legitur, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ βραχύτατον, ſed falſò. debet enim, κατὰ τὸ παχύτατον legi. Sic enim etiam ſuperius dixit, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ παχύτερον αὐτοῦ, &c. id eſt affectum femur craſſiore ſui parte, &c. Et paulo pòſt, pro voce falſa ἐγγεγυμνωμένων, legẽdum eſt ἐγγεγλυμμένων, & coniunctio καὶ ante vocem ὑπηρέτου inſerenda. Reliqua ex tranſlatione noſtra emendentur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber septimus.

IN CAPVT TERTIVM.

RECENSENTVR hoc capite simplicium medicamentorum facultates, ex ordine literarum Græcarum, quem etiam Galenus sequutus est, & nec nos mutare voluimus. Sub litera itaque ἄλφα, Ægyrus (id est populus nigra) legitur, tertio quidē ordine calefacit, sed in Græcis falsò habetur, κατὰ τὴν α΄ τάξιν, id est ordine primo. Quòd autem γ΄ legi debeat pro α΄, ex Galeno patet, qui apertis verbis, ἐκ τῆς τρίτης ἀποστάσεως esse dicit: ita etiam Aëtius lib. I. habet.

Col. 612. lit. E. *Quod uerò reliquum est, adstringendo compingit.* Hoc de sale legitur, sed corruptè habēt exemplaria Græca, τὸ δὲ ὑπὸ συνάγουσι τῇ στύψει. Legendum est enim, τὸ δὲ λοιπὸν συνάγουσι τῇ στύψει.

Col. 613. lit. G. *Amylum ex tritico fit puro.* Modus præparandi amylum non satis integrè à Paulo trāscriptus est ex Dioscoride, & contigit ipsi id quod ille dixit, Breuis esse laboro, obscurus fio. Neque enim ex ipsius verbis parādi modum assequi possis, & tamen non excidisse, sed vltro relicta esse apparet ab ipso Paulo, quæ huc commoda essent. Quod tamen legitur, διηθήσαντας τὸ ὕδωρ ἐπιχέαντας χωνεῦσαι τὸ πίτυρον, &c. palàm mancum est, & sic explendum, διηθήσαντας τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλο πάλιν ἐπιχέοντας, χωνεῦσαι τὸ πίτυρον, &c.

Col. 615. lit. C. *Vsta uerò ad cicatricem perducit cum rosaceo cerato.* Sic Aldinus codex habet de fuligine, ἀπουλοῖ δὲ καὶ τὰ καύματα σὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ: & meo iudicio rectè, quum rosaceum ceratum alioqui ad ambusta faciat. Dioscorides tamen κατάγματα habet, vt fortè rectius κατακαύματα legatur. At alii τραύματα legere malunt, quos suo iudicio vti permitto.

Col. 618. lit. E. *Gordylion, quod alij Seseli uocant.* Dioscorides non gordylion, sed tordylion appellat, & alios seseli creticum appellare dicit. Et ipse quoque Paulus suprà libri tertii capite vicesimoquinto, tordylium appellauit. Quare Tordylion omnino vocari putarem, si non hic ex ordine literarum sub litera γ relatum esset, vt vtraque appellatio recta esse videatur.

Ibidem lit. G. *Daucus, qui & staphilinus dicitur.* Huius loci lectio manca est in Paulo. Quomodo enim syluestris dauci seminis mentionem faceret, satiui semine præterito. Sic ergo ex Galeno & Aëtio Græca Pauli lectio restituatur, quemadmodum etiam conuertimus, δαῦκος, ὁ καὶ σταφυλῖνος, δῆλός ἐστιν. ὁ ἥμερος, οὗ γὰρ ἡ ῥίζα φυσώδης τέ ἐστι καὶ ἀφροδισιαστική. τὸ σπέρμα δὲ τοῦ ἡμέρου ἔχει καὶ αὐτὸ παροξυντικόν τι εἰς τὰ ἀφροδίσια· τὸ δὲ τοῦ ἀγρίου, &c.

Col. 620. lit. A. *Elateriū, &c. est secundi ordinis.* Id est δευτέρας τάξεως: in Græcis tamē δεύτερον vox falsò pro δευτέρας legitur. Et mox, Si cum lacte in ipsis infundatur, conuerti, quod lego ex Dioscoride, μετὰ γάλακτος ἐγχεόμενον. Pauli tamen exemplaria habent ἐγχριόμενον, id est si illinatur, quod ferri possit si quis leuem penitus ex naribus euacuationem, ipsius illitione facere velit.

Col. 621. lit. G. *Sed & galli antiqui cum sale plurimum cocti iusculum aluum subducit: at gallinæ uice uersa sistit.* Hæc verba sub voce zomos leguntur in Græcis sic, καὶ ὁ τοῦ παλαιοῦ δὲ ἀλεκτρυόνος σὺν ἁλσὶν ἐπὶ πλεῖστον ἑψηθέντος ὑπακτικὸς γίνεται. ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος τοὐναντίον ἐπικρατητικός. Ex quibus verbis apparet Paulum vocem ἐπικρατητικὸν palàm voci ὑπακτικὸν opposuisse, vt qui prius iusculum aluum subducendi, posterius eandem sistendi vim habere asserat; & hoc ex Galeni libro secundo simplicium medicamentorum vnde hæc transcripsit, & vbi sic legitur, ὅ γε μὴν τῶν ἀλεκτορίδων ἁπλοῦς ζωμὸς ἐπικρατητικῆς ἐστι δυνάμεως, ὥσπερ ὁ τῶν παλαιῶν ἀλεκτρυόνων ὑπακτικός. ἑψεῖν δὲ αὐτοὺς χρὴ μεθ' ἁλῶν ἐπὶ πλεῖστον. Quanquam Galeni locus non hanc quàm Paulus intellexit, contrarietatem inducat, & ἐπικρατικῆς legendum esse pro ἐπικρατητικῆς voce suspicer, vt contemperandi vim accipiamus, quam Dioscorides apertis verbis gallinæ iusculo attribuit, ὁ δὲ ζωμὸς τῆς ἀλεκτορίδος, inquit, μάλιστα δίδοται ἐπικράσεως χάριν τῶν φαυλοτήτων, καὶ ἐπὶ τῶν στόμαχον πυρουμένων, λιτῶς σκευασθείς. id est contemperandi humores gratia, & in stomachi ardore. Si itaque Dioscoridis sententia recta est, sicut rectissimam esse censeo, apud Galenum ἐπικρατικῆς, vel ἐπικεραστικῆς vox legi debet, & non ἐπικρατητικῆς: id quod quum Paulus non satis animaduerteret, ἐπικρατητικὸς dixit, & τοὐναντίον de suo adiecit, vt omnino contrarietatem horum iusculorum induceret, quam tamen (vt dixi) Galeni lectio non cogit. Possit itaque etiam Pauli locus iuxta Dioscoridis sententiam, & Galeni lectionem (velut dixi) emendandam, legi ac emendari, in hunc modum, ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος ἐπικρατικός. Sed nolui in præsens id facere, sicut neque id in Galeno tum Græco tum Latino feci, sed reliqui, contentus & hîc de his locis admonuisse, quum etiam his longè plura in commentariis medicis prodiderim, & libro secundo emblemate quadragesimo in Dioscoridem adduxerim.

Col. 623. lit. A. *Ios (id est ærugo) acrem qualitatem gustantibus exhibet, discutitque, ac tollit, & consumit, &c.* In Græcis legitur διαφορητικός τε καὶ καθαιρετικὸς καὶ τμητικός. pro τμητικὸς itaque legendum est τηκτικὸς, quòd verti consumit. Ita enim legendum videtur, nisi quis στυπτικὸς malit, non longè diuersa significatione. Sed & in Galeno & in Aëtio, hoc loco falsò στυπτικὸς legitur.

Ibidem lit. G. *Cadmiæ ambæ siccant. Sed botryitis (id est racemosa) tenuiorum partium est: placitis crassiorum.* In Græcis exemplaribus voces transpositæ sunt. legitur enim, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτης παχυμερεστέρα, λεπτομερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Legēdum est autem, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτης λεπτομερεστέρα, παχυμερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Sic enim Galenus lib. 9. habet, qui etiam hoc addit, quòd botryitis in altioribus fornacum partibus reperiatur collecta, vtpote leuior, placitis verò in humilioribus, velut quæ grauior existat. Et mox quod conuerti, Nam in durioribus, efficacioribus opus est medicamentibus, in Græcis falsò σωμάτων legitur pro φαρμάκων.

Col. 625. lit. F. *Acida propter secandi uim, pituitosis & excrementosis stomachis conueniunt.* De cerasiis hæc dicit. Sed in Græcis, φλεγματικοῖς καὶ φλεγματώδεσι στομάχοις falsò legitur, pro φλεγματικοῖς καὶ περιττωματικοῖς στομάχοις, velut Galenus habet. Et mox consequenter vbi de siliquis agit, ψυκτικῆς vox falsò habetur pro στυπτικῆς, vt Galenus & Aëtius habent.

Col. 627. lit. H. *Non in terra nascens, sed in cœnosa maris parte.* De corallio ita conuerti verba quæ in Græcis sic leguntur, οὐκ ἐν χέρσῳ φυόμενον, ἀλλ' ἐν τῷ πέλματι τῆς θαλάσσης. Non autem puto legēdum πέλματι, vt velut de pediculo, aut planta, aut alto maris accipiatur, sed τέλματι, vt cœnosam partem intelligamus.

Col. 628. lit. B. *Coronopodis radix etiam ipsa cœliacis commoda esse, in cibo accepta creditur.* Græca exemplaria habent κωλικοῖς ὠφελεῖν. Sed Dioscorides, Galenus & Aëtius palàm κοιλιακοῖς habent: quomodo etiam legendum esse, ex eo clarū fit quòd radicem eius στυπτικὴν (id est adstringentem) Dioscorides dixit. At hic error non librarii est, ex similitudine vocum decepti, sed ipsius authoris Pauli: qui quum alaudam colicis opitulari antea scripsisset, mox subiunxit, κορωνόποδος ἡ ῥίζα καὶ αὐτὴ πεπίστευται κωλικοῖς ὠφελεῖν ἐσθιομένη.

Ibidem lit.F. *Acre guſtantibus eſt & uehementer utentibus.* Ita legendum eſt de cratæogoni ſemine,ex Galeno.Nam ψυχρὸς falſò pro σφοδρῶς poſuit quis,& χρωμένοις vocem reiecit,vt libri tertii emblemate centeſimo viceſimoſexto in Dioſcoridem notauimus.

Col.629.lit.A. *Et alopeciis affrictum citius quàm alcyoniũ pilos producit.* Hoc de cæpa dixit, ſed Græca lectio corrupta eſt hoc modo, καὶ ἀλωπεκίας θᾶττον ἀλκυονίου παρορμᾷ ταῖς θριξί. Legendum autem ſic, καὶ ἀλωπεκίας παρατριβόμενον,θᾶττον ἀλκυονίου, &c.Ex Galeno & Aëtio.

Ibid.lit.A. *Cyamos (id eſt faba)non multum à medio temperamento abeſt,tum perfrigerando,tum calefaciendo.* Græcè ſic, κύαμος οὐ πολὺ τῆς μέσης ἀφέστηκε κράσεως,κατά τε τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν.Et ſic habet quoque Galenus,vnde Paulum tranſcripſiſſe apparet,κύαμος καθ᾽ ἑκάτερα τῆς μέσης κράσεώς ἐστιν ἐγγυτάτω,κατά τε τὸ ξηραίνειν καὶ κατὰ τὸ ψύχειν. Et Aëtius ſimiliter, κύαμος κατὰ τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν τῆς μέσης ἐστὶν ἐγγυτάτω κράσεως.Ab his itaque tribus attribuitur fabis medium temperamentũ, tum perfrigerando,tum ſiccando.Nec immeritò in dubium venit, quod ſit medium temperamentum quod faba habeat, tum perfrigerando tum ſiccando,quum medium videatur inter oppoſita ac contraria interuenire, & id ſit quod ab vtriſque extremis æqualiter diſtet. Quum igitur inter frigidum & ſiccum non ſit contrarietas, quomodo medium temperamentum inter ipſa eſſe poteſt? Mihi ſanè videtur pro ξηραίνειν legendum eſſe θερμαίνειν, vt inter calefaciendi & frigefaciendi vim,medium habere temperamẽtum fabam accipiamus, vt neque calida neque frigida ſit cenſenda, velut Dioſcorides dixit,κύαμος μέσος θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ἐστί.Et poteſt vox ξηραίνειν per incogitantiam tranſcribentis in Galenum irrepſiſſe, atque ita de Galeno, per Paulum & Aëtium non ſatis animaduertentes, tranſſumpta eſſe. Poſſet tamen Galeni verborum ſententia ita accipienda eſſe videri, quòd in omnibus quatuor qualitatibus medium temperamentum faba obtineat,ita vt in ſiccando ac humectando, calefaciendo item ac frigefaciendo media ſit: & ad τὸ ξηραίνειν, contrarium eius τὸ ὑγραίνειν,& ad ψύχειν,ipſius contrarium τὸ θερμαίνειν adintelligatur. Sed non videntur Aëtius & Paulus hanc ſententiam ſuis verbis exprimere.Et in ſiccando ac humectando differentia variat, prout recentes ſunt & virides fabæ, aut contrà veteres ac reſiccatæ,quum medium illud temperamentum inter caliditatem ac frigiditatem ipſis ſit perpetuum.Huc accedit quòd Galenus paulo pòſt,fabam ἀλύπως ξηραίνειν dicit,id quod indicio eſt,non medium habere inter ſiccandum & humectandum temperamentum,ſed à medio ad primum ſiccandi ordinem progreſſum,vt intelligamus iam ratiocinando,fabam in primo ordine ſiccandi vi præditam eſſe. Atque hæc mea de hoc loco coniectura tādiu valeat donec quis meliora producat.Porro admonet me hìc de faba locus, vt Ciceronis libro primo ad Atticum epiſtolæ decimætertiæ locum emendem ex coniectura atque ingenii arbitrio, vbi fabam mimum nulla ſignificatione legitur,pro fabulam omnium.Quia verò eodem loco vox alia corrupta habetur ἐλαφηπέον, pro qua aliqui floccifacteon nulla Latinæ formationis habita ratione legendum cenſent:aliqui ridiculè illum exponunt,fugiendum more ceruorũ: ego totum Ciceronis locum integrum adſcribam, Sed heus tu,vidéſne conſulatum illum noſtrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν vocabat,ſi hic factus erit, fabulam omnium futurum? Quare(vt opinor) φιλοσοφητέον, id quod tu facis,& iſtos conſulatus ἀλαβητέον.

Col.630.lit.C. *Adeo ut quum aquà mulſa pota trium drachmarum pondere, interna expurget.* Græca exemplaria πινομένου τριῶν μέγεθος habent.deeſt itaque vox δραχμῶν,& pro μέγεθος legendum eſt πλῆθος. Sic enim habet & Galenus & Aëtius. Locus eſt de cyclamino.

Ibid.lit.E. *Libanotus(id eſt thus)&c.Fuligo thuris calefacit ac ſiccat in tertio abſceſſu.* Hoc loco & in Paulo & in Galeno falſò legitur,ὁ δὲ θαλλὸς αὐτοῦ θερμαίνει καὶ ξηραίνει.Non enim de ramo aut ſurculo thuris loquuntur, ſed fuligine,quæ αἴθαλος & αἰθάλη,itémque λιγνὺς appellatur.Quare in vtroque legendum eſt ὁ δὲ αἴθαλος.

Col.631.lit.E. *Noſſe uerò hoc conuenit quòd mercurialis ſemen eminentiis corporis præter naturam affrictum,ipſas abolere compertum eſt.Has autem eminentias uulgò Narphia uocant.* Quæ ſint hæ eminentiæ,& an Narphia(velut Pauli exemplaria habent) aut Carphia(velut Aëtius libro primo De mercuriali tradit)vulgò appellentur, non ſatis conſtat. Aëtii verba hæc ſunt, καὶ ταύτης τὸ σπέρμα οὕτω ξηρανθὲν διδάσκει ἡ πεῖρα,τὰ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ὀνομαζόμενα ἐν τῷ σώματι καρφία ἀφανίζειν,ἐπειδὰν τις αὐτὰ τῷ σπέρματι ἐπιμελέστερον ἀποτρίβῃ.Videntur autem alter ab altero tranſſumpſiſſe, aut vterque à quodam tertio,qui noluerit Græca appellatione vti,ſed vulgari,& alicuius gentis barbara (vt puto)vt res ipſa myſterii ſpeciẽ præferret,& non omnibus pateret.Suſpicor tamen de cicatricum eminentiis ipſos loqui,quas οὐλὰς dicere inuiderunt. certè cicatricum apud Germanos appellatio,ναρφίων vocem penitus refert.

Ibid.lit.F. *Et ſi intra corpus ſumatur,ſecat & attenuat craſſos ac uiſcoſos humores plus quàm ſal.* Hoc de nitro ſiue litro dicit, quod antea in medio eſſe facultatis aphronitri ac ſalis dixit, & nunc plus quàm ſalem ſecare & attenuare craſſos ac viſcoſos humores teſtatur.Sed in Græcis falſò legitur,πλέον τῶν ἄλλων.Non enim plus quàm alia quæ nulla relata ſunt, ſed plus quàm ſal hoc facit.Legendum enim πλέον τῶν ἁλῶν.Quòd autem tria ſint medicamenta diuerſa, quorum primum litrum ſiue nitrum appelletur,alterum nitri ſiue litri ſpuma,& Græcè ſoluta compoſitione, νίτρου ἢ λίτρου ἀφρὸς, & tertium compoſita voce aphrolitrum ſiue aphronitrũ,in cõmentariis medicis declarauimus. At de chalaſtræo nitro mentionem facit etiam Plinius,in quo tamen chalaſtricum legitur,& Plutarchus in præceptis ſalubribus.

Col.632.lit.C. *Mameras uelut radicula quædam eſt herba,&c.* Quæ ſit hodie aut illo tempore fuerit radicula Mameras, non conſtat:Dioſcorides & Galenus,& veteres non meminerunt.Mentionem eius fecit etiam ſuprà lib.3.cap.22. Paulus ad cicatrices & albugines oculorum.Aëtius item lib.12.cap.44. ad diuites podagricos velut mirabile medicamentum præſcribit,mameram aqua maceratam,deinde tritam ac illitam.

Ibidem lit.D. *Melan(id eſt atramentum)Indicum(ut Dioſcorides dicit)ex his eſt quæ leuiter frigefaciunt, & rumpunt inflammationes ac tumores laxos.* Hic locus eſt apud Dioſcoridem lib.5.ſed συφόντων falſò legitur illic pro ψυχόντων,velut rectè habet Paulus.ψυχόντων enim vox peculiariter ad φλεγμονὰς refertur,ſicut ῥησσόντων ad οἰδήματα. Quare ex Paulo Dioſcoridis lectio, & non viciſſim Pauli ex Dioſcoride emendanda eſt,niſi quis corrumpere magis quàm emendare velit.

Col.633.lit.A. *At quod oblongiorem calicem habet,& aliâs contractiorem, &c.* De papaueris ſylueſtris altera ſpecie hæc verba habet,Græcè in hunc modum,ἡ δὲ τὴν κωδίαν ἐπιμηκεστέραν ἔχουσα καὶ αὐαυξεστέραν, &c. Atque hæc ex Galeno,apud quẽ ſic legitur, ἡ δὲ ἐπιμηκεστέραν μὲν ταύτης,ὅλην δὲ αὐξανεστέρα καὶ αὐχμηροτέρα,&c.Falſò tamẽ legitur in Galeno vox αὐξανεστέρα,pro αὐαυξεστέρα.Dicit enim hanc, calicem quidem habere oblongiorem, verùm ipſam totam eſſe contractiorem & ſqualidiorem, & vox αὐχμηροτέρα declarat legendum eſſe αὐαυξεστέρα.

Ibid.lit.G. *Myagros,quàm alij uocant melampyron,&c.* Hoc loco primùm falſò legitur in Græcis codicibus μελάμπυκνον pro vero μελάμπυρον,vt ex Dioſcoride patet,ſi tamen eius lectio recta eſt: deinde ordo conturbatus eſt,& primùm habetur myagri ſemẽ:& interpoſitis mitulis, ſequitur μύαρος,οἱ δὲ μελάμπυκνον,&c.quaſi myaros alia herba ſit ab ea quæ ſemẽ illud de quo primùm dixit,producit.Reſtituatur itaque ordo Græcæ lectionis iuxta meam tranſlationem,& ne putetur alia eſſe herba quæ myaros appelletur: ſed myagron eſſe,ac appellari herbam pinguem,quæ & ſemen pingue producat, eius vſus ambo qui à Paulo præſcribitur,ſed iuxta Dioſcoridis traditionem.

Col.635.lit.F. *Opium in tractatione de papauere dictum eſt.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ὄπιον ſola habetur.Deſunt autem verba,ἐν τῷ περὶ τῶν μηκώνων εἴρηται.Nam ſuprà de papauere mentionem eius fecit.

Col.636.lit.A. *Oſiris,ex qua ſcopas faciunt,&c.* Græcè ſic legitur,ὄσιρις,ἐξ ἧς τὰ κορήματα γίνεται. Et ſic habet quoque Galenus,ſic etiam Aëtius.Quid autẽ ſint κορήματα quæ ex Oſiride fiunt,,non ſatis conſtat:alii medicamẽta ad exterendam

leuigandámque cutem, κορημάτων voce accipiunt, alii pupillaria medicamenta, alii smegmata simpliciter, Plinium in hoc sequuti, qui dixit, Smegmata mulieribus faciunt ex his: loquitur autem de Osiridis ramulis. Nec satis etiam constat an linaria herba hodie vulgò appellata sit ea quæ illis authoribus dicta est osiris, etiamsi multi sint in hac sentẽtia. Ego verò κορήματα, neque ἀπὸ τῶν κορῶν (id est à pupillis) dicta puto, neque vlla medicamẽta aut smegmata ea voce accipio, sed nomen verbale vt appellant, esse iudico, ductum à verbo κορεῖν, quod verrere ac purgare significat: accipióque per κορήματα, scopas ac verricula extersoria, qualia etiam hodiéque in vsu sunt ad vestimenta purganda. Nec de Plinii lectione studiosos celare volo, esse apud me manuscriptum vetustissimum exemplar, quod non Smegmata vocem habet, sed Megmata, ita vt etiam non tam clarum sit Megmatáne an magmata sit legendum: vt fortassis Plinius, Magmata mulieribus faciunt ex his, scripserit, & postea Magmata genuina Plinii vox in smegmata transierit. Sunt autem μάγματα eadẽ forma ac significatione, à verbo μάττειν, quod extergere ac mundare significat, dicta qua κορήματα ἀπὸ τοῦ κορεῖν. Et sint etiam hæc ex coniecturæ facultate.

Ibid. lit. G. *Periclymeni folia & semen, &c.* Græcum exemplar hîc corruptum est. potest autem ex Dioscoride restitui vera lectio, quam ego expressi, vt in hunc modum legatur, ὥστε τὸ οὖρον ἐκκρίνειν αἱματῶδες ἄχρι ἓξ ἡμερῶν· πόμα δὲ ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ὠφελεῖ τοὺς σπληνώδεις καὶ δυσπνοϊκούς.

Col. 637. lit. G. *Et maculas faciei cum ipso extergunt.* De polygonato hoc dicitur: legitur tamen falsò πίλους pro σπίλους.

Col. 638. lit. A. *Pompholyx citra mordacitatem siccat, ut cancrosis ulceribus, aliísque malignis opituletur.* Hoc loco Græca exemplaria falsò habent, τοῖς σαρκώδεσι τῶν ἑλκῶν. Verùm non carnosis vlceribus, sed cancrosis legendum esse, ex eo patet, quòd subiicit, καὶ τοῖς ἄλλοις κακοήθεσι, quo significat etiam prægressa cancrosa, malignorum generis esse. Talia verò non sunt carnosa. Quare legendum est τοῖς καρκινώδεσι τῶν ἑλκῶν. Nam & Galenus & Aëtius hoc habent quòd pompholyx εἰς τὰ καρκινώδη ἕλκη commodet.

Col. 639. lit. A. *Larix quoque huiusmodi est.* In Græcis deest vox τοιαύτη, vt legatur, καὶ ἡ λάριξ δὲ τοιαύτη. Est hoc in resinis.

Ibid. lit. C. *Abundè autem adstringit & siccat ordine tertio, frigefacit secundo.* Græca exemplaria sic, sed falsò, καὶ ξηραντικοῦ ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ῥυπτικοῦ δὲ τῆς δευτέρας. pro ῥυπτικοῦ enim legendum est ψυκτικοῦ. Nulli enim traditi sunt secundarum qualitatum gradus siue ordines, sed primarum ordines quatuor Paulus suprà libri secũdi capite secũdo ex Galeno proposuit. Sed & Galenus apertè dicit Rhoem esse pharmacum ξηραντικὸν μὲν ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ψυκτικὸν δὲ ἐκ τῆς δευτέρας. Ita etiam Aëtius. Atque hæc etiamsi parua videantur, neutiquam tamen prætereunda sunt.

Ibid. lit. E. *Cæterum in libro De theriaca dicit Galenus, Trifolium quæ hyacyntho similis est, &c.* Hic locus est in libro De theriaca ad Pisonem, ex quo etiam Pauli lectio declaratur, vt melius intelligi ac emẽdari possit. Falsò enim legitur in Paulo, τοῦ ἀέρος εἰκύμον, pro τοῦ ἔαρος ἐγκύμονος. Non enim de prægnante aut inturgescente ex aere loquitur, sed de prægnante veris tempore. Et postea pro ὑγιεῖ δὲ τὸ ποτὸν προσφερόμενον, legendum est, ὑγιεῖ δὲ τόπῳ προσφερόμενον. Non enim in potu exhibendum est: sed si ad sanum locum in homine non morso adhibeatur, inquit Galenus, similem affectionem efficit, &c. Hæc in satyrio habentur.

Col. 640. lit. E. *Sisari radix cocta stomacho commodat, &c.* Hoc loco in Græcis exemplaribus duarum herbarum sisari ac sisymbrii tractatio, in vnam coaluit. Sunt enim duo sisymbria; quorum prioris vires sisaro coaluerũt: posterius autẽ etiã cardamine appellatur, & mox sequitur. Sic ergo restituenda est Græca lectio ex Galeno, Σισάρου ἡ ῥίζα ἑφθὴ, εὐστόμαχός τε ἐστὶ καὶ οὐρητική, θερμὴ κατὰ τὴν δευτέραν τάξιν. σισύμβριον, λεπτομεροῦς διαφορητικῆς θερμαινούσης καὶ ξηραινούσης ἐστὶ δυνάμεως καὶ κράσεως, κατὰ τὴν τρίτην τάξιν, λεπτομερές τε ἐστὶ καὶ διαφορητικὸν, ἰσχυρόν τε τὸ σπέρμα. διὸ τοῖς τε λύζουσι καὶ στροφουμένοις δίδοται σὺν οἴνῳ. Et nunc sequitur sisymbrium alterum. Et huic lectioni respondet nostra translatio. Sed & in posteriore sisymbrio falsò legitur πρώτην pro τρίτην. Quomodo enim aridum sisymbrium calefaceret ac siccaret in primo ordine: & humidum contra secundo ordine: quum dubium nemini esse possit, arida eadem plus siccare quàm vda. τρίτην ergo lege, vt etiam Galenus.

Ibid. lit. G. *Scolopendra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat.* Quod hîc dixi contacta, falsò legitur in Græcis καυθεῖσα. Non enim vsta hoc facit, sed ipsius contactus pruritum inducit. Legendum itaque est ψαυσθεῖσα, velut Dioscorides habet.

Col. 643. lit. F. *Extincta uerò urit quidem statim, sed post dies non amplius. Contrahit tamen, & consumit carnes.* De calce hæc dicit. Sed illud Post dies non amplius, declarat Galenus & Aëtius sic, quòd post diem vnum atque alterum minus vrat ac crustam minus inducat. Verùm post tempus, crustam omnino non efficiat, calefaciat tamen adhuc, & carnes cõsumat. Quod igitur Paulus contrahit dixit, hoc est συντείνει, hoc illi θερμαίνει (id est calefacit) dixerunt. Nec mox, quia illi θερμαίνει habent, etiam in Paulo mutanda lectio est, & θερμαίνει substituendum pro συντείνει. Commodissimè enim & de industria hoc verbo Paulus vsus est, quod inter cætera significat contraho, ita vt propè sequatur consumptio. Porro mox explenda est lectio ex Gal. & Aëtio hoc modo, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται ὕδατι πολλάκις πλυθεῖσα· διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται θαλάσσῃ πλυθεῖσα. At paulo pòst totum caput de trifolio elapsum restituimus.

Col. 644. lit. E. *Ex tertio frigefacientium ordine est.* De hyoscyamo hoc dicit: sed desunt in Græcis codicibus voces τῶν ψυχόντων, restituendæ ex Galeno & Aëtio sic, ἐκ τῆς τρίτης οὖν τάξεως τῶν ψυχόντων. Mox etiam de hyperico desunt voces, τὰ πλαδαρὰ καὶ σηπεδονώδη, post vocem ἐπιπαστόμενα, & non (vt exemplaria habent) ἐπιπλαττόμενα, & ante vocem ἑλκῶν inserendæ ex iisdem authoribus.

Col. 645. lit. B. *Nimirum ut quæ tenuium partium quid habeat, insupérque calidum.* Hæc verba in Græcis corruptè leguntur, restituendáque sunt ex Galeno in hunc modum, ὡς ἐχούσης τι λεπτομερὲς, ἔτι δὲ καὶ θερμόν. Habentur autem de phalaride sub litera φ.

Ibid. lit. G. *Si uerò lotum sit, teneris corporibus magis commodat.* De ære vsto hæc leguntur, sed Aldinus codex sic habet, εἰ δὲ πλυθείη, τοῖς ἁπλοῖς χρησιμώτερός ἐστι. Basiliense verò sic, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἁπλύτου χρησιμώτερός ἐστι. Nec desunt qui adhuc plura ex Galeno assuenda putent. Sed non est necesse, & integra est sententia, si modò ἁπαλοῖς pro ἁπλοῖς legatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col. 647. lit. D. *Qui enim uesperi dant, aut post cibum, lædunt. Corrumpit enim alimentum.* Græcè hîc legitur, διαφορεῖ γὰρ τὴν τροφὴν, id est digerit siue discutit alimentum. & poterat tolerari hæc sententia, si de eo quod futurum erat nutrimẽtum accipiamus, vt hoc in corpus crudum adhuc & non concoctum distribui intelligamus. Verùm mihi magis arridet vox διαφθείρει, pro qua facilè potuit supponi διαφορεῖ. Et paulo pòst in altera editione falsò legitur εὐχροιαν, in altera item falsò χρεῖαν, vbi legẽdum est, καὶ πολλὴν ὕλην ἀχρεῖον ἐν τῷ στόματι συλλεγόντων, id est multam inutilem materiam, &c. Et mox vbi de aloë rursus tractat, & dicit, ἱκανῶς γὰρ ἐκκενοῖ, ὅλον μὲν οὐ συγκινοῦσα τὸ σῶμα. Videtur pro συγκινοῦσα legẽdum esse κενοῦσα, ex Aëtii lib. 3. cap. 24.

Col. 648. lit. C. *Colocynthidis medulla bilem potissimum uacuat, &c. de neruis ac partibus neruosis.* Hîc etiamsi legant exemplaria vtcunque vetusta, ἀπὸ τῶν πλευρῶν τε καὶ νευρωδῶν, id de costis siue lateribus, tamen res ipsa indicat legendum esse, ἀπὸ τῶν νεύρων τε καὶ νευρωδῶν, & confirmat Aëtius qui lib. 3. cap. 35. de colocynthide sic ait, καθαίρει φλέγμα καὶ χολὴν καὶ μυξώδη, ὅθεν νεύρων καὶ νευρωδῶν σωμάτων ἐστὶ καθαρτικόν.

Col. 649. lit. A. *Tragorigani Heracleotici eadem mensura, ut pulegium euacuat: sed ambo sicca.* Hoc postremũ, Sed ambo sicca,

Græcè legitur, ἄμφω δὲ ξηραὶ. Nec accipiendum eſt ambas ſiccandi vim habere. Non enim ex aliqua temperamenti qualitate, ſed totius ſubſtantiæ proprietate purgantia medicamenta euacuant. Quare hîc de ſiccandi vi non loquitur: ſed ambo ſicca & non viridia, exhibenda eſſe intelligendum eſt, quemadmodum etiam paulo pòſt de parthenio dicit, Parthenium ſimiliter ſiccum potum eadem ducit.

Ibid.lit.C. *Et coxendicum morbo laborantibus, ubi articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fuerit.* Hæc verba leguntur ſub titulo, Quæ pituitam euacuant. Sed in Græcis vna corrupta vox totam ſententiam peruertit. Sic autem legitur, καὶ ἰσχιαδικοῖς ἐπειδὰν τὸ ἄρθρον ὑπόμυξον ἢ ἐλεφαντῶδες ᾖ. Quid hîc facit, aut ſignificet vox ἐλεφαντῶδες? Veræ autem lectionis vocem quæ pro ἐλεφαντῶδες reponenda eſt, oſtendit vox præcedens ὑπόμυξον, quæ ſimilem, aut non multum diuerſam ſignificatione vocem exigit: eam autem eſſe vocem φλεγματῶδες nemini dubium eſſe debet, quum iſchiadicorum articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fieri ſoleat, non elephantioſus, velut falſò legitur.

Inter ea quæ aquam euacuant habetur granum cnidium cum melle coctò deuoratum. Eſt enim melle obuoluendum, vt ne in deglutiendo lædat. Quare legendum eſt καταποθεὶς, & non ποθεὶς, id eſt potus. non enim bibi, ſed deuorari debet. Sic etiam mox euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata habetur. Sed & eo loco πινομένη falſò pro καταπινομένη legitur: & rurſus Cneorum cum polenta voratum habetur, vbi in Græcis itidē καταπινόμενον legendum eſt, & non πινόμενον.

Ibid.lit.F. *Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulſa potæ aquam ducunt.* Exemplaria Græca non duas drachmas, ſed < α'. habent, quod pondus debilius eſſe videtur, & exemplaria manuſcripta < β'. habere dicuntur. Ego itaque de hoc admoneo, & liberum vſuro relinquo. Sicut etiam paulo ſuperius, ſquamæ Cypriæ drachmæ dimidiæ pondus debilius eſſe apparet, & eius item < β'. vetera exemplaria præferre dicuntur. Aëtius certè < αϛ'. id eſt ſeſquidrachmam habet.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.650.lit.C. *Purgatorium ex malis cydoniis.* In hoc medicamento conuerti, Piperis ſemunciam, non quòd in Græcis ita legatur, ſed quòd pōdus quod legitur nimium eſſe videatur. Legitur enim πεπέρεως ℥ ϛ'. pro ſenarii itaque numeri nota ϛ'. legendam puto notam hanc S. quæ cuiuſque ponderis ac menſuræ cui adiicitur, medietatem ac dimidium ſignificat, vt hoc loco πεπέρεως ℥ S. piperis vnciæ dimidium ſignificet. Aëtius lib.3.cap.92. piperis & zingiberis ſingulorū drach.II. habet, quæ ſemunciæ dimidium faciunt. At ſicut nimium legitur piperis pondus, ita ſcammoniæ drachm.I. pondus, minus eſſe pro reliquorum modo videtur. Aëtius certè in reliquis idem pondus cum Paulo ſeruans, ſcammoniæ drach.VI. habet. Nihil tamen hîc mutaui, ſed ſiquis vti velit & parare, ei Aëtium magis quàm Paulum hac parte ſequendum cenſeo: ſicut etiam exhibendi modum ex Aëtio Paulo reſtituendum iudico. Aëtius enim cochlearium vnum dat, quomodo etiam in Paulo legendum eſt, nimirum δίδου κοχλιάριον α'. ἢ πρὸς δύναμιν, & non vt exēplaria habent, κοχλιάριον ℥ α'. ἢ πρὸς δύναμιν.

Ibid.lit.D. *Buccellatus purgatorius.* Hoc medicamētum non ſatis ſcio an integrè legatur. Aëtius certè lib.3.cap.100. amplius quiddam tradit, & de fermento addendo, & de torrendi modo. Appellatio à Latina voce buccea ſiue buccella facta eſt, quòd paruæ velut panum moles ac fruſta fierent.

Ibid.lit.E. *Poſca purgatoria & ſtomacho grata.* Græcè legitur φοῦσκα καθαρτικὴ καὶ εὐστόμαχος. Eſt autē vox φοῦσκα Latina facta ex poſca, quæ acetum cum aqua permixtum ſignificat, quòd Græcis vocatur ὀξύκρατον. Ex eo itaque quòd cum poſca (id eſt ἐν ὀξυκράτῳ) exhiberetur, appellationem medicamentum accepit.

Ibid.lit.F. *Datur mane cum condito, aut aqua mulſa, aut mero feruefacto.* Hæc verba de purgatoria podagrica priore legūtur in Græcis ſic, δίδοται ἕωθεν μετὰ κονδίτου, ἢ μελικράτου, ἢ ζεστακράτου. Per vocem itaque ζεστάκρατον, ego vinum meracum feruefactum accipio, vt ſit quaſi ζεστὸν ἄκρατον. Eſt enim ἄκρατον merum non mixtum.

Col.651.lit.A. *Dantur ſcrupuli III. His verò qui aluum ægrè ſolubilem habent, ſiliquæ XXIII. quæ faciunt omnino VII. aut propemodum VIII. obolos. Et poſt euacuationem ubi lauiſti, ex ouis & pane nutrito.* Hæc dè purgatoria ex coronopodio in Græcis corrupta habentur. Primum enim δόσις [illegible] η'. id eſt dantur ſcrupuli VIII. nimia eſt, id quod ſequentia declarant. Si enim octo ſcrupuli communis eſſet doſis, quomodo in his quæ aluum ægrè ſolubilem habent, quos δυσκοιλίους vocat, id pondus minuatur, & non potius augeatur, vt quos difficulter euacuare poſſis? Exhibet autem his ſiliquas XXIII. quas omnino facere dicit obolos ſeptem, aut propemodum octo. Nam iuxta ponderum rationem ad finem huius lib.7. traditam, tres ſiliquæ obolum faciunt, vt ita XXIII. ſiliquæ, octo obolos ad plenum efficerent, ſi vna adhuc ſiliqua adderetur. Quum autem octo oboli faciant ſcrupulos IIII quomodo his qui difficilius purgantur, minus & dimidiatum pondus, vtpote ſcrupuli IIII, exhibeantur, quum communis doſis ſit ſcrupulorum VIII? Ego itaque legendum puto, δόσις [illegible] γ'. vt ἡ octonarii nota, pro ternarii numeri nota γ' ſit ſuppoſita. Deinde vox γαστέρας in totum eſt ſuperflua ac reiiciēda, nec poſt vocem κένωσιν locanda, & pro ipſa ὀβόλους vox reſtituenda, vt ſic legatur, ἡ δόσις [illegible] γ'. τοῖς δὲ δυσκοιλίοις κεράτια κγ'. ἃ ποιεῖ πάντως ζ'. ἢ ὀκτὼ σύνεγγυς ὀβόλους. καὶ μετὰ τὴν κένωσιν λούσας θρέψον ὠὰ καὶ ἄρτον. Hanc lectionem in tranſlatione mea expreſſi: & ex hac docemur, quum in communi ſcrupuli tres aut oboli ſex, aut ſiliquæ octodecim de hoc medicamento exhibeantur, his qui ægrè ſoluuntur dandos eſſe ſcrupulos fere quatuor, aut obolos fere octo, aut ſiliquas XXIII.

IN CAPVT SEXTVM.

In hoc capite mox à principio tranſpoſita ſunt verba quædam, quæ iuxta trāſlationis ordinem in iuſtam formam reponantur. Eſt item mox à principio corrupta lectio in hunc modum, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαιρουμένων προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, &c. pro καθαιρουμένων itaque legendum eſt καθαρτικῶν, vt de purgatoriis medicamentis vocem eam accipiamus. Et mox ante vocem προδιαιτήσαντα inſerenda eſt vox λιτῶς, quæ eadem ratione in prægreſſi capitis fine habebatur, vt recta ſit hæc lectio, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαρτικῶν λιτῶς προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, & cætera.

Ibid.lit.E. *Si verò res urgeat ob magnitudinem morbi, aut æger lancinetur, & diſtendatur, & velut ſerra ſecetur.* Græcè ſic, εἰ δὲ κατεπείγοι διὰ μέγεθος νοσήματος, ἢ σπαράττοιτο, ἢ διατείνοιτο, καὶ πεπρισμένος ὁ κάμνων εἴη. Per vocem itaque πεπρισμένος ſerratum accipio, qui ſe velut ſerra ſecetur affligi ſentit, à verbo πρίζω. Poſſit tamen fortaſſis non malè πεπρησμένος, à verbo πρήθω, legi, vt incenſus & velut ardens accipiatur: & vtrunque afflictionis modum veriſimile eſt non purgatis cōtingere. Ego exemplarium præſcriptum ſequutus ſum.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.652.lit.B. *Hiera Antiochi.* Hæc deſcriptio Hieræ Antiochi ad verbum ita habetur in Aëtii lib.3.cap.114. Nec quicquam ambiguum eſt, niſi quod & hîc & in Aëtio legitur, κρόκου φύλλων, quaſi croci folia accipiēda indicentur. Quū autem in reliquis hieris ſimpliciter κρόκου legatur, nulla facta additione, videtur omnino & hîc φύλλων vox ad crocum non pertinere, ſed diſtinctim legenda eſſe, & hoc in ſingulari numero, φύλλου, vt per ipſam folium malabathri accipiatur, quod & ſimpliciter φύλλον & μαλαβάθρου φύλλον dici ſolet. Et ſic quoque in hiera Pachii Antiochi apud Scribonium legitur. nimirum diſtinctè, myrrhæ, folii, croci: quanquam ea tota deſcriptio magis cum hiera Archigenis eadem ſit quàm cum hac quam Paulus Antiocho adſcribit, velut mox dicam.

Ibid.lit.E. *Archigenis Hiera.* Hæc Archigenis hiera nihil euariat ab illa quàm ſuprà hieræ Antiochi nomine pro-

posuit, nisi quod in hac marrubium amplius habetur. Est autem eadem planè cum ea quæ à Scribonio Largo Antiocho attribuitur. Sed in Paulo πολίου pro φύλλου falsò irrepsit. Legitur enim, σμύρνης, πολίου, κρόκου, pro eo quòd legi debet σμύρνης, φύλλου κρόκου, vt sit quod Scribonius habet, myrrhæ, folii, croci. Sequitur mox, Dosis autem ipsarum perfecta drachmæ quatuor. Sed locus hic in Aldino codice mancus est. deest enim numeri nota. At in Basiliense exemplari adiecta est nota dualis numeri β'. hoc modo, ἡ δόσις αὐτῶν ἡ τελεία < β'. Verùm non esse hanc rectam lectionem minimè dubium est. Dicit enim, Perfecta ipsarum dosis hæc est. Non est autem perfecta dosis duarum drachmarum. Nam Galenus lib. 1. cap. 1. τῶν κτ' τόπους, quatuor drach. hieræ ex colocynthide se dedisse dicit, & in repetita purgatione drachmas quinque. Ego itaque perfectam dosin quatuor drachmarum esse, atque hic legendam esse iudico: quam tamen etiam augere liceat, si affectio pertinax sit & rebellis. Alioqui enim & infra quatuor drachmarum pondus descendere licet, ad vnam vsque & sesquidrachmam.

IN CAPVT NONVM.

Col. 652. lit. G. *Illitio sedis uentrem mouens, appellatur Chezananca, id est Cacacoga.* Hæc illitio χεζανάγκη appellata videtur, ὅτι τὴν τοῦ χέζειν ἀνάγκην εἰσφέρει, id est, quòd cacandi necessitatem inducit. Itaque ad Græcæ vocis similitudinem, Cacacogam appellaui. At in vltima ex his illitionibus κηρίου vox falsò (vt puto) legitur pro κηροῦ. Vult enim cum cera & oleo ad emplastri modum pharmacum effingere. Et ad hoc fauus mellis non ita idoneus esse videtur. Sit tamen per me liberum.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col. 654. lit. F. *Hedychroi in Theriacam ingredientis præparatio.* Mirificè variant huius medicamenti hedychroi descriptiones, non in ponderibus solùm, sed etiam ipsis rebus, apud Galenum, Aëtium ac Paulum. Et quum apud Galenum tribus locis hedychroi descriptio habeatur, ea quæ in primo de antidotis habetur, variat ab ea quæ est in libro De theriaca ad Pisonem: & rursus ab vtrisque euariat ea quæ est in lib. De theriaca ad Pamphilianum, qui tamen non est genuinus Galeni libellus, velut ex libro ad Pisonem clarum est. Et cum Pamphilianica quidem concordat maximè Paulina: & tamen ex aliis amplius quàm illa habet, assumpsit carpobalsami drach. II. & mari drachm. XVI. & hæc ex lib. I. de antidotis, vbi tamen mari drach. II. saltem leguntur, & pro carpobalsami drachmis duabus, opobalsami drachm. III. habentur. Nam in lib. ad Pisonem, & marum, & carpobalsamum, siue pro ipso opobalsamum, deest: sicut etiam in vtrisque Rheon non legitur, quod tamen ad Pamphilianum habetur, & Paulus præscribit. Sed de his admonere volui ea saltem de causa vt & qui parant, & qui vsuri sunt, recto iudicio vtatur, & ne fallantur circa effectus quos frustra ex his quæ desunt sperarint.

Quod porro dixi, Et pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis: in Græcis falsò legitur, καὶ ἀνάπλαττε τροχίσκους ὀποβαλσάμῳ περιχρισθέμενος. Legendum est enim περιχρισάμενος, quemadmodum paulo pòst rursus in pastillis theriacis legitur.

Col. 655. lit. A. *Theriacæ antidoti præparatio.* Hæc descriptio ad verbum eadem est cum ea quæ ad Pamphilianum habetur, & est inde, vt apparet, à Paulo transcripta, si modò quæ vel hîc vel illic falsò leguntur, ex vtriusque collatione emendentur. Primùm itaque buniadis semen vtrobique legitur, sed in Galeno superfluè adiectum est, γογγυλίδος ἀγρίας, quod in margine adscriptum, in contextum irrepsit, tanquam aliud sit medicamentum, quum is qui id adscripsit, βουνιάδος vocem per illam exponere voluerit. Eandem enim esse buniadem & gongylida, Galenus lib. 2. De alimentis testatur. Deinde χοίνου ἄνθους voces, post vocem καλαμίνθης redundant. habentur enim sequenti linea post δικτάμνου, vbi tamē χοίνου vox excidit, ante ἄνθους vocem restituenda. Postea piperis albi & longi lectio recta est in Paulo, sed corrupta in Galeno. Legitur enim πεπέρεως λευκοῦ δραχμαὶ ϛ'. quum legi debeat πεπέρεως λευκοῦ καὶ μακροῦ: nam pondus drach. VI. hîc locum non habet, sed sequitur postea, voce ἀνὰ præmissa, velut res requirit. Deinde Paulus habet, τερεβινθίνης, μαστίχης: vbi in Galeno habetur, τερεβινθίνης, χίας. Distinctè ergo voces hæ legēdæ sunt, vt nō terebinthinā aliquā Chiam accipiamus, sed terebinthinam & chiam, id est mastichen, simpliciter & priuatim chiam appellatam, velut etiam suprà lib. 3. capite 26. ostendi: nisi Paulus falsò mastichen per χίας vocem accepit. Certè Galenus terebinthinam chiam & legit, & maximè probat, quum Andromachus in versibus suis Libycam prætulerit, & mastichen omnino nō habeat. Et mox post ναρδοστάχυος vocem, habetur in Galeno pondus prægressorum, ἀνὰ δραχμαὶ ϛ'. quod è Paulo excidit, & omnino restituendū est. Sunt enim nouendecim medicamenta, quæ drachmarū sex pondere recipiuntur. Deinde post nardi Celticæ nomēclaturam, falsò legitur vox ναρδου repetita in Paulo, quum antea spicam nardi habuerit, & eo loco Galenus nardum Indicam posuerit. Et mox in Paulo ῥοῦ, ὀπίου, falsò legitur, quasi duo diuersa accipienda sint medicamenta. Legendum est autem vt Galenus habet ῥοῦ ποντικοῦ. Opium autem antea habuit, & succum papaueris dixit. Et rursus vbi præparādi modum leuiter perstringit, & opium ac hypocistidem cum aliis succis ac liquoribus recenset, Galenus non ὄπιον, ὑποκιστίδα habet, vt per opiū succus papaueris antea dictus accipiatur, sed ὀπὸν ὑποκιστίδος, vt de solo hypocistidis succo loquatur. Verùm hîc laborare non oportet. omnia enim succulenta eodem modo tractantur, velut ex I. De antidotis, & Aëtio apparet, vt recta sit Pauli lectio, sed breuitate sola obscura. Atque sic vtriusque descriptionis rectam rationem habes, qualis est etiam per omnia apud Aëtium lib. 13. nisi quòd apii semen nescio qua iniuria omissum est, aut excidit.

Quod mox in vsu Theriaces dixi, quemadmodum in pestilentibus constitutionibus maximè fieri solet: in Græcis codicibus mancum legitur. deest enim vox καταστάσεων, vt sic legatur, καθάπερ ἐπὶ τῶν λοιμωδῶν καταστάσεων μάλιστα γίνεται.

Ibid. lit. G. *Sales Theriaci.* Hæc descriptio corruptè & hîc & apud Galenum lib. ad Pisonem habetur. Rectissimè verò apud Aëtium lib. 13. ex cuius lectione, & Galenica & Paulina emendari poteſt. Ego certè iuxta vtriusque collationem, translationem meam ita adornaui vt rectissimam ipsam esse putem, tum quod ad res, tum quod ad pondera rerum attinet. Nec longius reddendam mihi rationem puto, quum ea ex collatione satis pateat. Vnum saltem insigne erratum indicabo: legitur πεπέρεως λευκοῦ, μαράθρου ἀνὰ λ. η. pro μαράθρου igitur legendum est καὶ μακροῦ, ex Aëtio, quanquam Galenus nigrum piper habet. Fœniculum autem hîc locum non habet: nam antea habitum est sexuncis pondere. Pondus autem librarum VIII. nimium est, & falsum: & pro η octonarii nota, dualis numeri nota reponenda est β, velut ex Aetio & Galeno conuerti. An verò Tordylion, quod Galenus sexuncis pondere addit, Aëtius verò quadrantis, vltro à Paulo omissum sit, aut aliàs exciderit, ambiguum est, & ego non inuentum in Paulo, vltro transferre omisi.

Col. 656. lit. D. *Antidotus Mithridatica ex scinco.* Citat hîc Paulus verba Galeni: verùm ego nondum ea reperi in Galeno, sicut neque hanc descriptionem. Est lib. 2 De antidotis descriptio διὰ σκίγκου λεγομένη, sed ab hac longè euariat, vt eadem cum hac videri non possit. At quæ sequitur ex sanguinibus antidotus, habetur & ipsa eodem Galeni loco, sed in paucioribus ab hac euariat, velut facile est cuiuis videre, siquis locos conferre velit.

Ibid. lit. G. *Acetum scilliticum.* Hoc loco haud dubiè falsò legitur in Græcis codicibus, σκίλλης λευκῆς, &c. μναῖ ϛ'. hoc est scillæ albæ, &c. minas sex: quum mox sequantur aceti sextarii duodecim saltem. Nam sex minas scillæ vix interxerint aceti sextarii duodecim, ita amplam molem efficiunt. Quare mihi magis placet Dioscoridis lectio, qui minam vnam scillæ in aceti sextarios duodecim mittit. Declarant hoc etiam Pauli verba sequētia, vbi ait, Quidam scillæ minā I. in aceti sex sextarios mittunt. Nam iuxta horum sententiam, in XII. aceti sextarios duæ minæ scillæ mittendæ essent. Proinde μναῖ α'. lego, & minam vnam conuerti. At sicut hoc in Dioscoride rectè, ita dierum quibus insolari hæc debēt

numerus falsò legitur in eodem,sed characterum siue literarum quæ numeros Græcis denotant fraude.ζ enim suppositum est in Dioscoride pro ξ,id est septem pro sexaginta.Nam quæ facultas de scilla in acetum per septem dies transire posset? Quòd autem sexaginta diebus insolare oporteat,declarant itidem verba sequentia, vbi viridem scillam per sex menses insolari dicit,quod tempus sexaginta dies ter habet.

Col.657. lit. A. *Acetum mulsum scilliticum. Vtere hoc auxilio & ieiunus uelut potione quæ ante cibum sumi solet, & cum cibo ad intinctus.* Græcè sic,χρῶ δὲ τῷ βοηθήματι καὶ νῆστις ὡς προποτίσματι,καὶ μετὰ τροφῆς ὡς ἐμβάμματι. Sunt itaque προποτίσματα eadē quæ προπόματα,de quibus multa in commentariis medicis diximus, sicut etiam de embammatis. Vsus amborum hîc clarè indicatur,& infrà cap.15.

Ibidem lit. B. *Medicamentum Galeni ex scilla.* Hoc habet Galenus in libello qui consilium puero in morbo comitiali datum inscribitur.

Ibidem lit. C. *Philonis antidotus.* In Græcis codicibus falsò legitur ὑοσκυάμου < η'.id est hyoscyami drach.VIII.pro ὑοσκυάμου < κ'.Ita vt η pro κ,octonarii numeri pro vicenarii nota sit supposita,velut clarè habetur apud Galenum lib.9. de cōpos. medic. secundū locos,vbi versus elegiaci carminis à Philone ipso scripti proponuntur, qui minimè fallere possunt, tum in rebus tum in ponderibus. Nam & piperis albi drach. xx. & hyoscyami drach. xx. sumendas esse his versibus docet,

> Ολκὰς δ' ἀργύφου οἶο πυρώδεος εἴκοσι βάλλε,
> Εἴκοσι καὶ κυάμου θηρὸς ἀπ' ἀρκαδίης.

quos versus ego item ænigmaticè conuerti in hunc modum,

> Viginti & drachmas ardentis coniice flammæ,
> Et totidem fabæ post suis Arcadicæ.

Per ardentem enim flammam,piper album significat,& per fabam suis Arcadicæ,hyoscyamum,ex eo quòd aprum Erymanthium Hercules occidisse fertur,qui in Arcadum terra fuit connutritus.Reliqua rectè habent.

Ibidem litera E. *Antidotus ex papaueris capitibus & sapa.* In hac antidoto reliqua rectè habent,& commodam sententiam exhibent, eam videlicet quam ego expressi,si vna saltem dictio tollatur, quæ importunè & nulla penitus significatione irrepsit.Ea autem est ἑψήσας,quæ legitur post numerorum notas η.η ι.Hac sublata lectio recta hæc est,κωδύας χλωρὰς αὐύδρους η.η ι.μετὰ τὸ ἐπαρθῶναι,&c.

Ibidem lit.G. *Eclegma ex marrubio simplex.* Quod conuerti,Et abiecta herba,parem mellis mensuram aquæ adiicito: in Græcis mancum legitur.desunt enim voces,μέλιτος ἴσον,ἕψε ἕως:vt integra lectio sic fiat, τὴν μὲν βοτάνην ῥίψον,ἐπιβαλὼν δὲ τῷ ὕδατι μέλιτος ἴσον,ἕψε ἕως μελιτώδους,&c.

Col.658.lit.B. *Eclegma dodecatheon.* Hoc medicamentum à numero rerum quas duodecim recipit, δωδεκάθεον appellatum est,vt quod velut duodecim deos vi sua repræsentet.Noti autem sunt versus de duodecim diis Romanis,

> Iuno,Vesta,Minerua,Ceres,Diana, Venus,Mars,
> Mercurius,Iupiter,Neptunus,Vulcanus,Apollo.

Ibidem lit.D. *Antidotus Esdræ.* In hac antidoto quod conuerti.Floris nerii (est autem velut siliqua ex qua rosa rododaphnes emergit)& rosæ ipsius,singulorum scrup. III. in Græcis exemplaribus superfluè legitur nerii floris pondus ℔ α.S.sequitur enim pondus eius post rosam ipsius scrupulorum III.quod indicat vox præmissa ἀνά. Deinde malè distincta est lectio Græca,quæ sic legenda est,νηρίου ἄνθους, (ἔστι δὲ οἷον λοβὸς,ἐξ οὗ αἴρεται τὸ ῥόδον τῆς ῥοδοδάφνης) καὶ τοῦ ῥόδου αὐτῆς,ἀνὰ ℔ γ'.Est enim idem frutex qui Nerium & rododaphne & rhododendron appellatur.Quia verò reliqua omnia simpliciter in hac compositione,scrupulorum pondere recipiuntur,ego etiam θείου ℔ ε.& nō ς ε.(vt exemplaria habent)legendum puto:& rursus καρδαμώμου,℔ γ'.non ς.γ'.Quod verò ad finem σισέρεως βοτάνης legitur, quanquam alii σέρεως legendum censeant,tamen ego σεσέλεως lego: hoc magis pharmaco aptum per omnia quàm seridem iudicans.

Ibidem lit.G. *Meloplacuntij præparatio.* Huius meloplacuntii (hoc est placentæ ex malis cotoneis) præparatio corrupta est in Græcis codicibus.Sic autem legatur, μήλων κυδωνίων καθαρῶν λι ς'. ἑψῶνται εἰς οἶνον ἕως οὗ τακερωθῶσιν.εἶτα πρὸς τὰ σηρωθέντα καὶ τριβέντα ἔνιοι προσβάλλουσι λι.η.μέλιτος,καὶ ἑψοῦσι βληχρῷ πυρὶ,κινοῦντες νάρθηκι,&c.

Col.659. lit. B. *Antidotus ex tribus piperis generibus tertia.* In hac antidoto legitur, cinnamomi, aut cassiæ duplum, quod sic accipiendum est.Cinnamomi accipienda est vncia vna,aut si non adsit,cassiæ vncias duas siue sextantem conicere oportet. Atque hoc in multis medicamentariis libris scriptum reperiri testatur Galenus libro primo de antidotis. Et sic certè reperitur etiam in succedaneis Galeni, & infrà cap.25.huius 7.lib.At non defuerūt qui illuderent huic præcepto,inter quos fuit & Quintus medicus, qui eos qui duplum cassiæ pro cinnamomo sumi iubēt, simile facère dixit iis qui in Falerni penuria,vinum è caupona duplum bibere iubēt:aut pro puro pane,duplum furfuracei edere. Verùm referuntur & aliæ leuioris modi huius Quinti facetiæ, quas adscribam, vt & de illo dicto facilius iudicare queant studiosi,& Galeni locos eo melius intelligant,ac vitiatos emendent,atque nobis qui illos in Græcis ac Latinis codicibus emendauimus,maiorem fidem habeant.Interrogatus itaque Quintus de facultate inunctionis, respondit facere ipsam vt quis cogatur exuere vestes.Idem de vrinis quid sentiret,cuidam interroganti respōdit,ad fullones pertinere ipsarum considerationem. Sed exemplaria Galeni hactenus habuerunt,γραφέως δεῖ καταμανθάνειν αὐτὰ,& verterat interpres,ad pictorem pertinere eas nosse:quum legi debeat γναφέως,& ad fullonem pertinere. Quid enim pictori cum vrinis commune est? aut inde colorum rationem collegerit scilicet? fullones autem vrinas considerant humanas, & ipsis etiam vtuntur,ipsásque quanto tenuiores ac crudiores sunt,tanto magis probant, id quod etiam Galenus in secundo commentario in prorheticum Hippocratis testatur,vbi Thessalicum quendam vrinas nūquam inspexisse dicit,& eos qui illas considerarent,fullones appellasse.At verò idem Quintus de calido ac frigido,& sicco ac humido, dicere solebat,balneatorum talia esse vocabula.Hæc Gal. lib.3.de sanit.tuenda in fine.

Ibidem lit. C. *Diospolites* Hoc medicamentum habet atiam Galenus libro quarto ὑγιεινῶν, sed paribus omnium ponderibus,cumini,piperis,rutæ ac nitri.Nam zinziber quod Paulus habet,in Galeno deest.Deest etiam in Aëtio lib. 9.cap.24.Appellatio ab vrbe Diospoli ducta videtur, in qua fortassis multi vsus fuit,vt hinc Diospolites & Diospoliticum appellaretur.Sed & medicamentum ex calamintha,iisdem Galeni & Aëtii locis habetur.Adscribam vtriusque descriptionem,vt consensum & dispensionem quisque per se diiudicare possit. Aëtius sic, Calaminthæ montanæ,seminis petroselini,pulegii,seselis,cuiusque drach.XII. seminis apii, cacuminum thymi, singulorum drach. IIII.ligustici drach. XVI. piperis drach.XLVIII.mellis despumati quantum suffecerit.Galenus sic, καλαμίνθης καὶ γλήχωνος καὶ πετροσελίνου καὶ σεσέλεως,ἑκάστου ἀνὰ ς β'.σελίνου σπέρματος,κορύμβων θύμου,ἀνὰ ς δ'.ἑκατέρου,καὶ πρὸς τούτοις ἔτι λιβυστικοῦ μὲν ς ἑκκαίδεκα,πεπέρεως δὲ ὀκτὼ καὶ μ'.Et mihi quidem iustissima per omnia videtur esse Aëtii descriptio. In Paulo verò piperis pondus imminutum legi.Reliqua iuxta proportionem cum illa consentire.At in Galeno vt eadem sit proportio,calaminthæ & pulegii & petroselini & seselis,singulorum vncias duodecim,non duas legere oportet, & fieri poterit vt denarii nota I. exciderit.Est autem octupla Galeni compositio ad Aëtii descriptionem relata. Vbi enim Aëtius drachmas,illic Galenus vncias habet. Pauli verò compositio ad Aëtii descriptionem collata, dupla reperitur, excepto pipere, quod imminutum(velut dixi)in Paulo legitur.Et si proportio reliquorum seruanda est, haud dubiè πεπέρεως ς ιβ'. legendæ sunt,id est piperis vnciæ XII.velut etiam conuerti,& non drachmæ XII.velut codices Græci Basilienses habent. Nam in Aldina editione hoc διὰ καλαμίνθης medicamentum desideratur.Has porro descriptiones velut insignia quædam exē-

pla proponere volui,iuxta quorum rationem etiam in aliis compoſitionibus diiudicationem facere quis poſſit,vt non temere vel ipſe compoſitiones faciat,vel aliorum in vſum aſſumat. Habentur autem & reliqua huius capitis medicamenta in Galeno hinc inde magna ex parte,& in Aëtio quoque ſparſim,& indicato maximè loco:quod indicare volui, vt ſiquis velit collationem faciat. Nam talia omnia adferre,dolabellarum ad Pauli lectionem dedolādam ac expoliendam inſtitutarum modum ac rationem excederet.

Ibid.lit.F. *Medicamentum optimum ex hepate lupino.* Hoc medicamentum eſt apud Aëtium lib. 10. cap. 6. in paucis ab hac deſcriptione euarians,quæ tamen libera eſſe iudicantur, vt quis pro arbitrio recipiat aut omittat. Verùm quod in Paulo legitur χ ἀρκίου,vt arcii ſuccum accipiamus,penitus ineptum videtur. Non enim facultatem huc facientem arcion(id eſt perſonata) habet. Legendum itaque χολῆς ἀρκλου,vt Aëtius habet. Nam vicinitas ſcripturæ errorem induxit. Sed & pro μίλτου(id eſt minii voce)quam Paulus habet , Aëtius terram Lemniā recipit,quæ ſphragis dicitur. Hæc igitur etiam in Paulo intelligenda videtur. Quanquam Galenus lib.1.antidotῶn,melius eſſe dicat vt nō μίλτος (id eſt minium) ſed terra appelletur,quum ſit quædam Lemnia μίλτος, quæ in Lemno naſcitur, ad alios vſus commoda, non ad eos ad quos conducit ea quæ Lemnia ſphragis , ſiue Lemniū ſigillum appellatur. De his igitur ne error committatur,diligenter diſtinguendum eſt.

Col.661.lit.A. *Antidotus ex ſemine porri.* Hæc antidotus ex porri ſemine appellationem habet,ac dicitur,ἡ διὰ τοῦ πρασοσπέρμου. Quare etiam in ſimplicium quæ recipit enumeratione, πράσου σπέρμα(id eſt porri ſemen)& non πρασίου (id eſt marrubii)legendum eſt. Porri autem ſemen in rhenales compoſitiones miſceri,etiam ſuprà teſtatus eſt Paulus, vbi ſub litera π de ipſo egit. Quemadmodum autem hic πρασίου ſuppoſitum eſt pro πράσου, ita in ſequenti medicamento ex Tecolitho, λινοσπέρμου ſuppoſitum eſt pro λιθοσπέρμου. Non enim lini ſemen huc facit, ſed lithoſpermon,quod etiam in præcedentibus medicamentis rhenalibus habetur,& calculos frangere traditur.

Ibid.lit.B. *Antidotus ex ſemine maluæ ſylueſtris.* In hac antidoto quod conuerti, Amygdalas x.nuces regias x.nuces pōticas x. In Græcis exemplaribus corruptè legitur. Deeſt enim numeri denarii nota poſt vocem ἀμύγδαλα, & deeſt vox κάρυα ante βασιλικά ponenda. Tria enim nucum genera recipit. Et ἀμύγδαλα nō vocātur βασιλικά. Sic ergo lectio recta reſtituatur, ἀμύγδαλα ι'. κάρυα βασιλικὰ ι'. κάρυα ποντικὰ ι'.

Ibid.lit.C. *Antidotus Satyriaca.* Quod dixi,Datur drach.1.cum vino,debilioribus cum lacte: in Græcis mācum eſt. deeſt enim μετ' οἴνου. Legendúmque eſt, δίδοται < α'. μετ' οἴνου, τοῖς ἀσθενεστέροις μετὰ γάλακτος.

Ibid.lit.D. *Antidotus ex corallio podagrica.* Hæc antidotus nō ex corallio, quam ſuprà ſub litera κ,velut arboreā plantam,quæ in lapidem indureſceret,dixit,appellationem habet. Nam hoc corallium in antidotum non recipitur : ſed ex anagallide altera,quæ quia Ruſſeum(id eſt puniceum)florem habet,corallium à colore(vt apparet) appellatur. hāc enim antidotus recipit. Dixit autem ῥούσιον ἄνθος,florem eius,qui ab aliis φοινικοῦν ἄνθος appellatur,Latina vſus voce, quemadmodum etiam alibi dixi. Marcellus medicus antiquus etiam Eruum ruſſeum appellauit. In huius antidoti vſu præſcripſit abſtinendum eſſe à piſcibus capitonibus,gobiis,&c. Quod Græcè legitur ſic, ἰχθύων δὲ κεφάλων, γόμφων. Ego itaque pro γόμφων voce, κωβίων legendū puto,vt de globiis ſtagnorū,maximè eorū qui fere maris ſpeciē præferūt, intelligamus. Nam in his degentes gobios improbat Galenus,quum contrà circa arenoſa litora verſantes & circa petroſa promontoria laudet,à ſucci bonitate,eſus iucunditate, concoctioniſque ac digeſtionis facilitate. Quia verò gobium ex eorum numero eſſe idem dicit,qui ſemper parui permanent,ego gobiorum generis eſſe puto etiam eum piſciculum, qui vulgò noſtrati kob & kaulhaupt appellatur,maximè quum etiam in fluuiis gobium degere Galenus dicat. At verò Capitones(Cephalos dictos)ex mugilum genere eſſe certum eſt,&(niſi fallor) eſt hoc genus piſcis quod ad Oceanum magnum orientalem, Cabliau appellatur. ſuperior Germania bolch vocat.

Ibid.lit.G. *Antidotus Atactos podagrica.* Ἄτακτος appellatio videtur impoſita eſſe ex eo quod extra omnem aleam poſita,in nullum ordinem redigi ſe patiatur,quemadmodum ille qui ἀκατάστατος εἰμι de ſe dixit. Deeſt in ipſa vox πεπέρεως,ante λευκοῦ καὶ μέλανος voces reponenda. Sed hæc facilè erat deprehendere. Sed mirum cur non æquè facilis deprehenſu fuerit falſa lectio, μέλιτος < ε'. in ſequenti medicamento ex ſeptem rebus conſtante : quum nulla ſit proportio mellis drachmarum quinque,ad ſeptem res quæ vnciarum viginti duarum pondere ſumuntur. Ego itaque μέλιτος ξε. α'. lego,& conuerti,iuxta eam proportionem qua in præcedenti antidoto Procli , heminæ duæ mellis ad ſpecierum vncias quadraginta quinque adiiciuntur. Videtur tamen in iudicio medici poſitum eſſe vt mellis menſuram augeat aut minuat pro vtentis natura.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.663.lit.A. *Paſtillus quem Galenus Aphrodiſiaſticum clidion inſcribit.* Hic paſtillus habetur ad verbum lib. 7. compoſ. pharmac. κατὰ τόπους. Sicut etiam ad verbum paſtillus Philippi,niſi quod in ipſo Paulus Rhus habet,qui deeſt Galeno. Habetur illic etiam ex ſuccino paſtillus,rebus nihil,ponderibus parum euarians. Sed & reliqui fere omnes apud Galenum & Aëtium diuerſis locis ſunt:quod indico,vt ſiquis hos paraturus,aut ipſis vſurus ſit , diligenter & rerum & ponderum examinationem faciat. Appellatio Aphrodiaſtici clidii,clauiculam Veneream refert.

Col.664.lit.A. *Paſtillus ex ſubere.* In hoc paſtillo τρέκλου ξε, falſò legitur,id eſt fæcis vini vſtæ,pro φέλλου ξε, id eſt ſuberis vſti,ex quo paſtillus nomen habet,vt Aëtius lib.9.cap.49.

Ibid.lit.E. *Paſtillus Criogenes.* Hic paſtillus nomen habet ex eo quòd verbenaca quam recipit, tum colligenda eſt quum ſol eſt ἐν κριῷ, id eſt in ariete. Poteſt ad emplaſtri formam reduci per olei,colophoniæ,ac ceræ additionem, quæ res confirmat ſuprà etiam cap.9. κηροῦ,& non κηρίου legendum eſſe,velut iſthic indicaui:quanquam etiam hîc κιῤῥοῦ pro κηροῦ legatur.

Col.665.lit.B. *Paſtillus ſubdititius.* In hoc paſtillo quod conuerti, Et paſtillos oblongos efforma , in Græcis corruptè legitur, καὶ πλάττε ἐπὶ μήκη ξε. S. Quæ verba nullam penitus ſententiam exhibent. Ego itaque legendum eſſe puto, καὶ πλάττε ἐπιμήκεις τροχίσκους:aut certè καὶ πλάττε ἐπιμήκη κολλύρια. Nam collyria etiam dici glandulas in anum ſubdititias, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.D. *Aut ſuperfluam humiditatem reſiccando.* Græcè legendum eſt, ἢ τῷ ξηραίνειν, non παρὰ τὸ ξηραίνειν. Præcedit enim ἢ τῷ καθαίρειν,& ſequitur, ἢ τῷ τὰς δριμύτητας,&c. Et mox quod dixi, Et quæ ex his compoſitorum vires habent:legendum, καὶ ὅσα τῶν συνθέτων,&c. Nam in Græcis deeſt vox ὅσα. Et rurſus lectio malè diſtincta ac trāſpoſita, ſic reſtituatur, καυστικὰ δὲ καὶ σηπτικὰ διὰ πιτυΐνου τε καὶ ἀρσενικοῦ, καὶ σανδαράχης καὶ τρέκλης, ἤ τις ἐστὶ τρὺξ οἴνου ξε. συντίθεται. ταῦτα δὲ πάντα χροωδέστατα,&c.

Ibid.lit.F. *Limnitide ſiue adarce, & ſepiæ teſta parata.* Hoc loco limnitidis vocem adarces voce addita velut expoſui,vt nequis in illorum errorem delabatur qui per limnitidem , terram Lemniam accipiunt. Eſt enim Limnitis eadem quæ & Adarce & ardacium appellatur, vt Galenus libri primi capite primo κατὰ τόπους apertè dicit. Et ipſe Paulus infrà cap.19. in acopo barbari co exponit. Sic enim habet, λιμνῖτιδος· ἔστι δὲ ἡ ἀδάρκη, ſο.S. id eſt Limnitidis:eſt autē adarce, vnc. S. Habent tamen exemplaria iſthic falſò λιμνήστιδος. Appellatio inde eſſe videtur, ὅτι ἐστὶν οἱονεὶ λιμναῖον ἀλκυόνιον, vt Dioſcorides ait.

Col.666.lit.A. *Melitera Oribaſii.* Hæc deſcriptio in Aldino codice ſic legitur, χαλκίτεως, λεπίδος χαλκοῦ, κικίδος, βαλαυστίων, κηροῦ ſο. γ'. ἀριστολοχίας μακρᾶς ἀνὰ ſο. δ. σιδίων, χυσῆς, ἀνὰ ſο. S. Quum autem ceræ vſus in puluillis nullus eſſe poſſit, non

dubium est κηροῦ vocem falsò legi. Ego itaque ipsam remouendam, & pro ipsa ὀρόβου vocem reponendam esse arbitror, ex eo coniecturam faciens quòd etiam in præcedentibus puluillis eruum habetur. Lego itaque ὀρόβου, adiecta voce ἀνὰ, vt singulorum quadrans accipiendus indicetur. Et rursus post aristolochiam longam ἀνὰ vocem deleo, quæ fortassis ex illo iusto loco, in hunc vbi legi non potest, transiliit.

Ibid. lit. A. *Puluillus ex thure.* In hoc puluillo, itémque sequenti aphroditario dicto, habetur Rhoidarium, quod nequaquam significat malum Punicum, velut sit diminutiuum ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς: sed Rhoidarium significat confectionem quandam ex rhoe olere, quæ quomodo præparetur, docet Aëtius lib. 2. cap. 68.

Ibid. lit. D. *Puluillus ex oxymyrsine.* In hoc puluillo, Rhois coriarii sextantem, conuerti. Habentur tamen in Græcis codicibus ℥ ιβ'. id est vnciæ duodecim, quod pōdus vt nimiū non probo. At rhois sextans (id est vnciæ duæ) ad reliqua iustam habet proportionem. Sed & in sequenti Massaliotæ puluillo, falsò legitur ὀπίου vox. Nullus enim vsus est opium in his puluillis. pro ὀπίου verò lego ὀπτοῦ, vt hæc vox ad νίτρου vocem pertineat, & nitrum tostum accipiamus.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col. 667. lit. D. *Quanto rarior ac mollior cute, est superficies tunicæ in ore, &c.* Græca sic emendata legantur, ὅσῳ περ ἀραιοτέρα καὶ μαλακωτέρα τοῦ δέρματος, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κατὰ τὸ στόμα χιτῶνός ἐστι. Et mox vbi legitur, καὶ γλεύκος καὶ ἀμιναῖον, legendum est deleto καὶ altero, & τὸ pro ipso reposito, καὶ γλεύκος τὸ ἀμιναῖον, vt de solo aminæo musto accipiamus, quod sanè ego id esse puto quod ex vuis fit quæ nostra voce Græcam referente, Traminner beher dicuntur.

Ibid. lit. G. *Stomatica ex moris composita.* Hæc compositio fere ad verbum habetur lib. 6. Galeni de compositione medicamentorum secundum locos, & apud Aëtium lib. 8. cap. 43. Nisi quòd hîc χυλοῦ vox deest, ad ὄμφακος vocem apponenda, aut ὀμφακίου pro ὄμφακος legendum, vt non vua acerba, sed vuæ acerbæ succus accipiatur, qui priuatim ὀμφάκιον appellatur. Sed & reliquæ stomaticæ hîc relatæ, isthic habentur, siquis fortè vsurus aut paraturus conferre velit.

Col. 668. lit. A. *Stomatica ex nucibus.* Quod hîc conuerti, Coquitur velut ea quæ ex moris fit: in Græcis corruptè legitur sic, ἕψεται ἕως τὸ διὰ μέτρον. Ego lego, ἕψεται ὡς τὸ διὰ μόρων.

Ibid. lit. B. *Eadem aliter.* Hîc malorum punicorum vnà cum putamine contusorum succi sextar. VI. conuerti. Debet enim in Græcis legi κεκομμένων (id est contusorum) non vt exemplaria habent κεκαυμένων. Quis enim ex vstis succus colligi possit? Huius autem sextarii sex recipiuntur.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid. lit. D. *Partim ex aqua in qua decoquuntur mala aut rosæ, cùm quibusdam succis, uelut uuæ acerbæ, malorum punicorum, myrti baccarum. Admiscetur his mel, &c.* Horum verborum lectio in Græcis corrupta hoc modo in integrum restituatur, τὰ δὲ ἐξ ὕδατος, ἐν ᾧ περ ἀφεψοῦνται μῆλα ἢ ῥόδα, μετά τινων χυλῶν, οἷον ὄμφακος, ῥοιῶν, μύρτων. μίγνυται δὲ τούτοις μέλι, &c. Sed & paulo inferius transposita verba sic restitue, λεπτύνουσι δὲ χρῆσθαι καὶ καλῶς κεραννυμένοις ὕδατι.

Col. 669. lit. D. *Apomeli ex Philagrio.* In hac descriptione pro τὸν κηρὸν, lege τὸ κηρίον: & pro κιρρῶδες legendum κηρῶδες.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col. 670. lit. A. *Sit autem aqua pluuialis, &c.* Hanc quam hîc conuerti sententiam rectissimam esse, sequentia ocularia medicamenta omnia declarant. Sed Græca lectio leuiter vitiata, sic restituenda est, τὸ δὲ ὕδωρ ὄμβριον ἔστω διά τε τὸ λεπτομερὲς καὶ τὸ μετρίως στύφον αὐτοῦ, εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χυλῷ τινὶ λειοῦνται, καὶ τρίβειν αὐτὰ μὲν μεταλλικά, &c.

Ibid. lit. D. *Agglutinantur fronti, in quibus non sub caluaria humor.* In Græcis hîc falsò legitur ὑποσκύφιον velut vna vox, pro tribus ὑπὸ τὸ σκύφιον. Quid autem sit σκύφιον, suprà lib. 6. cap. 7. dixi.

Ibid. lit. G. *Collyrium fuscum ad suppuratos oculos.* In Græcis legendum est, non πρὸς ὑπωπίους, velut ad suggilatos oculos, aut sanguine suffusos commodum medicamentum indicetur: sed πρὸς ὑποπύους, vt suppuratos oculos intelligamus.

Col. 671. lit. A. *Collyrium ex hydria, id est uase aquario.* Hoc collyrium δι' ὑδρίας, & non δι' ὕδρας appellatur. Recipit enim tofum, qui in hydriis æneis in quibus aqua calefit, concrescens reperitur. Atque hoc est quod conuerti ac dixi, Tofi qui in vasis calefactoriis æneis reperitur. Sed in Græcis codicibus falsò legitur, πώρου τοῦ ἐν τοῖς θεσμοφορείοις ἀγγείοις εὑρισκομένου. Nō enim in Thesmophoriis aut cerealibus vasis (sunt enim θεσμοφόρεια Cereris sacra) hic tofus reperitur, sed in hydriis æneis calefactoriis concrescit. pro θεσμοφορείοις itaque ἀγγείοις, legendum est θερμαντηρίοις. Sunt autem θερμαντήρια ἀγγεῖα, in quibus aquam calfacimus, & quæ Caldaria appellamus. Declarat hoc Galenus lib. 4. τῶν κατὰ γένη, vbi hăc tofum lapidi speculari viribus similem esse dicit, his verbis, τῆς αὐτῆς δ' αὐτῷ δυνάμεώς ἐστι καὶ ὕαλος κεκαυμένη, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρίοις χαλκείοις. Idem Galenus & primo & tertio commentario in sextum Hippocratis ἐπιδημιῶν, calculorum generationem in homine, eodem modo fieri dicit quo generantur tofi in aquis natura calidis, & in vasis in quibus quotidie aqua calefit. verba posterioris loci hæc sunt, αὐτῆς εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται παχύ, καὶ προσπλάττεται ἔτι, καὶ γίνεται πωρώδης λίθος, ὥσπερ ἐκτὸς ἔν τε τοῖς αὐτοφυέσι θερμοῖς ὕδασιν ὁρᾶται συνιστάμενος, ἔν τε τοῖς ἀγγείοις ἐν οἷς ὕδωρ ὁσημέραι θερμαίνεται. Legebatur tamen in Galeni loco κατὰ γένη citato, πυρῶδες falsò pro πωρῶδες, antea quàm nos & Græca & Latina exemplaria emēdaremus. At verò hic tofus, aliàs etiam ὑποστάθμη dici solet. Sic Paulus suprà lib. 3. cap. 67. τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις dixit, de cerato quod ex fæce in æneis vasis, in quibus aqua coquitur, subsidente paratur, sed & eo loco multa de his omnibus produximus.

Col. 672. lit. D. *Collyrium Vranium: Terræ asteris lotæ quadrantem.* Græcè sic, γῆς ἀστέρος πεπέρεως ℥ο. γ'. Falsò autem legi vocem πεπέρεως pro πεπλυμένης, vel ex eo clarum fit: quòd si duo medicamenta, terra Samia, quæ aster appellatur, & piper, esset accipienda, particulam ἀνὰ ponderi ℥ο γ'. præpositam esse oportebat. Verùm nec duo medicamēta recipienda indicantur, nec piper vllum in hoc collyrio vsum præbuerit. Sed terra aster lota indicatur, quemadmodum etiam in collyrio ex hydria habetur. Sed & posterior editio expressè γῆς ἀστέρος πεπλυ. ℥ο γ'. habet.

Col. 673. lit. A. *Collyrium ex opobalsamo.* In hoc collyrio piperis albi vnciæ sedecim leguntur, hoc est ℥ο ιϛ'. Quia verò nimium hoc pondus esset reliquorum proportione (omnia enim sex vnciarum sunt) mihi sanè videtur, aut ∠ ιϛ'. id est drach. XVI. legendum esse, aut senarii numeri nota, in eam notam quæ dimidium significat, mutanda esse, vt ℥ο α'. S. legatur, & sesquiuncia accipiatur.

Ibid. lit. E. *Collyrium aridum præseruatiuum Galeni.* Hoc collyrium habet, & à se compositum dicit Galenus lib. 4. De compos. pharmac. secundum locos. Habentur ibidem etiam reliqua magna ex parte, quæ hîc habentur collyria, & longè quàm hîc plura, siquis conferre velit.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 674. lit. E. *Partim concoctoria, ex cera, ladano, &c.* Inter hæc concoctoria medicamenta legitur etiā ὑσσώπου vox falsò pro οἰσύπου, quæ suppositio non parum fequenter in Græcis medicis occurrit, velut etiam in comment. medicis ostendimus, & suprà lib. 3. cap. 68.

Ibid. lit F. *Mitigatoria uerò etiam ab initio statim in summis doloribus commodant.* Hîc in Græcis codicibus legitur, ἐπὶ τῶν ἄκρων μᾶλλον ἁρμόζουσι, quasi accipiendum sit mitigatoria emplastra statim ab initio in extremis partibus commodare. Verùm (nisi penitus fallor) pro μᾶλλον legēdum est ὀδυνῶν, vt intelligamus mitigatoria emplastra statim à principio adhibenda esse, si summi sint dolores, non in extremis corporis partibus, sed his locis vbi maximè dolor hæret, & vrget. At principalium partium rationem habendam esse satis constat.

Col. 675. lit. A. *Emplastrum ex herbis.* In hoc emplastro habetur ῥυπαλαίου vox satis obscura quid significet. Ego tamē oleum illud cum sordibus humanorum corporū permixtum, quum & in balneis & in palæstris ac gymnasiis vngerentur, accipiendum putabo, donec quod melius & rectum est nobis se offeret. Deinde Anchusam onocleam, chœrospelethron appellari dicit, hoc est (vt ego vocem intelligo) iugerum porcinum: quanquam ea appellatio non temere, neque apud Dioscoridem neque alibi occurrat. Meminit eius etiam suprà lib. 3. cap 42. Postea ἑπταν́ευρου ἀρνογλώσσου voces, pro vna plantagine septem neruos habente, quæ & maior à Dioscoride appellatur, accipio.

Ibid. lit. E. *Emplastrum ex Apyrano.* Quæ sit radix Apyrani, quam hoc emplastrum recipit, & ex qua nomen habet, nondum satis compertum habeo. Meminit huius medicamenti etiam suprà lib. 3. cap. 23, & lib. 4. cap. 22. At id quod sequitur pyrinum (id est triticeum) ex pane appellatum puto. Recipit hoc, palmularum, siue Nicolaorum, libras duas. Sunt autem palmulæ hæ, Nicolai dactyli appellati per Augustum Cæsarem, à Nicolao Damasceno philosopho peripatetico, qui illos quotannis Augusto inde transmittebat, & alioqui ipsos dactylos, & morum suauitate, & corporis proceritate, & rotundæ ac plenioris faciei rubore referebat. Meminit in conuiualibus quæst. Plutarchus. Recipit emplastrum hoc etiam σπάθην, id est palmæ corticem. Sed σπάτου falsò pro σπάθης legitur. Sicut etiam vini Aminæi mensura sextarii dimidii falsò habetur, quum non sufficiat tam exigua mensura ad tot rerum cocturam. Ego itaque pro ℥. S. id est sextario dimidio, lego ℥ ς'. id est sextarios sex. Redundat etiam particula ἀνὰ, ante hanc mensuram posita.

Ibid. lit. H. *Pelarium ex recremento argenti.* Hanc descriptionem ad verbum habet etiam Aëtius ser. 15. capite 38. Ex quo loco docemur etiam hic legendum esse, πρὸς ἀποσύρματα καὶ ἄλλα ὅμοια, velut conuerti.

Col. 676. lit. A. *Emplastrum Cissinum, id est hederaceum.* Hoc emplastrum ab hederæ lacryma appellatū videtur. Quia verò hæc inter cætera quæ recipit non habetur, excidisse certum est: sicut etiam excidit galbanum, pro quo ad finem dicit terebinthinā iniiciendam esse, si nudus sit neruus. Quare post olei vnc. XVIII. in Græcis addendum est, κισσοῦ δακρύου, χαλβάνης, ἀνὰ ℥ο γ'. Deest autem & aceti mensuræ nomen. legitur enim ὄξους ς'. Ego itaque Κ deesse puto, vt ὄξους Κ ς'. accipiamus. Sed & quod legitur, καὶ γυμνὸν νεῦρον, legendum καὶ γυμνὸν εἴη τὸ νεῦρον.

Col. 677. lit. A. *Emplastrum ex anchusa.* In posteriore descriptione falsò habetur πρασίου, κόμμεως, quasi duæ diuersæ res, marrubium & gummi, recipiendæ essent: quod non ita habet: est enim gummi huc ineptum, vt cum anchusa & marrubio in oleo coquatur. Legēdum itaque est πρασίου κόμης, & recipienda marrubii coma. Sed & ceræ albæ ad oleum adiiciendæ pondus vnciarum quindecim nimium est, si ceræ ad oleum addēdæ modum ad finem huius capitis præscriptum, expendere voluerimus. Ego itaque non ℥ο ιε'. sed ℥ο ε'. lego, vt sit fere æqualis ceræ ac olei modus. Manebunt autem de olei in quo herbæ coctæ sunt dodrante, fere vnciæ quinque.

Ibid. lit. B. *Emplastrum Phycotyche.* Hoc emplastrum habetur etiam apud Aëtium lib. 14. cap. 2. in paucis leuiter euarians, & cerussam saltem amplius habens. Ex quo loco patet phycotychen, non phylocotychen (vt in Paulo habetur) medicamentum appellari: & ᾠῶν ὀπτῶν, non λεπτῶν legendum esse: οἰσύπου item, & non ὑσσώπου. quanquam satis obscura appellationis ratio existat. Meminit eius etiam suprà lib. 3. cap. 59.

Ibid. lit. F. *Emplastrum Athena.* In hoc emplastro bis legitur ἀλόης. pro prima itaque scriptura, legēdum est ἀλὸς, & addendum ἀμμωνιακοῦ, quæ vox à scriptore relicta est, quia rursus sequitur ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος. Aëtius lib. 15. cap. 13. eandem habet descriptionem, paululum euariantem. sed longius euariat ea quæ est apud Galenum lib. 2. κατὰ γένη.

Ibidem litera G. *Emplastrum ex dictamno.* Hoc emplastrum habet Galenus lib. 5. κατὰ γένη. & ex ipso ad verbū transcripsit Aëtius lib. 15. cap. 13. in fine. Quia verò res eædem sunt, pondera saltem in Paulo ab illorum descriptionibus euariant, necesse est res quæ in Paulo desunt & exciderunt, ab illis petere ac adscribere, maximè quum ipse Paulus postea earum mentionem faciat, vbi emplastri parandi modum docet. Pro χυσῆς itaque legendum est ἰοῦ ξυστοῦ, & post δικτάμνου vocem χαλκοῦ κεκαυμένου adscribendum, cum particula ἀνὰ ante pondus inserta: & post vocem μάννης adscribendæ voces, χαλβάνης, ἀλόης, rursus particula ἀνὰ ante pondus inserta. Ad finem etiam pro μολυνθῇ, legendum est παχυνθῇ, & pro διαψυγῖσαι, legendum διαψυχθεῖσιν. Et hæc integra est lectio.

Ibid. lit. G. *Emplastrum barbarum.* In hoc emplastro myrrhæ sextantem conuerti, pro eo quòd Græci codices habent ζιγγιβέρεως ℥ο β'. Esse autem zingiber ineptum ad emplastra, & contrà, aptissimam myrrham, satis constat. Vnde verò sit ea erroris occasio, vt zingiber pro myrrha supponatur, suprà in secundum libri quinti caput ostendi. Idem error admissus est etiam in emplastro Nicolai sequente, & in emplastro Icesio, & in Neronis emplastro, vbi similiter ζιγγιβέρεως vox pro σμύρνης voce falsò supposita habetur.

Col. 679. lit. D. *Emplastrum ex cinere aspidum.* Hoc emplastrum habetur apud Galenum lib. 6. κατὰ γένη, & inde transcriptum habet Aëtius lib. decimiquinti capite decimoquinto in principio. Ex quibus locis satis edocemur, in Paulo falsò legi λίθου αἱματίτου, pro λίθου ἀσίου, quem vterque habet, & quem ipse Paulus recipiendum esse indicat, dum ad finē dicit, καὶ οὐδὲν ἧττον δρᾷ διὰ λίθον ἄσιον.

Ibid. lit. F. *Emplastrum Sphærion.* In hoc emplastro nitrum Berenicarium habetur, quod quale sit, lib. 1. comment. medicorum docui. Hic Paulus simpliciter sine nitri vocis additione, βερνικάριον appellauit. Falluntur itaque qui vernicem, itémque qui alumen, ea voce accipiunt.

Col. 680. lit. A. *Emplastrum ex nitro.* In hac compositione legitur, κηροῦ, ἐλαίου, κολοφωνίας, ἀνὰ ∠ α' S. Sed horum pondus nimis exiguum apparet ad nitri quadrantem, & succi cyrenaici drachmas decē excipiendas. Quare pro ∠ α' S. legendum arbitror, ℥ο α' S. & sic etiam conuerti.

Col. 681. lit. A. *Emplastrum ex urina muli.* Hoc emplastrum habet Aëtius lib. 12. cap. 42. Sed olei vncias XXIIII. recipit, ad vrinæ & spumæ argenti æqualem modum, velut hic Paulus habet. Quare Pauli lectio, quæ ἐλαίου παλαιοῦ μυ. α'. (id est olei veteris mystrū vnum) habet, valde mihi suspecta est, & fortassis μν α' (id est mina vna) legi debet, quāuis neque sic vnciis XXIIII Aëtii respondebit. Sed & supra oleum Aëtius adipis porcini vnc. XVI. adiicit, & parandi ac coquendi modum docet, ad quem non suffecerit olei à Paulo præscripti mensura.

Ibid. lit. D. *Emplastrum aureum.* Ad finem huius emplastri legitur, ὄξει λείου τὸ ἀρσενικὸν, id est auripigmentum aceto terito. Estque hæc lectio & recta & aperta, vt mirum sit quosdam legere, ὄξ ἐλαίου τὸ ἀρκοῦν. quum olei pondus antea sit expressum.

Ibid. lit. G. *De ceræ ad oleum addendæ modo.* Hæc quæ hinc sequuntur vsque ad finem cap. huius, iuxta tituli promissionem, huc transtulimus, quum in Græcis habeantur post pessos, ad cap. 24, finem.

Col. 682. lit. B. *Squama æris coquitur ut æs.* Hic locus de vtraque squama, vsque ad Sori & diphryges, deest in Græcis codicibus. Nos reposuimus ac transtulimus ex Aëtii libri decimiquarti capite vicesimoquinto. Nam illic & hæc & alia quæ hic habentur, traduntur fere ad verbum. Quod autem hæc exciderint, & non vltro relicta sint à Paulo, declarāt verba quæ de diphryge habet, velut qui squamæ mentionem fecisset. Sed & in diphrygis tractatione, μέσον τῆς ἑψήσεως legendum est, non μετά: quomodo etiam in atramēto sutorio legitur, in quo tamen σφοδροτέραν χροιὰν legitur pro πελιδνοτέραν, velut Aëtius habet.

Ibid. lit. E. *AErugo. Perseuerans enim in coctura, primum melinum colorem inducit: deinde duplicem faciem repræsentans: postremò fuluum colorem efficit.* Hic locus in Græcis corruptus, sic restituendus est, ἐπιμείνας γὰρ κατὰ τὴν ἕψησιν, πρότερον μὲν μήλινον ἐπάγει· εἶτα διπρόσωπον γινόμενον· τελευταῖον κιῤῥὸν ἀπεργάζεται τὸ χρῶμα.

Ibid. lit. G. *Cera. Aut resinæ aut pici præcoctæ, & prius spissatæ cum aliis quæ iniici debent.* Et horum verborum lectio cor-

rupta in Græcis,sic restituatur,ἡ ῥητίνη,ἡ πίσσα περιεψηθεῖσα,καὶ πρότερον συστᾶσα,μεθ' τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων ἐμβληθῆναι.

Ibid.lit.H. *Pix.Modus autem liquidæ est ut dum coquitur spissetur: siccæ uerò,maximè cum aceto, ut non amplius bullas, &c.* In Græcis corruptè συνέψη pro ξυὶ ὄξει,quæ lectio si ex Aëtio restituatur,reliqua omnia rectè se habent.

Col.683.lit.B. *Ammoniacum.* In hac de ammoniaco tractatione tres voces corruptè leguntur, γηθεῖσαι pro σηθῆναι,quod cribrari verti:χοιρακικὴ pro χοιραδικῇ,quod strumis dicatum dixi: γλοιώσαντας pro λειώσαντας,quod læuigatum conuerti. Ex Aëtio. Sed & infrà de thure ac manna, vox γλοιωθέντα suppofita legitur pro λειωθέντα, id est trita ac læuigata.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.684.lit.A. *Malagma polyarchiũ,ex libris de compositione medicament.secundum locos, Galeni.* Polyarchium hoc ad verbum transcriptum est ex lib.8.τῶν κατὰ τόπους.Sed in Græcis Pauli exemplaribus μηλίνου vox excidit, ante ἀμώμου vocem reponenda,vt eodem pondere cum illo & sequentibus recipiatur,nimirum < κ'.Sunt etiam aliæ polyarchiorum descriptiones,eodem loco,& apud Aëtium lib.9.cap.34. Sicut etiam Paulus aliam mox subiungit.

Ibid.lit.B. *Malagma Philagrianum.* Huius malagmatis descriptio finit in hæc verba, οἴνου τὸ ἀρκοῦν εἰς τὴν τῶν ξηρῶν λείωσιν. Quæ verò sequuntur,hic locum non habent,sed pertinent ad Crocinum,cuius descriptio habetur cap.20.velut clarè patet,siquis res ipsas,& parandi modum diligenter expendat. Quæ verò isthic pro his habentur post verba οἴνῳ λεῖα,etiam ipsa aliò pertinent,& non ad crocinum oleum siue vnguentum,velut eo loco vberius ostendam. Videtur hîc error accidisse ex chartarum in arcubus(vt vocant)dissectione,ita vt folia dissecta,postea adaptata sint, non ad ea cum quibus antea cohæserant,sed ad alia.Itaque non hæc solùm verba,ex dissecta, & huc non pertinente charta translata sunt, sed & sequentia vsque ad malagma odoratum omnia, huc non pertinent, sed ad finem vicesimi capitis post crocinum locanda sunt. Non enim malagmata sunt,sed olea & vnguenta, mendesium, marciatũ,gleucinum, nardinum,decamyron,pentamyron,& foliatum: ad cuius finem pertinent ea quæ Græci codices post crocinum habent: ita vt hoc loco post malagma Philagrianum,sequatur mox malagma odoratum, & interposita omnia ad vicesimum caput transferantur,& post crocinum locentur.Ex eodem certè errore etiam suprà ceræ ad oleũ addẽdæ modus,& coctūræ eorum quæ in emplastra mittuntur ratio,ad capitis 17 finem pertinens,post pessos translata fuit, ad 24. capitis finem,velut suprà quoque monui.Nos hæc & alia omnia suis locis in proprios nidos reposuimus,& valde miramur veteres manuscriptos codices non monuisse eos qui horum iactant lectionem & possessionem,quum nos hæc non ex veteribus codicibus,sed industria quadam deprehenderimus,velut singulis locis declarabimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col.686.lit.H. *Acopon fœtidum,ex opere Galeni de compositione medicamentorum secundum genera.* Hoc acopon ad verbũ habet Galenus lib.7.τῶν κατὰ γένη,nisi quòd ceræ & terebinthinæ singulorum drach.VIII.illic leguntur,hic verò singulorũ drach.XXIIII.quod triplum est illius ponderis.Sed & sequens Acopon fœtidum Galenus eo loco habet,in rebus penitus idem,sed ponderibus euarians.Ego itaque Pauli lectionem ad Galeni præscriptum emendandam puto, & drachmas pro vnciis substituendas in his rebus quæ sex vnciarum pondere recipiuntur. nam tot vnciarum pondus nimium esset ad reliquorum proportionem.At sicut in his rebus nimium est pondus apud Paulum, ita terebinthinæ pondus drachmarum XVI.in ipso est imminutum,& similiter ex Galeno emendandum ac ampliandum, vt non < ις'. sed < νς'. (hoc est quinquaginta sex drach.)non sedecim legantur. Est enim dupla proportio terebinthinæ ad ceram,quæ drach. XXVIII.pondere recipitur.Quin & barbaricum ex euphorbio acopon, ibidem habet Galenus, ex iisdem penitus rebus constans,sed pondera ceræ,terebinthinæ,& oleorum variant. Videntur tamen inter se apud vtrunque proportionem habere,siquis expendere velit.

Col.687.lit.B. *Acopon ex abiete,Galeni.* Hoc ex abiete acopon habet Galenus lib.4.De sanitate tuenda. Et recipit, seminis abietis modium vnum,& olei heminas siue libras vigintiquinque,& ceræ lib.IIII & resinæ abiegnæ & strobilinæ,vtriusque trientem.Et hunc modum habet etiam Aëtius lib.12.cap.44. Quare prior in Paulo descriptio, quæ olei lib.XV.præfert,corrupta esse videtur in olei mẽsura.Sicut etiam illud corruptè legitur,μόδιος ἰταλικὸς α'. ξυτίσει ξε ιβ'.Nam ξε ις'.legendi sunt,si(velut ad huius libri finem Paulus docet) modius chœnices octo, & chœnix sextarios duos habet. Sed corruptius adhuc posterior descriptio habet,τοῦ καρποῦ τῆς ἐλάτης μο α'. ξυτίσει λι α.S. Legendum itaque & hîc μο α'. ξυτίσει ξε ις' Sed & resinæ pondus vitiatum est,& pro libris vnciæ legi debent,sic,ῥητίνης ἐλατίνης ℥ο γ'.στροβιλίνης ἢ τερεβινθίνης ℥ο. γ'.Aëtius enim terebinthinæ solius sexuncem indit.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.687.lit.C. *Suffinum compositum.* In hoc Sufino haud dubiè falsò legitur,καλάμου ἀρωματικοῦ λι.έ.& καρδαμώμου λι.γ'.Non enim fieri potest vt tanta rerum moles octonis libris recepta,ab olei sextariis tribus comprehendatur. Nos itaque pro λι.έ.& λι.γ'.legimus ℥ο έ.& ℥ο γ'.conuertimúsque calami aromatici quincũcem, & cardamomi quadrantem, vt calamus myrrhæ, & cardamomum cinnamomo respondeat in pondere.

Ibid.lit.E. *Violaceum.* Hic falsò legitur, εἰς τὸν ἰταλικὸν ξε έ.ἐλαίου ὀμφακίνου. Pro έ itaque α' reponendum esse indicant singulares casus,τὸν ἰταλικὸν,vt de vno sextario accipiẽdum sit,etiamsi nullius numeri nota sit adiecta. Et alioqui nulla est proportio sextariorum quinque olei ad violarum quadrantem.

Ibid.lit.F. *Melinum.* Hic falsò vnciæ tres malorum cydoniorum in olei sextarios decem iniiciendæ scribuntur. Itaque pro ℥ο γ'.legendum λι.γ'. id est libræ III.

Ibid.lit.G. *Raphaninum.* Hic legendum in Græcis, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν λεπτορίζων ῥαφανίδων κοπτομένου, καὶ θλιβομένου τοῦ ἐλαίου.

Col.690.B. *Balaninum.* Græci codices sic habent, καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἀπλῷ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων.Hoc autem falsum esse,& nullum oleum ex querneis glandibus exprimi, sed ex glandibus vnguentariis appellatis,Dioscorides lib.4.testatur his verbis,οὗ τὸ ὠπός,inquit,θλιβόμενον,ὡς τὸ τὰ πικρὰ ἀμύγδαλα,ἐκπιεσθὲν,ὡ εἰς τὰ πολυτελῆ μύρα ἀντ' ἐλαίου χρῶνται.Quare Pauli locus haud dubiè corruptus est, & sic emendandus velut nos quoque conuertimus,καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἀπλῷ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται,οὐκ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων,ἀλλ' ἀπὸ τῶν μυρεψικῶν καλουμένων βαλάνων. Ad eundem modum Aëtius lib.1.parare docet,& myrobalaninum appellat.

Col.690.lit.C. *Laurinum.* Et hîc Græca corrupta,sic emendata lege,ex Aëtii lib.1. τὸ δὲ συμμιγὲς οὕτω. πρὸς ἐξ ἑστας τῶν πιπείρων ἐλαιῶν,ξέστης τῶν δαφνίδων ἐμβάλλεται α',&c.

Ibidem lit.G. *Cyprinum.* Hic falsò Græci codices habent κυπέρου τ' ἄνθους λι.α'.pro rectò κύπρου τ' ἄνθους λι.α'.Non enim cyperi flos huic oleo nomen dedit, etiamsi ipse quoque in hoc recipiatur, & aliàs flos iunci quadrati ac angulosi appelletur: sed flos cypri,id est ligustri arboris non ita magnæ,& omnibus satis notæ ex albo flore.

Col.691.lit.A. *Amaracinum.* In hoc falsò legi,ἐλαίου ὠμοτριβοῦς ξε β'.minimè dubitabit qui vel speciẽrũ quæ immittuntur proportionem respexerit,vel aliorum,aut mastichini aut irini,collationem fecerit.in illud enim olei sextarii quinquaginta,in hoc triginta sumuntur,vt certum sit magnam quandam olei mensuram etiam hic recipiendam esse: incertum verò quænam illa existat.In Aëtio ea siue excidit, siue relicta est vltro,& cuiusque arbitrio permissa. At Paulus præscripsit non ξε β'.vt exemplaria habent,sed ξε π'.velut ego legendum puto.

Ibid.lit.C. *Crocinum,in quo etiam alterum crocomagma.* In hunc locum post verba οἴνῳ λεῖα. transferenda sunt in Græcis codicibus verba quæ suprà cap. 18. ad malagma Philagrianum accreuisse dixi. Ea enim crocini parandi modum docent,

docent,& crocomagmatis mentionem faciunt. Et non ea ſolùm verba huc transferantur, ſed & ſequentia omnia in illo capite ſuppoſita vſque ad malagma odoratum, quod poſt Philagrianum ſtatim iſtic ſequi debet: ita vt foliatum huius vigeſimi capitis vltimum locum teneat,& verba quæ iam falſò cum crocino cohærent, ad foliatũ adiiciantur. Eius enim deſcriptionem abſoluunt. Monuit autem ſuprà cap.12 inter paſtillos, alterius quoque crocomagmatis mentionem in crocino ſe facturum eſſe: id quod nunc hoc loco facit.

Ibid.lit.D. *Mendeſium.* In Græcis videtur legendum eſſe ἔνθα καὶ ὁ μένδης σέβεται: exemplaria tamen habent βόσκεται. Et poteſt tum paſci, tum coli hircus intelligi. Viua enim animalia Ægyptii tum ſeorſim paſcebant, tum pro diis colebant. μένδης autem,& hircus & Pan, Ægyptiorũ lingua vocatur. Deinde περιβινθίνης λι.ι'.& non λι.α'. legendũ eſt. Et ἑτέρας ἡμέρας ζ'.& non ζ'. ita enim ſuprà dixit,& vox ἑτέρας indicat.

Ibid.lit.E. *Vnguentum ex uua acerba.* In ſecunda iniectione huius vnguenti, falſò habent exẽplaria Græca, partim β'.ἐμβολὴ φύλλυ, partim β'.ἐμβολὴ δὲ καρυοφύλλυ. Eſt enim ſimpliciter legendũ tituli loco β'. ἐμβολή. Et deinde ſequuntur medicamenta ſecundò iniicienda, φύλλυ, ἀμώμου, ναρδοστάχυος, id eſt folii, amomi, ſpicæ nardi. Sed & hîc ἀμμωνιακοῦ falſò legitur pro ἀμώμου. Hîc enim aromata iniiciuntur. Et tertio loco ſucculenta; inter quæ & ammoniacum.

Col. 692.lit.D. *Decamyron.* Hoc ſiue à decẽ partibus decamœron, vt Aetius habet, ſiue decamyrõ, velut vnguẽtum decem res complectens, appelletur, non multùm refert. Ita etiam de pentamyro ſentiendum. Verùm quod in Paulo κηρῦ λι. γ'.leguntur, hoc vt corruptum, ex Aetio lib.12 cap.44. emendandũ ducimus,& legendum κηρῦ γο.ϛ'. Ita etiam in pentamyro, pro eo quod Paulus ὀποπάνακος γο.δ'.habet, ex eodem Aetio ὀποβαλσάμου γο.δ'.legimus.

Ibid.lit.E. *Foliatum.* Græcos codices ita hoc loco emenda. Primùm legatur φωλιατὸν tituli loco. deinde ſequãtũr medicamenta, φύλλυ γο.γ'.ἀμώμου γο.α'.(eſt autem & hîc ἀμμωνιακοῦ, pro ἀμώμου ſuppoſitum) κασσίας γο.ϛ'. λαδάνου. Et iam ſequantur quæ ad crocinum poſt voces οἴνῳ λεία, addita erant: ita vt primùm deleatur vox θεραπεύσαι, quæ nullum hîc locum habet,& ſequatur ladani põdus, γο.α'.πεπέρεως λευκῦ κόκκοι μ'.& cætera vſque ad finem. Niſi quòd pro κηρῦ λι.α'.S. quod penitus in fine habetur, legendum eſt καὶ χοῦς, ex Aetii lib.16.cap. 115.

IN CAPVT XXII.

Col.693.lit.C. *Thymiama, id eſt ſuffimentum roſatum.* In hoc thymiamate habetur βδελλίυ ὀνύχων, vt de bdellio quod onyx appellatur, aut de bdellii vnguibus accipiendum videri poſſit: de quibus multa lib 8. comment. med. produximus. Verùm quia in ſequentibus ſuffimentis & bdellium per ſe habetur, & onyches item per ſe leguntur, etiam hoc loco diuerſæ res accipiendæ ſunt,& diſtinctim legendum βδελλίυ, ὀνύχων. Sunt autem ὄνυχες conchylii Indici teſta odorata in ſuffitus apta.

Ibid.lit D. *Cyphi magnum quod ſolare uocant, ex rebus* XXXVI. Vtriuſque cypheos deſcriptiones ſunt etiam apud Aetium lib.18 cap.116. ſed variant aliquantùm, vt conferenti patet. Magnum, ſolare appellatur: quare ἡλιακὸν legendum eſt, non ἰλιακὸν aut νιλιακὸν, vt quidam putant. nam paruum, σεληνιακὸν, id eſt lunare, vocatur.

IN CAPVT XXV.

Col.694.lit.F. Quandoquidem hæc de ſuccedaneis tractatio, ex Galeno tranſcripta eſt,& priores Galeni editiones ipſam valde corruptã ac decurtatã habent, appoſuimus hoc loco eã quã in noſtra Galeni operũ Græcorũ editione repoſuimus, pro illa quam ex Paulo rurſus in Galenum tranſſumptam apparet, quum genuina Galeni tractatio nondum extaret. Tametſi enim breuitatis ſtudioſus Paulus hæc vltrò decurtaſſe videri queat, tamen magno diſpẽdio ignorantur quæ per eiuſmodi compendia publica cognitione priuantur, ac ſilentio velut ad interitum damnãtur. Appoſuimus itaque genuinum (vt arbitramur) Galeni de ſuccedaneis libellum, cum Pauli præfatione, quam ſuo more decurticauit. Non ſolùm autem genuinum Galeni libellum hîc exhibemus, ſed eum ipſum etiam ſubinde vitiatũ emendauimus, vera lectione reſtituta, id quod ex collatione aliorũ exemplariũ ſtudioſos cognoſcere malo quàm longiore mea hoc loco commentatione. Ex iis tamen quæ inſignia ſunt, pauca adſcribam, vt ſint ea ad alia iudicanda, velut exemplar & norma. Quod igitur conuerti, pro bupreſti, blattæ capite detracto, habent exemplaria, ἀντὶ βυπρήστεως σίλφαι βδέουσαι. At ego non σίλφαι βδέουσαι legendũ puto, ſed σίλφαι κεφαλῆς δεούσης, aut abbreuiata ſcriptura σίλφαι κ'.δεούσης. Atq; huius meæ opinionis rationem per longũ redditam habes lib 5. comment. med. Quod verò dixi pro caſtorio ſilphium, ex veteris Galeni codicis veſtigiis inductus feci, & videtur ſilphiũ caſtorio viribus magis reſpondere quàm blattarũ capite detracto inteſtina. Sic enim Græci codices habent, ἀντὶ καστορίυ, σιλφῶν κ'. δεουσῶν ἔντερα (quanquam & hîc βδεουσῶν legatur.) Quidam tamen codices oſtendũt hanc lectionem ἀντὶ καστορίυ, σίλφων ἢ βδελλῶν ἔντερα: quam ego in præſens in medio relinquo. Quod tranſtuli pro caſſia, cinamomi dimidiũ, aut herba ſabina, ex eo rationem habet quod ſcripſit pro cinamomo caſſiæ duplũ, aut herbæ ſabinæ duplũ. Nam haud dubiè falſò habent Græci codices, ἀντὶ κασσίας, μαίνα κινάμωμον διπλοῦν ἢ βράθυ: pro recto ἀντὶ κασσίας, τὸ ἥμισυ κινναμώμου ἢ βράθυ. Sed ſufficiũt hæc vel ſtudioſis ad reliqua iudicanda, vel mihi, qui corrupta ſolùm emendare & aſpera dedolare inſtitui, non de ſingulis, velut qui iuſtũ commentariũ ſcribat, rationem reddere, & quaſi omnino ignaris hæc concinnaſſem, omnia certo docendi ordine perſequi ac exponere.

IN CAPVT XXVI.

Col.699.lit.E. *Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circunſtat, &c.* Hic locus in Græcis codicibus ſic emendetur, ἡ δὲ ἀπερίστατος περισπωμένη γραμμὴ πλαγία πέσσα κατὰ τοῦ π, ὀβολὸν δηλοῖ, εἰ δὲ δύο ἀπερίστατοι, δύο ὀβολούς, ℨ. Poſtea (quod dixi) magnum enim myſtrum continet acetabulum vnum & tertiam ipſius partem, in Græcis defectũ habet dictionum duarũ, καὶ τρίτον. Sic enim legit, τὸ γὰρ μέγα μύστρον ἔχει ὀξύβαφον α'. καὶ τρίτον. Reliqua in vniuerſo hoc Pauli Æginetæ opere, aut ex noſtra tranſlatione cognoſci poſſunt, aut per ſe ſatis leuia planáque ac expolita exiſtunt: neque dolabellis amplius adhibẽdis opus habent, modò non quis ipſe non ſatis dedolatus huc accedat, & ad ſpinas nõ hîc repertas, ſed à ſeipſo illatas offendat.

CASSII MEDICI MEDI-
cæ quæstiones & problemata.

Adriano Junio Hornano medico interprete.

ORNATISSIMO VIRO REIQVE MEDICAE doctori celeberrimo, Cornelio Rhemmio, olim comitis Hochſtratani medico, primario Traiectenſis eccleſiæ canonico, Adrianus Iunius medicus, S. P. D.

CVVM ſuperioribus diebus à me Latii donatum iure Caſſium medicorum problematum ſcriptorem, prelo tradere ſtatuiſſem, vir clariſſime, cœpi mecum animo agitare quem opellæ noſtræ patronum ac defenſorem contra dentatos vitilitigatorum quorundam morſus parare deberem potiſſimùm: hîc tu mihi in primis occurriſti, cui noſtri ingenii primitias gratæ antiquitatis exẽplo, offerrem: idque multis nominibus: tum quia optimo iure ritéque medicum medico dedicandum exiſtimarem, tum vt meam in demerendo te (qui à parentis mei clariſſimi tui à puero nuncupatione fratris, morte, alter quaſi parẽs es relictus) diligentiam probarem teſtatámque facerem: tum vel maximè quòd te cumprimis iſtarũ rerum cognitione capi perſpectum haberem, vt qui nunquam non lectites dignum quod in memoriæ alueos compingatur: ſemper eruditas diſſertationes & colloquia miſceas, vt nec menſa doctis condimentis careat, víxque dilabatur abſque lectionis fructu quod ſacris impenditur tempus: imò vbique genuinis ſuis animum exaties opibus, ita vt nihil prorſus tibi cum vulgo diuitum indoctorum (quos rectè olim Diogenes aureo onuſtas vellere pecudes vocitabat) cõmune eſſe patiaris. hinc adeofactum eſt vt principibus viris ſemper placueris, illis te ceu minimè ambiguum in re medica oraculum ſalutíſque ſuæ columen vndiquaque accerſentibus: nemo non te ſalutaria medicamentorũ ſemina paſſim, Triptolemi in morẽ, ſpargere prædicet: omnes te ament, colãt, proſequantur, & veluti præſens numen ſuſpiciant. Sed quid tuarum laudum præconium pertexere vltrà pergo: quin potius Aegyptiorum ſacrificorum morem imitari ſtudeo, qui deos ſuos inarticulata voce colere ſolebãt, quo plurima cupientes, ſeſe potentia deſtitui ſignificarẽt. Porrò quoniã libri titulus præfert inſcriptionẽ problematũ, vt paucula de eorũ ratione attexere nõ abs re fuerit fortaſſe, ita eruditis tuis illa auribus appendi, nõ grauatè (ſpero) feres. Problemata vocant Græci quæ in mediũ proponuntur, vt in diſquiſitionem veniant, & ad calculos vocentur omnia: idque duplici fine, vt aut doceãt quippiã aut conſtruant: quod in mathematicis præcipuè fit. Definiuit olim Mechanicus Carpus, teſtante Proclo, tantum inter problema & theorema diſcriminis, vt illud ſimplicẽ & illaboratam præferre propoſitionem diceret: hoc operoſam, ſolidam, atque exacto iudicio & ſcientifico compertã exploratámque. Habet autẽ tres ferè potiſſimas partes problema, vt quod in quæſtionis controuerſiam venit, primo loco proponat: deinceps illud rationibus argumẽtíſque conuincat, & velut ob oculos exhibeat: poſtremò quod demonſtratione aſſertum eſt, conflet atque adeo coagmentet. Occurrit interdum (quemadmodum attentè legenti non hunc modò, ſed & Ariſtotelis & Aphrodiſæi eiuſdem argumenti libros patebit) vt ex demonſtratione comprobatis, obiter etiã aliud theorema colligas, & quaſi lucro apponas: πόρισμα Græci appellant: quaſi dicas, lucrũ καὶ ἕρμαιον, ſiue acceſſorium cõpendiũ: quidam è noſtris corollarium vocarunt. Porro vtuntur ferè autores in hoc tradendi genere, duplici lemmatũ, quæ ad demonſtrandã rem propoſitam aſſumuntur, via: quæ aut rationi conſentaneis ac ſcientificis (ἐπιστημονικὰς illi vocant) demonſtrationibus cõprobant, aut probabilibus in dubia cauſa perſuadent. Sed hæc de problematum ratione in præſens ſufficiant. Quis autẽ hic ſcriptor fuerit quóve temporum tractu vixerit, nihil equidẽ (vt ingenuè fatear) compertũ habeo. Memorat Suidas Longinum cognomento Caſſium, magni illius Porphyrii præceptorem, qui quæſtiones & problemata Homerica ſcripſerit. Citatur & quidam medicinæ ſcriptor Caſſius Calpitanus. Vter verò huius ſit autor libri, an alius quiſpiam: & an is quẽ Galenus lib. 9 de compoſitione medicamentorum ſecundum locos allegat, nec ſemel hippiatrica: malim dubium ſilentio tranſire quàm temere aſſeuerando ineptiæ notã incurrere. Certè quiſquis tãdem ſit, vt non infimæ in re medica claſſis, ita lectione non perfunctoria, ſed ſæpius iterata digniſſimus eſt: adderẽ & æquali cum veterum multis nominis autoritate, ni aliorũ cenſuræ præiudiciũ dictare primus formidarẽ. nihil enim hîc ferè legas quod non medicã artem è profeſſo ſapiat. Quantũ verò negotii nobis hic libellus confecerit, facilè iudicabit qui æqua cenſura noſtram cũ Græcis verſionẽ legendo coniunget. deprehendet enim quàm multis locis mutilus, quàm pleriſque mendis fuerit deformatus autor, vt diuinationi interdum potior dandus fuerit locus. Interim quãuis in vertendo me Ligurinis momis ſatiſfacturũ non confidã, ſaltem noſtrũ qualemcũq; laboris & fidei apparatũ, literatioribus, quibus ad Critolai libram ſincerior eruditio expenſa fuerit, non omnino improbatum iri ſpero. Tu itaque vir cordatiſſime, benigna fronte à nobis hunc libellum excipito, mole quidẽ exiguũ, frugis verò non vulgaris: genio licet dignũ tuo, vix tamen illuſtri tuæ dignitatis gradu, vtpote cui maiora debeantur. Interim tamen legimus frugalẽ pauperculæ Hecales cœnulam non aſpernatũ fuiſſe Theſea. Huius exemplo herois, vir integerrime, ſimiliter tu facito, & opellam noſtram æqui boníque conſulito. Vale feliciter, & me, quod facis, amare pergito. Lutetiæ Parrhiſiorum.

CASSII MEDICI PROBLEMATA,

Adriano Iunio Hornano interprete.

1. A

CVR rotunda vlcera difficilius cæteris
coalescunt? Herophili sectatores ex de-
mõstrationis geometricæ assertione,cau
sam reddere conãtur istam,Quòd etsi cir
culares vlcerum figuræ exilẽ describere
videantur ambitum, non tamen sint re-
uera tales,sed maius quàm apparet, occupent spatium.
Constat autem quo grandiora ea sunt,hoc lõgius indu-
cendæ cicatrici tempus flagitare . Consentaneum pro-
inde est huiusmodi vlcera quanuis in speciem exigua, B
ægrè curationem admittere.Rei tamen veritas secus ha
bet:imò maiora ea ipsa sunt certó. Atque adeo illorum
rationem quadantenus euertit Asclepiades, quum pro
didit, citius cicatricem inductum iri si rotundi vlceris
labra affinésq; partes diffindas, ita vt è sectione illa ma-
ior reddatur vlceris regio . Quod è diametro Herophili
scito repugnat.Si nanque vlceris magnitudo secundum
illius præscriptum ægræ curationis est causa, consequẽs
fuerat data eadem magnitudine , accedente deinceps è
sectione & altera,multo etiam difficilius curationis opẽ C
succedere.Reddit rationem hanc Asclepiades.Ait enim
qualibet in re quasi congenitum ac coalitum esse mo-
tum:motum autem vehementem ex ipsis rerum prin-
cipiis ortum habere(principia vocando eius quod mo-
uetur meditullium.) Ad hanc rem clarius asserendam
exempli vice fluuiorum ignisque motus adducit: quo-
rum vti medio loco potior vehementiórque motus in-
gruit,ita & vlceribus ratio eadem haud abs re compe-
tat. Quæ verba id ferè sonãt : quandoquidem mouean-
tur rapidius flumina, quà vndantior est alueus (id autẽ D
mediæ illorum plagæ tribui indubitatum est,huc se ni-
mirum omni aquæ vi aggerente)eadémque ratio à flã-
ma ignis aliena nõ sit(hæc enim media sui partẽ agita-
tur æstuantius,ita vt illic loci identidem magno exultet
impetu.) hanc ob causam, quum rotũda vlcera in vnũ
quasi sint compacta, & vndiquaque intra medium ceu
circino descripta,fit vt vehementiori infestentur motu.
Accidit porrò motus,quum coagmentatæ quæpiã mo-
les naturæ ductu per meatuũ angustias viam affectan-
tes prorumpunt, qua violenta eruptione cicatricis ob- E
litus inhibetur. His ita occurrendum, Si vehemens ista
corpusculorum conglobatorum moles in causa sit quo-
minus obducta coeant vlcera , certè id in vigore ætatis
constitutis potissimùm vsuuenire par erat,ac propter-
ea hos ipsos tali vlcerum genere capi debere. in iis ete-
nim vt magna huiusmodi coagmentorum est vis , ita
vel citissimè etiam agitantur: contrà in senio defe-
ctis,vt sunt pauca,ita & ignauo lẽtóq; motus tractu vi-
brantur,& tamen in vniuersum huiusmodi istis vlcera
incurabiliora sunt. Pronuntiandum igitur,Quæ figura F
in angulos quodammodo fracta constant vlcera , citius
cicatricem ea de causa ducere:quoniam sanæ partes si-
bi mutuò viciniores sunt,quà potissimùm angulo(vt ita
dicam)cõmittuntur:alioqui nõ è quauis occasione cica
tricis inductionem admittunt.Possis huius rei documẽ
tum inde accipere quòd minori negotio curentur vl-
cera quæ oras vt non procul diductas , ita in speciem
sanas,affectas tamen habent:nam in rotundis integræ
partes ex æquo vndiquaque distant,plus affatim quàm
in angulari figura. Quẽadmodũ in circulo si statuamus G
paruo ab eo interuallo puncta,rectáque linea protracta
ea coniungamus:idémque in altero , verbi gratia, tri-
quetro faciamus , deinde pusillo ab angulo interstitii
discrimine ea similiter vniamus , inueniemus lineam
in circulo consertam , maiorem esse . Itidem res habet
tum in rotundis, tum non in talibus vlceribus , prout
diximus.Idcirco in iis quæ angulari constituuntur figu
ra,facilis fit cicatricis inductio,quandoquidem minus à
se mutuò dissident integræ partes , ac vlceri ad vnitatẽ
reducendo conferunt non parum.quo fit vt in vniuer-
sum ab extremis cicatrix obducere se incipiat,quoniam
à vicinis partibus integris opem acquirit: contrà in ro-
tundis ob æquale vndique incolumium à se inuicem
partium dissidium,& ob adẽptam illis fouendæ cicatri-
cis occasionem, haud facilè cicatrix inducitur.

2 Cur supremæ corporis sedes,ad nomas,*hoc est depa-
scentia ulcera*,sunt opportunæ, similiter & concauæ? An
quia nome putrefactio est quædam , & sensus interitus
atque extinctio? Supremæ autem partes ob alimenti
penuriam calore facilè destituuntur,ita vt hac de causa
sensus ablationem incurrant : concauæ verò ob humi-
dæ in ipsis materiæ affluentem copiam,cuius occasione
putredine corripiuntur.

3 Cur vlceribus sanari,vt inflammationibus discuti
minuique,incipientibus,pruritus creantur? Respon-
dendum quòd familiaris succus potiores tunc obtinet:
quod quum fit,alienum ex imo exigit & exterminat.
Porro autem natura quum loco cedit quod hostile illi
est & alienum,quosdam voluptatis igniculos sentit.

4 Cur hydropicus humore abundans copioso , siti
tamen afficitur? Dicemus hanc potus appetentiam in
illis nasci quoniã humidi naturalis non aduẽtitii atq; à
natura alieni,quale ipsis cumprimis adest , torquentur
desiderio.Extinguitur autẽ ea appetitio,apposito quod
è natura est humido.An quoniam naturale humidum
haud in debitos distribuitur meatus ac conceptacula,
sed foras propellitur atque exudat:quò fit vt haud secus
ac si non biberint,siti semper affligantur?

5 Quamobrem non sitibundis in balnei ingressu si-
tis obuenit,& vice versa quos sitis habet,ab ea liberan-
tur? Quia siccitate oritur sitis.Proinde si balneo sitibũ
di indulgeamus, corpus ratione vitalis facultatis qua
præditum est,humorem ipsum per superficiarios cuti-
cularésve meatus ad se trahit:quo contingit penetralia
intima(è quibus potissimùm procedit sitis) humefieri.
At verò balneo indulgentibus quos non molestat sitis,
is qui in corpore est humor , per sudorẽ promanat, eo
quòd aliam humiditatem occupare sibique asciscere
nequeant.

6 Cur è iecinore,liene,pulmonibúsve laborantes,in
locum affectum minus difficulter decũbunt, quũ opor-
tuerit quà locus affectus premitur,dolorẽ incrudescere?
Dicendum quòd si in contrarium latus fiat decubitus,
quædam veluti pensilis oneris moles relinquitur: at dũ
locus patiens ita suspenditur, maior certè sentitur cru-
ciatus.

7 Quam ob causam in accessionibus in vniuersum
ferè extrema frigore capiuntur? Quia humores eòcõ
fluũt vbi motus extat initium: id autem in mediis vi-
scerum penetralibus consistit.Consentaneum est igitur
dũ illò è qualibet corporis regione regurgitat humor,
vt suo etiã priuẽtur extrema, qui ad medium ceu cẽtrũ
se referat , eáque iam spoliata succique indiga , neces-
sariò frigore corripiuntur.

8 Voluptas quasi dissolutio & corporis remissio est:
id quod sensus ipse attestatur quodammodo. Quòd etiã
somnus voluptatẽ pariat,nihil certius : nã eius quoque
fidẽ facit experientia:necnon & poeta qui sæpenumero
prædulcẽ eũ nuncupat,quasi dicas voluptatis ministrũ.
Si itaque voluptas corpus resoluit , eámque & somnus
parit,quin potius hunc remittere quàm(quæ methodi-
corum est opinio)constipare dictitamus? Adde quòd
quæ scapha fit agitatio,corpus resoluit:vnde & vicissitu
dinaria eius vibratione in somnum proni cum volupta-
te quadam ferimur:hinc colligere est , remittere magis
& relaxare somnum quàm inhibere & restringere . An
huic ita occurrẽdum quòd non prorsus somni accidẽs

ſit voluptas: ſed quòd irruente ſomno hanc ob cauſam illa oboriatur,quoniam corpus eius beneficio in priſtinum reſtituitur ſtatū, recedente nimirum defatigatione ex operis diurnis vigiliæ tempore nata. Porrò quòd nō prorſus ob corporū laxationem pariatur voluptas, hinc diſcere eſt.ſitim è ſiccitate oriri: ſiccitatē verò adſtrictionem inducere conſtat. Iam ſitibundi ſi quando frigidā exorbeamus,voluptate mira toti perfundimur: interim tamen præcedens conſtipatio è frigidæ cōmercio incrementum acceperit.Quemadmodum verò gelidam non dicimus relaxare eo quòd voluptatem corporibus accerſat,ita nec ſomnum idē dicemus factitare propterea quòd voluptatis ſit autor. Voluptas nanque creatur ob dictam à nobis paulo antè cauſam.Quæ autē ſcapha fieri dicta fuit agitatio, vt diſcutiendis craſſioribus partibus ,ita ſenſus autori ſpiritui coagmentando cōpingendóque poteſt eſſe accommoda, nimirum turbando ſpiritum & contrahendo,dum reliqui humores a motu ceſſant:eo verò in vnum contracto,ſomnus oboriri ſolet. Nec mirādum eſt ſi vna eadémque agitatio & corpus diſcutiendo inaniat & conſtringat ſenſificum ſpiritum,vti diximus.Quemadmodū enim corpori affuſa calida,illud excitat:igni,extinguit:perinde & agitatio illa ſuperior contraria poteſt efficere. cuius generis & efficaciæ non pauca reperias contraria.

9 Qua de cauſa in capitis vulneribus, vbi eouſque deſcenderit vulnus vt cerebrum ambiens mēbrana læſa ſit, partéſque ſauciæ iam integræ cogantur,atque ad cicatricis inductionem perueniant,tum plerunque conuulſio obuenire ſolet ex qua mortē illi incurrūt? Referenda cauſa ad naturalem cerebri palpitationem cōcuſſionémque,qua contingit mēbranam oſſibus circūpoſitis(vnde exempta fragmēta ſunt)affrictu illidi,alliſámque exulcerari.proinde facta iam exulceratione & ſordes ducente,quū collecta illa ex vlceratione materia difflari digeriq; nequeat, propterea quòd carne iā obductæ ſint ſuperiores partes,ſimúlque quoniam dēſior ſit, quàm quæ tranſmittere poſſit cicatrix:materiam illam exulcerationis vitio collectam,in principes cerebri regiones cōcedere, eáſque ita comprimere,vt & ſpaſmus cōſequatur,nimirum prohibita materiæ tranſpiratione,ob cicatricis è carne à natura aliena concretæ duritiem.

10 Paſſim hoc obſeruatum eſt inter vulnera capitis, quorū altitudinē cranii perforatione metimur,ea plurimum minari periculi quæ vertici quæque ſincipiti infligūtur:ex hiſce tamē quæ ad cicatricē perduci cōtingit,facilius curari iis quæ in occipite extant. Dicemus ſinciput(quæ pars capitis cæteris præſtat) perexilem habere ſubiectā mēbranā:vnde plus hinc eſſe periculi probabile eſt.Quòd autē vulnera ibi loci inflicta, vbi ad cicatricis inductionē deuenire poſſunt,minori negotio curētur,fit quia principes partes præſentius auxiliū ſubminiſtrant.Quæ verò in occipite extāt,vt minus portēdūt diſcriminis ob mēbranā quā habet ſubſtratā carnulentā,ita difficilius curationē admittūt, tū quòd concordi illo partium ſubſidio careant, tum quòd rei venereæ vſus ea loca magis exucca reddiderit.

11 Obſeruatū eſt & illud in eius generis vulneribus capiti illatis,ſi ſponte venter deiicitur,mortem ſuccedere:ſin ratione,ſalutis portendi ſpem.Nā ſponte ſua ſolutus aluus,quoniam affectus ratione è capite ſubſiſtētiæ ſuæ originē trahit,periculum intentat,vtpote affectui ſuccumbente natura.Sin diætæ ratione aluus humecta molleſcat,tenuiori reddita materia inferiúſque concedente,capitis partes inquietatæ permanēt:quo fit vt dū nulla grauedine accumbente tentantur, curatio facilis ſuccedat.

12 Quam ob rem è prunarū ardēti ſtrue exurgens æſtus,caput prorſus grauedine ferit,è lignis non itidem? Quonia qui à prunis ſpargitur æſtus,vi calorifica coarctat,obturadóq; cōſtringit:at alter è lignis,habet & madoris nonihil: cui[9] indiciū facit fumus ipſe,liquidò humoris in lignis cōtēti argumētū prodēs.Porrò carbones in vini pauxillo haud abs re fuerit extinguere,quo aboleatur omnis ex iis noxæ cauſa.

13 Cur potiſſimùm piſcatores & id genus homines in mari agentes, vnguibus(*pterygia uocant Græci*) infeſtantur:quanuis verò & aliis hominibus id mali naſcatur,redundat tamē plerunque in rei nauticæ deditis? Dicendum bina eſſe pterygiorū genera:fiunt enim partim dū caro naturaliter oculi angulo ſubiecta porrigitur latius,atque incrementum accipit: partim quū tenuis illa oculóque circūtenſa mēbranula in calloſum tuber excreſcit intumeſcitque.Ea porrò in homine ægrè viſu percipitur ob prænimiam tenuitatem:at in animātibus cæteris potiſſiméque agnis,conſpicua eſt, vtpote craſſior quàm in homine.Hæc igitur marinorum vaporū,mordacitate ſua offendentiū,occaſione exeditur, roditur,& in calli duritiem cū inflammatione degenerat, ita vt hac ratione vnguis concretus producatur. Non ignoramus tamen pterygiorum vnum genus, adhæreſcere appendicis more,alterum quaſi connatum coalitúmque eſſe.

14 Cur alterius tantùm oculi affectus magis irritat? An quia quū alter oculorum integer ſecundū naturam ſe habeat moueátque,naturali ductu & æger mouetur? originem etenim ex vna eadémque baſi deducūt. hinc fit vt ægrum oculum concors motus exaſperet: affecto ſiquidem mēbro ex vſu eſt imprimis quieſcere.Sin vterque eodem laboret tempore,tolerabilius fit malum: ſimul enim quietem agunt ambo,nec exacerbantur: itaque è quiete velocior ſuccedit ſanitatis adeptio.

15 Quam ob cauſam lippientibus nonnullis febris ſi ſuccedat,lippitudinem ſoluit:nonnullis non hoc modò non præſtat,vt etiam omnifariam cōciliet cæcitatem: quæ igitur eſt cauſa vt vni opem,alteri oculi perniciem adferat? Quia febris ſuperuenit ratione quadā & exēplo μετασυγκρίσεως.quare ſi intra mediocritatem conſiſtat febris,ita vt & quæ ex ea proficiſcitur, μετασύγκρισις moderata:emolumentum ſequitur ferè.Sin cum vehementi impreſſione febris inuadat, vt motus quoque eius ſit vehementior, extremum ſequitur nocumentū. Dicat etiam quiſpiam febrim & exiccandi natura eſſe præditam,& infarciendi artubus ſuperfluitates.Illud cōprobarit è ſiti,quæ febrientes corripit:huius argumētū fuerit quòd mēbra quæpiā ob febris ſuperuentū excrementis ſcateant.Iam quòd lippitudinē ſanet febris, eſt quoniā ſuā arefaciendi vim iſta exerat,dū fluxū exiccat obortum.Eadē ſi noxā creat,infarciendo id agit planè, tū quia loca affecta fluxibus excipiūdis ſunt procliuiora:tū quia hoſce affluxus ingeſtos in artubus,confirmat febris & agglutinat,atque ita ex multo humorū decubitu obfirmationeque cæcitas naſcitur.

16 Cur æſtate potius oritur lippitudo quàm reliquis anni temporibus,quū tamē ea ſicca ſit & calida? Par nāque erat ob ſiccitatem temporis conditioni congruam, fluxionem nullā exoriri: nec tamen ſubſidii quicquam iidem perſentiſcunt,ex adſtrictione denſationéque quā præſens æſtus efficere poſſet. Dicemus,licet hæc æſtatem conſequantur,nihilo tamen minus plurimum lucidi aeris ſplendorem oculos perſtringendo,lædere vehementius,eo quòd omnis ſupra medium candor diſturbare ſenſúſque diſpergere ſoleat.ea de cauſa quū tranquillā quietē præſcribimus,loco illam obſcuro delegamus, quo cauſam omnē motoriā ſubterfugiamus.Lippitudinis itaque æſtiuis diebus cauſa,vti demōſtratū iam eſt, radians ſolis iubar exiſtit.

17 Cur quum affinitas mutua in ſimilitudine ſit auriū inter ſe,vt & oculorū:oculus tamen alteri in affectu cōſentit,haud itidem aures? Tum quia nō ſimilitudine modò coueniunt oculi,verùm & magna loci vicinia: aures verò intermedio ſpatio non exiguo diſſident: tū quòd oculorum motus ab intrinſeco principio originē trahit:auribus verò extrinſecus is accedit.

18 Cur nonnulli quos lippitudo torſit, acutius vident? An non indubitatum eſt lacrymam euocantia collyria,bona ratione viſum dici acuere, propterea

quòd ex illacrymatione,&(vt ita dicā) purgatione, illis vſi clarius cernunt? Itidē vſuuenit in lacrymantibus lippitudinis vitio, ex materiæ cuiuſpiā craſſæ impacta congerie natæ,vt à purgatione terſius videant.

19 Cur quibus ſuffuſio imminet,contingit culicū, muſcarū,formicarúmque ante oculos obuerſari imagines,quæq; ei⁹generis cōſequi ſolent? An videlicet quia pro humoris cōcretione , ſimulatq; coire is incipit, ſimilia neceſſariò occurrunt phaſmata? Adde quo tempore hæc humoris impreſſio obiicitur, facultas viſoria per totū viſus organū vim ſuā exerit : impeditur tamē obſtaculo iis in locis vbi potiſſimè humeris cōcremētū incubuit. Qualis igitur humoris primò cōgelati figura extiterit,tales ſe rerum externarū ingerunt imagines.

20 Quamobrem oſcitantes minus audiunt? Quoniam in maxillarum diductu,auditus concidit inſtrumentum & comprimitur : ſimúlque circumuenitur & interpellatur ſpiritus. Hinc ſonori in auribus ſtrepitus gignuntur. Intercluſo itaque externi aeris ingreſſu,aures ſuo in excipiēdo ſono nequeunt fungi munere.

21 Cur aures oriculario ſpecillo alióue inſtrumento,fodientibus nobis, tuſſis interdum mouetur, non aliter ac irritata arteria? An quia multa ſit nō vocali modò arteriæ cum auribus affinitas:ſed etiam membris inter ſe, ita vt conſenſus ratione , vocis afficiatur organum? Excitatur porrò tuſſicula in vocali arteria.

22 Quam ob cauſam inter capitis dolore laborantes, alii acutè voces perſentiſcunt : alii omnino ne audiunt quidem? An nimirum , ſi capitis dolores ita moleſtent vehementer vt maior fiat infarctio & obſtructio præſertim ſi vertigo quædam præceſſerit, cōtingit nō ritè mentem ſe habere. Mens porro eſt quæ videt,quæ audit,vt veterum quiſpiam extulit. quo fit vt mente vitioſè habente ſeſe,vocem à quopiam editam excipere nequeamus:nec iniuria.

23 Cur ſurdi per nares vocem reddunt? In confeſſo eſt quòd ex priori affectione,alterius per conſenſum participes fiunt, dum quantum poſſunt aures dilatāt: quibus diductis etiam narium ſpiracula laxiora redduntur,& intercapedine non parua diſſidentia permanent. Proinde dum ſpiritus per laxam illam capacitatē fertur,haud difficulter ſonus quiſpiam afformatur.

24 Cur multus ſomnus & peruigilium capiti grauitatem conciliant? Certè non dicemus ab illis noxā corpori accedere,quà ſunt exceſſus. Nec enim id quærimus cur à contrariis lædatur caput , verùm quam ob cauſam oboriatur idem ad amuſſim ſymptoma , è ſomni tum nimia frequentia tū immodica raritate: quæ inter ſe pugnant. Dicemus igitur ex multo ſomno hoc fieri,quoniam tranſmiſſa ad caput materia, ob adſtrictionē ſomni ratione factam, exhalare trāſpiratéq; non poſſit. In peruigilio verò idem conſtituitur hac de cauſa:quia rarefactis,propter functiones per vigiliā obitas , humorib⁹, in ſublime,ſiue mauis,ad caput efferuntur vapores quidam caput grauantes . Eſt autem ratio,vt dum plus ſatis ob continuam vigilantiam tenuis redditur materia, maior etiam fiat eius tranſmiſſio: nec abſonum eſt,haud ritè diſtribui propter vigiliarum aſſiduitatem alimonias , ſed vitiari eas corrūpique. hinc adeo fit vt non tantùm multitudinis , ſed prauæ etiam qualitatis occaſione,vapores ad caput repentes,id diſtendant grauéntque.

25 Cur ſub lucente luna , vigiles quantumuis diu multúmque moram trahunt,nihil offenduntur, dormientibus verò caput obſtruitur? Quam igitur huius rei afferemus cauſam,quòd in luna ſomnum capientes capitis grauitatem incurrant , quū eius calidū ſimul & humidum ſit iubar? An hoc contingit quòd in modum ictus punctúſue ſomno ſepultos lunæ radii feriāt: quippe quibus cum humiditate cōiuncta eſt grauitas: quemadmodum fit vbi cum impreſſione ſcaturigines prorumpunt. tum enim ob impreſſionem illam, ictus ritu affluxus prouenit, ita vt conſtipatio potius quàm laxitas ſequatur:ita euenit etiam vt lunæ lumine cum A grauitate ob ſuperiorem cauſam ingruente, impactio ſiue grauitas gignatur,conferente huc & ea quæ ex ſomno proficiſcitur obſtructione.

26 Qua de cauſa qui placido vtuntur motu , ſi capitis antea teneantur grauedine,ab ea poſt motum liberantur: at qui curſu proni feruntur , etiamſi nullum præceſſerit grauitatis indicium,incurrunt eam tamen à motu? Dicemus his quibus moderatus obitur mo- B tus,paulatim ad ima omne & alimentorum & excrementorū genus diſcedere atque detrahi : cæterùm qui violento & extorto exercitationis genere vtuntur,etiā reuerberationes refractúſque quoſdam contingere : vt nimirum delabens ad imas partes materia remittatur ſurſum cum repercuſſione quadam,non aliter ac res hābet in rotūdis molibus ſolo illiſis: quas ſi placidè in pauimentū demittas,nullo facto reſultu reſtant:ſin vi ſolo impingas,in altum reſiliunt, quemadmodum in pilis videre eſt . Eadē prorſus de curſoribus eſt ratio,ma- C teria nimirū ſurſum cum renſu relata. Præterea cōtingit in violento motu ſpiritum & retineri & intendi, adeo vt hac de cauſa grauedo naſcatur.

27 Cur in rectum qui fiunt motus,vertiginem nō pariunt,quum circulares in gyrum curſus id faciant:in tantum vt arbitrentur iſti omnia exteriora ſecum rotatu circumagi? Dicemus rectos motus non prohibere materiei tranſpiratum, circulares verò non permittere eam difflari,irruente nimirum cum turbinis impetu aere & tranſpirationem inhibente . Adde quòd motui D corporeo reſpondet ad vnguem circularis in nobis humorum motus,hi nanque cum corpore ſimul circumacti,occluſa perſpirandi via,ob rationem memoratam, poſtquam motus.cauſa quieſcit,in orbem iam tū moueri incipiunt: vnde talis motus in cauſa eſt cur humores præter naturam aliquid concipiant ac repræſentari credant. Sic aeruginoſi externos imaginantur colores pro affectus in oculis conſiſtentis ratione.Itidem qui ſuffuſione laborant nihilnon ſubrubrū autumant. Ita quoq; in circulari fit motu,vt omnia in gyrum rapi E credantur: agitato ſiquidem qui in oculo eſt humore, iam tum fit vt is ſequatur conceptus atque imaginaria arbitratio. Porrò oculus,vt pro cōfeſſo habetur, humores continet,aqueum,(qui lacrymarum fons eſt)cryſtallinum & vitreum:iſtique omnes tranſlucidi ſunt & albidi. Præterea prima tunica alba eſt,at in tenuitatem definit in oculi medio,vbi nigrum cernitur , non tamen colore(vt dicimus)eſt candida, verùm tota pellucida,etiam eo in loco. Nec illud ignotum eſt quòd ſecunda tunica,atra natura exiſtens, corneæ ſit ſubſtrata: F non toti tamen. Relicta enim eſt plaga perſpicua,quà ſe viſus exerere poſſit, quo in loco pupilla eſt. Ex his omnibus ſimul coactis,quæſtionis ratio eluceſcit.

28 Cur quibus ſuperior inferiórue palpebra deprimitur,geminari obiecta videntur, quod ebriis potiſſimùm accidit? Fit quia viſorius ſpiritus diſtractus diuiditur.Id autem quodammodo euenit citra depreſſionem,vt ſpiritus ex vtroque oculo promanantes , dū in rem ſubiectam ingruunt,pariter obtueantur. Quando verò alter oculorum deprimitur, non iam amplius in G rem ſubiectam pariter,ſed diſpartito ac ſeorſum quilibet appellunt. Huius(ſi placet)ita poſſis documentum capere. Appoſito ſiquidē qui oculum premat digito, ſi alterū,nō preſſum ſcilicet,obiecta manu præcludas, euaneſcet gemina obiectorum apparitio , quantūcunque depreſſare pergas.Hinc patet ſpiritus viſifici ſeparationē diſtractionémue pro cauſa habendam : ſicut & ebriis multiplici res obuerſantes varietate ſpectantur.

29 Cur ſub aquis vocem non excipimus æquè vt per parietes: quanuis horum interſepimenta coactiora ſint & duriora? Quia naturam habet aqua peculiarē H vt aer ſubire vel depreſſus nequeat.at quando per parietem loquimur, eo quòd auribus nihil incumbat oneris,veriſimiliter certè aere ex aduerſo verberato traiicientéque per intermedium parietis aerem, fit vt percellatur iſte: atque hinc verba excipimus.

30 Quamobrem in acutorũ morborum declinatione parωtides ferè nascũtur (quas sunt qui *Διοσκούρους, hoc est geminos*, etiam appellant, à fausto, vt arbitror, salutis ostento) eæq; à malo absoluũt? Non fugit nos, in morbis grauibus, quædam veluti illorum prooemia, vt inappetentias, oriri: attamen vbi robur colligi confirmarique incipit, appetentes plus aliquanto redduntur ægri, oblatóque iam alimento vberiori, maxillas mouere coguntur: dúmq; in mandendo rictus diducitur, nasci solet inflammatio: ex eius autẽ in loco obfirmatione, parωtis suppullulat,

31 Aurium inuersæ fibræ, mortem in acutis morbis portendunt. Causa est ista. Emortuo enim illic sanguine, par est plus ariditatis eas partes contrahere. Natura etenim sanguinis habent perquam parum. Eadem autem istud fit ratione qua in chordis solet. His siquidem vt humoris deliquium, contractionis est causa, sic in aurium fibris quoque assolet.

32 Cur mellis fauus primordio amarus, dulcedinem perfectus contrahit? Quia magna indicatur naturæ ad contrarium mutatio, quum præsertim fauus cum dulcis, tum amarus ad amussim, in suo genere absolutus extiterit.

33 Cur in facie vari prodeũt ferè in ipso ætatis flore vigoréque (quapropter & *ἀκμάς, id est vigores*, idiotarum vulgus eos nuncupat?) Hi profectò, vt totã faciẽ quod diximus, occupant, ita circa nares scaturiunt liberalius. Manifestum est id augmenti ratione fieri, nam vigoris tẽpore appositio & agglutinatio ex alimentis validius succedit. Iam quum quælibet particula vi insita portionem alimoniæ sibi transmissam conficit, facies tota, potissiméque narium loca, alimẽtum sibi naturæ dispensatione distributum, in carnem conuertere nequeunt, eáque ratione efficitur vt reliquum eò delati humoris, alienam à natura subeat qualitatem. Quòd autem nuditas partium tenui inductarum carnis mole in causa sit vt vari generẽtur, indicio est quòd in labris, ob eorum carnulentiam, non erumpunt.

34 In disquisitionem venit cur gelida naribus sanguine manantibus affusa, maior interdum sanguinis profluxus succedat, quum tamen frigida cogat natura & inspisset. Dicendum quòd quoniam loca narium & vasa teneriora sunt & molliuscula, accidit dum fit cõstipatio, nonnulla ex iis obstipari & arctata concidere, nonnulla verò distendi laxaríque. Nam quo magis partes quæ obstruuntur, in se cõtractæ redeunt, eo amplius vicinæ diducũtur, ita vt distensionis ratione, vasa adiacentia se resoluant. An quia prona existente ad profluuium natura, aqua affusa corpus eadem imbuit affectione, refricans quasi memoriam illi quòd ex aqua originem ducat, quo fit vt profluuium sequatur?

35 Cur suffimenta aromatũ melius excipiunt procul ab igne (vnde vapor aromatum surgit) semoti stantes quàm è propinquo? Constat manifestò fragrantiam vim acquirere ambienti commixtam aeri. Sic enim & poeta dixit, *Aruinæ nidor fumo subit actus olympum*. Nec caret ratione quòd è longinquo odoris fragrãtia rectius sentiatur. tenuior siquidem ille redditus, sensum cõmodiùs mouet & afficit.

36 Cur in sternuendo laborantes, si ad solis iubar faciem obuertamus, succedit sternutatio? Ratio est, quia solis radius intestinam narium regionem perstringens, perinde ac festuca immissa, sternutamentum citat, meatus stimulando. An quia sternutatio fit, spiritu nares & subeunte & solicitante? At solis radius eas calefaciendo, plus exhalare facit spirituíque opem fert, qui adaucto robore, sternutamẽtum irritatione accelerat.

37 Cur sternutatio raro semel, raro etiam multoties oboritur, sed frequentius binis vicibus? Causa in promptu est. nam quum bina sint narium foramina, & sternutamentum fiat excutiente se spiritu, fit vt alteram narem permeante sternutamento, sequatur & alterum.

38 Quærat quispiã qua de causa ĩ artuũ ruptura, osse obliquè diffecto diruptóque, intus in eo immisso caro visatur, quæ intermediam ossium molem impleat, sitque ossis vice: at in ægylope, osse comminuto diffractóque, regio illa carnem non producat. An quoniam artuum ossa, vt plus habent circumpositum molis, ita alioqui continua sibi mutuò adhærescunt, nec multùm à se inuicem dissident? At narium partes, vt exigua carnium mole sunt suffultæ, ita non similiter, vt ossa, spatium vacuum habent intermedium.

39 Cur gelido existente aere, tenuis valde humoris affatim per narium spiracula prodit, quum frigus cogere inspissaréque eum oportuerit? Quia magna per faciem fit constipatio, sicque quasi in morem percolationis à vicinis foraminũ partibus, tenuis humor trãsmittitur atque exprimitur.

40 Cur offenso membro, vicina loca non afficiuntur simul, at semotiora, eadem corripiuntur affectione, vt læsis pedibus, inguina? Asclepiades libro de vlceribus ait, ad icta loca materiam per initia deferri, cuius quantum ea capere possunt, tantum illuc decumbere: iis deinde repletis, nec alterius affluxus capacibus, materiem delatam repulsáque loci sugillatam à plenis partibus, effluere alióque ferri: repertóque fortè loco concauo, in eum subsidere: id quod & aquæ vsuuenire solet, quæ donec per planum fertur, æqualem seruat motum: sin lacunam fortuitò reperiat, ibi restitat. Idem etiam humori in locum ictum affluenti vsuuenit. quantum enim is capit, tantundem illi materiæ transmittitur: reliquum in cauas partes, potissimúmq; in raræ meatuum texturæ inguina sese exonerat, eáque in tumorem attolit. Est quidem hæc non absurda responsio. Posset tamen in causam quis vocare neruorũ imbecillitatem facili momento offensam. Constat enim neruos citius quàm reliquas corporis partes, cum membris affectis simul per consensum affici, ob naturam quam habent mirè ad patiendum opportunam. Propterea etiam in capitis vlceribus, strumæ glandulis in duritiem abeuntibus, circa ceruicem conflantur: nec non sub alis bubones, extantibus manuum vlceribus, exoriuntur.

41 Cur à dextra capitis regione sauciata membrana, quam menyngem vocant, sinistra pars resolutionẽ incurrit: sin à læua id contingat parte, dextram paralysis manet? Referenda est causa ad neruorum, originẽ suam è cerebri basi trahẽtium, situm. Hi nanque se inuicem decussant. Siquidem à dextra basis parte exorti, in læuum capitis sinum feruntur: qui à læua, in aduersum: ita vt eorum situs decussatim concurrat. Nihil mirum igitur si vulnerata dextræ partis membrana, sinistram resolui contingat. sic vice versa de altera dicendum.

42 Cur in prælio vulneris respectum casus sequitur? Obseruatum est enim pro membri saucii ratione, hominem labi, puta, si vulnus anteriori sit exceptũ parte, haud cõtinget in tergũ corruere. Dicemus quòd quam in partẽ natura veluti claudicat atque adeo inflectitur, in eam prona fertur. Verbi gratia, constituatur in quodam æquilibrio corpus, propositum habens neutram in partem vergere. tum fortè aliquid in illud impingens, vel leui momento impellat: certè quò inclinabit, huc concidet. Idem in parietibus propendentibus vsuuenit: quibus fulciendis & in rectum statum restituendis, siquid opponas moliminis, eò videbis illos delabi quò vergentes ruinam minabantur, præsertim si in renitendo violentius paulo conquassaris.

43 Qua ratione viuis corporibus combustis papulæ exurgunt, mortuis nequaquam? Dicemus in viuis, per totum corporis ambitum spiritus esse dispersos, in defunctis non ita. An quia mortuorum corpora dura sunt & rigida: at viuorum eiusmodi sunt, vt augmentum accipere in latum & extendi queant: itáque admoto igne, fit quædam liquorum ad cutim attractio, vnde oriuntur papulæ, quæ in mortuis idcirco non emergunt quia deficit substantifica illarum qualitas?

44 Cur solum sternutamentum iis qui in terga cõ-

ſtant valetudine, noctu aut omnino non fit aut cer- A
tè raro: reliqua,ferè dixerim, omnia ex æquo & inter-
diu & noctu? An quia ſternutamentum à calore
eum mouētè locum vnde proficiſcitur,fieri ſolet? qua-
propter vbi ſternuere placet,ſoli faciē obiicimus. Dor-
mientibus verò nobis calor reuocatur, & intus coerce-
tur:ex quo imæ dormientium partes incaleſcunt am-
plius. Haud iniuria ergo,ſi è capite calore (qui eius loci
humores mouere natura eſt comparatus) ceſſim eunte,
non ſternutemus:ad quam humorum eruptionem ſter
nutamentum ſuccedit. Itaque noctu nō obuenire illud B
par eſt.

45 Cur perfricato oculo ſternutare ceſſamus? An
quia ſic humor reſpirat?Lacrymam enim poſt frictionē
extrudit oculus.hic autem confricatus,plus caloris ſibi
contrahit quàm nares contineant. quo fit vt ſi naſum
quoque ipſum fricando atteras, ſternutamentum de-
ſiſtat.

46 Cur ſenes inediam tolerant non pueri? Quia
ægrè ſe mouet ſenectus,vtpote calore deſtituta. Pueri
verò vtplurimum habent innati caloris, ita plurimo e- C
tiam agitantur motu.Motus autem diſcutit atque dige
rit. at enimuero quibus ſubſtantia diſcutitur atque ef-
fluit,hi alimento opus habent.

47 Cur mortuis,quando omnia membra relaxan-
tur,ſoli teſtes ſurſum reuelluntur? Quoniam fugien-
te ſpiritu,ſemen excurrit: id autem excerni ſolet retra-
ctis teſtibus: quamobrem iam tum illi à ſuperante fri-
gore rigentes,ita perſiſtunt.

48 Cur ebrioſi ignobilius vinum potant auidius?
Quia multibibi magnos crebróſque habent corporis D
meatus.Per grādes itaque poros vinum generoſum te-
nue exiſtens, citra inhibitionem diffluit: at ignobile,
craſſum quum ſit, reſtitat atque permanet, ac tum de-
mum voluptatem è ſe præſtare videtur.

49 Cur iratis rubore ſuffuditur vultus,timidis im-
palleſcit? Ira nanque ſubita & conferta ſpiritus exun-
datio eſt & excurſus: metus verò retractio: vbi itaque
is ſpiritus plurimus eſt, inflammat: vbi deficit, calore
priuat.

50 Cur prouectiorum ætate aliqui calueſcunt, ali- E
qui minimè? Quoniam aliis alii caloris plus habent:
frigidi verò haud lætum nutriunt capillitium.

51 Cur prodigioſæ formæ homines,plerunque etiā
emota ſunt mente? Quia corpori conſentit anima,vt
animæ corpus.

52 Cur magna vlcera in curatione quando repurgā-
tur,lethalia exiſtunt? Quia per multos poros ſenſum fu
gientes,animalis ſpiritus tranſpirat.

53 Cur æſtuoſo tempore, qui ſtata vice recurrenti-
bus infeſtantur febribus,horrore concutiuntur? Quia F
rarefactis poris exſpirat calor natiuus: cōſtipatis intus,
obſeratur.Cedente itaque qui in nobis eſt calore, ſucce-
dit frigus: horror autem,contracto ob frigus corpore,
gignitur.

54 Cur ſolidum cibum deglutientes, ſuffocamur?
Quia gula quæ per longum tractum ad ventriculos de-
currit,ex turundæ ingeſtione prorſus ſuffarcinata,arte-
riam premendo,ſpiritus inhibet tranſitum.

55 Quam ob cauſam terra candida vtplurimùm eſt
ſterilis:nigra,ferax? Quoniam illa frigidioris eſt natu G
ræ: hæc caloris habet abundè. Adde quòd illa reptilia
procreat,quæ frigidi ſunt temperamēti:hæc fruges,quæ
calidi.Quocirca & inter fœminas fuſcæ, magna ex par-
te fœcundæ ſunt ob calidi natiui vberiorem copiam.

56 Cur infantes vehementius febri affligantur?
Quoniam plurimo calore natiuo abundant. Eſt autem
febris innati caloris intentio & augmentum.

57 Cur oſſa in tophum(*πῶρον uocant illi*)calleſcere ar-
gumento eſt faſciarum cruenta tinctura,licet citra vul-
nus fractura conſtet? Quoniam vbi tophus coit, ſan- H
guinis aſpergines in ſpongioſis oſſium cauernulis ſpar-
ſim diſſeminatas, protrudit atque exprimit.

58 Quis tophi indureſcendi coaleſcēdique eſt mo-
dus? Hic videlicet, Subſtantia ex alimento mutata &

A in oſſium extremas crepidines delata,tophum(*πῶρον in-
telige*)concreſcere facit.Quemadmodum enim in nari-
bus hæc ipſa nutrimēti mutatio in muccum abit, in v-
beribus,in lac: ſic in oſſibus cogitur tophus,ob talem
nimirum formationem natúramque particularum: mē
bra ſiquidem pro ſui natura aſſimilare ſibi nutrimen-
tum ſunt comparata,velut in diuiti varietate fruticum
horto contingit:qui aquam hortulum perrigantē; pro
ſua quilibet natura exugendo attrahūt. Sic abſinthium
aquæ illectæ aſperginem in ſuam aſſimilat naturam: ſi-
B militer ocimum & reliquæ id genus herbæ. Adducit a-
liam rationem Andreas Caryſtius,quòd ſcilicet medul-
la oſſium fiſtulis cōcauis affuſa,eorúmque diſſectorum
labris conglutinata,demúmq; lapideſcēs,in tophū abit.

59 Cur correpti cholera,augeſcente increſcentéque
ventriculi tenſione,crura tibiáſque contrahunt? Dicē
mus quòd cholera ſtomachi,qui natura neruoſus ex-
iſtit,paſſio fit.Itaque optimo iure is tenſione laborans,
muſculos corporis in quos neruorum origines propa-
gantur,ſimul afficit.

C 60 Quam ob rē quibus oculi adſtrictoria vi prædi-
to collyrio ſunt inuncti, clauſis iis minus adſtrictionē
cruciantur,apertis vehementius? Quoniam obſeratæ
palpebræ corneam tunicam ſinunt quietem agere. Dū
igitur quietē fruitur oculi globus, inunctum collyrium
meatus obducendo illinendóque,minorem ſuæ adſtri-
ctionis ſenſum præbere poteſt: at diductis iam palpe-
bris hiantibúſq;,nihil mirum ſi adſtrictionis ſenſus ma
gis vigeat:quandoquidem continuo motu bulbus ſeu
pila oculi in palpebras illiſus calorē excitat: quo facto,
D ſenſum fugientes meatus laxantur dilatantúrque:qui-
bus dilatatis,exilia ſenſúmq; latētia(vt ita dixerim)col-
lyrii corpuſcula,imprimi neceſſum eſt.vnde adſtrictio-
nis ſenſus geminatur. An quia in diducendo oculo poſt
inūctionem obligatū oculi pilæ collyrium,tenuius red-
ditur? Semper etenim quæ motu vibrantur, accommo
da ſunt & à natura comparata,vti tenuari poſſint. Quo
igitur tenuatur illud magis magíſque, eo validiorē ad-
ſtrictionis ſenſum ſuppeditat.

61 Cur phrenitici & furioſi in paroxyſmis robuſtio-
E res ſunt, viréſque habent auctas? Dixerimus ob mentis
alienationem ferociores reddi:habent autem corpus ad
perſpiratum malè comparatum, idque ex vehementi
adſtrictione. Hinc adeo fit vt quū abſoluūtur liberātúr-
que, viribus deficiant,non deuicti ſcilicet à potiori cau-
ſa,ſed ob adſtrictionem remiſſam.

62 Cur qui ſinapi oblinuntur, eo aqua ſubacto tri-
tóque rubeſcunt amplius: ſin cum aceto permolatur,
non tantundem officii ægris præſtat? Dicendum non
carere id ratione,quòd eo ex aceto inuncti minorē ſca-
F rificationem rubedinémq; minus cruentam percipiāt.
his etenim vt cutis ſuperficiem adſtringit,ita illā mea-
tuū ex eo natam obſtructionē illinit, & (vt ſic dixerim)
læuigat.qua ratione omnis ſinapi ademptus eſt locus,
quò ſe induat ad pertentandos poros. An quia acredo
ſinapis admixtione aceti hebeſcit & obtunditur? Hæ
nanque ſibi mutuò conſertæ qualitates, proprium qua
litatis caput hoc ipſo vitiant,quo ſuam quodlibet ſim-
plex vim exuat. Quod ipſum & in oxycrato (*quam po-
ſcam uocamus*) eſt animaduertere. Nam quum ex aceto &
G gelida temperatis ſimul conſtet,ſummas ſuas qualita-
tes ex hoc temperamentorum complexu perdit, & præ
ter illas alia quædam conflatur qualitas. At enimuero
qui ſinapi inuoluuntur aqua ſubacto,rubedine colora-
tiori imbuūtur,hac de cauſa quoniam aqua læuoris ſui
ratione & humectatoriæ facultatis,dilatas poros ratio-
ne non ſenſu cognoſcibiles,viam ſinapi qua ſe altius in
ſinuet,aperit: eſt autem calidum ſinapi,vt prædiximus,
& ampliandis meatibus cōducit. Meritò itaque quibus
ex aceto ſinapi corpus inungitur,minus cruento ſuffun
H duntur rubore:quibus verò ex aqua, magis.

63 Cur aqua pluuia,ſi vel à mari ſit hauſta,dulcis ni
hilominus exiſtit? Dixerim quòd aqua marina ſuapte
quidem natura ſalſa eſt: talis autem grauis eſt:habet ta
men mare fluuios in ipſum ſeſe inſinuantes:quos veri-

ſimile eſt ſupernatare. Aer itaq; aquæ è mari hauſtu attractæ partem non craſſiorem, ſed tenuiorem quæ dulcis eſt, ad ſe rapit. Non igitur abs ratione eſt ſi pluuialis aqua, licet è mari excepta, dulcis permanet. An quòd aer rapida ſua vi ipſam marinam dum hauſtu attrahitur, cõmouet, quo motu tenuior efficitur? quæ nanque in motu ſunt, procliuem habent ad tenuitatẽ naturam. Quod autem tenue eſt, etiam dulce: vt è cõtrario vnda marina, ſalſa, vt quæ craſſis conſtet partib⁹. Hac itaque de cauſa aqua pluuia, dulcis eſt.

64 Cur aqua marina diutius excocta naturã quam habet ſalſam exuit, dulciſque remanet? (debet autem ad tertias decoqui.) Dicemus marinam aquam è craſſis conſtantem partibus, illis vi ignis ſeparatis, tenuem effici: proinde facto hoc alterationis momento (quòd è craſſa in tenuem abeundo, priorem exuerit qualitatẽ atque reiecerit) è ſalſa dulcem fieri.

65 Cur feruenti inflammatione oculorum laborãtibus, aſpredinis cuiuſdam ſenſus oboritur? An lippitudinis ſuperuentu ſuperiorem ſubeuntis palpebram aſpritudo naſcitur? An quia vaſa quæ intus errabundè nullo ordine palpebram percurrunt, in gibbum quodammodo attolluntur, ita vt hac ratione ſalebroſa illa aſpredo conſequatur?

66 Cur oculo lippitudo oboritur? An quia mẽbranis oculi vehementer quaſi ex aduſtione inflammatis (idque calore qui ex imo diſcuti digerique debebat ob repletionem atque ægram meatuum tranſpirationẽ inhibito) ea naſcitur? An quoniam qui ſecundum naturã oculo inſunt humores, exarefacti & quodammodo propter loci ardorẽ retorridi, lippitudinem creant?

67 Qua de cauſa in febrientibus alteratur pulſus? Quoniam ſpiritus innatus, quũ relicto naturali & ſymmetro ſtatu, redundat, & à calore intrinſeco diuiditur tenuatúrque, ac leuitatis occaſione concitam acquirit celeritatem, non pulſui tantùm, ſed & ipſi reſpirationi alterationẽ inducit.

68 Cur cutis ſuperficiem febrientes vlceroſam habent? Quoniam attrita carne, excitatas è frictione tuberculorum anſulas, indignè fert illa. Quemadmodum & in aliqua corporis particula inflammatione correpta ſolet accidere.

69 Cur pallent febrientes? An ob humorum noſtri corporis in altũ fugam: an ob meatuũ corporis ſenſũ fugientiũ rationẽ immutatã hoc accidit? Pari ratione in alui vrinæque recrementis fieri exiſtimandũ eſt.

70 Cur in febri cum fluore correptis, quanuis trãſpiratio digeſtióue adſit, & eorum quæ in corpore tenẽtur, excretio, calor tamen his ſuccenditur, pulſúſq; fit magnus? Quoniam materia quæ corpus obſidet, multùm attenuata, difflatio fit. Porrò ex tranſitu excremẽtorum & affrictu, calor quiſpiam excitatur. Non tamẽ dicimus quos cum profluuio febris affligit, ſimilem cũ his obtinere calorem quibus adſtrictum eſt corpus, atque adeo nec pulſum, ſed comparatione facta cum ſanis. Huius rei conſtabit tibi documentum è balneantibus aut corpus exercentibus: quippe quibus laxiores redduntur meatus, eóſque obſidentes vicini humores tenuãtur, manifeſtéque difflantur, calórque & fit & eſt maior quàm ſecundum naturam, & pulſus vehementior magnitudinémque obtinet: nã ſegnis torpidúſq; mot⁹ & grauitas labefactata virtute & debili prouenit.

71 Cur febriẽtes cibum difficulter continent? An quòd appetentia conſiſtat in ſymmetria quadam oſculorum ſtomachi & etiam ventriculi: quam ſymmetriam integram cõſtare, ſiue hæc oſcilla meatúſque diducantur ſiue claudantur, ratio poſtulat.

72 Cur in cholera conuellantur contrahantúrque & refrigerentur extremæ corporis partes pulſúſque ad ſit obſcurus? Quoniam ſpiritus impetu elatus, propter tenuitatem partium qua ventriculus illis eſt præditus, habet nanque eum mirè calidum) latenter difflatur: vnde fit vt & torpore corripiantur: torpent autẽ quæ ſpiritus priuãtur vehiculo. Extrema porrò refrigeratur & contrahuntur, propterea quòd in iſtis calidũ natiuũ ad vẽtriculũ cõmeat, ob illius partiũ tenuitatẽ.

73 Quã ob cauſam aquas extimeſcunt hydrophobi (*quos à rabido cane morſos dicimus*) & pudendum cum hypochondriis ſimul illis intenditur: intremiſcunt etiam ac cõuulſionẽ patiuntur, adeóq; delirãt vt canũ ritu latratum edant? Conuellũtur certè & tremũt, ob cõſenſũ oris ventriculi cum neruorũ genere. Eadẽ quoq; de cauſa tentigine pudendũ illis erigitur: nã hydrophoborũ & cõſtitutio & affectus, eſt obſtructio quædã ſtomachi & ventriculi. Deſipiunt verò, quoniã vitiatus ad vẽtriculũ & ſtomachũ humor defertur, cuius pars quædã ad cerebri inuolucra exhalat, vbi morã trahens, mẽtis alienationẽ inuehit. Deinceps ſiti torquentur, quia morbi ſubſtantia in exilibus poris cõſiſtit. quoties itaq; bibũt, aqua (vt quæ tenuium eſt partiũ) exiguos ſubeundo poros, obſtructiones auget. At enimuero cibus ſolidus nõ faceſſit his negotiũ. meatus enim patientes haud aſſumunt illas ciborũ coagmentatas moles. Præterea quòd nõ bibentes, aquã tamẽ exhorreſcunt, in cauſa eſt organorũ ſenſus imaginatio: nam qui potat, ſimul & videt & potat. Viſus autẽ ab aqua cõmotus, eodẽ momento & ſpiritũ qui in ſtomacho eſt, cõmouet: qui à bibente motus, viſum itidẽ permouet, vti prius ab aqua fuerat. Ex hiſce in orbẽ motuũ vicibus, inoleſcit quidã vſus & coexercitatio, vt quanuis non potetur aqua, ſpiritum tamen in ſtomacho percellat atque commoueat, quẽadmodũ paulo antè à bibente turbidè commouebatur. Quapropter obnupto vultu bibũt, quoniã altera receſſit motus actio. Præter hæc probabilis eſt ratio, venenum ſtomachi poris inſidere.

74 Cur laborantes cruditate, vitiati alimenti ructũ emittunt? Quoniam ob exhibiti cibi copiam, maior ſe æſtus in ventriculi ſinum ingerit, qui velut innatãs cibum vitiat, & viroſo nidore non inanes ventriculi cauernulas, ſed ipſum ſinum imbuit.

75 Cur quos capitis infeſtat dolor, vt obtuſam habent oculorum aciem, ita lacrymantur aſſiduè? Quia dum ad caput defertur materies, (ſemper enim ad affectũ ea locũ repit) bona eius pars ad oculos ſe cõfert, idque optimo iure ob nictãdi aperiẽdiue neceſſitatem. An quidẽ lacrymãtur quia magna ſit partiũ illarũ tenuitas, quæ fit ob continuũ oculorũ motũ: an verò lacrymantur ob materiæ eas partes onerãtis multitudinem? An certè viſus illis hebeſcit, quoniã ſpiritus naturalis, qui per viſoriorũ meatuũ canales penetrat, ob materiæ affluentis admixtionem & conſortiũ, turbidus redditur?

76 Cur aurium tinnitus extante capitis dolore redduntur? Quoniam ſpiritus auditorius ab obſtaculo iis in partibus hærente percellitur. Porrò obſtaculũ illud eſt coagmentum quoddam in inſenſibilibus poris, ex obſtructione natum.

77 Cur capite dolentes plus ſentiunt doloris iam expergefacti? Quoniam moto capite, maior ſequitur materiei affluxus, obſtructionéſque adauget.

78 Qua ex cauſa pulſus deficit atque intermoritur? Quoniam morbo iam in malignam conditionem conuerſo, ſpiritus ab arteriis ad exiles affectarum partium anguſtias retrahitur.

79 Cur qui inſaniunt, delira & loquuntur & agunt? Quoniam ſpiritu animali, propter impedimentum & obturationem pororum qui in partibus ſpiritum illum conficientibus ſunt, difficilis patet commeatus. In cerebro nanque membraniſque illius & quæ inde naſcũtur propaginibus, affectus conſiſtit. quare iis præter naturam habentibus, phantaſias quaſdam & ſpectra videre arbitrantur, vt quæ non ſunt, eſſe exiſtiment: quæ non ſtant, ſtare credant: haud abſimili, cum arquato morbo laborantibus, affectionis genere. Hi etenim propter pororum in oculis obſtructionem, ſimilẽ quoque ex iis quæ cernunt, imaginationem concipiũt: cuncta ſiquidem è viridi flaua illis apparent.

80 Cur melancholici iracũdi ſunt, animóque facilè ſuccumbunt? Quandoquidem in ventriculo & extrema gulæ parte morbus conſiſtit, qua ori ventriculi committitur. illuc ſiquidem vitioſorum humorum

ſentina colligitur, vnde prædictorum affectuum cauſa proficiſcitur. Notum id fit è natura quidem ſanis, à cibo tamen abſtinentibus. Hi nanque in affatu moroſiores euadunt. Quin & iſti quos aquæ cruciat metus, (*hydrophobicos uocitant*) alimoniam ferè detrectant, vtpote ſui ſpecioſi formidoloſique.

81 Cur reſolutorum membrorum alia tenduntur, alia conuelluntur & contrahuntur? Quoniam morbus ſenſum fugientiũ meatuum ratione naſcitur. Quãdo itaque per longum vaſorum incidit præcluſio, mẽbrum reſolutum tenditur: at idem cõuelletur vbi pori obliquè clauſi concidunt.

82 Cur difficulter ſpirantes, ſibilo non abſimilem vocem reddunt? Quoniam morbus ipſe eſt præcluſio atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen dum fertur ſpiritus, ta-

A lis redditur ſonus. Occurrunt & illis tuſſes ob calorem ex affrictu concitatum, pluſcula corpuſculorum molè in circulorum gutturis (*bronchos appellant*) intercapedines impacta, iiſq; deinde à ſpiritu ſimul verberatis.

83 Cur difficulter ſpirantes, recti minus ægrè ſpiritum ducunt quàm recumbentes? Quia gutture per conſenſum laborante, vti ſpiritus infeſtat illiſu, ita ſecũ vnà thoracem attollit.

84 Cur in rupturis ex ictu natis, abdomen nõ rũ-
B pitur, etſi ab exteriori ſit parte: quum ab interiori mẽbrana prætenſa (*quam peritonæum uocant*) rumpatur interim? Cauſa huius eſt ipſa partium natura. Abdomen etenim carnoſum eſt: peritonæum verò ductili tenſione riget: quare quum ictui reſiſtit, ſcinditur. Iſtud idem in oſſium fracturis, etiam citra vulnus commiſſis, videre eſt.

AD LECTOREM,

EActurus mihi operæpretium ſum uiſus, amice lector, ſi aſpergines mendarum aliquot inſigniorum, huic illitas libello, partim pro ingenioli mei modulo reſtitutas, partim ex autographo adnotatas, obiter in calce libri ad lectionis interpretationiſque probandam fidem adnotarem. Nam quum mendæ inuehi ſoleant aut deſcribentium φαύλων τε καὶ οὐκ ἀντιβαλλόντων *(ut inſimulat Strabo) incuria: aut dũ naſutior quiſpiã pro libidine figit atq; refigit, & mutat quadrata rotũdis: (quod iuris olim Cynæthus Chius in Homerũ ſibi ſũpſit, & in Ariſtotelẽ Tyrãnion) ut iam demus utrũq; paſſũ eſſe hũc autorem, nolim tamen poſtremum hoc in me cadere, ac propterea malui ſartam tectámque nominis innocentiam, indicando errorum occaſiones mihi conſtare, quàm temere immutando, in infamiæ ſcopulos impingere. Tu interim hæc ipſa qualiacunque ſunt, à me obſeruata pro iudicii tui norma excute, ac citra inuidiam maleuolentiámque perpende. Vale.*

Numerus non paginis ſed problematibus reſpondet.

4 Πόροις τὸ παρὰ φύσιν ὑγρόν. *Manuſcripti exemplaris fides contrario ſenſu* κατὰ φύσιν *legendum clamat.*

6 Καὶ μὴ ἔχειν ἐπὶ, *&c. Lego conſtanter,* μὲν, *pro* μή. *Ibidem,* ἐκκρεμασμένων δὲ τῶν, *autographum habet non inconcinnè,* ἐκκρεμασθέντων δὲ ὄντων τῶν *&c.*

8 Ὅτι ἀθρόα μᾶλλον ἐστὶ χαλαρὸς ὁ ὕπνος. *In autographo rectius actiuè* χαλαστικός: *quemadmodum & paulo pòſt eodem in problemate,* οὐ λέγομεν εἶναι χαλαρὸν διὰ τὸ, *&c. ubi identidem,* χαλαστικὸν *in autographo eſt. Ibidem* ἡ δίψα καταξηροτάτη γίνεται, *lege* κατὰ ξηρότητα.

10 Ἐπικινδυνώτατα μὲν τὰ περὶ, *&c. Rectius cum autographo* ἐπικινδυνώτερα *leges.*

13 Ὅτε μὲν τῆς ὑποκειμένης τοῦ καθαροῦ. *Ita habent codices & manuſcriptus & uulgatus: ſed quàm bene, neſcio. ego poſtpoſita eorum fide, dilucidiori ſaltem ſenſu* τοῦ κανθοῦ *lego. in angulo nanque oculi (Celſo teſte) unguis oritur.*

15 Ἐπιγίνεται λόγῳ τινὶ κατὰ σύγκρισιν, *reclamantibus exemplaribus una uoce* μετασυγκρίσεως *lego. ſimiliter id quod ſequitur,* τοῦ καὶ τὴν δὲ αὐτοῦ γεγενημένην κατὰ σύγκρισιν, μετρίαν ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει, *paulo aliter legendum autumo, & reſtituendum* τοῦ καὶ τῆς δὲ αὐτοῦ γεγενημένην μετασύγκρισιν μετρίαν εἶναι, ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει. *Eſt autẽ* μετασύγκρισις *methodicorũ uocabulum, quo expulſionem ex alto materiei, ſeponente naturæ iudicio factam, notare uidentur: poſſis fortaſſe cum Celſo euocationem humorum dicere.*

17 Ὀφθαλμὸς ὀφθαλμῷ συμπάσχει. *deſiderari uidetur* μὴ τὰ ὦτα, *uel eiuſdem ſententiæ formula.*

24 Ἀλλ' ὅτι διὰ τὸ αὐτό. *lego* διὰ τί τὸ αὐτό.

25 Ὥσπερ ἐπὶ τῶν μετὰ ἀράξεως κρουνιζομένων. *archetypum exẽplar habet* μετ' ἐπιράξεως: *& linea ſequenti mutilè* διὰ τὴν ῥάξιν. *ita ut legendum fortè ſit* μετ' ἐπαράξεως, *hoc eſt cum impreſſione & eliſu: &* ἐπάραξιν. *Locus eſt non parum difficilis.*

26 Συμβαίνει ἠρέμα ἀποσυλᾶσθαι *&c. uidetur deeſſe* τὰς ὕλας, *uel ſimile quid. Ibidem,* καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιδέχεσθαι, *rectius ſecũdum autographum,* ἐπέχεσθαι *leges. Ibidem,* ὡς καὶ διὰ τοῦτο τὴν σωτηρίαν γίνεσθαι, *uitioſa lectio eſt: quare aut addenda eſt negandi particula* μὴ, *aut loco* σωτηρίαν, *congruo ſenſu* βαρύτητα *ſubſtituemus. Id enim & rationis poſtulat* ἀκολουθία, *& efflagitat Ariſtot. autoritas, ſectione 5. problem. 9. Poſſes fortaſſe non alieno ſenſu legere* σωρείαν, *ut intelligat ex uiolento motu congerie humorum caput onerari.*

28 Διὰ τὸ μείζεσθαι συμβαίνει. *autogr.* διότι μερ. *habet: & lin. ſequenti,* καὶ τοῦτο οἷον συμβαίνει διὰ τοῦ ὑποθλίψαι. *autogr. habet, pro* διὰ, δίχα, *ut & uerti.*

30 Προπάσχειν γίνονται. *Locus hic tacitè neſcio quid muſſare ac* λειποταξίου *προσκαλεῖν dictionem unam aut alteram uidetur. Quocirca haud alieno ſenſu attexuiſſe in interpretatione Latina mihi uideor mentionem inappetentiæ: quippe quæ inter morbi primordia ſiue proœmia connumeratur; & de qua loqui uelle nemo non aſſenſerit. Næ igitur meo iudicio, haud errauerit fortaſſe qui leget* προσασιτίαι.

32 *Iſtud problema ut Græcè legitur, prima fronte falſi nomine laborare, nedum legenti negotium facere, ſunt qui autumant, exiſtimantes dulce amareſcere, amarum tamen in dulce retrogrado ordine redire non poſſe. itaque inuerſa nonnihil uerborum ſerie, hoc pacto ſarcire uolunt,* διὰ τί αἱ κυψέλαι φύουσαι γλυκεῖαι, πικραὶ γίνονται ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων. *quorum ut ſententiæ non acceſſerim omnino, ita lubẽtius* ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων, *quàm* τῶν ἀπολλυμένων *cum Martino AEdituo meo, medicinæ doctore, cũ ingenio tum iudicii integritate nulli ſecundo, legerim ſeruato dictionis, ut habet, filo. utut eſt, huius probl.* θεραπεία *haud ad ſtomachum facit: quãuis & in aſſignandis cauſis ipſe autor interdum mihi parum probetur, ut & problematographorum plerique.*

36 Τὸν παρμὸν ἐρέθισε τὰ σώματα. ἐρεθίσαι *legito, quemadmodum eſt in autographo.*

38 Ἔσωθεν φαίνεται σὰρξ τοῦ ἐνπορπιασθέντος ὀστοῦ, *&c. Codex manuſcriptus habet* ἐμπορπίσαντος, *non abſque manifeſti erroris indicio. fortaſſe haud alienũ fuerit legere* ἐμπορπιασθέντος, *minus detruncata aut etiam detorta uoce, quàm eius uice* τὸ ἐνπορπιασθέντος *ingerere, præſertim ſi ſententiæ nihil decedat, nimirum ſumpto uocabulo metaphoricè, à fibularum immiſſionis ſimilitudine.*

41 Τὰ ἀριστερὰ παραλύεται. *loco* παραλύεται, *eodem licet ſenſu, cum autographo* πάρεται *legas, ſua ut autori integra reddatur dictio. Pari ratione in fine eiuſdem problematis, in locum* τοῦ, τὸ ἀνάπαλιν, *irrepſit iſtud in uulgato codice* τὸ ἐναντίον, *quantumuis iſodynamoun.*

42 Ἐπὶ τὴν τρῶσιν ὑπομένον μέρος. *in autographo additur* τὸ, *& clarius ita,* ἐπὶ τὸ τὴν τρῶσιν *&c.*

57 Διὰ τί σημεῖον πωρωθέντων ὀστῶν, *&c. Locus iſte in archetypo exemplari dilucidior eſt paulo & integrior, hoc modo,* διὰ τί σημεῖον πωρώσεως ὀστῶν ἐστὶ τὸ, τὰς ἐπιδεσμίδας, *&c. Ibidem,* ῥανὶς τοῦ αἵματος θλίβει, *uide an poſſit debeátue legi* ῥανίδας *in accuſandi caſu.*

60 Τὸν κεραμεῖ δὴ ὑμένα ἠρεμεῖν, &c. *In autographo* ὑμένα *non est adscriptum.*

61 Δύσκαπτον δὲ αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σῶμα. *Lego* διάπνευν δὲ, &c. *Ibidem post,* ἀλλὰ τῆς σφίγξεως ἀηθείας, *in manuscripto exemplari quod unicum nobis fuit, & bene mendis aspersum, uisuntur aliquot adulterini commatis uerba, haud scio quo sensu quoue dictionis filo constituta: hæc nimirum,* οἷος ἐστὶν ἔκτος αἰὲν σκοτεινῶς βλέπεται. *Quæ ideo uisum est adnotare, ut feliciorem quis nactus genium, aut codice adiutus emendatiore, locum integrum sarcire queat.*

62 Ἐκ κεκραμένου ἄγαν ὕδατος καὶ ψυχροῦ συστάν. *Loco* ψυχροῦ *legendum suspicor* ὄξους: *ista enim oxycrati miscella est. Ibidē,* μᾶλλον φοινίσσονται, *in autogr. additum est* τοῖς τόποις.

63 Κἂν τὸ θαλάσσιον αἱμάσσηται. *Autogr. addit* αὐτὸ τὸ θαλ. *Ibidē,* τὸ δὲ λεπτὸν καὶ γλυκὺ, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. *Videtur repugnare rationi locus. quare ad plenam sententiæ perfectionem, desiderari inoculationem aliquot uocum crediderim, ita ut simile quid desit,* ὡς καὶ δὲ ἐναντίως τὸ θαλάττιον, ἁλμυρὸν: *ratio subsequatur,* ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. *Vt nanque crassarum aliquid sit partium, in tenue, ac propterea dulce, non congruit, utpote terreum minimè: quod uel ex sequenti constabit problemate, nisi fortassis ea uerba,* ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων, περιττεύειν, *atque idcirco obelisco iugulanda censeas.*

64 *Problema istud an ueritati sit consonum, tecum expende lector. Nam uidetur illi reclamare & ratio (quo etenim magis ad tertias decoquitur, hoc inspissabitur amplius frigmentitia crassitie, salisque pars crassior subsidet, exhalante atque in fumum se resoluente tenuiori) & salis strues è marinæ aquæ salsugine coctura conficientium experientia, diuersum quid dictura (ut opinor) fuerit: ni de aqua per expiratum guttatim in metam collecta, loqui illum statuamus: quod tamen non existimo.*

66 Ἀπὸ τῆς τεττικῆς πυρώσεως. *Autogr.* ὑπὸ *habet.*

68 Οἴκοις ἀπεψίας οὔσης. *Suspecta est mihi hæc lectio ut adulterata: quare bona ratione uideor mihi legere* ἀπεψίως, *& commodo sensu. facilis autem in literis affinibus lapsus est.*

70 Γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι πλείονα κατὰ φύσιν. *Fortasse legendū addito* ἢ, διαζευκτικοῦ, *aut articulo* τὸ, *hoc modo,* πλείονα ἢ, *uel,* τὸ κατὰ φύσιν.

71 Διὰ τί περὶ τὴν ἐσθὴν οἱ πράξαντες ἀκορέστως ἔχουσιν; *Quid si sensui fidei arbitro, simul & rationi seruientes, pro* ἀκορέστως *legamus, uti & uerti,* ἀχαρίτως *(prono alioqui lapsu) uel* ἀφορήτως?

72 Ἔνθεν καὶ διαρκοῦσι, νάρκᾳ δὲ, &c. *Codex manuscriptus habet* διαρκῶσι: *ego* ναρκῶσι *constanter lego.*

73 Ἀπεργάζεται τὰς ἐκπνοάς. *Legendum censeo contra exemplarium fidem,* ἐκνοίας, *hoc est dementiam.*

75 Διὰ τί οἱ κεφαλαλγίαν. *Manuscriptus habet* κεφαλαίαν.

79 Ὅτι δυσωδία τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, &c. *Lego (quanuis uterque repugnet codex) per* ο *δυσοδία, non per* ω *δυσωδία. Quid enim spiritui animali cum graueolenti est commune usquam?*

83 Καθά τε πνεῦμα συμβάλλει καὶ τὰ θώρακα συνδιεγείρειν αὐτοῦ. *Legendum arbitror secundum autographi fidem,* κατὰ τὸ πνεῦμα συμβάλλει, καὶ τὸ θώρακα συνδιεγείρει αὐτοῦ.

ADiectum erat in calce autographi problema ad criticos planè relegandum, de discrimine inter τὸ ἄμμον καὶ ψάμμον, *nihil ad præsentis operis colophonem faciens. Sed id rectè Iac. Tusanus, ut est uir magni iudicii, numero summouit, ac ueluti superfluam molem (ut erat) resecuit. Siquæ reliquæ in excuso olim typis exemplari supersunt mendæ, quæ certè sunt, eæ ipsæ, quoniam facili characteris alicuius immutatione restitui ab oculato lectore queunt, studio sunt à nobis omissæ, ne inutili segete latius chartas occuparent. Siquidem istud sat egimus modò, ut* ἀξιοχρεώτερα *uitia commonstrando, ea à nostra uindicaremus translatione. Vale lector candide.*

ORIBASII SARDIANI MEDI-ci longè excellentiſſimi opera, tribus tomis digeſta,

Joanne Baptiſta Raſario interprete.

PRIMVS HABET
Synópſεωs ad Euſtathium filium libros nouem, quibus tota Medicina in compendium redacta continetur.

COSMO MEDICI ILLVSTRISSIMO ET EXcellentiſſimo duci Florentiæ, Ioānnes Baptiſta Raſarius Nouarienſis medicus S. P. D.

QVVM mihi ab ineunte ætate perſuaſiſſem, Coſme Medice dux maxime, nihil ingenii exercitatione ſtudiiſque literarum eſſe præſtantius, nihílque eſſe homini magis proprium quàm pro virili parte omnibus prodeſſe: ita ſemper in literis ſum verſatus, vt quoad eius fieri à me poſſet, publicæ omniũ vtilitati conſulerem. itaque & libellos aliquod admodum adoleſcens de Græcis Latinos feci, & Græcas literas multos annos in academia Ticinenſi publicè docui: quo etiam munere in hac vrbe clariſſima nunc fungor. Quúmque arderem incredibili deſiderio vt aliquod mearum vigiliarum munus in tuo nomine appareret, vt quoniam tuo, maiorúmque tuorum beneficio literæ ſcientiæque omnes, quæ iamdiu exules in tenebris iacebant, reſtitutæ, atque in Italiæ luce collocatæ, & ad ſummum gradum euectæ fuerunt, aliquam tibi ego quoque grati animi mei ſignificationem darem, vt id poſſem efficere, mihi ſuppeditauit Nicolaus Sammichelius Nouocomenſis, vir præſtantiſſimus, & ſingulari medicinæ multarúmque artium ac ſcientiarum cognitione ornatiſſimus. Is enim quum ſciret ea quæ fuſa latius antiquiores medici perſequuti eſſent, omnia ab Oribaſio vnum in volumen eruditè diligentérq; fuiſſe redacta, vt vno quaſi aſpectu quilibet totam medicinam intueatur, mihi perſuaſit vt eum librum latinitate donarem. quod vt maturius facerem, codicem ſuum peruetuſtum, quem olim ex Græcia deportauerat, mihi accommodauit. Quúmque is liber ad eundem qui author ipſius confectionis fuiſſet, quaſi iure quodam eſſet deferendus, ipſe Princeps admonere me cœpit atque hortari ne tibi id quod ſciret me iandiu animo exoptauiſſe, deberem diutius: quinetiam mihi vrgendam eſſe hanc occaſionem neque vllam reperiri meliorem poſſe confirmauit. Quod quũ vir ſumma virtute & humanitate Petrus Carneſeccus tui obſeruantiſſimus ex me cognouiſſet, ita approbauit, & conſilium hoc commendauit, & vt in eo omnino perſtarem, ampliſſimis verbis admonuit, vt licet ego non eſſe mihi properandum ſtatuiſſem, quanquam hoc valde cupiebam, tamen eruditiſſimorum hominum, & quibus me chariſſimum eſſe ſentirem, hortatu ac ſuaſu factus ſim promptior. nam præter rationes quas ipſi afferebant, videbam ego multas cauſas eſſe quamobrem Oribaſius medicus tibi eſſet dedicandus. Etenim præterquam quòd tanta ſit nominis tui celebritas atque fama, tantáque fuerit vſque à puero de te concepta opinio, re poſtea confirmata, & facta in dies maior, vt non modò tua feliciſſima Reſpub. te vehementer diligat atque obſeruet, ſed etiam vt omnes mortales te maximopere admirentur, quum omnes vno ore ſummam prudentiam tuam, & in iſta Repub. adminiſtranda æquitatem commendent, mores tuos optimos celebrent, temperantiam in te ita ſuſpiciant, vt licet in vrbe pulcherrima & in omni genere deliciarum affluenti, ſumma cum poteſtate ſis, ita tamen ſemper vixeris vt non modò crimine, ſed etiam ſuſpicione omnino carueris: & te quaſi numen quoddam in hac mundi ſede ad vſus hominum bonorum, & præſertim eorũ qui in literis tempus operámque ſuam ponunt, diuinitus collocatum venerentur. Quædam etiam non mediocris inter medicum & Medicem intercedit ſimilitudo. nam vt medicus corporis morbos profligat, vt animi ſedes ac domiciliũ conſeruetur: ita Medices animos ſanauit, vt ſe vnà cum corporibus tueri & conſeruare diutius poſſint. atque (vt de te, dux maxime, tuíſque maioribus ſimul verba faciam) id cognominis Dei optimi maximi voluntate vobis fuiſſe impoſitum videtur. Quum enim totam fere Italiam barbaries quædam occupaſſet, vt literæ omnes iacerent, artes ſordeſcerent, ſcientiæ contemptui ducerentur, vt vix vllum eſſet earum veſtigium, militaris denique diſciplina ita eſſet deſpecta vt Itali omnium ignauiſſimi haberentur: ita vos omnia reſtituiſtis, omnia inſtauraſtis, omnia denique à morte ad vitam reuocaſtis, vt quemadmodum reſolutos, attonitos, & eos quorum mens caligine quadam oppreſſa munere ſuo non fungitur, medici curant, & hominum ſalutem cuſtodiunt: ita vos languidos & propè iacentes erexiſtis, enerues robuſtos reddidiſtis, ſtupidos excitaſtis, tenebras ex animis hominum expuliſtis, & à barbarie, quæ erat rerũ omnium pernicies, liberaſtis, vt veſtra virtute veſtróque beneficio omnia priſtino nitori & decori fuerint reſtituta. quas in res tu nunc etiam ſic incumbis vt non modò ab optimis ſummíſque principibus originem ducere, & à Ioanne Medice clariſſimo fortiſſimóque Imperatore genitus eſſe videaris, ſed ſicut virtutem, ita etiam gloriam eorum omnium longè ſuperes: quod quidem res quamplurimæ à te præclariſſimè geſtæ, innumera ſanctiſſimáque inſtituta tua, & ingenium omni liberali doctrina politiſſimum, & perpetuum ſtudium in homines eruditos, perſpicuè declarant. quæ omnia propter ſingularem meam erga te obſeruantiam nunc libentiſſimè explicarem, niſi imparem factis orationem meam futuram planè ſcirem, & Oribaſius me admoneret ſe ideo compendium hoc conſcripſiſſe ne liber in ingens volumen excreſceret: & tu denique maximarum rerum, & iſtius optimæ Reip. adminiſtratione, & rei militaris negotiis ſis impeditus, vt multa huiuſmodi legere non poſſis. Quamobrem te maiorem in modum rogo vt Oribaſium in fidem amicitiámque tuam ſic recipias, vt quamuis Iulianum eruditiſſimum Imperatorem cui charus fuit, amiſerit, nunc tamen hac multo meliore patroni cõmutatione gratuletur: & quæſo vt hanc animi in te mei propenſionem ita accipias, vt ab homine qui te plurimùm colit & obſeruat profectam putes. nec huius opuſculi exiguitatem, ſed animũ quo nomini tuo conſecratur, æſtimes atque perpendas. Cura vt valeas. Venetiis, Calend. Decemb. M. D. LIII.

Primo libro continentur ea quæ ad bonam valetudinem tuendam pertinent, déque exercitationibus & euacuationibus quæ viris mulieribúſque conueniunt: & de aëre, ſudoribus, balneis naturalibus & arte paratis, cataplaſmatis, dropacibus, ſinapiſmis, & iis quæ ruborem inducunt, agitur. Eius verò capita ſunt hæc,

ORIBASII SARDIANI SYNOPSEΩS ad Euſtathium filium, liber primus,

Ioanne Baptiſta Raſario Nouarienſi medico interprete.

CVM diuus Iulianus Imperator nobis A olim iniunxiſſet vt quæcunque medici præſtantiſſimi conſcripſiſſent quæ ad tuendam valetudinem pertinerent, vnum in volumen redigeremus, nos ea ſeptuaginta libris prompto animo cõprehendimus. Nunc verò quum tu, Euſtathi fili ſuauiſſime, ea etiam in compendium redigi cuperes, id quoque impigrè confeci: ſiquidem videbam hoc non ſolùm tibi, quum iter faceres, ſed aliis etiam qui non oſcitanter medicinæ operam dant, maximè accommodatum fore. B Quicunque enim in latis medicinæ ſpatiis vagati, ſtudioſè & diligenter ſe in ea exercuerunt, hoc compendium habebunt, quod facilè eis ſuppeditabit ea quæ fuerint agenda. quandoquidem qui hæc quæ à me breuiter ſummatímque dicuntur, perlegent, ad memoriam reuocabunt omnia quæ ad cuiuſque rei cognitionem pertinent: & fiet vt eorum quæ in vſu medicinæ verſantur, ſatis magna eis ſuppetat copia, neque onus pergraue ſecum ferant. Ea autem morborum remedia ſolùm deſcribentur quæ in promptu ſunt, & parari facilè poſſunt, & C quæcunque medicamentis & victus ratione quod facto opus eſt, præſtare conſueuerunt. De parte verò medicinæ quæ manu medetur, quòd ea in itineribus tractari difficiliter poſſit, mentionem nullam faciam. ad eam enim plerunque opus eſt machinis atque inſtrumentis quæ neutiquam facilè ſuppetunt, quemadmodum in fracturis perſæpe & articulorum luxationibus contingit. ex quibus quæ ſolùm manu curari queunt, ab iis qui pueros corporis exercitationem docẽt, quiq; athletarũ curã gerunt, optimè reſtituuntur. Hæc igitur & alia omnia D quæ manuum opera curantur, melius ab exercitoribus obeuntur. Quocirca hæc demandantes eiuſmodi hominibus, eorum quæ nos vrgent, quæque diutius conſultandi tempus non concedunt, curationes quæ medicamentis & ratione victus abſoluuntur, percenſebimus.

De frictione præparante, Cap. I.

ANte exercitationes corpus mediocriter calefacere frictione ex linteis oportet: mox oleo manibus nudis fricare, donec corpus probè calefiat & molliatur, & rubor floridus appareat, & in molem extollatur.

De exercitationibus, Cap. II.

EXercitatio eſt vehemens motus. Terminus vehementiæ eſt anhelitus ad frequentiorem alteratio. Porro laborioſæ exercitationes membra organica præparant, & robuſtiora ad actiones, & ad validiſſimam alimenti attractionem promptiſſimámque alterationem, & meliorem appetitum propter calorem excitatum reddunt, meatus purgant, & vehementi ſpiritus impetu excrementa expellunt. Quum igitur digeſtionem in corpus adiuuent, neque crudorum neque incoctorum ciborum aut ſuccorum in ventriculo atque inteſtinis multitudo ſit, oportet. periculum enim eſſet ne antequam per concoctionem vtiles facti eſſent, in omnes animantis partes raperentur. ex quo perſpicuum eſt exercitationes debere cibum præcedere. Opportuni temporis nota, vrinæ color eſt. quæ enim aquæ ſpeciem præfert, crudum adhuc eſſe eum ſuccum indicat qui à ventriculo ſubmittitur: quæ verò rufa bilioſáque eſt, iandudum concoctum eſſe: quæ mediocriter pallet, nuper factæ concoctionis ſignum eſt. ac tunc quidem adeunda eſt exercitatio, eiectis tamen prius excrementis quæ in veſica & ventre continentur.

De generibus exercitationis,
Cap. III.

OMnium exercitationum commune illud eſt vt animanti caloris incrementum ex ipſis excitetur. Ex ſingulis porro exercitationibus alia valens eſt, in qua reſpiratio eſt violenta ſine velocitate, quæ muſculis & neruis robur parat. eiuſmodi ſunt, fodere, & onere maximo ſublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Decliues etiam inambulationes huius generis ſunt, vt ſi quis per funem manibus comprehenſum ſcandat, & alia quamplurima his ſimilia: aliæ verò citra robur & violentiam peraguntur, cuiuſmodi ſunt curſus & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo ſummis manibus concertant inter ſe. quæ verò per follem & paruam pilam fit exercitatio, eſt compoſita ex robuſta & citata. quæcunque autem exercitationes robuſtæ ſunt, iis omnibus vt vehementibus vti poſſumus, motus celeritate abiecta. Præterea ex ipſis exercitationibus aliæ magis lumbos quàm manus vel crura exercent: aliæ ſpinam aut thoracem ſolùm aut pulmonem. Vſqueeò exercendum eſt dum corpus intumeſcat, & floridum fiat, motúſque & prompti & æquabiles & concinni edantur: inter quæ ſudorem calidum commiſtum intueberis. Ac tum primùm inhibenda exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatum: veluti ſi contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: eodémque modo ſi floridus color euaneſcat, eſt ceſſandum. In motibus quoque ſiquid remitti videatur, ſtatim eſt deſinendum: itémque in ſudoribus ſi qua mutatio aut in copia aut in qualitate contingat, vt ſi vel minor vel frigidior edatur, erit itidem quieſcendum: tum corpus oleo perfundendum, & deinde vtendum apotherapia: poſtremò autem apotherapeutica frictione vtendum, vt exercitores facere conſueuerunt.

De propria frictione,
Cap. IIII.

EX frictionibus vehemens, denſandi, lenis, rarefaciendi vim habet. quocirca ea corpora quæ ſupra modum laxata ſunt, vehementer ſunt fricanda: quæ conſtricta ſunt, leniter: quæ mediocriter ſe habent, in iis nec vehementi nec leni frictione, ſed quoad eius fieri poteſt, vtroque extremo declinato, vtendum eſſe perſpicuum eſt. Nimia frictio extenuat: quæ verò quantitate media eſt, nutrit. Atque hæ tres differentiæ frictionum quæ à qualitate ducuntur, tribus quæ ex quātitate exiſtunt, cōiunctæ, coniugationes nouem efficiunt.

De vociferatione,
Cap. V.

IN vociferationibus ſuauis & lenis vox nihil ad bonam valetudinem confert: at ſonus vocum grauiorum vtilis eſt: quocirca in eo exerceri conuenit. ita enim plurimus aër per inſpirationem attractus in corpus, thoracem atque ventriculum extendit, & totius corporis meatus dilatat atque diducit. Quamobrem in lectionibus humores exuberantes excernuntur: ac in elatioribus quidem lectionibus per ſudores: in ſubmiſſioribus verò, per occultum totius corporis perſpiratum. Illa enim attenuatione efficitur vt multa excrementa, ſcreatus, ſputa, mucus, & pituita expellantur, & conſumantur. nam quibus calore opus eſt propter frigiditatem, quódnam afferri accommodatius auxilium poteſt quàm id quod actio reſpirationis præſtat? Ergo ſæpe legendum eſt, vt toto corpore laxato, carnéque raritate perfuſa, arteriam cæteróſque ſpiritus tranſitus ſtudioſè raros efficientes, per grauiores vocis terminationes modulemur. Vocis actione neque temere neque incōſultò vtendū eſt, neque etiam quum prauorum corruptorúmque humorum adfuerit copia. Quinetiam vox exercēda non eſt quum magnæ & euidentes ſtomachi cruditates apparēt, ne corrupti vapores largius per corpus diſtribuantur.

De venereis, ex Rufo,
Cap. VI.

EX rebus venereis hæc commoda ſunt, quod ſuperuacaneum eſt inaniunt, corpus agile reddunt, ad in-

A crementum promouent, & magis vtile efficiunt. Animo verò id præſtatur à venere vt impeditâm rationis vim explicet, irámque vehementem ſedet. ideo fit vt venus melancholicis, ſiquid aliud, accommodatiſſimum ſit remedium. Eadem integros ſenſus reddit eorum quicunque alio inſaniæ genere laborant: ſummè facit etiam ad morbos qui ex pituita naſcuntur. Alii ab inedia ad cibum facilè ſumendum redierunt: alii à continuis pollutionibus quæ in ſomnis fiebant, ſunt liberati. Naturæ autem venereis idoneæ, ſunt calidæ & humidæ: præ cæteris ve-

B rò quæ proniores ad venerem ſunt. Minimè omnium ad venerem facit victus exſiccans & refrigerans, atque ætas ſenilis, tempus autumnale. Ergo victus ratio humida & calida inſtituenda eſt: labores & cibi moderati ſint: quemadmodum labores moderati, ita etiam concubitus moderati conueniunt. nam & ad rem ipſam incitant, & conſuetudine facilitatem quandam præbent. Libido, ſiquid aliud, alimenti exuberantiam exigit: ex quo fit vt qui cibi valde nutriunt, ii ſint accommodati. Atque ex piſcibus, polypodes apti ſunt. excitare enim venerem

C mirum in modum exiſtimantur: quicunque etiam molles carnes habent, huius ſunt generis. Ex oleribus, orminum, eryſimum, eruca, & rapa, hǽcque vt medicamenta apta ſunt: ex leguminibus proſunt fabæ, cicer, eruilia, phaſeli, & piſi: à quibus corpus quum flatu impletur, tum verò etiam copioſè alitur. Ruta autem quia flatus diſcutit ac propellit, ideo commiſcendi corporis libidinem obtundit. Vuas ego magnopere commendo: nam & humectant, & ſpiritu repleat ſanguinem qui impetu fertur in venerem. Qui ad venerem eſt acceſſurus, recen-

D tes ſatietates, cruditates, ebrietates, & famem caueat. coire enim cum excremētis malum eſt. Qui venereis vti voluerit, optimè vtetur à cibo qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus. nam hoc ad vires confert, & refrigerationes quæ ſubſequi ſolent, minus contingunt. noxium eſt poſt labores concumbere. Cauendus etiam concubitus eſt à laſſitudine, & poſt vomitus qui præceſſerint, itémque purgationes, & alui fluxus recentes: ſiquidem diuturnos quandoque venus exſiccat. Ita vehementes quoque cupiditates non laudo: imò verò tum continendum magis

E cenſeo, ac præſertim iis quos morbus aliquis infeſta.

De venæ ſectione, ex Galeni ſententia,
Cap. VII.

VEnæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt, eáque ſiue ad robur, ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur, amplitudinem pertineat, ſed etiamſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis, quæ vel ex dolore, vel ex plaga, vel ex partium corporis imbecillitate oriatur. Si magnus morbus expectetur, ſanguis omnino mittendus erit, etiamſi plenitudinis ſigna

F non adſint, habita tamen ratione ætatis, anni, temporis, & virium. Vtrùmne ad venæ ſectionem omnino progrediendum eſt, in vtroque plenitudinis genere, quum hæc ipſa appareant in aliquo qui adhuc conſueta munia obeat, an minimè neceſſe eſt, quum nullus magnus morbus imminere videatur? an ſtatuendum hoc omnino eſt vt in omnibus magnis morbis neceſſe ſit venæ ſectionem confeſtim adhiberi? Qui verò nihil eiuſmodi paſſi ſunt, omniúmque corporis partium conſtructionem vitio carentem ſunt ſortiti, duplici via euacuantur: ſan-

G guinis quidem miſſione ſi in victu ſint intemperantes, ſine venæ ſectione autem ſi temperatè vitam degant. nam & multa frictione, balneíſque, & ambulationibus, atque aliis motionibus, & item vnctionibus in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem poteris: niſi fortè craſſi melancholicique ſanguinis abundantia tibi adeſſe videatur, quandoquidem tunc venæ eſt facienda ſectio. Vbi autem crudi ſucci exuperant, antequam morbus incipiat, euacuabis, ſed cautè: vbi verò febris iam accedit, non item. Siqui autem faci-

H lè in morbos incidant, nec tamen vllum ſymptoma appareat, eis initio veris ſecanda vena eſt. Omnibus etiam quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate exercere ſolent, ineunte vere

mittendus est sanguis. Idem quoq; faciendum est in iis qui eiusmodi morbis verno tempore corripiuntur. Id verò facere antequam æstas incipiat, & sub finem veris expediet.

De iterata sanguinis misſione,
Cap. VIII.

IN quibus multa euacuatione opus est, vires autem infirmæ sunt, in iis partiri euacuationē præstat, vt quā parum sanguinis detraxerimus, iterum, siq; lubet, etiam tertiò eundem mittamus: quemadmodum in iis fit in quibus crudorum humorum inest copia. Cæterùm vbi feruescentis sanguinis copia redundat, acutissimam febrim accendens, euacuatio confertim facienda est, conandúmque est inanire vsque ad animi defectionem, virium robore diligenter inspecto: quemadmodum scio quibusdam sex subinde heminas sanguinis fuisse detractas. Quamobrem etiam de nocte venam interdum incidere ne verearis. Animum verò diligenter adhibere oportet ad detractionem, pulsus tangendo dum sanguis adhuc fluit, ne fortè pro animi defectione, mortem afferre te nescias.

Quantum sanguinis mittendum sit,
Cap. IX.

MOrbi magnitudo & virium robur primi scopi sunt mittendi sanguinis. hi aucti maiorem euacuationem esse faciendam indicant: non aucti, tantum esse diminuendum de sanguinis misſione, quantò illi minores sint redditi. Deinde expendendum est qualis sit hominis natura. quibus enim venæ amplæ sunt, quique mediocriter sunt graciles, nec candidi, neq; tenera carne, eos copiosius euacuabis: qui verò contrà affecti sunt, parcius. nam & parum sanguinis habent, & facilè exoluuntur. Eadē etiam ratione pueris vena incidenda non est vsq; ad decimumquartum ætatis annum: pòst verò si copiam sanguinis cōgesserint, tempúsque anni vernum sit, regióque temperata, ac puer sit natura sanguinea, sanguinem minues. id quod multo etiam magis facies si grauioris morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vsque ad heminam, ad summum. quòd si vires firmæ esse tibi videbuntur, dimidium adiicies iterata misſione. Iam septuagenarios quoque, quum vires robustæ sint, euacuabis. Mentem verò adhibere oportet ad sanguinis mutationem tum in colore, tum etiam in cōsistentia, ac præsertim vbi inflammationis causa vena secetur.

Quæ vena sit secanda,
Cap. X.

REuulsionis causa venam secato è directo partium ad quas sanguis fluit, vt affecto liene, vena quæ est prope annularem digitum sinistræ manus, vel interna cubiti secanda est. In lateris dolore eam quæ rectà ad locum affectum pertinet, incides. Oculorum præterea dolores vehementes mirum in modum sedantur si vena humeraria in cubito è directo secetur. Sunt hi tres modi sanguinis ex cubiti vena mittendi, interior, exterior, medius. Interior autem vtilis est iis quorum partes quæ infra collum sunt, patiuntur: exterior verò iis quibus facies & caput laborant: medius denique ad inferiores & superiores partes est accommodatus. Si in venæ sectione error committatur, in media vena neruus subiectus incidetur: eámque, nisi magna necessitas vrgeat, secare cauendum est. Humerariam venam omnino sine periculo secabis: & tamen ex hac quoque nonnulli diuturnos dolores acceperunt: sed nemini eorum qui ita fuerunt affecti, semel vena fuit percussa, sed bis & ter ab iis qui eam secabant, posteaquam aberrauissent. Maxima verò incisione semel facta, nemo inflammationem nec dolorem sensit: idcirco citra timorem incidenda est. Magna verò cura adhibenda est in secanda media. Infernam verò ne secemus danda opera est. Porro vt partes memoratæ secta cubiti vena iuuantur, ita quæ his sunt inferiores, hoc est coxa, vesica, & vterus, curātur sectione earum quæ prope malleolos & poplitem sitæ sunt. Renes ab vtraque parte venarum subleuantur. In prin-

A cipiis autem inflammationum vena secanda est ad reuellendum. In inueteratis, præcipuè mittendus est sanguis ex ipsis affectis particulis. Si ab iis non queas, à propinquis mittito. In quibus autem corporibus nulla adhuc particula affecta est, euacuationémque vere ineunte antè molimur, vena omnis æquè est ad incidendum accommodata.

De tempore venæ secandæ,
Cap. XI.

B IN quacunque diei noctísque hora, animum attendendo ad singularum accessionum in febricitantibus declinationem, venam secabis. In iis verò qui febrem non habent, hócque indigent auxilio, magnitudo affectionis ad quam venæ sectione opus est, spectari debet. quū nihil horum aut vrgeat aut prohibeat, præstat manè venam secare, interiecto vnius horæ spatio, ex quo quispiam est experrectus. Alios lauari melius est: alios etiam prius deambulauisse: alios verò, postquam nonnullas res consuetas fecissent. Vbi verò simpliciter euacuare volumus, eodem etiam die iteranda erit sectio: at in
C quibus reuellere, si duobus deinceps diebus fiat, optimè fiet.

De arteriarum sectione,
Cap. XII.

ARterias quæ in temporibus sunt, medici secant quū humores calidi & flatuosi in oculos confluūt. eas verò quæ post aures sunt, in vertigini obnoxiis, atque iis præsertim quos diuturni capitis morbi calidi & flatuosi exerceant. Iam verò & in aliis quoque diuturnis capitis morbis, arterias quæ post aures sunt, incidunt: alii verò incidere arterias verentur, quia sanguinis fluxus
D difficiliter supprimitur, & quia quum sectio ad cicatricē venit, aneurysma efficitur.

De cucurbitulis,
Cap. XIII.

CVcurbitularum vsus neque in principiis morborum adhibetur, neque quum succi omnes æquabiliter exuperant in corpore: sed quum antea euacuatum totum corpus fuerit, neque quicquā ad partem præterea fluat, opúsque sit mouere, excutere, & ad partes extimas trahere. Ne verò prope mammas affigantur cucurbitulæ, ca-
E uendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ, & inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur. quo quidem casu cucurbitulas spongiis ex calida aqua circundare oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, cucurbitulas perforare consilium est.

De scarificatione, ex Appollonii commentariis,
Cap. XIIII.

VEnam in anno sæpe incidere non esse accommodatum puto, quoniam vnà cum multo sanguine spi-
F ritus quoque vitalis effunditur: quo crebrius exhausto, tota corporis compages refrigeratur, & omnes naturales actiones peius obeuntur. quocirca mea sententia est, ab ignobilissimis partibus, vtpote à cruribus, sanguinem mitti. Præstantissimum hoc auxilium est tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit. Oculis quoque diutina fluxione oppressis, ac cæteris affectionibus capitis, itémq; thoracis & anginæ, prodest scarificatio. Constipationes autem quæ aliqua in parte sint, locali scarificatione sunt dissoluendæ.

G De hirudinibus, ex Antyllo,
Cap. XV.

HIrudines captæ vnum diem seruandæ, atque exiguo sanguine alendæ sunt. Vbi vti volueris, partem cui applicandæ sunt, nitro fricabis, & sanguine illines aut fouebis: hirudinésque in aquam puram & tepidam iniiciendæ sunt, deinde sumendæ, tum spongia excipiendæ, & strigmentis purgandæ, ac denique admouendæ. Intumescentes autem trahere non desinent donec sale
H aut cinere ora ipsarum perspergantur. Qum exciderint, spongiis fouendus est locus. Si sanguinis fluxus perseueret, gallam vstam, aut spongiam nouam pice liquida illitam, & chartam vstam aceto madefactam applicato.

De purgatione, Cap. XVI.

SAna corpora difficiliter purgantur: nam & vertigine vexantur ac torquentur, fitque molesta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Qui igitur adhuc valent, casuri tamen in morbum sunt nisi prius purgentur, euacuandi sunt ineunte vere. In comitialibus verò, quique ægrè spiritum ducunt, pituitosos humores subducēdo: in doloribus verò articulorum, si cū multo calore sint, amaram bilem, si cum tumoribus frigidis, pituitam. Prius tamē crassi & glutinosi humores attenuādi secādique sunt, & meatus etiam per quos humores à purgantibus medicamentis traiiciantur ac ducantur, aperiendi, si optima in rebus omnibus sit successura purgatio. Ergo in principio serosos tenuésque humores vacuabis: crassorum atque tenacium, quales suapte natura sunt pituita & atra bilis, cōcoctionem expectabis. In iis autem qui iam ægrotant si diuturnus morbus est futurus, semper est expectanda concoctio: at in acutis, quum materia turget, etiā in initio potes medicamētum præbere, ídque magna cum animaduersione, quū humores in motu sunt, præcipites feruntur ac fluunt. Quicunque autem in aliquam partem decubuerunt, ii neque vllo alio auxilio mouendi, neque medicamento purgādi sunt priusquàm fuerint concocti, quo etiam tempore crisis efficitur. Quum verò medicamenta purgantia ventriculi os lædant, excogitatum est, odorata eiusdem admiscere, vt ne sola néve sincera ipsorum vis ventriculi os attingat.

Quæ per infernas partes purgent, quibus vtamur, Cap. XVII.

ELleborus niger bilem & pituitam per aluum ducit scammonia admista. Si purgare mitius velis, satis erit ellebori radices siccas ad drachmas duas incidere, vinóque dulci, aut oxymelite perspergere, deinde in lentibus aut ptissana coquere, vel cum iure gallinæ sorbēdum dare: scammoneæ verò tres oboli possunt elleboro admisceri. Præstat autem iucunditatis gratia, anisi & petroselini, & dauci parum elleboro adiungere. Cnidius coccus pituitam, & bilem, & aquosa, & pleraque expurgat: est autem feruēs & acutissimus ad purgandū. Dantur eius grana triginta: si lenius purgare velis, viginti: cortex auferendus est: internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, sed cum vino melius bibitur. A potu verò parum olei absorbeto ne fauces exurat: sumitur etiā ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Mercurialis si tenera folia decocta comederis, abunde stercus expellēt: si verò decoctum vino admistum bibas, valentius aluus deiiciet. Polypodium pituitā, bilem & aquosa educit, radicis dātur drachmæ duæ affusæ aqua mulsa vel aqua. Non pessimè etiam super salsamentum deraditur, & ante prandium comeditur. Radix quoque in ptissana aut Gallinaceo iure incocta, citra molestiam purgat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex aqua mulsa. Si mitior purgatio quæratur, colocynthidos semen eiicito, in corticem vinum dulce perfundito, sub molli cinere coquito vsquedum probè concaluerit, ídque potui dato iis quibus non vehementi purgatione opus est, & quibus liuida exanthemata per cutim efflorescunt.

Aloe non acriter purgat, stomacho accommodatissima est. Satis est dare drachmas duas cum aqua mulsa. pituitam & bilem ducit. Sumi etiam commodè potest quotidie à cœna. pertrāsit enim, neq; cibos corrumpit, præterea neque sitim neque famem inducit. Tritam aloē succo brassicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria sumito, vt euacuandi necessitas sit. Potes etiam cum resina catapotia conficere, & cum melle cocto, rectè quoque scāmoneam admiscebis. Epithymum atram bilem pituitámque educit. Dato eius triti & cribrati drachmas binas cum vino dulci, aut plus eo cum melle, salem admiscendo. Confert flatuosis, & hypochondriacis affectionibus, & cruditatib[9], & quibus iecur grauatur, quíque difficiliter spirant. Agaricum pituitam & bilē

A purgat, & non acutè. Dātur drachmæ duæ ex aqua mulsa vel oxymelite. Euphorbium aquosa & biliosa copiosè educit, éstque eorum quæ norim acutissimum atque ardentissimum. Hoc quidem hydropicis, colicísque, & iis qui ventres frigidiores habent conuenit, sed cæteros vehementer perturbat, sitímque affert. Odoratū aliquod semen miscendum ei est: bibendum ex melicrato ad tres obolos. Cnicus pituitam & bilem, sed non vehemēter, purgat. Seminis triti succus excolandus est, & iure gallinaceo admixto sorbendus. Quidam B aniso, melli, amigdalísque commiscent, & catapotia ad arquatos conficiunt: huius quatuor drachmæ sufficiunt. Scammonea nulla parte superatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia neque in viribus: stomachi dolorem adfert, graueolens, insuauis & valde siticulosa est: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei misceant, & ita præbeant: alii verò addāt thymi comā & salem, alii semina odorata. Pituitam & bilem vehementer educit: datur eius puræ drachma vna ad summum. Si vomitus instent, apiū C aceto intingendum ac mandendum est, itémque oliua alba sale condita, atque etiam salis grumus in ore est tenendus, quæ quidem omnia vomitum prohibent. Præterea confert coriandrum odorari, & pulegium, & calamintham. Sed præstat in lecto paululum in quiete contineri ventrem, & summos pedes fouendo, veluti etiam confestim deambulare, & copiosos vomitus, & ventriculi morsus & vertigines excitat. Quū verò ad pristinū statum redierint, tum deambulatio imperāda est, vt subinde sensim se submoueant: id quod magis quàm celer D gressus irritat. Purgatione cessante, vtilius erit in lecto recumbere, & ita vigiles quiescere (magis enim cōfluet) tunc verò etiam paulatim sorbeant modicum aquæ calidæ cū aceto: nā & morsus absterget, & excretiones proritat. Qui verò non purgantur, aquam mulsam sorbeāt, aut nitrum aqua liquefactum: sed melius etiam erit glādem ex sale & nitro confectam ano indere.

De vomitibus, Cap. XVIII.

QVoniam eos qui violenter vomunt, multa incōmoda sequi consueuerunt, operæpretium erit mo- E dos quibus facilè quis vomat, exponere. Vomitus enim pituitam euacuat, caput leuat, & quandoque eum qui auidius cibum iniecit, cruditatibus vexari, eúmque qui nimio vino se ingurgitauit, lædi non sinit. Quæ autem ad ciendum vomitum adhibentur, sunto neque acerba neque arida, sed partim dulciora & liquidiora, partim acriora. Inter hæc probantur raphanus, eruca, vetus salsamentum, origanum viride, cæpe parum & porri. Conferunt etiam ptissanæ è leguminibus melle adiecto, itémque lomenta fabarum, & pingues carnes: non tamē F oportet horum succos tantummodo sumere, sed totam molem deuorare: neque etiam diutius est in iis manducandis immorandum, siquis velit euomere. sint autem omnia coquendo emollita. Inter vina, dulciora anteferenda sunt: hæc enim magis fluitant. Potus esto tepidior: amygdalas etiā melle intinctas par est edere, túmque placentam gustare, peponis ac cucumeris semē maceratum & læuigatum cum melle offerre. ad hoc facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, narcissi bulbum aqua coquunt, eáq; G vinum miscēt. Ciet etiam vomitum irinum vnguentū, siquis illitis eo digitis irritet. Valet etiam ad vomitum excitandum non cessare, neque quicquam intermittere. A vomitu tum os abluere, tum verò etiā faciem debemus posca diluta abstergere. hoc enim & dentibus prodest, & caput alleuat.

De clysteribus, Cap. XIX.

CLysteres qui iniiciuntur, vel mites vel acres sunt: educendarum fæcum causa in febribus continuis & malignis, & in iis qui ob longam imbecillitatem vi- H res reficiunt, & excrementa difficulter eiiciūt, & in quibus flatus excitantur, calidiorem aquam imponemus, quum tepida ipsa inflet: ídque vna expressione clysteris faciendum est. Fœnigræci verò decoctū muliebribus corporibus & delicatis iniiciemus, maluæ itidem, & iis

præſertim in quibus ſiccitas ineſt:in quibus verò mor-
ſus ſint,ſeminis lini decoctũ conueniet. Furfuris cre-
mor,tragique,& item panis,& alicæ adferunt etiam ali
quid alimenti: & quandoque vſus poſtulat vt vnà cum
ſtercoris euacuatione aliquid quod alendi vim habeat
adiungamus. Inteſtinorum etiam vlceribus quæ in ſu-
perficie ſint,hæc prodeſt iniectio,ad quæ accommoda-
ta etiã erit ptiſana adipe ſuillo addito. Betæ ſuccus &
decoctum ad vertigines & palpitationes inteſtinorum
iniecta valent:ſtercus etiã diſſoluunt,ac continuis mor
ſiunculis occurrũt. Portulacæ ſucc⁹ vtilis eſt in feruo-
ribus cæteriſque quæ conſequuntur, & iis quibus pro-
pter duri ſtercoris excretionem extrema recti inteſtini
parte læſa, eryſipelatis affectio oborta eſt: ſed in eiuſ-
modi & ouum & oleum in quacunque inflammatione
commiſcetur.Cõuenit hoc etiã iis in quibus tormina à
flatibus excitantur.Magis verò flatus diſcutit decoctũ
rutæ vel cumini,vel anethi,vel baccarum lauri,iis quo
que in quib⁹ frig⁹ febrim excitauit prodeſt. Lac quã
doque iniicitur quum inteſtina vlcerata aut inflãmata
ſunt, itémque renes & veſica & vterus. Roboris adden-
di gratia ſumendum etiam eſt mel, & anſerinus vel ca
prinus adeps. Hydrelæo vtemur in diſtentionibus, &
ſtercoris retentione,atque etiam bitumine,quum eæ ex
refrigeratione obueniunt. Butyrũ iis indimus in qui-
bus propter inflammationem inteſtini recti excremen-
ta continentur,& ſordida vlcera circa inteſtinum ſunt.
Maluæ ſuccus & decoctũ vſui ſunt ad diutina tormina
& inflammationes quibus inteſtina vexantur, quum a-
nus quoque morbo ſimul afflictatur. Mulſa iniicitur
quum partes inteſtinorum illæſæ permanent,& ſtercus
difficulter molleſcit. Vino autem & oleo, vel ptiſanæ
ſucco aut maluæ vtimur in iis qui opium ſumpſerunt.
Vinum autem cum roſaceo & alba ouorum,aut ſapam,
aut roſaceum incoctum initio adhibemus iis qui à tene
ſmo infeſtantur:mulſam verò aut lentis decoctum cum
melle,aut pariter erui aut ptiſanæ ſuccum cum roſaceo
in abſceſſibus colum inteſtinum diſcindentibus. Men-
ſura eorum quæ iniiciuntur, ad ſummum tres heminæ
ſunt:ad minus,vna:mediocris iniectio duabus heminis
perficitur.Sæpe autem & bis & ter iniicimus, ac præci-
puè in iis in quibus exulceratio & inflãmatio in recto
inteſtino adiacens ſtercus cohibet.Cæterùm acribus cly
ſteribus vtimur in iſchiadicis,& erecta ceruice ſpiranti-
bus in quibus ſpiritus à ſtomacho non efflatur. Clyſter
qui ſanguinis ducendi vim habeat,conſtat ex garo ſilu
ri,muria & aqua marina.Paratur etiam hoc modo, Mel
lis heminæ dimidium, aquæ heminæ duæ,muriæ hol-
cæ tres,olei quarta heminæ pars,componantur: nonnul
li bina oua adiungunt.Iis verò qui fungos mortiferos
comederunt, nitrum,abſinthium, & raphani ſuccus, &
& rutæ decoctũ iniicitur.Ad lũbricos qui aſcarides di-
cuntur,faciũt muria vel centauri decoctũ,vel abſinthii,
vel lupinorũ,vel aloes, vel cedria cũ alicu⁹ decocto.Mi
hi verò vſu compertum eſt,auriculæ muris ſuccum tri-
duò potui datum, ſæpenumero quod opus erat, confe-
ciſſe:datur ſextarii quarta pars. In reſolutione inteſtini
recti,clyſter ex muria imponẽdus eſt.Quos helminthæ
lumbrici infeſtant,iis decoctum lupinorum,auteorum
cremor,aut thus,aut muria debet imponi. Cupiditatib⁹
autem nimiis deſidendi quas teneſmus excitat, parum
muriæ adhibendum. Si verò ſanguis ſincerus propter
inteſtinorum exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis
aut plantaginis ſuccum ,aut myrti baccarum nigrarum
vino incoctarum dabimus.His poſtea admiſcemus thus
vel acaciam,vel hypociſtidem,vel malicorium, vel alu
men. Vlceribus inteſtini non fluentibus lac caprinum
indimus,aut etiam bubulum , aut lycii drachmas duas,
aut terræ Samiæ drach. quatuor: fluentibus autẽ & per-
humidis vlceribus,chartæ combuſtæ , aut lentiſci cine-
rem, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua,
aut decoctum adſtringentium.

De glandibus, Cap. xx.

Glandibus ſæpe vtimur ſtercoris educendi gratia,
atque etiã in iis in quibus quod clyſteri iniectum
A eſt,non excernitur. Conficimus glandes ex ſale toſto
melle & nitro:& thymum cocto melle excipitur: fiunt
etiam ex reſina terebinthina & nitro:quandoque grani
Cnidii parum addimus:morſus autem excitat ,idcirco
partes oleo ſunt vngendæ. Pyrethro itidem vtimur,o-
leo perfuſo:conuenitque paralyticis & flatibus ex frigo
re obortis.Centaurium verò cum pice & cerato accom-
modatum eſt ad pudendi remiſſionem.Infantibus gru-
mus ſalis inditur: ficus etiam cum nitro atque cumino
conficitur.

B De iis quibus caput purgatur, Cap. xxi.

Humores qui in capite ſunt,ſputis euacuamus ſi pa-
rũ euacuare velimus:idque facimus piperis & ma-
ſtiches admiſtione.Si verò copioſius euacuare propoſi-
tum ſit,pyrethrum aut vuam taminiam mandere iube-
mus: præterea anemonæ vtriuſque radix manſa pituitã
euocat:itémque cortex radicis capparis.igitur feroſum
excrementum his remediis expellitur. Craſſum verò &
pituitoſum educit ſinapi cum oxymelite gargarizatum,
aut ſapa,aut origanum,aut hyſſopum coctum. Ego verò
C ſapam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrũ
muco purgandum ſit, acribus eum remediis quorum
nonnulla mouent ſternutamentum,euocabimus.Per na
res igitur purgat anagallidis vtriuſque ſuccus, omniſq;
anemonæ & betæ.Naribus etiam infunditur foliorum
cucumeris ſylueſtris ſuccus vel per ſe, vel cum betæ ſuc-
co aut decocto. Sternutamentum autem crudis humo-
ribus qui in thoracis, pulmonis, & capitis partibus
continentur,minimè conuenit. Os ita illinetur, ſinapi
cum betæ ſucco palatũ columellámque vngito,& pro-
D derit:idémque per nares purgat,& facilè ſuppetit. Sæpe
etiam melanthio ad nares illiniendas vſus ſum, quan-
doque acri aceto pridie macerans, poſtero die aceto ite-
rum læuigans,& naribus infundens. Quandoque verò
cum oleo veteri idem melanthium tero,& eodem mo-
do vtor.ita etiam Archigenes eo vſus eſt ad narium ob-
ſtructa foramina:id verò quod aceto paratur, ad arqua-
tos adhibebat Crito.

Quæ menſtrua ducant, Cap. xxii.

Quæcunque vrinam cient,eadem menſtrua ducunt:
E Braſſicæ radicis decoctum epotum, perſicæ radix,
ruta,chryſanthemon, dictamnum & erucæ ſemen. Mo-
uent etiam menſtrua quæ ori vuluæ admouentur,vt ru-
ta cum melle trita,aut anethi radix excalfacta, aut ſpo-
dium cum melle, aut porri ſuccus, aut allium cõtuſum
adhibitum,aut myrrha læuigata,& ex vino aut leporis
coagulum.

Sudores mouentia, Cap. xxiii.

Ex ſudorem prouocantibus eſt chamæmelum ſic-
cum,tritum, oleo perfuſum,cute valenter perfrica-
F ta,ſeſeli,pyrethrum,cachry,aniſum, oleo ſimiliter per-
fuſa,nitrum toſtum & tenuiſſimum cum oleo.Salis flos
oleo cõmiſtus,ſuccus Cyrenaicus aqua reſolutus ad cor-
pus confricandum.

De aere, Cap. xxiiii.

Optimus aer eſt qui puriſſimus eſt: talis erit qui ne-
que à ſtagnorum neque paludum euaporatione,
neque ex barathro quopiã pernicioſam auram expirãte
turbetur: ita quicunque ex cloaca magnam ciuitatẽ ex-
purgante inficitur,malus eſt: itémque is qui nebuloſus
G eſt,non eſt bonus: ſicut etiam quicunque in caua re-
gione magnis vndique montibus includitur,neque au-
ram vllam ſuſcipit.

De fomentis, Cap. xxv.

Cutim rarefacere,eámque facilè perſpirabilem red-
dere,ſanguinémq; in inflammationibus attenuare
& dirigere fomẽta conſueuerunt. Sed ſi totum corpus
excrementis abundet, plus materiæ ad partem calefa-
ctam trahetur quàm diſcutiatur. quamobrem ante fo-
mẽtorum vſum totum corpus euacuandum eſt. Humi-
H da igitur fomẽta inflammationibus quas ſucci bilioſio
res pepererunt,conueniunt:arida verò iis qui ex tenui a-
queóque ſanguine oriuntur: nõ mordacia mordacibus
ſuccis accommodata ſunt: mordacia, quia attenuant,
craſſis & glutinoſis. Præcordia autem irrigationibus

ut fomentis calefacere, non ſemper eſt tutum: ſed in illis ſolùm ægrotis eſt faciendum in quibus nullum excrementum in toto corpore abundat: cæteris omnibus ſummum malum eſt. In principiis igitur, quum adhuc materia ad affectum locum confluit, præſtat repellere. Si verò latio materiæ repellētibus remediis cohibeatur, denſitáſque partibus affectis inducta craſsiora cōtineat, tunc iam tempus eſt laxandi, vt contenta vacuentur: præſertim verò vbi ad iecur aut ventriculum decubuerint ſuperflua, adſtringentibus vtēdum eſt. principales enim hæ partes ſunt. Imò verò vbi etiam tempus fuerit ea quæ impacta fuerint diſcutiendi, tunc quoque hæ partes adſtringendæ ſunt, vt abſinthium oleo coquentes irrigemus, aut etiam melino, aut lentiſcino, aut maſtichino. Ad eundem modum cataplaſmata compoſitam ex laxāte & attenuante, & ex amara atque aſtringente facultate vim habeant. Si colum, aut alia inteſtina, aut muſculi præcordiorum, aut abdomen fuerint affecta, adſtringentia miſcenda non ſunt: ſicut etiam neque quū veſica aut vulua affectæ ſunt, miſceri debent, quū (vt dictum eſt) nihil amplius defluat, neque plenitudo aut excrementum in toto cōpore redundet. Sic etiam cucurbitulis, euacuato prius toto corpore, non in principiis affectionum, vtemur.

De cataplaſmate ex fermento,
Cap. XXVI.

HOc cataplaſma ad diffundendum liquandúmque compacta valentiſsimum eſt: ſurculos extrahit, & durities iuuat, & plantarum pedum contuſiones. Fermentum verò eſt oleo ſubigendum quantum ſatis ſit, eóque vtendum. Si augere vim volueris, nitri parum adiungito. Si verò aceto fermentum diſſoluas, & coquendo ſpiſſaueris, erit ad ſplenis hepatíſque tumores duros accommodatiſsimum. Si thymum & pulegium & abſinthium ei admiſcueris, optimum medicamentum confeceris.

Aliud ex ficubus.

Ficus pingues vnà cum ſeminibus ita exquiſitè cōtundito vt nulla pars non contuſa relinquatur, iíſque vnguenti irini parum addito. Facit hoc ad durities neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iuſto laxatos, & ad ſcirrhos, præſertímque lienis & iecinoris. Si verò nitri parum addas, abſceſſus rumpet, aculeóſque extrahet. Si verò ficubus ita paratis miſcueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut abſinthii comam minutiſsimè tritā, hydropicis conueniet. Præterea ficus probè coctæ, vt diſſolui queāt, & contritæ, iterū ea coquātur aqua in qua pri9 fuerūt coctæ, deinde hordeaceā & frumētaceā farinā miſce, & iterū coque ad cōſiſtentiā: valebit hoc ad tubercula quæ non facilè matureſcunt. Si iniicere pinguedinem velis, butyrum miſce. Si rutæ folia trita læuigata miſceantur, ad dolores inteſtinorum quos flatus excitarint, faciet. Cuminū quoque oleo admiſto nō ſecus facit.

De lotionibus, Cap. XXVII.

AQua frigida lauari ita quidem commendo vt non iis qui nullo victus delectu degunt ex vſu eſſe afferam, ſed iis ſolis qui eodem accurato, laboribúſque ac cibis vt conuenit, vtuntur. Multis autem quibus maiore interdum refrigeratione opus eſt, ſatis eſt æſtiuo tempore, quum iuuenes ſunt: carnoſi, & frictionibus prius calefacti, in frigida natare. Sint autem neque venereis, neque alia ratione laſsi, neque cruditatem ſentiant, neque per vomitum aut per aluum inaniti, neque vigiliis fatigati. periculoſum enim eſt ſi aliter quiſpiam ſe lauet. Calidum balneum & optimum & tutiſsimum eſt: laſsitudines ſoluit, humorum plenitudinem digerit, & excalfacit, mitigátque ac mollit. Flatus, vbicunque decubuerint, diffundit: ſomnum conciliat, carne replet, & facilè omnibus, & viris & fœminis, & pueris & ſenibus, & priuatis adminiſtrari poteſt.

De balneis quæ induſtria parantur,
Cap. XXVIII.

BAlnea induſtria noſtra calefacientia paramus, aut refrigerationis ſedandæ, aut laſsitudinis ſoluendæ, aut conuulſionis mitigandæ, aut doloris leniendi & re-

A ficiendi gratia. Calidæ autem aquæ fiunt pulegio incocto, aut origano, aut hyſſopo, aut thymo, aut ſatureia, aut foliis lauri, aut pyrethri radice, atque his ſimilibus: oleum etiam iniicimus. Balnea quoque digerentia facimus quum totum corpus attenuare volumus. Adiicitur autem vis digerendi balneis aut ſale impoſito, aut ipſa marina iniecta, aut nitro. Mel quoque admiſtum addit aquæ vim digerendi, itémque cinis ſarmentorum & baccarum iuniperi decoctum. Molliendi gratia vtimur balneis in inflammationibus ac duritie. Ac in iis quos in-
B flammatio malè habet, maluæ decoctum iniicimus, itémque ſeminis lini & fœnigræci. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum incoquitur, aut malicorium, aut roſæ, aut rubi cima. In iis quibus imminet conuulſio vtimur iis quæ inflammationibus nō fluidis conueniunt: maximè verò iis prodeſt oleum cum aqua, in quibus malua & fœnumgræcum cocta ſint. Ad duritiem ſine inflammatione vtimur iis quæ ad digerendum adhibentur. Balnea enim tum refrigerant, tum adſtringunt, quæ materias habent in quibus adſtringē-
C di & refrigerandi vis ineſt.

De balneis ſuapte natura naſcentibus,
Cap. XXIX.

BAlneorum ſponte naſcentium alia nitri, alia ſalis, alia alumnis, alia ſulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obtinent, alia ex iis compoſita ſunt. Atque omnium quidem aquarum ſponte ſcaturientium ea vis eſt vt prorſus calefaciant & exſiccent, humidioribúſque ac frigidioribus maximè conueniant. In primis verò nitroſæ ac ſalſæ, capiti ac thoraci fluxione infeſtato, itém-
D que ſtomacho perhumido, atque hydropicis adiumento ſunt. Aluminoſæ autem ad ſanguinis reiectationem ſiſtendam, ad ſtomachum qui ad vomitum procliuis ſit, ad mulieres quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortum faciunt, ſunt accommodatæ. Sulphureæ verò neruos molliunt atque reſoluunt, ac dolores ſedant, ventriculum tamen relaxant, & peruertunt. Bituminoſæ caput replent, ac ſenſuum inſtrumentis nocent, atque etiam calefaciunt iugiter, & progreſſu temporis emolliunt. Quæ æris naturam referunt, ori, tonſillis, vuæ, &
E oculis excellenter proſunt. Ferreæ denique ventriculum & ſplenem iuuant. In aquam verò immerſio facienda eſt ſenſim, vt virtus corpori laxato occurrens, interius penetret.

De dropacibus, Cap. XXX.

DRopax diuturnis morbis maximè conuenit. Calefaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, roris marini ſemen, bitumen. Si opus exſiccandi ſit, ſal, ſulphur viuum, cinis ſarmentorum: ſi aperire, limneſtis, euphorbium.

F De ſinapiſmo. Cap. XXXI.

SInapiſmus, qui dropace vehemētior eſt, diutinis morbis eſt accommodatus. Eo vtendum eſt in ſegnioribus affectionibus, & immoderatis circa carnem partibus, & quarum vi etiam adhibita ſenſus obtuſus eſt. Terminus autem actionis medicamenti eſto vt ægrotus vehementer doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm ea quæ adiacet, & poſtquam ablotum fuerit, puſtulæ mitius erumpant. Ad morbos autem & partes facilè ſentientes, mitius vtendum eſt ſinapi, vt eius vſus
G menſura ſit, vt caro fiat paulò rubicundior. Conficiendi modus eſt huiuſmodi, Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet, poſtridie verò eius diei vehementer expreſſas, probè contundere: deinde acre ſinapi (quale eſt Syriacum & Aegyptium) capere, ac per ſe conterere, aquam in qua caricæ fuerint infuſæ paulatim affundendo: tum in maſſas redigere, alteram ex caricis, ex ſinapi alteram, poſtremò miſcere. Si vehementi ſinapiſmo vti velimus, duas ſinapi partes vni caricarum addemus: ſi mediocri, pares portiones adhibebimus: ſin mitius, ter-
H tiam partem ſinapi, duas caricarum commiſcebimus. Poſt torporem ſinapi, & balnei vſum, ſi vehemens ſit dolor, & rubor, & puſtulæ eruperint, lana roſaceo & aqua intincta adhibenda eſt: aqua verò ſit maluæ decoctum, aut fœnigræci ſuccus. Poſtea verò cerato roſaceo

cum ceruſſa vtemur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, minus efficax cataplaſma fieri. Caprarum fimus cum aceto compactus efficacior ſinapi eſt: præcipuè autem & mirum in modum iſchiadicis conuenit. A

De inſeſſu in ſolium ex oleo,
Cap. XXXII.

INſeſſus in ſolium ex oleo febribus diuturnis ex frigore, itémque laſſatis, & quibus vrina ſuppreſſa eſt, conueniunt. Quinta autem olei pars igni calefacienda eſt: reliquum verò in balnei ſolio. oleum enim in balneis nō ſatis calidum efficitur. B

De ingreſſu in hydrelæum, Cap. XXXIII.

SImbecilli ſint qui in hydrelæum ſe demittunt, endromide amicti ingrediantur. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt, neque minus quàm ſexta pars eſſe debet.

De remediis metaſyncriticis,
Cap. XXXIIII.

IN omnibus diuturnis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodi- C ci nominant metaſyncritica (hoc eſt quæ ex intimis partibus humores euocant) adhibere conſueuerunt. Ego verò vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis particulis ineſt iis medicamēta ex ſinapi, thapſiáq;, & his ſimilibus adhibeo: ad ſiccas verò & calidas, non vtor. Cæterùm qui affectiones cognoſcere non poſſunt, ſæpe quod conuenit perficiunt, quòd pleroſque homines eiuſmodi frigidæ atque humidæ affectiones ob malam ac vitiatam victus rationem infeſtent.

Quæ ruborem inducant,
Cap. XXXV.

NAſturtii ſemen ruborem excitat & calefacit æquè ac ſinapi. Helenii radix æquè ac fimus columbarū ſylueſtrium, quo admodum frequenter vtimur. Eo etiã cum naſturtii ſemine contuſo pro ſinapi vtor in iſchiade, hemicrania, vertigine, diuturnis doloribus capitis, laterum, humerorum, tēdinum, & lumborum. Iam verò facit & ad renum vitia, & ad colicas affectiones, itémq; podagram, & articulorum dolores, quum nondum callum obduxerint.

SECVNDI LIBRI ARGVMENTVM.

IN ſecundo agitur de materia, quam naturam, vim, actionémque habeat, & quænam quibuſque affectibus conueniat: deinde ſimplicia medicamenta expenduntur, déque eorum menſura, mixtione, & coctione, itémque de ponderibus & menſuris, déque emplaſtris quæ πλατύσματα dicuntur, verba fiunt. Eius verò hæc ſunt capita.

CAPITA LIB. II.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTA-thium filium, liber secundus.

QVAE MEDIA SINT INTER CALEFACIENTIA ET REFRIGERANTIA, CAPVT I.

ADIANTVM, asparagus, myacanthinus, muscus(qui etiam splanchnon dicitur)glycyrthizæ succus, oleum dulcissimum, cera, faba, lycium, lotus,(siue trifolium)citrii cortex, filicis radix, pinei nuclei, lentiscus, lens, terra Chia & Samia, Cadmia, argenti spuma.

Quæ calefaciant, Cap. II.

VIticis folia & semen moderatè, vrticæ fructus & folia, amygdala dulcia, anagallis vtraque, atractylis, cnicus agrestis, aphace, rubi fructus maturus, radix glycyrrhizæ, oleæ fructus maturus, fermentum, eryngium, resinæ omnes, cicerbita arida, iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum adustarum cinis, brassica canina multum, ranunculi radix & tota herba, pulegium, lauri folia, ac magis etiam bacca, dictamnum, falsodictamnũ, saluia, erysimum, lanæ vestæ, zingiber, thapsia, cardamomum, liquores, capilli vsti, bryoniæ radix, aristolochia, asphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracunculi radix, oleum raphaninum, cicer, viscum, caucalis, ligusticum, ferulæ semen, sagapenum, satyrium, apium, sium, sinon, styrax, idnon, piper, hypericon, sal, sulphur, sanguis, fel, vrina, saliua, caro viperarum, adeps, salsorũ piscium muria.

Quæ calefaciant primo ordine, Cap. III.

ALoe, chamæmelum, arum, absinthium, agaricum, ladanum, lini semen, malabathri folium, spica nardi, nardum Celticum, vinum nouum, serum, caseus, ficus siccæ.

Quæ calefaciant secundo ordine, Cap. IIII.

AMurca, anethum(sed viride minus)artemisia, balsamum, elaphoboscum, calamus aromaticus, crocus, libanotus, Chia mastiche, mel, vinum, pix, melissophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agrestis succus, scandix, scilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex, & folia, & item fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, ocimum.

Quæ tertio ordine calefaciant, Cap. V.

ABrotonum(ac præsertim vstum)lolium, populi nigræ flores, & resina, acorum, amomum, ammi, anethum vstum, anisum, iuniperus, asari radix, Sabina, elleborus vterque, epithymum, mentha, satureia, arundinis vallaris cortex vstus, carum, casia, cedrus vtraque, cnici semen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, sulphur, mei radix, moly, ruta, raphanum, rhododaphne, vinum vetus, omne origanum, opopanax petroselinum, sampsuchus, smyrnium, hyssopum, chamædrys, galbanum.

Quæ calefaciant quarto ordine, Cap. VI.

ADarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum, costus, cæpa, lepidium, sinapi, allium, struthii radix, tithymalorum succi, & quæcunque adurendi vi prædita sunt.

Quæ moderatè refrigerent, Cap. VII.

GRamẽ mediocriter, auricula muris citra adstrictionem, pira illita mediocriter, balaustium, rubi folia, germina, acerbus fructus & flores: auena mediocriter, muscus marinus, glaucium mediocriter, conyon vehementer, lichen petris adnascens, omne papauer, pomi frondes & fructus, oleæ frondes & fructus immaturus, oleum myrteum, sesaminum, balaninum, helxine, quæ & perdicium nominatur: moderatè, panicum, violæ folia & succi & cortices(dulcibus exceptis)Persici fructus,
A caro citrii, fungi satis, omphacii succus, amylum quod ex frumento fit moderatè: rosaceum moderatè, sordes ex palæstra, cicerbita non sicca, tribulus vterque, palmæ ramorum succus, Samia terra moderatè, terra cimolia, naxiæ cotis scobs, plumbago, cerussa, sandyx moderatè, caseus recens.

Quæ primo gradu refrigerent, Cap. VIII.

ACacia nõ lota, atriplex sine adstrictione, acini vuæ, milium, hordeum, platanus, rhamnus, seris.

B Quæ secundi gradus sint, Cap. IX.

ACacia lota, plantago, beta, galla immatura, cucurbita, rhois, cucumis, pepo, solanum hortense, lens palustris, alga viridis è mari euulsa, psyllii semen.

Quæ tertii sint ordinis refrigerantium, Cap. X.

SEmperuiua vtraque, portulaca, mandragora, citrii pars acida, herba sanguinalis, potamogiton, altercũ, eiúsque flos, & semen album.

Quæ sint quarti ordinis,
C Cap. XI.

SVccus papaueris & cicuta.

Quæ modicè exsiccent, Cap. XII.

VRticæ semen & folia, amurca, anagallis vtraque, plantago, auena, oleum dulce, infulsum lotum, erica, fermentum, quod etiam ex alto trahit ac discutit, lupinus amarus, cauda equina, isatis vehementer, salicis flos & folia cum adstrictione quadam(nonnulli ex eis succum exprimunt, habéntque pro siccante medicamento ad multa vtili. nullum enim est ad plures vsus accom-
D modatius medicamentum quàm quod citra mordacitatem exsiccat & adstringit) iuglandis putamen vstum, quod est etiam tenuium partium, centaurium minus vehementer, cerasi gummi, lilium, faba foris apposita, cupressi omnia, cyperi radix, nuclei pinei in aqua macerati, nympheæ radix, malicorium valde, quinquefolii radix, polypodium, myrrha, sarcocolla, stœbe, tragacatha, terra omnis, cadmia, Asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit, pompholyx continenter lota, calx extincta & lota, strenuè, ouorum candidum & putamen, & eorun
E dem etiam vitelli.

Quæ simpliciter exsiccent, Cap. XIII.

VIticis folia & semen, radix graminis mediocriter, adiantum, semperuiuum vtrunque, populi flores & resina, acte vtraque, amaranthus, quæ etiam pota fluxiones sistit, bryoniæ radix, populi nigræ folia sicca, pira illita. Mediocriter exsiccant aristolochiæ, asparagus, aspalathus, asphodeli radix, eiúsque potius exustæ cinis, balaustium valde, ruborum fructus immaturi, bulbus
F illitus, pæoniæ radix, lauri folia magnopere, & multo etiam magis baccæ, quercus, & phagi partes omnes, oleũ cyprinum, laurinum, tædinum, panicum illitum, eryngium, cinis corticis salicis vehementer deficcat, cannabis fructus, cardamomum, caucalis, daucus, lixiuium, & magis etiam ex cinere ficulno, chrethmum, lilii folia & radix, lichen qui in petris nascitur, fuligo omnis, lotus, omphacium, polypodium, amylum, sal, nitrum, gypsus, cadmiæ omnes, omniáque metallica lapideáque & terrestria, testa clibanorum, coagulum, & omne stercus, (anse
G rum tamen inutile est propter nimiam acrimoniam) sordes, caro viperarum, capita menularum salsarum adusta, cornu ceruorum & caprarum vstum, castoreum, ossa vsta vehementer exsiccant, capilli, sepiæ testa, cancrorum cinis, garum abunde, itémque muria.

Quæ primo ordine exsiccent, Cap. XIIII.

H CHamæmelum, iuniperi baccæ, carum, hordei polẽ-

ta,crocus,thus,fœniculum,rhododaphne,muſtum, cu-
cumeris peponis ſemen,& radix ſicca,fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine deſiccent,

Cap. XV.

LOlium,amaracus,bitumen, anethum, balſamum,a-
cinus vuæ,gingidium,elaphoboſcum, calamus aro
maticus,thuris cortex & ſemen,maſtiche,mel,citrii cor
tex & ſemen,& arboris ipſius folia,mei radix,ſpica nar-
di, nardũ Celticum,vinum,eruum,opopanax,pix,myr-
rha,lentiſcus , terebinthi fructus & folia,lentes,alga vi-
ridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine exſiccent,

Cap. XVI.

ABrotonum,& præcipuè vſtum,acacia, acorus, aloë,
ammi,anethum vſtum,aniſi ſemen,iuniperus , aſa-
rum,abſinthium,elleborus,epithymum, thymbra,cala-
mintha,arundinis vallaris cortex vſtus, caſia,cedri,cony
za,thuris fuligo,nigella,citrii ſemen , vinum vetus val-
de,acetum,origanum,quinquefolii radix,petroſelinum,
ſmyrnium,ruta hortẽſis,marrubium,rhus,ſampſuchus,
ſeriphium,hyſſopum,chamædrys,chamæleontes vtriq;,
& eorum radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccent,

Cap. XVII.

AMpeloprasum, cedrinum oleum, ſinapi , ruta agre-
ſtis,allium.

Quæ media ſint inter ſiccantia & humectantia,

Cap. XVIII.

GRaminis radix illita,oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectent,

Cap. XIX.

AVricula muris,bugloſſum,glycyrrhizæ ſucc⁹,lactu
ca modicè , violæ folia modicè , mali Perſicæ fru-
ctus,fungi,roſaceum,ſatyrium, ſtratiotes fluuiatilis , &
qui in ſtagnis naſcitur.

Quæ ſecundo ordine humectent,Cap. XX.

POrtulacæ fructus & herba,atriplex,blitum, cucurbi
ta,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo, lenticu-
la paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habeant,

Cap. XXI.

ACacia,protulaca,plantago,rubi folia, cucurbita,co
tyledon,cicuta,picea arbor,malua hortenſis , mala
præcocia,papauer,cucumis qui edendo eſt,ſonchus,iun
cus odoratus,tribulus,lenticula paluſtris, pſyllii ſemen,
plumbum.

Quæ tenuium ſint partium,

Cap. XXII.

ABrotonũ vſtum,vitex,ſcandix,populi nigræ flores,
vrticæ fructus & folia,acorus, amomum , aſari ra-
dix,bryonia,chamæmelũ,aparine,ariſtolochia,plãtago
ſicca, aſphodeli radix , eiuſque vſtæ cinis potius , balſa-
mum,Sabina,ſinapi,rubi radix,oleum vet⁹, glycyrrhizæ
radix,dictamnum,dracunculi radix,cicinum, elaphobo
ſcum,euphorbium,fermentum, ſalicis ſuccus, calamin-
tha,calamus aromaticus,cannæ vallaris cortex vſtus,ca-
ſia,carpeſiũ,miliũ,cedrinũ oleum,gũmi prunorum,ma-
ſtiche, nigellæ, ſuccus cyrenaicus , opobalſamum , ruta,
pix,piſtaciorum fructus, propolis, terebinthina , oleum
roſaceum,ſagapenum, ſampſuchus,ſeſelis,cucumeris ſe-
men,ficus ſiccæ moderatè,iunci odorati flos, cinis,calx,
hyſſopum,ſal,ſalis flos,nitrum,alcyonium Mileſium, ar
ſenicum vſtum,gypſum vſtum,ſulphur, cadmia, pumex
vſtus, lixiuium, Aſiæ petræ flos, melantheria, myſi, flos
æris,chryſocolla, ſandix, fucus, adeps leonis & pardi , &
hyænæ valde,caſtoreum,ſæpiæ teſta,lanæ combuſtæ.

Quæ craſſis partibus conſtent,

Cap. XXIII.

PLantaginis radix, balauſtium, acinus vuæ, zingiber,
cæpæ,cucumis,ſquamæ omnes,ſory,alumen.

Corroborantia, Cap. XXIIII.

CAſia , ſtœchas , galla acerba , palmæ fructus , abſin-
thium.

Quæ ſuppurent, Cap. XXV.

AQua temperata ſuperfuſa,hydrelæum , oleum tem-
A peratum,farina triticea,panis triticeus, alica, adeps ſuil-
lus & vitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Quæ concoquant, Cap. XXVI.

AMomum,vua paſſa, cera, ladanum, colla, thus, pix
Ægyptia,maſtiche,oleum roſaceum,myrrha,ſtyrax,
galbanum,alica,butyrum,œſypus,adeps ſuillus.

Mollientia, Cap. XXVII.

SEuum caprinum, adeps gallinaceus , anſerinus, tauri-
nus, hircinus , medulla cerui , vituli , ammoniacum,
ſtyrax,galbanum, oleum ſicyonium , oleum liliaceum,
B chamæmelum , radix althææ , cucumeris agreſtis radix,
folia maluæ ſylueſtris , maluæ caules, maſtiche, terebin-
thina,colophonia,opopanax,lutum,butyrum.

Quæ indurent, Cap. XXVIII.

SEmperuiuum,portulaca,pſyllium,lenticula paluſtris,
ſolanum.Indurantur autem partes aut propter ſiccita
tem,& tunc eas humectare oportet:aut propter plenitu-
dinem , & tunc euacuatione opus eſt : aut propter con-
cretionem,& tunc concretæ partes calefaciendæ ſunt, &
concretio moderatè diſſoluenda , & iis quæ dicta ſunt
C mollienda.nam quæ vehementer ſiccant,concretionem
maiorem faciunt.

Quæ humiditatem ex ore trahant,

Cap. XXIX.

PYrethrum, lapatium , capparis , ficus pingues,tæda,
mel,myrica,abſinthium,origanum,raphanus,vua ſi-
ne acinis,itémque vua taminia, canchry, ſinapi, ellebo-
rus albus,elaterium, thymum, ſal, omphacium, aniſum,
piper,coccus gnidius,lauri baccæ, balſamum, anemone,
ammoniacum,fæx ſicca combuſta.

D Quæ per nares ducant, Cap. XXX.

ELaterium,piper,betæ ſuccus,cortex radicis cyclami-
nis,thlaſpi,coccus gnidius,anagallis,anemone,vera-
trum album, omphacium, marrubium , hederæ tenellæ
folium.

Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.

MEl,hyſſopum, oleum vetuſtum , anagallis, oleum
laurinum,nardum,caſia,coſtus , ſuccus papaueris,
ſagapenum,daucus,fœniculum,malum Punicum, amy-
gdala,marrubium,veratrum album,anemone,ruta,caſto
E reum,lapis hæmatites , adeps anſeris,fel,myrrha, chalci
tis,ſulphur,alumen ſciſſile,ſepiæ teſta,cortex thuris, ſcil
la,ammoniacum,hepatis caprini ſanies,vuæ acerbæ ſuc-
cus.

Quæ per aures purgent, Cap. XXXII.

MEl,piper,fel bubulum aut taurinum , mercurialis,
betæ & radicum capparis ſuccus , granum gnidiũ,
fructuum ficus ſylueſtris ſuccus,bdellium, caſia,veratrũ
album,galbanum,omphacium.

Quæ aperiant & purgent,

F Cap. XXXIII.

POpuli nigræ folia ſicca,& radicis cortex, agaricum,
vrticæ ſemen,amygdala amara,ipſáque arbor,adian-
tum,radix ari,pulegium,dracontium, daucus, gentianæ
radix valde,cicer,eupatorium citra caliditatem, thymũ,
caricæ pingues,calamintha, caſia, pruni arboris gummi,
nigella,ruta,pepones,ſpondylii fructus & radix,ſtœchas
chamædrys,& alia omnia in quibus amara qualitas excel
lit,& præterea attenuandi facultas ineſt.

Quæ abſtergant, Cap. XXXIIII.

G STercus caprinum vſtum & non vſtum,teſtæ omnium
teſtaceorum,ſepiæ teſta,erinacei vtriuſque vſti cinis,
ſerum lactis , mel , radix bryoniæ , amygdala eſculenta,
itémque arbor,anagallides , anemonæ omnes , ariſtolo-
chia,plantaginis folia,& ex quibus ſicca magis faciunt,
arum,aſparagus,myacanthinus,ſtaphis,aſphodeli radix,
atriplicis fructus,abſinthii ſuccus,bulbus impoſitus, el-
leborus vterque,parietaria,quæ & perdicium dicitur, ſa-
licis ſuccus , cannæ vallaris radix cum cortice facit ſine
acrimonia:centaurium minus,& eius etiam ſuccus,braſ-
H ſica,eruum,hordeum moderatè,lilii folia & radix trita
mediocriter,fabæ caro mediocriter,lampſana in catapla
ſmate impoſita,lichen in petris naſcens,violæ albæ par-
tes omnes,meum,platani cortex,& radix moderatè,mar-
rubium illitum,propolis mediocriter,vlmi folia ,magis

verò faciunt cortex & radix,ptiſſana,terebinthina magis quàm maſtiche,ſagapenum moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris agreſtis radix,myrrha,beta, tithymali, phu,chamæpitys,alcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè, & Cretenſis, cadmia, pumex vſtus & non vſtus,argenti ſpuma moderatè,(miſis abunde facit,teſta clibanorum, cornu ceruinum & caprinum vſtum.

Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.

APium, petroſelinum, fœniculum, daucus, ſmyrnium,aniſi ſemen,ameum,aſarum,acorus, aſparagus,oxymirſinum,bdellium,bryonia,cicer, thymum,calamus aromaticus,carum,carpeſia,caucalis, coſtus, cuminus, cyperi radix, liguſticum, meum, ſpica nardi, & nardum Celticum,ruta,polium,ſeſelis,cucumis qui editur,melopepo,ſcandix,allium,paſtinaca, iunci odorati flos,terebinthi fructus,abſinthium,Sabina. Sanguinem per vrinam ducit rubiæ radix. Vrinas craſſas & multas, & quandoque etiam ſanguinolentas mouet capnium: biliosas & multas educit orobus, qui ſumptus copioſior, ſanguinem per vrinam educit. Cardui radix magnam copiam educit graueolentium vrinarum, ſiquis vino incoquat,& decoctum bibat. Fœtidos vrinæ odores abſterget aqua mulſa,oxymel,vinum tenue & dilutum.

Quæ per vrinam è ſplene educant, Cap. XXXVI.

TIthymali vallaris ſemen,cuminum,thymum, radix vitis ſylueſtris,capparis radix, allium, cytiſus, dracontium,ariſtolochiæ radix, origanum, polium, colocynthis agreſtis,bryonia,cyclamen,portulaca,potus vini in quo ſcorpius marinus ſuffocatus ſit.

Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.

VIticis ſemen,dauci folia,fœniculum, balſamum,capnium,aniſum,dactylorum oſſa, lauri folia, abſinthium,ſmyrnium,anagallides,mentha,œnanthe, ſilphii ſuccus,eryngium, aqua in qua hordeum maduerit,agaricum,aſarum.

Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.

APii ſemen,piper,paſtinaca,marrubium,cnicus,radicum bryoniæ cortex,gramen,oua ſepiæ, ſulphur,cicer album.

Quibus educantur ea quæ in thorace ſunt, Cap. XXXIX.

QVæcunque adaperiendi vim habent,accommodata ad id ſunt,nuclei pinei recentes,nuclei piceæ,butyrum, caſtoreum ſuper carbonibus ſuffumigatum, & per inſpirationem attractum.id enim humidam frigidámq; intemperiem,quæ pulmonem ac cerebrum infeſtet,maximè iuuat.Spica nardi capitis & thoracis fluxiones exſiccat.Porro ex pulmone educunt catapotia attrahentia, quæ dantur,vrticæ ſemen,dauci, & lini, papauer nigrũ, thymum,raphani ſuccus,ſinapi,aniſum,ſiſamum,eryſimum, ſcilla, eruum, cucumeris ſemen, piper, ruta, polium,arum,dracontium,coſtus,nardum, ſulphur, myrrha,baccarum lauri interna pars, cortex radicum capparis,amygdala amara,glycyrrhiza,caſtoreum, abrotonũ, ſtyrax, bdellium, ſilphium, hyſſopum, vua ſine acinis, omphacium,ariſtolochia,galbanum,marrubium, eryngii radix.

Renes purgantia, Cap. XL.

INcidentia omnia renes expurgant, vt plantaginis ſiccæ radices & fructus,aſparagus, myacanthinus, glycyrrhiza,cicer,amygdala.

Cutem rarefacientia, Cap. XLI.

CHamæmelum,anethum,althæa, cucumeris erratici radix,oleum vetus,abrotonum vſtum.

Ora vaſorum aperientia, Cap. XLII.

ACria omnia,anemonæ omnes,allium,cæpa, fel taurinum,irini & amaricini fæces.

Quæ cutim condenſent, Cap. XLIII.

AQua frigida, ſemperuiua, portulaca, tribulus viridis,pſyllium,lenticula paluſtris:&vno verbo,quæ-

A cunque non exſiccando refrigerant.

Quæ putrefaciant, Cap. XLIIII.

CEdria,auripigmentum,ſandaracha, chryſocolla, pityocampe,veratrum nigrum.

Quæ reprimant, Cap. XLV.

ELaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra,mandragora,Aſiæ petræ flos,teſtacea omnia combuſta quæ in carne eminent, mediocriter reprimunt: echini vſti, lapis hæmatites ſiccus tritus, & in puluerem redactus, viola,& faba,ſquamæ æris,& chryſocolla.

B Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.

ALumen,galla immatura, æs vſtum,(& præſertim lotum),malicorum aridum,plumbi recrementum,lithargyrus, plumbum vſtum, ceryces, teſtacea omnia, purpura,vitrum,pumex,ſpecularius lapis, gypſum vſtũ, ceruſſa, pompholyx, ſpodium, chryſocolla, ſtibium vſtum, diphryges, ſarcocolla. Hæc omnia ſi vlceribus inſperſeris,ea ad cicatricem rectè perducent.Mordẽdo autem cicatricem inducunt,atramentum ſutorium vſtum,
C cadmia, ſquama æris & ferri, ſtomomatis, ærugo, calx vſta & lota.

Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſta,aſphodeli radix, lini ſemen,quæque ſalſa,acria,& amara ſunt.

Adurentia, Cap. XLVIII.

CAntharis, diphryges, fæx vſta, anemone puniceum habens florem,allium,cinis ficulnus,nitrum toſtũ,
D æs vſtum,alumen,buccinarum teſta vſta,capita menularum,arſenicum,canchry,vua taminea,granum gnidium, pyrethri radix, calces vehementer,(non extincta vehementer vrit,extincta cruſtam inducit)ſinapi.

Attrahentia, Cap. XLIX.

ANemonæ omnes,vtraque anagallis,dictamnum, cicer,thapſia,cyclaminus,narciſſi radix,propolis valde trahit, fermentum, ſtercus omne, ſagapenum, ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti fructus,& virgarum ſuccus valde,terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus boum, & præcipuè eorũ qui
E eruum comedunt, calamintha cataplaſmatis more impoſita,coſtus,viſcum valde trahit.

Diſcutientia, Cap. L.

ABrotonum vſtum,agaricus,adiantus,ægilops, vrticæ ſemen,& folia abunde,ſambucus,ebulus,aniſi ſemen,ariſtolochiæ radix,atriplex,bulbus, herba Sabina, muſcus,(qui & ſplanchnon dicitur)daucus,hibiſcus, althæa, oleum dulce, vetus, raphaninum, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abunde diſcutit, braſſica, lilii folia & radix,hederæ folia,ladanum,mercurialis,malua agreſtis,maſtiche Chia,mali perſicæ germina & folia,rhodo
F daphne,prima ficus,opobalſamum,ſuccus cyrenaicus vehementiſſimè, paliuri radix & folia, ruta, marrubium, terebinthina, oleum roſaceum,ſordes ex ſtatuis, ſordes ex gymnaſio, ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,myrrha: ex caricis, pingues magis quàm quæ ex caprificu exiſtunt:beta diſcutit & non calefacit,vehementius facit alba,galbanum,ſal vſtum,ſalis flos, nitrũ, omnia alcyonia,terra Samia,faba,caſeus tener ex lacte acido moderatè,carnes viperarum vehementer,adeps leoninus magis quàm cæteri,oſſa combuſta, echini vtriuſque cinis.

G Adſtringentia, Cap. LI.

OLeaſter, roſæ, lentiſcus, pirus agreſtis, apium, ſemperuiuum,papauer,cytiſus,aloë, vrtica, acini, pira, crocus,althæa,terebinthus,glans,altercum,hedera,nymphæa,palmæ,oui vitellus,paliurus, caudæ equinæ radix & herba, ſanguis concretus, cyperus, œnanthe, braſſica cocta,coagulum leporis,ſpongia vſta,rhamnus.Sunt etiã alia pleraque adſtringentia,quæ nota ſunt omnibus.

Quæ lac generent, Cap. LII.

H ERuca,fœniculum,anethum,quum viridia ſunt,ſmyrnium,itémque apium,ſiſamum, cucumeris ſemen, canchry,ſmyrna,polypodium,glaux,cerebrum,bryoniæ

radix, crithmon, cuminum.

Ad menstrua suppressa, Cap. LIII.

IN potu accepta valet Sabina, meum, iris, ruta, calamintha, pulegium, dictamnum, asarum, costus, casia, aristolochia: vnicuique miscetur aut tritici decoctum, aut aqua in qua fœniculum coctum sit, aut ptisanæ succus. Cataplasma autem fit ex fœniculo, nigella, smyrna, hordei macerati succo, portulaca, adipe anseris, vlmi foliis, cera, sulphure, & felle taurino: apponuntur etiam adeps ceruinus recens, itémque adeps anseris, fæx vsta, sal, oleum, cyperus, aphronitrum, styrax, absinthium, artemisia, sampsuchus, veratrum nigrum, granum gnidium, mercurialis, cuminum, fœnumgræcũ, vua passa sine acinis, citria.

Quæ semen generent ac prouocent, Cap. LIIII.

EDulia semen gignunt ea quæ magis nutriunt, quæque flatum excitant: medicamenta verò, quæ flatuosa, quæque calida sunt. Ita fit vt bulbi, cicer, fabæ ac ficus, inter edulia multum seminis gignant: scincus & satyrium, inter medicamenta: edulium verò simul & medicamentum, eruca, & lini semen.

Quæ semen cohibeant, Cap. LV.

QVæcunque edulia atque medicamenta refrigerare possunt, itémque quæ crassum humorem gignunt, quæque condensant, ea semen inhibent omnia: eiusmodi sunt lactucæ, betæ, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres. Quæ verò initio siccant, ea ne semen quidem gigni permittunt, licet suapte natura calida sint, qualis est ruta. Si verò non calefacient, multo magis cohibebunt, vt facit nymphæa.

De simplicium medicamentorum electione, Cap. LVI.

AGaricum præstantius est quod pectines rectos habet. Acaciam eligito modicè fuluam & odoratam. Aloen pinguem capito, non lapidosam, splendidam, subflauam, friabilem, hepatis colore præditam, facilè liquescentem, amaritudinis intensæ: nigram, & valde duram reiicito. Ammoniacum thymiama eligendum est quod ligneum non est, & granis thus refert, purum, densum, nihil sordium habens, castorei odorem præ se ferens, gustúque amarum est.

Amomum præstantius est quod recens, albúmque, aut subrufum, non compactum, aut spissum, sed solutum, & diffusum, semine plenum vt racemulis, valde graue & odoratum, non cariosum, acre ad gustum, colore simplex, non varium. Adulteratur à quibusdam amomide ei persimili admista. semper enim reprobatis fragmentis, ramos ab vna radice prodeuntes eligito. Aspalathus bonus est qui grauis est, quíque post detractum corticem subrufus, & gustui amarus est. Bitumen præstantius est quod ad modum purpuræ splendet, intenti ac grauis odoris: nigrum malum est, siquidem pice admixta adulteratur. Absinthium præstat cæteris id quod in Ponto & Cappadocia nascitur: eius succus amurca cocta & commixta vitiatur. Bdellium probatissimum est quod gustui est amarum, colore glutinis, pingue in profundo, & quod molliri facilè potest, lignorum & sordium expers, suaue olens in suffitu, & vngui aromatico simile. Elleborus niger præstantior est adultus, quíque tenuem medullam habet, acer gustui, & ignitus. talis est qui in Helicone, Parnaso, & Anticyris nascitur. Euphorbium eligendum est pellucidum & acre. Viscum optimum est quod in Helicone nascitur, cuius interior pars marrubii colorem refert, exterior subflaua. Gluten piscium probatur album, subcrassum, non scabrum, celerrimè liquescens. Calamus aromaticus præstantissimus est fuluus, densis geniculis, & qui fractus in multa frusta dissiliat: fistula plena telis aranearum, subcandidus, in mandendo viscidus, adstringens, & subacris. Cardamomum optimum est quod ex Armenia aduehitur: elige quod difficiliter frangitur, plenúmq; est & conclusum. Cassiam elige rufam, boni coloris, corallum referentem, angustam, admodum longam & crassam, fi-
A stuli plenam, in gustu mordacem, & adstringentem cum aromatico feruore quodam, vinum redolentem. Purpurea verò & crassa, quæ gizera dicitur, rosam odore referens, est ad medicinæ vsum accommodatissima.

Cera optima est rufa, subpinguis, odorata, pura, pontica. Ladanum optimum est odoratum, subuiride, quod facilè mollitur, pingue, sine arenulis, aut resinosum: tale est quod in Cypro nascitur. Colla (quam xylocollam nonnulli appellant) optima est Rhodia, éstque alba, pellucida: nigra verò deterior est.

B Gummi excellit cæteris id quod vermiculatũ, vitreũ, pellucidum, non lignosum est: deinde verò album: resinosum verò & sordidum inutile est. Costus præstantior est Arabicus, qui & albus & leuis est, quíque plurimo & suaui odore præstat. Secundum locum tenet Indicus, qui buxei coloris est, naréſque odore percutit. Optimus autem est recens, albus, ex omni parte plenus, densus, siccus, minimè cariosus, qui edendo non sit, gustuíque mordax, & igneus appareat. Hunc nonnulli corrumpunt helenii radicem miscentes: sed id facilè cognos-
C citur. nam helenium non feruefacit gustum, neque intentam habet odoris bonitatem, neque mordacem.

Crocus Corycius optimus est, recens ac boni coloris, parum candoris in capreolo habens, procerus, integer, non friabilis, non pinguis, plenus, manus tamen attritu facilè tingens, non cariosus, validi odoris & acris. nam qui eiusmodi non est, aut vetus est, aut maceratus. Vt autem facilè teri possit, in sole erit continendus, aut in fictili nouo vertendus. Crocomagma fit ex crocino vnguento aromatibus expressis & confectis. Præstan-
D tius est odoratum, quod dimidium ex myrrha constat, graue, nigrum, non lignosum, colorem croci in attritu referens, subamarum, dentes ac linguam vehementer inficiens. Cyperus optima est grauissima & densa, & solida, & difficiliter friabilis, odorata cum acrimonia quadam. Viola optima est lutea. Thus primas fert masculum, rotundum, non sectum, album, & quod sectum intus pingue est. Adulteratur resina aut gũmi: sed facilè deprehenditur: nam gummi in suffitu flãmam non excitat, resina verò in fumum abit. Thu-
E ris cortex præstantior est is qui crassus est, pinguis, boni odoris, recẽs, leuis, non scaber, aut membranosus. Vitiatur admisto pinus aut nucis eius cortice. Index est ignis. nam alii suffiti fumum edunt, thuris verò cortex ardet cum odoris suauitate. Malabathari folium probatur quod recens est, subalbidum, quod halitu odoris sensum tentat, & in suauitate odoris perstat, nardo similis ad gustum, nullo salis sapore admisto. Medulla primas tenet ceruina, secundas vitulina, tertias taurina. Bona est quæ æstate ad autumnum vergente colligitur. a-
F liis enim temporibus sanguinem admixtum habet. Paratur ad reponendum recens subacta & aqua affusa: deinde per linteum traiicitur, tum denuò lauatur, vsquedum aqua pura reddatur: postea in duplici vase liquatur sordibus fluitantibus penna sublatis. Postquam concreuerit, in fictili nouo reponitur, derasa prius diligẽter fæce, siquæ post liquefactionem excolationémque subsederit.

Melilotus optimus est Atticus, quíque in Cyzico nascitur, croci colore & odore. Papaueris succus optimus est densus & grauis, & halitu odoris somnum inducens,
G gustu amarus, qui in aqua facilè liquescit, leuis, albus, nõ asper neq; conglobatus, neq; dum liquescit conglomeratus, non durus, & qui soli expositus non diffunditur: & quo ad lucernam admoto non atra flamma luceat, adulteratur lactucæ agrestis succo admisto. Spica nardi melior est recens, leuis, comata, colore flauo, admodum odorata, cyperi odorem referens, spicam habens breuem, gustu amaram, linguam exiccans, odoris bonitate diu permanente. Hæc etiam diluta aqua venditur, id quod cognoscitur ex spicæ candore & squalore, amissa
H lanugine. Omphacium eligito subflauum, friabile, egregiè adstringens, linguámque mordens. Onyx præstat is qui è rubro mari affertur albescens & pinguis.

Panacis radices præstantiores sunt siccæ, albæ, extentæ, non corrosæ, feruidæ gustui, & aromaticæ. Liquor verò

probatur is qui guſtu eſt amariſſimus,intrinſecus albus, A
extrinſecus croceus ; qui leuorem habet , pinguiſque ac
friabilis eſt,quique celeriter diluitur,& grauem ex ſe o-
dorem mittit. Piper probatur quod grauius eſt,
plenum,non admodum rugoſum,recens,& non furfura
ceum. Peucedani ſuccus præſtantior eſt is qui gra
ui odore,& colore rufo præditus eſt,guſtúque calefacit.
Polio montano vtimur. Reſina terebinthina
probatur quæ dilucidiore eſt colore, odoratáque:minus
verò illa quæ vitro eſt ſimilis. Myrrha primas fert
ea quæ Troglodytica nominatur.Eligito recentem myr- B
rham,fragilem,leuem,ex omni parte ſibiipſi cócolorē,
& quæ confracta intus habeat candidas diuiſiones hu-
manorum vnguium figura:quæ minutis glebis ſit,ama-
ra,odorata,acris:quæverò ponderoſa eſt & picei coloris,
ea eſt inutilis. Stacte myrrha bona eſt quæ odora
ta eſt,leuorem habet,& cui oleum non ſit admixtum.
Styrax præſtat qui flauus eſt & pinguis,& reſinoſus,
grumos habens ſubalbidos,cuius ſuauis odor diu perdu
rat,dúmque mollitur melleum humorem ex ſe remittit.
crematur ſtyrax,& igni torretur, & ad fuliginem thuris C
modo vaporatur. Tragacantha eſt lacryma ſectæ ra-
dici inhærens , in qua bonitate antecedit quæ pellucida
eſt,læuorémque habet,ac tenuis eſt,pura,& ſubalbida.
Hyoſcyamó. vtendum eſt eo qui albis ſit floribus, &
ſemine itidem albo. Si is non adſit,flauo vtendum : ni-
grúmque vt inutilem repudiare. Galbanum excellit
quod thuri ſimile eſt, cartilaginoſum, purum, minimè
lignoſum,& quod ferulæ , feminiſque aliquid admixtū
habeat,odore graui,neque admodum humidum,neque
etiam ſiccum. Chalcanthum(*hoc eſt attramentum ſu-* D
torium) eligendum eſt quod læuorem habet , & colore
cœruleo,æqualéque eſt,& cruſtas habet ſquamarum mo
do,non lapidoſum,& boni coloris. Auripigmentū
optimū eſt habendū quod cruſtaceū eſt, & aureo colore.
Terra ampelitis cæteris anteferenda eſt nigra,exiguiſ-
que picearum carbonibus ſimilis & ſplendeſcens. Di-
phryges anteferendum aliis eſt quod guſtui æris ſapo-
rem reddit,linguámque abunde adſtringit & exiccat.
Sulphur probatiſſimum eſt quod ignem non eſt ex-
pertum , quódque in eo genere ſplendet ac pellucidum E
eſt,& minimè calculoſum. In eo autem quod ignem ex-
pertum fuerit,primas tenet viride & pinguiſſimum.
Indicus lapis probatiſſimus eſt qui cæruleam ſpeciē,
& læuorem habet,éſtque ſuccoſus. Cadmia opti
ma eſt quæ botryitis (*hoc eſt acinoſa*) nominatur,medio-
criter ponderoſa , quæque extremitatem acinis ſimilem
habet,colore ſpodii:fracta cinerem intus habet atque ru
biginem. Secundo loco cenſetur quæ foris eſt cœrulei
coloris,intus verò maculis onychitæ lapidi ſimilibus.
Pumex probatur qui leuiſſimus eſt,ac fiſtuloſus,ſciſſi F
liſque,nec lapidoſus,quique friabilis eſt,& candidus.
Lithargyrus(*hoc eſt argenti ſpuma*)probatur magis ea quæ
chryſitis(*quaſi aurea*)nominatur, quæque ſplendet.
Lapis Aſius anteferendus eſt cæteris qui colore pumi-
cis eſt, fiſtuloſus & leuis,itémque friabilis,quique diſcri
minationes luteas in profundo habeat. Lapis hæ-
matites probatiſſimus eſt qui friabilis,rubens,& in ſe i-
pſo durus,& æqualis eſt quique nihil habet admixtum.
Gagates lapis probatur qui celerrimè accenditur, &
dum vritur,bituminis odor ſentitur. Magnes pro- G
batiſſimus eſt qui facilè ferrum trahit, & colore ad cœ-
ruleum vergente, & denſus. Melanteria cæteris
præſtat quæ ſulphureo colore eſt,læuorem habet, æqua
lis,pura,& in aquæ contactu ſtatim nigreſcit. vim in v-
rendo habet eandem quam miſy. Rubrica ſino-
pica optima eſt quæ eſt denſa & grauis, iecinoris colo-
re, non calculoſa, ſibi ipſa tota concolor, & quæ quum
diluitur , copioſe diffunditur. Miſy eligen-
gendum eſt cyprium,quod auri ſpeciem refert, durum:
quúmque frangitur,aureas ſcintillas emittit, & ſtellarum H
more ſplendeſcit. Vritur eo modo quo chalcitis, niſi
quod ex eo pſoricum non conficitur. Plumba-
go probatiſſima eſt quæ argenti ſpumæ ſpeciem præ ſe
fert,flaua,modicè ſplendens,& in attritu rufa apparet.

Nitrum probatur quod leue eſt,roſaceo colore,aut al-
bo,& foraminibus plenum. Spuma nitri optima
eſt leuiſſima,& grumoſa,& friabilis,eodem quo ſal com
buritur modo. Pompholyx optima eſt Cypria:
hæc aceto macerata æris halitum ex ſe emittit.
Sandaraca præferenda cæteris eſt ea quæ admodum
rufa eſt, florida, pura, colore cinnabaris, habétque ſul-
phuris halitum. Stimmi præſtantiſſimum eſt
quod radiat,fulgétque quum frangitur. Alumen
probatiſſimum eſt ſciſſile,recens,admodum candidum,
nec calculoſum. Sori anteferendum eſt Ægy-
ptium,quódque in frangendo nigrius apparet.
Fæx præſtat cæteris quæ ex vino eſt. Æs vſtum
probatur quod rubrum eſt,& in attritū cinnabaris colo-
rem præfert. lauatur vt cadmia, ter in die aqua effu-
ſum.

Qui ceræ modus cum oleo ſit,
Cap. LVII.

SI vnguenta quæ à leuanda laſſitudine acopa dicuntur,
conficere volueris,oleum ceræ quadruplum iniicies:
ſi verò liquidum ceratum,vt in fracturis ſit,duplum. Si
medicamentum emplaſtri modo conficere velimus,
tantundem vtriuſque miſcebimus, ſi aër nos ambiens
ſit moderatus:ſin autem cera vetus,aut arida,aérque fri-
gidus fuerit,paulò plus olei adhibendum eſt:ſicut etiam
ſi cera fuerit pinguis,aërque calidior,paulo minus olei
debet eſſe. Hæc verò paulò minor portio, eſt duodeci-
ma pars medii inter vtramlibet partem exceſſus.etenim
& vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libram admiſce
bimus.

De ponderibus & menſuris,
Cap. LVIII.

AMphora Italica habet ſextarios XLVIII.
Sextarius continet libram vnam,vncias octo.
Sextarius mellis libras duas continet.
Chus ſextarios ſex continet.
Sextarius heminas duas habet.
Cyathus drachmas duodecim.
Mina vncias octo continet.
Vncia ſcrupulos vigintiquatuor.
Olca ſcrupulos tres habet.
Obolus ſcrupulum medium.
Oxybaphum quartam heminæ partem.
Cheme magna drachmas tres continet.

Ex libro de compoſitione medicamento- rum κατὰ τόπους,renes calculo obnoxios ſeruans medicamentum,
Cap. LIX.

VVarum paſſarum vnc. I. adianti drach. III. ſemi-
nis apii drachmæ dimidium,lithoſpermatis drach.
II. amygdalarum amararum drach. II. damaſonii drach.
I. phu tantundem,ſucci plantaginis puri drach. I. ſemi-
nis peponis repurgati,& ſeminis cucumeris ſingulorum
drach. I. Lemniæ ſphragitidos drach. med. thuris infecti
grana VII. ſubigantur in minutiſſimas partes redacta,
& in grana redigantur:tū cum oxyſaccharo fermenten-
tur:fiántque grana magnitudinis ciceris:ex iiſque ſingu-
lis menſibus per octo dies grana quinque quotidie ex
mixto oxyſaccharo ſumantur:cæteris verò menſis diebus
præter eos octo deinceps inſequentes , hoc facito quod
ſequitur , Cicerum ius in quo vuæ paſſæ abſque acinis,
itémque anethum,mētha,fœniculi radicum parum,ſac-
charum,& amygdala ſubacta incocta ſint,per colum tra
iectum bibe,ipſóque per interualla vtitor.
Loca in quibus viperæ comperiuntur , ſunt Phanus,
Typanges, Achlada, Xerocaſtellum, Alonitzin. In ho-
rum montanis ſtationibus præſtantiores & laudabiles
viperæ degunt.

De latis emplaſtris,quæ κοπτὰ(hoc eſt contuſa)dicuntur,
Cap. LX.

IN emplaſtris quæ à latitudine platyſmata vocantur,ſi
medicamenti vim moderatā eſſe velis ad. cicatricem
inducendā vlceribus quæ difficiliter ſaneſcunt,quartam
metallicorū partem ceræ admiſcebis:ſi vehemētius me-

dicamentum conficere propofueris, tertiam:ita tamen vt cera in fole aut ad ignem, aut aqua calida molliatur, atque ita metallica admifceantur.

Ex Antylli commentariis de coctione medicamentorum, quæ ad emplaftra conficienda adhibentur, Cap. LXI.

IN coquendis medicamentis argenti fpuma cum oleo decoquetur:eam verò læuigatam rurfus ex oleo conterere oportet, vt confpiffefcat, deinde ita leni igni continuò agitatam coquere. Primùm autem intumefcit, bullâfque emittit:vbi verò iam fere fatis cocta fuerit, colorem fæci fimiliorem recipiet. Coctionis terminus eft quum tumor fe remittit, & non inquinat. Molybdæna eodem modo quo fpuma argenti coquitur:eius coctionis modus eft, vt nõ modò digitos non inquinet, fed etiam vt colorem ex igneo in fuluum, & admodum floridum commutet. Æs non in ipfo protinus initio ad coquẽdum imponitur, fed femicocto iam emplaftro. Modus coctionis, nifi admodum paucum iniectum fit, erit, quum color ipfius exuperet, & fuluum emplaftrum facit. Sory & diphryges ipfa quoque medio coctionis tempore iniiciuntur. Diphryges autem veluti etiam fquama, coquitur vfquedum eius color vincat reliqua. Sory verò non habet peculiarem coquendi terminum, fed is omnibus communis eft, vt emplaftrum non inquinans reddatur. Chalcitis ficut æs coquitur. coquendi finem metimur fi emplaftrum magis fuluum, magifque phœniceum euaferit. Æris flos eo modo quo æs coquitur: eius terminus eft is qui coctioni communis eft. Atramentum futorium medio coctionis tempore iniicitur, coctum emplaftri colorem vehementiorem efficit, ac nifi reliqua obftiterint, emplaftrum nigrum reddet. Mify ad finem coctionis inditur, neque vllum habet coquendi finem fibi definitum. Arfenicum & fandaracha, in fine coctionis imponuntur. Plumbum vftum in media coctione adhibetur. Ceruffa in alba emplaftra ad finem inditur. fic enim & colorem fuum conferuat, & magis exalbefcit : in nigra verò emplaftra, in initio, fiquidem cocta ceruffa fit nigrior. Ærugo in emplaftris viridibus poft coctionem iniicitur. In quibus verò ne in ollam quidem coniicitur, cætera ad ipfam ex aceto detritam, in mortarióque manentem affunduntur. In melinis emplaftris quum femicocta confectio eft, imponitur:hæc enim mediocriter cocta melinum colorem efficit. In iis verò quæ geminam faciem, duplicémque colorem præ fe ferunt, quæ διπρόσωπα & δίχρωμα nominantur, in ipfo ftatim initio ærugo ponitur. In quibufdam enim coquendo melinum colorem primùm inducit, qui duplicis coloris fpeciem præfert:poftremò autẽ fuluum colorem reddit. Alumen plerunque poft coctionem additur. proprium coctionis modum nullũ habet. Rubrica ad finem iniicitur. Cadmia & pompholyx in principio imponuntur. Sal & nitrum in medio coctionis iniiciuntur. Sulphur in A fine adiicitur. ipfius coctio nigra facit emplaftra.

Terra omnis, itémque lapides, atque etiam pumex ad finem plerunque iniiciuntur. Oleum fi in initio refinæ alicui aut pici liquidæ fuerit iniectum, facit vt emplaftrum non cohæreat. Quamobrem quum illa coctione coaluerint & conftiterint; oleum indetur. Reliquæ pinguedines falis expertes in medio coctionis tempore imponendæ funt. Ex vnguentis, irinum coquitur, cyprinũ verò & rofaceum minus, cætera nequaquam coctionem ferũt:idcirco ad finem coctionis funt B immittẽda. Cera per fe ipfa nõ coquitur (aduritur enim fola) fed nec etiã cũ refina liquida, nec cum pice liquida: (neq; enim coit) verũ adiicitur aut oleo puro, aut oleofo, quod cum aliquo metallico coctum fit, aut refinæ, aut pici prius coctæ. ac cera quidem prius iniicitur quàm cætera quæ iniicienda funt, coeant atque cohæreant.

Refina arida poft ceram inditur, liquida verò ipfa per fe ante alia omnia coquitur, nifi eius perexigua fumatur portio. Pix ante alia iniicitur. Finis coctionis eius picis quæ liquida eft, habetur quum coit & fpiffatur: C aridæ verò, præfertim fi cum aceto coquitur, quum non amplius bullas emittit, neque intumefcit. Bitumen in principio impofitum coquitur:id verò non eft in leuorem redigẽdum. habet enim afperitates ficuum granis fimiles. In craffiores ergo partes eft frangendum, & aceto incoquendum fic vt non agitetur, donec non amplius bullas mittat. Propolin præmollire oportet & coquere. à coctione enim neutiquam diffunditur. Ammoniacum circa mediam coctionem imponitur. Si verò ad cruenta vulnera emplaftrum paratur, D aceto aut vino erit macerandum. Si molle fuerit emplaftrum, qualia funt quæ ad anum parantur, cum aqua erit læuigandum, atque ita cæteris iam coctis infundendum.

Opopanax multo poft ammoniacum iniicitur:omnino autem paucam coctionem requirit. id quoque ex vino aut aceto prius eft læuigandum. Galbanum coctionem neutiquam fert, fed vt ne inquinet digitos, emplaftrum ab igne auferendum eft, ipfumque emollitum infundendum. Sagapenum in mortario tunditur, & quum teneriufculum factum eft, cum emplaftro E quod ab igne fublatum fit, emollitur. Aloë poft conctionem infpergitur. Succus papaueris pridie in modica aqua maceratur, & in mortario teritur, atque ita ei emplaftrum affunditur. Thapfia poftremo loco iniicitur. Bdelium læuigatum emplaftro ab igne iam fubalto infpergitur. Sin autem pingue fit vt læuigari non queat, ipfum æquè ac fagapenum cõtufum, ac in emplaftri formam redactum, fimul cum emplaftro molliemus. Thus & manna coctione iam perfecta infperguntur. Myrrha cum modico mellis læ F uigata, aut cum aceto & aqua, fi modò humida emplaftrum admittat, abfoluta coctione iniicitur. Semina, radices, & herbæ coctionem non ferunt:ergo læuigatis, & in mortario adhuc fubfiftentibus, liquefacta reliqua affunduntur.

QVID TERTIO LIBRO CONTINEATVR.

HOC libro habetur quæ vnguenta, emplastra, malagmata, cataplasmata, pastilli, sicca collyria, liquidáque probata sint: itémque de agglutinãtibus, smegmatis, dropacibúsque, inunctionibus, antidotis, purgationibus, & suffitibus, differitur.

QVAE CONTINEANTVR IN HOC LIBRO,

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber tertius.

DE EMPLASTRORVM ET TROCHISCORVM COMPOSITIONIBVS.

BASILICON (quod etiam tetrapharmacum dicitur) habet pares portiones ceræ, picis, resinæ frictæ, seui taurini. Si celeriter concoquere, carnémque inducere volueris, vnam thuris partem ad duodecim basilici partes admisceto. Enneapharmacon valet ad suppurandum: egregiè facit ad vacuas distentiones, & ad eas etiam quæ in thorace sunt, & ad fistulas, quas etiam emollit. est item ad vteri duritias aptum, atque vlcera quæ in eo sunt solutum sanat. Habet autem ceræ, medullæ ceruinæ, adipis anserini, taurini, butyri, terebinthinæ, mellis, olei rosacei, cicini, paria pondera. nōnulli autem rosacei loco liliaceum ponunt. Hoc purgat, ad cicatricem perducit, carnem creat. Ex cadmia, ad cicatricem inducendam, habet cadmiæ vstæ & vino præparatæ, chalcitidis vstæ, singulorum vnciam vnam, olei myrtei, ceræ, resinæ, colophoniæ, singulorum libram vnam, vini Italici quod satis est. Chalcitis & cadmia ex vino terantur, vt liquidi cerati consistentiam habeant: ceram verò ac resinam eliquans, in ollam testaceam immittito. Metallica cum vino imponantur, omnibúsque in mortario læuigatis vtitor. ad inueterata vtere hoc puro emollito. ad recentia, cum cerato rosaceo. Attalicum album, quod facit ad vlcera senum & eorum qui mollem cutim habēt, & eorum qui vlceribus humidis infestantur, sanátque vlcera crurum, & egregiè valet ad abrasa genuum, & in quibus membrana ossa tegēs, nuda est. Habet spumæ argenti pondo denariûm centum, cerussæ pondo denariûm centum, ceræ albæ pondo denariûm quinquaginta, terebinthinæ pondo denariûm vigintiquinque, thuris vncias tres, aluminis scissilis pondo scrup. sex, piperis pondo denariorum trium, olei veteris heminas duas, aquæ heminas duas. Metallica in sole coquito donec non amplius digitos inquinent: resinam & ceram diligenter in vnum componito, thus primùm indito, secundo loco alumen, vltimo piper. Aliqui pro pipere cyperum iniiciunt. Phœnicinum Galeni habet adipis suilli veteris, salisque expertis libras duas, spumæ argenti libras tres, olei antiquissimi libras tres, chalcitidis vncias quatuor: chalcitidem tritam ac contusam tenuissimo cribro cribratam in mortarium coniice, & diligenter tere donec subtilissima reddatur: deinde argenti spumam tenuissimo itidem cribro cribratam, & in tenuissimum pollinem redactam infunde, & in mortario diligenter vnà cōtunde, oleúmque in sole admisceto, vt liquidum medicamentum permaneat: postremo loco adeps caprinus pondo librarum duarum adiicitur, qui ipse quoque est diligenter contūdendus: ita omnia in cacabo coques, & rudicula ex palma agitabis. Cortex viridis externus ipsius virgæ palmeæ auferendus est, vt suum humorem impertiri medicamento queat. Vnus autem palmæ ramus tibi ad coctionem satis erit, vt crassiore eius parte pro spatha vtaris: ramulos autem qui crassæ particulæ adhærent, quique vtrinque exoriuntur, resecabis, & corticem detrahes, & in minutas partes concisos, in medicamentum coniicies, vt eorum succum eidem impertiant. Spatha autem statim ab initio vti par est: tenues verò palmæ particulas iniicere oportet, quū videbis medicamētum cerato similem habere consistentiam. nam si ab initio eas immittas, earum succus coquendo consumetur, quem nos propter eius adstringendi vim, manere copiose volumus. Quinetiam ipsius spathæ pars quæ à medicamento exsiccata fuerit, præcidenda est: id quod bis & ter erit faciendum, si eam arefactam videbis. Perspicuū autem est, palmæ ramum, & recens, & eodem die præcisum esse debere, vt succi plenus sit. Medicamentum verò tum demum erit coctum quum non inquinabit. Hoc vteris ad cruenta vulnera, quæque ad cicatricem difficiliter perducuntur, & ad sinus oleo dilutum. Conuenit o-

A mnibus partibus inflammatis, podagris, articulorum doloribus, nisi quo tempore dolores vehementes sunt. Aptum est bubonibus, tuberculis, ambustis, pernionibus, ossium fracturis, & omnibus denique fluidis affectionibus. In hoc medicamento dissoluendo hunc modum seruabis, vt medicamentum paululum olei mensuram excedat, ac præsertim æstiuo tempore: vt, si medicamenti sint vnciæ decem, olei nouem apponantur. Viride (quod lite appellatur) rosaceo dilutum, vlcus cauum & apertum sanat. Constat ex ceræ resinæque frictæ, singulorum libra vna, æruginis libris duabus, olei heminis

B duabus. hoc delicatis adhibendum est. Dichromon, *id est duplicis coloris*, est in quo sunt æris vsti, aluminis scissilis, ammoniaci thymiamatis, singulorum vnciæ vnæ, ceræ, colophoniæ, adipis taurini aut suilli, singulorum vncia vna. sicca ex aceto læuigentur. Pentatheton habet ceræ, adipis taurini, resinæ frictæ, picis, calcis, pares portiones. Vsus tempore olei sicyonii quadrātem, ceræ vncias tres, olei vnciam medicamenti quadrāti adiicito, ex vino & aceto contundito, atque vtitor.

C Ex hyoscyamo quod psittacion dicitur, habet resinæ frictæ, ceræ, adipis suilli, liquoris hyoscyami pares portiones. Myrteum habet spumæ argenti vnc. sex, ceræ vnciam vnam, olei myrtei vncias duas, vini quod satis est. Album ad ambusta, habet spumæ argenti, cerussæ, sulphuris viui, singulorum vncias sex, ceræ vnc. quatuor, olei myrtini quod satis est. Aliud. Spumæ argenti vncia, plumbi combusti vnciā, ceræ vnciæ duæ, olei myrtini vncia. Copton platysma habet æruginis vnciam, squamæ æris vnciā, terebinthinæ vncias duas, ceræ vncias quinque. Cera & resina in pila te-

D rantur, & in vnum redigantur: deinde ærugo adiiciatur vt emplastrum fiat, quod in tantam latitudinem extendatur quanta satis sit ad vlcus comprehendendum: singulis autem diebus soluatur. Aphrum sanguinem supprimens facit ad insignes diuisiones, præsertim quæ in capite sunt, ad fistulas, sinus, fracturas. Item hepaticis & lienosis conuenit, absque inflammatione glutinat. Cartilaginibus etiam ac neruis, ossibúsque præcisis mirabiliter prodest. valet quoq; ad vlcera profunda, & sinus: nam insigniter glutinat. Iam verò in abscessibus quum

E ciecta est sanies, imponitur. Est etiam ad supprimendum sanguinem præstantissimum, & præsertim in iis qui sanguinem reiectant. Duobus autem linteis est inspergendum, alterum pectori & costis imponendum, alterum dorso: nam præter omnium opinionem sanguinē sistit. Est præterea ad canum morsus accommodatum, & inflammationes omnino sedat, & ea quæ vulneribus adhibentur, vincit omnia. Hyberno tempore diebus septem soluitur, æstiuo quinque: si necessitas vrgeat, tribus. Ha-

F bet autem ceræ, picis, bituminis, pityinæ liquidæ, singulorum vnciam vnam, mannæ vncias sex, cerussæ vncias quatuor, atramenti sutorii tantundem, opopanacis vncias duas, rosacei libras duas (alii selibram.) aceti heminas duas. Ceram, bitumen, oleum, acetū in ollam coniicito, ac parum liquato, deinde picem ac resinam in minutissimas particulas diligenter concisas adiicito: vbi semicoctum fuerit, ollam tollito, & aliquandiu refrigerato, & atramentum sutorium percolatum læuigatúmq; ex duabus aceti heminis paulatim, ne efferuescat, insperGito. Hoc infuso, iterum leniter coquito agitādo: quum

G non amplius inquinat, ab igne amoueto: opopanacem in aceto quod reliquum fuerit, ita pridie maceratum vt dissoluatur, infundito: deinde cerussam mannámque vnà pariter probè tritas inspergito, & paululum tepefaciens quousque in vnum coëant, obserua ne opopanax & manna comburantur, in mortarium funde, & refrigerari sinito, ac rursus subactum reponito. Geranion Po-

H letis facit ad neruos crassorum humorum plenos ac laxatos, & in quibus periculum resolutionis imminet, &

ad fluxiones quæ ad articulos feruntur, in quibus tumor etiam oritur, & ad partes quæ prolapsæ ſunt, & ad recenti cicatrice contractos articulos & incuruatos, quique ſi vi moueantur, ſtrepunt, vt ſinguli ſonum edant. Valet etiam quum in cubitis aut genibus, aut aliqua alia particula lentus humor aut flatus continetur. Sanat ganglia, & omnes concretiones, & ſteatomata, & atheromata. Accommodatum etiam eſt ad aneuryſmata, ad ſtrumas & panos. Omnia præterea indurata emollit, rumpit, exterget, attenuat & glutinat, ac relaxata corroborat. Eius compoſitio eſt hæc, Ramēti æreæ ſtatuæ ſordidæ & æruginoſæ, quale in iis quæ inunguntur reperitur, vnciæ vigintiquatuor, ceræ tantundem, ſandycis libra, ſandarachæ libra, terebinthinæ libra. Si ramentum durius ſit, tunc tãtundem terebinthinæ imponito. Gruis pennas omnes hoc modo crematas addito. In ollam fictilem nouam pennas omnes pone, os & totam ollam argilla illine, eámque in fornacem coniice donec ignita argilla ſit: tunc extrahe atque aperi, pennæ aduſtæ & in vnum redactæ comperientur: eas ad ſtrigmenti formam terito, deinde ceram ac reſinam ſuper carbonibus liquato: tum ſandaracham & ſandycem contritum affundito, & donec probè mixta hæc fuerint, agitato: poſtea ramentum in mortarium coniectum diligenter cōterito, vt omnia affuſa cum cera miſceantur, & medicamentum ad emplaſtri formam redigatur. Quod ex dictamno conficitur, habet dictamni partes vigintiocto, chamæmeli partes duodecim, ſphagni partes quinque, pentaphylli partes quatuor, cyperi partes ſeptem, ariſtolochiæ partes trigītaquinq;, ireos partes ſeptē, polii partes duodecim, cētaurii partes duodecim, gentianæ tantundē, libanotidos partes ſex, gagatis partes ſeptem, ſpumæ argenti partes centum quinquaginta, olei veteris partes octo & quadraginta, ceræ partes duodecim, reſinæ ſiccæ partes trigintaduas, colophoniæ partes quinquaginta, terebinthinæ partes quatuordecim, terræ ampelitidis partes vigintiquatuor, aut pityinæ ſiccæ partes duodecim, ammoniaci thymiamatis partes trigintaquinque, ſquamæ æris partes trigintaocto, æris combuſti partes duas de viginti, propoleos partes duodecim, diphrygis partes octo, amyli partes duodecim, ceruſſæ tantundem, aloës partes ſedecim, chalciteos partes decem, atramenti ſutorii partes vigintiquatuor, thuris albi partes duodecim, myrrhæ partes ſeptem. Oleum prius leni igni calefacere oportet, deinde argenti ſpumam in ſubtiliſſimum pollinem redactam iniicere, paulatim agitando donec colorem mutet, & aliquantulum conſiſtat, deinde picem terrámque ampelitidem addere. Quúmque denſari inceperit, cera iniicienda eſt, deinde reſina & colophonia, tum ammoniacum contritum: ad hæc ſquama æris atque æs, tum rubricam & diphryges: tum chalcitidem, atramentum ſutorium, & ceruſſam, deinde libanotida & myrrham, & aloën, deinde totam terebinthinam & thus: hæcque omnia (vt par eſt) mixta ab igne detrahes, & ita herbas læuigatas iniice ſpatha agitando, vltimo verò loco chamæmelum infundito. Vtere hoc medicamēto ad neruos vulneratos, ad vlcera vetuſta, ad venenatorum animalium ictus, & morſus, ad ſcorpionum morſus, ad condylomata & ganglia, ad ſtrumas & lenticulas, parotidas & phymata, & fiſtulas, & ad chironia, & maligna vlcera omnia, & ad oſſa. Itémque euellit ſpicula & tela, carnem & cicatricem inducit, inflammationes diſcutit: facit & ad omnia thoriacis vitia, & ad præcordiorum affectiones & duritias, vel ſcirrhos, & ad aquam inter cutem, & ad articulos contractos, & ad oſſium fracturas, & ad vlcera curatu difficilia, & depaſcentia, & ad neruos præciſos, & ad contuſiones & putredines, & abſceſſus, & perniones, & carbones, & ad quæcunque emollienda ſunt: itémque fluxiones oculorum fronti admotum ſiſtit. Roſaceo autem dilutum ad aures purulentas, ad ea quæ in pudendis & ano ſunt valet. Prodeſt etiam in ſuffitu vuluis quas frigus oblæſit, & iis quæ difficiliter partum edunt: nam ita fœtum viuum educes, neque vlla ex parte lædes. itémque ſecundas quæ vocantur, ſi vſu veniat. Auxiliatur etiam morbis qui ex circuitu redeunt, ſi ante

A acceſſionem fronti adhibeatur. Iam verò ſi in domo ſuffitus ex eo fiat, & viperas & omnia quæ venenum iaculantur extrudet. Ex lini ſemine Poletis facit ad thoracis affectiones, emollit, ac digerit, ac neruoſarum partium inflammationes mitigat. Facit ad podagricas exacerbationes, & contractos articulos relaxat. Lini ſeminis pars vna, ceræ partes quatuor, colophoniæ tantundē, farinæ hordeaceæ partes duæ, reſinæ cupreſſi tãtundem, thlapſeos pars vna, chamæmeli, pilularum viridium cupreſſi clauſarum cuiuſque pars vna, olei veteris partes
B duæ. Ceram & colophoniã ad carbones liquato, oleumque mouendo adiicito. His diligenter miſtis, ollam ab igne auferto, cupreſſi pilulas tritas imponito, animum adhibendo ne medicamētum efferueſcat, & intumeſcat, & ollam egrediatur: deinde farinam, tum lini ſemen, poſtea thlaſpin, poſtremò chamæmelum adiungito, ad ignémque iterum ponito, commiſceto donec probè coeant. His in vnum redactis, reſinam cupreſſi ad finem iniice: quúmque hæc eliquata fuerit, medicamentum in mortarium aqua ſemiplenum verſa, deinde emolli, atq;
C vtitor. Ex verbenaca, vel ex ſacra herba, quod ad Poletem refertur, facit ad capitis dolorem veterem & recentem, ad hemicraniam, ſi fronti & temporibus applicetur. Valet etiam ad dentium dolores, & oculorum fluxiones, itémque ad vrinæ difficultatem pubi impoſitum. Eſt etiam accommodatum iis qui à ſcorpione icti ſunt, & denique neruoſarum partium inflammationibus. Habet autem ſacræ herbæ aut verbenacæ partes nouem, reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, ceræ partes quatuor, olei partes duas. Emplaſtrum ele-
D phantinum, ſiue ex dorycnio, quod Poletes confecit: valet ad articulos cōtractos, ad callos fracturarum, (emollit enim, & ſoluit vitioſas agnationes) itémque ſtrumas amotu difficiles, atque ad ea quæ induruerunt, & quæ ægrè maturantur, quæque contumacia ſunt. nam diffundit, emollit, digerit, ac diſcutit vehementer. Quòd ſi eboris portionem medicamento illinas, itáque decem dies illitam dimiſeris, ita mollem effeceris vt perfodi queat: ſi verò plures dies ita continueris, molle videbis æquè ac lorum. Medicamentum fit ex his, Dorycnii recētis vi-
E ridis, aut in vmbra arefacti partes decem, radicis mandragoræ vel viridis vel ſiccæ, partes duæ, radicis panacis partes ſex, reſinæ colophoniæ partes viginti, reſinæ liquidæ pineæ partes quatuor, opopanacis partes duæ, terebinthinæ partes duodecim, bdellii partes viginti, ceræ partes duodecim, aceti albi hemina, aut plus eo, ſi medicamentum capax ſit. Dorycnium ſi viride ſit, totum cum radicibus euulſum in mortarium coniiciendum eſt, & vehementer contundendum, aceto paulatim inſtillato. Idem faciendum eſt quum mandragoræ radix imponitur. Pa-
F nacis autem radicem in fruſta ſecans, & conterens per ſe, iniicies deinde bdellium, quod quum in mortario prius confregeris, acetum inſtillando, admotis viribus contunde, vſquedum emplaſtri formam acquirat: deinde apparatas herbas miſce, poſtremóque opopanacem ex aceto læuigatum infunde: medicamento confecto vtitor.

Emplaſtrum ex anthemide. Anthemida verno tempore florentem & coloratam legere oportet, ex eáque ſuccum exprimere, & in ſole exſiccare: deinde ſumere reſinæ colophoniæ partes duas & quadraginta, pineæ partes o-
G cto, ceræ tantundem, olei partes quatuor: tum ſuccum herbæ diſſolutum paulatim compones, ab igni auferes, in mortarium coniicies, diligenter permiſcebis, vt in vnum conducantur. Vtere ad vulnera cruenta, carnis fracturas, vlcera maligna, vetuſta, quæque labra pertumida habent, grauéque olent, & difficiliter ad cicatricem perducuntur: ad beſtiarum virus eiaculantium morſus, ad vnguium pterygia, ad neruos craſſo humore imbutos, iique ſiue in articulis ſint diuturni & dolorem excitantes, ſiue etiam ex inflammatione ægrè moueantur, & do-
H lore afficiant: ad fiſtulas, ad ſtrumas, ad oſſium denudationes, ad ganglia, ad dothienas, ad ſteatomata, ad nomas, ad ſinus, ad coli inteſtini flatus, ad partes in quibus frigus dolorem excitauit, ad ambuſta, ad præcordia, viſcera, & ſtomachum, ad vitia thoracis, & item alia, ad abſ

ceffus.Importunum & copiofum fanguinis è naribus fluxum fiftit:in quo cafu ftomacho applicandum medicamentum eft:præftat tamen fronti etiam adhibere. Fluxiones quæ ad oculos feruntur,eius fplenium fronti appofitum cohibet:rofaceo verò dilutum imponitur vlceribus quæ in genitalibus depafcendo ferpunt. Hal myron v.rò dicitur in quo lapis eft quidam denfus,grauis,lenis,totus falfus,vnius tantùm coloris, quem ✱ Indicum vocant.Hic aduftus,& ignitus, ac refrigeratus,albus apparet.Hunc diligenter teras,& per cribrum traiicias, & oui album admifceas, vlceraque puerorum quæ aperta non funt,vnges:quinetiam vlcera ferpentia fiftes, atque exficcabis,&ex eo optimum medicamentum parabis,Refinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, liquidæ partes fex, ceræ partes quinque,olei partes tres, lapidis partes fex. Hoc medicamentum habet vim purgandi, exiccandi,per halitum digerendi,attenuandi,diffundendi,glutinandi,cicatricem inducendi. Valet ad eos qui dolore conficiuntur, & quibus ventriculus propter eius imbecillitatem,grauitatem affert. Facit etiam ad nuper perforata,& ad vetera vlcera, & ad ftrumas, & denique ex rofaceo ad aures purulentas. Ex falicibus,quod Magnus inuenit, fine mordicatione exiccans ad omnes deftillationes facit:Salicis folia virentia terito, vini veteris quantum ad infufionem fatis fit,addito,&ad lentum ignem diu coquito: deinde in pilam iterum reiicito, & fimul contundito diligenter,& linteo denfo hæc ita cõtrita excipito,& comprimito,vt fuccus exprimatur:poftea fumito colophoniæ vncias vigintiquatuor, olei vncias duas, fucci expreffi libram, colophoniámque prius cum oleo percolatam placido igni decoques, quoufque in aquam coniecta, & manibus fubacta, non inquinet: tum verò ceræ vncias vigintiquatuor admifceto, eàque liquefacta, olláque ab igni amota, falicis fuccus paulatim admodum iniiciatur, deinde igni admoueatur, & placidè coquatur,vt ne comburatur. Quum medicamentum ita in vafe commiftum fuerit,mortarium eodẽ fucco perfunde,& in ipfum coniice medicamentũ, idq; manibus fubigito,& emollito,atque vtitor. E buccinis quod valet ad digerendum per halitum,non mordendo, habet fpumæ argenti drachmas X V I. cineris buccinarum vnc. X V I I. ceruffæ vnc. X X.olei antiqui heminam,terebinthinæ drach.X I I I.thuris drach.X X. aquæ cyathos I I I I. Ad alopeciam,euphorbii & thapfiæ vtriufque partes duas, fulphuris viui partes quatuor,ellebori albi aut nigri partem vnam:his ceræ partes quindecim admifceto, & oleo laurino antiquo eliquato.Erit hoc medicamentum præftantiffimum ad inueteratas & curatu difficiles alopecias. Si thapfia tibi nõ fuppetat,tantundem ponito aut feminis nafturtii aut erucæ:fique laurinum non adfit,liquidam picem adiicito.

Adamantii ad alopecias. Alliorum cinere ex melle vngito. Ex falicibus præclarum, & ad multos vfus accommodatum medicamentum, non fecus quàm quæ fuprà funt allata, Crito fic recenfuit. Medicamentum ex falicibus facit ad vlcera cruenta, articulos folutos,&ad fiftulas impofitum,ad flaccidas carnes,præfertim quæ in extremis funt partibus, & ad eryfipelata, aliáfque plerafque affectiones fine vftionibus. Habet autem mifyos,chalcitidis,æruginis,ceruffæ,gallarum non tritarum,aluminis fciffi & rotundi, melanteriæ, fingulorum vncias fex,ceræ,refinæ pityinæ, picis, bituminis, foliorum falicis,fingulorum vncias duas,olei heminam vnam & vncias quatuor,atramenti futorii vncias fex,malicorii vncias tres,aceti fextarios fex. Folia falicis triduũ aceto madefacta coque quoufq; acetũ in fextarios duos redigatur:deinde æruginĩ,ceruffæ,melãteriæ,atque aliis prius tritis folia,quæ ipfa quoq; diligẽter læuigata fint, deinde ficca,læuigata addito,& in vnũ redigito: poftea liquefacta fuperfundito,& cõponito,atq; vtitor. Ad cãcros vlceratos medicamentum mitiffimum ex his fiet, Argẽti fpumæ,ceræ,adipis fuilli,fingulorum libram cape,vitellos ouorum toftorum decem, olei cyathos octo. Argenti fpumam ex aqua quæ fatis fit,contere, fimul etiam aliquid olei affundes, ouorúmque vitellos fimul

A tere,adipémque expurgatum cum cera eliquato,& contritæ argenti fpumæ adiicito,ac reliquum oleum indito. Huius medicamenti vfus eft, vt fi cum linamento adhibeatur,cum rofaceo,aut lentifcino,aut irino,vt conuenire videbitur,imponendum fit. Si verò vlcus doloris expers fit,myrrhæ,ireos,ariftolochiæ, fingularũ drachmæ tres commifceantur, atque ita etiam non vlceratis conueniet. Adamantii medicamentum ad vlcera phagedænica, Althæa viridi vel ficca feuo hircino excepta vtere. Si verò mirum in modum humida fint vlcera, li-
B namenta ficca prius impone,& feuum cum althæa adhibe. Ad hoc etiam vtere iis quæ tricefimoquinto capite defcribuntur. Ad cancros in quibus multa ac depafcens erofio fit,hoc auxilium mirabiliter facit, quod habet vini boni potentis fextarios viginti, rhois excoriariæ lib.vnam,rotularum cupreffi tantundem, gallarũ immaturarum non cõtufarum vncias fex, caffiæ optimæ tantundem. Contufa macerantur quatriduum, & coquuntur ad tertias aut quartas,rudicula cupreffi agitando. Hifque valde expreffis & abiectis, reliqua ad mellis
C fpiffitudinem coquuntur,& in vas vitreum effunduntur. Vfus eius medicamenti eft,vt eo puro vtaris ad depafcẽtes cancros: quod fi fpiffius fit, vino poteris liquidum reddere, id quod maximè vfu venit in pudendi muliebris finu.Dolores etiam fedat lacte dilutum, quod aliàs quoque nomas mirabiliter fanat. Ad inteftina prolapfa facit hoc quod habet cupreffi, pilularum paruarum & tenerarum,malicorii,fingulorũ vncias tres, vini nigri quod fatis eft. Coque vinum affundendo, donec omnino diffoluantur:deinde in mortarium coniice, &
D fubige diligenter,& adipe fuillo veteri excipe, vt emplaftri fpiffitudinem habeat: tum fuper linteo extende, ac prius inteftinum reducito. Foris autem pharmaco mollem fpongiam applica.folues autem medicamentum tertio aut quarto quoque die. Adamantini ad herniam,quum inteftinum in fcrotum defcendit, habet gallarum, halicacabi, radicis vrticæ portiones pares: vino adftringente prius coque,deinde læuiga donec fiat cerati craffities:peritonæo applica.folue feptimo die à curatione:prius tamen delapfum inteftinum ad priftinum lo-
E cum retrahito. Aliud ad idem. Vuæ paffæ acinis eiectis libram, cumini ad ftrigmentum redacti vncias fex,nitri vncias tres.læuigatis vtitor. Si verò propter adftrictionis moleftiam opus fit cerato Sicyonio, locum maftiche trita perfpergendo vteris. Adamantini medicamentum ad ramicem inguinis, habet gallarum vnciam,lapidis pyritis vncias tres,pyrethri vncias duas, nitri vnciam,terebinthinæ vnciam, filphii tantundem, fandarachæ drachmas duas,ceræ vncias tres, axungiæ veteris vncias duas, aluminis liquidi vnciam. Sicca vino
F quod mare expertum non fit,& fapa læuigato,& liquata adiicito. Ad ramicem inguinis,& aquofum. Bdelliũ faliua ieiunus macerato, donec habeat emplaftri cõfiftentiam,atque vtere. Aliud.Folia,ramulos, & pilulas cupreffi recentes ac teneras læuigabis, & ad emplaftri fimilitudinem alligato. Quidam quum ex vino prius coxerint, idem faciunt, hoc enim corporibus nimio humore languentibus magnopere confert:exficcat enim, & corroborat. Ad aquofos ramices, Carnium paffularum, ameos, terebinthinæ, fingulorum
G drach. V I I I.nitri rubei drach. X. mellis optimi vnc. II. arida per fe minutiffimè contundito,& cribrato, paffuláfque diligenter fubactas mifceto,& fimul conficito:tũ mel cum terebinthina parcè decoctum infundito, & ad emplaftri formam redigito:ficca demum læuigata melli adiicito,emollitóque,& vtere.Porro coxendicem vitta deuincies:æger verò quiefcat,& abftineat à balneo.Alternis diebus vinculum folues,& loco fpongia foto nouum medicamentum adhibebis. Adamantini ad melicerídas,& quæ fimilia funt,Ceræ vnciæ I I.terebin-
H thinæ vnc. I I. fquamæ æris vnciæ I I. fulphuris ignem non experti vncia, radicis ficcæ cannabis agreftis denariûm pondo X X V. olei veteris vncia.radices ex oleo coque. Corax ad nomas valens, habet thuris vnc. duas, æruginis vnc. I I I I. terebinthinæ vncias V I I I.

atramenti ſutorii vncias x v i. ceræ vnc.v i i i.gallarum vnc.i i.ſeui taurini vnciam,mellis vnc.i i. aceti quantum ſatis eſt. Ad ramicem gutturis,ex ſale.facit etiam ad eos in quibus per halitum digerere oportet.Habet autem ſalis communis toſti drach.i.cineris porrorũ drach. ceruſſæ vnciam, olei tantundem . coquito donec manus non inficiat. Ad ſedis inflammationes facit hoc quod habet oui vitellum toſtum,opii obolum,croci tãtundem , mellis quod ſatis eſt. Emplaſtrum ad tentiginem ciendam,habet eupatorii vncias octo,ſeminis erucæ,pyrethri,vtriuſque vncias quatuor, canchryos vncias tres, pudendi ceruini vncias duas, caudæ ſcinci vncias duas,euphorbii vnciam vnam,terebinthinæ tantundem,ceræ vncias quatuor,oua paſſerum troglodytarum numero tria:ſtelliones oleo laurino aut irino adhuc viui madeſcant,& ex aceto in vaſe ex fimo & cocto,diebus quadraginta ſeruentur. Ad fracturas oſſium. Picis brutiæ libram vnam,ſpumæ argenti libram vnam, vncias quatuor,thuris vncias octo , terebinthinæ vncias octo,ſeui taurini librã vnã,vncias quatuor:galbani vnciã vnã,opopanacis tantundem,ceræ vncias quatuor,olei veteris libram vnam,aceti vncias quinque componito. Ad teneros , & qui ex vlceribus nimis grauiter conflictantur,adhibe ceræ vnc.1.ceruſſæ vnc. 2. thuris vnciam,ſalis ammoniaci vnc.4.ſquamæ Cypriæ vnc. 2.aluminis ſciſſilis,æruginis, malicorii, calcis viuæ,ſingulorum vnciam.Alii pro ærugine habent ſulphuris duplum,& ſquamæ dimidium. Ad phagedænas ex quarto extremo de compoſitione medicamentorum per genera,habet ceruſſæ vnc.8. ſulphuris ignem non experti vnc. 2. ſquamæ , thuris , æruginis , ſingulorum vnciam , malicorii vncias duas , ſalis ammoniaci vnciam, aluminis vnc.2 calcis viuæ vnciam,ceræ libram, roſacei vnciam:ceram & roſaceum eliquans refrigera,cætera læuigato. Quum vti velis , linteum latum quantum vlcus eſt,capito,medicamentúmque imponito , & ſuperdabis ſpongiam ex aqua frigida , & medicamentum tertio aut quarto die commutabis. Adamantini ad phagedænas, & antiqua vlcera , quæque difficiliter ad cicatricem perducuntur.Bulborum ſcillæ vnius quod maximè tenerum eſt , in olei ſextarium coniice , & coque donec ad tertiam partem redigatur:oleo vtere,vlcus penna inũgens,nec linamentum indens.Idem purgat carnem,cicatricémque inducit. Qui verò maiore auxilio indigeat, quum hoc medicamento vnctus fuerit, apponat paſtinacæ folia trita ex melle. Erit autem præſtantior ad hanc rem paſtinaca erratica : ſi ea non ſuppetat , ſatiua capiatur. Aliud ad omnia vlcera maligna & phagedænica,quod habet, ſucci Cyrenaici, vngulæ aſini combuſtæ,cancrorum fluuiatilium combuſtorum,ſingulorum vnciam,plumbi vſti,lentiſci,cadmiæ,thuris,ſingulorum vnciam mediam.Vngulam autem ex lacte aſinino læuigabis,cancros ex aqua:plumbum verò & cadmiam oxyrrhodino ſeparatim. His læuigatis adde ſuccũ & thus cũ modico oleo myrtino , omniáque ſimul commiſce , & conficito ad modum agglutinamenti , & linteo inſperſum impone,& vbi exiccatum erit, ſæpe mutabis, quum ſolùm à ſanie inquinetur. Ad vlcera maligna difficiliter ad cicatricem peruenientia,putreſcentia & flaccida,Lemnium ſigillum huiuſmodi vlcera valde adiuuat præparatum ad luti conſiſtentiam:ſi verò vlcus ſordidum,& valde flaccidum fuerit, & in conſpectu ſit, ſigillũ aceto acerrimo aſperges : ſi minus,vino, aut aqua, aut poſca,aut oxymelite,aut mulſa. Ad vlcera carcinode & maligna,& ad inflammationes pudendi,teſtium,ani,mammarum,itémque ad rhagadas, rugas , & ardores ſedis & teſtium.In mortario plumbeo & piſtillo plumbeo tere ad ſtrigmenti craſſitudinem cum roſaceo,aut omphacino oleo,ſemperuiuæ ſuccum,aut vmbilici veneris,aut lactucæ,aut pſylli,aut vuæ acerbæ,& inũge. Centauriũ minus recens illitum cicatricem inducit vlceribus,quæ ad eam ægrè perueniunt, & quæ maligna ſunt ſanat. Ad vlcera perhumida , Cupreſſi folia & rami , & fructus noui & teneri , ad emplaſtri modum appoſita,vel per ſe,vel vino madida , vlcerũ flaccidorũ & putreſcentium cicatrices ſine dolore & tutò depaſcuntur. Vtere etiam remedio quod ſuprà viceſimoquinto & ſexto loco deſcripſimus. Ad idem, Cyperi radices maximè accommodatæ ſunt ad vlcera , quæ propter nimium humorem ad cicatricem ægrè perueniunt. cucurbitæ ſiccæ combuſtæ cinis vlceribus non inflammatis,at humidis & putreſcentibus conuenit:præſertim verò iis quæ in præputio pudendi ſunt. Radicis anethi cinis idem facit. Ad vlcera maligna fluentia & putreſcentia, plantaginem viridem adhibe ; aut ſiccam contuſam appone. Iſatis ſatiua efficax eſt contra huiuſmodi vlcera putreſcentia & depaſcentia : ſi verò vehementior iſatis videatur quàm ferre queat habitus ægrotantis,eiuſdem foliis aut panem aut hordeaceam aut triticeam farinam & polentam adiiciemus. Ad vlcera chironia,Squamæ æris denarios x .aluminis ſciſſilis denarios i i. ceræ quantum ſatis eſt : ceram calefac & emolli,ſicca ſubtiliſſimè trita commiſce,in linteum coniice,loco admoue : vel alumen ſciſſile combuſtum & tritum inſpergito. Ad eadem. Hyſſopi vnciæ i i i i. vuarum paſſarum drach. i i i i. nitri vnc. i. læuigato & apponito,vlcus melle prius inũgito. Ad putrida & depaſcentia,Chalcitis,auripigmentum, calx vel per ſe vel ſimul admota, faciunt : aut marrubium coctum ex vino adhibe,aut eruum tritum ex melle imponito , aut oliuæ foliis teneris coctis in vino,& contritis ſimiliter vtitor, aqua autem marina calida perfundito. Ad vermes qui in vlceribus putreſcentibus naſcuntur valet calaminthæ ſuccus , aut ipſa calamintha viridis læuigata,& adhibita. Ad inueteratas,fiſtuloſas,& in quibus caro difficulter creſcit,vlcerum cauitates , quæ ex diſtillationibus fiunt:Oſtreorum oſſa combure,læuiga,inſperge : item peucedani radix ſicca contrita ad ſtrigmenti formam.hæc enim expurgat carnem, & cicatricem inducit. Ad vlcera flaccida,Lanæ combuſtæ tritæ admotæ.Marceſcentes porro carnes in vlceribus ſtatim abſumit platani cortex vſtus & tritus inſperſus. Quæ verò propter humoris copiam flaccida & ſordida ſunt,ea etiã curat. Ad vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt. Aloë ſanat vlcera quæ difficiliter ad cicatricem perducuntur,præſertim verò in ſede & pudendo,& eorũ etiam inflammationem præcipuè ſedat aqua diluta.

Ad vlcera vetuſta facit cera in ſole emollita,cui ſquamæ æris ad ſtrigmẽtum redactæ quamplurimum potes, aut chryſocollam addas:linteo autem imponendum medicamentum eſt,& non ſæpe auferendum. Ad maculas & cicatrices exterendas.Gallas immaturas,melanteriam,itémque malicorium,contuſa,vt ſuccum emittant, impone:& ampelopraſorum ſuccum viridem adhibe,donec teneri cerati craſſitudinem habeat.Facies,aut alia corporis pars nitro perfricanda & abſtergenda eſt. Maculæ etiam exteruntur betæ decocto,aut nitro toſto, aut ſmegmate quod ex eruo conficitur:ſi verò nigror ex hoc appareat,florémque æris quiſpiam admiſceat,aut per ſe inſpergat,ſatis erit.Tolles porro maculas & cicatrices, cutim nitro confricando ad hunc modum : Maculas illine reſina per dies quinque, ſexto die ſoluas , acubus maculas denſis puncturis punge,vt locum æquè vellices , ſanguinémque fluentem abſterge:quúmq; horæ dimidium ita permiſeris,ſpongia locum munda, ac medicamẽtum in quamcunque maculam inde,tertio die iterum ſolues, & de ligaturis expedies.Sed propter medicamenti vſum nigror quidam qui non diuturnus erit,exorietur : ac viginti dierum ſpatio neque vlcus,neque cicatrix vlla,neque nigror apparebit. Medicamenti autem compoſitio fit ad hunc modum,Ceræ,nitri, aphronitri,calcis viuæ, lixiuii, thuris pares portiones contere , & melle excipe, quod ſit duplum vnius prædictorum,quódque cum cera ſit liquatum. Ad vngues ſcabioſos,Viſci quercini vncias duas,farinæ fœnigræci,ſucci thapſiæ,vtriuſque vnc.duas , cantharidum vnciam vnam , ſandarachæ vnc.duas,aceti quod ſatis ſit. Διὰ ἀλῶν (hoc eſt ex ſale) facit ad abſceſſus , ſtrumas, & ea omnia ad quæ ferro opus eſt.Salis ammoniaci,plumbaginis,olei,lixiuii ſarmentorum ſtillatitii, ſingulorum vncia , ſtercoris columbini vnciæ tres:ſalẽ in mortarium coniice, itémque lixiuium,& tandiu læuiga quandiu ſal diſſoluatur:

deinde plumbaginem, oleum, & ſtercus adiice, & omnia probè ſimul contere donec ſordium fiat ſpiſſitudo, & in ollam coniice, ac lento igni coque, vt non inquinet, & erue, atque vtitor. Ad cancrum vlceratum. Spumæ argenti, ceræ, adipis ſuilli, ſingulorum vnciam, vitellos ouorum toſtorum decem, olei cyathos octo ſume. Argenti ſpumam ex aqua quæ ſatis ſit, tere, aliquid olei affundens, tum vitellos ſimul contunde, adipem exemptis fibris cum cera eliquato: ſpumæ autẽ argenti læuigatæ reliquum olei addito. Vſus eius eſt ſi apponas, vt ex roſaceo cum linamento laneo imponas, aut cum peſſo la nœo, vt conuenire videatur. Si verò vlcus doloris expers ſit, addito myrrhæ, ireos, ariſtolochiæ, ſingulorũ drach. 3. quod etiam non vlcerato cancro conueniet. In quibus verò multa ac depaſcens eroſio eſt, admirabile eſt, quantum adiumenti afferat hoc quod habet vini quod Adria num dicitur, ſextarios viginti, rhois coriarii, pilularum cupreſſi, ſingulorum lib. 1. gallarum acerbarum non con tuſarum vnc. 6. caſſiæ optimæ tantundem: pilulæ confra ctæ madeſcant quatriduum, & coquantur ad tertias aut quartas, rudicula ex cupreſſo verſando: deinde expreſſæ auferũtur: ſuccus coquitur vſqueadeo dum fiat tam craſ ſum quàm mel, & in vitreo vaſe ſeruatur. Hoc ad depaſcẽtia vlcera puro vtimur: quòd ſi craſſius ſit, vino erit humectandum, & præſertim in muliebris pudendi ſinu. Iã verò lacte dilutum dolores mitigat, cæteróſque depaſcẽtes morbos mirabiliter ſanat. Cerata & perfuſiones, ad porotidas, phymata omnia, & dothienas, Olei, ceræ, ſaponis, ſtactæ, nitri, ſingulorum libra: ceram cum oleo liquabis: ſapo verò cum ſtacte in mortario læuigetur, deinde nitrum in mortarium coniiciatur: quæq; in mortario ſint, in cacubum coniicito, & idem adiungito.

Ad bubonocœlem. Taurocollæ, malicorii, vtriuſque libra, thuris, ſucci hypociſtidos, vtriuſque vncia: excipe paſſo. Ceratum διὰ τεσσάρων (*ex quatuor rebus*) habet, ceræ, adipis taurini, frictæ, axungiæ pares portiones.

Azanites ceratum habet, ceræ, pineæ, adipis ſuilli, ſingulorum libram: picis, œſypi, medullæ ceruinæ, ſingulorum vncias tres. Hypochondriaca anethine. Olei vnc. I I. marinæ lib. vna, anethi vnc. V I. ſcillæ vnc. I. adipis recentis tantundem, ceræ libra. In ardentibus verò febribus & fracturis, aqua fluuiatilis pro ſalſa, & etiam anchuſa ponitur. Ad eryſipelata quod illinitur. Ceruſſæ vnciæ duæ, ſulphuris viui drach. duæ, opii drac. quatuor, aceti quantum ſufficit. Perfuſio capitis. Vnguenti irini vnc. V I I I. opobalſami vnc. I I. ſtactes vnc. I I. cedriæ Laconicæ vnc. I I. Alia ad percuſſiones & plagas, vt inflammatio non ſubſequatur. Olei partes I I I I. aceti pars vna, anethi ligna alliga, vt verſes dum coquitur in calido cinere, quoad acetum coctum ſit: deinde ceram adde, vt ad ſtrigmenti craſſitudinem redigatur. Ad cardiacos. Ceram cum œnanthino eliquato, rhu ſyriacum addito, ac totum perungito.

Ad podagricos. Oleum vetuſtiſſimum coque vſque dum emplaſtri conſiſtentiam acquirat, & aſpergens nitrum ſubtiliſſimè tritum, & commiſcens, ac ſuper linteo extendens vtere. Ceratium quod Manus appellatur. Ceræ vnc. V. adipis taurini vnc. I I I I. butyri vnciæ I I I. œſypi vnc. I I. terebinthinæ vnc. I. colliquato.

Perfuſio capitis qua vtimur, Irini vnciæ V. nardi vnc. I I I I. opobalſami vnc. I I. laurini vnc. I I. Ad vlcera ſerpentia & eryſipelas, Menthæ, ſulphuris, ceruſſæ, acaciæ pares portiones, paſſo excipe: ſi vſus poſtularit, acetoſidque ſæpe ego paraui. Ad ſaniem. Spumæ argenti vnc. X X. calcis viuæ vnc. X X. aceti hemina, ea ex aceto diligenter læuigabis, oleique lib. addes, excipies atque vteris. Vnctio ad neruorum affectus: olei fœnigræci vnciæ I I. ceræ vnc. I I I I. terebinthinæ vnc. I I I. ſpumæ argenti vnc. I I I. adipis ſuilli vnc. I. frictæ vnc. V I. Amythaonis, ad hypochondriorum affectiones, omnem duritiam ſoluit. Facit etiam ad articulos qui ægrè mouentur. Guttæ ammoniaci vnc. X X X V I. ceræ tantundem, terebinthinæ, bdellii, galbanæ, ſingulorum vnc. V I I I. thuris, myrrhæ, olei cyprini, ſingulorum vnciæ I I I I. myrrha, thus, & bdellium in vino ma-

A deſcunt: ammoniacum aceto diſſoluitur: omnia verò piſtillo, cyprino oleo perfuſo, vſque ad perfectam diſſolutionem contunduntur. Quod ex ſeminibus fit ad omnia interna valens medicamentum, habet, ammoniaci vnc. V I I. fœnigræci, panacis, iridis, nitri, adipis taurini, ſingulorum vnciæ X X V. mellis vnc. X X. aceti heminam vnam, cyprini olei parum. Quod ex ptiſana conficitur, habet, fœnigræci, ſeminis lini, ptiſanæ, ſingulorum vnc. I. meliloti, radicis althææ, ſingul. vnc. I I. Hæc coquito quouſque ſuccum reddiderint, cu-
B ius tranſcolati ſumito lib. I I. olei antiqui lib. I I I. & ſimul decoque donec oleum tantùm remanſerit: deinde oleo adde taurini adipis vncias V I. frictæ vncias V I. ceræ lib. I. galbani vnc. I. confice ad ignem ex lignis.

Ceræ vnc. V I. adipis taurini noui vnc. I I I. roſacei vnc. X I I. ſucci ſeminis lini quantum capi à cerato poſſit: quæ eliquari poſſunt, liquentur, miſceantur, ac manu verſentur, & ſuccus paulatim adhibeatur, quem ſuccum ita conficies, Lini ſemen diligenter laua, & ad lini ſeminis ſextarium tres aquæ ſextarios cape, bis coque, & ita vte-
C re. Facit ad eos qui febri ardenti iactantur: itémque ad eos qui ſiti enecti ſunt, & ad iecoris lienîſque inflammationes. Malagma ex fœnogræco, Ceræ vnciæ I I. terebinthinæ vnciæ V I. œſypi vnc. I I I I. farinæ fœnigræci vnc. I I I I. aliquando etiam frictæ reſinæ vnc. additur. Epithema ſtomacho multiplicis vſus, Ceræ drachma, nardi drachma, aloës, maſtiches, abſinthii, ſingulorum vnciæ quatuor, caſiæ, ſtyracis, iunci, ſingulorum vnciæ tres. Malagma tonſoris, quod facit ad ſpleneticos, hepaticos, & iſchiadicos, habet picis
D ſiccæ vncias quatuor, ceræ, pineæ, ammoniaci, baccarum lauri, adipis taurini, ſingulorum vncias duas, nitri rubri vnc. I. farinæ fœnigræci ſextarios I I I. chamæleontis nigri radicis ſubtiliſſimè tritæ ſextarium. Ex micis ad omnem duritiem, Succi fœnigræci, ſeminis lini, althææ, ſingulorum drachma vna, ſpumæ argẽti drachma vna, micarum panis drachmæ tres, frictæ vncia vna drachma duæ, olei libra vna, iridis, æruginis, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum vnciæ duæ, meliloti, mannæ, floris ſalis, ſingulorum vnciæ tres. Διὰ φοινίκων (*id eſt, ex palmulis*) habet fœnigræci, ſeminis lini, vtriuſque lib.
E I. meliloti vnc. tres, palmularum lib. I I. vini odorati ſextarios I I. aquæ lib. I. panis puri lib. I I. ſpumæ argenti lib. I I. ceruſſæ lib. I I. olei lib. V. ceræ lib. I. colophoniæ lib. I I. terebinthinæ lib. I. coque donec non inquinet. Epithema ad ſtomachicos, hepaticos, & ad hypocondrium inflammationes, & ad omnes neruorum affectus. Ceræ drach. C. ammoniaci drach. C. melilotorum drach. X I I. croci drach. X I. myrrhæ drach. X I I. olei cyprini lib. I. Aliud quod βασιλικὸν dicitur, valens
F ad prædictas affectiones, & ad omnem neruorum affectionem per conſenſum. Ceræ minas tres, ammoniaci minas duas, reſinæ frictæ minam vnam, ſertulæ campanæ minæ dimidium, propoleos, myrrhæ, ſtyracis, nardi Celtici, cyperi Indicæ, iridis Illyricæ, cardamomi, panacis, ſingulorum drach. X X. caſiæ, maſtiches, opobalſami, amomi, ſingulorum drac. X V I. vini Italici odorati quãtum ſatis eſt, nardini Aſiani aromatici lib. I. Sicca vino macerentur, & medicamentum pro more apparetur.

Cyphoides ad hepaticos & omnia thoracis vitia. Vuæ
G paſſæ carnis drach. X X V. croci drach. I. allii obolos tres, caſiæ obolos tres, nardi tantundem, iunci drach. I. myrrhæ drach. I I I I. terebinthinæ drach. I I I. alii drach. X V I. ramentorum aſpalathi obolos X I I. mellis drach. X V I. vini quod ſatis eſt. Hoc medicamentum poteſt etiam per ſuffitum adhiberi. Ex œnanthe epithema valde efficax ad cibi faſtidium, ſtomachi æſtum & diſſolutionem. Œnanthes ſiccæ, gallarum, acaciæ, roſarum ſiccarum, omphacii, aluminis rotundi, aloës, ſingulorum vncia I. olei myrtini, ceræ, picis, ſingulorum vncia I. rhois
H ſyriaci vnciæ quatuor. arida vino Aminæo aſpergantur.

Ex Galeni commentariis ceratũ ad oris ſtomachi inflãmationem, habet, ceræ Ponticæ aut Tyrrheniceæ, aut cuiuſuis alterius lotæ, hyeme drach. I X. æſtate verò drach. V I I. nardini vnguenti vncia I. Liquefiat cera in dupli-

ci vaſe,deinde eraſum ceratum miſce aloes & maſtiches diligenter tritarum drachmæ vni:ſi maiore adſtrictione opus ſit,vt tanta ſit imbecillitas vt continere cibum nō queat,omphacii drachma addatur. Omphacium autem primùm miſceatur,deinde alia. Quandoque etiam abſin thii ſuccum admiſcebis, & quandoque vtrunque:vt etiā hypociſtidis,aut œnanthes,aut rhois ſuccum. Sed & nardini cerati copia ſemper augenda eſt ad proportionem numeri aliorum medicamentorum. Malagma ad lienem valde efficax. Farinæ myrobalani vnc.tres,nitri vnc.quatuor,ceræ vnc.ſex,terebinthinæ vnc. VIII. aceti quantum ſufficit:idque ſplenem eliquat. Malagma ex baccis lauri ad ſplenicos,hydropicos,diſſoluit omnem duritiem, & omnes abſceſſus qui in profundo ſunt,abſorbet. Ceræ,reſinæ pinus,picis aridæ,nitri rubri, baccarum lauri,ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini ſubacti, ſingulorum libra vna:quæ liquanda ſunt, liquantur, ſiccáque eis adiiciuntur, & ſimul contunduntur. Malagma Apollophans habet, ceræ, ammoniaci thymiamatis, bdellii,iridis Illyricæ, ſingulorum drach.octo, reſinæ terebinthinæ,mānæ,thuris, ſingulorum drachmam vnam ex irino contunduntur. Ad iſchiadicos: Seminis rutæ ſylueſtris, ſilphii, baccarum lauri,ſpumæ nitri,abrotani,colocynthidis medullæ,naſturtii, ammeos, ſingulorum drach. IIII. rutæ viridis minæ octauam partem,ceræ tantundem,picis tantundē, terebinthinæ tantundem,galbani drach.ſex, opopanacis drach. IIII. Hoc medicamentum magnam calefaciendi vim habet,& humores qui in profundis corporis partibus nobis moleſtiam afferunt,poteſt elicere. Ex Philomeni Mnaſæi commentariis Clidion. Gallæ immaturæ,hypociſtidos,aluminis rotundi, acaciæ, rhū obſoniorum,malicorii ſicci,apii ſeminis,ſingulorum vncia, viſci quercini lib.quatuor, ammoniaci drach. quatuor, picis ſiccæ drachmæ duæ, ceræ drach.quatuor, olei lentiſcini aut myrtini vnc.quatuor. Gallæ coquendæ ſunt in vini cyathis nouem vſque ad tertias:deinde frangere, & cum aliis ex vino conterere oportet. Ammoniacum aceto læuigandum eſt ad mellis ſpiſſitudinem : viſcum ex modico oleo eſt molliendum:deinde pix vnà cum cera eliquentur,& cum reliquo oleo cæteris omnibus affundantur,& læuigentur,ac poſtremò in pila tundantur,donec in vnum omnia conueniant. Ex Galeni commentariis epithema infrigidans:Expreſſo humore alicuius infrigidantis,qualis eſt lactuca,aut ſolanum,aut oxalis,cum portulaca miſcemus : deinde contundentes exprimimus,vaſéque in aqua gelida aut niue conſtituto,farinæ tenuis modicum addimus,& ſubigentes iniicimus. Hoc verò ſæpius iterandum eſt, donec ægrotus refrigerationem ſentiat.

De cataplaſmatibus.

Cataplaſma ex fermento,quod cōpacta diffundere & eliquare maximè poteſt:nam & dothienas & ſuppurationes tardius ad mutationes peruenientes iuuat , ſurculos educit,ſcirrhis auxiliatur,plantarum pedum contuſioni bus ſubuenit:multis modis conficitur. Nam vel fermentum cum oleo emollitur, quod ſatis eſt ad dothienas & tardiores ſuppurationes diſſoluendas:aut tenuis pars nitri toſti cum eo miſcetur, vbi acriore epithemate opus eſt, vt in vehementioribus ſcirrhis : vel quandoque fermentum diffundimus,& rurſus componimus, & coquimus,parum olei aut irini vnguenti admiſcentes. Eſt etiam alia præparatio. Fermentum aceto diſſoluitur, vt ſucci craſſitudo ſit, id quod ad ſcirrhos hepatis & ſplenis eſt accommodatum:vel abſinthii comam, aut iridē, aut abrotonum,aut thymū, aut pulegium admiſcemus: nam hæc omnia cum fermento ſatis ſunt ad tumores duros iecoris & lienis diſcutiendos.

De cataplaſmate quod ex pane fit.

Cataplaſma ex pane efficaciſſimū eſt:nam omnibus ferme inflammationibus conuenit. Modi autem eius cōficiendi ſunt admodum multi:vel enim frigida aqua madefactus panis & ſubactus cum roſaceo illinitur,& inflāmationibus quæ ad eryſipelatis naturam tendunt , planè conuenit:vel ex aqua calida madeſcit,ac cum oleo emollitur:deinde ita calidus adhibetur vt durioribus,& non

A adurentibus inflammationibus profit:vel pro oleo butyrum addes,atque ita multo ad eaſdem affectiones accommodatius reddes. Atque ita etiam paratur : Panis multa aqua diſſoluitur , vt ſucci ſpiſſitudinem acquirat, eique oleum aut butyrum miſcetur:deinde ad conſiſtentiam coquitur. Hoc autem eſt omnium eorum quæ quidem ego nouerim,ad inflammationes vulnerum, & ad ſuppurationem perducendum ea ad quæ ſuppuratione opus eſt,præſtantiſſimum. Vbi verò neruus aut nerueum aliquid cōtuſum eſt, ibi ego etiam picis liquidæ parum

B miſcens,noui eſſe accommodatum cataplaſma. Id verò eſt etiam podagricis inflammationibus idoneum. Alius efficiendi modus. Heſterni panis medullam manibus cōterimus ad farinæ ſimilitudinē , inde melli in olla calefacto admiſcenda eſt,& coquenda ad mediocrem conſiſtentiam,oleíque mediocrem portionem affundes. Hoc præcordiorum inflammationibus conuenit. Sed melius etiam fiet ſi parum aquæ melli admiſcueris : ita enim in coquendo melius diffunditur. Iam verò quod ex triticea farina cataplaſma componitur,eaſdem fere vires habet;

C & eiſdem etiam apparatur modis.

De cataplaſmate ex furfuribus.

Furfures ita parabis:Par eſt furfures in tenuiſſimas partes in mortario contundendo redigi , & cribro traiici, atque itidem contundi,iiſque vti quum ad omnium partium corporis tumores duros,tum verò præcipuè ad eos qui in iecinore atque liene ſunt fixi. Furfures ex oxymelite,vel etiam ammoniaco ſunt parandi , & calidi applicandi. Sed præſtiterit etiam ſi viciſſim imponantur , ne

D calor vnquam deficiat. Si verò quandoque teſticulus inflammatione tētaretur,hoc eſſet accommodatiſſimum; ſed ſine aceto fieri deberet. Faciet quoque id cataplaſma ad dothienas,& cætera dura tubercula. Sed furfures aceto imbuti,& viciſſim impoſiti,mirum in modum valēt contra ictus animalium venena iaculantium.

De cataplaſmate ex ficubus.

Multiplex eſt huius cataplaſmatis compoſitio , & ad multa valet. Ficus igitur diligenter contunduntur, vt nulla pars neque ficuum neque ſeminis, quoad eius fieri poteſt, non contuſa relinquatur. Iis ita confectis,ſuauita

E tis gratia parum irini vnguenti admiſcetur. Facit ad duritias neruorum,ad articulos contractos , & præter modum laxatos,& ad ſcirrhos , ac præſertim hepatis & ſplenis. Si verò nitri parum adiunxeris,ſinus rumpet,& cuſpides euellet. Si verò ita ficus contūdas,& pulegii, aut origani,aut thymi comam,aut abſinthii,in tenuiſſimas redactam partes miſcueris,fiet cataplaſma hydropicis idoneum,quod præcordiis omnibus & lumbis & dorſo imponetur. Alius conficiendi modus:Coquantur

F ficus donec facilè & valde diffundantur,deinde cum modico eius aquæ in qua fuerint coctæ læuigentur,tum hordeacea farina aut triticea,aut panis eis miſceatur, & diligenter ſubigantur, & rurſus coquantur ad cataplaſmatis conſiſtentiam. Conueniet hoc phymatis quæ non facilè matureſcunt,& parotidibus quas ad ſuppurationem perducere oportet, & furūculis. Pinguedinem autem ſiquis velit admiſcere,butyrum erit imponendum : ſed ſi rutæ etiam folia ſubtiliter trita miſceantur, fiet medicamentum ad dolores inteſtinorum à flatu excitatos valēs:pin

G guedo autem tunc addatur,aut oleum in quo cuminum aut ruta coquatur.

De Acopis.

Acopum decameron habet ſpicæ nardi,folii,euphorbii,piperis,coſti,adarces,ſingulorum vnciam vnam,maſtiches,opobalſami vnciam vnam,nardini vnguenti libram vnam,ceræ vncias tres. Pentameron habet; ſtyracis vncias duas,maſtiches vncias duas,ceræ albæ vncias tres,opobalſami vncias quatuor, vnguenti nardini vncias quinque. Acopon vnguentum ex caſtoreo ad paralyſes & diuturnas affectiones,habet,œſypi vn

H cias tres , terebinthinæ tantundem , medullæ cerui vnc. IIII. ammoniaci,galbani, caſtorei,piperis albi,euphorbii,adarces,nitri ſpumæ,opopanacis,ſingulorum vnc. vnam,olei ſtyracini vnciam vnam,olei irini vncias nouē, olei veteris vnc. IIII. ceræ libras duas.confice. Aliud ſimplex. Butyrum, reſina, & colophonia,cera alba

noua,pari pondere capiantur,& eliquentur. Ad habitus ex senectute refrigeratos.Qui se lauat,ad ignem se hoc abstergat, Calaminthæ,sampsuchi,hyssopi,baccarum lauri,& eius ex qua coronamenta fiunt rorismarini, lapidis pyritæ,salicis,fæcis vstæ,nitri,pumicis, singulorum ratam portionem cape:itémq; parum sinapi, & vuæ taminiæ,& gnidii grani.A balneo verò vtatur acopo huiusmodi, quod habet nardini amaracini & comageni singulorum minæ quartam partem, cucumeris agrestis radicis, & bryoniæ, vtriusque minæ dimidium, canchryos,pyrethri,euphorbii,zingiberis,alcyonii sicci,costi,singulorum drach.quatuor,piperis longi, foliorum siccorum rhododaphnes,sing.drach.duas,sulphuris viui vnam, liquoris thapsiæ vnam : omnibus valde contritis vnguenta affunduntur.hoc diu perfricandus homo est, ac nonnulli etiam languidi & soluti,hoc præsidio refecti sunt. Ad pallorem & liuores valet oleum in quo bryoniæ radix diu sit incocta:id quod etiam corpus rugarum expers efficit. Liuores autem tollit hoc quod habet,salis læuigati lib.v I.pulmonis hircini vsti drach. sex,struthii drach.octo,adhibe fouens decocto raphanorum aut absinthio.

Ex Ruffi commentariis vnguentum valde efficax ad penem erigendum.

Myrrhæ, sulphuris, cnici interioris, singulorum drachma vna,melanthii drach.duæ, pyrethri oboli duo,piperis nigri grana triginta,gnidii grana pura viginti contundito,& cum drachma vna scillæ conterito:quúmque rectè fuerint trita, ceræ parum cum modico cicini olei atque mellis eliquato,perfundito,& terito.Mellis autem & olei mensura sit vtriusque hemina. Nonnulli etiam hoc vnguento anum illinunt.Post concubitum verò locus est linteo diligenter abstergendus. Ischiadicum.Olei cyprini,axungiæ,olei veteris,singulorum vncia, ceræ vnc. v I. sulphuris viui drach. x v. adarces drach. x. nitri drach. x I I. piperis drach. x v I. pyrethri drach. x. rutæ teneræ,origani,singul.drach. x v I. baccarum lauri drach. x I I. euphorbii tantundem. quæ liquari possunt cum siccis misceantur. Ex hedera.Facit ad lassitudines & omnem neruorum aut musculorum affectionem ex cōsensu ortam. Fœnigræci lib. I. baccas lauri numero c. cupressi pilulas numero x x. herbæ Sabinæ lib. I. rorismarini drach. I. olei veteris lib. I. ceræ lib. I. terebinthinæ vnc. v I. pineæ vnc. I. succi hederæ vnc. I I I I. aquæ sextarii I I I. herbæ in aqua madescant triduum,deinde oleum infundito,& coque quantum satis est:tum dissolutis iis quæ liquari possunt,addito, & succum hederæ statim læuigato & refrigerato,eliquatísque in mortarium coniectis vtitor.

Ischiadicum vnguentum efficax. Euphorbii drach. v. piperis drachmæ v I. adarces drach. I I I. castorei drach. I. sampsuchi drach. I I. succi panacis drach. v I. struthii drach. I I I I. olei cyprini drach. I I I I. olei irini drach. I I I. olei sicini,laurini,singulorum drach. I I I. ceræ,œsypi,resinæ liquidæ,singulorum drach.duæ.confice. Ischiadicum Antonii archiatri. Olei veteris sextarios v. pilulas cucumeris agrestis numero quinque coque in oleo donec frigantur : ceræ vnc. sex, pyrethri vnc. I. sulphuris viui vnc. I I I. terebinthinæ vnc. v I. euphorbii vnc. II. vuæ taminiæ vnc. I. cachryos vnc. I. thapsiæ vnc. I. dictamni vnc. I I. adarces vnc. I. Metasyncriticum.Opopanacis,ammoniaci,terebinthinæ,castorei, œsypi, euphorbii, galbani, adarces, singulorum vnc.duæ:piperis albi,medullæ ceruinæ,singulorum vncia:laurini,styracini,vtriusque vnc. I I I I. irini vnc. v I. ceræ,olei veteris,amaracini, singulorum vncia. Opopanax in mortario læuigandus est donec strigmenti crassitudo fiat:cera verò & oleum liquanda sunt, deinde ammoniacum contusum adhibendum:tum reliqua eliquata,deinde olla ab igne sublata,arida iniice, & in mortarium deposita simul omnia læuigabis,& recondes.

De pastillis qui Τροχίσκοι dicuntur.

Andronis pastillus. Atramenti sutorii,myrrhæ,malicorii,singulorum drachmæ duæ, thuris, aluminis scissilis, singulorum drachmæ quatuor, aristolochiæ drach. A v I I I.ex vino austero coactis,& aceto dissolutis vtere.

Musæ. Aluminis scissilis,aloës,myrrhæ,singulorum drach.sex,croci,crocomagmatis,æris combusti,atramēti sutorii,capitulorum Punici mali,singulorum drach. sex,vino mulso excipe. Heræ ad suggillata,lichenas,maculas, carnem excrescentem, fistulas, & alia permulta.Sinapios,æruginis rasæ,thuris masculi, aluminis scissilis æquales portiones,aceti quod satis est. Heræ ad nomas omnes, & præsertim eas quæ in pudendis & ore pascendo serpunt. Croci drach. octo, aluminis B drach. c.myrrhæ drach.octo,dissolue oxymelite, & linteo duplici madefacto vtitor. Pastillus ex charta ad nomas.Chartæ combustæ drach. x x x I I. calcis,auripigmenti, sandarachæ, singulorum vncia vna, succo plantaginis excipito. Pastillus ad vitiligines,alphos,leucas,lepras,lichenásque.Ellebori albi,piperis lōgi,cachryos,alcyonii,sulphuris viui,sandarachæ,calami aromatici,adarcæ,pares portiones tritæ & cribratæ in aceto dissoluuntur, & pastilli fiunt : partes autem infectæ confricandæ sunt in balneo & vngendæ,ac deinde in C sole diu continendæ. Pastillus croceus constat ex myrrhæ drach. I.castorei drach. x. croci drach. v I. succi papaueris, seminis apii, hyssopi, styracis, singulorum drach. I. seminis hyoscyami drachmis v I. aqua excipe,& pastillos trium obolorum confice. Pastillus ad lichenas. Chalciteos, misyos, sulphuris viui, atramenti sutorii,thuris,sing.drach. I I I I. ficus foliorum viridium vnc. v I. vino excipe. Pastillus ad tormina,& ad sanguinis screatum,& fluxum muliebrem. Succi hypocistidis,terræ Samiæ,gallæ omphacitidis, acaciæ siccæ: D singulorum drach.octo,excipe aqua pluuia. Ad tormina vtimur diluto succo orizæ,aut lentis,aut alio eiusmodi:in sanguinis verò screatu adhibetur huius medicamēti drach.vna ex aquæ frigidæ cyatho. Ad fluxum muliebrē diluitur succo aliquo,aut thapsus lana imbuitur, & succo solani, aut plantaginis, aut polygoni, aut alterius similis diluitur. Pastillus Passionis habet,squamæ æris drach. x I I. æris combusti,salis ammoniaci, aluminis rotundi,æruginis rasæ,thuris,singulorū drach. octo. æs & alia in sole terito,posteriore loco thus:pastillos confice,quúmque vsus postulabit, aceto dissolue, & E inunge. Pastillus podagricus Procli: hic podagram, ischiada, & omnes penitus articulorum dolores, omnésque labores annuo spatio potui datus curat, omnésque sensus magis vegetos reddit : placidè per vrinas purgat,& totum corpus efficit valentius. Sanat etiam epilepsiam, tumorésque duros iecinoris ac lienis tollit. Habet autem,chamædryos vnc. I x. centaurii albi & fructum ferentis vnc. v I I I. aristolochiæ montanæ vnc. v II. gentianæ non contusæ vnc. sex,hyperici vnc. v. petroselini vnc. tres,phu tantundem,agarici vnc. I. mellis hemi- F nas duas. Contunde ac cribra singula per se, & misce, ac cum melle emolli, & deinde contere, ac pastillos conficito drach. vnius. Vsus autem & eius potus esto ei qui bene concoxit circa horam tertiam ante cibum, postquam aluus deiecerit. Diluitur autem aquæ calidæ cyathis duobus.ísque qui sumpsit,inambulet,aut gestetur. Initiū verò sumendi huius medicamenti ne sit æstas,sed aliquo alio tempore initium sumatur. Interuallum inter sumptum medicamentum & balneum,aut cibum, esto hora- G rum trium. Ei verò qui non concoxit omnino cauendus est hic potus.Compleatúrque anni dierum numerus, victúsque ratio ita instituatur vt cibi boni succi & facilis ad concoquendum sumantur,neque ad satietatem cibus ingeratur. Atque ego quidem eos quos articulorum dolores exercent, vt brassica vescantur admoneo : crassos enim gigni humores vetat. Vinum mediocre bibendum est,& moderatè mixtum,quum post cibum potui datur.

Ex electro pastillus facit ad sanguinem spuentes, tusses diutinas,tabidos,cruenta extussientes,cœliacos,dysentericos,& flatu plenos. Valet etiam ad aures. Psylli mun- H di drach. x L. iridis Illyricæ,ramentorum electri,croci, singulorum * lib. I. opii drach. x v. psyllium in aquam calidam coniectum macerari sinito. Quumque viscosa ac glutinosa effecta sit aqua,liquorem e psyllio exprimito,ac medicamentum parato. Pastillos conficito, ac da-

to obolos tres dormitum euntibus. Aquæ verò sextarii tres sunto. Pastillus ex acacia faciens podagricis, articulorum doloribus, inflammationibus, & iis omnibus vitiis, quæ pruritus affert, in principio adhibitus, habet acaciæ nigræ & flauæ vtriusque vnc. IIII. collæ artificum pellucidæ (sed præstat capere collam piscium) vnc. IIII. ammoniaci thymiamatis vnc. II. aloës, glaucii, singulorum vnc. II. thuris masculi, veratri albi & nigri, vtriusque vnc. I. coacta aceto scillino in pastillos redige, quum vsus postulat, eodem aceto dilue, & illine, sinitoque siccari, & in balneum mittito, quum exierit dato. Pastillus ad hemicraniam, Seminis nasturtii drach. quatuor, foliorum rutæ viridium drach. IIII. opii drach. quatuor, ex aceto confice. Siccum medicamentum ad cicatricem inducendam; quod facit etiam ad vlcera maligna, & nomas. Corticis pini drach. sex, conu ceruini vsti drach. quatuor, æruginis rasæ drach. vna. tritis vtere. Aliud ad cicatricem inducendam, Ostreorum combustorum drach. II. mannæ drach. I. cadmiæ obol. quatuor. læuigatis vtitor, & ad nomas etiam adhibeto. Cephalicum ad caput accõmodatum, aufert squamas, educit ossa, eáque digerit; & cauas partes carne implet: Iridis drach. IIII. panacis drach. IIII. aristolochiæ drach. duæ, thuris drach. duæ, mannæ tantundem. omnia conterito & cribrato, vtitor vel per se vel ex melle. Aliud crustas inducens, & vellicans, & abscindens cataplasmatis modo adhibitum, specilloque ignito contritum. Valet etiam ad excrescentia comprimenda: Chalciteos crudæ drac. octo, cadmiæ drac. quatuor, aceto acerrimo excipiuntur, siccantur & læuigantur. Putrefaciens absque dolore. Auripigmenti, chalciteos, sandarachæ, singulorum drach. quatuor, calcis drach. octo. Rhodiacum ad carnem supercrescentem continendam. Gallæ immaturæ drach. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. III. aluminis scissilis drach. quatuor. gallas ad dimidias adurito, & vino extinguito. Ex charta. Chartæ combustæ vnc. sex, auripigmenti, sandarachæ, calcis, singulorum vncia & drach. IIII. Si pastillos velis conficere, succo plantaginis aut vino austero excipito. Ad nomas. Chalciteos, misyos, squamæ, gallarum pares portiones.

Adurens sine mordicatione, statim alterans. Calcis viuæ vnc. vna, fæcis vini drach. vna, nitri vnciam mediam aceto læuiga, coque in stillatitia ficulnea donec bis aut ter ferueat. Antequam verò coquatur, habeat passi crassitudinem. Si verò ad emplastri formam velis redigere, excipe visco, quod ad vaporem aquæ dulcis calidæ sit solutum. Anthera ex Philumeni scriptis ad vlcera oris. Sandarachæ, iridis, singulorum drach. quatuor, cyperi drach. octo, myrrhæ, croci, aluminis scissilis, singulorũ drach. vna, florum rosarum drach. vna.

De collyriis.

Libyanum collyrium habet stimmeos vsti & loti drac. duodecim, cadmiæ combustæ & lotæ tantundem, cerussæ combustæ & lotæ drach. sedecim, amyli tantundem, spodii drach. octo, asteris Samii drach. octo, plumbi vsti & loti tantundem, myrrhæ tantundem, opii tosti drach. octo, gummi drach. vnam, alba ouorum recens natorum viginti, & aquam pluuiam ad excipiendum. Psilothrum Apollinaris. Cerussæ drach. vigintiquatuor, cadmiæ drach. octo, æris combusti drach. duodecim, myrrhæ drach. II. aloës drach. octo, croci tantundem, acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. vndecim, amyli drac. sex, opii drach. XII. gummi drach. X. aquæ pluuiæ quantum satis est. Cnicus flauus Bassi, ad destillationes, doloris vexationes, exulcerationésque, ouo aut aqua dilutus: Cadmiæ vstæ & lotæ drachmæ XXXII. cerussæ lotæ drach. XVI. spodii tantundem, opii tosti drach. VIII. acaciæ fuluæ, amyli, gummi, tragacanthæ, sing. drach. quatuor, aquæ pluuialis quantum satis sit. Ex erica: habet ericæ seminis, myrrhæ, opii, singulorũ drac. XXXVIII. atramenti sutorii combusti drach. I. gummi drach. VI. acaciæ drach. VI. cadmiæ tantundem, aquæ pluuiæ quantum satis est. Vranium collyrium ad vlcera, pustulas, ruptiones, inustiones, prolapsus, staphylomata, suggillata, corrosiones, nomas, carbunculos, & omnes magnas affectiones: præsertim verò ad ruborem & glaucedinem oculorum valens. In principiis magis dilutum infunditur: quum autem fluxio tenuis, mordax, & feruida fuerit, cum lacte vtitor: quum verò repurgare, ac crassam fluxionem velis dissoluere, cum aqua. Terræ Samiæ vstæ & lotæ vnc. III. spodii loti vnc. I. cadmiæ lotæ vnc. duæ, stibii loti vnc. duæ, squamæ æris lotæ vnc. IIII. opii drach. sex, gummi vnc. quatuor: confice ex aqua pluuia. Collyrium acharíston, facit ad maximas humorum fluxiones, & præcipuè in agrestium corporibus. Cadmiæ drach. sex, acaciæ drach. octo, æris vsti & loti tantundem, opii drach. quatuor, seminis ericæ tantundem, myrrhæ drach. quatuor, gummi drach. sex, aqua excipito. Vsus est cum lacte muliebri: temperatura sit media. Quum verò non fluxio, sed affectio circa oculos sit, ab hoc collyrio abstinebimus. Collyrium ex thure ad fluxiones & chemoses, habet cadmiæ vstæ & lotæ drach. octo, thuris drach. octo, cerussæ lotæ drach. XL. opii drach. sex. aqua itidem excipito. Collyrium cygnus, ad vlcera omnis generis, fluxiones, doloris vexationes, oculos suggillatos, habet spodii loti drach. quatuor, terræ Samiæ, amyli, acaciæ, opii, singulorum drach. quatuor, tragacanthæ drach. vnam, excipe aqua pluuia. vsus est ex ouo. Libyanum collyrium ad pustulas, inustiones, ruptiones, calomata, suggillata, chemoses, staphylomata, magnos dolores & affectiones oculorum, cicatrices etiam tollit. Habet autem cadmiæ vstæ & lotæ, drach. sedecim, cerussæ drach. tres, myrrhæ drach. duodecim, stibii vsti & loti drach. duodecim, bdellii vsti & loti drach. duodecim, aquæ verò quantum satis sit, & ad excipiendum alba ouorum XX. In alio exemplari additum erat, opii drach. vndecim. Collyrium ex cornu ceruino ad vlcera, pustulásque ac cicatrices exterit. Cornu ceruini vsti drach. quatuor, thuris tantundem, plumbi vsti & loti drach. duæ, opii drach. vna, gummi drach. duæ, aqua pluuia excipiantur. Collyrium Nilium Demosthenis ex rosis. Rosarum tenerarum drac. quatuor, croci drach. duæ, papaueris obolus, nardi obolus, gummi drach. II. aqua excipiuntur. Valet hoc ad chemoses & prolapsus oculorum, & pustulas, & vlcera etiam sordida, ad vehementes dolores, & asperitates palpebrarum. Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor, sarcocollæ tantundem, croci drach. vnam, tragacanthæ tantundem. Cætera in aqua læuigato ita vt rectè madefacta sint, & cum tragacantha conterito, & emolliens vtere. Sæpe autem subungens hoc spissiore vtitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, stibii, singulorum drach. C. cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. vigintiquatuor: terræ Samiæ, asteris, singulorum drach. tres, papaueris drach. tres, gummi drach. XV. subige cum succo foliorum oliuæ. Quem quidem succum ita conficies: Oliuæ folia quæ magis tenera sint, abluta in mortario contundito, aquæ modicum affundens, exprimitóque, ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. XVIII. æris combusti drach. sex, stibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor, acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. vnam. ex aqua pluuia subigito. Collyria quædam sunt quæ non condensant crassósque humores reddunt, sed diffundunt atque discutiunt: quale est aromaticum & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum. Pompholygis drach. tres, æris vsti drach. duæ, myrrhæ drach. tres, vino Chio aut Falerno exceptis vtere. Chiacum ita conficitur, Spodii drach. tres, æris combusti drach. tres, croci drach. I. myrrhæ drach. IIII. meconii tantundem, piperis albi grana octo, gummi drach. I. confice ex vino Chio marina non permisto, aut aminæo. Succum ad oculorũ angulos scabiosos, habet chalcitidis drach. octo, cadmiæ drach. quinque. trita in vas fictile ponuntur, & vasculum opertum in acetum temperatum coniicitur, vt exterius quidem madefiat, interius verò nihil humoris

confluat:ita ſeptem dies dimittito,deinde exiccato.

Collyrium diacenteton. Cadmiæ drach. quatuor,æruginis drach. I. miſyos toſti obol. tres, piperis toſti drach. tres,gummi drach. I. Facit ad viſus hebetudines,ad incipientes ſuffuſiones,attenuátque. eſto autem calidum.

Eraſiſtrati *πάγχρηστος* (*id eſt omnino utilis*) liquida compoſitio atque admirabilis, faciens ad oculorũ inflammationes,ad ophthalmias incipientes,& ad palpebras malè affectas,& ferme ad omnem ophthalmiam. Ea etiam vſus eſt ad pudenda contuſa,& aures purulentas, ad tonſillas, ad vuam,& ad reliqua vlcera corporis quæ alioqui non ſaneſcunt,& ad nigrores qui in vlceribus ſunt,& ad morbos in naribus orientes,& quibus etiam os infeſtatur. Habet autem æris combuſti drach. duas, myrrhæ drach. I. miſyos toſti drac. I. piperis obolos duodecim,croci obol. tres. Vino Chio læuigentur donec medicamentum miſceatur:deinde miſcetur paſſi hemina,& iterum cõteruntur,tum in æreum vas coniecta lento igni coquũtur quouſque medicamentum ad viſci formam redigatur: poſtremò in æneam pyxidẽ reiicitur, & ita ad vſus antè dictos adſeruatur. Collyrium ad pura & impura vlcera, & depaſcentia,atque ad eminentias,itémque ad veteres affectiones,& aſperitates palpebrarum,& ſycoſes,& inuerſiones palpebrarum,ad clauos,ad ſtaphylomata,omnem defluxum,& graues dolores,& ſcabiem palpebrarum,accõmodatum. Facit ad recentia & craſſa mala, ad carbunculos,ad puris collectionem: ipſum enim pus conſumit: & vno verbo,ad omnia vitia oculorum valet. Spodii drach. tres,atramenti ſutorii drach. duæ,croci drach. I. myrrhæ oboli quatuor, meconii tantundem, piperis albi grana duodecim,gummi drach. I. vini Chii auſteri quantum ſatis eſt. Aliud ad pura vlcera,quæ carne implenda,& ad cicatricem perducẽda ſunt. Cleonis autem collyrium appellatur,quo etiam nos vtimur, & vehementer laudamur:nam & vlcera profundiſſima replet celerrimè,& tenuibus,& oculorum obtutum penè fugientibus cicatricibus relictis ad cicatricem perducit, vlceráque abſque inflammatione conſeruat. Habet ſpodii drach. vnã,bdellii combuſti cum ſulphure viuo & loto drach. IIII. ſquamæ lotæ obolos tres,gummi drach. duas, aqua læuigans & cogens,vtere cum lacte aut albo oui. Dionis collyrium habet,ſpodii drach. quatuor,corticis thuris obolum,myrrhæ tantundem,ſquamæ æris,acaciæ,nardi Indici,meconii toſti,ſingulorum obolum,gummi drac. IIII. excipe aqua pluuiatili,& vtere ex ouo. Collyrium, quod *πιτομένον* dicitur, præſtantiſſimum eſt ad cicatrices,ad carnem excreſcentem,& ad aſperitates palpebrarũ purgandas, ad earum inuerſiones, lithiaſes, chalazia, & ſcirrhoſas affectiones,ad vngues oculorum,ad encanthides,ſcabiem palpebrarum,& membranarũ craſſitiem,& ad multos craſſóſque defluxus tollendos, & ad aquoſas copioſáſque fluxiones cohibendas: nàm & abſumit, & perpurgat tutò, attenuat & conſumit vehementer mordens,oculum clarum conſeruat,ad aſpectum iucundiſſimum & blandiſſimum. Habet hoc, æris & combuſti & & loti obol. quatuor,croci drach. I. myrrhæ obol. tres,vini Chii quantum eſt ſatis. Si verò ſpodii drach. quatuor, adiicias,erit ad omnem fluxionem, omnémque lippitudinem accommodatiſſimum. Collyrium ad carbũculos aptum,quod *ἀνίκητον* nominatur. Spodii loti drac. IIII. meconii drach. I. ſucci ex hyoſcyamo expreſſi drach. I. acaciæ tantundem,nardi obol. II. æris rubri obol. II. fuliginis thuris obol. III. gummi drach. VI. ſucci è cicuta expreſſi drac. I. Eſt etiam perutile ad carbones hoc quod habet opii,acaciæ,hyoſcyami,aut miſyos, ſeminis myricæ pares portiones:contere,vino craſſo dilue,& carbunculos oculorum,atque alias etiam partes inunge. Collyrium ad tabem: Ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach. IIII. croci drach. II. æruginis drach. I. aqua excipiãtur. Collyrium ad ſuffuſiones. Fœniculi viridis ſuccum cũ melle miſce pari portione,ac ſimul coque donec mellis habeat conſiſtentiam:hoc autem vngues etiam oculorum tollit. Nos verò ſubſequenti collyrio præcipuè vtimur,quod in pleriſque id effecit quod opus erat. Habet caucalidis ſucci,chamædryos, ceronopidos, ſingulorum

A pares portiones:contere,ac collyria confice. Quandoq; autem othonis ſucci partẽ vnam miſcui, quã ſanè othonẽ aliqui magnũ chelidonium vocant,vt Dioſcorides author eſt. Paruum autẽ Chelidonium,quod etiã agreſte triticum nominãt,vitandũ eſt, quippe quod acres vires habet,& cutim exulcerat, vt etiã Galenus memorauit. mitius autẽ eſt primũ ad ſuffuſiones. Archigenis ad oculorũ claritatem maximè valẽs. Aſelli piſcis pinguedinẽ quæ in ventre eſt,cape pondo vnc. tres,ſcãmoneæ vnciam mediã,his læuigatis cedriæ vncia vna admiſcetur. B Vngẽdus eſt locus aut in balneo aut in ſole,fomẽti loco.

Demoſthenis collyrium ad veteres affectiones. Lycii drach. tres, æris cõbuſti drach. vndecim, cadmiæ drach. duodecim,opii drach. ſex,croci drach. duodecim,acaciæ tantundẽ:aqua excipe. Cleonis gluten fluxionẽ cohibens: Terræ Samiæ pars vna,myrrhæ pars I. mãnæ pars I. excipe albo oui,deinde linteo impoſitũ,temporibus & fronti applica. Siccũ palpebras pulchras faciẽs,pueris maximè accõmodatum: ſtibii drach. ſedecim,plumbi vſti drac. octo,ſquamæ æris,croci,florum roſarum,myr- C rhæ,nardi Indici,thuris maſculi, piperis albi, ſingulorũ drach. I. palmularũ nuclei numero XXX. omnia in vas fictile coniicito,diligẽter torrefacito,inde in mortarium reiice,ac contere, & opobalſami cochlearia duo adde, & ſimul contritis & arefactis vtere. Aridum ad aridam lippitudinem,ſycoſin,putredines,& carnes excreſcentes, habet,cadmiæ drac. I. chalcitidis drach. octo,piperis grana XV. nardi celtici drach. I. cadmiam & chalcitida ex vino contunde,quúmq; miſta fuerint,nardum & piper adde,& omnibus in puluerem redactis vtitor. Liquida D compoſitio ad ſycoſas eruptiones,& omnes carnis exuperantias,& ad encanthidas,habet miſyos toſti drach. ſex,atramenti ſutorii drach. quatuor,mellis Attici cyathos X.

Alia ad callos & omnem eminentiam: æris combuſti, miſyos combuſti,myrrhæ, croci, vuæ acerbæ, ſingulorũ drach. I. vini Chii cyathi octo,mellis Attici vncia vna.

Collyrium ad viſus claritatem & glaucedinem: fellis perdicis pars vna,mellis Attici partes tres, ſucci cẽtaurii pars vna. Ad oculorum cicatrices,fel leporis cum melle contere,& inunge. Gluten ad pilos, Ceræ,picis, E glutinis quo lapides inter ſe componuntur, ſingulorum drachma:ſimul eliquata reponito, vſus tempore ſpecilli acumine medicamentum cape,& eo diſſoluto pilos agglutina. Ad crithas,& chalazia,ſagapenum cum aceto contere,& vtere. Ad ægilopas,thuris drach. octo, myrrhæ tantundem,ladani drach. quatuor,ceræ drach. octo,aluminis ſciſſilis drach. quatuor, nitri ſpumæ tantundem,coaguli leporis drach. quatuor, contunduntur omnia,& cum irini vnguenti ſedimento molliuntur. Cataplaſma ad vehementes oculorum dolores,habet roſarũ F ſiccarum drach. quatuor,opii drach. I. croci tantundem. dulci decocto meliloti excipiũtur. Vnguentum ad vehemẽtes dolores: aloës,lycii,roſarum viridium,croci, opii,myrrhæ,ſingulorum pares portiones, vino coactas in piſtillos coge, in vmbra exſicca, quũ vſus poſtularit, paſſo dilue,oculos,frontẽ,tẽpora perunge. Diarhodõ Diagoræ, quod Magnũ appellatur. Valet hoc ad dolores vehemẽtes,phlyctænas,aduſtiones,prolapſus, & ſuggillata in oculis,& itẽ ad defluxus,veteres lippitudines,& affectiones curatu difficiles. Cõtinet autẽ roſarũ virẽtiũ reſe- G ctis vnguibus drach. LXXII. cadmiæ drach. XXIIII. croci drac. ſex,opii drac. III. ſtibii drach. II. ſquamæ æris drach. II. nardi Indici drac. I. myrrhæ vnc. III. gũmi drac. XXIIII. excipe aqua pluuia. Croceũ,quod Puerile inſcribitur, ad magnas fluxiones,vehemẽtéſq; dolores,& ad eas affectiones quæ ex plagis oriũtur, valẽs. Cineris põpholygis drac. 16. croci drac. XV. tragacãthæ drac. VIII. aqua pluuia excipe,& ad medicamẽtũ cõficiendũ alba ouorũ numero IIII. adhibeto. Aſclepiadæ pacianũ valẽs ad doloris vexationes,tenuẽ multúmq; defluxum, feruorẽ, puſtulas, H mẽbranarum eminẽtias,aſperitudines,affectiones diuturnas,& eos qui multis læſi ſunt illitionibus hoc cõfeſtim adiuuat. Habet verò cadmiæ, æris, croci, ſquamæ æris, ſingulorum drach. XII. myrrhæ,lapidis hæmatitæ, roſarum ſiccarum,nardi Indici,opii,ſingulorum drach. tres

piperis albi grana ſedecim, gummi drach. IX. vini Chii quantum eſt ſatis. vſus ex ouo eſt. Ad caliginem oculorũ. Singulis diebus in oculos imponendum eſt medicamentum quod ita conficitur, Fœniculum viride diebus & menſibus in vas fictile coniiciendum eſt, & foris pice vas oblinendum, aqua pluuia infundenda, fœniculũ deinde eximendũ, & eo quod reliquum fuerit, vtendum.

Smegmata & dropaces.

Smegma quod Aſclepius dicitur. Salis communis, ſalis ammoniaci, ſalis Cappadocici, toſtorum, pumicis, aphronitri albi, baccarum lauri ſiccarum, ſingulorũ drac. I. veratri albi, ſtruthii, vuæ taminiæ, ſinapis Alexandrini, ſulphuris viui, pyrethri, fæcis, floris iunci odorati, cyperi, ſingulorum vnc. VI. ſampſuchi, aluminis ſciſſilis, gallarum, gummi, thuris, alcyonii, piperis, cachryos, radicis cucumeris agreſtis, chamæleontis, iridis, marrubii ſicci, ſingulorum vnc. I. vel vnc. III. contundito, per cribrũ traiicito, & vtitor. Smegma caput exſiccans, habet cimoliæ drach. II. nitri, bryoniæ, ſicci corticis radicis cucumeris ſylueſtris, cumini, farinæ lupinorum, ſingulorũ drach. mediã: trita cõponito, & in balneo vtitor: auxiliatur vehementer. Sapo repellendi vim habens, Balauſtiorum vnc. I. aloes, gallarũ, aluminis, thuris, foliorum roſarum, malicorii, vtriuſque tunicarum, ſingulorum vnc. I. ſarcocollæ vnc. I. Gallici ſaponis vnc. ſex, decocti lupinorum amorum quantum ſatis eſt. Quidam addunt myrrhæ & citrinorum vtriuſq; vnciam. Dropax Gallus. Colophoniæ quæ thus redolet lib. IIII. pineæ lib. IIII. & eius quæ lignoſa dicitur, & in Italia ſolùm naſcitur, lib. IIII. reſinæ à nauibus deraſæ, quæ ἀπόχυμα nominatur, picis ſiccæ, ceræ, ſingulorum lib. IIII. frixæ vnc. XV. picis brutiæ lib. II. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, ſingulorum vnc. VI. opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, ſingulorum vnc. III. ſulphuris viui vnc. III. caſtorei, ammoniaci, vuæ taminiæ, ſingulorum vnc. II. olei ſicyonii lib. I. opobalſami vnc. ſex. Alius ſimplex. Ceræ lib. I. brutiæ, pineæ, ſingulorum lib. I. frixæ lib. I. vnc. tres.

Pſilothrum. Oryzam, farinam fabarum, ptiſanam aqua coquito, horum ſucco pro aqua vſus miſce auripigmenti vnciam, calcis viuæ libram, pumicis toſti ſemiſſem, opobalſami cochlearia duo. Ad corrugationem, ex Rufi commentariis ſmegma, quod continuò corpori rugoſo adhibetur: extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur, & farina erui, itémque ſepiæ teſta cõbuſta, melle paulatim inſtillato excipiuntur. Smegma ſplendorem afferens, & ſitim auferẽs, habet farinæ fabarum choas duas, fœniculi in ptiſana cocti, & poſtea in oxymelite loti, deinde cõtuſi choas duas, ſaponis Gallici lib. II. miſce ſaponem cum cæteris, ſubigens manibus, & in balneo vtitor. Stomaticum Philagrii ad oris corroſiones: fructus lentiſci nondum nigreſcentis, drach. XXIIII. gallarum drach. III. coſti drach. I. folii drach. I. Anthera (*id eſt floridum*) ſmegma ad oris vlcera. Sãdarachæ, iridis, ſingulorum drach. quatuor, cyperi vnc. octo, croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drach. II. florum roſarũ drach. I. miſce. Smegma odoratum ad dentes, vt & albi ſint, & ne corrodantur: Nitri, ſepiæ teſtæ, myrrhæ, ſingulorũ vncia vna, tritis vtitor. Diamoron, vt Galenus tradidit, habet mellis libram vnam, ſucci mororum heminas quinq;, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam, vini auſteri heminas quinque: ſi omphacium deſit, in eius loco rhois ſuccum pone. Succus per ſe ipſe coquendus eſt donec ſordium habeat ſpiſſitudinem, deinde ſic mel adiiciẽdum: quũmq; lebetem ab igne ſublaturus eris, omnia agitato, vt in vnum probè componantur. Ac coctura quidem & ſymmetria huius medicamenti quod facultate medium eſt, moderatis inflammationibus congrua eſt, & in maiorum etiam inflammationum ſtatu, itémque in principiis & incrementis conuenit. Cæterùm ad induratas inflammationes, quum iam ſtatus ceſſat, nihílque præterea fluit, venit autem tempus in quo diſcutiendum eſt aliquid eorum quæ diſcutiendi vim habent, ſtomatico medicamento admiſcendum eſt: ſufficit autem ad prædictam medii medicamenti commenſurationem nitri ſemiſſem, thuris verò vncias duas adiungere. Diabeſaſa (*hoc eſt, ex ruta ſylueſtri*) medicamentum quod inungitur, celebre ad anginas deſperatas. Seminis aniſi, floris iunci odorati, aluminis ſciſſilis, iridis, rutæ ſylueſtris (quam nonnulli harmala appellant) cinnamomi, myrrhæ Troglodytidis, ariſtolochiæ longæ, caſiæ, crocomagmatis, roſarum ſiccarum, ſingularum vnc. I. hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis, ſing. vnc. tres, croci vnc. I. nardi Indici, amomi, ſing. vnc. dimidium, gallas tres: læuigatis ex melle vtitor, & vbi vtendum eſt, melle diluito. Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contuſi & contriti gargariſma faciunt ad anginam præſtantiſſimum. craſſorum enim eductio anginas ſtatim lenit. Ad anginam. Stercus caninum album cape, exſicca, læuiga, cribra, & paratum habe: quum vſus poſtulabit, melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui neque in anginæ neque in tonſillarum magna inflammatione, neque in glandulis quæ ſuffocationis periculum minantur. Quum verò canes oſſibus veſcuntur, eorum ſtercus candidum eſt, atque optimum. Ad columellam laxatam. Mellis lib. II. aluminis liquidi lib. I. florum roſarum tantundem, ſucci hypociſtidos vnc. V. coque alumen cum melle, deinde ſicca coniice, & ita vtere: coque autem modicé. Hoc enim medicamentum bonum eſt, tribuſque modis eo eſt vtendum. Vnus modus eſt, & præſertim in principio, vt medicamẽtum aqua calida diſſoluatur, vel ex aqua mulſa ſuccus medicamenti exprimatur. id enim & dolorem ſedat, & quantum opus eſt, proficit. Interea verò dum hoc ita vtimur, conuenit etiam puro medicamento vti, ídque tum digitis inungendo, tum verò cochleari contingendo, & comprimendo, & columellam foras trahendo. confert enim vel maximè ad linguam ipſam vergere, & à rectitudine deflectere.

Aliud. Lina multa, & præſertim quæ à marina purpura ſumuntur, in viperæ collum coniice, iiſque viperam ſuffoca: deinde vnumquódque linum collo applicabis. mirum eſt, quantum tonſillas cæteráque quæ in collo vitia ſunt, adiuuent. Galenus hoc medicamentum ad dentes conſeruandos commendat, quod habet cornu ceruini, & vſti, & loti partem vnam, maſtiches Chiæ partem mediam, cyperi parem portionem. his diligenter contuſis & cribratis vtitor. Ad dentes trementes. Alumen rotundum cum altero tanto ſalis dentibus adhibe, aut vlmi corticem ex vino decoctum admoue. Gallam omphacitida læuigatam excipe terebinthina, hyſſopo, aut melle, & inunge. Ad ſtuporem autem dentium arcendum, pinguedine aliqua expurgata bubula vel anſerina ſubunge. Philagrii ad oris eroſiones. Lentiſci fructus nondum nigreſcentis, gallarum, ſingulorum drach. quatuor, coſti, folii, vtriuſque drach. vna.

De antidotis.

Antidotum ad colicos. Lupinum ſtercus quidam colicis potui dedit, nõ tamen in acceſſionibus, ſed reliquo tempore: ex quo eſt effectum vt qui ſine inflammatione hoc morbo laborarent, eorum aliqui morbo capti amplius non fuerint, neque etiam vehementes dolores ſint paſſi, neque breui poſt tempore iiſdem correpti. Accepit is candidiſſimum ſtercus, quale eſt eorum qui oſſa comedunt. Qua in re mirari ſoleo, quòd ſæpenumero ex ſolo contactu, magno quibuſdam fuit adiumento. Stercus verò ſumendum eſt quod in terram non cecidit: id quod facilè comperies. Eſt enim huic animali perinde atque cani natura comparatum vt altero ex poſterioribus cruribus elato, & veſicam & aluum exoneret edito ſupra terram loco. Porro in hiſce ſtercoribus oſſium quoque particulæ inueniuntur: quæ ipſa itidem contundenda contérendáque ſunt, & colicis in potu propinanda. In iis verò quæ puriora ſunt, alius quidã piper cõmiſcuit, & ex vino puro tenui, & quandoque ex aqua bibendũ dedit. Quod autẽ lumbis imponitur, habere condimentũ debet, præcipuè verò excretũ à lupo qui bouem aut ouem comederit. Si id non ſuppetat, corio ceruino ad excipiendũ vtemur. Philonis antidotum ad colicos, dolorem ſedans, conſtat ex his, Croci drach. V. pyrethri drach. quatuor, euphorbii drach. I. ſpicæ nardi drach. I. piperis

drach.I.hyoſcyami drach.x x. opii drach.v.éſtque hoc medicamentum percelebre. Trigonos reſiccans, & dolorem leuans,habet ſeminis hyoſcyami drach.IIII. aniſi drach.I I.opii drach.I.cum aqua paſtillos efficito, & mane vnum,& veſperi alterum ex aqua frigida propinato. Catapotium Dioſcoridæ ad exuſtos.Cucumeris ſatiui ſeminis drach.octo,tragacanthæ drach.quatuor:dilue tragacantham ex albo oui crudi & recentis: quùmque ea fuerit diſſoluta,conterens diligenter & miſcens,catapotia conficito,& in vmbra exſiccato,datóque vnum ſub lingua tenendum,vt humor qui inde emanat, deglutiatur. Ad quartanarios Galeni.Liquoris Cyrenaici,piperis,myrrhæ, rutæ foliorum , ſingulorum drach.I.tritis & mixtis vtitor.Ante acceſſionem obolos duos tantùm in oxymelite dato. Ad eos qui à cane rabioſo morſi ſunt,Galeni.Fluuiatilium cãcrorum cinis ad rabioſi canis morſus mirabiliter valet, iſque & ſolus & cum gentiana atque thure.Eſto autem thuris vna pars, gentianæ quinque,cancrorum decem.Comburendi ſunt cancri ita vt in patella æris rubri poſiti vſque eò cõburãtur donec in cinerem redacti,facilè læuigentur.Commodum eſt hoc facere poſt Canis exortum,quũ Sol in Leone eſt:Luna autem eſt decimaoctaua.Bibant qui à rabido cane morſi ſunt hoc medicamentum quotidie ad quadrageſimum vſque diem , menſura cochlearii magni aqua inſperſum. Si verò non protinus ab initio , ſed aliquot poſt dies curam huiuſce demorſi ſuſcipias, quotidie duo cochlearia inſpergas.Ad ipſum autẽ vulnus medicamẽto quod ex brutia pice conficitur,vtéris.Habet verò picis libram vnam,acerrimi aceti ſextarium vnum Italicum, opopanacis deniq; tres vncias.His Æſchrion vſus eſt,nec quiſquã vnquã eſt mortuus. Galeni,ad eos qui ab eſu fungorum ſtrangulantur.Valde prodeſt ab eſu fungorũ ſuffocatis aphronitrum & nitrum , ſimiliterque ſtercus gallinaceũ Atque ipſe quoque vſus ſum eo ex tribus aut quatuor oxycrati & oxymelitis cyathis læuigato:nam & perſpicuè & celeriter profuit.Qui enim fuerant ſtrangulati , paulo pòſt ſuccũ pituitoſum craſſiſſimúmq; euomuerunt,ex quo planè ab eo caſu ſunt liberati. Iam verò calaminthæ etiam ſuccus aut eius decoctum potui datũ ſanat. Ad comitiales medicamẽtum ex ſcilla.Cape vas melleum,à quo mel ſit extractum , ſcillam in tenues partes manibus diſcerptam in id coniice , vas operculo firmo obtura , & extrinſecus totum os vaſculi pelle circundans diligenter liga, idque in loco aliquo conſtitue qui meridiem ſpectet, quique à Borealibus ventis ſit remotus,vt ab illis nulla ex parte perfletur.Ego verò id facere conſueui quadraginta Caniculæ diebus : in quibus quidem diebus paulatim vaſculum ad ſolem cõuerto,vt ex omni parte æquè incaleſcat:trãſactis quadraginta diebus vas aperio,corpúſq; ſcillæ elixato ſimile comperio, ſuccum verò ex ea fluxiſſe,quem collectũ optimo melle iucundũ facio,eiúſque do quotidie cochlear vnum plenum,ac pueris quidem paruũ,adultis verò magnũ.Quinetiam ſcillæ ipſius partiũ contuſarum,& ex melle læuigatarum do cochlear vnum.Sed hoc quantum ad efficaciã pertinet,ſecundum à primo medicamento locum tenet.

Paſtillus ad vocem firmandam.Sinapi toſti & contuſi, & tenuiſſimo cribro cribrati partes tres,piperis tenuiſſimi pars vna:melle incocto excipiuntur , & paſtilli vnius oboli effingũtur,quorum vnus comedendus eſt: nam & morſum & feruorem non exiguum excitabit , & arteriã etiam lenem efficiet. Alius,cuius ſub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, vt liquor inde emanans paulatim deglutiatur.Hoc arteriam valde lenit , & ei vim addit.Eius hæc eſt cõpoſitio:Dulcis radicis drac. II.caſiæ drach.quat.croci, myrrhæ, folii, nardi Celtici, thuris,ſucci hypociſtidis, lycii, gũmi, ſingulorũ drach. II.partim contunduntur,partim teruntur,& omnia melle Attico cui terebinthina ſit admiſta,in vnum commiſcentur. Medicamentum δι' ὀπωρῶν(*hoc eſt,ex fructibus pomaceis confectum*) ad dyſentericos & cœliacos accõmodatum.Mala punica integra x x. mala cotonea x. roſarum ſiccarum ſextar.I.prunorum agreſtium ſextar.II.ſorborum maturorum ſextar.II.pira Tarentina x x. poma Scandiana x x x. rhu ſyriaci ſextar. III. muſti aminæi cocti tertia coctione ſextar. x L v III.coque ſimul donec mellis habeant ſpiſſitudinem,& in teſtaceum vas repone. Antidotum Quinti,dolorem leuans,Styracis,opii,aſari,ſeminis hyoſcyami, caſtorii pares portiones,melle excipito. Dioſpoliticum alias ex paribus omnibus,cumino,pipere lõgo vel albo,ruta, & nitro conficitur:itaque magis ventrem ſoluit. Alias verò quũ cætera paria ſunt omnia,nitri dimidium ponitur. Cuminum autem in aceto acerrimo maceretur, deinde continuò contundatur , aut etiam priùs modicè frigatur : rutæ quoq; folia ſunto modicè ſiccata.Quatuor his aliquando mel ſubactum & deſpumatũ admiſcetur, quandoque nihil:ſed ſola ſine melle reponuntur,ac ptiſanæ cremori,aut aliis eſculentis quibus conuenire videatur,iniiciũtur. Διὰ τριῶν πεπέρεων,*quod ex tribus piperis generibus ſimplex conficitur*,hoc modo paratur.Ad cuiuſque trium piperum drach.L.ſatis eſt addere aniſi,& thymi,& zinziberis,ſingulorum drachmas octo. Ex calamintha medicamentum habet,Calaminthæ, pulegii, petroſelini,ſeſeleos,ſing.drach.octo, ſeminis apii drach. quatuor,cacuminum thymi tãtundem,libyſtici drach.x v I. piperis drach.x L v III.mel optimum & deſpumatum.

Ex ſucco cydoniorum medicamentum componitur ad hunc modum: Succi malorum ſextarios binos capimus:his mellis quamoptimi tantundem miſcemus,acetique ſextarium addimus:hæcque prius coquimus mediocriter ad ignitos carbones,& ſpuma abiecta zinziber admiſcemus : & iterum ad carbones igne candentes ad mellis ſpiſſitudinem coquimus. Antidotum Zenophili ad veſicam vlceratam, ad renes, & lapides frangens,à Deo donatum.Caſiæ fiſtulæ vnc.I.ſaxifragi vnc.I. bettonicæ,cyperi,petroſelini, coſti, ſingulorũ obol. tres, ſeminis paſtinacæ,ſeminis lini toſti,ſingulorum vnc.II. folii,ſpicæ nardi,aſari,dictamni,baccarum lauri , ocimi ſeminis,ſingul.vnc.I.pineæ vnc.v I.mellis lib.I I.Vbi vtendum eſt,id quod Atticæ fabæ magnitudinẽ impleat, in balneo vel ante balneum in potione vini mulſi diluitur. Galeni picra.Aloës drach.c.cinnamomi,ſpicæ nardi,xylobalſami,maſtiches,aſari, croci, ſingulorũ drachmæ v I. Ego verò aloës drach.x c.croci drach. v. pono,& ita vtor.datur drach.vna. Quæ ſubducũt ventrem aut purgant. Zinziberis, ſcãmoneæ , vtriuſque vnc. I. ſalis ammoniaci vnc. IIII. aloës totidem:aceti, gari,ſingulorum heminæ duæ. Coccaria ſalubria, apta ſtomacho,aluum maximè ſubducentia, quæ typos etiam deuotant.Aloës vnc.I.ſucci abſinthii vnc.tres,ſcillæ Arcadicæ vnc.I.ſcilla in fermentum coniicienda eſt, & aſſanda ita vt coquatur. Scillam extrahe, & facito vt eius par pondus ſit, atque in mortarium coniectam vehementer contunde,abſinthii ſuccum affundens:deinde aloën tenuiſſimam adiunge & emolli, vt medicamentum perficiatur.Facito fermentum,& excipito , & compone coccaria (*id eſt, granula*) quæ ciceris magnitudinem impleant,& dato iis qui ex longo morbo vires difficiliter recolligunt.Aliud. Scammonii vnc. I. aloes tantundem , colocynthidis interioris vnc. dimidium , bdellii drach.tres,abſinthii ſucci,braſſicæ ſucci,ſing.drach. I I. excipe,& ad erui magnitudinẽ cõfice:dato valẽtib' XVII. aut XIX.aut X X I.ægrotantibus autẽ v I I.aut X I.aut XV. aut X I I I.idque deinceps diebus quinque,vel ſeptem,vel nouem. Si verò pituitam ab his duci aut validiora eſſe velis,adde fermento in totum euphorbii drachmam vnam. Medicamentum purgans,quod κοπλάειον (*hoc eſt placentula*)nominatur.Similæ drach.I.coni drac.quatuor,piperis drach.II ſcammoneæ drach.II.excipe melle Attico.Perfectum pondus quod dari queat eſt drach.II. Vtere etiam ad morbum regium. Paſtillus purgãs. Scãmoneæ,euphorbii,ſingulorũ drach.IIII. piperis drac. II.folii vnc.II.mellis lib.vna.datur vnc.vna. Grana, Scãmoneæ vnc.I I.aloes vnc.IIII.euphorbii drach.IIII. Confice ex aqua ad erui magnitudinem, datóque v I I. aut I X.aut X I.aut X I I I.aut X V. aut X V I I. aut XIX.

Medicamentum ad colicos,purgãs.Euphorbii,cyperi,petroſelini,iridis,pares portiones. Symbiota-

rium.Scāmoneæ vnc.1.piperis,zinziberis,ſalis,petroſelini,ſingulorum vnc.vna. Medicamentum purgans ad eos qui elephantiaſi detinentur. Colocynthidas duas paris magnitudinis circunſcalpe,foraménque facito,& ſemina omnia abiicito,interiorē verò partē relīqui to, oleū impone,& operculo proprio occluſas vnam noctem ita ſinito,die autem ſequenti euacuato:oleo coquēdæ ſunt in aqua colocynthides donec flacceſcant, deinde eas abiice:oleo verò & aquæ mixtis, adde veratri nigri obolos tres, ſcammoneæ drachmam vnam, & vnà cum his polenta ex ſimila incoquitur, & ex hoc datur laboranti,qui tenui victu vtatur,quantum x x 1 1 1 1.nucum ponticarum magnitudinem impleat,& aqua potui detur. Medicamentum purgans ex iure veteris galli compoſitum.Interiora abiicienda ſunt, & ſal iniiciendus ita vt gallus impleatur,& conſuendus eſt, multáque aqua in qua parum olei ſit, multumque anethi & porri, incoquendus: his colliquatis ius ſuaue & ſtomacho aptum, magiſque accommodatum ad purgandum redditur:eius colati dentur ad minus heminæ duæ.Sumptū facit ad inueteratas ad ſomnum propenſiones, quæ καταφοραὶ nominantur. Inunctio ſedis ad flatus emittendos.Ruta cum melle cocto læuigatur & teritur,vt ſucci plena efficiatur,& ex ea ſedes interior confricatur. Efficaciſſima erit ſi cummi parum accedat, itémque nitri aut cyclamini ſucci.Cæpa quoque non ſalita appoſita ad id valet.flatus enim ſatis multi,& aluum leuantes erumpunt. Hiera Rufi.Sicyoniæ ſiue colocynthidis interioris drach.tres, chamædryos drach. x. agarici drach. x.ſagapeni drach. octo, opopanacis drach.octo, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach.v.cinnamomi, aut duplum caſiæ fiſtulæ, ſpicæ nardi,croci, myrrhæ, ſingulorum drach. 1 1 1 1. polii drach.tres & dimidia.Hæc omnia miſce,in tenues partes redige,melle excipito,dato ad ſummum drachmas quatuor. Lyci purgans medicamentum.Scammonea cum ſale candidiſſimo quantum ſatis eſt læuigatur, deinde in pyxide plumbea in duplici vaſe coquitur.Modus autem duplicis coctionis eſt huiuſmodi, Pyxis duplex modius eſt,eius operculum aut foramen aut meatum habere debet:in eum meatum ſcammonea cum ſale læuigata coniicitur,& in vas imponitur,atque ita coquitur:éſtque non iniucunda ſtomacho,& nihilominus purgat.

Aliud purgans eos quos elephantiaſis exercet. Cape

A colocynthidis ſuccū,atq; oleo perſperge,ipſámque colocynthida in vaſe nouo cum aqua donec flacceſcat,coquito: deinde tantum ſimilæ addito quantum capere aqua poſſit. Quúmque cocta fuerit, admiſce ellebori nigri drach.vnam,& ſurculo anethino agita,& verſa vſquedū caleſcat:dato autem in potione quantum nucis Ponticæ magnitudinem impleat. Inunctio purgans,quæ aluum ciet.Alumen cum melle læuigatum vſque coquitur dum giluum fiat,ex quo ſedem inungunt:hócq; medicamentum χεζανάγκη,*hoc eſt,quod aluum cogit deiicere*, no-
B minatur.multa enim,ſed non ſine labore,educuntur.

Suffitus.

Roſarum nouarum lib.1.ſiccarum lib. 1 1. folii,croci, caſiæ,ſingulorum ſemis:ſtyracis vnc.1.amomi,onychis, ſingul.vnc.1.myrrhæ vnc.1 1.bdellii vnc.1.carpobalſami vnc.1 chii vnc. 1. opobalſami vnc.1 1. Roſarū ſemūcia, myrrhæ vncia:myrrham cum vino læuiga, & omnia emolliens cum modico opobalſami confice. Coſti,amomi,myrrhæ,caſiæ,ſing.vnc.1.ſtyracis,chiæ,bdellii,onychis,muſci,ladani,ſing.vnc. 1. roſarum expurga-
C tarum vnc. x x 1 x. Rufi hiera ſimplex.Colocynthidis drach. 1 1. marrubii,chamædryos,ſtœchados, ſingul.drach.x.gentianæ,agarici,ſing.drach. x 1 1. bdellii, ſpicæ nardi,croci,cinnamomi,ſing.drach. v 1 1 1.caſiæ, iunci odorati floris,piperis albi,piperis longi,ſcillæ toſtæ,ſingulorum drach. v 1. radicis centaurii drac. 1 1 1 1. omnia trita bdellio eliquato,& decocto panacis,& melle cocto admiſcentur. Xeromyron compoſitio Arabica.Foliorum amomi,coſti,zanazi,ſing.vnc.1. carpobalſami drach.1. Suffitus ad ſomnum conci-
D liandum:Styracis,amomi,coſti, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, ſucci papaueris. Suffitus ex cupreſſo,quod cyphi Lunæ dicitur. Bdellii vnc. v 1 1. helenii tantundem, floris iunci odorati vnc.1.ſphagni vnc. v. baccæ iuniperi paruæ L. aſpalathi vnc. v 1 1. naſturtii vnc. v. ſpicæ nardi vnc. v 1. cyperi vnc. 1 x. radicis aſphodeli vnc.1 1 1. ſeminis cupreſſi vnc.1 1 1.Sabinæ vnc.1111.nardi Celtici vnc.111.coſti vnc.1 1.myrrhæ vnc.v 1 1.caricarum pinguium lib.11.vuarum paſſarum ſine acinis lib.1 1.ſorborum vnc.1 1 1. tere-
E binthi lib. 1.roſarum ſiccarum vnc. 1 1 1. ſtyracis vnc. v 1 1. palmularum pinguium lib. 1. mellis lib. v. vini odorati quantum ſatis eſt.

QVARTI LIBRI ARGVMENTVM.

Quartus liber facultates alimentorum continet: vt, quæ attenuent, quæ boni succi sint, quæ calefaciant, quæ frigefaciant, quæ facilè & distribuantur & concoquantur, quæ apta stomacho, quæque flatus sint expertia, quæ abstergeant, aperiant, diffecent, quæ crassa sint, quæ difficulter corrumpãtur, quæ emolliant, quæ inter hæc media & contraria sint, ac quomodo sorbitiones coquendæ, itémque iura, esculenta, & potiones, & quomodo lac potui detur, & quæ aquarum vis & natura sit, intelligamus.

LIBRI CAPITA SVNT HAEC.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber quartus.

QVAE NATVRA AC PROPRIETAS CVIVSQVE REI SIT QVA VESCIMVR, AC PRIMVM QVAE RES EXTENVENT, CAPVT I.

IN alimentis extenuant, allium, cæpe, nasturtium, porrum, sinapi, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, calamintha, hyssopum, sisymbrium, pulegium, thymum, satureia, viridia: nam exsiccata non amplius alimenta sunt, sed iam medicamenta. Id enim est perpetuum, quicquid siccius est, vehementius esse quàm id quod est virens: itémque omnia quæ in collibus aut in agris durioribus creuére, iis quæ in pratis, aut hortis, aut locis palustribus nascuntur, esse robustiora. Atque hæc quidem in omnibus sunt communiter cognoscenda. Porro eas res quæ dictæ sunt, subsequuntur, eruca, sium, apium, petroselinum, ocimũ, raphanus, brassica, beta, carduus, iringium, coriandrum, vrtica, fœniculum, anethum, ruta, ligusticum, cuminum, capparis & terebinthi fructus, cari semen, anisi, sinapi, ameos, dauci, seseleos, trochisci, & omnium denique odoratorum & acrium, & planè calidorum semina. Inter ea verò quæ valde attenuant est rutæ semen, & cannabis, quippe quod ad medicamenti naturam accedat. Ex cerealibus seminibus ad victum attenuantem sine molestia solum hordeum valet: post hoc, triticei panes in clibano cocti: à cæteris danda est opera vt abstineamus, nisi fortasse quispiam per longa temporis interualla pisum aut lentem gustare velit. Plurimam autem eámque innoxiã eduliorum copiam, si velis, ad victus attenuantis rationem tibi suppeditabunt pisces saxatiles, & auiculæ montanæ. omnia enim animantia quæ degunt in montibus, & sicciore & calidiore natura sunt prædita, eorúmque caro minimè est pituitosa. Passeres igitur & turdos, merulos, perdices, licet edere: aues etiam quæ turricolæ vócantur, & quæcunque in vineis degunt, aptæ sunt. Ex columbis, agrestes domesticis præstant: & omnino agrestia domesticis præcellunt, quæque siccioribus alimentis quàm quæ humidioribus vescuntur: & item quæ purum ac tenuem aërem inspirant, iis quæ hoc non faciunt, meliora censentur. Ex piscibus autem saxatilibus vesci poterimus iulide, phœnicide, merulo, turdo, & scaro, & vno verbo, iis omnibus quorum est mollis caro, atque friabilis: ab iis contrà qui duram & glutinosam carnem habent, abstinendum omnino. Asellorum autem caro mollis quidem est, sed minus friabilis: at mullorum est friabilis illa quidem, sed non mollis: ex quo fit vt mollities & friabilitas sint indicia quæ nobis de cuiusque animalis carne suppetant: ad quæ animum diligenter aduertentes, in quo vtrunque inesse compertum fuerit, eius carne, quantam velimus, vescamur: cæterorum carnes in quibus neutrum sit, omnino vitemus: in quibus alterutrum, ex iis interdum comedamus, quum aliarum nobis non suppetat copia: in quo cauendum est ne eas ad satietatem ingeramus. Quocirca quum saxatiles desunt, asellos & mullos, cæterósq; pelagios pisces, ac præsertim eos qui cum sinapi manduntur, qualis est scorpius, præbere possumus. Sunt porro quædam animalium genera quibus altera ex iis quas dixi, inest nota, sed ea propter alterius exuperantiam non sunt ad cibum adhibenda. Anguillæ autem & pisces cartilaginei, etsi carnem mollem habẽt, tamen propter succum lentum & pituitosum qui in eis redundat, satis noxiæ afferunt. Iis verò qui attenuante victus ratione indigent, ex cartilagineis sola torpedine & turture vesci licet, quum saxatiles non suppeditentur. Eadem facultate præditi sunt buglossi & passeres. Non

veto autem gallinarum esum iis qui se exercent, itémque columbarum & turturum, non recens, sed pridie ad minus interemptarum: quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent, obseruandum est. Pisces autem saliti exquisitissimè extenuant. Ex his eligendi sunt qui tenera carne suapte natura sunt. Cetaceum genus est cauendum. Iam verò suillas carnes sale conditas gustare quispiam tutò poterit. Ex fructibus ii qui ventrem molliunt, minimè nocebunt. Molliores igitur magis quàm duros, & eos qui tardè transeunt comedere licet, non tamen ex vllo genere ad satietatem. Qui autem vehementer austeri & adstringentes sunt, huic rationi victus sunt contrarii: magis verò omnino accommodantur caricæ, nuces, pistacia, & amygdala subamara. Oliuæ eiusmodi sunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò esculentis sed etiam poculentis solum mel (vt ita dicam) succum tenuem gignit. Vina autem huiusmodi succum faciunt alba & tenuia: atque alba quidem crassos succos incidunt, & per vrinas expurgāt. Iam verò serum lactis inter ea numeratur quæ attenuandi vi sunt prædita: sed oxymel ad victus rationē attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos gignant, Cap. II.

Crassos succos gignunt panes qui sub cinere coquuntur, quique rite non conficiuntur, & qui tragus appellatur, & placentæ ex musto & simila, & lagana, & placentæ quæ itria dicuntur, & quodcunque ex triticea farina sine fermento conficitur, & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur. Præterea simila & alica abundè crassi sunt succi: amylum verò mediocriter. Lobi quoque crassi succi sunt, & lupini, & interna lentis pars, fabæ fri-ctæ, sisami semen, erysimi semen, pisces qui molles appellantur, loligines, sepiæ, polypi, cetaceum genus. Satis verò crassi sunt succi patellæ, pectines, & omnia testa intecta: itémque anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ, leporinæ, porcinæ, iecur, renes, pudenda, cerebrum, spinalis medulla, glandulæ, lingua mediocriter, lac nimis coctum, casei omnes: recentes verò & qui ex acido lacte sunt facti, minus: lac acidum igni decoctum: ex ouis, quæcunque ad perfectam concretionem sunt cocta, & assata etiam magis, & longè maximè quæ in sartagine fricta sunt: palmulæ, castaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari radix, tubera, nuces pineæ, ficus non probè maturæ, citrii caro, cucumeres vberius sumpti. Inter vina, quæ dulcia sunt, ea crassum sanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & mustum eodem modo: itémque crassa & nigra vina.

Quæ media sint inter attenuantia & crassum succum facientia, Cap. III.

Eiusmodi sunt optimè confecti panes, carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, phasianorum, perdicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merulorum, & paruarum auicularum omnium: itémque saxatilium piscium, & pelagiorum, gobiorum, murænarum, buglossorum, & absolutè omnium piscium quicunque neque lentorem, neque fœtorem edendo referant: & ficus, & pepones, & ex oleribus agrestibus, feris, id quod est commune multorum genus. Singulorum autem speciales appellationes apud Atticos sunt, vt lactuca, chondrile, & alia sexcēta. Huius verò sunt generis corruda, myacāthinus, & chamædaphnes, asparagus, & bryoniæ. Vinum flauum simul & dulce & pellucidum, quale est Aruisium, & Lesbium, & Falernum, & Tmolite. Hæc enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum in nobis faciant, Cap. IIII.

Triticum omne quod graue, densum, & interius flauescens est, viscidum succum gignit: quod verò leue, rarum, candidumque intus est, minus est huiusmodi. Simila quoque & alica abundè viscidæ sunt: itémque tēdines, musculorum extremitates neruex, & partes quæ circa labra sunt, & lingua, omnis suilla caro, itémq; agnina, sesami semen, bulbi, & pingues palmulæ.

Quæ crudos humores in nobis pariant, Cap. V.

Palmulæ virides crudis humoribus replent eos qui ipsis vescuntur, vt rigoribus quæ calefieri difficiliter possint, capiantur: & radix rapæ, siquis liberalius ea vtatur: & caro testaceorum, quorum caro dura est, & salsum succum ex nimia coctione amisit: & quæ mollia nominantur, polypi, sepiæ, & quæ sunt generis eiusdem: cetaceum genus in mari degens: animalium ventriculi, intestina, vteri, acidum lac, panes in sartagine cocti cum caseo, lupini, vua in ventriculo contenta & non excreta.

Quæ res frigidos humores creent, Cap. VI.

Qui se cucumeribus valde explent, iis vt frigidum succum coacerueat natura comparatum est, quum non facilè possint in bonum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum ventres, intestina, vteri, mala nōdum matura, & bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VII.

Succum absolutè pituitosum gignunt neruex animalium particulæ, cerebrum, pulmo, spinalis medulla, glandulæ, agnina caro, boleti, fungi amanitæ, caro testāceorum, mala non matura.

Quæ res melancholicum succum pariant, Cap. VIII.

Carnes bubulæ, caprinæ, & his multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt: & magis etiam asininæ, camelinæ, vulpinæ, caninæ, leporinæ, & suum agrestium. Ex piscibus huiusmodi succum pariunt thynni, balenæ, cete, canis, delphin, & omne cetaceum genus: itémque cochleæ, brassicæ, arborum germina quæ muria vel ex acida muria sint condita, vt lentisci, & terebinthi, & rubi, & canini rubi germina: cinaræ etiam caro, & lens edulium est succum melancholicum gignens vel maximè: post hanc panes furfuracei, quique ex tipha conficiuntur: casei vetusti, & vinum crassum & nigrum.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. IX.

Siliquæ & cinaræ succus amaram bilem facit: præstat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus. omnia enim dulcia alimenta, & vina item dulcia, materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. X.

Palumbi, anseres, præter alas, viscera omnia, spinalis medulla, cerebrum, aues palustres, & quæ in stagnis ac pratis vitam ducūt: cicer, fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum, & omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam trāsigunt, & piscium fluuiatilium, & palustrium, & qui in limo degunt, & omnes cetacei generis in mari, excremēta faciunt.

Quæ res careant excrementis, Cap. XI.

Animalium colla, caudæ, alæ, agrestium animalium caro, & eorum quæ in siccis locis viuunt, excrementis carent.

Quæ multum nutriant, Cap. XII.

Suum domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet: bubulum cerebrum, testes, cor, spinalis, & alia etiam medulla, alæ anserum, & magis adhuc gallinarum: omnium volucrium ventres, cochleæ, ac præcipuè bis coctæ. Ex testaceis, quæ dura carne sunt prædita, vt chymæ, purpuræ, buccina, & cæterarum generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci, paguri, cancri, locustæ, sepiæ, squillæ, & iis similes: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt: itémque bati, liobati, & rhina magis: muli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est: quod verò liquidius est id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei, deinde ii qui ex simila parantur, tertio loco ii in quibus etiam furfur sit. Triticum coctum, simila, alica, fabæ, carnem gignunt non firmam illam qui dem & densam, sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnūgræcum. Dolichi quos lobos & phaselos vocant, non mi

nus quàm pisi nutriunt. Egregiè etiam alunt lupini, castaneæ, lentes, palmulæ dulces, vuæ dulces & pingues, glãdes, rapa quam napum nominant. Bulbi maximè nutriunt, & præsertim bis cocti: mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem redditur accommodatum, & melicratum probè coctum. Omne vinũ pro portione crassitiei nutrit. Rubrum igitur & crassum maximè omnium ad sanguinem gignendum accommodatum est: secundo loco id quod nigrum crassũmque sit, & adstringens. His minus nutrit album simul & crassum & adstringens. Minimè verò omnium, album & tenue. Ad summam, omnia quæ crassi succi sunt, si probè concoquantur, & conuertantur in sanguinem, alimenti multum præstant.

Quæ res minus nutriant, Cap. XII.

PArum nutriunt extremæ animalium partes, vterus, vẽter, intestina, cauda, aures, pinguedo, adeps. Omne volucrium genus terrestrium generi comparatum, minus nutrit. Caro eorum quæ senio confecta sunt, minus alit quàm caro eorum quæ adhuc augescunt. Alimentum quod pisces dant, tenuiorem sanguinem gignit, vt neque abundè nutriat, & citò etiam digeratur. Ex iis quæ testa intecta sunt, quæ molli sunt carne, velut ostrea, exiguum alimentum præbent. Panes hordeacei, quomodocunque conficiantur, minimè omnium aliorum nutriũt: minus verò alit polenta quæ ex iis efficitur: itémque panes furfuracei, ac impuri omnes; & loti, amylum, maza ex polẽta hordeacea, auena, millium, eóque magis panicum, oryza, fabæ virides, semen papaueris, hormina, mora, rubi canini fructus, iuniperus, myrta, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ, & præsertim maturæ, nuces auellanæ, & magis etiam regiæ: nuces, serica, corna, pruna syluestria, zizipha, iuglandes, halicacabus, capparis, & præsertim sale condita: terebinthi partes omnes, brassica, beta, lapathum, portulaca, solanum, raphanus, napi, cardamum, pyrethrum, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus: cæpa autem & allium, & porrũ, & ampeloprasum, cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem térve cocta, paucissimum. Mala Punica parum nutriunt: pira verò, & præsertim magna, nescio quid alimenti in se continent. Cucurbitæ quoq; modicũ alunt, itémq; vuæ passæ austeræ, & nõ pingues. Porro inter ea quæ multũ & ea quæ parũ nutriũt, medii inter iecti sunt phaseoli, ochri, araci, cicerculæ, & ficus, quæ nõ æquè ac alii æstiui fructus, parum nutriunt. laxam enim carnem faciunt, id quod faciunt etiam vuæ: ipsæ verò minus quàm ficus alunt, laxámque & humectam carnem gignunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas insit, quum eam qualitatem aut assando aut decoquendo aut parando deposuerint, exiguum alimentum corpori dant, prius verò nullum præbent.

Quæ res boni succi sint, Cap. XIII.

OMnium ferme eorum quibus vescimur, lac optimi est succi: optimum autem lac est animalium integræ valetudinis, quum nuper expressum potatur. Oua tremula & sorbilia boni sunt succi: itémque gallinæ, & pisces fere omnes, præter eos qui in paludibus & stagnis, & fluminibus limosis degunt: ac præsertim si aqua è ciuitate aliqua prodeat, cuius cloacas & balneas expurget, vel aquam admistam habeat quæ fullonibus ad vestes tingendas vsui fuerit. Ergo tutius erit semper eos pisces offerre quide mari quod aquæ dulci mixtum non sit, excepti fuerint: quales sunt qui pelagii & saxatiles appellantur. hi enim tum succi bonitate tum iucunditate cæteris longè præstant. Si verò quidam sint qui vtraque in aqua soliti sint viuere, vt capito, lupus, asellus, gobius, muræna, & cancri, & anguillæ, statim quærendum erit vbinam sint capti: deinde odoratu & gustatu discernere. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt, etsi cæteris sunt pinguiores, tamen & malè olent, & insuaues ac mucosi sunt, & statim putrescunt: atque etiam ex consuetis piscium alimentis, aut meliores aut deteriores esse ex gustu atque odore facilè cognoscuntur: quemadmodum mulli omnium pessimi sunt qui cancros comederunt.

A Aliorum verò caro durior est illa quidem, sed non mali succi: fidicula, rhombus, hepatus, buglossum, psitta, & lacertus medii quodammodo sunt inter eos qui teneram carnem habent. Alimentũmque eorum est optimum iis qui se non exercent, qui imbecilli sunt: iis verò qui conualescũt, friabile & molle alimentum est ad bonam valetudinem accõmodatissimum. Omnium autem optimi succi sunt carnes quadrupedum animalium, quæ si probè concoquantur, optimum sanguinem gignunt, & præsertim eæ quæ boni succi animalium sunt, quale suillum B est genus. Suum enim caro & ad iucunditatem & ad cõctionem est præstantissima, & eorum vel maximè qui in media ætate sunt constituti: vetustissimi nanque suis caro deterior est, itémque eius qui nuper natus comeditur. Nimis enim humidæ sunt carnes eorum qui recens sunt nati, & pituitæ plurimum faciunt: sed tamen iecur boni succi est: at partes quæ circa labia sunt & alæ, minus boni succi sunt quàm caro. Glandulæ probè concoctæ æquè ac carnes boni sunt succi: cor non mali succi esse censemus: meliores sunt pedes porcorum & rostrum C & aures. Cæterorum animantium, quanto carnes à porcorum carnibus in alimenti viribus superantur, tãto partes extremæ in eisdẽ partibus suillis cedũt. Cerebrũ volucriũ lõgè præstat cerebro terrestriũ. Ferarũ caro melioris succi est quàm cicurũ. Panis purus rite cõfectus boni succi est, itémq; alica, ptisana probè cocta. Fabæ, castaneǽque nõ mali succi sunt, nec ficus maturæ, & vua matura, pẽsilis verò reprehendi non potest. Caricæ statim distributæ boni succi sunt: quæ verò diutius in ventriculo morantur, mali succi euadunt, & pediculos generant. Hæ cum D nucibus in cibo acceptæ præstantissimum edulium faciunt: qui verò ficus & caricas cum aliis eduliis comedunt, non mediocri detrimento afficiuntur. Lactuca, vt olus, bonum gignit sanguinem: secundo post eam loco, intyba. Vina odorata boni succi sunt: optimi verò sunt succi Falerna, & potissimũ dulcissima, itémque Aruisiũ, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res mali succi sint, Cap. XIIII.

MAli succi non vna species est. alius enim frigidior est, alius calidior, alius biliosior, alius denique ad E aquæ naturam propius accedit, vt etiam magis melancholicus est alius. Ab omnibus autem mali succi eduliis etiamsi facilia concoctu sint, abstinendum esse consulo. Succus enim malus ex eis coaceruatus diu latet in venis: quum verò occasionem aliquam ad putredinem nãsciscitur, febres malignas gignit. Mali autem succi sunt hæc, pecudũ caro & caprarũ ex acrimonia. hircorũ caro pessima est: proximè succedit caro arietina, deinde taurina. inter hæc omnia caro castratorũ est potior: seniorum verò F sunt pessimæ. Leporum caro gignit illa quidẽ sanguinẽ crassiorem, sed tamen qui melior sit ad succos bonos faciendos quàm boum aut pecudum: & tamen ipsa quoque mali succi est. Ceruina caro mali est succi. Renes & testes adultorum animalium, præter testes gallorum gallinaceorum, mali succi sunt. cerebrum, spinalis medulla, cor, lien, omnia viscera animalium, oua frixa, casei veteres, boleti, amanitæ fungi, mali succi sũt: cæteros fungos nõ esse tutius est. Fœnumgræcum, lens, tipha, auena, & panes ex his confecti non bonum succum pariunt. cicer bonũ G succum non gignit: olyra verò pessima est. panicum, millium, & cætera generis eiusdem bonum succum non creant. Pisces verò, dracones, cuculi, callionymi, scorpii, trachuri, muli, orphi, glauci, & cætera animalia cetosa quæ in mari degũt, mali succi sunt omnia. Fructus omnes qui horæi dicũtur, mali succi sunt: ficus verò minus quàm alii fructus. at caricæ, si quis frequentius eis vescatur, non admodum probum sanguinem gignũt: ex quo fit vt ex eis magna pediculorum copia consequatur. Mala non matura, pira antequam maturescant, terebinthi fructus, mali succi sunt: cinara quoque, & præsertim quũ H durior est, itémque cucumeres & pepones, sed minus. cucurbita his omnibus præstat, sed hæc quoque in stomacho corrupta abundè est mali succi. Ex oleribus nullum boni succi est. medium inter vtrãque partem locum te-

net lactuca & intyba & malua:deinde atriplex, & portulaca, & beta, atque lapathum. Radices autem plantarum, olerum, mali fucci funt quæcunque acres funt, quales funt cæparum, porrorum, & alliorum, & daucorum, & raphanorum:mediæ funt, radices ari, rapæ quæ napus appellatur, & eius quem carum nominant. Ocimum fucci eft peffimi. Rapa cruda, braffica, bulbi non probè cocti: cæpæ, porra, allia, ampeloprafa, bis cocta fucci prauitatē deponunt. Peffimi verò omnino fucci funt olera omnia quæ fylueftria nominantur, vt agreftis lactuca, chondrile, fcandix, gingidium, feris, & cichorea. Vina quæ craffa funt & fœtida, & adftringentia, quale eft vile Bithynum, quod in magnis doliis comportatur:nam quod in paruis conuehitur, neque boni neque mali fucci eft, fed mediū inter vtrunque locum tenet.

Quæ res facilè concoquantur, Cap. XV.

Facilè concoquitur panis probè confectus, pifces faxatiles omnes, gobius, torpedo, turtur, fi autum gene ri comparetur. Volucrum caro terreftrium carni comparata, facilius concoquitur, præfertim verò perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, galli gallinacei, phafiani. Alæ anferum faciles ad concoquendum funt, fed gallinarum funt faciliores:& ad fummam, illæ bene educatorum & iuniorum, optimè concoquuntur, peffimè verò macilentorum & feniorum. quæ verò fero lactis educata funt, iecurque anferum, & cæterorum quæ fimiliter aluntur, itémque gallinaceorum gallorum tefticuli, facillimè cō coquuntur. extremæ porcorum partes funt concoctu facillimæ. Ex bubulis & caprinis carnibus, meliores ad cōcoctionem funt vituli: atque hœdi capris omnibus præftant. Carnes eorum quæ adhuc crefcunt, facilius concoquuntur quàm carnes eorum quæ declinant: quæque in ficcis locis funt educata, carnibus ad concoquendum facilioribus prædita funt quàm quæ aliis in locis. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti funt, itémque oua tremula & forbilia, lactucæ, intyba, malua, cucurbita cocta, quum non corrumpitur in ventriculo. Vinum dulce facilius quàm adftringens concoquitur. Porro ex iis quæ æquè falubria funt, id effe concoctu facilius fciendum eft quod fit iucundius.

Quæ res difficiliter concoquantur, Cap. XVI.

Difficulter concoquitur caro capræ, bouis, ceruique: difficillimè autem caro hircorum, deinde arietum, poftea taurorum. animalium verò annoforum peffimè concoquitur, itémque fuum fi fniores fuerint:ventriculus quoque ægrè concoquitur, inteftina, vterus, cor, iecur, aures, caudæ, renes, vifcera omnia, cerebrum, fpinæ medulla, adultorum animalium teftes, fanguis denique omnis. Anferum verò præter alas, & item palumborum, fturnorum, merulorum, & paruarum auium caro eft durior:ac magis etiam caro turturis antiqui, & anatis:& his magis caro pauonum & otidum. Ventres omnes volucrum ægrè concoquuntur:qua in re quidam ftruthiocameli & mergi ventrem quafi medicamentum ad concoquendum valens falfò laudant:fiquidem neque ipfe facilè concoquitur, neque aliorum ciborum concoquēs medicamentum eft. Cochleæ difficiliter concoquuntur, atque etiam lac acidum & cafeus vetus:at recens & ex acido lacte confectus, eft præftātior. Purpurarum autem caro, & buccinorum, & aliorum tefta intectorum, quorum dura caro eft, difficulter concoquitur:aftaci verò, paguri, cancri, locuftæ, fquillæ, & cæteri generis eiufdem:polypi, fepiæ, loligines, & omnes quæ molli cute præditi nominantur:bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, calionymi, fcorpii, trachuri, mulli, iphi, glauci, zygænæ, falpænæ, gongri, phagri, amiæ, aquilæ, oua tofta, cocta, fricta, triticum coctum, tragus, (cui foli ineft vt fit quàm polenta concoctu difficilior) tipa, auena, panes ex eis confecti, fabæ, ochri, dolichi, phafeli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & cætera huius generis: lens, tuffilago, fefamum, eryfimum, caftaneæ, glandes,

A poma, pira, & ficus antequam maturuerint:vuæ acidæ & aufteræ, palmulæ omnes, filiquæ, citrium, cuius parte exteriore fiquis pro medicamento vtatur, ea ad concoctionem faciet, quemadmodum alia pleraque acria faciunt: ocimū, rapa minus cocta, bulbi crudiores, paftinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipfa itidem olera omnia præter lactucam & intybum, funt eiufmodi. Vinum quoque craffum & nouum, atque etiam aqua omnis difficiliter concoquitur.

Quæ res ftomacho idoneæ fint, Cap. XVII.

B Stomacho autem aptæ funt palmulæ aufteræ, mala cydonia. Oliuæ fale conditæ præftantiores funt quæ ex aceto funt paratæ, vuæ paffæ aufteræ, vua in vinaceis repofita, nux regia, & magis quàm auellana, & multo magis fi cum caricis comedatur. Spinofa omnia ftomacho apta funt mediocriter:huius generis funt, carduus, atractylis incifa magis quàm conueniat:cinara, fiferis radix cocta, gingidum æquè ac fcandix, quod crudum & coctū fi edatur, ftomacho mirum in modum idoneum eft, lōgiorem autem coctionem non fert:napi, raphanus, rapa, C cardamum, pyrethrum, regius afparagus & paluftris, myrtus fylueftris, chamædaphne, oxyacathæ, & bryoniæ. Bulbi appetitum excitant, itémque capparis fale condita. Extima citrii pars ftomachum roborat in medicamenti vicem fumpta. Vinum aufterum os ventriculi firmat, atq; ipfum ventriculum, præfertim calida affectum intemperie. Vt medicamenta verò, abfinthium, & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ ftomacho fint, Cap. XVIII.

D Stomachum lædunt baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructus arbuti, amaranthus, viticis femen:beta verò ita ftomacho aliena eft vt fi eftur largius, morfum etiā inducat:itémque lapathium, ocimum, rapa crudior, blitum, atriplex, nifi ex aceto, oleo, & garo comedantur. Fœnumgræcum ftomachum fubuertit, & eodem etiam modo fefamum. Lac in iis qui frigido ventriculo funt acefcit:in iis verò qui calido funt, in nidorem tranfit: ex quo fit vt febricitantibus iure noceat: fiquis verò cum E melle propinet, vomitum ciebit. Pepon non probè concoctus cholericos inducere morbos confueuit: etenim priufquàm corrumpatur, ad vomitum prouocandum eft idoneus: fique copiofius eo quifpiam vefcatur, neque quicquam quod boni fucci fit pòft comedat, omnino vomitum mouebit: idem melopepon facit. Iam cerebrum omne ftomacho non conuenit, & naufeam ciet:quemadmodum facit etiam offium medulla. Vinum nigrum & aufterum facilè acefcit:craffum verò & nouum ad vomitum impellit. Inter medicamenta, abrotonum, feriphum, F fpuma nitri, ftomacho non conueniunt.

Quæ res capiti noceant, Cap. XIX.

Mora, rubi fructus, caput lædunt:iuniperi baccæ, fructus arbuti, cedriæ, cannabis femen, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, lini femen, vinum fuluum & aufterum caput lædit, & mentem tentat magis quàm nigrum & aufterum:odoratum quoque caput petit:at vinum aquofum neque capitis dolorem excitat, neque neruos lædit. Lac non eft aptum capiti, nifi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ G madefactæ fint, quæ fex etiā appellatur, capiti dolorem infert:itémque vua quæ fuerit in vinaceis repofita.

Quæ res non inflent, Cap. XX.

Non inflant cuminum, liguftici radix & femen, viticis femen, fructus cannabis. Præterea ex iis quæ alioqui inflandi vim habent, non inflant fabæ elixatæ aut frictæ, bulbi aut multum aut bis cocti, & cum oleo, garo, & aceto fumpti. Mel defpumatum, oxymel, flatus difcutit. Panes hordeacei quomodocunque cōficiantur, minimè flatus excitant. Inter ea verò quæ inflant aut nō H inflant, medii funt phafeli, ochri, cicerculæ, araci.

Quæ res inflent, Cap. XXI.

Inflant autem hæc, pifa, phafeli, fabæ, cicerculæ, lentes, cafei, cicer, lupini, ochri, panicum, milium, cæteráq; generis eiufdem. Faba frefa magis inflat quum per

se sola quàm quum aliter cocta estur. Maza ex polēta flatum gignit, subacta verò, diúque contusa, magis per aluũ ducit, præcipuè verò si mellis portio ei fuerit indita. Succi omnes inflant, præ cæteris cyrenaicus, satyrium, silphii liquor, & radix. Ex ficubus breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquisitè maturæ sunt, parum abest quin nihil penitus noceant, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatum excitant vt ficus, rapa cruda. Lac in ventriculo facilè ciet flatum, bulbi crudiores, mel nõ perfectè coctũ. Vina dulcia diuturniores flatus excitãt: dulcia simul & austera quæ neque distribuuntur, neque digeruntur, sed in ventre superiore manent, flatum indu cunt. Mustum verò ipsum quoque inflat.

Quæ res abstergant, incidant, aperiántque, Cap. XXII.

ABsterget verò ptisana, fœnumgræcum, melopepon, pepon, vuæ passæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrũ, quod lapides etiam in renibus egregiè confringit. Capparis satis tenuium partium est: quæ verò sale cõdita est, absterget, & pituitam quæ in ventriculo est, deducit, & lienis atque hepatis obstructiones expurgat: ad quem vsum adhibenda est cum oxymelite vel oleo ante alios cibos omnes. Betarum succus abstergendi vim habet, eásque obstructiones quibus hepar infestatur, dissoluit: sed præsertim quum ex aceto & sinapi estur: lapatia quoque, & vrtica. Ari verò & asphodeli radix tenuium partium est. Bulbi vim habent extergendi, attenuandi, & aperiendi: quocirca & asparagum & asphodelum ictericis vt summum remedium præbent. Cæpæ, allia, porrum, ampeloprasum, attenuant secántque crassos & glutinosos humores qui redundant in corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniam deponunt, & tamen etiam attenuant. Serum lactis humorum crassitudinem attenuat. Ficus abstergent: quam ob rem multæ arenulæ ex ficuum vsu in nephriticis excernuntur. Caricæ extenuant, & incidunt: ex quo renes expurgant. Baccæ iuniperi ea quæ in iecinore & renibus sunt purgant, crassósque ac tenaces humores attenuant. Amygdala extergent & attenuant, visceráque expurgant, & humorum reiectiones quæ per sputum ex pectore & pulmone fiunt, expeditiores reddunt. Pistacia ad iecoris firmitatem vtilia sunt, & ad purgandos humores qui in eius meatibus infarcti sunt, valent. Raphanus attenuandi vim habet. Mel habet maiorem attenuandi vim, quod ex calidis & siccis plantis factum est: quocirca etiã aqua mulsa ad sputum educendum est accommodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neque tenacia, neque crassa admodum sunt: visceráque sine molestia expurgat, morbísque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui succum crassum aceruãt, vina tenuissima conueniũt: quòd si frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia & antiqua & cum acrimonia cõferent. Vinum verò aquosum ad humorum ex pulmone eductionem aptum est. roborat enim, & succos humectat, & secat mediocriter. Vinũ dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia atque pleuritide, quum iam sit facta concoctio, est ad vires reficiendas accommodatum.

Quæ res obstruant, Cap. XXIII.

LAc in quo plurimum seri fit, minimè periculosum est, etiamsi semper eo vescare: quod verò seri parum, caseique multum habet, non tutum est ei qui in eius vsu diu perseueret. renes enim qui ad calculos generandos apti sunt, lædit, & iecinoris obstructiones facit in iis qui in eiusmodi morbos facilè possint incidere. Caricæ sunt iecori & spleni inflammatis noxiæ, veluti etiam ficus, non aliqua propria & excellenti earum facultate, sed communi omnium dulcium ratione. omnia enim dulcia lienem & iecur obstructa, & scirrho laborantia lædunt: ipsæ verò suapte natura neque obsunt, neq; prosunt vehementer: additæ verò iis medicamentis in quibus abstergendi & incidendi vis est, non mediocrem vtilitatem afferunt. Aqua mulsa incommoda est iis quorũ viscera in tumorem elata, aut scirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborãt: siquidem mel natura sua in biliosum succũ celeriter mutatur. Papaueris semen ea retinet quæ ex thorace prodeunt. Palmulæ pingues & dulces obstruũt: id quod viri-

A des magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex simila conficiuntur, obturant, & lienem augent, & lapidem in renibus pariunt. Idem facit triticea farina ex lacte. Alica etiam incommoda est iis quorum iecur obstructum est, & quibus renes sunt lapidi generando idonei. Vinum dulce obturat, & viscerum tumoribus incrementum præstat.

Quæ tardi transitus sint, Cap. XXIIII.

TArdè autem transeunt omnia quæ ex itriis & simila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lens detracto B cortice, cerebrum, spinalis medulla, iecur, cor, triticum coctum, oua cocta, & magis assata, & magis etiam fricta, lupini, phaseli, pisi, sesamum, erysimum, glandes, mala, pira non matura, siliqua, vinum dulce, & magis quòd austerum est, & nigrum sine dulcedine, itémque crassum & nouum omne. Aqua omnis tardi transitus est.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXV.

PErsica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. Omnes item fructus horæi, quorũ natura humida est, in ventre facilè vitiantur, nisi prius citò deiiciantur, id- C circo iis ante cætera omnia vesci oportet: ita enim celeriter deiiciuntur, & alia etiam deducunt. quòd si post alias dapes comedantur, eas etiam simul corrumpunt.

Quæ difficulter vitientur, Cap. XXVI.

CHamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & cætera omnia testa intecta. Quæ duram carnem habent, iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt, dare consueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam puram transferimus. Eiusmodi quoque sunt astaci, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & quæcunque carnem ha- D bent quæ difficiliter vitietur, non secus quàm testa contecta, quorum caro dura est.

Quæ res in cibis aluum moueant, Cap. XXVII.

ALuum subducunt, lens, brassica. Marina verò fere omnia quæ testacea nominantur, compositam ex cõtrariis facultatibus naturam habẽt. ipsum enim solidum vniuscuiusque corpus tardi transitus est, & ventrem sistit. Humiditas verò ad excernendum irritat. Siquis igitur aut lentem, aut brassicam, aut aliud quoddam ex iis marinis animalibus quæ dixi, coquat, deinde eius decoctũ oleo, E garo & pipere condiat, tum potui det cui velit, ventrem eo potu subduci conspiciet. Quinetiam marinorum erinaceorum, & conchularum omnium, & veterum gallorũ iuscula cient aluum. Brassicam, si velimus aluum subducere, cacabo vnà cum aqua in qua fuerit cocta, propè collocata, extrahimus, & statim in oleum & garum iniicimus, ea enim non est admodum coquenda. Mouent aluum panes furfuracei, & quia in ventre multum excremẽti faciunt, & quia furfur abstergendi vim habet. Fœnigræci succus cum melle coctus, & sumptus, ad omnes vi- F tiatos humores qui in intestinis sunt, subducendos idoneus est: ea etiam vi abstergendi quæ in eo est, cæteros ad excretionem trahit. Mel verò quod ei miscetur, parum esse oportet, ne morsum excitet. Oliuæ salitæ si ante alios cibos ex garo comedantur, aluum mouent. Quemadmodum testa intectis, ita etiam conchulis inest succus ventri subducendo idoneus: & propterea nonnulli eas ex oleo, vino, & garo parant, & iure, quod inde fit, ad aluum ciendam vtuntur. Lac, quod liquidius est, magis subducit: quod crassius est, minus. Serum lactis valde aluum mol- G lit, eique tantum mellis addendum est quantum satis sit ad condiendum citra stomachi subuersionem: eodémq; modo tantum salis adiiciendum quantum satis sit, ne gustus offendatur: quòd si velis magis subducere, plurimũ salis in tenuissimum læuorem redacti indito. Carnes animalium quibus parum admodum ætatis accessit, ac magis etiam eorum extremitates, per aluum transeunt. Simili quoque modo ex piscibus cartilagineis torpedo & turtur mediocriter transeunt. Beta & lapathiũ, vrtica, caseus recens cum melle, atriplex, blitum, cucurbita, pepones, H melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, & præsertim quũ humidæ fuerint, sycamina pura in ventriculum incidentia, & præ cæteris cibis sumpta, celerrimè subducuntur, & cæteris etiam cibis viam parant: post alios verò cibos accepta, etiamsi vitiosum succum in ventriculo compe-

riant, tamen æquè ac cucurbita, celerrimè corrumpuntur. Nuces recentes ad alui excretionem faciunt: sed & siccæ, si prius in aqua permaduerint, æquè ac virides faciunt. Pruna humida subducunt, sicca verò in aqua mulsa in qua multum mellis sit, infusa, etiamsi quis ea sola comedat, satis abundè ventrem leniunt: sed multò magis si mulsam etiam ebibat. Est enim perspicuum facere ad ventris subductionem, vt postquam ea sumpseris, aliquo post tempore vinum dulce bibas, neque statim prandeas. Mora, cerasia, præcocia, persica, & omnia humida, & aquea, & omnino quæ nullam insignem habere qualitatem ea gustantibus & olfacientibus videntur, si rectè affectus sit ventriculus, facilè per infernas partes deiiciuntur: si verò non & ipsa supra cætera manent, nihil vẽtrem ad expellendum iuuant, quia nulla in eis inest acrimonia, aut nitrosa qualitas. Hæcque eduliorum materia est quodammodo media inter ea quæ aluum subducunt & ea quæ sistunt, parum ad alteram partem vergens quum vsuuenit, vt neque languidè ventrem subducat, neque validè ad distributionem faciat. quandoque enim aluus sistitur, & ea quibus cohibetur, in alteram partem parum quid vergunt. Ex quo fit vt aqua mulsa in quibus celeriter distribuitur, in iis non solum aluum ad excernendum excitet, sed cæteros etiam cibos commistos deducat: si verò non properet distribui, statim irritet ad excretionẽ, quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipsum etiam mel solum, si quis non coctum lambat, aluum rectè subducit: aqua autem mulsa, parumper vel nihil cocta, antequam distributio fiat, subducetur. Oxymel imbecilliꝰ intestinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem: passum aluum subducit, itémque oua recentia, si ex multo oleo primo loco sorbeantur.

Quæ res mediæ sint inter aluum purgantia & subducentia, Cap. XXVIII.

MEdium verò locum inter purgantia & mollientia tenet mercurialis per se vel cum aliis oleribus cocta, & primùm in cibo sumpta, & cum eius iure absorpta. Itémque polypodium, similitérque alypum, cuius semen in potione acceptum ad cochlearis quantitatem, nigram bilem purgat. Pari quoque modo cnici semen contusum, & succosum redditum cum aqua mulsa, aut iure gallinæ, aut amygdalis, & nitro, & aniso, & melli, & caricis comixtum.

Quæ res aluum supprimant, Cap. XXIX.

PAlmulæ austeræ, vuæ austeræ, mora rubi aluum supprimunt. Rubi canini fructus magis etiam sistit. Myrta syluestria, pruna agrestia, quæ etiam pruna appellantur, mala adstringentia ventrem detinent: acida verò quũ in ventriculo succum crassum inueniunt, eundem incidendo aluum subducunt, & ob eam causam fæces liquefaciunt. At si purum ventriculum inueniant, eum magis supprimũt. Quæ dulci succo sunt prædita, ea sine acrimonia facilius descendunt: aquea verò, & quæ expertia sunt qualitatis, iniucunda sunt, neque quicquam commodi in se habẽt. Quod de malis dictum est, idem quoque de malis punicis déque piris dictum puta. Siquis lac excoquat, serúmque consumetur, aluum non ciebit. nam si lapides ignitos toties in lac immittas vt serum consumptum sit, lac ita paratum adstringet: idque iis quorum acria excrementa ventrem morsu infestant, dare consueuimus. Sed non minus etiam quàm ex lapidibus ignitis id facies ferreis orbiculis igne candentibus. Verùm lac quod ita confeceris, in caseum facilè coit in ventre: idcirco ei mel & salem admiscemus: sed tutius est aquam affundere. Neque mirum videri debet si consumpto sero lactis, aquam adhuc affundimus: quia non seri humiditatem, sed acrimoniam, qua ventrem subducit, vitamus & fugimus. Astaci, cancri, paguri, locustæ, squillæ, & cætera omnia quæ molli testa intecta sunt, aluum supprimunt, sed minus quàm ea quæ testa sunt intecta: habéntque hæc salsum in se humorẽ, quem si in aqua deposuerint, nõ minus quàm ostreorum, & aliorum testa intectorum caro, ventrem cõpriment. Lenticula quoque & brassica bis coctæ, & quum succum deposuerunt, ventrem sistunt: quúmque humidum ventrem exsiccare in animo habemus, brassicam

A mediocriter coctam, prima aqua abiecta, statim in aliam calidam iniicimus, & in illa iterum eam coquimus donec flaccescat: idque quod bis coquendum est, neque aërem, neq; aquam frigidam debet contingere: si quidem non poterit exquisite flaccidum reddi, etiamsi plurimũ decoquas. Si corticem à lenticula auferas, vehementem adstringedi vim amittet, neque ita fluxiones quæ in ventriculo sunt, exsiccabit. Si verò eam contundas, bisq; excoquas, prioremque aquam abiicias, deinde modicum salis aut gari commisceas, & aliquid eorum quibus aluus B constringitur adiicias, ita vt gustus non lædatur, iucundissimum vtilissimúmque & medicamentum & eduliũ parabis. Polẽta ex vino austero pota exsiccat. Oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta omnia, leporis caro, vinum austerum, & nigrum vacans dulcedine, albumque & austerum, fuluum quoque & austerum.

Quæ res calefaciant, Cap. XXX.

AT calefaciunt triticum coctum, & panes ex eo confecti, tipha, auena, fœnumgræcum, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, sesamum, erysimum, & ob C id sitim inducunt: cannabis semen, vuæ dulces, vuæ passæ dulces, malua mediocriter, apium, smyrnium, eruca, raphanus, rapa, radicula, napi, cardamum, pyrethrum.

Quæ res sint acres & calidæ, Cap. XXXI.

PAstinaca, daucus, carus manifestò calefacit. Allium, gummi, porrum, ampeloprasum satis acria sunt, sed tamen bis térve cocta deponunt acrimoniam. Caseus vetus calidus est, & idcirco sitim affert: vinum dulce mediocriter: fuluum est nigro calidius: flauum verò est omniũ D calidissimum, deinde fuluum, tũ rubrum, postea dulce, postremò album, minus quàm cætera omnia calidum est: vetustissimum verò abundè calefacit.

Quæ res refrigerent, Cap. XXXII.

REfrigerat hordeum quibuscunque modis conficiatur, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, melopepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ & acidæ vuæ, & passæ. Mala non adstringentia frigidi & terrestris succi sunt, acida verò frigidum & tenuium partium suc- E cum habent: quæ perfecta ἄποια (*hoc est, qualitatum expertia*) sunt, & veluti aquea: idem de piris & malis punicis iudicato. Non pauci quoque sunt aliorum arborum fructus qui refrigerent, & præsertim ii qui reponi & asseruari non queunt. Palmulæ adstringentes frigidum succũ habent, lactuca, intubus, sed hæc moderatius: portulaca, papaueris semen, cuius si plurimum sumatur, soporiferũ fiet. Eos autem quibus tenuis destillatio fluit à capite iuuat: in quo casu id quod cãdidius est, cæteris præstat. Myrta refrigerant, sed non vnà cum adstrictionẽ, quandoquidem acrimoniam quandam habent. Solanum efficax est F in refrigerando & adstringendo. Aqua, vinum aquosum, non apertè calefacit: quamobrem cum minore periculo febricitantibus præbetur. Vinum autem album & austerum, minimé, vt inter vina numeratum, calefacit: quod verò album simul, & austerum est, itémq; crassum & nouum, apertè refrigerat. Acetum quoq; tenuium partium est, & idcirco quum intimas partes penetret, magis quàm alia refrigerantia neruos lædit. Porro media quodammodo inter calefacientia & refrigerantia sunt panes loti, amylum, & vinosæ vuæ.

G Quæ res exsiccent, Cap. XXXIII.

LEns & brassica pariter siccant, & ob eam causam aspectum obtundunt, nisi fortè contingat vt totus oculus sit humidior. Asparagus verò minus quàm brassica ipsa siccat: at aliorum olerum caulis est siccior. Contrà fit in raphano & rapis, & napis, cardamóque, ac pyrethro, atque omnibus quorum acrem esse asparagum contingit. Polenta siccat, viticis semen, eruum bis aut sæpe in aqua coctum, edulium exsiccans fit: præstantius autem est album. Quod verò assatum aut frictum estur, siccius alimẽ- H tum præbet. Quæcunque autem in aqua prius elixantur, humidius alimentum præbent: quæcunque verò in sartagine condiuntur medium inter hæc locum tenẽt: quodcunque autem plus vini & gari habet, siccius est quàm id quod nõ habet. Alia sunt his lõgè inferiora: nam quæ defruti plus habent, aut in simplici & puro albo iure co-

quuntur,multo sunt prædictis humidiora:quæ verò ex so la aqua coquuntur,sunt etiã his humidiora.magnũ enim discrimen ex ipsa conditura accedit seminibus,oleribus, & plantis,omnibus quidẽ exsiccantibus, sed aliis magis, aliis minus, iuxta facultatem eorum quæ eis adiiciũtur.

Quæ res humectent, Cap. XXXIIII.

PTisana,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,nux viridis,pruna,sycomora,& sycamina non corrupta,omnino humectant:non refrigerãt autem omnino,nisi frigida sumantur. Humectat quoque lactuca, B intubúsque,sed his debilius portulaca. malua autem, & blitum,& atriplex magis aquea sunt olera.quinetiam alii plerique fructus aliorum arborum humidi sunt, ac præsertim ii qui reponi non possunt.Iam & lactucæ & papaueris semen humectat,itémque fabæ virides.Aqua humectat & refrigerat:ac calefacta,humectat,& calefacit.

Quomodo sorbitiones coquendæ sint, Cap. XXXV.

Quod quidem totum est deprauatum,& in eo multa desunt,nec restitui coniectura satis tutò poterant.

C PTisana vt decet parabitur,quum coquendo in tumorem fuerit elata:deinde lento igni coquatur donec per multum ocium in succum abeat. Quo quidem tempore quum planè intumuerit,acetũ ei misceatur: quúmq; probè fuerit cocta,sub edendi tempus sal tenuissimus est iniiciendus:si verò oleum ab initio imposueris, coctioni nihil incommodabis: aliud verò nihil admiscendum est,nisi porri modicum & anethi, ídque in ipso statim principio.Quæ verò ex lentibus & ptisana componitur, rectè paratur,si maior lentium imponatur copia, & eo- D dem coquatur modo:præterquam quòd satureia aut pulegium ei adiicitur,sitque edulium suauissimum.Ex cucurbita quoque iucundissimus fit cibus, si cum aliquo salsamento ex ponticis,quæ mylla dicuntur,mandatur.Iis verò qui sunt ad continendos cibos imbecilliores,neque sumere crassius alimentum queunt,optimum erit,alimẽtum aqua macerare,deinde coquere,deinde contundere. Potest ergo quispiam polentam, panémque calidum macerare:panes enim confracti & macerati,plurimum facultatis,veluti caliditatis,amittunt:eorum verò decoctorum potio longè præstat, & multo etiam melius alimentum E præbet.Hordeum verò quod febricitantibus dãdum est, non est confricandum,sed lauandum, & in aqua coquendum:ac primùm quidem quum intepuerit,aqua abiicienda est,tum alia adiecta coquendum.Rectè autem coquetur si decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias:coquitur autem donec hordeum crepet, deinde abiiciatur tenuissima aqua,& melle admisto id per se potui detur:hoc enim & ventriculo commodum est,& vrinam cit,& abundè nutrit.Datur item hordeum in polen- F ta frictum,quod etiam καγλύδα appellant:sed antequam maceretur,leuiter fricandũ est,vt præusta palea abstergeatur:deinde macerandum & coquendum est.magis enim quàm quod antè dixi,ventrem cohibet.Ita etiam alimentum quodcunque ægrotanti esse accommodatum censetur,coqui poterit.Quæ verò subtrita sunt,ea maceratis & coctis esse crassiora & validiora videntur. posset autem omne fere alimentum subteri: similiter quoque in potionibus quæ dantur.Panes verò siccos & recentes infundimus, & aqua emollitos conterimus, & ex linteo G percolamus. Vt verò id album non videatur, addimus cucumeris semen frictum, itémque amygdala, & nuces pineas,& sorba, & cum his singulis, vel cum aliquo eorum, vel cum omnibus,anisi vel fœniculi semen admiscetur,datúrque id febricitantibus ex aqua mulsa:qui verò febrem non habent,iis datur ex vino. Milium verò & panicum contusa, & maximè fricta, & detracto cortice, præcipuè conueniunt iis quibus venter biliosa laborat affectione,& quibus multæ tenuésque excretiones per aluum fiunt. Hæc autem contusa in aqua sunt resoluenda. H Nec minus esse horum debet quàm quod acetabulũ contineat:aquæ verò acetabula decem.Quúmque in succum sint redacta,per densum linteum excolanda sunt, & vini austeri modicum est perfundendum,& postea coquenda: tum ita confecta ieiunis exhibenda. Quinetiam accom-

A modatum fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis vsquedum non admodum succosæ reddantur, sicuti milium contundere. Auena maximè omniũ leguminum est ad concoquendum accommodata: & eius optima est sorbitio.Fit eodem modo quo ptisana, vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur.

Quæ res loco olei in sorbitionibus imponantur, Cap. XXXVI.

IN omni sorbitione,præter eam quæ ex lentibus fit,pro oleo aptum erit cucumeris semen crudum eliquatum. B Ptisanæ verò ac cæteris decoctis, vel conus, vel nux, vel auellanæ, vel thasiæ nuces; vel amygdala miscentur.Iis verò quos perturbata aluus exercet, pro oleo papauer album leuiter frixum:idque robur addet. Iam ad fluxum ventris castaneæ quoque cum interioribus membranis contritæ adhibentur.

De confectione alimentorum, Cap. XXXVII.

SImila coquitur, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminas imponatur,parúmque olei & anethi ad- C datur: pridie verò lauanda simila est. Panis aqua calida maceretur, quæ aqua continenter subinde commutetur: non omnis tamen panis pars infundenda in aquam est, sed interior.Huiusce rei terminus esto,vt non solùm panis intumescat,sed etiam vt fermentum euanescat,nec panis fermentum redoleat.Ptisana coquitur, vt in vna eius parte quindecim aquæ partes sint:vsque autem coquitur dum quinta pars remaneat,eáq; dissoluta sit. Itriũ verò & panẽ aridum coques donec in partes admodũ teneras abeat, & in mortario teres,& iterũ ex aqua,sale & oleo co- D ques.Oua coquenda sunt ex aqua,ea semper mouẽdo.mota enim neque simul cohærent,neque densantur.Sed melius in posca coquuntur:nam ita remanent humidiora.

De aqua mulsa, Cap. XXXVIII.

MVlsa non admodum vtilis est biliosis.in ipsis enim in bilem mutatur:ergo eiusmodi naturis mulsa dilutior conueniet.Est etiam incommoda mulsa iis q i viscera habent morbis opportuna.Porro ita paranda mulsa est,vt octupla aquæ portio melli admisceatur,coquatúrque donec spumam desinat emittere.Spumã verò simul- E atque orta est,ab ea perpetuò tollere conuenit.

De potionibus quæ vtiles sunt ægrotantibus, Cap. XXXIX.

FEbricitantibus optima potio est mulsa, vel oxymel, & aqua omni morsu vacans. Quæ verò adstringendi vim habent,in ventris turbationibus non sunt incommodæ.Porro ad vomitum ciendum etiam mel admisceri illis potest.Ac æstiuo quidem tempore mala in frusta dissecta in aqua infunduntur,donec ea colorem inde contra- F hat. Similique modo cydonia mala matura secantur in partes,& macerantur:hæcque præcipuè dantur iis qui bilem vomunt.Pira verò in aqua infunduntur quæ adstringentia & dulcia sunt.Myrta verò recentia vino dulci infusa potionem quidem insuauem,sed tamen non mordentem & lenem faciunt. Acini quoque vuarum aridi in aqua macerantur:sed eorum decoctum, quum neque acre neque acidum sit,multo est vtilius.

De lactis potione,ex Rufo authore, Cap. XL.

G QVi lac potat, ab aliis abstinere cibis debet, donec fuerit concoctum,& ad partes infernas descenderit. Præstat autem manè bibere lac recens mulctum, & pòst nihil sumere:eóque tempore nimios labores vitare. Necesse enim est vt in iis acescat qui se tum laboribus dedunt.Sed melius est quietè inambulare,&interim vigiles quiescere:nam hoc pacto quamprimum per aluum descẽdit.Vbi hoc deiectũ fuerit,aliud bibendum est:quúmq; hoc descenderit,aliud deinde bibendũ. In initio autem, nõ quidẽ ex reliqua corporis mole,sed quæ in vẽtriculo H sunt,vtiliter purgat. Quare cõfecta,venas mox ingreditur,ac optimè nutrit,neq; amplius deiicitur.In biliosis autẽ fluxionibus, & quũ ad vẽtriculũ colliquationes confluũt,decoctũ lac dandũ est: ac primũ quidẽ lentè & paulatim coquetur,vt pars descendat, pars consumatur: de-

inde multo magis coquetur,adhibita diligẽtia ne aduratur, néve in caſeum coaleſcat :quod ſanè diligentiſſimè curabitur, ſi leniter coquamus, & agitando,quod ſeceſſerit ex omni parte detrahamus : porro ferula leni & tenui agitandum erit : ſiquid verò labris ollæ adhæſerit, id etiam ſpongia erit abſtergendum . Sæpe enim vſuuenit vt ex eo totum præterea lac fuerit corruptum. Quemadmodum igitur dictum eſt,lac vſquedum craſſius æqualiter dulciuſque crudo euaſerit, percoquatur.

De aquis, vt ab Herodoto authore traditum eſt, Cap. XLI.

QVæ autem virtus aquarum ſit, quódque vitiũ, ſcire nos oportet. Aquæ enim multiplicioris vſus ſunt quàm reliqua ferme omnia ad victus rationem inſtituendã. Ergo ſciendũ eſt optimã aquã eſſe eam quæ nullam omnino qualitatẽ neque guſtatui neque odoratui afferat: quæ quidem eſt bibentibus iucundiſſima, & ad aſpectũ pura videtur. quum verò præcordia celeriter permeet,nulla eſt quærenda præſtantior:nam quæ in præcordiis diu moratur,ventrémque ferit,flatu implet & prægrauat, licet ea bona quæ dixi habeat, ea tamen ſemi viciata exiſtimanda eſt: ſiquidem neque citò caleſcit,neque citò frigeſcit:quinetiam quæ in ipſa coquuntur,tardiſſimè coquũtur,& peius .Ergo melius eſt huiuſmodi aquam experiẽtia iudicare. Aquæ,is qui iudicare voluerit, ex his ipſis ſignis facere coniecturam poterit. aquæ enim quæ ad Septentrionem vergunt,ſolémque auerſum habẽt, cum tardiores ſunt, tum verò etiam difficilius coquuntur, & tardè refrigerantur, & calefiũt. Quæ verò ad orientem ſolem ſitæ ſunt,& per meatum aliquem aut terram ipſam fluunt, celerriméque calefiunt & frigefiunt, eas eſſe optimas ſperandum eſt. Illæ etiam bonæ ſunt quæ æſtate frigidiores ſunt,

A hyeme verò calidiores. Nonnulli aquas pondere metiuntur, eáſque quæ leues ſunt potiores putant.hoc ſi aquis præter cætera accedat,laudabile eſt:ſolum verò nõ ſatis argumento eſt, aquas bonas eſſe. Pluuiales autem, inquit Hippocrates ,leuiſſimæ ſunt, itémque dulciſſimæ,tenuiſſimæque & limpidiſſimæ : quia ſol quod leuiſſimum tenuiſſimúmque eſt trahit : id quod non ex aliis aquis ſolùm,ſed ex ipſo etiam mari & ipſis itidem corporibus facit. Quocirca aqua pluuia citiſſimè omnium putreſcit,vtpote quæ ex diuerſis & plurimis ſit
B permiſta qualitatibus : ſed nemo exiſtimet aquã quæ facilè putreſcit,eſſe peſſimam : nam facilitas mutationis potius virtuti quàm vitio attribuitur.ex quo conficitur vt quum aliæ optimarum aquarum notæ adfuerint,etiamſi facilè putreſcat,ea ſit cenſenda optima : & tamen quum mutari incipit, bibentibus raucitates,tuſſes,& vocis grauitates affert. Ex pluuiis aquis æſtiua, quæque ex tonitruo fit præſtantior eſt quàm quæ ex nimbis eſt demiſſa: quæ verò ex glacie & niue fiunt, peſſimæ ſunt: in aquæ enim concretione tenuis pars o-
C mnis excernitur. Porro paluſtres ac fœtidæ , quæque qualitatibus abſurdis præditæ ſunt, coquendo meliores fiũt,& bibẽdæ ſunt vino miſtæ, vt adſtringẽtibus dulcius vinum miſceatur, aliis verò id quod magis adſtringat. Vtile eſt etiam paluſtres, ſalſas, bituminoſáſque percolare : at quæ valde frigidæ ſunt, à cibo ſunt potui dandæ, ſed neque confertim , neque affatim, neque ſine vino. Nonnulli potus atque paſtus inuenerunt quibus aquarum vitium emendant:alii cicerum
D decoctum prius bibunt, ciceribúſque veſcuntur : alii caucalida comedunt cum aliquo piſciculo coctam: ſimili quoque modo fœniculum:alii denique betã & cucurbitã cum muria & vino diluto antè comedunt.

QVINTI LIBRI ARGVMENTVM.

In quinto agitur de grauidis,nutricibus,infantium educatione,& de omni ætate,& de dentium,auditus, oculorũmque curatione : itémque quomodo caro auferatur & reficiatur, & ibidem etiam temperaturarum cognitio & curatio traditur.

LIBRI QVINTI CAPITA.

Quæ grauidis eueniant, déque earum victus ratione, Cap. I.

QVONIAM hæc præcipuè grauidas infeſtant, nauſea, cõtinuus vomitus, ſputa, ſtomachi eroſiones, & cibi faſtidium, non ab re fuerit eis remedia præſcribere. Ambulationes ergo, cibi neque admodum dulces, neque admodum adſtringentes, vina fulua, odorata, quinque annorum, maxima ſunt remedia: vt medicamentum autem herbæ ſanguinalis decoctum bibant. Prodeſt eodem modo anethum & pontica radix, quam rha patrio vocabulo nominant: hæc & ante & poſt cibum ſumi poſſunt. Extrinſecus autem præcordiis imponitur cataplaſma ex œnanthe, balauſtio, cytiſi, & ſmyrnii coma, fœniculi ſemine promiſcuè: poteris eadem cum palmulis & vetere vino permiſcere. Stomachi autem eroſiones aquæ calidæ potus leuabit: cõfert etiam quietè ambulare, præcordiáque lana molli fouere. Eas verò quæ cibum faſtidiunt cohortaberis vt varios & iucundos cibos, & amylum ſiccum edant: ídque magis erit offerendum iis quæ terram edere cupiunt. Appetitum excitant etiam labores, & longior peregrinatio. Quæ verò quietam agere vitam conſueuit, ea quum grauida eſt, ægrè repentinos motus fert: porro acria quandoque guſtare, præſertim ſinapi, conueniet ei quæ cibi faſtidio teneatur. Ad magnos autem pedum tumores confert anthyllis aceto excepta: itémque commodum eſt ſuperimponere folia braſſicæ latiora, & affectum locum creta cimolia ex aceto illinire: alumen quoque cum aceto erit accommodatum. Iam verò mala quæ medica nominantur, aquæ incocta pedibus vtiliter admouentur.

De nutrice eligenda, Cap. II.

NVtrix eligenda eſt nullo affecta morbo, quæ neque nimis iuuenis ſit, neque nimium ætate proceſſerit. Iunior autem ſit quinque & viginti annorum, & vndetriginta: quæ verò grandior ſit, trigintaquinque annos ſit nata. Pectore amplo ſit, mammis magnis, papillis neque conniuentibus, neque auerſis. Habeat autẽ reliquum corpus neque admodũ pingue, neque nimiũ gracile. Magnum etiam eſt infanti commodum nutricem non multo antè peperiſſe, & maius, ſi marẽ. Caueat nutrix valde ſiccantia, ſalſáque, & acerba, & acida, & amara, quæque vehementer calefaciunt, itémque odores fœdos, & præter modum ſuaues, & condimenta, & cætera acria. Iam verò à venereis abſtineat, manúſque & & humeros exerceat, id quod molendo texendóque faciet. Puerulum verò trimeſtrem aut quadrimeſtrem vlnis geſtet.

De lacte nutricis, Cap. III.

LAc præſtantiſsimum eſt quod ſpiſſitudine, copia, colore, odore, & guſtu moderatum eſt. Illud etiam commendatur quod in vnguem pollicis ſtillatum, & in luce ſpectatum, vngue inclinato, neque citò neque tardè defluit. Probari autem hoc etiam pacto poteſt, lacti in vas vitreum infuſo, coaguli portio miſceatur, digitíſque agitetur, atque ita permittatur donec cogatur: deinde inſpiciendum eſt vtrum minor ſit pars quæ in caſeum concreuit quàm ea quæ in ſerum abiit. quod ſi ſit, vtile erit lac: ſi contrà, erit cõcoctu difficile. Quod verò æquam vtriuſque portionem habebit, id erit probatiſſimum.

Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.

LActis vitia corrigenda ſunt hoc modo: Si craſſius ſit, pituita vomitu eliciatur: optimum verò erit oxymelite vomitum ciere. Eadem quoque laboribus qui cibum præcedãt, tenuãda eſt, ac tunc quidem origanũ, hyſſopum, ſatureia, ſcandix, & thymum, itémque radiculæ parum, & vetus ſalſamentum cum oxymelite accommodata ſunt. Si verò acrius tenuiúſque fiat, multis A laboribus alleuanda nutrix eſt, ſorbitionibúſque, ac ſuillis carnibus eſt reficienda, ſapáque & vinum dulce potui dandum. Si diminutum lac fuerit, & ſorbitiones erunt offerendæ, & vberius erit alenda: vinum dulce propinandum, pectus & mammæ confricandæ, nonnullis etiam affixa cucurbita mirum in modum auxiliata eſt. Medicamenta verò, etſi ad lac gignendum proficere aliquid cognoui, tamen iis continenter eſſe vtendum nõ cenſeo: (vehementius enim liquefaciunt) ea ſunt, fœniculi radix & ſemen ptiſanæ incocta, cytiſi folia in vino B nigro, aut ptiſana, melanthium in vino dulci, itémque anethũ, paſtinacæ radix & fructus, hæcque calida prius perſperſa ita ſunt præbenda. Omne verò lac malum, ſiue craſſum ſit, ſiue acre, ſiue fœtidum, puerum qui ipſum prius ſuxerit, eadem inficit qualitate: acre autem lac ieiuno nunquam dandum eſt. Corrigere verò lactis fœtotorem vinum odoratum & cibi ſuaues poſſunt.

Educatio pueruli, Cap. V.

PVer nuper in lucẽ editus melle primùm nutriatur: deinde lacte bis in die, aut ter ad ſummum: quúmC que id alacriter puer aſſumit, ſpéſque eſt eum eſſe concocturum, tum cibus iam offerri poteſt qui ipſum non impleat: ſi verò nobis ignaris impleatur, ſtatim ad ſõnum procliuior & ſegnior efficitur, ventérque intumeſcit & inflatur, & vrina redditur aquoſior: quibus notis perſpectis, nihil dandum eſt priuſquam quod in ventre habet conſumpſerit. ſatis erit biennium lacte nutrire: deinde verò ad cibos tranſeundum eſt.

De puſtulis quibus puer affectus eſt, Cap. VI.

PVſtulas quæ circa pueri cutem oriuntur, primùm ita ſinemus: quum verò valde creuerint, tum eſt ei D adhibenda curatio: ea fiet balneis in quibus myrti aut lentiſci folia aut roſæ incoquantur: deinde roſaceo aut lentiſcino erit vtendum, & item cerato ceruſſato, leniterque nitro abſtergendum. neque enim puer feret vehementiora. Erit etiam accommodatiſſimum nutrici victus rationem ex dulcioribus inſtituere. Optimum quoque fuerit ſi perulum ipſum ita educemus vt neque expleamus, neque nimis tenuẽ victum præbeamus. Si pueri aluus adſtringatur, mel cibo erit affundendũ, & ſimul coquendum: ſi verò neque ita deiiciat, terebin E thinæ quantum ciceris magnitudinem impleat, adiiciemus. aluo autem humectata, milium præcipuè offerendum eſt.

De tuſſi & grauedine infantis, Cap. VII.

SI verò tuſsis aut grauedo quandoque puerum exerceat, linctus ex melle qui mellitiſſimi dicuntur, offerendi ſunt. Puero igitur multa aqua calida loto, caput eius copioſo melle calido illinendum eſt, deinde lingua digito comprimenda. ita enim magnam pituitæ copiam vomet.

De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.

F SIquis puritus gingiuarum puero cõtingat, fotu vtendum eſt, & liberaliore etiam vnctione ex oleo non cocto, in quo parum ceræ liquefactum ſit.

De ortu dentium, Cap. IX.

DEntes ſeptimo menſe oriuntur, ac tum quidem inflãmationes gingiuarum, maxillarũ, & tendinũ, & quãdoque etiã conuulſiones ſubſequuntur: tunc nihil puero dandũ eſt quod maſticatione indigeat. Gingiuas autẽ continenter digito præter lauacrũ cõtractare, adi G péque gallinaceo vel leporis cerebello emollire oportet. Vbi verò dẽtes iam eruperint, ceruix, caput atq; maxillæ delicatis lanis puris inuoluẽtur, oleóque dulci & calido fouebuntur, quod etiam in meatus auditus inſtillabitur: quo ſane tẽpore puer erit vberius alendus, & aqua calida lauandus. Si verò profluuium ventris fiat, id epithematibus quæ præcipuè ſiſtũt, cuminum, aut anethum, aut apium lanæ inſpergendo inhibere tentabimus. Proderit etiam roſarum ſemen admiſcere, & ſummatim calidis exſiccare: at ſi nihil venter deiiciat,

melle in glandis formam coacto leniter irritabitur, aut calamintha cũ melle trita illinetur. Cõuulſionibus autẽ puerorum auxiliari potiſſimum videtur heliotropium aqua incoctum, ſi in ea puer lauetur. Vtile quoque eſt eſt irino, aut cyprino, aut ſicyonio perungere, & totum calefacere. Quum verò exortis dentibus digitos vulnerat, benefaciet iridis radix deraſa, nec multum ſicca ore detẽta: id quod etiã vlceribus auxilio eſt. Iam verò butyrum etiam cum melle illitum prodeſt.

De vlceribus quæ aphthæ dicuntur, Cap. X.

VLcus oris quod aphtha dicitur, puero oritur modò ſubalbidum, modò ſubrubrum, modò nigrum veluti cruſta: ac nigrum quidem peſsimum eſt, & maximè mortiferum. Succurrit autem iris cum melle, & ſi velis ſiccã inſpira, & roſarũ folia contuſa, & roſarũ flos, & crocũ, & myrrhæ portiuncula, & galla, & thus, & cortex thuris, & ſimul, & ſingula per ſe melle intincta. Præterea mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus conuenit.

Ad femorum intertrigines, Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrto arida, cypero, & roſis inſpergendæ ſunt.

Ad aurium humores, Cap. XII.

AVrium humores exiccat lana ex alumine impoſita, aut vinũ mulſum, aut vinum vetus inſtillatum, aut crocum ex vino tritum.

De aduſtione quæ ſiriaſis appellatur, Cap. XIII.

ADuſtio eſt inflammatio partiũ circa cerebrum & eius membranas, in qua ſinciput cauum efficitur, & caui cum pallore oculi, corporíſque ſiccitas fit. Remedio eſt vitellus oui cum roſaceo ſincipiti impoſitus ad modum linamenti, vt continenter commutetur.

Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vſque ad declinantes, Cap. XIIII.

INfantes, quique lactentes non ſunt, ſinendi ſunt vt liberius & hilariter viuãt: exercitationes, atque alimenta lenia ſunt eis præſcribenda: ab anno ſexto & ſeptimo pueri & puellæ literatoribus blãdis humaníſque tradẽtur. ita enim quieto animo & iucundè perdiſcent. Atque animi quidem quies ad bonam corporis educationem valet plurimùm. Quum duodecimum annum agunt, ad grammaticos iam & geometras adducẽdi ſunt, & corpus exercendum eſt. A quartodecimo anno vſque ad viceſimumprimum annum, exercendi erunt in mathematicis diſciplinis, & philoſophiæ ſtudio: & propter corporis robur plures exercitationes erũt eis imperãdæ, vt animo & corpore laborãtes, venereis vti prohibeantur: his etiam auferẽdum vinum eſt. Ætati florenti abſoluta victus ratio animi & corporis conuenit: idcirco omnibus exercitationibus, ac præſertim quibus quiſque aſſueuit, itémque cibo pleniore, & qui boni alimenti ſit, vtendum. Declinantibus verò conuenit victus ratio & animo & corpori debita. exercitationes enim, qualeſcunque ſint, pro horũ ratione ſubtrahendæ ſunt: quũmque eorum habitus frigeſcere incipiat, alimentum eſt diminuendum.

De laſſitudinibus quæ ab exercitationibus contrahuntur, Cap. XV.

LAſſitudo quæ vlceris ſenſum inuehit, ex copia excrementorum tenuium ſimul & acrium oritur: quæ verò tentionis ſenſum repræſentat, in qua tendi partes corporis videntur, nullum quidem excrementum notabile ineſſe in corpore indicat, ſed in neruis & muſculis affectio quædam exiſtit, qua vidẽtur tendi, etſi minimè tenduntur. Ea verò quæ inflammationi ſimilis eſt, in qua veluti contuſas, & inflammatione obſeſſas partes ſentimus, tum ſolet incidere quum muſculi nimium excalfacti quippiam ex circunfuſis ſibi excrementis attraxerunt. Eſt etiam alia quarta quædam affectio, quæ oritur quum muſculi vltra debitum exiccãtur: vt quum ſe homines exuerint, ſqualens, cõtractúmque corpus & ad mot⁹ pigrũ videatur. Remediũ verò eius quæ vlceris ſenſũ præ ſe fert, erit excremẽtorũ euaporatio, quæ fiet frictione multa, mollique cũ oleo copioſiore, in quo nulla adſtringẽdi vis inſit. Altera verò laſſitudo in qua tẽſio ſentitur, pro remedio relaxationem poſtulat. Relaxatur autem quod diſtentum eſt, tum pauca mollíque frictione ex oleo dulci & apricato, tum verò omni intermiſſione & quiete, & balneis temperatis, atque in aqua calida mora diuturniore, adeò vt ſi bis & ter etiã laueris, plus ſis profecturus. Sanationi verò tertiæ laſſitudinis ſunt tria propoſita, ſuperuacanei euacuatio, diſtenti remiſſio, & inflammationis refrigeratio: ergo & oleum copioſum & tepidum, molliſſimæque frictiones, & in aquis temperatis mora longiſſima, huiuſmodi laſſitudines curat: multa itidem quies, aſſiduáque inunctio idem præſtat. Quarta denique affectio primo die nihil ſanè diuerſum à ſuperioribus poſtulat, niſi calidiorem aquam, quæ ſenſim contrahat & roboret cutim, ſecundo die apotherapiæ exercitationem. In balneis verò ex calido ſolio in frigidam protinus exiliant. Porro quicunque laſſitudine grauantur, boni ſucci nutrimentum poſtulant.

De adſtrictione, Cap. XVI.

ADſtrictio oritur aut obſtructis meatibus, aut denſatis: deprehenditur autem protinùs vbi ſe exuerint, ex colore albo, & cutis duritie ac denſitate: in exercitatione verò, ex eo quòd ægrè incaleſcant. Remedium huius affectionis eſt calefactio: ergo valentiore exercitatione & balneis calidioribus vtendum eſt: mora verò in frigido ſolio diuturna ne ſit: ſed nec ipſa aqua valde ſit frigida. Induẽdi autem vngantur aliquo quod mediocriter calefaciat, vt oleo dulci & tenui. Cutis etiã denſitati ſanãdæ ſatis eſt oleũ anethinũ, præſertim ſi ex anetho viridi fiat: oleum quoque ex populo nigra confectum ad idem facit.

De laſſitudinibus quæ ſponte ſua nobis irrepunt, Cap. XVII.

QVoniam laſſitudo quæ vlceris naturam refert, ex acrium excrementorum vitio oritur, ſi vitioſus humor paucus omnino fuerit, apotherapiæ exercitatio ſufficiet: ſi copioſior ſit, & altius in corpore reſideat, neque exercitationẽ hanc, neque aliud genus exercitationis, neque motum vllum penitus iniungemus, ſed quies, ſomnus, & inedia diei totius imperabitur: deinde veſperi pingui vnctos, & tẽperato balneo lotos, exiguo boni ſucci cibo & ſorbili alemus. Sed neque à vino erũt abſtinendi. hoc enim, ſiquid aliud, ſemicrudos humores concoquit. Si ergo ex his malum conquieuerit, homo ad conſueta munia paulatim erit adducendus. Si verò poſtero etiam die perſeueret, iam validioris remedii ineunda eſt ratio. Si vires conſtiterint, duorum alterum erit faciendum, aut ſanguis mittendus, aut exhibẽda purgatio, diſtinctione adhibita vtrũ magis oporteat: ſi vires ſunt imbecillæ, ſanguinẽ quidem nullo pacto detrahemus, ſed tamẽ moderatè purgabimus: ſi verò permagna ſit humorum crudorũ copia, tum neque ſanguinẽ mittere, neque purgare, neque exercere, neque penitus mouere, neq; lauare cõuenit: ſed in omni quiete ſeruandi ſunt, dandáq; eſculenta & poculenta, ac medicamenta in quibus attenuãdi & incidẽdi abſque manifeſto calore vis inſit: ergo victus ex oxymelite, portiunculáque ptiſanæ inſtituetur, nonnunquã verò aquæ mulſæ parũ offeretur. Et quoniam omnibus his turgida inflatáque præcordia ſunt, & quicquid ſumpſerint in flatus facilè conuertitur, præſtabit cibo piper admiſcere. Sed erit etiam accõmodatius vti medicamẽto quod dioſpoliticũ dicitur, & eo quod ex tribus piperibus ſimplex conficitur, atque oxymel eſt eis vtiliſſimũ. Pro potu vtantur apomelite, & præſertim vbi coacuit, & vino quod leuiter aceſcit, & cibis veſcãtur attenuãtibus ſine calore, qualis eſt capparis, ſi ex oxymelite aut oxelæo ſumatur. Laſſitudo verò tenſionis ſenſũ referens, quũ ſine exercitationibus incidit, copiã ſolidas corporis partes diſtendentẽ indicat. Quũ verò ſanguinis copia ſubſit perſpicuũ eſt, optimum eſſe aut venam incidere, aut malleolos ſcarificare. Spontanea autẽ laſſitudo, in qua vlceris ſenſus nobis ſe offert, ne paucis quidem horis, nedum duobus aut tribus diebus ita lentè occupat, ſed protinus febrim vehementiſſimam inducit, niſi præueniendo ſanguinem detrahas. Melius autem erit, ſi fieri

poterit, bis eodē die sanguinē mittere: primùm autem ita euacuabimus vt ne animi defectionē inducamus: secundo verò loco, ne ipsa quidem animi erit formidāda defectio. Qui verò ita affecti, sanguinis missione vacuati non fuerint, ii vt seruentur, bona fortuna indigent.

Senum victus ratio, Cap. XVIII.

SEnectus sicca & frigida est: calefacientibus & humectantibus corrigitur. Eiusmodi sunt calida dulcium aquarum balnea, vini potio, & cibi omnes humectandi, simul & calefaciēdi facultate præditi. Fricandi sunt senes post somnum cum pinguedine aliqua: deinde ambulare, & gestari citra lassitudinem debent. Imbecillioribus ter in die dādus cibus est: ac tertia quidem hora panis modicum cum melle Attico: septima verò, quum frictione & exercitationibus cōgruis vsi fuerint, atque loti, primùm sument quæ aluum molliunt, deinde pisces, vel aues: postea verò in cœna aliquid optimi succi, & quod non facilè vitietur. Non prohibeo etiā eis vinorum ex melle paratorū vsum, præsertim iis senibus quibus suspicio est calculi in renibus gignendi aut podagræ: tùncque petroselinum in vinum cōiiciendum est. Siquando verò ob pituitam in vētriculo obortam, cogimur aliquid ex iis quæ eam incidant eligere, ad humectantem victum sine mora est reuertendum. Eis verò ficus maturas ante alios cibos dabimus: hyeme verò caricas, si nullum vitium in dextra præcordiorū parte sentiant. Quoniam autem tum serosa tum pituitosa excrementa in senum corporibus aceruantur, vrinas moueri quotidie conuenit, & aluum soluere, præsertim oleo ante cibum absorpto. Perspicuum autē est, omnia olera ex oleo garóque ante cibum sumi oportere. Si verò aluus præter modum sit adstricta, mercurialis & cnicum ad eam ciendam sufficiēt. Facit etiam terebinthina, eáque sumenda est quandoque ad vnius auellanæ, quandoque ad duarum, quandoque verò ad trium magnitudinem. Oleum quodque clysteri infusum iis quibus aluus adstricta est summam affert vtilitatem.

Ad eos qui venereis vti non possunt, Cap. XIX.

PVdenda continenter pinguedine vngenda sunt, cui adiuncta sit exigua narcissi radicis portio, aut grani gnidii, aut pyrethri, aut vuæ taminiæ, aut viticis. Erigetur etiam penis si quis succi cyrenaici quantum milii magnitudo est, ei imponat. Ante cibum verò prodest bulbos assatos, rubentes, exiguos, cum sale & oleo, aut mazam frictam cum salsamento, aut denique scillæ tabefactæ modicum edere.

De corpore rugoso, Cap. XX.

RVgas corporis expellit erui farina viti albæ admista. Aliud smegma quod continuè illinitur: Ficus pingues cum bryona contusas, farinam erui, aut sepiæ testam vstam cum modico melle instillato.

Vt corpus suauiter oleat, Cap. XXI.

VT verò corpus suauiter oleat, eidem vnctioni miscenda est cupressi coma arida & contrita, aut pini cortex. Illud verò meminisse oportet, vt mane postquam stolam induerint, parum casiæ aut herbæ Sabinæ gustent.

Vt habitus calefiat, Cap. XXII.

AD habitum corporis calefaciēdum hoc puluere in balneo vtitor. Habet verò nepetam, sampsuchum, hyssopum, lauri baccas, rorem marinum, lapidem pyritem, salem, fæcem vstam, nitrum, pumicē pro cuiusque ratione, itémque modicum sinapi, vuæ taminiæ, & grani gnidii. A balneo verò vtendum erit acopo quod calefaciendi vim habeat.

Ad vitiatum colorē emendandum, Cap. XXIII.

VItiatum corporis colorem vita iucunda, cibus suauis émendat: cibo autem admiscere oportet radiculam, porra, viride cicer. Bonum etiam colorē facit dulcis mali Punici succus absorptus. Prodest etiam oleum cui bryoniæ radix diu sit incocta: id quod ad corporis quoque cutim intendendā valet. Smegmatis porro admiscenda sunt glutinantia, quæ ex aliquo abstergentiū fiunt, farina, bulbo narcissi, & bryoniæ radice: quæ res corpus etiam intendit. Bene etiā colorant, si copia sup-

A petat, amaræ amygdalæ radix & semen in aqua cocta, & in balneo adhibita.

Ad liuores, Cap. XXIIII.

LIuores constare prohibebimus si cutem crassam, & iniuriis minus patentē, & habitū valde admodū calidum effecerimus. quod vt celerius fiat, sale in balneis super ea parte quæ nigrorem cōtraxerit, vtemur: deinde verò eandem partem spongiis in decocto radiculæ aut absinthii madefactis fouebimus.

B Quæ dentes conseruant, Cap. XXV.

DEntes integri manebunt si quis faciat hæc: In primis caueat ne cibos corruptos edat, ne continenter vomat. Caueat escas dētibus incommodas, quales sunt ficus siccæ, mel coctum & valde durum: palmulæ quæ difficiliter frāguntur: quæcunque glutinosa sunt, & vix frangi possunt, ita vt dentes moueant: quæ denique stuporem dentibus inducunt. Post cibum verò dētes quoque purgare oportet.

Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.

C NE grauis auditus fiat primùm cōducit sordes quæ in auditus meatu sunt, abstergere: per interualla autē linum dropaci intinctum in meatū iniicere, & expressum euellere. meat⁹ enim ita valde purgatur, & auditus auribus restituitur. Deinde autem aliquid ad erui magnitudinē indere, & meatū per vnū diē obturare cōuenit: eo exēpto vngere diebus quinque oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pinguedine anseris, cum exiguo fellis bubuli. Post verò id tēpus sinapi & ficus cōteres, factúmque ex eis collyriū, ad duas

D horas impones, deinde eximes, oleúmque quod in asphodeli radicis succo deferbuerit infundes.

Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.

NE tenebræ oculis offundantur, quum in aquam frigidam quispiam se mergit, oculos in eadem apertos diu teneat: aspectus enim inde robur sumit. Oculi nō sunt lectione fatigandi. Vinum crassum & dulce vitent, itémque cibos qui in ventre superiore diu morantur, qui difficiliter concoquūtur, humoresque lentos & cras-

E sos gignūt, atque etiam erucam, porrum, & omnia quorum acrimonia ad superiores partes fertur. Supinū quoque decubitum diuturnū, frigus, ventósque contrarios, & fumū & puluerē fugiant. Porro aquam ita confectā quotidie ad mensem & diem vnū oculis instillent: Fœniculum viride in vas fictile foris picatū cum aqua pluuia coniicitur, fœniculo extracto reliquum reponitur.

De repletione, Cap. XXVIII.

MAxima ex repletione in cibis noxa contrahitur. quāuis enim ventriculus probè concoquat, tamen

F venæ suprà quàm par est expletæ laborant, distēduntur, rumpuntur, obstruuntur, & flatu implentur. Tibi verò planè persuadeas repletionem pessimarum ægritudinū causam esse. Quum igitur venter expletus est, id quod superfluit, tum per superiores partes vacuatur, tum per infernas excernitur. Sed id omnino est imbecillius ea repletione quæ in venis est, non tamen est admittēdum: sed si quis plura ingessit, statim debet euomere. periculū enim est ne facta concoctione venæ expleantur, atque etiam magis quū immoderato potu atque pastu se con-

G tinēter expleat, nec vllam interim inanitionē moliatur. Vomitus autem ciēdus est antequam cibus corrumpatur: quòd si aliquid impediat ne vomitus excitetur, aluus soluta sæpe iuuit: si ea non fluat, plurimū dormiendum est, & aqua calida potui frequenter danda. Quum verò abundè sit facta concoctio, præsertim si aluus deiecit, tum & lauare, & fomentis vti, & parum cibi dare, & potionem dilutam offerre, licebit: at si neque aluus deiecerit, neque statim sit facta concoctio, ad hæc verò, reliquum corpus graue, segne, & somniculosum sit, & ali-

H qua etiam inertia præter rationem mētem occupet, hæc inquam omnia repletionem in venis esse commostrabunt. Qui verò præterea lassitudine premuntur, eos, dū ventriculus concoctionem obiuerit, quiescere oportet, deinde verò laboribus inaniendi sunt.

Ratio victus eorum qui sunt negotiis occupati, Ex Galeni commentariis, Cap. XXIX.

QVum quispiam negotiis occupatam vitam ducit,cõsiderandum est vtrum superiore vitæ tempore exerceri consueuerit, an exercitiis peractis lauari, an minimè exercitatus, huiusmodi consuetudinem moderatè ferat:vt quum transpirabile corpus habeat,non continenter ægrotet. Hæc enim corporis natura non est ad aliam consuetudinem traducenda, vt nec etiam eorum qui ex longo temporis interuallo in morbum incidũt. Si verò quispiam ægrotare continenter videatur, si ex humorum redundantia id eueniat,tibi propositum sit, rationem victus salubrem ita instituere vt semper moderatos humores habeat:si verò ex vitiatis humoribus, vt optimos.Qui igitur succos omnes æqualiter coaceruant,ii planè in balneum sunt ducẽdi,deinde fricandi, & paululum prius dimouendi: qui verò hæc antea facere consueuerãt,iis eadem parum augere, cibi aliquid subtrahere, & cibos qui parum nutriant esse consulemus. In iis verò qui humores prauos colligunt, non vnum propositum est, quia neque etiam vna est prauorum humorum species: nonnulli enim frigidiores magisque pituitosos colligunt. ergo & à cibis & à potibus iis acerbuntur quicunque collectũ in eis humorem promptè generare consueuerũt.Sed & alui subductio horum omnium est commune præsidium.

Quibus cibi vitiantur in stomacho; Cap. XXX.

CIbis in stomacho vitiatis,si quæ corrupta sunt, deiiciantur,erit maximè compendiaria ad sanitatem via:sin minus,iis quæ leniter subducunt,irritãda aluus est. Iis qui ita sunt affecti, vomitus ante cibum,isque vini passi potione excitus, prodest. Hoc etiam consilii dandum eis est vt nihil assumant quod nidorem afferat, vel grauiter oleat,aut omnino cibũ qui facilè corrumpatur:ea verò quæ boni succi sunt,deligant. Eis etiam ex moderato temporis interuallo alium subducere, rebus moderatè purgantibus expediet.

Victus eorum qui iter faciunt,ex Dioclis sententia, Cap. XXXI.

ITer facilè conficiet qui vnctus sit,& non magno impetu proficiscatur: per æstatem verò fascia tenui sex aut septem digitos lata,non minus autem quinque cubitis lõga,lumbos ad ilia vsque complectatur. Baculus quoque ad iter est vtilis. in decliuibus enim locis præmissus,corpus quod præceps ruit,tanquam basis quædam continet:in accliuibus verò eidem innixi; corpus facilè ad ascensum promouemus. nam hoc scitum est, minus labi eum qui tribus,quàm qui duobus firmamẽtis nixus incedit.Quũ verò in itinere cessamus,eo tempore vnctio, & parum cibi ex fructibus qui æstate suppetunt, & modica potio conuenit. A prandio requiescendum est antequam in viam se dare. Quòd si necessitas cogat festinare, sitisque vrgeat, tenuis polenta ex aqua & exiguo sale potui detur. Iam verò solis æstus atque ardores cauẽdi sunt,neque corpus nudum ei est exponendum,sed contectũ,ne siccescens indurescat, præterquam quod ex itinere fit. ita enim & minus lassitudine fatigatur,& nullam ex affectionibus antè dictis pa-ri ratione persentit. At hyberno tempore, quum frigus est, antequam viæ te committas, aluum subducere, inungi, hyberni cibi non multum sumere, atque exigua potione contentum esse oportet. Fascia quoque longiore non modò lumbos, sed etiam spinam & pectus rectè & diligẽter obuolues. Quũ verò requiescis, tali præsidio firmatus, si vehemens frigus sit, neque vngi, neque cibum, neque potum gustare est melius, quin neque etiam alia quauis ratione te fouere, nisi ibidem sis permansurus. Post longi verò itineris confectionem, aliósque vehementes labores, etsi lassus quispiam non est, tamen non secus quàm ii qui lassi sunt curandus est: sic enim minus incommodi quidpiam accidit.

Ex Erasistrato, quid faciendum sit peregrinantibus in aquis commutandis, Cap. XXXII.

AQuis in quibus nitri qualitas & salis inest, plurima eorum quæ odorata sunt, quæque vrinam ducunt, miscere optimum est ei qui potaturus est: qui verò totã aquam immixtã bibit, non multum debet bibere. hac enim ratione ab aquarum malitia minus ei molestiæ afferetur, quum ipsi aquæ succos consuetos, & aquarum malitiæ plurimum repugnantes miscebit, & totius aquæ nõ multum potabit: cæteráque quæ ad victum pertinẽt conuenienter aquæ mutationi simul etiam commutabit. Decet quoque eos qui peregrinãtur, aeris, & cæterorum omnium quæ offeruntur, habere rationem: quæ enim aduersam valetudinem allatura sunt, vel ex nimiâ copia alimenti, vel ex succorum malitia, vel ab aëris inspiratione causam ducunt.

Victus nauigantium ex Diocle, Cap. XXXIII.

VOmitibus qui nauigantes infestos habent, quique primùm oriuntur, neque facilè neque vtile est succurrere: omnino enim iuuare consueuerunt. A vomitu autẽ neque multi neq; quiuis cibi sunt offerẽdi: sed vel lẽticula sicca & decocta, cui pulegii modicũ additũ sit, vti: vel pane macerato in vino diluto, atque odorato, potúque modico, eóque vel ex vino prorsus diluto, vel aceto mulso. Lentes autem coquẽdæ sunt, deinde quum molles fuerint, ad læuorem redigendæ, tum siccandæ, atque ita in vas fictile reponendæ. Si verò vomitus diutius & crebrius infestent, cibo qui vehementius eos cohibeat vtendum erit: itémque modica potione quæ ex aceto mulso cum aqua constet, in quo thymum aut pulegium fuerit infusum: aut ex aqua cum polenta diluta, aut etiam vino odorato. Ad graues autẽ nauium odores, vel mala cydonia, vel thymum, vel pulegium naribus admouebũt. Mare verò intueri minimè debent vsquedum in nauibus versari assueuerint. aquis præterea est adhibẽda diligẽtia, ne turbidæ, ne fœtidæ, néve salsæ sint.

De ebrietate, Cap. XXXIIII.

EBriis vomitus statim excitatus conueniet: aqua autẽ & mulsa liberalius pota vomendum est, vsquedum plurima reiecta sint, & ventriculi morsus obtundantur. Post vomitum, solium ingressi largè perungantur: reliquum verò tempus quiescãt, & vestibus tecti plurimùm dormiant, quousque discutiatur vinolentia.

De iis qui immoderatè veneriis vsi sunt, Cap. XXXV.

QVi immodicè coiuerũt, iis vestimẽta calida, quies, somni longiores conueniunt, quousque ab imbecillitate seipsos vindicent.

De refrigeratis, Cap. XXXVI.

QVi in nimio frigore versati sunt, locis calidioribus cyprino aut irino perũcti decumbãt: deinde verò quum parum fuerint excalfacti, piper & myrrha in potione cũ vino veteri odorato, aut liquor cyrenaicus cũ vino vel aceto, aut pyrethrum, aut castoreum cum aceto dabitur: cibo autem calidiore & moderato nutrientur.

De exustis, Cap. XXXVII.

QVi verò in sole sunt exusti, ii decũbant in locis perflabilibus, faciésque, manus & crura sunt aqua frigida perfundenda. Si sitis vrgeat, frigidam bibant qui ei assueuerunt: háncque non cõfertim, sed paulatim. Cibo vtantur exiguo, quique facilè distribuatur: ísque humidior sit potius quam densior.

Ex Galeno de pituita, quæ in ventriculo est, Cap. XXXVIII.

SI vnquam in aliquem incidisti qui cibos valde nutriẽtes aduersaretur, ab iísque mirum in modum abstineret, sique cogeres assumere, nausea corriperetur: ea verò solum quæ acriora sunt expeteret, atque iis quidem oblectaretur, sed tamen & venter inflaretur, distenderetúrque, ac nauseabundus fieret, parúmque ructibus solis leuaretur, ipsique cibi assumpti corrumperentur, & in acorem potissimum couerterentur, nosti omnino auxiliorum caput esse vt pituitam à ventriculo abstergeres. Equidem noui quãdoque homines ita affectos, qui quum radiculis ex oxymelite sumptis magnam crassissimæ pituitæ copiam euomuissent, integræ valetudini statim sint perfectè restituti.

Ex eodem, quid in constitutionibus intemperatis faciendum sit, Cap. XXXIX.

IN omnibus conſtitutionibus ætas naturáque ſingu- A lorum hominum, quam relationem ad conſtitutionē habeat, conſiderandum eſt. Conſtitutiones enim quæ naturis ſimiles ſunt, morbos pariunt: contrariæ verò iuuant. Ac temperatis quidem corporibus, temperatæ cōſtitutiones ſunt ſalubres: intemperatæ verò noxiæ. Sed quemadmodum nulla ex intemperatis cōſtitutionibus eſt bona temperatis, ita etiā non eſt magnopere dānoſa, velutis intemperatis eſſe ſolet. Corpora enim quæ ini bi ſunt, vt in talem quempiam morbū propter familiarem eis intemperiem cadat, ea à ſimili aeris nos ambiē- B tis intemperie corripiuntur: quæ verò contrà atque aer ambiens affecta ſunt, præterquam quòd nihil offendū tur, ad meliorē etiā ſtatum perducuntur, quū præſertim contraria conſtitutio temperaturæ naturalis intemperiē corrigat. Id qui norit, is vict⁹ rationē cōſtitutioni aduerſam inſtituens, corpora in bona valetudine conſeruabit.

Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.

QVum nimia carne auctum corpus fuerit, liquandū erit, & comprimendum. Porro autem calidius ſicciuſque temperamentum corpus gracile reddere oſtenſum nobis eſt: ergo tale temperamentum obeſis homi- C nibus eſt inducendum, ſi eos ad mediocritatem velis perducere. Noſti autem veloces exercitationes, victum attenuantem, & ſimilia medicamenta, & animi curas, totam temperaturam ſicciorem, & ob id etiam corpus tenuius reddere. Quis autem victus attenuet, perſpicuum eſt. Medicamenta verò vehementiora ſunt hæc, rutæ ſemen, præſertim ſylueſtris, cum ipſis etiam corymbis, ariſtolochia rotunda, tenuis centaurea, gentiana, & polium: quæque ad ciendam vrinam multum valent, D quale eſt petroſelinum. hæc enim & ſingula per ſe, & omnia inter ſe mixta, attenuare & vacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis crematis valde extenuat, & ipſa itidem theriace. Diſcutit etiam & extenuat inunctio olei, in quo radix cucumeris agreſtis, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & ariſtolochia ſit incocta. Poliū quoque & centaurea idem faciunt. Cibus non ſtatim à balneo dandus eſt, ſed ſomnus eſt prius imperādus. Præſtaret autem aquam balnei vim habere diſcutiendi, ſi naturalem habere poſſent, vt Mitylenæ eſt: ſin minus, E flos ſalis marinæ admiſceatur. Vino vtendum albo & tenui. Iam verò ſicca frictio ex linteis craſsioribus ad attenuandum multum valet. Cibus prætea non eſt pro ratione exercitationum offerendus. Apricatio quoque obeſis prodeſt. Potus non eſt eis ante cibum permittend⁹, præſtátque ſemel in die cibū capere. In balneo quoque corpus ex multo nitro fricare, ipſum attenuat: paucum verò irritamentum eſt vt probè corpus nutriatur. Attenuat etiam hoc quod habet piperis & petroſelini duplum, aſari & aniſi ſimplum: id quod ciere vrinam, & F ſubducere aluum poteſt.

Quomodo graciles reficiendi ſint, Cap. XLI.

QVum attenuatos renutrire volumus, vinum craſſum eduliáque multi ſucci dabimus: exercitationes tardas, & frictionem moderatam, & (vt ſummatim dicam) omnia ſupradictis cōtraria iniungemus. Iiſdem quoque accomodatum eſt, tribus quatuórve diebus pice oblini. Siquis ieiunus lauetur, ante balneum fricare corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: pòſt verò frictione non admodum dura vtendum erit, ne con- G ſtringētes, denſam durámque cutim efficiamus. Decoloribus verò, quique non nutriuntur, opus eſt neque ad iram impelli, neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ ſint, Cap. XLII.

EX gracilitatibus quæ particulis eueniunt, quamplurimæ ex diuturna ipſarum quiete, aut ex deligationis fracturæ modo oriūtur. ergo vis extenuatæ partis firmāda eſt, ſanguiſque ad eam copioſè attrahēdus tum moderatis frixionibus, tū motibus accōmodatis, & mo H derata calentis aquæ perfuſione. Hæc autem eouſque faciēda ſunt quouſque pars rubra facta extollatur: ceſſandum verò eſt priuſquam collabatur. medicamento etiam picatorum (vt dictum eſt) vti oportet. Quum verò particulam frigidiorem eſſe ſenſeris, tunc linteis A confricanda eſt, & medicamētum aliquod calefaciens adhibendū. Ego verò etiā thapſia quādoque vſus ſum, quam tum cum melle, tum verò cum cerato illinebam.

Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.

TEmperatiſſimus homo eſt cui corpus habet in medio omnium extremitatum exquiſitè cōſtitutum, vt inter gracilitatem, craſsitudinem, mollitiem, duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatē, & ſiccitatē: atque vno verbo, cuius naturales animaléſque actiones B culpa vacant. Is quoque medius eſt inter glabrum & piloſum, nigrū & album: atque in pueritia rufos magis quā nigros capillos: in florēte verò ætate cōtrà habebit.

Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.

COrpora quæ iuſto calidiora ſunt, dentes citius emittunt, & ſimiliter augentur. Tangentibus calidiora, & minus pinguia videntur. Eorum color rubidus, capilli nigri, modicè hiſpidi, venæque latæ. Siquis verò & pinguis & craſſus ſit, venáſque latas habeat, is non natura, ſed conſuetudine pinguis euaſit. Frigidioris autem C temperaturæ notæ ſunt vt corpus frigidum tactui appareat, glabrū ſit, & pingue, color vnà cum capillis rufus. Si frigiditas multa ſit, liuidus quodāmodo & plūbeus color eſt, & venæ anguſtæ. Cui autē venæ anguſtæ ſunt, ipſéq; eſt gracilis, is nōneceſſariò talis eſt, ſed ex cōſuetudine ad eum ſtatū eſt redactus. Arida tēperatura durior graciliórque eſt quàm quæ tēperata eſt atque hiſpida. Ac durities quidē à ſicca tēperie ſeparari omnino non poteſt: gracilitas verò non ſolùm naturales tēperaturas, ſed etiam lōga acquiſitas cōſuetudine ſequitur. Siccita- D tis ſignū eſt ſi corpus difficiliter moueatur, ſqualidúmque ac ſiccum ab exſiccātibus fiat. Humida verò temperies in cæteris quidem eſt ſimilis temperatæ: ſed tamen eſt mollior, & maiore carnis copia referta, atque ab ea ſeparari mollities non poteſt: ſicut etiā craſſitudo, quæ non modò innatam temperaturam, ſed eam etiam quæ ex longa conſuetudine contracta ſit, comitatur. Proprium verò humiditatis ſignum eſt, corpus ab humectantibus grauari. Quæ verò calida & ſicca eſt, hirſuta maximè eſt: capilli in capite celerrimè naſcūtur, iidém- E que nigri, & iuuenili ætate copioſi. Temporis verò progreſſu caluitium conſequitur. Venæ amplæ ſunt, veluti etiam arteriæ tum magnæ ſunt, tum verò etiam pulſant vehementiſſimé: totum præterea corpus robuſtum, articulatum, muſculoſum, & expers pinguedinis eſt. Cutis verò durior eſt atque nigrior. Quum verò temperies frigida atque humida ſit, pectus erit omnino perāguſtū, totúmque corpus pilis vacans, cutis tenera atque alba, capilli ſubuſi, & præſertim in iuuentute: quúmque ſenectus aduenerit, caluitium non ſequitur. Huiuſmodi F autem homines ſtatim timidi, puſillanimes ſegnéſque ſunt, venáſque latentes habent, craſſi ſunt & pingues, & femoribus & muſculis nō aſpectabilibus ſunt: itémque inarticulati ſunt & bleſi. Síque frigiditas & humiditas magis aucta fuerit, color vnà cum capillis rufus erit: ſi verò plurimum augeatur, liueſcit. Calida verò atque humida temperies mollior eſt, & plus carnis habet quàm optima temperatura: quum verò plurimum aucta fuerit, ſtatim morbis putridis corripitur. Quum autem paulo humidior eſt, multóque calidior, tum ea præditi & pau- G lo molliores ſunt, & plus carnis habent quàm temperati: hiſpidiores verò non paulo, nec paulo ſunt tangentibus calidiores. Si verò frigiditas & ſiccitas æquè augeantur, corpus ſuapte natura erit gracile, non muſculoſum, nec articulatum, nec coloratum, & pilis vacans, tactuíque frigidum apparebit. Pinguedo tamen, licet graciles ſint, carni inſperſa erit. Capillorū color pro portione frigiditati reſpondebit. Quantum verò ad animi mores pertinet, puſillanimes, timidi, & triſtes erunt: & &(vt ſummatim dicam) in tēperaturis cōiungatis quali- H tatis exuperantis ſigna, cæterarum ſignis ſemper præſtabunt.

De capitis formatione, Cap. XLV.

PAruum autem caput prauæ cerebri conſtitutionis proprium indicium eſt: magnū verò non neceſſariò

bonæ est indiciũ. Sed si ob innatæ facultatis robur, quæ bonam multámque materiam effecerit, hoc eueniat, bonum signum erit: si verò ob solius materiæ copiam, non item bonum. Sed hæc distinguenda sunt ex forma & ex iis quæ inde oriuntur: atque ex forma quidem, si concinna sit: (hoc enim semper bonum est signum) ex iis verò quæ oriuntur à capite, si optimè sint affecta, sique neruea ipsorum pars bene alatur, robustáque sit, si denique oculi acriter aspiciant. Capita autem acuminata mancam habẽt circa frontem aut occiput, aut vltra debitum auctam eminentiam. Ita plerunque fit vt quemadmodum magnum caput, sic etiam ea quæ sunt huiusmodi, vitiosa cõperiamus: & tamen quandoque nonnulla ex iis, quum virtus efformans valida sit, bona inueniuntur.

Temperaturæ cerebri signa, Cap. XLVI.

Temperatum cerebrum actiones animi habebit moderatas, & excremẽta itidẽ moderata, miniméque ab omnib[9] externis rebus offendetur. Qui hoc præditi sunt, capillos in infantia subrufos, in pueritia subflauos, in perfecta ætate flauos, & medios inter exquisitè crispos & simplices habet, nec facilè caluescunt. Si cerebrũ calidius temperato sit, omnia ea quæ circa caput sunt, rubicundiora & calidiora erunt, venæque in oculis apparebunt, iisque in lucem editis capilli statim in capite nascẽtur. Qui verò multo calidiores sunt, iis capilli nigri, & robusti, & crispi, in primisque non multum subflaui: deinde verò nigri fiunt, & quum ætate procedunt, caluitio afficiũtur. Horum pauca sunt excrementa, quum valetudine quæ vitio & culpa omni vacet, perfruuntur. Caput iis impletur, grauatúrque à cibis potionibúsque calefacientibus: itémque odoribus, & rebus foris incidentibus. Modicus somnus atque is non profundus huiusmodi naturis satis est. Frigidioris porro quàm par est cerebri notæ sunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manãtium, capilli recti, rufi, ac stabiles, facíléque à frigidis causis lædi, destillationibúsque atque grauedinibus continenter corripi, venásque oculorum non apparére, & ad somnum ferme procliuiores esse. Siccioris autem cerebri signa sunt, si nihil excrementorum in meatibus fluit, si sensus acres sint, si vigilantes, si capillos robustiores, & celerrimè exorientes: quúmq; orti fuerint, potius crispos habeant. Hi verò citò calui fiunt. Humidioris verò cerebri, capilli plani, nulla caluities, sensus obtusi sunt, excrementorum copia redũdat, somnus multus & profundus. Qui calido siccóque cerebro sunt, ii carent excrementis, sensibus sunt exquisitis, & vigilantissimi, & celeriter caluescunt: & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrimè nascuntur, & optimè nutriuntur: nigro crispóque capillo sunt: caput tangenti calidum est: rubri verò sunt ad vigentem ætatem vsque. Vbi verò humiditas accesserit caliditati, & vtraque mediocritatem paululum excedat, tum & bonus color & calor adest, venæque in oculis magnæ videntur: excrementa plura sunt, & mediocriter cocta, capilli recti subflauique, nec facilè caluitium patiuntur. Caput verò impletur atque aggrauatur calefacientibus: quúmq; humor & calor plurimum increuerint, morbosum caput redditur, ac facilè à calefacientibus & humectantibus læditur. Eiusmodi tamen diu vigilare non possunt, neque sensus exquisitos habent. Frigidæ verò simúlque siccæ cerebri temperaturæ, frigidum & coloris expers caput efficiunt: quique hac natura præditi sunt, venas in oculis non habent. A frigidis causis statim offenduntur, ex quo fit vt inæquali valetudine fruantur: sensus in iuuentute exquisiti sunt, & culpa omnino vacãt: at progressu temporis, celeriter cõtabescunt: atque (vt vno verbo complectar) quantum ad totum caput pertinet, citò senescunt. His in lucem editis capilli vix prodeunt: atque ii quidem non aluntur, flauique sunt. Humida verò & frigida cerebri natura facit soporosos, somniculosos, & sensibus obtusos: itémque capita excrementis redundantia, frigori & repletioni opportuna, & destillationib[9] ac grauedinibus obnoxia: hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ signa, Cap. XLVII.

Ventriculi qui natura siccior sit, notæ sunt, si celeriter sitibundi fiant, paucáque eis potio sufficiat, largiore grauentur, fluctuationibus infestẽtur, aut quod redundat superfluiter, cibisque siccioribus delectentur. Humidior natura ventriculus cognoscitur, si eo præditi, siti non afficiantur, & copiosiorem humorem sine molestia ferant, & cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem attestantur hæc, vt eo præditi melius concoquant quàm appetant; & dura potius, & item ea quæ immutari difficulter possunt: cibis præterea potionibúsque calidioribus oblectentur, neque à frigidis, nisi immodicè eis vtantur, noxam vllam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem valet, ad concoquendum verò non itẽ, præsertim verò si edulia quæ difficulter immutantur, quæque frigida sunt, assumpserit. statim enim in ea coacescunt. Itémque frigidis quidem gaudet, sed tamen ab eorum vsu nimio læditur. Intemperies autem ventriculi ex morbo contractæ, ab iis quæ ei natura insitæ sunt, differunt, quòd contraria, non autem similia expetant. Ventriculus ergo qui probè concoquit, temperatus est: qui nõ concoquit, intemperatus. Si ructus nidorosos & fumeos edat, immoderatum & igneum eius calorem esse indicabit: si acidos, contrarium. Si verò cibos concoctu difficiles conficiat, immoderatum: si verò illos non concoquat, pisces verò cõcoquat, imbecillum. Hoc autem vtrum ex humore aliunde confluente accidat nécne, considerandũ est. nam pituitosi acidum, biliosi nidorosum, & graueolens, aut alias extraneas qualitates eructant: communia verò symptomata, nauseæ sunt. Sed si vitiosi humores in cauo spatio ventriculi supernatent, euomuntur, qui verò in corpore ventriculi sunt, & eius tunicis continentur, frustra nauseis vomitu vacantibus turbabuntur.

Pulmonis signa, Cap. XLVIII.

Non solùm ventriculus sitim adfert atque aufert, frigidæque ac calidæ potionis cupiditatem inuehit, sed etiam viscera quæ thorace continentur: & tamẽ quum bibunt, non statim sitis sedatur, ac frigida potio sitim eorum magis quàm valdè calida restinguit. Aër quoque frigidus inspiratus eos refrigerat, quum eos quibus vẽtriculus sitim affert, nihil leuet. Qui verò contrà sunt affecti, à frigida inspiratione molestia manifesta sensibus afficiũtur: estque hoc maximũ frigidi pulmonis indiciũ: atq; etiã pituitã screatu cũ tussi reiiciũt. Sicci pulmones excrementis & pituita carent, quemadmodum humidi redundant excrementis, & obscuram atque raucam vocem faciunt: quúmque vehementius aut acutius loqui student, tunc intercidunt excrementa.

Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.

Cordis calidioris signa sunt magnitudo respirationis, pulsus velox & frequens, audacia, & furibunda temeritas, thorax hirsutus, ac præsertim pectus, & quæ præcordiis sunt propinqua, magnáque ex parte totum corpus calidũ est, nisi iecur magnopere obstet. Thoracis quoq; amplitudo caliditatẽ cordis arguit, nisi etiam tũc cerebrum valde resistat. Cor verò frigidius, pulsus mediocribus minores habet: quique tali sunt corde, & timidi, & pusilli animi, & segnes suapte natura sunt, pectúsque glabrum habent. Siccior cordis natura pulsus duros facit, iram nõ subitam, sed agrestem, & quæ sedari difficulter possit, excitat: plerũque autem nisi iecur repugnet, vniuersum corpus est calidius. Humidius cor esse testantur pulsus molles, & mores ad iram quæ placari facilè queat, procliues, totúmq; corpus, nisi hepatis partes cõtrà faciant, humidi[9]. Calidum & siccum esse cor ostendunt pulsus duri, & magni, & veloces, & frequentes, & respiratio itidem magna, & velox, & frequens. Quibus huiusmodi cor inest, maximè omnium hirsutum pectus habent, atque præcordia. Ad actiones prompti, iracundi, temerarii, & tyrannicis moribus præditi sunt: in iram verò quæ non facilè sedatur, præcipites ruunt. Si verò vnà cum calore humiditas superauerit, hi minus quàm qui suprà cõmemorati sunt, hirsuti erunt: porro ad actiones impigri: neque in eis est agrestis animus, sed tamen ad iram magis pronus: pulsus verò magni, mollésque, & veloces, & frequentes. Quũ verò humidius frigidiúsque cor est, pulsus molles sunt: mores verò huiusmodi vt pusilli animi, timidi, & segnes sint, & minimè furibundi, sicut etiam ad iram non sunt

IN omnibus conſtitutionibus ætas naturáque ſingulorum hominum, quam relationem ad conſtitutionẽ habeat, conſiderandum eſt. Conſtitutiones enim quæ naturis ſimiles ſunt, morbos pariunt: contrariæ verò iuuant. Ac temperatis quidem corporibus, temperatæ cõſtitutiones ſunt ſalubres: intemperatæ verò noxiæ. Sed quemadmodum nulla ex intemperatis cõſtitutionibus eſt bona temperatis, ita etiã non eſt magnopere dãnoſa, velutis intemperatis eſſe ſolet. Corpora enim quæ ini bi ſunt, vt in talem quempiam morbũ propter familiarem eis intemperiem cadat, ea à ſimili aeris nos ambiẽtis intemperie corripiuntur: quæ verò contrà atque aer ambiens affecta ſunt, præterquam quòd nihil offendũtur, ad meliorẽ etiã ſtatum perducuntur, quũ præſertim contraria conſtitutio temperaturæ naturalis intemperiẽ corrigat. Id qui norit, is vict⁹ rationẽ cõſtitutioni aduerſam inſtituens, corpora in bona valetudine conſeruabit.

Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.

QVum nimia carne auctum corpus fuerit, liquandũ erit, & comprimendum. Porro autem calidius ſicciuſque temperamentum corpus gracile reddere oſtenſum nobis eſt: ergo tale temperamentum obeſis hominibus eſt inducendum, ſi eos ad mediocritatem velis perducere. Noſti autem veloces exercitationes, victum attenuantem, & ſimilia medicamenta, & animi curas, totam temperaturam ſicciorem, & ob id etiam corpus tenuius reddere. Quis autem victus attenuet, perſpicuum eſt. Medicamenta verò vehementiora ſunt hæc, rutæ ſemen, præſertim ſylueſtris, cum ipſis etiam corymbis, ariſtolochia rotunda, tenuis centaurea, gentiana, & polium: quæque ad ciendam vrinam multum valent, quale eſt petroſelinum. hæc enim & ſingula per ſe, & omnia inter ſe mixta, attenuare & vacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis crematis valde extenuat, & ipſa itidem theriace. Diſcutit etiam & extenuat inunctio olei, in quo radix cucumeris agreſtis, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & ariſtolochia ſit incocta. Poliũ quoque & centaurea idem faciunt. Cibus non ſtatim à balneo dandus eſt, ſed ſomnus eſt prius imperãdus. Præſtaret autem aquam balnei vim habere diſcutiendi, ſi naturalem habere poſſent, vt Mitylenæ eſt: ſin minus, flos ſalis marinæ admiſceatur. Vino vtendum albo & tenui. Iam verò ſicca frictio ex linteis craſsioribus ad attenuandum multum valet. Cibus prætea non eſt pro ratione exercitationum offerendus. Apricatio quoque obeſis prodeſt. Potus non eſt eis ante cibum permittend⁹, præſtátque ſemel in die cibũ capere. In balneo quoque corpus ex multo nitro fricare, ipſum attenuat: paucum verò irritamentum eſt vt probè corpus nutriatur. Attenuat etiam hoc quod habet piperis & petroſelini duplum, aſari & aniſi ſimplum: id quod ciere vrinam, & ſubducere aluum poteſt.

Quomodo graciles reficiendi ſint, Cap. XLI.

QVum attenuatos renutrire volumus, vinum craſſum eduliáque multi ſucci dabimus: exercitationes tardas, & frictionem moderatam, & (vt ſummatim dicam) omnia ſupradictis cõtraria iniungemus. Iiſdem quoque accomodatum eſt, tribus quatuórve diebus pice oblini. Siquis ieiunus lauetur, ante balneum fricare corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: pòſt verò frictione non admodum dura vtendum erit, ne conſtringẽtes, denſam durámque cutim efficiamus. Decoloribus verò, quique non nutriuntur, opus eſt neque ad iram impelli, neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ ſint, Cap. XLII.

EX gracilitatibus quæ particulis eueniunt, quamplurimæ ex diuturna ipſarum quiete, aut ex deligationis fracturæ modo oriũtur. ergo vis extenuatæ partis firmãda eſt, ſanguiſque ad eam copioſè attrahẽdus tum moderatis frixionibus, tũ motibus accõmodatis, & moderata calentis aquæ perfuſione. Hæc autem eouſque faciẽda ſunt quouſque pars rubra facta extollatur: ceſſandum verò eſt priuſquam collabatur. medicamento etiam picatorum (vt dictum eſt) vti oportet. Quum verò particulam frigidiorem eſſe ſenſeris, tunc linteis confricanda eſt, & medicamẽtum aliquod calefaciens adhibendũ. Ego verò etiã thapſia quãdoque vſus ſum, quam tum cum melle, tum verò cum cerato illinebam.

Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.

TEmperatiſſimus homo eſt cui corpus habet in medio omnium extremitatum exquiſitè cõſtitutum, vt inter gracilitatem, craſsitudinem, mollitiem, duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatẽ, & ſiccitatẽ: atque vno verbo, cuius naturales animaléſque actiones culpa vacant. Is quoque medius eſt inter glabrum & piloſum, nigrũ & album: atque in pueritia rufos magis quã nigros capillos: in florẽte verò ætate cõtrà habebit.

Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.

COrpora quæ iuſto calidiora ſunt, dentes citius emittunt, & ſimiliter augentur. Tangentibus calidiora, & minus pinguia videntur. Eorum color rubidus, capilli nigri, modicè hiſpidi, venæque latæ. Siquis verò & pinguis & craſſus ſit, venáſque latas habeat, is non natura, ſed conſuetudine pinguis euaſit. Frigidioris autem temperaturæ notæ ſunt vt corpus frigidum tactui appareat, glabrũ ſit, & pingue, color vnà cum capillis rufus. Si frigiditas multa ſit, liuidus quodãmodo & plũbeus color eſt, & venæ anguſtæ. Cui autẽ venæ anguſtæ ſunt, ipſéq; eſt gracilis, is nõ neceſſariò talis eſt, ſed ex cõſuetudine ad eum ſtatũ eſt redactus. Arida tẽperatura durior graciliórque eſt quàm quæ tẽperata eſt atque hiſpida. Ac durities quidẽ à ſicca tẽperie ſeparari omnino non poteſt: gracilitas verò non ſolùm naturales tẽperaturas, ſed etiam lõga acquiſitas cõſuetudine ſequitur. Siccitatis ſignũ eſt ſi corpus difficiliter moueatur, ſqualidúmque ac ſiccum ab exſiccãtibus fiat. Humida verò temperies in cæteris quidem eſt ſimilis temperatæ: ſed tamen eſt mollior, & maiore carnis copia referta, atque ab ea ſeparari mollities non poteſt: ſicut etiã craſſitudo, quæ non modò innatam temperaturam, ſed eam etiam quæ ex longa conſuetudine contracta ſit, comitatur. Proprium verò humiditatis ſignum eſt, corpus ab humectantibus grauari. Quæ verò calida & ſicca eſt, hirſuta maximè eſt: capilli in capite celerrimè naſcũtur, iidémque nigri, & iuuenili ætate copioſi. Temporis verò progreſſu caluitium conſequitur. Venæ amplæ ſunt, veluti etiam arteriæ tum magnæ ſunt, tum verò etiam pulſant vehementiſſimé: totum præterea corpus robuſtum, articulatum, muſculoſum, & expers pinguedinis eſt. Cutis verò durior eſt atque nigrior. Quum verò temperies frigida atque humida ſit, pectus erit omnino perãguſtũ, totúmque corpus pilis vacans, cutis tenera atque alba, capilli ſubuſi, & præſertim in iuuentute: quúmque ſenectus aduenerit, caluitium non ſequitur. Huiuſmodi autem homines ſtatim timidi, puſillanimes ſegnéſque ſunt, venáſque latentes habent, craſſi ſunt & pingues, & femoribus & muſculis nõ aſpectabilibus ſunt: itémque inarticulati ſunt & bleſi. Síque frigiditas & humiditas magis aucta fuerit, color vnà cum capillis rufus erit: ſi verò plurimum augeatur, liueſcit. Calida verò atque humida temperies mollior eſt, & plus carnis habet quàm optima temperatura: quum verò plurimum aucta fuerit, ſtatim morbis putridis corripitur. Quum autem paulo humidior eſt, multóque calidior, tum ea præditi & paulo molliores ſunt, & plus carnis habent quàm temperati: hiſpidiores verò non paulo, nec paulo ſunt tangentibus calidiores. Si verò frigiditas & ſiccitas æquè augeantur, corpus ſuapte natura erit gracile, non muſculoſum, nec articulatum, nec coloratum, & pilis vacans, tactuíque frigidum apparebit. Pinguedo tamen, licet graciles ſint, carni inſperſa erit. Capillorũ color pro portione frigiditati reſpondebit. Quantum verò ad animi mores pertinet, puſillanimes, timidi, & triſtes erunt: & &(vt ſummatim dicam) in tẽperaturis cõiungatis qualitatis exuperantis ſigna, cæterarum ſignis ſemper præſtabunt.

De capitis formatione, Cap. XLV.

PAruum autem caput prauæ cerebri conſtitutionis proprium indicium eſt: magnũ verò non neceſſariò

bonæ est indiciū. Sed si ob innatæ facultatis robur, quæ bonam multámque materiam effecerit, hoc eueniat, bonum signum erit: si verò ob solius materiæ copiam, non item bonum. Sed hæc distinguenda sunt ex forma & ex iis quæ inde oriuntur: atque ex forma quidem, si concinna sit: (hoc enim semper bonum est signum) ex iis verò quæ oriuntur à capite, si optimè sint affecta, sique neruea ipsorum pars bene alatur, robustáque sit, si denique oculi acriter aspiciant. Capita autem acuminata mancam habēt circa frontem aut occiput, aut vltra debitum auctam eminentiam. Ita plerunque fit vt quemadmodum magnum caput, sic etiam ea quæ sunt huiusmodi, vitiosa cōperiamus: & tamen quandoque nonnulla ex iis, quum virtus efformans valida sit, bona inueniuntur.

Temperaturæ cerebri signa, Cap. XLVI.

TEmperatum cerebrum actiones animi habebit moderatas, & excremēta itidē moderata, miniméque ab omnibus externis rebus offendetur. Qui hoc præditi sunt, capillos in infantia subrufos, in pueritia subflauos, in perfecta ætate flauos, & medios inter exquisitè crispos & simplices habet, nec facilè caluescunt. Si cerebrū calidius temperato sit, omnia ea quæ circa caput sunt, rubicundiora & calidiora erunt, venæque in oculis apparebunt, iisque in lucem editis capilli statim in capite nascētur. Qui verò multo calidiores sunt, iis capilli nigri, & robusti, & crispi, in primisque non multum subflaui: deinde verò nigri fiunt, & quum ætate procedunt, caluitio afficiūtur. Horum pauca sunt excrementa, quum valetudine quæ vitio & culpa omni vacet, perfruuntur. Caput iis impletur, grauatúrque à cibis potionibúsque calefacientibus: itémque odoribus, & rebus foris incidentibus. Modicus somnus atque is non profundus huiusmodi naturis satis est. Frigidioris porro quàm par est cerebri notæ sunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manātium, capilli recti, rufi, ac stabiles, faciléque à frigidis causis lædi, destillationibúsque atque grauedinibus continenter corripi, venásque oculorum non apparére, & ad somnum ferme procliuiores esse. Sicciores autem cerebri signa sunt, si nihil excrementorum in meatibus fluit, si sensus acres sint, si vigilantes, si capillos robustiores, & celerrimè exorientes: quúmq; orti fuerint, potius crispos habeant. Hi verò citò calui fiunt. Humidioris verò cerebri, capilli plani, nulla caluities, sensus obtusi sunt, excrementorum copia redūdat, somnus multus & profundus. Qui calido siccóque cerebro sunt, ii carent excrementis, sensibus sunt exquisitis, & vigilantissimi, & celeriter caluescunt: & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrimè nascuntur, & optimè nutriuntur: nigro crispóque capillo sunt: caput tangenti calidum est: rubri verò sunt ad vigentem ætatem vsque. Vbi verò humiditas accesserit caliditati, & vtraque mediocritatem paululum excedat, tum & bonus color & calor adest, venæque in oculis magnæ videntur: excrementa plura sunt, & mediocriter cocta, capilli recti subflauíque, nec facilè caluitium patiuntur. Caput verò impletur atque aggrauatur calefacientibus: quúmq; humor & calor plurimum increuerint, morbosum caput redditur, ac facilè à calefacientibus & humectantibus læditur. Eiusmodi tamen diu vigilare non possunt, neque sensus exquisitos habent. Frigidæ verò simúlque siccæ cerebri temperaturæ, frigidum & coloris expers caput efficiunt: quique hac natura præditi sunt, venas in oculis non habent. A frigidis causis statim offenduntur, ex quo fit vt inæquali valetudine fruantur: sensus in iuuentute exquisiti sunt, & culpa omnino vacāt: at pro gressu temporis, celeriter cōtabescunt: atque (vt vno verbo complectar) quantum ad totum caput pertinet, citò senescunt. His in lucem editis capilli vix prodeunt: atque ii quidem non aluntur, flauíque sunt. Humida verò & frigida cerebri natura facit soporosos, somniculosos, & sensibus obtusos: itémque capita excrementis redundantia, frigori & repletioni opportuna, & destillationibus ac grauedinibus obnoxia: hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ signa, Cap. XLVII.

VEntriculi qui natura siccior sit, notæ sunt, si celeriter sitibundi fiant, paucáque eis potio sufficiat, largiore grauentur, fluctuationibus infestētur, aut quod redundat superfluiter, cibisque sicccioribus delectentur. Humidior natura ventriculus cognoscitur, si eo præditi, siti non afficiantur, & copiosiorem humorem sine molestia ferant, & cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem attestantur hæc, vt eo præditi melius concoquant quàm appetant, & dura potius, & item ea quæ immutari difficulter possunt: cibis præterea potionibúsque calidioribus oblectentur, neque à frigidis, nisi immodicè eis vtantur, noxam vllam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem valet, ad concoquendum verò non itē; præsertim verò si edulia quæ difficulter immutantur, quæque frigida sunt, assumpserit. statim enim in ea coacescunt. Itémque frigidis quidem gaudet, sed tamen ab eorum vsu nimio læditur. Intemperies autem ventriculi ex morbo contractæ, ab iis quæ ei natura insitæ sunt, differunt, quòd contraria, non autem similia expetant. Ventriculus ergo qui probè concoquit, temperatus est: qui nō concoquit, intemperatus. Si ructus nidorosos & fumeos edat, immoderatum & igneum eius calorem esse indicabit: si acidos, contrarium. Si verò cibos concoctu difficiles conficiat, immoderatum: si verò illos non concoquat, pisces verò cōcoquat, imbecillum. Hoc autem vtrum ex humore aliunde confluente accidat nécne, considerandū est. nam pituitosi acidum, biliosi nidorosum, & graueolens, aut alias extraneas qualitates eructant: communia verò symptomata, nauseæ sunt. Sed si vitiosi humores in cauo spatio ventriculi supernatent, euomuntur, qui verò in corpore ventriculi sunt, & eius tunicis continentur, frustra nauseis vomitu vacantibus turbabuntur.

Pulmonis signa, Cap. XLVIII.

NOn solùm ventriculus sitim adfert atque aufert, frigidæque ac calidæ potionis cupiditatem inuehit; sed etiam viscera quæ thorace continentur: & tamē quum bibunt, non statim sitis sedatur, ac frigida potio sitim eorum magis quàm valdè calida restinguit. Aër quoque frigidus inspiratus eos refrigerat, quum eos quibus vētriculus sitim affert, nihil leuet. Qui verò contrà sunt affecti, à frigida inspiratione molestia manifesta sensibus afficiūtur: éstque hoc maximū frigidi pulmonis indiciū: atq; etiā pituitā screatu cū tussi reiiciūt. Sicci pulmones excrementis & pituita carent, quemadmodum humidi redundant excrementis, & obscuram atque raucam vocem faciunt: quúmque vehementius aut acutius loqui student, tunc intercidunt excrementa.

Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.

COrdis calidioris signa sunt magnitudo respirationis, pulsus velox & frequens, audacia, & furibunda temeritas, thorax hirsutus, ac præsertim pectus, & quæ præcordiis sunt propinqua, magnáque ex parte totum corpus calidū est, nisi iecur magnopere obstet. Thoracis quoq; amplitudo caliditatē cordis arguit, nisi etiam tūc cerebrum valde resistat. Cor verò frigidius, pulsus mediocribus minores habet: quique tali sunt corde, & timidi, & pusilli animi, & segnes suapte natura sunt, pectúsque glabrum habent. Siccior cordis natura pulsus duros facit, iram nō subitam, sed agrestem, & quæ sedari difficulter possit, excitat: plerūque autem nisi iecur repugnet, vniuersum corpus est calidius. Humidius cor esse testantur pulsus molles, & mores ad iram quæ placari facilè queat, procliues, totúmq; corpus, nisi hepatis partes cōtrà faciant, humidius. Calidum & siccum esse cor ostendunt pulsus duri, & magni, & veloces, & frequentes, & respiratio itidem magna, & velox, & frequens. Quibus huiusmodi cor inest, maximè omnium hirsutum pectus habent, atque præcordia. Ad actiones prompti, iracundi, temerarii, & tyrannicis moribus præditi sunt: in iram verò quæ non facilè sedatur, præcipites ruunt. Si verò vnà cum calore humiditas superauerit, hi minus quàm qui suprà cōmemorati sunt, hirsuti erunt: porro ad actiones impigri: neque in eis est agrestis animus, sed tamen ad iram magis pronus: pulsus verò magni, mollésque, & veloces, & frequentes. Quū verò humidius frigidiúsque cor est, pulsus molles sunt: mores verò huiusmodi vt pusilli animi, timidi, & segnes sint, & minimè furibundi, sicut etiam ad iram non sunt

procliues. Frigidioris verò ſicciorîſque cordis, pulſus duriores, exiguique ſunt: quique ita ſunt, minimé omnium ſunt iracundi: vbi verò iraſcuntur, iram diu retinent, eorúmque minimè omnium hirſuta ſunt pectora.

Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.

CAlidioris hepatis notæ ſunt venæ amplæ, flauæ bilis maior copia, in ætate verò conſiſtēti etiam atræ: ſanguis calidior, & ob hanc ipſam cauſam totum quoque corpus, niſi cor obſtiterit, vēter & præcordia hirſuta. Frigidius iecur oſtendunt venæ anguſtæ, pituita copioſior, ſanguiſque & totus habitus corporis frigidior, niſi quid ei caloris à corde impertiatur: præcordia nuda pilis, itémque venter. Siccioris ſigna ſunt ſanguis craſſior, & minor eius copia, venæ duriores, & totus corporis habitus ſiccior: humidioris ſigna ſunt ſanguis copioſior & humidus, venæ molliores, atque ita vniuerſum corpus, niſi cor contrà repugnet. Calidi verò ſiccique ſigna ſunt præcordia maximè hirſuta, ſanguis craſſior, & ſimul etiā minor eius copia: amara bilis plurima, in ſtatu verò etiam atra: venæ amplæ duræque, & ita quoque corpus vniuerſum calidum & ſiccum. Calor enim qui manat à corde, frigus quod ab hepate exiſtit, non ſecus quàm frigus calorem poteſt vincere: at ſiccitas ab humidiore corde ad contrarium traduci non poteſt. Perſpicuum autem eſt, ſi vtriuſque principii temperaturæ in vnum conueniant, totum corpus conuenienter illis exquiſitè affici. Humidum ſimul & calidum hepar habet præcordia minus hirſuta quàm quod calidum ſiccúmque eſt: itémque multum ſanguinis, latas venas, habitúmque humidum & calidum obtinet, niſi cor obſiſtat. Si verò vtriuſque qualitatibus naturæ modū magis quàm par eſt, excedat, ſtatim in eos morbos incidit quos putredo & malitia humorum procreāt: ac tum quidē magis ſi humiditas plurimū ſit aucta: calor verò perexiguus, & vitioſi etiā humores fiunt. Humidi & frigidi ſigna ſunt glabra præcordia: ſanguis autem magis pituitoſus vnà cum venarum anguſtia redditur: totū præterea corpus eodem modo eſt affectum, niſi à corde ad cōtrarium habitum perducatur. Frigidum verò ſimul atque ſiccum iecur parum ſanguinis gignit, venas anguſtiores & corpus reddit frigidius, niſi cor hoc etiam loco dominetur.

Calidioris, ſiccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.

QVum in calida intemperie bilioſum excrementum redundet, ſi per inferiora deſcendat, perſpicuum eſt nihil eſſe molliendum: ſi verò ad ventrem feratur ſuperiorem, euacuādum eſſe vomitu, qui poſt exercitationē, ante cibum, aquæ potu cieatur. Eos verò qui ita ſunt affecti, præſtat exerceri, neque veloci & concitata exercitatione, ſed tardiore ac molliore. Quibuſdam verò qui ad modū calidi ſunt, nihil exercitatione opus eſt: ſed ſufficit deambulatio, & balneum, atque ii etiā balneis poſt cibum delectātur. Quibᵍ verò ſiccitas adiūcta eſt, iis opus eſt victu humectante ex cibis huiuſmodi, balneiſque, & exercitationum concitatarum & multarum abſtinentia: ex quo conficitur vt æſtiuo tēpore & citius, & à cibo rurſus ſint lauandi: quod humidum eſt, & frigida potio, his prodeſt. Siccis naturis maximè aduerſa eſt venus: cauere autem præcipuè debent laſſitudines, æſtus, ſolicitudines, vigilias. Humidæ natura temperaturæ in pueritia morbis quos defluxiones, & plenitudines, quóſque deinde humorum corruptelæ pariunt, ſunt obnoxiæ, quibus quidem fit rebus vt eis pluribus exercitationibus & exquiſita ventriculi concoctione opus ſit. Quocirca huiuſmodi naturæ ex bina & terna ante cibum lotione, & ex balneorum naturalium vſu maximum fructum ferent: ne verò defluxionibus infeſtentur, proſpiciendum eſt: id quod lauacris multis ante cibum, exercitationibus, vrinæque & alui excretione conficietur. Nihil etiam prohibet apophlegmatiſmis interdum vti, & etiam purgationibus: itémque cibis boni ſucci, & vino quod vrinæ ciendæ ſit vtantur.

Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.

FRigidæ intemperiei tres ſunt differentiæ, quarū peſſima eſt ſicca. Nam quod progreſſu temporis ſeneſcētibus contingit, id ipſum iis qui ea temperatura ſunt, ab A initio ineſt: ergo humectandi calefaciendique ſunt. Id fiet exercitationibus moderatis, humidis, calidiſque alimentis, vini calidioris potu, & ſomnis etiam pluribus: in quo danda nobis opera eſt vt excrementa quæ quotidie fiunt in corpore, vacuentur omnia. Concubitus omnes ſicciores lædit, eos verò præcipuè qui præterquam quòd ſicci ſint, frigidi etiam ſunt: ſolis verò calidis & humidis eſt innoxius. Iam verò temperaturæ quæ humidæ & frigidæ ſunt, vitioſæ ſunt, corripiuntúrque à morbis iis qui defluxionibus accepti referuntur: hos iuuat balnei abſti- B nentia & multa exercitatio, victúſque tenuior, itémque calida mediocriter inunctio. Qui verò natura frigidiores, mediocritérque ſicci & humidi ſunt, eorum calor excitādus & confirmandus eſt. In totius autem victus ratione conſtituenda, victus qui inter humidum & ſiccum medius ſit interiectus deligatur.

Curatio ſiccæ intemperiei ventriculi quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

INtemperies ſicca eſt vel quum ſolida ſubſtantia par- C tium ſimilium inter ſe ſit ſiccior, quæ quidem eſt eiuſmodi vt ei adhiberi medicina nō poſſit, vel quum propria humiditas, vnde partes nutriuntur, omnino conſumpta eſt. Ea autem continetur in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas ſparſa, quam inſerere particulis ſine alimento non poſſumus: quam ob rem difficilliſma eſt huiuſmodi affectionum curatio: alia verò ſiccitas eſt, quæ in exilibus arteriis veniſque conſiſtit. Huiuſmodi ſiccitates curare oportet alimento humectante, ſingulas particulas ſimiles inter ſe propria humiditate implē- D do. Balneum ergo tēperatū cōuenit, in quo diutiᵍ morari ægrotum decet: à balneo verò lac aſininum recens mulctum, cuique mellis tepidi modicum ſit adiectum, nulla mora interpoſita dandum eſt: hominémque ita ad ſecundam vſque lauationem quieſcere permittemus, tum modicè fricabimus, & pinguiter, ſi vtique lac quod datum fuerit iam ad vnguem confecerit: id quod tum ex ructibus, tum ex ventriculi mole coniicere licebit. Moderatū verò temporis interuallum inter primam & ſecundam lauationem erit, ſi quatuor aut quinque horarum æquino- E ctalium ſpatium intercedat, ſi modò lauare tertiò paras: ſin minus, plurimum. Quinetiam poſt vnamquanque lauationem oleo hominem priuſquā ſe veſtiat, vngemus. Si verò lacte oblectetur, id etiam poſt ſecundam lauationem dabis: ſin aliter, ptiſſanam diligenter coctam, aut alicam ptiſſanæ modo confectam: deinde verò vbi rurſus quieuerit, ad tertiam lauationem, aut illico ad cœnam eſt ducēdus. Eſto autem ei paratus panis diligenter cōfectus, in furno coctus, purúſque: obſonium ex piſcibus ſaxatilibus, aut ex albo iure aſellus: & (vt paucis alimenti ſummā F complectar) ſit coctu facile, & nutriēs, miniméque glutinoſum, & excremento vacans. Potus eſto vinū aquoſum, albúmque purum, & quod minimam ſuſtineat aquæ miſtionem, quódque leuiter adſtringat: hæcque eſt maximæ ſiccitatis curatio. Modicæ verò ſiccitates non tam exquiſitum victum poſtulant, ſed pleniore cibo vti poſſunt. Ponamus ergo nunc ſiccitatem ſuperiori parem, ſed ſit ei cōiuncta frigiditas: ſanè iis quæ dicta ſunt, calefacientium materiam miſcebimus, & cæteris addemᵍ: ergo lacti mel copioſius addetur, & vinum minus aquoſum quàm prius G dabimus. Quinetiam ipſa quoque eſculenta calidiora, idque non ſolùm naturalibus ipſorum temperaturis, ſed etiam recens acquiſitis qualitatibus exhibēda erunt. Nardino etiam vnguento, aut maſtichino aſſiduè vngemus. Si verò cum ſiccitate multa ſit coniuncta frigiditas, primùm ipſam grauiſſimā, & ad corrigendum difficillimā exiſtimabis: iiſdem verò vtendum eſt, itémque melle per ſe deſpumato: vinum eligendum eſt antiquius. Optimum autem his omnibus medicamentum eſt quo picatores continenter vtuntur, eóque venter illinendus eſt, & cali- H dum etiamnum auferendum. His etiam prodeſt boni habitus puellus vnà dormiens, ſic vt abdomen ſemper contingat: deinceps verò ſiccitati iuncta caliditas eſto mediocris. In eiuſmodi intemperie primam victus inſtitutionē ſeruabimus, vt mel prorſus non guſtetur, vinúmque mi-

nimè vetuſtum exhibeatur:cibos verò tepētes & lacteos offeremus,ventriculúmque omphacino & melino vngemus. Hos autem vehementius refrigerare periculoſum eſt, quum huiuſmodi conſtitutio quodammodo febris naturam, quum calor abundarit, imitatur. Rurſus itaque proponamus intemperiem calidam exuperare, huícque humiditatem eſſe coniunctam:hanc intemperiem minore metu aquæ frigidæ potione curabimus: huic accommodatus eſt ciborum adſtringentium vſus qui tamen citra calorem auſteri ſint: humidæ verò intemperiei ſi ſola conſiſtat, cibi exſiccantes, ita vt nō calefaciant nec refrigerent,itémque cōſuetæ potionis parcitas valde auxilientur:intemperiei verò quæ cū frigiditate eſt coniuncta,optima remedia ſunt acria omnia,quibus admiſceantur adſtringentia,ſed quæ non manifeſtè refrigerent: optima etiam his eſt exigua potio,eáque vini egregiè calefacientis. Atque hæ quidem ſunt earum intemperierum quæ in qualitatibus conſiſtunt curationes. Quoniam verò perſæpe in ipſo ſinu ventriculi contentus humor, aut in ipſas ventriculi tunicas impactus, intemperies creat, operæpretium erit de his etiam loqui. Ergo prior affectio, ſi ſemel conſtiterit, vomitu expurgata facilè quieſcit: ſin rurſus ex alia parte quadā,vel aliis particulis humor cōfluxerit, exquiſita dignotione opus eſt, curatio verò ſtatim ſubſequetur. Vniuerſam enim curationem parti affectæ debemus accommodare,cura adhibita ne particulæ quæ recipiunt ea quæ confluunt,facilè admittant. Fiet autem hoc adſtringentibus & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. Vitioſus autem ſuccus qui in vētriculi tunicis eſt receptus, curatur modicè purgantibus medicamentis,vt eſt aloë, & picra medicamentum quod ex ea componitur. Sed quibus lenta pituita ventriculo infixa eſt,iis prius exhibenda ſunt quæcunque ipſam diſſecent,deinde purgandum:ſi ad vomēdum ſint idonei, vomitus ex radiculis cieatur. Si verò nec lētus nec craſſus humor ſit,vtiq; ſatis erit ex ptiſſanæ cremore vomere,itémque ex mulſa:bibēdus verò etiā abſinthii ſucc⁹ ex mulſa. Reliquarum verò partium intemperies ſimiliter iis quas propoſuimus, humores ad meatus idoneos deducendo, ſanabuntur. Si verò particula neque cauitatē neque ſenſibilem meatum habeat, euaporationibus & ſudoribus redundantes humores vel ichores qui in ipſa ſunt,veluti ſi ſpiritus flatulentus eſſet id quod continetur,euacuare nos oportet.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

In ſexto traduntur ſigna & curationes febrium,ſymptomatúmque,& inibi etiam de animi defectione,ſyncopa, dolore,fame,appetitu proſtrato,nimia fame,nauſea,vomitu,canina appetentia,vigiliis,graui ſapore,colliquatione & ſiti,verba fiunt.

LIBRI SEXTI CAPITA.

Signa critica quæ apparent in principio praua eſſe, Cap. I,

SIGNA concoctionis nunquam malè apparent:critica verò ſigna quandoque malè apparent.nam neque in principio, neque in incremento, neque in ſtatu ea debent apparere.

Quomodo optimam criſin factam cognoſcamus, Cap. II.

SI ægrotus febri ſit per criſin leuatus, aliiſque accidentibus liberatus, coloratiórque pro ratione euacuationis euaſerit,pulſúſq; vires acquiſiuerit, ipſeq; ad ſurgēdū, ſéque erigendum ſit robuſtior,ea optima criſis eſt: ſiquid horū deſit, tantum ab optima aberit quanta fuerit vis eius quod deeſt.

Quomodo futura criſis prænoſcenda ſit, Cap. III.

SI acceſſiones intendantur & anticipent, fiántque multo vehementiores,& tertio quoque die inuadāt, morbum breui iudicatum iri declarant: ſin autem lentè moueantur,eadémq; hora inuadāt,& quotidie affligāt,longiore poſt tempore criſin fore ſignificant. Iis etiam qui cum vehementibus rigoribus febri iactantur, morbus ſolui non poteſt priuſquam rigores leniantur, atque etiā niſi rigor ſe remittat, morbus ad ſtatum peruenire non poterit, atque ita multo minus ipſius ſperanda eſt declinatio.

De ſignis quæ ab vrina ſumuntur, Cap. IIII.

VRina optima eſt quæ ſanorum vrinæ ſimillima eſt: huiuſmodi eſt quæ ſubrufa & ſubflaua cernitur:hæc enim ſtatim craſſitiem moderatam habet. Etenim quum tres ſint turbidarum vrinarum differentiæ, vt vel excretæ tales paulo pòſt ſubſidant,vel conſimiles maneant perpetuò,vel puræ excernātur,deinde fiant turbidæ:quæ tertio loco dictæ ſunt, malæ ſunt:benignæ verò ſunt primæ: in medio vtrarumque ſecundæ ſtatuuntur. Summè cruda eſt ea quæ ad vnguem aquoſa eſt, vtpote quæ ſymptoma ſit deſperatæ venoſi generis concoctionis.Quum verò vrina celeriter deſcenderit,morbus cui diabetæ nomē eſt, oritur.Sed hæc vrinarum crudarum eſt deterrima: deinde verò ea quæ alba & tenuis eſt, aquæ inſtar:his vicina eſt alia vrina quæ in pleriſque morbis colorem vt vinū abundè habere videatur:hāc ſequitur ſubpallida: quæ verò pallida eſt, iam etiam erit ſubrufa, eáque iam concoquitur quantum ad colorem pertinet: háncque craſſitie tantum à diluta recedere oportet, ſi concoqui rectè debeat,quantum etiam colore abeſt. Quòd ſi colorem qui ei ſecundum naturam ineſt,planè ſeruarit, ſubſidēs verò, album,leue,æquale,& copioſum fiat, exquiſitæ quidem concoctionis erit indicium, ſed plus crudi humoris expurgari ſignificabit:ſi verò craſſa mediocriter fuerit, & habeat quædam ſubſidentia,ea non concocta erit omnino.Si enim ſubſidētia parti farinæ craſſioris, aut laminis, aut furfuri ſimilia fuerint,præterquam quòd omnem huiuſmodi vrinam incōcoctā eſſe, mortis etiam imminere periculum oſtendunt.Quæ verò boni coloris vrina eſt,& ſimul etiam habet ſubſidentia lenia, atque alba, & æqualia,aut nebulis quibuſdam ſimilia, aut ſuſpenſa, ea eſt omnium probatiſſima: primæque tribuuntur ei in qua eiuſmodi ſubſidentia videntur:ſecundæ verò ei in qua ſuſpenſa cernuntur:tertiæ porro ei in qua nebulæ ſunt:& denique ea quæ in vrinis probè innatant,quo inferius ſubſident,eò ſunt præſtantiora.

De ſputis, Cap. V.

SPuta quæ ſubflaua,ſubrufa,ſubſpumea,& tenuia ſunt, ſolius cruditatis ſunt notæ: malum verò nullum inſignius denotant.Quæ verò ſincerè flaua,rufáque ſunt, ac ſpumea,ſúntque viridia,glutinoſa,& rotunda, mala ſunt: quibus etiam deteriora ſunt nigra. nam præter ſanguinē quicunque alius humor ſuperauerit, affectionem prauam oſtendit à colore inflammato ducentem originē. Cruda igitur,pituitoſaq; ſputa, mediocria ſunt:flauæ autem vel atræ bilis,difficilia. Cæterùm quomòdo educātur primùm conſiderandum eſt.nam ſi facilè excreentur, ea bona eſſe perſpicuum eſt:ſin ſecus,praua. perfectam námque concoctionem indicat ſputum quum leue, album, & æquale eſt,ſubſidétque neque humidū neque ſubcraſſum.Omnimodæ verò cruditatis ſignum eſt ſi nihil omnino expuatur:ſi verò ſpuatur,ſed tenue illud ſit,imbecillæ coctionis eſt indicium:quòd ſi parum ſit,rufum,aut flauum,nō bonum erit:ſi liuidum,& æruginoſum,vel nigrum, ſummè pernicioſum erit.

De febribus ephemeris, Cap. VI.

FEbrium diariarum proprium & inſeparabile ſignum eſt,vrinarum in primo die concoctio, & caloris ſuauitas. Poſt primam verò febris ſolutionem, certiorem earū cognitionem habebis. in hac enim motus arteriarum ei motui qui fuit in ſecunda valetudine eſt omnino ſimilis, quum nulla ex aliis febribus ad naturalem ſtatum reuertatur:maximum quoque indicium eſt quum æger facilè fert.His febribus opportuni ſunt in quorū corpore quod tranſpirat,non halituoſum, ſed acre, ac veluti fumoſum eſt:huiuſmodi ſunt quorum calida eſt natura,atque ſicca, & ad ſummā bilioſi: qui igitur ex laſſitudine in febrim inciderunt,pinguiter & molliter ſunt perfricandi, & ad balneum ducendi.Qui ex ſiccitate, minus fricandi ſunt illi quidem,ſed lauādi ſunt liberalius: qui ex curis,mœroribus,vigiliis,atque ira febricitant, non ſæpe lauandi, ſed multo oleo tepido,cui minimè adſtringens vis inſit, fricandi paululum,& ex conſuetudine lauandi: qui verò ex vſtione febricitant,protinus ab initio refrigerantibus curandi ſunt,& crebrius lauandi:minimè tamen eis largo oleo & frictione eſt opus. Sint autem refrigerantia roſaceum,& omphacinum ſalis expers:eadem verò refrigerātia ſincipiti vehementer oportet infundere, & quum febris inclinauerit,lauare.Siquis verò ex frigore febrim cōtraxerit,is etiam in declinatione lauādus erit: ſi verò febri,& deſtillatione,grauedinéque vexetur, priuſquā hæc concocta ſint, lauandus non eſt: at qui propter vſtionem febricitant, ii vel quum hæc adſint, lauari debebunt. A balneo verò amborum capita iiſdem madefaciēda ſunt: atque eorum quidem quibus vſtio febrim attulit,refrigerantibus:iis verò quibus frigus, calefacientibus,quæ ſint mediocria, quale eſt irinū & nardinum vnguētum.Quibus verò meatuum conſtipatio febrem excitauit, iis balnea dulcium aquarum & temperatarum conueniunt:tum frictio rarefaciens,& exercitationes,& victus ſuccis dulcibus procreandis idoneus. Qui verò ob inediam febri correpti ſunt,eos vbi prima acceſſio remiſerit, in balneū perduces,& plurimo oleo tepente perfundes,tum mitiſſimè fricabis, & diutiſſimè in calida ſolii aqua detinebis: ſimulatque exierint, ſéque recollegerint, in balneum introducendi ſunt, deinde aqua calida potui danda, mox ptiſanæ cremor offerendus, quandoque etiam lactuca,& piſces qui molli carne ſunt,ex albo iure.Omnium autem communis victus ſpecies eſto quæ boni ſucci ſit, & quæ facilè concoquatur,& quæ nuſquam meatibus inhæreat. Vinum dandum quod tum aſpectu,tum viribus ſit aquoſum.In primo autem acceſſionis inſultu nonnulla horum quandoque mutanda ſunt in iis in quibus corporis intēperies ad calidum ſiccúmq; conuerſa, febres gignit. Qui verò ex bubonibus febricitant, ii ne medicum quidem interrogant quid facto opus ſit,ſed vlceri à quo excitatus eſt bubo,proſpicientes,vbi acceſſio declinauerit, lauētur: iis vinum circuncidendum eſt donec bubo fuerit ſolutus,ſúntque tenuiore victu nutriendi.

Ex Galeno,de putridarum febrium notis, Cap. VII.

PVtridarum febrium notæ ſunt hæ, vt nulla cauſa euidens præceſſerit,vt neque à rigore febris inceperit,neque ab æſtu,neque frigore vehemēti præcedēti: id quod

non ſecus eſt putridarum febrium proprium quàm etiã pulſuum depreſſio: ſic enim nominant, qum incipiente acceſſione pulſus admodũ exigui & inæquales ſunt, quod quidem eſt huiuſmodi febrium proprium vel maximé. Porro caloris qualitas maxima eſt putridarum febrium nota: ita enim fuliginoſa eſt, vt vel tactum erodat. Maximè verò proprium harum febrium eſt vrinæ cruditas, & obſcura concoctio: magnum verò & notabile concoctionis indicium in vrinis nunquam in hiſce febribus apparet.

Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.

ERgo ſi vires eius qui ex putredine febricitat, valentes ſint, mittendus ſtatim ſanguis eſt, ſi cruditas ventris non ſit: ſin vires ſint infirmæ, ætáſve prohibeat, non erit incidenda vena: corpore euacuato, putrida per vrinas, aluum, & ſudores expurganda ſunt: ſin autem ſponte ſua nõnunquam ad ventriculum impetu ferantur, etiam per vomitum, alioqui non ſunt præter naturam irritanda. Materiæ autem deligi debent huiuſmodi quæ non valde calefaciendo & ſiccando prædictas euacuationes perficiant: cuiuſmodi ſunt ptiſanæ cremor, aqua mulſa, oxymel, apomel, & apii radix: ſi aluus non deiicit, clyſtere ex aqua mulſa cum oleo ciebitur. Totum verò corpus priuſquam vacuatum ſit, rarefacere non oportet: vbi fuerit euacuatum, licebit rarefacere medicamento quod tepidum calorem habeat, quale eſt quod ex chamæmelo conficitur. Hoc etiam tempore vinum aquoſum potui dá tum omnes excretiones mouet, itémque balneum aquæ dulcis temperatum. Verùm quum febris magnitudo obſtet, tum neque vino, neque lauacro, neque vnctione rare faciente vtendum erit: ſed aqua frigida in his febribus potui data eſt accommodatiſſima, niſi etiam aliquid huius vſum impediat. Ergo ſi omnes vires robuſtæ ſint, febriſq; ardentiſſima, & euidentiſſima ſigna concoctionis appareant, frigidam cum fiducia dabis. Ad hæc verò ſi bonæ habitudinis homo ſit, calidáque & ſicca ſit conſtitutio, etiamſi in frigidam natationem hunc demiſeris, nihil lædes: ſin autem mediocris ſit febris, viréſque inualidæ, vnà cum ſignis concoctionis, & balneum, & vini potio, & omnes vnctiones rarefacientes iis proſunt.

Signa tertianæ, Cap. IX.

TErtiana febris quum ex motu flauæ bilis exoritur, ſtatim ab initio rigorem non paruum infert. Differt autem à rigore quartanæ, quòd pungere & conuulnerare cutim videatur, in quartanis autem acceſſionis ingreſſio vehementiorem perfrictionem habeat: quotidianas verò non rigor præcedit, ſed corpus modò perfrigeratur. In tertiana autem eſt etiam exquiſitus ordo pulſuum, eáque in ſtatu ſitim vehementem affert, atque hominem exurit, & paulo pòſt conſiſtit, calórque per omnes parteis æqualiter diffunditur. Si manum iniicias, primo cõtactu calor copioſus & acer, ac veluti cum vapore quodam elatus, occurrit: ſed paulo pòſt à manu vincitur. Quum verò æger biberit, ſtatim copia vaporis calidi ex cute prodit, quæ ſudores futuros nunciat, vomitus flauæ bilis apparet, aluus ſoluitur, bilioſa per vrinam excernũtur: præterea ad integritatem febris peruenit, vbi tempus acceſſionis non plurium quàm duodecim horarum cõpleuerit. Ergo quæ duodecim horis terminatur, exquiſitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem acceſſionem habet, eam ſimplici vocabulo tertianam appellamus: at quæ acceſſionem habet longiſſimè productam, & exiguum interuallum intercedit, eã tertiana extenſa nuncupatur.

Tertianæ curatio, Cap. X.

TErtiana febris exquiſita, vtpote quæ à flaua bili procreetur, humectanda & refrigeranda eſt: quódque in ventrem influit, vomitibus: quod ad inferiora vergit, alui excretionibus euacuandum, & item per vrinas atque ſudorem educendum. Aluus igitur mollibus clyſteribus cienda eſt, vrina verò potionibus in quibus apium & anethum maducerint prouocanda: ſique ſigna concoctionis appareant, confidenter abſinthium dabis. Balnea proſunt ex aqua calida potabili, in quibus neque nitrum, neque ſal, neq; ſinapi ſint inſperſa: ſed oleo maximè calido infuſo æger eſt in balneũ ducẽd⁹. Qui balneis valde oblectã

A tur, eos etiamſi bis laueris, non errabis: ſi verò ſigna concoctionis morbi ſeſe oſtendant, etiamſi ſæpius laueris, nihil delinques. A vino autem priuſquam morbus concoquatur, omnino abſtinendum: vbi verò concoqui cœperit, tenue, dilutum, & modicum ab initio dandum. Cibi quicunque humectant & refrigerãt, accommodati ſunt. Porro à melle, ſinapi, ſalſamentis atque acribus omnibus, & à vinis natura calidis abſtinere ægrum oportet.

Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.

IN nothis hiſce febribus in initio lauare non expedit, ſed quum iam coctionis ſigna ſe nobis offerant: neque

B cibus eſt quotidie eſt dandus, ſed alternis diebus ſatis eſt. Quies & fotus præcordiorum, & ſorbitiones concoctu faciles, & clyſteres nõ admodũ molles iuuãt: ſi verò ſanguinis miſſione opus ſit, ne hæc quidem erit omittenda. Sit autem tota victus ratio, non quæ refrigeret humectétque, ſed etiam modus aliquis qui magis calefaciat atque incidat adhibeatur. Maximè verò conueniet ptiſanæ cremor iniecto pipere, vel hyſſopum, vel origanum, vel ſpicam nardi mulſa aqua infundens, & decoquens potui dabis: itémque alia omnia quibus vrina cieri poteſt, præter ea

C quæ vehementer calefaciunt & exiccant. Maximè verò poſt ſeptimum diem abſinthii coma danda eſt. Iam oxymel quoque epotum multos iuuit, & nonnulla etiam ex iis quæ aluum leniter ſubducunt. Vomitus autem à cibo iis in quibus hæc febris inueterauerit, vtiliſſimus eſt.

Quartanarum cognitio, Cap. XII.

QVartana febris cum magna refrigeratione inuadit, vt quæ ex frigido humore atræ bilis originem ducat. Calorem verò atque feruorem, ſicut tertiana, non habet: imò verò neque bilis vomitus eã comitatur. Si præ-

D terea vrinæ albæ tenuéſque ſint, quartana febris erit. Eximium verò quartanæ indicium fuerit pulſus tardus atque rarus.

Quartanæ curatio, Cap. XIII.

QVi febrem quartanam habent, leuiter tractãdi ſunt, eiſque neque medicamentum vllum vehemens dãdum, neque tentanda vacuatio, ſi non vtrique ſanguis redundare videatur, quo caſu ſecanda vena eſt. Victus optimus & minimè inflans inſtituendus, & venter emolliri

E conſuetis rebus debet. Si nihil hæc proficiant, mollibus clyſteribus in principio, deinde verò acrioribus agetur. Suilla caro ipſis eſt circuncidenda, itémque omnes cibi glutinoſi, quíque tardè permeant: & denique omnes quicunque refrigerant atque humectant. Vinum conuenit quod tenue, albúmque, & modicè calidum eſt. Salſis & ſinapi vti expedit, tum aliquot diebus interpoſitis medicamẽtũ ex tribus piperibus, aut quod dioſpoliticũ dicitur, ſumere. Piper quoque ſolum ex aqua quotidie rectè capitur. Si æger in morbi principio ſit, tenuiore victu alendus eſt: ſtatim verò etiam diuturna quies imperanda, viſceri-

F búſque proſpiciendum eſt per ea quæ molliunt atque relaxant. Poſt verò vtendum erit medicamentis quæ vrinam cient: ſique ſigna coctionis appareant, tum melãcholici humores purgandi ſunt, iique non ſemel tantùm, ſed etiam perſæpe. Poſt validam verò purgationem, medicamentum quod ex viperis conſtat dandum erit, & item alia quæcunque ad huiuſmodi febres commendantur, inter quæ eſt etiam nobis familiare quod ex cyrenaico ſucco conficitur.

Quotidianæ febris ſigna, Cap. XIIII.

G QVotidiana verò febris non ſtatim primo die cum rigore inuadit, ſed tẽporis progreſſu perfrigeratio potius quàm rigor exoritur. Ægrè verò incaleſcit, & incrementum diuturnum habet: ægrotantes tamen nõ exurit, neque multum & crebrò trahere ſpiritum, neque ex ore exufflare, neque frigidam bibere compellit. Pituitoſi vomitus fiunt: quæ verò aluo excernũtur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in hiſce febribus inuenies. Sudores primis diebus non emittuntur, neque ad integritatem ve-

H niunt. Color eſt ex pallido & albo miſtus: vrinæ tenues & albæ, vel craſſæ, & turbulentæ, & rubræ ſunt.

Quotidianæ curatio, Cap. XV.

QVotidianam curantes oxymelite primis diebus vtimur, itémque iis quæ mouere valenter vrinam poſ-

ſunt. Totà verò ratiò victûs ad incidendum dirigatur. Circa ſtatum eſt habenda ventriculi, & præſertim oris ipſius ratio: deinde ægris iubendum vt radicula & cibis aſſumptis vomant, & iis quæ vacuant pituitam, vtantur.

Febrium continuarum indicia,
Cap. XVI.

Continuæ febres ſingulis intermittentibus finitimæ dicuntur: ac tertianæ quidem exquiſitæ, ea quæ exquiſita ardens eſt: quotidianæ, ea quæ ſingulis diebus habet acceſſiones, neque ad integritatem redit: ſic etiam quartanæ, ea quæ quarto accedit die. Exquiſita enim ardens quum alia omnia exquiſitæ tertianæ febris indicia ſeruet, in hoc ſolùm ab illa differt quòd neque cum rigore inuadit, neque ad integritatem redit. Ea quoque quæ, ſingulis diebus accenditur, omnia ſigna quotidianarum habet, niſi quòd ad integritatem non peruenit: qua in re ab ipſa quotidiana, quæ ſpecie conſimilis eſt, diſcrepat. Præterea quæ quarto quoque die accedit, neq; ad integritatē ceſſat, eiuſdē generis eſt cū quartana. Eſt ergo febris continua quæ non prius ad integritatem finitur quàm omnino fuerit ſoluta. Quum autem nulla inclinatio appareat, hæc quoque ex ardētiū eſt genere, ſed ex eo quòd illa acuta eſt, differt.

Continuarum febrium curatio,
Cap. XVII.

Continuarum febrium curatio eſt miſſio ſanguinis vſque ad animi defectionem. Qui ſi non fuerit miſſus, qui eam febrem habent, ad extremum periculum deducuntur. Siquid autem euacuare per venæ ſectionem prohibuerit, aliis vtendum eſt remediis quæ aperiāt, materiæ copiam vacuent, & febriū feruorem leniant. Quum verò ſigna coctionis humorum perſpicias, neque in principe particula inflammatio aliqua aut tumor, œdematis aut ſcirrhi ſpeciem præ ſe ferens fuerit, neque particula aliqua adeò frigida vt noxam ipſa contrahat, audacter aquam frigidā bibendam propinabis, præſertim verò ſi æger eius aſſuetus potioni ſit.

Ardentium febrium cognitio,
Cap. XVIII.

Ardentes febres hæc comitantur, lingua arida, ſciſſa, & nigra, ventriculi morſus, deiectiones pallidæ, ſitis vehemens, vigiliæ, & nonnunquam delirium.

Ardentium curatio, Cap. XIX.

In febribus ardentibus, ſi perfectè morbus ſolui debet, horum alterutrum faciendum eſt, aut biliofos humores excerni, aut extingui. Excernuntur autem aut ſudoribus, aut vomitibus, aut per aluum: extinguntur verò frigidæ potione, qua nos febres ardētes ex toto curauimus. Victus autem ardenti laborantibus conuenit nō ex aqua ſola, neque ex ſola mulſa, ſed ex diluta mulſa cocta. nā qui hoc morbo conflictantur, ſola potione ſunt alendi. Balneum verò ardentem febrem habentibus ſolùm conuenit iis qui tumorem inflammationis, aut eryſipelatis ſpeciem referentem nullum habent ac tum maximè conueniet ſi coctionis ſigna appareant: iis verò qui propter falſum ſuccum ardente febre ſunt correpti, minimè accommodatum eſt: ſed & eos cremore etiam ptiſanæ nutrire conueniet.

Febrium quæ ex affectione eryſipelas referente originem trahunt, curatio,
Cap. XX.

In febribus quæ ex affectione quæ eryſipelas refert, exoriuntur, à balneo eſt omnino abſtinendum. Aqua frigida per morbi ſtatum vehemēti (hoc eſt frigidiſſima) vtendum eſt: in principio non item. Sed refrigerantia foris imponūtur: ſique nihil hæc iuuerint, etiam intra corpus ſumere cogentur: eis autem humidæ lactucæ præcipuè conueniunt. Extrinſecus verò ipſe lactucæ ſuccus eſt accommodatus: itémque ſemperuiuum, & reliqua refrigerantia. Hoc autem vt præſtantiſſimo vtimur vel maximè. Humorem alicuius refrigerantis expreſſum in pilam cum portulaca iniicimus, deinde his contuſis exprimimus, váſque in aqua gelida ſtatuentes, quum vſus exigit, parum polentæ tenuis admiſcemus, tum linteum conduplicatum hoc medicamento intinctum extrinſecus præcordiis admouemus, idque diù adhærere non ſinimus, ſed aliud frigidum ſubinde adhibemus. Cæterùm huic medicamento quandoque omphacinum aut roſaceum oleum admiſcemus.

Hecticarum febrium cognitio,
Cap. XXI.

Hectica febris non ſolùm in humoribus ſpiritúque, ſed etiam in ſolidis partibus conſiſtit. Hæc dolore vacat: quíque ea detinentur, ſe omnino nō febricitare exiſtimant. calorem enim non ſentiunt, quum particulæ omnes coporis ſint in eis æqualiter calefactæ. Hecticarum ſunt duo genera: quorum alterum ardentibus febribus magna ex parte ſuperuenit, quod vſqueadeo protrahitur vt tractu temporis madorem corporis cordis, etiamſi copioſus adhuc ſit, cōſumat: alterū genus eſt, quod manente adhuc humore cordis, corpus occupās, inde accenditur. Hæcque eſt vna febrium hecticarū origo nobis expoſita. Reliqua eſt quum ab initio protinus inuadit, primam originem diariis ſimilem ſortita, ex mœrore, irā, & laſſitudine nimia vnà cum exuſtione contracta: atque has febres haud difficulter curabimus. Quæ verò ex ipſis ad marcorem peruenerunt, ſaneſcere nullo pacto poſſunt. Facillimè autem cognoſcūtur: nam eorum oculos cauos præter modum videbis, craſſiorem pituitam ſiccam ipſis inhærētem, ſqualidam affectionem quandam: vitalis flos coloris euanuit: frons ſicca eſt, atque intenta, conniuéntque plerunque, vt dormiturientes: verùm affectio nō ſomnus eſt; ſed quia vigilare non poſſunt. Præterea collapſa ſunt tempora: nam quid porro aliud præter oſſa cutémque ſolam habent? hos ſi nudaueris, & partes ventris inſpexeris, profectò in eis neque inteſtinum, neque viſcera vlla tibi ſupereſſe videbuntur: præcordia verò ſurſum vehementer conuelluntur, cutíſque ipſa eſt ad ſummum reſiccata. Pulſus gracilis, durus, & creber: calor verò primo contactu languidus, paulo pòſt acer, & erodens oſtenditur. Ita fit vt vſque dū aliquid humiditatis ſupereſt, hectica ſola febris ſit: quum verò periclitatur, nequid præterea huiuſce humiditatis reliquum ſit, tum exquiſitus marcor iā effectus eſt.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.

Qui febrem hecticam habent, ſtatim ab initio nutriri propter humores erodētes deſiderant: maximum verò remediū eſt victus humidus. Oportet igitur cremore ptiſanæ, & alicæ ſorbitione ægrum nutrire, & panis aliquid addere, eúmque potione, non vehementer ſed moderatè frigida, curare, quum neque inflammatio aliqua, neque humorum ſubeſt putrefactio. Si verò magnam fore noxam coniectura conſequeris, à frigidæ potione abſtinendum eſt, vtendúmque iis remediis quæ extrinſecus impoſita refrigerandi vim habent. Balnea verò huiuſmodi ægrotis in quocunque tempore conueniunt.

De ſemitertianis quæ hemitritæi dicuntur,
Cap. XXIII.

Quum tertiana cū rigore, quotidiana verò citra rigorem inuadat, quæ ex iis vtriſque conſtat, horrorem affert qui rigore quidem eſt minor, & perfrictione certè maior: quæ res coniunctis inter ſe extremis efficitur: ex quo fit vt non immeritò huic febri ſemitertianæ nomen ſit impoſitum. Duplici autem modo gignitur. vel enim duæ acceſſiones in idem tempus concurrunt; vel ſtatim ab initio ambæ inter ſe commiſcentur. Quum igitur tertiana ſuperat, plus horroris accidit, eidémque in acceſſione nonnihil rigoris adiungitur: protinus verò hæc calidior eſt, atque ardentior, & aliquem bilis vomitum, vel excretionē, vel madorē inducit: quū verò altera pituitoſa ſuperior eſt, tunc frigus partes extremas exercet, exiguique horrores ſunt, quin ne ſiticuloſi quidem ſunt, neq; æſtu conflictantur. At quum pares ſunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, tum acceſſionis ingreſſus cum horrore accidit: quúmque febris orta ex pituita excellit, contractiones pulſuum, horroréſque fiunt: quum verò calidior præſtat, ſubitò incaleſcunt. Atque ea quidem eſt exquiſita ſemitertiana quæ ex pari miſtione duarum febrium, tertianæ intermittentis, & quotidianæ continuæ exoritur: non exquiſita verò maiorem bilioſã aut pi-

tuitò si humoris habet copiam.

De morbis publicis, Cap. XXIIII.

MOrbos publicos comunésque nominant qui multis simul accidunt: quorum vt origo, ita etiam est causa communis. Cibi igitur communes praui, communes morbos pariunt: potio item aquæ vitiatæ, nimiæ ærumnæ, consueti labores omissi, inedia, repletio dum fames vagatur, aut cum summa est annonæ vilitas. Regionum quoque naturæ communes morbos inferunt: quæ interdum palustres sunt, nonnunquam barathrum vicinum habent, quod exitiosum prauúmque vaporem exhalat: atque hæc quidem accidere cõtinenter consueuerunt. Aër verò nos circũstans, qui tum calidior quàm par est, tum siccior, tum frigidior, tum humidior effectus, naturas nostras cõtinuò mutat: in alias nãque causas neque omnes simul incidimus, neque in eis totos dies versamur. At aër nos ambiens, & omnibus est foris circúmfusus, & per inspirationem attrahitur: ergo necesse est, corpora animãtiũm pro aeris tẽperaturæ commutationibus affici. Hæc qui norit, nõ solùm qui morbi in quaque constitutione futuri sint, præsagiet, sed etiam cõtrarium immoderati circumflui aëris temperaturis victum instituẽs, ne fiant prohibebit. Corpora autem quæ morbo alicui ex propria intẽperie vicina sunt, ea à simili circumdantis nos aeris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam cælo contrariam sortita sunt, ea præterquam quòd ab aere non afficiũtur, fiunt etiam meliora, quum temperatura contraria immoderationem corrigat. quod qui cognoscit, is secundã valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerantibus vtens, si ita vsuueniat, partim calfacientibus, aquæ perfusionibus refrigerans, itémque ocio & alimẽtorum penuria, & potione largiore: calefaciens autem operimento, laboribus, cibo liberaliore, & quandoque parciore. Iam verò siquis pyram incendat, is non mediocriter aërem prius humidum ad calidum siccũmque permutauerit, quemadmodum aiunt Acronem Agrigentinum fecisse.

De pestilentia, ex Rufo, Cap. XXV.

IN pestilentia terribilissima sunt omnia, neque quicquam, vt in singulis morbis, occultatur: nam & deliria, & bilis vomitiones fiunt, & multi sudores erumpũt, & extrema algent, alui profluuia biliosa, tenuia, flatus plena vrgent, vrinæ excernuntur aquosæ, tenues, biliosæ, nigræ, quæ mala habent subsidentia, quæque in eis innatant, pessima: sanguinis è naribus destillationes fiunt, pectus æstuat, lingua torrida siticulosáque, tristitia oboritur, itémque vigiliæ, conuulsionésque violentæ, & alia permulta praua & exulcerantia. Atque in pestilentia quidem aliquid quod terribile non sit, terribile, contráque quod alioqui terribile est, nõ terribile fiet. Siquis verò futuram pestem prospiciat, animum attendens ad anni tempora quæ mala sunt, ad vitæ studia bonæ valetudini minus conferentia, & ad cæterorum animalium interitum: quum hæc diligenter animo voluerit, illud etiam debebit perpendere, qualis sit præsens tẽporis constitutio, qualis denique totus sit annus: quibus ex rebus victus rationem optimè sciet instituere: veluti quum tempus siccum esse deberet, si quidem rectè processisset, nunc humidum factum sit, victus ratione exiccare necesse est, vt superuacaneus humor absumatur. Vẽtris quoque cura habẽda est. Quibus autem superior vẽter pituitam continet, eos vomitibus euacuare: quibus sanguis redundat, venam secare oportet: itémque purgatio per vrinas, & cæteræ omnes ex toto corpore factæ vtiles sunt. Si verò ægrotus ardore æstuet, flammáque ad pectus vsque pertineat, non ab re fuerit super pectus imponere refrigerantia, & frigidam offerre potionem, eámque nõ paulatim, si quidem magis incẽderet, sed af fatim, vt flammam restinguat. Si verò ardor interiora occupat, extremáque algent, & summa cutis est frigida, præcordia tẽdũtur, vẽter colliquationes partim sursum, partim deorsum mittit, vigiliæ vrgẽt, deliria fiũt, lingua est aspera: iis calefaciẽtibus opus est, vt calor per totũ corpus diffũdatur: & vt ab interiorib⁹ partib⁹ ad exteriores trahatur, quacunque fieri ratione poterit, enitendum

A De iis qui ob crudorum humorum copiam in syncopen cadunt, Cap. XXVI.

FEbricitare quidam incipiunt quum magnam crudorum humorum copiam ore ventriculi simul offenso congesserunt. His præcordia intumescunt, & os ventriculi in maiorem molem quàm secundum naturam sit, attollitur; colórque ad albidius aquosiúsque mutatur, quibusdã etiam nigrior efficitur. Nemini ex iis sanguis mitti sine magna noxa solet: atqui vacuatione indigent: sed neque venæ sectionem, neque purgationem ferunt, B vtpote qui etiam sine his in syncopen derepentè cadant: ergo frictione sunt curandi. Per initia verò morbi incipiendũ est, ac primùm quidem à cruribus supernè deorsum linteis modicè asperioribus, deinde verò tota brachia supernè deorsum fricare conuenit. Vbi autem artus satis calidi videntur, & metus est ne lassitudinis sensus aliquis inuehatur, tum oleo relaxante vtendũ est, ab adstringentibus verò abstinendum. Si hyems sit, etiam digerentibus, quale est sicyonium & chamæmelinum, vtemur: quum verò artus diu multúmque fricuerimus, o- C leum erit deinde abstergẽdum: tum ad totam spinam accedendum, eáque simili modo perfricãda, deinde rursus ad crura redeundum: ab iis accedendum iterum ad brachia, tum ad spinam, ita vt per totum diem ad hunc modum æger tractetur. Commodissima est his aqua mulsa in qua coctum hyssopum sit: verùm neque cibus neque sorbitio, neque aqua eis dãda est, neque permittendum vt largè bibant, sed cõtenti sint mulsa tribus primis diebus, ita deinceps fricando. Quòd si robur mediocre sit, neque rectè sit affecta aluus, audacter clystere vtitor. Si D verò impet⁹ excremẽtorũ maior quàm oporteat ad aluũ feratur, principiò mulsa magis coquẽda est, quoniam ita minus subducit: sin autem sit citatior, nè tum quidem sistatur, sed aquæ mulsæ loco, ptisanæ cremor detur: si verò fluere pergat, sorbitione ex alica nutries. Si verò propter imbecillitatem vires collapsas esse ex pulsu cognouerimus, par erit panẽ ex vino diluto dare, si neque ventriculus, neque iecur inflammatione teneatur. Quæ quidem si inflammatione vrgeantur, quum plenum crudorum humorum corpus sit, desperatus ægrotus est: si E verò crassos esse humores videas, pro mulsa perpetuò oxymel dabis: sique æstas sit, ægrotúsque frigidæ potioni sit assuetus, oxymel frigidũ dabis, hyeme verò calidum. Balneum est his aduersissimum. Si verò quis te vocet ad eos qui in syncopã iam inciderunt, quum partes de quibus mentionem modò feci, non sint inflammatæ, panem exhibere modicum ex vino poteris, statimque ad frictionem erit veniendũ, eáque vt dictum est vtendum. At quibus propter flauam bilem os ventriculi lædẽtem syncope accidit, eis potio frigida offerri debet: hæcque F vinum tenue, antiquum, atque fuluum esto.

De iis qui ob humores tenues syncopa tentantur, Cap. XXVII.

QVi ob tenues humores in syncopen cadunt, contrà atque ii de quibus suprà diximus, curãdi sunt. Hos paulatim continuò nutrimus: sique iecur aut ventriculus inflammatione vexetur, viribus iam languentibus, hi nulla curatione possunt releuari. In hisce affectionibus cadaueris facies statim apparet. Eos igitur nu- G trire necesse est, eorúmque cutem densare non secus quàm in superioribus erat rarefacienda. Frigidus aër est iis comparandus, vnguentis adstringentibus vngendi, alimenta danda quæ non admodum facilè defluant: ergo panis, & sorbitiones ex alica conuenient: itémque fugaces fructus austeri, & qui difficiliter corrumpuntur: hique & per se, & verò etiam cum pane: dãda etiam sunt oua, & præsertim eorum vitelli, & cerebrum porcellorũ. Vinum autem dilutum statim sub initio post cibum sumptum est eis necessarium.

H De aliis causis ex quibus syncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.

ALiæ porro causæ quatuor sunt ex quibus syncopæ fiunt, dolor vehemens, vigiliæ, immodica euacuatio, & interdũ motio delirantiũ: si vis tu, quintam addes principiorũ intemperiem. ac celerrima quidẽ pernicies

ſubſequitur affecto corde, deinde cerebro, tum breui, iecore.

De dolore, Cap. xxix.

Dolor igitur qui ſtuporem affert, ex affectione frigida oritur: pulſans verò dolor magnæ inflammationis eſt proprius: ſi verò tanquam ab aculeo infixo, aut tãquam à terebro perforari putes, doloris ſpecies eſt craſſi inteſtini. Pungens dolor in membranis verſatur, pertundens verò vehemẽtiſſimis non heterocraniis ſolùm, ſed etiam cephaleis accidit. Eſt hic dolor, quum à parte quæ primo loco affecta eſt, ceu à radice, ſtatim in vicinas partes perfertur. Diſtendentes ex vtraque parte neruorũ dolores ſunt, quia ad vtraque extrema nerui tenduntur: carent autem nerui doloribus in latum tendentibus, at membrana ſub cute exporrecta, tendentes ſtupefacientéſque dolores inducit. Quæ verò inter carnem inhærẽſcunt, earum dolores veluti dilaniãtes ſunt: multæ enim ſunt, & inæqualiter inſertæ quæ carnem amplectuntur: at earum quæ oſſibus adiacent, profundi ſunt dolores, & ipſorum oſſium dolentium imaginem referunt. Quum igitur nulla doloris cauſa extrinſecus orta videatur, antecedens victus ratio perpendenda eſt: vtrum in maiore ocio quis vixerit quàm conſueſſet, an plus cibi ingeſſerit, idque ex valenti materia: an verò excretio aliqua con ſueta retineatur. Siquid horum, aut hæc omnia ſubeſſe videantur, doloris in cauſa eſt repletio: quo caſu hominem quamcelerrimè euacuabis. Hac enim ratione tibi licebit cum ſumma tutela remediis in particulis dolore affectis vti, quæ fluxionem repellunt. Ergo ſi copia ſanguinis ſit quæ diſtendat, protinus incidenda eſt magna vena quæ parti affectæ propinqua ſit: ſi vitioſi humores ſolùm vexent, eſt adhibẽda purgatio: ſi vtrunque adſit, vtroque vacuationis genere vtẽdum, ita vt primùm vena ſecetur. His peractis, ſi dolor perſeueret, planum eſt, id quod dolorẽ inuehit, in affecta particula impactum eſſe: cõſtãtque curationem ipſam in digerentibus medicamentis eſſe poſitam. Dolores quoque quos ſpiritus flatuoſus excitauit, curabimus: ſed in iis magis extenuãtibus cibis potionibúſque vtemur, & per ſedẽ iniectionibus, & irrorationibus, atq; fomẽtis ipſum corpus ambiens rarefaciemus. Si verò tumor aliquis aut grauãs aut contundens dolorẽ creet, tumor ipſe curãdus eſt: ſin humor erodens affligat, aduerſiſſima ei ſunt extenuãtia & calefacientia. Anethum verò oleo incoctum dolorem lenit, ſomnúmque cõciliat: id quod viride potius quàm ſiccum facit.

De colliquatione, Cap. xxx.

Qvum excernitur aliquid per ventrem, quod non ab eſculentis & poculẽtis, ſed ex corpore procedit, humore in aluum confluente qui ſimilis eſt ei flauæ bili quæ continuò euomitur, & per ſeceſſum deiicitur, ab eãque differt tum fœditate odoris, tum quod deiectum excrementum magis rufum eſt, & habet craſſitudinem ſtrigmenti, & quandoque etiam olei, tunc caro pinguis & recẽs compacta ab ardẽti febre reſoluitur & colliquatur. Si malum inueterarit, etiam aliquid ex ſolidis partibus liqueſcit. In hac perniciosiſſima febri vtilis eſt potio frigidæ, quæ à fonte frigidiſſimo hauriatur. Eiuſmodi quoque eſſe debent cataplaſmata & epithemata refrigerantia, quæ ſuper thoracem & præcordia imponantur: cibi etiam refrigerantes dandi ſunt.

De vigiliis in febribus, ex Galeno, Cap. xxxi.

Qvum nimiis vigiliis ægri torquẽtur, iis crura & brachia vinciri quo tẽpore ſomno ſe tradere conſueuerunt, & item excitari iubemus: eóſque palpebras aperire & conniuere cogimus, donec abundè fatigati ſint: tum derepentè vincula ſoluimus, lucernam auferimus, multámque quietem imperamus.

De iiſdem, ex Herodoto, Cap. xxxii.

Si verò vehementius vigiliæ vrgeant, in acceſſionis remiſſione abluenda facies eſt nigrorum papauerũ decocto: naribus autem admoueatur papaueris albi cortex toſtus & tritus, & mandragoræ radicis tantundem læuigabis, & cum vino ac roſaceo malagma conficies. Fronti quoque imponendũ eſt ſerpyllum cum meliloto in paſ-

A ſo decoctum. Hoc in acceſſionibus etiam vtendum eſt: vel trita papauera pane cum roſaceo vel cerato excipimus, & adhibemus. Victus eſto quodammodo pleníor. Sorbitionibus autem imponatur ſeminis papauerum alborum quantum tria impleat cochlearia: oleribus verò admiſceatur papaueris nigri; ſi folia ſint; quãtum tribus digitis poſſis comprehendere: ſi ea non adſint, tria, quatuórve papauera ſicca ſimul incoquantur. Si ne ita quidem ſomno corripiantur, liquore papaueris, aut ſucco mandragoræ illinantur.

B De graui ſopore qui καταφορὰ dicitur, ex Herodoto, Cap. xxxiii.

Facies poſca in qua lactis parum ſit adiectum, abſtergenda eſt, extremáque ſunt validis excipienda ligamentis. Naribus quæ vim incidendi habeãt, admoueantur. In remiſſionibus curcubitulæ dorſo & ſpinæ egregiè affigantur. Si morbus adhuc maneat, in febrium remiſſionibus quæ ſternutamenta excitant, adhibeantur: ciborum verò materia ſit quæ incidendi diuiden- C díque vim habeat.

De canina appetentia, Cap. xxxiiii.

Qvi appetitu, qui caninus appellatur, laborãt, iis pro ſummo remedio vinum dandum eſt ex eorum numero quæ abundè calefaciunt: eiuſmodi ſunt quæ colore fulua, rubráque ſunt, & minimè adſtringẽtia. Iis porro quum ad prandium accedunt, primùm pinguia, mox alia omnia ex veteri oleo præparata, in quo nihil auſteri vel adſtringentis ex ſe inſit, offerenda ſunt: poſt hæc vinum quod dixi, licet illi non ſitiant, dari iubeo. quum enim id diutius fecerint, ipſe morbus ita ſedabitur.

D De cibi faſtidio, Cap. xxxv.

Si vitioſi humores cibi faſtidium induxerint, iis cibos & potiones dare conuenit qui ad eiuſmodi ſuccos vel per vomitum, vel per aluum excernendos, vel ad meliores reddendos ſint accommodati. In quibus verò virium imbecillitas cibi faſtidium peperit, in iis, quoniã omnes vires ex particularum intemperie ſunt infirmæ, ſpecies intemperiei ipſius eſt curanda contrariis.

De fame ingenti, quam βούλιμον nominant, Cap. xxxvi.

E Qvi in itineribus aut aliàs magna fame corripiuntur, reficiendi ſunt tum aliis quæ naribus admouẽtur, tum etiam carnibus ſuillis aſſatis, atque hœdinis, & ad ſummam, omnibus quæ nidoroſum odorem referunt. Extremæ eorum partes deligandæ ſunt, ipſique erigẽdi, maxillæ item pungendæ, & capilli, aut aures vellicãdæ. Quum refecti fuerint, panem ex diluta vini potione, aut aliquid aliud quod facilè diſtribuatur, eis dabimus.

De ſiti immodica, Cap. xxxvii.

F Sitim admodum longã ex ſiccitate aut caliditate particularum per quas humor ex ore in vẽtriculum importatur, oriri exiſtimandum eſt. Siccitatis autem remedium eſt ſomnus, vigiliæ verò caliditatis. Nonnulli verò ex vini potione ſitibundi ſiunt, & ex caliditate eſculẽtorum: his remedio eſt frigida potio. Sed qui ſiti quæ extingui non poteſt, enecti ſunt, quemadmodum cibos vitioſos expetunt pro portione humoris vitioſi qui exuperat, ita etiam prauas potiones deſiderãt, ex quibus etiam mortui ſunt. Noui ego qui viperas dipſadas comediſſent: itémque alios qui vino veteri ſe inebriaſſent: item G nauigantes quicunque ob aquæ potabilis inopiam, marinam bibere auſi eſſent, omnes interiiſſe.

De ſiti, Philumeni, Cap. xxxviii.

Sitim quæ in febribus oritur, lenire conſueuit capitis irrigatio ex oleo frigidiſſimo, aut roſaceo deſuper irrorato. Optimè verò ad ſitim facit nigræ lactucæ ſemẽ commanducatum, & radix quæ dulcis appellatur, & cucumeris ſemen etiam cõmanducatum, & in ore retẽtum.

Dioſcoridæ catapotium ἄδιψον ad ſitim leniendam, Cap. xxxix.

H Habet hoc catapotium, ſeminis cucumeris ſatiuĩ drach. viii. tragacãthæ drach. iiii. tragacãtha diſſoluitur albo ouorum crudorũ recentium. Quum diſſoluta fuerit, contritam cæteris adiunge: quámque emollieris, catapotia cõficito, atque in vmbra exiccato. Ex iis

vinum sub lingua tenendum præbetur, vt dissolutus humor deglutiatur. Iam verò dilutum malorum cydoniorum, aut pirorum, aut mespilorum, aut pāpinorū vitis, aut mali granati liquorē, aut omphacii succū sorbeant.

De nausea, Cap. XL.

Qvum æger absque cibi sumptione nausea tentatur, possumus (arbitror) ratione facilè comprehendere, ventriculum prauis humoribus vexari. Nōnulli quidem vellicantur, sed quum humor in tunicis impactus sit, nihil vomunt: ergo pituitosi humores concoquendi sunt, seruando ægrū in quiete, inedia & somno. Tenuiores verò humores reiicit vomitus, qui nōnūquā ex ptisanæ cremore, nōnūquā verò ex aqua mulsa fit excit⁹: quicūque autē glutinosi & crassi sunt, attenuātia desiderāt.

Ex Philumeno, quæ sit vomitioni bilis adhibenda curatio, Cap. XLI.

Bilem vomētibus applicādum est cataplasma ex palmulis, aut malicorio, aut galla, vino incoctis, vel posca, pane simul dissoluto: acacia itidem, hypocistis, balaustium & rhus cataplasmati adiunguntur. Cucurbitula quoque cum largiore flāmmā affixa, magnopere adiuuat: cibū sæpe & paulatim dabimus. Iis verò qui atram bilem vomunt, & stomachus flatu est plenus, spongias acerrimo madefactas aceto imponito, vel hederæ folia in vino cocta adhibeto.

De singultu, ex Galeno, Cap. XLII.

Singultus oritur ex repletione, aut inanitione; aut acribus humoribus stomachū erodētibus: quibus vomitu reiectis singultus sedatur. Plerique autem sumpto medicamento quod ex tribus piperis generibus cōstat, si statim vinum superbiberint, singultiunt: nonnulli verò cibo intus corrupto à singultu corripiuntur. Cōpertum ergo est, vomitum satis esse ad curandum eum singultum quem repletio aut morsus excitauit: eum verò qui à frigore ortum ducat, calore finiri. Quum autem ex humorū repletione singultus oritur, violēta euacuatione indiget, quæ sternutamēto præstatur: at singultus ab inanitione obortos sternutamētum non sanat. singultientibus autem ruta cum vino, vel calamintha, vel nardum celticum datur.

Quæ curatio sit linguæ asperæ adhibenda, Cap. XLIII.

Linguæ asperitas humectanda est decocto seminis lini in os laborantis dato. Melius autem facit si myxa cum lini semine coquamus, ac digito in hunc succum intincto linguam confricatam, aqua puta abluamus, vel spongia abstergamus, deinde rosaceo illinamus. Atque etiam ipsum rosaceum melli admistum in id vehementer efficax est: itémque portulacæ succus in ore retent⁹, & rhu obsoniorum mulsæ commistum. Egregiè quoq; faciunt damascenorum & myxarum ossa in ore detenta, necnon & lactucæ cauliculu.

Curatio exulcerationis quæ circa os sacrum exoritur, Cap. XLIIII.

Qvum locus incipit rubescere, circulum iustæ magnitudinis ex lana eidē subiiciemus: deinde rosaceum aut myrtinum ceratum conficiemus, quod argenti spumam aut cerussam habeat, & imponemus. Exorta verò inflammatione cataplasma ex pane cū solano, aut herba sanguinali, aut plantagine, aut tenera brassica admouetur, si vlceratio pascendo serpat, lenticula cum malicorio illinenda erit.

De animæ defectione ex inanitionibus, Cap. XLV.

Qvum propter euacuationes anima deficit, ius aquà aspergendā est, nares apprehēdendæ, os ventriculi constricandū, vomitus imperādus, quinetiā brachia & crura ligāda sunt, ligamentáque plura & vehementiora esse debent: atq; à superioribus partibus ad inferiores, & ab inferioribus ad superiores pertinere. Dissolutiones porro ex subitis euacuationibus ortas, vinū frigida tēperatum curat, si nihil ipsum dari vetet. Balnea ad defluxiones in ventriculū sunt accōmodata vel maximè, sed sanguinis profluuia vehementer proritant. Iis præterea qui propter nimiā sudoris copiam resoluūtur insensissima sunt: quandoquidem eorum cutis non laxanda, sed refrigeranda atque adstringenda est: iisque præcipuè frigidum vinum dare conuenit.

Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.

Qvi ob plenitudinem animo destituuntur, iis confricandi sunt artus, calefaciendique, ac vinciendi, à vino ciboque abstinendi, itémque à balneo, si febrem habeant: iis satis est potio mulsæ in qua vel thymum, vel origanum, vel pulegium, vel hyssopū sit incoctum, eisdem quoque oxymel est idoneum.

Curatio ad sanguinis distillationem, Cap. XLVII.

Qvia destillatio quæ ex cōtusione vel densitate euenit, totius corporis aut capitis redūdatiām indicat: largior autem excretio potest redundantiam minuere atque laxare, consentaneum est, ipsam inde moliri vnde natura initiū mouendi sumpserit. accommodatius enim inde quàm aliunde ducitur. Quū hæc mecū ipse reputarem, non veritus sum in quartanarū destillationibus scalpello (vt est in more positum) vasa quæ in naribus sunt, vulnerare: qua quidem in re nō exiguo sanguinis fluore contentum esse, sed detrahere pro viribus oportet.

SEPTIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Septimus, omnium vlcerum, sanguinis profluuii, cicatricum, neruorum conuulneratorum, defluxionum, gangrenæ, abscessuum, strumarum, fistularum, formicarum, & elephantiæ curationes exequitur.

LIBRI SEPTIMI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber ſeptimus.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. I.

QVONIAM ſimplex vlcus eſt ſolùm diuiſio,ſiquis partes diuiſas faſcia in orbem circũdata committat, diductæ partes abſque vllo negotio coaleſcẽt. Quũ verò alterũ vlceris labium in obliquum verſum ſit, inde incipiẽda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum: quum verò in vtranque partem labia ſunt diductà,principium deligandi ab vtroque ſumẽdum eſt,atque ita labia in vnum adducenda.nam quum nihil intra oras inciderit,vt pilus, aut arena, aut oleum, aut ſordes, aut aliud generis eiuſdem,vlcus omnino cõcreſcet. Verùm ſi magnum vlcus ſit, vt partes diductæ in vnum penitus conduci non queant, aut ſanies ſit ibidem accumulata,aut dolor vrgeat, huiuſmodi vlcus ex ſola coniunctione conglutinari non poteſt: opus verò eſt medicamẽto exiccante, quod aggregatam ſaniem conſumat, & ne alia præterea fluat impediat. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum, deinde poſca, atque etiã mulſa. Inter cætera verò vlcus glutinãt folia quercus illita,itémque ſalicis & braſſicæ, necnon etiam chamelææ fructus & folia, ſuccúſque auſterioris & ſiccioris plantaginis:papyrus poſca aut vino imbuta, & in orbem circundata. Recentia verò vlcera glutinant pini & piceæ folia, & cortex recens inſtar ligamenti inuolutus:ſpongia noua cum aqua, aut poſca, aut vino caſeus recẽs antè læuigatus. Extrinſecus autem imponũtur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caſeus verò ex acido lacte confectus etiã vulnera maiora conglutinat: pira ſylueſtria fluctionem reprimunt: cauda equina herba illita neruos etiam inciſos iungit. Iſatis ſatiua vlcera in duris corporibus etiamſi in capitibus muſculorum ſint, perſanat. Cupreſſi folia & germina, nouelli globuli & teneri in duris quoque corporibus proſunt,ſed eis miſcenda eſt in puluerẽ redacta aranea,quæ farinam recipiat è muro molis vicino: myrra ex aqua illita, vel thuris lacryma. Terreſtres lumbrici etiam neruos præciſos agglutinant,pentaphylli folia cum melle,allia combuſta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cum cerato,itémque hordeũ combuſtum, & ceruſſa cum cerati myrtei triplicato põdere. Ad vlcera capitis myrrhã aridam inſperge,eámque non madefacito, (nã celeriter in vnum cõducit) vel aridam aloën, aut ariſtolochiam ex aqua tritam, id quod oſſa quoque committit: aut thuris lacrymam, & myrrham paribus portionibus contere, & cum melle & vino coque,donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant,deinde linteo impoſita applicato. Ad vulnera porro quæ cum dolore & inflammatione affligũt,valet malum punicũ dulce vino incoctũ,tritúmque,& illitum.eſt enim hoc remedium admirabile,& vſu multiplici cõmendatum: nam & ad vlcera capitis,& pudẽdorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem inuehunt,& item ad inflammationes oculorum eſt accommodatum.

De cauis vlceribus, Cap. II.

CAuum vlcus humidũ eſt atque ſordidum: eo fit vt medicamẽta poſtulet quæ modicè exiccẽt & abſtergeant: huius generis ſunt lacryma thuris, farina hordei,fabarum & erui,iris,ariſtolochia,cadmia,panax, & pompholyx. Si medicamentum ad creandam carnem adhibitum nihil proficiat, ad aliud erit ſic tranſeundũ: ſi maior ſordium copia, vlcúſque ipſum ſit humidius, ſcire conuenit,medicamentum minus deſiccaſſe, ídque
A mellis admiſtione erit intẽdendum: ſi purum & abſque humore videatur,pluſquam oportebat exiccaſſe: ídque olei & cerati miſtione erit molliendum. Fit quãdoque vt quum medicamen ſit vehemẽtius,pars aliqua carnis colliqueſcat, ita vt vlcus ſordidum & humidũ perinde appareat ac ſi medicamentũ minus quàm par eſt exiccaſſet. Sed huiuſmodi vlcus dum conſumitur, magis cauum efficitur,labra intumeſcunt,rubétque ipſum, & inflammationis eſt particeps, & ſæpenumero æger ſe e-
B rodi manifeſtè ſentit.In eo verò in quo medicamentum minꝰ exiccat,nihil tale euenit. Putredo igitur lignorũ, & præſertim eorum quæ moderatè adſtringendi, refrigerandi & abſtergẽdi vi prædita ſunt,quemadmodum vlmus,vlcera purgat,eáque purgata carne implet. Anemonæ quoque appoſitæ idem præſtant. Pini cortex deraſus,cõtritúſque cum cerato,& linteis illitus,cauis vlceribus,& præſertim recentibus adhibetur:ea enim carne replet. Cauitates autẽ ſordium plenas expurgat marrubium cum melle, ariſtolochia cum melle, & oliuæ
C colymbades illitæ.

De vlceribus quibus eſt cicatrix inducenda, Cap. III.

SI carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda ſunt, ita exiccemus atque adſtringamus, vt non ſolùm id quod præter naturam abundat, diſcutiamus,ſed etiam id quod ſecundum naturam eſt,attingamus, vlceris extremitatem cuti ſimilem efficiemus,& vlceri cicatrix inducetur. Valent autem ad hanc rem galla immatura,& malicorium modicè exiccans, quæque citra ad-
D ſtrictionem roſionémque exiccant. Atque hæc etiam cicatricem inducunt:vt myrrha,ſpuma argẽti, & oſtrea, ſi crementur. Hæc nanque ſicca inſperſa ad cicatricem ſæpenumero perduxerunt, pini cortex cum myrteo cerato, hederæ flos cum cerato, lilii radix cum roſaceo. Vetera autem ad cicatricẽ perducit viſcum cum lacryma thuris, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

Quomodo caro vlceribus ſupercreſcens exedatur, Cap. IIII.

E CAro vlceribus ſupercreſcẽs tollitur medicamentis iis quæ valenter exiccãt: cuiuſmodi eſt Aſii lapidis flos, & teſtacea omnia combuſta mediocriter, & erinacei vtrique cum toto corpore concremati, itémque diphryges inſperſum. Atramentum verò ſutorium & ſquamam æris inſperge.

Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt,ad intertrigines,ab abraſa,inueterata vlcera,ſenilem tenerámque cutem, Cap. V.

ARgenti ſpumæ chryſitidis drach. L. ceræ drach. XX.
F reſinæ ſiccæ ex picea drach. XII. olei hemina. Argenti ſpumæ in oleo coctæ ceram & reſinam adiicito: vbi emplaſtri ſpiſſitudinẽ acquiſiuerint, ab igne auferto, in pilámque coniicito, & emollitis vtitor. Sed cutis abraſa non eſt ab vlceribus amputãda, ſed medicamentum ei indendũ,& foris etiam aliquod medicamentum accõmodatum imponendũ. Sic enim licet iam nigreſcat abraſa cutis, ſæpenumero agglutinatur. Si verò vlcus carne nudum ſit, cicatrix difficiliter inducitur, quum & erodatur, & ſordidum ſit. Abraſa autem ab inflam-
G matione tuetur rhu rubrum læuigatum, cum melle illitum,& iunci rotundi coma cremata,& cum melle impoſita. Ad intertrigines verò quæ à calceis efficiuntur, valet pulmo agninus, & ſuillus, & caprillus. Porro cutim ab æſtu aduſtam non iuuant ea quæ calefaciunt, ſed

quæ inflammationem sedant. Hic verò cinis exiccandi vim habet: cæpam cum adipe gallinaceo læuigato, gallam adurito, contundito, & illine: acaciam aceto dilue, & inungito.

Ad igni combusta, Cap. VI.

QVæ igni combusta sunt, medicamentis indigẽt quæ citra euidentem calorem aut frigiditatem abstergeant: ergo terra Chia & cimolia, & terra omnis læuis illita ex aceto non valde acri, vel aqua admixta, egregiè facit, & pustulas vetat excitari: itémque ouum integrum crudum statim impositum lana molli exceptum: nam & moderatè refrigerat, & citra mordicationem exiccat. Præterea atramentum sciptorium illine, lenticulámque vbi decoxeris tere, & illine: lixiuium cum calce viua cerato admisce, illitúmque linteolo impone: partes vlceratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum stercus linteolo inuolutum combure donec in cinerem redigatur, eóque oleo diluto vtere. Mirificè autem facit pini aut piceæ cortex, aut adiantum siccum læuigatum, aut myrti folia combusta & trita: horum verò vnumquodque etiam cum cerato coniunctum facit. Ad vstiones verò ex aqua calida priusquam pustulæ prodierint, aqua oliuarũ halmadum continuè aspersa valet. Ipsæ quoque oliuæ contusæ imponuntur: aut alumen scissile ex aceto contere & illine: vel (vt Adamantinus facere solebat) liliorum bulbos cum rosaceo tere, & ad sordium spissitudinem redige, atque illine.

Ad exanthemata, Cap. VII.

EXanthemata ex crassis humoribus in cute concretis, & magis quum superior pellicula est densior, oriuntur. Qui hoc morbo vexantur, per cutem sunt vacuandi, nec procul in altum attrahendum est per aluum, aut vomitus euacuando. Sed nemo putet me id consilii dare, huiusmodi humores non esse per aluum euacuandos, quia in quibus humorum plenitudo infixa est, primùm est adhibenda purgatio: quòd si quis non faciat, sed prius discutere aggrediatur, humores obstruet poti⁹ quàm per cutem euacuabit. Porro humorum qui cuti sunt impacti, curatio ex adurentibus & calefacientibus ineunda est, idque præcipuè quum lata fuerint exanthemata: ea enim humorem neque tenuem neque calidum, sed satis & frigidum & crassum esse indicant. Ergo lauri tenerorum foliorum, & rutæ & mannæ pares portiones conterito atque illinito. Ceræ drach. VIII. sulphuris tantundem, salis drach. VI. arida conterito, iisque olei mediã heminã affundito, & simul incoquito, & emplastro facto vtitor. Sed coctioni est diligenter assistẽdum, siquidem valde efficax medicamentum est.

De pruritu, Cap. VIII.

PRuritus excitandi sunt quum ex alto euocare humores oportet: prohibendi verò, quum partes prurientes periclitantur, ne aut scabie, aut lepra, aut aliquo alio maligno vlcere corripiantur. Cæterùm prohibentur medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectando: siquidem ita quoque sedari pruritus cõsueuit. Pruritus verò à scabie excitatos, aqua marina calida, aut aceto calido perlue: simili quoque modo agrestis cucumeris decocto persperge: vel vitis veteris corticem in fictili frigito, eóque locum scabiosum fricato, butyróque illinito & alligato, hócque medicamento donec locus consanescat, vtitor. Iam verò opium cum liquido cerato inunctum, & pruritus & pustulas quæ psydracia dicuntur, mitigat.

De pustulis quæ phlyctænæ nominantur, Cap. IX.

PHlyctænas quoque acuta acu, qua parte defluxus humoris subest, perforare oportet: deinde humorẽ leuiter exprimere, & cutim obductam sinere. Si occluso foramine phlyctæna impleatur, ea erit eodẽ modo perforanda, & cutis comprimenda: atque ita compressa seruanda est donec id quod sub ea vlceratum est, ad cicatricem veniat. Antequam igitur pustulæ erump..nt, cocttam lenticulam cum aqua læuigatã illinito, aut mali granati virgulta cinere calido tepefacta imponito, locúmque torrefacito. Si autem ruptæ fuerint, vlcúsq; sit excitatum, adeps suillus liquefactus cum lenticula læuigata linteo illinitur, & imponitur: aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ cicatrice obducta iterum rumpuntur, Cap. X.

NOnnulla vlcera sunt quæ inducta cicatrice, frequenter non multo post tempore, iterum inflammatione infestantur, & rumpuntur: etenim osse aliquo affecto, quandoque caro circundata ad cicatricem facilè perducitur, & sanitatẽ planè videtur adepta esse: sed quum humoris validus defluxus paulatim ex osse in profundo corrupto, delabitur, tum & inflammatio & pus suboritur, quib⁹ cicatrix obducta deraditur. Ecquæ igitur est horum vlcerũ curatio? nimirũ tãta exiccatio vt os affectũ decidat. Ossiũ autẽ sinus cõcauos facilè replebis si papaueris syluestris, & ficulnea folia læuigata cũ polẽta & vino illeueris, aut si alterci seminis & atramẽti sutorii par pondus contriueris, & imposueris. Peucedani verò radix ossium squamas celeriter disiungit.

De vlceribus malignis, Cap. XI.

MAligna vlcera, quæque difficulter ad cicatricem perducũtur: itémque chironia, & putrida, Lemnia sphragis vehementer adiuuat. Eius vsus quantitas ex malitia vlceris æstimatur. nam ad vlcus quod tetri odoris est, admodúmque flaccidum & sordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti spissitudinem. Adhibetur quoque ex vino, aut aqua, aut oxymelite, aut posca, aut mulsa, aut quoquo modo vsus postulet. Accõmodatũ verò medicamẽtum erit siquis eam in pila plũbea cum plumbeo pistillo confecerit, rosaceum aut immaturum oleum affundẽs, aut semperuiuæ succum aut cotyledonis, aut lactucæ, aut psyllii, aut omphacii, & tanquam liquore aliquo vlcera confricuerit, atque inunxerit. Optimũ enim habebit medicamentũ ad carcinodes, malignáque vlcera, ad pudendorũ testiũ & mãmarũ inflammationes, & item ad sedis vlcera, aut rugas eminentes. Porro centaurium minus recens inueteratis vlceribus, & quæ difficulter cicatricem recipiunt, ad cicatricem perducit, & maligna sanat: itémque cupressi folia, & germina, & globuli noui & teneri, & humores qui in flaccidis & putridis affectionibus in profundo sunt demersi, sine molestia & tutò depascunt. Cyperi radices vlcera quibus propter nimiũ humorẽ induci cicatrix difficulter potest, mirabiliter iuuãt. Cucurbitæ aridæ cõbustæ cinis vlceribus humidis sine inflammatione putrescentibus, & præsertim iis quæ in pudendi præputio sunt, conuenit: simili quoque modo benefacit anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus, defluxionibus, & putredini conuenit: & isatis satiua omni vlceri maligno viriliter obsistit, licet putrescat, licétque depascatur. Si verò vehementior fortè quàm ægri natura ferre queat, tibi videatur, eius foliis læuigatis addere oportebit vel panem, vel hordeaceam farinam, aut frumentaceã, aut polentam, pro ratione affectionis quæ in vnoquoque fit. Testaceis porro vtimur ad cauitates diuturnas, quæque vix carne implentur, quæ ex defluxionibus fiunt, & fistulosæ ac profundæ sunt. Lanæ autẽ combustæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciunt. Platani verò cortex combustus, atque inspersus, vlcera quæ propter nimiam humiditatẽ flaccida sordidáque sunt, curat. Peucedani radix malignis vlceribus illita, præstantissimum medicamentum est: nam & purgat, & carne replet, & ad cicatricem perducit. Aloë vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt, & præsertim quæ in sede & pudẽdis sunt, curat. est etiã ad earundẽ partiũ inflammationes vtilis ex aqua dissoluta. Vlcera verò antiqua sanat cera in sole emollita, cui multũ squamæ æris, aut chrysocollæ sit adiunctum: est autem linteo illinenda & adhibenda, cuius splenium non est continuò auferendum. Ad chironia autẽ valet hoc quod habet squamæ æris drach. X. ceræ tãtundem, aluminis drach. II. ceram calefacito, emollitóque, & arida in pollinẽ redacta excipito, iisque linteo impositis vtitor. Ad effera autem vlcera malicorium læuigatum combustum imponito, aut alumen scissile vstum tritúmque inspergito: aut hoc

medicamentum adhibe quod constat ex hyssopi drachmis IIII. vuæ passæ drach. IIII. nitri drach. II. loco prius melle illito hæc trita applicantur. Putrida verò & depascentia vlcera valentioribus remediis indigent, qualia sunt chalcitis, auripigmentum, & calx. hæc enim æquè ac ignis adurunt, & quandoque iis à morbo victis ad ignem confugimus. Iam verò marrubium ex vino coctum illine: eruum læuigatũ cum melle impone: oliuæ teneræ foliis in vino coctis & cõtritis eodem modo vtitor: præterea marina aqua calida perfundenda. Cæterùm vermes qui in vlceribus putrescentibus sunt, calaminthæ succus aufert.

Ad carbunculos, Cap. XII.

SAnguis melancholicus effectus atque feruescens, cutimque accendens carbones gignit: quocirca cum crusta exoriuntur, pustulis quæ phlyctenæ appellantur, vlcus præcedentibus, vt in igni ambustis fieri consueuit: febrim quoque acutissimam, & periculum celerè inuehunt. Quum verò pruritu vexentur, quandoque vna, quandoque plures pustulæ erumpunt exiguæ, & frequentes, & continuæ, milio similes, quæ ruptæ, vlcus pariter cum crusta faciunt, cuius color quandoque cinereus est, quandoque niger: caro verò circundata feruida inflammatione tentatur, nigróque colore perfunditur, & non secus quàm bitumẽ & pix splẽdet. Huiusmodi verò est bilis exquisitè atra. Qui adhibere huic morbo medicinam velit, ei à venæ sectione incipiendum est, euacuandúmque vsque ad animi defectionem. Scarificare quoque post sanguinis missionẽ non erit incõmodum: id quod altioribus plagis propter succi crassitiem erit faciendum. Affectæ autem particulæ inducuntur quæ moderatè repellunt, atque digerunt: quale est cataplasma quod ex plantagine & lenticula cocta constat, cui mica sit adiuncta panis qui in furno confectus sit, qui neque valde à furfure sit purgatus, neque valde sordidus sit. Super ipsum verò vlcus aliquod medicamẽtum valens imponemus, vt quod ad Andronem authorem refertur, vino dulci diluẽtes ad sordium spissitudinem. Sedata autem feruida illa inflammatione, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Auellanæ veteres oleosæ carbunculos ad pus perducunt, itémque cupressi folia & germina, noui & teneri globuli cum polenta, vua passa acinorum expers, & trita, ficus coctæ in vino contusæ.

De cancro, Cap. XIII.

IAm verò cancri quoque ex atra bili feruente oriuntur, quæ si acrior fuerit, cũ vlcere erũpunt: quamobrem colore nigriore sunt quàm inflãmationes, verùm absque caliditate. Sed in his venæ magis quàm in inflammationibus implentur & distenduntur, neque ita rubent vt in inflammationibus, sed color earum sanguinis colori respondet. Cæterùm cancer propter huius humoris cassitiem nõ sanescit: siquidem neque repelli, neque discuti queat, neque totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamẽta adhibita negligat, à vehemẽtioribus autem magis irritetur. Possumus tamen in initio prohibere ne augescat, melancholici humoris euacuatione, priusquã altius in affecta particula impingatur. Euacuabimus autem aut ex aliquo simplici, vt epithymi drach. IIII. in sero lactis aut mulsa propinatis, aut ex hiera quæ veratrum nigrum recipiat. Loco autem affecto superpositum in vlceratis facit sine dolore hoc medicamentum, Solani succus linteo molli in eo intincto adhibetur: extrinsecus verò lana molliuscula eodem quoque succo imbuta applicatur, adhibita diligentia ne hæc siccescant, succo continenter affuso. Erit etiam exulceratis cancris accommodatum id medicamentum quod ex pompholyge constat. Victus autem ægrotanti instituatur ex ptisanæ cremore, & sero lactis, & ex oleribus, ex malua, cucurbitáque, & his similibus: ex piscibus verò saxatiles, itémque aues omnes, præter palustes conueniunt.

De carne contusa, & sanguinis coitu subter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XIIII.

QVum caro ab aliquo pondere superincidente contusa sit, exiléque venæ quæ in ea sunt, ruptæ fue-

A rint, sanguis profunditur, vt solet quũ tunica venarum rariore facta trãscolat: isque sub cute collectus facit id quod ecchymoma nominatur, cute etiamnum integra. Nostrum in hoc consilium est, concretum sanguinem dissipare: id quod celeriter faciendum est antequam nigrescat. In initio autem adstringentia sunt digerentibus admiscenda, propterea quòd tunicæ venarum contusæ densatione indigent: post hæc verò solis digerentibus sine adstringentibus vtimur: scarificatis autem initio ecchymomatis, reliquam deinde curationem adhi-

B bemus. Horum porro species sunt quæ suggillata appellantur, & liuores ex ictu cõtracti, & inter vngues sanguinis concursus ex percussione prouenienes. Cæterùm pellis ouis recens detracta, eos qui flagris cæsi sunt, potius quàm alia omnia, die vnico persanat: præterea hydropiper vnà cum fructu illitum, suggillata & induratos tumores adiuuat & discutit.

De ruptis & conuulsis, Cap. XV.

RVpta cum ecchymosi omnino fiunt, medicamentísque mediocriter calefacientibus curantur: quale

C est acopon quod ex nigra populo conficitur, & quæ similia sunt. Curandum verò est vt in ruptis quæ in profundo corpore hærent, medicamentorum vis intendatur, vt magis acria, magísque incidentia admoueantur: talibus autẽ cucurbitulæ vsus prodest. Cæterùm quum totum ecchymoma celeriter per halitum digestum est, rupta caro facilè coalescit: sin longiore spatio, sordes subnascitur, ita vt iam coire ruptio non queat: (labra enim inter se tantùm propè admouentur) ex quo fit vt leue momentum ea facilè separet, & medium locum ali-

D quo humore impleat, & quodammodo nouum continuò ecchymoma gignatur, & primo simile, nisi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, constátque ex tenui sanie, quum prius ecchymoma esset à sanguine. Conuulsa autem fibris quibusdam distractis fiunt, lenirique tantum desiderant quoad dolor sit leuatus: conglutinari enim non possunt. Cæterùm aristolochia rotunda ruptis & cõuulsis, siquid aliud, est accõmodata: itémque maioris centaurii radix, eiúsque succus, & rheum, & costus, & bdellium cum oxymelite in potu acceptum.

E

De luxatis & contusis, Cap. XVI.

AD articulos luxatos cõtusósque valent lanæ succidæ, spongia oxelæo imbuta & imposita: bulbi elixi teneri cum melle, aut cerato, sal læuigatus, farina cum melle, agni folia, & sal, & nitrum tostum cum cerato: vtere etiam aquæ marinæ calentis superfusione. Vbi inflammatio doloresque conquieuerint, partes eluxatas etiam confricare rite poteris.

Quæ spicula, surculos, spinásque educunt, Cap. XVII.

F SPicula, arundines, spinásque & surculos educunt ambæ anagallides, aristolochia, ammoniacum cum melle, alterci fructus tritus & illitus. Arũdinis radicem contunde, & melli admixtam in linteo largè illinito, imponito, atque alligato. subitò enim educit.

De reduuiis, Cap. XVIII.

REduuias paruas & incipientes, galla cum melle reprimit, & prohibet confirmari: vbi verò caro præter naturam excreuerit, consilium est, eam erodentibus

G absumere, & colliquare. Valet autem ad reduuias aurium sordes & lyciũ: quæ verò suppuratæ sunt, acu perforari, humórque emitti, & spongia aqua imbuta imponi debet, aut lẽticula cum aqua trita illini: vel etiam rosis viridibus, aut siccis aqua perfusis, tritísq; , aut polenta trita cum aqua: caro autẽ est ex omni parte ab vngue ramentis lintei abducenda. Porro vngues contusos myrti & mali Punici foliis teneris contritis illine, vnguibus autem subcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt autẽ vngues qui malè affecti fuerint decidãt,

H sulphur tritum suillo adipe exceptum impone. Vt verò scabri quoque abscedant, vtitor hoc quod habet visci quercini, sandarachæ, fœnigræci, singulorũ vncias duas, cantharidum, thapsiæ, singulorum vnciam, aceti quantum satis est. Ad idem valet fæx sicca cum cerato imposita, aut caro ficuum abiectis seminibus

contusa: aut vnguem pice subunctum, sulphure & sandaracha tritis pari pondere illinito. Vnguis autem diligenter radendus, ad æqualitatem redigendus, & vinciendus est, vtendúmque iis quæ ad vngues abscedentes valent: super reduuias autem quæ in digitis sunt, thuris lacrymam tritam impone, & alliga: aut æruum tritum eodem modo, aut thuris infecti drachmam vnã, sandarachæ duplum: trita radici vnguis applicato, diligentérque inspergito, supra verò linamenta sicca ponito: hoc statim reduuias excitat. Est & aliud bonũ, quod etiam valde est ad maligna vlcera accommodatum, Gallarũ, malicorii acidi, squamæ rubri æris, & caricarũ cõbustarum pares portiones tere, & misce cũ melle, & ad vnguenti spissitudinem redige, linamenta intinge, & bis in die impone, & liga, locis neque vnctis neque madefactis: si verò humor subsit, spongia vino perfusa eundem abstergebis.

De vlceribus articulorum, Cap. XIX.

ARticuli sunt carnosis partibus sicciores, idcirco quũ vlcerati sunt siccioribus egent medicamentis: ergo Polyidæ pastillus ex vino ad sordiũ spissitudinem subactus, itémque medicamenta quæ æquè acis desiccant, probè faciunt: marina quoque & muria sæpenumero irrigatos articulos melius affectos vidimus: quamobrem in articulis vtendum est iis quæ maiorem etiam exiccandi vim habent.

De sanguinis profluuio, Cap. XX.

SAnguinis profluuii remedium est appositus partis vulneratæ situs: huiusmodi est is qui sursum vergit, & caret dolore. nam si infrà vergat, dolorémque afferat, tum non solùm mouebit profluuium, sed etiamsi non fit, prouocabit. Quum ergo particulæ vulneratæ sunt, & sanguis fluit, statim digitum ori vasis ex quo sanguis effluit, admoueto, leniterque, & citra dolorem premens. ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur, eo suppresso. Medicamentis etiam sanguinem sistentibus vtendũ erit: inter quæ illa quæ obstruũt, quæ emplastica nonnatur, potiora sunt crustas inducẽtibus: siquidem interdum quum crusta excidit, ne iterum sanguis fluat periculum est. Optimum verò, quod etiam valet ad defluuium sanguinis è membranis cerebri, est hoc, Thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis crassitudinem, deinde leporis mollissimis pilis excipitur: tum vlceri toti liberalissimè imponitur, fasciáque linea alligandũ est: cuius fasciæ primi quatuor aut quinque amplexus super ipsum vas profluens iniiciendi nobis sunt, inde verò ad radicem vasis ducentur, tertio verò die solues: sique medicamentum toto adhuc vlceri adhæret, aliud rursus superimpones, ac veluti linamentum quod ex pilis factũ est, madefaciens ita deligabis vt initio fecisti: sin sua spõte linamentum excidat, radicem vasis digito blandè cõprimens, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliud que impones, & quoad vas carne munietur, curare ad hunc modum debebis. At quæ crustas generant, vbi crusta decidit, magis nudã partem quàm pro ipsius naturali habitu, derelinquunt: & sæpenumero posteaquam crusta decidit, profusio sanguinis quæ ægrè supprimi potuit, superuenit: quanquam crustificis medicamentis non secus atque ignitis ferramentis vti necessitas cogit, vbi ex erosione putredinis profusio sanguinis concitatur. Isatis satiua super partibus è quibus sanguis fluit, imposita, egregiè sistit: idem faciunt gallæ adustæ, quæ quũ ignitæ sunt, aceto aut vino sunt extinguendæ. Gypsum & oui cãdidum tenerum, farinámque triticeam pulueruIentam, qualis parietibus adhæret, misceto: medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum conficies: quod vbi confeceris, leporis pilis, aut aliqua alia re pariter molli excipiẽdum erit. Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, aut hæmorroidibus fiũt, porri folia cõtunde, atque adhibe, aut rhoẽ rubram, aut acinos, aut capitula Punici mali, contundens impone, aut spongiam nouam pice cruda intinctam adure, & trita vtitor. est enim hoc valde efficax. Fluxionem verò sanguinis ex ore comprimit decoctum frigidum rosarum viridium, aut siccarum, aut clauiculorum vitis,

A aut lentisci foliorum, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoneorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum: iis etiam vtendum erit insessibus frigidis, qui sedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos sanguinis exercet profusio, sit ex adstringentibus atque incrassantibus instituta: huiusmodi sunt alica, farináque pura decocta, caseus mollis, bulbi cocti, pisces assati, palmulæ, vinum nigrum austerum, lenticula, polenta, ouorũ tenerorum vitelli, pira syluestria, mala cydonia, sorba, mespila, & quæ sunt his cõsimilia. Ad sanguinis autẽ fluxũ è
B naribus valent platani globuli exiccati, quos re aliqua ex setis confecta fricabis, semen proiicies, lanuginémque collectam in vase fictili nouo repones: quum vsus exigit, hæc tenuia per calamum inspira: frõtem autem & nasum gypso aut luto figulari obline. Ad idem facit etiam porri succus lana coacta aut linamento exceptus, & naribus inditus: & manna succo porri coacta, & imposita. Foris autẽ oliuæ foliis læuigatis teneris nasus illinendus est, & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis, & spongiis aut lanis aqua frigida imbutis, meatus vtriusque
C pinnæ naris obstrues: crura, brachiáque vincies, frontem & tempora oblines agglutinantibus iis quæ ad oculorũ defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui subsint, quum sanguinis profusio adhuc perseuerat, eos conueniet exprimere, celeritérque iterum vti medicamentis sanguinem comprimentibus, & narium cartilaginem sub ipso osse duobus digitis pollice & indice comprimere. Prodest verò in hisce profusionibus, & in iis quæ ex intestinis fiunt, porri succum ad cyathos duos potui dare, aut lauri tenera folia cõtusa in oxymelite, aut thuris & lauri pares portio-
D nes læuigabis in vino nigro, quod pari facultate constet, & bibendum propinabis, aut tosti oui vitellum ex aquæ portiũcula cõtritum præbe, aut farinam puram crudam, & thus, & gummi paribus portionibus cum aqua tere, & dato.

Ad cicatrices nigricantes, & quæ ex impetigine fiunt, & stigmata, Cap. XXI.

NIgras cicatrices tollit inũctum oleum, in quo bryoniæ albæ, & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat, calamintha vino cocta, argenti spuma rosaceo o-
E leo candido lota. Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine concolores reddit adeps asininus inlitus cum argenti spuma, erucæ succus cum argẽti spuma inũctus: stigmata exterit ranunculus inlitus, aut capparis folia, aut cerussa cum aceto inuncta: id verò processu temporis aufert. Vibices denique concolores statim facit oleum liliaceum continenter subactum.

De neruis vulneratis, Cap. XXI.

NEruus vulneratus & dolore & inflãmatione maiore quàm alia, propter sensus excellentiam, corripi-
F tur. Quocirca cutis vulnus apertum est seruandum, vt sanies per ipsum effluat, vulnerique adhibẽda medicamẽmenta sunt quæ dolorem leniant, & aditum effluxui patefaciant: ergo calidam aquam quæ cæteris apta est inflammationibus, his aduersissimam esse sciendum est, & accommodatius ad hæc esse vt oleo tenuium partium & experte adstrictionis irrorentur. Ex medicamẽtis autem idonea est resina, aut terebinthina, eáque per se in pueris, mulieribus, & iis qui molli sunt carne: in cæteris verò cũ
G euphorbio: itémque propolis & per se & cum euphorbio emollita: sique nonnunquam duriora corpora contigerint, cum aliquo subtiliore oleo. Cataplasmate autem in neruis inflammatis, & putrescentibus vti quispiam poterit quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio stillatitio, aut oxymelite cocta, sit confectum. Cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini in durioribus corporibus, olei vnc. II. Conuenit etiam basilicum medicamentum quod nitrum recipit, aut calcem viuam, aut euphorbium aut sulphur viuum, aut fimum syluestris columbæ, vt in
H tetraphamaci libram horum alicuius vnciã cõiicias. Iam verò in agro, vbi tibi nihil suppetat, poteris recẽtem pinguémque propolin vulneri admouere, aut fermẽtum solum propoli mixtum, aut tithymali succum fermẽto admixtum. Porro cataplasmatis ex lixiuio stillatitio atque

oxymelite,& farina fabarum, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut hordei, aut polenta, nō ſolùm quum inflammatione tentantur, ſed etiam ſtatim in ipſo initio vtendum eſt. Si verò neruus non punctus ſit, ſed planè cæſim ſit vulneratus, ita vt ipſa etiam cutis ſubiecta ſit diuiſa, vt nudus neruus, & per directū & nō per trāſuerſum diuiſus conſpiciatur, tum nullo ex iis medicamentis quæ ex euphorbio conſtant, quæque non ſecus acria ſunt, vti oportet. Neruus enim nudatus horum vim quæ vehemens eſt, ferre non poterit. Calcem igitur æſtiuo tempore ſæpe lotam, & oleo copioſiore dilutam cape. Facit etiam ad hanc rem quod ex pompholyge conficitur, & quod ex melle, in roſaceo liberaliore eliquatum. Nihil autem horum debet vulnus contingere. quum enim neruus ſenſus vi præſtat, tum verò frigida temperatura eſt, & cum parte cæterarum longè principe cōtinuus eſt. Quin ne oleo quidem huiuſmodi vlcus irrigare conuenit: fit enim ſordidum: ergo ſanies tantùm abluenda eſt, molli lana ſpecillo circunuoluta. Si omnia ſuccedant ex ſententia, etiam vino dulci citra periculum madefaciemus. Poſt quam verò denudatus neruus fuerit contectus, linamenta aliquo medicamento quod anguſtis vulneribus accōmodatū ſit, intincta, quale eſt quod ex euphorbio, aut ſimo columbino paratur, extrinſecus circunducere oportet, ita vt etiam ſanas partes largè complectatur. Quum verò tranſuerſum vulnus eſt, maius periculum conuulſionis imminet: ſed quantum ad curationem pertinet, eodē modo progrediendum eſt. Victus autem adhibeatur tenuior, quies imperetur, lectus mollis eſto, oleo liberaliore alæ capùtque perfundātur. Si verò nerui cōtuſi ſint, cùmque iis eſt contuſa cutis, & exulceratio ſubſequitur, cataplaſma ex farina fabarum & oxymelite conuenit, quúmque contuſioni coniunctus eſt dolor, pix liquida miſcetur. Si verò citra cutis contuſionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas inſit, ſæpiſſime perfundere oportet. Si totus neruus ſit præciſus, periculum nullum ſequetur, ſed membrum mutilum reddetur: curatio verò eadē quæ aliis quoque vlceribus adhibebitur. Liquefactū medicamentum neruis compunctis idoneum. Facit etiam ad morſos à rabioſis, Aceti ſextarius, picis pinguis lib. opopanacis vnc. III. opopanacem aceto ſolutum magis læuigabis: picem liquefactam mixtámque incoques. Eſt autem hoc medicamentum ad neruos compunctos accommodatum, vtpote quod compunctionis os conniuere nō ſinat: quemadmodum etiā in iis qui à cane rabioſo morſi ſunt, ne vlcus ad cicatricem perducatur, prohibet: ſed in duriuſculis tantùm corporibus facit. Si verò in pueris, aut mulieribus, aut molli carne præditis compunctis hoc vti velis, tibi licebit ipſum ex aliquo digerente, vt amaracino, aut opobalſamo, aut oleo vetere liquefacere.

Ad articulos relaxatos, Cap. XXIII.

FAcit ad laxatos articulos acaciæ ſuccus aqua dilutus & ſuperfuſus, aut rubi, aut malicorii, aut myrti folia cum myrteo cerato impoſita.

De inflammatione, Cap. XXIIII.

INflammationis initium eſt quum pars impletur ſanguinea ſubſtantia: incrementū, quum id quod fluebat, ceſſat: quod verò in particula eſt, incipit putreſcere, calorémque præter naturā inuehit, effuſióque & flatus gignitur, particuláque magis quàm prius intēditur: ſtatus verò quum pus iam conſiſtit, ſed labores maiores vexant: declinatio denique quum id quod fluxit digeſtum eſt, & moles eſt diminuta. In principio autem ea per ſe admouemus quæ vim habent repellendi: in incrementis, hæc minuimus, digerentiáque adiungimus: in ſtatu repellentibus & digerentibus pari portione vtimur: ſi dolor vehemens ſit, lenientibus opus eſt: in declinatione digerentia ſolùm adhibemus, nulla re adiuncta quæ vim adſtringendi habeat. Parietaria autem ad inflammationes tum in principio tum in incremento accommodata eſt, itémque glaucium. Atriplex, & maluæ hortenſes incipientibus & augeſcentibus, ac veluti ferueſcentibus conueniunt, at declinationibus, duratis, & refrigeratis, ſylueſtres magis ſunt idoneæ: lactuca verò & cucurbita calidis illitæ benefa-

A ciunt. Ad eas verò quæ ex fluxionibus fiunt, ſemperuiua, & tribuli vtrique valent: braſſica verò dureſcentibus cōuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus ſit, Cap. XXV.

QVum inflammatio derepente particulam aliquam ſine manifeſta cauſa præcedente obſedit, id quod affectionē eam gignit, defluxio nominatur: ipſe verò morbus affectio ex defluxione. In harum autem inflammationum principiis danda opera eſt vt rectè adhibeatur B curatio: totum ergo corpus euacuandum eſt euacuationibus accommodatis: ipſa verò pars inflammata, ſuperfundenda atque illinenda non calefacientibus aut humectantibus medicamentis: ſed iis quæ repellere defluxū poſſint: quódque in partem affectam iam decubuit, euacuare, vimque & robur particulis laborantibus afferre. Illinendum ergo eſt cataplaſma quod ex ſemperuiuo, mali Punici cortice in vino incocto, cera & polenta adiunctis conficitur: hócque & ſimilibus quum dolor vehemēs nō eſt vtemur. Vbi verò particula cum defluxione dolorem C maiorem ſentit, tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplaſmata ex farina ſunt adhibēda. fluxionū enim vitiis hæc inimica ſunt omnia. Debet verò doloris vehementia leniri medicamento quod ex paſſo, roſaceo, modica cera, lanis ſordidis, quæ œſypi multum habeant, cōfectum ſit, quæ per æſtatem frigida, hyeme verò tepida excipiūtur, & admouētur ita, vt ſuperiores partibus affectis locos ſpongia vino auſtero, aut poſca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vſu pus non ſubſidat, emplaſtro quod ex chalcitide conficitur, aut alio ſimili ex iis D quæ ad fluxiones valent, vtemur. Lanam verò puram vino auſtero imbutam ſuper medicamento extrinſecus accommodabimus: atque hoc quidem modo inflammationes ex defluxione ortas curabis: eas verò quæ ex aliqua occaſione concitantur, calefaciens & humectans nō lædes: quas ſi ad puris confectionem velis perducere, farina triticea hydrelæo incocta illines: ſique vſus quandoque exiget vt ſcarifices, id etiam accommodatè facies. At ſi inflammationes quæ ex defluxionibus oriuntur, ſcarificatione tentabis, & præſertim in principio, eris in cauſa E vt æger malo aliquo magno afficiatur.

De iis qui ex affectionibus quas defluxio concitauit, purulenti fiunt, Cap. XXVI.

IN affectione quæ ex defluxione orta eſt, quum nulla cauſa perſpicua ſubſit, ſemel aut bis vtendum eſt cataplaſmate, ac tunc quidem quod ex hordeo conſtat, cæteris eſt præſtantius: ei tamen aliqua aceti aut vini portio addatur. Pure autem diſſecto & euacuato, cauēdum poſtea erit ne oleum aut aqua offeratur: verùm ſi vſus poſtu- F let vt vulnus quandoque abluatur, aqua mulſa, poſca, vino & vino mulſo vtēdū erit: ſique iterū inflāmatio accedat, cataplaſma ex lenticula imponetur: ſi nulla ſit inflammatio, aliquod medicamentum ex iis quæ emplaſtica dicuntur, & non minus id quod ex chalcitide conſtat, ad huiuſmodi diuiſiones accommodabimus: ſuper quod ſpongiam aut lanam vino adſtringenti imbutam imponemus. Cæterùm vulneri nullum medicamentum inpinguans admouendum eſt, quale eſt tetrapharmacum appellatum: ſiquidem ei exquiſita exiccatione opus eſt.

De gangræna & ſphacelo, ex Galeno, G Cap. XXVII.

GAngrænas appellant eas mortificationes quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ ſunt, ſed adhuc fiunt. Hanc affectionem niſi quis celerrimè curet, particula ita affecta, ſtatim emoritur, vicináſque partes comprehendit, & hominem occidit. Vbi verò membra ſic affecta ſenſus omnino ſunt facta expertia, tum morbus non iam gangræna ſed ſphacelus nominatur. Atque hoc etiam malum oſſibus accidit, quum adiecta ipſis caro ſa- H niem prauam gignēs, oſſa hac ipſa imbuerit, & corruptela conſumpſerit. Quum igitur membrū eſt penitus emortuum, ſtatim præcidendum eſt quamproximè ſanæ parti. Gangræna curatur euacuātibus nobis quamplurimum ſanguinis poſſumus ex membro vitiato: ſanguis enim

corruptus detrahendus est, aut vena secta, quum in ipso membro vena magna sit: aut cutis vniuersa multis profundisque sectionibus incidenda est quúmque sanguinẽ effluere permiserimus, aliquod medicamentum ex iis quæ ad putrescentia valent, imponemus. Huiusmodi est quod ex oxymelite, aut farina erui, aut lolii, aut fabarum conficitur. Si valentius velis imponere, sal adiiciatur, aut pastillus Andronis, aut alius generis eiusdem. Ad gangrænas etiam faciunt vetustæ nuces oleosæ: earum verò cortex expurgat, & tithymali liquor in tempore & modo adhibitus: iisdem quoque lupinorum amarorum decoctum inspersum auxiliatur.

De abscessibus, Cap. XXVIII.

IN abscessibus quæ apostemata dicuntur, si puris eruptio impediri non posse tibi videatur, panem hydrelæo coctum illines, aut farinam hordeaceam eodem modo apparatam: particulam verò aqua in qua althææ radix incocta sit, fouebis. Quum verò tumor ægrè ad suppurationem veniat, ægréque discutiatur, cataplasmate ex caricis vtitor. Oportet autem eas dulces pinguésque incoctas aqua eliquescere, & aquā melli tenui similem reddere, farinámque hordeaceam addere: sique tumor minus quàm par sit digeratur, cum caricis erit hyssopum aut origanũ incoquendum: si vim magis intendere volueris, decocto salem adiicito: sed diligenter animaduertendum est ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem callescat: siquid huiusmodi quandoque videas, cum aqua radicem agrestis cucumeris, aut althææ, aut bryoniæ coques: quibus omnibus dracunculi radix & valentior est, & ad digerẽdum accommodatior. Ergo hanc quandoque per se coques, quandoque verò caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiscebis. Adiantum quoque abscessus digerit: itémque anethinũ oleum discutit, & crudos humores, incoctósque tumores maturat. Pix duros crudósque tumores omnes cataplasmatis indita, magísque ea quæ liquida est, concoquit. Medicamẽtum quod abscessus iam coctos sine labore expellit, vt sæpe in splenio pus inueniatur, qui verò cocti adhuc non sunt perfectè digerit: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci triti tãtundem, farinæ fabarum drach. sex, excipe resina liquida, pellique illitum impone: splenium verò ne auferas priusquam sponte sua decidat: medicamentum verò non multo antè parandum est, vt quod confestim exarescat.

De strumis & hymate, Cap. XXIX.

LVpinorum amarorum farina, aut aceto, aut oxymelite, aut posca incocta, non solùm liuores, sed & strumas & phymata sanat. Medicus quidam in iis qui duro corpore essent, bubulo stercore ex aceto ad strumas & tumores obduros, totos oblinẽs vsus est. Phymata verò discutient trita & illita hæc, adiantum, atriplex, parietaria, althææ radix vino incocta, ammoniacum cum melle emollitum, & impositum, viscum cum resina, & cerato, salicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari, propolis cum aceto illita, cucumeris syluestris radix terebinthina excepta, capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficubus. Abscessus verò internos rumpit marina cum mulsa epota: strumas autem discutit calx viua, melle, aut sordibus ex gymnasio, aut oleo, aut adipe suillo excepta: lolii item farina cum fimo columbino & lini semine vino incocta: caprificorum grossi agrestes, aut satiui concisi illiti, & concretionem omnem digerunt.

De fistula, Cap. XXX.

SPondylii radix circumrasa & imposita, fistularum callos tollit: veratrum quoque nigrum impositum, duobus aut tribus diebus callum eximit. Eliquant etiam æruginis drach. II. ammoniaci tantundem: collyria conficiũtur ex aceto & aqua ad fistulas accommodata, itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sory crudum aut combustum, cum vini diluti aut mellis portiũcula ad colluendum adhibitum, & omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XXXI.

QVum bubones erumpunt, si totum corpus succis æqualiter redundet, aut malitia humorũ detineatur,

A tum difficilis curatio est: ea tamen adhibenda est quam in affectione quæ ex defluxionib⁹ oritur, præscripsimus: si exquisitè sanum sit, facilis. Totum autem crus calefaciendum & humectandum est, vt dolore vacãs efficiatur: ipsique vlceri imponendum est linamentum lotum in rosaceo, aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco colido sit intinctum. Totum porro membrum carpto lanæ oleo imbuto obuoluendum est: foris verò vlcus emplastro calido illinendum, aut farina triticea, aut hordeacea, aut ex vtraque cum modico olei. Glandulam verò inflammatione tẽtatam, in initio lana oleo calido imbuta lenire oportet, B non autem vt quidam faciunt, sale adhibito: eo enim posterius vtimur, quum artus quem plaga vexat, lenitus est, & quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum inflammatio plerunque soluitur. sæpe etiam augetur, & ad suppurationem perducitur. Ergo quum ille quasi feruor inflammationis se remiserit, lenientia sunt omittenda, & digerentibus vtendum. Paulatim à digerentibus ad ea quæ consistentia liquida sunt: qualia sunt quæ cerati speciem referunt, similia iis quæ linamentis carptis excipiuntur (quæ ἔμμοτα dicuntur) C transeundo. In iis vitare oportet durorum emplastrorum vsum: quippe quæ particulas distendant, & inflãmari iterum cogant. Quum satis puris sit, particuláque ad suppurationem peruenit, non statim diuidemus, (vt nõnulli factitant) sed medicamẽtis digerere conabimur. Lutũ impositum tumorem inguinum celeriter digerit. Ac bubones quidem qui ex prolapsu & vlcusculis & doloribus cõtrahuntur periculo vacare: alios verò, & præsertim eos qui febribus superueniunt, malos esse existimandum est.

D

De erysipelate, hoc est igne sacro, Cap. XXXII.

CRassus acérque humor influens erysipelas modò cũ vlcere, modò sine vlcere efficit. Hoc curandum est primùm vsu medicamẽti quod bilem educat, deinde refrigerantibus repellendum est quod influit: atque à refrigerantibus ad digerentia priusquã liuescat & nigrescat particula, progrediendum est. Requirunt autem erysipelata quæ refrigerent cum humiditate, nec adstringant: huiusmodi est semperuiuum, portulaca, psyllium, lenticula E palustris, vmbilicus veneris, solanum, altercum, lactuca & glaucium, & cerata ex aqua admodum frigida. Admiscetur etiam opii parum, aut succi papaueris, cicutæque, & mandragoræ. Composita autem medicamenta induciuntur, ceratum refrigerãs, cera, quæ quoad ius fieri possit, pura sit, oleo eliquatur, ceratúmque liquidum fit. Hæc refrigerata in pila manibus emollimus, aquam frigidam affundendo, quantum eius capere ceratum queat. Præstat autem oleum esse rosaceum ex omphacino oleo sine sale confecto: debétque oleum quadruplum ceræ esse. Si parum F aceti tenuis & pellucidi velis addere, medicamentũ liquidius frigidiúsque conficies, idque non solùm cõueniet erysipelati, sed hecticis etiam febribus, itémque inflammationibus pudendorum incipientibus, nisi depascens aliqua affectio partes exerceat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abunde refrigerant: itémque palmulæ pingues eiectis earum membranulis, & coctione tenellæ factæ, deinde læuigatæ, & impositæ: si verò sicciores videãtur, cerato prædicto ad consistentiam admiscebis. Inflammatione sedata, antequam particula liuida fiat, G cataplasma ex hordei farina est imponẽdum: si verò iam liuor occuparit, incisa cute cataplasma superponendum est, locúsque perfundendus est aqua calida dulci: sed & marina & muria interim conducet: quandoque etiã huiusmodi aquæ cataplasmati sunt admiscendæ.

De herpete, Cap. XXXIII.

HVmor quoque qui herpetẽ gignit, acer est: sed si flaua bilis pura influat, vehementi acrimonia herpetẽ exedentem facit, qui continuam cutim cum corrosione H cõprehẽdit: qua de re affectio ipsa, herpes nominatur: si verò cum pituita admisceatur, alterum herpetem qui miliaris dicitur, qui eminentias in cute milii similes excitat, efficiet. Ergo qui prius totum corpus purgat, deinde verò repellentia particulis affectis admouet, is herpetẽ

vt par eſt, curat: at qui ſtatim vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulam quidem ſanat, cæterùm nõ prohibet quin deintegro priori ſimilis affectio exoriatur. Corpus ergo (vt in eryſipelate dictum eſt) euacuabimus: at particulis affectis non eadem imponemus. Poſtulant quidem refrigerantia æquè ac eryſipelata, ſed tamen humectantia non ferunt: hiſque refrigerantia & ſiccantia conueniunt: ergo neque lactuca, neque lenticula paluſtris, neque portulaca, neque ſemperuiuum, neque aliud huiuſmodi ex refrigerantibus & humectantibus eis offerendum eſt: ſed in principio vitis capreolos, & rubum, & plantaginem oportet illinire: deinde iis lenticulam admiſcere. interim verò & mel & polentam, & cataplaſma quòd ſupra ad inflãmationes ex defluxione remoto ſemperuiuo conſcripſi: exulcerata verò medicamentis inungenda ſunt iis quæ ad herpetẽ faciũt, vt paſtillis, paſſo, aut vino tenui, & auſtero non veteri, aut poſca diluta reſolutis: cæterùm inueteratis iam huiuſmodi vlceribus, Muſæ & Andronis paſtillus conuenit. Herpetem verò qui extremam tantummodo cutem exulcerat, niſi admodum inueteratus ſit, nullo horum vngere oportet: ſiquidem & vehementiora ſunt, & magis quàm oportet exiccant. Ad talem verò herpetem accommodatum eſt glaucium, huicque ſimilia, præſertim aqua ſubacta, ſi morbus nihil remittat, aceto diluta admoueantur. Succo autem plantaginis aut ſolani, aut vino ſoluta non mediocriter auxiliantur, aut lini ſemen torridum in vino & oleo incoquito, & contritum imponito, aut terram cimoliam ſolani ſucco ſubactam inungito, aut argenti ſpumæ vncias quatuor, porri ſucci heminæ dimidium, ſucci betæ par põdus, læuigata illinuntur.

De ſcirrhis, Cap. XXXIIII.

SCirrhus perinde atque os, durus eſt, & ſenſu caret: atq; is ſanari nullo pacto poteſt. Qui verò obſcurum habet ſenſum, digerentibus curatur medicamentis. Sed quæ digerunt, & confertim euacuant, neque molliunt, ea primis quidem diebus diminuere tumorem videntur, ſed tamẽ quod reſtat, fit inſanabile, quum id omne quod tenuium erat partium, ſit digeſtum: ex quo fit vt ea medicamenta accommodatiora ſint quæ molliendo poſſint digerere. Ergo molliẽtia ſunt adeps cerui & medulla, itémque taurinus & hircinus, vrſinúſque adeps, ammoniacum, bdellium, ſtyrax. Horum vſu & duritiem diſſoluemus, & digerentia itidem adhibebimus, qualia ſunt fœnũ græcum, fimus caprillus cum poſca. Componitur autem ſic à medicis medicamentum ad vtrunque faciendum, hoc eſt, ad ſcirrhum diſſoluendum, & ad digerendum accommodatum: cuiuſmodi eſt id quod ad Galenum authorẽ refertur. Pernæ ſuillæ veteris pinguis, ammoniaci thymiamatis, caſei bubuli, aut caprini veteris, adipis taurini, raſuræ nauis, ſingulorũ libra vna, medullæ ceruinæ vnciæ duæ, hyſſopi vnc. II I. cyprini vnc. V I. vini Ægyptiaci heminã mediam. Sed in nono etiam libro de ſcirrhis in podagra exorientibus loquemur.

De œdemate, Cap. XXXV.

PItuitoſa fluxio œdema facit, tumorem laxum, cedentem, & qui digitis impreſſis cauatur, ſenſúſque expers eſt. Hunc curare oportet ſpongiam poſca imbutam cum ligamento leniter ſtringente imponendo, ita vt ab inferioribus partibus initium deligandi ſumatur, & ad ſuperiores progrediendo deſinamus. Spongia verò eſſe noua debet: quæ ſi talis non ſuppetat, ea nitro erit expurgãdã, & melius etiam lixiuio quod ſtillatitium appellatur: ſi verò per hæc tumor non ſubſideat, paululum aluminis admiſcebis. Eſt etiam ad hoc aptum molliſſimum ex lucerna linamentum, hoc eodem humore imbutum & impoſitũ: benefacit etiam glaucium. Si autem œdema inueteratũ ſit, particulã oleo prius inunges, deinde ſpongiã ex lixiuio impones, arctiúſque ſtringes, & ita curabis. Iam verò iſatis ſatiua tumores huiuſmodi mirabiliter digerit, & cõprimit: idem facit terra omnis pinguis, & magis etiam Ægyptia.

De terebintho, Cap. XXXVI.

TErebinthus phymatis ſpecies eſt: in ſummo autem ipſo vlcere puſtula nigra eminet: qua rupta, id quod ſubiectum eſt, ſimile deſquamato apparet: vbi hoc diuiſeris, pus inuenitur.

De epinyctidibus, Cap. XXXVII.

EPinyctides vlcuſcula ſunt quæ per ſe erumpunt, puſtularum ſpeciem præ ſe ferentia, ſubrubra: quibus ruptis ſanies ſubcruenta defluit. Atque hæ quidem interdiu non magnopere excruciant: per noctem verò maiore quàm pro modo vlceris, dolore affligũt. Ergo ſilphii ſuccũ aqua ſolutũ impones. citra enim mordicationẽ deſiccat, aut cicutam tritam imponito.

De ligamentis diſſectis, Cap. XXXVIII.

LIgamentum ex oſſe in os progrediẽs, minimè periculoſum eſt: quòd ſi quibuſcunque medicamentis velis deſiccaueris, non offendes. quod verò in muſculum inſertum eſt, quanto minus periculoſum eſt quàm tendo & neruus, tanto eſt cæteris ligamentis periculoſius, niſi rectè probéque curetur.

De thymo, Cap. XXXIX.

THymus eſt vlcus aſpera & ſqualida carne excreſcens. Fit autem & in ano & in pudendo: ac partim quidẽ facilis eſt, & ſpõte ſua decidit, partim verò deterior eſt, & dolorem affert: & quidam præterea ex iis curationem nõ admittunt.

De ficis, Cap. XL.

FIcos appellant germina quædam ad modum vlcerũ rotunda, ſubdura, rubentia, quæ dolor etiam comitatur. Oriuntur plerunque in capite: naſcuntur tamen etiam in reliquis corporis partibus. His optimum medicamentum eſt alumen ſciſſile, æris flos toſtus, & glutẽ taurinum, tum ſquama æris quæ dupla ſit, teritúrque ex aceto, & illinitur. Probantur etiam capita menularum combuſta, bulbi cocti, & cinis vnà cum aceto commixtus.

De furunculo qui dothien vocatur, Cap. XLI.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus. Hos digerit cõcoquitque triticum commanſum & impoſitum, & item maſtiche Ægyptia. Vuas paſſas abiectis acinis tere, ſali trito pari portione addito, & illinito. Hoc aut diſcutit aut rumpit: caricas coctas tere, aquam affunde, & vtitor, aut caricis reſinam miſce, & impone.

Ad epinyctidas, Cap. XLII.

AD has valet apium cum polenta tritum & illitum: braſſicæ folia trita impoſita: alterci folia ex melle trita applicata. Solanum per ſe & cum cicuta viridi, aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas paſſas ademptis acinis tritas admiſceto, eáſque ſplenio illitas imponito: adiantum quoque ex melle tritum facit. Cauendum eſt ne acria, acida, & ſalſa offeramus, & à fomentis, balneis, & ſole abſtinendum.

De verrucis, myrmecio, & ſimilibus, Cap. XLIII.

MYrmecia atque verrucæ vſu medicamentorum vehementer exulcerantium conuellentur: eorum verò quæ putrefaciunt, interimentur. Corticis ſalicis vſti cinis cum aceto acri dilutus, clauos, callos, myrmeciáque exterit. Similiter quoque melanthium eandem vim habet ad clauos atque reduuias. Pecudũ verò ſtercus ad verrucas, myrmecia, thymos, dothienas duros, in aceto ſolutum facit, groſſi decocti duros tumores diſcutiunt: crudi verò myrmecia & thymos expellunt. Condylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti, aloë cum paſſo inuncta, pentaphylli radix ſuperdata, cydonia cocta cum pane aut cum polenta, myrti folia combuſta cum cerato, propolis antè emollita & impoſita. Cõdylomata quoque & ficos aufert auripigmentum illitum, calx viua, & fæx viſco excepta, & ſplenii modo ſuperdata. Permagnos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta, ſeminis anethi combuſti cinis illitus, alumen liquidum cum pane, vino, & apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus, & ficos aufert, & quæ nunc dicta ſunt curat, atque auget, præterea prohibet.

Ad ganglia, Cap. XLIIII.

FAcit ad hæc plumbea maſſa ad modum vertebræ confecta, ganglio maior impoſita. hæc enim ſua grauitate ganglium proceſſu temporis diſſoluit.

Ad perniones, Cap. XLV.

MArina tepida perfundendi ſunt,aut betæ,aut lenti-
culæ,aut erui, aut radicis aſphodeli decocto. Poſt
perfuſionem lenticulam vino incoctam tere,& illine,aut
ficus ex oleo læuigatas impone:aut alumen & farinam pa
ribus portionibus in vino tere,& illine.

Ad digitorum totiúſque pedis rimas,

Cap. XLVI.

PIce liquida oblinito: cancrum fluuiatilem aut mari-
num ſuper carbones cremato,teſtam abradito, ex o-
leo tere,ad mellis ſpiſſitudinẽ redige,abſterſis prius ſciſ-
ſuris inſtillato. Prodeſt etiam ſcillæ medulla oleo feruefa-
cta,& ex terebinthina contrita, itémque cornu capræ v-
ſtum,caprillóque adipe exceptum. Sed calli circumpur-
gãdi prius ſunt,deinde medicamentis vtendum eſt.

Ad pudenda vlcerata, Cap. XLVII.

HÆc perfundes adſtringentibus,aut perſperges,rubi,
myrti, capitulorum mali Punici agreſtis, oliuæque
agreſtis decocto:eadem quoque trita illinuntur. Lemnia
itidem ſphragis inungitur,aut aloen cum melle diſſolue.
Ad ſcrotum verò vehementi atque intolerabili pruritu
vexatum facit fæx combuſta,donec leuetur perturbatio.
Valet ad idem alumen liquidum.

De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie,

Cap. XLVIII.

SAnguis pituitoſus & glutinoſus, qui longo temporis
ſpatio colorem verterit, & ad albidiorem cõmutarit,
leucẽ viciliginem efficit. Alphorum ſimilis eſt origo,nõ
tamẽ caro tota affecta eſt,ſed extrema ſolùm cutis. Atque
ab humore pituitoſo alphi albi fiunt,melas verò à melã-
cholico:ſed humor qui lepram facit, ad imas vſque par-
tes penetrat:ſcabies verò ipſa ſuperficiem occupat. Ergo ſi
calcem lotam & torridam habeas,tanta aqua admiſta quã
ta ſatis ſit ad mediocrẽ craſſitudinẽ, inungendo curabis.
In alpho autem multo liquidiore medicamento inungẽ-
dum eſt,craſſiore in ſcabie,craſſiſſimo denique in lepra.
Dracunculi radix cum aceto illita ſanat alphos, itémque
elleborus vterque:lupinorum amarorum decoctũ ſuper-
fuſum, eorundem farina cum aceto aut oxymelite illita,
cortex radicis capparis cum aceto,lilii radix cum melle,
cæpa cum aceto in ſole perũcta:crocodili terreſtris fimus,
ſturnorum etiam,quum orizam ſolùm comederint, aut
ſepiæ teſta cremata. Ad ſcabiem verò facit vua taminia,
ellebor' vterque,lupini amari, (vt diximus)cardamomũ
cum aceto,lilii radix cum melle,reſina terebinthina cum
ſulphure,cuius nos periculum fecimus,cicer,fimus capril-
lus. Lepras verò expellunt anemonæ ſuperdatæ,elleborus
& albæ vitis radices.

De impetigine, Cap. XLIX.

QVum ſanies tenuis atque acris cæteris craſſioribus
admiſcetur,impetigines oriuntur, quæ facilè in le-
pram & ſcabiem tranſeunt:ex quo conficitur vt medica-
menta valenter ſiccantia poſtulent. Itaque eas quibus à
mediocriter ſiccantibus nihil adfertur auxilii,ab iis verò
quæ vehementer exiccant,exacerbantur, ἀγρίας, *id eſt fe-
ras*,appellant. In his igitur vtendum eſt medicamẽtis quæ
ſatis efficacia ſint,nec tamen vehementer erodant. Cicer
ad impetigines facit,vterque elleborus: prunorum gum-
mi pueris prodeſt:erinaceus in petris naſcens: pix cerato
mixta:ſulphur cum reſina.hoc eſt experientia comproba-
tum. In puero autem apta eſt hominis ſaliua: affecta verò

A cutis continuò debet digitis ex ſaliua fricari; crocodili
terreni & ſturnorum fimus. Ad impetigines verò recen-
tes quæ mentum aut aliam faciei partem infeſtant, triti-
ci multum capitur,incudique cuidam ignitæ imponitur,
humórque qui inde emanat adhuc calidus ſumitur, & im
petigines inunguntur:atque hoc quidem remedio pleri-
que ſunt ſanati. Aut maluæ agreſtis fructum tenerum col-
lige,eóque contuſo ſuccum exprime,& ſerua, & impeti-
gines cõtinẽter illine. Inueteratis impetiginibus, iis quæ
ſubiiciam vtitor:Viticis folia contunde, modicum aceti
B adde & illine:vel capparis folia detrita ex aceto impone.
Paſtillus ad impetigines, Glutini figulini denarii quatuor,
thuris denarii duo, aceti heminæ dimidium. In quibuſ-
dam ſcriptum eſt, pares portiones:aceto ſoluta illinũtur.

De inflammatione, Cap. L.

SPiritus flatuoſus,craſſus,vaporoſúſque eſt materia in-
flationum:ſed & corporis denſitas vt ſpiritus non ex-
piretur adiuuans cauſa eſt. Vnde curandi conſilium eò
dirigitur vt denſata rarefaciamus,& craſſum ſpiritum at-
tenuemus:quod medicamentis quæ tenuium partium ca
C lidáque ſint,efficietur. Sed quum muſculi ex contuſione
inflati ſunt,ex calidis & acribus excandeſcant, & dolores
intenduntur. Ergo digerentibus lenientia miſcenda ſunt,
atque in initio leniẽtium eſſe maior portio debet:quúm-
que morbus inclinet, eorum quæ digerunt. Præterea in
huiuſmodi affectione muſculorum lenit & decoctũ, & i-
pſum hyſſopum cum exiguo oleo: digerunt verò acetũ,
& nitrum,& lixiuium ſtillatitium. Ergo in principio vten
dum eſt decocto cum olei momento, atque item vini:
quod calens lanis ſuccidis excipiatur: quúmque particu-
D las refrigerare non oporteat,curandum vt calor diu cõſer
uetur. Vbi lenitus eſt æger,acetum nitrúmque, & deinde
lixiuium ſtillatitium miſceatur: poſtremò verò imponen
da ſunt emplaſtra quæ digerendi vim habeant,vt inflam
matio ſubſidat,quale eſt quod ſequitur:Sordes ex gymna
ſio feruefacias,primúmque percolato,vt puræ fiant, rur-
ſúſque in lebetem coniicias,calcémque viuam tritam,vt
farinam inſpergas,donec luti fiat ſpiſſitudo.

De elephantia, Cap. LI.

QVi hoc morbo correpti ſunt, iis mirabile auxilium
E affert eſus viperarum: quas qui eſſe velit, parare ad
hunc modum debebit:In primis caput,itémque cauda ad
quatuor vſque digitos abſcindenda ſunt, interioráque o-
mnia & cutis etiam auferenda,corpus aqua perluendum:
deinde in ſartagine æquè ac anguillæ ex albo iure cõdiẽ-
dæ ſunt. Fit autem album ius aqua copioſâ impoſita, exi-
guóque oleo,& porro,& anetho adiuncto. Eſt autem per-
ſpicuum,carnes viperarum eſſe coquendas vſquedum te-
neræ fiant. Atque etiam ipſum medicamentum quod
ex viperis conficitur,quod theriacen vocant, eſt accom-
F modatum,vt ex eo copioſè bibant ii qui hoc morbo te-
nentur:ac ſicui placeat, eodem cutim inungat. Qui hæc
faciunt omnia, quandoque eis euenit vt ſquama ex cute
excidat, cuiuſmodi in ſerpentibus ſenectutem appella-
mus. Vtimur etiã ad hæc theriaco ſale & calamintha: ſed
benefacit hoc quoque, quia nõ ſolùm egregiè digerit te-
nues humores,ſed ſaniem attenuat,& craſſos humores ex
quibus hoc morbi genus efficitur,incîdit & diſſecat. Non
tamen in ſingulis hominibus ab iis remediis incipimus.
G prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam ve-
nam incidimus.

Octauo continentur quæ ad cerebrum,caput,oculos,nares,genas,maxillásque pertinent omnia.

LIBRI OCTAVI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEωS AD EVSTAthium filium liber octauus.

De memoriæ iactura,déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio sopore torquentur, Cap. I.

QVVM perdita memoria est, aut magna noxa affecta, si frigida omnino est intẽperies,calefacere eam conuenit: non tamen est exiccandi,sicut neque etiam humectandi necessitas:sed si cum humidita te sit coniũcta,exiccare:si cum siccitate, humectare:si in medio vtriusque consistat,eodem in statu cõseruare eam oportet. Eorum autem qui veterno detinentur,in ipso statim initio vena secanda est:id quod est vtrique morbo,& qui ex vigilia & qui ex sopore fit,commune:éstque vtrique commune oxyrrhodinum in principio adhibere: cætera contraria sunt.sedanda enim leniendáque sunt quæ cum vigiliis vexant: excitanda verò quæ torporem afferunt.Meritò igitur quum ægrotantes in ætate florenti sunt,morbísque laborant,in quibus vigi lant & desipiunt, iis irrigationes ex capitibus papaueris offeremus,& ad olfaciendum dabimus, nasíque pinnas ab interioribus partibus, aut frõtem inungemus.In morbis verò contrariis ægroti sunt excitãdi, humorísque qui molestiam affert incidenda est crassities,& calefacienda. Ergo thymũ, & pulegium,& origanum,& alia huiusmo di generis aceto incoquentes,ægrotãtium naribus admo uebimus:postea verò palatum validis acribúsque medica mentis inungemus: capiti quoque medicamenta eiusdẽ facultatis vsque ad sinapi imponemus. Quinetiam si vter que morbus inueterarit,cucurbitulis etiam & castoreo in vtroque vtemur.

De ephialte, Cap. II.

QVi ephialtes nominatur,non est quidem malus dæ mon,sed validus morbus quidam, atque etiam vates,sacerdos,& Æsculapii minister.Morbum verò præue-

A niunt hæc,suffocatio,vocis suppressio,& grauitas.Occurrendum igitur inchoanti malo:nam perseuerans,& singu lis noctibus incidens,morbumaliquem magnum,vt apoplexiam, vt insaniam, vt morbum comitialem,nuntiat, idque quum capiti causa tribuitur. Quæcunque enim comitiales interdiu patiuntur,eadem ephialticos dormientes infestãt: ergo vena secanda est,totúmque corpus purgandum. Maximum verò auxilium affert iis elleborus niger ad põdus drachmæ vnius, cui succi scãmoneæ oboli tres,& aliqua odorata,qualia sunt anisum,daucum,petro-
B selinum, admisceantur. Hiera quoque ex colocynthide mirum in modum eisdem opitulatur. Diæta tenuis esto, fœtida vitentur.Adiuuat etiã hos pæoniæ semẽ:eius autẽ grana quindecim nigra trita ex aqua cõtinuè potui dẽtur.

De morbo comitiali, Cap. III.

VBi concidit aliquis, conuulsa & distracta membra sunt perungenda,tenendáque,ac dirigenda: deinde os aperiendum,digitúsque immittendus, aut penna oleo irino imbuta,vt pituitam euellamus: odoramentis quoque sensus excitare oportet,veluti peucedano,succo cyre-
C naico,bitumine,cedria,pice.Post accessiones,si nihil impedimento est,vena cubiti incidenda est:si nihil remittat accessio, extremæ partes sinapismo oblinendæ sunt: cucurbitula præcordiis affigenda. Si per hæc morbus non cessauit,exigua spes est:& tamen medicus audacter, & vi etiam adhibita, castoreum & succum cyrenaicum cum melle & aceto ori infundat:per sedẽ verò cẽtaurii aut colocynthidis decoctum iniiciat. Qui ex morbo conualescunt,viribus refectis,ex hiera purgari debẽt. Atque hæc
D quidem est recentis & acuti comitialis morbi explicata curatio: nunc verò quomodo inueterato opitulandũ sit, subiiciam.Igitur qui in hunc morbum cadunt, aquã diu bibere oportet,& si nihil prohibet, vtique sanguis mitti debet: quatuor autem aut quinque diebus interpositis,

corpus reficere, & ita purgante medicamento euacuare: præſertim verò ex nigro veratro, aut colocynthide, aut etiam ſcammonea. Ipſum porro veratrũ ſine medulla tunſum cribratũmq; inſpergendum eſt aquæ mulſæ cyathis quinque, aut ſex, melléque crudo adiecto piperis momẽto excipiendum. Colocynthida verò abiecto ſemine, & quæ medullam adhuc habeat, paſſo implebis; totámque noctem ita ſines: mane verò paſſum temperatum potui dabis: vbi ſatis purgati ſint, lauari poterunt. Tertio die cucurbitulæ præcordiis & dorſo cum ſcarificatione applicabuntur: deinde compluſculis diebus interpoſitis, refecto corpuſculo, hieram ex colocynthide offeremus: poſt hæc capiti & occipitio cucurbitulas affigemus: ſequenti die panem aqua mulſa incoctum, tritúmque cum amaris amygdalis, ſerpyllo, mentha, aut calamintha, aut ruta ſuperdabimus: idque triduò faciendum eſt: poſt verò caput radendum, peucedanique liquore cui ſpondylium ſit incoctum, ex aceto diluto perungẽdum. Rurſus verò interpoſito ſpatio, & corpore recreato, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulſa, diéque vno interiecto, tres etiam dabimus: inde medicamentis vtemur quæ ſternutamenta cieant. Poſt quinque aut decem dies caſtoreũ ex mulſa exhibebimus, ſpatióque interpoſito, clyſter ex centaurio iniicietur: deinde verò quæ pituitam per os & per nares ducant offeremus, tum ſinapiſmum capiti inducemus. Iam verò & acribus cibis quandoq; eſt vtendum.

De eodem, ex Galeno, Cap. IIII.

COmitiales adiuuat oxymel per ſe ſumptum, præſertim verò ſi eum ſcilla ſit confectum. Capparis quoque condita prodeſt ſi continuò edatur, itémque ſalſamentum. Eſt autem ſalſamentum, medicamentum quoddam ex ſcilla vtiliſſimum, ad hunc modum confectum, Vas in quo mel fuerit capimus, ſcillámque in tenues partes manibus diſcerptam in id iniicimus: vas operculo ſolido obturamus, totumq; vaſculi os pelle circundatum diligenter ligamus, atque in ſole conſtituimus, vt ad meridiem ſpectet, & à borealibus ventis ſit remotum: (fiat hoc in Caniculæ ortu, quod eſt ſpatium quadraginta dierum) vaſculum verò eſt paulatim ad ſolem vertendum. Tranſactis hiſce diebus vas aperientes, corpus ſcillæ elixato ſimile comperiemus, ſuccúmque ex ea fluxiſſe, quem collectum optimo melle iucundum facimus & eius quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis verò magnum damus. Quinetiam corpoream ſcillæ partem ſimpliciter contundimus & læuigamus, cochleárque vnum cum melle offerimus: ſed huic quantum ad efficaciam pertinet, ſecundæ tribuuntur. Si verò primo loco ſtomachus ſit affectus, ægro imperandum eſt vt concoctionis curã gerat: panẽ ergo accuratè elaboratũ ex vino temperato leuiter adſtringente, atque albo, ad horam tertiam aſſumat. Medicamentum quoque ex aloë bis aut ter ſingulis annis dari poterit. Noui puerulum qui hoc morbo correptus nunquam fuerit poſteaquam radicis pæoniæ magnam & recentem partem collo appenſam tulit. Agaricum quoque, ſeſelis, ſpondylii fructus & radix, ariſtolochia rotunda ex aqua epota comitialibus prodeſt. Scarificatio denique crurum ſæpiſſime iterata eoſdem vehementer iuuat.

De vertigine, Cap. V.

QVi hoc morbo tentantur, in acceſſione excitandi ſunt medicamentis quæ odore moueant, & extremarum partium frictionibus, & cæteris generis eiuſdem. Quum verò morbus conquieuit, vt profligetur, primùm ſecanda eſt vena, deinde purgandum ex hiera, tum interiecto ſpatio, clyſteri acri ex centaurii vel colocynthidos decocto vtendum. His euacuationibus peractis, caput ipſum ad occipitium eſt ſcalpello conuulnerandum, cucurbitulæque cum ſcarificatione adhibendæ: poſtremò iis medicamentis vtendum quæ pituitam eliciant, & quæ per ſternutamenta euacuent.

De apoplexia, ex Philumeno, Cap. VI.

QVi apoplexia correpti ſunt, oleo copioſiore eliquato inungẽdi ſunt, caputq; perfundẽdũ roſacco' in quo
A ſpõdyliũ ſit incoctũ, mulſáq; inſtillãda, & adhibẽda odoramenta, vt caſtoreũ, vel opopanax, & galbanũ. Os quoque per vim aperiẽdũ eſt, digitúſq;, aut pẽna oleo inſtincta iniiciẽda, vt ſiquid ſuperuacaneum ibi ſit, abſtergatur: ſedes quoq; inũgẽda eſt iis quæ flatus educũt. Si per hæc morb⁹ nõ inclinat, clyſteribus acrioribus vtemur, quib⁹ muria & mel admiſcebimus. His ita confectis, incidenda vena eſt: facta autem venæ ſectione, iterum vtemur excitantibus.

De melancholia, Cap. VII.

IN hoc morbi genere, quando in toto corpore melãcho-
B licus ſanguis redundarit, initium curationis à venæ ſectione ſumendum eſt: quum verò is cerebrum ſolum occuparit, tum ſanguinis miſſione non eſt opus. Sed eſt etiã tertia melancholiæ differentia quædam, quum ea non ſecus atque morbus comitialis, à ventriculo ducit originem. hanc nonnulli veteres hypochondriacum morbum nominant. Quum igitur ex præcordiis melancholia oritur, primùm ſymptomata circa ventriculum apparent: quumque maior ſit effecta, eam melancholicæ perturbationes comitantur. Leuatur autem æger alui ſubductio-
C nibus, vomitibus, concoctione & ructu. Hypochõdriacũ etiam hunc morbum, flatuoſum appellamus, ſymptomatáque eius eſſe dicemus triſtitiam & timorem. Quum igitur propria melancholiæ ſymptomata magna appareant, ventriculum verò vel nullum, vel minimum quippiã infeſtet, tũc cerebrum ob atram bilem in eo accumulatam præcipuè affectum eſſe exiſtimandum eſt. Hanc verò melancholiæ ſpeciem continuis balneis, diæta boni ſucci & humida abſque vllo alio præſidio curare oportet. Quum verò humor is qui infeſtus eſt, ob temporis diuturnita-
D tem effectus eſt difficilis ad euacuandum, tunc & magis varia & potentiora remedia par eſt adhibere. ergo morbum hunc incipientem curare conuenit: inueteratus verò atque auctus eſt tractatu difficillimus. Igitur in principio epithymo aut aloë purgentur: nam & parum quotidie ex his ſumptum, non mediocriter iuuat, leuitérque aluum mouet. Vbi verò ita vti dictum eſt purgati fuerint, abſinthium dabitur, modò herba ipſa duobus aquæ cyathis perfuſa & incocta, modò eius ſucci drach. dimidiũ, aquæ continenter liquefacti. Datur quoque aceti modi-
E cum dormituro, multáque obſonia in aceto intincta comedenda offeruntur. Sed melius erit aceto ſcillam, polium, & tenuem ariſtolochiam miſcuiſſe. Quum verò ad curandum morbum qui iam inceperit, atque ex totius corporis conſenſu ducat originem, fortè accedas, non minus venam in cubito ſecabis. Facta ſanguinis miſſione, viribus refectis per inferiores partes medicamento quod ex colocynthide, quódque ex elleboro nigro conficitur, purgabis. Quo in caſu etiam quod ex epithymo, quódque ex aloë conſtat, conueniet. prodeſt quoque euphorbium
F admiſcere, & ex ſero lactis parare. Iam & facultates quæ vrinam cient, purgationéſque quæ ſudoribus fiunt, huic malo medentur: quinetiam præcordiis proſpiciendum eſt. Fouebuntur autem perfuſa decocto rutæ, & anethi, & abſinthii, & pulegii, & viticis ſeminis, & baccarum lauri. hæc enim oleo incocta, & affectæ parti admota, & leniũt dolores, & flatus diſcutiunt. Porro cataplaſmatis inſit etiam aliquid eorum quæ flatus pellunt: cuiuſmodi eſt apium, aut aniſum, aut cuminum. Nec minus etiam cataplaſmati miſcere cyperum, irida, & roſmarinum, & per-
G mittere vt diu atque adeò per diem & paſto & ieiuno adhæreant: quum auferes, aliquod aliud operimentum, vt lanam latiorem, impone. Cucurbitulis ad flatus excutiendos leuibus vtendum eſt: ad dolores autem atque inflammationes, cum ſcarificatione. Quum verò curando procedas, non erit obliuioni mandandum ſinapi: ſed & acria ſmegmata & dropaces dorſo & ventri ſunt imponenda.

De inſania, ex Philumeno, Cap. VIII.

INſaniæ eadem eſt quæ malancholiæ curatio: præcipuè tamen inſanientes iuuat hippomarathri radix, ſemén-
H que in aqua potum, & bryoniæ radicis denarius ex aqua quotidie ſumptus.

De amantibus, Cap. IX.

EOs qui ex amore curis affecti, vigiliiſque torti eſſent, quum nonnulli id minus intelligerent, balnei cibiſq;

A abstinentia, & tenui victu consumpserunt. In quibus quum nos amorem in causa eorum esse deprehenderimus, eorum animos ab amore ad balnea, ad compotationes, ad gestationes, ad ludos, & ad fabulas abduximus: nonnullis timorem incussimus. nam qui amori semper inseruiunt, ab iis affectio difficulter remouetur. Nonnulli autem obiurgandi sunt ex vitæ instituto quod sibi quisque delegerit. Cæterùm amantes hæc consequuntur, Oculi caui, non lacrymantes, sed vt voluptatis pleni videantur, continuus palpebrarum motus: quúmque reliquæ B corporis partes concidant, in amantibus hi soli non concidunt.

De lycanthropia, quum homines luporum naturam imitantur, Cap. X.

QVos hoc malum infestos habet, nocturno tempore domo egressi, lupos in rebus omnibus imitantur, & ad diem vsque circa tumulos vagantur mortuorum. Hos ita cognosces, pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illacrymantes, eósque concauos habent, lingua siccissima est, nulla penitus in ore saliua conspicitur, siti enecti sunt: C crura verò, quia noctu sæpe offendunt, sine remedio exulcerata. Hæ sunt illorum notæ. Qua in re sciendum est, lycanthropiam esse melancholiæ speciem: quam accessionis tempore curabis secta vena, & facta vsque ad animi defectionem vacuatione, cibisq; boni succi. Vtitor quoque balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, etiam hiera ex colocynthide semel, bis & ter purgabis. Post purgationes theriacen ex viperis dato, & item alia quæ in melancholiæ curatione sunt commemorata. Morbo inuadente æger perspergendus est iis quæ somnū D conciliare consueuerunt. Vbi verò somnus accesserit, aures & nares opio illinantur.

De cerebri inflammatione, ex Philumeno, Cap. XI.

CErebrum inflammatum ita sæpe intumescit vt etiam futuræ capitis deducantur: dolor maximus & diuturnus comitatur, vehemens fastidium, rubor in facie multus, oculi exeruntur, faciésq; & totum caput intumescit: ergo secanda vena est in cubito & euacuandum: itémque ex naribus & vasculis quæ sub lingua sunt sita, sanguis mitti debet, irrigationésque inflammationibus capitis E congruæ, linimentáque humectantia, & maturantia sunt adhibenda.

De erysipelate cerebri, Cap. XII.

ERysipelas in cerebro fit, hæcque ægrotus patitur, toto capite dolet, vt flamma in eo esse videatur, facies frigida est & subpallida, os inarescit. Vena secanda est ei qui ægrotat: præcipuè verò quæ sub lingua sunt venæ incidi debent. Refrigerantia quoque admoue, quibus in aliis iti- F dem erysipelatis vtimur.

Curatio aduersus canis rabiosi morsum, Cap. XIII.

CAnes rabiosos hæc comitantur, muti omnino sunt, & veluti insani, vt ne domesticos quidem agnoscăt, cibum auersantur, siti premuntur, nec bibunt, anhelant vehementer, auribus demissis sunt, saliuam copiosam & spumeam edunt. Qui verò ab iis morsi sunt, curare statim oportet omni legitima curatione, etiamsi vlcus sit perexiguum, & extremitatem solùm occupet: neque cicatrix celeriter inducenda est. Vulnus autem ab- G luetur aqua in qua chamæmelum & agrestis lapathi radix sit incocta. In potione verò sument lycium, & silphii liquorem, quem in vulnus etiam imponent: sument quoque in potu chamædryn, scordium, gentianæ radicē, polium, fluuiatilium cancrorum decoctum, cui anethū multum admiscebunt. Purgabuntur verò medicamēto quod ex colocynthide conficitur: cuius quotidie dabis quantū fabæ magnitudinē compleat, sed non vt integra fiat purgatio. Humor verò quicum dabitur, esto decoctum helelisphaci, aut sideritidis heracleæ (quam & halysson vocant) quia ipsa sola iuuet. Vtiliter quoque dari poterit medicamentum ex viperis. Vsus etiam eorum quæ vrinam H mouent est accōmodatus. Iam & iecur canis qui momordit, dandum est. Sed non vni soli remedio confidendū: & quibuscunque rationibus possis est inuestiganda atque tractanda curatio. Appollonius verò Pergamenus ait fuisse memoriæ commendatum, multos quidem ex iis in quibus ob aliā causā aquæ timor natus esset (quos ὑδροφόβους appellant) fuisse seruatos: ex iis verò qui à cane rabioso morsi fuissent, seruatum esse neminem.

De neruorum resolutione, Cap. XIIII.

QVum nerui omnes simul sensum motúmque amiserunt, apoplexia morbus nominatur: quum verò in altera parte, siue dextera siue sinistra id accidat, dicitur paralysis (*hoc est resolutio*) neruorum illius partis quam obledit. Originem ducit hic morbus ab humoribus glutinosis & crassis neruos obstruētibus, per quos voluntarii motus eduntur: ex quo patet, eos humores esse vacuandos. His euacuatis, primùm hieræ drachma potui dabitur sine melle, iniecto tamen pipere in puluerē redacto: si quidem volumus non purgationem, sed distributionem ab hoc medicamento fieri: & tertio die drachmam itidem dabimus, aut etiam plus eo. Quatuor verò diebus interpositis duas similiter, atque etiam tres drachmas exhibebimus: deinde quatuor diebus interiectis quatuor drachmas adiecto mellis & salis cochleari: quo tempore etiam piper est addendum. Si hac dandi medicamenti ratione æger minus perfectè fuerit purgatus, quinque drachmas, & quibusdam etiam sex (si modò ætas florens sit) dabimus. Diæta sit attenuans. parti verò quæ propter solam obstructionem sit resoluta, impone aliquod medicamentum quod digerendi vim habeat. Quibus verò partes faciei sunt resolutæ, ad eos medicamenta faciunt quæ pituitam educunt, quæ continuò sunt adhibenda, vt eorum robur excitetur. Iisdem sunt excitanda sternutamenta, capitisq; habenda omnino cura est: at in quibus resolutio faciem non vexat, iis satis erit occipitio, & in primis vertebris applicare medicamenta, in quibus etiam medicamentis pituitam euocantibus vti debebimus.

De rigore qui calefieri non queat, Cap. XV.

RIgor huiusmodi ex pituita vitrea admodum frigida sine febre oritur. In iis verò qui ita sunt affecti, calefacientibus vti sine metu debemus, & quæ humorum crassitiem dissecent adhibere: talia quoque esse debent esculenta & poculenta. Vtendum verò est medicamento quod ex tribus piperibus, deinde eo quod ex calamintha, tum verò eo quod ex succo cyrenaico & castoreo conficitur.

De conuulsionibus, Cap. XVI.

QVum statim ab initio morbi, aut non ita multo pòst conuulsiones quæ oriri incipiunt, diutius perdurăt, ex repletione oriuntur: quum verò ex multis sudoribus, aut vomitib⁹, aut alui excretionibus, aut sanguinis defluuio, aut vigiliis, aut fame, aut motibus nimiis, & vehementibus sequuntur, ex inanitione ortum trahūt: quúmque aliquis sanus derepente conuellitur, id ex repletione fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentissimis totum corpus atque nerui exiccescant, atque ex ea siccitate postea sequatur conuulsio, id summum malum est, & eiusmodi vt fere nullus sit remedio locus. Ergo quum partes corporis ad anteriora trahuntur, ea conuulsio ἐμπροσθότονος: quum verò ad posteriora, ὀπισθότονος: quum deniq; rectè inter vtrāque partem intenduntur, τέτανος nominatur. Cæterùm conuulsiones quæ ex repletione aut inflammatione oriuntur, curabis si copiam humorum euacues, inflammationémque peculiaribus remediis propulses. Conuulsio autem accidere etiam solet quum vomentes vehementius sese torquent. His succurrit acanthii radix, & spinæ albæ, & spinæ Ægyptiæ semen epotum. Quidam etiam centaurii minoris succum potui dant, quum ex repletione existit conuulsio: castoreū verò non modò bibitur, sed etiā extrinsecus cum oleo sicyonio cuti illinitur.

De distentione quæ τέτανος dicitur, ex Philumeno, Cap. XVII.

QVibus ceruix recta intenditur, vesicam oleo calido repletam admouere tendinibus oportet, vt quæ leniter calefiunt, etiam contraria quæ distentio inuehit, ferre queăt. Ergo totum consilium est eo dirigendum vt irrigationibus & lotionibus curationem transigamus.

Primùm autem vtemur oleo dulci, deinde verò rutaceo & sicyonio: sed magis etiam laxant cataplasmata ex fœnogræco, lini semine, farina hordei, quæ mel copiosum atque oleum recipiant: ea autem comprehendant ceruicem, vtranque maxillam, totámque spinam vsque ad lumbos. Adhibendæ etiam sunt cucurbitulæ sic vt cutis incidatur: admoueantur autem ceruicibus spinæ ab vtraque parte, & pectori vbi musculosum est; & item præcordiis. Eos verò in quibus morbus inueterarit, in oleum totos descendere etiam bis die conuenit. Si vires subuertuntur, oleum rutaceum leniter calidum, in quo resina sit eliquata, per sedem iniectum eos mirabiliter iuuat: prius tamen bibant succum cyrenaicum: sed quia dissolutum facit erodentem potionem, oblinatur melle cocto ad erui magnitudinem. Silphii quoque radix ex mulsa epota vtiliter præbetur: simili quoque modo myrrha & hyssopi decoctum: sed castoreum reliquis longe præstat omnibus. Quocirca duo cochlearia sigillatim distincta ex mulsa danda sunt.

De capitis doloribus, Cap. XVIII.

Capitis dolores quos æstus aut calor aliquis excitauit, curant ea quæ refrigerandi vim sine adstrictione possident. Inter ea præstant cæteris quorũ est substãtia tenuior: quocirca in principio nihil est rosaceo meliꝰ quod absque sale sit confectum: non debet autem vetus esse. Post rosaceum sequitur chamæmelinum oleum, aptum iis in quibus refrigerare mediocriter oporteat: vbi verò vehementer refrigerare velimus rosaceo vtemur, eidémque semperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut vuæ acerbæ succum miscebimus. Papaueris verò & mandragoræ succus, quum non sine noxa refrigeret, vitandus est: sed si necessitas quandoque cogat, eius parum miscendum est. Erasistratus autem author est, calidiores temperaturas, quum quis eas soli sit expositurus, mirum in modum præseruari spongia lata ac densa ex aqua frigida valde expressa, & capiti admota. In dolore verò capitis qui ex frigore ortum ducit, rutaceo oleo vteris: si maiore calore opus sit, parum euphorbii oleo misce: præterea illine irino vnguento & amaracino: iam & laurinum hoc tempore erit accommodatum: atque his quidem & frontem, & narium & aurium meatus inungere oportet: quæ in recentibus capitis doloribus sunt seruada. In iis autem qui sunt inueterati, & necesse est caput radere, medicamenta adhibemus quæ tum emplastrorum tum ceratorum forma sint confecta: quum verò capilli breuissimi sint, liquidiora imponimus: horum autem materia aliunde est huc comportanda. Ea igitur quæ refrigerant, ex iis quibus erysipelata curantur: quæ verò calefaciunt, ex calefacientibus componenda sunt, quale est quod ex euphorbio conficitur. satis est enim vnam euphorbii drachmam olei dulcis vnciæ vni, & ceræ vnciis tribus adiicere. Dolorem verò capitis qui vitio stomachi ortus sit, sanabis vacuatione quæ vomitibus quamcelerrimè conficitur: si verò nihil euomuerint, etiamsi valde sint conati, dabimus operam vt succorum vitiatam malitiam cibis boni succi corrigamus. Porro pessima affectio fit quum vitiosi humores in ventriculi tunicas ita sunt infarcti, vt elui non posse videantur: quorum optimum remedium est picra. Quum verò calor dolorem afferens superarit, curatio adhibenda est ex iis quæ refrigerandi vim habent, postea mitigantia & concoquentia medicamenta repellentibus commiscebimus, tum verò digerentia & attenuantia adiungemus. Dolores ex febrium magnitudine obortos, perfusiones ex capitibus papaueris sanant. Qui verò ex vini potu caput dolent, vacuandi sunt, quiésque ac somnus imperandus, balneúmque vesperi adhibendum, & cibis vtendum boni quidem succi, sed non calefacientibus. In iis denique qui ex ictu aut plaga dolore capitis vexantur, quum iam inflammatio quædam constiterit, venæ sectione vti conuenit: si quid prohibeat, clystere euacuabimus.

De cephalæa capitis dolore, Cap. XIX.

In cephalæa dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulsantes, inflammationem: extendentes, si grauitas &

A pulsus non adsint, spiritus tenuis ac flatuosi copiam in membranis contentam testantur. Ergo si multitudo vaporum aut humorum contineatur, vtrum id euenerit propter particulæ illius imbecillitatem, an propter totius corporis repletionem considerandum est, vt totum corpus euacuando, etiam capitis dolorem ex particulæ imbecillitate contractum sanes. nam materiam in totum corpus reuellendo, affectæ particulæ medemur.

De hemicrania, Cap. XX.

B Qui curaturus hemicraniam est, qua purgatione aut venæ sectione ægrotus indigeat, considerare debet, atque ita ad capitis auxilia progrediens, tum per digitos manus suæ, tum per linteolum dimidiam frontis partem ante tempus accessionis confricãdo excalfaciat. Post accessionem verò medicamentis quæ hemicrania medici vocant, vtendum est: sique multus calor in doloribus sentiatur, iis in quibus refrigerans aliquid insit: sin secus, iis quæ abundè calefaciant: vtrisque verò aliquid ex iis quæ robur addunt, misceatur, quod facultatem adstringendi habeat. Iuuat etiam hos si oleum tepidum in aures C instilletur, modico euphorbii ad oleum iniecto, vt ad libram vnam olei, euphorbii dimidium vnciæ addatur. Ad eos qui caput mobile habent, ex Dioscoride, Stichadem ex aqua aut hydromelite bibendum præbe, & sanescent.

Ad puerorum adustiones, quæ siriases dicuntur, ex eodem, Cap. XXI.

Sincipiti imponenda sunt heliotropii folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris (quem peponem appellant) cutis, quæ carni adiacet, solani hortensis folia & succus cum rosaceo.

D De alopecia & ophiasi, Cap. XXII.

Ex medicamentis quæ ad areas faciunt, euphorbium admodum calidum est: eo minus est thapsia; deinde sinapi, & nasturtium & adarce, tum struthium, & spuma nitri, & sulphur vernicarium, & veratrum vtrunque, & oleum laurinum, & alcyonia, & arundinis radix & cortex combusti, & pix liquida, vrsi adeps. His vtitor, & potentioribus ceratũ, imbecillioribus oleum laurinũ admisceto.

De capillis fluentibus, Cap. XXIII.

E Nullum præstantius medicamentum expertus sum, nullúmque fore animo cõcipio capillis fluẽtibus, quàm quod ex ladano & oleo lentiscino conficitur. Si verò fluor sit copiosus propter magnam cutis raritatem, nõ erit incommodum pro lentiscino myrteum oleum ladano miscere. Perspicuum autem est, caput prius fricandum, & capillorum copiam tollendam esse: iis verò quibus ex morbo capilli defluunt, diæta refectrice opus est. Lotus arbor pilos fluentes cohibet, vel abrotoni cinis cum aliquo ex iis oleis, lanuginem inducit. Defluuium autem quod citrà morbum accidit, brassica arida, trita, F ex aqua illita curat, aut loti radix eodem modo capillos prohibet excidere, quod etiam laudauit Galenus. Ladanum in vino maceratum læuigabis, myrteum oleum & vinum viciſſim inspergens. Satius verò est adiantum dimidio ladani pondere admiscere, & myrteo oleo exceptũ illinere, aut cum arundine combusta admiscere. Vt autem capilli nascantur, ficulnis foliis contritis locum illine. Ad pilos autem palpebrarum cadentes cedriam combure, fuliginéque vtitor.

Quæ pilos attenuant, Cap. XXIIII.

G Pilos attenuant hordeum, fabæ, eruum, aphronitrum, & nitrum. Vehementiora his sunt testæ fictilium, clibanique, pumex ignem non expertus, alcyonia, ellebori, bryoniæ & dracunculi radix, aristolochia, & cachry. Si odorata fieri volueris, cyperum, melilotum, rosas siccas, iunci odorati florem, iridem, spicam, nardum Indicum & Celticum, fœniculi folia, itémq; amomum & costum admiscebis.

De porrigine, Cap. XXV.

H Porrigo ex vitiosis humoribus oritur. Est ergo perspicuum, digerentia & abstergentia medicamenta adhibenda esse. Furfurum sextarium medium in aquæ heminis duabus macerabis, deinde confricabis, postea excolabis, & cremorem heminæ aceti semisse adiecta, vsque ad

A vini spissitudinem coques,eòque caput illines:postea verò caput lauabis aqua in qua beta aut fœnumgræcum aut lupini sint incocti. Inunctionibus vtitor,vt irini vnguenti fæce.hoc enim medicamentum citra morsum digerit. Ad inueteratas porrigines valet hoc quod habet atramẽti sutorii, sulphuris ignem non experti, spumæ nitri pares portiones,quæ vino affuso excipiantur oleo lentiscino,componuntúrque ad strigmenti spissitudinem,& pili subunguntur.

Ad pediculos, Cap. XXVI.

B VVæ taminiæ partes duæ,sandarachæ & nitri,vtriusque pars vna:ex aceto atque oleo caput vngito.

Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur,& ad fauos,

Cap. XXVII.

HÆc in capitis cute tenuibus foraminibus erosa, tenuem modicéque viscosum humorem in se habentia consistunt:fauus autem maiora habet foramina. ergo patet,humores ex quibus morbus originẽ ducit,euacuãdos esse.Sique amplius influant,primùm ipsorum influ- C xus prohibendus est, & per capitis & per totius corporis euacuationem,vt in alopeciæ curatione diximus,conueniéntque medicamenta incidentia. Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus redundat, achores incipientes curant, quæ adstringendi & repellẽdi vim habent,qualia sunt myrti baccæ, pini cortex,rubus, & sycaminus: nonnulla verò & obsistunt achorum incrementis,& id quod influit repellunt, atque etiam, quum mixtis viribus sint, id quod iam in parte affecta continetur,concoquunt,& digerunt. tale est myrtinum, D & rosaceum,lentiscus,cyperus,& lenticula:nonnulla verò digerendi vi sunt prædita, & absque calore sensibili abstergunt,vt beta,& plumbum vstum: nonnulla denique valentiores vires habent, achoresque qui à crassis glutinosisque humoribus fiunt,euacuare possunt. Huiusmodi sunt sal,chalcitis,vini fæx vsta,sandaracha, & calx extincta,fel calidorum siccorúmque animalium.acetum verò acerrimum ad achoras omni tempore accommodatum est:hoc autem diluta metallica achoras curant. Si verò achor inflammationis sensum inuehat,id in primis fa- E cies,vt inflammationem humido medicamento quod πάρυγρον dicitur,sedes. Ad idem valent hæc simplicia, Papaueris agrestis, & alterci folia tere ex vino, atque illine, aut scoriam ferri & rosas pari portione tere, & ex vino illinito: id quod nonnulli cerato rosaceo excipiunt.

Ad capitis vlcuscula, Cap. XXVIII.

CApitis vlcusculis conuenit hoc quod habet plumbaginis,papaueris foliorum pares portiones: contere hæc inter se,oleóque myrteo exceptis,vt cerati fiat crassi- F tudo,inungens vtitor.

Aliud ad idem valens,

Calaminthæ teneræ folia, cerussámque pari portione tere,decocto capitum papaueris dissolue,myrteo oleo excipe,vt strigmenti crassitudinem habeat,atque vtitor.

Ad fœdum capitis odorem,

Cap. XXIX.

GLandis vnguentariæ & nardi pares portiones ex eodem conterito ad mellis spissitudinem: caput abrasum cum vino vetere inungito.

G Ad fœdum narium odorem,

Cap. XXX.

MYrrhæ,acaciæ,amomi,singulorum drach.I. contũde & cribra,melle cocto excipe.iube vt hoc summo narium intercepto agglutinet.

Ad ecchymomata inueterata,

Cap. XXXI.

RAdicula illita ad hæc facit.auferenda est quum erosionem incipit inducere,aut radiculæ succum cum H micis panis illinito.

Ad labia fissa, Cap. XXXII.

QVi membranulam interiorem vt splenium impone: idem faciunt telæ aranearum candidæ, quæ in arcis inueniuntur:quæ verò altius scissa sunt, bubulo aut caprino adipe,aut medulla bubula,& resina inungito.

Ad ephelidem & maculas faciei,ex Galeno,

Cap. XXXIII.

VItis syluestris racemi ephelidas & maculas, & quæcunque generis eiusdem in summa cute oriuntur,curant. Amygdala amara ephelida tollit,itémque huius arboris radices coctæ: costus ex aqua & melle ad idem valet. Brassica ad ephelidem & lenticulas facit:& ad cætera omnia ad quæ mediocri adstrictione & abstersione opus est. Sepiæ testa combusta eadem præstat.

De varis,ex Galeno, Cap. XXXIIII.

QVi varus appellatur, tumor quidam exiguus atque durus in faciei cuticula est:ad quem exterendum valent emollientia & digerentia medicamenta. Aliud. Mellis Attici cyathus, acerrimi aceti par portio: diligenter mixta excipe terebinthina:vbi emollieris impone.

Ad ficosas menti eminentias,ex Galeno,

Cap. XXXV.

SPumæ argenti,misyos crudi par pondus,tere,& illine. Aliud. Thuris drach. octo. spumæ argenti drach. IIII. salis fossilis drach. octo. trita illinito.

Ad fœdos alarum odores,

Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partibus duabus,myrrhæ parte vna, vino dissolutis vtitor.

De lippitudine,ex Galeno, Cap. XXXVII.

OPhthalmia est inflammatio tunicæ,os capitis & caluariam ambientis:ad hanc medicamenta sunt adhibenda quæ repellant,nec exasperent,hoc est quæ non vehementer adstringãt:vtplurimum verò albus oui liquor cum accommodatis medicamentis, per collyria quæ vnius diei dicuntur,sanare lippitudinem potest:postridie verò eius diei collyrio quod nardium appellatur, ad instaurandum & corroborandum inungetur. In quibus autem adstringentia superant,plurimum oui candidi, parúmque collyrii esse debet: in quibus verò concoquentia excellunt,iis paulo crassioribus est vtendum. Fomento ex spongia vtemur,si quidem mediocris sit dolor,semel aut bis in die:si vehementior, & ter & quater, & sæpius vti præstat. Fomentum verò ex meliloti & fœnigræci decocto conficiatur.

De inflammationibus oculorum,

Cap. XXXVIII.

SI plenitudo subsit, vena secanda est, aut adhibenda purgatio,aut clyster iniicẽdus, aut imperanda inedia, atque ita progredi,adhibitis iis quæ repellere fluxionem possint. Si plenitudo non adsit, sed mediocris affectio oculos obsidens fluxiunculam pariat, in principio vtendum est inunctione, vt irritationem oculis infestam leniamus,& defluxum sistamus:quale est quod ad Nilum authorem refertur ex rosis, & medicum, & nardinum. Si verò humor in capite tantummodo obstructus redundet, cucurbitulas occipitio affigere oportet,& cutim scarificare,vel hirudinem adhibere,& fronti qua dolet oculus, assiduè oui candidum, aut lac instillare, & hisce remediis dolores lenire. In quibus verò ardens, calida, & acris defluxio est,aut salsa,hoc cataplasmate vtemur:Panis puri medullam aqua macerato,læuigato,rosacei modicum admisceto,superiori palpebræ imponito:aut capitum papaueris decocto polentam coque,& modico rosacei adiecto illine. Palpebræ autem inungendæ sunt medicamento quod diarhodon appellatur, diluto capitum papaueris decocto:agglutinantibus quoque & vnguentis vtendum est, quum vasa quæ in fronte & temporibus sunt, contorta distenduntur. Sed quum defluxio à vasculis quæ altius inhærent, proueniat, ab his abstinendum est. Si verò inflammatio à materia concocta excitetur, purgante medicamento confertim euacuabimus. balneum quoque in hoc casu erit accommodatum. Quum inflammatio remittit,cataplasmatis calidis per initia vtendum. Si crassum sit id quod inflammationem facit, primùm omnium adhibenda curatio est alui solutione, inunctionibúsque medicamentorum quæ neque impleant, neque crassos humores reddant, sed quæ diffundere, humectare, & excernere possint: quale est chiacum collyrium. ad hæc imponenda sunt catapotia dolorem leuantia, odoramentáque, & cataplasmata, &

medicamenta quæ inunguntur: celeriúſque balneo vten- A
dum, & ſerum lactis propinandum.

De doloribus oculorum, ex Galeni ſententia, Cap. XXXIX.

QVoties dolores vehementes oculis accidunt, perqui rendum eſt quænam affectio in inflammatione do lorem eis afferat: nam aut ex vehementi acris humoris confluentis morſu, aut quòd eorum tunicæ plenitudine diſtenduntur, aut propter craſſorum humorum, aut ſuccorum, aut ſpiritus flatuoſi extenſionem vehementes in oculis dolores excitantur. Ac morſus quidem purganti- bus medicamentis, & ipſi particulæ oui humore infuſo curabis. Vbi autem prius concocta inflammatio ipſa fue- rit, corpúſque vacuum, tùm vtique lauationes ſunt aptiſſi mæ. Quæ verò ex repletione inflammationes proue- niunt, miſſione ſanguinis, alui deiectione, inferiorúmq; partium frictione curare conueniet. Extenſiones verò cu- rabimus toto corpore prius euacuato, atque etiam humo rum momento deorſum auerſo, tum medicamētis loca- libus quæ digerant vtendum erit. Fouendi igitur ſunt, ac fœnigræci decoctum infundendum. In quibus verò ſanguinis craſſioris copia in venulis oculorum contine- tur, ſine ſuccorum in toto corpore redundantia, vini po- tione vtendum eſt, quippe quod calefacere, euacuare, & obſtructiones aperire queat.

De chemoſi, ex Demoſthene, Cap. XL.

QVum ex vehementi inflammatione palpebræ inuer- tuntur, vt vix contegere oculos queant, curare opor- tet venæ ſectione, medicamento purgante, & collyrio diarhodon cum lacte, aut oui candido palpebras illinen- D
do, eodem quoque tempora & frontem illines. Corpore plurimum euacuato, ſi ferre queant, fomentum ex ſpon- gia adhibendum eſt, cataplaſmatáque ex farina pura, & polenta ex hydromelite cocta imponenda, eáque ſæpius mutanda ſunt, ipſique polentæ & ſeris & ſolanum admi- ſceri debet. In principio ſubungendum nō eſt. ſatis enim eſt lactis vti infuſione: ſequenti verò die admouere ea quæ ad inflammationem faciunt, & præſertim diarhodō collyrium: quū inflammatio remittit, medicamēto pur- gante vtendum, & acrioribus inungendum.

De phlyctænis, Cap. XLI.

PHlyctænæ curandæ ſunt ad hunc modum: in primis iubendum eſt vt ægri parum loquantur, ſternutatio- nes, iram, ſpiritus retentionem vitent: potum & cibum quammaximè poſſumus contrahere oportet, euacua- tionéque vti ex clyſteribus non acribus, obſcuro loco æ- grum continere, ligamenta quoque, & linteorum appli- cationes vitare oportet. Cataplaſmatis vtendum eſt leuio ribus, & ſubadſtringentibus, collyrium verò Nili diarho don lacte dilutum conueniet. F

Ad phlyctænas oculorum, Cap. XLII.

PHlyctænæ quæ in oculis ſunt, medicamenta digeren- tia poſtulant: quæ igitur recētes ſunt, atque adhuc in- flammatæ, medicamentis quæ ex myrrha, & thure, & cro co conſtāt, arcentur: inueteratæ verò aliquid eorum quæ maiorem digerendi vim habent, requirunt.

De carbunculo, Cap. XLIII.

PRimùm clyſteri vacuare, deinde lacte non cocto me- diocriter purgare conuenit: deinde ſpongia fotum e- rui farina, vel triticea, ex aqua muſſa cocta illinere: non- nunquam verò iridiem tenuem illinere, & lacte oculum perluere: ſi vlcera ſerpant, lenticula cum melle, vel mala cydonia cocta ſuperdanda: ſi latius depaſcendo ſerpant, foliis oliuæ decoctis, vel malicorio in vino decocto læui gatóque illinito: ſi ceſſent ſerpere, cruſtáque medicamen- to quod ſubiiciam impoſita exciderit, vlceráque pura ſint, luteis ouorum toſtis læuigatiſque cum melle, & cro- co donec ad cicatricem perueniant, illinentur: medicamē tum verò eſt huiuſmodi: Spodii drach. quatuor, croci o- boli tres, vino aminæo læuigentur quouſque inaruerint: paſſúmque creticum vetus miſcetur: omniáque ſimul læuigantur, & liquor pyxide fictili excipitur, & oblini- tur.

De mydriaſi, Cap. XLIIII.

QVum pupillæ color nihil immutatur, ſed multo quā naturaliter eſſe conſueuit, eſt latior, & interim lumē ne penitus priuat, interim verò quæ videntur, multo mi- nora apparent omnia, mydriaſis malum vocatur. Eius cū ratio ſanguinis miſſione ex cubito, aut purgatione ten- tanda eſt: ſin minus, venas in angulis oculorum oportet incidere, deinde cucurbitulam occipitio affigere, & aquā marina faciem & oculos perfundere: ſi ea non adſit, mu- ria vel poſca vtemur: cæterùm medicamenta adhibenda
B erunt ea quæ ad phlyctænas etiam faciunt.

De phthiſi & atrophia oculorum, Cap. XLV.

PHthiſis eſt quum pupilla anguſtior, obſcurior, & ru- goſior efficitur: res verò quæ cernuntur, his maiores apparent. Inter phthiſin & atrophiam hoc intereſt, quòd phthiſis anguſtiorem pupillam efficit: atrophia verò to tum oculum & minorem & humiliorem reddit. Curan- dus hic morbus eſt exercitatione partium ſuperiorum, & diligenti admodum capitis, faciei, & oculorum frictio-
C ne, & acriore medicamento, quale eſt quod ſequitur, rare facere oportet: Ammoniaci drach. vna, crocomagmatis drac. quatuor, æruginis drach. vna: tritis in aqua & ſubā- ctis vtitor.

De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopem vocant eum qui per diem videt, ſole oc- cidente obſcuriùs, nocte verò omnino nihil cernit. Curari debet ſanguine ex cubito, & angulis oculorum miſſo: deinde purgatione aut euacuatione ex clyſteri: tum apophlegmatiſmi imperabuntur, aut vt ſternutamē- ta excitentur. Ante cibum hyſſopum potui dabimus: ſi morbus ita non finiatur, medicamentum purgans quod ex ſcāmonea caſtoreóque conficitur, iterum dabimus: o- culi melle deſpumato illinentur, claudentúrque humo- res comprimendo, & continendo. Aut aluminis Ægyptii combuſti partes duas, ſalis foſſilis partem vnam, tere ex melle & ſublinito.

De glaucomate & ſuffuſione, ex Rufo, Cap. XLVII.

E GLaucoma & ſuffuſionem veteres vnum eundémque morbum eſſe exiſtimarunt: poſteriores verò glauco mata humoris glacialis qui ex proprio colore in glau- cum conuertatur & mutetur, morbum eſſe putauerunt: ſuffuſionem verò eſſe effuſionem humorum inter vueam & cryſtalloidem tunicam concreſcentium: cæterùm glau comata omnia curationem non recipiunt: ſuffuſiones ve rò recipiunt, ſed non omnes. Diſcutere igitur ſuffuſio- nem oportet ſanguinis ex cubito detractione, itémque purgatione, & acrioribus euacuationibus, veluti centau- rii decocto, aut amari cucumeris, & alui ſolutione fre- quentiore: cucurbitulas etiam occipitio cute inciſa ad- mouendo. Aqua toto curationis tempore bibenda eſt, cibíque aſſumendi qui attenuent. Proderit etiam pro- greſſu temporis apophlegmatiſmos per dies aliquot ad- hibere. Medicamentis vtendum eſt primùm ſimplicibus, qualia ſunt mel, oleum, fœniculi ſuccus: deinde compo- ſitis, quale eſt hoc quod accipit ſagapeni drachmas duas, ſucci cyrenaici, veratri albi, ſingulorum drachmas ſex, rutæ ſylueſtris drachmam vnam, ſpumæ nitri drachmas ſex, allii quinque, mellis cochlearia octo, aut ſucci cha-
G mædryos, ſanguinariæ, ſingulorum pares portiones, col- lyria conficito.

De obſcuritate & hebetudine, Cap. XLVIII.

OBſcuritas eſt plerunque totius aſpectus impedimen- tum abſque manifeſta oculi affectione: hebetudo verò eſt obſcurior aſpectus ab aliqua ignota cauſa proue- niens. Communis omnium obſcuritatum curatio eſt ve- næ ſectio in cubito, & in angulis oculorum: deinde verò humores euacuationibus ad partes inferiores reuellendi
H ſunt: poſtea cucurbitula occipitio affigenda, hirudineſ- que temporibus admouendæ, & partes inferiores confri- candæ: aqua potui danda, cibis vtendum qui facilè dige- rantur, temporis ſpatio ſternutamenta quoque excitan- da, vomitus ante cibum ciendus, inunctiones adhibēdæ:

ac primùm quidem ex paribus mellis & olei portioni- A
bus:deinde hoc compositum quod subiicio, Croci oboli duo, fellis hyænæ drach. vna, piperis communis grana L X X X V. succi fœniculi drach. X V I. guttæ ammoniaci drachma I. æruginis tantundem, mellis cochl. V I. tritis omnibus fœniculi succum affunde, deinde læuigata exsiccato, túncque mel admisceto, in pyxidem æneam reponito, & vtitor. Antequam inungas, oculos spongia quæ marina calida imbuta sit, fouebis.

De strabismo, Cap. X L I X.

QVi strabones oriuntur, curantur rebus faciei adie- B
ctis, vt rectè aspiciant, & lucerna in conspectu ipsorum constituta, ne obliquè intueantur: quúmque ad nares oculis conniuent, stipulas ex palma etiam angulis oculorum qui ad tempora sunt, agglutinare conuenit, vt aspectu ad has firmiter directo oculos emendent.

De expressione, Cap. L.

OCuli verò interdum exprimuntur ita, vt exerti permaneant: si ex strangulatu sic compressi sint, vena in cubito secanda est: si alia causa subsit, purgandum elleboro nigro aut scammonea. Compressiones verò quæ ex C
doloribus oriuntur, purgationes quæ in puerperiis eueniunt, sæpenumero soluunt: vnde nos quoque vnà cum iis debemus opitulari: in viris autem post sanguinis missionem, si morbus non remiserit, cucurbitula occipitio affigetur: lana melle imbuta imponetur, aut stuppam ex aqua & supra linteolum leniter deligabimus. Marina quoque frigida faciei inspersa eosdem iuuat, & sereos & polygoni succus cum meconio illitus, itémque alia quæ comprimendi & contrahendi vim habent.

De confusione, Cap. L I. D

COnfusiones quæ ex plaga consequuntur, venæ cubiti sectione curamus, itémque totum oculum sanguine recens mactati animalis, præsertim verò turturis, sin minus, columbæ, implendo: deinde lanam mollem, ouo cum vino & rosaceo contuso intinctam, & impositam deligando: die sequenti idem faciendum: tertio verò, fomento vtendum, lac instillandum, quæ accommodata sunt, applicanda: postremò sublinendum iis medicamentis quæ ad veteres affectiones valent, quale est quod Chia E
cum dicitur.

De lusciosis, Cap. L II.

LVsciosi dicuntur qui ita nati sunt vt quæ propè sunt videant, quæ procul sunt, non item: quæ quidem affectio curationem nullam recipit: senescentes verò contrà ac lusciosi affecti sunt. propinqua enim non videntes, remota aspiciunt.

De oculis lacrymantibus, Cap. L I I I.

LAcrymantes oculos sublinere medicamentis agglutinantibus, refrigerantibus, & adstringentibus, itémque posca proluere conuenit.

De encanthide, Cap. L I I I I.

ENcanthis est incrementum carnis quod in angulo maiore prouenit loco vlcerato: si maligna encanthis non sit, dolore vacat, mollis sublaxáque est: si maligna, est durior, inæqualis, & pungentes dolores affert: malignæ dimittendæ sunt, non malignas curare conuenit: ac paruas quidem medicamentis siccis, quale est quod ex chalcitide, & cadmia & psorico conficitur: maiores verò, chirurgia.

De pediculis palpebrarum, Cap. L V.

PEdiculis pri⁹ eiectis, palpebras marina tepida colluere oportet: deinde ciliis admouere medicamentum hoc quod subiiciam, Aluminis scissilis partes duæ, vuæ taminiæ pars vna, tritis vtitor.

De naribus obstructis ex Archigene, Cap. L V I.

QVum nares obstructæ sunt, acrísque nobis qualitas permittit, prius danda opera est vt aluum cieamus: deinde supra nares hirudinem applicemus: tertia die splenium à media fronte ad nares extendamus: nasi verò partem emplastris quæ digerere pollicentur, per dies quindecim illinemus: postea confectione amara ex aloë, aut hiera ex colocynthide ventrem ducemus: quibus peractis, apophlegmatismis vtendum est: deinde molliens medicamentum naribus & fronti superdandum, tum prouocanda sternutamenta, mox sinapismo caput vsque ad frontem obducendum, castoreum denique aceto dilutum odorandum offeretur. Si post hos omnes motus aliquo præterea auxilio sit opus, vomitus ex raphanis & oxymelite excitetur: die sequenti absinthii succi quantum cochlearis dimidium compleat, aut etiam hyssopi, aut tragorigani bibendum datur. Malagmatum quoque vsus conuenit, quæ impones vsquedum varos excitent. Hæc autem & bis & sæpius ad affectiones pertinaciores admouere oportet.

De suffocatis, ex Theophrasto, Cap. L V I I.

SVffocati reuocantur aceti infusione, & filicis, aut vrticæ semine in aceto acerrimo trito, & diluto: difficiliter autem quidpiam sumunt, sed vi cogendi sunt. Dissolutis verò colli impedimentis statim respiciunt, & anguntur: hi non secus reuocari videntur atque illi qui naufragium fecerunt, & ad summam, vt qui suffocatione fuerunt oppressi, siquidem eorum calor ita recreatur.

Nono traduntur omnia quæ ad thoracem, viſceráque, vſque ad pudenda, pertinent, déque muliebribus morbis, & podagra, atque articulorum doloribus agitur.

LIBRI NONI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber nonus.

DE SANGVINIS REIECTATIONE EX deſtillatione, Caput I.

A QVIBVS cruentum ſputum ex deſtillatione oritur, iis in ipſo ſtatim initio ſecanda vena eſt, aut clyſter acer iniiciendus: tum crura manúſque calfacienti medicamento plurimùm fricanda, & vincienda: mox caput radendum, cui deinde medicamentum quod ex ſtercore palumborum conſtat, imponetur: interpoſitíſque tribus horis in balneum ducentur, ac nullo pingui caput contingêdo lauabuntur: dein caput idoneo pileo contegentur: & ſola ſorbitione fructuum autumnalium auſterorum alentur: dormituris medicamentum ex viperis nuper quatuor ante B menſes confectum dabitur: ſecundo verò die totum corpus præter caput, rite fricabitur, & ipſi in quiete habebuntur: rurſus autem veſperi medicamentum ipſum ex viperis dabitur: cohibita ob id deſtillatione, tertio die manè mellis cocti, parum dato, in quiete conſerua, totúmque corpus frica: ptiſanæ cremorem cum exiguo pane pro cibo exhibe. Quarto porro die mane dato medicamen ex viperis, idque cum melle copioſo: capiti verò eodem impoſito medicamento, ipſíſque lotis, moderatéque nutritis, pulmonem quinto die valentius expurgabis, ac deinde rurſus per interualla cerato ex thapſia C quod conſuetum eſt, ad caput vtere: totam denique corporis curam ad reficiendum dirigito. Qui verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis ſanguinem expuunt, iis ſtatim venam incides, biſque eodem die ſanguinem detrahes: deinde rurſum poſtridie bis, ſed artuũ frictione, & deligatione pridie vſus, ad veſperam medicamentum quod diaſpermaton dicitur exhibebis: ſecundo die poſt ſanguinis detractionẽ, toti pectori ceratum quod ex thapſia conficitur, impones: mox veſperi, ne ſupra modũ calefaciat, auferes: tertio die rurſus ad tres horas imponito, atque hominem lauato, & tribus deinceps diebus ſorbitionibus nutries: tertióq; præter cremorem ptiſanæ, aliquem etiam piſcem qui facilè concoquatur, & ſimpliciter ſit præparatus, adiicito: medicamentum quoque diaſpermaton & ſecundo & tertio die ad veſperam ſimiliter dabis. nam & ſomnum conciliat, & dolorem lenit, & exſiccat. Quum igitur particulæ ad bonam temperiem redactæ ſint, ſedatáque ſit inflammatio, expurgare validè poteris, adhibito ſimul vſu medicamenti quod ex viperis conſtat: quo ſumpto, & lactis potu, & aliis etiam cibis conuenienter vteris. Atque hoc quidem modo eos qui eodẽ die ſe tibi committent, curare poteris: qui verò poſt duos aut tres dies, non omnes, ſed aliquibus eorum inſanabile vlcus eſt factum. vlcera nanque quæ in pulmone ſunt, difficilius ſanantur, & ſtatim vena in cubito interna ſecanda eſt: biſque, vel etiam ter detrahere ſanguinem oportet, tum fricare, & artus omnes vinculis excipere. His

confectis,primùm posca diluta tepida potui detur, vt si-quis grumus sanguinis in viscere concreuit, dissolutus eiiciatur. id quod bis atque ter efficere nihil prohibet. Post hæc verò, medicamenta obstruentia & adstringentia primo die ex posca diluta, aut ex decocto malorum, aut myrtorum, aut alterius cuiuspiam adstringentis exhibeantur. Vesperi autem rursus medicamentum similiter dare conueniet: ægérque ab omni cibo erit abstinendus. Præstabit autem secundo itidem die parum sanguinis detrahere, nutriréque, & medicamenta similiter ad quartum vsque diem adhibere, pectore in orbem madefacto: atque æstate quidem melino & rosaceo, hyeme verò nardino vnguento. Vtitor etiam emplasticis medicamentis per se, quale est quod ex bitumine & aceto conficitur. Ex iis verò ii soli insanabiles mihi videntur qui ex succi vitiosi erosione sanguinem reiectant.

De reiectatione sanguinis, Cap. II.

IN sanguinis reiectatione primum periculum in nimià euacuatione est positum: ægrotis auxiliari statim his quæ subiiciam poteris. medicorum enim officium est tam affectionem animo perpendere. Portulaca verò ad hoc facere consueuit: sed eius succus potui datus est efficacior: itémque balaustii rubíque fructus & flos epotus: membranosa quercus pars, & liber qui inter corticē & lignum intercedit: præsertim verò truncum ipsum, & item fagum incoquentes vtuntur. efficacior est althææ radicis decoctum & mentastrum. Ad recentes reiectationes, Centaurii maioris drach. II. febricitantibus ex aqua; non febricitantibus ex vino dabis. Rheum, lentisci folia & cortex, Samius aster, ad omnes reiectationes valet, eodémq; modo Lemnia sphragis. Ad sanguinis verò grumos facit vel maximè leporis coagulum in potione sumptum: eosdem quoque grumos dissipat ficulnus cinis ex aqua potus, itémque thymum, & satureia cum aceto.

De purulentis, ex Galeno, Cap. III.

PVrulentos vocant eos qui in thorace & pulmone pus coaceruatum habent. nam post ruptionem pus in media thoracis & pulmonis regione continetur: ac nisi celeriter excreetur, tabidi moriuntur. Febricitant semper tenuiter febri hectica. erūpit verò pus, partim suprà, partim infrà: quódq; infrà delabitur, tū in vētre & intestino intercipitur, tum in vesica, in quā per vasa quædā importatur. Quādo verò sursum abscessus erumpet, periculosiores est. In primis igitur puris est adiuuanda concoctio: id fiet fomentis per spongias, & cataplasmatis ex hordei farina, additis caricis coctis, modico resinæ, stercoris columbini, nitri, & hibisci. hæc enim attenuant atque digerunt. sani quoque lateris incubitus eruptionem adiuuat. Absorbeant per interualla mulsam, & ptisanæ cremorem ex melle: robustiores verò hyssopi & thymi decoctum bibant. Opitulatur etiam ruptioni salsamentorum esus, & catapotia hieræ ex colocynthide dormituris data. Quum pus excerni incipit, hyssopū in mulsa & oleo coctū dandum erit. Si verò exulceratio difficulter purgetur, mulsa continenter vtemur, in qua duas aut tres particulas iridis incoquemus. dulcis quoque radicis succus læuigatus, & sisamo admixtus, prodest.

De tabe, Cap. IIII.

TAbes est vlcus in pulmone, quod in purulentis & iis qui distillatione diuturna laborarunt, oriri consueuit: atque etiam ex sputo sanguinis consequitur, quum suppresso profluuio sanguinis neque vlcus agglutinatur, neque ad cicatricem perducitur. Curare oportet ita humores qui ibi sunt parando, vt tussi educi facilè queant, & diligentia quoque adhibita ne alii præterea colligantur. Porrum ergo capitatum in ptisana tandiu coctum vt liquescat, conueniet, quódque aliis quoque sorbitioni bus aut pultibus sit incoctum, quod etiam bis per se coctum dari poterit. Potus sit aqua pluuia, quæ satis etiam decocta sit. Vbi malum conquieuerit, per initia cataplasmata ex lini semine & polline, ex fœnigræci decocto, vel maluæ, & olei & mellis, quibus althææ folia commixta sint, adhibeantur. Temporis verò progressu ad cerata

A ex butyro, laurino oleo, & cyprino; & iride transeundum est, mox vtendum malagmate est: ac primùm eo quod diatessaron dicitur ex cera & terebinthina, & duæ aut tres iridis particulæ in mulsa cum dulci radice incoctæ. Si tussis vehementer molesta sit, thymum tritum & hyssopum melle non cocto excipe, & ad lapilli magnitudinem sub linguā tenendum dato. Mithridatum quoque per interualla datum, itémque medicamentum ex viperis conueniet. Sed lactis potio est tabidis omnium vtilissima.

B De asthmate, Cap. V.

QVi spirare sine sono & anhelatione non possunt (qui asthmatici nominantur) iis medicamenta dissecantia & non vehementer calefacientiā conueniunt: quamobrem acetum scilliticum eos optimè iuuat. quin & ipsa scilla & oxymel quod ex hoc aceto conficitur, conuenit. Iis verò qui nonnisi recta ceruice spiritum trahunt (qui orthopnoici vocantur) prodest pumex cum nitro, & vini fæx combusta cum iunci rotundi flore, & auripigmentum cum alcyonio. Philippus autem scribit se nouisse

C quendam qui duas partes iridis, vnámque spumæ nitri contereret, cribróque traiectas vnguento alicui commisceret, pectúsque & dorsum donec ignita & sanguinolenta fierent, confricaret: ex qua re difficultatem spirandi, tussim, & purulentam affectionem propulsauit. Maiora autem remedia sunt frequentior ex validis medicamentis purgatio, vomitus ex raphano excitus, & omnia malagmata attrahentia, & ipsarum partium exulceratio. Aristolochia autem rotunda ex aqua pota asthmaticis prodest: itémque centaurii maioris radix, spondylii fructus

D & radix, calaminthæ fructus & hyssopum, & iris, & melanthium. item asellos qui sub hydriis morantur, potes in vas fictile coniicere, & ad carbones ignitos torrefacere: quum inalbuerint, terito, & melle cocto excipito, & dato ante cibum cochlearia duo ad delingendum. Aliud, Scillæ crudæ succum exprime, mélque ei pari mēsura admisce, & ad prunas coque, eiúsque ante & post cibum cochlearia duo delingenda exhibeto.

De cordis palpitationibus, ex Galeno, Cap. VI.

E NOui quendam quotannis verno tempore huiusmodi palpitationis casu vexatum, qui quum per triennium à sanguinis detractione se adiutum intelligeret, anno quarto, antequam hoc malo corriperetur, sanguinē misit: id quod deinceps multis annis fecit.

De lateris dolore, Cap. VII.

EXquisitus lateris dolor fit membrana succingente costas primo loco affecta: quocirca à præcordiis vsque ad clauiculam dolor extenditur. Ergo si dolor ad iugulum vsque pertinet, venæ sectione opus est: sin ad præcor

F dia descendat, purgatione. Si dolor moderatus & pungens sit, non magnum admodum auxilium postulat. Iis ergo ægrotantibus medicamenta quorum attenuans facultas sit, dabimus: ac mediocria quidem inflammatione correptis adhibebimus: in remissionibus verò inflāmationum, validioribus vtemur. moderatus autem est ptisanæ cremor, & mulsa: validius verò vrticæ semen, & id in quo aliqua ex acribus herbis iniicitur, vt origanum, vt hyssopum, vt calamintha, vt pulegium, vt iris.

De laterum dolore sine febre,

G Cap. VIII.

LAterum dolores sine febri curat bdellium, costus, brassicæ caulium combustarum cineri vetus adeps admixtus. Hoc nanque medicamento ad laterum dolores vtimur, & item aliis huic similibus. magnam enim digerendi vim habet.

De mammillis affectis, Cap. IX.

MAmmillarum inflammatione laborantium efficax remedium est lutum impositum: quòd si tibi siccius videatur, cyprino aut rosaceo emollies. Valet autē

H ad restinguendum lac quod in caseum coit in mammis earum quæ nuper pepererunt: quum totum, quo rosaceo admixto vtimur non solùm ad mammillarum, sed etiam ad aliarum complurium partium inflammationes. Sordes etiam ex palæstra remedio sunt mammis inflamma-

A tis:siquidem igneum id quod in ipsis est extinguunt, & quod influit sistunt,& quod ibi continetur digerunt. Fabacea farina mammarum & testium cataplasma idoneū est. nam hæ particulæ quum inflammatione tentantur; modicè refrigerari desiderant:& præsertim quum lac in caseum concrescit.Naxiæ verò cotis retrimentum virginum & puerorum mammas inflari nō sinit:suum quoq; testes abscindito,mammásque sanguine inungito ; & nō augentur.Mammas autem quæ ob lactis copiam intumescunt & extēdūtur,lēticula marina aqua incocta & imposita B curat:mentastrum cum polenta illitum,cimolia ex aceto inūcta,lac muliebre cū cicutæ succo,cicutæ folia illita, muria ex fomēto adhibita. Valet etiā ad idem fabarū farina vel per se vel cum polenta illita,itémque cydonia cocta cum melle.Præterea non sinit lac in grumos transire cera alba in pilulas redacta,quarum quotidie decem numero milii magnitudine sumentur.

De oris ventriculi affectionibus, Cap. X.

QVi canino appetitu correpti sunt, hoc est, qui fame C continuò torquentur, iis vt magnum auxilium,vinum copiosum,& abundè calidum dandū est,tale autē vinum & fuluo & rubro colore citra adstrictionem est: & appetitus ex fame excitati ex stomachi frigiditate existunt:vt non sine causa huiusmodi vinum eos sedet. His quū ad prandium accedunt, primùm cibi dandi sunt pingues & oleosi,& alia omnia ex oleo copiosiore parata;& in quibus nihil austerum & adstringens insit : mox verò imperandum est vt vinum eis,etiamsi non sitiant, detur. Fames enim hac ratione statim lenietur,& ita longo temporis spatio peragendo sedabitur. Singultientibus danda D est ruta cum vino,aut nitrum in mulsa,aut apium,aut cuminum,aut acetum scilliticum, aut calamintha , aut asarum, aut nardum Celticum,& singula per se, & simul etiam. Castoreum verò conuenit iis quibus multitudo singultuum ex frigidis & glutinosis succis excitauit. dandum autem potui est cum posca. atque etiam cuti vnà cum sicyonio aut vetere oleo impositum prodest .Quum verò ex repletione humorum singultus oritur, (plerunque enim ex hac causa ducit originem) violenta indiget euacuatione ea quæ sternutamentis conficitur. Nausea verò E fit quum ventriculus ad vomitum propellitur,quum scilicet multitudo eum prægrauet , aut morsu infestetur, aut denique vitiosis succis obsideatur. nonnulli autem turbantur, sed nihil euomunt, in quibus is qui infestat succus neque multus est,neque ventriculi spatio,sed tunicis ipsis continetur:atque in aliquibus , vt aqua in spongia:aliquibus verò ita impactus vt dissolui ægrè possit. Curatio tribus capitibus concoctione , attenuatione , & euacuatione perficitur.Qui igitur magis pituitosi & cru F di sunt,quiete, inedia , & somno concoquuntur : ex aliis verò qui tenuiores sunt,& modicè infarcti, vomitus eiiciuntur:qui interdum ex ptisanæ cremore,aut mulsa, interdum ex aqua sola cientur.at quicunque glutinosi,crassique sunt,& ita ventriculo impacti vt auelli difficulter queant , ii medicamenta succos attenuantia postulant. Quum verò humiditas vitiosa ventriculi tunicas obsidet,picra ex aloë hanc ipsam vtiliter purgat:adstringentia verò nocent egregiè:veluti etiam vbi multa humiditas citra malitiam succorum est,ac veluti mador quidam, G & qui sola quantitate affligit,adstringentia sunt vtilissima.medicamentum verò ex aloë confectum, omnes qui vsi sunt,ad marcorem perducit.In iis verò qui frigidam affectionem esse senserint,addere poterimus calefacientia adstringentibus:esse autem frigidiorem affectionem illud satis indicabit,si sitis absit. Quū enim æger non sitiat , neque os ventriculi æstuare sentiat, sane patet non esse affectionem calidam. Inflammationes autem oris ventriculi & iecoris, adstringentium adhibitionem postulant,nam si quis relaxantibus solùm vtatur , vitæ periculum afferet.ergo siue oleum,siue cataplasma locis affe H ctis superdetur , aliquid cui facultas adstringendi insit, admiscere oportet,vt absinthium,aut nardinum vnguentum,aut melinum, aut cydonium incoquendo. Ceratum quo vtimur continenter , Ceræ albæ vnc. I. aloës,mastiches,singulorum denarius. Si maiore adstrictione opus sit,quum tanta imbecillitas ventriculi sit vt ne continere quidem cibum queat, omphacii par portio addatur. Atque in cerato primùm omphacium, deinde alia misceantur:& quemadmodum omphacium , ita etiam absinthii succum , & quandoque etiam vtrunque adiungimus ; & tertio itidem loco hypocistidis , & œnanthes, & rhois succum : deinde cerato modus est adiungendus; qui aliorum medicamentorum numero pro portione respondeat. Si inueterascit , iámque indurescit inflammatio,tum magis varia medicamenta , quæque aromatum, itémque mollientium & digerentium quippiam habeant, applicare oportet, quale est id quod ex meliloto conficitur. Viridis iaspis stomachi os attingens, stomachum iuuat:cuius rei satis magnum periculum visum est.torques autem conficiendus est , eáque moderatione collo aptandus vt os ventriculi contingat. In calida verò stomachi intemperie,vt ardeat cum dissolutione , vel quasi anima deficiat , vel quoddam cibi fastidium vrgeat,ex quacunque tandem occasione præterquam à febri,aquam frigidam cum omphacii succo, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel seminis cucumeris , aut ipsa semina trita dabis:aut menthæ ramulos tritos potui dato.foris autem vesicam aqua frigida plenam stomacho impone,aut niuem adhibe , aut cucurbitæ ramenta.Catapotium sitim sedans iis qui æstuant. cucumeris satiui seminis drach. octo, tragacanthæ drach. sex. soluitur tragacantha ouorum crudorum recentium albo:quum q; fuerit dissoluta,studioséque contrita ; ceteris addatur : omnibúsque commixtis catapotia fingantur,& in vmbra exsiccentur : dentur autem vt sub lingua teneantur : humor verò qui inde emanat , deglutiatur. Hoc verò cùm refrigerat , tum verò etiam firmat stomachum humescentem , quum humida calidáque affectione tenetur: Foliorum rosarum viridium drach. sex. dulcis radicis drach. quatuor, nardi Indici tantundem. vino dulci excipe , catapotia confinge, dato sub lingua continenda : vel dissolue ex aqua frigida ad ciceris magnitudinem. Cæterùm refrigeratis, & in quibus crassior pituita calefieri dissecaríque postulat ; hoc quod sequitur conuenit. Marathri radicis corticis vncia vna, aceti sextarius vnus, aloës vncia vna. radices aceto incoquuntur,quúmque coctæ fuerint,eis aloë commiscetur : dato huius cochlearia tria ex aqua. nonnulli etiam absque aloë id conficiunt. Quibus autem cibus acescit hoc est accommodatum,Piperis drach. I. Seminis anethi drach. I. cumini drach. quatuor.terito , & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis.Iis verò qui atram bilem gignunt , & stomachus flatu infestatur , spongias aceto acerrimo imbutas,& præsertim in accessionibus applicato:deinde si dolor remanserit,alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum imponito. Ei verò cui stomachus distentus,ac flatu plenus sit,calaminthes decoctum aqua, sub dio refrigeratum,modico mellis & piperis adiuncto offeres. Ad stomachi subuersiones facit hoc,Mali granati acidi nucleorum succi partes tres, menthæ succi pars vna.coniectas in vas fictile, continuò mouendo coquito:quúmq; in vnum coiuerint, ab igni auferto.quum vsus postularit mystrum vnum ante cibum dabis.

De flatu ventriculi, Cap. XI.

FLatus in ventriculo gignuntur ex succis aut cibis ab imbecillo calore in vapores dissolutis. refrigeratio enim , quòd attenuare , dissoluereque suapte natura non queat, flatus nullos gignit.calor autem vehementior non solùm attenuat atque dissoluit, sed etiam digerit : ideo fit vt flatus procreationem impediat:at imbecillus calor fundit,& commutat ipse quidem alimentum,sed minus quàm par est : inde flatuum origines existunt.ex quo fit vt calefacientibus medicamentis attenuare eos oporteat: id fiet si oleo cuminum,aut apii,aut spondylii,aut dauci semen incoxerimus.Si huic affectioni coniuncta frigiditas sit,rutam,baccas lauri, melanthium, marathrúmque oleo incoquemus,bituménque & oleum laurinum admiscebimus.Sed si inflammatio dolores comitetur , loco

eorum quæ calefaciunt, relaxantibus vtemur: anethum enim incoquemus, & gallinaceum & anserinum adipem admiscebimus. Ad eos porro qui flatu torquentur, facit polii fasciculus coctus, & in potu sumptus, aut etiam calaminthæ decoctum, mellis portiuncula & piperis drachma adiecta. Atque hæc quidem quum dolor vehemens vrget, applicanda sunt: quum verò moderatus dolor est, satis erunt fomenta ex milio aut pannis lineis. Præterea cucurbita iustæ magnitudinis, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat, sæpenumero laborantes morbo liberat: castoreum quoque epotum, atque etiam ex posca, & foris ex oleo sicyonio impositū iuuat, etiamsi flatus huiusmodi sint, vt circa vmbilicum intestina torqueantur. Suis etiam talus vstus & potus, tormina & flatus tollit: quod facit etiam rotunda aristolochia. Ad dolores autem flatuosos ex ventris obstructione, aut sanguinis crassitie, aut ex perfrictione excitatos vinum meracius à cibo sumptum valet, quúmque somnus accesserit, eosdem planè sedat.

De ventris excretionibus, quæ præter naturam fiunt, Cap. XII.

IN ventris excretionibus quum vehemens desidendi cupiditas est, excernuntúrque primùm pinguia, & mucosa, deinde verò etiam abrasis similia, tum parum sanguinis qui excretioni supernatat, neque excrementis mixtus est, in recto intestino radices egisse affectionem constat, eáque tinesmus appellatur: quum verò nulla pinguis excretio præcedit, in biliosis statim rasuris similia excernuntur, omnino quidem cum morsu, & quandoque etiam cum torminibus, cruentáque excrementis mixta, tunc in gracilioribus intestinis esse affectionem coniectamus: sed si pinguia & cruenta non sint cōmixta excrementis, tum in crassis intestinis esse morbum cōiicimus, & vtraque affectio dysenteria nominatur. Quandoque etiam vsuuenit vt solus sanguis copiosè excernatur: quam affectionem medici quidam cruentam dysenteriam vocant. Est & alia quædam præter has quas diximus, affectio, quæ ventris & intestinorum obsidet loca, per quam quum primùm ingesti sunt cibi, statim nulla acquisita mutatione, sed crudi, incōcocti, in succum non conuersi excernuntur: quod mali genus, omnes læuitatem intestinorum appellarunt: quam sanè affectionem vel ex totius intestini exulceratione, vel ex ventriculi imbecillitate, qui continere cibos non potest, oriri dicimus. Sæpe etiam propter iecoris imbecillitatem, ex ventre excernuntur quædam lotioni carnium recens mactatarum persimilia. Quinetiam alia est peculiaris excretio dilutior, quum ventriculus quidem exquisitè concoquit, sed distributio ipsa non fit: & quandoque etiam nigrior sanguis quàm esse naturaliter deberet, & splendescens excernitur: id quod accidit quum iecur alimentum distributum non probè concoquit.

Tinesmi curatio, Cap. XIII.

IN ipso statim initio irrigare oportet imum ventrem, inguina, & perinæum oleo myrtino, aut rosaceo cum vino: deinde caprini lactis recens mulcti nō minus quàm heminam dare, verùm non confertim, sed partitè. Sequenti verò die euaporatum lac detur: coquatur autem ad dimidias, aut ad duarum partium consumptionem, ablatáque crassiore spuma quæ superstat, exhibeatur. Loca autem inferiora irrigentur oleo in quo cuminum tritū, aut apium sit incoctum: in rectum autem intestinum ptisanæ cremor in quo rosæ incoctæ sint, aut lac, aut alica, aut lenticula, aut malicorium iniiciatur. Sin violentior sit inflammatio, oleum dulce leniter calidum infusum, & multis horis retentum, doloris vehementiam soluit. Fomenta quoque adhibenda sunt imo ventri ex sacculo in quo frictum milium atque sal insit: in sedem verò per spongias acaciam contusam, aut myrti, aut rubi, aut malicorii decoctum infundes.

Dysenteriæ curatio, Cap. XIIII.

SI exulceratio solum sit, neque quicquam præterea influat, ex vna validi medicamenti iniectione omnino abstergetur atque curatur: sin secus, altera adhibita, neque tertia opus est. Ergo si dysenteria à flaua bili originē ducit, eam plerunque curamus: at si ab atra bile oriatur, quum nihil à cancro exulcerato differat, curari non potest.

Ad dysentericos cœliacos, Cap. XV.

LEmnia sphragis etiam depascentem iam dysenteriā, & epota & infusa curat. Prius enim exulceratio abluēda est mulsa meraciore, deinde muria, tum Lemnia ex plātaginis succo infudēda. Potui verò dāda est posca diluta, & lac caseosum, quod conficitur lapillis ignitis iniectis donec concoquatur, & plurima seri pars absumatur, éstq; præstantissimum dysentericorum & omnium quibus defluxiones acres ventrem exercent, remedium. Caninum verò stercus tritum lacti sic parato misce, medicamētum summè ad dysentericos accomodatum facies. Sed canis nihil præter ossa debet comedere: ita enim & fœdo odore vacans, & candidum stercus excernet. Alui quoque defluxiones exsiccat ouum ex aceto coctum, & māducatum. Si verò miscere aliquid velis eorū quæ ad dysentericos & cœliacos valent, in sartagine ex igni fumi experte assatū dabis: magnopere enim homini proderis. Sed vtilissimum est omphaciū, rhus rubrū, eiúsq; succus, cinis cochlearum vniuersarum coctarum, malicorium, galla, acini, mespila, myrta, corna. Cochlearum vnà cum testis combustarum cineris partes quatuor, gallarum partes duæ, piperis pars vna, in puluerem redigantur, & obsoniis inspergantur: vel ex aqua aut vino albo diluto potui dato: iuuat hoc mirificè dysenterias in quibus vlcus putridum nondum est. Portulacæ succus epotus dysentericis conuenit, itémque plantaginis succus, rubíq; fructus & folia: radicis althææ decoctum & ad dysenteriam & ad fluorem alui efficax est. ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino pota: eiúsque succus ad fluorem similiter est accommodatus. Eundem sanat adiantum, paliuri folia, radix pini, piceæ cortex, lenticula bis cocta, & priore aqua abiecta: acini cuicunque affectioni ventris & intestinorum ex defluxione valde prosunt. Spica nardi, oxyacanthæ fructus manducatus & epotus, spina alba cœliacos & stomachicos iuuat: mori fructus intempestiuus exiccatus medicamentum satis adstringens efficitur: ita vt valeat ad dysentericos & cœliacos, & ad cæteras affectiones omnes quæ ex defluxione oriuntur: contunditur enim, & obsoniis inspergitur, (quemadmodum etiā ixiæ fructus) vel si quis velit, ex aqua aut vino bibitur: sed magis per se valet. Rubi quoque fructus exiccati & repositi conueniunt.

De tenuioris intestini morbo, quem εἰλεὸν nominant, Cap. XVI.

TEnuioris intestini morbus cum difficilis morbus est, tum verò si quis in eum incidit, rarò euasit: sed maximè mortiferum esse sciendum est eum qui fœtidus nominatur, in quo vel stercus euomitur, vel fœtida est expiratio: quandoque autem ructus huiusmodi fit, quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur. Mirum in modum iuuantur qui hoc morbo tenētur, etiamsi iam stercus vomant, si anethum in oleo & aqua decoquant, & bibant: deinde frusta panis ex aqua feruenti statim dum incalescit, comedant. seruabūtur enim, etsi iam suffocentur. Ad eos autem qui frequenter vomunt, cibúmque non continent, rhus & cuminum in eodem tritum in senis oxymelitis cyathis bibendum dato. Aut vitis foliorum aut clauiculorum succum cum polenta potui dabis.

De sedis affectionibus, Cap. XVII.

GAllam flauam coque, eámque in puluerem redigito, ac sedis inflammationes, anúmque procidentem illine. Si valentiore opus remedio fuerit, in vino: si mitiore, in aqua decoquito. Succus quoque echini ad sedem atque vterum procidentem facit. Aliud. Pini corticis drach. octo. cupressi globulorum siccorum drach. octo, plumbi drach. octo, vino austero deterge, & tritis vtitor. Ad ardentes verò sedis dolores, oui assati vitellum tritū, vino albo & rosaceo cerato exceptum illine, catapla-

smáque impone; quod ex pane puro contrito & aqua & rosaceo excepto, in quo vitellus oui assatus adiunctus sit, constet. Aliud. Rosarum siccarum drach. tres; ouorum assatorum vitellos numero. II. ex vino albo læuigentur, & rosaceo ac myrteo cerato excipiantur, itáque vtitor. Cerata quoque non secus ad id faciunt. Ad rimas verò quæ in sede & pudendis sunt, rasuram linteolorum concremato, eiúsque cinerem & amylum pari mensura terito, cum succo foliorum oliuæ subigito, & vtitor.

De hæmorrhoidibus, Cap. XVIII.

HÆmorrhoidas nimium apertas sistit aloë illita, aut dissoluta & imposita, & perfusio ex posca, in qua ferri squama plumbúmque vstum sit. Aperit autem ora venarum allium commanducatum, amaracinum vel irinū vnguentum illitum. Sanguinem verò hæmorrhoidum confestim reprimit hoc quod sequitur, Acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. octo, atramenti sutorii drac. octo, rubricæ drach. I. cerussæ drachma: cerato rosaceo excipiantur: & acidi punici cortex tritus, & ex aceto impositus ad idem valet. si que hæmorrhoides interius delitescant, ad formam glandis imponito. Hoc etiam mirabiliter facit, Sandarachæ, auripigmenti, aluminis scissilis, singulorum drach. octo, ægrum aptè præparatum oblinе. hæmorrhoides enim arefactæ, & à sede sua demolitæ, in semihora morientur & decident. Medicamentum verò lixiuio diluitur: ceratum verò in orbem applicatur; & sub sole vel ad ignem conficitur.

De iecoris affectionibus, Cap. XIX.

SI inflammatio iecur exerceat, tum dolor vrget, tum verò dolorem omnino febris cum humorum plenitudine consequitur. Ergo quum repletum corpus est, sanguis euacuatur, & quod in sanguine superfluit, venæ sectione in cubito dextri brachii reuellitur: vt cibus autem ptisana in principio danda est: vt medicamentum verò, oxymel dilutius, & apii decoctum. Pòst verò quàm concocta iam fuerit inflammatio, asaro & nardo Celtico, & petroselino, & iunci odorati flore vti poteris, & item iis quæ aluum subducunt, vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò, etiam polypodio. Iam verò euacuatio quoque clysteribus peragenda est: ac in ipso principio, ex mulsa cum sale atque nitro: quum verò adest declinatio, hyssopum, origanum, aut colocynthida potes adiungere. Ad hoc autem viscus quod facilè indurescit, opus est abstergentibus. Quum verò dolor absque febri vrget, sciendum est abstructione vehementi à crassis glutinosísque succis excitata viscus obsideri. Scirrhum porro incipientem possit quispiam longo temporis spatio sanare, inueteratum verò nullo pacto. In aqua verò inter cutem si oboriatur scirrhus, longiore spatio interibunt. Qui verò curari possunt, calefacientibus atque attenuantibus medicamentis, quibus mollientia mixta sint, curantur. Imbecillitatis verò iecoris in causa sunt intemperies, quæ quidem & difficillimæ sunt, & satis varias & difficillimas symptomatum formas inducunt: quæque eiusmodi sunt vt non facilè tractari ab artificibus possint. Viticis semen, hepar scirrho laborans iuuat: obstructo verò iecori prosunt plantaginis siccæ radices, fructus & folia, myacantha, & præcipuè semen, & radices, lauri radicis cortex trium obolorum pondere cum vino odorato epotus. Concoquit enim, & particulæ robur adiungit lupi norum amarorum decoctum, cum ruta & pipere epotum: idem facit eorum farina illita, & capnium post hæc impositum: spica nardi pota, & extrinsecus imposita, iris, pistacii fructus, prasium, amygdala, dracuntii radix expurgat viscera omnia: crassósque & glutinosos succos attenuat agaricum: anthemis aut chamæmelum præcordiis propitium est. Omnibus verò præstant cichorea, & seris in calida iecoris intemperie, & summè prosunt, & firmitatem eidem addunt, ipsúmque abstergunt. Dabis igitur cichorii aut seridis succi cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, mellis Attici cum aqua cochleari addito. Horum verò non solùm succus vtilis est & recens & exiccatus, sed etiam folia sicca studiosè contusa, deinde potioni in spersa: quæ si quis etiam cocta bibat, valde prodе-

A runt. Quum verò intemperiës calida non est, sed sola obstructio iecur obsidet, herbæ ex vino albo & tenui potæ magnopere iuuant. Hepar lupi diligenter teritur, datúrque drachma ex cyatho vini dulcis: id quod magnum experimentum dedit: omnibus enim intemperiebus conuenit, vt quod ex substantiæ proprietate & non qualitate vlla agat. Quum verò febris non obscura est, melius ex aqua præbetur: atque etiam longè melius si cum aliquo ex succis antedictis, vt ex seridis succo, detur. Philonis quoque medicamentum mirificè facit: ac quando-

B que semel exhibitum calidam iecoris intemperiem curauit. Compositum medicamentum quod aperiendi vim habet, Amygdalarum amararum denarii tres, cumini denarii octo, seminis apii denarius, dato cochlearium ex vino. Pastillus, Anisi, seminis apii, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absinthii, singulorum drachmas quatuor; aqua excipe, pastillos fingito drachmæ vnius. nō febricitantibus, cum vino diluto, febricitantibus verò, ex hydromelite dabis.

De iecoris imbecillitate, Cap. XX.

C INtemperies sunt imbecillitatis causæ. In hepate enim diuersæ affectiones oriuntur: nam calidæ intemperies succos qui in eo, prius sunt, assant: frigidæ verò, contentos in ipso humores crassos, & ad fluxum atque motum cōtumaces reddūt: quod verò in ipsū fertur pituitosum, crudum & semicoctum efficiunt. Sicca verò intemperies; ficciores crassioresque succos reddit: humida verò, tenuiorum partium & dilutiores efficit. Quum autem calida intemperies est, colliquationes fiunt: ac primùm quidem succorum, deinde verò & ipsius iecoris carnis: quæ-

D que per aluum excernuntur, fœtida admodum sunt: bilis crassa suo colore imbuta deiicitur. Quum frigida intemperies est, neque frequens, neque copiosa deiectio est: affectióque inueterascit, & quibusdam diebus venter fluet, & cumulatius: eorúmque quæ excernuntur species sanguini putri erit similis, velùti sanguinis crassi fæx. At in ficciore intemperie ficciora excernuntur, & in humida, humidiora.

De scirrho iecoris, Cap. XXI.

E IEcoris scirrhum incipientem sæpe sanauimus: qui verò in multos dies esset prorogatus, neque nos curauimus, neque alium quenquam qui curare eum posset, vidimus. Omnes enim quicunque hoc tumore infestantur, in aquā inter cutem cadunt, ac longiore temporis spatio moriuntur. In curatione facultas mollientium intendenda est in medicamentis quæ ad inflammationem valent: ea enim quæ inflammationi conueniunt, ex coma absinthii & v-

F troque nardo constant, itémque ex croco, œnanthe, & vnguento ex spica nardi & mastiche. His igitur ammoniacum, bdellium, medullas, & adipem admiscere oportet: & incipientem scirrhum adhibita conuenienti victus ratione curare. In medicamentis verò quæ bibuntur, eò dirigendum consilium est, vt aperiendi & abstergendi visceris vim habeant: quæ omnia lapides etiam in renibus confringunt. Sed eis aliquid etiam quod ciendæ vrinæ sit, admiscebimus.

De malo corporis habitu, Cap. XXII.

G MAlum corporis habitum principium hydropicarum affectionum vocare consueuimus: is curandus est venæ sectione partita, ita vt ad tertium quartúmque vsque diem sanguinem detrahamus. Sanguinis verò copia neque tres heminas excedat, neque duabus minor esto in iis quibus suppressæ hæmorrhoides affectionem pepererunt: qui verò ob aliam causam malum hunc habitum contraxerunt, iis vena secanda omnino est, quum vires primam sectionem fieri debere valde adhortetur. Cæterùm qui hoc morbo tenentur, hiera ex colocynthide purgandi sunt. Diæta verò sit attenuans & exiccans: & a-

H quas sponte natas, potiúsque aluminosas & nitrosas, ac deinde sulphureas oportet sumere: alia verò genera lauationum rarò sunt adhibenda. Eos autem mirandum in modum largior absinthii potus, cottabismique & dropaces iuuant.

De aqua inter cutem, Cap. XXIII.

AQua inter cutem fit vel propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigoris multitudine quæ in tota mole corporis redundet, vel ex quibuſdam aliis partibus vehementer refrigeratis, quæ iecur æquè ac ipſæ ſunt, poſſunt afficere. nam niſi refrigeratum iecur ſit, effici hydrops non poteſt. Simul verò iecur afficitur quum lienis, & ventriculus, & inteſtina (ac præſertim ieiunum) itémque quum pulmo, renes, & ſeptum tranſuerſum refrigerata fuerint. Oritur etiam ex immoderata hæmorrhoidum euacuatione, & fluxu muliebri, atque etiam menſtruis purgationibus ſuppreſſis. Atque eius tres ſpecies ſunt, quarum vna aſcites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem ſunt: altera tympanias eſt, quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca, in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri fere ſimile redditur. Hydropicorum verò curatio non eſt cuique facilis, indigétque artificis præſentia: & tamen quædam ad curationem accommodata indicabo, quæ tu quoque poſſis efficere: Stercus bouis gregarii ſiccum diligenter tere, in poſca coque, vt farinam hordeaceam, ſulphuris quartam partem inſperge, & ſuper totius ventris capacitatem impone: aut caprinum ſtercus in pueri vrina, aut capræ ad luti ſpiſſitudinem ventri applicata ſummè eos purgat. Dabis etiam potui decoctum radicis calaminthæ, aut apii, aut corticis radicis ari ex vino: aut ficum agreſtem vino auſtero triduum macerato, & cyathum vnum dato, & paulo pòſt vſque ad tres cyathos exhibeto: vel ſquamæ drach. I. medulla panis excipe. catapotia fac, & da. Epithema vehementer aquam educens: Fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tres, ſtercoris columbini vnc. quatuor, reſinæ frictæ lib. I. axũgiæ veteris lib. duas: quæ liquari poſſunt, eliquentur, aliiſque prius tritis in aceto, affundantur: vtitor.

De lienis affectionibus,
Cap. XXIIII.

QVum lien inflammatione laborat, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt, propter craſſitudinem obſtructo. opus ergo eſt medicamentiis attenuantibus, nec manifeſtò calfacientibus: iiſque parum adſtringentium admiſcere oportet, vt firmata particula propriã actionem ſeruet: hanc verò ſuapte natura vim habere videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat. poſt huius vſum valentioribus etiam remediis vtendum eſt. Compeſcit enim abſque moleſtia lienem cortex radicis capparis: ſed nihilo minus induratum ſplenem iuuat extrinſecus impoſitus, & in potu ſumptus: ſiquidem epotus, craſſos glutinoſóſque humores, & quandoque etiam cruentos, eóſque non modò per vrinam, ſed per aluum etiam vacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus foris adhibitus, & epotus, & cyclaminus viridis & ſiccus illitus: violæ albæ radices cum aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum, & foris cum ficubus applicitum: lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potui datum, eorundem farina illita, aqua in qua ferrum candens ſæpe extinctum ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis, non febricitantibus verò, cum vino. Illine etiam cinerem cochlearum cum aceto, aut capparim aceto maceratam, tritámque, & cyprino cerato exceptam, aut fæcem ex acri aceto impone. cataplaſma verò adhibe ex fœnigræci vnciis quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tribus, cardamomi vnc. I. ficuum pinguium libra I. verbenacæ vncia. I. ficus aceto acerrimo perfunde, & validè contundens in mortario cætera miſce, & in vnum redactis vtitor.

De renum & veſicæ affectionibus,
Cap. XXV.

REnibus natura comparatum eſt vt ſeroſum excremẽtum tenuiſſimo ſanguini in venis commixto in ſe trahant. ergo vbi meatus per quos huiuſmodi excrementum attrahitur, plus quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam tranſmitti: deinde ſi renes calidiore acrioréque temperatura fuerint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalfactam & exiccatam, in arenæ lapillorúmque

A

ignitorum formam concreſcere. Ergo lapidem frangẽtibus & incidentibus, citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oportet. maior enim caliditas quum magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuat. Calculos frangentia huiuſmodi ſunt, baſilicorum aſparagorum radices, rubique & vitrum combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, & præſertim nigrum, ceraſi, rhu arboris, & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, triboli fructus, lapis ſpongiarum, acetum ſcillite, **B** maluæ agreſtis radix, rutæ ſylueſtris radix. apii radicem in vino coque, humorémque exprime, eiúſque cyathos binos dato, & aquæ tantundem. ac lapides quidem qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum quod calculoſis inſpergitur, Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis ſicci pares portiones contunde, cribra, datóque cochlear vnum ex vini diluti cyathis duobus. lapides enim confringit.

C

De renum & veſicæ inflammationibus,
Cap. XXVI.

REnum veſicæque inflammatio præcipuam curationem poſtulat: nam quum ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ideo fit vt ſi id acre & bilioſum in toto corpore ſit, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inflammatis inducentes. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore inſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit citra **D** mordicationem, humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Cæterùm quod de mulſa exempli gratia dictum eſt, ad omnia quæ attenuant & incidunt citra mordicationem, transferri poteſt. Et quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque quieſcere eſt melius. Sed quum quieſcere non poſſint, quum ipſa vrinæ ſint inſtrumenta, perexiguam admodum potionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit, conquieſcant. Illud eſt præterea perpendendum, totúmne corpus aerium excrementorum ſit plenum. nam ſi ita ſit, quo plures ad renes & ve**E**ſicam humores ferantur, eo magis conualeſcent: potúſque copioſior eſt offerendus, acrimoniáque minus obtũdenda, & præſertim nobis quæ mordicationes obtundũt, commiſcentibus. In tempore verò inflammationum, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renũ & veſicæ affectionem inflammationis ſenſum referentem, Seminis lini drach. I. amyli drach. I. dato cochlear ex aqua modicè bibendum.

F

De abſceſſu renum, & veſicæ, & meatuum vrinæ exulceratione, Cap. XXVII.

DOlores circa ilia, per interualla horrores inæquales, febréſque inordinatæ accidunt iis quorum renes abſceſſus infeſtat: pus autem concoctum per vrinas excretum, vlcus eſſe teſtatur, quod celeri auxilio indiget: nam ſi non citò ad cicatricem perducatur, difficilem curationem reddit. Vlcera verò quæ in renibus quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, & proprietate eorum ſubſtantiæ & facultatis diſcerni debent. Ex ſitu verò ad hunc mo**G**dum: Quum veſica patitur in pube, imóque ventre dolor ſentitur, at renibus affectis, lumbos dolor poſterius exercet: ex actione, difficultas vrinæ, eiúſdemque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert: ſed renibus laborãtibus, vrina ſine impedimento redditur: ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata: ex ipſa denique facultate, quia in exulcerationibus veſica vehementi dolore cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis habẽt. In meatibus quoque vrinæ ex**H**ulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingitur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. Si verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernitur. Ad abſceſſus qui renes & veſicam obſident, Seminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi,

tragacanthæ, ſingulorum drach. octo, amyli drach. quatuor. paſtillos confice. Ad vlcera veſicæ cum inflammatione: Nuclei pinei numero viginti, cucumeris ſatiui ſeminis grana XL. amyli, nardi, ſingul. drachma, ſeminis apii drach. V. Nardum & apium in aquæ ſextario coquantur: deinde ex decocto duo cyathi præſcriptis admiſcentur. Ad ſanguinis profluuium ex veſica. Aluminis ſciſſilis drachmam, tragacanthæ drach. octo, gummi obolos quinque cum paſſo dabis.

De renum duritie ex Rufo,

Cap. XXVIII.

QVæcunque durities in renibus oriuntur, dolorem nullum afferunt: ægris tamen ceu pondus quoddam ab iliis videtur pendere, coxendices ſtupent, crura imbecilla ſunt: vrina modica emittitur: totus denique habitus iis ſimillimus eſt qui aqua inter cutem laborant. Hos ergo mollire ceratis, malagmatis, frictionibus, & fomentis oportet: eiſque offerenda ſunt quæ vrinam cient, & item ſubduci aluus debet.

De renum imbecillitate,

Cap. XXIX.

EST autem hic etiam renum morbus, quo efficitur vt continere vrinam non queant, ſed latioribus effectis aliquid etiam ſanguinis è vena laxati emittitur, & alia itidem craſſiora effluunt. His cibi adſtringentes, & vinum nigrum conueniunt: ab vrinã verò mouentibus abſtinendum: exhibenda in potu ſunt ea quæ ad ſanguinis reiectationem valent: præcipuè verò ſanguinariæ ſuccus, tragacãtha in vino macerata, ſymphyti radicis decoctũ. Extrinſecus autem imponenda ſunt quæ ad fluxum & ad ſputum ſanguinis accommodata ſunt. His confectis reficere ægrum oportet aſinino lacte, ſitanio pane, & carnibus. Si verò ſanguis per circuitum quendam excernatur, priuſquam ſanguis ipſe vacuetur, grauitas in lumbis & humeris ſentitur: ſanguine euacuato, leuitas ſequitur. Ergo vena in cubito paulo ante circuitum ſecanda eſt, victúſque ratio inſtituenda, quæ humorum redundantiam non gignat.

De ſcabioſa veſica, Cap. XXX.

QVum vnà cum vrina furfuracea ſubſidentia excernuntur, tum venas aut veſicam ſcabie tẽtari ſignum eſt. id verò & tenuitate & craſſitudine vrinarũ internoſcetur. nam vrinæ tenues, venas: non tenues, veſicam affectam eſſe oſtendent.

De veſicæ inflammatione,

Cap. XXXI.

VEſicæ inflammatio cum difficillimè curatur, tum verò maximè mortifera affectio eſt: nam & febrim acutam ægroti habent, & vigiliis torquentur, & delirant, & biliosa pura euomunt, & excernere vrinam nõ poſſunt. In his, ſi nihil prohibet, vena ſine mora ſecanda eſt: perfuſionibúſque continenter calefacere eos oportet. porro in oleo coquatur ruta, anethum & althææ radix. aluus molli clyſtere abluatur. Præſtabit etiam oleo papauer indere & anſeris adipem eliquare, aut gallinæ adipem infundere. Atque ego quidem ſemiobolum ſucci papaueris cum myrrhæ & croci portiuncula diſſoluens in oleum quandoque conieci, peſſúſque confeci, vt mulieribus adhiberi ſolent, & ſtatim dolor ſedatus eſt, & ſomnus homini irrepſit. Fomentis etiam vti prodeſt: & in aqua calida inſidere: eſto autem ea aqua ſeminis lini, & fœnigræci decoctum. Cerata quoque ex hyſſopo & caſtoreo cõfecta, ſunt imponenda.

De vaſe rupto in veſica,

Cap. XXXII.

VAs in veſica ruptum, acutum morbum parit: ſanguis partim foras emittitur, partim intus condenſatur. ac ad ſanguinis quidem fluuium talia adhibebis qualia cæteris quoque ſanguinis defluxionibus conueniunt: id quod & potui dando, & foris imponendo medicamenta idonea, perficies. Sed quum ſanguis in veſica concretus eſt, in primis danda nobis opera eſt vt eum medicamentis diſſoluamus. Artemiſia igitur in potu præbenda eſt, & helichryſum, & Cyreniacus liquor, & ſilphiũ, & conyza, & abſinthii & radiculæ ſemen vino ſolutum. Poſt hæc verò, niſi grumi diſſoluantur, ſpatium quod inter anum & pudendum interiacet, quod perinæum dicitur, ſecare oportebit, quemadmodum in veſicæ calculo fieri cõſueuit, atque ita grumos educere: in cæteris rebus non ſecùs quàm in ſanguinis defluuio, progrediendum eſt.

De veſicæ tuberculis, Cap. XXXIII.

QVum in veſica tubercula oriuntur, optimum eſt curare vt matureſcant, vt quũ primùm incipiũt, diſſoluantur, ne in ſuppurationem conuertantur. Si verò maturari non queant, iis medicamentis quæ ad renes conſcripſimus, addendum erit naſturtium, erui farina cũ melle, ſtercore columbino, & caricis, & fomentis vtemur.

De veſicæ vlceribus, Cap. XXXIIII.

VLcerum veſicæ curatio non differt ab ea quam ad renum vlcera deſcripſimus: nam & hic quoque copioſus lactis potus conuenit. reliqua verò diæta frugi & bona eſſe debet. Leniens itidem medicamentum supernè quod pectinem comprehendat, adhibebitur: itémque ceratum quod ex œſypo, loto, butyro, ſtyrace, & anſerino adipe conficiatur. In meatum verò vrinæ infundemus aquam & lac, & roſaceum calidum: in inteſtina verò ptiſſanæ cremorem, butyrum, cucumeris ſemen cum lacte tritum, ſingulis roſaceo perfuſis, iniiciemus. Quum iniicere clyſterẽ velis, in genua pronus homo reclinetur: ita enim veſicæ ſecedunt, & inteſtinum laxant, vt infuſum commodè recipiãt. frequenter etiam in aqua calida æger deſideat, cæteráque faciat quæ de renum vlceribus præſcripta ſunt nobis.

De diabete ex Galeno, Cap. XXXV.

MIhi quidem ad renes etiam pertinere videtur morbus quem nonnulli hydropem matellæ, nonnulli profluuium vrinæ, nonnulli diabetem, nonnulli verò ab immenſa ſiti dipſacon nominant: qui rariſſimè contingit. Qui hoc morbo tenentur, ſiti enecantur, & idcirco largè bibunt: idque quod biberunt, tale reddunt quale fuit ab iis epotum. Huius morbi cauſam renum imbecillitati quiſpiam poſſet attribuere.

Diabetæ curatio ex Rufo,

Cap. XXXVI.

SVmmum remedium huic morbo eſt, vomitum ſtatim prouocare, potum verò frigidiorem exhibere: & reliqua diæta vti frigidiore, ita vt coctis oleribus veſcatur, potionẽ ex melle & vino mixtam bibat, ptiſſanæque cremorẽ ſorbeat. vrinã prouocantia adhibenda non ſunt. Præterea per ſudores reuellere oportet: optimè quoque faciet, ſi in dolio ita fiat euaporatio ad exudandum, vt caput foras excedat, reliquum verò corpus totum calefiat, & aerem ipſe frigidum trahat: in cæteris, velut febris ardẽs, curandus morbus eſt. ergo farinæ florem aceto & roſaceo ſubactum cataplaſmatis modo præcordiis impone: vitis etiam folia tenera contrita, & vmbilici Veneris, & parietariæ, & portulacæ, & aliarum omnium conſimiliũ: herbæ verò ſanguinalis ſuccum & helenium aſſiduè præbibẽdum in vino nigro dabis: & palmularum cremorem, & item baccarum myrti, & pyrorum. In principiis verò venam etiam in cubito ſecamus, & quandoque medicamentis torporem inducentibus vtimur.

De vlceribus quæ in ſede & pudendis ſunt,

Cap. XXXVII.

PVdendorum anique vlcera quæ abſque inflammatione oriuntur, valde exiccantia medicamenta poſtulant: quale eſt id quod ex charta combuſta conficitur: anethum aridum, & cucurbita cremata. Siccis verò recentibúſque vlceribus etiam aloe arida in puluerem redacta & applicata prodeſt. Sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamen minus efficax eſt, pompholyx. Si humida ſint vlcera, pini cortex per ſe, & lapis hæmatites conueniet: ſi verò etiam altè deſcendant, prædictis manna miſcebitur. Cæterùm vteri veſicæque exulcerationes iiſdem remediis curantur: indigent autem inſtrumentis per quæ intromittantur: quocirca ex medicamentis quæ inſperſilia nominantur, aptiora ſunt ea quæ ſicciora ſunt, vt crocus, & pompholyx, & aloe roſaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam ſimili ſucco excepta.

Ad testium & pudendi affectiones, Cap. XXXVIII.

AD scroti pudendi dolores, Butyri, resinæ, paribus por
tionibus vtitor: vel lini semen cum aqua decoquito,
additáque myrrhæ & resinæ decima parte, illinito. Ad
pudendum verò intumescens facit hoc, Vitis folia xx.
thuris denarius, cerussæ denarii quinque, tere & illine. V-
tere etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis
deligatione: si verò à sudoribus vlcera in scroto gignan-
tur, gallam tritam aut alumen insperge. Ad excrescentia
verò quæ thymia dicũtur, elaterium infunde: pyri semen
contritum impone, aut mænularum quinque & viginti ca
pita contere & illine, & hircinum fel oblinito. Iam ad ri-
mas quoque pudẽdorum valet resina fricta cum rosaceo
trita donec ad strigmenti crassitudinem, mixto etiã oui
assati vitello, redigatur. Hederæ quoque foliorum sicco-
rum cõbustorum cinis cum rosaceo in pila plumbea tri-
tus imponitur. Ad inflãmationes verò pudendorũ vuam
passam exectis acinis, & cuminũ, trita imponito. aut hor-
dei farinam aqua mulsa incoquito: aut vitis folia tenera
trita cum polenta imponito: aut cuminum tritũ cum bu-
tyri & resinæ pari portione eliquata adhibeto. Testiculos
verò vlcere aphthis simili correptos terra Cimolia ex aqua
oblinito, sinitóque siccescere, & aqua calida abluito, myr-
to arido trita, & modico smyrnio trito conspergito. Car-
nem verò in testibus increscentem cinis sarmẽtorum cũ
nitro & aqua subactus atque illitus curat.

De gonorrhœa & satyriasi, Cap. XXXIX.

GOnorrhœa est seminis excretio inuita, quæ continuò
fit citra colis extensionem: in satyriasi verò puden-
dum palpitat, quemadmodum etiam alia corporis pars
palpitatione corripitur, ac nisi pudendi palpitatio sede-
tur, vasa seminis in resolutionem, vel conuulsionem ca-
dunt. Pudendum verò in satyriasi semper arrectum est,
moriuntúrque celerrimè qui sic affecti sunt: quúmque vi
tam finiunt, aluus inflatur, & frigidi sudores erumpunt,
quales occupare etiam alios solent quibus conuulsiones
vitam auferunt. Hic morbus rarò mulieribus accidit. Er-
go vbi pudendum palpitat, vena secanda est, & victus ra-
tio attenuans instituenda est, vinúmque circuncidẽdum:
cibum assumere quotidie quidem, valenter nunquam,
sed paulatim conuenit. Optima autem sunt beta & mal-
ua, & modicum mercurialis eis admixtæ, & ius cochlea-
rum esculentum. non pessimè feceris, si clysterem quo-
que simplicem inieceris. quæ vrinam mouent, cauenda
sunt. Lumbis verò refrigerantia, vt solani succus, aut por
tulacæ, aut alterci, aut cicutæ, adhibeantur. Est etiam ne-
cesse colem & pubem aliquo refrigerãte quod dolorem
leniat, inũgere, vt argenti spuma, Cimolia, & cerussa, quæ
aceto aut aqua aut vino dulci, aut sapa diluantur. Supinũ
verò requiescere noxium est. Conuenit etiam bibere me-
dicamentum ex nymphææ radice atque iride cõfectum.
Rutæ verò succus & ei qui profluuio seminis vexetur, &
ei cuius penis arrectus sit, proderit.

De pollutione quæ in somnis fit, Cap. XL.

POllutiones quæ in somnis cõtingunt cohibere opor-
tet victus diminutione, & qui minus calefaciat, & las-
situdinibus cauendis. adiuuat etiam cubile frigidius, &
corporis in dextram vel sinistram partem reclinatio, &
medicamẽta omnia frigida lumbis substrata, qualia sunt
corianum, *apium, cicuta, cerussa, & portulaca: eáque o-
mnia ex aceto.

De priapismo, Cap. XLI.

Priapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinem
& orbẽ tumefacti, sine venerearũ rerũ appetitu. est au-
tem flatus ventosus qui membrum tumefacit, ex humo-
ribus glutinosis & crassis à magna caliditate generatis.
Perspicuum autem est non oportere membra calefacere,
sed leniter refrigerare cerato rosaceo cum aqua conquas-
sato, & ex chamæmelino, pudendo & lumbis imposito.
Victus medicamentáque adhibenda sunt quæ attenuan
di vi citra manifestam calefactionem sint prædita. Vten-
dum etiam est iis quæ suapte natura efficacia sunt, & per
experientiam inuenta: nymphæáque in potu danda, &
A viticis semẽ & ruta viridis obsoniis miscenda: sed hæc in
principio danda non est (abundè enim calefacit) sed post
aliorum extenuantium vsum adhiberi debet. Qui euacu
atione vti velit, id vomitibus faciet. quæ enim per inferio
res partes euacuationes fiunt, sæpenumero vicinas partes
fluxione tentant.

De hæmorrhoidibus, Cap. XLII.

QVibus venæ quæ in ano sunt, nimio plus sanguinem
profuderũt, iis habitũ in aquã inter cutẽ trãsire cõtin
git, habitúsque fieri deteriores, & eiusmodi vt non nutriã
B tur. Qui enim ita sunt affecti, curari difficulter possunt. pe-
riculũ enim est ne cohibito quãdoq; sanguine, quũ largũ
eius profluuium sit, propter defectionem & imbecillitatẽ
aliquid patiantur. quocirca quum multæ hæmorrhoides
sint, vna relinquẽda est per quam fiat expurgatio. Sed nõ-
nullæ sunt interius quæ non apparent, eǽque difficilius cu
rantur: nonnullæ verò cæcæ, quæ cruẽti quidem nihil ex-
cernunt, sed tamen plus doloris quàm illæ afferunt. harũ
verò oracyclamini succus illitus aperit.

De vteri affectionibus, Cap. XLIII.

C SVffocationibus quæ ex vtero fiunt, conuenit agarici
drachma ex vino: plantaginis fructus & succus cum vi
no: vngula, qualis cochleæ est, epota: acetum squillite ab-
sorptum. Olfacta verò suffocatas excitãt, bitumẽ, castore-
um, galbanum, pix liquida, cedria, accensum & extinctum
ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combu
sti, ruta, silphium, cæpæ. Suffitus præterea fiunt, ex gagate
lapide, vngue purpurarum, bitumine, castoreo, galbano,
silphio, cornu ceruino: ano verò ruta cum melle lana exce
pta imponitur.

D De nimia purgatione, Cap. XLIIII.

IN primis extremæ partes vinciendæ sunt: posca potui
danda. & ex posca perfusiones fiant. micæ panis in po-
sca sumantur, aut alica lota, aut oryza, aut ouum tenerum
frigidum. loco autem imponendum est medicamentum
ad sanguinis profluuium accommodatum. Potui verò
dandum balaustium cum posca, aut hypocisthidos aut
acaciæ succus, aut terræ Samiæ aster. omnibus præstat se
samum in posca madefactum donec tenerum reddatur,
deinde edatur. rheum quoque cum posca ad id valet. Sed
E & per sinum muliebrem inditum sanguinis fluxionem
compescit. quod facit etiam hypocisthidis, itémque aca-
ciæ succus cum aceto & manna contritus. Mirificè quo-
que auxiliatur spongia noua in liquida pice intincta, de-
inde combusta, tum trita & admota. Suber quoque vetu-
stissimo fictili comburitur, donec candescat: deinde teri-
tur, & tum loco inspergitur, tum verò in pesso inijci-
tur. Vtilia quoque sunt ad sanguinem cohibendum ea
quæ extrinsecus admouentur, ac præsertim quod ex tau-
rocolla conficitur: taurocolla enim pulchra & dilucida in
F posca madescit quoad dissoluatur: deinde in linteolum
validum illinitur, tum pubi lumbísque agglutinatur. Em
plastra quoque agglutinantia ad hoc valent.

Mulierum non concipientium curatio, Cap. XLV.

MVlieribus non concipientibus instituenda victus
ratio est vt neque otiosè neque laboriosè vitam de
gant. lauacra adhibẽda sunt neque assidua, neque copio-
sa. cibi potúsque sufficient qui facilius concoquãtur. Hoc
verò quod præcipuũ est, minimè despici debet, vt neque
G viri, neque fœminæ corpus obesum reddatur. Vir enim
pinguis ad liberorũ procreationem aptus nõ est, quia pu-
dendum pudendo aptè cõferri non potest: & pingues pa-
rũ seminis emittũt. Sed neq; admodũ attenuandæ sunt,
quas cõcipere velimus: est enim perspicuũ si aqua aut a-
liud quippiã excernatur, eas nõ esse liberis creandis ido-
neas. Aquæ vitãdæ sunt quæ per aquæductus importãtur,
& cæteræ quæ duræ, salsæ & nitrosæ sunt, quæq; aluũ sub-
ducunt: nam quæ plus subducunt, propter imbecillitatem
conceptionẽ impediũt. Porro calefaciẽtia omnia iuuãt,
H quæq; leniter flatus pariunt: ergo vini potum aquæ potui
præponimus. Ex oleribus, orminum, erysimum, erucam,
& siquid aliud eiusmodi est, misceri adhortamur: ruta ve-
rò & mentha maximè omnium vitandæ sunt. Quũ autem
purgatio propinqua est, ei quæ vsa sit cibis sanguinem

gignentibus, & vberius fit educata, alimentum subtrahendum erit,& aliquid addendum quod minus sanguinis creet:& item quippiam sumendum quod purgationem irritet : qualia sunt odorata acriáque olera: hæc enim vuluam excitant,præsertim verò scãdix,crethmon, fœniculum,apium,smyrniúmque.Si verò propter succorum malitiam mulier non concipiat, ea erit euacuanda aut bona victus ratione corrigenda.Sin ob vteri frigiditatem conceptus non fiat, laboribus omnibúsque fomentis adhibitis calor erit reuocandus: nec ab re fuerit castoreum potui dare, itémque semina odorata offerre, vt cuminum,anisum,pulegii comã,iuniperi fructum, pipere singulis adiecto Sed præstabit hoc vti medicamẽto: Epithymũ, euphorbium,piper,dauci semen,petroselini semen, contere ad drachmas octo :potui hoc dato. Ventrem probè subducit,vterúmque calefacit ita vt multis iam menstruæ purgationes fluxerint, quæ antè non purgabantur.Si non satis sit per inferiora purgatio, vomitus ciendus erit:id enim quod pituitam quæ inferiores partes obsidet, euacuat,omnino prodest. id faciunt vteri fomenta: hæc vaporibus perficiũtur,vapores autem ex aqua calida adhibentur. Ergo mulier in sella collocata vapores rectè assumet. abluenda autem aqua est , in qua elelisphacus, artemisia, ruta, cyperus, pulegium,& acorum,seminaque odorata sint incocta. Hæc etiam singulatim pubi applicantur.Polyarchi quoque epithema proficit:quin & frictiones pubis & lumborum nihilo minus conducunt. vuluæ quoque apponenda sunt calefacientia.Sunto autem quæ apponenda sunt, ex myrrha, ruta, galbano, & castoreo confecta: vulua tamen prius aqua mulsa aut marina fouenda est. quãdoque etiam ex aceto diluto medicamẽta imponẽda sunt:tenui autẽ linteo aut molli lana sunt illinẽda,vt ne adhibita corpus erodant aut exulcerent. Arguit autem frigidiorem vuluã mensium suppressio,victus non probè institutus, & crassi succi,& stupor in pube, lumbis & cruribus.quæ verò penitus refrigeratæ sunt, eæ ne venerem quidem cupiũt. ergo in frigidis sic progredi oportet. Calidiores verò vuluas cognosces tum ex toto reliquo corpore calidiore, tum verò ex menstruis purgationibus perexiguis & laboriosis,& pudenda muliebria exulcerãtibus:& ex multa caliditate siccitas consequitur.ergo humidiora alimenta iis adhibenda sunt:atque ex oleribus maximè conueniunt lactuca,malua,blitum,aut cucurbita, cucumis, pepon,atriplex,portulaca,& omnia ea quæ frigidiora sunt. Vesicæ verò & lumbis & pubi refrigerantia imponenda sunt,& succi etiam sunt illinendi. Quum verò menstruas purgationes rectè procedere appareat, tunc desinente purgatione opportunum corporis commiscendi tempus est. Quum verò succi humidiores conceptum impediunt, victus siccior conuenit, labores partium superiorum augere, frictionésque adhibere, & vomitus copiosius ciere, exiccaréque alimenti mediocritate oportet, & victus omnis siccior instituẽdus est.Sed proderit etiam vuluam medicamentis adstringentibus confirmare:qualia sunt lentisci,myrti,rosarum, rhu, & Punici, rubique florum tenerorum, & gallarum decocta. Si verò à crassioribus succis concipere prohibeantur, humor erit considerandus.Si erodens sit,mulieres purgare medicamento cuique humori accommodato oportebit: deinde sero lactis aluũ ducere.tum victũ meliorẽ instituere: pituitosos autẽ aquosósq; humores,laboribus,sudoribus,& vomitionibus absumere.Sufficiet autẽ castoreũ bibere,& fomentis foueri.Quoniã verò flatus quoq; ne mulier concipiat impedimẽto sunt,primùm cibi parcitas imperanda est:deinde cuminũ & anisum,& apii semen,rutæq;,& anethum,& permulta aromata offerẽda sunt,quæ tum potui danda, tum verò præparanda & imponenda. Quæ verò propter vteri os clausum nõ cõcipiunt,earũ vterus odoratorum ablutionibus,fomẽtis, & applicitis medicamentis aperiendus est:prius tamen molliores ablutiones adhibẽdæ sunt,in quibus malua, & lini semẽ,& fœnumgræcum sit incoctũ,& oleum probũ sit infusum. quandoq; etiam mel iniicitur. Post molliora verò,ad validiora progrediẽdum est, vt ad artemisiã,ad conyzã,ad calaminthã,ad pulegiũ,& ad anthemida. Applicabũtur verò resina,terebinthina,nitrũ,ficus pingues,casia,& serũ picis.Quibus verò vteri os nimiũ fatiscit, victus siccior, fomenta medicamentáq; sicciora cõueniunt,vt horum ope vteri os cõiueat:talia sunt capitula Punici mali,lẽtiscus,rubi radix,& myrtus.Postremò autẽ vteri auersiones fomentis dirigemus:id enim fomenta præcipuè possunt:quod fiet etiam iis quæ molliunt,inditis.Cæterùm præpostera venus maximè facere ad conceptionem videtur.

Non spirantium curatio, Cap. XLVI.

QVæcunque propter repletionẽ & suppressionem sanguinis spiritu priuantur, eis venam statim incidere cõuenit,siquidem ita celeriter respirant:suntque parciore victu alendæ. Si verò in hoc malum propter perfrictionẽ & imbecillitatẽ caloris qui in corde est,cadãt,euacuationes vitare oportet ne euacuãdo magis etiã perfrigerentur.Præstat igitur,quacũque fieri ratione possit, calorem deinceps excitare,vt ipsæ refrigerii cupiditate externum aerem trahant:ad quod quum peruenerint, curatæ sunt, neque vlla præterea curatione indigent.

De suffocatione ex vtero,ex Philumeno, Cap. XLVII.

IN prima accessione,vel si iam vteri suffocatione correpta mulier sit,summa deligare,& post vincula fricare valẽter poplites,suras,cruráq; omnia cõuenit: quæque fœdioris odoris sunt,narib⁹ admouere:& cucurbitulas inguinibus& imo ventri agglutinare,clysterémque iniicere.In lõgis verò accessionibus etiã quæ flatus educunt,in anũ& sinum muliebrẽ indenda sunt,quale est hoc quod constat ex ruta trita cum melle,addito modico cumini & nitri, quo partes vtrobiq; copiosè inungũtur.Cæterùm vnguẽta odorata in vuluam indita,ipsam ad se trahere consueuerunt:ad hæc verò quispiam voce asperiuscula easdem inclamet,deinde admoueat quæ sternutamentum excitant.Quum mulier ab accessione euaserit, ei vena secanda est,si nihil vetet:& melius est vt à poplite sanguis detrahatur.Interposito verò septem dierum spatio,hiera ex colocynthide dabitur,mox castorei potione vtemur:hoc enim sæpe mulierem ægram morbo liberauit:diluẽdum autẽ est mulsa & artemisiæ decocto. Pessuli quoque mollientes,& insessus eidem affectioni aptè adhibebuntur.

De fluore muliebri. Cap. XLVIII.

FLuor qui muliebris dicitur,est quũ totum corpus per vterũ expurgatur & euacuatur,citra vuluæ ipsius affectũ.Id verò quod euacuatur, eiusmodi est cuiusmodi est id quod superat in corpore:nam quod rubrum est, sanies sanguinis est,quódque albũ est,à pituita prouenit:pallidũ verò à bili proficiscitur:quandoque verò aquæ speciẽ præ se fert.Si verò sanguis purus fluat(vt in venæ sectione fit) diligenter animaduertendum est ne qua erosio in vulua sit facta.Ergo quum affectus sit humidus, oportet auxilia siccantia citra manifestum calorem adhibere:frictionibus totius corporis, & vnctione ex melle abundè cocto vti:daréque medicamenta quæ vrinam moueant, qualis est aqua in qua asarum & apium sint incocta. Præterea totum corpus per ventrem euacuare expedit.

Simplicia muliebrem fluorem curantia, Cap. XLIX.

POrtulaca in pastu,& eius succus in potu acceptus : balaustii,rubique fructus, & flos:roboris pars quæ sub cortice habetur:trunci membranosa pars: quod glandis putamini subest:cauda equina maximè rubrum fluorem ex vino aut aqua pota curat.Itémque hypocisthis,lentisci fructus frictus & ex vino epotus.rubrum quoque fluorẽ Samius aster,& Lemnia sphragis compescit.

De vteri inflammatione, Cap. L.

IN primis irrigatione ex vino & rosaceo,deinde ex oleo puro vtendum est.Hapsus verò lanæ succidæ, pubi & lumbis absque deligatione adhibeatur:post triduum vena secanda est,sanguisque à cubito detrahi debet. Cibus erit alica ex mulsa,& panis lotus,aut oua sorbilia. Facta inclinatione,cataplasmatis vtendum est. componetur autem cataplasma dolorem leniens & somnum concilians, si quis capita papauerum in mulsa coquat, eáque capita abiiciat,& oleum immisceat, & quæ ad cataplasma adhibẽda sunt,adiiciat. Si vero inflãmatio calidis irritabitur,

quum affectum eryſipelatis naturam referentem habeat, A ab iis cataplaſmatis abſtinere conuenit: vti autē eo quod ex ouorum luteis vnà contritis,& addito roſaceo aut melino conſtat. Quum verò declinatio appareat, refrigerantia cataplaſmata omittenda ſunt,& ad cerata tranſeundum. Denique per totum curationis tempus inſeſſibus vti expedit.

De vuluæ abſceſſibus, Cap. LI.

QVum inflammatio in ſuppurationem conuerſa eſt, ſuppuratio cataplaſmate ex fœnogræco,& lini ſemine,& præcipuè etiam ex hordeacea farina, cui ficus ad- B iiciatur,adiuuanda eſt:interdum verò ſtercus quoque columbinum adhibetur.Inſeſſus frequentiores vtiles ſunt. Peſſuli imponantur in quibus calefaciendi & irritandi vis inſit.Sciendum verò eſt,abſceſſum rumpi quandoque per vuluæ ipſius os,quãdoque per veſicam:ac ſæpe etiam in rectum inteſtinum rumpitur.

De vteri vlceribus, Cap. LII.

APtè quis curabit vuluæ vlcera, tũ inſeſſibus,tum irrigationibus,tum verò etiam cataplaſmatis.Sed accommodatius hoc medicamentum eſt: Crocus optimus C cum muliebri lacte læuigatur:deinde ceraTyrrhenica ſoluta cum roſaceo,& adipe anſerino excipitur, tum linteolo inungitur.Sed quod ſequitur,& melius eſt & ad dolorem ſedandum multò aptius. Capita papaueris in paſſo diluto biduum aut triduum madeſcunt,deinde coquuntur donec abundè molleſcant:mox capere oportet florũ roſarum,aut foliorum contuſorum & cribratorum drachmas quinque,& croci drach.tres, & ſimul omnia conterere,tum decoctum papauerũ his admiſcere,ceræ Tyrrhenicæ drach. octo eliquatas, roſaceique parem portionem affundere iis quæ in pila fuerint,ac ſimul mol- D lire: poſtremò verò medicamentum in vaſe ſtanneo ſeruare, & in ipſo vſu roſaceo deliquare, & in peſſo imponere.

De cancro vuluæ, Cap. LIII.

HIc morbus curationem non recipit: lenire tamen & dolores temperare cõuenit inſeſſibus ex fœnigræci maluæque decocto. Egregiè autē leniunt, in ipſis acceſſionibus adhibita maluæ aut althææ folia in mulſa co- E cta,donec flacceſcãt,pauciſque micis,& roſaceo & caricis meliloto̍que & ruta adiectis:hæc enim quandoque indurata diſſoluunt. His peractis, cerata lenientia applicanda ſunt.Lac verò muliebre emulſum leuat, ſucciſque plantaginis calidus itémque peſſi ex croco,✱hyſſopo,& lacte muliebri confecti ægrotas etiam leuant.

Ad vuluæ fiſſa, Cap. LIIII.

AD vuluæ fiſſa iridem cum melle, & terebinthinam ſimul emollias,& imponas.Inſeſſus quoque ex ptiſſana in craſſum ſuccum diſſoluta, aut ex ficuum decocto F conueniũt: callis enim ſublatis,id quod è cadmia conficitur roſaceo deliquatum conueniet.

De phymo vteri, Cap. LV.

ORitur phymus in ore vuluæ vel propter exulcerationem præcedentem, vel propter inflammationem quæ ſcirrhum contraxit.Curandus verò eſt inſeſſibus emollientibus ex hydrelæo & fœnigræci decocto,& cataplaſmatum& peſſuum emollientium impoſitione.Si inueterarit,vtendum erit vaporibus & ſuffitibus ex aromatibus.Phymum denique ſoluit peſſus ex✱hyſſopo, reſina G & terebinthina confectus.

De vuluæ inflatione, Cap. LVI.

INflatur vulua tum ſpiritu in concauo eius ſpatio concepto,quo caſu pubes etiam intumeſcit,tum verò etiã quum totus imus venter nõ minor eſt quàm in hydrope tympanite cõſpicitur.Statim autē affectæ mulieri in initio auxiliari oportet:nam ſi inueterarit,curari nullo pacto poteſt. Ergo in principio,ſi nihil impediat, venæ ſectio facienda eſt,aut tentanda per hierã ex colocynthide purgatio:mox cataplaſmata ex caricis, hyſſopo,nitro,ruta, adhibenda:tum cucurbitulæ cum ſcarificatione affigen- H dæ,& malagma Polyarchi imponendum,&vtendum inſeſſibus ex rutæ,pulegii,artemiſiæ,caſiæ,& caricarum decocto.Peſſus quoque ex terebinthina, galbano,myrrha, iride,& hyſſopo confecti conuenient.

De vtero procidente. Cap. LVII.

VTerum procidentem continere ſuo loco oportet, prius iniecto clyſtere ad fæces deiiciendas. Eodémque modo,ſi in veſica excrementa ſint, per catheterem fiſtulam erunt educenda: deinde ægra in ſella ſupina collocanda eſt,coxis accliuibus, poplitibúſque reflexis, & cruribus diuaricatis:deinde hapſus lanæ mollis capiendus eſt, qui figura & craſſitudine ſinui muliebri proportione reſpondeat tenuique linteolo circundatus eſt,& in ſuccũ hypociſthidos, aut acaciæ vino dilutæ immergendus,& vuluæ imponendus,& citra laborē id totum quod procidit,ſurſum agendum, quoad totus tumor in ſinu factus ſubſederit.Pubes verò ſpongia ex poſca expreſſa extriſecus operiẽda eſt.Porro mulier ita iacebit,vt cruribus extenſis ſit,alterúmque alteri incumbat.His confectis, cucurbitulas cum flamma copioſiore ſuprà ad vmbilicum & vtraque ilia affigere oportet. Tertio die lana ſinui iniecta inſideat mulier in vino nigro auſtero modicè tepido:aut in rubi, aut myrti,aut malicorii decocto. Quum hæc peracta fuerint,lana iniecta tollitur, alteráq; eodem medicamento imbuta imponitur.Cataplaſmata verò foris imponuntur ſuper imum ventrem, quæ ex palmulis, & polenta,vel lenticula, vel malicorio conficiuntur: tribus deinde diebus interpoſitis eadem fiant, donec ex eo quòd particulæ conſtrictæ manent, firmum argumētum vitii ſublati capiamus.

De articulorum doloribus,podagricis, iſchiadicíſque ſanandis, Cap. LVIII.

HOrum curandorum intentio communis eſt cum ea quæ inflammatis particulis adhibetur: diſcutiẽdum enim eſt id quod in loca confluxit. Quod ſi tenue ſit,breuiore temporis ſpatio fiet:ſin craſſum & tenax, longiore: & multò etiam longiore ſi glutinoſus craſſúſque ſanguis ſit.& licet longius proferatur,tamen quadrageſimũ diem non excedet inflammationis curatio, ſi medicus omnia rectè faciat,& æger dicto audiens ſit.Quandoque autem humor qui irruit,ſanguineus eſt,quem plerunque in doloribus articulorum eſſe dixeris, eſtque hic craſſus ad ſimilitudinem quodammodo craſſitudinis vitri fuſi: vbi verò in ipſis articulis diutius immoratus ſit, non ſolùm craſſior ſed glutinoſior etiã redditur: atque ex iis tophi oriuntur:& poſtquam effecti fuerint,articulum ad priſtinum ſtatum redire planè poſſe ne ſperaueris.Principium verò curationis ſumendum eſt à vacuatione humoris affligentis.Si corpus humoribus ex æquo redundarit,facta primùm omnium venæ ſectione, purgatio deinde adhibeatur, cui ſuccedat vſus medicamentorum localium loco & tempore adhibendorum, ita vt manibus & pedibus ea imponantur quæ repellere defluxum poſſint.In coxendicum verò morbis hæc vitemus:quum enim ea in profundo ſita ſit,ſanguis à vicinis vaſculis & muſculis ad ipſam attrahitur:ergo in coxendicum dolore mitigantibus medicamentis in principio opus eſt,quæ neque multùm refrigerent neque valenter calefaciant, qualia poſtea adhiberi oportet. Cæterùm eos qui abdomini inſeruiunt,quique mala victus ratione vtuntur, ne curandos quidem ſuſcipere debemus. Qui verò nobis curantibus parent,maximopere iuuabis ſi ineunte vere primùm euacuabis,deinde ad exercitationes,& ſalubrem diætam perduces.Quum autem coxendicũ dolor à ſanguinis multitudine non rarò fiat, eum celerrimè curabimus venis poplitis aut malleolorum inciſis. Siquis verò ante totius corporis vacuationem acria medicamenta ſuper particulas affectas imponat, is affectum ita reddit, vt ſanari nullo pacto poſſit, copia nimirum ibidem condenſata atque impacta. Iam verò vomitus quoque coxendicum doloribus magis quàm infernæ euacuationes auxiliantur. In quibus verò humornm denſatio vehemens, & quæ diſſolũi ægrè poſſit, ab acribus medicamentis facta ſit, iis affixa cucurbita ſummum adfert auxilium: itémque clyſter expurgantibus confectus, qualis eſt is qui ex colocynthide paratur. Ad articulos podagra laborantes,& affectiones ex defluxionibus obortas,& item ſcirrhos, ariſtolochia ex aqua epota iuuat. Farina fabarum cocta ſuillo adipe adiecto ad hæc valde facit: vt verò

Adamantinus censuit, brassicarum siccarum radicum & caulium combustorum cinis cum suillo adipe optimè facit: si dolor adsit, nouo & insulso: si digerendum sit, vetusto & salso. Vulpes totæ incoctæ in oleo, articulorũ morbos sanant: has nonnulli viuas in magnum vas, nonnulli verò mortuas coniiciunt. Simili quoque modo hyænas coquunt, & oleum digerens conficiunt: deinde peluim eo implent, & totos in eo arthriticos immersos voluerunt, atque vt ibidem diutius immorarentur, imperauerunt: ex hoc enim effectum est vt non solùm tumores qui in articulis essent, sed vt totum etiam corpus euacuaretur. Cæterùm de tophis licet septimo libro dictũ sit, tamen nonnulla etiam dicentur.

Curatio tophorum qui in morbo articulorum sunt, Cap. LIX.

ALbarum violarum radices cum aceto, scirrhosas inflammationes in articulis curant. Caseo quoque acerrimo in tophis articulorum vsus sum: est autem dissoluẽdus carnis suillæ sale conditæ decocto, & diligenter in mortario terendus, atque ita tophis impositus magnopere prodest: nam quum sponte sua cutis rumpatur, quotidie & sectionẽ ipsam & tophos absque molestia humore qui excernitur, replet. Platani folia viridia trita inflammationes quæ in genibus sunt, iuuant. Præterea genu quod ex frigore dolorem contraxit, euphorbium tritum oleo eliquato mixtum, & cera adiecta sæpe adhibui: id quod etiam in aliis particulis feci, & statim dolorem sedaui.

Ad scirrhos Philagrii medicamentum in quinto podagricorum, Cap. LX.

PEucedani radicis, asii lapidis floris, (si huius copia nõ sit, salis ammoniaci) propolidis pinguis, singulorum vnc. duas, ammoniaci thymiamatis vnc. vnã, lanæ succidæ combustæ vnc. vnam, aristolochiæ rotundæ, pumicis canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum denar. XVIII, castorei scrup. duodecim, myrrhæ vnc. tres, visci quercini vnc. tres, ceræ vnc. vndecim & semissem, pitynæ vnc. duodecim & semissem, picis Brutiæ vnc. XVIII. scrup. duodecim, olei veteris & aceti acerrimi, vtriusque quantum satis sit.

Quomodo se quispiam à podagra tueatur, Cap. LXI.

SAl cum oleo tritus in frictione adhibitus, omnes qui se à podagra vindicare voluerunt, nisi admodum sicca intemperie præditi essent, mirum in modum iuuit. Hoc autem remedio per totum vitæ spatium manè & vesperi, & vbi inflammationes declinauerint, vtendũ est. Aliud

A ad podagricos. Quæ tertio libro cap. L. descripta sunt, Cape, oleo vetustissimo coque ad emplastri crassitudinẽ, & nitrum tritissimum insperge, tum excipe, & linteum illinendo vtere.

Ad ischiadicos, Cap. LXII.

FArinam lupinorum amarorum cum aceto, aut oxymelite, aut posca, ischiadicis applicant: aut calamintham coquunt, & cataplasma conficiunt, ischiadicisque
B vt efficax remedium admouent. Capparis radicis cortex coxendicum dolores tum epotus tum extrinsecus cataplasmatis accommodatis mixtus, iuuat. Costo præterea & oleo resolutos & ischiadicos vtiliter perfricamus. garũ & muria ex piscibus sale conditis ischiadicis infunditur: eosdem etiam thlaspis semen sanguineum humorem vacuans per anum impositum iuuat. cum centaurei verò minoris decocto nonnulli infundunt, ac biliosum humorem vacuat: sed si sanguineũ educat, magis proficiet. Sunt etiam quædam in potione experta, vt omnino à
C morbo liberare existimentur. Sed simplicissimum est id quod diatessaron nominatur. Chamædryos lib. I. gentianæ vnc. IX. aristolochiæ rotundæ vnc. IX. seminis rutæ sicci sextarius. contũdenda sunt, & per cribrum traiicienda, dandũmque ex eis quotidie cochlear. vnum magnum ieiunis, & peracta concoctione ex aquæ frigidæ cyathis duobus per annuum tempus. Quod verò ex septem rebus conficitur, est huiusmodi: Hyperici vnc. I. centaurei vnc. tres, chamæpityos vnc. tres, gentianæ vnc. quinque, aristolochiæ rotundæ vnc. I. agarici vnc. tres, petroselini vnc. vnam, mellis Attici lib. quinque. Datur autem dra-
D chma ex aquæ cyathis tribus: atque ita deinceps eo est vtendum.

NONI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

Interim dum editionem Oribasii librorum qui ex epitome collectorum ad Iulianum supersunt, paramus, hoc opusculum in lucem protulimus. quanuis enim uideremus multa menda subesse, quæ neque auxilio eorum codicum quos habuimus, neque Galeno quem Oribasius autorem habet, neque Paulo & Aetio qui studiosè Oribasium sunt sequuti, adiuuantibus restitui potuerunt, tamen maluimus hoc, qualecunque est, in manus hominum peruenire, ut fructum quem poterunt, ex eo ferant, quàm ut re tandiu desiderata ob hanc causam diutius priuarentur. Nos uerò, si melior unquam codex in manus nostras incidet, curabimus diligenter ut quod nobis concessum nunc non fuit, tunc planè conficiamus. Hæc te scire interpres uolebat.

ORIBASIVS DE LAQVEIS ex Heracle,

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

LAudatur liber de laqueis à Gal. in libro De fasciis: quanuis alibi quoque mentionem facit laqueorum qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in Græco exemplo ad Oribasium autorem. Quicquid est, opus utilissimum est, sine quo multa sunt quæ in medicinali arte nec comprehendi nec præstari possunt. Pertinent enim laquei non modò ad fasciandum, sed etiam extendendum ossa fracta uel suo loco mota, seu æqualiter seu inæqualiter adhibere uim oporteat, tum ad curanda atque alliganda membra dum manus adhibetur.

Quæ ratio sit laquei attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput sinistra manu continetur. sinus verò dextra prehenditur, & capitibus superiniicitur, sic vt capita sita sint in medio sinu: quò fit vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinétque non modò ad extenden-

F dum membra, sed etiam ad continendum, quum in suam sedem compelluntur, & ad figurandum corpora; vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidem eas partes intendit, quæ binis ossibus continentur. Quandocunque enim alterum vitiosum sit, sinus super ipsum, capita

I

G super integrum imponuntur. Nam sinus corpori inhærentes, affectam partem vehementer distendunt. at capita

quum recedant à corpore, eam partem quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certè quamminimúm. Membris quoque, quum reponuntur, aptiſſimus eſt: ſicuti cubito, quum in aliquam trium partium excidit. in quas vbi prolapſus eſt, brachium curuum eſt, neque extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atque exteriorem: in quo caſu laqueus oſſibus brachii iuxta primã palmæ partem iniicitur, capitáque eius ſublimiora feruntur, & vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figuranda inſuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodiſſimè: in iis enim quæ iuxta anum vitia infeſtãt, vbi tractãtur, brachia poplitibus ſubiiciũtur, & huiuſmodi habenæ attollentes ad brachia dãtur in vicinia manus, eorúmque capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur: quoniam attollens laqueus non ſolùm iniicitur implicitus, ſed ſuper membrum quoque circumponitur. Suſpenſa enim faſcia ſinus membro ſubiicitur, capitáque eius per medium ſinum traiiciuntur, eáque ratione circumpoſitus conficitur.

Quomodo laqueus nauticus debeat adhiberi, Cap. II.

EX medio ſinu duplicatæ habenæ duos item ſinus facere oportet, eóſque inter ſe permutatos ita collocare vt interior extrinſecus, exterior ab interiori parte ſitus ſit: hac enim via nexus laquei ab vna parte, ab altera capita procedunt. Eſt autem idoneus iis quæ extendi in-

2

æqualiter debent: valet item tum ad continendas ferulas quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput ſiniſtra manu teneatur: alterum verò per affectam partem voluatur, ſic vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traiiciatur, vt ab ea parte quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtra rurſus contineatur. quo iniecto, ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter ſe alligentur vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas: imponitur enim implicatúrque ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. In quo caſu ſinus ita inter ſe diducendi ſunt vt alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibique nodo inter ſe deliganda.

Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur, Cap. III.

AD χιαστὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrunque caput ſiniſtra manu continendum: ſinus verò, dextra prehenſus conuertendus eſt, ſic vt capita ad ſimilitudinẽ literæ X aduerſa inter ſe ſint: inde enim nomen habuit

3

χιαστὸς. Quo facto ſinus capitibus X literam referentibus ſuperinniciendus, quódque ex his ſubiectum eſt, per me-

A dium ſinum attrahendum. Eóque fit vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendant. Valet autem, vbi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis laqueus qui ſandalius dicitur, quomodo iniiciatur, Cap. IIII.

PAſtoralis, dictus à quibuſdam ſandalius, cum eo implicatur quem χιαστὸν nominauimus: hic ſiquidem primò eſt adhibendus vt ſandalius fiat: quo iniecto ſinus eius dependens attrahi debet ab inferiori parte ſurſum, per B medium eius ſinus qui contra capita ſitus eſt: ſic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur: in nexu verò terni ſinus, duo ſcilicet à lateribus, tertius in medio conſpiciuntur. Adhibetur autem commodiſſimè

C

4

D ad talum prolapſum, vbi reponitur. Vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur: à priori alter ad partem pedis ſuperiorem: medius, hoc eſt tertius, plantæ ſubiicitur. Quo facto, capita ad id vinciuntur, quo extendendi cauſa vtimur: neque talo duntaxat conuenit, ſed maxillæ quæ excidit, vbi in ſuam ſedem compellitur. Vnus enim ſinus ad frontem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue, vt retinacula ſunt, ſiue, vt à ſuperiori parte extendant, E ibi inter ſe vinciuntur.

Draco laqueus qua via iniiciatur, Cap. V.

AD laqueum draconem media habena à poſteriori parte tali incipiat iuxta latum neruum: capita verò verſus priorem ferantur ad ſuperiorem partem pedis, vbi X literæ ſimilitudine accepta, ad plantam porrigantur, & rurſus inter ſe aduerſa eandem literam repræſentent: poſt hæc circa talum, vel ab F inferiori parte ſurſum, vel à ſuperiori deorſum circundentur, tum deligentur ad id cuius opera ad extendendum vtimur. Facit autem hic laqueus ad talum ſuo loco motum, vbi reconditur.

5

G Qua ratione is laqueus adhibeatur quem ſimplicem nodum dixerunt, Cap. VI.

LAqueus cui nomen eſt ſimplex nodus, à quibuſdam perineos appellatur. Quomodocunque autem vocetur, eius ratio eſt: Habena ſimplicem nodũ accipiat, eiuſdémq; ſinus attrahat, capita verò dependeant: deinde membrum H quod reponere opus eſt, inter ſuperiores ſinus collocandum: tum alter ſinus in alterum inſitus, ad capita ducendus, communique no-

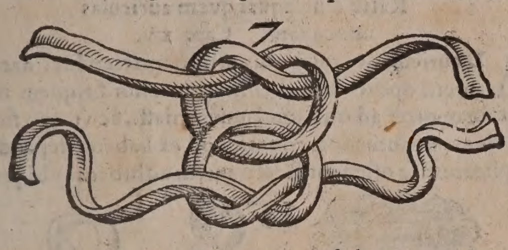
6

A do cum capitibus ad id vinciendus, quod intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

Lupus laqueus quomodo nectatur, Cap. VII.

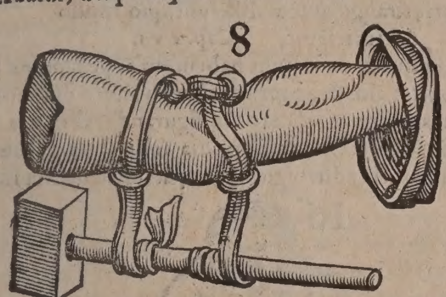
DVÆ habenæ iustæ longitudinis duplicentur sic vt capita ab eadem parte collocentur, sinus inter se aduersi sint, tum capita quæ ab inferiori parte, sursum: quæ à superiori, deorsum vellantur, sic vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita se ostendant. Habet autē vim extēdendi æqualiter, pertinétque non modò ad os- B

C sium quæ restituuntur, intentionem, sed in herniæ curatione ad membranam abdominis adstringendam: item ad vincienda venarum capita sanguinem fundentia. Nos autem in sinus coniicere lina simplicia consueuimus, quæ communi medicorum vocabulo (quòd relaxent) χαστήρια dicuntur: neque hæc ipsa temerè adiiciuntur, sed vt, vbi quæ arctata sunt, remittere volumus, per lina id præstemus & non per capita.

Nodi Herculei ratio, Cap. VIII.

AD nodum Herculeum, habenam adhibere oportet quæ duos nodos accipiat inter se distantes, quò fit vt Herculeus nodus vtrinque se ostendat: hinc autem sinus, inde verò sint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere consilium est. Quòd si sinus, qui contra capita est medius incidatur, à lupo laqueo non differet.

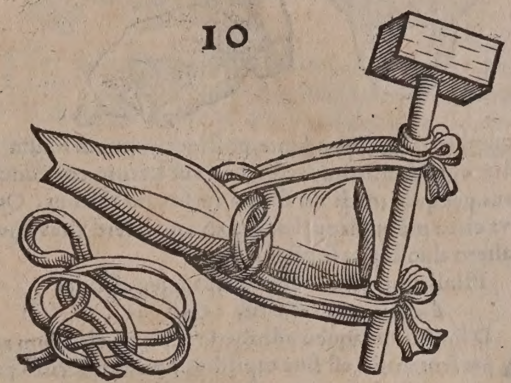
Simplex carchesius qua via implicetur, Cap. IX.

AD simplicem carchesiū, qui vim habet extendendi æqualiter, duplicari habena debet, capitáque eius sinistra manu contineri: sinus verò dextra sursum conuersus superimponi capitibus, quæ media opus est aduersa inter se collocare in speciem X literæ. Eo facto sinus capitibus iniectus, à superiori parte deorsum attrahatur, per medium eius partis qua X, literæ fuit accepta similitudo: sic enim laquei nexus medius apparet, ab vno latere sinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex carchesius quo modo implicetur, Cap. X.

DVplex carchesius æqualiter distendit, ac simplici longè est efficacior. Eius autem ratio est: Habenam prehendimus duplicatam, capitáque leua continentes, sinum patimur dependere: tum ex capitibus quæ contra sinum sunt, alterum duplicamus, sic vt paruus sinus fiat,

quem in sinistra manu ponimus: alterum per sinum traiicimus, deinde nexum per sinus conuertimus & in sinistra collocamus. Quo facto, ex capite quod contra sinum est, rursus alterū sinū efficimus quē nexui adiungimus: D postremò pendentem sinum per medium nexum trahimus, ab inferiori parte sursum: quò fit vt ab vno latere sint duo capita ab altero vnus sinus, quibus laquei nexus medius interiiciatur.

Duplex carchesius quomodo ex simplici fiat, Cap. XI.

QVum duplex carchesius variè consueuerit implicari (siquidem per se interdum, interdum fit ex simpli- E ci, nonnunquam conficitur circumponendo) suprà demonstratum est quomodo per se iniiciatur, nunc qua ratione ex simplici fiat exponemus. Adhibere igitur primò simplicem carchesium oportet, sinúsque alterum ab altero

F

G

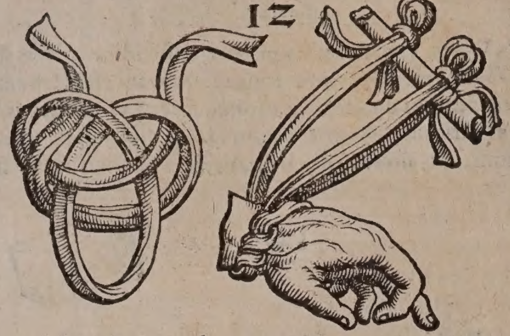
diducere: deinde eum qui subiectus est, in superiorem cōiicere, & similiter vtrunque diducere, ac per spatiū quod ipsis medium interiicitur, sinum qui contra capita est, ab inferiori parte sursum attrahere: sic enim rursus laquei nexus medium sese ostendit, hinc vnus sinus, inde bina capita conspiciuntur.

Duplex carchesius quomodo implicetur circumponendo, Cap. XII.

QVoniam vehementi validorum corporum intentione, laquei capita ex vna parte sæpius rumpuntur, ante perfectam intentionem, ne cogamur intendentis

adhuc laquei capita relaxare, carcheſium circũponimus. Tenentes igitur ſiniſtra manu caput, circa membrum reſtituendum tres ſinus efficimus inter ſe diſtãtes, ita vt ex

12

iis quod ſatis eſt dependente, poſt hæc primum ſinum in poſtremum demittimus, & ſemel aut iterum eos conuertimus, per quos medium ſinum rurſus attrahimus. Quò
C fit vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus ſinus, ab altero duo capita ſe oſtendant.

Plinthii, quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio ſit, Cap. x i i i.

AD linthium laqueũ adhibetur habena circulum repræſentans, id eſt ſine capitibus: hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimiſque digitis circundatur, nec non vtrique indici, vt ſinus in vtraque manu terni ſint, vnus circa minimum digitum, circa indicẽ alter, tertius ſuper pollicem. Poſt hæc ſinus in quos inſiti pollices ſunt,
D ad proximos minimis transferuntur: tum ad indices qui minimis iniecti fuerũt, deinde ſinus in quos indices demiſſi poſtremò erant, medii à pollice à ſuperiori parte deorſum velluntur: ſicque ab vno latere duo ſinus, toti-

13

dem ab altero, medium inter hos laquei nexus ad rhombi ſimilitudinem conſpectui ſubiiciuntur. Habet autem æqualem intendendi facultatem, & non ſolùm ad intentionem, ſed videtur ad menti quoque fracti compoſitio-
F nem pertinere. Nam mentum ipſum ſub fractura aliquando peruerſum, in laquei complexum rhombum referentem inſeritur ab exteriori parte: ſinus verò per malas, parteſque ſuperiores, ad ſummum caput feruntur, atque ibi inter ſe deligantur.

Laqueus epangylotus (ità enim appellatur, quoniam ſinus ſuper ſinum iniicitur) quà via inſeri poſſit, Cap. x i i i i.

AD epangylotum, vnum habenæ caput inter ſiniſtræ
G manus pollicem & indicem collocamus, eámq; ex-

14

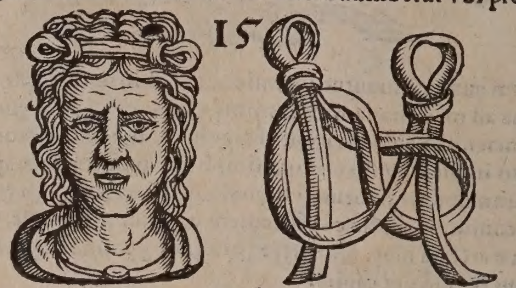

A trinſecus vltra primam palmæ partem adducimus: inde per palmam ipſam datam inter pollicem & indicem vtriuſque manus attrahimus. poſt hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. Eo facto habenæ caput dextra manu ſurſum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quò fit vt duo ſinus efficiantur: inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur. Inter ſinus enim vtraque manu hominis con-
B iecta reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio eius laquei quem auriculas nuncupant, Cap. x v.

AD auriculas, epangylotus primò iniiciendus: danda autem operà eſt vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti, ſic vt duo ſinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habenà dependet, duplicatum ſe oſtendat. Rectè autem adhibetur vbi prola

15

D pſa maxilla reponitur, tum ad proceſſus capitis recondendos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódque inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem: deinde vinculum illud iniicitur quod leporem auritum appellant: poſtremò auriculæ, vel vt contineant vel vt à ſuperiori parte extendant, ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus (quem nonnulli minus propriè ſtrangulantem dixerunt) quo modo iniiciatur, Cap. x v i.

LAqueus quem duos ſinus habentem appellant, ex bi-
E nis conſtat chiaſtis, quorum alter ab altero diducitur. Eſt autem aptiſſimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curantur: ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur: at pars, quæ media inter

16

16

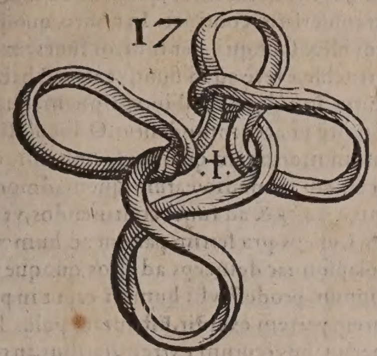
ſinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hac via corpus figuratur.

H Ratio laquei quem ſtrangulantem propriè nuncupant, Cap. x v i i.

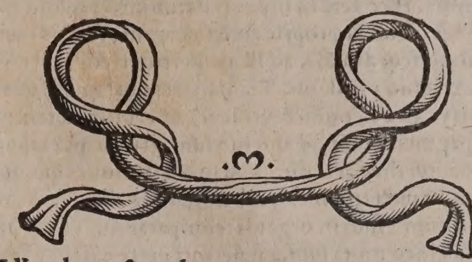
LAqueus qui propriè ſtrangulans nuncupatur, ex ſimplici fit carcheſio: hic enim primò iniicitur ſic, vt alter ſinus ab altero diſtet. Confert autem ad quos proximè expoſitus: brachia nãque rurſus cõiecta in ſinus coarctantur

& ea pars habenæ quæ duplicata est, media similiter col A locatur in eámque ceruices inseruntur.

17

m. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος: id enim nomen traxit ex eo quôd suprà feratur, Cap. XVIII.

B HYperbatus fit ex laqueo nautico, siquidem in hunc primò implicitum brachia inseri debent, sinusque inter se diduci, & capita ad ceruices deligari. Laquei igitur quorum expeditissima comprehensio est, huiusmodi sunt.

ORIBASIVS EX HELIODORO

De machinamentis,

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

MAchinamentis non solùm utuntur architecti, sed medici etiam, quum his robustiora membra utiliter, & quantum fieri potest, sine dolore extendant, ubi luxatis uel fractis medentur. H*æc ab Oribasio collecta sunt ex* Hippocrate, Galeno, *atque aliis autoribus ut patet ubi singulorũ usus & structura exponitur. sed præter utilitatem, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicina locos, qui sine his omnino sunt incomprehensibiles. Quanquam in hoc libro machinamenta aliqua desunt quæ autor inter initia commemorauit, ubi uniuersam machinamentorum rationem recenset: sed optimè nobiscum agitur, quando non omnia interierunt.*

Quibus modis luxata restituantur, Cap. I.

LVXATA in suam sedem tribus generalibus modis collocantur, quibus alii ferè omnes continentur. Vnus vocatur palæstricus, ad quem ferè solas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia: tum ad mascula quæ illis robustiora sunt, modo recens vitium fuerit. alter methodicus dicitur, ad quem instrumẽta adhibemus, quorum vsus in communi vita est: hic omnibus idoneus, est, pueris, fœminis, masculis iam robustioribus, & corpori iuuenili, atque iis luxatis quæ iam vetusta sunt. Tertius reponendi modus qui per organa est, maius momentum habet. valet enim ad prolapsa, vbi malum diutius trahitur: valet ad corpora athletarum: præterea quæcunque prolapsa curationem recipiunt & sub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum opera reponuntur.

De organorum differentiis, Cap. II.

ORganorum medicinalium differentiæ in vniuersum & quasi generales, summùm, vt alii sentiunt, ternæ habentur: alia enim tractoria sunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur. nobis autem placet nonnulla attractoria esse, nonnulla machinamenta, nonnulla quæ erecta, nonnulla quæ plana collocãtur. Tractoria sunt, quæ quum parua breuique sint structura, extendendi duntaxat facultatem habent. Hæc vt suo munere fungantur, aduentitia quædam postulant, vt scamnum, lectum, scalam, eo quod per se vsui esse minimè possint: quo circa & alligata, & in plano sita nuncupantur. Nam vbi in agro, aut solitudine quapiam, quæ suo loco mota sunt reponimus, ac neque scamni, neque lecti, neque scalæ copia est, aliquid in solum defigimus, ad quod tractorium organum alligem*. Machinamẽta sunt organa tractoriis ampliora minora tamen aliis, quæ non modò intentionem, sed impulsum quoque pollicentur, ac præcipuè quorundã membrorum gratia comparantur. Erecta organa sublimiorẽ

C structuram habent, & non solùm ad extendẽdum valent, sed etiã ad impellẽdum. Porrò autẽ plana organa sunt, quorum humilis structura est. Ex iis constant, quæ & extẽdendi & impellendi vim habent, ita vt homine illis insidente, recondi quod elapsum est, possit. Reperiuntur etiã in his quædam propria structuræ discrimina.

Ex qua materia struantur organa, Cap. III.

BAsis, crura, latera, transuersaria, cubiti, testudines, adiuncta crura, hæc omnia quæ in organis ampliora expediuntur, ex robustiori materia conficienda sunt, vtpu
D ta ilignea, vel fraxinea, quæ secundas obtinet. Oportet autem ea de causa validissimam esse organorum materiam vt vim queant in condendis articulis sustinere, quod in iis potissimùm organis requiritur quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua sunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparentur, vt quod structuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas restituat. Aliquando autem quæsitũ est, ferreáne an ænea sumi debeant. Inquiunt qui ferro
E æs præferunt, hoc leuius esse & facilius tractari, minúsque rubiginem trahere quàm ferrum: contrà qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant. ære enim efficacius robustiúsque ferrum est. Atqui de ferro cõuenit, firmius esse: sed superuacuũ est eximiũ robur, vbi eius nullus est vsus, quũ liceat hæc ex ære fabricare quod mollius est, & satis roboris habet: licet tamẽ & ex ferro, quòd si ex ære fiãt, sumatur id quod ducitur: nã quod cõflatur, facilius rũpitur cõminuitúrq;: ita vt præstet ex ferro hæc parare, quàm ex fuso ære. Sed quoniã ferrum citò
F rubigine obducitur, idcirco aliquot interpositis diebus subinde pingui aliquo inungẽdum, ac ne rubiginem sentiat, manu perfricandum. At dicet quis, si ferrum neglectum rubigine corrumpatur, id culpa domini ipsius organi fieri.

Ex quibus partibus organa constent, & quis sit earum vsus, Cap. IIII.

COntinetur omne organum non omnibus sed quibusdam ex iis quæ numerabo, nempe basi, cruribus, trãsuersariis, cubitis, axibus, regulis, testudinibus, cochleis, tympanis, clauis, manubriolis ductariis, vectibus, baculis
G versantibus, obicibus, cuneis: item lunatis lignis, orbiculis, trochleis, fossis, operculis, vertebris, fibulis, radicibus, vncis, catenis, forcibus, sedilibus, priapiscis, ad hæc cochlea fœmina, quæ Græcè θηλυκόχλιον appellatur, cuneolis chiniscis, columbariis, ergata. Hæc fere sunt quibus organa cõponũtur, quorũ vsus sigillatim iam nunc exponẽdus nobis est. Basis ad id potissimũ struitur, vt super eã

erecta organa ſtatuãtur. Crura in organis & latera dicũtur, in iis quæ erecta collocãtur, propriè crura, minus propriè latera: ſed in tractoriis propriè latera dicũtur, minus propriè crura. Hæc ferè in organis ſtatuũtur, vt ipſorũ machinationes cõtineãt: propriè autẽ in organis erectis crura rectè cõmodéq; dimẽſa, ad illam pertinẽt cõdẽdi rationẽ quæ excitãdo præſtatur. Trãſuerſaria quæ διαπήγματα dicũtur (vt Græcũ nomen indicat) ad crurum laterúmque compaginem fiunt, ad quem vſum primò præcipuéque deſtinantur: huc accedit, quòd machinationes quoque ſuſtinent, vt puta trochleas, cubitos, atque alia quædam. Cubiti ad eum vſum in organis comparantur vt per ipſos, quæ ſuo loco mota ſunt, à ſuperiori parte extenta reponãtur: quemadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ, in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſarium demiſſi in teſtudinem figurantur, vt hac elata, quæ prolapſa ſunt à ſuperiori parte intenta recondantur. Latæ cubitorũ ſummitates, alæ ab architectis dicuntur: imæ verò partes quadratæ, calces. Hi ergo propriè cubiti nominantur, ſed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo ſunt idoneæ: ea autem ſpatha quæ in Fabri atque Andreæ machinamento eſt, vtimur, vbi extrahendo impellimus, ad femur in poſteriorem partem erumpens. Sunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis, ad alios impellẽdi modos fabricatæ. Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant. Primò enim radix & fibula in organo Fabri ſpatham diſtinent ad teſtudinem. Eſt quidem in teſtudine radix: ſpatha verò qua parte quadrata eſt, medium habet cauum, in quo radix eadem inditur: deinde fibula continendi cauſa, in ſpathã atque radicem pertuſam inſeritur. propriè radices ad id fiunt vt recipere vncos poſſint, & alios effectus præſtare: ſed fibulæ item gratia eſt quòd machinationes immobiles ſeruat, vt puta axes. Catenæ eò pertinent vt fibulæ ex ipſis ſuſpendantur, quò ſeruentur in organis, neque decidant. Vnci adiiciuntur, ne mobiles machinationes moueantur, veluti axes, quóue in radices coniecti quædam organorum machinamenta ſiſtant. Per vertebras (quas Græci στροφάματα dicunt) ferè id efficimus vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. Crura enim in organo tranſuerſa ſecta, vertebris fibulíſque continentur, vt organo modò erecto modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. Ad exemplum huius ſtructuræ organi Andreæ plinthii crura prope baſim ſecta ſunt: rurſúſq; vertebris cõtinẽtur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motũ adiũctis cruribus innitatur, vſúmque illius organi præſtet quod planũ collocatur. Hi ſunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporum ductionem, hoc eſt intentionem ſpectant, quorum quidam ab vna parte ad alteram penetrant, ac per ſe mouentur: quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. Penetrat axis in plinthio Nilei, & ſcamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod quia per tres funes circumuoluitur, triſpaſtum appellatur: & in Nymphodori gloſſocomo. Penetrantes igitur igitur per ſe manibus conuertuntur: latentes autẽ per alias quaſdam machinationes. exẽpli cauſa: Nymphodori gloſſocomo per tympanum & cochleã ad lentis imaginem fabricatã, in triſpaſto per funes alligatos, ad clauos qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiuſmodi alia ad extendendum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula verſantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearúmq; verſationes ſtatuuntur. primas obtinẽt manubriola ductaria, ſecundas vectes, quibus minus efficacia ſunt bacula verſantia: pleraq; enim ex ipſis exigua quũ ſint, vna manu conuertũtur. Chiniſci (cuiuſmodi ſunt in lyra) excogitati ſunt ad axes cõtinẽdos. vbi enim fibulæ nõ ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod enim ad vim pertinet, vſum habẽt fibularũ: decoris autẽ cauſa, inſculpta habẽt anſerina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterũ penetrãtes axes contineãt: cuiuſmodi ſunt in ſcãno Hippocratis, & in noſtro. Eſt & alia media phlia in organo Hippocratis ad ſimilitudinẽ literæ κ, eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem quæ extrahendo fit,

A vbi femur excidit accõmodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci poſſint, veluti in organo Fabri quod duplicem trochleã, qua teſtudo mouetur, in ſuperiori tranſuerſario continet. In noſtro quoque organo rurſus trochleæ ſunt quæ per inditos funes, axes attollũt. Verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducantur, ſimúlque vt ad intentionem, quæ alio intercedente motu fit accommodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearum motionem quæ per ſe ſunt immobiles: collocantur autem in medio earum, quemadmodum in De-

B moſthenis ἀστράβῃ, & ad funes continendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus præſertim paratur ad humeri caput in alam prolapſum: ac deinceps ad alios quoque vſus. At lunatum lignum prodeſt, vbi humeri caput in priorem aut poſteriorem partem excidit. Eſt autem polus lignum infixum ſuperioribus crurum extremitatibus, in organo Philiſtionis. Luxato enim humeri capite brachium extenditur, polúſque obiicitur ad hominis ceruices. Epipoma verò quod & epipegma dicitur, eſt κ figura in ligno inſculpta in quam coniicitur κ inuerſum: qualis conſpicitur in

C eo organo quod hermes dicitur. Fit autem hoc ne ab hermis vultu corpora terantur, vt in organi compactione oſtẽdemus. σκαλάθιον verò & σκιθάλιον communiter parata ſunt, vt epipegma ferant. eſt quidem σκιθάλιον lignum ſex digitorum in medio hebes: σκαλάθιον verò lignum ſex digitorum rotundum, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſillo ſimile eſt. Sunt & in organis quædam columbaria inſculpta ad ſimilitudinem columbarum, quæ & ornandi cauſa facta ſunt, atque ad id etiam vt aliud ferant epipegma. Tympanis hæc gratia eſt quòd quædam orga-

D norũ machinationes quæ maximũ vſum præſtãt, per ipſa paulatim mouẽtur, vt axes & cochleæ. eſt autẽ tympanũ rotũda machinatio dentata. At delphines dentibus incluſi machinationes motu prohibent: quod vnci quoque efficiunt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt vt corpora quæ reſtituũtur, paulatim & minimè cõcuſſa extẽdantur. Quemadmodũ enim teſtudines animalia lento gradu procedunt, ita machinationes quibus illa referuntur. Porrò autẽ ex teſtudinib⁹ nõnullæ trãſuerſariis ſimi-

E les ſunt, aliæ oblõgæ, aliæ cubi ſpeciẽ repræſẽtãt. Trãſuerſariis ſimiles ſunt in organo Andreæ, Fabriue: oblongæ in quadrata columna quæ appellatur hermes. Cubum referunt in rotunda columna Heraclidæ Epheſii. Præterea teſtudinum aliæ cubitos & ſpatham attollunt, aliæ cuneatã & lunatam appendicẽ: quædã nihil attollũt, ſed ſolùm ſunt ad extendendum inuentæ. Cubitos attollit teſtudo quæ ſurſum fertur in organo Andreæ: cubitos & ſpathã teſtudo quæ eſt in organo Fabri. Cuneata & lunata appẽdix ea teſtudine excitatur quæ in herme eſt. Nihil attol-

F lit, ſed ſolummodo extendendo eſt ea teſtudo quæ in rotunda columna Heraclidæ Epheſii collocatur. ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ. Aliæ autẽ & dracones fibulæq; infixæ, clauorũ vſum præſtãt: propriè autẽ dracones, quod ad materiam pertinet, in vicẽ manubrioli ductarii fabricantur. Quoniam verò teſtudines plerunque à cochleis mouentur, proximum eſt vt cochlearum ſtructuram atque vſum exponam. Comparãtur ergo cochleæ in organis ad alias machinationes impellendas, puta tympana & teſtudines, qua paulatim & nulla ratione concu-

G tiendo extendant. Cochlearum quædam quadratæ ſunt, quædam ad imaginem lentis quæ figuræ nomen inuenerunt relatæ ad capreolos, at non ad ſtructuram ſcapi: quælibet enim cochlea rotunda, eſt ad tornum rotundata. Differunt cochleæ à capreolis, quòd aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginem dicuntur. Quadrata cochlea eſt quæ capreolos habet quadratos, atque ex iis non ſolùm quod prominet, ſed etiam quod cauum eſt: cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreæ. quæ in lentis ſpeciem ſunt, id capreoli quod cauum eſt altè anguſtum habent: latum verum in ſummo, contrà quod prominet à baſi la-

H tum vertice ipſo tenuatur. Similis autem eſt huiuſmodi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginem lentis dicta eſt. Cochleæ igitur tam quadratæ quam ad imaginẽ lentis, ad motionem diuerſarũ ma-

A chinationum ſtatuuntur. Quadratæ enim teſtudines compellunt, quæ ſunt ad imaginē lentis, primò quidem tympana, interdum etiam teſtudines in iis quæ pericochlia nuncupantur.

Qua ratione quadrata cochlea teſtudinem moueat, Cap. v.

DEmus teſtudines ita eſſe fabricatas quemadmodum in organo Andreæ, quarum ſingulæ pertuſæ ſint atque in id cauum cochleæ demiſſæ: ab interiori autem par B te caui ferrea, vel ænea lamina teſtudini infixa ſit, quæ quidem lamina dens nuncupatur. Hic igitur dens teſtudinis in cochleæ capreolo includitur: quò fit vt in quadam cochleæ conuerſione, lamina quæ dens nuncupatur, teſtudini infixa, atque in cauo capreoli contenta, teſtudinem moueat. Præterea ex iis ipſis cochleis quadratis, alia ſimplex eſt, alia duplex. Simplex cochlea eſt, quæ vno duntaxat capreolo excauata, vnámque teſtudinem impellit: in duplici, bini ſecti ſunt capreoli, hæc & binas teſtudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ orga- C no quod plinthium nuncupatur. Excauatum enim lignū eſt à medio ad tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis, ita vt quadam cochleæ conuerſione orſæ teſtudines, vel à medio verſus tranſuerſaria, vel à tranſuerſariis verſus medium impellantur. Eſt & alia cochlea duplex in eo quod χηλώνιον appellatur, excauata à ſummo principio vſque ad extremum aduerſis capreolis, quæ rurſus duas teſtudines mouet, quemadmodum in ipſa organi ſtructura videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet: ſiquidem capreoli cochleæ, tympani dētibus inſiti, machinati- D onem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo verſante vel manubriolo ductario conuertetur, in tympani dentes conueniens machinationes mouet. Mouet interdum eadem cochlea teſtudinem, ſed non amplius per dentem, quemadmodum quadrata, verùm in fœmina cochlea contenta quæ in ipſa teſtudine ſtruitur: quoniam teſtudinis cauum, in quod cochlea demittitur, exciſos habet capreolos aduerſos iis qui ſunt in cochlea lentis formam referente, ſic vt id quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referentis, in cauo capreoli fœminæ co- E chleæ recipiatur, quódque cauū eſt in capreolis cochleæ, id quod extat ex capreolo, cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autem in cochleæ cōuerſione, vt teſtudo modò ſurſum moueatur, modò deorſum, quum cochlea in ipſius capreolis voluatur. Huiuſmodi ſtructuræ plurimæ adhibentur ad organa quæ plana collocantur: ad id enim fabricantur vt homines quibus luxata reſtituuntur, inclinatis organis inſidant: organa enim quæ plana collocantur, ita parata ſunt vt ægris ſuper ipſa vel ſedentibus F vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiſcus, qui & ſtiliſcus & ſcalmus nuncupatur, in quolibet organo quod planum collocetur, ſtatuitur. Fit autem ea de cauſa vt ei parti quæ inter anum & naturale eſt, obex ſit, vbi quæ prolapſa ſunt, reſtituūtur. Eſt igitur priapiſcus lignum octo digitorum, magna ex parte rotundum, ab eo quod ſupereſt quadratum, ſic vt quadrata ipſius pars coniiciatur in cauum, ad literæ π ſimilitudinem quadratum, in organo quod planum collocatur: reliqua verò pars quæ extat inter anum & naturale, obiiciatur. Configitur autem in trāſ G uerſarium π ferreum, vt firmiter priapiſcum contineat. Sed in noſtro organo videre licet magnum π ferreum ad alium vſum comparatum, nempe ad gibbā ſpinam per preſſum impellendam. Opercula in organis parantur, vt machinationes ſub ipſis occultentur, ne ſi abſque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari poſſint: ad alia verò, vt machinationes contineant, quemadmodum in Menecriti bucranio, vbi axis cōtinetur: atq; eadē de cauſa in aliis organis. Forfices in organis arctè trāſuerſaria cū cruribus iūgūt: ad hūc enim vſum infixas forfices æneas inuenimus. Adiūcta H cruraid efficiūt vt organa quæ erecta collocātur, illis innixa, inclinatáque, eundem vſum præſtent ac ſi plana ſtatuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorſum ſingulæ ipſorum machinationes ſpectent, declarabo in ſequentibus quænam ex organis immota ſuo munere fungantur, & quæ mota: tum ex iis quæ mouentur, quænā ſuo loco maneāt, quæ locū mutēt dū mouētur: rurſus ex iis quæ immobilia ſunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneāt, quæ eximi poſſint, ad alios quoq; vſus idonea. Hæc itaq; immobilia ſunt in organis: baſis, crura, latera, trāſuerſaria, cuneata & lunata appēdix, ſedile, priapiſci, atq; alia cōplura. Vſui ſunt quū mouētur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleæ, teſtudines, atq; huius generis plurima. Mouentur in eodē loco manentia, vertebræ, vnci, tympana, cochleæ, plerique axes. Locum mutant teſtudines, cubiti. Eorum quæ in organis immobilia ſunt, quædam ſemper & vbique immobilia ſunt, quædam & eximi & inſeri poſſunt. Semper quidem immobilia manent, baſis, crura, latera, tranſuerſaria, radices, ſedilia, lunata appendix: extrahi poſſūnt in quibuſdam organis, quanuis immobilia ſint, tum cunei, tum priapiſci, qui ad alios quoque vſus facti extrahuntur & immittuntur.

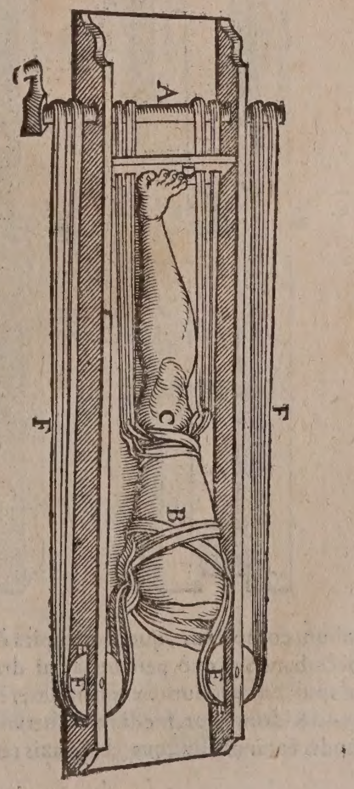
Ex Galeno de machinamentis, Cap. VI.

ARticulis reponendis Hippocratis ſcamnum per ſe abundè eſt. Siquis autem velit aliis quoque vti, eſt polyſpaſton (ita appellatum, quoniam multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præſtet) quod iter facientibus maximè idoneum eſt. refertur autem ad Archimedem autorem. In vrbibus verò non alienum eſt Fabri vel Andreæ organon, quum erecto opus eſt: vbi plano, ſcamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De gloſſocomo machinamento, Cap. VII.

NON ab re quidem mihi gloſſocomum videtur à iunioribus medicis inuentum, quod ſeu femur, ſeu crus cōminutum ſit, vbi callus circundatur, commodiſſimè admouetur. Habet autem à prima parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. Iniiciantur laquei extremis partibus oſſis quod curatur, ſiántque ex duabus habenis, ſic vt quatuor vterque capita habeat, bina à dextra, totidem à ſiniſtra. Ex iis capitibus quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi, ad axem duci debent: quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora, deinceps ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traiici, quibus foraminibus trochleæ includantur. Vtrinque ergo ab exteriori parte gloſſocomi, ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem: his enim ita conſtitutis, vna axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit deorſum verſus, illum qui ad inferiora fracti oſſis alligatur ſurſum, alterum ſic vt compoſita fractura, in poſterum liceat quotidie hanc laqueorū

CAPSVLÆ MACHINARIÆ ICON.

A Axis ad quē laqueorū capita circumuoluuntur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferius caput capſulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capſulæ.

in diuersas partes intentionem corrigere valentius vel leuius extendendo. Laqueum igitur qui in inferiori parte est, directa ductione axis extendit: eum qui in superiori parte, intercedente alio motu: Græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

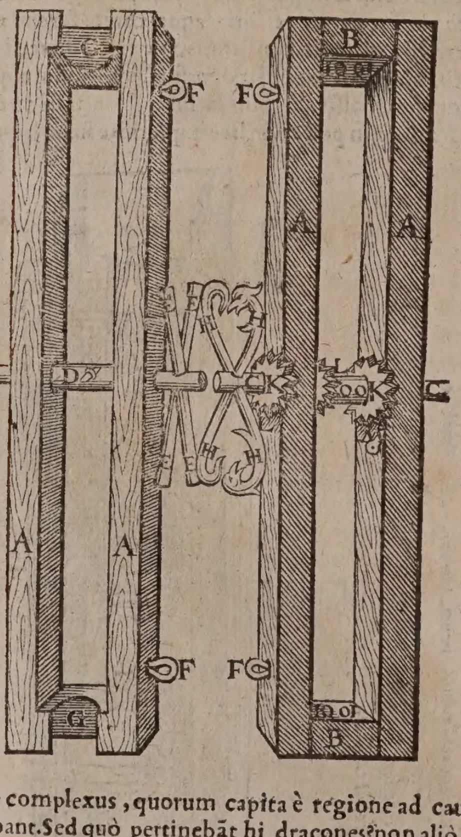
Nilei plinthium, Cap. VIII.

FActum est plinthium Nilei ad eorum organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblonga. Duo enim habet latera longa palmos quatuor digiti crassitudine, quæ extremis partibus transuersariis inter se cõpacta sunt. Est autem transuersariorum crassitudo & latitudo quanta laterum, sed longitudo palmum implet. Meritò igitur quum talis compactio sit, vt latera quatuor palmos longa sint, transuersaria vnum, totius organi quadrati structura oblonga confecta est. Licebit autem siquis voluerit, latera breuiora quàm dictum est, efficere: quandoquidem organum per vnicum axem effectum præstat. Media itaque latera pertusa sunt rotundis ac peruiis foraminibus per quæ axis traiicitur, qui media parte clauum infixum habet: capitibus verò quibus latera excedit, vectes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt itẽ in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab inferiori parte, totidẽ à superiori. Antiqua huius organi structura autore Nileo talis est. Herodotus quidam architectus transuersariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ ω, ne habenæ quæ à corporibus quibus vis adhibetur ad axis clauũ feruntur, extãtibus angulis atterantur, sed rectà procedant. Hactenus Herodotus.

Nos verò quam accipimus historiam, referemus. Ferunt Pasicratem architectum Sidone organum hoc vidisse quod à statua continebatur, aliter tamen fabricatum. Nam quum eadem compactio esset, conspiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus æneorum dra-

Nilei plinthii effigies.

A Duo latera. B Transuersaria. C Rotunda, ac peruia foramina. D Axis, qui media parte clauum infixum habet. E Vectes ænei. F Annuli. G Transuersarii priores partes excauatæ ad figurã literæ ω. H Aeneorum draconum cõplexus. I Foramina rotunda. K Tympana ænea dentata. L Fibula indita. M Vncus.

conum complexus, quorum capita è regione ad caudas spectabant. Sed quò pertinebãt hi dracones? non aliò nisi vt inuicem vectium axes conuerterent: tum in organo, quod Sidone erat, media transuersaria pertusa erant rotundis foraminibus, quæ clauo axis responderent. Constat

A autem foraminum eundem esse vsum qui in organo Herodoti, nimirum vt habenæ quibus corpora extenduntur, ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit insuper Pasicrates, axem inclusa habuisse in vicinia laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori: atque item in lateribus foramina fuisse dentium ordini respondentia, vt postquam abundè extenta corpora fuissent, fibulæ inter dentes eò demissæ, vbi in luxatis restituendis opus esset, axem sisterent.

B Sed recẽtiores, tympanis omissis, priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbem aliquo intermisso spatio, & ipsa axium capita, quò ad vsum dictum fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem quũ fibulæ decidant, ad eum quem dixi vsum vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui sic vt huius foramina illis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo spatio interiecto, quò vbi vellẽ in luxatis condendis axẽ immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod esset accommodatum.

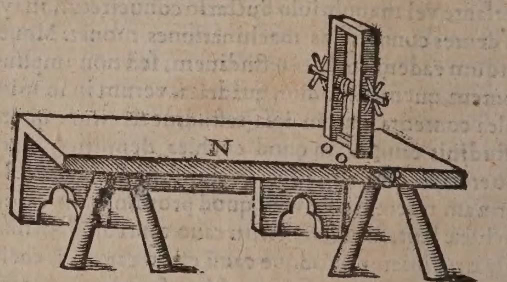
C Communis plinthii tractorii fabricatio huiusmodi est. Verùm ego aliter plinthium struxi: salua enim eadem laterum mensura, inferius transuersarium sursum transtuli, quatuor digitis infra transuersarium extrema crura relinquens: axem verò collocaui in medio transuersariorum, cui parti Græcè φωτ nomen est.

Plinthii alterius, scamnum referentis, icon.

N Scamnum quale in ludo uidemus,

D *O Caua quadrata.*

P Fibula.

Scamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extremitate excidi cauis quadratis atque oblongis, vt propositorum crurum extrema in eiusmodi caua conuenirent: ipsa item latera extremis partibus transuersa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrãtibus, vt fibula in foramina coniecta plinthium contineret. Hæc de organi structura: nunc ipsius motionem aggrediar.

De motu organi tractorii, Cap. IX.

F QVoniam tractoria organa imperfecta sunt, nec præstare quicquam per se possunt, sed alterius operam requirunt, puta scalæ, lecti, scamni, quæ vbi non sunt, eorum vicem exhibet pauimentum terráque ad prolapsa restituenda, mihi operæpretium videtur, quasi doceam in ludo gratia eorum quæ nunc tractantur, super scalam præparatam organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum restituendum in alam prolapsum, Cap. X.

PAratur scala vna ex iis quæ in communi vsu sunt, nõ

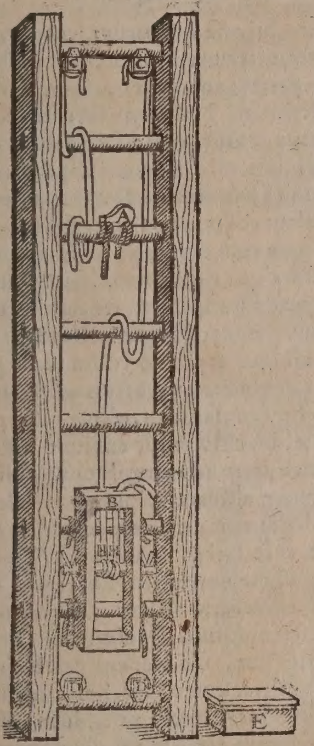
G lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat: siquidem talis luxatis reponendis est aliena, sed æquè crassa sit, quadratísque gradibus constet, leuatis angulis ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiusmodi scalæ vbi copia non sit quò mollius corpora insidant, gradus lana inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur vbi id restituitur, cuneum funibus suspensum collocare super gradum idoneum cui brachium (vt ostendi) superimponatur, & per funes ad eum alligare. Est autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. Brachio superiniecto intentionéque ad

H hibita, suspendendus homo est sic vt duos palmos à pauimento recedat, & cuneus ad gradum firmiter alligandus, non temerè, sed eo obseruato, vt ex partibus quæ cũ cauo quodam capitulata est, ad humerum detur, quæ gibba iuxtà est, ad latus. A cuneo verò deorsum versus alterius

sune

sive tertii gra[illegible] interuallo, organum ad scalam vinciendum est per eos quos habet annulos & funes aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. Ipsa item scala in pauimentum fortiter adigenda est, ne in extendendo moueatur, sed stabilis maneat, ac sine vlla inclinatione. Quatuor præterea trochleæ, siue solidæ, siue ex duobus lignis curiosius factæ alligentur, quarum duæ à summo gradu suspensæ deorsum spectent: duæ ab imo sursum. Qua fabricatione parata, cuneus ad id quod prolapsum est reponendum, admoueatur, tenui lana mollique obuolutus, tum vt lignum quod durum est, circundata lana minus tactu lædat, tum vt sudor, qui propriè oriri solet ala plurimùm calefacta, magisque ægrotantis metu ac labore, lana cuneo imposita combibatur. Hæc autem scala vel contineatur stabiliter ab assistentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneisque (vt propositum est) confirmetur. Illud autem in aperto est, scalam bene longam esse debere, vt postquam demissa in terram fuerit, quod extat vbique pro magnitudine eius qui curatur, abundè longum sit. Scala confirmata subsellium iuxtà collocetur.

Scalæ, ad humeri in alam prolapsi, restitutionem, expressio.

A Cuneus funibus suspensus, ac super gradum alligatus.
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ duæ à summo gradu suspensæ, deorsum spectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu suspensæ, sursum spectantes.
E Subsellium.

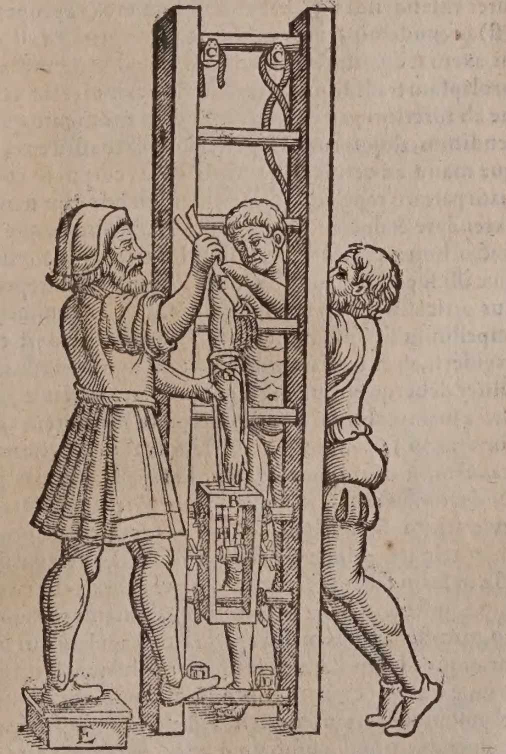
De humeri capite in alam prolapso, Cap. XI.

Super subsellium homo ascendens, brachium super gradum traiiciat, ita vt cuneus aptè in alam demittatur: post hæc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinsecus pendeant: deinde carchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur, non circa medium, ne lacertum vrgeat, sed citra tumorem vel vltra: sic enim cubiti inæqualitas laqueum deorsum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtilius imponetur. Sequuntur enim facilius ea corpora quæ ampliori interiecto spatio adducuntur: quæ exiguo, difficilius. Circũdato laqueo, capita eius rectâ deorsum ducta ad clauum axis religentur; & axis vel per vectes vel solis manibus cõuertatur, vt eius conuersio directa deductione ab inferiori parte intendat. Eodem autem tempore, quum aucta iam intentio est, subselliũ subtrahatur, vt homo à scala pendeat, atque ita excitando reponi luxatum possit. Suspenso homine minister assistens à posteriori parte vtranque manum simul iunctam ad ceruicem eius adducat, collũmque in contrariam partem cogat, idque fiat quo tempore intendimus atque excitamus, quum laquei ægro iniecti postea laxentur. Neruis

A abundè diductis, debet qui reponit assistens habenæ capita prehendere, cubitumque ad scalam repellens, humeri caput per habenam extrahere: quo facto, remittenda intentio est, & ipse articulus sursum cõpellendus, vt in regionem pristinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ita habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit priusquam nerui extendantur, habenis & crura hominis inter se, & integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum quod in condendo articulo sentiet, vel super scalam ascendat, vel manu laquei capita contineat. Lice-
B bit etiamnum alio intercedente motu, ab inferiori parte extendere: id qua ratione fiat, subiiciam. Iisdem omnibus factis quæ præcepimus, quum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traiiciuntur ab inferiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte versus interiorem ad axis vectes vinciuntur, vt axe versato, alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. Nihil item prohibet quo minus eadem fabricatione parata, duplici motu contrario intercedente ab infe-
C riori parte adducamus: quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta ibique traiecta, ad superiores referuntur, tum deorsum attracta, ad axis vectes alligantur, vt eius conuersio duplici motu contrario intercedente ab inferiori parte extendat. Postquam abundè extenderimus, proximum est vt impellamus eo quo ostendimus modo, vbi de directa ductione loqueremur. Ii sunt modi quibus ab inferiori parte intendimus. Postquam reconditus articulus fuerit, subsellium ad scalam referendum est, vt æger super id sta-
D tuatur, tam à scala quàm à cuneo remotus, collocato humero, vt antè dixi. Verùm quum maiores nostri idem organum idoneum à superiori parte attrahando tradiderunt, sequitur vt nos quoque à superiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (sicut dixi) placuit maioribus luxati restituendi modum, & à superiori parte adducendo, & in diuersa trahendo, explicare. Potissimùm autem à superiori parte intenderunt, vbi humerus non solùm elapsus esset, sed etiam perfractus. Spectemus igitur quibus modis voluerint luxata restitue-
E re, à superiori parte intendentes. Scala igitur in cæteris eodem modo præparatâ, cuneum non amplius ex fu-

Scalæ ad humeri capitis in alam prolapsi restitutionem expressio.

F

G

H

nibus suspensum ad gradũ alligant, sed solùm superimponunt: funium verò capita admodum longa per superiores

trochleas ab inferiori parte extrà traiiciunt: poſt hæc deorſum demiſſa vectibus, qui pro clauis ſint, circumligant. His ita conſtitutis, ſubſellium ad ſcalam ponunt, ſuper quod homo aſcendens brachium ſuperiniiciat, vt cuneus rurſum in alam indatur, deinceps carcheſium laqueum vel alterum æqualiter extendentem humero iniiciunt, capitáque eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. Quibus ita contentis, axis conuertitur, per quam conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attractus, à ſuperiori parte intendit. Neruis, quantum res poſtulat, intentis, impulſus adhibetur, per duplicem habenam extrahendo, & manibus ſurſum compellendo. Equidem huic reponendi modo non ſubſcribo, ea de cauſa quam adiungam. Cuneus elatus circumagitur, qui quum ſub ala non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potiſſimùm vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere. Ea verò extendendi ratio quæ ab inferiori parte adducit, ſtabilis eſt, cuneo ſuper gradum collocato, & per funes alligato, vt antea diximus. At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus, paulo pòſt intelligetis, vbi cōdendi luxati rationem recenſebimus. Ratio autem quæ in diuerſa diducit, ſic habet: Cæteris omnibus ordinatis, laquei capita non amplius ad gradum vinciuntur, ſed ad axis clauum dantur per ſe, vel alio motu intercedente, vt prius ſcilicet per inferiores trochleas traiiciantur, túncque ad axem deligentur. Eadem nunc culpari poſſunt, in hac in diuerſa extendendi ratione quæ paulo antè dicta ſunt in illa quæ à ſuperiori parte extendit. Vbique enim probo, quum is cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendēdi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt, quum de humero in alam prolapſo dixerimus, vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

De humeri capite in priorem vel poſteriorem partem excidente, Cap. XII.

AD humeri caput in priorem vel poſteriorem partem elapſum, ſcala eadem ratione modóque præparata vel figurata, organóque & trochleis (vt antea dictum eſt) alligatis rurſus vbi reſtituere volumus, ſubſellium iuxtà ponimus, lanáque vel linteis cōtegimus gradum idoneū ſuper quem reſtituamus: cui (ſicut oſtenſum eſt) inuoluto ala inſidat: tum carcheſium laqueum vel alium æqualiter extendendi vim habentem, humero (vt propoſitum eſt) circundamus, cuius capita deorſum attracta ad organi axem religamus, quemadmodum ad humerum in alā prolapſum tradidimus, vt conuerſus axis directa ductione ab inferiori parte intendat. Eodem momento quo intendimus, aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtens, vtraque manu ad ceruices hominis data, corpus in contrariam partem repellat. Licebit autem in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subſellio itaque ſubtracto, homo ſuſpenditur, vt ſimul articulus excitetur, & quæ illi ſuperiecta ſunt, laxentur. Vbi quantum reponendus articulus poſtulat intenderimus, circunducendo impellimus: ſiquidem in priorem partem humeri caput exciderit, ab ea ſede inquam venit ad eam, vbi eſſe naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus, atque altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus: quo facto, miniſter aſſiſtens manum apertam lato ſcapularum oſſi opponat atque id repellat, ne vis operæ reſoluatur. verùm ſi in poſteriorem partem protumpat, contrarium fieri debet, humeri quidem caput prominentiori parte palmæ vrgendum eſt, vt à lato ſcapularum oſſe in ſuam ſedem reuertatur, atque altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus: quo facto, miniſter aſſiſtēs manū apertā lato ſcapularū oſſi opponat, atque id repellat, ne vis operæ reſoluatur. Hac igitur ratione humeri caput reſtituendū ducimus, vbi in priorē vel poſteriorē partem eruperit. Sed alii in vtroq; caſu eam reponendi rationem probarunt quæ à ſuperiori parte extendit: hoc quo pacto agant, videamus. Scala eodem mo-

A do parata, duplicatæ habenæ vel funis medium lana vel linteo inuolutum alæ ſubiiciunt, capitáque eius per ſuperiores trochleas traducta, deorſum ad axis vectes tanquam ad clauos alligant, deinde humero carcheſium laqueum vel alium qui æqualiter extendere valeat, circundant, cuius capita deorſum demiſſa, vt contineantur ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. Quibus ita cōſtitutis, axis conuertitur: quo conuerſo & continent & à ſuperiori parte intendunt, ac poſtquam abundè extenderunt, B adducendo impellunt. At quum in diuerſa contendunt, capita laquei vel directa ductione, vel alio intercedente motu, funis verò, per alium motum interiectum ad axis clauum alligant, vt conuerſo axe in diuerſa diducāt, poſtquam ſatis intenderunt adducendo impellunt. Intentiones quidem ſuccedunt: ſed impulſus fallax eſt. Siquidem homine excitato, & ſuſpenſione diſtracto, ægrè articulus reſtituitur: atque ob hanc cauſam nunc placuit extendendi rationem tam à ſuperiori parte quàm ab vtraque præterire. Humeri ergo caput in quancunque partem C venerit, conuenit ab inferiori parte extendendo reponere, quum erectus homo collocatur. Qua via humeri caput reſtituatur, expoſuimus: pergamus igitur ad cubitum.

De cubito, Cap. XIII.

AEquè duo brachii oſſa in quatuor partes erumpunt, in interiorem, exteriorem, priorem & poſteriorem: atque vbi in tres partes venerint, exteriorem ſcilicet, interiorem & poſteriorem, brachium curuatur & extendi D non poteſt. Commune eſt horum trium caſuum, in quibus curuum brachium minimè extenditur, ſcalam cum organo (vt dictum eſt) ad reſtituendum parare: poſtea hominem iuxta ſcalam collocare, vt ſuper ſubſellium aſcēdens brachium ſuper conuenientem ſcalæ gradum iniiciat, tum ea iunctura quæ palma nuncupatur, humerum continere, & laqueum inæqualiter extendentem, vt attollentem chiaſtum aut nauticum brachio in vicinia manus circundare, eiúſque capita ad vnum ſcalæ gradum, vt retinacula ſint, deuincire, vt vbi vis adhibetur, recti anguli figura fideliter conſeruetur, eóque facto medium E duplicatæ habenæ, brachio prope cubitum iniicere: capita verò deorſum ducere ad axem, ibique vel directa ductione ad axis clauum alligare, vel alio intercedente motu, non ſecus ac vbi humeri caput reponitur, vt ſimiliter axis conuerſio ab inferiori parte intendat. Traditur etiam ad cubitum ille reponendi modus, qui à ſuperiori parte extendit, cuius ratio eſt hæc. Cæteris omnibus (vt præpoſitum eſt) conſtitutis, humerus non amplius vt contineatur, deuincitur, ſed laqueus carcheſius aut alius ex his qui æqualiter extendunt, ipſi circumligatur, F cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta, ab interiori parte in exteriorem attracta deorſum feruntur, & ad axium vectes quaſi ad clauum alligantur: duplicatæ verò habenæ capita deorſum adducta, vt retinacula ſint ad aliquid immobile dantur. Conuerſo igitur axe & continemus, & alio intercedente motu à ſuperiori parte extendimus. At modus qui in diuerſa extendit, hinc manifeſtus eſt: vbi enim in diuerſa extendimus, laquei capita per ſe ad clauum axis vel alio intercedente motu ad eiuſdem vectes deligantur, vt eadem conuerſio G in diuerſa extendat. Neruis quantum res poſtulat extentis, conuenienter impellere oportet, adducendo, ſi luxata in duas partes venerint, in interiorem ſcilicet & exteriorem: extrahendo, ſi in poſteriorem. quas impellendi rationes in opere de articulis expoſui. Hæc igitur fieri debent, quando cubitus in propoſitas partes erumpit: verùm ſi in priorem, (in quo caſu diximus extentum brachium non curuari) iterum eadem ſcala atque organum comparatur: æger ſcalæ aſſiſtēs brachium ſuper commo- H dum eius gradum imponit, humerus ad ſcalam per eandem iuncturam vincitur, laqueus æqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus, cuius capita deorſum feruntur ad organum, vt ab inferiori parte attrahātur. Siquis autē velit agere hæc tum continendo, tū à ſuperiori

parte adducendo, humerum non amplius ad ſcalam deuinciat, ſed vtrique membro laqueum iniiciat, qui æqualiter intendat, vnum ſcilicet humero, alterum brachio, & ſuperioris quidem laquei capita ſurſum ferat vltra caput, alterius verò deorſum, vt (quemadmodum in aliis reponendi rationibus declarauimus) extendat. Quod vbi abundè fecerit, tunc reponendi cauſa duo modi impellendi potiſſimùm aptantur, qui premit & qui circumducit. Sed antè quidem premere conuenit, dum intentio adhuc manet: dehinc circumducere, quos impellendi modos multo antè expoſui in opere de articulis. Oportet autem eo quòd luxatum eſt, reſtituto, brachium curuare atque extendere, pronúmque & ſupinum collocare, vt ex toto reſtitutum eſſe intelligas, tum ad angulum rectum in ſequentē curationem figurare. Vtraque igitur brachii oſſa, vbi loco ſuo non ſunt, per ſuperiores modos reponuntur. Verùm quoniam vtrũque per ſe propriè vitiatur, quum ſuo loco mouetur, poſthac neceſſe eſt, ſcribamus quónammodo cubitus erumpens, radiúſque diductus ab inferiori parte extenti reuertantur.

Scalæ ſequentis, per literas declaratio.

A *Cuneus ſub ala per funes ſuſpenſus.*
B *Organum ad ſcalam alligatum.*
C *Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ.*
D *Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.*
E *Subſellium.*
F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
G *Laqueus attollens in ncima manus.*
H *Capita laquei, ut retinacula ſint, ad ſcalā gradum deuincta.*
I *Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.*
K *Capita ad axis clauum directā ductione alligata.*

Scalæ, qua brachii oſſa è loco ſuo mota reponantur, expreſſio.

De cubito & radio, Cap. XIIII.

MOuetur per ſe cubitus interdum loco, & rurſus per ſe radius diducitur, iis modis quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur oſſa reſtituenda, ſcala ſimiliter paratur, humerúſque ad gradum vincitur ea iūctura quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachiū vtiliter

A datur laqueus aliquis, ex iis qui inæqualiter extendunt, cuius laquei ſinus à parte quæ reſtituitur, capita à contraria, hoc eſt ab integra collocentur. Propriè enim laquei qui inæqualiter extendunt, eas partes magis cogunt, quibus ſinus hærent: minus verò quibus capita. Siquidem cōſilium eſt, vbi ſuperius os excidit, ab inferiori parte attrahere: ad id quod ſuo loco eſt, vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente, vt conuerſio axis ab inferiori parte extendat. Sed vbi quantum re-
B ſtituendum os poſcit, extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in interiorem partem excidente, radióque in exteriorem adducto, vtriuſque manus digitos inter ſe iunctos eminentiæ cubiti ſubiicimus, prominentioréſque palmarū partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus: ſed in ſi poſteriorem partem prorumpant, cubitus præſertim, ea reponendi ratio efficaciſſima eſt quæ extrahendo impellit. ſin radius in priorem partem conuertatur, expedit premendo & circunducendo impellere, quēadmo-
C dum oſtendimus vbi vtrunque os in priorem partem elapſum ponebamus. exquiſitos autem reponendi modos in opere dē articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit, in cubito libera brachii contractio atque porrectio: in radio, in pronum vel ſupinū habitum conuerſio. Quomodo igitur per ſcalam homine erecto

Scalæ qua cubitus erumpens, radiúſque diductus reuertantur, expreſſio.

D
B *Organum ad ſcalum alligatum.* C *Trochleæ ſuperiores.*
D *Trochleæ inferiores.* E *Subſellium.*
F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
G *Laqueus inæqualiter extendens.*
H *Capita laquei duplici intercedente motu ad axem datā.*

E

F

G

reſtituere laxatum conueniat, demonſtrauimus. Verùm quia iuſta aliqua de cauſa, aut propter imbecillitatem, aut ob femur ſeu crus ſimul cōminutum, æger ſtare nequit dum luxatum reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire quæ ratio ſit reſtituendi, homine ſuper planam ſcalam iacente.

Quo pacto iacente homine reſtituatur humerus in alam prolapſus, Cap. XV.

H SCalam collocare planam oportet, & vt à pauimēto attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtraq; parte ſubiicere atque æquandi gradus cauſa linteum ſuperimponere: huiuſmodi enim lect⁹, quòd pertinet ad ægrū

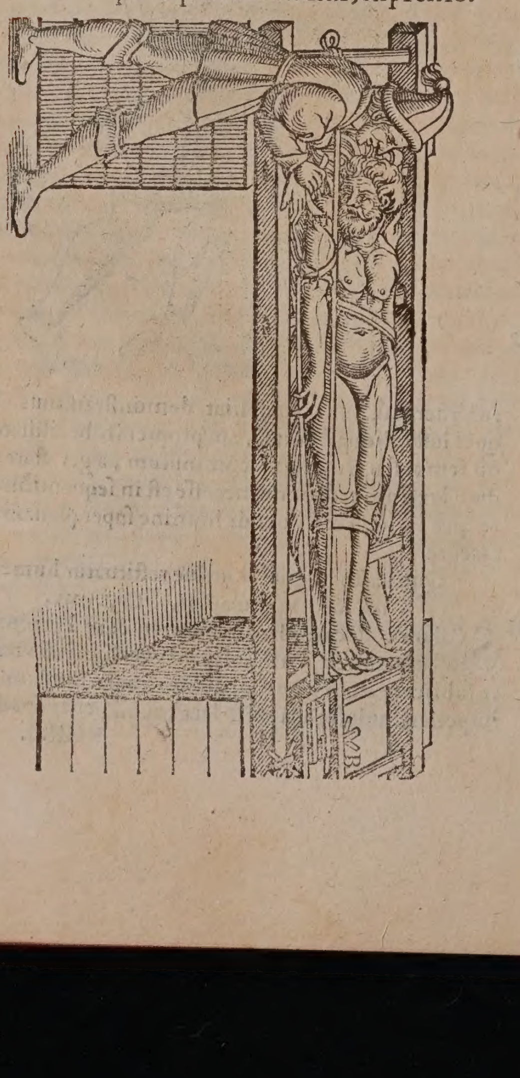
iacentem, dum restituitur, scamni munus præstabit. Organum verò ad scalam alligandum ab inferiori crurum extremitate, rursúsque trochleæ (quemadmodum dictū est) binæ à superiori scalæ parte, totidē ab inferiori vinciendæ. Satius autem est ad luxata restituenda, pro scala adhibere scamnum quod ab altero extremo quadratis fossis excauatum sit, vbi organum firmiter insistat. Quæ præparatio esse debeat, dictum est: modos autem quibus humeri caput restituitur, exequemur. Prolapso igitur humeri capite, collocare hominem cōuenit, sic vt iaceat super scalam, organo ad pedes constituto, supinus, vbi in alam vel priorem partem excidit: in ventrem, vbi in posteriorem. Igitur vbi in alam conuertitur, funis capita super caput à priori vel posteriori parte adducenda, mediúmque habenæ duplicatæ dandum est ad humerum, sic vt inter ipsum & cuneum demittatur, capitáque eius ab exteriori parte ferantur, atque ita pendeant: post hæc laqueus carchesius, vel alius ex iis qui æqualiter extendūt, humero (vt suprà ostensum est) iniiciendus, cuius capita deorsum ad organum adducenda. Quum capita ergo ad pedes ferantur, agemus vel continentes & ab inferiori parte extendentes, vel in diuersa trahentes, siue directis ductionibus vtamur, siue alius motus intercedat, vt antea indicauimus. Quum satis extenderimus, condere humerum debemus, idoneam impellendi rationem adhibentes. Præcipuè autem duplex impellendi ratio idonea est, & quæ articulum extrahit, & quæ sursum compellit. Manente intentione, duplicatæ habenæ capita tenentes, vi humeri caput extrahimus, eodémque momēto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus: eò enim fit vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem partem ducatur, moueatúrque. Quo facto remissa intentione protinus sursum compellimus: post hæc humerum prehendētes attollimus, vt in suum locum collocemus. Hæc sunt quæ fieri oportet, vbi humeri caput in alam excidit.

A B C D

Scalæ sequentis per literas descriptio.

A *Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum supra caput.*
B *Organum ad scalam alligatum.*
C *Trochleæ à summo gradu suspensæ deorsum spectantes.*
D *Trochleæ ab imo gradu.*
E *Habena media demissa inter cuneum & humerum, cuius capita spectent in partem exteriorem.*
F *Carchesius ad humerum datus.*

Scalæ planæ, qua iacētis hominis humerus in alam prolapsus restituitur, expressio.

De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente, Cap. XVI.

SED si humeri caput in priorem vel posteriorem partem conuertatur, homine (vt dictum est) figurato, nēpe supino, si in priorem partem venit: in ventrem, si in posteriorem, funis aut habenæ medium lana siue linteo obuolutum alæ subiicitur, capitáque super caput feruntur, non quidem è regione vitiati humeri, sed obliqua versus partem contrariam, ad rem aliquam immobilem vinciuntur, qua retineantur. Ambigitur verò quamobrē capita non rectè ferantur, sed versus contrariam partem obliqua. Pasicrates quidem atque alii nonnulli hoc ea de causa fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite sursum attracto prohibeamur quominus ab inferiori parte extēdamus. Sed decipiuntur similitudine femoris, quum res aliter habeat: siquidem femur ad Γ literæ similitudinem declinat: at humeri caput dimidiū orbiculatum est, neque potest femoris modo à medio fune sursum adduci. Quorsum igitur id fit? ne sub medio fune quæ sub ala sunt cōpressa, alæ regionem compleant: completo enim recessu, humeri caput locum non habebit in quem recondatur. Nos etiam non secus atque ii qui nō multo antè vixerūt, ob propositam causam, habenam & funem similiter collocamus. Consueuimus interdum & aliter cōtinere: duos enim laqueos ex iis qui inæqualiter extendunt, implicantes thoraci dorsóque sub alis circumponimus, eorúmque capita continendi causa ad gradum qui contrà situs est, alligamus: qua continendi ratione adhibita laqueum æqualiter extēdentem humero circumponimus, quemadmodum tradidimus, qua de humeri capite in alam prolapso: cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organum demittimus, & ad axem deuincimus, vt eo conuerso contineamus, & ab inferiori parte pariter extendamus: vi, quantum res exigit, adhibita vt articulum restituamus, premendo impellimus. Prominentiori enim vnius manus palma vi humeri caput comprimimus: altera verò cubitum huc atque illuc agitamus. Indicium autem repositi ossis in superioribus explanauimus. Fit etiam in- E terdum vt ad humeri caput luxatum, medii quoque humeri fractura accedat, cogatúrque medicus eodem tempore vtrique vitio subuenire. Docendi autem gratia sermoni insistam, qui eum casum explicet, vbi & caput humeri in alam excidit, & medius humerus comminuitur.

De humero simul fracto & prolapso, Cap. XVII.

QVæsitum est à maioribus nostris qua via hæc restituantur. Pasicrates quidem os suo loco motum pri- F mò restituit, quòd maiorem vim in restituendo postulet quàm fractura. At si quis sub fractura laqueum iniiciens eodem momēto velit tam quod fractum est, quàm quod excidit, restituere, dum vis ad luxatum quantum postulat, adhibetur, fractura plus iusto intenta, partes fracturæ superiectæ vltra debitum extentæ lædentur, resoluentur nerui aut abrumpentur, & fortasse corpora tota priusquā articulus laxetur: atque hac de causa censuit ipse laqueum super fracturam imponendum, & antè quod luxatum, deinde quod fractum est, restituendum. Voluit Aristiō eō- G dem tempore & luxatum & fractum humerum restituere, ne si luxatum prius reponatur, dum fractura componitur, præ vi positum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroque casu sequi detrimenta, verè sic habent: qua propter nobis placet antè articulum reponi, proximéque fracturam curari, ea cautione, ne dum quod fractum est ab inferiori parte extenditur, articulus elabatur. Ad luxatum igitur restituendum cuneus à funibus dependens in alam coniicitur, rursúsque capita funis sursum adducuntur super caput: humero super fracturam carchesius laqueus imponitur, vel alius qui æqualiter extendat, eiús- H que capita deorsum demissa, vt retineantur ad aliquam moram vinciuntur, atque à superiori parte attrahēdo, articulus reponitur: quo facto, cuneus in ala relinquitur, vt humeri articulus maneat: laquei verò capita inferiori parte resoluuntur, & super caput adducta tanquā retinacula

vinciuntur v... eriusque præsidio, cunei scilicet & laquei, articulus suo loco seruetur. Post hæc carchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorsum demissa ad axem vt ab inferiori parte in tendant, religantur: quò fit vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, superiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

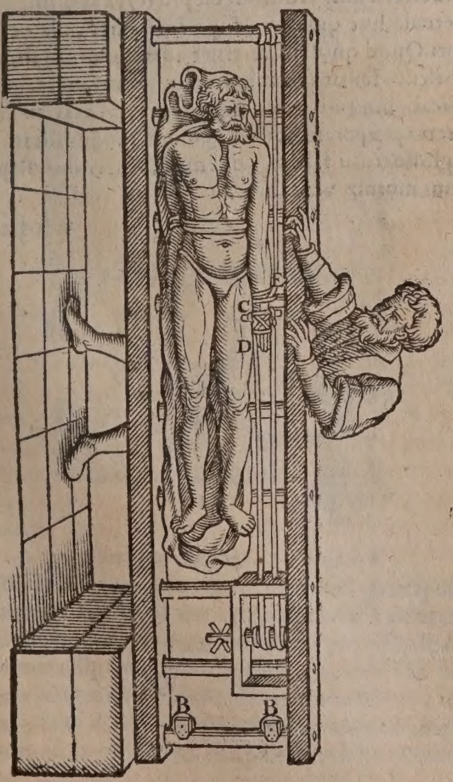
De cubito luxato, Cap. XVIII.

CVbito in illas tres partes conuerso, in quas vbi procidit, brachium curuum est neque extēditur, homo resupinandus est super asserem scalæ insidentem: alligatis trochleis organóque ab inferiori parte, laqueus inæqualiter extendens brachio prope manum iniiciendus, cuius capita super caput adducta ad oppositam moram alligentur: tum duplicatæ habenæ medium iuxta cubitum dandum, capitáque eius deorsum adducenda. Dantes igitur capita, laquei quidē humero iniecti, supra caput; duplicatæ verò habenæ, deorsum, continebimus simul, & ab inferiori parte extendemus, vt ostensum fuit in superioribus: neruis abundè intentis, eo modo impellemus quem paulo suprà diximus, quū de erecta scala pertractauimus. At si in priorem partem elabatur, in quo casu brachium extenditur, resupinato itidem homine, laqueus æqualiter extēdēs humero iniiciatur, capitáque ei⁹ super hominis caput attrahantur: tum alter laqueus æqualiter extendens ad extremum brachium alligetur, eiúsque capita deorsum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam esse antea exposui. Eodem autem modo vbi articulum restituimus, impellere oportet, premēdo scilicet & circumducendo, eadémque ratione quæ in opere de luxatis dicta est. Verùm si alterum os præter naturam habeat, siue cubitus excidat, siue radius diducatur, laqueo rursus æqualiter extendente ad humerum dato, capitibúsque eius sursum super caput adductis vt retinacula sint, brachio laqueus iniicitur qui inæqualiter extendat (quemadmodum explicauimus) capitáque eius deorsum ad organum adducuntur, & iidem impellendi modi accommodātur. Absoluimus iam sermonem vniuersum de cubito atque humeri capite, restat vt ad manum accedamus.

De manu, Cap. XIX.

Scalæ, qua manus secundum motum vitiata restituitur, expressio.

A Organum ad scalam alligatum. B Trochleæ. C Ferramentum datum ad sinus manus. D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem. E Laqueus æqualiter extendens brachio iniectus in uicinia manus.

A MAnus in quatuor partes mouetur, in interiorem, exteriorem, priorem & posteriorem. Restitui autem debet vel super scamnum, vel super scalam quæ plana collocetur. Homine itaque iuxta scalam vel scamnum sedēte, figuretur manus supina, si in interiorem partem erupit: prona, si in reliquas tres. Deinceps circa sinum manus, ferramentum quo adurimus, transuersum vel transuersus axis detur, atque ad ipsam palmam vinciatur: tū extremitatibus propositi vectis seu ferramenti sinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ iniiciātur, capitáque à priori parte ad organum ferantur. Brachio autem
B in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extēdens, cuius capita ferantur à posteriori parte, rursúsque intentio adhibeatur quæ paulo antè exposita est, vel continēdo & seu ab inferiori seu superiori parte extēdēdo, vel in diuersa adducendo: postquam abundè intenderimus, impellere debemus, quemadmodum in libro de luxatis exposuimus, premēdo, vbi in interiorē vel exteriorē partē venit: vbi in priorem & posteriorem, adducendo. Sed venio ad spinam.

C De spina, Cap. XX.

SPina gibba recenti ictu restituitur. Oportet in restituēdo hominem pronum collocare, vel super scalam cuius gradibus asser iniectus sit, vel super scamnū, trochleásque (vt dictū est) adhibere: post hæc ad spinā dare binos laqueos æqualiter extēdētes, vnum à superiori parte gibbi, alterum ab inferiori: vel quaternos ex iis qui inæqualiter extendunt, inter se oppositos, binos à superiori parte, totidem ab inferiori: & superiorum quidē capita sur-
D sum, inferiorum verò deorsum adducere, siue vt retinacula sint, & vel ab inferiori vel à superiori parte intēdāt, siue vt in diuersa diducant. verùm vbi in diuersa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Postquam abundè intenderimus, eo modo impellimus quem in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore, Cap. XXI.

FEmur in quatuor partes prorumpit, interiorem, exte-
E riorem, priorem & posteriorem: atque vbi in tres partes conuertitur, crus extentum est, & curuari minimè potest: quòd si in posteriorem partem prolabatur, curuatur, sed non extenditur. Igitur si in illas tres partes venit, vbi extētū crus minimè implicatur, resupinādus homo est super scalam vel scamnum, & duplicatæ habenæ vel funis medium lana seu linteo circundatum inter anum & natu rale iniiciendum, capitáque eius super caput adducenda. Si in exteriorem quidem & priorem partem femur erupit, media habena variè quacūq; parte inter anū & na-
F turale dari potest: sed si in interiorem partem exciderit, inter femur integrum adhibenda est, & articulum qui restitui debet, ne si femoris capiti subiecta fuerit, membrū ab inferiori parte attrahi non sinat. Quo facto, carchesius laqueus vel alius, æqualiter extēdens, femori extremo circumponendus est, capitáque deorsum ad organum ferēda, & ad axis clauum alligāda, vt adhibitis retinaculis cōtierso axe contineamus, & ab inferiori parte extēdamus. Nihil item prohibet quo minus à superiori intendamus, quemadmodum dictum est qua de humeri capite. Ner-
G uis quantum satis est diductis, iisdem vtendum est impellendi modis quos in opere de articulis indicauimus. At si femur in posteriorem partem prolabatur, vbi complicari crus diximus, sed nullo modo extendi, organo ab inferiori parte alligato æger sedeat, magis tamen in supinum habitum conuersus, in alteram coxam inclinetur: post hæc contineatur sicut in opere de articulis ostendimus. tunc carchesius laqueus vel alius æqualiter extendēs femori circūdetur, eiúsque capita deorsum demissa, vt ab inferiori parte extendant, ad axē religentur. Neruis
H quantum res postulat intentis, oportet eadem ratione in restituendo impellere quæ in opere de articulis exposita est, spatha premendo idonea extrahere, & femoris caput in exteriorē partē adurgere, sicque crure deorsum extēto atque homine resupinato, articulus reponitur. Crus autem

reſtitutum teſtatur eius flexus atque porrectio: in quancunque enim partem venerit, vbi reſtitutum eſt, liberam eius actionem ſpectamus, flexum ſcilicet & porrectionem.

De genu, Cap. XXII.

Genu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorẽ, & poſteriorem: vbique autem crus extentum eſt. Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem reſupinare conuenit: ſi in poſteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes membris iniicere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri ſuper eam regionem quæ carnoſa à poſteriori parte prominet, rurſúſque organo ad inferiora deligato, eaſdem adhibere intendendi rationes quæ in aliis luxatis ſunt oſtenſæ, impulſúmque in opere de articulis declaratum.

De talo, Cap. XXIII.

Talus modò in interiorem, modò exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in poſteriorem. Rurſus itaque oportet hominem ſedere, extentóque cruri laqueum imponere, qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad poſteriorem partem porrigere, ad talum verò ſandalium vel draconem laqueum dare, capitáque à priore parte ad axẽ adducere, continẽdóque ab inferiori parte extendere, & iiſdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Reſtituendi rationem præterimus, quoniam de hac præcipuè agimus, vbi organorum quæ plana collocantur, præſertimque noſtri machinamẽti, motum declaramus.

Scalæ ſequentis per literas deſcriptio.

A *Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.*
B *Sandalius laqueus ad talum datus.*

Scalæ, qua talus è loco ſuo motus reſtituitur, expreſſio.

Gloſſocomum Nymphodori, Cap. XXIIII.

Gloſſocomum Nymphodori tractorium organum eſt quadratum: habet autem duo latera quæ extremis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iunguntur: laterum

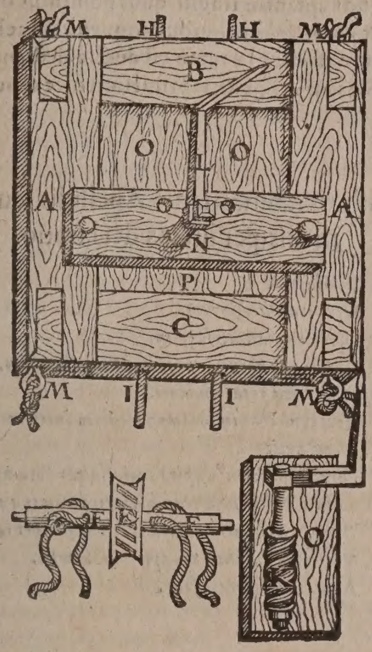
A verò & trãſuerſariorum eadem eſt magnitudo: ſunt enim longa latáque duos palmos, craſſa digitos totidem. quare quum æqualis ſit eorum modus, iure gloſſocomum ex eorum numero eſt quæ propriè quadrata appellantur. Media igitur latera exculpta cauatáque ſunt, cauis non nimis altè penetrantibus: quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtraque parte ferrei vnci ſunt, duo in vniuerſum, vel foramina, in quæ poſſint coniici funes, quorum hæc ratio eſt. Funes duo vncis medii
B circumligantur, & ab vtraque parte prope foramina nodum accipiunt, quorum capita quum quatuor ſint, duo traiiciuntur per tranſuerſarium prius, ab interiori parte extrà, reliqua duo per id quod poſterius eſt. Secundum tympanum cochlea ſpeciem lentis referens rectà collocatur: hæc compoſito vocabulo Græcè κοχλιάξων dicitur: eius extremitas demittitur in cauum non penetrans prioris tranſuerſarii: pars verò quæ cochleæ modo ſtriata eſt, iuxta tympanum collocatur: quod ſupereſt ex eius lõgitudine per foramen tranſit, extremáque parte baculum
C verſans habet quo torquetur, vt cochlea per id verſata tympanum moueat: conuerſo hoc axis verſetur, quo moto funium capita, quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in gloſſocomo opercula, vt quæ in eo ſunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidem à ſuperiori, ea de cauſa vt alligari organum poſſit. Huius fabricationis autor eſt Ariſtion filius Paſicratis: ſiquidem aliter ſtructum fuit à Nymphodoro. In vetuſta enim ſtructura extat cochlea non per tranſuerſarium, ſed quà opercula ſita ſunt, traiecta: duas enim forſices ferreas ad latera
D affixa habet ad mediũ pertuſas, quarũ vna axi ſubiicitur, altera ſuperponitur, vtraque à latere tympani collocatur: inferior anguſtius foramen habet, ſuperior latius. Cochlea igitur ab ea parte qua opercula ſita ſunt, traiecta, atque à forſicibus contenta, alterum operculum ſine impedimeto clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ, quam penetrare diximus, cuique baculum verſans affigitur. Hoc itaque operculum medium tranſuerſum in duas partes ſecatur, quarum altera manet immobilis,
E altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunata figura exciditur, vt quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propoſitam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructurã nõ accepit Ariſtion, ſed adiecit organo axem habentem tympana foraminàque, vt axis qui in medio eſt motus, vbi velis conſiſtat, & vi minimè voluatur: tranſtulit item annulos iuxta prius tranſuerſarium, ne organum à parte operculi, ſed à parte prio-
F ris trãſuerſarii alligetur. traiecit præterea funium capita per opercula, hæc quidem à ſuperiori parte, illa verò ab inferiori. Quod quidem pertinet ad annulorum ſitum, vnà nobiſcum ſentit: ſed axem quem adiunxit, tanquam ſupervacaneum reiicimus. ſiquidem vnus axis ex robuſta materia præparatus, quod opus eſt abdũè efficit. Sed quum gloſſocomi fabricationem abſoluerimus, ſequitur vt ad eius motum veniamus.

Gloſſoco-

Glossocomi Nymphodori, clausi & aperti, per literas declaratio.

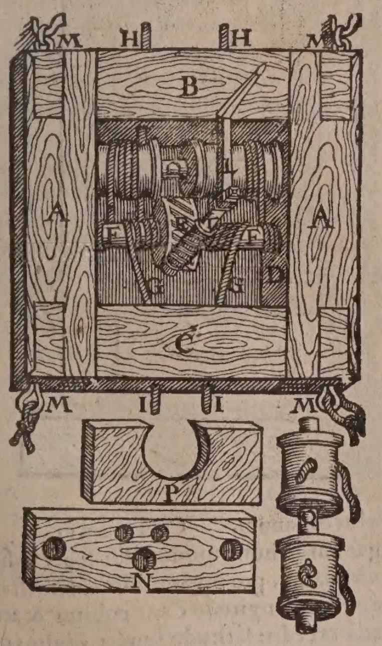
A Latera. B Transuersarium prius. C Transuersarium posterius. D Cauum non penetrans. E Axis habens tympanum in medio. F Foramina, in quæ funes coniici possint. G Funes duo.

Nymphodori glossocomum clausum.

H Capita funium traiecta per prius transuersarium.
I Capita funium per posterius transuersarium traiecta.
K Cochlea speciem lentis referens. L Manubriolum.
M Quatuor annuli in transuersariis. N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis. P Pars operculi in lunatam figuram excisa. Q Axis habens tympana foramináque.

Nymphodori glossocomum apertum.

De motu organi, Cap. xxv.

VBI humeri caput suo loco mouetur, præcipuéque si in alam veniat, ad scalam eodem modo paratam quo in Nilei plinthio explicauimus, nunc pro plinthio glossocomum alligetur, non ab operculis, (ne sub cochlea habenæ abrumpantur) sed à priori transuersario, annulis prope ipsum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur: hæc quidem à su-
A periori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi restituere volumus, subsellium prope scalam ponatur super quod homo ascendens brachium sic traiiciat vt indatur cuneus in alam. Circumligetur insuper humero carchesius laqueus vel alius æqualiter extendens, eiúsque capita ducantur ad superiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionib⁹ ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traiiciantur, & cum funium capiti-
B bus colligentur, quò rursus fit vt machinationes motæ alio intercedente motu, ab inferiori parte extendant: verùm si per superiores laquei capita traiiciantur, deinceps per inferiores demissa ad funium capita vinciantur, rursus machinationum motus per duos cõtrarios motus interiectos, ab inferiori parte extendit. Impulsus verò, quos deinde res postulat, fiunt quemadmodum dictum est vbi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenã extrahendo, & intentione remissa per manus sursum compellendo. Retulerunt alii organum hoc vbi à superio
C ri parte extendere volumus idoneum esse: transferunt enim ipsum ad superiorem partem supra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem, solutum tamen in alam coniiciunt: deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & carchesium laqueum humero iniiciunt, cuius capita deorsum adducta, ad imum scalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis, directis ductionibus à superiori parte intẽdãt. Licet etiam organo ab inferiori parte alligato, à superiori extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei
D capitibus, vt (quemadmodum dictum est) retinacula sint, cunei funium capita per trochleas traiecta cum superioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis, alio intercedente motu à superiori parte extendant, aut laquei capitibus non amplius retinaculi vicem exhibentibus, sed ad funium organi capita alligatis, vel ad superiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præstent: quúmque abundè extendunt, eosdem adhibent im-
E pulsus quos paulo antè proposuimus. Quæ relata sunt adscripsimus: probamus autem & in hoc quod de Nilei plinthio diximus, vbi scala erecta collocetur, intentionẽ ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad scalam alligato: eã verò quæ vel à superiori parte trahit, vel in diuersa diducit, ex toto prætermitti: eiusmodi siquidem imbecilles sunt. quòd si homo iaceat sic interdum censui luxatum reponi. Contentus sum propositis reponendi rationibus, exempli causa propter organi motum huc allatis. Omnia enim luxata per hoc quoque instrumentum reponi pos-
F sunt, non secus ac per Nilei plinthium. Vtriusque machinationes sunt diuersæ, sed reponendi rationes eædem, sic vt liceat ex superioribus vniuersum huius organi motũ intelligere.

Trispastum Apellidis seu Archimedis, Cap. xxvi.

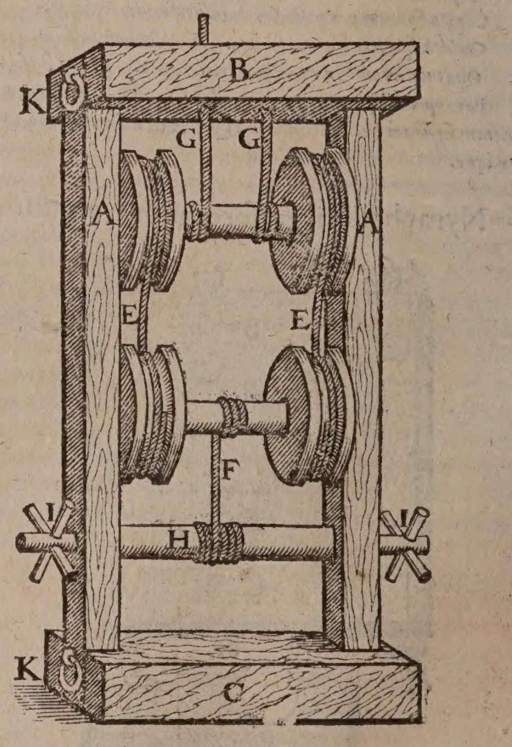
ILlud in primis scire cõuenit, quòd neque Apellides neque Archimedes medici fuerunt, sed architecti, qui machinamentum hoc excogitarũt, (quemadmodum nos accepimus de historia) ad naues deducendas funibus nõ
G per manus, sed per ergatam attractis: illius autem seculi medici eius structuræ modum minuentes, trispastum organum medicinale ad luxata fractáque restituenda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorum genere est quæ oblonga quadrata nuncupantur: est autem hoc modo compactum. Duo latera longa palmas quatuor, digiti crassitudine, inter se coagmentantur per transuersaria lõga palmos duos, crassa digitum. Latitudo potissimùm posterioris trãsuersarii, sex digitos æquat: prioris, propter opercula, palmos duos. Vt retulit autẽ Pasicrates, media latera excauata sunt cauis non nimis altè penetran
H tibus, quibus duo axes includũtur, rotas habẽtes in vicinia laterum. Vtriusque axis rotæ perforatæ sunt, peruiis foraminibus, quæ non alia de causa facta sunt nisi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc est: Funes duo extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris

axis foramina,attrahuntur ita vt nodi super foramina col A
locentur: tũ funes circa suas vterque rotas inuoluũtur,&
per posterioris axis foramina traiecti nodum accipiunt.
Posterior axis medius inter rotas foramen habet, in
quod rursus funis conici debet: sumitur funis longus,
qui ab vtraque extremitate nodum acceperit: deinceps
per propositum foramen traiicitur sic vt nodus forami-
ni iũgatur:posthæc circa medium axem inuoluitur: quo
facto altera eius extremitas per posterius transuersarium
quod medium perforatum sit traiicitur. At quid nunc B
sit fune traiecto? manu tractus euolutúsque posteriorem
axem conuertit: quo conuerso,alia capita funium qui ex-
tra procedunt,ducuntur. adhibentur autem funes qua-
tuor, duo & item duo, atque ad hunc modum immittũ-
tur.sumuntur funes duo,qui extrema parte nodum acce-
perint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas
sunt traiiciuntur,attrahuntúrque sic vt duo nodi forami-
na contingant,túncque funium capita per prius transuer
sarium perforatum ab interiori parte versus exteriorem
traiiciuntur aut prehenditur funis vnus duplex,cuius ca- C
pita coniecta in prioris axis foramina attrahuntur,vt me
dius funis inter foramina statuatur:postea eiusdem funis
capita traiiciuntur per foramina trãsuersarii prioris. Duo
item alii funes sumuntur, nodo extrema parte deuincti,
hi per foramina inter rotas posterioris axis facta, & à me
dio foramine recedentia attrahuntur: qui deinde vbi eo
rum nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur traii-
ciuntúrque per posterius transuersarium perforatum, sic
vt quinque nunc sint funium, quæ extrà feruntur,capita,
duo per prius transuersarium,tria per posterius. His po- D
sterioribus manu attractis inclusisque funibus (vt dictum
est)inuolutis atque euolutis,capita eorum qui exterius fe
rebantur,ducuntur, extendúntque capita habenarum qui
bus distenditur corpus.Huiusmodi organi structuram Pa
sicrates exponens reprehendit tanquam minimè effica-
cem: vniuersum enim organi opus consistit in ductione
funis posterioris qui manu attrahitur,ac nequit man⁹ in
restituendis luxatis vim tantam sustinere, præsertim vbi
magni articuli sunt,& corpora robusta. Quamobrem or-
gani structuram immutauit,duósque axes qui inclusi e- E
rant, ita struxit vt penetrarent, & priorem, minorem e-
xiguis capitibus extantem; posteriorem maiorem & lon-
giora capita habentem; & ad prioris quidem axis extan-
tia capita clauos cõfixit:posteriori vectes adiecit: demis-
sis axibus duobus digitis machinamentum in restituen-
do sic mouit. Habenas extendendis corporibus iniectas
ad extantia prioris axis capita deligauit, vt posteriori axe
conuerso prior moueretur,& euolutis inuolutísque funi-
bus nerui extenderentur. Sed Aristion Pasicratis filius pa
tri aduersatur,vt vetustam organi structuram ignoranti. F
In vetusta enim (inquit) organi structura, axes non mo-
uebantur in laterum cauis,sed circa ferreos chodaces af-
fixos lateribus in capreoli formam excauatis,quod vide-
re licet in organis ad aquam hauriendam comparatis,
quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, ne-
que tamen rotæ in se continẽt armillam sed chodacem.
Quoniam igitur axes per armillas mouentur circa choda-
ces, & rotæ per chodaces circa armillas axes promptè ad-
modum versabuntur, atque idcirco sine impedimento e-
runt,etiamsi funis manu ducatur. Ob id autem ipsum tri- G
spastum organum appellatum est, quoniam tres funes a-
gũt: vnus quidẽ extrà ductus,duo inclusi. Hactenus ipse
probabiliter scripsit,sed vera sunt quæ à Pasicrate addu-
cuntur:non enim potest manus funem ducens bene re-
stituere, sed fortasse monstrationis causa in ludo organũ
mouere:vis autem quæ in restituendo requiritur per ma-
num minimè poterit adhiberi. atque ea de causa iisdem
omnibus factis quæ in vetusta scriptura sunt ostensa, ter-
tium axem organo adiiciendum iudicauimus, cuius ca-
pita traiecta per latera essent, vt posterior axis nunc me- H
dius fiat:medius autem perforetur: in extantibus capiti-
bus vectes demittantur,vel manubriola,aut bacula ducta
ria:medius verò funis posterior,vbi circa axem est inuo-
lutus,traiicitur per foramen axis penetrantis, suóque ibi
capite alligatur. His ita constitutis,conuersus posterior a-
xis, ille inquam cuius capita extant, funem circa se inuol
uit,quò fit vt medius axis moueatur:quo moto,prior quo
que axis mouetur. Tribus axibus conuersis, funium qui
extrà ducuntur,capita tenduntur,cum quibus vinciuntur
habenæ quæ corpora extendunt. Habet item organum o-
percula,veluti glossocomum,ne machinationes oculis ex
ponantur,atque item annulos ad latera affixos,quibus al-
ligetur. Hæc est vniuersi trispasti fabricatio. Restituendi
autem modi aptantur iidem quos posuimus in glossoco
mo: distat enim solùm quibus mouetur machinationi-
bus: præterea funium eadem est ductio, habenis ad eos al
ligatis. Sed iam trispasti fabricationem explicatam ha-
bemus.

Trispasti machinamenti Apellidis seu Archimedis per literas declaratio.

A *Duo latera.*
B *Prius transuersarium.*
C *Posterius transuersarium.*
D *Duo axes habentes rotas in ũcinia laterum.*
E *Funes circa rotas inuoluti.*
F *Funis coniectus in foramen medium inter rotas posterioris axis.*
G *Funis duplex cui⁹ capita traiecta per foramina prioris axis per prioris transuersarii foramina traiiciuntur.*
H *Tertius axis cuius capita traiecta sint per latera.*
I *Vectes in extantibus capitibus demissi.*
K *Annuli ad latera affixi.*

Trispastum Apellidis seu Archimedis.

Fabri organum, Cap. XXVII.

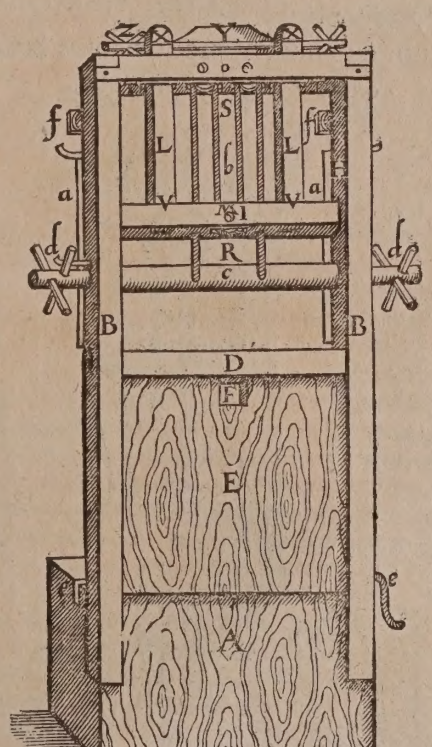
FAbri organum ad hunc modum fit: super basin, quæ κρηπὶς nominatur, pro organo dimensam, statuuntur crura duo: quorum longitudo duos cubitos & semissem æquat, aut etiã excedit: latitudo implet digitos quatuor, crassitudo tres. Crura hæc per duo transuersaria inter se coagmentãtur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à basi recedat, altero à superiori quà crura finiuntur. Inferiori transuersario subiicitur asser transuersus; qui & cum lateribus organi, & cum transuersario committitur. hunc asserem sedile consueuerunt omnes appellare, cuius medium ad transuersarium exciditur ad effigiẽ ϰ,

inuerſi,qua parte tranſuerſario infigitur æneum ꟾꟾ.accom A
modatur tam cauum quam ꟾꟾ, demittendo priapiſco o-
cto digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte
crurum canaliculi excauantur,in quibus,dum luxata re-
ponuntur,moueatur quadrata teſtudo,ſpatham &cubitos
mouens.Quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem
dicunt)peruio foramine pertunditur,in quod radix con-
iicitur,cuius extremum quà extenuatur, ad poſteriorem
teſtudinis partem per craſſitudinem traiicitur.Propoſita
pars radicis peruio foramine pertunditur,per quod fibu- B
la demittitur ne radix euellatur, ſed manens in forami-
ne torqueatur: fibula autem in extrema radice ſcutulo
ſuperpoſito includitur. Radix eò pertinet vt ſpatham in
organo ſuſtineat:habet enim organum ſpatham capitulo
leniter cauo aſſurgentem,ita longã vt à teſtudine ad ſu-
perius tranſuerſariũ quod caput nominatur, pertineat, &
cuneati axis modo excedat.Hui⁹ ſpathæ extremitas, quæ
contra capitulum eſt,media in quadratam figuram exci-
ditur,atque in id cauum includitur radicis extremitas la-
ta,quæ perforatur. Perforatur item ſpatha ab vno latere
ad alterum,in quod foramen fibula demittitur, vt ſpa- C
tham detineat ad radicem.Ipſa verò teſtudo iuxta mediũ
pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis
vel duobus à priori parte,totidem à poſteriori conſtitu-
tis, quæ non alia de cauſa fiunt niſi vt funes in ea indan-
tur,vt in ſequentibus oſtendam.Medium caput,hoc eſt ſu
perius tranſuerſariũ,in quadratam figuram excauatur, in
quod cauum duplex trochlea inditur,quæ circa axiculum
verſatur. Habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia ca
ua quadrata peruia,nempe ab vtroque trochleæ latere v- D
num, in quæ coniiciuntur quadratæ cubitorum partes:
duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittun-
tur deorſum & teſtudini inhærent,quæ quadrata caua in
ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenuéſ-
que architecti calces nuncuparunt:ſuperiores latas ac ro-
tundas,dixerunt alas.In alas ergo cubitorum quæ ſupe-
rius tranſuerſarium excedunt,& peruiis foraminibus per-
tuſæ ſunt, axis coniicitur,cuius capita vtrinque excedũt:
medium cuneatum eſt: in extremis capitibus vectes ſunt
vel manubriola ductaria,quibus conuertatur.Alarum par E
tes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forãtur,vt
ſi quãdo opus ſit,in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axẽ
immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremita-
tes alia duo ſunt adiuncta crura,vt ſiquando ſedilis vicem
exhibeat, ſuper baſim atque adiũcta crura iaceat. Verùm
quia teſtudo per funem elata,& cubitos & ſpatham attol-
lit,in ſequẽtibus qua ratione funis indatur, adiiciam.Su-
mitur funis duplex, cuius capita per duo foramina quæ
vel iuxta cubitos ſunt,vel à priori parte, vel à poſteriori
vel in medio traiiciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum F
adducuntur,ſic vt medius funis inter foramina colloce-
tur, deinde capita ſurſum feruntur,& circa duplicem tro
chleam prioris tranſuerſarii inuoluuntur,atque (vt dictũ
eſt)permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetran
tis axis religantur:continetur enim organo Fabri,alius a-
xis coniectus in crura quæ ſuper tranſuerſarium inferius
digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. In axis medio
duo claui ſunt infixi:in extãtibus capitibus vectes vel ma
nubriola ductaria quibus conuertitur axis,cuius cõuerſio
per funes teſtudinem attollit,atque vnà cum ſpatha ſimul
cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad lu- G
xata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collo-
cantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi quod ad
Fabrum refertur autorem.

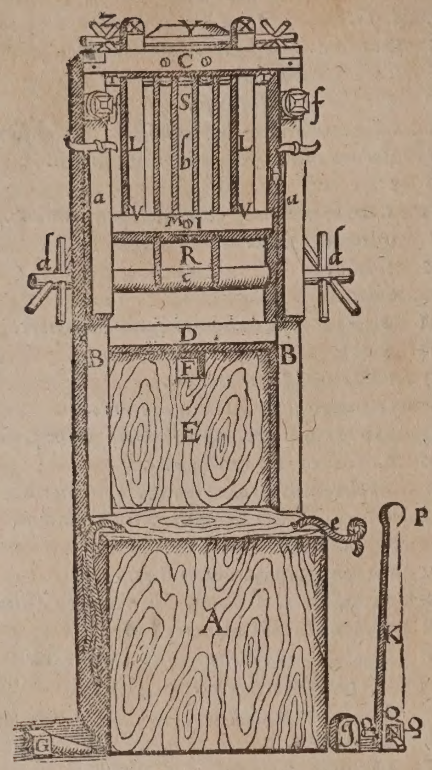
Fabri organa per literas declarata.

A *Baſis.*
B *Crura duo.*
C *Traſuerſarium ſuperius.*
D *Tranſuerſarium inferius.*
E *Aſſer tranſuerſus ſubiectus inferiori tranſuerſario.*
F *Medium aſſeris exciſi ad formam ꟾꟾ inuerſi.*
G *Priapiſcus.*
H *Canaliculi excauati ab interiori parte crurium.*
I *Quadrata teſtudo.*
K *Spatha.*
L *Cubiti.*
M *Prior pars teſtudinis peruio foramine pertuſa.*
N *Radix.*
O *Fibula demiſſa per radicem.*
P *Capitulum ſpathæ cuneati axis modo.*
Q *Extremitas ſpathæ in quadratam figuram perforata.*
R *Foramina quatuor teſtudinis.*
S *Duplex trochlea indita in cauũ ſuperioris trãſuerſarii*
T *Caua duo quadrata ſuperioris trãſuerſarii, in quæ demittuntur cubiti.*
V *Imæ partes cubitorum quadratæ.*
X *ſuperiores cubitorũ partes rotundæ quæ alæ dicuntur.*
Y *Axis in alas cubitorum demiſſus.*
Z *Fibulæ demiſſæ in alas perforatas quæ axem immobilem ſeruent.*
a *Alia duo crura adiuncta.*
b *Funis duplex.*
c *Alius axis,qui in cruribus continetur.*
d *Vectes quibus conuertitur axis.*
e *Trochleæ binæ ad baſim.*
f *Binæ trochleæ ad ſumma crura.*
g *Cuneus.*

Fabri organum.

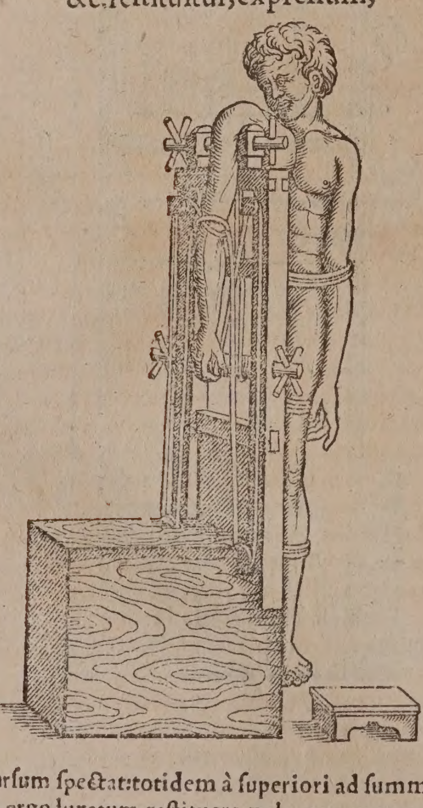
Fabri organum.

De motu organi, Cap. XXVIII.

QVVM erecta organa comparentur ad reponendũ humeri caput excitando, & aliis quoque modis idonea sint, de humeri capite restituendo tractare constitui: ordiar autem ab eo casu sub quo in alã prolabitur. Verùm vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adiicientur, binæ ab inferiori parte qua

Organum quo humeri caput cubitus luxatus, &c. restituitur, expressum,

basis sursum spectat: totidem à superiori ad summa crura. Vbi ergo luxatum restituere volumus, cuneata pars axis primùm lana vel linteo circundetur, subselliúmque iuxta organum ponatur, super quod homo ascendat: deinceps vinciantur crura quidem habena inter se, sed integrum brachium extentum, ad latus: in foramina autem alarum indantur fibulæ, vt axis seruetur immobilis vs-

A quedum eo moto opus erit. His ita constituti brachium
super axem imponatur: atque vbi cuneata pars axis in alã
coniecta sit, laqueus carchesius, vel alius æqualiter exten-
dens humero iniiciatur, eiúsque capita deorsum addu-
cta, ad clauum eius axis qui in cruribus annectitur, alligẽ
tur, fune non amplius indito, quemadmodum in organi
fabricatione retulimus, axis conuersio directa ductione
ab inferiori parte extendet: id quod etiam, alio interce-
dente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò
B per inferiores trochleas traducuntur, inde sursum data
ad clauos axis alligãtur, vt hic versatus propositam inten
tionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici contra-
rio motu interiecto. laquei enim capita per inferiores tro
chleas traiecta ad superiores feruntur: inde ad axis clauos
vinciuntur vt duplici contrario motu interiecto ab infe-
riori parte extendant. Tales sunt modi quibus ab infe-
riori parte intendimus. Siquis autem à superiori inten-
dere voluerit, fune in testudinem coniecto, veluti in or-
gani structura posuimus, laquei capita deorsum adducat,
C & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat:
post hæc axem conuertat: quo conuerso testudo alio mo-
tu intercedente, per funem elata à superiori parte inten-
det. Ex his quoque ille modus comprehenditur qui in
diuersa extendit; hic non amplius requirit vt capita re-
tinacula sint, sed ab interiori parte ad axis clauos vincian-
tur, vel per se vel alio motu intercedente, vt per vnum
machinationis motum, propositus extẽdendi modus ad-
hibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis,
quemadmodum declarauimus. Postquam abundè intẽ-
D derimus fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, reci-
piendæ sunt, atque ipse per vectes vel manubriola ducta-
ria conuertendus, vt cuneo aliqua ex parte inclinato, ex-
trahendo impellamus, sicut in aliis organis ostendimus:
posthæc dum restituimus humero deorsum intẽto, mini
ster à posteriori parte assistens, manus det ad ceruices ho-
minis, vt corpus versus pedum regionem cogat in contra
riam partem. Verùm vbi restituimus, ministro id præstan
te quod ostendimus, subsellium pedibus hominis subie-
ctum subtrahatur, vt ipse suspendatur ab organo, tum (vt
E alibi dictum est) eodem momento, quo ab inferiori par-
te extendimus atque excitamus, per cuneum extrahendo
impellemus: deinde intentione remissa sursum, cogemus
vtraque manu membro comprehenso, &, vt in suum lo-
cũ recondatur, elato. Hac igitur ratione humeri caput in
alam prolapsum restituitur.

Verùm si in priorem partem aut posteriorẽ veniat, ver-
tere sic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum est, deor-
sum spectet, sursum quod æquum est: hoc siquidem nunc
aptatur ad reponendum humeri caput, quod in proposi-
F tas partes eruperit. Eo facto homo super subsellium quod
iuxtà sit ascendens brachium super ponat sic vt axi insi-
dat: eædémque intendendi rationes adhibeantur quæ
traditæ sunt vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis
impulsus conuenit quem in aliorum organorum motio-
ne monstrauimus.

Sed si neque cubiti sint, neque axis in alas cõiectus, hu-
meri caput in alam prolapsum ita restituitur. Agitatur spa
tha sic vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis
superius transuersariũ excedat. tum duplex habena me-
G dia inter spatham & transuersãrium datur, cuius capita ab
exteriori parte pendent. In restituendo autem, æger ad
organum assistens, brachium super transuersarium impo
nit sic vt spatha in alam indatur: posthæc carchesius la-
queus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cu
ius capita deorsum demissa ad transuersarium vt retina-
cula deligantur. fune ad testudinem dato, axis conuersus
testudinem, cúmque ea spatham attollens à superiori par-
te extendit. Aptatur item ille extendendi modus qui in
diuersa ducit: laquei capita mutata ad axem alligantur:
H tunc siquidem conuersus axis in diuersa diducet. Postquã
satis extenderimus, duplicis habenæ capita cõtinenda
sunt, & per hanc ipsa spatha, vt per spatham extrahendo
impellamus. Quo facto intentio remittenda est, mem-
brúmque sursum adducendum, vt quamcelerrimè in
suum locum articulus collocetur. At si organum spatham

no habeat, nō cubitos,non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum fic reponi debet. Cuneus in quem funes coniecti fint, fuperiori tranfuerfario infidat,& per funes ad ipfum vinciatur:deinceps æger brachium fuperimponat,cuneúfque in alam coniiciatur:quo coniecto,laqueus carchefius humero circumligetur, eiúfque capita deorfum demiffa dentur ad axem qui cruribus continetur,vt axis verfatio ab inferiori parte extendat. At vbi fatis intenderit,impellere oportet,velut in aliis organis demonftrauimus, aut extrahendo,aut furfum compellendo:qui modi,quum ab inferiori parte extendimus,potiffimùm ad rem pertinent. Placuit aliis per te ftudinem ita reponere.Funem primò refoluunt , ipfúmque duplicant, cuius duplicati capita per duo teftudinis foramina traiiciunt, à fuperiori parte deorfum,& ad infe rius axis clauos alligant. attollunt itaque teftudinem propè fuperius tranfuerfarium , túncque reftituendum brachium fuperiniiciunt,cuneúmque in alam demittūt. poft hæc brachium per palmam iūcturam ad teftudinem vinciunt.His ita conftitutis,inferior axis conuertitur, teftudóque à fubiecto fune deorfum verfus attracta ab inferiori parte ducit.quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur; fed humero ad teftudinem alligato prohibetur conueniens impulfus.

Cubito in illas tres partes elapfo,vbi brachium curuatur,interiorem inquam,exteriorem, & pofteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ftare æger fuper fubfellium debet,atque axis conuerti fic vt pars eius quæ cuneata eft, deorfum fpectet,furfum,quæ æqua , dehinc brachium dare fuper axem.Quo facto,humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus eft:brachio verò in vicinia manus iniiciendus eft laqueus inæqualiter extendens,eiúfque capita furfum adducenda, & ad alam vel ad extans caput axis è regione alliganda:brachio fic ad rectū angulum figurato, habenæ vel latæ fafciæ medium ad eam regionem detur quæ proximè fub cubito eft, cuius capita deorfum ad axem porrigantur.Quod ad extendendum pertinet,iidem modi conueniunt quos vbi humeri caput reftituitur,oftendimus: nunc fiquidem licebit, vel continendo & à fuperiori parte extendendo,vel in diuer fa ducendo vim adhibere :qua abundè adhibita, eadem impellendi ratio accommodatur quæ tradita eft vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At fi cubitus in priorem partem moueatur,in quo cafu brachium extenditur,membro fuperimpofito,humerus ad axem deligetur,tunc carchefius laqueus vel alius æqualiter extendens brachio iniiciatur,eiúfque capita deorfum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur:pòft idem impellendi modus expeditiffimus, quem in tractandis organis demonftrauimus. Propriè autem fpatha plurimùm videtur ad cubitum reftituendum pertinere.Videamus autem quomodo, vbi neque cubiti in organo fint neque axis in alis contineatur,opus hoc efficiendum fit.Funis igitur re foluitur duplicatúrque, & eius capita per duo foramina teftudinis à fuperiori parte deorfum traiecta,ad axis clauos alligantur.Teftudo autem cum fpatha prope fuperius tranfuerfarium, attollitur: dein fpatha torquetur & brachiū fuper tranfuerfariū cui lana circūdata fit,imponitur humerúfque ad tranfuerfariū per palmā iuncturā alligatur: brachiū verò ad fpathā toto membro curuato. Conuertitur igitur axis cruribus contentus,teftúdóque deorfum verfus à fune coacta fpatham fimiliter deorfum adducit, ficque ab inferiori parte intendimus. At vbi fatis extenderimus aptatur impulfus, quem paulo fuprà pofuimus, fi in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: fi in pofteriorem, extrahendo. Porro ab inferiori parte extendere poffumus : impulfu autem, eo quòd brachium deuinctum fit,ad fpatham extrinfecus prohibemur, nifi quum radix euelli ex foramine poffit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur fpatha,vbi cubitus in priorem erupit , quem fi reftituere velimus,funem demittere fimiliter oportet,fineréque vt fpatha dependeat:deinde membro fuperiniecto, hume-

A rum ad tranfuerfarium deuincire,brachium verò ad fpatham. poft hæc ab inferiori parte extendere,vi, quantum res poftulat,adhibita impellere,antè quidem premēdo tum circumducendo,fpatha cum brachio torta curuatáque premendi caufa.Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo fcamnum Hippocratis,

Cap. XXIX.

Hippocrates maximè admiratione dignus multis in lōcis fuum organum ξύλον appellauit,in quibufdam etiam σχίδιον:recentiores id βάθρον, id eft fcamnum, dixe-
B runt,eóque affixis cruribus, & pro organo,& pro fcamno vfi funt.ftruitur autē fic. Paratur lignū fex cubitos longū, latum duos, nouem digitorum craffitudine,refupinatúrque,& quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda,duo fcilicet & duo,cuius eius extremis iungun- tur huiufmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruiis foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. Totum lignum in medio vfque ad alteram
C partem quatuor digitorum fpatio iniecto, caua habet, quorum altitudo pariter & latitudo tres digitos æquet: caua hæc Hippocrates καπέτας nuncupauit.Medium præterea lignum altè in quadratam figuram excauatur, quo fcalmus demittitur qui priapifcus vocatur. Alias item φλιὰς in medio ad fimilitudinem literæ Π; non inutiliter

Scamnum Hippocratis.

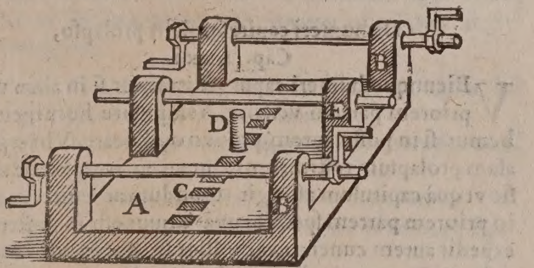
A *Lignum quadrangulum fex cubitorum, latitudine bicubitali,craffitudine dodrantali.*

D B *Poftes breues axes habentes.*

C *Foffulæ.*

D *Lignum teres in medio cauo infixum.*

E *Poftes pedales lignum tranfuerfum tanquam fcalæ gradum continent.*

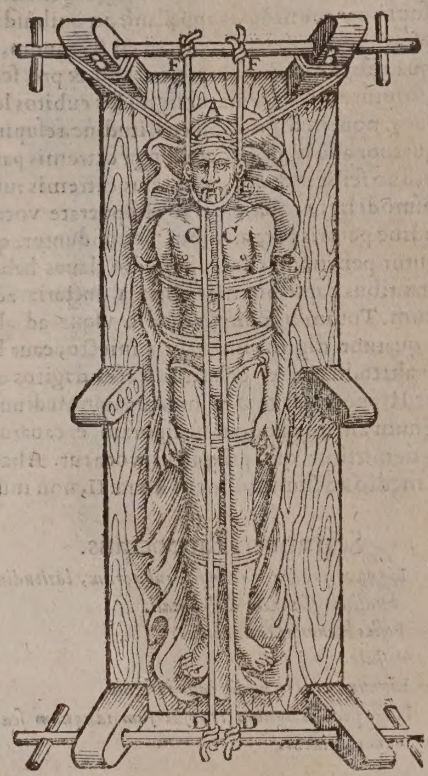
E

adiectas:Structura igitur Pafícrate autore huiufmodi eft; cui deinceps fubdam qua ratione moueatur fcamnum Hippocratis,quod vbi vetuftam ftructuram habeat,homi
F ne iacēte,ad luxata omnia reftituēda idoneum eft,vt dū fingula exequar,declarabo.

De maxilla reftituenda, Cap. XXX.

Maxilla excidente fiue ab altera parte fiue ab vtraque,homo refupinatur fic vt caput iuxta axem qui ab eius parte eft,collocetur,brachiis ad pectus atque abdomen alligatis,cruribúfq; inter fe,& omnibus ad fcānū organum deuinctis. Tum capiti ea iunctura imponitur quæ lepus auritus dicitur, eiúfque finus ad ea ligna quæ proximum axem fuftinent,vt retinacula fint, deligantur:
G media habena in os inditur, quantùm poteft intima, iuxta eā regionem, qua maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares,eiúfque capita deorfum demiffa ad axem qui à pedibus eft,alligantur, aliáque habena media mentū complectitur, & in vtranque partem vltra caput adducta ad axem qui fuper ipfum eft,diducendi caufa deuincitur.His ita conftitutis, inferior axis torquetur, vt continendo,& ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur. Poftquam intenderis, quantum res ipfa poftulat, ad eos impellendi modos venies quos in opere de articulis expofuimus.Si maxilla quidem ab vna parte exciderit,
H tria efficies,adduces, premes & furfum compelles: fin ab vtraque extrema mota fuerint, premere conueniet,& furfum compellere.Hæc de maxilla,nunc venio ad humeri caput.

A *Iunctura lepus auritus.*
B *Sinus leporis deligati ad ea ligna quæ sustinent axem proximum, ut retinacula sint.*
C *Habena quæ media in os inditur.*
D *Capita habenæ alligata ad axem qui à pedibus est.*
E *Alia habena quæ media mentum complectitur.*
F *Habenæ alterius capita diducendi causa ad axem deuincta.*

De humeri capite in alam prolapso,
Cap. XXXI.

VBicunque humeri caput restituimus, si in alam vel in E
priorem partem venerit, resupinare hominem de-
bemus: si in posteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in
alam prolapsum restituimus, cuneus eò immittendus est,
sic vt quà capitulum assurgit rotundum ac leniter cauum,
in priorem partem spectet; quà æquus est, in posteriorẽ:
expedit autem cuneum, vt mollior sit, linteo vel lana in-
uoluere. Omne enim lignum (autore Hippocrate) durum
est, & tactu lædit, atque hac de causa potissimùm lana cir-
cundatur. Adde quòd hæc sudorem absorbet qui in a-
la oritur, & ob curationis metum, & ob calorem eius par-
tis naturalem qui ad diducendum confert: & quòd cuneũ F
labi non patitur. deinde funium capita hæc quidem à
priori parte, illa verò à posteriori super caput ad axem ad-
ducenda. Media item habena sub ala inter cuneum & hu-
merum danda est, vel (vt aliis placuit) inter cuneum & la-
tera, eiúsque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipsi au-
tem humero carchesius laqueus, vel alius æqualiter extẽ-
dens, iniiciendus nõ quà laceratus est, ne quum neruosus
sit, si adstringatur, doleat: sed suprà vel infrà. Plerique su-
periorem regionem anteponunt tanquam magis ido-
neam, quòd proxime ad articulum accedat, sed locus hic G
ad curationem minus accommodatur: prohibet enim
rectum impulsum. Sub musculo igitur deligandum cen-
semus, & ob hanc causam, & propterea quòd locus qui iu-
xtà adstringitur, ægrè laxatur: quæ verò mediocri interie-
cto spatio attrahuntur, facilè sequuntur. Expedit autem,
vt laqueus mollius incidat, humerum lana obuoluere,
deinde laqueum iniicere: tubercula enim cubito subiecta
prohibent quo minus laqueus sub extendentium vi deor-
sum labatur. His ita constitutis, laquei capita deorsum de-
missa, è regione ad axis clauum alliganda sunt, vel circa
ipsum obuoluta, vel nodo inter se deuincta: magis autem H
ad rem pertinent, vbi inter se alligato clauo circumpo-
nuntur, tunc siquidem opus suum firmius præstant: neces-
A se autem est, vel continere, & seu ab inte[illegible], seu à supe-
riori parte extendere, vel per organi axes in diuersa con-
tendere. Abundè vi adhibita, primùm conuenit impelle-
re, per duplicem habenam extrahendo: & eodem quo ex
trahimus momento cubitum altera manu ab exteriori
parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tũ
hac remissa laxatáque, manibus sursum compellere. At si
caput humeri in priorem partem moueatur, hominem
supinum collocamus: pronum, si in posteriorem, cuneó-
B que omisso, medium duplicatæ habenæ lana inuolutum
sub alam demittimus, capitáque eius supra caput adduci-
mus, non è regione humeri vitiati, sed versus cõtrariam
partem, homine resupinato, si in priorem partem articu-
lus exciderit. Quæsita autem causa est quamobrem id fiat.
Pasicrates quidẽ id propterea fieri dixit ne humerus de-
tineatur, habena è regione sursum versùs attracta: re[illegible]-
tiores non ea de causa, capita obliquè ducenda esse dixe-
runt, sed ne corpora quibus ala continetur, compressa lati
scapularum ossis sitium impleant: nobis verò cum omni-
bus conuenit, capita obliquè danda esse ad contrariæ par-
C tis ligna quibus axis continetur. Rursus autem humero
carchesius laqueus iniiciatur, vel alius qui æqualiter ex-
tendat, eiusqúe capita deorsum ad axem qui à pedibus
est, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferio-
ri parte intendamus, vel (si placeat) in diuersa cõtenda-
mus. Conuenit autem impulsus (quemadmodum suprà
declarauimus) manibus præcipuè adducendo, cõprimen-
dóque. Similiter autem vbi humeri caput in posteriorem
partem moueatur, homine prono eadem moliri conue-
D nit, quæ, vbi in priorem venit, tradita sunt. At vbi satis
extenderimus, manibus premere & adducere, & sursum
compellere necessarium est.

A *Cuneus.*
B *Funium capita ad axem supra caput adducta.*
C *Habena media inter cuneum & humerum data.*
D *Carchesius laqueus humero iniectus.*
E *Laquei capita ad axem qui à pedibus est, alligata.*

De humero luxato comminutóque
Cap. XXXII.

H NOnnunquam accidit, vt prolapso humero fractura
quoque adiiciatur mẽbro medio cõminuto, in quo
casu recondere articulũ oportet, & fracturam cõponere.
Quod

Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit, & à superiori parte extendere: quod ad fracturam, similiter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere: sed antè restituere quod prolapsum est oportet, deinde quod fractum. Ergo vbi volumus quod prolapsum est condere, cuneum in alam indimus, capitáque funium super caput attrahimus, ac mediam habenam inter cuneum & humerū demittimus, cuius caput ab exteriori parte procedat. Tum infra cuneum ac super fracturam carchesium laqueum iniicimus, eiúsque capita deorsum ad ligna quæ axem sustinent, ad retinendum alligamus: sed funium capita ad axem qui super caput est, vincimus, vt eo conuerso & contineamus & à superiori parte extendamus. Neruis abundè intentis per conuenientem impulsum articulum restituimus: quo facto, laquei capita super caput data retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cuiusmodi carchesius est, humero iniicitur, cuius capita demissa ad axem qui à pedibus est, vinciuntur, vt & retinendo, & à superiori parte extendendo vis adhibeatur. Neque nunc est quod timeamus ne fractura ab inferiori parte, attracta repositus articulus excidat: siquidē, quum à superiori parte, tam à cuneo quàm à superiori laqueo retineatur, vi satis adhibita, fracturam manibus componimus, quemadmodum sæpius indicauimus. Quòd si humeri caput in priorem vel posteriorem partem venerit, vbi restituitur, easdem animaduersiones desiderat. Hactenus de humeri capite.

De cubito, Cap. XXXIII.

Cubito in illas tres partes elapso, in quas vbi venit brachium curuum est, neque extenditur in interiorem, exteriorem, & posteriorem, homo super organum resupinetur, quo commodè figurato, carchesius laqueus, vel alius æqualiter intendens humero circundetur, cuius capita vt retinacula sint, sursum super caput vinciantur: brachio autem in vicinia manus laqueus iniiciatur, qui inæqualiter extendat, puta attollens, chiastus, aut nauticus, cuius capita sursum adducta ad ligna quibus axis continetur, religentur: vtrunque scilicet ad id ad quod spectat è regione, sic vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. Tum duplicatæ habenæ, seu latæ fasciæ mediū ad brachium dentur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem qui à pedibus est, vinciantur. Datis igitur capitibus laquei, ad superiora duplicatæ habenæ, ad inferiora, b inisque axibus vno super caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus, vel continendo & à superiori vel inferiori parte attrahendo, vel in diuersa ducendo: eáque ratione impellemus, quæ reponendo articulo idonea sit. Vbi in interiorē vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in posteriorem, extrahemus. Quòd si in priorem partem articulus elabatur, in quo casu curuari extentum brachium nequit, homo supinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio super scamnum extento, carchesius laqueus humero iniiciatur, cuius capita super caput procedāt: extremo itē brachio, in vicinia manus, alius detur laqueus qui æqualiter extendat, cuius capita deorsum attrahantur. item eadē vis adhibeatur, nempe retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem satius duco in diuersa contendere: nam hoc ad articulum reponendum efficacius est quàm si ab inferiori parte solummodo extendamus. Oportet autem quū abundè extenderimus, ad commodè impellendum transire, premendo nimirum & circunducendo. premēdo quidem, intentione adhuc manente: circunducendo, postquam remissa fuerit. Condito articulo, vt eius restituti certa indicia habeantur, experiri oportet naturales brachii actiones, flexum inquam & porrectionem, præterea situm in pronum habitum ac supinum, quoniā vbi huius modi actiones liberæ sint, perfectè restituti articuli fidem faciunt: possumus & conferentes cum altero cubito, num ex toto luxatū restituerimus, colligere. Quo perfectè restituto, brachium commodè ad rectum angulum curuetur, contineatúrque in sequentem curationem. Duo igitur brachii ossa, vbi suo loco mota sunt, his modis reuertuntur: sed potest seorsum vtrunque etiam offēdi, quum cubitus erumpat, radius diducatur, quod nunc quoque ex-

A plicabo. Læditur per se cubitus radio inuiolato: dehiscit seorsum radius, cubito in sua sede manente. Vtrumlibet horum ossium lædatur, vbi per hoc organum restituitur humerus, iniecto laqueo ad ligna quæ axem super caput continent, alligatur, extremóque brachio rursus laqueus circundatur, qui inæqualiter extendat sicut attollens, aut nauticus, cuius capita deorsum demissa intendendi causa ad axis clauos vinciuntur. In circundando laqueo qui inæqualiter extendit, id obseruatur vt sinus super eā partem quæ reponitur, capita super contrariam collocentur:
B siquidē laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt, quibus eorum capita insident, minus verò contrarias. Ergo quū brachium duobus ossibus cōtineatur, vbi alterum suo loco motum reponitur, cogere id potissimùm expedit, & alterum (si fieri potest) non vrgere. Intensione abundè adhibita, illi conueniunt impellendi modi quos luxati genus postulat. si quidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriusque manꝰ digiti inter se iuncti ab exteriori parte radii eminentiā cubiti cōplectuntur, prominentioréque palmarum partes à latere
C dantur, vt his impellentibus, quasi adducendo, os in suā sedem collocetur. at si cubitus ad posteriora radii pro eo perit, brachio aliquantisper curuato eodem momento quo ab inferiori parte extendimus, prominentiori palmæ parte premere debemus, vt os in suam sedem reponatur: hæc enim premendi ratio ad restituendum propriè apta est. At vbi radius in priorem partē recedat, extento brachio perindè agere conuenit quasi vtrunque in eadem partem excesserit: adhibenda itaque vis est, & continendo, & ab inferiori parte extendendo: quo abundè facto, du-
D plex impulsus accommodatur, & qui premit, & qui circunducit. qui premit intentione manente, hac remissa: qui circunducit, vt ostensum iam est. Commune est vtriusque vbi restituta fuerint, spectare an brachium suo munere si ne impedimento fungatur, curuetur nimirum & extendatur, & supinum pronúmque figuretur: quæ actiones si liberæ sint, ex toto restitutum esse testantur. Quo facto, brachium in sequentem curationem ad rectum angulum collocetur.

E

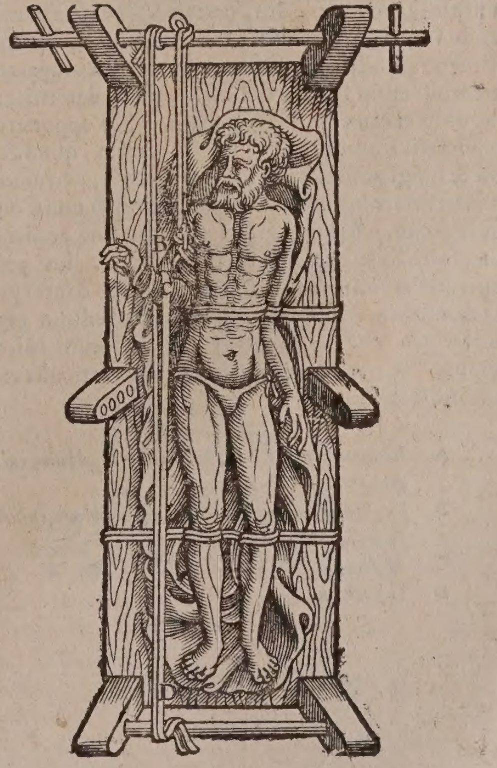
A *Carchesius laqueus humero iniectus, cuius capita sursum ut retinacula sint, adducantur.*

B *Attollens laqueus in uicinia manus, cuius capita ad ligna quibus continetur axis, religantur.*

C *Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.*

D *Capita duplicatæ habenæ religatæ ad axem, qui à pedibus est.*

F

G

H

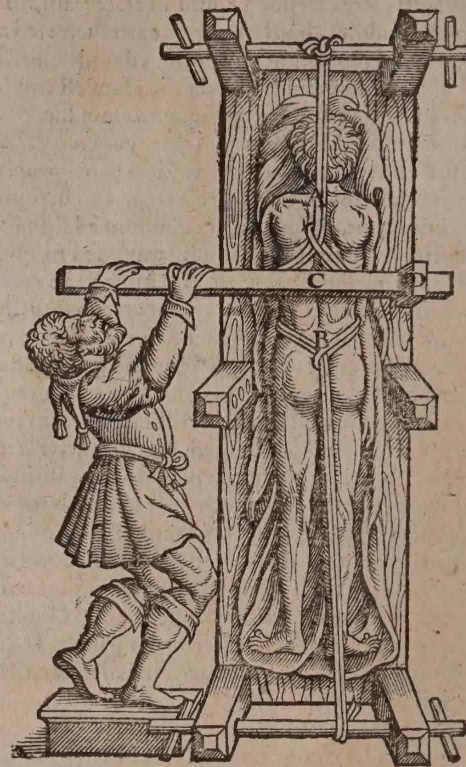
A De manu, Cap. XXXIIII.

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorẽ, exteriorem, priorem, & posteriorem. Oportet, si in interiorem partem veniat, supinam collocare super scamnũ homine similiter resupinato: pronam, si in reliquas tres parte elabatur: deinde carchesium laqueum, vel alium æqualiter extendentem brachio iniicere, & super sinum manus dare vectem transuersum: vel ferramentum quo adurimus, ad palmam ipsam deligare eo vinculo quod (ad
B extremas partes) inscribitur: tum vectis vel ferramenti extremitatibus iniicere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiũ sinus, deorsúmque demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiúsque capita super caput adducta, vt retinacula sint, deuincire: quæ verò deorsum ferebantur capita, extendendi causa ad axem, qui à pedibus est religare, vt eius conuersione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. Quam rem vbi satis præstitimus, conuenienter impellimus. Nunc autem maximè
C ad manum restituendam pertinet, adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & sursum adducere, & in diuersa contendere. Neruis abundè diductis, impulsus necessarii sunt qui eã compellere in suum locum possint. Quòd si in anteriorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiore parte palmæ, aut etiam calce superdato pressa ossa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: sin in priorem vel posteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

D De spina luxata, Cap. XXXV.

HIppocratis organum luxatis omnibus restituendis accommodatur, sed præcipuè spinæ, quæ vbi gibba facta est, tunc maximè curari posse cẽsetur, cùm recens ex ictu vitium est. Collocatur igitur homo pronus super scamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur, circundantur spinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus supra gibbum locum, alter infrà, aut quaterni ex iis qui inæqualiter extendunt, bini à superiori parte, totidem ab inferiori inter se aduersi iniiciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potissimum in diuersa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à superiori parte extendendo. Intentione abundè adhibita, ille impulsus quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellendi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per spatham premendo idoneam. Impulsus per huiusmodi spatham illis restituendi modis annumeratur qui facilè comparantur. extremitas enim spathæ in fossam aliquã demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt spathæ obex opponeretur, Hippocratis scamno Π ferreum adiecimus, quod & extrahi & infigi posset, & spathæ responderet, pertusúmque pluribus foraminibus esset, & in foramina crurũ organi demitteretur, vt Π pro gibbi magnitudine accõmodaretur, spatháque extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatam super gibbum dantes premẽdo impulimus. Alii duplicatæ habenæ medium organo subiicientes eandem spatham, super locum iniectam premunt. Premendi modum in opere de articulis exquisitius indicauimus.

A *Laqueus æqualiter extendens supra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*
B *Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*
C *Spatha,*
D *Π ferreum.*

De femore Cap. XXXVI.

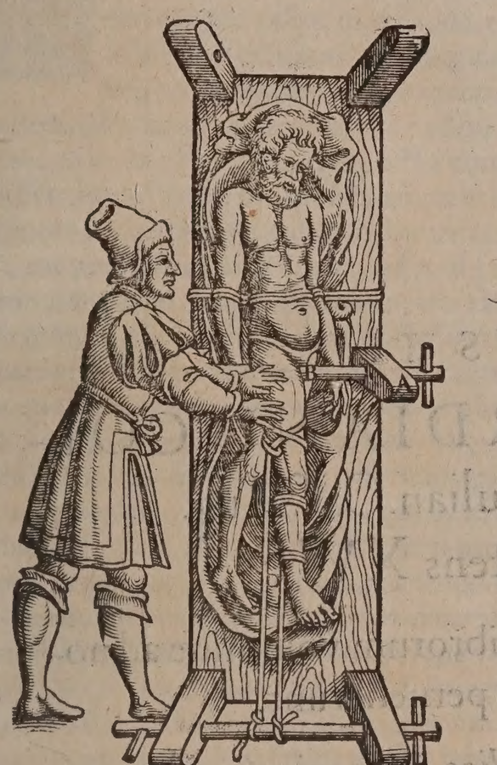
FEmur in quatuor partes promouetur: in interiorẽ, exteriorem, priorem, & posteriorem. si in tres partes prolapsum est, interiorem, exteriorem, & priorem, crus extensum est, implicaríque non potest: si in posteriorem, curuum est, neque extenditur. Ergo si in illas tres partes erumpat, in quas vbi venit, crus extensum est, resupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale dimittendum est, capitá-
E que eius super caput adducẽda: vbi in alias partes venerit, nullo interposito discrimine inter anum & naturale dari habena debet: sed ea animaduersione, si in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis spectet, ne femoris caput, quũ extenditur, habena media detineatur, cuius capita vel ad ligna quibus axis qui à capite est, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu carchesius laqueus iniiciatur, eiúsque capita deorsum demissa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exi-
F git, intentis, veniendum est ad impulsum.

De femore in interiorem partem prolapso. Cap. XXXVII.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapsum excogitata sunt ligna ad similitudinem Π à lignis quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens restituitur, æger in integrum latus versus iaceat, euulsóque priapisco in-
G tegrum crus proposito ligno subiiciatur, alligetúrque ad scamnum ita vt immobile perseueret, eadémque ratione & brachia, & reliquum corpus. Crus autẽ vitiatum detur super transuersarium lignorum quæ Π literam repræsentant, ita vt transuersariũ inter anum & naturale collocetur: sed extremo femori iuxta genu iniiciatur laqueus, vel carchesius, vel alius qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipsum vero lignũ Π literã repræsentans, sub crure quod restituitur detur spatha quæ premẽdo aptatur, vel lignũ habens in summo capitulũ rotundũ ac leniter cauũ, ab interiori par-
H te à sũmo crure ad imũ pertinẽs. Quo facto vbi restituere

volumus, a. ... uertitur, cuius conuersio ab inferiori A
parte extendit. postquam nerui abundè extenti fuerint spatha vel eo ligno quod in summo capitulum habet, super id lignum quod .π. literam refert, cùm crure magna vi deorsum adducto, impulsus extrahēdo adhibetur; post quem alius idoneus est qui sursum versus compellit, quēadmodum diximus de humero in alam prolapso.

A *Postes .π. literam repræsentantes.*
B *Transuersarium.*
C *Carchesius laqueus.*
D *Lignum à superiori parte cruris ad imum pertinens.*

De femore in posteriorem partem prolapso. Cap. XXXVIII.

VErùm si femur in posteriorem partem elabatur, neque pronum, neque supinum hominem collocamus sed sedentem, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ita figurato, duas prehendere habenas oportet, earúmque vnam simplicem extendere, atque alterām duplicem demittere in mediam simplicem, & simplici quidem hominem cingere, duplicē à superiori parte deorsum demittere ab ea regione quæ vmbilico proximè subiicitur, ad eam quæ inter anum & naturale est, per anum sursum adducere, vt quatuor habenæ capita à posteriore parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars spathæ, quæ premendo accommodatur, coxæ supponatur imóque femori iuxta genu laqueus iniiciatur qui æqualiter extendit, cuius capita ad inferiorē axem demittantur vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione satis adhibita, dum adhuc intendimus, caput femoris per spatham in exteriora propellatur, apertâque manu æger resupinetur. per hanc enim vim femur in suum locum compelletur. Repositi autem indicium erit, cōparatio cum altero crure, & liberæ ipsius actiones. Nam si citra impedimentum complicari & extendi potest, ex toto intus esse coniiciendum est.

F

G

De genu, XXXIX.

GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorē, & posteriorem. in omnibus his casibus, crus extentū est, & minimè complicatur. Oportet, si in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure super scamnum collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri iniicere: alterum à superiori parte super femur, alterum infra genu: dein capita superioris super caput adducere, inferioris, ad axem: neruósque intendere quemadmodū in reliquis articulis dictum est, siue retinaculis vsi ab inferiori vel superiori parte intendamus, siue in diuersa diducamus. Neruis abundè diductis, si in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit qui adducit: si in posteriorem, & ille qui premit, & ille qui circumducit. Qui impellendi modi quum similes illis sint qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum transferuntur.

B

C

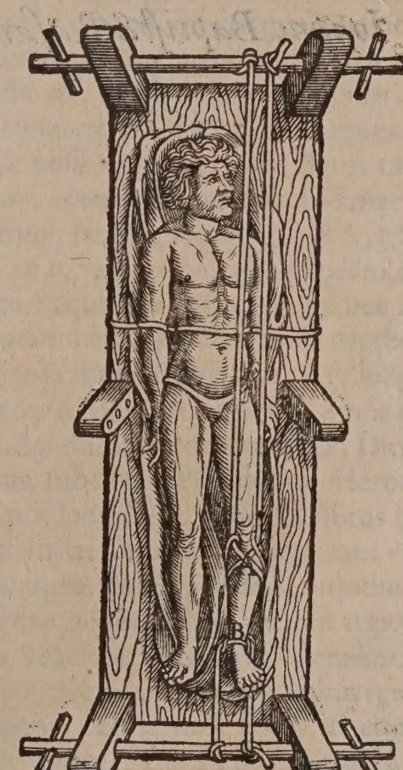
De talo. XL.

TAlus modò in interiorem partem procidit, interdū in posteriorem quoque conuertitur: in quas partes vbi venerit, æquè resupinare hominem conuenit crure extento, ac cruri carchesium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúsque capita à posteriori parte ad axem, qui supra caput est, adducere: talo autem draconem vel sandalium laqueum iniicere, eiúsque capita ad inferiorem axem alligare, túncque membrum vel in diuersa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere: neruis, quantum res postulat diductis, conueniēter impellere: vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retro cogendo, vbi in posteriorem, extrahendo: nunc siquidem ob eum habitum impulsus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentiùs tractabimus in opere de luxatis.

D

A *Carchesius laqueus.*
B *Sandalius laqueus.*

E

TOMVS II

ORIBASII SARDIANI COLlectorum, ad imp. Iulian. Cæſ. Aug. libros complectens XVII

Qui ex magno ſeptuaginta librorum volumine ad noſtram ætatem ſoli peruenerunt.

Ioanne Baptiſta Raſario, medico Nouarienſi interprete.

IOANNES BAPTISTA RASARIVS, Nouarienſis, medicus,

NICOLAO SAMMICHELIO MEDICO, Nouocomenſi, S. P. D.

TANTA eſt virtus tua Nicolae ornatiſſime, vt omnium animos tum rerũ cognitione atque vſu, tum morum ſuauitate & vitæ integritate tibi deuincias: tanta verò eſt tui in me officii magnitudo, vt quum tu & conſilio & re iuuare me nunquam deſtiteris, & teſtimonio tuo ſingulari me perpetuò ornaueris, niſi ego te vehementer diligam & ſummopere obſeruem, meúmque tibi aliqua ex parte gratum animum oſtendam, inhumanus iudicari meritò poſſim. Quanquam enim ſcio te eſſe animo tam excelſo magnóque, vt nihil vnquam in me officii contuleris vt gratiam tibi à me referri aut expectares, aut velles: tamen ſicut tu beneuolentiam tuam in me extare voluiſti, ita mihi dandam eſſe operã exiſtimo vt aliquo ſaltem vigiliarum mearum munuſculo te afficiam. id quod erit eiuſmodi vt non à me proficiſcens ad te veniat, ſed vt abs te prius profectum mihique donatum nunc ad tẽ reuerti valde cupiat. Itaque quum tu præter cætera tua in me merita, vnum & triginta libros Oribaſii miſiſſes, quorum nouem ad Euſtathium filium miſſi, Latini à me facti anno ſuperiore prodierunt in lucem: ſeptendecim verò ſuperſunt ex magno illo ſeptuaginta librorum volumine, quod totam in ſe artis materiam complectebatur, quod ad Iulianum Cæſarem ſcriptum fuerat: quatuor denique ad Eunapium: rogaſti, ac propemodum efflagitaſti à me, ne libros à ſtudioſis omnibus maximopere expectatos paterer latere diutius, tantáque vtilitate genus humanum priuarem. Ego verò, quanquam id ipſum vehementer cupiebam vt hoc æs alienum diſſoluerem, tamen vix audebam aggredi eam prouinciam, ad quam ritè conficiendam maiore otio atque copia librorum manu ſcriptorum opus eſſet: quum præſertim ego in publico munere quotidie verſer, & duo tantùm exempla librorum Oribaſii mihi ſuppetant, quorum alterum mihi tu dediſti, alterum verò eſt apud virum clariſſimum & ſenatorem grauiſſimũ, Matthæum Dandulum: à quo cætera omnia (vt ego quidem puto) tanquam à fonte manarunt. Et quanuis codex ille ſit omnium quos ego in hac maxima vrbe viderim, vetuſtiſſimus, tamen tute ſcis quot in eo quoque loca ſint in quibus interpretandis vel diuinandum, vel (quod maximè periculoſum eſt) coniectura vtendum ſit. veruntamen tu me ita hortatus es vt omnem meam operam, omne ſtudium, omnémque diligentiam mihi eſſe adhibendam cenſuerim, vt libros, alioqui ſtudioſis vtiliſſimos, in linguam Latinam conuerterem. his enim ea cognitio continetur, vt omne hominum genus delectare iuuaréque poſſe videatur. nam ſiquis medicamenta ſcire aueat, eáque ſiue ſimplicia ſiue compoſita ſint, totam eorum ſyluam longè latéque diffuſam in hiſce libris comperiet: ſi ea quibus veſcimur, herbas, plantas, fructus, ſemina, radices, ſuccos, liquores, lapides, metalla, & cætera quæ ex terra prodeunt, hinc eidem ſuppetent omnia. ſi verò quæ ſit aquarum dulcium vis & natura, quæque earum in quibus aliqua medicamenti qualitas ineſt, & quæ lauacra arte confici queant, vt ad omnia genera morborum ſint accommodata, velit cognoſcere, id cumulatius ſuppeditabunt hi libri, quàm vt longè abeamus. Siquidem quæ de his rebus non modò Hippocrates & Galenus quorum ad nos ſcripta peruenerunt, ſed etiam Diocles Caryſtius, Archigenes, Agathinnus, Menemachus, Dieuches, Philotimus, Anthyllus, Philagrius, Cteſius, Pliſtonicus, Athenæus, Poſſidonius, Herodotus, Xenocrates, Zopyrus, Rufus, & cæteri veteres medici præſtantiſſimi, quorum libros iniuria temporis nobis ademit, conſcripſerunt, in vnum hoc volumen Oribaſius redigit. tum verò ex eorundem ſententia de mari & lacubus, de fluminibus & aquis pluuiis, & de iis omnibus quæ in mari degunt atque naſcuntur, abundè diſſeruit. Idem quoque cælum cælique regiones & orbis terræ partes ſalubres & peſtilentes, & habitationes vrbéſque ad bonam valetudinem tuendam & morbos profligandos accommodatas definiuit: déque aeriis & volatilibus egit: tum ſiderum ortus & occaſus, & vim ventorum, & quæ in ſuperna cæli regione fiant, eſt cumulatè perſequutus. Iam quid de humani corporis fabricatione dicam? Qui muſculus, qui neruus, quæ vena, quæ arteria, quæ denique oſſa ſunt, quæ in his libris non deſcripta ſed ferè depicta non videantur? omittam hoc loco tot támque varia genera exercitationum, quibus veteres vtebantur: nihil etiam commemorabo quot menda ex Galeni libris tum in medicamentis expendendis, tum in hominis fabricatione explicanda, ſublata fuerint: nihil denique afferam, quanta ſit inter huius & Dioſcoridis deſcriptiones herbarum differentia. quippe quum & tu omnia diligenter inſpexeris, & cæteri iudicare facilius queant. Quum igitur hanc tantam támque variam

vtilitatem his libris contineri perſpiceres, tantum abeſt vt quorundam morem tibi ſeruandum eſſe exiſtimares, qui theſauros huiuſmodi reconditos perire malunt quàm egentibus imperti-ri, vt non prius conquieueris quàm impetraris à me vt hos ſeptendecim libros, quò perue-nire ad omnes poſſent, interpretarer. quod quum feciſſem, non debere eos in alio nomine ap-parere quàm in tuo, planè intelligebam: ſiquidem iure quodam domum tuam repetere vide-bantur, & quòd tu eorum confectionis autor fuiſſes, & quòd Oribaſium honorificè ſemper tra-ctauiſſes, tum in ſimplicium medicamentorum & diſſectionis humani corporis cognitione, in qua ſummopere excellis: tum in facienda medicina, in qua ſic verſaris vt innumeros non ſa-naueris modò, ſed à morte penè ad vitam reuocaueris, idque quotidie facias. præterea verò ſciebat eius nomen à te fuiſſe celebratum, quum tu ſumma cũm laude in florentiſſima acade-mia Patauina reconditam ſcientiam tuam, & ſingularem medicinæ cognitionem quæ in te elu-cet, cunctis patefaceres atque aperires arcana ſenis noſtri, omnis medicinæ parentis, ita ad ho-minum ſtudia ſalutémque accommodatè reſerares, vt qui te audirent, ſummum fru-ctum ferrent, tu verò laudem immortalem, & gloriam tibi parares ſem-piternam. Mitto igitur ad te Oribaſium, qui licet alia lingua loquatur, eſt tamen idem qui tecum multos annos vixit: atque ita mit-to, vt ſiquid meo ſtudio & diligentia fuerit ornamen-ti conſequutus, totum id cæteri tibi acceptum referant: ſin quid offendat, id mihi & li-bri mendis adſcriptum velint: lau-dent tamen induſtriam, qui quantum poſſum, quantúm-que valeo, totum ad illorum ſtudia libenter accommodo. Vale.

ORIBASII MEDICINALIVM collectorum, ad imperatorem Iulianum Cæs. Aug.

LIBER PRIMVS,

Ioanne Baptista Rasario medico, Nouariensi, interprete.

EPITOMAS quas tu olim Diue Iuliane Cæsar, mihi conficiendas mandaueras, iampridē quum in Gallia citeriore essemus, ad finem, quemadmodum tu voluisti, perduximus: quas quidem ex iis solis confeceram, quæ Galenus conscripsisset. quumqúe tu eas laudauisses, alterum mihi laborem adiunxisti, vt perquisitis omnibus quæ medici præstātissimi maximè opportuna dixissent, & quæcunque ad medicinæ finē pertinerent, vnum in volumen redigerem: id quod ego pro virili parte me prompto animo facturum de creui, quum existimem hæc collecta, fore vtilia iis in quorum manus incident, vt statim, quid semper iis qui auxilio indigeant vtile sit, cōperiant. Nunc verò quum superuacaneum & omnino ineptum putem eadem sæpius adscribere, & quæ ab optimis medicis, & quæ ab iis qui non ita diligēter res tractauerunt, scripta fuerint, ea solùm colligam quæ nobis reliquerunt ii qui cæteris præstiterunt. sed nihil omittam eorum quæ Galenus dixerit: siquidem ex iis qui easdem res pertractarunt, ipse & via ac ratione, & distinctione cæteris omnibus antecellit, ac principia & sententias Hippocratis imitatur. Hoc verò ordine, hoc loco vtar. In primis colligā ea quæ de parte materiæ sunt: deinde de natura atque fabrica hominis: tum de tuenda sanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis addam quæ ad dignotionē & prænotionem pertinent: adhæc, quæ de morbis déque symptomatis sunt, accedent: & denique ea quæ valent ad corrigendum ea quæ præter naturam sunt, adhibebuntur. à facultatibus autem alimentorum initium dicendi sumam.

Ex Gal. de virtute & vitio Cerealium seminum, Cap. I.

NON solùm quum in alienam regionē profectus insueti quippiam comedere debeas, sed etiam apud nos ipsos cuiusque rei naturam tentare prius, tum in aqua sola citra decoctionem macerando, tum etiam adhibita coctione & assatione, poteris. Semina enim quæ in tumorem elata, statim pristinam duritiem & lentorem obiiciunt & molliora redduntur, meliora sunt omnia: at quæ pristinum tumorem vnà cum duritie conseruant, ea sunt deteriora. nam & difficulter concoquuntur, & terreæ substantiæ sunt, vt vix in sanguinem conuertantur. Hoc pacto & amygdalas, & nuces magnas & paruas & castaneas probabis. At de ptissana quorsum attinet dicere? nam id vel pueri sciunt, eam quæ statim intumescit, esse optimam: quæ verò longo tempore exiguum tumorē acquirit, pessimam. Sed ex seminibus Cerealibus nonnulla sunt quæ ne cocta quidem in tumorem apta sunt efferri: quæ veteres Græci quidam indomita vocauerunt. quæ verò exigua mole plurimum habent substantiæ, eáque crassa est & glutinosa, omnia optimi succi sunt, & alimenti plurimum præbent: sed tamen non facilè secedunt. Contrà verò, quæcunque laxam mollémque substātiam habent, eorúmque partes admodum furfuraceæ sunt, ea melius quidem deiiciuntur, sed minus nutriunt: ex quibus sanè quæ graueolentia sunt, & iniucunditatem gustui afferunt, perspicuum est ea esse omnino mali succi, & difficulter concoqui. In exigua autem mole plurimum substantiæ inesse, pondus ipsorum lance libratum, & farinæ copia signo tibi erunt. nam ex mole exigua seminum, quæ cōpactam habeant substantiam, multum farinæ efficietur. Ergo tritica quæ totam ipsorum substantiam densam, & compactam habent, vt vix dentibus frangantur, color verò eorum est flauus, ea exigua mole plurimum alimēti corporibus præbent: quæcunque verò iis sunt contraria, vt facilè à dentibus constringantur, & confracta rara & laxa appareant: ea magna mole dant exiguum alimentum. Hordeum optimum est quod candidum vbi pin-

A situm est apparet, aliquidque densitatis ac ponderis, quātum hordeo licet, habet. Præterea, quod totū plenum est & externā circumscriptionem tensam habet, ei quod gracile rugosúmque sit, præstat. Sed non solùm hordeum, verumetiam quæcunque semina plena sunt & externam circumscriptionem tensam habent, optima sunt omnia: nisi fortè multo maiorem quàm eorum natura ferat, molem habeant, sintqúe & molliora & laxiora. nam quæ ita sunt, ea scito cum excrementitiam humiditatem habere, tum verò etiam esse prædictis deteriora. quamob-

B rem quum ea collegeris, vti eisdem non debes: sed locis siccis reposita diutius permitte: vt interim pars superuacanei humoris exhalet, pars verò etiam concoquatur: vsquedum siccata mediocriter contrahantur. quæ namque diutissimè reposita fuerint, facultatibus deterioribus fiunt. Huius autem rei terminus esto quum iis diuisis tāquam tenuis puluis quidam excidit. Iam verò in tritico sæpenumero frequens lolium inuenitur: in hordeo parum quidem lolii, sed frequens ægilops. In lentibus quoque ex ipsarum mutatione araci & pelecini semina dura,

C & rotunda quæque esculenta non sunt, sicut aparine & eruangina in eruo comperiuntur. valde enim hæc perniciosa sunt semina. Quod verò melampyron appellatur, ex tritici quoque mutatione oritur, sed prauitate permultum à lolio superatur. Inueniuntur etiam aliæ nonnullæ huiusmodi in seminibus mutationes. quocirca nō par est nos negligentes esse in omnibus seminibus purgandis quæ ad vescendum comparantur, quum sciamus etiam si noxam quæ quotidie fit, ob exiguitatem non sentiamus, tamen quod longiore temporis spatio ab ipsa

D coaceruatur, esse quādoque erupturum. Fructus autem ad reponendum idoneos scito esse eos qui antequam putrescant, exiccantur. Ac probabiliter quidem tipham paruum triticum quispiam appellauerit: vtpote quæ & colore, & densitate & caliditate similem tritico facultatem habere videatur. Sunt autem & alia permulta semina prædictis similia, quæ tamen non exquisitè eandem habent speciem: atque ea quidem partim inter hordeum & tipham, partim inter triticum & tipham media sunt: & partim ad olitæ, partim ad hordei, vel tiphæ vel tritici:

E quemadmodum alia partim ad panici, partim ad milii naturam propius accedunt: habéntque nomina alia simplicia, vt in Italia sitanium: alia verò composita, vt in Cappadocia gymnocrithon, id est hordeum nudum: & in Bithynia, quòd ex zea & tritico fit, zeopyron nūcupatur.

De tritico ex Athenæi commentariis, ex libro primo, Cap. II.

EX cibis valentissimum ad nutriēdum est triticum: cuius magna differentia vt magis minúsque calefaciat & humectet, ā genere, à locis in quibus nascitur, à

F temporum constitutione, ab aere, & à temporibus ducitur. Ac generis quidem ratione differt triticū, quia alterū sitaniū & farinaceū, alterū verò similaceū est: sitaniū verò leue est & laxū consistentia atque albū. hoc enim est elaboratū, terrea substantia multùm in eo affusa, & à propria concoctione dissoluta: quocirca & promptū & quod bene concoquatur, &, ad summum, quod facilè immutetur, alimentum præbet: quinetiam, quod facilè perspiretur & conficiatur: minus tamen sit, neque par ei quod similaceum afferat: & quod magis ad bonam valetudi-

G nem quàm ad robur accōmodatum sit. Similaceum verò est grauius, & densum, & flauum, & pellucidum. éstque difficile ad concoquendum: distributionem tamen copiosam & quæ non facilè perspiretur, habet. & omnino potius ad robur quàm ad sanitatem est accōmodatum. Ex locis autem differt triticum, quod in siccis & nō pinguibus regionibus natum sit, ab eo quod in fertilibus & pinguibus oriatur. Illud enim quum ex minore materia

leuioréque, & tenuiorum partium conſtet, facilè conficitur, faciléque mutatur illud quidẽ, ſed minus alit: quare affectum eſt id quod in locis quæ exuſta vocantur, ſeritur. Quum enim loci materia exuſta ſit propter cinerẽ pinguedine & nutritione carentem, triticum album laxum & ſitanium efficitur. At quod in pinguibus & fertilibus locis naſcitur, copioſa & ſolida materia educatum eſt & denſum, & graue, atque etiam multùm nutrit. Ac loca quidem aperta, quæque bene perſpirantur & aprica ſunt, melius triticum ferunt, & quod multo magis nutriat. Differt quoque loci ratione triticum quod in locis admodum frigidis & niualibus oritur, ab eo quod in calidis regionibus ſeritur: nam quod oritur in frigidis locis, magis eſt elaboratum & tenuium partium: quale eſt ſitanium. quum enim non velut deliteſcat in eis vis, exiguúmque alimentum, ídque paulatim capiat, permultùm autem concoquat, efficitur vt pars terrea magis in eis elaboretur & fundatur: ex quo conficitur vt triticum, quum leue ſit, tum verò etiam in tenuem farinam diſſoluatur. Quod trimeſtre triticum eſt, leuius eſſe: & præſertim quod in niualibus locis naſcitur, huiuſmodi eſſe accepimus. Quod verò in calidis locis oritur, & copioſum alimentum & multã denſitatem, & minus fuſam atque ſecretam capit. Paluſtre porrò triticum alimento vacat, éſtque leuius, & vitioſum ſanguinem facit, & corpora minus calefacit. Loca autem perhumida triticum ferunt, quod minus alit quódque eſt imbecillius, & ex toto genere videtur in lolium propter aquæ vim & copiam degenerare. Quod verò in vmbroſis & nemoroſis locis naſcitur, plus habet aceris quàm vtilitatis. Ex temporum verò atque aeris conſtitutione exiſtit etiam tritici differentia. atque ex temporibus quidem, quum eorum ſit tẽperatura, & moderata in frigore, calore, imbrib⁹, & poſtea in aquarum defluentium cohibitione commutatio: tunc enim triticum boni alimenti fieri, eiúſque molem impleri contingit: vt contrà ſit quum intempeſtiuè, intẽperatè, & immoderatè quæ prædiximus eueniunt. nam & gracile & alimonia vacans efficitur. Aeris autem ratione, quum opportunis tẽporibus ſerenus apricúſque eſt, & à ventis aptè perflatur: vel contrà, quum nubilus eſt, & opacus: ſæpe enim minutulam pluuiam emittit, quum iã tempus ſit calidum & triticum ad perfectionem peruenerit: quo caſu triticum rubigine tentatum perit. Simili quoque modo ſit quum venti graues, ſicci, & calidi ſub tempus quo ſpicæ implentur, exoriuntur. Quúmque vehementes & multo tempore ſpirauerint ii qui καύσωνες, hoc eſt, ardentes nominantur, ſpicas adurunt & exiccant: & idcirco faciunt vt alimenti nihil habeant. Ratione verò temporis, nouum à vetere & eo quod inter vtrunque eſt intermedium, differt. nam recens plus ſucci habet, flatus gignit, & multùm alit: vetuſtum contrà, ſucco vacat, ſiccius eſt, & minus alit: quod verò eſt medium, ratione temporis habet medietates prædictorum.

De carnibus pro anni temporibus, Cap. III.

SVes verno tempore vſque occaſum autũnalem pleiadum ſunt peſsimi: ex eo verò tempore vſque ad vernum tempus, optimi. Capræ hyeme peſsimæ ſunt: vere autem vſque ad arcturi occaſum eſſe meliores incipiũt. Pecudes quoque hyberno tempore ſunt peſsimæ: poſt æquinoctium verò vſque ad ſolſtitium æſtiuum pingueſcunt. Boues verò, quum herba fructum ferat, & finito vere, & per æſtatem totam. Ex auibus nonnullæ per hyemem ſunt optimæ: quæ nimirum hyeme apparent, vt merula, atque ſturnus, & palũbus. Attagenes verò & atricapillæ, autumno præſtant. Itémque ficedulæ & luſciniæ & coturnices eo tempore ſunt pinguiſsimæ. Galli verò gallinacei hyeme non admodum corpore augentur, & præſertim in auſtrinis locis: turtur verò autumno excellit. Ex piſcibus verò prægnantes optimi ſunt, caris, carabus, & molles, ſepia, & loligines: alii verò quum ouis incipiunt incubare, vt capitones: quum verò fœtu pleni ſunt tenues ſunt & non nutriunt: & multo etiam magis quum partum ediderunt. Thynnus autem poſt arcturum pinguiſsimus eſt: æſtate verò, eſt deterior.

Ex Galeno de tritico elixato, Cap. IIII.

TRiticum elixatum edulium eſt graue, & quod difficulter concoquitur. Vires autem magnas habet triticum, ſi ita ſumptum concoquatur, corpúſque egregiè nutrit, ac robur inſigne præbet iis qui vſi eo fuerint.

De alica, Cap. V.

ALica eſt ex genere tritici: eáque & valenter nutrit, & glutinoſum habet ſuccum, ſiue in aqua ſolùm cocta ex vino mulſo, aut vino dulci aut adſtringenti, (nam his ſingulis ſuo tempore vtimur) ſiue cum oleo & ſale frixa ſumatur. ei verò quandoque acetum adiungitur: ac medici alicam ita confectam ptiſſanæ præparationem fuiſſe aiunt. Iam verò panes ex alica confecti, plurimi quidem alimenti ſunt, ſed minus ſubſidunt.

De amylo, Cap. VI.

AMylum ex tritico conficitur, habétque vim exaſperatas partes læuigandi: nam neque adſtrictionem vllam neque acrimoniam inſignem habet: éſtque ſimilis facultatis cum panibus lotis. ſed tamen & minus alimenti dat corpori & non calefacit.

De placentis quæ ex farina triticea fiunt, Cap. VII.

TAginitæ ex oleo ſolo parantur: Oleum in ſartaginem igni qui fumi expers ſit, impoſitam, iniicitur. huic calefacto triticea farina multa aqua imbuta affunditur: quæ quum in oleo coquitur, ſtatim æquè ac caſeus tener conſiſtit atque craſſeſcit. ac tunc quidem qui eam parant vertunt, & ſupernam extremitatem eſſe infernam faciunt, vt ſartaginem contingat: quæ verò erat inferior, quæ iam ſatis erat cocta, in ſublime efferunt vt ſuprà maneat: quúmque inferior pars fuerit cõdenſata, ipſam bis & ter voluunt vſquedum eis æquè eſſe cocta videatur. Eſt enim perſpicuum, hanc craſſi eſſe ſucci, & ventrem cohibere, & ſuccos crudos efficere: quamobrem ei quidam mel adiiciunt. ſunt etiam qui marinum ſalem miſceant. Iam verò fuerit hoc placentæ genus quoddam, vt ſunt etiam aliæ huiuſmodi placentarum ſpecies, quas cum ruſtici tum vrbani pauperes extempore parant. Etenim & πέμματα ἄζυμα quæ in clibano aſſant, deinde extrahunt, & ſtatim in mel calidum coniiciunt, vt id in ſe tota recipiant, placentæ quoque ſunt genus quoddã. Eiuſmodi quoque ſunt quæ ex itriis cum melle parantur omnia. Eſt autem itriorum duplex ſpecies: præſtantiórque eſt, quam rhyemata: deterior verò, quam lachana vocant. Nunc verò omniaq; quæ ex his, quæque ex ſimila cõponuntur, craſsi ſucci & tardi tranſitus ſunt: & meatus iecoris, per quos alimentum importatur, obſtruunt, & lienem imbecillum augent, & calculos in renibus gignunt. Valenter autem nutrient, ſi concoquantur, & probè in ſanguinem commutentur. Quæ verò cum melle parantur, mixtæ facultatis fiunt: vt quum mel ſuccum tenuem habeat, ea quoque quibuſcum miſcetur, attenuet: ex quo meritò ſit vt quæ cum maiore mellis copia parata fuerint, & diuturniorem coctionem ſint conſequuta, minus tardè ſubducantur, & ſuccum ex tenui & craſſo mixtum gignant, iecoríque & renibus, & lieni in iis qui integra valetudine fruuntur, potiora ſint quàm quæ ſine melle conficiuntur: in iis verò in quibus eſt initium obſtructionis, aut qui inflammatione, aut ſcirrho laborant, nihil minus quàm illa, nocẽt: & nonnunquã etiam multo magis, & omnium longè maximè quorum farina admodum glutinoſa fuerit. Et tamen nihil eorum quæ ita confecta ſunt, neque thoracem neque pulmonem lædit. Cæterùm quum apud nos triticeam farinam cum lacte multi coquant, ſciendũ eſt hoc eduliũ eſſe ex iis quæ intus obſtruunt: nam quemadmodum hæc omnia edulia, quum boni ſucci ſunt, tum alimentum afferunt, ita etiam lædunt eos qui ipſis continenter veſcuntur: ſiquidem & iecoris obſtructiones faciant, & calculos in renibus gignant.

De panibus triticeis, Cap. VIII.

Optimus panis ac saluberrimus homini neque iuueni neque exercitato fuerit is qui plurimum fermenti, plurimumque salis habeat: quique plurimum sit subactus & elaboratus, & in clibano moderatè calido sit assatus. hoc verò quod dixi plurimum fermenti atque salis, tu gustu iudicato: quod enim in copiosiore horum mistura iã molestum est, id noxium est. Quicunque autem panis lauandi rationem excogitarunt, ii paucioris quidem alimẽti cibum, sed qui à noxa obstructionis absit quàm maximè fieri potest, inuenerunt: hic enim panis succum crassum & glutinosum minimè habet, vtpote qui ex magis terrestri, magis sit factus aërius. Eius autem leuitas tum ex pondere per lancem, tum verò ex eo quod in aqua non submergitur, sed instar suberis supernatat, apparet. Panes autem omnium optimi sunt clibanitæ, deinde ipnitæ, quum eodem modo fuerint confecti. sed quia interius non assantur æquè ac clibanitæ, idcirco ab illis superantur. qui verò super craticulam, aut calidum cinerem assati sunt, quia inæqualis dispositio in eis est, sunt omnes noxii: siquidem extima pars præter modum assata est, intima verò cruda. Post triticeos panes, qui ex olyra conficiũtur, principem locum tenent, si ex olyra bona fiant: secundi ab iis sunt ii qui fiunt ex tipha.

De panibus ex Athenæo. Cap. IX.

Panes tenues paucioris succi, pauciorísque alimenti sunt, quum assatio magis extenuet, magísque diminuat in eis vim alendi: quocirca itria, & lachana paucioris succi sunt. Hac quoque ratione assati & bis cocti panes minus alunt, quàm succi pleni: nam quum sint quadantenus assati, iterũ coterũtur: deinde cõtriti iterũ assantur. cõtingit enim vt excalfacti, & admodum confusi, multo magis ex attritu fundantur & dissoluantur. Sed quum tales ex secunda assatione sint redditi, quod valẽs est in eis, consumptum fuit: quod verò restat, & leue, & laxum, & tenuium partium fit, & facilè distribuitur. Iam verò calidos recentésque panes valentius nutrire, quam frigidos & veteres, est perspicuum, siquidem caliditas quoque concoctionem adiuuat.

De hordeo ex Galeno, Cap. X.

Triticum perspicuè calefacit: hordeum verò quoquo modo eo vtaris, siue panes ex eo conficias, siue ptisanam coquas, siue polentam pares, aliquid refrigerantis habet: succum verò, qui abstergendo est gignit. Panes autẽ qui ex ipso fiunt, non modò magis quàm triticei, sed etiã magis quàm olyrini, & multo magis etiam quàm tiphini, friabiles sunt: quum in se glutinosi nihil habeant: ex quo planum est, exiguũ ex his alimentũ corporibus præberi.

De hordeo ex Athenæo, Cap. XI.

Hordeum aliud nudum est, & expers corticis, & multi succi est, ac valde nutrit, idque propius ad triticum, quàm aliud accedit: aliud verò secundum est, quod spicas habet binis granorum versibus constantes. quod etiam minus habet excrementi quàm triticum quod spicam habet quæ ex vnico granorum constat ordine.

De polenta & maza ex Galeno, Cap. XII.

Polenta exiguum corporibus alimentum præbet, iis verò quæ exercentur, minus: quæ verò exercitatione non vtuntur, satis multum. Maza verò tanto est pane hordeaceo inferior in alendo, quantum ille triticeo cedit, atque etiam ægrius, quàm hordeacei panes, concoquitur: & ventrem magis flatu implet. in quo si diutius maneat, turbationem quoque efficit. Hæc verò subacta & contrita diutius, per aluum potius secedit. Si verò mel eidem adiiciatur, citius descendet atque etiam ob hanc causam aluum ad excretionem irritabit.

De tipha & olyra, Cap. XIII.

Olyrini panes post triticeos optimi sunt, si ex olyra proba conficiantur: his succedunt tiphini. si verò il-
A li ex vitiosa olyra sint facti, tiphini non erunt illis inferiores. Quum verò tipha est optima, calidi tiphini sunt olyrinis multo præstantiores: at asseruati, deteriores illis fiunt ita vt qui post vnum, vel duos, & multo magis post aliquot deinceps dies huiusmodi panem comederit, lutum sibi ventriculo inesse existimet: quum verò adhuc calidus est, ab ipsis etiam vrbanis expetitur, eúmque cum caseo quodam familiari comedunt, quem oxygalactinum vocant. Ergo hic calidus commanducatus non modò à rusticis, sed etiam ab ipsis vrbanis in deliciis haben-
B tur: qui verò triduo aut quatriduo ante sit confectus, vel ab ipsis rusticis iniucundius manditur: difficiliúsque concoquitur, ac tardius per aluum subducitur: quæ calido minimè accidunt. Atqui hic calidus corpus valenter nutrit, vt parum triticeo syncomisto sit inferior. Porro tiphæ semen extrinsecus habet corticem veluti olyra, atque hordeum. ex eo pinsito panes fiunt, & vsui omnino accommodatur. Ex aqua itidẽ elixũ mãditur à rusticis sapa adiecta, non secus quàm quod apothermum nominant: quandoque verò cum sale comeditur. Ex nobilissima autem
C olyra, quum cortex ita vt par est, fuerit excussus, appellatum tragum conficiunt: quo aqua elixato plerique vtuntur: deinde aqua effusa, sapam, aut vinum dulce aut vinũ mulsum affundunt: ac nuces quoque pineas aqua præmaceratas, donec plurimum intumuerint, superiniiciunt.

De auena. Cap. XIIII.

Hoc semen, est iumentorum, non hominum alimentum: nisi fortassis magna quandoque fame ad panẽ ex hoc semine conficiendum compellantur. Si verò fames non sit, decoctum ex aqua cum vino dulci, aut defru-
D to aut vino mulso veluti tipha comeditur. Satis enim habet caloris æquè atque illa, non tamen est æquè durum: quamobrem corpus minus alit. alioqui autem panis ex eo confectus insuauis est. aluum tamen neque cohibet, neque proritat

De milio, & panico quod etiam μελίνην vocant, Cap. XV.

Ex his quoque panis interdum conficitur, quum dictarum frugum est penuria: quique ex eis fit, parum nu-
E nutrit, & frigidus est: planúmque est, eum esse prædurum atque friabilem. quare meritò humectam aluum exiccat. Rustici verò farinam eorum elixantes, deinde suillã pinguedinem, aut oleum admiscentes, mandunt. Milium verò est in rebus omnibus panico præstãtius: nam & suauius editur, & minus difficulter concoquitur, minúsque aluum sistit, & magis alit. Farina quoque eorum decocta ex lacte rustici quandoque non secus quàm triticea, vescuntur: éstque perspicuum, hoc edulium ita sumptum, tanto esse præstantius quantum lac & ad bonum, & ad multum succum & ad alia omnia efficienda excellit.
F

De oryza, Cap. XVI.

Hoc semine ad aluum cohibendam vtuntur: difficilius tamen quam alica, concoquitur, & item minus alit.

De lentibus, Cap. XVII.

Lentes corticem habent adstringentem: quæ verò ipsarum est veluti caro, crassi succi & terrei est, & exiguũ austeræ qualitatis habet: cuius multæ cortex est particeps.
G Succus in eis est adstringenti contrarius: idcirco siquis lẽtes aqua coxerit, & aquam sale, aut garo & addito oleo præbeat, hic potus aluum deiiciet. Ex lentibus autem bis (vt diximus) decoctis, lens ipsa apparata vim habet succo contrariam, vt quæ ventris fluxum exciccet, & stomachum & intestina & totum denique ventrem roboret. Cui verò cortex sit detractus, vt adstringendi vehementiam amisit, ita etiam magis quàm cui cortex non sit ademptus, nutrit succíque crassi est, & tardè permeat & tamen alui fluxus non exiccat, vt facit ea quæ non sit spolia-
H ta cortice. Præterea verò hoc edulium mali succi est, succúmque melancholicum facit. Hebetat autem aspectum integrum, eundem nimium exiccans: qui verò contrà sit affectus, eum lentis vsus iuuat.

De fabis, Cap. XVIII.

PVLS fabarum & per se & cum ptisana paratur: hæc autem corporis habitum carne non constricta illa quidẽ (ut suilla facit) sed quodammodo multo laxiore implet. hoc edulium quomodocunque sit paratum, flatus gignit. Substantia vero non densa, & grauis, sed laxa & leuis fabis inest: habent tamen vim abstergendi non secus quàm ptisana. Quum verò fabarum puls flatus gignat, multò etiam maior flatus excitabitur si quis ipsis fabis integris coctis vescatur. at frixæ flatum quidem deponunt: sed difficilius concoquuntur, & tardius ventrem permeant, & crassi succi alimentum corpori præbent. Quum verò virides, antequam maturæ & exiccatæ fuerint, sumuntur, habent id quod omnium fructuum quos ante perfectionẽ edimus, est commune vt humidius alimentum corpori præbeant.

De pisis, Cap. XIX.

QVVM pisa totius substantiæ ratione, quãdam cũ fabis habeant similitudinem, iisdémq; modis quibus fabæ, comedantur, in duobus ab illis differunt, tum quia non ita sunt flatulenta sicut fabæ: tum quia abstergendi facultate carent: ex quo fit vt tardius, quàm fabæ per aluum secedant.

De ciceribus, Cap. XX.

CIcer edulium est non minùs quàm faba, flatulentum: nutrit verò non minus, quàm illa. Ad venerem incitat, & simul quoque semen gignit: in eo maior est abstergendi vis quam in fabis. ex quo fit, vt nõnulli cicerum vsu lapides qui in renibus essent, euidenter cõfregerint. nigra autem sunt ea, & parua, & arietina vocantur: sed præstat ipsorum in aqua coctorum succum solum bibere. Viridia verò æquè, ac reliqua omnia, excrementitia sunt: quẽadmodũ etiam frixa flatum quidem deponunt, cæterum difficilius concoquuntur, ventrémque magis sistunt, & corpori minus alimenti afferunt.

De lupinis, Cap. XXI.

LVpini dura terrestrisque substantia est: quocirca & vt difficulter concoquatur, & vt succum crassum gignat, necesse est, ex quo in venis non probè confecto succus propriè crudus appellatus aceruatur. Cæterum edendo qualitatis, quæ sensu deprehendatur, expers est. Par ergo est, ipsum neque ad aluum deiiciendam, neque ad eandẽ cohibendam esse accommodatum.

De fœnogræco quod & bouis cornu dicitur, Cap. XXII.

HOC semen cum garo præmansum, aluum subducit: estur quoque ex aceto & garo & ex vino & garo & oleo. aliqui cum pane idem sumunt, nec capitis dolorem affert, veluti cum garo. Estur quoque fœnumgræcum ex aceto & garo antequam eius planta fructum ferat: aliqui verò oleum affundentes, cũ pane vescuntur. sed ita caput ferit. Succus autẽ decocti fœnigræci cũ melle sumptus, ad omnes vitiatos humores qui in intestinis sunt, subducendos valet. & quia abstergendi facultate præditus est, ideo intestinum ad excretionem irritat.

De phaselis & eruilia, Cap. XXIII.

HÆC quoque semina perinde ac fœnumgræcum mortales aqua præmacerantes donec radicem produxerint, ante alios cibos garo intingentes alui subducendæ gratia comedunt: succum verò, cum concocta & distributa fuerint, copiosioris alimenti quàm fœnumgræcum, habent. Hæc porro media quodammodo sunt inter ea quæ boni succi sunt, quæque facilè & quæ difficulter concoquuntur: & quæ tardè, & quæ celeriter transeunt: & quæ flatulẽta sunt, quæque flatus nõ excitãt: quæ denique exiguum, & quæ multum dant alimenti. neque enim vllam qualitatem efficacem habent.

De cicercula, Cap. XXIIII.

HAC vescuntur homines, vt phacoptissana. Habet verò succum facultate quidem phaselis, & eruiliis quodammodo similem, sed consistentia crassiorem. ex quo fit, vt cicerculæ magis ferè quàm illi nutriant.

De aracis, Cap. XXV.

HOC semen est cicerculæ semini persimile: atque etiam vsus omnis, itémque eorum vis cicerculis est similis nisi quod duriores sunt, & minus ... elixantur: ex quo sequitur vt araci quoq; difficilius quàm cicerculæ, concoquantur. Apud nos verò agreste quoddam, ac durũ & rotundum semen, eruo longius, in cerealibus fructibus inuentum, quod arachum per ch nominant, seligunt, & non secus quàm pelecinum, abiiciunt.

De dolichis, hoc est phasiolis. Cap. XXVI.

HOS aliqui siliquas, aliqui phasiolos appellant: facilius autem deiiciuntur quàm pisa, minúsque inflant atque etiam alunt.

De eruo, Cap. XXVII.

MAgna quandoque famẽ compulsi homines hoc vescuntur: minus verò medicamentosum est album quàm quod ad flauum pallidúmve colorem abscedit. Quum verò coctum bis fuerit, & in aqua persæpe dulce redditum, insuauitatem quidem deponit: sed cum ea facultatem quoque abstergendi & incidendi amittit, vt sola substantia terrestris ei remaneat quæ facit vt edulium citra insignem amaritiem exiccans fiat.

De sesamo & erysimo, Cap. XXVIII.

PIngue est sesami semen, ideo celerrime fit oleosum: quamobrem eos qui ipso vescuntur, celeriter implet, stomachúmque subuertit, & tardè cõcoquitur & corpori alimentum pingue affert: quoniam verò crassi succi est, idcirco non celeriter secedit. At erysimum corporis quidem substantia est quodammodo simile sesamo, sed in cibo est insuauius, & corpus minus alit, & est omnino deterius: ambo verò sunt calido temperamento, & ob eam quoque rem sitim afferunt.

De papaueris semine, Cap. XXIX.

SAtiui papaueris semen panibus, ceu condimentum, vtiliter inspergitur: ac semen quidem, quod candidius est, præstat ei quod nigrius sit. Vim refrigerandi habet, quamobrem somnum quoque conciliat. sique liberalius sumptum fuerit, grauem etiam soporem inducet, & ægrè concoquetur. Præterea verò quæ ex thorace, ac pulmone tussi eiiciuntur, cohibet: iuuat eos quos tenuis à capite distillatio exercet. alimentum non notabile dat corpori.

De lini semine, Cap. XXX.

ALienum stomacho est & concoctu difficile lini semen & exiguum alimentum corpori præbet: nullã verò habet alui deiiciendæ facultatem: habet quidem exiguam vim vrinæ ciendæ, ac præcipuè frixum.

De ormino, Cap. XXXI.

HOC frixo vtuntur, ipsúmque læuigant, & mel adiiciunt: parum verò in eo inest alimenti.

De cannabis semine, Cap. XXXII.

CAnnabis semen ægrè concoquitur, stomacho alienũ est, caput ferit, mali est succi, & egregiè calefacit.

De viticis semine, Cap. XXXIII.

CRedunt hoc semen venereas appetitiones cohibere. Corpori verò parum alimenti, eiusque siccantis, ac refrigerantis affert. flatus valde discutit: quibus omnibus rationibus, iis qui se à rebus venereis puros seruare studẽt, conuenit

De aphace & vicia, Cap. XXXIIII.

HOrum seminum figura est fabis similis. quum fames est, iis etiam viridibus, sicuti ciceribus & fabis, mortales vescuntur & præsertim vere. Sunt autem non solùm insuauia, sed etiam concoctu difficilia & aluum sistunt, malúmque succum, atque etiã melãcholicũ gignũt.

De cucurbita, Cap. XXXV.

CVcurbita probè cocta nullam euidentem saporis qualitatem habet: quocirca meritò multis modis apparatur vt pote quæ in medio excessuum omnium sit constituta. atque ipsa quidem quantum in se est, humidum frigidúmque, & propterea etiam exiguum corpori dat alimentum: facilè autem subsidet suæ substantiæ lubricitate. concoquitur verò non malè, si non prius fuerit corrupta. Assata autem, aut in sartagine frixa, plurimum quidẽ humiditatis propriæ deponit, sed quod reliquum est

nullam inſignem facultatem obtinet, veluti nec quum ſimplici iure fuerit parata. Meritò autem propter aqueã qualitatem origano gaudet. Nonnulli eius ſemen abiiciunt & partem quæ eſt velut caro exiccant, & in hyemẽ reponunt. Illis autem ita repoſitis omnino aliter veſcuntur quàm vt cucurbitis: ſiquidem & ſucco vacantes, & ſiccæ perinde vt coria redduntur.

De peponibus, Cap. XXXVI.

TOta peponum natura frigidior eſt cum humiditate copioſa coniuncta: habent autem quandam abſtergẽdi vim, & idcirco vrinam mouent: & melius quàm cucurbitæ, & melopepones, ſubducuntur: eorum ſemen potentius quàm ipſorum veluti caro deterget. Succum in corpore vitioſum facit, & potiſſimum quum non probe fuerit concoctum: quo quidem caſu cholericos efficere conſueuit. Quinetiam priuſquam corrumpatur, ad ciendum vomitum valet: ſique largius eo quiſpiam veſcatur, neque quicquam eorum quæ boni ſucci ſunt, ſuper mãdat, omnino vomitum excitabit.

De melopeponibus, Cap. XXXVII.

MElopepones minus quàm pepones, humidi ſunt, minúſque mali ſucci, & minus vrinam cient, & minus infrà ſubducuntur: neque parem vim cum peponibus ad vomitum excitandum habent. A fructibus autumnalibus ſtomacho idoneis multùm abſunt: & tamen non ita vt pepones, ſtomacho ſunt noxii.

De cucumeribus, Cap. XXXVIII.

HIS quoque ciendæ vrinæ vis, vt peponibus, ſed minor ineſt: qui verò eos probè cõcoquunt, quum iis affatim ſe expleuerint, longo temporis ſpatio accidit vt ſuccum craſſum immoderatè aceruent, qui in ea concoctione, quæ in venis fit, non facilè in probum ſanguinem commutetur.

De ficubus, Cap. XXXIX.

QVod eſt omnium fructuum non modo autumnalium ſed etiam horæorum commune, idquoque ficus habent, quum ſucci prauitatem effugere non potuerint: minus tamen quàm reliqui omnes horæi fructus, eius participes ſunt. In eis hæc inſunt bona, vt ventrẽ pertranſeant, & per totum corpus facilè ſecedant: habent etiam vim abſtergendi notabilem. quum verò autumnales fructus omnes parum alimenti corpori præbeant, id minimè omnium in ficus cadit: carnem neque compactam, neque firmam, ſed ſublaxam, vt fabæ, faciunt: ſed & ipſæ flatu ventrem implent: verùm quia celeriter deſcendunt, ideo breuem flatum cient. Quæ verò exquiſitè matura ficus eſt, prope eſt vt nihil omnino lædat, ſicut etiam caricæ, quibus multa quidem inſunt commoda, ſed noxam tamen quandam iis qui liberalius eis veſcuntur, afferunt: ſiquidem non admodum probum ſanguinem faciunt: ex quo fit vt ex eorum vſu pediculorum copia exoriatur. Habẽt autem attenuandi incidendique facultatem: qua & ventrem ad excretionem impellunt, & renes expurgãt. Iecori, lieni, inflãmatis noxiæ ſunt: nõ propria facultate quadã excellẽti, ſed cõmuni omniũ dulciũ eduliorum ratione: obſtructis verò & ſcirrho obſeſſis ipſæ per ſe neque proſunt, neque obſunt: at cæteris medicamentis abſtergentibus & incidentibus adiectæ non parũ vtilitatis afferunt. Quicunque autem caricas, ficúſque cum aliquo craſſi ſucci cibo mandunt, ii non parum læduntur.

Ex Rufo de ficubus, Cap. XL.

FIcus ſunt cæteris autumnalibus meliores, & tamen noxam quandam afferunt. Caricæ ſatis alere corpus queunt: quamobrem veteres permittebant vt athletæ caricis veſcerentur. Goras primus Eurameni Samio carnẽ afferens hunc vſum antiquauit, atque ita illa viuendi conſuetudo eſt ſublata.

De vuis ex Galeno, Cap. XLI.

FIcus & vuæ inter autumnales fructus primas ferunt: nam & magis quàm reliqui omnes fructus horæi, nutriunt minimúmque praui ſucci habẽt, & præſertim quũ exquiſitè maturæ fuerint: caro tamen quæ ab eis efficitur, neque firma neque denſa eſt, ſed laxa atque fluida: quamobrem celeriter contrahitur. Vuæ autem minus quàm ficus, nutriunt: maximum verò hoc eis bonum ineſt, quod citò ſubſident: quocirca ſi quando cõtineantur, egregiè nocent, quum hoc vitii ficubus non inſit: nam ſi non, vt conſentaneum eſt, deiiciantur, innoxium alimentum corpori præbent. At vuæ neutrum horum habent: nã retentæ neque probè concoquuntur, & dum in iecur venáſque diſtribuuntur, ſuccum crudum faciunt, qui in ſanguinem non facilè commutatur. Potius enim per ventrẽ tranſeunt, ſi grana ſine acinis deglutiantur: adſtringunt nanque acini, quum neque concoquantur, neque mutentur. Inter eas quæ reponuntur, quæ in vinaceis aſſeruatur, ventriculum roborat, ac cibum faſtidientibus appetentiã excitat: non tamen per aluum ſubſidet: ſique largius eà quiſpiam veſcatur, caput feriet: quæ verò in muſto conditur, magis etiam caput tentat. At penſilis neque caput lædit neque aluum ſiſtit, neque prorit at: eſt autem omnium compoſitarum vuarum concoctu facillima. Cæterùm vuæ dulces calidiorem ſuccum habent, & propterea ſitim afferunt: auſteræ verò & acidæ, frigidiorem: vinoſæ denique inter calidum & frigidum ſunt mediæ. Dulces aluũ ſubducunt, præſertim verò vbi humidæ fuerint: acidæ verò & auſteræ non modo huic rei, ſed etiam coctioni quæ in ventriculo fit, ſunt incommodæ. Omnium verò vſus eſt tutiſſimus quum vuæ ſuapte natura ſint carnoſæ, & eiſdem optimè maturis quiſpiam moderatè veſcatur: idque ſiue in vite ſummam maturitatem ſint conſequutæ, ſiue quod deerat, ex ſuſpenſione ſint adeptæ. Secundo verò loco cenſentur humidæ, acida aut auſtera qualitate vacantes: quas alui deiiciendæ gratia copioſè poſſumus ingerere. Nonnulli quoque muſtum, idque dulce, eiuſdem rei cauſa bibunt: id enim maximè ſubducit: quod verò ex vuis auſteris, aut acidis exprimitur, ad omnia peſſimũ eſt. Iam verò dilutum vuarum ad ciendam vrinam valet.

De vuis paſſis, Cap. XLII.

QVemadmodum vuæ paſſæ dulces calidiores ſunt, ita quoque auſteræ temperatura ſunt frigidiore, ſtomachúmque roborant, & ventrem cõſtringunt. Sed perſpicuum eſt, acerbas id etiam magis quàm auſteras efficere: dulces verò medium quodammodo ſtatum inducũt, vtpote quæ neque ſtomachum apertè diſſoluant, neque ventrem ſubducant. Et tamen vis quædam cõtemperandi, ſicut etiam facultas modicè abſtergendi ſemper ineſt dulcibus: vt vtriuſque facultatis ratione exiguos oris ventriculi morſus obtundant. ſiquidem planum eſt, maiores morſus valentiora remedia poſtulare. Inter vuas paſſas, cæteris præſtant pinguiores, quæque veluti corticem habent tenuem. Nonnulli autem, & rectè quidem, è dulcibus magníſque, cuiuſmodi ſunt Scybeliticæ, priuſquam veſcantur, ſemina eximunt: atque eæ quoque inueteratæ duram craſſámque cutim habent, eáſque in aqua prius oportet macerare: ita enim ſemen facilius eximitur. Aliæ quædam ſunt his contrariæ, auſteræ & paruæ, quæ nullum omnino ſemen habent. Quod autem ex paſſis alimentum corpori affertur, tale qualitate eſt, quales paſſæ fuerint: quantitate verò, copioſius ex pinguibus & dulcibus: parcius ex auſteris, & macris: cæterũ magis quàm caricæ, ſtomacho ſunt idoneæ.

De ſycaminis, quæ & mora nominantur,
Cap. XLIII.

SYcamina ſi in ventriculum purum inciderint, primóque loco ſumpta ſint, celerrimè pertranſeunt & aliis cibis præeunt: ſumpta verò poſt alios cibos, aut ſi malũ ſuccum inuenerint, in ventriculo celerrimè corrumpuntur abſurda quadam corruptela, quæ explicari verbis non poteſt, vt in cucurbitis vſu venit. Quum autem minus noxia ſint horæis cibis ſi non celeriter ſubſederint, noxiam habent corruptelam peponum corruptelæ conſimilem: quanquam pepones ſi celeriter ſubducantur, nullam magnam noxam inuehunt. Tempus autem quo ſycaminis, eſt id quo etiam peponibus, vtamur, quum ſqualidũ æſtúque preſſum eſt ventriculi corpus: tunc enim tale quodãmodo iecur itidẽ eſſe neceſſe eſt. Habent ſycamina vim quandam aſtringendi, omnino verò humectant, non tamen omnino refrigerant, niſi frigida ſumantur: alimẽtũ minimũ dant corpori, vt etiam pepones faciũt.

De rubi fructu, Cap. XLIIII.

RVbi fructus magis quàm mora adstringũt. sique largius quispiam eis vescatur, capite dolebit. Alii stomacho etiam anguntur: ergo diligenter abluendus fructus est prius quàm eum comedere aggrediamur: quod non minus in sycaminis est faciendum. ventrem tamen non subducit hic fructus, sed potius cohibet.

De canini rubi fructu, Cap. XLV.

CAnini rubi fructus paulo maiorem adstringẽdi vim quàm rubi fructus habet: quamobrem aluum quoque magis cohibet: corpori verò exiguum alimentũ præbet.

De fructibus iuniperi, Cap. XLVI.

IVniperi fructus exiguam dulcedinem minorémque adstrictionem habẽt: præterea aromatici quippiam eis inest, & eos calefacere propter acrimoniam perspicuum est: corpus parum alunt. Sique liberalius eis quispiam vescatur, stomachum mordent, capútque calefaciunt, & dolore vexant. Vrinas verò mediocriter cient.

De Persicis, Cap. XLVII.

HOrum quoque succus & quæ veluti caro est, facilè corrumpitur, prauáque est omnino. quocirca non debent, vt à quibusdam fieri consueuit, post alios cibos sumi: nam superfluitantia corrumpuntur, & cætera quoque simul vitiant.

De Armeniacis & præcocibus, Cap. XLVIII.

HÆC quoque Persicorum genere continentur: illis tamen bonitate nonnihil præstant, neque enim æquè atque illa in ventriculo corrumpuntur neque acescunt. Vulgò autem iucundiora apparent, & propterea stomacho magis idonea: porro his fructibus exiguam alendi vim inesse, prius dictum est. cæterùm præcocia sunt Armeniacis præstantiora.

De malis, Cap. XLIX.

MALA quæ adstringunt, succum frigidum ac terreum habent: quæ acida videntur, succum quidem frigidum habent, sed qui sit tenuium partium: mediæ verò temperaturæ sunt dulcia, quæ ad calidius vergunt: vt quæ planè qualitatis sunt expertia, & veluti aquea, ad frigidius inclinant. Est autem perspicuum mala adstringentia alui deiectiones cohibere: acida verò crassum succum quem in ventriculo inuenerunt, incidunt, ac deorsum subducunt, & propterea deiectiones humectant: quum verò purum ventrem inueniunt, eum magis sistunt. Dulcia potius distribuũtur: quæ verò qualitatis sunt expertia, quum neque iucunda sint, neque ventriculum roborent, neque ipsum sistant, meritò despiciuntur & suibus proiiciuntur: quæ verò probè in plantis maturuerunt ac reponuntur, in morbis sæpenumero sunt vtilissima, siue ad modum cataplasmatis cum farina adhibita, siue in calido cinere mediocriter assata, siue in vapore bullientis aquæ probè cocta: statim autem à cibo danda sunt: quandoque verò cum pane ventriculi & stomachi roborandi gratia iis quibus prostratus appetitus, quique tardè concoquunt, & vomitu, fluore alui, ac torminibus vexantur: ad quem vsum acerba sunt accõmodata. Apparata item vt nuper dicebam, mediocrem adstrictionem habent: quum ea quæ mediocriter austera sunt, omnem in ea præparatione adstrictionem deposuissent, & ob eam causam similia iis quæ ab initio aquea sunt, euasissent.

De cydoniis & struthiomelis, Cap. L.

EXimium quid inest his, quod alia mala non habent: cum enim adstrictionem maiorem habent, tum verò eorum succus perdurat siquis coctum ex melle velit adseruare. Aliorum autem malorum succus repositus, quum copiosum frigidum humorem habeat, acescit: struthiorum verò malorum succus diutius durat, atque adeo in multos annos manebit, quum os vasculi densam crustam habuerit, quæ in melle atque aliis quibusdam sæpenumero cõcrescit: háncque adiacẽtem seruare oportet, quum diutissimè citra mutationem seruare medicamentum velis. Cydoniorum verò succus minus suauis est, & magis adstringit: idcirco ad roborandum ventriculum dissolutum hoc etiam quandoque vtemur.

A De piris & Punicis, Cap. LI.

SI ea quæ de malis diximus, ad pira & Punica trãsferas omnia, nihil erit quod nos noui quicquã de eisdẽ afferamus. Punica verò omnino perexiguum alimentum corpori dant: ac pira, & præsertim magna, quæ menatæ à nostratibus dicuntur, aliquantulum nutriunt.

De mespilis & sorbis, Cap. LII.

HÆC adstringunt ambo: sed mespila multo magis quàm sorba: quocirca vtilissimus est ventri fluenti ci B bus: sorba tamen sunt in cibo suauiora. Constat autem omnibus huiusmodi parcè, non autem largè, vt vuis & ficubus, esse vescendum.

De fructu palmæ, Cap. LIII.

EX palmis quædam sunt siccæ & adstringẽtes, vt Ægyptiæ: quædam molles, humidæ, & dulces, vt quæ cariotæ appellantur, quæ præstantissimæ in Palæstina Syria in Hiericũte nascũtur. Cæteræ verò aliæ palmæ omnes inter hoc genus vtrunque medium locum tenent, vt aliæ magis, aliæ minus sint humidæ, siccæ dulces & adstringẽtes. Verùm extremis constitutis, iam quodcunque in me C dio est, facillimè deprehenditur. Ostendimus enim dulcem succum alendo esse: austerum verò stomacho idoneum, & ventrem sistere. Palmæ autem omnes difficulter concoquuntur, & copiosius sumptæ, capitis dolorem excitant: quædam verò morsus etiam cuiusdam sensum ori ventriculi afferunt. succus porro qui ab ipsis in corpus distribuitur crassus est omnino, habétque lentoris aliquid, quũ pinguis palmula est. quúmque huic succo aliquid dulcedinis mistum fuerit, iecur ab eo celerrimè D obstruitur: atque ab earum esu maximè læditur inflammatúrque, & scirrho obsidetur. Post iecur verò, lien quoque obstruitur, & læditur.

De oliuis, Cap. LIIII.

IPsæ quoque exiguum alimentum dant corpori, & potissimùm caducæ. Et quemadmodum caducæ, succum pinguem habent, ita quæ halmades & colymbades appellantur, adstringentem: quocirca stomachum roborant, appetitúmque excitant. Ad hoc verò aptissimæ sunt, quæ cum aceto componuntur.

E De nucibus, Cap. LV.

NVCES magnæ & auellanæ corpus non multùm alunt, auellana tamen magis. vtraque autem mediocriter adstringentis qualitatis est particeps, quæ progressu temporis in oleosum commutatur. Viridis autem nux neque qualitatis perspicuè adstringentis est particeps neque oleosæ: sed est expers quodammodo qualitatis, & aquea. Nux verò melius quàm auellana concoquitur: éstq; stomacho magis idonea, & multo magis si cum caricis edatur. Est præterea manifestum humidam nucem ad de F iectionem aptiorem esse: siccam verò minus, sed hæc quoque aqua macerata, & abiecto putamine, similem viridi facultatem habet.

De amygdalis, Cap. LVI.

IN his attenuandi & abstergendi facultas excellit. Nõnullis verò tanta vis inest crassos glutinosósque succos incidendi, vt præ amaritie mandi non possint: oleosæ tamen & pinguis qualitatis, vt etiam nuces, sunt participes: exiguum verò alimentum dant corpori.

De pistaciis, Cap. LVII.

G MInimum quidem alimentum præbent, sed ad iecur firmandum sunt vtilia: habéntque subamarũ & subadstringentem qualitatem.

De prunis, Cap. LVIII.

PRuna minimum alimentum corpori præbent, vtilia tamen sunt iis quibus humectare & refrigerare mediocriter ventrem est propositum. Hæc verò etiam exiccata possunt vsui esse: quæ verò Damasci nascuntur, cæteris præstant omnibus.

De sericis, Cap. LIX.

EST hoc mulierum & puerorum effrænatorum edulium: parum nutriunt, difficulter concoquuntur. non sunt stomacho idonea, minimũ alimenti corpori præbẽt.

H De siliquis, Cap. LX.

MALI succi sunt, & lignosæ & difficulter concoquũtur, & non celeriter deiiciuntur.

De cappare,

De cappare, Cap. LXI.

CAppari facultas inest tenuium partium: ex quo fit vt corpori minimū alimēti distribuat. Sale verò cōdita, & abluta, vsquedum facultatem quam ex sale contraxit, deposuerit, parū quidē alit, sed tamen pituitam ex vētriculo absterget: & ex aceto mulso, aut aceto & oleo præ cæteris cibis sumpta, viscera liberat obstructione.

De sycomoris Cap. LXII.

HÆC planta nascitur Alexandriæ: fructum fici similem fert: nullam acrimoniam habet, exiguæ dulcedinis particeps est: humidæ quodammodo & frigidioris est facultatis.

De persio, Cap. LXIII.

HÆC itidem planta Alexandriæ est: huius fructum apud Persas ita esse noxium commemorant, vt eo vescentes interimat: in AEgyptum verò translatum, fieri esculentum, & æquè mandi ac pira atque poma.

De citrio, Cap. LXIIII.

TRes sunt huius fructus partes, acida quæ in ipso medio est: ea quæ est veluti caro, quæ medium ipsum ambit: & tertia quæ est tegumentum extrinsecus circundatum. Est autem hoc odoratum & aromaticū, sed difficulter concoquitur: concoctionem autem adiuuat siquis eodem vt medicamento vtatur: parcè verò sumptū stomacho robur adiungit. Parte autem acida, & quæ nō estur, ita vtuntur vt in acetum coniiciant, vt acidiorem reddāt: quæ verò inter duas alias media est, quæque corpus etiam nutrit, difficulter concoquitur.

De fructibus plantarum agrestium, Cap. LXV.

HI fructus præterquam quod exiguum alimentum præbent, malum etiam succum omnes faciūt: ac nō nulli noxii stomacho sunt, præter spinosos qui in terra optima exoriuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber secundus.

De lactuca, Cap. I.

QVVM olera omnia paucissimum maliq; succi sanguinem gignant, lactuca non multum illa quidem sanguinis, sed qui non sit praui succi, nec tamen omnino probi, gignit. Succum autem humidū ac frigidum habet, sed qui mali succi non sit, vti diximus.

De intybo, Cap. II.

INtyba similem lactucis facultatem habent: à lactuca tamen & suauitate, & aliis quæ suprà de lactuca diximus, superantur.

De malua, Cap. III.

MAlua lentoris quippiam habet quod lactucæ non inest: perspicuè verò à refrigerando abest. Hoc olus facilè subducitur, ac præsertim siquis ex oleo & garo copiosè ipsum sumat: nutrit autem mediocriter.

De beta, Cap. IIII.

BEtarum succum abstergentem esse planum est: qui quidem ventrem quoque ad excernendum irritat, ac stomachum interdum mordicat: idcirco copiosiꝰ sumpta stomachum lædit. Alimentum verò exiguum, vt cætera olera, corporibus affert: accommodata est ad iecoris obstructiones: ac præcipuè quū ex sinapi aut aceto estur, quomodo lienosis quoque fit vtilis.

De brassica, Cap. V.

BRassicæ succus vim quandam purgandi habet: at corpus ipsum communi exiccantium ratione magis cohibet quàm ad excretionē impellat. Exiccat ergo brassica æquè ac lens: quamobrem aspectum hebetat, nisi totus oculus præter naturam sit humidior: & tamē nō ita boni succi edulium est, sicut lactuca, sed prauum & graueolentem succum habet.

De blito & atriplice, Cap. VI.

HÆc sunt cæteris oleribus magis aquea, & (vt diceret quispiā) omnino qualitatis expertia. Cæterùm dictum est, hæc olera ad facilem deiectionem propensa esse, ac tū vel maximè quū vnà cum humiditate lubricū quid habeant. Sed quia nulla acris ac nitrosa qualitas eis inest, ideo fit vt non vehementem habeant ad inferna propensionem: éstque planè perspicuum, parum admodum corpus ab his nutriri.

De portulaca, Cap. VII.

HÆc, vt cibus, exiguum alimētum, idque humidū & frigidū & glutinosum præbet: vt medicamentum verò, dentium stuporē suo lentore morsus experte, curat.

De oxylapatho, Cap. VIII.

LApatho crudo nemo vescitur, quemadmodum nec beta: ac rustici oxylapathum crudum edūt: id verò non nutrit, atque etiam multo minus quàm lapathum.

De lapatho, Cap. IX.

LApathum non solùm gustu, sed etiam facultate est betæ hortensi adsimile: verùm quia beta est suauior, idcirco omnes homines eadem potius vescuntur.

De solano. Cap. X.

INter olera quibus vescimur, nullum noui quod tantam quantam solanum adstrictionem habeat. Iure igitur vt alimento, perrarò, vt medicamēto sæpe vtimur. est enim efficax in ea in quibus adstringentis refrigerationis est vsus.

De plantis spinosis, Cap. XI.

PLerique rustici huiusmodi plātis è terra nuper exorientibus vescuntur: alēdi vis minima eis vt cæteris oleribus, inest, eáque tum aquea, tum verò etiam tenuis. Ac spinosa quidem mediocriter stomachum iuuant. Inter hasce plantas est carduus, atractylis, spina alba, dipsacus, cnicus, tragacantha, atractis, & quam magis quàm par est, æstimant, cinara: est enim praui succi edulium, & præsertim quum iam sit facta durior. Nam & biliosum succum in se copiosum habet, & totam substātiam quæ ad ligni naturam magis tendit, vt ex ea melancholicus succus: ex succo verò ipsius, tenuis, & admodum biliosus gignatur: ergo satius est eandem elixatam comedere.

De hipposelino, sio, smyrnio, & apio, Cap. XII.

HÆc vrinā ciēt omnia: apium verò inter ea est vsitatissimū, suauius, & stomacho magis aptū. Smyrnium verò acrius, calidiúsque est multo quàm apium, & hipposelinum, & sium. Cætera cruda etiam comedūtur: hipposelinum verò & sium elixata: siquidem horum vtrunque crudum insuaue apparet. Quidam verò apium & smyrnium lactucæ foliis admiscentes offerunt: nam cum lactuca sit olus insipidū, habeátque frigidum succum, & suauior & vtilior efficitur, si acrium olerum quoddam assumpserit.

De eruca, Cap. XIII.

HOc olus manifestè calfacit, quocirca ipsum solum, nisi lactucæ foliis misceatur, non facilè manditur. Creditur quoque semen gignere, & rerum venerearum cupiditatem excitare. Capiti etiam dolorem affert, ac præsertim siquis eo solo vescatur.

De vrtica quam κνίδην etiam vocant, Cap. XIIII.

VIm habet tenuium partium, & meritò ea vt alimento nemo vtitur: vt obsonium verò, ac medicamentum, vsui est ad aluum deiiciendam.

De gingidio, & scandice, Cap. XV.

GIngidium est scandici persimile, stomacho valde idoneū, siue crudo siue cocto vescaris. Diuturniorem coctionem non fert: adstrictionis verò & amaroris non mediocris est particeps.

De ocymo, Cap. XVI.

HOc pessimi succi est: idcirco nonnulli de eo falsò prodiderunt, si tritum in ollam nouā coniiceretur, celerrimè paucis diebus scorpiones generare. est autem etiam stomacho noxium.

De asparagis, Cap. XVII.

ASparagus brassicæ minus quàm ipsa brassica exiccat: aliorū olerū caulis magis exiccat quàm folia.

Aliud autem aſparagorũ eſt genus, quod in plantis fruticoſis naſcitur, oxymyrſine, chamædaphne, & oxyacantha. Alii quoque ab his diuerſi ſunt, vt regius, & qui paluſtris nominatur: cuiuſmodi alius quoque eſt bryoniæ aſparagus. Omnes verò ſtomacho idonei ſunt: vrinámque prouocant, & parum nutriunt.

De rapis, quæ βουνιάδες quoque nominantur, Cap. XVIII.

SI rapæ minus quàm vlla alia planta quæ ſit eiuſdem generis, nutrirent, vtique mirarer: ſuccum in corpus diſtribuũt moderato craſſiorem: ita ſit vt qui liberalius eiſdem veſcatur, ſuccũ crudũ ſit aceruaturus: bis verò coĉta laudatiſſima redditur. Si verò crudior ſumatur, difficulter cõcoquitur, flatus excitat, & mali ſucci eſt: nonnunquam verò morſus ventriculum vexat.

De aro, Cap. XIX.

ARi quoque radix eodem modo quo rapæ mãditur: in quibuſdam verò locis acrior prouenit, ita vt propè ad dracontii radicem accedat, eámque bis coctã mandere oportet. Cyrenæ verò minimè eſt medicamentoſa, & acris, vt rapis etiam ſit vtilior. Conſtat enim hanc ad alendum eſſe potiorem: ad educendum verò ex thorace & pulmone acrior præſtat. Eſtur quoque elixa cum ſinapi vel aceto, ex oleo & garo: eſt nanque perſpicuum, alimẽtum quod ex ipſa in corpus diſtribuitur, non ſecus quàm ex rapis, eſſe quodammodo craſſius.

De dracontio, Cap. XX.

HVius itidem radicem bis térve elixatam, vt quod medicamẽtoſum in ea eſt deponat, mandendã damus quum vehementiore facultate opus eſt ad humores ex thorace & pulmone eiiciendos.

De aſphodelo, Cap. XXI.

ASphodeli radix parata vt lupini, amaroris plurimũ deponit. Fame autem vagante hanc complurimis elixationibus, & aquæ dulcis macerationibus vix factam eſſe eſculentam vidi: eius facultas eſt, vt quemadmodũ dracontii radix, aperiat ac incidat.

De bulbis, Cap. XXII.

HOrum quoque radices comeduntur: interdũ verò & eorum aſparagi verno tempore. Amaram, auſterámque facultatem habẽt: vnde etiam ſtomachum exolutum ad appetendum excitant: non aduerſantur autem iis qui ex thorace & pulmone expuere aliquid volunt, licet ſubſtantia corporis craſſiore & glutinoſiore ſint: ſed amaritudo quæ ſuapte natura glutinoſa craſſáque incidit, craſſitiei obſiſtit. Præſtabit verò tunc eos condi tos ex aceto, oleo & garo comedere: quo etiam modo minus flatus cient, plus alunt, & facilius concoquuntur. Nonnulli verò ex ipſorum eſu liberaliore, & ſemen ſibi inauctũ, & ad res venereas promptiores redditos apertè ſenſerunt.

De paſtinaca, dauco, & caro, Cap. XXIII.

RAdicibus quoque horum mortales veſcuntur, minúſque quàm rapæ, & arum cyrenaicum nutriunt, manifeſtè calfaciũt, & aromaticum quiddam præ ſe ferunt. Sunt tamen, vt aliæ quoque radices, concoctu difficiles, vrinam cient, ſique liberalius quiſpiam iis veſcatur, modicè peioris ſucci erunt: melioris tamen ſucci eſt carus quàm paſtinaca. Quidam verò agreſtem paſtinacam daucum nominãt, qui vrinam magis ciet, medicamentoſiórque eſt, ac ſiquis comedere ipſum velit, permultum erit elixandus.

De tuberibus, Cap. XXIIII.

TVberibus multa perſpicua qualitas ineſt: ipſis tamẽ ad condimenta excipienda vtuntur, ſicuti cæteris quæ ad guſtum qualitatis expertia & aquea nominant: quorum omnium commune eſt, vt alimẽtum quod ab eis corpori diſtribuitur, non calfaciat, ſed ſubfrigidum quidẽ ſit, craſſitie verò tale quale id eſt quod ſumptum fuerit, quódque ex tuberibus craſſius eſt: quod verò ex aliis, ad horum proportionem humidius atque tenuius.

De fungis, Cap. XXV.

EX fungis boleti aqua rite elixati, prope ad qualitatis expertium eduliorum naturã accedunt: alimentum quod præbent, pituitoſum frigidúmque eſt, ſique co-

A piosius quiſpiam eis vtatur, mali ſucci. Atque hi quidẽ cæterorũ omnium ſunt minimè noxii. Secũdæ tribuuntur amanitis: cæteros verò tutius eſt ne omnino quidem attingere: plerique enim ex eorum vſu perierunt.

De radicula, Cap. XXVI.

VIm habet attenuantem, ac perſpicuè calefacit, in eáque qualitas acris excellit.

De cæpis, porris, alliis, & ampeloprasis, Cap. XXVII.

B HÆc facultatem inſigniter acrem habent, & pro eius ratione corpora calefaciunt, craſſóſque humores quibus obſidentur attenuãt, & glutinoſos incidunt. Bis tamen térve elixata, acrimoniam quidem deponunt, ſed attenuãt adhuc, & pauciſſimũ alimentũ præbent, quum priuſquam elixarentur nullum darent. Ampeloprasa verò tantum à porris differunt quantũ in cæteris omnibus quæ ſunt generis eiuſdem, ſatiua ab agreſtibus differunt. Cæterùm à continuo acrium omnium eſu abſtinẽ-
C dum eſt, ac præcipuè quum is qui veſcitur, ſit natura biliosior: hæc enim edulia iis ſolùm qui ſuccum aceruant pituitoſum, aut crudum, aut craſſum, aut glutinoſum, conueniunt.

De alimento quod ab animalibus ſumitur, Cap. XXVIII.

OMnes animaliũ partes non eandem facultatem habent: ſed carnes quum probè fuerint concoctæ, ſanguinem optimum gignunt, ac præcipuè ſi animalium boni ſucci fuerint, quale eſt ſuillũ genus: partes autem
D neruex, pituitoſiores ſunt. Omniũ ergo eduliorũ ſuilla caro valentiſſimè nutrit: bubula verò præbet ipſa quoq; alimentũ non mediocre, nec quod facilè per halitũ digeratur, ſanguinẽ tamen craſſiorẽ quàm par ſit, efficit. Ac ſiquis ſuapte natura ſit tẽperatura magis melancholica, ſi bubula veſcatur largius, aliquo melancholico affectu corripietur. quantum enim totius ſuæ ſubſtantiæ craſſitie bubulæ carnes ſuillas ſuperant, tanto ſuillæ bubulis lentore præſtant: & tamen ſuillæ ſunt ad concoquẽdum multo præſtantiores. Vituli melius quàm perfecti bo-
E ues concoquuntur, vt etiam hœdi melius quàm capræ. Capra verò minus ſicco eſt temperamento quàm bos, at ſui comparata, multum ſuperat. Porcelli verò alimentum nobis dant eo magis excrementis redundans, quo ipſi ſunt magnis humidiores: ac meritò etiã minus nutriunt. agnorum quoque caro humidiſſima pituitoſáque eſt. Sed & pecudum caro plura habet excrementa, ac peioris ſucci eſt: caprarũ verò caro habet præterea acrimoniã. Hircina autẽ & ad concoquẽdum, & ad ſuccum bonum faciendum eſt peſſima: hanc ſequitur arietina:
F tum verò taurina. In his autẽ omnibus caſtratorũ carnes præſtantiores ſunt. Annoſæ verò ad concoctionem, ad ſucci bonitatem, & ad alimentum ſunt deterrimæ: quocirca ſues quoque ipſi quanuis humidæ tẽperaturæ ſint, ſi cõſenuerint, carnem fibroſam, ſiccámque, & propterea concoctu difficilem habent. Leporis autem caro licet craſſiorem ſanguinem faciat, tamen melioris ſucci eſt quàm caro boum & pecudum. Nihilominus his mali ſucci eſt ceruina caro, éſtque dura, & difficilis ad concoquẽdum. Huic propinqui ſunt aſini agreſtes bene
G habiti, ac iuuenes: atqui nonnulli quoque aſinorũ domeſticorum ſenio cõfectorum carnes, quæ peſſimi ſucci ſunt, difficulter cõcoquuntur, alienæ ſunt ſtomacho, atque etiã inſuaues, comedunt: quemadmodum equorum & camelorũ carnibus veſcuntur, quum ipſi & animo & corpore ſint aſinini. Quinetiã ſunt qui vrſorum carnes & his peiores, leonum ac pardorum, edant. De canibus verò quid iam attinet dicere, quos itidẽ iuuenes ac pingues, ac præſertim quum caſtrati fuerint, apud nonnullas gentes comedant, quum pantheris quoque veſcãtur.
H Vulpiũ verò carnes venatores apud nos autumno comedunt. Hoc verò eſt ſciendum, animalia quæ herbam altiorem debent paſcere, ea hyeme & primo vere gracilia ac praui ſucci fieri: veluti boues, qui progreſſu temporis melioris ſucci, & craſſiores manifeſtò apparent quum herbæ creſcunt, ac denſæ ſiunt, & ad ſemen

ferēdum properāt:quæ verò humili herba nutriri queant,ea primo ac medio vere præſtātiora ſunt,veluti pecudes: æſtate autem prima & media, capræ:quum fruticum germina quibus veſci capræ conſueuerunt, ſunt frequentiſſima.

De cochleis, Cap. XXIX.

Cochlearum dura eſt caro, ob idque difficulter concoquitur: quæ ſi concocta fuerit, valentiſſimè nutrit.Succus eis,vt etiam teſtaceis, ineſt qui ventrem ſubducit: quamobrem quidam oleo, garo & vino eas condiunt, ac iure quod conficitur ad aluum deiiciendam, vtuntur.Sin autem huius animalis carne,vt ſolo cibo eſculento vti velis, quum prius in aqua elixaris, in aliam aquam tranſferes,in qua iterum coques, & ita condies donec caro diligenter flaccida reddatur: ita enim præparata, aluum quidem ſiſtet: cæterùm corpori alimentum egregium dabit.

De animalium pedeſtrium partibus extremis, Cap. XXX.

Porcellorum pedes ptiſanæ incocti aptiſſimi ſunt. Extremæ verò corporis partes omnes,vt nimiū pinguedinis, ita quoque naturæ carnoſæ nimium habent. neruea enim cutaceáque natura in eis excellit: cuiuſmodi etiam cutis & nerui ſunt in toto corpore, ſed in extremis magis exercentur,& idcirco magis lenti ſunt. Etenim neruus atque cutis omnis dum elixantur, ad talem naturam perueniunt. ergo iure fit vt corpus minus alant,ſed propter lentorem facilius per aluum deiiciantur. Pedes autem porcellorum ſunt grunno præſtantiores,ſicut etiam grunnus auribus præſtat,ſiquidem ex ſola cartilagine & cute conſtant. Ac cartilago quidem in adultis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc augeſcunt, ſi in ore probè leuigata, & in ventriculo concocta fuerit, exiguum alimentum dabit.Quod verò nunc diximus,in aliis animalibus ad proportionem eſt intelligendum: quantum enim ipſorum carnes alimenti bonitate ſuillis cedunt, tanto etiā illorum partes extremæ partibꝰ ſuillis extremis deteriores ſunt.

De terreſtrium animalium lingua, Cap. XXXI.

In hac parte ſubſtantiæ proprietas quædam ineſt,vt carnem laxiorem,ac magis ſanguineam habeat. muſculi enim, & potiſſimum ipſorum partes mediæ, ſunt carnes exquiſitæ.

De glandulis, Cap. XXXII.

Quantum lingua à carnis ſubſtantia, tantum glandulæ à linguæ ſubſtantia diſtinctæ ſunt: ergo glādularum omniū cōmune eſt vt in cibo ſuaues ac friabiles appareant:quæ verò māmillarū ſunt, quū lac habent,ipſius quoque dulcedinem præ ſe ferunt.quapropter quum lacte ſint plenæ ,magnopere à guloſis expetuntur.Alimentum autem quod ex iis probè concoctis præbetur, propè ad carnis alimētū accedit:ſi verò minꝰ quàm par eſt cōficiātur, crudū ac pituitoſum ſuccū faciunt.Quum verò teſtes ex glandularū ſint genere,non tamē tā boni ſucci ſunt vt glandulæ māmillarū: ſed habēt viroſum quippiā,ſeminis quod gignūt,naturā referētes, vt etiā renes,vrinæ. Quinetiā animaliū terreſtriū teſtes multo difficilius cōcoquūtur:nam gallorū gallinaceorū altilium cum ſuaues ſunt, tum verò etiam optimum alimentum corpori præbent.

De renibus, Cap. XXXIII.

Renes praui admodum ſucci ſunt, ac difficulter concoquuntur.

De teſtibus, Cap. XXXIIII.

Omnium quadrupedum animalium teſtes ſunt concoctu difficiles ac praui ſucci: probè verò concocti nutriunt.Soli autem gallorum gallinaceorū,ac præſertim altilium ſunt omnium præſtantiſſimi.

De cerebro, Cap. XXXV.

Cerebrum omne cibus pituitoſior prauique ſucci eſt, ac tardè permeat,& difficulter concoquitur, & non minimum ſtomacho nocet. Quidam eius mollitie decepti, ipſum offerunt, quum præter cætera nauſeam quoque excitet: quumque craſſi ſucci ſit, & excrementitium, melius redditur cum incidentibus & calefacientibus paratum: ſi verò bene coquatur, alimentum corpori notabile præſtabit.

De oſſium medulla, Cap. XXXVI.

Medulla quæ in oſſibus inuenitur, eſt cerebro dulcior, ſuauior,ac pinguior, ita vt ſiquis facta comparatione guſtet, cerebrum aliquid etiam auſteri habere videatur: præterea medulla largius ſumpta perinde ac cerebrum, nauſeam ciet: quæ quidem ſi bellè cōcoquatur,ipſa itidem nutrit.

De ſpinali medulla, Cap. XXXVII.

Pinguedinis minimum habet, idcirco nauſeam non prouocat:ſi verò probè concoquatur, non mediocre alimentum dat corpori.

De pinguedine & adipe, Cap. XXXVIII.

Et pinguedo & adeps exigui alimenti ſunt, & potius carnium quibus alimur,ſunt condimenta.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. XXXIX.

Iecur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficultérque cōcoquitur,ac tardè pertranſit: eſt verò omnium præſtantiſſimum non modò ad voluptatem, ſed etiam ad alia omnia, quod συκωτὸν appellatur, quod quidem inde nomen inuenit quia mactādi animalis iecur,multarum ſiccarum ficuum eſu ſic præparent: quam rem in ſuibus maximè faciunt, propterea quòd ſuilla viſcera ſunt aliorum viſceribus multo ſuauiora. Ex reliquis autem viſceribus lienis non eſt guſtui ſuauis. perſpicua enim acerbitas quædā in eo ineſt, ac meritò quoque praui eſſe ſucci creditur, quippe qui melancholicum ſanguinem gignat. At pulmo vt eſt rarior vtroque,ſic etiā eſt ad concoquendū facilior: quātum verò ad alimentū pertinet, eſt iecore multo inferior, & quod alimentum corpori præbet,eſt etiā multo pituitoſius. Cor, ſubſtantia quidem caro eſt fibroſa,atque dura, ideóque difficulter cōcoquitur, & tardè permeat, ſed tamen ſi probè cōficiatur,alimentum corpori non paucū, neque mali ſucci præbet.

De quadrupedum animalium ventriculo, vtero,& inteſtinis, Cap. XL.

Hæ partes carnibus duriores ſunt: quocirca etiamſi probè concoquantur,ſuccum tamen non exquiſitè ſanguineū, ſed frigidiorem ac crudiorem faciunt,multóque tempore indigent vt conficiātur,ac in ſanguinem probum commutentur.

De agreſtium & domeſticorum animalium differentia, Cap. XLI.

Domeſticorum animalium temperatura eſt agreſtiū humidior: agreſtium verò eſt durior, pinguedinisque aut nihil omnino, aut certè pauciſſimum habet: quamobrem eorū caro pluribus quoque diebus quàm domeſticorum & in ocio educatorum, imputris ſeruatur: eſtque perſpicuum, alimentum quod inde prouenit multo minus excrementi habere: quod verò à domeſticis atque ocioſis ſumitur,eſſe excrementitium.

De alimento quod à volucribus animalibus ſumitur, Cap. XLII.

Avium omnium volucriū genus,greſſilium generi, ac præſertim ſuillæ carni comparatum, minus alimenti præbet: volucrium tamen caro eſt ad cōcoquendum facilior, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, & galli gallinacei: turdorum verò & merularū & paruorum paſſerum, inter quos ſunt etiam qui turricolæ nominantur, caro eſt prædictorum carne durior, atque horum quoque multo magis caro turturis, palumbi, atque anatis.Phaſianorum, quod ad concoctionem & alimentum attinet, gallinarum carni eſt ſimilis, voluptate tamen in edendo excellit:his durior, cōcoctu difficilior, ac fibroſior eſt pauonū caro. In omnibꝰ autē volucribꝰ animalibus perinde ac in quadrupedibus generatim ſciendum eſt, carnem augeſcentium multo eſſe carne declinantium meliorem: prauam verò admodum nouellorū, ſed lōgè alia ratione quàm ſenio cōfectorū:

A siquidem senum caro dura & neruea est, & idcirco praua ad concoquendum, & alimenti exigui est: at corpora animalium quæ nuperrimè in lucem edita sunt, mucosa, humidáque sunt, & ideo excrementorum plena. omnino verò per aluum secedunt.

De anseribus & struthiocamelis, Cap. XLIII.

HOrum caro excrementitia est, multóque ad concoquendum difficilior quàm prædictorum animaliũ caro, ac potissimum quæ parua sunt, & carne dura sunt prædita. B Alarum natura fibrosa est ac dura: quorundam verò caro tota est huiusmodi, quales sunt grues, quas comedunt quum prius multos dies mortuas tenuerint. Inter grues autem & anseres caro tardarum, quæ ὠτίδες apellantur, est quodammodo media.

De volucrium animalium visceribus, Cap. XLIIII.

HOrum ventriculi esculenti sunt, ac nutriunt: quidã verò sunt etiam periucundi, ceu anserum, deinde gallorum gallinaceorum altilium. Et quemadmodum iecur in suibus adhuc viuentibus esu caricarũ iucundũ C præparant, ita in anseribus alimenta sero lactis imbuuntur, vt iecur non modò suauissimũ sit, sed vt etiã valentissimè nutriat, optimi succi sit, & non difficulter deiiciatur, & pariter, vt in ventriculo probè concoquatur. Alæ quoque anserum ad concoquendum & alendum sunt idoneæ, & his magis gallinarum: pessimæ sunt annosorum, optimæ verò iuniorũ, ac probè nutritorum. Gallorũ autẽ gallinaceorũ testes sunt optimi, præcipuè autẽ altiliũ, ac multo magis si cibus eorum sero lactis fuerit imbutus. nam & boni succi sunt, & nutriunt, & D facillimè concoquuntur. Nonnulli autẽ struthiocameli ventriculum tanquã medicamentũ cõcoctionem adiuuans, falsò laudant: alii verò magis mergi ventriculum commendant: verùm hæc neque facilè concoquuntur, neque medicamenta sunt alios cibos concoquentia.

De ouis, Cap. XLV.

GAllinarum ac phasianorum oua cæteris præstant: anserum verò ac struthiocamelorum sunt deteriora: recẽtia quoque veteribus, quæque minus cocta sunt iis quæ plus, præstantiora sunt. E Tremula autem ad corpus alendum sunt omnium præstantissima: sorbilia verò minus nutriunt illa quidem, sed facilius subducuntur: elixa verò & assa difficulter cõcoquũtur, tardè transeunt, corpúsque alimento crasso nutriunt: quin multo etiam tardius transeunt, crassiúsque alimentũ præbent, quæ in calido cinere assantur. Quæ verò in sartagine inspissata sunt, & ταγηνιστά propterea dicuntur, alimenti sunt ad omnia pessimi. Quæ verò suffocata appellantur, elixis & assis meliora sunt. ea sic parant, Oleo garo, ac modico vini inspergunt, F vas quo continentur, caccabo in quo aqua calida insit, imponunt, ipsum operculo totum obstruunt, ignem substruunt, quoad oua mediocrem consistentiam sint consequuta: nam quæ supra modum crassa sunt, elixis & assis similia redduntur. Eidem etiã mediocritati consistentiæ intentos esse nos oportet in ouis quæ supernè caldariis infunduntur, vt ne ipsa omnino incrassari permittamus: sed quum adhuc succum habeant, vas ab igni auferamus.

De mugile, Cap. XLVI. G

CAro mugilum qui in aqua palustri sordidáque viuunt, excrementitia est, atque admodum mucosa: optima verò est eorum qui in puro mari degunt. Sed mugiles quoque praui sunt qui in stagnis vitam ducũt: ac præsertim qui in paruis versantur, & magis etiam quum aqua non effluit, sed stabilis est. Inter fluuiatiles autem præstantiores sunt qui oriuntur in fluminibus quorum aqua rapidè fertur, ac copiosa est: qui verò in stagnantibus, ii non boni sunt. Iam verò gustus tibi mandenti præstantiorem mugilem indicabit: acrior enim, iucundiórque, & pinguedinis expers eius est caro. H At pingues, & gustui exoluti, cum ad vescendum deteriores sunt, tum peius concoquuntur, & à stomacho sunt alieni, prauúmque succum faciunt: quamobrem ex origano eos parant.

De labrace, Cap. XLVII.

HIc piscis pelagius est: alimẽtum verò quod ex hoc cæterisque piscibus habetur, sanguinẽ facit tenuioris cõsistentiæ quàm id quod animalia terrestria suppeditant, vt copiosè non nutriat, & citius discutiatur.

De mullo, Cap. XLVIII.

INter pelagios hic quoque numeratur, omniũ ferme aliorum carnem habet durissimam, & friabilem. Nutrit, quum probè concoctus fuerit, valentius quàm cæteri pisces. hi verò tum propter purum mare, tum propter cibum, vt etiã alii pisces omnes, optimi fiunt. Ergo qui cancellos comedunt, & grauiter olent, & insuaues sunt, & difficulter cõcoquuntur, & praui sunt succi. Hos dignosces si prius quàm vescare, vẽtrem reseraris: inter vescendũ verò primus statim odoratus atque gustatus tibi eosdem indicabit.

De piscibus saxatilibus, Cap. XLIX.

HIs omnibus scarus excellere suauitate creditur, secundo loco censentur merulæ ac turdi, tertio iuliæ, fucæ, ac percæ. Alimentum verò quod suppeditãt, non modò est cõcoctu facilè, sed hominum etiam corporibus, vt quod sanguinem mediæ cõsistentiæ gignat, est saluberrimum.

De gobio, Cap. L.

GObius littoralis est piscis, ex eorũ numero qui parui semper manent. Præstantissimus autem ad suauitatem, concoctionem, distributionem, & succi bonitatem est is qui in arenosis littoribus, aut saxosis promontoriis degit: at qui in ostiis fluminum aut stagnis maritimis viuit, neque ad cõcoquendum facilis est, neque boni succi. Si verò limosa quoq; fuerit aqua, aut fluuius vrbẽ expurget, gobius ibi genitus erit pessimus, quales sunt cæteri pisces omnes qui in eiusmodi aquis vitã exigunt. Porro gobiorũ caro, vt est saxatilibus durior, ita est mullorum carne certè mollior: ergo vescentium corpora pro portione nutrit.

De piscibus molli carne præditis, & albi iuris conficiendi ratione, Cap. LI.

ASelli si probo alimẽto vtantur, & in mari puro degant, carnis bonitate cum saxatilibus cõtendent: at qui alimẽto prauo vtũtur, & in aquis mixtis versantur, mollitiem quidem carnis non amittunt, sed tamen pinguedinem acquirunt, propter quam non æquè vt prius suaues manent, atque alimentum excrementorum plenum corpori præbent. Cæterùm in omnibus piscibus hoc est communiter (vt diximus) memoria tenendum, pessimos gigni in ostiis fluuiorum qui latrinas, aut balneas, aut culinas, aut vestium ac linteorum sordes expurgant. Iam caro etiam murænæ quæ in huiusmodi aqua versatur, pessima inuenitur. Buglossus verò & mollior, & suauior, & omnino melior est passere. Lacerti verò medium quodammodo inter pisces quorum mollis caro est, & quorum est dura, locum tenent: horum autem piscium apparatus ad cõcoctionem optimus est is qui ex albo iure conficitur, quod quidem parant hoc modo: In aquã copiosam olei quod satis sit effundito, parúmque anethi & porri addito: quum pisces semicocti fuerint, tantum salis adhibeto vt totum ius nondum salsum videatur: hic apparatus vel ipsis ægrotis est accõmodatus. Omnium autem prædictorũ piscium alimentum hominibus qui non exercentur, ociosis, imbecillibus, & ægrotantibus aptum est: qui verò exercentur, cibos valentioris materiæ postulant. Sæpe autem diximus molle friabiléque alimentum, vel ex eo quod optimi succi est, ad bonam valetudinem esse accommodatissimum. nihil enim est quod magis quàm succi bonitas ad tuendam sanitatem pertineat.

De piscibus quorum dura caro est, Cap. LII.

DRacones ac cuculi omnibus iis qui eos comederunt, durã habere carnẽ perspicuò videntur: galeonymi verò durã ipsi quoque carnem habent, præter eum qui apud Romanos in summo pretio est, quẽ galaxiam vocant, qui mollis est carnis: est verò hic etiam ex genere mustelorũ. Iam scorpii, trachuri, orphi, & mulli duræ carnis piscibus adnumerantur. Est verò perspicuum,

pisces dur[illegible]difficilius quàm eos qui molli carne præditi sunt, confici: siquidem & concoctio quæ in ventriculo, & quæ in iecore, & venis sanguinis origo, & quæ in singulis corporis partibus alendis assimilatio fit, in mollioribus facilius, in durioribus ægrius efficitur: præterea ex durioribus piscibus crassus succus, ex mollioribus verò tenuior gignitur.

De animalibus testaceis, Cap. LIII.

Buccinæ, purpuræ, ostrea, hiatulæ, cæteráque his similia, quum integumentum quo extrinsecus ambiuntur testæ sit persimile, testacea nominantur. Est autem horum omnium commune vt succū salsum in carne contineant, aluo subducendæ idoneum, qui in vnoquoque magis minúsque ad hanc rem pro qualitatis ac quantitatis ratione sit proprius. Siquidem ostrea carnē aliquam omnium testaceorum mollissimam habent: at paruæ hiatulæ, & purpuræ, & buccinæ, & quæcunque huiusmodi sunt, duram: ergo iure fit vt ostrea potius aluum subducant, minúsque corpus alant: duriora verò difficilius concoquantur & magis nutriāt. Quemadmodū enim ex animalibus testaceis, quæ duræ carnis sunt, carnem ad concoquendum, ita etiam ad corrūpendum difficilem habent: quamobrem ea sæpe iis damus quibus cibus vitiatur in ventriculo ob prauos succos qui vel ex iecore in ipsum confluant, vel in suismet tunicis contineantur: nam ex eis plurimus succus crudus, quem vocant: ex iis qui mollioris carnis sunt, pituita gignitur. Vt igitur, quum succum salsum abiecerint, eorum caro difficulter corrumpitur, aluúmque sistit: ita siquis confectum ex ipsis ius biberit, aluus quidem ei abundè deiicietur, id tamen corpori nihil alimenti offeret.

De molli testa intectis, Cap. LIIII.

Astaci, paguri, cancri, locustæ, carides, & alia consimilia tenui testa, duritie quidē simili testaceis, sed quæ minor sit, conteguntur: habent tamen salsum succum, eúmque non exiguum. Dura carne in totum constāt: & idcirco difficulter cōcoquuntur, & firmiter alūt, quum scilicet in aqua potabili præcocta fuerint. Horum etiam caro, vt ostreorum, quum ex aqua (vt dictum est) præcocta, succum salsum deposuerit, aluum cohibet: hǽcque ægrè non secus quàm testacea duræ carnis corrumpuntur.

De mollibus, Cap. LV.

Mollia vocantur quæ neque squamas, neque asperā, neque testaceam cutim, sed mollem qualis humana est habent. Huius generis sunt polypus, sepiæ, & cætera his similia: hæc nanque tangentibus mollia videntur: duræ tamen carnis sunt, difficulter concoquuntur, & exiguum salsum succum in se continent. Si tamē concoquantur, corpus non parum nutriunt: cæterùm hæc quoque plurimum succi crudi generant.

De cartilagineis, Cap. LVI.

Aspera noctúque splendens est horum animalium cutis: idcirco nonnulli ἀπὸ τῦ σέλας ἔχειν, (*hoc est quia splendorem habeant*) ea σελάχια nominata fuisse dixerūt. Inter ipsa autem torpedo & pastinaca carnem habent mollem atque suauem, quæque mediocriter per ventrem transeat, & non difficulter concoquatur: nutriunt etiam mediocriter, vt alia quoque omnia quæ molli testa sunt intecta. Est verò omnibus commune vt partes quæ ad caudam sunt, mediis partibus sint carnosiores: id quod præcipuè inest torpedinibus. nam partes horum animalium mediæ videntur habere in se tabidam cartilaginē quandā. Bati autē, liobati, & rhinæ, omniáque huiusmodi, duriora sunt, & ad concoquēdū difficiliora: & valētius quàm pastinaca & torpedo corpus alūt.

De cetaceis animalibus, Cap. LVII

Phocæ, balenæ, delphines, libellæ, grandiores thynni, itémque canes, cæteráque cetacea his similia, duram, mali succi, ac plenam excrementorum carnem habent: quapropter sale pri us condientes ad vsum ipsa redigūt.

Ex Xenocrate de alimento quod ex aquatilibus existit, Cap. LVIII.

Natantium natura cibus extitit, qui in conuiuiis splendidis in deliciis est habitus, ac magnū quoque

A ad salubrem victus rationem vsum præstitit. Differunt verò pisces ex ipsa compage: siquidem alii duræ, alii mollis carnis sunt. Ac duræ quidem sunt carnis phagri, synodontes, buglossi, & lati, quales sunt phesæ, & rhombi: mollem verò carnem habent turdi, merulæ, fucæ, & eiusmodi qui facilè digeruntur. Inter hos medii sunt aselli, bacchi, vmbellæ. Præterea quidam saxatiles, quidā pelagii sunt: ac magis alunt qui prope littora quàm qui aquæductuum meatibus mali succi & ori ingrati feruntur. Iam maria quoque in hac re differunt: sunt

B nanque mediocres pisces qui in Adriano: sed qui in Tyrrheno degunt, suauissimi: quinetiam verno tempore quamplurimi, quòd oua pariant, sunt præstantiores, vt mulli: æstate verò phagri & synodontes: autumno verò hepatus, qui quum annum excedit, mali succi est. mugiles & lupi delicatiores sunt. Ex ætate verò parui & noui facilè corrumpuntur: cetacei verò difficulter in succum commutantur, duri sunt, ac stomacho noxii: qui verò medium locum tenent, ii medio quoque modo ad distributionem sunt affecti. In partibus quoque differunt.

C nam in partibus quæ ad caudam sunt, quum motu exerceantur, bonum alimentum afferunt, ac delicati sunt: in iis verò quæ ad ventrem pertinent, quum pingues fuerint, tum fluitant, tum verò ad excretiones rite sunt affecti: in dorso verò dura caro est. at capita omnino propter salsum humorem & pinguedinem non nutriunt, & difficulter distribuuntur. At facilè admodum excernuntur maraugiæ & paguri, sed maximè omnium mulli. Ex apparatu, assi magis nutriunt, sed difficilius transeunt: elixi verò, parum nutriunt, sed facillimè deiiciuntur:

D itémque marini ori suaues, apti stomacho, facillimi ad distribuendum, flaccidas ac molles carnes faciunt: nam & coloratos faciunt, & sanguinem creant, aluúmque subducunt. At fluuiatiles, & qui in stagnis degunt, stomacho noxii sunt, crassam materiam faciunt, difficulter excernuntur, & nonnulli non sunt marinæ materiæ expertes, vt coracinus qui in Nilo nascitur, & perca in Rheno, & in Tyberi lupus, qui est subsignatus: itémque Anienis, palúsque in Phalernis, eiusdem naturæ pisces gignunt. nam pabulum quod illic eis suppetit & boni

E succi est, & valde accommodatum. Ex omnibus verò piscibus anteponēdi sunt ii qui virus non habēt, & præpingues sunt, ac boni succi & moderati. Cæterùm ex piscibus alii natantes, alii cartilaginei, alii molles, alii testa operti, quorum exponendæ sunt qualitates. Apua minimus est, gregarius, & in olla paratur. Alopeces, Lippuri, Thrissæ, Lerúsque ex mari in flumen confugientia difficulter in succum mutātur, stomacho non conueniunt, difficiliter concoquuntur, & exiguum alimentum præbent. Acharnes verò duræ est naturæ, ægrè

F corrumpitur, nec est stomacho accommodatus, nec probum succū gignit. Velonæ, quæ rostri cornei sunt, ineptæ stomacho, malique succi sunt, non nutriunt. Facilè corrumpuntur phocæ, Iulides, Trachuri (qui Sauri ab aliquibus nominantur) & Canni, & cæteri omnes qui sartagini conueniunt, ori quidem comedendo apti sunt, sed tamen stomacho non sunt idonei, & facilè corrumpuntur, fluitant, ventrem non alunt. Erythrinus ori gratus aluum sistit: duræ compagis est, ad nutriendum valet: & ad res venereas excitandas, siquis eum vi-

G no suffocatum bibat, aptus est. Thranis, aut xiphias cetaceus est piscis, & in frusta secatur: ori autem ingratus est, scaber, difficilis ad conficiendum, valenter nutriens, graueolens: quamobrem & cum sinapi comeditur, & in olla paratur: eiúsque præstantior pars est imus venter. Thynnus, & thynnis, colias, orcyinus, pelamis, scombrúsque non apti stomacho sunt: mali succi sunt, flatum gignunt, scabri, difficiles ad excernendū, nutriunt: quorum valentissimè nutrit pelamis: colias verò & ori

H ingratus est, & nullius succi: at thynnis ei subiicitur: thynnus verò difficulter concoquitur. Siones, brachicephali, pectines, chelidones, vranoscopi, galei, canes, & qui sunt generis eiusdem, mali succi, & grauis odoris sunt, segnem materiam trahunt, & gignunt. Apti autem mensæ sunt sargi, melanuri, cāthari,

súntque ſtomacho idonei, boni ſucci, ac facilè diſtribuuntur: præterea verò alunt, & apti ad excernendum. Salpæ autem pelagiæ acris ſunt ſaporis, ori gratæ, difficulter corrumpuntur, difficulter ſeparãtur, alunt, facilè excernũtur: at quæ in littoribus capiũtur, duræ ſunt carnis, & mali ſucci, & ori inſuaues. Bugloſſi verò & paſſeres duram carnem habent, ac difficiliter corrumpuntur: boni tamen ſucci ſunt, & facilè excernuntur: glaucus, cum lupo (eſt enim in omnibus ei ſimilis) minus. Præſtat autem ſparo, ellops, ſtomachóque eſt idoneus, ſuccũ dulcẽ gignit, alit, faciléque excernitur, hepatus: hemaxias mediocriter alit, delicatus, ſolutus, ori gratus, difficulter verò cõcoquitur, & alit, & facilis excretionis eſt. mugil verò pelagius optimus, ori gratus, acer, lupo non cedens. Præterea hic quoque præterquam quòd tener eſt, facilè ſubducitur: in limpidis autem ac puris fluminibus natans marinam duritiam dulcis temperiei beneficio remittit: qui verò in turbidis & ſtagnis in quibus aqua ſtat, grauioris odoris eſt, difficillimè diſtribuitur, quúmque ex fimo pinguis ſit redditus, admodum inertem carnem habet: quum verò in magnitudinem excreuit, indureſcit. nonnulli verò mugilem, plotem vocant. Cytharus & rhombus lati ſunt: rhombúſque ſolidus eſt, difficiliter corrũpitur, qui quidem ſi magnus ſit, quoniam difficiliter conficitur, & ſatis alit, per vnum diem adſeruatus coqui debet: ac citharus mali ſucci eſt, & ſtomacho non idoneus: ægrè corrumpitur, facilè excernitur. Ciclæ, cottyphi, phæcides teneræ ſunt carnis, boni ſucci, facilè digeruntur, non nutriunt, ad alui deiectionem accommodati. Coraxus duræ carnis eſt: & quum maior eſt atque auctior, grauis odoris, difficilis diſtributionis, ori aptus: alienus tamen à malæ materiei ſobole: éſtque cæteris ſimilib⁹ ſuauior. Lupus verò variatur: nam quanto maior eſt, tanto durior efficitur: bimeſtris eſt optimus, ſtomacho idoneus, boni ſucci, tener. Vrſa dulcem ſuccum facit, nutrit, facilè diſtribuitur, & facilè excernitur. Atque ita quidem de pelagia cenſendum eſt: at quæ in piſcinis degit, omnia habet contraria, quemadmodum in aliis quoque piſcibus vſu venit. Ori nanque inſuaues ſunt ii qui concluſi viuunt: quæ verò in fluminibus degit, eò quòd ex mari frigidam aquam ſubit, ori grata, teneráque eſt: quæ verò in portus tranſit, limoſa, & coanguſtata, & pinguis reddita, ori ingrata eſt. Aſellus non acris ſaporis eſt, boni ſucci, difficilis diſtributionis, facilè ſubducitur, alit. Scorpenæ duræ carnis propter ſuccos ſunt, & ob eam cauſam apparatu indigent: & quum ad excretiones aptæ ſint, ori quoque ſunt gratæ. Vmbellæ ori ſuaues, boni ſucci, facilis diſtributionis, non admodum nutriunt, facilè excernuntur. Scarus ori gratus, difficulter digeritur, facilè corrumpitur, & deiicitur: qui verò nuper captus eſt, neque viuariis fuit incluſus, multa habet interiora, & ori gratus eſt, & fluitans, facilè corrũpitur. Synodus habet ille quidem carnem duram, ſed tamen non eſt alimenti expers: boni verò eſt ſucci, ac facilè diſtribuitur, & mediocriter nutrit, & facilè excernitur. Mullus obſoniorum præſtantiſſimus eſt, & ſtomacho idoneus, & boni ſucci, & ori gratus, caro plana, difficilis ad corrumpendum, & mediocris ad excernendum. Differt autem pelagius à ſaxatili, quòd rufus ſit, cinnaríque atque auro ſimilem aſpectum habeat, itémque barbam fert: his autem inferiores ſunt ii qui in littoribus viuunt. Phagrus duræ carnis eſt, difficulter corrumpitur, non facilè ſecernitur. Aurata candidæ carnis eſt, ſolida, cõdẽſa, boni ſucci, facilis diſtributionis, alítque, & non difficulter excernitur. Congrus nec ori gratus, nec mali ſucci eſt, modicè aptus ad concoquendum, & alendum, & ad excernendum vitio vacans.

De vrtica.

Vrticæ quæ etiam acaliphæ dicuntur, gratæ ori, & ſtomacho non mediocriter ineptæ: ſed aſſatæ ſunt elixis accommodatiores, aluum cient, vrinámque magis mouẽt, quæ poſt purgationem exortæ iuxta calculos, lotæ, & perexiguo ſali mixtæ, atque ita parum aſperſæ ſunt, vt mediocriter mandi poſſint, & aſſatione concretæ aut

A verubus aut ſurculis ſuper carbon[illegible]luæ aut ſarmentorum, vt valenter ſoluant. Cum paſſo autem aut vino mulſo guſtum excitantes, facilè concoquuntur, faciléque excernuntur: quæ verò ex paſſo & oleo elixantur cum alio etiam condimento, id quidem ſeruant vt lubricæ ſint, atque attrahant: ſed & explent, & difficulter concoquuntur, & aluum magis relaxant.

De teſta opertis.

Glandes optimæ ſunt quæ æſtate capiũtur, aptæ vt eis veſcamur: quæ quidem exoriuntur vbi aqua dulcis

B mari admiſcetur. nã & alunt, & dulces ſunt: plerunque autem in petris educantur. Suauiſſimæ enim ſunt quæ alunt, friabiléſque ſunt, multúmque ſucci faciunt, & ad aluum molliẽdam accommodatæ, & ſtomacho idoneæ, ori gratæ, teneræ, & vrinam cient. Succus earum ſimplex confici non poteſt: aut ius decoctarum ad excretionem valet. Quæ verò in petris vitam non degunt, acres ſunt, & medicamenti facultatem præ ſe ferunt, & plus ventrem citant quàm vrinas moueãt. Glycymerides præſtantiores ſunt trachibus, inferiores autem peloridibus.

C hæ nanque ſtomachum diſgregant. earum caro dura eſt illa quidem, ſed non expers alimenti, & vrinam magis quàm pelorides cient: aſſatæ autem (mea quidem ſententia) indureſcunt: elixatæ verò & conditæ ori ſunt gratæ. Ex genere peloridum ſunt hiatulæ. diuerſæ autem ſunt, atque variæ, & longæ, vt Dicæarchiæ in Lucrino lacu, & Alexandriæ in portu: (ſunt enim dulces, & boni ſucci) quæ verò ſub Pharo, & Diolco, & Ponte, & inſula oblongæ ſunt & aſperæ, glandibus quercinis ſimiles, & æquè ac phagi echinum producentes: albæ au-

D tem ſunt, duræ, atque acres. Pectines optimi ſunt qui ad iuſtam magnitudinem peruenerũt, caui, colore nigriore: præſtant autem vere atquæ æſtate: ſiquidem eo tempore ad Lunæ incrementum maximè augentur. Omnibus autem antecellunt Mitylenæi magnitudine, natura, humoris bonitate. His ſimiles Ionium mare iuxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, & Latium producit. Iam verò & Chios, & vicinæ inſulæ, itémque Alexandria huiuſmodi piſces ferunt. Pontus verò multos fert, ſed minutos, & qui ægrè augeãtur: dulces ſunt, ac facilius quàm

E oſtrea concoquuntur. Ex aceto ſumpti ad excretionem accommodantur: & quum ex poſca coquuntur, dulcitudinis participes ſunt, quam aſſando deponunt. Pari quoque modo contriti aluum ſoluunt, idque ſiue recentes, ſiue vetuſti fuerint: parum autem vrinam cient. Qui buxei coloris ſunt, ſicut oſtrea, non facilè corrumpuntur. Elixi ſunt aſſatis ad aluum ſubducendam aptiores, quíque magis aſſati ſunt, minus ſucci habent, & difficiliter excernuntur. Exiſtimandum quoque eſt, eos qui in ſuis teſtis aſſantur, minus huiuſce incommodi habe-

F re, & facilius alere, & minus eos perturbare: valentiores autem aſſati ſunt: quíque expurgati planè puréque fuerint, ii grati ori ſunt, & facilè concoquuntur: & teſtaceis anteferendi ſunt illi qui ſale cõditi ſunt, nec admodum perturbant. natiuam autem dulcedinem in muria conſeruant, & vrinam mouent: ac candidi quidem & lati ſunt dulciores. Atque albi ſunt duri, rufi verò ſunt viroſi, & vrinam cient: varii autem medii ſunt, & eorum aliqui fucis ſunt ſimiles, qui per ſe dati, difficulter concoquuntur, & tamen vrinam mouent. Aſſumpti verò

G pectines remedio ſunt iis quorum veſica vlceribus ſordidis, & cruſtam habentibus vexatur, ſiquidem ea expurgant. Buccinæ ſunt duriores purpura, & magnitudine ac loco differunt: triplicéſque vires habent teſtæ, colli, & excrementi in teſta contenti. Nam ſcabra ſubſtantia piſcis aluum ſiſtit, ac præcipuè ſi aſſetur: contrà magis facit elixa. Collum earum aluum ſoluit, difficultérque concoquitur, idcirco ex ſinapi, vel aceto, aut liquore, aut pipere corrigere ipſum debẽt qui eodem veſcun-

H tur. Aqua denique quæ ex eis emanat, calefacta ventrem ſubducit: cum eo verò excremento quod teſta continetur, cocta, magis gilua fit, & piſcis qualitatem præfert: ſi verò totæ decoquantur, maiorem ſiſtendi vim habebunt, & ſitim afferent: quidam verò eas elixantes læuigant, & æquè ac vrticas condiunt, ſiúntque

ori gratæ. L[illegible] oriente plenæ & æſtate graciles: purpuræ maiores duriores ſunt: & earum coria mediocriter corrumpuntur: colla difficulter conficiuntur, ægrè ſecedunt, ægréque corrumpuntur: aptæ ſtomacho, pauci humoris ſunt, vix mandendo diſſolutæ: fundum verò aut earum excrementum facilè conficitur, facilè ſecedit, maiorem piſcis facultatem affert, vrinam ciet, ſudorē mouet, ſputum creat. Siquis eo largius veſcatur, bilē nauſeámque facit, & atri humoris copiam gignit: partes autē ad caudam pertinentes, aut extremitates earum quæ eiuſdem ſunt generis, quæ turbinatæ ſunt, omnium ſunt aptiſſimæ, earumque vſus elixando & aſſando humorem ex ſe emittit ori gratum, ventriculo idoneum, aluum ſubducentem, dulcium vrinatum motorem; parum tamen carnis facit, ad cochlearum proportionem: ſed & ori ſuauem odorem conciliat. Ad vini potum incommodæ, elixatæ nutriunt, aſſatæ verò duræ ſunt, earum excrementū quod teſta continetur, ſiſtit more buccinarum. Cochleæ duræ ſunt, difficulter cōficiuntur: harum ſpecies ſunt hæ, teres, quæ tubæ modo ſufflat: rotunda, quæ oleum effundit: harum quæ nimis magnæ ſunt, ineptæ ad comedendum cenſentur, quia viroſæ ſunt, duræq; ac bilim creāt, & multa eis caro ineſt, cetaceæque ſunt. Breuium vſus nō nullis placet cum aceto mulſo, aut cum foliis viridibus rutæ, cū oxypipere: quæ verò quinque digitorum ſunt, & imam partem acutam habent, quæque helices, aut actinophori nominantur, minus quidem carnis quàm cæteræ cochleæ habent, ſed tamen explent, & ſuperfluunt: at præmadefactæ, & aſſatæ, atque ex aceto ſumptæ, accommodatiores ſunt. Ac cochleæ omnes incoctæ ventrem perturbant: marinæ verò vertices habent dulciores: ſuntque teneræ, boni ſucci, difficulter corrumpuntur, leues comparatione terreſtrium. valentiores enim & molliores ad excretionem cenſentur, ſuauioríſque odoris, & ima eorum pars ſtomacho idonea. Cochleæ porro ægrè concoquuntur: cum aceto verò & ſucco aperiunt, vt qui eis veſcuntur pingueſcant: ac cum eruca etiam comeduntur. Lopades minutæ ſunt: in quibuſdam verò locis ſunt magnæ, vt ab oſtreis non abſimiles videantur: maximæ in India, ſicut cætera omnia, naſcūtur: cæterùm duræ, & pauci ſucci, difficultérque conficiuntur, & excernuntur: coctæ autem & conditæ ſunt gratæ ori. Murices ſalſi, viroſi: eis ſuccurritur liquore cyrenaico, ruta, & aceto: ventrem turbant, vrinam cient, ori non grati, concoctu difficiles, obſtruunt craſſo ſanguine, pituitam gignunt, & magis adeo recentes: idcirco parandi ſunt cum acribus, vt ſinapi, erucáque: aſſi difficulter ſecedunt, magnam ſitim inuehunt, grauāt: elixati, contriti, & conditi minus viroſi ſunt: ſed eadem quæ turbinati faciūt. Mures rotundiores quidē ſunt muricibus, ſed minores & hirſuti, teſtámque tenuem ferūt, caro magis tenera eſt ac dulcior ſucci magis varii, minus etiam nutriunt, os mordicant, faucium deglutitionem conuellunt, vocem condenſant, aut abſcindunt: qui largè eis veſcuntur, tuſſes ſiccas, & raucitates eis excitant: arenoſi verò boni non ſunt, vel qui in fictilibus figulorum, vel in petris, vel in alga naſcuntur: ſunt enim acres. Oſtrea verò pelagia rara & inutilia ſunt, quia ea ſol non aſpicit, & exiguæ magnitudinis fiunt, amaráque ſunt, nec eſculēta, quia ventrem mordicāt: gaudent dulci temperamento immixta, quod carnes dulces auget: idcirco ad Nili oſtia præcipuè in Ægypto, & in Epheſo ad Caiſtri ingreſſum incluſa, vt ſemina ponunt, & ita creſcunt. Vere igitur craſſeſcunt expleta albo humore & lacteo: præterea Brūduſii, Tarracone, Narbonæ, Dicæarchiæ, in Lucrino lacu, Chelidonia, Leucade, Actio, & Lybico ſinu idem fit. Pelorides verò, aut melænides optimæ ſunt, quæ ſimiles ſūt oſtreis in ſtagnis, & limoſis paludibus, vbi aqua dulcis immiſcetur: quæ verò in fundo degunt, cum raræ ſunt, tū verò etiam inſuauiores. His accommodatè vtere ex iure conditis ad alui ſubductionem: adiuuant concoctionem, mediocriter ſecedunt. Pinnæ locorum cauſa aptæ ſunt, teneræque bene alunt: ex lutulentis locis captæ, & in quibus aqua dulcis & tranquilla miſcetur, quia ab vndis nō offenduntur, teneræ permanent. Pinophylaces verò qui ſunt eiuſdem alimenti participes, titillantes ac pinnas admonentes, pinnæ conſulunt, atque auxiliantur: ac potius in lapidoſis & pinnis aſſuetis locis morantur. magnitudinis autem cauſa pinnæ minores ſunt magis teneræ quàm maiores. Verno autem tēpore atque æſtiuo captæ longè excellunt iis quæ alio tempore capiuntur: nam præterquam quòd bonam alimoniam dant, dulces etiam ſunt; quum tunc oriantur: & magnitudinis ratione quæ non magnæ ſunt, aliis præſtant: mediæ carnem habent mollem, albā, dulcem. Earum dura ſunt colla, concoctúque difficilia, & quæ ægrè diuiduntur, & ægrè corrumpuntur: ſed earum corpus facilius quàm collum corrumpitur. Elixātur oleo dulci, melle, ſimiliter & vino: quæ verò ex aqua elixantur, iis præter naturam conchularum, ex ſinapi veſcimur. aſſæ duriores ſunt elixis, & præſertim quæ vino parantur: præſtat enim eas ex liquore, aceto, & ſinapi parare. At earum quæ in vino & aceto maduerunt, magis tenera eſt caro, ſed flatum ciet. Strombi verò duri ſunt, ægrè conficiuntur, ac magis etiam ii qui auriculis maiores ſunt: cum ſinapi verò & liquore in aceto læuigati accōmodati ſunt: Solenes, aut auli, aut donaces, mares ac fœminæ ſunt, quæ vngues nominantur. Differunt autem: nam fœminæ mundæ ſunt, & vrinam cient, humectant. parantur verò apertæ, recentes verò ac magni, quique nigris quaſi virgis diſtincti verſicolores ſunt, mares ſunt, vrinámque turbant: ſed omni moleſtia vacantes redduntur ſale & aceto parati. At vitioſi, & excrementorum pleni, ex oleo & ſale ſumpti, æquè ac loligines ad potum parantur. Optimi ſunt maiores & craſſiores aſſati, minimi dulces ſunt: ac dulciores quoque fœminæ vnius coloris. Vere autem vigent & florent, ſale conditi inſuaues ſunt. Tethea in limo naſcuntur & littoribus algæ feracibus: inueniuntúrque in muſco, alga, & fuco: ſimiliáque ſunt fungo plantæ marinæ: præterea verò qualitatem manui induunt quæ difficulter abſtergeatur: maximè verò eorum coria non conficiuntur. Auxiliantur autem renibus, aut quibus vitiatus eſt ſtomachus, & quos tineſmus exercet, & coxēdicis morbis laborātib⁹, & ventri ſuperiori vnà cum ruta. Secantur etiam & lauantur, ac liquore cyrenaico, & ruta, muria, & aceto, vel ex aceto condiuntur, éſtque operæpretium ea cum vriridi mētha conficere: præſtātiſſima verò in Smyrna inſula Aſiæ naſcuntur. Ægyptus verò hæc non fert omnino. Telinæ, ſiue xiphydria aluum ſubducunt: locis arenoſis proueniunt, & portubus vndis agitatis: fluuiatiles telinæ maiores ſunt, & plus ſucci habent, quales Ægyptiæ ſunt. Elixatæ ſunt dulces, earúmque ius aluum ſoluit: clauſæ verò ſale ſparguntur, & per teſtas humorem trahunt: frigida leuantur aqua, & ex oleo & aceto, vel mentha, vel ruta comeduntur. Qui aluum ſoluere voluerint, eas ſolubili apparatu cum oleribus condient: quæ florem ætatis agūt, ſi comedantur, vere ſunt optimæ. Ex chemis aſperas nonnulli glycymaridas appellant: alii conchas vocant. quæ lōgiuſculæ ſunt, ſed minores quàm quæ in Ægypto viſuntur, quæ in ſectione aſperitates habent glandium quercinarum aſperitatibus non diſſimiles: in longitudine verò virgatæ ſunt, & eruptiones à cæteris differentes habent: quæ verò guſtatui maris odorē repræſentāt, durioris ſunt carnis, dātúrque imbecillis. Aqua ab eis manās ſtomacho eſt idonea, & vētri in trāſitu: eædē ſale cōditæ trahere vrinas poſſunt. os itidem iuuant comedendo, & præſertim ex ſinapi, aut aceto, & ruta. Leues autem chemæ maximè differunt ab aſperis. habent enim latam teſtam & pellucidam, ac facilè concoquuntur, boni alimenti, boníque ſucci, ac dulces ſunt, & non iniucundæ ſtomacho. Ex liquore cyrenaico & ſinapi eis elixis & aſſis veſcimur: coctarum iuſculum ſoluit ventrem. At glycymarides iucundiores ſunt conchis, quæ leui teſta ſunt: ſed minus quàm pelorides. Differunt autem ex locorum ſitu, vt pelorides varietate ac figura. nam quæ in portu Alexandriæ inueniuntur, optimæ ſunt: quæ verò prope Dioclum & Pharum & Pōtem teretes ſunt atque aſperæ: quæ verò auriculæ nominā tur, prope petras naſcuntur, duræque ſunt, difficulter concoquuntur, ori inſuaues, & alienæ ſtomacho, & per aluum ſecedentes, cum ruta exhibentur, quum non alia ratione gratæ fiant: magnæ in Illyria naſcuntur in Ionio ſinu, atque ex cyrenaico liquore, aceto, & ruta comeduntur.

De piscibus cetaceis sale conditis.

Sale conditi pisces communiter quidem sunt ori grati:sed mali succi,& stomacho alieni:leniúntque ac turbant aluum.Ex sale verò conditis alii duræ carnis sunt, alii suapte natura humidæ compagis sunt: alii teneri, alii medii inter hos,alii carnosi,alii ex pinguedine constant: alii vetusti,alii medii,alii recentes: ex quibus pelagii extensi sunt,nuper capti cedentes:medii verò diuturni,mediocres:atque alii quidem valde pingues sunt,& excremẽtorum pleni:minus illi nutriunt:de cæteris qui duræ sunt carnis,ii difficulter vitiantur:qui magis teneri sunt,facilè corrumpuntur.Colii sunt ori grati,aluum mouent, Iberici cæteris præstant omnibus. Pelamis exigua nascitur in Mæotide,ori grata,facilè corrumpitur, faciléq; excernitur.Cybium,hoc est concisa, pelamis, quæ post quadraginta dies à Ponto in Mæotim reuertitur,ori grata, & boni alimenti:quod verò Leoræum appellatur,suaue est,boni alimenti,sitim non inuehit.Triton sectum cybium ægrè vitiatur:solidius est cybio,in cæteris par. Orycalus est pelamis magna quæ in paludem non redit, tritoni similis:sed quia difficilius vitiatur,ideo insignem vetustatem fert: tritone friabilior,sed oris suauitate illi cedens: facilè verò distribuitur,atque concoquitur.Sarda(ita vocatur pelamis lõga ex Oceano veniens)ori grata est, acrimonia cybio præstans,appetitum excitans,facilè ad excretiones lubricans.Scomber ori gratus,difficilis corruptu,sitim afferens,laudatissimus est Parius. Salsamenta verò quæ ex thynnis fiũt, magnam inter se differentiam ostendunt.alia enim eorum facilè distribuuntur,alia difficulter. eorũ ceruix fit salsamentum quod ori gratum est,& ægrè vitiatur, quia est pinguedine vacans, laudatissimum Cumis. Thynni verò vẽter quum recens est,aptus est ad comedẽdum:sed vetustatem non moratur: éstque stomacho idoneus,vt in genere sale conditorum : boni est succi,faciléque corrumpitur,sed propter pinguedinem excrementũ parit.Cæteræ partes melandryæ dicuntur propter similitudinem quam cum nigricantibus quercus radicibus habent:appetitum excitant sinapi adiuncto:& quia pinguedinis sunt expertes, ideo fit vt difficilius quàm imus venter corrumpantur. Atque hæ quidem partes propriè & vsitato vocabulo ταρίχη, (*hoc est salsamenta*) nominantur.mulli enim & phagri ex India duri existimãtur: súntque cetacei,nec inter puriores marinos annumerati.

De salsamentis fluuiatilium & palustrium.

Ex fluuiatilibus ac palustribus Nilus mures & phagros producit, qui quoniam pinguissimi sunt,ideo elixi ex sinapi comeduntur: si maior eorum copia assumatur, supernatant.De media materia ex mugilibus in salsamenta condiuntur ii qui ad spinam dissecti sunt, & mendesii vocantur:eugies verò marini sunt, híque in fictilibus sale conditi cibo apti sunt, qui etiam crudi detracta pelle & euulsa comedũtur. Ex mugilibus quoq; qui acropasti vocãtur,suaues sunt,& assi comedũtur,nõ secus quàm marini & mendesii.Ex coracinis qui sale conditi sunt,heminéri dicuntur: ipsique assi assumpti vicem gerunt alicuius autumnalis fructus:hique non omni tempore,sed hyeme nascuntur:fiunt quoque alia minima salsamenta, quibus crudis vescimur. Auris proba quidẽ est,sed aruinam peculiarem quandam inducit,& idcirco cum acribus oleribus ea vescũtur,quorum(vt sit hæc perfecta tractatio) cõmemoratio facienda est nobis. Vocantur ergo alia eorũ coracidia,alia boridia,alia collia,alia typhlinidia,alia abramidia:quæ omnia stomacho aliena sunt,difficultérque corrumpuntur,& aluum subducunt.

Galeni de lacte & caseo, Cap. LIX.

BVbulum lac crassissimum est ac pinguissimum:camelinum verò liquidissimum, & minimè pingue : deinde verò equinum,tum asininum: at caprillum moderatæ consistentiæ est,quo crassius est ouillum. Habita verò anni temporis ratione lac post partum est liquidissimum:& temporis progressu semper ac magis magísque incrassescit:media autem æstate ipsum quoque in medio naturæ suæ consistit:post verò hoc tempus, paulatim iam crassescit,donec prorsus deficiat.Vere vt liquidissimum est, ita maxima eius est copia. Porro ex contrariis substantiis se-A ro & caseo lac constat:præterea verò habet tertio loco,vt pinguis succi particeps sit,cuius plurimum habet(vt diximus)lac bubulum:ideóque butyrum,quod vocant, ex eo conficitur:ouillum verò ac caprillum lac habet quidem aliquid pinguedinis,sed minus quàm bubulũ: quamobrem efficitur vt quandoque in ventriculo alicuius sit coagulatum,si statim vt emunctum est,calidum fuerit epotũ: si verò sal aut mel addatur, neque concrescere neque coagulari in vẽtriculo poterit.Ad lactis verò bonitatẽ magnopere facit pastio bestiarum. Perspicuè autem videmus lac earum quæ scammoniam aut tithymalum depastæ B sunt,purgãdi vim habere:ex quo planũ est,lac esse acre & acidum & austerum,vbi vitiatæ pastiones sunt, quũ semper herbarum naturæ assimiletur. Non ergo opus est pastus bestiarum neque acres,neque acidos,neque austeros nimium esse,vt lac afferant, quo tanquam optimi succi vsuri simus.Iam verò debere esse animal florentis ætatis, & præditum corporis habitu qui vitio careat,clarum vtique est,& nihil est cur ego id pluribus explicem, sed mirum in modum vsus eius frequens,dentes & gingiuas lædit.nam gingiuas flaccidas,dentes putrefactioni & ero-C sioni obnoxios facit: ergo sumpto lacte os vino diluto colluendum est:erit etiam accommodatius si mel eidem adiicias.Dignoscitur autem lac quum vel calefit, vel coagulo cogitur,at alio quouis modo.nam & scissio quam appellant,vel citra coagulum,idem efficit, quũ lacte abunde excalfacto oxymel frigidum instillamus: quod idem vino mulso efficimus,ac quandoque nihil ei instillantes, vase aquæ frigidissimæ pleno in lac demisso ipsum scindimus. Præterea id lac quod post partum emunctum est, absque coagulo protinus coagulatur, si parumper super D calidum cinerem calefiat: appellatur autem id quod ita confectum fuerit,pyriastes & pyriephthus.Ex caseis mollior est duriore præstantior:rariórque ac laxus densiore & compacto : quum etiam vitiosi sint & qui valde glutinosus,& qui ad asperitatem vsque est friabilis. Quod autem pertinet ad eam cognitionem quæ ex gustatu existit, omnium optimus censendus est is qui nullam vehementẽ qualitatẽ habet, sed dulcitudo parum cæteras qualitates excedit:est etiam præstantior ac suauior qui mediocrem salem quàm qui permultũ,aut prorsus nihil habet. Post-E quam verò caseum sic examinatum sumpseris,tibi licebit ex ructu qualísnam optimus sit, cognoscere. cuius enim qualitas paulatim aboletur,præstantior est: cuiꝰ verò perdurat,is non bonus est:nam planum est huiusmodi caseũ ægrè mutari, & difficulter alterari.

De acido lacte, Cap. LX.

ACidum lac eos lædit qui frigida sunt dentium temperatura, vtpote quibus dentium stuporem inducat. est etiam perspicuum,lædi ventriculum qui sit frigidior, nec commodè acidum ab eo lac confici. qui nanque mo-F deratæ temperaturæ est,vix ipsum concoquit,non tamen penitus immutatum continet. Verùm si ventriculus fuerit quàm par est calidior,tantum abest vt lædatur,vt etiã aliquo commodo perfruatur.ex quo patet,acidum lac frigidæ temperiei esse,& crassum succum efficere.

Ex Rufo de potu lactis:hoc autem in medio quinti libri continetur,quum de lacte loquitur, Cap. LXI.

QVI lac potare in animo habet, ab aliis abstinere cibis & potionibus debet, donec ipsum fuerit conco-G ctum,& ad infernas partes descenderit. Nam si parum quidpiã cuiusuis rei lacti misceatur, necesse est & ipsum lac,& id quoque quod assumptum fuerit corrumpi. Præstat igitur mane bibere lac recens mulctum, & pòst nihil sumere:eóque tempore nimios labores vitare:(necesse enim est vt in iis acescat qui tum se labori dedunt)sed melius est quietè inambulare, & interim vigiles quiescere: nam hoc pacto lac quamprimum per aluum descendit. Vbi hoc deiectum fuerit,aliud bibendum est: quúmque H hoc descenderit,aliud deinde bibẽdum. Atque in initio quidem vtiliter ex alia corporis mole non admodũ multum purgat,sed ea quæ in ventriculo sunt,& quæ cum illa secesserint,ex propinquis partibus eò dilabuntur. qua re confecta venas ingreditur,& optimè nutrit, & nõ ampli*

secedit,sed ventrem sistit. Ergo ei qui alui subducendæ caussa lac bibit,maior eius copia non erit incommoda: at qui alēdi gratia, eius adhuc cupidus ab eodem abstineat: quia multa considerare opus est:nam & corpus inane cruda recipit,& inani facillimum est impleri. Ob eam caussam in euacuationibus seruare modum conuenit:nec debet quiuis bibendi lactis caussa ad aliam victus rationem mutari: præsertim verò in morbis thoracis diuturnis, & quos tussis affert. Si verò sputum decidat ac defluat, longior lactis oblatio cōferet: sed aliquid temporis est intermittendum,deinde iterum dandum. Ad erodētes humores & ecchymomata potui dādum melle admistum: ita enim & præstātius est,& aluū magis deiicit: sapa quoque & vinum dulce ei admiscetur. Sed aluum quoque deiicit si sal adiiciatur,verùm fit insuauius. In torminibus & biliosis fluxionibus, & omnino in iis quos ieiunum intestinum vexat,& quum ad ventriculum colliquationes confluunt,decoctum lac dari conuenit. Ac primùm quidem lentè & paulatim coquetur, vt pars descendat, pars verò absumatur: deinde magis magisque coquetur,adhibita diligentia ne aduratur, néve caseus aut serum ex eo fiat. Curabitur hoc diligētissimè,si leniter coquas, & agitādo, id ex omni parte detrahas quod secesserit. Ferula autem leni & tenui agitandum est:ac siquid labris ollæ insederit,id spongia abstergēdum: sæpe enim fit vt inde totum fuerit deprauatum. Lac igitur vsquedum crassum æquabiliter,& crudo dulcius euaserit,coquatur.

Galeni de optimo melle, Cap. LXII.

MEl præstantissimum est quod dulcissimum est atq; acerrimum:colore verò pallidum, consistentia neque crassum,neque concretum,neque valde dilutum: sed vnitum in omni parte, & tenax ita vt si eius particulam digito sustuleris,& defluere permiseris, sibiipsi continuū extendatur,& perinde ac viscum non abscissum, non in particulas dissectum descēdat. Tale autem est Hymettiū, Thasium, & vno verbo, Atticum: quod consequitur id quod ex insulis Cycladibus aduehitur. Fit quoque mel optimū inter Pergamū & Elæam vrbē. Ad mellis autē bonitatem aut malitiam videtur aliquid accedere ex plantis,in quarum foliis mel colligitur:& ob eam caussam laudatissimum conficitur mel in iis locis in quibus thymi & aliarū quarundā herbarū & fruticum calidi & sicci tēperamēti plurima copia est:nōnulli id vitiāt thymo imposito,quod vitiatum esse ita cognosces: Nam mel optimū thymi quidem acrimoniam præ se fert, sed tamen odorē eius non reddit,vt etiam nec ita est gustui vehemens. Siquis mel delingat,minus nutrietur,sed aluum magis subducet:siquis id largius sumat, vomitum excitare consueuit. Elixum sine aqua, neque pari modo vomitum ciet, neque aluum ita subducit,sed distribuitur & nutrit. Atque id vrinas minus quàm id quod cum aqua coctum est mouet:verùm quum nutrit, non multum alimenti corpori affert.ex quo fit vt senibus & cæteris quorum frigida est temperatura,mel conueniat: at florentis ætatis hominibus & calidis,in bilem conuertatur. Præterea exiguum nobis alimentum inde accedit, si non prius in bilem mutetur: in quo sciendum est, si id ei contingat, ipsum eo tempore nihil prorsus nutrire posse.

Ex Rufo de optimo melle:habetur hoc in secundo de ratione victus,hoc est de potionibus,ad finem, Cap. LXIII.

ATticum mel commendatur,éstque celeberrimum,ac cætera omnia ad huius comparationem nihil esse cēsent:at ego neque etiam omne id quod ibi conficitur, laudo,existimóque alibi etiam inueniri quod bonitate & virtutibus præstet: & in primis quod in Marathone fit, pessimum est, non quidem Hymettio comparatum: (siquidem Hymettium est præstantissimum) sed etiam vt alio fit inferius. est etiam malū Milesium,& id quod ex Aphidna, quódque ex Sicilia comportatur. Sed præter Atticum bonum est mel Chium, Syrium, & Scythicum,& Siphnium,& quod aliunde aduehitur ex multis Cycladibus insulis:& Siculum hyblæum,& Creticum, & Bœoticum quod Œchaliæ gignitur.

De mediis eduliis, Galeni, Cap. LXIIII.

IN singulis differentiis quas inesse alimentis diximus, media quædā interiecta sunt:etenim inter ea quæ molli sunt carne & quæ dura medium quid inuenies quod nec duræ nec teneræ carnis sit:pari quoque ratione inter attenuantia & incrassantia,vel calfacientia & refrigerantia,vel exiccantia & humectantia:ac animātibus quidem naturalem temperaturam vitio carentē seruantibus cibi suis naturis similes conueniunt: at quibus praua temperies aut innata est,aut pòst acquisita,nō similia suæ naturæ sunt idonea:sed contrariorum vsus, vitiatam temperaturam ad propriam naturam atque suam adducit.

De iis quorum liquida & dura consistentia est, Cap. LXV.

QVorum liquidior substantia est,exiguum alimenti corpori dant omnia,atque eiusmodi vt cito in vapores abeat & digeratur,vt alterius non ita multo pòst indigeat. Quæ verò dura sunt ac terrea, multū & firmū,quódque difficulter digeratur,alimentum præbent:quòd si glutinosi particeps sit,multo magis hæc omnia valēter præstabit. Est etiam perspicuum, hæc non facilè concoqui, nec in sanguinem abire,neque assimilari solidis animalis particulis:quòd si ita sit,ne celeriter quidem nutrient:sed vbi fuerint superata & elaborata atque confecta, tum corpori multum alimentum suppeditabunt.

Qua ratione fiat vt pomorum adstringentium,aut pirorum esus ventrem deiiciat, Cap. LXVI.

QVibusdam contingit vt poma adstringentia comedendo aluus deiecerit,quum prius fœnumgræcum, & radiculā,& maluas ex oleo & garo, & omnino ea quæ subducere aluum consueuerunt,sumpsissent,& postea austera pira,aut poma,aut mala Punica comedissent. Venter enim tum maximè emollitur quum imbecillus est, & ab adstringentibus roboratur,& ad excretionem impellitur: siquid cōtrà feceris,& prius sumas austera,deinde ea quæ molliunt,contrà quoque comprimetur. Quocirca siquis alius succus ventrem subuertat,id quod solet pallida bilis in quibusdam efficere,in quibus maior eius copia sit coaceruata, qui ita affectus est, siquod adstringentiū gustarit,is statim succum vexantem deorsum excernet. Quum igitur olim iuuenis quidam scammoniam purgandi corporis gratia sumpsisset,iámque horis quinque lapsis nulla subsequuta fuisset excretio, quereretur autem stomachum sibi premi,& ventriculum intumescere, atque grauari,& idcirco pallescere,& animi pendere, iussi vt exiguum quid mali adstringentis aut Punici,aut piri comederet:qui simulatque comedisset, à perturbationibus illis fuerit liberatus,facta copiosissima confertáque vētris excretione. Hæc satis sint ad ostendendum iis qui imbecillo ventriculo sunt,aluum subduci quum post alios cibos aliquid adstringentium assumpserint.

Ex Mnesithei Athenæi de facultatibus alimētorum, Cap. LXVII.

OMnibus seminibus communis quædam inest affectio,de qua necessariò dicendum est: quum enim superioris anni sunt,aptiora redduntur ad bonam concoctionem: at quæ vetustiora sunt, leuia sunt illa quidem, sed minus nutriunt:quæ verò iuniora sunt semestribus,alimētū graue,stabile,& quod ægrè cōficiatur exhibēt. Atque hæc quidem proprietas quæ exoriūtur,ferme omnia (vt ita dicam)consequitur: quorum enim radices maximè comeduntur,eorum semine minimè vescimur: contrà etiam quæcunque semina nobis alimentum suis fructibus præbent,eorum radices sunt ad vescendū inutiles.

De iis quæ solidis vngulis sunt, Cap. LXVIII.

SOlidarum vngularum animantium esus admodum vilis est. Omnibus tamen præstant, leuissimæque sunt carnes asinorum(quemadmodum aiunt ii qui Asiam peragrant)syluestrium:quemadmodum verò nos ibidem vidimus,eorum qui diligentissimè fuerint educati. Secundo loco censentur equorum,pessimæ sunt muli:equorum verò syluestrium sunt pessimæ omnium:sed ex iis vbique

A lactentium sunt optimæ, secundas ferunt recentissimorũ. Quæ autem bifidæ sunt, corporis habitum qui imbecillus sit, alere præcipuè possunt: post pisces verò, hœdorum & agnorum lactentium: nam & facilè cõcoquuntur, & alendo sunt, & aluum humectant: atque in his etiã quærenda sunt ea animalia quæ ab ortu lacte ipso fuerint abunde nutrita, & non multas herbas in pascuis sint depasta. nam eorum omnium & teneræ sunt carnes propter ætatem, & propter alimentum quod eis lac affert, facilè concoquuntur. Vitulorum verò & porcellorum lacten-
B tium caro & odoris suauitate, & iucunditate, ac deliciis nullius carne est inferior: sed ægrotis, aut iis qui se reficiunt, non est eius vsus accommodatus. nam vitelli grauiores sunt, & porcelli nimis humidi, & ventrem perturbant. At victimæ quæ non amplius lac sugunt, nec tamen adhuc venerem sunt expertæ, præstantiores sunt porcis, quum ad eam ætatem peruenerunt: siquidem humectãs vis quæ ex lacte prodit, in eis non inest: ac pinguedo naturalis, & tenera ætas temperatum ex vtrisque esum facit. Cætera porro genera victimarum quum ad eum gradum
C peruenerunt, duriores quàm lactentes sunt, & difficilius concoquuntur: & si conficiantur, durius alimentum corpori præbent. Quæ verò deinceps hæc consequuntur, & rebus venereis iam vtuntur, quæque ex eis maximè florere videntur, vtilia sunt illa quidem iis qui ea possunt concoquere, cæterùm molestia afficere consueuerunt. Iis præterea qui robur ex vsu carnium quærunt, necesse est deteriores esse vetustas, quia ætas semper in deterius vergit: quocirca non sunt sponte assumendæ: si verò quandoque necessitas cogat, magis coctis vescemur. Caninæ carnes
D aluum subducunt: non semper tamen afferunt eam leuitatem quam ex multis aliis consequimur: nam & mucosæ sunt & glutinosæ, & tamen tenerrimorum catulorum caro præstantissima redditur. Vulpina & vrsina caro mucosa est, & quodam autumni tempore fit crassior, & inter eas præstantissima est ferarum quæ carnem vorant, vt lupinorum, & leonum, & omnes qui eiusmodi ferarum carnes comederunt, eas ægrè cõcoqui aiunt, grauésque esse, & intestina dolore vexare. Mures qui in arboribus vitam agunt, aluum deiicere, sed nihil nutrire comperiuntur: at
E qui mures domesticos & montanas testudines, & lacertos agrestes, & palustres, & eiusmodi belluas comedunt, eos animo valde placatos esse quispiam dixerit.

Ex Philotino de facultatibus alimentorum, Cap. LXIX.

A SOrbitio omnis, non magnæ admodum confectionis quæ in ventriculo fiat indiget: nam & humoribus est mixta, & liquata est, & calfacta, & computruit, & multam propriæ molis alterationem est sortita. A ceris diluta succum acerbum, quique tormina & flatus vehementer excitat, córpori distribuunt: siquidem in ore facultatem habere acerbam ostendunt, & prædictas molestias, simulatque sumpta sunt, ex eis oriri conspicimus. Carnes conuenienter animalium naturæ meliores censentur, vt nouellæ sint præstantiores vetustioribus, & quibus maior copia
B carnis inest, gracilioribus: quæ pabulis concoctu facilibus vtuntur, iis quæ non huiusmodi: & pinguiores macrioribus, & inter has, carneæ partes cæteris præstent: itémque execta animalia nõ dissectis: & fœminæ maribus, quibus pares vires habeant. Ex partibus verò animalium, posteriores excellunt, ac dexteræ sinistris anteponuntur. De pedibus verò partes inferiores, & internæ crurum externis, & tergoris partes partibus ad ventrem & pectus sitis duriores sunt, & difficilius conficiuntur. Simili quoque modo affecta esse vidẽtur ea quæ intra spinam sunt
C & latera ad ea quæ extrà sunt sita. Porra elixa ægrè conficiuntur. flexibilia enim in modum lori fiunt, & ab ore difficulter læuigantur. cæterùm verò alimentum nulla noxa afficiunt: ex quo sequitur vt nullam eius cruditatem videamus. Cruda facilius concoquuntur, quia magis tenera sunt, & ab ore cõficiuntur. Cucurbita ex iure carnis cocta celerrimè & maximè concoquitur: atque minutatim dissecta, at quæ ita simul cocta est, quemadmodũ quamplurimi coquere consueuerunt, difficilius quàm illa conficitur. Ex oliuis nigræ sunt omnium pinguissimæ, difficilli-
D mæ ad conficiendum, & choleram maximè omnium efficiunt, & diuturnas nauseas excitant, & secessiones per aluum paulatim, & plures mouent: quæ verò pyrallides nominantur, faciunt illæ quidem eadem quæ nigræ, cæterùm quia minus pingues sunt, minus etiam ea quàm nigræ faciunt: vtræque tamen succum pinguem glutinosúmque, & in quo acerbitas quædam insit, gignũt in corpore: quamobrem fit vt succus vitellinus ex ea oriatur. Oliuæ autem quæ in aceto compositæ sunt, facilè quidẽ confici possunt, sed acidum succum in corpus distribuũt.
E Albæ verò ex muria paratæ minus difficulter quàm prædictæ conficiuntur: verùm salsas afferunt facultatés, amarásque & acerbas, ex quibus succi vitellis oui similes creãtur. Confractæ denique oliuæ facilius quidem quàm albæ conficiuntur, veruntamen salsus ex eis succus in corpore generatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Lib. III.

De attenuante & incrassante victus ratione, ex Galeno, Cap. I.

ATtenuans diæta trãsitus angustos aperit, & adhærescentem humorum tenacitatem extrudit, incíditque crassos humores, atque attenuat. Sed siquis in ea diutius immoretur, sanguis serosus, aut biliosus, aut melancholicus progressu temporis fiet: siquidẽ huiusmodi omnia calefacere vehemẽter, & exiccare apta sunt: quamobrem calculi tophacei in
B renibus gignuntur. Ergo cauendus est omnium acrium vsus continuus, ac præsertim quum is qui illis vtitur, sit natura biliosior: quandoquidem hæc edulia solis iis qui pituitosum, aut crudum, aut crassum & glutinosum humorem congregauerunt, idonea sunt. Ac plerique etiam diuturni morbi solo vsu diætæ attenuantis plerũque sublati fuerũt. Et multo melius est vt in iis in quibus sola victus ratione finem optatum consequimur, à medicamentis abstineamus: quemadmodũ ego multas nephritidas, & arthritidas non paucas, quæ etiam cum tophis articu-
A los nudauerant, alias quidem hac victus ratione omnino persanatas, alias verò mitiores redditas fuisse conspexi. Noui etiam qui difficultate spirandi laborarent, non paucos adeò adiutos, vt vel prorsus conualescerent, aut longo temporis interuallo parum affligerentur. Hæc eadem attenuãs victus ratio lienes magnos, & iecur induratum eliquat, & morbos comitiales adhuc paruos & incipientes curat: at diuturnos & inueteratos non mediocriter iuuat. Omnia igitur quæ irritant ac mordent olfactum & gustum, ea acria sunt & attenuant. Iam verò quæcunque ni-
B trosa & quæcunque amara sunt, quandam incidendi vim habent. Sed non exigua differentia erit, siquid horum cũ oxymelle, aut aceto, aut sale, aut oleo propines: nam acetum & oxymel eorum vires intendit, oleum verò diminuit. Ergo ex eduliis attenuantibus plurima quispiam medicamenta quàm alimenta nominarit: quæ verò crassos glutinosósque humores gignunt, valentissimi sunt alimẽti: sique probè & in ventriculo & in iecore concoquantur, bonum efficere sanguinem consueuerunt, & tamen lienẽ & iecur obstruunt. Sique in visceribus paruum quoddam

inflammationis initium fuerit, eã valde augent,non ſec⁹
quàm inflationes & ſcirrhoſas affectiones exacuũt,& ab
ſceſſus etiam gignũt.Sed quædam ſunt quæ tãtummodo
craſſum ſuccũ faciunt,ſicut lens:quædam glutinoſum,vt
malua:quædam vtrunque,vt animalia teſta operta,& quæ
mollia nominantur. Ac ad tuendam quidem valetudinẽ,
planum eſt accommodatiorem eſſe attenuantem quàm
incraſſantẽ victus rationẽ:firmã tamen corporis affectio
nẽ,& robur præſtare corpori propter alimenti exiguitatẽ
non poteſt:idcirco neceſſe eſt quandoque edulia attinge-
re quæ valde nutriunt,quæque craſſos ſuccos faciunt. id
tamen moderatè faciendum eſt, atque illis præſertim tẽ-
poribus in quibus perſpicuè ſentiunt ſe alimẽti indige-
re. Porro iis hominib⁹ qui multis ſe credere exercitatio
nibus poſſunt,& dormire donec velint,quique vitam ele
gerunt à reipublicæ negotiis liberam,iis vſu venit vt edu
lia glutinoſa & craſſi ſucci poſſint comedere ; ac præci-
puè ſi quum ſe illis expleuerint, nullum vnquam ſenſum
aut grauitatis aut tenſionis in hypochondrio habeant.
Quicunque verò aut ætate aut imbecillitate impediti ſe-
ſe ante cibos exercere nõ poſſunt,ii penit⁹ ab huiuſmodi
eduliis abſtinẽdi ſunt: qui verò omnino in ocio vitã de-
gũt,ne ii quoque talibus cibis veſcãtur. Etenim ad bonæ
valetudinis tutelã cum maximum malum eſt quies cor-
poris,tum verò ſummum bonum cẽſetur moderatus mo-
tus:quibus quidem fit rebus vt tutius ſit abſtinere à cibis
craſſis & glutinoſis eos qui ſolùm bonæ valetudinis ha-
bent rationem,& non firmæ conſtitutionis corporis, cu-
ius ſtudio athletæ tenentur. Minimè ergo reprehendenda
inter edulia ſunt ea quæ media interiecta ſunt inter atte-
nuantia & incraſſantia, vtpote quæ in moderatione &
medio exceſſuum ſint conſtituta,& ſanguinem conſiſten
tia moderatum faciant. Hoc igitur alimentum eſt corpo-
ribus noſtris optimum:quod verò craſſos ſuccos gignit,
deterrimum,quod eſt perpetuò fugiendum. & eduliorũ
varietas,& præſertim quum ex contrariis viribus cõſtãt,
maximè noxia eſt cenſenda:quippe quæ res aſſumptas nõ
probè concoqui permittat. ac vires quidem vniuerſales
tales quædam ſunt:eorum verò materias deinceps adſcri-
bemus.

Quænam alimenta attenuant, Cap. II.

ALlia,cæpa,naſturtium,porra,ſinapi,piper,ſmyrnium,
pyrethrum,origanum,nepeta,mentha,hyſſopum,ſi-
ſymbrium,pulegium,ſatureia,viridia adhibita:nam exic-
cata iam medicamenta ſunt,non alimẽta. Omnino enim
quicquid ſiccum eſt,viridi valentius eſt: & quæ in mon-
tibus aut locis ſiccis creſcunt, iis quæ in planis,aut hortis,
aut paludibus ſunt fortiora:quæ ſanè de omnibus cõmu-
niter ſunt intelligenda. Prædictas verò ordine conſequũ-
tur eruca,ſium,apium, petroſelinũ,ocyma,radiculæ,braſ-
ſica,beta,carduus,eryngium,vrtica, fœniculum, corian-
drum,ruta,anethum,libyſticum,cuminum,capparis,tere-
binthi fructus:itémque ſemen cari,aniſi, ſinonis, ameos,
dauci,ſeſeleos,tordili: ac denique omnium odoratorum
& acrium,& perſpicuè calidorum. Vehemẽter autem at-
tenuat rutæ ſemen & cannabis, vt medicamẽti ſimilitu-
dinem habeat. Ex reliquo cerealium ſeminum genere ad
victus rationem attenuantem, ſolum hordeum moleſtia
vacat: ſecundum locum tenent triticei panes in clibano
cocti:à cæteris abſtinere homo debet. Maxima quoque,ſi
volueris,copia tibi ciborum ad rationem victus attenuã-
tem accommodata ſuppetet à piſcibus ſaxatilibus, & ab
auiculis montanis.nam quæ in montibus degunt animã-
tes,naturæ ſiccioris ac calidioris ſunt,earúmque caro mi-
nimè pituitoſa glutinoſáq; eſt:ſturnos igitur,turdos,me-
rulos & perdices poteris comedere:itémque paſſeres tur-
ricolas,& quæcunque in vineis vitam agunt. Ex columbis
verò,quæ turres inhabitant,domeſticis præſtant:& omni-
no quæ exercentur,otioſis: & quæ ſiccioribus pabulis,iis
quæ humidioribus vtuntur: quæque purum & tenuem
aërem inſpirant, iis quæ contrarium,anteponẽda ſunt. Ex
piſcibus ſaxatilibus veſci poteris iulide,fuca,merula,tur-
do,ſcaro,& ad ſummam quicunque mollem ſimul ac fri-
abilem carnem habent: ab iis verò quorum dura gluti-
noſáque caro eſt,omnino abſtinebis: ac mollis quidẽ eſt

A caro aſellorum, verùm minus friabilis quàm piſcium ſa-
xatilium:at mullorum friabilis eſt illa quidẽ,ſed nõ mol
lis. Friabilitas igitur & mollities duæ notæ ſint vt cuiuſ-
que animalis carnem cognoſcas:quibus attentus,eam car
nem cui ineſſe vtranque conſpicias, ad ſatietatem vſque
poteris comedere:cui neutram,eius vſus omnino circun-
cidendus:cui alterutra tantùm,ea quum aliæ tibi non ſup
petant,aliquando veſci,non tamen ad ſaturitatem vſque:
quamobrem aſellos,mullos,alióſque pelagios piſces mã-
dere licet quum ſaxatiles deſunt,& præſertim quæ ex ſina
B pi comeduntur,quemadmodum ſcorpius. Sunt verò alia
quædam genera animalium in quibus altera ex iis notis
quas dixi, ineſt,ſed proter alterius notæ exuperantiam,
ab eorum vſu abſtinendum eſt:nam anguillæ,& plerique
cartilaginei piſces,mollem quidem habent carnem, ſed
quoniam glutinoſi & pituitoſi ſunt,ſatis noxæ afferunt iis
quibus victu attenuante opus eſt. Ex cartilagineis verò
torpedo & turtur ſolùm accommodati ſunt, potéſque eis
nonnunquam vti quum ſaxatiles non ſuppeditantur: ſunt
quoque eiuſdem facultatis bugloſſi & paſſeres. Gallinis
C veſci non veto eos qui exercentur, itémque columbis
& turturibus, & præſertim qui in montibus degant: o-
portet autem eos nõ recens,ſed pridie ad minus eſſe ma-
ctatos:quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem mo-
dicè duram habent,obſeruandum eſt. Piſces autem ſaliti
exquiſitiſſimè attenuant & incidunt:ex his eligendi ſunt
qui ſuapte natura tenera ſunt carne: cetaceum genus eſt
cauẽdũ. Iã verò ſuillas carnes ſale cõditas guſtare quiſpiã
tutò poterit. Ex fructibus autumnalibus ii qui ventrem
molliũt minimè nocebũt: molliores igitur potius quàm
D duros,& quàm eos qui tardè tranſeũt,comedere licet,nõ
tamẽ ex vllo genere ad ſatietatem: qui autem vehemen-
ter auſteri & acerbi ſunt,huic rationi victus ſunt contra-
rii. Omnibus verò aliis accommodatiores ſunt caricæ,nu
ces, piſtacia, & amygdalæ ſubamaræ. Oliuæ eiuſmodi
ſunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus
autem non modò eſculentis,ſed etiam poculentis, ſolum
mel(vt ita dicam)ſuccum tenuem exquiſitè gignit. Vina
alba & tenuia craſſos humores incidunt,& per vrinas ex-
purgant. Iam verò ſerum lactis inter ea numeratur quæ
E attenuandi vi ſunt prædita:ſed oxymel ad victus rationẽ
attenuantem multo eſt accommodatius.

Quæ res craſſos ſuccos faciunt, Cap. III.

CRaſſos ſuccos faciunt panes qui ſub cinere coquun-
tur,quique rite non conficiuntur,& qui tragus appél-
latur,& placentæ ex muſto & ſimila: & lagana, & placen-
tæ quæ itria nominantur: & quodcunque ex triticea fari-
na ſine fermento conficitur: & placentæ quæ ex eadem
materia elaborantur:præterea ſimila & alica abunde craſ
ſi ſunt ſucci, amylum verò mediocriter: lobi quoq; craſſi
F ſucci ſunt,& lupini,& interna pars lentis: fabæ frictæ,ſeſa
mi ſemen,eriſimi ſemen,piſces qui molles appellãtur, lo-
ligines,ſepiæ,polipodes,& cetaceum genus. Valde autem
craſſi ſucci ſunt oſtrea,buccinæ,purpuræ,chemæ,patellæ,
pectines,pinnæ,&(vno verbo)omnia quæ teſta contegun
tur:itémque anguillæ,cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ,
bubulæ,porcinæ,leporinæ,iecur,renes,teſtes, cerebrum,
ſpinalis medulla,mammæ,lingua, glandulæ mediocriter:
lac nimis coctum,caſei omnes: recentes verò & qui ex a-
G cido lacte conſtant,minus:lac acidum igni decoctum: ex
ouis,quæ ad perfectam concretionem ſunt cocta,& aſſata
etiam magis: & longè maximè quæ in ſartagine fricta
ſunt:palmulæ,caſtaneæ,glandes,bulbi,rapa,fungi, ari ra-
dix,tubera,nuces pineæ,ficus non probè maturæ,citrii ca
ro,cucumeres vberius ſumpti,poma nondum matura. In-
ter vina quæ dulcia ſunt ea craſſum ſanguinem gignunt,
& magis etiam id quod defrutum nominatur, & muſtũ
eodem modo,itémque craſſa & nigra vina.

Media attenuantium & craſſos ſuccos fa-
H cientium, Cap. IIII.

PAnes optimè confecti,ſunt eiuſmodi,& carnes galli-
narum, gallorum gallinaceorum,phaſianorum, per-
dicum,columbarum, attagenum, turturum, turdorum,
merularum,& paruarum auicularum omnium: itémque

piscium saxatilium,littoralium,& pelagiorum,& gobiorum,murænarum,buglossorum, & absolutè omnium piscium qui neque lentorem neque fœtorem edendo referant,& ficus maturæ,& ex oleribus agrestibus feris: atque id est commune multorum genus: singulorum verò speciales appellationes apud Atticos sunt,vt lactuca,chondrile, gingidia, & alia innumera. Huius verò sunt generis palustris, myacanthinus & chamædaphnes ac bryoniæ asparagus. Vinum flauum simul & dulce, & pellucidum, quale est Aruisium,& Lesbium,& Falernum, & Tmolite: hæc enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum faciant, Cap. V.

TRiticum omne quod graue,densum, & interius flauescēs est,viscidū succū gignit:quod verò leue,rarū, cādidúmque intus est,minus est huiusmodi. Simila quoque & alica abunde viscidæ sunt: itémque tendines, & musculorum extremitates neruea, & partes quæ circa labra sunt,& lingua,omnis suilla caro,itémque agnina, sesami semen,bulbi,& pingues palmulæ.

Quæ crudos in nobis humores pariant, Cap. VI.

PAlmulæ virides crudis humoribus explent eos qui ipsis vescuntur, vt rigoribus qui calefieri difficulter possint,capiātur,& radix rapæ,siquis ea liberalius vtatur, & caro testaceorum,quorum est dura caro,quæque salsum succū ex nimia coctione amisit:& quæ mollia nominātur polypodes,sepiæ,& quæ sūt generis eiusdē:omne cetaceū genus in mari degentium animalium:ventriculi, intestina,vterus quadrupedum, duræ glandulæ incoctæ, acidū lac,caseus,panes in sartagine cocti,lupini, vua in ventriculo contenta.

Quæ frigidos humores creent, Cap. VII.

QVI se cucumeribus valde explent, iis vt frigidum succum coaceruent, natura comparatum est, quum non facilè possint in probum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum vētres,intestina,vterus quadrupedum bestiarum,acidum lac,boleti, poma immatura,& bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VIII.

SVccum absolutè pituitosum gignunt nerueæ animalium particulæ,cerebrū,pulmo,spinalis medulla, glādulæ incoctæ, agnina caro, boleti Amanitæ, caro testaceorum mollis carnis,poma nondum matura.

Quæ res melancholicum succum pariant, Cap. IX.

CArnes bubulæ,caprinæ,& iis multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt:& magis etiam asininæ,camelinæ,vulpinæ,caninæ,leporinæ,& suū agrestium, carnes animalium terrestrium sale conditæ, lienes animalium. Ex marinis huiusmodi succum pariūt carnes thynni,balenæ,phocæ,canis,delphinis, & omniū cetaceorum:itémque cochleæ,brassicæ,arborum germina quæ muria vel ex acida muria sunt condita, vt lētisci, terebinthi, rubi,& canini rubi germina: cinaræ etiā caro,& lens,edulium est melancholicum vel maximè: post hanc panes furfuracei, quíque ex tipha,& aliis vitiosis seminibus conficiuntur:triticum tenerum,aphace,& vicia, & vina crassa & nigra.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. X.

SIliquæ,cinaræ succus tenuis est, & amaram bilem facit:præstat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus: omnia enim dulcia alimenta,& vina item dulcia,materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. XI.

PAlūbi,anseres,præter alas viscera omnia, spinalis medulla,cerebrum,aues palustres,& quæ in stagnis ac pratis vitam ducunt,cicer,fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi,caro pecudum,& omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam transigunt,& piscium fluuiatilium ac palustrium, quíque in limo degunt,& omnes cetacei generis in mari, excrementa faciunt.

A Quæ vacent excrementis, Cap. XII.

ANimalium colla,caudæ,alæ,agrestium animantium caro,& eorum quæ in siccis locis viuunt,excrementis carent.

Quæ valde nutriant, Cap. XIII.

SVum domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet,bubulum cerebrum, testes, cor,spinalis,& item alia medulla,alæ anserum,& magis etiam gallinarum, omnium volucrium ventres, cochleæ, & præcipuè ter coctæ. Ex testaceis, quæ dura carne sunt
B prædita,vt chemæ,purpuræ,buccina,& cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci, paguri,cancri,locustæ,squillæ,& iis similes: itémque molles appellati,vt polypodes,sepiæ,loligines,& cōsimiles: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt,itémque bati,liobati,& rhina magis,mulli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est, quod verò liquidius est,id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei,deinde ii qui ex simila parantur:tertio loco ii in quibus etiā furfur sit. Triticum elixum,simila,alica,fabæ,carnem gi-
C gnunt,non firmam illam quidem & densam, sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnumgræcum,dolichi(quos lobos & phaselos vocant)non minus quàm pisa nutriunt. alunt etiam lupini,castaneæ,lentes,palmulæ dulces,vuæ dulces & pingues,glandes,rapa, quam napum nominant. bulbi maximè nutriunt,& magis etiam bis cocti. mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem redditur accommodatum,itémque melicratum probè coctū. Omne
D vinum pro portione crassitiei nutrit:rubrū ergo & crassum maximè omnium ad sanguinem gignendum accōmodatum est:secundo loco nigrum simul,& dulce,& crassum,tum rubrum & crassum & adstringens:his minus nutrit album simul & crassum & austerum: minimè omniū album & tenue. ad summam omnia quæ crassi sunt succi, si probè concoquantur,multum alimenti præbent.

Quæ res minus nutriant, Cap. XIIII.

EXtremæ partes animalium parum nutriunt, itémque vterus,venter,intestina,cauda,aures,pinguedo,adeps:
E omne volucrium genus terrestriū generi comparatum minus nutrit. Caro eorum quæ fenio confecta sunt, minus alit quàm eorum quæ adhuc augescunt. alimentum quod pisces dant,sanguinem magis tenuem facit, vt neque satis nutriat,& citò digeratur. ex iis quæ testa intecta sunt quæ molli sunt carne,velut ostrea, exiguū alimentū præbent. Panes hordeacei quomodocunque conficiantur,minimè omnium aliorum nutriunt: æquè verò ac ii nutrit polenta ex eis confecta,itémque panes furfuracei, & impuri omnes,ac loti, amylum,maza ex polenta hor-
F deacea,auena,milium,eóque magis panicum,oryza, fabæ virides,semen papaueris,semen lini,ormina, sycamina,rubi canini fructus,iuniperi baccæ,myrta,amygdalæ, pistacia,pruna,persica,armeniaca,præcocia,oliuæ, & præsertim maturæ,nuces auellanæ,& magis etiā regiæ,nuces, serica,corna,pruna,rubi fructus,fruct⁹ arbuti,zizipha,iuglādes,halicacab⁹,capparis,& præsertim sale cōdita,brassica,beta,lapathum,oxylapathum,portulaca,solanum,raphanus,rapa,sinapi,nasturtium, pyrethrum, asparagi omnes,pastinaca,daucus,carus: cæpa autem & allium, & porrum,& ampeloprasum cruda quidem alimentum nul-
G lum præbent, bis autem térve cocta paucissimum. Mala Punica parū nutriunt, pira verò & præsertim magna nescio quid alimēti in se continent:cucurbitæ quoque modicū alūt,itémq; vuæ passæ austeræ & nō pingues. Porro inter ea quæ multū & ea quæ parū nutriūt,medii interie cti sūt phaseoli,ochri,araci,cicerculæ,& fic⁹ quæ nō æquè ac alii autumnales fructus,parū nutriūt. laxam enim carnem faciunt,id quod efficiunt etiam vuæ:ipsæ verò minus quàm ficus alunt,laxámque & humectam carnem gi-
H gnunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas insit,quum eam qualitatem aut assando, aut elixando, aut parando deposuerint, exiguum alimentum corpori dant: prius verò nullum præbent.

Quæ res boni ſucci ſint, Cap. XV.

OMnium ferme earum quibus veſcimur, lac optimi eſt ſucci:eſt autem optimum lac animalium integræ valetudinis,quum nuper expreſſum potatur.Oua tremula & ſorbilia boni ſucci ſunt:præſtantiora autem ſunt gallinarum & phaſianorum : deteriora verò ſunt anſerum & ſtruthiocamelorum. Aues autem & piſces ferme omnes boni ſucci cenſentur, præter eos qui in paludibus ac ſtagnis, & fluminibus limoſis degunt:ac præſertim ſi aqua è ciuitate aliqua prodeat,cuius cloacas,balneas & culinas expurget,vel aquã admiſtã habeat quæ fullonibus ad veſtes tinctas abluendas vſui fuerit. Ergo tutius erit ſemper eos piſces offerre qui de mari quod aquæ dulci mixtum non ſit, excepti fuerint, quales ſunt qui pelagii & ſaxatiles appellantur.hi enim tum ſucci bonitate, tum iucunditate cæteris longè præſtant. Si verò quidem ſint qui vtraque in aqua viuere ſint ſoliti,vt capito, lupus, aſellus, cobio, muræna, cancri , & anguillæ , ſtatim quærendum erit vbinam ſint capti : deinde odoratu ac guſtatu diſcernendum. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt,etſi cæteris pinguiores ſunt , tamen & malè olent , & inſuaues ac mucoſi ſunt , & citò putreſcunt: atque etiam ex conſuetis piſciũ alimẽtis aut meliores aut deteriores eſſe ex guſtu atque odore facilè cognoſcuntur: quemadmodum mulli peſſimi omnium ſunt qui cancros comederunt: aliorum verò caro durior eſt illa quidem , ſed non mali ſucci. Fidicula , rhombus , hepatus, bugloſſus , paſſer & lacertus medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram durámque carnem habent , alimentúmque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, quique imbecilli ſunt : iis verò qui conualeſcunt , friabile & molle alimentum eſt ad bonam valetudinem accommodatiſſimum : quocirca optimum omnium ſuccum creat. Carnes animalium quadrupedum ſi probè concoquantur,optimum ſanguinem gignunt , & præſertim eæ quæ boni ſucci animalium ſunt:quale ſuillum eſt genus,nam caro ſuum & ad iucunditatem , & ad concoctionem eſt præſtantiſſima , & maximè eorum qui in media ætate ſunt conſtituti:vetuſtiſſimi nanque ſuis caro deterior eſt,itémque eius qui nuper natus comeditur:nimis enim humidæ ſunt carnes eorum qui recens ſunt nati,& pituitæ plurimum faciunt. Mamma boni ſucci eſt. Iecur , partes quæ circa labia ſunt , alæ , & cæteræ extremitates , itémque inteſtina , & vterus , & cauda , minus quàm carnes boni ſucci ſunt : glandulæ concoctæ probè, proximè ad carnes in alendo accedunt. Cor non mali eſt ſucci : pedes meliores ſunt roſtro atque auribus . etenim cartilago in perfectis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc creſcunt, quum exquiſitè fuerit in ore contrita,concoquitur:cæterarum verò animantium quanto carnes à porcorum carnibus,in alimenti viribus ſuperantur , tanto partes extremæ in eiſdem partibus ſuillis cedunt. Cerebrum volatilium longè præſtat cerebro terreſtrium. Syluestrium caro melioris ſucci eſt quàm cicurum.Panis purus & rite confectus boni ſucci eſt:itémque alica,ptiſſana probè cocta, fabæ, caſtaneæque non mali ſucci ſunt:ficus maturæ , vua matura & penſilis non ſunt reprehendendæ:caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt:quæ verò diutius in ventriculo morantur,mali ſucci euadunt,& pediculos gignunt:hæ cum nucibus in cibo acceptæ præſtantiſſimum edulium faciunt:qui verò ficus & caricas cum aliquibus aliis eduliis comedunt,non mediocriter offenduntur. Lactuca inter olera bonum gignit ſanguinem,deinde verò intyba. Vina odorata boni ſucci ſunt:optimi verò ſunt ſucci Falerna, & potiſſimum dulciſſima:itémque Aruiſium , & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res malos ſuccos faciant, Cap. XVI.

MAli ſucci non vna ſpecies eſt.nàm alius frigidior & pituitoſior eſt,ali⁹ calidior & bilioſior,alius denique magis melancholicus.Ab omnibus autem mali ſucci eduliis,etiamſi ab aliquibus facilè concoquantur , abſtinendum eſſe conſũlo.ſuccus enim malus ex eis aceruatus longo tempore latet in venis : quúmque vel paruam occaſionem ad corruptelam nanciſcitur, febres malignas A gignit.Mali ſucci ſunt hæc : pecudum caro , & caprarum ſimili modo , adiuncta etiam acrimonia. hircorum caro peſſima eſt,proximè ſuccedit caro arietina,deinde taurina.Inter has omnes caro caſtratorum eſt potior:ſeniorum verò carnes ſunt peſſimæ. Leporum caro gignit illa quidem ſanguinem craſſiorem , ſed tamen qui melior ſit ad ſuccos bonos faciendos quàm boum aut pecudum. ceruina quoque caro non minus quàm eæ ſucci mali eſt . renes & teſtes nimis adultorum animalium, præter teſtes gallorum gallinaceorum,mali ſucci ſunt.Cerebrum,ſpi- B nalis medulla,cor,lien (minus autem ſuillus) omnia viſcera,oua fricta,caſei veteres,boleti , amanitæ mali ſucci ſunt:cæteros fungos non eſſe tutius eſt. Fœnumgræcum, lens,tipha,auena,& panis ex eis confectus,non boni ſucci ſunt.olyra tanto eſt tritico deterior,quanto eſt tipha,atque auena præſtantior.panicum,milium,& cætera generis eiuſdem non boni ſucci ſunt. Piſces verò dracones,cuculi,galeonymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi, glauci, & cætera animalia cetacea in mari degentia, mali ſucci ſunt omnia. Fructus omnes qui horæi dicuntur , mali ſucci C ſunt:ficus verò minus quàm alii horæi fructus:at caricæ, ſiquis liberalius eis veſcatur , non admodum probum ſanguinem gignunt , & ob eam cauſam magna pediculorum vis ex eis conſequitur.Poma nondum matura, pira antequam maturuerint , terebinthi fructus mali ſucci ſunt:cinara quoque,& præſertim quum durior eſt, itémque cucumeres, & pepones , & melopepones , ſed hi minus. Cucurbita his omnibus præſtat : ſed ipſa quoque in ſtomacho corrupta mali ſucci abundè eſt. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt:medium inter res mali & res boni ſuc- D ci locum tenet lactuca , & intyba , & malua , deinde atriplex,& portulaca, & beta,atque lapathum. Radices plantarum olerum mali ſucci ſunt quæcunque acres ſunt,quales ſunt cæparum, porrorum , alliorum , radicularum , & dauci:mediæ ſunt radices ari , rapæ , quæ napus appellatur:& eius quem carum nominant.Ocymum ſucci eſt peſſimi,rapa crudior,braſſica,bulbi non probè cocti, cæpæ, porra,allia,ampeloprasa bis cocta ſucci prauitatem deponunt. Omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera omnia quæ agreſtia nominantur,vt agreſtis lactuca, chondrile, ſcan- E dix,gingidium,ſeris,& cichorium. Vina quæ craſſa ſunt & fœtida,& auſtera,quale eſt vile Bithynum,quod in magnis doliis comportatur, mali ſucci ſunt.nam quod in paruis conuehitur,neque boni neque mali ſucci eſt, ſed medium inter vtrunque locum tenet.

Quæ facilè concoquantur, Cap. XVII.

FAcile concoquuntur panes rite confecti, ſaxatiles piſces omnes,cobio,torpedo,turtur:omne genus volucrium.auium nanque caro terreſtrium carni comparata, facilius concoquitur , præſertim verò perdicis,attagenis, F columbæ,gallinæ, galli gallinacei , phaſiani. Alæ anſerum faciles ad concoquendum ſunt,ſed gallinarum ſunt faciliores:& ad ſummam,alæ bene educatorum,& iuniorum optimè concoquuntur,peſſimè verò macilentorum, & ſeniorum : quæ verò ſero lactis educata ſunt , & iecur anſerum,& cæterorum quæ ſimiliter aluntur, itémque teſticuli gallorum gallinaceorum , facillimè concoquuntur.Carnes porcorum facillimæ cõcoctu ſunt: vituli melius quàm adultorum boum caro concoquitur , itémque hœdi melius quàm capræ.Omnium creſcentium caro fa- G cilius quàm declinantium : & eorum quæ ſiccis in locis, quàm eorum quæ in aliis degunt , concoquitur. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur. bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti ſint: itémque oua tremula & ſorbilia , lactucæque & intyba ac malua , & cucurbita elixa, quum in ventriculo non corrumpitur. Vinum dulce facilius quàm auſterum cõcoquitur. Porrò ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id eſſe concoctu facilius ſciendum eſt quod ſit iucundius.

H Quæ difficulter concoquantur, Cap. XVIII.

CAprina,bubula , ceruináque caro ægrè concoquitur, peſſimè verò hircina , deinde arietina , poſtea taurina. Animalium verò annoſorum caro peſſimè conco-

quitur,& ſuũ annis cõfectorũ. Vẽtriculꝰ ægrè cõficitur, itémq; inteſtina, vterꝰ, cor, & adultorũ teſtes: ſãguis õnis, anſeres, præter alas. Palũborũ verò, ſturnorũ, merulorũ, ac paruarũ auiũ caro eſt durior: ac magis etiã turturis atque anatis: & his magis caro pauonũ otiuumq;. Vẽtres omnes volucrũ ægrè cõcoquũtur: quãobrẽ quidã ſtruthiocameli & mergi vẽtrẽ falſo cõmẽdũt, vt medicamẽtũ ad cõcoquẽdũ valẽs, quũ neq; ipſe facilè cõcoquatur, neq; aliorũ ciborũ cõcoquẽs ſit medicamẽtũ. Cochleæ difficulter cõcoquũtur, atq; etiã lac acidũ, & præſertim in iis quorum frigidus vẽtriculus eſt. Caſeꝰ itidẽ vetus eſt huiuſmodi: at recẽs, & præſertim ex acido lacte cõfectus, præſtãtior habetur. Purpurarũ autẽ caro & buccinarũ, & aliorũ teſta intectorũ, quorũ dura caro eſt, difficulter cõcoquitur. Aſtaci quoq;, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & cæteri huius generis, polypodes, ſepiæ, loligenes, & omnes qui molli cute præditi nominãtur, bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, galeonymi, ſcorpii, trachuri, mulli, orphi, glauci, zyzænæ, ſalpæ, congri, phagri, amiæ, aquilæ, oua toſta, elixa, fricta, triticũ elixũ, tragꝰ, farina craſſiuſcula, quæ difficiliꝰ cõcoquitur quàm polẽta, tipha, auena, panes ex eis cõfecti, fabæ, ochri, dolichi, phaſeli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicũ, miliũ, & his cõſimilia, lẽs, tuſſilago, ſeſamũ, eryſimũ, caſtaneæ, glãdes, poma, pira, ficꝰ, & ſorba antequã maturuerint. Vuæ acidæ & auſteræ, palmulæ omnes, ſiliquæ, citriũ, cuius parte exteriore ſiquis pro medicamẽto vtatur, & ad cõcoctionẽ faciet, quẽadmodũ alia pleraq; acria cõſueuerunt. Ocymũ, rapa crudior, bulbi crudiores, paſtinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipſa itidem olera omnia, præter lactucam & intybũ, ſunt eiuſmodi. Vinum quoque craſſum & nouum, tale eſt, atque etiam aqua admodum difficulter concoquitur.

Quæ res ſtomacho idoneæ ſint, ipſũmque roborent,
Cap. XIX.

STomacho autem aptæ ſunt palmulæ auſteræ, mala cydonia, oliuæ ſale cõditæ: præſtãtiores autem ſunt quæ ex aceto ſunt paratæ: vuæ paſſæ auſteræ, vua in vinaceis repoſita, nux regia, & magis quã auellana, & multo magis ſi cũ caricis comedatur. Spinoſa õnia ſtomacho apta ſunt mediocriter: huiꝰ generis ſunt carduꝰ, atractylis, leucacãtha, labrũ Veneris, cyix, tragacãtha, atrace, cui maior quã par eſt, honor eſt habitꝰ, cinara, ſiſeris radix elixa, gĩgidiũ æquè ac ſandix, quod quidẽ & crudũ & coctũ aſſumptum ſtomacho mirũ in modũ idoneũ eſt, lõgioremq; coctionẽ nõ fert. Sinapi, raphanus, rapa, naſturtium, pyrethrũ, regius aſparagus, paluſtris, oxymyrtinus, chamædaphnes, oxyacãthæ & bryoniæ. Bulbi appetitũ excitãt, itémq; capparis ſale cõdita. extima citrii pars ſtomachũ roborat in medicamenti vicem ſumpta. Vinũ auſterũ, ventriculum, & præſertim calida intẽperie affectum iuuat. Inter medicamenta verò abſinthium & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ ſtomacho ſint,
Cap. XX.

LÆdũt ſtomachũ baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructꝰ arbuti, amarãthꝰ, viticis ſemẽ: beta verò ita ſtomacho aliena eſt, vt ſi eſtur largiꝰ, morſum etiã inducat. itémq; lapatiũ, ocymũ, rapa crudior, blitũ, atriplex, niſi ex aceto, oleo, & garo comedatur: fœnũgræcũ ſtomachũ ſubuertit, & eodẽ etiã modo ſeſamũ. Lac in iis qui frigido vẽtriculo ſunt, aceſcit: in iis verò qui calido ſunt, in nidorẽ trãſit: ex quo fit vt febricitãtibꝰ iure noceat. Siquis verò lac cũ melle propinet, vomitũ excitabit. Pepo nõ probè cõcoctꝰ cholericos inducere morbos cõſueuit. etenim priuſquã corrũpatur, ad vomitũ prouocãdũ eſt idoneꝰ, ſiq; copioſiꝰ eo quiſpiã veſcatur, nec quicquã quod boni ſucci ſit pòſt comedat, omnino vomitũ ciebit. idẽ facit melopepo. Iã verò cerebrũ omne ſtomacho alienũ eſt, & nauſeã ciet, vt facit etiã oſſiũ medulla. Vinũ nigrũ & auſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit: craſſum quoque & nouum. Inter medicamenta abrotonum, ſeriphum, & ſpuma nitri, ſtomacho non conueniunt.

Quæ res caput lædant, Cap. XXI.

CAput lædũt mora, fructus rubi, & arbuti, iuniperi baccæ, cedriæ, ſemẽ cãnabis, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnũgræcũ, viticis ſemẽ. Vinũ fuluũ & auſterũ caput lædit, & mentem tentat magis quàm nigrum & auſterum: odoratum quoq; caput petit. At vinum aquoſum neq; capitis dolorẽ excitat, neq; neruos pertingit: at quod ὀλιγοφόρον dicitur, ſedat etiam capitis dolores, quos ſucci ventriculo contenti excitarunt. Lac non eſt aptum capiti, niſi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ maduerint, quæ fæx quoque nominatur, capiti dolorem infert: itémque vua quæ fuerit in vinaceis repoſita.

Quæ res non inflent,
Cap. XXII.

PIſa, phaſeoli, cuminũ, libyſtici radix & ſemẽ, viticis ſemẽ, cannabis fructꝰ, fabæ frictæ, bulbi multũ aut bis cocti, & ex oleo, garo, & aceto ſumpti, mel deſpumatũ, oxymel flatus diſcutit. Panes hordeacei quomodocunque cõficiãtur, flatꝰ ſunt expertes. Inter ea quæ inflant & non inflant medii ſunt phaſeli, ochri, cicerculæ, atque araci.

Quæ res inflent, Cap. XXIII.

CIcer, lupini, phaſeoli, ochri, panicũ, miliũ, & ſimilia, inflãt: itémq; faba freſa magis inflat quũ per ſe quã quũ aliter cocta eſtur. Maza ex polẽta flatũ gignit: ſubacta verò diúq; cõtuſa, magis per aluũ ducit, præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit addita. Zythus, & liquores omnes inflãt: præ cæteris verò cyrenaicus, ſatyriũ, ſilphii liquor & radix. Ex ficubꝰ breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciũtur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt quĩ nihil penitꝰ noceãt, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatũ excitãt vt ficꝰ, rapa crudior: lac in ventriculo facilè ciet flatũ, bulbi crudiores, mel nõ planè coctũ. Vina dulcia flatus diuturniores ciẽt: dulcia verò ſimul & auſtera, quæ neq; diſtribuũtur neq; digerũtur, ſed in vẽtre ſuperiore manẽt diutius, flatus inducunt: muſtũ quoq; inflat.

Quæ res abſtergeant, incîdant, aperiántque,
Cap. XXIIII.

PTiſana abſterget, itémq; fœnũgræcũ, melopepo, pepo, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrum, quod lapides etiã in renibꝰ egregiè frangit. Capparis ſatis tenuiũ partiũ eſt: quæ verò ſale cõdita eſt, abſterget, & pituitã quæ in vẽtriculo eſt, deducit, & lienis & iecoris obſtructiones expurgat: ad quẽ vſum adhibẽda eſt cũ oxymelite, aut aceto, & oleo ante alios cibos omnes. Betarũ ſuccꝰ abſtergẽdi vim habet, eáſq; obſtructiones quibꝰ iecur infeſtatur, diſſoluit, ac præſertim quũ ex aceto & ſinapi eſtur: lapatia quoq; & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix tenuiũ partiũ eſt. Bulbi vim habẽt extergẽdi, attenuãdi, & aperiẽdi, quocirca & aſparagũ aſphodeli ictericis, vt ſummũ remediũ, præbẽt. Cæpæ, allia, porra, ampeloproſa attenuãt, ſecántq; craſſos & glutinoſos humores, qui redũdãt ĩ corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniã deponũt, & tamẽ etiã attenuãt. Serũ lactis humorũ craſſitudinẽ attenuat, ficus abſtergẽt: quãobrẽ multæ arenulæ ex ficuũ vſu in nephriticis excernũtur, caricæ extenuãt, & incidũt: ex quo renes expurgãt. Baccæ iuniperi ea quæ in iecore & renibus ſunt, purgãt, craſſóſque ac tenaces humores attenuãt. Amygdalæ extergẽt & attenuãt, viſceráq; expurgãt, & humorũ reiectiones, quæ per ſputum ex pector & pulmone fiunt, expeditiores reddũt. Piſtacia ad iecoris firmitatẽ vtilia ſunt, & ad purgãdos humores qui in eiꝰ meatibꝰ infarcti ſunt, valẽt. radicula attenuãdi vim habet. mel habet maiorẽ attenuãdi vim, quod ex calidis & ſiccis plãtis factũ eſt: quocirca etiã aqua mulſa ad ſputũ educẽdũ eſt accõmodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neq; tenacia, neque craſſa omnino ſunt: viſceráque ſine moleſtia expurgat: morbiſque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui ſuccum craſſum aceruant, vina tenuia conueniunt: quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia, & antiqua, & cum acrimonia conferent. Vinum verò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptũ eſt. roborat enim, & ſuccos humectat, & ſecat mediocriter. Vinum dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia, & pleuritide, quum iam ſit facta concoctio, ad ſputa elicienda eſt accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXV.

LAc in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum eſt, etiamſi ſemper eo veſcare: quod verò ſeri parum,

caſeique multum habet,non tutum eſt ei qui in eius vſu
longo tempore permaneat:renes enim calculo obnoxios
lædit, & iecoris obſtructiones facit in iis qui in hoſce
morbos facilè poſſint incidere. Palmulæ ſunt iecori &
ſpleni inflammatis noxiæ,veluti etiam ficus, non aliqua
propria & præcipua earum facultate,ſed cõmuni omniũ
dulciũ ratione:oĩa enim dulcia lienẽ & iecur obſtructa,
&ſcirrho laborãtia,lædũt:ipſæ verò ſuapte natura neq; ob
ſut,neq; proſunt vehemẽter:additæ verò iis medicamẽtis
ĩ quibꝰ abſtergẽdi & incidẽdi vis eſt,nõ mediocrẽ vtilitatẽ
afferũt. Aqua mulſa incõmoda eſt iis quorũ viſcera in tu-
morẽ elata aut ſcirrho,aut œdemate,aut inflãmatione la
borãt:quãdoquidẽ mel ſuapte natura ĩ bilioſũ ſuccũ cele
riter mutatur. Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace
prodeũt:palmulæ pĩgues & dulces obſtruũt,id quod viri
des magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, &
quæ ex ſimila conficiuntur,obturant,& lienem augent,&
lapidẽ in renibus faciũt:idẽ efficit triticea farina ex lacte.
alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructũ
eſt,& quibus renes ſunt lapidi gignundo idonei. Vinum
dulce obturat,& viſcerum tumoribus incremẽtũ addit.

Quæ tardè tranſeant, Cap. XXVI.

TArdè trãſeũt omnia quæ ex itriis &ſimila cõficiũtur,
fabæ frictæ,panes puri,lẽs detracto cortice,cerebrũ,
ſpinalis medulla,iecur,cor,triticũ elixũ,oua elixa, & ma-
gis aſſata,& multo magis fricta,lupini,phaſeli,piſa, ſeſa-
mum,eryſimum,glãdes,mala,pira non matura, ſiliquæ,
vinum dulce,& magis quod auſterum eſt,& nigrum dul
cedine vacans, itémque craſſum, & nouum omne. Aqua
valde tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXVII.

PErſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. o-
mnes itidem fructus horæi, quorum natura humida
eſt,in ventre facilè vitiantur, niſi prius citò deiiciantur:
idcirco iis ante cætera omnia veſci oportet:ita enim cele-
riter ſecedunt,& alia quoque deducunt. Si verò poſt alias
dapes comedantur,eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpantur, Cap. XXVIII.

CHamulæ paruæ,purpuræ,buccina,& cætera omnia te-
ſta intecta:quæ durã carnẽ habẽt,iis qui propter hu-
morum malitiam cibos corrumpunt,dare conſueuimus:
eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam
purã tranſferimus,quũ prima iã ſalſa facta eſſe videatur.
Eiuſmodi quoq; ſunt aſtaci,paguri,cãcri,locuſtæ, ſquil-
læ,& quæcunque carnem habent quæ difficulter vitietur,
non ſecus quàm teſta contecta,quorum caro eſt dura.

Quæ res aluum ſubducant, Cap. XXIX.

ALuũ ſubducũt lẽs,braſſica. Ex marinis verò fere o-
mnia quæ teſtacea nominãtur, cõpoſitã ex cõtrariis
qualitatibꝰ habẽt naturã.ipſum enĩ ſolidũ cuiuſq; corpus
tardè permeat,& aluũ cohibet:humor verò ad excernẽdũ
proritat. Siquis igitur aut lẽtẽ,aut braſſicã,aut aliud quip-
pia ex marinis animalibꝰ (vt dixi) coquat,deinde eiꝰ deco
ctũ oleo,garo,& pipere cõdiat,tũ potui det cui velit, vẽ-
trẽ eo potu ſubduci cõſpiciet. Quinetiã marinorũ erina-
ceorũ,& cõchularũ omniũ,& veterũ gallorũ iuſcula ciẽt
aluũ. Braſſicã,ſi velis aluũ ſubducere,cacabo vnà cũ aqua
in qua fuerit cocta,prope collocata extrahimꝰ, & ſtati in
oleũ & garũ iniicimus.ea enim nõ eſt admodũ coquẽda.
Panes furfuracei aluũ mouẽt,& quia in vẽtre multũ ex-
cremẽti faciũt,& quia furfur extergẽdi vim habet.fœni-
græci ſuccꝰ cũ melle coctꝰ,& ſumptus,ad omnes vitiatos
humores qui in inteſtinis ſunt,ſubducẽdos eſt idoneꝰ:ea
quoq; abſtergẽdi vi quæ in eo eſt,inteſtinũ ad excretionẽ
impellit:mel verò quod ei miſcetur,parũ eſſe oportet, ne
morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo
comedãtur,aluũ mouẽt. Quẽadmodũ teſta intectis, ita e-
tiã cõchulis ſuccus ineſt vẽtri ſubducẽdo idoneus:& pro
pterea nõnulli eas ex oleo,vino,garóq; parãt,& iure quod
inde fit,ad ciẽdã aluũ vtũtur. Lac quod liquidius eſt ma-
gis ſubducit:quod craſſius eſt,minus. Serũ lactis valde al-
uũ mollit,eiq; tãtũ optimi mellis adiiciẽdũ eſt quãtũ ſa-
tis ſit ad cõdiẽdũ citra ſtomachi ſubuerſionẽ:eodémque
modo tãtũ ſalis imponẽdũ quãtũ ſufficiat,ne guſtus offẽ-
datur:quòd ſi velis magis ſubducere,plurimũ ſalis indi-
to. Carnes animaliũ quibꝰ parũ admodũ ætatis acceſſit,ac

A ſimiliter etiã eorũ extremitates,per aluũ facilius trãſeũt.
Ex piſcibus cartilagineis torpedo & turdus mediocriter
trãſeũt:beta,& lapatiũ,vrtica, caſeus recẽs cũ melle, atri-
plex,blitũ,cucurbita,pepones,melopepones,ficꝰ,caricæ,
vuæ dulces, & præſertim quũ humidæ fuerint. Mora in pu
rũ vẽtriculũ incidẽtia,& præ cæteris cibis ſũpta, celerri-
mè ſubducũtur,& cæteris quoq; cibis viã parãt:at poſt a-
lios cibos accepta,etiãſi vitioſum ſuccũ in vẽtriculo cõ-
periãt,tamẽ æquè ac cucurbita,celerrimè corrũpũtur. Nu
ces recẽtes ad alui excretionẽ faciũt:ſed & ſiccæ ſi priꝰ in
B aqua permaduerint,æquè ac virides ad aluũ ſubducẽdam
valẽt. Pruna humida ſubducũt:ſicca verò in aqua mulſa
in qua multũ mellis ſit,infuſa, etiãſi quis ea ſola come-
dat,ſatis abũdè vẽtrẽ leniũt: ſed multo magis ſi mulſam
etiã ebibat. Eſt enim clarũ facere ad vẽtris ſubductionẽ,
vt poſtquã ea ſumpſeris,aliquo pòſt tẽpore vinũ dulce bi
bas,neq; ſtatim prãdeas. Mora,ceraſia,præcocia,perſica,&
omnia humida,& aquea,& omnino quæ nullã inſignem
habere qualitatẽ ea guſtãtibus & odorãtibus videntur,ſi
rectè affectus ſit vẽter ad infernã deiectionẽ, facilè deii-
C ciũtur:ſi verò nõ,& ipſa ſupra cætera manẽt, & nihil ven-
trẽ ad expellẽdũ iuuãt,quia nulla in eis acrimonia aut ni-
troſa qualitas eſt. Hæcq; eduliorũ materia eſt quodãmo-
do media inter ea quæ aluũ ſubducũt,& ea quæ ſiſtũt:pa-
rumper ad alteram partem vergens,quum neque ventrẽ
admodum languidum ad excretionẽ,neque validum ad
diſtributionem ſortiatur. quandoque enim ſiſtit aluũ:
ex quo fit vt aqua mulſa,in quibus celeriter diſtribuitur,
in iis nõ ſolùm aluũ ad excernẽdũ excitet,ſed cæteros etiã
cibos cõmiſtos deducat:ſi verò nõ properet diſtribui,ſta
D tim irritet ad excretionẽ,quia habet aliquid acrimoniæ.
Quin ipſum quoq; mel ſolũ ſiquis nõ coctũ lambat, al-
uum rectè ſubducit. Aqua autem mulſa parumper vel ni-
hil cocta,antequam diſtributio fiat, ſubducetur: oxymel
imbecillius inteſtinum radit. Vinum dulce nonnihil ad-
iuuat ventris excretionem:paſſum aluum ſubducit.

Quæ res aluum ſupprimant, Cap. XXX.

PAlmulæ auſteræ,vuæ paſſæ auſteræ,mora,rubi fructꝰ
aluũ ſupprimũt:magis etiã ſiſtit rubi canini fructus,
myrta ſylueſtria,agreſtia pruna,quæ etiã pruna dicuntur.
E Mala adſtringẽtia vẽtrẽ detinẽt:acida verò quũ in vẽtricu
lo ſuccũ craſſum inueniũt,eũdẽ incidẽdo,aluũ ſubducũt,
& ob eã cauſam fæces liquefaciũt:at ſi purũ vẽtriculũ in-
ueniant, eum magis cohibent. Quæ dulcem ſuccum ha-
bent ſine acrimonia,ea facilius diſtribuuntur:cum acri-
monia verò adiũcta, ſecedũt:aquea verò & qualitatis ex-
pertia,iniucunda ſunt,& nihil cõmodi habẽt in ſe. Quod
de malis dictũ eſt,idẽ quoq; de malis Punicis, déq; piris
dictũ eſto. Siquis lac excoquat,ſerúmq; cõſumatur, aluũ
nõ ciebit:nã ſi lapides ignitos toties in lac immittas vt ſe
F rũ cõſumptũ ſit,lac ita paratũ adſtringet:idq; iis quorũ
acria excremẽta vẽtrẽ morſu infeſtãt,dare cõſueuimꝰ. Sed
nõ minus etiã quã ex lapillis ignitis, imò verò magis idẽ
facies ferreis orbiculis igne cãdẽtibus: verũ lac quod ita
cõfeceris,in caſeũ facilè coit in vẽtre,idcirco ei mel & ſa-
lẽ admiſcemus:ſed tutius eſt aquã ei affundere. Neq; mi-
rũ videri debet ſi cõſumpto ſero lactis aquã adhuc infun
dimus:quia nõ ſeri humiditatẽ,ſed acrimoniã qua vẽtrẽ
ſubducit,fugere volumus. Aſtaci,cancri,paguri,locuſtæ,
ſquillæ,& cætera omnia quæ molli teſta intecta ſunt,aluũ
G ſupprimũt,ſed minus quàm ea quæ dura teſta ſunt oper-
ta:habéntq; hæc ſalſum in ſe humorem, quem ſi in aqua
depoſuerint,nõ minus quàm oſtreorũ & aliorũ dura teſta
contectorum carnes,ventrem comprimunt. Lẽticula quo-
que & braſſica bis coctæ, & quum ſuccum depoſuerunt,
vẽtrẽ ſiſtũt. quúmq; humidũ vẽtrẽ exiccare in animo ha-
bemꝰ,braſſicã mediocriter coctã prima aqua abiecta,ſta-
tim in aliã calidã cõiicimus,atq; in illa iterũ eã coquimꝰ
donec flacceſcat:idq; quod bis coquẽdũ eſt,neq; aẽrẽ,ne-
q; aquã frigidã debet cõtingere:ſiquidẽ nõ poterit exqui
H ſitè flaccidũ reddi,etiãſi plurimũ decoquas. Si corticẽ à
lẽticula auferas,vehemẽtẽ adſtringẽdi vim amittet, neq;
ita fluxiones quæ in ventriculo fuerint,exiccabit:ſi verò
eã cõtundas,biſque excoquas,priorémque aquã abiicias,
deinde modicũ ſalis aut gari permiſceas, & aliquid eorũ
quibus aluꝰ cõſtringitur, addas, ita vt guſtus nõ lædatur,

iucundiſſimũ accõmodatiſſimũmque medicamentũ & A edulium parabis. Polẽta ex vino auſtero epota, exiccat: oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta, leporis caro, vinum auſterum & fuluum atque auſterum.

Quæ res calefaciãt, acréſq; & calidæ ſint, Cap. XXXI.

CAlefaciunt autẽ hæc, triticũ coctũ, panes ex eo cõfecti, tipha, auena, fœnũgræcũ, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, ſeſamũ, eryſimũ, & ob id ſitim inducunt: cãnabis ſemẽ, vuæ dulces, & ideo ſitim afferunt: vuæ paſſæ dulces, malua mediocriter, apiũ, ſmyrniũ, eruca, raphanꝰ, rapa, radicula, ſinapi, cardamũ & pyrethrum. B Acria verò & calida ſunt hæc, paſtinaca, daucus, & carus manifeſtò calefaciẽs: alliũ, cæpa, porrũ, ampeloprasũ ſatis acria ſunt, ſed tamẽ bis térve cocta deponunt acrimoniã. Caſeus vetus calidus eſt, & idcirco ſitim affert. Vinũ dulce mediocriter calidũ eſt, & ideo ſitim inducit: fuluũ eſt nigro calidius: flauũ verò eſt extremè calidiſſimum, deinde fuluum, tum rubrum, poſtea dulce, poſtremò album minus quàm cætera omnia calefacit: at vetuſtiſſimum vinum abundè calefacit.

Quæ refrigerant, Cap. XXXII. C

REfrigerat hordeũ, quibuſcũq; modis cõficiatur, miliũ, panicũ, tubera, cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, auſteræ & acidæ vuæ, & paſſæ auſteræ. Mala adſtringẽtia frigidi & terreſtris ſucci ſunt, acida verò frigidũ & tenuiũ partiũ ſuccũ habẽt: atq; ea etiã quæ planè qualitatũ ſunt expertia, & veluti aquea. Idẽ de piris & malis Punicis iudicato. Non pauci quoq; ſunt aliarũ arborũ fructus, qui refrigerẽt, & præſertim ii qui reponi & aſſeruari nõ poſſunt: itémq; palmulæ adſtringẽtes frigidi ſucci ſunt, D lactuca, intubus, ſed moderatius: portulaca, papaueris ſemẽ, cuius ſi plꝰ ſumatur, ſoporiferũ fiet, & nimiã propenſionẽ in ſomnũ afferet: eos verò quibus tenuis deſtillatio fluit à capite, iuuat: in qua re præſtat id quod candidius eſt. myrta refrigerãt, ſed nõ cũ adſtrictione, quãdo quidẽ acrimoniã quãdã habẽt. ſolanum efficax eſt in refrigerãdo & adſtringẽdo. Aqua, vinũ aquoſum nõ apertè calefacit: quãobrẽ cũ minore periculo febricitãtibus datur. Vinũ albũ, & auſterũ, & craſſum, & nouum manifeſtò refrigerat, & acetum: eſtq; tenuium partiũ, & idcirco quũ intimas partes magis quàm alia refrigerãtia penetret, neruos lædit. Media verò quodammodo inter calefacientia & refrigerantia ſunt, panes loti, amylum, & vuæ vinoſæ.

Quæ res exiccent, Cap. XXXIII.

LEns & braſſica pariter ſiccãt, & ob eã cauſam aſpectũ obtundũt, niſi fortè cõtingat vt totus oculꝰ ſit humidior: eius verò aſparagus minꝰ quàm braſſica ſiccat. Aliorũ verò olerũ caulis eſt ſiccior: cõtrà verò eſt radiculæ, rapæ, ſinapis, naſturtiiq; ac pyrethri, & cæterorũ omnium quorũ acrẽ eſſe aſparagũ cõtingit. polẽta ſiccat, viticis ſemẽ, eruũ bis coctũ, & ſæpe in aqua dulce redditũ, eduliũ exiccãs fit: præſtãtius autẽ eſt albũ. Quæcũque autẽ aſſata aut fricta comedũtur, ſiccius alimẽtũ præbẽt: at quæcũq; in aqua prius elixãtur, humidiꝰ: quæcũque verò in ſartagine cõdiũtur, mediũ inter hæc locũ tenẽt. quodcũque autẽ plus vini & gari habet, ſiccius eſt quàm id quod nõ habet: quæ verò minus horũ, aut defruti plus habent, aut in ſimplici & puro albo iure coquũtur, multo ſunt prædictis humidiora: quæ verò ex aqua ſola coquuntur, ſunt etiam his humidiora. magna enim differentia ex conditura accedit ſeminibus, oleribus & plantis, omnibus quidem exiccantibus, ſed aliis magis, aliis minus, pro facultate earum rerum quæ eis adiiciuntur.

Quæ res humectant, Cap. XXXIIII.

PTiſana, cucurbita elixa, pepones, melopepones, cucumeres, nux viridis, pruna, ſycomora, mora nõ corrupta, omnino humectãt: nõ refrigerãt autẽ omnino niſi frigida ſumatur. Humectat quoque lactuca, intubũſque, ſed minꝰ: portulaca, ac malua, & blitũ, atq; atriplex maximè omniũ olerũ aquea ſunt: quinetiã alii plerique fructꝰ aliarũ arborũ humidi ſunt, ac præſertĩ ii qui vt ſeruẽtur, reponi non poſſunt. Iã verò lactucæ & papaueris ſemẽ humectat, itémque fabæ virides, cicérq; viride. Aqua porro humectat & refrigerat: calfacta verò humectat & calefacit.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quartus.

Ex Galeno, de apparatu alimentorum, Cap. I. E

EX nobiliſſima olyra, detracto (vt par eſt) cortice, tragũ quẽ nominãt, cõficiũt: nã & ex hac ipſa atque ex typha, nõ ſecꝰ quã ex hordeo, quũ detractus cortex eſt, ſiquidẽ extrinſecus corticẽ habẽt, panis cõficitur. Tritico verò molito ſiquis tenuiſſimã farinã excuſſerit, ex reliqua panes qui furfuracei dicũtur, efficiet: ſiligineꝰ verò & ſimilaceꝰ panis ex puriſſimo fit. Ac puri quidẽ panes copioſiore fermẽto ĩdigẽt, & ſubigẽdi quoq; diutiꝰ ſunt, nec ſtatĩ poſt fermẽtũ & ſubactionẽ aſſãdi. F furfuraceis ſatis eſt paucũ fermẽtũ, leuis ſubactio, & tẽpus exiguũ. Pari quoq; modo puri aſſationẽ diuturniorẽ, furfuracei verò breuiorẽ exigunt. Inter puriſſimos verò & ſordidiſſimos, nõ parua maioris minoríſq; ratione latitudo intercedit. eſt autẽ inter hos exquiſitè media ſpecies panũ qui αὐτόπυροι & συγκομιστοὶ appellãtur, qui ex farina indiſtincta, & furfure ac farina nõ ſeiũctis fiũt.

De polenta.

Ex nouo hordeo mediocriter fricto præſtãtiſſima polẽta fit: ſi hoc deſit, plerũq; ex alio eã cõficimꝰ. Quũmque polẽta omnis quæ rite facta ſit, boni odoris ſit, tũ verò optimi G odoris erit ea quæ ex optimo atque nouo hordeo, quódque ariſtã nõ admodũ ſiccã habeat, confecta ſit. Eſt hoc in more poſitũ multorũ qui ſani ſunt, vt polẽtã ſapa aut vino dulci, aut mulſo, & quãdoq; ſola aqua cõſpergãt, & æſtiuo tẽpore duabꝰ tribúſve ante balneũ horis eã bibãt: aiũntq; ſentire ſe huiꝰ potione ſiti liberari. Iã verò ex polẽtis aqua tẽperatis mazæ quoq; cõficiũtur.

De alica.

Alica ex genere tritici eſt: adhibere verò diligẽter mẽtẽ debemꝰ iis ſorbitionibꝰ quæ ex ipſamet alica parãtur. Eſt enĩ hic eius ſuccꝰ aqua cõmixtꝰ, plurimámq; coctionẽ expoſtulat: q veluti ſatis coctꝰ, decipit eos q ipſum parãt, & H nõ mediocriter ægrotos lædit: nã citò concreſcit & dẽſatur, quia lẽtus ad modũ glutinis eſt. Ergo permulta aqua admixtꝰ, ſuper carbones plurimũ coquẽdus eſt, atq; mouẽdus anetho donec coctꝰ fuerit: atq; eo tẽpore ſal quoque adiiciẽdꝰ eſt: oleũ verò, etiãſi ĩ initio indas nihil incõmodi erit. Sanis verò quum interdum propter vehementem vẽtriculi morſum, aut bilioſi humoris trãſitũ ſorbitionis indigent, alicã plurimũ coctã víſquedum extabuerit, tum percolatã, vt ptiſanæ ſucco percolato ſimilis ſit, tũc ſorbendam damus. eadẽ quoque eſt alicæ lotæ parãdæ ratio.

De ptiſana.

Parabitur autẽ ptiſana ſicut decet, quũ coquẽdo in tumorẽ plurimũ elata fuerit: deĩde lẽto igni longo tẽporis ſpatio in ſuccũ abeat: quo quidẽ tẽpore quũ planè intumuerit, acetũ ei inditur: quũmque probè fuerit cocta, paulo antè quã edatur, ſal tenuis iniiciẽdus eſt. Si verò oleũ ab initio impoſueris, coctioni nihil incommodaueris: aliud verò nihil admiſcẽdũ eſt, niſi porri modicũ & anethi, idque in ipſo ſtatim principio. Oportet autẽ crudã ptiſanã in aqua aliquãdiu præmaceratã, deinde in mortariũ cõiectã cõfricare manibꝰ, aſperã quãpiã rẽ in ſe habẽtibꝰ, cuiuſmodi eſt ſpartꝰ ex quo iumẽtis ſoleas nectũt. Víſque eò verò cõfricãda dũ præpoſitꝰ cortex abiectꝰ ſit: ſi verò totũ acꝰ nõ deciderit, ptiſana elixa magis abſterget, & nullã præterea noxam cõtrahet. Peſſima verò ptiſanæ cõfectio eſt quũ coqui crudã in mortario ex aqua cõtuſam parumper coxerint, & defrutum ac ſapam iniiciunt. nonnulli verò mel & cuminũ cũ iis etiam imponunt, vt cinnum potius quã ptiſſanã parare videantur.

De phacoptiſana.

Ex lẽtibus & ptiſana præſtãtiſſimũ eduliũ fit, cui phacoptiſanæ eſt nomẽ: nõ tamẽ pari menſura lẽtes & ptiſana cõmiſcẽtur, ſed ptiſanæ minꝰ iniicitur, quippe quæ in ſuccũ vertatur, & in maiorẽ molẽ extollatur: lẽtes verò coctæ perexiguũ tumorẽ nãciſcãtur: & tamẽ huiꝰ quoque edulii cõfectio eadẽ eſt quæ ptiſanæ, præterquàm quod ſatureia aut pulegio indito ſuauius ſimul, & ad concoquẽdum accõmodatiꝰ redditur, quum ptiſana anetho & ſolo

porro contenta; illa minimè exigat. Peſſimè autem à coquis lens ex ſapa diuitibus apparatur. Si verò ſuillam incoquere ſimul velis ptiſanæ recentem, ac præſertim pedes, lentibus verò ſale iandiu conditam, cõuenire comperies, quemadmodum ea quæ inter has media eſt, quæ nuper ſale condita ſit, phaco ptiſanæ conuenit.

De teut lophaca.

Præſtans edulium eſt quod ex beta & lentibus confectum, teutlophace nominatur. multæ autem betæ imponendæ ſunt, & paulo plus ſalis ac gari dulcis: ſiquidem ita facilius ſubducetur.

De cucurbita.

Cucurbita verò propter aqueam qualitatem ſibi innatam origano meritò gaudet: omnia enim quæ eiuſmodi ſunt, acribus, aut acidis, aut auſteris, aut ſalſis ſuccis admiſcenda ſunt, ſi neque inſuauia ſunt futura, neque iis qui ea ſumpſerint, nauſeam allatura. Ex cucurbita quoque iucundiſſimũ eduliũ fit ſi ea cum aliquo ſalſamẽto ex Põticis, quæ mylla dicũtur, in ſartagine paretur.

De rapis.

Rapæ quas βυνιάδας etiã vocant, diuturniorẽ coctionẽ poſtulãt: ſuntq; laudatiſſimæ quæ bis aut ter coctæ fuerĩt.

De radice ari.

Ari autem radix æquè ac rapæ eſtur: ea in quibuſdam regionibus acrior naſcitur. Ad Cyrenem hæc planta oritur à noſtrate diuerſa: ſiquidem in illis locis arum minimè medicamẽtoſum acréq; eſt, vt rapis quoq; ſit vtilius: ſed & dracontii radicẽ bis térve coctã, mãdendã damus.

De aſphodeli radice.

Aſphodeli radix vt lupini apparatur: nam quum eiuſmodi bis elixauerimus, quum mediocriter cocta videantur, aqua priori abiecta ſtatim in aliam calidam coniicimus, & deinde in ea iterum coquimus donec colliquentur. In quo illud eſt cauendum ne quod bis coquendum eſt, aut aërem aut aquam frigidam attingat: quia licet plurimùm coqueres, nunquã tamẽ tenerũ redderetur.

De cochlearum coctione.

Cochleas ſecundo loco elixare oportet: deinde paratas tertiò elixare, donec intabeſcant: ita enim alent. Verùm ad aluum deiiciendã in ipſo ſtatim initio parãdæ ſunt ex oleo, garo, & pauco vino: & iuſculo quod inde fit vtẽdũ.

Quæ corpora animalium, & quorum apta ſunt vt ſale condiantur.

Corpora ad ſaliendum apta ſunt quæ & dura ſunt, & carnes excrementis affluentes habent: quæ verò aut valde mollem, aut valde ſiccum, & excrementis vacantem corporis habitum nacta ſunt, non ſunt ad ſaliendum accommodata: etenim ſicca corpora ſale conſperſa exareſcunt, & inepta cibo redduntur, vt in lepore conſpicitur. Suum verò ætate florentium & pinguium carnes aptæ ad ſaliendum ſunt, quum vtriuſque incommodi, & ſiccitatis annoſorum, & immoderatæ nouellorum porcellorũ humiditatis ſint expertes. Vt enim corpora ſicca ſale condita coris ſimilia redduntur, ſic contrà fit in iis quæ humore nimio diffluunt, vt ſalis commercio colliquentur: quamobrem nec piſces mollis carnis & excrementorum expertes, quales ſunt qui ſaxatiles appellantur, nec aſelli, qui ex puro mari capiuntur, ſaliendo ſunt. Graculi verò, & mulli, & pelamides, & ſardæ, & ſardenæ, & quæ ſaxatina dicuntur, ſunt ad ſaliendum idonea. Cetacea quoque marina ſale condita, quoniam ipſa quoque carnem excrementis redundantem habent, præſtantiora fiunt. mulli verò quòd eorum ſicca & vacans excrementis caro eſt, incommoda ſunt vt ſaliantur. Ex his autem perſpicuum eſt, quæcunque ſale condita, dura, neruea, & fere coria redduntur, eſſe concoctu difficillima: quæ contrà affecta ſunt, & ipſa tenuium fieri partium, & craſſos ac glutinoſos humores attenuare. Laudatiſſima verò omnium quæ mihi vſu cognoſcere licuerit, ſunt Gaditana ſalſamenta, quæ nunc Sardæ appellantur, deinde mulli qui ex Ponto aduehuntur, poſt hos ſecundum locũ tenent graculi, pelamides, & quæ ſaxatina nominãtur.

De cerebro coquendo.

Cerebrum omne cum incidentibus & calefacientibus apparatum, fit ex omni parte præſtantius.

Quomodo ius album conficiatur.

Album ius atque ſimplex, ex ſola aqua, & oleo, pauco anethi & porri, & ſale modico iniecto poſt idoneam coctionem, conficitur.

De decoctionibus.

Decoctum plurimorum, aut etiam omnium, quãto diutius coquas, eo magis ſalſum fit, poſtea verò etiam amarum. Corpus verò ſolidum quod in aqua elixatur, qualitates quæ eidem primùm inerant, in ea deponit, vt tandem qualitatis expers & aquoſum reddatur, nec quicquam ſalſedinis, aut amaroris, aut adſtrictionis habeat. Atque amara quidem ſi bis aut ter elixare volueris, ea amarorem in aqua planè deponent, eruntque ſimilia iis quæ expertia qualitatum dicuntur: eodémque modo acria elixata deponunt acrimoniam: eadem quoque adſtringentium eſt ratio. Iam verò aqua per ſe ipſa cocta diutius, magis ſeipſa ſalſa redditur.

Ex Rufo de parandis eduliis. Eſt autem hoc caput in primi libri extremo, de victus ratione; Cap. II.

QVæ aſſa præbemus, ea vim habent exiccandi: quæ verò elixa ſunt, ea humectant, licet ſuapte natura diuerſam vim haberent: éſtque inter hæc differentia ex condimentis quæ admiſcentur, vt ex coriandro, & anetho, & cumino, & porris, & cæteris quæ vt condimenta carnibus imponuntur. Minimè autem adiiciendæ ſunt notæ condimentis: nam quæ ita ſunt parata, etiamſi ventri non ſunt nota, tamen ſi in principio indantur, præſtantiſſima ſunt: poſtea verò admixta, fiunt deteriora, quum non ſit æqualis elixatio. Atque eo quidem tempore valentioribus conueniunt. Ac ſal copioſus ad pinguedinis colliquationem accommodatus eſt: & quod pingue eſt, ſalem recipit, & plurimo igni coquendum: at gracilia & ſanguine vacantia, ſi aſſare volueris, magis lento igni admouebis. Ex carnibus autem caprarum aut pecudum, quas ſub æſtiuo ſolſtitio elixabis, (ſiquidem eo tempore grauioris odoris ſunt) itémque arietis, & magis etiam hirci, (aſſata enim grauius olent) in elixando operculum auferendum eſt, & ex plurima aqua elixare, & condimentis alterare oportet. Oſſa quoque carnium mali odoris præcidenda, & confringenda ſunt omnia. medullæ enim in primis putreſcunt: quæ quum putres non ſunt, & pinguiſſimæ ſunt & ſuauiſſimæ. Cognoſcere verò debemus quæ ſtatim & quæ pòſt elixanda ſint. Carnes ergo omnium agreſtium pòſt: cicurum verò, ſuis, ouis, & capræ, ſtatim coquendæ: bubulæ autem interiecto ſpatio: aues quoque magnæ, & paluſtres, itémque gallinæ, palumbi, perdices, pauones atque attagenes: ſed turtur, columba, turdúſque ſtatim. Piſces verò omnes quamprimùm etiam feſtinando coquere debemus, quia non commodè adſeruari reponíque poſſunt: quæ autem adſeruanda ſunt, ſed elixanda, ea fragiliora fiunt aceto. Gallinas verò aſſeruare poſſumus infuſo aceto, quandoquidem ita perdurant. Si verò agreſtes, quum primùm eas venatus fueris, elixes, non eris magnopere reprehendendus. Calazas quæ in carnibus fieri ſolent maximè, ne laudabis: quæ verò ſuibus obueniunt, exiguas carnem facere ſuauiorem exiſtimato, maiores verò humidiorem atque iniucundiorem: dandáque opera eſt vt horum vſus circuncidatur: ſi verò oporteat, parum ceræ adiicito, & aſſando veru cera inungito. Ac viuis quidem adhuc animalibus, vtrum calazas habeant cognoſces ex lingua, quæ tibi ſigna dabit, itémque ex pedibus poſterioribus, ſiquidem conſiſtere non poſſunt. Iam verò qui celerius elixare aliquid volunt, alii nitrum, alii ſilphii ſuccum, alii ceram, alii ramum ficulnum, & magis etiam caprificum indunt, quum caprificus etiam rebus aſſandis acceleret aſſationem. Intrita verò, vt myttotum, (quod ex allio & aliis quibuſdam rebus fit) & mentha, & apium, itémque omnia quæ ex caſeo & aceto parantur, omnia ad coctionem maximè faciunt: myttotum verò aliis ſecedit. Senibus appoſitæ ſunt carnes quæ ante coctionem extractæ fuerint, & parumper in aqua ſalem, thymum, aut tragoriganũ habente maduerint. Piſces non ſinẽdi ſunt inueteraſcere, niſi nimis duri ſint, neq; quatiẽdi niſi molles: ſed omnes æquè ac carnes præmadeſcere in aqua ſalé & thymũ habẽte debẽt. Atque ita

quidem carnes quadrupedum rite elixatas coquas, vt ce-
lerrimè conficiantur : cæteræ verò neque prius elixandæ
sunt, nequæ assandæ, sed soli igni admouendæ . ita enim
maximè pisces moriuntur, quodque glutinosum est exu-
gitur. quos verò assare non possumus, hos tenuissimè eli-
xare conuenit. Idem de auibus & carnibus, quum quispiã
elixis delectatur, est faciendum. Siquis ostrea sinat prius
feruere, deinde asset, exiguum sinapi ac piper addendo
sumat. Ac nunc non opus est ea minuere, aut testes gallo-
rum gallinaceorum vescos etiam ægrotantibus commen
dare. Cydonia mala non admodum corrumpuntur, eáque
ex melle sumenda sunt : eadem ex vino quoque detracto
cortice coquuntur, aut abiecto semine mel inditur : toti
denique cydonio crusta ex farina aqua subacta circumli-
nitur, & mel imponitur, & coquitur vsquedũ crusta ad-
usta fit : quo sanè tempore & totum cydonium est co-
ctum, & mel totum est exhaustum.

Ex Diocle, de alimentorum præparatione, Cap. III.

QVoniam pleraque edulia alicuius apparatus indi-
gent, fiúntque meliora, vt alia eis quidpiam adden-
do, alia ab eisdem auferendo, alia omnino aliter dispo-
nendo, fortasse non erit incommodum hac de re pauca
dicere. Etenim eorum purgatio, quum adhuc cruda sunt,
non mediocre ad bonam valetudinem & ad iucundita-
tem momentum affert: nec vlla in parte huic rei minore
studio incumbendum est, vt quæ inutilia sunt, abiician-
tur, quæ fœda atque incommoda sunt, perpurgentur. Pur
gantur autẽ omnia vel elixando, vel macerando, vel per-
sæpe lauando. Elixanda porro in aqua sunt ea in quibus
amarities vel adstrictio inest quædam : quæ mordent,
quǽque acrimoniam habent, aceto temperanda: macerã-
da verò sunt ea quæ salsa sunt: lauanda denique ea in qui-
bus aliquas immunditias conspicimus. In elixis atque as-
sis ignis ipse & condimenta, ad fœdum odorem, ad insi-
piditatem, & ad succi malitiam auferendam maximè cõ-
ueniunt: ad hæc verò omnibus inspargenda est ruta, cu-
minum, coriandrum, & cætera viridia condimenta. ac
nullum quidem contritum, sed cui conueniat, eorum
contusorum succus imponetur: itémque origanum, satu
reiam, thymum, salem, acetum, & oleum, in quibus om-
nibus suæ virtutes insunt, adiiciemus. Caseus est prædi-
ctis deterior: minimè verò insensus caprin⁹ ex coagulo
cõcretus, nõ vetustus, odoratus, exiguus, & potius tostus.
Silphium verò, sicubi eo opus fuerit, candidissimum o-
doratissimum, & minimũ capietur: odoribus enim condi
mentorum suauitates atque virtutes continentur. Quæ ve
rò crassa sunt, & ex copiosiore caseo, sesamo, silphio, &
copia contritorum fiunt, nihilo maiorem voluptatem af
ferunt, sed sæpenumero molestia conficiunt : at obsonia
quæ exigua aut nulla correctione indigent, ea (vt vno
verbo dicam) aqua sunt elixanda: quæ verò virosa, & hu-
mida, & insipida sunt, cum aceto : atque ea quidem quæ
humida, quǽque fatua sunt, aceto : quæ deterioris succi
sunt, magisque austera, aceto dulci. Maximi autem refert
vt res omnes conuenienter & succis & odoribus citra con
tritionem componamus & temperemus : quod præcipuè
consequetur is qui diligenter animaduertat vt neque o-
dore neque succo aliquo res commixta satietur, sed vnus
omnium odor, vnúsque succus appareat, qui singulis re-
bus confectis conueniat. Super carbonibus æqualiter co-
quuntur omnia. Quum elixa edulia sunt, è vasis extrahi
debẽt feruẽtibus adhuc humoribus, nec sunt in frigidã-
tibus immittenda. Quæ cum humoribus non comedun-
tur, ea lento & æquabili igni assanda sunt omnia : & quæ
vitiosos succos habent, magis siccanda: quæ bonos, succi
reddenda pleniora.

Ex Mnesitheo Cyzicino de brassica, Cap. IIII.

BRassica quamacutissimo ferro concidenda est, dein-
de abluenda, & aqua abiicienda, & coriandri atque
rutæ quantum satis sit, vnà contundendum: tum oxyme-
lite totum aspergendum, & perexigua silphii portiuncu-
la superabradenda. Huius si tantum quantum acetabuli
mensura continet, sumere velis, nihil tibi vitiosi in cor-
pore concrescet: imò verò siquid prius inhæserat, extru-
A dit: sedat præterea caligines oculorum, itémque suffocã-
tiones, siquid etiam incommodi vel circa septum trans-
uersum, vel hypochondria accidit, subuenit, emendátq;
ea quæ lieni obsunt: sique lien permagnus sit, eundem ex-
tenuat. ad melancholicos verò mirè facit cruda sumpta,
siquidẽ venas expurgat. Ad morbos verò articulorum ni
hil æquè efficax est ac brassica ita cõposita, & ieiuno & ma
ne data. Ad tormina intestinorum ita paranda est, vt bras
sicam diligenter plurima aqua maceremus, deinde in ca-
lidam aquam coniectam elixemus donec intabuerit, tum
B aqua tota abiecta oleum indere, postea sinemus vt simul
ferueant: tum in vas coniecta interemus, & cum aliquo
cibo, aut solam brassicam, eámque frigidam, mãdendam
dabimus, idque non semel, sed singulis diebus manè lon
go dierum spacio faciendum est: sed non multum eius
propinandum, ne obsistat.

Ex Dieuche de conficiendis panibus, Cap. V.

PAnem conficere oportet ex farina tritici maximè in-
conglutinati, & leuiter fermentati dulci fermento, vt
C ex massa firmissima : éstque multo tempore subigendus.
Præterea verò assatio in furno mihi tutior quàm quæ in
clibano fit, apparet: & multo etiam tutior ea quæ fit cru-
stis circundantibus: siquidem mollis, & longiore tempo
re fit assatio. adhæc quoque ignis non facilè adurit rem
quæ assatur, quia exustio externas partes congrassatur. At
panis qui in clibano coquitur, siccior est ille quidem, &
ori iucundior quàm is qui in furno conficitur: sed tamẽ
assatio non est tuta: nam exteriora statim exuruntur, in-
terna pars cruda remanet. Subcineritius verò est omnium
D siccissimus, atque etiam difficilior est eius assatio quàm
quæ in clibano cõficitur. Prunas enĩ multas esse oportet,
& ad hæc cinerem copiosum adesse. massa verò ex farina
triticea, non ex simila, & abunde subacta, est præstantior,
debétque maiorem habere mollitiem quàm panis in cli
bano confectus: deinde in cinerem imponi qui igni in-
cumbat: tum desuper alio cinere massam contegere, & su-
per eo cinere prunas quamplurimas coniicere, & maximè
supernam partem incendere, quo loco assatur. hic panis
omnium est siccissimus, erítque ad ventres humidos, &
E non concoquentes, quibúsque pituitæ copia redundat,
accommodatissimus.

Ex Dieuche, de polenta, Cap. VI.

POlenta vti quispiam potest, & potione, & pulte quæ in
aqua coquitur, confecta: vel si farinam in gallinæ ius
coniectam feruefaciat, vt maximè assata polenta euadat,
quum eam non agitet, sed sinat coire, sensim calefaciens
igni vel aqua calida, ita vt bis coquatur. In agninum quo-
que & in hœdinum non omnino pinguedinis expers, at-
F que in suillæ carnis ius coniecta, & simul cocta, dysenteri
cis facit. Satis autem est in quartupla parte choæ polen-
tæ optimæ & ponderosissimæ cyathos duos lactis, & aquæ
tertiam partem indere, & quum ab igni abstuleris, papa-
ueris, aut eius capitum, vel dum adhuc ad ignem est, cu-
cumeris læuigati quãtum holcæ triobolus contineat, ad-
miscere, & simul incoquere, & ad sorbitionis crassitudi-
nem redigere, ac propinare. Hæc ita cõfecta, cessationem
quandam resurgendi, & somnum affert: nec debet quis-
quam hac vti sæpius, sed ter aut quater, & præcipuè in ro
G bustis corporibus, quia imbecillitatem quãdam inducit:
& iis qui eadem vtuntur liberalius, vrina rarò procedit.
Ex auena quoque polenta conficitur: tota enim cum ace-
re frigitur, repurgatúrque ac subigitur, & quemadmodũ
hordeacea, polenta trahitur : sed tamen hæc præstantior
est, & minus quàm hordeacea flatus ciet.

Ex Dieuchis commentariis, de parandis alimentis, Cap. VII.

QVi imbecilli admodum sunt, & crassius alimentum
quàm aqua sit, sumere amplius non queunt, opti-
H mum est vt eis alimentum in potione data maceretur, co-
quatur & teratur. ita enim fit vt totius alimenti distribu-
tio tenuis, & in vaporem dissoluta distribuatur, & excre-
menta in ventre non remaneant, & toto die & alimentũ
& potio distribuatur. Hæcque propinatio præcipuè vtilis
erit iis quorum ventres consistunt, & non turbantur, in-

digéntque tenui,& quod pondus habeat alimento:macerabit ergo quiſpiam polentam calidam,& quæ ericides dicuntur.magnam verò facultatem panes quamcalidiſſimi amittunt quum franguntur & macerantur. Simili quoque modo triticum toſtum & confractum macerabitur:eorum enim quæ magis etiam coquuntur,melior eſt potus,& magis etiam alit. Febricitantibus ergo , & quibus criſes non facilè fiunt,hordeum confringendum non eſt,ſed lotum in aqua elixandum:priórq; aqua quum intepuerit,abiiciēda,tum alia impoſita coquendum.Ac rectè quidem coquetur ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam coniicias : coquitur autem vſquedum hordeum crepet , deinde aqua tenuiſſima excolanda eſt, & melle admixto,vel per ſe ſola danda : hæc enim quum aluum probè ſoluit,ciétque vrinam,tum verò etiam abūdè nutrit.Datur etiam hordeum in polēta frictum,quod toſtum hordeum nominant : priuſquam verò hordeum tundatur,abſtergendum leuiter eſt acus illud aduſtum,& vbi maceratum fuerit,coquendum ; ſed ventrem magis quàm ſuperius,cohibet:eſt verò in aqua coquendum,non ſecus quàm crudum.Ericidas quoque in aqua ab agitatione abſtinendo quiſpiam decoquet,vt quamtenuiſſimum ſit decoctum:decoquet etiam quiſpiam panes & fermentum,ſiccúmque ac recens triticum crudum , & frictum, & milium,& omne ferme alimentum quod ægrotanti accommodatum eſſe exiſtimauerit : idque & in potione data, & in iure gallinæ , & in aliis pleriſque humoribus. Quæ verò ſubtrita ſunt,ea maceratis & coctis eſſe craſſiora & validiora videntur. Ac omne quidem memoratum alimentum,in potionibus quæ dantur,ferme ſubteri poſſet;itémque multis arborum fructibus & leguminibus, alendi , & vires quibuſdam ægrotantibus addendi cauſa vtitur aliquis eadem incidendo,contundendo,& ſuccum exprimendo, vt potui dato indat. Iam verò panes & ſiccos & recentes , & placentulas macerare aqua immerſas, & ex linteolo percolare expedit:ad candorem verò,ne color ex parte appareat, cucumeris ſemen toſtum , itémque amygdalas,& nuces pineas,& ſorba admiſceto,& cū vnoquoq; horū,& cū aliquibus,vel etiam his omnibus,aniſi aut fœniculi ſemen adiungito,idque febricitantibus , ex aqua mulſa, non febricitātibus verò,ex vino propinato. Milium verò & panicū contuſa detracto cortice conueniunt iis quibus venter bilioſa affectione premitur , & quibus tenues,eǽque multæ,excretiones per aluum fiūt: hæc autem conterendo,aqua diluenda ſunt , non minus quàm quod acetabulum contineat : ſi viro des , excolato ex denſo linteo,& in aquæ heminam vini auſteri modicum adhibe,& ieiuno da. Accommodatum quoque fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis non multas contundere. nam in ſuccum redactæ vnà cum milio,ſorbitionem febricitantibus idoneam faciūt. Sed omnium infirmiſſima ſorbitio eſt quam καχρύδα, id eſt,ex hordeo toſto confectam,vocant. Hæc verò ita fit, vt in ſemichœnice heminæ ſex aquæ inſint : ſi bis coquatur,vt crepet,erit præſtantior. Iam ex ptiſana quoque ſuccū exprimimus,& vētrē minus quàm ptiſana deiicit,ſuccúſq; fit tenuior. Auena autē maximè omniū leguminū eſt ad cōcoquēdum accōmodata,& eius eſt præſtatiſſima ſorbitio,valētiórq; quàm quæ κάχρυς dicitur, ſed ptiſana imbecillior & ſuauior. Coquitur eodem modo quo ptiſana,vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur. Sorbitio verò quæ ex lentibus fit,facienda eſt vt non torreatur,tenuiſſimo cinere circumpoſito:quæ verò atype dupla quàm lens fit,efficitur,leuiter concutienda eſt,donec quicquid eſt aceris diligenter excidat : tum cribro tenui agitanda:cinis verò infrà erit. Lentem verò ſæpe lotam,& anethi aut pulegii portionem abſque oleo indens,ſalémque modicum addens, elixabis,& aceti parum affundes quum iam erit diſcocta : non febricitantibus , & quibus aluus profluit , vini odoratiſſimi cyathum pro aceto infundes. Sed & ventri proſunt pira,& mala cydonia diſſecta in partes , & in lentibus abſque vino & aceto incocta: atque hemina quidem lentium in ſeptem aquæ heminis coquetur. In iis præterea quorum aluum humectare oporteat,vti poterit quiſpiam nouellarum betarum foliis puris,ſimul coquendo aut maluam,aut cucumerem,aut cucurbitam in minutas diſſectam partes. Amylinæ verò ſorbitionis vſus febrim habentibus aptus erit iis quorum in febribus aluus profluit,& alui cauſa lentes admiſceri poterunt. Sed & in lacte quoque vti ea licebit , & aqua itidē admixta,& ipſa etiā per ſe data:ac magis quoque dyſentericis,& fluxionibus quæ tuſſi excitantur,conueniet:ita verò coques vt decem eius drachmæ in quatuor heminis aquæ coquantur. at milium non conueniet febricitantibus:veruntamen iis quos turbata aluus exercet , eſt maximè accommodatum:eiúſque acetabulum in decem aquæ acetabulis bis coques , atque etiam id ipſum in mortario contundes,& prædictam aquæ mēſuram infundes, liquabíſque,ac percolabis,& in illa ipſa aqua ita coques , & anethi ſaliſque parum iniicies. Præterea verò quod ex milio percolatum eſt,& lētibus & ptiſanæ admiſcebitur. Ac in omni ſorbitione,præter eam quæ ex lentibus conficitur,pro oleo crudum cucumeris ſemē miſcebis:quod vbi eliquaueris,& ptiſanæ,& cæteris decoctionibus indes:vel pineam nucem,aut ponticas,aut thaſias nuces,ac præſertim in iis quibus admiſcere aliquid lactis loco volueris: vt in iis quos tuſſis vexat,maximè cōueniet,ſi amygdalas ſubtritas ſorbitionibus imponas : at iis quos perturbata aluus infeſtat,pro oleo ſubteres papauer album leuiter toſtum cum vtriculo ſuo,atque ex eo ſuccum in decoctionē exprimes,id quod etiā ad ſomnum conciliandum facit. Iam ad aluum quoque Euboicæ nuces,quas Sardianas vocant,cū internis mēbranis quæ cum nucibus ipſis ſunt, teres,& aquā papaueris exprimes. Similam verò coques, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminis imponatur,parūmq; olei & anethi addatur:prius verò lauāda ſimila eſt:alicæ quoq;,ſi facere ſorbitionē ex ea velis,eadē eſt habenda ratio. Coques etiā lac addendo,vt quū iā coctæ decoctiones fuerint, calidū lac indas , nec diu ſimul coquere permittas. Alica verò debet aqua prius macerari, tum quarta pars chœnicis capi,vt ſeptem heminis aquæ, duæ heminæ lactis accedāt. Coquenda ſuper carbonibus leuiter,& agitanda,& vas manu tenendū,ne aduratur. Sed lac omni ſorbitioni poteris ad eundē modū adiungere. Placentula verò(quā itriū quidam nominant)minus moleſtiæ afferet ſi confringas, contūdas,tenuémque facias, & cū amygdalis vel cucumeris ſemine coquas:ſin ſecus, (vt mos eſt)ex oleo & anetho. Vtetur hac re quiſpiam ad aluū,vel ſola,vel lentibus admixta:at febricitātibus nullum alimētū dari poſſet inutilius. Coquūt id rite illi quoque qui in gallinaceo iure aut agnino coquūt:quādoquidē id faciunt in iure copioſiore,atque in ollis , nec quicquā tangūt,neq; cōmouēt,vt vel hac ratione maximè intabeſcāt,& percoquantur. Panis aridus leuiſſimū decoctū facit:ac febricitantibus quidē eſt ad ignē tepidus reddēdus,& vbi maceratus fuerit , in læuorē terendo redigendus,& eius decem drachmæ in duabus aquæ heminis coquendæ,donec ad ſorbitionis craſſitudinem perueniant: ſed cum hoc ſubterēdæ quoque ſunt aut amygdalæ , aut cucumeris ſemē. atque iis qui febrē non habent,confringes ad ſimilæ aut alicæ magnitudinem,& breui tempore macerabis , ac decem eius drachmis tres aquæ ſemiheminas affundes , & aliquid eorum quæ dicta ſunt contundes,& ad ſpiſſitudinem alicæ rediges,& ex melle, vel vt ægrotanti placebit propinabis. Valebit etiam ad ventriculos qui non concoquunt,quiq; flatibus torquētur,& qui nimium humecti ſunt,idque vel per ſe vel cum lentibus:præterea ad aluum conſiſtentem,in maiore gallinacei iuris portione macerabis,aut decoques.

Quomodo ex amylo & reliquis ſubſidentia fiant, Cap. VIII.

EX omnibus leguminibus,quēadmodū ex amylo,ſubſidentia cōficiūtur. fiunt autem hoc modo, Similam quampurgatiſſimā capimus,leuiter maceratam lauamus, linteo ex copioſiſſima aqua percolamus, collā, vt maximè fieri poteſt,auferimus,in vaſe fictili ſubſidere permittimus,aquam deinde percolamus,aliámque eodem modo affundimus : tum ita faciendo vſque eò permutamus dum id quod excolatur,purum ſit:poſtremò verò ſubſidentia extrahimus , atque in vaſe fictili ad ſolem , donec

perfectè ſicca ſint,exiccamus.

De iis quæ ex eruo fiunt.

Eodémque modo in eruo faciendũ eſt:præcipuè autẽ albũ freſum,& quũ feruẽdo acus abiecit,madefaciẽdum eſt,& conterendũ,vt læuũ reddatur:quod quũ copioſiore aqua eliquatũ fuerit,abiicienda per diẽ aqua eſt perſæpe; donec ea quæ effunditur pura ſit:atque ita ſiccabis,& repones.Hoc vtêris ad ſuppuratos,itémq; ad mulierũ purgationem,carnẽ augendam,& bonum colorẽ comparandum:idq; ex vino mulſo vel polenta propinabis: ex quo ſatis erit acetabulum & viro & fœminæ bene valentibus.

De iis quæ fiunt ex lentibus.

Fiunt etiam ex lentibus ſubſidentia, quum feruendo acus abiecerũt,madueruntq;,ac cõtuſæ(vt de eruo dictũ eſt)fuerunt:& aqua vſq; abiecta dum ea quæ exit,pura ſit. Hæc ſubſidentia ſiccata miſcebis decoctionibus in iis quos turbata aluus vexat,& præſertim poſt milium, poſt panem ſiccum,poſt ptiſanam,& poſt alias complures ſorbitiones quibus aliquis vſus eſſet. Iam decoctiones quæ ex leguminibus fiunt, incommodiores febricitantibus ſunt quàm prædictæ,quippe quæ & minus alant,& flatus magis cieant.Vteretur etiam quiſpiam eiſdem ex crudis leguminibus lomenta conficiens.

De lomento fabarum.

Lomentũ fabarum ſi flatus expers conficere volueris, multã aquam affundes atq; elixabis:quúmq; perfrixũ & decoctũ fuerit,totũ effundes,& calidam aquã iterum indes:ſatis autem erit ſi quartuplæ chœnicis portioni lomenti quod iam effuderis & confeceris,duas heminas aquæ & olei admiſceas.eius vſus eſſe poteſt in grauedinibus & deſtillationibus,addita faui portiuncula.eo quoq; vtetur quis ad dyſenterias & tineſmos,ſi pinguius reddat, nec prius excoquat,nec aquam abiiciat:ad quẽ vſum medulla quoque ei addetur,itémque cera & caſeus,& præcipuè frixus : & oleum copioſius in iis quos eiicere ſtercus volumus.Cum ptiſana quoque & lẽtibus lomentũ cõponetur ad dyſenterias & tineſmos.Iã verò lomentũ nõ excoctũ elixabitur, vt in quartupla chœnicis portione ſex heminæ aquæ imponãtur.Piſorũ verò lomentum minus flatum ciet quàm fabarum , & facilius conficitur, atque ideo imbecillis erit accõmodatius. Idque dari poteſt iis qui defluxionibus & tuſſi vexantur.Huius quoque quartupla pars chœnicis in ſenis aquæ heminis incoquetur. At lomẽtũ quod ex phaſelis fit, omnibus dulcedine præſtat:ſed & difficulter coquitur,& cætera habet prædictis ſimilia:atque id quoque in pari humore elixatur. quod denique ex dolichis & aracis fit,omniũ peſſimũ eſt,& ad nullam rem ægrotantibus vtilis eorum eſt decoctio.

De coctionibus, Cap. IX.

Legumina omnia,hordeũ,& triticum coquenda ſunt oſculo ollæ cruſta obturato:diutiſſimè autẽ coquenda ſunt,& igni quo magis lẽto fieri poteſt:tunc enim licet quantumuis coquãtur,nunquã comburuntur. Debemus ergo leguminibus iã valde decoctis ita vas manu cõtinere vt agitando non cõburantur:& ad decoctiones , & ad obſonia oleo quod minimè odorẽ habeat, & nullã omnino facultatẽ ori præ ſe ferat,vti : huiuſmodi eſt omphacinum.Piſces verò qui flatum excitant,in patinis elixandi & aſſandi ſunt:ſi verò elixes,diſtribuenda conditura eſt,& ſatis olei indendum,& prius muria elixanda, deinde in eam feruentem piſcis coniiciendus. ſi ſic condias,piſcis ſucci plenior fiet,& proprium ſuccum in ſe cõtinebit.Idem quoque in patinis aſſatus,& melior, & maximè tener,& plurimi alimenti reddetur : ſed conditura cum oleo diſtribuenda eſt , & ſal abundè inſpargendus, itémque tenuis farinæ quod ſatis ſit.

Ex Philotimo de milio condiendo, Cap. X.

Miliũ crudũ tritum,& læuigatum, & affuſa aqua itérum cõtritum,& percolatum,& coctum,& molito ſimile factũ,in collæ modũ redditur,habétq; adſtrictionẽ,& ventrẽ ſiſtit,& difficulter in vẽtriculo cõficitur:ſed ſi totũ coquatur(vt faciũt) eſt multo ad cõficiendũ diffici

A lius:& quãdoque aluum molliorẽ facit, & nõ admodum
in excrementis alteratur,& glutinoſum eſt : ſuccum verò
qui dulcem adſtrictionem habet,corpori diſtribuit.

Ex Antyllo de alimentis quæ continenter ægrotantibus dantur , déque ratione eorum apparandorum: ſuntq; hæc in tertio de auxiliis libro , de iis quæ in cibis adhibentur,capite ſecundo, Cap. XI.

IN morbis cõtinuis eligendũ alimentũ eſt quod facillimè cõcoquatur,celerrimè diſtribuatur, & nõ admodũ
nutriat,& facilè perſpiretur.nam quæ continẽtur in cor-
B pore,febres pariut:atq; has quidẽ virtutes panis aqua lotus in ſe omnes cõtinet. Sed eſto panis ipſe ex tritico trimeſtri,& nõ admodũ puro,ſiquidẽ valde purũ,valde etiã nutrit:cõteratur verò diligenter atq; aſſetur.Ex ſimila verò cõfectus,neque ex huiuſmodi tritico,neq; ex aliis propter ſui vehementiã capiatur : ſitque potius heſternus, & cum fermẽto:iſq; calida aqua maceretur,alia atq; alia cõtinenter effuſa:nec totus panis,ſed pars interior:nã exterior eius pars quæ cutis vicem gerit,ad diſtributionem & ad concoctionem inepta eſt.macerandi verò terminus ſit,vt
C non ſolùm panis in tumorem efferatur,ſed vt fermentum euaneſcat,& illius odorem non referat.Alica quoque lota eſt generis eiuſdem , quum ſuccus expreſſus, & ipſa ſatis lota ſit,& elixa detur ex aqua vel mulſa. Similis quoque generis eſt ptiſſanæ ſuccus ita coctus , vt in vna eius parte quindecim aquæ partes indantur.quum enim coquendo quinta pars remaneat,& percoletur , ſuccus modica mulſa addita potui datur.Ipſam quoque mulſam in horum alimẽtorum genere poſſet quiſpiam conſtituere. Coquitur vt ptiſanã coqui diximus,quum mel in multas
D aquæ partes coniicitur , & in quintam partem coquendo redigitur.Ex alica etiam ſorbitio cõficitur ad hunc modum:Alica lota,& aqua ſæpe abiecta,iterum aquã pura vnius horæ ſpatio maceratur:deinde manibus in aqua confricatur,donec aqua colorem & ſpiſſitudinẽ lactis acquirat:deinde alica ita percolata,ipſa quidem extrà remanet, quod verò lacteũ ab ipſa eſt effectũ,parum ſalis capit:&in iis quorum ſtomachus & inteſtina morſu infeſtãtur,parũ anethi adiungitur.In iis verò quibus ſtomachus peruertitur , & nauſea vexatur , pulegii & thymi:in iis qui flatus
E pleni ſunt,cumini.Coquitur ad conſiſtẽtiam,& datur antequam refrigerata ſit.Hoc alimenti genus ſi rite cõficiatur,& dandi promptitudine,& concoctionis facilitate,& celeritate reficiendi,quum alicam & panem præferimus. Atque alimenta quidẽ quæ in morbis acutis cõueniunt, hæc ſunt quæ expoſuimus.Sed perſæpe ordo variatur,vel quia hæc non ſuppetant,vel quia nõ rite affecti ad ea ſint ægrotantes,aliis alimẽtis vti neceſſitas nos cogit:in quorum numero ſunt itria,olera,& polenta,& oua.Itrium igitur eſt ex tritico,quum ſit ipſum quoque panis rectè aſ-
F ſatus.Debet autem tenue eſſe magnopere, ſiquidem craſſum inæqualiter aſſatur:debétque præcipuè quam tenuiſſimè conteri,vt ſit polentæ perſimile : atque in aqua elixari, & præſertim pluuia:ſi ea non ſuppetet , alia puriſſima : ídque plurimùm vt coquendo in vnum conducatur. Modicum quoque ſalis inſit,oleíque ſit expers,vel parum omnino olei imponatur:& priuſquam itrium eo perſpergatur,oleum cum aqua ſit incoctum:alica verò cum iiſdẽ condimentis coquitur.Omnium verò olerum accõmodatiſſima malua eſt,quæ ex garo & oleo cocta comeditur,
G vel ſorbitio quæ ex ea fit hoc modo:Folia maluæ nouella abſque fibris elixantur , deinde in mortario contunduntur,& iterum ex aqua,ſale,& oleo elixantur. Secundum locum tenet cucurbita.Sed admodum nouellas cucurbitas debemus eligere,atque totas non abraſas coquere, ne elixatæ aqua impleãtur:vbi verò elixatæ fuerint, tum abradantur,dentúrque præcipuè in aqua& muria:(nam hoc pacto ori non erunt ingratæ) ſin ſecus , ex garo dentur & oleo.Oua in aquã ſunt coquenda,atque continuò agitanda:ſiquidem ita commota,neque ſimul cohærent,neque
H denſantur:ſed præſtat etiam ea in poſca coquere, quoniã magis etiam liquida permanent.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quintus.

EX GALENI LIBRIS DE AQVIS, CAP. I.

AQua optima omnis qualitatis non modò gustatui, sed etiam olfactui expers esse debet: atque eiusmodi quidem erit bibenti iucundissima, & planè pura. Si verò etiam hypochondria celeriter permeet, nulla est quærenda præstantior. at quæ puræ, limpidæ, potuiq; non insuaues sunt, sed tamen diutius in præcordiis morantur, eæque aut ventrem feriunt, aut flatu implent, aut prægrauant, semiprauæ sunt existimandæ: cuius sanè generis multæ sunt, de quibus mihi præcipuè videtur Hippocrates, vt eas ab optimis aquis discerneremus, scripsisse, quum ait, Aqua quæ citò calefit, & citò frigefit, leuissima est: etenim neque in cœnosis, neque in graueolentibus, neque in iis quæ gustatui medicamenti facultatem aliquam afferunt, vtilis est huiusmodi dignotio, quum eæ vel omnibus perspicuè sint notæ: sed in quibus nihil quidem tale est, verùm alia quædam prauitas ob corrupti aëris admistionem, aut aliud quoddam vitium ipsi aquæ innatum, ab ignota causa proueniens, aquis inest. Siquidem in eiusmodi prædicta dignotio optimum iudicandi instrumentum est: nam quæ tales sunt, neque citò frigefiunt, neque citò calefiunt. Alia quoque huic similis dignotio ex oleribus, aut leguminibus, aut carnibus, aut fructibus, aut denique radicibus quæ aquis incoquuntur, sumi potest: celerrimè nanque in optimis, tardissimè verò in prauis res elixantur. Ac nonnulli ex veteribus aquas ita prauas, indomitas, & crudas, æquè ac legumina quæ difficulter elixantur, appellauerunt: ergo tutissimum fuerit vt experientia de huiusmodi aqua iudicium fiat. Ac siquis est qui ex notis potius vim eius prænosse aueat, is sciat, quarum fontes è petra scaturientes ad Septentrionem fluunt, solémque auersum habent, eas omnes difficulter coqui posse, tardíque transitus esse iudicandum est: ídque eis statim inesse vt tardè calefiant ac frigefiant: quarum verò fontes ad Orientem solem erumpunt, & per meatum aliquem, aut terram puram colantur, ac celerrimè calefiunt & frigefiunt, eas esse optimas sperandum est. Pluuiales verò ex Hippocratis sententia leuissimæ sunt. sol enim quod leuissimum in aqua tenuissimúmque est, attollit & sursum rapit: id quod non ex aliis aquis solùm, sed etiam ex mari, & ipsis itidem humanis corporibus facit: idcirco fit vt celerrimè omnium computrescant. Maximè enim corpora quæ vnicam in se qualitatem habent, quum nulla aliunde causa subsit quamobrem difficulter aut facilè putrescant, ea difficilius quàm quæ multas qualitates habent computrescunt. Sed animaduertendum est nequis putet aquam quæ celerrimè putrescit esse pessimam: potest enim eadem esse præstantissima, quum aliæ omnes optimarum aquarum notæ quas antè diximus, ei adsint. nam facilitas immutationis in qualitate, potius bonitati aquæ quàm vitio attribuenda est. Aquam verò pluuiam bonitate præstare, argumento est, quòd etiam à solis calore coquitur: nam & cætera quæ elixantur, dulciora seipsis fiunt omnia, quúmq; cœpit putrescere, omnino est inepta potui: siquidem qui aquam adhuc putrescentem bibunt, hos raucitates, tusses ac vocis grauitates corripiunt. Ex pluuiis autem aquis æstiua, (quam horæam Hippocrates vocat) quæque ex tonitruo fit, præstantior est quàm quæ nimbis est demissa: quæ verò ex glacie & niue soluta fiunt, pessimæ sunt: in iis enim quæ ex frigore concrescunt, tenuissima pars omnis excernitur. Porro palustres & fœtidæ, & in quibus absurdæ qualitates insunt, coctione alteratæ offerantur. Quinetiam in alium vsum aquam prius calefacimus, & postea refrigeramus, tametsi neque gustatui, neque odoratui vllum vitium afferat, ac planè pura sit, quum eam in ventriculo morari diutius, & noxam aliquam inferre experti fuerimus: nam caliditas totam aquam quæ elixatur fundens, aptam ad secretionē facit: dum aqua refrigeratur, partes terreæ innata grauitate descendentes, in fundo vasis residebunt: aqua verò super eis fluitabit, qua sensim in aliud vas transfusa, citra noxam vti poterimus. Post decoctionem verò quum frigidissimam reddere aquam voluerimus, si nix nobis suppetat, aquam prius calefacimus, deinde niuem extrinsecus ei circunfundimus: si nix non adsit, è puteis vel aquæductibus refrigerationem ei comparamus: eam itidem prius calefacientes, vt facilius alteretur. nam quicquid prius excalefactum est, id citius in se totum alterationem à rebus vicinis proficiscentē capit. Quū autem vas in puteum demittimus, aut aquæductibus subiicimus, tum vasculum operculo claudimus necessariò, & ipsum ex omni parte diligenter obturamus, nec vasculum implemus, sed aliqua ex parte vacuum permittimus, vt aër qui inter operculum & aquam interiacet prius refrigeratus, eo attactu vicinam aquam refrigeret. Vbi verò nihil horum nobis suppeditatur (vt in Ægypto vsu venit) ibi vasculum suspendimus, & quò aërem suscipiat, sine operculo sinimus. Quoniam verò aqua neque incidendi, neque calfaciendi vim habet, ideo iure fit vt aqua omnis tardi transitus sit, ægrè concoquatur, & ægrè subducatur, licet alioqui sit optima: nam & multum temporis manet in ventriculo, & fluctuationes plerunque parit: sique biliosus ventriculus sit, ipsa quoque simul corrumpitur. quúmque à ventriculo ad ieiunum intestinum ægrè perueniat, non facilè distribuitur: quamobrem neque ad ciendam vrinam, neque ad sputum educendum apta est: quin ne sitim quidem sedat, etiamsi in ventriculo diutissimè moretur, quum nec in totum se profundum immergat, nec quod squalidum est, irroret. Porro aquam non alere, sed vehiculum tantummodo alimenti esse, & Hippocrates, & cæteri præstantissimi medici dixerunt, ob eámque causam non potest vitalem facultatem roborare: & hoc fuit in causa vt Hippocrates ab aquæ vsu in ægrotantibus abstinens, ad mulsam, oxymel, & vinum se contulerit. Atque his quidem rationibus nemo vnquam aqua vteretur: plerique tamen in aliis decepti ad aquam confugiunt, in qua nihil est quod magnopere contra animi sententiam succedat, quum ipsa quoque non magna vi sit prædita: at oxymelitis, vini, & mulsæ vsus est vitiosus propter repentinas mutationes, & propter sinceram permixtionem quæ à medicis plerunque fieri solet. Vinum enim quod tanquam manus quædam ad distributionem aquam trahat, est omnino paucissimum aquæ miscendum, vt aquæ sinceritatem tollamus: eadémque ratione oxymel aquosum laudo. Cum minore quoque periculo aquosa mulsa quis vti poterit. nam impermixta, nisi subducere aluum properet, maximè noxia est: & præsertim in amaræ bilis hominibus, quíque magna habent viscera, quibus ipsa quoque aqua est noxia, quum in bilem conuersa, in hypochondriis diutius manet. Ad hæc enim omnia mala quæ in ea sunt, hoc accedit etiam, quòd quum stercoris sit expers, aluum non subducit: aquam verò in principiis accessionum potam lædere, perspicuum omnibus est. Ecquando igitur aqua potui vtiliter datur? nimirum quum ægrotus ex sola potione viuit, nec adhuc ptisanæ cremorem sumit. tunc enim in medio aliarum potionum aquam in tempore quispiam dederit, & præcipuè quum ægrotus siti enectus sit, quandoquidem eo tempore inundationem quandam, hoc est, humiditatis copiam ab ea induci, scriptum reliquit Hippocrates. quocirca inter mulsam & oxymel, parum aquæ ad humectanda ea quæ expuenda sunt, accommodatum præbet. Quinetiam vbi vinum magnopere noxium sit, tum etiam aquam exhibet. Nocet enim vinum quum ægrotans vel delirat, vel capite

vehementer dolet. Hanc autem propriam naturam humidam & frigidam habet aqua: aduentitia verò caliditate acquiſita calefacit & humectat ipſa quidem ea quibus admouetur,ſed tamen vt vtrunque æquè faciat, non eſt ei natura comparatum:verùm humectat quidem ſummè,ſiue temperata,ſiue tepida, ſiue etiam calidior ſit:calefacit verò non ſummè,niſi quæ extremè ferueat.Quod dicimus,in temperata natura prius exploremus. Ergo ſi huic naturæ aquam temperate calidam offeras, ſiue lauans, ſiue perfundens partem aliquam, profectò ipſam partem humidiorem, & calidiorem in ipſo perfuſionis tempore factam videbis:ſi poſtea quieſcas,nec corpus frigida contrahas & conſtipes,paulo pòſt eãdem partem ſeipſa factam frigidiorem comperies, quòd calor innatus immoderatius perſpirauerit:non tamen quemadmodum frigidius poſtea, aquæ calidæ vſus,ita etiam ſiccius corpus deſtituit: & tamen hoc quoque debere fieri videtur, cum ob meatuum raritatem & corporis mollitudinem, tum verò ob ſubſtantiæ fuſionem.plus enim in huiuſmodi affectionibus euaporetur neceſſe eſt: vapor autem eſt humor attenuatus. Veruntamen non ita ſe res habet: humores enim qui in vaſis aliiſque vacuis ſpatiis continentur,omnes exhauriuntur:corpora verò vaſorum, & vniuerſum carnoſum genus,humidius ſeipſo redditur:atque hanc ſolam facultatem (vt videtur) aqua nunquam deponit.Neque enim quum feruens comburit corpora, facit vt quæ ambuſta ſunt,ſicca ſint,vt quæ igni aſſata fuerunt: ſimili quoque modo quum ſummè frigida facta eſt,totóque die aut etiam longiore tempore ſuper aliquã partem perfunditur,eam non efficit ſicciorem, quamuis rugoſa,& admodum exilis videatur: verùm hæc ideo eueniunt quòd qui in vaſis,aliiſque ſpatiis eſt humor, euacuatus eſt:partes verò genuinæ atque ſolidæ, nihil ſeipſis ſicciores redduntur.

De aqua frigida,& oxymelite ægrotantibus potui dando, Cap. II.

QVoniam oſtendimus omnem corporis affectionem quæ præter naturam eſt,à ſui contrariis curari, planum eſt febrim quoque à frigida extinctum iri omnino, quum ipſa ſola fuerit ſine vlla affectione quæ à frigida lædatur. nam ſi febri adiuncta ſit alia affectio quam frigida lædat, licet ea febris quæ ex ipſa affectione orta eſt, confeſtim à frigida ſit reſtincta, altera tamen deinde febris grauior accendetur aucta affectione quam potio frigidæ oblæſerat. Læduntur autem à frigida affectiones partium quæ inflammatione obſidentur,& in quibus incocti humores ſunt,quorum indicium eſt vrinarum incoctio: ſi igitur concoctæ vrinæ ſint, nulláque princeps pars inflammatione vexetur, ſatis erunt vt ad frigidam potui dandam impellamur. Si verò æſtiuo tempore vehementia febris quandoque vrgeat,laboránſque iuuenis ſit,& frigidæ potioni aſſuetus,ſi cum aſpectu & conſiſtentia vrinarum laudabile ſublimamentum videas, tum, etiamſi pars aliqua inflammationem patiatur, frigidam dando non errabis: ſiquidem debes anteponere, vt febris vehementiam eo tempore ſedes, pluribus diebus quibus ad reliquias inflammationis tollendas opus ſit: quas quidem & magis ſcirrhoſas, & ſolutu difficiliores euadere neceſſe eſt. Si verò non admodum adurentes febres ſint, & frigidam dederis particulis inflammatione laborantibus, magnopere tua te fallet opinio. febres enim quæ vehementer flammeæ ſunt, inflammationem eryſipelatis ſpeciem referentem quodammodo ſubeſſe nobis oſtendunt, & ideo frigida quoque eandem iuuat,vt in exterioribus etiam partibus perſpicitur: ergo in iis in quibus incipiunt in iecore, ventriculo, & aliis huiuſmodi particulis inflammationes,diligentius conſiderandum eſt.nam ii omnes magnopere lædũtur etiamſi in tempore ſumpſerint,ſi potio fuerit paulo largior. Etenim quum principia inflammationum quæ ſine ictu & vulnere fiunt,vel ex particularum imbecillitate,vel ex ignea caliditate quadam oriantur,eas quarũ origo eſt imbecillitas, frigida ſemper lædet: quæ verò ex ignea quadam caliditate exiſtunt,moderata frigidæ potio iuuabit. periculum enim eſt ne in largiore potione propinanda,

A pars ad contrarium exceſſum traducatur. Præterea verò huiuſmodi potio tales affectiones magis iuuabit, ſi dum bene valerent ea vtebantur. Ergo vehementes morbi qui in ventriculo, in iecore, in collo & toto capite ſunt, prius conſiderari debent: artus enim fortaſſe non magnopere lædentur, & tamen ipſi quoque offendentur in quibuſdam affectionibus, quas deinceps exponam. Sed horum fore tantam noxam quantam partes vehementer affectæ contrahent, ne ignarus quidem affirmaret. Si igitur affectio eryſipelatis aut herpetis ſpeciem re-
B ferens in hypochondrio ſit, aut inflammatio eryſipelatis naturam referens,aut aliqua alia affectio ſummè calida ex intemperie ſine ſuccis exorta, frigidæ potio iuuabit: ſicut eadem mirum in modum lædit, quum abſceſſus, œdema, ſcirrhus, vlcus, & frigidæ affectiones partes obſederint. Ac quoniam de artubus me dicturum promiſi, illud ſciendum eſt, inflammationes neruoſarum partium quæ in eis ſunt, à quibus alioqui periculum conuulſionis imminet, frigidæ potione lædi vel maximè: ſi verò in carnoſis artuum partibus inflamma-
C tio gignatur, & bibere frigidam homo poterit, & ſi parti inflammatæ foris admoueat, noxam quidem inuehet, ſed neque notabilem neque manifeſtam: ac præcipuè ſi frigidæ potioni fuerit aſſuetus. Ergo quum febris ſit, non adiuncta vlla alia affectione quam frigida poſſit lædere, tantum frigidæ dandum eſt quantum vno hauſtu ægrotus poſſit haurire. Oxymel vel æſtiuo tempore frigidum datur, ne laborantis ſitim exacuat: quamobrem æſtate frigidum oxymel dare audemus etiam ante morbi concoctionem, quum aquam frigidam in eiuſmodi affectione ad ſatietatem daturi non eſſe-
D mus. Tunc enim inflammationem denſaret, ſi febris ex inflammatione orta eſſet: ac ſuccos incoctos ſeruaret, ſi illi morbi cauſam attuliſſent. Sed tunc parum oxymellis damus, vt quod in ventriculo eſt,pri⁹ intepeſcat quàm ad coſtam vſque frigiditas eius diſtribuatur. quòd ſiquid exiguum fuerit etiam diſtributum,id ab ipſo oxymelite in quo vis incidendi ineſt,corrigetur.

Ex Rufi commentariis,de aquis. Eſt in ſecundo libro de diæta,vel de potionibus, Cap. III.

E REſides aquæ (ita enim aquas puteorum voco) quia non fatigantur,ideo non admodum ſunt tenues: & quum intrò ingreſſæ fuerint, minus madefacient cibos atque diſſoluent, minúſque concoquent, & præ craſſitudine,& quia frigidæ ſunt, non bene per vrinam excernentur. Aptiores autem potui redduntur crebrò hauriendo ac ſi effluerent, & puteorum expurgatione: quæ verò fluunt,multo tenuiores ſunt, & præſtantiores ad madefaciendum & concoquendum, & ad vrinam redden-
F dam. Quæ è ſtagnis ſunt, peſſimæ ſunt omnes: nam & odorem abſurdum veluti putreſcentes habent, & æſtate calidæ,atque hyeme frigidæ ſunt: quod ego vitii aquarum maximum eſſe ſignum ſtatuo. Ideo ſit vt æſtate ventres perturbent, & tardè in veſicam tranſeant: ac ſæpe etiam tormina & læuitates inteſtinorum hominibus pariunt,ex quibus in aquam inter cutem cadunt:hyeme verò quæ frigidæ ſunt, ventres non admodum perturbant illæ quidem, ſed tamen & ruptiones, & lateris dolores, & tuſſes afferunt, & ad lienem etiam repunt, & po-
G ſtremò in aquam inter cutem deſinunt. Ex liene autem etiam pedes vlcerantur, eáque vlcera non celeriter curantur. Solæ paludes Ægyptiæ inter omnes quas quidem ego nouerim, ſalubres ſunt, quia hyeme aqua non putreſcit,ſiquidem non ſupercalfit:autumno verò Nilus paludes explens, veterem aquam proiicit, & aliam nouam inuehit. De aquis pluuiis itá ſtatuo, Aquæ pluuiæ leues ſunt,tenues, puræ,& guſtanti dulces: ſique in eis aliquid elixes, celerrimè elixabitur:ſique eas calfacias, celerrimè calefient, & vino perexiguo temperantur: quocirca bonæ ſunt,& ad concoctionem, & ad vrinarum excretio-
H nem, itémque accommodatæ iecori, lieni, renibus, pulmoni,neruiſque.quum enim vis non admodum refrigerans in eis ſit, idcirco benigniores hiſce partibus fiunt. Vernæ igitur atque hybernæ maximè opportunæ ſunt

atq; optimæ,quas ego laudo vel maximè autumnales verò atque æstiuæ fuerint quidem aliis meliores, sed non omnes omnibus. nam viribus quidem antecellunt eas quæ sunt in terra: verùm quãtũ superentur à vernis atque hybernis ne dici quidem potest. Nam æstate atque autumno terra ficciores vapores edit, aérque multas terræ sordes habet, quæ pluuia expurgantur. Idcirco fit vt tales aquæ ficciores & nitrosiores sint, & ad abstergendum, ac per intestina descendendum accommodatæ:sed neque renibus, neque pulmoni, neque arteriæ idoneæ.Quinetiam plus vini has ferre necesse est, vt nitrosa facultas vincatur. Iam verò aquæ non parua differentia ex ventis aquilonalibus & austrinis accedit. nam flantibus aquilonalibus, dulcior pluit quidem, sed frigidior: austrinis verò spirantibus, minus dulcis, sed calidior. Ad summam verò, tempora pluuia,dulciores:non nimbosa & squalida, magis nitrosam aquam efficiunt. Quæcunque autem ex niue fluunt & glacie, duræ omnes sunt, & frigiditate excellunt,sed gustanti dulces:at aqua dura & frigida, neque ad concoquendum, neque ad meiendum accommodata est: itémque noxia est neruis, pectori, & costis. nam & conuulsiones & tetanos inducit, & ruptiones facit in pectore, vt nonnulli subcruenta expuant & suppurentur. Fontanæ aquæ ad orientem vergentes cæteris præstant humiditate, tenuitate, odoris suauitate, & moderatè refrigerando, moderatéque calfaciendo: quæ ad Septentrionem, dulces sunt illæ quidem, sed immoderatè refrigerant: quæ ad Occidentem, violentæ sunt & refrigeratione & duritie: quamobrem raucitates, laterum dolores, & conuulsiones pariunt.quæ ad meridiem spectant,magis salsæ sunt,& calidiores, & ad meiendum non idoneæ, sed ad descendendum per intestina præstantiores. Quanquam autem aquas quæ ad Meridiem fluunt non laudo, Nilum tamen ita commendo,vt aquæ bonitate paucis fluminibus comparari posse videatur: nam & aluum subducit, & purgationes mulieribus ciet, si in puerperio bibatur. Sed pleræque ex aquis ad meridiem resides sunt, quibus duplex est noxa coniuncta: altera è regione contracta,altera quòd non effluant. Pro terræ autem natura sic de aquis decernendum est: terra enim alia plana est, alia collibus, alia montibus continetur. Plana est ad aquarum effluxiones deterior, multique in ea putei fossiles & resides fontes: colles verò & montes potiores sunt.nam & puriores, & tenuiores, & odoratiores, & dulcedine suauiores aquas emittunt. Cæterùm ex planis alia salsuginem & nitrum æstate & autumno producit,alia nihil:sed eam terram dulcem vocant.In hac igitur præstantior, & potui aptior:in illa verò salsa & nitrosa aqua est.Ex montibus præterea alii terrei,alii petrosi sunt: terrei aquas ferunt præstantiores & mollitie, & quòd minus frigidæ sint: saxei aquas habent deteriores tum duritie tum frigore: puriores tamen quàm aliæ sunt, miniméque habent subsidentia. Maxima autem maximéque notabilis differentia aquis inest ex metallis,& ex herbis eis innatis: ac metalla quidem cum ad aliam habitationem,tum verò ad aquarum potum sunt noxia. Herbæ verò quandoque mirum in modum lædunt, quandoque etiam valde aquam corrigunt:tale autem est sium, nepeta, & adiantum.etenim hæ plurimæ riuis innascuntur,quæ quidem bonam aquam vitiant,malam verò alioqui iuuant quum ab eis quoddã quasi medicamentum aquæ impertiatur: suntque huiusmodi aquæ ad meiendum potiores. Ergo diligenter etiam atque etiam considerandum est ne vllum vitium aut à terra aut aliunde aquis accedat, quum non satis sit è fontibus hic quidem præstantiorem potuique aptiorem,illic verò salsam & nitrosam aquam scaturire,nisi etiam quæ per riuos deriuantur, sint eiusdem generis.Hactenus quæ maximi momenti sunt, oratione complexi sumus: nunc alia quoque aquarum bonitatis signa recenseantur. Aquæ omnes quæ hyeme calidæ,æstate frigidæ sunt,optimæ esse quodammodo videtur:quæ verò frigiditatem & caliditatem habent anni temporibus parem,pessimæ.æstate enim calor extimam terræ partem occupat,hyeme verò mergitur in profundum. Atq; ideo mihi videtur fontes qui à profundissimis partib⁹ fluunt, & speluncas cauas omnes hyberno tempore calidissimas aquas cõtinere,æstate frigidissimas:idcirco aquæ omnes quæ in terræ sunt extremitate,ad temporum varietatem, quoquo modo tempora frigida fiunt aut calida, commutantur.

De fonte qui in Lycia ad Chimæram montem est,quem à Pegaso fuisse apertum ferunt.

Mirabile est, aquam hyeme euanescere, æstate autem apparere: & tamen contrà deberet contingere. Sed huius etiam rei causa calor est qui profundas aquas secum vehit: siquidem hæ quoque calorem sentiunt. Omnes enim profundos fontes,quíque parum admodum ab externis imbribus suscipiunt, hyeme & per vehementissima frigora minimos, æstate maximos comperies: vt stagnum itidem quod in Delo est,id ipsum propter eandem causam patiatur, atque etiam putei qui Pythopoli visuntur.Est autem vna hæc bonarũ prauarúmque aquarum dignotio,si hyeme calidæ sint,æstate verò frigidæ: altera verò est,si nihil ori gustantis notabile afferant, & ita non multo vino ad eas temperandas opus erit, atque omni vino conuenient. Est verò etiam pura ea quæ præstantior est,neque alioqui colore infecto, nec fæcem habeat, nec subsidentia. nam & quæ pura est, eadem etiam pondere est leuis. nam quæ pondere leuis est, semper terræ impermixta est:quæ verò grauis,terræ ratione plus grauat.Sed & hæc non minus consideranda sunt,vt si citò calefiat ac refrigeretur,quoniam hæc cæteris præstat:& quo modo ad coctiones,quomodo ad secessionem affecta sit. nam quæ citius coquuntur,præstantiores sunt:quæque secedunt,meliores si per vesicam secedant. at aquæ per intestina secessio,deterior est.quarum verò nostræ artis non est effecta perdiscere, ea debemus ab incolis perquirere: nullo autem pacto facilè est ea quæ præter rationem fiũt, intelligere.

Historiæ rerum admirabilium quæ in aquis contingunt.

Ac ne longè abeam,aqua in Leontinis est,ex qua si quis bibat, moritur: alia talis in Phæneo Arcadiæ est, quam aquam Stygis vocant: alia quoque talis in Thracia visitur,itémque stagnum apud Sauromatas, quod ne aues quidem transuolare queunt, aliudque apud Medos, in quo nigrum ichorem dicunt supernatare: quo vbi vsus sit quispiam, si igni se admoueat, accenditur.eo medicamento Creontis filiam à Medea fuisse perditam ferunt. Est etiam Susis aqua, quæ epota dentes excutit.Sybaris fluuius homines facit infœcundos. Aqua verò quæ apud Æthiopes est, quam rubram nominant, furorem inducit:at quæ in Ægypto est,capita bibentium pilis nudat. Harum rerum nihil sciri sanè potest, quamobrem plerique qui illis nulla consideratione adhibita vsi fuerunt, mortui sint, alii verò aliquod aliud incommodum sint perpessi.

Hæc verba ex tractatione de aqua descripta adiuncta sunt,quæ eiusdem Rufi sunt.

Sunt etiam aliæ quamplures aquarum facultates, quæ non communi natura affectæ sunt.nam quæ in Lycestis est, bibentes ebrios facit. In aqua verò quæ in Clitorio Arcadiæ est, siquis se lauerit, vini odorem ferre amplius non potest. Aqua Arethusæ in Chalcide mulieribus prodest:aliæ verò animantes ex eius potu dolores pedũ contrahunt. Cydnus dolores pedum sedare creditur,quamuis frigiditate excellat. Qui habitat vbi praua aqua est, dare operam debet vt eam potui magis idoneam reddat: erit ergo optimum vt in vasis fictilibus elixetur, & vbi nocte refrigerata fuerit,atque iterum calfacta, potui detur. In exercitu verò si ex praua aqua reddere bonam opus sit,foueas ex ordine ex locis altissimis ad decliues fodere, pérque eas aquam ducere oportet,terra dulci ac pingui, quæ faciendis fictilibus idonea sit,in foueas coniecta: siquidem ita semper aquæ prauitas in foueis remanebit.

Dioclis,de aqua corrigenda,

Cap. IIII.

Aquam maximè imbecillam facies si tertiam partem decoquas,& alba ouorum similiter incoquas:in hæc ipsa iniicienda est argillæ siccæ gleba,donec maceretur,

menſura verò eſt, vt ſemiſextarius amphoræ indatur: vbi decoxeris, bibatur. Odorem etiam ab aqua remouebis ſi calfactam manu ad ventum ferias, & ſub dio in vaſe immenſo teneas, & in multa vaſa paulatim diffundas.

Athenæi, aquæ purgatio, Cap. V.

AQua defæcatur partim ſtillicidiis quæ ſtacta dicuntur, vt fit Alexandriæ: partim colis, iiſque interdum ſimplicibus, interdum verò duplicibus, vel triplicibus, vt aqua puriſſima per eadem excipiatur. Fiunt etiam iuxta mare & iuxta ſtagna foueæ, illic quum aquā potabilem à mari ſecernere volumus: hîc verò, vt quum ſtagnum fuerit turbatum, hirudinéſque aut alia quædam vitia cōtineat, aqua puriſſima & maximè innoxia per terram tranſiliens, in foſſis colligatur. Vbi verò multa aquæ copia ſit haurienda, vt in exercitu fieri ſolet, latera foueæ lapidibus ligniſque ambiunt, & quum pauimentum ſimili modo inſtrauerint, puras ſeruare aquas nituntur. Aquæ autem quæ purgantur, leuiores ac puriores fiunt, & ob eam ipſam cauſam etiam frigidiores. multæ verò licet fuerint percolatæ, tamē facultates à ſordidis corporibus contractas adhuc ſeruant.

De vino, Galeni, Cap. VI.

VInum aquoſum homines vocant quod colore & conſiſtentia aquæ ſimile eſt: nam & pellucidum, & ſplendens, & purum eſt, & conſiſtentia tenue videtur, & guſtanti nullam affert qualitatem inſignem: ſique ipſum aqua diluas, non multum aquæ feret: quamobrem pauciferum veteres appellauerunt. huiuſmodi autem vinum non planè adſtrictionis expers eſt, ſed languidam omnino adſtrictionem habet, quoniam ſi ipſum aquæ compararis, ex ipſa aquæ comparatione exiguam adſtrictionem quandam factam fuiſſe ſenties: ac facultate quoque eſt aquæ perſimile. Nam neque imbecillum caput tentat, neque neruos debilitat, quum ne perſpicuè quidem calefaciat: quinetiam nullam aliam qualitatem inſignem, vt neque auſteritatem, neque acerbitatem, neque dulcedinem, neque acrimoniam guſtui afferat. Accommodatum hoc vinum eſt ad educendum è pulmone, quum vires roboret, ſuccóſque humectet, & mediocriter incîdat. hoc quoque cum minore periculo quàm cætera vina omnia, febricitantibus datur, quod vt aquæ & vini prauitates effugiat, ei ſoli inter reliqua contingat. Iam verò præterquam quòd caput non lædit, etiam ſæpe prodeſt ſedando paruos dolores, quos humores ventre cōtenti procrearunt. Inuenies etiam nonnullos quibus ex aquæ potu dolor capitis oriatur, quum præſertim aqua vitioſa fuerit, vt ipſa corrupta natiuum ventriculi robur exoluat: quo imbecillo ichores birioſi ex corpore in ipſius caua ſolent confluere: quemadmodum etiam ieiunantibus vſu venit, à quorum vitiis & noxis prædictum vinum hominem liberat: ac ſtatim quidem ratione contemperationis, paulo pòſt verò robur ventriculo addens, qui res noxias à ſe deorſum propellit. Homini verò temperaturæ valde calidæ, vtilior eſt aquæ potus quàm vini: ſi verò quandoque vinum dare oporteat, dandum quod tenue ſit & mediocriter auſterum. Mouent etiam vrinam vina aquoſa & tenuia, & minimum alimenti corporibus præbent, eáque ſola bono eſſe poſſunt ſi nouella bibantur, quale eſt id quod Gaurianum vocant, & quædam eorum quæ in Sabinis naſcuntur: & vbique fere gentium facile eſt huiuſmodi vina reperire. Quāprimùm verò apud nos ad bibēdum apta ſunt Tibenum & Arſynium, & poſt hæc Titacazenum. Dulce vinum exquiſitè tenue & ſplendidum nunquam reperies, ſed magis & minus ab his remota, & eorum neutrum habentia. Vinum omne dulce & craſſum conſiſtentiæ ratione calefacit: eiúſque ſingulæ fa-

A cultates, quas epotum oſtendit, ex hiſce duabus qualitatibus conſequuntur. Color enim ſui ratione, ad iuuandum aut lædendum nullam vim habet. Quanto igitur tale vinum conſiſtentia craſſius fuerit, tanto etiam tardius trāſibit, vt non ſolùm aperturum non ſit partes aliquas obſtructas, ſed etiam eaſdem obſtructurum. Quamobrem iecori malè affecto vinum huiuſmodi maximè nocet: ac præſertim vbi inflammatione aut ſcirrho obſideatur: minus verò nocet ſi viſcus à craſſis humoribus ſit obſtructum, aut ſiquid propter imbecillitatem patiatur, quem-
B admodum in affectionibus quæ propriè hepaticæ nominantur, vſu venit. Poſt iecoris noxam, lienem vina dulcia lædunt: at pulmonem non item, quum in eius alis craſſus humor ſit impactus. Præterea verò dulce vinum in morbis acutis, vbi facta concoctio ſit, ad ſputum eliciendum, vt in peripneumonia & pleuritide, valet, vbi particulæ non amplius inflammatione vexantur: quantum autem dulcia abſunt à vehementi caliditate, eo minus etiam caput grauant & mentem lædunt. Melius verò per aluum ſecedunt, & viſcerum tumores augent: nec ſunt
C accommodata iis qui amaram bilem aceruant, quoniam omnes ſucci dulces, materiæ ſunt flauæ bili gignundæ. hæcque vina non ſolùm quia multus calor huiuſmodi ſuccos amaros facit, non ſunt febricitantibus idonea, ſed etiam quia craſſa ſunt, neque per vrinas citò excernūtur, neque ſecum cætera deducunt, neque bilioſos humores ſimul euacuant: ídque vnum in ſe bonum continent, quòd aluum emolliunt. Quocirca ea præ reliquis bibunt, quo bono ſi fruſtrentur, omnino lædunt. nam ad cætera mala hoc accedit etiam vt ſitim inducant: qua re oſten-
D dunt ſe facilè in bilem cōuerti: ſed flatus etiam gignunt, verùm inferiori inteſtino non ſunt noxia, quanuis flatus qui ab eis excitatur tardi ſit tranſitus, & in hypochōdriis moretur, donec plenè concoquantur, & perfectè attenuentur: ſi verò ſemel concoquantur, naturam habebunt qua celerius commeabunt, & partium tenuiorum fiant. Dulce autem ſimul & auſterum vinum, quale eſt in Cilicia Abates, atque ex contrariis qualitatibus conſtans, prauum eſt, quum neque diſtribuatur, neque deorſum ſecedat, ſed diutius in ventre ſuperiore maneat, ipſúmque flatu impleat: at quod ſine dulcedine nigrum eſt, atque
E perſpicuè acerbum aut auſterum, id ſatiat, & tardè permeat, & vtranque excretionem, tam eam quæ per aluum, quàm eam quæ per veſicam fit, cohibet, & in hypochondriis diutiſſimè commoratur: facilè quoque aceſcit, & ad vomitum impellit, ac ſolùm ventris defluxionibus eſt accommodatum: ſed ita affectis non eſt bibendum ad ſatietatem. Auſterum verò vnà & album non eſt ipſum quoque ciendæ vrinæ aptum, verùm ſi craſſum ſit, in hypochondriis moram trahit: ſi craſſum non ſit, neque tandiu permanet in ventre quandiu nigrum, neque ita per
F vrinam expellitur, ſicut vina quæ alba ſunt & mediocriter auſtera. Fuluum verò auſterum conuenit ipſum quoque ventris defluxionibus: éſtque duplex fuluum, ſicut etiam nigrum, alterum dulce, auſterum alterum: ſed fuluum caput & mentem magis tentat quàm nigrum, quoniam eſt etiam eo calidius: at flauum ſummè calidum eſt, ſicut poſt ipſum tale eſt fuluum: poſt hæc rubrum, tum dulce: album verò min⁹ quàm alia omnia calefacit. Nullum autem album vinum dulce eſt, ſed quædam auſtera
G ſunt & craſſa, quædā aquoſa & tenuia. Ex flauis autem & fuluis, alia dulcia mediocriter ſunt, vt Hippodamantinum & Fauſtianum: alia neutiquam dulcia ſunt. Rubra ſunt his craſſiora quæ colore proximè accedunt ad nigra: quæ omnia ad proportionem craſſitudinis nutriũt. quāobrē iis quibus recreatione opus eſt, dulcia vina ſunt cōcedenda, ac præſertim ſi nihil eis vitii fuerit in iecore, liene, ac renibus. Quibus verò craſſus humor in venis colligitur, vinum tenuis conſiſtentiæ ex vſu eſt: verùm ſi frigidi humores in venis collecti fuerint, acria & antiqua conueniunt: ſi frigidi non ſint, ea apta erunt quibus neu-
H trum horum inſit. ad ſucci verò bonitatem præſtātius eſt odoratum, cæterum caput ferit. Vinis auſteris vtimur vt

citatam aluum fiftamus, alioqui non vfuri, quod neque deducendo alimento,neque fanguini gignundo, neque fucci bonitati,neque ciendis vrinis, neque fudoribus eliciendis,neque verò fubducendæ aluo conferant. Ergo corporibus quæ biliofiora funt, nec Falernum nec Tmolite fuluum & dulce, neque Aruifium, neque Lefbiũ odorum & fuluum, antedictis fimile, accõmodatum eft, fiquidem hæc calidiora funt omnia: quique huiufmodi biberit,facilè caput dolebit,& in febrim incidet,& nerui quoque patientur. Tale igitur vinũ nec biliofis naturis,nec peruftis,neque in æftu multo,aut inedia,aut mœrore,aut anni tempore,aut regione, & calida cõftitutione concedendum eft.Idem verò è diuerfo probatur in iis quibus excalfactione opus eft , pituitofis ac frigidis temperaturis, crudiorũmque humorum copiam colligentibus,vitam in ocio ducentibus,regione frigidà atq; hyeme, & cæli ftatu frigido atque humido. Vinis autem omnibus, quæ quidem nec craffa valde nec dulcia nimium funt,quale eft Theræum & Scybelite,commune eft vt temporis progreffu flauum colorem acquirat, & aliquid fpledefcentis inftar ignis habeant: nam nigra quoque, cuiufmodi eft apud nos Perperiniũ,fi inueterarint,in rubram aut fuluam prius qualitatem; deinde verò in flauam abeunt. ità etiam album,quale eft Bithynũ Aminæum: hócque ita inueteratũ Romani Cæcubũ vocant. Iámque huiufmodi vinum amarum eft, & ob eam caufam minimè potui accomodatum : ergo ità vetuftorum potus fugiendus , ficut etiam nimis nouellorum. Ac maximè quidem à vinis fuapte natura craffis, quum nouella fint,abftinendum eft:fiquidem tantum abeft vt quicquam ad ciborum concoctionem cõducant, vt ipfa etiã vix cõcoquãtur. Præterea verò nec aluum fubeunt, nec facilè diftribuuntur,nec vrinam cient,nec gignẽdo fanguini,nec nutricationi cõferũt: manẽt verò diuti⁹ in ventre fufpenfa ficut aqua: fique paululum quid eorum quifpiã bibat , facilè acefcit. Porro vetuftiffima vina tã tum ab albo vnã & auftero, & nouo & craffo differunt; vt illa vehementiffimè calefaciant,hæc verò fic refrigerent vt fenfus ipfe percipiat. Quemadmodum verò muftum flatus plenum, & concoctu difficile,& craffi fucci fit, omnes norunt: quod etiam id folum boni habet vt aluum fubducat: quòd fi quandoque non faciat , perniciofiffimum eft. Cæterùm celerrimè omnium alba & aquofa inueterafcũt,hoc eft,celeriter in vetuftorũ qualitatem commutantur. Eft autem ea qualitas, acrimonia primùm qua planè calefaciunt, poftea verò amaritudo : ad quam aquofa vina nouennio , aut quandoque decennio perueniffe vidimus,nifi primis tribus aut quatuor annis acefcere properauerint:at potentibus & aufteris,& albis, fed craffis quandoque contigit vt etiam poft decenniũ, quum rite non afferuarentur,acefcerent.Sed cõtingit etiam vt plurimo tempore inueterafcant: talia funt in Italia Tiburtinum, Signinum, Marfum & Surrentinum, quod ferme ante vicefimum annum factum,potui aptũ diu perdurat,nec facilè amarefcit, & cum Falerno præftantia virtutéque contendit. His contrarias affectiones patiuntur vina aquofa, quale eft , Sabinum,Gaurianum, Arfynium,Titacazenum,Tibenum,& cætera generis eiufdem, quæ omnia contrarias qualitates, acidam inquã, & fi perdurarint , amaram facilè fufcipiunt. Locus tamẽ in quo reponuntur , vt ad alterutram mutentur qualitatem,multũ facit . Optimus igitur in principio locus frigidus eft,poft calidus,quoniam tepidus acida vina facile reddit.quanquam vina quæ duobus aut tribus annis frigido loco repofita bona mãferunt, in cellam calidam fatis poftea tranfferenda funt,nec vnquam tepida & temperata indigent:quædam tamen vfqueadeò debilia & aquofa reperiuntur,vt frigus ne à principio quidem ferant. Vafa autem vinaria quæ reclufa finis, in caufa funt vt vinum facilè acefcat:veluti contra quum operculum habẽt,claufáque funt,id minus eis contingit:& multo etiam minus id vafa plena patiuntur. Nam quæ aliquantulum vacua funt , quoniam aerem inclufum habent, per illum intermedium celerius ab extrinfecus ambi-

A ente immutantur: plena verò , ita vt operculum vinum attingat, per illud quidem imbecilliter admodum & obfcurè eoufque vitiantur quoufque tegumenti denfitas peruenit. ex quo fit vt picatã & gypfatã dolia diutius vina fincera conferuare cõperias:fed quæ folo corio,ficut ea etiam quæ cuneis obftruuntur,minus durãt. Cæterum in Afia apud nos tria vina fulua funt præftantiffima,Tmolite,Lefbium,& à veteribus laudatiffimum Aruifium,quod in Chio cõficitur: quod omnes ad optima medicamenta, & præfertim ad antidota conficiendã B adhibuerunt.

Rufi,de vino: eft libro xii. de diæta,vel potionibus, Cap. vii.

Vinum fic ad fanitatem,vt rem vllam aliam cõmendo:fed oportet bibentem fcientia præditum effe, fi velit non grauiffimas pœnas dare.Etenim vinum poteft calorem accendere,corpus viribus implere , alimentum omnino concoquere : neque vllum vinum tam prauum eft quod hæc non faciat:fed hic quoque vt in cæteris, & deterius & melius comperies. quinetiam vinum pote- C rit animum quodamodo afficere , quippe quum vinum fit mœroris medicamentum. atque Helena quidem mihi videtur hoc crateri infudiffe,vt mœrorem fedaret.Ei ergo qui moderatè bibit, & voluptatẽ , & humanitatem & bonam valetudinem affert : is verò qui immoderatè potat, aliquid quidem incunditatis in nimio potu , fed incommodi quoque aliquid capit. Nam qui fieri poteft quin incommodo afficiatur is qui nimium bibit, quum animus in tanto vino immerfus fit,vt eo calidiffimo frigefiat? Sunt autem tibi hæc argumenta: nam D ebrii corpus impotens primùm fit , tum fomno grauatur , & calore quoque alimentum concoquitur : atque hæc quidem ebrii patiuntur,vt ftatim frigefcant: poftea verò nẽ ego quidem explicare queam quot malis circumueniantur : nam & verifimile eft eos attonitos reddi , & articulos vitiari,& partem aliquam debilitari corporis, & iecori , fplèni , capitique proprios cuiufque morbos afferri. Ac mihi quidem talia cogitanti videri folet admirabile qui fiat vt quum in vino tot bona tótque mala planè appareant , liceátque ex vino optima quæque fu- E mere,homines tamen peffima potius eligant.

Galeni,de fapa, Cap. viii.

Sapa ex mufto fiat: id autem non ex aufteris vuis , fed quamdulciffimis paretur: neque ex primo fluẽte,fed poftremo. Tale muftum fi fuerit,vfque eo coquendum eft dum ad dimidium eius quod initio iniectũ fuit redigatur:fin minus tale fuerit, ad tertias erit coquẽdum.

Rufi,de fapa. fumptum ex fecundo libro de victus ratione, Cap. ix.

Sapa vim habet ipfa quidem calfaciendi , fed non ta- F men æquè ac vinum : qua de re quidã etiam eam frigefacere putauerunt. mihi verò non probatur, dulce ita refrigerare,vt exiftimant: quoniã neceffe eft,dulce fuaue effe: quod verò fuaue eft,effufionẽ aut diffolutionem facit : hæc verò calor efficit. Verùm neque per vrinam expellitur,neque ad diftributionem facilè mouetur,fed in ventre moram trahit,cùmque propter craffitiem implet, & fua craffitudine fanguinẽ quoque craffum facit: præterea craffum iecur,craffúmque lienem efficit.

Galeni,de aceto, Cap. x.

G Acetum ex mixta fubftantia,frigida,&calida,quarũ vtraque tenuium partium eft, conftat: veruntamen frigida facultas quæ tenuium eft partium in eo excellit: quocirca vim habet repellendi.

Rufi,de aceto,ex fecundo libro de diæta, Cap. xi.

Aceti vfus in ratione victus eft plurimus : nam ex eo præftantiffimũ condimentũ obfoniis accedit,multáque fine aceto vefca non funt , fique aliquis eo non vtatur,maximè lædetur,nõ fecus quàm fi etiã fine fale ci- H bis vefceretur is cui fal conueniret. Eft autẽ cordi accõmodatiffimum,& cibo aptiffimũ,& concoctiones adiuuat , & pituitæ inimicum. Laudatiffimum verò acetum ex potentiffimis vinis fit:talia funt quæ acerbiora funt.

Rufi, de potione quadam quæ ex vinaceis fit, ex eodem libro, Cap. XII.

EX vinaceis huiusmodi potio conficitur. expresso ex vuis vino, aquam vinaceis immiſcent, eáſque calcãt, deinde exprimũt, túncque decoquunt donec tertia toti⁹ pars reſtet. Fit potus dulcis quidem vt ſapa; ſed neque craſſus neque potens. Sique aliquis diligenter decoquat, & ſuauis, & ad vrinam aptus, & flatus expers reddetur, vt etiam ægrotãti confidenter dare queas, ſiquãdo opus ſit: ſi non decoquas, acetum inde prauũ fiet. Dioſcorides verò ſingulis eius vini decocti cõgiis ſextarios duos ſalis miſcet, & poſt hyemẽ in dolia condi iubet, ſuadétque vt poſt annum eo homines vtantur, quoniã citò exoleſcit.

Ex Dioſcoride, de vino impotenti, Cap. XIII.

EST etiam aliud quòd ἀδυνάμον vocant. par autem muſti & aquæ menſura miſcenda eſt, tum lento igni leniter decoquenda donec aqua tota cõſumatur: quúmque refrixerit, id in picatum dolium fundemus.

Galeni, de melicrato, Cap. XIIII.

MElicratum non admodum vtile eſt iis qui amaram bilem coaceruãt, quoniam in eis in bilem vertitur niſi prius vel inteſtina vel veſicam pertranſeat: quod ſi faciat, nõ modò non lædit, verumetiam maximè iuuat: nam ſecum bilioſa excremẽta deducit. Ergo huiuſmodi naturis dilutius melicratum dare conuenit, vt nec ſitim afferat, nec bilem gignat. Vt autẽ iis in quibus amara bilis redundat, ita iis quibus in tumorẽ elata ſunt viſcera ſiue ex ſcirrho, ſiue inflãmatione, ſiue œdemate, eſt incõmodum: nam in eis prauum fit, quia citò pertranſire viſcera ipſa non poſſit, & facilè in bilem conuertatur, præſertimque in inflammationibus propter caloris magnitudinem. Mel igitur quoniam rerum omnium eſt dulciſſimum, quum in calidam corporis temperaturam incidit, ſtatim mutatur, & in bilioſum humorem in ventre citò conuertitur, priuſquam in venas diſtribuatur: ſi verò abſq; huiuſmodi mutatione diſtribui properet, omnino in venis cõmutatur. Cætera verò ad proportionem dulcitudinis, ſuſcipiunt eadem ratione citius aut ſerius mutationem, vt in calidiore natura citius, in frigidiore tardius immutentur. Quum igitur mel in acutis morbis in bilem conuertatur, & ob eam cauſam eis ſit noxium, aqua autem tardè penetret, & in hypochõdriis diutius moretur, ſitque idcirco fugienda: id quod ex vtríſque miſtum eſt, idoneum redditur, quum ea temperatura conſtat, vt aquæ plurimæ tantum mellis miſceatur, vt viam aquæ paret, & eã ad diſtributionẽ ducat. His enim ita temperatis vrinæ facilius tranſibunt, & ſputum ocyus educetur: ſi verò multũ mellis imponas, ſitim facit, & ſputum viſcoſum reddit. Adhæc igitur melicratum dilutius eſt magis accomodatum, meracius verò ad alui deiectionẽ: ac melicratum quidem crudum magis aluum ſubducit: probè autem coctum valentius alet. Fit autem ad hunc modum, primùm multum aquæ melli indimus: deinde tantiſper coquimus quoad ſpumare deſinat: ſpumã autẽ quũ primùm emergat, tollere ab eo oportet: atque ita quidem paratum acrimoniã deponet.

De apomelite, Galeni, Cap. XV.

APomel aquæ frigidæ mixtũ vt refrigeret, ac ſitim extinguat, æſtiuo tempore bibunt: éſtque vtile iis qui crudos humores coaceruant, ac præſertim vbi coacuit: id quod ei ſæpe cõtingit, aliâs magis, aliâs minus: vtpote quod ex aqua non pluuia, ſicut hydromalum, ſed qualibet confectum ſit. Ad hunc verò modũ conficitur, è fauis non vitioſis expreſſum mel in lebetem in quo ſit aqua fontana quæ pura & ſuauis ſit, coniicimus: deinde coquendum donec faui omnem eorum humorem depoſuiſſe planè videantur: tum reponimus atque aſſeruamus, eóque in potu vtimur, quẽ veteres ὀξυγλυκὺ, *hoc eſt acidum dulce*, nominauerunt.

De hydromelo, quo veteres vtebantur, Galeni, Cap. XVI.

QVum aqua pluuia ceſſat putreſcere, tum dulcedinem acquirit. hac mel prius decoctum, & à quo ſpu-

A ma ſit abiecta, permiſcemus, eóque vtimur: hǽcque potio conſueto nomine hydromalum nõminatur. Dioſcorides verò id hydromeli vocat: aitque cõfici, vt vni mellis parti duæ partes aquæ pluuiæ veteris miſceantur, & ad ſolem teneantur: traditque nonnullos aquam fontanam admiſcere, & ad tertias decoquere, & reponere.

Philagrii, de apomelite, ex libro de potionibus ſuauibus, Cap. XVII.

TEmpus apomelitis potioni accommodatum eſt, B quum ſignũ coctionis apparet: ac in febribus quidem ex vrinis: in pulmone verò, ſi quippiã ſit quod hac potione indigeat, quòd ea quæ expuũtur nobis indicet. non importunè quoque ante coctionem dabitur: ſiquidem vim quandam habet incidendi & abſtergendi, poteſtque ipſum concoquere: ſed melius etiam concoquit quàm melicratum. Præſtantius ergo tempus apomelitis eſt poſterius, vtpote quod vinoſi quidpiã acquiſiuerit. euenit enim vt febres magis accẽdãtur ex vini potione, niſi iam morbus declinat, quo ſanè tempore cauſæ extenuatæ ſunt, & meatus aperti fuerunt: ac tum quidem vi- C num potui datum permeat, nec febres auget, & ad cutim calorem trahit, & humores temperans ſtatim acrimoniã extrahit: paulò pòſt verò ſudores quoſdam & vrinas commouet. ex quo fit vt tẽpus declinationis ſit vini & aliorum potuum vinoſorum potioni accommodatum. Sed quoniam apomeli eſt vino itidem in calore debilius, habétque vim incidendi & abſtergendi, ídque vim habet præparandi ſolutionem febrium quæ ex putreſcentibus humoribus accenduntur, idcirco fit vt etiam D ante declinationem apomeli potui detur. At melicratum compoſitum ſtatim præbetur: oxymeli verò dari poterit ſtatim confectum: ſed ſi melius ſit, diutinum illud dato: tunc enim facultates inter ſe diligenter ſunt diſtinctæ. Rhodomeli verò & omphacomeli & diacodyon inueteraſcere valde poſtulant. pars enim in eis craſſa & fæculenta eſt, pars verò contrà vtilis & potabilis: & tempore opus eſt vt ſecernatur, ídque præſertim in apomelite, quod priuſquam vinoſi quidpiam quod tractu temporis acquiſiuerit, & guſtanti & odoranti afferat, ni- E hil à melicrato differre videtur. coctũ enim, & ſex menſium ſpatio aſſeruatum, non ſolùm ea quæ dixi præſtat, ſed vim etiam roborandi, more vini, demonſtrat, nec caput tentat. ergo diu antẽ factum apomeli bibendum eſt. Hæc verò eſt eius cõfectio, Fauos mellis plenos, albi coloris, pellucidúmque mel continentes capimus, manibúſque humorem exprimimus: aquam fontanam optimam indimus. ſi mel craſſius ſit, vni mellis parti quatuor aquæ partes iniicimus: ſi mediocre, tres & dimidiũ alterius: ſi tenuius ſit & liquidius, tres. Partẽ verò terreã F faui, reliquias inquam ex quibus mel expreſſum fuit, manibus multum confringimus, & in tenues partes diſſectas in aqua exprimimus: deinde humorem in vnum adductum, & totum mel diſſolutũ in ollam nouam, in qua prius ad terreum odorem tollendum aqua pedetentim ferbuerit, coniicimus, & igni ex carbonibus, aut tenuiore flamma ex lignis fumum non reddentibus decoquimus, ablata iugiter ſpuma, & quicquid veluti fæx feruendo reiicitur. Poſt primam verò coctionem aufe- G rimus quicquid terreum eſt, ac nimirum etiã ſpumam, ollã ab igni tollimus: deinde planè frigere ſinimus. Vbi iam frigida ſit, quod ſuprà fluitat abiicimus: totum poſtea ſic frigefactum igni excalfacimus, & vbi ferbuerit tollimus, & vbi frigeſcat, iterum quodcunque ſuperfluitat excipimus: vbi verò tertiò ferbuerit, frigefactum ſit, & excrementum abiectum, apomeli confectum in vas fictile cõiicimus. Sunt autem ad hoc accommodata quæ Philadelphina & Caryena & Omphacera nominantur: id reponimus in cella vinaria, vbi vinum reconditum moueri non ſolet. Eſt verò perſpicuum hoc eſſe diutius H decoquẽdum: nam ſi ollam auferas, vbi feruere incepit, aut parum ferbuerit, imperfectam coctionem facies, & excrementum terreum in ea relinquetur, quod efficere poterit vt potus putreſcat & corrumpatur. Eſt autem

& corrumpatur. Est autem duplex apomelitis compositio: alterum fit, quum soli faui posteaquā mel expressum fuerit, in aqua decoquuntur: quod rustici plerunque faciunt, quod & vinosum & crassum & nigrius est: alterum verò quale ego descripsi, in quo mellis potiꝰ quàm fauorum vsus cernitur, quandoquidem faui in aqua tum lauantur, non coquuntur: quum tamen mel totum cum aqua decoquatur. Hácque compositione nos semper vtimur, aquæ solius potione vtplurimùm deuitata: siquidem ea ægrotis febricitantibus neque pauca neque exigua mala solet inuehere.

De confectione quæ διὰ κωδιῶν dicitur, Galeni, Cap. XVIII.

VNi aquæ sextario capita papaueris decē iniiciuntur: præmacerantur vnum diem & noctem, si humidiora & molliora fuerint: si verò duriora & sicciora sint, etiam diutius quàm vnum diem. melius verò est nōdum induratā accipere: estque perspicuum, valde mollia abiicienda esse. Nam sicciora exiguum succum habent, humidiora verò multum quidem, sed incoctum adhuc & aquosum, & debilem: quamobrem ex humidis & palustribus locis accepta, fugienda sunt. Numerum verò quē dixi indi oportere iuxta aquæ proportionem, de iis quorum est mediocris magnitudo intelligere oportet. Quædam nanque sunt moderatis maiora, quædam minora, quædam verò media, vt plerunque esse solēt: ex his prædictum numerum ad sextarium coniice. Coquendi terminus esto, non vt tertia, aut quarta, aut aliqua alia talis pars aquæ restet, verùm quumprimùm tota flaccida facta fuerint, quippe quum eorum succum velimus exprimere: id quod satis vsu veniet, eis flaccidis effectis. Huic succo mellis dimidiam mensuram adiiciendam censeo, & igni fumi experte coquendum simul ad Attici mellis consistentiam. coquenda præterea sunt in aqua pluuia aut fontana. Vsus eius est in iis quibus somno opus est, quibus etiā sæpe medicamenta ex opio confecta damus, quibus tenuis defluxio à capite ad asperā arteriā destillat, quæ propter tusses insequētes dormire nō sinit. In hac consueui etiā medicamenti confectionē ex sapa parare: satis autem ad eiusmodi coquitur, quum capita papaueris ad aquæ medietatē fuerint decocta. quinetiā ex passo & sapa Cretica melius quàm ex melle coquitur, vbi fluxus valde tenuis sit. mel enim attenuandi vim habet, & tunc fugiendum est, quoniam tenues defluxus auget. Huic etiam medicamento dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda est quò simul coquatur: vbi hæc non suppetat, succus imponēdus qui ex Creta aduehitur. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone cōsistat, confectio ex melle est accommodatior. ergo ad id quod vrget animum aduertēs, vbi in somnum vertitur æger, aut quod ex melle constat, aut quod sine melle apparatum est, medicamentū dabis. Aliquādo etiam vtrunque permiscebis ad id quod vrget, in miscēdo intentus, vt scias cuiusnam maior imponenda sit copia. Datur verò commoderata mensura, duorum satis magnorū cochlearium magnitudo: hanc mensuram augebis aut minues, habita ratione magnitudinis corporis cui das, itémque ætatis, annique temporis & regionis. In his enim omnibus, frigidioribus minimum dabis, calidioribus amplius. Habita verò etiam ratione quantitatis & qualitatis ipsius defluxionis, te plus minúsque daturum planè patet: siquidem hoc in omnibus auxiliis est commune.

De eadem confectione ex capitibus papauerum, Philagrii ex libro de potionibus suauibus, Cap. XIX.

EGo non solùm iis qui se quieti tradidissent, somnóque indigerent, confectionem ex capitibus papaueris exhibui, aut ad tusses arcēdas dedi, in quibus & dandi tempus & mensuram rite Galenus definiuit: sed etiam iis qui vehementi febri iactarētur, quíque calore quem ferre non possent affligerentur, & os ventriculi ardore opprimeretur: itémque in erysipelate & alio calido quouis affectu: in quibus etiam valde quātitatem auximus, vt quinque & sex cochlearia daremus: idque non semel,

A sed & bis & ter, idque sæpius in die: nec solùm in statu morborum quos febris affert, sed etiam antè statum, & verò etiam ante concoctionem euidentem in quibus vigilia calórque acer, aut magnus quidam hominem oppugnabat. Idcirco rectè facere mihi videntur qui antè statum morborū qui ex febre existunt, bibere hanc confectionem volunt, vt oxymel admisceant: quandoquidē oxymel eius materiæ crassitudinem attenuat, seruátque cōfectio suam vim refrigerādi, & celeritati cōcoctionis nullum affert incommodum. Nec solùm verò in febri-
B bus ex humorum crassorum corruptela accensis oxymel admiscere, & præsertim quum ante statum damus, sed etiam in visceribus obstructis, vt iecore, pulmone, liene, & eiusmodi febribus adurentibus oportet: tunc autem quinque aut sex perfecta cochlearia damus, nec frigiditatem nimiam, quemadmodū in iis quos tussis absque febre vexat, pertimescimus. Calorem enim qui præter naturā est corrigimus, cui etiam conuenit quantitas medicamenti, vt ad naturalem calorē redigatur, quum minimè videlicet vehemētibus potionibus accenditur. Sed
C non solùm febris, verumetiam accessio debent conuenire, vt vterque vigor, & priuatæ accessionis & morbi ipsius in vnū incidat. Vehemētes autē potiones voco eas quæ magnopere augentur, quum morbum crisi dissolutum iri speramus: nam ante morbi vigorem, quum nobis persuademus crisim nihil mouere posse, nos refrigerationis causa potione vtimur, eiusque moderatam mensuram damus: sed eandem etiam dare poterit quispiam in statu vel solam vel cum oxymelite & cum omphacomelite, modicum tamen admiscens: & alioqui e-
D tiam cum rhodomelle, & vino aliquo eorum quæ permeant: ac præsertim si confectio ex aqua facta sit, quum aqua suapte natura tardi sit transitus. Est autem paulo melius ad capita papauerum decoquenda, vinum quod magis tenue ac pellucidum sit quàm aquam assumere: ita enim melius penetrat, & roborandi quoque vim habet. Quinetiam in cute densiore hoc vinum admixtum melius adiuuat: quemadmodum etiam omphacomeli aptius est in corporibus rarioribus, aut ore ventriculi imbecilliore, & magis etiam si cibi fastidio teneatur. Iis
E præterea qui dulcia bibunt, aut aliquem in ventre habēt medicamentosum humorem fluentem aut biliosum, iis qui ita affecti sint, rhodomeli admiscebis. Atque hæc quidem in febribus satis distincta sint nobis: cæterarum verò affectionum deinceps est faciēda commemoratio. Hic igitur potus non solùm pulmoni suppurato & defluxione oppresso & tussienti vtilis est, sed cæteris itidē visceribus: quamobrem damus non modò hepaticis & spleneticis, sed etiā quibus renes & vesica vitium cōtraxerunt, si modò calida sit affectio. Ergo vrinæ stillicidia
F quæ ex lotii acrimonia sint exorta, præcipuè verò in balneo, aut ante balneum, copiosè datus efficacissimè comprimit: instituendáque est victus ratio crassior, & succi melioris. Ad renum autem vitia, & quum ilia atque lūbi calidiores sunt, hic potus valde facit: itémque accommodatus est iis quibus diabete & cholericæ affectiones periculum minantur: in quibus vtrisque si nihil vetet, frigida temperatus, sæpe est vtilissimus. Etenim extremum cholericorum affectuum remedium frigidus potus est: sed totus venter prius roborari debet melino
G & mastichino, & vuæ acerbæ succo, & aliqua portiuncula aluminis scissilis, & cæteris generis eiusdem: totáque ægroti cutis diutius confricanda est manibus inunctis, atque etiam linteis mollibus: tum cucurbitulæ dorso, scapulis, & thoraci affigendæ. Postremò hunc potum calido omphacomelite temperatum dabimus. Si verò his peractis inanitio valde perduret, sitque aliqua syncopes & cōuulsionis suspicio atque timor, ad frigidæ potionē necesse est confugere. Thoracem verò euacuabis, si hoc quoque opus esse propter vigilias aut calorē immode-
H ratum videbis: si verò concoquendus morbus sit, butyro, & terebinthina, & iride, vnà cum eis vti poteris. Si inueterarit, mel quoque & similia danda erunt: & quum somno se traderit, potum ipsum dabis: si verò humores cōtentos secare & abstergere oporteat, tū hæc ipsa, tum

verò etiam pulegii comam, itémque hyssopi & adianti & panacis ex aqua decoques: atque etiam oxymel solum, vel cum herbarum decoctione propinabis: id quod facies eo tempore quod antè dixi, vnà cum medicamento quod ex papauerum capitibus conficitur: & si opus fuerit, etiam de die, aut alio quoque aliquo nocturno tempore, quum febris ardens aliqua aut vigiliæ vrgeant,

Philagrii de cõfectione ex malis cydoniis, & quæ ex cornis & aqua fit, ex eodem libro excepta, Cap. XX.

COnfectio ex malis cydoniis ad hunc modũ paratur. aufertur cortex & medulla, & coquuntur ex optima aqua fontana, donec tertia pars aquæ consumatur: reliquæ verò duæ partes vasis fictilibus rectè infunduntur, & prædictis locis accommodatis reponũtur. Fit hoc vinosum & austerum, & potum cœliacis prodest, & os ventriculi imbecillũ atque hepar corroborat, quum seipsis humidiora quandoque sunt facta. Quandoque autem optimum mel admixtũ perfecta iam coctione inditur, idque non solùm voluptatis causa, sed etiam vt compositio cõseruetur. humor enim, si in eo mel sit, non facilè putrescit. Est ergo perspicuum id conuenire iis morbis in quibus abstergendum vnà & adstringendum sit, quales sunt partium internarum vlceratarũ, vt oris ventriculi atque stomachi. Huic similis quidam potus ex aliis quibusdam fit, & præsertim ex iis quæ corna dicuntur, qui & eodem modo conficitur, & parem ei qui ex cydoniis fit, vsum habet.

De omphacomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. XXI.

ACrestæ racemos propè initium maturationis capere oportet quum acidam qualitatem cõsistentem adhuc seruant, neque adstrictionis sunt expertes: deinde loco temperato reponere tribus aut quatuor diebus, ac præcipuè si aër ambiens sit humidior. Postquam verò repositi fuerint, exprimendi sunt, succúsque in vitreum vas excipiendus, tribúsque succi partibus vna mellis optimi despumati adiicienda. Multis verò diebus id insolabis vsquedum acrestæ humor feruefactus consistat: id quod longo tempore fieri solet: deinde in sublimiore parte domus seruato, ne putrescat. ita ego medicamentum hoc facere, & ad prædictas affectiones vti consueui: itémque in iis quorũ intestina diuturnis & tenuibus defluctionibus infestantur, sic vt continuæ excretiones ex quadam intemperie calida fiant. Id etiam dare soleo iis quibus os vẽtriculi propter calidam simul atque humidam affectionẽ non appetit, quum prius per alia quædã abstersero ea quæ ad ipsum ventriculi os humores quosdam vitiosos mittũt, & ne appetitus excitetur, prohibent. Do etiam non præmissa abstersione iis quibus succus non fuit epotus: probè enim inappetẽtias omphacomeli potũ sedat, ac præcipuè si meracius potui detur. Confert etiam iis qui propter corporis raritatẽ ex tenuitate humorum fluẽtium animo linquũtur, & præsertim in febribus: quorum repentina purgatio sine perspicua excretione facta, morbi naturã valde producit. In quo genere affectionis tota curationis vis in vino quod permeet, & alicuius adstrictionis particeps sit, collocata est: si tale non adsit, poterimus vino tenuis substãtiæ & flaui coloris hunc potum miscere, & ita ex pane propinare: atque æstate quidem aqua frigida temperatum, si nulla in partibus principem locum tenentibus inflammatio sit: hyeme verò, calida necessarió. Quúmque hæc syncope vehemens accidit, semper calida temperare oportet. Est etiam quum acutissima distributione in acutissimis syncopis indigemus: atque iis quidẽ qui ita exoluuntur, accommodatum est quod & citò distribuitur, & quod ad cõtinendum valet: taléque erit meritò quod calidam & adstringentem in se vim habeat: nam vi caloris penetrat, adstrictionis autem vi permanet. His ergo rationibus omphacomeli est accommodatum: nam mel in se habet vt penetret, itémq; acris qualitas. Adstrictio verò quæ suapte natura tardè permeat, est permanẽs: sed erit præstantius si vinũ assumpserit, vt acidã in eo facultatem qua succi attenuantur, obtundamus: ideóque vinũ fuluum & subdulce, & non admodũ tenue, est ad miscendum accõmodatius. Ergo ad calidas intemperies & morbos vtilem cõperies vtrunque potũ, & qui ex capitibus papaueris, & qui ex acresta & melle fit: & post hos eum qui ex rosis & melle conficitur, quod etiã omphacomeli superat: & ob eam ipsam causam iis qui propter mordaces & calidos humores, atque etiã febri acutissima exuruntur, vtilissimum est, in quibus videlicet nõ est molesta ventris solutio. nam in eiusmodi illud est præstãtius. febrium enim affectionem simul concoqui par est, vt ita vtrunque eorum postea detur.

De rhodomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. XXII.

MEl rosaceum, tres succi rosarum excolati partes, vnámque mellis capit. coquitur ad solem eodem modo quo omphacomeli. leuiter autẽ adstringit & refrigerat, & nonnihil etiam absterget, & nescio quid acrimoniæ nanciscitur: ideóque ori confert quod calida inflammatione, & quod ob talis fluxionis defluxũ laboret: leuiter enim id quod delabitur cõprimit, & quod feruet, moderatè refrigerat: potéstque acrimoniã retundere non secus quàm potus ex capitibus papaueris facit. Ita etiam facit in humoribus qui in profundo sint siti. Nam vi abstergendi eluit mordaces humores, & refrigerium affert iis qui calore & morsu vexãtur, & adstrictione naturales facultates corroborat. Præterea verò aqua mixtum cum aliis, tum verò etiam febricitantibus damus, quum vigor accessionis & morbi ipsius iam constiterit. Iis quoque in quibus non est humorum redundantia dari potest absque omnimoda euacuatione, itémque iis in quibus accẽsi sunt humores, aut noxia euomuerũt, aut excrementa infesta per inferiora expulsa sunt. Sed in iis qui exuruntur, eius potio cõtinua erit, vt aliquis medicamentosus humor ad os ventriculi ex partibus adiacentibus intercidat. Ac sæpenumero etiã in febribus vna tantùm potio copiosor in tempore cõgruo data integrã morbi solutionem potuit afferre prouocato sudore, aut citata aluo, aut vomitu moto, quæ ex cæteris quoque potionibus in vigore datis consequi consueuerunt.

De selinato, Philagrii, ex eodem, Cap. XXIIII.

APii decoctum, & flatum incoctum & crudum facit, & copiam humorũ per vrinas ducit: idque dari conuenit iis qui febri iactantur, & præsertim si acuta febris sit, quum non confertis crisibus earum solutio perficitur, sed cõcoctione ea quæ adiuuans nominatur. sed præstat radices modicè decoquere, ne ita vehemẽs sit: & antequam humores febrim accendentes discernantur, non erit potui dandum.

De oxymelite, Galeni, Cap. XXIIII.

QVũ melicrati facultas cætera omnia habeat quæ ad acutos morbos opus sunt, in vno tamẽ duntaxat eis est contraria, quòd supercalfacta in bilem conuertatur: hanc eius mutationem aceti permixtio cohibens, præstãtissimum medicamẽtum efficit: tantúmque aceti melicrato addendum est quantum satis sit vt facultas in bilem cõuertendi corrigatur. id enim sitim non afferet, sputáque non omnino crassa & glutinosa facilè educet. Has verò ambas eius actiones sequitur etiam oris & faucium humectatio: & qua ratione hæc efficit, eadem quoque iecori & lieni summè est accõmodatum, quum viscera absque molestia expurget. In pulmonis verò thoracísque affectionibus eius vsus est plurimus, maximámque affert vtilitatẽ propter cõmoderatã aquæ, aceti ac mellis mistionẽ. tale enim oxymeli spiritũ crassum & flatuosum in hypochõdrio secat: & flatus rũpens, viásq; omnes expurgãs, ad vrinas serosa & biliosa excrementa deducit. Oxymeli igitur mediocriter tẽperatũ, noxas omnes quæ ex melicrato, vino & aqua oriuntur, effugiẽs, solum nocet interdũ, quòd intestinũ radit: idque facit iis qui intestinũ imbecillius habẽt natura, & quod ad patiendum sit idoneum. Quum igitur mel facultate calidum sit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco eduliũ est pituitosioribus naturis & senioribus, ac morbis frigidis accommodatum: at oxymeli omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtilissimum

est quū omnes angustos meatus aperiat, sic vt crassus aut A
glutinosus humor nusquam contineatur. Quam etiā ob
rem medicamenta quæ tueri valetudinem à medicis di-
cuntur, attenuāte facultate sunt prædita. Ac tibi quoque
& ratione & experientia perpendenti ea quæ ad victum
attenuantem faciunt, oxymeli accōmodatissimum vide-
bitur: nam neque mali succi est, neque stomacho infen-
sum, neque vllam aliam absurdam facultatem habet. Si
verò scilliticum acetum fuerit, ita non modò eorum quæ
ad victus rationem, sed omnium medicamentorum accō
modatissimum ad incidendum est, conuenitque hoc vti, B
itémque vino & aceto, eos qui summè incidere & atte-
nuare morbum qui in corpore sit, quod crassum, glutino
sum, & pituitosum excremētum contineat. Atque infini-
tos propè vidi qui ex aceti scillitici atque etiā vini vsu,
ad vitæ finem vsque sani vixerunt. Oxymeli verò hoc mo
do conficiendum est. Melli optimo super carbonibus spu
mam aufer, in ipsūmque tantum aceti conijce quantum
gustanti nec acidum nimis nec dulce videatur, ac denuò
super carbones coque quoad planè in vnum coierint am
borum facultates, nec appareat gustanti acetum adhuc C
crudum: hinc ab igni auferes, quūmque vti voles, aquam
miscebis, ita temperās vt vinum. Ergo melius erit ex su-
mentis gustu quàm nostro, iudicium de modo facere, id
esse sumentis naturæ aptissimum oxymeli existimantes,
quod vtique est iucundissimum, proindéque vtile: ad-
uersissimūmque esse quod est iniucundissimū. Eius tamē
primam mistionem vt quamplurimis conueniat, talem
esse oportet: Vni aceti parti, mellis à quo abiecta spuma
sit, duplum miscendum est. Cum aqua verò statim ita in
initio facies: Melli quadruplum optimæ aquæ admisce- D
bis, deinde coques mediocriter quoad spumare desinat.
Ac malum quidē mel multum spumæ egerit: quamobrē
est etiam coquendum diutius: optimum verò vt breuissi-
mo tēpore coquitur, sic minimum spumæ emittit, vnde
nec pari ei coctione opus est. Plurima igitur coctio quar
tā partē eius quod initio inditum est, amittit. Conficitur
etiam oxymeli, tribus statim ab initio mixtis, vt sit aceti
pars vna, mellis duæ, & aquæ quatuor: hæcq; ad tertiam
aut quartam partem coquuntur, spuma interim detracta:
sique valentius facere volueris, tantundem aceti & mel- E
lis iniicies.

Aceti scillitici, & vinorum confectio, ex
Dioscoride, Cap. xxv.

ACetum scillinum fit hoc modo, Scillæ purgatæ &
candidæ minam concidimus, & in boni aceti sexta-
rios sex coniicimus, & vase diligenter operto sex mēses
ita sinimus, tum exceptam scillam exprimimus atque
abiicimus: defæcatum verò acetum in vase funditur ac
reponitur. Datur quotidie ieiunis sorbendum, inter ini-
tia modicum, paulatim adaugendo vsque ad cyathum: F
nonnulli tamen duos cyathos aut plures etiam dederunt.
Scilliten autem vinum sic facies, Scillæ purgatæ & disse-
ctæ minas tres in musti boni metretam Italicam demit-
tito, operculo obducito, ac semestri spatio sic demittito:
post id tempus excolatum vinum recondito: vetustate fit
præstantius: eius tamē vsus in febribus, & quum internæ
partes vlceratæ sunt, fugiendus est. Quod verò melitē ap-
pellant, datur in longis febribus: nam & aluum mollit,
& vrinas cit: prodest articulorum doloribus & iis qui in-
firmo capite sunt. Ita verò condies vt ad quinque auste- G
ri musti cōgios, mellis congium & salis cyathum addas:
in amplo vase conficiendum est, quò magis ad efferuescē
dum locus detur, salque prædictus paulatim inspergen-
dus donec ferueat: quūmque feruere cessauerit, in aliud
dolium diffundetur.

Mulsi confectio.

Mulsum præstat id quod ex vetere austeróque vino &
melle probato conficitur: minus enim inflat. mulsum
verò plerunque fit, vt duab⁹ vini metretis vna mellis ad- H
iiciatur. Quidam verò, vt celerius præberi possit, mel
cum vino decoquunt, sicque in vasa diffundunt: alii, v-
tilitatis gratia, musti sextariis sex vnum mellis addunt, &
vbi deferbuit, in dolia diffundunt: dulce autē permanet.

Vini ex cotoneis malis confectio.

Cydoniten vinum (quod meliten aliqui vocant) itā
condies, Mala seminibus purgato, & raporum modo
cōcidito: tum in musti metretam malorum minas xii.
demissas triginta diebus sinito, vinū postea defæcatum
recondito. Quinetiam malomel quod cydonomel iti-
dem nominant, hoc modo fit, Mala seminibus purgata
in eam copiam mellis cōiiciuntur vt eo demersa obruā-
tur: mitescit hoc post annum mulso simile. Vtrunque
verò adstringendi vim habet, stomacho prodest, dysen-
tericis, hepaticis, renum vitiis, & vrinæ difficultati ac-
commodatum.

Hydromali confectio.

Fit hydromalum, vt malorum cotoneorum succi
sextariis quatuor, mellis octo & aquæ duodecim sexta-
rii misceatur: sub canicula insolato. eandem quam præ-
dicta vim habet.

Alia eiusdem confectio.

Mala cydonia optima xxxii. seminibus purgata,
calamo in tenues partes dissecato, eáque in mellis præ-
stantissimi sextarios octo conjicito. post octo menses a-
quæ pluuiæ veteris sextarios duodecim addito, & in æ-
stu caniculæ insolato: à pluuia & rore custodito.

Vinum ex Punicis confectum.

Ex punicis conficies hoc modo: Sumito matura pu
nica sine nucleis, ab acinis eorum succum exprimito, &
ad tertias decoctum reponito. hoc contra internas flu-
xiones & fluidas febres efficax est. stomacho prodest,
atque aluum adstringit.

De rosaceo vino.

Rhoditen hoc modo condies: Rosarum siccarum
& tusarum minam linteo deligatam in sextarios octo
musti demergito, & operculum obducito: post tres men
ses defæcatum in vas transfundito, ac reponito. Vtile est
iis qui febrem non habēt, & ad humidas aluos, & ad tor
mina intestinorum facit.

Rosacei confectio.

Conficitur præterea ex rosarū succo & melle com-
mixtis, quod rhodomel vocatur.

De vino ex myrti baccis.

Vinum myrtiten sic facito, Myrti quammaturissi-
mas baccas nigras sumito, & in sole siccatas tundito: ea-
rúmque tusarum modio tres aquæ heminas, & vini au-
steri tantundē miscebis: sicque exprimes & repones: hoc
vehementer adstringit, & stomacho acommodatum est:
fluctionibus ventris & stomachi prodest: & ad inter-
nas vlcerationes, & ad fluxum muliebrem valet, & capil
los etiam denigrat.

Omphacitæ confectio.

Omphaciten sic faciunt, Vua nondum penitus ma-
tura, sed adhuc acerba in cratibus disposita, arescat ad so
lem diebus tribus aut quatuor, donec racemi rugas con
trahant: tum vinū expressum cadis insolatur: idque ad-
stringendi vim habet, & stomacho idoneum est. Credi-
tur quoque in pestilētibus cōstitutionibus vtiliter bibi:
sed huiusmodi vinum nonnisi post multos annos bibi
potest.

Picatum vinum qomodo fiat.

Vinum picatum ex liquida pice & musto confici-
tur. Pix verò prius lauanda est marina aut muria vsque-
dū exalbescat, & marina aqua pura defluat: postea verò
lauanda iterum est aqua dulci: & octo musti congiis vna
picis vncia adiicitur, & ita permittitur. vbi deferbuerint
& constiterint, in vasa diffunduntur. Calefacit picatum
vinum, concoctiones adiuuat, abstergit, repurgat, vtilē-
que est pectoris, ventris, iecoris, lienis, & muliebrium
locorum doloribus: itémque diutinis defluxionibus &
exulcerationibus quæ in profundo sint, si febris absit.
Iam verò ad tusses, tardas concoctiones, inflationes &
suspiria facit.

De absinthite vino.

Vinum absinthiten sic condire opórtet, Pontici
absinthii pondo librā cum musti quadraginta octo Ita-
licarum amphorarū sextariis decoque vsque ad tertias,

tum ſuperinfunde muſti ſextarios ſex,abſinthiíque pondo ſemiſſem:omniáque diligenter mixta in vaſa diffunde & repone. Eſt autem ſtomacho idoneum,vrinas ciet, hepaticis,regio morbo,& renum vitiis auxiliatur. tardè concoquentibus vtile eſt, itémque cibum auerſantibus, & iis quibus iam longo tempore præcordia tenduntur: efficax etiam eſt contra inflationes, rotundos alui lumbricos,& menſtruas purgationes ſuppreſſas.

Elleboriten quomodo facias.

Facies autem elleboriten hoc modo, Ellebori nigri vncias duodecim, aphronitri vncias quatuor, muſti heminas duodecim diebus quindecim macerato,& percolatis poſt ſex menſes vtitor: id etiam partum enecat. datur cyathus.

E ſcammonea vt fiat.

Scammoniten facies ſic, Scammoneæ radicis per meſſem effoſſæ vncias quindecim in linteolo ligatas in muſti congium vnum coniice,& diebus triginta finito. aluum purgat,bilem ac pituitam trahit.

Ex thymo quomodo condiatur.

Thymi cõtuſi & cribrati triobolos centum linteo colligatos in muſti amphoram demittito. facit hoc ad ægras concoctiones, cibi faſtidia,ructus difficultatem, neruorum & hypochondriorum dolores,hybernos horrores, & denique ad venenata animalia quorum ictum frigus inſequitur, & locus computreſcit.

Dioclis vinum ſanitatem conſeruans, Cap. XXVI.

QVum in dolia coniectum muſtum fuerit,in metretas decem praſii minam indito.

Herodoti, de vino propinando, Cap. XXVII.

In hoc capite plurima eſſe menda conſpiciuntur.

QVum dandi vini duplex ſit ratio, vſúſque poſtulet vt vinū demus, vel vt febrim ſoluamus, vel vt cõcretionem fluentem ſiſtamus, ideo in iis vini exhibitione omnino vtendum eſt eò vt vires confirmemus. at quibus vt febris infirmetur, vinum damus, ſit vt aliis dandum, aliis non dandum eſſe iudicemus: ſiquidem non vna eſt indicatio. atque ætas quidē eſt ad hoc idonea ea quæ floret, vel quæ non multum abſit. Præterea viri aptiores ad hoc ſunt quàm fœminæ, tempus vernum & æſtiuum, naturæ perhumidæ: itémque non multæ calidæ febres, breues, & quæ ſine ſymptomatibus accedunt:& quæ in firma declinatione ſunt potius quàm quæ declinare incipiunt. Omnino autem ad hoc inepti ſunt qui cum duritie aut inflammatione partium ægrotant, ſiccíque ſunt,& difficulter perſpirantur, quíque febres continuas habent,& quibus neruoſa pars noxam contraxit: vinum autem ieiunis dandum eſt, indita quinta aquæ calidiſſimæ parte: ſique admodum potēs ſit,quarta. Sed ſi defæcabitur,magis etiā eius vis infringetur, ſiquidem multum eius perſpiratur. Primam verò eius exhibitionem remiſſam eſſe oportet, habita interim ratione conſuetudinis: ſique facilè ferat, etiam ſecundo loco,dandum erit:ſique promptus capiat,etiam tertio. Ii verò qui præbibere conſueuerunt, bibacéſque alioqui ſunt, hortandi ſunt vt ad ſex vſque heminas bibant.qui verò athletarum vitam degunt,quíque cõſueti ſunt ad ludos quos apocottabiſmos vocant,quum videlicet poculis plenis alter alteri propinat, duplum ſi velint præbibant & euomant: tunc enim ex conſuetudine datus eis humor acer & pituitoſus excernetur. Adhortandi quoque ſunt vt qui velint in medio cibo bibāt,& etiam poſt ſumptū cibum definitam menſurā aſſumāt. Sed potus omnibꝰ ne ſerius duarū horarū ſpacio à cibo ſumpto detur: ſi poſtea ſiti vrgebuntur, aquam bibant. Qui verò frigidū aliquid ſumpſerunt, iis in medio cibo aut poſt cibū potus exhibeatur. Qui verò ieiuni bibere non conſueuerūt,nec poſſunt abſque cibo potū ſumere, ſi voluerimus nuda corpora à vino cõtingi, fruſtula panis in vinum temperatum calidum cõfracta iniiciemus, ſorbendum dabimus, atque vt ita temperatum ſumant iubebimus.ita enim proportione reſpondebit potationi quæ ieiuno ſtomacho fit.Eadem quoque & in ſenibus & in pueris & in pleriſque mulieribꝰ faciēda ſunt,itémque in iis qui parū bibunt, vel qui ſuapte natura læduntur:

A qui verò à pauco initium ſumunt,& in medio cibo vini indigent,iis antè & poſt etiam conſuetam aquam dabimus. Omnes verò quibus febris infirmandæ cauſa vinū damus, ſi res ex ſententia ſuccedunt, cogere oportet vt dilutius quàm eis conueniat ebibant. menſuram verò in omnibus communem definire, quum magna & propè infinita ſit in iis qui ſumpturi ſunt differētia, nõ poſſumus: & tamen danda opera eſt vt medium terminum inter plurimum & minimum determinemus.Ne plus igitur quàm tres heminas,nec minus quàm vnam bibāt. B Iis verò qui ieiuni bibunt, dum apocottabiſmum exercent,tertia præterea epoti pars adiungatur:qui verò poſt longum tempus loti ſunt,portio cõſueta dari eis debet: itémque iis quibus à balneo vinum damus. Omnibus enim qui datum vinum biberint, ſequenti die ſi bibant, aquæ potionem commendamus:quam niſi eis perſuaſerimus,admonendi erunt vt pauco vino vtantur, & copia etiam alimenti minuenda erit. Qui verò febris infirmandæ cauſa ſecundum balneum ingrediūtur, in eiſdem vinis perſeuerare oportet: qui verò cauſa refectionis, hi debent ad robuſtiora tranſire: ſed trāſitus ne fiat confertim & repentè, ſed pedetentim. Nunc verò ſigna quæ ſequi eos debent quibus rectè vinum ſit datum, exponenda ſunt nobis: nam his cognitis mala quoque ſimul intelligentur. Ergo faciei rubor cum naturali coloris elegantia coniunctus,cõmoda ſpiratio,ſudores calidi per totum corpus, capitis leuitas, partium corporis agilitas, animi hilaritas,oculus humidus, conſequētur: tum verò ſentiet ſe rectè lotum, & ad vinū rectè erit affectus, & poſtquam biberit, cibos magnopere appetet, D & eorum vſum commodè feret, itémque ructus à quibus leuabitur excitabuntur, & à cibo potum quæret, moderati ſudores prodibūt,qui paulò poſt ceſſabunt: vrina excernetur, corpus denique reddetur molle & probè coloratum. Qui verò incommodè vinum ſumpſerint,eos ſequetur faciei pallor,& ſiccitas per omnia, vel certè plurima corporis membra,ac,ſicubi ſignificat,ſudor frigidus apparebit vnà cū capitis grauitate, in quo æger omnium artuum motus conſpicietur: itémque animi demiſſio, & ſtomachus ad cibum ſupinus, & ſitis E quæ ſedari potando non poterit, & æſtus in hypochondrio,& voluntas eructandi, nec vlli ructus fient: ſique fiant,nihil leuabunt. veſica ſæpe vrinam retinens, atque etiam paulatim eam reddens:eorum quoque pulſus denſus erit neceſſariò. Quum hæc tum omnia tum plurima appareant, ſi nauſea eos tentabit,vomitus ſtatim imperabitur. Si nauſea non adſit,ipſi tamē alioqui facilè vomant, tunc etiam vt vomant iniungemus: ſi difficulter vomant, aquam calidam potui dantes laborem ſedabimus:qui verò febrim habent,ſi euomāt, & longa fuerit F acceſſio, poſt vomitum exiguo cibo ſunt alendi: ſi breuis,poſt ſequentis diei ſomnum. Si non euomuerint, in iis cauere oportet diatriton, & mediis diebus aſſiduus potus tēporibus à nobis definitis dandus erit. noxium enim eſt quum febres poſt vini potionem accidunt,ſiccitate in ægro regendo vti:quamobrem par eſt vt continuis potionibus humectātes particulas corporis exiccatas,vini potione expediamus & liberemus.

Antylli de collutione,ex tertio de auxiliis quæ extrinſecus adhibentur, Cap. XXVIII.

G COllutio ſitim lenit, oris ſiccitatem humectat, linguæ aſperitatem leuigat,diſſolutionem mitigat, ac quod in dentibus viſcidum eſt, expurgat. Ac collutio quidem non ſolùm in remiſſione danda eſt, ſed etiam moderatè in omni tempore, præterquam in principio, ea vti poſſumus. Gargarizatio verò iuuat ipſa quidem parum,extremas ſtomachi partes humectans,ſed tamen magis etiam lædit, quum materiam ſurſum petētem efficiens,caput obſtruat.

De potu,ex libro eodem Antylli, Cap. XXIX.

H AQua calida quoquo modo omnibus ægrotantibus in temporibus opportunis danda eſt:frigida verò, præcipuè vt calorem qui non ex alia affectione, puta ab inflammatione,ſit exortus,ſed ipſe per ſe vexet,vt in ardentibus febribus flammeis,exhibetur. Per obſiſtētiam

verò frigidam damus iis qui frigidæ potioni sunt assueti,& qui alieni sunt ab vsu calidæ, aut quibus stomachus in morbo propter calidæ potionem subuertitur. Si verò ob febris æstum frigidam quis bibat, is voraciter & largius bibat:si ob aliam quampiam causam, parum & quasi sorbeat. Cauendum autem est ne statim à cibo bibatur nisi vinum & frigida:acetum nanque per se non damus, sicut ne vinum quidem, nisi quandoque paululum,& medicamenti vice. Posca verò datur iis qui sanguinem reiectant, præsertim verò si à stomacho aut vẽtre fiat reiectatio: atque etiam iis quos nausea vehementer exercet,& qui in nauigationibus nimium expurgantur. Quandoque etiam pituitosis poscam damus vt pituitam euomant:& oxymeli sumimus, vt affectionibus thoracem infestantibus succurramus,& quum quispiam fungos comedit, atque etiã vbi quis gypsum potauit,& magis quoq; vbi taurinum sanguinem bibit. Mulsum verò vinum vtrum alicui ægrotanti accommodatum sit, ego certè non noui:at melicratum & iis prodest qui febrem habent,& iis qui sine febre neruorum affectionibus correpti sunt. Hydromeli verò & apomeli,& melimalũ, ipsa per se nõ sunt idonei potus, quandoquidem facilè corrumpũtur & acescũt. Ori verò satis accommodata sunt iis qui non appetunt in febribus nõ prauis,& morbis qui iã inueterarint,& à quibus febris absit:si minus aptè datum alimentum est, nobisque placet statim à cibo & frigidam & vinum dare, horum aliquid sumemus:tum enim corpus & præsertim vẽtriculus & stomachus iam explera, nihil mali neq; à morsu frigidæ, neque à vini facultate, atque vino patientur. ex quo fit vt neque ieiunis, neque multo post cibum demus:quum simile sit si longo post cibum assumptum tempore, ac si ieiunis propinemus. Post potionem verò cibos statim offerre, ne accommodatum quidem est iis qui ieiuni præbibunt. vinum enim & frigida prius corpus lædunt quàm cibi ingrediantur. Sed neque conuenit dare iis qui multo antè comederunt,& postea superbibunt: nã quomodo hæc frigidæ morsum possint retundere, aut vini potentiam hebetare, quum iam cõfecta sint, nihil est quod afferri posse videatur.

Herodoti de potu,& quonam accessionis tempore potu sit vtendum, Cap. XXX.

QVum tota annotatio integra sectione in principiũ, statum & declinationem diuidatur, omnem partem ad potum præbendum necessariam inueniemus. Qui igitur sumpto cibo febricitarint, aut facta conuẽienti ciborum corruptione, si in principiis quoque annotationum nutriti fuerint, vel suspicio est nequid vitiosi alimẽti sumpserint, si eis vomendum esse iudicauerimus, his vomitũ post assumptum potum imperabimus. quibus quidem vt reliquiæ diligenter expurgentur, etiam secundo loco dabimus:& sæpe etiã vt res subiectæ temperentur,& per inferiora secedant. Sed aliæ quoque circunstantiæ inueniri possunt, quæ potum in principio annotationum postulent, qualis est infantium ætas:sed id demum tempus opportunum existimamus quum nec serius nec citius datur. Qui verò potũ auersantur,& ob eã causam in periculo versantur, id quod in difficilibus instantiis fieri solet, si in principio accessionis potum expetant, non erit eis negandus:in temporibus verò incrementi plures causæ dãdi potus sunt. Ergo si vehemẽs sitis in accessionibus quosdam inuadat, ferrique ea ægrè possit, nõ ex malitia & incremento morborũ, sed ex quadã propria mali qualitate, omnino necesse est symptoma mitigare: quod nisi fiat, febris magnitudinem multo magis sitis augebit. Qua in re spectanda est etiam ægrotantis natura: nam si in cæteris tolerans patiénsque sit,& sitim non ferat, profectò aptus erit vt in accessionis incremento bibat:& item qui multum biliosi humoris in stomacho aceruãt,& magno cum labore id reiiciunt,& quodammodo leuantur:sed extrema frigent pallidique ipsi sunt,& propè deficiunt, neq; decubitum ferunt, exusti atque enecti siti, quanuis ab excretione leuari debuissent, quum ex quibusdam numeris constitutis hæc vicissitudine quadam patiantur, neque quiescunt, neque ad extremas vsque partes febris perue-

A nit, si multum humoris eis præbuerimus, eos quodammodo abluemus. Iis quum euomuerint, accidit vt statim post assumptionem & vomitum, calor confertim per corpus euehatur,& ad status proprietates proximè accedat. Sique partitio annotationis in imparia distribuatur, vt maior pars incrementi, minor verò status sit, tempus potionis dãdæ erit in accretione:siquidem illud proportione respondet tempori status, quoniam in iis temporibus causa dominatur,& homo ipse vexatur. Citiꝰ quoq; alẽdi
B sunt qui facultates habent quæ facilè opprimuntur, quos multo antè non solùm potu dando communire oportet, sed cibis etiam præbendis. Qui verò in febribus difficulter bibant, quia stomachus ex peculiari calore exaruerit, si magnitudo febris sit, hi nisi continenter bibendo humectentur, cum magno suo damno in tempore alimenti reparantur. Nonnulli sunt qui ex suffocatione talia patiũtur à quibus periculum suffocationis imminens auertentes, ante statum potionem dabimus. In iis autem qui suapte natura non appetunt,& cum labore sumunt ea quæ offeruntur,& præcipuè si siccitas os occupet, continuo po-
C tu vtendum est, quum maior inde propter res futuras euasura sit vtilitas. Citius quoque potum damus iis quibus attractiones ingentis famis accidunt, vt symptoma mitigemus. Atque calidi quidem potus dandi tempus exposuimus:siquid omissum à nobis sit, facile erit ex iis quæ dicta sunt inuenire. Frigidi verò potus, quum incipitannotatio, vsus est in iis qui sanguinem fundũt:in accretione verò dandus est iis qui propter aliquem casum sumere calidũ non possunt. Frigida verò potio quæ arden-
D tibus infirmandi causa datur, ante remissionem in ipsius status tempore præbetur:eadem exhibendi tempora sunt tepidæ, lacteæ & gelidæ potionis. Calidæ autem exhibitionis diuersa sunt tempora:nam si detur in principio annotationis vt vomitus cieatur,& copiosa & tepida detur: simili quoque modo si propinetur vt vehementem & ardentẽ sitim extinguere velimus, siq; vnà cũ defluxionibꝰ multi acres biliosique humores in stomachũ confluant, si quidem eo tempore quod sumptum est, non superatur, sed excernitur. In frigida verò potione ad sitim tollen-
E dam, facere debemus vt paulatim eam sumant,& parcè bibendo diutius in potione immorentur: at quum mouẽdi vomitus causa bibitur, vt confertim ac quantum vno haustu possint, ea vtãtur. Si verò propter annotationis longitudinem, aut virium vexationem, aut propter iam memoratas circunstantias demus, quum in accretione aut statu sint constituti, moderata potio danda erit, vt neque solùm gustent, neque etiam se expleãt: commodum nanque in febribus est, ventrem vacuum & non tensum seruare. Qui verò propter siccitatem,& propter suffocationẽ
F ex ipsa ortam siccitate potum sumunt, in quibus etiam seruari volumus quæ ad potionem pertinent, eis paulatim & continenter offeremus. Si verò etiam febricitantes aut stomachi aut alui fluoribus vexentur, tunc etiam cauendum est ne potio confertim sumatur, quandoquidẽ symptomata excitat atque irritat:optimúmque est vt ex vasculis quorum perangusta sint ora, paulatim bibãt:quòd si in remissionibus potum præbeamus iis qui defluxionibus tenentur, nunquam nec multum nec affatim & cõfertim dabimus, sed eo modo quẽ diximus. cæteri ad expletionem vsque bibãt. Siccis verò & quorum caro occlusa est,
G & ex omni parte constricta, plus dandum est quàm vt sitis postulet ratio:sique opꝰ sit, iterũ dãdũ: eadẽ enim & vnius & plurium potionum est occasio. Facienda tamen coniectura est an primus humor concoctus sit:& corporũ natura est indaganda, non autem desiderii ægrotantis habenda ratio. nam si sudores qui post datam potionem apparẽt vtiles sint ac bene cedant, perseuerandum est in secunda potione propinanda:si verò copiosis largioribúsq; sudoribus opus sit, ipsi verò cessent, excitandi erunt. Quũ
H verò singultus infestet, aut sicca tussis intendatur, pauca calida absorbenda est: gelida verò aut frigida si pro calida detur, iisdem modis iisdémque temporibus danda est: si verò vt sudores aut alia symptomata cohibeantur quæ suprà numerauimus, paulatim & ex maioribus interuallis exhibenda:itémque frigida quæ à cibo datur, pauca esto:

frigida verò quæ in febribus ardentibus certatim datur, aut lactea, aut gelida, quomodo danda sit, in libris ad curationem pertinentibus explicabimus. Aqua verò quæ potatur, sit optima, & decocta ad carbones in vase fictili: sed nos aquam in vitream phialam immittimus, & in aquam feruentem indimus: quæ sic parata, omni reprehensione caret. Si praua sit aqua, vbi decocta fuerit, sub dio teneatur: frigida verò, pura esto frigida & mollis. Si verò accōmodatè atque aptè tepefiat, lacteáque aut egelida reddatur, diuersis rationibus ea erit vtēdum, facta comparatione cum calida. Cæterùm tepida ita temperetur. Calidæ aquæ potui accommodatæ cyathis quinque vnus frigidæ addatur: egelida verò sic muretur, vt calidæ cyathum vnū & frigidæ quinque habeat: lactea verò ex pari vtriusque mensura temperatur. fit autem intenta quæ frigida est: si verò remissa sit, plus frigidæ erit adiungendum.

De potionibus quæ ægrotis conueniunt, Cap. XXXI.

Febricitantibus optima potio est melicratum aut oxymeli, quorum cordi est accommodatū. Aqua verò in febricitante omni morsu vacat, excretiones verò non admodum facit. Aquæ verò in quibus aliquid maduerit, in quibus vis adstringendi inest, non sunt incommodæ vētris perturbationibus, & valent etiam ad vomitus cohibēdos, quibus mellis & oxymelitis potio est aduersa. Mala verò dulcia, æstiuo tempore in tenues partes dissecta, in aqua macerentur vsquedum aqua colorem inde contrahat: vel Cydonia mala matura secantur in partes, & similiter macerantur. quod verò ex malis fit, dandum præcipuè est iis qui bilem vomunt, & quibus fluit aluus: sed ne mala aciditatem vllam habeant, diligenter considerādum est. Simili quoque modo pira sunt maceranda quæ acerba dulciáque sunt. Omne autem dilutum quod ex piris conficitur, maiorem vini facultatem refert. Secundas in hac refert id quod ex malis fit cydoneis: minimè verò quod ex crudis palmulis paratur: éstque præstātius id quod ex semimaturis cōficitur. Myrta verò tenera macerata passo vinosam quidem potionem, sed tamen morsus expertem & lenem faciunt. Succus verò qui ex Punicis extat, non minus quàm quæ dicta sunt vinosissimus est: éstque hic quoque succus lenis, & nihil habet caloris. Atque hisce dilutis quæ acerba sunt vti poterit quispiam in iis febribus quæ & turbationis expertes & tutæ sunt, & omnino in iis quos citata aluus exercet. Diluta verò quæ à sorbis pirisque siccis & myrtis, itémque palmulis fiunt, minus strigmenti modo crassa sunt. vti his poterimus in iis quibus vinum non est dandum. Acini quoque vuarum conscissi macerantur, sed eorum decoctum est vtilius, quod adstringendo est efficacissimum: nec vllam aliam acrimoniam neque aciditatem habet. Vina verò quæ ex myrtis, fauis, tritico, & hordeo fiunt, nihilo imbecilliora sunt quàm quæ ex vua conficiuntur, sed multo tardiora peioráque sunt: at quæ ex palmulis & ficubus fiunt, quum in principio bibuntur, similia dulci vino gustantibus videntur, at facultate multo deteriora & grauiora, & ad conficiendum difficiliora: quum verò inueterascunt, similia vino austero & calore & facultate redduntur.

Philotimi de potione quæ antè & post cibū datur, Cap. XXXII.

Qvum post cibum potus confertim sumitur, vsu venit vt stomachus, & præsertim superior, fiat latior, venter extendatur, cibi madescant, & parentur vt diffundi queant: os, partes capitis, guttur & ventriculus calefiāt. Qui verò nocte frigidam bibunt, iis omnia prædicta loca refrigerantur, & alimentum quod non longè aberat vt calefieret, perfrigerat, & coctionem impedit: alimētúmque feruens, & bullas in eo iam excitatas deprimit atque deponit, facitque vt quiescat, partémque alimenti iam dissolutam & eliquatam reddit crassiorem. Siquis verò frigidam ieiunus bibat, in eo quoque eadem loca perfrigerari, & citò, & plurimum humorem & calefactum minus ex ventre in corpus distribui, & pituitā quæ in vētriculo continetur, fieri crassiorem contingit. Iis verò qui ex laboribus, balneis & febribus bibunt, cum distributio humoris celerrimè fit, tum mistionem minus sustinet: alimentúmque quod in venis est, & os, & vultum, & stomachum, & ventrem maximè perfrigerat, & succos qui venis cōtinētur, paruo tēpore refrigerat, ac crassiores facit.

A

Rosacei confectio, Cap. XXXIII.

Rosas purgatis sordibus & exectis vnguibus, in peruetustum vinum quot velis coniice, non tamen aceruatim, sed paulatim: singulísque diebus calamo qui ad fundum vasis pertineat commoueto, ita tamen vt ipsum diligēter obtures, ne fiat perspiratio, & finito triginta dies: quibus lapsis vinum defæcabis, & in quinque eius sextarios vnum mellis sextarium coniicies: itémque operculo B probè concludes, & quum triginta dies sic permiseris vt consistat, vtitor.

Eiusdem alia composita confectio.

Rosis, exectis vnguibus, iniice mellis sextarios senos, & per annum ita finito: tum huius compositi cape libram vnam, mellis puri libras quinque: eisque omnibus læuigatis vini optimi sextarios decem affunde.

Hydrorosatum.

Mellis optimi libras XXX. foliorum rosarum libras X. aquæ fontanæ libras LX. coque aquam donec ferueat, C & ablato ab igni vase, rosas iniice: tum vas obturabis donec perfecta sit facta concoctio. vbi coxeris, mel separatim coquendo spuma expurgabis, & defæcatis rosis, mel decocto rosarum infunde.

Aliud rosaceum.

Vini quod primùm exprimitur, pondo XXI. mellis pōdo VIII. foliorum rosarum pondo III. rosæ vino immadescant dies quindecim, tum è vino per colum traiicies, mélque excoques, & spumā abiicies, & vino in quo rosæ maduerint addes, & probè obturata sic permittes. D

Aliud rosaceum recens.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. foliorum rosarū pondo II. tritas vt par est rosas vino biduum admisceto, tum rosis excolatis & melle cocto, vtrumque cōmiscebis, & probè obturata dimittes.

Violaceum.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. violarum manipuli CCXL. has in folia redactas in vino triginta dies macerabis, tum violis colo traiectis, mel coques, tum vtrumque in vnum compones, & obturata ita sines. E

Chamæmelatum.

Vini ascalonitæ pondo XXI. mellis pondo VII. granorum chamæmeli vnc. VI. grana vino diebus quinis macerato, iisque excolatis, mel coquito, & abiecta spuma in vnum omnia rediges, & obturata permittes.

Conditum ad lapidem in vesica frangendum.

Mellis sextarius, vini sextarii quinque, piperis vncia, saxifragi drach. quatuor, spicæ nardi tantundem, carpesii, zinziberis, mei, assari, cassiæ, sinonis, petroselini, acori, gētianæ, dauci singul. drach. IIII. sicca melle despumato, F & vino componantur, & vas in quo posita fuerint, dies CCX. ita finito vt fiat concoctio.

Conditum.

Mellis libras X. vini prioris libras XXX. piperis vnciam vnam, piper contundendum est, vinóque admiscēdū, tū mel despumatū cū vino cōpones, & obturata fines.

Anisatum.

Mellis lib. X. vini prioris albi lib. XXX. anisi vnc. V.

Ex iunco odorato.

Ad drachmas XVI. iunci odorati adde croci pōdera G XII. mastiches drachmas XVI. hæc omnia contrita vino compones, mélque despumabis, & omnia simul miscebis obturabisque, & ita permittes.

Styracatum.

Mellis libras XXX. styracis libram vnam, vini libras sex, mel despumato, styracem terito, commisceto, & cum melle despumato: vinum in mortario misceto, & manu tua excipiens vtitor.

Absinthite.

Ad vini sextarios quinquaginta iniice, costi, folii, H amomi, casiæ, singulorum semissem, mellis sextarios X. & absinthium herbam pauco vino macerabis, & prædictis rebus tātum eius diluti affunde quantum tibi gustāti rite confectum esse videatur.

De decubitu, ex Antylli quarto libro, de auxiliis quæ fiunt. Cap. I.

Decumbere autem confert iis qui acuto morbo detinentur, quoniam qui ita laborant, lassari non debent: qui verò diuturnis morbis sunt correpti, solùm confert decumbere quum vrget accessio. at in interuallis etiam moueri nihil prohibet, quum motione & variis quoque excitationibus indigeant. Figura autem decubitus eorum quibus caput labo rat, in sublime vergat, præterquam in phreneticis, quoniã in eis humilem atque inclinatum decubitum volumus: quia decubitus in sublime elatus quodammodo eos perturbat. Præterea iis quæ in thorace accidunt, sublimis decubitus est accõmodatus. In dysentericis verò & cœliacis decubitus conuenit ad ilia inclinatior. In gonorrhœa, satyriasi, & renum dolore, in vtrunuis latus decumbere potest: nam gonorrhœa & satyriasis exacui exacerbarique solent locis excalefactis, quum in reclinato decubitu manent. renum dolor tum exacerbatur quum lumbus ea figura comprimitur. iis autem qui non nutriuntur, quique tardè concoquunt, in sinistrum latus vtile est decumbere, vt iecur ventriculo circunfusum, eundem calefaciat. In scirrhosis verò iecoris affectionibus, & tumoribus, & inflammationibus contumacibus, in dextrum latus decumbere est melius: quemadmodum si lien eisdem malis correptus sit, in eum decumbere satius est. sed in torminibus intestinorum, & in ilei atque coli affectionibus, medius inter supinum & sinistrum conuenit. Cauẽdum autem est in colicis ne illorum dolorem mitigemus, à pedibus decubitum altiorem facientes, quum hic decubitus & caput & instrumenta sensuũ repleat. Præterea quos ventris dolor aut eiusdem frigus vexat, eis quoque talis figura decumbendi non est accommodata.

De quiete, ex eodem libro, Cap. II.

Quibus decubitus iis etiam quies & tranquillitas conuenit, ac præcipuè quidem in principiis accessionũ, itémque incrementis, & post cibum nuper sumptum, & quum quis dormire cogitat, apta est quies atque tranquillitas.

De ægroto abstinendo, ex eodem libro, Cap. III.

Abstinendus æger est quum carnis & sanguinis copiã cõtrahere volumus, itémq; cibos incõcoctos coquere, plenitudinẽ euacuare, defluxiones siccare, eásq; præcipuè quæ ex plenitudine oriuntur: quæ res madores quoque mitigat: sed & dolores ipsos lenit quos acrimonia excitauit: qui verò ex plenitudine oriuntur, eos irritat.

De somno & vigilia, Galeni, Cap. IIII.

Somnus semper humectat, nõ secus quàm vigiliæ semper exiccant: non tamen aptus vt calefaciat semper aut refrigeret, verùm quum in iis qui febrem non habent, pituitosos aut crudos, aut quouis modo frigidos succos in corpore inuentos cõfecerit, atque incoxerit, ex eisque probum sanguinem procrearit, tunc hominem insiti caloris incremento calefaciat. at quum ex huiusmodi humorum putredine iam febricitantes occuparit, tum febris calorẽ extinguens, proprium verò augens, eos refrigerat. Quum igitur somnus proprium calorem augeat & roboret, eum verò qui præter naturã est cõminuat & extinguat, meritò etiam quis vno & eodem tempore corpus frigidius simul & calidius seipso à somno reddi censebit. Quum verò duplex læsio existat ex somno, altera communis, quando ægroti in principiis accessionum dormierint: altera propria in quibusdam morbis, quando in aliquo alio tempore dormierint, hãc periculosam esse existimare debemus: illa enim neque mortem, neque aliquod aliud graue significat, quum naturã temporis consequatur. In principiis enim accessionum, calor & humores in profundum corporis vergunt, ac si qua inflammatio in visceribus sit, A meritò augetur: si que humores aliqui ad ventrem confluant, non concoquuntur illi quidem vt in aliis somnis; sed multo plures fiunt. quamobrem eo tempore vigilias ægrotis imperamus, spiritus, sanguinis & caloris qui in eis est lationem ad exteriora, quæ à vigiliis fit, opponentes, tanquam maximum auxilium lationi eorundem ad interiora, quæ in principiis accessionum efficitur. Ex somnis verò qui aliis temporibus capiuntur, maxima ex parte vtilitas manifesta cõsequitur, præsertim verò vbi morbo declinante adhibeantur: nam & in statu etiam aliquando B manifestam vtilitatem somnus affert: quandoque etiam in extremis incremẽti partibus quæ statum contingunt: euidentissima tamen omnium vtilitas est ea quæ affertur in declinationibus. Veruntamen quum somni nocent, minus exitiales sunt iam consistente atque increscẽte accessione: præcipuè autem perniciosi sunt in declinationibus. quo enim tempore aliquid est vtilissimum, si præterquam quòd nihil prodest, etiam nocet, mortem iurè significat. Iam ex somno læsiones sunt quæ sunt vtilitatib[9] C contrariæ, tum quòd febres ab eo non dissoluantur vel etiam augeantur, tum quòd dolores intendantur, & fluxiones multiplicentur, & inflammationes crescant. Ex succis verò quibus cõcoctione opus est, eis somnus prodest: quibus verò digestione per halitũ, vigilia: præterea succos qui in ventriculum, intestina, & iecur vergũt, somnus intendit, vigiliæ reuellunt: itémque in humoribus quorum crassitudinem aut lentorem attenuare oportet, vigilia vtilis est, sed non immoderata. sunt enim etiam in parte cõcoquendi, id quod somnus efficit. Maxima verò læsio frigidis humoribus accedit quum quispiam permittit vt D quantum illi postulent dormiatur: eò enim propter frigiditatem inclinant. veruntamen eis non prodest, sed tantùm in huiusmodi humoribus dormiendum est, quantũ satis sit ad vires quæ in vigilia laborarunt reficiendas, & ad quandam concoctionem obeundam. Somnus nanque fit vel quum naturalis calor propter aliquem laborem aut nimiam siccitatem ad alimentum conuertitur, vel propter nimiam humiditatem quæ foras extendi non possit: ac prior quidem & salubris & naturalis est: alter verò est qualis in comate & lethargis euenire consueuit.

E Antylli, de vtilitate quam somnus affert, ex quarto libro auxiliorum quæ fiunt, Cap. V.

Somnus remittit quæ tensa sunt, emollit indurata, fundit cohærentia, inæqualia ad æqualitatem perducit: itémque quassationes & animi turbationes sedat, spiritũ lenit, defluxiones sistit, humores qui sunt in corpore crassos faciens. Somni verò tempus in morbis intermittentibus est quum fit remissio: quòd si longior sit accessio, tũc & status & declinationis tempus accommodatum est. at F tempus principii est inutilius: atque etiam minimè aptũ est id quod accessiones antecedit. In incremento verò si breue sit, non est in eo refugiendus somnus. at si longius atque post medium diei fiat, tunc est prohibendus: suapte enim natura omnis vespertinus somnus est malus. Verùm si post mediam noctem, & præsertim circa diluculum, medium quodammodo incrementi contingat, permittendum est vt cõtinuò dormiatur. Nox autem est die aptior, in ipsaque nocte accommodatiora sunt ea quæ post horã tertiam sunt, & præsertim vltima: in die verò, G diluculum & pars vsque ad meridiem cæteris præstant.

Eiusdem, & ex eodem libro, de vigilia, Cap. VI.

Vigilia plenitudinem per halitũ digerit, quæ in vẽtre sunt minuit, & vt per partes infernas exeant præparat: languorem dissoluit, grauitatem dispensat, resoluta corrigit, & robur naturæ atque animo adiungit, sudores cohibet. Iis verò qui ex medicamento purgãtur vt vsque ad perfectam purgationem vigilent, imperandum est. post etiam sumptum tunc cibum & potum, itémque in accessione & ante accessionem, vt quum de somno

loqueremur memorauimus, vigilare homines debent. A Vigilias inducunt frictiones duriores sine pinguedine,& magis etiam si ex lineis pānis crudis obeantur: præcipuè autem crura fricentur: vnguináque cōueniunt quæ acriora sunt, quæ nitrum, aut euphorbium, aut limnesten, aut cachry, aut cardamomum, aut pyrethrum, aut vuam Taminiam, aut granum Cnidium, aut sinapi capiunt. Cataplasmata quoque cruribus ex sinapi superdentur. Vigilias etiam faciunt hæc, pruritus violentus, pilorum euulsio, digitorum tractio, stomachi vellicatio digitis infectis facta, quæ ano admouentur atque induntur, quorum est B iam descripta materia: ex iis quæ odorari solemus, quæ fœdi sunt odoris, quæ sternutamenta cient: acria medicamenta oculis admota, aut oleum ipsum infusum: cucurbitulæ inguinibus affixæ, clamores cōtinui, nūcii turbulēti, sermones qui affligunt & cruciant. Spectacula verò nō solùm vigiliarum sunt efficientia, sed etiam propensionem in somnum nimiam dissoluunt: ergo quid fiet incommodi si adhibeantur.

Eiusdem de sermone, ex eodem libro,
Cap. VII. C

Sermo vim quandam habet vt caput impleat, & grauitatem afferat: quinetiam vires dissoluit, idque præcipuè in febribꝰ, & magis quoq; in accessionibus. Sitim etiam inducit ac linguam siccat. est itidem lippientibus & quibus sanguis è naribus funditur, & maximè iis qui sanguinem reiectant, incommodus: est autem aptus iis qui præter modum ad somnum sunt propensi.

Eiusdem de vociferatione, ex eodem libro,
Cap. VIII.

Vociferatio est thoracis & vocalium instrumentorū: D & prius etiam quàm horum, naturalis caloris exercitatio. Calorem nanque auget, purgat, firmat & attenuat: solidas verò corporis partes, robustas, puras, & offensæ minimè obnoxias reddit. Vociferatione autem vtimur quādoque ad morbi medelam, vel vocis defessæ, vel totius etiam corporis: quandoque verò vt vocem vel ex morbo, vel suapte natura malè affectam emendemus. Conuenit autem hæc stomachicis, vomentibus, acidum ructātibus, ægrè concoquentibus: atque etiam accommoda est iis quibus pituita redundat in corpore, & mulieribus E prægnantibus, fastidio (cui picæ nomen est) obsessis. Capitis verò affectionibus non est idonea, quūm nescio quid facultatis ad replendum caput & instrumenta sensuum capite contentorum habeat. Iam verò iis qui cibi fastidio tenentur, quíque non aluntur conuenit: præcipuè verò languidis, hydropicis, & asthmaticis, itemq; refectionibꝰ ex morbo accommodatissima est. Nunc verò quoniam vox laborat, partim propter longam & nimiam loquelam, partim propter clamoris magnitudinem, partim propter acumen & contentionem, partim verò propter silētium, quasi F suarum actionum oblita, ideo fit vt in hisce omnibus quæ dicta sunt, vociferationis vsus sit vtilis, quum longā loquelam dissoluat, & noxæ quæ ex clamoris magnitudine contracta est, placida & quieta imminutione medeatur: acumini verò occurrat, grauiores sonos inspergendo. Qui verò ex silentio oritur, quanuis non propriè vocis sit labor, tamen cum vocis labore proportionem quandā habet: quocirca ad eū quoque vociferatio est vtilis quæ vocem exerceat. Si denique vocalia instrumenta defessa G sint, totúmque corpus suum tenorem non seruet, aut lassitudine obsideatur, tunc ad eorum restitutionem & curationem vtilis est vociferatio.

Quis sit vociferationis modus, eiusdem &
ex eodem libro, Cap. IX.

Qvi vociferaturus est, debet quum aluus deiecit, fricari leniter, ac præcipuè partes inferiores, faciémque spongia madefacere aut abluere: & prius sensim loqui, ac per interualla mediocria. sed melius est vt prius deambularit, pòst verò ad vociferationē accedat. Is verò qui doctrinæ expers est, vociferando dicat quorum me- H minerit, quæque clara, & multas habere lenitatis & asperitatis mutationes videantur. Sin autem versus sciat, iambicos dicat, & tertius locus elegiæ detur, quartꝰ modulis numerísque. qua in re præstat etiam memoria recitare quàm legere. In primis autem vociferandum est, vocem quam grauissimis fieri sonis potest producendo, tum ad acutissimos eandem redigendo: deinde quum non multum in acuto sono permāsum sit, retro vicissim paulatim reflectendum, vocem diminuēdo, donec ad grauissimā à qua ductum initium est, reuertatur. Modus verò à viribus, animi alacritate & consuetudine sumendus est.

Antylli de salubri vociferatione,
Cap. X.

Qvum vocis exercitationem rite initam omniū præceptorum ad sanitatis tutelam & conseruationem efficacissimam esse vsū quæ experientia didicerim, dedi operam vt & auxilii naturam, & qua via & ratione adhibeatur, quoad eius fieri à me potest, describerem. Nunc igitur quisnam modus veræ exercitationis vocis, ad firmam & diuturnam corporis valetudinem sit, dicendum est nobis. Vox omnis fit à spiritu per respirationem atque inspirationem deprompto, & formato ab iis instrumentis quæ natura ad hunc vsum est fabricata: vt eius materia sit respiratus aër, ars verò (si ita dicēdum est) partes corporis quæ aërem extendunt atque dilatant. Ergo necesse est eius præstantiam & vitium, aut in spiritu aut in spiritum formantibus instrumentis versari. Instrumenta autē sunt, extremorum asperæ arteriæ locorum, eius quæ epiglottis dicitur, oris partium, linguæ, palati, dentium, & labrorū harmonia commoderata, atque ad actionem rite disposita. Considerandum igitur est qualis aër, & quomodo dispēsatus, optimam vocem efficiat: ac in acutissimis quidem sonis vsu venit vt comprimatur & angustetur collum, & mentum compressum vehementer suprà à locis quæ ad gurgulionem sunt, ad extremas linguæ partes cōprimatur & angustetur, atque etiam vt ad prædictarum partium proportionem totum corpus simul attenuetur, & aer ad mensuram distantiæ locorum pertrāseat: & in pronunciationibus & melodiis quæ ex ipsis fiunt, & collum, quammaximè fieri potest, dilatetur atque amplificetur, & os ad extremas linguæ radices à locis quæ ad gurgulionem sunt maximopere abscedat & diducatur: & in pronūciando multus spiritus exsuffletur, totúmque reliquū corpus remittatur, & propter raritatem relaxetur. Ergo acutiorum sonorum exercitationem inutilémque intentionē quam hypate paulatim efficit, aut artificiosam accrescēdi industriam, vt multum valeat, sinere deberet. Quòd si ad corporis tutelam suauitas cantus, & vocis præstantia conducat, grauiorum sonorum vocem exerceamus: etenim aër quamplurimus respiratione in corpus per arteriam & per cæteros apertos cutis meatus occultos attractus, maximum momentum afferre, & præcipua præstantiæ vocis esse videtur portio. Id verò fit vel maximè à multa vasorum aërem attrahentium latitudine. Latitudo verò à concinna exercitatione conficitur, quum nos meatus accommodatè diducimus, & dilatamus, & paulatim quamplurimū excipere aërem, & rursus eūdē exsufflare conamur. Parum enim deest quin omnes virtutes quas pronunciatio affert, à spiritus multitudine & copia præstari comperiamus. Nam neque quispiam vehementem sonum vnquam ederet, nisi vehementi propter copiam spiritu vteretur: neque magnum quippiam, nisi ei magna spiritus copia abundaret. Sed nec etiam longum tempus duraret, si nō vocis productioni spiritus multitudo suppeditaretur: sicut etiam nec densum, aut clarum, aut plenū quid emitteret, aut propter paruitatem, & imbecillitatem inspirationis inanem, raucum, solutúmque sonum ederet, quū perspectas perspicuásque dictiones reddat, aut quū propter spiritus exilitatem, quasi celet quæ dicuntur atque impediat, nec ad pronunciandum sit satis: quo tempore nulla re alia vocem corriger, nisi multo spiritu vtatur. Quum igitur copia aëris per spirationem attracti maximum pondus afferre ad vocis præstantiam videatur, in primis eius habenda est ratio ei qui vocem exerceat. quis autem sit modus huius curæ & diligentiæ exponendum est. Ergo quum spiritus in nos attractio fiat, diducto pulmone, & ventre, & meatibus qui in tota sunt carne (aër enim intro vi pellitur ad eam capacitatem à diductione factam, naturali quadam necessitate, vt quod vacuū est impleatur)

nos eum per nares atque os ingredientem videmus, ac multū etiā eius per toti⁹ cutis meat⁹ ingreditur. Eo pluś autem externi aëris intra nos recipiemus, quo maiorem fecerimus capacitatem eorum locorum quæ sunt eundē attractura. Quamobrem quorum densa cutis est,& meatus angustos habent,exiguæ vocis sunt,& ad sonos edendos imbecilliꝰ:rari verò,& quibus vasa aperta sunt, vehementem vocem edunt. Ac pueri quidem, & mulieres, & eunuchi,vocem imbecillius quàm viri emittunt:id quod eis propter meatuum angustiam contingit: atque etiam ægrotantes,ob eandem causam minorem vocem quàm benè valentes habent.Quū ergo ostēderimus causam vocis corrigendæ esse aërem spirando attractum, aërisque causam esse meatuum dilatationem & diductionem, cōsequens est vt quomodo hæc ipsa fiat, considerandum esse videatur. Quoniam igitur omnis corporis capacitas & cauitas duobus modis augetur, & paulatim diducitur, vel quum tunicæ quæ cauitates amplectuntur, ex omni parte in orbem concluduntur,vel quum corpora ad id accommodata ex additione augentur, vtriusque ratio nobis habenda est,& meatus dilatandi:in qua re densationē omnem,& eam quoque inducentes causas fugere debemus:vt maximè remittatur,quod non tensum est,in longitudinem:quod verò fusum est, in latitudinem, & moles corporis conseruetur. Præterea verò aërem augere oportet,tum per inspirationes paulatim adductum respirādo, & amplius vasa ad ipsum excipiendum accommodata diducendo, tum etiam conando ex additione quàmplurimum foras excernere,& spiritum prius ingressum exprimere,& vacuare violētius. Nam & carnis remissio atque fusio latitudinem meatibus præstabit, quum copiosioris aeris per respirationem adductio eos ad maiorem semper latitudinē diducat:& expirationis assiduitas,quò plurimus spiritus reddatur,magnopere meatus diducit.Quo enim quispiam maiorem diligentiam adhibuerit vt thoracem spiritū per expirationem vacuet,eo copiosiore aëre,vt in illius cōsumpti locum sufficiat,indigebit.Ex quo conficitur vt vocis exercitatio corpus meatuū diductione rarefaciat:cæteræ verò exercitationes omnes carnē stipant,densant,& constringunt:illa verò leuem molem corporis meatus dilatando: cæteræ verò solidam, duram & grauem efficiunt. Atque ex ipsa vocis exercitatione & raritate quam ipsa inducit, videre est carnem obsequentem,& ad omnem actionem maximè tractabilem reddi: ex aliis verò exercitationibus, resistentem, duram, ægrè sentientem.Ideo fit vt idiotæ & plerique athletæ ingenio sint stupido tardóq;. Ergo vocis exercitatio est cæteris antepo nēda. In primis enim in ipsis lectionibus accommodatis perspicuas humorum redundantium excretiones facit:qui verò maiore vi legunt,maiores, atque adeo etiam per sudores:qui verò lenius legunt, per occultam exhalationem quæ in tota mole corporis efficitur: atque in omnibus simili modo per effluxionē,quū expirando multi humores extrà efferuntur,& ex irritatione facta à vociferatione & attenuatione, vt multa excrementa,& sputa & muci,& pituitæ prouentes excreentur. Iam verò ex robusta respiratione quam vociferatio præparauit, præterquam quod vasa absterguntur, multi etiam humores cōsumuntur,qui & clàm per corporis extremitatem, & per nares & per os efflantur. Iis verò qui recalefaciēdi ex frigiditate sunt,ecquod maius auxilium afferri potest quàm actio respirationis exercitatæ? Spiritus enim calorem nostrum assiduo motu ex collisione attritúque excitat & suscitat,talémque reddit per incessantem actionis in corpore nostro feruorem. Quocirca si nō singulas in nobis partes respirationis refrigeratione refrigeramus, lateat nos similia pati qualia patiuntur ii qui in maiorem humiditatem cadunt quàm sit in nobis,atque etiam vehementissimæ refrigerationis correctionem eos rectè consequi qui rite vociferatione vsi fuerint,dictum est. Quinetiam si in nostris corporibus siccitas & calor præter modum redundare videantur,multus aer per meatuum latitudinē respirando ingrediens,quæ exiccata sunt,maximè humectabit:& quum sit tenuiorum partium,& liquidior quàm

A omnis aqua,duritiem à siccitate inductā emolliet. Porro autem calorem qui in corporibus præter modū fit, quid attinet dicere,quū à nullo alio magis quàm ab aere continenter per respirationem attracto refrigeretur atque extinguatur.Oportet ergo sæpe legere,corpúsque totum laxare & remittere,carnémque raritate perfundere, arteriā cæterósque transitus spiritus studiosè diducere,& per grauissimas vocis terminationes modulari. Vt autem procul à nobis valeāt soni qui ex additione ad notas studiosè conscendunt,faciendum est. scimus enim & viribus & B intentioni meatuum, alienissimum esse vocis acumens Sonorum verò concinnitates & varietates, mutationibꝰ cantus temperatis conueniunt,sed nihil est quod ad salubrem corporis tutelam conducant. Vociferationibus verò quæ per hypatas fiunt,quammaximè fieri potest, sonū dilatare cogunt:at in iis qui legunt ita vt audiantur,aut differunt,internam humiditatem euidentissimè confumi declarat dēsus vapor ex ore legētiū prodiēs, & superfluitates vetustiorū humorū qui vnicuiq; meatui adhærēbant,quæ excernuntur non solùm in prædictis expiratio- C nibus, sed per alias quæ extemplò appareant, vt per sputa, mucos, pituitam, quæ expelluntur: quibus omnibus corpus ipsum causas morborum effectrices extrudit & reiicit.Prædictis autem vocis actionibꝰ neque temere neque inconsultò vtendum est,ac præsertim iis qui huic exercitationi non assueti incipiunt,neque etiam quū prauorum corruptorúmque humorum adsit copia. Quinetiā vox non est exercenda tum quum magnis & euidentibus cruditatibus stomachus obsidetur,ne ex actione inspirationis & expirationis quæ firmior & citatior facta sit, dū D vox in magnitudinem & multitudinem accreuit, vapores corrupti largius per corpus distribuantur.

Galeni de exercitationibus, Cap. XI.

Non omnis motus exercitatio est, sed solùm vehemētior. Quoniam autem id quod vehementius est, in iis est quæ cum aliquo cōferuntur,fit vt idem motus alteri sit exercitatio,alteri non sit. Terminus autem vehementiæ est anhelitus alteratio, vt motus qui anhelitum non mutant, nondum exercitationes vocemus. Quum igi- E tur vehemens motus exercitatio sit, necesse quidem est hæc tria ab ea perfici in corpore quod exercentur, duritiem membrorum ex mutuo attritu,innati caloris incrementum,& spiritus citatiorem motum: sequi verò hæc reliqua omnia priuatim cōmoda quæ corpus ab exercitatione consequitur:vt ex membrorum duritia,tum vt minus ex labore patiantur,tum ad actiones robur: ex calore tum deducēdorum in corpus validiorem attractum, tum alterationem magis expeditam, tum nutritionem præstātiorem,tum singularum corporis partium fusionem:cuiꝰ F fusionis beneficio,& solida fieri molliora, & humida tenuari, & meatus dilatari contingit:ex vehementiore verò spiritus impetu,& meatus purgari, & excrementa expelli necesse est. Calefaciunt igitur ac refrigerant exercitationes,superuacaneas humiditates per halitum digerēdo:ac morbos etiam frigidos & humidos ex accidēti faciunt. Ergo in iis qui pituitam aceruant, humorem continuò diffundit,& ad aliquem principem partem fluere cogit,atque ita principe parte humectata aut refrigerata, totum corpus frigida aut humida affectione corripitur. G Ocia verò vtplurimum frigidi humoris copiam congregant,& raro etiam calefaciunt,quum scilicet natura corporis intemperata sit, vt acres defluxus habeat, qui in omnimodo ocio cohibiti, febris calorem afferunt. Sed exiccat quoq; ociū ex accidenti,quū vires imbecillas facit, per quas alimenti distributio solidas partes siccat. Corporis autem exercitationes non sunt contemnendæ, quemadmodū contemnere eas solent ii qui in disciplinis studiosè versantur:sed & totū ipsum corpus,quoad eius fieri potest, mouendum, & particulæ motibus qui viribus H æquales sint tractādæ,& dimouēdæ in omni genere exercitationum, in quibus singulæ suo munere fungantur. Motus autem vtiliores sunt qui è nobis eduntur, quum ab interioribus partibus feruntur,& nostræ actiones sunt.

Quodnam tempus exercitationum esse debeat, Cap. XII.

SI ergo exercitatio hæc efficit,nõ difficile erit tempus eius vsus statuere.nam quoniam digestionem in corpus adiuuat,non debet quum administratur crudi incoctique cibi aut ſucci multitudo, aut ventriculo aut vaſis contineri:vnde periculum ſit ne priuſquam per maturam concoctionem vtilis fiat, in omnes animantis partes rapiatur:& quoniam meatus expurgat,& excrementa expellit,præſtat eam ante cibos adhiberi, quandoquidem impura corpora quo magis nutries,eo magis lædes.Ex quib⁹ perſpicuum eſt tempus ad exercitationem commodiſſimum eſſe,quum heſternus cibus duplici concoctione & ea quæ in ventriculo,& ea quæ in vaſis fit,prorſus ſit confectus atque concoctus,& alterius cibi ſumendi tempus iam inſtet. Quòd ſi aut prius aut poſteri⁹ exercitatione vteris,aut crudis humoribus hominem implebis,aut pallidæ bilis prouentum augebis. Huiuſce autem temporis nota eſt vrinæ color : quæ enim aquæ ſpeciem præfert, crudum adhuc eſſe in venis indicat eum ſuccum qui à vẽtriculo ſubmittitur:quæ verò rufa bilioſáque eſt , iamdudũ huiuſmodi ſuccũ cõcoctũ eſſe:quæ modicè pallet,per actæ modò ſecundæ concoctionis eſt ſignum . Eo igitur tempore adeunda exercitatio eſt,ſed expulſis prius excrementis quæ vel in veſica,vel inferioribus inteſtinis continentur . Periculum enim eſt nequid ex his in habitum corporis rapiatur, correptum videlicet vi caloris quẽ accendit exercitatio.

De frictione præparante, Cap. XIII.

ERgo ſiquis poſita iam veſte protinus ad valentiores motus prius accedat quàm totum corpus molliatur,& excrementa extenuentur,& meatus laxentur, periculum eſt ne aliqua ſolidarum partium rumpatur aut cõuellatur: periculum præterea eſt ne excrementa impetu ſpiritus impulſa , meatus obſtruant . Vt igitur hæc non fiant,oportet linteo corpus mediocriter fricando prius calefacere,mox oleo fricare.neque enim protinus accedendum ad pingue cenſeo, antequam cutis incaluerit,& meatus laxentur, & (vt vno verbo dicam) quàm præparatum corpus ſit ad oleum ſuſcipiendum . Huic rei ſatis omnino ſunt pauci manuum circumactus,qui nullo compreſſu ſint graues & modicè celeres,vt corpus citra compreſſum calefaciant: ſiquidem his peractis cernere licebit floridum ruborem per totam cutim diffundi : ac tum quidem pingue inducendum,& nudum manibus fricandum,quæ medium inter molle durúmque modum ſeruent,ne corpus coactũ conſtrictúmque,neque vltrà quàm par eſt,laxum reſolutúmque reddatur , ſed in ſua natura conſeruetur. Fricandum verò primo cõtrectatu blandi⁹, inde ſenſim augendum,eatenus aucta ſemper ad valẽtius frictione quoad iam carnem manifeſtè premat, ne tamẽ contundatur.Non tamen tam valida frictione diu vtendum eſt,ſed ſemel aut bis in quaque parte : quandoquidẽ non eò fricatur ad hũc modum pueri corpus vt duretur, quum id iã ad labores producimus , ſed quò ad actiones excitetur,& robur colligatur , & raritas quæ mollem frictionem conſequuta eſt conſtringatur : ſiquidem in medio temperamento ſeruari huius corpus oportet , nec vſquam durum ſiccúmque reddi,ne aliqua ratione naturale eius incrementum inhibeatur: & progreſſu temporis quando iam nobis ſit factus adoleſcens , tunc & duriore frictione vtemur,& præterea frigida poſt exercitationes lauatione. Variæ autem ex manuum iniectu circumactúque frictiones eſſe debebũt,nec supernè modò deorſum aut infernè ſurſum adhibitæ,ſed etiam tum in ſubrectum tum in obliquum,tum in tranſuerſum , tum in ſubtranſuerſum,quo vniuerſæ(quoad fieri poteſt) muſculorum fibræ ex omni parte fricentur.Domus autem in qua obeũda exercitatio eſt,nec calidior nec frigidior eſſe debet, vt corpus abſoluta temperie tempore frictionis perfruatur. Nam ſi calidior aut frigidior ſit quàm oporteat , fiet vt in calidiore copus ſudet priuſquam ſatis fuerit emollitum:in frigidiore verò,neque prorſus calefiat , neque

A vnquam probè molleſcat,neque ruborem floridum oſtendat,neque in tumorem extollatur.hæc enim ſunt in aëris temperie,& ſtatu corporis temperato, moderatæ frictionis ſigna.

De generibus exercitationum,déque earum facultate, Cap. XIIII.

COmmune omnium exercitationum illud eſt vt animanti caloris incrementum ex ipſis excitetur. Singularum verò exercitationum hæc ſunt propria, Valens,hoc B eſt quæ violenter ſine velocitate exercetur , muſculis & neruis robur parat:cuiuſmodi ſunt,fodere, & quatuor ſimul equos habenis coercere, aut onere maximo ſublato, aut manere eodem in loco,aut paululum procedere. Accliues quoque inambulationes huius generis ſunt , & ſiquis per funem manibus apprehenſum ſcandat, atque etiam ſiquis comprimat digitos pugnúmque faciat, aut diducat, & manũ dilatet, vel in ſublime attollat , & ita diutius permaneat, & adhibitum quempiam deducere ſibi manus iubeat,nec tamen ipſe remittat: id quoque magis C fiet ſiquis ſummis manibus apprehenſo põdere(cuiuſmodi ſunt qui in palæſtra halteres nominãtur) manus porrigat,aut in ſublime erigat . Sed in palæſtra ſexcentæ aliæ ſunt huius generis valentes exercitationes,quarũ omniũ peritiam ſimul atque vſum exercitor callet,qui ſic eſt diuerſus à gymnaſte,ſicut à medico coquus.Quæ ergo valẽtes exercitationes ſint, iam dictum eſt: nunc verò ad eas perueniendum eſt quæ celeritate citra robur aut violentiam peraguntur.eiuſmodi ſunt,curſus , & vmbratilis armorum exercitatio,& quum duo ſummis manibus inter D ſe concertát. Atque etiam quæ per follem & paruam pilã fit exercitatio,eſt talis: eius quoque generis eſt quod ἐκπλεθρίζειν & πιτυλίζειν dicũt . eſt autem ἐκπλεθρίζειν quum in plethro (*hoc eſt ſexta parte ſtadii*) quis prorſum retrorſúmque viciſſim,idque ſæpe in vtranque partem ſine fluxu curſitans,vnoquoque curſu breue quiddam de ſpatio demit,quoad denique in vnico greſſu conſiſtat. πιτυλίζειν verò ſiquis ſummis pedibus ingrediens, tẽſas in ſublime manus,hanc antrorſum , illam retrorſum celerrimè moueat. Celeres motus,ſed non violenti ſunt qui in palæſtra E edũtur,nobis vel ſolis vel cum aliis humi celeriter circũuolutis.Licet autem & erectis,tum circumactis ac velociter prope adſtantem mutantibus celerem peragere exercitationem: ſæpe etiam cruribus retro tantùm reſiliẽdo, interim verò in anteriora vtrunque crus ſingillatim referendo. Quin & per manus exercitatione celeri tantundẽ valẽte vti quiſpiam etiã citra halteres poteſt,ſi vtique frequẽtiæ celeritatique motus earum impenſe incumbat,ſiue has in pugnũ ductas,ſiue explicatas mauis.ac eiuſmodi quidem celeris exercitatio eſt, in quib⁹ dixi ſpeciebus F comprehenſa. Ad vehementem autem veniendum eſt : ea enim ex valenti & celeri compoſita eſt , quando quas valentes diximus,iis omnibus vt vehementibus vti poſſumus,motus celeritate adiecta. Nõ in poſtremis autem vehementes hæ ſunt fodere,diſcũ mittere, ſaltare , idque continuato opere ſine intermiſſione : ſimiliter quoque graue aliquod telum iaculari,ictus maximè continuãdo: aut graui armatura tectum,celeriter agitare . Hæc igitur omnia exercitationum ſunt genera : & præterea ex eis aliæ magis lumbos quàm brachia & crura exercent : aliæ G ſpinam aut thoracem ſolum aut pulmonem . quippe inceſſus curſúſque,propriæ crurum exercitationes ſunt:extremarũ manuũ concertatio , & vmbratilis armorum pugna,brachiorum:lumborum verò aſſiduè ſe inclinare, ac rurſus reuocare: thoracis verò & pulmonis , maximæ reſpirationes propriæ exercitationes ſunt : quemadmodum præter iam dicta,maxima vox, omnium vocis inſtrumẽtorum.Ex motibus igitur alii animantibus ex ſeipſis inſunt,de quibus antè diximus:alii extrinſecus adueniunt, qui nauigando , equitando aut geſtando , ſiue vehiculo H ſiue lectulo pendente, ſiue cunis agitatis præſtantur, ſiue per vlnas nutricum in infantibus . Extrinſecus etiam aduenientium frictio ſit.Nonnulli tamen motus planè mixti ſunt,qualis eſt equitatio:non enim vt in vehiculis, ita etiam quum equo inſideas accidit, vt à geſtante tantum

agiteris, ipſe nihil facias. ſed & ſpinam erectam ſuſtinere, & vtriſque feminibus equi coſtis firmiter inhærere, & crura extendere, & etiam antè proſpicere oportet quo in genere & aſpectus exercetur, & collum laborat, & viſcera agitantur. Sed æquè etiam dimouentur viſcera iis qui ſaliunt: verùm iis qui vehiculo geſtâtur non æqué. Quare ſiquis viſcera quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt, mouere violentius velit, & prædictos labores adeat, & præterea ad frictionem quæ per circumiectam faſciam adminiſtratur, accedat. Sanè concutiunt etiam nõnihil viſcera quæ ſub ſepto ſunt, maximè reſpirationes & voces, ſicut etiam efflatus. Iam verò ipſa ſpiritus retentio exercitatio quædam muſculorum eſt, non minus eorum qui in abdomine quàm eorum qui in thorace inſunt: atque hi quidem ſunt motus qui nobis extrinſecus adueniunt.

Quomodo adeunda ſit exercitatio, Cap. XV.

Exuat ſe adoleſcens vbi in lotio (vti diximus) perfecta concoctio videatur: mox fricetur mediocriter. docebit id color floridus in ſumma cute reſidens, & artuum flexibilitas, atque ad omnem motũ habilitas. poſt ea verò exerceatur, dum & corp⁹ intumeſcit, & color illi floridus apparet, & motus alacriter, æquabiliter, & concinnè edit. Inter hæc verò ſudorem cum calido vapore commiſtum cernes. Inhibenda verò tum primùm exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatũ: quippe ſi paulo contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: nam ſi vltrà quid progrediatur, etiam boni quippiam educetur, atque ita tum gracilius corpus fiet tum aridius, atque ad incrementum minus habile. Si mili quoque modo ſi coloris gratia euaneſcat, ceſſandũ eſt: quoniam ſi adhuc exerceas, frigidum corpus efficies, & nimirum exhauries. Iam verò ſi motuum alacritas, æquabilitas, vel concinnitas remitti quippiam collabique cernitur, vtique ſtatim deſinere oportet. Itidem ſi in ſudore accidat vlla qualitatis eius quantitatiſve mutatio: quippe quem & magis copioſum ſemper & magis incalentẽ edi par eſt, prout motus vehementiores fiant. Quũ igitur is aut minor aut frigidior redditur, tum ſcito corpus exhauriri refrigerarique, & ſiccari plus iuſto: quam obrem animum diligenter attendere exercitando corpori debemus, vt quum dictarũ iã notarum quælibet appareat, protinus ceſſet. Nec tamen protinus mittendum eſt ad lauandum, ſed ſummam intentionem excercitationis remittere ſiſteréque iubebitur, ſique velit ſpiritus cohibitione implere ilia, perfundi oleo, atque apotherapia deinceps vti debebit, quæ genere duplex eſt, altera ceu pars exercitationis, altera eius ceu ſpecies: ac de ea quidẽ quæ ſpecies eſt, poſtea dicemus.

De apotherapia frictione, Cap. XVI.

Nunc autem de ea quæ vt pars exercitationis habetur, dicendũ eſt. Omnis excercitationis probè peractæ poſtrema pars apotherapia dicitur. Duplex eius eſt ſcopus, vt excrementa purget, & corpus à laſſitudine tutum conſeruet: prior verò eſt etiam toti excercitationi communis, quando ei quoque duo omnino eſſe propoſita diximus, vt ſolidas animalis partes firmet, & excrementa expurget. Proprius autem apotherapiæ ſcopus eſt vt laſſitudinem quæ ſuccedere immodicæ exercitationi ſolet, ſubmoueat atque prohibeat: qualis autẽ adhibenda ſit, ipſa finium ad quos tendimus natura demonſtrabit. Nam quoniam propoſitum eſt vt ſolidarũ animalis partium excrementa, quæcunque excalfacta attenuatáque per exercitationem in corpore adhuc manent, prorſus eiiciantur, & frictiones quæ per alios cum celeritate adminiſtrantur, adhiberi oportebit, & plurium manibus fricandum, quò nulla corporis pars nuda relinquatur, & cum his vnà tum ipſarum quæ fricantur partium tenſionem, tum etiam ſpiritus cohibitionem. Oleum quoque fricando corpori largiter erit circumfundẽdum: (id enim ad velocitatem ſimul & mollitiem cum frictione conducit) & alioqui aliud non mediocre commodum ſecum affert: quando & quæ tenſa ſunt remittit, & quæ ex vehementiore actione fatigata ſunt emollit. Media igitur eſto mollis duráque, quæ

A eadem mediocris eſt. Perficietur autem fricantis manibus valenter iniectis, ita vt earum compreſſio proximè ad duram frictionem accedat: cæterùm pinguedinis copia & velocitate mouendi eatenus remiſſis vt planè mediocris euadat. Porro tendendas dũ fricantur partes cen ſemus, vt quicquid inter cutem & ſubiectam carnem excrementorum reſidet, id per cutim expellatur. Et ob hãc etiã cauſam non exigua portio apotherapiæ eſt, ſpiritus detentio & cohibitio: quæ quidem efficitur tẽſis omnibus thoracis muſculis, iis verò qui ſub ſepto & abdo-
B mine ſunt, remiſſis: qua ſanè ratione excremẽta deorſum ferentur. Secundo autem loco cenſenda eſt ea quæ mediocriter eos muſculos qui in abdomine ſunt, tendit, quo videlicet ea quæ ſub ſepto ſunt viſcera apotherapiæ fructum ſentiant. His ipſis de cauſis etiam faſciarũ circumactus fiant, tendẽte ſe ad ſingulas eo qui fricatur, nõ tamen cum omnibus pariter ſe vertente, quũ neque continuos motus nec vehemẽtes ei contingere ex apotherapia conueniat, ſed certè aliquot, & quibus per interualla frictiones ſint interpoſitæ. Itaque tum ſæpe reuolua-
C tur, tum ſæpe hoc ipſo tempore progymnaſtem mutet: ſæpe ipſe à tergo gymnaſtæ incumbens, atque vtrunque crus per vices ei circũplectens, idque cum tẽſione aliqua non vrgente, ab aliis qui commodè cõtrectent, fricetur. hac enim vel præcipuè ratione & calorem qui exercendo adauctus eſt ſeruauerit, & excrementa propriis ipſius tum tenſionibus tum motibus eiecerit. ad quam rem conficiendam ſpiritus quoque cohibitio non parum videtur conducere. Quinetiam inter ipſas exercitationes, ſpiritus cohibitionem interponunt optimi gymnaſtæ:
D ſicut etiam quam ſupra diximus apotherapiæ debitam frictionẽ: ſimul etiã ceſſando, quum homo laſſari incipit, ſimul cutis meatus paulatim expurgãdo, quo ſcilicet perſpirabile purũmque corpus ad ſubſequentes labores ſit: quum alioqui verendum ſit ne ſiquid tale gymnaſta prouiderit, obſtruat potius meatus quàm expurget: nam vehementiores materierum motus diuerſis temporibus & rationibus contrarias edere actiones poſſunt. obſtruere autem quum craſſum ſimul ac multum fuerit quod confertim ac præceps agitur: purgare verò, quum
E exiguum tenuéque eſt, nec præproperè nec violẽter cogitur ſimul omne expelli. Ob has igitur cauſas, qui etiã in mediis laboribus apotherapia vtuntur, potiſſimũmque in iis qui grauia quæ vocant certamina exercent, laudo atque commendo.

De propria frictione, Cap. XVII.

Frictio quandoque per ſeipſa commodum aliquod corporibus noſtris affert, quandoque verò iis quæ commodum afferũt miniſtrare poteſt: miniſtrat autem
F in exercitationibus, præparãs ad eas copora: & itẽ quum poſt eas adhibetur. Ac prior quidem frictio præparans, poſterior verò apotherapeutica nominatur, de quibus ſuprà verba fecimus. Quæ verò per ſe ipſa boni quid facit, ea ſoluendi, ligandi, carnem augendi & minuendi vim habet, vt dura corpus ligetur, molli ſoluatur, multa extenuetur, mediocri denique craſſeſcat. Quatuor enim hæ genere differentiæ in quadruplici frictionum omniũ facultate atque vſu inſunt: ſique medias harum quæ vnà cum his intelligantur annumeres, ſex differen-
G tiæ omnes fient. Nam ſi dura ligãdi, mollis ſoluẽdi vim habet, corpora quæ ſupra modum ſoluta ſunt, ea duriter fricare oportet: quæ cõſtricta ſunt, molliter: ſi modicè ſe habeant, ea nec molliter, nec duriter, ſed quatenus fieri poteſt vtroque extremo declinato, fricanda eſſe perſpicuum eſt. Quemadmodum verò in iis differẽtiis quæ in qualitate ſunt, non ſolùm dura molliſque conſiſtunt, ſed etiam media: ita in iis quæ in quantitate verſantur, non ſolùm multa & pauca, ſed etiã media eſt. Quum igitur duæ res ſint toto genere diſiũctæ, ſi modò id quod facit
H ab eo quod ſit, genere diſtinguitur, frictiones ex eorum numero ſunt quæ faciunt: affectus verò qui ab eis in corpore relinquuntur, ex iis quæ fiunt. quare cõtrarietates quoque alias in genere frictionum, vt tum mollem & duram, tum multã & paucam: alias in affectibus, vt tum

colligationem & solutionem corporum,tum gracilitatem & crassitudinem,necesse est constituamus.Ac prior quidem affectuū contrarietas ex priore frictionum contrarietate nascitur,secunda non item.euenit enim in hac vt gracilitas proueniat ex multa frictione, carnis incrementū ex mediocri:quippe quum pauca augendæ carni non sufficiat,propterea quòd id quod carnis incremētū accepturum est, & sanguinis moderato accessu & valida virtute indigeat: quorum vtrunque mediocris commodè præstat frictio: pauca neutrum,nec abundè,nec satis. Hippocrates igitur redactis veluti in elementa simplicibus differentiis,vniuersam frictionum rationem absoluit: quemadmodum carnem satis adiicias,quemadmodum detrahas,quemadmodū corpus mollias,& quēadmodum constringas.Cum his vnà protinus se promunt tum media earum opera , tum quæ per coniugationem faciunt.media,quum neque ligare corpus,neque soluere,neque carnem augere,neque minuere studemus : per coniugationem verò fiunt,vt quum verbi gratia,pariter colligare & carnem durā adiicere volumus, frictionem duram vnà cum mediocri quātitate adhibeamus:quum verò mollem,frictionem quoque mollem & quātitate mediocrem administremus : & in aliis etiam coniugationibus ad proportionem. Etenim tres differentiæ frictionum à qualitate sumptæ , tribus quæ sumuntur à quantitate coniunctæ, nouem coniugationes efficiunt. eas nos formula quadam describemus , in qua duorum versuum qui supernè pinguntur , priorem , qualitatum: secundum,esse quantitatum volo.

Dura,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mollis,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mediocris.	Pauca, Multa, Mediocris.

De matutina frictione. Cap. XVIII.

DE matutina frictione in corpore temperato ad hunc modum differendum est.Si nihil sit de quo queratur,certè superuacaneum erit eum fricare: nisi siquando ingenti frigori occurrendum videtur. tum nanque veluti qui frigida sunt vsuri,sic frictione quoque hoc præ parabimus.Si verò lassitudinis sensus vllus appareat,tum vngendus homo est & molliter fricādus.Simili quoque modo,si siccior iusto sit,oleo dulci vngēdus est(id enim sicca corpora humectat) fricandúsque vt omnino parcissimè,ita nec duriter, nec molliter: quippe quum succurrere digestioni in corpus,non cutis carnísque habitum mutare, neque etiam quod in his continetur quicquam per halitū digerere oporteat. Quorum mollis vtrunque,dura alterum facit:siquidem hæc cutim densat durátque: mollis verò per halitum digerit,ac corpus laxum molléque facit. Verùm si cutis densitatem corrigere velis,ei quæ ex duris tum frictionibus tum pertractionibus, atque ex vehementi exercitatione & multo puluere orta est , mollis frictio cum copioso & dulci oleo medetur:quæ verò ex frigore contracta est,eam primùm frictione sicca & celeri, deinde cum oleo adhibito calfacientes, ad naturam suam redigemus. Laxitatem verò quæ frequens balneum , mollémque frictionē & veneris vsum cōsecuta est,paucula frictione, primùm quidem sicca , deinde cum oleo aliquo eorum quæ adstringunt,sanaueris. Humiditatem verò quæ nimiæ potioni successit, sicca frictio, & cum linteo administrata, & cum manica , interdum etiam solis manibus , idque vel citra vllum pingue, vel cum eo planè exiguo,corrigit. Esto autem oleum hoc quod per halitum euocet,& omni facultate adstringente vacans.

De vespertina frictione. Cap. XIX.

ATque ita quidē de matutina frictione. Vespertina verò iis vtilis est quos vel valida lassitudo premit, vel immodica siccitas malè habet , vel quorum corpus ex alimento non nutritur . Verùm symptoma quum corpus non nutritur , nunc seponatur vnà cum aliis omnibus symptomatis quæ pòst tractabuntur. In temperata verò natura,quum aut calida lassitudo aut immodica siccitas corpus afficit , prandium minus esto : tum ab eo ad cœnam longius tēpus interponatur. plurimùm quiescat:exiguum tamen quippiam inambulet, vt cibus recto motu concussus subsidat. melius etiam sit si exonerare aluum possit. His omnibus ritè peractis, securus oleo dulci fricabis. non multum tamen ventrem continges: si secus facias , periculum est ne & cibū deterius concoquat,& succus aliquis ex eo semicrudus in corpus digeratur, capútque turbetur, & stomachus subuertatur. Optimum ergo fuerit omnino ventrem non attingere:si

C verò in musculis ei vicinis vel sensus aliquis lassitudinis vel siccitas maior appareat , blandè & mediocriter vngi debebunt.

De frictione quæ ad febrim tollendam adhibetur,Ex libro Herodoti de auxiliis quæ fiunt, Cap. XX.

FRictiones quæ causa soluendæ febris adhibentur,
hisce temporibus sunt administrādæ. conueniunt e-
D nim circa morbi statum,non omni quidem in parte, sed
extrema,vt non longè à declinatione absit. In tempori-
bus verò accessionum,primùm in declinatione fieri de-
bent.Obseruandi tamen sunt qui partes aliquas inflam-
mationibus obsessas habent: nam si eæ sint , dissolui fe-
bris nullo pacto poterit. Quin obseruare etiam oportet
spirandi difficultates, itémque sudores qui sine ordine
in toto corpore aut vultu & collo sese ostendunt. Ergo
quibus facta crisis est in principio declinationis, æstate
atque autumno accōmodatè in loco temperato reclina-
E bis,atque inibi paratū hydrelæū calidū,in quo aphroni-
trum tostum iniectum sit,habebis. Frictio autem in iu-
nioribus & minoribus,à quatuor fiat : in iis verò quorū
ætas floret, quíque maiores sunt, à sex administretur: vt
alii brachia ad manus digitos vsque fricent , alii thora-
cē vsque ad inguina , alii denique crura vsque ad pedes.
Effuso verò pingui aliquo, manus supernè deorsum de-
ducant,ita vt pars omnis infricetur : deinde hominem
pronum statuant , ipsúmque ad eandem proportionem
fricent.ac principio quidē,leui manuum iniectione len-
táque vtantur:deinde verò, celeri & comprimente : po-
F stremò verò remissa , & quæ in omnibus primæ sit par
atque similis. Iam verò etiam partes capitis & ceruix
adiuncto pingui cōtrectentur. Partes autem singulæ in
iunioribus centies,in florenti ætate ducenties fricentur:
in iis qui athletarum more vitam degunt , duplicandus
est numerus. Interim verò dum frictio administra-
tur,si multa hilaritas adsit,simúlque febris sedetur, fa-
cilísque respiratio & bonus color appareat,& pulsus ma
gnitudo nō ita multū sit imminuta , neque dēsus pulsus
G sit,& caro in tumorē adiuncto rubore sit elata,tum nu-
mero frictionū aliquid debet accedere:at si iis qui fricā-
tur sudor prodeat qui prius nō apparebat,tum scire con
uenit rectè progressam esse frictionem , & inde vtilita-
tem ægrotanti fuisse allatam , & tamen eum secunda
quoque experientia indigere. neque etiam quum pares
accessiones fiunt,nihilque occurrit quod sensus iudicio
vtile aut noxium sit , sed per se ipsæ impulsus capiunt,
expectāda crisis est. nam ex secūda administratione per-
H spicua vtilitas apparebit.Omnibus porrò post frictionē,
aquæ calidæ quod satis sit dādum est. síque tempora re-
missionis adsint, post turbationem quam auxilium hoc

hoc attulit,& poſt ſedationem concuſſionis alendus æ- A
ger eſt. At in quibus nihil quicquã remittitur, eos per-
fectas remiſſiones expectando nutrimus,in mediis tem-
poribus largum potum dantes,& præſertim iis quos ſic-
citas malè habet. alimenta verò liquida & calida danda
ſunt.Si hyems ſit, ea quæ ad curationem pertinent,in lo
co calidiore fiãt, oleóque aphronitrum miſceatur,& vi-
ni decima pars indatur.In ſecundis verò frictionibus, ſi
non laxentur,viréſque corporis validæ ſint, & pulſus in
propria magnitudine permaneant, nec vlla turbatæ reſ-
pirationis notã videatur,à frictione refectos inſidere o- B
portet,atque perfundi, vt inde laxãdis corporib⁹,ſimile
quippiã iis quæ per ſudores fiunt,poſt criſin perficiatur,
atque vtilitates magis variæ extẽt: nã vel manẽt in eodẽ
ſtatu(vt antè dixi)adiuti ad morbũ diſcutiendũ,vel typi
in alterius generis formas tranſeũt, vel intermiſſiones
capiunt, vel fiunt vehemẽtiores, & eodẽ die ceſſant.Sæ-
pè etiam tutas perſeuerãtias inferunt,poſt quas laborio-
ſus frictionum modus cauendus eſt: ſed in primis fri-
ctionibus manendum,quum non procul finis conſpicia
tur. Si verò intendas manuum iniectionem; neque fe- C
rant, vlceríſque ſenſum tactus inuehat, à frictione deſi-
ſtendum: ſi verò fricando multum circa ſe calorem ſen-
tiant,ídque ſemper;& maiore itidem malo afficiantur;
adſit verò etiam aliquod ſymptoma implacidum ,tunc
à tali quoque auxilio abſtinendum eſt, quum eis immẽ-
ſum calorem afferamus, & vt cætera adhiberi queant,
tempora remiſſionis expectabimus. Si verò adhibita fri
ctione in diuturnis & intermittentibus febribus accidat
vt continua & vehemens febris ſubſequatur, moueri &
turbari non debemus quaſi res malè cedat, quandoqui- D
dem inde ſtatim æger recreabitur. Iam verò frictionem
quoque tollendæ febris cauſa adhibere debemus in iis
qui febres molles & tepidas habent; quæ vel ab initio
tales in eadem forma perſtiterunt, vel ex vehementibus
& difficilibus febribus,declinantes,ad haſce magnitudi
nes peruenerunt. Quibus verò frictiones adhibẽdæ non
ſunt,diſcerni debent ex temporibus morbi, ne aliquid
incommodi palàm afferamus: quinetiam facta ægro-
tantis ſecum comparatione, id diſcernetur. Quamobrẽ
noxæ quæ inuehuntur, ſpectandæ ſunt. nam quum fe- E
bres quæ à frictionibus excitantur vehementes ſint,nec
declinent,ſciendum eſt hoc auxilium non proficere: ſi-
mili quoque modo,ſi ſegnes & ſomnolentæ per totum
caloris tempus ſint, laxúmque corpus, reſpirationem
denſiorem, & pulſus exiguos & obſcuros,atque etiam
frequentes reddant, tum frictionem malè cedere iudicà
mus:ſed & tremor & conuulſio ex frictione intempeſti-
ua & multa fiet:pariter etiam ex dolore inflammatio e-
xorietur, carne in tota corporis mole intumeſcente. His
ſymptomatis animum diligenter attendere, & copiam F
remediorum paratam habere oportet.

De inambulatione,ex xxx.libro Antylli,de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXI.

DEambulationis duo ſtatuenda ſunt genera, quorum
alterum vt auxilium,alterum ad corporis recuratio
nem adhibetur. Deambulare igitur auxilii gratia cenſe-
mus in affectionibus quæ capiti,itémque oculis,gurgu-
lioni, & thoraci, præterquam in ſputo ſanguinis, con-
tingunt.Eſt verò etiam maximè vtilis deambulatio ſto- G
macho humeſcenti, dolenti,& in quo alimenta coace-
ſcunt & corrumpũtur:efficax eſt etiam ad mulieres qui-
bus ſuppreſſæ ſunt purgationes: & quum aluus ſiſtitur,
& cibi ſupernatant,& vrina retinetur. Non mediocriter
quoque coxendicis morbis prodeſt: & ad ſummam, o-
mnibus iis in quib⁹ neceſſe eſt aut à ſuperioribus parti-
bus ad inferiores aliquid defluere,aut quæ ad inferiores
partes propẽſa ferũtur,excernẽda ſunt.De ambulatione
verò apotherapeutica vtemur cõfectis grauioribus exer
citationibus,& poſt purgationes quas medicamẽta fece-
rint,& poſt ſublitionẽ oculorũ,& poſt copioſum vomi- H
tũ:& abſolutè atq; vno verbo, deãbulatio apotherapeu-
tica poteſt animũ remittere, ſpiritũ cõmutare, & in or-
dinẽ adducere, & quæ diſtẽta ſunt ſoluere,itémq; thora
cẽ purgare, & vt facilè reſpirationẽ edat efficere,inſtru-
mẽtáque ſenſus roborare, & ventriculũ firmare,&,quod
maximi refert,omnẽ affectionẽ quæ laſſitudinis ſenſum
affert, quæque perturbat, explicare atque diſſoluere.
Ac deambulatio quidẽ quæ auxilii cauſa ſuſcipitur, &
multa & cõtenta eſſe debet:tũ crura impariter mouẽda,
calcibúſque incedẽdum, tũ pectoribus pedũ cum popli
tũ cõtentione ambulandũ: ac initio quidẽ quietè,dein-
ceps verò vehementius, & rurſus viciſſim remittẽdum:
quantitas autem ex viribus iudicetur. Verùm quæ recu-
rãdi cauſa initur, pauca & placidè adminiſtrata, & quie
ta,animi corporiſque effuſione cõiuncta eſſe debet. Ex
quo fit vt quietæ deambulationes imbecillioribus ac-
commodatæ ſint. Eædem quoque conueniunt iis qui à
cibo deambulationibus vtuntur, itémque iis qui nuper
è ſomno ſunt experrecti; & qui ante maiores exercita-
tiones,ad eas ineundas ſe deambulãdo præparant;& qui
parte quauis dolent. Robuſtæ verò deãbulationes con-
ueniunt valentioribus perfrigeratis,quíque ſpiritum æ-
grè trahunt, languidúmque vnà etiam cum viribus
habent,quíque ſegniore ſunt mole corporis, & qui car-
nem reficiunt,& cõualeſcentibus. Quæ verò cum inten-
tione crurum aut calcibus incumbẽdo fiunt,capiti malè
affecto ſunt accommodatiſſimæ, itémque thoraci hu-
midiori, & vtero conuulſo, & purgationi ſuppreſſæ, &
quum partes infernæ ex alimento fructum non capiunt:
& omnino quibus materia ſurſum repit & fertur. Non
intẽtæ verò deambulationes placidis ſimiles ſunt,atque
ad eadem valent: quæ verò extremis digitis obeũtur,eas
obſeruatum eſt propriè lippientibus & aluo ſuppreſſæ
vtiles eſſe: accliues autem thoraci qui ſpiritũ exiguum
ducat,ídque ante cibũ,& quum loco aliquarũ maiorum
exercitationum iniungitur deambulatio. Decliues verò
cruribus laborem afferunt illæ quidem,ſed tamẽ magis
quàm aliæ materiam infrà trahunt, quum eam à capite
ad inferiores partes deducãt. Inæquales verò vtiles ſunt
iis qui citò deambulãdo fatigãtur.Quæ in campo fiunt,
magis laborioſæ quàm hæ ſunt,& magis etiã ſunt accõ-
modatæ ad ſpiritũ & ad corpus conſtituendũ: quæ loco
aſpero fiunt,caput replẽt:quæ in arena,& præſertim pro-
funda, (eſt enim hoc vnũ genus exercitationis vehemẽ-
tiſſimæ)efficaciſſimæ ſunt ad omnes partes corporis fir-
mãdas,& potẽtiſſimè ad materiã è ſupernis ad infernas
partes deducendã:quæ verò in terra molli fiũt, proximè
accedũt ad eas quæ in arena fiũt: quæ in pratis exercẽtur
blandiſſimæ ſunt, nihil omnino ſenſus tentãt, nihil cõ-
mouent, ſed tamen caput implent, cum propter odoris
ſuauitatem, tum propter humiditatem quæ in eis ineſt:
quæ verò in viis fiunt, minore cum labore fiũt quàm eæ
quas in locis deambulationibus dicatis obimus,quæ ve-
rò habent inuolutiones,ſunt capiti noxiæ.Oblongæ ve-
rò ſimiles ſunt iis quæ in viis fiunt:quæ verò in locis ſu-
perioribus domus fiunt, cæteris omnibus ſunt antepo-
nendæ: nam & vaporum qui è terra efferuntur ſunt ex-
pertes,& aerem habent puriorem. Atque ex eis accõmo-
datiores etiam ſunt quæ fiunt in locis quæ tabulis ſint
ſtrata: ſiquidem obſecundãt,& caput læuant,& materiã
deorſum trahunt.Exigua deãbulatio prodeſt iis qui fa-
tigati ſunt,quíque poſt exercitationes loti nõ ſunt,& iis
quibus à cibo deambulationibus opus eſt, quibus gra-
uitas eſt in corpore. Multa verò deambulatio iuuat eos
qui caput aut thoracem malè affectum habent,&quibus
infernæ corporis partes non nutriuntur, & qui in exer-
citationibus vehementiore motu egent. Iam verò quæ
prope mare fiunt, ſiccandi & materiam attenuandi vim
habent:at quæ circũ flumina & ſtagna fiunt,humectãdi
vim habẽt:veruntamẽ quæ prope ſtagna fiũt, deteriores
cẽſentur:quæ verò in mediterraneis fiũt partib⁹, eæ ſunt
aliis quæ dictæ ſunt præſtantiores,verùm ſuperantur ab
iis quæ propè mare obeuntur. Quæ in rore fiunt,ſimiles
ſunt iis quæ ad ſtagna fiũt: quæ in locis auiũ volatu fre-
quẽtatis fiunt,efficaciſſimæ ſunt ad euocandũ per hali-
tũ,& ad leuandũ: ſimili quoque modo eæ quæ in ſubli-
mib⁹ fiũt locis.At quæ cauis locis & ſpeluncis(aer enim
ibi intẽperat⁹ & vitioſus ineſt)itémq; quæ ſub tecto fiũt,

deteriores sunt iis quæ sub dio. valent enim ad replendū
vel maximè, si humili tecto casa sit munita. Quæ loco
ventris non perflato fiunt valent ad euocandum per ha-
litum,& ad excremēta dispergenda,itémque remittunt,
non feriunt: at ex iis quæ vento perflante fiunt,quæ sub
Borea,tusses excitāt,thoracem lædunt, stomachum dis-
solutum roborant, vires collabentes firmāt, & sensuum
integritatem afferunt: quæ sub Austro,caput replēt,sen-
suum instrumenta hebetant, aluum molliunt, atque ad
dissoluendum valent: at quæ Zephyris spirātibus fiunt,
eæ præstāt cæteris omnibus quæ in vento fiunt. non ha-
bent enim Boreæ insuauitates, quum eis mansuetudo si-
mul atque iucunditas sit coniuncta. quæ in Apeliote
fiunt,malæ sunt,& feriunt:quæ in Sole,effundunt,& ca-
put implēt,& inæqualitates gignūt. Quæ sub arboribus
fiunt,meliores sunt iis quæ sub tecto. aër enim ventila-
tur,& redditur salubrior: eæque conuenienter arborum
qualitatibus aut nocēt corporibus,aut prosunt. Quæ ve-
rò cælo sereno, leuant,per halitum euocant, attenuant,
bonam respirationem & mouendi facilitatem parant:
quæ nubilo,caput implent,grauitatē important, minúsque
per halitum euocant. ac matutinæ aluum molliunt,
& segnitiem è somno cōtractam dissoluunt,spiritúsque
attenuant; vespertinæ verò ad somnum hominem præ-
parant,& inflationes dispergunt.

De cursu,ex eodem Antylli libro, Cap. XXII.

QVoniam cursus est deambulatio vehemens & con-
citata, ideo inter vehemētes exercitationes nume-
ratur:est verò accōmodatus hyberno tempore,itém que
æstate media. Valet autem ad corpora calfacienda,appe
titum reuocandum,& ad naturales actiones corroboran
das,& stomachum firmandum, & defluxiones euocan-
das. Etsi enim primùm defluctiones videtur excita-
re, eas tamē postea cohibet & comprimit: verùm caput
implet. In renum autem morbis, & seminis profluuio,
vt afferuatū quoddam auxilium, nos cursum adhibui-
mus. Prodest ischiadicis, in quibus in cursus initio vix
moueri possunt: sed vbi in cursu sunt, ita properant vt
morbi propemodū obliti videantur. In iis verò quorū
viscera torquentur,& qui fungos esitarunt,& qui à scor
pionibus icti sunt,nos cursum profuisse obseruauimus.
Ergo differētias quæ ex qualitate & quātitate sumūtur,
& cæteras etiā generis eiusdē, ex iis intelligemus quæ su
prà de ipsis deābulationibus dicta sunt nobis: at quæ nō
dixerimꝰ,quæ quidē sunt perpauca,ea nūc persequemur.
Est ergo cursus quidā qui rectà ad anteriora fit, qui inde
etiā nomen duxit: alius in posteriora,quē recursum vo-
cāt:alius in orbem, quē circuncursum nominant. ex qui
bus is qui ad anteriora fit,ea præstat quæ iam diximus:at
recursus in posteriora,is non celeriter initus,& capiti,&
oculis,& tendinibus,& stomacho,& lumbis accommo-
datus est atque vtilis:idcirco nō replet caput. Porro in-
cessus qui pedibus in altum sublatis fit, qui cogit vt fir-
mius summis pedibus incūbendo homines vadāt,ne cō-
cidant,materiā infrà trahit. Cursus verò in orbem,tho-
raci & cruribus accommodatus est, at capiti est alienus.
Ergo cursus qui tecto corpore ineuntur,ii carnem calfa-
ciunt,& sudores mouēt: qui non tecto corpore,non ma-
gnam illi quidem sudorū copiam eliciunt,veruntamen
clàm vehementer per halitum euocant,atque etiam cor
pora durant & exiccant.

De gestatione,Eiusdem,ex eodem libro,
Cap. XXIII.

ALiæ exercitationes in motu corporis consistunt:
gestatio verò media est inter motum & situm par-
tium corporis quiescentium: quúmque totum corpus
ferendo moueatur, inde existit vtilissima & placidissi-
ma exercitatio, quæ ipsas itidem partes nō minus quàm
magnæ exercitationes, moueat. Omnis autem gestatio
potest naturalem calorem augere, & materiæ multitu-
dinem discutere,& habitū corporis firmare, & actiones
stupidas excitare,& segnitiem præterea dissoluere,& cor
poris turbationē sedare, & iis quos vigiliæ exercent, so-
mnum conciliare,& cōtra etiam veternosis & dissolutis
reditum ad se, & vigilias parare. Ac somnum quidem
A conciliat,excremēta quæ à capite & stomacho delabun-
tur,per halitū digerendo,quum hæ partes sint vigiliarū
causæ præcipuæ:at vigilias postea inducit, corporis te-
norem ad se reuocando & corroborando. Gestationis au
tem differentias cōmunes in oratione quæ de ambula-
tionibꝰ habita est exposuimꝰ. propriæ verò sunt hæ. Vna
in lectica fit quæ fulcra habeat lineis ab angulo ad an-
gulū per pedes distincta: vel fit in sella:hǽcque duplex
est,vel sedentibus iis qui gestantur vel iacentibus,vel in
vehiculo,vel in naui: ac in naui quidem quæ aut ventis
B aut remigibus impellatur. Gestationi quoque subiicia-
tur equitatio,quanuis nonnulli de ea priuatim loquan-
tur. Ergo gestatione quæ in lectica fit, vtimur in febri-
citantibus,aut qui diuturna imbecillitate laborāt, quí-
que elleborum sumpserunt:atque etiam dum vires refi-
ciuntur,quum imbecilli adhuc homines sunt, prodest:
itémque vigilantibus,quique segnitie & pigritia quadā
sunt oppressi, & iis quibus caninum in modum appeti-
tus est intentus,quippe quæ intentionē illam sedet:& iis
qui tardè alimentū conficiunt,& iis qui alias obire exer
C citationes non possunt: eadem quoque proportione, iis
qui diuturno morbo impliciti sunt vtilis est. Sed aliud
genus quod lectulo pensili fit,& ante & post cibum pro
dest: alterum verò, post cibum est inutile. Quomodo
autem vti hac gestatione debeamus, explicatur à nobis
vbi de elleboro propinādo loquimur. In sella autē stra-
tos gestamus eos qui febrim habent,atque ex iis lethar-
gicos potiꝰ,& quos cataphora vrget. Qui verò simplici,
& permanēti,& diuturna febri iactantur,si vires ferant,
debent gestari quamplurimum, quandoquidem gesta-
D tio minus mouens corpora,quandoque febrim excitat.
Ergo in febricitātibus qui ad integritatem perueniunt,
vel quorum longa admodum remissiò est, vel qui fe-
bribus tenētur longis,etiamsi non magna interualla ha-
beant, conuenit hæc gestatio. Qui febrim non habent,
in cathedra non tecta potius quàm tecta gestandi sunt.
Tempora autē & loca in quibus gestatione vtendū sit,
& quibus modis fieri debeat, deambulationis tractatio
nobis exposuit. Quæ autem in vehiculo fit, habet vim
quandam amoliendi commouendíque morbos stabiles
E & permanentes: quæ verò in nauibus fit,parum plerun-
que distīguitur ab ea quæ in terra administratur: ac quæ
trāquillo mari obitur, non admodum magnā turbatio-
nem neque concussionē affert. Ex quo fit vt ferme accō-
modata sit iis quibus etiā gestatio per currum cōuenit:
nisi quòd hoc magis habet, quòd in purgato aere, & in
quo non humidi vapores,sed sicci & acres sint,efficitur,
& ob eā ipsam causā est præstātior. Quæ verò per pontū
fit,vētis nauim ferētibus,ea maximè varia est,& ex maxi
mè cōtrariis cōstat. Habet enim motū acutissimū, vehe-
F mentissimū,& neutiquā cessantē dum nauis à vento im-
pellitur:éstque mixtus ex securitate & timore,habétque
facillimas & celerrimas mutationes: ac tales quidem
mutationes omnem diuturnam morborū affectionem
remouēt. Commotio denique quæ in nauigatione exci-
tatur,vim habet elleboro leui & albo persimilem.

De equitatione,ex eodem, Cap. XXIIII.

EQuitationis exiguus in ægrotantibus est vsus:nam si
placidè equus gradiatur, nihil magis quàm lassitu-
dinē,& præsertim inguinibus,afferet: si vehemēter im-
G pellatur,quanuis totum corpus laboriosè concutiat, ta-
men aliquid vtilitatis affert: siquidem magis quàm o-
mnes aliæ exercitationes,corpus,& præsertim stomachū
firmat,& sensuum instrumenta purgat,eáque reddit acu
tiora: sed thoraci exercitatio hæc est infensissima.

De gestatione quæ in febribus conuenit,ex
Herodoti libro de auxiliis quæ fiunt,
Cap. XXV.

GEstationis quæ in sella aut cathedra fit,primus mo-
dus est vt neque minus quinque stadiis,neque plus
H quàm huius duplū producatur: qui modus sequēti etiā
die erit obseruādus. A tertio verò die quinque stadia sin
gulis diebus accedāt vsque ad triginta stadia. qui verò
longiore gestatione indigēt,ii curru qui manu ducatur
vtūtur,quos per triginta stadia mouere incipimꝰ,deinde

ea conduplicamus. Qui in febribus vigilia premuntur, eos vſquedum ſomnum capiant geſtare oportet: quos verò dolor vexat, aut aliud tale ſymptoma exercet, geſtandi ſunt donec id quod eos infeſtat moueatur. Geſtatio verò quæ lecto penſili fit, numero quidem non facilè definiri poteſt quanta eſſe debeat: verùm conſequi ratione debemus tanto tempore vtendum ea eſſe quanto quiſpiam in ſella perlatus quadraginta ſtadiorum iter conficeret. Qui verò in bigis geſtantur, à ſtadiis triginta aut quadraginta ducentes initium, vſque ad ſpatium altero tanto maius progredi debẽt. Quibus maiore menſura opus eſt, ſunt qui equitare conſueuerunt: in quibus equitatio quoque anteponenda eſt, vtpote eorũ naturæ accommodatior, & habita etiam conſuetudinis ratione. Qui denique nauibus geſtantur, à ſexaginta ſtadiis incipiant, & in duplum horum deſinant.

De cricilaſia, ex quarto libro Antylli, de auxiliis quæ fiunt, Cap xxvi.

HÆC exercitatio intenta corpora mollire poteſt, & quæ loco ſtabiliri non poſſunt, tũ reuolutionibus, tum verò etiam figurarum corporis varietate ſic parare vt facilè flectantur & ſtabiliantur: neruóſque imbecillos firmare & laxare, & calorem excitare, & intelligentiam quæ deflexit de via & atra bili agitatur, ad ſtatum ſuum reuocare. Sit autem crici diameter minor quàm ſit hominis longitudo, vt eius altitudo ad mammas vſque perueniat: neque impellatur per longitudinem, ſed etiam errando. Eſto autem ferreus auriga, qui anſam ligneam habeat. Nõnulli tamẽ tenues cricos rotæ adiectos ſuperuacaneos eſſe putauerũt: veruntamẽ nõ ita ſe res habet, ſed ſtridor ex eis ortus hilaritatẽ & voluptatẽ animæ parit. In initio autẽ rectos impellere cricos oportet: vbi autem corpus incaluerit atque inane ſit factum, tum exiliendum & diſcurrendum: ſub finẽ verò, iterum recti impellendi ſunt, vt ſtatum quem exercitatio parauit, tueamur. Tẽpus autem accõmodatũ eſt ante cibũ aut balneũ, vt etiam in aliis magnis exercitationibus obſeruatur.

De natatione, Eiuſdem, ex eodem libro, Cap. xxvii.

PAuci diuturni morbi ſunt in quib⁹ apta ſit natatio, & perraro etiam adhibetur: ac æſtate ſolùm ea vtimur, poteſtque gracilem reddere, per halitum euocare, firmare, calefacere, attenuare, hominem iniuriæ minus obnoxium facere. Quæ ergo in mari fit, ea hydropibus, ſcabioſis, & quos exanthemata infeſtos habent, itémque elephantiaſin patientibus, & quorum crura aut aliquæ aliæ corporis partes defluxione tentantur, accommodata eſt. Facit quoque ad eos qui ex alimento fructum nõ ſentiunt, iiſque qui in morbo exagitantur. Capiti verò nocet non ſolùm quæ in mari, ſed etiam quæ vbique fit: quæ verò in dulcibus aquis, ægrè & imbecilliter prædictas res poteſt. Quamobrẽ vitanda plerunque eſt: nam ſi quis in ea diuti⁹ immoretur, ei nerui cũ propter frigus, tũ propter humiditatẽ lædẽtur: at quæ fit in calidis ſpõtè naſcẽtib⁹, incõmoda eſt, quippe quæ impleat. Sed multo magis fugiẽda natatio eſt quæ ex calefacta aqua cõſtet. Quinetiam ſiue in marina ſiue in alia aqua natare quis voluerit, debebit is prius moderatè vnxiſſe, & frictione præcalfeciſſe corp⁹, & eueſtigio in aquã ſe proiicere.

De palæſtra, Cap. xxviii.

PAlæſtra vehemens firmum & validum ſpiritum efficit, itémque corpus ſolidum & muſculoſum: neruos etiam confirmat, & ſenſus exacuit, & naturales actiones corroborat. Carnem dẽſam illam quidem & excitatam, ſed tamen ex omni parte paucam adiicit. Pinguedinem, omnia œdemata, tumores, aquam intercutem diſſoluit: thoraci aliena eſt. At placida palæſtra vice verſa carnem multam cõparat: ex quo fit vt iis qui reficere ſe incipiunt ſit ſuperiore accõmodatior. Præterea erecta palæſtra capiti prodeſt & thoraci, & neruos corroborat: quæ verò ſuper pauimento fit, lumbos, genua, præcordia, & inteſtina vitiata adiuuat: ſed capiti eſt ineptior.

De vmbratili certamine, ex eodem libro eiuſdem, Cap. xxix.

VMbratilis pugna valet ad ſedandam affectionem laſſitudinis ſenſum referentem, & ad humeros fir-

A mandos, & ad neruorum imbecillitatẽ & ad tremorem corrigendum. quinetiã materiam infrà deducit, & præſertim in iis qui ſummis pedibus pugiles imitantur. Eſt etiam vtilis renibus, colo inteſtino, atque vitiis quæ thoraci ſolent accidere. Oportet autem non ſolùm manibus cum vmbra depugnare, ſed etiã cruribus: ac interdũ tanquã ſalientes, interdum verò tanquã calcibus cædentes.

De geſticulatione, ex eodem libro, Cap. xxx.

INter choream & vmbratilem pugnam media interiecta eſt geſticulatio, ſed ad vmbratilem pugnam propius
B accedit: eſtque ad eadem vtilis ad quæ pugna vmbratilis eſt. ſed hæc pueris, mulieribus, ſenibus, & quorũ corpus mirũ in modũ gracile atq; imbecillũ eſt, magis cõuenit: ſiquidẽ vtilis & accõmodata eis eſt exercitatio.

De exiliendo & ſaltando, ex eodem libro, Cap. xxxi.

DIffert exilire à ſaltãdo: nam exilire eſt curſui ſimile, quum eodẽ in loco corpus manet, poplites inflectendo & circumuehendo: ſaltus verò eſt fermè crurum continuus. His ſimilis eſt ſaltus quo Lacænæ mulieres
C ad nates ſaltando priſcis temporibus vtebantur. ſaltabãt enim circunflexis cruribus, ita vt calcibus nates attingerent: quandoque cruribus alternatim inflexis, vt calcibus nates peterent: quandoque verò vtriſque vno & eodem tempore. Exilire verò accommodatum eſt diuturnis morbis capitis, thoraci, materiæ quæ ad partes ſuperiores propẽſa fertur, cruribus imbecillis, ſeſe non alentibus, excarnibus, ſtupidis, & tremulis. Saltus verò magis quàm ſiquis exiliat, materiam infrà ducit: ſed quia thoracem cõcutit, ideo eius affectionibus non cõuenit,
D verũtamen & ad motum & ad actiones promptum corpus valde reddit. Saltatio verò ad nates caput purgat & ſiccat: euocat etiam menſtruas mulierũ purgationes, & fœtus nimiũ adhærentes expellit, quemadmodum Hippocrates in libro de natura pueruli ſcriptum reliquit. ſecundas quoque retentas deiicit, & vterum qui ſuprà ſe contraxit, in ſuum locum trahit, & hæmorrhoidas itidem prouocat.

De pila, ex eodem libro, Cap. xxxii.

EXercitatio quæ ex pila exiſtit, promptiores ad motũ
E reddit eos qui in ea ſe exercent, & vitales actiones roborat. Eſt autem in ea differentia quæ ex pilæ differentia oritur. nã alia parua eſt, magna alia, & media alia: atque alia iuſtæ magnitudinis, alia deniq; inanis & vacua. Paruæ pilæ magnitudinis ſũt tria genera, & ex vnoquoque genere vna extat exercitatio. quædã enim valde parua eſt: qui in ea exercẽtur, corpore maximè elato ludunt, & colludẽtes manus manibus proximè admouent: hæcque exercitatio cruribus aptiſſima eſt: ſiquidẽ vnà cum intentione crurum adminiſtratur. Vtilis eſt etiam dor-
F ſo & coſtis pullulãtibus, itémque brachiis: carnem quoque ſolidam reddit. Alia pila eſt paulo maior, qua etiam homines vtuntur, & cubitos cubitis ludendo immiſcẽt: nec corporibus mutuò hærẽt, nec annuũt, ſed variis modis mouentur, & propter varios pilæ ictus atque motus, huc atque illuc digrediuntur. atque hæc pilæ exercitatio præſtantiſſima eſt, & quòd corpus ſanum & promptum ad motus cum robore coniuncto præſtat, & quòd aſpectum firmat, nec caput replet. Tertia verò pila quæ his maior eſt, diſtantes inter ſe homines ludunt: ſed in ea,
G ſtataria pars eſt & motoria. Qui manent, pilam emittunt cũ vehemẽtia & cõtinuitate, brachiáque & oculi iuuantur: in motoria verò & brachia & oculi pariter iuuãtur: ſed cruribus etiã propter curſum, & ſpinæ propter inflexiones quæ currendo fiunt, commodum accedit. Atque hæc quidem de parua pila ſufficiant. Exercitatio autem quæ à magna pila oritur, non modò à ſuperioribus differt ex pilæ magnitudine, ſed etiam ex manuum figura. nam in ſuperioribus omnibus ſummæ manus ſemper humiliores humeris tenẽtur: in hac verò, capite altiores.
H & idcirco ille quoque excitatur in hac exercitatione, atque diſcutitur. quandoque etiã ſummis pedibus vadunt, vt manus altius extollant: quandoque etiã ſaltant, quum pila ſupra eos fertur. ita firmat totũ corpus huiuſmodi exercitatio, & capiti prodeſt materiã infra deducẽs. Quæ

verò plus iufto magna pila eft,brachia quidē in ea pro- A
iicienda firmat,& vtraque etiam manu propter magni-
tudinem emittitur, fed plagas duras affert: eáque non
modò ægrotis aut conualefcentibus inutilis eft, fed etiã
bene valentibus.Inanis verò pila,cui etiam folliculo no
men eft,æquè exercet ac motoria in qua curritur.fed ta-
men non admodum facilis eft neque apta, atque ideo
omittenda eft.

De pugillatorio folle,ex eodem libro,
Cap. XXXIII.

FOllis pugillatorius in corporibus imbecillioribus B
grano ficulno aut farina,in robuftioribus arena im-
pletur:eius verò magnitudo ad vires corporis,& ad æta-
tem accommodetur. Sufpenditur autem in gymnafiis fu
pernè è culmine, tantúmque à terra diftat vt fundum ad
eius qui exercetur vmbilicum pertineat. Hunc vtrifque
manibus tenentes qui exercentur,primùm quidem quie-
tè, poftea verò vehementius geftant, ita vt ipfum rece-
dentem confequantur, & iterum redeunti cedant vio-
lentia compulfi: poftremò verò eum è manibus reii-
cientes emittunt, vt quum reuertitur,vehementius cor- C
pori aduentu fuo occurrat.Ad extremum verò in fedem
fuam fæpiffimè reftituendo demittunt, vt ex congreffu
fi non valde aduertant retrocedat.Ex quo fit vt quando-
que manibus occurrant dum propinquat, quandoque
verò pectore,manibus paffis,quãdoque verò iis ad terga
reuolutis.Poteft igitur hoc exercitationis genus mufcu-
lofum corpus reddere,& robur afferre,éftque humeris &
toti corpori aptũ, & propter plagas quas infligit omni-
bus vifceribus idoneum.

De exercitatione,quæ halteribus contorquendis D
fit,ex eodem, Cap. XXXIIII.

HAlterum iaculatio, dura exercitatio eft: ftomacho
autem quem defluxio infeftat, quique imbecillus
eft,& in quo cibus arefcit,& qui cum labore concoquit,
eft accõmodata, & probè etiã humeros exercet: carnem
creat,fed nec capiti nec thoraci conuenit. Differunt au-
tem halteres inter fe: nam vel feparatim mittuntur ma-
nibus extenfis & circumactis, vel tenētur folùm in pro-
tenfione manuum plerunque quiefcētium,& breui mo-
tu agitatarum: & iis ipfis qui exercentur introeuntibus, E
& æquè ac pugiles cõcutientibus: vel quum ii qui exer-
cētur, manus ad fpinam iaculando inflectunt. Primùm
genus ea præftat quæ diximus: fecundum verò, crura
neruófque confirmat,& materiam deducit:tertium verò
fpinam iliáque iuuat & mollit,fed caput peffimè afficit.

De ingreffu per loca fima,ex eodem libro,
Cap. XXXV.

HOc exercitationis genus fpiritum roborat, & cor-
pori faciles flexiones parat, ac præfertim eam vim
cruribus indit, ac fimul etiam robur iis partibus quæ F
mouentur,cõparat: longum verò tenorem præparat,ner
uos conferuat,materiam deducit,& fuperiora excremen
ta ad fuos meatus pellit. Si verò etiam cum arteriarum
firmitate adhibeatur,fiet vna è validiffimis exercitatio-
nibus,quæ inferiores & fuperiores partes corporis æquè
fatigabit.

De armorum pugna,ex eodem libro,
Cap. XXXVI.

HÆc exercitatio apud veteres non erat: non erat,in- G
quam,inter eas quæ ægrotantibus profunt, quum
aliter fe in armis veteres exercerent. Romani verò hanc
poftea exercitationem inuenerũt, quæ primùm quidem
conducebat, vt ad bellum paratiores effent: fed quam
nunc inftituimus, ad corpora fatiganda pertinet. Ergo
milites (hæc enim ad fingulare certamen pertinet) armis
indutis, vel contra aduerfarios, vel contra columnam
tanquam cõtra aduerfarium pugnant. Hæc autem exer-
citatio poteft corpus aptius ad motum & ad carnem fuf
cipiēdam reddere: veruntamen carnem mollem laxám-
que facit,éftque capiti noxia, tum quia mirum in mo- H
dum à pileo contegatur & galea,tum quia pondere pref-
fum laboret. Maxima autem huius exercitationis profef
fio eft & pollicitatio,vt longam refpirationem & corpo-
ris firmitatē gignat,quum ii qui huic fe dedunt,omnem

aliam fpirittus expulfionem ferre poffint.

De rebus venereis,Galeni, Cap. XXXVII.

RErum venerearum ex Epicuri fententia nullus eft
vfus falubris. re vera autem falubris eft vfus fi tan-
tum interualli interponatur vt neque refolutio vlla fen-
tiatur,& ipfe homo feipfo leuior factus,& melius etiam
fpirare videatur. Tempus autem ad vtendum opportu-
num eft quum corpus in exquifita omnium externarum
circunftantiarum mediocritate fit conftitutum, vt ne-
que nimis plenum fit,neque vacuum, neque nimis per-
frigeratum, neque fupercalefactum, neque exiccatum,
neq; humectatũ. Si verò errare cõtingat,paruus fit error.
fed melius eft vt potius calefactũ quàm perfrigeratum,
& plenum quàm vacuum,& humectatum quàm exicca-
tum venereis rebus vtatur.Qui ergo imbecillas vires ha-
bent, ii à veneris vfu ad fummam infirmitatem deue-
niunt:qui verò robuftas, fed propter magnã pituitæ co-
piam morbo detinentur,ideo patiuntur quòd humores
plus iufto per halitum digerantur. Innoxia enim venus
iis eft qui calidi humidíque funt,quíque femine natura-
liter abundant.Quinetiã corpus eorum qui firmas vires
habent venus calefacit: at eorum quibus eædem imbe-
cillæ funt, protinus quidē calefacit,fed poftea vehemē-
ter refrigerat. Nonnulli enim funt quos protinus à iu-
uentute concubitus imbecilliores efficit: nonnulli verò
nifi coeant affiduè, capitis grauitate infeftantur, cibos
faftidiunt, ac febribus obnoxii fiunt: atque vt deterius
appetunt, ita etiam minus concoquunt. Quofdam noui
qui quum huiufmodi natura effent vt à coitu abftine-
rent,torpidi pigrique ac fegnes facti fint: quofdam verò
qui melancholicorum more præter modum mœfti ac
fpei expertes euaferint: hǽcq; omnia ftatim veneris vfu
vfu fedata fuiffe. Hæc igitur confideranti mihi,feminis
retentio lædere magnopere videtur, & præfertim in iis
in quibus femen fuapte natura deterioris fucci eft & co-
piofius, & ipfi otiofam vitam degunt, quíque antea re-
bus venereis frequentiffimè vtebantur, poftea verò af-
fatim abftinuerunt. Qui verò firmiores & iuuenes funt,
horum habitus corporis in raritatem potius quàm vires
in imbecillitatē mutatur:itaque corriguntur per ea quæ
cogunt & contrahunt, qualis eft præparans exercitatio.
fi verò etiam aliqua refrigeratio poft venerem corpo-
ribus adueniat, erit etiam exercitatione præparante ob
eam caufam vtendum: quandoquidem ea calorem exci-
tat. fi verò anni tempus non diffuadeat, nec à frigido
balneo abftinendum erit. Cibi copia quidem fint mi-
nores,qualitate verò humidiores, tum vt probè conco-
quantur,tum verò etiam vt ficcitas quæ ex venere con-
tracta eft, corrigatur. Debet verò nec frigidiore tēpera-
tura effe, fed vel media, vel calidiore. nã quoniam cor-
pus à venere & laxius & frigidius, & imbecillius & fic-
cius eft effectum,debent planè quæ denfent & calfaciãt,
& vires reparent,adhiberi, atque ad hæc ftudium omne
impendi.

De rebus venereis ex Rufo:in quo eft etiam
victus ratio,Cap. XXXVIII.

OMnino autem concubitus frigidius corpus effici-
unt: attamen minus laboris à muliere impenditur
quàm à viro, atque ita etiam minus moleftiæ mulieri
accedit. nam vehementes funt virorum concubitus, &
ideo maior itidem labor in concumbendo ab eis adhi-
betur.Qui etiam erectis hominibus fiunt,maiorem laffi
tudinem afferunt: atque illi etiam funt huiufmodi qui
poft fatietatem ineuntur,itémque poft ebrietatem. Qui
ante cibum fiunt, faciles quidem ac celerrimi funt, fed
nefcio quid imbecillitatis inuehunt.feminis verò inter-
ceptiones quæ in medio concubitu fiunt, renibus & ve-
ficæ funt peffimæ. Verùm non omnino peffimæ funt res
venereæ,fi & tempus opportunum, & modum velis a-
nimaduertere. Ex eis ergo hæc extant commoda, ple-
nitudinem euacuant, corpus agile reddunt, ad incre-
mentum promouent, & magis virile efficiunt. Ani-
mo verò id præftant, vt impeditam vim rationis ex-
plicent, irámque nimiam cohibeant. Ideo fit vt melan-
cholicis, fiquid aliud, accommodatiffimo fint reme-

dio,quicunque etiam alio insaniæ genere laborãt; & nõ nullos etiã comitiales sanauerũt, facta in pubertatis tẽpore mutatione:itémque nonnullos qui capitis grauitatem aut dolorem patiebantur,sanitati restituerunt. Hippocrates autem vno verbo res venereas morbis quos pituita gignit,accommodatissimas esse pronunciauit:multi enim qui ex morbo non alebantur,ad cibum facilè sumendum redierunt:alii quum prius ægrè spiritum ducerent,facilè spirantes euaserunt: quidam quum cibos fastidirent,ad eos capiendos promptiores sunt facti, alii à cõtinuis pollutionibus quæ in somnis fiebant,sunt liberati. quæ res minus afferre noxæ existimatur, sed mihi quidẽ nõ videtur,quippe quæ dissolutum corpus in somnis, adhuc magis dissoluunt.Atque hæc quidem sunt primæ huiusce orationis partes à nobis expositæ. Naturæ autem veneri idoneæ sunt calidæ atque humidæ, victus verò ratio calidior & humidior:ac tale etiam anni tempus atque ætas:ac tempus quidem,ver:ætas verò,iuuentus. Victus verò multo quàm alii ad res venereas accommodatior est, qui sit calidior atque humidior. Minimè autem ad eas facit victus siccans & refrigerans, atque ætas senilis & autumnus,& natura quæ sit maximè similis:atque ita oratio mea finem eum est consequuta quem initio proposuerã. Nunc verò rationes victus ad concubitum accommodatæ,& curationes adhibendæ iis qui vti rebus venereis nõ possunt,sese offerunt.Diæta ergo calida & humida instituenda est:labores quoque moderati esse debent, & cibi facilè diduci,quod est totius diætæ caput. Singuli autem labores sint contentæ deambulationes, cursus tardi & quieti, equitationes neque admodum concitatæ, neque admodum multæ:nam in eis & lumbos & testes fatigari vehemẽtius necesse est. Ei verò qui sit frigidior, itémque ei qui humidior,hæc & magis & acrius facienda sunt omnia:eum verò qui siccior sit in quiete continens,in statu opportuno constitues.Quemadmodum autem prædicti labores moderati iuuant,ita etiam moderati concubitus conueniunt.nam & ad rem ipsa incitant,& consuetudine facilitatem afferunt:vt multi qui omissa consuetudine concumbendi, non potuerint concumbere, alii verò ægrè & magno labore postea concubuerint:adeò non solùm oportet consequenti institutione corpus in suum statum redigere.Labores autem his minus conueniunt: at palæstræ & multæ frictiones,& gesticulationes, & missilium iactus,valent quidem ad robur comparandum, sed in alias partes potius alimẽtum perducunt. Venus,siquid aliud,alimenti exuberantiam exigit:ergo miseria & abstinentia nemo conuenienter vtetur, at potu atque pastu vtetur.Potui autem conueniunt vina fulua, quippe quæ omnium sunt moderatissima,neque per vesicã adeò permeant sicut alba:neque sicca & crassa sunt,veluti nigra. eadem sunt capiti maximè idonea, & facillimè concoquuntur:quibus omnibus est opus.Panes apti sunt,puri, furno decocti:siquidem humidiores sunt cæteris, obsonia sunto carnes hœdorum,agnorum,suum,gallinarum, gallorũ gallinaceorum,attagenum,perdicum,anserum, anatúmque:nã hæ omnes alunt maximé. Ex piscibus idonei sunt polypodes:excitare enim venerem hi mirum in modum existimantur.quicunque etiam mollem carnem habent, sunt accommodati. Inter olera,orminum,erysimum,eruca, & rapa ad hoc faciunt,quæ etiam medicamenti vicẽ gerunt. E leguminibus,faba,cicer, eruilia,phaseli,& pisi, quòd flatu corpus impleant, & quòd copiosè alant,conueniunt:veluti ruta,quia flatus discutit ac propellit,ita cõ miscendi corporis libidinem obtundit ac discutit. Vuas ego in hac diæta magnopere commendo :nam & humiditate præstant,& breui tempore probè subducuntur, & probè etiam nutriunt, & humanum sanguinem replent flatu qui maximo impetu ad venerem impellit.Iam verò accommodatum etiam huic loco est, vt quæ tẽpora sint rebus venereis idonea perscrutemur,nequid in hac tracta-
A tione desiderari posse videatur. Ergo tempora in omnibus multa sunt,prout quisque est paratus: sed summa est vt recentes satietates & ebrietates vitentur,quia post has nullus alius conuenit labor.fames quoque cauenda est:verùntamen magis salutariter eo tempore cõcubitur quàm quum quis se expleuerit:sed imbecillius corpus redditur. Fugiendæ quoque cruditates sunt: idcirco cõcubitus qui media nocte fiunt,periculosi sunt, si cibo nondum confecto exerceantur. eiusmodi sunt ii qui sub aurora fiunt, quum fortasse cruda adhuc sint ea quæ ventriculo continentur:& quia neque excrementa neque vrinas homines
B emiserint,neque aluus deiecerit,ac concumbere cum excrementis est malum.Ante verò exercitationes & balnea, minus periculosum est. Ei verò qui consueta munia obiturus sit,imbecillitatem parit.Optimè ergo concumbet à cibo qui ad satietatem non sit ingestus.nam hoc & ad vires confert,& ita refrigerationes quæ subsequi solent,minus contingunt. Inde verò sicui post prãdium rerum venerearum pruritus excitetur,cessandum est donec alimẽtum ex multo somno constiterit:si post cœnam, antè dormire oportet,siquidem hæc maxima cessatio est.Ac natu-
C ra quoq; videtur ratione quadam id efficere vt primùm eo tempore maximè ad venerem impellat,postea verò id quod superfluit,quàm quod ei aptum & æquale est,accõmodatius excernat. Quod quũ medici animaduerterint, in filiorum procreatione admonent virum qui comederit,& epulis & cõuiuio exceptus fuerit:mulierẽ verò quæ parcius sit educata,debere commisceri:causa est,quoniam vir dare,accipere verò mulier debet. Sed ad hæc quæ diximus,aliæ quoque affectiones corporis sunt examinan-
D dæ. Etenim post labores prauũ est concumbere:& tamẽ existimant nonnulli solui concubitu labores: sed non rectè sentiunt, quum imbecillitas non sit laborum remedium:& tamen calore neruorum qui in lumbis sunt,vim quandam afferunt.Ergo vitandæ sunt lassitudines, itémque vomitus qui paulo pòst sint erupturi, quique paulo antè præcesserint:itémque purgationes & alui fluxus recẽtes:nam inueteratos quandoque venus exiccat. Habenda quoque ratio est omnium morborum thoracem obsidentium,aut quos obsessuros esse suspicamur: & vitiorũ qui-
E bus nerui affliguntur. quamobrem vehemẽtes cupiditates ego neutiquam laudo:sed censeo tunc magis esse à cõcubitu abstinendum,idque tum in aliis,tum vel maximè in iis quorum vesica & renes aliquo morbo vexantur, & quos morbus comitialis aut insania infestos habet: nam vbi morbi accessuri sunt,tum vehementes impetus excitantur. Optimum autem est vt tum quisque rebus venereis vtatur, vt quũ prompto animo atque expedito concubitum expetat,tũc etiam corpus eò feratur.decet enim animum dominari,corpus verò obedire.Non sunt hæ o-
F piniones,sed prouidentiæ naturæ quæ euacuationis indiget,vt etiam cæteras animantes facere decet. Diætæ igitur quibus assuescere debemus, sunt huiusmodi. quibus cognitis poterit quispiam remedia facilè inuenire quæ iis qui concumbere non possunt,adhibeantur. Nam Corinthiꝰ qui ad nos venit,se quidem magna corporis commiscendi libidine teneri dixit,sed in cõcubitu semẽ nõ emittere,flatum verò multum efflare.In hoc coniectura cõ sequutus sum,ex siccitate malum existere: id quod indicauit curatio.nam quumprimum victu humido ali cœpit,statim semen emisit. Iuuenis verò Milesius, qui an-
G num fortè natus erat secundum & vicesimum, aiebat se in concubitu emittere genituram non posse,at in somno magnam eius copiam excerni.Is mihi visus est ob multã humidam perfrictionem non posse concumbendo foueri & calefieri:in somno verò nimium calefieri, quatenus somni id præstant vt interiora calefiant,& exteriora perfrigerentur: ideo labores ei satis fuerunt ad curationem, equitatio scilicet:medicamentum verò testiculus castoris epotus:reliqua denique victus ratio omnis sicca & calida.

Liber ſeptimus.

Quæ corporum affectiones euacuationis indigeant, ex Galeno, Cap. I.

QVVM plenitudo duobus modis fiat atque dicatur, vno quū ad vires, altero quū ad capacitatem vaſorum humores continentium refertur, vtrique opus eſt euacuatione, ſiue in ægrotante homine ſiue ſano fiat. Quemadmodum enim qui onus geſtat, non protinus ſimulatque grauatur & fatigatur, iā cecidit, & ab eo eſt victus: ita etiam vbi vires à plenitudine grauantur, fieri poteſt vt homo nondum ægrotet. ſiquidem nonnulli qui conſueta adhuc munera obeunt, ſentire ſe aiunt graues, pigros, ſegnes, atque ita vt ægrè moueantur: eáque plenitudo eſt quæ ad vires pertinet. veluti quū poſt exercitationes tendi videntur, non parua nota eſt alterius plenitudinis quam nonnulli κατὰ τὸ ἔγχυμα vocant, quia in humoribus per vaſa infuſis conſiſtit atque intelligitur. Senſus autem vlceris ſpeciem referens, in toto corpore proueniens, ac præcipuè in motionibus, mali ſucci eſt ſoboles atq; progenies, qui quidē pleriſque cōſuetas etiamnum actiones obeuntibus aduenire conſpicitur. Quandoque autem in quibuſdam corporis partib⁹, non in tota mole, apparent indicia affectionum quæ in illis partibus ſunt, ſimilium iis quas in toto corpore conſiſtere dictum ſit: ac quandoque ſolum caput grauari ſentiunt, aut quendam vlceris ſenſum habere, aut muſculos temporum intendi, idque aut ſimpliciter, aut cum maiore calore cōiuncto. Sic quoque in iecore, liene, ventre, coſtis & ſepto tranſuerſo grauitatem ſæpe ſentimus. Simili quoque modo in ore ventriculi aut grauitatem aut abſurdum aliquem ſenſum percipimus. Ad hæc, dolores in parte quadam infixi vel ob humorum copiam quæ confertim ingruit, vel ob ſpiritum flatuoſum, euacuationem indicant: quemadmodum etiam faciunt qui ab acri humore partem exedente atque erodente excitantur. Sunt etiam qui ab intemperie naſcantur: & ex iis quidam ab ea ſola citra humores, alii verò cum humoribus. Ergo in his omnibus quæ dicta, infeſtantium humorum aut vaporū euacuationes ab his affectionibus hominem liberant. nō prorſus tamen venam ſecare opus eſt, ſed ſatis eſt tū purgare, tum fricare, tum lauare, tum aliquo medicamento vti quod per halitum euocet. Deinceps igitur quænam affectiones venæ ſectione iuuentur exponamus.

Quæ affectiones venæ ſectione indigeant, Cap. II.

QVI conſueta munia adhuc obeunt, ſed princeps aliqua pars, aut totum corpus in eis grauatur aut tenditur, iis neceſſaria eſt euacuatio. Si verò per ætatē neque pueri adhuc ſint, nec iam ſenes, conſilium de ſecanda vena inibis: habita tamen præcipuè ratione primarum intē tionum, hoc eſt quantitatis qualitatíſque plenitudinis, & roboris aut imbecillitatis virium: deinceps verò naturalis totius corporis habitus, itémque anni temporis, regionis, & vitæ anteactæ: tum vtrum copia eſculentorum poculentorúmque, & præſertim valentis materiæ, qui ita affectus eſt, ſe expleuerit: & quibus motibus vel conſuetis vel nō cōſuetis ſe mouerit, quáſque excretiones habuerit aut præter conſuetudinem compeſcuerit: ad hæc autem omnia, num gracilior aut craſſior ſit effectus. Sanè vtriuſque plenitudinis quātitas ex propriorum ſignorum magnitudine dignoſcetur. quanto enim grauior ſibi homo videtur, perſpicuum eſt plenitudinem quo ad vires tantū auctam eſſe: eodémque modo, quantum tenſionis ſenſus auctus fuerit, tantum quoque auctam eſſe alteram plenitudinem, quam à quibuſdam κατὰ τὸ ἔγχυμα vocari dixim⁹. Vtriuſque verò plenitudinis qualitatem partim ex colore cognoſces, memor colorem humorum eſſe, ſi quidem modicè totum corpus à calore frigoréque externo affectum fuerit: partim verò ex iis quæ naturæ humorū ſunt coniūcta. Frigidiores enim frigidior totius corporis ſenſus ſequitur: calidiores, calidior. humores verò qui in ve-

A nis aceruantur, tumor & vaſorum diſtentio: eos qui in carne, ſenſus in ea aut grauitatis aut tenſionis, ſicut etiam caliditatis aut frigiditatis conſequitur. Porro facultatum nos diſpenſantium infirmitates ac robur propriis actionibus iudicantur: ac voluntariæ quidem, in neruis & horū principio cerebro: pulſantes verò, in arteriis & corde. Ex facultate verò qua bona nutritio fit, aut color bonus aut malus, tertia facultas quæ nutrix eſt, quā à iecore proficiſci oſtēdimus, cognitionē ſortitur. Vbi ergo adfuerint plenitudinis ſigna, & facultates valentes fuerint, tum ſi **B** videlicet affectio tēſionis ſenſum referat, nihil præterea attēdens, venā incides: ac multo etiā magis ſi ſenſum referat inflammationis. Si verò infeſta plenitudo grauans ſit, nō ſemper eſt ſanguinis faciēda detractio. cōtingit enim vt crudus humor in corpore ſit collectus. In quo diligenter eſt aduertendum quantum vires robuſtæ ſint, & quantum humor ipſe ſit refrigeratus. Etenim exolutæ ab huiuſmodi affectionib⁹ vires, adhibita ſanguinis miſſione in extremum recidere malum ſolent, vt reſtitui poſtea nullo modo poſſint: quod vbi factum eſt, periculum non **C** mediocre conſequitur, ac præſertim ſi febris accedat ſtatu æſtiuo, ſtomacho malè affecto, & toto corpore molli ſuapte natura, & temperie humido. huiuſmodi enim homines per halitum digeruntur, & celerrimè animo linquuntur, etiamſi non magna febris inuadat. Si verò nihil horum ſit, cæterùm hyems ſit, regione natura frigida, atque hominis natura frigidior, iis & totum corpus venæ ſectione grauiter refrigeratur, & nonnulla etiam ſymptomata accidunt, quæ ex graui refrigeratione cōſequuntur. Quamobrē qui ita affecti ſunt, hos venæ ſectione vacuare **D** re non conuenit, ſed frictionibus & vnctionibus mediocriter calfacientibus, & potionibus humorum craſſitudinem incidentibus, & modicè calfacientibus. nam quæ vehementer calfaciunt, ea tum vires diſſoluunt, tum etiā febres adaugent. Quicunque autem ſanguine per ſputum reiecto nunc quidem curati ſunt, ſed eam habent ſtructuram in partibus thoracis atque pulmonis, vt ſi vel paulo pluſculum ſanguinis colligatur, protinus aut vaſis alicuius oſculum reſeretur, aut vas ipſum rumpatur, iis etiā ſi nondum vllum in corpore ſymptoma extet, tamen in- **E** eunte vere ſanguis mittendus eſt: ſimili quoque modo iis qui facilè in comitialem morbum vel apoplexiam cadunt. Eodémque modo ſi alicui alii morbo obnoxium hominem cognouerimus, vt peripneumoniæ, pleuritidíve, aut anginæ, melius eſt prius venam ſecare quàm expectare vt aliquod euidens ſymptoma plenitudinis appareat. Ad eūdē modū, ſi hæmorrhoides retētæ ſint, & præſertim illi magis melancholici videantur. Omnibus etiā quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate ſolēt exercere, ineunte vere mittendus ſanguis **F** eſt: id quod etiam faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiūtur. Homines enim experiētia edocti ſunt nō à ſeipſis ſolùm, ſed à iumentis, vtile eſſe vt priuſquam æſtas incipiat, ſub finem veris ſanguinē mittant: memores à quibus morbis capi ſoleant, quum repēte calida æſtas adueniat. ea enim & ſanguinem plus protendit, & fundit, & tanquam ebullitionem quandam eius parat, ita vt tunc non amplius in venis tanquam moderatus contineatur, ſed vel eas rumpat, vel erodat: ſique immoderatior in partem quampiam irrumpat, aut inflā- **G** mationem, aut eryſipelas, aut talem quempiam morbum gignat. Etenim cum multo plures, tum verò etiam maiores quàm ſint morbi plethorici, ex humorum fuſione prō gignuntur. Quidam autem ſunt oculis imbecillioribus, qui affectionibus quæ ſcotomaticæ nominantur, facilè corripiuntur. quos etiam initio veris euacuare oportet. Prius tamen conſiderandum eſt nobis quid in eis aceruetur. ſiquidem nonnulli amaræ bilis ſuccū copioſius quàm reliquos colligunt: nonnulli melancholicum, aut pituitoſum: nonnulli verò ex æquo omnes coaceruant, in quib⁹ abūdare ſanguis dicitur. Hos ergo omnes vacuabis, ſicut

etiam podagricos & arthriticos initio veris:idq; aut medicamento purgante,aut venæ ſectione. Porro venæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt,eáque ſiue ad vires,ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur amplitudinem pertineat, ſed etiãſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis,quæ vel ex plaga, vel ex dolore,vel ex partium infirmitate oriatur. Si quoque magnus morbus expectetur,ſanguis omnino mittendus eſt,etiam ſi plenitudinis ſigna nulla adſint:habita tamen ratione ætatis,anni,temporis,& virium. Itaque tria ſunt quæ agnitionem continent,morbi magnitudo aut præſens aut imminens,robur virium,ætas omnis præter puerilem atque ſenilem:qui ſcopi ſatis ſunt ad venæ ſectionem indicandam.Neque enim vbi tanta crudorum humorum copia accumulata eſt vt ſecandam venam prohibeat,ratio reprehenditur,quia iis virium robur non adeſt, hócque indicio eſt non poſſe eos ſanguinis ferre remiſſionem,quum vnà cum totius corporis colore, qui ita ſit redactus vt nõ indicet abundare ſanguinẽ, pulſus quoque in vehementia & magnitudine inæqualis eſt, imbecillibus & paruis in ipſa inæqualitate exuperantibus. Nunc verò de vtriuſque plenitudinis notis conſideremus,an vbi eæ in homine ſolita munia obeunte apparuerint,mittẽdus illi omnino ſit ſanguis:an id neceſſarium non ſit,vbi nulla magni morbi fuerit expectatio.Quid verò ego in hac re ſentiã, noſtis quum ſæpe adfueritis quum ſanguinis miſſionem ſuaderem vel podagricis, vel articulorum dolore laborantibus,vel morbo comitiali vexatis,vel melancholicis, vel iis qui ſanguinem prius expuiſſent, aut thoracis ſtructuram ſortiti eſſent ad aliquod tale malum contrahendum idoneam:aut ſcotomaticis,aut qui angina continuò corriperentur,aut pulmonis & iecoris vitiis eſſent obnoxii, aut vehementes lippitudines paterentur,aut (vt vno verbo dicam)aliquo magno morbo premerẽtur: nam in his omnibus cenſeo miſſionem ſanguinis neceſſarium eſſe remedium,quæ ſtatim poſt virium atque ætatis habitam rationem adhibeatur: quæ ſiquando non memorentur, ſubaudiendæ tamen ſunt. At qui nihil huiuſmodi antè ſunt paſſi,omniúmque corporis partium inculpatam ſtructuram nacti ſunt,in eis duplicem me vacuationis rationem ſubieciſſe cognouiſtis:venæ quidem ſectione, ſi in victu ſint intemperantes:ſine venæ ſectione autem, ſi temperatè viuãt. Nam & multa frictione,& balneis & deambulationibus atque aliis motionibus,& item vnctionib⁹ in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem licet,niſi fortè craſſi ſanguinis redundantia tibi adeſſe videatur.talis enim maximè eſt melancholicus plerunque, rarò verò crudorum quos vocant humorum. Cæterùm in redundantia melancholici humoris, præſtat venam incidere,aut certè vti medicamento atram bilem expurgante:at vbi crudi ſucci exuperãt,antequam morb⁹ incipiat,cautè euacuabis: vbi verò febris iam accedit,(vt antè dixi)nequaquam.Erit verò indicio color eorum plũbeus,aut ex pallido albus,omniáq; potius quàm ruber, itémque pulſuum inæqualitas. Si verò etiam talis plenitudo multum excreuerit, tum & corporis quoque grauitas adeſt,& pigritia ad motus,& mentis tarditas, & ſenſus hebetudo. Contrà verò quibus cumulatus in corpore ſanguis ex compreſſis hæmorrhoidibus ſit,iis venam audacter incides,etiamſi grauem antea morbum experti non fuerint.Fieri enim poteſt vt apti quidẽ ad aliquem huiuſmodi morbũ fuerint, verùm ob hæmorrhoidum inanitionem nondum paſſi.Si verò etiam aliquæ in eis particulæ vitioſam habere conſtructionem, & præſertim in thorace videantur,eis omnino venam celerrimè ſecabis. Idẽ me ſentire de mulieribus quibus menſtrua purgatio ſuppreſſa eſt intellexiſtis:enimuero in eis nõ prorogãda euacuatio:veruntamen venam ſcindere non eſt neceſſe,quũ malleolorũ ſcarificationes ei quod ſuperuacaneũ eſt euacuando,ſatis eſſe poſſint, quum alioqui vim etiam quandam habeant menſium ciendorum, non ſecus quàm venæ in malleolis ac talis inciſæ. Plenitudines enim quæ ex menſium retentione ſunt ortæ,per crura vacuabis,ſiue ſecare venam,ſiue ſcarificare oporteat. Reuellere autẽ mulierum purgationes ſecta in cubito vena ſolet: nam quæ

A candidiores ſunt,tenuiorem aceruare ſanguinem conſueuerunt,idcirco à malleolorum ſcarificationibus maximè iuuantur. Nigriores verò venam ſecando curato, ſiquidẽ eæ craſſiorem ac magis melancholicum ſanguinem coaceruant.Quod magis etiam facies ſi magnas habere venas videantur,id quod gracilioribus ac nigrioribus ſolet plerunque contingere,veluti carnoſis & candidis venæ inſunt exiguæ,in quibus præſtat malleolos ſcarificare quàm venam incidere,quippe quum hæ paruas in cruribus venas habeant,vt licet etiam rite ſecentur, quod iuſtum tamen ſit non fluat. Multæ verò ſanguinis copiam
B non paruam habent,ſed extremè ſunt tenues: aliæ contrà craſſæ,ſed parum habent ſanguinis. Ac mulierem quidẽ tenuiſſimam, cui iam octo menſibus ſuppreſſa menſtrua purgatio fuerat,nõ modico ſanguine detracto ad priſtinũ ſtatum breuiſſimo tempore perduxi. Primo enim die ſeſquilibram,ſecundo libram, tertio non multo plus quàm ſelibram detraxi.In hanc verò ſententiam adductus ſum, quum eius venas eminentes conſpicerem,quæ ſanguinis
C liuidi plenæ videbãtur. Cæterùm non contemnenda eſt venæ ſectio,tanquam auxilium reuellens non ſit,quũ me perſæpe videritis in ſanguinis è naribus eruptione,quum ea vehemens ſit, ea vſum, protinus effluxionẽ ſedauiſſe. Conuenit autem nõ vſque eò ſanguinem ſeducere,vt ad extremum caſum virium perueniatur, ſed quoad iuſta menſura videatur educta,& prorumpentis ſanguinis impetus validus perſeueret: vena in cubito ſecanda eſt.

De partita ſanguinis miſſione,
Cap. III.

D QVibus multa euacuatione opus eſt, vires autem infirmæ ſunt, in iis partiri euacuationem præſtat,vt quum parum ſanguinis detraxerimus,iterum,ac,ſi lubet, tertiò eundem mittamus: quemadmodum me quoque feciſſe in iis in quibus crudiorũ humorum inerat copia,cõſpexiſtis.Nam vbi parum ſanguinis detraxi,protinus melicratum exhibeo probè coctum cum aliquo attenuanti medicamento,vt puta hyſſopo aut origano, & interdum etiam nepeta aut pulegio: aut certè cum melicrato, oxymeli,aut oxyglycy: atque ita ſanguinem iterum minuo,
E quandoque autẽ eodem die, quandoque verò poſtero: in quo rurſus dato aliquo ex prædictis medicamẽtis, iterũ aliquid ſanguinis detraho: ac tertio die quoque idem facio,vbi aliquid ſimiliter dedero. Verùm vbi ferueſcentis ſanguinis copia redundat,acutiſſimam febrim accẽdens, euacuatio confertim facienda eſt,conandúmque eſt inanire vſque ad animi defectionem,virium robore diligẽter inſpecto, quemadmodũ ſcio quibuſdam ſex ſubinde heminas,aut poſtero aut tertio aut quarto die fuiſſe detractas.Quandoque etiam primo die,quum febris in principio noctis aut medio incepiſſet, probè autem concocta
F fuiſſent quæ pridie comediſſent:nonullis verò pridie inæqualitatem, aut grauitatem, aut capitis,aut alterius cuiuſdam partis dolorem ſentire ſe querentibus, ac proinde parcè comedentibus,vbi febris præcedente nocte inuaſiſſet,memini me primo etiã die ſanguinẽ detraxiſſe:nã in quibus copia feruentis ſanguinis apparet, dato operam vt eum quamcelerrimè vacues, priuſquam in principem aliquam partem irruat. Quamobrẽ etiam de nocte venã incidere ne verearis: nam ita affectis ægrotis expedit vſque ad animi defectionem vt diximus, ſanguinem mit-
G ti. Noui enim ex eis quoſdam ex animi defectione neceſſariò refrigeratos,& madoribus toto corpore affluentibus,& aluo citata,celeriter morbo liberatos. Præterea in maximis inflammationibus & vehementiſſimis doloribus nullum maius remedium noui quàm vſque ad animi defectionem euacuare,adhibita diſtinctione, an ſanguinem mittere,an purgare oporteat. Euacuandum autẽ eſt vſque ad animi defectionem,ſed nõ omnem: neque enim intelligendum eſt de ea quæ ægrotis ex timore cõtingit:neque de ea quæ ex mordacibus ſuccis os ventricu-
H li obſidentibus oritur, quum tunc quoque animi defectionem ægroti pati ſoleant. Verùm talis animi defectio non eſt ſufficiens menſura euacuationis, quæ contingit quandoque antequam conueniat:quemadmodum febricitantibus quoque ſæpe vſu venit, vt inter ſurgẽdum vel

residẽdum, animo linquãtur. Animi igitur defectio quæ A ratione euacuationis fit, ſit menſura euacuationis, in affectionibus antedictis. Mentem verò adhibere oportet vtrum purgationem ferant, pulſus eorum contingendo dũ ſanguis adhuc fluit, ſicut in aliis omnibus quibus ſanguis mittitur facere conſueui, ne fortè ignarus pro animi defectione mortem afferas.

De menſura euacuationis ſanguinis,
Cap. IIII.

SCiendum eſt, dum propoſiti ſcopi huius præſidii augẽ B tur, maiorem euacuationem indicari: dum verò non augentur, tantum detrahendum de ſanguinis miſſione quantum illi fuerint imminuti. Morbi autem magnitudo & robur virium, primi ſcopi erunt ſanguinis detrahẽdi: quibus vtriſque ſcopis præſentibus perſpicuum eſt (vt antè diximus) nullam eſſe crudorum humorum tantam talémque plenitudinem quæ inhibere hoc auxiliũ queat. Deinde verò ſpectandum eſt quæ ſit naturalis hominis temperatura. nam quibus amplæ venæ ſunt, quique modicè graciles ſunt nec albi, neq; tenera carne copioſius eua- C cuabis: contrarios verò parcius: quippe qui exiguum habeant ſanguinẽ, & eorũ caro facilè per halitũ digeratur. qua etiam ratione pueris non eſt ſecanda vena vſque ad quartumdecimum ætatis annum: poſt quem ſi magna copia ſanguinis congeſta eſſe videatur, tempúſque anni vernum ſit, regióque natura temperata, & puer ſit natura bene ſanguinea, ſanguinem minues: id quod multo etiam magis facies ſi peripneumoniæ, aut anginæ, aut pleuritidis, aut omnino alterius cuiuſdam acuti & vehementis morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vſ D que ad heminam ad ſummum: ſi verò tibi incipienti vires firmæ permanere videbuntur, dimidium heminæ adiicies, iterata miſſione. noſti enim vehementi pulſui cum æqualitate, tanquam minimè fallaci virium robuſtarum ſigno, ſemper adhibendam fidem, ex abundanti autem & magno. Itaque & ſeptuagenariis ſi dicti pulſus adſint, & affectio iubeat, venam ſecabis. quidam enim eius ætatis multum ſanguinis habent, & vires itidem robuſtas: ſicut alii ſicci ſunt, & pauci ſanguinis, & facilè nigreſcẽtes quauis parte percuſſa. Itaque non ſolùm numero annorum a- E nimum adhibebis, ſed etiam habitui corporis. nam ſunt qui ſexaginta annos ſolùm nati, ſanguinis miſſionem non ferant: veruntamen minus his vtique detrahes, quanuis eandem habere affectionem quàm florens corpus, videãtur. Sed optimum fuerit antequam vena ſecetur, hæc omnia cõſideraſſe, & præſertim quum ſuppreſſæ hæmorrhoides ſint, & mulieris retenta purgatio. Etenim vbi inciſa vena ſanguis fluit, tũ eius mutationi, & præſertim quũ iã adeſt inflãmatio, & tenori fluxionis nõ labaſcẽti, potiſſimum autem pulſuum mutationi, tanquam indicio non F mendaci, animum diligenter attendas oportet: & continuò ceſſandum eſt quũ pulſus immutatur, aut in magnitudine, aut quauis inæqualitate: nam de mutatione in imbecillitatẽ quid attinet dicere? Scis enim in hac qualitate certũ fieri iudiciũ firmarũ & infirmarũ viriũ. In quibus autem prope ſectam venam magna aliqua inflammatio eſt, in iis ſanguinis & in colore, & in conſiſtẽtia mutationem expectare eſt optimum. Diuerſus enim eſt ſanguis qui ineſt inflãmationi, à naturali, quia nimis excalfactus G eſt. nam ſi crudior erat prius, modò rubrior & flauior efficitur: ſin eiuſmodi prius fuerat, ad nigrum aduſtione conuertitur. Nam ſanguinis mutatio, ſigno eſt aliquid ex inflammatione in venam ſectam tranſſumptum fuiſſe: non tamen omni ex parte expectanda eſt mutatio, ſed eſt quãdoque vt antequã mutatio appareat ceſſandũ ſit, idq; vel propter viriũ imbecillitatẽ, vel propter malignitatẽ inflãmationis. interdũ enim nihil ab ea emittitur, ſed inibi vehemẽter eſt conſtrictus. Si tamen vires nondũ exolui euacuatione videãtur, id quod ſcies pulſus tangendo & ſi is cui ſanguis mittitur, ætate florẽti ſit, expectãda mu H tatio eſt: potiſſimum verò ſi aër ambiens ſit temperatus. Duo enim hæc ſunt quibus præcipuè dignoſcitur quantum hoc præſidio ſit euacuãdum, ægrotantis, inquam, natura qualis ſit, quam exquiſitè cognoſcere nõ poſſumus; & ambientis temperies qualis futura ſit miſſo ſanguine. nam quum is calor quem febris affert, multum ſanguinis digerit, & ægrotus abſtinens viuit, alimentum ex ſanguine eum breui tẽpore neceſſariò deſtituit, atque interim vires exoluuntur. Cõſumitur enim ob temperiem ægrotantis, ſi humida & calida ſit, qualis eſt puerorum: ob aërem verò ambientem ſi regio calida ſit, & æſtiuum tempus. Proinde minus detrahimus quàm affectio commonet, habita ætatis ratione in pueris: habitus corporis in cãdidis, & quibus tenera caro eſt: temporis verò, ſub Cane. eadem quoque regionum & conſtitutionum eſt ratio. Alio verò modo (vt etiam antè diximus) in cõtrariis, hoc eſt, frigidis temporibus, & regionibus, largam euacuationem vitamus, propter refrigerationem conſequentem: quapropter vnum in his ſingulis euacuationis modũ ſcripto definire non poſſumus. Noui enim quibus ſex libræ ſanguinis fuerint detractæ, & febrim protinus fuiſſe extinctam, nec vllum virium detrimentum eſſe conſequutum: nonnullis verò ſeſquilibra non ſine leui quadam virium noxa detrahi potuit: quibus ſi duas libras quis euacuaſſet, extremè læſiſſet. Quaobrem ſcio me quãdoque vnam quoque libram & quandoque etiam minus vtiliter detraxiſſe.

Quæ vena ſecanda ſit, Cap. V.

SI venam cauſa reuulſionis ſeces è directo partium ad quas ſanguis fluit, perſpicuam inde vtilitatem celeriter videbis: at ſi contrà ſeces, nihil proderit. Ita affecto liene vena quæ eſt propè annularem ſiniſtræ manus digitum inciſa iuuit. Nõnulli verò eam venam incidunt quæ inter medium & annularem interiacet, & ſanguinem fluere ſinunt donec ipſe per ſe ſiſtatur, lienémque iuuari aiunt atque ſi venam internam cubiti ſecueris. ſanguis enim è ſiniſtra manu detractus lienem malè affectum mirum in modum iuuat. Præſtat autem nõ ſemel extrahere quantum conueniat, ſed in duos dies eſt facienda partitio. Quinetiam pleuriticis ſanguinis miſſio è directo laborantis lateris adhibita euidentiſſimam ſæpe vtilitatẽ attulit: quæ verò ex brachio oppoſito, aut omnino obſcuram, aut certè poſt temporis ſpatium. Ac ſæpè etiam oculorum dolores grauiſſimos venæ ſectio è directo facta, intra horæ ſpatium ſedauit. Ergo in oculis laborantibus vena quæ humeralis vocatur, quæque ex ea deriuata eſt, in cubito inciſæ, perſpicuam vtilitatẽ celeriter afferunt. at dolente latere, aut pulmone, aut ſepto trãſuerſo, aut liene, aut iecore, aut ventriculo, ea quæ per alas in cubiti iuncturam pertinet: maximè autẽ hæc ipſa interior ſecanda eſt: ſin ſecus, ea quæ ab ipſa diducta in flexu iuncturæ apparet, quam iandiu noſtis ab humerali vena diductam eſſe, ipſámque contingere. Sũt enim hi tres modi ſanguinis in cubito mittendi, interior, exterior, & medius. Interior vtilis eſt iis quibus inferiores collo partes patiũtur: exterior iis quib⁹ affectæ quæ ſunt illis ſũt ſuperiores, vt facies & caput: medi⁹ verò loc⁹ interdũ vtráſq; venas diductas habet in vlteriores partes brachii pertinẽtes: interdũ verò celeriter in vnũ inter ſe coẽũtes in flexu iũcturæ: ac nõnũquã earũ alterã obſcurã, claram alteram. Vbi ergo vena quæ parti affectæ propria eſt, obſcurior fuerit, & ad aliquam ex mediis accedas, da operam vt eã potius incidas quæ à propria diducitur: quãdoque etiam vſu venit vt quæ inferiores ſunt cubiti iunctura, quæ in vlna ſunt, eas nihil prohibeat incidere vbi quæ in cubito ſunt, non vtique appareant: & ex iis ipſis incidendæ ſunt quæ è directo partium affectarum ſitæ ſint. Sanguinis ergo miſſio quæ in brachio fit, rectè quidẽ adminiſtrata nihil magni habet in ſe: at ſi in ea peccatum ſit, triplex error conſequitur, vt in media neruus exiguus, in humerali nerueus capitis muſculus: in interiore verò arteriæ vena ſubiecta ſimul etiam incidatur.

Cauendum eſſe ne axillarem venam incidamus ſi neceſſitas non vrgeat, idque propter arteriam ei ſubiectã,
Cap. VI.

SIquis autem alibi vnquam in vena ſecanda arteriam quoque ſecuit, hoc loco id contigit; ergo maximè ca-

uendum est ne eā incidamus. si verò necessitas id cogat efficere, duo hæc considerāda erūt, vt eam ligemus qua maximè parte pulsus arteriæ nobis indicat. quod vbi fecerimus, videamus an locus vlla ex parte infletur: siq; inflетur, vinculum statim soluendum, & quod inflatum est, ad æqualitatem redigendum, & iterum ligandum initio deligationis in primo loco, vbi arteria sub interius brachii caput est sita. conādúmque est vt venam inferius incidamus, quia eo in loco disiuncta ab arteria est per venam mediam, cui nullum vas subiicitur. Sed neruus est (vt antè dixi) notabilis in medio flexu: quem ne tangamus, diligenter est animaduertendum.

Situm & sectionem humeralis venæ omni ratione vacare periculo.

Venam autem humeralem secare omnibus modis sine periculo licet: & tamē quibusdam etiam ex huius sectione musculus sub radio constitutus indoluit: alios inflammatio subsequuta vexauit, & dolor diu perdurauit. Verūtamē iis qui sic affecti fuerint, vena nō vno ictu fuit diuisa, sed quū primùm fuisset aberratum, secundò & tertiò, & quādoque etiam quartò fuit percussa. quamobrem quum musculi caput sæpe punctum fuisset, eiusmodi affectiones excitatæ sunt. At vnico ictu magna facta diuisione, nec quisquā inflāmatione corrept⁹ est, nec dolorē cō traxit. quocirca hæc est intrepidè secāda, sed interior, cautè admodum & consideratè. Conādum autem est in media incidenda, ne vbi neruus est situs, fiat sectio. Nūc verò, quemadmodum prædictæ omnes partes secta cubiti vena (vt dictum est) iuuantur: ita etiā quæ inferiores sunt, iuuantur incisis iis quæ in malleolis & poplitibus insunt. Prædictis autem inferiores sunt coxendix, vesica, atque vterus. renes ad vtranque partem pertinēt: siquidem inferiores sunt iis quas prius diximus, superiores verò quàm eæ quas secundo loco recensuimus. Itaque missus ex cubito sanguis interdum eis prodest, vbi recens inflammatio sit, & sanguis redundet: quibus verò affectio inest quam propriè nephritin vocant, venas poplitis aut certè malleolorum secare conuenit. Vteri verò inflammationibus magis etiam quàm renum, venis in crure sectis succurritur. nam euacuationes quæ ex cubito fiunt, aliud etiā malum habent adiunctum, vt mēstruas purgationes, sanguinem ad partes superiores corporis retrahendo, comprimant. at iis quæ in cruribus fiunt, hoc etiam inest vt mēses cieant. Memini verò me ischiadas quæ non ex frigore, sed impletis sanguine quæ in coxa sunt venis exortæ essent, vno die, facta ex cruribus euacuatione, curauisse. idcirco vena poplitis vtilius ita affectis quàm malleolorū secatur: at scarificatio nihil eis perspicuò prodest. Vt autē summatim dicam, incipientes inflammationes reuellendo euacuandæ sunt: inueteratæ ex iis, si fieri potest, affectis partibus: si non queat, ex vicinis. In iis quæ incipiunt auertendum est quod influit: in inueteratis, id tantū quod affectæ parti infixum est euacuandum. Id autem optimè euacuabitur per venas cum iis coniunctas quæ sunt in ipsis partib⁹. Cui rationi subscribit etiam experientia. quocirca quæ in gutture & arteria graui inflammatione affliguntur, in principio vena secta in cubito, post ipsum verò in lingua, egregiè prodest, incisis videlicet ambabus venis quæ in ea sunt. Sic quoque induratas inflammationū in oculis reliquias iuuat incisa vena quæ ad magnum oculi angulum decurrit: vt etiam capitis grauitates & inueteratos eius ex plenitudine dolores leuare manifestè solet in fronte secta vena. At incipientes aut vigentes iuuat per cucurbitulam in ceruice facta reuulsio, eáque interdū per se, interdum cū scarificatione adhibita. Cæterùm pri⁹ euacuare totum corpus oportet. Eadem quoque ratione incipientes in occipitio dolores atque vigentes vena frōtis incisa iuuat. In quibus verò corporib⁹ nulla adhuc particula affecta est, sed ineunte vere vacuationem anticipamus, in iis, si quidem talis sit homo qui quotannis æstiuo tempore morbis febrilibus obnoxius esse solitus sit, & euacuare studeamus id quod materiam morbis suppeditat, omnis pars est ad detrahēdum sanguinem accommo-

A data: sicut etiam si arthriticus sit qui omnibus articulis laboret. Quibus verò pars aliqua præcipuè infestetur, vbi prius euacuati nō fuerint, nō est ex quauis parte molienda vacuatio, sed sicut in iis qui pati iā incipiūt. quābrē podagricos ex cubito vacuabis: quos verò comitialis morb⁹ aut vertigo affligit, potius ex crurib⁹. Si verò ad venæ sectiones propter suppressas hæmorrhoides peruenias, si eo hibere eas velis, quæ in brachio sunt: si prouocare, quæ in

B cruribus sunt venas secare oportet. At in quibus mēses retinētur, semper in cruribus, si quidem ciere eos oporteat. Accidit tamen aliquando vt ex vtero per erosionem sanguis erumpat. in quo non est idem curationis consilium. siquidem non effluere sanguinem volumus, vt in menstrua purgatione, sed planè sistere consilium est. Ego verò quandoque in aliqua simia dissecanda, neruum venæ mediæ in cubito subiectum, & rursus in alia eundem prope venam ei parem similiter conspexi. Quorum cōspect⁹ vt rarus est, ita vtilis fuit ad tollendam calumniam medicorum, vtpote neruum incidentium: quādoquidem post

C sectionē statim illi quibus esset adhibita sectio, affectionem stupidam in brachii longitudine sentirēt, quæ postea toto vitæ tempore eos occuparet. Ego verò iis qui medicis id vitio verterent, indicaui propriam corporis fabricationem ita quandoque fieri: & hac ratione medicos dedecore liberaui.

Quod tempus sit venæ secandæ, & iterandæ euacuationis.

Quibus euacuatione opus est, in iis est maturanda euacuatio: nisi quædam corruptio cibi in ventre con-

D coquendi facta sit, aut tarda concoctio, aut etiàm cibi in eo contineantur. Verùm quoniam sæpe quintus aut sextus est ab initio dies antequam nos ad curandum accersant, expediet tunc quoque sanguinem mittere, etiamsi primum huius auxilii tempus sit omissum. Quocunque enim die mittendi sanguinis scopos in ægrotante compereris, in eo hoc auxiliū adhibeto, etiamsi vicesimus à principio dies agatur. At quinam scopi erāt? morbus magnus, & virium robur, puerili ætate excepta, & aëre nos ambiente valde calido. Quoniam verò progressu

E temporis virtus in plerisque morbis exoluitur, ideo mittendi sanguinis occasio multitudine dierum aufertur: nō quò primariò dies hoc efficiant, sed per medium virium dissolutionis. Itaque siquando vel secūdo à principio die vires exolui videantur, à vena secanda vtique abstinebimus. In quacūque autē diei noctisque hora sanguinē mittes, si in febricitantibus, scopum habeas declinationem singularum accessionum. quibus autem aut propter lippitudinē aut aliud tale quippiā citra febrim hoc auxilio est opus, in iis magnitudinem doloris, aut inflammationis,

F aut totius affectionis cui secta vena opus est, respicias. Quùmque nihil tale aut vrgeat, aut prohibeat, præstat mane venam incidere, non statim è somno experrectis, sed circiter horæ spatiū antè vigilantib⁹. Quosdā lauare prius est meli⁹, quosdā etiā prius deābulare. Cæterùm in quib⁹ vere ineūte venā incidere aggredimur, aut propter metū febris aut alterius cuiuspiam affectionis, scio me sanguinem etiam quibusdam detraxisse, posteaquam rerum consuetarum aliquid confecissent. Iteratæ autem detractio-

G nis tempus, in quibus simpliciter euacuare nobis propositum est, eodem die esto: in quibus autē reuellere, si duobus deinceps diebus fiat reuulsio, melius succedet.

Ex Antylli secundo libro de præsidio euacuante, quænam vasa in corporis partibus sint secanda, Cap. VII.

SI à fronte sanguis auferendus sit, rectam in fronte venam secamus. in plurimis verò, in superioribus frontis partibus & caluaria, vbi vena ad Y literæ similitudinem scinditur. Sectio autem in parte inferiore ad ipsam venæ

H scissionem est faciēda. Quæ verò in angulis oculorū sunt prope supercilia, multo supra angulos incidimus. Post aurem verò secanda est ea quæ duræ parti auris est opposita. Quæ sub lingua sunt, si nō vtranque, at certè eam quæ magnitudine excedit, dextram vtiq; secamus. In brachio

verò,eam quæ ex humero deſcendit:in manu, eam quæ inter medium & annularẽ interiacet:in poplite quæ maximè media eſt.in malleolis,interiorẽ: ſique ante & poſt malleolos ſint,eas quæ antè,ſed propter vaſorum exiguitatem non eſt ſæpe in noſtra poteſtate, vt quod velimus incidamus.Porro in ſecandis cubiti venis,& quæ circa cubitum ſunt,varia animaduerſione eſt opus: hîc etiam ſi minus in nobis ſit vt eligamus quam velimus, aut vnà ſolùm appareat,vel etiam ſi aliæ appareant, ſed accommodatius ex vna fiat euacuatio,dare operam debemus vt ex ea ſanguinem detrahamus:ſi verò,vt natura fert, & in pleriſque accommodatæ ſunt tres,eæque ſunt perſpicuæ, ea nimirum quæ ſuprà eſt ad muſculum,& media,& quæ ad brachii exortum eſt, cui etiam ſubſtrata eſt arteria, tunc quænam in aliquibus ſecanda ſit,diſcernendum erit. Nã in iis qui animo linquuntur, aut ſtomachus aliquo vitio affectus eſt,aut virium robur ſuſpectum eſt,vena ſuperior incidenda eſt:quibus confertim facta detractione,& cõcitata euacuatione eſt opus,media: at quibus mutatione in melius & diuerſitate,inferior. Ac ſuperior quidem cauenda eſt in iis qui muſculos conuerſos & circumſcriptos habẽt,& in quibus muſculorum curuitas vaſis incumbit, paulo ſupra flexum vena eſt incidẽda. In gracilibus vitãda eſt inferioris inciſio: & in quibus vena ipſa firma & valde magna eſt.metꝰ enim eſt ne vires exoluãtur,magna ſectione adhibita.Si verò hoc fugientes,exiguã ſectionẽ fecerimꝰ,ſanguis in grumos cõcreſcet, & fiẽt aneuryſmata quæ ſatis longo tempore perdurant, ſed poſtea ſedantur.In valde pinguibus,ſi venter aliquis ſectione venæ diuidatur, vena ſuperior incidenda eſt: nam & muſculus humectus qui ſuprà eſt plurimum à vaſe abductus eſt, & nerui plurimùm ab hac parte ſunt diſiuncti: quamobrem etiamſi quiſpiam profundiſſimam ſectionem fecerit deinduſtria,ad eos non ſit peruenturus. Vena verò in omnibus ſemel abſolutè pinguedinis eſt expers, & detecta,& facilè ſcinditur,& facilè fluit. Iam verò media quoque multum abeſt à neruis qui ſub ea ſunt ſiti.ſed ea in pleriſque antequam ad flexum perueniat, in multas partes,aut ſaltem in duas ſcinditur, quarum altera ſuprà, altera verò infrà vergit.Quocirca in venæ ſectionibꝰ quæ tactu fieri dicuntur, ſed coniectura fiunt, quibus venæ inciduntur,ii pati ſolent.Quoniam enim in venarum ſciſſione venæ ipſæ ſciſſæ tenuiſſimæ ſunt, & non apparent, ideo errores committuntur.ergo hæc vena non tundenda eſt.Quinetiam alius quidam error in deligando brachio ad venã ſecandã cõmittitur,vt cutis vehemẽter tẽſa in medio flexu,quia ad brachii muſculum extenditur, opinionem ſæpe vaſis facit: quare hoc cauẽdũ nobis eſt.

Quod tempus opportunum ſit venæ ſecandæ in ſingulis temporibus,ex Herodoti libro de præſidiis euacuantibus, Cap. VIII.

IN ſingulis temporibus morborum, in principiis acceſſionum incommoda eſt venæ ſectio, niſi magnum aliquod malum febricitantes inuadat,vt ſuffocatio,aut conuulſio,aut excrucians dolor: ſi verò nihil extrinſecus vrgeat,remiſſionis tempora ſunt expectanda:ſique longa interualla ſint,in perfecta remiſſione venam ſecare conueniet. Vires enim robuſtæ facilius euacuantia præſidia ferunt,& conſtant pro earum robore, & tantum non auxiliis manus præbent,quæ omnia in longa mutatione fiũt. At quum in acceſſionibus conciderint,auxiliis tãtùm indigent quibus recreentur:ſi verò breue ſit remiſſionis tẽpus,præueniendum erit vt ne eam perfectã expectemus, ſed quum incipit remiſſio ſecanda vena eſt.Licebit enim nobis paulo interiecto tempore poſt detractionem,in remiſſione alere: & in febribus quãdoque auferentia remedia adhibemus,addentia verò non item, ſed abſurdum eſt vt alendi tempus in venæ ſecandæ tempore conſumamus:quúmque inuaſionis tempora elapſa ſtatũ faciant,ignota verò ſint tempora ſtatum ſuſcipientia, propter inuaſionem eo tempore eſt facienda ſectio: nam quod reliquum eſt ſedabitur. Quum verò ad remiſſionem currit inuaſio,tunc inſpiciẽdũ eſt: quum verò eò peruenit,mo-

A uendum eſt,& præſertim hoc præſidio. At quorum continuus morbus eſt,nec diſcerni tempora poſſunt, idẽ eſt venæ ſecandæ,& cibi dandi tempus,vt paulo ante corporis recurationem ſanguis detrahatur:ſi verò continentes febres ſint,& aliquam acceſſionem perſpicuam afferant, in qua accedentes in eadem magnitudine maneant,& ordinatas aut inordinatas inuaſiones faciant,diligentiſſimè animaduertendum erit ne increſcentibus inuaſionibus detractiones moliamur, ſed in temporibus inæqualibus, quod etiam tempus ad cibum dandum erit accommodatum.

B Antylli quid ante venæ ſectionem faciendum,ex ſecundo de vacuantibus præſidiis libro, Cap. IX.

ANte venæ ſectionem ligandum eſt brachium robuſto vinculo,quod habeat duorum digitorum latitudinẽ,aut paulo plus eo.In iis verò qui muſculos brachiorum elatos & circũſcriptos habent,vinculum eſt inferius iniiciendum,ac præſertim ſiquibus venæ ſectio adhibetur,ſint oblongi: ſiquidem in eis interuallũ longitudinis à muſculo ad cubiti flexum ſatis magnum intercedit: in
C paruis autem non multum.Simili quoque modo iis qui muſculos contortos habent,ſuperior cõſtrictio eſt inutilis.Eſt enim paulo inferius medietate muſculi facienda ligatio,ad finem muſculi vinculo conſtituto:at in mulieribus,& qui muſculos flaccidos habẽt,nihil prohibet medio muſculo vinculum adhibere.Sed ſi inferius quàm totus muſculus ſit,aut ſi in inferioribꝰ eius partibꝰ deligauerimus, licebit nobis valida admodum conſtrictione vti: quod tamen partibus quæ conſtringuntur, non eſt vtile,
D quandoquidem in conſtrictione & vaſa occultiora fiunt, & obſtupeſcit manꝰ, ac dolore cõficitur. Verùm ſi in muſculi medietate fiat conſtrictio, neutiquam premendum eſt,ac præſertim in mulieribus & delicatis. compreſſo enim muſculi ventre, perſæpe in brachio hypoſphagma oritur:nonnullis verò & eryſipelas & abſceſſus conſequũtur.In quo etiã videndũ eſt ne vinculũ cutim inuertat cubiti, ſed naturalem eius ſitum cõſeruet,vt quum ablatum fuerit,cutis in proprium locum ſecedens in cauſa ſit ne ſanguis effluat,quum diſſecta cutis in locum venæ ſectionis abeat,atque ita eam claudat. Qui verò in vaſorum nõ
E apparentium ſectione infra cubitum conſtringunt,non rectè faciunt.nunquam enim in vllo membro vaſa eleuata ſunt ab inferiore cõſtrictione. quin ne illi quidem quĩ prius ſpongiis vaſa quæ in cubito ſunt,fouent, quicquam proſunt,quia non eleuarentur niſi adhibita conſtrictione:vbi verò ſit facta deligatio, manus inter ſe fricandæ ſunt,& aliquid manu tenendum. Quibus verò in fronte aut angulis oculorum,aut ſub lingua, aut ſecũdum aures venæ ſecantur,vinculum eſt collo iniiciendum, & ægrotanti imperandum vt dextram aut ſiniſtram manum ſub
F mento teneat,aut ſolùm pollicẽ totum, atque ita laqueus digitis alligandus & adſtringendus: ita enim guttur non deficiet,& vtriuſque partis vaſa ad caputtẽſa eo compreſſu in ſuperioribus partibus intumeſcent. In abſurdis verò aut languidis hominibus,miniſter adſtans manum mẽto ſubiiciet.Si à manu detrahere ſanguinem velis,prius perfundenda eſt aqua calida,atque ita cum conſtrictione relaxanda:in malleolis verò, conſtrictio ſupra genu in femore fiat:ſanguíſque,ſi fieri poteſt, in balneo detrahatur, vel ante fomenta adhibeantur: quúmque fuerit admota
G conſtrictio,laborans inambulet:quúmque ſit facienda ſectio,rectus ſuper vnico crure conſiſtat. Idem fiat in venarum poplitis ſectione,& conſtrictio paulo ſupra poplitem adhibeatur.

Quomodo vena ſecanda ſit,ex eodem, Cap. X.

VEnas incidimus quandoque punctim, quandoque cæſim:ac punctim quidem eas quæ non apparent, cæſim verò eas quæ valde in ſuperficie cutis ſunt ſitæ.
H Non totum autem vas ſecandum eſt.nam auerſis eius labiis fluxio non ſit cum eiaculatione: ſed neque etiã inferior vaſis pars ſecãda eſt,verùm ſuperior. Dico autẽ inferiorẽ, quæ ad brachii exortũ infrà vergit: ſuperiorẽ verò

quæ ad radium. Nam ſuperiore parte inciſa, decentior fit ſanguinis iaculatio:at partibus inferioribus inciſis nihil iaculabitur.

Quando, qua magnitudine,quáque forma ſecanda vena ſit,ex eodem libro,

Cap. XI.

IN iis qui euacuatione confertim facta indigent, am-pla inciſio facienda eſt: at vbi ſanguinis lationem re-uellere atque auertere oporteat (quemadmodum vſu ve-nit in iis qui ſanguinem reiectant, aut ora venarum a-perta ſunt,aut ſanguis è naribus aut alia parte quadam fluit) perexigua eſt facienda.Eiuſmodi enim quum ab ipſa affectione vacuantur,non iam euacuatione,ſed retractio-ne atque auerſione indigent : ex quo fit vt ſanguis multo tempore fluere ex vena debeat.Præterea anguſta ſectio in paruis vaſis eſt itidem facienda,ampla in magnis . Nam ſiquis in magno vaſe ſectionem paruam faciat , ſanguis neceſſario collectus contreſcet.Sunt autem tres inciden-darum venarum figuræ,tranſuerſa,recta,quæ non pungit venam,ſed ſcindit:& harum media obliqua.Ac tranſuer-ſa quidem vtendum eſt vbi iterationem nullo modo fa-ciendam eſſe exiſtimamus : curuato enim cubito ſtatim conglutinatur:obliqua iterandæ ſanguinis miſſioni apta eſt,quoniam in flexu cubiti non ita exquiſitè labia ſectio-nis componuntur.forma verò oblonga conuenit iis in quibus non ſolùm eodem die iteranda eſt ſanguinis de-tractio , ſed tertio etiam die & quarto : ſiquidem cubito curuato labia ſectionis à ſeſe plurimùm diducuntur.

Quid faciendum ſit vt ſanguis facilè fluat, ex eodem libro, Cap. XII.

SI fluxio ſanguinis non procedat quòd violentior ſit adhibita conſtrictio,remittenda ea eſt:ſi verò cute re-currente, vaſis inciſio ſit abſcondita ex contactu cutis ſu-pergreſſæ , cubitus in omnes figuras erit conſtituendus ac voluendus,vt ſupinus,vt ſublimis,vt extenſus,vt deni-que contractus teneatur,donec in ea tandem figura con-ſiſtat,vt vaſis ſectione contra cutis diuiſionem rectè con-ſtituta,ſanguis facilè fluat:ſique parua ſit facta diuiſio, ite rum erit diuidenda.Quum verò præ timore ſanguis non fluit,accommodatius erit vt ſine ſtrepitu effluat:ea enim turbatio ſedatur, ſi non exiſtiment vlcera paſcentia non eſſe conſequutura.Si animi defectio perturbet , ſtratis & reclinatis ſanguis mittetur,& ſtomachus tum vomitibus & digitorum in os immiſſionibus vellicandus, tum odo-ramentis recreandus:ſed & partes extremæ vinciendæ e-rūt ſic,vt magna moleſtia afficiatur. Si verò cōcretio ſan-guinis in grumos interturbet impediátque effluxionem, concretionem diſſoluere ambobus vtriuſque manus in-dicibus digitis oportebit, & comprimendo elidere , at-que exprimere:oleúmque erit infundendum,& multo e-tiam magis acetum, quod ſanè habet grumos diſſoluen-di poteſtatem.Si perfrictio vetet ne ſanguis exeat, eáque ſit vel propter aërem frigidum , vel quia morbus frigi-dus ſit,vt eſt comitialis atque attonitus, & qui ſunt gene-ris eiuſdem,fouendus erit locus perfundendo, fricando, vngendo,& omnino ad contrarium ſtatum erit redigen-dus.Iam verò pinguedo & caro in pinguibus & carnoſis proſilit dum ſanguis aufertur,eámque cohibet:in quibus hæc vnica eſt ratio:nam vel auferre eum qui recurrit , vel retinere oportet.

De arteriarum ſectione,Galeni,

Cap. XIII.

ARterias quoque ſecare medici conſueuerunt : alias quidem in temporibus ob humores calidos & fla-tuoſos ad oculos confluentes : alias verò ſecundum au-res,ac præſertim in vertiginoſis,& quicunque diuturnis capitis doloribus calidis & flatuoſis afficiuntur.Iam verò & ob alias quaſdam capitis affectiones diuturnas,arteria-rum quæ poſt aures ſunt ſectione vtuntur, non tamen eas ſecant quum vlla alia pars affecta eſt,quum tamen multæ ſint quæ hoc auxilio potius quàm venæ ſectione indi-geant.Vbi enim calidus flatuoſúſque ſanguis in arteriis collectus infeſtat, illic communibus affectæ partis ſectis

A arteriis eſt opus : verùm quia ſanguinis fluxus difficulter comprimitur,arterias ſecare medici non audent:atque e-tiam quum vulnus ad cicatricem perducitur , aneuriſma efficitur.Idcirco maiuſculas arterias medici ob hanc cau ſam refugiunt: paruas autem tanquam non ita multum profuturas non incidunt:quanquam & ipſæ quoque non-nunquam non mediocre commodum attuliſſe viſæ ſunt, & cicatrix etiã eis abſq; aneuriſmate fuit obducta . Quin etiam ſi maior arteria ſit, cicatrix ei inducitur ſine aneu-

B riſmate,tota vtique ſecta:quæ res ſæpe imminens ex pro-fluuio ſanguinis periculum ſuſtulit. apparet enim perſpi-cuè quum tranſuerſa ſectione tota per ſe totam diſcindi-tur,reuulſis vtrinque ambabus partibus,vnam ſurſum, al-teram deorſum concedere.Equidem admonitus quibuſ-dam inſomniis mihi perſpicuis,arteriam ſecui quæ inter pollicem atque indicem dextræ manus ſita eſt , ſangui-némque effluere permiſi donec ipſe per ſe ceſſaret,quum ita ſomnium mandauiſſet:effluxit autem non tota libra. Atque ita ſubitò diuturnus dolor,in ea præcipuè parte in-

C fixus qua iecur ſepto tranſuerſo committitur, ſedatus eſt. Alteri verò cui ex vulnere in malleolis accepto ſecta fue-rat arteria,ſanguinis curſus non ceſſauit donec ego voca-tus totam arteriam ſecui: deinde medicamento ex aloe, thure,& albis ouorum, pilis leporum molliuſculis exce-pto vſus ſum,& vulnus citra aneuriſma curatum eſt, car-ne videlicet oſculo arteriæ obducta : homo verò ille qua-driennio per exigua temporum interualla coxæ dolorē ſentiens,exinde perfectè conualuit. Hæc itaque mihi ſæ-penumero perſuaſerunt,vt in ſummis artubus , imò verò

D & in capite,arterias ſecarem in omnibus doloribus qui à calida flatuoſáque ſubſtantia naſci viderentur, ac præſer-tim in membranis quarum dolor pungentis ſpeciem re-fert,& ſenſim expāditur : pungente quidem in vna parte ſenſu,tanquam in affecti loci centro infixo : tenſionis ve-rò ſenſum percipiente omni particula quæ circa centrum ſit conſtituta.

De arteriarum ſectione,ex Antyllo,

Cap. XIIII.

ARteriam ſecamus , ſi fieri poſſit,quæ ſub vertice ad occiput & media inter tēdines:ſin ſecus,eam quæ ſe-

E cundum aures eſt,vel eas quæ in vtroque verticis latere ad ſinciput ſunt. pertinent enim ad coronalem & mediā futuram . Quæ verò à temporibus ad frontem pertinent, ideo non ſecantur quia ſitæ contra muſculum ſunt: eas e-nim facilè ſine periculo incidemus,ſi iuſſerimus ei cui ar-teriæ ſecantur,vt genas moueat,inhæreátque , ac innita-tur.Ita enim muſculi omnes temporum toti per ſe totos perſpicuè mouentur. Poterimus ergo omiſſa parte quæ

F mouetur,in ea parte quæ in fronte quieſcit facere ſectio-nem:veruntamen neque multùm , neque confertim ſan-guis ex arteriis propter earum exiguitatem fluit: ſed nec etiam cùm multo ſpiritu exit.venoſæ enim ſunt.Non igi-tur multa ſectio facienda eſt. hinc magis varia ſit detra-ctio.Quæ verò ante aures ſunt qua muſculi mandibula-rum exurgunt, firmæ admodum ſunt ac robuſtæ,ſed ra-rò citra periculum ſecantur,propter muſculorum propin-quitatem,& propter implicationem eius loci membrana rum.In ſecandis verò arteriis occipitis,vſque ad os ſecan-da arteria eſt: óſque ipſum abradendum , vt caro ex ipſo

G oſſe ſuppullulet , & per eius medium oſcula arteriæ exci-piantur:& præcidantur.melius enim eſt vt ipſam tanquam varicem excipiamus,& ſubiecta volſcella,aut alio quodā inſtrumento ſimili,incidamus non multū , ſed particula-tim.Vbi ſatis ſanguinis effluxerit,ſuppoſita volſcella vas extrahendum eſt,& medium præcidendum:ita enim ne-que committetur,neque ex fluxu ſanguinis periculum vl-lum conſequetur, quum oſcula arteriæ in carnem recur-ſant.

De cucurbitula,ex Galeno,

Cap. XV.

H CVcurbitulæ corporibus prius euacuatis vtiles ſunt. quum enim plethorica ſunt corpora, cucurbitulas non adhibemus. Eadem quoque ratione in cerebri mem branarúmque inflammationibus non vtimur cucurbi-

tulis in principio affectionum, quemadmodum ne in vlla quidem alia parte quam obsideat inflammatio: sed tum quum nihil præterea influat, totúmque corpus antè sit euacuatum, atque vsus postulet vt aliquid eorum quæ in parte inflammata sunt, moueamus & amoliamur, vel ad exteriora attrahamus. Quum verò affectiones adhuc fiunt, tum non iis membris quæ laborare incipiunt, sed eis quæ his continuata sunt, reuellendi causa cucurbitula admouetur: in principio verò vtendum est repellentibus.

Antylli, de cucurbitula, ex secundo libro de præsidiis euacuantibus,
Cap. XVI.

IN mediocri dolore & similibus, leuibus cucurbitulis quæ sine scarificatione amouentur, vtimur: vbi autem volumus roborare, vehementibus: in oppletis verò particulis, vt in iis quæ à corrupta materia vexantur, præcisa cute affiguntur. Antequam verò applicentur, ventrem iã emollitum esse oportet, aut omnino nullam infestãtium excrementorum suspicionem subesse, & prius omnino comedisse, aut post leuem cibum, eúmque iam subductum, aquam præbibisse. Maximè autem si sanguinem detracturi simus, primùm locus est parumper illinendus: sique postea satis ruber & tumidus à cucurbitula sit factus, scarificandus erit: si non, tertio loco erit admouenda, donec pars in tumorem extollatur atque rubescat. Si verò nec tumor nec rubor excitetur, partes vsquedum puniceæ fiant, spongiis fouendæ sunt, & ita postea scarificandæ: at si norit quispiam corpora non rubefactum iri (veluti in iis quorum pingue abdomen est, aut in refrigeratis, & mulieribus quæ pepererunt vsu venit) tum antequam cucurbitula affigatur, cataplasma partibus superdabitur. Sed fit interdum vt à leuibus cucurbitulis tumor validus, colore liuidiore excitetur: vbi verò scarificatio sit facta, aut parum quidpiam, aut certè nihil sanguinis effluat, quum & crassius sit quod antè stat atque carnosius. in eiusmodi ergo, spongiis maximè fouere locum, tenuémque & facilè fluentem reddere sanguinem conuenit. Ne verò prope mammas cucurbitulæ affigantur cauendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ & inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur: vbi autem eas auulseris, oleum erit perfundendum. Applicandæ autem cucurbitulæ sunt ex modico igni: nam si vehementes adhibeantur, vapore inflammantes contendentésque corpora, nihil notabile attrahunt: eo verò situ collocandas esse partes vt ne sanguis in eis contineatur, crassescénsque excretioni impedimento sit, sed vt pronus ad inferiora effluat, inter omnes constat. Ablatis cucurbitulis, siquod eductum est satis sit, partes curabimus: sin secus, iterum eas affigemus. In capite verò non cum multo igni affigendæ sunt, siquidem vehementer attrahent, & euelli difficulter poterunt: quæ ex modico igne admouentur, id quod opus est facient. Quum verò ad auellendum difficiles sunt, spongiis calida & frigida aqua imbutis circundare eas oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, eas perforare consilium est.

De cucurbitularum differentia ex materia & figura sumpta.

Differentiæ cucurbitularum quæ sumuntur à materia, tres sunt, vitreæ, corneæ, æneæ. Argenteas quia vehementer igniuntur, reiicimus: ænearum est vsus frequentior: vitreis quoque vti possemus in quibus sanguinis est consideranda euacuatio: & corneis item in capite, vbi æneas auulsu difficiles fore cognosceremus: itémque in timidis, qui à flamma deterrentur. In figura autem præcipuè differunt æneæ: altiores enim magis quàm humiliores trahunt: quæque humiliores sunt, quia non vehementer attrahunt, capiti sunt accõmodatiores. Quæ habẽt plana labia, corporibus latis: quarum labra resima sunt, curuis & gracilibus aptius admouentur: quæ acutum os habent, iis conueniunt in quibus non scarificamus, sed vehementi impositione cucurbitularum quas leues affigimus, attrahere volumus, quum acumen labrorum ad violẽtũ attractum faciat. Quæ labra habent obtusa, cum in

A alis, tum vel maximè in capite vtimur. Attractio verò ænearum itémque vitrearum cucurbitularum ex igne fit: cornearum citra ignem: siquidem in extremo perforatæ sunt, quúmque adhibentur, abstersæ vehemẽter per foramen trahunt. statim verò foramen digito aut cera clauditur.

Herodoti de cucurbitulis, ex libris de præsidiis euacuantibus,
Cap. XVII.

CVcurbitula materiam quæ in capite est, euacuare potest, itémque dolorem soluere, inflammationem minuere, B inflationes discutere, appetitum reuocare, imbecillum exolutúmque stomachum roborare, animi defectiones amouere, quæ in profundo sunt, ad superficiem traducere, fluxiones siccare, sanguinis eruptiones cohibere, mẽstruas purgationes prouocare, facultates corruptionis effectrices attrahere, rigores sedare, circuitus soluere, à propensione in somnum excitare, somnum conciliare, grauitates leuare. atque hæc quidem, quæque his similia sunt, præstare cucurbitularum vsus potest.

C De scarificatione, ex libris Antylli de præsidiis vacuantibus, Cap. XVIII.

SCarificamus partes corporis quæ aut inflammatione aut duro tumore laborant, eáque siue distentæ sint ac dolore vexentur, siue fluxionibus infestentur, quum scilicet ad statum venit fluxio, aut iam eundem sit consequuta, aut acris adsit materia. Pars autem quæ scarificãda est, prius si fieri potest, lauari debet: sin minus, aqua tepida perfundi, vsquedum rubefiat: aut spongiis foueri, aut soli ignive exponi, & postea scarificari. Adhibẽdæ autem sunt incisiones cruribus & abdomini per rectitudinem: D eodémque modo in thorace, dorso, & ceruice: at in capite, pro situ capillorum: in fronte, obliquæ. Porro incisiones sint æquali inter se magnitudine, sintque æqualia quæ inter eas sunt interualla, initiúmque scarificationis ab inferioribus partibus sumatur: ita enim sanguis ad extimas partes influens, non obscurabit eas quæ deinceps scarificandæ erunt. Situs verò scarificationum per æquales inter se ordines fiat: non fiat autem scarificatio plagam infligendo, sed per tractum. hoc enim pacto dolore vacabit.

E Apollonii de scarificatione,
Cap. XIX.

QVum ad corroborationem & quamlibet corporis tutelam, sanguinem conferre plurimùm didicerim, qui quidem plerunque redundat, & interdum qualitate in peius vertitur, existimaui vbi redundat, imminutionẽ: vbi correptus est, immutationem conuenire. Venas igitur eodem anno sæpe incidere non esse accommodatum censui, quoniam vnà cum multo sanguine spiritum quoque vitalẽ effundi intelligebã: quo crebri⁹ exhausto, tota F corporis cõpages refrigeratur, & omnes naturales actiones pei⁹ obeũtur. Quocirca iudicaui à particulis ignobilissimis, vtpote à cruribus, sanguinis detractionem scarificãdo fieri debere, quantitatem metiendo ex hominis habitu atque vsu qui expostulet. Præstantissimum autem hoc auxilium est, tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit, vel ab aliquibus huiusmodi causis. Sed nemo tamen putet me venæ sectionem reiicere. eã enim ego in maximis periculosissimísq; affectionibus non omitto: in quibus abunde affatimque sanguinẽ effundere oportet. nam in vehementibus affectionibus G euacuationes affatim faciendæ sunt. Plethoram verò mediocrem, quæ aliquid mali sit factura, & iam conuersionẽ in morbosum statum attingat, tibia scarificationibus vexata, quæque sine molestia, & quantam voluerimus sanguinis extrusionem reddiderit, citra validam totius corporeæ molis commotionem soluit. Sæpe autẽ plus quàm satis sit congregatur: quare non est cunctãdum, quin quoties signa plenitudinis inciderint, eam tollamus eo modo quem nunc præscripsi. Præstat autem viscera, quæque H in toto corpore insunt vasa, nõ repleri immoderatè, neque distendi, sed potius in quadam relaxatione terminata contineri, vt expeditè permeare spiritus naturalis queat.

Scarificationem mulieribus quæ non probè purgantur, itémque aliis pleriſque affectionibus prodeſſe, Cap. xx.

MVlieribus quibus non proſperè ſuccedit purgatio, ſcarificatio mirabiliter auxiliatur: nam quod illic minus eſt factum, hac ratione euacuatur. Statutum autem purgationis tempus expectandum eſt, túncq; ſi nihil aut parum ſponte ſua effluxerit, hoc auxilio tantum detrahemus quantum vſus poſtularit. Quinetiam hoc auxilium quibuſdam mulieribus maxime profuit, vt menſtruæ purgationes de more iterum redirent: continua enim ad partes inferiores ſanguinis deductio, ei quoque viam ac propenſionem parat. Equidem mulieres quæ multam ætate proceſſerunt, quibus iampridem menſtruæ purgationis nihil apparuerat, vbi aliqua moleſtia corporea vexarentur, hac curatione ſubleuare conſueui. eſt enim hæc mulierum propria, multúmque efficax eſt, quippe quæ naturalis excretionis modum imitetur. Euacuare autem interdum ſcalpello ſoleo, interdum hirudines admouendo. Iam verò quum oculos quidam ex longo tempore ab inceſſabili fluxione infectos haberet, hoc præſidio ſanatus eſt, quum nos aliis quoque localibus auxiliis ad oculos vteremur, & totius corporis curam geſſiſſemus. Senex etiam quidam, quum prius per longa interualla, deinde breuia, ſtrangulante circa pulmonem anguſtia vexaretur, ſimili modo eſt curatus. Vacuandum autem tantum eſt quantum conuenire videatur: eſtque cauenda refrigeratio: alimentúmque moderatum tribus aut quatuor diebus dandum. Quúmque peſtilentia vehemens per Aſiam vagaretur, multique ob eam cauſam obirent, egóque in morbum itidem incidiſſem, ſecūdo die quum remiſſio fieret, crus ſcarificaui, & ad duas libras ſanguinis detraxi, atque hac ratione vitaui periculum. quo ſanè auxilio quū multi quoque vſi eſſent, ſunt ſeruati: erant enim ſigna plenitudinis. atque illi præcipuè euaſerunt qui ſanguinem copioſè euacuauiſſent. Quinetiā capitis dolores moderatos, tonſillarum inflammationes, ac dolores laterum recentes tollit: nam diuturniora huiuſmodi ſymptomata localibus ſcarificationibus diſſoluimus: eos denique qui vires reficiunt, & ad ſtatum naturalem difficulter redeūt, nihil ſanè eſt quod æquè ad eis accommodatam & idoneam bonámque nutritionem ducat ac ſanguinis per ſcarificationem euacuatio.

Antylli de hirudinibus, ex libris de præſidiis euacuantibus, Cap. xxi.

NOnnulli captas hirudines includunt, eiſque ad multa vtuntur. Vbi enim miteſcunt, carni facilè admouentur, quum aliæ quandoque peregrinè ſe gerant: eas verò experientia docti protinus admouemus. quæ verò nuper ſunt captæ, vnum diem ſeruare, & parum ſanguinis alendi gratia iniicere conuenit: ita enim virus earum exprimetur. Vbi vti volumus, locus cui applicandæ hirudines ſunt, nitro prius fricandus eſt, ac ſanguine alicuius animalis, aut argilla liquida illinendus, aut fouendus, aut vnguibus ſcalpendus: ſiquidem ita promptius carnem apprehendent: hirudinéſque in aquam puram & tepidam in vaſe lato atque magno iniiciendæ ſunt, vt commotæ virus abiiciant: deinde ſpongia ſunt excipiendæ, & ſtrigmentis purgandæ, ac denique manibus admouendæ. Vbi omnes inhæſerint, oleum tepidum particulæ ne refrigeretur infundemus. Si verò manibus aut pedibus affigendæ ſint, partem in aquam in qua hirudines ſunt iniiciemus. Si verò quum cruore plenæ ſint, vti etiam eis oporteat, vel quia paucæ nobis hirudines ſuppetant, vel quia paucæ carni inhæſerint, earū caudas vbi expletæ ſanguine fuerint, forcipe excidemus. nā ſanguine fluente nūquam trahere ceſſant, donec nos ſale, aut nitro, aut cinere, earum ora perſpergamus. Quum exciderint, ſi locus eſt cucurbitulæ capax, eius applicatione virus extrahendum eſt, eáque erit validè agglutinanda, celeritérque auellenda: ſi verò capere cucurbitulam non queat, ſpongiis fouendus eſt: ſi verò ex corporibus aut oſculis cruentæ lacrymæ adhuc effluxerint, mannam, vel cuminum, vel farinam inſperges, deinde lana pauco oleo madente conuolues. Si ſanguis etiam erumpat, linteola vel telas aranearum ex aceto iniicies, vel gallam, vel ſpongiam nouam pice liquida illitam & combuſtam: deinde chartulam aceto madefactam applicabis atque alligabis. Hæc in mediis corporis partibus agenda ſunt: nam in artubus (hoc eſt, brachiis & cruribus) ſola deligatio ad cohibendum ſanguinem eſt ſatis: quæ poſtero die ſoluenda eſt, ſique ſanguis conſtiterit, abiicienda: ſi non, iiſdem vtendum. Scire autem conuenit, hirudines non ex intimis partibus ſanguinem attrahere, ſed eum qui carni adiacet exugere. Porro vtimur hirudinibus in iis qui inciſiones pertimeſcunt, vel in iis particulis quibus propter exiguitatem, aut gibboſitatem, aut inæqualitatem affigere cucurbitulas non poſſumus. Hirudines autem auellimus quando eius ſanguinis quem detrahi oportere exiſtimamus, dimidium extractum fuiſſe coniicimus: deinde tandiu ſinimus effluere, quandiu fuerit excretus is qui ſatis ſit. Quúmque particula tum ab hirudinibus quæ ſuapte natura ſunt frigidæ, tum ab aëre ambiente refrigeretur, ideo fouenda eſt ac recalfacienda: ſanguiniſque effluxio non refrigerātibus, ſed adſtringentibus, & emplaſticis (vt diximus) cohibenda eſt.

Menemachi de hirudinibus, Cap. xxi.

HIrudines locis affectis, aut iis quæ nō pinguibus proxima ſunt applicantur: nam oleum earum appetentiam ſubuertit. In anguſtiam verò ſtricti calami, ab vtraque parte non perforati, aut in operculum patuæ arundinis, aut quippiam ſimile demitti debent quum admouēdæ ſunt. Earum numerus ex duabus magnitudinibus, loci videlicet & affectionis, eſt ſumendus. Auferantur autem oleo calido earum labiis infuſo. Mordacitas verò aliarū in partibus vlceratis conueniēt. quod verò poſt auulſas hirudines effluit, digitus impoſitus cohibet. Quātitas autē excretionis ex hirudinum erectione apparet: ſed euidentius quoque cernitur, ſi in vnum conducta fuerit, vbi hirudines à corporibus diuulſæ ſanguinem euomuerint. Hirudinibꝰ verò adhæreſcentibus, loca quibꝰ affigendæ ſunt, ſuperficie tenus ſcarificandæ ſunt. nam vbi ſanguinem guſtauerint, eundem magis expetunt.

Galeni, quos purgare conueniat, quibus purgationibus, & quo tempore, Cap. xxii.

SAna corpora difficulter purgantur: nam & vertigine vexantur, & torquentur, & fit moleſta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Hæc autem omnia fiunt, quòd purgans medicamentum proprium educere humorem cupiens, ipſumque nō cōperiēs, ſanguinem & carnes colliquat, vt ex eis quod ſuum eſt, eliciat. At qui ſani adhuc ſunt, illi quidem, ſed tamen niſi euacuentur, in morbos caſuri ſunt, præueniendi ſunt, & ineunte vere vacuandi, vel miſſo ſanguine, ſi ex multitudine: vel purgatione, ſi ex humorum corruptela capi morbis ſoleant. Ac nos quidem & podagram & articulorum dolores in principio, quum nondum circum articulos tophum excitaſſent, huiuſmodi euacuatione cōplures annos inhibuimus: eodémque modo pleroſque attonitos, comitiales, melancholicos, & aliis eiuſmodi diuturnis affectionibus vexatos, prædicta euacuatione ſanauimus. Aliis itaque pituitam, aliis amaram bilim, aliis atram, aliis ſeroſa excrementa, ad eſſentiam eorum morborum quibus capi conſueuerunt, euacuari conducit. Ac protinus melācholia quiſpiam niſi purgatus fuerit ſingulis annis capietur. Hunc ergo nō ſolùm vere, ſed autumno etiam purgo: itémque fœminam quæ in mamma cancrum habuit, quotannis ineunte vere ſimiliter purgādam curo: quam quidem ad ſanitatem perduxi vehementer euacuando, vſus medicamento nigram bilim expurgante: ſique aſſumpta purgatio non fuerit, ſentit mammam altius dolore vexari. Quinetiam incipiēté elephātiaſin miſſo primùm ſanguine, & purgatione

data, in alio curaui: deinde ei quoque vnica singulis annis purgatio sufficit: eáq; intermissa, morbum statim reuocat. Atque hæ quidem ægritudines nigros humores purgari postulant: comitiales autem attoniti, & asthmatici, pituitosos: velut dolores articulorum, si cum multo calore infestent, amaram bilem: si cum tumoribus frigidis, pituitam euacuari postulant. Alius quidam æstiuo tempore tertiana semper corripiebatur, qui multos ab hinc annos in febrem non incidit, sub finem veris pallidam bilē nostro consilio antè purgando. Hoc enim tempore eiusmodi homines euacuare est melius: quemadmodum comitiales, arthriticos, & melancholicos, & quicūque ex humorum crassitie in morbo cadunt, ineunte vere præstat euacuare. Antequam autem medicamentum purgans exhibeamus, crassos humores attenuare, tenacésque dissecare, ac meatus per quos traduci trahique debent, aperire oportet, si purgatio sit optimè successura, idque cum in reliquis omnibus, tum vel maximè in iis qui elleborum sumunt: nam medicamenti vis quæ diuellit, quum excutit humores qui altius affectis partibus inhærēt, & ob eam causam diuturnis morbis prodest, facilius id facit humoribus prius attenuatis. Qui hoc negligunt, iis molestæ purgationes succedunt, & cum torminibus, & interdum cum vertigine quadam, multáque nausea, malo pulsu, exolutione ac difficultate. Eius autem qui elleborū sumpturus est, prius experiri naturam debemus quomodo ea ad supernas purgationes, hoc est, quæ vomitibus fiunt, affecta sit. Experiemur autem dandis iis quæ vomitum mediocriter prouocant: nam si ita non facilè purgetur, non erit ad elleborū agendus, si non antè præparetur. Præparatur autem vomitu ipso sæpius excito. Quum ergo is qui sumpturus elleborum sit, promptius vomere assueuerit, melius etiam fiet si antè corpus humectabimus. Humidum verò fit corpus, tum multo cibo, tum quiete. Ac quietem quidem id facere perspicuum est: quando, vt exercitatio membra exiccare potest, ita quies, quum vacatio quædā & exercitationis vacuitas fit, humiditates conseruet. At cibus copiosior nō absolutè humectare aptus est, sed is denique qui vehemētis qualitatis expers sit, hoc est, qui neque acerbus, neque acer, neque salsus, neq; amarus sit. Nos verò oxymeli quandoque potui dedimus, in quo ellebori albi ramusculos per diem ac noctem raphanis infixos demiseramus: esset que hæc ellebori imbecilla purgatio. Cæterùm qui angustum thoracem, & idcirco pulmonem cōpressum habēt, sunt ad vomendum ineptissimi, cum aliis quæ vomitum cient, tum præcipuè elleboro albo: vasculū enim aliquod ex iis quæ in instrumentis respirationis sunt, dirumpent. Præterea amaram bilem per superiora, pituitam potius per inferiora purgare conuenit: quanquam interdum cōtrà est faciēdū, si pituita in ventriculo, amara verò bilis in intestinis aceruata fuerit. at melancholicū succum per inferiora semper educimus. Ac de anni quidem temporibꝰ scriptum in aphorismis reliquit Hippocrates, æstate superiores, hyeme inferiores partes medicamento purgandas esse. Atque ad temporum anni proportionem, regionum habenda est ratio, vt calore, frigoréque distinguantur: idémque de ætatibus est sentiendum. Iam verò consuetudo quoque non parum facit ad indicandum euacuationem. nam qui vomere sunt assueti, purgationem per superiora minus molestè ferunt: qui assueti non sunt, non sine periculo, & præsertim elleboro purgantur. Sed par est etiā vt genus morbi cōsideretur: nam quum corpus albidum & pituitosum totum apparet (quam hydropem leucophlegmatiam vocant) opus est medicamento quod pituitam educat: ac primùm quidem per inferiora, postea per vomitꝰ, postremò per ea quæ per nares & palatum pituitam trahunt. Quum enim redundans humor in toto corpore sit diffusus, omnes euacuationes admouebimus: si verò ascites sit hydrops, medicamentum quod aquæ educendæ sit, dabimus: quemadmodum in arquatis aliquid dandum est quod per bilem educat: nam & his bilem multis modis euocare oportet, sursum, deorsum, per vrinas, per palatum, per nares. Ita, etiamsi melancholicus succus redundarit, vt in melancholia, cancero, & elephantiasi, me-

A dicamentum quo nigra bilis educatur, exhibemus: nam in comitialibus vtimur medicamentis pituitam extrahētibus. Ex quibus est perspicuum, à morbi conditione nobis ostendi & humorem euacuandum, & locum per quē eundem educere debeamus. Iis enim quorum iecur inflammatione vexatur, simulatque concocta inflammatio sit, purgationem adhibemus: ac per inferiora quidem quum ea in simis iecoris partibus sit: per vrinas verò, quū in gibbis. Ita quoque in reliquis spectabimus & humorem exuberantem, & affectum locum, ex quo tanquam B causa quadam morbus consurgit. Hæc enim, & quis humor euacuandus sit, & quomodo, & qua parte sit educendus, indicabunt, & ad hæc omnia tempus etiam accommodatum commonstrabunt. Nam inter initia, tenues & serosos humores vacuabis: concoctionem verò expectabis, vbi crassi & glutinosi fuerint, quales suapte natura sunt pituita atque atra bilis. Accessiones quoque tibi euacuationis modum indicabūt, vt dum vrget accessio, à superioribꝰ educas: vbi cesset, quæ remissio dicitur, ab inferioribꝰ: nā sic etiā iuuāt quæ per se in morbis eueniūt, quū C in accessionibꝰ vomitus plerisq; excitetur, & sanguis è naribus erūpat: in remissionibꝰ verò lotiū & aluus fluat. Tēpora autem accessionum & criticorum dierum maximè obseruanda sunt, siquando purgationem per inferiora moliaris: nam si humores ad superiora propensi ferantur, vis medicamenti per inferiora purgantis impeditur. In iis autem qui iam ægrotant, si morbus diuturnus futurus est, expectanda semper erit concoctio: in acutis verò morbis, quum turgeat materia, inter initia medicamento purgāte vti licet: atque id ipsum cum magna animaduersio- D ne diligentique consideratione faciendum est: nam in acutis periculum non mediocre est ne purgatio malè succedat, eo quòd omnia medicamenta purgantia calidæ sint facultatis: & febris in eo quòd febris est, & sui ratione non sicca, nec calida, sed his maximè contraria, humida frigidáque expostulet. Non ergo febrilis caloris causa purgans medicamentū propinamus, quod nos quoque quātum in ipso est, nocere scimus: verùm vt humores febrim concitantes educamus. Debet igitur maior vtilitas prouenire infestis humoribus detractis, quàm sit noxa quæ à E medicamento expurgante corpori infligitur, necessariò. Prouenit autem vtilitas, si & sine molestia, & omnis infestus humor euacuetur. Quod vt fiat, considerandum prius est vtrum is qui morbo laborat, ad eam purgationem sit idoneus. Etenim qui plerisque cruditatibus laborarint, crassisque ac tenacibus eduliis vesci consueuerint, itémque quibus tensa hypochondria inflatáque sint, aut satis supérque calida atque feruentia, aut in eisdem locis inflāmatio quædā sit, ii omnes ad purgationes sunt inepti: quamobrem dimittendi sunt, & ægrotātis humores, quo- F ad eius fieri maximè potest, ad fluendum paratos esse oportet, hoc est, tenues, & minimè tenacitatis vllius participes, & meatus per quos est transitura purgatio, apertos esse. Hæc enim nos antè paramus, quum aliquem sumus purgaturi: at in acutis morbis, si statim inter initia, vel primo die, vel non vlterius secundo, purgatione vsuri simus, turgente materia, nihil huic præparationi relinquitur loci: nisi quis fortè occasionem nactus sit mulsam potui dādi, in qua parum hyssopi, aut origani, aut trogorigani, aut thymi, aut pulegii, aut aliquid eiusmodi attenuans sit G incoctum. Quocirca consentaneum est vt in acutis morbis rarò purgante medicamento vtamur, quòd in principio non sæpe turgeant humores affligentes, neque si turgeant, ægrotꝰ sit ad purgationem aptus: neque etiam nobis tempus sui parandi accommodatum præstet. Turgere autem dicuntur humores quum motu vehementiore agitantur, & ab vno loco in alium confluentes, in principio morbi vexāt hominem, doloréque ac titillationes afferendo, eū quiescere nō sinūt. Hos ergo humores euacuare cōuenit, eos dico qui in motu, latione & flexu sunt: H qui verò in aliqua parte corporis iā cōsederūt, neq; vllo alio auxilio, neque medicamēto purgante mouendi sunt, priusquam concocti fuerint. tunc enim naturam etiam euacuationi habebimus adiutricem. hæc enim simulatq;

humores concocti sunt,eosdem dimouere,idque quod su peruacaneum est expellere conspicitur:quo sanè tempore crises etiam fiunt. Verùm quum natura perfectè excernit, nullo præterea medicamento opus est:quū verò ipsa mediocriter atque imbecilli' facit,quod deest supplere medici debent. Illud autem sciendum est,rarò euenire vt humores ab vno membro ad aliud confluant, ac sæpius in vno aliquo membro quiescere,ibique manere donec cōcoquantur,toto morbi tempore vsque ad morbi solutionem. Quum igitur nō solùm morbus acutus fuerit, sed etiam cum vehementissima febri coniunctus, cauendum est ne purgationem offeramus,præcipuè quum ægrotantis natura nobis sit ignota. Nonnulli enim suapte natura difficulter purgantur:nōnulli verò modica potione medicamenti epota copiosè purgantur. Quum igitur febris non sit vehemens,tùque ægroti naturam noscas,medicamentum dabis:quam ad rem vtitor elleboro nigro, aut alio quopiam simili,è quorum numero etiam est quod ex colocynthide conficitur,quod vsitato nomine hierā vocant. Hæc autem quum variè conficiatur,ea quæ ellebo rum assumpsit,nec scammoneam habet, præstatissimum medicamentum est in iis qui medicamentum subducēs sumere omnino possunt. Post assumptam verò purgationem,vtile est ptisanam sorbere, quemadmodum ait Hippocrates:ipsum enim purgās medicamētū,vt exiguū fuerit,in fundum ventriculi descēdit:in descensu verò cumgula, tum pars omnis sublimis ventriculi non solùm medicamenti purgantis qualitate,sed substantia quoque in descensu appulsa inficitur,& magnopere læditur. ex quo fit vt ptisanæ succus vtiliter absorbeatur, quippe qui abstergere, & inferius trahere possit id quod transeundo meatibus se implicuit,& temperare atque immutare medicamenti qualitatem quæ membris insedit. quas ob res iubet Hippocrates vt post purgationis potionem ægroti ptisanam absorbeant:quum verò purgatio incipit procedere,ptisanam dari vetat,veritus ne purgantis medicamē ti actio dissoluatur.

Quot modis aluus non excernat,quum datum purgans medicamentum fuerit,

Cap. XXIIII.

NON excernit autem quandoque aluus medicamento purgante exhibito,vel ob ægrotātis hominis naturæ proprietatem,vel ob medicamenti dati exiguitatē. Quandoque etiam stercus densatum,atque in aliquo intestino exiccatum,quum clysteri educendum esset,antequā medicamentum daretur,euacuationem impedit. Potest quoque natura ad vrinam vergente, purgans medicamētum nihil facere: interdum etiam quum euacuatio frustratur,præterquam quòd corpori nihil noxæ affert,in alimentum etiam transit:interdum verò in perniciem mutatur atque venenum.

Quæ medicamentis purgantibus indantur, Cap. XXV.

QVVM omnia purgantia medicamenta vētriculum lædant,& eius os præcipuè quod ex neruis quamplurimis constat,& acerrimum sensum habet, excogitatum est vt medicamentis bene olentia misceantur, ne sola & sincera ipsorum vis ventriculi os attingat. Talia autem esse debent semina quæ induntur, quæ & medicamenti malitiam retundant,& eius actionem impedire non possint:quæque attenuandi & incidendi vim habeant, vt & crassos humores secare,& vias per quas educendi sunt, aperire ac patefacere queant. Oportet etiam vt commista medicamenta sibi inuicem consentiant, & in nulla parte discrepent:dissentiunt autem non quum hoc bilem,illud pituitam fortè euacuet: (vtraque enim pari modo euacuari possunt)sed quum hoc celeriter,illud tardius ab assumptione purgationem mouet. ita enim euacuatio inæqualiter fit,quanuis simul fuerint accepta. Dico autem inæqualiter fieri purgationem,vt quum ipsa desinere videatur,alterius euacuationis initium exoritur.

Rufi,de purgantibus medicamentis,

Cap. XXVI.

NEque omnes qui quoquo modo affecti sint,nec quo A cunque tempore, nec statim vbi contigerit, purgandi sunt. Sanos verò,& in quibus excrementum nullum redundat,purgare non conuenit:nam quæ tandem afferri vtilitas potest, si id quod accōmodatum naturæ est detrahas,atque etiam nō sine molestia id facias? Omne enim quod medicamento educitur necessariò, bonum est: & ideo ex paruis excretionibus animi defectiones, exolutiones,atque alias difficultates,& afferes atque inuehes. nam vtut vacuaris,bonum vtique educes. Verùm si homo pituitæ portione,aut bilis,aut alterius cuiuspiā B humoris redundantia grauetur, tum est accommodata purgatio. Vtrisque enim auxiliantibus, & natura & medicamento,succedit purgatio:eàque facilius peragitur, & melior est,quum molestus humor subducitur. Obseruare autem eos oportet qui pingues sunt,& quorum habitus tabidus est,siquidem hi colliquantur:pingues verò ab attenuatione & quauis euacuatione læduntur. Tēporum quoque repentinas mutationes,& astrorum ortus aut occasus,tempora valdè immutantes; Arcturum dico, Pleiadas, solstitia, æquinoctia,Canémque obser- C uare oportet. priusquam enim probè constiterint, mouere nihil cōuenit. Præterea in purgationib' quæ per inferiora fiunt, obseruandæ sunt hæmorrhoides, & fluxus muliebris sanguinolentus: itémque omnes qui tenesmo,quíque alui fluore tentantur,& quorum intestinum vlceratur, & quorum admodum sicca est aluus: hos si qua necessitas purgandi vrgeat,clysteri prius euacuatos purgato. Atque hæc quidem in purgationibus infernis vitāda sunt: in superioribus verò partibus huiusmodi morbi,tusses, asthmata, interiora vlcera, vt pul- D monis,tabes,iecoris colliquatio,& quum quispiam sanguinem exspuit, sed nunc benè valere videatur:periculum verò est ne vena rumpatur, & siquem in gurgulione,aut faucibus,aut ceruice morbus exercere cōsueuit, huiusmodi,inquam,omnes morbi prohibent ne per superiora purgemus,ac præsertim elleboro. Huc accedūt oris stomachi dolores, & quum cibus non continetur, nec tamen vomitu reiicitur. Forma quoque corporis attrita,& oblōga ceruice,sed tergo breui & exiguo,& cauo,non est euacuanda per superiores partes: siquidem E eiusmodi naturæ plerunque tubercula habēt in thorace,& difficulter spirant, & tusse vexantur, vt in validis vomitibus & suffocationes & sputa sanguinis excitentur. Quinetiam ne pinguiores quidem supernas purgationes facilè ferunt, neque etiam qui facilè exoluūtur, neque ii qui omni ex parte sunt expleti, neque timidi, neque illi qui pusillo sunt animo:nam si in vlla re alia, tum vel maximè in hac forti animo est opus: quamob rem neque mulieres, neque pueri, neque senes apti admodum sunt vt superiora purgentur, quippe quum hi F timidi sunt omnes. Sed mulieri quoque periculum inest ne vterus cōuellatur,atque ita vocis & sensus expers fiat. Purgandi autem pituitosi per supernas,biliosi per infernas partes sunt: ac præsertim quibus nigra euacuanda bilis est,& autumno, & vere,per quam partem videatur,educere conueniet. At hyeme & æstate si inanire cogaris, hyeme per inferiora, æstate per superiora, & contra etiam quàm materia vergat id facies:nam reuellere in quibusdam est melius: alios verò qua materia vergit euacuabis præcipuè:quum secedit,neque vtiliter G neque moderatè vergit,in cæteris contrà erit faciendū. Ex anni temporibus Ver est ad purgationes accommodatissimum: secundas tenet Autumnus:sæpenumero enim sub Pleiadibus constitutionem Veri parem sortitur, vt neque difficulter nonnulli purgentur,& æstatis superfluitates opportunè eiiciant, priusquam hyems adueniens eas condenset,& corporibus infigat. Ac Vere quidem purgationes sunt præstantissimæ, quòd excrementa quæ hyeme collecta fuerint, educunt priusquàm calor ea contingens, moueat atque perturbet. Signa au- H tē ex quibus purgatione opus esse cognoscas,erunt vertigines, capitis grauitates, & dolores repentini, aurium continentes soni, aspectus difficultates, obtusus auditus,tardus sensus,sopor, nulla cibi sumptio, sique vinum bonum quis bibat, ei amarum, aut alio quouis

modo insuaue videatur:mentis alienationes,& quorum A quis antè meminerat,obliuisci:palpitationes variis modis per corpus exilientes,insomnia cōtinua,& formidolosa,& perturbantia,& nescio quis horror sub cute,lumborum grauitas,ventris distortiones, quamque nec cibus expetitur,nec vbi expetitus sit,concoquitur: nec si coquatur,eo homo delectetur:itémque quum aluus pro alimenti proportione non deiicit,vrinaque exigua excernitur:nauseæ,oris humiditates,& color in hoc biliosus,in illo pituitosus,in alio subniger,præter statum naturalem eius hominis in quo inest:itémque trahi, ægrè B spirare,non facilè moueri,& tamen corpore bene valere sibi videri:quæque in cute pullulant, aut ex pituitosis vlceribus,aut iis quæ per se erumpunt, aut ab asperitatibus oriuntur,aut etiam ephelides.Hæc omnia quæcunque inuenire alius potest, quæ nobis argumēto sunt humorum repletionem malitiámque subesse, ad purgationes obeundas nos hortatur.Si verò humor quispiam sic redundet in corpore vt non modò futurus sit morbus,sed iam adsit,euacuandus est. Sed multo melius est C vt noxios humores ex omni parte præueniendo auferas,si modò possis. Quæ verò medicamenta vnicuique morbo conueniant,deinceps dicemus. Victus verò ratio eius qui per infernas partes purgādus est,minor esse debet,sed nō multo:verū vsqueadeo vt cibus qui dat' fuerit,citò concoquatur,nec multum stercoris in intestino conficiatur:siquidem hoc dolore conficit ventrem, & vomitum ciet,quum medicamentum ad se trahens subduci non potest. Quocirca non est alienum vt priusquàm medicamentum purgans detur,aluus molliatur, D & malua,& beta,& lapatho, & iure conchularum, aut aliis rebus,quales alii aliis conuenientes atque idoneas inuenerunt:sin secus,clysteri idem fiet molliore. Nonnullis verò,vt pituitosis,cibum pridie non dedisse conuenit, quibus etiam non pessimum est ante purgationem euomere. nam si quid aliud aluo impedimento est ne facile subducatur,tum vel maximè est pituita copiosior.ex quo fit vt in quibus pituita redundat, eos per inferiora purgari non valde probem.Sed quandoque morbo non ita conuenit.nam & capitis grauitatem, & oculorum dolorem, & aliquos comitiales aut vertigine la- E borantes,& plerosque hydropas, & articulorum dolore vexatos,& alios præterea morbos per inferiora purgare oportet. qui etiam per superiora purgandus est, verùm quæ dicta sunt impediunt, idque licet ille pituita sit refertus, eique necessaria est inferna purgatio, solùm victus ratione erit rectè instruendus. Quinetiam medicamenta ego describam quibus pituita refertus homo per inferiora,si opus sit,vtiliter purgabitur:& quoniam pro natura intestini aliis facilè,aliis difficulter aluus subdu- F citur, consentaneum est eum qui rite per superiora & per inferiora purgaturus est huius rei non esse ignarum oportere. Venter enim in homine suapte natura osculum habet aduersum,& in dextra parte ad spinam,latius quàm in cæteris animantibus : inde verò fit angustius, deinde mesaræum subit,atque ita deinceps vsque ad coli principium.huiusmodi ergo cibis facilè euacuantur. At quibus osculū superius spectat, vel est angustius quā par sit,vel quod ita ab ortu factum fuerit, vel quod aliqua inflammatio obsideat,aut durus tumor postea enatus comprimat, aut aliæ quædam obstructiones impe- G diant, iis cibi difficulter descendunt, sed facilè subducuntur.Signa sunt hæc:qui ab ortu tales sunt,hi ad quacunque ratione vomendum sunt parati,sed eis difficulter aluus subducitur, plurimúsque sensus in eis excitatur,quum cibus in ventriculo moratur : superiores partes flatu agitatas magis habent,& partes quæ supra vmbilicum sunt, magis tumentes: quos quidem omnes ne per inferiora purgemus,cauendum est.At quibus ventriculi os propter morbos angustum est redditum, similia quidem eueniunt:veruntamen progressu temporis mor H bis solutis,symptomata quoque soluūtur. Quamobrem non semper ita affecti sunt tum ad concoctionem obeundam,tum ad ructus,tum ad alui deiectionem : ergo ne ita quoque ad infernas purgationes semper eodem modo sunt affecti. Qualia namque de superiore ventre dicta sunt nobis,talia itidem de inferiore sunt censenda: etenim venter inferior, in principio secundum naturā latus est,ad finem verò fit angustior, ac præsertim in sinistra parte qua lien occupat:inde enim ipse incipit,eique intestinum quod cæcum nominant,adnascitur.Porrò in ilibus ad dextram partem, vnde intestinum initiū ducit, melius inuenies: sed semper magisque ad extremum angustatur.Quòd si hoc etiam intestinum,tum natura,tum morbo aliquo non tantum quantum opus est diducatur,tum magna necessitas quædam cogit vt cibi desuper celerius delabantur:quos ipsum retinens, & intestina torquet,& flatus,& tumultus,& grauitates affert, donec paulatim in colum intestinum incidant, ex quo iam ad subductionem sunt paratiores.Ergo quæ natura facit,eodem modo semper fiunt:quæ verò à quibusdam ægritudinibus administrantur, quatenus ægritudines intenduntur & soluuntur,ita etiam ipsa faciunt: & quæ natura fiunt,obseruanda semper sunt:quæ verò vi morborum, quatenus morbi vetant. Cæterùm in eiusmodi purgationibus maius periculum impendet iis quorum os ventriculi non probè trāsmittit excrementum, quod & à liene & à cæteris locis ad insuetum vomitum impellitur:quod quidem retro cedens labores parit. Qui verò ob coli intestini principium ad dextrum ile cibos nō traiiciunt atque diducunt,ii vehementius conflictantur. quum enim colum inde exoriens ad sinistram partem supra vmbilicum procedat,& in sinistra reflexum, tenuia intestina subeat, meritò fit vt labores eo in loco vehementiores excitentur. De purgationibus verò quæ per superiores partes fiunt,& præsertim de ea quæ ex elleboro conficitur, singillatim postea loquemur,& victus etiam rationem, & cætera omnia explicabimus. Medico enim nihilo minus quàm res aliæ, hæc quoque nota esse debēt, vt vbinam laudatissima medicamenta habeantur, planè sciat.neque enim omnia vbique præstantissima nascuntur, sed scammonea Colophone, in Ionia,& sub Mysio Olympo:thapsia in Sicilia & Libya: elaterium,quod est cucumeris agrestis liquor, Cyrenis: epithymum, Athenis,& ad Isthmum:granum Gnidium, in Caria,vnde nomen etiam traxerunt Asclepiadæ Gnidii,quòd hoc grano plurimùm vterentur : at elleborus in Œta monte,& Anticyris:ex quo niger non est etiam prauus is qui Lyceſtide,quique supra Ascaniam paludem & in Parnasso,quique in Ætolia nascitur : quemadmodum albus,vbicunque alibi nascatur,est pessimus.is autem apud Armenos nascitur,& trans flumen Sagarium, quā nunc Galatæ colunt omnia. Quibus quidem fit rebus vt vbi probatissima medicamenta nascantur, & quando incidātur,sit considerandum:magni enim etiā refert vt in tēpore incidātur,& parētur, vt quū de eis verba fient exponetur. Hæc autem satis sint ad medicum cohortandum, ne vlla in re quæ ad medicinam pertineat,socors sit.Mensura verò purgantium medicamentorum quæ mihi & tibi & illi sit accommodata, definiri à me non potest,quia non eadem est omnibus hominibus offerenda : sed debes tu eam mensuram quæ cuique conueniat, cognoscere. hæc enim omnia, corpus, diæta,tempus anni,ventris natura,vis medicamenti,suc corum facultates,maximè faciunt vt quis facilè & difficulter purgetur,& vt ne magis à maiore copia medicamenti quàm ab æquali euacuetur : imò verò alicui minor copia ad purgationem sufficit. Igitur (vt ita dicam) mensura multis apta exponetur, quatenus existimaro nec minorem esse quàm satis sit,nec maiorem quàm oporteat: verùm si magna quēdoque differentia inuenietur,non iam mihi,sed naturæ quæ medicamento obuiā non processit,vitio vertendum est. Quæ igitur præfari oportere censuimus ad omnem purgantium medicamentorum artem, & rationem pertinentia, hæc sunt quæ diximus:qua verò ex parte,& quænam sint quæ purgent, deinceps exponam. Qua in re satis fore arbitror si quod in omnibus plerunque fit propofuero.In eiusmodi enim nihil est vel minimum sicut elleborus, quem perspicuè credunt & per superiores purgare,& per infe-

riora euacuare.nam quæ aluum cient,multis admodum vomitus mouent, & præſertim quibus ianitor ventris non facilè fluens eſt. Ac copioſum quoque & exiguum medicamentum ad vomitum impellit. nam illud multa,eáque confertim ad partem trahit quæ ſuprà effluũt: hoc verò, quia præ exiguitate propellere infrà non poteſt,ſtomachi quoque imbecillitas,& conſuetudo euomendi,& magna pituitoſi ſucci copia, qui etiam à bile ſecretus ad ventriculum peruenit , hæc,inquam,omnia in purgationibus vomitus mouent:idcirco ſatis eſt de eis dicere,quod in pleriſque ſolet contingere. Ergo niger elleborus per infernas partes purgat , itémque eius radices & ſemen:purgat quoque granum Gnidium, pityuſa,ſambucus,mercurialis,polypodium,iris,colocynthis, phacoides,(quod alii empetron vocant) peplium, (quod etiam portulacam nominãt) & peplos(quem alii ficum,alii papauer ſpumeum appellant)& aloë,& hippophaës,& hippophæſtum, & clematis, pycnocomum, & vitis agreſtis, & vitis chironia , quam etiam bryoniam vocant:itémque thymum,epithymum,amaracus,origanum,conile,papauer littorale,quod cornutum eſt, & papauer quod rhœas dicitur,& cucumeris ſylueſtris radix, & ſcorpiurum , & ſiſamoides album, & tithymalus helioſcopius,& tithymalus cypariſſias , & tithymalus fœmina , quæ tithymali quoque marini nomen habet : & chamelæa,& braſſica marina,& lathyris,& agaricum, & euphorbium,& lychnis, agreſtis,& cnicus,& ſcãmonea, & præter hæc etiam, ſquama æris,& flos æris. Per ſuperiores verò partes purgat elleborus albus , ſeſamoides magnum , quod etiam Anticyræi veratrum Anticyræum nominant,proximè autem ad ſenecionis herbæ formam accedit. Iam per ſuperiora quoque purgat vua taminia,& narciſſus,& ſpartus,& bulbus,& ſilybum, & cucumeris ſatiui radix ac ſemen,& caules agreſtis,& radiculæ ſemen, & lauri folia,& præter hæc ærugo , atramentum ſutorium . quæ ambigua ſunt , daphnoides, (quod eupetalon quidã vocant) thapſia,elaterium,ricinum(quod aliqui Cyprium ſeſeli,Ægyptii verò Cici vocant) tithymali maiores. Ex iis ſunt etiam qui characiæ dicuntur,qui in herbis mares dicuntur,& alii ſunt myrſinitæ quæ fœminæ vocãtur. Ferunt verò fructum nuci maximè ſimilem,éſtque alius qui lata habet folia.atque hi tithymali,& per ſupernas,& per infernas partes purgant: itémque apios , cuius forma talis eſt qualis helioſcopius tithymalus eſt , niſi quòd partes radicis fructui piri ſunt ſimiles. De his verò omnibus nunc dicemus,vt quid ſingula educant,& quibus morbis conueniant , & quam menſuram quiſpiam ſatis eſſe coniiciat , intelligatur.

Caput XXVII.

Elleborus niger bilem & pituitam per aluum purgat: datur hemicranico dolore capitis laborantibus , & furentibus. Melampus quoq; Amithaonis filius furẽtes Prœti filias hoc purgauiſſe fertur,ex quo elleborus Melampodii cognomen inuenit. Hippocrates verò pleuriticos,quum infernas partes dolor infeſtat,elleboro purgat , ac quandoque elleborum per ſe , quandoque verò peplio admiſtum præbens : eúmque magnopere laudauit. Licet etiam liquore ſcammoneæ eãdem admiſcere, & egregiè purgabit. Quum verò mitius purgare velis, ſolum elleborum dabis . non enim tantam vim habet quãtam eius nomen indicat. Satis ergo erit,radices eius ſiccas incidere, vinóq; dulci & oxymelite ad drachmas binas perſpergere,& in lẽtibus,aut ptiſſana,aut iure gallinaceo decoctas ſorbere. ſcãmoneæ verò oboli tres vni drachmæ ellebori miſcebũtur. Eius autẽ ſemen eſt cnico ſimile , quod etiam ſeſamoides nominatur : educit eadem quæ radix,ſed vehementius. eius ſeminis non paulò minus quàm drachmæ duæ in melicrato dandæ ſunt. Præſtat autem iucunditatis gratia,tam ſemini quàm radicibus,aniſum, & petroſelinum , & daucum,& aliquid huius generis admiſcere.

Granum Gnidium pituitam , bilem,& aquoſa multa expurgat. eſt enim feruens & acerrimum ad purgandum ſi triginta grana dederis: ſin agere mitius velis , viginti A dabis. Cortex auferendus eſt,internáque pars cum melle & polenta trita præbetur , aut in melicrato potui datur, ſed cum vino melius bibitur. à potu verò parum olei abſorbendum , ne guttur exurat. Sumitur etiam ex melle cocto , grana contrita melle illinendo. Videtur autem magis conferre fœminis quàm viris: alicui enim abſque vlla alia purgatione ad vterum purgationes adduxit : & alioqui etiam naturæ conuenit: quamobrem non incommodè datur hydropibus , & quorum venter eſt frigidior: itémque comitialibus , at- B tonitis,articulorum doloribus vexatis:& denique capitis defluxiones exiccat. Eſt autem ſemen Cneori:(quem fruticem Cneſtrum,& linum,& thymelæam vocant)ſed & foliis eadem facultas ineſt,verùm imbecillior:ea ſiccata danda ſunt cum melle ad acetabuli pondus : & aquoſiora educit. Aliud verò Cneoron, quo Athenienſes quoque in myſteriis vtuntur,nihil huic habet ſimile,ac ne fructum quidem:poteſt tamen paululum mollire.

Pityuſæ verò ſemen,pituitam & bilem purgat,& quãdoque etiam aquea:confert iiſdem quibus granum Gni- C dium,atque etiamſi plenitudinem per inferna euacuare aliter volueris. Succus verò eius vehementior eſt : ſecundæ ſemini , tertiæ verò dantur radicibus. ſucci verò ſatis erunt tres oboli melicrato diſſoluti, potui dati. ſeminis drachma,radicis duplum quàm ſeminis datur.

Acta duplex eſt,altera arborea, quam ſambucum vocant : altera humilis, quam ebulum nominant. vtraque pituitoſos humores,& hydropicos per inferiores partes expurgat. earum facultates non ſunt calidæ , quales pleriſque aliis purgantibus inſunt , ſed etiam frigidiores. D Radix autem in vino coquenda eſt , & hydropicis ſæpe danda,ſiquidem ea ad ventrem deducit:caulem quoque tenerum, ſiquis olerum more elixatum mandat,mediocriter purgabitur. omnino verò non ſæpius quàm bis comedendus eſt.

Mercurialis & maſcula & fœmina æquè ac ſambucus, ſed magis altioſa expurgat. Ergo ſi tenera folia decocta comederis , ſtercus abundè expellent , & parum etiam à propinquis partibus trahent: ſi verò decoctum vino admixtum bibas,valentius aluus deiiciet. Conuenit autem E ei qui quotidie euacuari debet : itémque febricitanti, cui aluus non deiiciat,& ſeni,& puero,& fœminæ:ac fœminæ quidem magis:nam valet ad aluum ſubducẽdam.

Polypodium pituitam,bilem,& aquoſa educit. eius radicis dantur drachmæ duæ deraſæ in melicrato aut aqua. non peſſimè quoque ſuper ſalſamento deraditur, & ante prandium comeditur. Radix etiam in ptiſana aut gallinaceo iure incocta citra moleſtiam purgat. erit autem ſatis hæc purgatio pro anni temporibus,& præcipuè adoleſcentibus. nam in morbis nihil ita magnope- F re purgandum eſt.

Iris educit pituitoſa,ſubmucoſa, & bilioſa: ſi plus iuſto dederis,etiam ſanguinea & nigra euacuabit. Ergo vt moderatè purges , cyathus ſufficit. Eſt ſtomacho admodum aliena: radicis dantur ex melicrato drachmæ tres ſpleneticis,quotidianam quartanámque febrem habentibus,ſpiritus anguſtia laborantibus,& quos tuſſes & colicus dolor infeſtat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit . datur medullæ interioris drachma vna ex melicrato: ſi mitior G purgatio quæratur,colocynthidos ſemen eiicito, in corticem vinum dulce fundito , ſub molli cinere coquito vſquedum probè concalueritːidque potandum dato iis quibus non vehementi purgatione opus eſt,& quibus liuida exanthemata per cutem effloreſcunt. Totum autem colocynthidis corpus conuenit aſthmaticis,laterum doloribus,diuturnis doloribus capitis,vertiginibus, viſus hebetudini: éſtque ea amariſſima, verùm homines ad cibos promptiores parat.

Phacoides educit quidem aquea,pituitoſa,& bilioſa, ſed drachmarum duarum pondus melicrato admixtarum ſatis eſt quod potetur.

H Peplos & peplium eandem in purgando vim habent: ſeminis verò pondus acetabuli pituitoſa & bilioſa cum flatibus per infernas partes expurgat. folia quoque ſic-

cata leniter purgant. Aloë non eſt acris in purgando. ſtomacho placidiſſima eſt, non ſecus quàm abſinthium. ſatis erit ſi duas drachmas ex melicrato potui dederis. pituitam autem & bilem euacuat. Sumi etiam quotidie poteſt à cœna: ſubducitur enim, & ciborum vim non hebetat: præterea ſitim non inducit, & hominem ad cibos ſumendos facit promptiorem. Tritam aloën ſucco braſſicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria ſumito, vt euacuandi neceſſitas poſtulabit. Potes etiam cum reſina catapotia conficere, itémque cum melle cocto, & præſertim in iis qui amaritiem difficulter ferunt: rectè quoque ſcammoneæ, & alii cuipiam admiſcebitur eorum quæ triſtitiam afferre ſolent. Morbis autem confert, febribus quotidianis, morbo regio, iecoris dolori, & quũ quiſpiam cibum reſpuit, & cruditatibus: nec minus fœminis quàm viris, ſique amaritudo nimia non eſſet, pueris quoque eſſet accommodatiſſima: ſed rem adeò amaram guſtare puer non vult. Hippophaes autem & hippophæſtum pituitam, bilem, & aquam educit: atque hippophæſtum in aqueis educendis eſt efficacius: conuenit in morbo comitiali, morbo attonito, manuum crurúmque reſolutione: prodeſt obliuioſis, ægrè ſpiritum ducentibus, recta ceruice ſpirantibus, & omnibus palpitationibus, quæ alioqui continentes fiunt in corpore. ſi purgationem augere velis, ſuccum dato: ſi per ſe, obolos tres: ſin cum eruo conficias, drachmam vnam ex melicrato afferes. Coma, & radix ſicca, & contuſa minus purgant: ſed euacuant hæ quoque ad pondus drachmarum duarum ex melicrato datæ. Præſtat tamen in omnibus peragendis hippophæſtum, & ideo minus ex eo dandum eſt. Clematis pituitam & bilem vacuat: eius fructus ad drachmæ pondus ex melicrato exhibetur.

Pycnocomum bilioſa exinanit. dato radicem comedendam, ſiquidem ea ſola purgat: éſtque rotunda exiguo pomo maximè ſimilis. Vites per infernas partes bilioſa & aquoſa purgant: duæ autem drachmæ ſatis ſunt. Optimè autem vteris ſi Chironiam comitialibus & inſanientibus, agreſtem verò hydropibus adhibeas. Thymum, epithymum, amaracum, origanum, & conilem ad nigros & pituitoſos humores purgandos adhibebis: ſed epithymum in rebus omnibus præſtat aliis. Dato eius triti & cribrati ſenas drachmas cum vino dulci, aut plus eo. potes idem à cœna commodè dare ſi velis. nihil enim prohibet quin moderatè euacuet. In matutinis verò purgationibus cum oxymelite, cæteris etiam admixtis, vtitor. confert epithymum flatuoſis hypochondriaciſque affectionibus, & cruditatibus, & quibus iecur grauatur, quíque difficiliter ſpirant. Thymus verò educit quidem nigra, ſed pituitoſa copioſius. Eius comæ datur acetabulum ex melle aſthmaticis, tuſſi diutina vexatis, & quibus craſſities in ventre ineſt. Amaracus ſiccus oxymelite inſperſus datur ad drachmas quatuor cum aliis: & ſimilibus prodeſt. Origanum quoque ſiccum ad acetabuli pondus ex melicrato propinabis. Papauera leuiter ſubducunt: eorum ſeminis acetabulum ex melicrato ſatis eſt. Cucumeris ſylueſtris radix in potu ſumpta conuenit hydropibus: purgat verò pituitam & bilem: ſed ſucci radicis ſatis eſt tres obolos dare: caulis verò etiam triplum. elaterii verò, quantum paulo pòſt dicetur. Scorpiurum pituitam educit & bilem. Satis eſt drachmam aqua moderatè incoctam, & vino mixtam bibere. Seſamoides album purgat ipſum quoque pituitam & bilem. menſura eius ſeminis eſt vt dimidium acetabuli detur. Tithymalus helioſcopius eſt omnium aliorum tithymalorum infirmiſſimus: ſed & ipſe infrà bilioſa pituitoſáque deducit, ſiue liquorem eius & ſemen, ſiue etiam folia dederis: ſed ad omnia liquor eſt efficacior. ſecundas ſibi vendicat ſemen, tertias folium. Liquoris ergo ſatis eſt drachmam dare: cæterorum verò, pro ratione virium. Cypariſſias quoque ſimilia, ſed valentius expurgat: idcirco ſufficiet, etiamſi minus dederis. At tithymalis laudatiſſima inter tithymalos eſt: quocirca ſi inſtillatum caricis liquorem

A dederis, probè purgabit: idem facient folia ad medii acetabuli pondus melicrato valde perſperſa. Chamælea pituitam bilémque purgat. folia capienda ſunt, conterendáque, & melle cocto inuoluta exhibenda: erodit enim hoc vehemẽter. Aliqui abſinthio addito catapotia conficiunt. ſatis eſt drachmas binas dare. Braſſica marina datur cocta, & (vt aliud quidpiam olus) apparata: éſtque ſtomacho peſſima, & ſtatim perturbat.

Lathyridos ſatis eſt grana decẽ comedere: eruntque guſtanti dulcia: bilioſáque & aquoſa copioſè educent.
B Sufficiet quoque eius herbæ liquorem mulſa reſolutum ad obolos tres dare: folia etiam cum gallinaceo iure incoquentur: eadem nanque ab eis, ſed minus à foliis, euacuabuntur. Agaricum pituitam & bilem purgat, ſed non acutè. eſt autem accommodatiſſimum iecori, lieni, pulmoni, iis qui ægrè ſpirant, quos acidi ructus exercent, & articulorum dolores vexant, quíque capitis grauitate tentantur, ac vertiginibus morbiſque comitialibus corripiuntur. mulieribus etiam hyſtericis prodeſt. Quum igitur ſit his omnibus vtiliſſimum, dătur ex me-
C licrato aut oxymelite drachmæ duæ. Euphorbium aquoſa & bilioſa copioſè educit, éſtq; eorum quæ norim, acutiſſimum atq; ardentiſſimum: quamobrem hydropicis coliciſque, & iis qui ventres frigidiores habent, conuenit: cæteros verò vehementer perturbat, ſitímque affert. Ei verò miſcẽdum eſt petroſelini, aut dauci ſemen, aut aniſi, aut apii, aut tordili: ſiquidem hæc inſuauitatem euphorbii quaſi condiunt, & partem quandam magni illius impetus cohibent, & ad veſicam deducunt. Iis præterea qui recta ceruice ſpirant, & qui ægrè
D ſpiritum trahunt, fructum etiam ex euphorbii potione ferẽt. eſt autem bibendum ad trium obolorum pondus, indito pari pondere alicuius eorũ ſeminũ quæ diximus.

Lychnis ſylueſtris bilẽ & pituitam purgat. ſeminis dantur drachmæ duæ: alii ſuccum foliorum in melicrato præbent. Cnicus pituitam & bilem, ſed non vehementer, euacuat: ex trito ſemine ſuccus exprimendus eſt, & iure gallinaceo admiſto ſorbendus. Quidam aniſo, melli, amygdaliſque commiſcent, & catapotia ad arquatos conficiunt. huius drachmæ quatuor ſufficiunt.
E Vidi etiam in Caria medicos qui ex Cnico & ſero lactis purgationes conficerent: ſed quæ ad lac pertinent, omnia nobis ſeparatim exponentur. Scammonea nulla parte ſuperatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia, neque in viribus ſtomachi dolorem affert, graue olens, inſuauis, & valde ſiticuloſa eſt: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei miſceant, & ita præbeant: alii verò addant thymi comam & ſalem: alii ſemina odorata: ergo nec ei qui ventrem ardentem habeat, nec ei qui ſtomacho imbecillo ſit, & cui pe-
F riculum immineat ne habitus corporis colliquetur, nec etiam hydropi (ſiquidem ei id eſt tanquam colliquatio) danda eſt, ſed potius ei qui arquato morbo, capitis dolore, lethargo, febre quartana & quotidiana teneatur, & quibus ſub cute efflореſcãt furunculi incocti, quíque doloribus oculorum, & laterum diuturnis laboribus conflictantur. Pituitam autem & bilem impermixtam vehementer euacuat drachma eius ad ſummum: ſi mitius vacuandum ſit, quo minus purgare velis, eo minus dandum eius erit: ſed radicis plus dabis, ſiquidem
G ea multum à liquore ſuperatur: quocirca dari eius drach. duæ poſſunt. Squama æris educit aquoſa, videtúrque hydropibus conuenire. ſatis eſt drach. duas ex cocto melle in catapotia redactas ſumere, aut ex aqua mulſa bibere. Flos æris craſſa & pituitoſa educit. huius oboli tres ex melicrato ſufficiunt. Ea igitur quæ per infernas partes purgant, quæ quidem ego nouerim, hæc ſunt, nec tamen alia quamplura eſſe deſpero. Quæ igitur dicta ſunt, pleriſque tum morbis, tum naturis conueniunt, prout cuique ſuppetant, & in tempore vigent.
H & quanquam eorum vires augentur, ſiquis commiſcere eadem velit, tamen non ſemper commodè id fiet. nam quæ acutiſſima ardentiſſimáque ſunt, multò magis talia euadent ſi commiſceantur: quemadmodum ſi granum Gnidium, tithymalos, colocynthida, & euphorbium ad-

miſceas, eorum vis augebitur. Ergo nemo eſt qui hæc A
inter ſe mixta, aut alia eiuſdem generis rectè adhibeat,
qui nō facturus ſit purgationes inſuauiores:& vomitus,
dolorem vētriculi, ſitim quæ ſedari non poſſit,& colli-
quationes excitaturus, & denique toti corpori noxam
allaturus. In quibus verò augenda vis eſt, bene habet vt
miſceas: at qui infirmiſſima miſcet infirmiſſimis, ec-
quam is vtilitatem feret? quænam vis ex altero accedit
alteri, quum vtrunque ſit infirmiſſimum? ergo ne hæc
quidem permixtio probatur. Verùm ne ea quidem qua B
miſcentur, ea quæ per ſuperiora purgant, iis quæ per in-
feriores partes euacuant, niſi quiſpiam ambigua medi-
camenta velit componere: neque etiam rectè miſcentur
quæ ori ſtomachi triſtitiā afferunt, vt ſcāmonea, acta, &
marina braſſica, quoniam ad eas aliis condimētis opus
eſt. Quoniam verò ex medicamentis alia decocta damus
comedenda, alia ſicca in puluerem redacta aut contuſa,
aliorum verò liquores, aliorū denique radices exhibe-
mus, non ſunt cocta crudis commiſcenda, nec radices
ſucco admodum temperandæ. Ac quiſpiā melius mor-
bis accommodata medicamēta diſtribuit, ſi qualis quiſ- C
que morbus ſit intelligat, iſque ſolida ab iis quæ alterius
generis ſint, diſtinguet: quod qui nouerit, is etiam cui
morbo vnumquodque medicamentū conueniat, ſimul
nouerit: nam quæ maximè contrariis morbis conue-
niant, ſimul miſcenda non ſunt. Reſtat igitur vt ferui-
da refrigerantibus, fortia debilioribus temperantes of-
feramus: itémque inſuauia iucundis, vt pulegii coma,
nepitæ, thymi, petroſelini ſemine, daucique, & aniſi, &
cæteris, atque etiam pipere, & ſiquid aliud aptū eſt con-
diendo. Ex iis alia purgationem adiuuant, quale eſt pi- D
per, & ſales: alia prohibent nequid pluſquam opus eſt
euacuetur, vt faciunt prædicta ſemina: alia medicamen
tum perducunt ad eas partes quæ purgationis indigent:
exempli cauſa, ſi in regio morbo ea quæ vrinæ ciendæ
ſint addat, ac magis etiam nepitam, aut abſinthium, ie-
cur promptius expurgabitur. ita quoque ſi ei cui dolet
caput, aut aſpectū habet hebetem, ſagapenū aut panacis
liquorē purgationi indideris, id quoque medicamen-
tum ita confectum expeditius à capite deducet: quan-
quam hæc valde moleſta ſunt: & tamen ſine his non E
poſſumus à ſupernis partibus cōmodè purgare. Iam qui
caſtorium ſcammonea miſtum lethargicis dāt, id quod
opus eſt euacuant, & medicamenti morbo alioqui ac-
commodatiſſimi compoſitionem inuenerunt. Ita quo-
que muliebribus in ſuppreſſa menſtrua purgatione da-
tur ex decocto artemiſiæ, aut eleliſphaci, aut cuiuſpiam
eorum quæ menſes cient: nam præterquā quòd in mul
tis per ventrem purgare conſpicitur, etiam per vterum
educere planè apparet. Eadem eſt in pleuriticis habēda
ratio, itémque pulmonis affectionibus, quibus ſi pur- F
gatione opus eſt, idem fieri conuenit. multo enim me-
lius colocynthis, & ſcammonea, & elleborus cum agari
co educunt ex thorace, quàm ſi illorū vnum ſolum de-
deris: ſed deducēt etiam cum ammoniaco, ſiquidē hoc
quoque eſt pectori & pulmoni amiciſſimum, & aptiſſi-
mum. Ad lumbricos verò, ſi lati ſint, pulegiū, aut minus
heliotropium, aut hyſſopū, aut origanum, aut bitumē
rectè purgāti medicamēto inditur. nam hæc breuiſſimo
tempore lumbricos interimūt, quos poſtea medicamen G
tum educit. ſi verò rotūdi ſint, decoctum ononidis, aut
abſinthium, aut vrticæ ſemē, aut cuminū Æthiopicum,
aut braſſicæ radix, aut eiuſdem caules induntur: hæc e-
nim lumbricos occidunt, & eoſdē educit purgatio. At-
que ita quidem in medicamentorum mixtione verſari
medicus debet, qui ad artem quæ commouent, quæque
perturbāt, velit redigere. Quāuis enim multa experien-
do atque audiēdo didicerit, hæc tamen quæ nunc dicta
ſunt, niſi conſideret, atque animo diligenter perpendat,
is profectò eiuſmodi eſt vt mihi nihil ab ignaro homi-
ne in cognoſcēdis turbātibus & valde agitātibus differ H
re videatur. Sciat quoque hæc, nonnullos ſumpſiſſe me-
dicamentum vt purgarentur, alióſque nihil quicquam
fuiſſe purgatos, alios verò pluſquam par eſſet, & nō ſine
magna moleſtia: ad quæ auxilio aliquo eſt opus. Victus

A ratio quæ ante medicamentum purgans ſeruanda eſt,
expoſita eſt à nobis: quique eam ita diu tenuerunt, nulla
re præterea indiguerunt. Vbi verò epotum medicamen-
tum ſit, ſi vomitus excitentur, vt pleriſque contingit,
vel propter inſuauitatē, vel propter metum & ſuſpicio-
nem de medicamento conceptam, vel propter nouita-
tem, vel propter ſtomachi mollitiem: huic apium aceto
intinctum, illi oliuam albam ſale conditā, mandendam
dabis: alii verò ſalis grumū ori impones, & ita maximè
medicamentum confirmabitur, ſiquidem hæc vomi-
B tum prohibent. Quam ad rem valet etiam coriandrum
odoratum, & pulegium, & nepita: ſed præſtat in lecto
paululum quieſcere, ventrē & pedes calfaciendo, quem-
admodum qui ſtatim deambulauiſſent, copioſi vomi-
tus, ſtomachi eroſiones, & vertigines ſunt excitatæ. Quū
verò ad priſtinum ſtatum redierint, tùm deambulatio
imperāda eſt, vt ſubinde ſenſim ſe ſubmoueāt, id quod
etiam magis quàm celer greſſus irritat. nam præter-
quam quòd laſſitudinem attulit, ſæpe etiam multa ce-
leriſque deambulatio, ne perfecta fieret purgatio pro-
C hibuit. Purgatione procedente vtilius erit in lecto re-
cumbere, & ita vigiles quieſcere: (magis enim confluet)
tunc verò erit interim abſorbēda paulatim aqua calida.
nam & morſus ſedat, & excretiones proritat. Quibus pur
gatio non it, aquam mulſam ſorbeant, aut nitrum aqua
liquefactum: ſed melius etiam erit glandem confectam
ex ſale aut nitro aut alumine magneſio, aut cyclamine,
aut grano Gnidio, aut felle bubulo, aut radice bryoniæ,
(quam alii pſilothrum vocant) ano indere. hæc glans
pituitoſioribus magis apta eſt, abſinthium verò bilio-
D ſioribus. Si verò flatus multi ſuborti ſic diſtendant in-
teſtinum vt nihil extrà emittatur, ruta melli cocto,
itémque cuminum, & mentha, & reſina admiſceantur:
vbi flatus eruperint, ſtatim alia purgatio conſequitur.
Quicunque autem conantur clyſteribus irritare purga-
tiones, ad ſuffocationes quidē quæ ex elleboro exiſtūt,
rectè vſum clyſteris inuenerunt: ſed ad purgationes quæ
per infernas partes agere debent, & non procedunt,
tantum abeſt vt clyſter magnopere iuuet, vt etiam no-
ceat: periculum enim eſt ne quum inteſtinum plenum
E ſit, clyſter infuſus ſupra redundet, & dolores inue-
hat, quemadmodum vſu venit vt quum quis clyſterem
iniecit, iſque nō ſubducatur, protinus alterum imponit.
Atque in acutis quidem medicamentis maximè cauen-
dæ retentiones, & cohibitiones ſunt: nam ſi non ſubdu-
cantur, ſtatim hydropas homines reddunt, & fortaſſe e-
tiam alias noxas ſtomacho, ventri, iecori, & lieni affe-
runt. ac nonnullis tota corporis moles decoloratior eſt
facta. At medicamenta molliora, etiamſi non purgent,
nullum tamen ex eis periculum imminet: & magis etiā
F quæ decocta damus, qualis eſt mercurialis, actæ folia:
nec aloe quicquam grauius facit, ſi non purget: neque
etiam epithymum, neque agaricum, neque etiam ſurcu-
li bryoniæ. Atque hi quidem, quia nō valde aluum deii-
ciunt, periculo vacāt: at radix vim habet maximā. Ergo
quum purgans medicamentum des, ad cætera omnia ani
maduerte, vtrum mali aliquid ſuccedat, vt re atque vſu
doctus confidas in ſingulis, & timeas. In quo ſpectan-
dum etiā eſt vtrum alia excretio purgationē impediat,
G vt plerique ſudoribus, & vrina excretis, aut vomitibus
citatis nihil infrà deiecerunt: quibus minus noxæ affer-
tur quàm qui alio modo fuerint purgati. Videndum eſt
qualia quantáque ſint ea quæ purgantur, ſed magis etiā
qualia: hoc enim magis propriū eſt quàm maiorē men-
ſurā ſpectare. multi nanque quū ſatis vacuati viderētur,
facilè ferebāt. ex quo fit vt melius ſit ſtatuere ſignū eius
purgationis quæ ſatis ſit, quū quiſpiā facilè ferat. Quū
verò homines exoluūtur, & decolores fiunt, & extrema
refrigerantur & conuelluntur, continenda eſt purgatio:
ſique medicamentum infeſtet, aqua calida bibenda erit,
H & vomendum: ſi aquam non bibat, euomat tamen, niſi
ei alioqui fuerit grata: nam multis potus affatim & con
fertim ſumptus, ſatis fuit ad cohibendā alui ſubductio-
nem: ſed ſi paulatim ſumatur, magis excretiones exci-
tat. Quin melius quoque eſt manus & pedes oleo calido

inungere: si verò vehementius inaniantur, tum extrema liganda erunt, & omnia deinceps facienda quæ in choleris facere consueuimus: nam & eo casu periculum est nè effœtus quispiam (quemadmodum etiam fieri potest is qui purgatur) ex nimia euacuatione euadat, sed nihilo etiam minus sistit somnus & balneum calidius. Ac multis quidem post purgationes balnea contulerunt: ei verò qui non satis fuerit purgatus, non lauari magis profuit. Noctu autem absterguntur, & tamen victus ratio deinceps parcior esse debet, vt à cibis & à condimentis aliquid detrahamus, & vinū acerbius demus, & postea ptisanæ cremorem, aut aliā quampiam sorbitionem è cerealibus offeramus: sed ei qui benè alatur, oua, alicam, sorbitionem, & dulce vinum dabimus, vt intestinum purgatione derasum mitigetur. Conueniet etiam postridie lac cū melle aut passo bibere: ita enim confluentes colliquationes abluens, purgationem perfeceris: deinde vires erunt reficiendæ, accessione paulatim crescente, deambulationibus, frictionibus, balneis, cibis, & cæteris rebus quæ ad victus rationē pertinent, donec ad pristinum statum corpus redigatur: id quod est sano & bene valenti maximè propriū. Hactenus igitur de iis quæ per infernas partes purgant. Sed quum prima oratione quæ de purgationibus instituta est, de iis quoque quæ per superiora euacuant, mentio sit facta, consequens est vt nunc etiam de eis quæ decent, quǽque oportet, afferamus. Ergo elleborus albus est omnium validissimus, secundæ sesamoidi, tertiæ vuæ, quartæ flori & fructui sparti tribuuntur: cætera minus faciunt. Incidet tamen aliquis in medicamentum quod nō ita validum esse videbitur, quod tamē immodicè purgabit, vbi & cibus, & potus, & auditus, aut aliud quippiam vomitum & subductionē commouerit. Sed hoc in purgationibus quæ per superiora obeuntur, in aliis quoq; quæ diximus, vsu potest cōtingere. Elleborus verò grauissimus videtur esse ad bibendum: quocirca plerique medici & ægrotantes hoc medicamentum refugiunt: verùm siquis totam artem atque apparatum eius cognoscens det, is neque quicquam facilius esse elleboro, & ipsum perspicuè euacuationē moliri, & nihil penitus mali committere planè intelliget. Cōuenit autem hisce morbis, insaniæ, melancholiæ, pedum & inueteratis coxendicum doloribus, itémque doloribus articulorum, comitiali morbo, & attonito, vertiginibus fanaticis, diutino capitis dolori, mentis segnitiei, & veterno, vitiligini, & lepræ, & siquid aliud in cute excitetur. Facit etiam ad pilorum barbæ & capitis denudationem: confert itidem iis qui nocte ab ephialte suffocantur, & aquam reformidantibus, vbi iam pertimuerint: & interim dum bibunt, ne amplius metuāt, efficit. Id autem olim agricolæ quoque cognouerunt, qui vbi canes morbo caperentur, elleboro purgabant: ac medici multo post tempore homini qui simili morbo laborabat, elleborum dare in animum induxerunt. Atque Hippocrates quidem, qui artem nobis instituit & tradidit, iis quibus magnus articulus cū vulnere luxatus est, & quibus ossa rupta eminēt, iubet eodem die aut postero elleborum dare: qui licet in cæteris rebus sint malè affecti, fortassè tamen hoc medicamentum prohibiturū sit nè gangrænis & conuulsionibus corripiantur: quibus verbis non facilè est fidem non adhibere. Eius verò difficilis vsus est, quum videatur defectus præ prādio, quo tempore molestiā affert. Ac siquis putat nigrum elleborum intelligi hoc loco, in primis huic quoque actionis difficultas inest ad excernendum, etiamsi quid operosum post medicamentum sumatur: deinde verò ad opera conficienda, quibus opus est, ei par vis & facultas non inest: siquidē multo imbecillius hic tractus est. Ergo propter hanc ambiguitatem præstabit fortasse hominibus ita affectis elleborum non dare: ac febricitantium nemini elleborus conuenit: quartanis verò quandoque conducit. Est quoque accommodatus iis qui renes habent lapillo vexatos, itémque diuturnis cruditatibus: valet etiā ad albam pituitam, ad lienem, & ad vlcera carcinode occulta: quanuis minimè cōue-

A nire vlceribus videtur. Veruntamen ego mulierem quādam vidi ab eiusmodi vlcere liberatam, quum medicus quidam in Co insula hoc ei remediū adhibuisset, quum tamen alioqui non esset clarus & probatus, sed in ellebori potione diligēter esset exercitatus. Hi morbi sunt quibus elleborus conuenit. Verùm non satis est vt morbus medicamentum admittat, nisi alia quoque opportunè deinceps adsint. suprà enim diximus quibus purgationes per superiores partes conueniant, & quo anni tempore medicamentum purgans dandum sit: nunc verò B tempora morbi explicabuntur. Ea autem duo sunt: alterum ad totum morbum, alterū ad accessiones & intermissiones pertinet. De eo quod ad totum morbum refertur, sic statuendum est: si morbus quispiam sit qui suapte natura diuturnus esse soleat, multo melius est vt in principio medicamentum purgans detur, quum præsertim maximam vtilitatem ei qui morbo detineatur, sit allaturum. Ergo insanienti, arthritico scabioso, & cui nerui stupore laborent, statim medicamentum dandum priusquam morbus maiores vires acquirat quàm hoc C medicamentum habeat, quemadmodū pleræque similes affectiones consuetudine & tempore inuictæ atque insuperabiles euaserunt: quæ tamen admodum facilè sublatæ sunt, si ægrotantes in officio permaneant, & medicus excellens & peritus sit. Si verò morbus de numero eorum sit qui incerti sunt, qui & citò & serius iudicantur, ei qui statim, non dandū medicamentum est: illi verò qui serius, exhibendum. atque ita de toto morbo censendum est. In accessionibus verò morbi qui magnas & ordinatas intermissiones habeat & multas, D antè medicari oportet: quum verò paruas & inordinatas, purgatio adhibenda est quumprimùm accessio cessat, & præcipuè in morbo comitiali: verendum enim est ne morbus vocis & sensus expertem hominem reddens, & omnium immoderatissima occupet, & graue ac terribile aliquid faciat. In cōtinuis verò morbis ratio temporis tum ab hora sumitur, tum quum ægrotans promptus est, & mente constat, & robur corporis adest, & cætera quæ pertinēt ad apparatum, suppetunt. De iis autem quæ purgationem antecedunt, sic statuēdum est: E Quum tibi veratrum dandum esse videatur, victus ratio est instituenda: ea verò est, vt qui difficulter vomunt, ad vomitum assuefiant: tum spectandum est totius habitus robur: quia siqua re alia, robore præsertim ad hoc medicamentū opus est: at vomere & à cœna, & ieiuni, & ex origano, & ex hyssopo, & ex raphano, & ex eruca, poterunt: nec debebūt diutius vomitibus extenuari. Satis enim erit vt qui faciliùs vomit, ter euomat, primùm à cœna, pòst ieiunus, postremū ex raphano, aut aliquo ex iis quæ nunc memorauimus: ac magis etiā pituitoso quàm F bilioso vomitus à cœna conuenit: tum biduum aut triduū à vomitu intermittere. At qui difficulter vomit, longiore temporis spatio, & pluribus diebus assuefaciendus est. Quum verò proximè ad sumēdum medicamentum accesserit, frequentius vomere debebit: post vltimū vomitum, vnum diem intermittere antequam veratrum sumat. quo die clysteri vacuetur, tum lauetur, tum exiguo cibo nutriatur: sequenti die veratrum dandum vbi placida frictione ex oleo vsi fuerimus. Multis autem modis conficitur, vt dari queat. alii enim diem & G noctem in aqua macerant, tum ei diluto origanum, aut absinthium, aut nitrum indentes, præbent: alii dilutum cum melle decoquunt. Porro maceratur tum in aqua, tū in vino, tum in passo: at veratrum cum vino videtur nigros humores magis educere: alii thapsiam addunt, alii sesamoides, alii taminiam vuam, vtpote quæ vomitus magis cieat: liceátque his qui elleborum dant, rectè purgare. Cui autem ocium est, atque in eo studio tempus ponit, multa de apparādo veratro comperiet. nam præ- H terquam quòd omnibus modis misceri & temperari queat, veteres etiam ipsius admotu atque odoratu purgare sunt conati: è quorū numero est Plistonicus. hic enim glandes aliter atque aliter ex elleboro conficiens, ano apposuit, & vomitus exciuit. Cæterùm elleborum passo componens, & diluēs vnà cum felle bubulo, odo-

A randũ iis dedit quibus neque mucus è naso, neque sputũ possset procedere, ratus id quod erat, fore vt vomitus facilius prouocarentur, ac magis etiam siquis eo diutius vteretur. Diocles verò etiam vtero glandem ex elleboro imposuit, & vomitus prouocauit. Dieuches verò anũ quoq; elleboro instar emplastri circũdedit. Ac nũc etiã pedes irrigãt cocto in aqua marina elleboro, oleóque cyprio & nitro infusis: ex qua perfusione pituitosi vomitus consequuntur, quì pedum articulorúmque doloribus prodesse videantur. Atque ita quidem ellebori in plerisque vsus est plurimus, quum etiam Philotimum meminerim, vbi mitiore purgatione opus esset, post cœnam non dare, sed elleborum raphanis impingere solitum, & sequenti die raphanos præbuisse. Ita enim concitatissimè homo vomet, id quod minus ex elleboro faciet. Vsus autem validissimus & optimus est, vt elleborum æquè ac polentam contusam incidas: nec differt siue cum medulla feces, an secus, quum ea neque iuuet, neque quicquam noceat: tantùm æquè secare conuenit. Si purgare mitius velis, paulo maiores particulæ faciendæ: si vehementius, tenuiores, sed non multo. & melius etiam est si ab vna radice sumas quantũ oporteat, sique ea æqualis sit, vt quæ incidis sint æqualia inter se: sin minus, curabis vt quæ crassiora sunt, æqualis crassitudinis cum tenuioribus efficiantur. Qui verò harum rerum nullam habendam esse rationem censet, multa is ignorat. B Si verò particulæ incisæ, admodum exiguæ fuerint, periculum est ne longa alioqui, & suffocationes afferẽs, purgatio consequatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber octauus.

Archigenis, quomodo præparandus sit is qui elleborum sumpturus est, ex primo de ratione morbos diuturnos curandi, Cap. I.

QVI sumpturi elleborum sunt, præparari debent vt corpore robusto, & animo constanti sint, vt eorum humores ad fluendum, ipsique ad vomendum faciles reddantur. Ne igitur superiora loca vitientur, venter est prius inaniẽdus, vt iam docui: post verò quatuor aut quinque dierum refectionẽ, vomitus à cœna Luna desinente cieatur, & trãsactis quinque diebus, alius vomitus citetur: & in mensis incremento corpus iterum erit reficiendum: tum aluo emollita, factáque excretione, duo aut tres vomitus à cœna ita prouocentur, vt tertio quoque die singuli moueantur: atque id sub Lunam desinentem. Vbi autem ea inclinauerit, raphanis vomit' prouocabitur, vt post vicesimumprimum diem elleborus detur. Qui verò mediocriter sit affectus, ita est regendus, vt accommodatus fiat, vt ad vomitum procliuis reddatur, vt humores eius nõ crassi ex cõcretione sint, vt ipse bono animo sit, vt elata mente vomitui à cœna sufficiat, commoto paululum ventre, & post triduum aut quatriduum ex raphanis vomitum cieat: vno verò aut duobus diebus pòst, elleborus detur. Neque maximè cõtraria censenda erunt, vt multi vomitus à cœna prouocentur, multæque attractiones ad infernas partes fiant, multique ex raphanis vomitus concitentur, ac deinde elleborus detur.

Quæ danda sunt perpetuò vomituris.

Dicendum igitur est quænam cœnæ per vomitum sint reiiciendæ, & quomodo à raphanis eruãtur. Festos ergo dies nonnulli esse existimant eas cœnas in quibus multa opiparè, variéque apparata, ad ebrietatem & crapulam ingurgitantur: quæ quidem in cæteris rebus non prohibentur, si modò quid tale sit necessarium: at quos elleboro sumẽdo parare velis, ii paulo plura quàm consueuerint, sumere debebunt, vt grauia & aliena esse videantur. at stomachũ suprà quàm par est extẽdere alienum est: quoniam quanuis protinus sit leuãdus, redditur tamen imbecillior. Nam quid opus est eum morbo vacantem ad medicationem adigere? Eadem ratio est eorum quæ sumuntur. danda sunt enim quæ infrà dilabi statim queant, adhibita diligẽtia ne flatu impleant, C ne venter inferior fluere possit, & minimè nutriatur: & superior venter ea fluitantia & non confecta statim reiiciat: quod à flatibus fieri consueuit. Quocirca ea quæ prius dantur, acria esse non debent, nec cõtrà dulcia aut pinguia, sed huiusmodi ad finem seruanda sunt. Quæ verò friabiliora sunt, prima ingerẽda: vt panis, puls, arborum baccæ solidæ: tum carnes sumẽdæ sunt non quæ grauis sint materiæ, sed pinguioris, eæque ex aliquo sapore offerendæ. Ex leguminibus ea quæ cibum simul D rapiant: in quibus sit aliquid acrius, vt cæpa, radicula, aut porrum: tum pauca ex adstringẽtibus danda. Adhæc accedet aliquid nidorosum, & placenta mellita, & bellaria, ficus, vua passa, nux, & punicum quoque ad vomitum valet. Interim verò lene aliquod suauéque vinum frequentius interbibendum est, quãdoque etiã passum, & quandoque vinum mulsum copiosius capiatur: hæc nanque inflationes pariũt, eo quòd omnia in sublime tollant. Oliua autem, & præsertim sale condita, vitanda est. Lentes verò, siquis eas postea sumat, acescunt, & vo- E mitus insuauiores faciunt. Vua passa est iucundior: ficus secundo loco cẽsetur. habet enim detergẽdi vim maiorem. Si verò quispiam possit, ptisanã vino dulci & melle temperatam in medio capiat. At iis qui valde cibum cohibent & continent, dandum est sesamum, itémque bulbi narcissi, qui quum alioqui dari queant, tum etiam ptisanæ de qua nunc diximus, imponantur. nauseas enim pariunt. Salsamẽtum quoque aliquod pingue ex iis quæ sine aceto sumũtur, in primis ex aceto & plurimo oleo sumptum, vt cibus in sublime feratur efficit. F adduntur etiã aliqua olera elixa, vt blitum, vt atriplex, & ex crudis, vt portulaca, & radicula media. Vbi cõfertim sumpta fuerit potio, post interuallũ, neque longius duabus horis, neque breuius vna, postremum frumẽtaceum ingerendum erit: deinde verò ab inferiore ventre attrahitur quicquid cibi infrà sit delapsum, qui valde admodũ apprehensus fuerat: & deãbulatio in loco aprico ineunda: quũmque ructus qui sensu percipiatur, ascẽdat, vt res ad actionẽ deducatur, digitus imponẽdus est, aut penna, vt res celerius conficiatur, epiglottide pingui oleo quodam inuncto: tum contentum premẽdum G & vrgendum est vt deglutiatur: ac statim opus aggredi, immisso postea digito, aut alio corpore, conuenit. Eo nanque tempore stomachi os aperitur, & fauces faciunt vt attrectetur atque tangatur. qua in re perseuerandum est donec cibus confertus educatur: sed non confertim attrahendi sunt digiti ad primam spiritus attractio-

nem: ſæpe autem exinde venter compreſſus ſatis fuit ad maiorem partem, ſi non omnem, expellendam. Debet autem is qui vomit, inclinatus & pronus rem adiuuare, quum ſtratis ſegniores vomitus excitentur: qui ergo denſum flatum ſpirat, inclinetur. Quum verò flatus intus nullus adeſt, in ventrem procumbendum eſt: ſi verò pars eorum aliqua ad membra reſpirationis excutiatur, tunc cibus qui inſedit, cum multa pituita coniunctus conſequitur: qui verò rite euomuerunt, in iis etiam biliosi quippiam ſequitur, quod non ita conſpiciatur, vt guſtui ſit perſpicuum. Nonnulli quum vomendi rationem edocti non eſſent, in elleboro ſumendo præ imperitia in periculum adducti ſunt, quũ ea res auxilio quandoque indigeat: quocirca diligenter eſt à nobis cõmonſtrandum quibus accommodatum tempus euomendi ſit, & quomodo attrectãdæ ſint partes, & quomodo abdomine infra deducto intenſiones fiant: ſed non ex locis quæ circa collum ſunt: nam violentia inde emanans potius cohiberet. Talis igitur eſt vomitus qui à cœna ſit ciendus.

De vomitu ex raphanis excitato.

Qui ex raphanis excitus eſt vomit⁹, vſitatior eſt, & de elleboro prius quid faciendum ſit edocet: nam & morſus excitat, & quandoque facit ſuperfluitationes quæ animi defectiones inuehant: quandoque etiam gutturis anguſtias parit. Debet autem pondus eius quod ſumitur maius eſſe libra, non maius tamen quàm tres ſelibræ. Acres autem raphanos & teneros eſſe oportet: ſique dulciores ſint, caulẽ capere oportebit, & cum eo etiam pars foliorum quæ tenerrima ſint & trãſuerſa. Sumitur poſt ſumptum exiguum cibum, & aquæ potum, aliis longo tempore, omnibus verò pridie aluo emollita, vel per ſe, vel ſi ſponte ſua non deieciſſet, clyſteri admoto nos eã exciuimus: quũmque multa deambulatio præceſſiſſet, in loco aprico, & ſub dio, aut qui probè perfletur ad meridiem: mélque aſſumatur, vt ſaltem prima quæ ingerantur condiantur: tum albus ſal & purus capiatur, tum in oxymelite inuoluãtur, atque ipſum oxymeli interim abſorbeatur, non celeriter, ſed parcè, vſque ad heminæ dimidium. Sit autem ſcilliticum acetum, ſi fieri poteſt, mélque ex apibus thymo paſtis. Studioſus etiã ac diligens ad rem intendendam atque amplificandam, origanum ex ſale non calculoſo leuigatum aſſumeret: & ſalẽ ipſum per ſe, &, vt conſtãter negotium perficiat, parum oxymelitis ei ſorbendum erit, quantum ſatis ſit, vt qualitates quæ relictæ fuerint eluantur: tum paululum decumbendum, & pedes contrectandi. His confectis exurgendum, & ſeſe circumuertendo, modicum inambulandum: & quum ſedem repererit, conabitur eructare, & rem ad horam vſque producere, quum paulo maius temporis ſpatium interceſſerit. Excitata autem nauſea tibi ſit indicio: tum ſtomachum proritare & laceſſere opus eſt, vt fiat perfecta purgatio. Occurrit etiam ſatis magna tenuis humoris copia, plurimáque pituitoſi: ac poſtremò nonnullis amareſcens humor excernitur, quales quodammodo raphanos ſenſerant, niſi ſegnior ſit facta attractio. Poſt hunc vomitum oris collutione ſtatim opus eſt, item gargariſmate ex hydromelite, tum ex aqua: & item exiguo decubitu, & ſatis copioſa pedum contrectatione: ſique parumper dormiatur, tentandum eſt vt aluus eiiciat flatus: inde deambulandum, tũ in calidum balneum ingrediendum, tum cibus offerendus qui incipiat ab aliqua re acri, aut à ſalſamento gracili, & ori grato, quod caro auis aut alterius ſimilis excipiat. At vomitum qui à cœna ſit, balneum præcedat, quum quis difficulter vomat, ita præparatus, vt poſt ſecũdum vomitum à raphanis excitum, quieſcat & ceſſet, exurgẽs potius quàm alimentis per dies corpus reficiens: atque ita denique ad elleborũ de quo dicetur, erit adigẽdus.

Eiuſdem de elleboro eligendo & dando, Cap. II.

ANtequã de elleboro præparãdo loquar, dicã quod nã ſit anteferẽdum. Primùm igitur eo qui in Œta monte, deinde verò qui in Galatia naſcitur, vtendum

A eſt: ſi huiuſmodi nõ ſuppetat, Siculo. Atque hic quidẽ virgas habet extentas & rigidiſſimas, & ligni ſpeciem referentes: craſſitudine verò tenuiores, minũſque raras cæteris. Qui verò in Galatia naſcitur, is craſſior eſt, & quodammodo rugoſus, leuiter laxus, cãdidior, apparẽtque ferulaceus. Œteus verò minus candidus eſt quàm Galaticus, & ad nigriorẽ colorem magis vergit quàm vt terræ colorem referat, id quod Siculo vſu venit: qui etiam minus rectis eſt ramis, minũſque rigentibus, quíque craſſior euadit: ſed is minimè eligendus ẽſt: magis

B autem quàm par ſit, rugoſus eſt, quum non ſatis magna alimenti ei ſuppetit copia. Is præterea fractus, valde albus intus eſt: guſtanti verò linguam quadantenus mordet, & ſenſim intenditur, & ſaliuam ciet, & in hiſce facultatibus diutius perdurat. elleborus omnis dulceſcit, ſed hic magis quàm alii. At Galaticus irruit celeriter, ſuo morſu linguam ſtatim exurens, & immoderatius ſaliuam educens: ſed protinus extinguitur. Siculi denique humectati maior eſt mordicatio: eſt tamen inferior ea quam Galaticus inuehit, permanétque talis qualis in-

C cepit, diutius quàm Galatici: ſaliuam verò non admodum excitat, & obtundendo interimit. Siccum præſtat accipere: ita nanque cõfractus, puluerẽ quendam aſperginem non redolentem efflat. Qui verò in Œta prouenit, licet aridus ſit, tamen cõfractus habet medullam interiorem adhærentem & propè conflatam: verùm ſi prius humectetur, eandem habebit circum ſolutam, & quæ auelli facilè queat. ea quoque ad intenſam purgationem opus eſt. Nonnulli eius partem quæ ſuffocat ademerunt, & tanquam caſtratum medicamẽtum vexa-

D tionis cuiuſdam ad nullam rem efficacis præbuerunt. Cæterùm elleborus non eſto liuidus, nec alia in eo macula conſpicitor, ſed extrinſecus purus ſit & fractus, intrinſecus mirum in modum candidus: qui talis ſit eligendus eſt. Præterea potius incidendus eſt quàm in ramenta adigendus, ſiquidem ita difficile eſt æqualitatem coniectari: atque etiam dum in ramenta redigitur, pulũis qui in vibrationibus efficitur, ibidem inſidet, qui etiam inæqualem & ſuffocãtem purgationẽ facit. Craſſa autem virga ſecetur, & per rectũ, idque ſemel aut bis,

E pro craſſitudinis ratione: tum ad latera ſpectãdum erit, vt partes æquales ſint, earũmque tanta ſit magnitudo quanta eſt pultis non paruæ: ſed huic maiorem, illi minorem portionem dare cõueniet. qui inciſus in tenuiores partes ſit, intẽtius mouet: ſi verò tenues virgæ fuerit, per longitudines diuidãtur, vt virgæ explanentur. Menſura eſt, vt quum copioſiſſimè detur, duæ drachmæ ſint: quum parciſſimè, oboli octo: quum mediocriter, decem oboli. Ac minor quidem copia maiorem turbationem ciet: maior verò copioſiorem inanitionem, &

F minorem turbam inducit: media verò moderatè agit. Hoc etiam in memoria habendum eſt, vt quum elleborum elegerimus, eundem refrigeremus: ſed non ſtatim, poſt compoſitionem ſectum demus, ſiquidẽ ita maiorem ſuffocandi vim habet. Quem ſanè Agathinus in rebus omnibus diligentiſſimus, cani dedit, quum non adhiberet electioni fidem: ſed experientia, vt tutò res tranſigatur, opus eſſe perſpiceret, vt quonam pacto canis euomeret, eodem etiam homo qui eundem ſum-

G pſiſſet, purgaretur: quamobrem experiẽtiam eſſe tutam ſtatuit. Porro cum aliis palàm datur, quandoquidem nihil patiuntur: tũ verò inſaniẽtes ab eo auertit deliriũ, partim quòd dicto audiẽtes nõ ſint, partim quòd ita ſpũritũ ducunt, vt hoc eis auxiliũ non rite afferri poſſe videatur. Ad hoc accedit etiam vt quidã medicamẽta reformident, atque ita delirent. Ergo his curãdis inſidiæ ſtruendæ ſunt, & alia domus parata eſſe debet in quam eos deducamus vt elleborum ſumant: in qua domo etiã geſtationis alicuius inſit occaſio, & cæteri quoque ap-

H paratus, ad ea quæ in purgationibus occurrunt accommodati. Atque ita cũ ipſis verſantes, tanquã ad cibũ ſumẽdũ adducemus: &, vt nobis in tẽpore obediãt, aſſuefiant multo ante tẽpore aut pulti, aut alicæ lotæ, aut mellitæ alicui placentæ. In primis ergo afferendum eſt id quod iam conſuetum eſt: tum infuſo medicamento globuli

conformandi ſunt,ac poſt pultem & placentas quas elixas fecimus, dandi vt deglutiantur. Ergo ex quorundam optimorum hominum contentione,& æmulatione eorundem,antequam quicquam præuideant,eos in inſidias,quum vſus poſtulabit,adduces.Commiſceatur igitur elleborus pulti:triticeæ nanque ptiſanæ nō admodum affundendum eſt:(nam in pulte & placentis latet) & ſi deprehenditur, negligentiam potius quàm inſidias noſtras ſubeſſe indicat.In multis enim fruſtulis eadem menſura debet occultari,vt ſi parum ex aliquo guſtarint,ab alio ſumant quod ſatis ſit:qua in re coniectura opus eſt, vt ex multis fruſtulis ſumpta portio iuſtam mēſuram cōpleat. Nec tamen periculum vllum imminet, etiamſi ſecundo loco ſumatur, vt plerique metuunt, ſed eos ſatis quoque purgatos vidimus:& lubricus lapſus proritat,& per vacuū fit.Sique futura eſſet ſtrāgulatio,ei remedium afferret:ex quo fit vt quum præter modum capiatur, non omnino vis auxilii diſſoluatur,vt homines arbitrantur, ſed facili⁹ adminiſtretur. Et ad id potius vergēdum eſt:nam præter cætera quæ huic medicamento inſunt bona, hoc accedit etiam vt quoquo modo primùm educat,non grauis ſit nimiæ purgationis timor:facilè enim eſt & abſtergere ſtomachū & adſtringere:ergo qui tractabiles ſunt, ita erunt pertractandi.Sed quidam ita dementes ſunt vt aſtutioribus inſidiis ſit opus,de quibus nunc itidem dicemus. Ergo ſi neque in placentis teneris occultare elleborum poterimus, neque antedictis ptiſanis indere, bulbo vtemur: ita quoque pulti inuolutus celabitur. Conteritur enim & in ſorbitione,& pulte,& lente, & in omnibus iis quæ deglutiri poſſunt,non duarum drachmarum pondere, ſed quatuor etiam datur.Imbecillius enim ſuas vires elleborus purgando exercet,veruntamen & multum,& tenuius, atque adeo atrā bilem vſquedum velis educit: ſi ita non poſſis,eo in eclegmate vtitor: hócq; modo paratur, Ellebori libra capienda eſt,quæ in ramenta redigenda eſt, & aquæ ſextariis ſenis triduò maceranda:tum coquenda vſquedum ſextarii tres relinquantur:poſtea diligēter expreſſas virgulas abiicere oportet:tres deinde libræ mellis reliquæ addendæ,& coquēdū donec ad eclegmatis conſiſtētiam redigatur:tum in vaſe vitreo aut argenteo reponendum atque aſſeruandum,adhibita cura ne perſpiretur.Dabis autem homini præparato quantum myſtri moderati magnitudinem impleat,& vehementer purgabit, neque hominē attonitū reddet.Sed ad hoc quoque faciendum inſidiæ adhibendæ ſunt:ergo modico mellis & aquæ addito diſſolue,ac potui da.Si hac non ſucceſſerit, ſuper calido cinere id ipſum coagmentato, ac catapotia conficito vt deglutiātur.Si verò tuſſis moleſta ſit,tempus accommodatum erit,vt catapotia tanquam ſedandæ tuſſis gratia ægrotus degluttiat: quo caſu in fruſta moderata virgulas ſecabimus,& melle cocto inuolutas dabimus. Quoſdā etiam vi purgauimus,vbi inſidiis non fuiſſet locus:idque clyſteri in quo duplex eclegmatis menſura ineſſet,& modica aqua infuſa:tum virgultorum particulæ ptiſanæ cremore temperatæ & affuſæ,quum inſaniunt.

Cætera ad finem capitis uſque non extant.

De elleboro propinando, Cap. III.

Ex Herodoti libro de præſidiis euacuantibus.

Elleborus decoctus dari apud nos minimo periculo ſolet. eius apparandi hæc eſt ratio: Ellebori libram ſenis aquæ heminis triduò maceratam,lento igni decoquimus vſquedum tertia pars aquæ conſumpta ſit: deinde elleborum exprimimus:tum mellis heminas duas decocto addimus,itémque decoquimus donec non inquinet: ex hoc damus iis qui non admodum purgandi ſunt,cochlearia duo:robuſtis verò myſtri magnitudinē. Purgatio quæ per huiuſmodi fiat, neque ſtrangulationis, neque vllum alium metum, quem nimia purgatio ſolet incutere, vnquam nobis attulit: ſed enim & violentæ & vehementis actionis,& ſine his & per hæc(vt par eſt) minus prodeſt. Datur autem in morbis rectè conſtitutis,vbi opus eſt breui & expedita curatione: & qui rite conſtitui à cæteris remediis,niſi longiore temporis ſpatio non poſſunt. id enim ex elleboro lucri facimus,vt ſtatim perficiat id quod ars ipſa polliceatur.Iis verò qui inſaniunt,neque vllo pacto eum ſumpturi ſunt,propterea quòd omne alimentum ſuſpectum habeant,ita paratum optimè dabimus.Nam licet perfectè morbum non expellat, minuit tamen adeò vt ſæpe etiam ipſis volentibus iterum propinemus. Offeratur autem hydromelite diſſolutus,vel ex pulte alicæ.poteſt etiamnum ex lentibus aut libis exhiberi: ſed melius etiam ſincerus datur,ſiquidem ita corpora magis contingit.Quinetiam in affectionibus iis quæ difficulter curantur,elleborum damus. Nō omnibus tamē elleborus accōmodatè præbetur, vt ætati ambiguæ, vt ei cui adiuncta ſit naturalis imbecillitas corporis,vt timidæ naturæ: nam in eiuſmodi quum bis terve datus eis fuiſſet elleborus, maximi morbi ſunt exorti.In quo verò medicamentum experti ſine periculo fuimus,eúmque timorem qui circūſtare ſolet,abiecimus,ei nos ſincerum purúmque elleborum dedimus.

Herodoti,ex eodem libro, qualis ſit elleborus præſtantiſſimus, Cap. IIII.

Elleborus præſtantiſſimus eſt is qui naſcitur Anticyræ:reliquus autē quum citò excretiones proritet, intra tres quatuórve horas à purgatione ceſſat. Cæterùm elleborus Anticyrinus in primis eſt lætior cæteris,deinde fungoſus,& quodammodo multum inanis, colore verò ochræ reſolutæ ſimilis:præſtantiſſimus tamen in hoc genere eſt rectus,& rugoſus,& cui⁹ plurima pars æquali craſſitudine conſtat:ſub finem verò, in muris caudam deſinit,nihilo tamen minus ſit lætus & vegetus, atque in hoc conſiſtat.Nam qui plurima eius parte in tenues pectinū modo lineas eſt reſolutus, ſi non natura eſt lætus, is non fuit ſectus in tempore opportuno. Debet autem quum frangitur, intus albus videri, & tenuem habere medullam:idémque naribus admotus, non multo pòſt ſternutationes ciere, & commanſus feruido guſtu os implere; atque etiam dulceſcere,ac magnam ſaliuæ copiam attrahere.Quum verò confractus pulluerulentum quid ex ſe mittit, tum non eſt bonitatis indicium, ſed aridum eſſe elleborum oſtendit: qui quidem aridus etiam eſſe debet:ſi frutex ſit,capienda ea pars eſt quæ læſa ſit,& præcipuè vt inde quantum oporteat, ſumas: ſi inde ſumere totum non queas, dato operam vt ab alio qui ſit eiuſdem generis,& in omnibus ſimilis,quod deeſt capias, ne purgatio temporibus inæqualibus ſuccedat.

Antylli de elleboro,ex libro de remediis euacuantibus, Cap. V.

HOC in primis ſcire conuenit, elleborum in ramēta deraſum celeriter purgationem ordiri,ac plerunque duas horas non excedere: bilémque ac pituitam ſine multa turbatione educere, ipſúmque vomitu ſimul reiectatum,intra quatuor aut quinque horas terminari purgationem. qui verò parti farinæ craſſioris eſt ſimilis, & multo magis etiam qui in puluerem redactus eſt,tardiſſimè agūt,vt ſæpe poſt quatuor aut quinque horas incipiāt. Cæterùm omne & bilis & pituitæ genus educunt, idque non ſine conuulſionis & nimiæ purgationis periculo, ob nimiam purgandi prolixitatem: multiplicem tamen vtilitatem afferunt.Aqua verò in qua veratrum maduerit,datur ſenibus,pueris,iis qui laxiorem habitū habent,quibus mens exoluta eſt, quíque facilè ſtrangulantur,aut eorum morbos habent;aut vt prius periculum faciamus vtrum elleborus poſtea dandus ſit. Oportet autem drachmas quinque ramentorum,in aquæ pluuiæ heminæ Atticæ ſemiſſe triduò madeſcere, tum colo traiici, atque in vaſe duplici calefieri,atque ita decoctum propinari.

Quomodo occurrendum ſit ſymptomatis ex elleboro conſequentibus, Cap. VI.

SI facilè purgẽtur ii qui elleborum biberunt, hæc poſt-
ea faciemus,vbi medicamentum biberint,aquam fri-
gidam ori colluendo dabimus,tum aliquod odoramen-
tum porrigemus:ſique vires conſtent,eis perſuadebimus
vt ſedeant:ſi infirmæ ſint,vt in ſtrato aliquo humi depreſ
ſo vſque ad duas aut tres horas decumbant:& odoramen-
ta quoque per interualla offeremus, & aquam frigidam
ad os colluendum exhibebimus,mentémque aliqua lepi-
da fabella abducemus:extremas partes confricabimus, &
vinciemus.Hæc omnia ideo faciẽda ſunt ne citius quàm
par eſt medicamẽtum euomatur. Poſtea verò ægrotos in
lectulo penſili aut aliquo alio ſublimi loco collocatos vo-
mere permittemus. Primùm nãque calor ſtomachum &
gulam inuadet:deinde ſaliua & humor in os confluet:qui
bus ſputo reiectis,iterum pituitam obuolutam reiiciunt,
tum interiecto ſpatio,partẽ cibi & medicamenti cum pi
tuita euomunt,idémque interiecto ſpatio faciunt.Quúm
que medicamentum atque cibum euomuerunt,pituitam
cum exiguia bilis portione reiectant:tum cum multa bi-
li pituitam,& denique bilem puram vomũt. Leniter etiã
in tempore intermedio ſingultiunt: & habent alioqui fa-
ciem ferme face ſuccenſam,& rubentem:tum venæ attol
lentur,pulſúſque rariſſimus fiet.Vbi verò purgatio proceſ
ſerit,probum colorem vult⁹ acquiret, pulſus denſus ma-
iórque reddetur,ac ſingultus ceſſabit, & lõgiore ſpatio
interiecto,& paulatim voment. His autem in media pur-
gatione quum ſingultu vexantur,melicratum in quo ruta
ſit incocta,ſorbendum damus:ad finem verò tepidam a-
quam dantes paululum intermittimus, tum vt aquam i-
pſam,& ſiquid eidem adiaceat, euomant imperabimus.
totum verò corpus aliquo pingui valde vngemus, & in-
teriecto duarum horarum interuallo lauabimus, & cibũ
ſtomacho idoneum offeremus.Si verò inordinatior & ir
ritatior ſuccedat purgatio, aut alioqui incõmodior, hæc
incommoda expectabimus,vt ſimulatque ſumptum me-
dicamentum fuerit,ſtatim euomant,nullámque vtilitatẽ
tardæ purgationis capiant: qua in re & ſtrangulationis &
ſingultus,& contractionis, & delirii,& animi defectionis,
& nimiæ purgationis,& caſus virium, & immoderatorũ
ſudorum, & exolutionis periculum imminet.Quúmque
mininimè planum ſit quódnam horum malorum ſit fu-
turum,ad omnia præparatos eſſe oportet: quæ verò pa-
randa ſunt,nunc perſequar.

Quæ præparanda ſint iis qui elleboro
purgandi ſunt.

Præparare debemus lectulum ſublimem,itémque a-
lium qui ſtrata habeat,ceu lineas, ab angulo ad angulum
perducta,& tertium quoque penſilem: ſpõgias quoque &
poſcã & melicratũ diuerſis modis confecta, quorũ vnum
hyſſopum incoctum habeat,aliud origanum, aliud rutã,
aliud denique thymum:oleum cyprinum,melinum, iri-
num,roſaceúmque:emplaſtra,ellebori dilutum,cucurbi-
tulas,cuneolos,pennam, digitalia,clyſteres,fomenta, ab-
ſinthium,vinum,cibos, glandulam. Si igitur antequam
tempus opportunum ſit,vomitus irritari velit, metúſque
ſit ne medicamentum reiiciant priuſquam vllum ab eo
fructum ferant,vt ipſum contineant hæc faciemus.

Quæ facienda ſint,vt qui medicamen-
tum ſumpſerunt,vomitum
cohibeant.

Aquam frigidam dabimus ad os perpetuò colluen-
dum: ſi non ſedetur turbatio, poſcam: & extrema valde
conſtringemus,& fricabimus,& muriam,quantum parui
myſtri magnitudinem cõpleat,per interualla in os inde-
mus:aut vt capparim ex muria in ore contineant, ſileánt
que,nullóque motu cieantur,vel vt ſedentes valde ſurſum
verſi collocentur,imperabimus. Si ne ita quidem leuen-
tur,cucurbitulas ex multo igni dorſo & ori ventriculi ap-
plicabimus, & parum aquæ feruentis per interualla ſorbẽ-
dum offeremus:ſique vehementer ſtimulentur,parũ ſuc-
ci abſinthii, aut eius decocti addemus. Nemo enim ita
procliuis ad vomitum eſt,neque ſtomachum ita habet a-
A uerſum,qui nõ à duobus aut tribus ex his remediis leue-
tur:ſi verò contrà propter robur ſtomachi,aut aliquam a-
liam cauſam non debito tempore purgari incipiant,in ſu
blimi lectulo qui deorſum vergat,collocabuntur,& vt di-
gitos in os coniiciant iniungemus, & vt gurgulionem
& tonſillas vnguium latitudine contingant. ita enim
potiſſimum vomitus irritabitur. Præterea iubebimus vt
tibias & poplites quamplurimũ poſſint extendant, & fle-
ctant,itémque ſpinam: & vt vtriuſque manus pugnos in
ventrem impingant,aut nos impingemus,ſi ipſi per ſe nõ
poterunt. Si verò ne ita quidem euacuabuntur,eos in le-
B ctulo collocabimus cuius ſtrata angularia ſint, & ipſe ſit
penſilis:eóſque agitabimus & concutiemus,ibidẽ eos ad-
hortantes & iubentes vt vomere contendant, & in eam
rem incumbant:eorúmque digitos irino aut cyprino inũ
gemus.Noui etiam qui ſcammonii liquore digitos vnge-
rent,& ita purgationem concitarent.Sed ſi ita non ſequa-
tur purgatio, pennas anſerinas ex cauda octo aut decem,
cyprino aut irino intinctas indemus, aut etiam digitalia.
Cõſuuntur enim digitalia ex corio Carthaginienſi, aut
alio quouis molliſſimo ad longitudinem digitorum de-
C cem aut duodecim,inſtar digiti. Ex his ſpatiũ ſenum di-
gitorum lana impletur: reliquum verò quod quaternûm
digitorum eſt,inane relinquitur, vt digitis aptetur.Hæc i-
gitur antedictis vnguẽtis intincta,in ſtomachum immit-
temus.Eſt autem annotandum in iis qui in lecto penſili
ſtatuuntur,motum verſus pedes aut caput cieri:in iis ve-
rò qui vomere non poſſunt,in latera.in quo caſu penſilis
quoque inæqualis eſſe debet, vt mot⁹ nauigationi ſimilis
efficiatur.Præterea melicratum in quo hyſſopum aut o-
riganum aut thymum incoquatur, ſorbendum dabi-
D mus.

Quid faciendum ſit quum ſtrangulatio occu-
pat eos qui elleborum ſum
pſerunt.

Quoniam nõnulli difficulter vomunt,& ideo ſuffo-
cantur,& ſæpe etiam voce priuantur, idcirco ſtrangula-
tionem ſedabimus continua melicrati ſorbitione,in quo
ruta præcipuè ſit incocta:ſin minus, aliquid aliud eorum
quæ prædicta ſunt,idque paulatim & cõtinenter propina-
E bimus:itémque ſtomachum proritabimus,in lectulo pen
nam vehementius immittendo: ſi verò valde admodum
perturbentur,diluti ellebori cyathos tres,aut quatuor of-
feremus:quæ verò ad vomitum prouocandũ adhiberi ſo
lent,reprobamus vel ob hanc cauſam quòd ellebori dilu
tum eiuſdẽ qualitatis cũ elleboro eſt,& purgationem ad-
iuuat.at quæ vomitum prouocantia dicuntur, quum di-
uerſæ qualitatis ſint,ſtomachum ſolum irritant, elleborũ
verò non commouent.Si periculum quod ex ſuffocatio-
ne imminet,nullo ex his remediis ſubleuetur, acerrimo
F clyſteri rem tranſigemus. intermiſſionem enim periculi
præbet,& tempus nobis ſuppeditat, vt aliis vti remediis
poſſimus.dabimus quoque galbani tres obolos quos de-
deglutiant.Sed ſi ne ita quidem ſequatur leuatio, vt duos
vetuſtiſſimæ vrinæ cyathos ſorbeãt,cogemus: hæc enim
ambo vomitum non cient,& ſuffocationem ſubleuant.

Quid agendum quum in his & vox &
ſenſus amittitur.

Si vocis ac ſenſus expertes fiant,cuneolis eorum dẽ-
tes diducemus in vtrãque partem,& pẽnas immittemus,
aut digitalia indemus,& quod ſternutationem excitet af
G feremus,ac præſertim elleboro ipſo ad id vtemur: ſin ſe-
cus,euphorbio,aut aliquo alio conſimili.quãdoque enim
ſternutantes,vorticem quendam pituitoſum ſimul eiece-
runt,qui quum ſtomacho ineſſet,& ſuffocationis & amiſ-
ſæ vocis cauſã afferebat.Si verò & vocis & ſenſus priuatio
ita perſeueret,veſtimentum aliquod admodum firmum
& robuſtum extendemus, & ex duabus partibus tenendũ
iuuenibus robuſtis, & aliis qui contrà ſeſe ſint conſtituti,
ac iubebimus vt ipſum veſtimentum ſublime à terra
H extendant, tum in eo reclinabimus hominem qui elle-
borum ſumpſit, ac quandoque in ſublime tollemus,eo-
dem etiam veſtimentum circumuertemus, quando-
que verò in latus vtrunque deuoluemus, aliis id latus

quod prope eos ſit,attollentibus, aliis verò deprimentibus.ac tunc quidem ſcire conuenit,niſi homo his quaſſationibus & commotionibus à ſenſus priuatione non ſubleuetur,eum non eſſe præterea ſenſum recuperaturum.

Quibus remediis vtendum ad horum ſingultus & conuulſiones.

Quoniam pleroſque ac ferme omnes eos quibus elleborus datus ſit,ſingultus corripit, non omnibus tamen periculum inuehit:ideo fit vt qui leniter & maiore ſpatio interpoſito intercurrit,eum ita ſinamus: quandoquidem non ſit futurus inutilis,quum ſtomachum proritet,& qua ſi recordationem excretionis ei ſuggerat. Si verò fuerit contentus,& vehemens,& multis os vibret & quatiat, & conuulſiones inducat,in primis melicratū dabimus,quod in ſingulis ictibus calidius abſorbeatur: parum autem rutæ ſimul decoquatur,aut per ſe ſuccus exprimatur, & ſingulatim,aut ex melicrato,aut calida aqua ſorbendum exhibebimus:ſi non ſubleuetur,remedio vtemur quod ſternutamentum cieat: ſi verò ita quoque moleſtia perſeueret,per totam ſpinæ longitudinem cucurbitulas applicabimus:ſi verò admodum oſſea ſpina fuerit, dorſo prius perunćto,vnam cucurbitulam ſub magna colli vertebra affigemus,eámque deducere ſenſim,& deorſum in ſpinā trahere conabimur: quúmque ad eum locum perducta fuerit vbi ventriculus adiunctus eſt,aliam quoque admouebimus prope vertebram, & ita eam etiam deducemus: atque ita primam ablatam iterū ſuperius applicabimus. nam ſæpenumero cucurbitulæ admotæ ſtomachum à ſingultu contractum,& veluti contortum dirigunt,& ad ſuū ſtatum redigunt.Præterea verò partes extremas vinculis excipiemus, eáſque calfaciemus tum fomentis,tum in aquam calidam infundendo.Adhæc etiam pauores quoſdam machinamur,& cōtumeliis eos inceſſimus,& vt magnas inſpirationes edant edicimus: atque etiam vt longo tēpore ſpiritum intro trahāt,& vt longo tractu reſpirēt.

Quid facto opus ſit in contractionibus quæ conſequuntur.

Quemadmodum ſingultus omnes inuadere, ita cōtractiones quoque conſueuerunt: quarum vehementes, quæ præſertim muſculis accidunt qui in cruris ſura ſunt, itémque in femoribus,& brachiis,& muſculis maſticatoribus,& in extremis pedibus,& potius etiam in manibus, quarum,inquam,vehementes ſedabimus,copioſè vngentes,comprimentes,calfacientes,fouentéſque: quin huiuſmodi contentiones compreſſio muſculorum manibus facta ſummopere adiuuat.nam qui in eorum ventribus collectus eſt ſpiritus,qui cōtractionis eſt author, manuū compreſſu eliditur.Iam verò oleum Sicyonium,& vetus, & ex acopis quæ calfaciunt & molliunt, & caſtoreum per fuſum,& epotum,& per ſe & cum melicrato, & melicratum copioſum cum ruta abſorptum, obtundere & leuare contractiones ſolent: ſed maximè omnium contractos iuuat balneum.Quapropter ſi purgatio abūnde ſucceſſit, vt in pleriſque eorum qui vehementer contrahuntur contingit,eos lauabimus & iterum & tertiò. Ac quēdam etiā vno die octies lotum vidimus, non eo die quidem quo elleborum ſumpſerat,ſed conſequente: nam ſecundo die vehementi contractione correptus,balnei auxilio fuit leuatus.

Quid faciendum in nimia purgatione, vt vomitus comprimatur.

Nimias purgationes ſiſtemus calidiſſimum potum propinando, & extrema ligando, & vehementi frictione,& validis cucurbitulis tum hypochondrio, tum verò dorſo admotis,& vi etiam auulſis.Summè etiam vomitus cohibet abſinthii potio:ſed ſi vomitus perſeuerarint, etiā ſoporiferis dolorem mitigātibus vtemur. hæc enim quū ſuapte natura vim exiccādi habeant,& quia ſomnum inducunt,ideo excretiones ſiſtunt: ſiquidē ſomnus quoque vim excretionis ſiſtendæ habet.

Quid agendum quum ſudores conſequūtur.

Sudores immoderatos ſiſtemus ventulum commouendo,corpúſque ſpongiis aqua frigida aut poſca imbutis,& expreſſis,abſtergendo:vtemúrque linimentis & ſtipantibus & emplaſticis: caſum autem virium alimentis

A & vino recuperabimus. Qui verò teporem aut anxietatē ſentiunt, ii mihi videntur neſcire anxietatem à caſu virium diſtinguere.

Ex Herodoto,de iis quibus ſuffocationis periculum imminet:ex libro de remediis euacuantibus.

Cap. VII.

QVI periclitantur ne ſuffocentur,ii in principio purgationis modicum ſaliuæ expuunt: quum autem vehemens vomendi appetitus excitatur, nihil excernunt,
B facies intumeſcit,oculi exeruntur, colligantur & conſtipantur partes ad reſpirationem pertinentes, cum ſpirandi difficultate coniuncta:nonnulli verò linguam exerūt, & copioſo ſudore madeſcunt:alii dentes concutiunt, eiſque mens tentatur. Quum igitur imminens periculum cognoſcamus,nulla interpoſita mora quamprimum ſuccurrere debemus:vnguenta enim pennis obuoluta indemus,& dabimus operam vt pituitam quæ locis deglutionis inſideat atque inhæreat euellamus. Atq; ego quidem
C in quodam qui ſuffocatione correptus inibi erat vt moreretur,(nam dētibus contractis ita conciderat, vt faciūt iugulatæ hoſtiæ) ore cuneolis aperto, & dentibus obfirmatis,ne eos clauderet,manum inieci, & contractis in orbem neruis qui ad deglutionem ſunt, manui adhærēſcentem pituitam extraxi,quæ etiam abſterſa indiuidua permanſit.

Cteſii,de elleboro. Cap. VIII.

PAtris autque mei temporibus nullus medicus elleborum dedit:nam neque eius temperiem, neque modū,
D neque pondus quod dandum eſſet illi cognouerant.Si verò quiſpiam elleborum potui daret, in primis hominem admonebat,fore vt in magnum periculum caſurus eſſet. cæterùm ex iis qui ſumpſerunt,multi ſuffocati ſunt,pauci ſeruati:at nunc tutò dari videtur.

Mneſithei,de elleboro. Cap. IX.

ELlebori potioni magnum periculum coniunctū eſt: nam vel ſtatim valentem hominē reddidit, vel multam longámque moleſtiam in morbo concitauit. Dandā verò huiuſmodi remedia ſunt iis qui ſe tuta curatione
E præterea curatum iri non putant.

Ex ſecundo libro Antylli de remediis euacuantibus,de apophlegmatiſmo,

Cap. X.

APophlegmatiſmis vtendum eſt vbi cætera remedia fuerint adhibita quæ deducere queant materiem ſtabilem quæ iam facta ſit,& localibus remediis potius indigeat.Etenim apophlegmatiſmus poteſt ſimul calefacere,& materias infeſtas abducere, corporáque corrigere,& emendare,diſtributis ſuper eis medicamentis iis quæ pi-
F tuitam auocant, ad ſinapiſmi proportionem. His autem vtendum eſt quum aluus pridie deiecit aut clyſteri,aut aliquo alio leuiter & purè ſubducēte irritata:poſt apophlegmatiſmum,melicratro calido colluemus.Si verò vehemens morſus remaneat, lacte aut roſaceo id ipſum erit faciendum.

Galeni de iis quæ caput euacuant. Cap. XI.

SVccos qui in capite ſunt,ſputis euacuamus: quòd ſi leniter facere voluerimus, piper & maſtichen admiſcebimus:ſi vberius euacuare propoſitum ſit, vt pyrethrum
G & vuam taminiam mandant imperabimus. Anemonæ quoque vtriuſque radix commanſa pituitam prouocat, itémque capparis radicis cortex: ſeroſum excrementum hæc remedia vacuant.Craſſam verò lentámque pituitam ſinapi cum oxymelite,aut ſapa in qua origanum aut hyſſopum incoxeris.Ego verò(vt tu noſti)eam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrum muco purgandum ſit,acribus eū remediis,quorū nōnulla ſternutamēta itidē cient,euocabimus.Itaque anemonæ omnis, itémque cyclamini & betæ ſuccus per nares purgat. Sternutamenta
H verò mouet ranūculi radix æquè ac alia omnia quæ vehementer ſiccant,& ſternutamenta prouocant,itémque flores & ſtruthii radix. Porro ſternutamenta in ſuccis crudis qui thorace, pulmone, & capite continentur, non conueniunt. partes enim illas vehementer quatiunt & perturbant, quæ moderatè calefieri & quieſcere, vt crudi

A succi concoquantur desiderant: quibus agitatis contrarium euenit, siquidem ita magis implentur, & succos in eis contentos non concoquunt. Contrà verò vbi iam cõcocti fuerint, ad excrementa euacuanda sternutamenta conducunt. Videmus enim in grauedinibus destillationibúsque, in initio eas à sternutamentis acui, atque exacerbari morbos, in declinationibus verò dissolui.

Antylli, de suffumigatione ex secundo de remediis euacuantibus,
Cap. XII.

B SVffumigatio nõ multis quidem, sed iis quibus thorax morbo obsidetur, accommodata est: atque ne iis quidem omnibus: neque enim sanguinem spuẽtibus adhibenda, neque etiam arido morbo laborantibus, sed iis solùm conuenit qui asthmatici sunt, & nõnisi recta ceruice spirant, quatenus à multitudine pituitæ quæ difficulter educi queat, vexantur. Suffumigationibus autem vtendum est quum cæteris quoque localibus remediis vtimur, prius tamen aluo emollita: homo verò vestibus totus tectus in sede locandus est ita vt diuaricatis cruribus prona facie ad vtrunque genu decumbat, & os fatiscat. C in spatio verò intermedio, olla aut lebes ignitos carbones habens statuatur: tum in ignem spargenda est aristolochia, ac præsertim quæ clematitis dicitur: sin minus, quæ dactylitis nominatur: vel sulfur ignem non expertum, aut ladanum, aut tædam, aut ligna persicæ arboris, aut funiculũ derasum impones, in quo genere melior est nauticus, qui mari fuerit madefactus. homini postea imperandum est vt ore patulo fumum promptè attrahat: multi enim hoc confecto pituitam excreuerunt.

D De iis quæ per nares caput purgant, ex eodem libro Antylli, Cap. XIII.

IIs quæ per nares caput euacuant, vtimur ad hunc modum: calamus tenuis per rectum perforatus qui in nares indi possit, quique sit sex digitorum longitudinis, in nares imponitur: tum capacitas tota medicamento impletur. esto autem calamus aut naturalis, aut æneus. Eo igitur naribus admoto, ex altera extremitate insufflãdo medicamentum in nares propellimus. quæ imponũtur sunt hæc, apœlium, succus cyclamini, aut betæ, aut elaterium tritum, cedræa, & quæcunque huiusmodi sunt materiæ. E

Ex eodem, de iis quæ per lacrymas purgant, Cap. XIIII.

EOrum quæ lacrymas cient exiguus est vsus: ad oculos enim diuturno morbo exiccatos duntaxat, itémque palpebras scabie oppressas, & quum oculi nõ nutriuntur, vtimur, vt oculos humore perfundamus, aut materiam ad eos adducamus, qua probè alantur. Lacrymas autẽ prouocant collyria quæ acria sunt: quæ verò odoratu lacrymas proritant, sunt veluti, sinapi, cepæ, & silphii liquor. Fumus verò, quippe qui magis lædat quàm iuuet, euitãdus est. F

Ex eodem, de iis quæ per vrinam inaniunt,
Cap. XV.

VRinam mouentium vsus cauendus est in tabescentibus, aut macie confectis, quandoquidem eos valde perturbat. ex iis verò quæ vrinã ciẽt, alia sumũtur ore potui data, alia glandi colis imponuntur. his verò potissimũ vtimur quum vesica expleta est, & idcirco contrahi, & vacuare vrinam non potest. G in glandem verò priapi nitrum aqua resolutum, itémque muriam, salis florem, fel, cyclaminum, & corem animal indimus.

De iis quæ sanguinem educunt, ex eodem libro, Cap. XVI.

VTimur iis quæ sanguinem educunt, in mulieribus quibus mẽstruæ purgationes suppressæ sunt. sanguinem verò educunt ea quæ vrinam prouocant omnia, & quæcunque non cum siccitate, sed cum acrimonia calfaciunt. Inter hæc numeratur brassicæ radix decocta, cuius decoctũ potui detur, & præcipuè agrestis brassicæ, & magis eius quæ marina vocatur: perseæ radix, itémq; saluia, ruta, amaranthus, chrysanthemon, dictamnum, erucæ semen. Prouocant etiam quæ adhibentur extrinsecus, quũ ori vuluæ admouentur, vt ruta trita per se, vel cum sale, vel cum melle, vel cinis radicis anethi cum melle, porri

A succus, alliorum capita admota, myrrha trita ex vino, amomum, & denique leporis coagulum.

De iis quæ sudorem prouocant, ex eodem libro, Cap. XVII.

SVdorem mouẽtibus vtimur vel vt siccitatem minuamus quæ in summa cute à febribus & præcipuè tabidis inducta fuerit: vel vt pruritus & commorsiones vehementer vexantes amoueamus, vel in reficiendo post longum morbum corpore, vbi summa cutis exaruit. Vtimur pari modo eisdem vbi corpus ex alimento fructum B nullum fert, & in corporis extenuatione, & in cruditate, & hydrope qui ἀνὰ σάρκα nominatur, & in quibus eruptio aliqua in summa cute excitatur, quum aut corruptio præcessisset, aut cibi acrimonia. Sudorem autem prouocant hæc, chamæmelum siccum tritum oleo inspersum, & summæ cuti validè confricatum, seseli Massiliẽse, pyrethrũ, cachry, anisum similiter oleo inspersum: nitrum tostum non nimis tenue, sed crassiusculum cum oleo: salis flos oleo temperatus, liquor cyrenaic[9] aqua dilutus, corpori infricatus, & ad ciceris magnitudinem epotus.

C De deriuatione, Galeni,
Cap. XVIII.

DEriuatio eiusdem generis est cum euacuatione quæ fit per eam partem quæ fluxionem suscipit: ea fit per aliquam vicinam partem, vt quum per gurgulionem aut palatum fit fluxio. ipsius deriuatio accommodatè per nares fiet, nobis irritantibus, aut per acria medicamenta prouocantibus. Quum autem ad oculos aut aures succi vergunt, tum eos non in nares tantùm, sed in os etiam deriuare debemus, medicamento quod ex origano & sapa, & D quod ex sinapi constat, dato ad os colluendum & gargarizandum. Id etiam nobis est perspicuum, vuam taminiã commãsam, pyrethrúmque, & cætera hui[9] generis acria, succorum copiam quæ in oculos aut aures ex capite fertur, ad os traducere. Fit etiam deriuatio, si id quod per asperam arteriam in pulmonem defluit, ad stomachum diuertamus: siquidem hoc est potius eligendum. Atque etiã in muliere si per venas sedis sanguis erumpat, eúmque ad vteri venas traducamus, fiet deriuatio: ex quo fit vt riuare sit per riuos ducere, deriuare verò est è riuis ad latera E diuertere.

De reuulsione, eiusdem, Cap. XIX.

VEhementissimos influxus succorum auxiliis reuellẽtibus confertim ingruere prohibemus. Sunt autem reuellentia auxilia, vincula artuum, vbi succi in thoracem & ventrem vehementer inclinant: vomitus verò, vbi partes infernas petũt: quemadmodum etiam acres clysteres, vbi ad vomitum vergunt. Has ambas succorum inclinationes, eã, inquam, quæ per superiorẽ & per inferiorẽ vẽtrem fit, ad vrinas & sudores reuelles. Vrinas quoque tum F ad sudores, tum ad alui deiectiones trahes. reuellens etiã præsidium est cucurbitula prope mãmas affixa. Quæ verò hypochondriis adhibentur, sæpenumero sanguinis ad nares impetum valde reuulsisse conspexistis, quemadmodum etiam immodicas per vterum eruptiones: acria quoque medicamenta artubus imposita, succos ad caput visceráque vergentes reuellunt. Omnino autem reuulsio facienda est deorsum, vbi succi sursum vergunt: sursum verò, vbi ad inferiora feruntur: & vbi introrsum, ad exteriora: G vbi extrorsum, ad interiora: sique dextrorsum inclinãt, in sinistram: si sinistrorsum, ad dextrã facienda reuulsio est. eodémq; modo fluxiones quæ retro inclinãt, antrorsũ: quæ verò in anteriora, retrorsum reuellẽdæ sunt. Timocrates igitur Heracleotes, quũ iuuenis quidam ex agro nõ mediocre pondus in vrbẽ dextra manu tulisset, ob eámq; causam impleta manus fuisset, iussit vt pari pondere sinistræ imposito tantundem itineris conficeret: ita enim fore vt manus tumor euanesceret. qua re confecta, statim tumor cessauit. Ac me quidem non solùm in manibus, sed cruribus etiam tale aliquid facere conspicitis: cruri nanque in quod humor confluit, aliquod repellens medicamentum adhibeo, idque aptè ligo: eáq; deligatio ab inferioribus partibus incipit: eáque semper vicinas partes continenter excipiens & densans, vsque ad inguina progreditur: alteri verò cruri aliquod medicamẽtũ calfaciẽs

impono,atque ita fluxionem commuto,& ad alterū crus reuello.

Ex Galeno,de vomitu, Cap. xx.

QVI vomere consueuerunt,iis quandoque consuetudinem seruare, quandoque verò intermittere conducit.Si ergo in ventrem flaua bilis confluat, homóque sit ea natura vt amara bilis in eo redundet,regionémque calidam habitet,& vitam laboriosam atque ærumnosam degat,is assuefaciēdus est vt bilim pri⁹ vomat quàm cibum capiat.Si verò malum inde originem ducat quòd multum vini à balneo ante cibum velit bibere,tum & vomendi consuetudo est omittenda, & simul etiam potus atque pastus multitudo auferenda. Ventriculus enim ab his factus imbecillus,totius corporis redundantiam quæ in eum confluit suscipere assuescit.Quibusdam tamen téporibus prodest euomere,vt succum glutinosum, & plurimum à ventre abstergamus: quo quidem tempore radiculas ex oxymelle,& quæcunque sunt huius generis offeremus:sique talem succum in ventriculo quis continuò aceruarit,is continuò quoque ad vomitum impellendus erit: contrà verò, si ventriculus imbecillus ita sit vt quæ sumpta fuerint ferre non queat,vomitum prohibebimus: pauculósque cibos,& eos quidem stomacho idoneos,dabimus,& medicamentis quæ foris superdantur, eum roborabimus. Cui autem à cœna vomitum sine molestiâ cieri volumus,narcisci bulbos vnà cū aliquo eorum quibus ille vescatur propinantes, eum ita afficiemus vt facilè vomat. Narcisci enim bulbus quem caput vocant,medicamentum est ad vomitum efficax. Valet etiam ad vomitum prouocandum semen anagyri, & glandis vnguentariæ carnis drachma ex melicrato epota: hæc itidem per infernam aluum copiosè subducit. Itaque quum hoc medicamento vtimur ad ali cui⁹ visceris purgationem,& præsertim iecoris & lienis,ex oxycratō dare ipsum consueuimus.

Quomodo facilè quis vomat,ex iis quæ ad Potamonianum de vomitibus scripta sunt, Cap. xxi.

QVoniam iis qui violenter & difficulter vomunt, nō mediocre periculum imminet & venam aliquam rumpendi,& aspectum lædendi,& fauces,& columellam & gulam dolore conficiendi,& aliquod aliud incommodum patiendi, idcirco medici rationes inuenerunt quibus facilè quispiam vomat,ne cæteris commodis quæ ex vomitu consequuntur,ob eam causam priuentur. Vomitus enim pituitam euacuat,caput leuat, & totum reliquū habitum corporis agiliorem reddit: & quandoque eum qui cibum auidius ingessit, cruditatibus vexari, & eum qui nimio vino se ingurgitarit,lædi non finit.Summa ergo & totius rei caput est facilitas in mediocri repletione vomendi. qui enim se nimis expleuerunt, ita ventrem quoque impleuerunt vt eum contrahere nullo modo possint. Adhibenda quoque diligentia est ne quæ dentur, acerba aridáque sint, sed partim dulciora & humidiora, partim verò acriora sint.Inter hæc probātur radicula,eruca,vetus salsamentum,origanum, & parum cepæ atque porri. Valent ad hoc etiam ptisanæ ex leguminibus melle adiecto:itémque lomēta fabarum,& pingues carnes. nec tamen horum succi tantùm sumendi sunt, sed tota etiam moles deglutienda: si quidem ita accommodatius euomentur. Nam quæ facilè in succum vertuntur,ea & sua tenuitate,& quòd parum abest quin concocti sint, facilius distribuuntur. Ergo qui vomiturus sit,non debet in mandendo morari diutius:sint autem omnia coquēdo emollita.Inter vina,dulciora anteferenda sunt. hæc enim magis fluitant,& multo etiam magis si maiore aquæ copia quàm cōsueuerint diluantur.Debet autē is qui vult euomere,& tepidiorē & largiorem potum sumere, amygdalásque melle intinctas edere,& eodem tempore placentas gustare, peponísque ac cucumeris semen maceratum & læuigatum cum melle offerre.ita enim vomitum mirū in modum citat. Idem facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, ii narcissi

A bulbum aqua decoquunt,eáque vinum temperant. ciet non secus vomitum irinum vnguentum, si quis illitis eo digitis irritet. Ad summam, non multum spatii debet intercedere inter cœnam & vomitum,sed dum cibi adhuc sublimes sunt,vomitus incipiēdus: si verò te impediat repletio vt cogaris intermittere,tū primum somnum dormies:ita enim & venter aperitur,& cibi facilè sursum redeunt. Qui verò in somnis vomunt, confert aquam frequentius absorbere,& vomitus neque acorē neque morsum habentes soluet. Valet etiā ad vomitum,nec cessare,
B nec quicquam intermittere:sed vbi primùm vomitus apparebit,etiamsi perexiguus sit, irritandus erit,nec ab irritatione cessandum:interim verò tepidiorem aquam bibere,quandoquidem hoc pacto quispiam absque vlla mole stia pulcherrimè vomet. Post vomitus autem os colluendum est,& facies posca aut aqua abstergenda. hoc enim & dentibus prodest,& caput alleuat.Sinciput verò præstat oleo rosaceo,aut crudo, quod omotribes vocant,vngere: quúmque est quiescendum,iubere alicui debemus vt pedes placidè fricet,quum hoc etiam caput leuet.
C

Ex Diocle,de iis quæ ad vomitum valent, Cap. xxii.

EX iis quæ vomitum prouocant, quæ medicamenti vim habēt,quæque efficacia sunt,nō debēt adhiberi: vtendum verò est familiaribus, & præsertim quæ consuetæ victus rationis sunt. Huiusmodi erit dilutum cucumerum tenerorum,& in frusta sectorum, & aqua maceratorum:qua deinde temperemus potum quem à cœna tepidum sumamus:itémque aqua decocti sphæni eodem mo-
D do pota,aut pura polenta non admodum cocta,cum melle in sorbitione sumpta & ante & post cœnam: aut allia tosta ex melle sumpta,aut sisama fricta tritáque,& tribus melicrati semiheminis perfusa. Hæc omnia & tepida, & aceruatim sumenda sunt: ac facilius quoque sedēs quàm stans quispiam euomet.non debet autem ad vomitum incitatus cogi,vt omnia exquisitè euomat: sed vbi satis fuerit euacuatus,tum cessandum,nec interim quicquam vel exiguum bibendum.Qui verò aridum vomit, is debet aquam tepidam superbibere: quúmque tantum vomuerit
E quantum esse consentaneum videatur,tum ventrem tanquam vas quoddam lauet potu melicrati, aut aquæ permultæ,& iterum vomat: si non faciem aqua perspergat, & os vino mero & tepido colluat, & tribus cyathis eiusdem paulatim gargarizet.

Archigenis de vomitibus à cibo excitatis, Cap. xxiii.

In quo interpretando fuit propemodum diuinandum.

VOmitus à cibo non consuetudine,sed necessitate cōmouetur.Mirabilis autem vtilitas inde consequetur
F si bis térve in mense cieatur.nam & ex eo quod necessitate,ac propemodum vi prouocatur,facilitas quædam consequitur,à qua nonnulli iam eam consuetudinem sibi acquisiuerunt,vt onus ciborum continuum alii exquisitè, alii verò planè deposuerint.súntque admodum negligentes ii qui non dant operam vt quæ vehementer eis molesta sunt,& præsertim quæ à colo procedunt,extinguant, & ad nihilum redigant.Ego tamē ne in his quidē perspicuis præmiis quæ proposita sunt,vllum tale medicamentum homini puro,& qui temperantiam seruari posse pu-
G tet,suaderem.esset enim commutatio,vt alteri morbo locus daretur:& alicui quidem detestandus,alicui ἀτροφία, quum ex alimento nullum fructum corpus fert: alii deformitas aut grauis imbecillitas,amaræ bilis vitia, itémque atræ bilis,difficultas respirationis,vitiosa nutritio,defectio voluptatis,redundantia cupiditatis.Ac nonnulli ita stomachi assueti sunt,vt statim id quod ingestum sit reiiciant,priusquam ex eo vtilitatem vllam percipiant: vel propter malū quoddā quod explicari nō possit,ipsum vomat:idque nō digitorū prouocatione, sed rudiculis qui-
H busdā in ipsum ferme ventriculū iniectis:idque quod reiectū est,æquè ac totū grauat,& facilè & absurdè corrūpitur,neq; vnquā cōcoquitur.Præterea alui secessiones immoderatè mehercule perturbāt,doloréq; duri parti hinc

partim aliunde exoriuntur,corpus occupantes,quum præſtò ſit & paratum corpus,vt iniuria à quacunque cauſa afficiatur : & morbi etiam in quibuſdam latitant acceſſionibus à ventre intercifis:contrà verò ſeſe offerunt, quum anguſta eſt via per quam auxilium afferatur, quum quiſpiam ita animum inducit vt relicta & pro nihilo ducta temperantia in huiuſmodi cumulum malorum cadat.

Rufi,de clyſteribus, Cap. XXIIII.

EX clyſteribꝰ qui iniiciũtur,alii molles,alii acres ſunt. Molles cõſtãt ex aqua calida & aqua & oleo cõmixtis, ex lacte,ex fœnigræci, alicæ,tragi,lini ſeminis, & maluæ decocto,ex cremore ptiſanæ,aut tritici,ex portulaca, plãtagine,beta,pane,vino & oleo mixtis, eruo decocto lentium, & roſis,& roſaceo:nonnullis verò adhibetur adeps anſerinus,ſuillus,caprinus,hircinus,& gallinaceꝰ, butyrũ, reſina terebinthina, ruta,cuminum, lauri baccæ, anethũ, & bitumen. Acres autẽ ſunt,muria,aqua marina,garum, ſiluri,decoctum iridis,thymi,ſatureiæ,ariſtolochiæ rotũdæ,cucumeris ſylueſtris, abſinthii, melicratum cum ſale & nitro,colocynthidos decoctum,centaurii ſuccus, cnici decoctum,itémque ellebori nigri,mercurialis,polipodiique:acetum cum nitro,rhus quo vtuntur coriarii. Molles ergo clyſteres conueniunt iis in quibus ſtercus durũ inſidet,& in quibꝰ maiꝰ aliquod remediũ adhibere volumꝰ, vt cucurbitulas,dropacem,venæ ſectionem: aut abradere aliquid inſtituimus,aut chirurgiã exercere,in geſtatione, balneo,aut vomitu,& præſertim purgante. Iam verò mollem clyſterem indimus etiam iis quos medicamento aliquo per infernas partes purgante ſumus purgaturi, vt id facilius ſuccedat, & minimè conſentaneum ſit vt nudum medicamentum corpora cõtingat. Eodẽ quoque vtimur quaſi curationis cauſa poſt acrem clyſterem iniectum, vt abſtergamus ſiquid inſedit,ne acres res quæ inhæſerint, nimis mordeãt. Vtimur quoque molli clyſtere in iis qui ſanguinem ſpuunt, ne vaſa nimia cupiditate & volũtate exorta,à vehementia diſrumpãtur.Et in quibus partes adiacentes acres ſunt, vt in exulceratione inteſtinorum quæ defluxiones afferat,& in iis quorũ inteſtina à medicamẽtis eroſa fuerunt,& in torminibus & flatibus,& quum ſtomachus morſibus vexatur, & in continuis nimiiſque deſidendi cupiditatibus,& in quibus grauitas rectum inteſtinum vrget,quam perfrictiones quædam excitarint : & in vrinæ difficultatibus,& in ſuffocationibus quæ ex vtero fiunt,& quum inteſtina inflammatione tentantur, & quũ chirurgia in ſcroto adminiſtratur : & omnino in capitis dolore in initio ante alia remedia, vt materiam aliò traducamus. Non tamen eadem iniecta proſunt omnibus, ſed aqua per ſe infuſa facit vt ſtercus excernatur in febribus continuis & malignis,& in ætatibus & naturis corporis delicatioribus,& in quibus non longo tempore ſtercus contentum exaruit, & in iis qui ex lõga imbecillitate corpus reficiunt,in quibus excrementa difficulter reddũtur,& in chirurgiis prope anum adminiſtratis. Cæterùm in iis in quibus flatuum inuolutiones fiunt, aqua vtemur calidiore,quippe quum tepida flatum gignat,& vnica iniectione clyſteris infundemus:nam quod interiecto ſpatio inditur,procreare flatus ſolet. Fœnigræci dcoctum mulieribus potius conuenit,itémque mollioribus & delicatioribus,quorũ ſtercus ſit aſperiꝰ. Eodem quoque modo maluæ decocto vtemur,& præcipuè in quibus locorũ mitigare ſiccitatem oporteat.Lini ſeminis autem,in quibus morſus ſunt,partibus mediis inflãmatione obſeſſis, ſi tamen acutæ febres fuerint,capútque patiatur, hæc iniectiò quia caput replet,fugienda eſt. Erit autem accommodata locis muliebribus,veſicæ, renibus, & inteſtinis inflammatione vexatis.Furfurum cremor,tragi, panis, & alicæ,vim etiam quandam alendi habent, & ſæpe etiam vbi deiecta fuerint excrementa, vſus poſtulat vt aliquid quod alat iniiciamus:vt in attonitis,& quibuſdam cardiacis,qui quum ſumere aliquid volunt,non poſſunt, neque etiam tranſmittũt, quũ ſtercore ſint repleti. Præterea habent etiam vim diſſoluẽdi,præſertim ſi triticei ſint: quia hæc etiam iniectio inteſtinorum vlcerationibus quæ in ſumma cute ſunt,prodeſt;quibus itidem ptiſana cõuenit. magis enim abſtergit,& ſtatim ſtercus diſſoluit:ſique ſuillum adipem adiunctum habeat,morſibus medebitur, efficacior eſt hircinꝰ. Betæ ſuccus & decoctum,inteſtinorũ vertigines & palpitationes diſſoluunt, & ſtercus molliũt, & morſionibus occurrunt. Portulacæ ſuccus vtilis eſt feruoribus cum alioqui exortis, tum verò ob læſionem aliquam conſequentibus, & iis in quibus ob duri ſtercoris excretionem, quæ paulatim per ablationem facta fuerit, malè affectus conſtrictor,& rectum inteſtinum affectionem eryſipelatis naturam referentem contraxit. in quo caſu eidem ouum & oleum admiſcetur,in omni verò inflammatione per ſe iniectus cõuenit. Aptus eſt iis quorũ loca imbecillia ſunt,& in quibus tormina fiunt: at rutæ decoctum magis valet ad flatus diſcutiendos, aut etiam cymini,aut anethi,aut lauri baccarum. quandoque etiam huiuſmodi decoctum febricitantibus ob perfrictionem prodeſt.Lac clyſteri iniicitur,vbi inteſtina,renes,veſica,& vterus vlceratione & inflammatione obſidentur. Acres verò adhibentur,vt pruritus,extuberationes,& cutis vlcerationes excitentur.quibus roboris cauſa (niſi à noma ſit origo)mel,aut adeps anſerinus aut ſuillus accedit.Reſinã terebinthinam antedictis adiungimus:hydrelæo verò in morbis in quibꝰ ſtercus retinetur,& præſertim quos perfrictio inuexit:itémque bitumẽ. butyrum verò indimus quum propter inteſtini recti inflammationem ſtercora continentur,& concreta excernũtur:quúmque vlcera ſordida inteſtinum obſideant,idem clyſter conueniet. Maluæ decoctum & ſuccus in longis torminibus, & quæ etiã diutius extendantur, atque etiam in inflammationibus inteſtinorum,quum ſedes quoque ſimul affecta eſt,& muliebres læſiones adſunt,vtiliter admodum iniicitur. Melicratum verò inditur quum nullo modo partes ſunt affectæ,ſed ſtercus contentum molliri difficulter poteſt:& in quibus notabili quadã chirurgica adminiſtratione vtendum ſit. Vino autem,oleo, & cremore ptiſanæ aut maluæ colluemus eos qui papaueris liquorem ſumpſerint : ſique aluus ſubducatur,frigidis clyſteribus: ſi non, calidis vtemur.qua in re occaſio eſt vt feſtinemus. Lac bubulũ, aut caprillum,aut ius gallinarum infundemus iis qui altercũ ſumpſerunt. Vinum cum roſaceo,vitello ouorum,aut dulci roſaceo incoctum,iis aptum eſt quos crebra deſidendi cupiditas(quam τεινεσμὸν vocãt) exerceat:idque in principio.Hydromeli verò aut decoctum lenticularum cum melle,aut erui decoctum eodem modo, aut ptiſanæ cremorem cum roſaceo iniicimus, quũ aliquid eorum quæ ora obturant,in colo inteſtino fractum ſit.Ficuum decoctum accommodatum eſt iis qui bupreſtim biberunt. Menſura eorum quæ iniicienda ſunt, habita naturæ ratione in viris minor,in fœminis maior ſit:ita tamẽ vt maxima ſit triũ heminarũ,minor verò vnius. Habẽda quoque eſt ætatis & vitæ ſtudiorum,& magnitudinis ventris, & morborum,& ſymptomatum ratio.Sæpe enim & bis & ter iniicimus,& præſertim in quibus vlceratio & inflammatio in recto inteſtino ſtercus quod inibi eſt, continet, vinculi inſtar,idque quod iniectum eſt ſuperiores partes petere nõ poteſt: & ita ſurſum excernitur,vt tantummodo ad perfundendum & madefaciendũ valuerit. Atque hæc quidem de clyſteribus, déque iniectionibꝰ mollibus commemorata ſunt nobis. Acres autem clyſteres in laterum doloribus conueniunt : itémque gingiuarum defluxionibus,capitis doloribus,febribus inordinatis quæ nõ vehementes inuaſiones habent, ſed remiſſas & inæquales:grauitáſque in inteſtinis ſit,& vẽter humidus,& molle hypochõdriũ. Valẽt etiam in quotidiana febre quum & ſuffocationes ſunt, & propenſio in ſomnum nimia, & etiã in magna difficultate reſpirandi, morbo pulmonis, angina,tetano, morbo comitiali,inſania, coxendicis doloribus,vertiginibus,nonniſi recta ceruice ſpirantibus,lippitudine laborantibus,lumbricis teretibꝰ & latis, qui intus contineãtur,iis qui lethale aliquid ſumpſerint aut medicamentũ:vlceribus,aut ebullitionibus & eruptionibus quæ in capite fiunt, callis & extuberationibus in ſumma cute naſcentibus,ſcabie,lepra,recti inteſtini vſque ad conſtrictionem reſolutione,lethargicis & qui pituitam in vẽtriculo adhæreſcentem habent,& ob eã cauſam non concoquunt,nec fructum ex alimento ſentiunt, & decolores

ſunt:in fluore alui, cœliacis, hebetudine oculorum, & vlceratis inteſtinis. A In hoc genere non idem omnibus conuenit: nam acres clyſteres in acutis & vehementibus febribus, & in quibus ſtomachus, aut inteſtina, aut alia imbecilla ſint, vitare conuenit:quorum etiam vſus fugiendus eſt in iis quorum veſica, aut renes, aut vterus malè affecti ſunt, & quibus aluus per ſe humectatur. Itémque hyeme,aut æſtate ardēti, & in corporibus imbecillis, quæ vel ob morbum ita ſint affecta, aut quod ita delicata ſint nata: atque etiam in pueris, & mulieribus,& eunuchis, B & populis qui ad Septentrionem ſunt ſiti,& regionem frigidā incolunt, vt Galli, vt Thraces, vt Itali:ſiquidem hi clyſteres acres ferre non poſſunt:& item in iis in quibus ob quamcunque iniectionem aut cauſam inteſtina vlcerantur, & in vulneribus notabilibus, & quæ neruis inflicta ſint. Audētius autem huiuſmodi ablutionibus vtemur in viris iuuenibus,quorum firma ſit corporis conſtitutio,& athletica:in locis verò, vt in Ægypto, vbi huic remedio aſſueti ſunt homines, itémque in aliis temperatis. Iam verò valde acribus, in iis quorū firma eſt corporis affectio, ipſique fortiſſimi C ſunt, & eis aſſueti, quum neque febres neque morbi diuturni adſint,craſſitudo autem humorum ſubſit, aut torpor & ſegnities corporis conſequatur, vti conſueuimus.In coxēdicis autem doloribus,& ea ſpiratione quæ recta ceruice dūtaxat fit quum ſpiritus à ſtomacho non eliditur, clyſteres ii ſunt accommodati qui ſanguinem educunt:vt garum, ſiluri, muria,aqua maris: at in quibus ipſa tantummodo affectio eſt, & partes adiacentes integræ ſunt,cæteri clyſteres cōueniunt,& magis quum adhibeantur, vt corpus ad alia auxilia præparetur. D Parantur autem hoc modo: Mellis heminæ dimidium, aquæ marinæ heminæ duæ, ſalis holcæ tres, olei quarta heminæ pars:quidā verò duo oua adiungūt. Alius clyſter: Salis eadem mēſura,nitri tātundem,cremor ptiſanæ adiungitur. Alius. Decoctū colocynthidis: eius enim tomentum per ſe decoquendum eſt, eique ſal aut nitrum à nonnullis quandoque admiſcetur. Simplices fiunt ex decocto iridis,thymi,ſatureiæ, abſinthii, cucumeris agreſtis, quibus ſal additur. In quibus verò ſunt calli,aut tubercula in ſumma cute erūpunt, aut ſcabies, E aut lepra, quæ grauitatem aut cruditatem efficiant, aliquis clyſter cōueniet ex iis de quibus diximus:ſed præcipuè is qui ex rotūdæ ariſtolochiæ decocto cum melle aut ſale iniicitur. Qui verò lateris dolore vexātur, vbi detractus ſanguis fuerit, aliquo ex his clyſteribus vti debent:ſimili quoque modo iis quibus defluxio gingiuas malè habet. Capitis verò dolor & morbus comitialis magnopere iuuantur ſi initium auxiliorum à clyſteribus ducant: quibus conueniet quoque veratri nigri decoctum,mercuriali adiecta:& poſtea vel rotundæ ariſtolochiæ, F vel cēraurii ſuccus,vel polypodii decoctum, quibus non ſecus mel accedat.Si verò propter lentorum humorum copiam hebetes oculi ſint facti, aliquo apparato clyſteri vtemur.In pleuriticis quoque & peripneumonicis & vertiginoſis,& tetano,& angina, & lippitudine laborantibus,poſt venæ ſectionem, ſi capaces homines ſint,eundem clyſterem iniicimus. Qui verò taurinum ſanguinem potauerunt, iis clyſteres memorati conueniunt:ſed propriè acetum cum nitro infuſum, & braſſicæ ſuccus,aut ſemen cum aceto. G Iis qui mortiferos fungos comederūt,nitrum,abſinthium,& raphani ſuccus, & rutæ decoctum iniicitur: iis verò qui lac biberunt,acetum ex nitro,aut lac aſininum cum multo ſale. In recti inteſtini reſolutione clyſter ex muria imponēdus eſt. Qui verò aſcaridas lumbricos gignunt, iis muriam aut centaurii decoctum, aut etiam abſinthii, aut lupinorum, aut aloën, aut cedriam cum aliquo ex prædictis decoctis iniicimus. Quibus aluus diuturna fluxione vexatur,prodeſt muria & abſinthii decoctum:exterit cauitates,& renouat quod deeſt. H Quos helminthæ lumbrici infeſtāt, iis decoctum lupinorum, aut eorum dilutum, aut rhun coriariorū, aut decoctum abrotoni, vel abſinthii,aut oleum cicinum,aut muriam imponimus. Lethargicis verò poſt ea remedia quæ eis in principio cōueniunt, iniicimus melicratum, quod nitrum, ſalémque,& abſinthii ſucci portiunculam acceperit. Iis quos læuitas inteſtinorum exercet, qui ob inteſtini imbecillitatem, id quod ingeſtum eſt reddunt, abſinthii decoctum damus. Cupiditatibus nimiis deſidēdi, quas teneſmus excitat, parum muriæ adhibendum quum vires non laborāt,nec affectio altè intra corpus deliteſcat. mel verò non admiſcemus, quia permanentius humectat, & madoris efficiens eſt. Si verò ſanguis purus, ob inteſtini exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis, aut plantaginis, aut myrti baccarum nigrarum vino decoctarum ſuccum dabimus: quibus poſtea admiſcebimus thus,aut acaciam,aut hypociſtida, aut balauſtium, aut malicorium, aut rhois ſuccum, aut lanæ, aut ſepiæ cinerem,vel lintei multiplicis vnà cum alumine ſciſſili combuſti, aut ſpongiæ ſanguine taurino & pice imbutæ, aut fimi aſinini per ſe, & præſertim ſi ab vlceribus depaſcentibus morbus oriatur: aut iniicienda ſunt frigida, vt ne ictu ſuo pungant. Vlceribus autem inteſtini non fluentibus lac caprillum indimus,aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas, terræ Samiæ drachmas duas,aut amyli tātundē,aut triticeæ ptiſanæ cum bulbo combuſto, aut abſinthio. Fluentibus etiam aut perhumidis vlceribus chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem iniicimus, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua aut decocto alicuius adſtringētium. In vſu clyſterum qui efficaciores ſunt, prius clyſter mollis iniiciendus eſt,vt ſtercus inſidens excernatur, & ne tam acer clyſter corpora cōfertim attingat. Sed in febribus,morbus tempus non concedit vt ſæpe clyſteres imponamus: in iis verò qui febris ſunt expertes, nobis permiſſum eſt vt in tēpore opportuno clyſteres adhibere poſſimus. Debet autē primus clyſter eſſe copioſior: ſecundū verò minorem,& largiorem quoque in iis in quibus capitis,aut eius partium cauſa indimus: minus largum verò quum earum partium cauſa quæ in promptu ſunt & paratæ,vt ab eis id quod volumus,ſubducamus. In quibus tamen diuturna ſtercoris retentio fuit, non debemus protinus (efficacem enim purgationem reſpuit affectio) acrem iniicere clyſterem, ſed perſæpe & ſecundum & tertium clyſterem mollem, qui accipiat aut reſinam terebinthinam aut butyrum,imponimus:facta verò excretione,tū vtimur iis qui acres & efficaces ſunt. Tempus verò acrium clyſterum in ſtatu febre vacante eſt,vt in acutis,in principiis, & in ſtatibus morbi adhibeātur: quinetiam in remiſſione acceſſionū eos iniicere oportet. In diuturnis verò & declinantibus,omne tempus eſt accommodatum:quúmque in febribus fiat intentio atque remiſſio, initiū remiſſionis magis probatur. Sæpe etiam in quibuſdam febribus in principio vtile eſt acri clyſteri vti,qui vicem ſectionis venæ ferat:idque in naturis temperatis & calidioribus,vt in quibuſdam quorū firma eſt corporis cōſtitutio, & plenitudo in carne eſt. Vbi verò humores dominantur & ſuperant, ibi vtilius eſt materiam purgatione minuere:& præſertim in athletis propter vſum quem in clyſteribus habent, quum pituitoſa aluus eorum ſit, & magna coaceruatio per infernas partes conſequatur, quum vna etiam alia ſyndrome adſit.Quibus enim in ventre pituita eſt,iis clyſter cōuenit,id quod nobis perſpicuū ex eo fit quòd alimēta non concoquantur, & continui ructus & acidi fiant, & cibi euomantur, & non opportunè ſudor in balneis cieatur, venter ſolitos clyſteres aut purgationes deferat,imbecillis reddatur graciliſque,ſique in febrim homo incidat, difficili rigore capiatur, totum corpus non æqualiter calefiat, maximè verò partes circa ventrem exurantur, appetitus verò abſurdarum & acrium rerum excitētur, appetitúſque ad cibos ſumendos deiiciatur, facies decolor & plumbea euadat,pulſus lentus ſit,ægrè moueatur,& percuſſiones quaſdam raras habeat,his ſtatibus omnibus acres clyſteres conueniunt. Cæterùm fiſtulæ partim per rectū ſunt perforatæ, partim non item, quibus vtimur in dyſentericis, & in quibus partes corporis facilè afficiuntur,ne ſtimulus fiat, & in quibus euacuatione facere promptius volumus. quæ verò per rectum

ſunt perforatæ,adhibentur iis in quibus volumus clyſterem plura expellere,& à ſuperioribus locis deducere, & quibus craſſiora ſunt quæ per clyſterem iniicimus.quocirca erit huic rei accommodatum, vt loca affecta ſingillatim indicemus,vt quantum differant intelligatur: ex quo etiam planum fiet ad quænam fiſtulis per rectũ perforatis vti debeamus.

Signa quibus cognoſcamus quorum locorum affectione ſtercus retineatur.

Si igitur ſtercus propter affectionem quæ in ſuperioribus ſit partibus contineatur, ſtomachi diſtentio apparebit, dolores dorſi, & ſpiritus anguſtiæ conſequentur:ſi verò à ieiuno inteſtino cohibeatur,& gracilibus inteſtinis,nauſeæ,ſaliuæ copia,& frequẽtes in vmbilico æſtus erunt. colo verò inteſtino malè affecto, flatus accidunt, retẽtionéſque,& circa vmbilicum inteſtina violentè torquebuntur.Lumbis patiẽtibus grauitas ſentitur quæ laſſitudinis ſenſum inuehit: quæque excernũtur,æquè ac in defluxionibus,infracta & ſanie imbuta ſunt.Si vcter laboret,ſterc⁹ ſubalbicãs,aut modica flaua bili coloratũ & laxum deſcendet: ſi ieiunum inteſtinum, concretum ſtrigmentoſúmque humorem, ac nigricantem, in quo ſanguinolentæ interdum fibræ conſpiciuntur, ſtercus habebit: interdum verò flaua admodum copioſáque & ex glande non ita multa lubricantur. A tenuib⁹ verò inteſtinis excernuntur quæ porri colorem referãt, variáque ſint,ac cõtinuò pauca, & quæ celeres mutationes ſortiantur, ac magna cum moleſtia & marcore deſcendant. At ab inteſtinis craſſis,furfuracea colore,mucum quendam imitantia : ac cupiditate ſtatim excitata, multa confertim & ſæpe ſubducuntur.A recto inteſtino mucus purus qui craſſitudinem habet, ac ſanguis floridus cum magna & frequenti cupiditate deſidendi, quæ vix inhibetur,fluit. Quum igitur hæc ſigna ſint, neminem iam latebit quibus vtendum fiſtulis in ægrotantibus eſſe videatur. Ablutione autem per clyſterem auricularem,cum in ſinu magno, tum in abſceſſu in intercoſtali exorto & in fiſtulis, vt primùm humorem aqua calida abluamus,tum melicrato repurgemus:poſtremò verò medicamenta indamus quæ pus creent. In coli quoque vlceribus infuſo melicrato, furfurum decocto & ptiſanæ cremore,medicamenta iniicimus. In ſinus verò muliebres inflammatione oppreſſos, coniicimus fœnigræci decoctum, maluǽque & ptiſanæ cum ſeuo porcino, anſerino,& gallinaceo:vbi verò vlcere tentãtur,imponimus medicamẽtũ quod πτεραφάρμακον nominatur, aut ceruinam medullam, aut butyrum,& deinde peſſos ad id accommodatos. Purulentos verò abluimus melicrato alumine ex aqua,ſtœbes decocto cum vino,aut roſis,aut hedera,aut malicorio,aut galla,aut myrto,aut vino cum modico alumine,aut paribus vini & vrinæ portionibus, aut myrti decocto & vrina. obſtructos verò propter alicuius rei adiectionem,abluimus aqua, nitro ex aqua,melicrato,cum multo impetu & ſtridore. ſic enim expelletur id quod coiuerat. Prurientibus verò betarum ſuccum, porri,chartam cum aceto, cæpam,amygdalinum aut roſaceum cum aceto iniicimus.

Ex Lyci commentariis,materiæ ad clyſteres dyſentericorum, Cap xxv.

DYſenteriæ(hoc eſt tormina inteſtinorũ)quædã ſunt huiuſmodi vt nullam inflammationem adiunctam habeant : quibuſdam verò etiam inflammatio ſit coniuncta: vtriuſque generis hæ ſunt notæ. Dolor ergo nimius,& febres quædam antecedentes,inflammationẽ cum vlceribus ſubeſſe ſignificant. omnes verò febres, & dolor non vehemens abſque inflammatione, vlcera eſſe declarat. Si ergo ad vlcera acceſſerit inflammatio, clyſteres hi conuenient: ſuccus lenticulæ, vel per ſe, vel cũ lenticulis lentiſci portio aut myrti decoquatur,vel ipſæ ſolæ decoquantur. Facit ad idem cydoniorum decoctũ: decoquuntur etiam triticum,oryza,& alica:cum quibus ſingulis decoquimus aut mala, aut ſymphyti radicem, aut flores mali Punici:quorum florũ non debet magna portio ſimul decoqui.efficaciſſima hæc ablutio ad partẽ firmãdã erit. His cõfectis,cætera omnia quæ cõſtringũt, ſi humida fuerint,conuenient: ſin verò arida, in aliqua re decoquentur, quæ illorum corrumpere facultatem non queat: ſúntque eiuſmodi quamplurima. Si verò vlcera ſint inflammationis expertia, idem genus ablutionum erit accomodatum : cæterùm vis adſtringendi erit parum intendenda,non tamẽ multo maior eſſe debet, quandoquidem in his quoque adſtrictio modum excedens,& mordicationem affert,& vlcera prouitat, & eo adigit vt vel inflammentur vel humectentur:ex quo ſit vt huiuſmodi ablutiones hiſce dyſenteriis conueniant. Eſt porro alia dyſenteriæ differentia, vt vlcera quandoque in ipſis inteſtinis computreſcant,partim magis,partim minus. Putreſcentium ſigna ſunt hæc, odor eorum quæ exeunt,teter:color ad liuidum & nigrũ vergit. ergo in hoc genere facultas adſtringens augenda eſt. Fiat igitur clyſter ex vino quodcunque maximè adſtringens videatur.in eo rhus coriariorum decoquatur, itémque rubi ramuſculi,aut myrti,aut gallæ, aut punicæ cortex, vel ipſe rhois ſuccus tãtus vino dilutus quant⁹ ſatis ſit vt ablutio in inteſtinũ per cornu importetur: ſuccus etiam lenticularum ſatis erit ad hunc vſum præſtandum,vt iis quæ dicta ſunt commiſceatur.Gallæ verò aut cortices punicæ,ſiquis eas ſiccauerit & contuderit, ita vt in tenuiſſimũ pollinem redigantur, & cribro traiiciat,& ſucco lentis admiſceat,aptè per clyſterẽ iniicientur. Hæc igitur conueniunt iis quæ modicè putreſcunt:vbi verò malum procedit,maiórque putredo efficitur, atque adeo augetur vt fibræ quædã aut etiam tunicæ inteſtinorum abſcedant, tunc non iam ſolùm adſtringentibus opus eſt, ſed medicamentis quoque cruſtas inducturis. In quibus cautè admodum eſt progrediendum. Plerunque enim quum vnà cum putredine coniuncta ſit inflammatio, à medicamentis nimium vehementibus magnopere augeri conſueuit. Ergo non ita ſtatim ad horum remediorum auxilium confugiendũ eſt, ſed tum denique quum malum ita tranſgreſſum eſt vt ſumma neceſſitas nos talibus vti cogat. Huius quoq; generis ablutionũ numerus eſt maximus. at ego non omnes adſcribam, ſed eas tantùm quæ vſu comprobatæ(vt ſunt etiam eæ de quibus antè dixi)præſtare cæteris exiſtimantur. Vna igitur ad hunc modum ablutio per clyſterem efficitur : Aluminis duri partes duæ,mali punici fructus, aut corticis pars vna : cortex aridus eſto.His diligenter tritis lenticulæ ſuccũ miſcebis,& ablutionem admodum accommodatam iis quibus iam vlcera coputruerunt iniicies: eáque nec vehementiſſima erit, ſed inter adſtringentes & cruſtam inducentes quodammodo media. Alius clyſter: Auripigmẽtum & alumen trita, alicui adſtringenti humori commixta infunduntur: cui nonnulli chartæ cinerem præterea admiſcent. Alius admodum validus:Chartæ cinis,auripigmentum,calx viua paribus portionibus alicui ex prædictis humoribus adſtringẽtibus admiſcentur. Alius, qui ipſe quoque valde eſt efficax: Corticis punicæ & gallarum,ariſtolochiæ,panacis,cadmiæ,aluminis ſciſſilis, thuris, ſalis foſſilis, æruginis, aluminis rotundi, ſingulorum pares portiones : cadmiæ verò duplum. hæc omnia cõtunduntur,& ſimul omnia ex aceto læuigantur, vt ſiunt medicamenta quæ ad oculos valent:tenuiſſimè nanque læuigantur:tum coniecta in mortarium,in paſtillos rediguntur,& quum vſus poſtulat, iterum læuigantur, & ſucco lentium commiſcẽtur. maior autem minórve copia adhibenda eſt, vt rei neceſſitas exigit. Aliud: Calcis viuæ,auripigmenti, ſandarachæ,chartæ cõbuſtæ,calcitidis pares portiones, in pollinẽ redigantur,& aceto admixto paſtillos conſice:vbi vſus poſtulat,myrti decocto diſſolue:& medicamentum huiuſmodi eſt præſtãtius. Aliud admodum bonum, & cui coniuncta ſecuritas eſt:Florum roſarum, liquoris papaueris, acaciæ, gummi, balauſtii, ſucci hypocyſtidis,ſingulorum partes tres,gallarum,plantaginis ſeminis,cuiuſque horum partes duæ, lycii Indici:ſi roſarum ſuccus in promptu nõ ſit, tres foliorum partes pro ſucco ſatis erunt:hæcque læuigẽtur omnia,& plantaginis ſucco excepta,in paſtillos ponderis drachmæ

vnius redigantur. In his medicamentis hoc ſciendum
eſt, quæcunque adurentium, cruſtas inducentium, &
vehementiſſimorum maximam copiam habent admi-
xtam, eis cautius eſſe vtendum propter metum eis ad-
iunctum, ne error committatur: quæcunque verò ma-
iorem partem habent adſtringentium, eis audacius &
confidentius vtendum, quia ſiquid præter ſententiam
accidat, noxa grauis non ſequitur. Hoc etiam in dyſen-
teriis viſum fuit, vt quum vlcus aliquod vaſculum eo-
rum quæ intra inteſtinum ſunt, contingeret, &, magis
oppreſſo inteſtino, in cauſa eſſet vt ſanguis ipſe excer-
neretur, & quandoque ſanguis concretus exiuit, quan-
doque verò non compactus huic conſtitutioni conue-
niunt clyſteres qui adſtringunt. Eſt etiam alia quædam
in dyſenteriis differentia, vt quæ vehementer deſcen-
dunt, in quibuſdã acria excernẽdo ſint: horum ſignum
eſt ipſius ægrotantis anticipatio: nam morſiones mole-
ſtiſſimæ ſunt, & vlcera quoque ab acrimonia defluxio-
nis excitãtur. Clyſteres igitur tum conueniunt qui acri-
moniam obtundant, quales ſunt qui ex tritico parantur,
cum quibus decoquatur pinguedo capræ: ſed ſatis erit
ſuis & bouis: ſed caprilla magis apta eſſe exiſtimatur. tri
ticum decoctum ſuccum craſſum ex ſe mittit, qui vnà
cum pinguedine commixtus, clyſterem facit ad ea quæ
nunc dicta ſunt accommodatum. Alii clyſteres. Oryza
decoquitur, aut alica eodem modo, aut lenticula cum
caprilla pinguedine, aut palmulæ pingues, & ex eis cly-
ſter efficitur. Alii. Gummi, aut tragacãtha ſimul cum
aliquo ex antedictis coquitur: ſi verò papauer etiam ſi-
mul incoquatur, clyſter is dolorẽ valde leuabit. Alius,
qui paratur hoc modo. Lini ſemen cum papaueris va-
gina, & ipſo etiamnum ſemine, & ſuccus qui inde ema-
nat, mordicationibus aptus clyſter efficitur. Alius qui
ad eadem valet. Ex prædictis ſuccis quemuis cape, &
papaueris liquorem clyſteri iniice: præſtãtiſſimus enim
omnium ad has effectiones eſt. Sed cautione opus eſt:
nam ſi ſupra vires ægrotantis indatur, periculum affert.
Ergo quum imbecillum corpus eſt, hoc remedio non eſt
vtendum: vel ſi vtamur, perexiguũ imponemus, habita
virium eius cui datur ratione. Si etiam gracilis ægrotus
ſit, ne tunc quidem hunc liquorem infundemus, niſi ad-
modum paucum. In his eſt etiam hoc intelligendum,
quibuſdam dyſentericis purulenta excerni, quæ pura vl-
cera eſſe declarant: in quibus vtendum hiſce clyſteribus
eſt. Ceratum ex myrteo aut roſaceo fit, & admodum
liquidum iniicitur, aut aliquid adſtringentium quæ an-
tè memorauimus: ſed adſtringentis pauca eſſe debet co-
pia. Hos clyſteres intendes aut remittes, ſi addas aut mi-
nuas, habita ratione affectionis quæ propoſita ſit: ſimili
quoque modo ex vno in alium trãſfundes, quũ ita poſtu
lare tempus videatur. Menſura autem clyſterũ pauca e-
ſto, ne ſua illuuie prægrauet, & ideo excernendi cupidi-
tatem excitet: non tamen ita exigua ſit vt ob eam cau-
ſam in ipſum inteſtinum lõgiſſimè peruenire nõ queat.
nec etiam ſemel duntaxat, ſed ſæpe iniiciendi clyſteres
ſunt: & hoc in omni alui ſeceſſione eſt optimũ, niſi cly-
ſter ex liquore infundatur. Quinetiam clyſteres medica
menta cruſtas inducentia continentes non ſunt cõtinen
ter ingerendi, ſed magnis ſpatiis interpoſitis. Iam verò
præſtat etiam id indicare, clyſterem non omnino calidũ
eſſe debere, ſed vſqueadeo vt ne frigoris ſenſum inue-
hat. Atque hæc de clyſterib⁹ ad dyſentericos accõmoda-
tis, à me dicta ſint: nam de iis qui tineſmo conueniunt,
nihil eſt quod diuerſum à ſuperioribus dicendũ putem:
verùm id ſolùm commemorãdum, clyſteres in tineſmo
maius emolumentum afferre quàm in dyſenteriis, quia
in tineſmo longiore tempore in affecta parte moran-
tur.

Aliud genus clyſteris extremo inteſti-
no laboranti idoneum,
Cap. XXV.

CIrca inteſtina morbus quidam huiuſmodi obori-
tur: mucus permultus excernitur: éſtque mucus res
quædam qualis eſt inteſtinorum abraſio: neque eſt ſa-
nies quædam, neque ſanguini ſimile vnà effluit: & in ex-

A cernendo quum hoc ipſum exit, nulla deſidendi cupidi-
tas vrgens excitatur, nec vlla vehemens neceſſitas vrget
vt citius excernatur: ſed talis eſt vt grauitatem extremo
inteſtino afferat, quæ neque eſt præcipuè vehemens, ne-
que quicquam affert moleſtiæ. Ciborum verò excre-
mẽta, ſi nihil aliud incidat quod ea pertubet, per ſe ipſa
procedunt ſanis ſimilia, neque quicquam eſt eis admi-
xtum: totúmque corpus nihil inſigniter neque in colo-
re, neque in carnis copia, neque in viribus lædi videtur.
Veruntamẽ qui in hoc ſtatu morbi eſt, non omnino ab-
B eſt à calamitate. In quo quidem morbo malè affectum
eſſe extremum inteſtinum videtur, ſed accidens vlcus
non eſt: ſed (mea quidem ſententia) quod efficitur
inde trahere originem videtur quòd excrementa ſin-
gulis corporis partibus ingenita eò confluant, quæ non
aliunde fiunt quàm quum alimentum ſingulis partibus
diſtribuitur, & partes ipſæ minus rectè ſunt affectæ. Er-
go quum hic morb⁹ in extrema inteſtini parte inſideat,
clyſteres apti fient ex ficubus ſiccis aqua decoctis, in qua
aqua myrrha trita immergatur: atque hoc medicamen-
C tum erit huic morbo idoneum. Alius clyſter fit etiam
hoc modo: Aloë ficuũ decocto admiſcetur. Hi clyſteres
inteſtinum humeſcens exiccantes, expellere morbum
poſſunt.

Clyſteres in cholera ſicca,
Cap. XXVII.

CHolera ſicca à vehementi quadam eorum quibus
homines veſcuntur corruptela exoritur, cum ea nõ
excernuntur, ſed in ventre atque inteſtinis continentur,
repletionéſque & dolores vehementes creant. Huius
D mali remedium eſt clyſter iniectus qui euacuandi vim
habeat. Quum enim cibi nuper corrupti fuerint, atque
in eas inteſtini partes amandati, profectò clyſter eis ad-
mixtus poteſt ea quæ ibidem cohibentur educere. ſed
tamen omittendi huiuſmodi clyſteres ſunt, vtẽdúmque
iis qui flatus attenuant, & eorum quæ continentur con-
cretionem diffundunt. ſunt autem hi, Oleum ipſum ca-
lidum: aut ei incoquatur cuminum, aut fœniculum, aut
rutæ ſemen, quæ optima erit ſi montana fuerit. Bonus
etiã clyſter ex ruta viridi fit, ſed multi comam oleo de-
E coquunt, verùm decoctio rutæ vim perdit. Ita igitur pa-
rabitur: Vbi oleum valde ferbuerit, ab igni amoueto,
eíque adhuc feruenti rutæ comam iniicito. cõflacceſcit
enim in oleo, & in eo vires ſuas relinquit: atque ita hic
clyſter mirum in modum choleræ ſiccæ conducit.

Ad ileon (hoc eſt, tenuius inteſtinum) accommo-
dati clyſteres, Cap. XXV.

VOluulus poſt inflammationem aliquam fit, quæ ſuo
tumore tranſitus & meatus occupet: ſique maior &
perfectus tumor ſit, ne flatus quoque tranſeant prohi-
F bebit, & ne cibi excrementa deſcendant: ſi minor, tantũ-
modo difficilem exitum facit, ſed non penitus ſtercus
vetat excerni. Cæterùm inflammatio modò hanc mo-
dò illam inteſtini partem obſidet, quæ res facit vt tum
benè tum malè hiſce clyſteribus vtamur. Interdum e-
nim ſuperiores partes prope vẽtrem occupat: interdum
verò & ianitoris partem aliquam apprehendit: interdũ
in gracilibus inteſtinis inſidet: interdum colon obſidet:
quæ omnia ex his ſignis dignoſcentur: Si inflammatio
fiat ab iis partibus qua à vẽtriculo ad inteſtinum tranſ-
G itus patet, ventriculus ſtatim impleri mirum in modum
videtur, etiamſi perexiguum quid biberint aut come-
derint: multíque vomitus ex quauis occaſione contin-
gunt, & totum etiam corpus perturbatione & moleſtia
afficitur: ſi verò aliquod ex gracilibus inteſtinis inflam-
matio occuparit, in eo quoque caſu vomitus fiũt, ſed nõ
tamen ita multi. Vbi autem ſita hæc inteſtina ſint, nobis
prius diſſectio commonſtrauit, & potius in his videtur
dolor eſſe: verùm neque in his, neque in ſuperioribus
omnino prohibetur excretio. Quum enim in ſublimi-
H bus partibus ſit inflammatio, omnia (vt vt ſors feret) in-
ferius deſcendere properantia exitu non priuabuntur,
niſi aliquod aliud impedimẽtum (quale eſt cui voluuli
nomen eſt) contingat: & venter admodum fluit, quum
inflammatio ſuperiores partes exerceat, venæque infra

locum affectum quæ in mesenterio sunt, semper ad inferiorem intestini partem aliquid propellant. A idque est quod Hippocrates ileon inanem vocauit. Si verò inflammatio in colo sit, hæc consequētur, vomitus multi fiunt, & perturbatio eo tempore modum excedit, & dolore conficit eam partem vbi dissectio colum esse docuit: & trāsitus ciborum, & flatuum nunc penitus impediuntur, vel parum admodum dehiscunt, quatenus diminuta inflammatio suo tumore internam coli partem occupans, relinquit transeundi locum. Sunt igitur hæ notæ. At qui hoc morbo detinentur, non eis omnibus iniiciendi clysteres B sunt, sed iis quibus circa colon intestinum inflammatio est. Erunt autem vtiles ad hoc morbo laborantes, clysteres omnes quicunque ad sedandas inflammationes valent, qui sunt huiusmodi: oleum calidum per se, vel cui melicratum sit incoctum. Est & alius huic idoneus, qui ad hunc modum componitur: Cum oleo butyrum eliquatur, & ita moderatè calidum iniicitur: interdum etiam oleo & butyro lini seminis succus commiscetur. Alius huiusmodi: Hyssopum cum oleo colliquamus, & parum resinæ terebinthinæ admiscemus. C Alius. Cum oleo caput papaueris decoquitur, caput postea papaueris abiicitur, tum oleo butyrum miscetur: sed hunc clysterem non esse copiosum oportet, quoniam impleta in inflammationibus intestina contunduntur atque affliguntur.

Ad colicos, Cap. XXIX.

Colon à dextro ili incipiēs vsque ad eum locum pertingit in quo iecur est: inde demissum, & dextrum hypochondrium prætervectum, ad sinistrum venit eodem: vbi proximè ad splenem accessit, ad sinistrum ile vi D cissim pergit: cæterùm propè spinam infrà descendit. In ea igitur parte in qua locatum esse colon nouimus, dolores quidam & inflationes oboriuntur. hominibus ita affectis conueniunt clysteres tales quales in cholera sicca diximus

Ad renum vitia, Cap. XXX.

Renes & colon mutuò afficiuntur: & quemadmodū mutuis morbis corripiuntur, ita etiam remediis eisdem subleuantur. ex quo fit vt nephritici plerique iis clysteribus vti debeant quos colicis idoneos esse docui E mus: qui quidem sunt ii qui ad choleram siccam valere à nobis sunt dicti.

Ad vteri affectiones, Cap. XXXII.

Commune quippiam habent, & consensum morborum inter se colon & vterus, ita vt inflammationi vterum obsidenti, meritò conferant ea quæ in colon iniiciūtur. Ergo infundendum est calidum oleum, cui accedat anserina aut gallinacea pinguedo: aut butyrum cum oleo misceatur, aut hyssopum, aut lini seminis decoctum, aut aliquid aliud eorum quæ in ileo attulimus, F adiungemus.

Ad vesicæ morbos, Cap. XXXII.

Quoniam autem vesica vicina est intestino, & simul etiam connata est, & in morbi consensum cum eo adducitur, quādoque etiam aliquo ex iis clysteribus vti conuenit. Ergo vbi inflammatio vesicā vexet vtiles erūt clysteres quos ad ileum facere suprà memorauimus. Si vlcus in ea sit, eique adiuncta sit inflammatio, idem clyster erit idoneus: si inflammatio coniuncta non sit, clysteribus non est opus. G Vesicæ quoque talis quidam morbus accidit: vrinæ non paucæ à renibus in vesicam transmittuntur. Qui sic affecti sunt, atque hac calamitate circumuenti, foras pellere vrinas præ imbecillitate non possunt, sed ipsæ per sumen loco accommodato reperto exeunt. Ad hos faciunt clysteres qui constāt ex oleo in quo cyminū sit decoctum, quod calidum iniiciatur: in eodem incoquitur nō secus fœniculum & ruta: ad quod malum cætera quoque vrinam prouocantia faciunt. nam læuigando remittunt vesicam, & leuant, & promptiorem ad excretionem reddunt. H Si verò propter nimiam vrinæ copiam supprimatur vrina, clyster morsum aliquem inuehēs, & expultricē potētiam excitās, vesicam ad excretionem præparabit. Aloe pura hoc potest efficere, itémque cyclamini succus: omnino verò id quod iniicitur paucum esse debet, & cornu clysteris esse quambreuissimum, ne vlla clysteris portio debitas partes transgrediatur.

Ad lumbricos, qui helminthæ nominantur, Cap. XXXIII.

Helminthæ qui superioribus intestinis cōtinentur, accommodatis potionibus expellēdi sunt: eos verò qui ad colum sunt, per infernas partes educere possunt clysteres: qualis est qui oleum recipit, in quo absinthium, aut abrotonū, aut cuminum, aut mentha, aut lupini decoquantur: atque vbi satis decocta hæc fuerint, oleum per clysterem iniicitur.

Ad ascaridas.

Ad extremam intestini oram talis quidam morbus oritur: animalia quædam pusilla quæ à materia creantur, ascarides dicuntur. eis remedio sunt clysteres, tum ex acribus quidam, tum vnus etiam est qui ex cedriæ inunctione persanat. Porro clyster non debet esse recta perforatus, sed in latera, sic vt multa exigua foramina in orbem habeat. id etiam quod infunditur, non debet multum esse: ita enim partes debitas non excedet. Apta est huic morbo aqua ex cinere confecta, vtpote quæ præsentissimo sit remedio: eadem per clysterē iniicitur.

Qui clysteres vim habeant alendi eos qui alioqui non nutriuntur, Cap. XXXIIII.

Alia quoque calamitas quandoque contingit, ad quam tollēdam clysteribus est opus. nonnulli tam vehementer ab alimentis abhorrent vt periculum consequatur ne ob alimoniæ defectionem pereant: quibus clysteres ii sunt idonei qui alere corpus possunt, quales sunt hi, Ptisanæ aut tritici cremor, aut farinæ ablutio, aut alicæ cremor, aut res quæ sunt generis eiusdē. Debet autem cornu clysteris, si vsquam alibi, tum hoc loco esse quam longissimum: & manibus compellendus maxima vi clyster est, vt ad remotas supernásque partes, quā maximè conscendat.

Quibus clysteres iniiciantur quum minimè opus sit, Cap. XXXVI.

Plerique sunt qui nihil excernunt, excrementáque eorum in colon non perueniunt, sed suprà continentur: iis non iniiciendus clyster est, quandoquidem scire debemus, clysterem non longius quàm ad colon ascendere, neque educere quicquam posse eorum quæ superioribus intestinis continentur. Ergo superuacaneum est eo tempore clysteribus vti: sed in primis danda opera est vt excrementa in colon descendāt: ad quam rem conficiēdam, in primis vtrum tempus satis sit, an secus, spectandum est: & cum tempore etiam facilitas transitus, aut difficultas ciborum quibus homines vescūtur. nam alia citius, alia tardius deorsum descendunt: præterea habenda quoque ratio est naturæ eius quum non ægrotaret. Si enim aluus suapte natura facilè fluebat, citius excremēta subducētur: si verò difficulter, tardius. Quinetiam si manum admouerimus, eius repletionem perspicuò inueniemus, si modò infrà peruenerunt fæces: si non infrà pulsæ sunt, ea parte locus inanis apparebit. ad hæc in lumbis quoque grauitas est, si extremum intestinum sit repletum: sed & flatus eo tempore stercoris fœtorem redolentes, excrementa infrà peruenisse nobis declarabunt.

Quibus clysteres non iniiciuntur, quum tamen opus sit, Cap. XXXVI.

Secessum alui quendam περιρροῦν (*hoc est, circumfluxum*) Hippocrates nominat. Fluxus tenuis is est, & fæcibus non commixtus, & partim per se prodit, partim cum duris cibi excrementis quæ in egestionem delabuntur, quibus tamen admixtus non est. Si igitur quæ à cibis intercidunt, foras egerantur, nihil opus est clysteri: si verò ea non excernantur, hicque circumfluxus solus exeat, tunc medici quamplures clysterem perhorrescūt: verùm qui prudens est & sapiens, eo vtitur: hic enim tenuis fluxus aut nihil aut certè parum, non mediocrem molestiam afferet. Signum autem humectatæ alui hoc tenui fluxu, vt ciborum excrementa non secedant, pri-

mum eſt,vt quum prius ſeceſſio non eſſet cohibita, nūc nullo modo fæces excernantur: deinde verò tangenti, colon impletum eſſe manus ſignificabit.

De figura eius cui clyſter iniicitur,

Cap. XXXVII.

AEgrotus reſupinatus eſſe debet,tum contegendus: ac ne cauitas appareat,ſtragula admouenda ſunt,vt corpus contingant: ſintque aut veſtes attritæ,aut linteorum partes, aut talia quædam: calida etiam ſint, ne ſuo frigore homini horrorem incutiant: tum crura contrahantur. qui ſitus mihi videtur cōuenire: nam ſublimem extra lumbum attollere incōmodum eſt. Perinde enim eſt acſi corpori inanimato clyſterem indas. Quandoque etiam in latus æger vertendus eſt: nam ſi veſica inflammata ſit,in coxendice fit ſuppuratio, aut gibbus redditur: atque ita pondus aut tumor impedit aut clyſteris ingreſſum aut exitum excrementorum. Oportet ergo facere vt in alterutram partem deorſum tumor vergatur, ſi abſque impedimento perficere cuncta velimus. Interim dum clyſter imponitur, ægroto imperandum eſt vt neque clamet, neque reſpirationem contrahens, ſurſum imum ventrem retrahat, ſed ſimpliciter iacentem conari vt ſimpliciſſimè reſpiret: qua ratione nemo iniectioni clyſteris repugnabit. Vbi verò ceſſat is qui medicinā adhibuit,plerique iubēt vt homo ſeſe huc atque illuc circumuoluat:ego verò id fieri prohibeo.

Quot modis clyſteres voto non reſpondeant, ex Mneſithei commentariis,

Cap. XXXVIII.

CLyſterum fruſtrationes tribus fieri modis conſueuerunt, vel quum quis clyſterem non recipit, vel quū eum non cōtinet, vel eum emittere nō poteſt. Hæ cauſæ fiunt partim à corporibus & morbis, partim quòd malè clyſteribus vtantur. Quòd ergo clyſter non recipiatur impediēte morbo, cauſæ quædam huiuſmodi: vt quum inflammatio partes ani internas exerceat,& tumor excitatus ſit, vt humor expreſſus lōgius progredi non queat tumore impediēte, & contrà agente: itémque flatus eodem loco contentus id ipſum efficiet,quum ſcilicet neque ſecedit ipſe,neque humoribus ingredientibus trāſitum concedit. Medicorum errores ſub tempore conſtituuntur,vt quum in durum ſeceſſum incidunt,nō obſeruant clyſteris fiſtulam, ſed ab ipſo ſeceſſu impediti,vi impellunt, & fiſtulam in ſtercus coniiciunt: ex quo fit vt eius foramen ab iis quæ obſiſtunt obturatū,non poſſit prorſum clyſterem emittere. Idem eueniet ſi non rectè fiſtulā impoſuerint, ſed in aliquod latus inclinarint: ſiquidē cutis foramē obſtruit. Huic ſimile quippiā contingit quū plena lotii veſica eſt,& reſupinatis clyſterem indentes,veſicæ grauitatem & pondus ad inteſtinum retrahant. ita enim fiſtula occluſa vim clyſteris antè progredi non ſinit. Ex quo fit vt ægroti clyſteres his modis non recipiant. Continere autem eos non poſſunt, cauſa aliqua circa anum naturam irritante: propter verò medicorum errores, is etiam error qui tempori attribuitur,contingit,quum acrem admodum clyſterem faciunt. Ergo cur clyſteres non contineantur, has cauſas afferre quiſpiam poterit. Quamobrem autem is qui clyſterem accepit,emittere non poſſit, cauſam aliquis, & præcipuè in affectionibus tenuioris inteſtini,in morbū retulerit, quum plerunque in inteſtinis ſit, plerunque verò in loco qui inter ventrem interiectus eſt & cutim, quæ totam naturam internorum articulorum in orbem complectitur. Quum igitur compreſſis inteſtinis ab illo ambitu orbiculato ſpiritus ſuprà firmetur & incumbat,ſi conetur quiſpiam eo tempore clyſterem eò vi adigere,flatus eum foras prodire amplius non ſinit. comprimit enim extrinſecus inteſtinum conſtringens. Medici verò vehemēter errant qui res acres iniiciunt. Quū enim locus cōtinens exacerbationē, nullius cupiditatis deſidendi vim habeat,continet: præterea ſiquis clyſterē vi comprimens, faciat vt ſuprà magis conſcendat, eum ad ſuperiorem inteſtinorum inuolutionem propellet,& clyſteri non parabit viam, vt retro poſſit cedere atque exire: nam morſu excitato,locus ſtatim intumeſcit,& flatus conuoluit, qui ne exitus pateat impedimento ſunt. Eſt autem hoc plurimorū commune erratum, quia exiſtimant ſimulatque clyſter iniici incipiat, ſi quamprimùm eum intrò expreſſerint, ſe hominem facillimè liberaturos: ſed minimè verùm hoc eſt: nā ſi citò introeat, citóque exeat clyſter,ſeceſſus exuſtus nō ſtatim perſpergitur & humectatur. Siquis enim mollire ſeceſſū velit, totúſque clyſter iniectus diutius contineatur, venter à plenitudine diſtendetur & dolebit. Quamobrem paulatim iniici clyſter debet: etenim ſenſus non ita moleſtia afficietur,& ea pars clyſteris quæ primùm ingreſſa fuerit,paulatim fæces humectabit: ſi verò tot[9] ingrediatur, non omne tempus à primo vſque ad extremum dabitur inſperſioni eorum quæ intuscontinentur. Ex quo fit vt nihil vetet, quum totus clyſter fuerit expreſſus, quin ſtatim excitationem ad ſedem moliatur: nec multo tempore venter ob clyſteris copiā intumeſcat, neque ad excretionem fæces adhuc ſiccæ excitentur. Iam verò qui clyſterem imponit,debet ſemper inanem clyſteris partē conuoluere. eſt enim hoc valde accommodatum, quia ſæpe nos præterit,clyſterem ex ventre in ipſum vas clyſteris recurrere,niſi continenter exprimatur.

Ex Rufo,de glandibus,

Cap. XXXIX.

COnſequens eſt vt de glandibus dicamus: iis enim ſæpe vtimur vt fæces excernantur, & præſertim in iis qui clyſteres non admittūt, itémque in pueris & mulieribus: quandoque etiam in is qui ſtomachū auerſum habent, aut quibus caput obſtructum eſt, aut in quibus partes à clyſteribus facilè irritantur, aut in quibus detinetur id quod iniectum fuerit, vt memoria atque irritatio excretionis ſuggeratur. Sæpe etiā purgādi cauſa glādes imponuntur, quandoque deriuandi gratia, vt in febribus quibuſdam acutis & diuturnis, in angina, & cæteris ſuffocationibus: itémque in doloribus capitis, lippitudinibus, vertiginibus quæ cōtinenter contingunt, & tenebricoſis perturbationibus, eis vtimur: & vt reliquias inflationis & reſolutionis excutiamus: & auxilii etiam cauſa adhibentur, vt mulieres faciunt quum menſtruæ purgationes incipiūt apparere: & quæ iam trimeſtres fœtus in vtero geſtant, quos glandibus mirum in modum mordētibus corrumpunt. Vtuntur etiam ii qui valde mordacem glandem prius indiderunt, & quos crebra deſidendi cupiditas exercet: quibus itidem hæmorrhoides procidunt, accommodatæ ſunt, & conueniunt doloribus hypochōdriorum in febribus obortis, & quibus ſuſpicio eſt ne in ſomni propenſionem cadāt. Cæterùm glandulæ cōficiuntur ex ſale toſto & melle: & ex melle ipſo per ſe concocto ad cōſiſtentiam, cui etiam admixtum ſit abſinthium. Huiuſmodi autem cōmodè ad ſtomachi ſubuerſionem vtemur, & ad helminthas: quam ad rem hyſſopum quoque & tragoriganum,& lupinos melli cocto admiſcebimus, hæcque robuſtioribus ventriculis conueniunt. Fiunt etiamnum ex reſina terebinthina & nitro,& quandoque ex grano Gnidio, cuius moderata ſit portio: ſed quia morſus excitantur, idcirco partes oleo moderato vnguntur: quandoque autem modicum pyrethri,aut piperis,aut ſinapis reſinæ miſcebimus, eáque glandula paralyticis, & flatibus quos perfrictio exciuit,cōueniet. Centaurium verò pici & cerato additur,& inditum & aſſumptum ad pudēdi reſolutionem vtiliter adhibetur. Infantibus verò grumus ſalis inditur per ſe oleo perfuſus. menſura eſt, vt nucleo ſit ſimilis. Et agetharium detracto cortice. quæ etiam teri poſſunt & excipi, vt pari modo quiſpiam eis vtatur. Bitumen verò & reſina cum exiguo panace & hyſſopo cōpoſita,conueniunt iis qui craſſos humores colligunt,& quorum refrigeratæ ſunt partes, & qui lumbricos aſcaridas gignunt,& colis reſolutionibus,& menſtruis purgationibus ſuppreſſis,& item duritiæ, & diuturnis refrigerationibus. Ficus etiam cūm nitro miſcentur, & vua paſſa abiectis acinis,adiecto nitro & cymino. Ex his quædam nucleo,quædam collyriis ſimilia infunduntur, & quædam per ſe imponuntur, quædam lana molli excepta induntur,lana prominente, vt facilius euellantur.

quod præcipuè in iis quæ acria sunt,& anum facilè cōmordent,obseruatur.

De inunctionibus, Cap. XL.

IIs quæ inunguntur,vtimur in corporibus quæ nimis adstricta sunt,quæque partes delicatiores & imbecilliores habent,sed trahendum est vehementius. Vsu verò ad hoc probata sunt hæc,cyclamini succus aqua aut hydromelite resolutus,fel taurinum, elaterium,granum gnidium, vua taminia: hæcque terenda & melle excipienda sunt, itémque colocynthidos decoctū quæ melicrato incoquatur, cuíque fel taurinum accedat. Cæterùm in omnibus acribus admouendis prius fouēdæ partes sunt, & oleo prius inungendæ: deinde insidendum in fœnigræci & maluæ decocto,sedem eo feruore intēdendo simul,& foras propellendo:quæ si plus excedat, portulacæ succo & oui inunctione vtemur, & melilotum melicrato incoctum superdabimus: vitellos quoque ouorum elixos, & cerata ex myrto facta imponemus. Ex omnibus autem glandulis ad morbos diuturnos efficacioribus vtendum est: & in quibusdam bonis corporis habitibus,quū febribus inordinatis nō iactantur,idem obseruandum: simplicioribus verò vtendum in delicatioribus,& febribus acutis,vt fæces deiiciātur: tempus verò horum administrandorum idem est atque id quod clysteribus est præscriptum. Atque hæc quidē sunt quæ de clysteribus déque glandulis tradenda esse existimauimus.

Ex Diocle, quæ ventrem soluant, Cap. XLI.

MErcurialis & vitis tum per se,tū cum betis & brassica incoctæ, & vnà cum cibis assumptæ, aut cum pulte in sorbitione datæ,deiectionē abundè cient. Cnicus multis modis apparatus,idem facit: nam vel succus ex eo exprimitur,& potui datur,ísque ante cibum melle aut vino dulci temperatus,aluum subducere consueuit. fit ex eodem sorbitio ad eandem rem valens: in maza quoque coniectus idem præstat. Sed & obsonia in eo coquūtur. Eodem vti poterit quispiam si siccet,& modicè contundat, & cribro traiiciat: tum iterum tundat cum melle,& ad ceræ formam nō admodum duram redigat, & ex ea ante cœnam capiat quantum caricæ mediocris magnitudinem compleat,aut paulo maius aut minus,vt ei qui vtitur conferre videatur. Fiet autem vehementior si cnicus crudus frangatur,& pars interna eximatur, conteratúrque, & melle excepta eodem modo, minus tamē quàm quum frigitur,sumatur. Nihilo verò minus absque molestia soluit aluum fluor qui ex sycaminis prodit,ex melicrato sumptus,itémque cibis inspersus & commixtus. Ex consuetis verò terebinthina resina præstat omnibus:ea verò vt est paulo maiore mēsura quàm sit faba Ægyptia,post cœnam capienda est,aut in poculum coniicienda,addendúmque mellis nō minus quàm triplum,& duobus aquæ calidæ cyathis diffundenda, & ita bibenda.

Ex Dieuche, quæ leuiter per infernas partes purgent, Cap. XLII.

MArina aqua decocta, & sub dio detenta potatur, in primis quidem cum pari aquæ dulcis portione: tum vbi subducit,duæ aquæ dulcis partes vni parti marinæ adduntur,ídque vsquedum satis purgatum esse videatur. Hoc etiam facere solent: brassicam læuigant exprimúntque,& cnicum contusum inspergunt,& in vase fictili ad solem ponunt donec crassitudinem nanciscatur,tum remouent. Dant verò huius drachmas duas ieiunis ex melicrato,& leuiter aluum subducit. Lenticularum quoque decoctum cum modico salis purgat. Iam verò vuæ passæ satiuæ decoctum sub diuo detentū purgat,ac simile quippiam facit salis acetabulum cum pari mellis portione,& aceti heminis duabus,sub dio positum, & postea temperatum aqua datum: magis verò aluum soluunt allia in melicrato elixa, & resina nitro excepta,& ante cœnam data:& betæ & cæpæ in melicrato decoctæ:& catapotia ex nitro,pipere,resina, confecta: & brassica, siquis ea decocta cum nitro vescatur, & iusculum absorbeat:aut folia actes cum beta decocta idē præstabunt.

Ex Lyco, aluum subducentia, Cap. XLIII.

STyracis,scammoniæ,vtriusque pares portiones:conficitur ad hunc modum, Styrax valde admodum in mortario teritur vt moliri queat, eique scāmonia adiicitur, & globuli ad fabæ magnitudinem cōformantur.

Aliud. Scāmonia cum sale candidissimo permultum læuigatur, tum in plumbea pyxide decoquitur. Ratio verò decoquendi est huiusmodi, Pyxis plumbea duplex est: eius operculum habere debet aut foramen aut fistulam: per eam viam scammonea cum sale trita inditur, ídque vas in olla quæ lomento fabarum plena sit, insidet. Coquitur autem lomentum fabarum quod pyxida continet,posca affusa,non autem aqua. Vbi lomentum coctum fuerit,etiam satis cocta erit scammonia. Quum hoc factum fuerit,medicamentum ipsum sinendum est vt in pyxide refrigeretur:id postea iterum læuigabis vel per se,vel piperis albi tantum addens quantum satis sit ad medicamentum rite condiendum. atque ita parata scammonea neque ori neque stomacho insuauis erit, & & nihilo secius purgabit.

Galeni Picra, Cap. XLIIII.

ALoēs drachmæ centum, spicæ nardi, xylobalsami, mastiches, asari, croci,cinnamomi,singulorū drachmæ sex. Ego verò aloes drachmis X C. croci drachmas quinque impono, atque ita vtor. Præterea ad aluum subducendam,aloen non lotam accommodatiorem esse scire debemus, eámque lotam magnam medicamētosæ facultatis vim amittere: quam etiam febricitantibus dare quispiam audeat,si non vehemēs, sed admodū debilis febris sit. Multi verò etiam medicamentum ex aloe non lota febricitātibus dederunt, ac deinde quum nihil manifestè læsissent,in aliis maximam noxam sunt experti: infestissima enim aloe etiam lota est iis qui citra vitiatos humores calida & sicca intemperie laborāt: proximè ad hos accedūt qui siccam intemperiē, etiamsi cum frigore coniūcta sit,cōtraxerunt. Ad summam,qui ex sola qualitate particulam aliquam læsam habēt, ab aloe offenduntur. Intemperies enim quæ in humoribus sunt,medicamentis eos euacuantibus indigent: quæ verò absque his consistunt, in tabem penitus ex vsu huius medicamenti quod ex aloe constat,deueniunt. Vbi ergo vitiatus humor ventriculi tunicas irrigat, ita vt nauseæ symptomata magis aut minus consequantur, picra ex aloe vtilis est,eum humorem euacuans. inest enim aloæ purgandi vis,sed non valida,sed tāta vt quæ in ventre sunt, quæ etiam contingit, purgare possit:si verò aliquādo copiosius exhibeatur,vsque ad loca iecoris conscendit. Non est tamen medicamentū quod totum corpus purget: verùm biliosarum ventriculi affectionum optimum medicamētum est,adeò vt vno die sæpe multos qui stomachici existimantur, persanet. In iis autem qui tardè concoquuntur, non omnibus par est picram dare, sed iis solùm quibus id à succis vitiatis excitatur: & eo magis etiā si tenues illi biliosique fuerint. Quandam etiam facilitatem afferet iis qui humida intemperie citra humores laborant, quæ partem affectam ita irriget,vt non secus quàm nerui colligantes in articulis relaxatis, exoluatur atque laxetur. Quibus verò bilis in ventriculo, & præsertim imis eius tunicis continetur, accommodatius inuenire medicamentum nullum poteris. iis verò qui inflammatione aliqua vexantur, non absolutè omnibus temporibus inflammationis datur, sed vbi ea concocta fuerit,& declinet: nam & concocta medicanda esse, præclarè censuit Hippocrates. Rectè autem quis hoc medicamentum tardè concoquētibus, bilimque vomentibus,aut quibus alia quadam fluctione stomachus teneatur, dabit, si aquæ cyathis quatuor mixtum dederit,veritus ne mel stomachi subuersionem quæ fieri consueuit,excitet. Sed in declinatione internarum inflammationum rectè ex hydromelite propinabitur, quemadmodum etiam præbetur iis quibus ciere vrinam, aut purgationes mēstruas prouocare oporteat. Sæpe autem hoc medicamentum dare consueui iis qui

suffusorũ symptomata ex stomachi affectione patiũtur, & iis qui aluo adstricta laborant, & mulieribus quæ non probè(sicut dixi)purgantur:in quibus maiorem efficaciã habet, vbi aloës drachmæ LXXX, & croci sex fuerint. Præstat etiam pro asaro carpesium coniicere: quanquã etiam vtrisque adhibitis aliquando medicamentum con feci. Datur ad summum huius medicamenti drachma vna cum aquæ cyathis tribus.

Purgans medicamentum ex cydonio.

Scalpendum est cydonium circa semen, deinde euacuatum scammonia implendum, tum crusta circumplectẽdum & assandum, postremò dandum vt comedatur: atque ita aluus subducitur; & stomachus minimè subuertitur.

Catapotia ex aloë.

Colocynthidos pars vna, scammoneæ & aloës, singulorum partes duæ, succi absinthii pars vna.

Philumeni purgans medicamentum ad oculos diuturna fluxione oppressos.

Cap. XLV.

MArrubii, agarici, chamædryos, colocynthidos medullæ, stœchadis, singulorum pondo decem: opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum quinque, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, singulorum quatuor: sicca terẽda simul sunt omnia, & per cribrum traiicienda: opopanacẽ verò sagapenúmque & myrrham confracta in pila macerare in melle oportet. his postea læuigatis sicca addenda, & ita cõterenda, & sic confecta vitreo vase excipienda: sique mel desit, affundendũ erit. Hoc medicamentũ mirabile est, propriè in morbis capitis diuturnis: quamobrem oculorum quoque affectionibus accommodatissimum esse vsu compertum est: ventrem enim mediocriter soluit. Si verò sub vtendi tẽpus obolos quatuor aut sex scammoneæ capiat, efficacius purgabit: reuellit nanque à capite omnia, & ferme etiã nimis: & quod à naturali corporis habitu alienũ inuenit, secernit, & foras pellit, vt recentiora ab eo reddita corpora, & constitutiones & actiones suas non ita multo post purgationem acquirant. summa eius potio drachmas duas continet, cum melicrati cyathis quinque præter scammoniam, quæ adiungitur. ac quibusdam quidem medicamentum ipsum, idque vna eius potione, pristinam partium valetudinem potuit restituere: non tamen nuda puráque purgatione naturalem affectionem, & hilaritatem ratione distributionis gignere atque restituere existimetur. quibusdam autem id effecit tum secunda, tum verò etiam tertia potione: in aliis verò ita præparat corpora, vt auxilium à metasyncriticis sint perceptura.

Archigenis purgantia medicamenta febricitantium, Cap. XLVI.

INn febribus bonorum morum, hoc est, in quibus vires corporis subsunt, sed tẽpus breue est, detractio cõfertim facienda est, vt morbi continuitas intercidatur. ergo in tẽperatis vtendũ est venæ sectione, idque potius in calidioribus quàm humidiorib⁹ est faciendũ. Si verò humor sit abũdãtior, tũc materia vtilius purgatione diminuitur, siq; purges, nõ statim scãmonea aut aliquo violento medicamento, sed placido id facies. primùm enim quæ imponũtur, quæque illinũtur, si ex violenta materia cõstent, quum per distributionem & transmissionẽ agãt, languida reddũtur. Equidẽ cataplasmate in dieispatio vti consueui, quod hypochondrio superdarem, ita latum vt vsque ad vmbilicum pertineret. Quãdoque etiam loliaceæ farinæ partes tres vni parti cneori admixtas melle decoquens, totum ventrẽ cõprehendo, aut tithymali liquore oblino, aut cyclamini succum pari pondere, dimidio elaterii miscens, & liquido cyclamini succo resolnẽs vnà cum modico mellis, ne nimis exiccata reddantur friabilia, glandulas cõficio: quæ vbi cyclamini succum accepit, atque in muria præmaduerit, impono, aut aliquid aliud generis eiusdem. Tum ex iis quæ sumũtur, satis fuit mercurialis succus trium heminarum mẽsura, cui sal inditus fuisset, aut serum lactis eodem modo. Sine molestia verò

A hoc omni ætati est accommodatum: Polypodii partes duæ, cneori, salis, nitri, singulorũ pars vna, cnici pars vna. dantur iis qui viribus integris sunt, drachmæ tres: melle autem imbuitur instar placentæ, aut in hydromelite inspergitur. Ipse quoque cnicus per se eodem pondere, aut ad summum holcarũ quatuor, datus, satis egregiè mouet: siquidem febribus antè dictis accõmodatissimus is quoque est, & placẽta itidem quam diximus. Clyster verò ex mercurialis & colocynthidis decocto est vtilis, si modò non solas fæces, sed etiam aliud quippiam desuper edu-
B cere in animo habemus. Quemadmodum igitur in his febribus hæc dantur non tanquam cibi, quum cibi perfectam purgationem recipiant: ita ego alimẽtorum loco pultem ex colocynthide dare consueui. XXIIII. globulos qui ponticæ nucis magnitudinem compleant, deglutiat vnà cum cibis ille qui curatur: tũ os colluat, & aquæ calidæ cyathos ternos sorbeat, & quieti se tradat, purgationẽ expectãs. Est hæc præstãtissima purgatio, febri quoq; non graui: educit autẽ biles aqueas & crassas. postea verò multos fuisse curatos vidimus, multos verò parũ ab accessio-
C nibus vexatos, balnei vsu fuisse integræ valetudini restitutos. Quibusdã verò bis dari hoc medicamentũ necesse fuit, quibus globuli ex eodem temperamento fuerunt dati: & tempus secundæ euacuationis est status febrium, quæ bonorum morum dicuntur: quumque lassitudines, capitis dolores, grauitates, imbecillitates, feruidæ in coxendice affectiones, & labor vrgent, tunc præstantissimum medicamentum est quod ad hunc paratur modum: Duæ colocynthides capiuntur, excauantur, oleum eis infunditur. per noctem ibi moratur, in ollam nouã reii-
D citur, aqua pari portione additur: confractæ colocinthides incoquuntur, expressæ abiiciuntur, succus in aliam ollam transfunditur, fuligo abstergetur, puls decoquitur: vbi rite se habeat, nigri veratri & scammoniæ leuis semiholca, si mite velis medicamentum: si intentum, holca imponitur. his omnibus in ramenta diductis, orbes fiunt.

Hiera Rufi, quæ ex colocynthide conficitur: ex libro, qui est de morbis qui articulis contingunt, Cap. XLVII.

E HÆc primùm ad dolorem lateris inuenta, postea ad alia mala valde vtilis visa est: labores enim non diutius producit, neque nimis acutè purgat. datur ex melicrato aut oxymelite. imponitur autem succo ptisanæ diluto & melle condito. dantur ad summum drachmæ tres: minimum verò vna, in quibus pauca euacuatione opus esse videatur. Facit etiam ad dolores articulorum, eámque dare sæpe oportet, & in ea confidere: quippe quæ sem per id quod decet efficiat: purgat enim neque acriter, neque confertim, neque aliunde magis quàm à morbo.
F Mensura in his satis est drach. IIII. in melicrato aqua: sal verò admiscendus, quia facilius ita pertransit. Eius talis est confectio: Colocynthidis interioris drachmæ duæ: agarici, chamædryos, singulorum drachmæ decem: opopanacis, sagapeni, singulorum drach. octo: petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum drach. V. cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, croci, polii, singulorum drachmæ quatuor: mellis quod satis sit ad hæc omnia assumenda.

Purgans medicamentum, quod sordes ventris
G accommodatè deducit, & simul thoracem & caput subleuat. idque ad Iustum authorem refertur.

Habet hoc medicamẽtum interioris colocynthidis Ægyptiæ denarios duos & triginta, marrubii, chamædryos, stœchados, singulorum denarios XIIII. gentianæ, agarici, singulorum XII. bdellii, spicæ nardi, croci, cinnamomi, singulorum VIII. casiæ, floris, iũci odorati, piperis albi, longique, scillæ tostæ, singulorum VI. radicis cẽtaurii, IIII. omnia trita bdellio resolutio, panacis decocto,
H & melli cocto commiscentur, & ex ipso medicamento fabæ magnitudo ante cibos sumitur.

Aluum soluentia.

Liquaminis zingiberis denarios duos: piperis longi, scammoniæ, liquoris cyrenaici, singulorum denarium

vnum: aceti, gari, vtriusque cyathum: contere, in vnum redigito, datóque cum lactucis vnum, si soluere aluũ vis: duos, si purgare. Aliud. Zingiberis, scammonii, singulorũ vnc.I. salis scrup. IIII. aceti, gari, singulorũ cyathus.

Granula salubria, stomacho idonea, ventrem subducentia, & præsertim in typis.

Aloës scrup. II. succi absinthii scrup. II. Scillam fermento oblitam torrebis, ita vt coquatur: inde educito, & villis abiectis ponderato, & in mortarium coniectam valenter tundito, absinthii succum affundendo, & aloëm tritam inspergẽdo: simúlque omnia commisceto atque excipito, & molliẽdo, in vnum corpus redigito. facto hoc fermento, extrahe & repone, factis tamen prius granulis ad ciceris magnitudinem, dato iis qui ex longo morbo difficulter vires resumunt, si per typos ægrotent, grana VII. aut XI. aut XIII. aut XV. deinceps per dies V. aut VII. aut IX. Si autem pituitam ab eis duci velis, aut efficaciora fieri, adde toti fermento euphorbii denarium vnum.

Purgans, quod placentula dicitur.

Similæ drach. vnam, coni drach. IIII. piperis drach. II. scammoneæ drach. III. excipe melle Attico. dantur summum drach. II. Vtere etiam ad arquatos.

Pastillus purgans.

Scammoneæ drach. IIII. euphorbii, piperis, singulorũ, tantundem: pholii drach. I. mellis lib. I. vncia datur.

Oliuæ purgantes.

Gummi vnc. I. palmularum conculcatarum abiectis ossibus lib. I. mellis tantundem, piperis scrup. IIII. amii tantundem, cymini denarii IIII. anisi tantundem, aceti sextarium, oliuarum muria confectarum sine ossibus lib. I. palmulas cum melle & gummi contere in pila tamaricea: gummi verò aceto prius macera: vbi probè fuit læuigatum, cætera omnia contusa indito, & simul læuigato, & aceto infuso in vnum omnia fermẽti instar adigito: tum maceratas, & dulcedinem in aqua dulci nactas oliuas valde exprimito & imponito. dato liquoris cochlearia quinque, oliuas tres, si is qui sumit, bene concoquat, & præcedenti die non multa sumpserit. ego verò scammoneæ denarios quatuor addo.

Aluum subducens.

Piperis vnc. I. cumini vnc. I. zingiberis vnc. I. foliorum rutæ scrup. IIII. epithymi drach. III. polypodii drach. III. cnici vnc. I. mellis quod satis est.

Alia placentula.

Cnici albi fricti & desquamati libra vna, mellis cyathi tres, anisi drach. carnis caricarum XXX. dãtur ante cœnam factis partibus ad regiæ nucis magnitudinem, dantúrque duæ aut tres. Alia. Scammoneæ vnc. aloës drach. IIII. euphorbii tantundem. aqua excipiuntur, granáque erui instar conformantur. Ex his VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut XV. aut XVII. aut XIX. aut XXI. dato.

Medicamentum ad colicos, purgans.

Euphorbii, aut iridis, petroselini, cyperi pares portiones.

Symbiotarium.

Scammoneæ vnc. II. piperis, zingiberis, salis, petroselini, singulorum vnc. IIII.

Purgans medicamentum eos qui elephantiasi detinentur.

Colocynthidem pulchram bonámque capito, facitóque vt diem & noctem in oleo madescat: deinde oleum effunde, & in noua ollula colocynthida cum aqua decoque, vsquedum flaccescẽs reddatur. tantum postea similæ adiice quantum excipere aqua possit. qúumque fuerit facta decoctio, adde ellebori nigri drachmam vnam & mediam, scammoneæ drachmã vnam, & surculo anethino agita, & confice orbes instar lupinorum aut auellanæ, datóque deglutiendos.

Hiera Iusti.

Colocynthidis interioris denarii XXIIII. stœchados, chamædryos, piperis albi, piperis nigri, agarici, veratri nigri, scammoneæ, singulorum denarii XIII. ammoniaci, thymi, croci, euphorbii, singulorum denarii VIII. myrrhæ denarii IIII. scillæ tostæ denarii XVI. aliqui addũt casiæ denarios IIII. & spicæ nardi denarios VIII. mellis quod satis sit.

Epithema vomitum ciens.

Veratri albi denarii VIII. piperis denarii quatuor, fellis taurini quantum ad excipiendum satis sit: admoueto.

Medicamentum quod odoratui admotum per aluum purgat.

Fellis terrestris echini, melanthii, aut nitri, vtriusque denarii CI. succi thapsiæ denarii IIII. grani Gnidii denarii III. elaterii denarius. læuigantur instar cerati, oleo sicyonio aut cyprino admisto, fiúntque orbes vnius denarii. horum vnum odorabitur is qui purgandus est si bene concoxit. hoc autem admodum debilitabit, sed aliquo vnguento odorato vires postea recreabuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber nonus.

De aere, ex Galeno, Cap. I.

OPtimus aer est is qui prorsus sit purus: talis est qui neque stagnorum, neque paludum halitu sit perturbatus, neque ex profundo aliquo specu perniciosam auram exhalante sit infectus, qualis est Sardibus & Hierapoli. Improbatur etiã qui ex cloaca magnam aliquam vrbem aut numerosum exercitum expurgante vitium contraxit. Malus etiam est is qui ex animalium aut olerum putredine, & fimo coinquinetur: quíque ob stagnum vel flumen vicinum nebulosus est: quemadmodum etiam celsis vndique montibus cauo loco inclusus perflatum nullum recipit. Suffocans enim is est & putris, similis nimirum ei qui in domibus quibusdã clausus est, in quibus ob putredinẽ, & quia non perflãtur, plurimus situs aceruatur. Huiusmodi autẽ aeres, omnibus ætatibus sunt noxii, velut qui prorsus est purus, omnibus ætatibus est vtilis. Differentia verò aeris quæ ex calore, frigore, siccitate, atque humiditate existit, non eodem modo in omnibus hominibus affecta est, sed corporibus quæ optimo temperamento sunt, etiam aer optimè temperatus est saluberrimus. in quibus verò aliqua exuperans qualitas dominatur, iis vtilissimus est aer qui ei qualitati maximè contrarius est, frigidus calidæ, calidus frigidæ, humidiori siccus: sicciori verò quàm par est, tanto humidior quanto siccitas modum excedit.

De anni temporibus, Cap. II.

HYemem humidam esse & frigidam dicimus, non quòd aliorũ temporũ humidissima frigidissimáque sit, sed quia id ei aliter contingit. quũ enim in ea humiditas siccitatẽ superet, frigiditásque caliditatẽ, ideo fit vt humida frigidáque dicatur: eodémque modo æstas, quia in ea minor est humiditas quàm siccitas, & minor frigiditas quàm caliditas, idcirco calida & sicca esse dicitur. Enimuero æquum est vt singula tempora ex propria natura atque sua examinata, aut calida, aut frigida, aut humida, aut sicca nominentur. id verò quod in exquisitè medio omnium excessuum est, deprehenditur. nam quẽadmodum in hyeme frigus superat calorem, & in æstate superatur: ita in eis quædã est siccitatis atq; humiditatis

æquâ portio, quæ neque vt in æſtate ſiccitas, neque vt in hyeme humiditas dominetur. Autumni eſt eadem ratio, nihilque in eo eſt extremum. Excellit autem in eo ſiccitas: verùm in caliditatis & frigiditatis differẽtiâ mixtus ex vtriſque eſt: eique aliud accedit malum, temperaturæ inæqualitas, quæ autumnum maximè morboſũ facit: nam meridie multo calidius eſt quàm ſit mane & veſperi. Quamobrem qui quatuor temperamentorum coniugationes in quatuor anni tempora diſtribuere ſtuduerunt, ſciant ſe non ſolùm veri malè attribuiſſe humidum calidúmque temperamentum, ſed etiam autumno frigidum & ſiccũ: ego verò tantum abeſt vt aut ver calidum & humidum pronunciem, aut ſiquid tẽperatum ſit, id calidum & humidum eſſe concedam iis qui ita afferant, vt quod planè contrarium eſt, id affirmem, omnium aeris nos ambientis temperamentorum peſſimum eſſe id quod humidum & calidum eſt, quod quidem in anni temporibus neutiquam comperies: at in morboſo & peſtilenti aeris ſtatu quandoque incidit, in quo ſtatu omnia apta ſunt vt computreſcant. Quum verò tempora ſibiipſis conueniens temperamentum ſeruarint, ver inter ea ſaluberrimum erit. Acutiſſimos verò morbos, & ad aliorum anni temporum comparationem maximè mortiferos autumnus afferet. Quùmque ver ſit temperatiſſimum, autumnus eſt malus: ſiquidẽ vno & eodem die modò frigore, modò calore nos afficit: ipſéque æſtatem excipit, in qua multis affati ſunt humores, quibuſdam etiam vires debilitatæ fuerunt. Sed non ſolùm hoc nomine malus eſt autumnus, ſed quia humores primùm ad cutim mouebãtur, autumno verò in profundum ab aeris ambientis frigore compelluntur: atque hæc quidem ſunt omnium hominum communia. Qui verò minus rectam victus rationem ſequuntur, iis id malum etiam accedit, vt qui ſe fructibus largiter impleuerint, ſuccorum malitia impleatur: ex quo conſequitur, vt morbi qui æſtati ſunt proprii, periculũ quodam omnino moueãt, quandoquidem eo tempore profunda corporis pars expurgatur, & à partibus principem locum tenentibus ad cutim ſucci vitioſi perueniunt: ergo lepræ, vitiligines, lichenes, vlcerationes quædam, puſtulæ multæ exoriuntur. Alio verò modo profunda corporis pars per phymata & dolores articulorũ expurgatur, quum praui ſucci in principes partes cõmigrent. Fiunt etiam ſanguinis fluxiones quæ plenitudinem & ſuccorum malitiam euacuant, & morbos qui ab ea gignuntur reſoluunt. Si verò tempus vernum corpus alicuius bonis ſuccis refertum capiat, id ſaluberrimum conſeruat, nihil ex propia natura innouãs: at æſtas aut autumnus aut hyems non item: nam hæc ſi purũ corpus & omni prorſus reprehenſione vacans acceperint, illa pallidam bilẽ copioſiorẽ quàm par ſit gignere conſueuit: ille verò atrã: hyems denique pituitã. Æſtate igitur frigidæ atque humidæ naturæ optimè afficiũtur: hyeme verò calidæ & ſiccæ: queãdmodũ calidæ & ſiccæ æſtate, humidæ verò & frigidæ hyeme malè afficiuntur.

Ex Antyllo, de aeris differentia quæ in menſe eſt, ex primo libro qui eſt de præſidiis extrinſecus incidentibus, Cap. III.

Lvna quæ æquè ac ſol zodiacum perluſtrat orbem, differentiã in aere creat. Facit enim quatuor tẽpora menſis, quæ anni partibus proportione reſpondent, atque hebdomadibus diſtinguuntur. Prima igitur menſis hebdomas à nouilunio ducit initium, & vſquedũ Luna duas in partes æqualiter diuiſa apparet, progreditur: eſt quæ veri ſimilis, quũ Luna humida calidáque ſit eo tẽpore, & aer nos ambiens eo tempore humidiſſimus & calidiſſimus: ac tunc quidem humores plerunque ruũt, & fœcundi ſunt, non ſecus quàm vere. Secunda autem hebdomas tunc incipit quum Luna in duas partes æqualiter ſecta eſt, & ad pleniluniũ vſque procedit: eáque æſtati ſimilis eſt, ob hanc vnã cauſam quòd fructus concoquit vel maximè. Hebdomas verò quæ plenilunium ſequitur, quum Luna vſque minuitur donec duas in partes ſit æqualiter ſecta, ſicca eſt, atque autũno eſt ſimilis: vltima verò hyemi comparatur. Quot igitur anni tẽpora feruntur, tot etiam mẽſtrua eſſe tẽpora exiſtimandũ eſt,

A Illud quoque eſt animaduertendum, Solem ſua vi corpora calefacere, Lunam potius humectare. quod in cauſa eſt vt Luna humidius ſemper cerebrum reddat, & carnes putres faciat, corporáque eorum qui ſub dio viuũt, humidiora & obtuſiora efficiat: eadémque cauſa capitibus grauitates, morbóſque comitiales gignat.

Ex eodem libro Eiuſdem, de aeris differentia quæ in diei partibus eſt, Cap. IIII.

Diem vnã cum nocte modò intelligimus, eúmque anno ſimilem eſſe pronũciamus. Matutinum enim B tempus humidum calidúmque eſt, veri ſimile: quamobrem ſomni puri, & corpora tam ſanorũ quàm ægrotantium recreantur. ex quo fit vt febricitantes hac hora placidiſſimè degant: nam exhalationes manè diſſoluuntur, & humidæ fluminum auræ reſpirãt, & ros cadit. meridies autem æſtati comparatur: pars verò quæ ad occaſum pertinet, autũno, noctis verò pars prima & quæ circa veſperam eſt, occaſui ſimilis eſt: eo tẽpore neque ſomnum ægrotis ſuademus, neque potũ damus, neque vllũ aliud auxiliũ adhibem⁹, niſi quid aliud admoneat: C quod facimus veriti illud tẽpus æquè ac tẽpus occaſus. mediæ noctis tẽpus hyemi cõparatum eſt: ſiquidẽ tum Sol plurimùm à nobis (vt hybernis diebus) diſtat. ergo dolores nocturno tempore vehementiores ſunt, idque meritò, quum nox ſuo frigore extremã cutim denſet, & perſpirationem quæ clàm in corporibus fit, intercipiat: & defluxiones tum eorum qui lippitudine laborãt, tum eorum quos tormina inteſtinorum exercẽt, tum eorum qui cœliaci nominantur, tum eorũ quibus ſanguis fluit, ab hac eadem cauſa promouentur: quũ ii qui defluxio- D nibus correpti ſunt, id totum quod clàm ferri cõſueuit, vnum in locum amãdent. Vltima noctis pars propterea quòd matutino tempori propinqua eſt, eiuſdem cum eo temperamenti eſt particeps.

Athenæi, de aere, ex libro 29. Cap. V.

AER à Sole illuſtratus ab eo differt quem Sol nõ vidit, & vmbroſus eſt: itémque diurnus à nocturno. nam quẽ Sol perluſtrauit, calidior eſt & tenuior: vmbroſus verò, craſſior. Similíque modo lucidus, minus frigidus eſt & tenuis: tenebricoſus verò & obſcu- E rus, frigidior eſt & craſſior. Ergo qui calidior tenuiórque eſt, corpora facilè perſpirãtia reddit: cõtrà facit qui frigidus craſſúſque eſt: ex quo fit vt noctes ſint iis qui ex defluxione laborant, & iis qui inflammatione vexantur & febricitantibus, moleſtiſſimæ. Differt etiam aer qui vnius ciuitatis ſit ab aere regionis. In primis enim aer ciuitatis à domibus coarctatur: quocirca non ſecus quàm in cauſis locis calidior eſt & craſſior. Sol enim aerem qui non perſpiratur, continuò calefacit, & magis accendit: at motus vacuitas craſſum reddit, quũ motus F æquè ac ii qui follibus perflãt, aerem attenuet & ſiccet. Cæterùm aer qui in ciuitate cõtinetur, craſſus fit non ſolùm quòd in ſeſe cogatur, ex eo quòd nullo motu cieatur, ſed ex eo etiam quòd multo tẽpore in vmbra ſit, & multo magis quòd plurimæ atque omnis generis exhalationes ex vrbe in aerẽ ipſum prodeunt & fluant: & id quoque multo magis in iis vrbibus quæ perſpirationibus omnino vacant: qui verò in regione eſt aer, quum tenuis puruſque ſit, facit vt cibi appetentiores ſimus, & melius etiam concoquamus, & melius alamur, & meatus ma- G gis fluxiles ſint, & ſenſus nobis ſint integriores. Cauſa eſt quia aer ciuitatis quum vndique ſit concluſus, tum à multitudine domorum, tùm à tectis ſuperimpoſitis, corpora facit quibus ſucci difficulter digerantur, eáque replẽt. at qui in regione eſt, quũ latè pateat, & ſub dio ſit, remiſſè & diſſolutè id quod ſuperfluit excernẽs, & leuè & probè perſpirans, & promptũ ad ſumendos cibos corpus reddit.

De regionibus, ex Galeni cõmentariis, Cap. VI.

REgionibus quædam attributa ſunt (vt ita dicam) ab H orbis terræ ſitu, quædam à proprietate ſua, quædã verè à ſymptomatibus. Ab orbis verò ſitu eis ineſt vt frigidæ ſint quæ ad Iſtrum & Mæotida paludem ſint ſitæ, & (vno verbo) omnes quæ ad ſeptentrionem ſunt: calidæ verò quæ in Æthiopia atque India habentur, &

(vt summatim dicam) quæ meridiem pertinẽt: temperatæ verò sint quæ in harum medio sint locatæ. In his omnibus fere orbis terræ partibus propria quædam regionis est natura atque sua, quatenus aliæ ad meridiem, aliæ ad occidentem aut orientem solem propius accedunt, aliæ verò ad septentrionem magis vergunt. Quæ verò à symptomatibus oriuntur, sunt ea quæ regionibus tribuunt lutulenta stagna, & aquæ palustres, quæ vel lapides in renibus gignunt, vel lienem amplificant: itémque venti qui habitationibus familiares sint, qui vel ex stagnis, vel ex fluminibus, vel ex paludibus, vel ex sinu, vel ex pelago exoriantur. Iam verò quæ ex terræ exhalationibus excitantur, partim bona, partim praua sunt: qualia sunt quæ ex metallis afferuntur, & quæ à specu quod Charonium vocant, exhalantur. In frigidis verò quibusdam regionibus, vt in Thracia & Ponto, quoniam loca mari adiacentia humilia sunt, ob eam causam calidiore sunt temperatura: in calidioribus verò, quales sunt Ægyptus & Lybia, quoniam æstate à ventis ab Arcto flantibus refrigerantur, idcirco minus calida sunt iis quæ ad mediterranea recesserunt. Zona vero exquisitè temperata, ac media orbis terrarum, est quæ ad Gnidum est & Co: & quæcunque loca non multum ab his vel ad Aquilonem vel ad Austrum recesserunt.

De ventis, Cap. VII.

EVrus ab ortu solis, Notus à meridie, Zephyrus ab occidente, Boreas ab Vrsa spirat. Hæc quatuor loca contrario inter se nomine opponuntur, singuláque magnam latitudinem habent. Accedunt etiam aliæ vẽtorũ octo differẽtiæ. Quũ enim orbis finiẽs, cui hoc nomẽ impositum fuit quia mundi partem quæ sub aspectum cadit, ab ea quæ non videtur distinguit, aspectũ mque nostrum definit, in sex partes diuidatur, proximè ad has sectiones latitudo solis ort⁹ & occas⁹ accedit. Duæ postea & viginti sunt aliarum duarum partium septentrionis & meridiei, quæ in duas partes diuiduntur: quarum vtraque ex vndecim constat: vt etiam totus orbis à latitudine meridiei in sex distribuitur. Not⁹ igitur ab humili polo spirat. inter hunc & ortum solis hybernũ, est is qui Euronotus appellatur: vt inter hunc & polum, & hybernum occasum, est Libonotus. hique omnes humidi calidique sunt, atque ita ob eam causam caput aggrauant. Notus tamen non semper humidus est. videtur enim quandoque siccus esse, eúmque vulgus Caurũ vocat. atque is Notus subinde vehemens est: semper ergo motum perspicuum habet: lenis verò alius est Notus, vt eius motum in aere & nubibus non sentias, éstque is semper calidus: at Caurus quandoque perspicuè frigidus apparet.

De ortu & occasu syderum, Cap. VIII.

IN ea regione in qua medicaturi sumus, singulorum syderum ortum & occasum nosse debemus, quoniam ex iis anni tempora veteres definiunt. In Hellespontí autem parallelo veris principium est æquinoctium, quod eo tempore contingit: finis verò, ortus vergiliarum. idem finis est æstatis principium, vt etiam finis æstatis & principium autumni, est Arcturi exortus, qui æquinoctiũ autumnale diebus fere duodecim anticipat & præcurrit, atque etiam vergiliarum occasus hyemis initiũ adducit, & autumno finem affert. Qui verò annum in septem distribuunt tempestates, æstatẽ vsque ad Canis exortum producunt: inde vsque ad Arcturi ortum, autumnum: iidem hyemem in tres partes diuidunt, cuius mediũ id tẽpus quod sub solstitium est, constituunt: extrema verò, primùm sementem, postremũ inserendi tempus vocant. Hæcque anni temporum diuisio, ex spatio temporis quod in eis est efficitur. nam quod inter vergilias & arcturum intercedit tempus, quatuor est mensium: pluriũ autem quàm quatuor, quod inter Vergiliarum occasum & æquinoctium vernum intereſt. Veris autẽ tẽpus ne duorum quidem integrorũ est mẽsiũ: ex quo fit vt meritò non diuidatur. Hinc etiã autumni tẽp⁹ maius est quàm veris: in duos enim mẽses extẽditur. hoc tamẽ ab æstiuo hybernóque tẽpore lõgè superatur. Hæc igitur in memoria habeãtur, quò facilius ad aliarũ nationũ menses trãsire possimus. nã æquinoctiũ mũdana quædã res est: at menses singulis gentibus sunt proprii. Sexto Calend. verò Loi mensis sub exortũ solis Canis oriri apud nos Pergami existimant: ego verò quadam via & ratione post decem dies ab hac præscriptione eundem oriri comperi.

Antylli de ventis, ex primo libro de auxiliis, Cap. IX.

VEntus est aeris motus. Ventorum duæ sunt differentiæ: alii vniuersales sunt, alii locorum proprii. Qui locis tribuuntur, sunt qui regionibus conueniunt: vniuersales, qui vbique locorum eodem nomine & vocabulo gaudent: qui ad loca pertinent, naturã sequuntur locorum à quibus efflantur: qui à salubribus, salubres: qui à morbosis, morbosi sunt. pro parte verò, qui à terra spirant, sicciores: qui ab aquis, humidores: qui à mari prodeunt, salubres sunt, maximè hyeme & vere: æstate verò calidiores sunt quàm par sit. quos flumina mittũt, his humidiores sunt, hyeme deteriores, æstate meliores: qui è stagnis exhalãt, vtrisque absurdiores. Pessimi verò iudicantur qui è paludibus exeunt, neque vllo tempore sunt boni: qui à campis & terra perspirata, meliores. Ad summã igitur, qui locorum sunt, magis morbosi quàm vniuersales censentur. cæterùm boreales saluberrimi. Zephyri ab occidente flantes humidi sunt & lenes: minus tamen quàm boreas, salubres: corpori autẽ magis quàm alii sunt apti atque accõmodati. praui autem & aduersi valetudini sunt Euri, qui ab ortu solis spirant.

De situ ciuitatum, ex Galeno, Cap. X.

VRbium situs in quam orbis terræ partem vergant spectãdum est: id quod vsu venit in iis quæ altis in locis sunt cõditæ: nam planæ & æquales ad nullam orbis partẽ esse versæ vtique dicerẽtur: attamẽ domos quæ in eis sunt ad aliquẽ ex quatuor mundi partibus versas esse necesse est: queẽadmodũ domos balneorũ in quibus lauamur, ad octauã horã versas cõstruunt architecti ii qui optimũ cõiectare situ videntur. Huius rei iudiciũ ex illo diei tẽpore fit in quo sol fenestras totas dom⁹ illustrat, nec ad vllum alium murum deflectit.

Antylli de locis, ex primo libro de auxiliis, Cap. XI.

LOca sublimia saluberrima sunt, quum aer in eis non fit permanens, sed perfundatur, & à ventis continenter exagitetur: quúmque rectè perspirentur, omnibus thoracis affectionibus erunt accommodata. tenuia verò & capiti laborãti, & omnibus sensuum instrumentis cõuenient. At loca humilia antedictis non sunt idonea: iis verò qui per halitum digerũtur, qui in syncopas cadunt, & senibus apta sunt: loca verò maritima hydropicis, & quibus quæuis defluxio molesta est, accommodata sunt: itémque vbi detergẽdum, aut calfaciendum, aut aperiendũ est conueniunt: sed prosunt etiam omnibus iis qui neruorum & articulorũ doloribus torquentur. Iam deprauatis quoque appetitibus prosunt. Mediterranea verò sunt maritis frigidiora: cæterùm ad morbos acutos, si neque vitibus consita, neque caua fuerint, sunt maritimis accommodatiora, sed ad morbos diuturnos ineptiora stagnantia, cum semper sunt in vitio, tum verò etiam æstate sunt pestilẽtia. Præterea quæ metallis propinqua sunt, mala itidem existimantur, siquidem sicca sunt & suffocantia. Quæ verò sub terra sunt, si boni succi fuerint, siccioribus affectionibus apta censentur. Argilosa verò robur dissoluũt, quum exhalationem habeant in qua exoluendi vis inest. rufa maiore exiccandi vi quàm quæ nunc diximus, sunt prædita: nigra verò omnibus bonitate longè præstant.

Ex Athenæi libro primo de loco, Cap. XII.

SVblimia loca frigidiora sunt, & facilioris perspirationis: frigidiora verò ideo quòd à planitiei exiguitate paucas radiorum solis reflexiones habeãt: facilius autem perspirantur, quia vndique sunt aperta, nec quicquam sit quod ventos repellat. ex quo fit vt qui in eis degunt, plerunque sani viuãt: hyeme tamen in morbos quos frigus excitat, magis incidunt. Loca verò humilia non ita salubria sunt. in causa est calor, & præsertim

æstiuo tẽpore:atque etiam quia minus perflantur,quum humilior sit regio. quòd si altis quoque montibus sint inclusa,eorum aer multo magis feruidus ab aduretium temporum reflexionibus redditur. Præterea regio plantis consita, minus perflatur,minúsque à Sole lustratur, quàm nuda: quocirca per hyemen vmbrosa est ac frigida: per æstatem verò difficulter à vẽtis perflatur, suffocánsque est, & ob eam ipsam causam respirationem habitantibus deteriorem parat. Quæcunque autem regiones & ciuitates flumina habent quæ extrinsecus perducuntur,quũ ipsa moderata sint, & præsertim si loca siccissima esse cõtingat,fiunt temperatissimæ:si verò excedant,non parua fit ad morbos gignẽdos accessio,quandoquidem & aer humectatur, & respirãdo atque inspirando,corpora simul humectat:tum etiam matutinas ac vespertinas aquarum defluxiones frigidiores excipiẽs, corpora perfrigerat, & in æstate constitutionem affert autumni. Stagnantia verò loca in quibus paludes sunt, multis de causis sunt morbosa : nam à stagnis tota adiacens regio madefacta supra modum humectatur. Atque in primis qui in ea fructus proueniunt,morbosi sunt omnes, quum præ humiditate suã temperiem nõ sint sortiti,nec ad idoneam maturitatẽ peruenerint: aer verò in hisce locis humid⁹ crassúsque est. Quũmque stagna corruptelarum omne genus suscipiant,exhalatio quæ ab eis manat,aerem non solùm crassum,sed etiã prauum reddit. Ad hoc accedit etiam vt perhumidæ regiones plerunque arboribus sint refertæ:quæque dẽsis arbori obsidentur, difficulter perflantur. Præterea regiones quæ salsæ sunt,ac suapte natura perhumidæ & cauæ,morbosæ sunt, id quod eis inest non solùm propter aquas & aerem : (quanquam plerique hæc in causa potius esse volunt) sed etiam propter alimenta humidiora frigidioráque,de quibus nemo verbum vllum fecit. Veruntamen quoniam caua loca eiusmodi sunt fere,nõ modò non perflantur, verùm & crassa sunt propter humilitatem,& æstate æstuosa:etenim idem aer permanens à locis adiacẽtibus solis reflexione nimis calefit, ac præsertim si sublimia sint loca,aerem plus æquo æstuosũ reddunt. Iam verò morbosiora loca esse censemus stagnãtia atque palustria,& præcipuè per æstatem,ob aeris inæqualitatem. matutinæ enim auræ à stagnis manantes refrigerãt eos qui inhabitant:meridianæ verò calefaciunt, vespertinæ perfrigerant,& propter caloris frigorisque inæqualitatem,autumnus morbosus est. Regiones porro aquis vacãtes & siccæ, habitus simul exsiccant,& melius spirantes ac puriores faciunt. atque aer quidem siccus non modò sicciores habitus facit,sed etiamsi alimenta calidiora siccioráque fuerint,facilè conficientur, faciléque distribuentur, & naturas calidiores purioresque constituent. Loca etiam mediterranea à maritimis differunt, quoniã maritima omnia humiliora calidioráque mediterraneis sunt: idcirco pleraque ex maritimis salubriora sunt, siccioréſque habent regiones poti⁹ quàm humidas,& imbrib⁹ irriguas. Quæ res facit vt insulæ saluberrimæ sint, & excellentiores fructus ferãt. In locis quoque magna differẽtia ex qualitate regionis versatur : nam montana salubriora sunt, & inter insignia, quæ sicciora sunt. etenim exhalationes ab humo elatæ, tenues siccæque sunt. Quare aer qui ab eis excitatur,tãtum abest vt aliquid addat corporibus,vt contrà etiã aliquid ab eis euocet,& propter siccitatẽ euacuet. Aquæ, si nullo alio vitio terra sit imbuta,tenues quum sint,putræque,sunt leuiores. fructus ad bonam valetudinem accomodatiores,multo puriorem tenuioremque materiã gignunt,& ritè sunt concocti.

Antylli,ex primo libro de auxiliis,de domo, Cap. XIII.

Domus quæ ad terram sunt, cum febricitantibus, tum vel maximè iis qui ardenti febri iactãtur,quique in syncopen cadunt, accommodatæ sunt : quandoquidem sunt aptè frigidiores quàm sublimia tabulata, & vires ægrotantium sustinent & continent. Conueniunt eædem iis qui sanguinem reiiciunt, & qui capitis dolore vexantur: tabulata verò superiora apta sunt iis qui pituitam in thorace collegerunt. Ad summam,corpori quod multæ materiæ sit, magnæ domus sunt idoneæ: valent enim ad discutiendam materiam,& integrã vim, probámque facultatem, quam corpora quodammodo rapiunt, propter aeris copiã impertiuntur. paruæ domus horum contraria efficiunt. sublimes verò respirationis facilitatem gignunt,caput leuãt, ac præsertim quod ex febri vitium contraxerit. humiles omnino improbantur. Quæ ad meridiem sitæ sunt,ad omnem affectionem sunt accommodatæ, præterquam ad eas quibus refrigeratione opus est, ad quas aptiores sunt aquilonares. secundo loco censentur quæ ad orientem solẽ spectant: pessimæ quæ ad occidentem,& præsertim æstate. habent enim lucem matutini temporis,in quo maximè ægrotantes sunt meliusculi, tristem & inamœnam: & vespertinas horas atque nocturnas cũ molestia traducunt. Quæ calce oblitæ sunt, splẽdore calcis sensum tentant, iniucundæque sunt : sed sunt etiam iniucundiores quæ sine lapidibus sunt coagmentatæ. Cæterùm quæ ex lapidib⁹ cõstructæ sunt, immitiores & frigidiores quàm quæ ex lateribus,censentur. quæ sunt picturis distinctæ atque ornatæ, febricitantibus & insanientibus omnino improbãtur,quippe quæ absurda visa excitent. quarum parietes tenues sunt atque exiles, prauæ sunt : quandoquidem aer qui in eis est,facilè ab externo aere commutatus,faciles mutationes capit.

De strato, Cap. XIIII.

Decubitus qui in lectica fiunt,præstãt iis qui in paleis,foliis,& gramine:quæ in paleis, foliis, & gramine,iis qui in terra. sed hæc duo genera sunt iniucundiora quàm in lectica recubare. Ipse verò decubitus in terra præterquam quòd iniucũdus est,vapore etiam qui infernè ascendit, implet corpus. Præterea lecticæ quæ pedes humiles habent,corpus replent,quum exhalationem quæ ex terra manat,propinquam habeãt:quæ verò sublimibus pedibus nituntur,timoris vehementis sunt plenæ,& speciem faciunt quasi pensiles sint. Sunt ergo laudabiliores quæ mediocrẽ habent altitudinem: quin paruæ quoque lecticæ damnantur: (molestiã enim afferunt) itémque nimis magnæ,quia nõ eodem in statu ægrotantes quiescunt, sed errãdo,& locum ex loco commutando lassitudine capiũtur. Quæ verò quatiũtur, aut quoquo modo mouentur , sunt firmis deteriores : ob eandémque rationem funes contenti sint, neque quicquam se remittant: sintque strata nec pauca , nec dura, quia lassant & concutiunt corpus,atque cõstringunt: ne sint etiam profundiora quàm vt quæ opus sunt,capiant: quibus hoc accedit incõmodi vt nequis se vergere facilè queat. Quæ verò sursum repunt ac vergũt, vehementem lassitudinem gignũt:similiáque sunt figuræ cathedræ cuiusdã. At iis quæ ad caput pertinẽt,minimè situs ille incommodus est: qui verò situs deorsum repunt, muliebribus defluxibus conueniunt. Quæ strata splendidi coloris sunt,implent,& sensus feriunt. Idem faciũt quæ accuratè sunt tincta. quæ varia sunt, & animalium figuris distincta, in morbis acutis in causa sunt vt mens vacillet ac perturbetur:quæ sordida sunt,quum primus decubitus in eis sit frigidus,& si quis in eis diutius moretur,calidiora quàm par sit euadant,ideo minimè conueniunt.

Ex Sabino,de temperie regionum, Cap. XV.

Quæ regionibus adiacẽt,alia deorsum vergunt, alia sursum. Quæ deorsum vergũt,omnia ad meridiem sita faciunt regionis statum calidiorem:ac maiora quidẽ magis,minora verò minus : quǽque magis æqualia tenuiáque sunt, id magis efficiunt. quæ sursum vergunt,aerẽ situ suo frigidiorẽ reddunt. Quæ verò magis ad septentrionẽ vergũt, sublimioráque sunt,calefaciũt: supina verò constitutionẽ refrigerãt. Quæ ad orientem & occidentem solem sunt posita,siue supina,siue sublimia sint,minus calfaciunt & frigefaciunt quàm quæ ad septentrionem & meridiem. Omnia porro & calfacientia & refrigerantia regionibus partim saluberter partim secus adiacẽt. nam iis quæ in calidiore sitæ sunt climate, quæ refrigerant,salubria sunt: quæ verò calfaciunt,

non ſunt ſalubria. iis verò qui in frigidiore ſunt, calfa-
cientia ſalubria: refrigerantia, non ſalubria. dicetur autē
quæ calidiores quæve frigidiores ſint regiones. Terræ
pars quæ ad meridiem eſt propinqua ei quæ non habi-
tabilis eſt, calidiſſima eſt & ſicciſſima earum quæ habi-
tantur: eā Æthiopes inhabitāt. pars terræ quæ ad Vrſam
eſt, frigidiſſima humidiſſimáq; eſt: hāc Scythæ incolūt;
hæ noſtrum habitabilem orbem terminant. quæ inter
Scythas atque Æthiopes interiacet, eius partis regiones
meridiei attributæ, tēperamento veris ſunt ſimiles: ſunt
tamen ſicciores: quæ ad ſeptentrionē pertinēt, autumni
temperaturæ comparātur: ſunt tamen humidiora. Quæ
igitur ex habitu eorum quæ deorſum vergētia ſunt re-
gionibus adiuncta, eueniunt, hæc ſunt. Eſt autem aliud
quippiam additum, quod non ex habitu exiſtit, ſed per
ſe vnicuique eorum quæ adiacent, attributum eſt. ergo
quod ex mari, campeſtribus locis aqua vacantibus, &
montibus, itémque tumulis & collibus accedit & affer-
tur, id ſicciorem conſtitutionem reddit: quod verò è flu
minibus, & omnibus aquis potui aptis emanat, humi-
diorem ſtatum facit: at quod ex ſtagnis & paludibus af-
fertur, aerem facit craſſiorem. Ex his quæ adiecta ſunt
regionibus quæ in ſicciore climate ſunt conſtitutæ, ſuis
defluctionibus humectare poſſunt, atque ita ſtatum
eum ſalubriorem reddunt: (quod Nilus Ægypto tribuit)
at humidioribus, ſtatum magis morboſum comparant.
Quæ ſiccū efficere aerem poſſunt, ſi humidioribus ad-
iungantur, proderūt: ſi ſiccioribus, nocebunt. Cæterùm
quænam regiones humidiores, quæque ſicciores ſint,
prius expoſuimus.

De plantis ſalubribus & non ſalubribus,
Cap. XVI.

EOrum quæ ex terra naſcuntur, alia ſalubres, alia nō
ſalubres defluxus habent. Quæ fructum ferunt qui
edendo eſt, ſalubria ſunt: itémque odorata, vt laurus, &
cupreſſus, & flores omnes qui ſuauem odorem ex ſe mit
tunt: & quæ ita etiam odorata naſcūtur, in quorum nu-
merum anethum, apiū, thymum, & omnia quæ tenuio-
rem reddere aerem queunt, regionibus quæ habitantur
adiacentia, referuntur. At quæcunque exorta neque fru-
ctum quo veſci poſſimus, afferunt, neque odorata ſunt,
neque attenuandi vim habent, ea ſalubria non ſunt ha-
benda: quinetiam nōnulla mortiferam euaporationem
obtinent, vt taxus. homines enim qui prope hanc arbo-
rem dormiunt, moriūtur: qui procul diſtant, non item:
quandoquidem halitus procul delatus, pleriſque de-
fluxibus aliorum commixtus, eam vim amittit.

Cognitio ſalubris exhalationis regionum,
Cap. XVII.

PRimum ſalubris exhalationis regionis ſignum ex
terra ipſa fumitur. ea enim humore perfuſa non ſo-
lùm terrenum quid redolet, ſed ſuauem etiam odorem
ſpirat, qualem Ægyptus facit: deinde verò manè quum
domus nondum fumo & nidore eſt imbuta, odórque
eorum quæ in ciuitatem comportantur, vnà cum regio-
nis exhalatione temperatur: ex quo ſit vt vaporem quē-
dam gratum (quod in Ægypto vſu venit) è terra elatum
ſentiamus: ſique in terra quiſpiam recūbat, ibique mo-
retur, videre videatur ſeleuiorem, & ad motus aptiorem
atque agiliorem eſſe factum, cibúmque appetere. Erit
etiam tibi argumento, ſi quæ ex terra oriuntur, bene
tincta, & probè colorata, & odoratiora ſint. ac ſiquis vi-
rentes herbas intueatur, nolit aſpectum alio citò tradu-
cere: ſique arbores magis ligneæ humi incumbentes o-
ptabiliores ſint quàm ſublimiores: ſique omnia habue-
rint probè colorata & folia rite nutrita: ſique fructus
ſtatim maturos & odoratiores ferant. Iam verò poteris
facere coniecturam vtrū regionis iucundior exhalatio
ſalubris ſit ex iis animalibꝰ quæ in ea regione naſcūtur.
Pueri enim omnes floridi, & ſucci pleni, & coloratiores
ſunt: itémque catuli & cæterorū animantiū filioli nuper
in lucem editi, meliores præſtātioréſque ſunt, eóſque ſa
lubriores quàm in aliis regionibus cōſpicies. Quinetiā
ſi quæ homines reponunt, vt triticū, hordeū, cæteríque
fructus, & caricæ, & palmulæ, & cætera generis eiuſdē,

A diutius māſerint incorrupta, ſigno erit ſalubrē è regione
vaporē emitti. Sed & ſomnos ſuauiores inuenies, & ani-
mum à viſis in ſomnis nequaquam pertubari cōſpicies.

Cognitio prauæ & vitioſæ exhalationis,
Cap. XVIII.

COniectura aſſequeris vitioſam eſſe regionis exhala-
lationē, ſi terræ glebā capias, & aqua madefacias.
odor enim inde emanabit perinde ac è carbonibꝰ reſtin
ctis. Præterea quum in regionibus omnia contrà quàm
ſuprà dixerim, comperias, iam cognoſces prauā eius eſſe
B exhalationē. Si verò neceſſitas aliqua te in ea regione a-
liquod tēporis ſpatiū morari cogat, ſi in tabulatis, ſubli
mioribꝰ habitationibus morā traxeris, minimè læderis.
omnia enim quæ ex terra, aut humoribus exhalātur, in
ſublime elata, craſſiorem eorum partē in aëris parte craſ
ſiore relinquentia, concoquuntur atque purgantur.

Regiones quatenus ad ſolem pertinent, ſalubres
aut non ſalubres eſſe, Cap. XIX.

E Regionibus quæ ad meridiem ſunt, in omnibúſque
anni diebus, ac per totos ferme dies ſolem habent,
C ſunt maximè ſalubres: quæ decliues ad ſeptentrionem
ſunt, vtpote quæ non omnibus anni diebus ſolis ſplēdo-
rem recipiant, perexigua diei parte illuſtrantur, & quan
doque lux maximè inclinata, atque imbecillior eis in-
cidit, ideóq; minimè ſunt ſalubres: id quod eſt ſanè per-
ſpicuum. Nam ſi omnis quæ ad meridiem eſt ſita regio,
odoratior eſt quàm quæ ad ſeptentrionē eſt poſita, ma-
gis etiam cōcocta eſt & matura. Quin omnium quoque
arborum fructus qui maiorem ſolis partem nacti ſunt,
præſtant iis qui minoris participes fuerunt: ſunt præte-
D rea maiores odoratioréſque, & celerius matureſcunt, &
gratioris ſunt guſtus. Cuiuſque etiam arboris pars quæ
ad meridiem vergit, humidior, rarior, magis tenera, fle-
xibilior, leuior, efficacior, & fabro accommodatior eſt,
& in latitudinem plus augetur. Quæ verò verſa ad ſeptē
trionem eſt, ſiccior, denſior, grauior, difficilior ad fle-
ctendum, & fabris incommodior, minus in ambitu au-
getur. Quibus quidem fit vt non ſolùm planū ſit, quæ
ad meridiem ſunt verſæ decliues regiones, cauſa eius re-
laxationis quam habēt ad ſolem, eſſe iis quæ ad ſepten-
E trionem vergunt ſalubriores: ſed hoc etiam, eas quæ de-
cliues ad orientem aut occidentem ſolem verſæ ſunt,
minus ſalubres eſſe iis quæ decliues meridiem ſpectant:
eſſéque ſalubriores quàm quæ ſeptentrionem vergunt:
cauſa eſt quoniam magis participes ſolis ſunt quàm hæ:
ſed minus quàm ſuperiores, quæ meridiem ſpectant.

Quænam viæ ciuitatis ſtatum ſalubrem aut
non ſalubrem faciant, Cap. XX.

QVū in ciuitate viæ diſtēt æquo inter ſe interuallo,
ſemper mutua longitudine mutuáque latitudine
F protenduntur: & quæ ſunt eiuſdem ordinis, ad oriētem
& occidentem rectà ſtatuuntur: aliæ verò ad ſeptentrio-
nem & meridiem. quibus omnibus ciuitas diuiditur, vt
aliæ per totam longitudinem, aliæ per latitudinē vſque
ad fines progrediantur, nec vllum ædificium inter eas
ſingulas in ſuburbiis ſit conſtructum, ſed puras directò
vias per ſe ſingillatim habeant: hæ nanque vrbem aerī
bene comparant, & ſtatum bene à ſole illuſtratū purúm-
que, & qui bene à ventis perfletur, efficiunt: quoniā Bo-
reas & Notus, Eurúſque & Zephyrus, qui maximè ſunt
G ventorū coryphæi, ordinatiſſimi per vias defluunt quæ
directò ad eos ſunt ſitæ: ſique nihil habeāt quod eorum
defluxū retineat, per vrbē perflati & perſpirantes, nihil
violenti faciunt. nam venti quum nihil eos impediat,
nos in trāſitu latent, nec lenti ciuitatē prætervehuntur,
atque ita conſtitutionem purgant, quū fumos, puluerē,
& omnes exhalationes à ciuitate repellant: ex quo fit vt
viæ quæ ſic conſtitutæ ſunt, vrbem ſoli rectè exponant,
quia ſol exoriens & occidens in eas ingreditur, & oriens
recta eas luce complet. Quum verò medium cælum con
H ſcēdit, in omnes eas quæ ad ſeptentrionē & meridiē ver-
gunt, ſeſe pandit, ita vt totum diem viæ ciuitatis radiis
ſolis perfundantur. Si verò non omnes viæ pari inter-
uallo inter ſe diſtributæ ſint, neq; rectæ, ſed flexus quoſ
dam habeant qui percurri non poſſint, & obliquiad

ventos sint, multam aeris turbationẽ excitari cõtingit. quum enim vnus ventus spirat, multos fieri accidit, eósque pugnare inter se: nam ventus per rectum fluit: at viæ non sunt rectæ. Ergo incidens in eas quæ exitus non habent, ventus non ingreditur, quia ei nulla ibidem patet via: aërem verò qui in ea via est, collidit, & vndabundus per flexus, eásque vias quæ exitus habent iactatur, quandoquidẽ aliter ab aliis atq; aliis inflectatur & refringatur. A quibus autẽ vibratus circumfluit, & sæpe vicissim fertur, in eis ad eadem loca debilis fluit, & vndosus sese iactat. A quibus verò in alios constitutos mittuntur, contrarias spirationes faciunt, vt lumen luminis reflexum: ad pares enim angulos semper reflectitur. Illi verò perinde atq; aqua faciunt, vt quum inter se in via inciderint, præterfluāt, quum rectà transire non possint. Accidit autem quandoque vt ventus qui arctè incidit, in vtrunque latus diuidatur, quum vtrinque sint accessus: atque eundẽ rursus aliam fluxionem pati, si quid tale ei occurrat: & ex vno multi fiant, & in sese incidere modò è lateribus, modò ex contrariis partibus delatos, & in singulis viarum inclinationibus repercussos, sua offensione vehementer cæli statum commouere. Aliis enim venti molliter cedunt, alia verò repercutiunt. Ex quo fit vt status ciuitatis nullo more à contrariis perflatus, perturbetur. Quum igitur vnus sit ventus, confundetur aër & turbabitur, non secus quàm spiritus homini innatus, qui quum ita sit, concoctiones & distributiones impediet. Esset autem huiusmodi salubris: sed lux solis quæ semper directò ab eo fertur, sinuosa in vias, non autem æqualis incidit, sed sparsè & vagè eos attingit: atque ita ciuitas minimè à sole perlustratur, miniméque à sole dissoluitur exhalatio: quocirca status ille crass⁹ est maximè, & perspiratu difficilis: quique talis est, is non est salubris: quod solet vsu venire quum in plana regione vrbes sunt sitæ. Si verò inæqualitates sint quæ vias habeant æquè distantes, aëris difficilis redduntur, quum contrà quàm sitæ sunt altissimæ viarum partes, vẽtus spiret: quæ verò sinuosas vias habent, præstantiores sunt: siquidem fit vt vrbis partes in sublimioribus regionis partibus statutæ melius perflentur, & aëre perfruātur.

Galeni, de fomentationibus, cataplasmatis, & cucurbitulis, Cap. XXI.

FOmenta cutim ad transpirationes raram facere, sanguinémque qui inest inflammationibus, attenuare & digerere consueuerunt: quæ si facta fuerint, non solùm aliquid sanguinis euacuabitur, sed etiã affectæ partes quæ minus distenduntur, mitius dolore prementur. At quum sanguis in inflammatione non minuitur vel etiam spiritus vaporosus ex calore gignitur, augeri dolorem contingit. Porro sanguis non minuitur propter succorum redũdantiam quæ in toto corpore inest: nam ad partem quæ calefit, plus attrahitur quàm ab ea euaporetur: quum hoc sit calefacientibus natura comparatum vt digerant id quod partibus quibus admouentur, continetur, quódque redundat ex propinquis, trahant. Humida igitur fomenta, inflammationibus iis quæ à succis biliosioribus oriuntur, cõueniunt: sicca verò iis quas sanguis tenuis & aquosus excitauit. Semper enim in memoria habendum est, contraria esse contrariorum remedia. Hoc igitur proposito, fomenta morsu vacantia ad mordentes succos faciunt: mordentia verò, quòd tenuent, ad crassos & tenaces. Cæterùm calefacere præcordia cataplasmatis aut perfusionibus, non est perpetuò tutum, sed in iis tãtùm ægris in quibus nihil superuacaneum est in toto corpore: cæteris omnibus extrema pernicies est. Eorum igitur quæ in medio sunt corpore (vt quidam vocant) prouidentia, vbi detractus sanguis non est, maximum est planè malum: vbi detractus est, non maximum. quanquam sic quoque noxia esse in synochis febribus potest: siquidem deusta immodico calori viscera, etiam amplius deuruntur & torrentur. Ergo huiusmodi prouidentiam illi duntaxat requirent quibus in vna particula constitit putredo, si tamen iis quoque sanguis fuerit missus. Prouidebitur autem his non statim inter initia relaxando, sed in plurimis prorsus contrà faciendo. Quum enim adhuc ad affe-A ctum locum fluxio fertur, reprimere remittereque hanc expedit, non ad ipsum attrahere. Si verò tum fluxio humorum per ea remedia cohibetur, tum densitas quæ ex adstrictione in affecta particula est relicta, crassiora detinet, iam tempestiua relaxatio est, vt ea quæ retenta sunt, vacuentur. Præcipuè autem adstringentibus est vtendum vbi in iecur aut ventriculum superuacanea profluunt, quando & è primoribus admodum hæ partes sunt, & munus suum obeant vel in ipsis morbis, est necessarium. Nõ est autem exiguum eorum munus. quamobrẽ impensius B quàm cætera membra, ventriculus & iecur adstringentia desiderant. Ergo quum ea quæ iam infixa sunt, euocandi tempus est, tum quoque modicè adstringi postulant. Idcirco si vel minima suspicio sit iecur aut ventriculum laborare, absinthium ponticum oleo protinus incoquemus, & eas particulas perfundemus. Vbi absinthium non suppetit, inter initia vel melinum, vel mastichinum, vel lentiscinum satisfecit: si exigua febris sit, etiam vnguentum quod ex nardo cõnficitur; atque etiam aliorum medi- C camentorum in quibus mista cum amaritudine adstringendi vis est, aliquid in oleum coniicere, & ad eundem modum vti licet. Simili quoque modo & cataplasmata compositam vim habeant, ex ea quæ tenuium partium est ac relaxet, tum verò ex amara & adstringente: superet autem in iis, vbi scilicet reprimere & robur addere studemus, quod adstringat: vbi incidere ac detergere, amarũ: vbi euocare, quæ inter relaxantia tenuium partium sint vel maximè: siquidem quæ crassæ substantiæ sunt, ea pus mouentibus conuenire docuimus. Vnde nec colo laborãtes, nec quouis reliquorũ intestinorum, nec musculis quã D sunt in hypochondriis, aut ipso peritonæo, miscenda sunt vllo pacto adstringentia: sicut nec quum vesica aut vterus malè habent, quum (vt dictum est) nihil præterea ad locũ fluat, nec plenitudo, nec multa excrementa in toto sint corpore. Renes & thorax in media prædictorum sunt cõditione, quantum scilicet à ventriculi iecorísque solicitudine absunt, tantum reliquorum superant. De liene pronũtiare absolutè non licet, nec nisi prius definita tum corporis totius natura, tum verò affectione quæ curationis tempore occupauit. Nam si vel ægrotus ex iis sit qui atræ bi- E lis excrementum naturaliter congerant, vel etiam eo tempore succus in eo abundet, necesse est in liene curando adstringentia reliquis admisceas, quò visceris robur custodias: ita enim & excrementa ad se trahet, & quum corpus expurgarit, ipse rursus per ventriculum excernet. Si nullum omnino sit atræ bilis excrementum, aut omnino adstringendum non est, aut quamparcissimè. Non solùm autem in liene, verumetiam in omnibus partibus in quibus humor putrescit, obseruandum est diligenter quod symptoma sit vehementissimum, quod secundo loco aut F tertio, quò ex ipsis inuenta planè affectione, idonea eidẽ curatio adhibeatur. Etenim in mẽbro affecto tum calor superat, tum verò tumor, qui vel propter abundantiã humoris, vel propter crassitudinem sit durus. Si igitur calor superet, danda opera est vt sensim per ea quæ tepentẽ calorem obtinent, digeratur: cuius generis est tum lini semen, tum chamæmelum: quibus adiici vel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum excalfacit. Sæpe autem (vti nosti) quod medici artomeli vocant, pro cataplasmate huiusmodi inflammationis præparantes, aliquid G aquæ miscemus: ad lienem verò etiam aliquid aceti quandoque. Si verò inflammatæ partis calor non multum à natura excesserit, sed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timidè sine aqua debebis, etiam fœnigræci aliquid supradictis immiscẽs. Si verò veluti scirrhosa inflammatio sit propter humorum quos continet vel crassitudinem, vel lentorem, tum aceti aliquid, tum attenuantia medicamenta simul immiscebis, & præsertim in liene: hoc enim viscus propterea quòd à iecore crassum succum trahit, eiusmodi humoris occasione plerunque labo- H rat: quo magis cataplasmata quæ ex absinthio, oxymelite, & cappari fiunt, illi sunt idonea. Parcius verò ad pectus est adstringentibus vtendum, quoniam talia humores quã inflammationem excitant, in pulmonem & cor nõnun-

quam reprimunt:ac cibis potius horum firmitudini consulẽdum est. Sed multo etiam magis in pulmonis inflammatione abstinendum ab adstringentibus est, quando in eo ipsis quoque relaxantibus admiscendum aliquid acriũ & euidenter calfacientium est: quippe foras trahere potiꝰ quàm reprimere in eo debemus. Itaque etiam cucurbitula vtiliter iis qui sic laborant, si prius fuerint vacuati, applicabitur: si verò abundantia succorum sit, cucurbitulis in principio nõ vtemur: sicut neq; etiã vlla alia re calfaciẽte: sed quum nihil præterea influat, & totum corpus euacuauerimus, vsúsque postulet vt rem inflammantem moueamus, aut amoliamur, aut foras abstrahamus. Vbi verò morbi exoriuntur, non ipsis membris laborare incipientibus, sed iis quæ illis continua sunt, cucurbitulæ admouendæ erunt reuulsionis causa. Inter initia verò quæ reprimendi vim habent sunt adhibenda. Sed quum in ossibus cranii medium occupantibus in altum descendere reprimentium vim cupimus, eorum quæ præire & deducere ea possunt aliquid reprimentibus admiscemus: eiusmodi sunt quæ ex tenui substantia cõstant. Atque acetum quidẽ non modò tenuium est partium, sed etiam non mediocrem reprimendi vim obtinet, vnde meritò in principiis affectionum eo cum rosaceo vtuntur: progressu verò temporis etiam spondylii & serpylli, quibus iam non modò partium tenuitas, sed caliditas etiam inest, aliquid admiscent: quo scilicet tempore transire ad ea quæ concoquãt & digerant par est: atque hæc vtraque valentiora quàm postulet ipsa pars inflammatione affecta, deligere: ceu viribus eorum per ea ossa quæ intersunt, remittendis. Sanè ad eum modum & castoreo vtimur, quum tamen eo in aliis inflammationibus minimè vtamur, etiamsi in summa declinatione sint: est enim calidius id quàm vt in inflammationibus sit idoneum. huic quoque medicamento partium tenuitas inest.

Ex Antyllo, de madefactionibus, ex primo de præsidiis libro, Cap. XXII.

MAdefactio minorem vim habet quàm cataplasma. iis vtimur, cataplasmata vel propter tẽpus eis minimè aptum, aut propter locum, aut propter eorum vim, deuitãtes. Ac temporis quidem ratione in principio madefactiones adhibentur, quum eo tempore cataplasmatum intempestiuus sit vsus: propter locum verò, in capite madefactionibus vtimur in iis qui non rectè admodũ ad cataplasmata sunt affecti: propter vim denique in gracilibꝰ, quum vires imbecillæ cataplasmatum pondus ferre non queant. Accommodatissimum autem est chamæmelinũ oleum, & præsertim in iis in quibus oleũ capiti admotũ euaporationi finem imponit, eámque quæ in capite est, digerit, aliámque nõ attrahit, quod nulli præterea medicamento contigit. Illud sanè scire conuenit, madefactiones in phreneticis sincipiti & temporibus adhibendas esse, adhibita diligentia ne verticem & partem posteriorẽ attingamus: siquidem hæ particulæ perfrictiones non ferunt, quum sint origines neruorum. quin calidas quoque perfusiones eis largè admouere conuenit. Nosse autem debemus aquam frigidam aut poscam nouis spõgiis esse excipiendam: vinum verò cum oleo lanis sordidis, itémque hydrelæum: linamẽta verò ex linteis puris ad omnes madefactiones sunt accommodata.

De irrigationibus, spongiæ applicatione, aspersionéque, ex eodem libro, Cap. XXIII.

IRrigatione vtimur vt corpora perspergamus (hoc est, balneorum vsum imitantes) quum alia circunstantia impediti, balneo vti non possumus. Quum autem humectare corpora velimus, id madefactione facere non valemus, quum ea non altè admodum descendat. spongiam verò admouemus, vt sordem adhærentem abstergamus, siue sanies sit, siue sanguis, siue strigmentum, siue pus cõcretum sit, siue ipsa medicamenta, siue quæ inuncta fuerint, aut vt morsum & pruritum corpus vexãtes sedemus. In facie verò quum recreare & robur indere volumus, eiusdem rei causa aspersione vtimur. Aspergendum verò caput est in vigiliis & deliriis. stomachus autem atque
A hypochondria oleo calido perfunduntur. Simili quoque modo costæ, spina, vesica, oleo calido asperguntur: itémque tetanici, & ischiadici denique. at crura eorum qui febribus diuturnis & siccis detinentur, si planè consiterint, aut post sudores exiccata sint, hydrelæo persperguntur: & aliò traducendi causa crura multa aqua aut hydrelæo irrigamus: quod facimus vt errantem materiam in partibus ignobilioribus contineamus, quo tempore calidiore vtimur ad morsum vsque: & finem irrigationis ruborem & tumorem constituimus. Iam verò irrigamus vbi inflam
B mationes resoluere in animo habemꝰ, aut vbi abscessus citius ad pus perducere consilium est. Aspersione verò vtimur ad faciem, atque in febribus ardentibus æstiuo tempore aqua lactea: hyberno verò, calidiore, præsertim si caput nullo malo vrgeatur. Cauenda tamen in diuturnis affectionibus aspersio est: stupefactionis enim & frigiditatis periculosæ initium faceret. Debet autem is cui adhibetur aspersio, ore contrà flare, ne à perfusione impleatur, sed illi occurrere spiritum obiiciendo. spongia quoque sicca mẽto adhibẽda est, ne aqua ex perfusione in pectus
C confluat. Quãdoque verò etiam posca aspergimus, & præsertim in febribus simplicioribus, & quæ nihil maligni habent. Ad oculos verò destillantes decocto nucum pinearum confractarum vtimur. hyberno tempore ad vehementes chemoses, fœnigræci albi decoctum adhibemus, in quo bis térve decoctum esse fœnumgræcum debet, ita vt prima decoctio abiiciatur, & vltima nobis vsui sit vt perfundamus. Spongia autem applicatur quæ eadẽ materia sit imbuta, ex qua constat etiam aspersio: siquidẽ similẽ quoq; vim habet. sed abluẽdi & abstergẽdi causa,
D spõgia ex aqua calida satis est. quãdoq; etiã medicamẽtũ quoddam quod abstergendi vim habeat, aut aquã resolutum, aut antequam spongia admoueatur, inunctum, vt nitrum, aut aphronitrum, aut aliquod his simile conuenit. In febricitantibus in quibus spongia vtendum est, ex aqua frigida id facimus: in incremento tamẽ id vitamus: at in statu vel declinationibus audacter hoc remedium adhibemus. Musculi itidem qui ad aures sunt, oleo illinẽdi sunt. in meatus verò auditus & nares oleum indendũ est ne refrigerentur. Archigenis autem sententia est, in ar-
E dentis febris excessu, spongia non faciem tantùm, sed pectus etiam in vigore fouẽdum esse: at in intempestiuis in somnum propensionibus faciem, nitro in aqua eliquato perspergendam: totum verò corpus in valde siccis & ardentibus febribus ex hydrelæo, expectantes accessionum constitutionem, spongia perfundimus.

De cataplasmatis ex eodem libro, Cap. XXIIII.

INflãmationibus quæ neque madefactiones neque emplastra recipere aptè queunt, quum delicatiores sint
F quàm vt horũ applicationes ferant, potissimum cataplasmata conueniunt. Ex cataplasmatis autem alia calfaciũt & digerũt, alia refrigerant, adstringunt, & reprimunt: aliaque sine aqua, alia sine decoctione, & alia cocta parãtur. Quæ autem non decoquuntur, pinsa nominãtur: quorum apparatus terminus est, vt valde læuigata & in vnum conducta sint, & non inquinẽt, & non defluant. Coctis verò non est statutus terminus vt non inquinent, id quod etiam fieri posset ob copiam rerum siccarum quæ humidis imponuntur, quæ miscendo & vniendo vires suas in ea
G fundunt. Præterea variis cataplasmatis vtimur tum propter locorum varietatem ea postulantem, tum propter affectiones quæ neque omnes, neque omni tẽpore eadem cataplasmata requirunt. Ergo decoctis vtimur ad communes hypochõdriorum inflammationes. Ex decoctis maximè in promptu est commune, quod luteum appellamus. In aquam lini semen & pollinem inspergimus, & post decoctionẽ oleum infundimus: sique humectare hypochondria quæ sicca sint, velimus, pollinem adhibemus: si mollire, pro polline panem lini semini commiscebimus: si ca-
H lefacere vehemẽtius velimus, hordeaceum panem semini lini addemus. si calefacere & siccare, fœnumgræcum: si calefacere & euocare, furfures: si verò flatus hypochondria infestent, lini semen cum cymino eodem modo de-

cocto ſuperdamus.ſi diſſolutus ſtomachus ſit,emplaſtrum poléta capiat: ſi non appetat,& imbecillus ſit,abſinthii coma prius decoquatur, tum ei decocto polentã commiſcetur in iis qui ſunt mirum in modum delicati: eam tamen non ſiccam,vt lini ſemen, aut pollinẽ, aut fœnũgræcum, indimus, ſed eam pingui melicrato decoquimus, decoctum colo traiicimus, idque quod traiectum ſit,infundimus, tum coquimus vſquedum cõſiſtat. Si verò febris adiuncta ſit, pollinem in oxymelite coctum eodem modo imponimus:ſi laxum œdema ſit, farinæ fabarum cuminum Æthiopicũ miſcemus: ſi ſcirrhoſum ſit,id quod ex ficubus conſtat imponimus, quod ita conficitur: Ficus abſque ſeminibus contunduntur,& ita læuigata vino dulci incoquuntur: quibus parum nitri in læuorem redacti additur.ſi lien valde obduruit, fic⁹ oxymelite decoquuntur.Iecori inflammato fœnumgræcum melicrato decoctum, & panis cum lini ſemine prodeſt.præſtantius quoque eſt ſi eryngii ſemẽ accedat. Ad inteſtinorum inflammationes facit quod ex lini ſemine & polline conſtat: ad eorundem verò defluctiones, id quod ex milio cõficitur: ad veſicam verò lini ſemen cum roſmarino. Pudendis incommoda ſunt pinguia, proſunt autem adſtringentia: quale eſt quod ex malicorio paratur.malicorium verò aridum tuſum vino inſpergi debet, eique admiſceri galla contrita.valet ad idem quod ex lentibus fit, ita vt lentes prius aqua decoquãtur,deinde læuigẽtur,tum mel eis addatur.Pudẽdis quoq; cõueniet id quod polentam recipit, ſaliſque expers eſt,& vino incoctũ. Ad tumores verò laxos aquæ inter cutem facit vua paſſa cum acinis trita,vnà cum ficubus pinguibus in melicrato decocta: huic autem ſtercus caprinum ad exiccandum additur,& magis iuuat. Obſeruatum quoque eſt, gypſum vetuſtum, & præſertim quod longo tempore in cataplaſmate tritum inueterarit, cum ficubus & nitro rubro in vino mulſo decoctum facere. Si coxendix & teſtes inflammatione tenentur,ſi ea ex chirurgica aliqua adminiſtratione, aut manifeſta cauſa exorta fuerit,communia cataplaſmata imponentur:quum verò per ſe nata fuerit, œdematáque adiuncta habeat,farina fabarum cum vua paſſa pingui in melicrato decocta proderit:quandoque etiam lomenta fabarum decoquentes, poſtea læuigamus, & cum melle & cumino cataplaſmatis inſtar obducimus.Inflammationes verò quæ in partibus ſunt, pane melicrato incocto mitigamus.ſed ſi febrim inuehant,decocta refrigerãtia ei pani admiſcemus, vt decoctum plantaginis, herbæ ſanguinalis. Si defluctio accedat, adſtringentia addimus,vt decoctum rhois,rubi, lentiſci,malicorii, gallæ.In iis verò inflãmationibus quæ reſiſtunt, duráque ſunt, panem in decoctum maluæ, aut fœnigræci, aut lini ſeminis iniicimus.

De cataplaſmate quod citra aquam conficitur.

Cataplaſmata quæ ſine aqua parantur, ex melle & reſina terebinthina, aut ex vtriſque componuntur. Mel autem atque reſina prius coquenda ſunt, quibus ſicca inſperguntur,vt in humidis cataplaſmatis ſit. in humidis enim relaxantur:at in iis quæ aquæ ſunt expertia, nequicquam tactu faciliora,& molliora decoquendo fiunt. Hoc quoque ſcitu dignum eſt, in humidis opus eſſe concoctione,poſtquam ſicca fuerint iniecta:in his verò vbi mel & reſina ſatis cocta fuerint, ſicca imponi, nec præterea coquenda: ſiquidem vis ſiccorum in melle frigeretur, & euaneſceret. Lini ſemen imponatur hiſce cataplaſmatis, quum ab igni fuerint amota. Conueniunt autem hæc cataplaſmata iis quos refrigerari veremur,aut in quibus cauemus nequid humefiat, & iis quos diutius calefacere & exiccare,& defluctionẽ cohibere volumus.Præcipuè igitur hiſce continenter ad hypochõdria ſiue cum febri ſiue etiam ſine febri vtimur.nam liquida cataplaſmata ſunt his quæ arida aut aquæ expertia nominãtur,exiguo tẽporis ſpatio valẽtiora: humor enim qui eis ineſt, tenuior eſt,& diſſoluit,atque ita facilè deducit vim ſuam in corpora. Ac nemo eſt qui ſatis ſanus ſit qui cataplaſmata cõtinẽter mutari delectetur.modus autem eſt, vt temperata imponantur. Vtendum ergo eſt hiſce quæ expertia ſunt aquæ, quum volumus (vti diximus) totum diem totámque noctẽ cataplaſma loco adhærere: & in hypochõdriis, & iis qui cõtinenter exudãt,inflammationibúſque vrgentur:itémque vtilia ſunt iis qui pondus ſuſtinere non poſſunt: atque etiam in iis qui ſic perfrigerantur vt calefieri non queant.

Ex Lyco,de cataplaſmate ex fermento, Cap. XXV.

HOc cataplaſma ad diffundendũ liquandúmque compacta valentiſſimum eſt:nam & dothienas iuuat, & ſuppurationes quæ tardius ad commutationem progrediuntur,promouet,& ſurculos educit,& duritias maturat, & plantarum pedum contuſiones ſanat. Variis autem modis conficitur.nam vel fermentum oleo mollitur: itaque facit ad dothienas, ad artuum alienationes: aut,ſi efficacius facere velis, nitrum tritum commiſcetur, quo ad ſcirrhos admodum vtiles vtimur. Eſt quandoque quum fermentum diffundimus, & rurſus ipſum decoquendo componimus, eique aut olei parum, aut irinum vnguentum addimus.quin aliter etiam paratur:Fermentum aceto ſubigitur, vt ad ſucci craſſitudinem redigatur:(id quod ſcirrhis qui in iecore & liene ſunt, aptum eſt)aut ei coma abſinthii,aut iris,aut abrotonum, aut thymum, aut pulegium admiſcentur: ſiquidem hæc omnia fermento adiuncta ſcirrhis iecoris & lienis conueniunt.

De cataplaſmate quod ex pane conficitur, Cap. XXVI.

CAtaplaſma quod ex pane fit,ad omnia fere valet.nam omnibus propemodum inflammationibus conuenit.multis id quoque modis conficitur.in aqua frigidiſſima panis immergitur,& cum roſaceo ſubigitur, atque ita imponitur. Conuenit autem ſic concoctum cataplaſma inflammationibus iis quæ eryſipelatis naturam referunt: aut pro aqua,ad eius cõfectionem poſca vtimur:ita enim accommodatius eſt inflammationibus eryſipelatis naturam imitantibus.aut etiam aqua calida maceratur, & ſimul cum oleo emollitur, tum panis calidus admouetur: conuenitque eo modo durioribus & feruentibus inflammationibus:vel loco olei butyrum indes, & ad eaſdem affectiones accommodatius conficies. Fit etiam ad hunc modum: Panis aqua diſſoluitur, vt cremoris conſiſtentiam acquirat, eique oleum aut butyrum admiſcetur, deinde coquitur donec conſiſtat. Hoc eorum omnium quæ quidem ego nouerim, eſt maximè ad vulnerum inflammationes accommodatum, & ad ſuppurationem celerrimè excitandam,vbi ea opus eſt:quúmque neruus,aut neruea pars aliqua cõtuſa fuerit, tum ego parum liquidæ picis admiſcens, cataplaſma perutile confeciſſe me noui, quod eſt etiam inflammationibus idoneum quæ ex podagra excitantur. Alia quoque conficiendi ratio eſt. Heſterni panis medullã manibus cõterere oportet: vbi verò ad farinæ ſimilitudinem ſit redacta, ei farinæ mel admiſcendum eſt,& coquẽdum donec mediocrem conſiſtentiam nanciſcatur:vbi ſatis eſſe coctum videatur, oleo affuſo miſcendum. Prodeſt hoc hypochondriorum inflammationib⁹: ſed præſtantius eſt ſi melli parum aquæ fuerit adiectum: farina enim coquendo magis diffunditur. Iam verò quod ex tritico & triticea farina conſtat, eadem ferme poteſt efficere,& totidem quoque modis conficitur.

De cataplaſmate ex furfure, Cap. XXVII.

FVrfures ita parantur, vt ſæpe ſtringantur & premantur,donec in tenuiſſimas partes abeant:aut in mortario teruntur,& cribo traiiciuntur. Vtimur autem ad ſcirrhos qui in quauis corporis parte conſtiterint, præcipuè verò in iecore atque liene. Paratur autem cataplaſma ex oxymelite: aut etiam ammoniacum admiſcemus, & calidum admouemus: ſed melius erit ſiquis alterum alteri addat, vt nunquam refrigeſcat.ſi verò teſtes inflammatione tentabuntur,hoc cataplaſma erit vtiliſſimum,quod ſine aceto erit conficiẽdum. Facit etiam ad dothienem & cæteros furunculos.Mirificè verò proſunt furfures contra animalia venenum iaculantia, ſi aceto madefacta & imbuta inuicem imponantur.

De cataplaſmate quod ex farina hordeacea fit, Cap. XXVIII.

CAtaplaſma quod ex hordei farina conficitur, valet A contra duras muſculorum inflammationes, quas vel diſſoluit, vel facilè ad pus perducit. hoc ita fit: Farina debet pollen eſſe, & in melicrato coqui: mel autem plus eſto, aqua vero parcior, adeò vt ipſa ſola farinam ipſam indomitam coquendo diffundat: ſiquidem hæc non perinde vt triticea, facilè diſſolui poteſt.

Altera confectio, & ad eadem faciens.

Maluæ radix aut ipſa herba, poſteaquam decocta fuerit, vnà cum melle terenda eſt: quúmque fuerit diſſo- B luta, cum farina coquitur. hæcque confectio maximè facit ad vtrúmque, & ad molliẽda ea quæ hactenus dura fuerunt, & ad pus perducendum. Vbi verò ſatis coctum fuerit, etiam pannis exceptam, tunc oleum affundendum eſt: ita enim gratioris coloris erit, & dum auferetur, à pannis cuti affixum non relinquetur. Cæterùm & ad cõuulſiones & ad tetanos hoc ita paratum faciet: ſed in aqua in qua farina coquenda eſt, prius rutæ aut cucumeris agreſtis radix, aut lauri baccæ, aut ſampſuchum, aut iris decoquenda ſunt. Erit etiam accommodatum ſi poſt coctionem ca- C ſtoreum cataplaſmati addatur: & totum pannum illinere, & ita toti ſpinæ ſuperdare, ac melius erit etiam ſi cataplaſma caput comprehendat. In pleuriticis verò aut peripneumonicis, abrotonum aut lauri baccæ prius in hydromelite incoquuntur, tum farina additur: ſi verò ſcirrhus viſcera obſideat, ammoniacum, aut terebinthina & nitrum additur: & quandoque acetum, quum inteſtina ſunt inflammata, admiſcetur. Vbi verò veſica, tum acetum, tum verò etiam ruta addi ſolet.

De cataplaſmate ex lini ſemine, Cap. XXIX. D

CAtaplaſma ex lini ſemine confectum, omnes inflammationes quæ in quauis corporis parte obortæ fuerint, iuuat: ac præſertim ſi cum eis dolores quoque vehementiores ſint coniuncti, vt quum tangas dolor augeatur. Hypochondria verò inflammatione obſeſſa ſiquis hoc cataplaſmate velit obducere, ita conficiet, vt poſteaquam mel ferbuerit, ſemen in tenuiſſimam farinam redactum ei miſceat.

De eo quod ex polenta conficitur,

Cap. XXX. E

POllen ex polenta fit, ſubigitúrque ſucco clauicularum vitis, aut polygoni, aut pomorum. ſanat hoc nauſeas & exæſtuationes. Si verò polenta in melle coquatur, ſálque aut nitrum adiiciatur, hydropicis erit accommodatum. Idem ad teſtium inflammationes, ſine ſale tamen & nitro, faciet.

De cataplaſmate ex fœnogræco,

Cap. XXXI.

FArina ex fœnogræco confecta, non eſt ad multa vtilis: nam inflammationibus non conuenit: at ſcirrhoſis F affectionibus, ſi lini ſemen aſſumpſerit, idonea erit. Sed fœnumgræcum alio modo apparatum, erit ad multas res vtile. Aqua igitur decoquitur longo tempore, donec ſatis coctum ſit: tum aqua effunditur, fœnumgræcum verò iterum læuigatur, & mellis quod ſatis eſt, ei miſcetur, quúmque rectè cum melle fuerit ſubactum, læuigatum vſque decoquitur dum fiat tam craſſam quàm epithema. Hoc ita confectum vtile eſt ad multa perinde ac plurima epithemata, & ferme ad omnes inflammationes facit quæ extrinſecus oriuntur. G

Ad hypochondria, inteſtina, atque vterum.

Ad hypochondria verò, inteſtina, vterúmque probè facit. quum autem decoctum, & in læuorem redactum (vt diximus) loco mellis iterum in aqua decoquitur, oculis & ſedi inflammatis conuenit: atque etiam efficacius ſi ſertulam campanam capiat.

De cataplaſmate ex alica, Cap. XXXII.

AVrium naſique contuſiones, alica vtiliter obducimus. Eſt autem decoquẽda & læuiganda. eáque præſtantior fiet ſi gummi & thuris parũ ei miſceatur. Eſt non H ſecus efficax alica ad dothienas, ad lichenas, & ad ſcabiẽ.

De cataplaſmate ex millio, Cap. XXXIII.

COnficitur hoc cataplaſma eo modo quo etiam ex lini ſemine parari docuimus. Valet hoc ſi ventris defluxus dolorem afferat, & œdema ſubſit. Si verò picem liquidã aſſumat, iſchiadicis vtile reddetur. Aqua verò, acetóve, aut poſca exceptum, cõtra morſus ſcolopendræ efficax eſſe obſeruatum eſt.

De cataplaſmate ex ficubus, Cap. XXXIIII.

MVltiplex omnino eſt huius cataplaſmatis confectio, & ad multa itidem valet. Ficus ergo ipſa, & ſemen, quoad eius fieri poteſt, teruntur: quum hoc feceris, parum irini vnguenti manſuetudinis cauſa adiungitur. Facit hoc ad duritias neruorum, ad articulos contractos, aut plus iuſto relaxatos: & ad ſcirrhos, præſertímque lienis, & ad eos quoque qui in iecore ſunt, valet. Si verò nitri parum addas, ſinus rumpet, aculeóſque extrahet. Si denique ficubus ita paratis miſcueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut abſinthii comam minutiſſimè tritam, hydropicis conueniet, eritque totis hypochondriis, lumbis, & toti dorſo ſuperdandum.

Alia confectio.

Ficus coquuntur vſquedum facilè diſſolui poſſint, deinde læuigantur, & in eadem aqua decoquuntur in qua decoctæ prius fuerant, tum hordeacea triticeáve farina, aut panis, eiſdem admiſcetur, & diligentiſſimè ſubiguntur, & iterum ad cataplaſmatis conſiſtentiam decoquuntur. Facit hoc ad tubercula quæ non facilè matureſcunt, & ad parotidas quas deducere ad ſuppurationem oportet, & ad dothienas, ſi quum quis vti velit, butyrũ addat. Si verò rutæ folia trita miſceantur, dolores inteſtinorum à flatu excitatos iuuabit. Oleũ porro aut pinguedo admiſceatur, quum ruta aut cuminum incoquitur.

De cataplaſmate ex lomento fabarum,

Cap. XXXV.

COquitur lomentum fabarum ad conſiſtentiam, tum cyminum non admodum tritum additur, fitque cataplaſma quod teſticulis inflãmatis aptiſſimum eſt. Idem faciet ſi narciſſi fructus in tenuiſſimas partes redacti parum indideris. Cæterùm ad vetuſtiores teſticulorũ inflãmationes ammoniaci portiunculam admiſcere cõueniet.

De cataplaſmate ex lupinis, Cap. XXXVI.

TEnuiſſima lupinorum farina cum melle, aut per ſe lini ſemine decoquitur, éique oleum non multum adiũgitur: fitque cataplaſma ad helminthas lumbricos accommodatum.

Alia eiuſdem cataplaſmatis confectio.

Lupini ex aqua decoquũtur, vt facilè læuigari queant, eíſque fel taurinum adhibetur, & abrotoni coma tenuiſſimè trita additur: valétque ad idem, éſtque aduerſus helminthas efficax medicamentum. Quum decocti lupini fuerint, melanthium læuigatum, & mel admiſcentur, ac ſimul omnia læuigantur, & iterum decoquuntur.

De cataplaſmate ex lentibus, Cap. XXXVII.

LEns coquitur, aqua effunditur, multum læuigatur, roſaceum aſſumit. epithema præſtantiſſimum pudendorum inflammatorum efficitur. Cum rubia verò & pane addito egregiè facit.

Alia conficiendi ratio.

Punicæ inanes partes cum lentibus incoquuntur, & vtrunque ſimul valde cum roſaceo læuigatur. Si panis eis accedat, mitius cataplaſma fiet. Hoc conueniet vbi cruſtæ ex igni excitatæ fuerint, & vbi vlcera depaſcantur, ac præſertim in pudendis. Sed ſcire par eſt, quum inflammatio dominatur, maiorem panis copiam indẽdam eſſe: quum verò vlcus depaſcens maius periculum minatur, minorem panis portionem adhibendam.

Alia confectio.

Tenuiſſimam lentis farinam, & punicæ corticem tenuiſſimum oxymelite mediocriter decoquimus, & apponimus. Acetum non ita multum eſſe debet: ita enim epithema fit quod non facilè diſcinditur: facitque ad nomas & defluctiones.

Alius apparatus.

Lenticula incocta cum beta vnà læuigatur. Valet hoc ad vlcera quæ circa caput ſunt: itémque ad ſerpentia vlcera, ſi cum defluxu inflammata fuerint.

De cataplaſmate ex eruo, Cap. XXXVIII.

ERui farina ex melle decocta, ad carbones, ad cruſtas ex igni excitatas facit, & vlcera quæ depaſcuntur

repurgat. Eruum quoque per se, & tritum pari modo quo lętes, mitius cataplasma conficit: si verò maceretur & tenerũ fiat vt læuigetur, facilius cataplasma cõpones. Præterea mitius quoque cataplasma ex eo ita parato conficietur, quod fit ad crustas abolendas, aut carbones, & depascentia vlcera purganda accommodatius: quod idem ad eorum inflammationes non erit inutile.

A

De cataplasmate quod ex ciceribus fit,
Cap. XXXIX.

QVod fit ex ciceribus, id hydropibus quos tympanias vocant, idoneum est. Hæc autem eius est confectio: Rutæ viridis folia læuigantur valde admodum, deinde subiguntur, tum melle decoquuntur. Iis decoctis cicerum farina adiicitur.

De eo quod ex palmulis constat,
Cap. XL.

PAlmulæ cõculcatæ modico vino persperguntur, eisque pollen polẽtæ commiscetur: stomacho autem fastidio oppresso hoc imponitur. Si verò huiusmodi palmulæ tibi non suppetant, aliæ pinguiores confricentur, vinoque macerentur adeò, donec humore vini perfruantur, tum contunduntur & læuigantur. Additur postea pollen polentæ, itáque conficitur, atque ad eadem valet. Quinetiam si inflammatio quædam simul hypochondria obsideat, hoc cataplasma ad eam multum facit. Parum namque mellis cum palmulis coquitur, ac denique lini semen in læuorem redactum ei adiicitur.

Aliud.

Palmulæ vino admiscẽtur, & cum eis myrti folia tenuissimè trita subigũtur: idque vlceribus iis quæ per se in cute erumpunt, accommodatum est.

Aliud.

Ex papaueris foliis tenerrimis succus exprimitur: in eo palmula conculcata diffunditur: fitque cataplasma oculis dolentibus aptum.

Aliud.

Palmulæ in aqua diluuntur, & cum exiguo melle coquuntur, & rhus coriariorum aridum tenuissimè tritum inspergitur, itémque lini semen læuigatum. Valet hoc ad tormina intestinorum, & vehementes sanguinis eruptiones potest sistere.

De cataplasmate ex acerdis,
Cap. XLI.

OEdemata laxa in articulis tũ alibi, tum vel maximè in genibus nascũtur, eáque non admodum facilè sedantur. Fotis ergo prius locis muria aut marina, cataplasma imponitur quod ex agrestib9 acerdis fit, fructu eorum simul contuso: est enim hoc cataplasma friabile, ideo pannis valde affigendum est, vt permaneat.

De cataplasmate ex lolio,
Cap. XLII.

LOlii farina ita parata vt in cæteris suprà diximus, satis fecit hydropibus, calce tamen inspersa: siquidem hæc euocat ac digerit, & scirrhum minuit, siue is lienem, siue etiam iecur occupet. Si verò quis continuò vtatur, is etiam diuturna œdemata articulorũ & genuum curabit. Cæterùm lolii farina sulfuri admixta, tumoribus aurium laxis conuenit.

De cataplasmate quod ex papauere fit,
Cap. XLIII.

PApaueris tenera folia læuigantur, fitq; cataplasma oculis inflammatis dolẽtibúsque accommodatum: idque sedi & capitis doloribus prodest, & podagricos dolentes iuuat. Vitellus itidem oui coctus simul læuigatur, & ad eadem efficax redditur. Lini semini molito, aut pani, aut psyllio commista & subacta, faciunt cataplasma ad erysipelas præstãtissimum. Siquis eorum succum vitellis ouorum admiscere velit, aut pani, aut lini semini, aut psyllio, is optimum medicamentum ad eadem parabit. Id etiam ita apparatum, somnum cõciliat, si capiti admoueatur. Si verò papaueris caput quod liquidum fit & probè coctum, his æquè ac folia admisceatur, fiet cataplasma ad eadem valens: vt etiamsi ex ipsis capitibus succus exprimi possit, isque perinde vt succus foliorum indatur, ad eadem faciet. Ipsum quoq; papauer siccum parum vnà cum semine decoctũ, vt tenerum fiat, in mortario tunditur, vt in cataplasmatis formam se induat. humor verò coquendus est, siue aqua, siue oleum sit. Facit ad eadem siue solũ papauer superdetur, siue alicui prædictorum commistum. Humor quoque in quo papauer decoctum fuerit, alicui eorũ quæ diximus mistum, eadem præstat. Caput verò siccum vnà cum semine contusum & concussum, si alicui eorum quæ suprà sunt allata, commisceatur, ad eadem valebit: sique adiungatur iis quæ fluentem aluum cohibẽt, medicamenta reddet efficaciora. Fiunt non secus quàm ex foliis cataplasmata quoque ex floribus papaueris, quæ ad eadem faciunt.

B

De cataplasmate ex bulbis,
Cap. XLIIII.

BVlbi assati atque impositi, crustas quæ ex adurentibus ortæ sunt, facilè amoliuntur. Iidem ad carbones simili quoque modo faciunt. Superdãtur etiam bulbi vtiliter maculis, lentiginibus, ephelidibus, & cæteris quæ in facie nascuntur: ferenda tamen molestia est, quam affert cataplasma. etenim colorem rubrum reddit, & extimam cutim excoriat: sed non multo pòst cutis renascitur, nec vlcus vllum fit, & macula enanescit. Facillimè quispiam id sustinebit, si postquam bulbos admouerit, faciẽ pane obdũcat. Cæterùm panis rosaceo illinendus est.

C

De cataplasmate ex porris,
Cap. XLV.

VBi ex iis quæ adurunt, crustæ concitatæ sunt, ibi folia porri superdata facillimè crustas auferunt: vehementer enim contunduntur, & salis non multum eis admiscetur. atque hoc cataplasma est remedium ad carbunculos efficacissimum.

D

De cataplasmate quod ex lactuca conficitur,
Cap. XLVI.

QVum ex calore caput dolet, lactucæ folia cõtunduntur, & fronti admota valde iuuant. Sit autem ad hoc faciendum lactuca eius generis quæ liquorem candidum densúmque emittat. atque hoc cataplasma somnum quoque inducit. Si verò interim dũ cõtũditur aceto respergatur, etiam erysipelati quod vlceris expers fit conueniet.

E

De cataplasmate ex hyssopo & pulegio,
Cap. XLVII.

HYssopi herba sicca contunditur & quatitur vt tenuissima reddatur, coquitúrque cum seminis lini farina, & cataplasma pectori accõmodatum conficitur: valétque ad eos qui propter lentorem sputa non facilè educunt & excreant. Vtile quoque est ad scirrhum iecoris. Ex pulegio verò non secus fiet cataplasma, & ad eadem valebit. Sed eo quod ex hyssopo constat, hoc erit vtilius.

De cataplasmate ex ocymo,
Cap. XLVIII.

F

CAtaplasma quòd ex ocymo fit, aduersus ictum scorpionis valet. Ipsum enim ocymum contunditur, nec aliud quicquam ei adiungitur, nisi quispiam parum aceti velit eidem affundere.

De cataplasmate ex mentha,
Cap. XLIX.

MEntha sicca cõtundenda est donec tenuissima fiat: miscetúrque aut lini semini, aut hordei farinæ, aut pani alicui generis eiusdem, eique parum mellis accedit vt hæc cohæreant, fitque medicamentum aduersus helminthas molestiam afferentes. Idem quoque cõueniet tussibus in quibus propter lentorẽ difficulter humores educantur.

G

De cataplasmate quod ex ficu syluestri fit,
Cap. L.

FIcus agrestis (quæ & trifolium & asphaltium dicitur) superdata iis quos scorpio vulnerauit, mirabiliter prodest: id quod ego quoque sum expertus. Ea contundenda est, atque imponenda.

H

De cataplasmate ex brassica,
Cap. LI.

BRassica contusa pollini triticeo additur. Si verò quis non ipsam brassicam, sed succum pollini admisceat,

is cataplasma conficiet quod erysipelati & strumis re- A
centibus conueniet: eas enim graciles reddit atque exte-
nuat. Mammis quoque ex partu succi plenis,& dolenti-
bus, & timorem eruptionis incutientibus, vtiliter ad-
mouetur.

De cataplasmate ex malua,

Cap. LII.

MAlua decocta siue cruda, pani aut pollini farinæ
miscetur,fitque cataplasma molestis inflammatio-
nibus aptum, eásque interdum ad suppurationem per-
duxit. B

De cataplasmate ex beta,

Cap. LIII.

BEta & cocta & cruda,ad ichores, & herpetes,& liche-
nas,& porrigines, si caput arefaciant, superdata mi-
rum in modum accommodata est.

De cataplasmate ex radicula,

Cap. LIIII.

RAdiculæ ex modico sale contusæ,& admotæ, ad ec-
chymomata, hoc est, quum sanguis in loco contuso
collectus est,faciunt.Si ergo ex re aliqua extrinsecus inci-
dẽte id eueniat,siue ex senectute in tibiis & suris oriatur,
radiculæ ad pristinum statum colorem redigentes, me-
dentur. Siquis verò succum radicularum pani & modico
salis admisceat, is etiam ad ecchymomata medicamen-
tum vtile parabit.

De cataplasmate ex psyllio,

Cap. LV.

PSyllii semen neque mola frangere, neque contundere
possumus,sed aqua ei affundenda est, & manibus agi-
tandum:siquidẽ ita & glutinosum,& emplastri instar effi
cietur.Facit hoc ad erysipelata: éstque sæpius commutan-
dum.Prodest idem ad strumarum inflammationes: nam
vel statim eas sedat,aut quammaximè leuat.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber decimus.

Ex Galeni commentariis,de facultate atque vsu dulcium balneorum

Cap. I.

BAlneorum quæ ex aquis dulcibus calfa
ctis sunt, facultas est,si tẽperatæ sint,hu- C
mida & calida: si tepidiores, humida &
frigida: si iusto calidiores fiant, calida
quidem, sed non perinde humida: si-
quidem horrere corpora contrahíque
eorum meatus cogũt,ita vt nec externo humore perfrui,
nec excrementi quod intus latet, emittere quicquam pos
sint.Enimuero quæ temperatæ sunt, per se semper calefa-
ciunt & humectant. Euenit tamen ex accidenti aliquo,vt D
aut per alitũ humiditates digerãt,vel corporis particulas
fluxione superuacanea repleãt,aut molliãt,aut cõcoquãt,
aut vires firmẽt,aut infirmẽt:ad quæ non parum quãtitas
aquæ confert.Totum autem balneum ex partibus inter se
facultate differentibus constat:siquidem ingredientes in
aëre calido versantur, postea in aquã calidam descẽdunt:
mox ex hac egressi,in frigidam:postremò sudorem deter
gent.Potest autẽ prima eius pars totũ corpus æquè calfa-
cere,materias fundere, inæqualitates æquare, cutim rare
facere,& multa quæ sub hac antè detinebãtur, euacuare. E
Secunda verò pars vbi quispiam in sicca affectione cor-
poris ea vtitur, potest madorem vtilem solidis partibus
indere. Tertia verò balneorum pars, & totum corpus re-
frigerare,& cutem densare, & vires firmare potest, quarta
verò corpus per sudores citra noxam refrigerationis eua-
cuare.Quum hæc igitur in homine facere possit dulcium
aquarum temperatum balneum, & præter hæc etiam, si-
quis intempestiuè lauetur, horrores & cutis densitatem,
danda nobis opera est vt omnia deinceps distinguamus.
multos enim eorum qui cruditate laborant, plures verò F
eorum in quibus mordentium excrementorum inest co
pia,omnes præterea qui vel in febris significatione, vel
in accensu,vel in statu sunt,præter admodum paucos,siue
hi sint in balneum ingressi, siue in calido sole sint mora-
ti,siue exercitationes, frictiones, gestationésque tentaue-
rint,meritò contigit horrescere: hæc enim singula con-
fertim & impetu agi excrementum cogit. Quum igitur
eorum qui lauantur,densa adhuc cutis sit, hæc excremẽ-
ta detenta atque aceruata mordere necessariò coguntur: G
qui verò opportunè in balneum fuerint ingressi, eos o-
mnia prius memorata consequi necesse est. Ac vacuatio
quidem excrementorum omni febri est vtilissima, itém-
que rarefactio & relaxatio:fusio tamen & calor non item,
sed calor est omni febri inimicus. at fundi æqualiter so-
lidis quidem animalis partibus non est alienum. Succis
certè non est vtile perpetuò: sed quoties in animante vel
inflammatio quæpiam aut affectio inflammationi simi-
lis constitit,aut plenitudo est,tunc inimicissimum est: in-
flammationes enim quum calefacti & liquati succi ad i-
psas confluunt,augentur. Tunicæ verò vasorum multitu-
dinem quæ ex fusione spiritu est impleta, non continen-
tes,distenduntur,ac vires hoc ipso malè afficiuntur. Ergo
calidis his siccísque affectionibus effundi mordacia est v-
tile:fusio enim eorum citra periculum est.Atque hæc qui-
dem ex prima balnei parte iis qui ita laborant,prouenire,
modò tempestiuè balneo vtantur, memoria tenendum
est.Ad secundam eius partem modò transeundum: erat
enim id quod maximè propriè lauacrum nominãt: ergo
in hac sicut ex humectatione iuuantur, sic ex calore nihil
eis cõmodi accedit. Ergo ad tertiam accedamus, in qua
& refrigerantur sine molestia quæ fuerant excalfacta, &
vires roborantur, & quæ rarefacta,& plus iusto sunt laxa-
ta,ea ad naturalem mediocritatẽ redeunt. Id quod etiam
quarta balnei pars indicat:quippe quibus omnia rite sunt
peracta, ii post frigidæ vsum adhuc sudant,& omnia ipsis
excrementa vacuantur. Nullus æger quum lauatur,deter-
gendus est, nisi sordidus sit, & pruritu vexetur: nam qui
lauantur,citra omnem laborem læsionémque perfundi a-
qua debent.Detersio verò fit iis quæ abstergendi purgan
dique vim habent, quæ & mordacia & exiccantia sunt o-
mnia: ex quo fit vt ea tum viribus tum vsui balneorum
sit contraria vel maximé. Verũtamen si laborans ad sor-
des & ad pruritum detersione indigeat, detergentis me-
dicamenti vim largiore aqua admixta, & modico etiam
oleo affuso,debem⁹ exoluere, & statim copiosam aquam
calidam purámque affundere. Æger verò prorsus citra
lassitudinem seruandus est,ob eámque causam labrum fa
cilem ingressum & egressum habeat: quod sanè fiet si pa-
ries qui aquam continet,neque altus,neque angustus fue-
rit. Æger verò quietè lauetur. facit enim quies ægrotan-
tis vt corpus tum laxius tum mollius in balneo fiat.Dum
enim corpus mouetur,musculi tenduntur: tensi verò mi-

nus mollitur atque laxatur. Debet autem ea aqua parata esse quæ super eum qui lauatur fundenda est, postquam eo lauacro quod in labro est vsus fuerit: quod nunc quoque omnes medici facere solent, quum infirmum lauant. neque enim eum in frigidum solium ingredi sinũt, sed aqua tepida perfundunt. alii tota labra huiusmodi aqua implent: etenim sicut relaxatum rarefactúmque est corpus in calido lauacro, sic contra ipsum cogere sensim ac stringere volunt: hoc enim tum ad virium firmitatem confert, tum verò facit vt homo non facilè lædatur, si subita in aëre ad frigidum fieret commutatio. quamobrem qui sani sunt, in frigidam aquam se post calidum lauacrũ coniiciunt: at infirmi, frigidæ contactum citra noxam non ferunt, ideóque frigiditatem calida admista frangimus. mistionis porro quantitas inuenitur, primùm quidem corporis affectione à nobis inspecta, deinde verò propria natura laborantis, itémque consuetudine, ætate, tempore, regione, & cæli constitutione: denique sanè melius agunt ii qui post lauacrum calidum nõ minus quàm tres aquas tepidas inter se differentes parant, vt prima tepida abundè sit, secũda minus tepida quàm prima, tertia magis adhuc ad frigidum vergat: quod faciũt vt à calido ad frigidum paulatim accedatur, quando subitam in contrarium mutationem ferre laborans non potest. Quidam etiam medici post lauacrum laborantes inuoluunt, alii linteis, alii vestimentis, & præsertim non puris, eósque ex omni parte constipant, quò plurimùm sudent. Et tamen non semper opus est laborantem post balneum sudare plurimùm. sæpe enim non euacuandi corporis causa ad balneum accedimus, sed contrà prorsus vt humectemus, idque omnino irrigemus quod immoderatius erat exiccatum. In hisce igitur non admodum multos sudores intus in balneo expectare debemus, sed statim in aquam quæ in labro est coniiciendi sunt: mox à balneo egressi, abstergendi, nec valde siccũ corpus vngendum. Necesse autem est cõsideremus vtrum postquam sudauerit is qui lauatur, oleum ei perfundendum sit, an antequam sudauerit, sed quum primum se exuerit, an verò neutrum horum, sed quum madescere inceperit. Atque is qui in memoria habeat ea quæ de olei facultate diximus, nouit optimum ad olei vsum in iis qui lauantur esse id quod tertium statuimus. Illud etiam didicit, oleum antè calfactum corpori eius qui lauatur adhibẽdum esse: siquidem tale mollit corpus & rarefacit, quum frigidum suo contactu nõ modò horum neutrum facere queat, sed etiam eis qui lauantur, horrorem incutiat. Postquam autem cibum potúmque sumpserint, lauãdi statim non sunt: nam eorum qui biberunt, caput repletur: eorum verò qui comederunt, non solùm caput, sed corpus etiam vniuersum: quippe quòd cibum ad se, priusquam sit cõcoctus, attrahat. Præstat ergo post balneũ, sedata ea turbatione quam balneum attulit, esse & bibere, quemadmodum fit etiam in exercitationibus, vt turbatione sedata corpus alamus: nam si post exercitationem potum pastúmque protinus offeras, cum implebitur caput, tum verò id quod deglutitum fuerit, interdum supernatabit. Cæterùm scire conuenit, quibus plura per aluum secedunt, balneum sistere, eadem in corpus vniuersum reuellendo, atque ea ratione nocere. Qui verò nihil prorsus deiecerunt, iis satius esse stercus antiquum vacuasse, neminem præterit, sicut etiam eos quorum vires resolutæ sunt, à balneo magis resolui. Iã nec fastidiosos, nec vomitui obnoxios par est lauare: nam ne hi quoque repẽtè resoluãtur est metus, ita vt syncopa quæ stomachica dicitur, consequatur. Proximè ad hos accedũt qui os vẽtriculi bili affectũ habent, quos ex eructatione biliosa cognoscimus. simili quoque modo lauare non conuenit eos quibus sanguis è naribus abundè prorũpit: sanguis enim immoderatissimè erumpet. Consentaneum igitur est, si sanguis minus quàm par sit erumpat, vt lauẽtur. Hi etiam sunt qui & largo lauacro & motu vehementiore propter sanguinem qui in capite est indigent: simili quoque modo lauamus, si iis quibus sanguinis eruptione opus est, sanguis non erumpat. Concoctis autem iam affectionibus, balneum citra periculum

A adhibetur, quum etiam ad expurgationem sputorum quæ pleuriticorũ & peripneumonicorum thorace & pulmone cõtinẽtur, maximè cõferat. In iis ergo qui sic affecti sunt, quũ indicatio itidẽ quæ à cõsuetudine sumitur, accesserit, balneum iterare nihil prohibuerit. Omninò verò scire oportet, nisi prius vacuato corpori balneum adhibeatur, partes affectas fluxione tentari: vacuato verò si offeratur, adiuuari concoctionem.

Ex libris Antylli, de balneis industria paratis, ex primo libro de remediis, Cap. II.

B LAuacra partim ex aquis dulcibus, & qualitatis expertibus cõstant, partim verò ex iis quæ & qualitate sunt prædita, & vim habent vehementem atque conspicuam: eáque in quibus inest qualitas, partim industria parata sunt, partim per se ita nascũtur. Porro eorũ quæ ex industria fiunt, alia calfaciendi, alia digerendi, alia humectandi, alia refrigerandi, alia adstringendi causa parantur: ac calidis quidem vtimur quum aut refrigeratos calfacere, aut lassitudinem soluere, aut cõuulsiones, aut dolores mitigare nobis propositum est. Sanè his etiam vtimur refe-
C ctionis causa, quum alimentum non facilè distribuitur. Calidas autem aquas reddimus quum pulegium, aut origanum, aut hyssopum, aut thymum, aut saturéiam, aut lauri folia, & chamæpityos ramulos & panacis ac pyrethri radices, & cachry, & alia generis eiusdem incoquimus: oleum quoque in aquam coniicimus. Lauacra autem digerentia faciemus quum totum corpus quod præpingue sit, volumus extenuare, aut tumefactum totum corpus, vel membrum aliquod contrahere, idque siue propter inflammationem, siue ob aliam affectionem fluxione la-
D boret. Fiunt autem digerẽtia quum vel salem iniicimus, vel ipsa marina aqua vtimur, aut nitrũ admiscemus. Iam, mel quoque admixtum digerendi vim aquæ indit, itémque vua taminia incocta, & cinis sarmentorum, & sulfur ignem non expertum, aut baccarum iuniperi, aut mercurialis decoctum. Molliendi verò causa balneis vtimur in corporibus quæ vel inflammatione laborant, vel indurata sunt. Atque ad inflammationes blanda esse debent & mollia: at in iis quæ obduruerunt, si inflammationis sint expertia, potentia & efficacia. Quocirca in iis qui inflam-
E matione laborant, maluæ, & lini seminis, & fœnigræci decoctum miscemus: in fluxione vexatis inflammationibus, plantaginem, aut herbam sanguinalem, aut malicorium, aut rosas, aut rubi cimas incoquimus. In iis verò quæ conuulsionem minantur, iisdem vtimur quæ adhibemus etiam iis quæ sunt fluxionis expertes. Præter cætera verò hydrelæum in quo malua aut fœnumgræcum incoctum sit, iuuat. In duritia autem citra inflammationẽ balneis eiusdem qualitatis vtẽdum est, quibus ad eos qui digestionis indigebant vtebamur. Cæterùm refrigerant
F & adstringunt balnea quæ simili modo parata sunt quo adstringentes refrigerantésque madefactiones, quarum sylua potest in hunc transferri locum.

De balneis sponte nascentibus, ex eodem libro, Cap. III.

BAlneorum spontè nascentium multo maior & efficacior vis est quàm eorum quæ arte parãtur. multæ autem eorum differentiæ sunt propter terræ per quam feruntur, qualitatem: alia enim nitri, alia salis, alia aluminis, alia sulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obti-
G nent, alia composita sunt ex multis harum qualitatum simul coniũctarum. Vis autem omnium aquarum spontè nascentium est exiccans & calfaciẽs prorsus, quum valde intensæ sint: quocirca acutis morbis minimè cõueniunt, sed potius diuturnis, & præcipuè humidis & frigidis. Quæ autẽ nitri aut salis facultate præditæ sunt, accommodatæ sunt capiti, & thoraci fluxione malè habito, & ventriculo perhumido, & iis qui aqua inter cutẽ laborãt, & œdematis quæ ex morbis vel ex pituitæ concretione oriuntur. Quæ alumen referunt, ad fluxum sanguinis, ad vomitus
H procliuitatem, ad immoderatas hæmorrhoidum perturbationes, ad inordinatas mulierum purgationes, & continuos abortus adhibentur. In quibus verò vis inest sulphuris, neruos molliunt, concretiones calfaciunt,

dolores leniunt, stomachum imbecillum reddunt atque subuertunt. Quæ bitumen sapiunt, caput replent, ac sensuum instrumenta vitiant, & enixè calefaciunt, & temporis progressu molliunt: quod facere præsertim in vulua, vesica, & colo intestino consueuerunt. Quæ verò æris naturam referunt, ori, tonsillis, vuæ & oculis mirum in modum aptæ sunt. In quibus ferri qualitas reperitur, stomacho & lieni malè affectis possunt subuenire: quæ verò ex mixtis qualitatibus constant, eæ faciunt pro ratione eius qualitatis quæ in eis excellit. His autem aquis sponte nascentibus vti debemus firmis & quietis: vapor enim ab ipsis commotis emergens, quum grauis sit & feriens, capiti molestus est: quamobrem in aquam ingrediendum est sensim, vt vis corpori laxato accedens imprimatur. eorum verò qui cum tumultu & impetu sese in aquas iniiciunt, corpus densatum qualitatem aquæ non recipit, ita fit vt in huiusmodi, neque natare, neque immergi cōmodum sit. Vti autem ductibus aquarum sponte scaturientium eos solos oportet quibus qualitates illarum capiti sunt congruæ: siquidem qui se exhibent aquis quæ à ductibus bituminosis & sulfureis fluunt, quamfacillimè læduntur.

Herodoti de lauacro, ex libro de præsidiis extrinsecus occurrentibus, Cap. IIII.

SI calidiore interno aere indigemus, ad hoc auxilii genus accedendum est. Vrna aquæ frigidæ instillanda ignitæ materiæ est: calor enim qui inde emanat, non multo tempore perdurat, sed citò restinguitur: quocirca id paulo ante introitum aggrediendum est.

Herodoti, de aquis sponte nascentibus, ex eodem libro, Cap. V.

FAcultas singularum aquarum spontè nascentiū quæ magnam habent differentiam, assumenda est ex iis quæ experientia comprobantur. exquisitam enim omnium singillatim notitiā tradere non possumus, tum quia nos omnibus vsi non sumus, tum verò quia ne in omnibus quidem est cognitio, quæ facultatibus medicamentorū proportione respondeat: nā frigidæ aquæ quæ spōte nascuntur, accommodatæ sunt omnibus fluxionibus, vesicæ affectionibus, capitis doloribus, & vlceribus malignis. De iis verò quæ potantur, siue calidæ, siue frigidæ sint, quum vniuersalem quandam constitutionem non recipiant, in particularibus dicetur. In omnibus autem sit quædam temporis apta mensura: nam si vsurus sit quispiam his aquis per tres hebdomadas, ita exordietur, vt incipiat à dimidia hora, deinde paulatim progrediatur, vt per hebdomadam spatium duarum horarum perficiatur, hoc interuallo ad secundam vsque hebdomadam perseuerando: ab ea tantundem auferendum, & in prima mensura desinendum, & ita vicissim subtrahendum. In aquis enim statim à principio diu immorari non est vtile: neque etiam est frugiferum, ad finem vsque permanere eodem temporis spatio, propterea quòd confert & incipere & desinere ab hoc præsidio cōuenienter rationi: quo etiā modo exercitationibus vtimur & abstinemus. si verò mensura quam prius fueramus coniectati vtilitatem non afferat, aquis per interualla erit vtendum. In exacerbationibus autem accuratè omnis hæc facienda est præparatio: nam qui plurimas partes dolent, hi accedentes toti introeāt: si verò aliquas laborantes habeant, madefiant. Labore sedato eos deducemus: deinde quū rursus accessio redierit, vt in aquā descendāt imperabimus, aquis vtentes non secus quàm fomentis & cataplasmatis extrinsecus adhibitis. Quocirca quantum his aquis vti debeamus, ipsa necessitas commonebit. Noui ego quosdam, quum per totum diem hoc genere curationis vterentur, mirum in modum adiutos fuisse: nam exacerbatio quæ prius longa, & ad soluēdum difficilis erat facta, cessauit: qua ex re affectioni quoque commodum accessit. Si verò affectæ partes possint cæteris tectis madefieri, non erit incommodum diutius & sæpe per diem aquis vti: quod tamen ante cibum faciendum est. inutile enim est materia noua plenos, aquas etiam sumere quæ tantopere cōmouere queāt. si vires eos deficiant, parū cibi eis offeratur. Quum verò plurimæ ex iis aquis in locis palu-

A stribus & æstuosis oriātur, & propterea morbosæ sint, eis opportunè vtēris vere & autūno, quatenus hyeme adurūt: atq; illud quidē tēpus aquarū vires firmat. Si verò in salutaribus locis sint, erunt etiā æstate assumendæ si frigidæ fuerint. Quoniā autē nōnulli ignari putant calidas aquas cōducere ad tuendā sanitatē, & ob eam causam eis imprudenter, & nulla habita ratione cōstitutionis tēporis vtuntur, idque cum damno, (vt est etiam verisimile) æquum esset eos ex hac falsa opinione decedere. his autem aquis si adessent, vterentur etiā communium balneorum loco.

B Ex Galeno, de frigidi lauacri vsu, Cap. VI.

QVemadmodum quispiā frigida lauari primùm incipiat, nec vllā ex repentina mutatione noxam sentiat, id vtique ad omnia sciendum est. multi enim quum malè incepissent, adeò in frigidam lauationem malè fuerunt affecti, vt nec iis qui tutò eam administrarent, se vnquam permitterent. Esto igitur anni tempus æstatis initium, vt ante hyemen in spatio interposito cōsuetudo notabilis pariatur. C esto præterea dies in quo auspicabimur, quammaximè tranquillus, & quod id tempus feret, calidissimus: eáque diei pars calidissima, & gymnasterium temperatum. hæcque est externa præparatio. Corpus verò eius qui frigida lauandus est, sic parabitur. ætas illi esto quarti maximè septenarii medium, nulla nec eo die, nec præcedenti nocte, noua re alterato. esto autem iuuenis qui frigida vtetur, animo præsenti & planè hilari: ac primùm linteis vberius fricetur quàm prius. Sunto autem frictiones eo tempore vehementiores quàm antè, atque D etiam linteis durioribus administratæ: dehinc oleo vt assueuit fricetur: inde exerceatur, exercitationibus multitudine quidem paribus, sed citatioribus quàm prius. ab his in frigidam descendat, non tamen cunctāter, sed celeriter, vel etiam semel totus insiliat: nam si sensim aquæ accedat, horror concitabitur. Estò verò & aqua ipsa, nec tepida nec planè cruda & glacialis, altera nanque nō agit, repercussu caloris: altera verò ferit insuetos, atque refrigerat: siquidē progressu temporis tali quoque aqua iuuenis aliquādo vtetur. Vbi ex aqua egressus sit, fricari oleo, idque à pluriribus expedit, quoad cutis incalescat. post hæc E cibum vberiorem quàm cōsueuit, potionē infra cōsuetudinē capiat: quæ ipsemet vel iniussus faciet, modò omnia rite sint peracta. nā à frigida lauatione & plus appetūt, & melius cōcoquūt, ac minus sitiunt: veniúntque postridie ad exercitationes habitu corporis planè meliore, mole quidē pari ei quæ antè erat, cæterùm compacta, & musculosiore, & vegetiore. In hoc igitur omnia ad eundē modum secundo die faciēda sunt, itémque tertio & quarto: postea verò procedente tempore simili modo frigidam F iterum ingredi mandabimus. Verùm tertio eam ingredi quòd quidam iusserunt, non laudo: nam & iterum id fecisse, mihi satis esse videtur, quū præsertim iubere possimus vt homo tandiu in ea immoretur quandiu nobis lubeat. Scopus autē tēporis quo sit immorandū, à quotidiana ipsius experientia percipitur. Nam si egressus frigidā, coloratus ex frictionibus citò redditur, moderatè immoratū indicat: sin & ægrius incalescat, & decolor diutius permaneat, immoderatius in frigida moratum docet. Ex his signis cognosces vtrum satis moratus sit, an potius ad minus aut maius aliquid sit immutandum.

G Ex Agathino, de calida & frigida lauatione, Cap. VII.

QVam naturam habeat tum calida tum frigida lauatio, considerādum est nobis. optimum autem mihi videtur, lauacra calida non esse prorsus reiicienda, rarius tamen adhibenda. Iis igitur tanquam opportunum quid habentibus, vtendum quandoque est: nam & lassitudines sedant, & socordiam quam cruditates afferunt, ipsa eximunt, ac præsertim siquis in balneo aquam calidam potauerit, succósque ex alimento corrupto aceruatos euomuerit. H Calidum quoque lauacrum mollit corpus, quod præter rationem quandoque colligatum constrictúmque sit. Conuenit etiam iis qui non ita præsenti anima ad frigidam lauationem sunt affecti, & ad vnctionem prompti non sunt. Modus apotherapiæ est alimentum & balneum:

quod incommodum est, si assiduè: non incommodum verò, si tempestiuè administretur. Qui autem hunc breuem vitæ cursum sani cupiunt transigere, frigida lauari sæpe debent: vix enim verbis exequi possum quantum vtilitatis ex frigida lauatione percipiatur. quod in causa est vt qui frigida lauantur, etiamsi senio propemodum confecti sint, corpore tamen constanti & compacto, & colore florido comperias: & omnino, qui multum virilitatis & tenoris præ se ferant. Quinetiam quæ ad appetitiones cõcoctionésque pertinẽt, firma, sensúsque plerunque integros & exquisitos, & (vno verbo) naturales actiones ritè constitutas habent. Qui verò calida lauantur, carnes flaccidas fluidásque solent habere, & colorem auersum, & tenore videntur eneruati esse, malléque cibum appetere, atque omnia habere cæteris deteriora. quid enim re vera mediocre faciat tam assidua in aëre feruenti & perhumido elixatio? Equidem in more positum barbarorum audiui vt infantes in frigidam assiduè dimittant: nos verò calidis lauationibns cõtinuis elixamus, à nutricibus persuasi, quæ tum demum gaudẽt quum post laborem in balneo perceptum, infantibus sopor irrepit: quæ quidem satis ipsis esse existimant si infantes non magnopere noctu vexentur: aiúntque eos somno vix capi qui non fuerint ferme à copia lauationis calidæ soporati. quamobrẽ ego filiolũ meum, & plerosque cæterorũ, vnctionibus solùm perfundo: résque mihi successit ex sententia. At puerulì ab aliis educati, qui assiduè lauantur, plurimúmque elixãtur, non mirum est si epilepticis conuulsionibus capiantur, & ab eo morbo difficulter liberentur. Nulli igitur puerulo qui infantum ætatem excesserit, frigidam lauationem esse incongruã censeo, modò ne propria quædã natura huic & aliis vtilibus rebus obsistat: multa enim huiusmodi sunt memoriæ prodita. Frigidæ autem lauationis initium in iis qui ei assueti non sunt, multi sumendum esse existimant, quum æstas in summo statu est: ego tamen quamplurimos vidi qui quocunque anni tempore eam auspicati, innoxiè id fecerunt. ex quo fit vt omni tempore citra noxam possit principium frigidæ lauationis sumi. sed siqua inesse varietas debet, ego vernũ tempus cæteris anteponerem. Cæterùm quum ad frigidam lauationem accedimus, cum semper alias, tum vel maximè quum incipimus, optimè distributum id quod in nobis est esse debet, & nos leues esse atque expeditos par est. Semper autẽ nosmetipsos exercitationibus eousque dimouere prius debemus donec propẽsione & alacritate in frigidam ingrediendi capiamur: etenim vehementia, & multitudine motionum prius corpusculum defatigare, & ad lassitudinem vsque perducere, quum alioqui absurdum sit: (nihil enim, in quo supra modum studium nostrum ponamus, salutare est) tum verò ad frigidam lauationem est ineptissimum: siquidem & ipsa corpora colligat, & vehemẽtiores lassitudines affert. sed præstat (opinor) vtendi rationem, sumpto altius initio, totam exponere. Postquã igitur negociis familiaribus, aut ambulationibus, aut gestationibus corpus fuerit antea concitatum, tunc ad frigidæ lauationis vsum debebit accedere: nec prius quàm sit hora prandii consueta, nec sanè multo tardius: vtrunque enim hoc tempus est reiiciendum. Nudandus autem, si tempus permiserit, in sole est, loco à ventis non perflato. Sæpe etiam si dum exuuntur rigor eos infestos haberet, corpus iterum vestimentis tectum intentiore ambulatione, poplitibus vehementius tensis, vel etiam cursu postea dimouendum est. ad hæc autem linteis asperis validè ad multam vsque contrectationem tum per se, tum per alios rubefieri debet. Optimum quoque fuerit si ministri ad hoc manicas ex linteis consutas habuerint: alioqui autẽ inæquali frictione adhibita, complicatis nimirum linteis, cutis excoriationes quandoque consequuntur. postea verò manibus tum ab aliis, tum ipse per se siccè fricandus est: quæ res præterquam quòd fouet, tenorem etiam admirabilem corpori indit. Nulla igitur alia re tentata, potest, quatenus alacritas fert, post hanc siccam frictionem frigida lauari. Vngi ergo oleo moderatè debet, & fricari multũ: ac præ- A cipuè à se, tum etiam ab aliis: nihil enim est quod tam lassitudine doloréque vacet, atque efficax sit, quàm frictio quam quis sibi ipse administrat. Siquis igitur ea promptitudine ad frigidã lauationẽ contentus sit, donec spiritulus creber fiat, aliis exercitationibus non erit opus: sed tamen id difficulter omnes cõsequimur, quum quid satietatis res adiunctũ habeat. Ergo aliis vnicuique consuetis exercitationibus vtendum est, intra tamen lassitudinem (vt dixi) laborando, nec omnino expectandũ quousque B in molem extollatur, (quod plurimis mos est) sed donec corpusculũ fuerit calefactum, & ad frigidam lauationem abundè præparatum. Exercitationibus autem finitis, tunc se ipsos omnino, nisi etiam prius, fricare debent, spiritum continendo. aliquando etiam corpore puluere prius cõsperso, si madore humescat, atque ita sine vlla mora & subitò in frigidam descẽdere: vel subitò aqua circunfundãtur. Aqua autem, si nobis optio detur, nec glacialis, nec remissa omnino frigiditate eligenda est: siquidem hæc magis nocet quàm quæ in altera parte excedit. Aquarũ autem ad frigidam lauationem, præsertimque quum pri- C mùm quis incipit, præstantissima est marina, quippe quæ frigoris satis habeat, & morsus qui ex salsedine prouenit, corpus facilè percalefacit. Qualis autem cunque ea fuerit, pura esto & perlucida, nec palustris, nec cœnosa, nec alioqui reses. Cæterùm anteponendũ est si liceat, in aquam descẽdere, quàm circũfundi: sed primo quoque ingressu parum fricãdum corpus est, postea ingrediendum: ac sese violenter fricare debet, rursúsque descẽdendum: ac tunc perseuerare natando, aut alio quouis modo, vt diutius ibi commoretur, ita tamen vt rursus & ad oleum, & ad frictionem præsto sit. Deinde quum tertiò descenderint, & D non diutius sint immorati, debẽt caput & quæ ad stomachum attinẽt, aquæductibus subiicere: sin minus, pluribus hydriis perfundi, & ita moderatè fricandi. quo tempore non dissoluimus oleo eam firmitatem quæ corpori prius aduenit. Post hæc verò strigilibus non amodum obtusis diutius corpusculum detergemus, & ad ruborem perducimus: nam & roboratur, & superficies æqualis redditur. Si verò etiam in eos qui cibũ sumpserunt incidamus, non omnino à frigida lauatione abstinebimus, quoniã vehementer appetimus, & quia motiones quædam ad id nos E impellant, vel quia æstus ipse quodãmodo simul elixauerit: nescio enim an quicquã hoc præstantius faciat is qui exuritur, & cõtinenter sudoribus perfunditur. Equidem sæpenumero à cœna, quũ ægrè in somnũ propter æstum delabor, in frigidam descendere cõsueui: & mirabile est quàm iucundam noctem transigam. In vsu tamen frigidæ, habẽda ratio est auriũ, ne frigida in eas clàm influat. quum enim frigida lauatio ad omnia sit multo quàm cæteræ diætæ vtilior, quomodo meatus audituì deseruiẽtes tantum cum noxa contingat, certè nescio.

F De siccatione per arenam, Herodoti ex libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. VIII.

Fomentum quod ex arena adhibetur, accõmodatum est astmaticis, iis quorum pectus defluxione laborat, cœliacis, podagricis, iis qui per extentionem resoluuntur, iis qui malo sunt corporis habitu, hydropicis, & denique omnibus quos diuturnus morbus vexat. Omnésque præter infantes, ad huiusce fomenti vsum ferme apti sunt. tempus ad hoc idoneum est æstas, in qua etiam dies ar- G dentissimi sunt eligendi. In ortu autem solis, in littore, in arena profunda duæ foueæ aut tres paris magnitudinis ei qui vsurus sit, parandæ sunt, vt à sole calefiant. ægrotus verò cibos optimè confecerit, priúsque inambulet & gestetur: quúmque aër sit factus calidior, arenáque satis feruens fuerit reddita, in fouea recumbens, in arena quæ circum sit maneat, vt ratio postulat, conuolutus, vsquedum facilè ferat. caput verò debet contegere, & solis radios declinare, sempérque ante oculos operimentum aliquod habere. figura verò in qua exardescat, esto in H primis diei partibus eiusmodi, vt meridiem, in mediis, vt boream spectet. spongia quoque aqua frigida imbuta faciei applicetur. iis verò qui nimium patiuntur,

collutio itidem offertur. si verò necdum calfactam aut refrigeratam carnem propter vim sudoris erumpentis senserint, id significare debebunt: iique qui adstant, arenam propellent, eósque educent, & in alia fouea propinqua collocabunt, in qua vt dictum est, occultabuntur. id tertio quoque loco erit faciendum, si opus esse videatur. Qua in re spectãdus morbus est, itémque vires ægrotãtis: tẽporis verò additio ex iis pendet quæ sunt dicta prius. Iam verò recũbentes occultabimus, ac cõtegemus asthmaticos, & quorum pectus & costas defluxio vexat, itémque stomachicos & qui malo habitu corporis sunt, & qui aqua inter cutem laborant. sedentes verò eos hydropicós quos ascitas nominamus, sique opus sit, etiã tympanitas. Ex aliis verò morbis colicos quoque & hepaticos & spleneticos, & ischiadicos, & podagricos, & quorum resoluti sunt pedes aut crura: ad finem verò hi omnes sunt toti contegendi, quippe quum relaxatio rite toti corpori adhibetur, & vtilitas partes etiam morbo vacantes debet peruadere, & præsertim si frigida lauatione sint vsuri. circa foueas paratæ sint scenæ ex perlucidis cornibus confectæ, itémque vrnæ aquæ dulcis, & solia aquæ maris, in quæ sedatis sudoribus ingrediendũ est, tũ exeũtes perfundẽdi, & oleo cõfricandi. Si verò dies trãquill⁹, corporáq; robusta fuerint, natatione etiã vtantur, à quibus abducti, abundè quiescant. Sed hydropici quinque aut sex aquæ calidæ cyathos prius epotos, effundere cogendi sunt: cæteris mos suus est seruãdus. alẽdi autẽ sunt ii, vt propter mala quæ in sole sunt passi, potus augeatur. Numerus dierum in morbis intermittẽtib⁹ nõ sit minor quàm quatuordecim, nec vnũ & vicesimũ diẽ excedat. At in hydropicis numerus dierũ est ad rationẽ inanitionis ipsorũ molis referẽdus, & subducendus: quúmque vtilitas post vicesimum primum diem statum nanciscatur, biduum aut triduum intermittere conuenit, tum redire ad vsum. Si verò hyberno tempore hydropem cures, cæteræque medicinæ præsidia non iuuent, ægérque expectare tempus opportunum nõ queat, résque vrgeat vt arena administretur, neque vt ea vtilitas quam tempus accommodatum affert, expectare liceat, tum in maritimo loco instituenda arena est, & quum æger in somnis horret, ea totus obducẽdus est vt diximus, & cætera quæ admonuimus, faciẽda, prosperúmque successum qui inde futurus est, diuturnum fore sperandum est.

De insolatione, ex eodem libro, Cap. IX.

INsolationes maximè necessariæ sunt iis qui refectionis & carnis accessionis egent: sol tamen nubilus est vitandus, isque qui sæpe in tranquillis regionibus obscuratur. Studẽdum ergo est vt hyeme, vere, & autumno, intempestiuam insolationem vitemus. æstate autem propter nimium calorem debilibus cauẽda est. soli verò atque igni præter cætera dorsum admouere cõuenit: nerui enim qui voluntatis sunt, in eo potissimum sunt siti: quibus calescentibus totum corpus valentius redditur. caput verò aliquo operimento contegatur.

De vtilitate quæ ex igni & carbonibus affertur, ex eodem libro, Cap. X.

FOmentum quod fit ex carbonibus, adhibendum est in balnei loco qui vngendis hominibus sit dicatus, iis qui diuturnis doloribus teneantur. partes autem corporis torreãtur, donec difficulter ferre queant. Carbones sunto ex balneis sumpti, aut prius madescant. Cæterùm torreri ad muros ignitos, eandem affert vtilitatem: sique placidè sint calidi, eis particulæ dolentes admoueantur: si nimis calidi sint, affectæ partes crudis lineis pannis sepientur, atque ita parietibus adhærebunt.

De adustione, ex eodem, Cap. XI.

ADustionibus vtimur tum per cauteria, tum per radices, tum per medicamenta. præstãtissimæ sunt quæ cauteriis administrantur, siqui sint qui chirurgiam reformident: secundum locum tenent quas medicamenta excitant: quæ verò per multos dies adurunt, iis cicatrix non obducitur.

Ex Antyllo, de dropace, ex primo libro qui est de remediis extrinsecus occursantibus, Cap. XII.

DRopax vt malagma paratur, vsúmque cataplasmatis præbet. Conuenit is morbis diuturnis, quibus etiam sinapismus est idoneus: & quum quis sinapismo vti velit, prius dropacem adhibet, vt corpus ad sinapi præparet: & post sinapismum quoque adhibetur, vt reliquiæ morbi euellantur. Cæterùm dropax, si calfacere præter modum oporteat, accipere debet pyrethrum, cachry, & bitumen: si opus siccatione sit, sulphur ignem nõ expertum, salem, cinerẽ sarmentorum: si scarificare, limnesium & euphorbium. Vngere verò locum oportet dropace prius calfacto, eáque crassitudine id efficere quam vires ægrotantis ferre queant: atque in iis qui sunt imbecilliores, partes pilosæ prius abradendæ sunt, in rubustioribus verò & efficaciore dropace indigentibus, non abradendæ, nisi fortè capiti, aut mento, aut pubi applicandus esset.

Antylli, de sinapismo, ex eodem libro, Cap. XIII.

CAtaplasma quod ex sinapi conficitur, efficacius est, quod in acutis morbis non admodum probatur: in segnioribus nanque naturis solùm stupidísque, in acutis morbis, sinapi vtimur. Ad diuturnas verò ægritudines ferme omnes, vbi aliorum remediorum vim imbecilliorem & minorem morbo cognouerimus, efficacissimus sinapismus est, sed tamen in tabidis & colliquatione laborantibus ex vlcere quod iecur obsideat, sinapismum non admittimus, neque etiã in vlla alia vlceratione quæ intimas partes vexet, siquidem exacuuntur, & efferæ à sinapis acrimonia redduntur. quinetiam in cartilagineis partibus cauendus eius est vsus, vt in auribus, & summis naribus, quippe quæ exurantur, & quandoque etiam quæ carnis expertia sunt & cartilaginea, nigrescant. cæteræ verò omnes corporis partes, & morbi diuturni hoc remedio perfruuntur. Penis autẽ & vesicæ resolutiones hoc auxilio gaudent: itémque partes omnes resolutæ. in rectũ quoque intestinum resolutum glans inditur. In iis verò qui difficulter audiunt, collyrium linimento impactum auribus imponitur, tum vbi sensum collyrii pars quodammodo perceperit, collyrio per linamentum exacto, pars melicrato abluitur. Sinapismus autem segnioribus partibus, iisque quæ carnosæ sunt, & vi adhibita difficulter sentiunt. Terminus autem actionis medicamenti esto vt ægrotus vehemẽter doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm quæ adiacet: & postquã ablotũ fuerit, pustulæ leniter erumpant. ad morbos autem & partes facilè sentientes, mitius vtendum sinapi est, vt eo vtamur donec caro fiat paulo rubicundior. Ne tamen mitis ille vsus vanus sit, alio die, aut duobus sæpe erit sinapismo vtendum, vt continuus vsus vnius robusti sinapismi vim præbeat: cuius sanè continui vsus mensura est, quum partes sinapismo obductæ atque illitæ nullũ doloris sensum habeant. In acutis verò morbis raró adhibemus hoc remedii genus, eóque solùm in lethargicis, & cæteris nimiis in somnum propensionibus, quæ in febribus cõtingunt, & catocha & perfrictione, quæ ægrè calefiat. eorum tamẽ qui in somnum sunt nimium propensi, crura sinapismo obducimus: in perfrigentibus verò, & crura, & cubitos. cæterùm sinapi tenue cæteris omnibus linteo exceptis inspergatur.

Sinapismi confectio.

Sinapismi conficiendi modus est huiusmodi: Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet: postridie verò eius diei vehementer expressas valde contundere, deinde acre sinapi, quale est Syriacum & Ægyptiacum, capere, ac per se conterere, aquam in qua caricæ maduerint, paulatim affundendo: (nam humore perfusum melius læuigatur) tum in massas leues redigito, alterã ex caricis, ex sinapi alteram. Fiet autem sinapismus vehemens si duas partes sinapi vni caricarum parti addemus, mediocris verò, ex paribus vtriusque portionibus constabit: sin mitior exigatur, tertiam partem sinapi, duas caricarum commiscebimus. Linteo verò aut panno illitus adhibetur, locus verò cui admouendus sinapismus est, prius nitro illinatur, & omnino inunctus esto, eique ita cataplasma adhibeatur, & suprà ligetur. Vtendum verò sinapismo in sole, aut aprica domo, & potius ante

balneum: certum tamen temporis spatium quo teneatur, definiri non potest, propterea quòd alii citius, alii serius eius sensum percipiant. Ergo sæpe intueri locum oportet, vtrum satis roboris contraxerit. Si verò longo spatio admotum sinapi non agat, spongiis aqua calida imbutis, & panno in quo cataplasma est, appositis, fouendus est. posteaquam verò sinapismo vsi abundè fuerimus, æger in balneũ ducetur, & vt modicè laxetur, totus perfundẽdus est, ac potius etiam partes quibus sinapismus fuerit admotus: eæque non vngãtur. sique ferre posse æger videatur, sustinere debet, & iterum balneum ingredi, & perfundi, ac ne tum quidem vngi. nonnullos etiam vsque in sequentem diem non vnctos seruantes lauamus. Post balneum verò vltimùm partes rosaceo illinimus: si vehemẽs sit dolor, & pustulæ eruperint, partes erunt lana aqua & rosaceo intinctæ obducẽdæ, aut etiam amygdalino cũm aqua: melius autem est vt aqua sit maluæ succus. In iis verò quos vehemens dolor vexat, locus malua probè decocta vel per se vel cum pane oblinẽdus: vbi dolor cessarit, cerato rosaceo cum cerussa vtemur. Lethargici verò, & qui acutis morbis detinẽtur, lauandi sunt. Cæterùm quibus synapismus adhibetur, oleo perfundimus: & idem facimus in iis qui carnibus sunt mirum in modum delicatioribus. In quibus verò sinapismo vtimur non propter partes quæ altius resident, sed propter eas quæ prope cutim sunt, panis læuigatus pro caricis sinapi admiscetur. Hoc etiam sciendum est, si in aceto sinapi maceretur, cataplasma obtusius: si in aqua, minus mordax fieri. Qui aures sinapismo oblinunt, panno debẽt contrectare, aut duplicatis linteis excipere: malleolos verò oleo prius vngere, tum duplicatis linteis excipere.

De scilla.

Scilla in mortario contusa parem sinapi vim habet, si illinatur: sed breui tempore teneatur: nam si tardarit, vlcus excitabit: ea priuatim in pectore vtemur ad eos qui nonnisi recta ceruice spirant: & ad resolutionem; quum non solùm motus, sed sensus quoque est læsus. sed & nitrum, & balneum, & remedium, vt in sinapismo, administrare conuenit. olei verò perfusio morsiones quas scilla excitat, propriè mitigat.

De fimo caprillo.

Caprarum fimus viribus sinapismo non cedit, præsertim globuli aceto læuigati. propriè verò conuenire ischiadidis hoc cataplasma, quippe quod sinapismo sit efficacius, nos ipsi experientia atque vsu didicimus.

Ex Menemacho, de psilothro, Cap. XIII.

Psilothrum ex arte quæ cultui & odoratui est dicata, sumptum est. carnem in superficie vellicat: id quod ex rubore quẽ affert; & materia quæ adurens est, planè patet. Si tardarit, cutim vlcerat, pustulásque excitat. eius actio minor est quàm dropacis: siquidem hoc carnem delicatã relinquit: dropax verò habitiorẽ & musculosiorem. huius porro molestus est vsus. Cæterùm oleosa pars à corpore abstergenda est, propterea quòd non adhæresceret, & in eius vsumulto tempore morandũ esset. quocirca pedum lotiones, ad quas psilothrum adhibetur, modicè vnctas esse oportet, ne vis planè dissoluatur.

De tonsura & derasione, Cap. XV.

Tondendorũ abradendorúmque pilorum vsum medicina accepit euacuãdi causa: ẽstque is ad diutinas affectiões accommodatus. In capite autem capilli erunt forfice præcidẽdi, tum radendi, & abrasione etiam vtendum. Derasio verò partium in quibus capilli non sunt, purior est & mansuetior quàm sit cutis tonsura: verùm propter irrigationem & frictionẽ molestior est, & magis etiam in profunda coma: tonsura verò quæ æquè ac derasio capillis caput nudat, habet nescio quid sensum tentãs. quocirca in iis qui facilè mutãtur, tactu leni & mansueto vtendum est. sed quum opus est cucurbitulas etiam admouere, locus abradẽdus est, vt ipsæ possint excidere: quo sanè tempore irrigatione & frictione nihil prætereà fuerit opus. Cæterùm mitis tonsura & derasio perspiratum parat, partésque ad alia efficacia remedia paratas & idoneas reddit.

A De pectendis capillis, Cap. XVI.

In mulieribus quæ ornatum capillorum sanitati anteponunt, pro locali remedio pectere comã vicem gerit frictionis: efficaciúsque prodest quum caro ad cuiusque capilli exortum trahatur. sique dentes pectinum densiores fuerint, maiorẽ etiam vi capillos attrahent.

Ex Herodoto, de pectenda coma, ex libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. XVII.

Ne caput pectatur primis quidem diebus, cauendum est (neque enim necessarium est; neq; vtile) post vn- B ctionem verò quæ ante cibum adhibetur, & post clysteris vsum, si ita consueuerint, pectendum erit donec partes capitis nulla molestia afficiantur. Si verò aliquod symptoma extrinsecus appareat, vt dolor capitis, vt defluxio quæ nuper cõstiterit, aut exanthemata, aut sanguis stillãs, aut alia quædam mala suspicio subsit, omittendum est.

Herodoti, de perstrictione & interceptione, Cap. XVIII.

In quacunque morbi parte, perstrictio interceptióque, C & ante accessionem, & in eius initio, adhibenda est. Colligare ergo & intercipere partes vna aut duabus antè horis est accommodatum: si verò tempora suspecta ignorẽtur, accessionésque inuaserint, non iam magnopere harũ rerum auxilio indigebimus, veruntamẽ eis vtendũ est, atque affectionib⁹ quæ cum rigore inuadũt, itémque doloribus, conuulsionibus, defluxionibus, sanguinis eruptionibus, palpitationibus, singultibus, inflationibus, & vigiliis, perstrictio conuenit. Interceptio verò omnibus qui vel ex morbo, vel ex symptomate refrigerantur, ad- D hibetur. Perstrictiones autem vasis latioribus, in quibus multum sanguinis & spiritus est, admouentur. Ergo ad perstrictionem aptæ sunt partes brachiorum quæ ad alas & ad carpum pertinent: crurũ verò partes quæ ad inguina, poplites & malleolos sunt. hoc enim pacto attractio materiæ morbum gignentis retrahitur & auertitur. Interceptio verò ad poplites adhibita prodest, quippe quæ materiam contineat, naturalémque calorem seruet: idque præcipuè facit si cum vnguine admoueatur. Hæc autem auxilia conueniunt iis qui statis temporibus neruorum dolores sentiunt, cuiusmodi podagrici & arthritici sunt: E incommoda verò censentur iis quibus ante accessionem sudores prorumpunt, & quos accessiones cum sudore cõiunctæ obsident: nam si vinculis exciperẽtur, eorum symptomata fierent diuturniora. Interceptionis ratio fit, vt lanæ molles in latos orbes redigantur, hisque ab extremis manus digitis ad alas vsque brachium intercipiamus: eodémque modo ab inguinibus ad digitos vsque pedum progrediemur: ac partes quidem pedis quæ incuruæ sunt, itémque genua pluribus lanis excipiemus, quoniam eæ F partes tum extendendo, tum flectendo facilè denudentur, quum alioqui carnis copia sit in eis perexigua, atque ita immoderatius refrigerentur: compressiones verò pro viribus fiant. Intercipiemus etiã particulas hoc modo: lanarum carpta extremitatibus superdamus, & vinculis laxis superexcipimus, & pro viribus iterum premimus: vbi omnes partes fuerint interceptæ, pulsus est per interualla contingendus, ne vitiare vires nos lateat: quo in casu debemus etiam exteriora contemplari, vt colorem, vt respirationem, excretionẽ, atque decubitum. Sudores verò qui erumpent, si ex mora fiant interceptionis, in eáque perseuerent, ac vires nihil minuantur, boni sunt iudicãn- G di. In accessionibus verò cessandum, & interceptiones soluendæ: in iis verò quæ calorem extremorum inuadendo augent, æstate citius expediendæ interceptiones sunt: hyeme verò diutius immorentur. Quæ autem intercepta sunt, non sunt directo exoluenda: sed partes brachiorum teneris manibus contrectantes, & ea quæ circumiecta sunt auferentes, æstate contegere togis oportet, hyemẽ verò manibus. nam aeri confertim expositæ refrigerantur: cæteras quoque partes exoluimus, quietè eisdem im- H perata: sique fieri possit, vt vnico decubitu vtantur.

De deligatione.

Deligationes fiant ad hunc modum: Lata vincula ex lana contorta, aut constricta & coacta, aut vestes attritas capimus, extremitatibúsque circumponimus, &

adhibita cura ne carnes contundantur, comprimendum obsequenter est, vt firmiter liges. quod rite procedet si vincula & lata & lenia fuerint. sed magis etiam constringuntur post secundam comprehensionem: neque enim caro offendetur, sed comprimetur. Optima verò deligationis quæ satis fit, mensura est, vt tota caro quæ circum partes deligatas est, cum rubore insurgat, nósque vasorũ excitationem obseruando, iterum vehementius comprimamus, cauendo ne particulæ in stuporẽ cadant, nósque doloris causam afferamus. Optimus autem huiusce rei terminus est, depulsio rigoris, & extremorum calor, quum scilicet inuasio se remittit: in cæteris verò, quum symptomata remittuntur.

Antylli de suffitionibus, ex primo libro qui est de iis quæ extrinsecus occurrunt, Cap. XIX.

SVffiunt medici mulieres quæ ex vtero suffocãtur, siue vter⁹ procidat, siue refrigeratus, siue siccatus, siue multo humore perfusus sit. Vtimur quoque suffitu in morbis comitialibus, heterocrania, capitis dolore, in recta ceruice spirãtibus, in asthmaticis, in iis qui destuctione vexãtur & in iis qui canina cõuulsione capiũtur. In vteri verò suffocationibus, & casu atq; auersione mulieres suffiãt se myrrha, aut thure, aut bdellio: si verò sedere mulier possit, in sella qua parturientes vtuntur collocabimus, & totam pannis diligenter circumuallabimus, vt nulla pars nuda præter faciẽ sit. Si verò sedere aut propter suffocationem, aut propter imbecillitatem non possit, suffienda erit igni sub vestibus contecto. Vbi vulua procidit, tetris odoribus suffienda, vt hirudinum nidore, pennis aut capillis, aut lanis, aut spongiis combustis: vel ita suffitum parabimus cõiecto in ollam nouam vino, hæc inspergem⁹, atque ita suffitus fiet. Quum vulua refrigerata est, myrrham tritam, amomũ, casiámque adhibemus: quum exsiccata est, sampsuchum, spicam, crocúmque: quũ nimio est humore perfusa, acetum, pulegiũ, irida, thymúmque. Poculum verò ligneum in ollã coniicimus, quod in medio sit perforatum: poculúmque labris ollæ agglutinam⁹, aut luto figulorum, aut pasta: in foramen verò calamum rectà perforatum ponimus, atque ita aptamus vt nulla sit perspiratio, alteri verò calami extremitati fistulam plumbeam aptamus, cuius lenè sit labrum: mulierem ipsam in sella ad partum edendum accommodata, cuius effractum medium sit, collocamus: tum ignem leniter sellæ subiicimus, & in sellam calamum imponimus. esto verò calami tanta longitudo vt plumbea fistula calamo aptata sellam excedat. Fistulam hanc ori vuluæ admoueri iubemus, atque ita ignem ollæ subdimus: quo incendente, vapor ex iis quæ in olla sunt elatus & per calamum transiens, in vterum perueniet. Circundatur autem plumbum mansuetudinis causa, vt ne calamus locum vellicet. Postquam satis fomenti adhibueris, calamo adhuc vuluæ insidente, olla ab igni auferatur: nam si calamus subducatur, quum vapor ascendens adhuc feruet, sinus muliebris exuritur. In comitialibus verò, vt cognoscamus vtrum eo morbi genere teneantur, ex gagate lapide suffitus fiet. Vt autem qui comate opprimuntur, expergiscãtur, ex castorio, capillis combustis, sulfure, eboris rasura, cornu ceruino, & equina vngula: in iis quibus altera capitis pars dolet, qui heterocranici vocantur, itémque in scotomaticis, & qui canina conuulsione corripiũtur, ex serpyllo, hederæ foliis, mãdragora, & fœniculo: in asthmaticis & recta ceruice spirantibus, ex sulfure, abrotono, hyssopo, & mẽtha. Quibus suffitus adhibentur, sedere debent, pánísque circũtegi, & ignẽ in mediis crurib⁹ habere, & inclinatos hianti ore spiritũ attrahere. Vbi suffitus adhibitus fuerit, cæteri colluendi sunt melicrato: qui verò thoracem malè affectum habẽt, lacte.

De olfactoriis, ex eodem libro, Cap. XX.

IIs quæ olfactu sensum excitant, vtimur in vteri strangulationibus, vt castorio aceto diluto, capillis combustis, lanis cõcrematis, spongia itidẽ, & ellychnio lucernæ nuper restincto, sulfure ignem nõ experto, quæ omnia ex igne suffiuntur: itémque hirundinibus fumum eructantibus. Vbi verò vterus procidit, odorari debent spicam,

A casiam, costum, iridis folia, vnguẽnta odorifera, quæ etiã ad animi defectionẽ & nauseam faciunt: & multò etiam magis vinum cum aliquo eorũ mistum, aut acetũ in quo thymum, pulegium, satureia, origanum, apiúmque immaduerint. folia quoque vitis & rosarum conueniunt. Ad dissolutionem autem virium quæ ex defectione oritur, hæc olfactoria sunt apta: panis vstus, polenta vino madescens, pomum, pirum, melopepo: at qui ex capitis dolore in animi defectionem cadũt, peucedanum, polium,

B baccas lauri, cupressi globulos, serpyllum, melanthium quod aduritur, odorari debebunt.

De abstergentibus medicamentis, quæ smegmata dicuntur, ex eodem libro, Cap. XXI.

SMegmata solent adhiberi vt cutis superficies abstergatur: alia vt scarificetur aperiatúrque corpus, alia ad porriginẽ, aut scabiem, aut morbũ pedicularem exterendum, aut ad lendium molestias tollendas valent. Abstergent autem, nitrum, aphronitrum, sal, mel, salis flos, cimolia, lomẽtum fabarum, fermẽtum hordeaceæ farinæ, fur-

C fur, cinis communis, pumex omnis, arena: attenuãt autem, veratrum album tritum, alcyonium, sulfur, herba pedicularis, napy, cachry, pyrethrum, piper, limnestis, granum Gnidiũ, euphorbium. Ad porrigines verò & scabiem, & morbum pedicularem smegmata faciunt quæ constãt ex betæ succo, ptisanæ cremore, sulphure ignem non experto, veratro, herba pediculari, testa sepiæ combusta. omnia autem smegmata corpori admouenda sunt sine vnguine in linteo sicco, quum siccatum prius fuerit corpus, priúsque sudauerit.

D De iis qui sanguinem sistunt, ex eodẽ, Cap. XXII.

EOrum quibus sanguis cohibetur, alia refrigerando, alia adstringendo, alia agglutinando, alia siccando, alia adurẽdo sanguinis eruptiones supprimũt. Ergo aqua frigida, psyllii succus, cicutæ, seridis, & herbæ sanguinalis sistit refrigerando: acetum verò, oxycraton, succus portulacæ, plantaginis, rhois syriaci, hypocistidos, balaustii, adstringendo: itémque galla, acacia, acresta, squama, ærugo, gypsum, cadmia, cerussa diphryges vstum, Samius aster, terra Samia, electrum, rubrica Lemnia, & araneearum tela,

E & mãna thuris, cohibet agglutinãdo: & spongia noua aceto imbuta, vini fæx & aceti exiccando. at misy & chalcitis, & atramentum sutorium, & cauterium, adurendo, & corpora congregando. Initium verò à refrigerantibus & adstringentibus ducendum est, & ad extremum adhibenda sunt adurentia. Illud porro scire conuenit, aliarum partium eruptiones sanguinis, postulare plurima remedia sanguinem supprimẽtia: eas verò quæ ab vtero fluũt, quæque in profundis partibus manent & sunt, omnino aliter curari: nam minus parent refrigerantibus, quippe

F quum vterus adstringentibus præcipuè delectetur quæ per os erumpunt, siccantia non admittunt, nec quæ modò diximus, sed iis quæ glutinant curantur: sed ne iis quidem omnibus, verùm imponi possunt & quæ periculo vacant. nam cerussa, gypsum, & diphryges, & cadmia veneni vim habẽt: quæ quidem in sanguinis eruptionibus partium externarum conuenienter adhibentur.

De collyriis, ex eodem, Cap. XXIII.

QVæ collyria propriè dicuntur, ea oculis adhibentur: læuigata verò quæ communiter integra nominan-

G tur, alia apponuntur, alia imponuntur: apponuntur autem vtero: imponuntur verò fistulis & sinibus: quæque vtero adhibentur, purgationes prouocant, & fœtum educunt: ea autem ex colophonia, myrrha, & brassicæ radice, dictamno, & elaterio conficiuntur. Debent autem collyria longitudinis quatuor digitorum esse, eorúmque figura caudæ muris esse similis, sunt etiam linamẽtis aut filo oblongo appendẽda, vt quum tẽporis quod satis sit permanserint, auelli foras queant. Collyriũ quoque cypri-

H no vngendum: sed animaduertendũ est ne vtero inflammato aut dolenti collyriũ admoueatur. Quæ verò fistulis & sinibus indũtur, ea vt agglutinẽtur imponi solent. hæc autẽ ex melle cocto fiũt, aut ex taurino glutine, aut ex ærugine, aut ære cõbusto: quæ fistulis indũtur, ea ad callos

exterendos imponimus,fiúntque ex melle,misy,atramento sutorio, chalcitide,squama nigra,radice marrubii,cedria,& seride. Hæc verò,& quæ in sinus induntur,esto lõgitudinis paris fistulis & sinibus:crassitudinis verò minoris, ne cunei instar imponantur. Spongia quoque & papyrus exiccata ex lino inditur,& in fistulas & in sinus exiccādi causa,si exiccādi fit necessitas:trahunt enim hæ ad se humorem, & vt dilatemus aperiamúsque ora fistularum, & locum vt collyria ingredi possint, præbeamus. Cæterùm collyriorum quæ ad oculos pertinent syluam & materiam exponimus, vbi de madefactionibus, & cataplasmatis,& empasmatis verba facimus.Vere parare collyria debemus:nam æstate eorum vis euanescit,& præcipuè aromatum aridorum contusorum: at hyeme etiamsi arida contundantur,nihil tamen lædũtur.Cum humore autem contritæ inhorrescunt, neque vires remittunt, neque inter se permiscentur. Quandoque etiam(quemadmodum in regionibus quæ hyberna sæuitia rigent)medicamenta in humore trita suas vires hyeme amittunt:siquidem congelantur. Sed nec etiam valde sicca medicamenta conterenda sunt: nam puluerulenta eorum pars quæ purissima facultate est,euaporat,& in nihilum abit.Sicca autem per se terenda sunt,vt per tenuissimum cribrum sine vi traiici cum humore queant:non tamen humor confertim affundendus est, sed paulatim, vt semper strigmentosum & viscosum medicamentum teratur.Ex quo consequetur,vt quæ iniecta fuerint, inter se cohæreant: si verò totus humor affundatur,metallica residebunt,aromatica verò innatabunt,neque inter se vniri cogentur, neque sub pistillum cadent,quippe quæ præcurrant,& cum humore confugiant. Aqua autem esto pluuia. ea nanque tenuis est, & omnia permeat:sin secus, collyrium vino excipiendum erit. Quæ autem ex metallicis parantur, multo tempore læuigantur: quæ ex succis, exigui temporis contritione indigent. Vbi verò satis fuerint læuigata, gummi collyriis additur vt componãtur:& quia postquam siccata sint, facit vt collyria non frangantur:nullam tamen propriam facultatem oculis gummi præbet. Vbi verò cõfecta fuerint,in æneo vase reponentur: nam quæ ad oculos pertinent, meliora ab ære fiunt. At quæ ex succis constant, iis vtendum statim est: quæ verò ex metallicis conficiuntur, inueterata meliora redduntur.

Vsus collyriorum & modus.

Lippitudini autem incipienti conueniunt ea quæ ex glaucio,croco,& sarcocolla conficiuntur,idque præsertim æstate. Defluxioni verò,quæ ex rosis, quæ ex ossibus palmularum combustis, quæ ex summis oleæ coliculis constant:vehemẽtibus doloribus,quæ ex astere,quæ ex amylo, quæque Babylonia vocantur. Ad chemoses verò facit collyriũ ex pompholyge, ex cerussa,ex nardo. Ad vlcera quæ ex thure fiunt,ad affectiones quæ inueterarint, valẽt acria collyria: eadem ad hebetes oculos accommodata sunt. Collyriorum autem materiæ apud omnes sunt: cæterùm in chemosi,& vehemẽtibus inflammationibus infundere collyria conuenit,ne specillũ contingens morbum irritet. In cæteris casibus sublinenda sunt. Verùm oculus non est acie specilli tangendus, sed palpebra inferiore illita medicamentum apponendum. Illitiones verò quæ per subiectionem & quæ per euersionem adhibentur,nescio quid decori continere videntur, cæterùm non sanant:nam quæ ex subiectione fiunt,oculos soluunt,specillo obsistente fricãdo.Quæ verò per euersionem admouentur,palpebris callos obducunt:quæ liquidæ vocantur, vtiles sunt ad hebetudines & incipiẽtes suffusiones,fiũntque ex Attico melle, opobalsamo, felle, & præsertim hyænæ:si id nõ fit,viperæ,aut aquilæ,aut vlturis, aut perdicis, aut gallorum alborum, aut coracinorum piscium. quandoque fœniculi succum capiunt,aut oleum quod ob vetustatem sit pertenue & solutum: aut liquorem cyrenaicum,aut cinnamomum,aut semen eius quod besasa dicitur,quod nos agrestem esse rutam existimamus.Humidæ porro attenuare,calfacere, & purgare possunt. Omnia autem medicamenta oculorum, & præcipuè liquida, si accommodatè admoueri debeant, non pleno capite,& mol lita aluo adhibenda sunt.Quod præsertim in liquidis ob-

A seruandum est, idque in puro aere,austrino,sud dio: nam spirante Noto, & cælo nubilo,aut humido, aut frigido & condensato,inutiliter admouentur.Idem vsu venit in cæteris collyriis quæ ad acumen visus pertinent:itémque in aliis omnibus quæ ad lippitudinem faciunt, eadem aëris obseruatio seruãda est, nisi fortasse quispiam sic vrgeatur vt eis vtatur:quo casu & rarò & paucis vti debebit.

De pastillis,ex eodem libro,

Cap. XXIIII.

B Pastillorum sunt tria genera: quorum vnum potui datur,alterum in aluum coniicitur,tertium illinitur.De pastillis verò qui potui dantur, tum dicemus quum de iis qui ægrotis offeruntur, verba à nobis fient: de cæteris nũc instituta est oratio.Eorum ergo qui induntur alii obtũdunt,alii adstringunt, alii adurũt.Iis qui obtũdunt vtimur in iis quibus per infernas partes acria excernuntur, & quæ intestinum omnino mordeant.Eorũ materiæ sunt amylum,Samius aster,pompholyx, gummi, tragacantha, dulcis radicis succus,opium,manna, bdellium. Hi pastilli triti cum cremore ptisanæ,aut etiam cum polline,aut cre
C more furfuris, aut lentium decocto iniiciendi sunt. Adstringentibus verò vtimur in quibus fluxum immoderatum sistere studemus, & in quibus roborare intestinum volumus. Horum materia est alumen, acacia, hypocistis, rhus Syriacus, balaustium, œnanthe, galla, malicorium, myrtus. Induntur hi cum succo rosarum,aut lẽticularum, aut plantaginis. Adurentium vsus est in depascentibus vlceribus. Fiunt illi ex sandaracha,calce viua,squama æris, charta combusta,& cæteris huius generis. Sunt autem imponendi pastilli huiusmodi, postquam ægroti comede-
D rint & biberint, ne stomachus ab exhalatione feriatur. Præterea antequam indantur, clyster ex muria imponendus est,vt vlceribus prius abstersis pastilli indantur, quippe qui eo modo efficaciores sint futuri.Cæterùm quos in iecturi sumus, in vasculum coniectos plurimùm agitare oportet, & ita indere, ne medicamentum in fundo vasis subsidat. Vbi autem canaliculum ano imposuerimus,exprimere debemus,& vertere eodem in loco,ne si fortè vlcere obsideatur ea pars,medicamentum concidat.Pastilli verò qui illinũtur,parẽ vim habẽt cum iis qui infunduntur: nam alii adstringunt, vt is qui ad Andronem autho-
E rẽ refertur:itémque is qui à Polyida est confectus, & croceus,& fulu⁹,qui ex lanis sordidis fiunt. Tales etiam sunt qui ex halicacabo constant: valéntque ad exanthemata, herpetas,ignem sacrum,intertrigines, sanguinis eruptiones,& vlcera fluentia. Alii hebetant,& ad epinyctidas,carbunculos,& vlcera maligna faciunt.

De pessis,ex eodem libro,

Cap. XXV.

F Pessi vtero soli admouentur. Eorum tres sunt differentiæ:alii nanque molliunt,adstringunt alii,alii denique aperiunt.Mollientibus ad vteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, strangulatus, auersiones, & inflationes vtimur.Fiunt autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino,pinguedine anseris aut gallinæ,butyro insulso,resina deusta,medulla ceruina,fœnogræco, & similib⁹. Aperientes vtiles sunt quum purgationem suppressam prouocare volumus, aut conniuentem compressámve vuluam emendare: hique ex melle,artemisia,dictamno,brassica, dulcis radicis succo,ruta,& scammonea. Adstringentium
G vsus contrarius est aperientibus:nam fluorem muliebrem cohibent,& vterum suspensum contrahunt,& prolapsum reprimunt. Cæterùm materiam adstringentium suprà comprehendimus quum de collyriis & pastillis loquere- mur.Pessi crassitudo instar strigmenti,& paulò spissior facienda est: deinde lana tortili linamento similis duplicata medicamento tincta in os vuluæ indenda est, sic vt stuppam oblongam alligatam habeat, quo facilè pessus extrahatur.

De medicamentis quæ infunduntur,

H Cap. XXVI.

Vtimur iis quæ infunduntur,propriè in vtero per specillum, quod infundendo in ipsum liquori accommodatum est,quod μητρεγχύτην vocant:in sinu verò qui ante vterum est, per follem. Id verò quod infunditur &

in sinum & in vterum, est eiusdem generis. Potest autem infusio mollire, adstringere, calfacere, inflationes discutere, dolores mitigare : quæ omnia pro materia ex qua constat, solet efficere. Debet autem liquida esse, aut oleo paulò crassior.

De vnguinibus, ex eodem libro,
Cap. XXVII.

VNguinibus vtimur in iis partibus corporis in quibus neque madefactioni neque cataplasmatis est locus, vt in palpebris, auribus, summo naso, & tota facie : siquidem à cataplasmatis grauatur, & à madefactionibus defluentibus læditur. Eadem quoque admouemus iis partibus quæ multum mouentur, quum in eis cataplasmata consistere non queant, & madefactionibus vti non possimus. Præterea inungimus feruidas inflãmationes, & quæ naturam erysipelatis referunt, quæq; & à cataplasmatis & à madefactionibus irritãtur. Exulcerationes quoque quæ in sũma cute sunt, & desquamatas inungim⁹: quippe quæ à cataplasmatis & madefactionibus aggrauẽtur : itémque suggilata, & laxos tumores, & alia permulta inungimus.

Materiæ vnguinum ad frontem & oculos fluentes accommodatorum.

Ex leuibus vnguinib⁹ est album oui vel per se, vel cum rosaceo, vel cum vino adstringẽti, vel cum sitania farina. Valentius fit ex ouo cum manna, aut cum gũmi. Magis etiam colla aqua feruenti resoluta, & cochleæ albæ cum testis contritæ, eǽque vel per se vel cum ouo. Crocus quoque cum vino illitus mitigat, & magis etiam glaucium ex vino. Præstantissimum est quod ex Lemnio sigillo, & aceto, aut succo herbæ perdicii conficitur. Acacia itidem fulua cum vino similiter iuuat. Ex his quædam tensam frontis & temporum cutim faciunt, & idcirco vasa comprimunt, & ad sanguinis defluxionem amoliendam valent: alia verò vnà cum protensione, sua adstrictione vasa adstringunt.

Vnguina faciei.

Exanthemata quæ in facie nascuntur, ouo cum cerussa, aut lycio cum amurca superficie tenus decocto illinũtur. Facit hoc etiã ad fissa labia. suffusiones verò succo thapsiæ illinendæ sunt, aut hyssopo viridi. Faciem verò maculatam prius fouere debemus thymo, aut satureia, aut origano, in linteum rarum coniectis, & aqua calida decoctis, & floribus impositis ita illinere.

Vnguen aurium quæ inflammatione obsideantur.

Aures inflammatæ, ac præcipuè ex plaga, colla cum aqua, aut myrrha cum vino, aut mãna cum vino illinuntur. Exanthemata verò capitis, postquam derasum caput fuerit, cimolia cum aceto, aut betæ succo oblinimus: quæ humidiora sunt, cedria: quæ glutinosas sanies excernunt, amygdalino vngimus : quæ nasum & nares obsident, vnguine quod ex alumine, myrrha & aloë constat, curantur. Erysipelati verò glaucium, vel succum plantaginis, vel herbæ sanguinalis aut lentisci, aut cicutæ, aut acaciæ, aut hypocistidos adhibemus: sed suillum fel ad erysipelata est omnium accommodatissimum. Humida verò pinguib⁹, vt seuo, butyro, cera Tyrrhenica cum rosaceo, oblinimus : pudenda verò valde adstringentibus & attenuantibus, vt mella cum squama æris, aut aloë cum vino mulso. sed melius est brathy aloë inspergere, atque illinere : intumescentes verò partes in hydropicis, aut aliis generibus morborum, cimolia cum aceto, aut cum fece vini liquida, aut ipsa fæce vngimus. Corpora verò præpinguia, sunt tota melle cui sal admixtus sit, illinenda: sed melius est in eiusmodi coporibus vt calami rore vtamur. Myrmecia verò heliotropii, aut chelidonii, aut batrachii succo inunguntur. Epinyctidas verò liquore cyrenaico, aut parthico cum vino dulci, aut calce viua cum oleo, aut coriandri succo illinimus. Vermes concretos coagulum leporis, aut alterius cuiusuis animalis illitũ educit: ad scabie obsessas partes cardamomum aceto illinimus. Ad ambusta verò, ne pustulæ excitentur, myrrha ex vino læuigata valet: ad idem facit alumen scissile ex aceto & lixiuio, & calx viua ex aqua. Vnguiũ quoq; reduuias alumen liquidũ illitũ mirè iuuat. Perniones nasci non sinit thus, & alumẽ, & seuum suillum illitum. Ad scabiei molestias & pruritus facit herba pedicularis cum viuo sulfure & aceto. Ad tumidas eminẽtias alterci succus valet: ad eminentias verò quæ in ano & pudendis sunt, alumen scissile cum myrrha stacte & atramento sutorio facit.

De malagmatis, ex eodem libro.

Malagmatũ tres sunt maximè differentiæ: alia enim ex quibusdã siccis, radicibus, inquã, herbis & seminibus fiũt: alia ex metallicis, aut iis quæ metallicis proportione respõdent: alia ex succis, seuo, lacrymis, & quæ coniunctè molliuntur. Quæ autem ex siccis conficiuntur, coctione nunquã egent, sed solũ liquefactione. In hoc genere sicca sunt liquabilibus affundẽda, quoniam radices & herbæ decoquendo frigerentur. Si verò exigua portio aridorum imponatur, cætera erunt prius decoquenda, & quum ea satis cocta fuerint, ab igni detrahentur, & sicca adiicientur: quæ verò ex metallicis & liquabilibus fiunt, quomodo paranda sint, tum exposuimus quum de emplastris loqueremur. Cæterùm quæ ex siccis constant, hypochondriis, & omnibus mediis partibus cõmuniter, & præcipuè stomacho imbecillo, aut non appenti, aut non concoquenti, aut flatus pleno conueniunt, vt quæ ex seminibus, quæ ex sertula campana, quæque ex sampsucho constant. Defluxione verò laboranti, aut æstuanti, quæ ex œnanthe, quæ ex alumine, quæque ex omphacio fiunt. Lieni verò & iecori conueniunt ea quæ ex myrobalano, ex ammoniaco, ex visco, ex aceto, ex calce, ex cardamomo, ex nitro, ex radicibus capparis cõficiuntur. Pectori & sanguinis reiectationibus adstringentia sunt idonea, vt quæ ex alumine, ex œnanthe, ex salicibus, ex bitumine parantur. Ad tabẽ facit quod ex baccis lauri, quod ex marrubio, quod ex cardamomo, quódque ex lixiuia fit, quæ etiam ischiadicis cõueniũt: at capiti, quod ex baccis lauri, quódque ex cachrye constat. Hæc autem exempli causa dicta sint, quoniam alibi quæ facultates sint malagmatum ad singulas res accõmodatorum, explicatum est. Quæ ex adipe & cera fiunt, præcipuè in neruis & articulis obduratis vtimur, & horum descriptiones apud omnes sunt vulgatæ. Iis denique quæ ex materia metallica parantur, artubus obduratis, & digestione per halitum indigentibus, adhibentur.

De acopis, ex eodem libro,
Cap. XXIX.

ACoporum commodus est vsus vel in iis qui permanente & assidente impinguatione indigent, quum madefactiones propter earum defluxum nihil magnopere possint: vel in iis quibus propterea quòd morbi inueterarint, madefactiones minimè sunt idoneæ. In quo genere sic post madefactiones acopa adhibẽtur, sicut etiam malagmata post cerata. Acoporum sunt tres differentiæ: calefaciunt, molliunt, cutim scarificant: calfacientibus in acutis morbis vtimur, vbi neruos læsum iri suspicio est: vel quum extrema refrigerata sint, ita vt dificulter calfieri queant: vel quum sudores cum perfrictione ægrum vexant: mollientibus verò, in morbis diutinis. Scarificãtium vsus est in diuturnis morbis qui difficulter amouentur: segniores sunt, in quibus etiam sinapismum commendamus. Materiam verò scarificantem & calfacientem tum sumus persequuti quum de madefactionib⁹ & emplastris disseruimus.

De iis quæ sternumenta excitant,
Cap. XXX.

STernutamẽta excitãtibus vtimur, vel vt eos qui nimia propensione in somnum detinentur, excitare festinemus, vel vt mentem desipientem ad statum redigamus, vel vt fœtum aut secundas expellamus, vel vt aculeos qui in pectore latent, in aspectum adducamus, vel vt vertiginẽ sedemus, vel vt aliquid expellamus quod in aures conciderit, vel vt diuturnã affectionẽ quæ in capite resideat, amoliamur & discutiamus, vel vt spiritũ prolapsũ siue in parte, siue in toto corpore, erigamus & roboremus, vt in resolutione, in morbo attonito, & morbo comitiali. Excitat autem sternutamẽta castoreũ læuigatum. penna madefacienda est, & ea castoreum excipiendum, ac in nares indendum: & postquam pennam in naribus versaris, nares

comprimendæ ſunt.Si maiore vti velimus,caſtoreo piper A addemus:ſi etiam vehementiore,ſtruthium pyrethro, aut vuam taminiam piperi admiſcebimus: in quo caſu piper album adbibendum eſt.Sinapi verò non eſt accommodatum,quoniam caput replet. Præterea iis qui dicto audiẽtes eſſe poſſunt, imperandum eſt vt ſpiritum intrò attrahant,& manſuetum lumen, aut ignem, aut ſolem aduerſum intueantur.Melius eſt etiam vt ægrotis ſupinis & ſur ſum verſus recũbentibus quàm ſedẽtibus, ſternutamentum excitans medicamentum imponamus:quúmque ſum pſerint, deambulent, ſi modò poſſint, ſurſumque reſpi- B ciant:quique lauari poſſunt,lauẽtur,ita vt caput largè perfundatur.In caro & cataphora & ſingultu tempus accommodatum eſt vt feſtinemus: idem eſt quum ſecundas aut infantem mortuum expellere oporteat.Ne ſit autem ſternutamentum inefficax,ſed & vbi exciderint iam medicamẽta quæ abigendo fœtui prius ſumpta fuerint, vel etiã inſeſſus, ita ſternutamentum ciens medicamentum admoueatur. Idem quoque tempus in aliis obſeruandum eſt,& item in iis quæ in aures exciderunt: at in febribus tempus eſt commodum quum febris ſe remitit: in C morbis diuturnis, in diebus intermittentibus.Ii verò qui præſidiorum materiam perſequuntur, vt venæ ſectionis, purgationis,clyſteris, vomitus, & localium, & maiorum, vt cucurbitulæ, arteriarum ſectionis, hirudinum, ſinapiſmique, ea quæ ſternutamenta cient, adhibere poſtremo loco debent.

De medicamentis quæ inſperguntur,quæ empaſmata vocantur,ex eodem libro,

Cap. XXXI.

EMpaſmata,cataplaſmata, & diapaſmata differũt.em- D paſmata enim ſũt quæ, vt immoderati ſudores aut alia per halitum digeſtio cohibeatur,aut vt cutis extremitas ſcarificetur, aut pruritu tentetur, adhibentur: cataplaſmata autem dicuntur quæ vlceribus ſuperdantur: diapaſmata verò quæ ad ſuauem odorem cuti conciliandum, aut toti corpori tribuendum,aut partibus, vt alis & feminibus,accommodata ſunt. Ergo quum ſudores aut digeſtio per halitum infeſtant, vtendum eſt ceruſſa trita,aut gypſo,aut argenti ſpuma, myrto ſicca læuigata, malico- E rio,rhoë ſyriaco,ſorbis ſiccis tritis,polentis,amylo,polline,galla acerba,acacia. Vt autem pruritus & ſcarificationem excitemus, eos quibus empaſmata fuerint admouẽda, in ſole ſicca frictione confricamus, & prius laxamus ſenſim exercẽtes, tum empaſmata adhibemus:atque hydropicos quidem arena,fæce vini vſta,cimolia,gypſo,nitro,ſaléque: iſchiadicos, recta ſolùm ceruice ſpirantes,& diuturnis capitis morbis oppreſſos,ſulfure,ſinapi,naſturtio,cachrye,pyrethro,pipere,& nitro oblinimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro, F

Cap. XXXII.

EX cataplaſmatis alia ſordidis vlceribus conueniunt, & ad ea purganda ſunt accommodata, vt æs combu ſtum,eruum læuigatũ,ariſtolochia longa,panax,cadmia, & diphryges:alia comprimunt carnes excreſcentes. Com primit autẽ placidè ærugo, ſquama: magis verò calx,fæx: vehementer verò miſy,chalcitis, atramentum ſutorium, elaterium.Conchulæ verò combuſtæ adhibentur vt morſus ab vlceribus excitatos mitigent. pinus verò & ſpina G Ægyptia & cinis femoribus inſperguntur.

De diapaſmatis,ex eodem libro,

Cap. XXXIII.

DIapaſmata ſunt, ceruſſa, iris, terra ſelinuſia, myrtus ſicca læuigata, lauri baccæ aridæ, manna, ſpica, folium,amomum,iunci odorati flos aridus.

De perunctionibus ex eodem libro,

Cap. XXXIIII.

PErunctionibus vtimur in iis meatibus qui ſenſu percipiuntur: in quos medicamenta ad ſtrigmenti craſ- H ſitudinem indimus,vt in os, in nares,in aures, in ſedem, in meatum vrinæ.Horum vis eſt aut exiccans,aut humectans,aut adſtringens,aut incidens, aut ſoluens, aut denſans,aut læuigãs,aut ſiſtens,aut molliens,aut dolorem leniens. Ac ſiccantibus quidem vtimur in aphthis oris & cæteris humidis vlceribus:eodémque modo ſi in naribus aut alliis meatibus humida vlcera & ſaniem emittentia ſint:huius generis ſunt iris trita cum melle illita, linteum nouum combuſtum, paſtillus ex hirudinibus concrematis, amurca olei, fæx vini combuſta, & vino aut aqua reſoluta. Humidæ verò perunctiones ſiccis & carbonum naturam imitãtibus vlceribus conueniunt, qualia præcipuè in auribus & naribus oriuntur. Humectantur autem perunctiones quum ex ſuccis humectantibus parantur: quorum ſyluam quum de madefactionibus loquemur, demonſtrauimus. Sed vitandum eſt ne ſuccos huiuſmodi capiamus,in quibus aliqua vis corrumpendi inſit: ſiquidem tales adhibiti non ſolùm ori, ſed cæteris etiam meatibus ſenſilibus nocent. Quæ adſtringunt, vlceribus oris depaſcẽtibus,& gingiuarum madoribus,& affectionibus herpetis naturam referentibus,itémque tonſillis, & vuæ laxationibus,& arteriæ defluxionibus accommodãtur. Adſtringentium verò materia, tum ſimplicium tum compoſitorum,eſt omnibus perſpicua. In his eſt id quod ex moris conficitur, quódque ex capitulis Punici mali conſtat,& anthera,aut cõfectio quæ ex roſis paratur. Læuigantium vſus eſt in arteria exiccata,aut quæ aſperitatem cõtraxerit,in voce rauca,in gurgulione, in tonſillis occlu ſis.Ex eo genere eſt tragacantha, gummi, nux pinea, vua paſſa dulcis,mel crudum, faba freſa cum melle,dulcis radicis ſuccus, confectio ex papaueris capitibus quæ ex vino ſcybelite ſit facta.Incidentibus & ſecantibus vtimur in anginis,quum ea quæ nos vexant & quæ inflant, quæ ad guttur & os pertinent, attenuare ſtudemus. Hoc verò genere continetur nitrum cum melle,ſinapis in ſuccum redacta,ſuccus braſſicæ, ſemen rutæ ſylueſtris, pyrethrum, cardamomum cum melle. Iis verò quæ denſare poſſunt, vtimur ad ea ad quæ ſiccantia diximus accommodari: huiuſmodi autem ſunt quæ refrigerant. Quæ verò mollire pollicentur, eiſdem quibus etiam humectantes, conueniunt.

De medicamentis ad aures accommodatis,ex eodem libro,

Cap. XXXV.

MEdicamentorum quæ auribus conueniunt, alia ad dolores ſedandos,alia ad vlcera,alia ad aures purulentas,alia ad ſonitus accommodata ſunt. Opium papaueris lacte aut aqua reſolutum doloribus prodeſt: ad idem facit mãdragoræ & cucurbitæ ſuccus,& oleũ in quo blatta animal ſit incoctum, aut aſelli qui ſub hydriis naſcuntur,aut terræ vermes: itémque pinguedo phocæ delphiníque,& butyrum,& animalium medullæ,ſandaracha ex melle,amygdalinúmque & roſaceum,& irinum,& garus: alumẽ quoque cum melle & cedria, & paſtillus qui Heræ dicitur. Acoribus verò purulentis vtile eſt lentiſcinum, terebinthina, tetrapharmacum reſolutum, confectio ex adipibus,& quæ ex cadmia conſtat, ſi reſoluãtur.Ad vlcera verò quæ in auribus ſunt, adhibeatur etiam oleum in quo ſenecta ſerpentis ſit incocta, aut cuminum Æthiopicum:myrrha verò aut thus, aut veratrum nigrum, aut caſtoreum cum paſſo læuigata & inſtillata, ſonitus perſanant.

De iis quæ dentibus conueniunt,ex eodem libro,

Cap. XXXVI.

QVæ dentibus adhibentur, partim concuſſis, partim eroſis,partim dolentibus, partim denigratis conueniũt. Stomatica igitur & perunctiones, vt confectio ex moris, aut quæ ex roſis ſit,aut anthera, concuſſos dentes ſiſtũt:idémque faciũt diphryges,æs,ſquama cum melle,ſi dentes eis confricentur. galla quoque nigra aceto incocta,ita vt quarta pars relinquatur, prodeſt vt eo decocto dentes laborantes colluantur. liquidum etiam alumen idem præſtat.Iam & piper in loco inani dentis dolẽtis impoſitum, dolorem mitigat,eundem lenit galbanum illitum,& cera cũ maſculo thure,& acetũ,ſi os eo colluatur, & caricæ pingues,& allium, & myrrha incocta. Ne verò nigri fiant aut corrodãtur,ea ſmegmata quæ ad dentes accommodata dicuntur,faciunt: ex quo genere eſt ſal cum pulegio,aut cornu ceruino,aut ſepiæ teſta,aut ouorum læ uigata putamina.

De ingreſſu in oleum, ex Herodoti libro de remediis extrinſecus occurrentibus, Cap. XXXVII.

DEſcenſus in ſolium ex oleo conueniunt iis qui diuturnis febribus cum perfrictione conflictantur: iiſque qui laſſitudine fuerūt oppreſſi, & iis quibus dum febri iactantur, dolent nerui qui oſſibus ſunt admoti. Tempus omne accommodatum eſt, omniſque ætas, ſed magis ſenilis. Atque in ſymptomatis cum febri coniunctis apti ſunt huiuſmodi ingreſſus in declinatione: in quartanis verò febribus, etiam in ſtatu. particularia verò tempora ſunt, vt in remiſſionibus in omnibus conueniant: in conuulſis verò & dolentibus, & vrinæ ſuppreſſione, vt feſtinemus. Cæterùm quinta olei pars calfacienda eſt, reliquū in balnei ſoliis ſit: nam quod in balneis eſt, neque ſatis calidum redditur, neque totum rite ad ignem calefieret: ſiquidem ad ſecundum vſum inutile redderetur, quandoquidem nidoroſum fieret. Solium verò in quo oleum ſit, ad proportionē ægrotantis magnū eſſe debebit. Locetur autē in tentorio, aut domo ex omni parte incluſus: eſto autē in ſella, ſuper qua endromis ponatur, perforata per interualla quaternûm digitorū, cuius initia confuta ſint lignis quadratis oblōgis: id quod facimus quia ægroti qui carnis mole ſunt onuſti, non facilè à ſolio auferantur: dilabuntur enim geſtantium manus. Quod ſi cauēdum ſit ne fiat, manib⁹ tenaciter apprehēdenda ſunt corpora, quæ res carnes tenues & imbecillas contundit. Præterea decubitus in nudo ſolio difficilem actionem tum ſua duritia tum verò feruore efficit: æs enim vehementius incaleſcit. quam etiam ob rem iubemus vt ſpongias ſubſternant, vt ad mollia corpora ægroti adnitantur. Foramina verò adhibentur, vt poſtquam fuerint deportati, oleum defluat. Ergo cōſtitutus æger in ſella, caróque reddita æqualis per mollem & moderatam frictionem fuerit. Reuolutis autem lignis, in oleum rite imponatur: reuoluantur verò in cōtrarium ligna, vſquedū ægrum in ſubiectis ſpongiis ſtatuant, párſque ad caput ſpectans eſto ſublimior. Prima autem olei oblatio mitis eſto: vbi paululum immorati homines in humore quieto fuerint, oleum per ſe agitēt: quique adſtant, conuenienter rationi eoſdem perfundant. Sed non eſt ignorandum, & multum, & præter animi ſententiam ex eo motu calorem excitari. Si verò feruidiore temperie indigeant, calidius oleum erit affundendum: infuſio verò ad pedes & ad ſolium fieri debet. præterea qui caput perſpergit, immergendus eſt, ſed ſpongia mollis ante oculos admoueatur. Temporis menſura definienda eſt in iis qui ſolutionis cauſa deſcendunt in oleum, vt vel rigorem, vel febrim, vel inflationes ſoluant: & in iis qui alimentū malè diſtribuunt. in principio enim, vt corporis raritate in facie madidum vaporem capiant: poſtea verò, vt longiore tempore immorentur. Præterea ſciendum eſt, ex hoc ingreſſu in ſolium multos ſudores, atque adeò plures quàm in balneis, excitari. Quocirca vires omnium nobis ſcopi erunt propoſiti: cum quibus ſudorum etiam qui excernēdi erunt, habenda eſt ratio. Si verò doloris, aut conuulſionis, aut vrinæ ſuppreſſionis cauſa in ſoliū ex oleo deſcendant, non modò vires, ſed etiam eorum quæ infeſtant elationem aut diminutionem, conſiderare conuenit. Vbi autem è ſolio decreuerimus hominem educere, ligna deuoluimus, & eum auferimus: quúmque in ſella fuerit locatus, ſpōgiis calidis compreſſis, tum linteis obductum efferimus: faciem verò aqua lacteo tepore perfundimus: ſique ob exolutionem fiat, etiam frigida. his confectis eum in tentorium deferre celeriter oportet, aut in eundem locum traducere in quo fuerat prius: etenim in puro temperatóque aëre quamprimùm eum ſtatuere neceſſe eſt, eandémque diligentiam & curam quam iis deberi diximus quos animi defectio premit, adhibere. Eos autem qui morbis per circuitus redeuntibus tenentur, alternis diebus: qui verò ob aliquod ſymptoma vrgens hoc præſidio vtuntur, ſingulis diebus in ſolium demittemus.

De inſeſſu in ſolio, ex hydrelæo, ex eodem libro, Cap. XXXVIII.

A SI debiles ſint qui in hydrelæum ſe demittunt, endromide amicti ingrediantur: ſi robuſti, etiam ſine veſte id faciant. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt, nec minus quàm ſexta pars eſſe debet: qui verò laſſitudinis aut diuturni laboris cauſa in hydrelæum deſcendunt, in ſecunda balnei domo multum temporis inſidere in ſolio debent.

De marinis, ex eodem libro, Cap. XXXIX.

DEinceps ſequitur vt de marinis dicendum eſſe videatur: hæ nanque medicamentoſa qualitate ſunt B præditæ, & ad multas affectiones valent. mordent hæ carnem, & extremitatem cutis vellicant, ſuáque denſatione ac ſiccitate humorem qui nimius redundat in corpore, bibunt atque conſumunt: quamobrē vtiles ſunt iis qui articuli defluctione laborāt. Sunto autem hæ tepidæ ad ſummum, vt in eis immorari ægroti diutius poſſint: nam maior caliditas citius quàm par eſt vires ſoluit: nationes verò in iiſdem fiant, vt prædictæ vtilitates capiantur. Quum verò ſint vtiles iis quorum artus defluxione tentantur, & quorum malè affecti ſunt nerui, eædem ſunt incommodæ C morbis veſicæ, aut vlceribus, & item exanthematis quæ per ſuperficiem erumpunt. Optimum eſt vt poſt earum vſum balneo vtantur: ſin minus, aqua dulci omnino perſpergantur: nam marinæ humor in corpore relictus craſſeſcit, & cum ſumma moleſtia aëris attractionibus quæ fiunt, aſſidet. Nationibus verò in mari vtantur ii qui frigida, quique calida lauantur. poſt quos, omnes ii qui oleo ſe vnxerint, vt totam eam humiditatem quæ corpori adhæſit abluant & abſtergant, eradantur. Quoniam verò ſæpenumero affectiones exigunt multarum aquarum expe- D rientiam, optimum fuerit ſi vtendum ſit calidis & frigidis, vt ab aquis thermarum, quæ marinas etiam præcedant, initium ducamus.

De ſudorem euocātibus, ex eodem libro, Cap. XL.

QVæ ſudorem euocant, non ſolùm iis vaporibus quos ex ſe calidos ſiccóſque mittunt, vtilitatem afferunt: (huius enim cauſa idem faciunt, quæ ad illorum imitationem excogitantur) ſed quadam etiam propria eorum E facultate. Etenim tenues euaporantéſque exhalationes in puro & vndique aperto aëre perlatæ, morborū ſobolem in corporibus eliquant, & reliquum carnis cōdenſant, & totam corporis molem calefaciunt. eadem res ſpiritum firmat, ſique aliquid in eo craſſum & perhumidum fuerit, excernit, ſimúlque humorem qui in capite inſedit, conſumit. Vtplurimum verò contrariam vim aquis ſpontè naſcentibus id habet. Eſt autem iis accommodatum qui caput dolent, quique ſcotomatici ſunt, & qui difficulter audiunt, & quos aurium ſonitus vrgent: itémque oculis F ſuffuſis & ſtomachi madoribus, & defluxionibus, & exanthematis in cute efflorefcentibus: malo etiam corporis habitui, & regio morbo inueterato: iis itidem qui & multam & ſegnem carnē aceruarunt. Morbos quoque incurabiles ſanat: nam hydropē quem catafarca vocāt nullo alio præſidio vtentem, emendat & corrigit. idem iuuat eos quos aſcitas nominamus. Qui permanentibus diuturniſque morbis tenentur, poſt acceſſiones vti ſudorem euocantibus debent: qui verò prædictorum morborum cauſa experiuntur, ſtatim nulla mora interpoſita vtantur. Ne- G que enim in partibus malè affectis licet fluxum intueri, quum inanitiones ex toto corpore æqualiter fiant: ſiquidem humores ex omnibus partibus expelluntur, caróque humiditates emittens, cum quadem denſa compreſſione ſiccatur, vt ne id quidem quod ſibi infundi poſſit, excipiat. Poſt exudationes alii in balneas & marinas natationes ſe demittant: alii ſolis natationibus contenti ſint: alii calida aut frigida aqua perfundantur. Ordo autem qui in iis vtendis ſeruandus eſt, ſimilis ſit ei quem in aquis per- H ſcripſimus. Quæ verò ad imitationem eorum quæ ſuapte natura ſudorem euocant, excogitantur fomentatiunculæ, quæ multo minorem vtilitatem quàm pollicentur afferant, quum caſus vrget, adhibeantur.

Galeni, de remediis metaſyncriticis, Cap. XLI.

IN omnibus diutiſſimè inueteratis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodici metaſyncritica nominant, adhibere conſueuerũt. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida, aut per ſe ipſa in partibus affectis ineſt, aut propter huiuſmodi humorum frigiditatem fuerit exorta; medicamenta ex ſinape, & thapſia, atque ex ſimilibus adhibeo: ad ſiccas verò & calidas non vtor. Cæterùm qui dignoſcere affectiones non poſſunt, ad eiuſmodi medicamenta, velut ad ſacram (vt aiunt) anchoram confugiunt, & ſæpe id quod opus eſt efficiunt, quòd pleroſque homines eiuſmodi affectiones ob malam & vitiatam victus rationem infeſtent.

Quæ ruborem inducant, Cap. XLII.

NAſturtii ſemen coxendicũ capitiſque dolores, & cætera omnia quibus rubore opus eſt, excalfacit æquè ac ſinapis, eodémq; modo helenii radix: eáque continuis articulorũ lapſibus, qui ex humore procedunt, opitulatur. Fimo autem colũbarum ſylueſtrium frequentiſſimè vtor: eo etiã cum ſemine ſinapis contuſo & cribrato pro ſinapi vtor in iſchiade, hemicrania, tenebricoſis & terrificis imaginationibus, cephalæa, laterum, ſcapularũ, tendinũ, lumborúmque doloribus diuturnis. Iam verò facit etiã ad renum vitia, & ad colicas affectiones, & ad pedum articulorúmque dolores, quum nondum callum obduxerint.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber vndecimus.

Ex Dioſcoride, de ſimplicium medicamẽtorum facultate, per ordinem literarum ab A vſque M. & eorundem apparatus.

A

ABrotonum quod fœmina dicitur, arboris ſpecie frutex eſt, ſubcandidus, foliis circum ramulos minutim inciſis ad ſeriphi modum, florum plenus, corymbis in ſummo auri fulgore comãtibus. quod æſtate natum eſt, id guſtui amarũ eſt: tale autem Siculum videtur eſſe. Alterum verò mas vocatur, éſtque ſarmẽtoſum: folia habet tenuia, vt abſinthium: plurimum in Cappadocia, Galatia, & Hierapoli Syriæ naſcitur.

Agallochum lignum eſt quod ex India atque Arabia aduehitur, thyiæ ligno ſimile: éſtque odoratum, cum amaritudine quadam guſtum adſtringens. cortex corii ſimilitudinem habet, éſtque verſicolor.

Agaricum fertur radix laſerpitio ſimilis, non denſa ſuperficie, ſicut laſerpitium, ſed tota rara. eius alterum mas, alterum fœmina. Præſtat autem fœmina, rectas intus habens diuiſiones: maſculum verò rotundum eſt, & vndique concretum. vtrique guſtus in initio dulceſcens, mox vbi diffunditur, amarus. Naſcitur etiam in Galatia Aſiæ, & in Cilicia in arboribus: ſed friabile & infirmum.

Ageratum frutex eſt ſurculoſus, duorum palmorũ longitudine, humilis, ſimplex, origano valde ſimilis, vmbellam habens, in qua maximè bullæ aureæ ſunt: elichryſo minor.

Anchuſa (quam alii calyca, alii onocleam vocant) folia habet lactucæ, cuius acuta ſint folia, ſimilia, hirſuta, aſpera, magna, multa, vndique ab radice per terram ſparſa, ſpinoſáque radix: eſt digiti craſſitudine. ſanguinei coloris æſtate prouenit, manúſque inficit. naſcitur autem læto ſolo.

Eſt & alia quam Alcibiadium aut Onocholes vocauerunt. Differt hæc à ſuperiore, quòd minora folia habeat. æquè autem eſt aſpera, ramulóſque habet exiles, in quibus flos eſt, purpureus aut puniceus: radices rubras oblongas, & per meſſem ſanguineo quodam ſucco fluentes: naſcitur autem ſolo arenoſo.

Quinetiam alia anchuſa eſt quæ lycopſis nominatur, huic adſimilis: habet autem fructum puniceum, quem ſiquis commanducatum in os ſerpentis inſpuerit, eum enecabit.

Lycopſis verò quæ à quibuſdam anchuſa vocatur, folia habet lactucæ foliis ſimilia, ſed longiora & craſſiora, & aſpera, ad caput radicis decidua. Caulis exit lõgus, aſper, rectus, adnatis multis cubitalibus aſperis, in quibus flores parui purpurei ſunt. radix rubra & adſtringens. naſcitur in campeſtribus.

Adiantũ (quod alii polytrichon vocãt) folia habet exigua, coriandro ſimilia, & in extremo inciſuris diuiſa. Cauliculi ex quibus exoriuntur, nigri, extremæ gracilitatis, dodrantales: nec florem, nec fructum fert. radix eſt inutilis.

Adiantũ aliud eſt (quod trichomanes aliqui appellant) filici ſimile, paruum, læue: foliis tenuibus in ordine vtrinque digeſtis, lenti ſimilibus, contrariis inter ſe, in ramulis paruis, tenuibus, acerbis, ſubnigris.

Ægilops herbula eſt, folia habens tritico ſimilia, molliora tamen. In ſummo autem capite duo aut tria ſemina rubra fert, inter quæ ariſtæ veluti capilli prodeunt.

Aizoon (*id eſt, ſemperuiuum*) magnum (alii buphthalmõ, *id eſt, bubulum oculum*, alii ſtergethron, *hoc eſt, amorem concilians*, vocarunt) caules cubitales emittit, & etiam maiores pollicis craſſitudine, pingues, egregiè virentes, inciſuras habentes vt vallaris tithymalus. Folia habet pinguia, pollicis magnitudine, in acumine linguæ ſimilia: quæque inferiora ſunt, in terram conuexa ſunt: quæ verò in capite, concreta inter ſe, circulum oculi inſtar circunſcribunt: Naſcitur in locis montanis, & ſupra domicilia in vaſis fictilibus quidam ipſum conſerunt.

Aizoon minus in parietibus & vmbroſis ſepulchris & petris, & murorum coronis naſcitur. cauliculi multi ab vna radice prodeunt, repleti foliolis pinguibus, paruis, & in ſummo acuminatis. Exit etiam è medio caulis, dodrantali fere magnitudine, vmbellam habens, floréſque tenues virides, multos. folia verò eandem quam ſuperius vim habent.

Aizoi tertium genus videtur eſſe quod alii portulacam agreſtem aut telephion vocant. Folia habet latiora ad portulacæ ſimilitudinem, itémque hirſuta. naſcitur in petris.

Æthiopis folia habent verbaſco ſimilia, valde hirſuta, & denſa, in orbem circa imam radicem redacta. Caulem quadrangulum, aſperum, apiaſtro aut arctio ſimilem, multis alis concauum. ſemen erui magnitudine in ſingulis vaſculis geminum: radices ab eodem fundo numeroſas, longas, craſſas, ſapore glutinoſo. Siccatæ verò nigræ, duræ, & cornibus ſimiles redduntur. plurima naſcitur in Meſſenia & Ida monte.

Acacalis fructus eſt fruticis in Ægypto naſcentis, qui

ſemini myricæ quadantenus eſt ſimilis.

Acacia naſcitur in Ægypto: ſpina eſt arboreſcens, fruticoſa,non rectà in altum creſcens, flore albo, ſemine ceu lupinorum,candido in ſiliquis,ex quo ſuccus exprimitur,& in ſole ſiccatur,ex maturo niger,ex immaturo ſubrufus.Eligatur modicè rufus & odoratus, vt in acacia eſſe poteſt. Aliqui etiam ex foliis vnà cum ſemine ſuccũ exprimunt.ex hac etiam ſpina manat gummi. Lauatur in aqua ad oculorum medecinam ſuccus identidem confricatus, abiectis iis quæ in ſummo concreuerint,donec pura aqua relinquatur,atque ita in paſtillos cogitur. Vritur etiam in

B olla cruda cum tegulis in fornace, torretúrque ad carbones perflata. huius ſpinæ decoctũ ſolutos artus fotu ſiſtit. Naſcitur altera acacia in Cappadocia & Ponto,quæ Ægyptiæ quidem eſt ſimilis,cæterùm minus efficax,& oculorum medicinæ inutilis.

Acaliphes, *hoc eſt urticæ*, quam cniden vocãt, duplex eſt genus:alterum agreſtioribus,aſperioribus, & nigrioribus foliis eſt,ſeménque lini ſemini fert ſimile, ſed minus:alterum exili ſemine,& non ita aſpero.

C Acantha,ſpina alba in montanis & ſyluoſis locis naſcitur:folia habet chamæleonti albo ſimilia, ſed anguſtiora candidioráque,& aliquantum hiſpida.Caulem habet ſpinoſum, candidum, duos cubitos excedentem,ad policis craſſitudinem,aut etiam maiorem,ſubalbum,inanem.In acumine caput eſt ſpinoſum,echino marino ſimile:eſt tamen minus & oblongum.flores eius purpurei, in quibus ſemen eſt vt cnicus,ſed rotundius.

Acantha Arabica albæ eſt acanthæ ſimilis. adſtringit.

D Acanthium folia ſimilia habet albæ acanthæ, in ſummis extremitatibus aculeata, in quibus eſt lanugo inſtar araneæ telæ:qua collecta,& in vnum conducta,bombycis effigiem præbent.

Acanthus,aut melamphyllos, aut pæderos, naſcitur in hortis & petroſis & aquatilibus locis: folia multo latiora habet quàm lactuca,inciſuris diſtincta,vt erucæ folia, nigra,pinguia,læuia: caulem leuẽ, duorum cubitorum,digiti craſſitudine, per interualla vſque ad verticem foliolis quibuſdam veluti nucamentis oblongis hyacintho ſi-

E milibus cicundatum, è quibus flos albus, ſemen oblongum,luteum,caput thyrſi figura: radices ſubſunt glutinoſæ,fuluefcentes, longæ. Naſcitur etiam agreſtis acantha carduo ſimilis, aculeata, & breuior quàm ea quæ in ortis prouenit.

Acinus, *hoc eſt,ocymaſtrum*, herba eſt coronaria,tenui ramulo,ſimilis ocymo,hirſutior,& odorata.à nonnullis verò in hortis ſeritur.

Aconitum, vel pardalianches, vel cynoctonon, folia habet tria aut quatuor cyclamini aut ſylueſtri cucumeri

F ſimilia, minora tamen & aſpera: caulis eſt dodrantalis:radix ſimilis caudæ ſcorpionis, alabaſtri modo ſplendens.

Aconitum alterum eſt quod lupicidam vocant: plurimùm in Italia montibus luſtinis prouenit,ſuperiore præſtantius. folia autem habet platani ſimilia, ſed pluribus inciſuris diſtincta, & multo minora, & nigriora. caulem habet vt filicis germen glabrum, cubiti altitudine, aut etiam maiorem. Fructus in ſiliquis quodammodo oblongis: radices cirris ſquillarum ſimiles,nigræ.

G Acorum folia habet iridi ſimilia, ſed anguſtiora:radices non diſſimiles, complicatas, non in rectum ſed obliquum tendẽtes,& in ſuperficie geniculis interſectas, ſubalbas,guſtui acres,& odori nõ ingratas.Præſtat autẽ albũ, & denſum, & non exeſum, & plenum, & odoratum.tale autem eſt quod in Colchide,quódque ex Galatia allatum, aſplenum nominatur.

Actæ, hoc eſt ſambuci altera ſpecies eſt quæ in arborẽ aſſurgit,ſurculos arundinis forma habet, rotundos, albicantes,oblongos,cauos:folia quaterna quinàve per inter-

H ualla ex virgis prodeunt, iuglandi nuci ſimilia, graueolentia,& longiora.in extremo autem caule circinatæ vmbellæ,flores candidi,fructus terebintho ſimilis, qui in nigro modicè purpuraſcit,acinoſus, copioſi ac vinoſi ſucci. Altera verò ſpecies quam chamæacten (*hoc eſt ebulum*)

A aut heliaſactẽ vocãt,minor eſt,& herbæ ſimilior. caulem quadratum habet,multis geniculis interſeptum, folia per interualla ex ſingulis geniculis exeunt amygdalæ ſimilia, per orbem ſecta, & longiora, graueolentiáque.in ſummo vmbella eſt ſimilis antedictæ, itémque flos & fructus.radix longa ad digiti craſſitudinem ſubeſt.

Halimus,frutex eſt ſepimentis idoneus, rhamno ſimilis,ſpinis vacans, folia oliuæ ſimilia, latiora tamen gerit. Naſcitur maritimis locis & præruptis, itémque in ſepibus.parantur eius folia coquendo ad veſcendum.

B Althæa,aut hibiſcus ſylueſtris, maluæ ſpecies eſt.folia habet rotunda,vt cyclaminum, & lanuginoſa. florem roſaceum,trium cubitorũ caulem, radicem glutinoſam,intus albam.

Aliſma (quod alii damaſonium, alii lyron appellant) foliis eſt plantagini ſimilibus,anguſtioribus tamen, & in terram deflexis,caule tenui & ſimplici,ad cubiti altitudinem:capitulo ad thyrſi formam, floribus albis, ſubpallidis:radicibus,quales nigri veratri ſunt, tenuibus, odoratis,acribus,ſubpinguibus,aquoſa loca amat.

C Aloë habet ſcillæ folium, craſſum, pingue,in rotundo modicè latum,retrorſum pandum:folia vtrinque ex obliquis ſpinulas raras & mutilas habet.caulis aſſurgit anthærico ſimilis.flos eius alb⁹:fruct⁹ haſtulæ regiæ ſimilis.grauis eſt odoris, guſtui amariſſima. radicem vnicam, ceu palum humi defixum,habet.Plurima verò in India naſcitur,vnde & liquor comportatur. Oritur quoque in Aſia, & quibuſdam maritimis locis atque inſulis,vt in Andro. Sed ad exprimendum ex ea ſuccum inutilis: glutinandis verò vulneribus trita atque illita eſt accõmadata. Duplex

D autem eſt eius liquoris genus:alterum arenoſum,quod purioris aloës ſedimentum eſſe videatur, alterum ad iecoris formam.Eligito pinguem,calculis vacantem,ſplendẽtem,ſubflauam,friabilem,iecoris modò concretam,facilè liqueſcentem,& quæ eximiæ amaritudinis ſit: nigram verò,& quæ non facilè frangitur,reprobato. Adulteratur gummi admixtione,quod guſtu deprehenditur & amaritudine,& odoris intẽtione,& quòd digitis friata,ad minimũ vſque ramẽtum non diſſoluitur. Alii acaciã quoque miſcent. Torretur autẽ etiam ad oculorum medicinas in

E pura & igni candente teſta:rudiculáque ſubinde verſatur, donec tota æqualiter cãdeat.lauatúrque abiecto eo quod arenoſum eſt,tanquam inutili:quod verò pinguius & leue ſit,ſeruatur.

Alſine,nonnulli myoſota(*id eſt, muris auriculam*)vocant, quæ inde nomen traxit quòd folia muris auriculæ habeat ſimilia: dicitur autem alſine,quod ἄλση, *id eſt lucos*,& vmbroſa amet luca.folia ſimilia habet helxinæ, ſed humiliora,& longiora,non hirſuta. Quum teritur, cucumeris odorem refert.

F Alyſſon exiguus eſt frutex,ſubaſper,ſingulari caule,foliis rotundis,in quibus fructus ſunt vt duplices clypeoli,in quibus ſemen modicè latum continetur.Ipſum verò mõtanis & aſperis locis naſcitur.

Alypon fruticoſa eſt herba, & ſubrubra, foliis tenuibus, ramuliſque tenuibus, flore molli & leui. radix plena, eſt acris ſucci,ſemen verò epithymo ſimile.Naſcitur maritimis locis,ac præſertim in Libya:quanquam in aliis etiam pleriſque prouenit.

Ambroſia (quam alii botryn, *id eſt racemum*, alii arte-

G miſiam vocarunt) fruticulus eſt racemoſus, triũ dodrantum. huic folia quã caulis erumpit, exigua, vtrutæ folia, ſurgunt:ramuli exiguis ſeminibus ſunt pleni, inſtar racemulorum,quæ nunquam florent, vinoſo odore. radix tenuis eſt duûm dodrantum. In Cappadocia verò coronis inſeritur.

Ammi(alii Æthiopicum cuminum) notum eſt ſemen hoc exiguum. Multo exilius cumino eſt. origani ſaporem guſtui affert. probato quod purum eſt, & furfuris expers.

H Ammoniacum ferulæ liquor eſt.totus frutex cum radice agaſyllus dicitur. probatur bene coloratum, ligni expers, thuris ſapore, calculis vacans, denſum, ſine ſordibus,caſtorei odorem referens,guſtu amarum. Hoc verò θραῦσμα *hoc eſt,fragmentum*, vocant: quod verò terram aut

lapillos habet mixtos, φύραμα, *hoc est mixtionem*, appellant. nafcitur in Libya ad Iouis Ammonis templum: éftque fuccus arboris ferulas gerentis.

Amurca eft olei fedimentum. hæc decocta cupreo vafe, ad mellis confiftentiam adftringit, & ad eadem ad quæ lycium facit.

Agreftis vitis farmēta vitis viniferæ modo longa emittit, lignofa, afpera, folia hortenfi folano fimilia, longiora tamen & latiora. florem habet vt capillos mufcofos. fructum fert exiguis vuis fimilem, quum maturuerit, rubrũ. rotunda eft, acinorum figura.

Alba vitis (ab aliis bryonia, ab aliis ophioftaphylon, *hoc eft, ferpentum uitis*, ab aliis chelidonium, ab aliis pfilothrum vocatur) folia clauiculófque fatiuæ viti fimilia habet, magis tamen hirfuta funt omnia, & propinquis fruticibus fefe clauiculis applicāt. fructum fert racemofum, rufum, quo pilis coria fpoliantur. huius afparagis decoctis vefcuntur qui aluum & vrinam cient.

Ampelos, *hoc eft, uitis nigra* (quam propriè bryoniam nonnulli vocant, alii Chironiam vitem nominant) foliis eft hederæ fimilibus, fed ad fmilacis hederæ folia propius accedentibus: caule quoque ei fimili: verùm hæc in omnibus maior. ipfa quoque fuis clauiculis arbores apprehendit. fructus eius racemofus eft, viridis in initio: cō coctus verò, niger. radix extrinfecus nigra, intrinfecus coloris buxei.

Ampelos agria, *hoc eft, uitis agreftis, uel labrufca*, duplex eft: alterius vua non maturefcit, fed ad florem vfque producit eam, quæ οἰνάνθη, *id eft flos uitis*, appellatur: altera fructum abfoluit, eáque paruos habet acinos, & nigra eft, atque adftringens.

Amygdalæ amaræ radix decocta & trita, ephelidas in facie emendat. ipfæ itidem amygdalæ illitæ idem efficiunt. admotæ menfes cient. capitis dolori medentur illitæ fronti cum aceto & rofaceo. faciunt ad epinyctidas, ex vino: ad vlcera verò putrefcentia ferpentia & canum morfus, ex melle. in cibo fumptæ leniunt dolorem, ventrem molliunt, fomnum conciliant, vrinam prouocant, ad fanguinis reiectationem cum amylo & mentha fumpta valent. ad renũ verò & pulmonis vitia ex aqua potui dantur.

Amylum laudatiffimum eft quod conficitur ex tritico purgato & loto, & macerato in aqua dulci, abiecta quinquies per diem aqua, & fi fieri poteft, etiam per noctem. Vbi emollitum fuerit, aqua fenfim abfque agitatione effundenda eft, ne id etiam quod refidere debet, fimul defluat. Quũ molliffimum redditum videbitur, aqua abiecta pedibus terendum eft, tum aqua affufa furfures fupernatantes cribro eximendi: quod fupererit per colum traiiciendum, mox vt excolatum fuerit, in nouis tegulis in fole ardentiffimo ficcandum. nam fi vdum paulifper maneat, acefcit.

Amomum præftantiffimum eft Armeniacum, quod auri colore eft, habétque lignum fubfuluum, & valde odoratum: medicum verò, quoniam in campeftribus & aquofis locis nafcitur, infirmius eft: magnum viridéque eft, & tactu molle, lignis fibrofis, origani odore. Ponticum verò fubfuluum, fractu difficile, racemofum, plenũ fructu, odore feriēs. Eligito recens, album, aut fubrubrũ, nō adftrictum aut compactum, fed folutum & diffufum, plenum feminis, vuarum racemulis fimilis, graue & valde odoratum, fine carie, acre, guftum mordens, fimplici colore, & non vario. Adulterant amomum nonnulli admixta herba amomide, quæ eft amomo confimilis, quæ tamen odore & fructu vacat. ea in Armenia nafcitur. florem habet origano fimilem. Porrò in huiufmodi rerum probationibus fragmenta femper vitanda funt. elige verò quæ ab vna radice fuos ramos integros habent.

Anagallidis duplex eft genus, flore differens: nam quæ cæruleum fert florem, fœmina: quæ puniceum, mas dicitur.

Anagyris (alii helcopon vocant) frutex eft foliis & virgis vitici fimilis, arborefcens, grauiffimi odoris, flores braffficæ fimiles. fructum in exiguis filiquis fert, renum A figura, varium, folidum. durefcit vua maturefcente.

Androfaces in Syria nafcitur, locis maritimis. herba candida eft, tenui ramulo, amara, foliorum expers, folliculum in capite habens quo femina continentur.

Androfæmon (alii dionyfiada, alii afcyron vocant) frutex eft tenues habens ramulos, furculofus, virgis punicei coloris, foliis rutæ triplis, quæ trita vinofum fuccum emittunt. Complures alas habet in cacumine vtrinque expanfas, circa quas flofculi parui funt lutei coloris. in germinum capitulis fructus eft nigri papaueris fimilis, veluB ti punctis diftinctus: coma verò confricata refinofum odorem exhalat.

Anemone duplex eft: altera fatiua, agreftis altera. itémque ex fatiua, alia eft quæ puniceos flores producit, alia albefcentes & lactefcentes, vel purpureos. folia habet coriandri, tenuioribus prope terram diuifuris: cauliculos habet fibrofos tenuéfque, in quibus flores quales funt papaueris infident. media capitula nigra funt, vel cærulea. radix oliuæ magnitudine, vel maiore, ferméque geniC culis quibufdã interfepta. Agreftis verò in omnibus maior quàm fatiua eft: folia habet latiora durioráque, caput oblongius, florem puniceum, radiculas tenues, & plures. eft etiam quæ nigra folia habet, acriórque eft. Qui verò ab agrefti anemona nefciunt argemonã, & papauer quod rhœam vocant (de quo inter papauera dicemus) diftinguere, quòd flos eiufdem coloris punicei in vtroque vifitur, falluntur, & argemonam eupatorium nominant: & tamen argemones & papaueris rhœadis color minus profundè puniceus eft, & ferius quàm anemone florent.
D Præterea argemone liquorem croci faporis, guftui valde acrem, rhœas verò album & acrem emittit: & vtrunque habet intermedia capitula agrefti papaueri fimilia, nifi quòd argemones capitulum in fuperiore parte latiufculum, rhœadis verò anguftius: anemonæ verò neque liquorem emittunt, nec vafculum habent, fed quafi afparagi cacumen. ad hæc, in agris illæ plerunque nafcuntur.

Anethini confectio: Olei veteris lib. xi. vnc. VIII. florum anethi tantundem, diem vnũ oleo macerabis, tũ manibus exprimes, atque repones. fi iterum velis perfundere, recens anethum eo modo macerato. Poteft hoc vE teri partes mollire, & aperire. contra rigores circuitu redeuntes accommodatum eft, calfaciens, & laffitudines difcutiens. prodeft etiam doloribus articulorum.

Anthemida (aliqui leucanthemon, aut heranthemon, aut chamæmelum, aut melanthemon: alii chryfocalliam, alii calliam vocant) huius tria funt genera, floribus tantummodo differentia. capitula habent rotunda, intus alba, & flofculum aurei coloris continent: foris verò orbiculato ambitu alba, aut lutea, aut purpurea funt. colligiF tur vere.

Antyllis eft duplex: altera habet folia & ramulos lenti fimiles, dodrantis altitudine, recta habet folia molliáq; radix tenuis & parua: nafcitur fubfalfis & apricis locis, gufttui fubfalfa apparet. alterius verò folia & ramufculi, chamæpytii fimiles funt, hirfutiores tamen: eius flos purpureus eft, grauiffimi odoris: radix vt cichorii.

Anonis (quam ononida aliqui vocant) dodrantales habet ramulos, & etiam maiores, fruticofos, frequentibus geniculis plenos, alas multas habentes, capita rotunda, foliola parua, exilia, ad rutæ aut loti pratenfis foliorum fimilitudinem, fubhirfuta, odorata, non infuaG uia. Sale conditur hæc antequam fpinas producat, éftque fuauiffima. Ramuli quoque fpinas habent acutas furculorum more, firmas, craffas. radix ei eft firma & candida.

Aparine (quam philanthropon vocant) femen durum, rotundum, in medio fubcauum, vt vmbilicum, habet. veftibus hæc herba adhærefcit, paftores ea coli vice vtuntur ad pilos è lacte eximendos.

Apion (quidam ifchiada, quidam chamæbalanũ agreftem, alii linozoftin vocant) ramulos binos aut ternos ab
H humo fe tollētes fpargit. folia habet rutæ fimilia, fed oblongiora & viridia. fructus exiguus ineft. radices afphodelo fimiles, rotundiores tamen, & ad piri figuram, liquoris

plenæ: nigro foris cortice, intus albo.

Argemone est tota agresti papaueri similis. folia habet anemones diuisa, caulem puniceo flori similem. caput rhœadis papaueris, sed oblongius, & latius in parte superiore. radix est rotunda, liquorem emittit crocei saporis, acrémque.

Arisarum perexigua herba est, radice ad oliuæ magnitudinem, éstque aro acrior.

Aristolochia rotunda folia habet hederæ figura. odorata cum acrimonia, subrotunda, tenera, multis germinibus ab vna radice prodeuntibus. sarmenta oblonga sunt, albi flores, pileolis similes: quod in eis inest, rubrum est, & malè olet. Longa verò aristolochia folia habet oblongiora quàm rotunda, & ramulos exiles, longitudine dodrantis, florem fert purpureum, malè olentem, qui quum cœpit efflorescere, piro fit similis. rotundæ autem radix orbiculata est ad modum rapi: longæ verò radix est crassitudinis digiti dodrantalisque, aut maior. vtrique folia sunt intus buxea, amara, & virosa. Est etiã quædam longa quæ clematitis vocatur, quæ ramulos exiles habet, folia subrotunda, semperuiui minoris similia, floribus referta qui similes rutæ sint. radices eius sunt longissimæ ac tenues, quæ corticem crassum & aromaticum odorem referentem habent, qui propriè conficiendis vnguentis est idoneus.

Arcion (sunt qui prosopida vocent) folia habet cucurbitæ similia, maiora tamen & duriora, & nigriora, & hirsuta. caule vacans herba est, radix magna & alba.

Arction (alii arcturum vocãt) foliis est verbasco similibus, hirsutioribus tamen, rotundioribúsque, radice tenera, alba, dulci, caule longo, molli: fructu denique cymino paruo simili.

Arnoglossum, *hoc est plantago*, (quam alii heptaneuron, alii polyneuron vocant) duplex est, maior & minor. nam minor plantago folia habet longiora & angustiora, ac læuiora, caulem angulosum, in terram inclinatum, flores pallidos, semen in summo caule: maior verò est virentior, latiore folio, oleris figura. caulis etiam huius angulosus est, subruber, cubiti altitudine, à medio vsque ad verticem tenui semine circundatus. radicibus nititur teneris, multis, hirsutis, albis, digiti crassitudine.

Arum (quod lupha à Syris vocatur) folia emittit dracontii foliis similia, minora tamen, & maculis minus distincta. caulem dodrantalem fert, subfuluum, pistilli speciem, in quo croci sapore fructus est. radix alba, ad dracunculi radicem accedens, quæ quoniam minus acris est, ideo elixa estur. sale condiuntur folia, & vesca fiunt: per se etiam siccata, elixa comeduntur.

Artemesia plerunque in maritimis locis nascitur. herba est fruticosa, absinthio similis, sed maiora pinguioráque ei sunt folia: éstque eius altera virens, foliis latioribus, itémque ramulis: altera tenuior, exiguo flore, albo, graui odore. æstate autem floret. Nonnulli verò in mediterraneis locis nascentem herbulam ramis tenuioribus, singulari caule, admodum exiguam, flore refertam tenui, cuius color ceræ similis est, artemisiam appellant: est enim hæc odoratior quàm superior.

Asarum folia habet hederæ similia, sed multo minora & rotundiora. flores inter folia ad radicem purpureum alterco aut cytino similem, in quibus semen est acino simile. radicibus innititur multis, geniculatis, tenuibus, latis, gramini similibus, sed multo gracilioribus, & odoratis, & calfacientibus, & linguam mordentibus. nascitur montibus vmbriferis: plurimùm verò in Ponto, & in Phrygia, & Illyride, & Iustinis Italiæ montibus.

Asclepias ramulos longos emittit, in quibus folia sunt hederæ similia: radices habet multas, tenues, odoratas: flores grauis odoris: semen, quale est pelecini. in montibus nascitur.

Ascyron (quod androsæmon quidam vocant) hyperici est species, magnitudine differens, ramulis maioribus, fruticosius, & puniceum. flores luteos profert, fructum hyperico similem, odore resinæ, cuius attritu digiti fere cruentantur, vt vel ob hanc causam ἀνδρόσαιμον sit vocatum.

Asphalathus probatur qui grauis est, quiq; detracto cortice rubescit aut purpurascit, densúsque est, odoratus, gustu amarescens. Est & aliud eius genus album, lignosum, inodorum, quod etiam deterius censetur.

Asplenum (sunt qui scolopendrium, qui hemionium, sunt etiam qui pteryga vocant) habet autem folia scolopẽdræ animali similia, eáque plura, & ab vna radice prodeuntia. in petris & parietibus siliceis, & opacis, caule, floribus, fructu vacantia nascuntur. incisuris verò vt polypodium distincta sunt, subflaua inferius & hirsuta, at superius viridia.

Astragalus frutex in terra est, foliis & ramulis ciceri similibus, floribus purpureis paruisque. radix ei subest rotunda, grandis raphani modo, adnatas appendices firmas habet, itémque nigras, durissimas, vt cornua inter se implicitas, gustúque adstringentes. nascitur locis vento perflatis niualibúsque. copiosè in Phæneo Arcadiæ prouenit.

Aster Atticus, aut bubonium, ramulus est lignosus, in quo summo flos est luteus, qualis est anthemidis. capitulum vndique diuisum: foliola quoque habet stellæ similia. folia verò quæ circa caulem sunt, oblonga sunt atque hirsuta.

Asphaltus, *hoc est bitumen*, præstat cæteris Iudaicum: probatum autem est quod purpuræ modo splẽdet, odore intento, & graue: nigrum verò & sordidum, prauum est: adulteratur pice admixta. Nascitur in Phœnice & Sidone, & Babylonia, & Zacyntho. Vocatur etiam quoddam bitumen nepta aut aphtha, éstque id quod ex bitumine Babylonio excolatum est, colore candido: quin nigrum etiam inuenitur, quod vim ignium rapacem habet, ita vt per interualla ipsos arripiat. Valet hoc ad suffusiones & albugines oculorum.

Atractylis, aut cnicus agrestis, spina est cnico similis, multo autem minor. folia in summo ramulo habet: magna ex parte nuda est: ea fœminæ pro fusis vtuntur. habet etiam comam in summo aculeatam. flos pallidus est, radixque tenuis.

B

Balaustium est agrestis punici flos: eius multa sunt genera: siquidem & album, & purpureũ, & rosei coloris inuenitur. est autem cytino punici simile. exprimitur ex eo succus, vt hypocistis & cytinus.

Baccharis herba est odorata, quæ coronamentis inditur, cuius aspera sunt folia, caulis angulosus, dodrantis altitudine, subasper, adnata etiam habens. flos ei est purpureus, albicans, radices nigro cinnamomo similes: amat autem aspera & squalida loca.

Balanos, *id est glans*, vnguentaria, fructus est arboris quæ myricæ est similis, qui fructus auellanæ nuci quam ponticam vocant, est æqualis: cuius interior pars expressa humorem, vt amara amygdala, ex se mittit, quo ad preciosa vnguenta vtuntur pro oleo. nascitur in Æthiopia, & Ægypto, & Arabia, & ad Petram Iudææ oppidum. excellit bonitate quæ recens est, plena, alba, cui facilè cortex detrahitur.

Ballote (ab aliis nigrum marrubium vocatur) caules quadratos ex se mittit nigros, subhirsutos, ab vna radice permultos: folia habet marrubii, sed maiora, & rotundiora, nigra, & hispida, ex interuallis in caule disposita, apiastro similia, fœdi odoris. quamobrem hanc nonnulli apiastrum appellauerunt. flores quoque in rotæ speciem caules circumplectuntur.

Batos Idæa, *id est rubus*, hoc nomen inuenit, quia plurima eius copia in Ida nascitur, éstque hic rubus multo tenerior quàm caninus, spinásque paruas habet, atque spinis vacans inuenitur.

Batrachion, *id est ranunculum*, appellant quidam agreste apium. huius genera sunt plura: vnum enim coriandri habet folia, latiora tamen, & subalba, & pinguia: florem luteum, quandoque purpureum: caulem non crassum, ad cubiti altitudinem, cui radix alba & longa adiuncta est, quæ ellebori modo appendices habet. nascitur secũdum aquarum decursus.

Secundum genus est geniculosius, & longiorem habet

caulem,& pluribus foliorum sectionibus, atque acerrimum.

Tertium verò est admodum exiguum, molesti odoris, aurei floris: cui accedit etiam quartum eidem simile, sed lacteo flore.

Bdellium est arboris Arabicæ lacryma. probatum autem est quod gustu amarum est, tranflucidum, ad glutinis taurini modum, interius pingue, facilè mollescens, lignorum & sordium expers, in suffitu odoratum, vngui simile. Est autem quoddam sordidum & nigrum, in offas cōuolutum, aspalathi odore, quod ex India aduehitur. ex Petræa quoque Arabia resinosum & liuescens affertur, bonitate inferius. Adulteratur gūmi admixtione: quódque tale est, non ita amarescit in gustu, nec ita odoratum in suffitu est.

Betonica herba est cuius caulis est quadratus, tenuis, altitudine cubiti & aliquanto maior: folia longa, mollia, quercui similia, quorum ambitus incisuris diuisus est, odorata: quæque ad radicem sita sunt, maiora. in summo autem caule semen est satureiæ modo spicatum. Huius folia legenda sunt, & siccanda, quorum etiam frequentior est vsus. radicibus tenuibus, vt veratrum, innititur.

Bretanica (aut Vettonica) herba est quæ syluestris lapathi habet folia, sed nigriora & hispidiora, gustum adstringentia. caulem non magnum producit, radicem verò exilem & breuem. succus ex foliis exprimitur, qui ad solem & ad ignem cogitur.

Bechion (*hoc est, tussilago*) folia habet hederæ, sed maiora, sex aut septem à radice prodeuntia, inferius alba, superius virētia, in angulos multos abeuntia. caulis est dodrantis altitudine, flos pallidus, verno tēpore: sed quamprimum & flores & caulem amittit, radix tenuis est. nascitur prope aquarum scaturigines & rigua loca.

Bulbus, qui ad ciendum vomitum accommodatus dicitur, folia habet corrigiæ modo lentiora, & multo longiora quàm is qui edendo est: radicem verò illi similem, circa quam niger est cortex. hæc per se in cibo sumpta, & item eius decoctum potui datum, vomitus mouet.

Botrys tota est lutei coloris herba, & in multas alas sparsa, semen totis ramulis adnascitur, folia habet cichorio æqualia. tota suauem odorem spirat, & ideò vestibus immiscetur. nascitur præcipuè circa profluentes aquas & torrentes.

Buglossum est verbasco simile. folium humi sparsum, asperius, nigrius, & minus bouis linguæ simile.

Bunion, sunt qui action vocent. Napus caulem quadratum, oblongum, crassitudine digiti emittit, folia fert apii similia, sed multo tenuiora, coriandris proxima. flos vt anethinus: semen odoratum est, altercō minus.

Butyrum probatum ex pinguissimo lacte, quale est lac pecudum, conficitur: ex caprino quoque fit in vasis agitato, quo motu quod pingue est, à reliquo lacte secernitur. Fuligo etiam ex butyro colligitur, hoc modo: butyrū in lucernam nouam infunde, accende, vas obtura fictili angusto, quod superne fistulæ formam, inferne verò foramē habeat vt clybani: idque finito ardere. vbi primum butyrum absumptum fuerit, aliud affunde, idque facito vsquedum tantum fuliginis quantum volueris effectum sit: penna postea deradito, atque vtitor.

Buphthalmō caules profert teneros, folia fœniculo similia, flores luteos, anthemide maiores, oculi similitudine, vnde etiam nomen inuenit. nascitur circa vrbes.

Brabe herba est cubiti altitudine, tenues ramos multósque spargens: & ex vtroque latere folia, ceu lepidii, sed molliora & candidiora. in summo vmbellam gerit sambuci figura, in qua candidi flores insunt.

Brathy, *hoc est, herba Sabina*, duorum generum est: alterum foliis cupressi simile, spinosius tamen, grauioris odoris, & acre, feruidæque naturæ. curta est hæc arbor, & in latitudinem magis effunditur, eiusque foliis ad suffitus nonnulli vtuntur. alterum verò genus est myricæ foliis simile.

Bryon, vel splanchnon, *id est, muscus*, in arboribus cedro, populo alba, & quercu inuenitur. cæteris præstat cedrinus, viridis, montanus. secundo loco censetur is qui ex alba colligitur populo. ex quo etiam probatur is qui odoratus albusque est: nigricans verò est deterior.

Bryon marinū nascitur in lapidibus, & piscium testis prope mare, capillaceum, gracile, caulis expers, egregiâ adstringendi vi præditum.

Bryopteris nascitur in muscosis vetustarum quercuum partibus, filici similis, sed multo minoribus foliorum incisuris. radices habet implicitas, hirsutas, sapore cum dulci, acerbo.

Γ

Gallium (sunt qui gallarium vocent, eo quod γάλα, *id est lac*, instar coaguli cogat) ramulum & foliū aparinæ simillimū habet, sed rectum: & in eo summo flos luteus, tenuis, densus, multi odoris insidet: nascitur in palustribus locis.

Galiopsis, aut galeobdulon, totus frutex cum caule & foliis, vrticæ est similis, sed læuiora sunt folia: & in attritu valde grauis odoris. flores tenues & purpurei. nascitur circa sepes, ædificia, & semitas vbique.

Gentianæ folia quæ ad radicem sunt, iuglandi nuci aut plantagini sunt similia, colore subrubra: quæ verò in medio caule, & præsertim iuxta cacumen, paululum dissecta. Caulis est vacuus, cauus, digiti crassitudine, altitudine binûm cubitorum, geniculis interseptus, ex maioribus interuallis foliis circundatus. Semen habet in folliculis latum, læue, glumosum, quod ad spondylii feminis similitudinem accedit: radicem verò lōgam aristolochiæ similē, crassam, amarámque. nascitur in celsissimis montium verticibus, itémque vmbrosis locis & aquosis. Succus autem ex radice ad hunc modum exprimitur. contusa radix quinque diebus in aqua maceratur: tum ex aqua decoquitur donec radices superstent. vbi aqua refrixit, linteo excolatur, & coquitur donec ad mellis cōsistentiā redigatur, & in testaceo vase reponitur.

Geraniū folia dissecta anemonæ similia habet, verùm longiora: radix ei rotunda est, & quum estur, dulcis.

Glaucium succus est herbæ ad Hierapolin Syriæ vrbē enascentis. habet folia cornuti papaueris foliis similia, sed pinguiora, & humi depressa, grauis odoris, gustanti amara. Succo abundat qui crocei coloris est. Eius folia incolæ in ollam coniecta in furnis semicalidis calfaciunt vsquedum flaccescant, tum contundunt, succúmque exprimunt, qui quoniam refrigerandi vim habet, ad oculorum medicinas in principio adhibetur.

Glaux cytiso aut lenticulæ folia habet similia, quorū inferna pars candidior, viridis superna: ramuli quini aut seni prodeunt è terra, tenues, ab radice dodrantem alti. flores purpurei, vt albæ violæ, sed minores. nascitur prope mare.

Gleucinum, *hoc est musteum*, vnguentum simplex cōficitur ex omphacino oleo, iunco, calamo, nardo celtico, spatha, aspalatho, sertula campana, tosto, & musto, circundato vinaceis vase quod aromata, vinum & oleam contineat: triginta diebus bis in die mouetur, tum expressum oleum reponitur.

Glycyrrhiza, *hoc est, dulcis radix*, nascitur plurima in Cappadocia & Ponto. breuis frutex est, ramulósq; duûm habet cubitorum, in quibus folia densa sunt, lentisco similia, pinguia, & tangenti glutinosa. flos ei similis hyacintho est, fructus pilularum platani magnitudine, sed asperior, qui siliquas habet, vt lēticula, rufas & longas. radicibus innititur longis, buxei coloris, vt gentiana, subacerbis, dulcibus: è quibus, vt ex lycio, succus exprimitur.

Glycysis, *id est peonia*, caule nascitur fere duorum dodrantum altitudine, multa habēs adnata. Huius duo sunt genera: mas, folia regiæ nucis similia fert: fœminæ diuisa sunt folia, vt smyrnio. summo caule siliquas emittit amygdalis similes: in quibus apertis rubentia grana exigua, multa acinis punicorum similia, & in medio nigra, quinque aut sex purpurea inueniuntur. Radix maris tenuis est, digiti crassitudine, dodrantis verò longitudine, gustu adstringens, alba. Fœminæ verò radicibus

appendiculæ,ceu glandes, ſeptem aut octo inhærent,vt in aſphodelo cernitur.

Glechon, *id eſt pulegiũ*,herba eſt nota omnibus:attenuat, calfacit,concoquit.potui data menſes,ſecundas, & fœtus extrahit. Pulegium autem cum melle & aloe potum ex pulmone educit,conuulſis auxiliatur, nauſeas & ſtomachi morſus ex poſca permulcet,nigram bilem per aluum euacuat, ex vino epotum venenatorum ictibus ſubuenit: naribus cum aceto admotum eos quos defecit animus, reuocat.ſiccatum,tritum,combuſtumque, gingiuas confirmat.Inflammationes omnes cum polẽta emplaſtri modo ſuperdata lenit. podagris ſubuenit per ſe impoſitum, vſquedum rubeſcat locus , cum cerato varos extinguit. ſpleniticis quoque cum ſale illitum prodeſt.Pruritus eius decocto lauando ſedantur . in inſeſſionibus denique ad inflationes, duritias & conuerſiones vuluæ eſt accommodatum.

Gnaphalium:huius foliis quæ alba & mollia ſunt,quidã pro tomento vtuntur: quæ quidem folia ex vino auſtero pota ad dyſenteriam ſunt efficacia.

Gongyle,*id eſt rapum*, huius radix decocta alit,inflat,flaccidas carnes creat, venerem ſtimulat, eiuſdem aſparagi decocti in cibo ſumpti vrinam cient. ſemen antidotis & theriacis quæ lauando dolori ſunt, inditur. ſed ſylueſtre rapum in agris naſcitur, frutéxque eſt cubiti altitudine, ramis refertus:in ſummo læuis,& folia item læuia,digiti craſſitudine,aut maiora:ſemẽ in calyculatis ſiliquis fert, cúmque ea inuolucra aperiũtur: alia intus ſiliqua viſitur ad capitis figuram accedens,quo ſemina parua nigra cõtinentur:quæ quum franguntur,alba intus ſunt.

Δ

Daucus creticus,fœniculo ſimilia habet folia,ſed minora tenuioráque,colem dodrantis,vmbellã coriandro ſimilẽ,flores albos,in quib⁹ acer ineſt fructus,albuſq; & hirſut⁹,ſuauis odoris in mãdẽdo. radix digiti craſſitudine & dodrãtis lõgitudine eſt.naſcitur ſaxoſis & apricis locis. Alter etiã eſt agreſti apio ſimilis,aromatic⁹ acer,odoratuſque,& guſtui feruẽs.ſed Cretic⁹ eſt præſtãtior.Tertiũ porro genus eſt folio coriandri , albo flore , capite & fructu anethi ſimilibus:habétque erraticæ paſtinacæ vmbellam oblongi ſeminis,vt cumini,acriſque plenam.

Daphne(*id eſt laurus*)quædam tenui folio,quædam latiore conſtat. vtraque calfaciendi & molliendi vim habet:quocirca decoctum earum infidendo vuluæ & veſicæ affectionibus conuenit.folia virentia leuiter adſtringunt:trita atque illita veſparum atque apum ictibus medentur. eadem quoque cum pane aut polenta ſuperdata, inflammationes cunctas leniunt: pota verò ſtomachum ſubuertunt,& vomitus cient.

Daphne,*hoc eſt laurus*,Alexandrina,folia ruſco ſimilia, ſed maiora,& molliora,& candidiora habet. fructum in mediis fert rubrum, ciceris magnitudine.ramulos humi ſpargit dodrantales,aut etiam maiores. radix ei ruſco ſimilis eſt,ſed maior, odoratáque & mollior.naſcitur mõtanis locis.

Daphnoides frutex exiguus eſt,cubitalis, ramos habet multos à medio in ſuperiorem partem corrigiæ modo flexiles,in quibus inſunt folia.eorum ramulorum cortex eſt egregiè glutinoſus.folia lauri,molliora , graciliora,que,& fractu facilia, quorum guſtatu os & fauces mordentur atque incenduntur.flores candidi,bacca nigra,vbi matura eſt:radix inutilis:naſcitur locis montanis.

Delphinium(ſunt qui diacriſin,qui hyacinthum vocãt) ramos ab vna radice duorum dodrantum longitudine & aliquãdo maiores emittit:in quib⁹ foliola diuiſa tenuia, oblonga viſuntur,delphini formam referentia, vnde ei nomẽ eſt datum.flos ſimilis albæ violæ eſt, purpureóque colore:ſemen in ſiliquis milio ſimile continetur. Alterũ quoque delphinium eſt quod ſuperiori eſt ſimile, ſed ramos foliáque habet multo quàm ſuperius graciliora.

Dictamnum(ſunt qui agreſte pulegium vocent)Creteſis herba eſt,acris,læuis,pulegio ſimilis,ſed foliis maioribus,quæ tomẽto & lanoſa pube ſunt obducta: ea neque

A florem,neque fructũ fert.facit ad omnia ad quæ ſatiuum pulegium,ſed efficacius. Quod verò falſum dictamnum vocant, pleriſque locis naſcitur antedicto ſimile, ſed minus acre eſt, & non æquè efficax. Affertur etiam ex Creta aliud dictamni genus, foliis ſiſymbrii, ramis maioribus, in quibus flos inſidet origano ſylueſtri ſimilis , niger , & mollis: odor foliorum medius inter ſiſymbrium & ſaluiam eſt iucundiſſimus.

B Dipſacon,*id eſt,labrum Veneris*, inter aculeatas referunt: caulẽ habet excelſum aculeatúmque, folia caulem complectentia,lactucæ ſimilia,in ſingulis geniculis bina, oblonga , ceu bullas quaſdam intus & extra in medio dorſo aculeatas habentia, concauo, quà ſe in geniculis coniungunt,ſinu, quo rores & pluuiæ continentur : vnde etiam *δίψακον,id eſt,ſitientis* nomẽ inuenit in cacumine caulis ſingula capitula ſurculis inſunt, oblonga,ſpinoſa, echino ſimilia, quæ quum aruerunt, candida videntur. habent & capitula illa diuiſa vermiculos in media medulla.

C Dorycnium Crateuas halicacabum aut caleam vocat. frutex eſt oleæ nuper prodeunti ſimilis: ramulos habet cubito breuiores: naſcitur in petris non procul à mari, foliis oleæ ſimilibus colore,minoribus tamen, firmioribus, & valde ſcabris:flore candido, in cacumine ſiliquis, vt ciceris,dẽſis, in quibus exigua ſemina quinque aut ſex inſunt, rotunda, exigui erui magnitudine , læuia, firma, varia. radix ad digiti craſſitudinem,& cubiti longitudinem accedit.

Dracunculum magnum aliqui aron, (aliqui iſaron appellant) naſcitur is vmbroſis locis circa ſepes.caulem habet læuem, rectum, fere duorum cubitorum , ad baculi

D craſſitudinem,pro tempore verſicolorem,vt angui ſimilis videatur : vincunt tamen in eo purpureæ maculæ. folia inſtar lapathi , inter ſeſe implicita. fructum in ſummo caule racemoſum fert , cinereo primùm colore, mox vbi maturuit, croceo puniceóque. Radixque ei ſatis magna eſt, rotunda,alba, quæ tenui cortice veſtitur. Minor verò dracunculus habet,hederæ folia,magna,candidis maculis inſignia: caulem rectum , duũm cubitorũ, varium,draconis formam præ ſe ferentem,purpureis variegatum notis,baculi craſſitudine:fructum in cacumine racemoſum,colore primùm felleo,quũ maturuit,croceo,

E guſtum erodentem. radicem quodammodo rotundam, bulbi forma,aro ſimilem,quæ tenui cortice circundatur. In ſepibus ſeptiſque vmbroſis naſcitur.

Ε

Ebenus probatiſſima eſt Æthiopica, nigra, pectinũ expers,læuore ſuo cornu laborato ſimilis: quum frangitur, denſa,mordens in guſtu,& ſubadſtringẽs , pruniſque iniecta , ſuauem odorem,& ſine fumo euaporans. recens ob pinguedinem igni admota accenditur , trita autem

F in cote ſubfulua redditur. Eſt etiam alia Indica , quæ internatas habet lineas cãdidas & fuluas,& maculas eodẽ modo denſas, & tamen prior eſt præſtantior. Vendunt nonnulli ſeſamina, aut ſpinea ligna pro ebeno, quod vel ex eo dignoſcitur quòd ea inania ſunt , & in exigua fragmenta purpurei coloris conſcinduntur, nec in guſtu quicquam mordent, nec in ſuffitu ſuauem ex ſe odorem mittunt.

Elaphoboſcum,(quod elaphicon, aut ophigenion vocant) caulis eſt rori marino aut fœniculo ſimilis,& geni-

G culatus. folia habet duorum digitorum latitudine , admodum longa, vt terebinthus, circumfracta , quodammodo aſpera : quinetiam multas appendices caulis habet, quæ vmbellas anetho ſimiles ferunt, flores ei ſunt ſubluteí , ſemen anetho ſimile , radix ad trium digitorum longitudinem , & vnius craſſitudinem accedit , eáque alba eſt,dulcis,& veſca:caulis tener pro olere manditur.

H Elatina folia habet helxinæ ſimilia , ſed longiora, rotundiora,hirſuta, ramos tenues dodrantales,quinque aut ſex ab radice prodeuntes, plena eſt foliis guſtui acerbis: naſcitur in ſegetibus & cultis locis.

Ελένιον (ſunt qui ſymphytum nominent) folia habet

verbasci angustifolii, sed asperiora & oblonga. Caulem aliquibus in locis non profert: radicem verò subalbidam, subfuluam, odoratam, magnā, subamaratam, ex qua ad con fitiones germina liliorum & ati modò capiuntur. nascitur mōtanis, vmbrosis, & squalidis locis. Radix autem æstate foditur, & in frusta dissecta siccatur.

Elelisphacus, *hoc est, saluia*, frutex est oblongus, multos habens ramos virgásque quadratas & albicantes, folia mali cotonei effigie, sed longiora, asperiora, crassioráque; & quæ sensim attritæ vestis modo scabra sunt, subalba, vehementer odorata, virosa: fructum in summis cauliculis, vt agreste orminum, continet. locis asperis prouenit.

Ἑλίχρυσον, (quod chrysanthemon aut amaranthum vocant) virgula est alba virens, recta, solida, foliis angustis per interualla, ad arbrotoni foliorum similitudinē. coma ei est in orbem acta, aureum colorem ostēdens. vmbellā gerit orbiculatam, veluti corymbos arescentes. radicem habet tenuem. locis asperis & aquosis conuallibus prouenit.

Elleborus albus folia plantaginis aut betæ syluestris similia, sed breuiora, nigriora, & rubri coloris fert. caulem habet palmi altitudine, cauum, & quum cœpit arescere, cortice circumuoluto. Radices ei subsunt multæ, tenues, ab exiguo capitulo & oblongo, velut à cæpis prodeūtes: nascitur in montibus & asperis locis. radices per messem colligūtur. Præstat in hoc genere is qui modicè extētus & albus est, & friabilis, & carnosus, non acuminatum tamen & iunceum, puluerem emittens dum frangitur: quique est medulla tenui, gustu neque admodum, neque confertim feruens, neque saliuam prorītans: nam huiusmodi strangulat. Porro principem locum tenet Cyrenaicus: siquidem qui apud Galatas & Cappadocas nascitur, cādidior, puluerulentúsque est, maiorémque strangulandi vim habet.

Elleborus verò niger, (quem melampodium, aut polyrrhizon vocant) folia habet virentia, platani similia, sed minora, ad spondylii similitudinem, pluribus diuisuris incisa, nigriora, & subaspera: caulis asper, flores albi, purpurascētes, figura racemosi, semen cnico simile, quod Antyciris Sesamoides vocant, ipsóque ad purgationes vtuntur: radicibus nititur tenuibus, nigris, veluti ab vno cæpæ capitulo dependentibus; quarum etiam vsus est. nascitur locis asperis, collibus, & siccis locis.

Ἑλξίνη, (quam alii sideritim, vel heracliam, vel elitin vocant) nascitur in sepibus, septis, vinetis, & segetibus. folia habet mercuriali similia, hirsuta. circa caules sunt veluti semina exigua, vestibus adhærentia.

Ἔλυμος, *id est, panicum*, μελίνη, aliqui dicunt, inter frumentacea numeratur, éstque milio similis, & pari modo ad panem conficiendum, & ad res easdem accōmodatur. minus tamen nutrit quàm milium, & minus adstringit.

Epithymum est flos thymi durioris, & satureiæ similis. habet autem capitula tenuia, inania, caudas ad formam capillorum habentia.

Epimedium, (quod πολύρριζον, *id est, multarum radicum*, herbam aliqui appellant) caulis est non magnus, cuius folia sunt hederæ foliis similia, eáque sunt x. fere, aut xii. nec semen nec florem fert. radices ei sunt tenues, nigræ, graueolentes, sapore insipidæ. aquosis nascitur locis.

Epipactis (seu elleborine) paruulus frutex est, foliola habet minima, quæ contra venena & iecoris vitia pota facit.

Erice fruticosa arbor est, myricæ similis, sed multo minor. eius florem sumentes in cibo apes mel non probum faciunt, & tamen coma floréque serpentum ictibus medentur.

Erinum, (sunt qui ocymoides nominent) nascitur prope flumina & fontes. folia ocymi, sed minora habet, & è partibus superioribus incisuris distincta. ramulos quinque aut sex dodrantales profert. flores candidi sunt, semē fert nigrum, paruum, acerbo sapore. porrò caulis & folia liquore abundant.

Ἕρπυλλος, *id est serpyllum*, duplex est, hortense, quod A sampsuchi odorem refert; & coronis additur, à serpēdo nomen trahit, & quòd quæcunque eius pars terram contigerit, facilè radices agit: folia ramulósque origano similes, verùm cādidiores profert. Quod verò syluestre est, zygisque vocatur, per terram non serpit, sed rectum ramulos erigit surculosos, foliis refertos rutæ similibus, angustioribus verò oblongioribúsque ac durioribus. flores habet gustanti acres, odoranti suaues, radicém que inutilem. in petris nascens efficacius est, & maiore calefaciendi vi quàm hortense præditum.

B Erysimum aliqui chamæplion nominant. nascitur iuxta vrbes, domicilia atque hortos. folia habet agresti erucæ similia, cauliculos corrigiæ modo, folia lutea. in cacumine siliquas cornu forma graciles, vt fœnūgræcum, habet, in quibus exigua semina sunt nasturtio similia, feruida gustantibus.

Erythrodanon, *id est, rubia*, radix rubra est, ad tingendum accommodata: alteráque syluestris est, satiua altera, qualis in Thebana Galileæ, & Rauennæ in Italia nascitur. C InCaria verò inter oleas, vt in aruis, seritur. vtilitèr autem seritur, quia magnus ex ea prouentus capitur. eius caules quadrati sunt, longi, asperi, aparinæ caulibus similes, sed maiores, ac robustiores omnino, in quibus folia sunt per interualla in singulis geniculis, stellarū modo in orbem radiata. fructum fert rotūdum, in primis viridem, postea quum maturuit, nigrum: radix tenuis, longa, rubráque subest.

Eryngium in genere aculeatarum plantarū est, cuius folia in principio inter cibos sale condita capiuntur. eã D autem lata sunt, per ambitum aspera, & gustū aromatica. vbi augentur, spinis implentur per multas caulium eminentias, in quibus capitula quædam globosa sunt, spinis acutissimis in orbem vt stellæ, & duris circūdata, quarum color modò viridis, modò albus, modò cæruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, nigra foris, intus candida, pollicis magnitudine, quæ est etiam suauis odoris, & aromatica. nascitur autem campestribus locis & asperis.

Eupatorium (aliqui ēpatorium, aliqui hepatitim vocāt) fruticosa herba est: virgam vnicam profert, tenuem, lignosam, rectam, nigram, pilosam, cubitalem, & etiam maiorē. E folia habet per interualla partibus distincta quinque fere, aliquando pluribus, quinquefolii aut cannabis foliis similia: eadem subnigra sunt; in extremitatibus ad modum serræ incisa. semen in medio caule adnascitur, subhirsutum, infrà annuens, quod siccatum vestibus inhæret.

Euphorbium Libyca arbor est, ferulæ speciem gerēs, quæ in Atlante mōte iuxta Mauritaniam acerrimo succo plena inuenitur. eius nimium feruorem timētes incolæ, ouillos ventres lotos arbori circumligant, & eminùs cau- F lem hastilibus præcidunt, statimque velut ex vase quodā, copiosus succus in ventriculos effluit, ex quo etiam vulnere liquor in terram proiicitur. Huius succi duo sunt genera: alterum orobi magnitudine, pellucidum, vt sarcocolla est, alterum in ventriculis vitreum & concretum est. Adulteratur euphorbium sarcocolla & glutine admixtis: eligito quod pellucidū acréque sit. nam gustu haud facilè probatur, propterea quòd linguæ semel admotum, lingam ita incēdit, vt quum eius feruor satis longo tempore perduret, quodcunque linguæ obiicias, euphorbium esse videatur. Inuentum autem hoc est in Libya, G regnante Iuba.

Echion (aliqui aridam, aliqui alcibiadion appellant) folia habet prælōga, aspera, subalbida, anchusæ proxima: minora tamē, subrubra, & pinguiora. Spinas tenues habet adiacentes, quibus etiam folia sunt horridula: cauliculos exiles, multos, foliolaque ab vtroque latere tenuia, ad modum pennæ, nigra, habet, quæ ad summum caulis cacumen accedendo, minora pro sua proportione decrescendo fiunt. Flores fert iuxta folia purpurascentes, in quibus H semina capiti viperarum similia sunt: radix est digito tenuior, & nigricans.

Z

Zea duplex est: altera simplex, vniúsque grani: alte-

ragrani duplicis,quæ binis vtriculis coniunctum'semen continet:nutrit magis quàm hordeum,ori suauis,& in panes redacta minus alit quàm triticum.

Zingiber sui generis planta est,in Troglodytica Arabia plurimùm nascens,cuius frōde ad multa illi, perinde ac nos ruta, vtuntur, ac primis potionibus pulmentísque immiscent.radices habet cyperi modo paruas, albicantes,piper sapore imitantes, odoratásque. eligito quæ tineas non senserunt:& quoniam facilè computrescunt,ab aliquibus sale cōdiuntur, & vasculis impositæ in Italiam comportātur,& ita ad vescendum vtiles cum salsamētis sumuntur.

H

Hedyosmos (quam mintham alii, calaminthamalii vocant)cognita omnibus herba est:calefaciēdi autē adstringendique ac siccandi vim habet. Est etiam agrestis mentha, quā mentastrum appellant, hirsutiore folio, & vndecunque maiore quàm sisymbrium,& odore magis viroso nascens, & idcirco minus ad vsum sanitatis accommodatur.

Hedysarum(vnguentarii pelecinum vocāt)frutex est, foliola ciceri similia ferens, siliquas corniculorum modo inflexas,quibus rufum semen continetur,securi ancipiti simile:quæ res ei nomen imposuit. éstque id amarū gustantibus.

Heliotropium maius(alii scorpiuron, *hoc est caudam scorpionis*,appellant) quòd ea sit floris ipsius effigies: heliotropion verò, quòd ad solis motum circumagatur. Ocymo similia habet folia,sed hirsutiora, nigriora, maioráque,ramulos ab radice tres fere aut quatuor, aut quinque profert: ab his alas permultas. in cacumine flos candidus,subfuluus,inflexus instar caudæ scorpionis. radix tenuis est,& ad nullam rem vtilis. asperis verò locis nascitur.

Heliotropium minus(quod & aliqui scorpiurū vocāt) iuxta lacus palustribus locis prouenit. folia habet prædicto similia,rotundiora tamen.semen rotundum verrucarum instar pendens fert.

Hemerocallis, *hoc est lilium syluestre*, folia & caulem habet lilio similia, viridia verò vt porrum. flores in caule per singulos exortus terni aut quaterni exoriuntur, lilio diuisura similes vbi dehiscere inceperint,colore admodum pallido: radici innititur permagno bulbo consimili.

Hemionitis(à quibusdam spleniō dicitur) folium dracunculo simile profert,lunatū.radices ei multæ tenuésq; subsunt: nec caulem,nec fructum,nec florem fert.nascitur saxosis locis,adstringenti gustu est prædita.

Ηριγέρων, *hod est senecio*(quam erechthitem aliqui vocant)est cauliculus cubitalis,subruber,foliis continuis,in summitatibus erucæ modo diuisis,sed multo minorib9, luteis floribus,qui celeriter dehiscunt,& in pappos euanescunt. atque ex eo nomen traxit quòd flores vere more capillorum canescant.radix eius inutilis. nascitur præcipuè in aggeribus murorum,& circa oppida.

Θ

Thalictrum coriandro similia habet folia, pinguiora tamen: cauliculum rutæ crassitudine, in quo sunt folia, quæ concisa & superdata diuturna vlcera ad cicatricem perducunt.nascitur potissimum in campestribus.

Thlaspi (sunt qui thlaspidion vocent) exigua herba est,angustis foliis,digiti longitudine,in terram versis,in summo diuisis,subpinguibus, caule tenui, duorum dodrantum altitudine,in quo pauci exortus sunt.circa caulē fructus est in summo modicè latus,in quo semen est simile nasturtio,ad disci formam veluti infractum,ex quo ei nomen est ductum.flos albus est,semen acre, nascitur in semitis,sepibus,& septis.

Thelipteris:à quibusdam nymphæa pteris dicitur. ea habet folia filici similia, non singulari vt illa pediculo fulta,sed multis,hisque altioribus agnationibus. radices subsunt longæ,latæ,plures,& in nigro colore subflauæ,

A & quædam etiam rubræ inueniuntur.

Thymelæa quæ à quibusdam chamælæa dicitur,est ex qua Cnidium granum colligitur,virgas autem ex se pulchras multásque emittit,fere bicubiti longitudine. folia habet chamelææ similia, nisi quòd angustiora pinguioráque hac sunt, viscosa, glutinosáque mandendo. flores fert candidos, in quibus fructus est exiguus, rotundúsque, myrto similis, in initio viridis, móxque rubens, operimentum durum & nigrum: interna verò

B pars candida.

Thymbra, *hoc est, satureia*, nota omnibus herba est, tenui & aspero solo nascens, thymo similis, veruntamen minor, & magis tenera, spicam flore plenam, & viridi colore fert. eadem potest quæ thymum eodem sumpta modo. aptus eius ad sanitatem vsus. Est etiam quædam satiua, syluestri omnino minor. sed quia tantam acrimoniam non habet, ideo est ad vescendum accommodatior.

Thymum quidam cephaloton, quidam epithymum vocant. Frutex omnibus notus,exiguus,surculosus,folio-

C lis multis, & angustis interseptus, in cacumine capitula floris purpurascentis habens. gracili solo & petroso nascitur.

I

Iberis folia habet nasturtio similia, vere magis florentia. longitudo eius est cubiti, aut minor. in cultis locis nascitur. lacteum florem æstate profert,atque eo tempore est efficacior: binas præterea radices nasturtio similes habet.

D Idæa radix folia habet rusco similia: his adhærent velut exigui pampini,in quibus flos est.

Ιεράκιον τὸ μέγα,maius hieracium, *hoc est,erratica lactuca*, aspero, rubente, spinoso, & concauo caule est: foliis ex interuallo rariusculè diuisis, similibus soncho per ambitum. in oblongis eius capitulis flos luteus continetur.Minus verò hieracium(quod sonchitem aliqui vocant)folia habet per interualla diuisa in ambitu: cauliculos teneros virētésque emittit,in quib9 flores lutei circulū describūt.

Ιπποµάραθρον(quod alii µάραθρον ἄγριον, *id est,agreste fœniculum*,vocant)magnum est:semen fert cachry simile.ra-

E dix odorata est.

Ιπποσέλινον,verò, *hoc est,olus atrum*, hortensi apio maius est,& cādidius. caulem habet cauum,excelsum,tenerum, & quasi lineis interfectum:folia latiora,in puniceum vergentia, libanotidis comam, floris plenam corymborum modo,ant equam floreat concretam. eius semen nigrum, longum, solidum,acre,aromatum odorem referēs: radix odorata, alba, ori grata, non crassa. nascitur in vmbrosis & palustribus.

Ιππόγλωσσον,exiguus frutex est,foliis syluestri tenuique

F myrto similibus:coma aculeata, & in summo veluti lingulis secus folia exeuntibus.

Ιπποφαές (quod hyppophyes aliqui, *id est,lappaginem*,vocant) qua fullones vestes poliunt, in arenosis maritimísque nascitur locis. surculosus frutex est, densus,frōdosus, foliis longioribus,vt oliua, angustioribus tamen & tenuioribus,inter quæ albicātes spinæ siccæ,angulosæ, interuallo quodā diductæ emicāt. flores hederæ corymbis similes, ceu racemi inter se adiacent: sunt tamen mino-

G res & molles,candidi, ex parte rubescētes. radix crassa & mollis,succi plena,gustāti amara:ex qua non secus quàm ex thapsia succus exprimitur, qui cum erui farina subactus siccatur,atque reponitur.

Ιππόφαιστον,sunt qui hoc quoque hyppophaēs esse velint: nascitur iisdē quibus hippophaēs locis, éstque fullonum spinæ genus.serpit autem humi, foliolàque tātùm parua, & capitula inania habet. hæc caulis & floris expers est. radix eis subest crassa mollisque.

Ιππουρις, *id est,cauda equina*,nascitur aquosis locis,& fos-

H sis: cauliculos inanes habet, subasperos, solidos, geniculis interseptos, in vicem insertos, circa quos folia sunt iuncorum figura, densa, graciliáque. in sublime autem tollitur,vicinos arborum caudices ascendens, pendétque

lex eis circumamplexa multis nigrisque comis, ceu cauda [A] equina. radix ei lignosa duráque est. Est & aliud equisetum, comas ex interuallo habens breuiores, candidiores & molliores.

Ixos, *id est uiscum*, optimum est recens, quod intus porri colorem habet, foris verò flauescit, in quo nihil asperum aut furfuraceum sit. fit acinis in quercu nascentibus, foliis buxo similibus: tunditur fructus, tum lauatur, deinde in aqua decoquitur. quidam etiam commanducando viscum conficiunt. Gignitur quoque in pomo, piro, & aliis plerisque arboribus: atque etiam in quorundam fruticum [B] radicibus inuenitur.

Ios, *hoc est, uiola purpurea*, foliis est minoribus tenuioribúsque quàm hedera, nigrioribus item, & non dissimilibus. Caulis medius inter folia ab radice prodit. in eo est flosculus suaueolens, purpureus. Vmbrosis hæc & asperis locis enascitur.

Iris (ab aliquibus Illyrica, ab aliis vrania nominatur) folia habet gladiolæ herbæ similia, sed maiora, latiora, pinguioráque: flores in summis caulibus alterno situ incuruos varióśque: siquidem candidi, vel pallentes, vel ni- [C] gri, vel purpurei, vel cærulei conspiciuntur: ob quam colorum varietatem ad cælestis iridis imaginem nomen hoc inuenit. radicibus nititur geniculatis, solidis, odoratis, quæ in partes dissectæ, & in vmbra siccatæ, tum funiculo traiectæ, recōduntur. Probatissima iris est Illyrica, & Macedonica: inter has præstantior est quæ quasi decurtatā ac densam habet radicem, frangenti contumax, colore subfuluo; valde odorata, gustui feruida, sincero odore, nullū situm redolente, quæ quum tunditur, sternutamēta cieat. Secundo loco censetur Lybica, colore candida, gustu a- [D] mara: cæterùm omnes quum inueterarint, à tineis tentantur, sed tum odoratiores fiunt.

Isatis satiua herba est qua tingendis lanis infectores vtuntur: folia plantaginis habet, pinguiora tamen & nigriora: caulis cubitum excedit. Syluestris verò isatis est satiuæ similis, folia tantùm habet maiora, ad lactucæ foliorum similitudinem: itémque caules tenuiores, multis diuisionibus refertos, rubescentes, in quorum cacumine veluti folliculi instar linguarum multi penduliique habentur, quibus semen continetur. Luteum tenuémque florem [E] profert.

Isopyron: sunt qui phasiolon nominēt, quia in summo cacumine folium eius more phasiolorū in clauiculas torqueatur. Capitula in summo sunt tenuia, plena seminis exigui, quod melanthii gustum præ se fert.

K

Calamintha, *id est, nepita*, quædam montana est, habétque ocymi folia, subalbida, ramulos & surculos angulo- [F] sos, & purpureum florem: quædam verò est similis pulegio, maior tamen: quare nonnulli eam agreste pulegium vocarunt, quia odore proximè ad ipsum accedit. Tertium denique genus mēthæ syluestri est simile, foliis longioribus, caule & ramis maioribus quàm suprà dictæ, sed minus efficacibus. Omnium folia gustu valde feruentia & acria: radix inutilis: campestribus, asperis, & humentibus locis enascitur.

Calamus aromaticus in India prouenit: probatissimus [G] est fuluus, crebris geniculis refertus, qui in assulas multas frangitur, fistulis aranearum plenis, subcandidus, & inter commanducandum glutinosus, adstringens, subacer, amarus.

Cannabis (ab aliquibus hydrastina vocatur) virgulas althææ similes profert, minores tamen, nigriores, asperiores, cubiti altitudine. folia habet satiuæ similia, verùm asperiora & nigriora: flores ei sunt rubescētes, Lychnidi similes, semen verò & radices althææ.

Capnos, *id est fumaria*, herbula est fruticosa, coriandro [H] similis, valde tenera, foliis cādidioribus, vndique numerosis, cinericei coloris, flore purpureo.

Capparis (sunt qui cynosbaton, *hoc est, sentem canis*, sunt qui capriam vocent) aculeatus frutex est, qui per terram in gyrum sternitur. Hamatas spinas vt rubus habet, folia rotunda, cotonei mali foliis similia, fructum oliuæ figura, qui dehiscens florem cādidum promit, quo cadente quiddam velut oblonga glans inuenitur, quod apertum grana acinis punicorum similia, exigua rubentiáque ostendit: radices lignosas magnásq; & numerosas habet: nascitur vt plurimum asperis locis, & tenui solo, & in insulis iuxta domicilia. caulis & fructus ad cibum sale condiuntur.

Cardamomum probatissimum est quod ex Comagene, Armenia, & Bosphoro aduehitur: prouenit etiam in India, & Arabia. Eligito quod difficulter frangitur, quod plenum præclusúmque sit (nam quod huiusmodi non est, intāpestiuum est) quódque odore sensum feriat, gustúque acre sit ac subamarum.

Casiæ complura sunt genera, quæ in Arabia odorifera nascuntur. Habet casia virgam crassi corticis, piperis folium. eligenda est fuluescens, pulchri coloris, corallii similis, perquam angusta, longa, crassa, fistularum plena, gustum mordens, adstringens cum multo feruore coniuncto, aromatica, odorémque vini referens, qualis est quæ ab incolis achy, ab Alexandrinis verò mercatoribus daphnitis appellatur. Hāc autem antecellit nigra, quæque purpurascit, & crassa est (Zigir nominata) rosarum odore, cuius vsus in medicina est præcipuus. Secundum locum tenet antedicta: tertia est quæ mosyleticus blastus nominatur: reliquæ viles sunt.

Caucalis (ab aliquibus myritis, à Democrito bryō *quasi muscus* dicitur) dodrantalis est cauliculus, aut etiam maior, leniterque hispidus, foliis apio similibus, & ad fœniculi similitudinem per extrema multifidis, & hirsutis. candida verò vmbella in cacumine est, odore suaui.

Cedrus arbor est grandis, ex qua cedria colligitur, iuniperi modo baccas fert rotūdas, ad myrteæ baccæ magnitudinem. Cæterùm præstantissima cedria est, quæ crassa perlucidáque est, & graui odore, quæque dum effunditur, guttis sese continet, nec diffluit.

Centarium maius est & minus: ac maius quidem folia habet iuglandis, oblonga, colore virenti, vt brassica, serrata in ambitu: caulem, ceu lapathum, duorum triúmve cubitorum: multa ab radice adnata: in quibus capita papaueris similia, teretia. Florem cæruleum pofert, fructum cnico similem, floribus veluti floccis quibusdam laneis inuolutum. radix eius crassa, solida, grauisque est, & binos cubitos excedit: succi plena est, sapore acri, cum adstrictione & dulcedine quadam, rubescens. solum verò pingue & apricum, syluásque ac colles diligit. abundat in Lycia, Peloponneso, Helide, Arcadia, Messene, ac pluribus circa Pholoēn, Lyciam ac Smyrnam locis.

Centaurium verò minus, herba est hyperico aut origano similis: caulem habet palmo altiorem, angulosum, flores in puniceo Lychnidis colore purpurascentes: folia parua, prælonga, vt ruta, fructū tritico similem, radicem exiguam, nulliúsque vsus.

Cepæa herba portulacæ similis est, nigriora tamen habet folia. radix ei tenuis subest.

Cinnamomi genera sūt multa, quæ à patria in qua oriūtur, nominantur: omnibus verò præstat quod mosylicum dicunt, quod casiæ quæ mosyletica appellatur, aliquam similitudinem gerat: & in hoc ipso genere, recens, colore nigro, ex vinoso in cinereum vergens, tenuibus virgulis, læue, frequentibus nodis cinctum, odoratissimum. ac ferè optimi temperatura ex suauis odoris proprietate constat: siquidem in optimo quoque, & quod verum propriúmque sit, odor rutæ, cardamomóve similis inuenitur.

Circæa (quam & dircæam aliqui vocāt) folia habet hortensis solani, multa adnata, flores paruos, nigros, multos, fructum in quibusdam veluti corniculis milio similem, radices palmi longitudine, ternas aut quaternas, cādidas, odore præstantes.

Cistus frutex est saxosis locis exoriens, ramosus, foliosus, non procerus, foliis rotūdis, acerbis, hirsutis: flore punicæ figura: sed in fœmina, calore candido.

Cissus, *hoc est, hedera*, multas habet differentias speciei ratione, sed præcipuas tātùm tres, quarum vna dicitur alba, altera nigra, tertia helix. candida fructum candidum fert,

nigra nigrum, aut croci æmulum, quam etiam vulgus dionysiam vocat.helix fructum non edit, sed tenues habet palmites,foliáque parua,angulosa,& rubra.

Clematis læto solo prouenit, viticulas exiguas spargit, iunci crassitudine,folio breui, lauro simile colore figuráque,sed multo minore. Altera verò clematis viticulā emittit rubentem,lentam, folium gustanti acerrimum & exulcerans.circumuoluitur arboribus vt smilax.

Clinopodium frutex surculosus est duorum palmorum, in petris nascens, foliis serpyllo similibus, floribus ad pedum lecti similitudinem,& per interualla marrubii modo dispositis.

Clymenon caulem quadratum fert,fabaceo cauli similem: folia habet plātaginis,folliculos in caule inter se annuentes, iridi, aut polyporum cirris similes.montanum autem est præstantissimum.

Cnicus oblōga folia,diuisa,aspera,referta spinis habet, cauléque dodrantales, capitulo magnitudine grandis oliuæ,flore croco persimili,semine candido & rufo,longo, angulofo.

Colchicum(quod ephemerum aliqui nominăt)florem albicantem crocino similem sub finem autumni profert: postea verò folia producit bulbo similia, sed pinguiora: caulem dodrantalem, fuluum fructum continentem. radix eius corticem habet in nigro fuluescentem,ea nudata cortice, alba, tenera, succique plena & dulcis inuenitur. Habet bulbus in medio fissuram,ex qua flos prodit.nascitur plurimum in Messenia & Colchis.

Colocynthis viticulas foliáque diuisa satiuo cucumeri similia per terram spargit,fructum fert rotundum,globo mediocri similem,amarissimū,qui colligendus est quum vergere ad pallorem incipit.

Comarus, *id est, arbutus*, cotoneæ malo est similis:folia tenuia,fructum prunorum magnitudine sine nucleis habet,quem mæmecylon vocant, subfuluo aut rubente in maturitate colore. is quum manditur, veluti acus palearum linguæ & dentibus affert.éstque alienum stomacho, & capitis dolorem gignit.

Chondrilla (quam alii serin vocăt)caulem,flores,& folia habet cichorio similia : ideóque agrestis intybi speciem aliqui eam esse dixerunt: sed est tota tenuior.in huius ramulis gummi simile mastiches, fabæ magnitudine inuenitur.

Conyza (quæ & ischys,& danais à quibusdam dicitur) altera est quæ parua dicitur,éstque odoratior:altera maior frutice, foliisque latioribus, & graui odore minorem superans. vtriusque folia oliuæ similia sunt, hirsuta, pinguia: altitudo caulis in maiore est duûm cubitorum: in minore,pedis:flos squalidus,luteus, subamarus,qui in pappos euanescit,radix ad nullum vsum accommodata.

Est & tertium conyzæ genus,cuius caulis crassior molliórque est,foliis tamen maioribus quàm gracilis, & minoribus quàm maior. Hæc autem pinguis non est, multo tamen grauiore odore,iniucundiórque,& minus efficax: eáque humentibus prouenit locis.

Coriandrum(quod etiam hypericon vocant) folia habet erices foliis similia, sed minora, pinguiora, & rubra. frutex est palmi altitudine,ori gratus,acer,odoratus.

Cotinos,*hoc est oleaster*,(alii oliuam syluestrem, alii Æthiopicam oleam nominant) folia habet adstringentia. tunduntur autem eius folia,tum aqua aut vino effuso exprimuntur, siccatúsque in sole succus in pastillos redigitur:quique ex vino,validior est, & ad recōdendum accōmodatior, quàm qui ex aqua fuerit expressus. Vtuntur cum floribus folia, vt cinis spodii vicem gerat, in cruda olla oblito ore luto vsquedum fictile percoquatur, tum vino restinguuntur,& subacta rursus eodem modo cremātur,postremò elota vt cerussa, in pastillos coguntur. Hic autem cinis in medicamentis oculorum spodio cedere non videtur. Idem possunt satiuæ oleæ folia,sed minore efficacia sunt:& ideo quoniam mitiore facultate sunt, oculorum medicinæ magis conueniunt. Lacryma verò quæ ab olea Æthiopica distillat, scammoneæ fere similis est, fuluescit exiguis è guttis concreta, & erodendi vi prædi-

A ta.Quæ verò similis est gummi, magna, & læuis,non erodit:at quæ nigricat,erodens est, atque inutilis. Talem verò apud nos oleastri ferunt.

Coronopus oblonga herba est, quæ per terram sternitur,foliis fissis,coquitur inter olera.

Costus laudatissimus omnium est Arabicus, candidus & læuis,plurimo & iucundo odore:secundas fert Indicus, speciosus,niger,& velut ferula læuis:tertiæ tribuuntur Syriaco,qui grauis,buxeóque colore est,& odore sensum ferit. Præstantissimus autem est recens,albus,plenus vndique,densus,siccus,à teredinibus intactus,non virosus,feruido & erodente gustu. Quidam verò vt eum adulterinū faciant, solidissimas Comagini helenii radices commiscent: sed est facilis dignotio : siquidem helenium neque gustu feruet, nec odoris suauitatem adeò eximiam, nec sensum ferientem affert.

B

Cotyledon(aliquibus scytalion est,& vmbilicus Veneris dicitur) folium habet ad acetabuli vasis formam in orbem circumactum, leni in concauitatem descensu,vt sensum fallat. Cauliculum breuem habet,in quo semē est: & radicem oliuæ modo rotundam.

C Est alia cotyledonis species, cuius latiora & pinguiora sunt folia,lingulārum modo circa radicē densa,tanquam oculum in medio describentia, vt in maiore semperuiuo cernitur.adstringentis porrò gustus est.Caulem verò gracilem profert, in quo flores & exigua semina hyperico similia insunt, sed maiore radice. facit ad eadem ad quæ semperuiuum.

Crambe agria, *id est, brassica agrestis*, nascitur plerunque maritimis & præruptis locis,satiuæ similis, sed candidior hirsutiórque,& amara.

D Crithmon(quod crithamon vocant alii)fruticosa herbula est, vtrinque foliata,cubiti altitudine, eáque saxosis & maritimis locis exoritur, foliis vndique plena,pinguibus & albescentibus, portulacæ foliorum figura, sed tamen latioribus,& prælongioribus, & in gustu salsis.flores fert luteos,albos:fructum rori marino similem, mollem, odoratum,rotundum, qui siccatus rūpitur,& intus semen quasi rufum habet.radices sūt digiti crassitudine tres aut quatuor,odoratæ & suaues.

E *Κρίνυ τὸ ἄνθος id est, lilii flos*, (quem aliqui lirium vocant) est ex quo vnguentum conficiunt quod lirinum alii, susinum alii nominant.

Crocodilium, nigro chamæleoni simile est:nascitur in syluosis locis,radicem habet longam, subcrassam, atque acrem,odorémque nasturtio similem.

Crommyon,*id est, cepa*, longa est acrior quàm rotunda, & flaua magis quàm alba, & sicca magis quàm viridis, & quæ cruda est magis quàm cocta,aut sale condita.

F Crocus optimus est Corycius, recens, boni coloris, parum candidi habens in capreolo, oblongus, integer,non fragilis,non mancus,plenus, facilè manus madefactas inficiens,qui cariem non senserit,vel humefcat: odore autē iucundo, & acer sit. nam qui talis non est, is aut vetus est, aut humore perfusus. adulteratur admixto crocomagmate cōtuso,aut spuma argēti,aut plūbagine propter eius pōdus,aut defruti aspersione : verùm insidens puluis & defruti odor fraudem indicat.Vt autem facilè teratur, nouo fictili calido in sole siccandus est, & celeriter conuoluendus.

G Crocomagma verò fit expressis crocini vnguenti aromatibus,& in pastillos redactis. Præstat in eo genere odoratum, myrrham modicè olens, graue, nigrum,ligni expers,quod quum subigitur, colorem valde croceum reddit,læue,subamarum,dentes & linguam vehementer inficiens,& quod aliquot horas continuas perdurat. Tale autem est quod ex Syria aduehitur.

H Cyminum agreste plurimū efficaciúsque Carthagine Hispaniæ nascitur.Caulem habet dodrantalem tenuemque: foliola quatuor aut quinque exilia, gingidii modo ferrata: habétque in summo capitula quinque aut sex rotunda molliáque, in quibus fructus ciceris plenus est, qui gustanti acrior est quàm satiui fructus. nascitur in collibus.

Alterum quoque agreste cuminum est, satiuo simile, quod è singulis floribus siliquas sublimes emittit, quibus semen melanthio simile continetur.

Cyclaminus folia habet hederæ, varia, suprà infráque maculis albicantibus. Caulem quatuor digitorum longitudine profert, nudum, in quo flores rosarum figura sunt purpurascentes. Radix nigra est, rapo similis, modicè lata. radix secta reponitur, vt scilla: nascitur vmbrosis, & præcipuè sub arboribus.

Est etiam altera cyclaminus quam cissanthemon vocãt: folia habet hederæ similia, sed minora, cauléſque crassos, geniculatos, & capreolorum modo vicinis arboribus se implicantes: flores albos, odoratos, fructum acini vuæ figura, hederæ similem, mollem, gustanti leniter acrem & glutinosũ. Radix est inutilis: asperis locis prouenit.

Cyperus præstantissima est, grauissima, densa, plena, non fragilis, aspera, odorata cum acrimonia quadam. Talis autem est quam Cilicia & Syria mittit, & à Cycladibus insulis affertur.

Cyprus arbor est foliis circum virgas oleæ similibus, sed latioribus & viridioribus: flores habet candidos, racemosos, odoratos, seménque nigrum sambuco simile.

Conion, *id est cicuta*, inter lethalia numeratur, refrigerando enecans. Ei remedio est meri potio: succus autem fit è summa coma, antequam semen siccescat, cõtunditúrque atque exprimitur, & in sole subigitur: eiúsque in medicina vsus est plurimus. est verò efficacissimus Creticus, Megaricus, & Atticus, & is denique qui in Cicilia conficitur.

Λ

Λαγωὸς θαλάττιος, id est lepus marinus, paruæ loligini similis est. ísque tritus & per se & cum marina vrtica illitus, pilos euellit.

Lathyris, totus frutex est succi plenus, quemadmodum tithymalus.

Lapathum, aliud oxylapathum vocant, quod in paludibus nascitur, durum in cacumine & acutum: aliud satiuum est, non omnino simile priori: tertium est agreste paruum, quod est plantagini simile, molle, humile. Est etiam quartum genus quod alii oxalida, aut anaxyrida, aut lapathum agreste vocant, habétque folia syluestri & paruo lapatho similia. Caulis non magnus est, fructus subacutus, rubens, acer, in caule & adnatis appẽdicibus nascens. Hippolapathum verò lapathum grande est, in paludibus exoriens, & easdem quas suprà dicta, vires habet.

Leontopetalon (sunt qui leontopodion, qui pardalium, qui thorybethrum vocant) caulem vnius palmi emittit, qui alas multas habet, in quibus summis siliquæ sunt similes ciceri: in iis duo aut tria semina exigua: folia brassicæ similia: radix nigra, vt rapi, quæ tubercula quædam pugni instar habet. Nascitur in aruis, & inter segetes.

Lepidium herbula nota omnibus est. Muria cum lacte adseruatur.

Leucoion, *id est, uiola*, differt in floribus: nam vel luteo, vel candido, vel purpureo flore inuenitur. Luteus verò ad medicinæ vsum valde est accommodatus.

Libanos, *id est, thus*, nascitur in Arabia, quæ thurifera nominatur. primas fert quod masculum dicitur, indiuiduum, album, quum frangitur pingue, in suffitu statim ardens. Indicum verò subfuluo & liuido colore est, fitque rotundum industria. ipsum enim in quadratas figuras diuidentes, & in fictilia coniicientes, in gyrum versant, vsquedum in rotũdam formam se induat. sed quod tale est, progressu temporis flauescit, idque syagrum appellant. secundum autem locum tenet orobium, quod minimum est, & maximè fuluum.

Est etiam aliud quod amomite dicitur, cãdidum quidem, sed quum molitur, lentescit vt mastiche. Adulteratur thus omne pinea, resina & gummi, quod dignosci facile potest: nam gummi suffitum non emittit flammam, & resina in fumum abit: at thus ardet, sed dolum quoque odor indicat. Ei vis inest adstringendi, calfaciendi, caliginem oculorum discutiendi, caua vlcera implendi, ad cicatricem perducendi, cruenta vulnera glutinandi, omnes sanguinis eruptiones, atque adeò eas quæ ex membranis cerebri fluunt, cohibendi, sedis ad reliquarũ corporis partium maligna vlcera leniendi.

Crematur thus in puro fictili impositum, succensum grumo à lucerna accenso, donec exuratur: postquàm verò totum incensum fuerit, operiendum fictili est vsquedum extinctum sit. sic enim in cineres non redigitur. Torretur etiam in fictili nouo ad carbones ignitos, donec nullæ bullæ excitentur, nec pinguedo, nec vapor ex eo remittatur. facilè enim comminuitur quod est crematum. Cortex verò thuris omnibus præstat is qui pinguis, odoratus, recens, læuis, non scaber, & membranis est vacans. Adulteratur admixto pini aut nucis eius cortice. huius rei index ignis est. cæteri enim cortices in suffitu non accenduntur, sed fumo edito absque vlla odoris suauitate euanescunt: at thuris cortex accenditur, & cum odoris fragrantia vaporem ex se mittit: hic etiam eodem modo quo thus vritur. Manna verò thuris probatur ea quæ alba est, pura, grumosa: vim eandem habet quàm thus, sed multò inualidiorem. Quidam eam adulterãt mixta resina pinea, aut polline, aut tuso thuris cortice: sed ignis dolum arguit. neque enim æquè & pari motu adulterata vaporem aërium emittet, sed fuliginosum & impurum: præterea odoris suauitas alieno halitu permista sentietur. Thuris verò fulginem sic facito, Singulos thuris grumos forcipicula exceptos lucernis accendito, in nouam fictilem ollam concauam coniicito: tum æreo vase in medio perforato, & diligenter deterso, obtegito: ex altera eius parte, aut vtrobique lapillos altitudine quaternûm digitorum subiicito, quo facilius queas perspicere vtrum grumi exurantur: & vt locus sit quo subiicere alios grumos integros semper possis, & antequã primus grumus penitus restinguatur, alium adiicito, donec fuliginis quod satis sit, collectum fuisse videatur. Continuò tamen externas ærei vasis partes spongia ex frigida aqua abstergito: sic enim aheno non magnopere calente fuligo omnis adhærebit, quæ alioqui per læuitatem cadens thuris cineri commiscetur. Derasa itaque prima fuligine cremati thuris cinerem per se excipito, & idem vsquedum volueris, facito: eodémque modo ex myrrha & styrace fuliginem conficies: valet fuligo ad eadem. præterea verò ex aliis lacrymis fuliginem similiter excipito.

Libanotis, fructum fert altera qui cachry dicitur, foliáque fœniculo habet similia, sed crassiora, & in rotæ speciem humi sparsa, odorata: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, cui multæ insunt alæ, & in cacumine vmbellæ, in quibus fructus copiosus est, albus, spondylio similis, circinatus, angulos habens, acer, resinæ sapore, & qui mansus gustum incendit. radix prægrandis, quæ thus redolet. Altera verò, libanotis est superiori in omnibus similis: semen fert latum, nigrum, vt spondylium, odoratum, non feruidum. radix foris nigra, fracta verò, alba cernitur. Altera verò quæ fructum non fert, est in rebus omnibus similis superioribus, eáque nec caulem, nec florem, nec semen gignit. Nascitur asperis & saxosis locis. In potionibus verò vtẽdum est semine eius libanotidis quæ cachryn non fert, siquidem illud acre est, & arteriam exasperat.

Libanotis verò quam rosmarinũ Romani vocant, qua vtuntur ii qui coronas nectunt, tenues virgæ sunt, in quibus prælonga insunt folia, gracilia, intus alba, foris virentia, graui odore.

Ligusticum plurimum nascitur apud Ligures. panaces incolæ non immeritò vocant: nam & radix heracleotico panaci similis est, & ipsum viribus eisdem est præditum. Semen nigrum, durum, oblongum, ad fœniculi similitudinem, gustanti acre: radix candida, odorata. Miscetur autem vtiliter oxyporis (*hoc est, citò transeuntibus*) medicamentis, & iis quæ concoctionem adiuuant. ori valde gratum est: quocirca pro pipere eo vtuntur incolæ ad obsonia conficienda. adulteratur semine quodam consimili, sed gustu discernitur. amarissimum enim est. Nonnulli verò fœniculi aut seseleos semen addentes, adulterinum faciunt.

Lithospermon (quod ægonichon, aut æetonychon, aut diospyron, aut heracleam ob seminis duritiam vocant) folia habet oliuæ similia, longiora tamen, & in imo per

terram ſtrata: ramulos tenues, rectos, craſſitudine acuti iunci, firmos, ſucci plenos, in quibus ſummis bifidi exortus caulicorum ſpeciem præbent, foliis exiguis, inter quæ ſemen rotundum, lapideum, album, paruo eruo ſimile: aſperis & excelſis locis naſcitur.

Limoniũ (quod neruodes alii vocant) foliis eſt betæ ſimilibus, ſed tenuioribus, & lõgioribus, ac numeroſioribus: caule tenui, recto, vt lilium, rubro ſemine referto, guſtúmque adſtringente. naſcitur in pratis & paluſtibus locis.

Linozoſtis, *id eſt mercurialis*, herba, quæ fœmina eſt, fructũ fert racemoſum, & multum: maſcula verò iuxta folia exiguum, rotundum, ceu binos teſticulos vnà cohærentes. totus frutex exiguus dodrantalis eſt, & maior.

Lichen in petris naſcens eſt muſcus petris rore conſperſis adhærens.

Lonchitis folia habet porri latioris, ſed latiora, ſubrubra, plurima, ad radicem circunfracta, vt ad terram procumbentia: pauca etiam habet in caule, in quo flores ſunt pileolis ſimiles, more comicarum perſonarum hiantes, nigri, candidum tamen quiddam hiatu oris veluti lingulã ad labrum inferius exerentes. ſemen eſt lanceæ ſimile, triquetrum, in inuolucro clauſum. radix dauco ſimilis: aſperis, ſqualidiſque locis exoritur.

Lonchitis verò altera aſpera folia profert ſcolopendræ ſimilia, aſperiora tamen maioráque, & magis diuiſa.

Lycium arbor eſt ſpinoſa, virgas trium cubitorum, & maiores proferens, in quibus folia inſunt denſa, buxo ſimilia. fructum fert piperis, nigrum, amarum, læuem. cortex ei eſt pallidus, diluto lycio ſimilis: radices latæ, lignoſæ. plurimum in Cappadocia & Lycia naſcitur, itémque in aliis pleriſque locis. aſperum amat ſolum. ſuccus ex eo exprimitur tuſis vnà cum frutice radicibus, & poſtquã aliquot dies in aqua maduerint, decoctis: tum exempto ligno, iterum eo qui ſupereſt liquore ad mellis conſiſtentiã decocto. adulteratur amurca inter coquendum admiſta, aut abſinthii ſucco, aut felle bubulo. Spuma autẽ coquendo innatans aufertur, & ad medicamenta oculorum adſeruatur: reliquo ad alia vtitor. Succus quoque ex ſemine expreſſo & in ſole ſiccato conficitur. Lycium optimum eſt quod igni accenditur, & reſtinctum ſpumam rubentẽ habet, foris nigrum: quum frãgitur, fuluum, nõ viroſum, adſtringens cum amarore, colore croceo: quale eſt Indicũ quod præſtat cæteris, & eſt efficacius.

Lyſimachia caules cubitales, & maiores tenuéſque, fruticoſóſque fert: in quorum geniculis folia ſalici ſimilia exoriuntur, quæ guſtu adſtringente ſunt. flos rufus eſt, aut aureus. naſcitur paluſtribus & aquoſis locis.

Lychnis coronaria flos eſt, albæ violæ ſimilis, purpuraſcens, qui ad coronamenta adhibetur.

Lychnis agreſtis in omnibus eſt ſatiuæ ſimilis. eius ſeminis binæ drachmæ potui datæ bilem per aluum educunt.

Lotus agreſtis in Libya naſcitur caule duorum cubitorum, atque etiam maiore, qui alas multas habeat: folia verò trifolio in pratis naſcenti ſimilia: ſemen fœnogræco ſimile, ſed multo minus fert: guſtúque medicato.

M

Macer cortex eſt ſubflauus, craſſus, guſtu valde adſtringens, qui ex Barbaria aduehitur.

Malabathri folium laudatur quod recens eſt, & cũ nigrore quodam candicat, non fragile, integrum, odore caput feriens, & odoris bonitate diutius permanens, nardum ſapore imitans, guſtu non ſalſo: quod verò infirmũ, minutim contuſum, & carioſum halitum affert, vitioſum eſt. eãdem vim habet quam nardum: ſed illud ad omnia eſt efficacius. malabathri tamen vis ad vrinam ciendam eſt maior, & ſtomacho magis congruit.

Mandragora, alter mas, alter fœmina: ac fœmina quidem mandragora niger eſt, qui tridacias dicitur, foliis anguſtioribus ac minoribus quàm lactucæ, viroſis, graueolentibus, in terram ſparſis: inter quæ poma ſunt ſorbis aut achradibus ſimilia, odorata: in quibus fructus eſt, vt pyri, A radices prægrandes binæ aut ternæ inter ſe conuolutæ, nigra ſuperficie, intus albæ, craſſo cortice: caulem non habet. mas verò folia habet alba, lata, admodum magna, vt betæ. poma duplo maiora, crocei coloris, odorata cũ grauitate quadam, quibus etiam paſtores veſcuntur, & ſopore quodammodo corripiuntur. radix eſt alterius radici ſimilis, ſed maior & candidior. Eſt hic quoque caulis expers: ſuccus colligitur ex cortice radicis viridi contuſóque, & prælo ſubiecto, qui in ſole verſatus denſatur, & in fictili reponitur: ſuccus quoque è pomis ſimiliter expri- B mitur: ſed ignauus eſt is qui è pomis collectus fuerit. Cortex itidem à radice detractus ligno traiicitur, & ſuſpenſus adſeruatur. Nonnulli radices ex vino ad tertias decoquunt; & defæcatum ſeruant: & cyathi vnius menſura ad magnos dolores, vigilias, & vbi ſine ſenſu doloris ſecare aut vrere velint, vtuntur. Iam liquor ex radice profundius excauata, in orbem punctis aperta, emanat, defluente in eam cauitatem liquore, atque ibidem collecto: ſuccus verò eſt liquore efficacior: ſed radices non vbique liquorem ferunt.

C Marathron, *hoc eſt, fœniculum*, agreſte, magnum, quod hippomarathrum vocant, ſemen cachry ſimile fert, radix ei ſubeſt odorata. Quinetiam aliud hippomarathrum vocatur quod folia habet exigua, anguſta, oblonga: fructum rotundum ad coriãdri ſimilitudinem, acrem, odoratum, & calfaciendi vi præditum. Viribus autem prædicto reſpondet, ſed tamen agit imbecillius.

Marum herba eſt ſurculoſa, origani flori ſimilis: eius tamen folia multo candidiora ſunt, & flos odoratus, plurimum verò ad Magneſiam & Tralles naſcitur.

D Mancoron genus quoddam mellis eſt cõcreti, quod in India & Arabia felici in harundinibus inuenitur, ſalis conſiſtentia, & quod dentibus ſubiectum ita vt ſal confringitur.

Melilotos præſtantiſſimus eſt Atticus, quique in Cyzico naſcitur, & Carthagine, croci colore, & odoratus. Oritur etiam in Campania prope Nolam colore luteo, odore infirmo.

Meliſſophyllon herba eſt qua apes delectantur. eius folia cedri odorem exhalant.

E Meſpilum arbor ſpinoſa eſt, fructum exiguum, pomo ſimilem, iucundum ferens, habétque tria oſſicula: adſtringit, & in cibo ſumptus idoneus ſtomacho eſt. ſed aluum ſupprimit.

Medion herba naſcitur vmbroſis ſaxoſiſque locis, foliis ſeridi ſimilibus, caule trium cubitorum, floribus purpureis, magnis, orbiculatis: fructu paruo, cnico ſimili: radice dodrantali, quæ baculi craſſitudinem habet, acerbíque ſaporis eſt.

Mecon rhœas, *id eſt, papauer erraticum*, ita nomina- F tum eſt quia eius flos celeriter decidat. naſcitur in aruis verno tempore, quo etiam colligitur: folia habet origano ſimilia, aut cichorio, aut thymo, diuiſa, longiora: caulem iunci figura, rectum, craſſum, ad cubiti altitudinem: florem puniceum, quandóque candidum, anemonæ flori ſimilem: fructum rufum: radicem oblongam, ſubalbam, & parui digiti craſſitudinem habentem. Papauer autem paruum alterum ſatiuum eſt & hortenſe, cuius ſemen pani inditur ad tuendæ valetudinis vſum, & cum melle pro ſe- G ſamo eodem vtuntur: thylacitem vocant, oblogum habens capitulum, ſemen album. Alterum verò agreſte eſt, capite demiſſo, nigro ſemine, quod etiam pithite nominatur: ídque ab aliquib⁹ rhœas papauer vocatur, propterea quòd ex eo liquor defluat. Eſt tertium genus his agreſtius, & magis medicatum, & longius, oblõgo capite: probatiſſimus autem liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoporiferus, guſtu amarus, qui facilè aqua diluitur, læuis, albus, non aſper, neque grumoſus, quique inter colandum non coeat veluti cera, & in ſole diffunditur, & ad lucer- H nam non atra flamma ardet: quique vbi reſtinctus ſit, odoris vim conſeruat. Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis lactucæ ſuccum: quique glaucio indito adulteratur, in dilutione croci colorem reddit: qui ex lactucæ agreſtis ſucco, infirmo odore eſt, & aſperior: qui ex gummi, ignauus & pellucidus. Quidam verò ita

sunt absurdi, vt terra etiam ei indant. torretur ad oculorum medicinas,in fictili nouo,donec mollis & fuluus videatur.non erit fortasse alienum describere quonam pacto liquor colligatur. Aliqui igitur capita & folia contundunt,ac prælo exprimunt:tum in mortario terunt,& in pastillos redigunt: idque meconium nominatur, potestate multo ignauius quàm liquor sit. In liquore autem colligendo oportet quum ros exaruerit cultello asterisco circundante, ne ad interiora descēdat,ex obliquo in rectum summam capitum superficiem incidere, & lacrymam exeuntem in cōchulam digito detergere, & non ita multo pòst redire,siquidem concreta inuenietur:atque etiam sequenti die simili modo comperietur:quæ in pila teri debet,& in pastillos conformari,ac reponi:quum tamen inciditur, retrocedendum est, ne liquor à vestibus detergatur.

Mecon ceratitis,*id est cornutum papauer*, (quod aliqui paralium,aliqui agreste vocant) folia habet candida,hirsuta,verbasco similia,in ambitu serrata,vt papaueris agrestis folia, caulémque similem, florem palidum: fructum paruum, inflexum, fœnigræci corniculis similem: semen exiguum, papaueris semini consimile: radicem,cuius extrema pars nigra crassáque. nascitur maritimis & asperis locis. Quidam errore ducti glaucium ex hoc papauere propter foliorum similitudinem fieri putauerunt.

Mecon aphrodes,*id est, spumeum papauer*,(à nonnullis heraclea nominatur) caulē dodrātalem habet,foliúmque admodum paruum,struthio simile.In eo fructum fert album:totáque herba ipsa alba est & spumea:radice nititur plerunque tenui: huius fructus colligitur æstate, quum perfectè adoleuit,& siccatum reponitur.

Meum Athamanticum nascitur plurimum in Macedonia,caule & foliis anetho similib⁹, bicubiti plerunq; altitudine, radicibus in partes distractis, tenuibus, obliquis, & rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Medullarum præstantissima est ceruina, deinde vitulina, tum taurina,postea caprilla,denique ouilla. cōcrescit medulla sub finem æstatis autumno appropinquante:reliquis verò temporibus concrementum sanguinis,& veluti caro friabilis in ossibus inuenitur.nec cognosci facilè potest, nisi quis eam ex ossibus extrahat atque recondat. Curatur medulla recens aquæ aspersione mollita ex selectis ossibus,& per linteum excolata, & similiter elota donec pura aqua defluat, tum in duplici vase liquata, sordibus supernatātibus penna exceptis, & in pilam percolata: vbi compacta fuerit,in nouo fictili vase reponitur,omni fæce quæ subsidit diligenter derasa. Si verò libet non curatam reponere, facito omnia quæ in anserum & gallinarum adipe fiunt.

Mycetæ, *hoc est, fungi*, qui perniciosi sunt,multis de causis fiunt: nam vel apud clauos rubigine obsitos,aut vestes putres, aut serpentum latibula, aut arbores sua pro-

A prietate noxias oriuntur. Continent qui tales sunt,concretum supra se lentorem quendam; & è terra eruti, si ita sinantur,celerrimè putres redditi corrūpuntur. at qui esculenti sunt,iusculum faciunt:sed ipsi quoque liberalius sumpti nocent,quum difficulter in stomacho coquantur, aut strangulent,aut choleram afferant. Omnibus succurritur potione olei aut nitri,aut lixiuii cum acida muria,aut decocto satureiæ, aut origani,aut stercore gallinaceo cum aceto epoto,aut cum melle copioso delincto.

Myos ota, *id est, auricula muris*, multos ab vna radi-
B ce caules mittit, subrubros, ab imo concauos: folia angusta, oblonga, dorso elato, nigricantia: per interualla deinceps geminata, & in acutius desinentia. Exoriuntur etiam ex alis tenues cauliculi, in quibus flosculi cærulei, vt anagallidis sunt,radices crassitudinis digitorum,multas habent progerminationes.ad summam, est herba hæc scolopendræ similis, tenuior tamen & minor. Huius radix illita ægilopas sanat.sunt etiam qui helxinem auriculam muris appellent.

Myrica arbor est quæ prope paludes & stagna nascitur,fructum veluti florem ferens,consistentia muscosum:
C Satiua autem in Ægypto & Syria prouenit, sed in cæteris est agresti similis.fructum verò edit gallæ similem, inæqualem,gustum adstringentem, qui vice gallæ oris medicamentis adhibetur.

Myriophyllon, *hoc est, millefolium*, caulis est tener, vniúsque radicis, circa quam multa folia læuia, fœniculo similia,vnde nomen traxit,conspiciuntur. Caulis ipse est fulnescens,prædensus,ac veluti de industria expolitus. nascitur verò palustribus locis.

Myrtus satiua medicinæ accommodatior est nigra
D quàm candida; & in hoc genere, potius montana, & tamen fructum imbecilliorem fert.

Myrtidanum verò quod vocant, inæqualis exortus est,tuménsque,& myrto concolor:trūcum eius quasi manu complectens:sed maior in eo quàm in myrto adstringendi vis inest. Tusus addito vino austero reponitur,& in pastillos redactus, in vmbra siccatur: éstque & cortice & fructu efficacior.

Myrtus agrestis,aut oxymyrsine,cuius asparagus nuper in lucem editus estur,vrinámque ciet:fructum orbicu-
E latum,rubrum dum maturescit, & interiorem partem osseam habentem profert.

Myrrhis (quam myrrham aliqui vocant)& caule & foliis cicutæ similis est.radice nititur tenera, oblonga,orbiculata,odorata,ad mandendum suaui.

Moly folia gramini similia,latiora tamen,humíque sparsa habet, florem albæ violæ similem, lacteo colore, minorem tamen,& ad violæ similitudinem accedentem. caulem fert tenuem,quatuor cubitorum,in cuius summo quidam allio simile est.radix ei parua bullosáque subest.
F

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

liber duodecimus.

Ex Dioſcoride, de ſimpliciũ medicamentorum facultate atque apparatu, ab N litera vſque ad Ω.

N

NArdi ſunt duo genera: alterum Indicum, Syriacum alterũ nominatur, non quòd in Syria naſcatur, ſed quòd montis in quo oritur, vna pars ad Syrios, altera ad Indos vergit. Cæterùm in Syriaci genere præſtantius eſt recens, læue, multam comam habens, flauo colore, admodum odoratum, cyperum odore referens, breui ſpica, guſtu amaro, & linguam exiccante, & multo tempore in odoris iucunditate perdurante. Indicum verò alterum Gangitin vocant, à flumine quodam Gange quod præterfluit deducto nomine, iuxta quod nardum exoritur. Eius autem vis eſt propter aquoſos tractus imbecillior, ipſúmque eſt oblongius: & ab vnica eius radice numeroſæ ſpicæ, eæque admodum crinitæ, & implicitæ, ac viroſi odoris exoriuntur. Quod verò altius in monte naſcitur, odoratius, curta ſpica, cyperum ſuauitate redolens, aliáque habens omnia quæ Syriaco ineſſe dicta ſunt. Vocatur etiam aliud quoddam ſamphariticum à regione in qua naſcitur, éſtque magna ſpica, cãdidiore caule, quem medium ex ſe interdum mittit, hircorum odorem vehementer exhalantem: quod genus eſt reiiciendum. Venditur etiam nardum madefactũ, quod ex eo cognoſcitur quòd alba, ſqualida, & ſine ſua lanugine ſpica ſit. Adulteratur ſtibio cũ aqua, aut palmeo vino, vt dēſetur, & pōderoſior fiat, inſpirato. Vbi vti velimus, auferendum eſt ab radicibus lutum, ſi ſit, & cribro excutiendus eſt puluis, qui ad manus eluendas accommodatus eſt. Reconditur autem ad oculorum medicinas in fictili nouo non picato tritum, & ex vino in paſtillos redactum.

Nardum verò Celticum in alpibus apud Ligures naſcitur, idque ab incolis Gallicum nominatur. Naſcitur etiam in Iſtria, éſtque exiguus frutex breuiſque, qui cum radice vellitur, & in faſciculos manipulóſque ligatur, & cōponitur: folia habet oblonga, ſubflaua: florem luteum. Caulibus tantùm radicibúſque vtimur, híque ſoli odoris bonitate ſunt præditi. quamobrem faſciculi pridie aqua ſpargendi ſunt, & ſiquid terreni inhæſerit, abiiciendum: humido pauimento ſubiecta prius charta ſternendi ſunt, ſequenti die purgandi, ſiquidem quod vtile eſt, ab aceroſo & alieno propter vim humoris non excutietur. Adulteratur impoſita eidem herba perſimili, quam ob viroſum odorem, hircum vocant: ſed facilè dignoſcitur, quoniam ea herba caulis expers eſt, atque candidior, & minus oblonga habet folia: quin ne radicem quidem amaram & aromaticam habet, vt nardi radix eſt. Itaq; cauliculos & radices, abiectis foliis, ad vſum reponito, ſique ſeruare volueris, trita vino excipito, in paſtillos conformato, fictili nouo diligenter operto recondito. Laudatiſſimum verò Celticum nardum eſt, quod recens eſt odoratúmque, ac multis radicibus præditum, non fragile, plenum.

Nardum montanum in Cilicia naſcitur. eius caules & folia eryngio ſimilia ſunt, minora tamen, & non aſpera, & aculeata. radices illi ſunt nigræ, odoratæ, binæ, aut etiam plures, vt aſphodeli: ſed multo graciliores, candidiores, & minores. nec caulem, nec fructum, nec florem profert. radix ad eadem ad quæ Celticum nardum facit.

Narciſſus habet folia porro ſimilia, ſed tenuia, & multo minora: cauliculum paruum, inanem, foliis vacantem, dodrante maiorem, in quo flos albus eſt, interius croceus, & in quibuſdam purpureus. Radix ei eſt alba, rotunda, ad bulbi formam: fructus veluti in membrana niger, prælōgus. Naſcitur præſtantiſſimus in montanis locis, odora-

A túſque: at qui in pratis & arenoſis oritur, porrum ſapit, & herbaceum halitum ex ſe mittit.

Naſcaphthon (quod narcaphthon aliqui vocant) ex India affertur: corticis formam gerit, libro ſycamini ſimilem. Ad ſuffitus adhibetur propter ſuauem odorem quem ex ſe mitit.

Nymphæa in paludibus & ſtagnis naſcitur: folia habet ciborio ſimilia, minora tamen, & oblongiora quodammodo, aquam excedentia: aliqua etiam in aqua de-
B merſa, multáque ex vna radice prodeuntia. flos albus eſt, lilio ſimilis, eius media pars crocea eſt. quũ defloruit, in rotundam formam redigitur, ad pomi aut capitis papaueris ſimilitudinem. Colore nigro fit, in quo fructus latus, dēſus, guſtanti glutinoſus includitur: caulis non læuis, craſſus, niger, ciborii cauli ſimilis: radix nigra, craſſa, clauæ ſimilis, quæ autũno præciditur. Plurima in Cilicia in Anigro flumine, & in Haliarto Bœotiæ. Naſcitur & alia nymphæa antedictæ ſimilibus foliis, attamen alba radice & aſpera, flore luteo, & modo roſæ ſplendente. Oritur hæc in
C Theſſalia ad flumen Peneum.

Ξ

Xanthium (quod phaſganon aliqui vocant) in pinguibus locis & paludibus naſcitur. caulem pinguem habet anguloſúmque: in eóque alarum caua permulta ſunt. atriplici ſimilia ſunt folia, ſectiones habentia, odore naſturtii: fructum rotũdum fert, vt oliua magna: aculeatum, vt platani pilulæ, & veſtibus contactu inhærentem.

D Xyris (quam aliqui agreſtē iridem appellãt, Romani gladiolũ vocant) folium gerit iridi ſimile, ſed latius, & in ſummo acutum. è mediis foliis caulis prodit cubitalis, valde craſſus, in quo ſiliquæ ſunt triquetræ, & in eis flos purpureus, idque quod in medio eſt, puniceum. fructus in folliculis eruo ſimilis, rotũdus, magnus, acer: radíxque geniculoſa, longa, rufa.

Xyphion (quod phaſganon, *id eſt enſem*, propter figuram foliorum nominant) iridi ſimile eſt, ſed breuius, atque anguſtius, & cultelli modo in mucronem deſinens, fi-
E broſum. caulem emittit cubitalem, ſucci plenum, in quo purpurei flores in ordinē digeſti, inter ſe diſtant. fructum edit rotundum. radices duas profert, alteram ſub altera conſidentem, exiguorum bulborum figura, quarum inferior eſt gracilis, ſuperna vberior. potiſſimum verò in aruis naſcitur.

O

Œnanthe folia habet paſtinacæ, florem candidum,
F caulem craſſum, dodrantalem, fructum atriplicis, radicem magnam, multis rotundis capitibus abundantem. naſcitur in petris.

Œnanthe etiam agreſtis vuæ fructus nominatur. quum floret, recondi debet fictili non picato: collectáque ſubſtrato linteo in vmbra ſiccanda.

Omphacium eſt acerbæ vuæ (vt Thaſiæ, aut Aminææ) nondum matureſcentis ſuccus, qui ante Canis exortum exprimendus eſt: expreſſúſque in æreo rutilo vaſe linteo operto vſquedum cogatur inſolandus. Oportet au-
G tem ſemper quicquid concretum ſit, liquido permiſcere, & cauere ne per noctē ſub dio maneat: ſiquidem ros concretionem impediet. Eligito flauum omphacium, friabile, perquam adſtringens mordénſque linguam. quidam etiam coquendo ſuccum condenſant.

Onagra frutex eſt arboris inſtar, prægrandis, amygdalino folio, ſed latiore, lilio non diſſimili: flore roſaceo magno, radice candida, longa, quæ ſiccata vini odorem refert. montanis locis naſcitur.

Onobrychis folia habet lenti ſimilia, paulo tamen longiora, caulem dodrantalem, florem puniceum, radi-

cem partiam nafcitur humidis & incultis locis. A

Onix, *hoc eſt unguis*, conchylii tegumentum eſt, ei ſimile quo tegitur purpura: quod in India in lacubus nardum ferentibus inuenitur. quod ideo ſuauem odorem ſpirat quòd conchylia inibi nardo veſcantur. Præſtantiſſimus onyx eſt qui è rubro mari affertur, albicans, pinguiſque: nam qui Babylone aduehitur, niger eſt & minor. vterque in ſuffitu odoratus, ſed caſtoreum quodammodo olet.

Oxyacantha, *hoc eſt acuta ſpina*, arbor eſt pyraſtris ſimilis, ſed minor, & valde ſpinoſa. fructum fert myrti baccis B ſimilem, plenum, rubrum, fragilem, & inter nucleum: radicem habet multifidam, altè deſcendentem.

Oreoſelinum, *id eſt apium montanum*, caulis dodrantalis eſt, ex tenui radice prodiens, circa quem ramuli & capitula ſunt cicutæ ſimilia, multo tamen tenuiora: in quibus fructus eſt prælongus, acer, odoratus, cumino ſimilis. montanis verò locis prouenit.

Oreſtia herba eſt parua, tribus aut quatuor digitis terram excedens, foliis & viticulis coronopidi aut gramini ſimilibus, adſtringentibus: radice prætenui, vt capillus C eſt, alba, vinoſa, quatuor digitorum longitudine. naſcitur in collibus.

Origanum Heracleoticum (quod Conilam vocant) folium hyſſopi habet, vmbellam verò non in rotæ ſpeciē, ſed veluti multifidam: ſeménque in ſummis virgis non denſum.

Quod verò onitin appellant, folia habet candidiora, & hyſſopo magis ſimilia: ſeménque fert veluti coniunctos corymbos. vim Heracleotici habet, ſed non ita efficax eſt. D

Syluestre autem origanum (quod alii panaces Heracleum, alii conilam nominant) folia origani, virgulta dodrantalia, tenuia, in quibus vmbellæ ſunt anetho ſimiles. radix exilis eſt atque inutilis.

Orminum herba eſt foliis marrubio ſimilibus, caule ſemicubitali, quadrato, circa quem eminentiæ ſiliquis ſimiles prodeunt, quæ ad radicem ſpectant, in quibus diuerſum ineſt ſemen: nam in ſylueſtri rotundum & fuſcum inuenitur: in alio verò oblongum nigrúmque; quo vtimur. E

Ορόβινον ἄλευρον (*id eſt erui farinam*) ſic cōficito: Vberiora candidáque grana deligito, permiſcendóque aqua perſpergito, donec quod ſatis ſit combibant, deinde torreto vſquedum cortex rumpatur: tum mola trita cribro tenui traiecta farina reponatur.

Ορχις, *id eſt teſticulus* (quem cynoſorchin, *hoc eſt teſticulum canis*, vocant) folia habet circa caulem & imam eius partem humi ſtrata, oleæ molli ſimilia, anguſtiora tamen & longiora: cauliculis longitudine dodrantis, in quibus purpurei ſunt flores: radicem bulboſam, oblongam, duplicem, anguſtam, vt oliuæ, ſuperius alteram, & alteram inferius. alterámque plenam, alteram mollem, ac rugoſam. F

Alius teſticulus eſt quem ſerapiadem aliqui vocant. is folia habet porri, oblonga, ſed latiora, & craſſa: caulem dodrantalem, flores ſubrufos purpureóſque: radix teſticulis ſimilis ſubeſt.

Orchis, *id eſt teſticulus caſtoris*. Eligito ſemper huius animalis teſticulos qui ex vno principio connexi ſunt, (non G poſſunt enim duo folliculi in vna membrana coniuncti reperiri) & qui liquorem intus ceroſum habent, odore graui & viroſo, guſtu acri, mordente ac friabili: & qui naturalibus membranis vndique interſepti ſunt. Adulterant caſtoreum nonnulli, ammoniacum aut gummi cum eiuſdem animalis ſanguine, aut caſtoreo ipſo ſubactum in folliculos inſtillantes, & exiccantes. Falſò aiunt hoc animal, quum à venatoribus vrgetur, auellere ſibi teſtes, atque abiicere, quum ne eos tangere quidem poſſit: ſunt enim parum exerti, vt in ſue. Oportet autem diuiſa pelle, H melleum liquorem cum ambiente membrana aſſumere, & ita ſiccatum reponere.

Oſyris exiguus frutex eſt, niger, tenuis, virgulam fractu difficilem habens, & in ea foliola, vt lini, in initio nigra, quæ deinde mutato colore rubeſcentia fiunt.

Π

Panaces (quidam herculeum vocant) ex hoc opopanax colligitur, plurimúmque in Bœotia & Phocide Arcadiæ naſcitur, & inibi ob quæſtum quem ex liquore faciūt, ſtudioſè colitur. foliis eſt aſperis, in terra iacentibus, viridibus, ad ficulna multum accedentibus, in ambitu quinquepartita diuiſione partitis. caulem, vt ferulam, fert altiſſimum, alba lanugine præditum, folia circa ipſum minora, vmbellámque in ſummo, vt anethum, habentem, florem verò luteum; ſemen odoratum & feruidum: radices multas, ab vno principio exorientes, albas, graui odore, craſſo cortice, ſubamaro guſtu. Naſcitur idem in Cyrene Libyæ & Macedonia. Colligitur liquor ſecta radice cauliculis nuper pullulantibus. album autem liquorem ex ſe mittit, qui ſiccatus crocei coloris habet extremitatem. Excipiunt etiam liquorē effluentem foliis excauato ſolo ſubſtratis, eáque ſiccata tolluntur. Ex caule quoque per meſſem ſecto, liquorem eodem modo excipiunt. Ex radicibus verò præſtantiores ſunt albæ, diſtentæ, quæ cariem non ſenſerint, guſtu feruidæ, & aromaticæ. Fructus ex media ferula prodiens cibo idoneus eſt: qui verò ex agnatis oritur, minus nutrit. Liquor verò laudatiſſimus eſt qui amariſſimus eſt, intus albus, foris croceus, læuis, pinguis, friabilis, citò liqueſcens, grauis odoris. nam niger & mollis, vitioſus eſt. Adulteratur ammoniaco & cera. Probatur digitis in aqua confricatus. qui enim vitio caret, reſoluitur, & lactei fit coloris.

Panaces Aſclepium & Chironium caulem tenuem è terra emittit, geniculis interſeptum, cubitalem, circa quē folia fœniculo ſimilia funduntur: ſunt tamen maiora, hiſpidioráque, & graueolentia. Suprà verò vmbella eſt, in qua flores aurei coloris ſūnt, acres, odorati: radix exigua tenuiſque. Sunt etiam qui ſylueſtre origanum panaces vocent, alii verò conilam. de quibus quum de origano ageretur dictum eſt.

Panaces verò Chironium præcipuè naſcitur in monte Pelio, foliis amaraco ſimilibus, flore aureo, radice tenui, non profunda. herba ipſa guſtu acri eſt.

Pancration (quod aliqui etiam ſcillam vocant) radix eſt magno bulbo ſimilis, ſubrufa, amara, feruida ad guſtum: folia lilii habet, ſed longiora.

Parthenium (quod aliqui amaracum, aliqui leucanthemon appellant) folia coriandri habet, flores per ambitum albos, in medio luteos, odore ſubuiroſo, & ſapore amareſcente.

Paronychia exiguus frutex eſt, naſcitúrque in petris, peplo ſimilis, longitudine minor, foliis maior.

Piper fructum fert in principio prælongum, veluti ſiliquas, quod longum piper eſt, habétque intus aliquid tenui milio ſimile: quod abſolutum, piper euadit. id autem ſuis temporibus dehiſcens, racemos ex ſe mittit, grana quæ videmus ferentes: & alia acerba quæ albi piperis nomen habent, quod oculorum medicinis, antidotiſque accommodatiſſimum eſt. Nigrū verò eſt ſuauius & acrius albo. atque album quidem quòd acerbum ſit, cæteris imbecillius eſt. Eligito piper quod ponderoſius ſit, plenum, nigrum, non valde rugoſum, recens, non furfuraceum. In nigri verò genere inuenitur etiam quod defectum, inane, leuéque fit, quod braſma (*quaſi abortus*) vocatur. In fictili nouo ad carbones torretur continuè mouendo. Eius radix non eſt zingiber, vt quidam ſunt rati. coſto autem eſt ſimilis, & guſtum excalfacit.

Peplus (ſunt qui ſycen, qui ſpumeum papauer nominent) frutex eſt exiguus, albi liquoris plenus, folio paruo rutæ ſimili, ſed latiore. tota verò coma fere dodrantalis eſt, in orbem circumacta, in terra iacens. ſub foliis minutus fructus rotundúſque eſt. radix vnica, inutilis. in hortis naſcitur & vinetis. colligitur par meſſem. in vmbra ſiccatur, & continuò verſatur. fructus tuſus & ferueſactus reconditur.

Peplis verò (quam ſylueſtrem portulacam vocant, Hippocratéſque ipſe peplion nominat) in maritimis maximè naſcitur locis. frutex frōdoſus, liquoris cādidi plenus, folio ſatiuæ portulacæ, ſed in orbē acto, & in parte inferiore rubeſcēte. Fruct⁹ rotūdus foliis ſubeſt, vt in peplo: fer-

uido guſtu. radix tenuis,inutilis. colligitur, reponitur, & ſale conditur,& datur vt peplus,eadem vi prædita.

Periclymenon (quod alii ſplenion, alii etiam clymenon ipſum vocant) frutex paruus eſt,ſimplex, caule quadradrato,& per interualla foliolis circundato albicantibus,hederæ figura.inter folia ſurculi exeũt, in quibus fructus eſt hederæ ſimilis,qui quaſi in folium procumbit,durus,qui difficulter auellitur: radix longa. Oritur in aruis & ſepibus,ſeſe fruticibus adflantibus inuolens.

Periſtereon,aquoſis locis naſcitur. videtur autem inde nomen traxiſſe quòd περιστεραὶ, *id eſt columbæ*,in eo libenter verſentur.herba eſt dodrantis habens altitudinem,aut etiam maiorem. folia ex caule prodeunt inciſa & ſubalbida: eáque plerunque ex vnico ramo, vnicáque radice conſtare comperitur.

Perſea arbor eſt in Ægypto proueniens.

Petaſitis,pediculus eſt cubito maior, pollicis craſſitudine: in quo petaſi figura folium eſt,grande,ad fungi ſimilitudinem impoſitum.

Peucedanum,caulem gracilem emittit, fœniculo ſimilem: comam habet copioſam, & denſam, florem luteum,nigram radicem, graueolentem, vberem, liquoris plenam. in montibus vmbroſis naſcitur. Liquor excipitur è radice tenera cultello conciſa: & quod defluit, ſtatim in vmbra reponitur.gignit verò,dum colligitur, capitis dolorem,& vertiginem: niſi quis nares roſaceo inungat,& caput perfundat. Vbi detractus liquor eſt, radix ad nullam rem eſt vtilis.ſed ex caulibus quoque liquor ſuccúſque colligitur,vt ex mandragora, ſuccúſque minus efficax eſt quàm liquor,& citius euaneſcit.Quandoque autem concreta lacryma inuenitur thuri ſimilis caulibus, radicique peucedani inhærens.Liquor laudatiſſimus eſt is qui in Sardinia & Samothracia conficitur, odore graui, fulueſcente,& guſtu feruido.

Peganon,*id eſt ruta*,acrior eſt montana quàm ſatiua, & ineptior. ex hortenſi verò ruta ea quæ prope ficus naſcitur,eſt ad veſcendum accommodatior.

Peganon verò agreſte (quod moly quidam vocant) in Cappadocia & Galatia Aſiæ natum, frutex eſt,plures ab vna radice virgas proferens, foliáque multo longiora quàm alia ruta,itémque magis tenera,& graui odore: florem album. in cacumine capitula habet paulo maiora quàm ruta ſatiua, quæ maximè ex tribus partibus conſtant.in iis ſemen eſt ſubfuluum,triquetrum,valde amarum guſtantibus,cuius eſt vſus. Autumno matureſcit ſemen,quod nonnulli harmala vocant, Syri verò beſaſa, Cappadoces moly, quoniam cum moly ſimilitudinem quandam habet:radice nigra,flore albo.naſcitur in collibus & fœcundis locis.

Pix liquida ex pinguiſſimis piceæ & pini lignis colligitur. probatur ſplendens,læuis,pura. Fit quoque piſſelæon ex pice,ſeparato eo quod aquoſum in ea ineſt,quod vt ſerum in lacte,ſic in pice ſupernatat: excipitúrque in pice coquenda puris ſupra eam lanis expanſis,quæ vbi euaporato halitu madeſcunt,in vas exprimuntur:id quod vſque faciendum eſt dum pix coquitur.Fuligo verò ex liquida pice colligitur ad hunc modum:In lucernam nouam quæ ellychnium habeat,aliquid picis inde,atque accende,obturáque fictili vaſe quod clibani formam habeat,ſupernè quidem fornicato & anguſto, infernè verò foramen habente,vt clibani habent, atque inibi ſine vt ardeat. vbi verò prior humor conſumptus fuerit,nouum infundito, donec tantũ fuliginis quantũ ſatis ſit feceris:tũ ea vtitor.

Pix verò ſicca ex liquida decocta fit.ex ea quædam eſt viſcoſa,quædam ſicca.probatur autem quæ pinguis eſt, pura,viſcoſa,ſubfulua,& reſinoſa:talis porrò eſt Lycia, & Brutia,cõiuncta ſimul picis reſinæque natura.Vocatur etiam quædam piſſaſphaltus,eáque in Appollonia ad Epidaurum fit,quæ ex Cerauniis montibus impetu fluminis rapitur,æſtúque in littus eructatur,coacta in glebas,mixtam bitumini picem redolens.

Polemonium,(alii phileterium vocant)ramos tenues habet,vtrinque pinnatos: folia paulo maiora quàm ruta, ſed longiora,ad polygoni aut nepitæ ſimilitudinem. In eis ſummis veluti corymbi ſunt,in quibus ſemen nigrũ.

A radix ei cubitalis eſt,ſubcandida,ſtruthio ſimilis.montanis & aſperis naſcitur locis.

Polium alterum montanũ eſt,cui nomen eſt teuthrio, & cuius eſt vſus. exiguus frutex eſt,albus,tenui folio,dodrantalis,fructu refertus,capitulum in ſummo habens corymbi forma, paruum, cano capillo ſimile,graui odore, cum quadam odoris ſuauitate. alterum fruticoſius eſt,nõ vſqueadeo odore valido,atque etiam inefficacius.

Polygalon(quidam oſirin vocant) caulem dodrantalẽ habet,folia lenticulæ,guſtum ſubacerbum.

B Polygonon, *id eſt herba ſanguinalis*: mas, ab aliis carcinethron,ab aliis teuthrobanon,ab aliis clema dicitur,herba eſt quæ ramos tenues, teneros,multóſque habet,ac geniculis interſeptos,qui per terram ſerpunt vt gramen:folia rutæ ſimilia, longiora tamen & molliora. fructum in ſingulis foliis fert,quamobrem maſcula nominatur. flos albus eſt aut puniceus.

Polygonon fœmina paruus frutex eſt, multos ramos ferens:cuius caulis eſt tener,harundini ſimilis, denſis geniculis,& inter ſe tubarum modo inſitis.geniculos cingunt in orbem apices foliolis pini ſimiles. radix eſt inutilis. naſcitur in riguis locis.

C Polygonatum naſcitur in montibus. frutex eſt cubito maior.folia habet lauri,ſed latiora & leuiora:ſaporem cydonii, aut punici mali, cum adſtrictione.in vnoquoque exortu foliorum flores albi prodeunt plures, & numero maiores quàm folia,cœpta à radice ſupputatione. radicẽ fert albam,longam,mollem,geniculis plenam, hirſutam, graueolentem,craſſitudine digiti.

Polycnemõ,paruus frutex eſt,ſurculoſus,foliis origani, caule vt pulegii, geniculis multis interſepto:vmbellam tamen non habet,ſed in ſummo paruos corymbos, acres ſimul,& ſuauitatem etiam odoris ſpirantes.

D Polypodium naſcitur in petris muſcoſis,& antris, aut arborum,ac præſertim quercuum caudicibus, palmi altitudine,filici ſimile, ſubhiſpidum, inciſuris diuiſum, ſed non adeò minutis. radix ſubeſt hirſuta, in qua cirri, ceu polyporum,continentur craſsitudine parui digiti. abraſa verò interna pars viridis,guſtu acerbo,& ſubdulci.

Poterium(ſunt qui phrynion, Iones neurada, qui acidoton appellent)grandis frutex eſt,ramis mollibus, longis, lentis, tenuibúſque, ac tragacanthæ ſimilibus, foliis paruis,orbiculatis:totus denique frutex eſt lanoſa circumdatus lanugine,éſtque aculeatus, floribus exiguis, viridibus.fructum fert guſtanti odoratum, & acrem, ſed nullius vſus.naſcitur arenoſis locis,&in collibus.radices ſubſunt duum cubitorum aut trium, firmæ, nerueæ,quæ ad terram reſciſſæ lacrymam gummi ſimilem ex ſe mittunt.

E Potamogeton folium betæ habet,hirſutum, paululum extra aquam eminens.

Propolis eligenda eſt quæ flaua eſt odoratáque, & ſtyracem redolet,& quæ in ſubarido mollis ſit, ac maſtiches inſtar ſit ductilis.

F Ptarmica exiguus frutex eſt,multis ramis, tenuibus, orbiculatis,abrotono ſimilib[9] refertus.circa quos folia ſunt oblonga,oleis ſimilia.in ſummo capitulum, vt in anthemide eſt,paruum,orbiculatum,acre,& ſuo odoratu ſternutationes excitans.

Pteris,*id eſt filix*(ſunt qui blãchnon,qui polyrrhizon vocent) folia habet caulis, fructus, & floris expertia, ex vno pediculo prodeuntia,ad cubiti magnitudinem, multifida, & alarum auium modo pennata, ſub graui odore.

G radicem habet nigræ extremitatis, prælongam, ex qua plures aliæ veluti adnatæ exoriuntur: guſtu ſubadſtringenti. naſcitur montanis & ſaxoſis locis. Pycnocomon erucæ ſimilia habet folia,ſed aſpera, acria, & craſſiora: caulem quadratum, florem ocymo ſimilem, fructum vt porrum,radicem nigram, rotundam, pallidam, vt paruum pomum,terreſtre quid redolentem. oritur locis ſaxoſis.

H Pyrethrum herba eſt,caulem,foliáque emittit,vt daucum ſylueſtre aut fœniculum: vmbellam inſtar rotæ, vt anethum.radix eſt pollicis craſſitudine,longa, guſtui feruidiſsima,& eadem pituitam elicit.

P

Rha aut rheum probatiſſimum eſt quod teredinem nõ ſenſit, quod in guſtu glutinoſum cum leni adſtrictione lenteſcit, commanducatúmque palleſcit, & croci colorem aliquem refert.

Rhamnus frutex eſt in ſepibus naſcens, ramos rectos ferens, vt oxyacantha, folia oblonga, ſubpinguia, mollia. Eſt & altera rhamnus candidior: atque etiam tertia nigrior, quæ folia habet latiora, & etiam leniter rubeſcentia, cuius rami quinûm cubitorum longitudinem implent, magis ſpinoſi illi quidem, ſed ſpinis infirmioribus, & minus rigentibus. fructus latus tenuiſque folliculi figura & ſpondylio ſimilis.

Reſina ex lentiſco fit, quæ lentiſcina nominatur, & ab aliquibus maſtiche. ea plurima præſtantiſſimáque in Chio inſula conficitur. Cæteris præfertur in eo genere quæ pellucet, & ſuo candore ceræ Tyrrhenicæ ſimilis eſt, adulta, retorrida, friabilis, odorata. viridis minus probatur. adulteratur hæc admiſto thure, pineæque nucis reſina.

Reſina terebinthina cæteris excellit quæ dilucidior eſt, alba, vitrei coloris, odorata, terebinthum olens. ac terebinthina quidem cæteras omnes antecedit. proxima huic lentiſcina, deinde pinea, & abiegna, poſtea verò ex pcea & pineis nucibus confecta numeratur.

Reſina liquida ex pinu & picea, ex Gallia & Hetruria aduehitur, & olim etiam ex vrbe Colophone afferebatur: ex qua etiam nomen traxit, vt Colophonia reſina diceretur. A Gallia quoque ſubalpina venit (quam incolæ laricem vocant) quæ egregiè facit ad tuſſes inueteratas. Colore autem differunt inter ſe: alia enim candida eſt, alia olei colore, alia melli ſimilis, vt larinx eſt. Cupreſſus quoque liquidam reſinam fundit. Quæ verò ſicca eſt, alia eſt ex pineis nucibus, alia ex picea, alia pinea, alia abiegna. Inter omnes elige odoratiſſimam, pellucidam, non torridam, neque dilutam, friabilem, ac ceræ ſimilem. Inter eas præſtat cæteris pinea & abiegna: ſunt enim odoratæ, & thus olent. Ex Pityuſa Hiſpaniæ inſula multæ reſinæ comportantur: quæ verò ex picea & nucleis pineis fit, itémque ex cupreſſo, inferiores ſunt, nec pares aliis vires habent, & tamen ad eadem ad quæ aliæ, itidem adhibentur. Lentiſcina verò proportione reſpondet terebinthinæ. Vritur liquida reſina omnis in vaſe, quod quadrupli capax ſit eius humoris qui infunditur. Reſinæ autem congius in duobus aquæ pluuiæ congiis in vaſe æneo coquitur leuiter ad carbones, continuè agitando, donec odorem omnem amiſerit, friabiliſque & torrida efficiatur, ac digitis cedat: tum refrigerata in vaſe fictili non picato reponenda eſt. Eximii autem candoris fiet ſi reſina omnis eliquata percoletur, & ſordes ab ea excernantur. Cremantur etiam reſinæ ſine aqua ad carbones leuiter primùm: & vbi coire cœperint, maior carbonum copia ſubiicienda eſt, & tres dies ac noctes abſq; vllo interuallo diſcoquendæ, vſquedum antedictas ſuas proprietates amiſerint, ac poſtea (vt dictum eſt) reponendæ. Aridas verò vnius diei ſpatio ſatis erit decoxiſſe, atque ita reponere. Ex reſina quoque non ſecus quàm ex thure fuligo colligitur, ſi vas aliquod cauum ſuperponatur.

Roſa refrigerat: quæ ſicca eſt, magis adſtringit. ſuccus ex teneris exprimitur vnguibus exectis: reliquum in pila conteri ac premi debet in vmbra, donec cogatur, atque ita reponendum, ad oculos circumlinendos accommodatum. folia in vmbra ſiccantur continuò verſata, ne ſitum contrahant.

Rhodia radix in Macedonia naſcitur, coſto ſimilis, ſed læuior, & inæqualis: eáque contrita roſarum odorem præfert.

Rhus obſoniorum, fructus eſt rhois, qua coriorum infectores vtuntur.

Rhous verò arbuſcula eſt in petris naſcens duûm fere cubitorum altitudine, in qua folia oblonga, ſubrubentia, in ambitu ad ſerræ modum diuiſa. fructus illi racemulis ſimilis, denſus, terebinthi magnitudine, quadanteñus latus, cuius id quod vice corticis eum continet, perquam vtile eſt. Liquamentum verò ex foliis aridis fit aqua incoctis, vt lycium, ad conſiſtentiam vſque, ad eadem ad quæ lycium valens.

Σ

Sagapenum, liquor eſt herbæ ferulaceæ in Media naſcentis. præſtantius eſt id quod pellucidum eſt, extrà fuluum, intus candidum, olens aliquid mediũ inter ſilphiĩ liquorem & galbani, & quod guſtu acri ſit.

Salamandra, ſpecies lacertæ eſt, iners, varia, quæ falſò credita eſt igni non cremari. vim habet erodentem, vlcerantem, & calfacientem. miſcetur exedentibus, & vlcerantibus facultatibus, & lepras abolentibus, veluti cantharis: & ſimili modo adſeruatur. liquefacta etiam in oleo ilos euellit.

Sampſuchum laudatiſſimum eſt Cyzicenum & Cyprium: ſecundo loco cenſetur Ægyptium. vocatur autem à Cyzicenis & Siculis, amaracus. herba autem eſt multis ramis prædita, per terram ſerpens, foliis hirſutis, & orbiculatis, atque eius calaminthæ quæ tenui conſtat folio, ſimilibus. odoratiſſima herba eſt, ac calfaciens, & coronis inſeritur.

Sarcocolla lacryma eſt arboris in Perſide naſcentis, pollini thuris ſimilis, ſubfulua, guſtu amaro, adulteratur gummi admixto.

Satyrion (aliqui trifolium vocant) quoniam tria folia plerunque fert, vt ad terram fracta, lapatho aut lilio ſimilia: minora tamen ac rubeſcentia. caulem longum nudúmque cubiti altitudine, florem lilii forma candidum, radicem bulboſam pomi magnitudine profert rufam, intus verò albam, vt ouum: guſtu dulci & ori grato.

Eſt etiam alterum ſatyrion quod erythroicum, *hoc eſt rubens*, dicitur, ſemini lini ſimile. ſed maius, & ſplendeſcens, & læue, & æquè firmum. Eius verò radicis cortex tenuis eſt & rufus: interior verò pars alba, éſtque guſtanti ori grata & dulcis. Naſcitur in apricis & montanis locis.

Santonicum abſinthio ſimile eſt, non tamen ita ſemine refertum: itémque ſubamarum, & ad eadem ad quæ ſeriphum efficax.

Eleoſelinon, *id eſt apium paluſtre*, naſcitur aquoſis locis, ſatiuo aliquanto maius.

Seris agreſtis eſt & ſatiua: agreſtis picris aut cichorium vocatur, cuius & latiora, & ori iucundiora quàm hortenſis ſunt folia. Hortenſis verò duplex eſt genus: altera enim magis ad lactucæ ſimilitudinem accedit, & latis foliis eſt, & amareſcens: altera folia habet anguſtiora, & ſubamara eſt.

Seriphium, *hoc eſt marinum abſinthium*, in monte Tauro copioſiſſimum prouenit. herba eſt tenuis, abrotoni parui ſimilitudine, referta minutis ſeminibus, ſubamara, ſtomacho aliena, graueolens, & cum quadam caliditate adſtringens.

Seſeli Maſſilienſe, folia habet fœniculo ſimilia, craſſiora tamen, & caulem vegetiorem: vmbellam profert anetho ſimilem, in qua fructus oblongus, anguloſus, acer in cibo ſtatim. radix longa, odorata.

Seſeli verò Æthiopicum hederæ folia habet, ſed minora, & oblonga, ad periclymeni ſimilitudinem accedentia. frutex eſt grandis. viticulas fere duorum cubitorum habet, in quibus ramuli dodrantales ſunt: capita vt anethi: ſemen nigrum, denſum, vt triticum: & acrius, & odoratius Maſſilienſi, & valde ſuaue. éſtque ad eadem efficax.

Seſeli Peloponneſiacum folia habet cicutæ, craſſiora tamen, caulémque Maſſilienſi maiorem, ferulaceum, in quo ſummo vmbella eſt ampla: in ea fructus latior, & carnoſior, & odoratus continetur: eaſdémque vires habet. Naſcitur in aſperis humidiſque locis & collibus. In Ida quoque exoritur.

Seſamoides maius (quod Anticyraicum veratrum vocant, quoniam albo veratro in purgationibus miſcetur) folia habet rutæ ſimilia, longa, florem album, radicem gracilem, ignauam, ſemen ſeſamo ſimile, guſtu amarum.

Seſamoides minus cauliculos dodrantales habet foliis coronopi, hiſpidioribus tamen & minoribus. in ſum-

mis cauliculis capitula sunt florum penè purpureorum, quorum medium albicat, semen sesamo simile,amarum, fuluum. radix tenuis.nascitur in asperis locis.

Sideritin (aliqui heracleam vocant) folia habet marrubii,sed longiora,ad saluiæ aut quercus formam accedentia,minora tamen,& aspera. quadratos caules ac dodrantales,vel etiam maiores producit, non ingrato gustu,& qui quodammodo adstringant: in quibus per interualla orbiculatæ vertebræ,vt in marrubio, sunt, atque in eis semen nigrum.nascitur locis lapidosis.

Sideritis altera est ramulis duorum cubitorum, exilibus.folia habet longis pediculis inhærentia, foliis filicis similia,numerosa,vtrinque per oras diuisa. habet etiam à superioribus alarum cauis alios ramulos prodeuntes, tenues, longos: in quorum cacumine orbiculata capitula & aspera sunt,quibus semen betæ simile,sed rotundius ac durius continetur.

Sideritis tertia est(quam heracleam quoque Crateuas nominat)quæ in parietibus vinetísque nascitur,foliis paruis,numerosis,ab vna radice exorientibus, coriandro similibus.circa cauliculos dodrantales,teneros,subcandidos,& subrubicundos,flores puniceos,paruos,gustanti amaros ac glutinosos habet.

Sideritin quoque nonnulli achilleam vocant: hæc ramulos dodrantales aut maiores profert, fusorum forma.circa eos foliola parua,tenuia,ex obliquo multas densásque diuisiones habentia, ad coriandri similitudinem, subrufa,multum olentia,glutinosa,multi odoris, non iniucundi,sed medicati. vmbella in eis summis orbiculata insidet.flores candidi sunt, & deinde aurei. nascitur pingui solo.

Σίκυος ἄγριος,*id est agrestis cucumis*,est ex quo id quod elaterium vocant, ad hunc modum conficitur: Decerpito huiusmodi cucumeres qui tacti protinus exiliunt,& diem vnum seruato: postridie verò,cribrum non adeò densum crateri superponito, & cultro supino , cuius acies sursum vergat,vtrísque manibus cucumeres singulos apprehendito,ac findito : humorémque in subiectum cratera per cribrum exprimito,simúlque carnosum quod cribro inhæserit exprimito : quod ita ex cucumeribus expresseris, in peluim paratam demittito. Coaceruata autem in cribro omnia quæ incisa fuerint, aqua dulci perfundantur, & vbi expresseris,abiiciatur.humor verò qui in pelui est, agitandus & subigendus est,ac linteo contectus in sole stauendus: vbi constiterit,tota aqua supernatans, & quod in summo concreuit,effundatur. quod identidem facies vsquedum aqua supernatabit.quam quum diligenter exterseris,tum subsidentia in mortarium coniecta contere, & in pastillos redige. Videtur autem præstantissimum elaterium esse quod cum candore leuiter humectum est, ac læuorem & leuitatem habet, gustúque amarissimum: & lucernæ admotum,facilè accenditur.contrà verò quod porri colorem habet , asperúmque est, & aspectu turbidum,sordiúmque ac cineris plenum,id & graue est & vitiosum.Nonnulli etiam sunt qui cucumeris succum misceant: nonnulli amylum, vt & candorem & leuitatem imitentur.Duorum autem annorum vsque ad decem annos purgationibus accommodatum elaterium est:perfecta mensura est obolus,minima semiobolus: pueris ærei duo. copiosius datum,periculum affert.

Silybum spina est cuius latiora sunt folia, chamæleoni albo similia: quæ recens,decocta ex oleo & sale comeditur.

Silphium,*id est laserpitium*, radix nascitur in Syria, Armenia,& Libya.eius caulem mastieron vocant, ferulæ similem,foliis apio similibus,semine lato,quod magudarin appellant.radix autem excalfacit,flatus gignit, ructus excitat,exiccat,ægrè cōcoquitur, & vesicæ nocet. colligitur è radice scarificata,& item caule,ex silphio liquor : in quo genere præstat is qui rubescit, ac pellucidus est, quíque myrrham olet.& odore valet,gustúque suaui:non porraceus,neque cuius immitis gustus est,& qui quum diluitur,facilè exalbescit. Cyrenaicus verò, siquis modicum eius gustarit,humorem in toto corpore ciebit : blandissimo autem odore est,vt gustantis os ipsum , nisi paulum,oleat : at Medicus & Syriacus imbecilliores sunt,sed magis virosum odorē reddunt.liquor omnis, priusquam siccatus fuerit,adulteratur indito sagapeno aut lomento fabarum : quod gustu,odore,aspectu, & diluendo deprehenditur.Quidam etiam ipsum silphii nomine appellauerunt,radicem verò magudarin,folia verò maspeta.Efficacissimus autem est liquor,deinde folia,tum caulis.flatus gignit,acérque est. Ad potiones resoluitur amygdalis amaris,aut ruta,aut calido pane,aut melle, aut aqua. Foliorum verò liquor eadem præstat,sed efficacia multo minore.estur autem ex aceto mulso, ad arteriæ asperæ vitia accommodatum.vescuntur etiam cum lactucis,silphium pro eruca adhibentes.

Altera quoque magudaris in Libya esse perhibetur,cuius radix silphio est similis,minus tamen acris & laxa,& quæ liquorem nullum habet: quæ eadem quæ silphium præstat.

Sinapi eligi debet non magnopere siccum, & retorridum,sed quod fractum intus virescat , & veluti quendam succum habeat : siquidem quod tale sit, id & recens & vigens est. Exprimitur ex viridis succus,& siccatur in sole.

Sinon semen paruum est in Syria nascens, apio simile,oblongum,nigrum,feruens.

Sium frutex est rectus,pinguis,foliis olusatri,minoribus tamen,& aromaticis. De hoc Crateuas ita memoriæ prodidit,vt esse herbam fruticis specie, pauca ferentem folia,rotunda,maiora quàm menthæ, nigra, pinguia, ad erucam accedentia,scriptum reliquerit.

Sisymbrium (quod alii Cardaminem,alii sium vocant) aquatilis herba est,in eisdem locis in quibus sium proueniens: hanc cardaminam aliqui nominant, quoniam Cardamo,*id est nasturtio*,sit gustu similis. folium habet in principio orbiculatum : vbi adoleuit,erucæ modo fissum.

Sisymbrium(sunt qui serpyllum maiorem nominēt) nascitur in cultis locis menthæ satiuæ simile, latiore tamen folio,& odorato.coronis inseritur.

Scammonea multos ab vna radice ramos ternos aut quaternos mittit,trium aut quatuor cubitorum longitudine,pingues,aliquid crassitudinis præ se ferentes: folia hirsuta,helxinæ aut hederæ similia , molliora tamen,& triangula : flores albos,orbiculatos,& in calathi modum cauos,& graueolentes : radicem oblongam, crassam, vt brachium,albam,graueolentem,liquoris plenam. Colligitur autem liquor capite ab radice dissecto,& in testudinis formam excauata cultro radice : ita enim in cauum liquor defluit, qui postea conchulis excipitur. Alii scrobes in terra mortarii instar effodiunt, in quos substratis nucum foliis radices abradentes,liquorem effundunt,atque ita siccatum extrahunt. Probatur qui pellucidus est,læuis, rarus,taurinæ collæ colore,tenuibus fistulis, spongiosus, qualis est is qui in Mysia Asiæ conficitur. Nec solùm autem animum attendere oportet,vtrum linguam tangendo exalbescat,siquidem hoc etiam fiet permixto eidem tithymali liquore:sed potius adhibere mentem antedictis conuenit,& item si non vehementer linguam exurat, quod tithymalo ei admixto solet contingere.

Scinchus alius Ægyptius est,alius Indicus, atque alius etiā in Rubro nascitur mari, alius denique Apolloniæ in Mauritania reperitur. Est autē terrestris crocodilus,suum proprium genus habens,& cum nasturtio sale conditur.

Scilla acrem feruidámque vim habet. assata ad multas res vtilis efficitur. Crusta autem ex polline,aut luto inuoluta in furnum aut fornacem iniicitur,aut carbonibus obruitur,donec lutum aut crusta obducta sit abundè tosta.ea ablata, si scilla nondum emollescat , eam iterum oblinemus,atque idem faciemus:si verò ne tum quidem assata erit,maximè noxia est,vt per interna detur. Assatur eadem in olla quæ luto clausa in furnum demittitur. ex ea sumitur quod maximè intimum est, & exteriora abiiciuntur: & dissecta in partes scilla coquitur,effusa priore aqua,& alia imposita,donec nec amara,nec acris aqua fit. atque ita secta in vmbra siccatur,lino traiecta ita vt frusta sese non contingant.

Scolymus, *hoc est carduus*, folia habet media inter chamæleonem & ſpinam albam, ſed nigriora & craſſiora. caulem longum foliorum plenum profert, in quo eſt aculeatum caput. radix nigra eſt craſſáque, in qua vis & facultas ineſt.

Scordium in montanis & paluſtribus naſcitur, foliis chamædryos, ſed maioribus, nec ſic in ambitu diuiſis, odore aliquantum allium olentibus, guſtu amaris & adſtringentibus: caulibus quadratis, in quibus flos rubeſcens inſidet.

Scordon, *hoc est allium*, quoddam ſatiuum eſt, quod hortenſe eſt, & in Ægypto naſcitur vno capite, albũ: vocántque eius diuiſiones, ſpicas: quoddam verò agreſte, quod ophioſcorodon, *quaſi anguinum allium*, nominant.

Scordopraſum verò porri magnitudinẽ exæquat, éſtque porri & alii qualitatis particeps.

Smilax hortenſis, cuius fructus ab aliquibus lobia, *id eſt parua ſiliquæ*, ab aliquibus aſparagus vocatur: folia habet hederæ, molliora tamen: caules tenues, & capreolos qui vicinis fruticibus ſeſe inuoluant: qui vſqueadeo creſcunt, vt ſcenas etiam repræſentent. fructum fert fœnogræco ſimilem, ſed longiorem, & magis toroſum. in eo ſemina ſunt renibus ſimilia, ſed non æquali colore, ſed in parte ſubpurpureo.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, lacryma eſt arboris in Arabia naſcentis, éſtque ſpinæ Ægyptiæ ſimilis, è qua vulnerata defluit lacryma in tegetes ſubſtratas: alia verò circa arboris truncum concreſcit. Vocatur ex his vna pediaſimos pinguis, qua expreſſa ſtacte emittitur: alia verò gabira pinguiſſima, quæ læto & pingui ſolo naſcitur, quæ multum ſtactes ex ſe mittit. Principem verò locum tenet quæ Troglodytica nominatur, à regione quæ eandem parit: ſubuiridis hæc eſt tranſlucidáque. Quinetiam legitur tenuis quædam, quæ poſt Troglodyticam in myrrhæ cenſu reponitur, bdellii inſtar lenteſcens, odore ſubuiroſo, & apricis locis proueniens. Alia quædam caucalis dicitur, admodum exoleta, nigra & torrida. Omnium peſſima eſt ea quæ ergaſima nominatur, ſqualida, & pinguedine vacans, acris, gummi odore & viribus proxima. Quæ itidem minea vocatur, reprobanda eſt. Ex omnibus expreſſiones fiunt: ſed à pinguibus odoratæ & pingues: à ſiccis, non pingues nec odoratæ. minus verò odorata eſt expreſſa myrrha, quæ quum exprimeretur, & in paſtillos redigeretur, oleum non aſſumpſit. Adulteratur macerato gummi in aqua, in qua myrrha maduerit, & myrrhæ admixto. Eligenda eſt recens, fragilis, læuis, concolor ex omni parte, & quæ quum frangitur, diuiſiones vnguium modo læues candidáſque oſtendat, minutis glebis, amara, odorata, acris, calfaciens. grauis verò & quæ piceo colore eſt inutilis eſt. Fuligo etiam ex ea fit, vt ex thure fieri oſtendimus, quæ ad eadem eſt accommodata.

Smyrna verò, *hoc eſt myrrha*, Bœotica inciſa, radix eſt arboris in Bœotia naſcentis: eligito eam quæ myrrhã ſuauitate odoris refert.

Sonchi ſunt duo genera: alterum agreſtius eſt, & ſpinoſius, alterum tenerius & veſcum: caulis anguloſus, ſubrubeſcens, inanis, folia in ambitum ex interuallis diſſecta.

Sparganium folia habet gladioli, anguſtiora tamen: in ſummo caule veluti pilulas, in quibus fructus eſt.

Spartus frutex eſt virgas longas, foliorum expertes, firmas, non fragiles ferens, idem ſiliquas, vt phaſeoli, producit, in quibus ſemina exilia, vt lenticulæ, continentur. flos luteus, vt albæ violæ.

Spondylium folia platano quodammodo ſimilia habet, ad panacis accedentia ſimilitudinem: caules cubitales, aut maiores, fœniculo ſimiles. in cacumine ſemen ſeſeli ſimile, duplex, craſſius tamen & candidius, & plus aceris habens, graueolens. flores albi ſunt. radix alba, raphano ſimilis: paluſtribus & aquoſis innaſcitur locis.

Stacte nominatur pinguedo recentis myrrhæ tuſæ, cum exigua aqua, & prælo expreſſa. eſt autem odoratiſſima precioſáque, quum per ſe etiam vnguentũ faciat, cui ſtacte nomen eſt. Probatur ea cui oleũ admixtũ nõ ſit, & quæ in exigua portione maximã vim habeat calfaciendi, quæ proportione myrrhæ & cæteris calfacientibus vnguentis reſpondeat.

Staphis agria, *id eſt herba pedicularis, aut uua taminia*, folia habet labruſcæ, diuiſa, coliculos rectos, nigros, florem iſati ſimilem: fructum in folliculis viridibus, vt cicer, triangulum, ſcabrum, in nigro ſubfuluũ. interna pars alba eſt, guſtu acris.

Staphylinus, *hoc eſt paſtinaca ſylueſtris* (à nonnullis ceras, *hoc eſt cornu*, dicitur) habet gingidii folia, ſed latiora, & ſubamara. rectũ fert caulem, aſperũ, in quo vmbella eſt anetho ſimilis, in qua flores albi, & in medio paulũlũ quid purpuraſcens, quaſi croceum. radix ad digiti craſsitudinem, palmique longitudinem accedit. odorata eſt & cocta eſtur.

Stear, *hoc eſt adeps*, vuluæ conuenit recens anſerinus, aut gallinaceus, & ſine ſale cõditus: nam qui ſalem aſſumpſit, vtero infenſus eſt: & item is qui progreſſu temporis acrimoniam contraxit. Ex iis recentem aliquem capito, & membranulis exemptis in nouam fictilem ollam, quæ altero tanto capacior ſit quàm adipis modus quem curare velis, coniicito, & vas diligenter opertum ardentiſsimo ſoli exponito. liquatum ſubinde adipem in aliud picatum vas, vſquedum totum fluxerit, excolato: tum loco gelido reponito, atque vtitor. Quidam pro ſole in feruenti aqua aut tenui & molli pruna fictile conſtituunt. Eſt etiam alia curandi adipis ratio huiuſmodi: Vbi membranas exemeris, teritur, & in fictile coniectum exiguo tritóque ſale conſperſum eliquatur, tum linteo panno defæcatus reponitur, & acopis vtiliter additur. Suillus verò & agninus adeps hoc modo curantur. Recens, præpinguis, qualis à renibus detrahitur, adipem in copioſam aquam pluuiam, & quamfrigidiſsimam coniicito, membranulas adimito, manibus diligenter ſubigito, ac confricato, quaſi diſtringas: tum alia aqua ſæpe ablutum in ollam fictilem dupli capacem imponito: aquam affundito, vt adipem ſuperet: lenibus prunis admoueto, ac rudicula agitato. vbi eliquatus ſit, colo in aquam trãſfundito, ac refrigerari finito: & rurſus excolata diligenter aqua, in aliam ollam prius lotã coniicito, & aqua affuſa, permittito vt ſenſim liquefiat. amotum deinde ab igni, & breui ſpatio ſic dimiſſum vt fæx ſubſidat, in mortarium ſpongia ex aqua prius madefactum verſato: vbi coire cœpit, reſidens in imo ſordes eximitur, & tertiò ſine aqua liquatur: liquatúmque in mortarium iterum effuſum, purgatum in fictile coniicito, & operculo impoſito, perquam frigido loco reponito.

Hircinus verò & ouillus, itémque ceruinus ita curantur: Capitur (vt diximus) alicuius horum adeps, lauatúrque, ac membranulis purgatur, vt in ſuillo oſtendimus: in pilam coniicitur, ac manibus fricatur, aquam paulatim affundendo, donec nullum ſanguinis veſtigium excernatur, nec vlla pinguedo ſupernatet, ſed aqua limpida reddatur. deinde in ollam fictilem coniice, & affuſa aqua vt ſupereminea, lenibus prunis admoueto, & agitato: Quum totus fuerit liquatus, in aquam verſato, & refrigeratum ac lotum in fictilem iterum indito, & eliquato. & idem facito quod in cæteris: tertio verò loco citra aquã liquato, & in pilam humore perfuſam excolato, & vbi refrixerit, reponito, vt de ſuillo admonuimus.

Bubulus quoque adeps à renibus detractus membranulis purgandus eſt, & marina ex alto petita abluendus, & in pila contundendus diligenter, aſperſa maris aqua. Vbi totus fuerit diſſolutus, in fictilem ollam coniiciendus, & marinæ aquæ tantum indendum quantum ſupernatet, non minus quàm palmi altitudo ſit: tum coquendus adeps vſquedum proprium odorem abiecerit, additis ad ſingulas adipis Atticas minas quaternis ceræ Tyrrhenicæ drachmis. Colandus verò eſt, & abiectis quæ in imo reſidebant ſordibus, in nouum fictile reponendus: opertúſque interdiu in ſole tenendus, vt exalbeſcat, & virus odoris aboleatur.

Taurinus verò ita parandus eſt. tauri adipem recentẽ, & ex renibus capito, in amne fluente abluito, membranis exemptis in ollam fictilem coniicito, ſalis parum inſpergito, liquefacito, tum in aquam pellucidam per co

lum traiicito, vbi cœpit concreſcere, manibus vehementer confricando iterum lauato, aquâ ſæpius infuſa atque effuſa, donec optimè elotus videatur: ac deintegro in ollam coniectum coquito cum pari vini odorati portione. vbi autem bis efferbuerit, amoue ab igni ollam, ſinito adipem ita per noctem eſſe. ſequenti die ſiquid fœdi adhuc odoris relictum ſit, eundem adipẽ in aliam nouam fictilem ollam coniicito, ac vinum odoratum affundito, & eadem quæ prius facito, donec omne odoris virus amiſerit. Liquatur idem ſine ſale ad quaſdam affectiones quibus ſal aduerſatur: veruntamen qui ſic paratur, non admodum candidus redditur. Siquis verò anſerinum, aut gallinaceum, aut vitulinum adipem non curatũ ſeruare imputrem velit, ſic faciat: Capiat recentem cuius velit adipem, eúmque diligenter lauet, tum in vmbra ſuper cribro ſiccet: vbi ſiccatus fuerit, linteo inuoluat, & manibus vehementer exprimat: mox lino traiectum vmbroſo in loco ſuſpendat, & poſt multos dies noua charta inuolutum frigidiſſimo loco reponat. permanent etiam incorrupti adipes, qui in melle reponuntur.

Stachys frutex eſt marrubio ſimilis, qui longiora pluráque folia habet, ſubhiſpida, dura, odorata, alba: virgulas item plures ab vna radice prodeuntes, eáſque marrubii virgis candidiores. oritur in mõtanis aſperíſque locis.

Stœchas in inſulis iuxta Galliam, cõtra Maſſiliam, quæ Stœchades appellantur, prouenit, atque inde etiam ei nomen eſt ductum. herba tenuibus ſurculis eſt, coma thymi, ſed folio longiore, eáque aliquantulum acri guſtu, & ſubamara eſt.

Stratiotes, qui in aquis naſcitur, hoc nomen inuenit quia ſine radice in aqua ſupernatat. folium habet ſemperuiuo ſimile, ſed tamen maius.

Stratiotes verò millefolium, paruus frutex eſt, puſillus, dodrantalis, & etiam maior. habet folia auicularum pennis ſimilia, breui admodum ac diſſecto foliorum exortu. folia agreſti cymino maximè ſunt ſua breuitate ſimilia, ſed ſunt etiam breuiora. vmbella hirſuta eſt, ſed denſior, & adultior in cacumine: ſurculos exiguos gerit, in quibus inſident vmbellæ anethi inſtar. flores albi paruíque. naſcitur præcipuè locis ſubaſperis, & potiſſimum circa ſemitas.

Strychnon, *hoc eſt ſolanum*, quod hortenſe eſt, frutex paruus eſt, cibis aptus, multis concauus alis, foliis nigris ocymi, & maioribus, & latioribus. fructus rotundus, viridis: vbi maturuit, niger, aut fuluus. innoxii guſtus herba eſt.

Eſt etiam aliud ſolani genus quod halicacabum vocant, foliis antedicto ſimilibus, latioribus tamen, cuius caules quum adoleuerunt, humi ſternuntur. fructum fert in folliculis rotundis veſicarum inſtar, rufum, læuem, acinorum vuæ forma: quo vtuntur etiam ad componenda ſerta ii qui coronamenta conficiunt.

Strychnon verò, *hoc eſt ſolanum* (quod ſoporiferum vocatur, ab aliis halicacabi, ab aliis calliæ homine appellatur) eſt frutex multis, denſis, caudicoſis, & ægrè fragilibus caulibus, foliorum pinguium plenis, malo cydonio ſimilibus: flore rubro, iuſtæ magnitudinis. in ſaxoſis naſcitur.

Strychnon verò *μανικὸν, id eſt furioſum* (quod alii perſion, alii pentodryon vocant) folia habet erucæ, ſed maiora, ad acanthi quem pædarota nominant, folium accedentia. caules ab radice proceros emittit denos aut duodenos, vlnæ altitudine, in quibus oliuarum figura ſuperpoſita ſunt capitula, ſed hirſutiora, vt platani pilulæ, maiora tamen & craſſiora. flos illi niger. poſt florem, fert fructum racemi forma, rotundum, nigrum, ex denis aut duodenis acinis conſtantem, hederæ corymbis ſimilibus, & ſicut vua mollibus. radix alba eſt, craſſa, caua, cubitalis: montanis, vento perflatis, & platanis conſitis locis naſcitur.

Styrax arboris cotoneo malo ſimilis lacryma eſt. excellit cæteris flauus, pinguis, reſinoſus, grumos habens albicantes, quamplurimum in odoris bonitate permanens, & dum emollitur melleũ quendã humorẽ emittens. talis Gabalites eſt, Piſidiacúſque, & Lycius. at niger,

A friabilis, & furfuraceus, deterior eſt. Reperitur quoque lacryma gummi ſimilis, pellucida, myrrham olens: ſed ea perexigua eſt. Adulteratur ſuæ arboris ſcobe, quam vermes eroſerunt, admixtis melle atque iridis ſedimento, & aliis rebus quibuſdam. Alii ceram aut adipem odoribus imbutum ad ſolem ardentiſsimum cum ſtyrace ſubigunt, & per laxa cribri foramina in aquam frigidam tanquam vermiculos exprimunt vendúntque: húncque ſcolociten, à vermium figura nominant. atque imperiti hunc vt minimè adulteratum, cæteris anteponunt, ad B intentam odoris fragrantiam nihil animum aduertentes: nam qui fraudis expers eſt, is eſt admodum acer. Cæterùm non ſecus quàm thus, torretur, aſſatúrque, & ex eo fuligo colligitur.

Sycomorum (aliqui etiam ſycaminum vocant, cuius fructus etiam ſycomorum propter imbecillem & ignauum guſtum nominatur) Grandis arbor eſt, fico ſimilis, multi admodum liquoris, foliis mori. fructum ter aut quater anno fert, non ex ramis vt ficus, ſed ab ipſo caudice, caprifico ſimilem, ſed groſſis dulciorem, ac ſine granis interioribus, quiq; niſi vngue aut ferro ſcalpatur, C non matureſcit. Copioſè naſcitur in Caria, & Rhodo, ac locis tritici nõ feracibus. in caritate autem annonæ, propter fructum quem continuum fert, auxilio eſt. fructus aluo vtilis eſt, ſed exiguum alimentum præbet: éſtque ſtomacho alien[9]. Liquor ex arbore colligitur vere priuſquàm fructum ferat, lapidis ictu ſummo cortice contuſo: nam ſi altius vulneretur, nihil emittet. Lacryma colligitur ſpongia aut lana: ac ſiccata, & in paſtillos redacta, fictili vaſe adſeruatur. Gignitur etiam in Cypro arbor genere ab hac differens, ſiquidem folia non ſycamini, ſed platani D gerit. fructum verò fert pruni magnitudine, ſed dulciorem. in cæteris omnibus ſimilis eſt iis de quibus modò diximus.

Symphytum petræum in petris naſcitur, ramulis origani, tenuibus, capitulis thymi. totum verò eſt lignoſum atque odoratum, guſtu dulcius, & adſtringens. radicem habet longam, ſubrufam, digiti craſſitudine.

Symphytum (quod alii pecton vocant) caulem bicubitalem emittit, aut maiorem, anguloſum, inanem, vt ſonchi caulis eſt. circa quem non ex magnis interuallis folia ſunt hirſuta, anguſta, prælonga, ad bugloſſi formam, & ſe E cundum eos angulos, caulis ſtrictus eſt, foliis à ſingulis alarum cauis prodeuntibus, flores fert luteos, & fructum in caule, vt verbaſcum: ac totus denique caulis atque folia ſubaſpera lanugine quadã horrent, ac tangenti pruritum excitant. radix ſubeſt, cuius extremitas nigra eſt, interior verò pars alba & glutinoſa.

Schinos, *hoc eſt lentiſcus*, nota arbor eſt, cui toti vis adſtringendi ineſt: nam & fructus, & folia, & cortex ramorum & radicis parem vim habent. Exprimitur etiam ſuccus ex cortice radicis, foliíſque in aqua vſque F adeo decoctis vt ſatis ſit: vbi verò refrigerata ſunt, foliis abiectis, aqua iterum coquitur, donec fiat tam ſpiſſa quàm mel.

Schœnus, *id eſt iuncus*. vocatur alter læuis, alter verò acutus, qui in mucronem deſinit. cuius etiam duo ſunt genera: nam alter ſterilis eſt, alter verò fructum edit nigrũ, orbiculatum, cuius craſſiores & carnoſiores ſunt calami. Eſt etiam tertius iuncus antedictis carnoſior, quem holoſchœnon vocant: ipſéque fructum in cacumine ſupradicto ſimilem parit.

G

T

Teucris herba eſt virgata, chamædryi ſimilis, foliis tenuibus, ciceris figura. plurima verò naſcitur in Cilicia, in ea parte quam Ciſſadem Gentiadémque nominant.

Telephium (quod alii agreſte ſemperuiuum, alii agreſtem portulacam, alii muſcum vocant) folia & caulem habet portulacæ, binas alas habet, quæ in ſingulis foliorum geniculis exoriuntur. ramuli à radice ſex aut ſeptem exeunt, foliis referti craſsis, carnoſis, & glutinoſis. flores albi H ſunt. naſcitur vere, in vinetis & cultis locis.

Tithymali genera ſunt ſeptem: quorum maſculus characias (*quaſi nallaris*) dicitur: (ab aliquibus propter comam, cometes: ab aliquibus verò amygdaloides, & ab

aliquibus gobius) Fœmina verò myrtites vocatur, quem quidam à nucibus caryitẽ vocant. alius eſt paralius, quem quidam tithymalida nominauerũt: alius eſt helioſcopius, alius cypariſſias, alius dendrodes, alius platyphyllos appellatur.

Tithymali qui characias dicitur, caules cubitum excedunt, rubri, liquoris albi & acris pleni. folia in virgis oliuæ ſimilia, ſed minora & anguſtiora, craſſa, lignoſáque: in quorum ſummo coma eſt, qualis in iuncorum virgis. ſub ipſis verò caua peluibus ſimilia, in quibus fructus ineſt. Oritur hic in aſperis & montanis locis.

Liquor ex omni tithymalo per meſſem colligitur, ramulis congeſtis, tum diſſectis, & vaſe concluſis. quidã erui farinam adiiciunt, & in paſtillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant: alii ſiccatis ficubus tres quatuórve guttas inſtillant, & quum inaruerint, reponunt. per ſe etiam tuſus in pila, & in paſtillos redactus reponitur. Dum verò liquor excipitur, neque vento expoſitum eſſe hominem oportet, neque manũ oculis admouere: ſed antequam ad excipiendum liquorem accedat, corpus, ac præſertim faciem & ſcrotum, adipe aut oleo cum vino perungere. Fauces etiam exaſperat.

Fœmina verò (quam myrtitem aliqui vocant, & caryitẽ nominauerũt) ſimilis daphnoidi eſt, ſuaptéque natura alba eſt, & folia habet myrti, ſed maiora, & firma, & in ſummo acuta aculeatáque. viticulas ab radice mittit dodrantales: fructum alternis annis nuci ſimilem fert, qui leniter linguam mordet. Hæc quoque aſperis prouenit locis. eius liquor, eiúſque folia & fructus eandem vim habent quam ſuperior, & eodem modo reponuntur. Superior tamen eſt efficacior.

Tithymalus verò qui paralius dicitur (quem tithymallidem aut meconem appellauerunt) maritimis locis naſcitur. ramos habet dodrantales, rectos, quinos, ſenóſve, ſubrubentes, à radice prodeuntes: in quibus folia ſunt deinceps digeſta, parua, ſubanguſta, oblonga, lino ſimilia. caput in cacumine denſum, orbiculatum, in quo fructus inſtar erui, varius. Flores albi: totus denique frutex radixque copioſo liquore albo abundant. hic etiam ad eoſdem vſus, eodémque modo quo ſuperiores aſſeruatur.

Qui verò helioſcopius, *quaſi ſolis aſſecla*, nominatur, portulacæ habet folia, tenuiora tamen, rotundioráque. ramos quatuor aut quinque ab radice dodrantales mittit, tenues, rubros, liquoris albi copioſi plenos. caput anethi forma: fructus ceu in foliis includitur. Circumagitur huius coma ad curſum ſolis, vnde ei nomen eſt ductum. naſcitur potiſſimum in ruderibus, & circa oppida. liquor fructúſque ex hoc vt ab aliis, colliguntur, qui eandem vim, ſed non ita efficacem habent.

Cypariſſias caulem profert dodrantalem, & maiorem, ſubrubeſcentem: ex quo folia pino ſimilia exoriuntur, teneriora tamen tenuioráque. omnino autem pino nuper naſcẽti ſimilis eſt, ex quo etiam nomen inuenit. Eſt hic quoque liquoris albi plenus, & eandem quam ſuperiores vim habet.

Dẽdrodes verò, *hoc eſt arboreſcens*, in petris naſcitur, frondoſus ex omni parte, & multa coma refertus, liquoris plenus, ramis ſubrubentibus, foliis myrti tenuis, fructu characiæ ſimili. Hic ad eandem efficax, & eodem modo quo ſupra dicti, reconditur.

Platyphyllos, *hoc eſt, lata folia habens*, tithymalus, verbaſco ſimilis eſt: cuius liquor, radix & folia per aluum aquoſa trahunt. piſces itidem enecat tuſus, & aquæ inſperſus. id quod etiam ii de quibus ſuprà diximus efficiunt.

Pithyuſa (quam antiqui ſarmentũ, vel crambiõ, vel paralion, vel canopicon vocant) ſpecie à cypariſſia tithymalo differre exiſtimatur: vnde inter tithymalos hæc etiam numeratur. caule aſſurgit cubito maiore, geniculato, foliolis acutis tenuibúſque veſtito, pini ſimilibus. flores habet exiguos veluti purpureos: fructum latum lenticulæ inſtar: radicem candidam, craſſam, liquoris plenam. quibuſdam autem in locis valde grandis inuenitur.

Tordylon (quod aliqui ſeſeli Creticum vocant) naſcitur in Amano Ciliciæ monte. exigua herba eſt, ſurculoſa, ſemine rotundo, duplici, clypeolis ſimili, ſubacri, aromatico.

Tragoriganum paruus frutex eſt agreſti ſerpyllo ſimilis folio & ramulis. pro locis autem in quibus oritur, lætior, & latioribus foliis inuenitur, glutinoſúſque valde eſt. Alterum tragoriganum eſt tenuioribus ſurculis, & foliis, quod marrubium quidam vocauerunt. Optimum verò eſt Cilicium, Smyrnæum, & Creticum.

Tragacantha radix lata lignoſáque eſt, ſupra terrã emergens, ex qua rami humiles, denſi, firmi, & latè ſe pandentes prodeunt: in eis foliola tenuia, numeroſa ſunt, in quibus mediis aculei ſe proferunt foliis operti, cãdidi, recti, firmi. Eſt etiamnum tragacantha lacryma, quæ ex vulnerata radice manans concreuit: in qua præſtat ea quæ pellucida, læuis, gracilis, pura & ſubdulcis eſt.

Tragus formam habet alicæ ſimilem. multo minus quàm zea nutrit, quia multum aceris habet, quocirca ægrius conficitur, & aluum emollit.

Tragium in Creta ſolùm naſcitur. folia, virgas & fructum lentiſci fert, omnia tamen minora. Liquorem etiam gummi ſimilem profert.

Tragium alterum eſt quod folia ſcolopendræ habet, radicem albam, tenuem, ſylueſtri raphano ſimilem.

Tragium (quod ſcorpium, aut tragoriganum vocant) prope mare naſcitur. paruus frutex eſt, non admodum ſupra terram grandis, magnitudine dodrantis, aut maiore: foliis vacat: puſillos tamẽ circa ramos ceu acinos habet, rufos, tritici magnitudine, acuminato cacumine, multos, guſtanti adſtringentes.

Tragopogos, *id eſt, barba hirci* (ab aliis coma dicitur) breui caule eſt, foliis croci, radice longa, dulci, magno ſupra caulem calyce. in ſummo nigrum ſemen, vnde ei nomen eſt inditum. herba eſui apta eſt.

Tribulus terreſtris folia habet portulacæ, tenuiora tamen. viticulas habet longas, per terram ſtratas: ſpinas in foliis duras. naſcitur ſecus flumina, & in areis domorum. eſt alius aquatilis, qui in fluminibus naſcitur, comam exerens, ſpinam recondens. habet is folia lata, longum pediculum, caulem in ſummo craſſiorẽ quàm in imo: adſunt ei & capillamenta quædam ſpicæ forma: fructus vt alteri, durus: nam vterque adſtringit, refrigerat.

Thraces verò Strymonis fluminis accolæ viridi herba tribulorum equos ſaginant, & ſemen eorum dulce, & ad nutriendum aptum pinſunt, ac pro pane vtuntur.

Tripolium naſcitur locis maritimis, ad quæ vnda maris peruenit, & recedit: ſed neque in mari, neque in ſicco. folia iſatidis habet, craſſiora tamen: caulem dodrantalem ſupernè diuiſum. Huius flos ter in die colorem mutare perhibetur, manè candidus, meridie purpureus, veſperi puniceus. radix ei alba, odorata & guſtu calfaciens.

Trifolium, (alii menyanthes, alii aſphaltion, alii cnicon, alii oxyphyllon vocant) frutex eſt cubiti altitudine, aut etiam maiore: virgis tenuibus, nigris, iunceis, appendiculas habentibus, in quibus folia loti arboris terna in ſingulis germinationibus prodeunt. his recens natis rutæ odor eſt: adultis, bituminis: florem emittit purpureum: ſemen hirſutum, quodammodo latum, in altera extremitate veluti apicem habens: radix tenuis, longa, firma.

Tyros hippiaca, caſeus equinus eſt, virus redolens, ac magnopere alens. ad bubuli proportionem. Nonnulli verò hippacem, equinum coagulum vocarunt.

Typha profert folium cyperidi ſimile, caulem læuem, æquabilem, florem in cacumine ambientem, denſum, qui in pappos reſoluitur, quam paniculam aliqui nominant.

Υ.

Ὑάκινθος, hoc eſt, hyacinthus, folia habet bulbi, caulem dodrantalem, læuem, paruo digito tenuiorem, virentem, comam procumbentem, incuruam, florem purpureum, plenum: & radicem item bulbi.

Ὑδροπέπερι, hoc eſt, hydropipper, maximè iuxta ſtagnantes aquas, aut leniter fluẽtes naſcitur. caulem geniculatũ fert, in quo alæ, & folia menthæ, maiora & candidiora, & tenuiora: guſtus acris, vt piper, non tamen aromata redo-

ie:fructum acrem in ramulis fert prope folia nascentem, continuum,& acinorum figura.

Ὑοσκύαμος, *hoc est altercum*, (sunt qui adamāta vocēt) frutex est qui caules crassos, lata folia, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta profert. Per caulem verò deinceps flores tanquam cytini punicorum clypeolis septi, ac feminis vt papaueris pleni prodeūt. Alterei autem est triplex differentia: vnum enim flores subpurpureos fert, folia smilacis, semen nigrū, & cytinos duros, ac spinosos. alterius flores lutei, folia ac siliquæ teneriores, semen subflauum, vt erysimum: vtrunque autem insaniam & soporem inducit, & idcirco inutile vt ad curationem adhibeatur. mitissimum est tertium, quod pingue, tenerum, lanuginosumque est, floribus albis, & albo itidem semine. oritur id in maritimis atque ruderibus. Albo igitur vtendum est: si hoc non suppetat, flauo: nigrum, vt deterrimum, reiiciendum censeo. Ex fructu tenero, foliis, caulibúsque contusis, succus colligitur, & humor in sole siccatur. Vsus ad annum pertinet, siquidem facilè putrescit. Colligitur etiam succus ex sicco semine, quum per se teritur aqua calida affusa, & exprimitur. atque hic quidē succus est antedicto melior, & ad dolores leniendos magis valet. ipsa etiam herba recens tusa, & farina trimestris tritici admixta in pastillos conformatur, & reponitur.

Ὑπέρικον (sunt qui androsæmon, qui corion, qui chamæpityn appellent, quoniam semen odore pineam resinam imitatur) folia rutæ habet: fruticem surculosum, dodrantalem, subrubrum: violæ albæ florem: siliquam subhirsutam, teretem, hordei magnitudine: in quo semen nigrum resinam olens continetur. in locis cultis atque asperis gignitur.

Ὑποκιστὶς ad cisti radices nascitur, quæ hypocistis nominatur (quam aliqui orobethron, aliqui cytinum vocāt) estque punicorum cytinis quodammodo similis. quædam autem fulua est, quædam alba, ex qua succus, vt ab acacia, colligitur. quidam tamen eam siccatam tusámque macerant & coquunt, & cætera faciunt omnia sicut in Lycio.

Ὑπήκοον in segetibus aruísque nascitur. folium rutæ, ramósque paruos habet. vis eius papaueris succo proportione respondet.

Ὕσσωπος, hyssopus, herba est nemini incognita. duplex hæc est, montana & hortensis. omnium verò laudatissima quæ in Cilicia nascitur.

Φ

Φακὸς, *id est lenticula*, quæ palustris nominatur, in aquis stagnantibus reperitur, foliáque habet lenti similia.

Phalangium (sunt qui phalangiten, sunt qui leucantham vocant) ramos habet binos aut ternos, aut etiam plures inter se dissidentes, flores albo lilio similes, multas incisuras habentes: semen crassum, nigrum, ad dimidiatæ lentis figuram, sed multo tenuius: radiculam tenuem, viridem, dum è terra eruitur: nam postea contrahitur. in tumulis gignitur.

Phalaris caliculos emittit è radicibus tenuibus & inutilibus geniculatos, ac culmis zeæ similes, sed graciliores, & gustu dulci. foliis itidem est zeæ similibus. semen candidum, oblongum, milii magnitudine.

Philyris arbor est magnitudine cypro similis. folia fert oliuæ, sed latiora, & nigriora: fructum echino similem, nigrum, modicè dulcem, quasi in racemis iacentem. nascitur locis asperis.

Φλόμος, *hoc est uerbascum*, duas summas habet differētias: alterum enim album est, nigrum alterum. album verò alterum masculum, alterum fœmina. ac fœminæ quidem folia brassicæ sunt, sed hirsutiora, candidioráque: caulis cubitalis, & maior, albus, modicè hirsutus, flores cādidi, subuirides, semen nigrum: radix longa, acerbi gustus, crassitudinis digiti. nascitur in campestribus. Alterum masculum dicitur λευκόφυλλον, *hoc est, albis foliis*, oblōgum, sed foliis angustioribus, & caule tenuiore. Nigrum quoque est albo in rebus omnibus simile, veruntamen latiora nigrioráque habet folia. Quod verò syluestre nominatur, excelsas virgas, arborescentésque, ac folia saluiæ similia fert, & ramos in virgis habet, vt marrubium: flo-

A rem luteum auri fulgore. Sunt etiam verbascula duo hirsuta, terræ inhærentia, foliis rotundis. Est & tertium verbascum, (quod lichnitin, quidam verò thryallida vocant) id tria, aut quatuor, aut etiam plura fert folia, crassa, pinguia, hirsuta, ad funiculos lucernarum accommodata.

Φοίνιξ, *id est palma*, (quam aliqui elaten, aut spatham vocant) fructus palmarum adhuc florentium inuolucrum est. eo vtuntur vnguentarii in vnguentis conspissandis. præstantissimum est quod odoratum est, adstringens, graue, præclusum, intus pingue.

B Phœnix ab aliquibus rhus, ab aliquibus anchynopes vocatur: folia habet hordei, sed breuiora & angustiora: spicam lolio similem, ramos radici inuolutos, senum digitorum: spicas verò septenas aut octonas. oritur in aruis & tectis recens illitis.

Phu (quod aliqui syluestre nardum vocant) nascitur in Ponto foliis elaphobosci, aut olusatri. caulem habet cubitalem, aut maiorem, læuem, tenerum, purpureum, in medio cauum, geniculis distinctum: flores narcisso proximos, maiores tamen, & in subalbo colore purpureos. C Radix verò superius ad digiti minoris crassitudinem accedit, habétque adnascentes ex obliquo radices exiguas, vt iuncus odoratus, aut veratrum nigrum, inter se complicatas, subflauas, odoratas, nardum odore referentes, cum quadam virosa grauitate coniuncta.

Φῦκος θαλάσσιον, *id est, alga maris, uel fucus marinus*, partim latus est, partim oblongus & puniceus, partim candidus, qui in Creta ad terram nascitur, valde floridus, & non putrescens, omnes verò habent adstringendi potestatem. Nicander autem author est, puniceum venenatis D prodesse: quem existimauerunt quidam esse fucum quo mulieres vtuntur, quum tamen sit radicula eiusdem nominis, quam ad eam rem mulieres adhibent.

Phyllitis folia emittit lapatho similia, oblongiora vernantioráque, sena aut septena, recta, interiore sui parte læuia, à tergo autem pensiles quasi vermiculos quosdam tenues habentia. nascitur in vmbrosis locis, & hortis, gustu acerbo: eáque nec caulem, nec fructum, nec florem profert.

X

E Χαλβάνη, *hoc est Galbanum*, liquor est ferulæ in Syria nascentis, quod nonnulli metopium vocant. Probatissimum galbanum est quod thuris speciem gerit, grumosum, purum, ligni expers, feminis ac ferulæ aliquid admixtum habens, odore graui, neque valde humidum, neque adeo aridum. Adulteratur admixta resina & lomento fabarum & ammoniaco. Si tamen purgare ipsum velis, in feruentem aquam demittito. quum enim fuerit liquefactum, eius sordes fluitabunt quibus separatis, mundo linteo raróque alligatum in fictili picato aut ærea pyxide ita F pendeat vt imum vasis ne contingat, & obturato vase in aquam feruidam demittito. sic enim quod vtile in eo est, in vas quasi per colum eliquescet: quod verò lignosum fuerit, in linteo remanebit.

Chamædaphne (quam aliqui laurum Alexandrinam vocant) virgis assurgit cubitalibus, singulari constantibus ramo, tenuibus, rectis, læuibus, foliis lauri, multo tamen læuioribus & viridioribus. fructum rubrum fert, foliis adnatum.

Chelidonium maius (quod aliqui othonion vocāt) G caulem habet cubitalem, & maiorem, tenuem, qui multas habet appendices foliis plenas: folia ranunculi, tenuiora tamen, & colore modicè cæsio. In singulis foliis flos est, vt albæ violæ. Succus croceus ei inest, acer, mordens, & aliquantulum subamarus, graueolens, radix in superiore parte vna, in inferiore multæ. Fructus est qualis papaueris corniger, tenuis, longúsque, in quo semina sunt, papaueris semine maiora. Huius succus in vase æneo cum melle coctus ad carbones ignitos, ad oculorum claritatem facit. Exprimitur autem succus ex foliis, radice, & H fructu, ineunte æstate: in vmbra siccatur, in pastillos redigitur, reponitur.

Chelidonium minus (quod agreste triticum quidam vocauerunt) parua herba, ex pediculis pendens, caule vacans: foliis hederæ, rotundioribus tamen, subpingui-

búſque veſtita. radices habet ex eodem callo prodeuntes, puſillas,complures,tritici modo coaceruatas: quarum tres aut quatuor in longitudinem abeunt.iuxta aquas & lacus exoritur.

Chamæciſſus folia habet hederæ ſimilia, longiora tamen tenuioráque, & multa:ramulos dodrantales,foliorum admodum plenos, quinque aut ſex à terra prodeuntes:flores albæ violæ, ſed minores,& guſtu valde amaros: radicem albam,inutilem.naſcitur cultis locis.

Chamelæa ramos dodrantales profert.frutex ipſe ſurculoſus eſt: foliis oliuæ,ſed tenuioribus,& denſis,guſtum mordentibus,& arteriam deradētibus.

Chamædrops (quæ aliis chamædris, aliis teucrium eſt)aſperis ſaxoſiſque locis prouenit.frutex dodrantalis,foliis minutis,figura & diuiſura quercus, amaris, flore ſubfuluo,paruo.carpenda eſt ſemine prægnans.

Chamæpitys(quam in Ponto holopyron, in Eubœa ſideritin, Athenis verò Ioniam vocant) herba eſt per terram ſerpēs,ſubcurua:folia habet minoris ſemperuiui, ſed paulo tenuiora,hirſuta,frequētia, pinguiora circa ramos, pini odore.flores habet tenues,luteos,aut albos:radicem, vt cichorium. Eſt & altera chamæpitys ramis cubitalibus in anchoræ ſpeciem curuatis,tenui cortice, coma ſupradictæ,flore candido,ſemine nigro,quæ pinum itidem redolet. Tertia eſt quæ maſcula dicitur. herbula autem eſt foliola habens candida, tenuia hirſuta, caulémque album, hirſutum,& floſculos luteos, exigua denique ſemina circum alas,quæ non ſecus pineum odorem exhalant.

Chamæleo albus (quod ixiam,tracto à viſco nomine vocant aliqui, propterea quòd alicubi viſcum ad eius radices inueniatur, & quo loco maſtiches mulieres vtuntur) folia habet ſilybo carduóve ſimilia, nigri tamen chamæleonis foliis aſperiora acutioráque: caulem non promit, ſed ex medio ſpinam echino marino aut cinaræ ſimilem erigit.flores habet purpuraſcentes, capillorum figura,qui in pappos euaneſcunt: fructum cnico ſimilē:radicem læto ſolo craſſam, montanis verò graciliorem, candidámque intus, aromaticam quodammodo,grauis odoris,& dulcem.

Chamæleo verò niger(quam aliqui vlophonon, aliqui ixiam,aliqui cynomachon, aliqui ocimoidem vocauerunt) habet ipſe quoque folia carduo ſimilia,minora tamen,& tenuiora,& rubra diſtincta. Caulem promit digiti craſſitudine,dodrantalem,rubentem, in quo vmbella,& aculeati flores,tenues,hyacinthi figura,& verſicolores inſident.radix ſubeſt craſſa, nigra, denſa interdum, exeſa, quæ diſſecta flaueſcit, & commanducata mordet, Oritur autem campeſtribus, ſiccis, cliuoſis, & maritimis tractibus.Chamæleo verò nominatur quòd foliorum colorem mutet: colorē enim cum terra in qua herba naſcitur,mutant,vt hic admodum viridia,illic rufa,alibi ſubcandida, alicubi cærulea, & nonnullibi rubra pro locorum differentia comperiantur.

Chamæſyce,aut Syce,ramos quaternùm digitorum, A in terram deiectos, teretes, liquoris plenos emittit: folia lenticulæ,figura peplo ſimilia, parua,tenuia,humi ſtrata. ſub foliis fructus eſt rotundus,vt in peplo.hæc neque flores neque caulem profert.radix ei eſt tenuis, ad nullam rem vtilis.naſcitur ſaxoſis ſqualidiſque locis.

Χολὴ, *id eſt fel*, eius omnis ſeruandi hæc eſt ratio: Fel recens capito,oſculum lino obligato, tandiu in feruenti aqua teneto quandiu ſpatium trium ſtadiorum quis currendo conficeret: mox eximito, vmbroſo & humoris experte loco ſiccato. Quod verò oculorum medicinæ ſeruandum eſt, ligatum lino in vitreum vas, quod mel ha- B beat,immittito,lini principio ad os vaſis circumuoluto, & operto vaſe recondito.

Χόνδρος, *hoc eſt alica*, fit ex zea quæ bina grana gerit, quam δίκοκκον vocant. Magis nutrit alica quàm oryza, aluúmque cohibet,& ſtomacho eſt vtilior.

Chondrilla foliis, caule, floribúſque eſt cichorio ſimilibus: quamobrem nonnulli hanc intybi agreſtis ſpeciem eſſe dixerunt, ſed eſt tota tenuior.in cuius ramuſculo gummi ſimile maſtichæ,fabæ magnitudine,inuenitur.

C Eſt etiam aliud chondrillæ genus, folium ferens circumroſum,oblōgum,humi ſparſum,caulem liquoris plēnum,radicem tenuem:in cuius ſummo vertex eſt rotundus,ſubflauus,liquore refertus.

Chryſocome(quam chriſitin vocant) virgula eſt dodrantalis, quæ comam corymborum figura hyſſopo habet ſimilem: radicem valde piloſam, tenuem, vt nigri veratri; guſtu non inſuaui, qui vt in cypreſſo fit, in dulci leniter auſterus ſentitur.in opacis ſaxoſiſque naſcitur.

Ψ

D Ψύλλιον (Pſyllium aliqui cynocephalon, aliqui cryſtallion, aliqui cynomyiam vocant) folia habet coronopi, hirſuta, ramos dodrantales, totáque herbula fœni inſtar ſarmentoſa eſt. eius coma à medio caule incipit duobus tribúſque conuolutis in cacumine capitibus:in quibus ſemen eſt pulicibus ſimile,nigrum.in aruis gignitur.

Ψευδοβούνιον frutex eſt palmi altitudine, in Creta naſcens,habétque folia bunio ſimilia.

E

Ω

Ὤκιμον. Notum omnibus ocimum eſt.hoc,ſi largius eo quis veſcatur, oculorum aciem hebetat: aluum etiam mollit,inflationes facit. vrinam ciet, lac prouocat, ægrè mutatur in ſtomacho. Afri addunt, ſi à ſcorpione vulneretur qui ocimum comederunt, eos nullo dolore conflictari.

Ὠκιμοειδὲς, *hoc eſt ocimaſtrum*, folia habet ocimi: ra- F mulos dodrantales, eoſdémque hirſutos: ſiliquas hyoſcyamo ſimiles,nigri ſeminis plenas,ad melanthii ſimilitudinem.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

liber decimustertius.

De facultate atque apparatu metallicorum, ex Dioscoride.

A

ΑΣ, *hoc est sal*. In omni salis genere fossilis est efficacissimus: communiter verò cãdidus, calculis vacans, pellucidus, densus, concretione sua æqualis: peculiariter genere ammoniacus, scissilis, & qui rectis fit venis. Vritur fictili diligenter operto ne exiliat, conditóque prunis, donec igni candescat. Aliqui fossilem subacto polline oblinunt, & carbonibus subiiciunt vsquedum eius crusta exuratur.

Ἁλὸς ἄχνη, *hoc est spuma salis*, est maris spumosum ramentum, in exilibus petris inuẽtum, quod eisdem est quibus sal, viribus præditum.

Ἁλὸς ἄνθος, *id est flos salis*, flumine Nilo defluit: lacubus tamen quibusdam innatat: sumendus qui crocei coloris est, odoris ingrati, vt gari, & grauioris etiam gustu, mordacioris subpinguisque: qui verò rubricæ colore rubet, grumosusque est, improbatur.

Adarce verò quæ dicitur, in Galatia fit. est autem tanquam concreta salsugo, humidis ac palustribus locis siccitate emergens, harundinibúsque & herbis agglutinatur. colore verò flori lapidis Asii similis est: totáque forma molli, & modicè cauo alcyonio proxima, vt lacustre alcyonium videatur.

Alcyonii sunt quinque genera. vnum densum est, rythmo spongiosum, tetri odoris, graue, piscem olens, quod copiosum in littoribus inuenitur. Alterum est pinnis oculorum, aut spongiæ simile, fistulosum, leue, algæ odorem referens: tertium vermiculatum est, coloréque & forma purpureum, ad vnguis similitudinem, quod Milesium quidam vocant. Quartum est lanis succidis simile, fistulosum, leue: quintum fungi figuram refert, odoris expers, asperum, intus ad pumicis similitudinem quandam, foris læue acréque. Ex his primum & secundum vsui sunt mulieribus, & ad lentigines, & ad lichenes, & ad lepras, & ad vitiligines, & ad nigrores, & ad maculas faciei ac totius corporis exterendas. Tertium verò facit ad eos qui vexãtur vrinæ difficultate, aut arenulas in vesica colligunt: idoneum quoque & renibus affectis, aquæ inter cutem, & lieni: vstum autem, & ex vino illitum, alopecias curat. Quartum dentes facit candidos, & ad alia smegmata & psilothra assumitur. Si aliquod horũ cremare velis, in crudam ollam coniicito, lutóque circumlito ore eius, in fornacem mittito: quum fictile coctũ fuerit, extractum ad vsum reponito. Lauatur autem vt cadmia.

Armenius lapis præfertur is qui læuis est, colore cæruleo, æqualis, & calculo vacans, & friabilis. eadem præstat quæ chrysocolla, sed tamen inefficacius. auget etiam pilos palpebrarum.

Auripigmentum in eisdem metallis in quibus sandaracha gignitur. Optimum est censendum quod mustaceum, aureóque colore est, & crustas eas habet squamarũ modo sibi inuicem superiacentes, & quod alteri materiæ non permixtum est. tale est quod in Mysia Hellesponti nascitur. huius duo sunt genera: alterum quale diximus, alterum glebæ modo, & colore sandaracham imitans. Ex Ponto & Cappadocia adfertur quod etiam secũdas tenet. Crematur hoc modo: In nouam testam coniectum ignitis carbonibus superponitur, assiduè versatur donec igni flagret, colorémque mutet: tum refrigeratum tritúmque reconditur.

Ἄσβεστος, *hoc est calx uiua*, hoc modo fit: Sumito marinarum buccinarum testas, carbonibus eas obruito, aut in ignitum clibanum imponito, & nocte permittito. Postero die si candidissimæ fuerint, extrahito: sin secus, iterum vrito vsquedum penitus albæ fuerint redditæ: deinde vbi in frigidam aquam fuerint immersæ, in fictile nouum cõiicito, & pannis diligenter operiens, noctem vnam sini-

A to, manè eas extrahens: vbi ex omni parte calx confecta fuerit, reponito. Fit etiam ex littoralibus calculis igni crematis, & ex vili marmore, quæ cæteris antefertur. Vis omni viuæ calci communis est feruida, mordens, adurens, & crustas inducens: quibusdam aliis immixta, vt adipi aut oleo, concoquendi, molliendi, disiiciendi, vlcera ad cicatricem perducendi vim assumit. efficacior existimanda est recens, & quæ aqua non fuerit consperſa.

Ἀσβόλη, *hoc est fuligo*, qua pictores vtuntur, ex offici-
B nis vitrariis sumenda est, siquidem ea est præstantior.

Γ

Γῆ, *hoc est terra*. Omnis terra quæ ad medicinæ vsum recepta est, summam vim habet refrigerandi, & meatus obducendi. specie verò differt inter se, quum alia aliis quibusdam adiuncta, sit ad alia vtilis. Eretriæ igitur altera est vehementer candida, altera cinerea. optima cinerea est perquam mollis, quæque per æs ducta, violacei co-
C loris lineam in eo linquit. Lauatur vt cerussa, aut hunc in modum: Læuigato ex ea quãtum velis per se, & per diem in aqua terito, sinito deinde vt considat: vbi consederit, omni aqua leuiter excolata, terram in sole siccato, & iterũ per diem in aqua terito: vesperi dimittito vt cõsidat: manè verò omni aqua excolata in sole terito, ac pastillos conformato. si tosta opus sit, pastilli magnitudine ciceris in fictile perforatum coniiciuntur, oréque vasis accuratè obturato, supra carbones igni candentes continenter follibus perflantur. quum verò cineri aërio magis similem co-
D lorem fuerint nacti, aufer atque repone. vim habet hæc adstringendi, caua explendi, & cruenta agglutinandi.

Samia verò terra anteferenda est quæ candidissima est, leuis, tangenti linguæ glutinis modò adhærescens, succosa, mollis, friabilis: qualis est quam quidam collyrium vocant. eius duæ sunt species: ea quæ modò est dicta, & aster qui Samius nominatur: éstque hæc glebosa, & cotis modo densa. Vritur, lauatúrque vt Eretria, & eandem vim habet, sanguinis reiectationes sistit, & cum balaustio datur mulieribus fluore vexatis. Testium & mammarum inflam-
E mationes ex aqua & rosaceo illita sedat, sudorésque cohibet. Chia eligi debet candida, ad cinereum colorem vergens, ac Samiæ similis: glebosa autem est & tenuis, sed efficiendi forma differens. eandem facultatem habet quã Samia. faciem extendit, & splendidam reddit, in eáque & toto etiam corpore colorem commendat. in balneis verò pro nitro deterget. Selinusia verò idem efficit. præstantissima est quæ candidissima est, & splendet, friabilis, quæque humore consperſa citò diluitur. Cimolia quædam candida est, quædam purpurascens, & innatam pinguedi-
F nem quãdam habet, tactúque frigida sentitur, quam optimam esse existimandum est.

Quæ verò Pnigitis dicitur, colore quodammodo est Eretriæ similis, crassiores autem habet glebas: refrigerãs, & friabilis est, siquis eam manibus contingat. linguæ verò ita glutinatur vt ex ea pendeat. eadem vi prædita est qua Cimolia, sed paulo inferiore. hanc aliqui pro Eretria vendunt. Melia terra colore cineream Eretriã imitatur, aspera tactu, & manibus friata derasi pumicis instar crepitat. vim habet aluminis, sed minus efficacem, id quod
G gustu dignoscitur. modicè autem linguam siccat: purúmque ac coloratum corpus potest reddere, pilósque extenuare, vitiliginésque ac lepras exterere. pictoribus vsui est, vt colores diutius durent, & viridibus emplastris est accommodata. Ex hac verò, & item ex aliis omnibus terris eam eligito quæ calculis vacat, mollis, recens, friabilísque est, & quæ nacta humorem celeriter diluitur. Ampelitis verò (quam pharmacitin vocant) in Seleucia Syriæ nascitur, nigra, piceæ longos carbones referens, assulæ modo scissa, æquabili splendore, quæ detrita accepto oleo statim liquescit, primas tenet. Improbatur verò quæ

tenuis eſt cinereáque,& quæ non liquatur. vis ei diſſoluendi refrigerandíque ineſt. Vſus eius ad palpebras cohoneſtandas, & capillum tingendum. vtilis quoque eſt vngendis vitibus, antequam gemmas emittant, vtpote quæ vermiculos innaſcentes enecet. Lemnia terra (quam ſigillum vocant) ex cuniculo quodam antri defertur.

Gypſum vim habet adſtringendi, obſtruendi: ſanguinis eruptiones & ſudores cohibet: epotum verò ſtrangulando iugulat.

Δ

Diphrygis ſunt tria genera: quoddam enim metallicum eſt, quod, in Cypro ſola naſcitur, lutoſum nanque extrahitur ex cœno cuiuſdam inibi ſpecus, tum in ſole ſiccatur, mox circumpoſitis ſarmentis vritur, vnde diphryges nomen inuenit, propterea quòd & à ſole & à ſarmentis propemodum frigatur: alterum quaſi æris quum perficitur, ſubſidens & fæx eſt, habétque & adſtrictionem æris atque guſtatum. Tertium hoc modo conficitur: Lapidem qui pyritis vocatur, in fornacem coniiciunt, vrúntque pluribus diebus calcis modo, quúmque colorem rubricæ cõtraxerit, eximunt atque recondunt. Anteponendum cæteris eſt quod æris guſtum refert, adſtringítque, & linguam vehementer exiccat: quod exuſtæ ochræ non ineſt, quam qui cremant, pro diphryge vendunt.

Θ

Θεῖον, *hoc eſt ſulfur*, præſtantiſſimum eſt quod ignem non eſt expertum, colore ſplendido, pellucido, & quod calculorum eſt expers: quod verò ignem expertum eſt, probatur viride & præpingue. plurimum in Melo & Lipara gignitur.

Ι

Indicum alterum ſua ſponte naſcitur tanquam ſpuma ex Indicis arundinibus exiens: alterum in officinis infectorum inuenitur: éſtque ſpuma purpurea cortinis innatans, quam detractam artifices ſiccant. optimum cenſetur quod cæruleum eſt, ſuccúmque & læuorem habet.

Ἰὸς, *hoc eſt ærugo raſa*, fit hoc modo: In cadum ſimiléve aliud vas, acetum quamacerrimum infunditur, deinde vas æneum inuerſum ſuperponitur, aptius quidem conuexo, ſin minus, exæquato fundo. ſit autẽ abſterſum, nullúmque ſpiramentum habeat. poſt decimum diem operculum quo vas obturaueras, detrahitur, infidénſque ærugo deraditur. In Cypriis quoque metallis æruginem gigni ferunt, lapidibus quibuſdam æs habẽtibus, in quibus effloreſcit ærugo: adduntque per Caniculæ æſtum è ſpecu quodam prodire, ſed illam & paucam eſſe & optimam: hanc verò è ſpecu effluentem, copioſam quidem, & boni coloris, ſed vitioſam, quòd lapides permultos collegerit. Adulteratur multis aliis rebus admixtis, vt pumice, vt marmore, vt atramẽto ſutorio. Pumicem, marmórque, & ſimilia deprehendemus, ſi ſiniſtræ manus pollice humore conſperſo, æruginis portiunculam altero atteramus: ſiquidẽ ærugo diffundetur, marmor verò aut pumicis partes non diſſipatæ coibunt, ac denique ex maiore attritu & humoris permiſtione exalbeſcent. quin dentibus quoque dignoſcitur: nam quæ ſincera eſt, læuis & non aſpera, illis cedit. Atramenti ſutorii index eſt ignis: ſi enim ſictile, aut lamina ærugine adulterata illinatur, & feruente cinere, aut carbonibus alterutrum incaleſcat, mutabitur, rubeſcétque ea quæ atramentum ſutorium habebit: quod ei natura comparatum eſt, vt cremãdo talem colorem naſciſcatur. Æruginis autem quæ vermicularis dicitur, genera ſunt duo: alterum foſſile; alterum ſic conficitur: In mortarium ex Cyprio ære, cui piſtillus ex eodem ære ſit coniunctus, albi acriſque aceti dimidiam heminam infundito, piſtillóque tandiu conterito dum ad ſtrigmenti craſſitudinem perducatur: deinde aluminis rotundi drachmam, ſaliſque foſſilis pellucidi aut marini quam candidiſſimi & ſolidi. Si ſal non ſuppetat, nitri par pondus coniicito, atque in ſole terito ſub æſtu Caniculæ, donec æruginis colorem, & ſtrigmenti ſordiúmve cõſiſtentiam acquirat: denique in vermiculos Rhodiacis ſimiles conformato ac reponito. Efficax autem, & valde boni coloris redditur ſi aceti partem vnam, vrinæ veteris partes duas in-

A das, cæteráque vt dixi cõficias. Sunt qui æruginí raſæ gũmi admiſceant, in formáſque digerant, quod genus vt vitioſum improbatur. Eſt & alia ærugo quam aurifices mortario piſtillóque Cyprii æris, & pueri vrina conficiũt, eáque aurum ferruminant. Antedicta autem æruginis genera æri combuſto proportione reſpõdent, ſed efficacius agunt. Sciendum verò eſt vermicularem æruginem foſſilem principem locum tenere: raſa fert ſecundum: ea denique quæ fit, poſtremum: & tamen hæc mordacior eſt, & magis adſtringit: aurificum autem ærugo raſæ reſpondet.

B Vratur ærugo, quamcunque velis, hoc modo: Minutiſſimè fracta in fictili patina impoſita ignitis carbonibus admouetur: verſatur donec ſe mutet, colorémque cinereum contrahat: tum refrigerata ad vſum reponitur. Nonnulli verò in olla cruda (vt ſuprà diximus) eam comburunt: ſed non prorſus in eundem colorem cremata mutatur.

Κ

Cadmia præſtantiſſima eſt Cypria, quæ botryitis nominatur, denſa, modicè grauis, & ad leuitatem potius vergens, ſuperficie racemoſa, colore ſpodii, quæ confracta ci- C nerem intus habet, & æruginoſa eſt. huic proxima eſt quæ foris cærulea eſt, intus verò decurſus venarum onychitæ lapidi ſimiles habet. Eſt etiam alia quæ cruſtoſa dicitur, ſectionibus quibuſdam quaſi zonis cincta: quamobrem zonitem eam vocant. Quædam oſtracitis appellatur, gracilis, & magna ex parte nigra: eáque terream aut teſtaciam ſuperficiem habet: candida verò reprobatur. Cæterùm botryitis & onychitis oculorum medicinis ſunt vtiles: reliquæ ad emplaſtra & ſicca medicamenta cicatricem inducentia ſunt accõmodatæ. Cypria ad eadem fa- D cit: quæ verò ex Macedonia, Thracia, & Hiſpania afferuntur, improbantur. Sunt qui in lapidum fodinis inueniri cadmiam afferant, falſi nimirum à lapidibus qui ſunt cadmiæ perſimiles: nam alius lapis ignem expertus atque refrigeratus colorem mutabit, & leuior fiet: cadmia verò nihil mutat, niſi quis per multas eam horas adurat. Fit etiam in argenti fornacibus candidior, minus ponderoſa, minúſque efficax. Vritur prædicta cadmia carbonibus obruta donec pellucida fiat, & modo ſcoriæ ferri bullas emittat: mox vino Aminæo extinguitur: quæ ad ſca- E biem paratur, aceto. Alii ſic exuſtam in vino terunt, rurſúmque fictili crudo torrent, donec pumicis ſpeciem acquirat: iterúmque tritam ex vino, tertiò vrunt, donec in cinerem prorſus redigatur, nihilque aſperitatis habeat: eáque ſpodii loco vtuntur. Lauatur in mortario trita, aqua effuſa vſquedum ſordes nullæ ſubſidant, tum in paſtillos redacta reponitur.

Cinnabarin idem eſſe quod minium quidam falſò exiſtimant: nam minium in Hiſpania ex lapide quodam argenteæ arenæ permixto conficitur, qui alioqui non di- F gnoſcitur. in fornacibus autem floridum & fulgentiſſimum colorem contrahit: in metallis verò ſtrangulantem halitum eructat, itaque faciem veſicis obducunt, vt per illas videant, aerémque non attrahant. Eo vtuntur pictores ad elegantiora parietum ornamenta. At cinnabaris affertur ex Lybia, & maiore pretio venditur: tantáque eſt eius copia vt vix pictoribus ad variandas picturæ lineas ſatis ſit: profundi autem coloris eſt, ob eámque cauſam cinnabarin eſſe draconis ſanguinem plerique crediderunt.

Ciſſeris, *hoc eſt pumex*, probatur qui leuis, ſiſtuloſus, G ſciſſilis, & non calculoſus eſt, quique teri facilè poteſt, & candidus eſt. Vritur hoc modo: Cape eius quantum velis, flagrantiſſimis carbonibus obrue: vbi igni candens ſit redditus, extrahe, vino odorato reſtingue, iterúmque incenſum extingue. tertia verò vſtione peracta ſine vt per ſe refrigeretur, & ad vſum repone. Theophraſtus verò author eſt, ſiquis in bulliens vini dolium pumicem coniecerit, feruorem ſtatim ſedari.

Corallium (quod aliqui lithodendrum vocauerunt) marina eſſe planta videtur, quæ profundo extracta mari H duratur, tanquam offuſo nobis aere cõcreſcat. plurimum prope Syracuſas ad promontorium Pachynum inuenitur. Laudatiſſimum eſt rufum, colorémque antherico aut ſandyci ſaturatæ ſimilem habet, & ſimili modo friabile eſt, & tota cõcretione ſua æquale: algæ que aut fuci maria

odorem reddit:ad hæc ramoſum,cinnamomi modo,forma fruticis.quod verò lapidoſum eſt,concretione ſcabrũ, fiſtuloſum,& inane eſt, vitioſum eſſe cenſendum eſt. adſtringendi verò,& leniter refrigerandi vim habet.

Cæruleus in ærariis fodinis in Cypro naſcitur:copioſior verò ex arena littorali,& in quibuſdã ſubcauatis maris ſpecubus inuenitur,qui eſt etiam præſtantior. Eligendus eſt is qui valde ſatur ſit. Vritur vt chalcitis, lauatur vt cadmia:vim habet reprimendi,modicè adſtringendi, & cruſtas inducendi.

A

Lythargyros, *hoc eſt argenti ſpuma*, quædam ex arena fit,quæ molybditis nominatur, in fornace vſquedum tota in ignem penitus tranſierit, excocta: quædam verò ex argento,quædam ex plumbo. Cæteris præſtat Attica:ſecundo loco cenſetur Hiſpana,quas ſequitur ea quæ in Dicæarchia & Sicilia eſt. appellatur verò quæ flauo colore eſt & ſplendet,chryſitis,quæ eſt etiam potior:liuida verò, argyritis:quæ ex argento fit,calauritis. Vim habet adſtringendi, refrigerandi, occludendi, molliendi, caua explendi, carnes excreſcentes reprimendi,cicatrices inducendi. Vritur confractis partibus ad iuglandium magnitudinem prunæ ſuperpoſitis,& follibus ita perflatur vt igni candeſcat.ſordes inhærentes abſterguntur,& ipſa purgata reponitur. Quidã aceto aut vino eam extinguentes ter vrunt: hácque re confecta, eam reponunt. Lauatur vt cadmia. Candore autem perfunditur hoc modo: Sumitur argyritis,aut ſi hæc deſit,alia: eam in partes fabarum magnitudine confractam modii Attici menſura, in fictile nouum coniicito, aquam affundito, candidi tritici par pondus addito, priuatímque pugillum hordei linteo puro colligato, & è fictilis aure ſuſpendito, & donec hordeum diſrumpatur,coquito: deinde omnia in craterem ampli oris tranſfunduntur,triticum abiicitur, ſpuma argenti manibus adhibita vi confricatur,& aqua affuſa lauatur:tum excepta & ſiccata,in Thebaico mortario teritur, aqua feruente affuſa,donec diſſoluta fuerit. Aqua excolata iterum tota die teritur,& veſperi calida aqua infuſa finitur. Manè colo traiecta,alia infunditur,& ſic permittitur, & excolatur: hócque ter in die fit per dies ſenos:poſtea verò ad ſingulas ſpumæ argenti minas additis quinque ſalis foſſilis drachmis,affuſáque aqua calida, ter die teritur, & addita aqua excolatur. Quum inalbuerit,calidam aquam infundens idem facito, donec ſalſuginem prorſus depoſuerit: demum ardentiſſimo ſole ſiccata, humore prius abiecto reponitur. Quidã ſalis pondo,ſpumæ argenti tantundem in ſole ex aqua terunt,continenter mutantes, dum candor ei accedat. Lota videtur oculorum medicinis conuenire, ad fœdas cicatrices, & facies rugis & maculis plenas facere.

Lapis Phrygius, quo infectores in Phrygia vtuntur, præſtantiſſimus eſt pallidus, modicè grauis, & inæquali concretione coloris: candidas ſiquidem cadmiæ modo venas habet. Vritur autem hoc modo: Vino optimo perfuſus,viuiſque carbonibus obrutus follibus aſſiduè perflatur, donec mutato colore fulueſcat: rurſus extractus eodem vino reſtinguitur: iterúmque ad carbones admoueto,atque idem facito, eúmque tertiò vrito. ſed animum attendito ne frietur, & in fuliginem euaneſcat. Lapis Pyrites ſpecies eſt lapidis à quo æs conflatur. eligi debet qui æri ſit ſimilis, & facilè ſcintillas emittat. Sic vrendus eſt: Melle irrigatur,mollibus carbonibus imponitur, follibus continuò perflatur, donec fuluum colorem acquirat. Alii in multos carbones igni candentes lapidem copioſo melle perfuſum deiiciunt, & vbi ad fuluum vergere colorem cœperit, extrahunt, flatúque cinerem diſiiciunt, & rurſus non perfuſum vrunt, donec totus æqualiter fragilior fiat. ſæpe enim ſola tantummodo ſuperficies vritur. ita autem crematus ſiccatúſque recõditur. Si loto opus ſit, vt cadmia lauandus. quidam verò hunc ita crematum, diphryges vocant. Lapis Aſius probatur qui pumicis colore,fungoſus,leuis, & friabilis ſit, venáſque in profundo luteas habeat. eius flos eſt ſalſugo ſummo lapide inſidens, tenui compage,colore cum albo, tum pumici ſimili, ad luteum vergente. Linguæ autem admotus eam leniter

A mordet. Fiunt ex hoc lapide ſolia in quæ podagrici pedes mittentes iuuantur. fiunt etiam pulueres carnem exedentes:corporáque carne onuſta craſſáque extenuant in balneo pro nitro illiti. ſi lauare hos quiſpiam velit, cadmiæ modo lauabit. Lapis Hæmatites optimus eſt, friabilis, in ſeipſo durus,ſaturatus,æqualis,nullius ſordis particeps, nullíſque lineis variatus. vim habet adſtringendi,aliquantulum calfaciendi,attenuandique. Vritur perinde ac lapis Phrygius,ſed nullo vino perfunditur. modus vſtionis eſt B vt modicè leuis fiat,& bullis intumeſcat. Sunt qui eum ſic adulterinum faciant: Denſam rotundámque Schiſti lapidis glebam (quales ſunt quæ radices eius appellantur) in fictilem vrceũ qui cinerem feruentem contineat,obruũt: vbi paululum dimiſerint,eximũt, attritúque in cote probant,ſi hæmatitæ colorem duxit: ſi ita ſit, reponunt: ſin minus,iterum in cinere condunt,& ſubinde conſpiciunt, & periculum faciunt. nam ſi diutius in eo cinere relinquatur,colorem mutat,móxque diffunditur. Vitiatus deprehenditur,primùm lineis quas pectinum modo per longitudinem diuiſas habet: hæmatites verò eas habet vt fors C tulit: tum colore quem hic floridũ reddit, hæmatites verò profundiorem,& cinnabari ſimilem. Inuenitur etiam in Sinopica rubrica: itémque in magnete lapide permultum combuſto hæmatites fit. qui verò per ſe naſcitur, in Ægypto inter metalla prouenit. Lapis Schiſtos, *hoc eſt ſciſſilis*, in Iberia Hiſpaniæ gignitur. Laudatiſſimus eſt qui croci colorem æmulatur,éſtque friabilis, & ſuapte natura bene ſciſſilis. concretione verò, & mutuo linearum quas pectinum modo habet diſcurſu, ammoniaco ſali ſimilis videtur. Gagates probatur qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit. niger plerunque eſt, ſqualidus, D cruſtoſus,& valde leuis. Naſcitur in Lycia, inuenitúrque prope oſtia fluminis in mare exeuntis. flumen autem Gagas nominatur. Thracius in Scythia naſcitur, in fluuio qui Pontus vocatur. eadem ei vis quæ Gagatæ. Traditur aqua accendi,oleo reſtingui: quod etiam in bitumine accidit. Magnes optimus eſt qui ferrum facilè trahit, colore ad cæruleum vergente, denſus,& non admodum grauis. vim habet craſſos humores educẽdi, ſi cum aqua mulſa pondere trium obolorum detur. quidam hunc vrẽtes, pro hæmatite vendunt. Arabicus lapis maculoſo ebori E ſimilis eſt. Qui verò Galactites dicitur, hoc vocabulo gaudet quòd lacteum ſuccum ex ſe mittat: cinerei tamen coloris eſt, ac guſtu dulcis. ad oculorum fluxiones & vlcera vtiliter illinitur. is in aqua tritus pyxide plumbea recõditur, ob vim glutinoſam quæ in eo ineſt. Melitites eſt in omnibus galactitæ ſimilis: hoc tantùm differt quòd dulciſſimum ſuccum emittit. facit ad eadem ad quæ Galactites. Morochthus (quem aliqui galaxiam aut leucographida vocãt) in Ægypto naſcitur. Hoc lapide quoniã mollis eſt,& facilè diluitur, linteorum artifices ad cando- F rem linteis indendum vtuntur. Lapis alabaſtrites (qui onyx vocatur) crematus, reſina aut pice aſſumpta duritias diſcutit, ſtomachi dolores cum cerato mitigat, gingiuáſque comprimit. Lapis verò qui Vettenus in Æthiopia naſcitur, eſt ſubuiridi colore, Iaſpidem imitans: quum verò diluitur, lacteus videtur. vehementer autem is mordet.

Iudaicus in Iudæa exoritur, glandis effigie, candidus, forma quamelegantiſſima, lineis inter ſe æqualibus veluti torno factis diſtinguitur. is ſolutus nullam qualitatem guſtu affert. Amiantus in Cypro naſcitur, alumini ſciſ- G ſili æqualis, ex quo (vtpote flexili) telas faciunt. Cõiũctus autem in ignem ardet, ſed minimè crematus exit ſplendidior. Sapphirus lapis potui datus ad ictus ſcorpionum facere exiſtimatur: contra internas quoque vlcerationes bibitur, omniáque in oculis excreſcentia, itémque vuas & puſtulas reprimit,& ruptas eorum membranas agglutinat. Lapis Memphites ad vrbem Memphin inuenitur, calculorum magnitudine, pinguis, verſicolórque. Aiunt hunc tritum & illitum locis quæ vrenda aut ſecan- H da ſunt, ſine periculo ſenſum eis adimere. Selenites lapis (quem aphroſelenen, *hoc eſt Lunæ ſpumam*, aliqui nominant quia noctu in Lunæ incremento reperitur) in Arabia naſcitur, candidus, pellucidus, leuis. Iaſpis lapis, alius ſmaragdi colorem imitatur, alius cryſtalli, pituitæ ſimilis,

A alius aërius, fumoſus alius, veluti fumo denigratus, alius lineis albis reſplendentibus præcingitur, alius terebinthinæ ſimilis dicitur, alius calaino gemmæ calore ſimilis. Omnes amuleta eſſe creduntur, quæ alligentur, quæque femoribus appenſa partum accelerent. Ophites lapis, alius eſt grauis & niger: alius cinerei coloris, alius punctis variatus, alius lineas candidas habet. Omnes alligati contra ſerpentum morſus, & capitis dolores proſunt. qui verò candidas habet lineas, priuatim lethargo & capitis doloribus auxiliari perhibetur. Lapides qui in ſpon- B giis comperiuntur, cum vino poti; lapides qui in veſica ſunt, confringunt. Oſtracites lapis teſtæ ſimilitudinem gerit, eſtque cruſtoſus. hoc eſt ad pilos euellendos pro pumice mulieres vtuntur. Smyris lapis eſt quo gemmas annularii extergunt. Is in Samia terra inuenitur. Lapis quo aurum flantes ad læuigandum, & ſplendorem inducendum vtuntur, probatur qui candidus grauiſque eſt.

M

Melan, *hoc eſt atramentum quo ſcribimus*, ex tedarum collecta fuligine conficitur: ſingulis libris gummi ternæ fuliginis vnciæ miſcentur. Fit etiam ex fuligine reſinæ & fu- C ligine pictorum. Sumitur autem fuliginis pictorum mina, gummi ſeſquilibra, glutinis taurini vncia vna, oboli duodecim, atramenti ſutorii denarius & oboli tres.

Melanteria præſtat cæteris quæ ſulfuris colore eſt, læuis, æqualis, pura, & quæ cōtactu aquæ ſtatim nigreſcit. vim habet adurendi, ſicut etiam miſy.

Miltos, *hoc eſt rubrica ſinopica*, præſtantiſſima eſt denſa, grauis, iecoris forma, calculorum expers, concolor, valde fuſilis quum diluitur. In Cappadocia colligitur. Fertur in Sinopem vrbem, in eáque venit, vnde etiam cogno- D men accepit.

Quæ verò fabrilis dicitur, eſt in rebus omnibus Sinopica inferior. Optima eſt Ægyptia, & Carthaginienſis, lapidúmque expers & friabilis: gignitur etiam in Iberia quæ ad occidētem ſpectat, ochra cremata, & in rubricam degenerante.

Miſy anteponendum eſt Cyprium, auri ſimile, durum, quod friando auri colorem æmulatur, & ſtellæ modo ſplēdet. Vim & vſtionē cum chalcitide eādem habet, niſi quòd pſoricum ex eo non fit, exceſſúq; ac defectione differens. Ægyptiū verò efficacia præſtat cæteris, ſed ad E medicamenta oculorum eſt ſupradicto multo inferius.

Molybdos, *hoc eſt plumbum*, ita lauatur: Aquā in plumbeum mortarium coniicito, & plumbeo piſtillo tandiu terito donec aqua nigra & fæculenta reddatur. per linteū eam traiicito, aquam ſuperfundens, vt quod detritum eſt totum tranſfundatur: idque iterum facito donec ſatis tibi eſſe videatur. Sinito vt quod lotum ſit conſidat: aquam effunde, aliā adiice, laua vt cadmiam, quouſque nihil nigri ſuperſit, & in paſtillos redactum repone. Quidam purum plumbum lima deterētes in lapideo mortario piſtil- F lo lapideo terunt, aut manibus cum aqua adiecta fricāt, donec nigreſcat. mox vbi conſederit, effuſa aqua, in paſtillos cogunt. quod enim diutius confricatur, ceruſſæ ſimile fit. Alii ſcobi lima detritæ parum plumbaginis addunt: aiúntque plumbum ita lotum eſſe præſtantius. Crematur verò ad hunc modū: Plumbi laminas quamtenuiſſimas in nouum fictile componito, inſperſóque ſulfure, alias plumbi laminas ſuperponito, rurſúſque ſulfur inſpergito: idque identidē facito donec fictile impleueris: tum ſuccendito. Accenſo autem plumbo, ferrea rude verſato, G donec in cinerem perfectè redigatur, nihilque plumbeum appareat. auferto deinde naribus occluſis: noxius enim eſt halitus. Lauandum id eſt vt cadmia, & reponendum. vim eloti plumbi habet, ſed efficaciorem.

Molybdæna, *hoc eſt plumbago*, probatur argenteæ ſpumæ æmula, flaua, modicè ſplendens, fulua quum teritur. cocta cum oleo iecoris colorē trahit: vitioſa eſt quæ aërē aut plumbi colorem præfert. ex auro & argento cōficitur. Eſt etiam quædam foſſilis, ad Sebaſtam & Corycum in- H uenta: in quo genere præſtat ea quæ non habet recrementi ſpeciem, nec lapidoſa eſt: flaua verò eſt & ſplendens: vim habet ſpumæ argenti, & recremēto plumbi ſimilem, eodémque modo lauatur & vritur. Aptior hæc emplaſtris quæ liparæ dicuntur, & iis quæ non mordent, vtilius miſcetur. carnem creat, vlcera ad cicatricem perducit: abſtergentibus tamen medicamentis non conuenit.

N

Nitrum præferendum eſt quod leue, roſeo colore aut candido eſt, perforatum ſpōgiæ modo. Eſt autem huiuſmodi id quod ex inſulis affertur. Nitri ſpuma optima eſſe videtur quæ læuiſſima eſt, cruſtáſq; habet, ac friabilis eſt, & ſubpurpureo colore, & ſpumoſa, & mordens, qualis ex Philadelphia Lydiæ affertur. Ægyptiæ ſecundus locus datur. Quin & Magneſiæ Cariæ gignitur. Vires & vſtionem & hæc & nitrum ſali pares habent. Quidam hæc carbonibus igni candentibus vrunt, ſubiecta prius teſta noua donec incandeſcant.

Π

Pompholyx ſpecie differt à ſpodio, genere verò non item: ſiquidem ſpodium nigricat, & eſt plerunque ponderoſius, ac feſtucis, pilis, & terra plenum, ex ærariis officinis fornacibúſque veluti deraſum, & earum pauimenti purgatio. Pompholyx verò pinguis eſt, & candida, & item leuiſſima, vt etiam per aërē volitare poſſit. optima habenda eſt Cypria, quæ aceto macerata, æris halitum ex ſe mittit. colore æruginis aliquātulum, cœni ſapore. Sique fraudis expers flagrantibus carbonibus efferueſcat, aërium colorem contrahet. his autem notis eſt diligenter attendendum: nam à quibuſdam adulteratur glutine taurino admixto, agninis pulmonibus, aut marinis cōbuſtis groſſis, & quibuſdam aliis conſimilibus: ſed facilè dignoſcitur; ſiquidem in his probādis nihil eorum quæ dicta ſunt, inuenietur.

Lauanda communiter pompholyx hoc modò eſt: Puro linteo mediocris raritatis pompholyga aut aridam, aut aqua maceratam colligato, in peluim aqua pluuia plenam coniicito, & aqua identidem proluito, huc atque illuc linteolum alligatum agens. ſic enim quod in ea limoſum vtiléque erit, effluet, totum verò ſedimentum in linteo remanebit. Sinito poſtea reſidere, & aquam cum cinere colis traiicito, & noua aqua infuſa agitato, & effundito: totiéſque id facito per colum traiiciens & effundens, donec nihil arenoſum ſubſidat. poſtremò verò aquam exprimito, & ſiccatum cinerem reponito. ſi verò cinerem cremare oporteat, eam diligenter tritam aqua conſperges, & in paſtillos redactam in fictile nouū indito, ſubiectíſque leuibus carbonibus orbiculos continuò verſabis, donec ſicci & igniti reddantur. Sciendum quoque eſt, ex auro, argento, plumbóque fieri ſpodium: & poſt Cyprium, maximè commendari plumbeum. Quoniam verò ſæpe deeſt ſpodium, antiſpodia quæ parem vim habent, & non mediocri vſui ſunt, neceſſariò & quænam ſint & quomodo ſumi debeant, oſtendemus. Folia itaque myrti cum floribus & baccis immaturis in ollam nouam cōiecta, indito operculo quod continua foramina habeat, in fornacem figulorum demittito: quum fictile coctum fuerit, in crudum alterum fictile transferto, & iterum aſſato: vbi verò hoc quoque fictile fuerit aſſatum, extrahe, laua, vtere. Simili quoque modo ſumito coliculos agreſtis oliuæ: ſin ſecus, ſatiuæ cum ſuis floribus, aut mala cydonia diſſecta. & à quibus oſſa fuerint detracta, aut gallas, aut immatura mora in ſole prius ſiccata, aut lētiſcum, aut terebinthum, aut œnathen, aut rubi tenera folia, vt buxi comā, aut eam quæ pſeudocyperus dicitur, cum flore: alii ficulnas frondes in ſole prius ſiccatas eodem modo parant: alii gluten taurinum, alii ſuccidam aſperámque lanam pice liquida aut melle irrigatam, pari modo cremant.

Σ

Sandaracha eligenda eſt ſaturata & rufa, floridáque & pura, & quæ colorē cinnabaris præ ſe ferat, quæque ſulfuris halitum redoleat.

Scoria, *hoc eſt recremētum*, argenti (quod etiam helcyſma vocant) habet eandem vim quam plumbi recrementum poſſidet.

Spongias aliqui mares appellauerunt tenuibus foraminibus denſáſque: duriores autē, tragos nominauerunt: fœminas verò eas quæ contrà eſſent affectæ. cremantur vt alcyoniū. Cādidæ verò fiunt eæ quæ molliſſimæ ſunt, per

VVV. i.

æſtus ſalis ſpuma in petris hærente cõſperſæ,& in ſole detentæ.Quódque in eis cauum eſt,ſurſum ſpectet,deorſum verò quà fuerunt abſciſſæ. Si verò cælum ſerenum fuerit, & ſalis ſpuma aut marina aſperſæ ad lunã teneantur, fiunt candidiſſimæ.

Stibium præſtantiſſimũ eſt quod ſplendet,& fulget, & quum frangitur, cruſtoſum videtur,nihilque terrei aut ſordium habet,& facilè frangitur. Hoc alii platyophthamon,alii labroſon vocauerunt.

Crematur Stibium cruſta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutum,donec cruſta in carbones abeat.Ab B igni emotum lacte mulieris quæ marem peperit,aut vetere vino reſtinguitur. Vritur etiam ſuccenſis carbonibus perflatum,donec igni deflagret:ſi enim pluſculum vratur, in plumbum tranſit.Lauatur vt cadmia atque æs.Sunt qui vt plumbi recrementum lauent.

Stypteriæ,*hoc eſt aluminis*,ſunt plura genera:ad medicinam verò adhibentur hæc, ſciſſile, rotundum, & liquidum: inter quæ ſciſſile præſtantiſſimum eſt, & in hoc genere quod recens,cãdidiſſimum,radicum expers,mirum in modum adſtringens; lapide vacans, nec modò glebæ C aut aſſulæ compactum,ſed ſingillatim quaſi in capillamẽta quædam caneſcentia dehiſcens. Lapis quoque huic alumini ſimilis inuenitur,qui quoniam non adſtringit,guſtu diſcernitur. In rotundo alumine,quod ita manu eſt factum,improbatur:idque ex forma cognoſcitur. Sumẽdum autem eſt id quod ſuapte natura rotundũ eſt,éſtque bullarum inſtar ſubcandidũ,& validè adſtringens, quódque nonnihil palloris cum quadam pinguedine habeat: præterea verò calculorum expers & friabile: quod denique Ægyptium ſit genere,aut in Melo inſula natũ. In D liquido verò præſtat id quod eſt maximè pellucidum, lacteúmque,& æquale,& ex omni parte ſuccũ habeat,quódque lapidoſum non ſit,& caſeum redoleat.Id verò eſt cenſendum,ſciſſile eſſe rotundo efficacius. Crematur autem & aſſantur vt calcitis.

Sory melanteriam eſſe quidam falſò putauerunt: eſt enim ſory ſui generis,magiſque viroſum,& nauſeam ciet. Ægyptium cæteris excellit,quódque quum frangitur,nigrius apparet,& in multa foramina dehiſcit, ſubpinguéq; eſt,& præterea adſtringens, & in deglutiendo atque olfa-E ctu virus olet,ſtomachúmque ſubuertit. Cæterùm in his fere omnibus,& item in aliis quæ vſtionem non ſunt experta,crematis potentiora ſunt exiſtimãda, præter ſalem, fæcem, nitrum, calcem, aliáque conſimilia,quæ cruda,vi remiſſiore ſunt prædita: quæ cremata, efficaciora & perſeuerantiora redduntur.

T

Τρύξ,*hoc eſt fæx*, maximè ex vino vetere Italico:ſin minus ab alio conſimili eligenda eſt: fæx enim aceti, eſt acriore vi prædita.Crematur vt alcyonium,antè diligenter F ſiccata. Sunt qui noua teſta igni largo crement, donec altius tota incendatur. alii fæcis glebam ignitis carbonibus obruentes idem faciunt.legitimæ vſtionis ſigno erit albus aut aerius corporis ipſius color,& quum linguæ admota,eam quaſi vrit. Aceti fæx eodem modo crematur. vim adurendi adſtrigendíque habet. recenti fæce vtendum eſt, ſiquidem citò vis eius efflatur: quocirca operculo occludenda eſt, & nonniſi in vaſculo adſeruanda. Lauatur pompholygis modo.

Y

Υδράργυρος,*hoc eſt argentum uiuum*,fit ex minio,quod fal-G ſò cinnabaris dicitur, in fictilẽ patinam ferreã concham habentem cinnabarin coniiciũt,calice concham tegunt, argilláque illinunt,& carbonibus ſuccendunt.nam fuligo quæ calyci inhæſit,deraſa argẽtum viuum eſt.quinetiam inuenitur in argentifodinarum tectis in guttas concretum.Seruatur in vitreis,aut plumbeis,aut ſtãneis vaſculis: aliam nanque materiam exeſt.

X

Χαλκὸς κεκαυμένος,*hoc eſt æs combuſtum*,probatur rubrum, H & quod in attritu cinnabaris colore eſt:nigrum verò magis quàm par eſt crematum fuit. Fit autem ex clauis nauium ſolutarum fictili crudo compoſitis, aſperſo ſulfure

A cum pari ſalis portione, alterniſque his inſperſis fictili operculum adhibetur, & luto figulorũ oblinitur, & in fornacem demittitur, vſquedum planè aſſetur.Hoc cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, aut illitum, vomitus ciet.Lauatur porrò vt cadmia,quater in die aqua commutata,donec nihil ſplendoris ei ſuperſit. Eius verò recrementũ eodem modo lauatur,habétque eãdem vim, ſed tamen imbecilliorem.

Χαλκοῦ ἄνθος, *hoc eſt flos æris* (quem aliqui veteres pſegma, *hoc eſt reſegmen*, vocauerunt) optimus eſt friabilis, in B attritu rufus,milii forma,grauis,modicè ſplendens, delimatæ æris ſcobis expers,qua fit adulterinus: quod deprehenditur quum dentium attritu ramenta dilatantur.

Χαλκοῦ λεπὶς,*hoc eſt ſquama æris*, laudatiſſima eſt quæ ex Cypriis officinarũ clauis excuſſa, craſſáque eſt, & helitis, à clauis ducto nomine,appellatur. Improbatur verò quæ ex albo ære confecta, tenuis eſt atque imbecilla:quam vt pote tenuem & inualidam reiicimus, eámque probamus quæ craſſa fuluáque eſt, & quæ aceto inſperſa æruginem contrahit. Lauatur autem ad hunc modum: Puræ æris ſquamæ ſiccæ ſelibram in pilam cum limpida aqua con-C iicito, manu diligenter miſceto donec ſquama ſubſidat, auferto deinde quæ ſubſederunt,effuſáque priore aqua,aquæ cæleſtis cyathum ſuperinfundito: diducta manu vehementer ſquamam cum pila confricato, quaſi eam perpolias,quúmque lentorem quendam cœperit emittere,aqua ſenſim vſque ad ſex heminas affunditur validè confricando,& ſquamam per pilæ latera conuertendo,validè cõfricabis:tum omnibus colo traiectis,quod defluxit, in pyxidem rubri æris ſeruato.eſt autem id veluti ſquamæ flos, viribúſque efficax,& ad oculorũ medicinam accommo-D datum:reliqua pars imbecilla eſt.quod ſupereſt pari modo lauatur, donec nullum lentorem ex ſe mittat: poſtea verò linteolo opertum biduo quieſcere ſinitur, tum effuſa extante aqua ſiccatur,& in pyxide reconditur. Quidam æris ſquamam vt cadmiam lauant,atque reponunt.

Squama verò quam ſtomoma vocant, habet eandem vim quam æris ſquama, eodémque modo lauatur, & reponitur: in aluo tamen purganda, eſt quàm ſquama æris inferior.

E Chalcanthum,*hoc eſt atramentum ſutorium*,genere vnũ idémque eſt: humor enim concretus eſt. ſpecie verò tres habet differentias. Vnum humoribus in cuniculos quoſdam ſtillando colatis concreſcit:quamobrẽ ab iis qui Cypria metalla tractant,ſtillatitium vocatur. alterum copioſè exercitatum in ſpeluncis inuenitur,poſtea in foſſas trãſfuſum concreſcit, quod concreſcens propriè nominatur. tertium verò decoctum appellatur,fitque in Hiſpania:ſed inutile & viribus infirmis:hoc autem modo parant: Id aqua diluentes coquunt,tum in ciſternas tranſfundunt, ac F reſidere ſinunt. hoc certis diebus concreſcit in multas diuiſum formulas teſſerarum inſtar, vuæ modo inter ſe cohærentes.Præſtantiſſimum cenſendum eſt cæruleum,graue,dẽſum,purum & pellucidum,quale eſt ſtillatitiũ,quod ab aliis lonchoton appellatur.Secundas fert id quod concreſcens vocant.coctũ verò tingendo & denigrando eſſe aptius cæteris videtur:ad vſum verò medicinæ infirmius eſſe reliquis, experientia nos docuit. Crematur autem,vt mox de chalcitide dicemus.

Chalcitis anteſertur aliis quæ æris ſpeciem præ ſe fert, G friabilis, calculorum expers, & non vetus, quæque fibras oblongas fulgentéſque habet.ex ea fit quod pſoricum vocant,duabus eius partibus vni parti cadmiæ additis,& ex aceto tritis.Hæcq; omnia in fictile coniecta,& fimo obruta,per caniculæ ardores XL. diebus dimittuntur:ſiquidem ita maiorem acrimoniã acquiret, eadémque poteſt quæ chalcitis.Quidam pares vtriuſque portiones miſtas ex vino terunt,& eadem faciunt.

Crematur fictili nouo chalcitis viuis carbonibus ſuperpoſito.Modus vſtionis in humidioribus eſt, dũ bullas H excitare deſierit,& perfectè inaruerit: in cæteris verò, dũ mutata in magis floridum colorem fuerit.quum enim rubricæ colorem in profundo contraxerit, auferenda ab igni eſt,inſidentéſq; ſordes flatu ſunt pellẽdæ,& ipſa repo-

A nēda. Torretur etiamnū perflatis carbonibus donec modicè palleſcat:aut fictili prunis candentibus ſubiectis,ſubinde verſata donec igni conflagret,& colorem mutet.

Chyſocolla laudatiſſima eſt Armeniaca,porri colorem vſque ad ſatietatē reddens:ſecūdo loco cenſetur Macedonica:hanc ſequitur Cypria: quo in genere præfertur pura: dānatur verò quæ terræ calculorūmq; plena eſt . Lauatur antedicta ad hunc modū: Tuſam in pilā coniice,& affuſa aqua manu diducta ad pilam validè fricato,mox vbi conſederit,percolato,& aliqua aqua affuſa,iterum fricato,idque identidē facito donec pura ſinceráque reddatur: tum B in ſole ſiceatam reponito,atque vtitor:ſi cremare eam velis,ſic facito.Tere ex ea quod ſatis ſit,patinis impone,carbonibus admoueto,& alia facito quæ ſuprà diximus.

Ψ

Pſimmythion,*hoc eſt ceruſſa*,fit hoc modo:In dolium lati oris aut fictile labellum acerrimum acetum infundito, ſubiectáque arundinea tegete ori fictilis, plumbeā laminam ſuperimponito, & velamina adiicito, ne acetum per halitum expiret.Vbi reſoluta fuerit,defluénſque deciderit,humorem purum, & in ſummo fluitantē per colum traiicito.Quod verò limoſū ſubſederit,in aliud vas tranſ- C ferendum,& in ſole ſiccandū,& mola truſatili terendum, aut probè læuigandum cribrandúmque:poſtea quod duri ſupereſt,in tenues partes redigendū & cribrandum:hæcque viciſſim tertiò & quartò facienda.Præſtantius autem eſt id quod prius fuerit cribratum,id quod etiam ad oculorum medicinam adhibetur: ſecundum locum tenet ſequens, & cætera deinceps. Quidam in medio vaſe ligna ſuſpendunt,& ſorde deraſa impoſita, ne acetū contingat, ori operculum indentes dimittunt. Poſt aliquot dies operculo ablato intuentur:vbi reſoluta materies fuerit, reliqua omnia vt dictū eſt fiunt. Siquis in paſtillos velit redigere, aceto acri ſubiget, & ita in paſtillos digeſtam in ſole ſiccabit.Hæc tamen æſtiuo tempore peragenda ſunt: ita enim & candida & efficax redditur.fit etiā hyeme,vrceis ſupra balneas impoſitis: nam calor aſcendens, idem quod ſol præſtat.Laudatiſſimā fieri putant Rhodi,aut Corinthi, aut Lacedæmone: ſecundo loco cenſetur quæ ex Dicæarchia affertur.Torrēda verò eſt ad hunc modū:Tritam ceruſſam ignitis carbonib⁹ fictili nouo, ac præſertim Attico,impoſito,& aſſiduè verſato, quūmque cineris colorem contraxerit,auferto,refrigerato, vtitor. Si cremare eam velis, in nouam patinam cauam coniicito ceruſſam tritam,carbonibúſque ſuperpoſitam rudicula miſceto,donec colorem ſandarachæ ſimilem duxerit:tum auferto,& vtitor:quæ ita confecta eſt,ab aliquibus ſandix nominatur. Ceruſſa lauatur vt cadmia.

Ω

Ochra eligenda quæ læuiſſima eſt, & ex omni parte lutea ad ſatietatem vſque, calculorúmque expers, & item friabilis,& genere Attica.eſt autem & cremanda & lauanda non ſecus quàm cadmia.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

liber decimusquartus.

Hoc nobis loco non eſt propoſitum formas ſimplicium medicamentorū conſcribere, quum eas accuratè Dioſcorides nos docuerit:neque etiam ſingulas cuiuſque actiones recenſere,ſiquidem de eis copioſius agetur quum de componendis medicamentis, déque morbis curandis loquemur, vbi vſus poſtularit: nunc verò omnium ſimpliciū medicamentorum facultates vniuerſales duntaxat memorabo.

Ex Galeno,de nominum diſtinctione, Cap. I.

VNumquodq; corpus aut calidū aut frigidum, aut ſiccū aut humidū quandoque ſuapte natura & dicitur & apparet:quan- D doque verò, quia aduentitiā qualitatem acquiſiuit. Nos autem dicere conſueuim⁹,id quod ſuapte natura tale eſt, primò & per ſe,& ex ſe,& poteſtate tale eſſe atq; apparere: quod verò aduentitiam qualitatem contraxit,id ex aliquo accidenti eſſe tale atq; apparere.Quæ verò propria natura aut calida aut frigida,aut ſicca aut humida eſſe dicimus, alia talia eſſe actione, alia poteſtate pronunciamus:in quo id quod poteſtate nunc dicimus, differt à ſuperiore: nam ea poteſtas accidenti opponebatur, hæc verò actioni. Cæte- E rùm ex iis quæ actione dicūtur,aliud abſolutè calidū frigidúmve,aut humidum aut ſiccum dicitur,vt elementa: aliud pro ſuperāte facultate,vt homo & equus,& omnino cætera animantia:aliud collatum cum eo quod in eodem genere, eadémque ſpecie eſt temperatum, qualis eſt leo homini cōparatus, homóque florentis ætatis cum puero: aliud cum quocunque ſors ferat, vt Dion cum Theone. Quinetiā quæcunq; poteſtate talia aut talia eſſe dicuntur, neceſſe eſt vt ſingula ita nominētur, tanquam ad id quod actione dicitur,referantur:vt,quod facilè accenditur, ad F id quod actione abſolutè calidum eſt:animalia verò calfacere,ad id quod excedit & ſuperat,referendo. Eadémque ratione id quod hominem calefacit, tanquam homo ſit poteſtate calidus:quod bouem aut equum, tanquam bos aut equus tales poteſtate ſint. itémq; hoc illi homini,illud verò illi calidum aut frigidum,aut humidum aut ſiccum eſſe,id eſt illius vnius naturæ comparatum.

De differentia medicamentorum, Cap. II.

VAria eſt medicamentorum natura : nam vel qualia ſumpta ſunt,talia quoque permanent & vincunt,corpúſque mutant eo modo quo id cibos: hæcque quum vniuerſæ ſubſtantiæ ſint contraria, prorſus venena ſunt, & animantis naturam corrumpunt: aut mutationis initium ab animalis corpore ſumētia,inde putreſcunt & corrumpuntur,deindè corpus vnà putrefaciunt,vnáque corrumpunt, quæ venena quoque ſunt. Eſt etiam tertia medicamentorum ſpecies quæ corpus calefaciunt, veruntamen nihil mali afferunt: eſt & quarta eorum quæ & agunt aliquid & patiūtur, ſed tandē vincuntur,planéq; aſſimilantur:quibus accidit vt & medicamenta & alimenta ſint.

De vſu medicamentorum, Cap. III.

VTuntur plerunque medicamentis homines ob id ſolùm vt vel refrigerent vel calfaciant, vel ſiccent vel humectent,vel horum aliquid coniunctè faciant : quandoque verò vt quod ſupra modum laxatū eſt,contendant & contrahant, vel quod intenſum eſt laxent, vel quod eſt condenſatum,rarum faciant,vel rarum cōdenſent,vel durum emolliant, vel immodicam mollitiem ad duritiam reuocent,vel plenum inaniant,vel inane impleant,vel denique vt aliquid huius generis agant.

Ad temperatiſſimam naturam omnia eſſe dirigenda, Cap. IIII.

MEdicamenta quæ mediæ naturæ ſunt,quæque in vtranque partē parum vergūt,interim calfacere,rurſúſque refrigerare videbūtur:interim verò nec calefacere nec refrigerare,ſed corpora ſicut acceperūt,ita etiā cōſeruare.Quū enim affecta corpora variis modis diſponātur, id quoque quod afficit,non eodem agere modo videtur: ex quo planum eſt,neque oleum,neque roſaceum, neque chamæmelum, neque lini ſemen, neque anethum,neque

fœnigræci farinam, neque triticeam, neque alia ſexcenta quæ partim exquiſitè mediam temperiem ſortiuntur, partim ab ea parumper recedunt, eandem perpetuò actionem eſſe editura. Iam roſaceum exuſtos ſui caloris tempore refrigerat: algentes verò modicum etiam calfacit, id quod eſt tepidi caloris munus: quemadmodum balneæ quoque calfaciunt rigentes & æſtuantes refrigerant. Ergo ad temperatiſſimam naturam animum aduertere, ad eámque omnia dirigere oportet. Eſto ergo corpus temperatiſſimum, regula facultatis medicamentorum: quódque ſimilē illius temperiei caliditatem accendit, temperatum nominetur, etiamſi ſenem refrigeratum maximè excalfacere videatur: quod verò calfacit aut refrigerat huiuſmodi corpus, illud quidem quod calfacit, calidum: quod refrigerat, frigidum appelletur.

De differentia & facultate quæ in ſuccis eſt, Cap. v.

SVcci qui tum in ſingulis plantis & animalibus, tum in terra comperiuntur, cum plurimi ſunt tum verò ſpeciebus facilè comprehendi non poſſunt. Guſtus verò eorum diuerſos Plato eſſe octo numero cēſuit, nominátque tum auſterum, (quem nos adſtringentem vocamus) tum acerbum, tum verò nitroſum, tum amarum, tum ſalſum, tum acrem, deinde acidum, poſtremò dulcem. Theophraſtus verò pinguem eiſdem adiunxit. Ergo quod adſtringens acerbúmque eſt, terreſtre, frigidum eſſe, fuit oſtenſum: acidum verò, tenuium partium eſſe & frigidū. Quod verò abſque aliqua inſigni qualitate frigidū eſt, aqueum id frigidúmque eſſe: amarum terreſtre, tenuium partium: ita etiam quod nitroſum eſt. Acre verò eſſe feruidū: ſalſum verò terreſtre & calidum, ſed nondum feruidum. Eodémque modo dulce, calidum quidem, ſed non adurens: quæ oleoſa ſunt, aquea & aëria ſunt omnia. Actiones quoque ex eorum temperie conſequuntur: nam adſtringens acerbúmque cogit, ſtipat, denſat, repellit & incraſſat: & ante hæc omnia, refrigerare & ſiccare aptum eſt: & quandoque etiam ſtuporem dentium, quem vocant, inducere. Acidum verò ſecat, diuidit, attenuat, obſtructionem expedit, & abſque calore expurgat: acre verò par quidem acido eſt in attenuando & expurgando, ſed tamen ab eo differt, quòd acidum refrigerat, acre calfacit: itémque illud repellit, hoc attrahit & euocat. Eodémque modo amarum & nitroſum meatus expurgant, abſtergent, attenuant, ſecántque humorum craſſitudinem, nec euidenter calefaciunt: quod verò aqueum frigidúmque eſt, ſpiſſat, ſiſtit, contrahit, condenſat, ſtuporémque & mortem parti inducit: acre autem attenuat, expurgat, euocat, rumpit, attrahit, & cruſtas inducit: ſalſum verò cogit, ſtringit, ſale condit, & citra inſignem calorē aut frigus ſiccat. Dulce laxat, concoquit, mollit, rarefacit. oleoſum denique humectat, mollit atque relaxat.

De Vaporibus, Cap. vi.

QVÆ odorata ſunt, ea omnino ſunt calida, odorum nāque copia à calore prouenit: at non protinus quicquid odoratū eſt, id ſuaue eſt, propterea quòd non omne eſt accommodatum ſpiritui, qui cerebri ventriculis continetur: quemadmodum enim ſaporem qui ſub linguam cadunt, aptiſſimi ſunt dulces: qui non apti ſunt, multas ſunt nacti differentias: ita vapores qui ſpiritui cerebri ſunt familiares, iidem & grati & ſuaues ſunt: qui verò non familiares, non paucis inter ſe differentiis diſſident. Non omnibus tamen, perinde ac ſaporibus, impoſita ſunt nomina. Dicimus enim aliquid acidum acrémque odorem habere: at auſterum, aut acerbum, aut ſalſum, aut amarum, non item: ſed his duabus appellationibus pleraque eorum quæ ſub odoratum cadunt, comprehendimus, vt beneolentia, & graueolentia nominemus: ac beneolentia ad proportionem eorum quæ linguæ ſunt dulcia: graueolentia verò ad eorum quæ dulcia non ſunt. totum enim hoc genus in ſaporibus vno appellari nomine non poteſt. A corporibus autem non odoratis, aut omnino parum defluere videtur, aut quod mēſuræ eorum molis non reſpondeat: quēadmodum in iis quæ exquiſitè ſalſa & acerba ſunt: exquiſitè verò quum tale aut tale quidpiam dico, ſincerum, &, quoad eius fieri poteſt, alterius qualitatis expers intelligo. craſſa nanque vtriſque eſt ſubſtantia: & præterea acerborum eſt frigida, ex quo veriſſimile eſt, quod ab his defluit, paucum eſſe & craſſum, & mole ſua terrenū, & proinde per inſpirationem in cerebrum non incidere: quamobrem de ſenſibilium tēperie non ita tutò ex odore ſicut ex guſtu iudicamus: nam quæ vacant odore, craſſæ eſſentiæ ſunt: quæ verò in eis ſit vis frigoris & caloris, non conſtat: quæ autem odorata ſunt, tenuium illa quidem ſunt partium, & calida: at quantū tenuitatis caloriſque habeant, non iam diſcernitur. Præcipua autem cauſa quamobrem in odoratis nihil euidens de eorum temperie iudicetur, eſt inæqualitas naturæ, de qua ſepenumero diximus, vbi corpora ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare demonſtrabamus.

Ex coloribus quoque faciendam eſſe coniecturam de ſimplicium medicamentorum temperie, Cap. vii.

EX coloribus quoque aliquam facere coniecturam de medicamētis ſimplicibus licet. in vnoquoque enim genere aut ſeminis, aut radicis, aut ſucci ex colore indicationem quādam ſumere poſſumus: vt in cæpa, ſcilla & vino, quæ quanto albidiora fuerint, tanto minus erunt calida: quæ verò ſubflaua & fulua, calidiora. idem in tritico, milio, ochris, faſelis, cicere, iridis radice aſphodelique, & aliis complurib⁹ vſu venit. in quoque enim genere plerunque fit vt quæ fulua, & flaua, & rubra ſunt, albis ſint calidiora. Itaque ſi hinc quoque de medicamentorum facultate coniectura fieri poteſt, hoc etiam ſermoni addatur: præſtabit tamē (vt ſæpe diximus) diſtincta experientia vires eorum inuenire. in hac enim non decipieris. Quāquā antequam vires eorum dignoſcas, guſtus pleráque indicat, paululum etiam (vt dictum eſt) odore approbante.

Quomodo & qua experientia facultates inueniendæ ſint, Cap. viii.

FAcultates ſunt vſu inueniendæ ad hunc modū: Quum primùm corpori hoc vel illud medicamentum cibúſve admouetur, expers eſto omnis vehementis caloris aut frigoris, quod acquiri poſſit: nam quum hoc corpori applicas, corp⁹ primo occurſu qualitatis acquiſitæ, non eius temperiei quæ eſt rei admotæ propria, ſenſu afficietur. Vt igitur admotæ rei vera ſinceráque natura exploretur, tepidum, quoad fieri maximè poteſt, eſto, nec vllam extrinſecus notabilem alterationem valentis caloris aut frigoris contraxerit. Adhibeatur porrò, quum eius naturā exploras, non cuilibet corporis affectioni, ſed ſimpliciſſimæ, & (vt maximè fieri poteſt) ſummæ. Si autē affectioni ſummi caloris admotum, frigoris ſenſum excitet, id profectò erit frigidum: ſimili quoque modo ſi frigidæ affectioni adhibitum, ſtatim calidum appareat, id etiam erit calidum: ſin vel calidæ affectioni calidum, vel frigidæ frigidum ſentiatur, non eſt quod hoc calidum, frigidum illud omnino pronuncies. Eſt interdum ſummi caloris affectio, quā medicamentum modicè frigidum non alterat, vt refrigerando denſandóque totam externā ſuperficiem, calorē intus concludat, ipſúmq; difflari prohibeat, atque ita magis accēdat affectionē. Ita verò & ſiquid frigidæ affectioni admouetur, nullū calorē afferat: videndū eſt num id, quū aliquid ſit mediocriter calidū, nihil in affectionē agat, quæ ſummi caloris indiguit. Ergo non eſt ita vis explorāda medicamenti: nec ſi ex accidenti aliquid efficiat, non per ſe. Id verò quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectione, tum ex tēpore iudicabis: ex affectione aūt, ſi ea ſimplex vnáque eſt: à tempore verò iudicium ad hunc modū orietur: Quod ſimulatque admotū eſt, refrigerare aut calfacere manifeſtè videtur, id vtiq; per ſe & vi ſua tale eſt. quod tēpore id facit, fortaſſe ex aliquo accidenti huc adactum fuit: vt, iuueni quadrati corporis tetano æſtate media laborāti, frigida liberaliter effuſa caloris repercuſſum facit. Cæterùm non calfacere per ſe aquam frigidam, eſt ex primo eius occurſu perſpicuum: nam ſenſum inuehit frigoris, & cutim quoad ei affunditur, frigefacit: tum calorem non in omnibus corporibus, nec dum affunditur, affert, ſed ſolum in iuuenib⁹ quadrati corporis, æſtate media, & vbi ceſſarit affuſio: nam ſtipata, clauſáque corporis ſuperficie extima, repercuſſus fit eius caloris qui à profundo aſcendit. Eſt quandoq; quū calor ex accidēti refrigerat, in-

tercedente nimirum euacuatione, vt cataplaſma inflammationem: quum enim inflammatio ex calida fluxione conſiſtat, propria eius curatio in ſuperuacanei euacuatione eſt poſita. Euacuationi autem particulæ quam excalfécit inflammatio, omnino ſuccedit refrigeratio. Cum igitur hæc diſcernenda ſunt, tum verò id agendum vt pro modo ſimplicis affectionis, etiam virium medicamenti modus inueniatur: vt ſi calida in ſummo ſit affectio, frigidum quoq; in ſummo medicamẽtũ paretur: ſin à ſummo paululũ recedat affectio, medicamentũ quoq; paululum à ſummo declinet: ſin magis à ſũmo calore abſit affectio, medicamentum proportione à ſummo frigore abſit.

Simplicia medicamenta ferme omnia ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare, Cap. IX.

Simplicia medicamenta quamuis ſenſu ſimplicia videantur, natura tamẽ ſunt compoſita, & ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, & ſubinde quoque diuerſiſſimas in ſe continent facultates, vt excernendi & ſiſtendi, & cæteras omnes repugnantias. Ac ne illud quidem mirum videri debet in huiuſmodi facultatibus, quum vni & eidem medicamento vim calfaciendi & refrigerandi ineſſe appareat, aut exiccandi, aut humectandi, aut tenuium partium aut craſſarum: ſiquidem niſi primæ hoc modo complicarentur, eæ quæ ex illis ſequũtur, neutiquam eſſent ſimiliter complicatæ. Ergo in corporib⁹ quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtant, caliditas, frigiditas, & humiditas, ſingularũ rerum differentias efficiunt: in iis verò quæ ex diſſimilibus ſunt facta, acrimoniæ, aciditates, auſteritates, acerbitates, amarores, dulcedines, ſalſedines, & pinguedines, ita vt vnaquæque ſimiliũ inter ſe particularum non multas, ſed vnam in ſe qualitatẽ obtineat: quod verò totum ex diſſimilibus conſtat, permultas. Nã ſi mille (verbi gratia) hoc cyatho huius ſucci corpora contineantur, quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtent; fieri poteſt vt centum adſtringant, ſexaginta mordicent, ſexcẽta ſint dulcia, ducenta amara, quadraginta ſalſa: ſicque mutua ſint miſtione temperata, vt nullam ſenſibilem partem quantumuis exiguam poſſis accipere quæ non ſit omnium particeps: vt in linguæ contactu omnes agant, in diuerſa tamen eius parte, cui ſcilicet appellere ipſam contigerit: ipſáque affectio ex eo quod primo affectum eſt, in eam totam diffundatur.

Quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis facultates conflatas habeant, Cap. X.

Graminis radix habet aliquid acrimoniæ, & adſtrictionis. Aloë amara eſt, cum adſtrictione coniuncta: itémque radix anchuſæ quæ onoclea dicitur: & item bryoniæ tum albæ tum nigræ auſtera ſunt germina. Bubonium digerit & repellit. vua, culta quidem adſtringit, & leniter digerit. Aſphalti partes quædam adſtringunt, quibus refrigerat: partes quædam ſunt acres, quibus calfacit. Glandis vnguentariæ reliquiæ vnde expreſſus eſt ſuccus, abſtergent, incidunt, contrahunt & ſtipant. Daphnes radicis cortex abſtergit adſtringitque. Oleum lẽtiſcinum, terebinthinũ, maſtichinum, mollit & adſtringit: quod verò ex agreſti olea fit, abſtergit atque adſtringit. Ephemerum ſiue iris agreſtis, repellit, digerit. Zythus partim acer eſt & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus, acidus. Fermentum particeps eſt acoris cuiuſdam frigidi, & caliditatis ex putredine exortæ, & præterea eius quæ ex ſalis & farinæ natura exiſtit. Hedyſari aut pelecini ſemen amarum ſubadſtringénſque eſt. Hemerocalles radix digerit & repellit. Hemionitis adſtringit, cum amaritie coniuncta. Senecio refrigerat & digerit. Iſopyron, aut phaſiolum exterget, incidit, contrahit & conſtringit. Centaurii maioris radix acris eſt & aſtringens, vt caliditatis & craſſæ frigiditatis ſit particeps: ſuccus idem facit, quidam pro Lycio vtuntur. Coriandrum plurimum habet amaræ ſubſtãtiæ quæ tenuium eſt partium & terrena: nec parum aqueæ humiditatis obtinet quæ tepentis eſt facultatis. his accedit parũ adſtrictionis: in eo tamẽ calida ſiccáque facultas excellit. Cypri folia ſummáq; germina habent quidpiã digerẽs, cum aquea ſubſtantia moderatè calida: habẽt etiam adſtrictionis quippiam ex terrena ſubſtantia frigida. Capnos, *vel fumus*, acer amarúſque eſt, & adſtringit. Cappatis radicis cortex exterget, incidit, expurgat, digerit, cõtrahit, ſpiſſat, ſtringit. Fructus verò eiuſdem, foliáque & caulis eandem vim, imbecilliorem tamen, poſſident. Hedera habet aliquid adſtringentis acriſque, & aqueæ ac tepidæ ſubſtantiæ. Cotyledon verò refrigerat, repercutit, abſtergit & diſcutit. Lycium (ſiue pyxacanthon) ex quo Lycium conficitur, tenuium partium, digerentis & calidæ facultatis eſt particeps, itémque adſtringentis, & terreſtris ac frigidæ. Mandragora refrigerat, ſed caloris etiam cuiuſdam eſt particeps, & in pomis humiditatis, proinde ſoporem inducit: radicis verò cortex, qui eſt valentior, non ſolùm refrigerat, ſed etiam exiccat: at reliquum quod eſt intus, imbecillum eſt. Melilotum adſtringit, diſcutit & cõcoquit: maior enim in eo eſt calida quàm frigida ſubſtantia. Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat, terrena tamen frigida in ea excellit. Habet etiã aliquid tenuium partiũ calidum, quamobrem vehementer ſiccat. folia verò & germina, & fructus, & ſuccus in adſtrictione non magnopere differunt. Porrò quod ramis & trunco adnaſcitur tuberis inſtar, (quam myrtada quidam vocant) quo prædictis eſt ſiccius, eo etiam magis deſiccat & adſtringit. Quidam id tundentes reponunt, poſtea vino excipientes, in paſtillos redigunt. Cæterùm folia ſicca magis quàm viridia exiccant: ſuccus exprimitur nõ ex viridibus ſolùm foliis, ſed etiam ex fructu: hæcque omnia reſtringendi vi ſunt prædita corpori adhibita. Mel amarum mixtæ facultatis eſt, ac ſi quis noſtrũ ei abſinthiũ miſcuiſſet. Mori partes omnes purgantem & reſtringentem facultatem habent. In cortice tamen radicis purgans vis exuperat: in moris verò immaturis reſtringẽs: in foliis verò & germinibus media quodammodo vtriſque temperies eſt. Myrice, *hoc eſt tamarix*, incidentis abſtergẽtiſque eſt facultatis, & tenuium partium citra perſpicuam exiccationem: fructus verò atque cortex non mediocrem adſtrictionem ſunt ſortiti, vt ad gallam omphacitida propè accedant, poſſéntque ad eoſdem vſus ad quos galla adhiberi. Porrò myricæ combuſtæ cinis deſiccãtis facultatis eſt, ineſtque ei plurima incidendi abſtergendíque vis, exigua verò adſtringendi. Acetum miſtæ eſt ſubſtantiæ, frigidæ & calidæ, & vtriuſque tenuium partium: in eo tamen ſicca facultas quæ tenuium eſt partium, vincit. ex quo fit vt repercutientem attenuantémque & diſcutientẽ ſimul vim habeat. Oxylapathum diſcutiens quidpiam & repellens habet: at ſemen perſpicuè adſtringit. Hippolapathum verò eiuſdem facultatis eſt, imbecillior tamen. Orchios, *hoc eſt teſticuli*, radici bulboſæ & duplici vis ineſt humida & calida. Cæterùm maior radix multum habere excrementitiæ flatúſque plenæ humiditatis videtur: at minor contrà, valde inquam elaborata, vt eius tẽperies ad calidius & ſiccius vergat. hæ radices toſtæ modo bulborum eduntur.

Pityides & adſtringunt, & acrimoniam quandam cum amaritie habent. Polygonatum adſtrictionis, acrimoniæ, amaroris quidpiã, & inſuauitatem quæ explicari verbis non poteſt, in ſe habet. Rheum habet quiddam terreſtre, frigidum, quemadmodũ declarat adſtrictio: ei quoque calor quidam ineſt: quinetiam aëreæ cuiuſdã ſubſtantiæ ſubtilis eſt particeps. Qui verò aiunt rheũ eſſe centauriũ maius, ii meliùs ſentire mihi videntur. Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida & adſtringente, & amara eſt. flos earum magis etiam quàm roſæ, abſterget: & eundem exiccare planè patet. Scordium amari quid habet, acerbique & acris. Symphytum vtrumque incidit, digerit, contrahit, ſtringit, & modicè calefacit. Oxyſchœni, *hoc eſt acuti iunci*, & holoſchœni fructus cõpoſitus eſt ex terreſtri ſubſtantia leniter frigida, & aquea leniter calida, vt inferiores partes ſiccare queat, at capiti leniter frigidos vapores ſubmittere: quocirca ſomniculoſos facit eos qui eo vtuntur. Diphryges quidpiam habet adſtringens acréque.

Phrygius lapis repercutit & digerit. Ageratus quoque lapis idem facit, quo vtuntur cerdones: nam repellit ipſe quoque & diſcutit. Atramentum ſutorium egregiè adſtringit, & non ignauiter calfacit. Caſeus recens glutinat, diſcutit & adſtringit.

De ordine facultatis simplicium medicamentorum, Cap. XI.

ATque hæc quidem ita dicta sunt nobis: tempus autem est vt ad singula progrediamur. optimus enim medicus non tantùm hoc aut illud medicamentũ esse calidum, sed quantus etiam in eo sit calor, scire debet. At satis quidem erit in vnaquaque exuperãtia quatuor ordines statuere, quatenus ad vsum pertinent, vt calidũ primi ordinis dicamus id quod nos calfaciat, non tamen euidenter: eadémq; succi, humidíque & frigidi est ratio. At quæ iã perspicuò calfaciũt, aut refrigerãt, aut siccãt, aut humectant, secundi esse ordinis dicentur: quæ verò vehemẽter, non tamen ad summũ, tertii: quæ denique ita possunt calfacere vt crustas inducant & vrant, quarti ordinis: ita etiam quæ sic refrigerant vt stupidum locum reddant, quarti ea quoque ordinis censeantur. quod siccet verò in quarto ordine, nihil est, si non etiam vrat: nam siquid extremè siccat, id etiam adurit.

De calidi frigidíque actionibus, Cap. XII.

ERgo quæ tẽperata sunt, grata sunt atque amica. quod enim in corporibus nostris constiterat, concretúmque fuerat, id funditur: ex qua potissimum affectione iucunditas animantibus existit. Si verò diutius immorẽtur, ipsa quoque molestia redduntur: ad tantam enim fusionis immoderantiam sic recidunt vt substantiam nostram digerant, dissoluant, atque dispergant. Veruntamen ne sic quidem mordicatione infestãt, sed animi defectionem inuehunt, virésque deiiciunt, vt etiam mors consequatur, quæ verò adhuc magis sunt calida, ea secant, diuidunt, distrahúntque substantiam, vt necessariò mordacia esse videantur, qualis est aqua feruens & ignis. eadẽ est ratio frigidorum: quæ nanque contacti corporis continuitatem nondum diuellunt, frigida solùm sunt, non tamen etiam mordacia: at quæ præterquam quòd contrahunt etiam conuellunt, ea violentè mordacia apparent. Subiectam igitur materiam cõtrahere & condensare, frigidi semper est proprium: diffundere verò & liquare, calidi: vtrísque commune vt aucta immoderatius, mordeãt. Quocirca plerunque difficile est discernere vtrum quis perfrigeratus sit, an ab humorum acrimonia mordeatur. sed enim in refrigerantibus statim contrahi & constringi substantiam sentimus: in calidis, dissolui atque fundi. vtriusque tamen affectionis celeritas non est par atque æqualis: sed in frigidis serius, in calidis celerrimè morsus sẽtitur. Ad huiusmodi autem affectiones essentiæ medicamentorũ vel tenuitas vel crassitudo plurimũ facit: siquidem frigida quæ tenuium sunt partium, quum magis in profundũ transeant, mordẽt vehemẽtius: calida verò, quæ ex crassis partibus constant, magis vlcerãt, & proinde violentius affligunt. sed magis etiã mordẽt quæ & tenuium sunt partium, & inæquali temperie constant. inæqualia autem sunt propemodum omnia: quippe quum aut non possit, aut sanè difficillimè, inueniri substantia vlla quæ exquisitè ex partibus inter se similibus constet.

Quæ sint media inter se calfacientia & refrigerantia, Cap. XIII.

ADiantũ, asparagus myacanthinus, asplenum, muscus, (quem etiam splãchnon vocãt) dulcis radicis succus, dracõtii radix, oleum dulcissimum, quod præcipuè ex oliuis drupis efficitur, cera, faba, vesca pinearum pars aqua macerata, lycium, lotus siue trifoliũ, macer, citrii cortex, filicis radix, itémque thelypteris, lentiscus, hyacinthi fructus, lens, terra Selinusia, Chia, Samiáque, cadmia, spuma argenti, lapis galactites.

Quæ res calfaciãt sine ordinis adiectione, Cap. XIIII.

VIticis folia & semen moderatè calfaciunt: vrticæ semen & folia, acanthii radix & folia, halimum cum humiditate, quæ non conficitur, flatúmq; excitat, coniuncta: amygdalæ dulces, vtráq; anagallis, atractylis, aut cnicus agrestis, aphacæ, rubi fructus maturus, radix pæoniæ, oleæ baccæ maturæ, fermentum, eryngium, cisthus aut citharus, cistus aut ladanũ. Quod enim apud nos est refrigerat, quod locis calidis prouenit, calefacit. Brassica agrestis vehemẽtius quàm satiua: periclymeni fructus, polyga-
A lum, resinæ omnes, picea magis quàm terebinthina, qua
etiã magis strobilina. mediæ inter has sunt pinea & abie
gna. inter liquidas resinas magis calfacit ea quã capnelæõ
vocant: nam cyparissina acrem facultatem habet. Sesamũ
modicè, itémque oleũ quod ex eo conficitur, & herbæ de-
coctũ. Sonchus siccatus, iũci odorati flos, phaleris, palmu
læ, & magis etiam dulces: lapis melitites, molaris sordes,
cochlearum combustarum cinis. Brassica canina valde ca-
lefacit, ranunculi radix, totáque herba: pulegium, lauri fo-
lia, & magis baccæ, cortex verò min⁹ quàm radix, daphne
B herba, dictamnum æquè ac pulegiũ, falsũ dictamnũ ve-
rò minus: saluia, erysimũ, lanæ cõbustæ, zingiber, thapsia,
cardamomũ, liquor, & maximè omniũ cyrenaicus. pana-
cis heraclei radicis cortex & fructus, sed minus quàm li-
quor. panaces asclepiũ, & panaces chironiũ minus quàm
heracleũ. Silphii liquor & folia, & fructus, & radix, & cau-
lis, capilli vsti. Calefacit etiã albæ vitis & bryoniæ radix:
alterius verò quæ nigra est, imbecillius. anagyri folia, &
magis etiã arida, aristolochia, asphodeli radix, eiúsque cõ
bustæ cinis, glãdis vnguẽtariæ succus, buniũ, buglossum,
(quod & arctiõ) pseudobuniũ, glaux herba, daucus (qui e-
C tiã staphylinus nuncupatur) & magis etiã agrestis: eiúsque
herba foris admota, & magis quoq; semẽ: chamædaphne,
daphnoides, dracunculi radix calidior quàm ari radix,
ideóque acrior & magis amara. Extinguũt verò oleũ dul-
ce & vetus, magísque raphaninũ, & his magis sesaminũ,
& melãthinũ, & laurinũ, & cedrinũ, & quod è liquida pice
conficitur, & tedinũ. helenii radix, cicer, serpyllũ, viscũ,
caucalis æquè ac daucus, libystici radix & semen, smylax
aspera & læuis, ferulæ semen, peplii semen, sagapenũ, saty-
riũ, apiũ, & magis etiã semẽ, hipposelinũ, apiũ montanũ,
D seseli, sesamoidis albi semen, siũ, sinon, myrrha Bœotica,
styrax, ficus arbor, hydropiper minus quàm piper, hyperi-
con. Sal laxior est calidior cæteris: sulfur, sanguis, fel, & fla
uum magis quàm pallidũ: & taurinũ magis quàm boum
exectorũ. imbecillius est porcorũ, præterquam agrestiũ.
Ouillũ est paulo acrius suillo: hoc magis etiã caprinũ. simi
le verò quodammodo est vrsinũ & bubulũ: at taurinũ est
vehemẽtius. hyænæ verò est debilius, sed hoc magis quàm
callionymi, & scorpii marini, & testudinis marinæ. omniũ
E verò pẽnigerorũ animaliũ fel acrius sicciúsque est quàm
quadrupedũ. inter pennigera, gallinarũ, & perdicũ fel est
melius. milui verò & aquilæ acre est grauiter, & erodit. V-
rina omniũ animantiũ calida est, magis verò vel minus,
pro cuiusque temperie: nã calidiora, vrinã calidiorẽ emit
tunt. hominũ verò vrina, & suũ castratorũ, est omniũ de-
bilissima. Saluia imbecilla est in iis qui biberunt & come-
derunt: vehemens verò & acerrima in iis qui siti faméque
laborãt. Carnes viperarũ, adeps anserinus calidior est adi-
pe gallinaceorũ, & gallinarũ, & suillo: taurinus verò mul-
F tò calidior sicciórque quàm suillus. Vitulinus inferior est
taurino, vt hœdinus caprillo, & caprillus hircino, & tauri-
nus leonino. Omnis pinguedinis vis est calfaciens & hu-
mectans: muria denique pisciũ sale conditorum calefacit.

Quæ primi ordinis sint calfacientiũ, Cap. XV.

ALoë primi ordinis intensi calfacientiũ est: anthemis,
aut chamæmelũ, arũ, absinthiũ: calidior est succus.
ladanũ primi ordinis completi. leucacanthæ radix, & fru-
ctus, lini semen, malabathri folium, spica nardi. hac imbe
cillius calfacit Celticum nardum, & minus etiam monta-
G num. mustum, serum, caseus extrinsecus impositus, ficus
siccæ primo ordine completo excalfaciunt.

Quæ secundo gradu calfaciant, Cap. XVI.

AMurca & anethũ secundi ordinis intẽsi sunt. anethũ
viride minus est calidum. artemisiæ vtræque, balsa-
mũ, elaphoboscus, calamus aromaticus, crocus, thus, ly-
chnis coronaria cõpleti est secũdi ordinis: loti agrestis se-
men, chia mastiche, mel, myrrhis (quã aliqui myrrhã vo-
cant) vinũ, peucedani radix, liquor verò magis: pix, poliũ
minus cõpleti est ordinis: polycnemon, melissophyllon,
H marrubiũ, propolis, cõpleti: ptarmices frutex adhuc virẽs.
Rhodia radix completi secundi: seriphũ in secundo ordi
ne intenso, cucumeris agrestis succus, cui elaterio nomen
est. Sisari radix, scandix, secundi est intensi: scilla, cardui
radix, completi secundi est: smyrna, terebinthi cortex, fo-

lia & fructus, teucrium, fœnumgræcum ; vtriusque chamæleontis radix completi:chamæpitys,ocimum.

Quæ res tertio ordine calfaciant,

Cap. XVII.

ABrotonum,& magis vstum : lolium incipientis tertii est.ægyri flores,& resina;folia verò imbecilliora sunt: acorum,amomum,amaracus,ammium,anethum vstum, anisi semen,iuniperus,& eius fructus,asari radix,herba Sabina,veratrum vtrunque,epithymum,mentha,nepita,thymum,arundinis vallaris cortex vstus,caron, casia ; cedrus vtraque,cinnamomum,clinopodium,cnici semen, conyza maior & minor, nam graueolentior humidioribus locis exorta imbecillior est : cuminum,leontopetali radix, leucas,thuris fuligo,fœniculum,melanthium, mei radices,moly,aut ruta agrestis,aut harmala, aut besasa, aut orium: rhododaphne est tertii incipientis : vinum satis antiquum,ononidis cortex,origanum omne, opopanax, paronychia,petroselinum,ruta satiua, ptarmices frutex aridus,radicula agrestis est efficacior,& semen etiam efficacius est : sampsuchus, sesamoides maius , sisymbrium, scorpioides,smyrnium,stachys frutex marrubio similis : polii radix,trifolium(quod asphalthion nuncupant)hyssopum, galbanũ incipiẽtis est tertii: chamædrys, chamæleuce,chelidonium maius tertii est completi.

Quæ res quarto ordine calfaciant,

Cap. XVIII.

ADarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum,folia clematidos,incipientis : costus, cæpa, lepidium,sinapi,ruta agrestis,allium,& magis etiam quod agreste est,ophioscorodon,struthii radix, tithymalorum liquor, eorum verò fructus & folia,minus : chelidonium minus,quarti est incipientis , & quæcunque caustica sunt.

Quæ refrigerent absolutè absque ordinis adiectione, Cap. XIX.

GRaminis radix mediocriter,herba quoque illita mediocriter,auricula muris citra adstrictionem,pira illita modicè,sed quæ austera sunt : bubonium sine adstrictione, balaustium,rubi folia, germina,& fructus immaturus, & flos : auena modicè, muscus marinus, glaucium modicè,dulcis radicis succus,dorycnium valde , quippe excellit frigiditate aquea efficaci.oleæ rami, & immaturus fructus,oleum omotribes,oleum myrtite,sesaminum, balaninum,hyoscyaminum,elatine modicè,helxine(quæ & perdicium)modicè,panicum vel meline,si illinatur,epimedium modicè,violæ folia modicè, arundinis vallaris folia modicè,cicuta in summo:lichen in petris nascens,papauera omnia,eorúmque liquor, mali fructus & folia,& succi,& cortex, præterquam dulcium : siquidem in eis aqueum temperatum exuperat: persicæ fructus,citri caro,fungi valde,acrestæ succus valde, amylum ex tritico mediocriter,oleum rosaceum mediocriter , sordes ex palæstra, sideritis vtraque, sonchus nondum siccatus, stratiotes,tribuli vtrique,sed alter humidam habet frigiditatem,terrestris verò terream,palmæ ramorum cortex, & cerebrum,& id quod elaten vocant:terra Samia modicè : terra Cimolia,lapis hæmatites , scissilis verò minus. Naxiæ cotis retrimentum,plumbago modicè:plumbum non vstum & vstum,cerussa,sandyx modicè: caseus mollis & recens,modicé.

Quæ res primo gradu refrigerent,

Cap. XX.

ACacia non lota, atriplex citra adstrictionem, acini vuæ,milium,hordeum,orobanche, platanus, rhamnus completi primi est.seris(quam picrida quidam & cichorium vocant)& chondrile,quæ seridis est species.

Quæ res refrigerent secundo ordine,

Cap. XXI.

ACacia lota,plantago,eiúsque fructus, blitũ, galla immatura,cucurbita,mali armeniacæ fructus,rhus,cucumis,pepo,solanum hortense,cui similia sunt solani halicacabi folia: hyacinthi radix completi secundi ordinis est : lenticula palustris,alga virens, quæque adhuc humida ex mari sit euulsa,psyllii semen.

Quæ res tertio ordine refrigerent,

Cap. XXII.

SEmperuiuum vtrunque,portulaca eiúsque succus,mandragora , citrii pars acida quæ circa semen est,herba sanguinalis tertii est incipientis : potamogiton eodem modo,solani fruticosa pars,soporiferi solani radicis cortex,altercum,quod & flores & semen album habet, hypecoon.quarto verò ordine refrigerat papaueris liquor.

Quæ res siccent, nec ordo gradus adiungitur,

Cap. XXIII.

VIticis folia & semen,rutæ minus:graminis radix modicè,semen eius graminis quod in Parnaso, adiantũ vtrunque, semperuiuum modicè : ægyri flores , ac resina modicè,cæteræ eius partes debilius:acanthi, siue melamphylli,siue pædarotis radix,spinæ albæ radix,spina Ægyptia,acte & arborea , & quæ humi sita est , vel herbacea: alysson,amarantus, quæ fluxiones pota desiccat, albæ vitis quæ bryonia dicitur radix,(nam nigræ bryoniæ est imbecillior) anagyri folia arida vehementer , androsæmi, (quod ascyron etiam dicitur) éstque hyperici species , & dionysiados folia,androsaces,anthyllis vtraque moderatè:aparine moderatè , pira illita , rhine moderatè , magis verò summa eius pars. aristolochia valde,magis verò rotunda,arctium vtrunque, asparagus myacanthinus, aspalathus,astragali radix, asphodeli radix , & eius exustæ cinis etiam magis , atractylis aut cnicus agrestis mediocriter,aphace magis quàm lens:balaustium valde:ruborum fructus immaturus,siccatus verò magis , itémque flos:ranunculi radix,totáque herba vehementer: bulbus illitus, gallium,glycysidæ aut pentorobi, aut pæoniæ radix,lauri folia vehementer, & baccæ magis , minus verò cortex radicis. quercus partes omnes , magis verò fagus & ilex. quinetiam harum plantarum tenera folia illita non mediocriter siccare possunt . alterius quercus partes minus siccant.Oleum laurinum,& magis tedinum,panicum illitum , echini herbæ fructus , eryngium multum,isatis agrestis magis quàm satiua,corticis salicis cinis vehemẽter,cannabis fructus,nasturtium,caucalis vt daucus,ceratonia vt eius itidem fructus,siliquæ,gummi.Lixiuiũ maximè omnium siccat & absterget quod ex ficulno factum est cinere,& tithymalorum, & ferme adurentis facultatis est.corni arboris fructus,& folia,& germina valde,brassica in cibo sumpta, & foris admota.caules eius combusti valde exiccantem cinerem reddunt , vt fere adurentem iam vim tandem acquisiuerint : brassica agrestis vehementius quàm satiua:crethmon,lilii folia, & læuigata radix,crocodilii semen & radix: canina brassica,lagopus,lichen in petris nascens,lepidium minus, fuligo omnis,lotus,aut trifolium moderatè.lotus arbor,fœniculi agrestis, & radix magis quàm satiui:(vocatur hoc propter magnitudinem hippomarathrum)huius ergo non solùm radix, sed multo etiam magis semen est cachryi simile.Alterum verò hippomarathrum , cuius semen rotundum acréque est, & coriandro simile . est simile illud quidem viribus hippomarathri , sed est imbecillius:myriophyllon, narcissi radix, neuræ, nymphææ radix, quæ albam radicem habet,ea vehementius desiccat. xereos aut xeridis radix, & multo magis fructus,xiphii radix, & præcipuè pars superior,acresta,orchis(quem etiam serapiada vocant)magis quàm alius orchis, quem canis testiculum nominant. Siccata hæc herba magis siccat:papyrus combusta,sed minus quàm cinis chartæ : panacis heraclii radicis cortex, sed minus quàm liquor:peristereon,platani cortex & globuli mediocriter,at cortex vstus magis:herba sanguinalis,polemonium (quod alii philæterium vocant)polypodium,filicis radix, & thalypteris : amylum ex frumento confectum modicè, resinæ omnes , sparganium, hypericon,phalangitis,verbasci folia,sal,aphronitrum,gypsum, idque magis vstum:cadmiæ omnes, omniáque metallica & lapidosa,& terrea ,& squamæ omnes,& squama æris magis:argẽti spuma modicè:lapis Phrygius , lapis Arabicus, & ostracites multum, nitrum , atramentum scriptorium, testa,& magis clibanorum. Omne recrementum,ferri verò recrementum maximè : stibium, chrysocolla,coagulũ omne,stercus omne: anserinum inutile est propter multam acrimoniam quæ in eo inest,itémque stercus miluorum & aquilarum.sordes mediocriter,carnes viperarum,

A caro cochlearum in mortario valde contusa, & in læuorem postea redacta, vehementer: quam ad rem cochleæ recentes esse debent. cinis quoque earum satis crematarum. adeps taurinus magis quàm alii: caput mænularum sale conditarum crematum, cornu ceruinum & caprillum combustum, valde. corium vetus ex calceamento combustum: purpurarum ostrearúmque testa combusta, multum: debent autem in puluerem redigi. sepiæ testa, lanæ combustæ, pili combusti, valde: ouorum vitellus assatus, cinis cancrorum, garum multùm, muria piscium sale con B ditorum.

Quæ res sine morsu siccent,
Cap. XXIIII.

VRticæ semen & folia, aloë, amurca, & magis etiam siccat cocta: anagallis vtraque, plantago, auena, quæ illita per halitum digerit, oleum dulce, insulsum, lotum, maximè omnium erica, quæ itidem digerit. fermentum sine morsu attrahit ea quæ in imo sunt corpore, atque digerit: thalictrum, lupinus amatus, eiúsque farina, quæ etiam digerit, quod magis etiam agrestis facit: hippuris C vehementer, isatis vehementer, salicis folia & flos cum adstrictione quadam. nonnulli verò ex eis succum exprimunt qui morsus expers est, & siccans medicamentum ad multas res vtile. Nihil enim multo vtilius est medicamento non mordente, siccante, & leniter adstringente. cancani radix modicè, iuglandis putamen aridum vstũ, quod est etiam tenuium partium: ponticæ nuces æquè ac magnæ. Sunt enim terreæ frigidæq; essentiæ participes: milium, minus centaurium valde, itémque succus eius. gummi cerasi arboris, granum quod ad tingendum va- D let, oleum liliaceum, foliáque & radices lilii: faba foris imposita, cupressi folia, germina, globuli noui & teneri, cyperi radix, quæ simul quoque calfacit. cyperi folia & germina, & globuli noui mollésque, pinearum vesca pars in aqua macerata, neuras, nymphææ radix, sireon, multum: paronychia, pentaphylli radix, & thelyptereos, myrtha, sarcocolla, stœbes fructus & folia, calx lota, tragacantha, palmæ radix & fructus, ocimoidis semen, quod philetærion etiam vocant: * terra omnis, ad quod facit etiam quies. Lemnia est efficacior. cadmiæ læuigatæ ex fornacibus lotæ, lapis quem leucographida vocant. Asiæ petræ E flos carnes marcescentes eliquat, petra verò minus: pompholyx continenter lota, calx extincta & lota generosè, psoricum magis quàm chalcitis. oui candidum & tenue morsu omnino caret: eiusdem quoque naturæ vitellus est: sed assatus minus mitigat.

Quæ res siccent primo ordine,
Cap. XXV.

ANthemis, vel chamæmelum, baccæ iuniperi, arum, vtraque artemisia, intensi. hordeum magis quàm fa- F rina fabarum abiecto putamine: polenta verò hordeacea magis, crocus, thus, fœniculum, neriũ, aut rhododaphne, mustum, orobanche, seridis omnes species, cucumeris peponísque semen & radix siccata, fœnumgræcum, hyacinthi radix, chamæleuce.

Quæ res secundo ordine siccent,
Cap. XXVI.

LOlium secundi est ordinis completi, amaracus, bitumen, amurca intensi, anethum, plantago, eiúsque fructus, opobalsamum, acini, gingidium, dipsaci spinæ radix, elaphoboscus, calamus aromaticus, milium intensi, cisthus vel cisttharus, thuris cortex intẽsi, lycium, lychnis G quæ ad coronamenta adhibetur, completi: malabathri folia completi, fœniculum, chia mastiche, & magis Ægyptia: citrii cortex & semen, & arboris folia, mei radices, auricula muris, spica nardi, completi: nardum Celticum est imbecillius, quo infirmius quoque est montanum: vinum, eruum intensi: opopanax, pix, polycnemon, ptarmices frutex adhuc virens, rhamnus, radicula, agrestis etiam magis, scandyx intensi: cardui radix, scorpioides, myrrha, lentiscus, terebinthi cortex foliáque & fructus, hæc- H que præcipuè siccata: solani furiosi radicis cortex, completi: lentes, alga etiamnum virescens, & humida è mari eruta, galbanum incipientis secundi ordinis censetur.

Quæ res siccent tertio ordine, Cap. XXVII.

A ABrotonum, & magis vstum, acacia, acorus, aloë, amium, anethum vstum, anisi semen, iuniperus, asari radix, absinthium, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, thymum, nepita, arundinis vallaris cortex vstus, caron, casia, cadri vtræque, cinnamomum, clinopodium, conyza maior & minor: nam quæ grauius olet, & humidis locis prouenit, imbecillior est. leontopetali radix, spinæ albæ radix, thuris fuligo, macer, melanthium, citrii pars quæ sub semine est, vinum satis vetus, acetum, completi, quum vehemens sit: origanum omne, parony- B chia, quinquefolii radix, petasites, petroselinum, smyrniũ, sed minus: peucedani radix, liquor magis: ruta satiua, polium minus, melissophyllum, marrubium, ptarmicæ frutex aridus, rhus, sampsuch⁹, seriphum, sesamoeides maius, sisymbrium, stœbes folia, fructúsque, incipientis: teucriũ, trifolium (quod aliqui asphaltion vocant) hyacinthi fructus, hyssopum, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, & maius chelidonium.

Quæ res siccent quarto ordine,
C Cap. XXVIII.

AMpeloprasum, oleum cedrinum, sinapi, ruta agrestis, allium, & magis agreste, quod ophioscorodon nominant.

Quæ res humectent, ordinis verò gradus non adiungitur, Cap. XXIX.

ALsine, buglossum, glaux herba, dulcis radicis succus, lactuca modicè, violæ folia modicè, mali persicæ fructus, fungi, polygalum, rosaceum magis quàm oleum, satyrium, stratiotes.

D Quæ res humectent secundo ordine,
Cap. XXX.

POrtulaca & ipsa, & eius succus, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lenticula palustris.

Quæ res aquosam frigiditatem habeant,
Cap. XXXI.

ACacia, alsine, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, tussilago herba quum humida est: nam siccata non æquè est huiusmodi: blitum, muscus marinus, glaucium, dorycnium, epimedium modicé. Lactuca, viscum, violæ E folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua satiua, papauera, mala præcocia, fungi, platanus, herba sanguinalis, potamogiton, sideritis, cucumis qui edendo est, sonchus, stratiotes aquatilis, holoschœnus, nux pinea, hypecoon, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ res mediæ sint inter siccantia & humectantia,
Cap. XXXII.

GRaminis radix illita, oleum dulcissimum, ex oliua ma- F ximè drupa.

De iis quæ tenuium crassarúmque sunt partium,
Cap. XXXIII.

QVoniam tenuium esse partium dicuntur ea quæ in tenues partes facilè comminuuntur: solidarum verò crassarúmque partium quæ contrà: viscosa verò atque dura ægrè aut difficulter, aut omnino in tenues comminui partes non possunt: fragilia verò, & quæ sine viscositate mollia sunt, in tenues partes facilè soluuntur, perspicuum esse hinc arbitror, multa esse facultate calida, & facilè accendi: nos tamen ab eis non facilè excalfieri. Nam ignis qui est omnium tenuissimus, simúlque calidissimus, G in profundum facilè penetrat, & comminuit, & extenuat, & mutat, & in suam denique naturam conuertit, simile reddens ex omni parte, & superans id quod contingit. at noster calor præterquam quòd crassarum est partium, & vaporosus, est etiam debilis, vt quod contingit, non facilè commutet. Ostensum enim est, nihil eorum quæ nos calfacere apparent, æquè ac ignem posse calfacere, sed veluti materiam quæ facilè accendatur: siquidem initium mutationis à nostro calore accipientia, vt aridæ arundines H ab igni, nos contrà calfaciunt, & vt illæ ignis partes fiũt, ita hæc natiui caloris nostri partes reddantur. quinetiam admodum exile corpus facilè ab eo cui admotum est, alterari, maius verò tractu temporis, & ita vt eius alteratio vix sensu percipiatur, est sanè satis comprobatum: quo-

circa mirandum non eſt,ſi nos celerius ab eo quod in minimas partes accuratius comminutum fuerit, immutari ſentiamus. Euidenter autem apparet, nullum ex iis quæ ex craſſis partibus conſtant,priuſquam ad vnguem comminuatur,neque ipſum à corpore noſtro quicquam pati, neque rurſus in nos poſſe agere.neque enim ſolùm in pipere,ſinape,& cæteris omnibus nos calefacientibus, ſed etiam in iis quorum frigida vis eſt, eodem modo ſe res habet.Nam ſiquis radicis mandragoræ corticem in magnas confractum partes cuti imponat,aut illinat, planè nihil officiet: at is in tenues partes comminutus, refrigerare poteſt.ſic etiam papaueris ſemen,& cicutæ, quod quanquam eſt omnium refrigerantium valentiſſimum,tamen antequam exquiſitè comminutum fuerit,noſtræ cuti admotum,eſt planè imbecillum.Ne igitur mireris ſi aridæ arundines pilique,etiamſi facilè accendantur,non tamen nos contactu excalfaciant,quippe qui à noſtro calore non immutentur, vt nos contrà calefaciant, quod ſcilicet in pollinem redigi non queant: quandoquidem & calamus Indicus,eo quòd tundi,& pollinis modo per cribrum traiici poteſt,magis quàm is qui apud nos naſcitur, euidenter nos calefacere conſpicitur.Non eſt igitur cenſendum (quemadmodum nonnulli putant) ignem omnem tenuium eſſe partium,nec omnia quæ tenuium partiũ ſunt, ignem eſſe. nam carbo ignis eſt ille quidem, non tamen tenuium partium: aër quoque tenuium partium eſt, non tamen eſt ignis.eſt etiam aliquid frigidum exquiſitè tenuium partium,& aliquid calidum quod ex craſſis partibus conſtat.

Quæ tenuium partium ſint.

Abrotonum vſtum,viticis ſemen & folia,ſcandyx, ſemen graminis in Parnaſſo naſcentis, ægyri flores, vrticæ fructus & folia, acanthi, ſiue melamphylli,aut pæderotis radix,acanthii radix & folia,ſpinæ albæ ſemen,acorus,amomum,aſari radix,vitis agreſtis albæ radix, radicis anagyri cortex,& magis eo ſemen, anthyllis vtraque, magiſque ea quæ eſt chamæpityi ſimilis. anthemis vel chamæmelum,aparine,ariſtolochiæ radix, & magis etiã rotunda,arction quod eſt ſimile verbaſco,plantaginis fructus, & folia ſiccata, artemiſiæ ambæ, aſplenũ,aſphodeli radix,& magis eiuſdem vſtæ cinis,balſamum,& plantæ liquor magis,fructus verò minus: radix rubi,Sabina multum, glycyſidæ, vel pentorobæ, vel pæoniæ radix, dictamnum,dracontii radix magis quàm radix ari,ebenus,oleum vetus,oleum ricininum,oleum quod è * ſqualidis oliuis fit,Sabinum, elaphoboſcus, eupatorium herba, euphorbium,fermentum, eryngium, ſalicis liquor, nepita, calamus aromaticus,arundinis vallaris cortex vſtus: caſia egregiè,ex nucibus veſca pars, nucis putamen aridum & combuſtum egregiè,carpeſium,milium, cedrinum oleũ, cinnamomum in ſummo, cinnamomis quæ pſeudocinnamomum dicitur,pſeudodictamnum minus, ladanum modicè,clinopodium,pruni gummi,fuligo omnis, lotus arbor,maſtiche,melanthium, medii ſemen, myrrhis(ab aliquibus myrrha dicitur)moly (quod rutam agreſtem quidam nominant)xyreos aut xyridos radix,& magis fructus,oxyacanthæ fructus,opobalſamum, liquor Cyrenaicus magis quàm alius omnis, paronychia, peucedani liquor,ruta,pix,piſſelæon verò magis, piſtacii fructus, polemonium(quod aliqui philetærium vocant)propolis,reſina terebinthina magis cæteris reſinis,larinx quoque magis.Inter liquidas reſinas,quæ capnelæos dicitur, roſaceũ oleum,roſa,ſagapenum,ſampſuchus,ſeſeli, cucumeris ſemen,ſiſymbrium,eiúſque ſemen,ficus ſiccæ modicè, ficus arbor,iunci odorati flos modicè, teucrium, cinis, eóque magis calx: tribuli terreſtris fructus, tubera modicè, hypericon,hyſſopum, phaleris, phalangitis, phorbion, ocimoideos ſemen,ſal laxum,præterea in ſalis genere magis facit ſal combuſtus: ſed flos ſalis magis etiam facit. Spuma ſalis multum,nitrum,magis verò eiuſdẽ ſpuma. inter alcyonia, tertiũ,multũ: minus quàm hoc,quartũ. arſenicum vſtum,gypſum combuſtum,ſulfur,cadmia quæ botryitis dicitur,magis.pumex crematus, lixiuium, ſquama æris præ cæteris. Aſii lapidis flos, lapis verò ipſe minus, melanteria,miſy,flos æris,& æris ignem experti, eiúſque ſquamæ magis: chryſocolla magis facit ea quæ in pila fuerit confecta quàm quæ in fodinis inuenitur:eam quoque cremando tenuiorum partium reddes.ſandyx qui ex ceruſſa cremata fit, alga, adeps leonis,pardi, hyænæque multum: taurinus verò minus,caſtoreum,ſepiæ teſta, lanæ combuſtæ.

Quæ res ſint craſſarum partium, Cap. XXXIIII.

Plantaginis radix, balauſtium, acinus, oleum balaninum, zingiberis radix,cancani radix,cæpa,cucumis, ſquamæ omnes, minus verò æris: ſory, alumen egregiè, tum liquidum tum cruſtoſum,tum plinthite. tenuiorum verò partium quàm hæc,eſt quod ſciſſile dicitur, & poſtea rotundum.

Quæ corroborent, Cap. XXXV.

Caſia,galla immatura, ſtœchas, corroborat viſcera omnia, & totum quoque animantis habitum. palmæ fructus,tum foris impoſitus,tum intro aſſumptus, abſinthium.

Quæ res concoquant, Cap. XXXVI.

Amomum magis quàm acorus,& radix aſari, vua culta,cera, ladanum, colla ex qua libri conglutinantur, crocus,thus,pix,maſtiche Ægyptia,roſaceum oleũ,myrrha,ſtyrax, galbanum,alica,ocimum illitum,butyrum,œſipus, adeps ſuillus magis quàm oleum.

De medicamentis pus mouentibus, Cap. XXXVII.

QVÆ pus mouent quum ſimilem temperaturam habeant iis temperaturis quæ naturales ſunt,earum ſubſtantiã tueri potius quàm immutare poſſunt. Ergo in ſuppurationibus humiditas alteratur illa quidẽ, itemque ſi qua caro cõtuſa eſt:ſed alia omnia quæ ſecundũ naturam ſunt,ſubſtantiam ſuam conſeruant. Tale igitur eſſe debet medicamentũ quod ad pus mouẽdum adhibetur, qualis eſt in naturis temperatis natiuus calor.quemadmodum enim alterationes quæ ſecundum naturam ab innato calore fiunt,à ſimili calore externo iuuantur,ita etiam in ſuppurationibus vſu venit. Nouimus autem nihil æquè adiuuare concoctionem quàm ventriculus obit,ac corpus humanum ipſum contingens:quamobrem nonnulli puellos noctu in ſinu tenent, & ſummum inde commodum ſentiunt:propius enim ad naturalem calorem accedit,éſtque magis proprius & cognatus hic quàm qui fomentis adhibetur.Quidam verò catulos paruos huius rei cauſa alunt, qui dum quieſcunt,eoſdem ventriculo admotos tenent: qui quidem calorem cibos concoquentem, non itẽ qualitatem adaugent. Hæc autem medicamenta humida & calida dicimus, nõ quòd humidiora calidioráque noſtra ſubſtantia ſint, ſed quia eorum temperies ſimilis ſit nobis qui calida humidáque temperie ſumus, vt ſermo vetus prodidit.Quinetiam emplaſticũ eſſe debere hoc medicamentum,vt ad ſummum pus moueat,planum iam eſſe mihi videtur:nam ſi natiui caloris ſubſtantiam augere & non intendere qualitate cõueniat,corporis meatus obſtructos eſſe neceſſe eſt,vt tranſpirationes halituoſas intus includant:quãdoquidem ea cataplaſmata quæ aut detergunt,aut vehementius calefaciunt, & halitus difflari ſinunt,ſiccant quidẽ,ſed tamen pus nõ vtique mouẽt.Porro ad pus gignendum aptiſſima erit ex omnibus quæ perfunduntur, aqua temperata,aut hydrelæum:ex iis quæ irrigantur,oleum temperatum: ex iis quæ illinuntur, farina triticea ex hydrelæo,ipſéque panis.Is verò modicè coctus eſſe debet.nam qui plurimum coctus eſt, is eſt quodammodo ſiccior, & ad inflammationes quæ ægrius concoquũtur,eſt accõmodatus:qui verò min⁹, iis quæ admodũ calidæ ſunt atque feruent.cui plus additum olei fuerit,iis conuenit quæ difficilius cõcoctionem admittunt:cui verò minus,iis quæ feruent. Quod verò ex pane cataplaſma conficitur, inflammationibus quæ ægrè concoquuntur, aptum eſt:ſiquidem & ſal & fermentum admiſtũ habet. quod verò ex triticea farina fit, calidioribus. Alica verò magis ſiccat quàm farina triticea. quamobrem in moderatis inflãmationibus puri mouendo eſt ineptior:in humidioribus verò,quàm farina tritici præſtantior. ex ipſa

præterea tritici farina atque pane qui purus est, ad pus
mouēdū est accommodatior, quippe quum furfur minus
sit calidum magisque siccum. Farina autem pura, & quæ
alendo est, humida est & calida, qualia sanè ad pus gignē-
dum apta esse docuimus. Igitur mendicamenta quæ vlce-
ribus inflammatis imponuntur, si calida & humida sint,
ea ad pus mouendum conducent, vt adeps suillus & vitu-
linus, butyrum & thus: quinetiam ad pus perducit pix &
resina, ex aliquo videlicet oleo subactæ: ad feruentes verò
inflammationes, comburendæ sunt, & ex rosaceo liquan-
dæ: ad alias verò, ex aliquo calefacientium, vt cicino, vt ra
phanino, vt vetere, vt Sicyonio. Si verò sola cera interdū
vtaris ad pus mouendum, ipsam quoque in aliquo oleo
calfaciēte eliquabis: quippe quum ipsa per se minus sit ca-
lida quàm vt mouere pus queat. emplasticā enim vim ha
bet. Solis itaque feruētibus inflammationibus apta est ex
aliquo ex calidioribus oleis eliquata: verùm vt hæc cōmo
deratione inferior est, vt ad inflammationes tēperie me-
dias, hominúmque ac partium naturas, ita paululum quid
excedunt resina atque pix. Ex quo fit vt hæc omnia simul
mista commoderatè pus gignant. Nequis verò negligen-
ter intelligat, existimétque me dicere, omnia quæ difficul
ter concoquuntur, & ad pus nullo modo perueniunt, hoc
pacto curari oportere: siquidem nonnulla huiusmodi ab
emplasticis medicamentis putrefiunt, vel propter succo-
rum ea generantium malitiam, vel propter ægrotātis im
becillitatem: cuius vires tum exiguæ, tum infirmæ ad suc
corum in locum irrumpentium concoctionem nullum
afferre adiumētum possunt: quo casu profundis scarifica
tionibus cutim aperimus in multis affecti loci partibus,
medicamentísque vtimur quæ maiore desiccandi vi sint
prædita: imminet enim huiusmodi inflammationibus ea
quæ gangræna vocatur, calore natiuo ab ipsa propemo-
dum victo, & eo ferme redacto vt planè restinguatur.

De mollientibus, Cap. XXXVIII.

MEdicamenta scirrhos emolliētia, multo caliodiora
esse debent quàm tēperata natura sit, non tamen tā
vehementer calida: nam quæ à lento crassóque humore
congelato induruerunt, calefacientia siccantiáque medi-
camenta poscunt, non tamen quæ valida violētáque sint:
sed satis est interim vt secundi aut tertii sint ordinis cal-
facientium, primi exiccātium. facultas quoque emplasti-
ca in eis inesse debet, quemadmodum in iis quæ ad pus
mouendum adhibentur. sed quo magis ad euacuandum
pertinere debent, eo etiam minus meatus illitu obstruere.
Cæterùm quum in corporibus sic induratis non parua sit
maioris minorísque duritiæ latitudo, necesse itidem est
medicamentorum ea curantium non paruam esse latitu-
dinem: vt, ne longè abeamus, caprillus & gallinaceus a-
deps huiusmodi etiam indurata curauit: sed imbecillio-
res hi sunt, & moderatas duritias molliunt. Adipe verò
gallinarum valentior est anserinus, caprillo verò hircinus.
Validus quoque taurinus est, sed minus quàm hircinus:
magis quàm hi digerit, & non magis emollit, leonis, par-
di, hyænæ atque anseris. Quinetiam medulla ceruina satis
emollit, & post eam vitulina: in quo genere, quæ ex ossi-
bus quàm quæ ex spina sumitur, quam spinalem medullā
vocant, est præstantior. Eodem ex genere, quanquam va-
lidiora, sunt ammoniacum thymiama, magísque tale est
quod pingue est & recens, & styrax, & galbanum, & bdel-
lium Scythicum, quod & magis atrum est, & magis resi-
nosum: alterum, quod Arabicū est, quo est dilucidius, eo
etiam magis siccat quàm emollientia. quod igitur recēs
& humidum est, & contusum facilè mollescit, ad eadē ad
quæ Scythicum est idoneum. quod verò est vetustius, &
gustu admodum amarum, acre & siccum, ab eorum quæ
indurata emolliūt, mediocritate excidit. præstātiora verò
quàm reliqua omnia, ad emolliendum sunt recentia, si-
quidem inueterata plus quàm par est exiccant: id quod e-
tiā in medulla & adipe vsu venit, quippe quæ seipsis fiant
& acriora & ficciora vetustate, non secus quàm adeps suil-
lus. Cæterùm neque hæc, neque alia quæ molliunt, habe-
re salem debent, quandoquidem sal vehementer siccat.
Quin & oleum Sicyonium ex hoc est genere, itémque li-
liaceum, & hyoscyaminum, & dulcissimum quod ex oli-

A uis, & præsertim drupis fit: atque etiam anthemis, quam
chamæmelum vocant, & althææ radix, & cucumeris agre
stis radix, ex oleo vel ex aqua decoctæ: & folia quoque
maluæ agrestis, eáque & cruda & cocta: nam hortensis fo-
lia imbecilliora sunt. & althæa quæ anadendromalache
dicitur, validior est, earúmq; validior est fructꝰ. Libanoti
des etiam tres, chia mastiche, terebinthina magis quàm
lentiscina, colophonia, quæ chiæ mastichæ est similis, æ-
què ac ipsa mastiche: Ægyptia mastiche, opopanax, sordes
è statuis, lutum ex palæstra, strigmentorum balneorum,
B butyrum, myrrha Bœotica, hippoglossi radix & succus.

De indurantibus & laxantibus,
Cap. XXXIX.

EMollientium quidem facultas abundè iam exposita
est nobis: de indurantibus deinceps loquemur. hæc i-
gitur frigida atque humida esse oportet, velut semperui-
uum, portulaca, & psyllium, lēticula palustris, solanum: aut
hoc sanè non est humida temperie, sed medium absolutè
humectantis & siccantis. Siquid verò simul refrigeret &
siccet, id etiam omnino indurat, nō est tamen ex iis quæ
C propriè indurant: siquidem congelatione potius quàm e-
uacuatione durum corpus efficitur. at siquid ideo indura-
tum sit quòd natiuum humorem non retinet, siccum id
potius quàm durum appellamus: eiúsque sanatio est irri-
gatio & humectatio, non emollitio: vt tensio curatur laxa
tione, & laxatio tensione. Atque hæc quidem liquidò tū
in cute, tum sæpe etiam in articulis conspiciuntur. nam la
xatio prouenit immodicè humectatis quæ circa eos sunt
ligamentis & tendinibus: tensio verò non etiam simplici
ter, sed plusculum exiccatis, aut refrigeratis, aut inflamma
D tis, aut schirro affectis. Atque ita quidē in articulis: in cu-
te verò non ita solùm, sed musculis quoque qui ei subie-
cti sunt, quoquo modo in tumorem elatis, vt etiam præ
carnis copia quibusdam tenditur: id ipsúmque in inflam-
mationibus illi accidit. Quocirca non vna simpliciter la-
xantium est species, sed alia humectando laxant, alia cal-
faciendo, alia molliendo, alia vacuādo, alia tumores præ-
ter naturam purgando, alia quiddam horum faciendo.
Quoniam igitur multis modis vnaquæque res durior fit,
aut siccata, aut densata, aut quia nimiū expleta sit, & ideo
E vehementer tendatur, aut aliqua coniugatione hæc pati-
tur: singulis quoque propria est emolliendi ratio. quam-
obrem de singulis deinceps differamus. Ergo quod à sic-
citate induratum est, humectari postulat: quod à congela
tione, excalfieri: quod à repletione, inaniri: quod à siccita-
te simul & cōgelatione, humectari atque excalfieri: quod
à concretione simul & repletione, calfieri & euacuari. Sic-
cantur itaque corpora citra concretionem, tum in validis
exercitationibus, tum in sole vehementi, tum inedia in-
genti, tum febre ardenti, tum medicamentis quibusdam
F quæ non refrigerando siccant. Congelantur à vehementi
solùm frigore, sicut etiam implentur à largi humoris af-
fluxu. Siccātur verò simul & congelātur, coeuntibus quæ
simul conuenire possunt causis: vt siquis supra modum la
borat in frigore, aut famem patiatur. Sic quoque replen-
tur simul & congelantur ab influxu frigido, aut partis ali-
cuius perfrictione. ac tot quidem modis dura fiunt cor-
pora. At medicamentum emolliens non de omnibus his
modis efferre videntur, sed peculiariter de iis quæ ob cō
gelationem induruerunt: magísque etiam si in eis contē
G tus sit humor præter naturam, vt in scirrho affectis vsu
venit.

De emplasticis, Cap. XL.

SI qualem tibi sensum præbet aqua omnis planè quali-
tatis expers, talem in re sicca inuenias, ea profectò ex-
tra omnem insignem est caliditatem & frigiditatem, me
diam, quoad maximè fieri potest, cōstitutionem obtinēs,
aut certè paulo ad frigidius declinans. At si ita quum sit,
consistentiam siccā habeat, terrestris sit, ac citra morsum
desiccet, est necesse, & corporis meatibꝰ illini, sic vt diffi-
H culter eluantur. Huius generis medicamēta sunt plurima
quæ exquisitè sunt lota, vt amylum, pompholyx, cerussa,
calx, cadmia, terra Cretēsis & Cimolia, alica, Samius aster,
terra fullonum, gypsum, lupinus iam commansus, canca-
ni radix, pinearum vesca pars aqua macerata. Porro quæ

dam eorum nō solùm terrea sunt,sed natura etiam aquea: quædam etiam aëris non parum habent : tenacia tamen sunt omnia,& idcircò emplastica. Duplex enim est medicamentorum emplasticorum natura:altera,enimest exquisitè terrea & sicca:altera verò tenax est omnino: mista verò ex aqua atque terra,& plerūque etiam aëre,vt oleū dulce sine sale paratum.oui quoque album ex eisdem quodā modo est mistum:magis tamen terreum est quàm oleum: quin & caseosa lactis pars emplastica est, tenérque ac recens compactus caseus,& suilla pinguedo,& cæteræ quoque pinguedines,quæ nullam adhuc acrimoniam contraxerunt,emplasticam meatuum facultatem obtinent : & magis etiam,quo scciores ac magis terreæ fuerint. huiusmodi etiam est elota cera dulcis : éstque ad id accommodata quæ ex magis aqueo melle,& minimè acri sit facta : nam amara ab emplasticis clarè secluditur. Gluten libris agglutinandis idoneum, emplasticum est : gummi, myagri semen,defrutum valde : triticum,sesamum, & sesaminum oleum,& eiusdem herbæ decoctum, sordes ex palæstra,sarcocolla, tragacantha. Atque emplastica quidem medicamenta huiusmodi inter repellentia & abstergentia medium locum tenent.

De medicamentis purgantibus,

Cap. XLI.

QVemadmodum in saporibus diximus, nullum propè eorum alienæ qualitatis expertem esse,ita in medicamentis existimandum est,multas diuersi generis substātias esse mistas.ostensum quoque est, attractiones proprietatibus qualitatum quæ in substantiis sunt,perfici: idcirco purgantia medicamenta succis qui attrahuntur, familiaria & propria sint oportet,sicuti magnes ferro, quippe qui ad ferri naturam accedat,eique magnopere specie persimilis sit : verùm est quodammodo fortior, vt attrahat potius quàm attrahatur. Quin ne cnicum quidem à pituitæ natura alienum esse diffidendum est,vt eius quoque color indicat,sed tamen calore est pituita valentior, vt trahat potius quàm trahatur.eodémque modo granum Cnidium, siquando à corpore nostro vincatur (id quod assiduè cnico euenit,rarius autem grano Cnidio,propter eius robur atque vim) pro purgatione fit alimentum, velut elleborus semper coturnicibus. Idcircò purgantium medicamenrorum,vbi fortè purgatione frustrātur,quædam præterquàm quòd nullam corpori noxam afferunt, etiam animanti alimentum præbent : alia verò in corruptelam & tanquam venenum conuertuntur.

De nimia purgatione.

Cap. XLII.

NImiæ purgationes euenire solent quū purgans medicamentum tantas vires sumpsit,vt in vasorum ad ventrem pertinentium osculis morsum simul apertionémque multam efficiat,continentérque irritans,& conuellens corpora,vasorum vim dissoluat. Quum autem in initio modica adhuc sit apertio & imbecillitas,tum quod tenuissimum est,miniméque naturæ familiare, excernitur.Sed quum vtraque aucta est,iam tunc familiarissima euacuantur : quamobrem flaua bilis primò , pituita secundo loco,tertio loco atra bilis,post hæc postremus omniū in nimiis purgationibus sanguis effunditur : est enim hic succus naturæ quamfamiliarissimus.ante hunc verò primus quidem qui tenuissimus,postrem⁹ qui crassissimus. Si igitur medicamentum quod pituitam educat dederis, prima in nimia purgatione flaua bilis,mox atra,vltimo loco sanguis eiicitur.Si verò quod flauam bilem ducat exhibeas,pituita consequetur, tertia atra, quartus demum sanguis.quin & si atram bilem purgans medicamentum sit,eam quidem primùm euacuabit, deinde flauam, tum pituitam,& postremò omnium sanguinem, tanquam ex inanimis iam vasculis effluat. Quū enim vascula non amplius in se continere alios succos præ imbecillitate possunt,eorum verò ora reclusa fuerint,nec irritare medicamentum desinat,nec familiarem præterea succum possit attrahere, necesse est reliquos eo ordine quem diximus excerni.

De facultate purgante,

Cap. XLIII.

PVrgans facultas duo significat,vnum commune omnium,quæ quouis modo animalis excrementa expurgant : alterum quod per excellentiam de iis dicitur quæ aut per vomitum aut per ventris deiectionem purgant. Est autem eiusdem generis cum his purgationibus tum ea quæ per nares,tum ea quæ per os fit,infusis videlicet in nares medicamentis, aut os colluendo, aut mandendo, quæ omnia vnico nomine comprehendentes, ἀποφλεγματίζοντα, *hoc est pituitam euocantia* , & eorum facultates apophlegmaticas nominant . Eiusdem cum iisdem sunt generis quæ vuluæ admota expurgant : nam quæcunque dixi,ea attrahendi vim habent omnia: alia vnum quempiam succum, alia duos, aut etiam plures : idque est illis commune,veluti quæ crassos lentósque humores extenuare,vrinam ciere possunt,aut excreationibus ex pectore pulmonéque eiiciendis auxiliari : & quodammodo purgant illa quidem, sed tamen non vt prædicta nominantur,verùm partim vretica,partim menses prouocantia,hoc à superioribus differentia quòd non æquè vt illa vim ad familiares succos attrahendos habent. ex quo fit vt in his quoque sermo noster alterius distinctionis indigeat : eáque erit huiusmodi quæ in pessis, aut fomentis, aut quouis simili modo vtero admouentur, ea duplici ratione agunt : alia nanque solùm calfaciendo prouocant, alia facultatibus, quas attractrices & purgatrices nominant,quas trahendorum familiaritate peragere attractiones demonstrauimus.Quæ bibuntur vt sanguinem attenuent,& meatus obstructione liberent atque aperiant, ea facultate attractrice vacuationem non obeunt: ac priora quidem eiusdem generis sunt cum purgantibus : secunda verò cum his quæ lac & semen gignunt,de quibus paulò post verba faciemus.

De medicamentis ad tussim pertinentibus,

Cap. XLIIII.

BEchica medicamenta dupliciter sunt nominata , partim quia tussim prouocent,partim quia sedent.maximè verò contrariæ sunt eorum facultates : aliorum enim natura attenuans est,aliorum incrassans. attenuandi autem vis in calidis & tenuium partium substantiis est sita: incrassandi verò in frigidis,& quarum crassæ sunt partes. harum verò materiam supra memorauimus.

Ex Zopyro,de medicamentis quæ humores ex ore,naribus,& oculis trahunt,

Cap. XLV.

HVmorem ex ore trahunt tum commansa,tum liquata,pyrethrum,pontica radix,itémque polii, lapathi, cappareos,halicacabi, chamæleontis , ficuum pinguium decoctum,teda,mel,passum,papauer, absinthium, origanum,radicula,vua passa sine acinis, aut alia eodem modo,cachry,napi,elleborus albus, elaterium, thymum, sal, omphacium,anisum,piper,misy,æs vstum, granum Cnidium,atramentum sutorium,chamelæa,lauri baccæ, cedria,sulfur,elelisphacus, cinnamomum, acanthi fructus, balsamum,anemone, panaces, nasturtium, ammoniacū, sandaracha,fæx arida combusta.E naribus educunt hæc: elaterium,piper,betæ succus, & corticis radicis cyclamini,mel passum,thlaspi,granū Cnidium, anagallis, irinum vnguentum,anemona,ranunculus, cedria , expressio nucum amararum, veratrū album, struthium, omphacium, marrubium, hederæ tenera folia. quædam verò horum sternutamentum quoque excitare consueuerunt. Ab oculis verò trahunt humores,mel,hyssopū, oleum vetustum, anagallis,id quod salis pinguedinem vocant(quam aliqui salis spumam nuncupant) laurinum vnguen, nardum, casia, cinnamomum, costus, liquor papaueris, & sagapeni, folii succus ,itémque dauci, apii, punicorum, amygdalarum,marrubii,ellebori albi, ponticæ radicis, anemones, rutæ,& magis etiam agrestis : castoreum, lapis hæmatites,atramentum sutorium, flos æris , adeps anserinus, æs cōbustum, fel,myrrha, chalcitis Ægyptia,sulphur ignem non expertum,alumen scissile,sæpiæ testa cremata,mysi, vrina , thuris cortex, scillæ pars quæ tomentum appellatur, decocta,ammoniacum,nycticoracis cerebrum, sanies hircini iecoris,salicis lacryma,omphacium, squama stomomatis.Per aures euocare videntur,mel,piper,* mu

ſtum, libanotis fructifera, metopium, oleum ex nuci-
bus, vrina bubula, fel taurinum, mercurialis, betæ ſuccus,
& radicum capparis, & agreſtis rutæ, & cnidii grani: capri-
fici liquor, bdellium, caſia, galbanum, veratrum album,
ſerpyllum, atque omphacium.

Galeni, de medicamentis obſtructione libe-
rantibus, abſtergentibus, & attenuan-
tibus, Cap. XLVI.

QVod emplaſtico contrarium eſt, id meatus repurgās
aut obſtructione liberans appelletur: quemadmodū
ipſum emplaſticum non ſolùm ita vocatur, ſed obſtruens
quoque dicitur. Fuerit autem id, ſicut actione contrariū,
ita & corporis natura, neq; viſcoſū, neq; morſus expers;
ſed & nitroſum, & tenuium partium. ratione enim maio-
ris minoriſque differunt inter ſe, genere ſubſtantiæ non
diuerſa, tum emplaſtica ab iis quæ ſordem nutriunt; tum
meatus expurgantia ab abſtergentibus. nam quæ in ſuper
ficie ſordem auferūt, ſiue in cute, ſiue in vlceribus, ea abſ-
tergentia nominantur: quæ verò meatus etiam expur-
gant, ea tenuiorum ſunt quàm hæc partium, & emplaſti-
cis contraria, & idcirco obſtructione liberātia, & meatuū
expurgantia vocantur: ſuntque hæc nitroſa & amara. Quæ
verò cuti extimæ imponuntur, ea ſolam nitroſam quali-
tatem exquiſitam poſſidere debent ad ea quæ dicta ſunt
peragenda: quæ verò intrò in corpus aſſumuntur, ea quã-
uis aliquid adſtrictionis adiunctum habeant, poſſunt ta-
men ſic quoque magnos meatus, cuiuſmodi ſunt in viſce
ribus, purgare atque abſtergere. foris enim meatuum par-
uitas prius ab adſtrictione occluſa quàm expurgari probè
queat, non etiam inde in altum abſtergentem ſubſtantiā
recipit, neque expurgatur. at viſcera quæ maximos in ſe
meatus habent, maius commodum ex vaſorum corrobo-
ratione capiunt quàm ex oſculorum exiguitate damnum
ferant. proinde abſinthium intus repurgare poteſt, foris
non item, quippe quod ex amara acerbàque facultate eſt
compoſitum. Quæcunque ergo nitroſa & amara compe-
riuntur, ea meatus omnes poſſe expurgare cognoſcito. at
ſordes vlcerum, aut etiam cutis, nō hæc ſolùm, ſed & quæ
minoribus viribus ſunt, auferre poſſunt: qualia ſunt dul-
cia, quæ tenuium ſunt partium, vt puta mel. Quæcunque
enim obſtructionem tollūnt, eadem quoque abſtergent:
at quæcunque abſtergent, ea non omnino obſtructione
liberant. eadem verò & obſtructione liberant, & ſordes
repurgant.

Quæ obſtructione liberent, & expurgent,
Cap. XLVII.

ANagyri ſicca folia, eiúſque radicis cortex, agaricum,
vrticæ ſemen, amarantum, amygdala amara, ipſáque
arbor, ampeloprafum, adiantū, radix ari, acanthi vel melā
phylli, vel pedærotis radix, pulegiū, dracūculus, dauc⁹ qui
paſtinaca dicitur, & poti⁹ agreſtis, gētianæ radix multū:
helenii radix, eryſimi ſemē, cicer, agreſte cicer, eupatoriū
herba citra inſignē calorē, thymū, caricæ pingues, ſopyrō,
nepita, naſturtii ſemē & folia validè: caſia, prunorū gum
mi, betonica, crocodilii radix, cyclaminum, ſpinæ albæ
radix, libanotides tres, melanthium, medii ſemen, papa-
uer cornigerum, myridis radix, ononidis cortex, oxyacā-
thi fructus, periclymeni fructus & folia, ruta, peucedani li
quor & radix, filicis radix, & thelyptereos, cucumis, pepo,
ſphondylii fructus radixque, cyperi folia, & ſumma ger-
mina, ſtœchas, teucrium, chamædrys, chamæpitys, chamæ
ciſſi flos, cæteráque omnia in quibus amaram qualitatem
excellere dictū eſt: nā & nitrū ipſum, & aphronitrū quod
nitri eſt ſpuma, & ſalis ſpuma, & ſal, & lapis Æthiopicus, &
ſeriphū & abrotonū, & reliqua hui⁹ generis cū cibo potúq;
aſſumpta eandem vim obtinent: protinus enim his ineſt,
vt craſſos lentóſque humores extenuandi vi prædita ſint,
ſicut emplaſticis omnibus craſſos lentóſque corporis ſuc-
cos reddendi: quamobrem lentis ac pituitoſis thoracis,
pulmoniſque lentæ pituitæ, aut puri incidendis & atte-
nuandis, & educendis, aptiora inuenire alia ante hæc me
dicamenta non queas: iiſdem quoque iecoris obſtructio-
nes expurgabis, & verò etiā lienis, quæ modicæ fuerint.
nam quæ maiores ſunt, eæ vehementiora medicamenta
deſiderant, vt capparis corticem, radices tamaricis, ſcolo-

A pendrii radices, & item herbæ quam aſplenum nomi-
nant.

Quæ abſtergant, Cap. XLVIII.

ABſtergent autem omnia quæ meatuum obſtructio-
nes expediunt, craſſóſque humores incidunt, & quæ
nunc dicentur, vt ſtercus caprillum vſtum, & ignem non
expertum; teſta omnium dura teſta intectorum; ſepiæ te-
ſta, echini vtriuſque combuſti cinis, ſerum lactis, mel, de-
coctum verò mel minus: alyſſum, vitis agreſtis racemi; cul
B tæ verò minus: albæ vitis quæ & bryonia dicitur, radix, ni
græ verò eſt imbecillior: amygdalæ verò quibus veſci-
mur, & ipſa arbor; vtraque anagallis valde: androſæmi,
quod hyperici ſpecies eſt, & quod dionyſiadem vocant,
folia, anemonæ, anthyllides ambæ, aparine, argemona, a-
riſtolochia longa, arctium verbaſco ſimile, plantaginis fo
lia, & magis ſicca, arum, corruda; vua agreſtis, aſphodeli
radix, atriplicis fructus, abſinthii ſuccus, bulbus illitus, da
maſonium, dipſaci ſpinæ radix, ebenus; veratrum vtrun-
que, helxine (quæ etiam perdiciū vocatur) ſalicis liquor,
C arundinis vallaris radix cum foliis abunde; & citra acri-
moniam: eiúſque folia modicè, & eius cortex combuſtus
modicè: centaurium minus, eiúſque ſuccus, ricini fructus,
minus verò folia: braſſica agreſtis magis quàm ſatiua, cre-
thmon, hordeum modicè: lilii folia, & radix trita modi-
cè: faba: caro modicè, lapſana illita modicè, lichen in pe-
tris naſcens, violæ albæ totus frutex, & radix; & magis e-
tiam flores, & inter hos aridiores: leuce arbor; lotus ſiue
trifolium, lotus agreſtis, meum, narciſſi radix modicè,
nymphææ vtriuſque radix, panacis herculei cortex radi-
D cis modicè, pix, platani cortex vſtus, meliſſophyllū, mar-
rubium illitum, propolis modicè, vlmi folia, cortex verò
atque radices magis, ptiſſana, eámque crudam læuigant,
& mancipiorum faciem illinunt ii qui ſeruos diuendunt,
vt pallorem qui in eorum cute eſt, abſtergeant. terebin-
thina verò magis quàm maſtiche, ſagapenum modicè, ſe
ſamoides maius, ſeſamoides albi ſemen, ſideritis vtraque
modicè: cucumis, pepo, magis verò quàm caro, ſemen &
radix arida, cucumeris agreſtis radix, myrrha, ſtruthii ra-
dix, beta, tithymali, & eorum liquor magis, tragii Creten-
ſis folia, & fructus, & lacryma, hyacinthi fructus, verbaſci
E folia modicè, & præſertim cuius flores aureo colore ruti-
lant, phu, chamæpitys, chamæſyce, chelidonium valde: æ-
rugo, cum multo verò cerato citra mordicationē abſter-
get. alcyonia omnia, armeniacum, terra Selinuſia, Chia,
Samiáq; modicè, itémque Cretica, cadmia, pumex ignē
non expertus, & vſtus. ſpuma argēti modicè, lapis Æthio-
picus, lapis Arabicus, Smiris abunde. teſta figulorum, &
magis clibanorum, cornu ceruinum & caprillum vſtum.

De iis quæ vrinam cient,
F Cap. XLIX.

QVVM plurimam ciere vrinam velimus, medicamē-
tis antedictis non admodum vtendum eſt, ſed quæ
acriora ſunt, magiſque calfaciunt. huiuſmodi ſunt apii, pe
troſelini, fœniculi, dauci, ſmyrnii, aniſique ſemē, ammiū,
aſarum, acorus, ampeloprafum, vitis albæ prima germina,
androſaces, tum ipſum, tum eius fructus epotus, radix aſa-
ri, aſparagus regius, paluſtris, oxymyrſinus, & oxycanthi-
nus, bdelliū Arabicū, bunion, pſeudobunium, bryonia, da
phne herba, chamædaphne, & quod daphnoides vocatur,
cicer, & præcipuè arietinū, ſerpyllum, thymum; calamus
aromaticus, carus, eiúſque ſemen, carpeſium, caucalis, co-
G ſtus, vmbilici veneris folia cum radice in cibo aſſumpta,
crocodilii ſemen, cyminum, cyperi radix, libyſtici radi-
ces & ſemen, mei radices, moly, ſpica nardi, celticum nar-
dum, xyreos fructus, radicis ononidos cortex, ruta, poliū,
ſeſeleos radix & fructus, cucumis qui edendo eſt, & ma-
gis qui iam pepo eſt, & melopepo, ſinon, ſium, ſcandyx,
ſcordium, paſtinaca, eiúſque ſemen præcipuè, iunci odo-
rati flos, terebinthi fructus, trifolium, quod etiam aſphal-
tium nominatur, ſolani, halicacabi fructus, hyperici tot⁹
H fructus, phu radix, chamædrys, chamæpitys, abſinthium,
& maximè id quod in venis bilioſum eſt, expurgat. herba
Sabina ſanguinē per vrinas ciet, rubiæ radix, craſſas mul-
táſque, & quandoque ſanguinolentas vrinas mouet: ca-
pnium bilioſas & multas prouocat: eruum largius ſum-

ptum,sanguinem per vrinam educit:periclymeni folia & fructus potus in principio vrinam quidem solùm mouēt, & longo progressu vrinam cruentam reddunt. moderata potio drachma. Cardui radix copiam vrinæ graueolentis educit, si quis ex vino elixatam bibat: quamobrem fœdū alarum,totiúsque corporis odorem huiusmodi succū purgādo curat. Onobrychidis folia sicca ex vino pota eos curant quibus lotiū ægrè it. Graminis in Parnasso nascētis semen vrinam mouet, melicratum, oxymeli,vinū tenue & aqueum,dilutum vinaceorum quod fæcem vocant. Ab his autem medicamentis sanguis non solùm attenuatur, sed funditur etiam , atque secernitur non secus quàm lac: horúmque neutrum absque valido calore fieri potest.

Ex Zopyro,quæ per vrinas propriè à liene, iecore,& renibus ducant,

Cap. L.

PEriclymenon,tithymali vallaris semen, melanthium, cyminum,thymū,albæ vitis agrestis radix, clymenū, capparis radix,splenium,panacis semen,allium , serpyllū, cytisus,alumen Ægyptium,malus,dracontiū, squama ferri, heliotropium , sisymbrium , aristolochiæ radix,origanum,polium,colocynthis agrestis , bryonia, cyclaminus, æris ramenta vino diluta,asplenum,portulaca,dilutum vini , in quo marinus scorpius fuerit suffocatus. Ex iecore verò per vrinas ducunt hæc , viticis semen,dauci folia, & fœniculi,itémque balsami,centaurii,& capni , & pæoniæ niger fructus,anisum tostū,palmulæ ossa,lauri folia,symphytum,hypericon,hypnicon,absinthium,bunium,pseudobunium,smyrnium(quod alii hipposelinū vocant)peucedanum,anagallis,mentha , œnanthe,pōtica radix,thus, liquor silphii,eryngium,heracleoticum,nux,hordei dilutum. A renibus verò per vrinā trahit helenii semen, & apii,piper,papauer,pastinaca,marrubium,cnicus,libanotidos semen , & gladioli qui in tritico nascitur , radicum bryoniæ cortex,gramen , defrutum,oua , sepiæ,sulfur,album cicer.

Ex Galeno,de iis quæ pectus atque pulmonem repurgant, Cap. LI.

QVoniam verò hæc calida sunt,ideo puris ex thorace excretioni ea omnia sunt aduersa. quod enim serosum est,id ad se trahere tenes anticipant: quod verò coactum est atque exiccatum, non ita facilè expuitur. quamobrem eiusmodi medicamētum incidendi vi præditum esse oportet:sed non tamen insigniter calidum , ne vehementer exiccet:atque eiusdem vtilitatis causa cum sorbitionibus & potionibus humectantibus dari postulat. huius generis sunt ea omnia quæ obstructionē liberare antè descripsimus:& præterea,tota nux pinea viridis,nuces piceæ, butyrum , chrysocomes radix ex melicrato, castoriū super carbonibus suffumigatum,& per inspirationem attractum.id enim affectiones frigidas & humidas, quibus pulmo & cerebrum obsidentur , iuuat vel maximè: spica nardi fluxiones capitis & thoracis exiccat.

Ex Zopyro,quæ ex pulmone educant,

Cap. LII.

EDucunt etiam è pulmone eclegmata quæ dari solent, & cataporia,& semen vrticæ,lini, dauci, papaueris nigri,thymi,hederæ albæ,succus raphani,sinapis,anisi,sesami,nasturtii,erysimi,scillæ,erui,cucumeris,melanthii, piperis,rutæ,polii,cinnamomum,arum, dracōtium,costus, nardum ,sulfur,myrrha,lauri baccarum pars interna , cortex radicis capparis, amygdalæ amaræ , pæonia, castoriū, abrotonum, lactucæ liquor,thapsia, styrax, bdellium, silphium, vua sine acinis,pineæ nuces paruæ, omphacium, aristolochia,galbanum,marrubium,eryngii radix,centaurium. eiusdem vsus causa bitumen in suffitu adhibetur, sandaracha,hordeacea farina,resina,scilla arida,erysimū, oleum cedrinum,elaterium, cucumeris, centaurii & fœniculi semen:faciúntque accommodata ratione fomenta leporis pili,myrrha,cucumeris succus, serum lactis capræ pecudisque in testis igni candentibus.

Ex Galeno,de iis quæ renes expurgant,

Cap. LIII.

QVæ renes expurgant,ipsa quoque incidentia sunt,verùm larga humiditate non indigent. apta verò ad id sunt tùm incidentia omnia quæ prædiximus,tùm verò etiam siccæ plantaginis radices & folia,& magis etiam fructus:asparagus myacāthinus,& maximè radices,& semen, glycysides radix,cicer,& amygdalæ.

De rarefacientibus,aperientibus,condensantibus, & stipantibus,

Cap. LIIII.

RArefacientia atque aperientia videntur illa quidem vicina esse prædictis,quæ extergere,incidere,obstructiones tollere, & diuidere diximus , sed tamen non sunt omnino similia : horum igitur ante omnia distinguenda notio est,tum eorum sic inquirenda substantia. Quæ cutis meatus referant,rarefacientia vocant:quæ vasorū oscula,aperientia. quin & ex iis quæ illis sunt contraria , quæ meatus contrahunt , condensantia nominant. quod verò oscula occludit,id non iā proprio vllo nomine appellant; sed magis generalibus vt contrahens,claudens,stringens, & obstruens. Porrò talis est vtriusque natura : rarefacientium quidem modicè calida,& minimè desiccans,& crassarum partium:aperientium verò,crassarum partium & acris:his autem contrariorum,condensantium quidem frigida,at non terrena,nec aërea,sed potius aquea:eorum verò quæ osculorum apertiones occludunt , crassarum partium & frigida. Exempla horum sunt, rarefacientis quidē naturæ chamæmelum,& althæa,& oleum,quod ex iis paratur : nec minùs quod ex agrestibus cucumeribus conficitur, atque etiam vetus. eiusdem etiam notæ est abrotonum vstum,& onobrychis. Aperientis facultatis sunt quæ acria & terrea sunt omnia , vt cyclaminus , anemonæ omnes,sesamoides albi semen, allium, cæpa,fel taurinum, vnguentorum omnium crassarum partium & calidorum subsidentia,quale est irinum & amaracinum, quæ vtique obcæcatas hæmorrhoidas aperiunt. Porrò quæ vteri os ab inflammatione,aut scirrho,aut ariditate occlusum apérire dicuntur,ex accidenti,non autem primo & per se hac habere vim censentur. eorum verò quæ iis sunt contraria, condensantia quidem constant ex aqua frigida , semperuiuo,portulaca,tribulo viridi,psyllio, herba quam muris auriculam vocant,lenticula palustri,& vno verbo,quæcunque refrigerant,nec exiccant. Proinde & mandragora , & cicuta,& altercum, & papauer (ipsas nunc herbas dico) si quis modicè eis vtatur,condensandi vim habent: sin liberalius,non modò condensandi,sed & obstupefaciendi : si verò etiam plurimum,non solùm obstupefaciendi,sed etiam necādi. at eorum quæ aperientibus aduersantur,substantia,quum crassarum sit partium, & frigida,est omniū adstringentium,quibus non sit acrimonia coniuncta. horum materiæ quæ terrena frigidáque est , exempla prius dicta sunt nobis. Quæ verò medicamēta frigida sunt, aut æquè aut amplius,sed substantiam aqueam sortita sunt,eā debiliter & contrahunt & constringunt,id quod eis propter mollitiem vsu venit:quocirca tenues meatus in vnoquoque corpore contrahunt & condensant:cæterùm totū instrumentum vndequaque constringere non possunt: quamobrem talia meritò sunt condensantia,stipantia tamen non sunt. Intellige autem me nunc stipantia dicere, quæ sensibiles excretiones cohibent. atque hæc quidem huiusce sunt temperaturæ & facultatis:at rarefacientia,& modicè & citra molestiam calefaciunt.

Quæ sudorem moueant,

Cap. LV.

NEpita per se arida sumpta , & ex melicrato , sudores ciet,totúmque corpus siccat: onobrychisque cum oleo iuncta.

Ex Zopyro,de eisdem,

Cap. LVI.

MEdicamenta sudorem mouendi vim ab acribus aromatibus nanciscūtur : huiusmodi quoque est piper,nitrum,vnguentum irinū,bubulus adeps,vnguen laurinū cyprinúmque,sal,sampsuchinū,mustū, vua agrestis, cuminum,anisum,serpyllū,polium,granum Cnidium, sisymbrium,chamæleo,conyza,dauci semen,ammoniacū, marrubium,casia,galbanum , sulfur ignem non expertū, atramētum sutorium,alcyoniū,bdellium, struthiū,pyre-

thrum, aristolochia tenera, lupinus, balsamũ, & squama æris. A

Ex Galeno, de vrentibus, putrefacientibus, detrahentibus, & cicatrices inducentibus medicamentis, Cap. LVII.

SI non solùm calefaciant medicamenta, sed etiam consistentia crassa fuerint, siquidem vehementia sint & vrentia, corpus instar ignis colliquant, & crustas sæpenumero similes iis quæ à cauteriis fiunt, excitant: cuiusmodi faciunt sinapi & nasturtii semen, & arefacta herba, granũ B Cnidium, pyrethri radix, quintum alcyonii genus, auripigmẽtũ vstũ, & ignem nõ expertũ, lixiuiũ, misy, sori, chalcitis, sandaracha, calx viua, vehemẽter: extincta verò crustas inducit, nisi inueterarit: nã si inueterarit, id nõ facit. calfacit tamẽ & colliquat etiã carnes. hederæ lacryma obscurè adurit. Quæ verò minus calida sunt quàm vt vrant, ea sunt aperientis facultatis: vt aperiẽtis medicamẽti substãtia terrena sit, & ignea vsqueadeo calida vt nondũ adurat. Si verò vehementer sit calidum, & præterea tenuium partium, id planè ab omni mordacitate aberit, aut cum exiguo dolore carnosas partes eliquabit. nam quod non con C fertim alterat, vt faciunt vehementia, quódque non ægrè penetrat, vt quæ crassarum sunt partium, ea latẽtem actionem obtinent: siquidem alterationes subitæ maximè sensibiles sunt, itémque penetrationes quæ vi fiunt. Nã quod crassa essentia est & vrens, id cuicunque parti inhæserit, surculi ritu infixum excruciat. verùm illud crustas inducit perinde ac cauteria. At de quibus nunc instituta oratio est, ea crustas non faciunt, & putrefacientia nominantur, appellatione minus propria: nam quæ verè putre faciunt, simul humectant & calfaciunt: sed ob sympto D matis similitudinem hoc eis tributum est nomen, quippe quum ab vtrisque citra dolorem fiat corruptela. Cæterùm putrefacientia medicamenta sunt, auripigmentum, sandaracha, chrysocolla, dryopteris, pityocampe, aconitũ. Cedrea verò teneras carnes & celeriter & sine dolore putrefacit: duras verò longiore temporis spatio. Sed sunt inter ea quædam quæ propriè detrahẽtia nominant, eisque vtuntur ad inducendam vlceribus excrescentibus cicatricem. Sunt tamen & ipsa eiusdem generis facultatis cum iis quæ putrefacientia nuncupantur: verùm vsque imbecilliora sunt vt extimam tantummodo superficiem quam E attigerint detrahant, non tamen intimas subire partes queant: veluti Asiæ petræ flos, & testacea omnia combusta, modicè detrahunt & reprimunt, quæ excrescunt. Eiusmodi quoque sunt echini vtrique cum toto corpore combusti, & lapis hæmatites aridus læuigatus, & in pollinem redactus, itémque ærugo, & cæruleum, & squama æris, & chrysocolla, quanquam nec talia sunt ipsius facultatis re vera cicatricem inducentis: siquidem quæ sunt huius facultatis, neque detrahunt carnem, neque eliquant, sed indurare & siccare sunt apta, vt alumen, vt galla immatu F ra, vt æs combustum, & maximè lotum: nam quod lotum non est, quidpiam detrahens obtinet, quemadmodum etiam squama æris: quod autem lotum est, omnibus medicamentis cicatricem inducentibus longè præstat. Debet enim id quod probè cicatricem inducturum sit, modicè adstringere atque siccare. Quamobrem spinæ Ægyptiæ fructus, & mali granati putamina sicca, & cætera omnia quæ sunt generis eiusdem, medicamenta sunt ad cicatricem inducendam accommodata. G

Zopyri de eisdem, Cap. LVIII.

VLcus in summa cute inducunt rubi canini folia, betæque, & ranũculi, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testa, asphodeli radices, & capparis, & veneris vmbilici, itémque hippocampus vstus, apii semen, cæteráque salsa, acria, & amara, quæcunque possunt, vbi admota aut illita fuerint, similia permanere diutius. Inter adurentia verò numerari videtur cantharis, pityocampe, H buprestris, calx viua, diphryges, fæx cõbusta, acetum, anemone, quæ puniceo flore est, allium, ranunculus, cinis, & magis ficulnus, nitrum tostum, æs vstum, alumen, combusta buccinarum testa, mænularum caput, chamæleon animal, auripigmẽtum, cachry, vua agrestis, sesamoides.

Putrefacientibus adnumerantur quædam horum, & præterea veratrum nigrum, elaterium, cucumerum agrestiũ radix, vua, liquor, squama æris, ochra, portulaca, papaueris liquor, mandragora. eadem quoque nomas in vlceribus & crustas quas vocant, sistunt.

Galeni de attrahentibus & repercutientibus, Cap. LIX.

ATtrahentes facultates sunt quæ ex alto vehementius extrahunt: repercutientes verò quæ in altum vicinos eisdem succos repellunt. essentia illis calida tenuiúmque partium est: his contrà, frigida, & partium crassarum: siquidem calor perpetuò attrahit, frigus verò repellit. Verùm quod partium tenuitatem habet cum calore coniunctã, trahit vehementius: quod verò cum frigore crassas habet partes, cuiusmodi est adstringẽs, id violentius propellit: quamobrem ex vehementia actionis vtrisque est impositum nomen. ac materia quidem adstringentiũ est planè perspicua: attrahentium verò est huiusmodi: anemonæ omnes, vtraque anagallis, dictamnum, cicer, agreste cicer, thapsia violentè, cyclaminus, narcissi radix, xyreos, aut xyridis radix, & magis fructus, gladioli radix, & præsertim superior, propolis validè, pycnocomi radix, & fructus, & folia, fermentum. Stercus omne attrahẽtis quidem est facultatis, sed non exigua inest differẽtia: nam columbinum abundè trahit, ex æquo autem vtrinque ab hoc recesserunt, ad calidius quidem anserinum, ad frigidius verò gallinaceum: ab hoc etiam magis superantur humanũ & suillum. Caninum verò simile est medicamentis extergentibus, & præcipuè si ossibus vescantur. Crocodilorum quoque terrestrium stercus id etiam exquisitius facit. Iam & sagapenũ attrahendi vim habet, Cyrenaicúsque ac Medicus liquor, & siquis alius est qui sit his similis: silphii itẽ liquor & radix, spartum quo vites ligant, eiúsque fructus, & virgarum succus egregiè trahit: terebinthina præ cæteris resinis, tragii Cretẽsis folia, fructus, & lacryma, euphorbium, sulfur, stercus boum, & præsertim eorum qui eruũ comederunt. Quædam autem qualitatis proprietate attrahunt, hoc est, totius essentiæ similitudine, hæcque calida esse omnia necesse est: nam inter ea, quæ similis essentiæ sunt, quod calidius est, id trahit potentius, vtpote quod similitudini calorem auxiliarium assumpsit. nepita quoque attrahit illita, & costus cũ eo confricatus, humores ex imis partibus trahit. viscum validè trahit, nec tenues solùm humiditates, sed etiam crassiores, eásque diffundit, & per halitum digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. LX.

VIcinæ inter se sunt facultates quæ ea quæ in alto sunt attrahunt, & quæ attracta discutiunt. Quæ namque trahunt, eæ etiam omnino discutiunt: quæque discutiunt, eædem etiã trahunt: sed in medicamentis attrahentibus, vis attrahens excellit, in discutientibus verò discutiens. Cæterùm materia discutientium est hæc, abrotonũ, agaricum, ageratum, adiantum, ægilops, vrticæ semen & folia abundè, acanthi folia, sambucus & ebulus, alyssum, ammium, anagyri folia, & magis sicca, & radicis cortex, androsaces, anthemis, vel chamæmelũ, anisi semen, canina brassica illita validè, argemone, aristolochiæ radix, & magis rotundæ, hastulæ regiæ radix, & magis eius vstæ cinis, atriplex leniter, bulbus, buphthalmũ potius quàm chamæmelum, herba Sabina, quã pro cinnamomo quidã duplicem imponunt: muscus (cui splanchno etiam est nomen) daucus herba foris imposita, eiúsque semen magis: hibiscus, vel althæa (est autem agrestis malua) eius etiã radix & semen eodem modo faciunt: oleũ dulce peruetus, oleũ ex lychno, cicinum, Sabinum, raphaninũ, & quod ex liquida pice conficitur: his omnibus cedrinũ præstat, helxine, thapsia, cannæ vallaris cortex vstus abũdè: casia, ricini fructus, folia, radix læuigata, & oleũ quod ex eo fit, crocodilii semen & radix, cyclaminus, cytisi folia, ladanum, lampsana illita, lapathium modicè, leontopetali radix, leuces fructus, libanotides tres, mercurialis, malua agrestis: hortensis verò est imbecillior, earúmque validius est semen. est etiã validior quæ ana dendromalache vocatur, mastiche Chia, magis verò Ægyptia, mel, persicæ ger-

mina & folia,citrii femen & folia, nereum, aut rododaphne fuperdata,xãthii aut phafgani fruct⁹,xyreos,aut xyridis radix,& magis etiam fructus,gladioli radix;& fuperior maximè,primæ ficus,onobrychis, opobalfamum citra infignem caliditatem,liquor Cyrenaicus vehementiffimè,paliuri folia & radix, opopanax, paronychia abundè,peucedani liquor,ruta,pix,meliffophyllon,marrubiũ, illita:ptarmicæ frutex,pycnocomi radix, fructus & folia, cataplafma ex pane magis quàm quod ex tritico fit, fermentũ,radicula,eiúfque femen,agreftis radicula, terebinthina magis quàm maftiche: & magis quàm hæc, larinx: maftiche Ægyptia,oleum rofaceum, rhodia radix, fordes è ftatuis,fordes ex gymnafio,fampfuchus, cucumeris agreftis radix,& elaterium,fium,fifymbriũ, myrrha,ex caricis acriores,ficus caprificorũ,fici domefticæ,prima ficus,beta fine caliditate:alba autem eft validior: Cretenfis tragii folia, fructus,lacryma, galbanum,ocimũ fuperdatum,fal vftus magis quàm non vftus,& magis etiam falis flos,falis fpuma,nitrum,nitri fpuma,omnia alcyonia, terra Samia, faba modicè,altercum,cinnabaris, chryfocolla, cafeus ex acido lacte modicè, butyrum modicè,coagulum, ftercus omne,multum,œfypus modicè, carnes viperarum validè. quoniam verò ad cutim excrementa exigunt, efficitur vt in quibus mali fucci redundant in corpore, ingens vis pediculorũ exoriatur. adeps leoninus magis digerit quàm alii qui in quadrupedibus infunt: taurinus verò minus: fuillus adeps citra morfum: vitulinus verò minus: hoc quoque magis bubulus. Adeps porrò qui inueterarit, magis quàm ipfemet recens:offa combufta abundè,lanæ crematæ,echini vtriufque cinis.

Zopyri,quæ adftringunt, Cap. LXI.

ADftringunt verò myrti folia, itémque oxymyrfines, malus, rubus, oleafter, oliuæ cultæ rami, rofæ,vitis, lentifcus,verbafcum,cupreffus,femperuiuũ,papauer,femper manens,Punicorum flores,balauftium,aloë, Cyprium fpodium, vrtica, hypociftis agreftis, achrades,acini,pira, mala,crocus,althæa, aftragali radix, & verbafci, clauiculi vitis,myrti baccæ,mefpila,terebinthi fructus,dryopteris, corna,ephemerum, glans quercina, agreftis lapathii fructus, altercum, & pæoniæ rufa grana, caftaneæ, hederæ, nymphæa, palmulæ crudæ melius, earúmque flos & caulis,papaueris radix,oui vitellus affus,acaciæ expreffio, faba Ægyptia,paftinaca,ferulæ pollen,paliurus,caudæ equinæ radix, Lyfimachia herba, alumen, fanguis concretus, cyperis,œnanthe,braffica percocta,leporis coagulũ,fpongia combufta,ononis,fuber,rhamnus,piceæ cortex,pinique & fructus,myrica, rhus quo vefcimur, vinum aufterum,mari non miftum,vinacea. Adftringũt quoque nonnulla eorum quæ cruftas inducunt, vt diphryges, chalcitis,mify,cadmia,vftum æs,à quibus defluxio omnis,præter vrinæ defluxum,cohibetur & comprimitur.

Quæ res per halitum digerunt, Cap. LXII.

AD digerendum verò illita aut perfufa valent, afphodeli radices, & vitis Chironiæ nigræ, & archezoftis, quam ampelin quidam, alii madonium vifcum vocant, & viticis,& cucumeris, & magis etiam agreftis, & capparis, & anemones puniceum florem habentis, & chamæleontis,& fœniculi: itémque thapfia, anthericum,cyperus,apium,hedera alba,lapathium agrefte,altercum,afparagus,braffica & folia & femen,paftinaca, trichomenes, amomum, nafturtium, iuncus odoratus,gladiolus, nardus,ocimoides,echion,ammoniacum,coftus,piper,pulegium,arum, farina triticea, hordeacea loliaceáque, fulphur quoque,nitrum, eruum, pæderos, tefticulus herba, omphacium,omnis cinis,recrementum,balfamum,lepus marinus,lapis Afius,helichryfum,abfinthium læuigatum, ferpyllum,finapi, fifymbrium aquatile, mentha, conyza, nepita,glans vnguentaria, vua taminia, pumex, fquama æris,ftyrax,cucumis agreftis, ranunculus, rhinæ marinæ combuftum corium, ftruthium,balfamum, lactuca agreftis,propolis, alcyonium, marina aqua, thuris cortex,raphanus,mel paffum, panaces, heraclium, ftrigmentum, fordes ex palæftra, ariftolochia, fimus muris, cuminum,

A cochlea cum tefta læuigata,abrotonum, cancrorum integumentum,arifarum,lupini pollen,gluten taurinum,verbafcum,fefamum,melanthium,meliloti femen, cæpa,polium,eryfimum, bulbus, & magis etiam in aqua elixatus; nafturtium, oleæ Æthiopicæ lacryma, chryfocolla,veratrum album & nigrum,fefamoides, marrubium, thymũ, abfinthium,rubus caninus,afphodelus,hypericon,refina, lichen in petris nafcens,piper,faba Græca, fœnumgræcũ, atriplex, albæ violæ folia, origanum,heranthemon, falis fpuma, fal, myrrha, terra halmyritis & ampelitis, cedri

B baccæ,nuces,beta alba, excrementitia pars filphii, balfami,fagapeni,& panacis,piffelæum, eboris derafio, itémque argenti,auri, æris, aluminis Ægyptii, Pontica radix, pinguium ficuum decoctum & dilutum,fel bubulum,defrutum,lycium,malus,porrum,anthemon,gypfum,fauridion(quam cardamida vocant)lingua canis,herba quam plantaginem appellant,caro bubula caprilláque: hordeũ, & olyra combufta,alga,oleum,lana,pinarium vftum,acetum,tedinum,ladanum,orminum, anthile, cortex fabæ,

C plumbago, granum Cnidium,heleniũ,artemifia, narciffus,adiantum,fquama ferri,cyclaminus,bubulus fanguis, & fuillus eodem modo:rubrica finopica, fandaracha non læuigata,ochra,fæx aceti & vini combufta,furfuris decoctum & dilutum,& ipfum quoque furfur, calx, atramentem futorium,fmyrnium,fory,fimus columbarum, hirundinis,gallorum,murium, lapis pyrites, combufta vngula equi,bouis,afelli:libanotis quæ fructum non fert,vmbilicus veneris,chamæfyce,micæ quibus veftes tinguntur, orobanche,coracini marini caro,& filuri quoque fale con-

D diti,colocynthis agreftis,parthenium vel perdicium. Atque hæc quidem omnia quo ordine defcripta funt, ad difcutiendum valent: fed fimul etiam concoquunt aliquid, quod alio in loco fit,& quæ in locis ipfis habentur,accõmodatè pertractant:quamobrem & concoquunt,& difcutiunt,& eorum nonnulla attrahunt,& fudores mouent, & aperiunt: quocirca diuidere etiam poffunt. fquamas verò maximè educunt ariftolochia,atramentum futorium, filphium,filuri caro,& leporis coagulum.

Galeni de facultatibus lac gignentibus,& menftruas purgationes prouocantibus, Cap. LXIII.

E FAcultates quæ lac efficiunt, partim in medicamentis tantùm,partim etiam in alimẽtis funt. In medicamenstis,vbi fuccos pituitofos calfacientes in fanguinem commutamus:in alimentis autem,ex totius fubftantiæ fimilitudine,quum videlicet boni funt fucci, & modicè humida & tepida caliditate,quali eft etiã lac, fiquidem fanguis particeps eft caloris,qui animali cõmoderatus: magis ve-

F rò quàm moderati,flaua bilis,vt frigoris particeps eft pituita:in medio verò pituitæ ac fanguinis eft lac,quantum ad calorem attinet:non tamen pari interuallo ab vtroque recedit,fed longius abeft à pituita, propius accedit ad fanguinem. Quum ergo minus quàm expedit, lac ad vbera peruenit,velis autem copiofiorem venire,tum fanguinem contemplator:aut enim minor eft quàm par fit, aut certè peior. Itaque is qui parcior fit,vniuerfam victus rationem humectantem calfacientémque expofcit: qui verò eft peior,fi biliofus fuerit,in primis purgationem, mox eũ victũ quem modo diximus:fin pituitofus, medicamẽta exigit excalfaciẽtia,aut primo aut fecũdo ordine, non tamẽ

G exiccãtia: fed potiora funt ea quæ non tantùm funt medicamenta,fed & alimenta,vt eruca,vt fœniculũ,vt anethũ, ipfas inquam herbas adhuc virentes & humidas:nam ficcæ magis quàm oportet excalfaciunt & exiccant. Huius quoque generis eft fmyrnium,apiũ,& fium,herbæ etiamnum virentes:quippe quũ exiccantia omnia fanguinis humiditatem depafcentia, ipfum & craffiorẽ & pauciorem reddunt:fique calida fiunt natura, iufto calidiorem:fi frigida,frigidiorem. Debet enim fanguis modicè calidus effe,

H & non craffus,vt ex eo lac gignatur. Quocirca quæ funt eiufmodi,extinguunt potius lac quàm procreent. quæ verò ita vt dictum eft calfaciunt, neque vllam infignem ficcitatem adiunctam habent, meritò vim procreandi lactis habere dicta funt: verùm hæc funt perpauca. Neque

enim facilè comperias quæ prædictam temperiei mediocritatem ſint ſortita:cæterùm infinita propemodum ſunt quæ lac lædunt. nam & quæ plus quàm expediat calfaciunt, quæque ſiccant aut refrigerant, partim ſanguinis qualitatem vitiantia, partim eius ſubſtantiam minorem reddentia,ne lac gignatur impediunt. ſimilem porro his quæ dicta ſunt vim obtinent, quæcunque prouocare aut ſiſtere menſtruas purgationes poſſunt: vtrorunque enim communis eſt materia,ſanguis qui venis continetur.Is ergo vbi fluxilis fuerit,& æqualitate contemperatus,abundantem vtrique copiam ſuppeditat.quinetiam venas non exiguas mammis & vtero communes eſſe, alibi dictum eſt. Ergo quum ad alterutram partem ſanguis fertur,altera ſicceſcit:itaque haud mirabile eſt ſi & victus & medicamenta ſimilia ſint,nimirum quæ generant, ſedant ſingulorum menſium ex vtero purgationem, & quæ lac in vberibus gignunt.quanquam hactenus differunt quòd & calidioribus & magis incidentibus purgatio menſtrua nonnunquam indigeat,quippe quum venæ in ea parte ſitæ,magis debeant aperiri quàm quæ in mammas pertinent,& ſanguinem magis fluxilem requirant,quum nimirum vterus ad eius lationem nihil conferat: nam menſes in venas quæ illic ſunt mittuntur,non autem attrahuntur: at in vbera ſanguis non mittitur modò, ſed etiam trahitur:ac proinde leuiore medicamentorum auxilio eidem eſt opus,quum non quod ſatis eſt in mammas confluit.Et medicinæ quæ faciunt vt ſanguis mamillas ingrediatur,imperfectas quoque purgationes adiuuant: ſin autem multum oblæſæ ſint, aut planè retẽtæ,nihil huiuſmodi ſanare eas poteſt:ſed Sabina,& meum,& iris,& nepita,& pulegium,& dictamnum, & coſtus, & caſia, & cinnamomũ, & ariſtolochia,& bunium,& cætera huius generis abſolutas vteri purgationum retentiones ſanant.

Zopyri,de eiſdem, Cap. LXIIII.

LAC prouocare conſueuit ſeſamum potui datum, cucumeris ſemen,terræ lumbrici,cachry,myrrha, polypodium,eryngiũ,circææ fructus & folia, noctuæ cerebrũ, ipſáque noctua elixa,& glaux herba,trimeſtre triticũ,hordeum,fœniculum virens,eiúſque radix & fructus, libanotides,aniſum,hippomarathrum,lini fructus,cuminum,eruum,polygonum,humor verò vnicuique facultati accõmodatus miſcendus eſt,vt tritici decoctum,fœniculi elixati aqua,ptiſanæ cremor,& triticeæ ptiſanæ eodem modo. Illinitur verò fœniculum, melanthium,myrrha,expreſſio ex hordeo macerato,muris fimus,portulaca,adeps anſerinus,vlmi folia,cera,ſulfur,recrementum, fel taurinum.

Quæ res menſtruas purgationes ducant, ex eodem, Cap. LXV.

DVcunt autem menſtruas purgationes admota hæc: adeps ceruinus recens, itémque aſinin⁹ & anſerinus, fæx arida combuſta,fel taurinum, chondryla, maſtiche, ſal,oleum,vnguẽ narciſſi,cyperus,ſpuma nitri,teſta Attica,murium fimus,lanugo ex pomis cydoniis, irinum vnguentum,mãdragoræ liquor,ſtyrax,abſinthium,ſilphii ſemen,artemiſia,ſampſuchus, tenellæ radices anchuſæ, & pentaphylli,& cyclamini, & circææ, centaurium, ſiſymbrium,iuncus odoratus,calamus,helenium, heliotropiũ, veratrum nigrum,granum Cnidium, mercurialis, cuminum, capparis ſemẽ,fœnumgræcum,vua abiectis acinis, moly,cedri fructus, amygdala, ſeſamum lotum, extima baccarum lauri maturarum pars.In potu ſumpta menſes ducunt,ruta agreſtis & ſatiua,& vtriuſque ſemen:itémque ſemen actes,medii,fœniculi, bryoniæ, crethmi, cymini, piperis vſti,ſinapi,ari,porri,tragii, fœnigræci, cachryos, apii montani,ſmyrnii, dauci, thlaſpeos, melanthii, albæ A violæ,ricini,daphnæ,ſeſeleos,balſami,pæoniæ, vrticæ radix, braſſicæ agreſtis ſemen: ſimilique modo lapathii, menthæ,ſilphii,& ſeſeli,flos anemones,abrotonum, hippomarathrum,eryſimum, falſodictamnum,helichryſum, artemiſia,vitex,coſtus,trifolium,cardamomum,tragacantha,centaurium,libanotis, ammoniacum, braſſicæ decoctum,& ſuccus,marrubium,lac bubulum, trifolii expreſſio,& tithymali qui cypariſſias nominatur. Communiter verò tum pota tum admota purgationem menſtruam cient hæc:myrrha,naſturtium,cyclaminus,cinnamomũ, B nardus,origanum,mercurialis, pulegium, nigella,ſemen apii,vrticæque:piper longum ſimiliter,& item reliquum, aniſum. Album verò fluorem muliebrem educũt eodem modo,eryſimi ſemen,hederæ fructus,acte herba,porrum elixum,cumini folia, ſaluia alba, abſinthium, hypericũ, allium, cancri fluuiatiles, pulmo marinus, leporis coagulum,portulaca,cneoron,cornu ceruinum, nigella, anagallis,liquor,pix,adeps anſeris,taurinum fel, veratrum albũ, elaterium,nitrum, fœnumgræcum, piper,naſturtium,reſina,myrrha,thus, miſy, galbanum, fæx, pulegium, C atramentum ſutorium,aqua aromatum. Bibitur autem ad huiuſmodi purgationem ciendam oleum,lini folia,lapathi ſemen ſaluiæque, portulaca, adiantum, hypociſtis,cyperus,pulmo marinus aridus,rutæ radix, cneorum, liquor, hippophaëes,decoctum fluuiatilium cancrorum, qui vino fuerint ſuffocati: nigra pæoniæ grana, atque abſinthium. Communiter verò tum pota tum impoſita educunt,lini fructus, granum Cnidium, ocimi ſemen,cuminum Æthiopicum,ſaluia,ſeſamum crudum,& aniſum.

Galeni,quæ ſemen gignant & extinguant,
D Cap. LXVI.

QVemadmodum in lacte, ita etiam in ſemine dicere conſueuerunt, quædam ſemen generare, & quæ his ſunt contraria reſtinguere:quædam prouocare, & eiſdem contraria ſupprimere:ac generare quidem volunt ea quæ procreant quod antè non erat: extinguere verò, quæ corrumpunt:prouocare autem,quæ in apertum proferunt id quod in alto deliteſcebat:&his contraria,quæ ſupprimũt. Semen ergo gignunt cibi qui probè nutriunt, & flatuoſi ſunt,& totis ſubſtantiis ſunt familiares:medicamenta E verò,flatuoſa & calida. Extinguunt autem ſiccantia omnia, refrigerantiáque, & quæ totis ſunt contraria ſubſtantiis. Porro prouocant quæcunque calida ſunt, & flatuoſa citra deſiccationem:ſupprimunt verò contraria.Etenim quum ſemen ex vtili excremẽto gignatur, ſitque id flatuoſum, quæcunque ſemen procreare, prouocaréve poſſunt, bene nutriant, flatuoſáque ſint neceſſe eſt:itaque bulbi, cicer, fabæ,polypodes,coni,edulia multi ſeminis & dicuntur & ſunt:ſcincus verò & ſatyrion ſunt medicamenta:cibi verò & medicamenta ſimul, viticis ſemen & eruca. Cæterùm F quæ edulia medicamentáque refrigerare poſſunt, incraſſantia,& cogentia,& ſtabile ſemen reddentia,eius ſupprimendi, non autem corrumpendi vim obtinent: vt lactuca,blitum,atriplex,cucurbita, mora, melopepones, cucumeres ſeu maturi, ſeu non maturi fuerint. Quæ verò ſiccant,ea prorſus ne eſſe quidem ſemen permittũt, etiamſi calida ſint ſuapte natura,vt ruta:ſi autem non calfaciãt, multo minus,vt nymphæa.atque hanc ſanè cõſentaneum eſt,ſubſtantiæ proprietate eſſe eiuſmodi, vt contra quàm ſemen affecta ſit. Eandem porrò tum eſculentorum tum G medicamentorum proportionem in lacte & menſtruis purgationibus licet inuenire. Cæterùm alia ratione ſub idem genus cadunt, quæ reiiciendis reſpirantium inſtrumentorum excreationibus auxiliantur,quæque ciere vrinam poſſunt: hæc enim omnia attenuandi, ſicut contraria incraſſandi,vi ſunt prædita.

Ex Galeno, vniuerſæ cuiuſque medicamenti facultates, Cap. I.

SImplicium medicamentorum & facultatũ quæ in eis inſunt, cognitio ita neceſſaria eſt vt ſine ea nemo rite medicari queat: ita enim magna nobis ſuppetit copia, & nos in quacunque temporis opportunitate medicamenta facilè comperimus. Valet etiam eadem notitia ad compoſita remedia conficienda: præterea verò ad eorũ vires vniuerſales inueniendas pertinet, & quod artis eſt, apud omnes patefacit. quamobrem dabo operam vt rem à capite arceſſam, & ducto ab elementis initio ſic progrediar vt ſimplicium medicamentorum facultates percurram: ita enim fiet vt qui eas norint, ad memoriam reuocent: qui verò eas ignorant, nunc perdiſcant. Et verò vniuerſalis de his ſermo totus iam finem videtur conſequutus, tempúſque eſt vt ad res ſingulas noſtra ſe cõuertat oratio, quæ quidem priuatim in vnoquoque medicamento perficietur. Nunc verò ad particulares actiones nõ ſcribã, ſed hoc perſequar quũ de curandi ratione diſſeram, quũ vſus expoſcet: hoc verò loco vniuerſales ſimplicium medicamentorum facultates tantùm recenſebo.

A

Abrotonum calidũ eſt & ſiccum facultate, in tertio ordine conſtitutũ: quámque amarum ſit, vi quadam digerendi atque incidendi eſt præditum: & quoniam paucæ acerbitatis eſt particeps, idcirco ſtomacho inimicum eſt. Oſtenſum enim eſt, amarum per ſe omnino ſtomacho alienum eſſe: auſterum verò, aut acerbum, aut ad ſummum adſtringens, eſſe ſtomacho idoneum: miſtis porrò inter ſe qualitatibus, præſtare vehementiorem. Idem quoque abrotonum vſtum, calidum ſiccúmque eſt: valétque ad rarefaciendum, & tenuium eſt partium, & mordax.

Agni, *hoc eſt viticis*, folia & fructus, & flos, calidæ ſiccæque facultatis in tertio ordine in receſſu ſunt. verùm multum tenuium partium eſt eorum ſubſtantia, & neſcio quid exiguæ adſtrictionis ex eis percipitur.

Agroſteos, *hoc eſt graminis*, radix ſicca & frigida eſt: ipſa verò herba refrigerat, ſed non validè, éſtque in medio humiditatis & ſiccitatis conſtituta. at radix mordacitatem, & partium tenuitatem exiguam obtinet: interdum tamen lapides frangere conſueuit. Semen autem alterius imbecillum eſt. eius verò quod in Parnaſo naſcitur vis eſt exiccans, tenuiúmque partium, & ſubacerba.

Anchuſæ quatuor ſunt, non omnium tamen eadem facultas eſt. quæ nanque onoclea dicitur, adſtringentem & ſubamaram radicem habet: quæ etiã condenſandis corporibus, & modicè attenuandis, & abſtergendis, & abluendis bilioſis ſalſiſque ſuccis, non pota ſolùm, ſed etiam foris admota ſufficiat, quæque ex polenta illita poſſit refrigerare: herbæ autem folia ſunt radice imbecilliora: ab eis tamen ſiccandi & adſtringendi vis non abeſt. Quæ verò Lycopſis nominatur, radicẽ habet magis quàm ſuperior adſtringentem. eius autem quã onochilon & alcibiadion vocant, facultas eſt magis medicata, & acris, vt eos qui à viperis morſi ſunt, tum illita, tum ſuſpenſa, tum eſa valde iuuet. quarta denique quæ reſtat, parua eſt, & alcibiadio perſimilis: ſed & magis amara, & magis medicata.

Agarici radix primo quidem guſtu dulcis quodammodo, ſed paulo pòſt apparet amara: & quandam acrimoniæ leuiſque adſtrictionis ſpeciem ſpatio temporis inducit. quamobrem perſpicuum eſt, hoc medicamentum eſſe compoſitum ex aëria & terrea ſubſtantia, quæ à calore extenuata eſt: aqueæ verò eſſentiæ minimè eſt particeps: hac ratione vim habet digerendi, & craſſitudinem incidendi, & viſcerum obſtructiones expurgandi.

Ageratum facultatis eſt digerentis, & leniter quodammodo inflammatione liberandi.

Adiantũ exiccat, extenuat, digerit, nullũ tamen perſpicuum calorem aut frigus inducit: ſed propter oppoſitionem quam in his facultatibus habet, rite in medio cõſtituetur.

Aizoon, *hoc eſt ſemperuiuum*, vtrunque ſiccat leniter, mediocriter adſtringit, omnis alterius validæ qualitatis expers, vt aquea eſſentia in eo cæteris antecellat. non modicè autem, ſed in tertio ordine refrigerat.

Ægilops leniter acris eſt, ideóque vim habet per halitum digerendi.

Æra, *hoc eſt lolium*, deſiccat & calfacit efficaciter, vt proximè ad acria accedat: quocirca ponet hoc quiſpiam in tertio ordine calfacientium, & in ſecundo extremo ſiccantium.

Ægyri flores calidi ſunt, in tertio receſſu. in differentia verò quæ in ſiccando atque humectãdo eſt, paululum à temperato ad ſiccius deflexerunt, & ſubtiliorum potius quàm craſſiorũ ſunt partium. Ipſius quoque folia ſunt floribus quodammodo ſimilia, niſi quod ad omnia imbecilliora, minúſque efficacia ſunt. quinetiam reſina ſimilem floribus facultatem habet, atque etiã calidiorem. Semen verò ſubtiliorum eſt partium, magíſque exiccat quàm reſina & flores, non tamen eſt admodum efficax.

Acaciæ & planta acerba eſt, & fructus, & ſuccus: qui lotus imbecillior & minus mordax redditur, vtpote qui acrimoniam lauando deponat. Ex quo planum eſt, medicamentum hoc frigidum eſſe atque terreum, quadam etiam aquea eſſentia immiſta. Coniectura quoque eſt, non ex ſimilibus inter ſe particulis conſtare, ſed quaſdam in ſe diſperſas tenues calidáſque habere partes, quæ abluendo ſegregantur. locetúrque hoc in tertio ſiccantium ordine, & ſecundo refrigerantium, vbi fuerit elotum: non lotum verò, in primo.

Acalephes, *hoc eſt urticæ*, fructus & folia, valde digerentis ſunt facultatis, ſed & quiddam flatuoſum habent. temperies eius eſt tenuium partium & ſicca, non tamen vſqueadeo calida vt iam mordeat. Porrò flatus, cuius eſſe participem eam diximus, naſcitur dum concoquitur. Aluum autem magnopere ſubducit ipſa duntaxat abſterſione & veluti titillatione.

Acanthus folia habet facultatis modicè digerentis: radicem verò ſiccantem, leuiter incidentem, & tenuium partium.

Acanthi radix & folia tenuium partium, & calidæ ſunt facultatis.

Acanthæ leucæ, *hoc eſt ſpinæ albæ*, radix ſiccat, & modicè adſtringit, ſemen verò tenuium partium eſt, & calidum.

Acantha Ægyptia magis adſtringentem ſiccantémque facultatem habet. quàm ſpina alba.

Acori radix acris, & modicè guſtu ſubamara eſt, itaque calidæ eſt facultatis, & tenuis conſiſtentiæ. Deterget ergo & extenuat ceratoidis craſſitiem, ad quod etiam eius ſuccus eſt accommodatior. eſto autem tertii ordinis & in calfaciendo & in ſiccando.

Aconitum, ſiue pardalianches, putrefacientis venenoſæque facultatis eſt. ad putrefaciendũ tamen quædam extra corpus herbæ radix eſt vtilis.

Aconitum, ſeu lycoctonum, ſimilis ſuperiori facultatis eſt, ſed peculiariter lupos interficit, ſicut illud pardos.

Acte tum arborea, tum chamæacte, hoc eſt ebulus & ſambucus, vtraque potentiam habet ſiccandi, conglutinandi, & modicè digerendi.

Allium quum ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtet, ſalſum quidpiam & ſubadſtringens guſtu habet. maior autem eius ſubſtãtiæ pars eſt moderatè calida cum humiditate quæ non conficitur, & leniter flatum excitat.

Aloë adſtringit quidem modicè, ſed egregiè amara eſt, ſubducítque aluum, ſiccátque citra mordicationẽ in tertio gradu, & calfacit in primo intenſo, poteſt etiam ſimul repellere, & digerere, & paulum etiam extergere.

Alyſſum ſolùm datum ſæpenumero à cane rabioſo

morſos ſanauit: id quod ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine poteſt efficere. Facultatem habet modicè ſiccantem, & digerentem,& nonnihil etiam abſtergentem.

Alſine(vel auricula muris) eſſentiæ eſt aqueæ & frigidæ:quare citra adſtrictionem refrigerat.

Amaracus in calore tertii eſt ordinis: in ſiccitate verò ſecundi.

Ambroſia illita vim habet adſtringendi & repellendi.

Ammi ſemen vim habet exiccandi & calfaciendi in tertio ordine intenſo. eſt etiam tenuium partium, & digerens, guſtantique acre & ſubamarum, ideóque vrinam mouet.

Amaranthum attenuantis eſt facultatis, ſtomachóque infeſtum eſt.

Amurca terreſtris eſt ſubſtantiæ,calidæ, non tamen vt perſpicuè mordeat. Si coquatur, multo craſſiorum partium redditur, & ſicca:fueritque ex ſecundo ordine calfacientium, & ſiccantium intenſo. Ampelopraſum calidũ ſic eſt vt illitum exulceret. eſt enim acrius & ſiccius porro,craſſóſque ac lentos humores magis incidit, & obſtructa inſtrumenta liberat obſtructione.

Ampelou, *hoc eſt uitis agreſtis*, racemi abſtergendi vim habent:ipſáque & extrema germina adſtrictionem quandam obtinent.Vitis verò cultæ ſimilis eſt facultas,ſed imbecillior.

Albæ autem vitis prima germina ſubamaram & modicè acrem adſtrictionem obtinent:radix verò abſtergentem & ſiccantem,& tenuium partium, & modicè calidã.

Ampelos verò *μέλαινα, hoc eſt uitis nigra*, in omnibus eſt ſupradictæ ſimilis,ſed imbecillior.

Amygdala amara attenuantis,abſtergentis,& obſtructione liberantis eſt facultatis: porrò & ipſa arbor ſimilem vim eſt ſortita:quæ verò dulces ſunt, leuiculam ipſæ quoque amaritiem poſſident:ſed quum dulcedo ſuperet, occultatur. eſt enim oſtenſum, qualitatem moderatè dulcem, eſſe moderatè calidam.

Ammoniacum emolliendi vim intenſam habet.

Amomum acoro ſimilem facultatem obtinet: niſi quòd acorum eſt ſiccius,amomum verò maiore quodammodò vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris, & attrahendi vim quandam.ad ſummam autem, ſiccandi vim citra mordicationem obtinet.

Anagyris graueolens eſt,& acer,digerentíſque & calfacientis facultatis. eius folia ſicca vehementer incîdunt & ſiccant non ſecus quàm radicis cortex.ſemen eſt partiũ magis ſubtilium,& vomitum prouocat.

Androſæmon, alterum aſcyron vocatur, éſtque hyperici ſpecies: alterum dionyſias. ſemen eorum vim purgandi habet: foliorũm verò ſiccans & extergens modicè facultas eſt.

Androſaces amara & acris herba eſt, digeritque & ſiccat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, refrigerat in tertio exceſſu, humectat in ſecundo. eſt etiam cuiuſdam auſteritatis particeps,itémque eius ſuccus:itaque non foris modò impoſitus,ſed epotus etiam refrigerat: præterea dentium ſtuporem herba ſanat, quippe quæ prædita viſcoſa humiditate leniat, impleátque ea quæ ab acidorum contactu aſperè fuerant exiccata.

Anemonæ omnes acris,abſtergentis, attrahentis, & ora vaſorum aperientis ſunt facultatis.

Anethum ita calefacit vt in ſecundo ordine intenſo, aut in tertio remiſſo ſtatuendum eſſe videatur. exiccantium verò ſecundi ordinis eſt.Itaque meritò in oleo decoctum digerit,dolorem ſedat, ſomnum conciliat, crudos & incoctos tumores cõcoquit. Fit ex eo oleum,cuius temperies propinqua eſt pus mouentibus & concoquentibus appellatis medicamẽtis: niſi quòd paulo illis eſt calidius, ſubtilius,& digerens.vſtũ verò fit tertii ordinis calfacientiũ & ſiccantium Cæterũm viride adhuc & ſucci plenum, humidius eſt,& minus calidũ,itaque magis concoquit,& ſomnũ magis quàm ſiccum conciliat, ſed minus digerit.

Anthyllis vtraque mediocriter ſiccat. Altera verò quæ chamæpityi eſt ſimilis,eſt ſubtiliorum partiũ quàm altera,& magis abſterget.

Aniſi ſemen acre eſt & ſubamarum, vt prope ad vrentium facultatem accedat. eſt tertii ordinis exiccantium, vt etiam calfacientium,atque etiam digerit.

Aparine modicè exterget & ſiccat: habet etiam quandam partium tenuitatem.

Apii, *hoc eſt piri*, folia & ſumma germina, auſtera ſunt: fructus verò aliquid etiam aqueæ dulcedinis habet. proinde pirum ſi edatur ſtomacho conuenit,ſitimque prohibet:ſi illinatur,exiccat,modicéque refrigerat.

Achrades magis quàm alia pira & adſtringunt & exiccant.

Apocynum,aut braſſica canina,eſt venenum. mirum in modum grauiter olens herba eſt, proinde omnino nõ ignauiter calida eſt:non tamen proportione deſiccat:quãobrem illita digerentis eſt facultatis.

Argemona abſtergens digerenſque eſt.

Ariſarum acrius multo eſt quàm arum.

Ariſtolochiæ radix amara & ſubacris eſt. tenuiorum partium eſt rotunda, & ad omnia efficacior quàm duæ reliquæ:quæ clematitis dicitur,odoratior eſt: itaque vnguentarii ea ad vnguenta vtuntur: ſed ad medicinas eſt imbecillior. At longa minus eſt tenuium partium quàm rotunda,veruntamen non eſt inefficax, ſed & abſtergendi & calfaciendi vi prædita eſt: minus quidem quàm rotunda abſtergens ac digerens,ſed non minus calfaciens, imò verò æquè,aut fortaſſe magis.

Arceuthus, *hoc eſt iuniperus*, calida & ſicca vtrinque tertii ordinis.eius fructus ſimiliter quidẽ calidus eſt,ſed nõ ſimiliter ſiccus,verùm primi in ſiccando ordinis.

Arction,quod eſt verbaſco ſimile, facultatis eſt partiũ valde tenuium ,& ſiccantis,modicè tamen abſtergit.Alterum verò quod proſopitida vocant, digerit ipſum quoq; & ſiccat,ſed modicè itidem adſtringit.

Arnogloſſum, *hoc eſt plantago*, miſtæ temperaturæ eſt:habet enim quidpiam aqueum frigidum:habet verò & auſterum quiddam,quod eſt terrenum frigidum, quocirca refrigerat & ſiccat in ſecundo ordine. Siccitatem autem obtinet morſus expertem,frigiditatem verò quæ nondũ ſtupefaciat:eius quoque fructus & radix parem vim habẽt,præterquã quòd ſicciores & minus frigidæ ſunt. atenim fructus eſt tenuiorũ partium,radices verò craſſiorũ. quinetiam herbæ ipſius folia ſiccata, tenuioris ſubſtantiæ,& minus frigidæ facultatis redduntur, quum aqueũ eorum excrementum per halitum ſit digeſtum.

Aron terrena & ipſum eſſentia cõſtat,& calida, itaque extergentis facultatis eſt,non tamen validè vt dracontiũ. eſt igitur in exiccando & calfaciendo primi ordinis.radices eius vtiles ſunt vel maximé.

Artemiſia vtraque in calfaciendo ſecundi eſt ordinis, in ſiccando primi intenſi.eſt etiam modicè tenuium partium.

Aſari radices vim habent acori radicibus ſimilem,magis tamen intenſæ ſunt.

Aſpalathus guſtu acer eſt & adſtringens.ex facultatibus verò quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, eſt conflatus,vt ſui partibus acribus calefaciat,auſteris refrigeret:vtrarunque autem ratione deſiccet.

Aſparagus myacanthinus abſtergentis facultatis eſt, non tamen perſpicuè calfacit,nec refrigerat.

Aſplenum tenuium partium eſt, non tamen eſt calida facultate præditum.

Aſtragalus radices habet adſtringentes,quocirca ex numero non debiliter exiccantium eſt.

Aſter Atticus(alii bubonion vocant) habet quiddam digerens: habet verò non minimè & refrigerans quippiam & repellens,vt miſtæ ſit potentiæ,vt etiam roſa:verùm id non adſtringit.

Aſtaphis, *hoc eſt uua*, culta quidem concoquendi, adſtringendi,& leniter digerendi vim habet: at agreſtis acrem vehementer: ex quo fit vt valenter abſtergeat, & quadam etiam vrendi facultate ſit prædita.

Aſphodeli radix digerentis abſtergentíſque facultatis eſt:eius vſtæ cinis acrior ſicciórque efficitur.

Atractylis siccantis & modicæ calidæ facultatis est.

Atriplex humida & frigida temperie est, atque humida quidem in secundo ordine, frigida verò in primo. adstrictionis verò non est particeps, sed aquea est, & minime terrena, non secus quàm malua: quin & ventrem celeriter permeat, vt illa, ob lubricitatem: parum præterea in ea est quod digerat. hortenses autem humidiores multo & frigidiores agrestibus sunt. Fructus verò atriplicis abstergendi vim habet.

Aphace vim habet adstringentẽ, sicut lenticula. Hæc tamen ægrius concoquitur, & validus siccat: particeps verò est moderati caloris.

Absinthium adstringentem, amaram, acrémque habet qualitatẽ: calefacitque & abstergit & roborat & siccat. At si oporteat generatim comprehensam eius temperiem conuenienter primis facultatibus determinare, etsi cõstat ex partibus inter se dissimilibus, tamen calidũ primi excessus, siccúmque tertii dixerim. Succus verò eius multo est quàm herba calidior.

B

Balani, *hoc est glandis*, quæ vnguentaria dicitur, reliquiæ vnde expressus succus est, qualitatem amaram in eis cæteris præstantem habet: sed & quædam admista est adstrictio, quocirca extergentem simul & incidentem, contrahẽtémque, & stipantẽ vim habent. Cortex verò admodum adstringens est.

Balsamum secundi ordinis est exiccantium & calfacientium: éstque subtilioris facultatis. non tamen tanta in eo caliditas inest quantam nonnulli arbitrantur, partium tenuitate decepti. Eius fructus persimilis facultatis est, cæterùm multo in subtilitate partium inferior.

Balaustium validè gustum adstringit: aliarum verò qualitatum nullius indicium præ se fert. Qamobrem statuat quispiam, siccare ipsum, & non instrenuè refrigerare.

Bati, *hoc est rubi*, folia, & germina, & flos, & fructus, & radix, non obscuræ adstringentis qualitatis sunt participes: sed inter se differũt, quòd folia, & præsertim mollia, & recens nata, plurimum in se habeant aqueæ substantiæ, parum verò adstrictionis: eadem de germinibus habenda ratio est. Fructus verò si maturus sit, non parum habet succi calidi temperati, qui dulcis est, cum moderata adstrictione coniunctus: at immaturus à frigida substantia terrea vincitur, & proinde acerbus est, & valde exiccat: & sanè vterque exiccatus magis exccicat quàm recens. Flos verò eiusdem est facultatis, cuius est immmaturus fructus: at radix præterquam quod adstringit, non mediocris substantiæ quæ tenuium partium sit, particeps est.

Batrachia quatuor omnia vehementer acris facultatis sunt, & cum dolore exulcerant. Calida igitur siccáque est vehementer radix, & tota herba.

Bdellium quod Scythicum nominant, emollientis admodum & efficacis virtutis est: at Arabicum magis desiccat quàm emollientia. Quod autem recens humidúmque est & contusum, facilè mollescit, ad omnia ad quæ Scythicum est accommodatum: quod vetustius est, & gustu perquàm amarum, & acre, & siccum, id excidit ab eorum mediocritate quæ indurata molliunt.

Bechii, *hoc est tussilaginis*, herbæ vis est modicè acris.

Blitũ humidũ frigidúmque secũdo ordine censetur.

Bulbus illitus, quia amaroris & adstrictionis est particeps, ideo absterget, glutinat, & siccat.

Bulbus vomitum proritans multo est calidioris temperaturæ quàm superior.

Buglossum humidæ calidæque temperiei est.

Buphthalmus acrior est quàm anthemis, idcirco magis etiam digerit.

Brathy, *hoc est herba Sabina*, particeps est acrimoniæ, amaritiei, & adstrictionis. Idque medicamentum in tertio excessu statuatur excalfacientium & exiccantium, & in eorum numero quæ vel maximè tenuium partium sunt. Quidam pro cinnamomo duplum eius subiiciunt. attenuantis enim digerentísque facultatis est.

Bretanicæ folia adstringentia sunt, eiúsque succus pariter adstringit: itaque coctum nonnulli reponũt, vt inter stomatica medicamenta efficacissimum, & quod ad putrefacientia faciat.

Bromus illitus exiccat, modicéque digerit, & citra mordicationem. Est etiam leniter frigidiore temperie, & nonihil habet adstrictionis.

Bryon thalassion, *hoc est alga*, compositum est ex terrestri & aquea substantia, quarum vtraque est frigida: nam & gustum adstringit, & illitum refrigerat.

Bryon (quidam splanchnon, *hoc est muscus*) vim adstringentem non validam habet. neque enim est admodum frigidum, sed ferme mediis proximum, quum & digerendi & molliendi facultatis sit particeps, præsertim verò quod in cedrinis lignis reperitur.

Γ

Gallium vim habet exiccantem & subacrem.

Gentianæ radix multum est efficax quum attenuatione, purgatione, abstersione, & obstructionis liberatione opus est: amara enim est vehementer.

Gigarta, *hoc est acinorum vuæ nuclei*, sicci in secundo ordine sunt, frigidi verò in primo. Eorum essentia crassarum est partium, & terrestris siquidem acerbi sunt.

Gingidium amaritiei adstrictionisque particeps est, ex vtraque autem qualitate desiccat, & tamen est aptum stomacho. Calorem verò non admodum perspicuum est nactum, cæterùm secundo ordini desiccantium adscribitur.

Glaucium adstringit & refrigerat euidenter: eiúsque composita est temperies ex aquea terrenáque substantia, vtraque sanè frigida, sed non summè, verùm vt aqua fontana.

Glaux herba calidæ humidæque temperaturæ est.

Glechon, *hoc est pulegium*, herba est acris subamaráque, calefaciens, vehementérque extenuans.

Glœos, *hoc est strigmentum balneorum*, modicè emollit.

Glycyrrhizæ succus est maximè vtilis, æquè ac eius radices, dulcis cum leui adstrictione quadã: quocirca fuerit sanè eius natura nostræ familiaris: tale enim esse dulce ostensum est. & quoniam temperie humida est, iure etiam sitim arcet, nimirum modicè humidum, & hominis temperatura frigidius.

Glycysides, *hoc est pæoniæ radix*, leniter cum dulcedine quadam & subamara acrimonia adstringit: eius verò temperiem tenuium esse partium & exiccantem censendum est, non tamen insigniter calidam.

Gnaphalium modicè adstringit.

Gongylidos, *hoc est rapi semen*, & radix spiritum flatus plenum gignit.

Δ

Damasonium abstergendi vi præditum est.

Daucus (qui pastinaca etiam nominatur) agrestis est satiuo in omnibus vehementior. Acrem verò, calfacientémque & attenuantem vim habet.

Dauci herbæ semen validam calefaciendi vim habet, & in iis quæ præcipua sunt numeratur: & foris admotum validè digerit. Eius herba eiusdem facultatis est, sed humiditas admista imbecilliorẽ eam facit: est tamen ipsa quoque calidæ temperiei.

Daphnæ, *hoc est lauri*, arboris folia & baccæ siccant, & calfaciunt vehemẽter, & baccæ magis etiam quàm folia. Cortex verò radicis minus est acer & calidus: sed amarus magis, & quidpiam adstrictionis habet.

Daphnes herbæ temperies est euidenter calida, acrisque ac subamara. Similem quoque vim habet chamædaphne, sicut etiam daphnoides.

Dictamnum subtilioris essentiæ est quàm pulegium, in cæteris rebus ei similis. Quod verò falsodictamnum vocant, ad omnia est dictamno imbecillius.

Dipsaci radix secundi ordinis siccantium est, abstersionisque cuiusdam est particeps.

Dorycnium temperie est simili papaueri & mandragoræ, & quæcunque talem habent refrigerandi vim. Excellit in eo frigiditas aquea valde efficax. si parum sumatur, soporem inducit: si largius, interimit.

Dracontium habet aliquid aro persimile: est tamen eo acrius & amarius, ideóque magis calfacit, & tenuiorum est partium. Habet etiam leuiculam adstrictionem, quæ cum duabus prædictis qualitatibus amara & acri coiūcta, medicamentum efficax est effectum. Fructus verò non solùm fol iis, sed & radice est valentior.

Dryopteris, *id est filicula*, qualitatis dulcis est, acris, subamaræ: in radice verò, etiam acerbæ. ei verò putrefaciēdi facultas inest.

E

Elææ, *hoc est oliuæ*, rami quantum adstrictionis, tātum etiam refrigerationis obtinent. Fructus verò, si quidem exquisitè maturus sit, moderatè calidus est: at immaturus magis adstringit, magísque refrigerat.

Elæon, *hoc est oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calfaciendi vim habet. Eiusmodi est quod dulcissimū est, & ex oliuis maximè drupis: quod verò omotribes & omphacinum vocatur, quantæ adstrictionis, tantæ quoque frigefactionis est particeps. Vetus autem oleum, quod ex dulci inueterato conficitur, calidius est, & magis digerit: quod ex crudo, id vsquedum quippiam adstrictionis seruarit, mistæ facultatis est: vbi eam planè abiecerit, reliquo simile redditur. Dulce verò si tenuium partium appareat (tale autem est quod purum, pellucidum est) ac modicum eius inūctum, latissiméque per corpus extensum, sibiipsum continuum manet, & à cute combibatur, hoc pro optimo habendum est, & olei virtute præstare vel maximè, quale est Sabinum. Oleum porrò lotum minimè omnium mordax est. Cætera olei genera iis differentiis varia inter se sunt, quæ in fructibus ex quibus oleùm exprimitur, comperiuntur. Cicinum enim tenuius est, & ad discutiendum valentius, vetusto oleo ex oliua confecto maximè simile. Raphaninū in cæteris huic simile, sed calidius: hoc etiam calidius est sinapinum: cui simile est quod ex melāthio fit. Contraria sunt his, myrtinum, sesaminū, & balaninum, tum quòd ea adstringunt, tum quòd crassas partes habent. Mistæ facultatis sunt lentiscinum, & terebinthinum, & masthichinum: non enim emolliunt modò, sed etiam adstringunt. Amygdalinum verò amaritiem habet exuperātem, éstque adstrictionis cuiusdam particeps. non tamen caryinum, sed hoc maximè simplicis digerendi facultatis est. Calidius eo est laurinum, & ad digerendum potentius. hoc etiam magis cedrinum. proximum ei est quod ex liquida pice fit. Tedinum est minus calidum laurino, sed magis exiccat. Hyoscyaminum verò mistæ potestatis est, emolliētis & refrigerantis. Quod ex cnico fit, ventrem subducit: eóque magis quod ex grano Cnidio conficitur. Iam quod ex agresti oliua exprimitur, non simplicis temperaturæ est, sed abstergētis, vnáque adstringentis. Squalidissimum est id inter omnia olei genera: post hoc Istricum, deinceps Hispanum. Pinguissimum est Libycum & Cilicium. Simul verò pingue & tenue est Sabinū: in medio horum omnium est quod in Cycladibus insulis nascitur, quódque in Græcia atque Asia conficitur. Cæterùm pingue oleum lentore æstimatur: tenue, si pellucidum purúmque sit, sique minima eius portione corpus plurimùm vngatur, si denique à cute facilè ebibatur. Ex his quæ dicta sūt, licebit tibi de aliis oleis iudicare quæ eodē quo vnguenta nomine appellantur: quale est rosaceum, liliaceum, & quæcunque sunt huius generis, quæ ex fructibus, germinibus, foliis, floribúsque oleo maceratis fiunt. oleum enim pro cuiusq; iniectæ rei natura variabitur. Ex iis ergo quæ toto hoc opere de quacunque re iniicienda perdiscis, singillatim quoque cōfectum ex eadem re oleum, quale sit, poteris cognoscere.

Elatine moderatè refrigerat & adstringit.

Elaphoboscus calidæ subtilisque facultatis est, itaque etiam exiccat, secundo maximè ordine excessuum.

Elenium, huius herbæ radix non primò statim appulsu calefacit, quamobrem non est dicenda calida & sicca exquisitè, vt piper, sed cum excrementitio humore.

Elelisphacus, *id est saluia*, euidenter excalfacit, & leniter subadstringit.

Elleborus vterque abstergentis, calidæque facultatis est. esto autem tertii ordinis calfacientium & siccantium. Cæterùm niger est gustanti calidior, albus verò subamarus.

Elxine (alii perdicium nominant) facultatem habet extergentem, & leniter adstringentem, cum modicè frigida humiditate.

Elymos, aut meline, *id est panicum*, emplastri modo impositum siccat atque refrigerat.

Epithymum habet thymi facultatem, ad omnia efficacius: tertio gradu exiccat & calefacit.

Epimedium vim habet modicè refrigerantem cum aquea humiditate, quare nulla ei qualitas insignis inest.

Epimelium planta acerba est, vtque dixerit quispiam, malus agrestis. Fructus eius acerbus est, & stomacho infensus.

Erebinthus, *hoc est cic er*, vi attrahendi, digerendi, incidēdique pollet. Calidum enim & modicè humidum est, & amaritiei est particeps.

Erebinthus verò agrestis, ad omnia valentior est satiuo: hoc est calidior & siccior, quanto & acrior est & amarior.

Erice facultatis est digerentis citra morsum. flore eius potissimum ac foliis vtendum.

Erpyllum, *hoc est serpyllum*, calfaciētis facultatis est, & gustu multum acre.

Erysimi semen sicut gustu nasturtio simile apparet, ita facultate igneum est & calfaciens.

Erytrodanum, *hoc est rubia*, radice acerba amaráque est. itaque quæcunque agere dicta sunt, vbi eiusmodi qualitates coiuerint, ea omnia in hac radice euidenter conspicies.

Eupatorium herba est subtili, incidente & abstergente qualitate citra insignem calorem prædita. modicæ quoque adstrictionis est patticeps.

Euphorbium vrentis & tenuium partium est facultatis.

Ephemerum non lethale, quod Colchicum vocāt: sed alterum quod irim agrestē nominant, radicem habet adstringentē odoratámque: ex quo planum est, temperaturæ mistæ esse, repellentis & digerentis.

Echini herbæ fructus acerbus est, ac proinde repellit & exiccat.

Z

Zingiberis radix validè excalfacit, sed non primo occursu, vt piper: quamobrem minus tenuium partiū quàm piper, eam esse censendum est. Videtur autem illaborata quædam & crassior substantia ei inesse, eáque humida potius & aquea, quocirca facilè perforatur, quum scilicet excrementitia humiditas insit, neque quicquam eorum quæ aut exquisitè sicca sunt aut humida, sed quæ elaboratam humiditatem continent, hoc patiuntur. Idem verò piperi longo contingit. Inde fit vt calor qui à zingibere & pipere longo manat, diutius quàm qui ab albo aut nigro, perseueret: hincque est vt vtriusque medicamenti vsus sit diuersus. Nam quū totum corpus excalfacere celeriter, volumus, ea tum sunt offerēda quæ celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & in omnes partes citò ferantur. quum verò particulam aliquam refrigeratam calfacere oporteat, contrà est agendum, vt quæ tardè calfacientia plurimum temporis perdurant adhibeamus.

Zythus acrior est non parum quàm hordeum, & praui succi, vtpote qui ex corruptela proueniens, flatus quoq; excitat: éstque partim acer & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus & acidus.

Zyme, *hoc est fermentum*, tenuium est partium, & mediocriter calidum: ob eam causam & sine morsu quæ in profundo sunt extrahit & digerit. Ex contrariis autem facultatibus est temperatum: nam & aciditatis est particeps, & caliditatis ex putredine contractæ: cui accedit ea quæ ex salis farinæque natura existit.

H

Hedyosmon (mentham odoratam quidam vocant) est enim alia quædam non odorata, quam calaminthan appellant, vtraque gustu acri, & facultate calida ex tertio

ordine:sed quæ odorata eſt,imbecillior eſt quàm calamintha.vt autem vno verbo complectar, hæc ceu ſylueſtris quædam eſt,illa ſatiua.cæterùm mentha quid habet amarum & acerbum.

Hedyſarum, aut pelecinus, ſemen habet quod amarum,ſubadſtringénſque videtur:quamobrem epotum,eſt ſtomacho idoneum. Viſcerum obſtructiones expurgat:id quod etiam fruticis virgulta præſtant.

Hemerocalles radicem habet lilii radici ſimilem,& figura & viribus: leniter autem digerentem facultatem habet,& nonnihil etiam repellentem.

Hemionitis adſtrictionis amaroriſq; eſt particeps.

Herygeron vim habet refrigerandi, & modicè digerendi.

Heryngium calore, aut nihil,aut certè parum ſuperat ea quæ temperata ſunt: ſiccitatem tamen & partium tenuitatem non paruam habet.

Θ

Thalietri facultas eſt exiccans ſine mordicatione.

Thapſia acris eſt, & validè ſiccãtis cum humiditate facultatis eſt: trahit proinde ex alto violentè, ídque quod traxit digerit:longiore autem tẽpore id facit, vtpote quæ larga humiditate excrementitia ſit expleta.

Thermus, *hoc eſt lupinus*, qui eſtur,medicamẽtum eſt ex genere emplaſticorum: qui verò innatam adhuc amaritiem habet,abſterget,& digerit,& citra morſum ſiccat.

Lupinus verò agreſtis,& magis amarus,& ad omnia valentior quàm domeſticus, eiuſdémque eſt genere cum ipſo facultatis.

Thlaſpi ſemen acrem facultatem obtinet.

Tridax,*id eſt lactuca*,humidum frigidúmque olus eſt; non tamen ad ſummum,ſed maximè ad aquæ fontanæ(vt ita dicam)frigiditatem.

Thymum euidenter incidit,calfacitque & ſiccat tertio ordine.

I

Idæa radix guſtanti vehemẽter acerba eſt, & re ipſa experto idem præ ſe fert.

Ixos, *hoc eſt uiſcum*, ex multa aërea & aquea ſubſtantia calida, pauciſſimáque terrena conſtat, acrimoniáque in eo amaritiei excellit, itaque vehementer humores ex alto attrahit,eóſque non tenues tantùm, ſed & craſſiores, eóſque diffundit ac digerit.

Ios,*hoc eſt uiola*,folia habet quorum ſubſtantia aquea eſt,& ſubfrigida exuperans.

Hippuris,*hoc eſt cauda equina*, qualitatem adſtringentem habet cum amaritie,proinde valenter ſimul ac citra morſum exiccantem.

Iſatis ſatiua f. cultatis eſt quæ valenter ſiccat,& neutiquam mordet: eſt enim ſimul amara atque adſtringens. agreſtis verò manifeſtè iam acre quippiam tum guſtu, tum actione præfert: quocirca magis quàm ſatiua ſiccat.

Iſopyron, aut phaſiolum, ſemen habet amarum & ſubadſtringẽs:extergit itaque,& craſſos humores incîdit, corporáque contrahit & conſtringit.

Iteæ,*hoc eſt ſalicis*,foliorum vis eſt citra morſum exiccãs. habet etiam aliquid adſtrictionis.Sunt etiam qui ſuccum ex eis exprimant, medicamentúmque mordacitate vacans,& exiccans,ad multas res vtile ſeruent.nihil enim eſt ad plures res vtilius quàm medicamentum citra mordacitatem exiccans, quod parum etiam adſtringat. Iam verò cortex quoque arboris ſimilem foliis & floribus facultatem obtinet,niſi quod ſiccioris temperaturæ eſt,velut omnes nimirum ſunt cortices: ſed eum quidam comburunt:cineréque vtuntur ad ea omnia quæ ſiccare valenter oporteat. Quidam etiam dum ſalix floret,corticem eius incîdunt, liquorémque colligunt extergentem,& tenuium partium.

K

Calamintha, *hoc eſt nepita*, ſubſtãtiam habet tenuium partium,& calidam,ſiccámque temperiem ex tertio quodammodo ordine:acris enim eſt guſtu, & paululũ omni-

A no habet amaritudinis.attenuat,incidit,& diſcutit.

Calamus aromaticus tum adſtrictionis leuis, tum minimæ acrimoniæ eſt particeps. plurima ei⁹ pars ex terrena ſubſtantia atque aëria conſtat, in caliditatis frigiditatiſque coniugatione temperata. Statuatur ergo ſecundi ordinis calfacientiũ & exiccãtium,quæ tamen vehementius deſiccant quàm calfaciunt.Habet quinetiã tenuium partium aliquid,vt alia aromata omnia:ſed illorum compluribus tenuitatis partium plurimum, calamo verò non multum ineſt.

B Calami vallaris radix non mediocris abſtergentis facultatis, minimè verò acris eſt particeps.virentia verò folia modicè refrigerant:in quibus etiam vis abſtergens ineſt.Eius cortex vſtus valde tenuis digerentiſque facultatis redditur: qui etiam aliquid habet abſtergens,vt calfaciat atque exiccet in tertio fere ordine; magiſque ſiccet quàm calfaciat. Vitandus eius flos eſt: nam ſi in aures incidat, ita tenaciter adhæret vt auelli non poſſit, & auditum vitiet; quamobrem ſæpenumero ſurdos homines facit.

C Cancani radix facultatem non mordentem habet; & modicè ſiccantem.eſſentia verò craſſarum partium ei ineſt,atque emplaſtica.

Cannabis ſemen flatu vacat,& exiccans eſt.

Capnios, *hoc eſt fumus*,acris ſimul & amaræ qualitatis eſt particeps,nec omnino eſt ab acerbitate alienus.

Capparis radicis cortex vincentem habet amaram qualitatem,proximam acrem,deinde acerbam:ex quo liquet, eum ex diuerſis pugnantibúſque nonnihil qualitatibus conſtare.poteſt enim extergere, purgare, incidere, & digerere ſua amaritie:calfacere verò,incidere & digerere acrimonia:contrahere, denſare,conſtringere acerbitate.ſimilem cortici radicis vim fructus habet,niſi quod eſt ad omnia imbecillior.quinetiam folia, eorúmque caules ſimilis ſunt facultatis.Capparis verò quæ in admodum calidis regionibus prouenit,vt in Arabia, multò eſt noſtrate acrior, adeò vt plurimum etiam adurentis facultatis habeat.

Cardami, *hoc eſt naſturtii*, ſemen adurentis facultatis eſt particeps, velut napy.herba quoque ſiccata vim eandem quam ſemen obtinet. at humida adhuc & virens, propter aqueæ humiditatis miſtionem eſt ſemine multo E inferior,vt cum pane ea tanquam obſonio vti liceat.

Cardamomum & ipſum ſanè facultatis eſt valde calidæ,non tamen ita validæ vt naſturtium.poteſt tamen & ipſum exulcerare: habet quiddam etiam amaritudinis adiunctum.

Caron calefacit & ſiccat tertio ferme ordine, habétque modicè acrem qualitatem.

Caſia tertii ordinis eſt calfacientiũ & exiccantium: éſtque valde tenuium partium, guſtu verò multum acrimoniæ præfert, & parum quid adſtrictionis, ac proinde F incîdit,digerit, & robur inſtrumentis indit.

Coria arbor,*hoc eſt nux*,habet in foliis & germinibus adſtrictionem quandã, cæterùm euidentem, multámque in nucis putamine recenti & ſicco. In nuce prætereà id quod edendo eſt,oleoſum eſt,& tenuium partium: & quò diutius reconditum fuerit,eo maiorem vim habet, túmque per halitum valde digerit.quum verò recens eſt, qualitatem quandam adſtringentẽ habet.Quod verò imperfectum eſt, & nondum ſiccum, ſimile eſt cæteris fructibus,qui quum virides ſunt,pleni ſunt ſemicoctæ humidi- G tatis.at eius putamen ſiccum vſtum, tenuium partium, ſiccánſque, & morſus expers medicamentum efficitur.at leptocaryon,quæ pontica nux nominatur, plus terreſtris eſſentiæ frigidæ habet,ideóque guſtanti magis auſtera & planta & fructus & cortex apparet, cætera nuci quæ regia dicitur ſunt ſimilia.

Carpeſiũ ſimile eſt ei quod phu vocatur, & guſtu & facultate:ſed plus tenuitatis habet,non tamẽ ita eſt tenue vt pro cinnamomo vti eo poſſimus, vt Quintus faciebat. H Præſtantius autem eſt Ponticum Carpeſium quàm Laërtium.eorum magna copia in Syria tibi ſupputet.

Caucalis calfacit & exiccat.

Cenchros, *hoc eſt milium*, primo ordine refrigerat

exiccat autem in tertio exolutọ: habet etiam paululum tenuitatis.

Cedrus vtraque temperatura eſt calida & ſicca ex tertio ordine. Cedrea verò quartum etiam ordinem videtur attingere:eáque & egregiè calida eſt,& ſimul tenuiũ partium. Cæterùm quod eius eſt pinguiſſimum,&planè oleoſum,tenuiorum eſt quàm tota cedria partium, minus tamen acre,at non minus calfaciẽs.porrò cedri fructus moderatiore vi ſunt præditi, vſqueadeo vt comedi quoque poſſint.

Centaurii maioris radix, acris ſimul & adſtringens cum leuicula dulcedine guſtui apparet. Calfacit igitur, craſſæ & terreæ frigiditatis particeps:digerítque,& robur particulis indit.eadem facit ſuccus quæ radix. Ac quidam ſunt qui hoc medicamento pro lycio vtuntur: qui verò aiunt rheum eſſe magnũ centaurium, ii mihi ſentire melius videntur.

Centaurii minoris virgulta, ac magis etiam folia & flores,maximo vſui ſũt.ſuperat reliquas in eis amara qualitas:eáque eſt etiam adſtrictionis cuiuſdam particeps,ac proinde medicamentum egregiè citra morſum exiccat. eius quoque ſuccus ſimilem habet ſiccandi & abſtergendi facultatem.

Ceraſi arboris fructus, dulcis potius per inteſtinum ſecedit,ſed ſtomacho minus accommodatus eſt:auſterus cõtrà,acidus verò pituitoſis ſtomachis, & in quibus excremẽta redundãt,conuenit:magis enim quàm auſterus deſiccat,& nonnihil etiam incîdit.

Ceratonia exiccantis & adſtringentis facultatis eſt, ſicut ceratia quoque eius fructus, qui dulcedinis cuiuſdam eſt etiam particeps.

Ceſtrum,aut pſychrotrophon (Romani verò betonicam vocant) vim habet incidendi: amara enim eſt,& ſubacris.

Cecis, *id eſt galla*, quæ omphacitis dicitur, medicamentum eſt admodum acerbum,plurima ſui parte terrenæ frigidæ ſubſtantiæ particeps:cuius beneficio ſiccat,repercutit,contrahit,cõſtringit,& particulas infirmas roborat. Statuatur hæc in tertio ſiccãtium,in ſecundo verò refrigerantium ordine. Altera autem galla flaua, laxa, magnáque,ſiccat ipſa quoque,ſed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis eſt particeps. Gallæ autem combuſtæ vim ſupprimendi ſanguinis acquirunt, & calorem etiam atque acrimoniam vrendo contrahunt, & maiore ſiccandi vi redduntur.

Cera medium quodammodo inter vtranque coniugationẽ locum tenet: habet quiddam etiam craſſarum partium & emplaſticum: quamobrem aliorum medicamentorum excalfacientium & refrigerantium materia eſt. At ipſa per ſe ex genere vtique ſit debiliter concoquentium, quæ foris imponuntur. Habet etiam paulum quid digerentis calidæque potentiæ,quæ in melle inerat plurima.

Ciceos,*hoc eſt ricini*,fructus vim habet extergendi,& per halitum euaporandi: ita quoque eius folium, ſed imbecillius.

Cinnamomum ſummè tenuium partium eſt,non tamen ſummè calidum, ſed ex tertio quodammodo ordine.nam propter eſſentiæ tenuitatem nihil eſt eorum quæ æquè calefaciunt,quod ita vt cinnamomum exiccet.

Cinnamomis verò eſt velut cinnamomum imbecillum:nonnulli verò pſeudocinnamomum ipſam nominant.

Circeæ radix odorata eſt & excalfacit.

Ciſthus,aut citharus,frutex eſt adſtringens,folia verò & parua germina trita adeò deſiccant atque adſtringũt vt vlcera glutinent. flores efficaciores ſunt, deſiccant ferè in ſecundo exceſſu abſoluto. frutex verò ipſe adeò eſt frigidus vt tepidi caloris ſit particeps. Cæterùm hypociſthis, aut hypochiſthis magis adſtringit quàm folia.

Ciſthus, aut ladanum, in calidis regionibus hic ciſthus proueniens,in vtroque à noſtrate differt, tum quòd adſtrictionem depoſuit, tum quòd caliditatẽ acquiſiuit: quod verò ladanum vocant, ex eodem prouenit,medicamentum calidum primo exceſſu iam completo, habens etiam parum adſtrictionis.eſt etiam tenuium partium eſſentiæ.quibus quidem fit rebus vt modicè molliat & digerat,ac nimirum etiam concoquat.

Ciſſos, *hoc eſt hedera*, ex contrariis facultatibus conſtat.habet enim quippiam ſubſtantiæ adſtringentis,quam eſſe terrenam frigidámque oſtẽdimus.Habet etiam nonnihil acris,quam calidam eſſe vel guſtus ipſe comprobat. tertia quoque ei virenti ineſt aquea ſubſtantia tepida quædam.

Clinopodium tertii eſt ordinis calfacientium & exiccantium.

Comarus,*hoc eſt arbutus*,arbor acerba eſt vnà cum fructu,quem memecylum vocant.

Commi, *hoc eſt gummi*,ſiccantẽ emplaſticámque vim habet,quæque aſperitatibus medeatur.

Conia,*hoc eſt lixiuium*: omnium maximè abſterget & exiccat id lixiuium quod ex cinere ficulno & tithymalorum conficitur,feréque putrefacientis eſt facultatis.

Conyza & maior & minor quum acris amaræque ſit temperaturæ,in calfaciendo & ſiccando tertiæ temperiei cenſeatur.Eſt etiam tertium conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, vtriſque ſuperioribus graueolentius & imbecillius.

Coriandrum,aut corion,*hoc eſt coriandrum*,ex contrariis conſtat facultatibus, habétque multum amaræ ſubſtantiæ,quam tenuium partium,& terrenam calidam eſſe oſtendimus:nec parum etiam aqueæ humiditatis,quæ tepentis facultatis eſt.Habet etiam parum adſtrictionis.

Coſtus leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem & calidam in ſe qualitatẽ habet, adeò vt etiam vlcus excitet:ei quoque flatuoſa humiditas ineſt.

Cotyledon,*hoc eſt umbilicus Veneris*, facultatis eſt humidæ ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcuræ adſtringentis, & cum ea leuiter amaræ:vnde refrigerat, repercutit,abſterget ac digerit.

Crania,*hoc eſt cornus*,arbor fructum fert egregiè acerbum:folia quoque & germina eiuſdem acerba ſunt,& mirum in modum exiccant.

Crambe,*hoc eſt braſſica*, exiccantis facultatis eſt, non tamen etiam euidenter acris. Caules braſſicæ combuſti cinerem faciunt valde exiccantem,vt iam adurentis quoque facultatis ſit particeps. Crambe verò agreſtis ſiccior calidiórque eſt quàm ſatiua:proinde intra corpus citra noxam non aſſumitur.Eadem vehementius quàm ſatiua exterget ac digerit.

Crambe marina præterquam quòd aluum lenit, eſt etiam ſubſalſa & ſubamara.

Cratæogoni herbæ fructus acer eſt & vehemens.

Crethmon ſalſum quodammodo eſt cum leui amaritie coniunctum: quamobrem ius eſt eius abſtergens & ſiccans.

Crithe,*hoc eſt hordeum*, primi eſt ordinis in exiccãdo & refrigerando,habétque pauxillum abſterſionis.polenta verò multo magis quàm hordeum deſiccat.

Crini,*hoc eſt lilii*,flos ex miſta temperie conſtat, quæ partim ex tenui quadã terrena eſſentia conflata eſt,ex qua guſtui amaritiem præfert: partim ex aquea temperata, ex qua oleum quod ex eo conficitur,itémque vnguentum facultatis redditur morſus expertis,digerentis,& mollientis: radices autem & folia per ſe læuigata, ſiccant, abſtergent,digerúntque modicè.

Crocodilii ſemen acre eſt, calidæque & digerentis ac ſiccantis facultatis eſt. Succus caulis & ſeminis eadem vi eſt præditus.

Crocus parum etiam quid adſtringens habet, quod terrenum frigidum eſſe docuimus:ſed ſuperat in eo calfaciens qualitas:ex quo fit vt tota eius ſubſtantia ſecundi ſit ordinis calfacientium,primi verò exiccantium, quamobrem habet etiam vim quandam concoquendi.

Crommyon, *hoc eſt capa*, eſt ex quarto calfacientium ordine,eſſentia verò eius craſſarum eſt partium.

Cyamos,*hoc eſt faba*, mediæ eſt temperaturæ,proximè ad vtranque partẽ accedens in exciccando & refrigerando. Caro eius paulum quoq; abſtergentis facultatis eſt particeps,ſicut putamen nonnihil adſtringentis.

Cyclaminus varias habet vires: nam & abstergit, & incidit, & aperit, & attrahit, & digerit. radix est succo imbecillior, est tamen vehementior. Altera verò cyclaminus (quam etiam cissanthemon vocant, quæque radicem habet inutilem) fructum habet egregiè efficacem, eiúsque amarities acris est, & modicè lenta.

Cymini semen tertii est ordinis calfacientium, flatúmque extinguit.

Cynosbatos, *hoc est rubus caninus*. huius fructus non ignauiter adstringit, folia verò moderatè. Cauendū ab eo quod in eius fructu lanæ speciem gerit, quippe quod arteriam vitiet.

Cyparissi folia, germina, & pilulæ recentes ac molles siccandi vim habent, absque insigni acrimonia & calore, sicut etiam gustus ostendit: apparet enim in ea leuis quidem acrimonia, sed amarities plurima, multóque etiam maior in tota planta acerbitas. Tanta autem ei inest acrimonia, tantúsque calor, quanta satis sit ad acerbitatem in altum deducendam: nullum tamen calorem & morsum excitet.

Cyperi radices absque morsu calfaciunt & exiccant: inéstque eis adstringendi & incidendi vis quædam.

Cyperi folia & summa germina, mistæ facultatis sunt. habent enim quiddam digerens ex aquea substantia modicè calida. Habet etiam aliquid adstrictionis ex frigida terrestri, quamobrē citra molestiam & morsum siccat, & incidit.

Cytisi folia digerunt, vimque mistam & aqueam possident.

Conion, *hoc est cicutam*, extremæ refrigerantis facultatis esse norunt omnes.

Coni fructus totus viridis habet cum humiditate amaritudinem quampiam, & acrimoniam. esculentus verò maceratus minimè mordax, & maximè emplasticus redditur: & in medio calidæ & frigidæ qualitatis consistens, ex aquea & terrea substantia temperatus, aëriæ minimùm est particeps.

A

Lagopus siccantis facultatis est.

Lampsana illita quandam abstergendi & digerendi vim habet.

Lapathium modicè digerentem habet vim. Oxylapathum verò præterquā quòd digerit, habet etiam quid repercutientis. eorum semen est euidenter adstringens. Porrò hippolapathum cum eo quod digerit, ipsum quoque etiam repercutit, sed imbecillius.

Limonii fructus austerus est.

Lichen in petris nascens abstergentis & modicè refrigerantis facultatis est, & vtriusque exiccantis.

Leontopetali radix digerit, siccat calfacítque tertio ordine.

Lepidium ex quarto calfacientium est ordine.

Leucas acris qualitatis est: calfacit autem & siccat tertio ordine.

Leucacanthi radix amara est, ideóque incidit & siccat tertio ordine: at in calfaciendo primi est ordinis.

Leucoii frutex vniuersus abstergentis & tenuium partium est facultatis, magis tamen flores: & inter eos qui sicciores sunt, magis quàm virentes. est hoc, siquid aliud, amarum. fructus quoque eiusdem facultatis est, itémque radices, nisi quod crassiorum sunt partiū, & magis terreæ.

Leuce arbor, *hoc est populus alba*, mixtæ quodammodo temperaturæ est ex aquea tepida, & terrena extenuata essentia: quamobrem abstergētis facultatis est particeps.

Libanotus, *hoc est thus*, calfacit secundo ordine, siccat verò in primo: habet quoque parū adstrictionis. eius cortex vim habet euidenter adstringentem, ac proinde quoque exiccat, adeò vt in secundo ordine completo colloce-tur. Constat etiam ex crassioribus quàm thus partibus, minimeque acrimoniæ particeps. ramus eius tum sicciorìs tum calidioris est facultatis quàm thus, vt ad tertium vsque excessum perueniat. habet etiam quidpiam abstergentis.

Libanotides tres mollientis sunt digerentísque facultatis: habet etiam aliquid abstergentis atque incidentis.

Lignys, *hoc est fuligo*, omnis exiccans est, ideóque terrestris est essentiæ, habens quasdam etiam ignis qui materiam combussit, reliquias, eásque pusillas. Tota autem eius natura terrena est, tenuium partium. speciales verò in ea differentiæ sunt, quæ ex materia combusta eueniunt, quum ex acriore & calidiore talis etiam fuligo proueniat: ex acriore verò & non mordente similis quoque fuligo conficiatur.

B Libystici radix & semen ex genere calfacientiū sunt, & flatus discutientium.

Lini semen calidum est in primo ordine quodammodo, éstq; in medio ferme humiditatis & siccitatis constitutum.

Lycium egregiè discutit, siccat verò in secundo excessu, in calore verò mediis quodāmodo est proximum: habet etiam quidpiam adstringentis, quocirca abstergit & contrahit.

Lysimachios adstringentem qualitatem superantem habet. Herbā hanc Lysimachus rex ad sanguinis eruptiones cohibendas facere casu quodam cōperit. Quum enim equus eius vulnus accepisset, sanguísque erumperet, hanc herbam quæ erat ad manus, quámque rex ignorabat, vulneri admouit: ea eruptione sedata, omnes postea ad sanguinis eruptiones ea vsi sunt, & ab inuentore Lysimachiā herbam appellauerunt.

Lychnidis quæ ad coronamenta adhibetur, semen calidum est in secundo ordine, aut iam etiam in tertio: & eodem quoque modo siccum.

D Lotos domestica (quam trifolium quidam vocant) abstergentis modicè qualitatis est particeps, itémque siccantis. In calidi frigidíque coniugatione media quodam modo est. Lotus autem agrestis plurimum in Libya prouenit. Eius semen secundo ordini calfacientium adscribitur: abstergit etiam nōnihil. ex Ægyptiæ verò loti semine panes etiam conficiuntur.

Lotus verò arbor adstringentis pauculæ qualitatis est particeps: est etiam partium tenuium & exiccans.

M

Macer cortex est multum acerbus cum leui quadam acrimonia. Videtur itaque ex mista essentia constare, plurima terrena frigida, paucula verò calida & tenuium partium: quamobrem in tertio ordine siccantium est, in caloris frigorísque differentia neutrum insigniter efficiens.

Malabathri folium similem habet vim spicæ nardi.

Malua, agrestis quidem parum digerentis qualitatis est, & leniter mollientis: hortēsis verò imbecillior est. earum fructus eo est valentior quo etiam siccior. Anadēdro malache verò (quæ etiam althæa dicitur) magis digerit quàm superiores.

Mandragora ex tertio ordine refrigerantium est, & tamen cuiusdam caloris est particeps, & in pomis inest quidpiam humiditatis: proinde grauem soporem inducunt. radicis verò cortex qui est valentior, non refrigerat modò, sed etiam siccat. Reliqua interna pars imbecilla est.

G Marathron, *hoc est fœniculum*, calfacit in tertio, siccat in primo. Agrestis verò, quod hippomarathrum vocant, radix & semen siccioris est facultatis quàm satiui. Alterum hippomarathrum est, cuius semen rotundum est & acre, cuius facultas est hippomarathro similis, sed imbecillior.

Mastiche alba & Chia adstringit: mollit secundo ordine, calfaciens & exiccans. Nigra verò & Ægyptia magis quàm superior siccat, sed minus adstringit.

Melāthium calfacit & sicat in tertio. Videtur etiam tenuium esse partium, incidítque & abstergit, quum amaritiem contineat.

Melilotum habet partem adstringentem, sed & digerit & concoquit. Copiosior enim in eo est substantia calida quàm frigida.

Mel calfacit & siccat in secundo ordine. Est autem simplicis, quoad maximè fieri potest, facultatis extergentis. coctum minus acre & abstergens redditur. Cæterùm si quod mel amarum est, clarum est id esse mistæ facultatis, tanquam si nostrum quispiam ei absinthium miscuisset. Sed & sacchar, quod vocant, mellis est species, sed minus est dulcè quàm nostrate: in cæteris ei simile. quatenus verò non est infensum, nec sitim affert, eatenus ab eo differt.

Melissophyllũ vim habet marrubio similem, sed est illo multo inferius: ex quo fit vt quum magna vbique marrubii suppetat copia, melissophyllo vti sit planè superuacaneum.

Mespili arboris fructus multum acerbus est. In germinibus quoque eiusdem & foliis acerba qualitas inest non exigua.

Medii radix austera est, & fluxiones cohibet. semen tenuium partium, incidentisque est facultatis.

Meconis, *hoc est papaueris*, omnis est vis refrigerans. sati ui semen mediocriter somnum conciliat, aspectu candidum. Eius cuius flos celeriter defluit semen valentius refrigerat, quocirca eo solo nemo innoxiè vtetur. Ex agrestibus verò quod velut sedens caput habet, id medicamentum iam semen habet, valde frigidum & nigrum. Alterum quod oblongius caput gerit, maximè omnium est medicatum, tum in semine, tum in capitibus, tum in foliis, tum in liquore. valenter enim refrigerat, & vsque ad stuporem & mortem perducit. Cornutum verò papauer abstergentem & incidentem vim habet.

Malus non omnis est vna natura, veluti nec etiam fructus: quædam enim mala dulcia sunt, quædam austera, quædam acerba, quædam acida, quædam plenè exoluta, & aquea: & sanè in eis aqueum exuperat, vt eorum magis aquea magisque frigida sit temperatura: in acerbis autem terrenum frigidũ, in austeris verò tum hoc tum aqueum dulce: in acidis aqueum frigidum, vt in dulcibus aqueum temperatum. Eadem ratio est foliorum, succi, corticis arborum, quæ omnia inter se differunt.

Malus Persica in fructu, foliis, & germinibus superantem habet amaritiem. Est etiam medicamentum digerens. eius fructus frigidiore humidioréque temperatura est.

Malus Armeniaca fructum fert secundi ordinis humidorum & frigidorum.

Malus Medica est cuius fructũ citrium vocant, quod in semine exuperantem habet qualitatem acidam & siccam, vt tertii sit ordinis siccantium & refrigerantium. In cortice verò itidem exiccantem temperaturam habuit, non parum tamen acrimoniæ habẽtem, idcirco in secundo ordine exiccat, non tamen refrigerat, sed vel temperatus est, vel paulo inferior. Eius caro crassi est succi, pituitosa, & frigida, nucleus verò qui re vera est semen, amarus est, ideóque digerit siccátque in secundo. folia quoque facultatis sunt digerentis & exiccantis.

Mei radices calidæ in tertio excessu sunt, siccæ verò in secundo.

Milacis asperæ folia acris quidpiam obtinent, & calfaciunt.

Milax verò læuis similem vim superiori possidet.

Mori fructus cuiusdam adstrictionis est particeps: at immaturus, præter acerbitatem est etiam aciditatis particeps. tota arbor in omnibus eius partibus mistam habere facultatem videtur, ex cohibente & repurgante compositam. In radicis cortice exuperat purgans cũ amaritie quadam: in moris verò immaturis, cohibens: in foliis & germinibus, media quodammodo temperatura est.

Myagri semen oleum effundit quod emplasticæ facultatis est.

Mycetes, *hoc est fungi*, frigida humidáque admodum temperatura sunt, & proximè ad veneni naturam accedunt.

Myles radix contrahentis est facultatis.

Myos ota, *hoc est auricula muris*, siccat in secũdo, calorem vero nullum insignem possidet.

Myrice incidentis est abstergẽtisque facultatis, absque insigni siccitate. Habet verò etiam quid adstrictionis at fructus & cortex non paucam adstrictionem obtinẽt, cum partium tenuitate & vi abstergendi. Porrò myricæ combustæ cinis facultatis egregie exiccantis fit, habét que plurimam incidendi & abstergendi vim, at adstringendi perexiguam.

Myriophyllon exiccantis est facultatis.

Myrrhis dulcem radicem habet; quæ ex secundo calfacientium est ordine, adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrrine, *hoc est myrtus*, ex contrariis substantiis constat, in ea tamen terrestre frigidum exuperat. Habet quoque aliquid tenuium partium calidum, ex quo valenter exiccat. Iam verò & folia & fructus, & germina & succus, non admodum inter se differunt. Cæterùm quod ramis & trunco adnascitur tuberosum (quod myrtada nominant) quo siccius est prædictis, eo etiam adstringit & siccat vehementius. prædicta verò folia sicca maiorem exiccandi vim habent quàm viridia.

Moly, huius radix tenuium partium est, & in tertio excessu calida: quamobrem & incidit & digerit.

N

Nardi spica calfacit excessu primo, siccat verò secundo completo. Constat autem ex adstringente satis substantia, & acri calida non multa, & quadam leniter amara.

Nardus Celtica similis est quodãmodò in genere facultatis ei quæ prædicta est: sed est ad omnia imbecillior, præterquam ad vrinam prouocandam. calidior enim cæteris est, sed minus adstringit.

Nardus montana est superioribus infirmior.

Narthex, *id est ferula*, eius semẽ excalfacit & attenuat. Quod intus est, medullámque vocant, quum adhuc virens est, adstringentis qualitatis est particeps.

Napy calfacit & siccat quarto ordine.

Narcissi radix siccante facultate prædita est: habet etiam quid abstergentis atque attrahentis.

Neuras siccantis absque morsu facultatis est.

Nerium foris illitũ digerendi vim habet: intra corpus assumptum, perniciosum est.

Nymphææ radix & semẽ vim habet siccantẽ absque morsu. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore vi prædita est, eáque nonnihil etiam exterget.

Ξ

Xanthii fructus digerendi vim obtinet.

Xyris tenuium est partium, attrahentis, digerentis, siccantisque facultatis, cum radix, tum multo etiam magis fructus.

Xiphii, *hoc est gladioli*, radix, & maximè altera quæ superior est, attrahendi, digerendi, & siccandi vim habet.

O

Oẽ, *hoc est sorbum*, arbor adstringẽtis qualitatis est particeps.

Oenos, *hoc est uinum*, in secundo calfacientium est ordine: quod valde vetus est, in tertio, vt mustum ex primo. Siccitas verò caliditati eius proportione respondet.

Oloftium desiccandi vim habet.

Olynthi, *hoc est grossi*, acrem digerentémque cum adstrictione vim habent.

Onagrum, aut onothera, aut onothuris, facultatis vini est maximé.

Onoma, aut Sinonis, ex acri & amara substantia constat.

Onobrychis rarefacientis digerẽtisque facultatis est.

Ononis, radicem habet quodammodo tertio ordine calfacientem. Eius cortici nescio quid etiam abstergentis inest.

Oxos, *id est acetum*, ex mista substantia frigida & calida, & vtraque tenuium partium constat: sed calidæ præ-

ſtat frigida. Siccat in tertio cõpleto, quum vtique vali- A dum fuerit.

Oxyacanthi fructus acerbus eſt, habétque partium tenuitatem, & parum etiam incidit.

Opos, *id eſt liquor*, Cyrenaicus eſt omnium calidiſſimus, & tenuiſſimarum partium eſt, maximéque digerit: quanquam & alii quoque abundè calidi ſunt & ſpirituoſi.

Origani genus omne incidentis, attenuantis, exiccantis, & calfacientis eſt facultatis in tertio, tragorigano verò quippiam etiam adſtrictionis ineſt.

Orobus, *hoc eſt eruum*, in ſecundo exceſſu intenſo de- B ſiccat: calfacit in primo, incidit, & abſterget, & obſtructione liberat.

Orobanche ſiccæ frigidǽque facultatis eſt primo ordine.

Orchis, aut Cynoſorchis, *hoc eſt teſticulus canis*, huius radix calida, humida, dulciſque eſt. maior verò radix multam habere humiditatem excrementitiam & flatuoſam videtur: quæ minor eſt, contrà, valde elaboratam.

Orchis (quem etiam ſerapiada vocant) ſiccioris eſt facultatis quàm primi ordinis cenſeatur. Siccatus is multo C magis exiccat, habétque aliquid adſtringentis.

Oſiridis herbæ amara qualitas eſt, & obſtructione liberandi facultas.

Π

Pancratii radix guſtum & vim habet ſcillæ perſimilem, ſed eſt multo inferior.

Paliuri radix & folia non obſcuram adſtringēdi facultatem obtinent: nonnihil etiam digerunt: fructus verò incidentis facultatis particeps eſt.

Papyrus combuſta medicamentum ſiccās efficitur, D vt charta combuſta: ſed papyri cinis eſt imbecillior.

Panaces heracleum. ex hoc fit opopanax, quē vocant, qui excalfacit, emollit, ac digerit. in calfaciendo verò ex tertio ordine eſt: in ſiccando, ex ſecundo. Cortex verò radicis deſiccans ſimul & calfaciēs medicamentum eſt, ſed minus quàm liquor. quinetiam abſtergentis quid habet. eius etiam fructus calidus eſt.

Panaces Aſclepium minus eſt calidum ſuperiore.

Panaces Chironium & ipſum ſimilem habet prædicto facultatem. E

Paronychia tenuium partium eſt, & ſiccantis abſque morſu facultatis in tertio ordine, itémque calfacientis.

Pentaphylli radix deſiccat in tertio, perſpicuæ tamen caliditatis non eſt particeps. cæterùm tenuium partiū eſt, & morſu vacat.

Piperis radix vires habet coſto maximè ſimiles. fructus nuper eius germinantis lōgum piper eſt, ideo fit vt maturo ſit humidius, quare facilè perforatur. fructus qui velut omphax eſt, album eſt piper, idque eſt acrius nigro: nam illud eſt quaſi ſuperaſſatum iam, & ſuperſiccatum. v- F trunque autē exſiccat, calfacitque valēter. Cæterùm ſi longū vitiatū fuerit, deprehēdes aqua macerās: nā in quo vitium eſt ſoluitur: nō ſoluitur autē id quod naturam habet ſuam. id verò quo piper adulteratur, herba quædam flaua eſt, ab externis aduecta regionibus, quæ piperi longo aſpectu quidem eſt ſimilis, ſed guſtu diſcrepat, quo etiam ab eo facillimè diſcernitur.

Perſeæ folia adſtringentem vim fortita ſunt.

Periclymeni fructus & folia incidunt & calfaciunt. G

Periſtereon vim habet exiccandi.

Petaſites ex tertio ordine exiccantium eſt.

Petroſelini ſemen quemadmodum guſtu acre eſt adiuncta amaritie, ita & actione flatus extinguit. tertio ordine calfacientium & ſiccantium continetur.

Peucedani radix & liquor & ſuccus eiuſdem ſpecie facultatis ſunt. Valentior tamen eſt liquor, egregiè calfaciens, digerens, attenuans, & incidens.

Peganum, *id eſt ruta ſylueſtris*, ex quarto iam ordine eſt excalfacientium & ſiccantium, ſatiua ex tertio, éſtque H non ſolùm acris guſtui, ſed etiam amara: ex quo incidit, digerit, tenuiúmque eſt partium, & flatus reſtinguit.

Pix ſicca quidem ſiccat calfacitque ſecūdo exceſſu: cæterùm ſiccare poteſt magis quàm calefacere. Liquida verò contrà, calefacere magis quàm ſiccare. habet etiam partium tenuitatem quandam. Sed & abſtergendi vim quandam, & concoquendi, & digerendi, veluti etiam leuem amaritiem & acrimoniam obtinet.

Piſſelæum genere quidem eſt pici ſimile, ſed ex ſubtilioribus partibus conſtat.

Piſtacii fructus tenuium eſt partium, ſubamarus, aromaticus: ex quo obſtructione liberat, & expurgat.

Pityides, *hoc eſt fructus pini*, miſtæ ſunt facultatis, vt adſtringant, & acrimoniam quandam cum amaritie coniunctam habeant.

Pini cortex exuperantem habet facultatem adſtringentem. piceæ verò cortex eſt huic ſimilis, ſed moderatiore vi præditus eſt: in cono verò maior vis eſt, & in cortice, & in foliis.

Platanus humidioris frigidioriſque eſſentiæ eſt nō ita multo quàm moderata. eius cortex & pilulæ magis exſiccant. ſunt qui combuſto cortice medicamentum conficiant. Cauenda eſt lanugo foliis arboris inſidēs, ſiquidem ſpiritu attracta, lædit arteriam & vocem: aſpectúmque & auditum vitiat, ſi in oculos aut aures incidat.

Polygonon, *hoc eſt herba ſanguinalis*, adſtrictionem quandam habet, vincitque in eo aqueum frigidum, vt ad ſecundum gradum completum perueniat: quúmque refrigeret ac repercutiat, videtur etiam exiccare. mas verò eſt ad omnia efficacior quàm fœmina.

Polygalum folia habet modicè auſtera. ſuperare autem in eo calidum & humidum videntur.

Polygonatum miſtæ facultatis eſt. habet enim quid etiam adſtrictionis, acrimoniæ, amaroris, & inſuauitatis cuiuſdam, quæ explicari ſatis verbis non poteſt: itaque vſui admodum non eſt.

Polemonium (quidam philetæriū vocant) tenuium partium, & ſiccantis facultatis eſt.

Polium guſtantibus amarum eſt, & modicè acre: obſtructiones itaque adimit. Polium verò quo in antidotis vtimur, magis amarum eſt, magiſque acre quàm maius, vt ex tertio ſit ordine exiccantium: ex ſecundo verò, eóque completo, calfacientium.

Polycnemon calfacit & ſiccat ſecundo ordine.

Potamogiton adſtringit & refrigerat æquè ac polygonum: hoc tamen craſſiorum eſt partium.

Polypodium dulcem, ſimúlque auſterā qualitatem exuperantem habet, adeò vt facultate ſit valēter exſiccante, & morſu vacante.

Praſium, *hoc eſt marrubium*, amarum eſt, idcirco tollit, obſtructiones abſterget, digerítque. hoc ſtatui poteſt in calfaciendo in ſecundo fere ordine iam completo: in ſiccando verò, in tertio.

Propolis facultatis eſt non valēter abſtergentis, ſatis tamen validè attrahentis: eius nanque eſſentia tenuium eſt partium. calfacit autem ſecundo exceſſu iam completo.

Ptarmices flores vim ſternutamenti ciendi habent: totus verò frutex digerit: eiúſque calida & ſicca temperatura eſt: quum vireſcit, ſecundi fere ordinis: quum aruerit, tertii.

Ptelea, *hoc eſt ulmi*, folia adſtringentem & abſtergentem habere facultatem præ ſe ferunt. Cortex verò eſt magis amarus & adſtringens. radices quoque eiuſdem ſunt facultatis.

Pteris, *hoc eſt filix*, amara eſt, parúmque habet adſtrictionis, ac proinde facultatis eſt valenter exſiccantis, non tamen mordacis. thelypteris verò ei ſimilem vim habet.

Pycnocomi & radix, & fructus, & folia quæ acria ſunt, digerendi atque attrahendi vim habent.

Pyrethri radix adurentis eſt facultatis.

Pyros, *hoc eſt triticum*, in primo calfacientium ordine cenſetur: non tamen ſiccare aut humectare inſigniter poteſt. habet verò etiam quidpiam lentoris obſtruentiſque naturæ. Quod verò ex eo conficitur amylum, tritico frigidius & ſicci[9] redditur, quódq; ex pane cataplaſma fit, maiorē habet vim digerendi quàm quod ex tritico conſtat, quum panis & ſalem & fermentum adiunctū habeat: ſiquidem fermento vis ineſt attrahendi euocandíque

YYY. i.

ea quæ in imis corporis partibus deliteſcunt.

P

Rhamnus deſiccat ſecundo exceſſu, refrigerat verò in primo completo.

Raphanis, *hoc eſt radicula*, in primo exceſſu calfacit, in ſecundo ſiccat. Agreſtis eſt efficacior in vtraque facultate. iam & ſemen efficacius eſt quàm planta. facultas porrò digerendi in eis ineſt.

Rheum miſtæ facultatis eſt. habet enim quid terrenum frigidum, vt eius declarat adſtrictio. ei quoque acrimonia quædam ineſt: ſique pluſculum mãdatur, leniter calida conſpicitur. Eſt etiam ſubſtantiæ cuiuſdam aëriæ, tenuiúmque partium particeps.

Reſinæ omnes ſiccant & calfaciunt. inter ſe verò diſcrepant, quòd plus minúſve in guſtu acrimoniæ, in facultate caloris ſint nactæ: quódque aliæ plus, aliæ minus tenuium ſint partium: quòd denique aliæ adſtrictiones ſortitæ ſint, aliæ non item. Iure autem in omnibus ſibi primas vendicauit lentiſcina: (quam maſtichen vocant) nam præterquàm quòd pauca ei ineſt adſtrictio, hoc etiam accedit vt ſine moleſtia ſiccet, nimium verò acris eſt, & maximè tenuium partium: inter alias primas tenet terebinthina, non tamen æquè perſpicuam vt maſtiche, adſtrictionem obtinet: quum verò amaritiem quandam habeat, magis quàm maſtiche digerit: ob quam etiam qualitatem vis abſtergendi eidem ineſt. præterea verò ex alto magis quàm aliæ reſinæ trahit, quippe quum è partibꝰ etiam tenuioribus conſtet. Peucina verò, & magis etiam ſtrobilina, ſunt prædictis acriores: non tamen magis digerunt, nec magis attrahunt. Mediæ inter eas ſunt pinea & abiegna, quæ ſunt terebinthina quidem acriores, minus tamẽ acres quàm peucina & ſtrobilina. terebinthina verò habet etiam mollientem vim. ſecundo loco in molliendo lentiſcina cenſetur, ſicut & cypariſſina in acrimonia.

Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida, duabus aliis qualitatibus adſtringenti & amara commiſtis eſt compoſita. flos earum magis quàm roſæ abſterget, & proinde ſiccat.

Rhodia radix tenuiũ partium, digerentíſque facultatis eſt, & in principio tertii exceſſus calfacit.

Rhododaphne. tota eius ſubſtantia pernicioſa eſt. temperatura verò tertii ordinis incipientis calfaciẽtium eſt: primi verò ſiccantium.

Rhœa, *hoc eſt malum granatum*, omnis adſtringentem qualitatem habet, non tamen in omnibus ea exuperat: quædam enim granata acida ſunt, quædam dulcia magis quàm auſtera: & ſanè quæ ex vnoquoque vtilitas fertur, ea ex vincente qualitate proueniat neceſſe eſt. Porrò acini magis quàm ſuccus adſtringunt: magis verò quàm hi adſtringũt etiam putamina, quæ malicoria vocãt: punici verò flores illis adſimilem vim habent.

Rhus adſtringit ſiccátque: eius verò fructus maximè & ſuccus ad vſum adhibentur, in quibus valida auſtera qualitas ineſt. ſiccat igitur in tertio, refrigerat in ſecundo.

Rhypos, *hoc eſt ſordes*, ea quæ ex ſtatuis eſt, digerit, mollit, habétque aliquid acrimoniæ, propter æruginem quam ſumpſit à ſtatua. Sordem verò ex palæſtra, πάτον nominãt: cõſtat hæc ex rebus differentibus, ex puluere inquam, oleo, humana ſorde, & ſudore. ergo puluis emplaſticam vim & refrigerantem & repercutiẽtem habet, oleum, molliẽtem, ſudor & ſordes digerentem.

Σ

Sagapenum liquor eſt calidus, tenuium partiũ, non ſecus quàm alii liquores: ſed & abſtergendi vim quandam habet.

Sampſuchus facultatis eſt tenuium partium, & digerentis, ſiccátque & excalfacit tertio ordine.

Sarcocolla lacryma eſt quæ miſtam facultatem habet ex emplaſtica ſubſtantia quadam & paucula amara: quamobrem ſine morſu exiccat.

Satyrium humidum eſt & calidum ſua temperie, ideóque guſtãtibus dulce videtur: ei tamen excrementitia, flatuoſáque humiditas ineſt. eadem quoque facere poteſt herbæ ipſius radix.

Selinon, *hoc eſt apium*, calidum eſt, & flatus diſcutit, & ſemen magis quàm herba. Similis facultas eſt in oreoſelino. Hippoſelinon verò imbecillius eſt, vt oreoſelinon valentius.

Seris ſubamara eſt, ídque magis agreſtis, quam picrida vocant: aliqui verò etiam cichorium, éſtque frigidæ & ſiccæ temperaturæ in primo exceſſu. Satiua autem magis quàm agreſtis refrigerat, ſed humiditatis externæ multa copia admiſta ſiccitatem reſtinguit. vtraque adſtringentis facultatis eſt particeps, velut chondrila.

Seriphum ſimile eſt abſinthio: ab eo tamen diuerſum eſt quòd non æquè vt illud adſtringit, magíſque calfacit, & amarorẽ quendam cum ſalſedine reſipit, & ſtomacho eſt infenſum. Quin calfacit etiam in ſecundo ordine intenſo, in tertio verò exiccat.

Seſeleos & radix & multo magis fructus, de numero calfacientium eſt, & tenuium itidem eſt partium.

Seſamum emplaſticum eſt & molliens, & modicè calidum. eiuſdem quoque facultatis eſt oleum quod ex ipſo conficitur.

Seſamoides magnum (quod etiam Anticyricum veratrum appellatur, propterea quòd eius ſemen perinde vt veratrum purget) cum in aliis facultatibus eſt veratro ſimile, tum verò in abſtergendo, calfaciendo, & ſiccando, ſimiles illi vires habet.

Seſamoideos albi ſemen quandam etiam qualitatem acrem habet: multum nanque amarum eſt. calfacit igitur, extergit, & rumpit.

Sideritis habet etiam quiddam abſtergentis: ſed plurima eius pars eſt humida & frigida modicé. Paucæ quoque adſtrictionis eſt particeps. quidã hanc vocant Achillion ſideritim: in hácque maior adſtringendi vis quàm in ſuperiore ineſt.

Sicyos, *hoc eſt cucumis*, eſculentus, qui iam eſt maturus, tenuiorum partiũ ſubſtãtiæ eſt: qui verò non eſt eiuſmodi, craſſiorum: non eſt tamen abſtergentis & incidentis facultatis particeps. in eis verò ſuperat humida frigidáque temperatura, vt in ſecundo ordine collocentur. Attamẽ ſiquis ſemen aut radicem arefaciat, iam primi ordinis completi ſiccantium reddentur. in his quoque maior abſtergendi vis quàm in carne fructus ineſt.

Sicyꝰ verò, *hoc eſt cucumeris agreſtis*, ſuccus qui ex fructu exprimitur (quem elaterium vocant) extremè eſt amarus & tenuium partium, & leuiter calidus, vt ex ſecundo ordine cenſeatur: eſt etiam digerens. radicis verò ſuccus, atque is qui ex foliis colligitur, licet ſimilem elaterio vim habeat, imbecillior tamen eſt. Radix quoque ſimilẽ facultatem poſſidet, ſiquidem extergit, digerit, emollit. cortex tamen magis exiccat.

Silphii liquor calidiſſimus eſt: quinetiam folia, fructus, caulis & radix egregiè calfaciunt: ſed omnia ſunt magis flatuoſæ ſubſtantiæ, & foris impoſita ſunt efficaciora, & præcipuè liquor in quo valde trahendi facultas ineſt. attamen & excreſcentia amoliendi & liquandi vim quandam habet.

Sinõ calidus eſt ſubamarúſq;, & obſtructiones diſiicit.

Sion calfacit & digerit.

Siſari radix calfacit ſecundo ordine, habétque amaroris & adſtrictionis quidpiam.

Siſymbrium tenuium partium, digerẽtis, calfacientis, & ſiccantis in tertio ordine facultatis eſt. eius ſemen eſt partium tenuium, & calidæ facultatis.

Siſymbrium (quod cardamine etiam vocant) quum aridum eſt, tertii ordinis eſt calfacientium & ſiccantium: quum viride, ſecundi.

Scandix ſubacre & ſubamarum eſt, & ſecundi ordinis intenſi eſt calfacientium & ſiccantium.

Scilla valdè incidentis eſt facultatis, & ſecundo ordine calfacit.

Scolymi, *hoc eſt cardui*, radix calida eſt in ſecundo ordine iam completo, aut initio tertii, ſicca verò in ſecundo.

Scordium habet quid amaroris, acerbitatíſque & acri-

moniæ, ideóque viscera expurgat & excalfacit.

Scordion, *hoc est allium*, calefacit & exiccat in quarto excessu. Quod verò ophioscorodō dicitur, agreste allium est, ac domestico valentius.

Scordoprasum verò sicut gustu & odore mistam ex scorodo & praso, *hoc est ex allio & porro* qualitatem obtinet ita etiam viribus.

Scorpioides calfacit in tertio ordine, siccat in secūdo.

Smilax perniciosæ facultatis est planta.

Smyrna, *hoc est myrrha*, secundi gradus est calfacientium & siccantium. Est etiam non exiguæ amaritiei particeps, eique abstergendi vis inest.

Myrrha verò Bœotica vim habet calfaciendi, molliendi & diffundendi.

Smyrnium calidum siccúmque est in tertio ordine.

Sonchus ex aquea & terrestri essentia, vtraque leniter frigida cōstat: est etiam cuiusdam particeps adstrictionis, & euidenter refrigerat. Quum verò planè exaruerit, eius temperatura terrestris redditur cum mediocri calore coniuncto.

Sparganium exiccantis facultatis est.

Sparti, *hoc est genistæ*, quo etiā vites alligāt, tum fructus, tum virgarū succus, non instrenuè attrahētis facultatis est.

Stachys frutex marrubio similis, acer est & amarus, tertióque ordini calfacientium attribuitur.

Stœbes fructus & folia adstringentē sine morsu vim habent: in siccando verò tertii quodamodo ordinis principium attingit.

Stœchadis amara qualitas est, & modicè subadstringens. Temperatura verò composita ex frigida terrena essentia exigua, vnde adstringit & extenuat: altera terrena copiosiore, ex qua amara est. Ex vtriusque congressu tollit obstructionem, attenuat, exterget, & roborat.

Stratiotes aquatilis humidus & frigidus est: terrestris verò nonnihil adstrictionis habet.

Struthii radix acris gustu est, ex quarto quodammodo ordine, atque etiam absterget.

Styrax calfacit, siccat, mollit, concoquit. fuligo eius combusti est thuris fuligini quodammo similis.

Syca, *id est ficus arida*, vim habent excalfaciendi in secundo fere ordine iam completo: habent etiā quid partium tenuitatis. Ex caricis quæ pinguiores sunt magis concoquere possunt: quæ acriores, magis abstergere & digerere. quod verò ex iis plurimū in aqua coctis conficitur, simile est melli non solùm consistentia, sed etiam facultate. Caprifici autem ficus acris & digerentis sunt facultatis: sic quoque domesticarum plantarum primæ ficus.

Syce, *hoc est ficus*, arbor, tēperaturæ est calidæ, & tenuiū partiū, vt & eius liquor, & succ⁹ qui ex foliis exprimitur, attestantur. Agrestis verò fici liquor & succus, valentior est. Coliculi verò eius adeò sunt calidi ac tenuiū partium, vt carnibus bubulis duris adiecti teneras eas faciant.

Symphytum petræum habet secandi vim quampiā, habétque etiam quāpiam contrahendi: & tertio præterea loco humiditatē quādam non immodicè calidam, ex qua dulce videtur, & odoratu iucundum. Commansum verò sitim extinguit. Potest ergo digerere & cōtrahere & cōstringere. Symphytum verò alterum magnū similem prædicto vim habet: gustātibus tamen non dulce est nec odoratū. Quatenus verò lentum est, & pruritū excitat, scillæ est simile. vtuntur eo ad omnia ad quæ superiore.

Sphondylii fructus & radix, acris incidentisque facultatis est.

Schinos, *id est lentiscus*, ex aquea substātia leniter calida, & terrena frigida non multa compositus est, ob quam etiam modicè adstringit. Siccat igitur in tertio ordine iam completo. in differentia verò caloris & frigoris est quodammodo medius. Similem porrò habet adstrictionē in omnibus eius partibus, in radicibus, in ramis, in extremis turionibus, in germinibus, in foliis, in fructu, & cortice denique. succus verò qui ex foliis exprimitur, similis quodāmodo tēperaturæ est, vt modicè adstringat.

Schinu anthos calfacit moderatè, & adstringit moderatius, nec planè à tenuitatis abest natura. Eo magis adstringit radix. Quem verò florem vocant, calidior est.

A Schœnos leia, *id est iuncus lævis*, huius quædam oxyschœnos, quædā holoschœnos. fructus autem holoschœni somnum inducit: oxyschœni verò fructum ferentis somnum ipse quoque, sed minus affert. cōstant autem ex terrena substantia leniter frigida, & aquea leniter calida.

T

Terebinthini cortex, folia, & fructus, quiddam habent adstringentis: sed & secundo ordine calfaciunt, ex quo iam planum est, ea siccare: recentia verò hæc, humidáque adhuc modicè: siccata verò, secundo ordine. B fructus verò siccus est, vt propè ad tertium ordinem siccantium accedat.

Teutlon, *hoc est beta*, nitrosæ cuiusdam facultatis est particeps, qua absterget & digerit. adhæc tamen valentior est beta alba: nam nigræ adstrictionis quippiam accedit, idque potius in radice est.

Teucrium incidendi, tenuiúmque partium facultatis est, ponátque ipsum quispiam in secundo ordine calfacientium, & tertio exiccantium. Tephra, cinis habet in se partim terrenum partim velut fuliginosum. hæque partes tenues sunt, & maceratis aqua cineribus & C colo traiectis simul abeūt. quod verò restat, terrenum & infirmum, & morsu vacans efficitur, calida vi in lixiuio deposita. Non omnis tamen cinis eiusdem exquisitè temperaturæ censetur, sed pro materiæ cōbustæ differentia variatur. Ergo ex lignis acerbis cinis non parum contrahit adstrictionis: ex iis verò qui talia nō sunt, vt ex ficulnis, cinis abstergentis facultatis efficitur.

Titanos, *hoc est calx*, est etiam cineris species quædā, qui tenuiorum partium est quàm qui ex lignis conficitur. calx lota medicamentū siccās sine morsu, facit: magisq; si bis D terve lauetur. fit autem valde digerens, si marina abluatur.

Telephium abstergentis est facultatis, calidæque in primo ordine, siccæ verò in secundo intenso.

Telis, *hoc est fœnumgræcum*, calfacit secundo ordine, & primo exiccat.

Tithymali omnes acrem qualitatem vincentem habent, suntque ex quarto calfacientiū ordine. Inest eisdem amarities, eorum verò liquor est validissimus: deinde fructus & folia. sed & radix earundem facultatum est particeps, nō tamen æquè. Quúmque septemnumerò sint, validissimus omnium est qui caracias dicitur, & qui myrsinites, & qui in petris arboris instar nascitur: deinde is qui E verbasco est similis, & cyparissias, tum qui paralios: post eos qui helioscopius nominatur. prædictæ verò horū facultatis proportioni cineris ac lixiuii ab eis confecti facultas respondebit.

Tragacantha similem gummi vim habet emplasticam quandam, & quæ acrimoniam obtundit, atque etiam æquè ac illud exiccat.

Tragii folia, fructus & lacryma trahentis digerentisque facultatis sunt: ac tenuium partium & calidum tra- F gium est in tertio quodammodo ordine: alterum verò quod est minus non parū habet facultatis adstringentis.

Tribulus ex substātia humida modicè, eáque frigida constat. in terrestri verò excellit terrestre frigidum, quod adstringens esse cōprobauimus. in aquatili verò, aqueum: cæterùm terrestris fructus tenuium est partium.

Tripolii radix acris calidáque in tertio excessu est.

Trifolium aut asphaltion in calfaciendo & exiccando tertii est ordinis.

Trichomanes eadem potest omnia quæ adiantum.

G Trychnon, *hoc est solanum*, esculentū adstringit ac refrigerat in secundo excessu. Ex cæteris quæ vesca non sunt, vnū halicacabū nominatur, quod rufum habet fructū, acino vuæ tū figura tū magnitudine similē: idque in facultate foliorū est hortensi persimile, fructum ferens qui ad ciendam vrinam valet. Alterū verò fruticosum & soporiferū, simile est papaueris liquori, sed imbecillius. Tertium præterea est furiosū, quod ad medicinas quæ intra corp⁹ sumuntur est inutile: nam siquis drachmas eius quatuor sumat, mortem afferent: si pauciores, furorem. Vnā certè H innoxiè sumitur, & tamen nec ipsa vtilitatis quidpiam obtinet. radicis cortex foris admotus siccat secūdo ordine completo, & incipiente secundo refrigerat.

Y

Hyacinthi radix in primo ſiccantium, in ſecundo iam completo refrigerantium ordine conſtituetur. Fructus leniter extergit & adſtringit, tertio ordine deſiccans, & in medio caloris & frigoris poſitus.

Hydna, *hoc eſt tubera*, vincentem habent terrenā eſſentiam, exigua quadā tenuium partium adiuncta portione.

Hydropiper calidum eſt illud quidē, ſed non æquè vt piper: itémque digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, qui nigrum ſemen fert, inſaniam ſoporémque affert. Proximam ei facultatem obtinet is qui ſemē modicè flauum gerit. vterque autem vitandus eſt, vt inutilis & pernicioſus. Cæterum cuius ſemen & flos candidus eſt, qui ex tertio eſt ordine refrigerantium, ad medicinam eſt maximè accommodatus.

Hypericon calfacit & ſiccat, éſtque eſſentiæ tenuium partium.

Hipecoon ex tertio eſt refrigerantiū ordine, vt à papauere parum abſit.

Hippogloſſum & radicem & ſuccum mollientis facultatis habet.

Hyſſopum calfacit, ſiccátque in tertio ordine: eſt item tenuium partium.

Φ

Phaci, *hoc eſt lentes*, non valēter adſtringunt, medium verò caliditatis & frigiditatis tenent, atque etiam in ſecundo ordine ſiccant.

Lens verò paluſtris humidæ frigidæque temperaturæ ex ſecundo gradu eſt.

Phalaridis ſuccus & ſemen & folia, aliquid tenuium partium & calidi poſſident.

Phalangites facultatem habet tenuium partium, & ſiccantem.

Phlomi, *hoc eſt uerbaſci*, cuius alba, & cuius nigra ſunt folia, radix acerba eſt, folia verò digerunt. Sic & aliorum folia ſiccandi & modicè extergendi vim habent.

Phœnix, *hoc eſt palma*, arbor in omnibus eius partibus adſtringentis facultatis eſt particeps. Ac ramorum quidem ſuccus auſterus eſt, ex aquea eſſentia tepida, & terreſtri frigida compoſitus. Similis quoque naturæ eſt medulla, quam cerebri nomine appellant. eius fructus ac præcipuè dulcis, non exiguæ caliditatis particeps eſt, iſque foris admotus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat. Quod verò elaten vocāt, hoc eſt tenerū palmæ germen, eandem vim habet quam cerebrū. quod denique velut proprium eius eſt tegmen, adſtringentem ipſum quoque facultatem obtinet: cæterùm magis quàm omnia antedicta exiccat. Eſt etiamnum plantæ radix ſiccantis ſine morſu facultatis, eique aliquid adſtrictionis ineſt.

Phorbium vim habet tenuium partium, trahentem atque extergentem.

Phu radix vires habet nardo ſimiles, ſed in pleriſque inferior eſt. Vrinas autem ciet magis quàm Indica aut Syriaca nardus, æquè verò ac Gallica.

Phycos, *id eſt alga*, humens adhuc alga & viridis, in ſecundo ordine ſiccat & refrigerat: aliquid etiam modicè adſtringentis obtinet.

Phyllitis acerbæ qualitatis eſt.

Phyllon, *hoc eſt folium*, malabathri iure prætermiſit: ait enim ipſum vim nardo ſimilem obtinere, qua de iam prius eſt dictum.

X

Chalbane, *id eſt galbanum*, mollientis digerentiſque facultatis eſt. In calfaciendo fuerit ſanè ex tertio ordine incipiente: in ſiccando verò in principio ſecundi ſtatuatur.

Chamædrys amaram qualitatem cæteras ſuperantem habet. Eſt & quodammodo acris, inciditque, & obſtructiones pellit. ponat eam quis in tertio ſiccantium & cafaciētium ordine: magis tamen calfacit quàm ſiccat. Chamæciſſi flos quum valde amarus ſit, obſtructione iecur liberat.

Chamælea amaram qualitatem cæteris excellentem habet.

Chamæleuces calida facultas in tertio ferme ordine eſt, ſicca verò in primo.

Chamæleontis radix, nigri quidem lethale quiddam poſſidet, quamobrem ea foris vtimur. eſt enim ſicca in tertio iam gradu fermè, calfacit verò in ſecundo completo. Albi verò radix valet etiam ad partes internas, eandémque temperaturam quam niger habet, niſi quòd hæc eſt magis amara quàm illa ſit.

Chamæmelum partium tenuitate eſt roſæ ſimile, calore verò ad olei vires animanti familiares & temperatas magis accedit: proinde laſſitudini, ſiquid aliud, in primis confert, doloréſque mitigat, & tenſa remittit, & laxat, modicè dura emollit, conſtipata rarefacit, & febres quæ citra viſceris alicuius inflammationem mortales vexant, diſcutit, ac præſertim quæ ex humoribus bilioſis, aut cutis denſitate exoriuntur. Has ergo febres ſanare chamæmelum poteſt, eáſque quum iam concoctæ fuerint. Et tamen cæteris omnibus egregiè prodeſt quæ melancholicæ ſunt, aut pituitoſæ, & ex inflāmatione viſceris exortæ: nam & harum remedium præſtantiſſimum eſt, quum iam concoctis adhibetur: ideo fit vt hypochondriis, ſiquid aliud, pergratum ſit. Sed & lini ſemen viſceribus quæ in hypochondriis ſunt, gratū eſt, ſed tamen minus quàm chamæmelum: ſiquidem & minus eſt calidum, & eſt etiam partium craſſarum. attamen in aſcenſu atque incrementis inflammationis, & præſertim earum quæ in externis ſunt partibus, roſaceum chamæmelo præſtat, quippe quum tepida caliditate & leui adſtrictione eiuſmodi indigeant.

Chamæpitys amarū ſaporem habet acri validiorē: quamobrem expurgat, abſtergétque viſcera magis quàm calfaciat. Præterea ſiccat in tertio, calfacit in ſecundo.

Chamæſyce abſtergentem acrémque vim poſſidet.

Chelidonium validè abſtergentis & calidæ facultatis eſt ordine tertio, ſimilitérque ſiccantis. Minus verò chelidonium quum acrius maiore ſit, cutim ſtatim exulcerat: itaque quarto iam ordini incipienti calfacientium aſſignabitur.

Chondrila, hanc etiam ſerin quidam nominant. eſt enim eiuſdem fere cum illa facultatis, niſi quòd guſtu amariuſcula eſt, quam etiam ob rem magis ſiccat.

Chōdrus, *id eſt alica*, emplaſticæ, concoquētiſque naturæ eſt, æquè ac triticum: éſtque ceu materia quædā ad vehementiora medicamenta excipienda accommodata.

Chryſocomes aut chryſitidis radix acrem ſimulatque adſtringentem qualitates vincentes habet, quamobrem non eſt ad multas res vtilis.

Ψ

Pſyllii ſemen ſecundi ordinis eſt refrigerantium. inter ſiccantia & humectantia medium tenet locum.

Pſeudodictamnum iure pertranſiuit, quoniam dictamni vim obtinet, de quo iam diſſeruimus.

Ω

Ocimum ex ſecundo ordine calfacientiū eſt. ei quoque excrementia humiditas ineſt, quocirca nec etiam cōmodum eſt, vt intra corpus aſſumatur. extrinſecus verò illitum, ad digerendum & concoquendum valet.

Ocimoides. huius ſemen tenuium partiū, & ſiccantem ſine morſu facultatem habet.

De terræ differentiis, & facultatibus.

Terra omnis ſiccandi vim habet: quumque nulla penitus ignea ſubſtātia eidem ſit admiſta, tum citra vllum omnino morſum ſiccat, ad quam etiam rem ei adiumento eſt lotio.

Samia refrigerandi modicè vim habet: abſtergendi verò valde moderatè, Selinuſia, & Chia, itémque ſine calfactione & refrigeratione inſigni.

Cimolia quum miſtæ facultatis ſit, & refrigerans habet quippiā, & nonnihil etiam digerēs, quocirca lota hoc abiicit: non lota verò vtriſque his facultatibus agit. Vtranque verò facultatem facilè indicat, quum illi humores naturæ contrariæ miſcentur: nam repercutientibus ac refrigerantibus miſta, lutum quod ex ea atque illis fit, repercutit ac refrigerat: ſi digerentibus miſceatur, digerit.

Ampelitis terra magis medicata eſt, ſiccátque, & digerit. Non eſt autem ita morſus expers, nec ita mitigandi

vim habet; vt Samia, Chia, & Selinusia. At Cimolia, quæ his est paulo valentior, est etiam morsus expers, ac præsertim elota.

Cretica verò est his quodammodo similis, verùm satis imbecilla, multúmque habet aëriæ substantiæ. abstergendi tamen ei vis inest.

Lemnia valentissimas harum omnium vires habet, éstque adstrictionis particeps.

Eretriensis hac etiam valentior est, non tamen vsqueadeo vt mordeat. Si lauetur, valde moderata efficitur, non secus quàm supradictæ. Sunt qui eam comburunt, & tenuiorum partium faciunt, vt & ad vim digerendi transeat. si vsta lauetur, acrimoniam in aqua deponet. subtilitatem verò quam ex vstione acquisiuit, retinet, magísque deficcat.

Est alia quoque terra quæ pnigitis vocatur, tota quidem facultate Cimoliæ similis, sed colore nigra, qualis est ampelitis.

Alia quoque terra ex Armenia, quæ Cappadociæ finitima est, affertur, maximè siccās, colore pallido, facillimèque in læuorem soluitur, vt calx. Vocatur autē eorum lingua, Zarina: in Syria verò Zarnacha nominatur. Mons in quo prouenit, est ciuitatis quæ Bagauona appellatur: ager verò in quo est mons, Agarra dicitur. Cæterùm terram ipsam expertem mistionis substantiæ quæ sit alterius generis, vim habere citra morsum exiccandi censendum est. Sed quum nullum corpus mistionis exquisitè expers reperire non queas, inspiciēda commistio est eorum quæ illi accidunt, idque & in leuitatis & in grauitatis differentiis, & iis quas gustus affert: nam siqua adstrictio appareat, tantum assumpsit frigiditatis quātum habet astrictionis: sin etiam acrimonia quædam appareat, tantum consequitur caloris quantum ei inest acrimoniæ. In leuitate & grauitate idem considerandum est, quum leuitas inde oriatur, quòd in tota eius temperatura copiosa sit aëria substantia: grauitas verò quò maior sit, eò etiam magis sincera terra habeatur. terræ autem proprium est, vt igni admota non fundatur, & vt aqua irrigata in lutū facilè soluatur.

De lapidibus.

Lapis hæmatites tantum frigiditatis quantum etiam adstrictionis possidet.

Melitites verò calorem temperatum habet, propter dulcedinem temperatam.

Galactites mediam inter hos vtrosque temperiem obtinet.

Schistos verò hæmatiti persimilem vim habet, sed imbecilliorem. Porrò quum lapidibus omnibus commune sit vt exiccēt, quotquot ex eis in succum soluti nullam euidentem qualitatem gustui afferunt, hos esse infirmissimos, & minimè mordaces putandum est: at qui perspicuā gustui qualitatem offerunt, hos pro qualitatis proportione vim habere: vt si adstringant, ad comprimendum, constringendū, condensandum, & contrahendū: si mordeant, ad calfaciendum, ad digerendum, & ad liquandum valeant: medii verò sint qui citra morsum & adstrictionem solùm abstergeant. Ergo hæmatites, schistos, galactites, & melitites, in succum soluūtur, ad mortarium aut cotem attriti: quum sint etiam alii lapides qui in succum soluantur, vt qui in Ægypto nascitur, quo vtuntur ad splendorem linteis indendum. Est autem minimè omnium prædictorum qualitatis particeps, neque adstrictionem, neque morsum, neque abstersionem vllam ostendit: idcirco id solum huic lapidi inest vt exiccet.

Omnium autem prædictorum lapidum valentissimam vim habet qui ex Æthiopia affertur, quodammodo subuiridis iaspis. Soluitur hic lapis in succū lactei coloris, mordaci tamen gustu est.

Est & alius lapis, cuius valentes vires sunt, qui in Palæstina Syriæ nascitur, & Iudaicus appellatur.

Pyrites quoque ex iis est qui valentem vim habent: ad summam verò acres accommodati sunt ad abstergendum, detergendum, detrahendum, extenuandum, digerendum, vehementer siccandum, & colliquandum.

Huius facultatis habetur etiā Phrygius: nam valēter siccat, habétque nonnihil adstrictionis & mordicationis.

A Ageratus quoque lapis ex mista facultate abstergente & digerente constat.

Asiæ petræ flos tenuium est partium, vt fluidas carnes sine morsu eliquet: petra verò in qua nascitur, quanuis illi similem vim habeat, actionis tamen vehementiā illi cedit. flos enim est petra multo potior, non solùm quòd magis colliquet & digerat, & velut sale condiat, sed etiam quòd hæc absque vehemēti morsu faciat. Præterea hic Asiæ petræ flos nescio quid salsi habet in gustu, vt possim' facere coiecturā, ipsum nasci ex rore quodā ex mari B in petra residenti, qui postea solis radiis tactus inarescat.

In lapidibus continetur etiam Magnes, quem herculeum vocant, habétque vim hæmatitæ similem.

At Arabius quem vocant, elephanti similis, siccandi & abstergendi vi præditus est.

Itémque is qui Alabastrites appellatur, vstus in medicinæ vsum venit.

Smiris quoque valenter abstergendi vim habet.

Pumex etiam inter lapides numeratur, éstque eiusdem facultatis, quatenus ad abstergēdum pertinet, quemadmodum etiam testa figulina, & multò magis clibano- C rum. Sed smiris habet etiam aliquid acrimoniæ, ideo fit vt nonnulli eundem medicamentis addant quæ adurendi & exicandi vi præstant. Sed si pumex comburatur, nulla re erit ad eosdem vsus smiri inferior.

Lapides quoque in spongiis reperti frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt ii qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo nasci perhibent. Soluuntur hi in succum lactei coloris, ex quo perspicuum est, eos extenuandi vim habere, nec insigniter calefacere.

Ostracitem verò lapidem laudari à quibusdam au- D diò, quasi deficcandi valenter facultatem habeat, ex adstrictione & acrimonia temperatā: vt etiam eum qui Geodes vocatur, abstergere.

Naxiæ verò cotis ramentum, refrigerantis est facultatis.

Ophites lapis abstergendi & frangendi vim habet, ceu etiam vitrum. ipsum enim ex vino albo & tenui epotum, lapides qui in vesica sunt valenter constringit.

Proprietatem verò quibusdam lapidibus nonnulli E inesse attestantur: qualem reuera viridis iaspis habet, qui stomachum & os ventriculi suo adhæsu iuuat. Huius etiam lapidis ego quoque periculum abundè feci: torquem enim ex huiusmodi lapillis confeci, & collo suspendi, ita vt lapides ventriculi os attingerēt. perspicuè namque prodesse videbantur.

Ophitem verò lapidem vir quidam, cui adhiberi fides potest, reuera asseuerauit, appositum iuuare eos qui à serpentibus icti fuissent.

De metallicis.

A

F Ales, sales siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, similem facultatem obtinent: eáque ex duabus qualitatibus abstergente & adstringente mista est. Vtrunque verò siccare, supra fuit perspicuè declaratum. Differunt autem, quòd sales qui ex terra fodiuntur, sunt densioris essentiæ: ex quo fit vt crassiorum sint partium, magísque adstringant. Sales verò vsti magis digerunt quàm ignem non experti, quātenus eorum corpus tenuiorum partium est redditum: non tamen æquè ac non vsti, contrahere densatéque G etiam firmam substantiam possunt.

Armeniacū vim habet abstergentem, adiunctā leui acrimonia, & adstrictione leuissima.

Arsenicum tam combustum quàm non cōbustum, adurentis facultatis est. Id verò vstione reddi tenuiorum partium planè constat.

Aphronitrum à spuma nitri differt: nitri enim spuma exiccans medicamentum est, aspectu triticeæ farinæ similis: aphronitrū verò farinæ speciem non habet, neque solutum est, sed est concretum & coactum, quo omnes H qui in balneis sordes detergūt, vtūtur: habétque abstergendi ac digerendi facultatem. At spuma nitri eiusdem quidem est naturæ, sed tamen essentiæ tenuioris est: nitrum verò mediā habet vim inter aphronitrū & salē. aphronitro enim sola abstergēdi vis inest: sali verò etiā adstringē-

di. Nitro inſunt vtræque,ſed minima adſtringens,multo verò maior abſtergens.

Γ

Gypſum,præter communem omnium terrenorum lapidoſorúmque corporum facultatem, per quam ſiccare dicta ſunt,hoc etiam eſt cõſequutum vt ſit emplaſticæ facultatis. At combuſtum non æquè eſt emplaſticum: cæterùm tenuiorum partium,& magis ſiccans redditur: quinetiam repercutiendi vim habet, & præſertim oxycrato maceratum.

Δ

Diphryges ex miſta qualitate & facultate conſtat:habet enim in ſe quiddam adſtringens,& acre mediocriter.

Θ

Theion, *id eſt ſulphur*, omne trahendi vim habet. Temperatura calidum,eſſentiæ verò tenuis eſt.

Ι

Ios,*id eſt ærugo*,guſtantibus acrẽ qualitatem offert. Digerens verò & detrahens eſt,& liquans non teneram modò,ſed duram etiam carnem.

Κ

Cadmia ſiccãtis & leuiter abſtergentis facultatis eſt. In caliditatis autem & frigiditatis differentia eſt quodãmodo temperata. Tenuior autem eſt quæ botryitis,craſſior verò quæ Placitis appellatur.

Cinnabaris acris modicè facultatis eſt. habet verò etiam quidpiam adſtrictionis.

Ciſſeris pumex quid habet abſtergẽs.ſi comburatur, tenuiorum fit partium:ſed vrendo parum acrimoniæ con trahit,eámque lauando deponit.

Cæruleus acris eſt facultatis,detrahẽtiſque,ac digerentis potioris quàm cinnabaris.eſt etiam adſtrictionis particeps.

Λ

Lepis, *id eſt ſquama*, quædam ferri eſt, quædã æris, & ſtomomatis: quidam etiam helitim ſquamam nominant. Omnes autẽ valenter ſiccant:ſed differunt inter ſe, & quod magis minúſve ſiccent, & quòd tenuioris aut craſſioris ſint eſſentiæ,& denique quòd maioris minorísve adſtrictionis ſint participes. Æris ergo ſquama in ſiccando primas tenet. conſtat enim ex partibus ſubtilioribus, vtpote quæ nonnihil æruginis aſſumpſit. Maiorem verò adſtrictionem ſquama ferri obtinet: maiorémque quàm hæc, ſquama ſtomomatis. Detrahit autem & liquat carnem magis quàm ſquama æris: & hac etiam valentius helitis. Omnes autem ſquamæ non inſtrenuè ſunt mordaces:eſtque perſpicuum, ipſarum conſiſtentiæ ſubſtantiam non tenuium, ſed craſſarum potius eſſe partium. nam inter ea quæ eandem vim habẽt,id quod partium tenuiorum eſt, minus eſt mordax.

Lithargyrus deſiccat,vt cætera metallica omnia:ſed hoc efficit moderatiſſimè. In cæteris verò qualitatibus ac facultatibus quodammodo in medio eſt,neque manifeſtò calfaciens,neque refrigerans. Modicæ quoque abſterſionis & adſtrictionis eſt particeps, quamobrem medii ordinis in metallicis iure nominatur. Proinde vſus eius eſt frequens ceumateriæ,vt miſceamus iis quæ valentem vim aut mordentẽ, aut adſtringentem, aut tale quippiam facientem habent.

Litrũ,id eſt nitrum, ſiccat & digerit. ſique intra corpus aſſumatur, craſſos humores magis quàm aphronitrum incidit atque attenuat. Aphronitrum verò, niſi magna vrgeat neceſſitas,deglutiẽdum non eſt, nimirum ſtomacho infenſum:ſiquidem plus etiam quàm nitrum incidit.

Μ

Melanteria eſt de numero medicamentorum valde adſtringentium, vt etiam omnia propemodum adſtringentia tenuitate partium exuperet.

Melan, id eſt atramentum ſcriptoriũ, deſiccat ipſum quoque mirum in modum.

Miſy,ſory,& calcitis,ſunt facultatis eiuſdem generis, differúntque partium tenuitate & craſſitudine. Omnium eorum craſſiſſimum eſt ſory, tenuiſſimum miſy:mediam inter ea vim chalcitis tenet. Adurunt hæc tria omnia, &

A cruſtas inducunt:& quanquam vrũt,tamẽ etiam adſtringunt. Cæterùm miſy nudis corporibus admotum minus quàm chalcitis mordet, quanuis non ſit chalcitide minus calidum. Sed hoc ex tenuitate ſuæ ſubſtantiæ eidem ineſt.

Molybdæna vim habet lithargyro perſimilẽ, à media tamen temperatura paulùm quid ad frigidius vergẽs. ſed nec abſtergentis facultatis eſt.

Molybdos, *id eſt plumbũ*, vim habet adſtringentem & refrigerantem,eique ineſt non ſolùm humida eſſentia co

B pioſa à frigore concreta,ſed aëria quoque,& pauca terrea. humidæ igitur eſſentiæ plurimum in eo eſſe,id ſigno eſt. Plumbum autem ſolum omnium eorum quæ nouimus, tum mole,tum pondere augetur,ſi in ædibus ſubterraneis condatur quæ aërem turbidum habeant, vt quæcunque illic ponãtur,ſitu celeriter impleantur. Vſtum verò plumbum vbi lotũ fuerit,facultatis refrigerantis eſt:antequam verò abluatur,miſtam vim habet.

Ο

C Oſtracon,*id eſt teſta*,vim abſtergentem & exiccantem obtinet, præcipuè verò quæ caminorum eſt, eò quòd toſta fuerit.

Π

Pompholyx,ſi elota fuerit,medicamentum eſt propè omnium quæ citra morſum ſiccant, primum: vbi verò hæc ſuppetat, nemo eſt qui ſpodio vti velit, nedum antiſpodio.

Σ

Sandaracha facultatis adurentis eſt, quamobrem di

D gerentibus & abſtergentibus eam meritò indunt.

Scoria omnis medicamentum eſt valenter ſiccans, præ cæteris verò ferri. Argenti verò recrementum propriè helcyſma vocant, ſiccantémque facultatem habet. Stimmi ad communem exiccandi facultatẽ habet etiam adſtrictionem.

Stypteria,*id eſt alumẽ*,vehementiſſimam adſtrictionem habet: quúmque craſſarum ſit partium, tenuiorum partium quàm alia erit id quod ſciſſile vocant,deinde rotũdum & aſtragalote. Liquidum verò eſt abundè craſſarum partium,itémque quod placiten, & quod plinthiten

E nominant.

Τ

Titanos,calx viua adeò vehementer vrit vt cruſtam excitet: extincta verò non protinus ipſa quoque cruſtam inducit,ſed poſt vnum aut duos dies: minus quoque vrit, & minus cruſtas excitat. At verò tẽporis progreſſu ne cru ſtam quidem molitur omnino:calfacit tamen eliquátque carnes. Si lauetur, morſum in aqua deponit, efficitque id quod lixiuium vocãt. Cæterùm ipſa ſine morſu exiccat. ſi

F etiam bis térve & ſæpius elota fuerit,morſus fit planè expers,& egregiè citra morſum exiccat.

Χ

Chalcãthos,id eſt atramentũ ſutorium. Mirabile eſt in hoc medicamento, quomodo valentiſſimæ adſtrictioni non ignaua caliditas ſit admiſta. Planum ergo eſt,hoc maximè omnium condire,ſeruaréque carnes humidas poſſe: ſiquidem qualitate humiditatem abſumit, adſtrictione verò ſubſtantiam contrahit atque conſtipat.

Chalcitis miſtam habet adſtringentem acrémque facultatem: ſuperat verò acris,vt quæ adeò vehemens eſt vt carnem exurat, & cruſtam gignat. Hoc medicamen-

G tum vſtum minus quidem mordet,ſed non minus tamen exiccat:ſed & adſtrictionis non parum amittit. Proinde fit vt chalcitis vſta potior omnino ſit quàm ignẽ non experta:eſt enim tunc partium tenuiorum facta,nec aſſumpſit acrimoniam,vt alia permulta faciunt. Noſti præterea,omnia vſta, vbi lota fuerint, moderatiora, minúſque mordacia reddi.

Chalcos, æs combuſtum, habet quidpiam acrimoniæ,& adſtrictionis eſt particeps.

H Chalcu anthos,*id eſt flos æris*,tenuioris facultatis eſt quàm vſtum æs & ſquama.

Chryſocolla, & hoc medicamentum ex iis eſt quæ carnem liquant,non tamen valenter mordet. eſt autem abundè digerens & exiccans.

Ψ

Psimmythium *id est cerussa* emplasticum refrigeránsque medicamentum est.hæc adusta in Sandyca, quem vocãt, transit,medicamentum se tenuius, nondum tamen calfaciens. Phycos autem seruata cerussæ frigiditate partium tenuitatem assumpsit, vt eius ope in altas partes corporũ quibus admouetur,eius penetrare vis queat.

Psoricũ magis siccat,minúsque mordet quàm chalcitis,& nimirum etiam ex partibus tenuioribus constat.

Ex Galeno,de vtilitate quæ sumitur ex animalibus, Cap. 11.

LAc saluberrimum est quod neque amarum est,neque acidum,neque salsum ; neque acre , neque fœtidum: sed quod suaue est , & parum habet dulcedinis. tale verò ad acres & mordaces fluxiones est accommodatissimum, eas non solùm abluens, sed corpora etiam illinens , ne in ea nuda cadat quod defluit. præterea lac omne ex tribus substantiis est compositum,casei,seri,& pinguedinis.

Serum extergendi vim habet. exterget enim atque abluit citra morsum acrimonias.pars verò caseosa & crassa quæ in lacte est,emplastri modo abhæret,& eo nomine acrimonias retundit.Totum verò lac (vt vno verbo complectar)medicamentũ est leniens,cuius tota quidem substantia morsu vacat , sed multo etiam magis vbi moderata coctione maior humiditatis serosæ pars fuerit consumpta.

Lactis tractationi caseus annectendus est , quoniam lac concretum est:non tamen tota lactis substantia, in caseum concreuit,sed crassa tantùm, tenui & serosa excreta & seiuncta.mollis autem & recens caseus vim habet repercutiendi,& leniter refrigerat:qui verò ex acido lacte conficitur , præter nunc allatam facultatem,leuem etiam digerendi vim obtinet.

Butyrum fit ex eo quod in lacte pinguissimum est, quemadmodum scriptum reliquit Dioscorides , ex ouillo atque etiam caprillo lacte. concoquentis facultatis est, habétque leuem digerendi vim in iis corporibus quæ inter duritiem & mollitiem sunt media.

Coagulum omne acris,attenuantis, digerentisque facultatis est,& nimirum etiam exiccantis. hoc enim ex superioribus consequitur necessariò.

Fel,aut bilis,hunc succum omnium succorũ qui sunt in corpore,calidissimum esse ostensum est: itaque in calidissimis , necesse est fel cæterorum animalium felli antecellere:in iis verò quæ non ita sunt calida,hunc etiam suc cum in illis calidum esse proportione, vt quatenus in cæteris inferiora sunt,eatenus in hoc itidem succo sint inferiora. Quinetiam in animalibus quæ magis sunt calida, flaua bilis apparet : quæ verò minus, pallida. serosa enim humiditate flauæ bili admista, pallida fit. vbi autem calida animalia,aut fame, aut siti vexantur , ad colorem atrũ vergit,interim æruginoso colore,interim cæruleo , interim isatidis,qui magis fuscus est quàm brassicæ color.igitur & tu fellis colori diligenter animum attendito,quum medicamentum quod fel accipiat conficies.Scito ergo,si præparando medicamento fel impensè flauum iniicias, te illud calidius esse facturum:si pallidum,mediocriter calidum.Quorundam autem taurorum fel ipse conspexi cæruleum , flauo nimirum superassato , quod in id medicamentum quod parabatur , iniici prohibui , sed eius loco alterum mediocriter flauum accepi: ille enim taurus vinculis vi tractus supra modum fuerat defatigatus , & calidiorem temperaturam acquisiuit. Volatilium verò animalium biles omnes acriores & ficciores sunt quàm quadrupedum : & inter ipsas quoque volucres gallinarum & perdicum biles sunt vsui medicinæ accommodatiores: miluorum verò & aquilarum impendiò sunt acres, atque etiam erodunt : ideóque æruginis colorem imitantur , ac nonnunquam atræ sunt.His igitur earum differentiis perspectis,itémque affectionibus quæ magis,quæque minus exiccatione indigent, cognitis, si vnam modò quam volueris re expertus fueris,inde ad alias via & ratione transire poteris , vt semper eam quæ affectioni conueniat accipias.

A Sudor eius qualitatis est particeps quæ salsa & salsuginosa nominatur:& sæpe etiam in eo apparet amarities.

Vrina omnium animalium calida est, minus verò frigidiorum.Vrina hominis omnium propè aliarum est imbecillima,exceptis porcis domesticis quibus execti sunt testes.illorum enim totius corporis temperatura est hominis temperaturæ persimilis,& æquè debilis vrina.Cæterùm vrina hominum, vt siquid aliud , extergendi vim habet:quod fullones præcipuè indicant qui sordes vestiũ ea expurgant atque extergunt.

B Saliua imbecillior est eorum qui comederunt atque biberunt:valida & acris eorum qui ingenti fame premuntur,aut siti enecti sunt. Saliua autem tota sui substãtia aduersissima est bestiis hominem interficientibus.Vidi ego scorpionem in quem saliuam solam homo conspuisset, occisum fuisse: idque protinus à saliua esurientium & sitientium:tardè autem à saliua eorum qui potu pastúque se expleuerant.

Stercus omne maximè digerentem habet vim. quoddam autem assiduo in vsu habetur, quoddam verò ratio- C ne.Frequentissimè verò caprillo vtimur: σπύραθον propriè nominant.Digerentis atque acris facultatis est,vsque adeò vt induratis tumoribus conueniat.Hoc autem combustũ tenuiorum quidem partium,sed non tamen acrius perspicuè apparet.Eiusdem autem tum combusti tum non cõbusti,vis est abstergens,digerens: ac digerens quidem nõ exigua.Generalis autem & communis facultas eadem omnibus inest:verùm pro animalium naturis variatur.quorum enim est temperatura siccior , eorum siccius stercus est,quemadmodum calidiorum calidius .Sed nullum est D quod refrigeret,sicut nullum etiã humectat : quin pro natura quoque eorum quibus animãtes vescuntur,multa in erit differentia:proinde in hominibus potius quàm cæteris animantibus,est etiam maior:quandoquidem ii diuersissimis alimentis vtuntur.Quid enim simile habeant qui allium cæpásque comedunt,& qui cucurbitam, si ita fors ferat ? Stercus verò bubulum vnà cum exiccante,trahentẽ quoque facultatem obtinet . Crocodilorum verò & sturnorum qui solam oryzam comederint,abstergentem exiccantémque vim habent vtranque moderatam:& multo E moderatiorem & hebetiorem stercus sturnorum.

Sordes hominum siccantis facultatis est,habétque caliditatis aliquid:sordes verò quæ lanis ouium inhæret,ex qua œsypum,vt vocant,conficiunt,vim habet concoquẽdi butyro similem:habet verò etiam parum facultatis digerentis.

Carnes viperarum digerentem & siccantem valenter vim habent,simúlque moderatè calfaciũt:properat enim earũ vis,vt videtur,ad cutim,per eam videlicet euacuans excrementa quæ sunt in corpore.Quibus ergo mali succi F copiosè in corpore redundant,magnus pediculorum numerus exoritur,& à cute squama abscedit,ac decidit extima cuticula, ad quã retinẽtur crassi terreiq; humores, qui ad cutem protruduntur,à quibus scabies, lepræ , atque elephantiases exoriuntur.

Cochlearum caro contusa prius in mortario , deinde læuigata,maximè exiccans fit omnium partium quæ humiditatem excrementitiam habent,atque adeò vt hydropibus etiam conueniat.

Adeps à pinguedine differt quòd sit crassior. Quamob- G rem animantib⁹ quorum tota natura magis terrestris est, adeps prouenit : quemadmodum iis quorum est humidior,pinguedo.Proinde pinguedo igni admota celeriter liquescit:eliquata verò nõ facilè cõcrescit: adeps nõ facilè liquescit,& fusus celerrimè coit,multóque pinguedine durior videtur.Sus ergo bene habitus multam habet pinguedinẽ propter naturalem tẽperaturæ humiditatẽ.Boues autem & capræ,& cætera huius generis cornigera,plurimũ adipem ob siccitatem gignunt.Tu verò si vis, oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem adipem ap- H pellato,vt plerique medici solẽt.Simili quoque modo pinguedinem nominare tibi licebit . Cæterùm adeps suillus est omnium ferme aliorum humidissimus,ac proinde vicinã oleo vim actione sua possidet:sed oleo magis emollit & concoquit, ob eámque causam cataplasmatis quæ

ad inflammationes valent,commiſcetur.qui vero mordi A cationes ſentiunt aut in recto inteſtino,aut in colo,iis po tius caprinum adipem quàm ſuillum iniicimus, nō quòd acrimonias magis obtundat, ſed quòd caprillus ob craſſitiem celerius concreſcat. Porrò ob eſſentiæ tenuitatem nonnulla acrimonias magis obtundunt, vbi in alto mordicatorum corporum moleſtia inhæſerit. Quod enim tenuium partium eſt, tota corpora penetrat, & omni saniei ipſum mordicanti permiſcetur.hácque ratione adeps anſerinus quæ in imis corporum partibus mordicant,magis obtundit:eſt etiā ſuillo calidior. Inter hos medius eſt gallinaceorum, & gallinarum adeps: ac calidior ſemper ſiccиórque eſt maſculorum animaliū: & ex his ipſis,exectorum minus calidus eſt & ſiccus. mas enim caſtratus eiuſdē generis fœminæ ſemper eſt ſimilis. Omnis igitur pinguedinis facultas eſt,vt humana corpora humectet & calfaciat.ſingularum autem pinguedinū differentiæ ex maiore & minore ſumuntur: ſuis enim pinguedo, vt ad nos referatur,humectare largius poteſt, ſed non æquè excalfacere:ſed talis eſt calor pinguedinis ſuis qualis ſpectatur in nobis.Taurinus adeps eſt ſuillo multo calidior & ſiccior. C Vitulinus & calore & ſiccitate eſt taurino inferior, & hædinus caprillo: ſed & caprinus hircino, & taurinus leonino:is enim adeps omnium propè quadrupedū adipe maximè digerit. nam & calidiſſimus,& partium tenuiſſimarum eſt.omnis verò adeps vbi inueterarit, ſeipſo fit calidior, & tenuiorum partium, atque ita ad euocandum & digerendum eſt potior.

Medullæ facultas eſt,vt indurata & ſcirrhoſa corpora emolliat,ſiue muſculis,ſiue ligamentis, ſiue viſceribus id eueniat. optimā verò ſemper expertus ſum ceruinam, D deinde vitulinam. taurina verò & hircina acrior, ſicciórque eſt : ex quo fit vt duritias ſcirrhoſas diſſoluere non queat.Non modò autem medulla ex oſſibus ſumitur,quæ reuera medulla eſt ſed etiam ex ſpina,quam ſpinalem medullam vocant,quæ & ſiccior & ſqualidior eſt quàm reliqua : eſt enim illa mollior & pinguior . quamobrem ego ſpinalem ſeorſum per ſe abſque illa recondo.

Capitum mænularum vſtorum vis eſſe videtur deſiccans, & non admodum acris: hoc enim alicui ex combuſtis conuenit, quemadmodum omnibus communis E eſt exiccatio.

Cornu ceruinum & caprinum vſtum & elotum ſiccantis facultatis eſt.

Caſtorium exiccat,calfacit,& digerit :idque ei cum multis aliis medicamentis eſt commune. quoniam verò eſt abundè tenuium partium, idcirco eius vis maior eſt quàm cæterorum quæ æquè calfaciunt & exiccant. nam quæ tenuium partiū ſunt medicamenta, efficaciora ſunt quàm quæ ſunt craſſarum, etiamſi parem vim ſint ſortita, propterea quod ingrediantur, & in imas admotorum F corporum partes penetrent,ac potiſſimum vbi denſæ illæ fuerint, vt ſunt neruez. eſt igitur perſpicuum eas à caſtorio vel ob hanc cauſam magnopere iuuari.

Renes ſcincorum bibunt quidam,vt qui penem intendant.cuius rei contrarium efficere videtur lactucæ ſemen ex aqua potum.

Caprinæ vngulæ cinis attenuandi vim habet:aſininæ verò,ſtrumas digerendi,ſi oleo ſubigantur:ſi verò ſiccus fuerit inſperſus,ſanare perniones poteſt.

Oſſa combuſta valde digerentem atque exiccantem G vim obtinent.

Senectam ſerpentis, ſi aceto ferbuerit, dentium curare dolorem quidam memoriæ prodiderunt.

Ouilla pellis recens detracta,& iis qui quoquo modo fuerint flagris cæſi iniecta,maximè omnium adiuuat, adeò vt vna die & nocte eoſdem curet.

Equorum lichenas ex aceto læuigatas, ad comitiales & ferarum morſus efficaces eſſe nonnulli literarum monimentis conſignarunt.

Telam araneарū vlcera ſummæ cutis ab inflamma- H tione tueri,ſunt qui ſcribant.

Veterum coriorum cinis,vlcera ambuſta,& quæ vocantur intertrigines,curat.

Buccinarum & purpurarum teſta combuſta vim exiccandi obtinet.

Oſtreorum teſta combuſta ſimilis facultatis eſt teſtæ buccinarum:ſed quæ ſit tenuiorum etiam partium,vel(vt dicam verius)minus craſſarum.habet etiam contrahendi vim quandam.

Sepiæ teſta abſterget & ſiccat non ſecus quàm aliæ teſtæ eorum quæ teſta conteguntur. Cæterùm in ea eſt tenuitas partium præ cæteris eximia.

Lanæ cōbuſtæ vim acrem calidámque habent,partium tenuitate adiuncta.

Pili vſti æquè ac lanæ combuſtæ,calfaciendi & exiccandi vim habent egregiam.

Ouorum album & tenue,eſt omni morſu vacās, neque vnquam nos fruſtratur : vt lac in animalibus cruditatem perpetientibus,aut fame ſitíque enectis, aut quæ cibis paſta ſunt prauis. Ouis autem vnicum ineſt malum, quod eis vetuſtas affert : quod facillimè quis vitabit ſi recētibus vtatur. Vſitatiſſimum verò eſt,ac facillimè nobis ſuppetit ouum gallinarum:idcirco nihil aliorum ouis indigentes,eo vtimur : quanuis eandem cum illo naturam habeant. temperatura verò eius eſt paulò frigidior quàm cōmoderata. Ipſe itidem vitellus ſimilis naturæ eſt: quāobrem ouis elixis aut aſſis morſus expertibus ceratis miſcetur.Eſt tamen perſpicuum leuem inde differentiam ouis accedere, vt paulò magis exiccent aſſa quàm elixa : & quantum huius facultatis naſcuntur,tantum etiam eius amittunt,quæ ad mitigandum valet. refrigerat enim modicè ouum,& citra morſum exiccat.

Erinacei vtriuſque tam marini quàm terreni corpus totum combuſtum cinerem efficit, cuius facultas abſtergat,euocet,ac detrahat.

Cochlearum combuſtarum cinis egregiè ſiccantis facultatis eſt, quæ etiam ex combuſtione caloris quidpiam acquiſiuit. Cæterùm hæ non combuſtæ ſiccant etiam egregiè.

Cancrorum fluuiatilium combuſtorum cinis æquè ac prædictus exiccat.

Gallinarum ſimplex ius retinendi vim habet,vt veterum gallorum aluum ſubducēdi. coquendi autem ſunt cum ſale diutiſſimè.

Adarcion acerrimum calidiſſimúmque eſt, proinde ipſum per ſe inutile eſt.Commiſcetur autem iis quæ vim eius retundunt,atque ita magni vſus redditur ad eas affectiones quibus excalfactione opus eſt,foris admotum:nā intra corpus ob nimiarum virium vehementiam ſumi nullo modo poteſt.

Alcyonia extergunt omnia,atque digerunt,habéntque acrem qualitatem,& calidam facultatem:ſed non paulo maiorem vel minorem,& in his ipſis quæ diximus,pro totius eſſentiæ tenuitate.

Ex Xenocrate,quæ buccinæ & purpuræ emplaſtri modo iuuent, Cap. III.

Huius capitis principium deſideratur,medium imperfectum eſt,& finis non extat.

* * *

illitæ verò maculas quæ mulierum ora deturpant, detrahunt & detergunt. malagmatis verò modo impoſitæ, ad teſtium tumores tollendos,& tophos minuendos ſunt accōmodatiſſimæ : itémque ad eos in quibus iam humores ſunt, aut futuri ſunt, * & ad omne abſceſſus & tuberculi genus. Ergo ſi inunguntur,ſcrotum contrahūt,abſceſſúſque ad diuiſionem apti,abſque euidenti ſenſu digerūtur. Sed efficacius eſt id quod habet hoc modo: Argenti ſpumæ drach.cvi.cineris buccinarum drach.xvii. olei veteris cyath. xxx. ceruſſæ drachmæ xx. reſinæ terebinthinæ drach.viii.aquæ cyath.iii.thuris drach. viii.Argēti ſpumam,ceruſſam,buccinas, & thus, ſingillatim læuigato in mortario,tum aqua & oleo affuſis diligenter omnia commiſceto & confricato, & in olla noua decoquito, continenter rudicula commiſcens,ne aduratur : vbi ſemicocta hæc videbis,reſinam,deinde thus adiicito, & ad probam

consistentiam,non tamen ad multam duritiem coques.
postremo loco cinerem iniicies:vbi paululum ferbuerit,
ollam ab igni auferes ,& medicamentum exceptum ad
vsus seruato & recondito.Hoc præter omnium opinionē
facit tum ad supradicta,tum vel maximè ad maligna vl-
cera,& depascētia,& quæ ægrè sanescūt. Eædem buccinæ
ex melle ad parotidas faciunt,quæ etiam mammas obsi-
deant,idémque præstant ex aqua illitæ. valent etiam ad
capitis vlcuscula dēsa,rubra,paruis mammis similia , quæ
faui nominantur.magnæ quoque & duræ purpuræ idem
quod buccinæ præstant.

* * *

Si enim solo auxilio simplicium medicamentorum
omnes affectiones, quæ præter naturam nobis accidunt,
curare possemus, profectò compositis medicinis nunquā
indiguissemus:nunc verò nō ita res est, sed sæpenumero
simplex medicamentum ad nullam rem est vtile:sique ex
calfacere corpus velimus,nullū tale nobis simplex suppe-
tet.Est autem vnus compositorum medicamentorum v-
sus,quum ex iis quæ sunt eiusdē generis vehemens mol-
li cōmiscemus,vbi nobis medium desit: alius est ex mi-
stione eorum quæ sunt generis diuersi,quæ apta ratione
conficitur. Raro enim affectionem inuenias quæ vel di-
gerentia & repellentia solùm postulet:idcirco fit vt sæpe-
numero, idque statim inter initia, omnino verò paulo
pòst aliquid digerens commiscere cogamur. si verò etiā
vehemens dolor adsit,mitigantia indemus. Ac medica-
mēta quidem quæ ad vsus quamplurimos valent,suntque
præstantissima,contrarias facultates in se continent:at nō
nulla ex simplicibus,ne ad vsum quidem perduci sine al-
terius cuiuspiam admistione possunt: veluti quum me-
dicamētum parandum est quod agglutinandi vim ha-
beat.

Cætera periere.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber vicesimus quartus:in quo habetur totius humani corporis dissectio.

Iohanne Baptista Rasario Nouariensi Medico interprete.

Ex Galeni commentariis,de cerebro, atque eius membranis, Cap. I.

Cerebrum diligenter commodéque nudā-
dum in primis est:quod vbi feceris,mem
branam duram iuxta mediam ipsius lon-
gitudinem multo crassiorem videbis,at-
que ita ad aliquē locū vsq; descendentē,
qua potissimum parte media caluariæ su
turarum habetur:eodémque modo sub sutura labdoide
crassam membranam duplici plexu firmatam simul & ce
rebrum aliquatenus ingredientem cōspicies. Venæ quo-
que per ipsam vtrinque singulæ iuxta suturæ labdoidis la
tera excurrūt.Vbi verò hæ in idem inter se cōuenerint,is
locus est fere altissimus eorum qui in orbem circumia-
cent:nec etiam æqualis ab eo tum anterior tum posterior
cerebri pars existit,sed anterior est multo maior. Verùm
ad id quod habetur elatissimum , accedit etiā altera cras-
sæ membranæ cōduplicatio, vt aliarum partium omniū
quæ cerebrum in orbem comprehendunt, crassitie qua-
drupla esse videatur :quinetiā tertia alia vena præter duas
antedictas,per longitudinē porrigitur,in anteriora excur
rens. Quid enim aliud quàm venam appellabis eiusmodi
vas quo sanguinem contineri appareat? Videbis autem
ipsas cauitates non habere venæ tunicam quæ simul per
ossa capitis ascendat : sed quumprimùm venæ caluariam
attingunt,crassam membranam ibidem duplicari, inter-
námque regionem instar fistulæ sinuatā in vasis formam,
sanguinem recipere,& qualem acceperit conseruare. Vbi
verò duæ venæ inuicem congrediuntur , eam regionem
Herophilus ληνὸν, hoc est torcular, nominauit. ea porrò
quam ipse sic vocat,magis profunda: altera verò venarū
exiguarum torculari incumbentium congressio in super-
ficie est sita : quæ prope crassam membranam non secus
est facta. Cæterùm hic processus in ea parte oritur vbi su
tura labdoidus squamatis ossibus connectitur. At tenuis
membrana stabilit simul ac tegit cerebrum, & præterea
vasa quæ in ipso sunt, ligat omnia.Est autem similis secū-
dis fœtuum , & animalis mesaræo : siquidem vtrunque
horum ex multis arteriis atque venis sibiipsis propin-
quis, & membrana tenui intermedia spatia contexente
factum est, ad eundémque modum membrana omnes
cerebri arterias & venas connectit : eáque non modò ce-
rebrum complectitur, verumetiam in profundum eius
A sese insinuat, ac in omnes partes peruadit , totúmque
pertexit, ac quoquouersus se ad internam vsque ventri-
culorum capacitatem extendit. Est etiam cerebri tegu-
mentum crassa membrana: aut potius non simpliciter
tegumentum nominari debet,sed quoddam veluti propu
gnaculum propulsandis caluariæ offensionibus obiectū.
at tenuis membrana innatum eius operimentum est:cras-
sa enim ab eo seiuncta est,tantū vasculis excidentibus co-
hærēs.Itaque tenuis mēbrana prius,deinde verò dura,fuit
B locata,quæ quanto osse est mollior, tāto est tenui durior:
quanto verò tenuis est hac mollior,tanto cerebrum est te-
nui mollius. Quibus quidem fit rebus vt choroidus mem-
brana innatum cerebri operimentum sit,vt in animali co
rium. Huius præterea crassa non est illa quidem innatum
operimentum , sed multis tamen locis adhærescit. Ipsius
rursus crassæ integumentum est os extrinsecus circunda-
tum,quod κράνιον appellant,quòd quasi κράνος, *hoc est galea*
quædam superiaceat : sed quum natura connatam cra-
C nio membranam facere non posset,multa vincula ad eius
securitatem est machinata.Quænam inquā hæc sunt vin-
cula? ab ipsa mēbrana exoriūtur tenues membranæ quæ-
dam. viæ autem, vt foras erumpant , suturæ capitis sunt.
Hæc enim vincula extenduntur , singula versum cranii
partem sibi directam,vnde originem traxerunt,atque in-
de progressa,sibi mutuò concurrūt,& decussantur,& coa-
lescunt, & planè in vnum conducuntur , communémque
ex seipsis omnibus membranā procreant , quæ περικράνιος
D nominatur : hæcque ipsa crassa membrana cranium suc-
cingit,ac cerebrum dilatando tum accedit , tum recedit,
in media regione quæ inanis est. Ipsum verò cerebrum
substantia est neruis simillimum , quorum erat futurum
principium,nisi quòd illis est mollius:ac mollius quidem
anterius,durius verò posterius,quod ἐγκεφάλιον καὶ παρεγκεφα
λίδα etiam anatomici nuncupāt:quæ dura membrana du-
plicata dirimuntur, & per solum meatum, qui sub capitis
vertice est,ac per corpora meatum ipsum ambientia con
E iunguntur. Ventriculi autem cerebri duo sunt anteriores,
inspirationem expirationémque & efflationem ex cere-
bro facientes,quod alibi demōstrauimus : vbi etiam pro-
batum à nobis est,eosdem prius conficere , ac præparare
spiritum animalem cerebro , & etiam infernis eius parti-
bus quæ ad nares spectant, olfaciendi instrumentum es-
se,& simul veluti ductus & canalis ad excrementorum ef-
fluxionem accommodati vicem præstare. Vnus autem

A ventriculus in cerebello est, qui spiritum animalem in anterioribus ventriculis confectum trāssumit: quamobrem vnum meatum ab iis ventriculis in hunc pertinere fuit necesse. Quocirca meatus qui ab anterioribus ventriculis in ipsum prorumpit, maximus conspicitur, per quem solum parencephalis est cum cerebro connexa. Sic enim vtranque partem appellare Herophilus consueuit; & posteriorem partē παρεγκεφαλίδα vocat. Quum igitur cerebrū, (vt antè diximus) à parencephalide crassæ membranæ duplicatione sit diremptum, ipsúmque oporteat aliqua ex
B parte illi coniungi, vt antè dictum meatum generaret, in vnum prius locum vtrosque vētriculos terminauit: quem etiam quartum totius cerebri ventriculum aliqui anatomici vocant: ex hac nanque cauitate profectus meatus, spiritúmque ea contentum excipiens, parencephalidi trāsmittit. Pars autem cerebri quæ supra cauitatem est, veluti domus tectum quoddam in cauæ sphæræ superficiem circumacta, non immeritò videtur appellata καμάριον καὶ ψαλιδοειδὲς, quod huius generis ædificia architecti καμάρους καὶ ψαλίδας, *hoc est testudines & fornices*, solent
C nominare. Corpus verò hoc quod ad principium meatus est situm, qui ventriculum medium cum posteriore cerebro coniungit, quod ab anatomicis κωνάριον appellatur, substantia quidem est glandula, figura autem est cono persimile, vnde ei nomen est ductum, háncque glandulā cono similem, magnæ venæ diuisionem opplētem, à qua omnes fere qui in anterioribus ventriculis sunt, plexus choroides conflantur, in eundem vsum in quem reliquæ glandulæ venarum diuisionem firmantes, factam fuisse arbitror. Epiphysis verò quæ per totum meatum extenditur vermi similis, spiritus transitui præest ac dominatur:
D cuius sanè positio & natura & cōmunio cum vicinis partibus, sic habet: Ex vtraque meatus parte tenues ac prælongæ sunt cerebri eminentiæ, quæ γλουτία, *hoc est paruæ nates* appellantur: quarum cnocursum, hominum femoribus inter se coniunctis præcipuè comparares. sunt etiam qui διδύμοις *id est testiculis*, eas assimilent, & didymia nominent. Nonnulli verò corpora conario vicina vocant didymia: quæ verò deinceps sequuntur, glutia. sinistræ igitur dextræque meatus partes, horum ipsorum sunt corpora: superiores verò à tenui quadam membrana, non tamen
E imbecilla, operiuntur, quæ vtrinque glutiis coniungitur. quæ quidem membrana ad posteriorem vsque ventriculum exporrecta, finis inferior est epiphyseos vermi similis, quæ nihil habet didymis & glutiis simile: etenim ipsa variè articulata est, hæc autem vbique sunt similia, sed nō vbique composita. nam præterquàm quòd variè articulata hæc epiphysis est, videtúrque ex quamplurimis particulis per tenues membranas cōnexis composita, id quoque habet præcipuum vt connexa eius ac tenuis sit ad ventriculum posteriorem extremitas, quo loco in superiacentem membranam desinere eam diximus. Inde autem au-
F cta paulatim atque amplificata, dorsum habet glutiorum distantiæ propemodum æquale: quamobrem longa secūdum meatum exporrecta, ipsum totum perfectè obstruit: retro autem in orbem reflexa, membranam suis conuexis partibus connatam simul ita abstrahit, totúmque meatū tantum aperit quātum ipsa retro cesserit. Quum enim reflectendo in sphæræ modum fiat rotunda, & in seipsa cōsideat, quātum minuitur longitudo, tantum latitudo adaugetur: quocirca consentaneum est vt ea paululum reflexa, & ideo paulo magis amplificata, fines eius inferiores
G in solas meatus partes, quæ ad basim sunt, quæ angustissimæ sunt, ingredi nequaquam possint: at si fiat maior refractio, & ob id latitudo augeatur, maior etiam meatus portio aperiatur: quoniam semper tantum aperitur quantum conuexitas in ipsum ingressura cōtinuò minuitur. Natura autem eam dorsis glutiorum ligamentis adnexuit, quæ dissectionum periti vocant tendones, à quibus vtrinque constricta & coërcita sic continetur vt errare non possit.
H Porrò natura magnam curam adhibuit vt excrementa cerebri excernātur. quum enim eorum sit duplex genus, vt alia sint tanquam vaporosa & fumosa, quæ suapte natura in sublime feruntur, alia verò tanquam aquosa & limosa, quæ suo impetu deorsum ferūtur, duplices quoque ipsorum excretioni meatus adhibuit, atque eos quidem qui leuia excrementa erant vacuaturi, in altum adduxit: qui verò grauia & deorsum repentia, decliues effecit. Caput enim omnibus corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui est superpositum. idcirco fit vt quū omnia quæ à partibus subiectis sursum efferuntur, fuliginosa ac vaporosa excrementa caput excipiat, ei multas transpirationes natura machinata sit, simul quidem os capitis efficiens fistulosum, simul etiam suturis, quas vocant, variè coarticulatum, per quas vaporosorum & fumosorum excretiones fierēt, quæ nec semper perspicuè cerni possunt, nec quum in toto corpore, nec quum in capite fiunt, vtpote quæ præ tenuitate interdum nos lateant. Cæterùm decliues cerebri meatus tum per palatum in os, tum per nares, conspicuis magnísque orificiis, sensui manifesta crassáque excrementa eructant. Ac duorum quidem meatuū, qui in nares pertinent, fabrica est huiusmodi: Ipsa dura membrana quæ cerebrum contegit, instar cribri est perforata: atque etiam magis variè perforata sunt ossa quæ sunt ei præposita, & quemadmodum spongiæ, neque rectà sibiipsi meatus respondent, neque recti planè sunt omnes, sed plerique sunt tortuosi, atque anfractibus pleni, vt alia quædam longa circuitio longúsque error prius cōficiendus sit ei, quod per eos ad cerebrum sit peruenturū. Quamobrem fit vt neque aliud quidpiam durum corpus extrinsecus cerebro incidat, neque aër frigidus nobis inspirantibus rectà in cerebri ventriculos sese sincerus insinuet. Postquam autē semel hæc propugnacula spōgiis similia, quæ ab anatomicis à cribri similitudine, ἠθμοειδῆ vocantur, tutelæ ipsius cerebri causa extiterunt, etiam trāspirationem per ipsa perfici necesse fuit. nam per inspirationem odorum fit dignotio: per expirationem verò excrementorum expulsio, in huiusmodi actionibus impetus motionis ipsius spiritus, multa eorum quæ pertransire per se non possunt, vnà secum attrahit. Ex aliis verò duobus meatibus qui ad palatum perueniunt, alter ex profundo medii cerebri ventriculi profectus, fertur deorsum: alter verò emergit quidem à meatu qui cerebrum parencephalidi connectit, sed ad cerebrum deorsum obliquus fertur. Quūprimùm verò in idem inter se conuenerint, locus quidam communis vtrosque excipit cauus ac decliuis, cuius labrum supernū est circulus absolutus: inde autem semper magis ac magis arctatus, descendens in subiectum adenem inseritur amplæ sphæræ similem, qui manifestam ipse quoque cauitatem habet. Hunc autem excipit os cribro cuidam simile, per quod via crassiorum incrementorum in palatum est facta. Vtilitas verò singulorum instrumentorum quæ viæ ipsi insunt, est cauitas quæ meatus excipit, quam nonnulli à figura πύελον, *hoc est peluim*: nonnulli verò ab vsu, χοάνην, *hoc est infundibulum*, nominant: quæ supernis quidem partibus quasi cisternæ cuiusdam vsum præbet, infernis autem, vt etiam nomen ipsum indicat, infundibulum imitatur: parte autem decliui meatum habet sensibilem vsque ad ventriculum adenis. Quoniam autem hoc cerebro supernè coniungi oportebat, infernè autem in adenem inseri, iurè factum est vt membranosum extiterit. Ergo portio membranæ tenuis protensa hoc corpus peluis constituit. Quem verò plexum retiformem vocant, maximè omnium quæ illic sunt, admirabilem, ibi est constitutus, complectens in orbe adenem ipsum, & retro longissimè pertingens. toti enim propemodum cerebri basi hic plexus subiicitur: éstque non simplex rete, sed eiusmodi vt si vulgaria piscatorū retia plura alia aliis accumulata superiniicias. Naturali autem huic reti hoc ipsum inest vt alterius replicationes alterius replicationibus sint connexæ, neque ex eis seiunctum vllum capere queas. Quum enim omnia continua serie connexa inter se sint, efficitur vt id vnum quod ceperis, alia consequātur. Non est autem ex quauis materia confectum, sed maximam portionem earum arteriarum quæ à corde sursum ad caput feruntur, natura materiam huic admirabili plexui subiecit: nam exiguæ propagines quædam ab ipsis in collum ac faciem, partésque externas capitis abierunt: reliquum autem omne, vt à principio fuit, rectà per thoracem & collum sublime ad caput fer-

tur, excipitque amicè, quæ ea parte eſt, cranii portio, & aperto in ſe foramine intra caput ſine moleſtia deducit. excepiſſet autem & craſſa membrana, erátque iam perforata rectà ad illarum impetum:& opinari ex iis omnibus quiſpiam potuiſſet,ipſas ad cerebrum properare,ſed non ita erat:nam cranium prætergreſſæ medio inter hoc & craſſam membranam loco,primùm quidem in longas ad modúmque exiles arterias diuiduntur: deinde verò pars earum in capitis anteriora ,aliæ in poſteriora, aliæ ad læuam, aliæ ad dexteram inter ſe mutuò complexæ feruntur,vt aliam de ſe opinionem faciant, quaſi itineris ad cerebrum oblitæ videatur. Verũtamen non ita ſe res habet: nam rurſus ex multis illis arteriis,velut radicibus in truncum coaleſcentibus,alia coniugatio arteriarum naſcitur, ei quæ initio à corde ſurſum ferebatur æqualis: atque eo modo per craſſæ membranæ foramina ad cerebrum ſubit.Cæterùm quodnam tandem hoc miraculum ſit,dictũ eſt antè quamſæpiſſime.Vbi enim natura diligenter materiam conficere vult,diuturnam ei moram in coctionis inſtrumentis parat.Quocirca quum ſpiritus animalis qui in cerebro eſt,magis exquiſita indigeret confectione,plexum retiformem natura flexuoſiorem effecit. Totũ enim cerebrum iis arteriis multifariam diuiſis eſt pertextum: & multæ ipſarum diuiſiones in eius ventriculos deſinũt, vt etiam venarum ex vertice ipſius deſcendentium:ex oppoſitis enim locis arteriis occurrunt , & in omnes eodem modo cerebri partes,atque adeo in ventriculos diſtribuũtur.Hac ſuperuacanea quidem excernũt,ſanguinem verò continent:quemadmodum arteriæ ſpiritum maximè omnium reſpirant,qui longo tempore in eis cõtẽtus ac cõfectus,in cerebri ventriculos incidit. Atque à corde ſurſum per thoracem ac totum collum,venas & arterias vſque ad caput natura perduxit,inde arterias ad retiformen plexum vt diximus: venas autẽ ad ſummum capitis verticem intra cranium perduxit, vbi craſſa membrana duplicata intra ſeipſam mediam venas recipit.

De cerebri diminutione, Cap. II.

CErebri imminutio(quemadmodum Hippocrates author eſt)in caluefcẽtibus efficitur,vt oſſa ſincipitis fiſtuloſiora tenuioráq; cæteris,& ſuperadiacentia,ob cerebri defectionem exareſcant,quum ad ea vſque cerebrum non pertineat,neque ea poſſit attingere:ſubſidet enim,& depreſſum in ſuam baſin concidit. His autem oſſibus reſiccatis conſequitur vt ipſa quoque prætenta cutis inareſcat,quæ quidem in caluis vel ipſi ſenſui mirum in modum ſicca apparet. Quum igitur cerebrum valde ſiccum factum eſt(vt quibuſdam in extrema ſenectute contigit) tunc etiam neruorum exortus inareſcere eſt neceſſe:quã obrem neque perinde vident ac prius,neque audiunt,neque aliud quicquam aut ſenſibus aut motibus qui à volũtate proficiſcuntur,valenter perficiunt : ſed omnia earum actionum inſtrumenta per quæ prius fiebant,exoluta,infirma,debiliáque redduntur.

De ſpinali medulla, Cap. III.

SPinalis medulla duas membranas habet craſſam & tenuem,à membranis cerebrum contegentibus exortas, quibus eſt etiam coniuncta:ſed his tertium corpus extrinſecus eſt obductum,veluti operimẽtum quoddam, & pro pugnaculum medullæ ipſius,quod initium exortus à capitis coronis ducit.Eius natura eadem eſt cum natura ligamentorũ , * quatenus ex oſſe perinde ac ligamentum eſt confectum:quanquam hoc colligat quodammodo totam faciem in corpus pertinens duplicatum intermediis earum regionibus.Simile porro eſt tum craſſitudine,tum colore,tum duritia,craſſæ membranæ . Sectum verò hoc ligamentum,ſiue per lõgitudinem, ſiue per latitudinem, ſiue vtroque modo,nihil noxæ animãti affert : quemadmodum etiam ſi dura membrana ſecetur, nullum detrimentum animal ſentiet : quinetiam ſi medullam ipſam ſpinalem per longitudinẽ ſecueris, nihil damni inuehis. Vterque enim neruus qui ex coniugatione oritur ex ſpinali medulla,obliquus per vertebrarũ cõpages exoritur, vt dexter in dextram, ſiniſter in ſiniſtrã partẽ vergat.Sin autem ſectio obliquè adhibeatur,tum animalis partes motu priuantur, quæcunque principium neruorum in eas

A pertinentium habent infra ſpinalis medullæ ſectionẽ.Idcirco fit vt ex neruorum diſſectione facillimè poſſis dignoſcere quænam affectiones ex cuiuſque partis medullæ ſpinalis ſectione conſequantur.Nunc verò tantummodo addam , ſi ſectio in ea parte fiat quæ eſt inter caput & primam ſpinalis medullæ vertebram media,quà membrana finem poſterioris cerebri ventriculi contegens inciditur,animal ſtatim totius corporis vires & ſenſum amittere. quam etiam partem in tauris , ab iis qui boues immolant,videmus præcidi. At ſectio quæ poſt primam verte-

B bram fit,eadem inducit ſymptomata, non quia ſolùm eũ ventriculum contingat , ſed etiam quia & artus omnes animantis diſſoluit,& omnem præterea reſpirationem adimit.Idem quoque eueniet ſi eam quæ eſt poſt ſecundam, tertiámque & quartam vertebram ſecueris: ſi modò eam ita diligenter præcidas vt neruum qui in eius compage eſt, & ad quintam vſque vertebram propagatur , incidas: ſed colli initium animalibus ita diſſectis mouetur. At ſectione quæ in ſpina poſt quintam vertebram fit, cum cæteræ pectoris partes diſſoluuntur, tum verò ſeptum tranſ-

C uerſum ferme innocuum ſeruatur,& excelſi muſculi parũ quippiam offenduntur. At quæ poſt ſextam fit, ſuperiores quidem pectoris muſculos pari modo lædit,ſeptum verò tranſuerſum minus quàm ea quam modò diximus: quæ deinde poſt ſeptimam,atque etiam magis quæ poſt octauam,nullam omnino fert motioni ſepti tranſuerſi noxã, & ſublimium muſculorum , & colli etiam totius motui nihil fere nocet : at muſculorum intercoſtalium aufertur motus omnis , facta in omnibus colli vertebris ſectione. Et quemadmodum facta ſpinalis medullæ ſectione poſt

D primam colli vertebram,totius thoracis motus amittitur, ita etiam omnis intercoſtalium muſculorũ actio deperditur.omnino verò paululum eius ſeruatur,facta in ſecundo intercoſtali ſectione. atque ita proportione deinceps ſemper fit vt intercoſtales muſculi qui ſupra ſectionem ſunt,actionem ſuam obeant, inferiores verò reſoluantur.

De oculis, Cap. IIII.

IN vtrunque oculũ productiones à cerebro immittuntur:quæ dum per oſſa tranſeunt, cõpactæ quidem ſunt, quò ab iniuriis ſint tutiores : ſed quumprimum ad oculos

E ipſos peruenerint, ſolutæ iterum atque amplificatæ , & in orbem,inſtar tunicæ,humorem vitreũ complexæ, in cryſtallinum humorem inſeruntur , qui quidem cryſtallinus humor eſt primum videndi inſtrumentum : iſque albus, ſplendens,clarus, & purus eſt factus: ſiquidem hac ſolum ratione futurum erat vt à coloribus immutaretur : at nutriri ab ipſo ſanguine planè non licebat, vt qui multum ab eo qualitatibus differret:ſed alimentum quoddam familiarius poſtulabat:id quod ei nimirum contigit :comparatúmque ei à natura fuit alimẽtum accommodatum,

F humor vitreus, qui quanto craſſior eſt ſanguine & magis albus,tanto ipſe à cryſtallino tum craſſitie tum perſpicuitate ſuperatur. Neutri autem horum humorum vena eſt: ex quo perſpicuum eſt,vtrunque per trãſſumptionem nutriri , cryſtallinum à vitreo , & vitreum à corpore ipſum ambiente, quod ex cerebri portione ſupernè deſcendente conflatum eſt: idque nonnulli tunicam retiformem vocant,quòd figura ſit reti ſimilis. Cæterùm tunica non eſt nec colore nec ſubſtantia : ſed ſi exemptum ipſum ſepoſueris,& in vnum aceruum conieceris, tibi planè cerebri

G portionem quandam exemptam videberis intueri. Eſt autem eius vtilitas prima quidem ac maxima , propter quã ſupernè fuit demiſſa , vt cryſtallini humoris alterationes ſentiat:præterea verò vt humori vitreo alimentum aduehat & afferat , quippe quæ arteriis ac venis multo pluribus,& quàm ſuæ moli conueniat,maioribus,plena conſpicitur.Quinetiam ex ipſa choroide tunica,quæ corpus hoc retiforme continet,tenues quædam productiones, & araneis ſimiles,ad ipſum extenſæ, ligamenta illi ſimul ſiunt, ſimúlque alimentum afferunt:nam & hæc ipſa choroides

H tunica plurima vaſa habere in ſe tota conſpicitur.Hanc igitur ipſam vtilitatem hæc tunica præbet : eſtque tunica reuera,& corporibus ſubiectis operimentum atque amiculum , & huic etiam tunicæ principium eſt membrana tenuis quæ cerebrum ambit.Quámque in ſertio prædicta

in medium humorem crystallinum, qui rotundus est, ex omni parte sit facta, absolutus circulus necessariò est confectus, qui certè maximus in crystallino est, & ipsum in duo distribuit. ad eundem hunc circulum consentaneum erat humorem vitreũ motu vlteriore inhibere: quocirca medius vehitur in ipso crystallinus, tanquam semisecta quædam sphæra in aqua. Atque etiam parte alia interna, quæ est velut ipsius crystallini hemisphærion, securitatis gratia ea coniunxit vnus circulus, quem antè diximus maximum esse eorum qui in crystallino insunt: éstque terminus vtrisque communis, ligamentúmque his ipsis, & præterea corpori retiformi, & quarto choroidi tunicæ efficitur. Hæc enim tunica inter ea est robustissima, & quæ ipsa stabilire maximè queat & tegere: sed quemadmodum ad illa tuenda satis firma erat, ita ad seipsam tuendam non erat satis, & circumiacentium ossium duritiam ferre citra noxam non poterat. Vt igitur in cerebro, ita hîc quoque à crassa membrana circumuehitur, distátque sanè hæc tunica ab ea in omnibus partibus, solísque vasorũ productionibus ipsi connexa: in eo tamen circulo prædicto qui in crystallino inest, coniungitur: & quinta præter quatuor antedictas, in vno hoc loco hæc est coniunctio, quæ subiectis omnibus cõmoditatem non mediocrem affert. Dura igitur membrana toti choroidi est applicata, hæcque rursus retiformi & crystallino: illi quidem per ipsum totum, huic autem per solam iridem. Itaque per corpora media humor vitreus tunicæ omnium extimæ coniunctus est, mollissimæ durissimus. Huic eidẽ circulo sexta quædam tunica extrinsecus propè accedit in duram tunicam inserta, in qua musculorum oculos mouentium aponeuroses sunt. Septima autem præter has alia est periostii insertio, quæ simul totum oculum cum ossibus colligat, simul autem mouentes ipsum musculos tegit. Quin tibi membranam hanc etiam ante dissectionem licet intueri, albam sanè, prout etiam cernitur: desinentem verò in circulo, vbi & aliæ omnes subiectæ sunt, & vbi album nigro coniungitur, qui sanè locus iris nominatur, eámque nonnulli coronam vocant. Si hæc probè diuiseris, & nihil confundens cõsideraris, circulos septem videbis sibiipsis deinceps insidentes, crassitie tamen coloréque discrepantes, vt ne, si velis quidem, hunc locum aliter quàm irim, queas appellare. Ad mediam igitur vsque humoris crystallini regionem septem circulos sibiipsis illic incũbentes ac cohærentes, oratione iam perduximus: quod autem id sequitur, maximè admiraberis. Vt enim crystallinus humor propria sensibilia inquisitè sentiret, simúlque tutò conseruaretur, corneam tunicam valde crassam, & minus densam quàm vsus postulabat, densiorem simul ac tenuiorem natura cœpit producere: tum paulatim promouens, partem eius maximè mediam longè tenuissimam ac densissimam effecit: ac tibi quidem cornibus in tenues partes dissectis, similis aptè videbitur: vnde etiam ei nomen à cornu similitudine conuenire existimantes, corneam tunicam appellauerũt. Hæc igitur cornea tunica, tenuis, dura, & valde densa facta, protinus vtique splendida erat futura: cuiusmodi ad splendorem transmittendum esse posset opportunissima, nõ secus quàm cornua accuratè derasa atque extenuata. Choroidem verò tunicam, quæ à tenũi membrana producitur, natura multis partibus nigrã, multis fuscam, multísque cæruleam effecit, eámque ab iride vnà cum cornea promouit, cum vt corneam sua vicinitate aleret, tum vt prohiberet ne cornea quæ dura est, humori crystallino incideret, ac denique spectaculum foret, quod aspectui laboranti remedio esset: quod in causa est (vt ego quidem puto) vt omnes quum lucis splendore offendimur, natura ducti palpebras repentè claudamus, ad innatum nobis remedium properãtes. Atque ego quidem non possum non vehementer admirari hunc cæruleum colorem quo hæc tunica tincta est: nec minus eo admiror asperitatem quæ intus à tunica humorem vitreum contẽtura nutritur. Quũ enim hæc humida ac mollis instar spongiæ sit, humorem crystallinum contingens, totius tunicæ vicinitatem ipsi innoxiam præstat. quo adhuc multò magis externam eius densitatem demiror, qua duram tunicam corneam contingit, ne ipsa à cornea quicquam læderetur. Sed præterea magis admirabile est tunicæ huius foramen ad pupillam. ibi enim tunicam cæruleam vueam, quam ita appellant, opinor, acino vuæ læuitatem eius externã & asperitatem internam cõparantes, pertudit: & quà dũtaxat hoc foramen est, nulla tunica alia est inter corneam & crystallinã media, sed veluti per cornu tenue admodum atque album, splendor internus cum externo communicat & commiscetur. Et ne per hoc foramen cornea tunica aliquando crystallinum humorem cõtingeret, opifex noster prouidit, simul portionẽ hanc corneæ foras longius abducẽs, simul autem humorem quendam tenuem & sincerum, qualis in ouis cernitur, crystallino circunfundens, ac tertio præter hæc, spiritu ætherio ac splendido omnem pupillæ implens regionem: de quo quidem spiritu in commẽtariis de aspectu satis diximus, & quàm lucidus sit, & quàm maximũ præcipuúmque ad oculorum actionem momentũ afferat, demonstrauimus. De humore verò ex his poteris intelligere, eum non modò ad implendum inane spatium, verumetiam ne humor crystallinus, ac portio vueæ interna exiccetur, maximè necessariũ esse: si tamen prius percipias, in compũctionibus ex copiosiore eius euacuatione, oculos lædi: & affectionem quæ glaucedo à medicis nominatur, esse siccitatem, ac nimiam humoris crystallini concretionem, & cæcitatem maximè, præ omnibus morbis qui oculis accidunt, inferre. Atque hæc quidem omnia admirabilem quandã prouidentiam arguunt, & eorum maximè innatum crystallini humoris amiculum: nam ea tunica est tenuibus araneis tenuior atque candidior: & quod etiã maius est, nõ est toti humori crystallino prætensa, sed quæ eius pars vitreo humori coniungitur, prorsus sine munimento est, ac tunicæ expers. ea enim parte humores cõiũgi inter se erat melius. quæ verò eius pars omnis extrà prominet, tãgitq; vueam, tenuem hanc lucidámque tunicam est induta: atque etiam ipsius pupillæ imago in ea, veluti in speculo quodam, consistit: siquidem tunica hæc leuis est, & supra omnia specula fulgens. atque ita videndi instrumentum ex omni parte à natura fuit exornatum. Neruos autem sensificos à cerebro ad oculos descẽdentes natura prius intra cranium coniungens ac reflectens, ipsorúmque meatus exiguos vniens, & figuram X literæ similem faciens, postea vtrũque rursus ad supernæ rectitudinis productionem ad oculum produxit, vt spiritus qui à cerebro ad vtrunque oculum proficiscitur, siquando eorum alter clausus fuerit, aut omnino mutilus, in alterum planè commearet. videndi enim facultate eo modo duplicata, acrius erat visurus.

De naso, Cap. V.

QVum nasus in medio septum, duóque foramina satis conspicua habeat, quæ cernuntur & in singulis naribus singula, scire conuenit, eorum vtrunque supra media nasi loca in duas partes esse diuisum: quarum altera pars intima oris excipit, altera recta, vt à principio ferebatur, ad cerebrũ conscendit, vbi sunt exortus anteriorũ cerebri ventriculorum: qua etiam parte ossium colli similium est situs. membrana autem crassa, quæ ossibus hisce substernitur, minutis est foraminibus traiecta, per quam primam cerebri excrementa crassiora transmittuntur, vt mucus & destillatio primùm per crassam membranam egressæ, postea verò per ossa coli similia traiectæ, denique in ipsas nares incidunt. Sed dum hæc ita defluũt, pars eorum in os per ea foramina quæ à naribus in ipsum diximus pertransire, quandoque delabuntur: nasi autem foraminibus quæ & recta sunt, & ad ossa colo similia ascendunt, itémque iis quæ obliqua sunt, & in ipsum os desinere diximus, tunica exãguis crassior quàm mẽbrana substernitur: quæ ei tunicæ continua est quæ totam oris circunferentiam internam, linguámque, & fauces, & larynga, & asperam arteriam, & gulam complectitur. Facta autẽ in ore perforatio in palato est, ne principium inspirationis rectà ad asperam arteriam fieret: sed destuxio quædã esset, ac veluti ambages priusquàm spiritus ad arteriã perueniret, ne quum ambiens nos aer nimis sit frigidus, pulmo aliquo tempore refrigeraretur, & ne admixtæ moles pulueris aut cineris, aut alterius eiusmodi ad arteriam vs-

que peruenirent,sed in illis flexibus corporibus humidis & mollibus prius inciderent.

De odoratus instrumento, Cap. VI.

ODoratus autem instrumentum quo res quæ sub odoratum cadunt diiudicamus, primo quoque intuitu nasus esse videbitur. ac quum ore quidem inspiramus, nasumque obturamus, nullum odorem sentimus: quumptimum verò naribus apertis spiritū trahimus,sentimus.Nulla verò fieri videtur odorum dignotio sine inspiratione, etiamsi quandoque nates vapore qui vehemētissimam vim habeat,expleantur. ex quo fit vt siquis in parua domo suffitum ex bitumine aut casia faciat, eámque vehementissimo odore repleat, deinde ingrediens eūdē naribus excipiat, & attrahere per longum temporis spatium conetur,huiusce rei veritatem intelligat: siquidem eo tantùm tempore odorem percipiet quo spiritum attrahet:reliquo verò nullum sentiet, quanquam nares vapore sunt repletæ. quamobrem alia corporis pars esse videtur quæ odores dignoscit,eáque interius in corpore constituta:& consentaneum est odorum sensum in anterioribus cerebri fieri ventriculis, quum tota respiratio à cerebro fiat,vt modus caloris qui in corpore est,conseruetur:consentaneum est ipsum priusquam hoc ei à cerebro tribuatur statim lædi, quum immoderatius sit redditum, aut à calfacientibus, aut à refrigerantibus.Quomodo igitur natura ad hæc motum aliquem non dedit qui ei esset ingenitus,qui in inspirationibus ventillaret & constringeret, in expirationibus verò effunderet quandoque spiritum flammeum,mucúmque & pituitam? ac talis perspicuè videtur esse motus qui in cerebro cōficitur:quem sanè motum in infantibus & iis qui educantur persentiscimus, qui quidem motus ei & natura & semper inest. Sed alter quoque accedit, qui euidenter in omnibus animantibus conspicitur. nam incisis capitis ossibus videmus motum edi,dum siletur, pulsantem eodem rhythmo quo & arteriæ & cor pulsant:dum clamatur verò exeri & exufflari totum cerebrum:id quod mihi videtur contingere propter nimium calorem vocis elatione accensum,& propter materias ad superna detrusas. Ergo cerebrum cordis curam gerit,sed pri⁹ sibi ipsum prouidet, quum pulmonē causa cordis deducat,& suos vētriculos causa sui ipsius aperiat: quibus sanè vētriculis aerē ex narib⁹ trahit: ex thorace verò,ex arteria aspera, & faucibus, quē etiam aer extrinsec⁹ necessariò consequitur:quibus quidem fit rebus vt à nobis inuentum sit,& respirationem cerebri,& odorum instrumentum esse cerebri ventriculos,& præsertim eorum fines inferiores,qui vicini sunt iis ossibus quæ colo similia nominantur.

De auribus, Cap. VII.

INstrumentum sensus auditus est eiusmodi vt in ipso primùm meatus qui est in osse lapidoso, inuolucrum habeat,nequid eorū quæ extrinsecus incidunt, ei noceat. postea verò quemadmodum superciliorum pilos supra oculos natura constituit,qui prius siquid à capite in ipsos deflueret,exciperent, eodem modo voluit aures auditui præponere,quæ non solùm prohiberēt, sed aliquid etiam afferre simul possent.

De lingua,déque iis quæ ei sunt adnata, Cap. VIII.

Hoc caput fortasse sumptum est ex libro quem de uoce Galenus conscripsit,qui nunc desideratur:éstque id tot mendis refertum ut elici uerus sensus non queat.

LInguæ continua sunt ea quæ tota oris amplitudine ad fauces vsque continentur: ísque processus & gulā & asperam arteriam permeat, éstque continuus cum iis omnibus quæ diximus,& communis linguæ, oris totius, epiglottidis,pharyngis,gulæ,ventriculi, laryngis, atque arteriæ. Cæterùm ea linguæ pars quæ in ore est, supernè quidem tota videtur:at infernè,non tota,sed id solùm ex ea cernitur quod est extra vinculum quod ex tunica eius exteriore cum gena efficitur. quod sanè vinculum sæpenumero plusquam par est extensum, linguam multiplici motu cieri non sinit:quocirca necesse est vt vinculum ipsum secemus,& linguam deligatione absoluamus,vt dis-

A soluta ad palatū & omnes obliquas oris partes extrudatur. Ad hoc autem vinculum vtrinque ex obliquis partibus ora vasorum quæ saliuam excipientia dicuntur,inuenies, in quæ descendere stylus posset.Initium ducunt hæc vasa ab radice linguæ,vbi eiusdem quoque glandulæ sunt.exoriuntur enim ex eis forma arteriis persimili, per quæ humor pituitosus comportatus & linguam ipsam, & partes inferiores,& item obliquas, & denique omnes oris partes in orbem humectat:nam superiores partes habēt meatus qui à cerebro descendunt, de quibus dicetur. Radix B porrò omnibus ferme vicinis corporibus coniungitur: atque etiam id fit per tunicam quæ ei est cum toto ore cōmunis,cuius beneficio cæteris omnibus quibus adnata est vnitur.Nunc verò linguam & ad differendum, & ad dignotionem saporum esse accommodatam, inter omnes constat: eadem quoque ad mādēdū facere videtur,quū cibos quò quispiam voluerit conuoluat atque cōmutet.

De larynge & epiglottide, Cap. IX.

COrpus quod sub gena inferiore in media primarum colli partium regione constitutum est, & propensum in faciem videtur, cum omnes norunt,tum verò etiam C laryngα nominant: idque frangere pancratiastæ conantur, siquidem animalia eo fracto, quamprimum suffocantur, quum ob eam causam angustissimus transitus respirando aeri efficiatur. Larynx autem ex tribus magnis cartilaginibus constat,quarum maxima est anterior, quā etiam contingimus, extrinsecus quidem connexa, intus verò caua,scuto maximè similis quod prælōgius sit,quod θυρεὸν vocant:vnde huic cartilagini,ab huius scuti similitudine nomen est impositum, vt thyreoides appelletur. D Secunda verò cartilago quanto minor est hac, tanto est maior quàm tertia,in partibus quidem internis, quà stomachus est collocata:& quantum magna deficit vt in circulum perfectè feratur, hæc adiicit. Latera enim thyreoideos, quæ partes obliquas determinant,semper lateribus secundæ cartilaginis propinqua conspicies, & totam partem infernam infernæ per musculos coniunctam. Superior verò vtriusq; cartilaginis pars ita ex aduerso cōstituta est,vt si duo scuta sese lateribus ita contingentia animo coniicias, vt media quædam regio relinquatur. Quum E verò quatuor sint thyreoideos anguli, ex connexu quatuor linearum ipsum definientium, duo inferiores finib⁹ inferioribus humilium laterum labdoidis per vinculum nerueum & cartilagineum connectūtur: id verò fini superiori primæ cartilaginis superiacet, rectam & mediam ipsius lineam per spinæ rectitudinem habens, tum thyreoideos,tū lineæ quæ in linguæ partib⁹ infernis est: duo verò latera humilia ad superiores primæ cartilaginis angulos extendens:quam cartilaginem siue thyreoidem,siue primam appelles,nihil interest.Articulantur autem inter F se primæ cartilagines partibus obliquis: atque etiam ligamenta quædam membranosa & neruea à prima ad secundam perueniunt. vbi verò minor,quæ intus est,cessat, duæ longæ cōuexitates superiacent. inde autem incipit tertia cartilago, conuenientes exquisitè illius eminentiis cauitates habens, adeò vt harum duarum cartilaginum coniunctio duplicem articulationem faciat. Secunda autem cartilago angustior est quàm basis inferior:ex quo fit vt ora totius laryngis inferior, quæ arteriam asperam attingit,amplior sit orificio superiore,quod in pharyngē de-G finit. etenim & tertia cartilago in valde angustū ipsa quoque desinit:cuius oram superiorē arytænoidem plerique anatomici nominant, quia hæc pars figuram gutturnionis afferat,quem aliqui ἀρυταίναν etiam appellant. huius quoque cartilaginis cauitas ad meatum spiritus conuersa est,vt veluti fistula quædam fiat id quod ex iis tribus est conflatum, atque hanc quidem habet fabricam propria laryngis substantia. Tunica verò,quæ ipsi intus substernitur,est communis & arteriæ & gulæ. Porro eius motū ex animalis voluntate pendere necesse fuit, siquidem futu-H rus erat ad respirationes, expirationes, totius respirationis cohibitiones, affectiones, & voces accommodatus, quæ omnia satius erat à nostra volūtate proficisci. Cartilagines verò duplices habent articulationes & motus: alios, qui eas dilatāt & comprimant: alios, qui easdem

claudant atque aperiant.atque ad priorum motuum constitutionem primæ ad ſecundam facta eſt articulatio : ad ſecundorum verò,ſecundæ ad tertiam . ac de cartilaginibus hæc dicta ſint nobis.In ſpatio autem laryngis interno,per quod ſpiritus foras & intus fertur, corpus quoddã eſt poſitum quod neque ſubſtantia neque figura cuiquã eorum quæ in toto animali ſunt,ſimile eſt,ſed linguæ alicuius fiſtulæ eſt ſimile,ſi ſupernam infernámque eius partem intuearis : infernã dico,vbi arteria & larynx inter ſe connectuntur:ſupernam verò,ad orificium, quod à finibus arytænoideos cartilaginis & thyreoideos, qui ibi ſunt,efficitur,id quod adipatæ & membranoſæ ſubſtantiæ eſt. Cæterùm princeps & maximè præcipuum vocis inſtrumentum eſt:nam vt vocem edat animal, indiget omnino ea ſpiritus motione quæ ab infernis partibus repentè ſimul erumpat: indigétque nihilominus hac,etiam anguſtiore tranſitu qui in larynge eſt: non tamen ſimpliciter anguſtiore, ſed qui paulatim ex amplo ad anguſtius tendit,paulatímque ex anguſto amplificatur, vt in libris de voce fuit oſtenſum:id quod planè facit corpus id quo de agitur,quòd modò lingulam,& laryngis linguam voco.Cæterùm hoc corpus lingulæ nõ modò laryngi ad vocem neceſſarium eſt,ſed etiam ad ſpiritus cohibitionem, quam vocant.Ita autem nominant non ſolùm quum non reſpiramus,ſed quum præterquam quòd thoracem ex omni parte contrahimus,muſculos etiam omnes qui ad hypochondria & coſtas ſunt,vehementer intendimus: violentiſſima enim tunc exactio tum thoracis totius,tũ claudentium larynga muſculorum: hi nanque magna vi pulſo ſpiritui obſiſtunt,arytæneoidem cartilaginem claudẽtes.ad quam actionem non parum etiam prædictæ lingulæ natura conducit: nam ipſius particulæ tum dextræ tum ſiniſtræ in idem coeunt adeòvt ſibiipſæ exquiſitè incidant,& meatum occludant . Quòd ſi parum quidpiam apertum relinquatur,ne id quidem improuidum manet, quum natura foramen in vtraque lingulæ parte vnum fecerit,& foramini ipſi parte interna ventriculum non paruum appoſuerit:quúmque aer vias amplas nactus in animal ingreditur,rurſúſque exit,nihil in ventrem propellitur. Obſtructo autem tranſitu, ibi aer obſtructus violenter pellitur in obliquum:ac foraminis lingulæ orificium aperit,quod labiis admotis claudebatur : impletis autem ſpiritu ventriculis qui in lingua laryngis ſunt, molem in ſpiritus meatum diffundi neceſſe eſt, & exquiſitè ipſum anguſtari,etiamſi parum antea apertum erat.Larynge verò ita diligenter occluſo vt ne ſpiritus quidẽ qui à thorace vi exprimittur,eum recludat,non eſt alia cauſa indagãda cur potus in pulmonem non feratur:natura enim prouidè laryngis orificio epiglottida veluti operculũ quoddam admouit, quæ quidem omni alio tempore quo reſpirant animantes,recta eſt : quum verò aliquid deglutit, ipſa laryngi accumbit . id enim quod tranſglutitur, ceu primùm eius radici incidens,poſtea verò dorſo inuectũ, inclinare ipſam cogit,& collabi. háncque productionem natura eſt fabricata,non quò nihil prorſus incideret, ſed ne multum,néve affatim:nam modicum potionis in aſperam arteriam importatur in orbem circum eius tunicas expreſſum,non per mediam capacitatem iter faciens; tãtáque huius humoris eſt copia vt repentè ad pulmonem madefaciendum arripiatur. Sed quum larynx cartilagineus rotundúſque ex omni parte ſit, anguſtari ſtomachũ in trãſitu ciborum neceſſe eſt.Qui fit igitur vt ſtomachus non arctetur nobis tranſglutientibus? an aliter quàm vt cibus deorſum trahatur, larynx verò ſurſum recurrat? ſiquidem ita eorum poſitio commutatur,vt ſtomachi initium ad aſperam arteriam ſit,larynx verò ſurſum ad fauces recurrat . Scire autem conuenit quomodo epiglottis in laryngis meatum à cibis compellitur, ita ab iis quæ euomũtur, cartilaginem arytænoidem:vergit enim & illa in laryngis capacitatem,vt impetu eorum quæ ſurſum feruntur è ſtomacho,dorſo ipſius incidens,totam cartilaginem in cedentem locum facilè conuertat.

De gurgulione, Cap. x.

GVrgulio ad vocis magnitudinem atque elegantiam facit: aer enim ingrediens ab ipſo prius inciditur &
A impetus ipſius vehementia frangitur , & ob id etiam vis
frigoris retunditur.proinde nonnulli quibus ad baſin vſ-
que fuerat amputatus, non modò noxam in voce perſpi-
cuè ſenſerunt, verumetiam frigidiorem inſpirationem,
ex quibus pleriq; pulmone aut thorace refrigerato perie-
runt.Quocirca non eſt temerè,neque vt forsferat præcidẽ
dus,ſed pars quædam baſis relinquenda eſt.cæterùm gur
gulio non mediocriter confert,ne puluis, aut alia quæpiã
natura generis eiuſdem in laryngem cadat.

De aſpera arteria, Cap. xi.

B PArticula quædã ſimplex in corpore animalis eſt, quæ
aliarum omnium eſt duriſſima quidem,ſed ſolo oſſe
eſt mollior,quam omnes propemodum medici cartilagi
nem vocauerunt:qua quidem cartilagine plurima,natura
vſa ad aſperam arteriam conſtruendam,totam in exquiſi
tum circuli ambitum contorſit,vt eius pars conuexa, quã
etiam tangimus,extrà promineat,intus verò caua ſit, pòſt
autem in longitudine colli ſit continuata ſerie conſtitu-
ta,& toto eo ſpatio quod inter laryngem & pulmonem
interiacet,interim referto, validis ligamentis membra-
C noſis eos connexuit,quæ oſtracis ſcarabeorum ſunt ſimil
lima.quæ verò eorum pars erat ſubiectum ſtomachũ con
tactura,eam non item cartilaginem fecit : ſed hac parte
deeſt quidpiam ad circulum efficiendum, & vnaquæque
cartilago figuram litteræ ſigma C refert.Communiter au
tem his ligamentis & aliis orbiculatis , & ipſis præterea
cartilaginibus alia quædam tunica intrinſecus obtẽſa eſt,
quæ planè rotunda eſt,& omnibus ſubſtrata, dẽſa illa qui
dem & conſtricta,ſed fibras in longitudine rectas habẽs,
quam ſcio me antè commemoraſſe,cõtinuam eſſe ei quæ
D totiori & ſtomacho,ac toti ventriculo intrinſecus ſubſter
nitur.Atque etiam hæc omnia extrinſecus complectitur
membrana quædam velut indumentum quoddam,& ar-
teriæ totius amiculum.Hæc igitur natura eſt eius arteriæ
quæ in collo ineſt,per quam inſpirant , & item expirant
animalia,vocémque edũt atque efflãt.Vbi verò primùm
claues prætergreſſa in thoracis amplitudinem peruenit,
ibi diuiditur,& in omnem pulmonis partem fertur cum
vaſculis quæ à corde oriuntur,in omnes eius lobos diſtri-
buta. Et tamen non diſcedit à natura,quam parte ſuper-
E na obtinet:neque omnes eius ſoboles vlla in re diſſident,
ſed ſimiliter omnes cartilagines multæ ſigma formam re
ferentes,membranoſis ligamentis contentæ vſque ad ex
tremos viſceris lobos cõſeruantur. Hoc ſolum vas in pul-
mone eſt exactè vacans ſanguine,quum animal ſecundũ
naturam ſit affectum.at ſi ruptio aliqua , aut oris apertio,
aut vaſis eroſio in pulmone contingat , tunc aliquid ſan-
guinis in hanc etiam arteriam effunditur,qui ſpiritui mo
leſtus eſt,eius vias occupãs:eodémque modo tuſſis habet
iam animal infeſtũ,& ſanguis ſurſum per pharynga ad os
F fertur . Atque hanc quidem tunicam in tranſglutiendo
maximè opitulari ſtomacho oſtendimus : in aſpera verò
arteria etiam cartilaginibus parte interna ſubſterni,ipſáſ
que ſurſum,dum animal tranſglutit,cum larynge ad pha-
rynga trahere modo ſimillimo quo inſtrumenta quæ ci-
coniæ dicuntur.talis quidem pulmonis arteriæ eſt natu-
ra quæ ex bronchiis conſtat:ſic enim appellare eius carti-
lagines medici conſueuerunt, quemadmodum & ipſam
totam,bronchon:& caput,ſummam eius partem quæ etiã
larynx nominatur.

G De ſuccingente,& thoracem interſepientibus membranis, Cap. xii.

MEmbrana ſuccingens eandem habet cum perito-
næo ſubſtantiam, & eundem vſum omnibus ſpiri-
tus inſtrumentis,non ſecus quàm illud cibi, præſtat . ſuc-
cingens verò membrana vocatur, quia coſtas totas intrin
ſecus ſuccingit,éſtque araneæ modo prætenuis, & ex to-
to ſibi ſimiles coſtas ſuccingit:eſt etiam indumentum,ve
luti quædam tunica,omnium ſpiritus inſtrumentorum, &
omnibus intra thoracẽ partibus obducitur, quemadmo-
H dum peritonæum his quæ infra ſeptum habentur,obten-
ditur. Atque etiã ab ipſa naſcuntur membranæ quæ tho-
racem intercipiũt,quæ per eius lõgitudinẽ ſupernè deor-
ſũ ferũtur.tutò autẽ infigũtur,parte quidẽ poſteriore ſpi-
næ vertebris,anteriore verò , medio oſſi pectoris : cuius

extrema ora inferna eſt cartilago,quæ ab enſis ſimilitudine xiphoides nominatur,quæ ad os ventriculi eſt:ſuperna verò, clauium compago. Membranarum verò prima & maxima vtilitas eſt, vt duos ventres thoracis efficiant, vt ſi fortè magno vulnere in alterutrā eius partem accepto, reſpirationis munus eius partis perierit,alter venter incolumis dimidium actionis conſeruet. Quamobrem à magnis vulneribus intrò in alterutram pulmonis partem penetrātibus, animal à dimidia parte vocis & reſpirationis repentè priuatur:voce autem ac reſpiratione omnino destituitur, ſi vterque venter fuerit confoſſus. Quum igitur hanc adeò magnam vtilitatem intercipientes thoracem membranæ mortalibus afferant, eiúſque potiſſimum rei cauſa extiterint, natura etiam abuſa eſt ad vtilitatem ex ipſis tanquam operimentis ac ligamentis, omnibus quæ thorace continentur inſtrumentis tribuendam:nam & arterias quæ in eo ſunt;& venas, & neruos, & œſophagum, & denique totū ipſum pulmonem toti thoraci colligant, & vndique obductæ contegunt.

De pulmone, Cap. XIII.

THoracis capacitatem impleuit pulmo vocis ac reſpirationis inſtrumentum,cuius motus initium à thorace exiſtit.vſus verò reſpirationis in animātibus cauſa cordis ineſt, tum quod ipſum aëris ſubſtantia indigeat, tum quòd feruido calore efferueſcens,refrigerium expetat.ipſum autem refrigerat inſpiratio, frigidam ei qualitatem affundens:expiratio verò,quod in ipſo feruet,& quaſi cōbuſtum ac fuliginoſum eſt, ex ipſo profundens. ex quo fit vt duplicem habeat motum,ex contrariis partibus cōflatum: attrahit enim dum dilatatur, inanitur verò dum contrahitur.quo loco mihi ſubit naturæ prouidentiā admirari:quum enim vocem in nobis eſſe ſatius eſſet, fieri verò ipſa ſine aëre nullo modo poſſet, quicquid otioſum alioqui atque inutile erat expirandū, id in materiam vocis conuertit:& cor non protinus per fauces externum aërem trahere voluit, ſed vtriuſque medium pulmonem, quaſi ſpiritus promptuarium quoddam locauit,qui ambabus ſimul actionibus ſeruire poſſet. Eius porrò talis eſt cōſtitutio. Venæ totius corporis ex vna peculiari tunica conſtant:nam exterior membrana ipſis nonnunquā adhæreſcens,vbi colligari quibuſdā,aut firmari,aut tegi debent, illuc ſolum accedit. arteriæ verò binæ peculiares ſunt tunicæ: exterior qualis venæ eſt, interior verò huius craſſitie fere quintupla:quin & durior quoque,& in tranſuerſas fibras diſſoluta. Exterior autem,quæ venis etiā ineſt, rectis fibris, & quibuſdam mediocriter obliquis, nulliſque tranſuerſis eſt contexta.Interior verò arteriæ tunica craſſa,duráque, ceu cutem quandam interna ſuperficie continet,telæ aranearū manifeſtò perſimilem,in magnis quidem arteriis perſpicuam, quam nonnulli tertiæ arteriæ tunicam ſtatuūt.quarta verò alia peculiaris ei nulla eſt, ſed veluti quibuſdam venis, ita etiam arteriis alicubi adhæreſcit,& circuntenditur membrana tenuis, quæ eas tegit,ſtabilit, & propinquis partibus connectit.Quales igitur toto corpore ſunt arteriæ,tale vas ex dextro cordis ſinu progrediens,in totum pulmonem diffunditur: quales autem venæ, tale ex ſiniſtro procedit: vt ex tribus vaſis pulmonem intertexentibus,quod à ſiniſtro cordis ventriculo oritur,arteria venoſa nominetur: quod verò ex dextro,vena arterioſa dicatur: tertium quod à pharynge proficiſcitur, aſpera arteria, ex cartilaginibus C literam referentibus conflata,nūcupetur. Quod verò orbiculatum eſt in cartilagine magnæ arteriæ, quæ in collo eſt, quæque caudicis rationem obtinet ad pulmonis arterias comparata,& in illis ipſis tanquam ramos quoſdam ex ſe mittit, in priore parte eſt collocatum.vbi verò cartilago deeſt ad circulum perficiendum, in poſterioribus partibus ſitum eſt:in collo quidem gulæ continuum,in pulmone verò ei venæ quam paulo antè arterioſam appellauimus. Vaſorū autem intercapedines à propria ſubſtantia pulmonis implentur, quam Eraſiſtratus parenchyma nominat. Porrò lobos pulmonis non impares numero eſſe,vt iecoris ſunt, ſed in omnibus animantibus, de quibus loquimur, duos in dextra eius parte haberi, duóſque in ſiniſtris, conſtat inter omnes.nec minus etiam inter omnes conuenit,ac ſi non inter omnes,ſaltem inter eos qui diligentius conſectiones adminiſtrant, in dextra thoracis parte quintum quendam lobum exiguum,veluti alterutrius ſobolem exiſtere,quem ſanè facillimè comperies ad venam cauam animum aduertens:ſiquidem illi ſubiacet, quà primùm in thoracem relicto ſepto incidit.nonnunquam etiam cauitatem quandam in eius ſuperficie clarè conſpicimus: cui vena,dum viuit adhuc animal,affirmatur: nam poſt obitum, pulmo ſemper collapſus & paruus apparet,non exigua ipſius & thoracis facta intercapedine,contra quàm viuo animali haberet. Hunc verò lobum natura non vt reſpirandi inſtrumentum,ſed vt venæ cauæ molle aliquod ſtratum pararet,à ſepto tranſuerſo vſque ad cordis auriculam extendit. Iam verò pulmonis caro aëria, ſpiritúſque plena conſpicitur,planè indicans ſe ad aëris,vt iecoris caro ad cibi concoctionem,eſſe comparatam.Etenim conſentaneum eſt,non confertum, nec repentè aërem externum ſpiritus qui animali ineſt,fieri alimentum, ſed paulatim immutatum,quemadmodum etiam cibi, familiarémque innato ſpiritui qualitatem diuturniore tempore recipere: huiúſque immutationis carnem pulmonis primum eſſe inſtrumentum, quemadmodū iecoris carnem cibi in ſanguinem mutationis cauſam eſſe oſtendimus. Cæterùm ſpiritus qui ab aſperis arteriis extrinſecus intrò trahitur,in pulmonis carne primùm conficitur,deinde in corde atque arteriis,& iis præſertim quæ plexu retiformi continentur: poſtremò verò ac perfectiſſimè in cerebri ventriculis,vbi vtique animalis exactè efficitur.

De Thymo, Cap. XIIII.

ADenem maximum & molliſſimum, quem thymum vocant,natura partibus ſuperioribus medii pectoris oſſis, quod στέρνον vocatur, ſubiecit, cum vt ne venam cauam attingeret, tum etiam vt omnia eius germina quæ hoc ipſo in loco ſunt quamplurima, quà primùm emergunt,fulta ſtabilirentur. Vbicunque enim natura vas ſublime diuidit,ibi ſemper mediam glandulam quæ diuiſionem oppleat,interponit.

De Corde, Cap. XV.

COr caro eſt dura, quæ ægrè patitur,ex fibris multiplicibus conflata:ipſúmque in medio thoracis capacitate collocatum pulmones ambiunt,idque ſuis lobis ceu digitis quibuſdam in orbem amplectuntur. Motus autem eius indicat, quaſi in parte ſiniſtra potius ſit collocatum, duplici cauſa:primùm, quia in ea animalis parte ventriculus quo ſpiritus continetur, eſt ſitus: deinde, quia totum ad eam partem magis inclinat non enim vt baſis ipſius media exquiſitè eſt læuæ dextræque thoracis partis,ita etiam vertex, quoniam neque decliuis omnino à propria baſi ad finem inferiorem exporrectum eſt, ſed ad ſiniſtrā regionem (vt diximus) deflectit. Cordis autem aures ad quādam aurium propriè nominatarū ſimilitudinem maiores noſtri vocauerunt.duo autem aurificia ſunt in vtroque vaſorum materiam inuehentium: in dextra quidem parte,quà vena in cordis ſinum inibi inſeritur: in ſiniſtra verò,quà venoſa arteria: quúmque has aures aperueris, tū ipſum cordis corpus apparebit,tum vtrunque ex dictis orificiis:deinde membranæ inſertioni ipſorum incumbentes,tres in ſinu dextro, duæ in ſiniſtro: quarum ſtructuræ figura ſimilis eſt telorū cuſpidi,ideóque triſulcas nonnulli anatomici eas vocauerunt. duo alia ſunt orificia vaſorū materias educentiū,ex dextro quidem ventriculo in pulmonē,venæ arterioſæ:ex ſiniſtro verò in totum animātis corpus,grādis arteriæ. in quibus iterum tres membranas vtrinque ad literæ C ſimilitudinem factas conſpicies, extra cor tendentes, veluti triſulcas intrò. Cōmunis autem omnium ipſarum eſt vſus,vt materias retrocedere prohibeant. In pulmone autem natura tunicas vaſorum cōmutauit,nec fruſtra venam arterioſam, & arteriam venoſam eſt fabricata.vnumquodque enim alimēto ſibi ſimili nutritur.pulmonis autem corpus leue eſt,ac rarum,& velutè ſpuma quadam ſanguinea cōcreta conflatum:ob eámque cauſam puro ſanguine, vaporoſo, & tenui indiguit, non autem, quomodo iecur, limoſo atque craſſo. Quocirca vaſa habet contraria, maximè quidem iis qui ſunt in

iecore,poſt autem & aliis animātis particulis.In his enim
quum tunica vaſis quod ſanguinem ſuppeditat,rara ſit ac
tenuis,plurimum craſſi ſanguinis,atque celeriter partibus
circunfuſis diſtribuit:in pulmone verò quum craſſa ſit,ni
hil niſi tenue ſinit elabi. Ac cæteris quidē partibus arte-
riæ craſſæ & denſæ generatæ paucum omnino, eundém-
que vaporoſum ſanguinem vicinis partibus trahere per-
mittunt:pulmoni verò ſolùm,copioſiſſimum huiuſmodi
impartiunt,quippe quæ præ raritate ac tenuitate contine-
re ipſum non poſſint.ex quo ſit vt nutriendi ratio pulmo
ni planè contraria ſit,ac cæteris omnibus partibus animā
tis, quemadmodum etiam corporis ſubſtantia. Vt igitur
magna huius alimenti copia pulmoni ſuppeteret,ad eum
ſanguinis exquiſitè elaboratus & extenuatus à corde tranſ
mittitur.Quod verò in capite cordis os inuenitur, non in
cunctis animalibus os exquiſitum eſt, ſed in grandiori-
bus eſt exacta cartilago, in valde grandibus cartilago oſ-
ſea,in maximis verò etiam magis oſſea. Arteria autem &
venæ totum cordis corpus in orbem complectuntur.nul-
lus erò neruus in ipſum videtur diſtribui, ſicut neque in
iecur,neque in renes, nec lienem.ſolum enim eius inuolu
crum pericardion, propagines neruorum tenuium reci-
pere videtur. Cæterùm toto corde nudato, videbis ſini-
ſtrum eius ventriculum ad ſummum verticem aſcendere,
dextrum inferius multo ceſſare, & circumſcriptionem,
propriā ſæpe habere: idque magis in magnis animalibus,
nonnunquam verò etiam in paruis.nonnulli igitur duos
quandoque vertices in cortice comperientes, duo corda
eſſe exiſtimant.Orificia autem quatuor, vaſorum eſſe qua
tuor dicimus.Cæterùm cordis auriculæ extra ventriculos
ipſius conſiſtunt. verùm ſiquis eas viſceris partes ſtatuēs,
numerum orificiorum maiorē faciat, is à nobis diſcrepa-
bit,ſiquidem vnum venoſæ arteriæ os in ſiniſtro ventri-
culo habetur,quod tamen non diutius permanet, ſed ſta-
tim ima amplitudine in quatuor particulas diſciſſum eſt,
quarum ſingulæ in ſingulos pulmonis lobos porriguntur.
Vtrique autem cordis ventriculi thorace patefacto pulſa-
re videntur, non eodem tamen modo vtriſque ſanguis &
ſpiritus continetur: copioſior enim multo eſt, in dextro
quidem ſanguinis, in ſiniſtro autem ſpiritus ſubſtantia.
Nunc verò quoniam cor natiui caloris, quo animal regi-
tur,quaſi focus quidā & fons eſt, omnis hoc modo ipſius
pars principem locum tenet:ſed magis eæ quarum vtili-
tas omni animanti vitam conſeruat.ſunt autem huiuſmo
di duo vaſorū orificia in ſiniſtro ipſius ventriculo, quem
medici ſpirituoſum appellare conſueuerunt. Per hæc au-
tem duo orificia, cor per minus cōtinuum eſt arteriis iis
quæ ſunt in pulmone,per maius verò omnibus quæ in to
to animali ſunt diffuſæ. minus autem erunt principalia,
quæ altero ventriculo cōtinentur,quem ſanguineum vo-
cant:& tamen hæc quoque præſtantiora ſunt cæteris,quo
rum alterum ſanguinem in cor intromittit, alterum ve-
rò ex ipſo in pulmonem deducit.

De pericardio, Cap. XVI.

COrdis tunica peculiaris pericardios appellata, diuer-
ſa ab vtraque harum eſt, in vtriuſque medio conſti-
tuta: non tamen ipſi cordis corpori hæc tunica pericar-
dios connexa eſt,verùm in aliis omnibus non parua quæ
dam interiecta eſt regio motui cordis accommodata. ad
baſim verò ipſius,quæ circulus eſt,prodeuntibus,ex ea va
ſis connexa eſt quorum alterum eſt maxima arteriarum,
in ſiniſtra videlicet parte ſita:alterum, vena à iecore ſur-
ſum tendens,ad dextram regionem poſita. aliorum duo-
rum alterum arteriam venoſam, alterum venam arterio-
ſam nomino.

De Œſophago, Cap. XVII.

OEſophagus ſpinæ vertebris adiectus ac colligatus,ita
totum permeat thoracem,cum totius poſitionis ſta-
bilitate ac ſecuritate, vt nullam cordi, neque pulmoni,
neque alicui earum particularum quæ thorace continen-
tur,moleſtiam præbeat:obliquus nanque eius eſt ſitus. In
mediis enim ad perpendiculū quatuor primis dorſi ver-
tebris extenditur,nuſquam deflectens:ad quintam verte-
A bram deflectit ab eo curſu quem rectum facere deorſum
cœperat,& ad dextram digreditur,vt meliorem ſedē tri-
buat,cedátque præſtantiori inſtrumēto, maximè omniū
arteriæ: hāc enim ex ſiniſtro cordis ventriculo exortam,
& in totum corpus animantis diſtributam, cōſentaneum
fuit per opportuniſſimum locum vertebrarum, qui ſanè
medius eſt,ferri. Cæterùm ventriculi ſtomachus quatuōr
primis vertebris thoracis inuehitur: propter autē reliquas
octo,ad dextram fertur,ob cauſas antedictas. quumpri-
mum verò phrenas attingit,quæ ſunt fines inferiores tho
B racis,membranis robuſtis ſublime admodum elatus ſu-
pra magnam arteriam,rurſus tranſit in alteram partē,quo
loco phrenas prætergreſſus ori ventriculi infigitur.

De ventriculo, Cap. XVIII.

ALiis omnibus animantibus natura non indidit ſen-
ſum eorum quæ deſunt,ſed inſtar plantarum à venis
ſemper alimentum attrahentes nutriuntur:ſoli autem vē-
triculo, & præſertim eius partibus iis quæ ad os pertinēt,
ſenſum rerum quarum indigens eſt,tribuit, qui animal
ad cibum ſumendum excitaret & ſtimularet.Cuius etiam
C rei cauſa eidem impartita eſt par neruorum haud paruo-
rum,quod ſupernè defertur,diſſeminatúrque,& contexit,
maximè quidem os eius, & partes ipſi continuas, & in a-
lias etiam partes vſque ad fundum ventriculi protendi-
tur. Poſitus autem eſt vētriculus potius in ſiniſtri anima-
lis partibus, eiúſque fundum ad dexteras partes proten-
ditur:ei verò à dextris adiacet iecur, quod ipſum ſuis lo-
bis quaſi digitis ad vnguem complectitur: lien verò à ſi-
niſtris.ſed iecur ſublimem poſitionem habet,adeò vt ſe-
D ptum tranſuerſum contingat: lien verò inferiorem.Sini-
ſtræ igitur dextræque ventriculi partes ab iis calefiunt:re-
tro verò à muſculis ſpinæ, cum pinguedine ſibiipſis ad-
nata:antè denique ab omento,quod vocant,id quod eius
calfaciendi gratia factum eſſe,perſpicuè licet cognoſcere
ex iis qui vulnus in abdomine acceperūt,in quibus omen
tum per vulnus excidit,deinde liuidum factū cogit me-
dicos partem læſam abſcindere: omnes enim hi frigidio
rem ventriculum ſentiunt,minúſque concoquunt,& plu-
rimis operimentis extrinſecus egent, & præſertim ſi ma-
E gnitudo inſignis fuerit abciſſa.Ventriculus rotūda atque
oblonga figura eſt:quà verò incumbit vertebris,compri-
mitur,& ob id ipſum eius vitiata eſt conuexitas. Ac fun-
dum quidem in hominibus eſt orificio latius. Porrò ma-
nifeſta iam tibi erit figura eius vniuerſa: ſphæram nāque
perfectam animo complexus,ipſam parte inferiore latio-
rem puta,deinde duplicem productionem facito, latio-
rem quæ ad œſophagum eſt, ſtrictiorem verò infernam:
tum comprimendo,& ſimam faciendo gibboſitatem po-
ſteriorem,totam ventriculi figuram didiceris.Contrario
F autem modo ſe habent ipſæ partes,& explantationes. ſu-
pernè enim,vbi vētriculus eſt ſtrictior, ſtomachus factus
eſt amplior: infernè autem vbi eſt latior, implantatio ad
inteſtinum ſtrictior eſt facta. Paulatim quidem à ſtoma-
chi implantatione dilatatur:quæ res perſpicuè docet,par-
tem ventriculi quandam prælongam, ab ipſo extenſam,
œſophagum eſſe: non paulatim autem, ſed repentè & ſe-
mel ex fundo ventris explantatum inteſtinum,ipſius ven
triculi non eſſe partem,ſed aliud quippiam ei connatum.
Iam verò tunicarum natura ventriculo quidem & ſtoma
G cho eſt ſimilis, diſſimilis autem inteſtinis: nam interna
tunica in ventriculo & ſtomacho membranoſior, villos
rectos ſupernè deorſum tendentes habet: externa verò
carnoſior, tranſuerſos, quales habent etiam binæ tunicæ
inteſtinorum. orbiculati nanque ſunt plerique villi inte-
ſtinorum, quum in eis pauci admodum recti ſunt pro-
tenſi. Ventriculus enim ad ſeipſum per ſtomachum ci-
bum & potum tanquam manibus, rectis his villis tra-
hat oportet, tranſuerſis verò propellat, quæ circulo con-
trahunt: quippe ſingula inſtrumenta quæ mouentur in
H corpore,pro villorum poſitione motus habent. inteſtinis
autem (attractrice enim non indigebant facultate) ſoli
ad propellendum idonei villi ſunt facti. Villis autem trāſ-
uerſis tenſis,latitudinem cōtentæ inter ipſas cauitatis mi-
norem fieri neceſſe eſt.rectè autem dum trahuntur, ac in

seipsas coguntur, fieri nequit vt non minuatur longitudo. at verò deglutientibus nobis, liquidò cernitur sublata, & larynx sursum tantum recurrens, quantum gula deorsum trahitur. quúmque iam cōpleta degluttiendi functione gula se laxauerit, perspicuò iterum cernitur larynx descendere: quandoquidem interna ventriculi tunica, quæ rectas fibras habet, quǽque tum gulam intrinsecus vestit, tum os ipsum, ea super laryngis partibus extenditur. ex quo fieri nequit vt quum ipsa à ventriculo deorsum trahitur, non simul etiam larynx attrahatur. at breuiare lōgitudinem, munus instrumentorum quibus recti sunt villi, quò aliquid attrahant, est proprium. atqui ostēsum est gulam attrahere, quum aliàs larynga non traheret. perspicuū igitur est ventriculum per gulam cibos attrahere. Quinetiam in vomitione, eorum quæ vomuntur impetus, qui vsque ad os fertur, omnino partes eas gulæ quæ à subeuntibus dilatantur, hiantes habet: partium verò quæ à fronte occurrunt, quamcunque apprehendit, hanc hiare incipientem: quæ verò à tergo est, hanc vtique contractam relinquit adeò, vt gulæ affectus hac in parte sit omnino deglutientium affectui consimilis. Verùm vbi tractus nullus est, longitudo in talibus symptomatis seruatur: atque idcirco deglutire facilius est quàm vomere. causa est, quoniam deglutitur vtrisque ventriculi tunicis agentibus, interna quidem trahente, externa verò se contrahente, & vnà trudente: vomitur verò, altera tantùm quæ foris est, agente, nec illa in os trahente. non enim sicut venter deglutire cibos expetit, sic etiam in vomitionibus oris pars vlla excitati affectus quippiā appetit. neque enim ea quæ degluttiuntur, ad infernas partes sua grauitate deferuntur, vt nonnulli putauerunt: id quod clarè intelligitur ex iis animalibus quibus longum collum est, quæ quidem inclinata deglutiunt. Quæ res nobis argumento est, facultate quadam vtentem gulam, aut per ipsam vētriculum deglutire: quæ facultas quandoque sine inflammatione resoluta, non sinit vt animal non modò duri aliquid, sed ne aquam quidem transglutiat. ex quo perspicuum est, hanc resolutionem euenire salubrium partium constitutione læsa, quū intemperies quædam cōtingit: quam quidem ita denique corrigemus, si partes ad naturalem statum redigamus. siue autem interna, siue externa ventriculi tunica affecta sit, vna adhibetur curatio tum eorū quæ foris imponuntur, tum eorum quæ ore deglutiuntur, & quandoque eorum quæ eandem vim habentia loco applicantur.

De intestinis, Cap. XIX.

QVemadmodum venis quas natura distributionis instrumenta fecit, facultatem gignendi sanguinis indidit, ne dum per eas fertur, tēpus ipsi alimento frustra periret, ad eundem modum intestinis gratia distributionis in venas institutis facultas quædam concoquendi cibos inest. Cæterùm intestina facta sunt, nōn vt superuacanea prorsus deferantur, aut cōcoctionis causa, sed vt id omne quod in ventriculo in succum est mutatum, assumatur in venas. Quocirca quū intestinorum circumuolutiones innumerabilem quandam venarum multitudinem ex hepate sibi habeant insertam, omnem in ventriculo concoctum succum sursum mittunt. Quoniam verò vnum genus motionis inest intestinis, quo propellunt, ita vnum etiam tantummodo tunicæ genus in transuersos & rotundos villos dissolutum nacta sunt. Sed cur tandem binæ tunicæ extiterunt, siquidem similes ambæ sunt? superuacanea nanque videtur esse altera. at non ita est: nam duplex eorum est tunica, tum vt facultas ipsorum expultrix esset valentior, tum verò vt ipsa instrumenta essent ab iniuriis tutiora, quod vel maximè indicant morbi dysenterici.

Multos sanè ac sæpe vidimus, quibus, quum morbis grauibus & diuturnis fuissent conflictati, maxima intestini pars putresceret, adeò vt cōpluribus locis tunica omnis interior esset exesa, qui tamen vixerunt, & superstites fuerunt: quod alioqui non esset factum, nisi secunda quædam alia extrinsecus corruptæ illi tunicæ accessisset. Cur autem externo alimento non continuò egeamus, inuolucra intestinorum in causa sunt: quemadmodum cur non subinde, sed longo interuallo egeramus, causa est crassi intestini latitudo, ceu secundus quidam venter eis subiectus. nam ne egererent assiduè, nève meierent animalia, humidis excremētis vesica subiacet, siccis verò intestinum, quod crassum nominant, quod etiam inferiorem ventrē quidam vocant. principium autem eius est cæcum intestinum: vbi enim tenue intestinum desinit, illic ad dextrā quidem cæcum, ad sinistram autem colon emergit, dextra prius ilia præteruectum, ac cæcum quidem prorsus, vt vēter quidam, est crassum, excrementis recipiendis aptū, cui colon proportione respondet. Primùm igitur exortus, quem ex pyloro intestinum excipit, satis est angustus, nec in orbes circumflectitur, & ad spinæ partes extenditur, ab hoc, quod à duodecim digitorū longitudine, δωδεκαδάκτυλον appellant, vt Herophilus verè memorauit, variè in orbes conuoluitur, vasorum complurium serie cōtextos, quod ieiunum nuncupant, quia semper cibo vacans inuenitur. inde tenue intestinum est, substantia quidem huic simile, sed differens, quia neque vacuum reperitur, neque tantam vasorum habet multitudinem. deinde sequitur id quod cæcum vocant, postea colon: ab hoc denique in extremo rectum appellatum intestinum ad sedem vsque porrigitur.

De Peritonæo, Cap. XX.

SI musculos omnes qui abdominis sunt, ab ea cartilagine quæ ensis formam habet, vsque ad ossa pubis diuides, in corpus quoddam tenue, latæ aranearum telæ simile incides, quod peritonæum vocāt: hoc enim ei nomen est inditum, ἀπὸ τ περιτετάσθαι, hoc est, quia cunctis visceribus, cūctisque intestinis prætendatur: itémque vasis, quæ inter septum transuersum & crura habentur. ita verò & aliis quæ his interiacent, omnibus obducitur, quorum numero vulua & vesica continetur. Hanc tenuissimam membranam haud facilè est detrahere citra diuulsionem, præsertim septi transuersi, & duorum musculorum abdominis transuersorum eam attingentium, singulorum quidē in vtraque parte, sinistra atque dextra. vbi enim hi latum tenuémque tendinem, puta aponeurosin ediderint, peritoneos membrana solutu contumax eis cohærescit, vt etiam abdominis futuram, quæ γαστρορραφία dicitur, quā solius peritonæi facere licet, cum dicta aponeurosi administrare nouerimus. Peritonæi vtilitates plures sunt animātibus: prima quidem vt operimēti omniū subiectarū partium: secunda autē, vt septi trāsuersi inter hæc ipsa & musculos extrà incumbentes: tertia vt excrementa sicci alimenti citius subeant: velut enim à duabus quibusdā manibus, à peritonæo & septo transuerso, supernè quidem coniunctis, infernè autem distantibus, constricta ea quæ in medio sunt, exprimunt, deorsúmque alimenti excremēta pellunt. quarta, ne intestina & ventriculus flatibus facilè impleantur: prætensa enim hæc membrana stringit, & cōtrahit, ac facilè flatum partim infrà, partim suprà, exprimit: quinta denique vtilitas, vt omnia quæ sub septo transuerso sunt ea colligentur, & velut pelle quadam vnumquoque priuatim tegatur.

De omento, Cap. XXI.

EΠίπλοον, *id est omentum*, ex duabus tunicis densis & subtilibus, sibiipsi incumbentibus, quamplurimis verò arteriis & venis, & pinguedine non pauca constat. Componitur enim ex duabus veluti plicis peritonæi, tum ex vasis quæ media inter ipsas continentur: eáque ipsum operit, contegit, atque stabilit. Aiunt autem epiploon esse nominatum, quia intestinis supernatet. Figuram maximè marsupii, peræ & sacculi habet, quod orificium ex ventriculo exortum superius & inferius obtinet. totum verò eius spatium vsque ad fundum, quatenus ex prædictis principiis consistit, deorsum procedit: id quod ita esse euidentius cognosces, si ipsum inibi abscissum, & nulla alia parte aut perforatum, aut diuulsum cupias implere aut liquida aut solida re: implebitur enim si integrū sit, & sibi totum continuum, instar marsupiorum. Iam verò facilè erit etiam ab animali perfectè eximere: breues enim adhuc connexus supersunt ad lienem, & colon, postquam ipsum à totis primis processionibus fuerit separatum. Adnascitur id etiam nonnunquam, sed raro, iecoris fibræ, aliàs alii, & cuidā costæ spuriæ: neq; huic vni

perpetuò,ſed vt ſors tulerit. Cæterùm plerunque ab aliis omnibus liberatur atque ſeiungitur, præterquam ab his tribus,ventriculo,liene,& colo,quibus eſt perpetuò connexum.

De meſenterio, Cap. XXII.

Meſenterium quoque à peritonæo ortum habet:id etiam meſeræon appellant, vtroque nomine ab accidentibus eidem impoſito: vt menſenterium à ſitu, meſeræon verò à peculiari ſubſtantia nominetur. medium enim inter inteſtina ſitum eſt,& omnes venas è iecore in ipſum deſcẽdẽtes vnà cũ vicinis arteriis & neruis in orbem complectitur,quemadmodum ſingula inteſtina.Ergo vbi vaſis & inteſtinis obtenditur,ſimplex eſt:vbi verò ipſis medium interiacet,non amplius indumẽti,ſed ligamenti vſum præbet:eſt enim duplex.

Pancreas, Cap. XXIII.

Vena à iecore deſcendens, mediáque inter ventriculum & inteſtina adducta, ſubiectis vertebris ſupergreditur,atque in eundem locum vadit ea quæ cum ipſa in ramos, in totum meſeræon ſpargẽda eſt: itémque arteria & neruus qui cum arteria atque vena ſeſe per totum meſenterium diffundit,in hunc locum eſt perductus,quẽ admodum meatus excrementum bilioſum ex ea veſica quæ hepati inhæret vacuaturus.Quũ igitur oporteret venam,arteriam,neruum,& quartum cum eis vas bilem cõtinens in hunc locum à natura perduci, earum quoque diuiſionis principium ibidem conſiſtere neceſſe erat.Hic igitur locus magno præſidio indigebat, quò vaſa in ipſo diſtribuenda ac diſcindenda munirentur: quamobrem natura glanduloſum quoddam corpus fabricata, quod πάγκρεας appellamus,ſubſtrauit, ac in orbẽ omnibus circundedit,diuiſionéſque repleuit, vt nihil ipſorum facilè findatur,aut ſine munitione ſit:ſed quum in molli,& mediocriter cedente corpore conquieſcãt, ſi motu cieantur, paulò vehementiora,illæſa, inconcuſſa, infractáque perpetuò cõſeruentur. Quinetiam robuſtas membranas tum priuatim ſingulis vaſis, tum communiter ipſis omnibus circumpoſuit,ea veſtientes ac iungentes non modò cum glandula, ſed præter eam, in primis ac maximè ſubiectis corporibus quæ ad ſpinam ſunt poſita:poſt illa autem, cũ aliis etiam omnibus inſtrumentis circunfuſis.

De ſepto tranſuerſo, Cap. XXIIII.

Vnus eſt thoracis muſculus nõ viliſſimus,quem phrenas,aut diaphragma, *id eſt ſeptum tranſuerſum*, nominant. medium verò in phrenibus eſt muſculus,qui intendinem latum ex omni parte à carnoſis comprehenſum definit. ex vtraque enim parte inferiore & ſuperiore tenuis membrana obhæreſcit, & à membranis hiſce thorax intercipitur.Duo autem ſunt ſepti tranſuerſi foramina,alterum quà vertebris via exhibetur, ſtomacho & magnæ arteriæ præparatum:alterum verò minus, cauam venam ſupernis animalis partibus ſanguinem deriuantem excipit,& magna cum ſecuritate tranſmittit:ei enim nexu ferè indiſſolubili cohæret,& membranã ſimul quæ in dextra thoracis habetur, emittit. porrò ventriculi orificium propter ſeptum tranſuerſum eſt poſitum:non tamen validè connexũ,veluti vena caua ſpectatur,ſed eſt laxis membranis interceptum.

De iecore, Cap. XXV.

Iecur in cũctis hominibus nec magnitudine,nec fibrarum numero ſimile ſpectatur:déque eo diligentiſſimè ſcribens Herophilus,hæc memoriæ commendauit,Iecur humanum perquam magnum eſt, & maius quàm ſit iecur quorundam aliorum animalium, quæ eiuſdem cum homine magnitudinis ſunt: & quà ſeptum tranſuerſum attingit,gibbum eſt atque læue:quà verò ventriculum,ſimum eſt & inæquale.Aſſimilatur autem cuidam rupium interuallo, quà etiam fœtibus ex vmbilico vena in ipſam innaſcitur:non tamen in omnibus eſt ſimile,ſed & latudine,& longitudine,& craſſitudine,& altitudine,& fibrarũ numero, & inæqualitate ex parte anteriore, quà craſſiſſimum eſt,& ſummitate orbiculata: quà extenuatur, inuicem diuerſum eſt. Etenim in quibuſdam fibras nõ habet,

A ſed totum rotundum,& minus rectũ:in quibuſdam duas, in aliis plures, in multis verò etiam quatuor. atque hæc quidem Herophilus rectè: præterea iecur ſiniſtram occupare partem in paucis hominibus,non autem in paucis aliis animalibus, idem verè conſcripſit. Hoc autem viſcus venas à meſenterio ad concauam ipſius partem pertinentes excipit:húncque locum in quem venæ omnes colligũtur,portas iecoris vocant: vbi etiam inuenies maximum venæ os. A portis verò in ſingulas fibras, quotquot fuerint,venam vnam magnam porrigi cõperies, qua in

B multas exiles diffuſa,quantum vaſa interiacent, totum eſt carne viſceris repletum. Eam Eraſiſtratus parenchyma nominat. Cæterùm vniuſcuiuſque iecoris venæ tunica admodum tenuis eſt, qualis nulla alia in toto animanti. ſtatim verò,ſi accuratè locum ad portas ſitum intuebere, meatũ ex veſica fel excipienti conſpicies ad inteſtinorum productionis initium peruenientem non multo inferius quàm pylorus habetur, vt bilis ſeparetur. Præterea exiguũ quandoque de ſe ramum ſupra pylorum emittit: quinetiã neruum admodum paruum vnà cum vena ad viſcus ferri

C conſpicies in membranam extrinſecus ambientem delatum, præterquàm quòd profundius cum ea diffinditur, ne viſcus omnino ſenſus expers eſſet. Caro autem iecoris, quæ eſt primum ipſius corpus, primum ſanguinis gignendi inſtrumentum eſt:quapropter & venis quæ ad vẽtriculum & vniuerſa inteſtina perueniũt, facultas efficiendi ſanguinis ineſt, qua ſuccum qui ex cibis diſtribuitur, priuſquàm is ad iecur perueniat, in ſanguinem permutare aptæ ſunt. Coniunctum eſt iecur ventriculo inteſtiniſque omnibus per venas,& colligãtem ipſas tunicam: aliis verò proximis corporibus per tunicam ea contegentem,

D quæ originem à peritonæo ducit,vt ita omnibus internis coniungeretur:ſiquidem omnia tunica hac obuoluuntur: magno præterea vinculo cum ſepto tranſuerſo, aliiſque membranoſis & paruis quibuſdam connexum ſpuriis coſtis fecit. Verùm id vinculum quo ſepto tranſuerſo coniungi dictum eſt,ipſum quoque eſt corporis ſubſtãtia peritonæo ſimile,quippe quod ortũ habeat ex tunica ipſum iecur ambiente,& ea quæ ſeptum trãſuerſum infernè ſuccingit.Copulatur enim iecur non ſolùm ſepto tranſuerſo ibi, ſed etiam cordi per ſeptum tranſuerſum: nam venæ

E cauæ ad cor aſcendentis per ſeptum tranſuerſum, vt quod in medio vtriuſque viſceris eſt, vinculum vnum durum & craſſum natura præparauit,quod & venæ indumẽtum, & commune ligamentum ad ſeptum tranſuerſum tum venæ tum toti viſceri eſſet.

De Liene, Cap. XXVI.

Lien inſtrumentum eſt quod purgat limoſos & melancholicos ſuccos qui in iecore gignuntur: hos enim attrahit per vas venoſum tanquam per gulam quandam:

F attractos autem non protinus in ventriculum excernit, ſed ipſe prius per multum otium eoſdem conficit atque commutat. Quicquid igitur eorum in ſuccum huic viſceri maximè accommodatum fuerit tranſlatum, id ſpleni fit alimentum:quod autem ab ea confectione quæ in liene fit exciderit, neque in ſanguinis tenuis atque vtilis ſpeciem tranſmutari potuerit,omninóque fuerit ad nutriendum inutile,hoc ad ventriculum per aliam quandam venoſam gulam lien eructat,vtilitatem ipſum quoque non mediocrem præſtans.Propriũ autem lienis corpus, quod

G parenchyma à quibuſdam dicitur,rarum admodum & laxum eſt,inſtar ſpongiæ cuiuſdam, vt ſuccos craſſos facilè trahat & excipiat. Lien in ſiniſtris eſt ſitus:ſempérque conuerſa ſunt eius ſima ad dexteram ad iecur & vẽtriculum: gibba videlicet ſimis opponuntur.

De renibus, Cap. XXVII.

Dexter ren in omnibus animalibus eminet elatior. is nonnunquam magnam iecoris fibram cõtingit: ſiniſter autem eſt inferior. à ſpinæ autem vaſis, vena inquam

H & arteria, inferuntur in renes non exiguæ magnitudinis vaſa: inſuper verò concaua in ſeſe conuerſa habent, gibba verò ad animantis latera aduerſa. ſinum tamen renis perſpicuè cernes corpore quodam membranoſo circircundatũ,qui in aliqua ipſius parte non procul à vaſorũ

insertione aliud quoddam corpus habeat concauum & oblongum. Nominatur autem meatus vrinarius,qui renem vesicæ committit: huiúsque meatus os sensui patet, licet non adeò grande animal fuerit. Porro hic meatus vnica peculiari tunica obductus est, sicut alia omnia quæcunque peritonæo suspensa sunt. Cæterùm vrinæ à sanguine separantur,renibus vrinam attrahentibus, indéque ad vesicam per vreteres transmittentibus: quæ postea inde excernuntur eo tempore quo analogismus iubet. Iam verò neruum habent renes,quantum lien, iecur & vesica quæ fellis capax nominatur: hæc enim omnia neruos omnino exiles recipiunt, in suis ipsorum tunicis extrinsecus conspicuos: naturáque sensus cuique tantum elargita est quantum par erat,vt à plantis seiungerentur,& particulæ animalis essent.

De Vesicis, Cap. XXXVIII.

VEsicæ quæ vrinam excipit,neruos à spinali medulla, qua parte os quod latum siue sacrum vocant, situm est, natura infixit: proximè nanque ipsam ea medulla fuit collocata: venas autem & arterias, à popinquis ipsi vasis,quà scilicet primùm arteriæ & venæ à magnis spinæ incūbentibus crura subeunt. Alteri verò vesicæ quæ ad iecur sita est, arteriā & neruum ab iis quæ in viscus ipsum inferuntur,deducēs,paruum vtrunque admodum, ac vix conspicuum, at sensibilem & perspicuam venam ab iis quæ sunt ad portas producens,tria hæc omnia corpori vesicæ vno in loco, ad id quod collum vocant, infixit.pari quoque modo in vesicam aliam maiorem ad ipsum collum vasa sex infixit,vtrinque videlicet tria. Cæterùm modus quo vreteres quidem in vesicam, in intestinum verò meatus qui bilem continet, insigitur, admirationem omnem excedit: nam obliquè in ipsa inditi, & intrò vsque amplitudinem obliqui ac prælongi pertinentes, velut membranam quandam eorum quæ intus sunt,succidunt, quæ ab excrementorum intrò irrumpentium impetu euertitur atque aperitur, reliquo verò omni tempore concidit & contrahitur,aque ita firmum operculum meatui efficitur,vt non solùm humoribus, sed etiam flatibus reditus sit omnis interclusus.

De Vulua, Cap. XXIX.

VVlua intra peritonæum sita est, inter vesicam & rectum intestinum,vt recto intestino toti fere incumbat:ad vmbelicum verò, qua parte fundum eius est, maiore ex parte vesicam excedit: ad cunnum vesicæ collo superatur. Fœminarum vesica ad pubem collocata est, breuiorémque virili ceruicem & latiorem habet, quæ inter ossa quæ pubis vocantur, in cunnum iuxta exteriorem superiorémque eius finem pertingit, rectum verò intestinum ossi quod sacrum appellatur, & quibusdam vertebris lumborum insidet: sinuatur enim hac in parte intrinsecus spina dorsi, quocirca extrinsecus gibba videtur. Vuluæ magnitudo in omnibus æqualis non est: multò enim minor enixæ est,maior verò prægnantis. Eius verò quæ nunquam concepit,est etiam multo minor: quod in ætatibus etiam iis quæ nondum venereorum annos attigerunt, vsu venit:nam alioqui iis quæ rebus veneris non vtuntur, minor semper esse consueuit. atque eius quidem moderatam magnitudinem describere conabimur. Superiorem eius partem vterus,hoc est fundum,iuxta vmbilicū, inferiorem ad cunnum protendit. A loco autem vnde incipit ad cunni terminum exteriorem, non æquale in omnibus est:plerunque tamen spatium moderatum est nouem aut decem digitorum. In latitudinem verò ad vtraque ilia suis cornibus exporrigitur. De finibus eius,quātum ad profundum pertinet, iam dictum est, vesicam & rectum intestinum vuluam terminare,illā suprà,hoc infrà. Cunnus verò ea inanitas est,quæ intra ossa pubis penetrat, extrinsecus pelliculam quandam innatam habens, quæ virorum præputio proportione respondet. Vuluæ figura cum in reliquo corpore,tum præcipuè in eius fundo,vesicæ est similis:nam quatenus à lateribus processus quosdam mamillis similes ad vtraque ilia emittit,in eo à vesica differt:quorum figuram Herophilus dimidiati globi reuolutioni assimilat. Diocles verò cornibus exorientibus, vnde κεραίας

A *hoc cornua*,nomine ἀπὸ τοῦ κέρατος,*id est à cornu*, deducto appellauit.

De pudendis, Cap. XXX.

COrpus neruosum ex ossibus quæ pubis dicuntur,exoriens,cauum simul, &ab omni humore vacuum genus pudendorum efficit. Quum verò hic neruus cauus spiritu impletur, tum euenit vt in coitu membrum intendatur. Idque non solius coitus causa(quod fortè quispiam existimarit)tenditur,sed quò meatu diducto & directo semen quamlongissimè eiaculetur. Quamobrem B in vtraque parte huius caui nerui natura duos musculos collocauit,quò meatus, ceu à manibus quibusdam in vtranque partem distractus dilataretur,toto pudēdo stabili permanente. Futurum sanè erat vt meatus latitudo huiusmodi constructione conseruaretur. Vtile autem est,dum semen excernitur, meatum & latissimum & rectissimum exquisitè teneri,quò semen totum sibiipsi continuum confertim quàcelerrimè ad vuluæ sinus perueniat.quúmque vesica propè esset constituta, non erat melius ad excernēdum C lotium, alium meatum efficere quàm eo quo semē importaretur, simul vti. Iurè igitur & ipsius collum totum perinæum occupauit,vt quod sursum ab ano, cui primò incubabat,vsque ad pudendi exortum feratur. In mulieribus verò quibus pudendū non est prælongū,ceruix vesicæ huiusmodi exortum non habet,sed pudēdum ipsum muliebre ano imminet:in finem verò eius superiorem collū vesicæ desinit,vnde lotium profunditur:quod non magnopere inflexum esse oportuit vt in viris, neque adeò longum. Cæterùm vt pharyngi gurgulio propugnaculum est,ita D vteris,quam nympham vocant,quæ tegit simul,& prohibet ne ceruicis orificium,quod ad muliebre pudendum pertingit,refrigeretur.

Ex Sorano,de vulua & pudendo muliebri, Cap. XXXI.

VVlua dicitur μήτρα & ὑστέρα & δελφύς. ac μήτρα quidē, *hoc est matrix*, quia mater est fœtuū qui ex ipsa eduntur: vel quia eas quæ vuluam habēt, matres efficiat: vel,ex quorundā sententia, quia cōstitutum & definitum tempus ad purgationes & partus habeat. ὑστέρα verò nominatur, quòd omnium viscerum sit extrema: idque cum E exquisitè, tum verò latitudine. δελφύς porrò nuncupatur, quia ἀδελφοὺς, *hoc est fratres*, gignat. Sita est vulua in coxendicum amplitudine intra vesicam & rectum intestinum: huic autem supraposita, vesicæ verò subiecta, quandoque tota, quandoque eius pars,quandoque pro eius magnitudine commutatur. Nam in infantibus minor est quàm vesica: quocirca tota est vesicæ supposita. In virginibus verò quæ ætatem florētem agunt,vesicæ est æqualis in iis partibus quæ supra sunt sitæ. quæ verò ætate pro- F gressæ, & venerem expertæ sunt,ac multo magis quæ iam pepererūt,in iis est maior, vt plerisque ad finem coli intestini cōquiescat. *Sed dum vterus gestatur,videre licet peritonæum in magnam molem elatum, itémque abdomen. Quod etiam ex eo fit quia tantus est fœtus vnà cum suis tunicis,atque humoribus. Postquàm verò fœtus est in lucem editus,contrahitur quidem vulua, sed ita vt sit maior quàm ante partū. Tunc igitur est maior quàm vesica, sed non tanto quantum sub eam graditur: nam in partibus anterioribus ceruix vesicæ est palmo maior, finémque habet vrinaculum, & tota in muliebrem sinum porrigitur: ab hystera verò antè secessit. In posteriore verò par- G te,supra vesicæ fundū,vuluæ fundum est,vmbilico subiectum:ex quo fit vt vesicæ amplitudo collo matricis adhæreat,fundū verò vesicæ. Cæterùm vulua cōnexa est tenuibus membranis partibus quibus subiecta est,vesicæ:iis verò quæ ei subiiciuntur,recto intestino: à lateribus verò cōnexa est iis quæ à coxendicibus & osse sacro exoriūtur. Quibus sanè partibus simul vlceratis inflammatione quadam retrahitur & retro cedit:iis verò resolutis & laxatis,concidit. Non est autem(vt quidam putauerunt)animal: loci ta- H men sensum æquè ac alia est consequuta: quamobrē à refrigerantibus cōtrahitur,à rarefacientibus verò relaxatur. Vuluæ figura in mulieribus non est circumuoluta, vt in animalibus quæ sunt rationis expertia: sed est cucurbitulæ qua medici vtuntur,adsimilis:rotundo enim & lato fine,

qui ad fundum eſt, incipiens, ad proportionem in anguſtum oſcillum redigitur. oſcillum nanque appellant primam & prominentem eius partem: quod ſequitur, collum dicitur: quod remanet, ceruix: horum cõcurſus, coles: quæ vtrinque poſt colli anguſtiam dilatatæ primæ partes, humeri hyſteræ: quæ poſt hæc ſita ſunt, latera: quod ſubiectũ eſt, baſis. tota regio, cõceptaculum, & venter, & ſinus. oſcillũ verò in medio cũno eſt: collũ enĩ à labris genitalis muliebris cõſtringitur. ab iis verò ſeiũctũ eſt os, in quibuſdã magis, in quibuſdã minus, pro ætatis ratione plerũque verò in adultis, quinque aut ſex digitis. magis autẽ depromitur ſub pariendi tempus, quũ collum protenditur. Eſt verò eius etiam diuerſa magnitudo: quanquam in plurimis ſecundum naturam tantum eſt, quantum externa ora amplitudinis audiendi ſenſus patet. Dehiſcit etiam quibuſdam temporibus, vt quũ corporis commiſcendi libidine ducitur, vt ſemen excipiat: & in purgationibus, vt ſanguinem excernat: itémque in conceptionibus, pro ratione fœtus incrementi. in partu autem plurimùm dilatatur, ita vt manum etiam totam intra ſe recipiat: ſuapte tamen natura delicatum & carnoſum eſt. Sed in iis quæ venereis rebus ad ſatietatem vtuntur, inanitati pulmonis, aut linguæ mollitiei ſimile redditur: in iis verò quæ ſæpe conceperunt, calloſius efficitur, capiti polypi, aut ſummæ gutturis parti, vt Herophilus ſcribit, perſimile. callum enim cõtrahit tum eorum quæ excernũtur, tum fœtuum exeuntium attritu. Vulua ex maiore eius facultate neruoſa eſt: componitur enim non ſolùm ex neruis, ſed etiam ex venis, carne & arteriis: ex quibus, neruos à ſpinali mẽbrana ad ſpinam accipit: venæ autem & arteriæ à vena caua ſpinæ adhærente, itémque à craſſa arteria in eam deferuntur. nam à vena caua duæ venæ diuaricantur: ab arteria verò craſſa, duæ arteriæ: ex quibus vna vena vnáque arteria, ad vtrunque renem ferũtur: deinde priuſquàm renibus committãtur, in duos ramos deſciſſæ, duobus quidem proceſſibus in vtrunque renem inſeruntur, duobus autem vuluam circumplectuntur: ita fit vt quatuor ſint vaſorum in eam inſertiones, duo arteriarum, duóque venarũ. Ex his ipſis in vtrunque teſticulum vna vena vnáque arteria ſimul implantatur: adnati enim extrinſecus ſunt teſtes prope ceruicem in vtroque latere ſinguli. Cõſtãt hi molli carne, & glandoſa, & propria membrana conteguntur. figura vt in viris, ſed oblongi ſunt, modicè ſimi, & rotundi, & ad baſim paululum dilatantur. Meatus verò ſeminis à vulua in vtrunque teſtem procedit: [& * apparatibus adiunctus vſque ad veſicam,] eius collo committitur. hinc videtur fœminarum ſemen ad gignendum non recipi, quia foras effundatur: qua de re dictum à nobis eſt in libro de ſemine. Nonnulli verò, inter quos etiam eſt Chius, volunt æquales teſtium appendices, qui cremaſteres dicuntur, eis committi, id quod nos propriis oculis intuiti in muliere, cui inteſtina in ſcrotum deſcenderant, hiſtoriæ mandauimus, in qua quũ chirurgiam exerceremus, teſticulus antè cecidit, laxatis videlicet vaſis ipſum continentibus & circundantibus, & cum eo cremaſter concidit. Tota autem vulua ex duabus conſtat tunicis inter ſe ita formatis vt chartarum villis ſint perſimiles: quarum exterior, neruoſior, perfectior, durior, leuior, cãdidiórque eſt: interior verò carnoſior, hirſutior, mollior, & rubicundior: per totum vaſis intertexta, ſed pluribus & notabilibus in fundo, quũ ibi ſemen agglutinetur, & inde purgatio progrediatur. Duæ autem hæ tunicæ ſibi mutuo adhærent, membranis gracilibus & neruis cõiunctæ, ita vt ſæpenumero his protenſis vterus concidat, quũ ſcilicet neruoſa tunica ſuo loco maneat, interna verò inuerſa procidat. Eſt etiam hoc commune, vt in ſterilibus vterus in fundo duo habeat amicula, vtplurimùm variis modis conduplicata: in iis verò quæ pepererunt, tota extenditur, & rotunda efficitur. Iã verò Diocles vult in vteri amplitudine & acetabula, vel cirros, & cornua eſſe: qui proceſſus quidam mamillares ſunt, lati quidem ad baſim, in ſummo verò minoribus terminis definiti: vtrique lateri à natura magna prouidentia adiuncti, vt fœtus antè aſſueſcat papillas mammarum exugere. Sed qui ita ſentiunt, in diſſectionibus falſi ſunt: neque enim acetabula comperiuntur, & omnino ſuperuacanea

A eſt de eis inſtituta oratio, vt in commentariis de egnitura animalium eſt demonſtratum. Nunc verò minimè exiſtimandum eſt, vterum principatum ad vitam obtinere: quia is non ſolùm procidit, ſed in quibuſdam etiam præciditur, nec tamen mortem affert, vt Themiſo literarum monimentis commendauit. Præterea in Gallia ſues habitiores, & valentioris alimenti fieri aiunt, poſtquàm vterus abſciſſus fuerit. Quũ tamen vulua patitur, ſtomachum & membranas per conſenſum pati conſtat. Eadem habet cum mammis naturalem conſenſum quendam: ex
B quo fit vt quũ florenti ætate vulua magna efficitur, mammæ quoque vno & eodem tẽpore intumeſcant: ipſa quoque ſemen perficit: mammæ verò ad fœtum alendum lac parant: menſibus porrò procurrentibus lac euaneſcit: vbi verò lac in mãmis eſt, menſtruæ purgationes nullæ apparent: quemadmodum etiam in iis quæ anus iam ſunt, contracta vulua mammæ itidem quodammodo areſiunt. ſi item fœtus patiatur, vbera quoque anguſtãtur. Ex quo conficitur, vt quũ in prægnantibus mammas diuulſas & contractas videamus, futurum abortum prædicamus. atque huiuſmodi quidem eſt vuluæ natura.
C

De pudendo muliebri,
Cap. XXXII.

MVliebre pudendum, ſinus etiã nominatur. membrana eſt neruoſa, & modicè rotunda, inſtar inteſtini: amplius tamen intus eſt, & foris anguſtius, in quo coitus fieri conſueuerunt. eius porro interior pars collo matricis, quemadmodum etiam in viris, externa cunni labris, inferior ano, eius latera carnoſis coxendicum partibus, ſuperior denique veſicæ collo adnaſcitur: hoc enim
D (vt antè dixi) incides ſub ore vuluæ, & supernè cunno adiunctum, in ſummo in vrinariũ meatũ inſeritur. apparet ergo ſinum muliebrem colo veſicæ ſubiectum eſſe: ano verò, & conſtrictiori, & ſummæ parti recti inteſtini ſuperſtare. eius longitudo (vt ſuprà demonſtrauimus) eſt inæqualis: idque non ſolùm habita ratione ætatum aut concubitus, in quibus extenſum vteri collum, vt eſt etiã virilis coles, partem quandam ſinus occupat, ſed etiam naturæ ipſius: quippe quũ nonnullæ collum habeant pro-
E penſius, nonnullæ verò admodum curtum aut mutilum: plurimis verò earum quæ ad perfectam ætatem peruenerunt, ſex digitorum eſt: concidit tamen, anguſtiuſque eſt in virginibus, amiculis occultatum coniunctis inter ſe per vaſa, quæ productiones à vulua capiunt: quæ quidem concubitu dolorem afferunt apertis ipſis amiculis. rumpũtur enim & ſanguis eò importatus de more excernitur. Putare autem tenuem membranam quandã exortam eſſe quæ ſinum intercipiat, eámque in excretionibus rumpi, & dolorem afferre, aut citius purgationes * commoue-
F re, qúmque in corpus euaſerit, eum morbũ gignere quẽ ἄτρητον, hoc eſt quum genitalia cõcreta ſunt, nec foramẽ vllum habent, falſum eſt. primùm enim ex diſſectione nihil tale inuenitur: præterea in virginibus deberet hæc membrana aliquantulum ſpecillo reſiſtere, ſed ſpecillum in profundum vſque ingreditur: tertiò ſi quũ vitiantur, hæc membrana rupta doloris eſt cauſa, neceſſe profectò erat vt in virginibus antequàm vitiarentur, quũ purgationes apparerent, dolor quoque ſequeretur, in ipſa verò excretione non item. Iam verò ſi mẽbrana corporea red-
G dita morbum creat, quo genitalia coaleſcunt, opus eſſet vt id perpetuò eodem modo inueniretur, quo cæteras partes ſuo quaſque certo & definito loco ſitas intuemur. at in non perforatis mulieribus membrana hæc interſepiens quandoque in partibus labrorum quæ in promptu ſunt, inuenitur, quãdoque verò in medio cunno quãdoque in medio ore vuluæ. Eiuſmodi ergo cunnus eſt. Quæ verò extrinſecus videntur πτερυγώματα, hoc eſt, ambitus genitalis muliebris, tanquam labra ſinus adſtant: hæcque labra craſſa ſunt, carnoſáque, & ad partes inferiores in vtrunque
H femur deſinunt, veluti inter ſe abſciſſa: ad ſuperiores verò partes in eam quæ nympha vocatur, pertinent, quæ eſt horum duorum labrorum initium. ſuapte verò natura eſt caruncula, veluti fœtus. Nympha autem appellatur, quia collo veſicæ ſubſultet. Vrinaculum verò nominatur quod

intus rugosum,asperum,cauúmque est. Porrò vesica virorum diuersa est à fœminarum vesica, siquidem illa maior est, & collum habet flexuosum: hæc verò cum minor est, tum verò etiam rectum eius est collum.

Lyci,moderatum viri pudendum ad os vuluæ non peruenire,

Cap. XXXIII.

ANte vuluæ amplitudinem, eius collum & os est situm.eius ori cunnus adiacet,cuius tanta magnitudo est vt magnitudo priapi,qui maximus non sit, ad semen in os vuluæ eiaculandum non sufficiat,sed quadam etiam agglutinatione opus esse videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber vicesimusquintus.

Ex Rufi commentariis,de nominibus partium humani corporis, Cap. I.

QVemadmodum singulæ corporis humani particulæ nominentur perdiscere, maximè est ad medicinalem artem necessarium: maximæ autem corporis partes sunt,caput, ceruix, thorax,manus,cruráque:thoracem verò non solùm eam partem quæ à clauiculis ad hypochōdria pertinet,sed etiam id totum quod à clauiculis ad pudenda pertingit,appellamus. Caput verò dicimus quod capillis tegitur, & simul etiam cum facie. Capillos habent pars anterior, sinciput,qua coronalis sutura sita est, vbi coronæ capiti imponuntur:posterior pars occiput nominatur. Latera sincipitis,tempora appellantur:quod in medio capite est,vbi capilli maximè inuoluuntur, verticis vocabulo gaudet:sub sincipite frons est:iuxta tempora pillorum exortus,lanugo:crines verò,ii qui retro ad occiput sunt, nūcupātur.vltima verò frontis ruga, episcenium: hirsutæ frontis partes,supercilia:eorum interuallum,mesophryon:postea nasus collocatus est, cuius extrema pars globulus, subiecta verò septum nominatur.à globulo carnosum illud quod in labia descēdit,columna.cauitates verò,myxoteres, *hoc est per quos mucus excernitur*. in vtraque nasi parte, vnde odoratus efficitur,pinnæ.spina verò,quæ has cauitates continet.cauitas sub columna supra labrum,philtrum, *quasi amatorium*, dicitur. totum id quod post nasum labri superioris est,hyporinon, *hoc est sub naso*, vocatur. duo deinde sunt labia, quorum extrema prolabia dicuntur: vbi committuntur, postomion. sub superciliis oculi positi sunt:quæ oculos tegunt,palpebræ, vna superior, inferior altera.nexus verò qui claudendo fiunt, tarsi: è palpebris exorti pili,cilia: tarsorum fines,anguli: quorum alter qui ad nasum est situs,magnus:alter qui tempori adiacet,minor vocatur.pupilla, aspectus, & glena dicitur id quod in medio oculo est, per quod aspicimus:alii verò aspectum dicunt,quo cernimus:pupillam verò & glenā, imaginem in aspectu esse volunt.quæ deinceps sequuntur,nigra,cæsia,aut flaua,à calore nomen trahunt.circulus album contingens,iris dicitur:sub oculis exorientia,hypopia:quibus subiacent eminentiæ quædam quæ malæ dicuntur, quibus erubescimus.post malas, maxillæ sunt: quarum genæ desinunt in acutā maxillæ inferioris partē:inde vsque ad labium inferius, quod rotundum eminénsque est,barba: hypion quod sub barba est. carnosam partē mentū voco, alii leucaniam:quidam hoc mentum,leucaniam verò cauum iugulo proximum vocant.Aures vocantur eminentiæ quæ in vtraque temporum parte ad foramina sunt exortæ.earum foramina meatus audiendi, quibus audimus:pendulæ partes & carnosæ, fibræ: cartilagineæ & supremæ,pinnæ:helices,quæ inde ambitum attingūt:anthelices,quæ post helicem cauitatem in medio extollunt:cauum post anthelicem,concha.eminentiam oppositā conchæ iuxta fines temporis, hircum vocant: quod contra hunc est, crassus anthelicis finis antitragus, *id est contra hircum*,dicitur. Os vocatur prima labiorum sectio, & amplitudo quæ vsque ad fauces pertinet. in ore cum alia quædam sunt,tum præcipuè dentes: quorum anteriores quia secant, τμητικοὶ nominantur,suntque octo numero.hi deinde quatuor caninis dentibus cinguntur: vltra quos reliqui omnes viginti maxillares sunt. horum intimi atque vltimi sophronisteres, *id est moderatores*, quaterni vocātur,quod eo tēpore quo moderati esse incipimus,exoriantur.carunculæ dentes continentes, gingiuæ: maxillarum colligatio,habena:mensæ,latæ molariū summitates.mortariola & præsepia, cauitates maxillarum,in quibus dentes sunt infixi. vnde lingua exoritur, radix appellatur.ceruix, id quod sequitur.prælingua, pars anterior: parasyra, quæ ab vtroque linguæ sunt latere.hypoglossis pars inferior,epiglossis verò intimum gutturis operculum ad asperam arteriam,ne degluttiendo quidpiam in pulmones delabatur.Quum spiritum ducimus, sublimis epiglossis attollitur,ne aëris transitus impediatur. quod orbiculatum in parte quæ supra linguam est, cœlum & palatum dicitur:inde ad partes internas pendens caruncula,columella nominatur: hanc alii gurgulionem, alii vuam vocant.ei subiectum est bronchi caput, tum collum.eius pars anterior bronchus & aspera arteria:eminentia quæ in medio est,larynx:posterior,ceruix, & occiput: clauiculis proximum cauum, iugulum,& anticardion, quasi cardi oppositum vocant:hoc tendines exipiunt,quæ in humeros pertinent,epomidas,humeros verò brachii caput.Scapulæ verò lata ossa sunt dorso incumbentia,eorum intermedia eminētia,spina.acromiū verò clauicularum & scapularum est copula. deinceps cataclides sequūtur. ala verò est cauitas sub humero, in quā sæpe humerus laxatus cōcidit. brachium cōsequitur: angulus articuli, cui reclinati incumbimus,ancon aut olecranon:deinde cubitus sequitur:is in carpum desinit:post quē metacarpiū est:tum vlna manus: hypothenar verò, quod sub police est:quod excipit vola, manus.Ex digitis vnus pollex dicitur,seiunctúsq;est à cæteris:alter qui primus aliorum quatuor est,index: tertius medius,quartus annularis, quintus paruus appellatur.horum verò ossa scuticulæ aut phalanges vocantur. eorum inflexus condyli dicuntur:quorum primi procondyli:qui consequuntur,metacondyli nūcupantur. vnguium initia radices vnguium vocant:fines digitorum,acinos aut vertices.thenar, spacium quod inter indicem pollicémque est.totum enim hunc locum Hippocrates nominasse thenar, *hoc est uolam*, videtur. & clauiculis quod antè est, pectus,& os pectoris,retro verò dorsum. à ceruice, qua metaphrenum est, lumbi extrema spinæ ora.carnosæ in pectore eminentiæ, mammæ: earum extrema,papillæ. latus id totū quod sub ala est, ossa costæ & spathæ.earū primæ se mutuò cōtingunt,in ossis pectoris extremo,vbi cor est: tum septum transuersum,alii præcordium,alii cor vocāt. ex quo est os ventriculi. spatia inter costas, intercostalia vocantur.spuriæ costæ,quæ sese non tangunt.earum extremitates,cartaligines.musculosæ partes sub cartilaginibus sitæ, hypochondria.tum aluus quæ venter dicitur.quod in medio est,epigastrium.cutis ventri imposita est.media eius cauitas,vmbilicus.cutis vmbilico circundata,vetula, quæ inde nomen inuenit quòd corrugata senectutem significet. sub vmbilico abdomen est, & aqualiculus. huic continua pars ad pudendum vsque,pecten, aut pubes nominatur. Ex genitalibus membris virilibus propendens pars,colis,& stema:quæ non pendet,hypostema, aut perinæum.colis extremitas est præputium. scrotum, in quo testiculi sunt.pars superior,caput: inferior,fundum vocatur.pars scroti laxior, laccopedon est. In mulieribus quod suprà est,pecten:prima sectio dicitur scissura:musculosa in

medio caruncula,myrton,aut nympha : myrtochila verò, labia vtrinque conſtituta. Oſſa dorſi vertebræ ſunt. tota vertebrarum compago,ſpina:cuius inferior pars lumbus. ſpinæ terminus,os ſacrum,quod alii hypoſpondylum vocant. huius vltimum os, coccyx,*id eſt cuculus*, nominatur. Partes vtrinque lumbis adiectæ nates dicuntur: clunes verò,carnoſæ partes ſub lumbis ſunt,quæ ſedilia quoque nominantur.initia femorum,inguina: internæ partes,femina vocantur.quæ intermedia ſunt ad perinæum vſque,interfeminia. muſculi genibus inhærentes,epigunides:oſſa verò,patella,Hippocrates mylen vocat.genu articulus eſt quo femur cruri committitur.inflexio,poples dicitur.magnus muſculus anterior cruris,ſura: vnde latus neruus exoriens ad calcem protenditur. oſſium cruris quod poſterius eſt,tibia:quod anterius,anticnemium.extrema pedũ, malleoli.tali verò non ritè vocantur:ſunt illi quidem, ſed tamen non apparent. pars poſtrema pedis, rotundáque, calx.quæ deinde ſequitur,cauum : conſequẽs verò pedion vocatur,cuius ſuperior pars tarſus. planta denique,totius pedis poſitura.digiti verò eiſdem nominibus quibus digiti manus,nuncupatur.

Ex Galeni libro de oſſibus, Cap. II.

TOta omnium corporis humani oſſium inter ſe coniunctorum compages ſceletos nominatur. eorum coniungendorum duplex eſt ratio, altera per articulum, altera per ſymphyſin.ac per articulum quidem oſſium cõpactio naturalis eſt: ſymphyſis verò eſt oſſium vnio naturalis. Vtrique autem definitioni additum eſt verbum naturalis, quoniam quæ de articulo deciderunt, quæque articulum ſunt prætervecta,cohærent quidem inter ſe,ſed non natura.in quo genere ſunt ea quoque quæ fracta callum obduxerunt.ſiquidem vniuntur, ſed non tamen natura.Cæterùm ceruices ſunt tenues oſſium proceſſus,& in craſſum, rotundúmque finem terminãtur,idque caput appelatur.at quum proceſſus in acutum finem deſinit, non iam amplius ceruix,ſed corone vel coronon nuncupatur. Ex cauitatibus quæ caput excipiunt,quæ altius deſcendit, cotyla : quæ in ſuperficie eſt, glena ab aliquibus vocatur. Oſſa autem tanquam fundamenta quædam ad vniuerſam corporis ſuſtãtiam ſubſtinẽdam ſubiiciuntur,& quaſi ſubſternuntur:ſiquidem in eis omnia adnaſcuntur,& ſtabiliuntur.ex iis quæ grandia ſunt, maximáſque cauitates habent,medullæ ſunt plena : parua autem, plenáque tota ſunt alia, cauitatẽ nullam habent quæ ſenſu dignoſcatur. Grandibus magna ex parte in extremo aliorum oſſium appendices adnaſcuntur: vt brachio ſuperius, cubito inferius:radio verò ac femori,& cruri,ac ſuræ ab vtraque parte.maxillæ verò inferiori medulla ineſt, ſed appẽdix non adnaſcitur. verùm eius finium alter qui inferior eſt,per ſymphyſin, *hoc eſt coalitum*,vnitur:ſuperior in duos proceſſus, in coronem ac ceruicem tantùm deſinit.Differt autẽ ἀπόφυσις, *hoc eſt proceſſus*, τ' ἐπιφύσεως, *id eſt ab appendice*,quia epiphyſis eſt vnio oſſis cum alio, apophyſis verò eſt totius oſſis pars.

De oſſibus capitis, Cap. III.

OS capitis caluaria nominatur. naturalis verò figura capitis,eſt oblongæ ſphæræ potiſſimũ ſimilis:alia acuminata eſt:naturale autẽ caput anteriorem ac poſteriorem partem prominentiorẽ habet: tréſque habet ſuturas in ſe,duas tranſuerſas,quarum altera in occipite eſt, altera in ſincipite,tertia porrò à medio poſterioris per capitis longitudinem vſque ad mediam anteriorem extenditur. anteriorem verò coronalem nominant, quòd coronæ in ea præcipuè capitis parte collocentur. poſteriorem labdoidem,propter ſimilitudinem quam habet ad Λ literã,vocauerunt.harum trium ſuturarum figura literæ H eſt maximè ſimilis. Caluariæ igitur quæ figuram naturalem habent, ſuturæ ſunt huiuſmodi.At acuminatæ ſic cõſtitutæ ſunt.vbi poſterior eminentia perit, ibi etiam ſutura labdoides aboletur.vbi non eſt anterior, tum ne coronalis quidem: fitque vtraque remanentium ſuturarum figura T literæ ſimilis. harum autem eminentia quæ vtrinque eſt,deperdita,duæ ſuturæ quæ ſeruantur,ad rectos angulos decuſſantur ad X literæ figuram : altera nanque tranſuerſa per medium caput potiſſimum extenditur, altera verò à parte poſteriore per longitudinem in anteriorem fertur,quemadmodum in aliis omnibus caluariis conſpicitur:ſiquidem ea ſemper conſeruatur:at reliquæ cum totius capititis figura variantes intercidunt. Duæ præterea ab hac pari interuallo diſtantes lineæ, per capitis longitudinem à poſteriore in anteriorẽ partem tendunt. ſiunt hæ duobus oſſibus inter ſe cohærẽtibus,non per ſuturam, (ſicut quæ antè diximus)ſed quum os ſincipitis paulatim attenuatum in ſquamam deſcendẽs, in id os quod infra ab auribus aſcendit, ſubintrat. quãobrem quidã non abſolutè ſuturas has,ſed ſuturas lepidoeides à ſquamæ ſimilitudine,aut agglutinationes ſquamis ſimiles vocauerũt. à nobis verò clarioris doctrinæ cauſa ſuturæ ſquamis ſimiles ad aures nominẽtur,vt quinq; ſint propriæ capitis ſuturæ, labdoides,coronalis,quæ recta per lõgitudinẽ fertur, duæ æquè diſtãtes,quæ in oſſibus ſquamæ ſimilibus ſunt. Duæ quoque aliæ cõmunes ſunt ſuperiori maxillæ,& oſſi quod ambarum medium eſt. quod os aliquis inter oſſa capitis numerant:alii verò ſuperiori maxillæ attribuunt:ſitum enim eſt medium inter caput & maxillam ſuperiorem tanquam cuneus quidam. Huius igitur ſuturæ quicquid ſurſum ad coronalis finem fertur, id eſt commune cum capite: quicquid verò ex vtroque latere ad palatum deſcẽdit,id ſuperiorẽ maxillam diſterminat ab oſſe,quod à cunei ſimilitudine,qui σφὴν dicitur,ſphenoides appellatur:atque ita à nobis,vt clarior doctrina ſit,nominetur. Id os proceſſus quoſdam habet,qui ab alarum ſimilitudine pterigodes vocantur,vnà cum iis cauitatibus quæ eis ab vtroque latere adiacent. Alia autem ſutura capitis,quæ ipſum à ſuperiore maxilla diſcernit, ex cauis temporum initiũ ducit, atque inde ad oculorum ſedes progreditur, & per ipſos medios tendens,iuxta medium ſuperciliorum ſibiipſi coniungitur. Quæ quum ita habeant, totius capitis oſſa, ſphenoide excepto, ſex ſunt: duo ſincipitis, quibus communis eſt ea ſutura quæ rectà per longitudinem porrigitur:duo infrà ad vtrãque aurem: quintũ poſt hæc os occipitis:ſextum frontis eſt.Porrò ſincipitis oſſa quatuor habẽt latera:quæ ad vtrãque aurem, tria latera:quintum os capitis,quod occiput eſt,maximum omnium quæ ſunt in capite, foramen iuxta primam vertebram habet. Cæterùm ex his ſex quæ commemorauimus, oſſa ſincipitis ſunt rariſſima:dẽſiſſimum verò firmiſſimúmque occiput.inter hæc mediũ locum tenet os frontis. duo reliqua inferiora ſunt varia:eorum enim pars quædam lapidoſa, vt etiam reuera eſt,nominatur,idque protenſis labdoidos ſuturæ finibus terminatur.in hoc eſt proceſſus ſtyloides à columnæ ſimilitudine appellatus,quẽ nos ab acus aut ſtyli ſcriptorii forma belenoidẽ aut graphoidem vocamus: & in eodem meatus auditus continetur. altera deinceps eius pars iuxta eos exortus eſt, quorum alter maxillaris vocatur, alter oſſis iugalis eſt.tertia præterea pars eſt quæ à temporibus occupatur.

De oſſe iugali, Cap. IIII.

MVſculo temporis præpoſitum eſt os quod obliquã ſuturam habet in medio,ita vt omnis eius pars poſterior cum oſſe capitis quod ad aurem eſt, anterior cum extrema ſupercilii parte ad paruum oculi angulum continuetur.id verò os totum iugale nuncupatur.

De oſſibus maxillæ ſuperioris, Cap. V.

MAxillæ ſuperioris in vtraque parte & dextra & ſiniſtra,tria ſunt oſſa, quibus capiti adiungitur. eorum maximum eſt quod ad iugale eſt ſitum:nam & aliquid tẽporis,& ſupercilii,&ſedis oculorum,& totum paruum angulum in ſe complectitur,& ad eam vſque partem cui malo nomen eſt,procedit. deinceps ſitu ac magnitudine os in ipſo oculo habetur, quo nerui ad ſuperiorem maxillã tendentes continentur.omnium minimum ad magnum angulum oculi eſt locatum. His omnibus tribus in vtraque parte os notabilis magnitudinis ſubiacet : hæc enim pars malum dicitur, & dentium, præterquàm incidentium,alueoli.His item oſſibus quæ maxima ſunt, vt diximus,duo alia parua adiacent, qua narium foramina ad palatum tẽdunt.quinetiam naſi oſſa duo ſunt: horum ora inferior exortum habet corporum cartilagineorũ atque

tenuium, quæ alæ vocantur.vnum os restat in fine maxillæ,in quo radices dentium incidentium,& alueoli continentur:id quod plerunque simplex videtur,quòd ossa,ex quibus constat,exquisitissimè committantur:quandoque tamen in sceletis mirum in modum exiccatis sutura manifestò conspicitur, quæ illi directa est,quæ per totum palatum fertur.

De dentibus, Cap. VI.

DEntes sedecim vtraque maxilla continet. ex his quaterni primi,qui vnicâ radicem habent,incisores nominantur: hi deinde caninis dentibus ex vtraque parte cinguntur.quorum vnica etiam est radix.vltra quos vtrinque maxillares quini sunt,qui in superiore maxilla ternis, in inferiore binis radicibus nituntur. præter eos qui in superiore quaternis radicibus fulti sunt,& in inferiore tribus hærēt:ac præsertim duo omnium primi interiores, tertius autem perrarò ita inuenitur. quibusdam verò non quini maxillares,sed quaterni aut seni oriūtur.hos verò non solùm maxillares, sed etiam molares vocant.omnes autem in suorum ossium cauis insiguntur: nam ossa eos continentia, phatnia dicuntur: caua autem quæ subeunt, bothrya nominantur. Ex ossibus porrò dentes tātummodo mollium cerebri neruorum sunt participes, quamobrem ipsi soli perspicuè sentiunt.

De maxillæ inferioris ossibus, Cap. VII.

NEque etiam inferioris maxillæ os simplex est,vt alicui fortasse videbitur:siquidē etiam coctum dissoluitur in summa menti extremitate,vt ipsum coaluisse planè appareat.eius pars quæ quasi ad caput protenditur, in duo extrema definit:quorum altero,quod acutum est,tendinem ex musculo temporis descendentem recipit: altero verò articulatur capitis ossi sub eo exortu quem mamillarem vocant, atque ibi in paruulum sinum,rotundo quasi tuberculo sese inserit.

De osse labdoide, Cap. VIII.

OS labdoides hac forma est præditum , vt media eius pars,quæ ad occiput est, collum & totum corpus in duas partes secet. ipsum verò os breui longitudine videbis:latitudinem verò altitudinémque ita habet exiguam, vt à partibus finis inferioris duo latera ad sublimes angulos cartilaginis, quæ scuti formam præfert, obliqua vt nuper dicebam, procedant.superior verò labdoidis ossis terminus duo alia habet latera processus mutuos facientia,infernis partibus tenuia,angusta,orbiculata,crassa instar acus,aut styli scriptorii extremitatis. substantia verò horum laterum obliquorū,quæ ipsa quoque leuiter deorsum vergunt, est exquisita membrana,& quoddam teres, vt nerui sunt, ligamentum, quod ab extremo vtriusque exoritur,sinisque ad processus capitis styli scriptorii similes,qui simillimi sunt sublimibus labdoideos lateribus, extenditur: siquidem eorum substantia ex cartilaginibus constat:eadémque figura in omnibus excernitur. Sed exortus styli scriptorii similis minor est, quàm laterum labdoidis ossis longitudo.

De spina, Cap. IX.

TOtius spinæ vertebræ sunt quatuor & viginti. si verò plures aut pauciores fuerint, id præter naturam erit, vt etiam sunt acuminata capita. eorum compago omnis in collum, dorsum, lumbos, & os sacrū diuiditur. collum capiti annectitur,collo deinceps dorsum, quod tanta longitudine est quāta est etiam thorax. quod reliquum subest, lumborum nomine continetur: quorum pars vltima sacro,aut(vt quibusdam placet)lato osse finitur. Vertebræ aut ad collum, aut ceruicem (ita enim etiam appellatur) septem sunt numero: ad dorsum duodecim, ad lumbos quinque. Ex colli vertebris primæ duæ inter se vndique articulantur: reliquarum verò quinque pars anterior vinculo constricta firmo coalescit:neque enim(vt quidam arbitrantur)per cartilaginem coalescunt, sed ea tunica quæ geminas spinalis medullæ membranas extrinsecus complectitur,sese in mediam ipsarum sedem insinuans, commune vtrisque vinculum efficitur. eodémque modo vertebræ omnes se habent, præter duas primas, vt diximus. Quúmque capitis duplex sit motus,alter qui annuēdo abnuendóque fit,alter quo in latera caput mouetur,primum

A secundæ vertebræ processus qui pyrenoides, *id est turbinatus*, dicitur, potissimum efficit: alterum verò primæ vertebræ ad capitis coronen articulatio, obliquæ scilicet partes & ipsius primæ vertebræ, & item capitis. Processus autem pyrenoides accliuis est, & ab anterioribus secundæ vertebræ partibus initium ducens,valido quodam rotundóque ligamento capiti alligatur:eique prima vertebra locum in quo aptè & tutò innitatur,præbet:& ex eadem prima vertebra transuersum quoddam ligamentum oritur, B quod ei intus obducitur. hanc nonnulli à dentis similitudine odontoidem processum vocant: Hippocrates verò totam vertebram aliquando dētem nominat. Sunt etiam in parte primæ vertebræ inferiore duæ cauitates, quas ab oculi sinus similitudine glenoidas vocant,similes superioribus:suntque non ab re maiores supernè,vt capiti articulatæ:infernè autem minores: quibus secūda vertebra obducta est.prima vertebra est latissima : secunda angustior validiórque est; atque ita deinceps cæteræ omnes.quanto enim spinalis medulla dum in neruis gignendis consumitur,fit tenuior, tanto vertebrarum inferiorum foramina minuūtur:quorum singula medullæ quam abiunt, crassi- C tudini respondent,id quod in omnibus vertebris est commune: quemadmodū trāsuersorum quoque processuum, eorumque qui deorsum sursúmque versum spectant, quibus inter se articulātur,communis est ratio.

De osse acro, Cap. X.

HOc etiam os quā cum vertebra quæ suprà est posita, articulatur, vertebris proportione respondet: nam decliues eius vertebræ processus ab osse sacro excipiuntur, sicut ipsa recipit eos qui supra se sunt siti:quinetiam eius spina est similis ei,quam reliquæ itidem vertebræ ha- D bent.ipsius autem processus,qui ad latera pertinent, grandes latiq; sunt: quibus in parte exteriore sinus est quidam glenoides, in eumque ossa ilium ingrediuntur.id os ex ex tribus particulis,tanquam ex propriis quibusdam vertebris constat: quibus in extremis accedit quartum aliud os, quod coccyx dicitur. Hæc si coquendo dissoluantur, eorum compages vertebrarum constructioni similis videbitur.

De coccyge,id est cuculo osse, Cap. XI.

E AD imum sacri ossis alterū os est quod coccyx nominatur, quod ex tribus propriis particulis est constatum:sunt tamen magis cartilaginosæ,ac præsertim in extremo,quàm os sacrum sit.

De ossibus thoracis, Cap. XII.

OS pectoris, costæ, & vertebræ spinæ dorsi, ossa thoracis sunt.costæ ab vtroque latere duodecim sunt,sicut etiam vertebræ: singulæ enim singulis articulantur.ossa verò pectoris per synarthrosin inter se copulantur: eáque septem sunt numero, quot etiā costæ,quæ cum eo articu- F lātur.imò pectoris ossi triāgula cartilago adnascitur. tota verò ossis pectoris figura ensi est similis: quamobrem xiphoides à nonnullis appellatur.quidam verò non totum, sed eam tantùm cartilaginem quæ in imo eius est, ita nominant.costarum non vna simpléxque figura est:nam vbi vertebris articulatæ sunt, in anteriora & inferiora pariter feruntur, atque ita multum progressæ,ad os pectoris protinus versæ recurrunt: quamobrem quicquid cum pectoris osse committitur,non os est,sed cartilago.quinque autem reliquæ costæ nothæ appellantur: eæ cum septo tran- G suerso atque inter se connatæ,in exquisitam cartilaginem definunt:postrema ab aliis tantùm in imo distinguitur,& reuera est spuria.longitudo verò neque his,neque aliis costis est eadem,sed supernæ atque infernæ breuiores sunt, mediæ longiores.

De ossibus scapularum, Cap. XIII.

SCapulæ post thoracem sunt sitæ.eæ cum osse occipitis, & spinæ apice, & thoracis costis, & eo osse quod ante laryngem est,per musculos copulantur. os verò scapulæ à H spina initium ducens, humile est, paulatimque augescit, donec ad acromii locum peruenerit, ibique cum iugulo connectitur.hanc compagem nonnulli anatomici acro-

inion vocant. alii præter hæc ambo quæ coniunguntur,
aiunt aliud tertium os esse, quod in hominibus tantùm in
ueniatur, quod cataclida & acromion appellant. ea verò
parte scapularum ossi processus quidam subest, quem sca-
pulæ ceruicem vocant, isque in extremo in acetabulum desi-
nens, cum humeri capite articulatur. Est etiam huic ossi alter
exiguus acutúsque in parte interiore processus, qui quo-
niam anchoræ similitudinem refert, ideo à nonnullis an-
cyroides nuncupatur: ab aliis verò coracoides, quia extre-
ma eius pars, vt corniculæ rostrum, exterius vergit.

De iugulis, Cap. XIIII.

IVgula ab vtraque parte supernè pectoralis ossis extre-
mitati articulantur: eáque fistulosa sunt, & figura crassi-
tudine inæquali.

De manu & brachio,
Cap. XV.

MAnus in tres maximas partes diuiditur, in brachium,
cubitum, & eam quæ extrema manus appellatur.
ergo brachii os, excepto femore, est omnium maxim, ést-
que vtrinque supra infráque articulatum. nam ad hume-
rum habet caput grandiusculum paruæ ceruici adnatum. In eo
iuxta partem anteriorem sinus quidam est, cuidam quasi
latæ scissuræ similis, qui totum caput in duo quasi tuber-
cula bipartitò diuidit. pars inferior in tubercula inæqua-
lia desinit, quorum ei quod extrinsecus est, radii capitu-
lum articulatur: cum eo verò quod interna in parte est, nul
lum os penitus committitur. Rotundum autem brachium
est, non rectum tamen, & vndique simile, sed in anterio-
re exterioréque parte gibbum, posteriore verò & inter-
na, simum.

De cubito, Cap. XVI.

ID totum quod inter brachium & carpum situm est, cu-
iusque etiam partis os maius, cubitus appellatur: ísque
alteri subest ossi quod radium nominant. huius autem ex-
trema pars superior leniter caua exterius brachii tubercu-
lum complectitur. huius autem articulationis id munus
est vt totam manum modò in pronum, modò in supinum
adducat. Cubitus duarum coronarum processus habet, quo-
rum anterior est minor, alter maior: & ab iis cubiti sinus
sigma literæ similis circumdatur. in hunc sinum orbita bra-
chii, quæ trochleæ similis inter eius tubercula est posita,
inseritur. huius articulationis officium est vt totam ma-
num extendat & incuruet. Cubitus verò infrà supráque va
lidis copulis radio alligatur: media inter se omnino de-
hiscunt. vterque ipsorum habet appendicem iuxta bra-
chialis partes, in parte exteriore gibbam, interiore verò
cauam. cubitus minimo digito, radius pollici respondet:
brachiale nanque in eiusmodi sinum sese insinuat & arti
culatur. Inest etiam cubito ex abundantia quadam proces
sus, qui à columnæ similitudine styloides nominatur, qui
brachiali itidem articulatur. huius munus est, brachiale in
latera perducere, alterius in rectum: cuius opera summam
manum extendimus atque inflectimus.

De brachiali, Cap. XVII.

BRachiale ex octo ossibus duplici ordine distinctis
constat. ea verò dura paruáque sunt, nec medullosa
multiplicísque figuræ. pars brachialis superior ex tribus
ossibus est constructa: quæ in rotundam quasi formam re-
dacta, cum cubito radióque articulatur: pars verò infe-
rior quatuor suis ossibus metacarpio articulatur. quin-
tum denique iis brachialiis partibus insidet quæ ad pro-
cessum styloidem cubiti potissimum sunt sitæ.

De metacarpio & digitis,
Cap. XVIII.

INter digitos & brachiale ossa interiecta metacarpii vo
cabulo gaudent: metacarpion verò primæ digitorum
phalangi (sic enim ossa digitorum nominantur, aliíque
scuticulas vocant) adnectitur, & coalescit. pollicis solum
primùm internodium à lateribus brachiali est articulatum:
quare singuli digiti ex tribus ossibus sunt conflati, priore
semper internodio in sinum subsequentis subeunte. éstque
consentaneum vt pollicem quoque ex tribus constrictum
esse ossibus asseramus: primúmque eius internodium cum
metacarpio non esse numerandum, quum ab vtraque par

A te articuletur, quod primis digitorum ossibus accidit, os-
sibus verò metacarpii non item. Quinque autem digito-
rum ossa sunt quindecim. at qui tertium pollicis os meta-
carpio adscribunt, digitorum ossa quatuordecim esse vo-
lunt, metacarpium verò ex quinque constare.

De ossibus nomine vacantibus,
Cap. XIX.

REctis ab vtroque latere magnísque lati ossis processi-
bus duo quædam ossa adiacent, quibus integris nul-
lum est nomen impositum. superiores eorum amplæ par-
B tes, ilium ossa: exteriores verò post femoris ingressum, in-
terioresque, coxendicum: quæ inde in anteriora proten-
duntur, tenuésque sunt ac perforatæ, quæque inter se in
extremo coalescunt, ossa pubis nuncupantur. Vtrique au-
tem coxendici prægrande acetabulum inest, quod cum
femoris capite nexu validissimo coalescit.

De femore, Cap. XX.

FEmoris os maximum est eorum omnium quæ in ani
mante sunt: id verò suprà coxendici, infrà tibiæ arti-
culatur. Totius autem femoris forma in parte anteriore
C exterioréque gibba, posteriore verò & interiore sima est.
Duos processus habet, quos trochanteras vocant: minorem
sub ceruice, multò maiorem verò exteriorem, quem γλουτὸν
hoc est natem, appellant.

De tibia, Cap. XXI.

TIbia vocatur tota pars cruris quæ inter genu & ta-
lum intercedit: eodémque nomine os grandius eius-
dem appellatur. tibia autem exteriore in parte sita est, ei-
que tantummodo femur articulatur. Os quod extrinsecus
D est, sura nominatur: quæ crassitudine tibiæ mirum in mo-
dum cedit, nec ita protenditur vt genu attingat, sed infra
supráque tibiæ per synarthrosin annectitur: media verò
inter se penitus dehiscunt. Quicquid autem tibiæ in parte
anteriore tenue & carnis est expers, ocrea dicitur. Imæ ab
vtraque parte tibiæ & suræ partes maleolli dicuntur. qui
gibbi rursus, & omnino carnis expertes, extra alia promi-
nent. hos plerique talos vocant: sed errant vehementer:
nam talus sub his vtrinque continetur, & vndequaque
contegitur, vt ne eum tangere quidem possis. Porrò mal-
E leoli sunt extremæ partes tibiæ suræque processuum,
gibbæ quidem in parte exteriore, vt etiam patet, interio-
re cauæ.

De patella, Cap. XXII.

AD tibiæ femorísque articulationem os cartilagino-
sum rotundúmque extrinsecus est, quod gibba & ve
luti tubercula subiectorum ossium accommodatis finibus
comprehendit: paulúmque intumescens eam amplitudi-
nem quæ inter femur tibiámque est complectitur. hoc os
à nonnullis patella, à nonullis verò mola nominatur.

F De ossibus pedis, Cap. XXIII.

AB iis processibus de quibus nuper dixi, qui in ima
tibia suráque sunt, talus comprehenditur. eius pars,
quam τέτρωρον, *hoc est quatrionem*, vocant, sursum vergit.
Huic subest os pedis maximum, quod calcem vocant:
idque & rotundas partes à talo recipit, & geminas eminen-
tias, quas habet, in sinum eius commodè inserit. Ex partibus
eius anterioribus, quæ è regione magni digiti sita est, i-
psius tali capiti subiacet, nec cum altero osse copulatur: e-
ius verò extremitas, quæ minimo digito respondet, cum
G eo osse quod à tesseræ similitudine cyboides vocatur,
per synarthrosin connectitur. hoc autem positum est à par-
te exteriore iuxta scaphoides. sed hoc quà cum talo arti-
culatur, cauum est, cyboides verò gibbum. Deinceps se-
quuntur tria ossa parua, quæ inferiori scaphoidis parti per
synarthrosin iunguntur: cum quibus etiam exteriore ex
parte cyboides pariter exporrigitur. post autem hæc qua-
tuor ossa, tarsus pedis finitur. atque inde incipit planta, quæ
ex quinis ossibus construitur: quæ deinceps digiti pedis
H excipiunt, qui singuli ex tribus internodiis, non secus
quàm digiti manus, constant. pollice tamen excepto, qui
solus inter eos ex duobus ossibus est conflatus. Atque hæc
quidem satis esse puto quæ de ossibus sciantur: nam si-
quod ossiculum alibi comperiatur, (vt in corde, aut aliud
huius generis) minimè necesse est vt hoc loco à nobis ex-
ponatur.

De musculis labiorum, Cap. XXIIII.

MVsculi labrorum qui ipsi etiam cuti exquisitè permiscẽtur, quatuor numero sunt. supernè quidem vtrinque à malis obliqui duo deferuntur: infernè autem à summa maxilla, quà est id quod mentum vocat, totidem sunt, ibique in vtraque parte singuli collocati, alter à dextris, à sinistris alter. si enim ambo superiores tendantur, labrum superius sursum trahitur: si alter duntaxat, versum illum attrahitur. eadem inferiorum est ratio: nam si ambo tendãtur, labrum intetius infrà trahitur: si alter tãtùm, ad illum attrahitur. Iã verò si villi exteriores extendãtur, fit vt labra inuertantur, ab interioribus verò conuertantur, & in rugam contrahantur. ex quo cõficitur vt ab his quatuor musculis octo motus, quatuor obliqui, & recti totidem edantur.

De musculis sub colli cute latentibus ac buccas mouentibus, Cap. XXV.

VT autem non solùm labia plurimùm diducerentur, sed etiam motus buccarum perficerentur, latum tenuémque musculum natura foris produxit, & vnum in vtraque parte collocauit: qui quũ in buccas labráque desinãt, ab omnibus anatomicæ disciplinæ peritis sunt ignorati. initium enim sumunt à spina quæ ad collum est sita, totique cuti quæ circa collum est, in orbem subtendũtur. ii musculi vnà cum labris quiescente maxilla inferiore buccas mouent. Licet etiam ei qui velit, dentes inter se committendo ambas buccas in contrarias partes, ad latera colli distorquere: in quo eueniet vt ipsa etiã cutis tẽdatur, & potissimum ad humeri caput, & extremum inibi clauiculæ, denique ad omnia colli latera. Præterea qui cõuellendi sunt, in eis hi musculi primi omnium intenduntur, & conuulsiones quæ caninæ dicuntur, sunt horũ præcipuè musculorum affectiones. hæc autem pars, clarioris doctrinæ causa, musculosa dilatatio à nobis appelletur.

De nasi musculis, Cap. XXVI.

MVsculos qui narium pinnas mouent, tales natura esse, pronunciare perspicuè oportet, qualis est & latus musculus quem nos inuenimus. nã & huic villi subter cutem cohærescunt, à quibus mouetur. sunt autem admodũ perexigui, & à malis ipsi quoque sumunt initium, & vnus vtrinque in suam quisque nasi pinnam inseritur, ipsámq; aperit. ac nasus quidem à nullo musculo contrahitur: veruntamen quum prædicti musculi cessant ab actione, tũc medium statum nasus acquirit. extra prædictã verò apertionẽ à nullo musculo nasus adducitur, sed in vehementioribus inspirationibus pinnæ spiritus impetum sequũtur. cæterùm nasus deorsum trahitur, labra ex appensione consequens.

De musculosa frõtis natura quæ sub cute est, Cap. XXVII.

QVinetiam frontis cuti musculosa quædam natura tenuísque subtenditur, quæ cum ea coalescit: quocirca tota frontis cutis, maxilla etiam quiescente, mouetur.

De musculis oculorum, Cap. XXVIII.

MVsculus qui ad basim est, siue quis vnum, siue duplicem, siue etiam duos aut tres qui coalescant, esse dicat, ad firmandum oculum valet, vbi præsertim exiguum aliquod corpus directò cernere diligenter oporteat. Præterea verò constringit, munítque nerui mollis immissionem. Quòd si vnquam alicuius oculum prominentiorem vidisti, si quidem cernit adhuc, & affectus ipse absque plaga accidit, scito hunc mollem neruũ propter musculi resolutionem extensum esse: sin verò amplius non videt, iam ipse itidem neruus affectus est. si verò propter vehementem percussionem prominere oculum contigerit, si quidem adhuc aspicit, musculus ipse solus: si non, neruus quoque est ruptus. Cæteri omnes qui oculum mouent, sex numero sunt: quorum quatuor, rectis motibus præsunt, duo reliqui totum orbem circumuertunt. sed hi à maioris anguli partibus prodeuntes, ad minorem perueniunt. ex cæteris quatuor vnus sursum attollit, alter deorsum trahit, tertius naso admouet, quartus foras versus oculum extrahit.

De musculis palpebras mouentibus, Cap. XXIX.

A SVB cute palpebras contegente membranæ tenues sunt quæ musculos etiam palpebram mouentes, qui parui planè sunt, tegunt. Extenduntur autem ipsæ ab aponeurosibus quæ in tarsum inseruntur. porro alter musculorum in maiore angulo oculi, apud nasum ad latera constitutus, ad tarsi partem dimidiam quæ illic est, peruenit: alter verò, obliquus & ipse, sed ad minorẽ angulum extẽsus, ad reliquam tarsi partem dimidiam sibi propinquam prorumpit. Quum igitur musculus qui prius est dictus, agit partem palpebræ sibi continuam quæ est ad nasum,

B deorsum trahit: quũ verò alter, reliquam sursum trahit. si verò ambo vno tempore iuxta palpebram tendant, sursum quidem ea ipsius pars quæ ad minorem angulũ est, trahetur: quæ verò ad minorem, deorsum. adeò vt oculus non magis clausus sit quàm apertus: eáque palpebra est quam καμπύλον, *hoc est reflexam*, Hippocrates appellauit, quã in morbis magni mali signum statuit. Quinetiam hanc palpebræ euersionem alibi ἴλλωσιν vocat: fitque huiusmodi affectio quum vterque musculus conuellitur, & sibi cõ

C tinuam tarsi partẽ ad se trahit. si verò alter musculus agat, & ad se palpebram trahat, alter verò prorsus quiescat, aperiri tunc & claudi totam palpebram contingit. semper enim pars altera tarsi quæ mouetur, trahit secũ & reliquã. ita ergo in superiore palpebra res habet. inferior autem non est motus particeps, sed est oculo semper adstricta atque appressa, & ad vnguem circumplectens, & extremẽta omnia facilè potest exprimere. Præstantissimi autẽ anatomicorum naturæ artificium in palpebris inuenisse & rectè exposuisse mihi videntur, vt nunc diximus: quibus

D ego omnino assentirer, si mihi persuadere possem, me perspicuè eum musculum qui est ad maiorem angulum, conspexisse: nunc autem neque illum apertè vnquã vidi, & id ægilopũ chirurgica curatione non modò plerunq; abscinditur, sed totus etiam ille locus sic aduritur vt squamæ à subiectis ossibus abscedant, quum interim motui palpebræ nullum impedimentum afferatur. ex quo fit vt animaduersione indigere mihi videatur.

De musculis maxillam inferiorem mouentibus, Cap. XXX.

E QVatuor cõiugationes musculorum inferiorem maxillam mouent. qui sursum eam tendunt, temporales vocantur, & qui intra os siti sunt: qui verò ad latera adducunt, in buccis sunt, quos masticatores vocant, nomine eis ab vsu quem præstant, imposito. reliqui duo deorsum trahunt. sed hi cum angusti sunt, tum etiam oblongi: & post infráque aures incipiunt, & per collum prorsum tendunt. deinde in idem mutuò, quà maxillæ inferũtur, coeuntes, ipsam aperiunt quum tenduntur. hi soli inter omnes musculos carnosas habent ambas partes extremas: mediam verò, tẽdinem exquisitum. Ex tribus reliquis coniugationib⁹ quæ & validæ & magnæ sunt, temporales singuli in

F extremas maxillæ cornices, & in ipsã maxillã pertingũt. ad cornicis verò exortum validis aponeurosibus, quibus cum sursum maxillam trahunt, tum os ipsum claudunt, iñ feruntur: quocirca hos musculos quidam masseteres vocant. Maximè autem hi musculi qui oculorum sunt, vbi patiuntur, & conuulsiones, & febres, & caros, & deliria inuehere consueuerunt, propterea quòd proximè principio neruorum oriuntur. Musculi verò qui ore continentur, latis concauísque maxillæ inferioris partibus incumbunt. ad palatum verò ascendunt inserti cauis ossibus quæ ini-

G bi sunt, quæ ab exortibus qui ab alarum similitudine pterygoeides vocãtur, ambiuntur. ibidem etiam validus quidam tendo est situs. Tota porrò horum musculorum pars quæ vergit ad latera, cum temporalibus coalescit & eadẽ quã illi, actionẽ obeunt, inferiorẽ scilicet maxillam in parte interiore sursum trahentes. reliqui duo musculi extrinsecus lõgitudini maxillæ inferioris insidẽt: præterea verò autẽ atq; inserti, ad mãdibulæ in masticationib⁹ circũ actionẽ à natura cõparati, carnosam quoq; buccarũ partẽ

H constituunt. Cõuenienter igitur hos musculos masticatores nominãt: tametsi hæc etiã musculis tẽporalib⁹ nõ minus conueniat appellatio: illi enim eam vnam actionem in masticationibus tantùm obeunt, vt dẽtes inter se vehementer committant. ex quo consequitur vt siquid inter

eos fuerit,id comminuatur. cibum præterea læuigari ac A conteri à molaribus,quasi molis,est masticatorũ musculorum actio:hi enim ipsi & cibos mutant, & qui à dentibus exciderunt,rursus eisdẽ cõmissis adducũt densi ac contracti, quum interim temporales musculi nihil ad masticationem conferunt. lingua verò non mediocriter ad hanc actionem cõfert,vt quæ instar manus cuiusdam cibos in ore semper transfert ac voluit,quò pars omnis ipsorum æquè conteratur.Extrinsecus verò vnus vtrinque masticator hic musculus,vt alia quædam manus, linguæ adiutor est comparatus.maximo autem ad eam rem ei adiumen- B to sunt fines buccarum inferiores qui cutacei sunt, & ad labia spectant,ad quos tenues ac lati musculi perueniunt.

De musculis qui à capite in scapulas inseruntur, Cap. XXXI.

ABlata prima omnium musculosa latitudine, duo musculi ex osse capitis quod in occipite est,vtrinque vnus,à dextris alter,alter à sinistris animalis partibus, sese contingentes,oriri conspiciuntur. gracilis autem eorum exortus est latúsque,per lineam transuersam ad aures procedens,ad vtranque tamen non peruenit,& est multò bre- C uior.hinc prorumpentes duo musculi,semper magis amplificantur,& tandem spinis scapularum vsque ad vtrunque humeri caput inseruntur,& aliquid etiam claviculārum comprehẽdunt.Hos autem musculos ante dissectionem in gymnasticis euidenter cernere possumus. fiunt enim plenissimi,& totam ceruicem comprehendunt.Eorũ munus est,vt scapulas ad caput trahant.Post dissectum horum musculorum exortum, altera quædam musculorum exilium & longorum subiacet coniugatio,quæ tenuis quidem & lata in exortum est,sed tamen dum progreditur, D semper magis fit teres.longitudo est prædictis æqualis.Hi nanque ex loco occipitis ossis capitis incipiẽtes, in angulum inferiorem basis quæ ad scapulas est, inseruntur.eorum non est æqualis latitudo, sed in aliquo multùm minuitur.Porro musculus vterque ad finem tenuem tendinem producit ad principium basis scapularum, exquisitè teretem instar nerui: qui tendo ab interioribus partibus prope basim prouectus, & vsque ad eius dimidium progressus,ita demum in ipsius basis os inseritur.Huius vtilitas est,basim scapularũ è directo capitis extollere.at prio- E res musculi non solùm basim,sed totas etiam scapulas sursum tolunt.

De musculis scapulas mouentibus, Cap. XXXII.

MVsculi vtranque scapulam mouentes septem numero sunt:duo ab occipite deorsum ferũtur, de quib⁹ suprà est dictum: tertius ex obliqua eminẽtia primæ vertebræ exoritur:quartus ab osse laryngem continente: duo alii exortum habent à spina dorsi: septimus à lumbo in articulationem inferiorem ascendit maximus musculus, F cuius omnem naturam in ea libri parte exponam, in qua de musculis articulum humeri mouentibus agetur. exoritur enim à prima vertebra,& in extremitatem spinæ scapularum,quà elatior est,apud humeri caput in tertiam ferè ipsius vniuersæ partem inseritur.Hic musculus carnosus est,miniméque latus,& scapulam in latera ad partes colli adducit.qui verò ex osse laryngem continente exortum habet,is in eam præcipuè altioris costæ scapularum partem inseritur,vbi est processus illius initium qui ab anchoræ similitudine ancyroeides nominatur. angustus G longúsque hic musculus est, & scapulam ad anteriorem colli partem versus proprium principium abducit,quod est commune musculorum omnium. qui verò à costis & à lumbo in humeri articulationem ascendit, ac toti basi simísque scapulæ partibus ad humiliorem costam adhæret,ex inferiore atque anteriore parte totam scapulam his apprehensionibus deorsum atque antrorsum in seipsum trahit.Ex reliquis verò duobus musculis, alter in superficie ex omnibus thoracis vertebris exoriens, in partem ipsius spinæ inferiorem inseritur.alter qui huic subiacet, H tum ex septem thoracis vertebris,tum verò etiã ex quinque ceruicis exoritur:inseritur verò in totam cartilaginosam basis partem: vterque autem ipsorum in scapulam retro abducit:sed is, de quo primo loco dixi, trahit etiam deorsum: secundus veluti ad ceruicem sursum trahit. si ambo simul tendantur,retro versus spinam totam scapulam ad septem priores thoracis vertebras, quibus etiam ipsi sunt exporrecti,abducunt.

De musculis caput mouentibus, Cap. XXXIII.

CApiti proprii motus, citra colli motum, breuissimi duplicésque insunt:quemadmodum duplices quoque articulationes habet: alteram qua ad latera circumuertitur:alteram qua in anteriora annuit,in posteriora renuit. Capitis verò motus qui vnà cum ceruice eduntur,multò plures sunt de quibus paulo pòst agetur copiosius: in præsentia verò de propriis eius musculis loquar.Prædictæ igitur coniugationi gracilium musculorum, quos ex occipitis osse exorientes scapulam diximus sursum attollere, succedit altera quæ transuersum carnosúmque & latum exortum habet vsque in aures pertinentem: cui etiam altera coalescit, quæ principium à parte quæ sub auribus est,ducit.hæ per totum collum ad anteriorem partem obliquè feruntur:atque in primo quidem exortu mediocriter coalescunt,at in loco deinceps subsequenti magis dehiscunt:quamobrem nõnullis fortasse duo musculi in vtroque ceruicis latere,non vnus esse videbuntur.amborum verò & vsus & motus & villorum positura est similis:nam & eorum obliquus est motus & vsus, vt animalis caput antrorsum circumagant. huius igitur coniugationis musculi admodum magni sunt,adeò vt etiã ante dissectionem in hominibus,ac præsertim in gymnasticis,perspicuè internoscãtur. Qui verò retro ex occipite exoriuntur,sunt his multò minores,& numero quamplures.ac dicet quispiam eorum esse genera duo, quorũ alterum collo & capiti commune fit.alterum verò totius capitis proprium. Quod verò colli capitísque commune est,in octo musculos diuiditur:in vtroque spinæ latere quatuor:quorum prima coniugatio latos in occipite exortus habens descẽdẽdo angustatur,vt fiat vtriusq; musculi figura triãgulo,cuius recti sint anguli similis.Hi sanè musculi ex vtraque parte vnus tanquam plicæ quædam aliis superiacent,quibus sublatis,tres aliquando musculorum coniugationes euidenter apparent,plerunque verò duæ, quarũ altera secundum spinam extensa musculos leniter latos habet,qui obliqui ab osse occipitis ad spinæ latera feruntur:altera teretes,quum illi musculi villos & partibus capitis quæ ad latera sunt,vnde etiam exoriuntur, è contrariò habeant in spinæ apicem tendentes.quos vbi substuleris sub aspectum perspicuè cadẽt ii qui ex capitis articulatione nascuntur,qui ex communi principio ad occipitis finem articulationem contingunt: quorum qui robustior est,in posteriorem processum secundæ vertebræ, alter obliquus in latera primæ porrigitur. tertius verò musculus hos ambos coniungit,à latere processus primæ vertebræ in posteriorem secundæ pertingens. Inseritur autem hic muscul⁹ in ipsius exortus latera.alius qui prius est dictus, in ipsum processus apicem,quam acantham vocant.Huic alius musculus paruus subiacet qui ex occipite prodiens in primam vertebram pertinet. Horum octo musculorũ exiguorum quos postremo loco memorauimus,actio est vt solum capitis articulum: eorum verò qui his incumbunt,totum collum vnà cum capite moueat.Caput igitur abnuendo rectã solùm musculi mouent, qui in primam ac secundam vertebram recti procedunt: cum parua autem in latera inclinatione cæteri quatuor: quorum duo à capite exorti leniterque obliqui in latera abducunt. cæteri duo huic etiam motui adiumento sunt: & eã obliquã extẽsionẽ quæ ex musculorũ sibi oppositorũ,quos modò diximus,motu facta fuerat in caput cũ partibus cõtinuis primæ vertebræ ad naturalẽ situ reducunt.Est autẽ perspicuũ,ex vno tãtùm musculo agẽte motiones obliquas effici:si verò vterque vni⁹ cõiugationis musculus agat,vnum rectum motum reddi. simili quoque modo in musculis qui his incumbunt,totum collum occupantibus, obliquũ obliquum abnuendo mouẽt, recti verò rectum faciunt. Duo præterea ex prioribus partibus musculi sunt, caput vnà cum ceruice mouentes,robusti & lõgi:hique ad quintã vsque thoracis vertebram progrediuntur,omnibus ceruicis vertebris parte anteriore incũbentes, & stomacho

ſubiecti.horum exortus ab inferioribus capitis partibus
exiſtit:iſque carnoſus eſt,eámque occupat regionem quæ
capitis articulatione & inferiore labdoeidis ſuturæ fine
continetur.Quum toti agunt hi muſculi,caput cum cerui
ce flectunt:quum verò ſuperior tantùm eorum pars, quæ
à capite in primam & ſecundam vertebram inſeritur, i-
pſum ſolum caput annuendo mouet.hæcque pars quan-
doque propriam & perſpicuam deſcriptionẽ habet quæ
poſterioribus paruis muſculis proportione reſpõdet.Sunt
etiam ad latera circa articulum capitis aliæ duæ paruorũ
muſculorum coniugationes,quarum altera primam ver-
tebram capiti adnectit,altera ſecundam primæ cõiungit:
eáque non ſemper eſt perſpicua.horum actio eſt vt ipſas
ſolas primæ vertebræ articulationes ad latera annuendo
moueant.Horum omnium paruorum muſculorum, qui
articulationem capitis,tanquam chorus,ambientes coro-
nant,alius aliam eſſe actionem ignorauit.

De muſculis aſperæ arteriæ,

Cap. XXXIIII.

ASperæ arteriæ proprii muſculi ſunt quatuor, à qui-
bus arctatur & comprimitur,quum hi fuerint exten
ti:& os hyoeides,& larynx reuellitur.quorum maiores ini
tium ſumũt ab inferiore rectæ lineæ oſſis hyoeidis termi-
no:tum in totam arteriæ longitudinem porriguntur, &
in os pectorale interius inſeruntur. Quandoque etiam hi
duo muſculi tibi eſſe bifidi videbuntur. alii verò duo ex
partibus,quæ ad latera ſunt ſcutiformis cartilaginis, & ex
partibus eius inferioribus exorti,ad os pectorale terminã
tur,& arteriam à lateribus comprehendunt.

De propriis laryngis muſculis,

Cap. XXXV.

IN anterioribus partibus eius cartilaginis quæ ſcuti
formam præfert,duo muſculi ſunt, alter ad dextram,
alter ad ſiniſtram conſtitutus. hi recti ad eius longitudi-
nem incumbunt,atque ex humilioribus oſſis labdoeideos
lateribus exoriuntur:hi ſurſum prorſúmque cartilaginem
trahunt. Duo autem alii muſculi à finibus poſterioribus
cartilaginis ſcuti formam referentis ſinguli vtrinque exo
rientes gulæ inſeruntur,ipſámque perinde vt conſtrictio-
res,comprehendunt: hi cartilaginem cogunt & contra-
hunt.Alii duo bifidi primæ & ſecundæ cartilaginis fines
coniungunt & cogunt. poſt quos alii quatuor ex ſecunda
cartilagine in tertiam ſe inſinuant, qui partim retrorſum
partim in latera articulationem contrahunt, ſuperiorem
laryngis extremitatem aperientes.hos ſequuntur alii duo
qui priuſquam larynx apertus ſit,non apparent.hi cartila-
ginem ſcuti formã referentem arytænoeidi perpetuò cõ-
iungunt:ei verò quæ vacat nomine,non perpetuó. habẽt
autem hi muſculi actionem prædictorum quatuor actio-
ni contrariam: diligenter enim ſtringunt vnà cum duo-
bus bifidis inferiorem laryngis extremitatem. Iam verò
ad baſim tertiæ cartilaginis muſculus eſt bifidus, aut duo
coaleſcentes,qui cartilaginem cogunt,& laryngis partem
eis proximam claudunt.

De propriis muſculis oſſis labdoeideos,quod
etiam hyoeides nominatur.

Cap. XXXVI.

DVo lati muſculi os hyoeides inferiori maxillæ coniũ
gunt, ex partibus quæ ſunt ad latera rectæ lineæ i-
pſius hyoeideos enati: atque in partes quæ ad latera ſunt
inferioris maxillæ,poſt exortum muſculorum,qui maxil-
læ ſunt proprii inſeruntur.Alii duo muſculi in extremam
maxillam mutuò coniuncti ſe inſinuant.horum principiũ
eſt ſuperior extremitas oſſis labdoeideos: alii verò duo à
radice oſſis quod à ſtyli ſcriptorii ſimilitudine graphoei-
des dicitur,incipiunt,atque in rectas labdoeideos oſſis li-
neas infernæ extremitati, vtrinque vnus inſeruntur. Hæ
ſolæ tres coniugationes ſunt ſolius labdoeideos propriæ,
eique breues quoſdam motus impertiunt.atque vna qui-
dem à baſi belonoeideos proceſſus incipiẽs,in poſteriorẽ
regionem ipſam abducit:aliæ ad latera maxillæ aſcendũt
atque id ad maxillam ſurſum trahunt. Cæteri muſculi ex
oſſe hyoeide orientes,aliarum particularum cauſa potius
ſunt facti hi quidem in ſcapulas,vt eas mouerent, vt antè
docuimus:hi verò in linguã,vt de ea dicetur: & reliquus

A deinde poſt hos ad fauces extrinſecus adiectus: ſiue quis
vnum bifidum,ſiue duos coaleſcentes, quod mihi quidẽ
potius probatur,malit dicere: hi nanque aſperam arteriã
contrahunt,& os labdoeides infrà retrahunt.

De muſculis mouentibus linguam,

Cap. XXXVII.

EX muſculis qui linguam mouent,duo à baſibus pro-
ceſſuũ,qui belonoeides ab acus ſimilitudine appellã-
tur,initium ducentes,anguſti & longi progrediuntur, &
in partes quæ ſunt ad latera linguæ vtrinque ſinguli inſe-
B rũtur, ac motibus obliquis præſunt.cæteri omnes ex oſſe
caput laryngis ambiente, quod hyoeides appellatur, exo-
riuntur:tum in linguam per duas coniugationes ſeſe qua-
tuor inſerunt,eámque euidenter mouent.quintus qui bi-
fidus eſt, quíque à ſuperiore fine rectæ hyoeideos lineæ
principium ſumit,ſub linguam inſeritur ſecundum eius
longitudinem ad extremum vſque maxillæ inferioris,in
id quod mentum vocant,quâ maxillæ oſſa coaleſcũt,per-
tingens hic muſculus ſurſum ad maxillam os hyoeides re-
trahit, illiſque oppoſitus eſt qui os ipſum ad pectorale os
deorſum trahunt:nullum tamẽ in lingua perſpicuum mo
C tum facit.Alii verò quibus euidenti motu cietur,quatuor
ſunt:quorum duo è finibus ſuperioribus hyoeideos exoriũ
tur,vnde etiam muſculus ille bifidus,de quo diximus,ve-
rùm ad eius latera potius ferè:cæteri duo deinceps ex obli-
quis rectæ lineæ & humilibus eiuſdem oſſis lateribus e-
naſcuntur:quorum maiores in mediam linguæ regionem
ſeſe perpetuò contingentes inſeruntur, &ad eum anterio-
rem linguæ locum perueniunt,quem *δεδεμένον,hoc eſt liga-
tum*,vocant:minores verò in latera inter hos & eos qui ab
D vtraque baſi proceſſus belonoeideos procedũt. Cæterùm
horum muſculorum motus poſituræ pro portione reſpon
dent,vt obliquorum obliqui,rectorúmque recti ſint mo
tus,quemadmodum eorum de quibus prius diximus, ad
latera. Prædictis autem omnibus muſculis ſubiiciuntur
ab imis partibus ii qui tranſuerſos villos habent, à tota
lingua exerti,& in totum ferè maxillæ os,præterquam in
mentum inſerti, hi muſculi extenti, extollere & curuare
linguam poſſunt.

De muſculis faucium,

E Cap. XXXVIIII.

LOcus quidam gulæ & laryngi communis eſt antepoſi-
tus,in quem vtriuſque os aſcendit:eum locum iſthmũ
quia anguſtus oblongúſque eſt,vocant. corpus eum am-
biens fauces nominant,ad cuius vtrãque partem muſcu-
lus eſt,qui in edenda voce & in deglutiendo,munere fun
gitur ſuo.

De muſculis collum mouentibus,

Cap. XXXIX.

HOC loco de propriis colli muſculis agemus.Duo ab
F vtraque eius parte muſculi ſunt,quorum alter poſte-
rior potius,anterior alter cẽſetur. ac poſterior quidem,ex
eminentia.quæ ad latera eſt primæ vertebræ, exoritur ea
parte præcipuè qua ipſa conuexa eſt vel maximè: nam ex
anteriore eminentia potius muſculus de quo ſuprà verba
ſunt facta,exortum ducit,qui ad ſcapulæ principium aſcẽ
dit.hic verò poſterior colli muſculus,de quo inſtituta ora
tio eſt,ad ſcapulas vſque peruenit, ex omnibus vertebris
per ligamenta valida exortus,vt multi eſſe muſculi videã
tur:inferiórque ipſius ora thoracis muſculo in ſcapulæ ſi-
G mis poſito eſt exquiſitè continuus.alter verò colli muſcu
lus anterior initium ducit à perforato ſecundæ vertebræ
proceſſu,& ſimul cum aliis muſculis ceruicis exoritur. Il-
linc autem per axillas ad quintam vſque thoracis coſtam
peruenit,ſextã etiã nonnunquam attingens.eius etiã por
tio quædã in primã clauiculæ coſtã,quæ deinceps ſucce-
dit,inſeritur.rotundus autem eſt potius hic muſculus, &
longus.eius verò actio,in eo quod ceruici admotus eſt,eò
pertinet vt ipſam ad anteriora obliquam flectat:in eo ve-
rò quòd ad vertebras thoracis peruenit, vt thoracẽ dila-
H tet.Quocirca præſtabit,vt vel duos muſculos inter ſe vnĩ
tos eo modo quo prædictos,exiſtimemus:vel ſi vnus cen
ſendus eſt,vt in numerũ muſculorũ thoracis referatur: e-
uidenter enim thoracẽ dilatare perſpicitur: collũ verò an
nuẽdo nõ ita euidẽter mouere.oppoſitã verò ei motionẽ

habet prædictus musculus,qui & ipse in latera & ad posteriora magis totum collum flectit. Si verò ambo vnà tendantur,media colli totius inflexio in latera efficitur.Si verò anteriores duntaxat qui ad vtrunque latus sunt, nimirum dexter & sinister tẽdantur,totum collum antrorsum annuere:si posteriores,totum retrorsum renuere cogunt. Si verò omnes quatuor simul tendantur, collum in nullã partem vergens tum euadit, quemadmodum itidem in ea affectione contingit quæ tetanus nominatur.

De musculis in simis scapularum thoracem dilatantibus, Cap. XL.

MVsculum qui magna dilatatione thoracẽ diducit, in vtraque parte vnum,siue scapulæ & thoracis cõmunem appellare ipsum quis velit,siue thoracis solius,ex iis qui ad scapulam sunt,nullum erit discrimen. Exoritur hic è basi scapulæ,toti simæ parti extẽsus:siquidem hæc ipsius pars delitescit.quod verò deinceps sequitur, totum patet,quod quidem thoraci ad eum musculum qui à ceruice in sextam costam descendit,inseritur.Quinetiam hic musculus duas costas ex iis quæ nothæ dicuntur iam prope cartilaginosos processus conscendit.non est autem cõtinua eius insertio,sed tanquam in quosdã paruos discissa musculos, qui singillatim singulis musculis costis attribuuntur.deinceps verò post omnes huiusce musculi anteriores extremitates principium exortus sumit maximus abdominis musculorum,qui discissis ipse quoque simili modo exortibus appenditur.

De musculis humeri articulum mouentibus, Cap. XLI.

VBI musculos scapulam mouentes abstuleris, tum eũ qui in simis scapulæ partibus est, de quo nuper dictũ est,facillimè numerum omnium brachium mouentium musculorum consequêre. Quum enim omnes vndecim sint,tres à pectore in brachium ascendentes, duos ex iliũ sedibus,quinque ex ipsa scapula prodeũtes, & vndecimũ postea præter hos omnes,qui epomida occupat,intuebere. paruum verò musculum qui ad articulationem est, ab hoc omni sermone reiicio.Horum motus sunt hi:musculus epomida occupans,brachium sursum potissimùm ad rectam lineam attollit.ex iis qui ad vtrãque huius partem sunt,ab ipsa exorti scapula,is qui prope altiorem costam est,attollit quidem,sed inclinat ad anteriora:ex iis autem qui prope humiliorem costam siti sunt, maior suprà ipse quoque tollit,sed ad exteriora vergit.qui verò est tanquã eius pars,obliquè ad exteriora brachiũ abducit. hos motus excipiunt intrinsecus quidem musculi à pectore ascẽdentes:hique siue tres,siue quatuor esse dicuntur:extrinsecus verò is qui ab inferiore humilioris costæ termino sursum fertur.ergo ex omnibus musculis qui à pectore nascentes ad interiora brachium abducunt, qui altissimus est,caput brachii magis attrahit:qui verò maximus est,& bifidus,totum artũ pectori abducit. Si ergo vterque eius musculus æquè tendatur,motus æqualis efficietur: si alter tantum agat, altior altiorem , humiliórque humiliorem adductionem molietur.Musculus verò qui secundum mãmam est,quum brachiũ ad pectus adducit, tum deorsum detrahit. Post hos verò qui in superficie est tenuissimus musculus versus ilia leniter ad latera trahit:qui post hũc est maximus,brachium rectà ad costas extẽdit.Reliqui postea duo musculi ab ipsa scapula excepti, brachium ad exteriora posterioráque circumagunt:alter qui à simis enascitur,eius caput retrorsum circumuertit:alter ab inferiore humilis costæ extremitate,eam potissimum partem in quam inseritur,extrorsum abducit. Si vterq; munere suo simul fungatur,brachii circunductionem quæ fit in duplicatione,quam vocant,efficiunt.

De paruo musculo qui in articulione humeri est, Cap. XLII.

HVnc musculum aliquis partem magni illius qui in brachio est,& etiam ipsum per se musculum esse statuet: potest enim obliquæ extensioni aliquantulum conducere.

De musculis articulationem,quæ in gibbo cubiti est mouentibus,

A Cap. XLIII.

ARticulatio quæ in gibbo cubiti est,à quatuor musculis totum brachii os in orbem complectentibus mouetur.duo priores articulum non recto exquisitè flexu vtrique,sed alter extrorsum,alter introrsum inclinando,flectunt.si vtrique tendantur,medius flexus fit, qui carpum ad humeri caput adducit.qui verò introrsus magis flectit maior musculus,euidenter etiam ante dissectionem,totã anteriorem brachii partem complectens conspicitur. incipit autem à sublimiore ceruicis scapulæ supercilio, in- B de per anteriores brachii partes descendens,ipsum vsque ad medium tangit.hinc sublimis alteri musculorum, qui inibi sunt,incumbens,in gibbi cubiti articulationem se insinuat:alter verò ex brachio solo exoritur,& initium à posterioribus partibus habet prope brachii caput, & illinc per externas partes obliquus ad anteriores partes vsq; ad gibbi cubiti articulationem progrediens, in os cubiti inseritur,quemadmodum prædictus ille maior in os radii.Porro musculorum qui articulationem in gibbo cubiti extendunt,alterum principium ab humilis costæ sca- C pularum dimidio,quod versus humerũ ascendit, incipit: alterum verò post brachii caput ex posterioribus eius partibus exoritur. ambo autem hi musculi articulationem quæ in gibbo cubiti est,extendunt:sed primus vnà etiam extrorsum inclinat,secundus verò introrsum & ipse inclinationem facit.musculi autem , quem secundo loco nominauimus,pars(est enim vt bifidus quidam)carnosa tota permanens in posteriorem gibbi cubiti partem inseritur,& rectam quodammodo magis extensionem ad os cubiti introrsum leniter vergentem efficit.

D De cubiti musculis, Cap. XLIIII.

IN cubiti partibus internis septem musculi sunt constituti: in exteriore autem parte minimus numerus ad octo peruenit.Si verò connati musculi distinguantur, maximus numerus erit denarius,medius nonarius. quatuor igitur digitos(excepto pollice)vnus musculus magnus extendit in media præcipuè totius brachii regione constitutus,& quatuor tendines in vnunquenque digitum singulos producens.duo autem musculi ab vtraque huiusce E musculi parte collocati sunt,quorum alter paruum digitũ obliquè ab aliis abducit,alter huic adducit reliquos. si exquisitè loqui velis,duos musculos esse hos dices sibi mutuò connatos. Alii præterea ab vtraque horum parte musculi sunt, quorũ alter cubito extrinsecus exporrectus in metacarpium,quod ante paruũdigitum est,per vnum tẽdinem inseritur:alter in eam metacarpii partem,quæ ante indicem & medium digitum est,per duos tẽdines: tertius denique per vnum tendinem in primum os carpi apud magnum digitum.Ac corpus quidem ab his tribus F magnis musculis extenditur, ad paruum quidem digitũ vbi extrema manus, veluti in pronam figurã inclinatur: ad pollicem verò,vbi in supinam. qui autem inter hos est medius interiectus musculus, is carpi extensionem inter vtrunque mediam facit:vt etiã mediã constitutionẽ summa manus acquirit,si reliqui duo musculi simul actionẽ obeant.cæterùm ei musculo qui carpum ad pollicem, vt dictum est nobis,mouet,alter est adnatus ita vt ambos vnum esse planè appareat,qui in primum os pollicis peruenit, ipsúmque in alteram partem ea motione mouet, G quæ obliquæ quinque digitorum motioni,quam à tribus musculis fieri diximus, proportione respondet. Restant adhuc ex cubiti musculis exterioribus,& is qui superioribus radii partibus obliquus inseritur,totus carnosus,& is qui superius ei prolixus incumbit,qui nec ipse in exquisitum tendinem definit:eámque actionem plerũque obit, vt supinam manum reddat. reliquus verò musculus qui ante hunc est dictus,in superiores radii partes, non vt is qui postremò fuit memoratus,in inferiores inseritur:quã obrem vterque eorum illam radii partem mouet, in quã H insinuatur.si ambo simul agãt,totius manus constitutionẽ supinã reddẽt: post primũ autẽ exortũ conscendens hic musculus toti cubito adnascitur.eiusmodi igitur est exteriorũ musculorũ positus atque motus.Quũ autem interni

musculi septem numero sint, duo carpum flectunt, duo digitos, alii duo radium pronum circumagant: reliquus verò qui est omnium gracillimus sub cute summa porrigitur, per medium præcipuè artum supernè deorsum tendens, nec vllum articulum mouens.

De musculis qui in summa sunt manu, Cap. XLV.

MVsculorum qui in internis summæ manus partibus sunt, duplex est genus: parui quidem necessariò omnes sunt, attamen inter se non parum cū in aliis, tum verò in magnitudine differunt. Quinque igitur sunt qui obliquè introrsum sursumque digitos mouēt, singuli singulis distributi: sextus pollicem, qui magnus vocatur, ad indicem adducit: septimus paruum digitum ab aliis longissimè abducit. Alii autē musculi in metacarpio siti sunt, qui omnibus dissectionis peritis mihique etiam diu fuerunt ignoti, qui cum quadā in latus inclinatione primū cuiusque digiti articulum flectunt: binique sunt in singulis digitis. In magno verò digito non est æqualis numerus: est enim vnus minor, digitóque prope secundam articulationem inseritur, eam non admodum perspicuè, sed magis primam mouens. Reliqui deinceps duo secundam articulationem flectunt, alter quidem ipsum maiorem qui prædictus est, tāgēs, & sursum versus flexionē faciēs: alter post hunc, in latus leniter inclinans. Horum autem omnium vndecim musculorum commune est munus, vt coarticulationem quæ ab vnoquoque osse metacarpii cū carpo est, eousque flectat quousque vnaquæque flecti suapte natura queat: id quod est sanè breuissimum: quæ enim ibi sunt ossa, inter se coarticulata sunt. nec quemadmodū ossa digitorum, sunt dearticulata. Quocirca prima pollicis dearticulatio euidentem habet motum: quæ verò est metacarpii cum carpo, latentem penitus atque obscurum. in magno nanque digito nonnunquam duo soli musculi apparent, qui affecti sunt æquè ac musculi aliorum digitorum: iidémque ita sæpe coalescunt vt in vnoquoque digito vnus esse videatur.

De musculis qui sub clauiculis sunt, Cap. XLVI.

SVB vnaquaque clauicula musculus subiacet, qui perspicuè videri, antequam auferatur clauicula, non potest. habet eandem actionem hi quam intercostales habent. Quemadmodum enim quilibet eorum suis villis ex terioribus humiliorem costam ad superiorem attrahit, ita hi primam costam ad clauiculam attrahunt.

De musculis thoracis, Cap. XLVII

EX musculis thoracis ii qui in locis quæ intercostalia dicuntur, positi sunt, duo, & viginti sunt, quorū villi sunt longitudine contrarii: neque enim vt musculi à spina in os pectoris desinunt, ita etiam eorum villi eò pertinent, sed ex costa in costā obliquè contraria inter se positione exteriores & interiores ad X literæ similitudinem inseruntur. Atque exteriores quidem villi à superioribus in inferiores costarum partes procedentes thoracē dilatant: qui verò in profundo sunt, ipsum contrahūt. His contrarii sunt qui ad cartilagineas costarum partes, quæ ad os pectorale sunt, vergunt: nam qui in superficie sunt positi, dilatant: qui in imo sunt, constringunt. At in musculis costarum notharum ad extremum vsque eadem est villorum natura: siquidem inflexionem nullam habent. Altera porro exiguorum musculorum coniugatio primas costas sursum trahit, vt etiam aliæ duæ decimam & vndecimam trahunt deorsum: nam duodecima costa extra septum transuersum obliquo abdominis musculo minori connata est: quandoque tamen circunscriptionem proprii musculi, à quo deorsum trahitur, hæc cōspicitur. Aliæ verò tres musculorum coniugationes à collo descendentes, thoracem dilatant: maxima quæ in sinus scapularum est: minor quæ ante ipsam coniugationem est sita: minima quæ posterius est posita: atque hi musculi omnes thoracem dilatant, & præter musculos, etiam phrenes. Intercostales verò dimidiis ipsorum villis contrahunt, itémque ii qui spinalibus ad radices costarum sunt exporrecti: & superior rectorum musculorum abdominis pars, & deni-

A que ii qui costas vltimas deorsum trahunt. quin thoracis etiam contractioni nonnunquam musculi abdominis aliquantulum conducunt.

De musculis spinæ, Cap. XLVIII.

MVsculi spinales à secunda vertebra ceruicis incipiūt illi quidem, sed vel tot sunt quot & ipsæ vertebræ, à secunda initium ducendo, sibi inuicem connati: aut vnus maxim⁹ est ab vtraque spinæ parte ex multis musculis cō positus. omnium autem villi sunt leuiter obliqui, sique pa

B rum tendātur, singulas vertebras sibi cōtinuas ad seipsos inclinant: si verò ambo tum qui à dextris, tum qui à sinistris cuiusque vertebræ sunt, tendantur, tunc recta permanens, & in nullam partem vergens spina ad posteriora recuruatur: sique per totam spinam ita fiat, cum moderata tensione tota extenditur: violentius autem tensis retrorsum recuruatur, & statum gibbositati contrarium acquirit. At in tota parte superiore ad quartam vsque & quādo que etiamquintam thoracis vertebram, duo musculi sunt

C qui stomacho subiecti spinam flectunt. partibus verò inferioribus quæ ad lumbos sunt, tota interior lumborum regio binos maximos musculos habet, quos omnes anatomici ψόας vocant. hi supra septum transuersum ad decimam, aliquando ad vndecimam thoracis vertebram inseruntur, eam spinæ partem quæ ad eos est, flectentes. Id verò quod inter hos & antedictos interiacet, quod medium thoracis est, nullum proprium musculum est nactū sed simul cum partibus quæ vtrinque sunt, mouetur.

De musculis abdominis, Cap. XLIX.

D IN abdomine octo sunt musculi, quatuor vtrinque. omnium exteriores ac primi sunt qui à thorace obliqui descendunt vsque od ossa pubis, maximi musculorum, qui ibi sunt, omnium. secundi sub his, qui ab ilibus ascēdunt: tertii, qui hos contingunt, recti sunt: quarti, qui peritonæo connati, taansuersum situm habent. Idque corpus quod ex his & peritonæo conflatum est, multos medicos latuit, qui peritonæum esse existimabant. quinetiam in ventris suturis, quas γαστρορραφίας vocant, tanquam mēbranam ipsum corpus consuunt. sed in partibus inferio-

E ribus peritonæum hæc aponeurosis relinquit, ipsúmque solum nudum ibidem apparet. Vtiles hi musculi sunt ad exufflationes, & ad spiritus cohibitiones, quas vocant: magnas item voces & acutas, vomitúsque & ventris deiectiones. eorum præterea pars inferior, ac præcipuè illorū qui vesicæ incumbunt, hypogastrium introrsum contrahendo mingendi actionem adiuuat.

De musculis in testes descendentibus, Cap. L.

F DVO graciles musculi in vtrunque testiculum perueniunt. Exoriuntur autem, alter à pubis, alter ab ilium osse per tenue ligamētum mēbranosum. deorsum autem illic feruntur per meatum qui ad testem deuenit: tum dilatati erythroidem membranam complectuntur. ipsorū munus est, testem sursum attollere, vnde nonnulli cremasteras, *hoc est suspensores*, eos nominant.

De musculo qui in collo vesicæ est, Cap. LI.

MVsculus carnosus collo vesicæ circumiectus est: maior ipsius pars inferius subiecta est. hic musculus ve-

G sicæ os claudit, nequid cōtra volūtatē effluat: & vrinam quæ per ipsum fertur, simul propellit.

De musculis pudendi, Cap. LII.

PVdendum duos musculos obliquos admodum paruos habet, qui in eius exortum inseruntur: duos item alios connatos, aut vnum bifidum carnosum, infernè qui dem ipsi magis subiectos, nihilo tamen secius ipsum in

H orbem complectentes. cæterùm horum capita in nullum os manifestè perueniunt: aliorum verò duorū, in ossa quæ pubis nominantur. Omnes hi musculi tum rigidum facere pudendum, quum intenditur: tum motiones, quum in altera & ad superiora mouetur, suppeditare possunt.

De musculis sedis, Cap. LIII.

VNus est musculus qui parem non habet, rotundus, transuersus, sedi circumiectus: qui si tendatur, diligẽter & validè rectum intestinum claudit, & in medio sui ipsius os coccyga tangit: ex omni verò parte in pudendi exortum terminatur. Huic ipsi ad vltimam oram incumbit musculus cutaceus, cuiusmodi est labiorum pars vltima, quem vel cutaceum musculum, vel musculosam cutim licet appellare. huius quoque vsus idem ferè ac musculi est, præterquam quòd viribus & robore actionis à musculo superatur. Porro cæteri duo musculi qui membranosi sunt, supra rotundum musculi sunt locati. exoriũtur hi ex internis partibus ossis pubis, & ossis quod latum aut sacrum appellatur: sursúmque sedem retrahunt. quum in magnis contentionibus sedem euerti cõtigerit: quum enim à musculis hypogastrii vnà cum phrenibus intestina comprimuntur, & illorum opera quicquid etiam in eis continetur, euenit vt sedes quoque foras propellatur, & sæpe adeò euertatur, vt à prædictis duobus musculis sursum retrahi statim non queat: quúmque huiusmodi musculi resoluti aut alioqui imbecilli sint redditi, ægrè & vix sedem sursum retrahi contingit, quinetiam omnino euersa maneat, vt etiam subsidio manuum sit opus. Iam verò propter communicationem antedictam hi musculi pudendi exortum simul sursum attrahunt.

De musculis coxendicis articulationem mouentibus, Cap. LIIII.

MVsculi qui coxendicis articulationem mouent, decem sunt. psoa enim, quæ nõ paru9 est musculus, incipitq; à decima thoracis costa, flectit simul & * extrorsum magis totum femur inuertit. alius quoque exiguus musculus inseritur ab ossis coxendicis basi, incipiens prope eam partem natium, quæ nuda, carnisque expers est. hic musculus adductionis est author. Maximus autẽ musculus qui ad femur est, qui omnes eos qui sunt in corpore magnitudine superat, toti ossi pubis incumbit, & partem etiam quandam coxendicis ex lateribus, & infernè ad nudam vsque & carnis expertẽ regionem comprehendit, & in totum femur in orbem carnosis ansis ipsum complectens inseritur: atque iis fibris quæ ex imis partibus apud nudam & carnis expertem regionem nascuntur, & proximè ad genu articulationem perueniunt, retrorsum magis femur abducit, ad alterum simul femur leniter adducens. iis autem quæ altiores sunt, adducit solùm: iis verò quæ altissimæ sunt, & supernè incipiunt, atque in primas femoris partes inseruntur, & adducit, & sursum etiam ipsum attollit. Hoc musculo interfecto, is qui antè dictus est, euidenter sub aspectum cadit: & aliæ quædam musculorum descriptiones quæ non euidentes sunt, apparent, aliquando duorum, aliquando verò trium: quos siquis inter musculos numerarit, is plures quàm decem esse musculos coxendicis articulationem mouentes dixerit. Ex posterioribus verò natium partibus primus est, qui extrema in cute collocatus est musculus, qui femur exquisitè extendit, & retrorsum trahit. post musculum quem in extrema situm esse cute diximus, secundus est alius musculus admodum crassus & carnosus, qui totũ ipsum femur simul extendit, & introrsum eius caput trahit. Huic musculus alius subnascitur, qui extendit simul & extrorsum caput trahit femoris. alius præterea musculus exiguus, crassúsque, ab exterioribus & imis ilium coxendicis ossis partibus exoriens, prædicto magno musculo subnascitur, qui ipse quoque attollit, & caput femoris euertit extrorsum. Reliqui sunt duo musculi femur mouentes, qui ex toris pubis ossibus exoriuntur, alter intrinsecus, extrinsecus alter. hi musculi naturale etiam ossis pubis foramen occupant, quorum media pars membranosum ligamentum est: parte verò posteriore in idem inter se coeunt, coxendicis ossi carnosis ansis adnati. horum musculorum munus est, vt caput femoris circumagant, introrsum quidem & antrorsum vno eodémque tempore primus, extrorsum verò & retrorsum alter. Decimus, præter eos qui cõmemorati sunt, musculus ab internis femoris partibus locatus est, qui fortasse etiam tibiam nonnihil mouet: is totum femur introrsum adducit: sed qualis quãtúsque sit,

A mox quum de musculis genu articulationem mouentibus loquar, quum is in eorum sit numero constitutus, exponam.

De musculis genu articulationem mouentibus, Cap. LV.

MVsculi qui tibiæ inferioris articulationem mouent nouem sunt. primus, qui angustissimus longissimúsque est, ex media rectáque ossis ilium spina exortum habet, & per interna femoris ad genu dilatus, illic in ocreã non multo post articulationem inseritur. hic musculus ad B interiora tibiam flectit, & sursum altam quodammodo attollit, atque ad eam figuram totum crus agit, in qua præcipuè statuitur, quum nos * euertentes ipsum attollimus super femur alterius: qui huic proximus est, ab ossibus pubis incipit, & in ipsam ocream potissimum inseritur: introrsúmque tibiam hic quoque inuertit, & eandem in rectum attollit. qui verò plerunque ab internis partibus, & quandoque paulò infra musculum prædictum illi continuus est, & per tendinem in ocream pariter inseritur, is & flectit tibiam, & extrorsum eam inuertit obliquè, vt e- C tiam eius obliquus est situs. Huic autem musculo continentem habent exortum alii tres musculi: alius ab exterioribus partibus cruris admodum validus extrorsum tibiam euertit: reliqui duo superiorem originem ex internis partibus duorum qui nunc dicti sunt, habent. descendunt verò, alter deinceps post duos antè dictos in internam tibiæ regionem non multò post articulationem, flectẽs simul, & ad exteriora ipsam per tendinem leniter rotundum euertens: alter verò post hunc deinceps internis femoris partibus primis ad genu articulationem inseri- D tur, femúrque introrsum, & parum etiam retrorsum abducit. hunc ego decimum suprà nominaui eorum qui coxendicis articulationem mouent. eius ego tractationem in hunc locum reieceram, vt quoniam in musculis collocatur qui genu articulationem mouent, de eo vnà cũ his ipsis differerem. Reliqui autem tres musculi femoris anteriores, articulationem genu extendunt: qui verò in superficie sunt duo robusti, in robustum latúmque tendinẽ desinunt. qui verò sub his delitescit, is & in principium inseritur patellæ, & ligamentis quæ ad articulationẽ sunt, E inhærescit. omnes hi musculi supernè deorsum lati per femur articulationem genu mouent, &, vt mea fert opinio, melius nouem dicerentur: sed ne in minimis rebus ab antiquioribus dissentire videamur, octo. alius verò quidam exiguus sub articulatione latet, in ipso poplite ligamentum habens, capite valido ac rotundo, quod prope externum femoris tuberculum exoritur. hic in tibiæ os se insinuat, obliquus magis quodammodo per partes posteriores articulationi superuectus, & ad ipsam flectẽdam natus.

F De musculis qui in tibia insunt, à quibus totus pes & digiti mouentur, Cap. LVI.

TIbiæ circumiecti sunt in orbem musculi quatuordecim, septem ex posterioribus partibus, totidémque ex anterioribus. ex iis qui positi in posteriore parte sunt, tres in calcis os finiunt, tres alii totius pedis digitos flectunt: septimus in tendinem desinens sub nuda & carnis experte tota pedis parte in latitudinem expansus nascitur: & ossi calcis infernè dilatatus, deinde, vt dixi, toti pedi substernitur. Huius vtilitas est, vt solidum ac tensum, & durum, & pilis nudum, & facilè sentiens pedis vestigium efficiat. eorum verò qui in calcem se insinuant, vsus est, vt simul cum calce totum pedem retrorsum abducãt: atque ita quidem posteriores tibiæ musculi sunt locati. Ex anterioribus verò qui totum pedem sursum tẽdit & in tersum inseritur, omnium anteriorum musculorum est maxim9: qui verò ei adiacet, eiúsque pars esse existimatur, in primum magni digiti os inseritur, ipsúmque leniter sursum trahit obliquè. post hos sequitur aponeurosis, quæ in to- H tum magnum digitum à qua extenditur, per longitudinẽ inserta est. huius autem aponeuroseos exortum musculus admodum gracilis ex media inter fibulam tibiam sede molitur, ambo hæc ossa comprehendẽs: quúmque prope magnum digitum fuerit, ligamentum quoddam præter-

greditur, quod eundẽ vsum præstat, quod in curribus circuli, per quos habenas aurigæ traiiciũt: possétque hos tres musculos quispiam vnum censere. qui post hunc est, à quo digiti extendũtur, medius inter omnes anteriores musculos est situs. Post hos alii tres musculi sunt, qui ab osse fibulæ exoriuntur. vnus magnum pedis digitum flectit, alter, gracilis paruum extrorsum abducit, tertius denique totum pedem sursum tendit. post hunc verò, ferè proximum iam est fibulæ mediũ, vnde tertius musculus exoritur, qui pedem simum reddit: isque bifidus in exortu fit, inæqualibus ferè partibus: eũmque mediũ transit is qui paruum digitum extrorsum abducit. hi tres musculi propter exortus communionem tres fuerunt à quibusdam existimati. Est etiam in poplite musculus breui quidem longitudine, non tamen imbecillus est, & leniter quodãmodo obliquus, & tibiæ flexionem non planè rectam, sed leniter extrorsum inclinantẽ facit. hic autem quintusdecimus musculus numeratur eorum qui in tibia sunt, qui vltimo loco fuit memoratus inter eos qui articulationem genu mouent.

De musculis qui sunt in pede,

Cap. LVII.

IN pede quatuor sunt genera musculorum, non duo, queẽadmodũ in manu. tria in partibus pedis inferioribus: vnum in superioribus, quod tarso exporrigitur. Ex iis musculis quinque sunt qui obliquis digitorũ pedis motibus præsunt, & proportione respondent iis qui in exteriore manus regione sunt locati: septem verò qui in parte inferiore pedis sunt, & cum septenis qui in manu visuntur, conueniunt, motus singulorum digitorum obliquos gignunt. quorum duo, vt in manu à primis carpi ossibus exoriebãtur, ita hi in pede à primis tarsi ossibus enati, exteriores digitos plurimùm ab aliis abducunt. reliqui autẽ quinq; paulò pòst explicabũtur. Alii verò musculi in partibus inferiorib⁹ exigui sunt, qui ex tendinibus digitos flectentibus prius, quàm tẽdines sigillatim discindãtur, procedunt. eorum musculorum munus est, vt medium articulum cuiusque digiti flectant: nam scissis iam tendinibus alii musculi adhærescunt iis, qui intus in manu motum obliquum singulis digitis suppeditant, proportione consimiles. hi non secus quàm illi, sunt numero quatuor: duobus autem accedentibus, qui digitos extremos ab aliis plurimùm abducunt, de quibus diximus, vnóque qui magnũ digitum ad secundum, qui ferè index est, abducit, totus numerus septenarius efficitur. Est aliud tertium genus musculorum, qui subter pedem ipsis ossibus inhærescunt, & musculis in manu planè incognitis proportione respondent. eos conspicies, si omnes tendines, quemadmodum etiam in manu, excindas. Eorum verò positura omnis, figuráque & vtilitas eadem est, quæ prædictorum in manibus. duo enim cuiusque digiti articulo præpositi, leniter ipsos flectunt: sique simul agant, in nullum latus inclinando mouent, si priuatim alteruter in latus sensim declinat. quandoque verò ita continui inter se cõperiuntur, vt vnum in singulis digitis esse planè putes.

De neruorum distributione,

Cap. LVIII.

NVlla est animantium particula, quæ aut motũ, quem voluntarium vocant, aut sensum habere, sine neruis queat. sique neruus præcidatur, particula & motu & sensu statim priuatur. cerebrum verò est neruorum, quemadmodum etiam spinalis medullæ, principium. alii porrò à cerebro, alii à spinali medulla oriuntur. nã anteriores vẽtriculi cerebri ad partes anteriores delati, paulatim coni instar angustantur, quousque ad nasi principium perueniãt: qui quidem inter se ita coniuncti sunt, & perpetuò se contingũt, vt nihil inter eos medium nisi membrana tenuis intercedat. Hanc ipsam membranam inter processus non statuunt, quia neque nerui ex ipsa exoriuntur, vt ab aliis, neque extra ossa excidit. ab vtraque autem horum ventriculorum parte & dextra & sinistra, neruus est crassitudine notabili ex ipso cerebro exoriens, in oculos extra caluariã per foramen quoddã, cuius tãta exquisitè latitudo est, quã ta est nerui crassitudo, progreditur. hoc autem foramen est situm, quà primùm oculorum sedes incipit oriri,

A tibique intuenti veluti radices quædam oculorum huiusmodi nerui esse videbuntur: non tamen in multos villos dissoluuntur, sicut alii nerui omnes, qui instrumentis eos suscipientibus distribuuntur, sed alio quodam modo admirabili, quem nec oratione facilè est exponere, nec qui audierit, fortasse credet, nisi prius suis ipsemet oculis hoc mirificũ spectaculũ perlustrarit. Dum enim vterque intra oculum, qui directò ad eum est situs, immergitur, in latitudinem extenditur, & humorem qui vitreus appella-

B tur, in orbem instar globi circuit, nihil quicquam à cerebri natura ibidem diuersus, sed solis his neruis, antequam in oculos inserantur, meatus quidam sensibilis intus apertè est: quamobrem nõnulli dissectionum professores hos ipsos meatus, non neruos, appellauerunt: nonnulli verò neruos opticos, ab actione nomen eis imponentes, nominant: háncque primam coniugationem neruorum à cerebro originem trahentium numerant, quæ cæterorum omnium est mollissima. Altera coniugatio est, quæ musculis oculos mouentibus est distributa, quæque & durior & longior multò est, quàm prædicta: & ex caluaria prope il-

C lam, osse tenuissimo ab illa distincta, emergit. huic non in primo quidem eius exortu, sed dum per caluariam fertur, tertia neruorum adiacet coniugatio, quæ initium ducit quà anterior cerebri pars cum posteriore coniungitur: hos neruos molles vocant, qui ad primam radicem quam plures esse videntur. & quemadmodum ex multis primis radicibus videtur constare hæc coniugatio, ita quoque multifariam discinditur. Prima igitur ipsorum particula secedit, in partem capitis inferiorem tendens: quæ quidem anatomicos latuit. Commune autem est caluariæ foramen, per quod ea pars deorsum fertur, & ipsius caroti-

D dis arteriæ reliquiæ ad cerebrum conscendunt, vna sanè ab vtroque latere. Quomodo igitur hi nerui per collum & thoracem in partes, quæ infra septum transuersum sunt ferantur, & quænam sit eorum distributio, progrediẽs declarabit oratio: nunc ad reliquas tertiæ coniugationis partes reuertamur. eius nanque pars etiam apud maxillæ articulationẽ in anteriorem partẽ aurium emergit: quæ quo modo neruis à quinta coniugatione oriẽtibus misceatur, paulo pòst intelliges. Cæterùm hæc est exigua eius particula quædam: at qui veluti truncus est omnium partium

E ab ipsa nascentium, quæ & ramorum & virgultorum rationem obtinent, in duas partes primùm scinditur: quarum singulæ rursus in multas particulas diducuntur: alteráque in musculos qui temporales, quique masticatores nominantur, & in eos qui à maxilla exoriũtur, distribuitur: gingiuis præterea, dentibus, palpebris, superciliis, toti cuti, faciei, & nasi tunicæ interiori, quæ ei substrata est, hi nerui sensum suppeditant. altera verò pars ad radices dentium, qui inferiori maxillæ insunt, scinditur, eadem propémodum ratione, qua pars altera in superioris maxillæ muscu

F los scindebatur: & in gingiuas, & labra inferiora perinde atque illud in superiora propagatur. plurima tamen eius pars in linguæ tunicam dispergitur. hócque par neruorũ aliqui gustatorios appellant, quia per eos gustandi sensus efficitur. Nerui autem qui maxillæ inferiori & linguæ infiguntur, viis decliuibus meritò sunt vsi, propter partium eos excipientium positionem. qui verò in maxillam superiorem ferebantur. iis natura viam aliam conuenientem fecuit: ac primùm quidem prorsum etiam eos tradu-

G xit ac propter oculorum regiones deduxit, tum autem illic foramine simul est vsa, per quod nerui oculorum musculus insigebantur, vt duo nerui per vnum foramen ferrentur, quorum alter in musculos diuiditur oculorum, alter ad superiorem maxillam peruenit, qui simul excidit cum altero, qúmque ad oculorum cauitatem peruenerit, rectà ad appellatum malum fertur, perforatis illic ossibus, quæ sub oculis sunt, ac transitum ei præbentibus. atque hæc quidem est tertiæ coniugationis distributio.

H Quarta verò neruorum coniugatio paulò posterius est locata, atque in totam palati tunicam inseritur. nerui autem hi sunt admodum exigui, ac neruis tertiæ coniugationis paulò duriores. Alia deinceps coniugatio neruorum sequitur, quæ processus ex partibus quæ ad latera sunt, habet quam Marinus quintam vocat: & tamen non ex vna ex-

AAAa. iiii.

quiſitè radice expullulat,ſed ſibi inuicem ſunt vicinæ, aliúſque neruus exoritur ex altero: & in parte magis anteriore qui vocatur auditorius, vnà cum dura cerebri mẽbrana ſimul exoriente, in foramen auditus excidit, cum qua dilatatus illinit meatum.ex poſteriore verò parte alter in aliud quoddam lapidoſi oſſis foramẽ incidit, quod cæcũ nominatur. veteres enim anatomici foramẽ hoc ita nuncupauerũt,quum perfectè perforare anfractum illum non poſſẽt, per quẽ neruus poſt aures foras excidit.atque hic neruus ſtatim illi neruo tertiæ cõiugationis,qui foras excidere ad maxillæ articulationẽ dictus eſt,cõmiſcetur, non quòd ille ad hũc perueniat, ſed quòd hunc ipſũ expectet dũ ad ſe aduenit. Ex vtriſque autẽ mixtis maxima pars,vel(vt melius dicam)omnis ſcinditur in latum muſculum,qui ſub cute naſcitur, & buccam ſine maxilla mouet,qui à nobis quoque vnus vtrinque inuentus eſt. Hic igitur neruus maxima ſui parte latum buccarũ muſculum aperit.exiguum autem eius quippiam neruis auxiliatur, qui à tertia coniugatione ad muſculos tẽporalis progrediuntur:quantũ enim illis, vtpote minus duris quàm par erat, ad robur motionis deerat,tãtum eis à ſeipſo adiungit. Ferũtur autem quædam eius propagines ad glãdulas, & alias partes quæ circa aures ſunt, & ad partes buccarum tenues: ipſa verò piloſa cutis ſenſus gratia dũtaxat, veluti reliqua quæ in toto animali eſt,propagines paucas,tenues, raras,inſtar filorũ araneæ cuiuſdam,ex omnibus ſubiectis partibus recipit.Quoniam verò tunicam quæ nares intus ſublinit,dicebamus eius neruorum portionis,quæ ad oculorum cauitatem fertur,eſſe participem, viam tamen ipſorum non indicauimus, conſentaneum fuerit eam etiam adiicere. In maioribus igitur vtriuſque oculi angulis videre eſt os in narium capacitatis pertuſum,quod & naribus & oculis eſt commune.ferríque per vtrunque foramen neruum non exiguũ ab oculorum cauitate ſciſſum, quũ primùm nerui tertiæ coniugationis in eam peruenerint. Porrò neruus is cernitur non ſolùm in mẽbrana quæ naribus ineſt, diſpergi, ſed etiam ad palatum vſque progredi:hæc enim vna tunica communis eſt naribus & ori, ob eam communionem & continuitatem quam habet ex foraminibus in idem deſinentibus,per quæ etiam ſpiritũ ducimus. Sed licet hæc coniugatio euidenter duplex ſit, vna tamen eſſe in Marini gratiam ſtatuatur. Sexta verò neruorum à cerebro orientium cõiugatio vno foramine vtitur, quod prope infernam extremitatem ſuturæ quæ labdoides appellatur,eſt ſitum.ſtatim verò ex baſi cerebri oriens habet trium neruorum principia, qui quũ extra caluariam emergunt, multifariam inter ſe, & cum vicinis (de quibus paulò pòſt dicam)cõmiſcentur. Deſcendit autem vna pars horum neruorũ vſque ad os latum in omnia ferè inteſtina & viſcera diſtributorum.maxima verò ſui parte in ventriculum atque eius os prorumpere apparent: quam ob cauſam hæc pars acutiſſimo ſenſu eſt prædita, naturáque neruis ſeptimæ coniugationis eos aggregauit, & ſimulatque à capitis oſſe exceſſerint,membranis fortibus circundedit,& ex omi parte ad vnguẽ muniuit. Iam verò quoniam hos neruos ad ſtomachũ accedentes, vbi paululum progreſſi eſſent,ad linguam delatos,à ſeptimæ cõiugationis neruis ſeiungere neceſſe erat,rurſus cum arteriis carotidibus quæ propè erant,eos coniunxit, & cum illis per collum perduxit, communibus membranis cum illis colligans: in thorace verò quum arteriæ ad ſiniſtrum cordis ventriculum eſſent locatæ, rurſus eos diuiſit, vbi denuò vtrinque connexuit.& quum ipſos primùm ſtomacho ventriculum diuiſura eſſet natura, qui dextra in parte erat ad læuam: qui verò in ſiniſtra erat,ad dextram obliquos,vt tutiores eſſent, circumegit. Ab his igitur neruis etiam muſculi laryngis propagines ſuſcipiunt. reliquorum verò duorum alter tum in muſculos faucium,tum in linguæ radicem peruenit, alter in latum ſcapulæ muſculum,& nonnullos alios qui inibi ſunt. Laryngis verò muſculi,qui cum aliis partibus ſunt communes,non ſemper à ſexta coniugatione neruos capiunt:quẽadmodũ nec qui os labdoides & hyoides,quod appellant, oſſi pectorali connectunt.Quanquam neruorum carotidibus arteriis adhæreſcentium non paucæ propagines multos latuerunt,quos quidem ſolos ſextam eſſe coniugationem ſunt rati:quas ſanè propagines illi dum per collum & thoracem feruntur,faciunt,antequam in os ventriculi incidant.ac ne id etiam ſciunt, viciſſim ex medio thorace nonnullas horum neruorum particulas ad quoſdam laryngis muſculos venire:nec etiam quam vim habeant:quanquam ſi lædantur,in cauſa ſunt vt animal voce deſtituatur.Varia quoque eſt horum neruorum infra ſeptũ tranſuerſum diſtributio:nam & quaſdã particulas à ſpinali medulla quæ in ea parte eſt,ſuſcipit,& in viſcera quæ ibi ſũt, diſſeminatur,& iis quos à tertia coniugatione per collum ac thoracem deferri ſupra diximus, admiſcetur:& tamen hi ipſi nerui qui ad coſtarum radices procedũt,ſextæ coniugationis propagines omnibus eſſe videntur.Varia quoque eſt horum neruorum permixtio cum neruis intercoſtalium, & cum iis ferè omnibus qui ad inteſtina omnia, lumbóſque parui feruntur, & cum reliquis neruorũ qui ad os ventriculi perueniunt. Varia denique eſt ea quoque diſtributio quæ intra peritonæum cõtinetur, quam nunc exquiſitè tractare non eſt propoſitum. Satis autem erit id ſolum ſcire,ad iecur,ad lienẽ,ad renes, itémque ante hæc, ad totum vẽtrem,& ad omnia inteſtina neruos à cerebro partim à tertia coniugatione(vt diximus) partim à ſexta prouenientes conſpici.pulmonem verò & cor à ſexta quoque coniugatione quandam neruorũm portionem ſuſcipere,omnes ſanè rectè dixerunt. Vtrum verò ſtomachus & arteria,& venæ maximæ earum quæ in collo ſunt ſuſcipiant,omnes norunt. Reliqua eſt ſeptima neruorũ à cerebro exorientium coniugatio, quæ diſtributionem habet vbi cerebrum deſinit,& medulla ſpinalis incipit.progredientes enim nerui quadantenus vnà cum iis qui ſextæ coniugationis ſunt,tum à ſeipſis ſeiuncti, maxima ſui parte in linguæ muſculos diſtribuũtur. nam quædã parua ipſorum particula in eos ſemper venit muſculos qui cartilagini laryngis,quæ ſcuti ſpeciem præfert, & humilibus oſſis labdoideos lateribus ſunt communes:in alios autem quoſdam non ſemper.Inter ſe autem(vti diximus)commiſcentur nerui infra caput tendentes,tum qui à tertia coniugatione,tum etiã qui à duabus nunc dictis proueniunt. Præterea verò prima & ſecunda neruorũ à ſpinali medulla orientium coniugatio,magnopere cum hiſce ipſis neruis commiſcentur. Nerui autem ſeptimæ coniugationis primi inter neruos exquiſitè ſunt iam duri. nam prædictorum omnium alii minus, alii magis ſunt molles:nullus tamen æquè ac hi,durus eſt.quin & illorum quoque neruorum qui muſculis inſeruntur, manifeſtò ſunt aliis duriores.Senſifici autem nerui ſimulatque in linguam inſeruntur,dilatati,exteriorem eius tunicam pertexũt:muſculóſque ſubiectos minimè contingunt:ibi enim nerui motorii ſeptimæ coniugationis in multas fibras ſoluti, omnes linguæ muſculos pertexunt.

De neruis à ſpinali medulla naſcentibus, Cap. LIX.

PRima horum neruorum coniugatio naſcitur perforata prima vertebra, quæ vnam radicẽ apud medullam habet: mox in duas partes ſcinditur,alteráque eius particula retro,altera ad latus procedit. prima aut coniugatio in eos ſolùm muſculos,qui ad capitis articulationem ſunt, diſtribuitur.Secunda verò à ſpinali medulla naſcentium neruorum coniugatio,à poſterioribus ipſa quoque partibus emergit,non tamen per vlla foramina, veluti prima: in vtraque enim ſpinæ parte locus quidam eſt in medio primæ & ſecundæ vertebræ nudatis oſſibus vertebrarum, in quo nerui exoriuntur,qui & ipſi quadã ſui parte ad anteriora per latera feruntur, neruis primæ & tertiæ coniugationis à cerebro naſcẽtibus,vt etiam tertia coniugatio, cõplicati.maxima verò portione in poſteriores colli muſculos diſtribuũtur, à quibus primarum vertebrarũ inter ſe, & cum capite motiones fiunt. iidem ſimul quidpiam latis muſculis buccas mouentibus impertiunt. Quicquid verò ex eis ſupereſt,ad caput aſcendit, totam eius partem poſteriorem pertexẽs: itémq; partes quæ circa aures ſunt, quæque vſque ad verticem & ſincipitis oſſis initium pertinent.Tertia neruorum coniugatio à ſpinali medulla naſcentium,ex partibus quæ ad latera ſunt,oritur:vbi ſecun-

da & tertia vertebra inter se congredientes, cõmune rotundúmque foramen efficiunt, cuius latitudo nerui crassitudini æqualis est. ea statim scissa, altera parte retrorsum fertur, distributiones quasdem imis partibus musculorum qui ibi sunt, impertiens: deinde ad spinæ apicem exurgit, atque illinc iterum hic neruus obliquus antrorsum fertur, in musculos qui secundum aures sunt, disseminatus, musculisque buccas mouentibus; & iis qui collum totum cum capite retro erigunt, distribuitur. pars verò quæ prorsum fertur, vtrique coniugationi, secundæ scilicet(cuius iam meminimus)&quartæ(de qua mox loquemur) permiscetur. Porrò exquisitã distributionem quam in anterioribus colli partibus habet earum coniunctio, alibi explicabimus: nunc verò id modò intellexisse satis erit, tertiã quartámque coniugationem neruos cõmunibus colli capitisque musculis, ac præterea musculis buccas mouentibus, quemadmodum certè & partibus quæ sunt post aures, suppeditare. Coniugationes verò quæ subsequũtur, id commune omnes habent foramen per quod nerui emergũt. commune etiam eis, *hoc est ut statim in exortu scindantur:* & vt altera parte quæ minor est, antrorsum, altera quæ maior est, per fundum ferantur. ac primum quidem ad spinæ apicem. inde verò rursus ad interiora feruntur per latum musculũ, qui buccas vnà cum labiis, maxillæ inferioris os non mouẽdo, ad latera abducit. Præterea hoc etiam commune est omnibus coniugationibus quæ deinceps consequuntur, vt statim post primum exortum, quandam breuem neruorum distributionem in musculos spinales præbeãt. atque etiam commune omnibus his neruis est, vt ad spinam retrorsum ferantur, ac nonnullos processus communibus colli capitisque musculis impertiãt: omnes enim tum qui in partibus colli anterioribus, tum qui ad eiusdẽ latera sunt musculi, neruos ab his coniugationibus capiunt, præter eos musculos in quos à cerebri cõiugationibus distribui neruos diximus. Hæc igitur omniũ neruorum qui in collo habentur, cõmunia sunt, quod sanè collũ ex septẽ vertebris constat. Quæ quũ antè cognouerimus, iam perspicuum erit quicquid in singulis deinceps cõiugationibus sit proprium: cui nunc animum adhibeto. A quarta cõiugatione, quæ inter tertiã & quartam vertebram nascitur, breuis admodũ neruulus ad consequentem coniugationem peruenit, illi, quà primùm emergit, permixtus. quintæ verò coniugationis post quartam vertebram exortæ portio quædã exigua decliuis fertur, quæ si paruas quasdam à succedẽtibus coniugationibus portiunculas assumpserit, in septi transuersi neruum euadet. ex quarta verò coniugatione portionem quãdam telæ aranearum similem ad septum transuersum natura trãsmisit: ex quinta verò notabilẽ: deinde aliam ex sexta: sed huius minorem, prioris verò maiorem: altera verò hac maior particula ad summum scapulæ ascẽdit. reliqua verò omnia, quum communis scissionis sermo haberetur, exposita sunt. Cæterùm ex cõiugationibus quæ deinceps consequuntur, sexta post quintam vertebram, octaua post septimam, ex communibus, vt dictum est, foraminibus emergentes, sibi ipsæ permistæ ad sima scapularum, & ad brachium per alam tendunt. aliæ verò coniugationes iis quæ ex thoracis iam vertebris inter primam & secundam

A exoriuntur, plurimam sui partem permiscent. nec parua sanè portio ipsius coniugationis tum in primum intercostale, tum in musculos temporales posteriores peruenit: altera verò supra primam costam extensa neruo, qui post septimam colli vertebram est, connectitur. tum hoc modo ambæ hæ, & cæteræ partes antedictæ per alam in sima scoptularum, & brachium feruntur; inter se quodammodo mixtæ & complicatæ: ac magna eorum pars in brachii & cubiti musculos distribuitur. quod verò adhuc est reliquum, in summam manum disseminatur, è directo au-
B tem maximè sũt extremi exortus ex iis qui prædicti sunt, ii nerui qui ad summam manum pertingunt. ei verò qui supra hunc ad cubitum est, nerui qui sunt in brachio, & qui adhuc sublimiores sunt, ad scapulásque perueniunt, è directo superiorum coniugationum sunt locati. Eodémque modo ex omnibus thoracis vertebris nerui exoriuntur, qui similem distributionem sortiti sunt omnes, eo excepto qui ad secundũ intercostale progreditur: inde enim perspicuò neruus excidit, ad brachii cutim tẽdens. Cæteræ verò omnes cõiugationes simulatque exortæ sunt por-
C tionem quandam spinalibus musculis tribuunt: itémque aliis, qui sunt in dorso: velut iis quoque à quibus scapulæ mouentur, & iis qui ad humeri articulationem ascẽdunt. ad summam verò reliqua & maxima sui parte per intercostalia ad os pectoris vsque progredientes, tum eos musculos qui sunt in intercostalibus, tum eos qui extrinsecus thoraci sunt obducti, suas ipsarum particulas per medium eorum emittentes, pertexunt. Quæ porrò à spinali medulla ad spurias costas pertingunt neruorũ coniugationes, pro-
D pterea quòd costæ nothæ ad os pectoris non excurrunt, parum quidpiam intercostali, quod prope eas singulas est, distribuunt: reliqua verò tota sui parte ad hypochondrium excidunt, tum in eos musculos qui primi extrinsecus adhærescunt obliqui, supernè ex thorace deorsum lati, distributæ, tum in eos qui decliues descẽdunt, carnosiq; sunt. Post has cõiugationes sunt ii neruorum exortus, qui ex lumbis progrediuntur, qui non ex communi foramine, quemadmodum qui in collo sunt, prodeunt: hic enim
E superior tantùm vertebra perforata commodum exitum neruo suppeditat. Est autem his neruis omnibus commune vt & in spinales musculos, & in eos qui in abdomine sunt; & ad carnes lumborum, quæ ψόαι dicuntur, progrediantur. à coniugationibus verò quæ ex primis post septum transuersum vertebris exoriuntur, & neruis qui à cerebro supernè deorsum feruntur, complicantur, neruus paruulus in vnaquaque distribuitur. In vltimis autem lumborum vertebris duo maximi neruorum processus nascuntur, qui ad crura pertinent, quibus alii parui exortus commiscentur: quorum vnus superpositus est, alter
F verò inferior priore, ex foramine quod in osse(quod latũ vocatur)est, exoritur: hique statim secedentes in primos musculos coxendicis articulationẽ mouentes inferuntur. reliqua pars omnis ad crura descẽdit, discissa ad finem vsque ipsorum in singulos musculos eadẽ proportione, qua in manuum musculis vsu venit, simili quoque modo, quicunque nerui per lati ossis foramina exoriũtur, in musculos qui inibi sunt, disseminantur.

ORIBASII SARDIANI MEDICINALIVM

collectorum tomus tertius, continens euporista, facultates simplicum, morborum & locorum affectorum curationes,

Ioanne Baptista Rasario medico Nouarienſi interprete.

M. ANTONIO AMVLIO, VIRO CLARISSIMO, ac ſenatori prudentiſsimo, Ioannes Baptiſta Raſarius medicus Nouarienſis, S. P. D.

CVM multa ſunt, Amuli clariſſime, quæ homines à libris Græcis Latinè reddendis deterrere debent hoc tempore, tum illud vel maximè quòd veterum monimenta tam deprauata, támque mutila, ac quaſi decurtata ad nos peruenerunt, vt multa in eis comperias ex quibus nullus elici ſenſus poſſe videatur. Et tamen in hac ſumma difficultate, qui hoc ſibi aſſumant, totámque ætatem in hoc ſtudio ponant, tam multi ſunt vt non modò docti homines, & in diſciplinis diu multúmque verſati, quibus totum hoc negotium eſſet tranſmittendũ, id aggrediantur: ſed plerique etiam qui neque à Græcis literis, neque à bonarum artium cognitione ſatis inſtructi ſunt, id, quaſi rerum omnium ſit longè facillimum, ſuſcipere non vereantur. Ex qua quidem re iam eſſe factum videtur vt quod ego multis de cauſis difficile atque arduũ ſemper exiſtimaui, multi perficiundi ſpe ducti, nullo labore ſe conſequi poſſe confidant. Videmus tamen quàm pauci fuerint adhuc meritò laudati: & quàm multi vitare non potuerint reprehenſiones doctorum hominum atque prudentium. Nam quum neceſſe ſit eum, qui velit in hac re cum laude verſari, non eſſe tinctum literis, ſed & ſenſa eius quem exprimit, propriè ornatéque exponere, & multarum rerum eſſe valde peritum: noſti tamen, Amuli clariſſime, quàm multi & in Italia & apud exteras nationes (quum legatus multas orbis terræ partes peragraris) inueniantur, qui multa de Græcis Latina facerẽt, quæ vel ad dicendi facultatẽ, vel ad naturæ contemplationem, vel ad artem præſidem ſalutis humanæ pertinerent, à quibus ipſi nudi omnino eſſent atque imparati. Quorum ego ſtupiditatem quũ mecum admirarer, ſcirémque mihi olim excidiſſe è manibus interpretationes quaſdam, quæ decimumquintum ab hinc annum in hominum manus peruenerunt, & item proximis ſuperioribus annis emiſſos XXVI. Oribaſii libros, quorum igniculum deſiderii vix medici ferre poſſe videbantur: viderémque in eis & propter mẽda librorum, quorum mihi eo tempore copia ſuppetebat, & quòd ego ad eum ſapientiæ gradum fateor me non perueniſſe vt non poſſim errare, labi, ac decipi, multa ineſſe quæ ego in alio reprehẽderem, ſic mecum ipſe ſtatueram, non eſſe mihi poſthac quicquã è Græco in Latinum ſermonem conuertendum: ſed tantùm mihi dandam eſſe operam, quæ iam in apertum fuiſſent prolata, ea vt emendarem atque corrigerem: ne fortaſſe quiſpiam, cui meus hic minus gratus fuiſſet labor, ſibi in me inuehendi facultatem fuiſſe datam arbitraretur. tamen quum ii, qui me ad alios Oribaſii libros edendos hortati erant, identidem à me efflagitarent, ne quatuor libros, qui reſtabant, deſtitutos relinquerem, ſed eodem veſtitu orationis ornarem, vt eorum noſtri medici participes fierent, coactus ſum mutare ſententiam: ita tamen, vt ne hic meus labor, ſuperiori quem eſſe mihi ſuſcipiendum putaui, obliuionem vllam afferat: quem polliceor me eſſe tum ſubiturum, quum primùm mihi ab hoc meo negotio, in quo tuo etiam maximo beneficio verſor, vacare parumper licebit. interim verò id conceſſi amicis meis, vt de ſuſcepto propoſitóque conſilio decederem, quo Oribaſii libri quatuor ad Eunapium, quibus omāia remedia omniáque medicamenta quæ facilè comparantur, eſt perſequutus, ab eodem Latinitate donati prodirent in lucem: atque etiam (quod maximè rem continebat) vt tibi hoc libello nonnullam meæ erga te ſummæ obſeruantiæ ſignificationem darem. Exiſtimabam enim ita mihi oblatam occaſionem, qua teſtari poſſem tuorum in me meritorũ magnitudinem: & de tua eximia ſingularique virtute, déque tuis rebus ſumma cum laude, & totius Reipublicæ dignitate, atque gloria, geſtis loqui: & commemorare quot legationes apud Cæſarem & reges maximos cum incredibili omnium admiratione obieris, & quàm multas bonas gratias cum optima exiſtimatione attuleris: & de honoribus & præſtãtiſſimis iudiciis Senatus de te, & maximis magiſtratibus, quibus domi ſummo cõſilio, ſumma grauitate, ſummáque integritate functus es, multa dicere: & oſtendere quanta in te ſit cognitio Græcæ Latinæque linguæ, quanta notitia vetuſtatis, quanta peritia rerum omnium, quàm ornata dicendi & polita ſcribendi copia, quàm denique in omni virtute excellas: ſed ſtatim animaduerti neque te id velle, neque etiam id eſſe expectandum à me, qui hæc neque pro dignitate, neque vlla ex parte poſſem præſtare: quique videam epiſtolam, annõ librum, eſſe ad te vnà cum Oribaſio perferendam. Quibus quidem factum eſt rebus vt fretus humitate tua ſingulari, Oribaſium ſolum ad te mittam, vt quandiu manebit ipſe liber, tandiu cum eo maneat hoc qualecunque incredibilis meæ erga te obſeruantiæ monumentum. Vale. Venetiis, Idib. Ianuar. M. D. LVII.

ORIBASII EVPORISTΩN LIB.

PROEMIVM.

EX eo ſermone quem mecum habuiſti, optime atque ornatiſſime Eunapi, cognoui te ardere ſtudio diſcendi, & ſimplices (quoad eius fieri poſſit) & quæ facilè paratur morborum curationes: quibus tu quum peregrinaris & ruſticaris, quúmque ibi es vbi medicus nullus adeſt, promptè & accommodatè ſine vllo inſtrumento vaſculóque medicinali (cuius copia tibi non facilè ſuppetat) ad ea vtaris quæ ſubitò incidunt, præſertim verò quæ valde acuta ſunt, & curari ſine mora, poſtulant. Ac mihi quidem in tempore videris hoc deſiderare: quum planè intelligas pauciſſimos eſſe qui veri medici dicendi ſunt, contrà verò maximam eſſe turbam eorum qui artem ſibi adſciſcant, & nomen ſolum medici obtineant: qui ſanè ſimiles ſunt remigibus qui nihil ſciant illi quidem, ſed tamen gubernare nauim conentur: vt enim quibuſdam ex iis nautis, non ſolùm remos impellere quum id imperat gubernator, ſatis eſt, ſed iidem gubernare nauim audent, & ſæpenumero errores committunt, ita etiam faciunt qui venā incidere, cucurbitulas admouere, ſcarificare, & cætera ſeruilia miniſteria quæ vſu continentur, obire ſolùm didicerunt, atque omnem ſibi medicinæ cognitionem vendicant, & tamen ii neque remediorum qualitatem, neque quantitatem norunt, neque ſciunt quo tempore quóque ordine adhibēda ſint: quod eſt veri medici proprium vel maximé. Cæterùm eos qui morbis tenentur, quorum vel nulla vel certè difficilis eſt curatio, ſic tractando producunt, & verò etiam ægrotos quandoque interficiunt. quibus quidem fit rebus vt inſtitutum hoc tuum, Eunapi, vehementer laudem. ad hoc accedit, quòd rem expetis quā poſſis conficere, & quæ ſit itidem neceſſaria, & digna ſtudio tuo atque eruditione: nam quæcunque in medicinæ tractatione magnæ alicuius contemplationis indigent, & ad quæ obeunda exercitatione opus eſt, ea ſunt ſolius artificis propria: quæ verò in promptu ſunt & tractari facilè queunt, ea ſunt à medicinæ ſtudioſis expetenda. at tu maiores ſanè quàm par ſit, eos qui res medicas amāt, in huius artis cognitione progreſſus feciſti: atque adeò excellis vt non ſolùm & tibi & cæteris adiumento eſſe in quibuſdā morbis, ſed etiam in rebus maioris ponderis medicorū diſcrepantiam diſcernere, & quid melius quidque vtilius ſit, eligere queas. Itaque ſi quæ Galenus, vir admiratione dignus, de medicamentis facilè parabilibus conſcripſit, extarent, inde tibi, quod quæris, abundè ſuppeteret. ſed quum ea ad nos non peruenerint, & quæ Dioſcorides atque Apollonius, itémq; cæteri omnes in hoc genere ſcriptis mandauerunt, ſunt ex omni parte diſtincta, mihique nec tutò adhiberi poſſe, nec quatenus ſatis ſit, tractata videntur: eò fit vt ſtatim tuæ paruerim voluntati. Ac Rufus quidem, vir maximus, quendam librum ad priuatos homines ſcripſit: veruntamen hic liber non omnia, verùm ea tantùm quæ facere priuati poſſunt, complectitur. ego autem oratione fuſa latius, quæque ad plura pertineat, vti decreui. qua in re habendam eſſe rationem duxi peritiæ tuæ, & cæterorum tui ſimilium, à quibus amari medicinam intelligebam: eſt enim perſpicuum te multò melius poſſe perſpicere quæ ſint, & efficere quæ oporteat, quàm faciāt medici qui prorſus ſunt inexercitati. Perrarò autē venæ ſecandæ mentionem faciā, & item leuiorum purgationum, aliorúmque euacuantium auxiliorum, & medicamentorum quorundam compoſitorum, præſertim verò eorum quæ probata ſunt: quum ſciam vos poſſe eorum artificibus imperare vt ea conficiāt, vobiſq; parent, quum maxima eorum copia vbique comperiatur: neque enim ſolùm vrbes, ſed omnes etiam agri ſunt eorum pleni. Dabo igitur operam pro virili facultate, vt, quemadmodum tu voluiſti, ſcopos curationum, omnéſque medicinas quæ facilè ſuppeditantur, tibi exponam. quæ ſanè excerpam tum ex iis quæ Galenus ſcripta reliquit: ſiquidem in eius libris habetur etiam cognitio remediorū, quæ facilè comparātur: tum verò ex ſcriptis Rufi Epheſii & aliorū claro- A rum virorum: ex quibus deligā, quæ ad hoc inſtitutum accommodata erunt, & quorum ego periculū fecerim. Iam verò hæc medicamentorum quæ facilè parantur, tractatio tribꝰ cōfici modis poteſt: primò enim explicari queūt vniuerſæ, & ſingulæ cuiuſque ſimplicis medicamenti facultates: ſecundò deligi medicamina, quæ ad quánque affectionem valeant: tertiò, vnà cum particula morbi quoque habenda ratio eſt, atque eius exponenda curatio. Hāc ego triplicem rationem ſequar, vt tu maiorem copiā eo- B rum quæ facienda in ſingulis rebus ſint, tibi pares: in eámque veni ſententiam, vt quoniam iuſſu tuo hæc inſtitui conſcribere, eius etiam partis medicinæ quæ de tuenda ſanitate eſt, mihi facienda ſit mentio. itaque initium ſumam.

De pueruli educatione, Cap. I.

PVerulo nuper in lucem edito nutrix eligatur, cuius vitæ ratio ſic inſtituta ſit vt laboribus, cibiſque accommodatis vtatur, vt optimi lactis copiam paret. labores autem huiuſmodi ſint, vt per loca quæ antorſum vergunt, gradiatur, vt texat, vt pinſat, aquam vrna hauriat. Veſcatur C autem cremore ptiſanæ, & lomento piſorum, & dolichorum, piſcibúſque iis qui cetacei non ſint, nec duras carnes habeāt, neque in paludibus ſint enutriti. edat quoque gallinas, teneras carnes, & vinum dulce atque odoratum bibat. Abſtineat verò à caſeo, bellariis, & oleribus. ſolas lactucas ſumat: quandoquidē eæ bonū ſuccū, & ſomnum puero cōciliāt. poterit etiam ritè vti palmulis: quia quum ad ciendam vrinam valeant, ſanguinem purgant, & probum lac parant. peſſima verò eſt menta, itémque ocimū, quippe quæ lac vitient. Cæterùm res venereas omnino vitet: nā hæ lac maximè omnium corrūpunt. Ad magnam D autem lactis copiam comparandam primas tenet cytiſus, qui & crudus & coctus ex ptiſana eſtur, atque is præter lactis copiam quam affert, idem etiam iucundum efficit. ad hoc valet etiam anethi coma viridis, ſimilíque modo fœniculi radices & eruca, itémque apium, & ſmyrnium, & cicer. vbertatem quoque lactis faciunt anemonæ admotæ. Atque optimum lac à vitiato ſic internoſces. Optimum odore, & guſtu lene & iucundum erit, albúmque & conſiſtentia æquale apparebit, denique inter craſſitiem & humiditatem medium obtinebit: vitiatum habebit horum E contraria omnia. Et de nutrice, ſatis. Quum autē puero alia afferri alimenta poſſint, nullum impedimentum eius cupiditatibus interponi debet: quum ſuapte natura ad exercitationes, & ad alimenta feratur: neque enim ſatietate afficiatur, quū maxima ſanguinis copia in incremento conſumatur. Habenda tamen eſt nutriendi ratio, vt tēpus diligenter ſeruetur, & danda opera ne ante frictiones & balnea cibus offeratur.

De ratione victus eorum qui inter pueros & ſenes interiecti ſunt, Cap. II.

F QVum corpus ſatis magnum incrementum ſumpſerit, non mediocriter timendū eſt ne æqualis omniū humorum abundantia redundet in corpore, & morbi qui ex plenitudine effici conſueuerunt, oriantur: quum præſertim totum alimentum non conſumatur, quòd corporis iam ceſſauit incrementū. Oportet ergo parcius alere corpus quod in hac ætate conſtitutum ſit, & omnes vias euacuandi ſuperuacanea inuenire: ergo ante cibos exerceatur operibus ſibi conſuetis. hoc enim erit ei vtilius, & neceſſariū eſt proprias actiones non omittere. edat quiſque G quæ conſueuerit, & quorū ei ſuppetat copia, ab eo tantùm abſtinens quod noceat. atque id quidem quale ſit, nihil eſt quòd à medico perdiſcas, quū vſus ipſe ſatis doceat. Cæterùm quid facilè, quid ægrè cōcoquatur, quid valeat ad deiiciendam aluū, & contrà, quid eandē cohibeat, ac cætera quæ ſunt generis eiuſdem, itémque quantū ſit ſumēdum, tu modū poteris ſtatuere ex alacritate & ventris tumore, vt quantū ſatis ſit planè videas. quā ad rem faciet etiā conſuetudo, & habenda erit ratio eorum quæ tum per aluum H tum per ſudores excernūtur. Non eſt autē aſſuefaciendus homo vt vno tantū diætæ genere vtatur. nā ſi quādoque

vrgeat necessitas viuendi rationem cōmutare,magna se quetur ex eius rei nouitate turbatio.Ergo præstat ita se cōparare vt facilè ad aliud genus quis transeat, & modò hac modò illa viuendi ratione vtatur, quàm vt vno semper modo vitam degat. Si verò quispiā immoderatius cibos appetat,aut alioqui nimis repleatur,is,antequam cibi corrupti fuerint,euomat:& sequēti die tenuiore victus ratione vtatur,& paulatim ad morem suum redeat.si enim alimenta prius corrupta fuerint, magna molestia consequetur.verùm si quid vomere prohibeat, vt si pectus,aut ceruix,aut fauces morbo laborent,si aluus fluat , res prosperè succedit:sin secus,multùm dormire cōferet.huc facit continuus aquæ calidæ potus:quippe qui & morsus obtundit & abluit etiam intestinum. Vbi autem sit cibi facta cōcoctio,præsertim quum venter deiecerit, lauacro vtendum erit,& paulò pòst potus dilutior sumendus.Si verò alimentum rectè concoquatur,aluus autem non excernat,corpus verò grauetur, & ægrè moueatur, adsit præterea torpor quidam mentis quæ etiam somniculosa videatur, scire conuenit expletas venas esse,quæ plenæ inflantur,tenduntur,obturantur,& quandoque rūpuntur:cæteráque maxima & plurima genera morborū quos plenitudo creat,efficiūtur.quocirca vbi ex repletione sensus oritur qui lassitudinis speciem refert,tum quiescendū est, vsque dum cibi qui in ventre sunt concocti fuerint:facta cōcoctione,quæ plenitudo subsit erit exercitationibus consumenda. id enim valet quod est à veteribus dictum,lassitudinem lassitudine solui.

De iis qui cibos corrumpunt, Cap. III.

QVum venter cibos corrūpit, si statim secedant quæ corrupta fuerint,nihil sequitur incommodi: si non permeent, mitioribus erit secessus irritandus, quale est medicamentum quod diospoliticon vocant, in quo tantum sit nitri quantum reliquorū : & quod ex caricis constat:itémque quod ex cnico fit & cæteris eiusdem generis.Iis autem qui continenter alimenta corrumpunt,vtile est ante cibum ciere vomitum vini dulcis potu:ac vitare nidorosa virosáque,& reliqua omnia quæ facilè vitiātur: contrà verò eligere quæ boni succi sunt,& aluum quandoque subducere iis rebus quæ modicè vacuant: inter quæ medicamentum id numeratur cui picræ est nomen.At si quis prauos succos coaceruari sinat,is profectò morbis vel difficilibus curatu, vel certè etiam qui curari non poterunt,corripietur.huiusmodi sunt pedum articulorúmque dolores,& renum vitia : ac sæpe etiam morbi acuti solent comitari.

De lassitudine quæ ex nimio labore oritur, Cap. IIII.

SI labor immoderatus, insolitus, & citatus lassitudinem creauit,quies imperanda est,corpúsque molliter confricādum ex oleo copioso, dulcique.initio autem statim post laborem calidiore lauacro vtendum:& victus ratio tenuior instituenda est:nam alimenti parcitas, si quid aliud,lassitudinem soluit.adhibere tamen animum debemus ne quis motus periodicus fiat in eo quem lassitudo malè habet:quia si negligatur, excitare plerunque febrim solet:tunc enim leuanda est victu tenuiore , quique facilè concoquatur & probos succos gignat , cum placida quadam requiete coniuncta.

De æstu & labore immoderato, Cap. V.

SI quis æstu feruoréque æstiuo tempore ex nimio labore correptus fuerit, ita vt totum eius corpus calidissimum siccissimúmque sit, is pomis,cerasiis, prunis, persicis,cucumeribus,au peponibus, cucurbita, ficubus frigidis & refrigeratis etiam, vescatur. & quanquam hæc mali succi sint omnia,tamen possunt æstum refrigerare, atque humectare. A balneo aqua primùm potui detur,deinde vinū modicè dilutū:tum vomitus cieatur:pòst verò lactuca offerenda, deinde pedes suilli probè cocti , ex aceto & garo:tum gallorum aut anseris ventres,atque aloë,aut piscis aliquis teneræ carnis in sartagine coctus. Quinetiam gustet(si velit)olera quæ non mali succi sunt, & itē cucurbitam.his transactis vinū aqua valde frigida dilutū bibat. potest quoque alica ex vino mulso , aut vinū frigidū eum æstū qui non habeat humorū adiunctā malitiam, curare,
A quibusdā etiā satis fuit ptisanæ cremor valde refrigeratus,in potu sumptus.Atque ita quidē curari possunt ii qui in negotiis sunt occupati.qui verò vitam ex suo instituto degunt,si non se exerceāt,raro refrigerationis indigebūt. Si verò exercitationib9 vtātur,&in media æstate exæstuēt, aquā fontanā frigidā potēt:nix enim, quanuis eo tēpore iuuenes non lædere videatur,tamen noxa sensim progreditur,& paulatim augetur:& vbi ætate processerint,& declinare incipiant , morbis difficilibus & qui curari non possint,articulis,neruis,& visceribus afficientur.

B De iis quibus cutis densatur, Cap. VI.

COrpus cuius cutis densata sit ex frigore,vel ex balneo aluminoso,cognosces ex colore albo,&cutis duritie, & eo quòd ægrè incalescat , & quòd soliti sudores non erumpant.Curabis autem calefaciendo tum exercitationibus,tum lauacris,sique imperaris vt circa lapidem quempiam in balneo se conuoluat,& oleo relaxante perfundatur.Cæterùm aqua quæ in solio sit,non admodum frigida esse debet,neque ægrotus in ea morari diutius:Vbi se lauerit , oleo dulci tenuium partium & vetere vngatur.
C Præstantissimum verò est anethinum.præsertim quod ex anetho viridi sit confectum,præterea verò ad cutis densitatem,sicut etiam ad vehementes lassitudines,accommodatissimum est acopon quod ex populo nigra cōficitur.

De iis quos exercitatio & balnea à cibo admota lædunt, Cap. VII.

PLerisque autem qui cibo expleti se exercuerunt, non mediocres noxæ acciderunt, quum & caput repletū & iecur obstrictum esset.Ergo statim adhibenda curatio est,ac capiti quidem deambulationibus, iisque à cibo tar
D dissimis,ante cibum verò lenibus quidem,sed contentioribus.Iecur verò curandum est iis quæ aperiūt.quo in genere maximè præstat oxymel, & medicamentum ex tribus piperis generibus, quod simplicius sit. præterea verò dilutum,in quo absinthii coma maduerit,potui datū prodest:& item anethi,& amygdalarum amararum cum oxymelite.Atque ante balneum, quum ea quæ ventre continentur, confecta sint, medicamentum ex calamintha pari modo cum oxymelite sumendū erit.à cuius frequēti vsu cauere debent qui amaræ bilis sunt . Vitanda quo-
E que erunt omnia edulia quæ crassum glutinosúmque succum faciunt, vsquedum cessarit affectio : vtendum verò erit attenuantibus.

De iis qui non exercentur,sed solùm epulis vacant, Cap. VIII.

VIdemus plerosque qui corpus nō exercent, sed solùm epulis vacant,quorum nonnulli non sæpe in morbos incidunt: quum raro sint corpore quódque facilè perspiretur . atque hos quidem ad aliud vitæ genus traducere non conuenit.At in iis qui continenter morbis corripiū-
F tur,morborum causæ prohibendæ sunt . huiusmodi autē ex corpore existunt , vt plenitudo & humorum malitia. ergo in quibus plenitudo celeriter congregatur , quantitas imminuenda est alimentorum : in quo illud quoque seruandum est,vt pro cibis valentis materiæ , offerantur qui imbecillæ materiæ sint . Qui verò malitiam humorū coaceruant,quorum alii pituitam , alii flauam bilim , alii atram condensant,debent abstineri ab iis alimentis quæ incrementum humori consueto afferant . horum autem omnium ita aluus comparanda est vt facilè deiiciat.

G De euacuationibus quæ sanis conueniunt, Cap. IX.

VEteres nonnulli existimarunt satis esse ad bonam valetudinem tuendam,si quotidie aluus inaniretur, vrináque sine vitio procederet:atque eius tantum quanta esset esculentorum poculentorúmque copia . hæc si non fiant,succurrendū est.atque vrinæ quidem ciendæ est sandix,apium,fœniculum,& asparagus:aluum porro subducit terebinthina ad oliuæ magnitudinem dormitum eūtibus in catapotio data.Siquis subducere magis velit,pa-
H rum nitri adiungat.Iam verò ad aluum leniendam faciūt etiam olera quædam,vt beta, & malua, & brassica, & iusculum conchularum. ac fortasse hæc satis sunt , si nihil quod magni faciēdum sit prohibeat. Sunt etiam quibus vehementioribus sit opus . sed & præter ea quæ modò

diximus,cient vrinam,petroselinum, daucus,anisum, calamintha, origanum, absinthium, gramen, cardui radix, cytisus, atque adiantum. singula autem ex aqua elixantur,atque ex vino potui dantur.sanguinem enim per vrinas purgāt:nec minori sunt adiumēto quàm quis cogitatione cōplectatur. Mouēt autē aluum mercurialis,in aqua & sale elixa,& in cibo sumpta, itemque eius decoctū potui datum:simili quoque modo actæ folia,& polypodii radicis drachmæ duæ,quæ salsamento inspersæ,&in ptisana absorbeantur. Sunt qui aloes post cœnam sumunt quantū tria ciceris grana, & quotidie eis venter rectè secedit: quemadmodum faciunt qui cnicum obsoniis indunt.horum omnium optimum epithymum est in vino potum. Cæterùm qui vult hoc bibere, cœnare quidem debet vt solitus est, sed tamen parcius & ita quiescere:siquidem leniter euacuat. qui verò vehementius erit euacuandus, is matutinus bibat epithymi drachmas binas in oxymelite. id verò fiat verno tempore, sub initiū,priusquā succi redundantes, per hyemem collecti,qui hactenus constiterunt,efferuescant effundantúrque,& ad particulam aliquā iis suscipiendis expositā cōfluant: aut affectionem quandam immedicabilem aut periculosam afferant. Expedit etiamverno tēpore sanguinem mittere iis,in quibus eius redundat copia:sed hoc negotiū cōmittendum est hominibus qui se in vena secanda exercuerint,quorū sunt vbique quamplurimi.quocirca tibi abundè suppetent. Si tales non adsint,tibias tibi scarificato,vt Apollonius Pergamenus censet,atque ita quod opus est conficies. nam hoc & totum corpus leuius reddit,& capiti prodest vel maximè:neque magnam requirit diligentiam. & menstruas mulierum purgationes suppressas irritat.Iam verò iis in quibus malitia humorum inest,& quibus propter superfluorum acrimoniam exāthemata in cute oriuntur,quiq; morsum in lotio stercoréque eiiciendo sentiunt,confert lac melli admistum bibere:itémque serum lactis,quod elixando à caseo distingues,si postquam efferbuerit,vinum aut mulsam inspergas,& colo traiicias.qua sanè ratione caseus separabitur.sed primùm potui dandum est sale iniecto.facit enim sal vt serū partes corporis celerius permeet. Vbi primùm secesserit,secundo loco bibere iam sine sale poteris:idque per exigua interualla, donec satis fuerit facta purgatio. sufficient autem ad bibendum moderatè, serì heminæ quinque.Præterea sic affectos iuuat veterum gallorum ius potum:plerisque auxiliantur etiā vomitus, quibus pituita abundè vacuatur.Sed tamen huius rei non est ordo statuendus.neque perpetuò vtendū euacuatione est, ne, siqua necessitas cogat hoc omittere, aliqua noxa subsequatur.Est ergo necessarium, si nimio vino se ingurgitauerint,euomāt,aut si nimium se cibo expleuerint,aut denique si alia æqualis omniū humorum redundātia totum corpus occuparit,vt vomant.Huius autē paris omniū humorum abundantiæ signa sunt hæc,grauitas cum pondere ac mole cōiuncta,fastidium, pigritia, somnus solitò maior,palpitationes corporis, venarum & intestinorum horrores inordinati calori cōmisti.hæ enim præcipuæ notæ sunt plenitudinis qua totum corpus occupetur.Adhæc si vomere quispiam velit,paranda pituita est vt tenuis sit, &facilè fluat:quod fiet si radiculas in cœna sumat,aut porrum,aut cepas,aut salsamentū, aut parum origani, aut retrimentum thymi, & sinapi. Sorbitio quoque paretur ex ptisana eiúsque lomento: carnibus vescatur hœdinis, aut agninis,aut suillis. mel etiam & placentas gustet. vinum autem dulce non purum bibat.tum id spatii post cœnam interponat quo cibus in stomacho consistat, nec dum incipiat concoctio: postea aqua tepida affatim prius pota vomat: ac si opus sit præterea tali remedio, idem faciat, Vbi probè satisque euomuerit , posca facies totúmque corpus abluatur , id quod oculis & dentibus mirum in modum prodest. putrescunt enim vomentibus dentes, nisi id faciant.aquā deinde calidiorē bibant, & quiescāt: interim verò pedes ab aliquo placidè fricētur. Si verò magna cum difficultate quis vomat, melius erit vt ne ei vomitus cieatur. Sed si necessitas vrgeat,tum denique vomendum erit:& præter ea quæ suprà memoraui,comedat etiam peponis aut cucumeris semen ex melle : aut pepo-

A nis radicem siccam & tritam ex melle. nam hæc facilem vomitum parant.ac vacuationes quidem ex medicorum sententia ita fieri plerunque possunt.

De victus ratione quæ singulis temporibus conueniat, Cap. X.

Rectè autem fiet si diæta sic instituatur vt anni temporum habeatur ratio. Hyeme igitur multi labores subeundi,& maiore cibi copia vtendum:præsertim verò si borealis constitutio sit: si verò austrina,pares esse labores debent,at cibi potúsque pauciores.ac totum etiā cor-
B pus siccandum,quum humida tempestas sit:veluti quum frigida est,calidiúsque est reddendum labore, vsu carniū calidarum quibus vescamur,& olerum acriorum, & largiore vini potu.Ineunte vere alius vomitibus, alius per vētrem euacuetur,alius venæ sectione sanguinem detrahat.quæ remedia sumat quisque pro consuetudine, & vē ei propensus est animus.videmus enim plerosque prudētes esse ac scire quid eis quandoque conducat,atque etiā medicos admonere vt venam secent,aut quid aliud vtile efficiant. Ita est hominum natura comparatum, vt recto
C quodam motu ad hæc obeūda feratur & ducatur. Victus autem ratio verno tempore commutetur,& labores minuantur,& à cibis detrahatur:potus verò,quia tempus calidius est,augeantur. Æstate autem quies confert, itémq; laborum atque alimentorum diminutio. Porrò alimenta frigidioris materiæ sint,& potus sit liberalior: omniáque fiant quæ ad refrigerandum & humectandum pertinent.Autumno autem,quum is sit omnino inæqualis atque inordinatus,& morbos omnis generis afferat,magna diligentia adhibenda in ratione victus est,ne quid erro-
D ris in concoctionibus,in rebus venereis, in frigido potū committatur.Sed temperantes in his omnibus mortales sint : declinent enim aeris intemperiem ; qui manè frigidus est,atque ardens meridie.nec fructibus autumnalibus se expleant:quippe qui non solùm copia,sed etiā malitia humorum & flatu quem gignunt, officient: quum præsertim qui hisce fructibus maximè præstant, ficus & vuæ, flatum creent, (nisi ante alios cibos sumantur) atque etiam alia alimenta vitient. at præsumptæ, neque flatus cient,neque alios cibos vnà secum corrumpūnt. Vbi aer
E sit factus frigidior,tum corpus proportione calefacit, & omnia ita facit vt quum hyems proxima est.Post æquinoctium verò proderit aliqua ex prædictis euacuationibus vti,vt nihil superuacaneum hyeme retentum molestiam afferat. Atque ita quidem habita temporū anni ratione, vitam poterit quispiam rite instituere.

De senum victus ratione, Cap. XI.

Senes,quia frigidæ siccǽque temperaturæ sunt,calefieri & humectari postulant: & à somno fricentur ex oleo:hæc enim vitale robur excitant: deinde verò vtantur
F deambulationibus quæ lassitudinem non afferant, & gestationibus quæ eorum viribus conueniant:atque imbecilliores quidem solùm gestentur:robustiores verò,vtrunque faciant. ergo qui citius imbecillior fiat,hæc munera obeat. In quo illud etiam est tertio loco obseruandum vt senes paulatim comedant,vt,inquam,tertia hora panem sumant cum optimo melle,aut alicam ex aqua coctam, melle admixto:septima verò lauentur,tum prandeant,atque in primis sumant quæ aluum leniunt : deinceps ea quæ probi sunt succi: tertio loco post prandium panē vi-
G no temperato madidum,aut aliquid aliud quod optimi succi sit,& difficulter corrumpatur,adiiciant. Iam verò senibus neque vina, neque edulia crassi succi offerenda sunt:quoniam frequens ipsorum vsus vel aquam intercutem,vel lapidem in senibus gignit,quum & iecur & lien vel etiam renes obstruantur. Si verò potione quæ ex vino melléque conficitur vti velint, vtantur:præsertim si lapide renū,aut podagra,aut articulorū doloribus infestētur.atque in doloribus quidē articulorū satis erit ei vino mulso petroselinū admiscere : in calculosis verò bestonē
H herbam,quæ etiam saxifragum dicitur. quam ad rem valebit etiā pota ipsa simplex ex vino melléque confecta, si parū piperis rutæq; recipiat.quocirca vitare sēper debent senes,vt antè dixi,quæ obstruūt. quæ siquis necessitate cōpulsus capiat,statim post ea sumat medicamentū quod ex

calamintha,vel ex tribus piperis generibus conſtat: ſi ho-
rum neutrum ei ſuppetat, piper album in pollinem reda-
ctum obſoniis inſpergat & potionibus indat .quo etiam
tempore vtile erit cepam alliúmque guſtare. Aluo autem
mota,quandoque theriaca ſumenda eſt:&quoniam ſenex
propter naturæ imbecillitatem pituitoſa excremēta per-
petuò coaceruat,opus ei eſt incidentibus, & victus ratio-
ne attenuante.ſed non eſt in iis morādum diutius:verùm
ſtatim eſt potius declinandum ad humectantia.Quod ve
rò ad fructus attinet, ſub autumno cæteris omnibus an-
teponat ficus maturas, hyeme verò, caricas.Lac etiam,ſi
ipſum cōcoquere rite queat , neq; vlla iecoris ſit affectio,
dari nō veto.nunc verò quoniā ſi in ſenili corpore ſeroſa
pituitoſáque excremēta gignuntur, apio, melle, vinóque
albo quotidie vrina cieatur.Sicui aluus adſtricta ſit,ſubdu
catur.id fiet ſi ante cibos oleum abſorbendum dederis,&
quandoque etiā ſi per infernas partes indideris. nā & ex-
cremēta mollit & lubrica reddit.in quo genere acres cly-
ſteres vitandi ſunt:quippe qui inteſtinum exiccent.quin-
etiam olera præ cæteris cibis ſumpta ex oleo & garo , &
ficus,& pruna, & reliqua generis eiuſdem aluum ſubdu-
cunt.quod faciunt hyeme caricæ & oliuæ ſale cōditæ : &
damaſcena ſicca, quæ vel cocta ſint, vel certè maduerint
in aqua mulſa in qua mel liberalius ſit. Atque ego quidē
non hoc conſilii dederim quod quidam faciunt,vt aloën
aut picram ſenes capiant, niſi magna quædam neceſſitas
vrgeat.quanuis enim vno die aluus conſiſtat,nihil tamen
medicamentoſum exhibendum eſt . Si verò magis aluus
cohibeatur,tertio die dabitur mercurialis, & cnicus cum
ptiſana , & terebinthina ad vnius Ponticæ nucis ac ſæpe
etiam ad duarum & trium magnitudinem. nam præter-
quam quòd aluum probè ciet,pulmonem etiam, renes &
alia viſcera expurgat.Optimum etiam eſt quod ex caricis
pinguibus & cnico medicamentum fit.ſed ab vtriſque au
ferantur quæ ſunt extrinſecus circuniecta, ſimúlque tun-
dantur.caricarum autem multo maius eſto pondus quàm
cnici. detur hoc ad duarum aut trium caricarum magni-
tudinem.Sed viciſſitudine quadam horum eſt vſus com-
mutādus.natura enim id vnum cui aſſueta eſt ſolet cōtē-
nere.Porro ſenes diutius quàm iuuenes in lecto morētur,
vt excrementa ipſorum eo fotu rectè concoquantur.

De vini facultate, Cap. XII.

QVi bonæ valetudinis curam gerit,vini rerúmque ve
nerearum vim facultatémque noſſe debet.Vinū igi
tur recreat ac ſuſcitat calorem noſtrū,atque ideo cōcoctio
nes meliores fiunt,& ſanguis probus gignitur,alimentum
quoque in omnem corporis partem à vino,quia vim ha-
bet permeādi,diducitur.Quocirca eos qui tenues ex mor
bis ſunt,habitiores reddit,& ſimul etiā appetitum alimē-
torum adfert:&pituitam attenuat,bilem vrinis expurgat,
iucūditatéque & alacritate perfundit animum, & robur
addit.Vinum ergo moderatè potum eſt horum bonorum
cauſa: immodicè verò,contrariorum.Itaque ebrii lāguidi
fiunt,delirant,eóſque arctus & profundus ſomnus cōple-
ctitur. quāobrem tam immoderatus vini potus vitandus
eſt,longo autem tempore leniter bibere conuenit:nam &
copioſam vrinarum purgationē & ſudores elicit.Sed his
peractis præſtabit vomere mulſa aſſumpta,ita vt minimū
quidem noxæ inde cōtrahatur.Si verò quis liberalius po-
tet,ne ſe aliis alimentis nimium impleat : atque inter bi-
bendū cocta braſſica veſcatur,bellariáque ac potius amy
gdalas guſtet:his enim & ebrietas leuatur, & vomentibus
nihil adfertur incōmodi.Præſtantiſſimum autem eſt ab-
ſinthii dilutum,antequam potemus,ſumere:id enim cra-
pulæ obſiſtit maximè.Si verò morſus in aliquo vinū exci
tet,aqua frigida ſorbeatur,& poſtero die abſinthiū iterū
bibatur,corpúſque deambulationibus, frictionibus, bal-
neo & pauciore alimento reficiatur.

De rebus venereis, Cap. XIII.

VSus rerum venerearum pectori, pulmoni, capiti, &
neruis eſt noxius,mentē verò ad manſuetudinē tra-
ducū ita vt melācholia & inſania ſedetur, & amantiū ni
mia cupiditas minuatur, vt etiā amicas odio proſequan-
tur.Nunc verò qui corpus commiſcēt,plenitudines vitare
debent, præſertim vini , & inanitionem quæ ex vomitu
A & purgationibus per inferiores partes factis : & ſi cui ſua
ſponte aluus fluat.Cruditates quoque cauendæ ſunt,& itē
laſſitudines , & ſiquid aliud ſuſpectum ſit ne morbū in-
uehat. Minimè autem vtendum eſt rebus venereis autū-
no,neque etiam alio tempore in quo vulgaris vllus mor-
bus verſetur. Tempus verò quo veneri des operam, accō-
modatum eſt poſt ſumptum cibum,antequam dormias:
quandoquidem ſomnus ſubſequens laſſitudinē ſedat.hoc
etiam tempus idoneum eſt filiis procreādis,cum ob alia,
tum vel maximè quòd mulier in ſomnum cadens magis
B ſemē continet . Sed quoniam venus reddit corpus rarius,
frigidius,ſiccius,atque imbecillius,ideo fit vt quæ ipſum
denſare,calefacere,humectare & corroborare valeāt, ad-
mouere debeamus.Sunt qui ſemen valde calidū coacer-
uant,quod in venere exercenda excernunt , corporéque
imbecillo ſunt & ſtomacho exoluto, ipſique extenuātur,
humectantur,ſiccantur,& cauis oculis fiunt : deinde verò
ob has res à venereis abſtinent, ideóque caput grauatur,
& ex repletione cibum faſtidiunt: tum eis in ſomno res
venereæ obiiciuntur,vt cū aliqua corpus miſcere videan
tur,atque ita eadem patiūtur. talibus nihil dandū eſt eo-
C rum quæ ſeminis copiam gignunt:ſed ea potius alimen-
ta & medicamenta quæ ſemen diſpergant. Vngēdi quo-
que à balneo ſunt lumbi oleo roſaceo aut melino aut om
phacino.verùm quia præſtat id ſpiſſius eſſe, ne inunctum
effluat,addenda erit cera,& ſuccus aliquis in quo refrige-
randi vis inſit.atque medicamentū ex cera & oleo,quod
cerelæon vocant,conficietur, ſi in pila ceram oleúmque
valde mollieris,refrigerantem ſuccum affundēdo , & in
vnum omnia diligenter conducēdo , & diutiſſimè ſubi-
D gēdo.ſuccus verò refrigerās eſt,qui ex ſemperuiuo,ex ſo-
lano,ex Veneris vmbilico, ex pſyllióque exprimitur:qui
quidem æſtate conuenient:at aliis temporibus,alii pleri-
que,qualis eſt lactucæ,& lini ſeminis in aqua cocti,itém-
que plūbi lamina lumbis impoſita à venereis inſomniis
liberat.Idem faciunt herbæ refrigerantes cum ruta & vi-
ticis cimis teneris ſubſtratæ. quin ipſius etiam viticis ru-
tæque ſemina commanſa & deuorata idem præſtant. Sed
cauendum eſt ne lumbos valde refrigeremus ,nequid no
xæ renibus afferatur.

E De aqua, Cap. XIIII.

QVÆ bona quæque mala in aqua ſint, vſu compertū
habere debemus: ſiquidem aquis ad plura ferme v-
ti mur quàm aliis omnibus,ad omnem victus rationē in-
ſtituendam. Scire igitur conuenit eam optimam aquā eſ
ſe quæ guſtando olfaciendóque omnis ſit expers qualita-
tis:eámque fore bibentibus iucundiſſimam,aſpectuíque
puram.Si verò etiā præcordia citò permeet,nihil eſt quòd
præſtantiorem quæras:nam quæ in præcordiis reſidet,vē
F trem ferit,inflat & grauat.et ſi prædictis bonis prædita eſt
tamē mala cenſenda eſt. eáque neque calefit,neque frige-
fit celeriter . imò verò quæ in ea coquuntur tardiſſimè
peiúſque coquuntur.Ergo præſtat aquas quæ huiuſmodi
ſunt,vſu diſcernere. Qui autem voluerit etiam ex notis
quibuſdam ipſas cognoſcere,id ex iis quæ dicam conſe-
quetur.Quæ igitur ad ſeptentrionem vergunt,quibúſque
ſol eſt auerſus,eæ tardi ſunt tranſitus & indomitæ, tardé-
que calefiunt & frigefiunt: quæ verò ſolis ortum ſpectāt,
& per meatum quempiam,aut terram colantur,ac celer-
G rimè calidæ frigidæque redduntur,eas ſpes eſt eſſe præſtā
tiſſimas.Sed bonæ etiam cenſentur quæ æſtate frigidio-
res,hyeméque calidiores ſunt. Non deſunt qui aquas pon
dere æſtiment,ac leuiores præſtare cæteris putent.quod ſi
aquis præter ea quæ diximus,inſit,laudabile erit illud qui-
dem,ſed tamen ſolum non ſatis firmo argumento eſt eas
bonas eſſe.Ac pluuias quidem eſſe leuiſſimas,dulciſſimáſ
que & tenuiſſimas , & ſplendidiſſimas, ſcriptum reliquit
Hippocrates:cauſa eſt,quia quod tenuiſſimū leuiſſimúm-
que eſt,ſol attrahit:quod non modò ex aliis aquis facit,
H ſed id adeò ex ipſo mari cæteriſq; corporibus:quamobrē
facilius quàm reliquæ omnes computreſcunt : quippe
quæ ex differentibus multíſque qualitatibus cōſtent. Sed
nemo putet aquā quæ facilè putreſcit , eſſe deterrimam.
quòd enim facilè immutetur , eo potius bona quàm
mala

mala iudicanda eſt.quum ergo aliæ optimarum aquarum A
notæ adſint,licet ea vim habeat vt facilè putreſcat, tamē
eſt præſtantiſſima exiſtimanda.at quum mutari incipit,
in cauſa eſt vt bibentes raucitatibus,tuſſi, & vocis graui-
tate afficiantur. Inter pluuiales verò aquas, æſtiua quæ cū
nimbo,quæque cum tonitru pluit,aliis præſtat. quæ verò
ex glacie niuéque exiſtit,peſſima.nam in aquæ concretio
ne,quod tenuiorum partium eſt,exprimitur:paluſtres ve-
rò,fœtidæque,& in quibus abſurdæ qualitates inſunt,eli-
xando meliores fiunt.Itaque vino temperatæ bibuntur,
atque acerbæ quidem dulciore,aliæ verò acerbiore. quaſ B
dam etiam colare expedit,vt limoſas,vt ſalſas,vt bitumi-
noſas.Quæ valde frigidæ ſunt,à cibo bibēdæ ſunt : ſed ne
que confertim,neque affatim,neque ſine vino.Nonnulli
potus cibóſque aduerſus aquæ vitia inuenerunt:alii enim
cicerum decoctum præbibunt,ipſiſque ciceribus veſcū-
tur:alii caucalidas ex aliquo piſce coctas eodē modo co-
medunt,& fœniculum:alii denique betas cucurbitáſque
ex muria & vino diluto præmandunt.

De aëre, Cap. XV.

AER quoque ſaluberrim⁹ optimúſque eſt is qui puriſ C
ſimus eſt:morboſus verò & pernicioſus,qui à paludū
ſtagnorúmque halitu, aut à profundo ſpecu pernicioſam
auram exhalante ſit infectus:quin ille etiam eſt pernicio-
ſus,qui ex quibuſdam cloacis ciuitates expurgantibus ſit
turbatus:ſimili quoque modo is qui ex oleribus, aut ani-
malibus,aut ſtercoribus putreſcentibus vitietur: vt non
bonus etiam eſt,qui è ſtagni fluminiſque alicuius propin-
quitate nebuloſus efficiatur. Iam qui cauo in loco monti-
bus vndiq; cincto incluſus eſt,quia perflatum nullum ha- D
bet,vitiatur.Qui ergo aeres ita ſunt vitiati,omnibus æta-
tibus pariter nocent,quemadmodum optimi cunctis pro
ſunt. Cæterùm aeris differentia quæ ex qualitatibus exi-
ſtit,vt ex caliditate,frigiditate,ſiccitate, atque humidita-
te,non eodem modo in omnibus affecta eſt; ſed corpori
quod optimo temperamento ſit, optimè temperatus aer
ſaluberrimus eſt:ei verò quod non ſit temperatum,is aer
conueniet cuius ſit temperatura contraria.

De lotionibus, Cap. XVI.

LAuari frigida commendo quidem, ſed non tamen E
vt putem conferre iis qui vt ſors fert vitam degunt,
verùm iis tantùm qui diligentiam in victus ratione ad-
hibent,laboribúſque & cibis vt par eſt vtuntur.pleriſque
autem,qui maioris quandoque refrigerationis indigent,
ſatis eſt in frigida natare,ídque æſtiuo tempore,quum iu
uenes ſunt,& carne bene muniti, & frictionibus præcale-
facti.Sint autem neque rebus venereis,neque vlla alia laſ
ſitudine defatigati, neque inconcoctione affecti, neque
vomitus,neque alui euacuatio præceſſerit:neque ipſi ſint
vigiliis vexati.nam ſi aliter fiat,periculoſum erit. Calidū F
autem lauacrum optimum tutiſſimúmque eſt: nam laſſi-
tudines ſoluit,æqualem omnium humorum exuberantiā
digerit,calefacit,mitigat,emollit, flatus, vbicunque con-
ſtiterint, diſcutit, ſomnum conciliat, & carne corpus rite
conueſtit.Præterea verò facilè omnibus & viris , & mu-
lieribus,& pueris,& ſenibus,& priuatis poteſt adhiberi.

De alimentorum facultatibus, Cap. XVII.

QVi tuendæ valetudinis curam gerit, debet alimen-
torum facultates, vt ſiquid aliud,cognoſcere. Ergo G
quæ vim habent attenuantem,tranſitus anguſtos aperiūt,
& glutinoſa quæ corporibus adhæreſcunt, extrudunt,craſ
ſáque incidunt atque attenuant. Verùm ſiquis in eorum
vſu diu multúmque moretur,ſeroſa bilioſáque excremē-
ta gignentur:ſi verò etiam diutius eis vtetur, melancho-
licus ſanguis fiet.quocirca ab eorum vſu continuo, præci
puè autem iis qui bilioſa natura ſunt, abſtinēdum eſt. Iis
enim ſolis hæc conueniunt qui pituitam, crudúmque &
tenacem & craſſum ſuccū coaceruarunt. Quæ autē incraſ
ſantis facultatis ſunt,valenter nutriunt,ſique in vētriculo H
& iecinore probè cōcocta fuerint,boni ſucci ſanguinē fa
ciunt,& tamē lienem iecúrque obſtruunt.Inter hæc quæ-
dam craſſos tantùm ſuccos gignunt,vt lentes: quædā glu
tinoſum,vt malua: quædam vtrūque præſtāt,vt animalia
quæ teſta ſunt operta. atque ad valetudinē quidē conſer-
uandam tutior eſt attenuans quàm incraſſans victus ratio;
at quia parum nutrit,ideo neq; tenorem neque robur af
fert corpori.idcirco oportet quandoque ea etiā alimenta
offerre quæ craſſi ſucci ſint,ſed moderatè:ac tum præſer-
tim quū ſe alimēti indigētes eſſe mortales ſentiunt. quæ
ſanè ab iis citra periculum ſumentur qui ſeſe exercent,
quíque ſomno indulgere pro voluntate ſua poſſunt. Sed
quicunque ante cibos exercitationes obire nequeunt, ii
omnes alimenta craſſi ſucci vitent: verùm ne otioſi qui-
dem hæc attingant: nam ad bonam valetudinē tuendam
maximum malum eſt otium,non ſecus quàm moderatus
motus maximum bonū eſt. Edulia verò quæ mediæ ma-
teriæ ſunt inter attenuantia & incraſſantia,ſunt omnium
præſtantiſſima:quippe quæ ſanguinem conſiſtentia mo-
deratum faciunt.ita fit vt hoc alimentum ſit noſtris cor-
poribus accōmodatum:quod verò malos ſuccos gignit,
noxium.id quod eſt perpetuò fugiendum. Præſtabit quo
que alimentorum fugere varietatem, idque potius ſi ex
contrariis ſint cōflata facultatibus. neque enim quæ ſum-
pſeris,probè concoquentur.

De alimentis attenuantibus, Cap. XVIII.

ATtenuant autem hæc,allia,cepa,porrum,ſinapis,pi-
per,ſmyrnium,pyrethrum, origanum,nepeta,hyſſo
pum,ſiſymbrium,pulegium,thyma, ſatureia, viridia ad-
mota:at ſiccata,iam medicamēta ſunt. Prædicta verò,or-
dine conſequuntur hæc,eruca,apium,petroſelinum, oci-
mum,radicula,braſsica,beta,fœniculum,coriandrum, ru
ta,anethum,libyſticum,cuminum,capparis,& terebinthi
fructus,ſemen cari,aniſi,dauci, omniúmque odoratorū,
acriúmque,& perſpicuè calidorum. vehementer autē at-
tenuant ſemina rutæ & canabis, vſqueadeo vt medicamē
toſa ſint. Ex cerealibus verò ſeminibus ad diætā attenuā-
tem ſolum hordeum moleſtia vacat:ſecundo loco cēſen-
tur panes triticei in clibano cocti. à cæteris danda opera
eſt vt abſtineamus:niſi quis velit per longa interualla pi-
ſa lentéſque guſtare. Maxima autem copia alimentorum
ad diætam attenuantem nobis ſuppeditatur ex piſcibus
ſaxatilibus,auiculiſque montanis.& omnino quæ exercē
tur,ocioſis,& quæ ſiccioribus pabulis,iis quæ humidiori-
bus vtuntur,& quæ purum tenuémque aerem inſpirant,
iis quæ contrarium,præferenda ſunt. Piſcibus vti poteris
iis qui mollem ſimul & friabilem carnem habent: ab iis
verò quorū dura glutinoſáque caro eſt,omnino abſtinen
dum.atque hæc quidē duo ſigna, friabilitas & mollities,
ſunt, quibus omnem animantis carnem cognoſcas. cui
vtrunque inſit, eius carne ad ſatietatem poteris veſci: cui
neutrum,id penitus vita:cui alterutrū,veſcere aliquando,
non tamen vſque ad ſatietatem.Gallinis veſci non prohi-
beo eos qui ſe exercent,itémque columbis,& turturibus,
& præcipuè monticolis.his tamen nō recentibus,ſed pri-
die ad minus mactatis veſcēdum eſt.nec ſolum turturem
cōcedo,verumetiam perdicem,& cætera quorum modi-
cè dura eſt caro.Faciūt ad hāc vitæ rationē piſces ſale cō-
diti: ſuccos enim craſſos & glutinoſos maximè attenuāt.
ex iis eligēdi ſunt qui tenera ſunt carne:cetaceū genus vi-
tādū.potius verò ex aceto atque oxymelle parata quam-
plurima alimenta offerri conuenit:itémque ſalienda antè
ſunt quæcunque poſſint.Iam verò ſuillas carnes ſale con-
ditas guſtare quiſpiam poterit.Neque à fructibus autum-
nalibus,iis qui ventrem molliunt,lædetur.deteriores ſunt
qui tardè trāſeunt,magíſque ſi duri fuerint: ſed huiuſmo
di ne guſtandi quidem ſunt,niſi qui reponi atque aſſerua
ri queant.quo in numero pira pomáque,& non pauca v-
uarum ſunt genera . at molliores potius licet comedere:
qui autem vehementer auſteri acerbíque ſunt, incommo
di ad hanc diætam iudicantur . omnium aptiſſimæ ſunt
caricæ,nuces,piſtacia,& amygdalæ ſubamaræ.oliuas ne-
que laudo neque vitupero. Ex dulcibus & potibus & pa-
ſtibus ſolum fere mel exquiſitè tenuem ſuccum gignit.
atque inter vina,quæ tenuia albáque ſunt , craſſos ſuccos
incidunt,& per vrinas expurgant . denique ad victus ra-
tionem attenuantem oxymel eſt accommodatiſſimum.

De alimentis craſſi ſucci, Cap. XIX.

CRaſſi ſucci ſunt panes qui ſub cinere coquuntur,
quíque non rite ſunt facti:& placentæ ex muſto ſimi

láque confectæ, & lagana, & placentæ quæ itria nominantur:& quicquid ex tritico sine fermento fit.item placentæ quæ ex eadem materia parantur. Simila autem & alica abundè crassi sunt succi: amylum mediocriter. at lobi & succi crassi sunt & calidi:itémque lentis pars quæ est veluti caro.fabæ frictæ,& pisces qui molles appellantur, loligines,sepiæ,polypodes,cetaceique,in quorum numero sunt thynni.moderatius verò quàm hi, pelamides.Satis verò crassi succi sunt ostrea,buccinæ,purpuræ,chemæ, patellæ,pectines,pinnæ, & quæcunque testa cõreguntur. atque etiã anguillæ,cochleæ:carnes ceruinæ,caprinæ,bubulæ,leporinæ,suillæ:iecur,renes,testes,cerebrum, spinalis medulla,mammæ,lingua, & glandulæ moderatè. lac nimis elixatum,casei omne genus:at recentes & ex acido lacte cõfecti,minus lac acidum igni coctum, oua quæ ad perfectam concretionem cocta fuerint, ac magis etiam assata,& longè maximè quæ in sartagine fricta sunt. palmulæ,castaneæ,bulbi,rapa,pruna,fungi,tubera,nuces pineæ,ficus nõ probè maturæ. Inter vina autem,quæ dulcia sunt, crassum sanguinem faciunt: ac magis id quod defrutum vocatur:& eadem etiam ratione mustum, itémq; vina crassa nigráque.

De iis quæ inter attenuantia & crassos succos facientia,media sunt,
Cap. XX.

MEdium inter attenuantia & incrassantia locum tenent panes optimè confecti, carnésque gallinarũ, phasianorum,perdicum,columborum,attagenum,turturum,& omnium paruarum auium:itémque piscium saxatilium,litoralium ac pelagiorum, gobiorum,murænarũ, buglossorum,& vno verbo,omnium litoralium pelagiorúmque piscium,qui neque lentorem,neque fœtorem edendo afferant.& ficus maturæ,& seris ex agrestibus oleribus.est enim hoc cõmune genus multorũ. at vnaquæq; species proprium habet apud Atticos nomen, vt lactuca, vt chondrila,vt gingidia,&alia plura.huiusce generis sũt palustris,myacanthinus,chamædaphne,& bryonia, asparagus,vinum flauum simul & dulce,ac perlucidum:quale & Aruisium,Lesbium,Falernum,& Tmolite.hæc enim & bonũ & moderatè crassum sanguinem gignunt omnia.

De iis quæ succum glutinosum faciunt,
Cap. XXI.

IN tritici genere,quod graue,densum, & interius flauescens est,glutinosum succum facit: quod verò leue, rarúmque,& intus album,minus glutinosum succũ gignit. Simila quoque & alica abundè glutinosæ sunt:itémq; tendines,& nerueæ musculorum extremitates, & particulæ quæ ad labra sunt,lingua,suillum pancreas, agnina caro, sesami semen,bulbi,palmulæ pingues.

De iis quæ crudos succos pariunt,
Cap. XXII.

VIrides palmulæ crudis explent humoribus eos qui eis vescuntur,radix rapi,caro testa contectorũ,quorum dura caro est,quæ salsum humorem ex nimia coctione abiecerit:quæ item mollia nominantur,polypodes,sepiæ,& quæ sunt generis eiusdem. omnia etiam animalia cetacea in mari degentia: ex quo fit vt sale cõdita sint ad vsum traducta.vterus,intestina,vulua quadrupedum,duriores glandulæ incoctæ, acidum lac, panes in sartagine cocti,lupini,vua in ventriculo contenta quæ corrupta nõ fuerit.

De iis quæ frigidum succum creant,
Cap. XXIII.

QVI cucumeribus se explent, iis vt crudum succum coaceruent vsu venit. id quod iis etiam contingit qui intestina,vterum quadrupedum, lácque acidum, boletos,poma immatura,& bulbos denique comedunt.

De iis quæ pituitam faciunt, Cap. XXIIII.

PItuitosum absolutè succum faciunt partes animalium nerueæ,cerebrum,pulmones,spinalis medulla, glandulæ non concoctæ, agnina caro, & eorum quibus testa adiuncta est,mollisque carnis sunt: & poma non matura.

De iis quæ succum melancholicum pariunt,
Cap. XXV.

A BVbulæ caprinæque carnes,magisque taurinæ & hircinæ melancholicum succum gignunt: ac multo etiam magis carnes pecudum,leporum,suum agrestium,carnésque terrestrium animalium salitæ:itémque lienes animãtium.Ex marinis verò thynni, & balænæ, & cetaceum omne genus:brassicæ,& arborum germina quæ muria vel acida muria sint condita, qualia sunt lentisci & terebinthi:& cinaræ caro & lenticula melancholicum edulium est. Post hæc locandi sunt panes furfuracei, quique ex typha & aliis malis seminibus conficiuntur,triticum tene-
B rum,aphace,vicia,& vina crassa atque nigra.

De iis quæ biliosum succum gignunt,
Cap. XXVI.

SIliquæ cinaræ succus amarus est, & simul etiam tenuẽ bilim facit. ergo meli⁹ est vt ea elixata vescamur. Mel facilè in bilim in calidis corporib⁹ vertitur. omnes enim dulces succi & item vina dulcia materiam flauæ bili suppeditant.

De iis quæ gignunt excrementa,
Cap. XXVII.

C EXcrementa gignunt palumbi,anseres,præter alas omnia viscera, spinalis medulla, cerebrum, aues quæ in paludibus,stagnis,pratisque degũt:cicer,fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper nati,ouium caro, & item eorum omnium animantium quæ ignauam vitam ducunt:& pisces fluuiatiles,palustres,atque in limo viuẽtes, & omne genus cetaceum in mari viuens.

De iis quæ vacant excrementis,
Cap. XXVIII.

EXpertia sunt excrementorum colla,caudæ alæque a-
D nimalium,& agrestium caro, & eorum quæ in siccis locis vitam transigunt.

De iis quæ valde nutriunt,
Cap. XXIX.

CAro suum domesticorum valentissimum omnium alimentum præbet,bubulum cerebrum,testiculi,cor, spinalis aliáque medulla,alæ anserum:& magis etiam gallinarum omniúmque pennigerorum ventres.cochleæ,ac magis ter coctæ,ex iis quæ testa operta sunt. huius generis censentur,quorum dura caro est: cuiusmodi sunt pur-
E puræ,buccinæ,& similia, astaci,paguri, cancri, locustæ, squillæ,& cætera consimilia. itémque ea quæ mollia vocantur,vt polypodes,sepiæ, & quæ talia sunt.ex cartilagineis verò torpedo,turtur modicè.bati verò & liobati, & rhinæ,magis nutriũt:at triglæ gobiique minus.lac quod crassius fit:quod verò liquidius est,minus. Inter panes maximè nutrit siligineus, deinde similaceus, tum ii in quibus etiam furfur est.triticum elixum, simila, alica, fabæ carnem gignunt,non tamen firmam densámque,sed potius laxiorem.Cicer magis nutrit: phaseli, ochrique ma-
F gis quàm fœnumgræcum.dolichi verò,quos lobos & phasiolos vocant,non minus quàm pisa nutriunt.lupini quoque vim habent alendi, castaneæ, palmulæ dulces, vuæ dulces pinguésque,rapa:bulbi maximè nutriunt,ac magis bis cocti.mel despumatum & ad distributionem alimentorum & ad nutriendum aptum redditur. vinum omne ad crassitiei proportionem nutrit. ergo rubrum crassúmque maximè omnium ad sanguinem gignendum aptum est:deinde verò nigrum simul,& dulce,& crassum,tum rubrum,crassum & adstringens. his minus nutrit album si-
G mul & crassum,& austerum: omnium verò minimè, album & tenue.Iam verò omnia quæ crassi succi sunt,si rite concoquantur & in sanguinem conuertantur, valde nutrient.

De rebus parum nutrientibus,
Cap. XXX.

PArum nutriunt extremæ partes animaliũ,vterus,ventriculus,intestina,caudæ, auriculæ, pinguedo, adeps. omne auium genus parũ nutrit,si generi terrestriũ cõparetur.caro etiam eorum quæ sunt confecta senio, minus
H alit quàm eorum quæ adhuc augescunt.alimentum quod ex piscibus sumitur,sanguinẽ tenuiorem facit:ex iis verò quæ testa intecta sunt,& quæ molli sunt carne,vt ostrea,parũ nutriũt.Panes hordeacei,polenta ex hordeo confecta, panes furfuracei,omnésq; sordidi,& loti,amylum, maza ex po-

ex polenta,hordeum, auena, milium, & magis panicum, oryza,faba viridis,semen papaueris,sycamina, amygdala,pistacia, pruna persica, armeniaca, præcocia, oliuæ ac præcipuè maturæ,nuces auellanæ ac potius regiæ, nuces, serica,corna,pruna syluestria, rubi fructus, capparis præsertim sale condita,terebinthi pars omnis,brasica, beta, raphanus,napi, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus, cepa &allium. Porra verò cruda nihil penitus nutriunt,at bis térue cocta, parumper. mala punica parum nutriunt, itémque pira,cucurbita,vuæ denique passæ & austeræ,& non pingues.

De rebus mediis inter ea quæ multùm & quæ parum nutriunt. Cap. XXXI.

INter ea quæ multùm & ea quæ parum alunt, interiecti sunt medii phaseli,ochri,& cicerculæ. Ficus verò non æquè ac cæteri autumnales fructus nutriunt, & laxam carnem gignunt. Simili quoque modo vuæ, sed minus quàm ficus nutriunt, laxámque & flaccidam carnem gignunt.

De rebus boni succi. Cap. XXXII.

OPtimum lac,est omnium ferè quibus vescimur,optimi succi· éstque optimum eorum animantium quæ integra valetudine fruuntur, quum nuper emulctum potatur.Oua tremula sorbiliáque gallinarum & phasianorũ. aues autem piscésque omnes parum abest quin boni succi sint:præter eos qui in paludibus,stagnis,limosisque & turbidis fluminibus viuunt.Odoratu verò gustatúque discernere pisces oportet. nam qui in aquis vitiatis degunt, fœtidi,insuaues,mucosique sunt. Iam verò carnes animalium,si probè fuerint coctæ,optimum sanguinem faciunt: quod præstant maximè carnes eorum qui boni succi sunt:quale est suillum genus. Mamma boni succi est, itémque iecur, partes etiam quæ circa labra sunt, & alæ, & cæteræ extremæ particulæ. at vulua, & intestina, & cauda,minus quàm carnes probi sunt succi. Glandulæ probè coctæ æquè ac carnes probi succi sunt. cor non est mali succi. pedes porcini præstant grunno & auriculis. Agrestium bestiarum carnes melioris succi sunt quàm cicurum.Panis purus,ritè confectus,boni succi est. alica,ptisana rectè cocta, fabæ, castaneæ non mali succi sunt.ficus maturæ, vua matura pensilis vacat reprehensione.Caricæ statim distributæ boni succi sunt: at si diu in ventriculo maneant,mali,&pediculos præterea gignunt: si cum nucibus eas sumas, præstantissimum edulium facies.at quicunque ficus caricásque cum aliquibus aliis edulis non comedunt,ii non parum læduntur. Lactuca in olerum genere,sanguinem gignit,post eam intyba. Vina odorata boni succi sunt: atque optimi quidẽ succi est Falernum,& Tmolite dulce,& Aruisium.

De rebus mali succi. Cap. XXXIII.

AB omnibus mali succi eduliis, etiam si facilè concoquantur,abstinendum censeo:succus enim malus ex eis collectus longo tempore latet in venis, qui quum parum occasionis ad putrescendum nactus sit, febres malignas inuehit.Cæterùm mali succi sunt hæc.ouilla caro,agnina:hircina verò pessima est,deinde arietina, tum taurina:inter has omnes caro castratorum melior est: seniorum carnes sunt deterrimæ. Caro leporina est illa quidẽ sanguinis crasioris effectrix, cæterùm melioris ad succi bonitatem quàm bubula ouilláque: ceruina verò non minus atque illæ,mali succi est.Renes mali succi sunt,testiculi, præterquam gallorum gallinaceorum. cerebrum, spinalis medulla,lingua,lien,oua in sartagine fricta, casei veteres,boleti,amanitæ, fœnumgræcum,lens, auena, cicer,non boni succi. olyra verò tanto est tritico deterior quanto est quàm typha & auena præstantior:panicum,milium, & cætera similia boni succi non censentur.Iam dracones,galeonymi,scorpii,trachuri, triglæ, orphi, glauci, zygænæ,gongri,phagri,& alia cetacei generis quæ in mari viuunt,mali succi sunt omnia. Poma immatura,pira antequam cõcocta sint,persica,mala punica, mespila,corna, pruna,siliquæ,terebinthi fruct⁹, cinara, (& præcipuè quũ iam obduruerit)cucumeres,pepones,melopepones,sed hi minus.cucurbita est his melior,sed ipsa quoque in stomacho corrupta fit abũdè mali succi. Ficus minus mali suc-

A ci sunt quàm cæteri æstiui fructus, qui horæi dicuntur: itémque caricæ.sed si quis eis diutius vtatur,nõ admodũ bonum sanguinẽ gignent,& inde magna quoque pediculorũ copia cõsequetur. Ex oleribus nullum boni succi est: in medio tamen eorum quæ bonum quæque malum succum faciunt,est lactuca & intybus: pòst verò, malua,blitũm,atriplex.Radices tum olerum,tum verò etiam plantarum mali succi sunt, quæcunque acres sunt,qualis est cæparum,porrorum, alliorũ radicularúmque, & daucorum: mediæ sunt radices raporum & ari.ocimum succi pessimi B est.rapum crudius,brassica,bulbi non probè elixati,cepa, allium, porrum,si bis cocta fuerint,succi prauitatẽ deponunt:omnino verò pessimi succi sunt olera quæ syluestria nominãtur:vina quoque crassa vnáq; fœtida,& quæ insuauia austeráq; sunt,mali succi iudicãtur. Tale est vile bithynũ quod in magnis doliis importatur: nam quod in paruis conuehitur,neque boni,neque mali succi est.

De rebus quæ bene concoquuntur, Cap. XXXIIII.

PRobè concoquuntur panes ritè confecti,omnes saxatiles pisces,gobius,torpedo,turtur.Omne genus C volatilium,generi terrestrium comparatum,melius concoquitur,præsertim caro perdicis, attagenis, columborum,gallinarum,phasianorũ,& alæ anserinæ: & his magis alæ gallinarum:& ad summũ,alæ bene habitorum & iuniorum optimè concoquuntur: pessimæ verò gracíliũ & seniorũ. Quæ verò sero lactis educata sunt,& iecur anserũ,& cæterorum quæ ita nutrita sint, testésque pullorũ gallinaceorum facillimè concoquuntur. Eiusmodi quoque sunt carnes porcorũ.ætati verò florenti quæ se exerceat, D accõmodatior est porcorũ quorũ ætas floreat,caro:aliis verò,porcorum adhuc crescentium. Vituli melius concoquuntur quàm perfecti boues, & hœdi facilius quàm capræ. caro denique adhuc crescentiũ facilius quàm nõ crescentium concoquitur:nux etiã regia facilius quàm auellana: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti fuerint: oua tremula & sorbilia,lactucæ,intyba,malua,cucurbita cocta,quũ nõ vitietur:vina dulcia melius quàm austera concoquuntur. Cæterùm ex iis quæ æquè salubria sunt,id melius concoqui sciendum est quod iucundius sit.

E De rebus quæ difficulter concoquuntur. Cap. XXXV.

ÆGrè concoquitur caprarũ,boum, ceruorúmq; caro: hircina verò est ad concoquendum pessima:deinde arietina,tum taurina.& annosorũ animaliũ caro pessimè concoquitur, & sues senio confecti fibrosam siccámque & ideo concoctu difficilem carnẽ habent. Vẽtriculus difficulter concoquitur, atque etiã intestina, vterus, linguas, cor,iecur,aures,caudæ,renes,cerebrum,medulla spinalis, & perfectorũ animaliũ testes:anseres præter alas. F palumborum,sturnorũ,merularum, & passarum auiũ caro durior est: & magis etiã turturis atque anatis. difficilius verò quàm hæ concoquitur, fibrosáque est caro pauonũ & otidum:aeriorum animaliũ ventriculi omnes ægrè cõcoquuntur.Quo in genere falsò à quibusdam laudatur struthocameli vẽter,& mergi:vix etiã concoquũtur cochleæ, lac acidum,caseus vetus:at nouus, ac præsertim qui ex lacte acido confectus est,melius concoquitur:purpurarum, buccinarũ,& aliorũ testa intectorũ caro,quia durior est, ideo ægrius concoquitur:itémque astaci,paguri,cãcri, G locustæ,squillæ,& cætera his similia:polypodes quoque, sepiæ,loligines,& alia quæ molli cute prædita vocantur, batis,liobati,rhinæ,dracones,cuculi, galeonymi,scorpii,trachuri,triglæ,orphi,glauci,zygænæ,gõgri oua in sartagine cocta,triticum elixũ,polenta,typha,auena,fabæ,dolichi, phasioli,cicercula,cicer,oryza,lupini, panicum,milium, & his consimilia.lens,sesamum,castaneæ,mala,pira,antequam matura sint:ficus nondũ maturæ, vuæ acidæ& austeræ,omnes palmulæ,siliquæ, ocimum, rapum crudius, bulbi crudiores,pastinaca,daucus,carus:&omnes olerum H radices, & ipsa etiamnum olera,præter lactucas, intybáque.vina crassa & noua ægrè concoquuntur, & item aqua omnis.

De rebus stomacho idoneis,ipsúmque roborantibus.

Cap. XXXVI.

PAlmulæ auſteræ, poma cydonia, oliuæ ſale conditæ ad hoc valent:præſtantiores autem ſunt quæ ex aceto parantur.vuæ paſſæ auſteræ, vua in vinaceis repoſita, nux regia magis quàm auellana, ac multo etiã magis cum caricis:cynara. Gingidiũ eſt ſcandici ſimile, quod crudum coctũmque ſumptum ſtomacho valde conuenit.Longiorem coctionem non fert ſinapis, raphanus, rapum, naſturtium,pyrethrum,regius aſparagus & paluſtris,& oxymyrtinus, & chamædaphne, & oxyacãthe, & bryonia. Bulbi appetitum excitant, & capparis ſale cõdita:citri extima pars ſtomachum vice medicamenti corroborat. Vinum auſterum os ſtomachi roborat,ac præſertim vbi ventriculus calida temperie laborat.

De rebus quæ ſtomacho incommodæ ſunt,
Cap. XXXVII.

BEta ſic aliena ſtomacho eſt vt,ſi edatur largius, morſum etiam inducat.ocimum quoque ſtomachum lædit,& rapum crudius,blitũmque & atriplex,niſi ex aceto, oleo & garo ſumatur:fœnumgræcum & ſeſamum ſubuertunt ſtomachum.Lac in frigido ventriculo atque in febricitantibus aceſcit: ſi verò quis melli admixtum lac copioſius propinet,ad vomitũ impelletur.Pepo non probè concoctus,cholericos inferre morbos cõſueuit,ſimilique modo melopepo.Cerebrum omne alienum ſtomacho eſt,& ſpinalis æquè ac medulla cæterorũ oſſium: vinũ nigrum & auſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit:idem facit craſſum & nouum.

De rebus quæ non inflant,
Cap. XXXVIII.

NOn cient flatum hæc,piſa,phaſeli,cuminum,libyſticum,viticis ſemẽ,canabis fructus,faba fricta, bulbi plurimùm,aut certè bis elixati,tũ ex oleo acetóque ſumpti, mel quod coquendo ſpumam vniuerſam depoſuerit. oxymel flatus diſcutit.panes hordeacei.Inter ea verò quæ inflant, quæque non, medii ſunt phaſeli, ochri & cicerculæ.

De rebus quæ flatum cient,
Cap. XXXIX.

INflant autem hæc, cicer, lupinus, panicum, milium & quæ ſunt generis eiuſdẽ, fabæque lobi minus quàm fabæ,maza ex polenta,liquores omnes,ſed magis cyrenaicus,ſilphii liquor & radix.Ex ficubus flatus breuis excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt,parum abſunt ab eo vt nihil noceant.ſicut caricæ palmulæ virides flatum gignunt,& rapum crudius:lac facilè in ventriculo ciet flatum, atque etiam bulbi crudiores, mel item non perfectè coctum:vina dulcia flatus diuturnos pariunt,ſed & dulcia ſimul & auſtera,& muſtum flatus inducunt.

De rebus abſtergentibus,incidentibus,& aperientibus. Cap. XL.

ABſtergit ptiſana,fœnũgræcum, melopepo, vuæ paſſæ dulces,fabæ,cicer & magis quod nigrum eſt:capparis eſt ſatis tenuium partium,& detergit,aperitque,præſertim verò cum oxymelle, aut oleo & aceto ante cæteros omnes cibos ſumpta: betæ ſuccus abſtergit, ac magis ſi cum ſinapi aut aceto vtatur: bulbi vim habent attenuandi atque aperiendi, cepæ, allia, porráque attenuant, incidúntque craſſos & glutinoſos humores:ſerum quoque lactis humores craſſos attenuat:ficus abſtergent, ideo fit vt multa arenoſa ex eorum vſu à renibus excernãtur:caricæ attenuant renéſque expurgant:amygdalæ abſtergent attenuántque,& viſcera purgant, faciúntque vt humores ex thorace & pulmone eiiciantur: piſtacia valent ad iecoris firmitatem, & ad purgandos eos humores qui in eis meatibus impacti ſunt: mel quod ex calidis ſiccíſque plantis factum eſt,maiorem atenuãdi vim habet:quocirca etiam aqua mulſa eſt ad ſputum educẽdum accommodata:oxymel, quæ non penitus glutinoſa craſſáque ſunt,facilè educit,& viſcera ſine moleſtia expurgat,ac thoracis & pulmonis affectionibus mirificè prodeſt.Iis qui ſuccos craſſos aceruant, vina tenuia conueniunt: ſique frigidi humores fuerint,apta erũt quæ tenuia veteráque ſunt cũ acrimonia coniuncta:vinum verò aquoſum ad humores è pulmone

A educendos facit.roborat enim,humectátque,& ſiccat mediocriter.Vinum autem dulce in morbis acutis,vbi ſit facta concoctio,vt in peripneumonia & pleuritide,ad educendum accommodatum eſt.

De rebus obſtruentibus,
Cap. XLI.

LAc quod ſeri parum caſeíque multum habet, non tutum eſt ei qui in illius vſu lõgo tempore moretur:nam & renes calculo obnoxios lædit, & iecoris obſtructiones gignit in iis qui præſtò ſunt vt hiſce morbis capiãtur. Ca
B ricæ ſunt iecori & lieni inflammatis noxiæ,vt etiam ficus: omniáque dulcia lienem iecúrque lædũt. A qua mulſa incommoda eſt iis quibus elata in tumorẽ viſcera aut ſcirrho,aut œdemate,aut inflammatione laborant: palmulæ pingues obſtruunt. Omnia autem genera liborũ,quæque ex ſimila conficiuntur,obturant, lienẽ augent,& lapidem in renibus gignunt: idem facit triticea farina cum lacte: alica etiam non eſt idonea iis quorum obſtructum iecur eſt,& quorũ renes propenſi ſunt ad lapidem gignendum: vinum dulce obſtruit,& viſcera auget.

C De rebus tardè tranſeuntibus,
Cap. XLII.

TArdi tranſitus ſunt omnia quæ ex itriis & ſimila conficiuntur,fabæ frictæ,panes puri,lẽs ſine cortice, cerebrum,medulla ſpinalis,iecur, cor, triticũ elixum,oua aſſa,elixa,in ſartagine fricta,lupini, phaſioli, piſa,ſeſamũ, poma,pira non dum matura,ſiliquæ:vinũ dulce,ac magis auſterum, & nigrum ſine dulcedine, itémque craſſum, & nouum omne. aqua omnis tardè tranſit.

D De rebus quæ facilè corrumpuntur,
Cap. XLIII.

FAcilè autem corrumpũtur perſica,armeniaca,præcocia:& omnes fructus æſtiui quorum natura humida eſt,in ventriculo facilè vitiantur, niſi citò deiici properent.Omnia denique mali ſucci edulia quæ humida lubricáque ſunt & ſubduci facilè poſſunt,ante alia ſumẽda ſunt: ita enim ipſa citò ſubducta, cætera ſecum deducunt: ſi verò poſt alias dapes comedantur,eas etiam ſimul vitiabunt.

E De rebus quæ difficulter corrumpuntur,
Cap. XLIIII.

AEgrè vitiantur chamulæ exiguæ,purpureæ,buccinæ, & cætera omnia teſta intecta quorum dura caro eſt: quæ etiam dare conſueuimus iis qui propter humorũ malitiam cibos corrumpunt: eáque bis & ter in optima aqua coquimus,& in aliam purã transferimus, quũ prima iam ſalſa facta eſſe videtur. Similes ſunt aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ & ſquillæ, & alia omnia quæ carnem habent,quæ ægrè vitietur,non ſecus quàm ea quæ teſta contecta ſunt,
F quorum dura caro eſt.

De rebus aluum ſubducentibus,
Cap. XLV.

CIent aluũ,lens,braſſica,atq; ex marinis fermè omnia quibus teſta pro operculo eſt, & cochleæ mixtam ex contrariis facultatibus naturam habent:ipſum enim ſolidum cuiuſque corpus permeat,aluúmque comprimit:humor verò ad excretionem irritat. Siquis igitur lẽtem,braſſicámque,& alia quorum facta mentio eſt,decoquat,dein de eorum decoctum oleo, garo, & pipere condiat, tum cui velit bibendum det, ventrem eo potu ſubduci vide-
G bit: maiorum quoque herinaceorũ, & cochlearũ omniũ, & veterum gallorum iuſcula ventrem ſubducunt. Braſſicam ſi velis ſubducere,ollam cum aqua in qua cocta fuerit,prope vas aliquod admouemus,& ita extrahendo in oleum & garum ſine mora coniicimus: ad hunc vſum non eſt admodum coquenda. Iam furfuracei panes cient alum:& fœnugræci liquor ex melle coctus & ſumptus idoneus eſt,vt omnes humores vitiatos qui inteſtinis continẽtur,ſubducat:ſed mel quod ei admiſceatur, eſſe exiguũ
H debet,ne morſum afferat.Oliuæ ſale conditæ ante alios cibos ex garo ſumptæ,aluum mouent: lac quod craſſius eſt, minus mouet, liquidus verò,magis.Serum lactis valde euacuat,eique mellis tantum addendum eſt quantum ſatis ſit ad condiendum,ne guſtum lædat. Carnes animalium valde nouellorum facilius per ventrem tranſeunt: ſimili

quoque modo cartilagineorum caro & torpedo & turtur modicè tranſeunt,maluáque & beta modicè: recẽs caſeus ex melle,atriplex,cucurbita,pepones,melopepones,ficus, caricæ,vuæ dulces,ac præcipuè quum humidæ ſunt,ſyca mina prius ſumpta,nux adhuc humida ad ſeceſſum eſt accommodata:aridæ quoque nuces,ſi prius in aqua multũ maduerint,mélque eis affundatur, vel ſiquis ipſas per ſe ſumat,aluum abundè molliunt:ſed magis etiam,ſi poſtea aquam mulſam ſorbeas.eſt enim planum valere ad aluum ſubducendam,ſi poſtquam hæc quæ dixi ſumpſeris,vinũ dulce bibas,tum ſpatio quodam temporis interpoſito & nõ ſtatim prãdeas.ceraſia ſola,præcocia,perſica,& omnia humida & aquea, & omnino quæ nullam inſignem affer re guſtantibus aut odorantibus qualitatem videntur,ſunt mediæ quodammodo facultatis,inter ea quæ aluum ſubducunt,quæque ſupprimũt.mel ſolum ſiquis non coctum lambat, aluum rectè ſubducet: aqua etiam mulſa parum vel nihil cocta facilè ſubducitur. vinum dulce ad ventris ſeceſſum prodeſt:muſtum verò ſubducit.

De rebus aluum ſupprimentibus,

Cap. XLVI.

PAlmulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, ſycamina, rubi fructus,pruna agreſtia,poma adſtringentia, itémque pira & mala cydonia:atque etiam aſtaci,paguri,cancri,locuſtæ & ſquillæ,& cætera huiuſmodi quorum mollis teſta eſt:ſed minus quàm ea quæ dura teſta ſunt operta. Habent autem hæc ſalſum in ſe humorem,quem ſi in aqua depoſuerint,non minus quàm oſtreorum & aliorũ dura teſta cõtectorum carnes,,aluum ſupprimentlens quoque, & braſſicæ bis coctæ,& quum ſuccum depoſuerunt, aluũ cohibent.Sique humectum ventrem ſiccare velimus,braſ ſicam modicè coctam priore aqua ſubiecta,in aliam calidam ſtatim conicimus,in eáque iterum coquimus vſque dum flaccida reddatur:nam quæ bis coquũtur, neque aẽrẽ neque aquam frigidam debẽt attingere. quippe quũ, ſi contingant,nũquã flaccida ſint euaſura, ne ſi diutiſſimè quidem coxeris.Si à lente corticem detraxeris,vehementem adſtringendi facultatem amittet,neque eodem modo ventris fluxiones exiccabit:ſi verò eam contundas, biſ que excoquas,& priorem aquam abiicias, deinde parum aceti aut gari admiſceas, *ſalis habet Orib. 3. Coll. 30.* & aliquid eorum quibus aluus conſtringitur, adiicias, ne guſtatui moleſtia afferatur,ſuauiſſimũ vtiliſſimúmque medicamentum ſimul & edulium conficies.Polenta ex vino auſtero potui data exiccat.oryza cohibet,& item panicũ, milium,fricta,leporinæ carnes,vinum auſterum,& nigrũ dulcedinis expers:& quod album eſt & auſterum, & fuluum atque auſterum.

De rebus quæ in alimentis calefaciunt,

Cap. XLVII.

HÆ res calefaciunt,triticum coctum,panes ex eo con fectĩ,typha,auena,fœnumgræcum,palmulæ dulces, mala dulcia,ſeſamum,vuæ dulces(ideóque ſitim afferunt vuæ paſſæ dulces)malua modicé:apium, ſmyrnium, eruca,raphanus,radicula,rapa,ſinapis,naſturtium, pyrethrũ, paſtinaca,carus,allium,cepa,porrum,caſeus vetus. Vinum vetus modicè calidum eſt,ideóque ſitim inducit. fuluum eſt nigro calidius:flauum eſt calidiſſimum, deinde fuluũ,

A tum rubrum,poſt hoc dulce:poſtremò album minus cæteris calefacit:vetuſtiſſimum verò abundè calefacit.

De refrigerantibus rebus,

Cap. XLVIII.

REfrigerant autem hæc,hordeum, quoquo modo eo vtaris,milium,panicum,tubera,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,pruna,ſycamina,vuæ aũ ſteræ & acidæ,vuæ paſſæ auſteræ,mala adſtringentia, & acida &inſipida,pira,mala cydonia. Refrigerãt etiam pal-

B mulæ adſtringẽtes,in quibus frigidus ſucc⁹ineſt:& lactuca & intyba moderati⁹. Portulaca,papaueris ſemen,aqua, vinũ dilutũ nõ perſpicuè calefacit,quãobrẽ minore cũ pe riculo febricitantib⁹ datur,vinũ albũ & auſterũ minimè pro vini natura calefacit:quod verò album ſimúlque auſterum eſt & craſſum & nouum,manifeſtò refrigerat.acetum quoque refrigerat,éſtque tenuium partium: quocirca neruos magis quàm alia refrigerantia lædit: medium verò locum inter refrigerantia & calefacientia ſortiuntur panes loti,amylum,atque vuæ vinoſæ.

De rebus ſiccantibus, Cap. XLIX.

C SIccant autem,lens,braſſica,polẽta,viticis ſemen, erũ bis coctum,& ſæpe in aqua dulce redditum: album verò præſtantius eſt. Porro quæcunque aſſa frictáque edũt homines,ea ſiccius alimentum præbent: ea quoque quæ garum aut vinũ liberalius acceperunt,ſicciora ſunt quàm quibus hæc non inſint.Cæterùm maxima differentia alimentis apparandis affertur ex facũltate ſeminum,olerum & plantarum quæ induntur: quæ omnia,ſiccantia ſunt il, la quidem,ſed alia magis,alia minus.

De rebus humectantibus, Cap. L.

D HVmectant ptiſana,cucurbita elixa,pepones,melopepones,cucumeres,nuces virides,ſuſina,pruna, ſycamina,lactuca,intubus:malua autem & blitum,atque atriplex maximè omnium olerum aquea ſunt. humectant etiam fabæ virides,cicer,aqua refrigerat& humectat:at ca lefacta humectat & calefacit.

De rebus caput lædentibus,

Cap. LI.

CAput lædunt ſycamina, rubi fructus dolorem capitis affert.palmulæ omnes,eruca, fœnũgræcum, fuluum & auſterum vinum capitis dolorem creat,mentémque tẽ

E tat magis quàm nigrum & auſterum.odorata quoque idẽ faciunt.At aquoſum neque caput dolore vexat,neque ner uos tentat.quod verò pauciferum vocant, capitis etiam dolores ſedat, quos ſucci in ventriculo contenti excitarunt.vetus vinum non aptum capiti,niſi quis admodum robuſtum caput habeat.Aqua in qua vuæ maduerint quæ fæx nominatur,capitis dolorem excitat: idem facit vua in vinaceis repoſita.

De rebus dentes lædentibus,

Cap. LII.

F LÆdit autem dentes lac,ſiquis eo aſſiduè vtatur, idem quoque gingiuis nocet,eáſque flaccidas reddit:ac dẽtes facit corruptelæ obnoxios, & qui facilè erodantur. Ergo in alimento quod ex lacte ſumitur, vino diluto os colluendum eſt:ſed præſtat etiam eidem mel admiſcere.

ORIBASII DE VIRTVTE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM liber secundus ad Eunapium.

QVÆ scire quæque facere deberes, Eunapi, bonæ valetudinis tuendæ gratia, superiore libro exposuimus: sequitur autem vt vniuersales simplicium medicamẽtorum, & eorum quæ suppeditari facilè possunt, facultates dicendæ esse videantur. Qua in re docebimus, quibus affectionibus singula medicamẽta auxiliẽtur: deinde vt in alimentis declarandis, sic in medicamentis recensendis faciemus, vt materias cuiusque facultatis atque actionis in vnum conducamus, & describamus. ita enim magna curationum perutilium, quibus quotidie indigemus, nobis suppetet copia: idque, elemẽtorum ordine seruato, poterit fieri quam commodissimè.

De facultate simplicium medicamentorum per ordinem elementorum, Cap. I.

AGnus, *hoc est uiticis*, folia, flos & fructus calidæ siccæque facultatis vehementer sunt, abundéque tenuium partium, ac res venereas cohibent. quamobrem non modò ad castitatem conferre putantur, si quis eis vescatur, sed etiam si in lecto substernantur. Verùm ad lienem & iecur indurata atque obstructa, viticis quàm rutæ semen est accommodatius.

Agrosteως, *hoc est graminis*, radix modicè frigida siccáque est, ideóque vlcera cruenta agglutinat: ipsa verò herba imposita refrigerat, sed non valenter: éstque in medio siccitatis & humiditatis constituta. Mordacitas autẽ & partium tenuitas quæ in radice inest, perexigua est illa quidem, sed tamẽ decocta & epota lapides frangere quãdoque consueuit.

Agaricum vim habet per halitum digerẽdi, & crassos humores incidit, viscerúmque obstructiones expurgat: idcirco morbum arquatum, quum iecur obstructione obsidetur, iuuat: medetur etiam morbo comitiali, & rigoribus qui certo circuitu redeunt, quique ex crassis glutinosisque humoribus oriuntur.

Adiantum siccat, tenuat, digerit: nam & caput glabrum ex alopecia, capillis côuestit, & strumas & abscessus digerit, & epotum lapides frangit, nec mediocri adiumẽto est vt glutinosa crassáque ex pulmone & pectore excreentur: & ventris profluuium sistit. in medio verò ordine caliditatis frigiditatisque constituitur.

Ægilops digerendi vim habet: quamobrem induratas inflammationes & ægilopas & alopecias sanat.

Aizoõ vtrunque, & maius & minus, siccat leniter: in eo tamen aquea essentia cæteris excellit, & vehementer refrigerat. hinc ad erysipelata & herpetas, & inflammationes ex fluxione ortas accommodatum est.

Aἶρα, *hoc est lolium*, calefacit & siccat vehementer & efficaciter, vt proximè ad acria accedat: abundè autem siccat.

Ægiri flores vehementer calefaciunt, modicè verò siccant. sunt præterea tenuium partium: eius autem resina calidioris facultatis est.

Acacia siccat illa quidem vehementer: sed lota, abũdè refrigerat, non lota verò, modicè: quúmque non constet ex particulis similibus inter se, partes quasdam in se dispersas habet & tenues & calidas, quæ lauando segregantur.

Acalephes, *hoc est urticæ*, folia & fructus facultatis sunt abundè digerentis, tenuiúmque partium, ac citra vehementem caliditatem. phymata igitur parotidásque sanant. crassa quoque & glutinosa è pectore pulmonéque educunt. sed & quiddam habent flatuosum, quo etiã venerem stimulant: præsertim verò si semen cum musto bibatur.

Acanthæ leucæ, *hoc est spinæ albæ*, radix modicè siccat & astringit: quocirca & cœliacos & stomachicos iuuat, & sanguinis reiectiones cohibet, & illita contrahit œdemata, dentésque dolentes iuuat si eius decocto colluantur. eius semen tenuium partium est calidæque facultatis: ita-
A que potui datum conuenit iis qui conuelluntur.

Acori radix calidam & siccam vehementer vim habet, & consistentia est tenuium partium: lotium ergo ciet, & lienes induratos iuuat.

Aloë vehementer calefacit, siccat verò astringítque moderatè: éstque medicamentum stomacho idoneum vt siquid aliud: & sinus glutinat. sanat etiam vlcera quæ ad cicatricem difficulter perducuntur, ac præsertim quæ in ano & pudendis fiunt. Prodest itidem eorum inflam-
B mationibus aqua subacta, & vulnera eodem glutinat modo: iuuat etiam, si pari modo ea vtaris, inflammationes quibus os, nares & oculi obsideantur. iam verò repellere & digerere simul potest ita vt paululum etiã abstergeat, idque vsquedum puris vlceribus molestum non sit.

Hales, *id est sales*, similem vim habent fossiles & marini, & ex duabus mixti sunt qualitatibus, abstergente atque adstringente. vtrunque autem genus siccare planum est: quamobrem omnem humorem in corpore depascitur, & partes solidas adstringendo cõdensat. quod in causa est vt eas sale condiant, sálque corpora à corruptela cõ-
C seruet. Sal vstus maiorem digerendi vim habet: non æquè tamen contrahit & condensat.

Halos anthos, *hoc est flos salis*, tenuiorum partium est quàm sal vstus, éstque acris qualitatis & abundè digerentis.

Ameως semen calefacit & exiccat vehementer, quũ tenuium sit partium: digerit etiam, & vrinam mouet.

Amurca calefacit illa quidem, non tamen perspicuè mordicat: si verò coquatur, calidæ siccæque facultatis abundè fiet.

Ampeli leucæ, *id est uitis albæ*, (quam etiam bryoniam
D vocẽt) germina vrinam modicè cient: radix abstergentẽ, siccantem & tenuium partium vim habet, & moderatè calidam: quare lienes induratos tum pota tum foris imposita liquat: cum ficubus verò scabiem & lepram curat. Nigra verò vitis est ad omnia supradictæ similis, præterquã quòd imbecillior est.

Amygdalæ amaræ, sunt facultatis perspicuè attenuãtis, vt ephelin expurgent, & excreationibus glutinosorum crassorúmque humorum ex pectore pulmonéque abundè conferant. quinetiam obstructione liberant, purgánt-
E que iecur, splenem, colon intestinum, & renes. tota quoq; eius arbor similis est facultatis: nam eius radices coctæ atque illitæ ephelin expurgant: dulces verò sunt amaris imbecilliores.

Ammoniacum habet emolliendi facultatem intensam adeò vt etiam tophos articulorum dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas digerat.

Amomum facultatem acoro similem possidet: siccius tamen acorum est, amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi est præditum.

F Anagallis vtraque, & quæ cæruleum & quæ puniceum fert florem, admodum extergentis facultatis est, habétque nonnihil etiam caloris & attrahendi vim quandã, adeò vt surculos etiam extrahat. vtriusque succus ex naribus purgat. ad summam verò, siccandi vim habet morsu vacantem, atque ideo vulnera glutinat, & putrida adiuuat.

Andrachne, *hoc est portulaca*, vehementer frigida est. & abundè humida, éstque paucæ austeritatis particeps: proinde fluxiones repellit, ac præsertim biliosas & calidas,
G eas cum mutando, tum in qualitate alterando magnopere refrigerẽs. Hac etiam ratione æstuãtes, siquid aliud, adiuuat, tum ori ventriculi imposita, tum verò etiam totis præcordiis. Medicamentum verò est quod ad sanguinem facit: similique ratione eius succus, adeò vt non solùm foris admotus, sed etiam epotus refrigeret: quod etiã toti herbæ, si comedatur, accidit. quoniam verò restringit, vtile dysentericis edulium est, itémque fluori muliebri & sanguinis reiectationibus. Sed tamẽ ad hæc est mul-
H to quàm herba, succus eius efficacior.

Anemonæ omnes acrem, extergentem, attrahen-

témque & ora vaſorum aperientem facultatem obtinẽt: quamobrem radix commanſa pituitam euocat. ſuccus è naribus purgat,& oculorum cicatrices extenuat. Præterea verò anemonæ vlcera ſordida expurgant & lepras tollũt, menſtruas purgationes prouocant, & lac denique trahũt.

Anethum abundè calefacit & ſiccat, itaque iure fit vt in oleo decoctum digerat, dolorem ſedet, ſomnum cõciliet, crudóſque & incoctos humores concoquat: vſtum verò vehemẽter calefacit & ſiccat, ideóque vlceribus nimis humidis inſperſũ prodeſt: præſertimq; iis quæ in pudendo ſunt. Quæ verò in præputio inueterarint, ea probè ad cicatricem perducit. Cæterùm viride humidius eſt ac minus calidum: itaque magis concoquit quàm aridum, ſed minus digerit.

Anthemis, ſiue chamæmelum modicè calefacit & ſiccat, éſtque tenuium partium: atque digerit, rarefacit, ac laxat. proinde laſſitudini, vt ſi quid aliud, in primis confert, dolores ſedat & mitigat. præterea tenſa remittit ac laxat, quæque modicè duraſunt emollit. febres quoque eas quæ citra viſceris alicuius inflammationem moleſtæ ſunt, diſſoluit: præſertim quæ ex humoribus bilioſis, aut cutis dẽſitate originem trahũt. & hypochondriis, vt ſi quid aliud, iucundum eſt. Iam exanthemata quæ ex febris exceſſu orta ſunt in capite, ſanat chamæmelum, ſi viride ſit, oleo incoctum: ſi aridum, aceto prius conſperſum. Eſt etiam idoneum in iis in quibus materia nõdum ferri ceſſauit: nam eam quæ in capite eſt digerit, & aliunde non trahit. quod nulli præter hoc medicamento vſu venit.

Aniſi ſemen calefacit exiccátque vehementer: proinde & vrinam ciet, & digerit, & flatus ventris reprimit.

Ariſtolochia longa, vlcera carne replet, & vteri fomentationibus eſt accommodata: in quibus autem craſſum humorem valentius attenuare oporteat rotunda vtẽdum eſt: quamobrem dolores ab infarctu & craſſitie crudorum ſpirituum obortos rotunda magis curat, & ſpicula euellit, & putredines & vlcera ſordida ſanat & purgat, dentes denique gingiuáſque candore perfundit. Iam verò aſthmatis quoque & ſingultientibus & comitialibus, acribus ſuccis, podagricíſque ex aqua epota auxiliatur: éſtque medicamentum, vt ſi quid aliud, ruptis & conuulſis accõmodatum.

Arnogloſſum, *hoc eſt plantago*, abundè refrigerat, ſiccat, & ſtringit: proinde ad vlcera maligna, fluxiones & putredines conuenit, eandémque ob cauſam ad dyſenteriã valet, & ſanguinis ſiſtit profluuia, & ſi quid aduratur, refrigerat: ſinus quoque agglutinat. remedio etiam eſt cæteris recentibus vetuſtíſque vlceribus: nam citra mordicationẽ ſiccat, éſtque frigiditatis quæ nondum obſtupefacit particeps. Eius autem fructus & radix ſimilis ſunt facultatis, niſi quòd earum vis ſiccior eſt, minúſque frigida: ſed fructus eſt tenuiorum ſanè partium, radices, craſſiorum. Iam ipſius herbæ folia arefacta facultatis redduntur quæ tenuiorum partium ſit, ac minus frigida. hac ratione & radicibus vtuntur ad dolores dentium, iis tum mandendis, tum etiam collutionibus incoquentes. Ad iecoris verò renúmque obſtructiones tum radicibus, tum etiam foliis, ac multo magis ſeminibus vti conſueuerunt.

Arum abſtergentis eſt facultatis non validæ, ſicut dracontii vis: ſiccat tamen abundè & calefacit. eius radices ſi comedantur, non mediocriter humorum craſſitiem incidunt, adeò vt etiam excreationibus ex pectore ſint idoneæ.

Arſenicum, *id eſt auripigmentum*, ſiue vſtum, ſiue ignẽ non expertum, adurẽtis eſt facultatis. eo verò vtuntur vt adurente, ad nudandam pilis cutim: verùm ſi diutius inhæreat, ipſam etiam cutim aduret.

Artemiſiæ calefaciunt & ſiccant abũdè, ſúntque modicè tenuium partium, vt etiam mediocriter ad lapides renum & vteri fomentationes conueniant.

Aſari radices facultates ſimiles habent radicibus acori, intenſiores tamen: itaque ea quæ de acori radicibus diximus, huc transferenda ſunt.

Aſpalathus facultatis partiũ diſſimiliũ inter ſe, & adſtringentium, eiúſque partibus acribus calefacit, adſtringentibus verò refrigerat, atque ita vtriuſque partis ratio- A ne ſiccat: quamobrem ad putredines fluxionéſque vtile eſt.

Aſparagus myacanthinus abſtergẽtis eſt facultatis, nec perſpicuè calefacit, nec refrigerat: proinde renum iecoríſque obſtructiones tollit, præſertim verò herbæ radices & ſemen: præter ea verò quia citra calorem ſiccat, id eo dolori dentium medetur.

Aſtaphis, *hoc eſt uua*, culta quidem concoquendi ſimúlque adſtringendi & modicè digerendi vim habet: agreſtis verò acrem valenter: & ex capite purgat & abſter- B git vehemẽter, idque adeò vt ad ſcabies etiã valeat. ſed & vrendi vim quandam habet.

Aſphodeli radix vtilis eſt, ſicut ari, aſari & dracontii: ex tergentis enim facultatis eſt. eius verò vſt⁹ cinis maiorẽ habet vim calefaciẽdi, ſiccandi, ſubtiliores partes faciẽdi, digerendíque: hæcque cauſa eſt vt alopecias ſanet.

Atriplex herba eſt abũdè humida, modicéq; frigida, nõ particeps adſtrictionis, ſed perinde aquea eſt vt malua. Porrò atriplex maluáque hortenſes, tum humidiores, tum etiã frigidiores ſunt multò quàm agreſtes. Quocirca in- C flãmatio nibus incipientibus idoneæ ſunt: vigentibus autẽ & declinãtibus agreſtes ſunt accõmodatiores. ſemẽ abſtergẽdi vim habet: itaque ad morbum regium ex iecoris obſtructione vtilis eſt.

Aphronitrum vim habet abſtergentem adeò vt nõ ſolùm ſordes extergeat, ſed etiam pruritus ſanet; ſaniem pruritus excitantem digerens.

Abſinthium, calidum modicè eſt, ſiccum vehementer. eius multo eſt quàm herba calidior. abſterget autem hac de cauſa, atque roborat, & bilioſos ventris humores D per infernam egeſtionem pellit, ac per vrinã euacuat per quas etiam id quod in venis bilioſum eſt, expurgat. quamobrem pituitam ventriculo cõtentam nihil adiuuat ſumpta. cauſa eſt, quia adſtringens in eo facultas maior eſt quàm amara. præterea quòd acrimoniæ cuiuſdam ſit particeps, ideo fit vt maiore portione calidum ſit quàm frigidum.

De rebus à B incipientibus.

Balſamum valenter calefacit & ſiccat, eſt quoque tenuium partium. Eius liquor eſt partium tenuiorum, non E tamen vſqueadeò calefacit vt quidam ex partium tenuitate decepti putant. fructus eius perſimilis eſt facultatis, cæterùm multò in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium flos eſt agreſtis punici, valenter guſtum adſtringens, facultatis verò ſiccantis, refrigerantis & craſſarum partium. Si verò intertrigines vlceráque ipſo illinas, celerrimè ad cicatricem perduci videbis: itaque ad ſanguinis reiectiones eo omnes vtuntur.

Bati, *hoc eſt rubi*, folia, germináque, ſi mandantur, aphthas & alia oris vlcera ſanant, imò verò etiam vulnera F glutinant. Fructus verò ſi maturus ſit, moderatam habebit caliditatem quandam: at immaturus à frigida vincitur ſubſtantia, ac proinde vehementer ſiccat: ſiccatus verò reponitur, vt flos eius. faciúntque vtrique ad tormina inteſtinorum, & ventris profluuium atque imbecillitatẽ & ſanguinis ſputũ. Radix verò præterquam quòd abſtringit, eſt etiam tenuium partium: ob eámque cauſam lapides in renibus confringit.

Bdellium valenter emollientis & efficacis facultatis eſt. eo quidam vtuntur ad brõchocelas, & hydrocelas, G ſaliua ieiuna ſubigentes ad emplaſtri conſiſtentiam, idem crudorum flatuum diſcurſus, laterum dolores, & rupta perſanat.

Blitum olus eſt humidum frigidúmque admodum.

Bulbus flatum ciet, &, ſi edatur, venerem ſtimulat; illitus verò glutinat & ſiccat.

Butyrum facultatis concoquentis eſt, cui nonnihil etiam digerentis adiunctum eſt. quamobrem parotidas, bubones, oris inflammationes, aliáſque particulas ſæpenumero ipſum ſolum in puerilib⁹ muliebribúſque corpori- H bus ſanat. ſed etiam gingiuis puerorum dentes eminentium aſſiduè illitum, nihilo ſecius quàm mel, gingiuas attenuat. quinetiam deuoratum magno adiumento eſt iis quæ ex pulmone ſunt expuenda, & ſimul etiam cõcoquit inflammationes.

Buphthalmum acrius est chamæmelo, ob eámque causam maiorem vim habet digerendi, adeò vt etiam duritias sanet cerato admixtum.

Brathy, *hoc est sabina*, ex numero calefacientium siccã tiúmque valenter est, atque etiam digerẽtium: & propter partium tenuitatem menses educit vt siquid aliud, ac sanguinem per vrinas mouet: fœtum viuentem interficit, & mortuum educit. quidam etiam pro cinnamomo duplũ eius ponunt.

De rebus à Γ incipientibus.

Gala, *hoc est lac*, quod optimi succi est, accommodatissimum est ad acres mordentésque fluxiones: præsertim verò quum nobis circunfusus aër calidus sit, multum huiusce facultatis amittet, nisi protinus quis ab vberibus expresso & adhuc calido vtatur. Quo in genere vtendũ præcipuè est lacte mulieris bene habitæ, & quæ vitæ rationẽ probè institutam seruet. Si hoc non suppetat, caprino, aut equino, aut bubulo, aut asinino, aut ouillo vtemur. Lactis verò serum abstergentis est facultatis, aluúmque subducendi gratia sumitur, & clysteribus etiam iniicitur, abstergítque & abluit acrimonias intestinorum. prodest etiam ad colluenda vlcera acria, & quibus inest sanies: ad dysenterias verò & omnes acres ventris fluxiones, in lac prius decoctum ignitos lapillos iniicimus, & lac eo vsque decoquimus dum plurima serosi humoris pars in eo consumpta fuerit. Si verò quis ferreos orbiculos igne candentes iniiciat, meliorem sanè facultatem reddit. Præterea lac totum ad acres oculorum fluxiones conuenit, & ad hyposphagmata & sugillata. quinetiam simul cum rosaceo & ouo palpebris foris impositum, quũ ii qui lippitudine laborant dormitum eunt, inflammationes cõcoquet. Esto autem hoc muliebre lac recẽs ex mamillis expressum. id quoque infundimus vteris vlceratis: & vbi mitigatione opus est, siue ob inflammationem, siue ob morsum, siue ob malignitatem, eo vtimur accommodaté.

Γῆ, *id est terra*, omnis siccãdi vim habet: quúmque nulla penitus ignea substãtia ei sit admixta, tũ citra vllũ omnino morsum siccat: quã etiam ad rem valet, si lauetur. Præterea terra omnis quæ colitur, si pinguis sit, valebit ad omnes eas partes curandas quæ desiccari postulant. itaque ea & Alexandriæ & in Ægypto vtuntur: nam quosdam vidi qui quum aqua inter cutem & lienis affectionibus laborarent, terra Ægyptia vterentur, séque vngerent. Eodem modo eius lutum & veteres inflammationes & laxa œdemata iuuat: atque adeò vt viderim ego nõnullos qui ex nimia euacuatione ex hæmorrhoidibus facta turgentes redditi, perspicuum adiumentum senserint. Sed & quidam diuturnos, & parte aliqua infixos dolores perpessi, huius luti vsu planè sanati fuerunt. Lemnia verò terra modò vni, modò alteri humori admixta, facit ad vulnera glutinãda, ad diutina, vel quæ difficulter ad cicatricẽ perducũtur, vel quæ maligna sunt, persanãda. Samia terra, & qui potius aster dicitur, vtilis est ad sanguinis sputum ex quouis loco, sanguinis ex vtero profluuia, & dysentericas exulcerationes, antequam putrescentes efficiantur. Samia verò maximè mitigat inflammationes in vberibus, testiculis, & omnibus locis glandularum. Hanc autem ad læuorem redigere ex aqua oportet: tum rosacei tantum miscere quantum faciat ne medicamentum siccet, quod enim ita pararis, accommodatum erit vbi mediocriter refrigerare cum mitigatione voluerimus, vt appareat facultatem Samiæ esse modicè refrigerantem. Selinusia verò & Chia modicè abstergendi vim habent: quamobrem mulieres quædam eis ad faciem vtuntur.

Gigarta, *hoc est acinorum vuæ nuclei*, abundè siccant, modicéque refrigerãt & adstringunt. quocirca omnibus ventris affectionibus cum profluuio coniunctis abundè prosunt.

Glaucium adstringit & refrigerat perspicuè, vt etiã erysipelata, si valentiora non sint, sanet.

Glechon, *hoc est pulegium*, calefacit attenuátque vehementer. itaque humores crassos ac glutinosos ex pulmone & thorace per sputum facilè elicit, & menstruas mulierum purgationes mouet.

Glycyrrhizæ succus ad læuigandas asperitates aptus est, nec modò in arteriis, sed etiam in scabra vesica. est verò eius temperatura tota tepida: quúmque tẽperie humidus sit, ideo siti est iure accommodatus.

Glycysidæ, *hoc est pæoniæ*, radix mẽstruas purgationes ciet ad amygdalæ magnitudinem ex mulsa potui data. iecur quoque obstructum & renes expurgat: sua autem adstrictione ventris profluuia sistit, si in vino aliquo austero decocta potetur. omnino verò siccandi valenter facultatẽ habet, vt minimè desperarim eam collo pueris suspensam comitialem morbum meritò sanare. Eius autem vis est tenuium partium, & exiccans, non tamen insigniter calida.

Gypsum facultatis siccantis & emplasticæ. combustum verò non æquè emplasticum est: fit tamen partium tenuiorum, & maiorem exiccandi vim acquirit: valet etiam ad repercutiendũ, præsertim verò oxycrato maceratum.

De rebus à Δ incipientibus.

Daucus & staphylinus calefacientis facultatis est, & tenuium partium. Radix verò habet præterea vim ciendi flatus, & venerem stimulandi. Semen domestici habet ipsum quoque res venereas stimulandi vim quandam: at semen agrestis est penitus flatus expers, ac proinde vrinã ciet, menséque prouocat.

Daphnes, *hoc est lauri*, folia & baccæ siccant & calefaciunt vehementer, & magis etiam baccæ quàm folia. Cortex verò radicis minus est acer ille quidem, sed amarus magis: habétque nescio quid adstrictionis. proinde calculos frangit, & hepaticos iuuat. bibitur autem ex vino odorato ad trium obolorum pondus.

Dermata, *hoc est coria*, vetera, quæ videlicet ex vetere calceamento sunt vsta, ad vlcera ex attritione calceamentorum, sedata inflammatione, vtiliter adhibentur. hic enim cinis exiccandi vim habet: & ambusta, & eas quas intertrigines in feminibus vocant, meritò persanat.

Diphryges mixtæ est qualitatis & facultatis, adstringentis & acris: quamobrem accommodatum est ad vlcera maligna medicamentum.

Dictamnum tenuioris essentiæ est quàm pulegium, in cæteris illi simile est. quod verò falsum dictamnum vocant, est ad omnia dictamno imbecillius.

Dracontium est acrius quàm arum, magísque amarum: itaque medicamentum factum est tam efficax quàm quod maximé. Eius radix expurgat viscera, omnes crassos glutinosósque humores extenuans, éstque optimum malignorum vlcerum medicamentum: expurgat quoque & abstergit strenuè cum alia quibus abstersione opus est, tum etiam vitiliginem, cum aceto. Folia autem vlceribus & vulneribus recèns illitis cõueniunt. & quo minus sicca fuerint, eo magis glutinabunt: ficciora enim sunt acriora quàm vt vulneribus conueniant.

Drys, *id est quercus*, partes omnes sunt qualitatis adstringẽtis participes: sed plus tamen eius habet membrana quæ in trunci cortice subest, & quæ est sub glandis ipsius calculo, quæ, inquam, carnem ipsius fructus conuestit, quocirca ad fluorem muliebrem, ad sanguinis sputa, ad tormina intestinorum, ad alui profluuia diuturna eam esse accommodatam, crediderunt. Valentius autem adstringit fagus & ilex: atque horum & item quercus folia illita siccare non instrenuè possunt. ex quo fit vt illita, & totam cicumiacentem vulneris partem contegentia, vulneris agglutinandi vim habeant.

De rebus ab Ε incipientibus.

Ebiscus, siue althæa, *est autem agrestis malua*, facultatis est digerentis, laxantis, inflammationes leuantis, mitigantis, phymata coctu difficilia concoquentis. Radix verò atque eius semen cætera faciunt illa quidem æquè ac folia, sed tamen tenuiorum partium sunt, magísque quàm folia siccant, & præterea magis abstergere demonstrantur, atque adeò vt etiam vitiliginem detergant, & semen renum calculos frangat. Radicis verò decoctum ad tormina intestinorum, & alui profluuia, & sanguinis reiectionẽ vtile est, vtpote quod adstringendi vim quãdam habeat.

Elææ, *hoc est oliuæ*, rami, tantæ frigiditatis quantæ adstrictionis sunt participes. Fructus verò exquisitè maturus

moderatè calidus eſt,at immaturus magis & adſtringit & refrigerat.

Elæum verò,*hoc eſt oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calefaciēdi vim habet:quale eſt dulce quod ex oliuis drupis potiſſimùm conficitur:quod autem omotribes vocant, quantum habet adſtrictionis in ſe, tantum etiam ei frigiditatis ineſt. Vetus porrò oleū quod ex dulci tale euaſit,calidiuseſt,& maiore digerē di vi præditum:at quod ex crudo,vbi adſtrictionem pror ſus abiecerit,alii ſimile fit.Quod verò tenue cernatur,qua le eſt quod purum eſt, quódque intuenti pellucidum videtur,ac modicum eius cuti impoſitum latiſſimè ſerpat, ſibi tamēipſi continuū maneat,atque à cuti combibatur, hoc vtique cenſendum eſt optimum ; atque olei virtute præditum eſſe vel maximè.

Elleborus vterque abſtergentis ſimul & calidæ facul tatis eſt:quamobrem ad vitiliginem,lichenas,pſoras leprâſque accommodatus eſt: imò verò niger,ſi in fiſtulam quæ ex collo obduruerit,infundatur,duob⁹ tribúſve diebus callum aufert.Prodeſt etiam dentibus; ſi hoc cum aceto colluatur. calefacit enim & ſiccat vehementer.

Elxine,*alii perdicinum uocant*, facultatis eſt abſtergentis & leniter adſtringentis, cum humiditate ſubfrigida. vnde omnes inflammationes in principio & incremento vſque ad ſtatum, ac præcipuè eas quæ calidæ ſunt, perſanat.quinetiam incipientibus phygethlis imponitur. eius præterea ſuccus cum roſaceo ad aurium dolores inflammationis ſpeciem præ ſe ferentes mediocriter prodeſt.

Elymus,aut meline, *hoc eſt panicum*, exiccantem vim habet.ſiſtit ergo ventris fluxus,ſicut milium:ſi verò foris illinatur,ſiccat & refrigerat.

Erebinthus,*hoc eſt cicer*,lacti & ſemini gignēdo aptū eſt:prouocat verò etiam menſes.Quod autem arietinum vocatur,vrinam efficacius quàm aliud ciet.decoctum verò eius calculos in renibus confringit: ad quod potiſſimùm valet id quod ex nigro fit cicere.Reliquum genus quod orobiæum nominãt, vim habet attrahendi,digerē di,incidendi,abſtergendi:eſt enim calidum modicéque humidum.eſt etiam amaritiei particeps, cuius vi iecur, lienem,renéſque expurgat,ac pſoras lichenáſque exterget ac parotidas:teſticulóſq; induratos diſcutit,& vlcera maligna cum melle ſanat.

Erpyllos,*hoc eſt ſerpyllum*, calefacientis eſt facultatis, adeò vt & menſtruas purgationes & vrinam cieat.

Eria, *hoc eſt lanæ ſordidæ, quæ ſuccidæ appellantur*, accō-modatè adhibentur ad excipiendas irrigationes quæcon tuſis & percuſſis particulis imponuntur: puræ autem vſtæ vim acrem calidámque habent cum partium tenuitate:quocirca flaccidas in vlceribus carnes eliquant quãcelerrimè. Vtuntur autem,vt alia pleraque,vt ollam nouã lana impleas,eámque operculo multis foraminibus pertuſo tegas.

Eupatorium herba tenuium partium eſt, abſtergentis,adſtringentis incidentiſque facultatis,citra manifeſtã caliditatem, vnde viſceris obſtructiones expurgat: ſed quia paucæ obſtructionis particeps eſt,ideo viſceri robur addit.

Euphorbium, adurentis tenuiúmque partium facultatis eſt.

Echidnes,*hoc eſt uiperæ*,carnes quum ita vt anguillæ cō diūtur,ex oleo,ſale,anetho,porro,& aqua,ſeruato omniū modo,totum corpus per cutim expurgant,ita vt elephantiaſi laborantes curent.Sed quoniam nonnulli eorum qui has carnes ederunt,vehemētiſſima ſunt cruciati ſiti,idcirco uitandæ ſunt quæ iuxta mare degunt,& in locis viuūt ſalſis:quippe quæ ſalſam carnem habeant,quas ſanè dipſadas vocant.Ergo caro viperarum facultatis eſt ſiccantis, valenter digerentis,& modicè calefacientis: properat autem eius vis(vt videtur)ad cutim per quam excrementa copioſa quæ in corpore ſunt,euacuat. & à cute(ceu ſquama)abſcedit,deciditque extima cuticula,in qua & pſoræ & lepræ & elephantes gignuntur.

De rebus à Z incipientibus.

Zyme,*hoc eſt fermentum*,tenuium eſt partium, & modicè calidum: quamobrem citra morſum ac moleſtiam

A quæ in imis partibus ſunt extrahit & digerit.

De rebus ab H incipientibus.

Hedyoſmus,*ab aliis minthe ſeu mētha nominatur*,ea eſt facultatis vehementer calefacientis, & propter humiditatē quæ ex coitu ei accidit, mediocriter etiam ad venerem impellit.habet etiam quãdam amaritiem qua lumbricos enecat.eſt itidem acerba, ac proinde recentes ſanguinis reiectationes cū oxycrato pota ſiſtit. ſubſtantiam quoq; tenuium habet partium,vt ſiqua alia herba.

B De rebus à Θ incipientibus.

Thapſia,acris valentérque excalefacientis facultatis eſt cum humiditate coniunctæ: quare ex alto violenter trahit:& quod traxit,digerit.id quod longiore tempore efficit.

Thermus,*id eſt lupinus*, edi poteſt, & ex genere emplaſticorum medicamentorum eſt.cæterùm amarities ei innata abſterget digeritque. Ipſe etiam lupinus illitus,& ex melle linctus,vel cum oxycrato epotus,lumbricos interficit.quin eius etiam decoctum lumbricos expellit, & foris perfuſum vitiliginem,achoras,puſtulas,pſoras,gangrænas,vlcera maligna iuuat: ſiccat enim citra morſum.

C Idem iecur expurgat renéſque,cum ruta & pipere ſumptum.elicit etiam menſes & fœtus cum myrrha & melle impoſitum. Iam verò lupinorum farina citra mordicationem digerit, quum non liuida ſolùm ſed etiam ſtrumas & phymata dura ſanet:in quo caſu coquenda ex aceto eſt,aut mulſa aut poſca.digerit etiam quæ liuida ſunt, & quæcunque modò diximus præſtare decoctum poſſe, eadem omnia farina efficit.

Theion, *hoc eſt ſulfur*, omnē trahentis eſt facultatis, éſtque calidum & tenuium partium, vt etiam multis ve-

D nenatorum animalium reſiſtat.quin & pſoras & lichenas & lepras cum reſina terebinthina ſanat. omnes enim huiuſce generis affectiones exterget, nec in profundùm repellit.

Thlaſpi ſemen acris eſt facultatis adeò vt internos abſceſſus epotum rumpat:menſes ciet,fœtum corrumpit, & per ſedem infuſum ſanguinolenta euacuans iſchiadicis prodeſt.

Thridax,*id eſt lactuca*, humidum frigidúmque olus eſt,non tamen extremè:proinde ad calidas inflammationes accōmodata eſt,& ad parua leuiáque eryſipelata.eſt e-

E tiam edulium ſiti aduerſum.Semen verò potum genituræ profluuium cohibet: quamobrem iis datur qui in ſomniis polluntur.

Thymum calefacit & ſiccat vehementer,& incidit vehementer:ideo fit vt vrinam moueat,fœtus extrahat,& potum viſcera expurget.educēdis verò ex thorace atque pulmone humoribus confert.

De rebus ab I incipientibus.

Ixos,*id eſt uiſcum*,ex alto extrahit valenter humores non ſolùm tenues,ſed etiam craſſiores,eóſque diffundit,

F ac digerit.eſt etiam ex eorum medicamentorum genere quæ non protinus admota calefaciunt, ſed quæ tempus, velut thapſia,ad id poſtulant.

Ιὸν, *id eſt uiolæ*,folia aqueā & ſubfrigidā eſſentiam ſuperantem poſſident.quocirca & per ſe & cum polenta illita calidas inflammationes leniunt.

Ios,*id eſt ærugo*,acrem qualitatem habet,éſtque digerens,detrahens,& detergens,non teneram modò verùmetiam duram carnem:ſique pauculum eius multo cerato admiſceas,id quod ex vtroque conflabitur,citra morſum

G abſterget.

Hippuris,*hoc eſt cauda equina*,qualitatem habet adſtringentem cum amaritie. proinde valenter ſimúlque ſine mordicatione exiccat. itaque vulnera vel maxima conglutinat, etiamſi perfecti nerui ſint. Præterea iuuat etiam ramicem inteſtinorū. ad hæc facit ad ſanguinis reiectiones, & ad fluorem muliebrem, ac potiſſimùm ad rubrū. Ad dyſenterias verò & alios vētris fluxus, generoſum medicamentum eſt herba ipſa ex aqua aut vino pota. Eius porrò ſuccus prodeſt profluuio ſanguinis è naribus,item-

H que ventris affectionib⁹ profluuio obnoxiis,cum aliquo auſtero vino potui datus:aut etiã cum aqua,ſi fortè is cui detur febrim habeat.

Iſatis domeſtica qua tinctores vtuntur,ſiccantis va-enter facultatis eſt:non tamē adhuc vt mordeat.eſt enim amara ſimul atque adſtringens. proinde magna vulnera in duris corporibus glutinat,etiamſi in capitibus fuerint muſculorum.Illinitur quoque vtiliter partibus fluxu ſanguinis laborātibus:ac tumores œdematum ſpeciem præ ſe ferentes digerit ſimul & reprimit: & aduerſus omnia vlcera maligna egregiè reſiſtit.

Iteæ, *hoc eſt ſalicis*, foliis vti quiſpiam poſſit ad cruentorum vulnerum agglutinationē. eiuſdem quoque facultatis eſt eius flos:ita enim leniter deſiccat vt morſu vacās ſit:& item adſtringit.Quidam ex eo ſuccum faciunt,ſeruántque vt medicamentum morſus expers,exiccans & ad multas res vtile.Arboris etiam cortex ſimili facultate eſt, niſi quòd ſicciore eſt natura. ſed hunc quidam comburunt,eiúſque cinere vtuntur ad ea quæcunque valenter exiccari poſtulant.ergo clauos quos vocant,& callos,& myrmecias aceto maceratus tollit.

De rebus à K incipientibus.

Calamintha,calida & ſicca vehemēter eſt,ac tenuiū partium.ipſa verò per ſe pota ſicca eſt:cum melicrato autem perſpicuè calefacit,& ſudores elicit, omnéq; corpus digerit & exiccat.quamobrem fuerunt qui ea ad rigores circuitu quodam repetentes vſi ſint: ac foris quidem adhibentes oleo incoctam,& totum corpus cum ſtrenui frictione inungentes:intrò verò ſumentes,vt dictum eſt nobis.Quinetiam coxendicibus quidam in morbis iſchiadicis, vt ſingulare remedium,imponunt. trahit enim quæ in profundo deliteſcunt,ad extremitatē: totúmque adeo articulum excalefacit, & cutim vehementer adurit: & menſtruas purgationes potui data admodum efficaciter prouocat.Vtile etiam medicamentum eſt ad elephantiaſin,eo quòd digerat attenuétq; valenter,& craſſos humores incidat.Qua etiam ratione cicatrices atras reddit ſplēdidas,&ſuggillata digerit.ſed ad hæc efficienda præſtantior eſt ex vino cocta,vt poſtea illinatur .commodiórque erit viridis quàm ſicca:nā ſiccata fit valentior, & proptiꝰ vrit.Eius autem ſuccus lumbricos latos & rotundos infuſus & epotus interficit. Iam verò etiam ſuſpirioſos adiuuat,eóſque qui morbo regio laborant,eo quòd abſtergat purgétque iecoris o bſtructiones.cæterùm ad hæc omnia conficienda montana eſt efficacior.

Calamus, *id eſt arundo uallaris*, eius radix facultatis abſtergentis eſt particeps non mediocris:eiúſque non acris. Folia autem viridia modicè refrigerant,inque eis ineſt etiam abſtergendi vis.Eius verò cortex combuſtus,abundè tenuium partium & digerens redditur:habétque vim abſtergendi,adeò vt ſiccet calefaciátque vehementer.

Cannabis ſemen flatus expers eſt, & ſiccans vſque adeo vt ſi largius quis eo veſcatur, exiccetur.

Capnios, *id eſt fumus*, acris & ſimul amaræ qualitatis eſt particeps:neque etiam omnino vacat adſtrictione.quā obrem vrinas bilioſas copioſè promouet, & iecoris obſtructiones atque imbecillitatem ſanat. idem ſiccus & læuigatus ex mulſa & illitus ventrem laxat: ſiccus quoque vino diluto perſperſus ſtomachum roborat.

Capparis radicis cortex ex pugnantibus conſtat facultatibꝰ:quippe qui abſtergere, purgare, incideréque amaritie poteſt:excalefacere verò incideréque,acrimonia: contrahere,denſare,& conſtringere,acerbitate.Itaque lienes induratos, ſiquid aliud,iuuare hoc medicamentum poteſt,tum foris admiſtum remediis quæ illinendo ſunt, tum intro in corpus aſſumpum, & in aceto aut oxymelite coctum,aut aridum contuſum,illiſque admiſtum.nam lentos craſſóſque humores ita ſumptum perſpicuè, idque non ſolùm per vrinas ſed etiam per ſeceſſum euacuat: ac ſæpe etiam ſanguinolētos humores defert.vnde & lienes & coxarum dolores adiuti ſunt.ſed & menſtruas euocat purgationes,& pituitam ex capite purgat. Porrò vlceribꝰ malignis cataplaſmatis modo impoſitus, bonum medicamentum eſt. Præterea dentium labores adiuuat, interim cum aceto coctus,interim cum vino , ſæpe etiam ſolus dentibus commanſus. Vitiliginem quoque cum aceto digerit,& item ſtrumas tumoréſque duros idoneis ad hæc medicamentis admixtus diſcutit.Nec mirum videri debet ſi huiꝰ herbæ ſuccꝰ amaritie ſua vermes auriū occidat.

Cardami, *id eſt naſturtii*, ſemē adurentis eſt facultatis particeps,vt ſinapi:proinde coxendicis capitiſque doloribus,atque adeò quicquid ruborem poſtulat, eo excalefaciunt,ſicut ſinapi.

Cardamomum calidæ vehementer facultatis eſt, adeò vt illitum adurat.adiunctum quoque ei quiddam amaritudinis eſt qua lumbricos enecat,& pſoras cum acetovalenter exterget.

Caſia calefacit & exiccat vehementer excrementa quæ ſunt in corpore,& inſtrumentis robur addit. Eſt verò etiam idonea menſtruis purgationibus ſuppreſſis, quū excrementorum copia craſſitiéſque vetat ne quantum ſatis eſt euacuetur.

Carya arbor, *id eſt nux*, habet in foliis & germinibus adſtrictionem quandam:at in nucis putamine & recenti & ſicco,euidentem plurimámque.itaque ex contuſis putaminibus expreſſum ſuccum in melle,vt mororum & ruborum,decoquimus,& pro ſtomachico medicamento vtimur.Eius nucleus aridus combuſtus ſittenuium partium & exiccans,& medicamētum morſus expers. Leptocarya verò, *hoc eſt nuces Ponticæ*, frigidiores & magis auſteræ ſunt: in cæteris rebus ſunt magnæ nuci perſimiles.

Caſtoreum calefacit,exiccat,tenuiúmque abūdè eſt partium.eſt etiam accommodatiſſimum iis qui ex plenitudine cōuelluntur ac tremunt:iis verò qui exinanitione hæc patiuntur,maximè contrarium.hæcque facit tum epotum,tum cuti ex Sicyonio aut vetere oleo impoſitum, Quibus verò maiore caliditate opus eſt,fricari eos ex caſtoreo conuenit.ſed iuuat etiam ſiquis carbonibus ipſum imponat,eiúſque ſuffitum inſpiratione hauriat : maximè verò ſi humidæ frigidæq; affectiones in pulmone aut capite conſtiterint. Attamē lethargicas cataphoricáſque affectiones quibus adiūcta febris eſt, melius eſt non curare quidem aliquo dictorum oleorū macerandos:ſed potius ex roſaceo capiti collóque imponere.

Cedrus calefacit exiccátque vehementer:oleum autē quod ex ipſa fit, vehemētiſſimum eſt & abūdè tenuiū partium.itaque molles carnes promptè & ſine dolore putrefacit:duras verò & longiore tempore,ac præcipuè corpora mortuorum ſiccat,& à corruptela tuetur. Nec mirū videri debet ſi pediculos,lendes,& tineas,& vermiculos qui ſunt in auribus,interimat:appoſitáque fœtum viuentem enecet,mortuū verò eiiciat:ſicut etiam facit de coitus ipſius ſemine,pudendo circumlita . proinde medicamentum erit partui aduerſum,ſi ſic vtaris,nulli ſecūdum. eadem quoque dentium foraminibus inſtillata , dolores eorum lenit,ipſóſque dentes confringit.

Centaurii maioris radix acris eſt & calida & adſtringēs cum terrea frigiditate.Ergo ſua acrimonia prouocat menſtruas purgationes,fœtúmque mortuum extrahit,viuētémque corrumpit & expellit: adſtrictione verò vulnera agglutinat,& ſpuentes ſanguinem iuuat:itémq; ruptis cōuulſis.& difficultati reſpirationis,& tuſſibus inueteratis prodeſt.

Centaurium minus ſiccat valenter citra morſum:ex quo fit vt magna vulnera glutinet,ſi recens illinatur.præterea vetuſtis vlceribus,& quæ difficulter ad cicatricem perueniunt,cicatricem inducit.Decoctū verò huius herbæ quidam iſchiadicis infundunt, ceu bilioſa craſſáque educens.quum tamen ita vehementer egerit vt cruenta euacuet,tunc magis etiam proderit.Succus verò eius qui ſimilis facultatis eſt,cum ea quæ prædicta ſunt efficit, tū etiā fœtū illitus euocat,& menſtruas purgationes educit.

Cecis, *hoc eſt galla*, quæ immatura eſt, medicamentū eſt admodū acerbū,habétque plurimum eſſentiæ terrenæ frigidæ:qua ratione fluxiones reſiccat,& repercutit: contrahitque & conſtringit & roborat particulas imbecilles, omnibúſque fluxionū affectibus ſtrenuè reſiſtit.itaque ſiccat vehemēter,& abundè refrigerat. Altera verò galla quæ flaua laxáque eſt,ſiccat ipſa quoque, ſed minus. Cæterùm gallæ combuſtæ ſanguinis reprimendi vim acquirūt.carbonibus autem imponendæ ſunt vſquedum igni cādeāt, tum aceto aut vino extinguendæ.

Cera medium quodammodo tenet calefacientiū &

rè frigerantiũ,humectantiũmque & ſiccantiũ.quamobrẽ aliorum medicamentorum materia eſt: ipſa verò per ſe foris impoſita, ex genere eſt debiliter concoquentium.

Ciſſos,*id eſt hedera*, ex contrariis facultatibus compoſita eſt:ſtringit enim & refrigerat, eſtque acris & calida. & viridis,eſt aqueæ eſſentiæ tepidæ particeps. foliis verò eius in vino decoctis magna vulnera glutinantur,& maligna ſanantur:& vlcerationes ex igni factas ad cicatricem perducit.Folia quoque ex aceto decocta lienoſos iuuant. Eius flores ſunt fermè validiores,vt ambuſtis cum cerato læuigati conueniant.Succus denique medicamentum eſt quod naribus infuſum purgando capiti eſt:ſanátque diuturnas aurium fluxiones , & vetuſta vlcera in auribus atque naribus.ſi verò acrior videatur,quum vtendum eo erit,oleo roſaceo miſcebitur. Lacryma eius pediculos interimit,& cutim pilis nudat.

Colocyntha,*hoc eſt cucurbita*, humectat ac refrigerat admodũ.quocirca ſuccus ramẽtorum eius ad auriũ dolores cum inflammatione cõiunctos cum roſaceo cõuenit. ſic etiam tota illita calidas inflãmationes refrigerat.

Cummi,*hoc eſt gummi*, facultatis eſt ſiccantis & emplaſticæ,& nimirum aſperitates ſanat.

Conia,*hoc eſt lixiuium*,adurẽtem habet caliditatem, ſed tenuitate ſubſtantiæ citra dolorem vrit.

Conyza maior & minor calefacit ſiccátque vehemẽter.hæ in oleo coctæ remedio ſunt iis rigoribus qui per circuitum redeunt . earum flores vnà cum foliis terunt quidam,& ex vino potui dant ad menſtruas purgationes egregiè euacuandas,& fœtus eiiciendos.

Coriannon ſiue corion,*hoc eſt coriandrum*,ex contrariis facultatibus cõſtat:plurimũ enim habet amaræ eſſentiæ, quæ tenuiũ eſt partiũ,&terrea:nec parũ etiã aqueæ humiditatis quæ tepentis facultatis eſt,obtinet. habet quoque nonnihil adſtrictionis.ex quibus omnibus agit varié.

Copros, *id eſt ſtercus*,caprinum, quod propriè σπύραθος nominatur,acris & digerẽtis facultatis eſt,ideóque induratis tumoribus cõuenit,ac nõ ſolùm in liene, ſed in aliis etiãnum particulis. Equidem ad tumorẽ in genu inueteratũ iuſſi cataplaſma ex hordeacea farina & poſca & hoc ſtercore confici atque adhiberi:& mirabile eſt quãtum ei profuerit.Hæc denique parandi ratio eſt in cæteris particulis vtiliſſima:eſt tamen vi acriore quàm vt eo in mulieribus vrbanis,aut pueris,aut vno verbo in corporibus teneræ carnis vtare. Cæterùm ſtercus hoc vſtum tenuiorũ ſit partium,non tamen euidenter acriorum.quamobrem ad alopecias facit,&ad ea omnia quæ abſtergentia medicamenta poſtulant: cuiuſmodi ſunt lepræ, impetigines & ſcabies,& cætera generis eiuſdem.Stercus autem bubulũ ſiccandi vim habet, atque etiã attrahendi: quod oſtendit quũ apum veſparúmque morſus iuuat.Hoc etiã ſtercore quidam aqua inter cutem laborãtes oblinebat, & in ſole exponebat.Stercore autem columbarum quæ in paſcuis degunt,vt calefacienti medicamẽto ad multas res aſſiduè vtimur, adhibemúſque cũ naſturtii ſemine pro ſinapi ad ea quæ ad ruborem perduci poſtulãt. At ſtercore gallinarum vtuntur quidam in iis qui ſuffocantur, quòd fungos comederint. vomunt autẽ qui hoc ſumunt, humorem pituitoſum craſſiſſimũ. qua re ſtatim à periculo liberantur. Porro ſtercus ipſum in tenuẽ pollinem redactũ,ex tribus quatuórve poſcæ aut oxymellis cyathis perſperſum eſſe oportet.eſt autẽ hoc minus columbino calidum.Cæterùm ſtercus crocodilorũ terreſtriũ abſtergendi ſiccandiq; vim habet: cuiuſmodi eſt etiã ſtercus ſturnorum,quum oryzã ſolam comederint. Vt ergo crocodilorum ſtercus ephelidas deterget,ita etiam vitilginẽ atque impetiginẽ tollit.

Coſtus exiguam planè amaram, plurimam verò acrem calidámque obtinet qualitatem, vt etiam exulceret. quocirca totum corpus eorum quos per circuitum rigores inuadunt,illo cum oleo ante acceſſionem extrinſecus cõfricatur.ita etiam in reſolutiuis iſchiadicíſque,& omnino in quibus partem aliquam calefacere , aut ex alto ad ſuperficiem trahere ſuccum aliquem oporteat, coſto vtimur. Valet quoque ad vrinam, menſeſque prouocandos, itémque ad rupta conuulſáque . Laterum quoque doloribus conuenit , latos lumbricos interficit . ad ephelida

A valet cum aqua aut melle. Eidem quoque flatuoſa quædam humiditas ineſt,qua cũ vino mulſo venerẽ excitat.

Cotyledon, *id eſt vmbilicus Veneris* mixtæ eſt facultatis, humidæ,ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcurẽ adſtringentis, cui eſt etiam amari parum adiunctum. quamobrẽ refrigerat ac repercutit,abſtergétque & diſcutit. & inflammationes eryſipelatis naturam imitantes, & eryſipelata ſpeciem inflammationum præ ſe ferentia perſanat:ac ſtomacho ardore æſtuanti admodum vtiliter imponitur.

Crambe,*id eſt braſsica*,ſiccantis facultatis eſt,non tamẽ B etiam acris euidenter,ſed adeò vt vulnera glutinet,atque vlcera maligna ſanet,inflammationibúſque iam induratis,& ſolutu difficilibus,&eryſipelati quod etiam tale ſit, itémque herpeti medeatur. Sed & vis quædam abſtergẽs ei ineſt,qua lepras curat.eius ſemen epotũ lumbricos necat:ephelidas quoque & lentigines iuuat. Caules verò braſsicæ combuſti cinerem faciunt admodum deſiccantem, vt fermè adurendi vim habeat.qua ſanè ratione eiuſmodi cinerem adipi veteri miſcent,& ad dolores lateris; aut ſi quid tale ſit,vtuntur.Fit enim valenter digerẽs medicamentum. C

Crithe,*hoc eſt hordeum*,ſiccat refrigerátque modicè, habétque etiam pauxillum abſterſionis. Polenta verò plus multò quàm hordeum,exiccat.

Crini,*hoc eſt lilii* ,flos tenuium eſt partium.oleum quod ex eo fit,digerentis, morſu vacantis & mollientis facultatis eſt,idoneum verò eſt veteri duritiei. Radix quoque eius & folia per ſe trita ſiccant,abſtergunt &digerunt mediocriter.ita ſit vt exuſtis conueniant. ergo radicem toſtam, tum ex roſaceo contritam exuſtis, quoad cicatrix D obducatur,imponunt. quippe quum alioqui ad cicatricẽ omnibus vlceribus inducendam medicamentum ſit idoneum.quinetiam vteros mollit, menſtruáſque purgationes prouocat . Folia quoque decoquunt, & vſquedum cicatrix obducta ſit adhibent,eáque non ſolùm exuſtis ſed etiam vlceribus. Porro ſi quis ſuccum foliorum ex melle & aceto decoxerit,& multo maiorem ſucci quàm mellis & aceti copiam poſuerit, is probatiſſimũ medicamẽtum ſibi pararit ad ea omnia quæ citra morſũ deſiccare vehementer oporteat.qualia ſunt vulnera magna,præſertim verò E quæ capitibus muſculorũ infliguntur:& vlcera flaccida diuturnáque,& quæ cicatrice difficulter cõcluduntur.

Crocus abundè calefacit, modicè verò ſiccat: ideóque concoquendi vim quandam obtinet: cui etiam rei adiumento eſt paucula eius adſtrictio.

Crommyon,*id eſt cepa*,vehementiſſimè calefacit, craſſǽque eſſentiæ eſt: quocirca admota venarum ora aperit ex aceto verò in ſole inuncta,vitiligines exterget. alopeciis verò attrita cutim citi⁹ quàm alcyoniũ,pilis cõueſtit.

Cyamus,*hoc eſt faba*, eſt medii proximè temperamenti F in exiccando & refrigerando,& exiguæ facultatis abſtergentis atque adſtringentis eſt particeps.ea foris impoſita ſine moleſtia ſiccat,atque in podagra ex aqua decocta, & ita adipi ſuillo admixta. ad neruorũ autẽ contuſiones , & vlcera,fabæ farina cum oxymelle imponenda:ad eos qui ex ictu iam inflammatione tentantur , cum polenta. Eſt etiã aptum teſtibus vberibúſque cataplaſma: quippe quũ hæ particulæ inflammatione obſeſſæ modicè refrigerari deſiderent. præſertim verò quũ vbera ex lacte in ipſis cõcreto inflammationẽ cõtraxerunt. imò verò & lac ipſum G ab hoc cataplaſmate extinguitur,ſicut puerorũ pubes farina fabarum illita plurimo tempore impubis permanet.

Cumini ſemen vehementer calefaciendi vi præditum eſt,flatúſque diſcutit,& vrinam mouet.

Cypariſſi folia,germina,&globuli recẽtes ac molles,magna vulnera in duris corporib⁹ conglutinãt.ex quo planè patet ſiccãdi vim in eis ineſſe,cui nihil inſigniter acre ſit adiunctum. plurimũ autẽ amari & multo etiã plus acerbi habent.proinde humiditates quæ imis in partibus deliteſcunt, in flaccidis & putredini obnoxiis affectionibus H & ſine moleſtia & tutò depaſcuntur,aliáſque trahunt. ſic etiam ramicem inteſtinorum iuuant vel ex eo quod ſiccant,& robur particulis præ humiditate laxis addant.

Cyperi radices excalefaciunt & exiccant ſine mordacitate. itaque vlceribus quæ ad cicatricem ægrè perduci

possunt, ob nimiam humiditatem mirificè prosunt: habent enim quidpiam adstrictionis, & ob eam causam vlceribus quibus os obsidetur, valde cōueniunt. quin & incidendi vim quandam eis inesse apparet, quum calculo laborantibus congruant, vrinámque & menstruas purgationes prouocent.

Cyclaminus abstergit, incidit, digerit, aperit ora venarum atque attrahit. eius autem succus hæmorrhoidas resecat, & floccis impositus atque admotus secessum valenter prouocat: eius enim ita vehemens vis est vt abdomine illito ventrē subducat, & pesso impositus fœtum interimat. Radix est succo imbecillior. sed ipsa quoq; est vehemēs: nam & purgationes mēstruas ciet epota & admota, & arquatum morbum iuuat, non modò ipsum viscus expurgans, sed etiam bilim quæ in toto corpore fit, per sudores excernens. datur autē potui pondere drachmarū trium cū passo, aut melicrato. cutim etiam detergit, & alopecias & ephelidas & omnia exāthemata curat. itémq; lieni indurato emplastri modo illita, tum recens tū arida prodest.

Cytisi folia digerentis facultatis sunt, quæ aqueæ & tepidæ mista est.

Coni fructus, quem etiam cocalum nominant, viridis, totus habet cum humiditate amaritiem & acrimoniam quandam. proinde purulentis & quibuscunque ea quæ in thorace & pulmone sunt, facilè tussi reiicere & expuere expedit, accommodatus est. Fructus verò ex eo esculentus, asperitates in aqua maceratus lenit.

De rebus à Λ incipientibus.

Lapathum digerentis modicè facultatis est. oxylapathum verò est mixtæ facultatis: nam cum digerentis est tū etiā cuiusdā repercutientis particeps. eorū semen manifestam adstrictionem quandam obtinet, vt dysenteriæ & diarrhœæ medeatur, ac præsertim oxylapathi.

Leucoion & fructus vniuersus, abstergētis ac tenuium partium facultatis est: magis tamē flores, & inter hos qui ficciores sunt: adeò vt eorum decoctum menstruas purgationes promoueat, & secūdas, ac fœtum mortuum prouocet: sique bibatur, fœtum interimat: ac siquis eius virium vehementiam multa aqua admixta mitiget, is medicamētum ad inflammationem accōmodatum habebit. Hoc igitur modo eius decoctum vteri inflāmationes perfusum sanat, potissimùm verò eas quæ iam obduruerunt, Fructus eandem vim habet, duarum drachmarum mēsura potui datus, vel etiam impositus, mensésque ciet, ac fœtum viuentem corrumpit, & mortuum expellit.

Libanotus, *hoc est thus*, abundè calefacit, & modicè siccat, habétque aliquid adstringentis, ac potius etiam albū. Eius autem cortex euidenter adstringit: quāobrem strenuè quoque desiccat. est etiam crassarum partium & acrimoniæ minimè particeps.

Libanotides tres, similem vim habent omnes emolliētem, digerentem, abstergentem & incidentem. Succus radicum ipsarū atque herbæ melli admixtus hebetudines oculorum quæ ex crassis humoribus oriuntur, persanat.

Lapis hæmatites tantum habet frigiditatis quantum adstrictionis. Eo igitur solo vsus sum ad supercilia exasperata. si verò aspera facta sint cum inflammatione coniuncta, ex ouo ipsum diluo: si verò magis, etiam ex fœnigræci decocto: si sine inflammatione, ex aqua. Initium verò ducito, semper à modicè humido, per specillum infundēs. Vbi autem is qui curatur, eius vires fert, crassius semper identidem efficito. ac postremò ita crassum facito vt specilli cuspide inungas secundùm subiectionem euersionis supercilii. Idem lapis simili ratione in cote contritus, sputo sanguinis & omnibus vlceribus conuenit. Siccus verò læuigatus, & in tenuissimum pollinem redactus, reprimit excrescentia, vlceráque oculorum ad cicatricem ipse solus perducit, attritus (vt dicebam) & infusus, aut inunctus.

Lapides qui in spōgiis reperiuntur, frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt lapides in vesica confringant.

Lithargyrus siccat vt alia metallica omnia, terrenáque & lapidea medicamenta: id tamen facit moderatissimè, & in cæteris qualitatibus & facultatibus quodam modo **A** in medio est, neque manifestò calefaciens, neque refrigerans. éstque particeps abstergentis & adstringentis facultatis modicé. quocirca vtimur lithargyro pro materia, quam iis quæ valentem vim habēt, seu mordendi, seu adstringendi, seu aliquid aliud faciendi, miscemus. Inter caliditatem verò & frigiditatem medium locum obtinet.

Lini semen modicè calefacit, éstque in medio fermè humiditatis & siccitatis constitutum.

Litron, *hoc est nitrū*, siccat & digerit. si verò intrò in corpus sumatur, multo magis quàm sal crassos tenacésq; humores **B** secat atque attenuat. Aphronitrō verò, nisi magna quædam necessitas cogat, deuorandum non est, vtpote quod stomacho sit infēsum. ac rusticus ex fungorum esu penè suffocatus eo vsus est, eíque probatum fuit remediū. Cæterùm nitro vsto & non vsto nos etiam ad talia vti cōsueuimus.

Lichen in petris nascens abstergentem simul, modicéque refrigerantem & adstringentē vim habet: sed est etiā desiccans. quocirca haud mirum est si inflammationi est aduersum.

Lotos domestica, quam etiam trifolium vocant, facul**C**tatis est modicè adstringentis & siccātis: éstque in medio in calefaciendo & refrigerando.

Lotos arbor adstringit illa quidem modicè, sed tenuiū partium est & siccans. proinde lignorum ipsius scobs cōuenit fluori muliebri, dysentericis, & cœliacis. decoquitur autem tum ex aqua, tum ex vino, prout vsus postulare videatur. neque solùm infunditur, sed etiā bibitur. quinetiam fluentes pilos cohibet.

Lycium facultatem obtinet exiccantem, cōstátque ex **D** diuersi generis substantiis, altera tenuium partium digerente & abundè calida, altera terrena & frigida exigua, ex qua obtinet adstrictionem. Ex quo fit vt hoc medicamento ad diuersas affectiones vtantur: atque vt abstergente quidem, quando id assumunt tanquam expurgans ea quæ pupillæ tenebras offundunt: vt contrahente verò, quum id cœliacis & dysentericis ac fluori muliebri adhibent. eodem etiam vtuntur ad hypopia, & ad sedis atque oris inflammationes, vlceráque & herpetas ac putredines, & vlcera maligna, & aures purulentas & intertrigines, & de**E**nique ad vnguium reduuias. Porrò Indicum Lycium est ad omnia valentius.

De rebus à M incipientibus.

Malua, agrestis quidem, digerentis mollientísque leniter facultatis est particeps: hortensis verò, est imbecillior. earū fructus tanto validior est quanto est siccior. Quæ verò anadēdromalache & althæa nominatur, est generis eiusdem: est tamen quàm hæ ad digerendum efficacior.

Mandragora refrigerat quidem vehementer, sed est tamen etiam caloris cuiusdam particeps. Et in pomis nō **F** nihil est humiditatis: quamobrem ea soporem afferendi vim habent. Cortex autem ra dicis qui valentissimus est, non refrigerat solùm, sed etiam desiccat. quod verò intus est, imbecillum est.

Marathrum, *hoc est fœniculum*, calefacit quidem vehemēter, cæterùm modicè siccat. proinde lac procreat, idq; nō mediocriter. valet quoque ad vrinam ciendam, & ad mēses educendos.

Mastiche composita ex contrariis facultatibus est, adstringente & molliente: quocirca stomachi, ventris, inte**G**stinorum, & iecoris inflammationibus conuenit, vtpote quæ calefaciat siccétque abundanter.

Melanthium calefacit siccátque vehemēter, quum tenuium sit partium. quibus quidem fit rebus vt calidū in linteo admotum, & assiduè olfactū catarrhos sanet. quinetiam epotum flatus extinguit vel maximé. Interimit etiam lumbricos non solùm esum, sed etiam ventri foris admotum. præterea lepras, clauos myrmeciásque eiicit, mensésque ciet, qui ob crassitiem tenacitatémque humorum fuerint suppressi.

H Mel calefacit & desiccat abundé. est autem simplicis, quoad eius fieri potest, naturalis facultatis. coctum verò minus acre & abstergens efficitur. quocirca ad sinus glutinandos eo vtuntur.

Melilotum mixtæ facultatis est: habet enim quippiam

adſtrictionis.ſed & digerit & concoquit: copioſior enim A in eo calida eſſentia ineſt quàm frigida.

Meſpilorum fructus admodum acerbus eſt & eſculentus,& ventrem ſtrenuè cohibet.

Mecon,*hoc eſt papauer*,omne eſt refrigerantis facultatis. Semen verò ſatiui papaueris mediocriter ſomnum conciliat,éſtque album:quamobrem pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum edunt. Alterius verò,cuius flos decidit,ſemen valentius refrigerat:adeò vt eo vti innoxiè,ſicut ſatiuo,quiſpiam non poſſit.

Mali Perſicæ folia & germina amaram qualitatem vin B centem habent.ex quo fit vt in potu accepta lumbricos interimãt: id quod faciunt etiam vmbilico impoſita. omino verò digerens medicamentum eſt. Eius verò fructus humidus eſt ac frigidus.

Meum calefacit vehementer, atque abundè ſiccat:proinde vrinas menſtruáſque purgationes mouet, dolorem verò capitis creat,ac flatum gignit.

Molibdos,*id eſt plumbum*,plurimam habet humiditatem ex frigore concretam. Si igitur mortarium piſtillúmque plumbeum confeceris, in ipſúmque aut omphacinum o- C leum,aut aquam,aut roſaceum,aut alium quempiam ſuccum indideris, ac teras, vti poteris ſucco ita confecto ad inflammationes in ſede cum vlcere, aut rugis,eritque ad eas quæ in pudendis ac teſtibus atque vberibus ſunt,optimum remedium. valebitque eodem modo ad alias inflãmationes incipientes,quæ inguina,aut pedes,aut alios articulos obſideant. Cõuenit non ſecus vlceribus malignis: ſique ad carcinodes vlcera vtaris, erit ſanè mirabile medicamentum. Si verò celeriter multum ſucci plumbei velis D colligere,conare in ſole terere, aut omnino aere excalefacto. Porro vtiliſſimũ medicamentũ pararis,ſi quempiam ſuccum refrigerantem, vt ſemperuiui, vt vmbilici Veneris,vt intybi, vt lactucæ,vt pſyllii, vt omphacii,admiſcueris. Plumbi verò bractea tenuis ganglio probè impoſita & alligata,ipſum planè diſſipat.

Mori fructus,maturus quidem ventrem ſubducit,immaturus verò vbi aruerit,medicamentum admodum reſtringens fit, adeo vt dyſentericis ac cœliacis conueniat. E tunditur etiam, & obſoniis admiſcetur. Cortex verò radicis arboris purgantis facultatis eſt particeps, cum amaritie quadam. Itaque latum lumbricum interficit.

Myelos, *hoc eſt medulla*, vim habet molliendi corpora quæ obduruerunt ac ſcirrhum contraxerunt. Optimam verò expertus ſemper ſum ceruinam: deinde iuniorum boum. taurorum verò & hircorum eſt acrior & ſiccior. quocirca duritiem ſcirrhi ſpeciem referentem diſſoluere non poteſt.

Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat: in ea tamen F vincit terrenum frigidum. habet verò etiam tenue quiddam calidũ:quocirca admodũ ſiccat. Cæterùm folia,fructus,germina,& ſuccus non multum in adſtrictione differunt:quod verò agnatum eſt trunco atque ramis tuberoſum(quam myrtada quidam vocant) quo ſiccius eſt antedictis,eo adſtringit ſiccátque vehementius. Quidam id tundunt ac reponunt, tum vino ſubigentes paſtillos conformant.folia item arida magis quàm viridia,deſiccant.

De rebus à N incipientibus.

Nardi ſpica modicè calefacit,abũdéque ſiccat. ea ex eſſentia abundè adſtringenti & acri,calida non multa, & G quadam ſubamara,conſtat. meritò igitur tum pota, tum foris admota, iecori & ſtomacho conuenit, vrináſque mouet, ac morſus ſtomachi ſanat: ventríſque fluxiones & præterea capitis atque thoracis exciccat. valentior autem eſt Indica, quæ nigrior eſt quàm Syriaca. Celtica verò ſimilis eſt facultatis,ſed vrinas magis ciet.

Narciſſi radix ſiccandi facultatẽ habet,adeo vt maxima vulnera conglutinet,vel ſi vſque ad tendines ſit facta præciſio. habet etiam abſtergẽdi & attrahendi vim quãdam.

Nymphææ tum radix tum ſemen vim habet deſic- H candi ſine morſu. itaque profluuia ventris ſiſtit, ac ſemen ſiue in inſomniis,ſiue alio modo immoderatius profluẽs cohibet. iuuat etiã dyſentericos. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore facultate prædita eſt. quocirca ex aqua macerata vitiligines,pice verò liquida,alopecias ſanat.

De rebus ab O incipientibus.

Oxos,*id eſt acetũ*,mixtæ ſubſtãtiæ eſt,calidæ & frigidæ: atque vtriuſque tenuium partium: frigida tamẽ calidam ſuperat. Cæterùm vbi acetum validum ſit, vehementer exiccans eſt.

Oxyacanthæ fructus,non ſolùm quum eſtur,ſed etiam quum potui datur,omnes affectiones quæ cum fluxionibus coniunctæ ſunt,retinet.

Opopanax mollit ac digerit:calefacitque vehementer, & abundè ſiccat.

Opos,*hoc eſt liquor*,Cyrenaicus omnium & calidiſſimus eſt,& tenuiſſimarum partium,ac proinde maximè digerit. quanquam cæteri quoque calidi & ſpirituoſi abundè ſunt,hoc eſt Medicus & Syriacus.

Origani omnis vis eſt incidens,tenuans,calefaciens & ſiccans vehementer. quam verò tragoriganon vocant, ea aliquid adſtrictionis aſſumpſit.

Orobus,*hoc eſt eruum*,ſiccat quidem abundè,ſed calefacit modicè,& incidit & abſterget, & obſtructiones tollit: ſi verò copioſius ſumatur,ſanguinem per vrinas educit.

Oſtrax,*hoc eſt teſta*,buccinarum & purpurarum vſta vim habet admodum exiccandi. Oſtreorum quoque combuſta ſimilis eſt facultatis. ea vtor ad diuturnas ex fluxione cauitates,& quæ vix impleri carne poſſunt, quæ nimirũ fiſtuloſæ ſunt atque profundæ: eam foris ex adipe ſuillo veteri imponens.& in ſinum aliquid eorum quæ talia carne implent,immitto,quale eſt vſtũ diaphanes, quod ſphẽclarium nominant. Iam verò horum omnium cinis dentes ſplendidiores reddit tum abſtergendi facultate, tum verò etiam eſſentiæ aſperitate,nõ ſecus quàm pumex. Ad hunc verò vſum nõ eſt neceſſe quæ ſic vſta ſunt admodũ læuigare. at ſi vlceribus malignis velis inſpergere,ante omnia in tenuiſſimum pollinem redigenda erunt. Porrò carnem excreſcentem exterunt mediocriter & comprimũt. præterea cum ſale vſta hæc omnia dentes efficacius abſtergent:atque adeo vt non modò flaccidas gingiuas exiccent,ſed etiam putreſcentia vlcera adiuuent.

De rebus à Π incipientibus.

Paliuri folia & radix,non obſcuram adſtringendi facultatem habent,vt etiam ventrem fluentem cohibeant: digerunt verò adeo vt phymata quoque curent,quæ non admodum inflammata calidáque ſint. Cæterùm fructus tantam incidendi vim habet vt & calculos veſicæ confringat,& pectoris pulmoniſq; excreationib⁹ auxilietur.

Pentaphylli radix ſiccat quidem abundè, ſed minimè acris eſt. quocirca ad multa vtilis eſt.

Piper nuper germinans longum eſt, ideóque humidius. fructus verò qui velut omphax eſt,album eſt piper, quod eſt acrius nigro. illud enim eſt aſpectu tanquam ſubaſſatum & ſubexiccatum. vtrunque tamen ſatis valenter calefacit & ſiccat.

Petroſelini ſemen acre eſt cum amaritie coniuncta: proinde menſtruas purgationes mouet,& vrinas copioſè citat. flatus quoque diſcutit: valdéque calefacit & ſiccat.

Peganon,*hoc eſt ruta*, quæ agreſtis eſt, vehementiſſimè ſiccat & calefacit. quæ verò domeſtica eſt,vehemẽter:eáque eſt non acris modò,ſed etiam amara,atque humores craſſos & tenaces incidit attenuátque,& per vrinas ducit: eſt & tenuium partium,& flatus excutit:quamobrem ad inflationes accommodata eſt,& veneris appetitum cohibet. eadem ſtrenuè digerit atque ſiccat.

Pix ea quæ ſicca eſt,calefacit abundè & ſiccat: quæ verò humida eſt,habet præter hæc neſcio quid tenuiũ partium,ita vt aſthmaticos & purulentos iuuet. Cyathus autẽ ei⁹ melli admixtæ ad lingẽdũ datur. habet prætereà vtramque vim quandã abſtergendi,& concoquendi,& digerendi. quã ſanè ratione leproſos vngues eximit ceræ miſta, lichenáſque detergit,ac tumores duros & incoctos cataplaſmatis indita cõcoquit. liquida tamẽ eſt ad oĩa valentior.

Pini cortex vincentẽ habet facultatẽ adſtringẽtem,vt impoſitus intertrigenes pulcherrimè ſanet,& potus ventrem cohibeat,& ambuſta ad cicatricem perducat.

Piceæ cortex ſimili modo quo pini cortex, agit, moderatius tamen. In foliis tamen vtriuſque & pini & piceæ vis eſt vulnerum agglutinandorũ. Fuligo autem quæ ex

dictis colligitur,ad pilos superciliorum,& ad angulos oculorũ lippientes,erosos,& lacrymantes,accõmodata est.

Platanus frigidioris humidiorisque essentiæ est.quãobrem eius folia viridia trita & illita inflammationes in genibus iuuant.eius cortex & pilulæ cum adipe ad vlcera ambusta valent.

Pompholyx, si lota fuerit, fermè omnium prima est quæ citra morsum siccant:vnde ad vlcera carcinode idonea est,& item ad alia maligna omnia.

Prasium, *hoc est marrubium*, calefacit & siccat vehementer,iecur & lienem obstructione liberat,thoracem pulmonémque expurgat,menstruas purgationes ciet.illitum verò abstergit & digerit,& per nares arquatos expurgat.denique ad inueteratos aurium dolores facit.

Propolis vehementer calefacit, ac valenter abstergit, abundéque trahit,éstque valenti ac tenui essentia.

Pteleæ,*hoc est ulmi*,foliis recentia vulnera glutinãtur, in eísque abstergendi & adstringendi facultas inest:& magis in cortice,adeò vt cum aceto lepras etiam sanet. Eandem vim radices habẽt:proinde earum decocto quidam perfundunt fracturas quibus inducere tophos opus sit.

Ptereos,*hoc est filicis*, radix latos lumbricos interficit, si quatuor eius drachmas in melicrato quis bibat. Porro fœtum viuum interficit,mortuum expellit. Similẽ huic obtinet vim fœmina filix.

Pyrethri radix vrentem vim habet, qua dentium refrigeratorũ dolores sanat. & ante rigores periodorum ex oleo confricatur.stupidos quoque & resolutos adiuuat.

Pyros,*hoc est triticum*,foris impositum modicè calfacit, non tamen siccare aut humectare manifestò aptum est. habet verò quippiam lentoris, & naturæ obstruentis. Amylum verò quod ex eo conficitur, frigidius sicciúsque ipso redditur.At cataplasma ex pane cõfectum maiorem digerẽdi vim habet quàm quod ex tritico fit,quippe quũ panis & fermentum & salem habeat, fermentúmque facultatis sit attrahentis digerentisque.

Pitya,*hoc est coagulum*,omne,acris,attenuantis, digerẽtis & siccantis facultatis est:nam lac in ventre coagulatum dissoluit. Leporis verò coagulum omnium præstantissimum est. id sanguinem in ventre concretum cum aceto epotum dissoluit:facitque id efficacius quidem cæteris, sed non tamen solum.

De rebus à Ρ incipientibus.

Radicula vehementer calefacit, & abundè siccat.semen est efficacius planta.in eis vis digerẽdi est:itaque ad suggillata & alia liuida id genus vtiliter adhibentur.

Rheum mixtæ facultatis est:habet enim quidpiam terrestre quod frigidũ est:sed ei quoque inest caliditas quædam cum partium tenuitate coniuncta.conuulsa igitur & rupta,&eos qui nisi recta ceruice spirant,adiuuat.liuentia itidem & lichenas sanat cum aceto illitum,& sanguinem expuentibus cœliacisque & dysentericis prodest.

Resinæ omnes calefaciunt,siccant digerúntque, sed aliæ magis,aliæ minus id faciunt:lentissima verò omnib⁹ meritò antepositaest.eam mastichen nominant:nã præterquam quòd est exiguæ particeps adstrictionis, adeò vt stomachi,ventris & iecoris imbecillitatibus & inflammationibus conueniat, ei etiam inest vt sine mordacitate siccet,minimè enim acris est & maximè tenuium partiũ. cæteris præstat terebinthina, eáque magis quàm mastiche digerit & abstergit,ita vt scabies sanet:&quæ in profundo sunt,cæteris resinis magis attrahit.

Rosarum vis est aquea,substantia calida mista duabus aliis qualitatibus,adstringenti & amaræ. earum flos etiã magis quàm rosæ,adstringit:ac proinde vim itidem habet exiccandi.

Rhypos, *id est sordes è statuis* ,digerit & emollit, & incocta phymata digerit. Sordes verò in palæstris quam πάτον vocant,optimum est mamillarum inflammationibus remedium:nam & illarum feruorem igneum restinguit,& quod influit, cohibet:& quod ibi continetur,digerit.

De rebus à Σ incipientibus.

Sandaracha vrentis facultatis est, ceu arsenicum: ergo meritò fit vt cum facultatibus digerentibus & extergentibus commisceant.

A Satyrium humidum calidúmque temperatura est, humiditatémque excrementitiam & flatus participem possidet:quocirca ad res venereas incitat.idem quoque eius radix facit.

Selinon,*hoc est apium*,calidum adeo est vt vrinas & mẽstruas purgationes cieat.flatus quoque discutit : & magis semen quàm herba.

Seris temperaturæ est frigidæ siccǽque modicé.

Seseleos fruct⁹ vsqueadeo calidus est vt mouere vrinã copiosè queat. quinetiam partium tenuitate ad comitialem morbum & ad recta ceruice spirantes accommodatus est.

B

Sesamum emplasticam vim & simul mollientẽ habet, & modicè calidam.eiusdem facultatis est oleum quod ex eo conficitur:& item decoctum herbæ ipsius.

Sicyos,*hoc est cucumis*, qui maturus est, tenuioris essentiæ est:qui talis non est,crassioris. sunt tamen abstergentis & incidentis facultatis participes.quamobrem vrinam cient,& corpus splendidum reddunt: atque etiam magis si quis arefaciat,deinde contusum per cribrum excutiat,

C & pro abstergente puluere vtatur:in eo enim humida frigidáque admodum abundat natura. quanquam si semen & radix exiccentur,non etiam humidæ naturæ sunt, sed iam modicè siccãtis. Agrestis verò cucumeris succus, quẽ etiam elaterium nominant,qui ex fructu,itémque ex radicib⁹ & foliis exprimitur,est ad curationes perutilis.Ergo elaterium menses ciet, & fœtum interimit appositũ. prodest regio morbo laborantibus in nares cum lacte in fusum. quo etiam modo capitis dolores sanat. Succus verò radicis & foliorum est prædicto imbecillior.Cæterùm

D eius radix abstergit,digerit,mollitque. Cortex verò maiorem siccandi vim obtinet.

Silphii liquor calidissimus est.& tamẽ folia, & fructus, & caules,& radix strenuè non calefaciunt,sed omnia sunt magis essentiæ flatuosæ, atque ideo concoctu difficilia. foris tamen imposita sunt efficaciora : & maximè omniũ liquor in quo vis admodum trahendi inest. & ex memorata eius temperie facultatem quandam detrahendi & liquandi habet.

Spongia vsta, acris & digerentis facultatis est.hæc bitu

E mine imbuta,& adhuc ardens, vt sicca reddatur, facit ad sanguinis eruptiones ex vulnere. si bitumen non suppetat,pice illinẽda est. Spongia verò noua per sese manifestè desiccat.id nosces si ea sola vtaris ad vulnera ex aqua, vel oxycrato, vel vino: perinde enim glutinabit ac medicamenta quæ sistendo sanguini apta sunt.

Spondylii fructus,acris & secantis facultatis est:quocirca ad asthmata & ad morbum comitialem est medicamẽtum accõmodatum.sed & morbo regio affectis prodest. ac radix quoque,in qua similis facultas est, ad eadem va-

F let.éstque præterea vtilis ad callos qui ex fistulis oriuntur. ea autem circumrasa imponenda est.

Stear,*hoc est adeps suillus*,est ferè omnium aliorum humidissimus.quamobrem in actione proximè ad oleum accedit: maiorem tamen vim habet emolliendi & concoquendi quàm oleum. idcirco eum admiscemus iis cataplasmatis quæ ad inflammationes valent. Qui verò mordicationes aut in recto intestino aut in colo patiuntur,iis potius caprinum quàm suillum adipem iniicimus: quippe qui propter crassitiem facilius concrescat, suillus autẽ

G instar olei defluat.proinde eo potius vtimur ad dysentericos,& qui crebra desidendi cupiditate tenentur. Anserinus verò adeps, sanies quæ in alto corpore mordicant, sua tenuitate magis obtundit.est etiam suillo calidior.in horum medio est adeps gallinarum. Nunc verò omnis pinguedinis facultas est humectans & calefaciẽs:sed suilla est modicè calida.taurinus verò adeps est multo calidior & siccior. vitulinus verò minus quàm taurin⁹,& hœdinus minus quàm caprinus & hircinus.taurinúsque minus quàm leoninus: hic enim potentius quàm cæterorũ

H omnium quadrupedum adipes,digerit: nam & calidissimus,& tenuissimarum est partium. Porro omnis adeps quum inueterascit, fit seipso calidior, & tenuiorum partium:atque ita maiorem digerendi vim acquirit.

Scandix calefacit siccátque vehemẽter : itaque meritò

ritò vrinam ciet,& viſcera liberat obſtructione.

Scilla eſt facultatis admodum incidentis, non tamen admodum calidæ. melius autem eſt ea aſſata aut elixa vti. quo ſanè modo eius virium vehementia exoluitur.

Scolymi radix calida ſiccáque admodum eſt. copiam vrinæ fœtentis educit,ſi vino incocta bibatur. hac ratione fœdos alarum & totius corporis ſanat.

Scordion ex variis facultatib⁹ cõſtat.habet enim quid piã amari acerbiq; & acris.viſcera igitur expurgat,ſimúlque excalefacit,ac mẽſtruas purgationes & vrinas mouet. cõuulſa quoq; & rupta,& laterum dolores ex obſtructione & frigore ortos epotum ſanat : magnáque vulnera & rupta conglutinat:& laterum dolores viride impoſitum ſanat.ſordida verò purgat,& cicatrice concludit.

Scordon,*hoc eſt allium*,& calefacit & ſiccat vehementiſſimè, vt etiam hirudines eiiciat, ſic vt nulla alia re ſit opus.

Smyrna,*hoc eſt myrrha*, de numero eorum eſt quæ abũdanter calefaciunt & exiccant: itaque illita vulnerib⁹ capitis ea glutinat.tollit etiam lumbricos,fœtúmque necat & eiicit.ineſt ei vis itidem abſtergendi.

Smyrnium,calidum & ſiccum vehemẽter eſt,vrinámque & menſtruas purgationes educit.

Stœbes fructus & folia adſtringentem vim morſúſque expertem habent atque abundè ſiccãt. quamobrem eorũ decoctum dyſentericis iniicitur, & auribus purulentis: & vulnera magna cõglutinat.cum vino autem auſtero hæc facit euidentius:nam valenter deſiccat omnes humiditates quæ præter naturam ſunt.Folia verò viridia illita vim habent ſanguinem fluentem ſiſtendi: iuuántque illita oculorum ſuffuſiones ex ictu obortas.

Styrax calefacit,mollit,concoquit: quamobrem tuſſibus,catarrhis, deſtillationib⁹ raucitatibúſque prodeſt,ac menſtruas purgationes ſeu potus ſeu admotus elicit.

Syca,*hoc eſt ficus aridæ*,modicè calefaciunt : habéntque partium tenuitatem quandam.his duabus qualitatibus idoneæ ſunt ad duros tumores concoquendos, quos etiã ſtatim digerunt. Cæterùm ficus caprifici facultatis ſunt acris ac digerentis: ſic etiam domeſticarum arborũ primæ ficus quas groſſos nominant.

Schinos,*hoc eſt lentiſcus*,ex aquea eſſentia leuiter calida, & terrea frigida non multa, compoſitus eſt. ſiccat igitur abundè.in differentia verò caloris & frigoris eſt quodãmodo medius. ſimilem porrò habet in omnibus eius partibus adſtrictionẽ. Si verò ſuccũ ex viridibus eius foliis exprimas,ſimilem is quoque temperaturã habebit. quãobrẽ epotus dyſentericas cœliacáſque affectiones ſanat: & ad ſputa ſanguinis, & ſanguinis fluores ex vtero, & ad ſedem vuluámque procidentem eſt accommodatus.

Schinov anthos,*hoc eſt ſchini flos*,modicè calefacit,& moderatius adſtringit. nec planè à tenuitatis natura ſeiunctus eſt.proinde lotium ciet, menſtruáſque purgationes educit.quinetiam inflammationes eas iuuat quibus iecur,venter & ſtomachus obſidentur.

De rebus à T incipientibus.

Terebinthi cortex & folia & fructus,adſtringens quid obtinent, ſed & abundè calefaciunt : humidi verò adhuc, ſiccant mediocriter : aridi verò, abundè, & magis etiam fructus:ideóque vrinam ciet,& lienibus prodeſt.

Teutlon,*hoc eſt beta*,nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps.proinde abſterget,digerit,& per nares purgat. Cocta verò nitroſam vim deponit, ſitq; eius facultatis quæ inflammationibus aduerſatur,leuitérque digerit: Sed ad detergendum & ad digerendum validior eſt alba: nam nigra neſcio quid adſtrictionis adiunctum habet, ídque in radice magis quàm in aliis partibus.

Telis,*hoc eſt fœnumgræcum*, abundè calefacit, & modicè ſiccat:quamobrem inflammationes feruentes irritat:minus verò calidas & magis duras digerit.

Tithymali omnes vincentem habent acrem calidámque facultatem.ineſt verò eis etiam amarities.liquor autem eſt validiſſimus,deinde fructus & folia. Sed dictarũ quoque facultatum radix eſt particeps,non æquè tamen. Ipſa autem aceto decocta dentium dolores ſanat, maximè verò eos qui dentibus eroſis contingunt. liquor verò

A inunctus pilos tollit:quia verò vehemens eſt,ideo oleo cõ miſcetur:ſique id aſſiduè fiat,radices pilorum aduſtæ penitus interibunt,corpúſque ipſum glabrũ reddetur.eadẽ facultate verrucas,myrmecia,vngues oculorũ & thymos auferunt,impetiginéſque & ſcabies detergunt.

Titanus,*hoc eſt calx*,viua quidem vrit vehemẽter, adeò vt cruſtam inducat: extincta verò, ſtatim cruſtam quidẽ & ipſa facit,ſed poſt vnum aut alterum diem: ſi verò ſpatio temporis reſtincta fuerit,id non omnino faciet: calefaciet tamen carnémque eliquabit.ſi lauetur, morſum in B aqua deponit: & facit id quod *κονίαν*, *hoc eſt lixiuium*, vocant. ſiccat autem hæc ſine morſu. ſique bis aut ter, aut ſæpius lota fuerit,morſus omnino expers efficitur,ac ſtrenuè citra morſum ſiccat.

Tragacantha ſimilem gummi vim obtinet emplaſticam,& acrimoniam obtundentem,& pariter atque illud deſiccat.

Tribolus in terreſtri ſuperat,adſtringens & ſiccans: in aquatili verò,aqueum.ambo autem ortui inflammationum,& omnino influxibus omnibus aduerſantur.Terreni verò fructus tenuium partium eſt, ideóque epotus lapi C des qui ſunt in renibus,frangit.

Trychnon , *hoc eſt ſolanum*, eſculentum , quódque in hortis naſcitur, omnes norunt,eóque omnes vtuntur ad ea quæ refrigeranda ſunt atque adſtringentia.

De rebus ab Y incipientibus.

Hydropiper calefacit quidem,ſed non æquè ac piper. & tamẽ herba adhuc vireſcens vnà cum fructu illita,ſuggillat & tumores induratos digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, ad curationes valet, cuius fructus & flos candidus eſt: vehementer enim refri D gerat.

Hyſſopum calefacit & ſiccat vehementer ; éſtque tenuium partium.

De rebus à Φ incipientibus.

Phaci,*hoc eſt lentes*,aſtringunt,non tamẽ valenter. in calore & frigore medium locum tenent. abundè verò ſiccant, atque ipſarum quidem corpus ſiccat, cohibétque aluum, & decoctum prouocat.

Phacos, *id eſt lens*, quæ paluſtris dicitur, humidæ eſt a E bundè,frigidǽque naturæ.

Phœnix,palmarum fructus,præſertim dulcis,non exiguæ caliditatis eſt particeps. cæterùm non ſolùm foris impoſitus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat, ſed etiam vt cibus aſſumptus.

Phycos, *hoc eſt alga*,humens adhuc & viridis ex mari ſumpta abundè refrigerat,& modicè adſtringit.

De rebus à X incipientibus.

Chalbane, *hoc eſt galbanum*, facultatis eſt emollientis & digerentis, abundéque ſiccantis, & vehementer cale F facientis.

De iis quæ à Ψ incipiunt.

Pſimmythium , *hoc eſt ceruſſa*, emplaſticam vim & refrigerantem habet.Phycos autem conſeruans ceruſſæ frigiditatem,aſſumpſit partim tenuitatem.

De iis quæ ab Ω incipiunt.

Ωon oui, album & tenue, quo etiam ad oculos vtimur, eſt medicamentum morſus omnino expers.Ouis recèns natis vtendum eſt.ouum temperatura eſt paulo frigidius quàm vera temperies.itaque eo non ſolùm ad ocu G los vtendũ eſt,ſed etiam ad alia omnia quæ medicamẽta poſtulant,quæ nihil penitus mordeant:qualia ſunt omnia ani & pudendorum vlcera maligna.Porrò vitellus ouorũ aut elixatorum aut aſſatorũ morſu vacat.Crudo verò ouo toto vtimur admiſto roſaceo ad palpebrarum, aurium & mamillarũ inflãmationes,quæ vel ex ictu vel ex alia quauis cauſa euenerint : aut in neruoſis corporibus ſint, vt in cubito,vt in tendinibus digitorum, vt in articulis, ídque in pedibus & manibus.Iam verò ad rupta ouum crudum protinus impoſitũ vtile eſt. ſiue molli lana ſolùm eius al H bum excipias,ſiue etiã cum vitello cõmiſcens applices:nã & mediocriter refrigerat & citra morſum deſiccat.

De iis quæ media ſunt inter calefacientia & refrigerantia, Cap. 11.

A Media autem inter ea quæ calefaciunt, quæque refrigerant, ſunt hæc: adiantum, aſparagus, myacantinus, muſcus, qui etiam ſplanchnon dicitur, glycyrhizæ ſuccus, oleum dulciſſimum, præſertim ex oliuis drupis factum: cera, faba, pinei nuclei eſculenta pars, aqua macerata: lycium, lotus ſiue trifolium, citri cortex, filicis radix, lentiſcus, lens, terra Chia, Cadmia, lithargyrus.

De iis quæ calefaciunt, Cap. III.

Calefaciunt autem hæc. Viticis folia & ſemen modicè calefaciunt, vrticæ fructus & folia, amygdalæ dulces, B anagallis vtraque, aloe, anthemis, quæ etiam chamæmelum dicitur, aphace, abſinthium cuius ſuccus calidior eſt, rubi fructus maturus, pæoniæ radix, oleæ bacca matura, fermentũ, braſſica, olus, lini ſemen, folia fœniculi, ſpica nardi, Celticáque eſt imbecillior, muſtum, eruum, triticum foris admotum, reſinæ omnes, piceæ arboris magis quàm terebinthina, & hac magis etiã ſtrobilina. mediæ inter has ſunt pinea & abiegna: at cypariſſina eſt etiã acris facultatis. ſeſamũ, ſchinu anthos, palmulæ fructus & magis etiã dulcis. vitis albæ (quæ bryonia dicitur) radix. C ſpinæ albæ radix, ariſtolochia, aſphodeli radices, & earũ combuſtarũ cinis, magis: daucus qui paſtinaci quoque nomine gaudet, chamædaphne, dracõtii radix magis quàm ari, oleum dulce vetus, helenii herbæ radix, cicer, ſerpyllum, viſcum, lybiſticũ, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyriũ, apium, ſinon, ſtyrax, carnes viperarũ, adeps, pinguedines, ſaliua. Abundè verò calefaciunt, pulegium, lauri folia, & potius etiam baccæ: minus verò cortex radicis. dictãnum æquè ac pulegium, eleliſphacum, eryſimũ, lanæ vſtæ, zinD ziber, cardamomum, liquor, & omniũ maximè Cyrenaicus: ſilphium, pili cõbuſti, ſal & qui laxus eſt magis quàm alius, ſanguis, fel, amurca, anethum, minus verò quod viride eſt: artemiſia vtraque, balſamum, elaphoboſcum, crocus, thus, Chia maſtiche, mel, vinũ, pix, polium quod minimum eſt, meliſſophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agreſtis ſuccus quem elateriũ vocant, ſandix, ſcilla, ſcolymi radix, myrrha, terebinthi cortex, folia & fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, ocimum quod vehementer calefacit, & item E abrotonum, & magis etiam vſtum: lolium, ægyri flores, & reſina, acorum, amomum, amaracus, ami, anethũ vſtum, aniſi ſemen, iuniperus, & eius fructus, aſari radix, ſabina, elleborus vterque, epithymum, calamintha, menta, thymum, cannæ vallaris cortex combuſtus, caroum, caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen, conyza maior & minor: nam quæ grauius olet, ea eſt imbecillior. cyminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, μεου radices, ruta domeſtica, rhododaphne, vinum ſatis vetuſtum, origani omne genus, opopanax, petroſelinum, radicula, ſampſuchus, F ſmyrnium, trifolium quod alii aſphaltion vocant: hyſſopum, galbanum, chamædrys. Vehementiſſimè autem calefaciunt hæc: adarce, euphorbium, thapſia, cedriæ oleũ, coſtus, cepa, ſinapis, ruta ſylueſtris, allium, ſtruthii radix, tithymalorum liquor, ſed minus calefacit eorum fructus, & item folia: ſed & quæcunque adurendi vim habet, ea calefaciunt.

De iis quæ refrigerant, Cap. IIII.

Modicè refrigerant graminis radices & herba, alſine citra adſtrictionẽ, pira cataplaſmatis modo impoſita, G atriplex, ſine adſtrictione, acacia nõ lota, balauſtiũ, rubi folia & germina, & fructus immaturus, & item flos, auena, muſcus marinus, acini, glaucium, glycyrhyzæ ſuccus, oleæ germina & baccæ immaturæ, & flos, oleũ omotribes, helxine quæ & perdicium appellatur, panicum illitum, lactuca, violæ folia, & ſucci, & cortices, dulcibus exceptis: eiuſmodi enim aquea, ſũt intemperata, perſicæ fructus, platanus, citrii caro, amylum quod ex tritico fit, rhãnus, roſaceũ, ſordes ex palæſtra, ſeris, triboli ambo, palmæ ramorũ ſuccus, cerebrũ & ſucc⁹ qui ex eo fit, terra Samia, H Cimolia, lapis hæmatites, naxiæ cotis ſcobs, plũbago, plũbum ignẽ nõ expertũ & itẽ cõbuſtum, ceruſſa, ſandix, caſeus tener & recens cõcretus. Abundè autẽ refrigerãt acacia lota, plãtago eiúſque fructus, blitũ, galla immatura, cucurbita, poma, armeniacæ fructus, fungi, acerbæ vuæ ſuccus, rhus, cucumis, pepo, ſolanum hortenſe, lenticula paluA ſtris, alga viridis quæ humẽs etiamnum è mari ſit euulſa, pſyllii ſemẽ. Vehemẽter autẽ refrigerãt hæc, ſemperuiuũ vtrunque, portulaca, & ipſa & eius ſuccus, mandragora, citrii pars acida quæ ſemen conueſtit, altercum cuius ſemẽ & flos candidus ſit. At vehementiſſimè refrigerant cicutæ, papauera omnia, & eorum liquores.

De rebus exiccantibus, Cap. V.

Modicè autem ſiccãt, graminis radices, adiantũ, ſemperuiua ambo, ægiri flores & reſina, ſpinæ albæ radix, ſambucus & ebulus, vitis albæ & bryoniæ radix, apa- B rine, pira cataplaſmatis more illita, magis verò ſylueſtria quæ achrades nominantur: anthemis quæ etiam chamæmelum dicitur, arum, artemiſia vtraque, hordeum magis quàm farina fabarum quæ ex fabis facta ſit, è quibus cortex fuerit detractus. polenta verò ex hordeo magis quàm ipſum hordeum, crocus, thus, fœniculum, vinũ quod muſtum ſit, aſparagus, myacanthinus, aſpalathus, bulbus illitus, panicũ cui etiã melinæ nomen eſt, ſi illinatur: iſatis, gummi, braſſica, ſi edatur ſique foris imponatur: lilii folia & radix, filix fœmina, amylũ ex tritico, reſinæ omnes, C hypericon, lithargyrus, teſta, & magis teſta clibanorũ: coagulum, ſordes, adeps taurinus magis quàm cæterorũ animalium, ouorũ aſſatorũ vitelli, ſeridis omnia genera, cucumeris maturi ſemina & radices arefactæ, fœnumgræcum. Abundè verò ſiccant viticis folia & ſemen, ſanguis, amaracus, aſpalathum, amurca, anethum, plantago eiúſq; ſemen, balſamum, acini, elaphoboſcum, milium, ariſtolochia, & magis rotunda: haſtulæ regiæ radix, & potius eius cinis: aphace magis quàm lens, thuris cortex, lycium, fœ- D niculi foliũ, μεου radices, nardi ſpica, nardus Gallica, vinum, eruum, opopanax, pix, radicula, cardui radix, myrrha, lentiſcus, terebinthi cortex, folia & fructus, & præcipuè quum aruerint. alga viridis adhuc & humens è mari deſumpta, galbanum. Vehemẽter verò ſiccãt, abrotonũ, & magis etiam vſtum, acacia, acorus, aloe, ami, anethum vſtum, aniſum, iuniperus, aſari radix, & magis etiam combuſtæ cinis: abſinthium, ſabina, balauſtium. ruborũ fructus immaturus atque arefactus magis hoc facit: ſimili quoque modo eorum flos, pæoniæ radices, lauri folia, & E magis baccæ: minus verò cortex radicis. quercus partes omnes, & magis fagi: & pruni: elleborus vterque, epithymum, thymum, ſalicis corticis cinis, nepeta, arũdinis vallaris cortex vſtus, caroũ, caſia, cedrus vtraque, conyza maior & minor. nam quæ grauiorem odorẽ exhalat, quǽq; humidis in locis prouenit, imbecillior eſt. ſpinæ albæ radix, thuris fuligo, melanthium, citrii pars acida quæ ſub ſemine eſt, vinum peruetuſtum, acetum, quũ acre ſit, nymphææ radix, quæ verò radicem habet cãdidam ea eſt vehemẽtior. origani omne genus, papyrus combuſta, minus F tamen quàm cinis chartarũ, pentaphylli radix, & liquor etiam magis: ruta domeſtica, polium minus, meliſſophyllũ, marrubiũ, rhus, ſampſuchus, ſtœbes fructus, & folia, trifolium, ſiue aſphaltiõ, hyſſopũ, chamædrys, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, ſal, nitrum, gypſum, & vſtum magis, omnes cadmiæ, & omnia metallica & lapidea. ſcoria omnis: quæ verò ferri eſt, maximé. ſtercus omne: anſerum verò & accipitrum inutile eſt, propter acrimoniam, & item aquilarum. carnes viperarum, caro cochlearum, capita mænularũ ſale conditarum combuſta, cornu ceruiG num & caprillũ cõbuſtum, coriũ vetus veteramentorum vſtum, oſtreorum & purpurarũ teſta combuſta, ſepiæ teſta, lanæ vſtæ, cinis cancrorum, garus, ſalſugo piſcium ſale conditorum. Vehementiſſimè autem ſiccant hæc: oleum cedrinum: lixiuium verò omnium maximè exiccat & abſterget, quod ex ficulno cinere & tithymalorum fit, feréq; adurentis eſt facultatis. braſſicæ caules vſti valenter ſiccant, vt iam etiam adurentis facultatis ſint participes, ſinapis, ruta ſylueſtris, allium.

De iis quæ citra morſum ſiccant, Cap. VI.

H Siccant autẽ citra morſum hæc: vrticæ ſemen & folia, aloe, amurca, & magis ea quæ decocta eſt: vtraque anagallis, plãtago, auena, quæ etiã illita digerit: oleum dulce, quod ſi lotũ ad proportionẽ ſit, minimè omniũ erit mordax: fermentũ, quod etiã trahit ex alto digeritque: lupin⁹ amarus eiúſq; farina, in qua vis eſt itidẽ digerẽdi: cauda

equina validè,isatis validè:salicis folia & flos,cum adstri- A
ctione quadam:sunt qui ex eis succum exprimant, ac medicamentum morsu vacans,ad multa vtile conferuēt. nil enim ad plures vsus accommodatius est quàm medicamentum morsus expers,exiccans & adstringens leuiter. nucis membrana arida combusta habet etiam partium tenuitatem: nuces, Ponticæ nuces simili facultate sunt præditæ, participésque sunt frigidæ essentiæ:milium, centaurium minus,valde:& item eius succus. cerasi arboris gummi,lilii folia & radix & oleum quod ex eo conficitur,faba foris imposita,cyparissi folia,germina, & glo- B
bi noui & teneri,cyperi radices,strobili esculenta pars aqua macerata,nymphææ radix, defrutum,pentaphylli radix,tragacantha lota:nam lotio ei ad hoc adiumento est, siquidem redditur efficacior.Lemnia,cadmiæ lotæ,pompholyx assiduè lota,calx extincta & lota strenuè: oui albū & putamen omnino morsu vacat: similem quoque vim habet eius vitellus,sed assatus minus mitigat.

De rebus humectantibus, Cap. VII.

Modicè humectat alsine,buglossum, glycyrrhizæ succus,lactuca,violæ folia,persicæ arboris fructus,fun- C
gi.rosaceum verò magis quàm ipsum oleum.Abundè verò humectat portulaca,& ipsa & eius succus:itémque atriplex,blitum,cucurbita, mali Armeniacæ fructus, cucumis,pepon,lenticula palustris.

De rebus aqueam humiditatem habentibus, Cap. VIII.

Habent autem aqueam humiditatem, acacia, alsine, portulaca,plantago,atriplex,rubi folia,blitum, muscus marinus,glaucium,lactuca, viscum, violæ folia,cucurbita,vmbilicus Veneris,cicuta,leuce arbor,malua do- D
mestica, meconium, mala præcocia,fungi,platanus, cucumis esculentus,totus lentiscus,tribulus, lenticula palustris,psyllii semen,plumbum.

Quæ sint media inter siccantia & humectantia, Cap. IX.

Media inter ea quæ siccant atque humectant,sunt gramminis radices illitæ, oleum dulcissimum, & quod potissimùm ex oliuis drupis factum fuerit.

De roborantibus, Cap. X.

Corroborant autem,casia, galla immatura, stœchas E
quæ& viscera omnia & vniuersam animantis habitudinem roborat:palmularum fructus foris impositus,& intrò assumptus,& absinthium.

De concoquentibus, Cap. XI.

Concoquunt hæc, amomum magis quàm acorum, & asari radix, vua passa domestica,cera,ladanū, gluten quo ad libros agglutināDos vtuntur, crocus,thus,pix, Ægyptia mastiche,rosaceum oleum,myrrha, styrax,galbanum,alica, butyrum, œsypus, adeps suillus magis quàm oleum. F

De rebus suppurantibus, Cap. XII.

Ex iis quæ perfunduntur,vtilissima est ad pus gignendum aqua tēperata,aut hydrelæum: Ex iis verò quæ irrorantur,oleum temperatum: itémque quæ illinuntur, vt quod ex triticea farina & hydrelæo constat, & panis: hæcque rite & moderatè coquenda sunt:nam quod pluri mùm coctum fuerit,eis inflammationibus conuenit quæ ægrè maturantur:quod verò minus,iis quæ valde calidæ feruentésque sunt.& quod plus olei acceperit, iis conueniet qui difficilius concoquuntur:quodverò minus,aptū G
erit feruentibus.Et cataplasma ex pane accommodatum est inflammationibus quæ vix maturantur:in eo enim & sal & fermētū est.At panis ex triticea farina calidioribus apt⁹est.ex ipsa præterea triticea farina ac pane erit aptior ad pus gignendum qui purus fuerit.Præterea quæ medicamenta inflammatis vlceribus adhibentur,ea ad pus faciendū valent, qualia sunt anserinus vitulinúsque adeps, butyrum,thus,pix,& resinæ eliquatæ,nimirum cum oleo quodam.Atque hoc quidem loco ad feruentes inflamma tiones ex rosaceo sunt eliquādæ: ad alias verò ex aliquo H
calefacienti,quale est vetus & Sicyonium.

De rebus emollientibus, Cap. XIII.

Inter emollientia medicamenta sunt adeps caprillus & gallinaceus,sed hic imbecillius & modicas duritieś emollit.Validior gallinaceo est anserin⁹,& caprino hircinus.sed & taurinus validus est, sed minus hircino. Magis quàm hi digerit atq; emollit leonis & pardi adeps,& hyænæ.quinetiam abundè emollit ceruina medulla,post hāc magis vitulina:eáque præstantior est quæ ex ossib⁹ quàm quæ ex spina excipitur.Huius quoque generis est, sed valentius emollit thymiama:ac magis quod pingue nouúm que est.Itémque styrax,galbanum, & bdellium Scythicū; quod est etiam nigrius & magis resinosum. Ex prædictis anteponenda sunt ea quæ recentia sunt: nam quæ inueterarunt,fiunt acriora sicciorâque.Cæterùm emollietia debent esse salis expertia,quum sal vehementer exiccet.Iam & oleum Sicyonium ex horum est genere, & item liliaceum,& quod est ex oliuis dulcissimum,præsertim quod fit ex baccis drupis.Ad hoc valent etiam hæc, anthemis siue chamæmelum,althæa, cucumeris agrestis radix in oleo decocta,agrestis maluæ folia cruda & cocta.quæ verò anadendromalache nominatur, validius,& earum semē itidem valentius.libanotides tres,Chia mastiche,terebinthina,& magis Colophonia quæ Chiæ est persimilis,opopanax, sordes ex statuis,sordes ex palæstra, strigmentum balneorum,& butyrum.

De rebus aperientibus purgantibúsque meatus, Cap. XIIII.

Obstructione liberant purgántque meatus corporis hæc:agaricum,acalephes semē, amygdalæ amaræ,eiúsque arbor,radices ari, pulegium, dracunculus, daucus qui pastinacæ nomen habet,gentianæ radix valde: elenii radix,erysimi semē, cicer,eupatorium herba sine insigni caliditate:caricæ pingues,thymum,nepeta,prunorum gūmi,leucacanthæ radix,tres libanotides omnes,melāthiū, oxyacanthæ fructus,ruta,peucedani liquor & radix, stœchas, chamædrys,chamæpitys,& cætera omnia quæ vincentem in se qualitatem amaram habent:nam & nitrū,& aphronitrum,& salis spuma,& oliuæ,& item alia quæcunque cum esculentis poculentísque sumuntur, eiusdē sunt facultatis.statim enim vis eis indita est attenuandi crassos glutinosósque humores,adeò vt nulla inuenire medicamenta queas,quibus accommodatius pituitosos viscosósque humores,& pus in thorace pulmonéque incidas atque attenues,& denique educas. iisdem quoque vis inest iecoris obstructiones & mediocres lienis expurgandi:nā validiores vehementiora medicamenta postulant, qualis est cortex radicum capparis,& similia.

De rebus abstergentibus, Cap. XV.

Valent ad abstergendum & ea quæ meatus obstructiō ne impediunt, crassósque humores incidunt, & ea quæ deinceps numerabuntur,vt caprinum stercus,vstum & nō vstū,testa omnium eorum quæ testa operta sunt,& sepiarum,erinacei vtriusque cinis,serum lactis,mel, vitis agrestis racemi:domesticæ verò minus.vitis albæ(quæ & bryonia)radices,amygdalæ esculentæ & earum arbor, vtraque anagallis abundè: anemonæ omnes, aristolochia longa,plantaginis folia,ac magis arida,arum, asparagus, corruda,vua passa syluestris, radix hastulæ regiæ, semen atriplicis,absinthii succus, bulbus illitus, vtrunque veratrum,helxine siue perdicium,salicis fruct⁹,arundinis vallaris radix & folia,abūdè,citra acrimoniā:itémq; folia & cortex combustus,modicè:cētaurium minus,eiúsque succus:hordeum, modicè: lilii folia & radix læuigata, mediocriter:fabæ caro,modicè:lichen in petris nascens, lycii totus frutex,leuce arbor,lotus seu trifolium,meum,vtriusque nymphææ radix,pix,platani cortex & radix,magis ptisana,terebinthina plusquam mastiche, fagapenum modicè:cucumis maturus,magis verò quàm caro, semen & radix arefacta:cucumeris agrestis radix, myrrha, struthii radix,beta,tithymali, & magis eorum liquor quàm planta,phu,chamædrys, alcyonia omnis generis, armeniacum, terra Selinusia, Chia, & Samia, mediocriter: & Cretica:ærugo cum multo cerato mista citra morsum absterget:Cadmia,pumex, ignem expertus& non expertus, lithargyrus modicè:testa,& magis clibanorum:cornu ceruinum & caprinum combustum.

De rebus vrinam cientibus, Cap. XVI.

VRrinam verò mouent hæc:apium,petroſelinum,fœniculum,daucus,ſmyrnii & aniſi ſemen,ami,aſarum, acorus,aſparagus regius,paluſtris,oxymyrſinus, & oxyacãthinus,bdellium Arabicum,bryonia,chamædaphne, cicer,& magis arietinum,ſerpyllum,thymũ,carous, & eius etiam ſemẽ,caucalis,coſt⁹,vmbilici Veneris folia,vnà cũ radice in cibo ſumpta,cuminum,cyperi radix, nardi ſpica,gallica nardus,polium,ruta,ſeſeli,cucumis qui eſculentus eſt,melopepo,ſinon,ſcandix,ſcordium,paſtinaca,præſertim verò eius ſemẽ. ſchini flos,terebinthi fructus, trifolium quod etiam aſphaltion nominãt.hyperici fructus totus,phu,chamædrys,chamæpitys , abſinthiũ,idque maximè expurgat bilioſa quæ in venis inſunt. Sabina verò ſanguinem per vrinas euacuat.erythrodani radix vrinas craſſas copioſáſque & cruentas quandoque ciet.Fumus vrinas multas bilioſáſque promouet. Eruum largius ſumptum ſanguinem per vrinas ducit. Cardui radix vrinæ graueolentis agit copiam,ſiquis ex vino decoctam bibat: ideóque fœdos axillarum & totius corporis odores emendat, eiuſmodi ſuccum expurgans. vinum tenue & aqueum,& dilutum vinaceorum, quod fæcis nomine appellant.

De rebus thoracem pulmonéſque expurgantibus, Cap. XVII.

QVæcunque vim habent obſtructione liberandi, de quibus antè diximus,huc faciunt: itémque tota nux pinea viridis,pitiydes,butyrum, caſtoreum ad carbones ſuffitum & per inſpirationem attractum. maximè enim humidas frigidáſque affectiones quæ in pulmone & cerebro conſiſtunt,iuuat.ſpica verò nardi fluxiones capitis atque thoracis exiccat.

De iis quæ renes purgant, Cap. XVIII.

OMnia quæ diximus valere ad incidendum,ſunt huiuſmodi: præterea verò etiam plantaginis radices foliàque, ac magis ſemen: aſparagus, myacanthinus, & præcipuè radices & ſemen,pæoniæ radix, cicer, & amygdalæ.

De iis quæ cutem rarefaciunt, Cap. XIX.

CVtim verò raram faciunt, chamæmelum, althæa:oleúmque quod ex eaconficitur, non minus hoc præſtat:ſed ex erratico cucumere oleum fit ad hoc valens. Quinetiam vetus oleũ eſt generis eiuſdem:itémque abrotonum vſtum.

De iis quæ ora vaſorum aperiunt, Cap. XX.

CYclaminus,anemonæ omnes,allium,cepa, fel taurinum,irini & amaricini ſubſidẽtia:quæ etiam hæmorrhoidas aperiunt.

De iis quæ cutim condenſant, Cap. XXI.

COndenſant verò cutim,aqua frigida,ſemperuiua,portulaca,tribuli virides,pſyllium,lẽticula paluſtris(herbas enim hoc loco intelligo) quibus ſi modicè quiſpiam veſcatur,id conſequetur vt cutim condenſent: ſi verò li-
A beralius, non ſolùm condenſabunt ſed torporem etiam afferent.at ſi plurimùm quis earum ſumat,non modò torporem ſed necem quoque inducent.

De iis quæ attrahentem vim habent, Cap. XXII.

FAcultatis attrahentis ſunt anemonæ omnes, vtraque anagallis,dictamnum,cicer,thapſia violentè, cyclaminus,propolis validè, fermentum,ſtercus omne:at columbinum abundè trahit. ſagapenum, liquor Cyrenaicus &
B Medicus, ſilphii liquor, & radix ſparti quo vites ligant,
itémque fructus & ſuccus ramorum generoſé.terebinthina magis quàm aliæ reſinæ.ſulfur quoque nepeta illita trahit,& item coſtus in liuorem redactus cum oleo ſuccos ex alto trahit. viſcum validè attrahit,idque non tenues ſolùm humiditates ſed etiam craſſiores,eáſque diffundit ac digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. XXIII.

C DIgerũt autem per halitũ hæc,abrotonum, agaricum,
adiãtũ,vrticæ ſemẽ foliáq; admodũ, ſambucus atq; ebulus, ammi, anthemis ſiue chamæmelũ,aniſi ſemẽ,ariſtolochiæ radix, & rotũdæ magis:aſphodeli radix,eiúſq; magis cinis: atriplex leuiter: bulbus,buphthalmus magis quàm anthemis,herba Sabina cuius nõnulli pro cinnamo moduplũadhibẽt,muſcus qui etiãſplãchnõ vocatur:ibiſc⁹ vel althæa.Eſt etiam huius generis malua agreſtis, eiúſq; radix & ſemen eodem modo eſt efficax:oleum dulce:vetus oleũ ex lichno,helxine,thapſia,arundinis vallaris cor-
D tex vſtus, abundé:caſia,lilii folia & radix trita, & oleum
quod ex eis conficitur,cytiſi folia, ladanum, lapſane illita, lapathum modicè,libanotides tres, mercurialis,Chia maſtiche,ſed Ægyptia magis:mel,perſicæ arboris germina & folia, citrii ſemen & folia,rhododaphne illita, prima ficus,opobalſamum,citra manifeſtum calorem:liquor Cyrenaicus vehementiſſimé:paliuri folia & radix, opopanax,ruta,pix,meliſſophyllon, marrubium cataplaſmatis modo impoſitũ,cataplaſma ex pane magis quàm quod ex tritico conficitur, fermẽtum, radicula eiúſque ſemen, terebinthina magis quàm quæ maſtiche nominatur: &
E hac etiam magis tædina:oleum roſaceũ, ſordes è ſtatuis,
lutũ ex palæſtra, ſampſuchus, cucumeris erratici radix,& elaterium,myrrha,ex caricis quæ pinguiores ſunt, caprificorum ficus,fici domeſticæ prima ficus, beta citra calorem:ſed alba valentius id facit.galbanum, ocimum, quũ illinitur:ſal combuſtus magis quàm qui ignem expertus non eſt:& hoc etiam magis flos ſalis ſpumáq;,nitrum, aphronitrum,alcyonia omnia:terra Samia,quæ ſi illota ſit, modicè diſcutit:ærugo,caſeus ex acido lacte,modicé:butyrum,modicé:omne coagulum,omnis fimus, hyſſopũ,
F modicé:carnes viperarum valenter, quæ etiam excremẽta ad cutim euocantes, pediculorum copiam gignunt in iis in quibus mali ſucci redundant in corpore.adeps leonis magis.quàm aliorum omnium quadrupedum: taurorum verò minus:at ſuillus citra morſum, minus verò vitulinus:inueteratus verò magis quàm prius: oſſa combuſta,abundé:lanæ vſtæ:& denique erinaceorum combuſtorum cinis.

ORIBASII DE MORB. CVRAT. AD EVNAPIVM, liber tertius.

HActenus primus nostræ doctrinæ expositus est modus:nunc alterum aggressi, faciles expeditásque curationes earum affectionum exequemur quæ præter naturam sunt,& item acutissimorum morborum,in quibus non tutum est medicum morari,& denique eorum qui facilè tractari, & corrigi sine artificis opera posse videantur.

De morbis publicis, Cap. I.

PVblicos communésque morbos vocant, qui vno & eodem tempore multis accidunt: quorum vt origo, sic etiam communis est causa, vt aquæ vitiatæ potio, nimiæ ærumnæ,consueti labores omissi,inediæ, expletiones,quum fames vagatur, aut quum summa est rerum omnium abundantia. Regionis quoque natura communes sæpenumero morbos inuexit: quippe quæ interdum palustris est:interdum barathrum habet propinquũ,quod sæuum perniciosúmq; halitũ exhalat. atque hæc quidem assiduè contingere consueuerunt. At aër qui nos ambit, qui tum calidior,tum frigidior,tum siccior, tum humidior quàm est,efficitur, naturas nostras assiduè commutat.nã nequein alias causas omnes simulincidimus,neque in eis totos dies versamur, verùm aër nos circunstans & omnibus est foris circunfusus,& intro per inspirationem attrahitur. Ex quo necesse est pro aëris naturæ immutationibus animantiũ quoque corpora cõmutari.quod qui cognorit,is nõ modò qui morbi in quaque cõstitutione sint futuri præsagiet,sed etiam instituta victus ratione immoderati circunflui aëris temperaturæ contraria,ne fiãt prohibebit.Corpora igitur quæ iam morbo alicui ex propria intemperie sunt vicina,ea à simili aëris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam aëri contrariam habent,ea præterquam quòd ab aëre non læduntur, fiunt etiam meliora, quum temperiei immoderationem contraria corrigat immoderatio.Hoc qui norit,is valetudinem tuebitur,contraria corporibus inducens, partim refrigerationibus vtens,si ita fors ferat,partim calefactionibus:vel aquæ perfusionibus refrigerans,& ocio, & alimenti penuria,& potu largiore:operimento autem calefaciens,& alimento liberaliore,& potu parciore. Si item pyram quis incendat,is non parum aërem qui hactenus humidus fuerat,ad calidum siccúmque poterit permutare,vt Acronem Agrigentinum fecisse commemorãt.

De febrium ephemerarum curatione, Cap. II.

MAior pars eorum qui febri corripiuntur, præsentia medici indigent:& tamen sunt qui etiam sine medico salutem consequi possunt. Qui igitur ex lassitudine in febrem inciderunt,oleo copioso molliter perfricandi sunt & lauandi:qui verò ex siccitate,minus quidem fricãdi,sed lauandi sæpius:qui ex curis,mœroribus & vigiliis, rarius lauandi,sed liberaliore oleo & tepido,cui nulla insit adstrictio,non diu fricandi:qui ex vstione,ii ab initio refrigerantibus curandi sunt,& plus lauandi, non tamen ex multo oleo neque diutius sunt fricandi. Refrigerans autem esto rosaceum & omphacinum salis expers:hæc enim posita vel in aqua gelida, vel niue circundata,refrigerant.Cæterùm caput ea parte qua sinciput est, refrigerantibus perfundendum est, vt oleum frigidum ex alto per lanam effundatur. quum hæc ad declinationẽ vsque facta fuerint,ægrotus ad balneũ deducetur.Sed & qui ex perfrictione febricitarit,in declinatione lauabitur:si verò defluxio subsequatur, refrigerandi quidem sunt, sed non tamen lauandi priusquam fiat concoctio. At qui ex vstione febricitant,etiamsi defluxio adsit,lauandi.A balneo amborum capita iisdem madefacienda sunt, atque eorum qui ex calore,refrigerantibus:qui verò ex frigore, calefacientibus.Sunto autem moderata quæ calefaciant, quale est irinum & nardinum vnguentum:iisque post balneum in declinatione vtendum erit. Quibus verò meatuum constipatio febrim attulit, iis balneum dulcium a-

A quarũ,frictiones,exercitationes rarefaciẽtes,& victus ratio dulcibus succis gignendis idonea,conueniunt: contra verò eosdẽ lædũt vel maximè quæ adstringũt, quæ refrigerant,quæ meatus obturãt,quæ deniq; cutim exiccãt.Qui ob inediã febri iactantur,eos vbi prima accessio declinarit, in balneum adducito, oleúmque tepidum largè perfundito,ac mitissimè confricato: & diutissimè in calida solii aqua detinebis.vbi æger lotus fuerit,in quiete continendus,vt vires reficiat,tum iterum in balneum introducito:mox vbi exierit,& aquã biberit, ptisanæ cremorem B dato,& quandoque etiam lactucam.posterius verò aliquẽ piscem ex iis qui molli sunt carne, ex albo iure paratum offerto. Cæterùm his omnibus febribus ea victus ratio generatim conuenit quæ facilè concoquatur, nullóque pacto meatus obstruat. Atque iis quidem qui ex vstione atque ira febricitant,refrigerans & humectans diæta apta est,cui etiam modica calefaciendi vis sit adiũcta:iis verò quibus molestiæ,mœrores, & vigiliæ febrim excitarint,cum humectantibus adhibebimus ea quæ somnum sint conciliatura.ac fatigatis diæta instituatur quæ magis alat:refrigeratis verò, quæ sit paucioris alimenti: cæ- C teris, quæ mediocris sit. Vinum omnibus antedictis nisi iis quibus caput dolet, datur aquosum & tenue. Iis qui ex densata cute laborant,(nisi hic morbus vehemens sit sine plenitudine)vinum quoque dabitur:at quorum est mirum in modum densata cutis cum plenitudine,iis vinum interdicendum est.Iratis verò,quum omnino sunt expertes facti perturbationis,vinum dandum: quum verò non plenè cessauit affectio non tutum est dare.Qui ex bubone febrim contraxerint,lauandi sunt quũ accessio declinabit, habita prius vlceris ratione ex quo D bubo est exortus: vinum iis dandum non est priusquam bubones soluti fuerint:sunt etiam victu tenuiore alendi. A frigido verò potu iuuantur omnes qui acres fumosósque succos coaceruant: & sanescunt quum aliquo febriũ ephemerarum genere laborant,quum ei potioni sint assueti. at eo tempore huius potionis vsum ordiri non est tutum. Nõnullos etiam eorum qui sic febricitant,in prima accessione nutrire est necesse:nam in naturis amaram bilim generantibus habitus biliosi fiunt. Horrere autem incipientibus panem ex vino diluto si dederis, horrorẽ statim sedabis,& febrim prohibebis. vbi horror cessarit, E febrísque aduenerit,eo tempore cibus non est offerẽdus. Cæterùm quum declinarit accessio,statim nutrimentum dãdũ est,neque expectandum vt ad integritatem ægrotus perueniat:nam in squalidis habitibus non planè cessabit accessio priusquam balneo & victu humectante vtatis.In temperatura enim amaram bilim gignente febres etiam exincoctione accenduntur, quum alimentum ex nidore corrumpatur. Vbi ergo partes fuerint corruptis euacuatæ,in febris declinatione lauare atque alere conueniet,habita prius ventriculi ratione.at si nimia sit facta F inanitio,viresque iam defessæ sint,non est expectanda lauatio,sed cibus dandus:& tamen eo quoque tempore prius ventriculo est consulendum. Si verò non etiam venter fluat, aut dolor aliquis subsequatur,purpuræ peniculus calidus oleo & absinthio ei succurrendum est, at si morsus & siccus, aut madens ex oleo & nardino vnguento & vehementer expressus imponetur. Si verò os ventriculi sit imbecillius, nardino mastichen tritam indemus, ita vt sordium spissitudo fiat: tum intinctam ex eo purpuram admouebimus. hæcque calida imponenda sunt omnia: G quippe quum tepida robur exoluere consuescant. Fluente autem adhuc aluo pro nardino vtendum erit melino recenti: sed hoc etiam ceratum erit idoneum. capit enim ceræ & nardi pares portiones,aloes ac mastiches octauã partem.Si verò calidus ventriculus sit, tunc pro nardino vtitor melino. Sunt item accommodata medicamenta quæ ex œnanthe,& ex hypocistide,& balaustiis,& palmularum carne conficiuntur. Cibus verò dandus est, fluente quidem adhuc ventre,polenta ex aqua,quæ interdum ve,

hementer calida fit,interdum verò ex ſucco mali Punici, A
vel pirorum,vel pomorum.Sin venter non amplius excer
nat,alica erit idonea quæ ita vt ptiſana parata ſit,acetúm-
que habeat,& piſces ſaxatiles ex albo iure, & aliquis au-
tumnalium fructuum adſtringens,vel ſolus, vel cum pa-
ne.Sed hos fructus magis etiam aluo fluente dabis.poſtea
verò præcordia omnémque ventrem perfundes.Vbi ven
ter moueri incipiat, eius adiuuanda actio eſt per ea quæ
imponuntur, aut infuſione auxiliando, ſuccurrendóque
morſibus,& aliis flatibus,ſi modò villi ægrotum exerceat. B
Ac vehemẽtib⁹quidẽmorſib⁹medebere, ſi oleũ infũdas,
in quo aliquid adipis anſerini,aut gallinacei,aut caprini,
aut ſuilli ſit liquatum, quódque ceræ modicum capiat.
Flatus verò diſcuties oleo, in quo ruta, & apii ſemen,&
cumini, & fœniculi ſint incocta.Euacuata autem aluo,
alendus eſt confeſtim æger,iis amotis quæ adſtringunt.

De tertianæ veræ curatione, Cap. III.

NON deerunt tibi in febribus intermittentibus re-
media quibus etiam ſine medico poſſis ægrotanti-
bus auxiliari.ac tertiana quidem febris acutiſſima eſt ſi-
mul,& non maligna.quæque intra duodecim horas ceſ- C
ſat,exquiſita tertiana:quæ hoc tempus excedit,non exqui
ſita nominatur.Exquiſitam autem ſic curabis.quia origi-
nem ducit à bili redundante,& mota,humectare ac refri-
gerare ægrotum conuenit.euacuandúſque is eſt,bilim per
ventrem & per vomitus irritando.Sed hoc ipſum per ſe
in exquiſitis tertianis contingit:at tu per vrinas, & item
per ſudorem operam dabis vt biliosa euacues. quam ad
rem apii & anethi decoctum potui dabis,lauabiſque aqua
calida & dulci:hoc enim non ſolùm bilim diſcutit, ſed
etiam ſua qualitate iuuat vel maximè: quippe quod ſua
facultate refrigeret atque humectet. Lauato autem ſine D
nitro,oleum calidum perfundens, tum in balneum per-
ducito,ac permittito vt tandiu ſe lauent quãdiu eorũ vo
lũtas ferat. Qui balneis valde oblectãtur,ſi bis lauari per-
mittas, iuuabis. vinum in principio nullo modo dabis:
progreſſu verò temporis album,tenue, aquoſum & modi
cum.vbi verò morbi ſolutio proxima videatur,plus dato.
Cibi autem exquiſitis tertianis conueniunt qui refrige-
rent atque humectent.ergo ex oleribus apta ſunt,blitum,
atriplex,malua,lactuca,& cucurbita.Ex aliis autem rebus
in principio quidem ptiſanæ cremor,& ſorbitio ex alica, E
deinde verò ſaxatiles piſces, & ex volatilibus quæ molli
ſunt carne:& alæ eorum quæ huiuſmodi non ſunt:itémq;
pedes porcellorum & cerebrum:paruorum verò porcello
rum caro diſcocta dari poteſt.Ex fructibus verò permit-
tere poteris vt iis veſcantur qui non difficulter conco-
quuntur.Vſus autem omnium calidorum & acrium cir-
cuncidendus eſt. ac pleroſque ita nutries. Qui verò non
viuunt in deliciis, eos ſucco ptiſanæ vſque ad criſin ales.

De quartanæ febris curatione, Cap. IIII.

QVartana verò,& longior & minus periculoſa ſuapte F
natura eſt.qui ea laborant,non debent ſub initio va
lido vllo medicamento commoueri,neque vacuari vehe
menter.Victus ratio inſtituenda eſt ex iis quæ expertia
ſunt,ventérque eſt molliendus rebus cõſuetis.à carnibus
ſuillis ægroti abſtineantur,itémque ab eduliis glutinoſis
& craſſos ſuccos gignẽtibus,ac deniq; ab omnib⁹ iis quæ
refrigerant atque humectant.vtantur vino albo, tenui,ca
lefaciente.Ex volatilibus veſcantur iis quæ neque in ſta-
gnis neque in paludibus degunt: piſcibúſque qui facilè G
concoquuntur,& nihil glutinoſi habent:& ſalſamento, &
ſinapi. Atque etiam piper per ſe iuuabit.id verò in tenuẽ
pollinem redigendum eſt,& aqua calida ad ſordium ſpiſ
ſitudinem temperatum bibendum eſt. A frictionibus
autem & ambulationibus non ſunt arcendi: à balneo ve-
rò ſi poſſint omnino abſtinere,eſt melius.atque ita ab ini
tio tractandi ſunt.In ſtatu verò tenuiore victu alẽdi ſunt:
ac longa quies imperanda:hypochondriáque perfunden-
da:iiſque cataplaſmata imponenda quæ laxent, quæque H
molliant:deinde ſic vti iis quæ vrinam cieant.Quum ve-
rò declinatio apparebit, purgãdi ſunt medicamẽto quod
nigram bilim educat.ea enim redũdans in corpore hunc
morbum parit:deinde theriaca dãda,aut aliud ex iis quæ

ſunt experientia comprobata, quale eſt longè probatiſſi-
mum,quod habet liquoris Cyrenaici, piperis,myrrhæ,ſo
liorũ rutæ ana drachmã vnam.Hæc terenda ſunt omnia,
miſcendáque, ac melle Attico, quod ſatis ſit,excipienda.
denique ad duorum obolorum magnitudinem ante inua
ſionem danda. Hoc medicamentum ſi quis initio dede-
rit,is ſæpenumero ex ſimplici quartana duplicem aut cer
tè maiorem,& difficiliorem, itémque ex duplici triplicẽ
fecerit.Cæterùm curat omnes rigores qui per circuitum
redeunt,qui à craſſis glutinoſiſque humoribus oriuntur,
agaricus & calamintha ex melicrato pota,& oleo incocta,
quo oleo totum corpus ſtrenuè confricetur.Ad quod ſimi
li modo facit coſtus & pyrethrum: id quod etiã ſtupidos
& reſolutos iuuat. quinetiam rigores ſedat viticis ſemen
in oleo pari ratione decoctum, & baccæ lauri, granúm-
que Cnidium ex oleo & nitro.

De quotidianæ febris curatione, Cap. V.

QVotidiana febris & longiſſima eſt, & non vacat pe-
riculo.ea fit à pituitæ redundantia. curanda eſt pri-
mis diebus oxymelite,iiſque quibus vrina vbertim cieа-
tur,ac cæteris omnibus quæ ad incidendum valeant. de-
inde autem ventriculi habenda eſt ratio:tum vomitus ex
radicula citandus,& medicamentis vtendum quæ pitui-
tam vacuent. Cætera quæ ad victus rationem pertinent,
perſpicua ſunt.ſiquidem calefacere & incidere opus eſt.
Quoniam verò mihi ſtatus & declinationis venit in men
tem, ſcire debes artificem oportere omnia morborum
tempora cum ex vrina,tum vel maximè ex pulſu cogno-
ſcere:tibi verò ſatis eſſe,ſi in ægrotantibus per circuitum
ſtatum ex eo internoſcas quòd acceſſiones in eiſdem tẽ-
poribus & ſymptomatibus maneant:declinationes verò,
quòd tempus acceſſionum breuius reddatur,& magnitu-
do multitudóque ſymptomatum minuatur.

De febribus colliquantibus, Cap. VI.

QVVM humor ſimilis flauæ bili per ventrem excer
nitur,magis tamen rufus ſit,& fœdioris odoris, ha-
bétque ſtrigmenti craſſitudinem, atque oleoſum aſpectu
eſt,tum ſcire cõuenit carnem pinguem recénſque com-
pactam à febri ardentiſſima vehementiſſimáque colli-
quari:ſique malum inueterarit, etiam aliquid ex ſolidis
partibus liqueſcere.quæ res facit vt eiuſmodi febris ſit o-
mnium difficillima.Ex quo liquet,remediis vtendũ eſſe
quæ extinguant, aquámque valde frigidam potui dan-
dã eſſe,& cataplaſmata item refrigerantia imponẽda eſſe
& hypochondriis & thoraci .Sed & epithemata eſſe de-
bent refrigerantia, & item alimenta generis eiuſdem.

De animi defectionibus, Cap. VII.

IPSA defectionis animi res vna eſt quidem,ſed tamẽ
cauſas plures habet,& ſingularum propriæ ſunt cura-
tiones & ſuæ:ſed eatenus hoc tempore de eis dicemus
quatenus ſatis ſit ad homines inſtituendos,vt iis acceſſio
nibus quæ repentè & improuiſò accidunt,remedium ad
hibere perdiſcant.Iis igitur qui ex cholera,ventriſque flu
xionibus,& aliis immoderatis inanitionibus,animo lin-
quuntur,aqua aſpergenda eſt,naréſque & os ventriculi cõ
fricandũ digitíſque in os coniectis aut pennis vomitus ci
tandus:brachia & crura pluribus vehementioribúſque li-
gamentis vinciẽda:& ſuperiora,in iis euacutionibus quæ
inferius fiunt:& inferiora,quum ſuperius repit inanitio.
His etiam diſſolutionibus vinum frigida temperatum
auxiliatur.Balneum verò ad defluxiones in ventriculum
accommodatiſſimum eſt:iis verò qui ex ſanguinis fluxu
aut ſudoribus animo linquuntur,inimiciſſimum. tales e-
nim refrigerationem adſtrictionémque,non laxationem
poſtulant.ideo vinum frigida dilutum eſt eis idoneũ.ſed
nec vinculis excipiendi ſunt:nec vomitus eis imperan-
dus,nec omnino vll⁹ iniungẽdus eſt motus.refrigeratio-
ne enim denſationéque opus eſt. idcirco flatus frigidos
eis paramus,& domus aerem immutamus, ita vt myrti ra
mulos vitiſque palmites inſpergendo,ad frigidam atque
adſtringentem qualitatem traducamus.atque his quidem
ex tempore ita ſuccurritur. At eos qui ex plenitudine a-
nimo deficiũt, & fricare plurimùm & calefacere,& ligare
artus oportet.abſtinendique ſunt ab alimento,vino, bal-
neóque,ſi febrim habeant:ſolúmque melicratum dandũ,

in quo origanũ vel hyssopum, vel pulegium, aut thymũ A
incoxeris. exhiberi quoque oxymel potest. Simili quoque modo curamus eas quæ ex vtero deficiunt, præterquam quòd oxymel non damus. artus tamen ligandi sunt & con fricandi, & adhibenda fomenta: atque iis quidem quibus multa fit excretio, mammis: quibus verò sursum vulua tra hitur & reuellitur, inguinibus & femoribus. Odoramenta quoque admouẽda sunt, sed naribus, fœtida: vtero verò, suauia & calefacientia & laxantia. Si verò ex imbecillitate stomachi fiat animi defectio, ei parti superdabimus quæ eidem indere robur queant: qualia fiunt ex palmulis, B
vino, polenta, & croco, aloe, & mastiche. madefaciemus autem absinthite oleo & mastichino, & melino & nardino, & item vino. Si verò calida affectio sit atque exustio, antedictis miscentur refrigerantia, vt cucurbitæ, vt lactucæ succus, aut solani, aut omphacii: sed iis etiam strenuè prodest confrictio partium extremarũ. Si meliusculi postea hi sint, eos qui exusti fuerint protinus ad balneum perducito. Qui verò frigoris alicuius sensum habent, iis dato medicamentum quod ex triplici pipere cõstat, vel ipsum piper per se & absinthium in potu propina. Si verò distra- C
ctio ex vitiatis mordacibúsque humoribus subsequatur, aquam calidam potui dato, aut hydrelæum: & vomitum cieto. Si verò difficulter quis vomat, ei calefacito prius partes quæ ad stomachum sunt, manúsque & pedes: si ne ita quidem euomat, digitos aut pennam in gulam conii-ciat. at si nec hoc etiã modo vomitus irritetur, oleum calidum bibat: hoc enim persæpe vomitu non excito ventrẽ irritat, éstque vtilissimum. quamobrem si id non fiat, nos vsu rerum quæ imponuntur, adiuuare negotium debemus. Vbi huiusmodi homines in meliorem sint statum D
redacti, absinthii comam in melicrato coctam bibendã dabimus. & partes omnino firmabimus cum iis quæ foris superdantur, tum verò etiam iis quæ intrò assumuntur. non tamen initiò faciendum est, sed mox vbi vitiati humores fuerint euacuati. Si verò exolutio ex copiosa frigidáque pituita in stomacho collecta fiat, particulam oleo absinthite plurimùm perfundes, melicratúmque in quo hyssopum aut tale aliquid coctum sit, aut oxymel, aut piper dabis: hoc enim casu maiorem vim incidendi habere debent auxilia omnia. Quum verò ex vehementi perfri- E
ctione quempiam anima deficiet, omnibus modis calefa ciendo succurres: nam & vinum aqua calida temperatum dabis, & alimenta calefacientia: & ad ignem perfricabis. Contraria administrabis in iis qui ex nimio calore deficiunt, quíque in aere suffocante versati sunt, & in balneo diutius morati. quos quidem corroborare quamprimum debes, aquam gelidam potui dando, & flatum ciendo, atque eos perflando, & stomachum fricando. quibus peractis vinum & alimenta exhibebis. Si ob inflammationis exuperantiam, aut ex febribus malignis quispiam exolua F
tur, quum incipit frigus inuadere, debes dare operam vt pedes calefiant & fricentur vehementius re calida, extremáque vinculis excipiantur: ægérque à somno, cibo & po tione omnino abstinendus. atque ita incolumis seruabitur. Qui periclitantur ne ex siccitate in animi defectionem cadant, frustum panis ex vino dabis, aut alicæ modicum. nam si multum dederis, difficulter concoquent, & i-ta celeriter exoluentur. Si verò propter obstructionem alicuius principis partis animi defectio exoriatur, oxymel, aut mulsam incocto pulegio, aut origano aut hyssopo, & G
alimenta quibus maior incidendi vis inest, dabis: tum fri cabis, & artus vinculis constringes, vterísque iis quæ ad vrinam ciendam valent: vbi meliusculi fint, vinum albũ, tenue, non admodum vetus bibant. Si ob repentinam copiosámque euacuationem exolutio accidat, satis erit, vbi admotis odoribus vires recollegerint, sorbitionibus quæ facilè concoquantur, eos alere. Si ex nimio gaudio, aut mœrore, aut ira, aut metu, aut trepidatione defectio animi consequatur, odoramenta admoueto, nares contrecta-to, atque ita reuocatos ad vomitum impelles. Si ex colica H
affectione, aut alterius partis dolore maximo exoluẽtur, tunc vsu fomentorum & frictionum, ad suum statum reuocabuntur.

Curatio eorum qui ex sudoribus exoluuntur, Cap. VIII.

SVdores qui hominem exoluunt, cohibet terra Samia, lithargyrus, gypsum, galla, sciffile, myrtus, oleum œnãthinum, rosaceum, melinum, lentiscinum: itémque mãna & amylum ex oui candido illita.

Ad cardiacos, Cap. IX.

CArdiacos iuuant, si stomachus illinatur, rubi folia cũ exigua cerati aut panis portione: vel myrti folia, vel clauiculi vitis, vel plantago cum pane, aut cerato modico: vel mala cydonia, vel palmulæ. clysteri quo q; infundi tur vtiliter ptisanæ cremor, si in ea cocti sint trunculi. sed eorum quoque extrema cerato liquido, cum sinapi læuigato, vtiliter inunguntur.

De fame ingenti, Cap. X.

INgens fames oritur à frigiditate, aut indigentia, aut virium imbecillitate quæ ab externo frigore contrahitur. eius verò essentiam adiuuat etiam fames quæ antecedit: quæ tamen non vsquequaque perdurat. iis ergo qui in itinere, aut aliàs ingenti fame vexantur, odoramentis auxiliaberis, præsertim carnium suillarum assatarum quas naribus admoueamus, aut etiam hœdinarum, aut aliarum quæcunque nidorosæ sunt. extremæ quoque partes constringendæ, capilli vellicandi, genæ comprimendæ. reuocatis verò ex malo, panem ex vino temperato, aut aliquid aliud ex iis quæ reparare vires citò possunt, offeremus.

De cholera, Cap. XI.

CHoleram prohibere quispiam potest, si quotiescũque nimis expletus sit, antequam cibos iterum ingerat, vomitum cieat. & vomitu iam commoto choleram quis prohibebit, si sumat melicratum aut aquam tepidam, & ita euomat, tum ventrem oleo foueat, lanísque cõuoluat, longiorémque cõsueto somnum dormiat. At quum iam cholera quempiam occupauit, factáque est infernè & supernè valida euacuatio, non modò corruptorum humorum, sed alterius quoque materiæ corporis simul extractæ, tum si vehementes morsiones consequantur, erunt po tu melicrati temperandæ: sin leues sint, obtundendæ sunt aqua: & non cohibenda est excretio, modò ne nimia fit. At quum immoderata vacuatio facta est, periculúmque conuulsionis imminet, ægérque sine pulsu est, & extrema frigida, & sudor frigidus erumpit, tunc artifice opus est. & vix etiam qui in hoc sit statu, poterit à medico præsenti conseruari. Si medicus non adsit, facienda erunt quæcunque poterunt omnia, vt extremæ partes fasciis aut lana vinciantur, vt partes refrigeratæ fricentur mixtis oleo, cera, piperis modico, & nitro: aut irino vnguento, cui horum aliquid accesserit, aut sicyonio cum castoreo: quandoquidem hæc in conuulsionibus iuuant. deinde verò alendus ægrotus est: si vomat, iterum dandus cibus vsquedum contineat: vel post cibum dare aliquem fructum conuenit eorum qui stomachum roborant, vt pomum, vt pirum, aut racemum, aut aliquid generis eiusdem. vinũ autem ita affectos iuuat vel maximé: nã quum somnum inducat, sæpenumero spẽ salutis affert. Si verò nimius calor in pectore & hypochondriis subsit, refrigeranda erũt rosaceo imbutis pannis. Polenta quoque maximè trita ex rosaceo & sapa erit inspergenda: atque etiam vinum frigidum erit eis dandum.

De dolore, Cap. XII.

QVVM pars aliqua corporis dolore vexatur, causam studiosè perquirit, an ab aliqua re externa dolor fuerit excitatus: plerique enim in somnis læsi sunt, nec meminerunt. non rarò etiam in repentinis conuersionibus, & quum aliquod membrum non rite collocatum haberẽt. Præterea membra refrigerata distentionibus & conuulsionibus correpta vehementissimis doloribus cruciãtur: postremò verò in dolorem cadũt ex fluxione quæ continuò ad ipsa repit. Si nulla harum causarum subsit vnde dolor possit oriri, antegressæ ægrotantis victus ratio spectanda est: si enim maiore ocio quàm consueuesset, vitam trãsegerit, sique cibis se expleuerit, quum minimè assuetus esset, aut si vsus est iis in quibus valde nutriẽdi vis in-

eſt,ſique vlla euacuatio quæ prius ſolita eſſet corpus inanire,nũc ſuppreſſa ſit,ſi,inquam,hæc vel omnia,vel eorum aliqua adeſſe cõſpiciãtur,cauſam doloris eſſe multitudinem ſuſpicandum eſt.Itaque euacuatione opus eſt,eáque aut per venæ ſectionẽ obeunda,aut purgationẽ,ſi humorum redundans malitia ſubeſſe videatur. Quum verò nihil tale ſit quod dolorem creet,deriuatione vtendum, vt materiam à loco quem dolor obſidet, abducamus: velut ſi in capite ſit,per nares aut palatum:vel reuulſione, vt in contrarium locum multitudinem reuellamus: quod fiet adhibita frictione ex medicamentis acribus, & artubus deligatis.Si nulla inde vtilitas ſubſequatur,planum eſt in affecta parte impactum eſſe id quod moleſtia afficit:quo circa medicamentis digerendum eſt. Si ex flatibus dolor exiſtat,ferendum, & eſculentis poculentíſque vtẽdum eſt attenuantibus,vt corpus quod affectum eſt,rarefaciamus, id quod fomentis,irrorationibus & cataplaſmatis conſequemur.Si in cauſa doloris ſit tumor præter naturam, ei tumori adhibendum erit remedium. Si humor mordax dolorem pariat,ei infenſiſſima erunt calefacientia, atque attenuantia:accommodata verò,ſi curare velis,quæ moleſtum humorem educant,idque faciant rebus citra morſum abſtergentibus: ſi hoc fieri non poterit, adhibe quæ temperare dolorem poſſint: ſi ne hoc quidem queas efficere,iis vtere medicamentis quæ,ſtuporem inducant. etenim medicamenta quæ reuera dolorem leuant, ea & tenuium partium & modicè calefacientia eſſe debent, neque vllam adſtrictionis partem habere:quale eſt oleum anethinum quod valet ad euacuandum,concoquendum & leniendum omnem in particulis dolentibus morbum. At quæ ſolũ dolorẽ ſedantia nominãtur,totũ corpus refrigerant & ſenſus ſtupidos reddunt,ac propenſionem in ſomnum afferunt:& ægrotãtis particulæ ſimiles mortuis fiũt,& cauſas dolorem facientes non ſentiunt.& plerique ex horum vſu aſſiduo partes ita refrigerarunt vt nullum poſtea adhibere remedium potuerint. ſique paulo plus eorum medicamentorum ebibiſſent, mortem ſibi ipſi attuliſſent.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. XIII.

QVVM ſimplex vlcus ſolùm diuiſio ſit, ſiquis partes diuiſas faſcia in orbem circunducta committat, diductæ partes ſine vllo alio negotio in vnum conducentur.Si verò tanquam exuſtum alterum vlceris labium in obliquum verſum ſit,inde incipienda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum:quum in vtrãque partem labia diducta ſunt,principium deligandi ab vtroque ſumendum eſt,atque ita labia in vnum adducenda. nam quum nihil intra oras inciderit labiorum,vt pilus,aut arena,aut oleum,aut ſordes,aut aliud huius generis, vlcus omnino coaleſcet.At ſi vlcus magnum ſit,ita vt partes diductæ in vnum penitus duci non queant,aut ſanies ſit ibidem accumulata,aut dolor adſit,tale vlcus ex ſola coniũctione conglutinari non poteſt,opúſque eſt exiccãte medicamento quod ſaniem ibi collectam conſumat,& prohibeat ne alia præterea confluat. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum.ſed & poſca & item mulſa ad idem facit. Inter cætera verò vuln⁹ glutinãt folia quercus illita,itémque ſalicis,& braſſicæ ſemen & folia, ſuccúſque & cortex auſterioris atque acidioris plantaginis,papyrus poſca aut vino imbuta,& in orbem circundata.Recentia verò glutinant pini & piceæ folia, vlmi folia, & cortex recens ad modum ligamenti obuolutus: ſpongia noua ex aqua aut poſca aut vino:caſeus recens antè læuigatus. Extrinſecus autem adhibẽtur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ.caſeus verò ex acido lacte cõfectus etiam maiora glutinat eodem impoſitus modo.ſed pira quoque glutinant. & maiora vulnera glutinant achrades,& fluxionem cohibent.cauda equina verò illita neruos etiam inciſos iungit:iſatis ſatiua in duris corporibus:cochleæ caro læuigata conglutinat vulnera quæ cum neruis inciſis & contuſis ſint,idque in duris corporibus.ei tamen miſcenda eſt in puluerem redacta aranea quæ farinam excipiat è muromolæ vicino.Ad idem facit myrrha ex aqua illita, vel thus.terreſtres lumbrici etiam præciſos neruos congluti-

A nant,pentaphylli folia cum melle, allia combuſta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cũ cerato,hordeum combuſtum,& ceruſſa cum cerati myrtei triplicata portione.Ad vlcera capitis myrrham aridã inſperge, nec madefacito:celeriter enim in vnum conducit: vel aloën aridam, & ariſtolochiam ex aqua tritam: ídque oſſa quoque committit.aut thus,aut myrrham pari portione contere,& cum melle & vino decoque, donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant: tum linamentum inungens applicato.

B Ad vulnera quæ cum dolore & inflammatione affligunt, Cap. XIIII.

AD huiuſmodi autem vulnera valet malum Punicum dulce vino incoctum,tritúmque & illitum:eſt enim hoc mirabile,& ad vſus plurimos accõmodatum: nam & ad vlcera capitis & pudendorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem pariunt, & item ad oculos inflammatos facit.

De cauis vlceribus, Cap. XV.

C CAuum vlcus,humidum ſordidúmque eſt:proinde fit vt medicamenta velit modicè ſiccãtia, atque abſtergentia.huiuſmodi autem ſunt,thus, & hordeacea farina, fabaceáque & erui:itémque iris,ariſtolochia,cadmia,panax,& põpholyx. Quum verò medicamentum quod ad creandam carnem adhibitum eſt,nihil proficit, erit tranſeundum ad aliud,hoc modo. Si maior ſit ſordium copia, vlcúſque humidius, ſcire conuenit medicamentum minùs ſiccaſſe. quàm par erat. ideo melle adiecto intendendum eſſe, ſi purum & ſine humore videatur, pluſquam D oportebat exiccaſſe:itaque & olei & cerati miſtione remittenda vis erit. Vſu etiam quãdoque venit,vt quũ medicamẽtũ vehementius eſt,pars aliqua carnis liquetur,vlcúſque ſordidum & humidum perinde videatur,ac ſi medicamentum minus quàm debuerat,exiccarit: ſed huiuſmodi vlcus dum abſumitur,magis cauum redditur,labia intumeſcunt,rubétque ipſum, & inflammationis eſt particeps: & ſæpe æger morderi ſe perſpicuò ſentit. id verò quod min⁹ fuit à medicamine exiccatũ,nihil tale habet. Putredo igitur lignorũ, præſertim eorũ quæ modicè adE ſtringendi & abſtergẽdi vi prædita ſunt(qualis eſt etiam vlmus)vlcera hæc purgat, eáque vbi purgarit, carne implet. Anemonæ quoque appoſitæ idem efficiunt, & pini cortex deraſus contritúſque cum cerato, quo linamẽtum oblinas,& caua vlcera impleas, præſertim verò recentia: ea enim implet. ſed purgat eadem quum ſordida ſunt, marrubium cum melle,ariſtolochia cum melle,oliuæ ſale conditæ illitæ.

De vlceribus quibus cicatrix inducenda eſt, Cap. XVI.

F QVVM carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda ſunt, ita exiccamus atque adſtringimus vt nõ ſolùm id quod præter naturam ſupereſt per halitum digeramus,ſed etiam id quod eſt ſecundum naturam attingamus,vlceris extremitatem cuti ſimilem efficiemus,eíque cicatricem inducemus. Valent autem ad hanc rem galla immatura & malicorium modicè exiccantia. Quæ verò citra adſtrictionem morſúmque ſiccant,ea etiam cicatricem inducunt,vt myrrha,ſpuma argenti,& oſtrea concremata:hæc nanque inſperſa ſiccãt. Atque hæc etiam ad cicatricem ſæpenumero perducunt,pini cortex cum myrG teo cerato,hederæ flos cum cerato, lilii radix cum roſaceo.Vetera autem cicatrice includit viſcum cum thure, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

De vlceribus in quibus caro ſupercreſcit, Cap. XVII.

CAro quæ vlceribus ſupercreſcit,tollitur medicamentis iis quæ valenter ſiccant,cuiuſmodi eſt aſii lapidis flos: & teſtacea omnia cõbuſta modicè auferũt cohibéntH que excreſcentem carnem.Simili quoque modo erinacei vtrique cum toto corpore concremati,& diphryges inſperſum, itémque atramentum ſutorium & ſquama æris inſperſa.

Ad vlcera

Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt,ad intertrigines, ad abraſa,ad inueterata vlcera,ad teneram cutim, Cap. XVIII.

ARgēti ſpumæ chryſitidis drachmæ L.ceræ drachmæ XX. reſinæ ſiccæ ex picea drachmæ XII. olei hemina & ſemis.argenti ſpumæ in oleo coctæ ceram & reſinā addito. Vbi ad emplaſtri craſſitudinem coxeris, ab igni auferto,in pilámque cōiicito:mox quum emollieris,vtitor.Sed cutis abraſa non amputanda eſt,ſed in ſuum locū reſtituēda,& foris etiam aliquod medicamentum accōmodatum imponendū: ita enim,licet cutis abraſa iā nigreſcat,ſæpe conglutinatur. At ſi vlcus nudum carne ſit, cicatrix difficulter inducitur,quum & erodatur, & ſordidum ſit.Cæterùm abraſa ab inflāmatione tuetur rhus rubrum tritum,cum melle illitum , & iunci rotundi coma cremata & cum melle ſuperdata.

Ad intertrigines quæ ex calceis fiunt, Cap. XIX.

AD intertrigines verò quæ ex calceis efficiuntur, valet pulmo agninus,& ſuillus,& caprinus:itémque corium vetus è ſoleis vſtum. ſed hoc inflammata nō iuuat: ſedata verò inflāmatione,prodeſt. hic enim cinis ſiccandi vim habet. cepā cum adipe gallinaceo terito, gallámque adurito,contundito & illinito.acaciam aceto madefacito atque inungito.

Ad ambuſta, Cap. XX.

AMbuſta medicamentis egent quæ citra euidētem calorem aut frigiditatem abſtergant. Ergo terra Chia, & Cimolia,& terra omnis leuis illita ex aceto non valde acri,vel aqua admixta, egregiè facit, & puſtulas excitari prohibet: itémque ouum integrum crudum ſtatim impoſitum,lana molli exceptum,ad idem valet:id enim &modicè refrigerat,& ſine mordicatione ſiccat. vel atramentum ſcriptorium illine, vel thus albū aqua diſſolue & inunge: aut lenticulam coctam tritámque impone. Quum verò iam puſtulæ excitatæ fuerint, rhum cum polēta tere,& cum aceto cataplaſma impone. calcem viuam cerato admiſce,illitámque linteolo ſuperdato. partes autē vlceratæ porris tritis oblinuntur.Columbinum ſtercus linteo inuolutum combure donec in cinerē redigatur, eóq; ex oleo diſſoluto vtere. Mirabiliter autem facit pini aut piceæ cortex,aut adiantum ſiccum læuigatum, aut myrti folia combuſta tritáque: quæ ſingula etiam cum cerato iuncta faciunt. Ad vſtiones verò ex aqua calida priuſquā puſtulæ prodeant,aqua oliuarum ſale cōditarum cōtinuè inſperſa facit,& ipſæ oliuæ contuſæ imponuntur:aut alumen ſciſſile ex aceto cōteritur & illinitur: aut gluten taurinum cum aqua copioſa eliquatum obline.

De exanthematibus, Cap. XXI.

EXanthemata ex craſſis humoribus in cute infixis, eo magis quo ſuperior pellicula denſior eſt, exoriuntur. hoc modo oppreſſi per cutim euacuandi ſunt:nec procul eſt in altum attrahendum,vt per aluum aut vomitus fiat euacuatio.Nemo tamen cogitet me nunc conſulere huiuſmodi humores non eſſe per aluum educendos:quia in quibus humorū plenitudo fixa eſt,adhiberi purgatio debet.quod ſi quis non faciat,ſed prius diſcutere aggrediatur,obſtruet potius quàm humores per cutim euacuabit. Humorū autē qui cuti ſunt impacti curatio adhibenda eſt ex adurentibus &calefacientibus:præſertim verò quū lata fuerint exanthemata: ſiquidem ea humorem neque tenuem neque calidum, ſed abundè frigidum craſſumq; eſſe indicant.Lauri igitur tenerorum foliorū,rutǽque, & mannæ thuris pares portiones cōterito,atque oleo diluta illinito.vuam taminiā frige ac tere,itémque thus cum oleo dilue atque inunge.betam teneram coque,tere & ſuperda. ceræ drachmas VIII. ſulphuris tantundem. ſalis drachmas VI.arida conterito,eiſdémque olei mediā heminam affundito,& omnia ſimul: & emplaſtro ex iis con fecto vtitor.ſed coctioni adhibenda diligentia eſt, quippe quum valde præſtans ſit medicamentum.

De pruritu, Cap. XXII.

EXcitandi autē pruritus ſunt quū ex alto euocare humores oporteat:prohibēdi verò quum partes prurientes in periculo ſunt ne aut ſcabie, aut lepra,aut aliquo alio

A maligno vlcere corripiantur. Prohibentur autem medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectādo:ſiquidem ita quoque ſedari pruritus conſueuit.Pruritus verò quos ſcabies excitarit,aqua marina calida aut aceto calido perlue, aut agreſtis cucumeris decocto ſimili modo. vel vitis veteris corticem in fictili frigito, cōterito, & locū ſcabioſum butyro prius illitum, eo cortice perſpergito. deinde ſomnū imperato . hócque medicamento vſquedum homo ſaneſcat,vtitor.Iam verò opium cum liquido cerato iunctum pruritus & puſtu-

B las,pſydracia nomine,mitigat.

De puſtulis quæ phlyctænæ vocantur, Cap. XXIII.

AT phlyctænas acuta acu, quà humoris defluxus eſt, perforare oportet, deinde humorem leuiter exprimere,& cutim obductam ſinere.Si foramine occluſo iterum puſtula impleatur,ea erit eodem modo pertundēda, & comprimenda cutis. atque ita compreſſa ſeruanda eſt, donec id quod ſub ea vlceratum eſt,ad cicatricem perducatur.Sed antequam puſtulæ erumpant, coctā lenticulam cum aqua læuigato atque illinito:aut mali granati virgul-

C ta cinere calido tepefacta ſuperdato,locúmque torrefacito.Si ruptæ fuerint, vlcúſque excitatum ſit, adeps ſuillus liquefactus cum argenti ſpuma læuigata illinitur, eique imponitur:aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ iterū rumpuntur. Cap. XXIIII.

QVædam vlcera ſunt quæ inducta cicatrice non ita multo pòſt, ſæpe iterum inflammatione tentantur atque rūpuntur: nam oſſe aliquo affecto quandoque caro

D circundata ad cicatricem facilè perducitur, & ſanitatem planè adepta videtur: ſed quū validus humoris defluxus paulatim ex oſſe in alto corrupto delabitur, tum inflammatio & pus ſuboritur,à quibus obducta cicatrix deradī tur.Horum igitur vlcerum curatio in eo poſita eſt,vt tantum exiccemus quantum valeat vt os affectū decidat. Sinus autē oſſiū cauos facilè replebis,ſi papaueris ſylueſtris & ficulnea folia læuigata cum polenta & vino illeueris,aut ſi hyoſcyami ſeminis & atramenti ſutorii par pondus cōtriueris & impoſueris. Peucedani verò radix oſſiū ſqua-

E mas celeriter diſiungit.

Ad vlcera maligna quibus ægrè cicatrix inducitur,& inueterata, Cap. XXV.

MAligna vlcera,quæque difficulter ad cicatricē perducuntur,itémque inueterata& putrida,Lemniū ſigillum vehemēter adiuuat.eius vſus quantitas ex malitia vlceris æſtimatur . nam ad vlcus quod fœtidū eſt,admodúmq; flaccidū & ſordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti ſpiſſitudinem. vtimur eadē ex vino aut aqua,aut oxymelite,aut poſca,aut mulſa, aut quoquomodo

F vſus poſtularit. accōmodatúmque medicamentum erit, ſiquis eam in pila plumbea piſtillo plūbeo confecerit,roſaceum aut immaturū oleum affundens, aut ſemperuiui ſuccū,aut cotyledonis,aut lactucæ,aut pſyllii,aut omphacii:vt fit tanquā ſuccus quidā.habebiſque optimum medicamentum ad carcinodη malignáque vlcera, ad pudēdorum,teſtium, & mammarum inflammationes: & itē ad ſedis vlcera, & rugas eminentes. Porrò autem centaurium minus recens inueterata vlcera , & quæ difficulter cicatricem recipiunt,ad cicatricem perducit, & maligna

G vlcera ſanat.itémque cupreſſi folia & germina,& globuli noui & teneri,qui etiam humores in flaccidis & putridis affectionibus in profundo demerſos ſine moleſtia & tutò depaſcunt.Cyperi radices vlcera,quibus propter nimium humorem induci cicatrix ægrè poteſt,mirum in modum iuuant. Cucurbitæ aridæ combuſtæ cinis vlceribus humidis inflammationis expertibus ac putreſcentibus, præſertim verò iis quæ in pudendi præputio ſunt, conuenit.ſimili quoque modo prodeſt anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus,defluxionibus,& putredini cō-

H uenit.Iſatis ſatiua omni maligno vlceri ſtrenuè reſiſtit,licet putreſcat & depaſcatur. Si verò vehementior quàm vt ægri natura ferre queat, eſſe videatur, eius foliis læuigatis adde vel panem vel hordeaceā farinam, vel frumētaceam,vel polentam pro ratione affectionis quæ in vno

quoque exiſtat.Iis verò quæ propriè teſtacea dicuntur,vtimur ad cauitates diuturnas,quæque ægrè carne implentur,quæ ex defluxionibus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt.Lanæ autem combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciũt.Platani verò cortex combuſtus & inſperſus,vlcera quæ ob nimiam humiditatem flaccida ſordidáque ſunt,ſanat.Peucedani radix arida malignis vlceribus illita præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat,& carne implet,& cicatrice concludit. Aloe vlcera quæ vix ad cicatricem perueniunt, eáque potiſſimùm quæ in ſede & pudendis ſunt,curat. Eſt item ad earundẽ partium inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita,quæ multũ ſquamæ æris aut chryſocollæ adiunctũ habeat, eáque linteo illinenda adhibendáque eſt, cuius ſplenium non eſt continenter auferẽdum. Ad Chironia autem facit hoc quod habet ſquamæ æris drachmas x.ceræ tantundem, aluminis drachmas II. ceram calefacito atque emollito.& arida in pollinem redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor.Ad effera autem vlcera valet malicorium læuigatum & combuſtum: aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito:aut hoc vtere medicamento quod capit hyſſopi drachmas IIII,vuæ paſſæ tantundem. nitri drachmas II. Locus melle prius illinitur,tum hæc applicantur. Putrida verò vlcera & depaſcentia valentioribus medicamentis egent,qualia ſunt hæc: chalcitis,auripigmentum, calx. hæc enim non ſecus quàm ignis vrunt.& quandoq; fit vt his à morbo ſuperatis, ad ignem deuenire oporteat. Marrubium quoque ex vino coctum illine:aut eruũ læuigatum cum melle imponito.Oliuæ teneræ foliis in vino coctis & contritis vtitor ad eundem modum.perfundenda eſt autem aqua marina calida.

Ad vermes qui in vlceribus comperiuntur, Cap. XXVI.

VErmes qui in vlceribus putreſcentibus ſunt,calaminthæ ſuccus tollit.

De carbunculo, Cap. XXVII.

CArbones fiunt ex ſanguine qui melancholicus ferueſcénſque effectus ſit,& cutim comburat:quocirca cum cruſta oriuntur,puſtulis quæ phlyctænæ dicuntur,vlcus præcedentibus,vt in ambuſtis fit:febrimque acutiſſimam & celere periculum afferunt. Quum pruritus adeſt, quandoque plures puſtulæ erumpunt paruæ, frequentes, continuæ,milio ſimiles: quibus ruptis vlcus cum cruſta fit,cuius cruſtæ color modò cinereus eſt,modò niger. reliqua caro circundata redditur mirum in modum flammea, & nigrum colorem contrahit,ſplendétque non ſecus quàm bitumẽ atque pix: ac talis quidem eſt bilis exquiſitè atra. Hanc affectionem curantes à venæ ſectione exordiẽdum eſt: per quam vſque ad animi defectionem euacuabimus. poſt verò ſanguinem detractum non erit incommodum ſcarificare,idque altioribus plagis propter ſucci craſſitiem.Loco affecto imponenda ſunt quæ modicè repellunt ac digerunt, quale eſt cataplaſma quod ex plantagine & lenticula cocta conſtat,cui mica panis in clibano cocti & non admodũ puri ſit adiuncta. ſuper vlcus verò aliquod vehemens medicamentum ponemus. tale eſt quod ad Andronem refertur:ſapa irrorantes ad ſordiũ ſpiſſitudinem.Sedata autem illa quaſi flamma,vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Veteres nuces oleoſæ ad carbones faciunt,cypariſſique folia & germina, & noui ac teneri globuli cum polenta:vua item paſſa,eiectis acinis,& contrita,& caricæ coctæ in vino atque contuſæ.

De cancro, Cap. XXVIII.

CAncri quoque ex atra bile feruenti oriuntur: ea ſi acrior fit,vlcus affert.ideo colore ſunt nigriore quàm inflammatio,ſed ſine caliditate. venæ tamẽ magis quàm in inflãmationibus implentur ac diſtenduntur,neque ita rubræ ſunt ſicut in inflãmationibus: earúmque color humoris colorem præ ſe fert. propter cuius humoris craſſitiem cancer inſanabilis eſt: quippe qui neque repelli neque digeri queat, neque etiam totius corporis purgationibus cedat,mitioráque medicamenta negligat, à vehementioribus autem magis exacerbetur.Poſſumus tamen initio prohibere ne cancer augeatur,melãcholici humoris purgatione inita priuſquam in affecta particula ſit impactus.Euacuabimus autẽ vel aliquo ſimplici, vt epithymi drachmis quatuor in ſero lactis aut mulſa datis: vel hiera quæ nigrum veratrum acceperit. Loco autem affecto impoſitũ in vlceratis ſine moleſtia prodeſt hoc medicamentum, Solani ſuccus molli linteo duplici aut triplici in eo intincto copioſè impoſitus: extrinſecus quoque lana molliuſcula eodem ſucco imbuta applicatur,adhibita diligentia ne areſcant hæc:quod fiet ſi ſuccum aſſiduè affundas. Valebit etiã ad cancrũ vlceratũ id medicamentũ quod ex pompholyge conſtat.Victus autẽ ratio ægrotanti apta inſtituatur ex ptiſanæ cremore ſeróque lactis. Veſcatur item,ex oleribus,malua, atriplice, blito, & cucurbita,piſcibúſque ſaxatilibus,& omni auium genere præterquam earum quæ in paludibus degunt.

De ſanguinis coitu ſubter cutem,quod ecchymoma dicitur, Cap. XXIX.

QVVM caro ab aliquo pondere incidente contuſa fuerit, venæq; paruæ quæ per eã deditæ ſunt ruptæ fuerint,ſanguis profunditur, quaſi tranſcolans, iſque ſub cutẽ collectus facit id quod ecchymoma vocatur,cute adhuc integra.Nobis ergo propoſitum eſt concretum ſanguinem per halitum digerere,idque celeriter,priuſquam nigreſcat.ſed ſub initio adſtringentia digerentibus admiſcenda ſunt,quòd tunicæ venarum contundantur, ideóq; denſationis indigeant.at poſt hæc ſolis digerentibus ſine adſtringentibus vtimur: ac principio quidem ecchymomata ſcarificamus, tum reliquam curationẽ adhibemus. Cæterùm de numero ecchymomatum ſunt quæ ſugillata nominantur,& liuores ex plaga contracti, & inter vngues ſanguinis concurſus ex ictu. Pellis autẽ pecudis recens detracta,eos qui flagris cæſi ſunt,potius quàm cætera omnia, vno die vnáque nocte perſanat. Præterea hydropiper vnà cum ſuo ſemine illitũ ſugillata, & tumores qui obduruerunt,diſcutit.

De ruptis & conuulſis, Cap. XXX.

RVpta cum ecchymoſi, *hoc eſt ſanguine qui in loco contuſo collectus ſit*,omnino fiunt. Curantur autẽ medicamentis modicè calefacientibus:tale eſt acopon quod ex nigra populo cõficitur,quæque ſunt generis eiuſdem. In ruptis verò quæ altius intra corpus deliteſcũt, medicamentorũ vis intendenda eſt,& acriora quæque magis incidunt,adhibeantur. talibus autem cucurbitulæ vſus prodeſt.Siquẽ totum id quod ſub cute coiuit celeriter ſit diſcuſſum,rupta caro facilè coaleſcit:ſi inueterarit, ſordéſque ſubnaſcatur,ruptio coire nõ poterit: ſed labia tantummodo inter ſe propè admouebuntur,vt paruo momento facilè ſeparẽtur,& medius locus aliquo humore impleatur,& ecchymoma continenter quodãmodo exiſtat,& primo ſimile, niſi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, conſtátque ex tenui ſanie,quum illud eſſet è ſanguine.Conuulſa autẽ fibris quibuſdam diſtractis fiũt, ſolúmque leniri poſtulãt quoad dolor ſit ſublatus: conglutinari enim non poſſunt. Ariſtolochia autem rotunda ruptis & conuulſis,vt ſi quid aliud,conuenit: itémque centaurii maioris radix eiúſque ſuccus, & rheum,& coſtus,& bdelliũ in oxymelite potũ.

De luxatis & contuſis, Cap. XXXI.

LVxatis verò & contuſis prodeſt lana ſuccida, ſpongia quæ ſit aqua & oleo mixtis imbuta,& ſuperdata: bulbi teneri elixi cum melle,aut cum cerato,ſal tritus,farina cũ melle. viticis folia & ſal, & nitrum, toſta & læuigata cum cerato. Vtere etiam aquæ perfuſione, vel marinam calefacito.Sedata verò inflammatione atque doloribus, partes luxatas fricabis.

De rebus ſpicula,ſurculos,ſpináſque educentibus, Cap. XXXII.

SPicula,arundines,ſpinas, & ſurculos euellunt anagallides vtræque,ariſtolochia rotunda,ammoniacum cum melle,alterci ſemen læuigatum atque illitum. Arundinis verò radices contunde,& melli admixtas in linteo largè illine,imponéque & alliga: extemplo enim educunt.

De affectionibus vnguium, Cap. XXXIII.

REduuias exiguas etiamnum incipiẽtes cõprimit,galla cũ melle,eámq; prohibet confirmari. Vbi verò facta iã ſint,conſiliũ iã eſt, carnẽ quæ præter naturã excreuerit, medicamẽtis morſu vacãtibus abſumere & liquare,

Ad reduuias autem valet aurium ſordes & lyciū.Quæ pus confecit,acu perforanda eſt,humórque exprimendus, tū ſpongia aqua imbuta imponi debet: aut lenticula trita ex aqua ſuperdanda eſt,aut roſæ ſiccæ,aut virides tritæ; & aqua perfuſæ illinendæ, aut polenta trita admouenda. Interim verò caro eſt ab omni parte vnguis lintei ramentis abducenda.cæteros vngues cōtuſos myrti punicæque foliis teneris tritis illine.At vnguibus ſubcruentis farinam pice admixtam adhibe.Vt vngues malè affecti decidant, ſulfur tritum ſuillo adipe exceptum applica.Scabri verò vt abſcedant,vtitor medicamento quod habet viſci quercini,ſandarachæ,fœnigræci ana vncias duas:cantharidū, thapſiæ ſingulorum vnciam, aceti quantum ſatis eſt. Ad idem facit fæx arida cum cerato vngui adiuncta, aut caro ficuum contuſa ſeminibus abiectis.Aut vnguem pice ſubunctum ſulfure & ſandaracha tritis pari pondere illinito.vnguis autē diligenter eſt radendus,ad æqualitatem redigendus ac vinciendus, vtendúmque iis quæ ad vngues abſcedentes faciunt.

Ad pterygia digitorum, Cap. XXXIIII.

AD carnis verò incremētum quod vnguis partem operit(pterygion vocant)thuris lacryma trita impoſita & alligata valet:vel eruum tritum eodem modo: vel thuris infecti drachmam, & ſandarachæ duplum tere, & radici vnguis applicato, diligentérque inſpergito: ſupra verò,linamenta ſicca ponito.hoc enim pterygia celeriter exiccat.Eſt aliud itidem præſtantiſsimū vehementer faciens ad ea quæ etiam maligna ſunt. habet autem gallarum,mali corii acidi,ſquamæ æris rubri,& caricarum cōbuſtarum pares portiones.eas tere,melli admiſce, ad vnguenti ſpiſſitudinem redige,linamēta intinge, biſque in die impone,& liga:neque vngas neque madefacias.Si verò humor ſubſit,eum ſpongia vino perfuſa abſtergeas.

De vlceribus articulorum, Cap. XXXV.

QVVM articuli ſint partibus carnoſis ſicciores, ideo fit vt quum vlcerari ſunt,ſiccioribus medicamentis indigeant.Ergo polyide paſtillus ex vino ad ſordium ſpiſſitudinem ex vino ſubactus,& cætera quæ æquè deſiccat, accommodata ſunt.marina quoque & muria ſæpe irrigando,articulos melius affici conſpeximus. Quocirca in articulis vtendum eſt iis quæ maiorē etiam exiccandi vim quàm vinum habeant.

De ſanguinis profluuio, Cap. XXXVI.

PRofluuio ſanguinis remedio eſt appoſitus ſitus partis conuulneratæ.talis eſt qui ſurſum vergit citra dolorē: nam qui deorſum vergit dolorémque affert, is ſanguinē non fluentem ad profluuium etiam ciebit. Quum ergo vulnerata pars eſt,ac ſanguis fluit, ſtatim digitum ori vaſis ex quo ſanguis effluit,admouero,leniterq; & ſine dolore comprimito:ita enim grumus fiet, & ſanguinis fluxus cohibebitur.ſi ita non ſiſtatur,vtendum erit iis medicamentis quæ ſupprimendo ſanguini ſunt: inter quæ præſtant quæ obſtruunt, quæ emplaſtica nominantur, iis quæ cruſtam inducunt . interdum enim vbi cruſta excidit, ne iterum ſanguis effluat periculum eſt. Optimum autem eſt hoc quod etiam ad ſanguinem è membranis cerebri fluentem facit, thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui ſubigitur ad mellis conſiſtentiam,deinde leporis molliſſimis pilis excipitur,tum vlceri toti liberaliſſimè ſuperdatur, tum faſcia alligatur: cuius faſciæ primi quatuor ,aut quinque amplexus ſuper vas profluens iniiciendi ſunt,inde ad radicem vaſis ducendi: tertio die erit ſoluendum.Sique medicamentum tuto adhuc vlceri adhæreat,aliud rurſus in orbem ſuperimpones,& non ſecus quàm linamētum quod ex pilis cōſtat,madefacies,ac pari modo deligabis : ſin ſua ſpōte linamentū excidat,radicē vaſis digito blādè cōprimēs,quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes,aliúdq; impones, & carne quoad vas implebitur , ad hunc modū curabis. Quæ verò cruſtas gignūt,vbi cruſta decidit, magis nudā partē quàm eius natura ferat,derelinquūt.& perſæpe quū cruſta excidit,profuſio ſanguinis ſubſequuta eſt, quæ ſupprimi difficulter potuit.& tamē ſæpenumero iis medicamentis, non ſecus quàm ferramētis igni cādentibus vti cogimur, vbi ex putredinis eroſione ſanguinis eſt exorta profuſio. Cæterùm

A iſatis ſatiua partibus ex quibus ſanguis fluit ſuperdata,egregiè ſiſtit. Idem faciunt gallæ combuſtæ,&,quū adhuc ignitæ ſunt,aceto aut vino extinguuntur.gypſum miſceto oui candido tenui, itémque farinam triticeam puluerulentam,qualis hæret parietibus. ita enim medicamētum conficies quod ad ſanguinis profluuia valebit : idque leporis pilis aut re aliqua pariter molli excipiendum erit. Ad ſanguinis autem profuſiones quæ ex ore, aut thymis, aut lentigine,aut verrucis,aut hæmorrhoidibus fiunt, foliis porrò contuſis vtere: aut rhun rubrum, aut acinos,aut
B capitula punici mali contundens impone, aut ſpongiam nouam pice cruda intinctā adure,& tuſa vtitor:hoc enim valde efficax eſt. Sanguinis verò fluxionem ex ore comprimit os colluendo frigidum decoctū roſarum viridiū, aut ſiccarum, aut clauiculorum vitis,aut lentiſci foliorū, aut myrti,aut rubi, aut malorum cydoniorum, aut punicorum,aut acinorum,aut lenticularum.Iis etiam vtendū erit in ſeſſibus frigidis, qui ſedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos ſanguinis fluxus exercet, ex adſtringentibus atque incraſſantibus inſtituatur . hu-
C iuſmodi autem ſunt,alica,farináque pura decocta,& item cochleæ , caſeus tener, bulbi cocti, piſces aſſati,palmulæ, vinum nigrum auſterum , lenticula, polenta , ouorum vitelli,pira,achrades,mala cydonia,ſorba,meſpila,& quæ his ſunt conſimilia. Ad ſanguinis autem fluxum ex naribus faciunt platani globuli exiccati, quos re aliqua ex ſectis cōfecta confricabis,ſeménque proiicies, & lanuginem collectam in vaſe fictili nouo repones, & quum vſus poſtulabit,eam in puluerem redactam per calamum inſpira-
D bis.frōtem autē & naſum gypſo aut luto figulari oblines. Valet ad eandem rem porri ſuccus lana aut linamēto exceptus & naribus inditus: & manna ſucco porri coacta & impoſita. Extrinſecus autem naſus illinendus eſt oliuæ foliis teneris læuigatis: & ſuffitum ex cicuta ſuper molli cinere naribus admouebis: & ſpongiis aut lanis aqua frigida imbutis meatus vtriuſque pinnæ naris obſtrue, cruráque & brachia vincies, ac frontē & tempora oblines iis agglutinātibus quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui ſubſint, quū ſanguinis adhuc profuſio
E eſt,eos par erit exprimere,& protinus iterum vti medicamentis ſanguinē cōprimentibus , & narium cartilaginē ſub ipſo oſſe duobus digitis, pollice atque indice,cōprimere.In his autem profuſionibus, & iis quæ ex inteſtinis fiunt,prodeſt porri ſuccū pondere duûm cyathûm potui dare,aut lauri tenera folia cōtuſa in oxymelite. aut thuris & lauri pares portiones læuigatas dabis.aut farinā purā,& thus & gūmi paribus portionibus cū aqua teres & dabis.

Ad cicatrices,ſtigmata,& vibices, Cap. XXXVI.

F CIcatrices nigras tollit inunctum oleum,in quo bryoniæ albæ & nigræ radix incocta ſit, donec ſuccum reddat. itémque nepeta vino cocta, lythargyrus oleo roſaceo candido lota. Cicatrices verò quæ ex impetigine fiunt,atque etiā alias,cōcolores reddit adeps aſininus illitus.erucæ ſemen læuigatum cū felle caprino,aut bubulo, aut ouillo illitū:quúmque inaruerit,auferendū eſt.ſuccus quoque erucæ herbæ illitus cum lithargyro vtilis eſt.Maculas autem quæ ſtigmata nominātur,exterit ranunculus illitus,aut capparis folia,aut ceruſſa cum aceto illita. ſed
G hoc ſpatio temporis maculas aufert: at vibices cōcolores ſtatim facit oleum liliaceum continuò inunctum.

De neruis vulneratis, Cap. XXXVIII.

NEruus,propter ſenſus excellētiam,quum vulneratur, & dolore & inflāmatione maiore quàm alia corripitur.quocirca cutis vulneratio aperta eſt ſeruanda,vt ſanies per ipſam effluat:vulnerique adhibenda medicamēta ſunt quæ dolorē leniāt,& aditū effluxui patefaciāt.Ergo calidam aquam, quæ cæteris inflāmationibus idonea eſt, his eſſe aduerſiſſimā ſciendū eſt, & accōmodatius ad
H has eſſe vt oleo tenuium partium & experte omnis adſtrictionis irrorētur.Ex medicamētis autē apta eſt reſina aut terebinthina,eáque per ſe ipſa in pueris,in mulieribus & in iis qui molli carne ſunt:in cæteris verò cum euphorbio.itémque propolis & per ſe,& cū euphorbio emollita: ſi verò duriora ſint corpora , cum aliquo oleo ſubtiliore,

In neruis autē inflāmatis & putrefcentibus cataplafmate vti poterit quifpiam eo quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio, ftillatitio aut oxymelite cocta, cōfectum fit. cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini: in durioribus corporibus, olei vncias duas. Conuenit etiā bafilicū medicamentū, quod nitrū recipit, aut calcē viuā, aut euphorbiū, aut fulfur viuum, aut ftercus columbæ fylueftris, vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas iniicias: hoc enim egregiè ad neruos vulneratos, ac præcipuè punctim, facit. Iam verò in agro vbi tibi nihil fuppetit, poteris recentem pinguémque propolin vulneri applicare, aut fermentū propoli mixtū, aut liquorē tithymali fermento additū. Cataplafmatis autē ex lixiuio ftillatitio atque oxymelite, & farina fabarū, aut erui, aut cicerum, aut lupinorū amarorum, aut hordei, aut etiā polenta, non folùm quū nerui inflāmatione tentantur, fed etiā ftatim in ipfo initio vtendum eft. At fi neruus non punctus fit ille quidem, fed planè cæfim fit vulneratus ita vt cutis quoque fubiecta fit diuifa, vt nudus neruus & per directum & non per tranfuerfum diuifus confpiciatur, tum nullo ex iis medicamentis in quibus euphorbiū fit, quæque nō minus funt acria, vti oportebit: quippe quum neruus nudatus horū vim, quæ vehemens eft, ferre nō queat. Igitur æftiuo tempore calcē fæpe lotā & oleo copiofo dilutā cape. Quā etiam ad rem facit id quod ex pompholyge conftat, quódque ex melle conficitur, in rofaceo libera liore eliquatum. Cæterùm nihil horum vulnus debet contingere, cum enim neruus fenfus vi præftat, tū verò frigida temperatura eft, & cum parte cæterarū omniū princeps eft continuus. Sed ne oleo quidem huiufmodi vlcus irrigare oportet: fit enim fordidum. ergo fanies tantùm abluenda eft molli lana fpecillo circumuoluta. Si omnia ex fententia nobis fuccedant, etiam vino dulci citra periculum madefacere poterimus. Vbi verò neruus qui denudatus erat fuerit contectus, linamenta aliquo medicamēto quod anguftis vulneribus aptum fit, intincta (quale eft quod ex euphorbio, aut fimo columbino paratur) extrinfecus circumducere oportet, ita vt fanas etiam partes largè complectatur. Quum verò tranfuerfum vulnus eft, maius periculum conuulfionis imminet: fed quatenus curādum eft, eodem modo progrediemur. Victus autē adhibeatur tenuior, quies imperetur, lectus mollis efto. oleo calido copiofè vngantur alæ, caput, & ceruix. Si vulnus in crure fit, inguina funt potiffimùm multo oleo perfundenda vfque ad fpinam, caput, & ceruicē. Si nerui contufi fint, quùmque eis eft contufa cutis, & exulceratio fubfequitur, cataplafma ex farina fabarū & oxymelite conuenit. Si verò contufioni dolor accedat, pix liquida mifcenda erit. at fi citra cutis contufionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas infit, perfundere affiduè oportet. Si totus neruus præcifus fit, periculum nullum imminet, fed mēbrum mutilum mancúmque reddetur: fed curatio eadē quæ cæteris quoque vlceribus, adhibebitur.

De liquefacto medicamento, quod neruis punctis conuenit, Cap. XXXIX.

MEdicamentum autem liquefactum, quod ad neruos compunctos & à rabiofis morfos facit, accipit aceti fextarium vnum, picis pinguis libram vnam, opopanacis vncias tres. Opopanacem verò aceto folutum multùm læuigabis, picē liquefactam mixtámque incoquēs. Eft autē hoc medicamentum ad neruos cōpunctos accōmodatū, vtpote quod os compunctionis conniuere nō finat: quēadmodum etiam in iis qui à beftiis rabiofis morfi funt, prohibet ne vlcus cicatrice concludatur. Verùm duris folùm corporibus cōuenit, nam fi in mulieribus, pueris, aut iis qui molli funt carne, vti hoc velis quū puncti fuerint, erit aliquo digerente (vt amaricino, aut opobalfamo, aut oleo vetere) liquefaciendum.

Ad articulos relaxatos, Cap. XL.

SVccurrit articulis relaxatis acaciæ fuccus aqua dilutus & fuperfufus, aut rubi, aut myrti, aut malicorii, aut lentifci, aut vlmi radicū corticis decoctū cōgruit: aut malicoriū illitum, aut myrti folia cum myrteo cerato impofita.

De inflammatione, Cap. XLI.

A INitium inflammationis eft quū pars impletur fanguinea fubftantia: incrementum, quum id quod fluebat, ceffat, quod verò in particula eft, incipit putrefcere, calorémque præter naturam affert, fufióque & flatus gignitur, & particula magis quàm prius intenditur: ftatus verò, quū pus iam confiftit, labores verò maiores ægrum vexāt: declinatio denique, quum id quod fluxit digeftū eft, & moles ac tenfio eft diminuta. In principio autē admouemus ea per fe quæ vim habent repellendi: in incrementis hæc minuimus, digerentiáque addimus: in ftatu repellentib⁹
B & digerentibus pari portione vtimur. fi verò dolor fit vehemens, lenientibus opus eft. In declinatione folùm digerentia adhibemus, nihilque adiungimus quod vim adftringendi habeat. Parietaria igitur ad omnes inflammationes tum in principio, tum in incremento accommodata eft: fimili quoque modo glaucium. Atriplex verò & maluæ hortenfes incipientibus, & augefcētibus, ac veluti feruefcentibus conueniunt: declinantibus verò, & duratis, & refrigeratis, fylueftres magis idoneæ funt. Lactuca & cucurbita calidis illitæ profunt. Ad eas verò quæ ex de
C fluxione oriuntur, femperuiua, & vtrique tribuli valent: at durefcentibus braffica conuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus gignitur, Cap. XLII.

QVVM particulam aliquā fine manifefta caufa præcedente inflammatio repentè obfedit, id quod affectionem eam gignit, defluxio: ipfe verò morbus affectio ex defluxione nominatur. In principiis harum inflammationum curandum eft vt rectè curatio adhibeatur. totum ergo corpus euacuationibus idoneis inaniēdum eft: pars
D verò inflammata fuperfundenda illinendáque eft nō calefacientibus humectātibúfque medicamētis, fed iis quibus defluxus repellatur, quódque in affectam partem decubuit, inaniatur, vifque & robur particulis malè affectis afferatur. Superdādum ergo eft cataplafma quod ex femperuiuo, mali punici cortice, in vino cocto, & rhoē, & polenta adiunctis conftat: hócque & huic fimilibus, quū dolor vehemens non eft, vtendum. Vbi verò particula cū defluxione dolorem fentit, tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplafmata ex farina funt adhibēda: hæc
E enim omnia defluxionibus inimica funt. Cæterùm doloris vehementia lenienda eft medicamento, quod ex paffo, rofaceo, modica cera, lanis fordidis quæ œfypi multū habeant, conficiatur: quæ per æftatem frigida, per hyemē verò calida excipiuntur, atque admouētur ita vt fuperiores partibus affectis locos fpongia vino auftero, aut pofca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vfu immutatio oriatur, & pus non fubfidat, emplaftro quod ex chalcitide conficitur, aut alio fimili ex iis quæ valent ad fluxiones, vtemur. Lanam verò puram vino auftero imbutā
F fuper medicamento foris accommodabimus. atque hoc quidem modo inflammationes ortæ ex defluxione curabuntur. Eas verò quæ ex aliqua occafione excitantur, fi calefacias atque humectes, nihil lædes: fique ad puris confectionē eas velis adducere, farina triticea hydrelæo incocta illines. Sique vfus interdum poftulabit vt fcarifices, id etiam ex vfu facere poteris: fed fi eas quæ ex defluxionibus ortum ducunt, fcarifices, præfertim in principio, caufam afferes alicuius magni mali.

De abfceffibus quæ apoftemata dicuntur, Cap. XLIII.

G IN abfcefsibus autē fi puris eruptio impediri non poffe videatur, panē in hydrelæo coctum illines, aut farinā hordeaceam eodem modo paratam impones: particulam verò aqua in qua althææ radix incocta fit, fouebis. Quum autem tumor difficulter ad fuppurationē perueniat, difficultérque difcutiatur, cataplafmate quod ex caricis fit, vtendum erit. oportet autem caricas pingues dulcéfque aqua incoquere atque eliquare, & aquam melli tenui fimilē reddere: quandoque etiā farinā hordeaceā addere, quā
H doque verò panē ex tritico puro: fique tumor difcutiatur minus quàm par fit, tum cum caricis hyffopū aut origanū incoquetur. fi vim maiorem velis efficere, decocto falem adiicito: fed diligenter eft animaduertendum ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem callefcat. Siquid

tale fortè videas,cùm aqua radicem agreſtis cucumeris, aut althææ,aut bryoniæ incoques: quibus dracunculi radix valentior eſt,& ad digerendum accommodatior. ergo eam quandoque per ſe coques,quandoque caricas addes,farinámque vnà cum adipe admiſcebis.Digerit quoque adiantum,itémque anethinum oleum, quod etiã crudos humores incoctóſque tumores maturos reddit. pix duros crudóſq; tumores omnes cataplaſmatis indita, magíſque ea quæ liquida eſt,concoquit.Medicamentũ compoſitum,quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit, vt ſæpe in ſplenio pus inueniatur : qui verò cocti adhuc nõ ſunt,perfectè digerit:capit autẽ lapidis pyritæ drachmas XII.ammoniaci læuigati tantundem,farinæ fabarũ drachmas ſenas.Excipe reſina liquida, pelliſque illitũ impone. ſplenium verò ne auferas priuſquam ſpõte ſua decidat.Sed hoc medicamentum non ita multò antè parandum eſt,quippe quod aridum confeſtim reddatur.

De ſtrumis & phymate, Cap. XLIIII.

FArina lupinorum amarorũ aceto, aut oxymelite, aut poſca incocta nõ ſolùm liuores,ſed & ſtrumas & phymata ſanat.Medicus quiſpiam in iis quorum durum corpus erat,bubulo ſtercore ex aceto,ad ſtrumas,& tumores obduros,totos oblinens,vſus eſt.Phymata verò diſcutiũt trita & illita hæc: adiantum,atriplex,parietaria,althææ radix vino incocta,ammoniacum cum melle emollitum & ſuperdatum,viſcũ cum reſina & cerato, ſalicis folia cum cerato.Rumpunt phymata lupini amari,propolis cum aceto illita,cucumeris ſylueſtris radix,terebinthina excepta,capparis radix eodem modo , nitrum cum fermento aut ficubus.Abſceſſus internos rumpit marina cum mulſa pota.Strumas autem diſcutit calx viua,melle,aut ſordibus,aut oleo,aut adipe ſuillo excepta.Iolii item farina cũ fimo columbino,& lini ſemine vino incocta. caprificorum groſſi agreſtes aut domeſtici illiti : qui etiam cõcretionem omnem digerunt.

De fiſtulis, Cap. XLV.

RAdix ſpondylii circumraſa & impoſita callos fiſtularum adimit. idem facit veratrum nigrum biduo aut triduo impoſitum.eliquant etiam æruginis drachmæ II. ammoniaci tantundẽ.Collyria ex aceto & aqua conficiũtur ad fiſtulas accommodata.itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sori crudum & combuſtum cum vini diluti aut mellis portiuncula ad colluẽdum adhibitũ. omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XLVI.

IN ortu bubonum ſi totum corpus ſuccis æquabiliter redundet,aut malitia humorũ detineatur,difficilis curatio eſt:& tamen adhibenda eſt ea quæ in affectione quæ ex defluxione oritur, expoſita eſt nobis: ſi corpus exquiſitè ſanum ſit,facilis.totum autem crus calefaciendum & humectandum eſt,vt dolore vacans efficiatur:ipſique vlceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo, aut aliquo oleo relaxante,quod tetrapharmaco calido ſit intinctum.totúſque artus carpto lanæ oleo imbuto obuoluendus eſt:foris verò vlcus emplaſtro callido illinẽdum, aut farina triticea,aut hordeacea,aut ex vtraque cum olei portiuncula. Glandulam verò inflãmatione tentatam in principio lana oleo calido imbuta lenire oportet,nõ autẽ (vt quidam faciunt)ſale adiuncto.eo enim poſtea vtimur quum artus à plaga vexatus fuerit lenitus,& quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum plerũque ſoluitur inflammatio.ſæpe etiam augetur, & ad ſuppurationem ducitur. Ergo quum ille quaſi feruor inflammationis ſe remiſerit,lenientia ſunt omittẽda,atque vtendũ digerentibus:paulatim à digerentibus ad ea quæ conſiſtentia liquida ſunt tranſeundo,qualia ſunt quæ cerati ſpeciem referunt,ſimilia iis quæ linamentis carptis excipiuntur,quæ emmota vocantur. In iis autem vitare oportet durorum vſum emplaſtrorum:quippe quæ particulas diſtendãt, & ad inflammationem iterum vi adigãt. Quũ ſatis puris fuerit particuláque ad ſuppurationẽ peruenerit,non ſtatim diuidemus,vt quidam facere ſolẽt:ſed dabimus operam vt eam materiã medicamentis digeramus. ac lutum quidem impoſitum tumores inguinum celeriter digerit. Cæterùm bubones qui ex prolapſu, &

A vlcuſculis & doloribus contrahuntur, periculo vacare:alios,præſertim verò eos qui febribus ſuperueniunt, malos eſſe exiſtimandum nobis eſt.

De eryſipelate,hoc eſt igni ſacro, Cap. XLVII.

HVmor craſſus atque acer qui influit, eryſipelas modò cum vlcere,modò ſine vlcere conficit. hoc curãdum eſt primùm medicamento purgante quod bilim educat:deinde refrigerantibus repellendum eſt quod influit:atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquam par- B ticula liueſcat aut nigreſcat,progrediendum.Poſtulãt autem eryſipelata, ea quæ refrigerent cum humiditate, nec adſtringant:huiuſmodi ſunt ſemperuiuũ, portulaca, pſyllium,lenticula paluſtris, vmbilicus Veneris, ſolanum,altercum,lactuca,beta,& glaucium.Cerata quoque ex aqua admodum frigida,huius ſunt generis. admiſcetur etiam eis opii parum,aut ſucci papaueris,cicutæque, & mandragoræ:& compoſita medicamenta conficiuntur.

Ceratum refrigerans, Cap. XLVIII.

CEra quæ puriſſima ſit, oleo eliquatur, ceratúmque liquidum fit. hæc refrigerata manibus in pila emolli- C mus, aquam frigidam affundendo quantum eis capere ceratum poſſit.melius autem eſt oleum roſaceum ex omphacino oleo ſine ſale: debétque oleũm aut triplum aut quadruplum ceræ eſſe. Si verò parum aceti tenuis & perlucidi velis addere,medicamentum liquidius frigidiúſque parabis : atque id non modò eryſipelati conueniet, ſed etiam hecticis febribus, & inflammationibus pudendorum incipientibus, antequam depaſcens aliqua affectio partes obſideat.Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abũdè refrigerãt. itémque palmulæ pingues eiectis earũ membranulis , & teneræ factæ decoquendo, D deinde læuigatæ & impoſitæ. Si verò ſicciores videãtur, cerato antedicto ad conſiſtentiam vſque admiſcebis. Sedata autem inflammatione antequam particula liuida fiat,cataplaſma ex hordei farina imponẽdum eſt. Si verò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperdandum,locúſque perfundẽdus aqua calida dulci:ſed & marina aut muria interim proderit.quandoque etiam hæ aquæ cataplaſmatis admiſceantur.

De herpete, Cap. XLIX.

HVmor quoque qui herpetem facit, acer eſt : ſique E flaua bilis impermixta influat, vehementi acrimonia herpetem exedentem gignit, qui continuam cutim erodendo occupat :qua de re affectio ipſa herpes nominatur:ſi verò cum pituita miſceatur, alterius herpetis, qui miliaris dicitur, quique eminentias milii ſimiles in cute excitat,cauſa eſt.Ergo qui prius totũ corpus purgat, deinde repellẽtia partibus affectis applicat,is herpetẽ rectè curat. at qui primo loco vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulã quidem ſanat, cæterùm non vetat quin de integro priori ſimilis oriatur affectio . Ergo cor- F pus euacuandũ eſt,vt in eryſipelate diximus.particulis tamen affectis nõ eadem imponenda: poſtulant quidem refrigerẽtia nõ ſecus quàm eryſipelata, ſed humectantia nõ ferunt:eiſq; refrigerantia & ſiccantia conueniunt.Itaque neque lactuca,neque lẽticula paluſtris vt refrigerantes & humectãtes offerendæ: ſed in principio vitis capreolos, & rubum,& plantaginẽ oportet illinere, eis deinde lenticulam admiſcere:interim verò & mel,& polentã, & cataplaſma quod ſuprà ad inflammationes ex defluxione (amoto ſemperuiuo)cõſcriptũ fuit.Exulcerata verò medi- G camentis ſunt inungenda quæ ad herpetẽ valent,vt paſtillis,paſſo,aut vino tenui nõ vetere,aut poſca diluta reſolutis. de his autẽ vlceribus inueteratis Muſæ & Andronis paſtillus conuenit.At herpetem qui extimã ſolùm cutim exulcerat, niſi valde inueteratus ſit, nullo horum vngere oportet:nã & vehemẽtiora ſunt, & magis quàm oportet ſiccant.Ergo ad huiuſmodi herpetẽ facit glauciũ, huicq; ſimilia,præſertim ex aqua ſubacta.Si morbus nihil remittat,aceto diluta adhibeantur,ſique ſucco plantaginis, aut H ſolani ſoluta imponas, non mediocriter auxiliaberis. aut lini ſemen torridũ in vino & oleo coquito,& cõtritũ imponito.aut terrã Cimoliam ſolani ſucco ſubactã inũgito: aut lithargyri drachmas quatuor, porri ſucci heminæ dimidium,ſucci ſolani tantundem,læuigata illinuntur.

De ſcirrho, Cap. L.

SCirrhus,ita vt os,durus eſt,& ſenſus vacans,iſque ſanari non poteſt.at qui obſcurum ſenſum habet, medicamentis digerentibus curatur. Sed quæ digerunt, & confertim vacuant,& non molliunt, ea primis quidem diebꝰ diminuere tumorem videntur,ſed tamen quod reſtat inſanabile fit: quippe quum id omne quod tenuiũ erat partium, ſit digeſtum. ex quo conficitur vt ea medicamenta aptiora ſint quæ molliant ſimul & digerant.Inter molliẽtia autem ſunt adeps & medulla ceruina: itémque adeps taurinus,hircinus,& vrſinus,& ammoniacum,bdelliúmque & ſtyrax.horum vſu duritiem diſſoluemus, & digerentibus vtemur, qualia ſunt fœnumgræcum, fimus caprillus cum poſca. Cõponitur etiã medicamẽtum quoddam à medicis, quod ad vtranque rem facit, hoc eſt ad ſchirrum diſſoluendum & ad digerẽdum eſt accommodatum.

De œdemate, Cap. L I.

PItũitæ fluxio œdema facit.is tumor laxus eſt, cedẽs,& qui digitis impreſsis cauatur,& ſenſus eſt expers.curatur,ſpongiam poſca imbutã cum ligamento leniter ſtringente imponendo. Initium verò deligandi ab inferioribus partibus ducitur,& ad ſuperiores partes progrediẽdo deſinimus.ſpongia verò noua ſit. ſi talis nõ ſit ad manus, ea quã habeas nitro exterges, & melius etiã lixiuio quod ſtillatitium vocant.Si horum vſu tumor non ſubſidat,paululum aluminis miſcendum erit. Valet ad idem molliſſimum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbutum & impoſitum.glaucium quoque vtile eſt. Si verò inueterarit œdema, particulam oleo prius inunges, deinde ſpongiam ex lixiuio impones,arctiúſque conſtringes,atque ita tumori medeberis. Iſatis etiã ſatiua tumores hoſce mirabiliter digerit & comprimit. Idem præſtat terra omnis pinguis,& magis etiam Ægyptia.

Ad tumorẽ gutturis qui brõchocele dicitur,itémq; ad aquoſum ramicem qui hydrocele, & ad ramicem inteſtinorum qui enterocele, Cap. L I I.

AD gutturis tumorem & aquoſum ramicem quidam potiſſimùm vtuntur bdellio, quod ſaliua hominis ieiuni diluunt vſque adeo vt emplaſtri habeat conſiſtentiam. Cupreſſi autẽ folia & germina & nuces nouæ teneráeque ramici inteſtinorũ proſunt. nam & ſiccant, & robur humidioribus laxatíſque corporibus addunt.

Ad dothienas,hoc eſt furunculos, Cap. L I I I.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus.eos digerit concoquítque triticum cõmanſum & ſuperdatum.idem facit Ægyptia maſtiche.itémque vuas paſſas eiectis granis terito,ſalique trito paribus portionibus addito, & reſinæ admiſcens imponito.

Ad epinyctidas, Cap. L I I I I.

APium cum polenta illine:braſſicæ folia trita impone:hyoſcyami folia trita ex melle applica: ſolanum per ſe & cum cicuta viridi admoue,aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas paſſas ademptis acinis tundito, eáſque ſplenio illitas imponito. adiantum ex melle tritũ adhibeto. Cæterùm cauere oportet acria,acida,ſalſa, fomenta,balnea,& ſolem.

De verrucis,myrmecio,& ſimilibus, Cap. L V.

VErrucæ conuellentur medicamentis vehemẽter vlcerantibus:putrefacientibus verò interimentur. Ergo corticis ſalis vſti cinis clauos,callos,myrmecia, & verrucas, itémque pterygia & thymos aufert. Stercus autẽ ouillũ aceto dilutũ ad verrucas,myrmecia,thymos,furũculos duros,& clauos facit.groſſi cocti tumores duros diſcutiunt:crudi verò, myrmecia thymóſque expellũt.Plumbi autem lamina tenuis rectè impoſita ganglio,ipſum planè abolet. Cõdylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti: aloe cum paſſo inuncta,pentaphylli radix illita:cydonia cum pane cocta, aut cum polenta:myrti folia combuſta cum cerato: propolis antè emollita & impoſita.Condylomata quoque & ficos aufert auripigmentũ illitum,calx viua,& fæx viſco excepta,& vt ſpleniũ ſuperdata.Maximos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta:ſeminis anethi combuſti cinis:alumen ſciſſile tritum cum aceto: alumen liquidum cum pane & vino & apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus & ficos aufert,& thymos,& condylomata ſanat, & prohibet ne iterum augeantur.

Ad perniones, Cap. L V I.

MArinam tepidam perfunde vel decocto betæ, vel lenticulæ,vel erui,vel radicis aſphodeli. Facta perfuſione lẽticulam vino incoctã tere,atque illine:aut aceti fæce obline: aut bulbum recentẽ vino mixtũ impone.

Ad digitorum totiúſque pedis rimas, Cap. L V I I.

RImas digitorum & totius pedis pice liquida obline.cancrum fluuiatilem aut marinum ad carbones vrito,teſtam abradito,ex oleo terito ad mellis ſpiſſitudinem,ſciſſuris prius abſterſis inſtillato. Bene facit etiã ſcillæ medulla ex oleo feruefacta, & ex terebinthina læuigata: & cornu ceruinum crematũ & ſeuo caprino exceptũ. Calli verò prius ſunt circumpurgandi,deinde imponẽda medicamina.

De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie, Cap. L V I I I.

VItiliginem quæ leuce nominatur,gignit ſanguis pituitoſus & glutinoſus,qui longo ſpatio temporis colorem mutarit in albidiorem. Alphorũ ſimilis origo eſt: non tamen tota caro patitur, ſed extima ſolùm cutis. Ab humore autem pituitoſo alphi albi fiunt : melius verò à melancholico. At humor qui lepram gignit,ad imas vſque partes penetrat:ſcabies verò magis ſuperficiem occupat. Ergo ſi calcem lotam & exiccatam habeas, tantúmq; aquæ ei admiſceas quantũ ſatis ſit vt mediocris fiat craſſitudo,& inungas,certè curabis. Sed alphi ſunt inungẽdi medicamento magis liquido,craſſiore verò ſcabies,lepra denique craſſiſſimo. Dracunculi radix cum aceto illita alphos ſanat: vtrunque veratrum idem facit: lupinorum quoque amarorum decoctum perfuſum, eorúmque farina ex aceto aut melle illita: radicum capparis cortex cũ aceto: lilii radix cum melle:cepa cum aceto in ſole illita: crocodili terreſtris fimus. Simili quoque modo ſturnorũ, quum oryzam ſolam comederint: ſepiæ teſta concremata. Ad ſcabiem verò facit vua taminia, vterque elleborus: lupini amari,vt ſuprà dictum eſt: cardamomum cum aceto,lilii radix cum melle,reſina terebinthina & ſulphur, cuius nos fecimus periculum:cicer,ſtercus caprinum. Lepras verò expellunt ambo anemonæ impoſitæ, vtrunque veratrum,& albæ vitis radix.

De impetigine, Cap. L I X.

QVVM ſanies tenuis acriſque humori craſſo commiſcetur,tum impetigines excitãtur,quæ facilè in ſcabiem & lepram tranſeunt.quãobrem medicamẽta poſtulant quæ valenter exiccent.ergo quibus nihil affertur auxilii ab iis medicamentis quæ mediocriter ſiccant, & exacerbantur ab iis quæ ſiccant vehementer, eas impetigines *ἀγρίας,id eſt feras*,vocant. Vtendum igitur in iis eſt medicamentis quæ abundè ſint efficacia,nec tamẽ vehemẽter erodant. Cicer autem ad impetigines facit, & vtrunq; veratrum. Prunorũ gummi in pueris prodeſt, lichẽ in petris naſcẽs,pix cerato mixta,ſulfur cum reſina, quod probatum fuit. Hominis ſaliua in pueris apta eſt:ſed cutis affecta debet digito ſaliua intincto continenter cõfricari. Valet quoque crocodili terreſtris fimꝰ,itémque ſturnorũ, quũ ſolùm oryzã paſcuntur. Ad impetiginẽ verò recentẽ quæ mentum aut aliam faciei partem obſident,multa tritici grana capiuntur,& incudi cuidam ignitæ imponuntur:humórque inde emanans,adhuc calidus ſumitur,atq; eo impetigines inunguntur: quo ſolo remedio plerique ſanati ſunt. Aut maluæ agreſtis fructũ tenerũ collige, cõtundéque, & ſuccum exprime & ſerua. hoc impetigines aſſiduè illine. Ad inueteratas impetigines vtitor his quæ ſubiiciam:viticis ergo folia contunde,parum aceti adde, atque illine.aut capparis folia trita ex aceto ſuperda.

Paſtillus ad impetigines, Cap. L X.

CApit autem paſtillus ad impetigines accomodatus glutinis figulini drachmas quatuor,thuris drachmas duas,aceti heminæ dimidiũ*(in quibuſdam uerò codicibus ſcriptum eſt pares portiones)*aceto ſoluta illinuntur.

De inflatione, Cap. LXI.

SPiritus flatuosus crassúsque & vaporosus, est materies inflationum.sed causa etiam adiuuans earum est corporis densitas,vt spiritus non expiretur. Quocirca curationis consilium eò totum dirigitur vt dẽsata rarefaciamus, & spiritum crassum attenuemus. id quod medicamentis quæ tenuium partium sint,efficietur. At si musculi ex cõtusione inflati sint,digerere necesse est. sed quum ea quæ digerunt plerunque sint acria,ex eorum vsu musculos indignari contingit,eorúmque dolores intendi.ergo leniẽtia sunt digerentibus admiscenda.In hac autem musculorum affectione lenit & decoctum: & ipsum hyssopum cũ exiguo oleo.digerũt verò acetum & lixiuiũ stillatitium. Ergo in principio vtendum est decocto cum olei atque item vini portiuncula:quod calidum lanis succidis excipiatur:qúmque particula refrigerãda non sit, curandum est vt calor perpetuò conseruetur.Vbi æger lenitus sit,acetum,nitrúmque,deinde verò lixiuium stillatitiũ miscebitur.postremò digerentia medicamenta sunt adhibenda, vt inflatio subsidat:quale est hoc quod deinceps describã. Sordes è gymnasio feruefacias, ac primùm percolato vt mundæ fiant,& rursus in lebetem cõiicias,calcémque viuam tritam vt farinam inspergas,donec luti fiat spissitudo,atque vtitor.

Ad elephantiasin, Cap. LXII.

MIrabile auxilium affert iis qui elephantiasin patiũtur esus viperarũ:quas qui edere velit,ad hunc modum parabit. Primùm enim caput & caudam ad quatuor vsque digitos abscindet,interioráque omnia abiiciet, & cutim auferet:corpus verò aqua perluet,deinde in sartagine non secus quàm anguillas ex albo iure condiet. Ius album fit aqua copiosa imposita, exiguóque oleo & porro & anetho addito:planum enim est carnes viperarum eò vsque coquendas esse dum planè teneræ reddantur. Est etiam accommodatum id medicamentum quod ex viperis conficitur,quod theriacen nominant: id enim copiosè bibere æger debet.ac si cui cordi sit,cutim eodem inũgat.qui hæc omnia faciunt,quandoque eis euenit vt squama ex cuti excidat: qualem in serpentibus senectam appellamus. Ad hunc etiam morbum vtimur sale theriaco & nepeta.sed hoc prodest, non solùm quia tenues humores egregiè digerit,sed etiã quia saniem attenuat, & crassos humores ex quibus elephas oritur,incîdit & siccat:nõ tamen absolutè in quibusuis hominibus ab his remediis incipiendum est:prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam incidenda vena est.

De venenis & de iis quæ virus iaculantur, Cap. LXIII.

DE venenis neque tutum est indefinitè scribere,neque memoriæ literarum commendare omnes curationes neque nocumenta quæ quisque ex eis nasci dicit:siquidẽ qui hæc doceat,causam scelestis præbebit vt multa mala faciãt. At quæ communiter auxiliari creduntur iis qui medicamentum mortiferum biberunt,ea scribere me operæpretium puto. Itaque iubendum est iis qui medicamẽtum sumpserunt, vt statim sine vlla mora iniecta plurimum olei cum aqua continenter bibant:postea ciborum omne genus dandum vsque ad satietatem,& vomitus imperandus:ita enim vel medicamentum simul eiicietur, vel superatum à reliqua multitudine hebetiorem vim habebit. Si venter post vomitum aduratur, hydrorosaceum potui dabis, & iterum vomitum imperabis.dato etiam theriacam ex vino quæ sola potest venenis resistere. Si ea tibi nõ suppetat, baccas iuniperi nouẽ, rutæ folia viginti tere,& ad bibendum propina.dato chamæpityn herbam cum vino: cæteroqui à vino abstinendus omnino æger est.extremæ partes interim contrectandæ sunt. Si verò descendisse venenum videatur, quòd ventrem inferiorem morsu vexet atque irritet, clysteribus acribus erit vtẽdũ in quibus sit mel copiosum,& aphronitrum, aut aliquid aliud eorum quæ aluum magis subducunt.

Commune remedium ad omnia lethalia medicamenta, Cap. LXIIII.

CApit hoc remedium galbani denarios quatuor,myrrhæ denarium. Tere & vino dulci dilue, ac potui da.

A Aliud. Rutæ folia viginti,iuglandes regiæ duæ, salis grumus:caricæ duæ comedendæ offerantur. quibus qui vescatur,ei nullum lethiferum medicamentum nocebit. Huc facit etiam origanum, quod cum gallina decoquatur, donec flaccida sit reddita, cuius iusculo vtendum est.itémque opobalsamum cum lacte muliebri aut aquã datum.

Ad eos qui à fungis strangulati sunt, Cap. LXV.

B QVI à fungis strangulati sunt, adiuuantur oxymelite cum nitro epoto.gallinarum domesticarum oua cũ oxymelite:eáq; dantur trita ex aqua. radiculæ quamplurimæ tostæ ad comedendum exhibentur. aut vini fæcem combure,& tere,& ex aqua potui dato.

Ad eos in quibus lac coagulatum est, Cap. LXVI.

HOS curabis si acetum potui dabis,aut passum. multum coaguli cum aqua fontana, aut silphium & sulfur paribus portionibus tere,& ex posca bibendum præbeto.

De hirudinibus, Cap. LXVII.

C QVI hirudines deuorarint,iis acetum quamacerimũ potandum dabis,aut muriam. sed iis etiam vtẽdum est quæ aluum soluunt.siquidem hirudines vnà cum excrementis exire per anum consueuerũt. Ad eas valet anagallidis succus epotus,& thymum tritum cum aceto acri in potu sumptum. At nos allium comedendo hirudines eiicientes,nullius eorum quæ modò dicta sunt, indigemus.

Ad ictus vesparum atque apum, Cap. LXVIII.

D MAluæ folia tere,& ictis à vespis aut apibus impone; aut sesami folia aut ipsum sesamum illine.

De scolopendra, Cap. LXIX.

MVria acri fouendus locus est qui à scolopendra ictus sit,aut cinerem cum aceto eidem impones.

De mure araneo, Cap. LXX.

AD plagam verò quam mus araneus attulit, allium cũ membranulis suis terito,& cuminum pari pondere ex oleo dilue,& plagam obline,& loca adiacentia inunge. Si verò cutis rupta sit, vlcúsque extet, muria erit perfundendum:& hordeum vstum vlceri imponendum:sed E vlcus non rumpetur nisi mus araneus qui morsum inflixit,prægnans sit.

De iis quos homo,canis,& simia momordit, Cap. LXXI.

SPongiam aceto imbutam impone, aut fœniculi radicem contunde,& cum melle admoue:aut irin Illyricã cum melle,aut ficum, aut amygdalas amaras tere & superda:aut salem aut lithargyrum læuigabis & applicabis. Ad ea verò quæ iam suppurata sunt, eruum læuigatum cum melle facit: ad feruida verò lithargyrum tritum ex F aqua inunge.

Ad rabiosi canis morsum, Cap. LXXII.

CAncros viuos in patella æris rubri impositos vre vsquedum ad læuorem facilè redigantur. Vrendi autẽ sunt post canis exortum, quum sol in leonem transiuit, lunáque est decima octaua:& medicamentum conficiendum. In cancrorum autem partes decem, gentianæ quinque,& thuris pars vna coniiciuntur. datur hoc potui iis quos rabiosus canis momordit,vsq; ad quadraginta dies, quotidie ad mẽsuram cochlearii magni aquæ inspersum. G Si verò post aliquot dies curandũ susceperis eum qui morsus fuerit,duo cochlearia dato.ipsi autem vulneri applica medicamentum quod capit picis brutiæ libram vnam,aceti acerrimi sextarium vnum Italicum, opopanacis vncias tres. his qui vtetur, is semper à cane rabido morsos seruabit. Cæterùm nepeta arida ad morsus animalium venena iaculantium valet,quum facilè ex imis partibus corporis omnem circumiacentem humiditatẽ ad se trahat. Iam betonica vlceribus illita cunctis bestiarum morsibus medetur: simili quoque modo super linteo vlceri ap-H posita. In potu verò iuuat agrestis rutæ semen, coagulum nouelli leporis,betæ radicis succus:quæ cum vino sumẽda sunt.

Quomodo viperæ citra periculum capi possint, Cap. LXXIII.

SI quis manus suas radicis dracontii succo inungat, is viperas capiet, nec molestiam vllam sentiet. Sed quorsum hæc ad te scribimus, qui &theriacæ ex viperis confectæ periculū fecisti, & nosti etiam ab ea statim iuuari eos quos bestiæ virus eiaculantes &venenum relinquētes momorderint? Theriace tamen debet optimè parata esse, summáque diligentia & magno vsu, exquisitáque experientia confecta: eáq; quæ imponūtur, propria vi suá que virtute prædita esse, vt neque propter ætatem, neque propter sexū sint imbecillia: qualis esse solet quædā theriace, quæ à plerisque per solā experiētiā conficitur, & venditur, solúmque aureæ nomen habet, cæterùm ab antedicta actione longè abest: quorum alterum ex ignoratione contingit, alterum verò ex eo quòd multa simplicia medicamenta quæ magni æstimantur, in eam induntur. Sed tu non ignorabis quænam sit optima theriaca, neque item cæteri qui tui similes medicinæ studio tenentur. semper enim à nobis & ab iis qui æquè ac nos eam conficiunt, accipietis. quæ res fecit vt eius confectionē hoc loco non esse describendam censuerim. quum difficillimum esse intelligam optimam eius apparandæ rationem exponere: atque adeò vt ne medici quidem ad hunc experientiæ gradum peruenire posse videantur.

ORIBASII DE LOC. AFFECT. CVRAT. AD EVNApium, liber quartus.

QVVM morborum pertractatio finem sit cōsequuta, tempus iam est vt locorum affectorum curationes exequamur. itaq; à capitis affectionibus initium dicendi sumemus.

De capitis doloribus atque inflammatione, Cap. I.

CApitis dolores qui ex æstu oriuntur, curātur si totum sinciput rosaceo salis experte inungas. qua in re cauere debes ne posteriorem partem capitis quæ ad occiput est, contingas: nā quū caput ea parte non facilè exuratur, quúmque inde ortum ducat spinalis medulla, aliqua noxa sit consequutura. Si rosaceum tibi non sit ad manus, omphacino vti poteris. In pueris autem mulieribúsque & iis quorum mollis caro est, chamæmelinum erit idoneum. Vbi autem refrigeratione, non tamen vehementi, opus est, hæc refrigeranda sunt, tum adhidenda. id quod faciemus, si in aqua gelida vas statuamus, aut in niue, si nix adsit. Sed si hæc nobis non suppetant, oleo rosaceo addenda erit aceti quarta pars. Si caput vehementi æstu conflictetur, admiscebis succum semperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut psyllii, aut acrestam ex immaturis vuis expressam: itémque id quod ex cucurbitæ ramentis expresseris. Dolores autem quos frig⁹ excitauit, curabis, sinciput oleo rutaceo aut laurino perfundēs. Si maiore calore opus sit, modicum euphorbii oleo adiicies, capútq; nardino vnguento ex amaracino oblines, ac frontem, nariúmque & aurium meatus aliquo calefaciente inunges. sunt qui plātam quoque pedum & anum inungant. At vbi capitis dolor ex calida frigidáve intemperie inueterarit, caput radēdum est: iisque quæ diximus, & item emplastris & ceratis vtendum, ita vt calidas intemperies refrigeremus iis quæ ad erysipelata curanda valent: frigidas refrigeremus calefacientibus medicamentis, quale est simplex quod ex euphorbio conficitur, in quo est vna euphorbii vncia, ceræ vnciæ tres, & olei libra vna. Dolorē verò capitis ex acri humore in ore stomachi collecto, & vapores ad caput mittente curabis euacuatione, quā vomitibus facies, vt molestus humor educatur. Si euomere æger nō possit, statim alēdus est alimento quod facilè cōcoquatur, idoneúmque stomacho sit, & ad moderatam quantitatem. Sequenti die absinthium potui dandum. & deinde victus rationem ita instituere vt diligenter obeat concoctionem. tertia verò quartáve hora tantum panis offerendum est, quantum satis sit vt vsque ad balnei horam ferat. Si verò quis panē per se non queat edere, ei oliuas, aut vuas, aut palmulas, aut aliquid tale dabis: è quorum numero id eliges quod melius esse experientia didiceris. Pessima autem affectio est quū vitiosi humores in ventriculi tunicis sunt infarcti, quos picra ex aloë euacuare opus est. At si calor vnà cū spiritu flatuoso dolorem capitis crearit: in principio repellemus solùm vsu refrigerantium: deinde verò repellentibus lenientia & concoquentia medicamenta admiscebimus: tum aliquid digerens atque attenuans addemus, repellentium vim paulatim diminuentes, ita vt plurimum sit quod attenuet digerátque: parum verò quod leniat & concoquat: paucissimum denique quod repellat. sæpenumero enim fit in meatibus constipatio spiritus flatuosi, vel etiam crassorum glutinosorúmque succorum: eáque tanta est vt vix longo temporis spatio illi obex ibi interiectus dissoluatur. Si ex febris vehementia caput doleat, neque crisin ostēdat, ei medeberis si admoueas quorum qualitas facultásque refrigerans est: quale est oleū, & oxyrhodinum, & capita papaueris oleo incocta. Qui ex nimio vini potu caput dolent, refrigerantibus curandi sunt: vapores enim qui caput molestia afficiunt, sunt calidi. itaq; rosaceū nō admodum frigidum admotum satis est: sed & quies & somnus prosunt. Vesperi autem lauandi sunt, & cibis boni succi ac non calefacientibus alendi. huiusmodi sunt cremor ptisanæ, sorbitio ex alica, oua sorbilia sine garo, lactuca quæ refrigerat & optimi succi est. & brassica: siquidem ea vapores siccat. simili quoque modo lens. potus verò esto aqua omnino. Si stomachus subuertatur, malum Punicum sumatur, itémque pomum coctum, aut pirum. Somnus postea imperandus est. à somno lauandus æger est, aqua calida diu perfusa. atque iterum dormiendum, aut quiescendum, & secundò lauandum, & eodem modo cibus offerendus. Si verò meliusculus esse ægrotus incipiat, neque aquæ potum ferre queat, iube vt vinum aquosum dilutius bibat, vescatúrque piscibus saxatilibus, & quorum mollis caro est: itémque pullis columbinis sine garo coctis: bibat verò vinum, & ius simplex ex aqua solùm, & anetho, & parua porri portione confectum, cui etiam post coctionem quæ satis sit, modicum salis sit impositum. Siquæ reliquiæ vaporum aut humorum permanserint, perseuerétque constipatio & dolor, rosaceum non erit præterea dandum, sed chamæmelino modicè calido vtendum, deinde verò irino. postea verò his miscendum modò amaracinum, modò verò nardinum. In iis autem qui ex plaga aut casu dolore capitis vexantur, scire oportet nihil ab inflammatione differre. Sique intra caluariam inflammatio pertingat, is capitis dolor non vacans periculo iudicabitur. Ergo curationis initium à venæ sectione & clysteribus sumendum est: fotúsque ex spongia adhibendi, & carptus ex lana molli qui oleo calido imbuti sint, imponendi, & cætera facienda erunt omnia quæcunque ad inflammationes fiunt. Ad puerorum verò adustiones quæ siriases dicuntur, vtiliter sincipiti imponuntur cucurbitæ ramenta: aut cucumeris, qui pepo est, cutis quæ carni adiacet: aut succus foliorum solani hortensis cum rosaceo.

De cephalæa, Cap. II.

INueteratum verò, ac solutu difficilem capitis dolorē quique paruis de causis exacerbetur, vt æger neque sonum, neque vocem altiorem, neque vehementiorem splēdorem ferre queat, cephalæam nominant. Videndum autē est vtrū ex plenitudine, an ex obstructione, an verò ex inflammatione oriatur: nam dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulsantes, inflammationem corporis membranosi: si grauitas etiam adsit, multitudinem intra mem branas contentam. Si igitur copia vaporum aut humorū in causa sit doloris, si ob totius corporis expletionem eueniat, totum corpus euacuando cephalæam curabis: si ex imbecillitate, illius partis lenienda pars est, & materia in totum corpus reuellenda: itáque affectæ particulæ remedium affers. Reuelles autem clysteribus, deligationibus, & inferiorum partium frequentibus frictionibus. quandoque etiam sanguinis detractione euacuabis. parti verò ipsi medeberis, quum reuellentibus vsus fueris, si perfusionibus in quibus repellendi vis sit, vtaris: postea verò euacuantibus, tum roborantibus. Repellit autem oleum omphacinum, & rosaceum, & oxyrhodinum, & quod ex papaueris capitibus, quódque ex germinibus oleaginis teneris, & item quod ex hederæ corymbis, mentáque viridi conficitur. Quúmque plenitudo frigidior crudiórque sit, hæc tepida imponenda sunt: at quum illa sit calidior ac biliosior, hæc frigida adhibenda. Vim autem digerendi habet oleum calidum, & magis quod vetus est, & item anethinum, & sicyonium. Si multitudo crassior sit, spondylium, aut serpyllum, aut pulegii comam, aut nepetam, aut mētham incoquens euacuabis: hæc enim præterquam quòd multitudinem euacuant, robur etiam particulæ afferunt. Quocirca eis ad perfectam vsque sanationem vti conuenit. si verò etiam vsus postulabit, purgatio quoque per nares & sternutamenta obiri poterit. atque etiam in balneis fricari caput linteis asperis expediet, & salem cū nitro ac sinapi sine oleo superaspergere.

De hemicrania, Cap. III.

NOnnulli sunt quibus dimidium capitis dolet. idque oritur vel ex vaporum, vel ex humorum, vel ex vtrorúmque influxu. In primis ergo aut purgādi sunt, aut mittendus sanguis. tum remediis localibus vtendum. fricare quoque ex linteis aut digitis manus opus est dimidium frontis, præsertim verò quà musculus temporis est, idque ante horam accessionis. Post accessionem verò medicamenta adhibenda quæ hemicranica nominantur. Sique in dolore caloris sensus appareat, iis in quibus refrigerās aliquid insit: sin secus, iis quæ abundè calefaciant. vtrisq; verò aliquid ex iis quæ robur addunt, misceatur, quod facultatem adstringendi habeat. Optimum autem vnguen calefaciens est id quod recipit euphorbii vnciam vnam, ceræ vncias tres, & olei alicuius tenuium partium libram vnam. hoc vnguine media pars frontis cum temporis musculo inungenda est. hoc enim ad frigidas affectiones est accommodatissimum, vtpote quod vel semel in balneo illitum dolorem omnem sæpenumero abstulerit. Iuuat ita affectos oleum in quo parum euphorbii iniectum sit, in aures instillatum: satis enim erit si in olei libram, euphorbii vnciæ dimidium iniicias.

Ad eos qui caput mobile habent, Cap. IIII.

QVI caput mouent, si stœchadem ex aqua, aut ex hydromelite bibant, sanescent.

De alopecia & ophiasi, Cap. V.

QVVM alopecia & ophiasis communē originis causam habeant, communi quoque ratione curantur. atque ophiasis quidem nominatur affectio, quia serpentis quem ὄφιν vocant, speciem figurámque repræsentet: alopecia verò inde nomē inuenit, quòd vulpes, quæ ἀλώπηξ dicitur, hoc malo sæpe corripiatur. Oritur autem plerunque ex vitiosis humoribus capite contentis: sed malitiæ speciem ipse capitis color indicat: quippe albidior pituitosum, nigrior melancholicum humorem, pallidior flauā bilim arguit. Ea ergo humorum malitia inanieda est vel catapotiis ex aloe & colocynthide, vel hiera cuius suprà feci mentionem: si melancholicus humor redundet, elleborum nigrum ei miscebis: si amara bilis, scammoneam. si pituita, nihil admiscebimus, sed totum corpus euacuabimus, tum caput apophlegmatismis inaniemus, & auxilia quæ malitiam humorum probè discutiant, quæ sint etiam tenuis substātiæ, imponemus. Si verò remedia cum discutiente facultate vim etiam habeant sanguinis extrahendi, vt est thapsia, erunt præstantissima. ergo caput radendum est, tum fricandum. mox vbi frictione vsus fueris, diligenter cutim considera: si enim post breuem frictionem pars rubescat, tum affectionem facilè sanabilem puta: si verò post adhibitum medicamentum hoc fiat, caue ne cutis plusquam est, ex vehementia medicamenti sit excalefacta. idque nobis perspicuum facit cutis quæ magis flaua videatur: est enim periculum ne si sæpi⁹ eo medicamento vtamur, cutis exuratur. Ergo necesse est vel ad aliud transire, vel si eo vti velimus, eius imminuenda vis erit cerati aut adipis admixtione. Cæterùm hæc omnia remedia in aëre calido, in sole, quum ventus nullus flat, adhibeantur: si hyems sit, in balneo. Iam verò omnibus rē mediis quæ ad has affectiones sunt accommodata, calidi⁹ euphorbium est, deinde thapsia, tum sinapis, & nasturtium. Alio verò modo limnitis est nullo inferior, deinde adarcium, tum sulfur, vernicatium, & vtrunque veratrum, & erucæ semen, & oleum laurinum, & vtraque alcyonia combusta, & arundinis radix & cortex combusti. pix quoque & cedria, & stercus muris, & adeps anserinus, & amygdalæ amaræ totæ vstæ. quum vsus verò postulabit, potentioribus, liquidum ceratum: imbecillioribus verò oleum laurinum aut picem liquidam admiscebis. Ex his autem affectionibus inueteratas & sanatu difficiles potentioribus: incipientes verò, & facilè medicabiles, imbecillioribus remediis curabis.

De capillis fluentibus, Cap. VI.

CApilli fluunt vbi cutis rarefacta est, & alimentū quo nutriuntur, ad eos non accedit. Curationis ergo consilium eò dirigitur vt sanguis extrahatur, & cutis laxa paulatim densetur, & quibusdam medicamentis constringatur. huiusmodi sunt ladanum atque oleum lentiscinum quæ per se faciunt: vtrunque enim vim habet attrahendi & cogendi, vt nullum præstantius ad fluētes capillos medicamentum quàm quod ex ladano, oleóque lentiscino constat, excogitari posse videatur. Perspicuum autem est abrasis crinibus spissius medicamentum imponendum esse, tonsis verò, liquidius. Si verò abundè crines decidāt, maiorémque raritatē subesse existimemus, vtile erit pro lētiscino myrteum oleum ladano admiscere. vtiliter quoque nardinum vnguentum quandoque addetur, vt in frigida ætate & hyberno tempore. antequam verò caput medicamento oblinas, fricandum est. Sæpenumero autē capilli ex ægritudine defluunt: in quo casu victus ratio adhibenda est quæ vires reficiat. quæ quidem plerosque sine vsu medicamentorum planè curauit. Quandoque etiā pili sine ægritudine cadunt. ad quorum curationem vtimur iis quæ præposuimus: aut sambucum combure cera tóque admisce, & vtitor. id enim augebit densabítque comam, vt ne amplius decidat. Vel melanthium combure, cum aqua tere, & vbi volueris pilos nasci, ibi inunge: maximè verò in superciliis, aut palpebris. Si verò propter loca ambusta pili ceciderint, folia ficulna vsta & trita atq; illita erunt ad pilorum ortum accommodata.

Ad ea quæ capillos corrumpunt, eósque pulchros faciunt, Cap. VII.

TRES sunt eorum quæ capillos vitiant, differentiæ: quæ pillos euellunt, quæ attenuant, quæ denique omnino eos auferunt. Sed horum vsus periculosus est: quia sæpe non solùm inunctas partes pilis nudāt: faciúntque vt reliquum tempus glabræ maneāt: sed etiam in causa sunt vt totū corp⁹ nudū pilis reddatur, itáque perseueret. Alio rū duorū vsus est tut⁹. Ergo ex iis quæ partes glabras tutò faciunt, vtile est lixiuium stillatitiū, itemque arsenicum, sandaracha, & calx viua. aliquid autem eorum quæ vehementer vlcerant, alicui imbecilliori miscendum est. Quæ verò pilos attenuant, ea abstergentem vim habent. inter quæ mediocria sunt, hordeum, fabarum & erui farina, a-

phronitrum nitrúmque. Valentia verò, quæ magnos duróſque pilos attenuant,ſunt,nitrum combuſtū, teſta fictilium clibanorūmque, pumex non vſtus & ignem expertus,teſta buccinarum,purpurarum,& aliorum oſtreorum cōcremata,& ſepiæ teſta etiam non combuſta, alcyonia,veratrum,& bryoniæ radix.Siquis hæc facere odorata voluerit,cyperum,& melilotum,& roſas ſiccas,& amomum,& iunci odorati flores addat.Vrticæ agreſtis ſemen tere,oleo addito perfricabis,& pili decident. Melle crudo obline quem volueris locum in modum dropacis, & pili nō amplius prodibūt.Pſilothrum verò hoc modo fit: Calcis viuæ læuigato partes duas, auripigmenti partem vnam:hæc in pilam plumbeam conijcito, & aquam aut ptiſanæ cremorem affundens tere: quúmque nigra fient, calefacito & illinito. Orizam,aut fabas expurgatas, aut ptiſanam aqua incoquito,hácque pro aqua vtitor,tum auripigmentum & calcem viuam admiſceto,& coquito pſilotrhum,vt mos eſt: deinde verò ei adde myrrhæ vnciā vnam,maſtiches vnciam vnam,pumicis crudi vnciæ dimidium,atque vtitor.

Vt cani non naſcantur, Cap. VIII.

FAcies autem ne cani exoriantur, ſi cucurbitam agreſtem capias,eam pertundas,& interna diligenter purges: tum oleo laurino impleas, addáſque hyoſcyamum & auripigmentum non trita,& vnum diem ita dimittas: deniq; ſemel in anno vtiliter vngas in pueris, & pulchros denſóſque capillos gignent. Nucis cortex vſtus tritúſque ex vino illinitur. loti arboris folia cum cameli ſtercore miſce,& cum oleo obline:flauos enim crines faciet.lupinorum cortices cum nitro per dies decem macerato,tum crines eo abſtergeto.decoctum ſcobis loti arboris ad idē valet.Nigros capillos faciunt detergendo hæc: dilutum gallarum,atramenti ſutorii & malicorii,ladanum cū myrteo vnguine.ſerius id facit oleum ex oliua agreſti quotidie illitum:& magis etiam myrtinum infuſum. Facit autē vt ſerius pili in locis conſuetis naſcantur,lacryma vitis cū oleo inuncta:& humor emanans è viridi ſarmento, quod comburatur:itémque fabacea farina illita.

De porrigine, Cap. IX.

POrrigo ex vitiatis oritur humoribus. noſtrum ergo conſilium eſſe debet vt abſtergētibus digerentibúſque medicamentis eos abſumamus:corpore tamen prius expurgato, ſi mali ſucci ſit plenum. Sed quidam quum caput roborare vellent,antedictis aliquid eorum quæ adſtringunt,admiſcuerunt.

Ad porriginem, Cap. X.

FVrfurum ſextarium medium in duabus aquæ heminis macerato,deinde cōfricabis, per colum traiicies, ſuccúmque coques cum aceti media hemina ad vini ſpiſſitudinem,eóque caput illines:poſtea caput aqua lauabis in qua beta,aut fœnumgræcum,aut lupini cocti ſint. Pro vnguine autem, irini vnguenti fæcibus vtitor. Sed hoc vt accommodatiore efficacioréque vtendum eſt quod habet terræ Cimoliæ,ſulfuris ignem nō experti pares portiones:quæ trita ex aceto,in balneo illinuntur:tum aqua calida abluuntur. Sed hoc non ſolùm in balneo, verumetiam alibi vti poteris,quū omnes habeat vires quibus ad affectionem depellendam opus eſt: lithargyri, rutæ, olei, aceti quartam partem heminæ tere, & caput illine.id enim fuit nobis experimento ſatis comprobatū.

De pediculis, Cap. XI.

SÆpenumero pediculorum copia in profunda capitis cute generatur,quum ſuperuacanei modicéque calidi humores ſubſiſtunt.ergo medicamenta ſiccātia,quǽque vacuare & trahere apta ſunt,adhibere oportet.cedria pediculos & lendes interimit. Idem facit hederæ lacryma, & vuæ taminiæ partes duæ,ſandarachæ & nitri vtriúſque pars vna,ex aceto.atque oleo caput vngito.aut oxylapathi radices eodem modo in oleo,& veratrum album: aut ſtaphide agria & nitro ad pares portiones in balneo vtitor: aut marina,aut muria pura cum aceto caput perfundito.

Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur,& ad fauos, Cap. XII.

QVI achor nominatur,in cute capitis conſiſtit, tenuiáque habet foramina per quæ tenuis modicéque vi-
A ſcoſa ſanies effluit.Huic ſimilis affectio eſt ea quæ fauus appellatur.maiora tamen habet foramina,quibus humor melli ſimilis continetur. eò igitur dirigere conſilium oportet vt humores à quibus oritur euacuemus: quique adhuc eò fluunt,capitis totiúſque corporis euacuatione prohibeamus,vt in alopecia dictum eſt nobis. Quum verò parua affectio eſt,ſæpe remedia foris adhibita ſufficiunt.huiuſmodi ſunt quæ craſſitiem humoris ſecant & digerunt. Nonnulla autē medicamenta, quum nullum excrementum in toto corpore eſt,achores incipientes cu-
B rant:eáque adſtringendi & repellendi vim habēt,vt myrtus eiúſque bacca,& pineus cortex:nonnulla verò iis auxiliantur quæ in ſuperficie ſunt & mediocres:eáque digerūt abſtergéntque ſine calore qui ſenſum moueat: nec quicquam habēt quod irritet. talis eſt beta & plumbū vſtum. Nonnulla verò ita vehementem vim habent vt valde craſſos glutinoſóſque humores (à quibus originem ducunt achores) euacuare,&,quanuis iam obduruerint, diſſoluere poſſint.huius generis eſt chalcitis & vini fæx, & calx viua. Acetum verò in omni tempore ad achoras vti-
C le eſt vel maximé: ſiquidem incidit, digerit, ac repellit. debet autem iſtud eſſe exquiſitè acre,neque vllā habere vini qualitatem.Huic adiungens aliquid metallicum, achores curabis.Sed initium ab imbecillioribus ducere conuenit,ac maximè quum dolor eos comitatur.Hanc ad rem vtile eſt Creticum,terra Samia,pompholyx,ſpodium & lithargyrus.ſi hæc nō agant, impone medicamentum ſiccum ex charta aceto dilutum. Si id medicamētū quod ex charta conficitur,tibi non ſuppetat, chartam per ſe cōbures, aceto imbues,& vteris in iis qui dura carne ſunt.
D Si achor inflammationis ſenſum inuehat,aut ei dolor ſit coniunctus,planum eſt eum ſedandum in primis eſſe. idque concoquente,molliente,& liquido & morſus experte medicamento:quale eſt id quod ad ſedis inflammationem dolorémque pertinet.

De oculorum turbatione, Cap. XIII.

OCulorum turbationes ex fumo aut æſtu aut puluere exortas,aut quòd defixis oculis ſplendorem aduerſum quiſpiam intuitus ſit, facilè ſedabis,ſi iubebis vt à fumo æger diſcedat,capútque operiat,ne à ſole attingatur,
E atque in vmbram vadat.Cæterùm ab oculis puluerem abluat primùm quidem aqua tepida & dulci, deinde verò etiam frigida.à ſplendore verò auertat oculos,tum oculis valde conniueat:ita enim turba omnis ſedabitur, nec re vlla erit præterea opus. ſed cibus erit parcior, potus verò propter æſtū largior.Si verò ſomnus arctior profundiórque irrepat,lippitudo quæ ſubeſſe videbatur,cōcoquetur. quaobrē non erit à balneis abſtinendū,ſed diligentior uictus ratio inſtituenda erit.Si lippitudo aliqua incipiat, quies imperanda eſt, palpebræque aliquo medicamento
F ex roſis aut croco inungendæ:plerique enim nō ſunt horum remediorum indigentes.lemas verò in oculis & agglutinationes quæ per noctem fiunt, purgat remittitque rectè tum poſca,tum aqua frigida per ſe. & aliquid ſiccū, quod ex oculis leniter lacrymas excutiat. ſed ventris etiā ſubductio eoſdem iuuat.

Ad inflammationem dolorémque oculorum, Cap. XIIII.

QVVM inflammatio & dolor oculos obſident, ſi medicus adſit, facito vt ipſe medeatur: ſi non ſit,
G tu ea quæ poſſis facito, vſquedū medicus accedat, nequid difficilius contingat.Ergo à cibis ægrum abſtinebis, eique quietem imperabis:dabíſque operam vt lucem vitet: atque ne ſonis aut aliquo alio motu dolores intendantur. tū pedes contrectabis, & extremas partes quādoque vinculis excipies:hæc enim dolorem leniunt.Porrò ad inflāmationes faciunt violæ folia impoſita,& muliebre lac recens cum ouo & roſaceo foris admotum.

Ad oculorum fluxionem, Cap. XV.

SI fluxio oculum infeſtum habeat, medicamentum ag-
H glutinans fronti ſuperdabitur.Ergo thus tritum & triticeam farinam oui candido excipies, atque adhibebis. Prodeſt autē caput tenere in ſublime elatum, & quieſcere,& extrema deligare.At ſi fluxio ſalſa & acris ſit,erit reddenda dulcis infundēdo lac & oui candidum.lenias autē

leniter, mollique spongia auferuntur. Si magnus defluxionis impetus sit cum dolore coniunctus, cataplasma hoc imponito quod habet rosarum siccarum drachmas quatuor, croci drachmam vnam. excipiuntur dulci meliloti decocto.

De senum hebetudine, Cap. XVI.

HEbetudines quibus senes corripi solent, frictionibus, gestationibus sedabis: itémque moderata victus ratione, vsúque acrium, & caput pectendo, & absinthii ante cibum, & thymi, origaníque, & aceti scillitici potione, & oculorum inunctione ex iis quæ oculorum afferre claritatem dicuntur. Conueniet etiam sternutamenta quotidie ciere, guttúrque inungere, & pituitam reiicere.

De hordeolo palpebrarum, Cap. XVII.

HOrdeolum verò quod in palpebris nascitur, forti ceræ albæ discuties hoc modo: cera liquata afferenda est, & specillo calida loco admouenda. sed idem discutit galbanum quod ex modico nitro imponatur.

De nyctalope, Cap. XVIII.

NYctalopes curantur, si iecur hircinum assaueris, & interim dum assatur, saniem quæ liquitur collegeris, eáque oculos inunxeris, & ipsum iecur comedendum dederis. præterea asininum fimum exprime, eóque succo oculos vnge. Dicũtur autem nyctalopes qui per diem clarè vident, sed nocte appropinquante deterius cernunt.

Ad oculos ex plaga subcruentos, Cap. XIX.

SI oculus ex ictu subcruentus sit factus, in principio, quum adhuc inflammatio locum occupat, sanguis columbæ calidus aut turturis locum expurgat. & item si foueas spongia quæ modicum salis acceperit. modò tamen ne tunica oblæsa fit: si enim sit læsa, ex aqua sola fouẽdus oculus est. benefaciet quoque lana quæ ouo & rosaceo sit imbuta, quam leuem oculo admoueas. stœbes etiam folia viridia illita iuuãt, & brassicæ folia imposita. Si malũ inueterarit, hæmalops dicitur: ac tũ quidem hyssopi coma terenda est, & in linteo panno ligata in aquam feruentẽ coniicienda, & postea oculis admouenda: sanguis enim consequetur, vt ipsum ex linteo possis exprimere. Si verò ex plaga œdema constiterit, fouendus locus est spongia continenter, tum spongia noua aceto madens imponenda. Quum tumor inueterarit, sinapẽ tritam cum aqua appones assiduè & auferes.

Ad pilos palpebrarum oculos irritantes, Cap. XX.

QVidam pilos palpebrarum qui oculum infestant, vulsella euellunt, sed paulo pòst dolore ægrũ excruciãt, quum plures subnascantur, & pungant. ergo priusquam euellantur, præstat eos pilos naturalibus pilis agglutinare pice & gummi. Bene etiam erit habere paratum medicamentum quod habet masticen, ceram, thus, & picem siccam. hæc autem in vnum redigenda sunt mandendo, vt diligenter ex omnibus vnum fiat: tum in pastillos conformanda sunt & reponẽda. vbi verò vsus postulabit, specillo igni candente medicamentum excipietur, ita vt liquefiat: atque ita pili agglutinabuntur.

Ad lippitudines ex niue, Cap. XXI.

SPecilli cuspidem in rosas coniice vt coloretur, eóque oculos inungito, triticum super ferro igni candente assatur, eóque cum vino palpebræ inunguntur.

Ad palpebras in quibus vel rari vel nulli pili sunt, Cap. XXII.

MVris fel, hirci stercus ad hanc rem faciunt: & defluuio quoque palpebrarũ prosunt, & pilos reducũt.

Ad vlcera oculorum, Cap. XXIII.

CRocum in muliebri lacte macerabis ac teres, tantùm que gummi albi addes quantum satis sit ad croci consistentiam. collyria confice, & vtere cum muliebri lacte instillando.

Ad albugines, obscuritatem, suffusionem, hebetudinem, caliginem, epicaumata, acutum aspectum, pterygia, & albugines tingẽdas, Cap. XXIIII.

ALbugines celeriter sanat nitrum cum oleo læuigatũ diligenter & inunctum: eas etiam attenuat omnis

A anemonæ succus: Obscuritatem verò omnem & suffusionem incipientem curant vulturis fellis partes duæ, succi marrubii, mellis Attici, singulorum pars vna. aut fel vrsinum cum duplo aquæ. Exacuit autem aspectũ capnii succus: siquidem non paucas lacrymas trahit. Libanotidis autem radicis & herbæ succus melli admixtus omnes hebetudines quæ ex crasso humore fiunt, curat. facit ad idẽ marrubii succus cum melle: lactucæ agrestis liquor, facit etiam ad sordidam oculorum exulcerationem, cui epi-
B cauma nomen est, cũ mulieris lacte subunctus. Medicamentum claritatem visui comparãs: Mali granati granorum succum exprime, & in vas Atticũ coniice, ac linteo circunda: & ad solem expone donec ad mellis spissitudinem redigatur: & pari portione mel adde, & extractum in vas picatum repone & serua. id enim inueteratum fit melius. Vbi dormitum iturus sis, eo leuiter oculos inunge: atq; hoc pictoribus, sculptoribus, aurificibus, senioribúsque conueniet. Aliud. Fel hyænæ Attico melli admisce, & vtere. hoc hebetudines cohibet, & incipientes
C suffusiones diffundit: sed si inueteratum sit, erit melius. Pterygium verò, si magnum sit ac durum iam effectum, medicina ex manuum opera petenda erit, & medicus adhibebitur: at si molle & paruum, curabis liquore ægiri cũ duplo mellis inungens. Sepiæ testa combusta & sali fossili mixta pterygium absumit. Albugines verò tinges, si mali granati dulcis carnem teras, paulatim aquæ modicum instillando, multúmque læuigando, & postea oculos illinẽdo: vel alterci succo dies quindecim inũge. hoc enim tingit, & intra annum abolet omnino.

D
Ad pulchras palpebras faciendas, Cap. XXV.

IN pueris autem & iis qui molles sunt carne, facit hoc quod capit stibii drachmas XVI. plumbi drachmas VIII. croci drachmam. florum rosarum, myrrhæ, nardi Indici, piperis albi, thuris masculi, singulorum drachmã vnam, ossa palmularum numero XXX. omnia in vas fictile coniiciuntur, diligenter assantur, deinde in mortario teruntur, tum opobalsami cochlearia duo induntur, simúlque conteruntur. ea denique siccabis, atque vteris.

Ad rupta in oculo, Cap. XXVI.

E LApidem hæmatitem in cote deteres cum lacte muliebri, eóque per diem sæpe oculum inunge. Aut viticis folia cum aqua & polenta tere, atque impone.

Ad palpebras crassiores, subcruentas, & granorum milii plenas, Cap. XXVII.

PAlpebras inuerte, ac specillo calido læuigabis, aut foliis ficulnis & melle subũge: aut vinum austerum melli admixtum illine.

Ad scabiem oculorum, Cap. XXVIII.

F PVnici dulcis acidíque succum coque donec mellis spissitudinem acquirat, eóque inunge.

Ad palpebras lepra affectas, Cap. XXIX.

PAlpebras verò quas lepra obsideat, sanabit ficulnus liquor illitus: vel vtitor salis spuma.

Ad palpebras duras, & quæ difficulter mouentur, Cap. XXX.

MEdullæ vitulinæ & ceræ pares portiones cum rosaceo liquabis, atque vteris: aut terebinthinæ partes septem, lithargyri partem vnam cum oleo & cera eliquato, & in pannum emplastri modo imposita admoueto.

G
Ad ea quæ in oculos cadunt, Cap. XXXI.

A Quam aut lac infunde & colline, vel melle oleóve inunge, ita vt lacryma excutiatur: aut iube vt in aquã aspiciat aut in vinum. Quæ autem in oculo incident, recentia recenti contingens auferes, idque capillo humano potissimùm, aut, si hoc non possis, suilla seta. Quæ verò infixa inhærent, & oculum lædunt, vulsella auferenda sunt. Quæ denique sub palpebra delitescunt, euelluntur inuer-
H sa palpebra: tum lacte locus colluitur.

Ad pediculos palpebrarum & ciliorum, Cap. XXXII.

PEdiculos palpebrarum & ciliorum curant cum melle aut vino sandaracha & vua taminia inunctæ.

Ad ægilopas & chalazia, Cap. XXXIII.

AEgilopes, in quibus in profundo non corruptum est os, curant chamæmeli folia commanducata & imposita, vel ægilopis, qui in tritico nascitur, succus cum triticea farina illitus, plantaginis folia commansa & illita. Vbi verò ruptus abscessus fuerit, regiæ nucis interna pars cõmansa imponitur, aut etiam columbæ fimus læuigatus & thuri admixtus, vsquedum ad cicatricẽ perueniat, imponitur: in lapidem enim coit, ac permanet ibidem. Propolis verò & terebinthina cum alica teritur, & in splenio imponitur: aut alumen scissile, quod plurima terebinthina exceptum sit. Chalazia verò digerũt grossi coctiilliti, itémque folia ficulna.

De affectionibus aurium, de difficili auditu, & de surdis, Cap. XXXIIII.

HVmor quidam in meatibus auditus constipatus in causa est vt difficulter homines & nihil audiant. ergo colluere plurimis diebus oportet paribus albi aceti & aquæ portionibus, iisque cũ nitro læuigato feruefactis: deinde verò colluere aqua calida sola. tum infundenda erunt ea quæ ad difficilem auditum valẽt, qualia sunt hæc: Nigri ellebori radicem cum aceto ac melle tere, in aures inde, ac medicamentum ibi sine dies quinque. aut cardami quod satis est, & nitri parum: eáque carne ficuum eiectis granis excipe, ac collyrium quod meatui auditus cõueniat, facito: idque triduum intus habe. id enim sordes educet abundè: & statim leuabitur.

De aurium dolore, Cap. XXXV.

AVrium dolores, si à frigore oriantur, calida statim curant. Ergo cepa & allium quæ in oleo ferbuerunt, infundenda sunt, atque ita dolores curantur. itémque paucissimum euphorbii plurimo oleo mixtum: aut piper diligenter tritum. amaracinum quoque iuuat, & nardum optimum est: aut rutaceum ex oleo tenuium partium & nõ adstringente factum.

De aqua quæ auribus continetur, Cap. XXXVI.

SI aqua in meatu auditus continetur, oleum continenter infundere conuenit: idque colluendo, & lana molli abstergendo, & iterum infundendo. Lenit autem molestiam oui candidum & tenue, & lac muliebre: quæque adhibentur, calida sint omnia. ita affectos iuuat adeps anserinus. Siquis autem ei pedi innixus qui eius partis sit quæ patitur, saliat, capútq; quodammodo decliue teneat, humor qui in aure est facilè excernetur: ad summã verò, si quis aurem affectã alteri præbeat vt ore exugat, ita quoque sugendo humor educetur. At si qua inflammatio adsit, nardinum vnguentum cum exigua tetrapharmaci portione infundendum est. Si magnus sit dolor, opus erit adhibere quæ sensibus stuporem afferãt: miscebimus enim cum lacte muliebri & oui candido papaueris liquorem: sed & castorium addemus. atque ad vehementiores quidem dolores, par pondus: ad leuiores verò, duplum. Decoctum autem esto sapa liquida: & quum vti volueris, in eodem decocto leniatur, ac remittatur. Sed præstat hoc medicamentum longo antè tempore confectum seruare. Cæterùm quum dolor vrget, meatus ipse audiendi tangẽdus nõ est, sed specillo cui lanæ mollissimæ hapsus inhæreat, fouendus. atque eodem modo curabis vt medicamẽtum tepidum in aurem effluat, ita vt ad auris foramen specillum medicamento intinctum admoueas: & quum id intrarit, lanam mollem superimponas, qua initium meatus totáque auris contegatur: fouebisque nardino quod parũ admodum tetrapharmachi acceperit. Si æstas sit, aut calor ægrum occupet, locus rosaceo foueatur. At si suspiceris crassum aut glutinosum humorem, aut spiritum flatuosum in aure esse, miscebis aliquid eorum quæ obstructionem tollunt. Hanc verò causam summo artificio subesse cognosces, si quæ morbum præcesserunt, quæque eo tempore adsint, animo diligenter voluas: nam si frigus antecessit, spiritus flatuosus morbum gignit: si victus ratio ex rebus mali succi instituta fuerit, atque ex rebus constiterit quæ gignere flatum solent, capútque grauitate opprimatur, causa morbi in crassos succos referenda est. Vbi causa aliqua tibi nota fuerit, nitrum & aphronitrum medicamentis admisce quæ ad aurium affectiones parãtur. addes etiam vtrunque veratrum, amygdalas amaras, ex aristolochiis eam quæ tibi sit ad manus, cucumeris syluestris & bryoniæ radices: itémque asari & dracontii: casiámque, & centaurium minus. hæc enim & meatus expurgant, & quæ intus compacta sunt attenuant. Inflammationes verò quæ mites sunt & pulsus expertes, facilè curantur. imponitur enim oxyrhodinum tepidum, & glauciũ cum aceto. sed glaucium in cote medicinali fricandum est.

Ad inflammationes & laxos tumores qui in extremitate auris sunt, Cap. XXXVII.

INflammationes verò quæ in superficie aurium, itémq; laxos tumores & rubores qui vel ex defluxu vel ex ictu facti sint, curantur lenticula in aqua decocta atque cum melle trita, & imposita. vel anserinus adeps & butyrum & myrrha miscentur, imponuntúrque.

Ad aures vulneratas & purulentas, Cap. XXXVIII.

VLceratas autem purulentásque aures glaucio cum aceto curabis: si defluxio comitetur, pastillis, qualis est is qui ad Andronem quique ad Polyidem authorem refertur. Si verò etiam citra vehementem dolorem pus procedat, nihilominus eisdem vtitor. Si hæc remedia non efficient quod satis sit, vehementibus vtemur: vt ferri recrementum in tenuem pollinem redigitur, atque in aceto acerrimo decoquitur ad strigmenti aut mellis consistentiam. Ad aures autem ex plaga vlceratas medullam calidi panis terimus, & myrrhæ dimidium miscemus, atque imponimus. hæc neque alliganda sunt, neque vbi imposueris, assiduè auferenda.

Ad aures fractas & relaxatas, ad earum fluxum sanguinis, ad tinnitum repentinum, & ad lapillos, aut fabas, aut quid tale, aut parua animalia quæ in aures inciderint, Cap. XXXIX.

AD aures fractas, myrrham, mannam, thus, terram nigram aut Samiam probè in vnum compone, & ad cerati crassitudinem redige, atque impone, nullo modo locum irritans. aut sulfur viuum, aut thus cum pice liquida in splenium indita impone. In quibus verò aures relaxatæ sunt, cape terram figuralem, aurésque ea intrinsecus implebis, quum inaruerit: solano & cerussa illine donec resideat. Si verò sanguis ex auribus fluat, vt grumos non faciat, porri succum & acetum miscebis, atque infundes. aut mali granati aceto incocti succum exprime, & infunde. Si sanguinis fluxus perseueret, rubi gallarúmque in aceto decoctarum succum exprime, ac simul misce, & instilla. Ad repentinos verò aurium sonitus acetum cum rosaceo infunde. aut cuminum & oleum ad mellis spissitudinem redige, atque infunde, aut succum radicis cucumeris agrestis. Si tinnitus perseueret, ægrum reclinabis, & nitrum crudum, tritum in aurem impones, & acetum acre tepidum infundes. Ad sonitus verò qui ex morbo orti sunt, vbi absinthii decocto foueris, oxyrhodinum infundes, aut raphani succum cum rosaceo, aut porri succum cũ lacte mulieris, aut cum rosaceo. aut syluestris cucumeris folia teres, succúmque exprimes, eúmque infundes. At si lapillus, aut faba, aut aliud generis eiusdem in aurem inciderit, alligabis specillo carptum lanæ, eámque terebinthina intinges, aut aliqua re glutinosa, & in aurem demittes, ac leuiter euelles. Si minus sequatur, naribus indes quod sternutamentum excitat. sed os & nares obturabis: nam impetus ille qui fit, efflabit rem quæ inciderit. id verò erit faciendum assiduè, donec res quæ in aure est, excidat: nam si maneat, & auris inflammatione tentetur, conuulsiones consequentur. Si animal aliquod inciderit, scammoneam aceto dilues, aut succum absinthii, aut peucedanum, aut sulfur & nitrum cum succo raphani, & instillabis.

Ad vermes qui in auribus sunt, & cætera omnia quæ in aures sunt ingressa. Cap. XL.

AD vermes autem aurium, & reliqua omnia quæ in meatum audiendi sunt ingressa, acetum oleúmque

mixta

mixta instilla,aut capparis succum,aut nepetæ succū, aut veratrum album cum vino infunde.

Ad aurium sordes, Cap. XLI.

NItrum tostum in aurem immittes, tum acetum instillabis,& lanam appones,itáque sines per totā noctem.die sequenti aqua & oleo calido collue.

Ad aures humidas, Cap. XLII.

MIsy cōbustum in panno læuigatum insufflabis. aut gallas eodem modo teres; combures, atque vteris: aut alumen assabis læuigabisque,& oleum infundens insufflabis.

Ad carnem quæ in auribus supercreuit, Cap. XLIII.

CArnem quæ nimium in auribus creuerit,celeriter aufert fæx cum calce viua & lixiuio stillatitio, ad strigmenti crassitudinem redacta,& ex lana & specillo imposita.

De parotidibus, Cap. XLIIII.

QVemadmodum in aliis partibus inflāmatis vtimur repellentibus,nō ita in parotidibus facimus,sed cōtra,attrahentibus:quum demus operam vt humorem qui lædit,celeriter ab imis partibus ad cutim trahamus,& naturam adiuuemus quæ per abscessus febrim curat.In quo casu si natura satis idoneo impetu feratur,nos quiescim⁹, totúmque illi negotium permittimus. tantummodo autē lenimus & concoquimus humores ibi collectos : qui vbi in pus versi fuerint,in id incumbimus vt discutiantur. Si verò durities appareat,attrahentibus addimus mollictia. At moderatas parotidas in quibus neque plenitudo est quæ cōfluat,neque violentus dolor,neque suppurationis suspicio,facilè curabimus.idque faciemus fomētis ex muria & cataplasmatis,ac medicamentis in quibus maior sit vis digerendi:qualia sunt Mnasæi,& ex succis quod διὰ χυλῶν vocatur:& itē cerata molliora,& quæ ex butyro atque œsypo conficiuntur,buccinæque combustæ,& purpuræ,& ostrea quæ adhibentur iis parotidibus quæ iam duræ factæ sunt,atque inueterarunt:ex iis enim medicamētum fit quod nō solùm dolorem morsúmque nullum affert,si quis eorum cinerem melle diluat, sed etiam multo magis erit tale si veterem suillum adipem salis expertem villis eiectis admisceat.ita enim citra omnem dolorem & molestiam omnes inueteratas inflammationes , quæque ex affectione quam gignit defluxio oriuntur , discutiet. Iam verò ad eas quæ iam duræ factæ sunt,accommodatæ sūt caricæ in marina aut muria coctæ. Simili quoque modo amarorum lupinorū farina cum melle cocta,cui parū calcis viuæ accesserit:qua cataplasmatis modo est vtēdū.

De narium affectionibus:de ozæna & polypo, Cap. XLV.

COmmunis ozænarum polyporúmque curatio est vt primùm siccemus,capútque roboremus :eique imponamus aut medicamentum ex anemona,aut quod ex cochleis cōstat.cuius hic est apparatus: capit enim myrrhæ, thuris,singulorum vnciam vnam,cochleas integras ducētas,alba ouorum duo.omnia in mortario conteruntur ac miscentur,tum illinenda sunt linteo superimposito, ac sinenda per dies nouem.atque ita vtitor remediis quæ foris loco admouentur.In polypis verò vtimur eo medicamento quod ex punicis cōstat:est enim valde efficax. Ad quod conficiendum capienda sunt mala punica austera, acida &dulcia,pari numero & portione:totáque,quū adhuc recentia sunt & matura,tundenda, frangendáque, & ex iis succus exprimendus,& in vas stanneum coniiciendus.prius autem est modicùm decoquendus, si liquidior quàm par est videatur. quod verò ex iis relictū est , quod firmū durúmque est,diligenter cōtundendum est,atque iterū in pila læuigandum. ex eóque collyria cōficies quæ simili ratione naribus ægrotantis cōueniunt:nā in meatu naris in quo polypus est,accōmodantur.hócque medicamentum,& sine mordicatione & sine vlla affectione,quæ per cōsensum afferatur,idē quod medicamenta acria,efficiet,ac lōgiore tēporis spatio polypū absumet.At si polypus humidior flaccidiórq; tibi videatur, maiorē punicorū austerorum copiā in medicamēto pones: si durior, dulciorum. Si collyrium molestiā cruciatúmque afferat,

A & omnino attendatur ,præcidendus vsus erit.& quo tempore collyrium nō adhibetur,succo expresso(vt diximus) vtemur,locúmque ipsum affectum, & internam oris partem qua foramen in palato naris habet,aut penna, aut lana quæ specillo obuoluta sit,illinemus.Diphryges quoque longiore tēpore polypū cōsumit. Si cui autē propter mollitiē corporis hæc mordacia videātur,tūc rosæ tritæ impōnentur:ipsæ enim molli ahumidáque corpora mirificè iuuant. Est etiam planū hæc assiduè admouenda esse:quandoquidem ab humore colluuntur atque humectantur.

B Ad vlcera quæ in narium meatibus insunt, Cap. XLVI.

VLcera quæ narium meatus obsident,curantur pastillis Andronis & Polyidæ, quæ vino quandoque dulci,quandoque austero,& sæpe etiam aceto diluta imponūtur. Verùm si humor per meatus acrior effluat,vlcera quidem difficilia curatu sunt, cæterùm tetro odore vacant. At si acrimonia putredóque adiuncta fluenti humori sit, ozænæ exoriuntur.eas curabis nepetæ succum effundendo,aut mel in nares coniiciendo, narésque dilatando, ac sternutamentis ramenta vlceris educendo. Vel album veratrum in puluerem rediges,faciésque vt æger naribus in
C spirādo quàm plurimum eius possit attrahat. quod quum fecerit, amurca cum melle locum continges, meatúsque chalcitide,aut atramēto sutorio cum melle . si vetusta vlcera sint,acre acetum adde.

De destillatione & grauedine, Cap. XLVII.

HVmores ex capite destillātes,si negligantur, multorum esse malorum causæ solēt:nam vel gurgulionē inflāmant & tonsillas:idque mediocre est malum.aut gi-
D gnitur raucitas, quæ in gutture diuturnam affectionē parit:idque nō exiguum malū putatur. Ac nonnulli etiā inuenti sunt qui ex destillatione sanguinem per sputum reiecerunt:púsque collegerunt,ex quo tabidi euasere;& vox læsa fuit. ergo destillatio omnino curanda est tū pauciore cibo tum minore potu:& irini fæcibus sinciput illinēdum est,& abstergendum decoctione rutæ,atque oleo laurino:siquidē hæc concoquūt,& crassum reddunt id quod destillat.Prodest etiam capite obuoluto esse, & nunquam supinum dormire:quippe quū in iis qui ita dormiunt, humor in arteriam facilè cōportetur. Oportet autem assiduè
E gargarizare ex adstringentibus, vel rosas aqua decoquendo,aut rhun,aut lentiscum,aut id facere posca.Non pessimè autem feceris si destillationem in nares deriuaris:atque odoramentis quidem,vt melanthio & aniso : iis quæ infundantur,vt melanthio trito cum aceto,aut succo betæ & anagallidis:humor enim illuc confluens pulmonem periculo eximit.At grauedo, si parum molestiæ adferat, facilè sistetur irini laurinique vsu:& olei in quo lini semē & ruta cocta sint,& capitis obuolutione,paucioréque vi-
F ctus instituta ratione.

Ad frequentia sternutamenta & grauedinem, Cap. XLVIII.

MElanthium aridum in linteo ligabis manibúsq; cōfricabis.puluerē,qui in linteo remanebit, plurimū iube ab ægrotante per odoratum trahi.Vel thymum adipe inuolutum sub cinere tege.vbi assatum senties,tere,ac iube vt naribus odor attrahatur. aut myrrham in vino odorato dissolues,eáque crassissima nares illines.

Ad sugillata, Cap. XLIX.

G SVgillata fouenda sunt meliloti fœnigræcique decocto.tum resoluendū est Nili collyrium ex rosis eodem decocto,& illinendum:his peractis, foliis fœnigræci decocto fouendum, & collyrium quod ex myrrha fit inungendum.Hac sanè ratione sugillata,nisi penitus inueterata sint,curabis.ad ea enim vtendum est iis quæ strenuè digerunt,quæ mox describemus.

Ad sugillata incipientia, Cap. L.

SVgillata quæ etiamnum incipiunt, sanat nouellus caseus impositus:aut fabacea farina cū melle diluta: aut
H oui vitellus cum melle simili modo.Ea verò quæ iam inueterarunt nigráque sunt facta,curat raphanus impositus, qui tunc auferendus est quum morsum incipit excitare. aut radix ari imponi poterit,quæ etiam melli admixta superdatur . Sugillata autē quæ cū inflāmatione sunt,foue-

bis aqua calida, tum cataplasma admouebis ex lentibus coctis tritisque cum melle. Si incisa cutis sit, in ipsam diuisionem pones aliquid eorum quæ ad cruēta valent: extrinsecus verò pones ea quæ faciūt ad sugillata, in quibus præcisa cutis non est.

Ad varos, Cap. L I.

TVmor durus exiguúsque est qui varus nominatur. is in faciei cute exoritur: postulat autē auxilia quæ molliant quæque digerant. Ergo mellis Attici cyathum aceto acerrimo paribus portionibus admisceto, ac diligenter varos inungito, digitis confricando. aut alumen accuratè læuigabis, terebinthináque excipies, & vbi emollieris impones. Ad eos autem qui inueterati sunt & in callū declinarunt, cape saponis Gallici drachmas quatuor, ammoniaci drachmam vnam: aqua dissoluantur, & ad cerati crassitiem redigantur, tum illinantur, & vbi horæ spatium trāsactū fuerit, tepida aqua abluantur. Aliud. Nitri, gummi albi par pōdus aceto dissolue teréque diligenter, & pastillos cōfice, & in vmbra eos sicca. quum vti volueris eos aceto dissolue, & illine. vbi inaruerint, sapone eos absterge. Hoc etiam medicamētum facit ad eas affectiones in quibus tuber est: & item ad pruritus faciei.

Ad eos quibus in mento ficosæ eruptiones fiunt, Cap. L I I.

LIthargyri, misyos par pondus tere & illine: aut gluten fabrile cum rubrica illine. Aliud valde strenuū: Elaterii, salis fossilis, pares portiones misce, & impone liquidum specilli cuspide, ita vt medicamentum ingrediatur. vbi id indideris, vngendus locus est lini semine quod ex aqua sit læuigatum. Si vlcera perhumida sint vt ex eis aqua pura effluat, vtendum erit Andronis pastillo. Ad exanthemata verò quæ in mento erumpunt, cape ferrum igni candens, supérque eo lignū paliuri pone, humorem qui inde emanat excipito atque illinito: aut myrti baccas tritas ex vino illine: aut atramentum sutorium cum aceto læuigatum impone.

Ad ephelidem, maculas, & lentigines.

VItis agrestis racemi curant ephelidas, & maculas, & quæcunque sunt generis eiusdē quæ in cutis extremitate exoriuntur. Amygdalæ autem amaræ ephelin auferunt, itémque amygdalæ arboris radices coctæ atque illitæ. costus quoque cum hydromelite ad ephelidas facit: brassica verò, & ad ephelida, & ad lentiginē, & ad cætera ad quæ mediocri abstersione opus est. sepiæ testa cremata ad ephelidem & lentiginem valet.

Quæ faciem splendentem tensámque reddant, quæq; bene coloratam præstent, & vetent ne à sole exuratur: & quæ exustionem sanent, Cap. L I I I.

CVcumis qui edendo est ac maturus, splendidum corpus reddit: præsertim verò siquis eius semen siccauerit, deinde contuderit & per cribrum traiecerit, & purgamento vtatur. Crocodili quoque terrestris fimus faciem illustrat, tensámque cutim reddit. eius similis est sturnorum, quum solùm oryzam comederūt. hæc abstergunt etiam ephelin. Iam verò cucumeris agrestis radices incidito ac torreto, & in aqua decoquito, terito deinde: hoc enim extentam & candidam faciem reddet. Simili quoque modo bryoniæ radices oleo incoctæ & illitæ faciem splendore perfundunt. itémque erui farina ex vino odorato læuigata & imposita. Vel similæ succum percolabis, humorémque effundes, & ei quod reliquum erit, velutí fæx, oui candidum admisce redigéque ad mellis spissitudinem: hócq; faciem inunge, si in sole sis moraturus. Si facies vsta à sole fuerit, multa aqua gelida perlue. Terra Chia illita conciliat ipsa quoque faciei venustatem & bonitatem coloris, & toti etiam corpori. Scrobs etiam cupressi & ilicis, quæ in eodem ramento ferueat, eáque totum corpus illinatur. Vt autem ne à sole quisquā vratur, &, si vstus sit, sanetur, facit bulbus albus cum melle tritus atque illitus.

Ad fœdos alarū odores & hircos, Cap. L I I I I.

VT axillarum tetros odores auferas, myrrham cum alumine inungas, aut crocomagma, aut ramēta cum alumine & vino odorato. præterea cardui radicem decoctam potui dato.

Ad tetrum oris odorem, Cap. L V.

OS verò odoratum reddes si iridem vino antiquo odorato macerabis, eóque vino os assiduè collues atque in ore paululum tenebis. Fœdum verò oris odorem tollit vinum purum cum myrrha, quo os colluatur: & vini flos tritus. mādunt nonnulli iridem, aut anisum, aut simile quippiam.

Ad labia fissa, Cap. L V I.

GAllam immaturam tere, atque excipe terebinthina, aut hyssopo, aut melle, atque illine. Si fissa altius fuerint, seuo caprino expurgato, aut medulla bubula, aut adipe anserino subunge.

De affectionibus dentium, & ad dentes mobiles, Cap. L V I I.

QVVM dentes propter senectutem mobiles laxíque sunt, tum parum auxilii capiunt ex rebus adstringētibus, & gingiuas à quibus continentur, constringentib⁹. Si ex alia causa moueantur, coniectandum est vtrum propter nimiam humiditatem is neruus qui in eorum radices peruenit, sit relaxatus. quo in casu medicamentis vtēdum est siccantibus. Ergo rotundum alumen cum duplo salis est dentibus aspergendum. Aut vlmi corticem in vino decoque, & iube vt in ore contineat. Sed dentiū quoque foramina ex destillatione acrium humorum fiūt. ex quo patet ad hæc etiā opus esse malitiam humorū exiccantibus. At si humiditas multa sit, capiti cōsulemus, vel etiam totius corporis habebimus rationem: si pauca sit, solis auxiliis contenti eri mus quæ foris applicantur. Atq; in principio quidem vtemur repellentibus, vt id quod influit cohibeamus: quum sæpe euenerit vt ex horū vsu ante inflāmationem æger ad bonā valetudinē sit redactus. Verùm si adsit inflammatio, adhibebimus ea quæ citra morsum calefaciunt & euacuant. Si dolor per hæc nō sedetur, quæ vehementer calefaciunt admouebimus, quale est piper, & fæx combusta, & pyrethrum, & euphorbium: ex quibus aliquid in dentis foramen est coniiciendum. Quandoque etiam vsuuenit vt quum præ nimio dolore vigiliæ oriantur, iis vtendum sit quæ torporem inducūt.

Ad dentes corrosos, itémque molares, & ad eos qui liuidi sunt, ac dolent, Cap. L V I I I.

AD dentes exesos cape gallam tritā, lycio aut terebinthina exceptam, atque illine. loco autem prius repurgato, piper aut cachry opio excipe, & in exesam partē impone: aut pyrethrum cum myrrha: aut liquoris Cyrenaici & piperis æqualem portionē cum galbano. Ad molares verò erosos, melanthium torrefacito contunditóque cum aceto acerrimo, & exesam partem asperge: & nō amplius exedetur. veratrum nigrum ad erui magnitudinem cum melle cocto impone. Qui verò liuidi facti sint, si id ex defluxu humorum vitiatorum patiantur, siccantibus, sicut etiam erosos, curabis. Si dentes citra gingiuarum inflāmationem doleant, quandoque corpus ipsum dolorē continet, quandoque verò neruus qui corpori inseritur. ex quo fit vt vehementiora postulent remedia, siue repellere siue digerere quispiā doloris causam velit: eáq; siue succus, siue spiritus flatuosus esse videatur: quamobrem quāplurima ex iis remediis ex aceto acerrimo parantur.

Ad dolores dentium, & de iis quos frigus oblæsit, quíque mobiles sunt, Cap. L I X.

PLantaginis radices cōmansæ, & decoctæ ad os colluēdum: aut myrti virgulæ cum aceto coctæ: aut pentaphylli radix vino cocta: aut galla in aceto multùm cocta: aut veratrum nigrū cum aceto quo os colluatur: aut capparis radicis cortex. Ad dentes verò qui ex frigore dolēt, pyrethri radix facit, & vini fæx, terebinthina, hyssopum, vua taminia, pulegium cum oxymelite, alterci semen & folia cum aceto, aut lacte asinino, vt os colluatur: quod etiam laxos dentes confirmat. Extrinsecus autem fouebis saccellis, in quibus sal, aut milium, aut panicum sit. ipsum verò dentem fouebis hoc modo: origani cymas oleo feruenti intinges, & super dolentem dentem pones.

Apophlegmatiſmi pituitam euocantes in dentium doloribus, Cap. LX.

A PItuitam è capite educit vua taminia per ſe,& cum pu-
legio commanſa.aut allii ſpicas quinque,myrti nigræ
pauca folia cum aceto agita rudicula tædina,& coque vſ-
que ad medietatem, idque dato ad os colluendum & in
ore continendum:deinde os latè aperiendum vt pituita
poſſit effluere.

Quomodo dentes atque adeo ipſos molares ſine dolore eximas, Cap. LXI.

B FArinæ triticeæ denarium vnum cape, & cum liquorē
tithymali temperabis;ac dentes ea circundabis: ſupra
autem hederæ folia impones,& per horam ita ſines, tum
auferes.nam dens per ſe ipſe comminuetur.

Ad dentes imbecillos,aut molares & cõtuſos,&ad eorum ſtuporem, Cap. LXII.

MEL & ceram pari pondere aqua calida in ſole emol
lies, picis dimidium admiſcebis, dabíſque ad ma-
ſticandum.Si aridum hoc medicamentum ſit, parũ olei
addes.maſtiche etiam commanſa bene facit.Quibus au-
C tem dentes mutuò ſeſe contundunt,tanquam id ex mol-
litie patiantur,indurandi ſunt adſtringentibus medica-
mentis.Ad dentium verò ſtuporem facit portulaca,& itẽ
eius ſuccus:aut oleum ore contentum.

Ad infantes dentientes, Cap. LXIII.

QVVM infantes dentes emittũt,& dolore vexãtur,
eorum gingiuæ lacte canino illinẽdæ ſunt, aut lepo
ris cerebro: quod valet etiam ſi eſui detur. Si ægrè dens
exeat, cypero cũ butyro, & oleo ſuſino vbi exoritur dens
D illines.

Medicamentum quod à dolore dentes tuetur, eóſque roborat,facítque vt decori dentes ſint, Cap. LXIIII.

TIthymali radices in vino vſq; ad dimidias coquito;
& bis in mẽſe os colluito:& nunquam dolorem ſen
ties. Optima quoque ad tuendos dentes à doloribus, ad
eóſque confirmandos, & ad pulchritudinem eis compa-
randam ea quæ ſubſcribam, quibus dentes abſterguntur:
Caput ergo leporis combure,in puluerem redige, eóque
E dentes deterge:itémque ſalẽ & mel læuiga vſquedum ce-
rati ſpeciem acquirat,& puro linteo illigata cõbure: tum
modicum iridis adde,& deterge.

Quæ dentes ſplendidos illuſtréſque faciunt, & flaccidas gingiuas ſiccant, Cap. LXV.

DEntes illuſtrat cinis nõ admodum læuigatus oſtreo-
rum,buccinarum & purpurarum:pumex, teſta cliba
norum eodem modo.Sed ſi cum ſale comburantur, den-
tes maiore efficacia detergent:& gingiuas humectas flac
F cidáſque ſiccant. Sepiæ teſta non combuſta,& trita ſimili
modo dentes nitore perfundit:itémque ceruinũ & capri-
num cornu dentes nitidos facit,& gingiuarum humidi-
tatem exiccat.

De gingiuarum affectionibus,déque iis quæ ex inflãmatione dolent,quæ defluxione grauãtur,quæque exeſæ ſunt, & de caruncula quæ ex gingiuis inter dentes exoritur, quæ ἐπουλὶς dicitur, Cap. LXVI.

OPtimum remedium eſt ad gingiuas inflammatas &
G dolentes oleum lentiſcinum purum, quod calidum
in ore teneatur.eſto autem oleum recens factũ,& in du-
plici vaſe calefiat: id enim ſine aſperitate reprimit,& ſine
morſu digerit:quibus rebus opus eſt ad inflammationes
vel maximè.huc faciunt etiam ea quæ ad dentium dolo-
res ſuprà fuerunt à nobis deſcripta.ſed magis propriè va-
let ad hoc acetum in quo hyoſcyami radix cocta ſit. Ad
gingiuas verò quæ defluxione infeſtantur,exeſæque ſunt
cum tumore atque dolore,altéque morbus eas depaſci-
tur,valet hæc fomentatio: Specillo lanã alligabis,oleo fer
H uenti intinges,& gingiuis admouebis vſque dũ adæquẽ-
tur,& partes circulo adiacentes cãdidæ fiãt:ita enim cohi
betur ne vlterius ſerpat quod depaſcitur, & quod ex ſana
carne exeſum erat,nutritur.poſtea verò vteris dẽtifricio,
quod cõſtat ex galla in tenuiſſimũ pollinẽ redacta, quan-
tũ acetabuli magnitudo eſt, cũ myrrha quantũ fabæ im-
A plet magnitudinẽ:his tritis ſiccíſque vtitor.Ad carunculã
verò è gingiuis enaſcentem adhibe atramenti ſutorii &
myrrhæ pares portiones, quibus modicum aluminis ſciſ-
ſilis adiungatur.

Ad cruentas gingiuas, Cap. LXVII.

SVmmum cruentarum gingiuarum remedium eſt alu-
men liquidum cũ duplo aloës impoſitum:aut alumen
& myrrham tenuiſſimè conterito;& ex melle illinito.

De oris affectionibus, déque inflammatione, & aphthis, Cap. LXVIII.

B QVVM oris inflammatio eſt,ſi totũ corpus plethori-
cum aut redundans malis humoribus videatur, tum
venæ ſectione & purgationibus vtimur, clyſteréſque &
cibi potioníſque abſtinentiã imperamus.ſi neutrum ho-
rũ ſubſit, ſtatim ad ea remedia cõfugimus quæ loco fo-
ris admouentur. Itaque in principio reprimimus iis quæ
adſtringunt & refrigerant: quale eſt quod ex moris con-
ficitur,cui omphacium acceſſerit:aut flos roſarũ,aut ipſæ
roſæ ſiccæ,balauſtiũ,malicoriũ, gallæ immaturæ, alumẽ,
rhus, glaucium , & decoctum myrti atque aluminis ſciſ-
C ſilis.deinde verò ſatis eſt confectio ex moris quæ crocũ &
myrrham acceperit,vt inflãmatio cõcoquatur.Quum ve-
rò iam ipſa concocta fuerit,digerentibus opus erit.adde-
mus igitur aphronitrum, & nitrũ,& ſulfur viuũ,id quod
eſt omniũ validiſſimum.quandoque autem ſapam,quan-
doque verò mulſam ei admiſcebimus, in qua mulſa inco
ctum ſit origanum,aut hyſſopum, aut pulegium,aut thy-
mum,aut ſatureia,aut nepeta.Inuenta enim medicamen-
ta,quæ mediæ facultatis ſint,eò fuerũt vt,quũ vſus poſtu-
D laret,ea miſceremus quæ accõmodata eſſent. In ſtatu au-
tem inflãmationum raro vtendũ eſt medicamentis quæ
ad os pertinẽt.ſed tamen os colluendũ eſt ac gargarizan
dum iis quæ inflammationis vehementiã leniant: quale
eſt decoctum caricarum,& decoctum furfurũ,& oleum lẽ
tiſcinum,quod in duplici vaſe ſit tepefactum. Sed ipſum
medicamentum,quod, quia ad os pertinet,ſtomaticũ no
minatur,in ſtatu poteſt colluendo ori adhiberi, ſi modò
mulſæ dilutiori & defruto calido miſceatur : ſi verò hæc
nõ adſint,aquæ calidæ. Quæ ego memoraui omnia,vt tu
E ex ea materia quæ tibi facilè ſuppetat, conficere medica-
mentum queas. Ex vlceribus autẽ quæ in ore ſunt, quæ-
cunque flaccida ſunt,poſtulant egregiè ſiccantia medica
menta quale eſt diphryges, tum per ſe,tum cũ melle aut
vino mulſo.Prodeſt etiam Muſæ paſtillus,& ſuccus rhu, &
õphaciũ.Verùm vlcera oris ſimpliciora curari poſſunt iis
medicamentis quæ ad oris aphthas inſcribũtur, vt quod
ex moris eſt & rubis,& cætera.Quæ verò oris vlcera abũ-
dè humida ſunt,& prope ad oſſa accedunt, periculum eſt
ne ſyderentur.ideo fit vt vehementiſſima medicamenta
F exigant.Ergo aliquem ex prædictis paſtillis in puluerem
redigimus,atque ita ſiccum imponimus.nam ex humore
& calore earum partium quæ ore continentur putredo
ſtatim fit: quamobrem validiſſimis medicamentis vti ad
huiuſmodi vlcera plerunque cogimur.validiſſima autem
ſunt quæ cruſtam excitare poſſunt æquè ac cauteria. Vl-
cerationes verò quæ in ſuperficie oris oriuntur, aphthas
nominant :eæ plerunque in infantibus naſcuntur. quibus
remedium vtplurimùm adhibetur iis quæ modicè ad-
ſtringunt.Quandoque etiam inueteraſcunt, aut temporis
G diuturnitate difficulter curantur,quum putredinẽ genue-
rint & affectionem excitarint quæ à ſerpendo & depaſcẽ
do νομὴ vocatur. Ergo infantibus qui iã ciboscomedũt,
lentem cum modico panis,& medulla vitulina, aut cerui-
na dare conuenit,cibíſque miſcenda erit portiuncula ma-
lorum cydoniorum , & aliorum quæ adſtringendi vim
habent,vt pirorũ,ſorborum & meſpilorum. ſique aphthæ
ignitæ ſint,lactuca erit cibis addẽda. At ſi infans nõdum
poſſit comedere,nutrici hæc dabis. ſed conueniet etiam
infantes medicamentis illinere . Si aphthæ ſubrubræ
H ſint, in principio imponentur ea quæ modicè refrige-
rant & adſtringunt:tum vtendum erit iis quæ citra mor-
ſum digerunt:ſi ſubflauæ ſint,iiſdem quidem opus eſt,ſed
magis refrigerantibus : ſi ſubalbidæ & magis pituitoſæ,
abſtergentibus: ſi nigræ,iis quæ ſtrenuè digerunt. In adul
tis autem,& quorum dura ſunt corpora,ſatis eſt miſy cum

vino adſtringēti.Si vlceratio ſubſordida ſit,cũ vino mul-
A ſo terendum miſy eſt. Quæ verò validiora poſtulant re-
media quàm miſy ſit, cum vino & vino mulſo vtile eſt
ea terere.hæc autem efficacia ſunt: at mediocria, & præ-
cipuè in principiis affectionum ſunt, omphaciũ cũ vino
mulſo,& rhus eodē modo.in puerulis verò ſufficit flos ro
ſarum,& ipſæ itidem roſæ ſiccæ.

De columellæ affectionibus, Cap. LXIX.

QVVM inflãmata columella eſt, auxiliis reprimen-
tibus vti oportet, eáque eſſe facultatis adſtringētis
B opus eſt. ſique mediocriter ſit defluxio, mediocris ad-
ſtringens eſſe facultas debet: ſi vehementer,acerba.ergo
colluciones lenes,vt ſunt quæ ex palmulis tum aqua ſola
decoctis fiunt,tum verò etiam melle adiecto: itémq; de-
coctum roſarum,capreolorum vitis,ruborum, lentiſci,&
terebinthi,& cyperi,& hypociſtidos. Sed his agit vehe-
mentius decoctum myrti,& cydoniorum acerborum, &
cymarum ilicis, & fagi, balanorum & meſpilorũ, & fru-
ctuum cornorum.Maximè autem ſtrenuè hæc:gallarum,
rhu,balauſtiorum & malicorii decoctum.Hæc autem vel
ſigillatim vel coniunctè coquenda ſunt,& ex aqua garga-
C rizandum.eiſdē quoque ſiccis in puluerem redactis gur-
gulionē attingere oportet,& paulatim attrahere tum ſu-
prà,tum foras linguam verſus. Medicamenta verò ſicca
& in læuorem redacta cochleario inſpergantur.his enim
remediis gurgulio in ſuum ſtatum eſt omni ratione ad-
ducendus,nec ad eum incidēdum properare debes.Quũ
verò gracilis cruentúſque fuerit quandoq; redditus(qua-
lis fieri ſolet longo temporis ſpatio) tum præcidēdus eſt.
poſtquam ſectus fuerit, ſolo diphryge erit vtendum vſ-
quedum cicatrice vulnus includatur : ſiquidem id cica-
D tricē exquiſitè arctam ſtrictámque inducit, & in hac par-
te,& itē in cæteris omnibus quæ fuerint vlceratæ.

De tonſillarum inflammationibus, Cap. LXX.

TOnſillarum inflammationes duróſque tumores quos
ἀντιάδας vocant, exprimere oportet aliquo medica-
mento quod iuuare poſſit digitos illinendo. In glandulis
autem vel maximè hæc curandi conuenit ratio:quum e-
nim ea loca laxa ſint & fiſtuloſa,facilè ſuſcipiunt humorē
influentem,fiúntque eminentiora,atque inflantur.Quum
E verò tempore conuenienti inflãmatio concocta iam ſit,
glandulæque plenæ ſint alicuius humoris glutinoſi, me-
dicamento ſtomatico admiſcebimus nitrũ,aut ſalem,aut
aliquid tale,& pituitam vacuabimus. At ſi fauces ipſæ in
flammatæ ſint,neque hoc medicamento vtēdum eſt,ne-
que propter carnis mollitiem exprimendum.

De angina, Cap. LXXI.

QVVM ab angina quiſpiam ſuffocatur, ſcire conue-
nit in periculo rem eſſe,maiúſque periculum immi
nere ſi inflãmatio intus infixa ſit vt nihil foris appareat:
F & multo etiam maius,ſi ambas tonſillas obſideat inflam
matio,atque vnà gurgulio ſit affectus: par enim eſt totũ
corpus quamprimùm ſanguinis miſſione euacuare. Si æ-
ger non ſit ad mittendum ſanguinem aptus,ſcarificandæ
erunt tibiæ,& permittendum vt quamplurimũ ſanguinis
effluat.eritque acribus vtendum clyſteribus, continen-
dúſque æger in inedia.tum collo ſuperdabis medicamen
tum quod vim attrahēdi habeat:ſi enim materia quæ in
illis particulis eſt fixa extrahatur, vt tumor foras ſe pro-
ruat,omnino ſpes erit hominem ſeruatum iri. Præterea
G ſuccus ptiſanæ ad gargarizandum dari debet tenuis mel
li admixtus,itémque decoctum caricarũ,& quod ex hyſ-
ſopo,origano,& marrubio conficitur: ita enim humores
illi glutinoſi & craſſi qui in eis partibus impacti ſunt, di-
geruntur. Mirabiliter autem ad anginam facit ſtercus ca-
ninum album ſiccatum,& in puluerem redactum ac per
cribrum traiectum,deinde melle dilutum atque illitum.
ídque eſt huiuſmodi vt nullum inueniri medicamētum
præſtantius aut efficacius ad anginas queat : ſed oportet
canes oſſa ſolùm comediſſe.Præterea ſi plura lina, præſer
H tim verò quæ ex purpura marina colliguntur, viperæ col
lo imponas,eámque in linis ſuffoces, tum vnum ex illis
collo appendas alicuius, magnum adiumentum afferet
tonſillis, & reliquis omnibus malis quæ moleſtia collum
afficiunt.

A Ad ſpinas,& oſſa deuorata, Cap. LXXII.

OSſa autem quæ deuorata ſint,itémque ſpinas quæ gu
læ inhæſerint,aufert ſpongia, aut caro inciſa & lino
appenſa,quam vi adacta deuorare conabitur is qui malè
affectus eſt.tum derepente extrahenda ſpongia eſt,aut ca-
ro eo lino per quod fuit demiſſa: ita enim quod infixum
erat in gula,ſimul extrahi cõſueuit. danda eſt etiam panis
teneri medulla ad deglutiendum, itémque ficus ſiccæ
commanſæ.

De medicamentis ſtomaticis,de tonſillis inflãma-
B tis,déque vuæ aut alterius alicuius partis
inflãmatione, Cap. LXXIII.

MEdicamentum ſimplex ex moris fit hoc modo:Suc
ci mororum heminæ quinque.decoquatur ad ſtri-
gmenti craſſitudinem.tum adde mellis libram vnam, &
ſimul coque ad mellis conſiſtentiam.Quum vti volueris,
in principiis admiſce(vt dictum eſt) repellentia : in ſtatu,
concoquentia & lenientia: in declinatione, digerentia.
Eodem etiam modo ex ſucco corticũ nucis medicamen
tum ad os accõmodatum conficies: & item ex muſto v-
uarum auſterarum & ex ſucco punicorum,& cæterorum
C fructuũ auſterorũ,ex quibus exprimi ſuccus poteſt.Si ſuc
cus craſſus videatur,mel aptè miſcere conueniet:ſi liqui-
dior,prius decoquēdus erit.Cæterùm pirorũ pomorum-
que ſuccus, & aliorũ etiã quamplurimorũ fructuũ autũ-
nalium pares mellis portiones capit at eorum qui valde
acerbi ſunt,qualis eſt corni fructus,interdum duplũ mel
lis,interdum triplum. Iis ergo qui medicamentoſas qua-
litates ferre non queunt, ſi mediocribus inflãmationib9
aut tonſillarum,aut vuæ, aut alterius partis corripiantur,
ſufficiunt ſucci eorum fructuũ quos modò memoraui,&
D item rhus obſoniorũ. Ad maiores verò inflãmationes o-
pus eſt ſucco punicorum auſterorum,aut malorum cydo-
niorum:aut vtroque inter ſe,melle(vt diximus)cõmixto,
fitque moderatum medicamētum. ſed præſtantius erit ſi
tota punica in fruſta ſeces,& in muſto decoquas: non ſo-
lùm enim repellendi ſed digerendi quoque vis ineſſe in
medicamento debet, ſiquid durum appareat. quamobrē
prædictis,quum ad mediũ decoctionis peruenerint, in-
iicies pulegium,aut hyſſopum,aut origanum, aut nepe-
E tam,aut thymum:deinde per colum traiicies: ſic enim i-
doneum medicamentum confeceris.

Ad putredines quæ in ore ſunt, Cap. LXXIIII.

CHartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars vna:
his tritis vtitor.Supra autem linamēta roſaceo intin-
ge,applica atque exprime. Aliud, quod ad magnas oris
aliarúmque partium putredines valet.Chalcitidis pars v-
na,calcis viuæ tantundem,auripigmenti dimidium, tri-
ta miſce,eiſque vtere.Si os exareſcat,& deglutiri ſaliua nõ
poſſit,ficus in vino auſtero mero coquito,datóque deco-
F ctũ calidũ ad ſorbendũ:ſi nequeat, tũ paulatim infũdito.

De vlceribus aſperæ arteriæ, Cap. LXXV.

VLcera quibus aſpera arteria obſidetur, vt interna i-
pſius tunica occupetur curabis, ſi foris aliquod ſic-
cans medicamentum imponas.ſed æger ſupinus eſſe de-
bet:tum ei dandum liquidum medicamen quod ad hu-
iuſmodi vlcera valeat,in ore continendum, & paulatim
ſumendum, vt in gulam influat, quo arteria aſpergatur.

Ad vocem abſciſſam, Cap. LXXVI.

BRaſsicæ ſuccum melli admixtũ decoque ac lamben-
G dum præbe. Aliud, quod etiã ad tuſſes valet: Lini ſe-
minis combuſti & cribro traiecti, paſſularum pinguium
eiectis acinis,pineorum nucleorũ toſtorũ, auellanarũ re-
purgatarum pares portiones læuigabis melléque excipies,
& ex hoc dato cochleariũ quod ſub lingua teneatur, vbi
vox abſciſſa ſit.Glycyrrhizæ denarii octo,myrrhæ denarii
vigintiquatuor, terebinthinæ denarii ſex, tragacanthæ
denarii duodequadraginta, quæ ſicca ſunt contunde ſin-
gula ſeparatim, & per cribrum traiice : reſinam verò in
mortarium impone,& contunde ſicca effundendo, tum
H in vnũ redige,ac catapotia confice ad fabæ Ægyptiæ ma
gnitudinē,& in vmbra ſiccato.Quũ vſus poſtulabit, vnũ
aut duo ſub lingua tenēda dabis: ídq; quod liquitur de-
glutiatur. Hoc autē medicamentũ celerrimè cõficiēdum
eſt,dũ contunditur:quippe quod quãprimùm exiccеſcat,

De tuſsi & difficultate reſpirationis,& grauedine,& deſtillatione,& raucitate,déque ſputis quæ ex thorace & pulmone reiectantur, Cap. LXXVII.

TVſsis cauſa,eſt humor qui à capite fluit, vt in deſtillationibus fieri ſolet: vel is qui aſpera arteria continetur,vt in pleuriticis & peripneumonicis vſu venit.Fiũt etiam faucium arteriæque aſperitates. atq; aſperitas quidem arteriæ eſt cauſa tuſsis , & item quæ bibentibus comedentibúſque nobis in eam incidunt,& intẽperies frigida inſtrumentorum ſpiritus.Sed qui ex intemperie tuſſiunt homines, id mediocriter faciunt,nihilque reiectãt: atque ita ſine vi vt non ſolùm continere ſe poſsint & ſpiritum cohibere, ſed ſæpe etiam ei affectioni remedium adhibere ſpiritus contentione,qua partes refrigeratas calefaciant.Huiuſce autem tuſsis ſigna ſunt, vt ad repentinas inſpirationes à refrigeratione quæ intenditur, irritentur. Quum igitur leniter inſpirent, & in calida domo inhabitent,tum vel nihil vel parum certè tuſsient.Tuſſes autem quæ cum titillatione coniunctæ ſunt , manifeſto ſunt indicio fluxionem à capite prouenire,atque in arteriam & pulmonem comportari.Si nihil expuatur,ſcire cõuenit,id quod effluit eſſe tenue : ſiquid reiectetur, contrarium.Itaque tuſsim ex tenui fluxu & ab aſperitate ortam curabimus, ſi incraſſabimus vſu eius medicamenti quod ex capitibus papaueris fit , aut alicuius eorum quæ à leuando dolore ἀνώδυνα vocatur.Eam verò quæ ex craſſitudine & aſperitate,& glutinoſo humore inſidente orta eſt,tollemus attenuantibus.Ergo centaurii minoris radix difficultates reſpirationis & tuſſes inueteratas ſanat. melanthium curat deſtillationes ſi in linteo calidum detur ad perpetuò odorandum.Styrax tuſſes,deſtillationes, grauedines & raucitates iuuat.Medicamentum ad lingendum aptum facies hoc modo: Nuces pineas, quum maximè pingues ſunt(hoc eſt , quum circumcirca multũ habent ſuæ reſinæ ibidem adiacentis) coque in aqua cum marrubio recenti. huic decocto adde mel ad moderatã proportionem,& iterum decoque donec fiat tam ſpiſſum quàm mel:hócque ita confecto vtitor ad ea quæ ex thorace & pulmone expuuntur.

De ſanguinis reiectatione,& quum ſanguis in grumos coit, Cap. LXXVIII.

IN ſanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eſt poſitum. ergo ſtatim ſubuenire ſanguinem reiectantibus poteris iis quæ ſubiungam. tota enim affectio medico qui eam curet,cõmittenda eſt.Portulaca eſui data iuuat; efficacior autem eſt eius ſuccus epotus:balauſtium,rubi fructus & flos.membranoſa quercus pars quæ inter corticem & truncum intercedit,quæque ſub glãdis putamine eſt: qua præcipuè decocta vtuntur.Fagi quoque & ilicis eadem pars ad idem valet. Eſt autem efficacius radicis althææ decoctũ. Mentha ad recentes reiectationes facit. Centaureæ maioris drachmæ duæ dantur:ac febricitantibus quidem,cum aqua: iis qui febrim non habent,cum vino.punicorum,lentiſci foliorum ſuccus. Samius aſter ad omnes ſimili modo valet:itémque Lemniũ ſigillum.Ad ſanguinis verò grumos facit coagulum potui datum , & thymum, ac ſatureia cum aceto.

Ad aſthmaticos & purulentos, Cap. LXXIX.

ARiſtolochia rotunda cum aqua epota, aſthmaticis, *hoc eſt , anhelantibus cum ſpiritus difficultate*,auxiliatur. centaurii maioris radix, ſpondylii fructus & radix, nepeta, hyſſopum , iris, melanthium. Aſellorum qui ſub hydriis morantur, ſextariũ in vas fictile coniicito,& ad carbones torreto.vbi igni candens ſit effectum , aſellos terito ac melle cocto excipito. dato autem ante cibũ myſtrũ vnum ad lingendum. Aliud. Scillæ crudæ ſuccum exprime,parémque eis mellis portionẽ miſce : ad carbones coque,& ante cibum da.

Ad pleuriticos & lateris dolores, Cap. LXXX.

IN pleuriticis ſi fomentis dolor non ſoluatur, totum corpus erit euacuandum, vtendúmque fomentatione minimè periculoſa, quæ morſus expers & humida ſit, qualis eſt quæ ex aqua dulci & oleo in veſicis conficitur.

A Ægrotis autem huiuſmodi medicamenta dabimus quorum vis modicè attenuãs ſit,quum loca affecta adhuc obſideat inflammatio.Quæ verò magis attenuent,vel etiam quæ plenè ipſas concoquant,in declinationibus inflammationum offeremus.Mediocria in his ſunt ptiſanæ ſuccus & mulſa:valentius verò vrticæ ſemen:& quum modicum mellis acribus herbis,vt origano,hyſſopo,& nepetæ & pulegio,& iridi miſceatur. Lateris verò dolores ſine febre,ſanat bdelliũ & coſtus:præterea caules braſſicæ in ciB nere vrimus,eiſque vetuſtum adipem miſcemus,& ad laterum dolorem vtimur , & aliud etiam adhibemus quod ſit generis eiuſdem,quum medicamentum ſit quod egregiè diſcutiat & digerat.

Ad diuturnos thoracis dolores, Cap. LXXXI.

QVVM diuturnis dolorib[9] thorax citra febrim detinetur, palmulæ pingues cũ fœnogræco decoquẽdæ ſunt,ſuccúſque exprimendus. tum melli copioſo admiſcebimus, poſtremò ad carbones iterum coquendus vſque ad craſſitudinem mediocrem,eóque multùm ante C cibos vtendum.

Ad mammas,& lac quod eis continetur, Cap. LXXXII.

LVtum efficaci remedio eſt mammis inflammatis, ſi eis imponatur: ſed ſi ſiccius tibi videatur,ipſum Cyprino aut roſaceo oleo emollies. Quũ verò lac,poſt partũ ditum, in mãmis coagulatũ fuerit, perutile ad id extinguẽdũ erit totum ouum crudum,quod mixto roſaceo imponatur:idque non ſolùm in mãmis inflammatis,ſed etiã in aliis quãplurimis corporis particulis facit. Sordes verò ex palæſtra, eſt mãmarum medicamen. nam quod in eis D igneũ eſt reſtinguit,& reprimit id quo influit,& diſcutit quod eis continetur.Fabarũ farina,cataplaſma eſt ad mãmas & ad teſticulos idoneum:ſiquidem hæ partes quum inflãmatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant, præſertim verò quũ lac fuerit coagulatum.Naxiæ autem cotis ſcobs prohibet ne mammæ virginum ante tempus inflentur,& teſticulos emẽdat. Mammas autem ob lactis copiam intumeſcẽtes,lenticula in marina decocta atque illita,vel mẽtha cum polenta, aut muria in fotu adhibita curabis.Poſt hæc autem extinguunt quæ ſubiungam: faE rina fabacea tum per ſe,tum cum polenta illita, Cimolia cum aceto aut aqua inuncta , lac muliebre cum ſucco cicutæ:aut cicutæ folia illita, muria in fomento.eadem ſedat mãmas in quibus lac in grumos coiuit, ſed non in fomẽto.Mentha cum polenta impoſita,crocus cum lacte inunctus.itémque farina fabarum ſola vel cum polenta ſuperdata:cydonia cocta cum melle.non ſinit autem lac coagulari in iis quæ enixæ ſunt, ſi grana ceræ decẽ numero ad milii magnitudinem quotidie deglutiantur.

De oris ventriculi affectionibus, F Cap. LXXXIII.

QVi canino appetitu tenentur,hoc eſt,qui fame iugiter ac ſine vlla intermiſsione torquentur, iis vinum copioſum de numero eorũ quæ abundè calefaciũt,vt magnum remedium, dandum eſt. huiuſmodi autem vinum eſt fuluum & rubrum,vacans adſtrictione:& hi appetitus ex fame excitati à ſtomachi frigiditate proueniũt,vt meritò à tali vino ſedẽtur . Iis qui ita affecti ſunt,quũ ad prãdium accedunt,primùm dandi ſunt cibi pingues & oleoſi, & item alia omnia ex oleo copioſiore parata,& in quiG bus nihil auſterũ aut acerbũ ſit: mox verò imperandũ eſt vt vinum eis,etiamſi non ſitiant,detur:hac enim ratione fames ſtatim lenietur, & tractu temporis ita vitam ducẽdo ſedabitur. Singultiẽtibus danda eſt ruta cum vino tenui,aut nitrum cum mulſa,aut apiũ,aut cyminum,aut acetum ſcilliticum,aut nepeta,aut aſarum, aut nardũ Celticum,hæcque vel ſingula per ſe, vel mixta. Caſtoreũ verò conuenit iis quibus multitudo, aut frigidi glutinoſiq; humores ſingultum excitarunt: dandum enim potui eſt H cum poſca, atque etiã cuti cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt.Quum verò ex repletione humorum oritur ſingultus(nam plerũque ex hac cauſa naſcitur)indĩget violenta euacuatione , quæ ſternutamentis adfertur. Nauſea excitatur quũ ventriculus ad vomitũ propellitur,

nimirum vbi à multitudine prægrauetur,aut morſu infeſtetur,aut denique vitioſis ſuccis obſideatur.Quidam autem turbantur, ſed nihil vomunt, in quibus ſuccus is qui moleſtiam affert,neque multus eſt,neque in ſpatio ventriculi,ſed tunicis continetur: atque in aliquibus,vt aqua in ſpongia,in aliquibus verò ita eſt impactus vt vix diſſolui queat.Curatio tria potiſſimùm poſtulat,concoctionẽ, attenuationem,& euacuationem.ergo humores qui magis pituitoſi & crudi ſunt,quiete,inedia,& ſomno cõcoquuntur.ex aliis qui tenuiores ſunt & modicè infarcti, vomitibus eiiciuntur,qui tum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, tum ex aqua ſola prouocantur. At qui glutinoſi craſsique ſunt, & ita ventriculo infixi vt auelli difficulter poſſint, ad eos opus eſt medicamento quod humores attenuet. Quum autem humiditas vitioſa ventriculi tunicas occupat,eam picra ex aloë vtiliter purgat: adſtringentia verò egregiè lædunt:veluti etiam vbi copioſa humiditas ſine malitia humorũ ſit,ac veluti mador quidam exiſtat,quique ſola quantitate affligat,adſtringentia vtiliſſima ſunt. medicamentũ verò ex aloe confectum omnes qui eo vſi ſunt ad marcorem perduxit. In iis autem qui affectionẽ eſſe frigidam animaduerterint,addenda erunt calefaciẽtia adſtringentibus.Eſſe autem affectionem frigidiorem, ſatis magno argumẽto erit ſi ſitim æger non ſentiat: quũ enim æger non ſitiat , neque os ventriculi æſtu torqueatur,planè patet non eſſe affectionem calidam. Iam verò oris ventriculi inflammationes & item iecoris, adſtringentia miſceri poſtulant : nam ſi relaxantibus ſolùm vtamur,ægroti vitam in periculo cõſtituemus.Quamobrem ſiue oleũ ſiue cataplaſma locis malè affectis imponatur, admiſcere oportebit aliquid cui facultas inſit adſtringendi,vt abſinthium,aut nardinum vnguẽtum, aut melinũ, aut cydonium,quod ſimul incoquatur.

Ceratum quo aſsiduè vtimur, Cap. LXXXIIII.

CApit ceratum ad commemoratas affectiones accommodatum,ceræ albæ vnciam vnam , nardi hyberno tempore denarios octo,æſtiuo autem ſeptem ,aloes, maſtiches vtriuſque denarium.Si maiore adſtrictione opus ſit,vt præ imbecillitate ventriculus continere cibum nõ poſsit,adde parem omphacii portionem. Et vt omphacium ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque vtrũque admiſcemus:& tertio itidem loco hypociſtidos, œnãtheſque & rhois ſuccum . deinde cerati multitudo augenda eſt ita vt aliorũ quantitati pro portione reſpondeat.Si verò inueteraſcit indureſcitque inflammatio , magis varia medicamenta, quæque aromata recipiant, & mollientiũ & digerẽtium quippiam habeant(quale eſt quod ex meliloto conficitur)applicare oportebit. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens,ſtomachum iuuat: huiúſque rei magnum ſanè experimentum dedit. conficiendus autẽ torques eſt , itáque collo aptandus vt iaſpis os ſtomachi attingat.In calida autem ſtomachi intemperie,vt ardeat cũ diſſolutione,vel vt anima deficiat,vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel ſeminis cucumeris,vt octo ſemina trita cum aqua dabis:aut mẽthæ ramulos tritos potui dato.extrinſecus verò veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone:aut niuem adhibe,aut ramenta cucurbitæ. Catapotiũ ſitim æſtuãtibus ſedans. Cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ octo , tragacanthæ drachmæ ſex.ſoluitur tragacantha albo ouorum crudorũ recentium:quúmque fuerit diſſoluta, diligentérque contrita, cæteris addatur. omnibúſque commixtis catapotia fiant,& in vmbra ſiccentur, & tenẽda ſub lingua dentur: humor verò qui ex eis fiat,deglutiatur. Hoc verò,& aliud quod deinceps addam, cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem,quum humida calidáque affectione obſidetur. Aliud.Foliorum roſarum viridium drachmæ ſex,dulcis radicis drachmæ quatuor, nardi Indici tantundem. excipe omnia vino dulci , catapotiáque confinge,& dato ſub lingua continenda.vel diſſolue ex aqua frigida,& catapotia ad ciceris magnitudinem confice.Iis autem qui refrigerati ſunt,& in quibus pituita propter craſſitudinem calefieri diſſecaríque poſtulat, conuenit hoc quod ſequitur: Corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aceti ſextarius,aloes vnciæ tres.radices in aceto coquũtur, quúmque coctæ fuerint & expreſſæ abiiciũtur,mel deinde affunditur & decoquitur, tum aloe commiſcetur, dantúrque huius cochlearia tria ex aqua.Idque nonnulli ſine aloe conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit,hoc accõmodatũ eſt:Piperis drachmæ quatuor,ſeminis anethi drachma vna, cumini quatuor. hæc terito, & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilim gignunt,& ſtomachus flatu læditur,ſpõgias aceto acerrimo imbutas, præſertim verò in acceſſionibus impones. Si dolor perſeuerarit, alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum ſuperdabis. ei verò cuius ſtomachus diſtentus ac flatus plenus ſit,nepetæ decoctũ, refrigeratum aqua ſub dio,addito modico mellis & piperis drachma vna,offeres.

Ad ſtomachi ſubuerſionem, Cap. LXXXV.

FAcit autem ad ſtomachi ſubuerſionem hoc medicamentum: Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres,mẽthæ ſucci pars vna.coniectas in vas fictile ſemper mouendo coque: quúmque in vnum coiuerint , ab igni aufer,& quum vti velis,dato miſtum ante cibum.

De flatu ventriculi, Cap. LXXXVI.

GIgnuntur autem in ventriculo flatus ex humoribus, aut cibis qui à calore tepido in vapores diſſoluũtur: refrigeratio enim ,quia attenuare diſſoluereq; ſuapte natura non poteſt,flatus nullos excitat.Calor autẽ vehementior nõ ſolùm attenuat atque diſſoluit,ſed etiam digerit. ergo flatus procreationem impedit. At imbecillus calor fundit & commutat quidem alimentũ, ſed minus quàm oportet:itaque ex eo flatus gignũtur. Quocirca calefaciẽtibus medicamentis eos oportet attenuare , vt ſi oleo cuminum,aut apii,aut dauci,aut ſpondylii ſemen incoxerimus.Si cum affectione ſit coniuncta frigiditas,rutã,baccas lauri ,melanthium fœniculúmque oleo incoquemus. tum bitumen & oleum laurinum admiſcebimus:ſed ſi inflammatio dolores comitetur,loco eorũ quæ calefaciũt, relaxantibus vtemur:anethum enim incoquemus,& anſerinum adipem & gallinaceum addemus. Ad eos autem qui flatu torquentur,facit polii faſciculus coctus,& in potu ſumptus: aut etiam nepetæ decoctum,mellis portiuncula,aut piperis adiecta. atque hæc quidem, quum dolor vehemens vrget,imponẽda ſunt. At quum moderatus eſt dolor,ſufficiunt fomenta ex milio,aut pannis lineis.Cucurbitula quoque ampla, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat,ſæpenumero laborantes morbo liberat. Iam caſtoreum in potu ſumptum,vel ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitum iuuat , etiam ſi flatus ſint tales vt circa vmbilicum inteſtina torqueãtur. Rotũda autem ariſtolochia dolores eos curat quos obſtructio aut craſſitudo ſpiritus gignit. eos verò qui excitantur à ventris obſtructione aut craſſitie,vinum meracius à cibo ſumptũ ſanat: ſique ſomnus acceſſerit, eos perfectè ſedabit.

De colicis, Cap. LXXXVII.

QVibus in colo atque inteſtinis mordax humor inſidet,ii à calidis alimentis medicamentíſque læduntur:& à cibis abſtinentes exacerbantur. vſu autem temperatarum rerum in meliorem ſtatum rediguntur. Ergo in primis clyſtere vtendum eſt ex mulſa, aut ſucco ptiſanæ, cibíque offerendi boni ſucci, quíque difficulter corrumpantur: fugienda verò quæ attenuant & calefaciunt. Cæterùm humores aut euacuandi ſunt aut temperandi. quũ neutrum horum facere queas, ad vſum eorum quæ ſtuporem inducunt confugiendum eſt: in iis enim qui in hac affectione ſunt conſtituti,non ſolũ dolor leuatur iis quæ ſenſibus ſtuporẽ afferunt,ſed etiã iidẽ magnopere iuuantur,ſi humorũ tenuitas incraſſetur,& eorundẽ caliditas refrigeretur.Quũ autẽ humores ex quibus dolor oritur,craſſi glutinoſique ſint,nullo pacto offerenda erunt quæ ſtupefaciunt:vidẽtur enim releuari illi quidẽ interim dum obſtupefacientia adhibentur,quum ſolus ſenſus ſtupefiat, ſed tamen poſtea deterius afficiuntur, quũ humores magis incraſſentur,& difficiles ad excernendũ reddãtur.Hos ergo curabimus,non vſu quidem eorũ quæ vehementer

calefaciunt(siquidem ab iis dolores augentur, quum humores fundantur & flatu impleantur) sed incidentibus citra vehementem calorē,& flatus expertibus. & quoniā allium est maximè omnium flatus expers,si febris non adsit,id dabimus,& theriacam.atque ita affectiones huiusmodi egregiè iuuabimus. At si febris hominem occupet, fomenta ex milio adhibebimus,& in oleo tenuium partium aliquod semen incoquemus eorum quæ sunt flatus expertia,tum per colum traiicientes & oleo adiicientes adipem anserinum aut gallinaceum ad proportionē clysteri iniiciemus. Si per hæc dolor nō sedetur,iterum imponemus oleóque miscebimus castorei & opii vtriusque non maiorem quantitatem quàm ad fabæ magnitudinē quam in olei heminam ponamus.Hoc autem medicamēto possit quis floccos lanæ imbuere, & quamplurimum queat in anum indere.sed flocci valde sunt filo alligandi, vt quum oporteat facilè euellantur. Lupinum stercus datum,præcipuè autem quod candidum est, ex aqua aut vino tenuis consistentiæ,colicos summopere iuuat: idque non solùm in accessionibus,sed etiam in interuallis. hoc enim vel perfectè morbum sedat, vel mitiorem reddit, facitque vt in longius spatium tēporis differatur. melius autem est si in terram stercus non cecidit,sed in virgulto aliquo,aut herba residens comperiatur. atque etiam ossa in eo inueniuntur quæ ab animali non fuerunt cōcocta: quæ trita & potui data ipsa quoque colicis prosunt.Quum purius & mundum reddiderimus,dandum est mixto sale & pipere,aut aliqua re suaui.ac mirabile est quàm perspicuè prosit,si lumbis apponatur. Sed stercus debet in licio quod ex lana alicuius animalis à lupo morsi factum sit, extensum cuti imponi.Si lanæ eorum quæ à lupis demorsa sunt tibi non suppetant,poterit appendix ex loro ceruino confici.præterea verò corydis auis ius sumptum eosdem iuuat.

Ad dysentericos & cœliacos, Cap. LXXXVIII.

DYsenteriam, *hoc est tormina intestinorum*, etiam depascentem, Lemnium sigillum & epotum & infusum curat:prius enim abluenda est vlceratio mulsa meraciore, deinde muria:tum Lemnia terra ex plantaginis succo infundenda.potui verò danda est posca diluta, & lac caseosum,quod conficitur lapillis ignitis coniectis, donec concoquatur,& plurima seri pars absumatur. éstque præstantissimum dysentericorum,& omnium quibus defluxiones acres aluum exercent,remedium.Stercus caninum tritum lacti sic parato misce.facies enim medicamentum ad dysentericos accōmodatissimum.sed canis nihil præter ossa debet comedere: sic enim fœdum odorem non exhalat,& candidum stercus est. Alui quoque defluxiones exiccat ouum ex aceto coctum,& manducatum.si miscere velis aliquid eorum quæ ad dysentericos & cœliacos valent, in sartagine ad ignem fumi expertē assatum dabis: magnopere enim homini laboranti proderis. Vtilissimū verò est omphacium,rhus rubrum eiúsque succus, cinis cochlearum,omnium assatarum,malicorium,galla,acini, mespila,myrta,corna.cochlearum cum testa combustarū cineris partes quatuor,gallarū partes duæ, piperis pars vna.in puluerem redigantur & inspergātur obsoniis, vel ex aqua aut vino albo diluto potui dentur.iuuat hoc mirificè dysenterias in quibus vlcus putridum nondum est. Portulacæ succus epotus dysentericis cōuenit:& item plātaginis succus,rubique fructus & folia.Radicis althææ decoctum, & ad dysenteriam & ad fluorem alui efficax est. Ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino epota:simili quoque modo eius succus.

Ad alui fluorem,ad cœliacos,stomachicos & nephriticos, Cap. LXXXIX.

DIarrhœam verò,*id est alui fluorem*,sanat adiantum,paliuri folia, radix pinus,cortex piceæ,lenticula bis cocta,& priore aqua abiecta.acini autem cuicunque affectioni ventris & intestinorum ex defluxione ortæ valde prosunt.Spica nardi,oxyacanthæ fructus esui datus,& epotus: spica alba cœliacos & stomachicos iuuat.mori fructus intempestiuus exiccatus medicamentum efficitur quod abūdè adstringit:itaque valet ad dysentericos, cœliacos,& omnes alias affectiones quæ ex defluxu nascuntur: id enim contunditur,& obsoniis inspergitur, quemadmodū etiam ixiæ fructus.aut etiam ex aqua,aut vino siquis malit,potui dabitur:sed per se magis idoneus est.Rubi quoque fructus exiccati & repositi conueniunt.

Ad lumbricos, Cap. XC.

LVmbricos rotundos satis interimit absinthium, abrotonum,nepeta,cardamomum,brassicæ semen, mentha,lupini amari,qui vel imponantur modo cataplasmatis,vel ex melle deligantur, vel ex posca in potu sumantur.melanthium verò non solùm māducatum sed etiam foris aluo illitum lumbricos enecat. idem faciunt folia persicæ ventri superposita.Ascaridas verò tollūt hæc quæ intra corpus infunduntur,vt nepetæ succus & cedria. Latos verò occidit mori radicis cortex,filicis radicum drachmæ quaternæ in mulsa exceptæ.vel chamæleontis albi radix ad quantitatem quartæ partis heminæ cum vino austero.eosdem quoque necat costus.

De morbo tenuioris intestini, quem εἰλεὸν, *hoc est uoluulum*, nominant, Cap. XCI.

VOluulus morbus cum difficilis est, tum verò siquis in eum sincidat,raró euasit.Ac maximè mortiferum esse eum scire conuenit qui fœtidus nominatur, in quo vel stercus euomitur,vel fœtida est expiratio.quandoque autem huiusmodi ructus fit,quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur.Qui hoc morbo tenētur, mirificè iuuantur,quanuis etiam stercus iam vomant, si frusta panis calida in oleo comedant. seruabuntur enim etiam si iam suffocentur.Ad eos autem qui frequenter vomunt,cibúmque non continent,rhus & cuminum in eodem tritum in senis oxymelitis cyathis ad pondus denarii vnius bibendum offeres. aut foliorum aut clauiculorum vitis succum potui dato.

Ad sedis affectiones,inflammationem,& quum procidit, Cap. XCII.

GAllam flauam decoque,& in puluerem redige, ac sedis inflammationes anúmque procidentem illine. Si opus sit valentiore remedio,in vino: si mitiore, in aqua decoquito.Succus quoque lentisci ad sedem & ad vterum procidentē valet. Aliud. Pini corticis drachmæ octo,cupressi globulorum siccorum drachmæ duæ,plumbi tantundem,vino austero deterge omnia, & tritis vtitor.

Ad ardentes sedis dolores, Cap. XCIII.

AD ardentes autem sedis dolores oui assati vitellum tritum vino albo & rosaceo cerato exceptum illine, & cataplasma impone quod ex pane puro trito (cui aqua & rosaceum,& oui vitellus assatus adiungatur) factum sit.

Aliud. Rosarum drachmæ tres,ouorum assatorum vitelli numero duo ex vino albo læuigentur,& cerato rosaceo excipiantur: eóque ita vtitor.

Ad pruritus sedis, Cap. XCIIII.

SEdis verò pruritus tollit cimolia in puluerem redacta, ceratóque myrteo excepta,atque illita. ad idem etiam valet terra Cretica.

Ad sedis pudendíque rimas,& de hæmorrhoidibus, Cap. XCV.

AD ani & pudendorum fissa & ad hæmorrhoidas ramenta cineris sordidi linteorum combustorum, & amylum ad pares portiones terito, & succum foliorum oliuæ admisceto, & illinito. Hæmorrhoides verò nimias cohibet aloë imposita,aut squama ferri,aut plumbum vstum ex posca perfusum:& item perfusio spissamentorum vnguenti. Aperit autem hæmorrhoides edulium ex allio & aliis plerisque confectum, quod μυττωτὸν vocant, siquis eo vescatur,& amaracinum atque irinum vnguentum illitum. cohibet verò confestim hoc quod habet acaciæ rufæ drachmas quatuor,plumbaginis tantundem, tragacanthæ tantundem. combusta hæc læuigato ac misceto,& aqua diluta in linteum inde,atque impone. tollit autem hæmorrhoidas mirabiliter hoc medicamentū:Cicutæ aridæ drachmæ IIII.hyoscyami expressionis drachmæ IIII. aluminis scissilis drachma vna,cerato rosaceo excipiuntur. Præterea acidi punici cortex tritus,& ex aceto impositus,ad idem valet.Si verò hæmorrhoides interius deli-

tescant,medicamentum forma glandis impone. Mirabi-
le est etiam hoc quod sequitur:Sandarachæ,auripigmen-
ti,aluminis sciſſilis,singulorum drachmæ octo , his ægrũ
aptè præparatum & locatum obline:ita enim hæmorrhoi
des arefactæ & de sede turbatæ, in semihora morientur
ac decident.Iniicitur autem lixiuium stillatitium , & ce-
ratum in orbem applicatur , fitque id vel sub sole vel ad
ignem.

De iecoris affectionibus, Cap. XCVI.

QVVM inflammatio iecur obsidet,tum dolor & fe-
bris omnino comitatur.Ergò si corpus repletum sit,
euacuetur:& quod in sanguine superfluit , venæ sectione
in cubito dextri brachii,reuellatur.Pro cibo autẽ in prin-
cipio ptisana danda est: vt medicamentum verò,oxymel
dilutius temperatum,& apii decoctum. Vbi verò iam cõ-
cocta fuerit inflammatio,asaro & nardo Gallico,& petro
selino,& iunci odorati flore vti poteris ; & item iis quæ
aluum subducunt,vt vrtica , mercuriali , & epithymo: in
declinationibus verò,etiam polypodio. Euacuatio etiam
clysteribus peragenda:atque in principio, ex mulsa cum
sale & nitro:quum adest declinatio,hyssopum,origanum
aut colocynthida addere potes.nam ad hoc viscus quod
facilè indurescit,opus est abstergentibus.Quum dolor si-
ne febri vrget,scire conuenit obstructionem vehementẽ
à crassis glutinosisque humoribus ortam in viscere factã
esse. Scirrhũ autem incipientem possit quispiam sanare:
inueteratum verò nullo modo.Si in aqua inter cutẽ scir-
rhus oriatur,longiore tempore interibunt.qui verò cura-
ri possunt ii medicamentis calefacientibus , & attenuan-
tibus,quibus mollientia mixta sint,curantur.Iecur autem
imbecillum reddunt intẽperies quæ & difficillimæ sunt,
& satis varias ac difficiles symptomatum formas indu-
cũt : & quæ eiusmodi sunt vt ne ab ipsis quidem medicis
tractari facilè queant. Viticis autem semen iecur scirrho
affectum iuuat. Obstructo verò iecori prosunt plantagi-
nis siccæ radices,fructus,& folia,myacantha,& præcipuè
semen ac radices.lauri radicis cortex trium obolorum,põ
dere cum vino odorato epotus: eupatorium,quod etiam
particulæ robur addit:lupinorum amarorum decoctum
cum pipere & ruta epotum:idem facit eorum farina illi-
ta,& capnium post hæc impositum. spica nardi pota , &
extrinsecus imposita:iris,pistacii fructus,marrubium , a-
mygdalæ.dracontii radix expurgat viscera omnia . craſ-
sósque & glutinosos humores attenuat agaricum . anthe-
mis aut chamæmelum est præcordiis propitium.Sed præ
stant omnibus cichorea & seris in calida iecoris intempe
rie,ac summopere prosunt,firmitatémque eidem addunt
ipsumque abstergunt.dabis ergo cichorii aut seridos suc
ci cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, & vnum At-
tici mellis cochlear addes.Horum autem non solùm suc-
cus vtilis est,& recens & exiccatus,sed etiam folia sicca
studiosè contusa,tũ potioni inspersa.quæ siquis etiam co
cta bibat,ei valde proderunt.Quũ verò intemperies cali
da nõ est,sed iecur sola obstructione laborat,herbæ ex vi-
no albo & tenui potæ mirum in modum iuuant. Iecur lu
pinum diligenter teritur,datúrque eius drachma vna ex
vino dulci.quod sui magnum admodum experimentum
dedit:conuenit enim omni intemperiei vt quod ex pro-
prietate substantiæ,& non qualitate vlla agat.Quum verò
non obscura febris est,melius est id ex aqua dare, & mul-
to etiam melius cum aliquo ex succis antedictis,vt ex suc
co seridis.Philonis quoque medicamentum mirabile in
hoc casu est: & quandoque semel datum calidam iecoris
intemperiem curauit.

Compositum medicamentum quod aperien-
di vim habet, Cap. XCVII.

HOC medicamentum capit amygdalarum amararũ
denarios tres , cumini , seminis apii , singulorum
denarium.dato cochlearium ex vino. Alius pastillus.
Anisi seminis,apii,asari,amygdalarum amararum purga-
tarum,absinthii,singulorum drachmas quatuor excipe a-
qua:trochiscos conforma drachmæ vnius.nõ febricitan-
tibus,cum vino diluto:febricitantibus verò ex hydrome
lite dabis.

A De aqua inter cutem, Cap. XCVIII.

AQua inter cutem fit vel propter excedentem iecoris
frigiditatem; vel ex frigidi sanguinis multitudine
quæ in tota mole corporis redundet,vel ex quibusdam a-
liis partibus valde refrigeratis,quæ iecur non secus quàm
ipsæ sunt afficere poſſunt.nisi enim refrigeratũ iecur sit,
hydrops effici non potest.Simul autẽ iecur afficitur, quũ
lien,ventriculus,& intestina,præsertim verò ieiunûm, i-
témque quum pulmo,renes & septum transuersum fue-
rint refrigerata. Fit etiam hydrops ex immoderata hæ-
B morrhoidum euacuatione,& fluxu muliebri,atque etiam
ex menstruis purgationibus suppreſſis . eius autem tres
species sunt , quarũ vna ascites nominatur,in qua humor
tenuis ea loca implet quæ infra thoracem sita sunt:altera,
tympanias est,quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur
hyposarca, in qua totum corpus intumescit , & cadaueri
ferè simile redditur. Hydropicorum verò curatio non est
omninò & cuique facilis,indigétque artificis præsentia.
ego tamen quædam subiiciam ad curationem accommo
data,quæ tu quoque poſſis efficere . Stercus igitur bouis
C gregarii siccum diligenter tere, in posca coque modo fa-
rinæ hordeaceæ,sulfuris quartam partẽ insperge , & super
totius ventris capacitatem impone. aut caprinum stercus
in vrina pueri aut caprarum ad luti spiſſitudinem ventri
applicata summè eos purgat . Dabis etiã potui decoctum
radicis nepetæ,aut apii,aut corticis radicis ari , ex vino.
aut cucumerem syluestrem vino austero triduũ macera-
to,& cyathum vnum dato:& ita progrediens ad tres vsq;
cyathos præbebis.vel squamæ drachmam vnam medulla
panis excipe,catapotia confinge ac da . Vehementer au-
D tem aquam educit hoc epithema:fœnigræci vnciæ qua-
tuor , farinæ hordeaceæ vnciæ tres , stercoris columbi-
ni vnciæ quatuor,resinæ frictæ libra , axungiæ veteris li-
bræ duæ:quæ liquari poſſunt liquantur, aliisque prius in
aceto tritis affunduntur.his vtitor.

De morbo regio, Cap. XCIX

SI quando per crisin arquati fiunt , facilè sanescunt vsu
balneorum ex aqua dulci factorum,& frictionum,cũ
oleo aliquo quod digerẽdi vim habeat,quale est chamæ-
E melinum,anethinum,liliaceum,& amaracinum. Si verò
ex iecoris obstructione in morbum regium aut arqua-
tum aliqui cadant , siquis prius obstructione iecur libe
rarit,deinde medicamento vtatur quò bilis euacuetur, is
facilè & citò laborantem curabit. Conueniunt autem ar-
quatis ex iecoris inflammatione omnia quæcunque in-
flammationes sanant. cæterùm semen atriplicis arquatis
prodest:itémque nepeta,& cyclamini radix: siquidem vi-
scus expurgat,& bilim quæ in toto corpore est, per sudo-
res excernit.id verò quod potui datur , vsq; ad drachmas
F senas cum passo aut mulsa esse debet.sudores quoque ad-
iuuandi sunt. Aliud. Cicerum sextarius in fasciculum
adiãti,quantum manu capere poſſis, & asparagorum pa-
lustrium radicum manipulum,& aquæ heminam,conii-
ciatur,decoquatur,& humor percoletur . ac febricitãtib⁹
detur cum aqua:non febricitantibus verò,cum vino . sed
dato etiam potui lichenes in petris aut fictilibus nascen-
tes,ex hydromelite :Marrubii succus per nares icterum
expurgat:similique modo elaterium in naribus cum lacte
infusum.Quum autem reliquæ partes corporis in suo sta-
G tu sint,oculi verò pallidi maneant, dato aceti acerrimi co
chlearium quod in balneo per nares attrahatur : ita enim
magna vis biliosa effluet. Aut melanthium in aceto acri
macerabis pridie,ac sequenti die iterum cum aceto læui-
gabis:& per nares in nasum infundito,facitóque vt æger
exugat & absorbeat.quandoque etiam in oleo vetere me
lanthium læuigabis. Aliud experientia valde compro-
batum. Raphanorũ viridium cum foliis succum cape,
eiúsque dato ieiunis cyathum vnum aut duos in balneo
caldarium ingreſſuris: videbis enim bilim effundi. A-
H liud,cuius magnam experientiam accepimus. Aphro-
nitri drachmas duas in vini Aminæi cyathis sex , per to-
tam noctem sub dio contine:& da potui triduò aut qua-
triduó.

De lienis affectionibus, Cap. C.

QVVM lien inflammatione occupatur, scirrhum statim contrahit, sanguine qui in venis est propter crassitiem impacto. Ergo opus est medicamentis attenuantibus quæ non manifestò calefaciant. quibus etiam aliquid adstringentium admiscendum est: vt particula firmata propriam actionem seruet. Hanc autem vim habere suapte natura videtur flos salis, qui in vesica appositus lienis scirrhos curat: post cuius vsum valentioribus vti remediis oportet. Compescit autem sine molestia lienem cortex radicum cappareos: sed nihilominus induratum lienem iuuat foris impositus quàm in potu sumptus in aceto aut oxymelite, quum aridus in puluerem redigitur: ita enim epotus crassos tenacésque humores, & quandoque etiam cruentos, atque eos non modò per vrinam, sed etiam per aluum euacuat. Idem facit minoris centaurii succus extrinsecus positus & epotus, & cyclaminus viridis & arescens, si illinatur. Violæ albæ radices cũ aceto, acorum, ammoniacum, caprinum stercus illitum ex posca, cum farina hordeacea: albæ vitis radix potui data, & foris cum ficubus applicita. Lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere in potu acceptum: eorum quoque farina illita, aqua in qua ferrũ igni candens sæpe extinctũ fit: hanc febricitantibus per se dabis: non febricitantibus, cum vino. Cinerem cochlearum cum aceto illine, aut capparim aceto maceratam, tritam, & Cyprino cerato exceptam impone: aut fæcem ex acri aceto applica. Cataplasma autem adhibe quod capit fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vncias tres, seminis cardamomi vnciam vnam, ficuum pinguium libram vnam, verbenacæ vnciam. Ficus autem aceto acerrimo perfunde, & adactis viribus contũde in mortario, & cætera misce: omnibúsque in vnum redactis vtitor.

De vesicæ & renum affectionibus, déque lapillo, Cap. CI.

SErosum excrementum tenuissimo sanguini in venis commixtum renes suapte natura in se trahunt. Vbi ergo meatus per quos tale excrementum attrahitur, magis quàm par est fuerint dilatati, verisimile est cum tenui sanguine crassiorem quoquemateriam in renes importari. Sique renes magis igneam acrémque temperaturam nacti sint, necesse est crassiorem illam materiam excalefactam & siccatam in arenæ forma lapillorúmque tofi speciem referentium, concrescere. Ex quo fit vt lapidem frangentibus & incidentibus citra perspicuam caliditatem medicamentis vti oporteat: quum enim maior caliditas magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuabit. Accõmodata igitur sunt hæc: regiorum asparagorum radices, rubique, vitrũ combustum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicum cortex, althææ semen, cicer arietinum, præsertim verò nigrum, cerasi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructꝰ, lapis spongiarum, acetum scilliticum, maluæ agrestis radix. Apii autem radicem in vino coque, humorémque exprime, atque eius cyathos binos & aquæ tantundem potui dato. Cæterùm lapides qui in renibus sunt, in declinante ætate: qui verò in vesica gignuntur, in puerili fieri consueuerunt. Medicamentum verò quod calculosis inspergitur, fit hoc modo: Balsami fructus, lapidis spõgiarum, pulegii sicci, maluæ agrestis seminis pares portiones contundito, cribratóque, & cochlear vnum ex duobus vini diluti cyathis dato. At renum & vesicæ inflammatio præcipuã curationem postulat: quum enim serosum excrementum per eas partes purgetur, sequitur vt si id acre & biliosum in toto sit corpore, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces succos partibus inducentia. Si verò nihil tale subsit, neque malitia hũmorum in toto corpore sit, mulsa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes soluit, citra morsum humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Atque id quidem quod de mulsa exempli gratia diximus, ad omnia quæ attenuant & incidũt sine mordicatione, transferri pôtest, & quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque in quiete esse melius est. Sed quum quiescere nõ possint, quia ipsa vrinæ

A sint instrumenta, perexiguam admodum portionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri possit cõquiescãt. Id præterea videndum est, totúmne corpus acrium excrementorum sit plenum, nécne: nam si ita sit, quo plures humores ad renes & vesicam ferantur, eo conualescent, potúsque copiosior erit offerendus, acrimoniáque minus obtundenda, præsertim nobis quæ mordicationes obtundunt commiscentibus. in tempore verò inflammationũ, cataplasmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, &
B cætera omnia quæ inflammationes soluunt, adhibere oportet. Ad renum autem vesicǽque affectionem inflammationis sensum inferentem, vtere hoc quod habet seminis lini drachmas duas, amyli drachmam vnam. dato cochlear moderatum ex aqua bibendum. Dolores verò circa ilia, horrores inæquales per interualla, febrésq; inordinatæ accidũt iis qui abscessum habent in renibꝰ: quo abscessu concocto, pus per vrinam excretum adesse vlcus testatur quod celeri indiget auxilio. si enim ad cicatricẽ non citò perducatur, difficilem curationem reddit. Vlce-
C ra verò quæ in renibus, quǽque in vesica sunt, ex situ, actione, proprietate eorum substantiæ & facultate discernuntur. Ex situ, ad hunc modũ: quũ vesica patitur, in pube imóque ventre dolor sentitur: at renibus affectis, lumbi posterius dolent. Ex actione, difficultas vrinæ eiúsque suppressio fit, quum vesica morbo causam affert, sed renibus laborantibus vrina sine impedimento it. Ex corporis proprietate, carnes fibrosæ ex renibus excernuntur, squamæ verò membranosæ ex vesica vlcerata. Ex ipsa denique facultate, quia in vlcerationibus vesica vehementi dolore
D cruciatur, renes verò obscurè dolent, & quasi ponderis sensum in lumbis afferunt. in meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púsque & sanguis mingitur: sunt enim hi inter renes & vesicam collocati. si verò exulceratum pudendum sit, pus & sanguis citra vrinam excernuntur. Ad abscessus renum & vesicæ, seminis lini, seminis cucumeris, seminis papaueris albi, tragacanthæ, singulorũ drachmæ duæ, amyli drachmæ quatuor. pastillos confice & da. Ad vlcera vesicæ cum inflammatione, nuclei pineæ numero viginti, cucumeris satiui seminis grana XL. amyli, nardi, singulorum drachma, seminis apii drachmæ V.
E nardum & apium decoque, tum ex decocto duos cyathos præscriptis admisceto. Antidotus ad eos in quibus pus fluit: Amygdalarũ amararum drachmæ duæ, seminis cucumeris drachmæ quatuor, papaueris albi seminis tantũdem, tragacanthæ drachmæ duæ, seminis maluæ tantundem, baccarum myrti nigrarum drachmæ duæ, amomi drachmæ quatuor, nucleorum pineorum drachmæ quatuor, ouorum vitelli assati duo, mellis sextarius. datur ex hoc cochlear cum vino diluto. Ad eos quibus ex vesica
F sanguis effluit: aluminis scissilis drachma vna, tragacanthæ drachmæ duæ, gummi obolus vnus. dato ex passo.

Ad vlcerationes pudendi, sedis, vteri, & vesicæ, Cap. CII.

PVdendorum anique vlcera quæ sine inflammatione sunt, medicamenta valde exiccantia postulant: qualẽ est id quod ex charta combusta fit, anethúmq; vstũ, & arida cucurbita cremata. humoris verò expertibꝰ ac recẽtibus vlceribus, etiam aloẽ arida in puluerem redacta & applicata bonum medicamẽtum est: sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamẽ minus efficax est pompholyx. si vlcera humida sint, pini cortex per se & lapis hæ-
G matites conuenient. Si verò etiam altè descendant, prædictis manna miscebitur. Vteri autem vesicǽque exulcerationes iisdem remediis curantur: sed opus est instrumentis quibus intromittantur. Atque ex medicamentis quæ insperguntur, aptiora sunt ea quæ sicciora sunt, vt crocus, & pompholyx, & aloẽ rosaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam simili succo excepta. Ad scroti & pudendi affectiones. ad dolores scroti pudendíque paribus butyri ac resinæ portionibus vtitor: vel lini semen cum aqua de-
H coque, additáque myrrhæ & resinæ decima parte, illine. Ad pudendum verò intumescens facit hoc: vitis folia triginta, thuris drachma vna, cerussæ drachmæ quinque. tere omnia atque illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis deligatione. Si vlcera in scroto ex

ſudoribus gignantur,gallam tritam aut alumen inſperge. Ad excreſcentia verò,quæ thymia dicuntur,elaterium infunde,piri ſemen cōtritum impone, aut mænularum capita contere,& illine,& hircino felle obline. Rimis verò pudendorum prodeſt reſina fricta cum roſaceo, in pila plumbea cum oleo contuſa.

Ad inflammationem teſticulorum, Cap. CIII.

SI teſtes obſideat inflammatio,vuam paſſam eiectis granulis,& cuminum,trita imponito. aut hordei farinam aqua mulſa incoquito.aut vitis folia tenera trita cum polenta ſuperdato.aut cuminū tritū cum butyri & reſinæ pari portione eliquata adhibeto. Teſticulos verò vlcere aphthis ſimili correptos terra Cimolia ex aqua obline,ſinéque ſicceſcere, & aqua calida ablue, tum myrto arida trita,& modico ſmyrnio trito inſperge. Carnem verò in teſtibus excreſcentem cinis ſarmentorum cum nitro & aqua ſubactus atque illitus curat.

De priapiſmo, Cap. CIIII.

PRiapiſmus eſt auctio pudendi ſtabilis in longitudinē & in orbem tumefacti,ſine rerum venerearum appetitu.eſt autem flatus ventoſus qui membrum tumefacit,ex humoribus glutinoſis & craſſis à magna caliditate genitus.Planum verò eſt non opus eſſe membra calefacere, ſed leniter refrigerare cerato roſaceo cum aqua conquaſſato,& ex chamæmelino pudendo & lumbis impoſito. Victus autem ratio medicamentáque adhibēda ſunt quæ vim attenuandi citra manifeſtam caliditatē habeant.Vtēdū etiam eſt iis quæ ſuapte natura ad hoc valent,& experientia nobis commonſtrauit.Itaque nymphæa in potu danda eſt,itémque viticis ſemen,ac ruta viridis obſoniis miſcenda.ſed hæc quia abūdè calefacit,in principio dāda non eſt,ſed poſt aliorum extenuantium vſum.Qui euacuatione vti velit,id vomitibus faciet:euacuationes enim quæ per inferiores fiunt,ſæpe vicinas partes fluxione tentant.

Quæ res ad vſum rerum venerearum excitent,& tenſum priapum reddant, Cap. CV.

AD hoc facit ſemen vrticæ,bulbus,ſemen rapi, dauci radix & eius ſemen modicè,mentha. Coſtus vnà cū vino mulſo ſtimulat,ſatyrium,eruca,cicer, faba, polypodes,nuclei pinei,orminum,ſemen aniſi,radix ari quæ cocta eſui datur.partes renibus ſcincorum adiectæ potui dātur,vt quæ ad intendendum pudendum valeant.oua perdicis ad res venereas ſtimulant:porri ſemē in vino ſincero potum, vulpini teſtes epoti ad cochlearis quantitatem, ſine vlla noxa & non fallacem intentionem priapo parant.

Quæ res venereas cohibeant, Cap. CVI.

SVpprimere coeūndi appetitum viticis ſemen frictum & non frictum,& folia & flores crediderunt:ac non ſolùm eſui potuique data,ſed etiam in lecto ſubſtrata.cohibet ſimili modo ruta.Lenticularum verò decoctum ſedare impetus exiſtimatur, & item portulaca in cibo ſumpta,& lactucæ ſemen epotum.

De gonorrhœa & pollutione quæ in ſomnis fit, Cap. CVII.

LActucæ ſemen epotum ſeminis humani fluorem,qui gonorrhœa dicitur,cohibet. Quocirca datur etiam iis qui in ſomnis ſemen emittunt. Ad idem valet canabis agreſtis fructus,ſi largè potetur. Plumbi lamina lumbis impoſita iuuat eos quibus dormientibus pollutiones cōtingunt.Nymphææ radix & ſemen cohibet genituram,& pollutiones ſomniorum emendat: & item in vino nigro auſtero potum corrigit eos qui alioqui nimio impetu ad vſum rerum venerearum trahuntur.anethi quoque ſemen idem facit.

Ad vrinam non continentes, Cap. CVIII.

QVI continere vrinam non poſſunt, iis veſicam caprinā aut ouillam combuſtam potui dato ex poſca, idque veſperi quum ſiti vrgentur, & ſomnum imperato. Valet ad eandem rem aquilæ cerebrum ad ciceris magnitudinem cum pari anſerini adipis & gūmi portione,quæ

A omnia ſimul bibantur,vel concreta comedantur.Leporis teſticulos in vino odorato feruefacies,ac potui dabis: ita enim ſalutem ægroto cōparabis. præterea nepetā & myrrham in vino ante cibum bibendum da.Illinatur quoque pudendum creta Cimolia cum perdicii ſucco. atque ita hominem ſeruatis.

Ad affectiones vteri, Cap. CIX.

AD ſuffocationes quæ ex vtero fiunt, accommodatū eſt agaricum ad drachmæ pōdus cum vino datum,
B & plantaginis fructus,& ſuccus ex vino : vnguis cochlearum epotus,acetum ſcilliticum quod abſorbeatur. Olfacta verò ſuffocatas excitant hæc:bitumen,caſtoreum,galbanum,pix liquida,cedria,accenſum & reſtinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combuſti, ruta,ſilphium,cepa,& allium.Suffitus præterea fiunt ex lapide gagate,vngue purpurarum,bitumine,caſtoreo, galbano,ſilphio,cornu ceruino.ano autem ruta cum melle lana excepta imponitur.

De ciendis menſtruis purgationibus, Cap. CX.

C SI prouocare mēſtruas purgationes velis,triduò aut quatriduò ante tēpus ſtatutum in quo moueri per ſe deberent,venam ſecabis aut ſcarificabis: & ita ab vno pede parum ſanguinis detrahes,poſtridie verò eius diei ab altero pede ſanguinem mittes eodem modo: interim attenuante victus ratione inſtituta.Initium quoque curationis poteſt ante quinque aut ſex dies ſumi.Vbi verò à talo euacuaris,dato caſtoreum cum pulegio aut nepeta: hoc enim ſummè purgationes ipſas mouebit. Sed & pulegiū & nepeta decocta in mulſa,& item arida & contuſa,atque
D in puluerem redacta egregiè prouocant.idem facit nepeta mulſa perſperſa.huius autem potionis tempus accommodatum eſt poſt balneum, quum nondum quicquam comederunt.Sed efficacius & valentius his eſt dictamnū, & herba Sabina,quæ eodem modo dare conuenit. Vtiliter quoque datur hoc tempore picra, quæ capiat aloës drachmas centum,& aliarum rerum ſingularū drachmas ſex.Ampeloprasa etiam mouent,quum à frigido craſſóque humore detinentur,& cicer,& lupinorum amarorum decoctum cum myrrha & melle adhibitum: & lupinorum farina cataplaſmatis modo impoſita:& thymum,&
E capparis radicis cortex,& caſia.Quum à multitudine craſſitiéque ſimul excrementorum purgatio cohibetur,centaurii maioris radix,& minoris ſuccus appoſitus,fœniculum,melānthium eam prouocant.Quum verò ex tenacitate & craſſitie humorum ſuppreſſa eſt,valet petroſelinum,porrum,apium,allium,ſmyrnium,ſtyrax potui datus & appoſitus, raphanus in cibo,adiantum,amomum. Ad inſeſſus verò valent in aqua decocta actes folia,artemiſia,dictamnum, daphne,coniza:qua etiā ſecundæ illinuntur,& menſes ciētur.Artemiſia autem multa hypochondriis ſuperdata
F mirum in modum purgationes educit, atque adeò vt etiam fœtum expellat.Irinum quoque vnguentum porri ſucco dilutum ad idem facit,& cyclamini ſuccus cum elaterio, & farina lolii,& medulla ceruina:galbanúmque, ammoniacúmque & oleum ad pares portiones:hiſque opopanacis obolum adde:fac collyrium & ſuppone.id enim periculo vacat, & vſu comprobatū eſt,& trimeſtrem aut quadrimeſtrem fœtum expellit.Sabina autem & viuentes fœtus enecat & mortuos deiicit. ac magni quoque centaurii radix idem præſtat, & nepetæ ſuccus epotus &
G appoſitus.myrrha & cedria applicita, & ſemen quod coeundo eiicitur,ſi pudēdū eo inungatur: ob eámque cauſam medicamentum eſt conceptum impediens, ſiquis eo ſic vtatur,nulli fecundum. Deiicit etiam fœtum amarorum lupinorum decoctum cum myrrha,& melli adiūctum,& eorundem farina illita. deiicit & minoris centaurii ſuccus admotus. Idem facit cyclamini ſuccus quo venter imus illinatur.is enim valde corrumpit in peſſo cum melle appoſitus.elaterium verò dormientes fœtus perdit, ſi
H apponatur.Caſtoreum verò cum pulegio aut nepeta,probatum eſt valere ad fœtum expellendum,ſi ſecundæ ſemper eo illinantur. idem efficit braſſicæ ſuccus cum lolii farina impoſitus.

De fluore muliebri, Cap. cxi. A

FLuor qui muliebris nominatur,non est propria vteri affectio,sed totius corporis per vterum fit euacuatio. idque in iis plerunque contingit qui molli carne sunt,& pituitosiores.album autem à pituita euacuatur, pallidum verò quandoque quum amara bilis redūdat:& interdum etiam aqueum excernitur.Quamobrem sæpe satis fuit ad curationem,siquis humorem redundantem ex toto corpore vacuauit.Sed in tota curatione,consilium eò dirigitur; vt siccemus citra vehementem calorem totum corpus & loca vuluæ adiecta. quocirca per interualla vti etiā B poterimus adstringentibus.ergo totum corpus expurgandum est & per aluum & per vrinas,& digerendum,vt per cutim excrementa educantur,adhibita totius extremitatis frictione,& inunctione ex iis quæ idonea iudicemus. Ad fluorem autem muliebrem facit portulaca esui data, & eius succus epotus,rubi fructus & flos, ea quercus pars quæ sub cortice trunci est membranosa,& quæ putamini glandis subest:iis enim decoctis vtuntur vel maximé.sed fagi ilicisque pars eadē efficacior est.cauda equina maximè rubrum fluorem ex aqua aut vino epota curat. C lentisci fructus frict⁹ cū vino potus.Rubrū quoq; cohibet Samius aster,Lemnium sigillum,lētisci radicis decoctum, ceruinum cornu combustum cum posca, papaueris nigri semen cum vino,flos rosarum cum posca,caprinus fimus cum thure admotus:est enim is lanis excipiendus atque imponendus:lycium quoque cum lacte adhibitum:interna gallarum pars cum thure & aqua eodem modo.Præterea ad insessus & ad epithemata ventri inferiora applicanda conueniunt adstringentia.

Ad vuluæ inflammationem,dolores,vlcerationes, mordicationes,pruritus sinus muliebris,ad eādem procidentem,& item ad ea omnia quæ ad conceptiones & fœtus pertinēt, Cap. cxii. D

AD vuluæ inflammationes & dolores,valent ad insessus faciēdos ambæ artemisiæ,daphne,iris, casia,maioris centaurii radix,albæ violæ flores sicci,præsertim in diuturnis: malua,melilotū,liliorum flores,ficus aridæ cū fœnogræco, aut ptisana,fœnumgræcum, lini semen. In E suffitu verò valent hæc:viticis semen,casia, bdellium, ladanum,myrrha.admota verò hæc:althææ radix cocta in mulsa,mixta suillo adipi recenti ac terebinthinæ, fœnigræci succus mixtus adipi suillo aut butyro recenti, lilii radix tosta cum rosaceo,& eius etiam flores cum cerato, & medulla,& adipe,hyssopum cum butyro & mulsa. Ad vlcerationes autem vuluæ facit amurca cocta illita cum cerato,aut lycium eodem modo,aut succus acaciæ. Mordicationes verò,& sinuum pruritus sedat portulacæ succ⁹ infusus,lini semen in posca decoctum,itémque fœnum- F græcum,tragacantha cum aqua. Vuluam autem procidētem comprimit acaciæ expressio,aut rubi succus,aut lentisci aut rhois rubri succus illitus,& violæ folia emplastri modo imposita. & aristolochia trita cum aliquo eorum quæ adstringunt:& ipsius decoctum vt in eo insideatur, & ne subuaporetur:aut decoctum gallarum, aut malicorii,aut lentisci,ad insessus faciendos. Conceptiones verò adiuuat pastinacæ semen epotum,eiúsque radix esui data, apposita verò iuuant,amylum cum medulla,ante coitum, leporis coagulum cum butyro,vulpinum stercus cum ro- G saceo in passo adhibitum:& vbi hoc illitum fuerit, mulier viro misceatur.iam verò artemisiam tritam admoue, & concipiet.perungatur anserino adipe & resina terebinthina duos dies:tertio verò in concubitu sit, & marem cō cipiet. Mercurialis semē,aut succus in pesso,& mercurialis masculæ semen post conceptionem statim appositum,aiuuat efficere vt mas in lucem producatur: fœminæ verò mercurialis semen si admoueatur, fœminam partu edi. Scribunt etiam seruari id quod conceptum & coagulatū sit,admoto lapide qui in terra Samia inuenitur. idem fieri aiunt à lapide aëtite apposito,& agrestis maluæ radice. H sed sideritis herba fœtum apposita seruat.

Ad partum difficilem, Cap. cxiii.

LApis iaspis fœminibus applicandus est, aut cyclamini radix arida eodem modo. adiantum tritum cum vino,oleóque,& aqua potui data:aut bulbos amaros tere cum passo.aut suillum lac in posca bibat quæ ægrè parit. pulegii fasciculum in aquam mitte, in eáque mulier insideat.

Ad mulieres ne concipiant, Cap. cxiiii.

VT ne mulier concipiat,facit filicis radix,aut thelypteris ex sapa potui data,salicis flores & folia, brassicæ flores post conceptionem.sed ante coitum, ne conceptus fiat,admouetur mentha læuigata,& virile pudendum eius succo illinitur.brassicæ flos contritus post conceptum in pesso impositum agglutinari congelarique genituram non sinit.pelicini verò semen ante concubitum in vuluā infundatur.

Ad ventrem disruptum,& mammas,& femora, & coxendices,& vmbilicum prominentem, Cap. cxv.

COchleā marinam sublongam cremato,ac terito, eiq; oui candidum appone,aut lac ouillum admisce & illine. Aliud. Specularem lapidem contunde,& tere ex aceto,quúmque in balneū ingreditur ægrotus,antequam se vngat,per viginti dies illinatur,& consanescet. Vt autē aluus rugas non contrahat propter partus & fœtus in lucē editos,Cimoliæ & mannæ pares partiones cape, oui candido excipe,& cum cyprino cerato illine.

Ad coxendicis excrescentia tumoribus similia, Cap. cxvi.

MEdullam panis & melanteriam compone; & admoue:& quod vitii inerit corriget.

Ad vmbilicum prominentem; Cap. cxvii.

GAllam combure,tere cum aqua & appone. Vmbilicum verò magnum ex partu,pulchrū facies, si marsupium membranosum vitelli ouorum in linteo inuoluas,tum mannam oui candido excipias, atque illinas, & in vmbilicum imponas,& alliges,itáque diu teneatur.

De pedum articulorúmque doloribus, Cap. cxviii.

IN podagricis cæterísque morbis qui ex defluxione humorum fiunt,particulas imbecillas defluxionem recipere necesse est.sed fieri etiam potest vt si totum corpus excremētis vacet,particulæ nullo modo à defluxione lædantur,quum nihil omnino superuacaneum insit quod in membra comportatum ægritudines parere consueuit. sique nihil tale defluat, nec etiam nasci inde morbos est planè perspicuum:ergo defluxio prohibenda est.id quod fiet corpus ita parando vt excrementis vacans reddatur tū moderatis exercitationibus,tum concoctionibus alimentorum,& otium fugiendo, & ne quis ad satietatem comessationib⁹ se potionibúsque expleat:præsertim verò ante cibum. hæc enim neruos lædunt non secus quàm res venereæ,quæ etiam non mediocri ad podagram gignendam sunt adiumento.quocirca antiquis temporibus pauci admodum in podagram inciderunt.Curatio igitur eorum qui morbo correpti sunt, ab euacuatione debet incipere:tum repellentia adhibenda,si manus pedésque defluxione tententur:at si coxēdicis articulum defluxio obsideat,à repellentibus abstinendum:quum enim ipse satis profundus sit,facilè quoque intrò noxium excrementum detruditur. quo in casu opus est remediis ad ischiadicos accommodatis.Quum verò sanguinis copia solùm doloris coxendicis causa sit, vena in talo aut malleolis incisa satis erit ad dolorem quamprimum sanandum:quemadmodum siquis ante totius corporis euacuationem acrib⁹ ad coxendicem medicamentis vtatur, multitudine ibi conculcata affectionem sanatu difficillimam reddet, intrassabitque,& materiam quodammodo superassabit, ergo in quibus hic error inculcationem huiusmodi fecit, maxima cucurbitula coxēdici admouēda est:purgatióque clysteribus ex colocynthide, & cæteris generis eiusdem tentanda. Ergo scire conuenit eos qui temperatam viam ducunt,quique diæta vtuntur,neque in podagricis doloribus inueterarunt posse leuari,si ineunte vere aut per venæ sectionem aut purgationē euacuentur.at eos qui multo se vino ingurgitarunt, quique comessationibus se expleuerunt,nihil ab euacuationibus præsidii esse capturos

rurſus enim breui temporis ſpatio intemperanter viuentes crudos humores coaceruabunt. In doloribus autem articulorum, in quibus iam tofi conſtiterint, artus ad priſtinum ſtatum redire nullo modo poſſunt. Ergo vulpes viuas, alii mortuas in oleo coquũt, alii hyænas, & diſcutiẽs oleum efficiunt, tum in peluim coniiciunt, iubéntque in id arthriticos totum corpus contectos ſe demittere, & in eo diu manere. qua ex re magnũ fructum ferũt, quũ materiem omnem ex qua morbi origo eſt, euacuent. ſed vitioſa viuendi ratio eos iterum eadem explet materia. Ad inflammationes verò, bene facit fabarum farina ex aqua decocta, cui ſuillus adeps accedat. albarum quoque violarum radices cum aceto curant inflammationes quæ in articulis obduruerunt. Caſeus acerrimus & vetuſtiſſimus decocto carnis ſuillæ diſſolutus, & in pila probè in vnum conductus, tofos articulorum impoſitus diſſoluit: quum enim defluxio ſine vlla ſectione rupta ſit, ſingulis diebus partes in quibus tofus eſt, ſine moleſtia implet. Aliud. Platani folia viridia læuigata & impoſita eas inflammationes quæ in genibus ſunt, iuuant.

Epithema doloremſedans podagricis, & arthriticis, quo vtantur quum vrget acceſſio,

Cap. CXIX.

HOC epithema capit liquoris papaueris, croci ſingulorum drachmas quatuor. tere cum lacte bubulo aut caprino, addéque panis medullam, ac diligenter iterum tere, vt facilè tangi poſſit. & roſaceo affuſo emollias, atque imponas: & cataplaſmata tuendi cauſa foliis betæ aut lactucæ foris teges. quandoque etiam opium & crocũ læuigantes roſaceo cerato excipimus, & in linteum coniecta imponimus. Ad iſchiadicos verò faciunt cataplaſmata ex farina lupinorum amarorum, quam aceto, aut oxymelite aut poſca decoquũt: nonnulli verò nepetam imponũt vt ſtrenuum remedium. Capparis quoque radicis cortex coxendicis dolores iuuat, ſi idoneis cataplaſmatis mixtus foris apponatur: ſique intus aſſumatur. garum etiã & muria ex piſcibus ſale conditis, clyſteribus iniecta, humores iſchiadicos lædentes reuellit, & per inteſtina euacuat. Vtuntur autem ea potiſſimùm muria quæ ex ſiluris & mænulis ſale conditis fit. Semẽ thlaſpeos per ſedem infuſum cruenta euacuatione, quam molitur, iuuat. ſimili quoque modo centaurium tenue. ſed in his conſulendus medicus eſt. Hactenus ergo curationem adhibere poterit etiam is qui morbum ignorarit. ſed aliorum quoque habenda ratio eſt, & quæ contingunt medico indicanda ſunt priuſquam magnus aliquis & ſanatu difficilis, aut certè immedicabilis morbus fiat. multa enim antè nobis indicant quid futurum ſit, vt ſoni, vt ſtrepitus, vt conuulſiones quarundam partium, vt inferioris labri tremor, vt vox interclusa, vt obliuio, vt grauis halitus, vt ſomni profundiores quàm cõſueuerint, vel leues, & viſis pleni, & quũ ab incubo ſæpe ſuffocabũtur, & ad res venereas immoderata frequénſque cupiditas, & quum non ſemel aut bis cadunt, quandam fore apoplexiam, *hoc eſt morbum attonitum*, aut etiam morbum comitialem: aut quum fluxio in partem aliquam decumbit (quam paraplegiam vocant) aut melãcholiam aut inſaniam prænunciant, de quibus rebus oportet certiorem facere medicum, eúmque aduocare quã celerrimè, vt medicinam faciat. ipſe enim vel ſectione venæ, vel medicina purgante propinata, vel vtroque præſidio vtens, vel alia adhibẽs quæ opportuna iudicabit, ne morbus fiat impediet. Cæterùm ſuffuſiones, oculorum hebetudo præcedit: & quædam quaſi præcurrentia ante oculos ſeſe oſtendunt, vt culices, aut pili, & alia quædam, & capitis dolor. quæ ſunt etiam ſignificanda medico: ſiquidẽ is purgationem adhibebit, & victus inſtituet rationem accommodatam, aliiſque rebus quæ iuuare hominem poſſint, vtetur. laſſitudines etiam quæ per ſe hominib9 irrepunt, & ſomni profundi, aut imaginum pleni, aut vigiliæ, aut ſudores poſt ſomnum, & ſitis inſolita, & ciborum auerſio, febrium indicia ſunt omnia. Quæ quum nota & explorata habeat medicus, ea faciet quæ conuenient. quæ item in thorace eueniunt, niſi quis ad medicum perferat, periculum erit ne aut ad ſputum ſanguinis, aut ad ſuppurationem perueniat. Nigra itidem vrina quãdoque cal-

A culum eſſe renes obſeſſurum prænunciat: idque potiſſimùm in ſenibus. ſed ſi id reſciſcat medicus, quædam inueniet quæ ſenẽ illum ab hoc malo tuebũtur: nam & renes purgabit iis quæ vrinã ciẽt, & iubebit ne ſeſe extẽdat, néve exerceatur: ſed vtatur equitatione geſtationéque, iiſque nec multis nec diu. Quúmque aliquis dolor in aliquo articulo, exempli gratia, pedis, ſentiatur, negligendus nõ eſt. quãuis enim nobis ſegniter id trãſeũtibus ſedatus fuerit, mox tamen reuertetur, & diu hominem maiore malo afficiet, & ſanari difficulter poterit. Præſtat ergo in princi-

B pio dolorem curare, quum adhuc facilis curatio eſt. Sæpe etiam nobis ſuſpectæ eſſe debent cruditates, & alui fluores, & inflationes. medicique earum admoneri: nam tacẽtibus nobis ſæpenumero grauia difficiliáque cõtingunt, qualis ea affectio eſt quæ flatuoſa nominatur, quæque ex timore & nimio mœrore oritur, quam melancholiam vocant. Sed plurima ſunt, quæ propter negligentiam ad id mali progreſſa ſunt quod vinci nullo modo poſſit. quamobrem nihil, aut paruum, aut magnum quod præter conſuetudinem accidat, eſt ſilentio prætereundum. Verùm

C quia coniunctorum medicamentorum facta eſt à nobis mentio, deinceps eorum deſcriptiones coniungentur.

Quæ ceræ menſura ſit oleo adhibenda,

Cap. CXX.

SI vnguina quæ à laſſitudine leuanda nominantur à medicis ἄκοπα, velis conficere, oleum ceræ quadruplum impones: ſi liquidum ceratũ, vt in fracturis fieri ſolet, duplum: ſi medicamentum emplaſtri modo, vtriuſque par modus eſſe debet, ſi aër nos ambiens ſit moderatus: ſin autem cera vetus aut arida, aérque frigidus fuerit, paulo

D plus olei erit addendũ: ſicut contrà, ſi cera fuerit pinguis, aérque calidior, paulo minus olei debet eſſe. hæc verò paulo minor portio eſt duodecima pars medii exceſſus, qui inter vtramque partem ſit interiectus: nam vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libra admiſceri poteſt.

Γάνυγρον, *hoc eſt liquidum medicamentum*,

Cap. CXXI.

ADipis ſuilli recentis, eiectis membranis, vnciæ quadragintaquatuor, ceræ vnciæ vigintiquatuor, lithargyri vnciæ ſex, ceruſſæ tantundem, eliquata aridis miſceãtur: tractu enim conſiſtent.

E Tetrapharmacum baſilicum, Cap. CXXII.

CEræ, reſinæ frictæ, picis ſiccæ, ſæui taurini, ſingulorum libra vna. Vt autem celerius concoquat, & carnem creet, addimus thuris modò tres vncias, modò quatuor.

Medicamentum, διὰ χυλῶν, *hoc eſt ex ſuccis*,

Cap. CXXIII.

LIthargyri pondo duo, ceræ vnciæ octo, olei põdo ſex, fœnigræci, lini, ſeminis, ebiſci quæ etiã althæa dicitur

F (nam & agreſtis malua althæa nominatur) pſyllii, cucumeris agreſtis, omnium ptiſana decoctorũ ſucci põdo duo coque vſquedum non inquinent: poſtea vtitor.

Malagma Mnaſæi, Cap. CXXIIII.

LIthargyri libræ duæ, ceræ libra, axungiæ veteris libra, reſinæ frictæ vnciæ ſex.

Emplaſtrum ex melle, Cap. CXXV.

CEræ libra vna, adipis anſerini vnciæ ſex, olei veteris libra vna, lithargyri tantundem, terebinthinæ vnciæ duæ, *alii habent una*: mellis libra vna.

G Emplaſtrum ex chalcitide Galeni, quod Phœnicinum dicitur, Cap. CXXVI.

SVilli adipis vetuſti ſalis expertis pondo duo, olei vetuſtiſſimi pondo tria, lithargyri tantundem, chalcitidis vnciæ tres. Chalcitidem contunde, ac per tenuiſſimum cribrum traiicies, tum in pilam cum tribus olei libris pones, ac diligenter teres vſquedum optimè læuigentur. tũ lithargyrum per tenuiſſimum cribrum traiectam, & in alia pila in tenuiſſimum pollinem prius redactam adiicies. pſyllium verò, multo tẽpore poſt chalcitida: præſer-

H tim verò in ſole cõficies, vt oleum liquidum maneat: poſtremo loco adeps adiicitur. qúmque exquiſitè omnia læuigaris, in cacabum mitte, & coque, ſpatha ex ramo palmæ verſans: ex quo ramo cortex viridis exterior auferendus eſt, vt ſuam humiditatem medicamento poſſit impertiri

pertiri

pertiri.& ad coctionem satis erit vnus palmæ ramus, vt A
ex crassiore eius parte spatham faciamus: alteram verò
quæ continua erat, cum ea ex qua spatha effecta est, po-
liamus & purgemus vt candida fiat, quàmque in frusta
dissectam & contusam, medicamento indamus. atque
eo quidem tempore tenuia frusta iniicientur, quum me
dicamentum ad moderati cerati consistentiam perue-
nerit. cæterùm pars spathæ aut rudiculæ quæ iam à me
dicamento fuerit arefacta, præcidenda & abiicieda est,
& reliqua vtendum, vt eius humiditatem medicamen-
tum recipiat. idque bis & ter faciendum erit, si rudicu- B
lam exiccatam intueberis. Est etiã perspicuum palmæ
ramum debere esse recens ab arbore cæsum, & eodem
die quo medicamẽtum coctu rus sis, vt sit succi plenus:
quùmque tandiu coxeris quandiu digitos non inqui-
net, ab igni auferes. & emplastro vteris ad vulnera cruẽ
ta, & quæ cicatricem ægrè ducunt: & cum oleo liquatũ
ad omnia inflammata adhibebis. sed medicamentum
esto paulo plus quàm oleum, dum eliquatur.

Ex pompholyge, Cap. CXXVI.

POmpholygis, lithargyri, cerussæ, singulorum vnciæ C
quatuor, ladani vncia, acaciæ denarii duo, olei myr-
tini vnc. octo, ceræ Tyrrhenicæ quod satis sit, & item o-
ua abiectis vitellis.

Ex meliloto.

NArdi Gallici drach mæ decẽ, cyperi, cardamomi,
iridis, myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, singul.
drachmæ octo, meliloti drachmæ vigintiquinque, tere-
binthinæ drachmæ quinquaginta, ceræ nouæ drach.
cẽtum, cyprini heminæ dimidium, aceti quod satis est.
quidam guttæ ammoniaci ponunt drachmas centum. D

Musæ pastillus, Cap. CXXVII.

PAstillus Musæ: Aluminis scissilis, aloes, myrrhæ, atra
menti sutorii, singulorum drachmæ duæ, thuris dr.
octo, capitulorum Punici mali drachmæ decẽ, gallarũ
immaturarum drachmæ octo, passi quantum satis est.

Polyidis, Cap. CXXVIII.

CApitulorum mali Punici drachmæ sedecim, myr-
rhæ drachmæ octo, aloes drachmæ octo, aluminis
scissi drachmæ quinque, thuris drachma vna, atramen-
ti sutorii drachmæ tres, fellis taurini drachmæ sex: vi- E
no dulci excipiuntur.

Ex charta, aridus ad nomas,
Cap. CXXIX.

CHartæ combustæ, æris vsti, plumbi vsti & loti, squa
mæ stomomatis vt omniũ par modus sit, sulphuris
ignem non experti dimidium: læuigato.

Rosacei confectio, Cap. CXXX.

ROsaceum sine vllo vasculo parare conuenit, rosis
solùm in oleum omphacinum & omotribes conie
ctis. at sine sale conficitur: quoniam sal calfaciens, mi- F
nus idoneum rosaceum reddit.

Acopon ex populi floribus, Cap. CXXXI.

EX populi floribus adhuc conniuentibus modius I-
talicus in quindecim aut viginti libras olei alicuius
tenuium partium & non adstringentis, immittitur. ac-
commodatiúsque fiet si florem modicè contusum in
oleum conicies. sique medicamentum quotidie dimo
uebis, præsertim quum sol feruebit, ac in domo calida,
celerius & magis populi qualitas atq; vis in oleum mi-
grabit. itaque post duos tresve menses potes expresso G
atque abiecto flore & oleo per linteũ percolato, ipsum
habere oleum quod citra morsum per halitum discu-
tiat. quinetiam ceram & resinam licet iniicere. ergo sa-
tis erit ceræ quartam partem, resinæ verò duodecimã,
addere. Si verò oleum quod expresseris crassius videbi-
tur, satis erit vel quintam ceræ partem, vel quandoque
sextam adiicere. Præstat autem id coquere in vase du-
plici aut certè igni lento, qualis prunarum est. Medica-
mentum hoc aptissimum est ad omnes lassitudines seu H
sponte ortas, seu alia quoque ratione contractas: & suc-
cos quicunque non admodum crassi nec lenti in cute
carnéque resident, euaporant ac digerunt.

De aliis oleorum digerentium gene-
ribus, Cap. CXXXII.

OLeum quoque quod ex chamæmelino fit, digerit
tum per se, tum multo magis iniecta cera & resina
ad eandem mẽsuram. sed digerit etiam anethinum: id-
que vel per se, vel si eo quispiam cum cera & resina vta
tur. dãda quoq; est opera vt in vase duplici anethinum
etiam incoquatur: vtiliúsq; fuerit si anethum viride sit.
Si præterea betæ albæ radices in oleo coxeris, idque
quod diximus feceris, medicamentum digerẽs tibi pa-
raris: quale etiam ex cucumeris agrestis radice, althææ-
que ac bryoniæ conficitur.

Pastillus Andronis, Cap. CXXXIII.

ALuminis scissilis, myrrhæ, singul. drach. quatuor,
atramenti sutorii drachmæ duæ, thuris drachmæ
octo, cyperi drach. decem, aristolochiæ drachm. duode-
cim (aliqui drach. octo) gallarum omphacitidum drach.
octo, passi quod satis est.

Confectio ex capitibus papaueris, quæ διὰ κω-
δύων dicitur, Galeni, Cap. CXXXIIII.

IN vnum aquæ sextarium capita papaueris decem im
mitte. Si capita humidiora sint, macerentur vnum
diẽ, vnámque noctem, si duriora & ficciora, etiam diu-
tius quàm vnum diem. ac melius quidem est neque iã
indurata accipere, neque valde mollia: fugiendáq; sunt
quæ ex perhumidis locis accipiuntur. iniice verò in a-
quam ea capita vt dixi quæ sint magnitudinis medio-
cris, quũ & maiora & minora indi queãt: ita enim pro-
portio seruabitur. coquendi terminus tibi erit quũ to-
ta capita flaccida fuerint reddita. quod vbi erit, expri-
mẽtur capita atque abiicientur. aquæ autem addetur
mellis dimidium mẽsuræ totius, & ad ignem fumi ex-
pertem ad Attici mellis cõsistentiam coquetur. deco-
ctio verò in aqua pluuia aut fontana facienda est. vsus
eius in iis est quibus somno est opus: quibus etiam sæ-
penumero confectionem ex opio dare cogimur. hoc
autem medicamento potissimùm indigent quibus te-
nuis defluxio à capite ad asperam arteriã destillat, quæ
propter insequentes tusses dormire non sinit. In hisce
autem medicamentum est ex sapa parandum: quam ad
rem satis cóquitur quum capita papaueris fuerint ad
aquæ medietatem decocta. huic etiam dum coquitur,
radix glycyrrhizæ addenda est. Si verò copia defluxus à
capite delati in pulmone consistat, confectio ea melle
accommodatior erit. ergo ad id quod vrget, animum
adhibens, vbi in somnum vertitur æger, id demũ quod
ex melle constat, aut quod sine melle cõfectum est, da-
bis: & aliquando vtrunque permiscebis. Datur hoc mo-
derata mensura ad duorum satis magnorum cochlea-
rium magnitudinem. Augebis autem aut minues habi
ta ratione corporis magnitudinis, ætatis, anni, tempo-
ris, & regionis: in his enim omnibus, frigidioribus mi-
nimum dabis: calidioribus, plurimũ. habita verò etiam
ratione quãtitatis qualitatísque difluxionis, te plus mi
núsque daturum est planè perspicuum.

Mysteriũ dolorẽ sedans, Cap. CXXXV.

VAlet hoc medicamentum ad eos quos tussis exer-
cet, ad tabidos, ad cœliacos, ad dysentericos, & ad
alui fluorem. capit autẽ hæc, Croci, castorei, asari, alter-
ci feminum, opii, styracis, sing. drach. quatuor: eásque
melle excipito, atque vtitor. quidam verò habent al-
terci dimidium.

Philonis medicamentũ, Cap. CXXXVI.

CRoci dr. quinque, pyrethri, euphorbii, spicæ nardi,
singulorum drach. vna, piperis albi, alterci, singul.
drachmæ viginti, opii drachmæ decem.

Picra Galeni, Cap. CXXXVII.

ALoes drach. centum, cinnamomi, spicæ nardi, xylo
balsami, mastiches, asari, croci, sing. drach. sex. Ego
verò aloes dr. nonaginta: croci verò quinque, coniicio,
itáque vtor. datur drachma ex aqua.

Catapotia purgãtia ex aloe, Gal. Cap. CXXXVIII.

COlocynthidos pars vna, aloes & scammoniæ, sing.
partes duæ, succi absinthii pars vna.

Hiera, Cap. CXXXIX.

INterioris colocynthidis drachmæ viginti, chamæ-
dryos, agarici, singulorum drachmæ decẽ, sagapeni,

opopanacis,ſingulorum drachmæ octo,petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi,ſingulorum drach. tres, ſpicæ nardi,cinnamomi,croci,myrrhæ, polii, ſingulorum drachmæ quatuor.melle diluito,datóque ad ſummum drachmas quatuor.

Dioſpoliticum, Cap. CXL.

CVmini,piperis longi vel albi,rutæ,nitri, omnium par modus.atque ita magis ventrem ſoluit: quum verò pari aliorum ponderi dimidium nitri miſcetur, non ita ſubducit.Maceretur autem cuminum in aceto acerrimo,deinde continuò tundatur: aut etiam prius fricetur in vaſe fictili quod perfectè coctum ſit. Sunto verò & rutæ folia modicè ſiccata. His quatuor aliquãdo mel deſpumatum additur,aliquando nihil: ſed ſola arida reponuntur,ac ptiſanæ cremori & aliis quibus maximè conuenire videntur cibis iniiciuntur. Sumitur & medicamentum hoc & ante & poſt cibum:ad quem vſum id quod mel accepit eſt etiam iucundius.

Simplex ex tribus piperis generibus, Cap. CXLI.

AD cuiuſque trium piperum drachmas quinquaginta ſatis eſt addere aniſi, thymi, zingiberiſque, ſing.drach.octo.herbarum autem coma cum floribus, abiecto eo quod lignoſum ſit,imponenda eſt.deinde omnibus ſimul contuſis,& per tenue cribrum tranſmiſſis,mel optimum ac diligenter deſpumatum admiſceatur.Hócque medicamentum dari poterit ſemel aut ſæpius quotidie,& manè,& ante & poſt cibum, atque etiam dormitum euntibus.Datur autem cochlearis pleni menſura:ac paruis quidem corporibus,parui: maximis verò,maximi cochlearis.

Medicamentum ex calamintha, Cap. CXLII.

ACcipito calaminthes,pulegii,petroſelini, ſeſeleos, ſing.drach.duodecim,ſeminis apii,cacuminũ thymi,vtriuſque drachmas quatuor, libyſtici drach. ſedecim,piperis drach.duas de quinquaginta.atque herbarum quidem quicquid lignoſum durúmque eſt, id abiiciatur:capiantur autem extremitates herbarum cum virentiſſimis foliis & floribus.hæc omnia ſimul tundẽda ac tenuiſſimo cribranda ſunt cribro,mélque optimũ & accuratè deſpumatum admiſcendum.Vſus eius erit poſt matutinam frictionem,ante exercitationem & balneum. Licet etiam ſine melle admixto ſiccum medicamentum cõficere,& ſalis vice ad obſonia vti.poſſumus idem in ptiſſanam conіicere pro aceto,vel in eiuſmodi aliquid pro pipere.Sed poteſt etiã cum melle obſo-
A niis admiſceri.poſt cibum tamen nunquam neque hoc medicamentum,neque aliud vllum quod ad validiorẽ diſtributionem faciat,erit aſſumendum.

Medicamentum ex ſucco malorum, Cap. CXLIII.

QVod ex ſucco malorum conficitur accommodatũ eſt iis qui non appetunt,quique non rectè concoquunt.eius autem confectio eſt hæc: Malorum cydoniorum quæ maiora dulcioráque ſint, ſucci ſextarios duos.his optimi mellis tantundem miſcebis,aceti ſexta
B rium vnum ac dimidium. Hæc vbi ad ardentes carbones modicè coxeris,ſpumámque detraxeris,zingiberis vncias tres,piperiſque albi vncias duas immittes:deinde ad carbones ignitos iterum coques vſquedum mellis fiat ſpiſſitudo.Hoc medicamentum non modò ſalutare eſt iis quibus ventriculus, ſed etiam quibus iecur inualidum eſt. Conſtat etiam inter omnes hoc ieiunis dandum eſſe ad myſtri magnitudinem: quanquam nihil etiam lædit,ſi à cibo ſumptum fuerit.commodè etiam dabitur,ſiquis pranſus ſit prius,& ante cœnam id
C ſumpſerit.Maximè autẽ tempeſtiuè dederis ſi duabus aut tribus ante cibum horis obtuleris.At ſicui venter intemperie calida laborat, aut bili quouis modo abundat,huic auferri piper ac zingiber debet, ac ſuccus malorum cum aceto ac melle tantùm coctus modo præſcripto dari.

De oxymelitis apparatu, Cap. CXLIIII.

OXymeli conficies hoc modo:Cum melli optimo ad carbones ardentes ſpumam abſtuleris,in ipſum
D immittes aceti tantum quantum ſatis ſit,ne guſtãti nimis acidum nec dulce videatur:ac denuò ad prunas coques quoad amborum qualitates in vnum redactæ planè ſint,nec guſtãti acetum adhuc crudum appareat:inde ab igni auferes.quúmque vti voles,aquam ei miſcebis,ſic temperans vt vinum.ſed ſatius erit de modo ex ſumentium guſtu facere iudicium. Ipſa tamen prima eorum commixtio,quo plurimis idonea ſit, ita eſt facienda vt vni parti aceti, mellis à quo detracta ſpuma ſit,dimidium adiici oporteat. Cum aqua verò ſtatim
B oxymeli conficies hoc modo:Melli quadruplũ optimæ aquæ miſcebis:deinde modico igni coques vſquedum ſpumare deſinat.Conficitur ſanè oxymeli etiam tribus ſtatim ab initio commixtis ad hunc modum:Aceti vni parti additur mellis duplũ & aquæ quadruplũ: hæcq; ad tertiam vel etiam quartam partem, ſpuma interim ablata, decoquuntur.

OBSERVATIONES IOAN. BAPTISTAE Raſarii in nouem Oribaſii libros ad Euſtathium.

IOAN. BAPTISTA RASARIVS IO. LAVRENtio Maſſatio medico S. P. D.

QVVM de nouem Oribaſii librorum ad Euſtathium editione mecum ageres, antequam in Cyprum ab iſta maxima nobiſſimâque inſula euocatus proficiſcereris,ea potiſſimùm ratione ad id mihi perſuadendũ utebaris,ne tardarem ſtudia multorum.Sed quum uterque noſtrum in magna ſpe eſſet,fore ut quum primùm mea interpretatio in lucem fuiſſet prolata,nonnulli fortaſſe apud quos iidem libri diligentius deſcripti deliteſcerent, de iis edendis cogitarent, noſtram tamen adhuc inanem fuiſſe coniecturam perſpicimus. quamobrem cum antea ſummo ſtudio huius opuſculi exemplum perquirebã,ut cũ meo accuratè cõferrem:tum uerò hoc tẽpore præſertim ad delẽdas multas maculas,quas Oribaſius librariorũ culpa ſuſceperat,non eſſe cælandum diutius exiſtimaui nactus enim uetuſtum codicem ſum,ex quo ea ſumpta ſunt quæ mox ſe-

quentur. doleo ab eo uolumine tertium abesse librum,in quo sperabam me multa esse emendaturũ: scis enim quàm multa sint in eo deprauata,ut in conficiendis medicamentis uel liquida uel arida sæpe desiderentur. Nam quod Paulus Aegineta *ita scripsisse* Oribasium *insimulat ,id ego librariorum incuria factum puto* Verùm *quod hactenus usu non uenit, forsitan aliquando consequemur tu interim hisce locis emendatis fruere,atque idem de libris ad* Iulianum *propediem expecta.* Cura *ut ualeas, & me,ut facis,ama.* Venetiis, Calend. Mart. M. D. LVI.

QVod legitur libro primo,capite tertio, *Aliæ uerò citra robur*,&c.vetus codex ita habet τὰ δὲ ταχέα χωρὶς εὐτονίας,καὶ βίας ἐστὶ,i. Aliæ verò celeres,citra robur & violentiam peraguntur.

Cap. XI, *Quicunque etiam molles carnes habent*,&c. Vet.lib. καὶ ἴσα μαλάχια,id est , Quicunque etiam spinam non habent,qui μαλάχια nominantur. Paulo pòst, *Coire enim cum excrementis malum est*: In vetere libro sic legitur, κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ περιττώμασι μίσγεσθαι,id est, Coire etiam cum excrementis malum est.vt hoc sit aliud tempus, non autem ratio reddita eorum quæ suprà sunt dicta. Et item paulo pòst, *Et alui fluxus recentes,siquidem diuturnos quandoque uenus siccat*. V.l.sic, καὶ διάρροιαν ἐξαπιναίαν. ἢ δὲ κεχρονισμένην ἐστὶν ὅτε τὰ ἀφροδίσια ξηραίνει,hoc est,Et alui fluxus repẽtinos:siquidem inueteratos quandoque venus exiccat.Et ita etiam apud Aetium legitur.

Cap. XVII,vbi de aloe agitur,hæc sunt verba, *Pertransit enim,neque cibos corrumpit:præterea neque sitim,neque famem inducit*. Vet.cod.sic, διαχωρεῖ γὰρ,καὶ τὰ σιτία οὐκ ἀφανίζει. πρὸς δὲ,καὶ ἄδιψόν ἐστι καὶ ἄσιτον,id est,Pertransit enim,neque ciborum vim hebetat.præterea sitim non inducit,& ad sumendũ cibũ nos reddit promptiores. Atque ita etiam legitur apud Orib. VII.Collect.cap.XXVII. Eodem capite,de scammonia, *Pituitam & bilem uehementer educit:datur eius puræ dr. una ad summum*. V.l,sic habet, ἄγει δὲ φλέγμα καὶ χολὴν ἰσχυρῶς ἄκρατον,ὅσον δραχμὴ α τὸ πλεῖστον,id est,Pituitam & bilem puram valenter educit vna eius dr.ad summũ.itaque habet Orib.VII.Collect.XXVII. Paulo infrà, *Purgatione cessante,utilius erit in lecto recũbere*. V.l.meliꝰ hoc modo, ἠκούσης δὲ τῆς καθάρσεως,i. purgatione procedẽte,& nõ ληγούσης,vt antea legebatur.

Cap. XXII, *Aut anethi radix excalefacta*. V.l.sic, ἢ ἀνήθου τῆς ῥίζης κεκαυμένης,id est,combusta anethi radix.

Cap. XXIII, *Succus Cyrenaicus*,Legendum est, Liquor:atque ita deinceps quũ Cyrenaici,aut Medici,aut papaueris,aut panacis succi fiet mẽtio: si ὀπὸς Græcè legatur,Liquor semper erit dicẽdũ:vt à nomine χυλοῦ,qui exprimitur, & illinc manat,distinguatur.

Cap. XXVI, *Si uerò nitri parũ addas,abscessus rũpet*. In V.c.legitur, προσβαλὼν δὲ νίτρου ὀλίγον, ῥήσσει κόλπους .i.Sinꝰ rũpit.

Cap.XXXI, *Si pustulæ eruperint,lana rosaceo* &c. V.c.pro lana habet ὀθόνιον,id est,linteolum.

Cap. XXXIIII, *Cæterùm qui affectiones cognoscere non possunt,sæpe quod conuenit perficiunt*,&c. ita legitur apud Galenũ II κατὰ τόπους:sed Or.habet aliter,hoc modo, πολλάκις δὲ οὐκ ἀνύσαιτο δέον οἱ μὴ διαγινώσκοντες τὰς διαθέσεις,id est, Sæpe enim quod par est non perficiunt ii qui affectiones non cognoscunt.

Cap. XXXV, *Helenii radix æquè ac fimus columbarum syluestrium,quo admodum frequenter utimur*. Vet. cod. sic distinguit, ἑλενίου ῥίζα ὁμοίως. Τῇ κόπρῳ τῶν νομάδων περιστερῶν πάνυ συνεχῶς χρώμεθα,id est,Helenii radix simili modo.Fimo autem columbarum syluestrium frequentissimè vtimur.

In librum secundum.

Cap. I, *Pinei nuclei,lentiscus*,&c. V.l.addit, στροβίλου τὸ ἐδώδιμον,id est pinei nuclei vesca pars, lentiscus &c.

Cap. II, *Atractylis,cnicus agrestis*. In V.l.melius legitur sic, ἀτρακτυλὶς,ἢ κνῆκος ἄγριος,id est vel cnicus agrestis. Paulo pòst, *Styrax,hydnon,piper*. V.l. στύραξ,ὑδροπέπερι,id est,styrax,hydropiper.Sed apud Aetium qui Oribasium autorem habet,vbi de eadem re agitur,legitur vt prius trãslatum fuit , ὕδνον, πέπερι,Id est,tubera,& piper.quanuis quum de calefacientibus agatur,ex omnium sententia videtur legendum esse hydropiper,quum id à Dioscoride lib. II, Galeno VIII Simpl.& item cæteris inter calefaciẽtia: ὕδνον verò (hoc est tuber)non item adnumeretur.

Cap. V, *Epithymum,mentha,satureia*. V.l.habet θύμα ,hoc est thymum,nõ θύμβρα,hoc est satureia. quod etiã apud Aetium legitur:quanquam vtrunque retineri potest.Vel dicendum deesse verbum θύμα. Paulo pòst, *Caroum*, V.l. habet καρώφυλλον. Aetius tamen nihil variat:ac Galenus quoq; VII Simpl.carũ habet,cuius semen in tertio ordine calefacientium constituit.nihil ergo mutãdum hìc puto.Sed paulo infrà quum legitur ῥάφανος, V.l.habet ῥαφανὶς,id est radicula , magis accommodaté.siquidem de ruta déque rododaphne fit mentio, quas in tertio gradu calefacientium vnà cum radicula Gal.collocat.Ita etiam legendum infrà,cap.XXXIX.

Cap. VII, *Conion uehementer*,Legendum est,Cicuta extremé.loquitur enim Oribasius de refrigerantibus.

Cap.VIII, *Acacia lota,plantago, beta*. V.l. ἀκακία πεπλυμένη ,ἀρνόγλωσσον,βλίτον,id est blitum,non beta,quam & Orib. & cæteri τεῦτλον vocant.

Cap. XII, *Asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit*. V.l. ἀσίας πέτρας ἄνθος τὰς πλαδαρὰς σάρκας ἐκτήκει, id est, Asiæ petræ flos flaccidas carnes eliquat. Eodem cap. *Ouorum candidum & putamen*. V.l. ὠῶν τὸ λευκὸν,καὶ τὸ λεπτὸν, id est ouorũ candidum & tenue.prius tamen λέπος(id est putamen)legebatur.

Cap. XVI, *Abrotanũ & præcipuè ustũ*. V.l. ἀβρότονον καὶ μᾶλλον τὸ καυθὲν,id est abrotonũ,ac magis etiam quum vstũ est,

Cap. XXI, *Cicuta,picea arbor*. V.l. κώνειον, λεύκη,id est cicuta,leuce arbor.

Cap. XXII, *Oleum uetus,glycyrrhizæ radix*. V.l. ἔλαιον παλαιὸν,γλυκυσίδης ἡ ῥίζα,id est ,oleum vetus , pæoniæ radix. Et ita esse legendum puto:nam tenuium esse partium pæoniam,& non glycyrrhizam, Galenus VI Simp . testatur. sed propter nominis similitudinem facilis fuit lapsus:qui etiam infrà,cap.XXXIX.cernitur.

Cap. XXVII, *Thus,pix AEgyptia,mastiche*. malè distinctum est.legendum enim est, Thus,pix,Ægyptia mastiche, vt dicatur mastiche Ægyptia,ad Chiæ differentiam.

Cap. XXVII, *Folia maluæ syluestris,maluæ caules* .V.l. τῆς ἀγρίας μαλάχης τὰ φύλλα,ἀναδενδρομαλάχη .i.agrestis maluæ folia,& anadendromalache:quam Galenus VII.Simpl. althæam quoque appellari scribit.

Cap. XXXV, *Asparagus,oxymyrsinum*. Legendum,asparagus oxymyrsinus, sine vlla dictione. vt etiam cap. XL. Eodem capite legitur,allium, pastinaca,legendum ex V.l.scordium.vt etiam cap.sequenti,& cap.XLVII. Et paulo infrà, *Orobus qui sumptus*,Legendum,Eruum copiosius sumptum.

Cap. XXXVI, *Potus uini,in quo scorpius marinus suffocatus sit*. V. l. σκορπίου θαλασσίου πνιγέντος οἴνῳ τὸ ἀπόβρεγμα,id est Dilutum scorpii marini in vino suffocati.

Cap. XXXIX, vbi asteriscus est, *Catapotia attrahentia quæ dantur*. V.l. ἐκλικτὰ διδόμενα καταπότια, id est Catapotia quæ ad lingendum dantur.

Cap. XLIIII, *Cedria,auripigmentum*. V.l.addit μέλι,id est mel.

Cap. L, *Sambucus,ebulus*. V.l. ἀκτέα,ἀνθεμὶς,id est,actea & chamæmelum. Eodem cap. *Ibiscus,althæa*, Legendum Ibiscus,siue althæa. Eodem cap.legendum,Ex caricis pingues magis quæ ex caprificu existunt.

Cap. LII,pro smyrna,legendum est myrrha. Et item cap.sequenti. Paulo infrà Glaux,cerebrum.Diosc.lib. IIII,& Orib.XIIII. Coll.cap. LXIIII,herbam esse glauca,& animal quæ noctua dicitur,scribit:ac cerebrũ noctuæ ad lac gignendum accommodatum esse,ex Zopyri sententia commemorat.

Cap. LIX,Vbi de Lemnio sigillo fit mentio,habet alius codex drach.mediam.V.l.legit drach. octo.

In Librum quartum.

Cap. I, *Dauci, ſeſeleos, trochiſci*. V. l. δαύκου, σεσέλεως, τορδυλίου, id eſt, Dauci, ſeſeleos, tordylii: quod tordylium Dioſcorides lib. III, ſeſeli Creticum ab aliquibus vocari ſcribit.

Cap. III, *Itémque ſaxatilium piſcium & pelagiorum*, Legendum eſt, Itémque ſaxatiliū piſcium, littoraliū ac pelag.

Cap. V, *Cetaceum genus in mari degentium animalium*, Legendum, Omne cetaceum genus, &c.

Cap. XII, *Paguri, cancri, locuſtæ*, Legendum paguri, cancri, loligines. Et eodem cap. *His minus nutrit album ſimul & craſſum, & adſtringens*, Legendum, Et auſterum. Et paulo pòſt, *Minus verò alit polenta*, Legendum, Æquè atque ii, nutrit polenta. Et item, *Corna, pruna ſylueſtria, zizipha*: V. l. addit Rubi fructus, arbuti fructus.

Cap. XIII, Legendum eſt Bugloſſum, paſſer, & lacertus, medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram durámque carnem habent: alimentúmque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, quíque imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcunt, friabile & molle alimentum eſt ad bonã valetudinem accommodatiſſimum. quocirca optimum omnium ſuccum creant carnes quadrupedum animalium, ſi probè cõcoquantur, &c. Ita enim etiam ſcriptũ eſt lib. III, Collect. apud Orib. cap. XV. Tum non ita multis verſibus interiectis legendum, Et pituitæ plurimum faciunt, manna & iecur boni ſucci ſunt, &c. Et, Meliores ſunt pedes porcorum, quàm grunnus & aures.

Cap. XIIII, Legendum, Seniorũ verò carnes ſunt peſſimæ. Et paulo pòſt, Aut pecudum: non minus quoque quàm eæ mali ſucci eſt ceruina caro, renes & teſtes nimis adultorum, &c. Paulo pòſt, Quam alii horæi fructus. Et non ita multo pòſt, legendum, Porrorum, alliorum, daucorum, & radicularum: & item, Vina quæ craſſa ſunt & fœtida, & auſtera.

Cap. XV, Legendum, Torpedo, turtur, omne genus volucrium. auium nanque caro terreſtrium carni compar. Et paulo pòſt, Ex bubulis & caprinis carnibus meliores ad concoctionem ſunt bobus vituli, atque hœdi capris, omnes præterea carnes eorum, &c. Ad finem cap. Vinum dulce faciliùs quàm auſterum concoquitur.

Cap. XVI, Legendum, Mulli, orphi, deinde oua toſta, elixa, fricta, triticum elixum.

Cap. XVII, Legendum, Oliuæ ſale cõditæ, præſtantiores autem ſunt. Et pòſt, Huius generis ſunt carduus, attractylis, & attracte magis honorata quàm conueniat. Et, Regius aſparagus, paluſtris, myrti ſilueſtris &c.

Cap. XVIII, Legendum, Vinum nigrum & auſterum, facilè aceſſit, & ad vomitum impellit: craſſum quoque & nouum.

Cap. XXI, Legendum, Præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit indita. Zithus & ſucci omnes. Ita enim vetus liber habet.

Cap. XXII, Legendum, Ad quem vſum adhibenda eſt cum oxymelite, vel aceto & oleo ante alios cibos omnes. Paulo infrà, Quocirca & aſparagum aſphodeli ictericis, vt ſummum remedium præbent. Et infrà, Radicula attenuandi vim habet.

Cap. XXIIII, Legendum, Triticum elixum, oua elixa.

Cap. XXVII, Legendum, Serum lactis valde aluum mollit, eique tantum optimi mellis addendum, &c. Et, Carnes animalium quibus parum admodum ætatis acceſſit. Similiter etiam eorũ extremitates facilius per aluum tranſeunt. Et pòſt, Vuæ dulces, præſertim quum humidæ fuerint, mora in purum ventriculum incidentia, &c. Et, Si rectè affectus ſit venter ad infernam deiectionem, facilè deiiciuntur: ſi verò non, & ipſa ſupra cætera manent, & nihil, &c. Et, Parum ad alteram partem vergens, quum neque vẽtrem languidum ad excretionem, neque validum ad diſtributionem ſortiatur.

Cap. XXIX, Legendum, Palmulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, mora, rubi fructus. Et quæ dulci ſucco prædita ſunt ſine acrimonia, facilius deſcendunt.

Cap. XXX, Lege, Radicula, ſinapis, naſturtium, pyrethrum.

Cap. XXXI, Lege, Allium, cepa, porrum.

Cap. XXXII, Lege, Cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, ſycomora, auſteræ & acidæ vuæ paſſæ, vuæ, mala adſtringentia frigidi & terreſtris ſucci ſunt: acida verò, frigidum ac tenuium partium ſuccum habent: quæque perfectè, &c.

Cap. XXXIII, Lege, Contrà fit in radicula, rapis, ſinape, naſturtio, pyrethro, atque omnibus quorum acer aſparagus eſt. Polenta item ſiccat, viticis ſemen, eruum bis aut ſæpe in aqua dulce redditum, edulium fit exiccans, &c. Paulo pòſt, Siccius etiam eſt quàm id quod non habet. quæ verò minus horum, & defruti plus habent, &c.

Cap. XXXIIII, Legendum, Ptiſſana, cucurbitula elixa, pepones. Et, Humectat quoque lactuca intubúſque, ſed debiliùs: portulaca autem, malua, & blitum, &c.

Cap. XXXV, Hoc caput mirum in modum in omnibus libris eſt deprauatum: nonnulla tamen ſunt reſtituta: itaque legendum eſt, Iis verò qui ſunt ad continendos cibos imbecilliores, neque ſumere craſſius alimentum quàm aqua ſit, queunt, &c. Et, Hordeum verò, quod febricitantibus dandum eſt, non eſt confringendum, ſed lauandum & in aqua coquendum: ac prima quidem aqua abiicienda eſt, tum alia adiecta coquendum. rectè autem coquetur, ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias: coquitur autem donec hordeum crepet: deinde percolatur tenuiſſima aqua, & melle admixto, vel etiam per ſe ſola potui datur: hoc enim & aluum probè ſoluit, & vrinam cit, & abundè nutrit. Datur item hordeum in polenta frictum, quod etiam καχρύδα appellant: ſed antequam tundatur, leuiter fricandum eſt, &c. Et, Poſſet autem ſimili quoque modo omne ferè alimentum ſubteri in potionibus. Et, Addimus cucumeris ſemen toſtum, &c. Et, Hæc autem autem contuſa in aqua ſunt diluẽda.

Cap. XXXVI, Lege, Ptiſſanæ verò, ac, cæteris decoctis vel pinea nux, vel auellanæ, &c. Et, Pro oleo papauer album leuiter frictum cum putamine videtur. Iam ad fluxum, &c.

Cap. XXXVII, Lege, Parúmque olei & anethi addatur. prius verò lauanda ſimila eſt. panis antiquus aqua. &c. Et, Vſque autem coquitur dum quinta pars remaneat, eáque percolatur. itrium verò, &c.

Cap. XXXIX, Sic legendum, Febricitãtibus optima potio eſt mulſa, vel oxymel. aqua verò in febricitante, omni morſu vacans, diluta verò quæ adſtringendi vim habent, in ventris turbationibus non ſunt incommodæ: & ad vomitus cohibendos valent, quibus mellis aduerſa exhibitio eſt. Et, Pira verò in aqua infunduntur: quæ acerba & dulcia ſunt. Et, Acini quoque vuarum conſciſſi in aqua macerantur.

Cap. vlt. Ex pluuiis aquis æſtiua, quæque ex tonitruo fit, præſtantior eſt, & item quæ nimbis eſt demiſſa. Et, Bibendæ ſunt vino mixtæ, vt acerbis dulcius vinum, aliis verò id quod ſit acerbius, miſceatur. Vtile etiam eſt limoſas, ſalſas & bituminoſas percolare, &c. ſed hic locus fuit à me iandiu reſtitutus lib. primo Orib. ad Eunapium, cap. XIIII. idque beneficio vetuſti codicis qui in bibliotheca D. Marci eſt. ex quo etiam ſumpſeram verbũ ἀσφαλτώδη, id eſt aquas bituminoſas eſſe percolendas: vt non ſit legendum, σὺν ἀλφίτοις, id eſt cum polenta: quod erat ſanè ineptum, & ab loco alienum.

In librum ſextum.

Cap. VII, Legendum, Magnũ verò ac notabilis cõcoctionis indicium in primis vrinis nunquam, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Fiunt etiam meliora, quum temperaturæ contraria immoderatio immoderationem corrigat. Et, Laboribus, cibo liberaliore, & potu parciore.

In librum septimum.

Cap. XIII, Sic legendum, Sed color earum humoris colori respondet.

Cap. XVIII, Sic legendum, Reduuias paruas, & incipientes galla cum melle reprimit, & prohibet cõfirmari: vbi verò factæ iam sint, carnem quæ præter naturam excreuerit, consilium est medicamentis morsus expertibus absumere, &c.

Cap. XX, Legendum, Ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur: eo ita non suppresso &c. Et, Tertio verò die solues: sique medicamentum tutò adhuc vlceri adhæret, &c. Et, Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, &c. Et, Aut acinorum aut lenticularum os colluendo. iis etiam vtendum, &c. Et, Huiusmodi sunt alica farináque pura decocta, cochlea, caseus mollis. Et, Ouorum tenerorum vitelli, pira, achrades, mala Cydonia, &c.

Cap. XXI, Legendum, Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine, & aliis de causis, concolores reddit adeps asininus, &c.

Cap. XXII, V.l. sic habet, Vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas coniicias. Et tamen apud Paulũ legitur, Vncia vna. Tum V.c. habet hæc, ποιεῖ γὰρ καλῶς πρὸς τοὺς νευροτρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς νενυγμένους, id est, Egregiè enim ad neruos vulneratos, præsertim verò punctos facit. Paulo pòst legendum, Quies imperetur, lectus mollis esto, oleo calido liberaliore, &c. Et pòst, Illinendum est cataplasma quod ex semperuiuo, mali Punici cortice, in vino cocto, & rhoe & polenta adiunctis, conficitur. Paulus tamen & duo Oribasii codices pro καὶ ῥοῦ & rhoe, habent κηροῦ, id est cera. Et pòst legendum, Si ex horum vsu immutatio oriatur, & pus &c.

Cap. XXXIII, Legendum, Admiscetur etiam opii parum, aut succi papaueris, cicutæque & mandragoræ. & composita medicamenta fiunt. Ceratum refrigerans: Cera quæ &c. Et pòst, Itémque inflammationibus pudendorum incipientibus priusquam depascens, &c.

Cap. LI, Legendum, Non tamen absolutè in singulis hominibus &c.

In librum octauum.

Capite XXVII, Legendum est, Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus vacat, achores incipientes curant.

In librum nonum.

Capite X, Legendum, Et alia omnia ex oleo copiosiore parata, & in quibus nihil austerum & acerbum insit. Et multo pòst, Aut clauiculorum vitis, vel seminis cucumeris, vt octo trita cum aqua frigida dabis. Item, hoc quod sequitur, conuenit, Fœniculi radicis corticis vnciæ sex (ita enim habet V.c. & Orib. IIII. ad Eunapium capite LXXXIIII.) Aceti sextarius vnus, aloes vnciæ tres. Et paulo pòst eadem varietas est: habet enim V.c. & ibidem Oribasius hoc modo, Quibus autẽ cibus aceßit, hoc est accommodatum, Piperis drach. quatuor, seminis anethi &c.

Cap. XV, Legendum, Cinis vniuersarum cochlearum assatarum, malicorium &c

Cap. XVI, Legendum, Tenuioris intestini morbus cum difficilis est, tum verò &c. Et sub finem capitis, In senis oxymelitis cyathis pondere drachmæ vnius bibendum dato.

Cap. XVII, Legẽdum, Succus quoque lentisci ad sedem &c. ita enim l.v. habet, & Orib. IIII. ad Eunapiũ XCII.

Cap. XVIII, Lege, Plumbúmque vstum sit, & spissamenta vnguentorum aperit &c.

Cap. XIX, V.l. sic habet, Ergo quum repletum corpus est, simul euacuatur, & quod &c. Et, Cum vino odorato epotus: & eupatorium, quod etiam particulæ robur &c.

Cap. XXII, Lege, Aqua inter cutem fit propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigidi sanguinis multitudine, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Ammoniacum, caprillum stercus illitum ex posca & farina hordeacea, albæ vitis radix epota, & foris cum ficubus applicita.

Cap. XXV, Lege, Renibus natura comparatum est vt serosum excrementum tenuißimo sanguini in venis commixtum in se trahant. Et, Deinde si renes magis ignea acrioréque &c. Et, Lapillorúmque tofaceorum formam concrescere. Et, Præsertim nigrum: cerasi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructus &c.

Cap. XXVII, Lege, Quorum renes abscessus infestat, quo concocto pus per vrinas excretum &c.

Cap. XLIX, Lege, Roboris pars quæ sub cortice trunci membranosa est, quod &c.

Hæc sunt, optime Massati, quæ vetusti codicis ope adiutus adnotanda existimaui: sique vnquam alius melior ad manus meas perueniet, idem me facturum polliceor: ac Deus faxit vt quod cupio, præstare cumulatè poßim.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio Rauenſpurgenſi medico interprete.

NOBILI ATQVE PRAECLARO VIRO D. GEORgio Hermanno, Ferdinandi regis à conſilio, Gabriel Humelbergius, Rauenſpurgenſis medicus, S. D.

CVVM ſemper ſumma laude dignos iudicarim eos qui iuuandi mortales ſtudio in propagandis literis, & è tenebris eruendis atque à ſitu uindicandis uetuſtis ſcriptoribus uerſantur, uir ornatiſſime, hinc etiam laudis quid mihi acceſſurum putaui, ſi idem aliquando præſtare poſſem. Cuius ergò, quum mihi ſit antiquus autor, ante hac (quod ſciã) nuſquam impreſſus, operæpretium duxi eum in lucem dare & omnium lectioni exponere: idque etiã eo potiſſimum animo, ne quem animalium in medendo diutius lateret poteſtas. Eſt enim de animalium & eorundem partium membrorúmque contra uaria morborum humani corporis genera medicinis & curationibus liber humanæ ſaluti perquam utilis, & lectu non iniucundus, à Sexto philoſopho Platonico conſcriptus. Cuius ſententias & medicinas ſæpiuſcule citant uiri doctiſſimi, & in primis Petrus Hiſpanus, qui poſtea ad Chriſtianæ reipublicæ gubernacula euectus, ſub Ioannis XXI nomine ſummum geſſit pontificatum, idque in libello quem Theſaurum pauperum inſcripſit. Nec illum ſilẽtio præterijt in Chirurgia ſua, ſed frequentius teſtimonio eius utitur clariſſimus æui ſui chirurgus, Petrus Largilata, cuius autoritate Sextum Platonicum, ſcripſimus, non Placitum, uti perperam exemplar noſtrum habet. is enim ſemper ſub Platonici nomine ipſum citat, nec malè. Fuit nanque Platonicus philoſophus, Plutarchi ex ſorore nepos, qui in Adriani & M. Antonini impp. tempora incidit, ceu chronographi & hiſtorici teſtantur. Nam ut in Chronicis ait Euſebius, Plutarchus Chæroneus & Sextus philoſophi inſignes habentur Adriani principatu. Hũc etiam audiuit M. Antoninus, uti Iulius Capitolinus ſcribit his uerbis, Audiuit & Sextum philoſophum Chæronẽſem, Plutarchi nepotem. E quorum progenie originẽ trahere laudi ſibi ducit Apuleius ille Madaurẽſis in Aſino aureo, ubi ait, Fabulã Græcanicam incipimus, lector intende. Lætabaris Theſſaliam. Nam & illic originis maternæ noſtræ fundamenta à Plutarcho illo inclyto, ac mox Sexto philoſopho nepote eius prodita, gloriam nobis faciunt. Huius itaque Sexti de animalium medicina librum ab innumeris quibus ſcatebat mendis, non ſine labore repurgatum, adiunctis ſcholijs noſtris, quo magis ad ſe lectorem alliciat, tibi bonarum artium ſtudioſo, naturaliúmque rerum ac medicinæ diligentiſſimo, nominatim dedico, tum quo ſic meam in te obſeruantiam teſter, tum quo te patrono ab inuidor liuore tutior in publicum prodeat. Nec dubito quin tui nominis auſpicio felicius in hominum manus exiturus ſit. Quare ad te uenientem candido animo & libenter ſuſcipe, ac contra uitilitigatores, qui nihil non calumniari ſolent, in lucem prodeuntem tueare, utpote tibi dicatum, iámque tuum nõ meum. Neque timeo ne hunc, quòd perpuſillus ſit mole, aſpernas, ſed quãtuluſcunque eſt, ſummopere tibi placere ſinas, ut qui aliâs etiã ob innatam humanitatem tuam cuncta boni conſulere ſoles. Bene uale uir clariſſime ac integerrime: atque me, quod facis, ſinceriter amato. Iſinæ, VI. calendas Aprilis. Anno ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, M. D. XXXVIIII.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio, Rauenſpurgenſi medico, interprete.

DE CERVO. Cap. I.

Ad omnes humores.

CEruinum cornu habet vim omnes humores ſiccandi: & ideo ex eo in collyriis ocularibus vtuntur.

Ad dentes mobiles.

Cornu cerui combuſtum dentes qui mouentur confirmat, ſi eo pro dentifricio quis vtatur.

Ad capitis dolorem.

Cornu cerui in cinerem redactum: exinde drachmam vnam cum vini cyatho vno & aquæ cyathis duobus da: bibat.

Ad morbum regium.

Eodem modo vt ſuprà potui dabis: miraberis bonum effectum.

Ad ventris ſolutionem & dolorem.

Eodem modo vt ſuprà, fluxum omnem cohibet & dolorem ſedat.

Ad profluuium mulieris.

Cornu ceruinum combuſtum & molliſſimè contritum cum vino bibat: ſanabitur.

Ad lumbricos necandos.

Ceruinum cornu combuſtum datum in vino vel aA qua calida: lumbricos necat & eiicit.

Ad ſerpentes effugandos.

Cornu ceruinum combure vbi fuerint ſerpentes, & fugabuntur.

Ad ſuffocationem mulieris,

Mulier ſi ſuffocatur à vulua (*quod nequiſſimum uitium Græcè ὑστερικὴ πνὶξ dicitur*) puluerem ex ceruino cornu per triduũ cum vino bibat: ſi febricitat, in aqua calida. miraberis effectum.

Ad ſplenis dolorem.

B Cornu ceruinum combuſtum ex oxymelle detur potui, & ſplenem ſiccat, & dolorem tollit.

Ad impetigines ſanandas.

Cornu ceruinum combuſtum cum aceto tritum, mirificè ſanat.

Ad lentigines de facie tollendas.

Cornu ceruino combuſto in ſole faciem line: & deterſa ſubinde, renoua, & hoc in ortu ſolis facies: mirè ſanat.

Ad intertriginum dolores.

Cornu ceruinum combuſtum ad drachmas tres, adiecta ſpuma argẽti duarum drachmarum, & ceroto ma-

C cerato mixtum, intertrigines dolentes mirè ſanat.

Ad inguina quæ exurgunt.

Patellam ceruinam, hoc eſt genuinum, ſi tecũ habeas,

non furgunt inguina,& quæ antè furrexerunt, eadem tacta redeunt.

Ad ferpentium morfus.

Naturæ cerui ficcatæ & corrafæ fi drachmam vnam in forbitione oui potaueris,omnis morfus ferpentis apud te innocuus fiet,& idem potus viperarum morfus efficaciffimè curat.

Ad aborfum.

Ex pilis ceruinis fuffumigabis,& mulier fanabitur.

Ad idem.

Lapis qui in vulua aut ventriculo cerui inuenitur, B phylacterium eft prægnanti,& perficit vt partum perferat,eóque ratio colligit velociffimum effe illud animal, nec tamen aborfum facere.Simili ratione officula inueniuntur in corde cerui aut in vulua eius,quæ idem præftant.

Vt mulier non concipiat.

Eadem offa in brachio fufpenfa efficiunt ne mulier concipiat.

Ad inteftinorum dolorem,& fi tormina fuerint.

Medulla ceruina in aqua calida potui data,mirè fanat.

Ad ferpentes fugandos.

Medullam ceruinam incenfam tecum habens cum eadem fuffumiga locum in quo es,& effugat ferpentes.

Ad perniones.

Sepum ceruinum combuftum fimul cum oftrea tefta minuta commixta,& factum quafi malagma,impone:mirè fanat.

Ad concubitum excitandum.

Ceruini tefticuli ficci aliquam partem potato: concubitum excitat,vt fit cum voluptate veneris.

Vt ferpens non accedat ad hominem.

In ceruina pelle fi iacueris,nullus ad hominem ferpēs accedit.

DE LEPORE. Cap. II.

Ad tremores membrorum.

Leporis cerebrum ex vino potui detur:fanat.

Vt infantibus dentes fine dolore crefcant.

Ex cerebro leporis cocto fi gingiuas infantibus defri E ces,fanabuntur.

Ad oculorum dolores.

Pulmo leporis fuperpofitus & alligatus,dolores oculorum mirificè fanat.

Ad perniones & pedes læfos à calciamentis.

Idem leporis pulmo contritus & illinitus,vel fuper pedes pofitus,mirè fanat.

Ad quartanas.

Leporis iuuenis cor fublatum & quartanariis collo F vel brachio fufpenfum, liberat, fi fub acceffione eius pendeat.

Ad caducos.

Leporis cor ficcum derafum cum parte tertia thuris mannæ trita ex vino albo,da bibere per dies feptem, liberat.Iis verò qui fæpius cadunt, dabis diebus triginta.

Ad profluuium mulierum,& quæ fanguinem reiiciunt,& eas quæ poft partū locis laborāt.

Leporis cor ficcum rafum ex aqua calida, potui dato G ieiunis cum Samia terra mulieribus profluuio laborantibus.fanabuntur. Remedium eft eis etiam quæ fanguinem excreant,& locis laborant.

Ad caliginem oculorum.

Leporis fel cum melle mixtum & inunctum, oculos clarificat.

Ad eos qui vertiginem patiuntur.

Fel leporis fimul & iecinora muftelæ commixta ad drachmas tres,caftorei drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor ex aceto:drachmam vnam ex melle aut H paffo bibant:fanabuntur.

Ad calculofos.

Leporis renes ficcos in fole coctos derafos in potio- A ne dato mirè fanant.

Ad araneorum morfus.

Renes leporis & fulicæ eius beftiæ, qui ab araneis laborat,fi crudos deglutiat,fanabitur: morfis etiam cocti dentur.

Ad capillos defluentes.

Leporis ventriculum coctum in fartagine admixto oleo myrtino impone capiti:capillos fluentes continet & cogit crefcere.

Vt mulier mafculum concipiat & pariat.

Leporis vuluam ficcam derafam in potione vini bibant vtrique & mulier & mafculus. nā fi mulier fola biberit,androgyne nafcitur,hoc eft nec mafculus nec fœmina.Item leporis tefticulum poft purgationem fuam mulier fi cum vino contritum accipiat, mafculum pariet.Leporis coagulum ad drachmas quatuor in potione datum vini,fœminæ de fœmineo,& mafculo de mafculino:& mox faciant coitum,& pòft abftineant fe:ftatim concipit.Etiam pro cibo omnibus vtatur,& balneo C vnctionibufque vtatur.mirè concipit.

Vt mulier concipiat fœminam.

Lepus incidatur & de fanguine qui à vulua fluxerit, illiniat fibi naturam,& de coagulo eius.

Ad aurium dolorem.

Leporis coagulum auriculæ infunditur.

Ad fcorpionum & ferpentium morfus.

Leporis coagulum cum vino potui datum, aduerfus venena refiftit & difcutit.

Ad infantium ventris fluxum.

D Leporis coagulum illinitum in fumine mulieris: fed & puero dabitur bibere,fi fine febricula fuerit cum vino:febricitanti verò,cum aqua calida.Idem facit & maioribus cum puluere gallæ.

Ad ventris dolorem.

Talum leporis tolle,& ligato ad ventrem.mirè fanat.

Ad cœliacos.

Iecur leporis coctum manducet:fanabitur.item fi au ftero vino intingat,idem facit.

Ad calculos expellendos.

Leporis fanguinem & pellem totam in olla cruda combures,vt in cinerem conuertatur: & in aqua calida potui dabis cochlearium vnum ieiuno, mox deliquefcet lapis,& eiicietur foràs. hoc experimentum nofipfi fecimus.ne dubites.Hoc facies experimentum: Mittes in aquam cochlearium pulueris, illuc pones lapidem qualem volueris. ftatim deliquefcet, vt mireris virtutem.

Ad lentiginem in facie.

Leporis fanguis lentigines de facie purgat perunctus.

DE VVLPE. Cap. III.

Mulieribus quæ à locis fuffocationem patiuntur.

Articuli membri vulpis in oleo veteri vnà cum bitumine cocti & pro peffo fuppofiti,fanant.

Ad alopecias.

Simili modo vt fuprà illinito capiti.fanat.

Ad aurium dolorem.

Vt fuprà inftillato in aures. dolorem tollit mirificé.

Ad fplenis dolorem.

Pulmo vulpis in cinere affatus & tritus in potione datus, fplenem fanat.Item & iecur vt fuprà, fplenem tollit.

Ad fufpirium.

Pulmo vulpis ex vino nigro vt fuprà potui datus, mirè fanat.

Ad caducos.

Cerebrum vulpis infantibus fæpe datum,facit vt nūquam fint caduci.

Ad parotidas.

Tefticulo vulpis fæpius parotidas confricato, diffoluit eas.

Ad somnum.

Caput lupi supposito sub puluino:& dormiet æger.

Ne lupus noceat.

Lupus cuius prior vestigia prospexeris, tibi nocere non poterit: sed si ille te antè notauerit, caudæ summã partem si habueris tecum, sine metu iter conficies.

Ad quotidianas febres.

Oculus dexter lupi alligatus febres discutit.

Ad glaucomata.

Hoc facies & ad glaucomata, Si dexter oculus laborat,ad dextrum oculum: si sinister,ad sinistrum confricatus & illitus glaucomata extenuat,& tollit stigma:& linitur si ante punctum fuerit.

DE CANE. Cap. IX.

Ad splenem.

Splen canis in vino potatus,sanat. Quidam incisum fissumque catulum supra splenem ponunt.

Ad contrarios pilos.

Lac caninum euulsos pilos non patitur recrescere, si locum statim linieris vnde sublati sunt. Ex canino lotio defluunt.

Ad mulieres quæ mortuum in vtero habent.

Lac canis eiiciet mortuum si continuè biberit cum melle & vino pari mensura.

Ad dentes infantum.

Lacte canino si assiduè infantibus gingiuas tangas, dentes eis sine dolore crescunt.

Vt pili non crescant & decidant.

Lac caninum & lacryma hederæ & lac tithymalli in vino mixtum, euulsos pilos non finit crescere si mox linieris locum.

Ad callos & verrucas tollendas.

Lotium caninum lutum factum in lana collectum, mirè sanat,& callos & verrucas tollit.

Ad eos qui minus audiunt.

Adipem caninum cum absinthii succo & oleo veteri moderatè instillato in aures: surdos emendat.

Ad morsus rabidi canis.

Vermes qui sub lingua rabidi canis inueniuntur excisos & circũ arborem sterilem ter latos & datos, qui ab eo morsus fuerit,sanabitur.

Ad caducos.

Stercus canis album potatum ex cineris lixiuio,caducos mirè sanat.

Ad tineas infantum.

Stercus canis combustum & cum melle illitum tineas tollit.

Ad rhagades ani.

Stercus canis cum rosaceo tritum & impositum statim sanat.

Ad hydropicos.

Stercus canis siccum & in potionẽ aspersum, hydropicos sanat. Item vomitum canis hydropico super ventrem pone, statim incipit per secessum aquã emittere.

Ad omnem dolorem.

Adhuc non videntem catellum si edas, nullũ senties dolorem.

Ad torminosos.

Sanguinem canis bibant: mirè sanantur.

Ad tumores testiculorum.

Caluaria canis trita & imposita,mire sanat.

Ad morbum regium.

Rabidi canis caput contusum & commixtum cum vino potatum mirè sanat.

Ad vulnera cancerosa.

Non rabidi canis caput combustum, & idem cinis in cancerosa vulnera aspersus,sanat.

Ad pterygia in digitis.

Idem cinis appositus pterygia quæ nascuntur in digitis,vrit,& cicatrices tollit.

Ad ficum in ano & rhagades.

Idem cinis ficus qui in ano nascuntur aspersus sanat, & rhagades & omnem spurcitiam.

Ad rabidi canis morsus.

A Idem cinis eos qui à cane rabido morsi fuerint, persanat.

Ad idem.

Caput rabidi canis & iecur coctum dato ei qui morsus fuerit,sanat. Vermiculus canis mortui in collo suspẽsus facit vt suprà.

Ad fracturam.

Cerebrum canis illitum & in lana impositum:& subinde suffundatur fracturis: dieb⁹ quatuordecim solidat. Fractura autem debet solida alligatione vti.

B Ad glaucomata oculorum.

Caluaria canis findit. Et si dexter oculus glaucomate laborat,in dexteriorem partem spicella demittitur: sin sinister,sinistram.

Ad dentium dolorem.

Dentem canis combure & cinerem eius in vini hemina decoque & ex eo gargarizet:& sanabitur.

Ad tumores gingiuarum.

Dens canis combustus & tritus impositus gingiuas sanat.

C Vt dentes sine dolore crescant.

Dens canis combustus & cum melle tritus,gingiuas reprimit.

Ne canes sint molesti.

Cor canis si quis secum habuerit,canes ei molesti nõ erunt.

Ad hydropicos.

Canis rabidi id quod sub lingua habet acceptum & potatum cum aqua calida vel ex vino, mirificè sanat.

DE LEONE. Cap. X.

D Ad eos qui phantasma patiuntur.

Carnes leonis decoctas manducent, & phantasma non patientur.

Ad aurium dolorem.

Leonis adipem remissum auribus instillato: à dolore liberat.

Ad omnem dolorem.

Adeps leonis remissus statim inunctus omnem dolorem sedat.

Ad neruorum & geniculorum dolorem.

F Adipem leonis cum medulla ceruina & lactuca teres & commisces: tum demũ perunges corpus: sanabitur.

Vt à bestiis tutus sis.

Leonis sanguine si quis corpus suũ lini erit,ab omnibus bestiis erit tutus.

DE TAVRO. Cap. XI.

Ad serpentes fugandos.

Tauri cornu combures eo loco vbi serpẽtes fuerint, & statim fugient.

Ad maculas de facie tollendas.

Sanguis tauri illitus,omnes maculas de facie tollit.

Ad suffusionem vel caliginẽ oculorum.

Fel taurinum cum mulso & melle Attico inunges.& sanat.

Ad ventrem soluendum.

Fel taurinum in lana collectum & suppositum ano, ventrem soluit. Idem facit & infantibus super vmbilicum positum,& lumbricos proiicit.

Ad aurium dolorem.

Fel taurinum mulso infusum & auribus instillatum, sanat.

Ad lentigines in facie.

Fel tauri in faciem illitum ,lentigines purgat.

Ad morsum simiæ.

Fel tauri illitum super morsum,persanat.

Ad omnem duritiam.

Sepum tauri cum resina & creta Cimolia impone: omnem duritiam discutit.

Ad torminosos.

Medulla tauri in vino trita & potata,emendat.

Ad omnes dolores.

Fimus tauri cum aqua calida potatus sanat.

Ad alopecias.

Fimum tauri calidum imponito alopeciis.

Ad combuftum. A

Fimus tauri combuftus & afperfus vino aut aqua fe uente, combuftum fanat.

Ad faciem fplendidam faciendam.

Membrum tauri in aceto maceratum & illitū,fplen-didam facit faciem.

DE ELEPHANTE. Cap. XII.

Ad maculas tollendas.

EBur cum melle cōtritum & impofitum,mirè fanat.

Ad plagas de facie tollendas.

Mulier fi quotidie de puluere eboris faciem fuam B fricauerit, plagas mundabit.

DE VRSO. Cap. XIII.

Ad capillos fluentes, & vt crefcant.

VRfinus adeps cum ladano & vino vetere mixtus capillos fluentes continet & confpiffat.

Ad caducos.

Fel vrfinum cum aqua calida fumptum,fanat.

Ad fufpiriofos.

Vrfinū fel in aqua calida potatum,fufpiriofis prodeft. C

DE ASINO. Cap. XIIII.

Ad concubitum.

ASini adeps & anferis mafculi mixtus & ad anum appofitus,concubitum præparat.

Ad mamillis lac prouocandum.

Afini fplen contritus & ex aqua impofitus mamillis lac prouocat.

DE MVLA VEL BVRDONE. Cap. XV.

Vt mulier non concipiat.

DE mulæ auricula fordes alligatæ in pellicula cerui- D na & brachio fufpēfæ poft purgationem mulieris, efficiūt vt non concipiat. Quædam lana alba illigant, quædam ex aqua bibunt.

Ad idem.

Burdonis tefticulum fupra fterilem arborem com-buftum,& extinctum de lotio fpadonis, illigato pelli mulæ,& poft menftrua brachio fufpendas.

Ad idem.

Mulæ cor ficcum & vino afperfum datur bibere poft E purgationem tricefimariam.

Ne capilli de capite defluant.

Burdonis iecur combuftum cum oleo myrtino mix-tum & illinitum capiti,capillos fluentes continet & facit crefcere.

DE EQVO. Cap. XVI.

Ad phthificos & qui malè tuffiunt.

EQui faliuam fi biberint,fani efficiūtur.Expertiffimū fanè,equus morietur.

Ne puero inuefti pili exeant.

Equi fpuma fi puero inuefti pectinem linieris, pili F eius non crefcunt nec generantur.

Ad dentium dolorem.

Equi dentes qui primùm nati fuerint,fi dentem qui dolet tetigerint,remedio erunt.Nam et fi infans equi roftrum bafiauerit,dentium dolorem non fentit:& nec equus mordebit infantem.

Ad mortuum partum.

Equi axungia fuffumigata eiicit mortuum partum foras:& fecunda fequitur. G

Ad ventrem fluentem.

Equi ftercus aqua liquefactum & percolatum, fi bi-batur facit regreffum.

DE PVERO VEL VIRGINE INVESTI. Cap. XVII.

Ad oculorum albuginem & aures purulentas.

PVeri vel virginis inueftis lotio inūges eos:extenua leucomata, & lacrymatorium non infanabile effi-cit, & aliquatenus claritatem & angulorum afperitudi-nem fedat. Et fæces lotii ficci eādem afperitudinem fe-dant, & poft inunctiones pelles eiiciunt. Infunduntur etiam auriculis quæ pus habent: & remediū eft totius H corporis.

Si qui puncti ab ape aut vefpa vel crabrone fuerint.

Lotio infantis eum foueas locum vbi puncti funt.

Ad podagram.

Pueri primi capilli à natiuitate fi pedibus dolētibus impofiti fuerint, fanabuntur.

Mulier vt non concipiat.

Pueri dens annorū feptem inclufus auro & argento & in brachio fufpenfus efficit ne mulier concipiat.

Ad lippitudinem oculorum.

Homo quicunque crura fua lauerit,& deorfum vfq; ad pedes aquam deduxerit,& de vtraque manu oculos tetigerit, non lippiet.

Ad capitis & corporis exulcerationes & furfures.

Hominis lotium admixto nitro impofitum omnia vitia fuprà fcripta fanat & emendat.

Ad callum in veretro.

Idem callum in veretro extenuat, fi illo fæpius foue-atur.

Ad maculas in facie.

Idem maculas in facie à fole factas aut per fe natas. In lotio item eruum maceratum & impofitum frequē ter, perfectè curat.

Ad canceromata.

Hominis ftercus combuftum & in vlcera cancerofa & infanabilia afperfum, eo pro magno remedio vtitor, quod melius appellātur botrys.

Mulier fi poft partum fecundā fenferit.

De lotio fubitò guftet, fine mora fecūda foras exibit.

DE CATA. Cap. XVIII.

Ad capitis alopecias.

CAtæ ftercus ficcum cum finape æquis ponderibus cum aceto contritum & impofitum, capitis alope-cias fanat.

Ad profluuium mulieris.

Catæ ftercus cum refina & rofaceo fuppofitum, re-primit.

Siquis fpinam glutierit.

Catæ ftercus contritum recens purum illinitū fauci-bus, fine difficultate extrahit fpinam.

Ad quartanam.

Catæ ftercus cū vngula bubonis in collo vel brachio fufpenfum, poft feptimam acceffionem difcutit quar-tanam.

DE GLIRE. Cap. XIX.

Ad eos qui paralyfi tentantur.

GLiris adeps remedium adferet ad eos qui paralyfi tentantur.

Ad claritatem oculorum.

Glires & forices cōbufti,& cinis eorum melli admi-xtus, fi inde quotidie manè guftent, fanabuntur.

Ad verrucas.

Glirem integram fuperligabis: verrucas mox tollit.

DE MVSTELA. Cap. XX.

Ad elephantiofos.

MVftelæ cinis & eiufdem fanguis liniatur: prodeffe dicimus.

Ad faucium mala.

Muftelæ fanguis inungatur,& fanat.

DE MVRIBVS. Cap. XXI.

Ad oculorum dolorem.

MVrium capitum cinis in melle mixtus & illinitus per decem dies, facit oculornm claritatem.

Mulier vt non concipiat.

Muri viuenti cor exemptum & brachio mulieris fuf-penfum efficit vt non concipiat.

DE TALPA. Cap. XXII.

Ad dentes mobiles.

TAlpæ cinerem mixtum cum melle fuperfricato: dentes confirmat.

Ad glandulas.

Talpam fuper glandulas ligato: deftruit.

SEQVITVR PARS ALTERA DE AVIBVS.

DE AQVILA. Cap. I. A

Ad suffusionem oculorum.

AQuilæ felle mixto cum melle Attico inunges. Quidam illud magis prodesse credunt qui his medicamẽtũ hellebori lib.I.aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici,obtemperatam faciunt inunctionem.

Mulier vt partum perferat.

Aquilæ lapis qui in ventre eius aut in nido inuentus fuerit, phylacterium est prægnantibus. Nomen habet aetites.

DE VVLTVRE. Cap. II. B

Ad effugandos serpentes.

VVlturis pennas si comburas fugabis serpentes.

Ad capitis dolorem.

Vulturis ossa de capite,suspensa collo,capitis dolorem sanant.Idem facit cerebrum eius,si cõmisceas cum oleo cedrino & inde nares frequenter tangas.capitis dolorẽ aufert.

Ad caducos.

Vulturis iecur totum cum sanguine ipsius vulturis tritum & per dies septẽ potũ,caducis prodesse dicimus. C

Ad caliginem oculorum.

Vulturis fel mixtum cum succo marrubii omnem caliginẽ discutit, incipientẽ suffusionem pariter insistit.

Ad neruorum dolorem & articulorum.

Vulturis adeps & ventriculus cum axungia contritus & perunctus,omnem neruorum dolorem tollit & articulorum emendat.

Aduersus mala medicamenta.

Cor vulturis ligatum in pelle lupina si circa brachiũ habeas, nullum medicamentum nocere tibi poterit, D nec serpens,nec latro,nec vlla malitia, nec quidem phãtasma senties.

Ad difficulter parientes.

Vulturis pennas si pedibus subieceris, efficit vt sine labore partum edat.

Ad pediculos & phthiriasin.

Vulturis viui excisam medullam contritã cum vino dabis bibere:prodesse dicimus.

DE ACCIPITRE. Cap. III.

Ad suffusionem & caliginem oculorum. E

ACcipiter in oleo susino decoctus & inũctus,suffusionem & caliginem discutit.

DE GRVE. Cap. IIII.

Ad duritiam & concretiones locorum.

GRuis adeps cum adipe anserino remissus, locorum duritias & concretiones discutit.

DE PERDICE. Cap. V.

Ad morbum regium.

PErdicis cerebrum cum vino cyathis tribus potui dabis:liberabitur. F

Ad caliginem,incipientem suffusionem & leucomata.

Hæc est cõpositio vera,vehemens, quam frequentius ipsi experti sumus. Perdicis fellis vesicula quicquid habuerit:ad hæc commiscens opobalsamum cyatho vno, cyprum Sidoniæ cyatho dimidio, in se commixtum contere diligenter, & repone in pyxide stannea siue argentea,& inde inunges:miraberis. Et licet quòd prorsus non videat,sed tamen si pupillã integrã habet,sine difficultate curabitur. Hoc nos ipsi frequenter tentauimus. G

DE CORVO. Cap. VI.

Ad capillos denigrandos.

COrui ouo capillos hac ratione inficies.Defunditur in vasculo Cyprio,& tandiu mouetur donec mutet colorem:deinde raditur caput & illinitur donec ouum consumatur:debebit autem tandiu in ore oleum tenere donec desiccetur, ne dentes innigrentur. deinde caput ligabis,& post diem quartũ solues.Et hoc efficit vt nec cani vnquam exeant.

De corui cerebro. H

Cerebellum corui de pane collectum,scrofæ si dederis comedere, sequitur te quocunque ieris.

Ad dentium dolorem.

Cauo denti fimum si imposueris,dentem rumpit & tollit dolorem.

DE PAVONE. Cap. VII.

Ad caducos.

PAuonis fimus potatus,caducos mirabiliter sanat.

DE GALLO. Cap. VIII.

Ad viperæ morsum.

GAlli cerebrum cum posca, adiecto pipere,iis qui à vipera percussi sunt vel morsi,potui dabis:auxilium maximum experieris.

Ad caducos.

Galli testiculos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere.abstineant autem à vino diebus decem.caducis remedium est.Debebunt autem testiculi sicci seruari, vt quum fuerint necessarii,continuò sumantur.

Ad concubitũ excitandũ & inhibendum.

Galli testiculi cum adipe anserino in arietis pelle brachio suspensi,concubitum excitant.Suppositi lecto cum ipsius sanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent.

Ad furunculos.

Galli stercus ruffum impositum, furunculos rumpit, & dolorem tollit.

DE GALLINA. Cap. IX.

Ad oculorum punctiones.

GAllinæ ouum notissimũ est omnibus habere vim ad omnium oculorũ dolorem:cuius album fusum in oculos sedat punctiones.

Ad oculorum lacrymas stringendas.

Est & vnum de collyriis mixtum cum thuris manna, vt id lana colligas & circa tempora imponas:hoc fluentes lacrymas stringit,& facit somnum,si exiguum oleũ adiicias.

Ad ignem sacrum.

Ouo crudo linies corpus vbi feruor fuerit:& de super folium betæ impones:miraberis sanitatem.

Ad profluuium mulieris.

Gallinæ ouum totum comburas & cõteras,& in vino mixtum illinies:restringit.

DE COLVMBA. Cap. X.

Ad serpentium morsus.

COlumba incisa & imposita calida morsui,venena omnia rapit & sanare creditur.

Ad sanguinem in oculis ex ictu.

Columbæ sanguis recisus ,deinde infusus,optimè facit.Debebit autem vena aperiri quæ in ascella eius est: imponitur & sanguis in lanula & melle decocto mixto supra oculos:optimè facit.

Ad omnem duritiam.

Columbæ stercus habet vires has:Omnes duritias discutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto distemperatum & super duritias ligatum.

DE ANSERE. Cap. XI.

Aqua si in aurem introierit & ad aures surdas.

ANserinus adeps cum cepæ succo mixtus bene auriculæ infunditur:prodest & surdis auditum reuocat.

Ad duritiam locorum.

Adeps anseris illitus duritias & concretiones locorũ discutit.

DE HIRVNDINE. Cap. XII.

Ad faucium dolorem.

HIrundinis pulli in cinerem combusti, fauciũ morbis medentur.

Ad linguæ vulnera & labiorum.

Hirũdines in melle vel mulso decoctæ,optimè persanãt.

Ad caducos.

Hirundines comestæ caducos sanant. Item lapilli in vẽtriculis eorum reperti, & brachio alligati,perfectè sanant.

Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines.

Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, aut hirundinis fel & sanguinẽ inũgito : mirè prodest.

FINIS